JOHANNIS DOLÆI ... OPERA OMNIA, EXHIBENTIA NON MODÒ...

Johann Doläus

JOHANNIS DOLÆI, M.D.

Potentissimi Hassiæ Principis Consiliarii ac Archiatri Primarii, Collegii Medici Decani perpetui, Academiæ Leopoldinæ Naturæ Curiosorum Collegæ, & Regiæ Anglicæ Societatis Sodalis.

ENCYCLOPÆDIA CHIRURGICA RATIONALIS,

in quâ

OMNES AFFECTUS EXTERNI,
Corpus humanum unquam invasisse observati, tàm Veterum, quàm Recentiorum; in Specie verò Galeniçorum, Paracelsi, Helmontii, Willisii, Sylvii, & Cartesianorum ex Fundamentis, quoad Causas & curandi Methodum solidè pertractantur; addito non modò de Causis & Curatione, sed Nominibus etiam Morborum, sede Affectâ, accuratâ Diagnosi & Prognosi, nec non Diætâ servandâ, Authoris libero ubivis Judicio, unà cum selectis & experientia multiplici confirmatis ad eosdem abigendos Remediis;

QUA OCCASIONE ETIAM PLURES DIFFICULTATES
Anatomicæ, Chymicæ & Chirurgicæ,
resolvuntur,

Res Medico-Chirurgica illustratur, & omnia secundùm rectam Rationem, & sanioris experimentalisque Philosophiæ principia dilucidè demonstrantur.

Opus ab Eruditis diu jam desideratum, pluribus utile & jucundum, Medicinæ ac Chirurgiæ tyronibus pernecessarium, & ad multorum sollicitationes bono publico nunc denuò communicatum.

Editio nova, prioribus ut auctior ita correctior.

FRANCOFURTI ad MOENUM,
Sumptibus, FRIDERICI KNOCHII,

ANNO M. DCC. IIL.

CARMINA GRATULATORIA
æquè
THEOLOGORUM, QUAM JURISCONSULTORUM, AC PRÆCIPUE MEDICORUM CELEBERRIMORUM,
IN ENCYCLOPÆDIAM CHIRURGICAM DOLÆANAM.

Llustris quamvis, *Celebris Dolæe*, Tuarum
Virtutum totum volitavit fama per orbem,
Illa Tagum quamvis percrebuit, ipsa Padumque
Ultra Pæoniam Tu quamvis omnibus audis
Præ cunctis Artem doctus, medicamine pollens,
Quantus apud Danaos Podalirius arte medendi,
Nobilis, & famâ multis memoratus in oris:
Non tamen in lucem priùs hanc prodire volebas
Encyclopædiam, quæ sit *Chirurgica* dicta,
Quàm commendet eam, de signo ceu meliore,
Qui *Tibi* percharos non ultimus inter amicos,
Nec non constanti longo junctissimus usu,
Quid valeas nôrit, nôrit quid ritè labores
Atque *Tui* valeant: dubiam sententia mentem
Nec trahit hæc mihi, quin sit *lucubratio* præsens
Hæcce recens primis æquanda; sed anteferenda
Quòd veniat cunctis, hoc ausim dicere verè:
Artificem commendat opus, quam clarus in arte
Sisque Machaonia, quam doctus ferre medelas
Vulneribus diris, lethalibus & violentis,
Providus in morbo quàm sis, & lynceus Ipse,
Nec non qui post Te parasangis mille relinquas
Hippocratem, Galenum, etiam Chirona peritum,
Et quos fama vetus Medicos jactatque probatque,
Encyclopædia hæc doctis demonstrat abundè.
Suspicient igitur *Te* germina chara Minervæ,
Hactenus ut, semper sic *Te* cruciatibus usti
Morborum cuncti deposcent. Ipse Serenus
Delicium rarum Te Princeps Vester habebit.
Perpendas igitur quod dicunt ritè Periti:
Principibus placuisse viris non infima laus est:
Et quâ cœpisti, si sic perrexeris ire,
Sub tumulo tacitum *Te* propria scripta loquentur,
Dolæique Sui remanebunt buccina clangens.

Etiostichon.

DoLLæVs MagNVs VIreat, SanVsqVe freqVenter
FLoreat, & sospes! rata sInt rogItantIa Verba!

Viro Nobilissimo, Experientissimo Domino Dolæo, Medico non è multis applausit

ANTONIUS KLINGLERUS, SS. Theol. Doct. atque Ecclesiarum Tigurin. Antistes.

In Encyclopædiam Chirurgicam
Viri Excellentissimi & Celeberrimi
D. JOHANNIS DOLÆI,
Sereniss. Hassiæ Landgravii Archiatri & Consiliarii Amplissimi.

CHirurgi felice *manu* væ-saucia ritè
Corpora sarciri qua ratione queant,
Magni docta *manus* docuit calamusque DOLÆI,
Cujus fama Viri pulsat utramque domum.
Macte DOLÆE, animo, meritis, virtuteque prægnans,
Atque Machaonii gloria magna chori!
Aureolis porro scriptis, calamoque diserto
Orbem discussis irradia tenebris!

Tiguri d. 29. Jan. 1689.

Authori Operis Inclyto singularem Observantiam testabatur

JOH. HENRICUS HEIDEGGERUS, SS. Theol. Doct. & in Academia Tigurina Professor.

Ad Nobilissimum, Amplissimum, Doctissimum

DOMINUM JOHANNEM DOLÆUM,

Medic. Doctorem Experientissimum, Consiliarium & Archiatrum Hassiacum Celeberrimum, Amicum suum optimum.

QUa patet Orbis, eris *Medicorum* gloria prima,
Et *Chirurgorum*, tandem quoque *Philosophorum*.

JOHANNES à LENT, SS. Theol. & Ling. Orient. Prof. Acad. Herborn. Pro-Rector.

Viro Celeberrimo

Medicinæ æquè ac Chirurgiæ Restauratori Inclyto,

DOMINO JOHANNI DOLÆO,

Med. Doct. Serenissimi Hassiæ Principis Consiliario ac Archiatro meritissimo, Fautori ac Collegæ suo perquàm colendo,

S. D.

JOHANNES GEORGIUS VOLKAMERUS, M. D.

S. Cæs. Majestatis Archiater, ejusque Personæ Imperialis Medicus, S. R. I. Nobilis, nec non S. Lateran. Palatii Aulæque Cæsareæ & Imperialis Consistorii Comes, Acad. Leopold. Imperial. Nat. Curios. PRÆSES, atque Reipubl. Norimberg. Collegii Medici Senior Primarius ac Perpetuus.

BAlnea, tonstrinaque levandi vulnera curam
Esse sibi propriam jam sine jure putant:
Applicitaque manu quæ fiunt plura : Reclamat
Fortiter hinc Coi natio *tota* Patris:
Reclamat Medicina, *& Docti vere DOLÆI,*
Incluti gyro se breviore dolat.
Cognitione salutari conjungite partes,
Qui-solidum Capitu-cunque parare Deus
Unicuique suum.

EPISOLA GRATULATORIA,

Ad Virum Celeberrimum,

DOMINUM JOHANNEM DOLÆUM,

Medicinæ Doctorem, Consiliarium & Archiatrum Hassiacum.

SIcuti omnium oculi in præsentem rerum afflictarum defixi sunt statum, postquam efferus Mars Germaniæ nostræ pacem denuo excussit; ita universus literatorum chorus in novum ab Artis Medicæ Reformatoribus cœptum opus obtutum vertit, omnesque scire cupiunt, utrum certiorem inde expectare possimus salutem. Tu, Vir Celeberrime, qui in reformando & emendando paucos habes pares, superiorem neminem, usque adeò juvandi flagras conamine, ut fama tua etiam ad exteros iverit, nullique ferè ampliùs in lucem prodeant libri Medici, in quibus honorifica Tui non fiat mentio: & ex quo Encyclopædia tua Medica lucem aspexit, dici vix potest, quantùm splendoris arti Medicæ accesserit. Nunc ubi Encyclopædiam Chirurgicam Rationalem publici quoque facis juris, fortuna æque aspirat laboribus tuis; nam famam extendere factis, hoc virtutis opus. Applaudunt meritò omnes sauciatis de novo Machaone, & Tibi, Amice magne, de gloria & honoribus gratulantur. Votis his pondus addunt Magni Theologi, quibus non displicet sana philosophandi ratio. Calculum adjiciunt Justitiæ Sacerdotes. Medici Solennia gaudia certatim jungunt. Prudentiores Philosophi gaudent, quod sanior Philosophia Scholasticos limites supergressa, Arti Medicæ auxiliatrices præbeat manus, ut ipsius ope hæc certiore in posterum niti possit medendi methodo. Ego secundô lætor Amici successu, atque Tibi, Vir amplissime, totô pectore grator. Deus Te multos servet in annos!

Marpurgi Cattorum die 15. Febr. Anno 1689.

Quod ex animo vovet
JOHANN JACOB WALDSCHMIDT,
Archiater ac Professor.

Viro Nobilissimo, Amplissimo & Experientissimo, DOMINO

DN. JOHANNI DOLÆO, Medic. Doctori,

Consiliario & Archiatro Hassiaco Celeberrimo,

Encyclopædiam edenti alteram Chirurgicam, acclamat feliciter!

JOH DANIEL DORSTENIUS. Med. Doctor, Anatom. Chirurg. & Botan Professor Ordin. Facult. Med. Decanus nec non h. t. Academiæ Marburgensis Rector.

HIppocratis longam didicisse fideliter artem,
Hâc ipsâ celebrem volitare per ora virorum,
Principibus placuisse Viris, ipsisque medelam
Cunctorum plausu fecisse & consuluisse,
Propterea & digito monstrari & dicier: Hic est!
Laudis non imæ sed summæ creditur esse.
Tantæ DOLÆUM decorant encomia laudis:
Nuper Apollineæ fundamina tradidit artis,
Quà patet hæc, avidè doctis, Europa, recepta:
Nunc verò ἐν κύκλῳ παιδείας promit is idem,
Chirurgis pariter multum prodesse laborans.
Plaudimus ergo Tibi, Fautor, DOLÆE, colende,
Faxit proporrò Numen, mortalibus ægris
Ut prosis, placeas, & vivas Nestoris annos!

In

In Effigiem
Viri Nobilissimi, Excellentissimi,
Dn. JOHANNIS DOLÆI,
Med. Doct. Celeberrimi, Serenissimi ac Potentissimi Hassiæ Principis Consiliarii ac Medici Cubicularis, S. R. I. Curiosorum Collegæ Famigeratissimi.

DOLÆUS
Per anagramma purum
LAUS DEO.

EN celebris faciem Medici! quæ cujus origo
Omine mysterium nominis hocce docet,
Laus tribuenda *Deo*, Magnum donare DOLÆUM
Dignato Nobis, donaque tanta Viro.
Artificis dextrâ Vultus nitet, Ipse DOLÆUS
Ingenii formam per sua scripta dedit.

Oresta Pyladesf.
O. Z. P. P.

COelo penna beat: calamis extendimus annos:
Scripta virent, quamvis corpora crypta tegat.
Ne metuas igitur: pepulit tua funera Virtus,
Hanc libertatem candida crena dedit.
Ingratus Medicus, Chirurgus & iste, salutem
Qui non perpetuam dixerit *Andromacho*.
Quî *Gallos* meruit *Francorum vallis*, Amice?
At *gallum* & *quercum* Te meruisse scio.
Felix auspicium! Medicorum Hodogeta fidelis,
Et Chirurgorum *Graculus Hassus* erit.

Scripsit *ANDROMAETTO*
Suo
ARION.

Per-Illustris & Excellentissime
Domine,
Patrone, Fautor & Collega jugiter Observande!

HOc adhuc restare videbatur, INCLYTE DOLÆE, ut, quâ publicum remuneras, *Encyclopædia Medico-Chirurgica* ultimum Arti complementum adderes. Equidem discussa dudum erant barbara Scholarum carcinomata, quibus pretiosam mundi aspectabilis Scientiam, quam Physicam nominamus, miserè quondam deturparant, postquam Magni seculi Heroes CARTESII, VERULAMII, BOYLEI Augiæ hocce stabulum junctis qs. viribus expurgarunt. Discussæ prorsus erant Artis nostræ Medicæ caligines, cum missis Ethnicorum fabulis, cultioris Philosophiæ regulis Praxin superstruerent HELMONTII, SYLVII, WILLISII. Sola verò Chirurgia (à quâ omnis Medicina tanquam capite dependet) infimis Vulgi idiotis demandata & tot retro seculis à Medicis derelicta stetit. Hinc demum illæ lachrymæ! hinc Pseudo-Chirurgorum eccentricitates & errores fontici, morte sæpe expiandi, quos egregiè detexit Celebris WALDSCHMIDIUS in *Chirurgo Cartesiano* nuper ventilatô. Olim autem non erat sic, cum vel Artis Medicæ Parentem HIPPOCRATEM Chirurgiæ non puduerit, ut egregii *de fracturis* libri attestantur. Quin Personatus ille Monachus B. VALENTINI eandem antiquissimis temporibus à Medicis excultam esse refert in *Curru Triumph.* ♁ *pag. 305.* his quidem verbis: Lange vor mir und vor alten Zeiten haben die Meister der Medicin die Sachen selbst angegriffen / sonderlich was die äussere Schäden belanget: Jetzo aber haben sie Knechte und Diener angenommen / und ist also die edle hohe Kunst zu einem schlimmen Handwerck worden. Et quamvis postmodum se truserint, qui velut aliud agendo, artem in præcepta miserint nil tamen egregii præstitisse poterant, quamdiu Opera illorum falsis nitebatur fundamentis de Natura & Facultatibus animæ attractricibus, retentricibus, expultricibus &c. quibus totam sæpe curam otiosi relinquebant. Quid enim aliud hinc sperari posset, quam extrema Artis nobilissimæ barbaries; quæ si eadem, qua hodie docetur methodo fuisset exculta, quanta nunc ejus forent incrementa? Postquam verò Medici quidam Generosiores, BONTEKOE, MUYS, WALDSCHMIDIUS & alii Artem hanc Chirurgicam altioribus Philosophiæ Corpuscularis radiis illustrarunt, nonnulli quoque ad τεχνωθῆναι penetrantes, ea quæ pharmaca non curabant, igne ferroque subigebant, dici non potest, quantæ statim accessiones illîc observatæ sint. Loquuntur id Scripta Elegantissimi MUYSII, quem cum admiratione desperatos Arnshemii affectus indies aggressum vidi. Loquuntur id observationes Celeberrimi Embryulci D. D. *van* SOLINGEN, quem tot puerperarum infelicium myriades selectissimo instrumentorum apparatu liberasse novi. Non dicam de Medicis Lutetiæ Parisiorum (quæ frequens Chirurgorum Schola est,) Chirurgiam exercentibus, cùm, quicquid hîc egregii unquam actum est, in Tua, VIR CELEBERRIME, *Encyclopædiâ* tanquam Panoplia quadam annotatum sit. Sic tandem explevisti diutina Eruditorum desideria, explevisti Votum in *Ephemeridibus Germanorum Curiosis* à me nuncupatum, quo Reipublicæ Literariæ Proceribus Operis selectissimi

)(3 dum

olim spem, injeceram. Hinc dici non potest, quantô nuper gaudio sim perfusus, ultimam illi manum jam impositam perciperem, ne quod ab indole nostra alienum, magno promissor hiatu aliis verba dedisse videar. Repeto igitur votum ante factum, & *Amplissima Tua Excellentia ὁλοκαρδίως* gratulor de felicissimè absoluto scripto hactenus desideratissimo. Tuba illud erit, quâ per orbem jamdum volitans celebritas Nominisque Tui Fama undique resonabit, neque sera Te posteritas venerari desinet, donec eum, quem Æsculapius cum serpente in Olympo tenet, locum occupaveris. *Ita piè vovet & præsaga mente auguratur*

Dabam Gissæ è Musæo d. 10. Febr. An. 89.

MICHAEL BERNARDUS VALENTINI,
Med. D. Philos. Nat. Prof. Ord. atque S. R. I.
Acad. Nat. Cur. Collega d. THESSALUS.

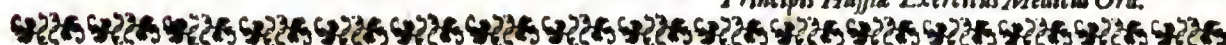

Clarissimo Medicorum Lumini,
Labascentis & infinitis erroribus hactenus obrutæ Chirurgiæ
in Germaniâ Restauratori,
Artisque Medicæ
Reformatori hactenus industrio,
Viro Excellentissimo, Nobilissimo ac Amplissimo
Dn. JOHANNI DOLÆO,
Med. Doct. Famigeratissimo, Consiliario & Archiatro Potentissimi Principis Hassiæ, Patrono,
Fautori ac Cognato suo colendo.

SCande Triumphales victrix Hygiéa quadrigas,
Altaque Parnassi culmina montis adi.
Strata jacet tandem morborum tristis Erynnis:
Discit atrox sensim mors quoque fræna pati.
Sæpè quidem non parva Tibi Victoria parta est,
Et cecidit forti multa caterva manu.
At, velut Antræus, surrexit alacrior hostis,
Civit & in miseros mox nova bella viros.
Donec incandescens dignam DOLÆUS in iram
Hostiles acies Victor ubique ruit.
Hic intestinum stravit feliciter hostem,
Multorum capitum qui velut hydra fuit.
Hic simul externum debellat fortiter agmen
Ne capiat vires mox rediviva lues.
Encyclopædia duplex intelligo scutum,
Quo mala ceu geminâ Gorgone monstra rigent.
Heroos Hygiea Viri deprædicat ausus,
Huncque tibi præfert, Coë, Galene, Tibi.
Nec Tibi pro tantis meritis, DOLÆE, negabit
Orbis in excelso digna trophæa loco.

Dabam Marpurgi Cattorum Calendis Martii 1689.

Sic aggratulatur
Christianus Kürsnerus, Med. Lic. & Sereniss.
Principis Hassiæ Exercitûs Medicus Ord.

A
MONSIEUR DOLÆUS,
Conseiller & Medecin ordinaire de S. A. S. Monseig. le Landgrave de Hesse, &c.
Rondeau
Sur
Son Encyclopedie Chirurgique.

C'Est un bonheur fort extraordinaire
Aux Medecins, d'être en vogue & de plaire:
La difficulté de guerir le mal
Rend tres-souvent le sort assez fatal
Du plus expert, chez quelque imaginaire.
Mais de Dolæus la personne & chere
Aux plus grands Princes, même le vulgaire
Connoit que son merite est sans égal.
C'est un bonheur.
De son profond sçavoir je veux me taire,
Ce livre en est une preuve assez claire:
* La Charité, l'Hôtel Dieu, l'Hôpital
Croiroient commettre un crime capital
S'ils ne l'avoient pour leur reigle ordinaire.
C'est un bonheur.

* Vous sçavez Monsr. que ce sont les trois plus celebres hôpitaux qu'il y ait non seulement à Paris, mais même dans l'Europe.

C'est pour montrer à toute la terre l'estime que je fais de vostre merite, & pour vous assurer Monsieur, que je suis avec tout le respect possible
Vôtre tres-humble & tres obeissant serviteur
P. T. Le Cerf, D. en Medecine

INDEX.

INDEX CAPITUM
ENCYCLOPÆDIÆ CHIRURGICÆ.

LIBRI I.
De Morbis Capitis Externis.

LIBRI II.
De Morbis Thoracis.

LIBRI III.
De Morbis Externis
Abdominis.

Cap. II.

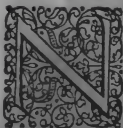
Σὺν τῷ Θεῷ.

JOH. DOLÆI ENCYCLOPÆDIÆ CHIRURGICÆ RATIONALIS

LIBER I. *DE MORBIS CAPITIS EXTERNIS.*

CAPUT I. *De Hydrocephalo.*

Proœmium.

Umerosa illa morborum soboles, quâ cum præ reliquis viventium corporibus humanum sæpiusculè ab ortu ad occasum mirum in modum divexari, defœdari, & nonnunquam in totum destrui atque consumi observatur, tot tamque diversis abundat sui speciebus, ut non modo, dum earum indoles singulatim investigantur, & certa contra easdem explorantur remedia, brevi sub vitæ spatio artem faciant longissimam, sed præter multifaria, etiam generosissima, intus & foris adhibita medicamenta, ipsam quoque manualem, eamque sedulam exigant operam, illis præsertim impendendam, quæ aut externæ inhærent superficiei, aut non procul ab eâ distant, ita ut unà cum oculorum acie, manus & instrumenta ad locum ipsum affectum pertingant, & causæ foventes ab iisdem superari, dimoveri, partesque laborantes ad integritatis statum felicissimè disponi ac deduci valeant.

Quapropter pars illa Therapeutices nobilissima, ab ἐγχειρήσει ista penes *Græcos* nomen quoddam peculiare χειρουργίας, sive τέχνης χειρουργικῆς sibi commeruit, non tantum vetustatis, & autoritate pollentium Virorum ea quondam ad multorum, quos Charontis cymba jam manere putabatur, conservationem faustissimè usorum, Podalirii nempe, Machaonis, Jasidis, quin ipsius illius omnis Medicinæ bonæ parentis, Hippocratis, exercitu fermè assiduo splendore clara, sed eam maximè ob causam magnis condecoranda laudibus, quod, uti excellens ille *Celsus* de eadem satis honorificè commemorat, effectus illius inter omnes Medicinæ partes sit evidentissimus, ipsosque ad oculos tum morbos eorumque causas, tum medicamentorum vim & efficaciam, tum quid manus ipsæ salutares & instrumenta commoda præstiterint, demonstret, nec opus habeat tardam ac dubii eventûs medicamentorum solorum operationem anxiè expectare, quæ tamen & ipsa cum victus ratione non omittat, sed manu plurimum præstet, ut sæpe simul & semel ipsa spina e membro ægroto evellatur, & inductus ab eâ dolor in momento sedetur.

Non ergò falli nos putandum est, existimantes, in ipsos non modò Medicorum filios, sed totum humanum genus ingens inde redundaturum esse commodum, si affectus illos omnes, qui præter explicatos jam in *Medicâ* nostrâ *Encyclopædiâ* examinandi restant, & ipsam manuum, quandoque instrumentis variis armatarum, quin ferro & igne nonnunquam terribilium, efflagitant operationem, secundùm *rectæ Rationis* lumen & *Experientiæ* plenariam confirmationem ità clarè & distinctè demus expositos, ut neque de ipsorum morborum, illisque supervenientium symptomatum causis aliquod dubium, neque de salutaribus adhibendis remediis quidpiam magnopere restet desiderandum. Ut verò nostrum hoc propositum eo cedat felicius, eidem insistemus viæ ac methodo, quam in superiori nostrâ Encyclopædiâ Medicâ anteà calcavimus, certi, quod Lectori in priori illâ jam versato ea magis sit placitura, atque si eandem nunc mutassemus & ad aliam nos deflexissemus.

Ordiemur proinde & hîc de *Capite*, minimè soliciti de apparitura quâdam monstrositate, quod ponderosum aliquod caput reliquis præmittamus, non enim

Humano capiti cervicem pictor equinam
Jungere nunc vult;

sed continuatâ quadam serie sequentur humana, quamvis morbida, membra, à supremo vertice capitis ad ipsam pedis plantam, imò extremum ejus digitum. Primum igitur nobis impetum sustineat, non magni illius Alexandri Bucephalus, de quo *A. Gell. Noct. Att. lib. 5. cap. 2. p. m. 129.* sed

Hydrocephalus quid? sed parvuli cujusdam infantis Hydrocephalus, vel ὑδροκέφαλον, ὕδωρ scil. ἐπὶ τῷ ἐγκεφάλῳ, Latinis Hydrops capitis, seu tumor capitis aquosus dictus; Germanis audiens **die Wassersucht deß Haupts**: colligitur enim interdum tanta humoris copia, ut ea caput in magnam intumescat molem. *Describi* autem potest, quòd sit tumor p. n. capitis, ab humorum vitiosorum, inprimis serosorum inundatione dependens, & per violentam utplurimum solutionem continui productus.

Est morbus infantum. Morbus hic infantibus magis solemnis est, quàm adultis, quia infantibus tunicæ arteriarum & lymphæductuum sunt molliores, atque pori tubulique angustiores, nec motus sanguinis ac seri tam fortis, interim pori arteriarum & vasorum lymphaticorum faciliùs dilatantur, & particulæ crassiores in cerebrum deponuntur, qui infantes in utero materno sæpe morbum hunc acquirunt, cùm situ inverso diutius detinentur, nempe capite nimis declivi, quare cùm caput infantis in aquis, quæ in utero sunt, diu manet, facile hæ cerebrum refrigerantes hunc generant affectum.

Pars affecta. §. 2. Pars affecta est caput, & quidem quoad nervos ac vasa lymphatica in eo perreptantia, serum enim, sive aqua vel lympha in ventriculis cerebri extravasata & cadaveri ata latet, aut aliquando intra cerebrum & meninges continetur, in aliis intra meningem crassam & tenuem, & in nonnullis intra meningem crassam & craniū aqua hæc colligitur, quin extra cranium quoque detinetur, unde vasa necessariò debilitantur, quæ debilitas duntaxat in inconstantiâ pororum consistit, ita ut facilè mutentur, & improportionatas particulas liberiùs transmittant. Sic viscerum etiam debilitas consistit in ejusmodi pororum tubulorumque inconstantiâ & obstructione.

Diagnosis. §. 3. Si uno remedio omnes tollerentur affectus, ceu Universal istæ putant multis carere possemus difficultatibus, nec enim causarum cognitio tantum temporis sibi vendicaret, neque ad bene medendum quicquam prodesset *Signorum* doctrina. At quam vana hæc sit exspectatio, jam cuilibet notum est; firmo proinde stat talo tritum illud: Tantum quisque curat, quantum cognoscit. Imminentis Hydrocephali signa in Democriti puteo latent sepulta, nec nisi ςοχαςμῷ artificiali erui queunt. Desumitur hic à rebus naturalibus, non-naturalibus & præternaturalibus, vulgo sic dictis, quo enim hæ diligentius considerantur, eo certiùs de adventu hostis ferri potest judicium, si verò jam præsens fuerit hic affectus, tum facilè in sensus incurrit. Affectus hic infantibus pueris qu. Trachitide simul laborantibus familiaris & solennis est.

Tumor si adest mollis, ad digitorum contactum cedens, materia latet inter pericranium & cutem, sin inter cranium & cerebri membranam contineatur aqua, tumor ad tactum non est mollis, nisi valida fiat compressio, tum enim impulsus cedit, cùm cranium infantum adhuc sit tenerius, & maximè futuris dilatatis. Dolor quoque in iis major, & totum caput tumidius, & frons ipsius prominens est, oculis vident intentis, & frequentiùs lachrymantur, sensus ferè hebetantur ac sopore laborant, vixque caput sustentare queunt. Causarum ratione, illum, qui à sero extravasato ortum habet, ut plerumque fit, facili marte conjicies ex causis, ob quas contrahitur, & præsertim in pueris, qui humidiores sunt, præterea ex effectis, quòd ubi prematur ejusmodi tumor, sentiatur veluti aqua fluitans. A contusione, plagâ aut compressione qui oritur, certa cruoris præbet vestigia. Hoc ego fateor, inquit *Fallopius*, mihi ipsi evenisse, & factum esse in me ratione & causâ matris, dum scil. uterum gerens, abdomen aliquo in loco percussit.

Causa secundum Galenicos. § 4. Quoad *Causas* hujus affectus, *Galenici* ratiocinantur eam esse humorem aquosum, & veluti serum sanguinis, modò purum, interdum tamen fœculentum & sanguine dilutum, vel ab aliis partibus eò transmissum, vel, quod frequentiùs accidere volunt, ibi paulatim collectum ob debilitatem expultricis & cava, unde exire debet, interclusa.

Paracelsum. §. 5. *Paracelso* est inundatio aquæ resolutæ, vel roris humidi, instar pluviæ à stellis in cœlo microcosmi interiore invisibili, quibus Luna præsidet, nimiùm profusi & demissi, & in cerebro, aliisve capitis cavitatibus stagnantis.

Helmontium. §. 6. *Helmontio* est latex ex cruore extravenato & corrupto productus, extra vitæ consortium rejectus, & per occasionem quandam validè ita dirigentem, cùm aliàs proprio gravatus pondere deorsum properet, in ipsam capitis cavitatem impulsus, vel proprio quodam errore partis in cerebro pronatus; cruor enim extra carnem in loco libero statim grumescit, mox dein aridior factus induratur, fermentumque virulentum concipit, unde Archeus hydropem capitis suscitat.

Willisium. §. 7. *Willisius* eam in hoc affectu potissimùm statuit serum sub propria formâ ex vasis, scil. lymphæductibus, exsudans, ob cacochymicam quandam corporis constitutionem sanguis aquosus & debilis serum superfluum è compage suâ passim dimittit, & ab arteriarum osculis laxis & patentibus ejiciens circulationis filo excludit, à quo ob specialem quandam ejus diathesin, cerebrum præ aliis cavitatibus tum occupatur, nonnunquam etiam ipsis ejus penetralibus intactis partes capitis exteriores, interstitia videlicet inter cranium & pericranium, aut pericranium & cutem ab illuvie istâ serosâ inundatur.

Sylvium. §. 8. *Sylvius* hujus affectus causam assignat vasorum lymphaticorum obstructioni, ab humore quodam viscido variis de causis in ea illato, unde in iisdem stagnans lympha vitiatur, vasa distendit & mox rumpit, sicque liberam viam inveniens intra cavitatem capitis, tanquam loci, in teneris infantulis propter peculiare quoddam vitium tum præ aliis magis apti, præsertim ob vicinitatem vasorum ruptorum, effunditur, & quòd major ejus copia extra cranium pervenit, eò etiam cutis & pericranium fortius distenduntur & moles capitis augetur.

Carthesianos. §. 9. *Carthesianorum* sententia de causis hujus affectus à priori ista non multùm abludit, existimant enim fieri posse, ut humores serosi seu lymphatici propter obstructionem vasorum capitis, per quos in statu sano aliàs commodè affluere, loco verò & tempore id postulantibus, etiam absque ullo impedimento & morâ iterum effluere debent, modò in ventriculis cerebri majori copia colligantur, modò extra illud in aliquam aliam capitis partem rejiciantur & cumulentur, cum fibræ omnes in infantibus adhuc teneræ & molles existant, atque corpori fluido copiosiùs & impetuosiùs occurrenti facilè cedant, & ab eo se diduci & flecti permittant, unde caput in ejusmodi tumorem attollitur, præsertim cùm ipsa etiam cranii ossa in recens natis infantibus videantur membra-

membranosa, ut ita facilè à copiâ humorum validiùs affluentium extendantur. Lympha verò ob defectum spirituum in sanguine augetur, tota enim illa sanguinis pars, quæ vividis & subtilioribus istis partibus est privata, facilè crassescit & in phlegma hujusmodi facessit, quod ob matris debilitatem in ipso etiam utero misero infantulo quandoque solet obtingere.

Nostrum de causis judicium. §. 10. Optimam, ut *ego* arbitror, opinionem fovent, qui ejus generationem tum ab obstructione nervorum & lymphæductuum, tum à lympha extravasatâ & lymphaticis vasis ruptis deducunt, ceu in hydrope abdominis, affectus enim hi duntaxat loco differunt, si enim in exteriore parte capitis oritur obstructio, tum serum stagnans in tubulis partium externarum, ibi tumorem & leucophlegmatiam excitat; quando verò in cavitatibus cerebri oritur, lympha ibi deposita tubulos cerebri & nervorum extrinsecus quadantenus comprimet, & sic aliquando angustabit nervos, quare sensuum torpor & macilentia corporis inferioris oritur: ruptis autem vasis lymphaticis in cerebro, quibus id abundat, contingit lymphaticum liquorem effundi in locum sibi vicinum, hoc est, in cerebrum, vel intra membranas, vel etiam intra cutem & cranium; lymphæductus enim diutius obstructi, quia valde fragiles sunt, facile rumpuntur & aquas suas exspuunt, prout in pueri secundum annum nondum egressi cadavere Lugdunidi Batav. vidi 4. libras extractas aquæ subsalsæ & limpidæ, quod & annotavit D.i. van Horne P. P. Leidensis. Confer. Ephem. Ann. 1. Observ. 47. Si plura exempla cupis, adeas Dn. *Stalpart*, Obs. rarior. *p. poster. Obs.* 14.

Extra omnem dubitationis aleam positum est, affectum hunc, ut hydropem, plerumque causam agnoscere violentam solutionem continui ex ipso humore, vel plagâ, vel contusione, hinc & puerulis maximè familiaris, quando ab obstetrice in puerperio caput rudius contrectatur & quasi comprimitur, quod tamen alii ad Hydrocephalum referri nolunt, quia tumor ille non est à sero, sed à sanguine extravasato, vel ob partûs difficultatem, vel ab obstetricis infelici manu. In particulari hoc capitis hydrope serum, seu commune recrementi & alimenti vehiculum peccare certum est, utut id pro contentorum seu mistorum ratione nunc chylosum, nunc mucosum, nunc cruentum, nunc lutosum, nunc alio modo affectum deprehendatur. Lympha hæc utplurimum colligitur in capite ob deficientem insensibilem transspirationem, nonnunquam ob impeditam urinæ excretionem, quale exemplum non ita pridem in filiâ unius anni observavi, quæ etiam diureticis feliciter pristinæ restituebatur sanitati. Vitium etiam hoc primordia sua habet ex vitiosâ hæmatosi, ubi chylus seu lac non ritè assimilatur massæ sanguineæ, & sic extravasatur in capite, circulante enim sanguine attenuata certis in locis lympha extravasatur, & extra vasa cum vehiculo seroso subsistens sanguis tumorem talem aquosum infert; lympha enim quandoque in suis vasis ab acido vel frigido inspissatur, non aliter ac brodium carnis aeri frigido expositum.

Num verò id serum tantum ex vasis lacteis seu lymphaticis, an verò etiam ex arteriosis extravasetur, non meretur meditationem, existimamus eum ex utrisq; fieri posse extravasationem & stagnationem hujus lympidæ aquæ. Non dubitamus etiam in his digestionem in primis viis esse læsam, utpote quæ aliâs innumerorum morborum faber existit.

A flatibus posse caput in molem extendi patet ex Observ. 18. Cent. 3. *Hildani*, de artificioso scil. hydrocephalo, dum nefarius quidam nequam cutem capitis infantuli sui circa verticem ad musculos usque incidit foramine parvo, per quod ore fistulæ inflavit; cutem capitis, & foramen cerâ artificiosè obturavit, unde caput in maximam extendebatur molem, quod cunctis hinc inde per Galliam quæstûs ergò visendum exhibuere isti parentes, explorato autem scelere Parisiis ambo morte mulctati fuere: sed hoc rarum est.

Utplurimùm verò tumor hic aquosus eandem agnoscit causam, quam habent reliqui tumores aquosi, si enim aqua colligitur in abdomine, Ascites; si in pectore, Hydrops pulmonis, in umbilico Hydromphalos, in scroto Hydrocele à Medicorum filiis nominari solet; differunt enim hi affectus tantummodò loco, & eandem communiter obtinent originem. Sæpe etiam nervi quodammodo sunt obstructi, hinc spiritus animales non satis promptè per nervos ad partes nutriendas deferuntur, ad humores circulantes requisito modo propellendos.

Quòd hæc aqua in ventriculis cerebri sæpe contenta non efficiat apoplexiam, ratio hæc est, quod respectu aliarum aquarum aliquomodo sit spirituosa, neque subitò, sed sensim in cerebro colligatur. Hydrocephalus ergo nostro judicio aboritur, quando serum cum sanguine ad caput delatum sub cranio, vel extra illud subsistit, & expansio coercetur, cerebri tubuli obstruuntur, in dies majori copia colligitur, quâ spirituum animalium capitis integumenta valde distenduntur.

§. 11. Quo quis certior est de futuro ægri statu, eo circumspectiùs curam aggredi rectè præsumitur. Affectus noster in genere perpensus, certe periculo haud caret, quia ætas tenella, quam utplurimum occupat, huic oneri ferendo impar, communiter succumbit, hinc omnes infantes hoc affectu laborantes mortuos se vidisse ingenuè fatetur Medicus *Ingrassias* dictus *tract.* 1. *c.* 1. *Comm. in Avicenn. de Tumor. Confer. Sennert l.* 1. *Prax. p.* 1. *c.* 28. *Paræum operat. Chirurg. c.* 1. *Prognosis.*

Tumor quotidiè increscens, pro malo habendus est signo: Vidi puerum, inquit *Rhases* 1. *de morb. puteror.* cujus caput non cessavit augmentari, quousque mortuus est.

Si lympha in ipsa cerebri penetralia decumbat, de restitutione conclamatum esse omnium Medicorum fert sententia.

Si circa nucham lympha hæc sibi rapuit imperium, metus est obstructionis spinalis medullæ.

Affectus hic totam capitis peripheriam occupans, multa in recessu habet vitæ discrimina. Dimidium capitis laborasse vidi; cujus rei bina exempla profert *N. Tulpius Obs. Med. l.* 1. *c.* 25. Quòd si epilepsia, apoplexia aut lethargus huic se associent morbo, non fallaces mortis sunt prodromi.

Sanguis è naribus stillans de seri testatur acrimonia. Breviter aliquando hic affectus terminatur, sed & nonnunquam per longum durat tempus.

§. 12. Quod viatoribus statuæ mercuriales, id nobis in præsenti negotio erit medendi methodus, quæ consistit æquè in Diæta ac Pharmaceutica & Chirurgica: res enim non-naturales constitutio- *Cura Diætetica.*

ſtitutionem corporis immutare,& labefactatam iterum reſtituere poſſunt. Aërem ægrotis noſtris commendamus calidum & ſiccum vulgò ita dictum, quòd ſi naturâ non talis, arte alterandus. Intemperantiæ, in pueris adeò ſolenni, niſi frenum injiciatur, inanis erit curatio. Ante omnia frigidus vitetur potus, exulent cerevisia tenuis, decocta hordei, Julepi, &c. Cibus ſit talis, qui non multum aquoſi humoris nec ſalſi ſuppeditat, ideoque boni & utilis ſucci, ut ſunt carnes gallinaceæ, hœdinæ, vitulinæ, perdicum, &c. Liquidorum uſus ſit moderatus. Vinum aſſuetis parcâ manu exhibitum nihil fac eſſet negotii. Motus & quies, ſomnus ac vigiliæ mutuis ſe excipiant amplexibus. Animi affectus ne tyrannidem exerceant, maturè proſpiciendum. Debitum lunare in adultis juſto ſolvatur tempore, fervorem enim ſanguini conciliare ſolet conſueta eva uatio ſuppreſſa, unde impetuoſior ſeri effluxus.

Curatio Pharmaceutica & Chirurgica ſecundum Galenicos. §. 13. De inſtituenda curatione, tum Pharmaceuticâ tum Chirurgicâ, primi ſententiam proferant veterum ſollicitè adeò prementes veſtigia, ut propter famoſum illum Anteſignanum, à quo vel latum unguem ſecedere iis ſæpè putatur religio, titulum *Galenicorum* vulgo promeriti fuerint, quæ eò potiſſimùm vergit, ut removeatur cauſa, qua detracta & morbum & ſymptoma finiri dicunt, quapropter humorem aquoſum, à quo tumor ille pronatus, exhauriendum volunt, hâc tamen adhibita circumſpectione, ut ratio habeatur totius corporis, prohibeaturque ne aquoſi iſtius humoris copia ulterius in corpore contrahatur, & jam contracta, vel per hydragoga, vel diuretica evacuetur. Inter hydragoga laudant braſſicam marinam, ſuccum iridis, ſambuci, elaterium, parcâ tamen manu pueris data. Diuretica illis ſunt radices apii, aſparagi, fœniculi, petroſelini, aſari, aniſi, ex quibus vel decoctum vel infuſum parant in aqua communi, eamque bibendam exhibent, additâ portione quadam ſyrupi de 2. vel 5. radicibus. Habitâ deinde corporis ratione ad exhauriendum aquoſum humorem in capite contentum progrediuntur, & quidem ſi paucus eſt, obſcurè per medicamenta digerentia, oleum nempe chamomelinum, anethinum, rutaceum, laureum. cataplaſma ex farina hordei, fabarum, lupinorum, iridis, ſulphure ac melle. Exempli gr.

℞. *Ol. Camomill.*
Aneth. aa. ℥ij.
♃is ℥j.
M. & calide inungatur locus bis in die.
vel:
℞. *Pulv. abſinth.*
Camomill.
melilot. aa. ℥ij.
butyr. recent.
Ol. Camomill. aa. ℥iiij.
Cera parum, & ad ignem f. Unguentum.

℞. *Mell.* ℔ß.
ſalis ℥ß.
Pulv. origan. ℥iij.
M. & tepide innungatur locus affectus.

Alii:
℞. *Pulv. aſinth.*
Camomill.
origan. aa. ℥iij.
myrtillor.
roſ. rub.
melilot. aa. ℥j.
Ol. Chamomill. q. ſ. ad incorporationem,
cum pauco butyro & adjecta cerâ
f. unguentum.

Poſt inunctionem inſpergunt pulverem ex myrtillis, roſ. cinnamom. caryophyll. Camomill. Aquoſus autem humor ſi adeò multus eſt, ut medicamentis abſumi nequeat, per Chirurgiam eum educere docent, & quidem ſi inter cutem & pericranium continetur, vel cauteriis cutem aperiunt, & ſtillando humorem exhauriunt, vel ſcalpello, lineâ transverſâ per medium tumorem ductâ; ſi verò inter pericranium & cranium ſeu calvariam reſidet, vel duas lineas ducunt inſtar literæ X. vel tres in figuram literæ H. Intra calvariam autem & meninges ſi ſubſiſtat, non modò calvariam nudant, ſed etiam de ea aliquid excidunt, ut humor exitum invenire poſſit. Eductio ſic humore locum jubent exprimere, & ſanguinis fluxum cohibere, perfundendo eum vino & oleo, ut, ſi quid influat, iſtud repellatur, hinc ſacroticis carnem reſtituunt & tandem cicatrice claudunt.

§. 14. Sequitur magnus ille hydropiſeus domitor putatus *Bombaſtus ab Hohenheim*, ſive *Paracelſus*, alto ſupercilio præcipiens ſpecifica adhibere purgationis, & ſpecifica tumoris. Laudat ergò Eſſentiam ſuam ex alahandal cum aquilâ præcipitatâ, ut morbi abeat origo. Purgatione evacuandum ſaltem vult ſuperfluum, ut poſtmodum facilius perveniatur ad curam, idque imprimis per Helleborum. Hinc indies Eſſentiam ♀i, ⊕li & diacubebe adminiſtrat. Cataplaſma parat ex Rebis columbarum in ✝ roſaceo. Summum poſteà addit ſpecificum nempe Spiritum vitæ ex auro extractum, datâ ſimul operâ, ut id, quod læſum eſt, reſtauretur. *Curatio ſecundum Paracelſum.*

§. 15. Arduum erit ex arcanorum illo cuſtode diligentiſſimo Dn. *van Helmont*, pro abigendo hoc morbo aliquid nunc elicere, tantum enim ab illo vix impetrare licet, unde hariolari poſſumus, ejus ſcopum curatorium eſſe, laticem extravenatum, & cruorem reſolutum ad convenientes vias reducere, Archeumque placare, ut eundem absque impedimento dimittat, præcavendo ſimul, ne ulteriùs aliquid cruoris extra venas in partem illam influat, ibique corrumpatur. Inter remedia hæc præſtantia, tanquam læto quodam ſidere ad eorum manifeſtationem permotus, commendat bryoniam albam, abs qua vitus ſolutivum ablatum fuerit, cùm illa raſa contuſioni, in qua cruor ſubter pellem nigricat, impoſita, paucis horis cruorem illum reſolvat in aquam, eandemque pariter per cutem exigat. Antimonium etiam primo in liquorem verſum, & poſtmodum in pulverem ſolummodò per ſudorem purgantem, uti omnem hydropem, ita & hanc ejus ſpeciem extra metum recidivæ modeſtè tollere ex propria obſervatione promittit. Magnis inſuper laudibus extollit Præcipitatum diaphoreticum Paracelſi, variis morbis depellendis unicè aptum atque ſufficiens. *Curatio ſecundum Helmontium.*

§. 16. Londinenſium decus & Practicus ille feliciſſimus *Thomas Willis* affectui huic conſulturus, juxta communem medendi methodum tres ponit indicationes primarias, curatoriam nempe, *Curandi ratio ſecundum Willisium:*

nempe præservatoriam & vitalem. Prima aquas in capitis cavitate collectas debito modo evacuandas respicit. Secunda ne nova ibidem colligatur illuvies præcavet. Tertia vires instaurandas, & symptomata eas lædētia tollit. Primæ indicationi ut satisfiat, duos agnoscit evacuandi modos, quibus aquarum illuvies educi potest. scil. ut vel vasa & humorum ductus inaniti lympham rarefactam resorbeant, & dein foras convehant, vel ut per sectionem aquæ istæ in propria specie educantur. Prior modus obtinetur per purgantia, diuretica & diaphoretica methodicè & per vices exhibita, quibus adjungi, vel interponi debent cephalica attenuantia & calefacientia, quo humores superflui ad evaporationem disponuntur. Sint formulæ purgantes.

℞. *Rad. aristol. rot.*
Imperat.
Calam. aromat.
rusci aa. ℥ß.
fol. beton.
rorismarin.
lauri,
majoran. aa. mß.
flor. stæchad. Arab.
sem. ebul. ʒv.
bacc. Junip. ʒiij.
M. & debite apparata coq. in aq. font. ℔iij. *ad tertiæ fermè partis consumptionem, Colaturæ add.*
fol. sen. ℥ß.
Agar. ʒij.
Mechoac.
Turbid. aa. ʒiij.
santal. citr. ʒiß.
galang. ʒj.
ebulliant clausè per horas ij. *dein colentur & add. Mel. opt.* ℥ij.
Clarificetur cum albumine ovi, f. Hydromel purgans, de quo dentur aliquot unciæ pro ratione ætatis bis vel ter in septimana.

In ætate provectioribus adhiberi possunt pilulæ, & imprimis sequentes:

℞. *Calamelanos* ℈j.
Resin. Jalapp. ℈ß.
Cum s. q. Gumm. Ammon. ✠ *solut.*
f. Pilulæ iiij. *Sumantur manè.*

Inter Diuretica sequens Pulvis reliquis præfertur:

℞. *Salis succini,*
Sal. nitri puriss. aa. ʒij.
f. Pulvis Dos. ℈j.

Laudatur quoque Tinctura Salis ♆i.

Diaphoretica præstant ex lignis, vel pulvere viperarum & bufonum. Vel:

℞. *Spir. Ceras. nigr.* ʒijß.
bacc. ebul. ʒiß.
Dos. gr. 20. *vel* 30. *vel plures pro ratione ætatis & habitus corporis.*
M.

De modo sectionis nihil peculiare docet, illaque pro more aliorum, necessitate id exigente, institui solet. Nova illuvies optimè præcavetur victu idoneo, calefaciente videlicet & siccante. Vires restaurantur salibus volatilibus & spirituosis, imprimis ex cornu cervino & cranio humano parata.

Sylvii sententia de Curatione Hydrocephali.

§. 17. Quærendus jam Lugdunensis Apollo nobilissimus ille *de le Boe Sylvius*, cujus responsum postulat, ut ruptio vasorum, ex quibus aqua illa in partem influxit, consolidetur, sicque ulterior affluxus præcaveatur; deinde ut lympha in capitis cavitatem ipsa evacuetur, vel per medicamenta diuretica & diaphoretica, vel per sectionem; denique ut reseretur vasorum obstructio. Rupta igitur vasa optimè uniuntur & consolidantur adstringentibus ex *radic. tormentill. b. stort. caryophyllat. fol. myrti, equiseti flor. rosar. balaust. nuc. cupress. myrtill. cupul. gland.* &c. Educitur lympha potissimùm diaphoreticis, tum internis, tum externis. Inter ista præ aliis conducunt quæ acriora sunt, & vi aromatica, prædita ut sunt ligna & cortices Guajaci, Sassafras, Juniperi, &c. Item radices apii, fœniculi, imperatoriæ, angelicæ, &c. quæ quacunque formâ maximè tamen liquida parata, sedulò adsumi debent, ut perpetuò quodam in sudore sint ægroti, ita enim corporis pori servantur aperti, & via expellendis aquis patet; sin sudores intermittuntur, pori clauduntur & aqua iterum augetur, huic majore labore & molestia novus exitus postmodum parandus. Quò facilior autem alliciatur sudor, prioribus addenda spirituosa penetrantia & sale volatili abundantia. Formula quædam esto talis:

℞. *Rad. fœnic.* ℥j.
Imperat. ʒv.
angelic. ʒiij.
ligni sassafr.
Junip. aa. ʒvj.
Cort. Guajac. ℥ß.
sem. Card. bened. ʒij.
Coq. in s. q. aq. comm.
In Colatur. ℔ij. *dissolv.*
mell. anthos. ʒß.
add. Spir. Junip. ℥iß.
Sal. armon. ʒß.
M.
Detur singulus diebus manè quantum sufficiet pro ætate & dispositione ægroti.

Externè etiam fotus institui possunt, vel sacculi & emplastra capiti imponi, imprimis sacculi ex floribus, seminibus, foliis, radicibus & similibus aromaticis in pulverem redactis, & cum sale tosto aut cineribus mistis parati & calidè applicati. Sal tostum enim potentissimè aquas ad se trahit, quia omni humiditate privatum est, in cujus locum venit aqua in capite contenta. Sectio si instituitur, ut aqua majori copia educatur, cavendum ne subitò illa evacuetur, sed per vices, ne æger de vita periclitetur. Obstructionis vasorum reseratio perficitur solvendo pituitam in vasis coagulatam, eandemque inde removendo. Pituita coagulata solvitur medicamentis incidentibus & attenuantibus dictis, partim sale lixivio, tum fixo, tum volatili, & imprimis oleoso seu aromatico præditis, partim acidis, partim spirituosis, partim ex variis hisce mistis. Talia sunt ex salibus fixis Sal Card. benedict. absinth. rorismar. ♃i, ex volatilibus ea, quæ ex urinâ, Sale armoniaco, Cornu Cervi, Cranio humano, succino & similibus parantur. Ex salibus volatilibus oleosis, olea stillatitia, inprimis ex aromatibus, seminibus, baccis, lignis, radicibus parata. Ex acidis, Spir. Salis, nitri, &c. Ex spirituosis, ipse Spiritus vini, tum ex quibusvis plantarum partibus fermentatione elicitus. Ex mistis ⊖ tartari vitriolat. Sal armon. Aquæ theriacales, antinephriticæ, &c. ut & compositiones ex prædictis, nunc Misturæ, nunc Apozematis, nunc alterius potionis formâ institutæ. Pituita, vel ex eâ resolutâ serum redundans diminuitur evacuatione, & quidem in hoc morbo

potissimum vel per secessum, vel per urinas. Ex illis, quæ per secessum educunt, præfertur ☿ us dulcis cum gummosis formâ pilulari adhibitus. Per urinas egerunt dicta diuretica ex rad. apii, asparagi, petrosel. fœnic. eryng. rusci, valerian. pimpinell. urtic. &c. fol. urticæ, chærefol. absinth. beton. chamæpith. rutæ, &c. sem. anis. fœnic. dauci, seseli, &c. Bacc. junip. ribel. nigr. amygd. amar. nucl. persic. & terebinth. Ex Chymicis Spir. Salis, tartari, ⊖ tart. vitriolat. Sal volat. ⊡ æ, Ol. still. bacc junip. succini. His prudenter adhibitis, semper blandè & lentè procedendo affectum hunc domari posse confidit.

Cartesianorum de curatione Hydrocephali sententia. §. 18. Restant nunc acutissimi & subtilissimi *Cartesii* prementes vestigia paucis interpellandi, ut in commune ægrotorum bonum aliquid de suo conferant huic affectui depellendo commodum, sive sit consilium, sive auxilium quoddam præsentissimum. Pro faciliori itaque præstandâ medela, tria hi proponunt in affectus hujus curatione maximè observanda axiomata. Primum est, ut lympha copiosiùs in partem illapsa, eamque in tumorem distendens, commodè evacuetur. Secundum, ut obstructio ductuum & vasorum lymphaticorum tollatur, quo liquorem extravasatum libere resorbere, & quo decet, valeant deducere. Tertium, ut copiosior, quàm œconomia animalis exposcit, lymphæ proventus inhibeatur, promovendo sanguinis suppressam aut impeditam spirituascentiam, ipsorumque spirituum deflagrationem aut exhalationem excedentem intercipiendo, ne massa sanguinea iisdem nimis depauperata facessat in phlegma, sed servatis spiritibus ipsa pars affecta corroboretur. Evacuatio humoris est vel sensibilis, vel insensibilis, utraque vel per interna, vel externa instituta. Sensibilis interna fit per alvi egestionem & per urinam. Egestio per alvum instituitur per gummosa & mercurium dulcem in infantibus, per elaterium verò, succum iridis, ebuli, aliaque in robustioribus. Dant formulam in infantibus adhibendam sequentem:

℞. *☿ii dulc. gr.* vij. *ad* ℈ß.
Sal. cent. min. gr. iij.
Syr. ros. solut. l. de Spin. 1. *cervin.* ʒiij. *l.* ℥ß.
M. Exhibeatur unâ vice.

In robustioribus.

℞. *Extract. Elater.* ℈ß.
trochisc. albandal. gr. ij. *l.* iij.
Cum s. q. Essent. rorismar.
f. Pilulæ vj. *l. plures una vice sumendæ.*

Suadent etiam Clysmata ex rad. aristol. apii, Ireos nostr. herb. gratiol. soldanell. fol. ebul. asari, flor. genist. sambuci, cort. inter. frangul. & pulp. colocynth. Per urinam excretio promovetur lixiviosis, item Tinctura ebuli & ♀i. Insensibilis excretio internè instituitur diaphoreticis & poros cutis aperientibus, ut exhalatio promoveatur, ex lignis, sambuco, junipero, bezoardicis, &c. Exempl. gr.

℞. *Aq. rorismar.* ℥j.
Essent. lignor. ʒj.
Sp. flor. sambuc. ℈ij.
Tinctur. ♀i ℈j.
Syr. Card. bened. ʒiij.
f. Mixtura. Sumatur cochleatim, corpus ad sudorem disponendo.

Laudatur etiam Tinctura diaphoretica *Mynsichti.*

Ut facilior sequatur cura jungunt his externa. Sic insensibilis evacuatio per externa fit discutientibus formâ fotûs, vel cataplasmatis, vel emplastr. adhibitis, ex camomill. majoran. origan melilot. roremarin. stœchad. Arab. farin. fabar. lupinor. sterc. columbin. sem. anisi, cumini, 🜔e Commendantur Fotus ex lixivio calcis vivæ, & illitus spirituosorum, ut Essent. salv. rorismarin. majoran. puleg. Olei Balsamici *Mynsicht.* Emplastra de baccis lauri & de beton. cum oleo succini minimè contemnunt. Sensibilis evacuatio externè instituitur sectione, quæ faciliùs & felicius peragitur aqua intra cutem & pericranium aut pericranium & cranium subsistente, eâ autem intra cranium & cerebrum, vel in ejusdem ventriculis commorante cautè admodùm administranda, cùm vix absque periculo peragi possit. 2. Obstructio vasorum corrigitur resolventibus tenacem & glutinosum succum in iis contentum, aliisque deobstruentibus, ut magisterio ♃i ⊖ lat. Zvvelff. ☿io ♀to ⊙ari, Sale ℥ii, Sp. ♃i, &c. 3. Lymphæ ulterior proventus inhibetur & spiritus augentur variis salibus volatilibus & spirituosis ex roremarino, melissa, Sp. ✱ci. C. C. Sale succini volat. Sit formula una, vel altera:

℞. *Aq. beton.* ℥j.
meliss. cum vin. ℥ß.
vitæ Matthiol. ʒij.
Essent. rorismar. ʒiß.
spir. ✱ci cinamomisat. ʒj.
C. C. essentificat. ʒß.
Syr. flor. Hyperic. ʒvj.
f. Mixtura. Detur cochleatim.

℞. *Tinctur. flor. Tunic.* ʒiiß.
Essent. Xyloaloes ʒj.
Liq. C. C. succinat. ʒß.
M. D. gt. 20. *vel* 30. *in jusculo pulli gallinacei cum roremarin. majoran. & macis decocto, vel alio quodam vehiculo convenienti.*

§. 19. Cura Hydrocephali *nostro* judicio consistit in obstructionum solutione, ubi observandum, ut cautè & lentè procedatur, si enim velis subitò curare, ac aquam unâ vice evacuare, hominem in maximum vitæ periculum protrudes, quia limpidior aqua evacuatur & crassa instar gelatæ amurcæ intus latens conglutinat fibras partis ita, ut oriantur incurabiles obstructiones. Præmittamus ergò priùs medicamenta, antequam ad ferrum & ignem accedamus. Impossibile autem est affectum hunc tollere materiâ relictâ, quæ ipsum fovet. Ab evacuantibus faciemus ergò initium, inter quæ palmam aliis præripit Jalappa, in infantibus purgans tutum ac jucundum, quæ maritari potest pulv. cinab. nativ. hic & multum præstat syr. de spin. cervin. *Curatio nostra.*

Ritè ergo exploranda est ipsorum natura, si enim purgantia bene ferunt ægri, sæpius ea exhibenda sunt, iisque semper admisceatur aliquid ☿ii dul. qui potenter incidit, concedendo enim inducias morbo, nunquam pacem sperare licebit, & quo major est collectio aquæ in particulari hoc hydrope, eo fortior poterit esse purgatio: præstat enim semel & fortius purgare, quàm sæpius & leniter. Verùm si cancrosam, hoc est, acrem suspiceris sanguinis diathesin, ab his abstineas, præsertim in sexu fœmineo, quæ purgantia ratione uteri non bene ferunt. In pueris & infantibus sæpe sufficiunt clysteres.

Præ-

Præmissis purgantibus totius rei cardo vertitur in incidentibus & diaphoreticis, inter quæ reliquis præferuntur amara, ad quamcunque ergò intentionem obtinendam conducunt absynthiaca, sambucina, ebulina, Juniperina, Gratiola, centaur. min. cerevisia absynthites, vel enulata, vel salviata, item agrimonia, Ruta muraria altera maximè conducent. Hic & convenit Essentia rad. vincetox. & Essentia lignorum quæ talis esse potest.

℞. *Rasur. lign. Sassafras, infund. Sp. lil. convall. & Spir. vin. f. Sp. serpill. Stet in digestione per septimanam, posteà filtra.*

℞. *Rasur. ligni Sassafr.* ℔j.
Santal. ℔iij.
Rad. Chin.
Sarsaparill. aa. ℔j.
Herb. fumar.
fl. Sambuc. aa. miiß
Irrorentur spir. vini ☿ sat. & infund. cum spir. vini rectificat. Stent in digestione, exprime, filtra & servetur.

Abstinendum à frigidis & aquosis, Julepis, aliisque acidis & incrassantibus, è contra conducunt blandiora diuretica, salina & lixiviosa. Omnia quæ recensentur inter cephalica, hic possunt usurpari, ex. gr. liq. C. C. succin. Elixir Cephalicum D. M. Essent. Castor. bals. Nervin. n. Cinabarina, &c. hic & salia volatilia, item oleosa salina conveniunt. Ol. tartari per deliq. in potu ordinario ad aliquot guttulas instillatum egregiam affert operam. Pro specifico habent Lapid. Ceraun. ℥iv. Spol. serpent. ʒß. pulveris. & M.

Præmissis his simul adjiciamus Externa; præ aliis autem commendo fotum ex discutientibus, vel in formâ sicca vel in vino coctis. In formâ siccâ capiti raso applicata conducunt, sabina, rosmarin. salv. sambuc. ruta, lavendul. beton. sem. cumini, vel sabina sæpe sufficit, vel coq. sacculus prædictis repletus in vino, addito tantillo Spiritus vini, vel linteum in aquâ Reginæ Hungariæ, hoc est, Spiritu flor. rorismar. tribus cohobationibus parato, tinctum, & tepidè applicatum, vel lixivium sarmentorum, vel ☿ alb. ♀tar. ʒij. addas decoctis unà cum Sale mixt. ʒviij. Sulph. vivi Calida enim maximè hic conducunt, & contra frigida capiti inimica existunt. Alii suadent fasciam Guidonis, in formam cucuphæ concinnatam, quâ totum caput obvolvi debet, & quotidie nova fascia repetenda. Alii utuntur aliis exsiccantibus ex Mastiche, Gumm. Junip. N. M. Caryophyl. ladan. pur. c. ol. mastich. in massam redigunt pro usu, vel in forma Cerati, vel Emplastri. Pro Cucupha fit sequens:

℞. *Flor. Chamomill.*
fol. beton.
rosar.
absynth.
sem. nigell.
coriand.
cumini aa. ℥ß.
M.

Timæus sequenti cataplasmate imposito curavit puellam bimestrem.

R. *Pul. rad. cucum. asin. rudis* aa. ℥ß.
sem. cumin. ℥j.
farin. faber. ℥ij.
mell. anthos. q. s. f. cataplasma capiti raso applicandum.

Cochleæ contusæ in hoc affectu prosunt, imprimis si iis contusis inspergatur pulvis fimi caprilli, & addatur aliquid seminis carvi, & applicetur instar cataplasmatis. Vel sequens quod optimum:

℞. *Ras. rad. bryon.* ℥j.
pulp. colocynth. ʒij.
Herb. absynth. ruta aa. miß.
sem. fœnic.
Sinap. aa. ℥j.
piper. long. ℥ß.
⊖ ☿ ℥j.
✳ci ʒvj.

in vin. coq. vel urina. & fiat adjecta farina fabar. cataplasma, cui add.

Spir. urin.
rorismar.
matric.
Sal. ✳ci aa. ʒij.
M.
calide applicand.

Errhina etiam suum usum hic invenient in adultis. Verum enim verò Hydrocephalus cùm Trachitide combinatus in pueris raro purgantibus, diureticis & aliis ad hydropem laudatis internis, externisque, cucuphis discutientibus & vesicatoriis Capiti admotis cedit, sæpe verò in Apoplexiam transit.

Nunc paulò consideratiùs ad Chirurgica accedamus: quæcumque enim non sanant medicamenta, ea ferrum sanat; quæ ferrum non sanat, ea ignis sanat: quæ ignis non sanat, ea incurabilia putare oportet. Tria nempe sunt, quibus Medicus ægrotis auxilium potest ferre, Diæta, Pharmacia & Chirurgia. Multi morbi interni solâ curantur diætâ, multi etiam curantur medicamentis, sæpe autem hæc duo non sufficiunt, hinc Chirurgia in auxilium vocanda est. Illa verò varios modos, diversaque instrumenta habet, quorum operâ finem suum assequi intendit, qui itidem non unus est. Mihi in præsentiarum reliquis missis lubet pluribus considerare illam medendi rationem, quâ Chirurgicâ manu hydrocephalo laboranti aqua subducitur, quam operationem paracenthesin nuncupare licet, quia per punctionem fit; per sectionem etiam fieri potest, cùm citra periculum hæmorrhagiæ majoris aut doloris in hisce locis stupidioribus operationem Chirurgicam instituere liceat: sive ergo scalpello sectio facienda, sive cannulâ ex argento paratâ & ad acumen perforatâ à Barbette & van Meketen delineatâ, pungenda, ea ut à perito Chirurgo peragatur, prospiciendum est, qui studiosè attendere debet, ubinam contineatur aqua, & quo loco meliùs effluere possit, ea enim sæpius instar gelatinæ viscida est, ut per cannulam effluere haud possit. Vulnus latius fit necesse est; & asterisco hic notandum, quod semper facienda sit sectio in loco decliviori, ipse humor autem seu aqua non est simul & semel omnis educenda, sed per intervalla, non horarum tantùm, sed & dierum, habitâ inprimis virium ratione. Interim æger corroborantibus ex cons. ros. absynth. diarh. Abb. aq. cinamom. mirabil. &c. restaurandus. Aquæ emittendæ quantitatem neque diebus, neque vicibus metiri possumus,

mus, sed pro cujusque ætatis & virium ratione humor educendus, si vero aqua intrà cranium detineatur, cautè vel nunquam instituatur.

Quoad V. S. scarificationes, cauteria tum actualia, tum potentialia, cucurbitulas, synapisinos, &c. ea ut in Ascite, ita etiam hîc mihi suspecta sunt, hinc omittenda potiùs censeo, quàm ægrum talibus excruciare. Circa curationem hydrocephali optimum esse putamus, ut externè ab injuriis caput præservetur, & valde calidum servetur, & infantes in cunis decumbant, calidus lapis vel arena calida circa caput ægri ponatur, ut obstructiones iterum reserentur, & lympha liberum acquirat cursum ac transitum. Sudorifera ergo volatilia, liq. C. C. succ. & Sal volat. C. C. omnem, ceu diximus, implent paginam.

CAPUT II.

De Pilorum Affectibus,

v. gr.

De Alopeciâ, Areâ, Ophiasi, Tinea, Calvitie, Canitie, Plica, Porrigine, inconcinnâ pilorum excrescentia, & eorundem Fissuris & Scissuris.

§. 1.

PErvulgatum & πολυθρύλλητον illud proverbium, quod de re contemtibili & nullius fermè pretii cottidie penè proferri percipimus, dum *ne Pili quidem* eam faciendam esse perhibent, nobis tamen tanti non erit valoris, ut ipsos Pilos, de quibus ne unus quidem absque singulari divina voluntate è capite nostro in terram decidit, id propter consideratione nostrâ indignos & sicco pede putemus transeundos, quin antequam ad alios progredimur, *Pilorum Affectus* examinandos & corrigendos suscipimus, nec veremur nos adeò in illis intricatum iri, ut ex iisdem nos denuò non valeamus exsolvere, quamvis ob affinitatem, quam inter se habent, omnes simul junctos uno hoc in capite simus pertractaturi, ita enim uno intuitu plures nobis eorundem apparebunt ideæ. Describemus ergo istos ordine, quamvis fatemur, eos à veteribus esse præter necessitatem multiplicatos.

Alopecia descriptio. 1. *Alopecia* est Capillorum defluvium cum suis radicibus, à particulis acribus salinis glandulas subcutaneas erodentibus obortū. Dicitur Alopecia à vulpe, quæ vocatur Græcè ἀλώπηξ, eò quòd brutis hisce malum hoc æstivo tempore accidere soleat. Potest etiam fieri, ut in barba pili inordinatè decidant, sicuti idem contingit in superciliis, aliisque locis pilosis.

Area descriptio. 2. *Area* vocatur is affectus, in quo capilli areatim decidunt, à salinis particulis ad glandulas cutaneas pilosas delatis, easque corrodentibus exortus.

Ophiasis. 3. In *Ophiasi* ab occipitio duæ areæ pilis destitutæ per tempora utrinque ad frontem deductæ conspiciuntur, ab initio quasi serpendo progrediuntur, tandem verò in fronte uniuntur. Huic morbo infantes præ aliis observantur obnoxii.

Tinea quid? Germanis die böse Grind. 4. *Tinea* est scabies capitis cum squamis & crustis, pilorumque evulsione, colore cineritio, odore fœtido, ab humoribus acribus & salinis oborta.

Ejus species Ejus aliquot species advertere licet, quarum alia dicitur *squamosa* seu *furfurosa* cùm squamulæ scalpendo decidunt; altera *ficosa*, in qua vivæ rubræque carnis quædam grana apparent, ficuum interioribus granis haud absimilia, tertia *Achor.* *Achor* dicitur, ubi ulcera manantia adsunt.

Calvities. quid? 5. *Calvities* dicitur, quando pili potissimùm in syncipite decidunt, atque à salinis & acribus humoribus producitur.

6. *Canities* est consueti pilorum coloris in album commutatio, quæ vel ordinaria est in senectute, vel extraordinaria ante legitimam ætatem, vel à morbo animique affectu producta. Huc & referimus ubi pili etiam in alios mutantur colores.

7. *Plica* dicitur à plicare, quia hoc affectu correptis pili quasi plicantur; vocatur quoque Plica Polonica, quia Polonis affectus hic familiaris est, aliis Trichoma, Tricæ incuborum, Morbus cirrorum, capilli enim intricati cirros repræsentant; Germanicè vocantur Wichtelzöpffe / Judenzöpffe / quia Judæis frequenter obveniunt & ab Incubo Judæi specie fieri existimantur, nilq; sunt aliud, quam capilli, (vel pili) ità in cirros vel tricas contorsi, ut extricari nullo modo possint. *Plica descriptio.* Describi ergò potest hic affectus, quod sit capillorum involuta contorsio, cum gravissimâ totius corporis, artuumque capitisque læsione, & antequam capilli complicentur, magno sudore plerumque concomitante, à lympha p. n. glutinosa oborta: non raró & alias partes occupat plica, ceu exemplum habemus in Ephem. Germ. de plica pudendorum muliebrium, ubi crines in tantam excrevêre longitudinem, ut sesquialteram ulnam excederent, & terram attingerent, tale quid & hoc die conspicitur Leidæ in theatro Anatom. Celeberr. D. L. Jacobus Augustinus Hönervvolfius mihi per literas significabat, quòd miles veteranus Silesius stipem colligens ostiatim, prolixam & ferocem alebat barbam, & præter plicas ab occipite dependentes tres in mento gerebat unam spithamâ longiorem quam sine nocumento poterat amputare, reliquas vero plicas ob metum subsecutum doloris capitis, aliusve symptomatis, non audebat demere, quodammodo ablationem aliquot longurionum ejusmodi pilosorum in pagano Bergensi hic meminerit innocuam.

Ejus species. Distinguunt eam in malignam & benignam, in plicam quæ est ex neglectu pectinationis, vel arte factam, & plicam morbosam multis symptomatibus constipatam: quæ distinctio non videtur esse necessaria; Plica enim est plica.

Porriginis descriptio. 8. *Porrigo*, aliis furfuratio dicta, est scabies furfuracea cutis, & præsertim capitis. Hinc dicuntur furfurosi, quibus assiduè squamulæ veluti furfures pectendo capite decidunt.

Inconcinna pilorum excrescentia quid? 9. *Inconcinna* pilorum *excrescentia* hæc est, quando pili in locis insolitis, & ubi eorum proventus minus decorus est, excrescunt.

10. *Fissura*

Fissura quid? 10. *Fissuræ* dicuntur, quando pili sunt fissi, id est, secundum longitudinem divisi, indeque deformitatem quandam præ se ferunt, in eorum potissimùm extremitate, quæ cum unita esse deberet, aliquando bifurcata, vel tricuspidata, vel in plures ramulos dispersa est: in mediâ eorum, vel aliâ etiam parte nonnunquam contingere solet, ut findantur & asperi fiant.

Pars affecta horum morborum. §. 2. *Pars affecta* horum affectuum externorum utplurimum sunt glandulæ istæ cutaneæ, pilosæ à nobis dictæ, ab his enim malè se habentibus & ab acribus quibusdam humoribus seu succis variè alteratis & corruptis, vel calvities oritur, vel alopecia, vel area, vel plica, vel porrigo, & totius rei cardo consistit in earum conformatione & pororum constitutione, seu ipsorum ductuum obstructione.

Diagnosis. §. 3. Affectus hi plerumque in sensus incurrunt, & defluvium pilorum, vel febres, vel phthisin, vel luem Veneream, vel Elephantiasin aliosque affectus malignos insequi solet; sic & Area, Ophiasis, Tinea, Calvities & Canities cognoscuntur ex ipso aspectu, iis saltem adhibitis signis, quæ in eorum descriptione jam memorata sunt. Plica etiam ex superiùs datâ descriptione facilè cognoscitur, præterea plura eam comitantur symptomata & potissimum morbosam, ab initio enim corpus enervatur, color faciei in pallidum mutatur, artus omnes dolore infestantur, nec non convulsionibus, caput immunditie conspurcatur & fœtore, furfures quoque generantur, & ungues simul sunt scabri, nigri, nonnullis etiam decidunt, & posteà renascuntur; pili abscissi sanguinem & serum fundunt. In Polonia hæc species frequentior est, hisce in locis eam nunquam prædictis Symptomatibus stipatam observare licuit, surdi cæcique redduntur ab obstructione nervorum à materia ista viscidâ pilos istos conglutinante, quæ materia facilè per metastasin genus nervosum occupare potis est. Sed hæc & alia symptomata atrociora non omnibus accidunt, sed iis, qui hoc affectu graviter laborant, nam à multis sine ullo incommodo ad ultimum vitæ halitum gestatur.

Tinea horrendum visu sæpe malum est, & de se virulentum & morticinum aliquid effundit, cutem enim capitis & musculosam substantiam adeo infestat, ut sæpe rubra caro appareat, ceu ex descriptione superius illucescit. Insuper instar vermis capillos rodit & cutem depascitur tam obstinatè, ut à tenendo & inhærendo quasi nomen adepta videatur.

[Pilo]rum [con]stitutio [n]atu[r]alis. §. 4. Priusquam autem affectuum horum causas describere tentemus, placet nobis paucis quibusdam in pilorum constitutionem ordinariam inquirere, dein & horum statum morbosum contemplari. Communis veterum fert opinio, pilos ex fuliginibus oriri, quæ tamen hodie falsitatis arguitur, aut ita eam interpretantur, ut materia pilorum non sit fuligo, sed condensatus ex fuliginibus liquor. Nos credimus in glandulis istis subcutaneis pilosis latere certum viscidum liquorem, non absimilem ei, qui in typhis cervi invenitur, quod ad oculum patet, si liquor circa radices pilorum hærens ritè examinetur: pili enim eo modo generantur, ceu aliæ partes, humores sensim per poros glandularum propulsi ab extremo aëris aliquando condensantur, pili enim suas habent canales ceu aliæ partes, quod exinde apparet, quia sanguinem & serum fundunt. Si enim ope microscopii crines, & imprimis eorum radices inspiciantur, filamentis cornuum, imò gelatinæ simile quid repræsentatur, cum suis canalibus, qui liquor ab aëre ambiente aliquando magis induratur, clauduntur enim pori cutis ob aëris frigidioris accessum, reserantur que eo existente & occurrente calidiore. Hinc in animalibus fit pili mutatio. Stat ergò sententia, liquorem istum viscidum in glandulis contentum & à spiritibus animalibus vigoratum, ope fermenti sui per poros cutis, per suos ductus in pilos transire, eosque successivè affluente dicto liquore sensim ac sensim crescere. Quo verò pori solidiores sunt, eo pili hispidiores efflorescere solent; certum enim est, tergora animalium circa dorsum, ubi majores enascuntur pili, esse densiora ac firmiora, & è contra, ubi cutis enervata & glandulæ flaccidæ sunt, pili eisdem innati pauciores, minores & flaccidiores sunt. Quidam volunt pilos esse solidos & nulla gaudere cavitate, sed esse meros globulos, ceu testatur Lœvvenhok, qui ope accuratissimorum microscopiorum eos cavitate carentes observasse se dicit: prior autem sententia mihi probabilior, quia alias eorum accretio non facilè percipi pôtest.

Ætiologia juxta Galenicos Capillorum defluvii. §. 5. Perpensâ ordinario crinium statu, ad morbosum propius accedamus, ipsasque antedictorum morborum rimemur *causas*. Sed præcedant *Galenici* tribuentes *Capillorum defluvii* causam vel laxitati pororum seu foraminum cutis, vel defectui alimenti, vel acribus humoribus radices pilorum erodentibus. Laxitas pororum illis oboritur à caloris aut humoris excessu, ubi vel calor humorem glutinantem absumit, & radices pilorum minus firmæ manent, vel humor nimius eosdem relaxat. Alimenti defectus fit, dum vel à morbis consumtus est sanguis, vel humoribus corruptis in alimentum non mutabilibus infectus, qui si biliares, aut atrabilarii, aut ichorosi acres sunt, ipsas radices exedunt, unde pili radicibus destituti decidunt.

Area. *Area* causa iis eadem est, sed magis unita, & ad certum spatium directa, unde uno in loco plures decidunt, cùm in simplici defluvio, pili hinc inde sparsim saltem defluant.

Ophiasis. *Ophiasis* causam statuunt materiam acrem & tenuem, non tamen undique æqualem, sed aliam tenuiorem, aliam crassiorem, unde rectam viam servare nequit, impeditur enim tenuior à crassiori, ut in cursu suo moram patiatur & oblique deflectat.

Tinea. *Tineæ* causam ponunt humorem pravum & salsum inter crassam capitis cutem & calvariam congestum, qui diutius ibi retentus putrescit, & non modo malignitatem quandam induit, sed interdum quoque vermes producit, circa radices autem capillorum impactus cutem quibusdam in locis rodit & perforat.

Calvitiei. *Calvitiem* oriri volunt ex defectu succi nutrientis, unde eo non adfluente, radices pilorum in tantum exsiccantur, ut unà cum pilis excidant, quare cum per senium tanta istius succi non amplius fiat copia, ut ad partes illas carne destitutas pertingere valeat, fit, ut eâ ætate homines facilè calvescant. Hujus etiam succi consumtionem ab aliis causis, tum internis, tum externis dependere posse concedunt.

Canitiei. *Canitiem* veteres fieri existimârunt à solâ siccitate, quemadmodum arborum folia ex siccitate albescunt; alii, uti *Aristoteles*, canitiei causam dicunt putredinem. Fit ergò, juxta ipsos, canities

ob inopiam caloris nativi, quando non ita humores coquere poteſt, ut in juventute, & quod ex putredine humor albus oriatur, ridiculam hanc allegant cauſam, quia magna pars in aërem vertitur, qui terrenæ & aqueæ ſubſtantiæ permixtus facit albedinem.

Plica.

Plica illis oritur à nimiâ copiâ & luxurie ſucci nutrientis in ſanguine, unde pori dilatantur & multi in unum quoddam foramen ſecedunt, quare pili loco, quo copioſius ille exſudat & confunditur, conglutinantur, & conglutinati tandē in complicatas hujuſmodi tricas concreſcunt.

Porriginis.

Porriginis cauſam nonnulli ſtatuunt ſuccum tenuem acrem erodentem, ex cute ad ſummam pelliculam penetrantem, eamque afficientem, partim ex viſceribus in capitis cutim cum ſucco nutriente pilorum delatum, partim in eâ demum genitum. Alii humoribus ſeroſis, bilioſis & ichoroſis eam adſcribunt, quorum parte tenuiore conſumta, craſſior circa radices pilorum hæreat, & in ſquamulas abeat. At litem iſtam nullo modo nunc aggredimur dirimendam, inferius, cùm nos tetigerit ordo, ſententiam noſtram ſubjuncturi.

Inconcinna pilorum excreſcentia.

Inconcinnam pilorum excreſcentiam adſcribunt materiæ excrementitiæ copiæ & craſſitiei, atque facultatis expultricis robori majori, excrementum illud fuliginoſum, craſſum & terrenum fortius ad cutem protrudenti, unde præter fordes etiam pili abſque ullo inſtituto naturæ neceſſitatem ſaltem materiæ ſequuntur, uti herbæ quædam non tantùm abſque omni diligentia, ſed contra voluntatem quoque hortulani ſponte naſcuntur, materia nempe à facultate expultrice vehementius detruſa, ſibi viam faciente, & cutem perforante, quod modò hoc, modò in illo corporis loco contingit, cute ibidem ad perforationem habiliore, id eſt, mediocriter ſicca exiſtente, aut materia excrementitia inibi copioſius hærente.

Fiſſura.

Fiſſuram pilis obvenire volunt à materia eorum debili, tenui & glutinis experte, parvoque momento diſſolubili, ortà à temperamento corporis frigido, eoque vel humido vel ſicco.

Paracelſi deductio cauſarum in Alopecia, Area & Ophiaſi.

§. 6. *Paracelſus Alopeciæ* ejuſque ſpecierum, tum *Areæ*, tum *Ophiaſis* cauſam tribuit ſpiritui Jovis à naturalibus humoribus ſeparato, & in mineram propriam tranſeunti; qui ſi in metallis operabitur, in cachinam; ſi in arboribus, in ſpongiam; & in humano corpore mutatur in Alopeciam, materia nempe aliquantum diſperſa, ea verò magis unita Area, & majores radices adepta, varioſque ſuccos ſibi implicans Ophiaſis producitur.

In Tinea.

Tineam ſtatuit ex ſalibus provenire mineralibus, cum humore carnis & cutis liquore permixtis, poſtmodum expulſione tranſeuntibus in cruſtas; humor enim mineralis cum à proprio ſale ſeparatus in carnem ſe recipit, ſi hunc elementum igneum arripiat, eo per poros agitur in cruſtas, quas ſequitur fluxus capillorum, nec libenter emittunt ſudorem. Quidam ex ejus aſſeclis, quod affectus hic in cute capitis ſimilis fiat, nec tamen in ulcus deſinat, à ſale deducunt, quod à glutinoſa viſciditate ſulphuris reſoluti cohibetur.

In Calvitie.

Calvitiei cauſa illi eſt reſolutio fumi illius, ſive liquoris ſulphurei, ex quo per calorem ſolis microcoſmici leviter ſiccantem convenienter coagulato, ut totum corpus compoſitum eſt, ita etiam idem illud cum partibus ſuſtentatur, & pili nutrimentum accipiunt, quod à frigore hyemis vel ſenectutis, vel ex nimia prodigalitate per excedentem coitum inducti, reſolvitur & evaporat, vel aliorſum deſluit, ex cujus poſteà defectu ipſi pili areſiunt & radicibus exſiccatis decidunt; Jupiter enim benignus capitis hilari Solis in corde, radios contrahentis, adſpectu deſtitutus, tantum influxum ſpiritus vigorantis ad extremitates capitis ulterius concedere nequit, quare diſtributio debiti ſucci aut vaporum pilos alentium planè ceſſat.

In Canitie.

Canitiei cauſa eſt ſal quoddam aſperum, deſtitutum corpore ſuo ſulphureo benigno, & ſpiritibus mercurialibus, à quo ipſi pili areſcunt, accedente quadam conſternatione ipſius Jovis, quod reliquorum planetarum microcoſmi, imprimis Solis læto & vivido aſpectu, ut antea, non amplius exhilaretur, unde miſſis aliis coloribus, proprio & conſueto ſuo colore, qui albus eſt, eoſdem obveſtit, in ſignum fatigati & deficientis Archei, colores aliàs variè unientis, & pro placito ſuo in diverſis ſubjectis diſtribuentis.

In Plica.

Plicam ſequaces *Paracelſi* deducunt à ſucco quodam ſulphureo craſſo conglutinante, nullo modo autem coagulante, quare interſtitia quædam manent in venas poſtmodum ſecedentia, per quas ipſe ſanguis tranſitum quendam in illos invenit, & poſt inciſionem earum exſtillat. Cœlum verò in locis quibuſdam certis cutem ita excoquere poteſt, ut hujuſmodi gluten exudet, accedente inprimis aquæ diſpoſitione, ex quo potus & cibi coquuntur, iiſque mediantibus hujuſmodi ſuccus viſcoſus in corpus ingeritur. Aquæ verò tales viſcoſæ ex luto putrefacto ortæ per ſe quidem tanta copia è terra non egrediuntur, ut fontes ſalientes ex iis oriantur, forte tamen portio ejus vividæ fontium aquæ immiſceri poteſt, ut cum illa tum ſimul hauriatur.

In Porrigine.

Porriginis cauſam *Chymici* dicunt eſſe reſolutionem ſulphuris in ſucco ſanguineo, cum ſalis reverberantis ad mordacitatem diſpoſiti ſeparatione, & modum determinatum eſſe ab originali aëris inquinamento, quod in minutis particulis inverſam proportionem efficiens, reſolutionem & ſeparationem eam præſtat.

In pilorum inconcinna excreſcentia.

Inconcinnæ pilorum excreſcentiæ cauſa illis eſt ſuperfluitas ſucci ſulphurei fumoſi, quam Aniadus hominis, in diſtributione materiæ pro carne & cute occupatus, partibus quibuſdam inſpergit, unde pili egrediuntur, eo quod ſulphur iſtud naturam talem piloſam in ſe continuerit.

In Fiſſura.

Fiſſuræ ſecundum *Paracelſum* etiam proveniunt à ſale alopeciæ, ſeu ⊖-ato, dum alopeciæ degeneratio deviat in alias quam proprias locuſtas.

Helmontii ſententia de cauſa Alopeciæ, Areæ, Ophiaſis & Calvitiei.

§. 7. *Helmontium* quod attinet, pauca nobis ille reliquit veſtigia, ex quibus horum morborum cauſas eruere liceat, ne tamen in hoc ſenatu præ aliis ſit ἀσύμβολος, paucos, quos de pilis formavit, conceptus in commune bonum hîc proferet. Quantum igitur ad *Decidentiam* pilorum, ſive in *Alopecia* ſit, ſive in *Area*, ſive in *Ophiaſi*, ſive in ipſa etiam *Calvitie*, eam is à nutrimenti quodam defectu oriri ſtatuit, novit enim pilorum in ſtatu ſano veram eſſe accretionem & nutritionem, non autem eos innaſci per appoſitionem, à retro expellentem, unde deficiente vel corrupto iſto nutrimento excidunt, quod ſponte ſæpe contingere permittit, uti

uti cervus certo anni tempore deponit cornua, quin renovari solent, ut vere, novo adveniente succo, arbores frondes & folia denuo proferunt, & cervus, dum novo surculorum germine pascitur, cornua recipit. In senibus verò *Calvities* nullis novis pilis ornatur, quod renovatio istiusmodi sit effectus vegetioris vitæ, quâ senes sunt destituti, propter fermentorum aliquot penuriam, pauperiem aut extinctionem, unde totius corporis siccitas, & nutrimenti pilorum totalis defectus.

Tinea. *Tineam* oriri vult à peculiari quodam fermento, sæpe per contagium communicato, tineosorum enim pilos tineas peperisse notavit, interdum etiam intus genito, & cruorem alendæ isti parti distributum corrumpente, à quo cutis ipsa postmodum pari modo afficitur.

Canitiei. *Canities* pilorum senium eotundem arguit, etiam aliquando præter hominis senectutem unusque pilorum interdum ante alium canescit. Sæpe imaginando canescunt pili, dum conceptuum ideæ ex præcordiis ad cerebrum transmittuntur, quod in viris æquè ac mulieribus contingit, viri tamen ad cor & cerebrum ideas istas liberius mittunt, ut mulieres exorbitationes suas ad uterum. Ita enim vir quidam expectans mane prætorem in suam supellectilem transmissum iri, tota nocte sedens mœstus, capite in palmam manus inclinato, mane latus capitis canum habuit, qua parte manum tetigerant tempora, hinc notat, colorum signaturam non esse inanem.

Plica. *Plica* causam agnoscit mucilaginem seminii connubio inspissatam, & è capite resolutam pilis sese implicantem, eosdem sibi invicem conglutinantem, ut multi in unam quandam stiriam posteà concrescant.

Porriginis. *Porrigo* oritur ab excremento quodam ultima digestionum periodo exhalato, eo enim fuligine tenus foras properante, capitis pelli hujusmodi adnascuntur furfures, qui pectine vel digitorum unguibus separantur & decutiuntur.

Inconcinna excrescentia pilorum. *Pilorum inconcinna excrescentia* nutrimenti abundantiam innuit, quæ ab externis certæ parti obvenientibus nonnunquam allicitur.

Fissura. *Fissuræ* oriuntur à sale acido, vel cum nutrimento pilis communicato, vel extrinsecè allabente, eosque discindente.

Tinea. *Tinea* non absimili ratione à latice isto diuturniore mora in glandulis cutaneis corrupto, & majorem corrosivitatem adepto inducitur, sicuti idem ille ab externo quodam maligno seu fermento facilè inficitur.

Calvitiei. *Calvities* utplurimum nutritii succi penuriam indigitat, quæ in senio frequentior obvenit, in lue autem Venereâ à fermento corruptivo destruitur, & ad alimoniam redditur ineptus.

Canitiei. *Canities* ab arido succo vividitate pristinâ destituto in pilis depingitur.

Plica & Porriginis. *Plica* ex succo nutritio glutinosis viscidis particulis abundante oritur, ut *Porrigo* ex eodem acido-salinis è sanguine haustis participante.

Pilorum inconcinna excrescentia. *Pilorum inconcinna excrescentia* succum istum nutritium arguit abundantem, porosque illius partis patulos eundem facile recipientes.

Fissura. *Fissura* pilis similiter à particulis accido salsis obtingit, cum succo nutritio altius iisdem illatis.

Secundum Sylvium §. 9. *Sylvius Alopeciam*, *Aream*, *Ophiasin* & *Tineam* ab humore acri ex sanguine ad superficiem illam corporis & capitis delato, & à pituita glutinosa ab excretione impedito deducit, qui pro majori vel minori suâ acrimoniâ gradus illos constituit, & ubi à majori copiâ pituitæ glutinosæ diutius detinetur, ibi plures capillos exedit, præ reliquis tamen in *Tinea* ferocior est, utpote cutem valdè erodens, incrustans, & pilis maximè infestus. **Causa Alopecia, Area, Ophiasis, & Tinea.**

Calvitiei. *Calvities* à sanguinis nutrientis defectu vel alio quodam vitio oritur, quatenus per minimas arteriolas ad radices pilorum non satis defertur, aut circa cutem corrumpitur & ad pilorum sustentationem inidoneus redditur.

Canitiei. *Canitiei* causam adscribit corruptæ & volatilitate sua privatæ bili, imprimis à succo pancreatico, qui per senium austerior & spissior similiter bilem afficit, vel momentaneè interdum ab affectibus animi gravioribus, mœrore potissimum & terrore ita corrumpitur, ut ad statum naturalem tam citò redire nequeat, sed in statu præternaturali persistens, vitiosè in intestino effervescit, & pituitam simul & sanguinem inficit, mutationemque colorum in pilis semel factam conservat.

Plica. *Plica* exsurgit ex singulari quadam glutinositate pituitæ sanguini nutrienti sese immiscente, accedente peculiari quadam austeritate sæpe in aëre latente, vel per cibos & potus humoribus intra corpus illata, qua pili postmodum coguntur & complicantur, sanguinis quoque nutrientis abundantia symbolum suum adjungente, qui in affectu hoc ex resectis pilis exstillat.

Porriginis. *Porrigo* manat ex acido subtili, quo roridus ille sanguis, nutritionem præbens cuticulæ, infectus est, à quo ipsa cuticula non modò non nutritur, sed exeditur, & in squamulas diffringitur, pectinatione facile separabiles.

Inconcinna pilorum excrescentia. *Inconcinna pilorum excrescentia* sanguinem nutrientem in hujus vel illius partis carnosam & adiposam membranam, ob laxitatem quandam præ aliis ad ejus receptionem habilem, copiose & inconvenienter illatam causam agnoscit, quare in eâ ipsi pili propullulant, quorum tamen absentia decori servando magis conveniret.

Fissura. In *Fissurâ* pili discinduntur ab acido quodam acri, cujus natura nondum satis est cognita aut perspecta.

Cartesianorum Opinio de causa Alopecia. §. 10. Juxta *Cartesianos* causa *Alopeciæ* sunt particulæ salinæ rigidæ, quibus lacteus succus nutritius plus minus intermistus est, quæ ut aliæ benigniores partibus ritè apponi nequeunt, sed re imperfecta discedunt, atque ita pili non satis insuccati flaccescunt & ex amplioribus poris elabuntur.

Area. Et quidem quando particularum istarum copia quædam unita ad unum aliquem locum quam ad alium major advenit, pili inibi omnes excidunt & fit *Area*.

Ophiasi. Si verò quidpiam ramosi seu oleosi nanciscuntur, illud se fibrillis cutis insinuat, ad vicina serpit, & salinas istas particulas circumfert, unde succus laudabilis per totam illam regionem, quam obambulant, devastatur & destruitur, sicque inducitur *Ophiasis*.

Tinea. *Tinea* generatur à fremento quodam singulari in poris cutaneis latente, & salinas particulas fortius præcipitante, hinc pori cautanei omnimodè pervertuntur, & sic non modò pili decidunt, sed ipsa cutis dissolvitur à fermento illo peregrino, sæpe per contactum alterius corporis eo datati communicato.

Calvitiei. *Calvities* à defectu nutritii succi intantum oritur, quod vel non conficiatur propter fermenta per senium hebetata, vel nimis prodigaliter in palæstrâ Venereâ cum genitura & spiritibus avolantibus effundatur & consumatur, vel ab impuritatibus in sanguine ex Phthisi, aliisque morbis malignis productis corrumpatur, ut succus ille benignus eo magis desit, quo plures impuritates & corruptivæ particulæ adsunt, nec à lymphâ circa cutis poros debitè abluuntur.

Canitiei. *Canities* fit, quia fermentis glandularibus in cute debilitatis aut insigniter alteratis, liquor nutritius in pilos nec largus, nec multis spiritibus dotatus mittitur, sed rigidiusculus & paucus, ut filamenta pilorum invicem arctè conniveant, ipsique hispidi fiant & acutanguli, unde radios luminis non diu detinent, sed eosdem ut percusserunt, actione illâ non violatâ, repercutiunt, & ita immutatos ad intuentium mittunt oculos, quod in senibus & mœrore confectis contingit, quia iidem vivido succo & sanguine destituuntur, spiritusque omnes ad præcordia regrediuntur.

Nostra sententia de causis Defluvii Capillorum Area & Ophiasis. §. 11. *Nos* tandem *Defluvii Capillorum* causam proximam dicimus esse non tantùm defectum alimenti singularem, sed & succi glandularum cutanearum, non satis fœcundantis, nec non copiam salsarum & acrium particularum, ad has glandulas pilosas delatarum, quæ particulæ non tantùm tubulos cutaneos plus solito aperiunt, ut pili excidant, sed ipsorum etiam radices corrodunt, sicque firmamento destitutos ejiciunt. Ab acribus particulis id fieri sequentia probant, quod affectus hic iis contingere solet, quibus magna inest acrimonia, uti videre est in iis, qui lue ♀eâ & scorbuto laborant; post febres potissimum malignas decidunt capilli, procul dubio à salinis & acribus particulis ad glandulas has per metastasin delatis, quæ radices exedunt & absumunt: præsertim, ceu dictum, circa poros cutis collectæ. Sic etiam in Phthisicis videmus capillos decidere; quid autem aliud hoc significat, quam defectum spirituum, succi nutritii, & præsertim præcedentem sanguinem acrem liquorem nutritium conspurcantem, qui inde acrior factus capillorum radices exedit; glandulæ enim circa singulos poros cutaneos hærentes pilorum bases sunt, etenim ubi tales glandulæ sunt ibi sunt pili, si hæc eruantur fulcra, pili amplius inhærere haud possunt; sic & observavi in thermis pluribus excidisse pilos, ab ipsismet salinis & sulphureis particulis radices pilorum erodentibus. Talis corrosio radicum pilorum fit quoque ex applicato olei ⊖li, Aquæ fortis, arsenici, calcis vivæ, rusmatis, cantharidum, &c. Quoad *Aream* & *Ophiasin*, hæ eandem agnoscunt causam.

Tinea. In *Tinea* verò per optimum microscopium conspiciuntur vermiculi instar tinearum, unde nomen affectus hic habet, quæ animalcula producuntur ex minutissimis ovulis itidem ope microscopii detectis, & in capillis observatis, quæ pilos corrodunt consumuntque, prout erucæ solent consumere arborum fruticumque folia.

Calvitiei. Oritur *Calvities* plerumque à defectu glandularum pilosarum, vel ab earundem succi nutritii penuria, hinc cutis quasi testacea redditur, ut necessariò capilli decidant; cui sententiæ nostræ planè suffragatur felicissimus naturæ Scrutator *Hippocrates* περὶ ἀδένων, §. 2. αἱ δὲ τρίχες, inquiens, τὴν ἀπὸ τῶν ἀδένων ἐπικαιρίην ἔχουσαι, φύονταί τε καὶ αὔξονται, ἀναλεγόμεναι τὸ ἐφειοσὶν καὶ ἐκβρασσόμενον ἐπὶ τὰς ἐσχατίας. ὅπου δὲ αὖον ἐὸν τὸ σῶμα, οὔτε ἀδὴν, οὔτε θρίξ. i. e. Pili verò ex glandulis opportunitatem habentes nascuntur & augescunt, colligentes id, quod in extremitates redundat ac effervescit: Ubi autem corpus siccum est, (nempe, ex nostra interpretatione, quando laudabili succo nutritio ad glandulas mandando destituitur,) neque glandula, neque pilus inest. Præterea omnes causæ superius in defluvio capillorum jam dictæ, calvitiem producere valent. Similis affectus accidit cuti, quando pori, è quibus pili prorumpere solent, coalescunt & quasi confluunt atque obliterantur. Sic à defectu spirituum animalium in has partes influentium idem inducitur, uti videmus in senibus & iis, qui Veneri strenuè operam navarunt, calvitiem facilè produci, è contra in pueris, fœminis & eunuchis, qui Venerem non experti sunt, hi enim ab ea immunes degunt; quapropter *Hippocrates* & *Aristoteles* asserunt, neminem ante coitum calvescere, quod intelligendum de illa calvitie, quæ oritur à diversione alimenti ad barbam. Sic etiam à veneno calvi plures facti sunt: ab improvidâ munctione ☿ali nuper quidam calvus factus est. Sunt qui narrant in adipe balænæ latere ejusmodi venenum ad homines calvos reddendos, sed credat Judæus Apella, ego non.

De *Canitiei* causâ antequam nostram locemus sententiam, nonnulla hic addamus de coloribus pilorum. *Colorum.* Plures existimant colorum diversitatem ex merâ mixturâ albedinis & nigredinis exsurgere; nos existimamus medios illos colores singularem habere tincturam quandam, quam nec albedo, nec nigredo è suo penu sufficere queunt: puto ergò esse modificationem quandam luminis, sed diversi planè generis ab illo albedinis & nigredinis. Pluribus autem modis lumen modificatur, & quidem ad eundem colorem plures ejusdem modi requiruntur. Duobus enim modis hæc modificatio fit, vel reflexione, vel infractione; & quamvis albedo & nigredo à corpore tantùm opaco etiam per viam reflexionis emanare possint, intermedii tamen colores, nempe obliqui, non tantùm ab opaco corpore reflecti, sed & per infractionem à corpore diaphano produci queunt, ut ex coloribus iridis, prismatis, iisque ex lumine transmisso per vitrum coloratum constat. Colores autem medii sunt tres, flavus, ruber ac cœruleus. Flavus non quaquaversum spargit lumen, ut albedo, sed obliquè recedens, ab albedine nigredinem versus, modicè & suaviter dilatat radios lucis: ruber ferocior est, & minus licet dispergat radios, quam flavedo, magisque recedat ab albedine, obliquè tamen hoc fit, non directè nigredinem versus tendendo. Cœruleus paulò propius, sed indirectè quoque ad nigredinem inclinat, modicè reprimit lumen, & mirâ illecebrâ oculum ad intuendum invitat, oculoque securitatem præstat. Hinc flavus & cœruleus efficiunt viridem oculo gratissimum, quales curiosi observarunt sæpius confer *Eph. G. Decur.* II. *A.* 7. *obs.* 155. Pilos ex materia pingui albâ chylosa generari aliquem nullum est dubium, quæ materia multum potest facere ad colores pilorum, vi enim indurationis vel albedinem retinet, vel ulterius elaborata adsciscit sibi canitiem, colorem pallidum, castaneum,

neum, fuscum, vel nigrum. Etenim hi colores, ceu dictum, ex materiâ hac albâ oriuntur, prout intensius vel remissius inspissatur vel percoquitur; scil. si induratio vel coctio debilior sit, albedo manet; sin paulo intensior, pallor vel flavedo superinducuntur; sin adhuc intensior, rufus vel ruber; denique si adustio quasi concurrat, castaneus, fuscus, aut etiam niger emergit, juxta superficiem corporis lumen modificatur.

Canities. *Canities* ergò nostro judicio oritur à defectu spirituum animalium, glandularum pilosarum succi inopiâ, & seminis in iis contenti defectu, sicut in arboribus ubi deficit succus nutritius, ibi arbores albescere incipiunt. Inde etiam est, quod unâ nocte omnes possint canescere ab apprehensione gravis mali imminentis vel præsentis; unde vitam eis inesse quidam contendunt, quasi alantur per succi sibi appropriati intus susceptionem; huc faciunt animi passiones, quæ canitiem inferunt, ut curæ, tristitia, timor, invidia, malitia, &c. quæ succos corporis exhauriunt, quæ acredine, aciditate, asperitate inficiunt, quæ dulcedine, pinguedine, spirituum copiâ privant. Sic juvenis nobilis 24. annorum à metu imminentis mortis, quam Barbari minati fuerant, unius noctis pervigilio canus factus est, vid. Decur. Ephem. Ann. 4 obs. 60. Canitiei etiam causæ admodum diversæ sunt ab illis albedinis pilorum puerorum, nam in infantibus & pueris omnes succi mites ac dulces, & spiritibus turgiduli sunt; è contra succi, quibus aluntur pili cani, macri sunt, acidi, acres, asperi, insuaves, spiritibus dulcibus destitut., hinc acetum, imò omnia acria & valde sicca, ut ☍ ♃is per camp. ⊖li, capiti & capillis sæpe admota ad canitiem disponunt, pinguia verò à canitie præservant, albumina ovorum frequenter capiti applicata indurant glandulas pinguedinem pilorum absorbent, adeoque calvitiem accelerant. Quod verò pili hunc & alium nanciscuntur colorem, hoc scrutandum ex peculiari superficie, texturâ & figuratione pilorum radios solares diversimodè suscipientium & remittentium; sic vidimus Londini hominem, qui crines habuit omnium colorum instar iridis, cujus rei non aliam causam agnoscere possimus, quam quod pili fuerint figurati instar prismatis, inde & radii ita incidebant & talem colorum diversitatem repræsentabant. Sic & alium vidimus, qui crines instar lanæ nigræ gestabat.

Plica. Causa *Plicæ* mea sententia consistit in eo, quando in cute vel glandulis capitis plures ductus & pori conjuncti sunt, & obliqui, ex quibus dein pili copiosiores angustiore in loco positi, & accedente simul succo glandularum nimis viscido & glutinoso intricantur, sive in tricas conglutinantur. Ad hoc confirmandum elegantem habet observationem *D. Febr*, Præses noster, ubi hic affectus ex vulnere capitis obortus fuit. Huc facit multum vitium lymphæ in glandulis contentæ, hincque apparet pilos poris non destitui. Causa antecedens est sæpe morbosus apparatus in primis viis. Causa procatarctica morbosum hunc apparatum in actum deducere valens, è triplici serie constitutarum sed ut intelligantur proprio nomine, proferendarum, hic quoque peti potest. Inter res naturales dispositio hæreditaria multum facit, & immediata sæpe seminarii morbifici existit causa, quando cum generationum principiis in ipsum fœtum transfunditur. Præter experientiam *Sennerti lib. 5. Med. Pract. P. 3. s. 2.* alii plures testantur Practici. Quoad res non-naturales ita à Medicis dictas, credimus cum Polonis peculiare quiddam aquis ejus loci, quarum quotidianus iis hominibus usus est, ad Plicam producendam inesse: in Polonia enim in loco quodam scaturit aqua, si quis hujus mensuram hauriat, inde sibi acquirit plicam maximam, prout id mihi recensuit *Cl. Dn. à Gehema*, Amicus noster sincerus. Quod concernit res præternaturales, observatum est, eos, qui in luem Veneream propendent, vel ea jam infecti sunt, facilius Plica affici, sicut & Scorbuto laborantes. Sanguinem aliquando fundunt, quia pili sunt & suis vasis sanguiferis minutissimis prædicti, & suas habent protuberantias.

Porriginis causa est in liquore glandularum nimis salso & indurato; extra omnem enim dubitationis aleam ponimus, quod multæ particulæ salinæ à sanguinea massa præcipitantur versus superficiem harum glandularum cutanearum, & quidem ob pororum amplitudinem & laxitatem, quæ dein in superficie capitis hærentes, acrimonia sua fibrillas commovendo, non duntaxat Porriginem excitant, sed & partes vicinas corrodunt. *Porriginis.*

Inconcinna ista *pilorum excrescentia* utplurimum fit in locis incongruis, sæpe in verrucis in facie ejusmodi pili excrescunt, quando ejusmodi glandulæ pilosæ reperiantur, vel earum liquor sit in tali loco detentus, unde non potest non fieri, quin crescant pili, modò adsit talium pororum constitutio; ita juxta magnum quoque nostrum *Hippocratem* περὶ ἀρχ. ἢ σαρκ. ὅπη τυγχάνει τοῦ σώματος τὸ κολλῶδες ἐὸν, ἐνταῦθα αἱ τρίχες γίγνονται, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, id est, ubicumque in corpore glutinosum est, ibi pili à calore fiunt; quam sententiam pristino suo linquimus valori, si per glutinosum istud intelligitur liquor ille glandularis, & apta pororum dispositio in cuticula non excluditur, quam ipse *Hippocrates* alibi per τὴν ἐπιδερμίδα ἀραιὴν indigitare videtur. *Inconcinna pilorum excrescentia.*

Scinduntur aut *findantur* crines à liquore glandularum nimis aspero, filamenta pilorum separante & sejungente. *Fissura seu scissura.*

§. 12. *Prognostica* quod attinet signa, ex his affectibus nullum periculum timendum, nisi quod deformitatem quandam inferant, si verò *Alopecia* fit ex Phthisi, vel Tabe, vel Lue Venerea, malum est. Calvities & Ophiasis rarò curationem admittunt, quia glandulæ pilosæ non facilè restitui possunt. Proptereà & illa Calvities, quæ nulla pilorum vestigia post se relinquit, utplurimum incurabilis est, quia in his vel glandulæ pilosæ planè deficiunt, vel pori, per quos erumpere solent, planè coaliti & obliterati sunt. *Prognosis.*

Tinea tam levi brachio non est versanda, sumit enim vires eundo, imprimis quanto manantior est & magis fera, hinc in pueris & juvenibus contagiosa est, mitior autem non recusat curationem, si rectè tractetur, & non neglectis interioribus talia adhibeantur topica, quæ poros minimè occludunt. Recens difficulter sanatur, sed inveterata longè difficilius; recidiva hic resurgit, quæ restincta credebatur, quæ etiam sæpe sanata superstitem inducit alopeciam, Chirurgorum turpe opprobrium.

In *Plicâ* atrociore pessimis stipata sympto-

 mati-

matibus adest vitæ periculum, apud nos verò Plica longè mitior est, plurimi enim sunt, qui ejusmodi tricas sibi servant incultas, citraque noxam quoad vivunt circumferunt, quanquam non sine deformitate, sibi persuadentes, gravissimorum capitis affectuum materiam ab illis absorberi & amoveri, at illis resectis de vita actum esse. Si morbus hæreditarius est, & inveteratus, nullam admittit curationem; facilius verò curatur recens. Maxima tamen pars usque ad finem vitæ hoc affectu detenta permanet. Si convulsiones & alia atrociora exsurgant symptomata, malum est.

Porrigo superficiaria, & non ita copiosos furfures mittens, parvi est momenti, abundans autem ita, ut post facilem corporis motum in vestes quasi ningat, non contemnenda, sed medicamentis corrigenda.

Inconcinna pilorum excrescentia nil quidem corpori affert damni, ornatui tamen adeò sollicitè studentibus, maximè delicatis fœmellis, & mulierosis juvenibus admodum est molesta, & planè intolerabilis, ut pro eorundem exstirpatione quidquid etiam perferant, quæ ipsa in aliis locis, quam in facie, minori cum periculo instituitur.

Sic *Fissura* soli incremento pilorum aliquantum est impedimento, quæ tamen haud ita difficulter corrigi potest.

Accidit sæpe pilis vel crispari, vel rectè exporrigi, & hæc crispatio pilorum dependet à pororum, quos transeunt, gustiâ, & angustia hæc est à siccitate, ariditate & fibrositate cutis, quapropter pili crispi semper fibrosam & vigorosam cutem demonstrant, quæ parem quoque nervorum ac fibrosarum partium constitutionem arguunt, & sic per consequens pili crispi robur corporis, activitatem in rebus gerendis, nec non promtitudinem ad Venerem denotant. E contra recti ob laxitatem & mollitiem nervosarum partium, imbecillitatem, ignaviam ac timiditatem arguunt.

Cura Diætetica. §. 13. *Diæta* ratione in *Alopecia* eligatur aër ægroto & morbi naturæ conveniens, imprimis temperatus, vitetur crassus, nebulosus & frigidus.

Cibus sit boni succi, fugiatur angue pejus copiosus, crassus, salinus ac viscidus, unà cum nimis acribus & aromaticis.

Potus sit regioni & ætati conveniens, exulet cerevisia crassa, valde lupulata, & non bene fermentata; sic etiam nocent varia acida, imprimis spiritus vini & frumenti, id quod apud Polonos iisque finitimos solenne esse percipio.

Motus & quies, somnus & vigiliæ moderatæ sint; Ira tristitia, cum aliis fortioribus pathematibus vitentur, & imprimis in calvitie & canitie, exulet Venus, spirituum animalium hostis infensissima.

Alvus sit libera, vel naturâ, vel arte, reliqua omnia sint mediocria, & cum sana fiant ratione.

Cura Pharmaceutica, & 1. Galenicorum in Alopecia, Area & Ophiasi. §. 14. Præmissis his, de curatione Therapeuticâ & Chirurgicâ agendum restat. Etsi verò de his affectibus rarissimè consulatur Medicus, sunt tamen, qui pulchritudini nimium studentes, Medicorum pro malis his abigendis satis sæpe sollicitè expetunt consilia, quale genus hominum in aulis maximè reperitur, quibus Medicus opem suam denegare non audet; cùm verò affectus hi difficillimi sint curatu, & in pluribus planè incurabiles, hinc operæ pretium duxi, de eorum curatione paulo distinctiùs agere. Quandoquidem ergò in ætiologiâ nobis præcesserunt vetustiores, iidem & nunc in curatione dennò incipiant, & quidem agmen ducentes ipsi *Galenici*, quorum in *Alopeciâ, Areâ & Ophiasi* cura instituitur omnium primò removendo morbos & causas defluvium istud inducentes, & reddendo liberos motus naturæ, ut ipsa capillos reficiat; posthæc si foramina cutis fuerint laxiora, ea adstringunt siccantibus, observari tamen præcipientes, ne nimis adstringentia adhibeantur, quæ alimento accessum prohiberent ad partem affectam: quare eligenda volunt non modo adstringentia, sed nonnihil calefaciendo alimentum quoque ad cutem evocantia, & ut eadem eò celerius ad radices pilorum penetrent, ipsum caput suadent abradendum, ne relicti capilli novorum proventum retardent. Inter medicamenta talia recensent adianthum, abrotanum, absinthium, baccas Juniperi, myrthi, semen lini, flores Anemones, Gummi Ladanum, Ol. abrotani, euphorbii, &c. Ex his composita illis fiunt vel in forma siccâ, vel liquida. In forma sicca fiunt pulveres, quibus caput frequentius & fortius est fricandum. In forma liquida linimenta parant & unguenta. Exemp. gr.

℞. *Absinth.*
Cort. pin.
fol. myrth.
adianth. aa. mj.
Comburantur omnia, & cineri add.
Ladani tristi,
Myrrh. aa. ℥ij.
Ol. sem. raphani,
Vini vet. q. s. *ad prædicta excipienda.*
F. Linimentum.

Ex siccitate si oriturhic affectus & defectu alimenti, pro sanguine ad cutem alliciendo instituunt frictionem, caput perfundunt aqua calida, usquedum rubor appareat, tum desistere jubent, ne quod attractum est, iterum absumatur. Si verò humores pravi sanguini immisti sint, radices pilorum erodentes, eos volunt evacuandos, præmissis præparantibus humori peccanti convenientibus; &, si ex lue Venereâ oriatur malum, sudorifera adhibent per habitum corporis exterminantia, postea prædicta aliaque topica denuò subjungentes.

In Tinea. *Tineæ* curationem peragunt similiter removendo ipsam causam sive materiam tumefacientem & exulcerantem, ea enim abacta & morbum & symptoma cessaturum promittunt, habita prius ratione totius corporis, ne pravos succos ad locum affectum transmittat, præparantibus adhibitis ex fumaria, epithymo, lupul. polypod. huic subjunctis purgantibus ex sena, rhabarb. turpetho, &c. In pueris laudant Syrup. flor. Persicor. de fumar. compos. rosar. solutivum. Ne verò pars affecta pravos illos succos facilè suscipiat, eam roborant applicatis nonnunquam, necessitate ea exigente, repellentibus, utque humor vitiosus simul exhauriatur, digerentibus, & si crassior idem sit, incidentibus. Fovent ergo cutem decocto fœnigræci & betæ in aqua simplici, postea adstringentia & exsiccantia adhibent ex adiantho, parietar. blito, fol. salicis, myrth. rad. anchus. bryon. lilii, cnicum, agrest. sale, chalcitide,

tide, chartâ combuſtâ, &c. oleo exceptis & linimenti formâ explicatis. Ex. gr.

℞. *Sulph. ignem non experti,*
fol. parietar. contuſ. aa. ℥v.
Sapon. Gallic. ℥j.
Miſc. & ſucco parietar. excepta redigantur in formam linimenti, quo inungatur caput.

Vel:

℞. *Chalcanth.* ʒj.
Staphid. agr. ℥iiß.
Lithargyr. ʒvj.
Miſc. & cum aceto, & oleo Myrthino in mortario diutius agitentur, donec ad Linimenti craſſitudinem redigantur.

Si dolor urgeat, ac multa effluat ſanies, laudant cataplaſma ex lente coctâ & melle, item ex panace, plantagine, ſolano, polygonio & coriandro.

In Calvitie. In *Calvitie* ex ſenio, & ubi radices pilorum planè conſumtæ ſunt, impoſſibile judicant pilorum novum quendam proventum introducere, ubi verò aliquid reſtat ſpei de novo aut meliori alliciendo nutrimento, curatio nihil diſtat à ſuperiore in Alopecia jam manifeſtata.

In Canitie. *Canitiei* in ſenibus curatio vix deſideratur, cùm reverentiam ſibi inde penes juniores concilient, à junioribus tamen ante tempus caneſcentibus quæruntur aliquando remedia decolorantia, quæ, niſi aſſiduo adhibeantur, parum operæ præſtitura cenſent. Internè miris laudibus ad canitiem retardandam extollit *Galenus* Electuarium ſuum de aromatibus, quod tale eſt:

℞. *Ligni Aloes crudi,*
Roſar. aa. Aur. xij.
Calami aromatici Aur. iv.
Gall. Moſchat.
Macis.
Doronic.
Nuc. Moſchat.
Pip. long.
Menthæ ſiccæ,
Spicæ Nardi,
Caſſiæ,
Maſticis,
Cinamomi,
Caryophyllor.
Aſari aa. Aur. iij.
Croci,
Cardamom. maj.
min.
Trium ſantalor.
Rhabarb
Coſti,
Cubebar.
Zingib.
Sm. fœnic.
aniſi,
liguſtici aa. aur. ij.
Sacchari ℥vj.
Mivæ aromat. ℥xij.
Mellis deſpumati. q. ſ.
Fiat Electuarium.
Doſ. à ʒij. *ad* Aur. vj.

Externè varia lixivia decolorantia adhibent, frequentius repetenda, cum color iſte ſuppoſititius æſtimetur inſtabilis. Sic *Johan. Baptiſta Porta* ad capillos nigros reddendos tale inſtituit lixivium:

℞. *Cort. fic.*
Gallar.
Elates,
Rubi,
Cupreſſi, aa. q. ſ.
M. F. Lixivium, quo capilli laventur.

Alii:

℞. *Lixiv. commun.* q. ſ.
fol. bet. mj.
ſalv. m iij.
Myrrh.
fol. lauri,
Cort. Nuc. virid. aa. q. ſ.
M. & Coq. coque lavetur caput.

Capillos hujusmodi lixiviis ablutos inungunt linimento quodam. Exempl. gr.

℞. *Plumbi combuſt.* q. v.
Cum ſucco betæ redigatur ad mellis conſiſtentiam,
F. Linimentum, quo inungantur capilli & barba.

Plicam curaturi ſuadent omnia ea, quæ abundantiam nutrimenti in ſanguine imminuunt, venæ-ſectionem, purgationem, & balnea inſtituentes, t icas verò ipſas vix attingunt, cùm absque periculo nequeant reſecari, neque plebeji ſingulare quoddam fortunæ aut virilitatis ſignum in iis conſiſtere ſibi perſuadentes, earum exſtirpationem facilè permittant. *In Plica.*

Porriginis curam aggrediuntur ſuccum pravum ex cute capitis detrahendo, & viſcerum temperiem ad juſtam mediocritatem redigendo, hinc genitos jam pravos humores corpore educunt vel ſanguinis miſſione vel purgatione. Tandem accedunt ad confirmationem cutis, ne admittat illa ſuccos iſtos pravos, quod adſtringentibus perfici credunt moderatis, inter miſtis detergentibus & digentibus, ut ſimul cauſa continens, ſive ſuccus prav⁹ ex cute capitis detrahatur. Ad repellendum ac digerendum comendant folia ſalicis cum aceto, vel ladanum cum oleo myrthino, farinam ciceris & fabarum cum oleo lentiſcino. Illinunt cutem felle bubulo, ſucco betæ, pice liquida, & denuo abluunt aqua ſulphurea, aut aluminoſa, aut in qua lupinus amarus, malva ſylveſtris & fœnumgræcum ebullierit, nec non muria aut aqua marina. Poſt ablutionem & frictionem cutis pannis aſperis, eam ſeq. inungunt linimento. *In Porrigine.*

℞. *Pulp. Colocynth.* ℥iiij.
Oeſypi ʒij.
Ladani,
Gummi,
Rutæ ſylv. aa. ʒj.
Ol. Chevrini q. ſ. *ad priora contrita ſuſcipiendum*
F. Linimentum.

Inconcinnam pilorum excreſcentiam, curari credunt, ſi neceſſitas ita poſtulet, ſucci nutrientis abundantiam detrahentibus, in plethoricis venæſectione, in cacochymicis variis purgantibus, pro humorum diverſitate, ſed rarò admodùm id deſideratur, frequentius igitur externis pilos eradicantibus utuntur, quale ſequens eſt unguentum, ſeu pſilothrum ipſius *Galeni*: *In Pilorum excreſcentia inconcinna.*

℞. *Auripigmenti aurei coloris* ℈vij. *aut* x.
Calc. vivi ℈x.
Amyli ſextantem,
Terræ Selinuſiæ ℥j.

Omnia

Omnia trita & per angustissimum cribrum excussa reponi vult; usûs verò tempore ex Pharmaco isto quod sufficit acceptum aqua conquassare, deinde illinere jubet, ac animadvertere, ne exurat.

Vel sequens *Critonis*, aut *Heraclidæ Tarentini*:

℞. *Calc. viv.* sextar. j.
Terr. Cimoliæ,
Pumicis usti aa. sext. j.
Auripigmenti part. iiij.

Trita hæc & lævigata usus tempore diluuntur aqua, & locis pilosis illinuntur.

In Fissura. *Fissuram* pilorum vix aliter curant, quam forfice removendo partes scissas aut fissas, extremitatesque illinendo felle quodam animalium, si verò vitium in sanguine nutriente nimium sit, illud quoque corrigunt, aut plane tollunt, remediis superius denominatis.

Paracelsistarum cura in Alopecia, ejusque speciebus. §. 15. *Paracelsica* cura in *Alopecia* ejusque speciebus peragi debet reducendo spiritum Jovis in pristinas semitas, reliquisque humoribus intermiscendo, ne adeò sæviat in propriam mineram, sed ab aliis humoribus mitigetur. Remedia autem nulla habet peculiaria, sed præter ea, quæ ex ♃io parantur, idem hic adhiberi potest, quod commendat in

In Tinea. *Tinea*, nempe: ℞. Cichor. Gamandreæ. Capillor. ♀is aa. ℥ij. Cassiæ extractæ ℥ß. Mannæ electæ ʒiß Reduc in haustum cum aqua artemisiæ: omni anno menseque Majo jubet administrari, quia revertitur. In externis minimè certus est, nec secum ipsemet semper consentit, quare & nos ea nunc missa facimus.

In Calvitie. *Calvitiei* Curatio secundùm Autorem hunc instituenda illis quæ resolutionem fumi sulphurei prohibent, eumque ad sustentationem & nutrimentum partium corporis conservant, simulque Jovem benignum exhilarant, ut succum vividum ad capitis extremitates mittat, quod Elixirio suo Essentiarum quintarum tentari, & aliquando obtineri posse promittit.

In Canitie. *Canitiem* corrigendam esse cognoscimus secundùm illius principia, alterando & mitigando sal illud asperum, & sulphureo suo corpore destitutum per balsamica ipsum Jovem apprimè consolantia & exhilarantia, ut sunt Elixir suum proprietatis, & Elixir Salis, quæ tamen efficaciam suam potissimum præstant præservando & conservando, ipsam autem canitiem ex senio semel inductam ex fundamento vix immutare valent, cùm Jupiter ille coloris sui admodùm tenax sit, neque eum tam citò mutet, in opprobrium ipsius Archei adeò defatigati, ut nequeat colorem istum deponere, aliisque vividioribus denuò investire.

In Plica. *Plicæ* cura instituenda est resolventibus succum illum sulphureum, crassum & glutinosum; deinde ejus copiam minuentibus, ne ulterius ad pilos influat. Optimè hæc præstat, secundùm *Paracelsistas*, ipsa Essentia quinta ♃ii, utpote non solùm resolvens istud glutinosum, sed vitiosos pilos planè ejiciens & novos restituens. Insuper ipsi cibus etiam potusque sunt corrigendi, & aër mutandus. Singulare contra hunc morbum remedium quærunt in ipso illo cibo & potu, ex quo generatus fuit, si enim ex iis arte sedula proliciatur Essentia quinta, eaque frequentius usurpetur, non ita difficulter glutinositas resolvetur, & melior succus ad illos perveniet, cùm excrementa omnia fuerint separata, ut nihil nisi purum manserit superstes, quæ Essentiæ reliquum potum & cibum corrigent, & impuritates ab illis segregabunt.

In Porrigine. *Porriginis* cura consistit in correctione mordacis illius salis cum sulphure resoluto separati, & succum sanguineum inficientis, tum ipsam cutem deradentis & separantis, quod fieri posse sibi aliisque persuadere conantur sequenti remedio extrinsecus applicando.

℞. *Alcali de Aluminibus*,
Salis fusi aa.
F. Mixtura.

In Pilorum inconcinna excrescentia. *Pili* copiosius & *inconcinnè excrescentes* prius exstirpandi sunt, deinde ulterior accessus denegandus est fumo illi sulphureo piloso, ne transitum inveniat per ipsam cutem, sed intra illam destruatur. Utrumque efficiunt sequenti vel simili linimento.

℞. *Gumm. Hederæ.*
Ovor formicar.
Auripigmenti,
Colophoniæ aa. ℥j.
Hirudinum, *seu Sanguisugar*, *ustar.* ℥ß.
Trita misceantur cum Ranarum sanguine,
F. Unguentum.

In Fissura. *Fissura* corrigitur ablutione pilorum ex decocto radic. urticæ & consolidæ in aqua facto, frequentiùs usurpatâ.

Helmontii sententia de Curatione Alopeciæ, Areæ, Ophiasis & Calvitiei. §. 16. *Helmontii* ex sententiâ cura *Alopeciæ*, *Areæ*, *Ophiasis*, & *Calvitiei* consistit in restitutione nutrimenti, ut nutritio debita redeat, quod in vegetioribus quidem sponte contingit, novo illo succo ad locum pilorum redeunte, in senibus autem renovatio illa neque sponte, neque medicamentis adhibitis expectanda, quoniam totalem corporis siccitatem innuit, fermentaque semel deperdita ulterius reparari nequeunt.

Tineæ. *Tineæ* cura eò vergere debet, ut fermentum illud peculiare vel planè non suscipiatur, cavendo conversationem illorum, qui ea jam sunt infecti, neque attingendo aliquid eorum vestimentorum, maximè pilei, ne ille capiti imponatur; vel semel susceptum corrigatur & eliminetur, nec non cruor alimoniæ partis illius destinatus depuretur, ne à fermento vitioso corruptus partem illam simili malignitate inficiat, cui voto utplurimum externa sufficere posse existimat.

Canitiei. *Canities* veram curationem non admittit, quia in senibus fermentorum penuria denuò resarciri nequit, imaginatione vero cùm facultas qualitativa etiam succumbat, ab ea inducta canities in statum meliorem vix redigetur, ob fortiorem illam ab imaginatione inductam alimentorum perturbationem.

Plicæ. *Plicæ* curatio postulat resolutionem mucilaginis istius arctè satis inspissatæ, ut pili glutine isto liberati sese iterum valeant explicare, dehinc studiosam quandam præcautionem, ne in priorem concretionem relabantur.

Porriginis. *Porrigo* ut curetur, opus est abstersione fuliginis istius excrementitiæ, & roboratione pellis, ne tam facilè eam suscipiat, multo minus ab ea lædatur.

Inconcinnorum *Inconcinna* in quibusdam corporis locis pi- lorum

capillorum excrescentia. lorum excrescentia tollitur eorundem exstirpatione, & ne renascantur, inhibitione, ne nutrimentum abundans ad loca illa ulterius transeant.

Fissura. *Fissura* corrigitur sublatione aut mitigatione talis illius acidi, pilis sive internè per nutrimentum, sive externè per aërem communicati.

Et hæc quidem instructio fuit *Helmontiana*, qua sit instituenda ratione morborum istorum curatio; remedia verò, quibus scopi isti obtinentur, qui hac vice expectat, moram suam frustrà locabit omnem. sunt enim arcana, quæ sui communicatione non vult vilescere, quare in taciturnitate ista sibi non parùm placens, cum *Horatio Serm. lib.* 1. *Sat.* 4. arcanorum istorum manifestationem urgentibus regerere videtur:

Di bene fecerunt, inopis me quodque pusilli
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.

Willisii methodus in curando capillorum defluvio. §. 17. *Willisius* curationem *Defluvii capillorum* eò dirigit, ut vel succus nutritius deficiens restituatur, vel corruptus depuretur & corrigatur, insimul ipsa cutis ita disponatur, ut pilorum transitum facilè permittat. Succi nutritii defectus restituitur medicamentis alimentosis, copiosiorem succum præbentibus alibi locorum notatis, Vitiosus corrigitur sanguinem & reliquos succos depurantibus, imprimis acrimoniam laticis cutanei mitigantibus, ne glandulas ille cutaneas dilaceret & poros ita dilatet, quibus pili postmodum facilè elabuntur. Præstant hoc decocta ex lignis, santalo, sassafras, summit. tamarisci, rad. lapathi, lappæ, polypod. Herb. fumar Capill. Ven. adianth. fol. rorismar. &c. Externè ut cutis corrupta restituatur, & ulterior dilaceratio à latice acriori impediatur, caput aliquando abluendum est lixivio ex cineribus ligni rorismarini & betulæ, cui herbæ cephalicæ & capillares incoctæ sunt; deinde ut nutrimentum alliciatur, instituuntur crebriores frictiones, pilis instruendo pulverem subtilissimum ex rad. Cyper. Ireos Florent. flor. lavend. salv. Herb. majoran rorismar. abrotan. macis, &c. Olei destill. rorismar aliquot guttulæ capiti aliquando infricantur. Inunguntur etiam loci depiles Unguento ex axung. anat. ol. amygd. amar. ciner. rad. arund. capit. mur. & ladano composito.

In Tinea. In *Tineâ* similiter laticis serosi vitia corrigenda, & cutis læsa ad statum sanum reducenda, quod præter antedicta externè obtinetur, illinendo, vel alio modo applicando remedia in se continentia sulphur & oleum ♃ per deliquium, observavit enim sulphur præ aliis quasvis humorum, & imprimis ichoris acidi asperitates exoticas & corruptiones destruere, atque latici cutaneo naturam plane conciliare balsamicam.

In Calvitie. *Calvitium* ex senio, ubi omne pilorum consumtum est nutrimentum, denuò investire velle capillis, irritum ille retur esse conatum; ex lue autem Venereâ oriundam adhibitis illis, quæ primario morbo resistunt, & succos ad naturalem statum reducunt, depelli posse concedit, & [illegible] in Defluvio capillorum notata sufficient.

In Canitie *Ca[illegible]* ut in alium mutetur colorem, succi ar[illegible] di postulat vel eductionem, vel in vividiorem transpositionem, cum vero hoc in exsuccis senibus plane sit impossibile, in aliis autem admodum difficile, hinc citius corvus videbitur albus, quàm ater aut viridis olor, neque externæ capillorum tincturæ suis diu stant promissis, cùm prius sæpe dispareant, quàm nix à Sole liquescat.

In Plica. *Plicam* si quis curatam velit, ex Autoris hujus principiis ea adhibebit remedia, quæ succum nutritium abundantem imminuere, & visciditatem ejus attenuare valent, cathartica & sudorifera usurpando, non omissis illis, quæ specificè huic affectui conducere á Polonis sunt observata.

In Porrigine. In *Porrigine* sanguis depurandus, & partes acidò-salsæ educendæ sunt remediis purgantibus è carthamo, turbith, polypod. &c. Externè convenit linimentum ex rad. lapath aristol. rotund. herb. salv. in butyro & vino albo coctis, ad vini consumtionem, cui per linteum colato, dum refrigescere incipit, addi possunt tantillùm sulphuris & ol. ♃ per deliquium.

In pilorum inconcinna excrescentia. *Inconcinna pilorum excrescentia* etsi à succi nutritii abundantiâ, & pororum cutis inter glandulas dilatatione proveniat, vix tamen interna ejus cura instituitur, sed externa pilos exterminantia vulgariter applicantur, quæ nulla habuit peculiaria, sed eadem, quæ reliqui Autores, si iisdem quandoque opus habuit, in usum adduxit.

In Fissura. *Fissura* similiter externè solummodò corrigitur, vel forfice partes fissas adimendo, vel digitis & unguibus easdem discerpendo & detrahendo, adhibito interdum lixivio ex amaris, capillaribus mistis.

Sylvii modus curandi Alopeciam, Aream, Ophiasin & Tineam. §. 18. *Sylvius* ad obtinendam curationem in *Alopeciâ*, *Areâ*, *Ophiasi* & *Tineâ* usurpanda suadet ea, quæ cutis poros aperiunt, eosque apertos servant, si ab eorundem obstructione dependeat, subadstringentia verò, si ab eorum laxitate nimiâ fuerit obortum; in *Tinea* potissimum illa, quæ humorem acidum temperant, glutinosumque incidunt & abstergunt, sicque partem affectam restituunt, & consolidationem promovent, quæ omnia præstari promittit fossis salibus volatilibus, quibus sensim cedat.

Calvitium. *Calvities* curanda ea ponit remedia, quæ sanguinis nutrientis defectum resarciant, alimenta videlicet multùm nutrientia; vel vitium ejus corrigant, quòd cùm diversum sit, varia etiam remedia requiruntur, imprimis aromatica & volatilia, ex C. C. majorana, rorismarino, macis, &c. Nec omittenda externa, sanguinis boni & optimè nutrientis accessum ad pilorum radices allicientia, frictiones videlicet frequentiores, ablutiones, aut fotus constantes medicamentis spirituosis & capillaribus. In senibus autem vix adeò largus expectandus rivus sanguinis boni, ut eam corporis regionem alluere, humectare, & pilis fertiliorem reddere valeat, unde tam sæpe irritus est ille in iisdem pilos restituendi conatus.

Canitiem. *Canities* etiam vix corrigibilis pronunciatur, cùm in decrepitis acidiores & austeriores succi collecti tam copiosè per succum pancreaticum illos junctim continentem ipsam bilem adeò obruant, ut ea pristinâ suâ volatilitate ulterius ornari nequeat; si quid tamen est tentandum, illud omne per eadem ipsa aromatica & salia fieri debet volatilia, præ aliis bili in pristinum volatilitatis statum reducendæ perquam idonea.

Plicam. *Plica* ne contingat, vitandi sunt aër, cibus & potus, quorum usu eam excrescere observârunt, *Poloniam* prætereundo, aut nunquam adeundo, vel non diu in ea commorando,

omneque glutinosum à cibo potuque arcendo, frequentibus adhibitis pectinationibus, frictionibus & abstersionibus pilorum, ne immunditiem contrahant, semel autem enatam difficilimè credit auferendam, absque enim periculo vitæ vix eradicabitur; conglutinatos verò pilos extricare velle, neque manibus, neque medicamentis est possibile, hinc Judæis plica est solennis, quia in munditie & diæta peccant sæpe. Sudores frequentius prolectos, quibus nutrimentum detrahatur, & sanguis à glutinositate liberetur, nullatenus contemnit.

Porriginem. *Porrigo* corrigitur destruentibus acidum illud subtile, quo sanguis ille nutriens roridus inquinatur, ne ulterius cuticulam erodat, squamulæ autem, seu partes erosæ cuticulæ abstergendæ sunt, & cuticula ab iis liberanda volatilibus balsamicis intus & extus adhibitis

Inconcinnam Pilorum excrescentiam. *Inconcinna pilorum excrescentia* tollitur per exstirpantia pilos ab aliis jam satis cognita reddita, & adstringentia poros cuticulæ, ne eosdem ulterius transmittat.

Fissuram. *Fissura* pilorum tollitur resectione partis fissæ & ablutione aut illinitione extremitatem illis, quæ acido ei corrosivo resistere, idque corrigere per experientiam sunt observata, amaris videlicet ex felle animalium, & absinthio, abrotano, &c.

Cartesianorum Consilium de curanda Alopecia & Area. §. 19. *Cartesianorum* de curandis hisce affectibus consilium est, ut in *Alopeciâ*, ejusque specie *Areâ* dictâ particulæ illæ rigidæ in succo nutritio corrigantur & flexiles reddantur, sicque uccus ille reducatur ad pristinam suam dispositionem benignam, pilique sufficiens capiant alimentum, ut concessos suos loculos in poris cutaneis expleant, sicque debitâ sitâ occupent crassitie. Obtinetur hoc tum alimentis, tum medicamentis. Alimenta constare debent multis particulis dulcibus, benignis, & aliquantum spirituosis, ut copiosum præbeant chylum, non tam solidiorum partium alimoniæ sufficiens, sed ex abundantiâ quâdam ad efflorescentiam illam pilorum in supremâ corporis parte necessariam portionem contribuens. Medicamenta interna sint spirituosa, penetrantia & valde subtilia, benigna tamen, ut partes illas rigidas inflectere & mobiles reddere valeant, ita enim ulterius non resistent, sed succo nutrienti facilem permittent ingressum. Et quando ille satis influit copiosè, pilorum filamenta ita distendentur & interstitia opplebuntur, ut ambitu suo poros facilè expleant, neque ulteriori quâdam opus sit adstrictione. Sæpius itaque in usum vocari volunt Elixirium sequens hoc in casu apprimè conveniens:

℞. *Rad. Galang.*
Calam. Aromat. aa. ℥iij.
fœnic. ʒvj.
fol. rorismar.
majoran.
salv.
capill. ♀*is* aa m*ß*.
flor. salv.
tunic.
meliss. aa. pj.
Croci Oriental. ʒj.
Cinam. ʒiß.
Macis ʒß.
M. F. Pulvis.

℞. *Succi unius mali aurant. dulc.*
spiritus C. C. ℥ij.
Cort. recent. aurant. ℥iij.
Conquassentur invicem & contundantur ad comminutionem corticum, postmodum per linteum colentur & fortiter exprimantur:
Succo illi immisceatur pulvis & f. Massa, seu Pasta. Stet per no::em in loco tepido, manè superinf. spir. vin. generosi ad digitor. 3. vel. 4. eminentiam, agitentur & ponantur ad digestionem in Cin. vel alio quodam loco calidiusculo ad spatium duarum septimanarum, postea filtrentur:
Liquori filtrato add.
Olei majoran.
rorismar. ex ligno aa. ℥iß.
volat. viperar. ʒß.
Ol. d. cinamon. gt. vj.
macis ℈ß.
rorismar. gt. xiv.
Circulentur per d. & n. 4. & tandem serventur ad usum.

De hoc Elixirio aliquoties dentur gt. xx. vel xxx. in cochleari uno vel altero sequentis Destillati:

℞. *Rad. peuced.* ℥j.
liquir. ℥ß.
Herb. Capill. ♀*is*,
adianth.
summit. Cent. min. aa. miß.
thymi,
flor. loti purp.
Cheyri aa. pj.
Incisis minutiss. superinf. Aq. mellis destill. alb. ℔ij. *l.* iij.
Stent per ♀ *bene obtecta in tepore, manè in MB. F. Destillatum.*
Servetur ad usum.

Externè instituunt frequentes frictiones, pectinationes, ablutiones & inunctiones, ut nutrimentum alliciatur ad pilos, & pori cutanei ad ejus susceptionem commodè disponantur, particulæ rigidiores agitentur & ad secessum incitentur, aut planè in alium convenientiorem statum transferantur. Pro ablutione sequens laudatur Decoctum:

℞. *Rad. bardan.*
lapath.
peuced. aa. ʒvj.
urtic. maj. ℥ß.
Herb. Abrotan. mar.
majoran.
Capill. ♀*is* aa mj.
Flor. rorismar.
lavandul.
camomill. aa. p. ij.
sem. faenugr. ℥ß.
Ladan. ʒij.
Incis. superinf. lixivii ex cineribus betulæ & rad. arund. fact. q. s.
Stent per dies 2. vel 3. deinde parum ebulliant, colentur & exprimantur.

Hoc Decocto abluatur aliquoties, & linteis tepidis abstergatur, postmodum inungatur vel oleo abrotani, vel Unguento sequenti *Plateri*:

℞. *Ol.*

℞. *Ol. Myrt.*
Amygd. dulc. aa. ℥j.
Cort. rad. Cannar. ust. verar.
Capill. ♀ *ust.*
Polytrich. aa. ℥ij.
Cap. mur. ust.
Apum combustar. &
Canthar. rubrar. macul. nigr. aa. ʒj.
Ladan. ʒij.
Mell. ℥j.
Cum cerâ F. Linimentum.

Utatur hoc æger alternis noctibus, & si spissius adhæreat, abluatur caput vel lixivio, vel vino in quo Abrotanum fuerit decoctum. Ablui etiam volunt partes depiles frequentius aquâ mellis rubrâ in pilorum educatione perquam famosâ.

Ophiasi. In *Ophiasi* particulæ illæ ramosæ sunt abigendæ & salsæ corrigendæ, quod lixiviosis maximè impetratur, istas facile imbibentibus & absorbentibus, sapone etiam odorato ex specificis composito sæpius caput est abluendum.

Tinea. *Tinea* ut curetur, omne studium eò potissimum tendat, ut fermentum illud peregrinum, constans particulis maximè acutis acribus & duriusculis, eliminetur, & particulæ salsæ à priori fortius præcipitatæ iterum dissolvantur & subtilisentur, ut aut tenues evadant in auras, aut mitigentur & blandiores fiant, ne cutem ulterius erodant. Hoc interne præstant sudorifera, imprimis ex rad. scabios. lapath. peuced. ligno Juniperino, Sassafras, Herb. fumar. fol. rorismar &c. Ex his enim varia componi possunt remedia, sive sint Decocta, sive Essentiæ, sive aliæ eorum species, quibus associanda sunt ⊖ia volatilia viperar. C. C. lumbricor. &c. Externe locus affectus aliquoties abluatur Decocto blandiori, ex urina humanâ, cui radix lapath. malv. tota cum rad. & herb. item pisa incocta sint. Vel juri pisorum addatur aliquid lixivii & caput abluatur. Pro illitione sufficere potest Ol. ♃i. per deliq. cum ol. myrtill. aut amygd. dulc. communium & agitatum. Oleum etiam laurinum cum 🜍e non rejiciunt. Infectorum conversationem arctiorem vitandam volunt iis, qui ab ea adhuc degunt immunes.

Calvitie. In *Calvitie* ipsum senium sequutâ pilos denuò vel arte vel marte produci posse, vix induci se permittunt ut credant, putant enim decrepitis istis agrum ulteriùs non esse ferre paratum, sed aridum, nec convenienti succo irriguum, fermentaque, non acida, sed spirituosa & laudabilia, semel deperdita fore irreparabilia, *Virgilio lib. 2. Æneid. vers. 646. 647. adsentientes - - - - Sed enim gelidus tardante senectâ*

Sanguis hebet, frigentque effæta in corpore vires.

Proinde si vel aër frigidior nudo capiti sit molestus, aut curiosiores ornatui adhuc studeant, suadent iis, ut vel mitrâ, vel galericulo seu capillitio artificiali caput obtegant, cùm sic aliorum plumis hoc tempore honestius superbire liceat. A lue autem venereâ vel phthisi inductam calvitiem, post abactos istos morbos & correctos succos in sanguine, tandem novis pilis caput vel sponte vel arte iterum ornari cùm reliquis experti promittunt, adhibitis medicamentis superiùs jam in Alopecia prolatis, quibus aliquando adjungi possunt liquores limacum & sanguisugarum, sale in vitro iis insperso prolectos.

Canities reposcit fermentorum spirituorosum tum reparationem, tum ad statum debitum reductionem, ut succum nutrientem convenienter disponant, & majori copiâ ad pilos propellant, illeque tum spiritibus turgidulus tubulos pilorum amplificet, impleat, filamenta distendat, radios luminis circa superficiem pilorum aliquantum detineat & variè modificet, nec tam citò dimittat, ut immutati repercutiantur; quum verò in exsuccis senibus id tam sit difficile, quàm gramen aridum in fœnum jam jam abiens, pristino ornare virore, hinc ab Arte Medicâ postulari rentur, quod in ejus non est potestate; & quamvis ab adhibitis quibusdam externis colorantibus aliquando fucus obducatur capillis, ille tamen brevi detegitur, quibus autem volupe est, hujusmodi aliis facere imposturam, & oculos intuentium minùs acutos itâ illudere, illis licet variis colorantibus pilos suos oppingere, quorum species aliquas inter nostra brevi nunc sumus recensuri. **Canitie.**

Plica curationem tentandam volunt resolventibus & attenuantibus particulas viscosas, quibus succus nutriens scatet, plexus nervulorum in cute agglutinat & plures counit, ut non juxta dimensum, sed manu quasi prodigâ ad cuticulæ poros perveniat, eosque dilatet, & interstitia eorum disrumpat: quare, ut evaporatio necessaria suscitetur, corpus exerceri, & sudoribus frequentioribus alimentum copiosius de r. hendum esse jubent, quod in specie per Anabtochismum, seu constrictionem fili, quo transitus ulterior succo glutinoso denegetur, fieri posset, successivè diebus singulis juxta cutem illud arctiùs constringendo. In *Polonicâ* ea probant remedia, quorum virtutem Poloni per experientiam cognitam habent, & à nobis postmodum manifestabuntur. **Plicâ.**

In *Porrigine* particulæ illæ acres corrigendæ sunt, ut cuticula non ampliùs deradatur, impuritates autem & squamulæ abstergendæ externis decoctis lixiviosis benignis, imprimis malvæ decocto, & pilorum in urina facto, & superius in Tinea jam notato. **Porrigine.**

Ut *Pili* in locis minùs convenientibus *inconcinnè excrescentes* abigantur, opus est eorũ evulsione, quod iisdem cum reliquis præstant, ex auripigmento nimirum, calce vivâ & lixivio paratis, ne verò revertantur, glandulæ pilares & plexûs nervei destruendi sunt, porique cuticulæ planè occludendi, & eorum figura transmutanda, cui scopo adquirendo nonnulli sequentem præscribunt aquam destillatam: **Pilorum inconcinnè excrescentia.**

℞. *Cornu vaccæ,*
Alumin. Rochai,
Papaver. nigri aã. trit or. q. s.
Sanguinis vaccini recent. ℔ij.
Macerentur & destillentur.
Adhibeatur omni sero.

Efficaciùs illud obtinetur, si locus laminâ auri ignita uratur, itâ enim cuticula planè condensabitur, pori constringentur, ut nulli pili eam ulteriùs perforare valeant, simulque succus nutriens consumitur & exsiccatur, quo medio virgines Italicæ lævitatem quibusdam in locis sibi conciliare dicuntur.

In *Fissuris* corrigendis nihil proferunt singulare, sed media adhibent eadem, quæ ab aliis satis jam sunt indicata. **Fissura.**

§. 20. Restat jam *nostra* de ratione affectus **Nostra ra-**

 hoice

... curandi Alopeciam hosce curandi sententia, quam pluribus in sequentibus sumus manifestaturi. Quod proinde attinet *Alopeciam*, *Ophiasin*, *Calvitiem*, si pili in iis radicitùs exstirpati sunt, eos denuò producere velle, esset Æthiopi cutim & tigridi maculas mutare, uti & ille defectus, quo pori pilorum inter se coalescunt, corrigi ampliùs minimè potest. Quando verò pili quidem depluunt, ità ut nihil de illis, qui deciderunt, reliqui ampliùs appareat, radicibus tamen ipsorum succoque permanentibus, tunc vel sponte, vel arte adhibitâ renasci possunt, cùm alioquin per totam vitam crescere non desinant. In fœminis autem & eunuchis pilos barbæ producere impossibile putatur, interim ex catameniorum diutinâ emansione quandoque conspiciuntur vetulæ præter voluntatem barbatæ, instar virorum, ne in aliarum coronâ horridiores appareant, forfice aut novaculâ instructæ speculum salutare opus habentes. Ipsam ergò defectuum horum curationem prognostico semper præmisso, & desperatum malum relinquentes, pro ratione causæ, quæ primùm auferenda, instituamus. Si ab externâ quadam causâ hîc oritur defectus, illa priùs amovenda. si verò ab internâ fiat defluvium, ea corrigenda; & cùm sæpè fiat ab acrimonia, ante omnia ea exhibenda, quæ hanc emendant, in quem finem conducunt varia absorbentia, tum fixa, tum alcalia. Quando verò affectus hic, ut plerumque contingit, Luem Veneream comitatur, in hoc casu conducent ☿ialia & ex iisdem præparata sudorifera, ut salsæ particulæ ad poros cutis delatæ, & pilorum radices exedentes prorsus eliminentur, sic unâ fideliâ plures dealbabis parietes, curabisque ipsam Luem, & per consequens etiam Alopeciam. Sudorifera ex viperis parata hîc quoque magni facio, item decocta lignorum cum herbis capillaribus parata, sal. volat. C.C. usus hic egregius est.

Per admota loco affecto præcipuè efficitur, ut pili tum capitis, tum barbæ, superciliorum & palpebrarum, qui defluxerunt, renascantur, vel etiam illi, qui barbam constituere debent, copiosè producantur, in quem finem plura ab auctoribus nescio quâ proprietate occultâ id facere debeant, commendantur, at quæ rarissimè nobis satisfaciunt: hinc tantum optima & nostra duntaxat experientiâ approbata hîc apponamus. Si oritur hic affectus ab obstructione pororum, frictiones & pectinationes instituantur sæpius. Prosunt decocta rorismarini, abrotani, cum vino facta, vel ex ipsorum cineribus paratum lixivium; vel caput inungatur aquâ Reginæ Hungariæ; vel hinc inde illinatur axungia viperarum, vel ex viperis parata Essentia viperina *Zwelff.* Laudatur à multis succus raphani & malvæ parti affectæ illitus. Oleum pilorum loco calvo illitum tanquam euporistum remedium laudatur. *Joh. Crato* commendat spumam carnis bubulæ, non valdè pinguis, ut locus depilis eo inungatur, sed me semper deseruit id remedium; alii commendant pinguedinem talpæ & serpentum in ▽ mellis destill. solutam & illitam. Aqua nostra ad Alopeciam Castellana digna est suâ laude. Linimentum quoque illud quod ex ladano oleoque lentiscino constat, non contemnendi usus erit. Si verò affectus hic sit ex acribus salsis particulis glandulas pilosas corrodentibus, in principio fotus lactis conducet, vel lotio cum decocto malvæ & lapathi: reliqua millies quamvis ab auctoribus commendata specifica, famam tamen non sustinent, cùm hæc non semper satisfaciant.

Aream. In *Area* præmissis generalibus absorbentibus educantur particulæ salsæ, per diaphoretica, quibus semper additur aliquid ☿ii dulcis; hinc conveniunt præ aliis superiùs jam dictis ▽ cæparum cum ▽ mellis, muscarum: item sequens unguentũ, quod à pluribus pro secreto habetur.

℞. *fol. abrotan. mar.*
Capill. ♀is aa. mj.
flav. mellis ℥j.
Gummi ladan. ℥ß.
myrtillor. ʒj.
Sem. fœnigr.
Sem. lin. aa. ʒiij.
Ol. amygdal. dulc.
Vini albi generos. aa. ℥iij.
Facta infusione per hor. 24. *bulliant ad humiditatis consumtionem, F. Expressio.*

Ophiasin. In *Ophiasi* præter universalia commendamus verbascum, Unguent. medicamentos. *Mynsf.* item oleum papyr. item Linimentum *Fontani Analect. Observ. p. 36.*

Tineam. In *Tinea* conveniunt absorbentia & sudorifera balneaque, & cura ejus potissimum absolvitur abstergentibus & amaris, v. g. absinthio, abrotano, fumar. cent. min. in lixivio decoctis, & pro lavamento usurpatis, item interna omnia à in scabie aliàs adhiberi solita volatilia. Inter topica sequens conducet, præmissis Antimoniatis & Cinnabarinis.

℞. *Ol. nuc.* ℥iiij.
Vini alb. ℥iij.
⊖✱*ci* ʒß.
Ran. virent. No. v.
Tinc. fluv. No. j.
Serpent. vel
Viper. No. j.
Coq. omnia ad consumt. vin. & serv. quo linimento tinea bis vel ter de die inungatur calidè, capillis prius derasis.

Si simul scabies adsit fœtida, convenit sequens, vel simile Linimentum.

℞. *Unguent. rosat.*
enul. aa. ℥j.
pulv. staphid. agr.
☿*ii viv. saliva extinct.* ʒß.
M.

Qui verò à ☿rio abhorret, facilè enim inde salivatio oboriri potest, sequente uti potest:

℞. *Summitat. absinth. Salv. rut.*
Flor. centaur. min. aa. mj.
Colocynth.
Sem. Coriandr.
staphid. agr. aa. ʒiij.
Coq. pro Lixivio, vel F. è cineribus betulæ Lixivium. Vel è ciner. sarment. vit. addito sapone Hispan. Vel

℞. ♆ *Ol.*
Æruginis aa. ℥j.
⊖♀✱*ci* aa. ʒiij.
Myrrh. aloes.
Camph. picis.
M. ad f.
F. Linimentum.

Vetula hîc degit, quæ sequente Emplastro Tineas feliciter curat.

℞. *Picis nigr.* ℥vij.
Resin. ℥iß.

pulv.

pulv. virid. eris
☉*li Rom* aa. ℥j.
☿ viv. ℥ß.
coq. 1. x. in massam
extend. super alut: relinq. per 3. dies.

Oleum ♀i per deliquium cum spongiola cruſtis applicatum rarò me fefellit. Vel

℞. *Ol. Amygd. dulc.* q. ſ.
C. ol. ♀*i terendo f. Linimentum, addito, ſi pediculi urgeant, oleo ſpicæ.*

Vermes. Si *Vermes* erodant capillos, Aqua Aloëtica noſtra egregii erit uſus, cum oleo Colocynth. vel felle tauri maritati liquores; item myrrhata, &c.

Calvitiem. *Calvities* verò, ubi ſimul glandulæ piloſæ deficiunt, reparari nullo modo poteſt, cùm partem corporis omninò ablatam, de novo progignere ſit impoſſibile; ſic & ille affectus, quo pori pilorum inter ſe coaleſcunt, corrigi amplius minimè poteſt. In calvitie ergò verâ, ſeu cicatrice cutis, vel in eâ Alopeciâ, ubi pili radicitus eroſi ſunt, eos reſtituere velle, eſſet Tigridis cutem mutare. Prognoſtico ergò præmiſſo, curam aggrediamur ſequenti ratione. Præmittantur ante omnia, ſi neceſſe videtur, univerſalia, præparantia & abſorbentia. Ad præcavendam & retardandam calvitiem, proſunt frequentes frictiones moderatæ. *Mynſichtus* ad *Calvitiei* præſervationem commendat Tincturam ſuam proprietatis, item rotulas imperiales: quo pertinent omnia cephalica ambrata, moſchata, ſpirit. vin. ſtomachicus *Mynſicht.* Inter externa proſunt cucuphæ ex cephalicis paratæ, & inunctiones ex ladano, aliisque modicè adſtringentibus. Hîc omnia ea conducunt, quæ ſuperius de Alopeciâ diximus.

Canitiem. In *Canitie*, ubi ſenes rejuveneſcere avent, & juniores quoque, ſi in certis locis trica quædam pilorum alba obſervatur, eam reliquis pilis ſimilem reddere cupiunt, quod ſanè arte comtoriâ potius, quâ alius color, inſtabilis tamen, imprimitur, efficitur, uti videmus in equis, quorum pilis ſæpe appinguntur varii colores. In ſenibus ergò varia ſpirituoſa proſunt, & ſpiritus refocillantia, Cephalica dicta, hinc prodeſſe poſſunt internè Aqua Cephal. c. V. Aq. Regin. Hung. ſpir. Cephal. quæ & externè præ aliis conducunt.

Ad pilos *nigros* reddendos commendant plures pectinationem cum pectine plumbeo, vel argenteo, aliaque laudant decocta pro ablutione, in lixivio, vel aqua pluviæ, aut ciſternæ, aut extinctionis ferri, ex gallis, nuc. jugland. parata.

Ad crines *flavos* reddendos, in quo maximè laborant Gallæ & Venetæ mulieres, commendamus lixivium tingens *Mynſichti*; abluantur etiam aqua aluminoſâ & nitroſâ, addita ♀i portione, vel paretur oleum in quo raſura buxi, radix chelidon. curcum. crocus, aliaque coxerint, addita myrrha. Lixivia poſſunt parari ex cineribus ſarmentorum vitis, paleæ avenæ.

Ad *odoratos* pilos reddendos herbæ odoratæ quævis conveniunt, ut ſunt folia majoranæ, flor. lavendulæ, N. M. Moſch. Ambr. &c. ſapoque odoratus Italicus.

Plicam. Cùm de *Plicâ* Germanicâ, ceu longè mitiori, rarò conſulatur Medicus, adeoque perdifficile ſit aliquam exinde habere experientiam, hinc affectus iſte in pluribus æſtimatur ferè incurabilis. Sanè morbus eſt contumaciſſimus, & optima etiam eludens remedia, pororum enim conformationem ſemel à naturâ factam corrigere medicamentis difficile eſt, uti & gluten iſtud ex glandulis continuè exſudans, & pilos conglutinans tollere & corrigere ſummæ artis eſt. Ante omnia de hoc morbo conſulantur Poloni, ubi morbus hic endemius eſt; genium ergò & incolas, imò aquas aliaque huc pertinentia bene cognoſcat Medicus antequam curam aggrediatur. Poloni verò ad cutis capitis poros aperiendos ſuadent lotionem capitis per decocta ex aperientibus & emollientibus parata, inprimis ex branca urſina & lupulo, quibus betonica & lycopodium adjici poſſunt. Maximè verò tum externè, tum internè commendant muſcum terreſtrem, ipſis plicariam dictam. Muſcum illum terreſtrem cum branca urſina aquæ fluviatil. q. ſ. ad flavedinem coquunt, hocque decoctum aut ſumunt per ſe, aut cum ovis in forma juſculi quotidiè bibunt & comedunt. Externè verò cum decocto hoc inſtar lixivii parato caput bis per ſeptimanam lavant, nullo amplius adhibito pectine, donec capilli ſeſe explicare incipiant, unde neceſſariò progreſſu temporis ita ſeſe extricare ſolent. Decoctum etiam vitis, hederæ, bryoniæ, ſalſaparill. commendant. Nos exiſtimamus hunc morbum curari debere inſtar luis ♀eæ, quare ☿ius in Plica certiſſimum exiſtere poteſt remedium, qui optimus lymphæ domitor exiſtit, interpoſitis variis aperientibus, præſertim Eſſentia viperina, alexiph. liq. C. C. ſucc. quæ remedia maximè corrigunt vitia lymphæ quæcunque. Ad primarum viarum vitium corrigendum, conducere poſſunt Emetica mitiora, dein ad lympham glutinoſam corrigendam, & fluxiorem reddendam, poroſque confirmandos conducunt alexipharmaca & ſudorifera. Inter Topica ſequens Linimentum *Cnœffelii* pro arcano cenſendum.

℞. *Herb. Muſc. terr. ſtr. & repent.*
Rad. bryon. aa p. æq.
Adipis Erinacei q. ſ.
In vaſe vitreo coq. in B. M. per horam, & f. l. a. Unguentum,

cum quo radices pilorum complicatorum & loca affecta, maximè articuli dolentes bis in die inungenda ſunt. Hîc & proderit Axungia vel Eſſentia Viperarum. Abſciſſio cirrorum horum non temerè tentanda eſt. Vide de his elegantem obſervationem *Dni Præſidis* noſtri *Dec. 2. ann. 2. Obſ.*

In *Porrigine* omnia conducunt, quæ lymphæ ſalſedinem & acrimoniam corrigunt, ut ſunt præter ☿ialia, jam dicti liquores viperini & volatiles ſuccinati, Salia volatilia oleoſa, Eſſentia Fumar. lignor. Rad. ſaponar. bryon. poſſunt cereviſiæ indi, vel ex iis parari Tincturæ & Eſſentiæ, imprimis pulvis noſter ſpaſmodicus Cinabarinus. *Porriginem.*

Topica hic adhibenda ſunt absque adſtrictione. Abſtergentia itâ dicta præ aliis conveniunt, qualia ſunt fotus ex decoct. fœnigr. cent. min. Item convenit ol. amygd. amar. Ex nitro, ☿, & ☉o quidam varia parant linimenta.

Ubi *Pili* in locis *non convenientibus* creſcunt, conducunt omnia pſilothra dicta medicamenta. In hoc caſu ſanguis ab ichoribus & ſeroſitatibus prius purgantibus hydragogis pluribus mundetur, & ſudores in balneo præmittantur. Pſilothra *Inconvenientem pilorum excreſcentiam.*

thra dicuntur illa medicamenta, quæ caustica sua vi potissimum agunt, qua urendo ut abscedant, efficiunt, & si validius agant, vehementer adurunt, ut etiam radicibus absumtis cicatriceque inductâ pili non amplius renascantur, efficiunt. Optimum psilothrum paratur ex calce viva & auripigmento, beneficio olei cujuspiam, vel lixivii; hinc adeo præstans est Unguentum de Calce viva *Mynsicht.* Turcæ suum habent rusina, quod paratur ex calce viva & Sale alcali dicto cum argilla in globos reducta & sic locis pilosis applicat. Lac suillum illitum à nostris mulierculis laudatur. Unguentum aurei coloris, quod, ceu superius, paratur ex p. 2. calc. viv. & auripigment. p. j. Succum tithymalorum, Hyosciami, cicutæ, bryoniæ, fumariæ, betæ, semperviv. alii commendant, & sanguinem vespertilionis calidè illitum; quæ omnia poros cutis circumfodiunt quasi & destruunt, viscidum pilorum nutrimentum fundunt, liquant, suffurantur. Inuncto felle anguillæ pilorum proventum inhiberi narratur, sed nondum mihi persuadere possum, dari constans ac infallibile psilothrum, quod præstet ut nunquam iterum pili crescant, quale quidem *Helmontius* sibi notum fuisse gloriatur, liquorem scil. quo leniter intincta manus & exsiccata si mentum viri attingeret, paulo post excidere pilos barbæ, superciliorum ac totius capitis; *lib. Butler inscripto.* Destituti hoc remedio, lamina aurea locus urendus est. Et sequens Dropax pilos evellens Plateri.

℞. *Resin. laric. vulg. circiter* 4. *cochlear. add. mastich. subtiliss. trita instar avellanæ, dissolv. ad ignem & parum coq. postea effunde in lebetem in quo aqua sit frigidissima: dein manib. malaxetur & in magdaleonem rotundum formetur, qui in aqua ne adhæreat servetur. Hujus portiuncula dilatata supra cutem pilosum applicata, ubi adhæserit, iterum detrahatur, pilique in emplastro evulsi hærebunt, & si quid de emplastro remaneat, ol. amygd. perfricatione recedet.*

Fissuram. Pilorum *Fissuræ* à pluribus negliguntur, si tamen huic malo quoque emendationem quispiam desideret, fissi pili pars tenuior erit ulterius detrahenda, singulos pilos dividendo, atque ea, quæ remanet, circa extremitates felle, vel aqua nostra aloësica inungenda, eaque posteà decocto quodam pilos regenerante, ex abrotano, rad. cannar. facto, eluenda.

Nonnulli nimis curiosè mucilagine aliquâ, visco aut collâ divisos pilos rursum conglutinaturi tempus inutiliter perdunt, quod ne de nobis similiter dicatur, à prolixiore leviculi hujus affectus designanda curatione meritò abstinemus.

CAPUT III.

De Contusione Capitis, & Pericranii Vulneribus.

§. 1.

AB affectibus Capitis internam causam potissimum agnoscentibus nunc progredimur ad illos, quorum origo extrinsecus à re violentà fortius illapsâ, & continuum solvente provenit, qui cùm vehementioribus doloribus & gravioribus stipati sint aliquando symptomatis, citius etiam Chirurgi manum exposcunt. Tractabimus autem in præsentiarum de Contusione capitis, & Pericranii Vulneribus.

Contusio, Græcis Θλάσις, dicitur de morbo & specie solutionis continui, cùm grave vel durum aliquid supra corpus incidit, ac id ipsum collidit, & sic continuitatem solvit, citra deperditionem manifestam substantiæ, aut externam rupturam, ubi plerumque in parte carneâ cruor ex venulis vel arteriolis evasatus sub cute colligitur, hinc & aliis suffusio, nonnullis sugillatio dicitur, quia venæ & arteriæ exiguæ, imò & vasa lymphatica sub cute rumpuntur; Contusio in specie dicitur cranii vel calvariæ recessus & incurvatio à violentâ illisione absque fracturâ.

Descriptio. Describi ergò potest Contusio capitis, quòd sit evasatio & stagnatio sanguinis sub cute capitis à solutione & ruptione vasorum sanguiferorum.

Vulnus verò Pericranii describi potest, quod sit continui solutio in partibus mollibus & carnosis, cum pericranio & periostio ab instrumento aliquo externo pungente vel secante facta.

Differentia. §. 2. Cùm verò Vulnera capitis nunc majora, nunc minora sint, atque cæsim vel punctim infligantur, nec ad eandem inferantur mensuram, sicque mille modis varient, variæ ab Autoribus recensentur differentiæ, quas communiter in essentiales & accidentales dividere solent; illas desumunt à vulneris essentiâ, partis vulneratæ conditione & causa, has verò à fiendi modo, situ & tempore. Vulnus sæpe cum contusione conjunctum est; sed hæ differentiæ tantùm confundunt Chirurgos, & nil ad curationem faciunt.

Pars affecta. §. 3. *Contusionis* capitis subjectum sunt omnia capitis velamenta, & in iis existentia vasa sanguifera & lymphatica; sic nuper vidi contusionem, in quâ nihil præter serum sub cute evasatum fuit.

In *Vulneribus* capitis pro parte affectâ eadem vasa cum cute & reliquis carnosis & membranosis partibus agnoscimus, nominatim pericranium & periostium.

Diagnosis. §. 4. Quoniam Contusiones & ipsa vulnera Capitis, quoad externam nempe faciem, in sensus incurrunt, inanem luderem operam, si recensendis signis diagnosticis diutius immorari vellem, quod verò ipsorum interiorem attinet statum, situm, & magnitudinem, ea non nisi sagaci conjecturâ & accurato Medici judicio sciri poterunt, siquidem non semper facile judicatu sit, quæ partes internæ vulneratæ sint, & quousque vulnus penetraverit, cùm tale scrutinium scientiâ Anatomicâ, & diligenti partium actionum læsarum, nec non excretorum examine

mine nitatur; sed hisce Contusionibus capitis facilè accidere possunt varia pessima signa, præsertim si ex violenta contusione simul cerebrum fuerit concussum, unde accedunt vertigines, Cephalagiæ, auditus difficultates, splendores ante oculos, visus debilitas, omnium artuum lassitudo, memoriæ abolitio, Epilepsia, Convulsiones, Apoplexia, Lethargus & Mania; ex ejusmodi violentâ contusione novi quendam cœcum factum, alium surdum, alium apoplecticum, alium planè dementem redditum observavi. Sic etiam si pericranium fuerit læsum, per plura id indicatur signa, ac eadem præbet, quæ videmus in nervis læsis, vomitus enormis solet ægros infestare, quare in vulnere capitis imprimis videndum, an æger post ictum in animi deliquium incidat, an vomuerit, an mens ipsi constiterit, nam si hæc symptomata appareant, denotant, sanguinem aut in cerebro aut in meningibus esse extravasatum. Si absunt delirja & febris, signum est nullam adesse inflammationem, nec extravasatum esse sanguinem in cerebro, sed potius serum.

Ætiologia Contusionis juxta Galenicos. §. 5. *Contusionis* capitis causa juxta veteres *Galenicos* est res externa gravis, ponderosa & obtusa; quà caput vel percutitur, vel alia quadam ratione offenditur, ut dum casu alliditur caput parieti, vel alii cuidam rei duræ, ità ut cute externa permanente integra, subjacentia vasa sanguifera rumpantur, & sanguinem effundant, qui cuti subjectus eandem distendit, doloremque & tumorem suscitat, & nisi in tempore discutiatur, tandem abit in putredinem.

Vulneris. *Vulneris* Pericranii causam agnoscunt rem externam acutam vel punctim, vel cæsim, vel casu per cutem ad pericranium penetrantem, ejusque continuitatem sejungentem & dissolventem.

Juxta Paracelsum. §. 6. *Paracelsus* similiter *Contusionis* causam admittit vel casum vel percussionem, à quibus sanguis in ea capitis parte, in qua istæ contingunt, congelatur & corrumpitur.

Vulneris Capitis cum Pericranii læsione causam existere vult instrumentum quodcumque ita aciatum, ut non modo cutem, sed etiam subjacens pericranium possit dissolvere, ex quacumque demum fabricatum fuerit materia, lapidea nempe, ferrea, lignea, vel alia, sive casu, jactu, aut percussione caput offendens & continuitatem sejungens.

Secundum Helmontium, Willisium, Sylvium & Cartesianos. §. 7. Eadem *Helmontio*, *Willisio*, *Sylvio & Cartesianis* de morborum istorum causis cum prioribus stat sententia, statuentibus nempe, *Contusionem* vel ictu, vel casu à re quadam externa dura & obtusa excitari, unde cute non soluta venulæ vel arteriolæ conquassatione dilaceratæ sanguinem profundunt, qui extravasatus, nec in debitas vias regrediens cutem extollit, & pro majori vel minori sui corruptione filamenta membranea & cutis nervulos plus minus exagitans, vel vehementiorem, vel remissiorem causat dolorem; *Vulnus* etiam Pericranii à re quacumque externa acuta & continuitatem dissolvente fortius capiti illato fieri, unanimiter fatentur.

Juxta nostram sententiam causa Contusionis. §. 8. *Nostra* ex sententia *Contusiones* capitis aliarumque partium, & inde subsequentes suffusiones sanguinis oriuntur ex causa externa, à contundendo, & ferè eandem cum inflammationibus genuinis habent naturam, in his enim Contusionibus ob evasatum sanguinem vel lympham, vasaque & poros compressa vel lacerata, adeoque sanguinis & lymphæ motum impeditum, oritur tumor & livor partium contusarum. In Contusionibus levioribus & ferè superficialibus non multum effunditur sanguinis, nec fit cum laceratione plurium partium carnosarum & nervosarum, & hæ Contusiones insensibiliter discuti possunt. In gravioribus verò plures contunduntur partes, hinc necesse est, ut suppuratio subsequatur, suppuratio enim nihil aliud est, quam partium contusarum mortificatio; in gravissimis verò cum maxima laceratione carnosarum & nervosarum conjunctis Contusionibus gangræna oboriri potest, cum sanguis ibidem hærens, cum reliquis succis circulantibus, facile partibus jam laceratis, & spiritibus animalibus destitutis mortificationem inferre possit. Ipsius verò Contusionis causa immediata assignanda venit nostro judicio confusioni & acrimoniæ spirituum animalium, à qua aliquando vasa rumpuntur. Causa proximior videtur statuenda ipsa Contusio ab instrumento duro, gravi atque obtuso, ipsi cranio & pericranio illata.

Concinnè summus Philosophorum Caput vocat membrum divinissimum, & reliquorum omnium in nobis princeps. Regimen ibi sanctius est Animæ, & ipsius Vice-Regis Microcosmetoris, h. e. spirituum seu succi nervei in minutissimis tubulis in cerebro existentium; statuti ibidem duo illi Animæ divini circuitus, seu ut Tullius dicit, motus animorum duplices, alter cogitationis, alter appetitus; quorum illi sensus, huic motus ancillatur, ut ad omnem nutum præsto sint. Ast etiam hic omne vitium morbosum tantò conspectius in se crimen habet, quanto majus quod peccat habetur. Verissimum est & alterum assertum, hanc licet sensus & prudentiæ sedem, præ reliquis tamen esse imbecilliorem. Visitur id tum aliàs, affectibus capitis hìc conspicuis, tum si externis imperatur injuriis. Jam paucis de hujus Microcosmetoris Metropolis vulneribus agamus. *Causa Vulnerum Capitis.*

Itaque omnia quæ sunt acuta, quæ admodum dura ac rigida sunt, quæque vim habent incidendi, contundendi, perforandi, meritò sub causarum mediatarum nomine veniunt, qualia sunt sagittæ, gladius, acus, hastæ, dentes animalium, globi sclopetorum, aliaque innumera, quibus cutis capitis dilacerari ac dividi potest. Raro verò vulnus capitis absque aliquali contusione fieri solet, & cùm ictus vel solutio contingit, fit ut & separetur sensibilis illa membrana pericranii, cranio scil. imposita, orta à dura matre per cranii suturas exeunte. Quidam eam distinguere solent à periostio cranii, cùm separari possint à perito Anatomico, alii unam & eandem esse membranam contendunt. Causa ergò immediata vulneris ipsius est soluta unitas recens ac cruenta; Intumescentiæ causa est humorum circulantium stagnatio, indicat enim obstructionem circa vulnus adesse.

Prognosis Contusionis. §. 9. Conspectis hucusque satis quæ ad theoriam faciunt, nunc dicenda restat *Prognosis* salutis & mortis. Hoc ab initio notandum, quod Contusiones capitis omnium sint pessimæ; delirant aliquando, & minacibus verbis ac gestibus adstantes invadunt, nec eos agnoscunt, & delirium ad plures durat dies, ceu exemplo

VVidelii

VVedelii obſ. 7. Dec. Ann. 5. Eph. Germ. conſtat. Contuſio eſt etiam morbus magnus ratione eſſentiæ. Contuſio graviſſima præ cæteris eò pejor, quò majorem concuſſionem corpori factam notat; magnus etiam intuitu remotioris à ſtatu naturali diſpoſitionis & ſymptomatum; magnus præſertim ratione nobiliſſimæ ſedis animæ & Microcoſmetoris. Juxta *Hippocr. ſect. 6. aph.* 18. non tantum illa contuſio & vulnus eſt κακὸν ſeu lethale, quod ad cerebrum ipſum pertingit, ſed & quod concutere nimis ipſum, & incolas vitæ autores pelliundare poteſt. Si febris & vomitus adſint, peſſimum eſt. Sic in puero Hanovienſi ſutoris filio, qui à ſolâ contuſione capitis incidebat poſt mentem in vomitum, quem comitabantur deliria, tandem acceſſere convulſiones, & ſic Creatori ſuo animam reddidit; in cerebro poſt mortem repertum fuit cochleare plenum ſeri limpidi acris evaſati.

Prognoſis vulneris Pericranii. Vulnera pericranii, ut & omnium partium membranoſarum gravioribus ſtipata ſunt ſymptomatibus, hinc periculoſiſſima, & ideò prudentem Medicum & appropriata expoſcunt remedia. Convulſio ſeu ſpaſmus in vulnere capitis ſuperveniens pernitioſa eſt, *elogio Hipp. S. 5. aph. 2.* Si, juxta *Eundem*, in magnis vulneribus & pravis tumores non appareant, ingens malum. Vulnus cum febre inflammatoriâ, dolore ac convulſivis motibus, monſtri quid alit. Si Pericranium aut Perioſtium in totum fuerit reciſum usque ad calvariam, minus intendit periculum, quàm ſi ſit ex parte tantùm laceratum. Sic & vulnus capitis punctim inflictum plus habet periculi, quàm quod cæſim factum. In iis, qui Gallico vel ſcorbutico laborant morbo, difficilius ſanantur vulnera, quàm in aliis, quia in his peccat utplurimum humor acido-corroſivus, vulnerum ſanationi apportans impedimentum. Sic & vulnus capitis magis aut minus periculoſum eſt, prout huic vel illi loco capitis parti infligitur. Sic vulnus occipitis ob craſſitiem oſſis minus periculoſum æſtimatur, quàm in oſſe bregmatis, quia oſſiculum tenerum & vicinum ſuturis eſt. Sic & vulnus temporum, ubi muſculus temporalis contectus eſt pericranio, maximè periculoſum eſt, & quia in his locis arteria & nervus læſus ſpaſmum facilè inducere poteſt, hinc & ſæpe ob hujus muſculi oppoſiti contractionem oritur oris tortura. Vulnera capitis quò diutius fuêre aëri expoſita, eò faciliùs ſphacelantur, quale exemplum habui in milite Hanovienſi, & ruſtico Haſſo. In ſubjecto cacochymico, & æſtivo tempore, vulnera hæc capitis denotant anguem latere in herba. Vulnera venenata ſub pelle vulpinâ ex inſidiis ſuam exercent tyrannidem, quæ ergò ſegnes Medicos & lenta remedia non expetunt, quare hîc momentum temporis eſt obſervandum. Pus verò laudabile & maturum mox apparens, tanquam teſtis materiæ bene temperatæ Medicum conſolatur. Reliqua peti poſſunt ex capite de Vulneribus in genere.

Cura Diætetica. §. 10. Ordinis vult ratio, ut ad curam, & quidem primò *Diæteticam* nos accingamus. Aër ergò ſit temperatus ad calidum vergens, reliquus omnis vitandus angue pejus, & quocumque modo à vulnere arcendus, imprimis acido-nitroſus, utpote qui ſolus ita deſtruere poteſt poros, & ſuccos coagulare, ut gangrænæ aperiantur feneſtræ, ſi enim recens vulnus in momento concludi poſſet, ut nec aër externus irrueret, nec amplius quid è vulnere efflueret, à naturâ ſolâ vulgò ſic dicta brevi conſolidaretur vulnus; ſedulò ergò mox tegendum vulnus, inter deligandum linteamine calefacto prius, ut ab aëre ſic magis defendatur. *i. e. ut accuratius rei veritatem sciemur, particulis à sanguinis massa chylosis balsamicis & glutinantibus resarcitur.*

Victus ſit tenuis, cibus eligatur optimus & talis, qui particulas nutritivas & ſuaves admodum ſecum vehat. Potus ſit calidus mediocris, cerevifia fecibus orbata, herbis cephalicis maritata, & pro re natâ decoctum cephalicum ac traumaticum prodeſſe poteſt: Vini uſus nimius interdicatur, conceditur verò in modica quantitate cum oculis Cancri.

Somnus paucus vitetur, quies cordi habeatur.

Animi affectus ſint pacati, exulent præ aliis ira, terror, triſtitia, ſpiritibus nociva ſingula. Hinc adverſarii quoque adventus aut præſentia caveatur, ne ſucci circulantes periculum creent reliquis ſpiritibus animalibus.

Venus ceu ipſa peſtis fugienda, quia cerebrum nimis commovet, & humores ſtagnare facit: vitetur imprimis in vulneribus capitis riſus, cujus noxam vide apud *Hildanum Cent. 1. Obſ. 23.* *Iuxta Galenicos Cura Contuſionis.*

Excernenda promoveantur.

§. 11. Nunc his præmiſſis ad curam *Pharmaceuticam* nos conferamus, aliorum de ea ſententiam prius percepturi, quàm noſtram aliis obtrudamus. *Galenici* ergò in *Contuſionibus* capitis levioribus imponunt medicamenta, uti dicunt, exſiccantia, qualia volunt eſſe emplaſtrum Iſis, de betonica, è matreſylva & Gratia Dei; quando verò partes illæ valde ſunt tritæ & laceratæ, ut reſtitui nequeant, ſed planè emoriantur, neceſſe ſtatuunt eſſe, ut ſuppurentur, quare ad promovendam ſuppurationem adhibent unguentum ex reſina terebinthina, vitello ovi & oleo roſaceo; Suppuratis iſtis partibus accedunt ad detergentia, ſuccum videl. apii, farinam ervi, fabarum, hordei, lupinorum, quibus admiſcent mel roſaceum & loco affecto imponunt. Si verò ulcera appareant ſub contuſione cava, incidunt cavum iſtud tranſverſum, & deterſo ulcere ea tandem adhibent, quæ carne ulcus adimplent, qualia ſunt pulvis ex thure, iride, ariſtolochia, panace, farina hordei, fabar. &c. & Emplaſtrum nigrum Ariſtæ, aut quod ex Gummi elemi paratur.

Vulneris. In *Vulneribus* capitis cum Pericranii læſione ritè curandis reſpiciunt tum ad ſanguinis aliorumque humorum affluxum, tum ad dolorem, tum ad ipſum morbum ſeu vulnus. Sanguinis, vel aliorum humorum affluxus, qui cauſæ internæ rationem habet, ſi inflammationem ſuſcitat, eam propulſandam vel ſubmovendam volunt, omni ſtudio adhibito, ne ſanguis in corpore vel contrahatur, vel jam contractus ad locum affectum affluat, quod impetrare conantur tenui inſtituta victus ratione, ægro ſolùm concedentes panem ex aquâ madefactum, aut elixum, vel cremorem hordei, aut pulticulam ex panetrito cum ſucco amygdal. dulc. loco potûs verò decoctum hordei cum glycyrhizâ, & in tali diæta ad diem 14. perſiſtere ſuadent. Pro majori averſione ſanguinem venâ ſecta emittunt, & quidem in cubito è regione ipſius vulneris. Purgationem quoque præſcribunt, maximè ad evacuandam bilem, quam tantopere in vulneribus credunt noxiam. In tenerioribus clyſteres exhibent paulùm acriores, ſanguiſugas ano, & cucur-

ne pars affecta sanguinem & humores suscipiat, ei adhibent repellentia, interdum, si opus sit, cum fasciis, quæ tamen ubivis in capitis vulneribus non requiruntur. Inter repellentia ista præ aliis laudant vinum nigrum austerum, cui quidpiam de oleo rosaceo sit immistum, vel medicamentum ex thur. part. ij. aloës part. j. cum albumine ovi subactis, admistis pilis leporinis. Dolor in locis incisis, imprimis teneriori illa membrana pericranio, ut sedetur, instillant oleum rosaceum tepidum, vel sanguinem turturis aut columbæ adhuc calidum, cuti verò vulneratæ applicant vitellum ovi cum oleo rosaceo subactum. Vulnus tandem ipsum, si simplex sit & sine contusione à sola sectione illatum, solam unitatem desiderat, quæ sæpe à sola natura sive à succo nutritio balsamico agglutinando perficitur, & quidem in pericranio, interveniente procreatione carnis, ita ut Medico eò solùm sit adlaborandum, ut oræ partis vulneratæ distantes iterum adducantur, sordes detergantur, & humor carnis procreationi aliàs existens impedimento exsiccetur. Oræ ipsius plagæ non tantùm semel debent adduci, sed adductæ etiam servari usque dum penè sint agglutinatæ, ad quod acu & filo interdum opus est, ut ita alligari possint. His peractis ad medicamenta sarcotica perveniunt, quæ componuntur ex iride, aristolochiâ, thure, fariná hordei, fabar. &c. vel formâ pulveris inspergenda, vel emplastri imponenda; quibus subjungunt emplastra catagmatica, & potissimum cephalica, ut sunt Emplastrum de Betonicâ, de Gratiâ Dei, Conciliatoris. Denique cicatricem inducunt medicamentis siccantibus & adstringentibus ex malicorio, gallis, cadmiâ, plumbo usto, squamâ æris, & similibus.

Paracelsi modus curandi contusiones capitis.

§. 12. *Paracelsus* in *Contusionibus* istis capitis externis perungit locum affectum oleo laterino, & posteà ligat cum aceto rosaceo. Laudat etiam tanquam præstantissimum Oleum Hypericonis, ut eo aliquoties illinatur, ita enim sanguinem coagulatum facilè resolutum iri promittit, cui usui & olea vulneraria, balsama, & ex fodicationum emplastris tracta commoda fore testatur.

Vulnera pericranii.

In *Vulneribus* ejusmodi capitis & pericranii durandis omnem rejicit suturam, & quicquid ex ovorum pultibus & resinis illis immittitur, eaque per solum nutrimentum vult curanda, ita tamen, ut si jam depravata sint, à fœtore & corruptione repurgentur. In principio mitissimè cum vulneribus istis agere suadet, impositis medicamentis ex vero fundamento compositis, & ab intrinsecis inimicis defendentibus. Linteonum igitur tenue, vel byssinum velum, oleo vel unguento vulnerali & calido madidum superponit vulneri, sic ut fundum ejus tangat, intacta & illæsa pia matre. Olea verò & Unguenta talia sequenti modo parantur.

℞. *Ophiogloss.*
Pirol. min.
Agrimon.
Diapens. aa. Mj.
Flor. Hypericon. Mij.
Consolid. maj. coll. Mß.
Lumbric. purgat. No. C.

Affundatur corpus, seu oleum, & in sole digerantur omnia suo determinato tempore.

℞. *Butyr. majal.* ℔ iij.
Rad. Consolid. maj. virid. ℔j.
Lumbricor. purgator. ℔ ß.
Aristol. rotund. virid. ℥iij.

Terantur omnia simul in pultes, & postea reponantur in locum frigidum, & si pinguedinem emittant, eam abjicere licet. Poterit etiam soli exponi, vel in fimo digeri, & postea ad usum servari.

Vel

℞. *Resin. laric.* ℔j.
Ovor. vitell. No. xx.
Contund. simul omnia, fiet inde flavum unguentum, huic impone
Consolid. maj. optimè trita ℥ß.
Aristol. rotund. contus. ℥j.
Farin. hord. ʒvj.
Conterantur simul omnia, &
F. Unguentum.

Postmodum sulcum implet medicamento ex herbis & floribus in oleo vulnerali contentis, & prius expressis, postremò fodicationum unguentum superponit, ligatque, donec patiens melius habuerit, & roboratus fuerit, quod in octo vel novem diebus plerumque fieri confidit. Hinc cùm patienti feliciter res succedere videtur, oleo balsamino eum curat, quod plumâ leniter illinit, & unguentum superponit, tandem fodicationum unguentum sequenti modo paratum adhibet ad finem usque curationis, & omnimodam vulneris curationem.

℞. *Ceræ Virgin.* ℔ij.
Picis Græc. ℔j.
Terebinth. ℥iij.
Liquefiant igne lento, quibus impone trita mastic. ℥iij.
Carabis flav. ℥iß.
Maneant in igne lentissimo quartam horæ partem.
Postmodum accipe
Mum. ℥ij.
Thur.
Myrrh. aa. ℥ß.
Aloepat. ℥iß.

Trita misce prædictis, & agita semper spatula donec frigescant. Postremò in emplastrum agitentur oleo seu axung. pisc. Aschiæ, addendo camphora trita ℥ß. *Serv. ad usum.*

In levioribus autem vulneribus uno solummodò medicamento sine ullo metu procedit. Remedia etiam interna non omittit, potiones videl. vulnerarias, inter quas sequens aliis præferenda:

℞. *Diapens. vel sanicul.*
Pirol.
Centaur.
Beton. aa. Mj.
Consolid. regal. Mß.
Argimon. Mij.

Herbæ hæ omnes indantur cantharo clauso, & pultibus bene munito, & aquæ ferventi imposito: Coquantur octo horis per se, vel addita pauca aqua, Liquor excoctus servetur pro usu:
qui commodior est, quàm si in vino fuerint coctæ, quod in capitis vulneribus potissimùm noxium habetur. Ita etiam cibos pro vulneratis hisce parare docet, ut nempe illud, quod pro cibo patienti adhiberi debet, carnes aut gallinæ, in cantharum ponantur, cum aquæ tanta quan-

titate, quantum juris habere quis velit, additis herbis vulneralibus, atque in cantharo obturato coquantur in cacabo fervente aqua pleno, suo tempore conveniente, quem cibum vulneratis hisce retur utilissimum. Si quoque æger tertio die aut paulo diutius à vulneratione de obstructione conqueratur, concedit illi laxantia, suppositoria nempe. & si ista non satis juverint, cassiam fistulam exhibet, aut electuarium ex succo rosarum, aut benedictam laxativam, vel potiones ex decocto folliculor. senæ, polypodii, &c.

Helmontii cura in Contusione

§. 13. *Helmontius Contusioni* superponit bryoniam albam rasam, & paucis horis cruorem illum resolvi ait in aquam, quam pariter per cutem exigat.

In vulneribus capitis.

In *Vulneribus* commendat alkalica & herbas vulnerarias operari docet virtute cujusdam innati alkali, lapidem itaque cancrorum præcellentem existimat, quatenus omnem vulnerum acetositatem corrigit, si cum vino potetur, cùm lapis iste in vino facillimè vim atque saporem lixivii inducat, proinde Medicis persuadet, ut vini usum minimè horreant in vulneribus, siquidem eo ipso, ut sapit alkali, vini vires atque proprietatem amittat. Simili modo & alkali è tilia feliciter propinari credit, imprimis colcotar laudat, quod omnem vulnerum corruptorem enecet, uti & sal ♀i per spiritum vini rectificatum, donec adstringentem gustum nanciscatur. Solutionem continui mox conglutinari promittit per collam è corio hominis violentâ morte & integris viribus peremti. Intereà ab omni influxu lunæ cavere præcipit, cùm iste vulneribus maximopere noceat, putredinem inducat & Archeum valde irritet.

Willisii modus curandi Contusionem capitis.

§. 14. *Willisius* in *Contusione* simplici adhibet discutientia externa, vel formâ fotûs ex decocto rad. aristol. rotund. polygonat. fol. beton. verben. salv. chærefol. flor. Camomill. Hyperic. sem. fœnic. lini, lumbric. &c. in vino coctis; vel linimenti ex ol. Camomill. Hyperic. mucilag. sem. lini, gummi tragacanth. In gravioribus, ubi sanguis extravasatus discuti nequit, venæsectionem instituit, revulsionis gratiâ, & pro attenuatione & pororum apertione sudorifera medicamenta propinat. Quando verò sanguis ob sui copiam vel crassitiem neque attenuari & discuti, neque in venas resorberi potest, eundem vel suppurari permittit, vel ante suppurationem per scarificationem elicit, adhibitis, si opus est, illis, quæ à gangrænâ præservant, tandem locum affectum ad sanitatem perducit emplastro de betonicâ cum succino & mastice.

Vulnera cap.

Vulnera ut ritè curentur, sedulò vult observandum, ne quid extrinsecum admittatur, quod partem corrumpere, & genus nervosum cum incolis ejus spiritibus animalibus irritare possit, quare omnis aër & imprimis frigidus arcendus, vulnus studiosè obtegendum, & spiritus ad sua munia revocandi sunt, ne nimiâ copiâ ad partem affectam influant, & sanationem non modò impediant, sed graviora inducant symptomata; proinde venæsectionem instituit, &, si obstructio urgeat, laxantia adhibet, ne pravi humores cumulentur; subjungit deinde corroborantia & vulneraria, v. g.

℞. *Rad. bardan.*
Aristol. rotund.
Caryophyllat. aa. ℥j.
Ireos Florent. ℥ß.
Galang. min. ʒij.
fol. beton.
verben.
salv.
veron. aa. Mj.
flor. Hyperic.
ros. aa. pij.
Ebor. ras. ℥j.

Coq. in aq. font. ℔iiij. *ad tert. part. consumt. edulc. Syr. de Pæon. & de beton.* aa. ℥iß. *Dentur* ℥iiij. *vel* vj. *pro dosi.*

℞. *Conserv. flor. beton.*
salv. aa. ℥ij.
Nuc. jugland. condit. ℥ß.
Rad. Pæon. mar. pulv. ʒiij.
ligni aloës,
santali citrin. aa. ʒj.
Corall. rub. pp.
Margar. pp.
Ebor. aa. ʒiß.
Sal. verben. ʒj.
Syrup. veron. q. s.
F. Opiata; de quâ nucis moschatæ quantitas aliquoties assumenda.

℞. *Aq. Ceras. nigr.* ℥ij.
verben.
ulmar. aa. ℥j.
Spir. C. C. ʒij.
Syr. flor. Paralys. ℥j
M. Detur cochleatim.

Externè non omittit promoventia suppurationem eorum, quæ partium vulneratarum unionem impedirent, nec non vulnus mundantia, agglutinantia & consolidantia, qualia sunt Balsamus de Capaivâ, de Peru, Ceratum de Betonicâ, Diadictamnum, Emplastrum Oppoteldoch Paracelsi.

Sylvii cura in Contusione capitis.

§. 15. *Sylvius* ad resolvendum sanguinem coagulatum in *Contusionibus* potissimùm utitur salibus volatilibus, tam externè, quàm internè; si verò resolvi nequeat, suppurationem promovet, inuncto parti tumenti Unguento Agrippæ, vel de Althæâ, cum oleo lil. alb. & imposito emplastro diachylôn simpl. deinde loco aperto pus genitum educit, eoque educto ulcus mundat & consolidat Balsamo ♃is terebinthinato, vel anisato.

In vulnera capitis.

Vulnera, si omnia prius remota fuerint obstacula, & labia invicem adducta, non ita difficulter externis balsamicis & conglutinantibus sanatum iri confidit; pericranio verò læso, ne spasmum contrahat, ab initio statim aliquid olei destillati ceræ, vel balsami terebinthinæ præcipit instillandum.

Cartesianorum curandi ratio in Contusione capitis.

§. 16. *Cartesiani* ut rectam administrent *Contusionum* capitis curationem, seduli sunt in observandis earum gradibus, aliter tractantes leviorem & superficiariam, aliter graviorem, aliter adhuc gravissimam. In *leviori*, ubi ex venulâ vel arteriola ruptâ parum sanguinis effusum leviculum tumorem & dolorem suscitat, discutientia solùm adhibent externa, poros aperientia, & sanguinem ita resolventia, ut facile exhalet. Fotum ergò applicant ex spiritu vini, in quo rad. polygonat. Symphyr. fol. beton. salv. chærefol. flor. Camomillæ Roman. Hyperici, sem. cumini, anisi, &c. macerata sint, vel spiritum lumbricor. calidè illinunt, à quo brevissimo spatio omnes suffusiones à quacunque contusione aut verberatione inductas disparuisse observarunt, imprimis si parum camphoræ in eo dissolutum fuerit, vel sequens inungunt Linimentum.

℞. *Ung.*

℞. *Ung. de Cynogloss.* ℥ij.
alabastr. ℥j
Ol. *Hyperic.* ℥iß.
d. Camomill. smaragdin. ℈ß.
M.

In *graviore*, ubi plures venulæ vel arteriolæ dilaceratæ majorem sanguinis effuderunt copiam, qui stagnando coagulatus attenuari nequit, ad promovendam resolutionem internè aliquoties exhibent sudorifera dissolventia, attenuantia & poros ulterius dilatantia, ut sic ad exhalationem fortius instigetur, qualia sunt oculi canc. ℥um diaphoret ⊖ volat. C. C. lumbricor. decoctum bardanæ & Sanæmundæ, Tinctura mumiæ, spir. ✳ci succinat. Sin nullo modo resolvi & attenuari possit, sanguisque aliis liquoribus mixtus corrumpi incipiat, eum ad suppurationem disponunt medicamentis ex terebinthina, gumm. elemi &c. paratis; suppuratum verò quantocyus loco aperto emittunt, ulcus mundant, abstergunt & consolidant emplastro diachyl & cerato de betonicâ. In *gravissimâ*, in quâ cutis & musculi variè conquassati, sanguis etiam & reliqui ei immisti liquores corrupti partes subjacentes, pericranium nempe & cranium invadunt & gangrænam minantur, omni studio malignitati eorum resistunt, acrimoniam mitigant & partes ulterius defendunt, internè Bezoardicis & sanguinem depurantibus, Electuario v. g. Bezoardico *Ang. Sal.* Diascord. *Fracast.* &c. externè eluendo partem affectam Spiritu vini theriacali & camphorato, applicando cataplasmata ex farin. orobi, lupinor. herb. absinth. scord. rut. cum spir. vin. parata, vel inungendo aut imponendo Unguentum aliquod digestivum mixtum Unguento Bezoardico *Ang. Sal.* &c.

In Vulnere Capitis & Pericranii. In *Vulneribus* capitis & pericranii curandis cum aliis se maximè præbent occupatos, ut aëris accessus impediatur, extraneum quodcumque è vulnere eximatur, symptomata præcaveantur & avertantur, labia adducantur & consolidentur. Aëris accessus inhibetur, si vulnus ab inflictione statim obtegatur, & aër ambiens frigidiusculus vel humidus arte corrigatur, accenso igne in fornace vel camino, & fumo ex succino, mastice, gummi animæ, juniperino. & similibus suscitato, quo linteum aliquoties complicatum etiam imbuitur & vulneri imponitur. Extraneum quodvis removetur vel instrumentis, vel emplastris ejus ejaculationem promoventibus ex melle, visco quercino, ocul. canc succino, &c. Symptomata hîc potissimum timenda sunt hæmorrhagia & convulsiones. Hæmorrhagiam sistunt pulveres insperforii ex aloë, thure, mastice, farinâ volatili, &c. vel per se inditi, vel cum albumine ovi agitati illiti. Convulsiones præcaventur antispasmodicis intus & extus adhibitis. Internè dantur Essentia Hyperici & salviæ, cum sp. C. C. succinat. Vulneri instillatur oleum terebinth. sp lumbricor. & camphoræ. Labiorum adductio vel sponte fit, vel manibus & emplastris agglutinatoriis. Consolidatio perficitur internè decoctis & potionibus vulnerariis ex radic. aristol. rotund. caryophyllat. pæon. visc. querc. vel pyror. Herb. betonic. veron. salv. fanic. alchimill. flor bugul. consolid. regal. anth. cancris fluviatil. lumbric. in aquâ communi & vino, addito Syrup. de Symphyt *Fern.* Hyperic. flor tunic. &c. externè balsamis & emplastris aliis sananti-bus, ex quibus sequens frequentius habent probatum:

℞. *Cerat. de beton.* ℥j.
Empl. Oppoteldoch. Parac. ℥ij.
Bals. Peruv. alb. ℥iß.
Gumm. tacamahac. ℥ij.
Cum f. q. *ol.* O*vor. & Hyperic.*
Malax. F. Emplastrum.

Emplastrum Diachylon simplex sæpe varia capitis vulnera ad sanitatem diduxisse fuit observatum.

§. 17. *Nos* denique, ne illotis manibus curam auspicemur, & periculosam subeamus aleam remis & velis destituti, operæ pretium erit, ut indicationes eruamus, quæ intentioni nostræ velificentur; sufficient autem tres indicationes, quibus *Contusiones* absque vulneribus curandi methodus innititur: prima jubet, ut sanguis congrumatus resolvatur & discutiatur, quod semper annitendum; secunda, si nequeat discuti suffusio, & sanguis ad suppurationem tendat, Medico nimis serò accersito, necesse est ut suppuretur, & abscessus apertus consolidetur eâdem ratione ac inflammatio. Tertia graviorum symptomatum medelam urget. *Nostra methodus medendi Contusioni Capitis.*

Jam expedita erit via ad curam auspicandam. In Contusionibus itaque sanguis vel serum evasatum & congrumatum resolvatur, quod obtinere possumus per sudorifera coag. umatum sanguinem resolventia, observando simul, ut si suspicio sit partis, præsertim internæ, per Contusionem læsæ, nunc blandè dissolventia, nunc blanda diuretica ad ungantur, sanguinem grumosum per dicta loca optimè evacuantia. Sin saltem in externis partibus hæreat sanguis, sufficiunt diaphoretica, sanguinis circulum restituentia, & factam Contusionem corrigentia: præ aliis hic conducit lap. scissilis Anglicus, seu Irlandiæ, Ocul canc. assumti, item carbones tiliæ in vino propinati, pulvis contra casum, mumia, sperm. ceti. Sic & conducunt omnia salia volatilia, imprimis liquor C. C. succin. c. Essent. viperin. euporistum nobis remedium Salia enim hæc volatilia sunt genuina præsidia pro circulo lymphæ & sanguinis redintegrando, pro vigore conservando, diaphoretica enim hæc serum ichorescens eliminant, ut viscosum, torpidum, stagnans volatilisetur & rarefiat, per poros hinc quà nervorum ipsorum, quà glandularum subcutanearum quasi filtretur, facto tecto servato cursu succorum. Hæc dico non affluxum ad partem affectam abarcent, ut vulgò dicunt, sed acidum coagulatorem corrigunt, in quem finem exhibemus pulverem ad casum, cum Bezoardico & Cinnabarinis, ne cerebri alveos gravet amplius lympha, sed magis explicita nitore suo splendeat, spiritusque hinc antea sopiti, corrigantur & resurgant. Laudamus & in eum finem spiritum ♀i compositum, spiritum theriacalem camph. Liquorem eboris succinat. &c. Essentiam traumaticam cum bezoardica mixtam.

Secundæ indicationi ut satisfaciamus, diuretica usurpanda sunt, ex quorum classe eligamus illa, quæ lympham corrigunt, ejusque ichorescentiam prohibent, & *ῥύσιν* ad urinarias vias divertendo sic arcent magis, ne febris accendatur vel foveatur. in quem scopum succinata, acidula nitrosa & temperata huc faciunt. Sequens pulvis non erit contemnendus.

℞. *Ocul. Cancr. pp.*
Succin. alb. pp. aa. ℈j.
Arcan. duplicat. Mynſ. ʒß
M. F. Pulvis, qui exhibeatur in aquâ chærefolii, vel betonicæ.

Exploratâ ergò ſuffuſione, & capillis ſuo loco abraſis ſuccurratur V. S quæ tamen cautè & cum ſumma circumſpectione celebranda in pede, & eò incumbendum, ut reſolvatur ſanguis & diſcutiatur externis, ubi pars læſa diligenter fovenda ſacculis conſutis ex ſpeciebus cephalicis inferius dicendis, præſertim ex beton. roſmar. ſalv. fl. thil. lil. convall. roſ. &c. parat. faſciâ ſuperpoſitâ, conducit etiam ſpir. vin. camphoratus, vel ♀ſatus, vel crocatus. Nos præ aliis commendamus Aq. Reginæ Hungariæ externè livoribus illitam. Geranium, betonica & ſerpillum in vino cocta egregii ſunt uſus. Alii lixivium ex ejusmodi herbis cum vino parant & externè cum ſucceſſu applicant. Spirit. ✱ci c. ſpirit. vin. ♀ſato paratus diſcutit inflammationes, & præſertim in membranoſarum & nervoſarum partium contuſionibus egregius eſt. Fotum ſequentem applicare jubeo iſtis contuſionibus fauſto ſemper cum emolumento.

℞. *Rad. irid. Flor.*
ariſtol. ○ aa. ℥ij.
fol. roriſmar.
ſalv.
verben.
origan. aa M i.
beton. c. flor. M ij.
flor. ſambuc.
lil. alb.
roſar.
chamomill. aa. ʒij.
Croci. ℥iß.
Raſur. ſuccin. ℥iij.

Dentur inciſa & contuſa groſſo modo, quæ coq. in vino, & formâ fotûs vel Cataplaſmatis applicentur Contuſionibus. Vel ſequens imponatur Emplaſtrum.

℞. *Herb. Calaminth*
beton.
origan. aa. M j.
flor. chamomill.
fol. aſari.
Majoran.
Stœchad. Arab.
Abſynth. aa. M iß.
Croci ʒiij.
Cum ▽ *& ol. roſ. chamamil. add. cera.* q. ſ.
F. l. a. Emplaſtrum.

Huc facit etiam emplaſtrum contra livorem faciei *Mynſ.* vel de betonica & ſtiđicum. Balſamus Peruvianus in vitello ovi & ſpiritu vini diſſolutus crebroque applicatus nobilis eſt, ſi imprimis partes nerveæ contuſæ fuerint, Oleo aniſi inungantur ſuffuſiones; ſic & ſola bryonia, ad mentem Helmontii, in vino cocta, pro fotu loco Contuſionis, ubi ſanguis hæret, applicata præſtans eſt. Inter ſpecifica quoque referuntur radices ſymphyti & Sigill. Salom. ſi vel ſub formâ fotûs, vel Cataplaſmatis applicentur, per hæc enim pori cutis aperiuntur, & ſanguis evaſatus ità volatiliſatur, ut iterum aptus reddatur vaſa ſua ingredi, vel potius per poros egredi: aſteriſco hic notandum, quod hæc omnia calidè ſeu tepidè ſint applicanda, aliàs diabolum per Beelzebub ejicere fruſtrà tentabis.

Quòd ſi verò dictis nequeat diſcuti tumor Contuſionis, ſeu ſuffuſio dicta, & eſt gravior, ut ab acido & fibrillæ fuerint ruptæ, & ad ſuppurationem tendant, tunc ſuppurantibus maturè promoveatur, hinc abſceſſus aperiatur, mundificetur & conſolidetur.

Sin tandem adhuc gravior ſuffuſio adſit, & periculum immineat, ne ante diſcuſſionem vel ſuppurationem gangræna ſuperveniat, tunc mox ſcarificationibus profundis ſuffuſio vulneranda, & ſanguis partim grumoſus, partim grumeſcere incipiens eliciendus, poſtmodum unguentum digeſtivum cum pauco Unguento Ægyptiaco applicandum, illud quidem ad promovendam ſuppurationem, hoc verò ad arcendam ulteriorem corruptionem, & occurrendum gangrænæ; ſumatur Unguenti Ægyptiaci plus minus, prout major vel minor metus gangrænæ adeſt, & his remediis ſuppurata contuſio facilè curatur, & per balſamum ♃is, vel Peruvianum ad cicatricem perducitur.

In *Vulneribus* capitis, ubi ſimul pericranium læditur ſequenti modo procedendum eſſe dicunt Chirurgi noſtri. Inter communia præſidia memorari dignisſimam cenſent Venæſectionem, quæ, uti loquuntur, pro præſtanda revulſione neceſſaria eſt, ut parte demta exundans ſanguis invitetur promptiùs in vaſa, & à naturâ etiam ſubigi ac disjici poſſit magis, neque turbatio ſanguinis tam facilè fiat. Sed meâ experientiâ falſum id eſt, quia ſemel evaſatus ſanguis nunquam per V. S. reſorberi vel revelli poteſt. Si quis verò præjudiciis occupatus, educi poteſt tantùm ſanguis pro ætatis & morbi ſtatu ad ℥ij. vel paulò plus, ad ἰυφορίαν, è ſaphænâ pedis. *Vulneribus Capitis & Pericranii.*

Sin urgeat ſeri ςάσις & debilitas organi ſenſuum, ſucceſſu temporis pro re natâ alia quoque remedia ſuadenda erunt, imprimis deobſtruentia, quæ ſero eliminando & coërcendo in ſpecie vacant, ut ſunt veſicantia. Sed ut propius ad rem accedamus, omnium primò ab aëre extrinſeco, à frigido ſcil. probè defendendum eſt vulnus, & ſtatim fovendum, ut Microcoſmetor vigorem ſuum recuperet ſine ulteriore phlegmone, hoc eſt, ut circulatio humorum promoveatur. In quem finem quidam commendant pellem arietinam calentem à mactatione, capiti ſic calidè applicatam; alii deraſis capillis vulnus linteis carptis ſiccis implent ad ſanguinis fluxum ſiſtendum, aërem ambientem hoc pacto à cranio arcendum, qui aliàs vulneribus capitis valde inimicus exiſtit ob acidum nitroſum ſuum, quod patet in ſanguine per V. S. extracto, & ab aëre ſtatim coagulato, & ad labia vulneris aliquatenus à ſe invicem diducenda, ut ita cranium tantò melius pateat; eò ergò poſt factam capitis vulnus incumbendum, ut acidum in vulnere temperetur, ac humorum circulatio reſtituatur, in quem finem emplaſtrum ſequens vel ſimile imponi poteſt.

℞. *Emplaſtr. de beton.* ℥ij.
pulv. vitri. antimon. ʒj.
Camphor. ℈j
Ol. laurin. ʒij.
M. F. l. a. Emplaſtrum.

Labiis verò vulneris, oſſe & perioſtio contecto linteis carptis balſamo Peruviano parùm madefactis imponatur digeſtivum. Magna enim ſedulitate puris generatio promovenda; quem in finem digeſtiva dicta mitioribus glutinantibus tempe-

temperata vulneri imponenda, qualia sunt terebinthina, mel. rof. gummi elemi, thus, mastix, aloës, myrrha, vitell. ovi, cera, Balsamus de Peru, Ol. ovor. Hyperici. Præ aliis conducet sequens balsamus, qui valde acidum temperat.

℞. *Terebinth. Cypr.* ℥j.
Ol. Hyperic.
Mell. comm aa. ℥ß.
Myrrh. ʒß.

Liquescant simul, interim Gumm. elemi liquescat seorsim, & add. pro justa consistentia ol. cera parum: dein fascia non more veterum, sed tantummodò sudarium concinnè applicetur vulneri. Cavendum ab omnibus pinguibus, quia ea particulis suis ramosis poros cranii tubulos obstruunt, atque efficiunt, ut humores stagnent ac acescant, & cranii salem volatilem corrumpant, sicque cariem cranii inducant; sic & ab adstringentibus abstinendum, ne sanguinis aliorumque humorum circulatio impediatur, quæ in inflammatione potius promoveri, quàm sisti debet. Hoc enim asterisco notandum, quod capitis vulnera non nimis citò sunt consolidanda, sed prius variis sanguis optimè exhauriendus est, & dein vulnus implendum optimo digestivo, & dum vulnus religetur, admoveatur semper vas aliquod Capiti carbonibus vivis impletum, eum scil. in finem, ut frigus ambientis aeris aliquatenus temperaret, acidum sc. illud aeris nitrosum.

Sæpe etiam necessitas efflagitat, ut vulnus à Chirurgo dilatetur, hinc videndum, num cruciaIis carnis incisio aut alia melior sit.

Ad succorum restagnationem gangrænam comminantem impediendam, & ad circulationem partis vulneratæ nativam conservandam sequens cataplasma applicari potest.

℞. *Herb. beton.*
scord.
rut.
absinth. aa. Mj.
farin. sem. lini,
fabar,
flor. Camomill. aa. ℥iß.

Coq. parum in vino & applic. tepidè; quo cataplasmate gravissima vulnera curari poterunt. Hic & conveniunt olea balsamica, salia volatilia oleosa temperata, talia enim acidum pericranio molestum corrigunt, & naturalem cursum succorum conservant, & ulteriorem corruptionem præservando sanationem vulnerum promovent, talia sunt jam dicta, bals. Peruv. &c. cave tamen, ceu dictum, ab oleis pinguibus, quæ in se habent acidum satis potens, & quæ sunt inimica vulneribus ob unctuositatem poros oblinentem; nec applicentur acria volatilia, detergentia aut mundificantia dicta, ea enim consumunt nutrimentum balsamicum, & dolorem inferunt maximum, præsertim ubi simul pericranium, membrana illa nervea, sit læsa, in quibus partibus semper deprehenditur acor magis intensus, subtilior & penetrantior, quàm in sanguineis; major enim sordium copia in vulneribus membranosarum partium solet observari. Notandum hic quoque Chirurgis, ne sæpius mutent medicamina, ne sanguis & humores circulantes plus turbentur.

Internè ad acidum vulneris contemperandum conducunt omnia, quæ alcali occulto temperato constant, & acida quæcunque aut in stomacho & primis viis, aut in ipso vulnere corrigunt, præprimis in capitis vulneribus oculi canc. cum cinnab. nat. maritati, & sæpius exhibiti, nec negligantur potiones vulnerariæ dictæ, de quibus omnibus & symptomatum curatione, vide in capite de Vulneribus in genere.

CAPUT IV.

De Cranii Depressione, Fracturâ simplici, & cum meningum & cerebri læsione.

§. 1.

IN præcedenti capite egimus de Vulneribus Capitis, ad quæ pertinet Cranii depressio & fractura, de quibus pauca hic tractaturi sumus. *Definiuntur* Fracturæ Cranii, solutiones continui ossium calvariæ. *Fractura quid?* Quoniam verò fracturæ hæ non eodem modo infliguntur, different, cùm ratione instrumenti lædentis, tùm respectu solutæ partis. Cranium quasi parva galea dicitur, aliis Calva, nonnullis Calvaria, & est os capitis crassum, rarum, duabus lamellis vel tabellis adornatum, ossibus septem compactum, suturisque veris tribus, Coronali, Lambdoide & Sagittali distinctum, cerebrum contingens, atque utramque meningem continens. *Earum species.* Hujus Cranii fracturarum nonnulli Auctores quinque referunt species, prima ipsis dicitur Contusio Cranii, 2. Rima, 3. Sedes teli, 4. Impressio, seu Introcessio, seu Depressio, 5. Contrafissura. Ex illis tres priores dicuntur simplices. Hîc notandum, quòd omnes Scriptores Chirurgici in describendis his affectibus nimis liberales sint, & quod unico folio comprehendere possint, eo sæpe viginti commaculant: ad quid enim inserviunt ejusmodi imposita nomina?

Contusio Cranii describi potest, quòd sit solutio continui ossium Cranii, juxta minimas particulas solutas, per osseæ compressionem substantiæ, quæ vix ad sensum patet. *Contusio Cranii quid?* Hæc contusio potest esse vel in superficie, vel per primam vel utramque tabellam, tum ratione loci in osse frontis, occipitis, parietalibus atque petrosis, in planitie ossis vel suturâ.

Rima dicitur vulgò, cùm percutitur os cranii & ob duritiem non cedit, sicque rimam contrahit, fiuntque hæ rimæ vel rectæ, vel partim curvæ, vel latæ, vel angustæ & stellæ instar, longæ vel breves, uno in osse, vel ab uno in aliud per suturam transeuntes, vel fiunt in unâ, vel in utraque lamella, quædam verò manifestæ in supe- *Rima quid*

 perio-

omneque glutinosum à cibo potuque arcendo, frequentibus adhibitis pectinationibus, frictionibus & abstersionibus pilorum, ne immunditiem contrahant, semel autem enatam difficilimè credit auferendam, absque enim periculo vitæ vix eradicabitur; conglutinatos verò pilos extricare velle, neque manibus, neque medicamentis est possibile, hinc Judæis plica est solennis, quia in munditie & diæta peccant sæpe. Sudores frequentius prolectos, quibus nutrimentum detrahatur, & sanguis à glutinositate liberetur, nullatenus contemnit.

Porriginem.

Porrigo corrigitur destruentibus acidum illud subtile, quo sanguis ille nutriens roridus inquinatur, ne ulterius cuticulam erodat, squamulæ autem, seu partes erosæ cuticulæ abstergendæ sunt, & cuticula ab iis liberanda volatilibus balsamicis intus & extus adhibitis

Inconcinnam Pilorum excrescentiam.

Inconcinna pilorum excrescentia tollitur per exstirpantia pilos ab aliis jam satis cognita reddita, & adstringentia poros cuticulæ, ne eosdem ulterius transmittat.

Fissuram.

Fissura pilorum tollitur resectione partis fissæ & ablutione aut illinitione extremitatem illis, quæ acido ei corrosivo resistere, idque corrigere per experientiam sunt observata, amaris videlicet ex felle animalium, & absinthio, abrotano, &c.

Cartesianorum Consilium de curanda Alopecia & Area.

§. 19. *Cartesianorum* de curandis hisce affectibus consilium est, ut in *Alopeciâ*, ejusque specie *Areâ* dictâ particulæ illæ rigidæ in succo nutritio corrigantur & flexiles reddantur, sicque uccus ille reducatur ad pristinam suam dispositionem benignam, pilique sufficiens capiant alimentum, ut concessos suos loculos in poris cutaneis expleant, sicque debitâ suâ occupent crassitie. Obtinetur hoc tum alimentis, tum medicamentis. Alimenta constare debent multis particulis dulcibus, benignis, & aliquantum spirituosis, ut copiosum præbeant chylum, non tam solidiorum partium alimoniæ sufficiens, sed ex abundantiâ quâdam ad efflorescentiam illam pilorum in supremâ corporis parte necessariam portionem contribuens. Medicamenta interna sint spirituosa, penetrantia & valde subtilia, benigna tamen, ut partes illas rigidas inflectere & mobiles reddere valeant, ita enim ulterius non resistent, sed succo nutrienti facilem permittent ingressum. Et quando ille satis influit copiosè, pilorum filamenta ita distendentur & interstitia opplebuntur, ut ambitu suo poros facilè expleant, neque ulteriori quâdam opus sit adstrictione. Sæpius itaque in usum vocari volunt Elixirium sequens hoc in casu apprimè conveniens:

℞. *Rad. Galang.*
Calam. Aromat. aa. ℥iij.
fœnic. ℥vj.
fol. rorismar.
majoran.
salv.
capill. ♀is aa m ß.
flor. salv.
tunic.
meliss. aa. p j.
Croci Oriental. ʒj.
Cinam. ʒiß.
Macis ʒß.
M. F. Pulvis.

℞. *Succi unius mali aurant. dulc.*
spiritus C. C. ʒij.
Cort. recent. aurant. ʒiij.
Conquassentur invicem & contundantur ad comminutionem corticum, postmodum per linteum colentur & fortiter exprimantur:
Succo illi immisceatur pulvis & f. Massa, seu Pasta. Stet per noctem in loco tepido, manè superinf. spir. vin. generosi ad digitor. 3. vel. 4. eminentiam, agitentur & ponantur ad digestionem in Cin. vel alio quodam loco calidiusculo ad spatium duarum septimanarum, postea filtrentur:
Liquori filtrato add.
🜔is majoran.
rorismar. ex ligno aa. ʒiß.
volat. viperar. ʒß.
Ol. d. cinamon. gt. vj.
macis ℈ß.
rorismar. gt. xiv.
Circulentur per d. & n. 4. & tandem serventur ad usum.

De hoc Elixirio aliquoties dentur gt. xx. vel xxx. in cochleari uno vel altero sequentis Destillati:

℞. *Rad. peuced.* ℥j.
liquir. ℥ß.
Herb. Capill. ♀is,
adianth.
summit. Cent. min. aa. m iß.
thymi,
flor. loti purp.
Chyri aa. p j.
Incisis minutiss. superinf. Aq. mellis destill. alb. ℔ij. *l.* iij.
Stent per ☽ *bene obtecta in tepore, manè in MB. F. Destillatum.*
Servetur ad usum.

Externè instituunt frequentes frictiones, pectinationes, ablutiones & inunctiones, ut nutrimentum alliciatur ad pilos, & pori cutanei ad ejus susceptionem commodè disponantur, particulæ rigidiores agitentur & ad secessum incitentur, aut planè in alium convenientiorem statum transferantur. Pro ablutione sequens laudatur Decoctum:

℞. *Rad. bardan.*
lapath.
peuced. aa. ℥vj.
urtic. maj. ℥ß.
Herb. Abrotan. mar.
majoran.
Capill. ♀is aa m j.
Flor. rorismar.
lavandul.
camomill. aa. p. ij.
sem. fanigr. ℥ß.
Ladan. ʒij.
Incis. superinf. lixivii ex cineribus betulæ & rad. arund. fact. q. s.
Stent per dies 2. vel 3. deinde parum ebulliant, colentur & exprimantur.

Hoc Decocto abluatur aliquoties, & linteis tepidis abstergatur, postmodum inungatur vel oleo abrotani, vel Unguento sequenti *Plateri:*

℞. *Ol.*

℞. Ol. Myrt.
Amygd. dulc. aa. ℥j.
Cort. rad. Cannar. ust. verar.
Capill. ♀ *ust.*
Polytrich. aa. ℥ij.
Cap. mur. ust.
Apum combustar. &
Canthar. rubrar. macul. nigr. aa. ʒj.
Ladan. ʒij.
Mell. ℥j.
Cum cerâ F. Linimentum.

Utatur hoc æger alternis noctibus, & si spissius adhæreat, abluatur caput vel lixivio, vel vino in quo Abrotanum fuerit decoctum. Ablui etiam volunt partes depiles frequentius aquâ mellis rubrâ in pilorum educatione perquam famosâ.

Ophiasi. In *Ophiasi* particulæ illæ ramosæ sunt abigendæ & salsæ corrigendæ, quod lixiviosis maximè impetratur, istas facilè imbibentibus & absorbentibus, sapone etiam odorato ex specificis composito sæpius caput est abluendum.

Tinea. *Tinea* ut curetur, omne studium eò potissimum tendat, ut fermentum illud peregrinum, constans particulis maximè acutis acribus & duriusculis, eliminetur, & particulæ salsæ à priori fortius præcipitatæ iterum dissolvantur & subtilisentur, ut aut tenues evadant in auras, aut mitigentur & blandiores fiant, ne cutem ulterius erodant. Hoc internè præstant sudorifera, imprimis ex rad. scabios. lapath. peuced. ligno Juniperino, Sassafras, Herb. fumar. fol. rorismar &c. Ex his enim varia componi possunt remedia, sive sint Decocta, sive Essentiæ, sive aliæ eorum species, quibus associanda sunt ⊖ia volatilia viperar. C.C. lumbricor. &c. Externè locus affectus aliquoties abluatur Decocto blandiori, ex urinâ humanâ, cui radix lapath. malv. tota cum rad. & herb. item pisa incocta sint. Vel juri pisorum addatur aliquid lixivii & caput abluatur. Pro illinitione sufficere potest Ol. 🜿i. per deliq. cum ol. myrtill. aut amygd. dulc. commistum & agitatum. Oleum etiam laurinum cum 🜍e non rejiciunt. Infectorum conversationem arctiorem vitandam volunt iis, qui ab ea adhuc degunt immunes.

Calvitie. In *Calvitie* ipsum senium sequutâ pilos denuò vel arte vel marte produci posse, vix induci se permittunt ut credant, putant enim decrepitis istis agrum ulteriùs non esse ferre paratum, sed aridum, nec convenienti succo irriguum, fermentaque, non acida, sed spirituosa & laudabilia, semel deperdita fore irreparabilia, *Virgilio lib.* 2. *Æneid. vers.* 646. 647. *adsentientes* - - - - *Sed enim gelidus tardante senectâ*
Sanguis hebet, frigentque effœta in corpore vires.

Proinde si vel aër frigidior nudo capiti sit molestus, aut curiosiores ornatui adhuc studeant, suadent iis, ut vel mitrâ, vel galericulo seu capillitio artificiali caput obtegant, cùm sic aliorum plumis hoc tempore honestius superbire liceat. A lue autem venereâ vel phthisi inductam calvitiem, post abactos istos morbos & correctos succos in sanguine, tandem novis pilis caput vel sponte vel arte iterum ornari cum reliquis experti promittunt, adhibitis medicamentis superiùs jam in Alopecia prolatis, quibus aliquando adjungi possunt liquores limacum & sanguisugarum, sale in vitro iis inspersa prolectos.

Canities. *Canities* reposcit fermentorum spirituorosum tum reparationem, tum ad statum debitum reductionem, ut succum nutrientem convenienter disponant, & majori copiâ ad pilos propellant, illeque tum spiritibus turgidulus tubulos pilorum amplificet, impleat, filamenta distendat, radios luminis circa superficiem pilorum aliquantum detineat & variè modificet, nec tam citò dimittat, ut immutati repercutiantur; quum verò in exsuccis senibus id tam sit difficile, quàm gramen aridum in fœnum jam amabiens, pristino ornare virore, hinc ab Arte Medicâ postulari rentur, quod in ejus non est potestate; & quamvis ab adhibitis quibusdam externis colorantibus aliquando fucus obducatur capillis, ille tamen brevi detegitur, quibus autem volupe est, hujusmodi aliis facere imposturam, & oculos intuentium minùs acutos ità illudere, illis licet variis colorantibus pilos suos oppingere, quorum species aliquas inter nostra brevi nunc sumus recensituri.

Plicâ. *Plica* curationem tentandam volunt resolventibus & attenuantibus particulas viscosas, quibus succus nutriens scatet, plexus nervulorum in cute agglutinat & plures counit, ut non juxta dimensum, sed manu quasi prodigâ ad cuticulæ poros perveniat, eosque dilatet, & interstitia eorum disrumpat: quare, ut evaporatio necessaria suscitetur, corpus exerceri, & sudoribus frequentioribus alimentum copiosius de rahendum esse jubent, quod in specie per Anabrochismum, seu constrictionem fili, quo transitus ulterior succo glutinoso denegetur, fieri posset, successivè diebus singulis juxta cutem illud arctiùs constringendo. In *Polonicâ* ea probant remedia, quorum virtutem Poloni per experientiam cognitam habent, & à nobis postmodum manifestabuntur.

Porrigine. In *Porrigine* particulæ illæ acres corrigendæ sunt, ut cuticula non ampliùs deradatur, impuritates autem & squamulæ abstergendæ externis decoctis lixiviosis benignis, imprimis malvæ decocto, & pisorum in urinâ facto, & superiùs in Tineâ jam notato.

Pilorum inconcinnè excrescentia. Ut *Pili* in locis minùs convenientibus *inconcinnè excrescentes* abigantur, opus est eorũ evulsione, quod iisdem cum reliquis præstant, ex auripigmento nimirum, calce vivâ & lixivio paratis, ne verò revertantur, glandulæ pilares & plexús nervei destruendi sunt, porique cuticulæ planè occludendi, & eorum figura transmutanda, cui scopo adquirendo nonnulli sequentem præscribunt aquam destillatam:

℞. *Cornu vaccæ,*
Alumin. Rochai,
Papaver. nigri aã. tritor. q. s.
Sanguinis vaccini recent. ℔ij.
Macerentur & destillentur.
Adhibeatur omni sero.

Efficaciùs illud obtinetur, si locus laminâ auri ignita uratur, ità enim cuticula planè condensabitur, pori constringentur, ut nulli pili eam ulteriùs perforare valeant, simulque succus nutriens consumitur & exsiccatur, quo medio virgines Italicæ lævitatem quibusdam in locis sibi conciliare dicuntur.

Fissura. In *Fissuris* corrigendis nihil proferunt singulare, sed media adhibent eadem, quæ ab aliis satis jam sunt indicata.

Nostra ratio. §. 20. Restat jam *nostra* de ratione affectus hoice

us curandi Alopeciam hosce curandi sententia, quam pluribus in sequentibus suimus manifestaturi. Quod proinde attinet *Alopeciam*, *Ophiasin*, *Calvitiem*, si pili in iis radicitùs exstirpati sunt, eos denuò producere velle, esset Æthiopi cutim & tigridi macolas mutare, uti & ille defectus, quo pori pilorum inter se coalescunt, corrigi ampliùs minimè potest. Quando verò pili quidem defluunt, ità ut nihil de illis, qui deciderunt; reliqui ampliùs appareat, radicibus tamen ipsorum succoque permanentibus, tunc vel sponte, vel arte adhibitâ renasci possunt, cùm alioquin per totam vitam crescere non desinant. In fœminis autem & eunuchis pilos barbæ producere impossibile putatur, interim ex catameniorum diutinâ emansione quandoque conspiciuntur vetulæ præter voluntatem barbatæ, instar virorum, ne in aliarum coronâ horridiores appareant, forfice aut novaculâ instructæ speculum salutare opus habentes. Ipsam ergò defectuum horum curationem prognostico semper præmisso, & desperatum malum relinquentes, pro ratione causæ, quæ primùm auferenda, instituamus. Si ab externâ quadam causâ hic oritur defectus, illa priùs amovenda, si verò ab internâ fiat defluvium, ea corrigenda; & cùm sæpè fiat ab acrimonia, ante omnia ea exhibenda, quæ hanc emendant, in quem finem conducunt varia absorbentia, tum fixa, tum alcalia. Quando verò affectus hic, ut plerumque contingit, Luem Veneream comitatur, in hoc casû conducent ☿ialia & ex iisdem præparata sudorifera, ut salsæ particulæ ad poros cutis delatæ, & pilorum radices exedentes prorsus eliminentur, sic unâ fideliâ plures dealbabis parietes, curabisque ipsam Luem, & per consequens etiam Alopeciam. Sudorifera ex viperis parata hîc quoque magni facio, item decocta lignorum cum herbis capillaribus parata, sal. volat C.C. usus hîc egregius est.

Per admota loco affecto præcipuè efficitur, ut pili tum capitis, tum barbæ, superciliorum & palpebrarum, qui defluxerunt, renascantur, vel etiam illi, qui barbam constituere debent, copiosè producantur, in quem finem plura ab auctoribus nescio quâ proprietate occultâ id facere debeant, commendantur, at quæ rarissimè nobis satisfaciunt: hinc tantum optima & nostra duntaxat experientiâ approbata hîc apponamus. Si oritur hic affectus ab obstructione pororum, frictiones & pectinationes instituantur sæpius. Prosunt decocta rorismarini, abrotani, cum vino facta, vel ex ipsorum cineribus paratum lixivium; vel caput inungatur aquâ Reginæ Hungariæ; vel hinc inde illinatur axungia viperarum, vel ex viperis parata Essentia viperina *Zwelff.* Laudatur à multis succus raphani & malvæ parti affectæ illitus. Oleum pilorum loco calvo illitum tanquam euporistum remedium laudatur. *Joh. Crato* commendat spumam carnis bubulæ, non valdè pinguis, ut locus depilis eo inungatur, sed me semper deseruit id remedium; alii commendant pinguedinem talpæ & serpentum in ▽ mellis destill. solutam & illitam. Aqua nostra ad Alopeciam Cassellana digna est suâ laude. Linimentum quoque illud quod ex ladano oleoque lentiscino constat, non contemnendi usus erit. Si verò affectus hic fit ex acribus salsis particulis glandulas pilosas corrodentibus, in principio fotus lactis conducet, vel lotio cum decocto malvæ & lapathi: reliqua millies quamvis ab auctoribus commendata specifica, famam tamen non sustinent, cùm hæc non semper satisfaciant.

In *Area* præmissis generalibus absorbentibus educantur particulæ salsæ, per diaphoretica, quibus semper additur aliquid ☿ii dulcis; hinc conveniunt præ aliis superiùs jam dictis ▽ caparum cum ▽ mellis, muscarum: item sequens unguentũ, quod à pluribus pro secreto habetur. *Aream.*

℞. *fol. abrotan. mar.*
Capill. ♀is *aa. mj.*
flav. mellis ℥j.
Gummi ladan. ℥ß.
myrtillor. ʒj.
Sem. fœnigr.
Sem. lin. aa. ℥iij.
Ol. amygdal. dulc.
Vini albi generos. aa. ℥iij.
Facta infusione per hor. 24. bulliant ad humiditatis consumtionem, F. Expressio.

In *Ophiasi* præter universalia commendamus verbascum, Unguent. medicamentos. *Myns.* item oleum papyr. item Linimentum *Fontani Analect. Observ. p. 36.* *Ophiasin.*

In *Tinea* conveniunt absorbentia & sudorifera balneaque, & cura ejus potissimum absolvitur abstergentibus & amaris, v. g. absinthio, abrotano, fumar. cent. min. in lixivio decoctis, & pro lavamento usurpatis, item interna omnia in scabie aliàs adhiberi solita volatilia. Inter topica sequens conducet, præmissis Antimoniatis & Cinnabarinis. *Tineam.*

℞. *Ol. nuc.* ℥iiij.
Vini alb. ℥iij.
⊖ ✱ci ʒß.
Ran. virent. No. v.
Tinc. fluv. No. j.
Serpent. vel
Viper. No. j.
Coq. omnia ad consumt. vin. & serv. quo linimento tinea bis vel ter de die inungatur calidè, capillis prius derasis.

Si simul scabies adsit fœtida, convenit sequens, vel simile Linimentum.

℞. *Unguent. rosat.*
enul. aa. ℥j.
pulv. staphid. agr.
☿*ii viv. saliva extinct.* ʒß.
M.

Qui verò à ☿rio abhorret, facilè enim inde salivatio oboriri potest, sequente uti potest:

℞. *Summitat. absinth. Salv. rut.*
Flor. centaur. min. aa. mj.
Colocynth.
Sem. Coriandr.
staphid. agr. aa. ʒiij.
Coq. pro Lixivio, vel F. è cineribus betulæ Lixivium. Vel è ciner. sarment. vit. addito sapone Hispan. Vel

℞. ♆ *Ol.*
Æruginis aa. ℥j.
⊖ ♀ ✱ci aa. ʒiij.
Myrrh. aloes.
Camph. picis.
M. ad f.
F. Linimentum.

Vetula hîc degit, quæ sequente Emplastro Tineas feliciter curat.

℞. *Picis nigr.* ℥vij.
Resin. ℥iß.

pulv.

pulv. virid. aeris
ꝋli Rom. aa. ℨj.
♀ viv. ℥ß.
coq. l. a. *in massam*
extend. super alut: relinq. per 3. *dies.*

Oleum ♀i per deliquium cum spongiola crustis applicatum rarò me fefellit. Vel
℞. *Ol. Amygd. dulc.* q. s.
C. ol. ♀*i terendo f. Linimentum, addito, si pediculi urgeant, oleo spicae.*

Vermes. Si *Vermes* erodant capillos, Aqua Aloëtica nostra egregii erit usus, cum oleo Colocynth. vel felle tauri maritati liquores; item myrrhata, &c.

Calvitiem. *Calvities* verò, ubi simul glandulae pilosae deficiunt, reparari nullo modo potest, cùm partem corporis omninò ablatam, de novo progignere sit impossibile; sic & ille affectus, quo pori pilorum inter se coalescunt, corrigi amplius minimè potest. In calvitie ergò verâ, seu cicatrice cutis, vel in eâ Alopeciâ, ubi pili radicitus erosi sunt, eos restituere velle, esset Tigridis cutem mutare. Prognostico ergò praemisso, curam aggrediamur sequenti ratione. Praemittantur ante omnia, si necesse videtur, universalia, praeparantia & absorbentia. Ad praecavendam & retardandam calvitiem, prosunt frequentes frictiones moderatae. *Mynsichtus* ad *Calvitiei* praeservationem commendat Tincturam suam proprietatis, item rotulas imperiales: quo pertinent omnia cephalica ambrata, moschata, spirit. vin. stomachicus *Mynsicht.* Inter externa prosunt cucuphae ex cephalicis paratae, & inunctiones ex ladano, aliisque modicè adstringentibus. Hîc omnia ea conducunt, quae superius de Alopeciâ diximus.

Canitiem. In *Canitie*, ubi senes rejuvenescere avent, & juniores quoque, si in certis locis trica quaedam pilorum alba observatur, eam reliquis pilis similem reddere cupiunt, quod sanè arte comtoriâ potius, quâ alius color, instabilis tamen, imprimitur, efficitur, uti videmus in equis, quorum pilis saepe appinguntur varii colores. In senibus ergò varia spirituosa prosunt, & spiritus refocillantia, Cephalica dicta, hinc prodesse possunt internè Aqua Cephal. c. V. Aq. Regin. Hung. spir. Cephal. quae & externè prae aliis conducunt.

Ad pilos *nigros* reddendos commendant plures pectinationem cum pectine plumbeo, vel argenteo, aliaque laudant decocta pro ablutione, in lixivio, vel aqua pluviae, aut cisternae, aut extinctionis ferri, ex gallis, nuc. jugland. parata.

Ad crines *flavos* reddendos, in quo maximè laborant Gallae & Venetae mulieres, commendamus lixivium tingens *Mynsichti*; abluantur etiam aqua aluminosa & nitrosa, addita ♀i portione, vel paretur oleum in quo rasura buxi, radix chelidon. curcum. crocus, aliaque coxerint, addita myrrha. Lixivia possunt parari ex cineribus sarmentorum vitis, paleae avenae.

Ad *odoratos* pilos reddendos herbae odoratae quaevis conveniunt, ut sunt folia majoranae, flor. lavendulae, N. M. Mosch. Ambr. &c. sapoque odoratus Italicus.

Plicam. Cùm de *Plicâ* Germanicâ, ceu longè mitiori, rarò consulatur Medicus, adeoque perdifficile sit aliquam exinde habere experientiam, hinc affectus iste in pluribus aestimatur ferè incurabilis. Sanè morbus est contumacissimus, & optima etiam eludens remedia, pororum enim conformationem semel à naturâ factam corrigere medicamentis difficile est, uti & gluten istud ex glandulis continuè exsudans, & pilos conglutinans tollere & corrigere summae artis est. Ante omnia de hoc morbo consulantur Poloni, ubi morbus hic endemius est; genium ergò & incolas, imò aquas aliaque huc pertinentia bene cognoscat Medicus antequam curam aggrediatur. Poloni verò ad cutis capitis poros aperiendos suadent lotionem capitis per decocta ex aperientibus & emollientibus parata, inprimis ex branca ursina & lupulo, quibus betonica & lycopodium adjici possunt. Maximè verò tum externè, tum internè commendant muscum terrestrem, ipsis plicariam dictam. Muscum illum terrestrem cum branca ursina aquae fluviatil. q. s. ad flavedinem coquunt, hocque decoctum aut sumunt per se, aut cum ovis in forma jusculi quotidiè bibunt & comedunt. Externè verò cum decocto hoc instar lixivii parato caput bis per septimanam lavant, nullo amplius adhibito pectine, donec capilli sese explicare incipiant, unde necessariò progressu temporis ita sese extricare solent. Decoctum etiam vitis, hederae, bryoniae, salsaparill. commendant. Nos existimamus hunc morbum curari debere instar luis Vĕae, quare ☿ius in Plica certissimum existere potest remedium, qui optimus lymphae domitor existit, interpositis variis aperientibus, praesertim Essentia viperina, alexiph. liq. C. C. succ. quae remedia maximè corrigunt vitia lymphae quaecunque. Ad primarum viarum vitium corrigendum, conducere possunt Emetica tutiora, dein ad lympham glutinosam corrigendam, & fluxiorem reddendam, porosque confirmandos conducunt alexipharmaca & sudorifera. Inter Topica sequens Linimentum *Cnoeffelii* pro arcano censendum.

℞. *Herb. Musc. terrestr. & repent.*
Rad. bryon. aa. p. aeq.
Adipis Erinacei q. s.
In vase vitreo coq. in B. M. per horam, & f. l. a. Unguentum,

cum quo radices pilorum complicatorum & loca affecta, maximè articuli dolentes bis in die inungenda sunt. Hîc & proderit Axungia vel Essentia Viperarum. Abscissio cirrorum horum non temerè tentanda est. Vide de his elegantem observationem *Dni Praesidis* nostri *Dec. cur.* 2. *ann.* 2. *Obs.*

In *Porrigine* omnia conducunt, quae lymphae salsedinem & acrimoniam corrigunt, ut sunt praeter ☿ialia, jam dicti liquores viperini & volatiles succinati, Salia volatilia oleosa, Essentia Fumar. liquor. Rad. saponar. bryon. possunt cerevisiae indi, vel ex iis parari Tincturae & Essentiae, imprimis pulvis noster spasmodicus Cinabarinus. *Porriginem.*

Topica hic adhibenda sunt absque adstrictione. Abstergentia ità dicta prae aliis conveniunt, qualia sunt fotus ex decoct. foenigr. cent. min. Item convenit ol. amygd. amar. Ex nitro, 🜂, & ꝋo quidam varia parant linimenta.

Ubi *Pili* in locis *non convenientibus* crescunt, conducunt omnia psilothra dicta medicamenta. In hoc casu sanguis ab ichoribus & serositatibus prius purgantibus hydragogis pluribus mundetur, & sudores in balneo praemittantur. Psilothra *Incontinentiam pilorum excrescentiam.*

thra dicuntur illa medicamenta, quæ caustica sua vi potissimum agunt, qua urendo ut abscedant, efficiunt, & si validius agant, vehementer adurunt, ut etiam radicibus absumtis cicatriceque inductâ pili non amplius renascantur, efficiunt. Optimum psilothrum paratur ex calce viva & auripigmento, beneficio olei cujuspiam, vel lixivii; hinc adeo præstans est Unguentum de Calce viva *Mynsicht*. Turcæ suum habent rusma, quod paratur ex calce viva & Sale alcali dicto cum argilla ingobos reducta & sic locis pilosis applicat. Lac suillum illitum à nostris mulierculis laudatur. Unguentum aurei coloris, quod, ceu superius, paratur ex p. 2. calc. viv. & auripigment. p. j. Succum tithymalorum, Hyosciami, cicutæ, bryoniæ, fumariæ, betæ, semperviv. alii commendant, & sanguinem vespertilionis calidè illitum; quæ omnia poros cutis circumfodiunt quasi & destruunt, viscidum pilorum nutrimentum fundunt, liquant, suffurantur. Inuncto felle anguillæ pilorum proventum inhiberi narratur, sed nondum mihi persuadere possum, dari constans ac infallibile psilothrum, quod præstet ut nunquam iterum pili crescant, quale quidem *Helmontius* sibi notum fuisse gloriatur, liquorem scil. quo leniter intincta manus & exsiccata si mentum viri attingeret, paulo post excidere pilos barbæ, superciliorum ac totius capitis; *lib. Butler inscripto*. Destituti hoc remedio, lamina aurea locus urendus est. Et sequens Dropax pilos evellens Plateri.

℞. Resin. laric. vulg. circiter 4. cochlear. add. mastich. subtiliss. trita instar avellanæ, dissolv. ad ignem & parum coq. postea effunde in lebetem in quo aqua sit frigidissima: dein manib. malaxetur & in magdaleonem rotundum formetur, qui in aqua ne adhæreat servetur. Hujus portiuncula dilatata supra cutem pilosum applicata, ubi adhæserit, iterum detrahatur, pilique in emplastro evulsi hærebunt, & si quid de emplastro remaneat, ol. amygd. perfricatione recedet.

Pilorum *Fissura* à pluribus negliguntur, si tamen huic malo quoque emendationem quispiam desideret, fissi pili pars tenuior erit ulterius detrahenda, singulos pilos dividendo, atque ea, quæ remanet, circa extremitates felle, vel aqua nostra aloësica inungenda, eaque postea decocto quodam pilos regenerante, ex abrotano, rad. cannar. facto, eluenda. *Fissuram.*

Nonnulli nimis curiosè mucilagine aliquâ, visco aut collâ divisos pilos rursum conglutinaturi tempus inutiliter perdunt, quod he de nobis similiter dicatur, à prolixiore leviculi hujus affectus designanda curatione meritò abstinemus.

CAPUT III.

De Contusione Capitis, & Pericranii Vulneribus.

§. 1.

AB affectibus Capitis internam causam potissimum agnoscentibus nunc progredimur ad illos, quorum origo extrinsecus à re violentâ fortius illapsâ, & continuum solvente provenit, qui cùm vehementioribus doloribus & gravioribus stipati sint aliquando symptomatis, citius etiam Chirurgi manum exposcunt. Tractabimus autem in præsentiarum de Contusione capitis, & Pericranii Vulneribus.

Contusio, Græcis Θλάσις, dicitur de morbo & specie solutionis continui, cùm grave vel durum aliquid supra corpus incidit, ac id ipsum collidit, & sic continuitatem solvit, citra deperditionem manifestam substantiæ, aut externam rupturam, ubi plerumque in parte carneâ cruor ex venulis vel arteriolis evasatus sub cute colligitur, hinc & aliis suffusio, nonnullis sugillatio dicitur, quia venæ & arteriæ exiguæ, imò & vasa lymphatica sub cute rumpuntur; Contusio in specie dicitur cranii vel calvariæ recessus & incurvatio à violentâ illisione absque fracturâ. *Descriptio.* Describi ergò potest Contusio capitis, quòd sit evasatio & stagnatio sanguinis sub cute capitis à solutione & ruptione vasorum sanguiferorum.

Vulnus verò Pericranii describi potest, quod sit continui solutio in partibus mollibus & carnosis, cum pericranio & periostio ab instrumento aliquo externo pungente vel secante facta.

Differentia. §. 2. Cùm verò Vulnera capitis nunc majora, nunc minora sint, atque cæsim vel punctim infligantur, nec ad eandem inferantur mensuram, sicque mille modis varient, variæ ab Autoribus recensentur differentiæ, quas communiter in essentiales & accidentales dividere solent; illas desumunt à vulneris essentiâ, partis vulneratæ conditione & causa, has verò à fiendi modo, situ & tempore. Vulnus sæpe cum contusione conjunctum est; sed hæ differentiæ tantùm confundunt Chirurgos, & nil ad curationem faciunt.

§. 3. *Contusionis* capitis subjectum sunt omnia capitis velamenta, & in iis existentia vasa sanguifera & lymphatica; sic nuper vidi contusionem, in quâ nihil præter serum sub cute evasatum fuit. *Pars affecta.*

In *Vulneribus* capitis pro parte affectâ eadem vasa cum cute & reliquis carnosis & membranosis partibus agnoscimus, nominatim pericranium & periostium.

§. 4. Quoniam Contusiones & ipsa vulnera Capitis, quoad externam nempe faciem, in sensus incurrunt, inanem luderem operam, si recensendis signis diagnosticis diutius immorari vellem, quod verò ipsorum interiorem attinet statum, situm, & magnitudinem, ea non nisi sagaci conjecturâ & accurato Medici judicio sciri poterunt, siquidem non semper facile judicatu sit, quæ partes internæ vulneratæ sint, & quousque vulnus penetraverit, cùm tale scrutinium scientiâ Anatomicâ, & diligenti partium actionum læsarum, nec non excretorum examine *Diagnosis.*

mine nitatur; sed hisce Contusionibus capitis facilè accidere possunt varia pessima signa, præsertim si ex violenta contusione simul cerebrum fuerit concussum, unde accedunt vertigines, Cephalagiæ, auditus difficultates, splendores ante oculos, visus debilitas, omnium artuum lassitudo, memoriæ abolitio, Epilepsia, Convulsiones, Apoplexia, Lethargus & Mania; ex ejusmodi violentâ contusione novi quendam cæcum factum, alium surdum, alium apoplecticum, alium planè dementem redditum observavi. Sic etiam si pericranium fuerit læsum, per plura id indicatur signa, ac eadem præbet, quæ videmus in nervis læsis, vomitus enormis solet ægros infestare, quare in vulnere capitis imprimis videndum, an æger post ictum in animi deliquium incidat, an vomuerit, an mens ipsi constiterit, nam si hæc symptomata apparent, denotant, sanguinem aut in cerebro aut in meningibus esse extravasatum. Si absunt deliria & febris, signum est nullam adesse inflammationem, nec extravasatum esse sanguinem in cerebro, sed potius serum.

Ætiologia Contusionis juxta Galenicos.

§. 5. *Contusionis* capitis causa juxta veteres *Galenicos* est res externa gravis, ponderosa & obtusa; quâ caput vel percutitur, vel alia quadam ratione offenditur, ut dum casu alliditur caput parieti, vel alii cuidam rei duræ, ita ut cute externa permanente integra, subjacentia vasa sanguifera rumpantur, & sanguinem effundant, qui cuti subjectus eandem distendit, doloremque & tumorem suscitat, & nisi in tempore discutiatur, tandem abit in putredinem.

Vulneris.

Vulneris Pericranii causam agnoscunt rem externam acutam vel punctim, vel cæsim, vel casu per cutem ad pericranium penetrantem, ejusque continuitatem sejungentem & dissolventem.

Juxta Paracelsum.

§. 6. *Paracelsus* similiter *Contusionis* causam admittit vel casum vel percussionem, à quibus sanguis in ea capitis parte, in qua istæ contingunt, congelatur & corrumpitur.

Vulneris Capitis cum Pericranii læsione causam existere vult instrumentum quodcumque ita acuatum, ut non modo cutem, sed etiam subjacens pericranium possit dissolvere, ex quacumque demum fabricatum fuerit materia, lapidea nempe, ferrea, lignea, vel alia, sive casu, jactu, aut percussione caput offendens & continuitatem sejungens.

Secundum Helmontianos, Willisianos, Sylvianos & Cartesianos.

§. 7. Eadem *Helmontio*, *Willisio*, *Sylvio & Cartesianis* de morborum istorum causis cum prioribus stat sententia, statuentibus nempe, *Contusionem* vel ictu, vel casu à re quadam externa dura & obtusa excitari, unde cute non soluta venulæ vel arteriolæ conquassatione dilaceratæ sanguinem profundunt, qui extravasatus, nec in debitas vias regrediens cutem extollit, & pro majori vel minori sui corruptione filamenta membranea & cutis nervulos plus minus exagitans, vel vehementiorem, vel remissiorem causat dolorem; *Vulnus* etiam Pericranii à re quacumque externa acuta & continuitatem dissolvente fortius capiti illato fieri, unanimiter fatentur.

Juxta nostram sententiam causa Contusionis.

§. 8. *Nostra* ex sententia *Contusiones* capitis aliarumque partium, & inde subsequentes suffusiones sanguinis oriuntur ex causa externa, à contundendo, & fere eandem cum inflammationibus genuinis habent naturam, in his enim Contusionibus ob evasatum sanguinem vel lympham, vasaque & poros compressa vel lacerata, adeoque sanguinis & lymphæ motum impeditum, oritur tumor & livor partium contusarum. In Contusionibus levioribus & ferè superficialibus non multum effunditur sanguinis, nec fit cum laceratione plurium partium carnosarum & nervosarum, & hæ Contusiones insensibiliter discuti possunt. In gravioribus verò plures contunduntur partes, hinc necesse est, ut suppuratio subsequatur, suppuratio enim nihil aliud est, quam partium contusarum mortificatio; in gravissimis verò cum maxima laceratione carnosarum & nervosarum conjunctis Contusionibus gangræna oboriri potest, cum sanguis ibidem hærens, cum reliquis succis circulantibus, facile partibus jam laceratis, & spiritibus animalibus destitutis mortificationem inferre possit. Ipsius verò Contusionis causa immediata assignanda venit nostro judicio confusioni & acrimoniæ spirituum animalium, à qua aliquando vasa rumpuntur. Causa proximior videtur statuenda ipsa Contusio ab instrumento duro, gravi atque obtuso, ipsi cranio & pericranio illata.

Causa Vulnerum Capitis.

Concinnè summus Philosophorum Caput vocat membrum divinissimum, & reliquorum omnium in nobis princeps. Regimen ibi sanctius est Animæ, & ipsius Vice-Regis Microcosmetoris, h. e. spirituum seu succi nervei in minutissimis tubulis in cerebro existentium; statuti ibidem duo illi Animæ divini circuitus, seu ut Tullius dicit, motus animorum duplices, alter cogitationis, alter appetitus; quorum illi sensus, huic motus ancillatur, ut ad omnem nutum præsto sint. Ast etiam hic omne vitium morbosum tantò conspectius in se crimen habet, quanto majus quod peccat habetur. Verissimum est & alterum assertum, hanc licet sensus & prudentiæ sedem, præ reliquis tamen esse imbecilliorem. Visitur id tum aliàs, affectibus capitis hic conspicuis, tum si externis impetatur injuriis. Jam paucis de hujus Microcosmetoris Metropolis vulneribus agamus.

Itaque omnia quæ sunt acuta, quæ admodum dura ac rigida sunt, quæque vim habent incidendi, contundendi, perforandi, meritò sub causarum mediatarum nomine veniunt, qualia sunt sagittæ, gladius, acus, hastæ, dentes animalium, globi sclopetorum, aliaque innumera, quibus cutis capitis dilacerari ac dividi potest. Rarò verò vulnus capitis absque aliquali contusione fieri solet, & cùm ictus vel solutio contingit, fit ut & separetur sensibilis illa membrana pericranii, cranio scil. imposita, orta à dura matre per cranii suturas exeunte. Quidam eam distinguere solent à periostio cranii, cùm separari possint à perito Anatomico, alii unam & eandem esse membranam contendunt. Causa ergò immediata vulneris ipsius est soluta unitas recens ac cruenta; Intumescentiæ causa est humorum circulantium stagnatio, indicat enim obstructionem circa vulnus adesse.

Prognosis Contusionis.

§. 9. Conspectis hucusque satis quæ ad theoriam faciunt, nunc dicenda restat *Prognosis* salutis & mortis. Hoc ab initio notandum, quod Contusiones capitis omnium sint pessimæ; delirant aliquando, & minacibus verbis ac gestibus adstantes invadunt, nec eos agnoscunt, & delirium ad plures durat dies, ceu exemplo

VVidelii

VVedelii obs. 7. Dec. Ann. 5. Eph. Germ. constat. Contusio est etiam morbus magnus ratione essentiæ. Contusio gravissima præ cæteris eò pejor, quò majorem concussionem corpori factam notat; magnus etiam intuitu remotioris à statu naturali dispositionis & symptomatum; magnus præsertim ratione nobilissimæ sedis animæ & Microcosmetoris. Juxta *Hippocr. sect. 6. aph.* 18. non tantum illa contusio & vulnus est κακὸν seu lethale, quod ad cerebrum ipsum pertingit, sed & quod concutere nimis ipsum, & incolas vitæ autores pessundare potest. Si febris & vomitus adsint, pessimum est. Sic in puero Hanoviensi sutoris filio, qui à solâ contusione capitis incidebat post mentem in vomitum, quem comitabantur deliria, tandem accessère convulsiones, & sic Creatori suo animam reddidit; in cerebro post mortem repertum fuit cochleare plenum seri limpidi acris evasati.

Prognosis vulneris Pericranii. Vulnera pericranii, ut & omnium partium membranosarum gravioribus stipata sunt symptomatibus, hinc periculosissima, & ideò prudentem Medicum & appropriata exposcunt remedia. Convulsio seu spasmus in vulnere capitis superveniens perniciosa est, *elogio Hipp. S. 5. aph. 2.* Si, juxta *Eundem*, in magnis vulneribus & pravis tumores non appareant, ingens malum. Vulnus cum febre inflammatoriâ, dolore ac convulsivis motibus, monstri quid alit. Si Pericranium aut Periostium in totum fuerit recisum usque ad calvariam, minus intendit periculum, quàm si sit ex parte tantùm laceratum. Sic & vulnus capitis punctim inflictum plus habet periculi, quàm quod cæsim factum. In iis, qui Gallico vel scorbutico laborant morbo, difficilius sanantur vulnera, quàm in aliis, quia in his peccat utplurimum humor acido-corrosivus, vulnerum sanationi apportans impedimentum. Sic & vulnus capitis magis aut minus periculosum est, prout huic vel illi loco capitis parti infligitur. Sic vulnus occipitis ob crassitiem ossis minus periculosum æstimatur, quàm in osse bregmatis, quia osficulum tenerum & vicinum suturis est. Sic & vulnus temporum, ubi musculus temporalis contectus est pericranio, maximè periculosum est, & quia in his locis arteria & nervus læsus spasmum facilè inducere potest, hinc & sæpe ob hujus musculi oppositi contractionem oritur oris tortura. Vulnera capitis quò diutius fuêre aëri exposita, eò facilius sphacelantur, quale exemplum habui in milite Hanoviensi, & rustico Hasso. In subjecto cacochymico, & æstivo tempore, vulnera hæc capitis denotant anguem latere in herba. Vulnera venenata sub pelle vulpinâ ex insidiis suam exercent tyrannidem, quæ ergò segnes Medicos & lenta remedia non expetunt, quare hîc momentum temporis est observandum. Pus verò laudabile & maturum mox apparens, tanquam testis materiæ bene temperatæ Medicum consolatur. Reliqua peti possunt ex capite de Vulneribus in genere.

Cura Diætetica. §. 10. Ordinis vult ratio, ut ad curam, & quidem primò *Diæteticam* nos accingamus. Aër ergò sit temperatus ad calidum vergens, reliquus omnis vitandus angue pejus, & quocunque modo à vulnere arcendus, imprimis acido-nitrosus, utpote qui solus ita destruere potest poros, & succos coagulare, ut gangrænæ aperiantur fenestræ, si enim recens vulnus in momento concludi posset, ut nec aër externus irrueret, nec amplius quid è vulnere efflueret, à naturâ solâ vulgò sic dicta brevi consolidaretur vulnus; sedulò ergò mox tegendum vulnus, inter deligandum linteamine calefacto prius, ut ab aëre sic magis defendatur.

i. e. ut accuratius rei Veritatem sectemur, particulis è sanguinis massa chylosis balsamicis & glutinantibus resarcitur.

Victus sit tenuis, cibus eligatur optimus & talis, qui particulas nutritivas & suaves admodùm secum vehat. Potus sit calidus mediocris, cerevisia fecibus orbata, herbis cephalicis maritata, & pro re natâ decoctum cephalicum ac traumaticum prodesse potest: Vini usus nimius interdicatur, conceditur verò in modica quantitate cum oculis Cancri.

Somnus paucus vitetur, quies cordi habeatur.

Animi affectus sint pacati, exulent præ aliis ira, terror, tristitia, spiritibus nociva singula. Hinc adversarii quoque adventus aut præsentia caveatur, ne succi circulantes periculum creent reliquis spiritibus animalibus.

Venus ceu ipsa pestis fugienda, quia cerebrum nimis commovet, & humores stagnare facit: vitetur imprimis in vulneribus capitis risus, cujus noxam vide apud *Hildanum Cent. 1. Obs. 13.*

Excernenda promoveantur.

Juxta Galenicos Cura Contusionis. §. 11. Nunc his præmissis ad curam *Pharmaceuticam* nos conferamus, aliorum de ea sententiam prius percepturi, quàm nostram aliis obtrudamus. *Galenici* ergò in *Contusionibus* capitis levioribus imponunt medicamenta, uti dicunt, exsiccantia, qualia volunt esse emplastrum Isis, de betonica, è matresylva & Gratia Dei; quando verò partes illæ valde sunt tritæ & laceratæ, ut restitui nequeant, sed planè emoriantur, necesse statuunt esse, ut suppurentur, quare ad promovendam suppurationem adhibent unguentum ex resina terebinthina, vitello ovi & oleo rosaceo; Suppuratis istis partibus accedunt ad detergentia, succum videl. apii, farinam ervi, fabarum, hordei, lupinorum, quibus admiscent mel rosaceum & loco affecto imponunt. Si verò ulcera appareant sub contusione cava, incidunt cavum istud transversim, & deterso ulcere ea tandem adhibent, quæ carne ulcus adimplent, qualia sunt pulvis ex thure, iride, aristolochia, panace, farina hordei, fabar. &c. & Emplastrum nigrum Acistæ, aut quod ex Gummi elemi paratur.

Vulneris. In *Vulneribus* capitis cum Pericranii læsione ritè curandis respiciunt tum ad sanguinis aliorumque humorum affluxum, tum ad dolorem, tum ad ipsum morbum seu vulnus. Sanguinis, vel aliorum humorum affluxus, qui causæ internæ rationem habet, si inflammationem suscitat, eam propulsandam vel submovendam volunt, omni studio adhibito, ne sanguis in corpore vel contrahatur, vel jam contractus ad locum affectum affluat, quod impetrare conantur tenui instituta victus ratione, ægro solùm concedentes panem ex aquâ madefactum, aut elixum, vel cremorem hordei, aut pulticulam ex pane trito cum succo amygdal. dulc. loco potûs verò decoctum hordei cum glycyrhizâ, & in tali diæta ad diem 14. persistere suadent. Pro majori aversione sanguinem vena secta emittunt, & quidem in cubito è regione ipsius vulneris. Purgationem quoque præscribunt, maximè ad evacuandam bilem, quam tantopere in vulneribus credunt noxiam. In teneríoribus clysteres exhibent paulùm acriores, sanguisugas ano, & cucur-

ne pars affecta sanguinem & humores suscipiat, ei adhibent repellentia, interdum, si opus sit, cum fasciis, quæ tamen ubivis in capitis vulneribus non requiruntur. Inter repellentia ista præ aliis laudant vinum nigrum austerum, cui quidpiam de oleo rosaceo sit immistum, vel medicamentum ex thur. part. ij. aloës part. j. cum albumine ovi subactis, admistis pilis leporinis. Dolor in locis incisis, imprimis teneriori illa membrana pericranio, ut sedetur, instillant oleum rosaceum tepidum, vel sanguinem turturis aut columbæ adhuc calidum, cuti verò vulneratæ applicant vitellum ovi cum oleo rosaceo subactum. Vulnus tandem ipsum, si simplex sit & sine contusione à sola sectione illatum, solam unitatem desiderat, quæ sæpe à sola natura sive à succo nutritio balsamico agglutinando perficitur, & quidem in pericranio, interveniente procreatione carnis, ita ut Medico eò solùm sit adlaborandum, ut oræ partis vulneratæ distantes iterum adducantur, sordes detergantur, & humor carnis procreationi aliàs existens impedimento exsiccetur. Oræ ipsius plagæ non tantùm semel debent adduci, sed adductæ etiam servari usque dum penè sint agglutinatæ, ad quod acu & filo interdum opus est, ut ita alligari possint. His peractis ad medicamenta sarcotica perveniunt, quæ componuntur ex iride, aristolochiâ, thure, farinâ hordei, fabar. &c. vel formâ pulveris inspergenda, vel emplastri imponenda; quibus subjungunt emplastra catagmatica, & potissimum cephalica, ut sunt Emplastrum de Betonicâ, de Gratiâ Dei, Conciliatoris. Denique cicatricem inducunt medicamentis siccantibus & adstringentibus ex malicorio, gallis, cadmiâ, plumbo usto, squamâ æris, & similibus.

Paracelsi modus curandi contusiones capitis. §. 12. *Paracelsus* in *Contusionibus* istis capitis externis perungit locum affectum oleo laterino, & posteà ligat cum aceto rosaceo. Laudat etiam tanquam præstantissimum Oleum Hypericonis, ut eo aliquoties illinatur, ita enim sanguinem coagulatum facilè resolutum iri promittit, cui usui & olea vulneraria, balsama, & ex fodicationum emplastris tracta commoda fore testatur.

Vulnera pericranii. In *Vulneribus* istiusmodi capitis & pericranii durandis omnem rejicit suturam, & quicquid ex ovorum pulribus & resinis illis immittitur, eaque per solum nutrimentum vult curanda, ita tamen, ut si jam depravata sint, à fœtore & corruptione repurgentur. In principio mitissimè cum vulneribus istis agere suadet, impositis medicamentis ex vero fundamento compositis, & ab intrinsecis inimicis defendentibus. Linteonum igitur tenue, vel byssinum velum, oleo vel unguento vulnerali & calido madidum superponit vulneri, sic ut fundum ejus tangat, intacta & illæsa pia matre. Olea verò & Unguenta talia sequenti modo parantur.

℞. *Ophiogloss.*
Pirol. min.
Agrimon.
Diapens. aa. Mj.
Flor. Hypericon. Mij.
Consolid. maj. coll. Mß.
Lumbric. purgat. No. C.

Affundatur corpus, seu oleum, & in sole digerantur omnia suo determinato tempore.

℞. *Butyr. majal.* ℔ iij.
Rad. Consolid. maj. virid. ℔j.
Lumbricor. purgator. ℔ ß.
Aristol. rotund. virid. ℥iij.

Terantur omnia simul in pultes, & postea reponantur in locum frigidum, & si pinguedinem emittant, eam abjicere licet. Poterit etiam soli exponi, vel in fimo digeri, & postea ad usum servari.

Vel

℞. *Resin. laric.* ℔j.
Ovor. vitell. No. xx.
Contund. simul omnia, fiet inde flavum unguentum, huic impone
Consolid. maj. optimè trita ℥ß.
Aristol. rotund. contus. ℥j.
Farin. hord. ʒvj.
Conterantur simul omnia, &
F. Unguentum.

Postmodum sulcum implet medicamento ex herbis & floribus in oleo vulnerali contentis, & prius expressis, postremò fodicationum unguentum superponit, ligatque, donec patiens melius habuerit, & roboratus fuerit, quod in octo vel novem diebus plerumque fieri confidit. Hinc cùm patienti feliciter res succedere videtur, oleo balsamino eum curat, quod plumâ leniter illinit, & unguentum superponit, tandem fodicationum unguentum sequenti modo paratum adhibet ad finem usque curationis, & omnimodam vulneris curationem.

℞. *Ceræ Virgin.* ℔ij.
Picis Græc. ℔j.
Terebinth. ℥iij.
Liquefiant igne lento, quibus impone trita mastic. ℥iij.
Carabis flav. ℥iß.
Maneant in igne lentissimo quartam horæ partem.
Postmodum accipe
Mum. ℥ij.
Thur.
Myrrh. aa. ℥ß.
Aloepat. ℥iß.

Trita misce prædictis, & agita semper spatula donec frigescant. Postremò in emplastrum agitentur oleo seu axung. pisc. Aschiæ, addendo camphora trita ℥ß. *Serv. ad usum.*

In levioribus autem vulneribus uno solummodò medicamento sine ullo metu procedit. Remedia etiam interna non omittit, potiones videl. vulnerarias, inter quas sequens aliis præferenda:

℞. *Diapens. vel sanicul.*
Pirol.
Centaur.
Beton. aa. Mj.
Consolid. regal. Mß.
Argimon. Mij.

Herbæ hæ omnes indantur cantharo clauso, & pultibus bene munito, & aquæ ferventi imposito: Coquantur octo horis per se, vel addita pauca aqua, Liquor excoctus servetur pro usu: qui commodior est, quàm si in vino fuerint coctæ, quod in capitis vulneribus potissimùm noxium habetur. Ita etiam cibos pro vulneratis hisce parare docet, ut nempe illud, quod pro cibo patienti adhiberi debet, carnes aut gallinæ, in cantharum ponantur, cum aquæ tanta quan-

titate, quantum juris habere quis velit, additis herbis vulneralibus, atque in cantharo obturato coquantur in cacabo fervente aqua pleno, suo tempore conveniente, quem cibum vulneratis hisce retur utilissimum. Si quoque æger tertio die aut paulo diutius à vulneratione de obstructione conqueratur, concedit illi laxantia, suppositoria nempe, & si ista non satis juverint, cassiam fistulam exhibet, aut electuarium ex succo rosarum, aut benedictam laxativam, vel potiones ex decocto folliculor. senæ, polypodii, &c.

Helmontii cura in Contusione

§. 13. *Helmontius Contusioni* superponit bryoniam albam rasam, & paucis horis cruorem illum resolvi ait in aquam, quam pariter per cutem exigat.

In vulneribus capitis.

In *Vulneribus* commendat alkalica & herbas vulnerarias operari docet virtute cujusdam innati alkali, lapidem itaque cancrorum præcellentem existimat, quatenus omnem vulnerum acetositatem corrigit, si cum vino potetur, cùm lapis iste in vino facillimè vim atque saporem lixivii inducat, proinde Medicis persuadet, ut vini usum minimè horreant in vulneribus, siquidem eo ipso, ut sapit alkali, vini vires atque proprietatem amittat. Simili modo & alkali è tilia feliciter propinari credit, imprimis colcotar laudat, quod omnem vulnerum corruptorem enecet, uti & sal ♀i per spiritum vini rectificatum, donec adstringentem gustum nanciscatur. Solutionem continui mox conglutinari promittit per collam è corio hominis violentâ morte & integris viribus peremti. Intereà ab omni influxu lunæ cavere præcipit, cùm iste vulneribus maximopere noceat, putredinem inducat & Archeum valde irritet.

Willisii modus curandi Contusionem capitis.

§. 14. *Willisius* in *Contusione* simplici adhibet discutientia externa, vel formâ fotûs ex decocto rad. aristol. rotund. polygonat. fol. beton. verben. salv. chærefol. flor. Camomill. Hyperic. sem. fœnic. lini, lumbric. &c. in vino coctis; vel linimenti ex ol. Camomill. Hyperic. mucilag. sem. lini, gummi tragacanth. In gravioribus, ubi sanguis extravasatus discuti nequit, venæsectionem instituit, revulsionis gratiâ, & pro attenuatione & pororum apertione sudorifera medicamenta propinat. Quando verò sanguis ob sui copiam vel crassitiem neque attenuari & discuti, neque in venas resorberi potest, eundem vel suppurari permittit, vel ante suppurationem per scarificationem elicit, adhibitis, si opus est, illis, quæ à gangrænâ præservant, tandem locum affectum ad sanitatem perducit emplastro de betonicâ cum succino & mastice.

Vulnera cap.

Vulnera ut ritè curentur, sedulò vult observandum, ne quid extrinsecum admittatur, quod partem corrumpere, & genus nervosum cum incolis ejus spiritibus animalibus irritare possit, quare omnis aër & imprimis frigidus arcendus, vulnus studiosè obtegendum, & spiritus ad sua munia revocandi sunt, ne nimiâ copiâ ad partem affectam influant, & sanationem non modò impediant, sed graviora inducant symptomata; proinde venæsectionem instituit, &, si obstructio urgeat, laxantia adhibet, ne pravi humores cumulentur; subjungit deinde corroborantia & vulneraria, v. g.

℞. *Rad. bardan.*
Aristol. rotund.
Caryophyllat. aa. ℥j.
Ireos Florent. ℥ß.
Galang. min. ʒij.
fol. beton.
verben.
salv.
veron. aa. Mj.
flor. Hyperic.
rosf. aa. pij.
Ebor. rasf. ℥j.
Coq. in aq. font. ℔iiij. *ad tert. part. consumt. edulc. Syr. de Pæon. & de beton.* aa. ℥ij. *Dentur* ℥iiij. *vel* vj. *pro dosi.*

℞. *Conserv. flor. beton.*
salv. aa. ℥ij.
Nuc. jugland. condit. ℥ß.
Rad. Pæon. mar. pulv. ʒiij.
ligni aloës,
santali citrin. aa. ʒj.
Corall. rub. pp.
Margar. pp.
Ebor. aa. ʒiß.
Sal. verben. ʒj.
Syrup. veron. q. s.
F. Opiata; de quâ nucis moschatæ quantitas aliquoties assumenda.

℞. *Aq. Ceras. nigr.* ℥ij.
verben.
ulmar. aa. ℥j.
Spir. C. C. ʒij.
Syr. flor. Paralys. ℥j
M. Detur cochleatim.

Externè non omittit promoventia suppurationem eorum, quæ partium vulneratarum unionem impedirent, nec non vulnus mundantia, agglutinantia & consolidantia, qualia sunt Balsamus de Capaivâ, de Peru, Ceratum de Betonicâ, Diadictamnum, Emplastrum Oppoteldoch Paracelsi.

Sylvii cura in Contusione capitis.

§. 15. *Sylvius* ad resolvendum sanguinem coagulatum in *Contusionibus* potissimùm utitur salibus volatilibus, tam externè, quàm internè; si verò resolvi nequeat, suppurationem promovet, inuncto parti tumenti Unguento Agrippæ, vel de Althæâ, cum oleo lil. alb. & imposito emplastro diachylôn simpl. deinde loco aperto pus genitum educit, eoque educto ulcus mundat & consolidat Balsamo ♃is terebinthinato, vel anisato.

In vulnera capitis.

Vulnera, si omnia prius remota fuerint obstacula, & labia invicem adducta, non ita difficulter externis balsamicis & conglutinantibus sanatum iri confidit; pericranio verò læso, ne spasmum contrahat, ab initio statim aliquid olei destillati ceræ, vel balsami terebinthinæ præcipit instillandum.

Cartesianorum curandi ratio in Contusione capitis.

§. 16. *Cartesiani* ut rectam administrent *Contusionum* capitis curationem, seduli sunt in observandis earum gradibus, aliter tractantes leviorem & superficiariam, aliter graviorem, aliter adhuc gravissimam. In *leviori*, ubi ex venulâ vel arteriolâ ruptâ parum sanguinis effusum leviculum tumorem & dolorem suscitat, discutientia solùm adhibent externa, poros aperientia, & sanguinem ita resolventia, ut facile exhalet. Fotum ergò applicant ex spiritu vini, in quo rad. polygonat. Symphyt. fol. beton. salv. chærefol. flor. Camomillæ Roman. Hyperici, sem. cumini, anisi, &c. macerata sint, vel spiritum lumbricor. calidè illinunt, à quo brevissimo spatio omnes suffusiones à quacunque contusione aut verberatione inductas disparuisse observarunt, imprimis si parum camphoræ in eo dissolutum fuerit, vel sequens inungunt Linimentum.

℞. *Ung.*

℞. *Ung. de Cynogloss.* ℥ij.
alabastr. ℥j
Ol. Hyperic. ℥iß.
ol. Camomill. smaragdin. ʒß.
M.

In *graviore*, ubi plures venulæ vel arteriolæ dilaceratæ majorem sanguinis effuderunt copiam, qui stagnando coagulatus attenuari nequit, ad promovendam resolutionem internè aliquoties exhibent sudorifera dissolventia, attenuantia & poros ulterius dilatantia, ut sic ad exhalationem fortius instigetur, qualia sunt oculi canc. ℥um diaphoret. ⊖ volat. C. C. lumbricor. decoctum bardanæ & Sanæmundæ, Tinctura mumiæ, spir. ✱ci succinat. Sin nullo modo resolvi & attenuari possit, sanguisque aliis liquoribus mixtus corrumpi incipiat, eum ad suppurationem disponunt medicamentis ex terebinthina, gumm. elemi &c. paratis; suppuratum verò quantocyus loco aperto emittunt, ulcus mundant, abstergunt & consolidant emplastro diachyl & cerato de betonicâ. In *gravissimâ*, in quâ cutis & musculi variè conquassati, sanguis etiam & reliqui ei immisti liquores corrupti partes subjacentes, pericranium nempe & cranium invadunt & gangrænam minantur, omni studio malignitati eorum resistunt, acrimoniam mitigant & partes ulterius defendunt, internè Bezoardicis & sanguinem depurantibus, Electuario v. g. Bezoardico *Ang. Sal.* Diascord. *Fracast.* &c. externè eluendo partem affectam Spiritu vini theriacali & camphorato, applicando cataplasmata ex farin. orobi, lupinor. herb. absinth. scord. rut. cum spir. vin. parata, vel inungendo aut imponendo Unguentum aliquod digestivum mixtum Unguento Bezoardico *Ang. Sal.* &c.

In Vulnere Capitis & Pericranii. In *Vulneribus* capitis & pericranii curandis cum aliis se maximè præbent occupatos, ut aëris accessus impediatur, extraneum quodcumque è vulnere eximatur, symptomata præcaveantur & avertantur, labia adducantur & consolidentur. Aëris accessus inhibetur, si vulnus ab inflictione statim obtegatur, & aër ambiens frigidiusculus vel humidus arte corrigatur, accenso igne in fornace vel camino, & fumo ex succino, mastice, gummi animæ, juniperino, & similibus suscitato, quo linteum aliquoties complicatum etiam imbuitur & vulneri imponitur. Extraneum quodvis removetur vel instrumentis, vel emplastris ejus ejaculationem promoventibus ex melle, visco quercino, ocul. canc. succino, &c. Symptomata hîc potissimum timenda sunt hæmorrhagia & convulsiones. Hæmorrhagiam sistunt pulveres inspersorii ex aloë, thure, mastice, farinâ volatili, &c. vel per se inditi, vel cum albumine ovi agitati illiti. Convulsiones præcaventur antispasmodicis intus & extus adhibitis. Internè dantur Essentia Hyperici & salviæ, cum sp. C. C. succinat. Vulneri instillatur oleum terebinth. sp lumbricor. & camphoræ. Labiorum adductio vel sponte fit, vel manibus & emplastris agglutinatoriis. Consolidatio perficitur internè decoctis & potionibus vulnerariis ex radic. aristol. rotund. caryophyllat. pœon. visc. querc. vel pyror. Herb. betonic. veron. salv. sanic. alchimill. flor bugul. consolid. regal. anth. cancris fluviatil. lumbric. in aquâ communi & vino, addito Syrup. de Symphyt *Fern.* Hyperic. flor. tunic. &c. externè balsamis & emplastris aliis sananti-bus, ex quibus sequens frequentius habent probatum:

℞. *Cerat. de beton.* ℥j.
Empl. Oppoteldoch. Parac. ℥ j.
Bals. Peruv. alb. ℥iß.
Gumm. tacamahac. ℥ij.
Cum s. q. *ol. Ovor. & Hyperic.*
Malax. F. Emplastrum.

Emplastrum Diachylon simplex sæpe varia capitis vulnera ad sanitatem deduxisse sunt observatum.

§. 17. *Nos* denique, ne illotis manibus curam auspicemur, & periculosam subeamus aleam remis & velis destituti, operæ pretium erit, ut indicationes eruamus, quæ intentioni nostræ velificentur; sufficient autem tres indicationes, quibus *Contusiones* absque vulneribus curandi methodus innititur: prima jubet, ut sanguis congrumatus resolvatur & discutiatur, quod semper attendendum; secunda, si nequeat discuti suffusio, & sanguis ad suppurationem tendat, Medico nimis serò accersito, necesse est ut suppuretur, & abscessus apertus consolidetur eâdem ratione ac inflammatio. Tertia graviorum symptomatum medelam urget. *Nostra methodus medendi Contusioni Capitis.*

Jam expedita erit via ad curam auspicandam. In Contusionibus itaque sanguis vel serum evasatum & congrumatum resolvatur, quod obtinere possumus per sudorifera coag. umatum sanguinem resolventia, observando simul, ut si suspicio sit partis, præsertim internæ, per Contusionem læsæ, nunc blandè dissolventia, nunc blanda diuretica ad ungantur, sanguinem grumosum per dicta loca optimè evacuantia. Sin saltem in externis partibus hæreat sanguis, sufficiunt diaphoretica, sanguinis circulum restituentia & factam Contusionem corrigentia: præ aliis hîc conducit lap. scissilis Anglicus, seu Irlandiæ, Ocul. canc. assumti, item carbones tiliæ in vino propinati, pulvis contra casum, mumia, sperm. ceti. Sic & conducunt omnia salia volatilia, imprimis liquor C. C. succin. c Essent. viperin. euporistum nobis remedium Salia enim hæc volatilia sunt genuina præsidia pro circulo lymphæ & sanguinis redintegrando, pro vigore conservando, diaphoretica enim hæc serum ichorescens eliminant, ut viscosum, torpidum, stagnans volatilisetur & rarefiat, per poros hinc quà nervorum ipsorum, quà glandularum subcutanearum quasi filtretur, facto tecto servato cursu succorum. Hæc dico non affluxum ad partem affectam arcent, ut vulgò dicunt, sed acidum coagulatorem corrigunt, in quem finem exhibemus pulverem ad casum, cum Bezoardico & Cinnabarinis, ne cerebri alveos gravet amplius lympha, sed magis explicita nitore suo splendeat, spiritusque hinc anteà sopiti, corrigantur & resurgant. Laudamus & in eum finem spiritum ♃i compositum, spiritum theriacalem camph. Liquorem eboris succinat. &c. Essentiam traumaticam cum bezoardica mixtam.

Secundæ indicationi ut satisfaciamus, diuretica usurpanda sunt, ex quorum classe eligamus illa, quæ lympham corrigunt, ejusque ichorescentiam prohibent, & sæpe ad urinarias vias divertendo sic arcent magis, ne febris accendatur vel foveatur. in quem scopum succinata, acidula nitrosa & temperata huc faciunt. Sequens pulvis non erit contemnendus.

D 2 ℞. Ocul.

temperata vulneri imponenda, qualia sunt terebinthina, mel. ros. gummi elemi, thus, mastix, aloës, myrrha, vitell. ovi, cera, Balsamus de Peru, Ol. ovor. Hyperici. Præ aliis conducet sequens balsamus, qui valde acidum temperat.

℞. *Terebinth. Cypr.* ℥j.
Ol. Hyperic.
Mell. comm aa. ℥ß.
Myrrh. ʒß.

Liquescant simul, interim Gumm. elemi liquescat seorsim, & add. pro justa consistentia ol. ceræ parum: dein fascia non more veterum, sed tantummodò sudarium concinnè applicetur vulneri. Cavendum ab omnibus pinguibus, quia ea particulis suis ramosis poros cranii tubulos obstruunt, atque efficiunt, ut humores stagnent ac acescant, & cranii salem volatilem corrumpant, sicque cariem cranii inducant; sic & ab adstringentibus abstinendum, ne sanguinis aliorumque humorum circulatio impediatur, quæ in inflammatione potius promoveri, quàm sisti debet. Hoc enim asterisco notandum, quod capitis vulnera non nimis citò sunt consolidanda, sed prius variis sanguis optimè exhauriendus est, & dein vulnus implendum optimo digestivo, & dum vulnus religetur, admoveatur semper vas aliquod Capiti carbonibus vivis impletum, eum scil. in finem, ut frigus ambientis aeris aliquatenus temperaret, acidum sc. illud aeris nitrosum.

Sæpe etiam necessitas efflagitat, ut vulnus à Chirurgo dilatetur, hinc videndum, num crucialis carnis incisio aut alia melior sit.

Ad succorum restagnationem gangrænam comminantem impediendam, & ad circulationem partis vulneratæ nativam conservandam sequens cataplasma applicari potest.

℞. *Herb. beton.*
scord.
rut.
absinth. aa. Mj.
farin. sem. lini,
fabar.
flor. Camomill. aa. ℥iß.

Coq. parum in vino & applic. tepidè; quo cataplasmate gravissima vulnera curari poterunt. Hìc & conveniunt olea balsamica, salia volatilia oleosa temperata, talia enim acidum pericranio molestum corrigunt, & naturalem cursum succorum conservant, & ulteriorem corruptionem præservando sanationem vulnerum promovent, talia sunt jam dicta, balsam. Peruv. &c. cave tamen, ceu dictum, ab oleis pinguibus, quæ in se habent acidum satis potens, & quæ sunt inimica vulneribus ob unctuositatem poros oblinentem; nec applicentur acria volatilia, detergentia aut mundificantia dicta, ea enim consumunt nutrimentum balsamicum, & dolorem inferunt maximum, præsertim ubi simul pericranium, membrana illa nervea, sit læsa, in quibus partibus semper deprehenditur acor magis intensus, subtilior & penetrantior, quàm in sanguineis; major enim sordium copia in vulneribus membranosarum partium solet observari. Notandum hic quoque Chirurgis, ne sæpius mutent medicamina, ne sanguis & humores circulantes plus turbentur.

Internè ad acidum vulneris contemperandum conducunt omnia, quæ alcali occulto temperato constant, & acida quæcunque aut in stomacho & primis viis, aut in ipso vulnere corrigunt, præprimis in capitis vulneribus oculi canc. cum cinnab. nat. mariati, & sæpius exhibiti, nec negligantur potiones vulnerariæ dictæ, de quibus omnibus & symptomatum curatione, vide in capite de Vulneribus in genere.

CAPUT IV.

De Cranii Depressione, Fracturâ simplici, & cum meningum & cerebri læsione.

§. 1.

IN præcedenti capite egimus de Vulneribus Capitis, ad quæ pertinet Cranii depressio & fractura, de quibus pauca hìc tractaturi sumus. *Definiuntur* Fracturæ Cranii, solutiones continui ossium calvariæ. Quoniam verò fracturæ hæ non eodem modo infliguntur, differunt, cùm ratione instrumenti lædentis, tùm respectu solutæ partis. Cranium quasi parva galea dicitur, aliis Calva, nonnullis Calvaria, & est os capitis crassum, rarum, duabus lamellis vel tabellis adornatum, ossibus septem compactum, suturisque veris tribus, Coronali, Lambdoide & Sagittali distinctum, cerebrum contingens, atque utramque meningem continens. Hujus Cranii fracturarum nonnulli Auctores quinque referunt species, prima ipsis dicitur Contusio Cranii, 2. Rima, 3. Sedes teli, 4. Impressio, seu Introcessio, seu Depressio, 5. Contrafissura. Ex illis tres priores dicuntur simplices. Hìc notandum, quòd omnes Scriptores Chirurgici in describendis his affectibus nimis liberales sint, & quod unico folio comprehendere possunt, eo sæpe viginti commaculant: ad quid enim inserviunt ejusmodi imposita nomina?

Fractura quid?

Earum species.

Contusio Cranii describi potest, quòd sit solutio continui ossium Cranii, juxta minimas particulas solutas, per osseæ compressionem substantiæ, quæ vix ad sensum patet. Hæc contusio potest esse vel in superficie, vel per primam vel utramque tabellam, tum ratione loci in osse frontis, occipitis, parietalibus atque petrosis, in planitie ossis vel suturâ.

Contusio Cranii quid?

Rima dicitur vulgò, cùm percutitur os cranii & ob duritiem non cedit, sicque rimam contrahit, fiuntque hæ rimæ vel rectæ, vel partim curvæ, vel latæ, vel angustæ & stellæ instar, longæ vel breves, uno in osse, vel ab uno in aliud per suturam transeuntes, vel fiunt in unâ, vel in utraque lamella, quædam verò manifestæ in superio-

Rima quid

perioře, aliæ occultæ in inferiore, quædam verò inconſpicuæ ſunt & manifeſtantur arte.

Sedes teli. *Sedes teli* eſt cranii ſolutio continui ſecundùm longitudinem, latitudinem & profunditatem teli vel inſtrumenti lædentis, oſſibus in ſuâ ipſorum naturâ manentibus. Ad hanc ſpeciem refertur *Succiſio* (**Succiſio.**) ità dicta, cùm ſucciſum ità ſit os, ut adhuc hæreat aliquâ parte oſſi ſano; item dicitur *Reſciſſio* (**Reſciſſio.**), cum penitus oſſis fragmentum decidit.

Depreſſio. *Depreſſio* vel *Impreſſio* propriè eſt inſtrumenti ferientis ergò depresſio verſus inferiora;& cranii represſio non aliter ſe habet quàm ſtannea aut plumbea vaſa, quæ caſu vel concusſione intus cedunt depriminturque. In ſenioribus ferè ſemper fit cum fiſſurâ & contuſione, quia in ipſis cranium durum, facilè ſcisſile & aridum eſt, in junioribus ferè absque his fieri poteſt, fit tamen ſæpe cum fragmento pungente membranam de qua depresſione cranii vide Dn Stalpart. p. m. 28.

Elevatio & Concameratio. Quidam & aliam ſpeciem addunt, *Elevationem* ſcil. quæ & aliis *Concameratio* dicitur, fitque extrahendo inſtrumentum feriens, quo læſus fuerat æger, quæ ſpecies tamen admodùm rara eſt.

Contrafiſſura. *Contrafiſſura* verò ea dicitur, cùm cranium aliâ parte rumpitur, quàm ubi percuſſum eſt, de quâ & Auctores tres numerant differentias. Prima eſt, quando fit in oppoſitâ parte, videlicet cùm os occipitale percutitur, & frontale rumpitur; aut cùm dextrum bregmatis os læditur, ſiniſtrumque frangitur. 2. Cùm dextra pars afficitur, & ſiniſtra ejusdem oſſis rimam accipit. 3. Cùm ſuperior lamina affligitur & inferior rimas agit: quam contrafiſſuram adhuc in dubium vocant Auctores. Sed miror veterum induſtriam in excogitandis inutilibus nominibus, qui ipſam rem neglexerunt, cùm de contrafiſſura non amplius ſit dubitandum, quod non ita pridem in milite obſervavi, ſed & Collega meus D. D. Angelocrator vidit in aliis, qui ſequens mihi communicavit exemplum: militi cuidam ex ictu fruſtum cranii in ſumma capitis parte ſeparabatur inſtar vaſis, (German. eine Schaal) quo vaſe dein miles reſtitutus utebatur pro ordinario ſuo vaſe ad bibendum. Contrafiſſuram etiam indicat C. Blankardus in Anat. Pract. Obſ. 53.

Diagnoſis. §. 2. Quoniam Medicus curam non aggreditur, priusquam cognoverit quæ curanda ſint, de *Signis* ergò agendum eſt. Signa verò ſolutionis continui in noſtro ſubjecto latent ſæpe in profundo puteo demerſa, & non aliter, quàm mentis acumine ſunt eruenda. Ante omnia ergò ſcrutandum eſt, an & quando perpeſſum eſt cranium. An paſſum ſit, patet ex eo, ſi in vulnere capilli reperiantur reſecti, ſignum enim eſt, ſolutionem perveniſſe usque ad os. 2. Si os conſpici poſſit. 3. Si ſpecillo durities oſſis percipiatur, ac ſonus audiatur, quæ tamen accuratè obſervari nequeunt.

Oſſe non detecto, & inſtrumento obtuſo ſauciato, ſi digitis prematur cutis, & inæqualitas denotetur, ſignum eſt, os injuriam paſſum eſſe. Hiſce perpenſis paucis videamus, quomodo certiores fieri poſſumus, ubi neque capilli ſunt reſecti, aut inæqualitas animadvertitur; hìc interrogandus æger, an oculi caligarint, aut num vertiginem patiatur, num quoque valdè doleat caput? Si omnia hæc affirmat, & accesſit injuria illa externa, h. e. ſi percuſſus fuerit inſtrumento contundente, magnâ vi & impetu nudo capite, de Contuſione oſſis ſuſpicamur; poſtmodum ſi in ægro cranium depreſſum videatur, & is dolorem ſentiat magis verſus interiora, id eſt, cerebrum, ſignum eſſe poteſt, fragmentum aliquod de interiori lamellâ abruptum eſſe pungens duram ac piam matrem, quod adhuc magis apparet, ſi ſtupor & apoplexia poſteà ſupervenıunt, imò Epielpſia, quâ defunctus eſt civis Limburgenſis, feſtucam talem poſt mortem cerebro inhærentem relinquens. Sic hoc in affectu ſæpe adeſſe ſolet ſopor, & læditur ſæpius ratio & loquela.

In Depresſione detegatur os per factam crucialem ſectionem, quo detecto facillimè cognoſcitur impresſio, tam ad inferiora, quàm ad ſuperiora.

Porrò reliqua ſigna probabilia ac rationalia fracti cranii à patiente deſumuntur, ſi ab ictu, aut ex alto in durum præceps deciderit, & per temporis aliquod intervallum ab ictu, caſu vel occurſu ſine voce, viſu, auditu permanſerit, qualia ſymptomata nuper obſervavi in milite, cujus cranium gladii ictu ità fuerat percuſſum, ut non tantùm meninges, ſed & ipſum cerebrum conſpici potuerit, quare obſervavi in hoc milite non tantùm motum in arteriis, ſed tota ſubſtantia cerebri videbatur ſe commovere, qui optimè tractabatur à Chirurgo Hanovienſi *VVedling* dicto, ipſum in decimum diem etiam conſervante, aderant vomitus, nec de capitis ſed ventriculi dolore conquerebatur; decimo die manè viſitabamus hunc ægrum, & reperiebamus ipſum in terrâ, & horribili adſpectu cernebamus ſubſtantiam ipſius cerebri hinc inde ad parietes hærentem, cerebri enim ſubſtantiam nobis præſentibus & invitis ſibi ipſi ex capite depromebat & projiciebat, ſoporoſus demum undecimo defunctus eſt die, & quod mirum eſt, miles hic poſt acceptum vulnus milliare pedibus emenſus eſt, non deligatus niſi linteo, (Schnuptuch /) & nunquam deliravit, quod alias ſignum verum eſt fracturæ cranii, ubi ſimul meninges læſæ fuerint. Alium novi, aurigam Hanovienſem, qui de curru in terram decidit abſque vulnere vel inſigni contuſione, ſed ſtatim delirare incipiebat, ob ætatem nimis provectam, annum enim ſexageſimum excurrebat, nullum trepanum admiſit, & ſexto die mortuus eſt, poſt apertionem invenimus cerebrum totum ſphacelatum cum fiſſurâ cranii.

Medici etiam eſt inquirere inſtrumenta, num fuerint magna, dura, mollia, gravia acuta, rotunda aut obtuſa. Si magna & vires vulnerantis multæ, læſionem magnam indicant; cùm dura ſunt, quibus læditur, aut incidit magno impetu, fracturam cranii eſſe magnam denotant; ſi ſunt gravia, rotunda, obtuſa, ſignificant ſimul adeſſe magnam contuſionem, fracturam vel impresſionem. Sic etiam Medici eſt perſcrutari, num inſtrumenta lædentia recto tramite in caput impulſa, vel ex obliquo. Si recto ductu, magna vi, ſignum eſt fracturæ. Ex arte ſequens ſumatur ſignum: ponatur ferula ſub utraque parte maxillæ, manducando eo loci, quo ruptura latet, dolorem & quaſi ſtrepitum percipiet patiens; ratio eſt, quia cranium globi ſimile formatum, dum muſculi temporales huic

firmusſi-

firmissimè adhærent, & in manducatione abbreviantur, distractionem patitur; quo fractura illis propior musculis, eo certius experimentum. Vel detur patienti clavis, ut eum dentibus fortiter admordeat, vel dentes cum eo parùm pulsentur, si inde dolor oritur in parte, in quâ ictus accidit, denotat fissuram cranii adesse. *Paraus* & *Hoferus* dant ægro extremitatem chordæ musicæ vel fili sericei dentibus apprehendendam, cujus alteram extremitatem capit Chirurgus, illudque extendit instar chordæ, & tunc filum illud vibrat, ut fiat motus tremulus in illo filo, ut sonum edat, ab eâ vibratione si sentiatur dolor, significat hoc cranii fissuram adesse, quæ omnia signa sæpius fallacia reperi. Ante omnia ergò in vulneribus capitis perpendendum, an post ictum, vel plagam, vel lapsum patiens in animi deliquium incidat, an vomuerit, an mens ipsi constiterit, quæ symptomata denotant sanguinem aut in cerebro, aut in meningibus esse evasatum. Si quoque febris & deliria absunt, significat sanguinem nondum esse turbatum nec inflammatum cerebrum.

Tandem de Contrafissurâ lis inter Medicos & Chirurgos est; nonnulli negant talem dari rimam, alii verò affirmant, nos experientiâ instructi eam statuimus, ceu superius diximus, existimamus tamen illam facilius posse in adultioribus fieri, ubi ossa fuerint sicca & dura, & inter sese firmissimè compacta & connexa, hanc tamen certè non cognosci posse credimus, nisi hariolari velimus ex responsione ægri percussi, dicentis, ipsi visum esse, quòd alio loco rumpebatur cranium, quàm ubi percutiebatur; deinde ex dolore, mollitie, tumore in loco contrafissuræ, & manducatione, si ibidem dolorem sentiat; nullum tamen horum certum esse cum *Hippocrate* statuimus.

Causa secundùm Galenicos. §. 3. *Causæ* secundùm *Galenicos* sunt telum durum & ictus vehemens, tum ipsa habilitas ossis, ratione cujus alterum altero facilius diffringi aut retrocedere potest, crassius enim majorem præbet renisum, quam tenuius, durum quàm molle, solidum quàm duplicatum, aut suturis dotatum, multa carne obtectum, quàm pauca; ita os illud calvariæ, quod frontem inter & verticem est, tenuissimum & infirmissimum, paucâ admodum & tenui carne obtectum, præ aliis obnoxium videtur fracturis, fissuris aut retrocessionibus, & homo eâ in parte calvariæ læsus majoribus subjacet periculis, & difficilius curatur. Post hoc, os temporum quoque infirmissimum est, tum ob commissuram maxillæ cum eo, tum quatenus & majori venâ & arteriâ concomitatur. Os syncipitis aliis robustius tam facilè ab ictu, casu aut vulnere non læditur, & homo citius eâ parte vulneratus mortem evadit. Ratione etiam ætatis & temperamenti ossa variant, in infantibus, junioribus & fœmellis tenuiora sunt quàm in viris & senibus, in humidioribus, quàm in siccis. Proinde tenuiora facilius lædi posse concludunt, etiam à re non adeò durâ, aut vehementi percussione; dura autem non nisi à re valida vehementiori impetu illatâ.

Secundum Paracelsum. §. 4. *Paracelsus* similiter casum vel ictum agnoscit fracturarum harum causam, à quibus sæpe contingat, ut pelle, nervis & cerebro illæsis, sola ossa capitis rumpantur, quæ tamen per vulnera instrumento acuto facta, simul discindi posse nullatenus abnuit.

Helmontium, Willisium & Sylvium. §. 5. *Helmontius* easdem morborum horum causas admittit cum prioribus; uti & *Willisius* & *Sylvius* iisdem sine tergiversatione ulla adsentiuntur.

Cartesianos. §. 6. *Cartesiani* non minus causam remotiorem ponunt rem quandam externam duram, ictu vel casu capiti vehementius illatam, in mollioribus & junioribus citiùs depressionem, in senioribus autem & fortioribus fracturam inferentem, adeò ut ipsa ossis dispositio causæ proximioris vicem hic obeat, quæ ob filamenta, è quibus ossa cum reliquis corporis membris sunt composita, faciliùs modo uno findi volunt, quàm alio, aut oblique etiam frangi, cùm easdem adhuc fibras retineant, postquam induruerunt, quas habuerunt sub formâ membranarum & cartilaginum.

Ætiologia nostra. §. 7. Ex *nostrâ* sententiâ causæ sunt omnes externæ ad infortunium pertinentes, uti sunt ictus, casus, occursus, & quæcunque ad hæc tria referri possunt solventia Cranii continuum; hinc vel oritur apertio vasorum tum sanguineorum, tum lymphaticorum, & per consequens, sanguinis & lymphæ evasatio, quæ evasatæ portiones statim Microcosmetore suo destitutæ putrescere incipiunt, quare paucæ guttæ puris vel sanguinis sub cranio quàm celeriter hominem necare possunt; sic & varia externa ibidem per ictum vel plagam sub cranio inflicta, varia illa in fissuris cranii excitare possunt symptomata atrociora. In contrafissura ab illisione vehementi in cranium aër internus ita concutitur & adaugetur, ut aër cerebrum pervadens, nullibique exitum habens, vi per oppositam partem erumpat, & fissuram concitet.

Prognosis. §. 8. De *Prognosi* nunc aliquid addamus: ante omnia asterisco hic notandum, nullum capitis vulnus esse negligendum aut parvifaciendum, quia ex minimo vulnere maxima prodeunt symptomata, & sæpe per longum tempus sopita latent, prout sæpius observavi. Deinde, Fracturæ cranii sunt periculosissimæ, non tamen illas pronunciamus per se lethales. Symptomata accedentia, uti febris, delirium, vertigo, stupor, &c. periculum majus reddunt, imprimis si post aliquot dies demum accedunt, maximè cum horrore & frigore, exinde enim patet, cerebrum ac meninges aut cranium esse corruptum. Certiores reddimur, cum labia vulneris pallescunt, depressa fiunt, nigricant, flavescunt, generatio puris suppressâ aliquid si prodit, fœtidum olet, & aqueum & nigrum ichorem fundit vulnus. Ubi os denudatum nigrum conspicitur, pessimum est, & si delirium & vigiliæ ob inflammationem magnam & humorum stagnationem in cerebro accedant, lethale, imprimis si patiens cacochymicus sit, si sensus externi aboleantur, & motus peristalticus sistatur, ut nulla excrementa, tàm crassa, quàm tenuia, excernantur aut sponte effluant, mors instat, uti in iis, quibus in linguâ pustulæ oboriuntur, & qui desipientes fiunt, & motus accedunt convulsivi, de ipsorum salute actum esse absolutè pronunciamus.

Salutaria verò sunt signa, ubi hæc symptomata non accedunt, & in curatione pus laudabile prodit, & tandem incarnatio sicca cernitur.

Cura Diætetica. §. 8. Cura *Diætetica* consistit in legitimo usu sex rerum non-naturalium, in foro Medico hactenus receptarum; aër ergò sit bene temperatus, si non ex se, fiat arte, illud præprimis dum

vulnus

vulnus est detectum, notandum, ne subitam patiatur mutationem, præsertim ab aurâ frigidiore, ostiorum aut fenestrarum apertione. Deinde cavendum, ne lumen radiis suis recto tramite in ægrum incurrat.

Quod cibum attinet, victus sit tenuis primis diebus, posteà sit lautior & liberalior.

Dein ægrum quamvis mente sanum & compotem, quietum esse convenit. Quod somnum & vigilias concernit, patiens dormiat 7. aut 9. horarum spatio de nocte, si fieri potest. Sic & conducet semel aut bis de die alvum habere laxam.

Tranquillum esse animo, & sanationem exoptare patientis est, hæc si ordinaria dispositio negat, arte procuranda, tristitia & mœror absint, aliique animi affectus vehementiores, præ reliquis autem ira & excandescentia quævis.

Cura Pharmaceutica & Chirurgica secundum Galenicos.

§. 8. Jam ad ipsam *Curam Pharmaceuticam & Chirurgicam* transeamus, unde ægri plus levaminis sentiunt. *Galenici* in *Depressione* Cranii ad os tollendum utuntur lamina quadam ænea, aliquantum resima, & ea parte, qua membranam cerebri spectare debet, admodum lævi, ne illam lædat, sed potius defendat, quare & μηνιγγοφύλακα eam vocant, quæ ut ossi depresso commodè submittatur, ei aditum faciunt scalpro quodam acuto, adeò sollicitè & circumspectè adhibito, ut solummodò os loco convenienti discindatur, intacta & integra permanente membrana. Interdum cucurbitulam applicant loco depresso cum magna flamma & scarificatione, qua frequentius adhibita os depressum similiter attolli fuerunt experti.

Ut autem partium Cranii *fractarum* coalescentiam in infantibus, & accretionem per callum in ætate provectioribus promoveant, naturæ suæ succurrunt cum cibis succi crassioris, boni tamen & glutinantis, tum amovendo impedimenta agglutinationem istam irritam reddentia, adhibitis medicamentis siccantibus & detergentibus, pulvere nempe ex radicibus Iridis, Aristolochiæ, far. hord. fabar. thure, &c. vel emplastro quodam catagmatico, de Gratia Dei, Isis, vel simili. Si verò vel pars aliqua ossis fracti acuta membranam cerebri pungat, vel in osse fisso plurimum sanguinis hæreat, ea per trepanationem eximenda præcipiunt, de cujus administratione inferius, ubi nostram curandi rationem aperiemus, prolixiùs sumus discursuri.

Curatio secundum Paracelsum.

§. 10. *Paracelsus* etsi ferramenta & quævis instrumenta aliàs parvi faciat, cùm veræ Mumiæ permittat quodcumque naturæ contrarium elicere, ut natura ipsa fissuras & fracturas per se curet, in *Depressione* tamen Cranii concedit aliquando instrumentum aliquod concavum, quo os subsidens erigatur, maximè si cum fractura jam sit conjunctum; de novo autem instrumento fracturam in osse adhuc integro curationis gratia instituere tam facilè nemini suasurus. Quin ipsis in *Fracturis* tractandis præcipit, ne nimia Chirurgus se oneret cura, cùm vulneralibus medicamentis ritè adhibitis, & parte debitè ligatâ, postmodum quilibet viscus vel consolidæ nigræ, vel aristolochiæ rotundæ, vel serpentinæ rupturas optimè curet, manè & vesperi non adeò strictè superligatus, singulisque vicibus apertis ligaturis recens & calidus appositus. Accidentia, & inter illa inflammationem præcaveri posse statuit, si rupturæ istæ singulis diebus bis ligentur pannis mundissimis, & optimum instituatur regimen, admixtis, si sanguis intus fuerit coagulatus, purgantibus cibo & potui, parata decoctione hordei cum rhabarbaro, vel radicibus hirundinariæ & folliculis senæ, aut modica terebinthina, in cibis autem decocta mumia vel reupontica. Unguentum vulnerale hoc in casu valde conducens sequenti modo proponit:

℞. *Axung.*
Butyr. aa. ℔j.
Liquor. parthenionis,
Consolidæ aureæ
maj. aa. vertonem j.
Serpentariæ,
Plantag. aa. vertonem ß.
Omnia *commixta simul decoq. ad Unguenti formam. Huic adde*
Visci lumbricor. ℥v.
Medull. bovis ℥iij.
Mumiæ nostrat. ℥j.
Ceræ q. s.
Reduc in Unguenti formam.

Vel

℞. *Ceræ novæ* ℔j.
Sal parthenionis,
Mumiæ medullæ aa. ℥iij.
Liquefac igne, F. Emplastrum.

Curatio secundùm Helmontium.

§. 11. *Helmontius* meditationibus suis hac vice aliò distractus, & circa irritationes & excursiones Archei in ordinem componendas nimiùm occupatus, de operationibus Chirurgicis debitè administrandis non adeò est solicitus, cùm arcanis suis tantum fidat, ut omnes morbos superare valeant, nulla hujusmodi crudeli adhibita medicina, quare in quavis etiam fractura radicem symphyti & lapidem osteocollam omnibus istis præfert chirurgiis, cùm Archeus iisdem placatus & ad officium vocatus, ipsemet sanationem istarum fracturarum quovis artifice melius & accuratius perficiat.

Willisium.

§. 12. *Willisius* in *Depressione* curanda iis sententiâ suâ accedit, qui cucurbitulâ eandem restituere tentant, in graviore tamen trepanationem instituendam permittit illis, qui per experientiam necessariam sibi in ea conciliarunt encheiresin; sicuti & *Fracturam* curandam vult ossium fractorum ad invicem repositione, & particularum agglutinationem eorum impedientium remotione per eandem, si opus sit, trepanationem, &, ne sanguis extravasatus inflammationem pariat, instituta insuper venæsectione; postmodum quæ fracturam consolidare valeant, externa imponit emplastra vulneraria, ab aliis Autoribus jam indicata.

Sylvium.

§. 13. *Sylvius* præter istiusmodi à præcedentibus jam notata remedia, sua etiam in hisce affectibus adhibet salia volatilia, sanguinis congrumationem resolventia, & inde facilè exsurgentem inflammationem impedientia & corrigentia, in sananda tamen fractura à superiorum methodo observanda, ne passum quidem unum vel alterum secedere videtur.

Cartesianorum modus curandi Depressionem.

§. 14. *Cartesiani* in *Depressionis* curatione debitè instituenda advertunt differentiam inter simplicem in infantibus frequentius contingentem; & eam, quæ cum fractura conjungitur. Depressio simplex juxta illos, desiderat cranii partis recedentis elevationem, & sanguinis evasati & congrumati resolutionem.

Eleva-

Elevatur & reſtituitur os depreſſum tum emolliendo locum affectum externis fotibus aliquantum ſpirituoſis, ut lamella vel pars depreſſa flexilis reddatur, ex herb. beton. majoran. chærefol. verben. fol. roriſmarin. ſummit. abſynth. flor. camomill. ſalv. hyperic. ſem. aniſi, carvi, pulv. lumbric. far. ſem. fœnigr. fabar. & ſimil. in vino, vel lacte decoctis; tum alliciendo ſpiritus, ut ii fortius influendo cranium mollius repellant, & in formam priſtinam reponant, vel inſpergendo pulverem ex rad. ariſtol. rotund. valer. viſc. quern. tacamahac. ſuccin. vel imponendo emplaſtrum ex Gum. elemi & heder. vel etiam ſequens:

℞. *Lap. hæmatit. in pulv. redacti* ℥ß.
pumicis.
ſem. cumini.
ſummit. abſynth.
furfur. commun. aa. ʒij.
Ceræ novæ adhuc ſordidæ,
mell. commun. aa. ℥j.
M. ad ignem. F. ſ. a. Emplaſtrum.

Sin iſta imbecilliora reperiantur, applicant loco raſo cucurbitulam cum flamma, ut ita non modò alliciantur ſpiritus, ſed externæ etiam particulæ ſecundi elementi ex cucurbitula per flammam expulſæ, eamque ambientes cranii partem circa depreſſionem intus premant, & ita elevationem partis depreſſæ promoveant. Sanguis congrumatus ut reſolvatur, repoſcit ſpirituoſa, volatilia & poros aperientia, ſuperiùs in Contuſione jam notata, vel ſi diſcuti nequeat, per aperturam cranii eſt eximendus, & ſi ſuccus lacteus nutritius ei immiſtus ſuppurationem minetur, illa per debita medicamenta ex ſuperioribus itidem cognita, eſt promovenda.

Fracturam In *Fractura* operam adhibent, ut rectè dignoſcatur, vel diſſecando integram cutem, vel vulnus anguſtius dilatando. Quando verò nondum certi fieri poſſunt, attamen ſuſpicio de fractura adeſt, emplaſtrum ex cera citrina recenti, thure, ſantalo, farina fabar. & terebinth. capiti toti raſo imponunt, quod trium dierum ſpatio ſuper fractura, ſi qua adeſt, ſiccius & diminutum magis erit, quàm locis aliis. *Fiſſuram*, ſi opus ſit, aperiunt, ut noxia ejiciantur, & ſi ex fractura particulæ oſſeæ abruptæ meningi periculum moliantur, nec ſponte ejiciantur, & ſi ex fractura particulæ oſſeæ abruptæ meningi periculum moliantur, nec ſponte ejiciantur, quod tamen ſæpe fieri nórunt, ea per trepanationem ſtudiosè eximunt. Poſteà balſamicis ſuppurationem promovent, ſymptomata gravia per commoda remedia mitigant & avertunt. Si membrana cerebri, vel ipſum etiam cerebrum corrumpi appareat, foramini indunt mel roſaceum cum Balſ. Peruv. & guttul. aliquot. ol. ceræ & terebinth. illudque implent filamentis eidem balſamo intinctis. Confecto pure & vulnere ſufficienter mundato, ad fracturæ conſolidationem progrediuntur, impoſito ſequente vel alio emplaſtro conveniente.

℞. *Herb. beton. ſicc. & pulv.* ʒv.
Rad. Ariſtol. rotund. ʒiij.
Gum. elemi. ʒvj.
Tacamahac. ℥ß.
Maſtich. ʒj.
Ol. Hyperic. ℥iß.
Succ. beton. ʒj.
Ceræ citr. ℥ij.
M. F. ſuper. igne ſ. a. Emplaſtrum.

§. 15. Nos, ut curatio benè inſtituatur, recordemur ſimiliter differentias noſtrarum ſolutionum, nam aliter Contuſio, & diſſecta cutis, aliter ſi læſio ad pericranium & ad os ipſum pervenit, ſanatur. De Contuſione jam diximus priori capite. Ubi verò os paſſum eſt, quod ex ſignis præcedentibus ritè examinatis patet, capilli abradendi ſunt, vulnus ſi adſit, lege artis curetur. Explorato ergò probè vulneri, quum ſimplex ſit citra ullam cranii fracturam, cum Contuſione tamen inſigni, duplici ſolet ſuccurri modo, vel ſtuppa cannabina albumine ovorum imbuta replendo hiatum, ad hujus aliquam deductionem, ſiſtendam hæmorrhagiam, & arcendum humorum effluxum, quem in finem pulvis ſtegnotico-cephalicus ſtuppæ jam dictæ inſpergi poteſt, & quidem ſequens: *Noſtra modo his huce medendi methodum.*

℞. *Pulv. fl. balauſt.*
ſpic. Indic. aa. ʒj.
Succin.
Maſtich. aa. ℥ß.
Amyl. ʒj.
M. Dentur pro uſu.

Vel deterſo prius ſanguine Empl. de Beton. Stict. Croll. de Gumm. Heder. vel Opoteldoch imponi poteſt, partes etiam vicinæ ad defenſionem majorem illini poſſunt ol. roſac. Myrtin. Caſtor. &c. Pars quoque læſa aſſiduè fovenda ob membranoſas partes & ſpiritus refocillandos, imprimis verò ad humores extravaſatos diſcutiendos, ut ſibi vias inveniente recipiantur in vaſa, mittantur in loca excretioni dicata, atque ſic exhalent, adeoque in ichorem purulentum non faceſſant; ad acidum imprimis temperandum, fomenta parari poſſunt ex herbis cephalicis c. vino coctis & ſacculo incluſis, ſingulis horis alternandis, faſcia deſuper poſita, ut ritè hæc contineantur, imprimis ille fotus hic conducet, cujus mentionem in præcedenti fecimus capite. Cumque in vulneribus cum Contuſione ſanguis extravaſetur, qui non in pus abit, ſed ſerum è poris ichoreſcens, una cum diſruptis fibrillis in pus tranſit, hinc etiam ad conſolidationem vulneris aptandum eſt *digeſtivum*, quantum quidem partis conſtitutio admittit, quo nomine Unguentum digeſtivum ordinarium ex terebinth. ▽ beton. lota, & vitello ovi tanquam baſi, parari poteſt, additis pro re nata thuris, maſtich. ac myrrhæ portionibus pauculis, cum gr. j. vel altero Camphoræ, linteis conceptis cranio ſubſtratis applicandum, quod mirificè acidum temperat, hinc Chirurgis ſolenne eſſe ſolet.

Tecemus hic ſplenia pro faſciatione ſublevanda, neque opus eſt ſeorſim mundato ulceri adhibere *ſarcotica*, ſatis eſt debite ſuccum nerveum ſtaminibus fibroſis circulationi ſuccorum ſuccurrere, interventu liquoris nutritii partem divulſam reunire, ut ita, fibris coarctatis, coalitus perfectus fiat, & cicatriſatione demum vulnus ſigilletur tempore legitimo Cerato vel Emplaſtro noſtro Divino, ob vires egregias ita dicto.

Occaſio ſi præſens eſſet, & vires ægri permitterent, ſecandam eſſe venam dicunt, ſed quo, quæſo, ſucceſſu? dein enema exhibendum præcipiunt; nam ſæpe oboritur motus periſtalticus inverſus à vomitu, (qui etiam recenſetur inter ſigna ſi non fracti cranii, ſaltem concuſſionis cerebri,) & ſic alvus redditur adſtrictior; peſſimum

est, hoc in affectu habere alvum adstrictam, exinde enim sæpe inflammationes cerebri aliaque mala exsurgere solent; admonent autem alvum lenientia Gasteranacem, hoc est, spiritus in intestinis existentes, sui officii; possunt ergò in robustioribus ea exhiberi, & in delicatioribus Enemata optimè exequentur idem, meatus lævigando, scybala stagnantia provocando. Horum effectum citiorem, præter levamen capitis, non modò alvus, sed & vesica exigit, ob vicinitatis, & texturæ consensum stimulanda; ut glandes & suppositoria cùm officinalia, tùm usualia domestica non tangamus.

Effluxione humorum sedatâ & prohibitâ, sequenti die incidere cutim & detergere os convenit. Inciditur cutis trigonâ vel tetragonâ sectione. Sectio trigona sive triangularis est, cùm ab uno puncto tres exeunt striæ. Tetragona, cùm duæ scissuræ sese mutuò intersecant; ita ut ex trigona tria, ex tetragona quatuor prodeant labia: sed lex hæc non accuratè observanda, sed Chirurgi industriæ committatur sectio. In sectione verò ritè animadvertendum est, quòd semper incipiendum sit à parte inferiori, nam à superiore parte si incidatur, sæpe hæmorrhagia chirurgiæ est impedimento: incisio fiat novaculæ mucrone, circa manubrium & aciem linteo ità convolutæ, ut nil nisi mucro appareat, premente manu, si unà cum cute inciditur pericranium, diligens & attentus Chirurgus esse debet, ne secando & premendo, si os fortè valde ruptum, duram lædat meningem.

Si malum verò intensius est, & ex omnibus symptomatibus perspici potest, ægrum absque apertione cranii curari non posse, imprimis si fissura jam innotuerit, quæ etiam cognosci solet ex imposito cataplasmate, ex farinâ fabar. capite raso, hoc ubi non sunt fracturæ, exsiccatur, secundùm ductum verò fissuræ non exsiccatur; similiter ex dolore, quando æger nucleum cerasorum dentibus frangat.

Trepanatio quando instituenda. Igitur ad Trepanationem accedendum esse existimo, haud inscius, esse anceps & periculosum remedium, sæpiusque mortem comitem sibi adsciscere, attamen salutarem effectum quandoque præstare potest, si tempestivè & causâ benè cognitâ, viribus ægri suadentibus, celebratur. Non verò hìc audaces imitandos censeo Medicos seu Chirurgos, qui statim ad hoc anceps confugiunt remedium, absque notitiâ causæ, cùm sanguinis congrumati portiunculam educere volunt, quod tamen fomentis primis diebus calidè sæpe applicatis obtinere possint. Illam proinde non nimis cito adhibendam suademus, nisi certissimum adsit indicium de magnâ evasati sanguinis vel puris quantitate, sub cranio latente, & nullo alio modo, nisi per hoc remedium eximenda, nec hanc toties repetendam esse ac narrant de Philippo Nassâvio, qui trepanationem à Chirurgo Chadborn vigesies septies sustinuit: vid. histor. apud Dn. Stalpart. Observ. var. 8. aut quando instrumentum feriens, aut aliqua ejus portio sub eo remanserit; sic nuper cuspidem hastæ in cranium ad duram matrem immissam Limburgi ope trepani extractam observavi; sic & Viennæ globulum plumbeum cum restitutione ægri exemtum vidi ope hujus Trepanationis remedii; fragmentum de interiori tabula abruptum cerebrum pungens exemit *VVedling* Chirurgus ille Hanoviensis. Hæc & alia non aliter possunt discuti nec eximi, quàm ope hujus remedii: quapropter Trepanatio hæc minimè aut contemnenda, aut prorsus negligenda, & è foro Chirurgico releganda, cùm juxta *Celsi* præceptum, ***anceps præstet, quàm plane nullum experiri remedium.*** Trepanatio hæc in quibusdam locis maritimis, v. gr. in Bretagne prope Vitry, in locis maritimis Galliæ, adeò vulgaris est, ut levi de momento illam instituant, ex. gr. in diuturno capitis dolore, hemicraniâ, &c. & quacumque plaga levi, & ex centum qui curam hanc sustinuère, ne unus moritur, hinc rustici ibidem malunt capite vulnerari, quàm aliis in locis, quia faciliùs possunt curari, circa alias partes vulnera facta non adeò facilè curari solent. E contra Parisiis, vel locis proximioribus Champagne, &c. non feliciter instituitur Trepanatio, nam omnes ferè moriuntur, hinc mihi persuadeo, quòd non in aëre cardo hujus rei vertatur, sed quòd Parisiis cautiùs mercentur, & in ferè desperatis instituant, illi verò in robustioribus leviter afflictis. Sæpe tamen ipsam frustrà applicari, ex sequenti patebit casu. Filia 20. annorum equitis Castelani de scalâ in terram ruit in occiput, nulla apparebat contusio, nullus tumor, tertio die delirare incipit, dein sopor succedit: Chirurgus noster castrensis expertissimus *D. Christianus Hoffmann* depressionem calvariæ suspicatus est, & omni ope ipsam elevare annititur, sed frustrà, sexto die moritur, cranium aperiebatur & circa suturam lambdoideam inveniebatur fissura, & infra duram & piam matrem intra falcem reperiebantur 3. vel 4 cochlearia plena evasati sanguinis, quò impossibile erat penetrare, & sanguinem tunc evasatum eximere. Sic & nuper aliam aperiebamus, ubi in cerebro circa ossa temporum maxima sanguinis evasati copia inveniebatur; quid ergò in his casibus profuisset Trepanatio? Hinc magis æstimarem præter fotus externos, injectiones in cerebrum per nares, in quem finem sæpe felici cum successu & absque Trepanatione sequenti liquore plures restitui possunt.

℞. *Aq. Veron.*
Spir. vin. parum,
Tinct. Castor.
M. pro injectione.

Sic &, quod notandum, si in venam cruralem animalis cum syphone insles halitum, statim animal morietur, & si post mortem aperias abdomen, spectabis interna jucundo cum spectaculo sanguine rubicundissimo distenta minima vasa sanguifera capillaria. Infuso certo liquore acido in hanc venam, omnis sanguis in vasis erit instar sanguinis cocti duri, quod in secandis cadaveribus tibi certè erit arcanum, nec facilè propalandum.

Finis trepanationis est, ut sanguis extravasatus, nec exitum inveniens, educatur, sanies & pus collectum evocetur, & consequenter utrobique putrefactio meningum, ipsiusque cerebri substantiæ futura præcaveatur, dura meninx à dolore intenso, ac inflammatione ex super incumbentis ossis vel alius instrumenti ferientis particulâ distractâ & pungente metuendâ vindicetur: & præprimis considerandum est antequam ad hanc accedamus trepanationem, quomodo os læsum sit, *Quare Trepanatio instituatur.*

sit, si nihil passum videatur, instilletur atramentum tenue, tegaturque linteo triangulari vel quadrangulari, prout incisio erit, oleo parum madefacto, maneat 5. vel 6. horis tectum, posteà denudetur & leviter detergatur, si rima aut contusio adsit, tepentiemus atramentum imbibitum ab illis, abradatur donec nigredo deleatur, aut ad secundam laminam pervenerit, tuncque perforandum est. Ubi verò fissura cranii ampla & dehiscens apparet, atque materia purulenta in qualitate requisitâ effluit, trepanatione non opus est. Jam verò si in fracturâ cranii rima non adsit patens, nec abunde detur exitus saniei, quæ cottidie magis magisque congeritur & accumulatur, periculosissima secum ducit symptomata mortem subsecuturam minantia, tunc omninò os excidere & perforare oportet, nisi syphone exsugi possit, quo & plures Chirurgi uti solent.

Sed difficile est cognoscere, adesse timam cranii, in iis casibus, ubi læso cranio integumenta exteriora contusa, non verò disrupta aut dilacerata sunt, adeoque ad ipsam fissuram oculis penetrare non licet, quod tamen aliquatenus conjicitur ex tinnitu aurium, vomitu, vertigine, oculorum caligine & febre, quæ si quarto die, ut plurimum tempore æstivo evenit, ingravescant & exacerbentur, fissuram penetrantem adesse indicant, de quibus in signis superius egimus.

Trepanum quibus partibus constet. Instrumentum Trepanum dictum constat ex duabus partibus, *ima*, quæ vertitur, & *superiore*, quæ vertit. Ima quæ vertitur, *modiolus*, est ferramentum cavum teres, imis oris serratum, quatuor lateretenus exhibens prominentias aliformes acutas, inferius depressas, mox diductas; illi si intus per trochleam adaptatus fuerit clavus tenuis ferreus in accumen desinens, trepanum *mas*, si hoc caruerit, *fœmina*, clarioris distinctionis ergò dicitur. Superior illa pars, quæ vertit, est terebræ manubriolum in modum vulgaris formatum, in quod modiolus intruditur; quare in istius confectione non aliud evitandum, nisi nimia moles, pondere modiolum aliàs fortiùs depressura. Norimbergenses hodie hoc instrumentum affabrè nôrunt fabricare. Figuras qui desiderat, illas *in Ephem. Germ.* apud *Fabr. ab Aquapend. & Scultet. Chir.* eleganter expressas cernet.

Trepanatio quomodo perficiatur. Ipsa operatio hodie sequenti modo celebratur, & quidem hisce in oris, cui operationi sæpe adstiti: Removetur primum omnium ab osse terebrando pericranium, ne id dolore cum insequente inflammatione afficiatur; mox si necessitas jusserit, labia vulneris dilatantur, ne ab instrumento tacta sanguinem fundant, aut doleant, sed modiolus commodè in gyrum circumduci ac volvi possit. Operienda autem sunt, abjectâ omni cunctatione, labia illa vulneris diducta linteolis calidis vel siccis, vel in vino rubro expressis, quæ Galli siccis præferunt, ad aëris frigus ambiens arcendum, aliaque symptomata præcavenda. Posteà in manus sumitur modiolus major vel minor, pro usus necessitate urgente, isque primò *mas* loco convenienti, h. e. decliviori, ut viam paratam sanguis evasatus vel materia purulenta promtiùs sequatur, apponitur, & sinistrâ manu leniter in situ firmatur, dextrâ manubriolum tenente circumducitur, eousque, donec vestigium manubrioli in osse leviter excavatum sit; tunc remoto clavo medio, nempe trepano mare, fœmina sola rursus vestigio impresso inseritur & circumvolvitur. Interim pro scobis osseæ abscedentis copiâ modiolus quandoque attollitur, itemque planè exseritur, & vel oleo rosaceo inungitur, quo expeditiùs circumgyretur & scobes decidant, sic enim qui fabrilia opera tractant, serras suas lardo vel alio unguine illinere solent. Inter agendum & aquæ rosaceæ quidam immergendum esse statuunt modiolum, ne vel attritu nimiùm incalescat, dura enim & solida omnia si rapidiùs circumferantur, incalescunt; aquosa verò & frigida, tanquam in omnibus affectibus ossium & nervorum inimica, potiùs omittenda esse putamus. Sic & os, quod modiolus attigerit, vel aër afflavit, squamas semper remittit, ad quam desquamationem celeriùs promovendam adspergi solent pulveres ex bryonia, Ir. Illyr. aristoloch. &c. nec vi squamæ hæ detrahendæ sunt.

Quamprimùm ità perforata fuerit lamina cranii prima, & ad meditullium perventum, statim sanguineæ exstillabunt guttulæ, quibus perspectis cautè mercandum est, ac leniter adigendus modiolus, nam post meditullium sese offert altera lamina vitrea tenuis, magnâ ergò cum circumspectione modiolus circumrotari debet, donec osseam portionem, quia vacillare incipit, vel non renititur, ferè excisam persentiamus, tunc enim vecte exiguo inter labia excisi ossis immisso, & aliquantulum illo dimoto, frustulum osseum volsellâ arreptum aufertur, ac asperitas orarum ossearum instrumento lenticulari lævigatur, & quæ subsint asperitates, quæ meninges, dum ad cerebri motum attolluntur, lædere & pungere possunt, accuratè detrahendæ sunt. Operatio hæc cum trepano nunquam supra ipsas suturas instituatur, ob imminens lethale periculum, quod duræ meningi ibidem cranio adhærenti, inducitur. Quod si verò accidat, ut fissura ex ictu vehementiori facta, per mediam suturam sagittalem tendat; hinc non in uno, sed utroque latere cranium excavandum esse Itali docent Chirurgi, ut ex utroque latere pus vel sanguis corruptus melius effluere possit; quod verò, meo judicio, periculo non vacat.

Exemta itaque ope Volsellæ portiunculâ osseâ trepanum separatâ, orisque foraminis facti circumrasis & instrumento lenticulari lævigatis, cum cautione id quod intus latet eximendum, sanies vel sanguis purulentus aliquantulum effluere permittitur, nisi is sponte egrediatur. patiens, ubi vires & sensus hoc permiserint, jubetur naribus labiisque compressis buccas fortiter inflare, hoc enim conatu meninx dura nonnihil elevatur, & sic puri exitus magis patet. Postmodum duræ meningi prospicere debemus, impediendo scil. aëris exteriùs ambientis accessum, & eam ab acrimonia purulenta ac inflammatione vindicando per medicamenta acidum absorbentia: quare post factam Trepanationem admovendi sunt plumaceoli subtilissimè cultro ex linteo derasi, (gossypium enim partes rigidiores habet,) ad imbuendum & siccandum saniem & ichores: dura meninx si aliquam ostendit materiam collectam, ut pus aut cruorem, instilletur gutta una aut altera sequentis liquoris, ut acidum illud corrosivum temperetur.

℞. *Aq. Hungar.* ℥j.
Mell. rosar. ℥ß.
Theriac. ʒiß.
Myrrh.
Aloës aa. ℈j.
M.

In os cranii pulvis aspergitur, qui vim habet acidum acre corrigendi, ut myrrh. aloës, mastich. sarcocoll. herb. sabin. rad. irid. &c. olea enim ob acrimoniam potiùs omittenda esse existimo. Ubi labia & os conjunguntur, applicandæ sunt turundæ leviter sequente digestivo illinendæ, & ex lana confectæ.

℞. *Vitell. ov.* No. 3.
Croci ℈ß.
M.

In nulla præsente aut sequente inflammatione, Emplastrum de betonica convenit. Porrò omnia comprehenduntur ista ligatura à Sculteto descripta, habente octo labia, duo ligantur in nucha, sub mento reliqua. His tamdiu utendum, donec pure absumto periculum inflammationis cessaverit, & omnia ad unguem sint sicca, quod in aliis citiùs, in aliis tardiùs contingit. Tandem ad Sarcotica & Epulotica transimus, &, ut sæpius monitum, non nimis citò hæc capitis vulnera consolidentur, sed priùs omnis sanguis bene exhauriendus est. Inter sarcotica & epulotica laudatissima habentur Ungu. Basil. de beton Ungu. desiccatum rubr. Ungu. aureum, quæ additis pulv. rad. symphyt. irid. aristoloch. mastich. myrrh. supra duram matrem imponi debent: ad cicatricem verò exteriùs inducendam soli hi pulveres inspergi, & filamenta sicca applicari possunt, quia hæc omnia acidum acre demulcent, & ita accedente succo nutrico dulci, vulnera ipsamet sponte coeunt.

Duræ meningi ruptæ succurrere soleo seq. vel simili pulvere.

℞. *Myrrh.*
Aloës.
Mastich.
Sangu. dracon. aa. ʒj.
Croci opt. ℈ß.
Sarcocoll. ʒß.
Terebinth. ℥ß
M.

In membrana denigratâ frigore externo vel contusione, cùm jam gangræna laboret, omnia medicamenta volatilia conducunt, spirit. vin. camphorat. cum Diascord. vel △ calc. viv. cum camph. Si nigredo adsit, nec ullis aliis superari potest medicamentis, uti possumus Ungu. Ægyptiaco. Si ad summum pervenerit, parum spei superest.

Curatio Sedis.

Hisce bene perspectis, nunc paucis videndum, quomodo *Sedes* curanda. Sedes si adeò ampla, ut materia in duram meningem collecta, aut quid simile methodicè purgari possit, perforatione seu trepanatione minimè opus est; oræ tamen abradantur, ut Contusio aut Fissura, si inconspicua, manifestetur. Contusio modo jam dicto curetur, ubi tamen, ceu superiùs diximus, probè notandum, ne nimis citò curare conemur: nam si aliàs fragmentum aut squama discederet, superincrescens caro erit spongiosa, os ab acido corrodetur & inflammatio orietur, si non, germinante carne sicca obtegatur os, fissura cum sede conjuncta, quæ per sedem ejicitur, abradatur, & curetur cum sede; ubi rima verò occupat decliviorem sedis locum, ut exonerare se neget, aut eò medicamentis non liceat pervenire, in fissuræ inferiori parte perforatione opus est.

Impressionis.

In *Impressione*, quarta Fracturæ specie cujus dum hæc scribimus exemplum habemus in puella, 3. annorum de scalis in terram ruente, nullo præsente aut urgente symptomate, ne quidem sectio cutis requiritur, contingitque sæpe in pueris, hinc ter vidi hunc affectum curatum, dum Chirurgus solis pilis cum cute in altum tollebat ægrum, & sic elevabatur cranium, quod similiter succedit, si applicentur vitra vel cucurbitulæ calefacta cuti, & sic elevare sæpius possumus cutem cum cranio depresso. Si cranium ita depressum est, ut inde cerebrum patiatur & sopor superveniat, & jam dictis cranium elevari non potest, ea perfici potest vel Emplastro ab *Hildano* Cent. 2. Obs. 5. pueris utili depicto, & seniorib⁹ *elevatorio cent.* 2. *Obs.* 4 & *in Ephemerid. Decur. secund. Ann.* 1. *Observ* 91. demonstrato. Tales enim Depressiones, præsertim in infantibus in partu vel ob transitûs angustiam, vel ob capitis insolitam magnitudinem, vel obstetricis incuriam factæ facile curantur, ceu dictum, opposito statim emplastro tenaciter adhærente, sicque attolli debent, vel per cucurbitulam vel instrumentum corneum elevari. Elevato cranio, & naribus excitantibus, aceto scil. lavendul. ruth. &c. subditis, sopor si non minuitur, de fissura inferioris laminæ & congregata in duram meningem materia suspicamur, solo tamen meo judicio ad perforationem non devenirem, quoniam hæc est Contrafracturæ species, de qua *Hippocr.* testatur, quòd nulla re eam juvare queas.

Cura in Depressione conjuncta cum fissura vel Sede.

Depressione conjuncta *cum fissura* vel *Sede*, osse denudato intueri conamur, num cerebrum passum sit, aut à fragmento pungente adhuc patiatur. Fragmentum pungens si inveniatur, omni opera membranam juvare tentes, si non lædat, separetur vi naturæ: deinde num fissura aut solutio instrumento lædente facta, trepanatione indigeat; si requiritur, l. a. instituenda, oræ solutionis abradendæ, & si cerebrum premunt, instrumento elevatorio in Ephemerid. jam dictis descripto, elevandæ.

Cura in Sinu læso.

Sinu læso, qui vix sine suturæ vulneratur læsione, quia sub sagittali & lambdoidea latent, sine patientis habita ratione aut loci, suturam aperire licet, nam læsis sinibus hæmorrhagia adeò est vehemens, ut sisti nequeat, nisi medicamentis deobstruentibus sequenti modo.

℞. *Pulv. aloës*
myrrh.
thur.
Pil. lepor.
Amyl. aa. ʒj.
⊕*li Ungar.* ℈j.
M.

Inspergatur vulneri, & plumaceolum albumine ovor. imbutum, & per pulverem tractum imponatur, ut defendatur ab inflammatione & dolore.

In Contrafissura.

Quod *Contrafissuram* attinet, cum nihil certi ex signis habere possimus, & illam plures Chirurgi & Medici contra experientiam negent, hinc & in cura nulla alia observanda quàm ea quæ diximus de Fractura cranii: si quis tamen hoc in casu quidpiam tentare velit, ei cautè cum incisione

incisione

incisione incedendum esse judicamus, & cavendam membranæ detectionem, ne famæ suæ maculam inurat.

In Inflammatione. *Inflammationi* meningum succurritur spirituosis & volatilibus, ut humoribus liber motus iterum concedatur, & stagnatio tollatur, sicque tandem sanguis per sudorem dissipetur. Cùm verò sanguis aliquo modo est incrassatus stagnando, conducunt medicamenta incidentia, & deobstruentia, simulque ejus acrimoniam temperantia; internè & externè æger assumere potest omnia, quæ diximus in Contusione, aliarumque partium inflammationibus: sic & reliquorum symptomatum hîc sæpe accidentium curationes peti possunt ex his capitibus.

CAPUT V.

De Calvariæ Gummâ & Exostosi, Cerebri Fungo & Siriasi.

§. 1.

RESTANT aliquot Capitis affectus, quorum pars adhuc Calvariam, pars autem ipsum Cerebrum & Meninges occupare fuerunt observati, atque tum evitandæ nimiæ prolixitatis ergò, tum quòd, ut priores, non solùm externas violentas, sed potissimùm internas sui agnoscant causas, in priori Capite commodè tractari recusaverunt, quare peculiare hoc ipsis tribuere opus habuimus.

Gumma Calvariæ quid? *Guma* igitur, vel *Gumma*, aliis *Gummositas*, nonnullis *Gummi*, notat tumorem vel tuberculum durum, plerumque indolens. *Gummi Calvariæ* describi potest, quòd sit tumor Calvariæ pericranio adhærens ex alimenti partis proprii alteratione & corruptione, vel & seri, vel succi nervei p. n. evasatione, vel humorum stagnatione, obortus. *Helmontius* vocat Luis Venereæ Tubera ossibus velut æqualia

Exostosis quid? *Exostosis*, vel *Nodus*, vel *Callus* ossis, Germ. **Uberbein**/ dicitur Calvariæ ossis eminentia & extuberatio, à materia crassâ & spissâ glandulosâ oborta; & potest dici nodus vel callus osseus, si in cranii fracturis denuò conglutinatis genitus, in nudis illis sedibus extra ossium superficiem extuberet & foris promineat. Tumores hi omnes Lue Venereâ affectis solennes esse solent.

Fungus Cerebri quid? *Fungus Cerebri* est excrescentia tuberosa carnea mollis & albicans, ex dilatatione aut laceratione membranarum cranii, vel violenta luxatione post vulnerationem producta.

Siriasis quid? *Siriasis* dicitur à Sirio Astro, quòd ægros instar caniculæ urat, & tempore hoc potissimùm hic affectus oboriri soleat. Dicitur & *Avicennæ* Erysipelas cerebri, aliis Καῦμα, *Foresto* Adustio infantum, Deustio, Ustulationes infantum, Distillationes infantum, Ardor capitis; Febrilem capitis infantum fervorem alii nominant, alii Apostema sitibundum, tam ob febrem, quàm sitim comitem: Germanis **das Blatfallen schiessen**/ meliùs **eine Entzündung am Hirn und Hirnhäutlein der kleinen Kinder**/ quia affectus hic infantibus & pueris familiarior, quàm adultis est: annon hæc nomina magis confundunt Tyrones quàm docent?

Describi potest, quòd sit inflammatio cerebri & membranarum, quam insequi solet febris ardens, pallor totius corporis, siccitas & inappetentia, à particulis sanguinis & seri acribus & acidis stagnantibus membranas rodentibus, scindentibus & pungentibus oborta. Hic affectus oritur ut alius partis inflammatio.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* horum affectuum est Calvaria & Cerebrum cum partibus his adjacentibus.

Siriasis in specie locus affectus, ubi malum hæret, dicitur à Medicis *Fontanella*, atque infantibus pars ea est, quæ ad commissuram coronalis & sagittalis est, quæ membranosa reperitur & mollis, locus hic membranosus ab Anatomicis Fontanella, ceu dictum, vocatur.

Diagnosis. §. 3. *Gummata* Calvariæ ex eo *cognoscuntur*, quòd sint tumores duri, tactui renitentes, interdum dolentes, maximè verò indolentes in ossium cranii medio enati, & incumbunt immediatè periostio. Hic affectus solet noctu præsertim in lue Gallicâ laborantibus dolorem osteocopum gravissimum inducere, imò sæpe ossa subjecta erodunt & cariosa reddunt.

Fungus cognoscitur ex mollitie, rariore texturâ & albedine pedetentim incrementum capiente, & membranis ferè semper adhærescere solet, & hic sæpe in membranis cranii radices habet suas.

Cognoscitur *Siriasis*, quando in syncipite appareat fovea, propterea quòd ob ardorem inflammationis membranæ in Fontanellâ subsident, & talem foveam efformant; adest etiam in hoc affectu cavitas oculorum, febris quoque ardens & continua affectum hunc comitari solet, pallor quoque & sæpe cum rubedine faciei ab inflammatione dependens conspicitur. Ventriculus etiam in consensum rapitur, hinc deficit appetitus, quem insequi solet diarrhœa cum doloribus & vigiliis.

Causa secundum Veteres Gummatum. §. 4. Ætiologiam horum morborum quod attinet, *Veterum* sententia est, *Gummata* oriri ex succo nutriente calvariæ à sanguine communicato nimis glutinoso & abundante, & membranâ pericranii læsâ, unde in parte nutriendâ ob membranæ istius defectum non satis detinetur, sed extra illam protuberat, & affectum hunc tumidum producit.

Exostosis. *Exostosin* oriri statuunt post fracturam cranii à materie callum producente superabundante, quapropter ille non modò succrescat, sed etiam ultra cranii amplitudinem excrescat, & nodum hujusmodi prominentem exhibeat.

Fungor. Cerebri. *Fungi Cerebri* causam derivant tum à materiâ flatulentâ, tum ab humoribus cerebri corruptis, atque post fractam & exemtam aliquam portionem calvariæ circa plagam affluentibus, & instar fungi concrescentibus, tantâ aliquando magnitudine, ut etiam extra cranium emineant, similique modo propullulare dicunt, quo in stirpibus arborum humores semiputridi per corticem extuberantes in fungos coalescunt.

Siriasis. *Siriasin* seu inflammationem oriri existimâ-

runt à pituitâ vel à pituitoso sanguine putrescente, sicuti *Sennertus* scribit; causam hujus mali proximam alii pituitam, alii bilem esse statuunt, verùm cùm inflammatio sit, à pituitosâ simpliciter materiâ esse non potest, neque etiam bilis sola in infantibus facilè, præcipuè in cerebro, colligitur, verùm consentaneum est esse sanguinem pituitosum putrescentem, qui dum putredine incalescit, biliosus quodammodo evadit. Consentiunt & alii. Inter causas remotiores referunt res Naturales, & potissimum temperamentum infantum calidum & siccum, ætatem tenellam ejusmodi inflammationibus facilè obnoxiam; inter Nonnaturales culpant aërem calidiorem & æstuantem, & ideò hoc problema habet *Alex. Aphr.* Cur infantes æstate siderantur? quod vulgus æstu laborare eos dicit. Inter Præternaturales omnes accusant febres, vigilias nimias, dolores, dentitionem, convulsionem, achores, favos, scabiem capitis subitò exsiccatam vel retropulsam, percussiones & casus.

Secundùm Paracelsum causa Gummatum & Exostosis. §. 5. Pergimus ad *Paracelsum*, qui *Gummata* & *Exostoses* hasce *Glandulas* & *Naptas* appellat, easque ex nutrimenti cranii liquoribus originem capere docet, dum digestionem ejus separatio præcessit, hinc in formæ suæ substantiæque separationem etiam transit, ex qua postmodum naptæ proprius locus oritur & generatio, quæ cùm in aliis membris iisdem similis sit, ità & hîc liquorum, à quibus provenit, similitudinem recipit, & in cranio osseam substantiam monstrat.

Causa Fungi. *Fungum Cerebri* similiter excrescere statuit ex nutritivo humore à reliquâ cerebri substantiâ separato, & ob cranium perforatum in cerebri substantiæ similitudinem extra illud abeunte.

Causa Siriasis. *Siriasin* modò à sulphure exaltato, modò à sublimatione mercurii oriri putat, & quidem dum hic in infantibus potissimùm, ab astris exagitatur, & vel solus, vel cum sulphure unà accenditur, & membranas cerebri pungit, urit & vellicat.

Helmontii sententia de causa Gummatum. §. 6. A *Paracelso* proximus gradus est ad *Helmontium*, qui de morborum horum causis interrogatus respondet, *Gummata* produci à mucilagine ossis cranii, cui pro alimento destinabatur, inspissatâ, è corpore suo resolutâ & denuò coagulatâ.

Exostosis. *Exostosin* autem oboriri à liquore alimentari ex osse calvariæ injuriato depluente, ideoque ossis duritiem eam mentiri, quamvis in lue venereâ utplurimùm cum carie, nihilominus de ossiali coagulo participantem.

Fungi. *Fungum* excrescere vult à fuligine quâdam ex humido natali spermatico per fracedinem sui resolutionem meditante, unde vapor & exhalatio, & tandem Gas excitatur & calor, qui fungosam illam fuliginem extrudit, sicque protuberantia ista cerebri quandoque ultra cranium foraminatum enascitur.

Siriasis. *Siriasin* ab Archeo impetùm faciente & propriâ quâdam thymosi se accendente deducit, dum vel à calore externo, vel à spinâ quâdam internâ exagitatus, & hostem illum expellere nitens, hujusmodi in membranis cerebri excitat incendia, teneros infantulos non modò ad extremam salutis lineam, sed ipsam etiam in mortem sæpè conjicientia.

Willisii opinio de causa Gummatum. §. 7. *Willisius* omnes hosce morbos à liquore nerveo nutriente copiosiore & ichori tenaci implicato, nec non partium eundem suscipientium peculiari quâdam dispositione produci statuit, & quidem *Gummata* à succo isto viscidiore ichoroso, & pororum cranii in loco isto dilatatione, ut per illos facilè transire possit, unde fit, ut cum portione nutrimento cranii destinatâ crassiores & viscidiores partes simul eò ferantur & cranio agglutinentur, sicque sui aggregatione cumulum aut tuberculum gummosum efforment.

Exostosis. *Exostosin* ab eodem succo & sanguine nutriente, atque à natura illa circulante pro calli generatione ad cranium vulneratum misso deducit, quatenus foramen illud ma'usculum majorem copiam recipit, & succi illi faciliorem fluxum nacti auctiore quantitate allabuntur, quare spiritûs animales copiâ obruti, nutrimentum commodè distribuere & adaptare nequeunt, sed callum in majorem molem excrescere permittunt.

Fungi. *Fungi Cerebri* causam statuit eundem liquorem nutritium ob læsam aut dilaceratam meningem liberius spatium adeptum, atque ob hoc cerebri substantiam non modò expandentem, sed etiam per accretionem quandam ultra membranam spongiosam istam protuberantiam aut excrescentiam constituentem.

Siriasis. *Siriasis* oritur ex ejus opinione, dum sanguis circa partem aliquam membranæ collectus, in circuitu suo præditus & stagnans, phlogosin quandam excitat, unde membrana illa valde pungitur & vellicatur, potissimùm quando serum minùs dilutum ei immiscetur, à quo sanguis ille valdè effervescit.

Juxta Sylvium principia causa Gummat. Exostos. & Fungi. §. 8. Juxta *Sylvium* causa horum morborum hæret in sanguine nutriente, qui dum plures partes tenaces ad cranium per minimas arteriolas transmittit, quàm opus fuisset, istud protuberare facit & *Gummata* fiunt; quando verò post fracturam sanguis nutriens copiosior callum majorem reddit, quàm fieri deberet, & ille minimùm ultra cranii superficiem prominet, ita *Exostosis* oritur; denique si per vulneratam membranam duram idem sanguis nutriens halituosior cerebrum aliquando propellit & auget, tumor ille pronascitur, quem *Fungum* appellant.

Siriasis. *Siriasin* deducit à bile acriori cum sanguine evasato & circa meningem cerebri crassiorem stagnante effervescente, cui se & acidum aliquod volatile acre aliquando immiscere solet.

Secundùm Cartesianos causa Gummatum. §. 9. *Cartesianorum* sententia est, *Gummata* produci à particulis nutrientibus chylosis aliquantum spissioribus viscidis, per Calvariam anteà ab acido quodam acriori nonnihil corrosam, adeoque brevioribus, rectioribus & patentioribus poris præditam, exudantibus, & mediante quiete ejusdem extremitati adhærentibus, & prominentiam illam gummeam referentibus.

Exostosis. *Exostosin* ab iisdem particulis crassioribus terrestribus commistis oriri dicunt, quæ calore intus agitatæ ad fracturam cranii pro callo generando appellunt, & solâ quiete tanquam glutino fortissimo compactæ, sibi invicem adhærent, dum verò adhuc in motu sunt, & fortiores particulæ ad priores impetuosiùs irruunt, hæ ab illis protruduntur, aut si jam quiescunt, nec aliis cedunt, aliquod tamen adhuc adest spatium, per quod aliæ transire possint, nec à duriore corpore impediantur, illæ altiùs assurgunt, donec tandem & ipsæ moveri desinant, sibique per quie-

quetem connectantur, sicque exoritur protuberantia illa ossea.

Fungi.

Fungum à succo nutriente cerebri excrescere statuunt, dum dura meninx lacerata eum detinere nequit, sed intra illam, vel etiam supra illam protuberat, qui exhalantibus spiritibus laxum hunc tumorem producit, & si quando aliæ particulæ peregrinæ ab aëre se eidem intermisceant, vel æther subtilis magis hostiles inferat, fit ut sæpe corrumpatur, & in cancrum aliosve morbos abeat malignos.

Siriasis.

Siriasis secundum illos oritur à particulis acidis acribus membranas cerebri pungentibus, & ab evasato sanguine diutiùs circa easdem commorante, & per diuturniorem illam moram corrupto productis. unde ob vellicationem istam ingens dolor, & ob turbatam mistionem in succis & sanguine febres excitantur, quæ causæ proximiores à remotioribus aliis, errore videlicet nutricum in diæta, & aëre ambiente fervidiore, aliquando citius deduci possunt in actum

Nostra sententia de causa Gummatum.

§. 10. *Nos* existimamus, Tubercula calvariæ ortum suum habere ex alimenti partis propriæ alteratione & corruptione coagulando in talia gummata indurati, & ex ichore putrido viscoso, & acido ex glandulis & nervis evasato, & sic obstructionem pariente coacervato; acidum enim in lymphâ, ut & in alimentari depravato succo hospitari solet, quod partes indurat, vasaque & fibrillæ nerveæ tunc à viscido hoc ichore obstruuntur, hinc spiritibus denegatur aditus ad hanc partes, & propter hunc spirituum defectum lympha & sanguis minùs fluxilis, crassior minùsque temperatus existit: & cùm spiritus ubique lymphæ & sanguini permisceri debeant, & providè naturæ artifex Deus ter O. M. plures nervos deduxerit, ut copiosos advehant spiritus, non mirum, si illis parciori copiâ accedentibus humor quivis adhuc crassior evadat, & partes subsistentes acescant, & cùm quotidiè acidiores evadant, serum, cui suus motus ordinarius est, incrassant, quo poros glandularum vel aliarum partium offerciente ac distendente, stagnatione diuturniore induratonem & scirrhosum tumorem oboriri necesse est.

Causa Exostosis.

Exostosis causa est ferè eadem & oritur hoc tuberculum ossis ex sui proprii alimenti alteratione & corruptione, indeque paulatim factâ coacervatione & stagnatione, quod ut in carne à cute & tunicis denudata accidit ita hic in ossibus ob periostium abrasum ab ipsis aliqua in parte vel exesum, evenit, siquidem succus nutriens ossium expullulans, quem periostea quoq; cohibere intra ossa solent, forisque illis affigens, iisque adnascens, & ab acido in duritiem hanc osseam coagulans, nodos illos quasi osseos parit; sic fractis & abruptis ossibus, ex ipsorum fracturis succo luxuriante, callus, quia ea rursum jungit & conglutinat, natus, si ultra ossium superficiem excrescat & nodi instar præmineat, exostosin talem efficit: quod verò accidere solet in lue ♀ea ex alia causa ossa ita deformante.

Causa Fungorum.

Causa *Fungorum* membranarum cranii est violenta dilatatio aut laceratio membranarum, vel latatio, ex his enim læsionibus humor iste nutritivus, vel chyli, vel lymphæ nomine veniens, elabitur, dein retinetur & stagnat, exinde generatur talis caro mollis, rara & luxurians, simul tamen corruptionem & aliquam coagulativam acescentiam concipit, hinc & fiunt ejusmodi fungi aliquando cancrosi, aliquando ob vim acidam corrosivam.

Causa Siriasis.

Causa *Siriasis* ut & aliarum inflammationum existit, sed non ita intensa aliàs vera esset phrenitis, sanguinis vel aliarum acrium particularum circa membranas cerebri stagnatio: sanguis enim ità subsistens denuo non vegetatur, hinc Spiritus, utpote agilissimæ particulæ, vinculis suis liberatæ inque libertatem assertæ tenues exhalant in auras, & dum amicè membranosas partes afficiunt, accedentibus verò heterogeneis jam recensitis crassis particulis, fiunt pori maximè inæquales, ità ut huic poro heterogenea particula, huic vicissim porus alius minimè respondeat; per hos æther rapidissimus dum agitur, aliter fieri nequit, quin per poros viam sibi faciendo materiam subagitet, & concitatiùs latius æstum excitet. De quibus fusius vide *caput de Inflammatione in genere.*

Prognosis Gummatum.

§. 11. Tubercula illa *Gummata* dicta maximè periculosa sunt, quia membranaceis partibus inhærent, & facilè ab illis non tantùm membranosæ hæ partes sphacelari possunt, sed & subjecta ossa cariosa redduntur. Pessimum signum est, quando à lue venereâ hic affectus obortus est, indicat enim acidum luis venereæ acre circa has partes sibi imperium rapuisse, quod sæpe in specie ossa exedere solet, & nervearum alimentum corrumpit, & coagulando non solum in gummata indurat, sed partes vicinas erodendo facilè ad ulcera perducit.

Si callus ossis nondum est confirmatus, bonum est, si verò est firmatus, sine fracturâ non potest curari. *Exostoses* sunt difficillimæ curatu. Sic & *Fungi* membranarum cranii post vulnerationem natæ occultum in sinu gerunt acidum, quare facilè degenerant in cancrum, ob corruptum etiam nutritivum humorem ægri in tabem labuntur, prout in textore Spangenbergensi observare licuit. Quo firmiùs hi fungi partibus membranaceis inhærent, eo difficiliores sunt curatu, & quo majores & ampliores illi sunt, eo periculosiores. Vide de his *Hildan. Centur. 1. obs. 13. & Scultet. obs. 17.*

Siriasis gravis & acutus est affectus, interque peracutos refertur, raròque ac difficulter curatur, intra triduum plerumque interimit, teste *Hipp.* A. 50. S. 7. quibus cerebrum sideratum, intra tres dies intereunt, si verò hos superàverint, sani fiunt. Cum enim nobilissima corporis pars Cerebrum cum membranis afficiatur, quæ plures alias nobiliores partes in consensum rapit, mediantibus scil. spiritibus animalibus; præterea cum in tenella ætate tanti vigoris non sint spiritus, qui violento hosti possint resistere, simulque alia concurrant symptomata & multa gravia, v.g. convulsiones, gangræna & sphacelus, phrenitis, non mirum, spem in angusto esse. Si tamen in tempore huic affectui succurratur aptis remediis, in paulo adultioribus & robustioribus malum hoc posse profligari non dubitamus.

Cura Diætetica.

§. 12. Cura *Diætetica* consistit in legitimo rerum illarum in foro medico hactenus toleratarum non-naturalium usu: Aer hîc sit temperatus, victus tenuis, corporis & animi motus nimios, imprimis iram, aliasque caveat animi passiones; reliqua peti possunt ex priori capite.

Veterum Curatio Gummatum.

§. 13. *Curationem Pharmaceuticam & Chirurgicam* in *Gummatibus* Veteres ità aggrediuntur,

ut

ne ulteriùs capiant incrementum; victum instituunt tenuem, venam secant aliquando medicamentis purgantibus humores superfluos evacuant, externè locum affectum aquâ modicè calida in minima quantitate perfundunt, ut emolliantur, & emollita tubercula postmodùm facilius expellantur, quam expulsionem modicâ frictione promovere student. Si verò tenaciora sint, ea adhibent, quæ in *Exostosi* ulteriùs conferre putant, videlicet si recens illa, per commodam deligationem & compressionem excrescentiam istam reprimere & imminuere tentant, induratam verò linimento ex oleo, sale & nitro perfricant, & malagma aliquod digerens imponunt, vel semen sinapi cum ficu, & strictiùs ligant. Si nec ita superari & imminui valeat, apertâ cute scalpris eam deradunt, aut etiam terebris excidunt. *Exostosis.*

In *Fungo* cerebri curando similiter pro avertendo humorum influxu laxantia adhibent, aliquoties injectis enematis, deinde fotum instituunt ex herb. & flor. beton. salv. rorismar. majoran. flor. camomill. melilot. ros. sem. fœnigr. anis. sacculo inclusis & vino & aquæ communi incoctis, post fotum caput diligenter linteis abstergunt calidis, & fungo pulverem inspergunt ex rad. aristol. rotund. Irid. Florent. angel. caryophyllat. lign. Guajac. flor. salv. rorismar. summitat. majoran. &c. tandem emplastrum imponunt de bet. cum Gum. elem. add. pulv. rosar. myrtillor. mastich &c. *Fungi.*

In *Siriasi* curandâ primò omnium instituunt evacuationem humoris calidi cerebrum accendentis & inflammantis, vel medicamentis laxantibus, vel clysteribus aut sanguinis detractionibus per V. S. vel in tenellis infantibus per cucurbitularum applicationem in humeris, scapulis & brachiis. Evacuantia medicamenta illis in hâc ætate sunt Syr. rosar. solut. violar. solut. de cichor. cum rheo, in aq. violar. lactuc. bugloss. endiv. &c. soluti. Enematis formula sequens esse poterit. *Siriasis.*

℞. *Decoctum emollient.* ℥j ß.
Succ. bet. ℥ß.
Sacchar. Thom. ʒij.
Cassiæ rec. extr. ʒi ß.
Ol. violac. ʒiij.
M. F. Enema, applic. tepide.

Humore commodè evacuato alterantia propinant, Julepos imprimis refrigerantes ex aq. acet. endiv. lactuc. bugloss. rosar. cum Julepo rosar. Syr. granat. de Limon. paratos. Externè capiti applicant refrigerantia & humectantia, inungendo vel oleum rosac. vel unguent. popul. & postea pulverem inspergunt ex flor. rosar. viol. ocul. populi, sem. lactuc. papav coriand. & santalo citr. nec pediluvia omittunt.

§. 14. *Paracelsus* in curationibus horum morborum admodùm pauca adhibet remedia, *Glandulas* enim & *Naptas*, seu *Gummata* & *Exostoses*, nec non ipsos *Fungos* abscindit, & postmodum emplastro de mumiâ iterum sanat. *Paracelsi Curatio Gum. Exost. & Fung.*

In *Siriasi* ad domandam & tollendam sublimationem mercurii, ut ipse morbus, & non homo obdormiat, laudat præ aliis specificum suum anodynum parva dosi, infantibus potissimùm, propinatum. *Siriasis.*

§. 15. *Helmontii* cura *Gummatum*, *Exostosium* & *Fungorum* consistit in correctione alimenti & excitatione Archei ad officium, ne ille plus ad partes nutriendas transire permittat, quàm opus sit; in *Siriasi* autem Archeus nimiùm impetuosus in viam reducendus & sedandus est: quæ cuncta efficiunt arcana sua universalia nonnisi Adeptis communicanda. *Helmontii Cura.*

§. 16. *Willisiana* affectibus hisce medendi ratio postulat ichorum tenacium in sanguine correctionem, & liquoris nutrientis abundantiæ moderationem; adhibenda igitur purificantia sanguinem, imprimis diaphoretica aliquoties repetita, ex rad. Sarsæparill. Chyn. Caryophyllat. Imperat. Valerian. Cort. & lign. Gua ac Sassafr. Santal. fol. rorismar. Herb. Card. Bened. Rutæ, Resinâ Guajaci & ejus. Tincturâ. Externè adhibenda sunt emollientia ex Gumm. Ammon. Galban. Elem. Carann. cum Sale Armoniac Cerussâ ℥ii. *Fungo* inspergi possunt pulveres consumentes & adstringentes ex rad. Ireos, pumice & alum. ust. Cort. thur. lap. calam. pp. &c. *Willisii ratio curandi Gummata, Exostos. & Fungum.*

In *Siriasi* ad sanguinem stagnantem fluxilem reddendum instituit aliquando V. S. Enemata frequentiùs applicat, ne materia febrilis è visceribus ad caput impetum faciat, & ad sedandam effervescentiam aut Spirituum excandescentiam Julapia, Apozemata, Pulveres aliaque remedia suadet intus adsumenda: *Siriasis.*

℞. *Aq. Lujulæ* ℥i ß.
Cerasor. nigr. ℥j.
Marg. pp. ʒß.
Syr. ex succ. citr. ʒß.
M. D. Cochleatim.

Pedibus Cataplasmata adhibet ex Verben. Rut. Chamæmel rad bryon flor. Papav. err. Fronti Oxyrrhodina, & Syncipiti sedum majus contusum & cum lacte muliebri mixtum applicare consuevit.

§. 17. Ex *Sylvii* fundamentis curatio *Gummatum* & *Exostosium* instituitur auferendo nutrimentum nimium, & consumendo illud, quod jam appositum est, quod etsi difficulter obtineri posse agnoscat, Salibus tamen volatilibus tentandum esse suadet, remediisque ex Guajaco paratis. Externè etiam Gummata aromatica aliquoties applicari vult, aliaque tum potentialia, tum actualia remedia viscideitatem consumentia, quæ itidem in *Fungo* utilia fore confidit. *Secundum Sylvium curatio Gumm. Exostos. & Fungorum*

In *Siriasi* maximè occupatus est, ut Bilis acrimonia corrigatur & temperetur vel per acida blanda, vel subpinguia & aquea, vel etiam spirituosa. Inter priora laudat Spiritum Salis aut nitri dulcem, lap. prunellæ, &c. Inter secunda, Emulsiones ex hordeo, amygdal. sem. papav. alb. 4. frig. maj. Inter postrema, Spiritum ✻ci, & alia salia volatilia, quæ tamen cautè adhiberi vult, & in inflammabilitate ejus omniò omittenda. Si verò inflammatio adsit ex sanguine circa meninges corrupto, ejus fluxilitatem restituendam esse jubet, usurpatis diaphoreticis, ex rad. taraxac. herb. scabiol. Card. bened. flor. papav. rhœad. oc. canc. ℥io diaphoret. aliisque salibus volatilibus temperatis coagulationem ejus resolventibus. Externè caput aliquando inungit ol. Chamæmelino lil. alb aneth. ungu. de Alth. Popul. & similibus. *Siriasis.*

§. 18. *Cartesianos* quod concernit, ii curationem *Gummatum* aggrediuntur remediis particulas illas spissiores in succo nutritio corrigentibus, *Cartesianorum modus curandi Gummata.*

tibus, incidentibus, videlicet, attenuantibus & volatilisantibus, Essentiâ rad. Valerian. ligni Guajaci, Tinctura Resin. ejusdem, Spir. ✱ci. Externè ad emolliendum & resolvendum nodos istos itidem ex Gummi applicant composita emplastra, additis alcalicis & abstergentibus, sale absinth. rorismar. salviæ, &c.

Exostosi. In *Exostosi* incipiente eadem adhibent remedia, impositis aliquando durioribus deprimentibus & excrescentiam illam prohibentibus, si verò nec inhiberi, nec emolliri potest, scalpro eum cum aliis abradere conantur.

Fungum. Non absimili modo cum *Fungo* curando procedentes satagunt, ut succi nutrientis nimia copia per diaphoretica spirituosa minuatur, & quantum potest, ulterior excrescentia prohibeatur, inspersis ei pulveribus humiditatem abundantem imbibentibus, & fibras constringentibus ex rad. Ireos, aristol. rot. lap. calamin. ebore ust alum. ust. &c. ut ità non modò minuatur succus superfluus, sed ulterior quoque denegetur transitus, & via crescendi occludatur, qua de causa & emplastra imponunt vulneribus cranii dicata, quibus hujusmodi exsiccantia & consumentia fuerint intermista.

Siriasin. In *Siriasi* diligentes se præbent, ut acrimonia particularum acidarum ex sanguine corrupto, aliisve succis degenerantibus corrigatur, non contemnunt igitur aut negligunt Clysteres ex Decocto emollientium & leviter alterantium, internè verò laudant Aq. plantag. rosar. anagallid. endiv. quibus præcipitantia quædam ex lap. ♋pp. Corall pp. CC. ust mandib. luc pp. sacch. ♄i, Camphor. addita sunt, edulcorata vel saccharo Canthio albo, vel syrup. Papav. errat. de Nymph. simpl. &c. Laudant etiam Tinctur. Rosar & flor. borag. Externè Cataplasmata adhibent capiti ex flor. Chamomill. lil. alb. summit. aneth. fol. malv. &c. in lacte coctis & tepidè applicatis.

Nostra sententia de Curatione Gummatis. §. 19 *Nostrâ* ex sententiâ Curatio *Gummatis* Calvariæ consistit in eo, ut acidum & viscidum obstruens corrigatur, in quem finem conducunt tum interna, tum externa. Interna sunt volatilia, præsertim succinata, & viperina, liq. C. C. succinat. cum essent. viperin. *Zwölff.* ad 20. guttas exhibenda in aq. lign. aperit. &c. optimum est remedium, & interponenda sunt Decocta ex lignis. Sic & conducunt Essentia lignor. spir. sal. ✱ci, succin. fumar. &c. In graviori malo ad ☿lia confugiendum, imprimis ubi simul Lues Gallica conjuncta est, quæ totam implent paginam, & detur ☿ius dulcis à gr. x. ad xx. singulis diebus, usque salivatio procedat, os & fauces gargarismate quotidiè eluantur, & procedatur ut in curandâ lue ♀ eâ.

Inter externa applicanda sunt *Gummatis* hisce emollientia & resolventia, antequam scil. hæc cariem ossis & ulcera partium mollium inferant, inter quæ præ aliis omnibus Emplastrum nostrum polychrestum eminet, quod sequens est:

℞. *Minii* ℥ß.
Salis ✱*ci* ʒij.
Camphor. ʒß.
Vitri ℥ij. ʒiß.
Ceræ ℥iij.
M. F. l. a. Emplastrum.

Conveniunt etiam Gummi, quæ fortiter penetrant, ut Emplastrum de Gumm Crocat. *Mynf.* & iisdem ☿lia addi possunt, & hic non contemnendi usus erit Empl. de Ran. cum ☿rio *Vigon.* quod in omnibus tumoribus indolentibus & pertinacibus egregium est. Possunt & illiniri ejusmodi tumores cum oleo quod prodit in destillatione ♒ûs asthmat. *Michaelis*, vel oleo ♀i per deliq. præsertim verò oleum ligni Guajaci, quod convenientissimum est, & lui appropriatum, & cariem ossium curat & præservat. ☿alia sunt specifica alexipharmaca, hinc convenit lamina plumbi ☿o vivo illita, item ☿us fumo ♄i coagulatus, cujus modum vide apud *Poterium.* Asterisco verò notandum est hîc, ne ossa ☿alibus attingantur, aliàs ab his facilè corroduntur ac nigrescunt. Fumus ex succino non contemnendi usûs erit, vel paretur sequens linimentum.

℞. *Ol. Terebinth.* ℥ß.
Guajac. ʒij.
Opii ʒß.
Cinab. nat. ℈j.
M. F. Linimentum.

Si plura cupis, videas *caput inferius* de *Tumoribus.*

In *Exostosi* ferè eadem remedia, necnon blanda exedentia conveniunt, Excrescentiæ enim hæ osseæ curantur ceu Tophi ossium, de quibus vide *caput 21. lib. 5.* *Exostosi.*

Nodi hi callosi dicti per se, non ex morbo alio, ob rosionem periostii succo nutritio ossium luxuriante nascuntur, ac calli vel ossis novi instar ossi adnascuntur, vel à fracti ossis glutinati rursum callo, nodi instar protuberante, proficiscuntur, difficulter quoque tolluntur, & indurati omninò ad dies vitæ durare solent. Ab initio ergò eò annitendum, ut topicis adhibitis eos emollire & resolvere possimus. De callo ossium emolliendo videatur *Hildanus* Cent. 1. Obs. 91. Si osse enim denuò coalito, callus nimis magnus genitus sit, corrigendus & imminuendus est. Applicari hîc possunt varia, & quæ in *Nodis* ac *Scrophulis* dicemus: imprimis internè aq. hepat. vitriol cum salvia aliisque aromatib. destillatam commendamus. Narcotica externè multum faciunt, ut imponantur rad. mandrag. cum spir. ? pro cataplasmate. In lue ♀eâ applicentur ☿alia. Si callus non est firmatus, abigi potest Empl. *Zachariæ filii* dicto, vel imponantur varia Emplastra ex Gummi parata. Tentabis etiam eos acuto ferro ab osse continuato actu abscecare, vel limâ abradere, imprimis si os primò certo liquore emolliatur, & dein abscindatur superfluum, posthæc etiam vulnus ossi & cuti adflictum ut decet curetur. Alii ustione id, sed minùs rectè, perficere tentant. Plura videre poteris *lib. 5. cap. 22. de Callo.*

Fungi Cerebri præmissis universalibus & acidum absorbentibus cephalicis permixtis & quidem cinnabrinis, externis blandis exedentibus tollendi, ut sunt Elix. vitæ m. d. quod egregium est. CC. ust. pulv. cum myrrh. & tut. permixtum, vel Sal. ✱cum solvatur in aqua simplici, & addatur pro renatâ parum calc. viv. hac solutione crebrius tangantur fungi. Item conducit Emplastr. de Galbano *Mynf.* de Ran. *Vigon.* Aliis aqua plantag. cum alumine optima est. Pulveres *Fungi.*

F hic

hîc etiam conducunt exsiccantes & acidum absorbentes imbibentesque, ad majus incrementum præcavendum. Pulveres hi parari possunt ex tutiâ. Cretâ albâ, myrrh. lap. calam. sacchar. calc. viv. aristol. O. Si hæc non sufficiunt ad ☿ ▽tum cum cautione tamen accedendum, si hic non suffecerit, incurabile habetur malum; plures tamen sunt, cùm videant fungum ad cancrum transire, qui eum abscindunt; sed cum hisce membranosis partibus in capite adhæreat, dubiæ res aleæ est.

Siriasis. In Infantibus *Siriasi* laborantibus conducunt evacuantia, imprimis si est à lactis vitio, vomitorium lene propediem exhibendum, ex Syrupo diasereos, vel raphani, vel nicotianæ. Sic & Enemata erunt proficua. Ad sanguinem parùm alterandum, & stagnationem aliorum humorum impediendam conducunt varia diaphoretica; ad particulas acres leniendas conveniet Mixtura sequens:

℞ *Aq. Card. bened.*
Urtic. aa. ℥ij.
♁*ii diaphor* ℈j.
Ocul. canc. pp. ℈ß.
Syr. flor. Papav. Errat. ℥ß.
M.D. Cochleatim.

Vel detur pulvis absorbens cum arcano duplicato per vices, & curetur internè ut alius partis inflammatio.

Externè laudatur à pluribus cucurbita domestica capiti applicata; vel alii urticas contusas addito ⊖ volatili syncipiti applicari suadent. Nos vidimus cum successu applicatum succum raparum expressum, cum sale volatili succini, discutientia conducunt, ut sunt chamomill. aneth. flor. sambuc. Pæon. Nutrici quoque exhibenda sunt blandiora minorativa, & sæpe dentur pulveres præcipitantes. V. S. arteriotomiæ, ustiones Florentinorum, quæ in Convulsionibus & Epilepsiâ adhibentur, in tenellâ hâc ætate potiùs omittenda esse censemus, quàm iis faciendis arti pessimam conciliare famam. Possunt vesicatoria mitiora applicari, caro bubula nuchæ imponi potest. Sic convenientia Epithemata plantis pedum applicata ex farinacea massâ cum ✝to & ⊖e parata, vel haleces saliti & exsiccati, conferunt.

CAPUT V.

De morbis Oculorum in genere, & eorum globum infestantibus, Atrophia nempe, Procidentia, Strabismo, Ficu cancroso, Ficu scirrhoso & Perforatione.

§. I.

Oculi dignitas. Oculus sanè, splendidissima illa fabricæ humanæ lux, Soli, lucidissimæ structuræ mundanæ faci, os humerosque similis est. Nunquam enim ille Sol macrocosmicus, Universi oculus, suos excellenti claritate exspargit radios, quin oculus, Sol microcosmicus, excellentiori modo non illuminetur, & suum illuminet mundum: propter oculum enim Sol, & propter hominem oculus, & cætera omnia condita sunt, ut inde immensam Creatoris sapientiam & bonitatem contemplari, admirari & celebrare possimus. Oculus certè pretiosissima hominis gemma, inter humani corporis partes principes meritò recensenda. Unde quidam fuerunt, qui in oculis animæ sedem ponere voluere.

Næ! Oculi amoris, odii, audaciæ, reverentiæ, gaudii, tristitiæ, iræ, furoris, misericordiæ, ultionis & cogitationis indices sunt. In amore blandiuntur, in odio efferantur, in audacia prosiliunt, in reverentiâ subsident, gaudente animo hilares subrident, eodem tristante languescunt, in iracundiâ exasperantur, in furore flagrant, in commiseratione submittuntur, in ultione distorquentur, in cogitatione ac curâ quiescunt, quasi cum mente simul intenti, unde ex vario & multiformi intuitu variè nuncupantur, torvi, truces, flagrantes, graves, transversi, limi, submissi, blandi. Sed relictis moralibus discursibus, magis ad Medica accedamus: primarius enim noster scopus est humana corporis aut conservanda aut restituenda salus.

Cùm verò cognoscere aut depellere partis alicujus morbum studemus, ante omnia constitutionem & fabricam illius, communionemque cum aliis, sive vicinioribus, sive remotioribus, nôsse oportet; ideò in secando minutim humano corpore indies magisque sumus curiosi. Ita profectò earum partium agendi patiendique rationem nunquam rectè ac par est explicabit Medicus, qui singulorum organorum structuram & paries, partiumque singularum usum circumspectè ac solicitè non perlustraverit.

Ac præsens quidem institutum nostrum quod concernit, illud est, non tantùm oculi structuram, sed & simul visionis modum explicatè proponere, antequam ad morbosum accedamus statum.

Omnium igitur primò pellucidæ illius ac durioris tunicæ, quam *Corneam* eapropter dicunt, notabili circa reliquum oculi globum protuberantiâ, & mox resectæ, non absque profusione aquei cujusdam humoris circa posteriorem bulbum continuatione æquè solida, at non amplius translucidâ, (hæc & *Sclerotica* à duritie appellatur,) obviam statim indicamus molliusculam teneramque pelliculam in medio perforatam, & circa foramen illud, quod à pupulâ, inibi tanquàm in speculo visâ, *pupillam* vulgo vocant, denuo colore instar *uvæ* pictam, indeque Uveam dictam, quâ parte Sclerotica pellucere incipit, ipsi undiquaque firmiter adhærentem, à postica verò, quâ nigricat utplurimum, non nisi fibrillis quibusdam, arteriolis, venulisque eidem hunc *Oculi constitutio naturalis.*

inde

inde connexam, de cætero valdè separabilem. Remotâ dein hujus uveæ à foramine centrali versùs ambitum reflexâ & manifestò duplicatâ tunicâ, humor *crystallinus* in anteriore parte conspicitur, qui continetur propriâ membranulâ, quâ disruptâ tenax ichor ac viscosa valdè substantia reperitur. Ejus autem postica convexitas anteriore globosior est, ambiens eam *vitreus* humor multò copiosior at pellucidissimus existit, suâ quoque conclusus pelliculâ, sinu itâ comprehenditur, ut notabilis utriusque nexus manifestè conspiciatur. Insimul autem memoratæ prius uveæ, quæ in parte postica *Choroides* dicitur, mediante *septo ciliari* sic alligatus cerni potest, ut horum uno moto, moveri una reliqua, totumque adeò oculi bulbum, necesse sit.

Choroides mucosior est & albicantior, rupturæque valdè obnoxia; *Reticularis* sive Retina à transverso vasorum complurium plexu dicta, quam nil nisi cerebri, Choroidem autem piæ, quam appellant, matris, & Scleroticam duræ meningis propagines esse in optico nervo, has omnes quippe in quendam quasi funiculum colligante, manifestum est; quæ omnia melius ante oculos demonstrari quàm describi possunt, imprimis si oculum exemtum ex animali gelu fuerit concretum, ubi omnia distinctius apparent; sic etiam ex ebore singulas tunicas oculum investientes unà cum pupilla arte factas curioso demonstrare possum.

Tandem lustratis ita interioribus oculi partibus, externas etiam oculo muniendo movendoque destinatas paulò consideremus: Musculos puta, qui circa nervi optici insertionem orti, ac circa corneam, junctis tendinibus suis tenuissimis terminati sex recensentur. His addere potes, si libet, Cilia, Glandulas lachrymales seu rigaturas, ductusque varios, quæ cuncta apud Anatomicos videas, imprimis *Bidlo Anat. Corp. Hum.*

Visionis ratio. §. 2. Nunc modum visionis paucis perlustremus. Uti Medicorum laudabilis industria Philosophos quoque tandem è somno quasi excitatos ad Naturæ corporumque naturalium, ac speciatim Oculi anatomiam invitavit; itâ vicissim sagaciores hujus ævi Philosophi genuinum *Oculi usum videndique modum* ipso longè veriorem, quem eousque à *Galeno suo* didicerunt, feliciter demonstrârunt.

Quid enim Oculus esset, & quo pacto diversæ adeò ejus partes visionis actum juvarent, ex unius O*bscuræ Cameræ* tenebris tandem emicuit, postquam in tenebris ignorantiæ diu satis palpâssent in varias partes & sectas divisi Philosophi: etiamnum quid sit videre non visuri, nisi vitrearum crystallinarumque lentium effectus videre tandem ipsis, & sic in unam eandemque sententiam, cunctis hodiè certam, pedibus ire contigisset. Dicimus ergò Oculum, non inconcinnè aliis conspicillo seu tubo optico comparandum, si demas tunicam Retinam dictam, esse parvulam Cameram obscuram, & omnibus numeris absolutam, non hominis artificio, sed ejus Opificis nutu & consilio inventam ac fabrefactam. Cuncta nempe obscuræ Cameræ requisita adsunt, foramen scilicet pupillæ, accessum rerum externarum speciebus concedens per Corneæ pellucidissimam substantiam liberrimum. Lens crystallina post foramen constituta, & ea globosa valde, prout angustia spatii expostulat. Spatium de cœtero undiquaque clausum, ac præterea Choroidis nativâ nigredine haud parum obscuratum. Expensa per oculi fundum humoris vitrei auxilio, qui aëris vicem subit, at præter hoc & aliud munus habet, subalbicans Retinæ membrana, quæ transmissas per crystallinum humorem species externarum rerum excipiat. Opinioni huic maximè favet experimentum, si oculus animalis cujusdam parte suâ posticâ Scliroide & Choroide exutus, ut Retina tantùm super vitreum humorem expansa relinquatur, foramini Cameræ obscuræ aut tubo convenienti aptetur, species in eâdem Retinâ pariter ac in charta alba, post vitrum lenticulare suspensa conspiciuntur.

Ex hisce itâ demonstratis, per se cadit *Platonis & Pythagoræ* effatum, qui lucis radios pro objecto illustrando ab oculo emitti, hosque ab eodem opaco ad idem organum reflexos, species huic simul adducere volunt, quam opinionem amplexi sunt *Galenus*, *Vallesius*, *Casserius* aliique hos secuti Medici ac Philosophi.

Epicuri autem sententia planè ridicula est, dum veras rerum imagines & quasi idola à visibilibus transportari dixit.

Sed nos relictis aliorum opinionibus, nobis persuademus, visionem fieri per radiorum impressionem, quem modum optimè describit Celeberrimus Vir & Fautor noster Colendissimus, *D. J. Bohn in Circulo suo Anatomico, libro certè Apollineâ bibliothecâ digno*, dicens: Adeoque dum fibrarum Retinæ ex nervo optico emanantium apices à radiorum visivorum impulsu percelluntur, spiritus his inexistentes determinato modo exagitati, alios sibi vicinos commovent, usquedum hic eorum motus, ab extra inchoatus, beneficio continuitatis systaseos spirituum illorum ad cerebri interiora devolvatur: ubi demum portio sensationis activa & potissima supervenit, quam, quia cum passiva, & quæ in oculo ac nervo fit, ratione temporis sensibilis, coincidit, organo externo vulgus tribuit. A cujus nihilominus commotione ipsam visionem quàm maximè differre, id est, speciem impressam equidem adesse, deficere autem expressam, oculis apertis dormientes aut aliis rebus maximè attenti evincunt, quatenus ambo hi ab objectis quidem visibilibus percelluntur, illa tamen neutiquam vident, aut eadem oculum ferire, percipiunt. Atque per ejusmodi particularum oculi subtilium ab hoc versùs cerebrum undulationem retrogradam dum visio continuatur atque absolvitur, fit, ut non raró à corpore lucido potentiore, aut valde illuminato notabiliter lædatur visus: dum postquam tale quid attentiùs atque diutiùs spectavimus, alia objecta aut difficulter, aut depravatè conspicimus, quatenus major radiorum, concentratorum magis, quantitas fibras quasdam, si non omnes, Retinæ (in hac enim fit visus) sensibiles valde præter modum alterat & quasi adurit, seu spiritus impetuosiùs exagitando adeò rigidas, aut eosdem præter modum repellendo adeò torpidas reddit, ut ab objectis minùs luminosis facilè commoveri nequeant, donec redeuntibus, aut motui suo pristino restitutis spiritibus pristinam flexibilitatem ac sentiendi potentiam repetant fibrillæ eædem. Imò ideò contingit, ut per illam oculi partem, cujus fibra una vel altera tantum impetûs à lumine majore sustinuit in altero, ad

quod repente convertimus oculum, objecto, macula quædam prioris impressionis æmula compareat diversi coloris, donec successivè pristino tenori nervi cum spiritibus restituantur. Et ut brevis sim, visus fit, quando ab objecto visibili radii luminares reflexi incidunt in oculum, ejusque tunicam in fundo oculi sitam, quæ Retina vocatur, estque expansio nervea, certo afficiunt pulsu, contactu vel motu, quæ impressio ope nervorum opticorum & spirituum animalium illos irradiantium delata ad sensorium commune ab anima percipitur, eaque nunc de objecti conditione judicium fert, & sic videre dicitur, prout loquitur celeberrimus *VValdschmid in fund. Med.*

§. 3. Demonstrato sic, juxta naturalem seu sanam oculorum constitutionem, ipso quoque visionis modo, præstitutus nos monet ordo, ut recta nunc aggrediamur statum oculorum morbosum recensendo, examinando, & convenientibus remediis abigendo varia illorum vitia, à quibus ipse visus vel planè tollitur, vel diversimodè impeditur ac depravatur.

Ordiemur autem ab oculorum morbis generalibus, eorum videlicet globum infestantibus, ut sunt: *Atrophia*, *Procidentia*, *Strabismus*, *Ficus cancrosus*, *Ficus scirrhosus*, & *Perforatio*.

Oculi Atrophia quid? *Atrophia* oculi dicitur, cùm ex diuturnâ pororum obstructione, vel ab internâ vel externâ causâ obortâ, oculus paululùm quasi propulsus, dein cavatus, ad radicem cum dolore minor evadit, obscurèque aut nihil omninò videt. Aliis non oculi Atrophia aut Tabes, sed ipsius subsidentia vocatur, cùm sit angustatio pupillæ.

Oculi procidentia quid? *Procidentia* oculi Hildano Exophthalmia dicta, est ejusdem prolapsus à relaxatione oculi cum suâ orbitâ obortus; quando scil. oculus ex suâ orbitâ præter modum eminet.

Strabismus *Strabismus* est, quando pupilla à medio declinat, ita ut in unâ oculi parte plus appareat, quàm in alia; estque reverâ totius oculi intra orbitam in dextrum sinistrumve latus morbosa inclinatio, à certâ & inordinatâ dispositione & imprimis resolutione musculorum.

Ficus cancrosus. *Ficus cancrosus*, seu Carcinoma oculorum, nihil aliud est, quàm tumor rubens, quandoque exulceratus, quandoque non, ab acido volatili insigniter corrosivo arsenicali circa has partes nobiles sibi imperium rapiente, & vasa rumpente.

Ficus scirrhosus. *Ficus scirrhosus*, est tumor durus renitens tactui, ferè indolens, à coagulatione sanguinis atrorumque humorum ab acido factâ productus.

Perforatio. *Perforatio* est continuitatis in oculo solutio, sive sit in tunicâ annatâ, sive in cornea, in qua potissimùm contingit, sive in uvea, modò cum, modò sine aquei humoris effusione, à re externa acuta & pungente excitata, aliquando ab humoribus acribus corrosivis producta.

Pars affecta. §. 4 *Pars affecta* hic est oculi globus cum musculis sibi adjacentibus, quorum sex sunt, quatuor recti, & duo obliqui, siti omnes intra calvariæ cavitatem, & nervum opticum comitantes: primus musculus crassior & superior dictus *Attollens* & superbus; alter ei oppositus minor dicitur *Deprimens* & humilis, quia oculum deorsum malas versus trahit; tertius in majori angulo positus *Adducens* vocatur; quartus *Abducens* nuncupatur; quintus dicitur *Obliquus*, & sextus *Trochlearis*, quia quasi per trochleam circumrotatur.

Diagnosis. §. 5. *Signis*, pro dignoscendis his affectibus, adeò multis opus non est, sunt enim per se satis noti, suâque deformitate cuivis se intuenti de facili manifestant, quare paucula tantùm hic addidisse sufficiet.

In *Atrophia* ipsa oculi substantia flaccescit & marcet, ut moles longè appareat naturali minor, tùm pupilla multò fit angustior, ejusque foramen seu nigrum constringitur; quod ultimum si solum contigerit, Græci veteres peculiari *Phthiseos* nomine indigitarunt.

In *Procidentiâ* solent oculi protuberare, & ob majorem sui molem extra orbitam prominere, ità ut priori affectui hic planè videatur contrarius.

In *Strabismo*, affecti non possunt sibi directè opposita recto intuitu adspicere, sed obliquo & limo, ità ut si talis aliquem velit aspicere, pupillam vel sursum, vel ad alterutrum latus convertere cogatur.

Ficus cancrosus facilè cognoscitur ex constitutione cancri, adest simul effluxus humoris acris & tenuis, comite rubore partium oculi, ulcuscula semper adsunt in nigro oculi dolorosa, venas insitas habentia varicosa, pariter cancrosa vocantur, quæ cicatricem non admittunt: ejusmodi ulcera cancrosa semper conjunctum habent dolorem capitis ingentem, color faciei ut in cancro, oculique est plumbeus, nec non fuscus.

Ficus scirrhosus itidem facilè cognoscitur ex tumore duro, pertinace, & tactui resistente, sed non adeò doloroso, cùm sensus in eo hebes sit, adest color fuscus aut lividus, in principio exiguus apparere solet, tractu tamen temporis paulatim augetur, venas von habet tumentes aut exaltatas, ut cancrosus, non rarò tamen in ipsum cancrum degenerare solet.

Perforatio tùm ex relatione ipsius ægri, tum ex adspectu adstantium aut Chirurgi, absque ulla difficultate percipi potest

Iuxta Galenicos causa Atrophiæ. §. 6. *Ætiologiam* prædictorum morborum nunc instituturi, aliorum sententiam, pro more consueto, nostræ præmittemus. Agmen autem ducent *Galenici* in *Atrophia* oculorum causam adscribentes privationi alimenti, dum hoc vel non gignitur ob hepatis, ventriculi & cordis facultatem concoctricem debilitatam, sanguinem minùs debitè conficientem, uti in phthisicis & tabidis evenire censent; vel non attrahitur ob propriam partis facultatem attractricem debilem aut impeditam, ob vias (arterias hîc indigitant & venas:) clausas, compressas aut variè distortas. Retentrix facultas alimentum adductum non retinet, concoctrix autem propria imbecilla sanguinem, quem nutritionis materiam proximam ponunt, non satis debitè elaborat, unde variæ illi immiscentur impuritates, quæ distributionem sui tam facilè non permittunt, cùm imprimis hîc subtile requiratur nutrimentum. Maximè verò omnium Venus immoderata hîc magnum parat damnum, quatenus non modò subtiliores in sanguine partes, spiritus nimirum cum semine avolantes, nimiùm profundit, qui præ reliquis in hoc sensûs principis organo admodum debent esse puri atque facilè mobiles, quibus tamen deperditis, quod restat, crassum nimis est atque ad distributionem valde ineptum, sed ipsam etiam exsiccat oculorum substantiam. Nec minùs culpant ichores aut

aut serositates acres venas erodentes, ipsamque partem debilitantes. Res quoque extrinsecus illapsæ facultatem expultricem irritantes, lacrymasque alliciendo acrimoniam iis conciliantes, oculum ad contabescentiam disponunt, quia rorida nutritiva substantia simul effluit.

Causa Procidentiæ. *Procidentiæ* causas distinguunt in externas & internas. Externas enumerant tussim vehementem, vomitum, conatum maximum in durioribus fæcibus detrudendis, aut etiam in excludendo partu, in præfocationibus à laqueo & in tormentis. Internas volunt nimiam ligamentorum ab humorum influxu relaxationem, ut in catarrho, dolorem capitis ingentem, & hinc frontis temporumque pro levando isto dolore arctiorem constrictionem, aut musculorum paralysin. Aliquando & primordiale hoc vitium annotârunt.

Causa Strabismi. *Strabismo*, ut speciei, easdem adscribunt causas, quas Spasmo in genere, utplurimum enim aut à paralysi, aut à nervorum distentione, vel musculorum oculos moventium, non tam omnium, quàm aliquorum, convulsione, sive à repletione, sive ab inanitione suscitatâ, eum ortum duxisse notârunt, cui aliàs malam consuetudinem ansam præbuisse non negant.

Causa Ficûs cancrosi. *Ficum cancrosum* oriundum volunt ab humore melancholico, & bile atra adustâ in oculo congestâ, productaque ob splenis imbecillitatem, quâ sanguinis portionem fæculentam debitè non alliciat ex hepate. Ipsum quoque hepatis constitutionem huc contribuere statuunt, quatenus naturâ suâ vel proclive sit ad bilis atræ copiam generandam, vel nimis calidum & biliosum, unde sanguis aliique humores plus debito coquantur & adurantur. Ex solitis quoque evacuationibus suppressis, ut mensium & hæmorrhoidum, magnam congestionem humoris melancholici fieri non dubitant. Ex vulneribus demum, contusionibus & fracturis, maximè autem erysipelate & inflammationibus malè curatis eum obtigisse fuerunt experti, & hoc propterea, quia frigidiorum applicatione materia eorum in duritiem concrescit, aut solis calidis, non additis emollientibus, subsistente portione crassiore tenuior dissolvitur.

Causa Ficûs scirrhosi. *Ficum scirrhosum* penè ab eadem causâ derivant, nisi quòd succus melancholicus hîc aliquantum differat in qualitate, utpote minùs acris, quàm in priore, sed glutinosior, unde & pituita crassâ glutinosa eundem producere posse censetur. Reliquæ causæ cum prioribus in Ficu cancroso planè coincidunt, cùm Ficus scirrhosus malè tractatus in cancrosum facilè abire soleat.

Causa Perforationis. *Perforatio* oculorum utplurimùm contingit à re externâ violenta & acutâ.

Iuxta Paracelsum Causa Atrophiæ. §. 7. *Paracelsus* in oculorum his affectibus admodum parcus est & brevis, ideoque valdè obscurus: Uti verò naturalem oculorum compositionem ex tribus constare asserit, Substantiâ videlicet, quæ illi nihil est aliud, quàm totum integrum; Materiâ, quâ Mercurium indigitat, & Sulphur, itemque Sal; & denique Formâ, quæ res viva est & rotunditas; ita & illorum morbos ex trium istorum à statu suo integro recessu derivat, & quidem in specie *Atrophiam* ex forma, dum transpositio quædam fit in oculis, iisque vasis annexis & meatibus conjunctis, ut denegetur illis per venas & poros consuetos cursus necessarius mumiæ naturalis, quo fit, ut oculis injuria fiat ac damnum in debito illorum nutrimento.

Causa Procidentiæ. *Procidentiam* itidem ex forma oriri vult, quatenus non una, sed diversimoda ex occasione oculus ex centro suo excidit.

Strabismi. *Strabismus* ad convulsiones vel paralyses referri potest.

Ficûs cancrosi. In *Ficu cancroso* humorem putat nutritivum separatum à substantia sanguinis per porum emunctorialem penetrare extra materiam propriam, transireque in hujusmodi excrescentiam: accusat etiam affluxum salis corrosivi duplicis, plumosi, vel arsenicalis, rodendo maximè intrinsecus fodientis.

Ficûs scirrhosi. *Ficus scirrhosi* causam deducit ex coagulatione salis sive ☿i, suapte natura ad coagulationem & indurationem vergentis. Sed de his plura reperies lib 3 cap 4. hujus Encyclop. Chirurg. de Epatis & Lienis scirrhus, similis enim & penè eadem horum tumorum causa est, differentia saltem in loco affecto spectanda.

Helmontii sententia de causa Atrophiæ. §. 8. *Helmontius Atrophiæ* causam potissimùm adscribit fermento lienari, in quo ut diversa munia latent, ita & proprietatum dispensationes, quod si fuerit imminutum per ætatem, aut prægressas morborum difficultates, assumta, quantumvis bona, vitiantur; ex errore igitur duumviratus primò oritur, dein etiam proprio oculi vitio, pars enim propria vivit culina, ità & oculus, quæ tamen in stomacho irruenti assumto subjecta facillimè turbatur, cùm stomachus duplici calamitati manifestè subjaceat, propriæ nempe digestionis & sextæ, quare & duplex habet fermentum, unum pro prima digestione, quod ex Liene affluit, aliud proprium pro sexta, quod sibi ex insito spiritu vernaculum. Exorbitante autem fellis fermento deficiente, vel alioqui vitiato per exoticam virulentiam, mox prodeunt producta illius radicibus conformia, atque hinc etiam hujusmodi Atrophia, quæ non minùs à liquoris alimentarii defectu procedit, causato particulari spiritûs oculorum insiti errore, lascivientis ideæ spontanea deturpatione, ab humanis vel Archealibus passionibus productæ.

Ficûs cancrosi. *Ficûs cancrosi* causam rejicit in Archeum aberrantem & se transplantantem in furores, quibus carnem topicè infestet, dum priùs à lumine quodam virulento interno irritatus, per indignationem quandam illud depellere conatur, quod tamen in lumen penetrans vitale, commutatur propter venenum occasionale in hujusmodi morbum.

Ficûs scirrhosi. *Ficûs scirrhosi* causam derivat ex sextæ digestionis mucilagine excrementitia adhærente intra harundines, id est, venas & canales, hîc oculi, primùm quidem insonte, sed hospitii jus mox violante, unde oculus hospitem illum subigere non valens, eundem expellere nititur, sed quia jam nimiùm est delassatus, Archei vires in auxilium convocantur, à quibus robur morbi imminuitur, quia tamen per debitam crisin nequit omnimodè proscribi, hinc materia illa morbosa vi agendi orbata efficit oppilationes & scirrhos.

VVillisii opinio de causa Atrophiæ. §. 9. *VVillisium* nunc accedamus, qui *Atrophiæ* hujus causam adscribit vitiis & anomaliis duorum liquorum, sanguinei videlicet & nervosi,

vosi, quatenus sanguis ob varias causas remotas corruptus non nisi alimentum vitiosum suppeditat, liquor autem nervosus in eo actuando assimilandoque delinquit.

Procidentia. *Procidentiæ* illius, quæ non ab externis violentis fuit producta, causam imputat majori liquorum, imprimis laticis serosi influxui, quacumque demum occasione allecto.

Strabismi. *Strabismum* oriundum vult, ut reliquas spasmorum species, à particulis heterogeneis valde explosivis, pulveris nitrati æmulis, & spiritibus oculorum nervulos & musculos agitantibus sese immiscentibus, eosque in hanc vel illam partem magis pellentibus, atque ob iniquam istam combinationem, hincque contingentem irrequietam materiæ hujus & spirituum collisionem musculos oculorum huc magis quàm illuc distorquentibus, quo fit ut spiritus in hoc latus violentiùs quàm in illud influere consuescant.

Ficus cancrosi. *Ficum cancrosum* ex sanguine & succo nervoso propullulare censet, dum succis atrabilariis sanguis irritatur, & extra arteriolas circa glandulas oculares seu lacrymales expellitur, ibidemque colligitur & coagulatur, disponente eum in hujusmodi excrescentiam cancrosam succo nervoso, itidem acribus atrabilariis particulis scatente.

Ficûs scirrhosi. *Ficus scirrhosus* ortum trahit secundùm hujus Autoris nobiliss. principia ex succo nutritio multis crassis terrestribus particulis è sanguine impuro illas assumente, adque partes molles glandulares in oculis deponente, ubi ob superfluitatem à succo nervoso in talem excrescentiam formantur.

Sylvii opinio de causa Atrophiæ. §. 10. *Sylvius* uti aliàs omnem, ita & hanc oculorum *Atrophiam* vel à sanguinis, vel ipsius partis vitio oriri statuit. Sanguinis quidem, dum vel deficit aut propter insufficientem ejus generationem, aut effusionem qualemcumque notabilem, aut impeditum ejus influxum, arteriarumque ad ipsos oculos tendentium compressionem, vel ineptus est his partibus contabescentibus reparandis, tum propter qualitatem vitiosam post affectus & morbos graves prægressos aut adhuc præsentes retentam, tum ob commistos ei humores vitiosos, falsos nimirum, viscosos & purulentos; Partis autem vitio, dum ex infortunio quodam externo vasa imprimis alimentum deferentia dillecantur, vel alio modo rumpuntur.

Procidentiæ. *Procidentiæ* causam tribuit utplurimum vehementiori vel conatui, vel externo illapsui rei violentæ, nec non copiosiori humorum influxui, musculos oculorum nimium humectando relaxantium.

Strabismi. *Strabismus* etiam, juxta hunc Autorem, vel ad paralysin, vel ad spasmum musculorum hujus vel illius lateris oculorum referri potest.

Ficûs cancrosi. In *Ficu cancroso* accusat inecum acidum acrem in oculis à sanguine separatum, nec à spiritibus animalibus per nervos opticos eò delatis contemperatum, unde ob redundantiam sui in talem excrescentiam dolorosam convertitur.

Ficûs scirrhosi. *Ficus scirrhosus* gradu tantùm differt à priori, eundem enim succum acidum sui causam agnoscit, nondum talem acrimoniam adeptum, quamvis & hanc malè tractatus facilè nancisci soleat.

Cartesianorum Ætiologia Atrophiæ. §. 11. *Cartesii* prementes vestigia nunc adeamus, ut quam de prænominatorum affectuum causis statuunt sententiam, paucis percipiamus. Hi verò *Atrophiam* oculorum induci volunt propter qualemcumque alimenti necessarii ac debitè dispositi penuriam, sive illa pendeat ab ipso benigni, mitis atque ovi colliquamento persimilis illius succi defectu proprio, dum in glandulis, præsertim mesaraicis, haud sufficienti copia fuit præparatus, sive ab impuris aliis particulis, iisque valde acutis, & spiculis quibusdam præditis ei intermistis minùs idoneus redditus, quàm partibus oculi alendis adsociari possit; sive à viis interclusis, tubulis videlicet musculorum, quatenus isti obstruuntur à mucilagine quadam sordida, à succis prioribus transfluentibus ibi relicta, & parietibus illorum arctiùs adhærente, atque fibras contiguas simul premendo, eorum interstitia angustante; tum etiam quatenus à spiritibus influentibus per nervos paucioribus non satis actuatur, ut per minimas arteriolas à sanguine separatus oculi partes ingrediatur, ibidemque adsimiletur, unde potius circa extremitates illarum stagnat & cum tempore corrumpitur, quàm ut pro nutritione commodè distribuatur. Et his quidem propioribus causis variæ magis remotæ ansam præbere solent, quales sunt morbi præcedanei succum illum depascentes, Febres causticæ, malignæ, phthisis, exulcerationes viscerum aliæ, continuatæ lucubrationes, nimis intentus aut acutus adspectus rerum minimarum in quibusdam artificibus, imprimis cælatoribus, aurifabris & phrygionibus, &c. unde ob consumtos spiritus non modò visus fit hebes, sed & nutritio imminuitur. Frequentius denique exercitium Venereum pinguiorem non modò succum, & quasi florem sanguinis debito largius profundens, totam sanguineam massam turbat, sed ipsos quoque spiritus depascit & nervos concutit. Cùm enim præ reliquis spiritûs visivi & oculorum partes inhabitantes admodùm sint subtiles & proinde facilè mobiles, ideò & levi de causa citiùs avolant in auras, quare etiam præ cæteris membris ex Venereo hoc excessu in nutritione sua partes hæ durioribus & immobilibus terminis obductæ singulare sentiunt damnum, deque commisso illo errore aliis intuentibus sufficiens præbent indicium.

Procidentiæ. *Procidentiæ* causam unà cum aliis duplicem agnoscunt, vel externam violentam, percussionem videlicet, casum ab alto; item conatum magnum, &c. vel copiosioris seri à sanguine secreti majorem influxum, quem nonnunquam intueri licet in fœminis aut puerulis frequentiùs & diutiùs illacrymantibus, imprimis quando lympha nondum ita acris existit, allicitur enim ex mala ista consuetudine in pusillanimis major lymphæ copia, & debito facilior ejusdem affluxus, unde glandulæ lacrymales nimiùm repletæ oculos non tam humectant, quàm planè inundant, & hinc musculorum, & interdum ipsorum quoque nervorum opticorum mollities & relaxatio ipsum oculi prolapsum permittentes.

Strabismi. *Strabismum* à convulsione aut paralysi hujus vel alterius lateris musculorum oriri itidem statuunt, unde tubuli spirituum animalium influxui minùs apti redduntur, propterea eo in latere, in quo influxus ille spirituum adhuc liber est, promtior quoque visio peragitur, quàm in altero, influxu isto destituto.

Ficus cancrosi.

Ficum

Ficus cancrosi.

Ficum cancrosum originem ducere credunt ab impuro succo nutritio, multis particulis gladiolatis, seu acribus referto, per occasionem quandam externam ad oculos influxum majorem, quàm ad reliquas partes adepto, quare spiritus animales à copiâ obruti eundem succum ritè dispensare non valentes, eum in hujusmodi excrescentiam facessere permittunt, cujus particulæ acutæ vicinas partes indies magis magisque rodunt, corrumpunt & in sui similitudinem redigunt.

Ficus scirrhosi.

Ficus scirrhosus illis oboritur, quando particulæ istæ acutæ à crassioribus obtusangulis, quibus succus nutritius simul scatet, adhuc detinentur & opprimuntur, quæ tamen temporis tractu ab acutioribus arrodi, attenuari, sicque vinci & pari modo acui possunt, ut segniori aut ineptâ imprimis Chirurgi manu malè tractatæ, scirrhosum hunc ficum in cancrosum convertant.

Judicium nostrum de causa Atrophiæ.

§. 12. Perceptis ità sufficienter aliorum opinionibus, jam demum & *nostrum* de affectuum horum causis liberum dabimus judicium. *Atrophia* igitur oculorum oritur sæpissimè ob nutrimenti defectum, si corpus emacietur vel contabescat, quod singulis diebus in phthisicis & hecticis observare licet. Variis verò de causis nutrimenti hic defectus accidit, imprimis quia vel non generatur, vel depravatur, vel impeditur. 1. Non generatur hic succus nutritius ob quodcunque vitium in primis viis. 2. Depravatur ille succus, quando loco balsamicarum & oleosarum particularum acidæ & acres salinæ voraces vel in succo nutritio, vel in sanguine continuò circa has nobiles partes imperium sibi rapiunt, & sic nihil vel parum in partium deperditarum locum reponitur, hinc potest non fieri, quin pars talis corporis sensim atque sensim decrescat atque consumatur. Particulæ enim hæ acidæ & acres oculi partes oleosas seu pingues facilè absumere queunt. 3. Impeditur hæc nutritio ob pororum hisce in partibus obstructionem factam, quæ utplurimum obstruuntur à spirituum animalium influxu denegato, si enim hi non semper partes membranosas irradiant, & humectant, necessariò alia pororum facies oboriri debet, pars enim spiritibus destituta labascere incipit; hinc affectum istum utplurimum videre est in iis, qui à morbo jam convaluere, & adhuc laborant inopiâ spirituum, vel in iis, qui morbo magno detinentur & spiritus animales deficiunt, fitque ergò ἀταξία spirituum in nerveis & membraneis partibus oculorum, in quibus hoc in casu pauci exstant spiritus, & si eos ponderare poteris, habebis tantùm grana tria tunc in tali systemate, cùm ordinariò & in statu integritatis reperias grana decem, semper ergò & ii, qui hoc affectu laborant, sunt imbecilles, deque visu imbecilli conqueruntur ob defectum spirituum; quare Deus non frustrà oculum, nobilissimam illam partem, tot nerveis & membraneis partibus, tunicis scilicet instruxit, sed ut inibi plures possint inhabitare spiritus ad officium suum obeundum, scilicet ad lucem afferendam, imprimis nervus ille opticus, qui certè est via quasi regia spirituum. Oritur ergo hæc atrophia vel ex nutritii humoris defectu vel ab humectatione debita intermissâ, vel nimia spirituum jactura.

Procidentiæ.

Procidentia oculi à relaxatione oculi connexûs cum suâ orbitâ procedit, quæ à causâ utplurimum violentâ proficiscitur, cùm membranis suis & musculis adeò firmiter sit connexus, ut etiam vix & non nisi magno labore in mensâ appositi in capite vitulino vel vervecino evelli possint. Nuper à contusione magnâ capitis alapâ inflictâ ab homine forti vidi ex suâ sede prolapsum: contingit quoque ut malum hoc ab impura lue venerea originem habeat. Per conatum magnum in excretione alvi, difficili partu, aut vociferatione oculi non-nihil extrorsum vergere solent; in Consiliario etiam non ita pridem vidi ob tussim violentam cum vomitu coortam hanc prominentiam, non tamen totalem prolapsum observavi; sic quoque ipsam procidentiam annotavi in buccinatore ab inflatione vehementi tubarum: quod malum etiam aliquando fieri solet in iis, qui ischuriâ laborant: hinc facilè oculi sive pupilla, sive uvea tunica à propriâ sede commoventur ac foras protuberant, in quâ procidentiâ plerumque cornea tunica rupta vel erosa est, vel ejus ligamenta laxata. A tumore, scirrho, inflammatione & ulcere interno hic affectus oritur, unde vascula lymphatica premuntur ita, ut per eorundem canales circulatio humorum rite peragi nequeat, sed ad novos oculares meatus à D. Nuckio detectos uberior exeritur humorum secretio, quapropter continuo ad oculum affluxu, impedito refluxu, oculus intumescit. Sic quoque in moribundis ob spirituum singularem ἀταξίαν & vehementiorem impulsum, ac quasi dispositioni suæ similes, lucidas scilicet sibi quærere vias velint, ultimum ita conatum in partibus hisce exercere solent. Similiter nervum opticum cum reliquis partibus tendinosis & musculosis à serosis & nimis humidis relaxari posse, quis est, qui dubitat? exemplum admirandum est in cive hujus civitatis, cujus oculus sinister in totum à catarrho propulsus est ita, ut pupilli & omnes humores ablati, & tantùm carnis portionem instar pugni prominentem aspicias, quam & feliciter exscindebat Chirurgus.

Strabismi.

Strabismus est distortio & utplurimùm musculorum ocularium resolutio, vel convulsio nervorum musculis ocularibus insertorum, vel nimia musculorum ocularium relaxatio, cui sæpe accedit consuetudo oculos contorquendi indebita & diutina, unde spiritus animales consuescunt influere in musculos, hinc tale malum manet semper, quare infantibus matrum nimis blandientium aut de educatione eorum minus solicitarum hoc solenne esse solet, quoniam ab incuriâ & negligentiâ seu inscitiâ nutricum oritur, dum in decubitu infantum peccant, ponendo cunas tali positione, ut lateraliter vel lucidas fenestras, vel ardentem candelam continuò aspiciant, quo aspectu fit distortio pororum, atque hinc distorquentur musculi, vel eorum fibræ per spiritus animales tali modo irradiantur, ut postea semper aspectus eorum contortus maneat; aliquando hunc affectum ab occursu subitaneo alicujus rei terrificæ, vel flammæ ignis, vel fulguris accidisse observavi. Sæpissimè tamen oritur hic affectus post convulsiones infantum, sic bis post variolas Epilepsia stipatas, & post plures insultus epilepticos hunc annotavi Strabismum.

Ficus cancrosi.

Uti *Ficus cancrosus* plures afficit partes, ita etiam non parcit nobilissimæ parti, oculo scilicet, acido enim volatili insigniter corrosivo

circa

circa nobilem hanc partem sibi imperium rapiente, senioribus melancholicis utplurimum post diuturnam ophthalmiam, nec non mulieribus demenstruis acido corrosivo abundantibus hoc malum accidere solet.

Ficûs scirrhosi. Causa *scirrhosi Ficus* est ferè eadem, nisi quod in scirrho acidum non adeò sit corrosivum, sed magis viscidum ac coagulans, & sæpeà sanguine coagulato, vel succo nutritio non bene assimilato exoriri solet, facilè tamen scirrhosus hic ficus in cancrosum degenerare potest, hinc tantùm hi affectus differunt secundum magis & minus quoad causam.

Perforationis. *Perforationis* oculorum causam unà cum reliquis adscribimus rei externæ acutæ & pungenti, vel ex improviso oculis illapsæ, vel violenta & inimica manu plus minus altè in illos intrusæ, vel humoribus acribus.

Prognosis Atrophia & Procidentia. §. 13. Et hæc de causis sufficiant, haurienda jam præsagia. *Atrophia* & *Procidentia* oculorum semper involvunt difficilem curationem, & quo causa intensior; eo malum difficiliùs curatur.

Strabismi. *Strabismus* in adultis vix emendabilis est, vel arti auscultat, quemadmodum & ille, qui ex Epilepsiâ productus diuturnâ, ubi jam spiritus assueti sunt influere, raro curatur. In infantibus tamen faciliùs curationem recipit.

Ficûs cancrosi. *Ficus cancrosus* pro incurabili & deplorato relinquitur, ac tantùm cura palliativa à Practicis adhiberi solet, spectans solummodò ad mitigationem symptomatum, per evacuantia & topica remedia, de quibus in curâ.

Ficûs scirrhosi. Sic *scirrhosus Ficus* facilè ob acidum, quod haud raro nimis corrosivum ob stagnationem reddi solet, in cancrum transit.

Perforationis. *Perforatio* si vulnus dederit angustum, in solâ corneâ subsistens, nec nimis altè transiens, non ita difficulter curari potest, si verò altè penetret, ut magna subsequuta fuerit humoris aquei effusio, aut ita latum existat, ut ipsam uveam attingat vel etiam lædat, parva spes restat de omnimoda consolidatione, à qua visus perfectè restituatur.

Diæta. §. 14. Diætam quod attinet, in oculorum hisce affectibus aër sit calido-temperans; Victus sit optimus, vitentur carnes & pisces minùs bonæ notæ, omnia nimis salsa, acria, dulcia, acida. Omnes fructus horarii, leguminaquæque, fugienda. Cerevisia junior & minus defæcata noxia. Somnus & vigiliæ sint moderata, alvus consueto ordini respondeat, animi affectus immoderati omnes abigendi.

Cura Pharmaceutica & Chirurgica Galenicorum in Atrophia. §. 15 Hisce præmissis ipsam nunc aggredimur curam pharmaceuticam, quæ methodo medendi & præsidiorum materiis absolvitur. Prodeant autem primò *Galenici*, suam nobis affectus hosce tractandi rationem aperturi. Hi in oculorum *Atrophiâ* curam instituunt primùm victu optimo, qui corpus maximè alere & implere bonis succis valeat, hinc vitandam præcipiunt quamcumque causam lacrymas excitantem, uti quoque omnem tam corporis quàm animi agitationem; posthæc fotus adhibent calidos & attrahentes ex lacte muliebri, decocto fœnigræci, malvæ aut seminis lini, cum molliori spongiâ oculis applicandos, quin frictiones parant in partibus vicinis, nihilque intermittunt eorum, quæ ad sanguinem spiritusque in partes has alliciendos innoxiè applicari poterunt.

In Procidentia. *Procidentiam* restituere conantur amovendo quascumque causas externas, institutâ sanguinis missione ex cubito, vel purgatione per scammonium aut veratrum, aliisque adhibitis præsidiis convenientibus, ut humores ad oculum confluentes avertantur. Et si præ nimio humore tendines & ligamenta sint relaxata, victum præcipiunt siccantem, oculosque spongiâ aquâ frigidâ seu rosaceâ aut plantaginis imbutâ, item lanâ succidâ succo cichorii ac plantaginis, aut linteolis duplicatis, & Decocto rosarum, pillularum cupressi, acaciæ, hypocistidis, vel myrtillorum conspersis insuper comprimunt, atque in pristinum ac nativum locum restituunt, ut meliùs ibidem contineantur, fasciâ tenuiori eos aliquamdiu deligant. Cucurbitulas quoque cum magnâ flammâ cervici affixas collaudant.

In Strabismo. *Strabismum* ex Paralysi aut nervorum distentione ortum iisdem remediis, quæ in his affectibus tanquam proficua proponunt, depellendum suadent, qualia sunt fotus ex camomilla, anetho, salviâ, betonicâ, calamenthâ, hyperico, rutâ, stæchade, herb. & flor. paralys. serpillo, flor. & bacc. lauri, &c. Olea tamen ut oculis noxia vitare docent. Hisce sine fructu adhibitis, vix alia remedia quicquam prodesse rentur. In ætate tamen adhuc tenera eum curari posse concedunt, quando nuper nati infantuli ob consuetudinem intuendi lucernam noctu in aliquo ex thalami angulis collocatam, in illum inciderint, si lucerna è regione collocetur, vel persona ita ponatur, ut eam à fronte rectà inspiciant: quando verò versus nares detorquentur oculi, floccos rubro colore suffusos externo oculorum angulo agglutinant, ut ad hos fixis luminibus respiciendo, depravatus oculorum situs corrigatur.

In Ficu cancroso. *Ficûs cancrosi* curationem distinguunt in palliativam & veram seu legitimam. Palliativam præter indictam diætam convenientem perficiunt præparando primùm humorem melancholicum & adustum biliosum apozematibus aperientibus & spleneticis, simul hepar calidius temperantibus. Ex. gr.

℞. Rad. *fœnic.*
cappar.
cichor. aa. ℥iij.
polypod. qu. ℥ij.
caryophyllat. ℥j.
Herb. beton.
Chamædr.
euphras.
scolopendr.
epithym.
rut. murar.
fumar. aa. mß.
flor. beton.
borag.
bugloss.
epat. nob. aa. pß.
Cort. tamarisc. ℥iij.
Sem. 4. frig. maj. aa. ʒij.
fœnic. ʒiß.
vitic. ʒj.
Incisa & contusa coq. in s. q. aq. commun. F. Decoctio clara, cujus ℔iij. *vel* ℥xxxij. *add.*
Syr. de pom. Reg. Sapor.
lupul. aa. ℥iß.

de

de Scolopend. Fernel. ℥j.
M.

Bibat æger de hoc Apozemate singulis diebus ℥iij.

Temperant eundem humorem atrabilarium jusculis carnis vitulinæ & pullorum gallinaceorum, alteratis foliis boraginis, buglossæ, sonchi, pomis dulcibus, & ratione oculorum tanquam partis affectæ, euphrasia, & summitatibus aut radice fœniculi. Humorem præparatum evacuant syrupo rosato composito cum senâ, agarico & rhabarb. Electuar. diacathol. confect. Hamech, dissoluto uno aut altero in Decocto convenienti, qualia fiunt ex beton. agrimon. fumar. euphras. fœnic. &c. vel in decocto cortic. Hellebor. nigr. in sero lactis caprini, vel etiam in Decocto de epithymo Mesuæ. Venæsectionem quoque instituunt secando venam brachii ad latus partis affectæ, cucurbitulas scapulis & clunibus, hirudines autem modò sub aures ad jugulares venas, modò ad hæmorrhoidas ano applicant, sensim emittendo sanguinem, ne importuna phlebotomia ob hepar debilitatum nimiùm noceat. Topica etiam adhibent loco affecto, inter quæ Aquam suam stillatitiam contra cancrum non immeritò magni æstimavit *Hildanus*, cujus descriptio hæc est:

℞. *Rad. Scrophular. maj.*
Herb. Geran. Robert. aa. Mij.
Arnogloss. maj.
Solan.
Bugloss. sylvestr.
Herb. Borag.
Portulac.
Euphras.
Beton. aa. Mj.
Ranar. aquat. &
Album. ovor. diu agitat. aa. No. xij.
Sem. Cydon. &
fœnigræci aliquantum conquassat. aa. ℥j.
His seminibus affund. aq. rosar. & euphras. aa. ℔j.
Incidantur omnia & conquassentur, destillenturque in alembico plumbeo.
Gossypio aquâ hac imbuto oculus seu pars affecta aliquoties abluatur.

Ad intercipiendum humorum affluxum fronti admovent defensivum ex farin. hord. pulv. ros. rubr. myrtill. balaust. nuc. cupress. flor. beton. acac. cum oleo rosac. cerâ & aceto in unguentum redactis. Legitimam curationem non medicamentis, sed ferro potiùs peragendam suadet idem *Hildanus*, ut simul & semel extirpetur, quidquid vitiosum est. Pharmaca enim parum judicat proficua, quia eadem vel resolventia erunt, vel erodentia. Resolventibus tumor hic durissimus non auscultat, sed verendum potiùs, ne ex iisdem summam contrahat malitiam. Erodentia autem valde sunt periculosa, cùm ratione duritiei tumoris non mediocria, sed valida esse deberent, quæ tamen, cùm ad nervum opticum illis penetrandum sit, ob viciniam cerebri, membranis ejusdem facilè causarent inflammationem, quare ab iisdem est abstinendum.

In Ficu scirrhoso. *Scirrhosum Ficum* penè eodem modo curandum tractant, quo priorem, purgato enim ægro, remediis in priori affectu prænominatis, venam secant cephalicam in brachio lateris affecti, optimaque instituta victûs ratione forcipe oculari palpebram, cui scirrhus ille magis adhæret, attrahunt & invertunt, tum cultello separatorio tumorem auferunt; hoc peracto, albumen ovi aqua rosacea mistum imponunt, tandem collyriis anodynis ex mucilag. sem cidon. & plantag. aq. rosac. extract. lacte muliebri, additis camphora & croco, nec non exsiccantibus ex aq. plantag. & rosar. cum tutia pp. C.C. p. & cerus. lota oculum ad sanitatem perducunt.

Perforationem oculi curant imponendo ei albumen ovi cum aquâ rosaceâ & nonnihil croci, fronti verò ad humorum influxum intercipiendum defensivum ex bolo armeno, terra sigillata cum oleo rosac. & pauca cera & aceto in formam unguenti redactum. Ut alvus maneat aperta, injiciunt enema, & postera die exhibent catharticum. Hinc anodynis tractant ad aliquot spatium dierum, & tandem cicatricem inducunt collyrio ex aq. euphras. sacchar o & tut. ppt. ita sanari dicunt, etiam visu post aliquod tempus redeunte. In Perforatione.

§. 16. *Paracelsistarum* cura *Atrophiæ* in eo consistit, ut affluxus mumiæ naturalis omni studio promoveatur, aperiendo omnes poros, & adimendo omnia obstacula eosdem occludentia, deinde restituendo succum viridem vegetantem, quod præstari posse rentur quinta essentia ♀ii & ☉i, quæ ut totum corpus, ita & membrum ejus hoc nobilissimum acuunt, & mirum in modum renovant. Paracelsistarum modus ac ratio curandi Atrophiam.

Prolapsum oculum demtis priùs causis & impedimentis quibuscumque, in debitum locum, sive orbitam suam reponunt, & ut repositus ibidem maneat & obfirmetur, inspergunt ei pulverem subtilissimum ex mumia, ossibus dactylorum combustis & tutia ppt. &c. Prolapsum.

Strabismus si à convulsione vel paralysi ortum habeat, ejus remedia ex Medica nostra Encyclopœdia, titulo de convulsione vel paralysi, secundùm *Paracelsistarum* sententiam hîc repeti possunt; qui verò ex mala consuetudine obvenit, eum simili modo per larvam, ut reliqui Autores, corrigendum suadent. Strabismum.

In *Ficu cancroso*, ut ulterior humoris nutritivi à sanguine separati prohibeatur affluxus, & corrosivitas salis plumosi vel arsenicalis hebetetur & corrigatur, laudat *Paracelsus* Lithargyrium modo sequenti præparatum. ℞. Lithargyr. triti ℔ß. aquæ salis, ☉is aa. ℔j. ✠ albi ℔ iij. reduc super carbones usque in consummationem aquarum istarum; Cujus Lithargyrii cum aq. fontis aa. reduc ad calores per ℘ & exsicca. De hoc minutissimè pulverisato oculis cancrosis aliquid inspergi potest, vel aliis addi collyriis oculis commodè applicandis. Ficum cancrosum.

In *Ficu scirrhoso* curam omnem ad resolutionem tartari istius, vel salis coagulati dirigunt, optimè eam obtineri persuasi internè per aurum vitæ & tincturam alcahest, externè verò non adeò multa oculis applicari aut immitti vult *Paracelsus*, fumum tamen farinæ fabarum in aceto humectatæ, ut in aliis tumoribus oculorum, ita & in hoc adfectu permittit. Ficum scirrhosum.

§. 17. *Helmontii* juxta sententiam *Atrophiæ* oculorum curatio obtinebitur, si fermenta lienare & fellis modo debito restaurabuntur, corrigentur & reficientur, nec non spiritus oculorum insiti Cura Helmontiana Atrophiæ.

insiti ita detinebuntur, ut ab Archealibus passionibus minimè deturpentur, hisce rectâ ratione & remediis conformibus frenum injiciendo. In describendis autem & aperiendis hujusmodi & talis virtutis medicaminibus, plus debito parcus & planè mutus est, tanquam in perpetuum permansura sint arcana, ne sui communicatione vilescerent.

Ficûs cancrosi. *Ficûs cancrosi* curatio peragitur reducendo Archeum furiosum in debitam viam, qua exorbitaverat, insimul corrigendo & abigendo venenum illud irritativum occasionale, à quo remanente aliàs Archeo non permittitur esse tranquillo & quieto. Huic autem negotio præ reliquis conferunt cancri fluviatiles, cum ranis & metallo Saturno dicato, quæ triplicatâ & fortissimâ ligâ Archeo furioso multum facessunt laboris, inque opere cœpto insigniter impediunt.

Ficus scirrhosi. *Ficus scirrhosus* ut tollatur, opus est resolutione mucilaginis excrementitiæ, à digestione sextâ relictæ, ne illa canalibus oculi nimis arctè adhærens, ab accurrentibus Archei irritati & in auxilium vocati manipulis, in ejusmodi duram & renitentem excrescentiam adigatur, & tanquam in Marpesiam cautem convertatur. Hoc præstari posse non dubitat Autor hic nobiliss. à lixiviosis sive alcalibus tam internis, quàm externis, utpote non parva potentiâ resolutivâ à Naturâ dotatis.

Willisii methodus medendi Atrophiæ. §. 18. *Willisii* affectus hosce tractandi ratio modò venit consideranda, cujus intentio curatoria in *Atrophiâ* istâ eò potissimum vergit, ut primò succus nutritius debitâ ea copia elaboretur, quô pars quoque hæc corporis nobilissima illius affluxu atque irrigatione necessaria gaudere possit; deinde liquor nervosus, seu spiritus animales ad officium suum excitentur, quod præstare tenentur in succi istius nutritii commoda distributione, & in partibus aridis adsimilatione. Prius obtinere satagit tum succurrendo chylo, ne ille primarum culpa viarum pervertatur, sed potiùs laudabilis ac copia sufficienti sanguini inferatur, tum sanguinem corrigendo & depurando, ne ejus vitio chylus in ipsius massa corrumpatur, sed ritè potiùs rectèque in sanguinem & succum nutritium commutetur. Huic scopo Decocta parat, Aquasque destillatas, sanguinem restaurantia ac purificantia. Sint paradigmata quædam:

℞. *Rad. fœnic.* ℥ß.
Imperat. ʒiiß.
levistic. ʒiß.
Rasur. Ebor. ʒiij.
Herb. beton.
rut.
hepatic. aa. Mj.
Flor. salv.
borag.
bugloss. aa. pj.
passular. ℥j.
Coq. in Aq. font ℔iiij. *ad tert.*
In colatura clarè dissolv. ⊖ *is* ♀*i*, *puriss.* ʒj. *add. Syr. de pomis* ℥ij. *Sumantur* ℥iij. *bis vel ter in die.*

℞. *Rad. Charefol. rec.* ℥j.
Herb. sen fol. potentill.
euphras.
fumar. aa. Mj.
Flor. anth. pj.
Caud. ♋ *fluviat.* No. XV.
Limac. mundat. No. XII.
Cort. Aurant. ʒvj.
Concis. & contus. affund. lact. recent. ℔iiij.
Succi fœnic. ex herb. rec. ℥iiij.
borag. ℥ij
Destillentur per Alembicum.
Æger de hoc Destillato assumat itidem ℥iij. *vel* iiij. *manè à meridie & vesperi.*

Spiritus animales ut ad officium redeant, succumque nutritium debitè excipiant, & partibus oculorum alendis rectè adsimilent, excitantur à variis spirituosis & volatilibus, sale videl. volatili sanguinis humani, floribus salis ammoniaci, Spir. C. C. lil. convallium, Essentia rorismar. Valerian. Ambræ, Tincturâ succini, &c. Capiatis exemplar:

℞. *Aq. fl. lil. convall.* ℥iß.
Rorismar. ℥ß.
Essent. valerian. ʒiß.
Spir. C. C. cinamomisat. ʒß.
⊖ *volat. succin.* gr. vj.
Syr. de Pœon. ʒvj.
M. Dos. Cochlear. j. *vel* ij. *aliquoties in die, imprimis tempore matutino.*

℞. *Tinct. flor. Tunic.* ʒiiß.
cinam. ʒj
Essent. Ambr. ʒß.
M. Dos. gt. 20. *vel.* 30. *in vino generoso.*

Procidentiam oculorum à causis externis violentis productam eadem ratione, qua reliqui Autores curandam permittit, debita videl. repositione, & impositis externis vulnerariis & adstringentibus, vel formâ pulverum inspergendorum, vel sacculorum applicandorum, vel aliorum collyriorum; quæ verò nimio humorum, imprimis laticis serosi influxui natales suos debet, ejus cura instituitur evacuantibus & exsiccantibus tum internis, tum externis, catharcticis maximè, & diaphoreticis. Inter cathartica sequentes pilulæ conveniunt: *Procidentia.*

℞. *Extract. Diacartham.* ℈j.
Resin. Gialapp. gr. vj.
Salis ♀*i.* gr. iij.
M. cum s. q. Tinct. ♀*i. F. Pilulæ* vj. *pro una dosi.*

Inter diaphoretica laudantur Decocta lignorum, cum diaphoret. Sal Card. benedict. rorismar. &c. Esto formula:

℞. *Rad. bardan.*
sarsaparigl. aa. ℥ß.
Rasur. lign. Junip. ʒvj.
sassafr. ℥ß.
fol. Card. bened.
rorismar. aa. Mß.
Coq. in s. q. Aq. simpl.
Colatur. ℥iij *add.*
Julep. Sambuc. ℥j.
D. una, vice & corpus disponatur ad sudorem.

Externè vesicatoria nuchæ & brachiis applicat.

Strabismo. In *Strabismo* ut inordinatus idemque violentus Spirituum animalium corrigatur motus, illique non ad unam tantummodò, sed quamlibet oculorum partem facilè & æqualiter influere denuo

nuò adsuescant, varia adhibet antispasmodica, spiritus à copulâ illâ explosiva eos huc magis quàm illuc raptu quodam subitaneo & fulminari impellente liberantia, tubulosque musculorum affecto lateri obversos sufficienter dilatantia, qualia sunt Spir. & Sal volat. C.C. castoreata, succinata. Externè quoque, præprimis si mala accedat consuetudo, infans per varia in medium prolata objecta luminosa ita disponatur, ut ad omne latus oculos movere & flectere conetur, cui voto & cortices nucum, vel larvæ quædam aliæ latere eo, quo intuitus alias est difficilis, perforatæ oculis apponuntur, ut ad lumen diei, vel candelæ cujusdam per foramen illud attendat.

Fici cancroso. In *Ficu cancroso*, ne nihil agere videatur, curam eò dirigit, ut sanguis à particulis illis atrabilariis acribus purificetur, insimul succus nervosus ab iisdem liberetur, quod præstari non dubitat sequenti vel simili Decocto purgante:

℞. *Rad.* Oxylapath.
polypod. qu. aa. ℥ß.
Helleb. nigr. ʒiij.
Sem. Cartham. ʒij.
Herb. rut. murar.
fumar.
beton.
veron. aa. Mß.
Santal. alb.
citrin. aa. ʒiß.
Sulph. alb. ʒiij.
Sem. fœnic. ʒj.
Coq. in aq. font. ℔iij. *ad mediet. add. vin. Rhen.* ℔j.
Colaturæ tepidæ impon. fol. sen. select. ℥ß.
Cort. aurant. ʒij.
Fiat Infusio per noctem.
Colatura hinc servetur ad usum, cujus dosis ʒvj. *quibus pro edulcoratione addi & immisceri possunt Syr. de fumar. compos. vel de Epithym.* ʒij. *Assumatur bis vel ter ad summum in hebdomade.*

Topica sunt saccharum Saturni, & Balsamus lithargyrii.

Fici scirrhoso. Ad resolvendum *Ficum scirrhosum*, quod in principio fieri debet, ne ullum capiat incrementum, topica usurpat ex gummi, imprimis Ammoniaco, ut reliqui Autores.

Iuxta Sylvium Curatio Atrophia. §. 19. Sed *Sylvii* è sylva nunc eamus collectum, quæ pro morbis hisce abigendis aut leviùs ferendis alicujus erunt emolumenti, nobisque impetrare & eruere licet. In *Atrophiâ* hac oculorum, ut in ipsâ universali, tria ille proponit maximè observanda axiomata curatoria. 1. Sanguinis defectus est reparandus. 2. Ejusdem vitium qualecumque corrigendum. 3. Partium alendarum noxa, per infortunium facta reparanda. Primum obtinetur usurpando alimenta optima, quantitate moderatâ; deinde amovendo emendandove singulas defectûs istius causas. Secundum fit vel amovendo à sanguine humores vitiosos singulos ipsi admistos per evacuântia commoda, vel adhibendo corrigentia tum universalia, tum unicuique ejus vitio maximè apta. Tertium ipsam requirit manum Chirurgi.

Procidentia & Strabismi. In *Procidentiâ* curandâ nihil à reliquis Autoribus statuit peculiare, uti & in *Strabismo*, cujus emendatio pro diversitate causarum variè erit instituenda, atque unâ cum materiâ medicâ ex *Encyclopædiâ* nostra *Medicâ*, vel capite de Paralysi vel de Convulsione repetenda.

Fici cancrosi. In *Ficu cancroso* si non planè depellendo, tamen leniendo, laudat alcalica fixa vel fixantia, acidumque illud acre concentrantia & corrigentia, ut sunt: Creta, sanguis draconis, Tutia, Lithargyrium, saccharum ♄i, Oculi ♋, Corallia, Margarithæ, &c.

Fici scirrhosi. Ad *Ficum scirrhosum* discutiendum itidem laudat gummi, Bdellium, Galbanum, Ammoniacum, nec non thus, myrrham, &c. Emplastri formâ applicata.

Cartesianorum Curatio Atrophia. §. 20. Jam fores *Cartesianorum* pulsandæ nobis restant, ut eorum quoque consiliis, pro consueta iis liberalitate ditemur. Suadent verò hi, in ipsa Oculorum *Atrophiâ*, ut omne locetur studium in reparando succo nutritio puro & futuræ alimoniæ commodo, tum promovendo ejus præparationem in glandulis, præsertim mesaraicis, quò sufficiens copia laudabilis chyli Cysternam vel Receptaculum illud chylo dicatum influat, atque ex eodem massæ sanguineæ communicetur; tum depurando illum à recrementis & impuritatibus quibuscunque à sanguine infecto sibi adsumtis, omnemque adsimulationem aliàs irritam reddentibus; Deinde aperiendo meatûs seu tubulos illos musculorum, quò absque ullo obstaculo ad partes oculi alendas permeet; postremò, si spiritus animales deficiant, aut crassiores existant, quam ut nutritium succum actuare & partibus apponere nati sint, illos etiam ipsos reparant & subtiliores reddunt. Chyli præparatio prærequirit debitam ciborum in ventriculo digestionem, quare stomachus confortandus, & fermentum ejus excitandum aut itâ corrigendum, ut succus ex digestis cibis intestinum ingrediens, inibi facilè in chylum abeat, quare Digestiva & Aromatica in usum ducenda sunt, ex crystallis Çi, Ebore s. △ rad. ari, liquor terræ fol Çi, Essent. Zedoar. rutæ, melissæ, Elixir Menthæ, Tinctura baccar. Junip. cum cardamom. mac. & cochinill. spirit. vin. Çsat. extracta, &c. Ne peregrinas & noxias, acutas videl. & acres particulas in sanguine assumat, sanguis ab iisdem depurandus per alcalica, humores istos acres imbibentia, & diaphoretica varia, medicamenta ex lignis. Tubuli musculorum reserandi, dilatandi & spirituum animalium in eosdem influxus promovendus per spirituosa & volatilia, v. gr. spiritum Euphras. Essent. Ambr. Melissf. Elixirium illuminans, Liq. C C succinatum. Venus immoderata interdicenda, & noxa ab eâ inducta corrigenda, quare fibræ nimiùm exsiccatæ, durisque circumseptæ terminis emolliendæ, instillatâ partibus illis oculi ex consumtione excavatis guttâ unâ vel alterâ lactis calidiusculi, imprimis humani recens ex ubere, ægro supino in lecto jacenti, ut itâ per diuturniorem moram partes sufficienter emolliat, cui remedio substitui potest Aqua Ophthalmica de cancris. Lucubrationes & acutus rerum intuitus moderanda, & assumenda superiora spiritus augentia & recreantia.

Procidentia. *Procidentia* à causa externa violenta inductæ curationem obeunt, oculum prolapsum intra orbitam suam commodè intrudendo, quod manu aptisque instrumentis, aut linteo tenero peragitur, oculum intumefactum & partes vicinas prius emolliendo sacculis flor. Camomill Melilot. Rosar Herb. Euphrag. sem. fœnigr. fœnic. &c. repletis, & aqua rosar. incoctis repositûo inspergunt vel pulveres vel applicant

Collyria adstringentia ex alcali C.C. Tut. pp. amydo, acac. olibano, &c. Laudantur Trochisci Ophthalmici *Mynsichti*; Aq. plantag. rosar. pecul. ear. verben. flor. Ligustri polygani. Æger autem supinus decumbat, usque quo oculus firmiter adhæreat. A nimio lymphæ aut seri influxu citatam auferunt medicamentis serositates vel educentibus catharcticis, vel absumentibus, diaphoreticis nim. anteà dictis, applicatis nuchæ, scapulis aut brachiis etiam vesicatoriis, topica adhibent exsiccantia, nec contemnunt fumum tabaci oculis nimiùm humidis modicè insufflatum, inprimis quando species convenientes eidem immixtæ sunt, ex rosis videlicet Cortic. myrobol. Nucistâ, sem. fœnic. Gum. Junip. animæ, mastichis, succini: cùm de successu optato non pauca habeant experimenta.

Strabismi. *Strabismum* difficilimæ ac penè nullius existimant curationis, si altiores temporis tractu fixerit radices, pro diversitate tamen causarum remedia variant, modò antyparalytica, modò antispasmodica adhibentes; quæ verò in infantibus ab aliis per larvam tentatur instatum convenientem reductio, & illi, ne præ aliis videantur otiosiores, placidè permittunt.

Ficus cancrosi. *Ficum cancrosum* prudenter & solicitè tractandum esse jubent, ne incautè tractatus, exulcerationi subjiciatur, omnem posteà rejicienti medelam, quin morti ipsi ansam præbenti, quare principio ejus etiamnum occurrendum, internè adhibitis sanguinem & cum illo succum nutritium purificantibus, aut succos vitiosos planè eliminantibus per Extractum helleb. nigri, Trochiscos alhandali, Lapidem Lazuli pp. &c. Pilulas melanagogas *Mynsicht*. Sangnis optimè purificatur diaphoreticis, in specie Sale fuliginis, & Mixtura de fumaria *Ang. Sal.* Bezoard. ☉ari. Externè illa adhibentur, quæ excrescentiæ huic ulterius impediunt incrementum, & particulas acutas gladiolatas obtundunt, hebetant, & ne ad vicina serpant detinent, ut sunt Crystalli ♃is, saccharum ♄i, cinis testar. ☋. Liquor mellis ad ♁io abstractus.

Ficus scirrhosi. Dum verò adhuc est *Scirrhosus* atque indolens, resolutionem & discussionem duri crassique illius succi instituunt adhibitis topicis gummosis, ex Ammoniaco videl. paratis, & Galbano cocto, ita tamen, ut circumspectè cum eo agatur, ne imprudenter immistis nimiùm emollientibus suppuratio promoveatur, quam ipse Cancer excipit, nulla postmodum arte domabilis.

Juxta Autorem Cura Atrophia. §. 21. *Nos* in curatione horum affectuum tali ordine progredimur. *Atrophia* oculi si oriatur ab aliis morbis, eò incumbendum, ut illi priùs curentur, si verò à succi proprii acidis & acribus particulis oculi partes devorantibus, tunc præmittantur varia sudorifera ex lignis, posthæc demulcentia & balsamicum succum restituentia, inter quæ eminent omnia salia balsamica volatilia, balsamus meus nervinus per mensem & ultra ad gutt. 20. in ▽ euphras. melissl. &c. assumtus. Huc pertinent liq. C.C. succinatus, &c. item Sal volat. C.C. usus per tempus continuetur. Interponenda quoque sunt varia absorbentia, inter quæ palmam habent Cinnabarina cum oculis ♋ sæpius per septimanam exhibenda ♁um diaphoret. & Bezoart. mineral. ad sudorem excitandum non sunt contemnenda. Topica sint blandè demulcentia, ut mucilag. ex sem. cydon. cum ▽ fœnic. euphras. addito momento Aq. Regin. Hungar. quæ sæpe sola sufficit oculis imposita ad spiritus iterum alliciendos, & obstructionem tollendam, præsertim ubi spirituum inopia percipitur. Aquam *Langii* ita impositam hoc in affectu præstantem observavi. Ad acres etiam has particulas repellendas & quasi retrahendas, conducunt varia vesicatoria nuchæ vel auribus applicata.

Procidentia. In *Procidentiâ* Oculi Curatio instituitur cum causarum suarum ablatione. Si ergò evenit à causâ violenta, varia sunt imponenda demulcentia & inflammationem impedientia: sacculi proinde ejusmodi herbis, ex. gr. veron. euphras. pentaphyll. fl. balaust. chamomill. melilot. &c. repleti, & lacte incocti parentur, & imponantur loco affecto, manu verò in locum debitum reponatur oculus; vel asser quercinus applicetur sæpe oculo per diem si affectus fuerit inveteratus: Si verò affectus est recens, statim ad inflammationem arcendam imponatur seq. cataplasma.

℞. *Micæ panis alb.* ℥ß.
Lact. dulc. q. s.
Coq. ad consist. pult. dein
add. vitell. ov. No. 2.
Ol. rosar. ℥i.
Pulv. croci ʒß.
Camph. ℈ß.
F. cataplasma.

Infundatur oculo lac muliebre, vel applicetur seq. linimentum.

℞. *Mucilag. sem. cydon.*
Psyll.
Aq. plant. extract. q. s.
Ung. Rosar. ℥ß.
M.

Hartmannus commendat pulverem scarabæorum in stercore equino natorum, ad solem in vitro clauso exsiccatorum mollificatis partibus inspersum. Partibus relaxatis inspergatur pulvis terræ Japonicæ, & linteo calido fiat dextra repositio & applicentur in occipitio vesicativa. Si verò Procidentia oculi fiat ab humoribus serosis, ligamenta oculorum ita relaxantibus, tunc conveniunt serum educentia, & purgetur corpus radice laxativa.

℞. *Rad. laxativ.* ℈j.
Salis euphras. ℈ß.
Ol. fœnic. gt. j.
M. D.

Joseph. Burth. Epist. ad Thom. Barth. Oculi prominentiam collyrio quodam adstringente, emplastroque densensivo Vigonis collo applicito, se sustulisse scribit. Confer D. Stalpart. Obs. rar. lect. poster. Obs. 9.

Postmodum dentur sudorifera: hoc in casu proderit Decoctum lignorum per tempus aliquod in dosi convenienti usurpatum, quæ simul adstringunt.

Inter topica conveniet Aqua plantag. cum saccharo ♄ & lapide scissili Angl. Terra Japon. sæpius applicanda, aliaque modicè adstringentia.

Varia Vesicantia applicantur: sequens semper applicuimus nuchæ cum effectu:

℞. *Sem. Cannab.* Mß.
Rad. pyrethr. ʒij.
Coq. cum vino rub. & f. instar emulsionis.
Lintea madefacta hoc liquore imponuntur nuchæ.

ad Procidentiam plures authores commendant cucurbitulam magnam sine scarificatione posteriori

riori capitis parti applicitam. Sic omnia ea hic conducunt quæ in aliarum partium Procidentiis.

Strabismi. *Strabismus* jam confirmatus & in adultis nullam, ceu diximus, admittit curationem. In *convulsis* rarò curatur. Si proinde affectus hic fuerit obortus post epilepsiam convulsionesque, tunc omnia conveniunt antispasmòdica, internè pulv. spasmod. & illinantur musculi Balsamo Spasmod. *Mynf.* ▽ Regin. Hungar. *Lang.* Liquere nervino meo externo, axungiâ viperinâ, Essentiâ viperinâ, &c. imprimis sequenti:

℞. △ *Fœnic.*
Euphras.
Regin. Hungar. aa. ℥j.
⊖is ✱ci gr. iv.
Camph. gr. j. *F. Collyr.*
Quo tangendi sunt oculi, & portio ipsis infundenda.

Dentur & hæc aliaque internè, & eodem modo cures hunc affectum uti Spasmum vel Epilepsiam. In infantibus aliquando ex objecto splendente in loco Strabismo opposito collocato curatur hic affectus, aut ex larva, in quâ foramina visioni contraria respondentia, faciei imposita, qua aliquot curatos vidimus; nec negligenda superiùs dicta antispasmodica tum externa, tum interna.

Ficus cancrosi. *Ficus Cancrosus* rarò, vel, ceu dixi, nunquam curatur, & si quid tentandum, semper Medicus se muniat prognostico, ne famam imprudenter plebi exponat; melius enim est, eum non attingere, quàm attingendo irritare, si autem tangi debet, palliativè tantùm tractetur: vel periti Chirurgi manus commendetur, feliciter enim excisa fuisse ejusmodi Carcinomata legimus *Obs.* 1. *Guillelm. Fabric. Hildan.* & *Obs.* 18. *Henrici Rhonhysen.* Ad acidum ergò cancrosum, corrosivum scilicet, omnia Saturnina conducunt sæpe cum cinnabarinis permixta, cinnabaris enim f[illegible]um resolvit, & acidos arsenicales humores absorbet, nervosque solatur. Sequens applicetur sæpius.

℞. *Plumb. ust* ʒj.
Cinnab. ☿ii ℈ß.
Croci ʒß.
Cum olei rof. q. s. in mortario plumbeo F. Linimentum.

Imponatur etiam amalgama ☿ii cum ♄o.

Exulceratum Carcinoma ut planè non tangatur, author sum.

Ficus scirrhosi. Et cùm *Scirrhosus Ficus* facilè exulceretur, cautè incedendum est, communis enim in scirrhis & scrophulis affectio est, ut si nigrescant, vel livescant, vel sint dolorosa, degenerent in cancrum exulceratum, acidum enim istud volatile corrosivum obscurè mordicat fibrillas quasdam nerveas & partes vicinas, unde dolor ille punctorius. Acidum ergò in hisce tumoribus scirrhosis temperandum, & durities emollienda. Faciunt huc resolventia discutientibus maritata. Inter hæc eminent Emplastr. ex Gumm. ✱co, de cicuta, de ran. Vigon. cum ☿o. Sed ob partem mobilem non bene imponi possunt, hinc variis liquoribus illinendæ sunt hæ partes, ex. gr. Aq. Hungar. spiritu viperar. maritata. Spir. vin. Camph.

In *Perforatione* Oculi tunicæ, sive Annatæ, sive Corneæ, sive Uveæ absq; humoris aquei effusione curari solet per vulneraria, ex quibus præ aliis magnifacimus succum chærefolii recenter expressum, vel aquam ejusdem, vel Veronicæ ritè destillatam & applicatam; in herbis enim his traumaticis latet alcalinum principium; possunt & Decocta fieri ex agrimon. alchymill. chærefol. sanicula hyperic. rad. plantag. primul. ver. flor. balaust. & sic calidè oculis læsus foveri.

Saturnina omnia, ut Lac ☽æ, lapis calaminaris, pompholyx, Tutia, ut & bol. Armen. ♃um diaphoret. prosunt, exquibus varia parari possunt Collyria & sæpius tepidè applicari.

Quemadmodum etiam certum est & constans fidumque assertum, Traumatica pro interno usu ad externam curationem plurimum prodesse, ità & in hoc casu eadem non sunt omittenda, qua de re non parùm laudatur Tinctura Terr. Japon. Sæpe quoque sufficiunt oculi ♋, vel soli cum successu à me usurpati. Addi etiam Traumaticis hisce possunt specifica oculis dicata & adscripta, ex gr. paretur Tinctura Terr. Japon. cum spiritu euphras. & detur. Non rarò & hìc conducunt omnes potiones vulnerariæ communiter dictæ, quæ tamen non ità largiter sunt exhibendæ, sed tantùm cochleatim, sic enim liquores sanguinem & serum ad id aptant, ut & ipsi partis clima non destituant, aliàs communi vita privandum; insuper resistunt putredini, sanguineum & serum ichorescens corrigunt, motum succorum in parte læsa conservant, simulque pororum laxitatem debitè coarctant, de quibus vide de *Vulneribus in genere librum* 5. *cap.* 19.

In ea Perforatione verò, ubi jam aquei humoris effluxus fuerit factus, sunt Neotericorum quidam, qui aqueum hunc humorem restituere satagunt. Humor enim hic aqueus sive anterior, pupillæ motui & radiorum temperationi maximè inservit, hinc ex humoris hujus defectu in senibus visionis munus, ceu superius dictum, non ritè peragitur.

Humor ergò aqueus, utpote à lympha progenitus, faciliùs, (Tunicæ corneæ vulnere adstringentium ope priùs obducto; ad inflammationem arcendam sequens vel simile applicari potest aq. plantag. cum bolo album. ovi, & granis aliquot Camphoræ: optimum verò remedium est, si oculus vulneratus optime operiatur, & ab aëre defendatur, si enim non tantùm citius generabitur cicatrix, verùm humores restituentur:) Succi nutritii particularum & lymphæ blandioris copiosius influentis beneficio restituitur, prout centies in ansere aliisque animalibus tentavi, inflicto enim vulnere, & elapso humore aqueo, altero vel tertio à vulnere die oculus collapsus pristinam recuperavit formam, unà cum visu. Inutilia, sunt ergo ab authoribus imprimis à Burrho commendata arcana, & alia quæ de ulmi & chelidonii viribus prædicantur, & tantum impostura est, ut quilibet mecum experiri potest, de quibus inferius, ubi de humoribus restituendis agemus, plura videre poteris, in quem finem meretur legi *Obs.* 126. *Eph. Germ. A.* 6. & 7. Sic reperias apud *Benivenium de abd. morb. c.* 73. historiam de puella 4 annorum, cui dum nodum in panno solvere acuto gladio niteretur, resiliens mucro oculum dextrum percussit, quo perforato ipsius oculi tunicæ humor effluxit; quare etsi visum prorsus amiserit, ipsum tamen haud multo post recepit, restituto scilicet humore effuso. *Confer Fallop. de vuln. cap.* 3. *Tulp. l.* 1. *c.* 30.

CAPUT VII.

De Morbis Palpebrarum, Trachomate, Emphysemate, & Oedemate, Coalitu, Cancro, & Ectropio seu Inversione & Lagophthalmo, de Hydatide. Callo & Calculis.

§. I.

SI quis alius, *Celsus* certè Romanorum ille Nobilissimus, admodùm pulchre de Oculo sermocinans *lib. 6. cap. 6. p. m. 368.* Ingentibus & variis, ait, casibus oculi nostri patent; qui cùm magnam partem ad vitæ simul & usum & dulcedinem conferant, summâ curâ tuendi sunt. Nemo autem meliùs illis prospexit, aut prospicere potuit unquam, quàm Ipse Sapientissimus nostri Opifex, utrumque duobus muniens velamentis, *Palpebris* videlicet, ut tum aliàs, tum in somno potissimùm, illis sese conjungentibus, gemmarum adinstar pretiosissimarum sub iis tegantur, & custodiantur à quovis cæteroquin imminenti periculo. Proinde ut eædem ipsæ suo hoc ritè fungantur officio, opus est, ut à morbis serventur immunes, aut impetiti protinus liberentur, hinc eosdem nunc meritò tractandos atque depellendos aggredimur.

Trachoma. *Trachoma* vocatur iste affectus, ubi Palpebræ in parte internâ asperitudo adest, vocatur & *Dasymma*; Describi potest, quòd sit asperitas palpebrarum seminum milii aut granorum ervi instar cum dolore & gravitate. Dividitur etiam in tres alias species, quas ob confusionem metuendam haud libet addere.

Emphysema. *Emphysema* Palpebrarum, dicitur & *Physodes*, & est earundem tumor & inflammatio ex flatuosi spiritûs copiâ ibidem sub cuticulâ palpebrarum collecta, & subsistens: fit & à rebus acribus, ictu araneæ, vespæ, apis, vel erucæ.

Oedema. In Palpebrarum externâ sede intumescentia quædam oedemati diffuso haud dissimilis aliquando oritur, per quam palpebræ inflatæ & tumidæ apparent, nonnunquam & circumferentia quæ eas ambit simul, tum in oculorum morbis, tum extra hos, quæ diu sæpe permanet, aliàs mox remittit, hanc *Oedema oculorum* nonnulli nominant, rectiùs tamen *Intumescentia* dici meretur.

Coalitus. *Coalitus Palpebrarum* dicitur & *Connexio*, Græcis *Anchyloblepharon*, & quia fit semper noctu, hinc *nocturna* dicitur *Cohærentia*, item *Palpebrarum ulcus*, cùm scilicet Palpebræ vel inter se, vel cum aliis oculi partibus per somnum coalescunt, ut vix aperiri queant.

De Palpebræ superioris cum Oculo coalitu vide *Hild. Cent. 6. Obs. 7.*

Cancer. *Cancer* etiam aliquando occupat Palpebras, isque vel exulceratus, vel non, qui cùm nihil vel parum admodùm habeat peculiare præ aliarum partium cancro, videas de *Cancro in genere lib. 5. cap. 8.*

Ectropion. *Ectropion* dicitur Inversio Palpebræ inferioris talis, ut nihil præter carnem rubram videas, estque caro luxurians suborta in palpebrâ, quæ suâ gravitate palpebram foràs evertit, à cicatrice ut plurimum producta.

Lagophthalmus. *Lagophthalmus* est inversio palpebræ superioris, vocatur *Leporinus Oculus*, cùm superior palpebra adeò retrahitur, ut oculum, dum clauditur, integrum non tegat, quod vitium nuper in lanione observavi, cui pustula exedit palpebram, quâ breviore factâ, nunc oculo aperto dormire necesse habet.

Hydatis. *Hydatis* dicitur & *Aquula*, à *Zacuto Lusitano* appellatur *Alsarnac*, & est pinguis quædam substantia tanquam adipis frustulum sub palpebræ superioris cute latens. Describi potest, quod sit mollis & laxus tumor, totam palpebram adeò obsidens, & œdematosam reddens, ut pondere degravata palpebra surrigi nequeat.

Hydatides palpebrarum *differunt* ab aliis Hydatibus, quia illæ pinguedinem, hæ verò aquosum liquorem continent.

Calculi & Callus. Sæpe etiam accidit, ut *Calculi* generentur, ut & *Callus* in palpebris, qui affectus videantur inferiùs suis capitibus lib. 5.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* sunt palpebræ, externæ illæ oculi partes superciliis subjacentes supernè infernèque, interiores oculi tunicas contegentes, quarum una Inferior, altera Superior vocatur. Superior major atque mobilis, Inferior minor atque immobilis. Palpebræ hæ constant cute, membranâ carnosâ, musculis, nervis, tunicâ, tarsis & ciliis, vocantur & καλύμματα, i. e. tegumenta Oculorum, vel coopercula.

Diagnosis Trachomatis. §. 3. *Trachoma* cognoscitur ex rubore, pruritu & milii granorum veluti eminentiâ, si fricentur palpebræ, magis intumescunt, adest gravitas & dolor.

Emphysematis. *Emphysema* apparet per se ex intumescentiâ scilicet palpebrarum, & si præcessêre vel ictus araneæ, vel vespæ, vel erucæ; si enim erucam digito apprehendas, & dein palpebram attingas, statim hunc affectum patieris, quod sæpe meo damno expertus sum; sic in febribus diuturnis, vigiliis nimiis, cachexiâ, affectus hic oritur, & œdematosus iste tumor ex seroso colligitur humore, ibidem stagnante.

Coalitus. *Coalitus* exinde cognosci solet, quando palpebræ vel inter se, superior cum inferiore, vel cum albâ, aut corneâ, aut utraque oculi tunicâ coalescunt, counintur & extremitates earum conglutinantur, ut vix aperiri queant; & ut plurimùm fit noctu, hinc vocatur Cohærescentia nocturna.

Cancri. *Cancer*, tumor ille rebellis, cognoscitur ex suis propriis signis, de quibus infra lib. 5.

Calli. *Calli* diagnosis ibidem quoque tradetur.

Ectropii. *Inversio* seu *Ectropium* cognoscitur ex carne luxuriante palpebras inferiores gravitate suâ premente, ut *Lagophthalmos* patet ex superiorum palpebrarum retractione, unde oculi semper aperti manere debent, & hinc vocatur leporinus oculus, quia lepores apertis oculis dicuntur dormire.

Econtra alium vidi affectum, ubi quidam tectum

palpebram semper clausam & oculum exinde tectum habebat, eundemque aperturus manu palpebram elevare coactus fuit, absque ullo tumore seu hydatide, in quo palpebræ superiores totum oculum tegebant.

Calculi. *Calculi* & Calli per se patent.

Causa Trachomatis secundum Galenicos. §. 4. Veteres *Galenici Causam Trachomatis* statuerunt humores acres, mordaces, ex bile adusta vel pituita salsa serosa oriundos, & palpebris illatos, sæpe à causa externa, vento aspero, fumo, & collyriis acrioribus excitatos & allectos, membranam palpebrarum interiorem dissolventes aut exasperantes.

Emphysematis. *Emphysematis* causas ponunt tum internas, humores videlicet aquosos & serosos, interdum etiam flatus; tum externè ictum vespæ, apis vel aranei, &c.

Coalitus. *Coalitum* Palpebrarum oriri volunt vel à materia quadam pituitosa & viscida ad partes hasce oculi affluente, vel ab ulcere negligentiùs tractato, quoad sanitatem vergente, partes hæ antea mobiles & ductiles aut sibi invicem agglutinantur, aut cum alba, vel cornea, vel etiam utraque tunica uniuntur & coalescunt.

Cancri. *Cancri* non exulcerati causam imputant succo atrabilario adusto crasso, aliquantum tamen mitiori, in venulis harum partium hærenti; exulcerati verò, materiæ isti ità acri existenti, ut ipsas Palpebras corrumpat, & illuviem quandam sordidam ad oculos emittat.

Ectropii. In *Ectropio* tanquam causas accusant vel paralysin, seu resolutionem, vel carnis in parte interiore incrementum, vel vulnus aut ulcus malè curatum, ex quibus omnibus internam Palpebræ inferioris partem dilatari, tum externam abbreviari & strictiorem fieri contendunt.

Lagophthalmi. *Lagophthalmum* oriri existimant vel à mala conformatione in utero, vel prava in pueris consuetudine, vel vulnere aut ulcere malè curato.

Hydatidis. *Hydatidis* causam derivare student ex humore seroso intra Palpebrarum membranas illapso, à quo substantia illa unctuosa in medio Palpebrarum existens dilatetur & augeatur.

Callorum & Calculorum. *Callorum* & *Calculorum* causam ponunt succum quendam crassum & peculiari sua natura lapidescentem, à facultate, nescio qua, lapidifica in hujusmodi duritiem & solidam substantiam conversum.

Iuxta Paracelsum causa Trachomatis. §. 5. *Paracelsus* causam *Trachomatis* esse vult Sal aluminosum separatum & plumosum, quod non modò exedendo membranam Palpebrarum interiorem variè exasperat, sed in varias guttas segregatur, quæ coagulatæ, & à sale aluminoso dulci detentæ, in durities & tubercula ista, milii semina ostendentia, abeunt, ab eodem verò derelictæ partes corrodunt & varia producunt foramina.

Emphysematis. *Emphysema* oriundum vult ab arsenico puro præter resolutionem Palpebram cum aliquali duritie & intentione inflante.

Coalitus. *Coalitum* Palpebrarum fieri censet à vel nervorum claro effluxo, & Palpebras invicem glutinante, vel à mumiâ in saniem corruptâ post malam ulcerum aut vulnerum tractationem, unde tunicæ oculorum eroduntur, & tandem Palpebræ similiter inficiuntur, & iisdem adhærent, atque mediante mumiâ vulnera curante concrescunt.

Cancri. *Cancri* causam statuit sol quoddam acutum colcotharinum ab eo, quod temperare potuit, separatum, & ob subtilitatem suam etiam ad superiores hasce oculorum partes externas perveniens, easque rodens & variè deformans.

Ectropii & Lagophthalmi. *Ectropium* & *Lagophthalmum* cum prioribus vel à contractione aut paralysi, vel malâ conformatione, vel inconsideratâ ulcerum aut vulnerum tractatione ab imperito Chirurgo produci posse concedit.

Hydatidis. *Hydatidem* oriri existimat à sale narcotico, & separato à sale trium, ut inquit, primorum quod à natura propulsum in pustulam transmutatur vel bullulam instar aquæ transparentem.

Calli. *Callum* statuit tumorem arsenicalem, ex liquore carnis & sanguinis provenientem, dum per fricationes excitatur, & in superficie carnis suum ponit emunctorium.

Calculorum. *Calculos* oriri aliis persuadere conatur à sale corporis ab occulto suo igne accenso, & Nephidicum quendam ictum recipiente, unde in lapillos istiusmodi induratur, uti firmamentum est causa lapidis & fulminis, quæ similiter in microcosmo existunt & interdum in externum veniunt conspectum.

Iuxta Helmontium causa Trachomatis. §. 6. *Helmontius* causam *Trachomatis* quærit in acido cruoris ad interiorem Palpebrarum partem effuso, eamque exagitante, simulque cruoris quasdam partes variè coagulante, undè non tantum asperitas & pruritus ab irritato Archeo, sed etiam pustulæ & tubercula exoriuntur, pro diversitate partium cruoris, in quas acidum illud agere consuevit.

Emphysematis. *Emphysema* similiter ab acido deducit, membranam palpebræ externam distendente, sicque dolorem excitante, & convellente, quare Blas Palpebrarum intenditur, eæque intumescunt.

Coalitus. *Coalitum* contingere docet à mucilagine ex latice à Custode Cerebri errante ad Palpebras demissa, dum Custos ille vel ab aëris injuriis agitatur, vel ob ulcus & vulnus cruor corrumpitur, ex quo latex dissoluta salia adsumit, & glutinum convertit Palpebras vel inter se, vel cum tunicis ipsius oculi connectens.

Cancri. *Cancri* ortum adscribit indignationi Archei ob compressionem doloris aut spontaneam confusionem, unde passio exurgat furiosa, quæ palpebris confermentata venenum conglomeret, sicque tuberculum efformet, non cessante Archeo fabricare ideas in alimentum propagandas, in eo autem tuberculo latere vult causam ipsius ulceris, quod facilè ex eo producitur.

Ectropii & Lagophthalmi. *Ectropii* & *Lagophthalmi* causam adscribit vel latici, aut peregrino cuidam hospiti acidiori membranas Palpebrarum externas crispanti & contrahenti; vel cicatrici externæ earum membranæ annatæ; vel etiam malæ in utero conformationi.

Hydatidis. *Hydatidem* formari vult à liquore nutriente copiosiùs in Palpebras transmisso ab Archeo aliquantùm prodigo, nec portionem abundantem reducente, quapropter membranulæ earum partium distenduntur, & liquor ille tumorem inducens, per easdem transparet, & interdum etiam exsudare consuescit.

Calli & Calculorum. *Calli* & *Calculorum* originem similiter ex latice deducit, quatenus salia in eo detenta aliquid rodendo subigunt, & à nativa conditione in neutrum transeunt & coagulantur, accedente

dente acido quodam nutrimentum harum partium corrumpente, & spiritum latiùs compingente.

Willisii sententia de causa Trachomatis. §. 7. Ex *VVillisii* sententiâ *Trachoma* ortum sumit ab humore lymphico aut latice seroso acescente, & fibrillas in cute Palpebrarum nerveas variè exagitante, accedentibus sanguinis quibusdam recrementis, postmodum fermenti corruptivi naturam induentibus, & per effervescentias suas cum aliis succis variè coagulatis, ut adeò non modò pruritus, ob spirituum agitationem majorem, sed etiam ex diuturniore stagnatione granula, pustulæ, & quandoque scabiosa dispositio illis obveniant.

Emphysematis. *Emphysema* similiter latici isti seroso vel soli, vel simul aliis succis ex sanguine ei se immiscentibus & sub cute stagnantibus natales suos debet, præsertim quando succi isti humori lymphico ritè nequeunt misceri, ità enim ex eorum colluctatione vapores quidam assurgunt cutem Palpebrarum distendentes, & tumidam reddentes, quam succorum ebullitionem & externum quoddam heterogeneum per ictum & stimulum insectorum quorundam parti communicatum excitare solet.

Cohærentiæ. *Cohærentia* Palpebrarum contingit, quia humor ille aquosus pro oculorum humectatione ex sanguine per arteriolas eò delatus, & reliquo sanguine per venulas secedente, à glandulis lacrymalibus imbibitus, crassior & viscosior existit, qui, dum oculi per somnum clauduntur, inter utramque palpebram & oculum diffusus easdem glutinositate suâ combinat; interdum ob vulnera vel ulcera, mediante eodem & succo nervoso nutritio similiter tunicis oculorum agglutinantur & concrescunt.

Cancris. *Cancer* in his locis, secundùm Autorem hunc oboritur à succis impuris acido-salsis ex arteriolis cum sanguine effusis, & ab eo separatis, insimul liquore nervoso multis particulis salinis scatente, ibidem stagnantibus, sicque depressis spiritibus in fluorem degenerantibus, non modò in parte extra venas tumorem excitantibus, sed quia sanguis per venulas refluens iisdem inficitur & turgescit, ipsæ etiam venulæ intumescunt, & tandem majori per stagnationem impetratâ acrimoniâ, & corpusculis sulphureis sibi adsociatis, ille succus corrosivitatem inducens partes hasce corrodit atque planè exulcerat.

Ectropii & Lagophthalmi. *Ectropium* & *Lagophthalmum* vel à vellicatione spasmodicâ fibrarum cutanearum externarum, vel à cicatrice membranæ interioris post vulnus aut ulcus; vel à malâ conformatione ortum habere itidem cum reliquis arbitratur.

Hydatidis. *Hydatidem* à latice cutaneo lentescente, adeoque non facilè transpirante deducit, quapropter eo diutiùs & tenaciùs adhærente, novus ex sanguine arteriali affusus simul detinetur, quia verò non sunt æqualiter proportionati, hinc ebulliendo cutem attollunt & pustulam excitant, ex cujus poris dilatatis latex aliquando diffluit, præsertim quando novus latex factâ distributione ex sanguine apportatur, unde effluxus ille humoris lymphici horis matutinis obtingit.

Calli. *Callus* haud dissimili ratione à latice partibus spissioribus scatente dependet, quæ cum per poros cutaneos commodè nequeant dissipari & evaporare, eidem tenaciùs adhærent & densè coagmentantur.

Calculi. *Calculi* excrescunt ex particulis terrestribus & salinis, spirituosis liquoris nervei avolantibus aut depressis, atque accedente quodam acido ex liquore cutaneo easdem coagulante.

Sylvii Ætiologia Trachomatis. §. 8. *Sylvii* de morborum horum Palpebras occupantium causis ratiocinia eò collimant, ut *Trachomatis* ortum deducat ex acido acri austero à sanguine quidem separato, at ob pituitam glutinosiorem poros cutaneos obstruentem minimè exhalante, quare non modò acrimoniâ suâ pruritum excitet & cutem exedat, sed vi suâ coagulativâ pituitam aliquando conglomeret & tubercula producat.

Emphysematis. *Emphysema* verò tum generatur, quando acido illi sese immiscet salsum aliquod lixiviosum, quod ab acido agitatum redditur flatulentum & cutem distendit.

Coalitûs. *Coalitus* fit à pituitâ glutinosiore, majori, quàm par erat, copiâ à sanguine separatâ, & ad glandulas oculorum lacrymales diductâ, sicque oculis superfusâ, & Palpebras conniventes conglutinante; qui verò post ulcera & vulnera contingit, inde dependet, quòd membrana Palpebrarum interior à pure acido-acri sit corrosa, & ab accedente sanguine benigno consolidationem absoluturo, cum tunicis oculorum conjungatur, atque hocce modo concrescat.

Cancri. *Cancri* scaturiginem tribuit succo acido-acri in glandulis collecto, acrimoniam ex stagnatione à pituita obstruente causata adepto, quod tunc spiritus volatilis ei naturaliter junctus, & eum blandè temperans, magis magisque ab eo secedat, & residuum acre tumorem & ulcera maligna excitet.

Ectropii & Lagophthalmi. *Ectropium* & *Lagophthalmum* excitari credit vel ab humorum acrimonia, fibras musculorum Palpebrarum ita vellicante, ut perseverans spirituum animalium motus ad easdem consequatur & convulsio oriatur; vel ab iisdem causis, quas reliqui Autores unanimiter admittunt.

Hydatidis. *Hydatidis* ortum lymphæ adscribit è vasis suis intra Palpebram effusæ, & propter obstructionem ibidem coacervatæ & majorem consistentiam nactæ, à qua cutis in tumorem attollitur.

Callorum & Calculorum. *Callorum & Calculorum* concrescentiam imputat succo austero, materiam terrestrem & salinam volatilem glutinosæ junctam, & ex sanguine cum nutrimento ad Palpebras delatam, coagulanti.

Cartesianorum opinio de causa Trachomatis. §. 9. *Cartesii* qui premunt vestigia *Trachomatis* causam attribuunt particulis acidis, salsis, asperis, acutis & valde subtilibus, vel cum succo nutritio ex sanguine, vel ab aëre aut topicis seu collyriis extrinsecè ad Palpebras delatis, quæ non modò reliquorum succorum particulas variè exagitantes & circulantes, rubram iis conciliant tincturam per cuticulam transparentem, sed cuspidibus etiam suis fibrillas cutaneas pungunt & aliquo modo vellicant, citra tamen ulteriorem earundem læsionem, fibrillæ verò cutaneæ ita agitatæ simul vascula cutanea succutiunt, ut majori copia succum suum ad glandulam innominatam effundant, à quo lobi ejus distenduntur, & nimia mole onerati sarcinam tandem deponunt, & lympham ad interstitia fibrillarum excernunt, quæ diuturniore mora à particulis istis inficitur, & in similem sui redigitur dispositionem, qua poros cutaneos arrodit, ut non solùm pustulæ scabiei similes extolluntur, sed interdum ipsa lympha subtilior relictâ crassiore per poros effluxui conformes redditos

ditos emanet, ficque cutis Palpebrarum interior rimarum quasi plena undique & fæpiuscule diffluat, interdum moleculis craffioribus cum lymphâ allatis & ab acido præcipitatis inter membranam relictis granula repræfentantibus.

Emphyſematis. *Emphyſema* induci credunt tum ob liquorum craffitiem minùs commodè per vafa tranfeuntium, tum ob pororum mutationem à fermento quodam peregrino factam, ftagnant enim liquores, five lympha fit, five ipfe partis illius fuccus nutriens, & ab auftero coagulatur & infpiffatur, ficque Palpebram reddit tumentem, vel flatus fuccis iftis immifti cutem diftendunt, aut venenofum quidpiam morfu infectorum per poros illatum, fermento fuo acerrimo & fpiculato fibrillas nerveas & cutaneas exagitans dolorem infert, & majorem humorum affluxum, qui fimiliter infecti vitiofè effervefcunt, & majus fibi quærentes fpatium, cutem attollunt & palpebram reddunt tumidam.

Coherentiæ & Coalitûs. *Coherentiam* adfcribunt particulis gummofis & glutinofis, ex particulis pinguibus oleofis infpiffatis oriundis, majori copiâ lymphæ glandulari immiftis, quæ ex glandulâ lacrymali pro oculorum humectatione unà cum lymphâ effufæ extremitates feu cilia utriusque Palpebræ conglutinant; *Coalitum* autem unius aut utriusque Palpebræ cum tunicis oculorum ab iisdem particulis glutinofis derivant, cum fucco nutritio pro confolidatione vulneris vel ulceris eò delatis.

Cancri. *Cancri* caufam ponunt particulas acidas volatiles, acres & corrodentes, ex fuccis ob diuturniorem extra vafa ftagnationem corruptis exfurgentes, quæ fæpe ex parvo principio intra breve temporis fpatium magnum capiunt incrementum, & ipfum fanguinem in venis corrumpunt, & hæ proptereà circa tuberculum intumefcunt, tandem verò crefcente corrofivitate tuberculum eroditur, & ulcus malignum & penè incurabile fubfequitur.

Ectropii & Lagophthalmi. *Ectropio* & *Lagophthalmo* non alias caufas adfcribunt, quàm illas, quæ fuperiùs ex aliorum Autorum opinione jam percepimus.

Hydatidis. *Hydatis* fit, quando lympha circa palpebram fuperiorem abundans effunditur è ductibus fuis, atque ob alterationem in vafis fuis factam, five eadem obftruantur aut rumpantur, five aliter læduntur, inter cutem & glandulas ftagnat, ita enim ejus collectio copiofior in eandem partem cutem diftendit & tuberculum efficit, ex cujus poris dilatatis lympha tenuior nonnunquam exfudare affolet.

Calli. *Calli* excrefcunt, quando poft fibrarum nervearum aut mufculofarum agitationem diuturniorem, vel frictione vel acrimonia fuccorum factam, eadem extenduntur & fuccum nutritium majori copia recipiunt, eumque retinent, qui asfimilatus in ejusmodi tubercula fpiffà convertitur.

Calculi. *Calculi* generantur, dum fpiritus acidus jungitur lymphæ pinguiori aut fali cuidam volatili cum eadem in Palpebram delatæ, tum enim pofterior à priore ita coagulatur, ut in duram rigidam fubftantiam facilè facesfant.

Noſtra ſententia de causâ Trachomatis. §. 10 Juxta *Noſtram* fententiam caufa *Trachomatis* funt particulæ falinæ, acres, acidæ pungentes vel in fanguine vel fuccis evafatis latentes, quæ pruritum in fibrillis ac ruborem excitant; fic è ductibus etiam lacrymalibus lympha acribus particulis imbuitur, quæ Palpebræ oculos obtegentis cutem internam rodendo hunc excitare posfunt affectum, & fi Palpebræ fricentur, major effluxus fit harum particularum; externè aër acris frigidus, feu acido-nitrofus, imò & collyria acria facilè hunc affectum producere valent, quod ferum vitiofum ita evafatum in palpebris, avolantibus fpiritibus volatilibus, & accedente acido in fubftantiam femini milii haud abfimilem induratur; ob acrium particularum hic occurrentium & fubfiftentium copiam fibrillas amicè afficientium oritur vibratio placida palpebrarum fibrillarum, qui refultat ad fenforium commune, hinc oritur ille pruritus.

Emphyſematis. *Emphyſema* oboritur ex lymphâ ftagnante ab obftructione vaforum lymphaticorum, vel ob lymphæ per hæc vafa tranfeuntis craffitiem, vel particularum ad poros partis ineptam conformationem, vel ob acidum nimium hos humores coagulantes & incraffantes; humorum enim particulæ malè figuratæ poros & canales tranfire nequeunt, hinc ftagnare coguntur. Fit hic affectus fæpe ob fibrarum partium contracturam atque crifpationem, indeque tubulorum anguftiam in dolore à partium nervofarum irritatione, hinc ab ictu vefpæ, vel araneæ, vel apis, vel alius veneni ftatim affectus hic exoriri poteft, hæc enim irritata animalcula per ictum fpicula deponunt fibris nervofis inimiciffima & prorfus fatalia, quarum vellicationem & excitatam liquorum fermentationem à peregrino depofito ftatim variorum fequitur fuccorum effluxus, aut à ftagnatione excitatur flatulentia palpebræ cutem attollens in tumorem, funtque ideò veriffimi fequentes verfus *Virgilii*, *Georg. lib.* 4. *v.* 235. *p. m.* 50. non modò de apibus, fed & vefpis aliisque infectis ftimulo præditis intelligendi.

> Illis ira modum fupra eft, læfæque venenum
> Morfibus infpirant, & fpicula cæca relinquunt
> Affixa in venis, animasque in vulnere ponunt.

Nec hîc excludere volumus alia externa, quæ per percusfionem, attritum, &c. affectum hunc inferre posfunt, neque rejicimus flatus Palpebrarum tunicas extendentes, aliosque ftagnantes fuccos.

Coharentiæ nocturnæ. *Nocturna Cohærentia*, quæ fæpe accidit in fubjectis humidioribus multâ lymphâ fcatentibus, præfertim infantibus & pueris, facilè hinc concludere eft, affectum hunc oriri ex lymphâ vifcida evafata ex glandulis noctu exfudante, & palpebras cum tunicis oculorum conglutinante, & cùm materia fæpe fit inftar picis, inde patet ipfius vifcofitas; fic & ulcera prægreffà ob acidum vifcofum, quo pus abundat, hunc affectum excitant.

Cancri & Callorum. *Cancer* Palpebrarum oritur ex acido volatili infigniter corrofivo, de quo fuo capite. Sic & *Calli* generantur, quando pars carnea vel nervea ex quacunque caufâ externa læditur, ut nimia extenfio ftaminum, & fic tubulorum depravata figuratio fuperveniat, tunc fibrillis læfis alimentum partis proximum ulteriùs recipitur, diutiùs retinetur, & magis quàm par eft induratur, & fic oritur callus, de quo etiam fuo loco ex profeffo pluribus agetur.

Ectropii. *Ectropium*, five Palpebræ inferioris inverfio, fæpe oritur ab hyperfarcofi vel tumore Palpebræ interiore, fæpe etiam ex ulcere vel vulnere, imprimis ex mala ulceris curatione, qualia

H plura

plura novimus exempla, quæ omnia ortum suum habent ex particulis malè figuratis ibidem stagnantibus & à sua massâ separatis & quasi præcipitatis, quæ dein tamdiu ibi restitant, donec scindendo, pungendo, ardendo tandem exitum inveniunt, & abscessum vel cicatricem inferunt.

Lagophthalmi. *Lagophthalmus*, ubi Palpebræ superiores retrahuntur, ut oculus claudi non possit, oritur vel à mala conformatione, vel à consuetudine puerorum in cunis sursum versùs respicientium, vel spasmodica retractione à fibris nerveis dependente, spiritibus scil. animalibus impetuosè motis. Econtra affectus is, ubi Palpebræ semper oculum tegunt, oritur à paralysi, vel vulnere, fibris scil. læsis, & musculis clausoriis.

Hydatidũ. *Hydatides* Palpebrarum utplurimum à proprii sui alimenti obstructionem vasorum immutatione & stagnatione seu coacervatione oriuntur, hinc illa lympha pinguis facilè in pinguedinem mutari potest. Pueris hic affectus familiaris est.

Calculorum & Callorum. *Calculorum* & *Callorum* causa consistit in eâdem obstructione ab acido violento, succum nutritium in lapideam coagulante duritiem.

Prognosis. §. 11. Hisce ita enodatis, ut nihil penè clariùs dici possit, de *Prognostico* deliberandum, cùmque pars affecta non sit nobilis, hinc de vita res erit salva, modò deformatio impediatur.

Trachomatis. *Trachoma* difficulter curatur, & si simul accedat scabies, exulceratio & callositas, malum est. In quo verò minor pruritus, & parvæ pustulæ adsint, facilior curatu est. Ubi verò lividus humor affluit, pessimum est, acidum enim intensius indicat, & partium adjacentium necrosin.

Emphysematis. In *Emphysemate*, ubi tumor hic oritur ab interna obstructione vasorum lymphaticorum, difficilior est curatu, quam ubi assurgit à causa externa, ut ictu vespæ, apis, aranearum, aliorumque animalculorum venenatorum. Difficilior verò, qui oritur ab ictu, plaga, vulnere; item, si oritur in febribus, vigiliis, cachexia.

Coharentia nocturna. *Coharentia nocturna* nihil mali portendit, nisi acida hæc visciditas ipsas tunicas oculorum efficiat, hinc sæpe multæ lachrymæ, hoc est, affectus pessimi, acidum enim corrosivum tunicam albam aut corneam facilè corrodere & corrumpere potest. Curatur verò difficulter, si tota coaluit, & planè nunquam, si cum corneâ simul concrevit.

E contra facilè curatur, si extremitate duntaxat oculo inhæret, & si annatæ saltem agglutinatur. Si ab ulcere oritur, difficilior est curatu, quam si à lympha acida viscosa.

Cancri. *Cancer* Papillarum, sive exulceratus sive non, difficillimus est curatu, ut & *Canus*, de quibus vide inferiùs cap. 22. lib. V. de Cancro.

Ectropii. *Ectropion* curationem difficulter admittit, cicatricem enim tollere nova dissectione res est periculi plena & incerta, namque Tumor excrescens cathæreticis est exstirpandus, sed ob oculum adjacentem non audemus, hinc meliùs in principio, quàm dum radices jam egerit, curatio exspectanda est.

Lagophthalmi. Si *Lagophthalmus*, sive *Oculus leporinus*, à mala conformatione fuerit, qualem novi exemplum, non est curabilis; sic & illa inversio, quæ est vel à vulnere, vel ulcere malè curato & convulsione, difficilis est curatu, nec non affectus iste, in qua oculi ob palpebram superiorem dependentem semper clausi manent, quia à paralysi utplurimum hic affectus est, nullam nisi palliativam admittit curationem.

Hydatidis. Recens *Hydatis* facilè, inveterata ac diuturna difficillimè curatur. Si verò peculiari membrana includatur, tunc nõ ita difficulter exscindi potest.

Calculorũ & Calli. Eadem res est cum *Calculis* & *Callo* Palpebrarum.

Cura Diætetica. §. 12. Requiritur in his affectibus etiam accurata mediocritatis observatio circa res illas vulgò Medicorum ità non dictas naturales.

Aër ergò sit temperatus, cibus & potus congruus, motus & quies, somnus & vigiliæ pro re nata fiant juxta leges sanitatis, & conditionem morbi. Ante omnia æger sibi caveat ab animi affectibus, & pro affectûs ratione ista facilè à Medico præsente præscribi possunt, cum hæc omnia hîc accuratè addituri tempus tereremus, hinc ad magis proficua & necessaria properemus.

Curatio Pharmaceutica & Chirurgica juxta Veteres Trachomatis. §. 13. Ad *Curam* enim morborum Palpebrarum *Pharmaceuticam* & *Chirurgicam* nunc accedere necessum erit, & de his omnium primò percipiendi Veteres *Galenici*, qui *Trachomatis* curam aggrediuntur præmissâ totius corporis evacuatione, ac massæ sanguineæ depravatione per Decoctum polypod. cum fol. sen. Elect. diacathol. Syr. de fumar. compos. &c. materiæ peccantis aversione per scarificationem, ac cucurbitularum brachiis & scapulis applicationem, ac repercussione, topicis emollientibus & humorum acrimoniam attemperantibus, Decocto rad. altheæ, lil. alb. liquirit. herb. malv. betæ, chelidon. maj. flor. malv. melilot. Camomill. semin. lini. fœnigr. fœnic. &c. quo lintea duplicata humectanda, & oculis tepidè imponenda sunt, vel mucilago sem. lin. fœnigr. aq. rof. & fœnic. facta palpebris illinenda; hisce usurpatis substituunt aut subjungunt abstergentia. lac videl. muliebre in quo parum myrrhæ est dissolutum, vel aloë in aq. rof. dissoluta & loco laboranti illita. Si scabies palpebram occupaverit in *Psorophthalmiâ*. Unguentum rosatum magnifaciunt, cui quidpiam rosatum magnificiunt, cui quidpiam de tutia pp. sit intermistum, vel Ungu. nihil ad oculos.

Emphysematis. In *Emphysemate* itidem post evacuationem humorum peccantium serosorum & pituitosorum per infusum rad. mechoac. Jalapp. sem. cartham. rad. & bacc. ebul. sem. & flor. genist. Syrup. diaser. Andern. vel Electuar. Elescoph. *Mes.* institutam, & flatuum ablationem per Decoctum aliquod carminativum, Aquam Physagonam, spec. diacum. dianis. &c. topica applicant emollientia & discutientia, fotum vel epithema ex decoct. aneth. calaminth. rut. puleg. flor. Chamomill. Melilot. sem. anis. carv. cumin. coriand. pp. fœnic. baccis lauri, croco, &c. Olea inungunt Susinum, seu lil. alb. aneth. laurin. &c. Ungu. album camphoratum similiter applicant. In causa admodùm calida adhibent album. ov. cum succ. sempervіv. & plantag. interdum cum terr. sigill. vel bol. Armen. pro majori repulsione. In ictu vespæ, apis, &c. superungunt theriacam vel solam, vel cum succo plantag. commistam.

Cancri. In *Cancro* Palpebrarum eandem observant curandi rationem, quam tradunt in Cancro generali inferiùs lib 5. cap. 8. percipiendam.

Ectropii. *Ectropio* à resolutione seu paralysi oborto ea adhibent remedia, quæ in Paralysi aliàs usurpare

parere solent, tum internè, tum externè; si illa majore carnis interioris incrumento dependeat, illud vel medicamentis, vitriolo albo, alum. ust. &c. vel citiùs sectione tollunt; si ab ulcere vel vulnere malè curato & cicatrice sit inductum, adhibent primò emollientia, fotum ex decocto rad. altheæ, lil. alb. sem lini, malv. flor. melilot. &c. Unguentum dialth. ol. amygd. dulc. Chamomill. Posteà parùm incidunt cutem ad cartilaginem, figurâ lunatâ, eâ tamen minimè læsâ labiisque ad mala spectantibus, plagæ aliquantum diductæ imponunt liniamentum conjunctionem labiorum impediens, cui tandem imponunt emplastrum, & fasciâ in debitâ servant figurâ, ne reflectatur & pristinam pravam recipiat.

Lagophthalmi.

In *Lagophthalmo* à malâ in utero conformatione nullam tentant curationem, incurabilem enim judicant; si à pravâ sit consuetudine, eandem suadent methodum, quam in priore capite de Strabismo jam percepimus; si ab ulcere vel vulnere malè curato & cicatrice ortum habeat, eodem modo procedunt, quo in Ectropio, ita tamen, ut incisio paulum infra supercilia fiat, & labia oculum spectent.

Hydatidis.

In *Hydatide* aliquando præmittunt universalia; ad humorum peccantium & serosorum copiam minuendam & evacuandam, quare hydragoga propinant, & apophlegmatisantia exhibent, hinc externè applicant discutientia, fotum nempe ex decocto salviæ, origani, fol. lauri, summit. thym. absinth. flor. Chamomill. sem. cumini, carvi, fœnic. fœnigr. vel oleo anethi & scorpionum inungunt; post hæc exsiccantia substituunt, inspergendo pulverem ex ossib. ostrear. ustis, ungula asini combustâ, cortic. cappar. olibano, &c. vel eundem mille miscent & imponunt; si his non cedat & peculiari membranulâ obvolvatur, sectionem in cute instituunt & integram eximunt, vel, si metus sit aliquid remansisse, sal commune mansum imponunt, ut id, quod restitit, consumatur, tandem palpebram & totum oculum aquâ rosar. & plantag. abluunt.

Callorum & Calculorum.

Callis & *Calculis* fortiter emollientia imponunt & consumentia, ut emplastrum de Gum. ammon. diachylum ireatum cum sale armoniaco, quibus si cedere nolint calculi, sectionem instituunt, eos eximunt, & plagam emplastro gryseo iterùm sanant.

Paracelsi modus curandi Trachoma.

§. 14. *Paracelsus* in *Trachomate* eò dirigit curam, ut sal aluminosum separatum atque plumosum acre corrigantur, & aliis denuò intermiscerentur, ne sola existentia Palpebram nimiùm exulcerent, quod præstari posse nullus dubitat ipsâ tutiâ & lapide calaminari, secundùm inventionem suam ritè præparatis, si enim hæc cum aquis rosar. fœnic. & eufrag. per noctem redigantur in collyrium, illudque palpebris in Trachomate à salibus istis excedentibus corruptis illinatur, magnum inde pollicetur juvamen.

Emphysema.

Emphysema, seu tumor ventosus, ut curetur, suadet ut materia intus contenta resolvatur, & arsenicum crudum mitigetur per pinguia viscosa & terebinthinata, proinde sequens laudat emplastrum humori illi assiduo imponendum, donec cedat & dispareat:

℞. *Terebinth.* ℥iß.
Cumini ℥j.
Sem. lactuc. ℥j.
Ceræ q. s.
F. Emplastrum.

Coalitum.

Coalitus Palpebrarum ut inhibeatur, clarum illud nervorum abluit, & ulteriorem ejus effluxum sistit & prohibet, mumiam verò corruptam ad pristinum sanitatis statum redigit, quæ omnia præstat lapis calaminaris pp. succo chelidoniæ immistus, & instar collyrii adhibitus.

Cancrum.

In *Cancro* summum arcanum æstimat alkali, imprimis quod ex auripigmento sequenti modo paratur.

℞. *Auripigmenti* ℥v.
Fulig. ℥ß.
Sal. ✱ci ℥iij.
Reduc ad quartum gradum reverberationis per diem & noctem, fiat Alkali

Hoc postmodum cum Sale de cineribus fimi columbini & oleo vitellor. ovor. redigit in Unguentum, quo locum cancrosum sæpius inungit.

Ectropium & Lagophthalmum.

In *Ectropio* & *Lagophthalmo* non videtur à reliquorum instituto recedere, hinc in Paralysi ea adhibenda, quæ in aliis ejus speciebus Autori huic consueta sunt, in reliquis ab aliis jam calcatæ viæ erit tenaciter insistendum.

Hydatidem.

In *Hydatide*, ut corrigatur sal narcoticum, laudat interiùs assumendam quintam essentiam Chelidoniæ, quæ restaurat, & in debitum statum salia primitiva restituit, externè commendat alkali lithargyrii cum succo chelidoniæ in unguentum redactum, & pustulæ applicatum.

Callum.

Callo, si post frictionem in apostema transierit, unguentum superponit ex oleo rosar. calce vivâ extinct. & caphurâ; reliqua videri possunt capite de Callo in genere.

Calculum.

Calculum in Palpebrâ similiter abigi posse credit, uti reliquæ coagulationes tartareæ in corpore, si resolvantur talia incensa & indurata, sæpiuscule usurpato lapide saxifrago præparato; externe idem lapis præparatus cum sale gemmæ & sale fuso, admixto succo chelidonæ, in unguentum redigi potest & calculo superimponi.

Helmontii sententia de curando Trachomate.

§. 15. Juxta *Helmontium* in *Trachomate* acidum cruoris corrigendum per alkalica, & Archeus irritatus sedandus, ita enim pruritus cessabit & pustulæ atque tubercula facilè disparebunt.

Emphysemate.

In *Emphysemate* Blas illud flatulentum ab acido excitatum iterùm resolvendum, & materia excitans averruncanda est remediis ex anetho paratis & tum intra tum foris adhibitis, quâ de causâ etiam oleum lauri illini potest.

Coalitu.

Coalitus impeditur, si mucilago ista dissolvitur, & à viscositate suâ exuitur, Custos verò errans ad debitam reducitur viam, ne laticem tam copiosè mittat ad oculum, quod præstari poterit spiritu salis armoniaci, cum spiritu vegetabili sociato & intus assumto; externè alkali ex ossibus humanis adhibendum, à quo latex in ulceribus aut vulneribus corruptus insignem accipit correctionem.

Cancro.

In *Cancro* hoc Palpebrarum præ aliis remediis præstans existimatur gluten de aquatico, ut eo sæpius illinatur.

Ectropio & Lagophthalmo.

Ectropium & *Lagophthalmum* nullâ peculiari tractat ratione, quare in reliquorum Autorum placitis acquiescendum est.

Hydatide.

In *Hydatide* Archeus ad officium vocandus

est, ut superfluum liquorem nutrientem reducat, quod autem reduci nequit, ad evaporationem disponendum est per alkalia volatilia.

Callis & Calculis. *Call.* & *Calculi* sui resolutionem exposcunt, & acidi correctionem, ne nutrimentum ulteriùs compingat, internè igitur spiritus sanguinis hirci in aquâ chelidoniæ & fœniculi dari potest, externè autem Unguentum vel emplastrum ad scrophulas conveniens adhibendum.

Willisii cura in Trachomate. §. 16. Ad *VVillisium* rectà accedimus, cujus *Trachoma* curandi ratio eò spectat, ut latex serosus acescens corrigatur, & recrementa sanguinis educantur, quod præstari potest infuso laxativo ex rad. polypod. oxylapath. valerian. chelidon. fol. sen. Mechoac. turpeth. epithym. santal. citrin. sem fœnic. coriand. pp. in cerevis. vel vino, de quo per aliquot dies omni mane debita dosis sumenda; his subjungi possunt diaphoretica, Decoctum sarsaparill. lign. santal. herb. fumar. euphrag. rasur. ebor. & rad. liquirit. in aq. communi. Externè applicari possunt topica pruritum & scabiosam dispositionem corrigentia, quæ tamen hoc in affectu mitiora sint, quàm quæ aliis partibus adhibentur. Linimentum sequens tutò usurpari posse promittit:

℞. *Tut. pp.* ℨiß.
Flor. sulphuris ℨß.
Butyri non sal. ℥j.
F. Linimentum.

Emphysemate. *Emphysema* si est ab internâ laticis aliorumque succorum colluctatione, eorum copia minuenda, & ulterior colluctatio sedanda, additis purgantibus carminativis, ut infusum senæ in vino Rhenano cum rad. valerian. mechoac. epithym. sem. coriand. pp. fœnic. anisi, carvi, cubeb. &c. aliquoties usurpetur; externè etiam discutientia applicentur, macerentur flor. Camomill. & sem. fœnic. in spiritu vini, filtretur, aut per deliq. effundatur, & in eo dissolvatur camphora, quo tuberculum, aut palpebra tumens aliquoties illinatur aut abluatur. Si ab ictu insectorum, theriaca, vel diascordium cum melle mistum emplastri formâ imponatur.

Cohærentia. Etiam in *Cohærentiâ* illâ Palpebrarum à latice aquoso crassiore ad glandulam lachrymalem affluentem oriunda, ejus copiam minuentia & evacuantia præscribit, & pro revulsione vesicatoria applicat nuchæ, oculo verò collyria immittit, viscositatem humoris resolventia, corrigentia & majorem fluxum inhibentia, ex aqua ros. fœnic. flor. calcatripp. verben. chelidon. Sief citrin. de ros. &c. Si à vulnere vel ulcere malè curato cum tunicis concreverit Palpebra, eam, ut alii, scalpello vel convenientiore instrumento à tunicis vult separandam, & linteolum rasum unguento de tutia vel nihili obductum inter illas inferendum, donec ulcus aut vulnus sanatum fuerit, cui voto Sief de plumbo & thure conducunt.

Cancro. In *Cancro*, quamvis difficillimæ sit curationis, & summa cura & cautè admodùm in hisce locis tractandus, ea applicat remedia post usurpata sanguinem purificantia, quæ succos impuros acido-acres corrigere & hebetare possunt, ut spiritus depressi pristinum recuperare valeant dominium, emplastrum nempe ex melle, terebinth. succo sempervivi, gypso usto, ciner. ♋, sacchar. ♄, camphora, &c.

Ectropio & Lagophthalmo. In *Ectropio* & *Lagophthalmo* à spasmodica vellicatione, etiam antispasmodica exhibet remedia, maxime ∽um & ⊖ C. C. spir. & flor. ✻ci in aq. fœnic. paralys. & epilept. Lang. cum Syr. pæon. edulc. In reliquis speciebus aliorum effata quoad curandi rationem facilè approbat.

Hydatide. In *Hydatide* ut latex lentescens subtilior reddatur, & ad transpirationem disponatur, sudorifera ex lignis, rad. sarsaparill. & lapath. acut. &c. propinat, pustulæ verò emplastrum diachylum imponit, aut si dissolvi & emolliri nequit, exscindit, & foramen aqua aluminosâ parum abluit.

Calculis & Callis. *Calculi* & *Calli* valde indurati medicamentis vix abiguntur, quapropter, si motui Palpebrarum sint impedimento, priùs emolliendi sunt emplastro ex gum. & posteà cultello artificiosè exscindendi.

Sylvii ratio curandi Trachoma. §. 17. *Sylvius* in *Trachomate* tam ad acrimoniam acidam corrigendam, quàm pituitam glutinosam resolvendam, præscribit salia lixiva, tum fixa, tum volatilia intus adhibenda; externè aquam rosar. in qua parum croci sit dissolutum, commendat.

Emphysema. In *Emphysemate* ad tumorem à materiâ flatulenta excitatum discutiendum, vel fotum applicat ex carminantibus, vel tinctura cum spiritu vini ex sem. fœnic. anis. carv. macis extracta illinit, vel aliquid de emplastro suo carminante imponit, quo & hunc tumorem discuti posse nullatenus dubitat.

Coalitum. Ad *Coalitum* Palpebrarum impediendum vel pituitâ glutinosior est dissolvenda, & opera danda, ne ulterior ejus copia in sanguine colligatur, usurpatis intus salibus lixiviosis volatilibus, spiritu ✻ci mace vel cinamomo impregnato; vel pus acidum acre in vulnere & ulcere corrigendum succo chærefol. contusi, & aquâ rosar. & fœnic. affusis allecto.

Cancrum. In *Cancro* ad acidum acre corrigendum per salia lixiva volatilia omne studium adhibendum esse monet, unde etiam sal volatile ✻ci externis emplastris immistum maximè salutare exstitutum promittit.

Ectropium & Lagophthalmum. *Ectropium* & *Lagophthalmus* si convulsionem agnoscant causam, ad eam abigendam curam dirigit, ex malâ conformatione dependentem ut incurabilem negligit, in prava consuetudine ad meliorem adspectum parvulos vult disponi, reliquas species committit Chirurgis.

Hydatidem. *Hydatidem* tolli credit, si lymphæ motus impeditus restituatur, per eadem volatilia, quibus & pituita obstruens dissolvitur, sicuti aromaticis extrinsecè discutitur, aut si ob crassitiem, & quòd peculiari vesiculâ includatur, discuti nequeat, sectione, à perito Chirurgo peragendâ exstirpatur.

Callum & Calculum. *Calli* & *Calculi*, si possunt, dum adhuc in fieri sunt, resolvendi iis medicamentis, quæ acidum austerum corrigunt, & materiam terrestrem separant, ne coagulationi obsequatur, & hic scopus itidem volatilibus obtinebitur, si verò ob moram diuturniorem & compactiorem densitatem hoc sit impossibile, callus prius emollitus deradendus, & calculus planè exscindendus est.

Juxta Cartesianos Cura in Trachomate. §. 18. Ad *Cartesianos* nunc accurrimus, quorum Curatio in *Trachomate* eò dirigitur, ut particulæ acutæ & asperæ in succo nutritio fibras nerveas agitantes mitigentur, obtundantur & hebetentur, illud quod effusum est apertis poris ad exhalationem disponatur, sicque discutiatur,

tiatur, & fibræ nerveæ & cutaneæ in pristinum reducantur tonum & debitum situm. Anguli acuti particularum acidarum acrium obtunduntur aliis particulis porosis, quorum poris anguli dum inseruntur, & in corpuscula aut parietes horum agunt, tantum amittunt impetûs, quantum particulis istis impendunt, ut propterea tantâ vi ulteriùs non agant in partes earumve fibras, sed obtusæ adeòque valde mitigatæ reddeant, donec omninò correctæ non ampliùs noceant. Usurpandos igitur suadent pulveres ex ☿io diaphoret. C. C. s. △. terr. sigil. oc. ♋, corall. pp. myrrh. &c. quibus omnibus laxiores pori conceduntur, ut particulas acutangulas absorbere, & eorum impetum refrenare possint. Eadem etiam externè conveniunt in collyriis, quibus tutia pp. lap. calam. pp. camphora, saccharum canthium, ♄i, & parum ⊕li albi adsociari possunt, & cum aq. fœnic. euphras. flor. cyani, plantag. verben. componitur collyrium. Ut pori aperiantur, & non modò materia æthe rea non valde subtiles, sed majores & mitiores particulas invehat, & acutas secum iterùm evehat, fotus instituunt parùm emollientes, ut fibræ ritè dispositæ debitum exitum quærentibus particulis cedere neant, quales sunt qui fiunt ex fol. chelidon. maj. malv. menth. flor. cyani, tiliæ, sem. fœnic. rutæ, &c. in aquâ simpl. coctis. adspersis interdum aliquot guttulis spir. vini simpl. aut euphrasiati. Quando verò fortiùs lædunt fibras nec ita domari possunt, aliis medicamentis ramosis & viscosioribus incarcerandæ sunt, ut alligatæ quasi vires exserere nequeant, & hoc tentant mucilaginibus ex sem. cydon. alth. gumm. tragacanth. quod præstans judicant, aq. rosar. &c. extractis. Succo tandem nutritio & massâ sanguineâ magna earum particularum scatentibus copia, eam diminuere suadent vel blandè purgantibus serum, vel diaphoreticis, aut revellere vesicatoriis.

Emphysemate. *Emphysema* ut abigatur, si indicia adsint de liquorum crassitie, & pororum angustatione, eosdem attenuant, subtilisant & poros dilatant, intùs adhibitis volatilibus spirituosis, spir. ✻ci, fœnic. euphras. sale succin. volat. C. C. Tinctur. cinamomi, essent. cubeb. externè fotu ex spirituosis & carminativis, maximè si flatus sint intermisti, spiritu lumbric. camphorat. spir. vin. in quo rad. chelidon. fol. rut. flor. camomill. sem. fœnic. & bacc. laur. macerata fuerunt, vel etiam sem. fœnigr. dilatatis enim poris etiam peregrinum fermentum cum materia subtili facilè exhalat. Oleosa vix permittunt, cùm ramosis suis particulis poris obrepant, eosque occludant. His si non cedat tumor, fortiora emollientia & fibras distentas relaxantia adhibent, emplastrum videl. diachyl. simpl. de gumm. Ammon. Insecta quædam si spiculis suis & morsu venenosum quoddam intulerint fermentum, illud quantocyùs suadent eliciendum, vel emplastro ex melle, theriaca, myrrh. & camphora vel solo diascordio imposito, vel fotu ex spiritu vini theriacali & aqua Scordii. Etiam in hoc casu tragacanthum utile fuerunt experti, si in aq. ros. rut. & chelidon. dissolvatur, parum camphoræ addatur, & liquore isto Palpebra ex ictu tumens inungatur, quo remedio puella aliquot jam dies palpebram valde tumidam habens, ut tolli vix ac ne vix quidem potuerit, & ob suffusionem ab ictu crabronis allectam penè subfuscam, una nocte fuerit liberata.

Cohærentia. *Cohærentia* Palpebrarum à particulis glutinantibus cum lympha glandulari ad oculos effusis oborta, juxta hos Autores corrigitur & imposterum impeditur ejusmodi medicamentis, quæ viscidas illas particulas dissolvunt & liquidiores reddunt, ad quæ referunt collyria ex aqua calcatripp. chelidon. fœniculi, quibus aliquot guttulæ spiritus ✻ci fuerint instillatæ, ab hoc enim spiritu lympha illa fluidior fit & particulæ glutinosæ resolvuntur. Vitriolum album aquæ rosar. in pauca quantitate additum particulas illas gummosas præcipitat, & à lympha separat, ut cum illa oculo tam largè nequeant superfundi. Si auctæ acres particulæ lymphæ commistæ ramosas fortiùs coagulant, & illas mitigandas volunt collyriis cum croco & lacte recente. Ex ulcere aut vulnere malè curato, à particulis purulentis acribus interiorem Palpebrarum membranulam corrodentib⁹ causatam tollunt priùs instrumento cautè adacto, sine oculi tunicarum læsione, instillata postmodum aqua sapphirina Chirurgorum. In Concrescentia Palpebrarum in se invicem à primo statim ortu præsente tollenda nobiscum conveniunt.

Cancro. Ad *Cancrum*, si nulla spes sit plenariæ curationis, palliativè tamen tractandum commendant remedia particulas acutas, acres, & rigidiusculas transmutantia, flectentia, vim earum infringentia, & ulteriorem partis & succorum corruptionem impedientia, qualia sunt, quarum particulæ majori constant superficie, obtusæ sunt & aliquantum porosæ, ut illis commixtæ intercurrente materia subtili ita agitentur, ut priores multos angulos deponant & perdant, quo referunt cancros fluviatiles calcinatos, plumbum ustum, saccharum ♄i, ejusdem amalgama cum ☿o, ex quibus vel pulveres parati oculis insperguntur, vel liquores fiunt cum aq. sempervivi & solani, vel emplastro diapompholyg immiscentur & imponuntur. Spiritu vini ⊖e volatili ✻ci corroborato locum cancrosum aliquando attingunt. Exstirpationem ejus chirurgicam in hâc parte admodum æstimant periculosam.

Ectropio & Lagophthalmo. In *Ectropio* & *Lagophthalmo* corrigendo, misso illo, qui ex mala contigit in utero conformatione, & adhibitis antispasmodicis ei, quem convulsio causat, mala etiam consuetudine in meliorem redacta, cicatricem cutem exteriorem abbreviantem accuratè & debita circumspectione, ne fibras musculosas cultellum fortiùs adigant, iterum dividunt, & lamellam plumbeam interstitio illi tamdiu commodè alligant, donec convenientibus emplastris alia minori superinducta cicatrice fibris cutaneis nullo impedimento futura incisio ista fuerit sanata. Hypersarcosin interiorem vel amputant, vel collyriis ex myrrha, ♈, ⊕lo albo, succo chelidon. aq. verben. &c. consumunt.

Hydatide. In *Hydatide* ut lymphæ crassiori debitus conciliетur fluxus, & vasa aperiantur, volatilia intus & foris adhibent, poros simul dilatantia, ut resoluti succi exhalent, & glandula palpebralis onere liberetur, quod præstat Spiritus seu Essentia euphras. chelidon. cum spiritu Salis ✻ci cinamomi-

moniſato, aut ligno aloës impraegnato, & Sal volat. C. C. nec non alia diaphoretica. His ſi cedere nolit, cutem emolliunt emplaſtro diachylo & veſiculam cum liquore planè exſcindunt.

Callo. *Calloſam* materiam itidem emolliunt emplaſtro diachylo vel citrino, eâque emollitâ ipſum callum abradunt, & quò faciliùs hoc praeſtetur, emplaſtro glutinatorio ligaculum aliquod affigunt, quo Palpebra extendi & fortiùs teneri poſſit, ne ictus intervenientes operationem impediant.

Calculo. *Calculum* tentant priùs reſolvere emplaſtro ex galbano, terebinthinâ & ſale gemmae, vel ejus arcano, & ſi aliâ nequeat ratione tolli, locum aperiunt, Palpebrâ praedicto jam modo in fixiori ſtatu ſervatâ, & calculum eximunt.

Noſtra methodus curandi Trachoma. § 19. Ex noſtrâ ſententiâ in affectu *Trachomate* dicto in id ſaltem omnes nervi intendendi ſunt, ut particulae acres contemperentur, & ſi qua adeſt evalatio liquoris cujuscunque, is vaſis ſuis aſſerendus, ſublatis videlicet cauſis, aut ſi hoc non procedat, diſcuſſio tentetur, ſi nec haec impetretur, per inciſionem loco pellatur, maximè ubi reſtagnant tubercula ficûs vel milii ſemina referentia. Huc & pertinent medicamenta purgantia ſalſum ac acre ſerum educentia, & his ſemper ſpecifica admiſcenda ſunt, poſteà adhibeantur pororum obſtructionem reſerantia & confirmantia.

Internè quoque conveniunt incidentia, conſolidantia & diſcutientia pro re natâ & acres particulas temperantia, quem finem obtinere poſſumus per decocta lignorum, Eſſent. fumar. viperin. ocul. ♋ terr. Japon cinnabarinis commixta, & in formâ pulveris ſaepius aſſumenda.

Prae aliis hîc conveniunt Topica emollientia; acrimoniam temperantia, mox abſtergentia vulgò dicta, quae etiam ſaepe ſola ſufficiunt, quia ſimul acres & acidas angulares iſtas obtundunt particulas, quare in affectu miliari ſaepe omnem paginam ſupplet lac muliebre tepidè applicatum. Si magis abſtergere animus, & affectus pertinacior eſt, ſequente uti potes:

℞. ▽ *roſar.*
plantag. aa. ℥ij.
Aloës lota ℈ß.
Myrrh.
Tutiae, aa. ℈j.
Pulveris ☿ii. gr. ij.
M. F. Collyrium.

Vel fiat, quae ſaepe ſatisfecit, ex ſem. cydon. pſyll. euphraſ. cum aq. roſ. plantag. mucilago, & tepidè applicetur loco affecto. In pauperioribus ſufficiunt flores lactis. Fotus quoque ſicci applicari poſſunt, & hîc nuper cum effectu applicavi linteum aqua Regin. Hung. imbutum. Abſtinendum autem à medicamentis mineralibus corroſivis.

Emphyſemam. In *Emphyſemate* eò incumbendum, ut motus reſtituatur lymphae ſtagnanti, quem reſtituunt omnia diſſolventia, attenuantia alcalia temperata, quae acidum coagulans maximè corrigunt, & prout coagulum plus minus eſt forte, ratione vel acidi inſpiſſantis, vel lymphae craſſae ſubſiſtentis, varianda ſunt remedia, diaphoretica ergò hîc conveniunt, quae participant de ſale oleoſo tam fixo quàm volatili, ut ſunt Eſſent. viperin. liq. C. C. ſuccin. Tinctur. ♃i compoſ. cum Sale ✱ci, Tinctur. ☿ii volat. &c.

Externè imponantur, varia diſſipantia, illinatur locus ſpirituoſis, ſpiritu theriacal. camphorat. ſpiritu [?]ae. Emplaſtrum de Ammon. aliaque diſcutientia, & hîc aliquando interponi poſſunt Cinnabarina.

Sin affectus eſt ex ictu araneae, apis aut veſpae, tunc theriaca vel diaſcordium per ſe vel cum ſucco chaerefol. imponenda. Si ab aliâ cauſâ externâ, vulnere ſcil. ſit inductus; illud lege artis curari debet.

In Convulſionibus Palpebrarum externum optimum eſt balſamus Peruvianus, tanquam in omnibus affectibus paralyticis euporiſton, ut & balſamus ſpaſmadicus *Mynſichti*, noſter nervinus externus, &c. Tr. Caſtorei.

Coalitum. *Coalitum* quod concernit, ſeu *Ancyloblepharum*, quamvis hic affectus rariſſimè curandus venit Medico, attamen non negligendus eſt ob periculum, quod ſaepe oculis inferre poteſt. Praemiſſis ergò Univerſalibus, inprimis ad ſerum ſuperfluum educendum radice laxativâ, quae ſaepe ſola ſufficit, ad ℈j. in forma pulveris in adultioribus, in infantibus pro eorum aetate & conditione; melius verò dentur diaphoretica cinnabarina volatilia, quae omnia ſuccorum ſtagnationem impediunt.

Inter topica in infantibus delicatulis ſaepe ſufficit lac maternum oculis tepidè inſtillatum. Ad viſcidam lympham attenuandam conveniunt varia volatilia, ſic ſaepe cum magno emolumento appoſui oculis clauſis linteum ſequente liquore tinctum:

℞. ▽ *faenic.*
chaerefol. aa. ℥j.
Regin. Hung. ʒiij.
Sal. C. C. volat. gr. iij.
Tinctur. croci ʒß.
M. D.

Si à pure ex ulcere quodam abdito emanante, puris acidum corrigendum balſamo ♀is aniſato, & imponi poteſt emplaſtrum de Charitate vel man. Dei. Hoc etiam in affectu ſaepe inſtrumenta chirurgica ad ſeparandum requiruntur, quod ex ipſa inſpectione patebit, num neceſſaria erit nec ne. Palpebrae ſi invicem ab ortu concreverint, & oculi tunicis non adhaereant, ex attactu etiam de oculi latentis juſtâ conſtet conformatione, emplaſtris glutinatoriis attollendae ſunt, & inſtrumentum illis debito loco inter cilia infigendum, & per vices ita adigendum, ut ſine ulla oculi laeſione commodè valeant ſeparari.

Cancrum. Quod attinet *Cancrum* Palpebrarum, omnia ea conveniunt, quae diximus capite generali de Cancro, ſed exciſio hiſce in locis ob fibrillas nerveas valde eſt periculoſa, & optimum Anatomicum requirit: ſic & *Calli* in iiſdem enati, ut illi, qui in aliis corporis partibus generantur, curari ſolent, de quibus vide infrà.

Ectropium. In *Ectropio* ſi Palpebra inferior apparet inſtar carnis rubrae; & eſt hyperſarcoſis facitque inverſionem, curatio eſt difficilis & vix exſpectanda: diſſolventia externa cum levi adſtrictione optima ſunt, conquaſſatum albumen ovi cum momento aluminis, Ungu. diapompholyg. diapalm. ▽ plantag. cum Sief alb. externè applicata, quae & acidum corrigunt. Hiſce non juvantibus caro excreſcens aut tumor ſui ablationem, ſi poſſibile, exigunt, quae tamen cautè & blandè inſtituenda eſt, maximè ubi res agitur catha-

catharreticis, quod ferè fieri solet, vel filo ligetur.

Si affectus ab ulcere vel vulnere, tum eò curatio dirigenda est; si ex restagnatione humorum ab acido, ea promovenda, & acidum corrigendum & temperandum blandioribus anodynis, emulsionibus & mucilaginibus ex sem. fœnigr. &c.

Lagophthalmum. *Lagophthalmus* si est à convulsione, antispasmodica tum interna tum externa conveniunt. Interna sunt liq. C. C. succinat. Cinnabarina, imprimis pulvis spasmodicus, &c. Externè prosunt emollientia & temperantia nervina, Balsamus meus Divinus externus, quo plumâ fibrillæ Palpebrarum illini possunt, ut & axungiâ viperinâ.

Si à cicatrice, curam eum nullam admittere existimo, ut & illum, qui est à malâ conformatione à teneris. Si est à consuetudine puerorum in cunis sursum versùs respicientium, ea contrario visu corrigitur, cunas circa caput obscurando, & circa pedes lucidum aliquid ponendo. Si est à vulnere vel ulcere, ea emendanda sunt.

Si *Hydatis* est recens, solâ salivâ jejunâ sæpe abigi potest, sed curatio utplurimum sectione ejusmodi substantiæ superfluæ, illæsis vicinis partibus, peragitur, hinc sal mansum loco, unde excisio facta, imponatur, quod tabescere facit materiam, ne renascatur: quæ sectio faciliùs perficitur, si peculiari membranâ inclusus est tumor; sectione factâ imponi possunt albumen ovi in aq. rosar. solut. & Emplastrum defensivum acidum corrigens. *Hydatidem.*

Calculi Palpebrarum si non emolliri & discuti possint, exscindi debent, & procedatur ut superiùs in aliis jam docuimus. *Calculos.*

Sic & *Calli* Palpebrarum cataplasmatibus resolventibus & emollientibus abigantur, de quibus præter ea, quæ in præcedenti paragrapho jam sunt prolata, alibi abundè dicetur, tædet enim toties repetere remedia. *Callos.*

CAPUT VIII.

De Morbis Ciliorum, Hordeolo scil. Grandine, Madarosi, Trichiasi, Phalangosi & Phthiriasi.

§. I.

EXtremitates Palpebrarum, reliquâ substantiâ cartilaginosiores, id præstant commodi, ut Pili, una cum iis Cilia dicti, instar paxillorum illis fortiùs infixi, oculos custodiant, ne tam facilè aliquid externi in illos irruere possit, suntque præterea oræ quædam maximè aptæ, ut conformiùs claudi, & sine difficultate denuò reserari possint, cùm impediant, ne una Palpebra inter clausuram supra alteram diducatur, & sic, cùm denuò aperiri debeant, aliquam creent molestiam. Ut autem hoc suo benè fungi possint officio, à morbis debent esse immunes, quos propterea hîc examinabimus, & quomodo tolli vel corrigi possint, paucis ordine edocebimus; & inviti cogimur sequi Veteres, qui certe nimis curiosi fuerunt in excogitandis affectuum nominibus.

Hordeolum. *Hordeolum* dicitur tuberculum oblongum in Palpebris super pilorum locum exsurgens, ad hordei similitudinem ita nuncupatum, sæpe cysti inclusum.

Grando. Aliud huic non dissimile tuberculum rotundum & pellucidum in Palpebra superiori concrescit, mobile simul atque digito huc illucve impellitur, *Grando* Latinis dicitur, quod grandineo grano simile sit.

Madarosis. *Madarosis* dicitur Ciliorum defluvium post febres malignas sæpe infestans, de quâ vide Capillorum defluvium.

Trichiasis. *Trichiasis* vocatur, quandò in Ciliis pili inutiles & oculum pungentes innascuntur.

Phalangosis. Sic & *Phalangosis* dicitur talis affectus, quo pilorum subnascentium duplex acies in superiore vel inferiore Palpebrâ provenit. Alii hunc affectum dicunt esse relaxationem Palpebrarum, cùm extremitas intrò vergit, ut pili non facilè appareant, nisi quis distendat Palpebras.

Phthiriasis. *Phthiriasis* dicitur affectus pediculorum, de quo actum est ad nauseam in Encyclopædiâ nostrâ Medicâ de morbis Infantum.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* sunt Cilia, extremæ illæ Palpebrarum partes externæ, semicirculares & veluti cartilagineæ, quæ in somno clausis oculis committuntur. Iis pili semper ferè eandem servantes magnitudinem implantantur.

Diagnosis. §. 3. Affectus hi omnes facilè in nostros incurrunt oculos, & ex eorum jam datis descriptionibus cognoscuntur.

Ætiologia secundùm Galenicos Hordeoli. §. 4. Quoad *Causas* horum morborum, *Galenici* contendunt, *Hordeolum* produci ab humore phlegmatico & crasso cum sanguine mixto & ad partes has pro nutrimento delato.

Grandinis. *Grandinis* causam statuunt peculiarem quandam materiam lapidescentem à facultate quâdam specifica in substantiam illam duram & translucidam inspissatam.

Trichiasis & Phalangosis. *Trichiasis* & *Phalangosis* causam ponunt humorem copiosum & pituitosum à facultate expultrice ad Palpebrarum hasce partes extremas detrusum, vel ob tumorem diuturnum ibi collectum, tum etiam, imprimis *Phalangosis*, vitiosam & diurnam deligationem, vel defectum humidi & exsiccationem cartilaginis, quam sequitur cutis quædam versus Cilia depressio.

Secundùm Paracelsum causa Hordeoli & Grandinis. §. 5. *Chymici* dicunt *Hordeola* & *Grandines* esse portiones calculosas & ♃eas congelatas in Ciliis, sic *Paracelsus* dicit Grandinem esse generatum aliquid per salem.

Trichiasis & Phalangosis. *Trichiasin* & *Phalangosin* ab alimento partis superfluo oriri docet idem *Paracelsus*, hoc enim in excrementum abiens materiam præbet istis pilis copiosioribus.

Helmontii sententia de causâ Hordeoli & Grandinis. §. 6. *Helmontius* ipsius *Hordeoli* causam statuit mucilaginosum quidpiam nutrimento mixtum & inspissatum, *Grandinis* verò sal aliquod cum nutrimento ad Cilia translatum, quod partem arrodens aliquam ejus portionem subegit & postmodum fuit coagulatum.

Trichiasis & Phalangosis. *Trichiasis* & *Phalangosis* causam imputat abundantiæ nutrimenti proprii pilorum in ciliis, cùm

cùm enim illud sit copiosius, quàm ut pili jam constituti eo alantur, Archeus novam ex eo producit pilorum seriem, qui postmodum ut alii suâ vivunt quadrâ, & alimentum cum reliquis ordinariò accipiunt.

Ex mente VVillisii causa Hordeoli & Grandinis. §. 7. *VVillisius* vult *Hordeola* & *Grandines* excrescere à succo nutritio particulis crassis, viscidis & terrestribus scatente, & lympha acidiore eas 'em condensante & inspissante.

Trichiasis & Phalangosis. *Trichiasin* verò & *Phalangosin* deducit à copiâ ejus succi nutritii ad glandulas pilorum delatâ, undè novi quidam surculi exsurgunt, qui ab aliis sæpè ad locum inferiorem versus oculos deprimuntur.

Juxta Sylvium causa Hordeoli & Grandinis. §. 8. *Sylvius* à succo austero ad cilia cum sanguine aut lymphâ transmisso *Hordeola* & *Grandines* produci judicat, vel extrinsecè ad partes illas veniente, qu nutrimentum coagulat & in densa istiusmodi tubercula inspissat.

Trichiasis & Phalangosis. *Trichiasis* & *Phalangosis* causam adscribit sanguini nutrienti ad radices & glandulas pilosas copiosiùs affluenti, ut ita ex superfluo, quod in reliquorum alimentum non absumitur, alii & novi producantur.

Cartesianorum opinio de causa Hordeoli. §. 9. *Cartesiani* causam *Hordeoli* dicunt particulas succi nutritii crassiores & fuliginosas, quæ per diaphoresin exhalare deberent, at ob injuriam quandam externam, sæpe impuritatem pinguiorem digiti tangentis, constrictis aut impletis poris intus manent, & motu privatæ per solam quietem sibi invicem arctissimè conglutinatæ tubercula ista repræsentent.

Grandinis. *Grandines* ortum habere putant à gutta quadam majore lymphæ spissioris è ductu suo effusæ, quæ à materia subtili omnia penetrante aliquantum agitata & rotata, accedente tandem liquore quodam acido-austero, seu multis particulis acutangulis & rigidis prædito, quas materia illa subtilis flectere nequit, ab eo in motu impeditur, & ad quietem impellitur, unde coagulatio illa & grando oboritur, qui pellicula quadam ideo aliquando obductus esse videtur, quod exteriores partes interioribus citiùs moveri desinant, & hinc duriores, & solidiores evadant.

Trichiasis. *Trichiasin* oriri rentur ab abundantia materiæ illius fuliginosioris, quâ peculiariter nutriuntur pili, cum reliquo succo chyloso nutriente ad corpora ovalia circa radices pilorum deposita, quare, cum neque consumatur ab aliis pilis jam existentibus, neque aliàs exhalet, novi quidam surculi pilosi ex eâ exsurgunt.

Phalangosis. *Phalangosin* vel à lympha crassiori & copiosiori, inter externam palpebrarum cutem ad cilia effusâ, & eandem laxante, vel à siccitate cutis interoris ex defectu lymphæ lachrymalis eam irrigantis produci æstimant, ut ita Cilia curventur, & pili intus ad oculum flectantur.

Nostra sententia de causa Hordeoli & Grandinis. §. 10. *Nos* existimamus, ex alimento plùs minùs alterato oriri *Hordeolum* & *Grandinem*, ut tumores alii peculiari membrana inclusi, materia enim illa, ex qua isti producuntur, vel à proprio alimento viscido acido, vel à lympha tali acida condensata, in talem gypseam aut crystallinam abit duritiem.

Madaroseos. *Madaroseos* causam vide superiùs in defluvio capillorum.

Trichiasis. *Trichiasis* oritur à succi nutritii in glandulis nimis turgidi ad Palpebrarum extremitates in pilos superfluos abeuntis copia majori; sed quoque accidit ob tumorem diuturnum, seu ob deligationem.

Phalangosis. Sic & *Phalangosis*, ubi duplex vel triplex conspicitur pilorum acies, itidem à succi nutritii pilorum abundantia oboritur.

Phthiriasis. *Phthiriasis* causæ ad nauseam dictæ sunt in Encycl. Med. Pract. de Morb. Infant.

Prognosis. §. 11. Sed jam satis de horum affectuum causis dictum est, pergo ad eorum *Prognosin*. *Hordeola* & *Grandines* in initio sunt curatu faciles, at ubi inveteravit malum, & in gypseam, tophaceam aut crystallinam duritiem concrevit, vix sanationem admittit, & si propria continetur cysti, vix humor intus contentus ad suppurationem perduci potest, reverti insuper solent in iis, qui semel illis laborarunt. Reliquorum affectuum prognosis patet ex capite de Pilorum defluvio.

Diæta. §. 12. Diæta hîc absolvitur legitimo sex rerum ab antiquis ita dictarum non naturalium usu, quo de videsis præcedens caput. Carnes suillæ, pingues ac aliæ adiposæ, caseus recens copiosè ingestus, pomacruda aliique fructus arborum, cerevisia crassa, ac lacticinia in pultes cocta angue pejus fugienda sunt, hæc enim omnia succos stagnare faciunt.

Cura Pharmaceutica & Chirurgica secundum Galenicos in Hordeolo. §. 13. Ipsam *curam Pharmaceuticam* & *Chirurgicam* quod attinet, *Galenici* in *Hordeolo* adhibent emollientia & discutientia, fotum nempe ex chamomilla, rad. alth. sem. lin. vel solo hordeo. Gumm. Galban. & Ammon. aceto solutum, addito pauco nitri, apponunt. Si emolliri nequeat, vel suppurant, vel sectione tollunt.

Grandine. In *Grandine* similiter ejusmodi emollientia usurpant, digerentia, discutientia & resolventia, prioribusque subjungunt emplastrum diachylon cum gumm. vel filii Zachariæ, si verò illis credere nolit, pergunt ad sectionem.

Trichiasi. In *Trichiasi* præmissis universalibus ipsos pilos superfluos forcipe evellunt, & medicamenta adhibent eorum regenerationem prohibentia, vel medicamentis corrodentibus auferunt, quæ tamen hac in parte cautè sunt applicanda, ne oculi tunicas lædant. Gummi hederæ in aqua euphras. solut. conveniens æstimant. Laudant etiam cineres hirundinum & lumbricor. terrestr. cum succo brassicæ & album. ovi applicatos.

Phalangosi. In *Phalangosi* ab initio fotus instituunt emollientes, hinc cilia attollunt, & ut sublati maneant pili, subadstringentia adhibent ex nuc. cupress. jugland. ferment. alum. &c.

Paracelsica cura Hordeoli & Grandinis. §. 14. *Chymici*, & inter illos maximè *Paracelsus* *Hordeola* & *Grandines* sæpiùs urina calida abluit, putat enim ab oleo, quod est in urina, omnivaria ejusmodi tubercula ex sale resoluto & denuò coagulato oriundia optimè resolvi & abigi posse.

Trichiasis. In *Trichiasi* eadem ipsa in usum revocat medicamina quæ superiùs capite 2. de Pilorum inconcinnâ excrescentia jam percepimus.

Helmontii modus curandi Hordeola & Grandines. §. 15. *Helmontius* ad *Hordeola* & *Grandines* abigendos imprimis laudat lixiviosa & alkalia, quæ omnium optimè eorum resolutionem præstare posse confidit, quare haud parvi facit ipsum cinerem muscerdæ, ut vel inspergatur, vel cum succo quodam subactus instar linimenti illinatur; sic etiam affricat tuberculum musca obtruncata eamque specifica quadam virtute juvare credit.

Ad

Trichiasin. Ad pilos in *Trichiasi* exstirpandos commendat alios pilos è cadavere spontaneâ morte sensim sublati evulsos, his enim si pili superflui attingantur, eos pariter excisuros promittit.

Willisii ratio curandi Hordeola & Grandines. §. 16. Secundùm *VVillisium* curantur *Hordeola* & *Grandines* attenuatis particulis crassis & viscidis, & correctâ lymphâ acidâ inspissante, adhibitis sanguinem purificantibus ex superioribus jam notis; ipsis tuberculis applicat vel emollientia ex gummi, vel consumentia ex vitriolo, melle & cerâ vel terebinthinâ.

Trichiasin. In *Trichiasi* pilos superfluos eradicari vult, sive per evulsionem id commodiùs fieri possit, sive per medicamenta superiùs indicata.

Sylvii cura in Hord. & Grand. §. 17. *Sylvius* tubercula ista curaturus intus exhibet salia volatilia acidum illud austerum corrigentia & subtilisantia, extus autem emplastra emollientia ex gummi ammoniaco, galbano & terebinthina.

Trichiasi. Pilos superfluos in *Trichiasi* evellit usurpatis priùs medicamentis emollientibus & poros dilatantibus, posteà adstringentibus, ut occludantur & angustentur, ne noviiterùm propullulent.

uxt a Cartesianos Curatio Hordeolorum. §. 18. *Cartesianorum* ratio curandi *Hordeola* est, ut succus ille spissior resolvatur, attenuetur & fluxilis reddatur, quo per poros apertos exhalet, si verò id obineri nequit, emplastro de gumm. ammon. aut cerato citrino emolliunt & lancettâ aperiunt, ut liquor crassus effluat, vel linteolo exprimatur, hinc aqua rosar. & verben. in quibus camphora & sacch canth. soluta fuerint. aliquoties abluunt.

Grandinis. Similiter si *Grando* in superoiribus ciliis ob membranulam, quâ aliquando obvolvitur, crassiorem per emplastrum diachyl simpl. aut cum gumm. nequeat resolvi & dissipari, emollitum tamen aperiunt, aliquantùm exprimunt, & eodem ipso emplastro diachyl. iterum sanant, rejectis fortioribus absumentibus oculis facilè noxam inferentibus.

Trichiasis. In *Trichiasi* emollientibus poros aperiunt, & sudoriferis succum pilos nutrientem subtilisant, quò per apertos poros facilè abeat in auram, ipsa verò psilothra cautè admittunt, & potiùs in altum quodammodo diductis Palpebris, pilos superfluos evellunt, quod emollitis fibris & poris dilatatis haud ita difficulter obtineri posse sibi præsumunt.

Phalangosis. *Phalangosis* juxta mentem horum Autorum ex incurvatione cartilaginis versùs interiora dependens, curatur, vel lympham crassiorem exteriori cuti suffusam attenuando sudoriferis & externis dissolventibus, fotu flor. sambuc. & Camomill. in aq. c. coct. addito spir. vini; vel emolliendo cartilaginem interiorem, ut faciliùs extendi possit; quod si sponte non contingat, emplastris glutinatoriis externè supercilia affixis Palpebra filis attollenda est, donec debitum situm & figuram decentem recuperaverit.

§. 19. Quoad *Nostram* sententiam, cura in his tuberculis consistit in eo, ut ab initio omni operâ contendatur, ut resolvantur & discutiantur, & simul acidum temperetur, huc ergò pertinent omnia, quæ crassum attenuant, coagulum solvunt, & viscida incidunt. in quem finem admovenda sunt remedia acriora & sale volatili participantia, ut volatilitate sua in poros penetrent; Essentia ergò viperina, spiritus vini ☾ sat. lumbric. ⊡ æ, ✱ci, conveniunt, Emplastra quoque imponi possunt ex ammoniaco cum axung. viperar. gallin. vel terebinthina & cera parata, aut imponendum galbanum cum momento nitri subactum, vel emplastr. Apostol. Sic ab initio plura hordeola sanavimus singulis matutinis horis ægri propriâ salva inungendo, saliva enim constat sale violatili. Alii granum hordei, jejuno ventriculo sæpius masticatum imponunt, at non hordeum, sed saliva sanat. Vel malaxetur Emplastrum de melilot. & de gumm. carann. cum ol. philos. & imponatur. *Nostra in Hordeolo & Grandine cura.*

Si discuti vel emolliri non possunt, & jam in gypseam concreverint duritiem, aperienda sunt hæc tubercula, ut contenta materia diffluat aut exprimatur. Si exiguum tuberculum sit, trajiciatur acu filum trahente, quod in plaga relinquitur, ea longitudine, ut ejus extrema glutinante emplastro affigi possint, ad frontem quidem, si in superiori palpebra tuberculum insederit, aut ad genas, si in inferiori. Novum verò biduo quoque substituendum, ceu in setonibus chirurgicis fieri solet, sic enim tuberculum complanabitur. Vel optimè curantur hæc tubercula sectione.

In *Madaresi* conveniunt omnia ea, quæ in Defluvio pilorum diximus. *In Madaresi.*

Sic & in *Trichiasi* omnia psilothra conveniunt, quæ itidem diximus superiùs, sed cautè admodùm ea in hac parte corporis tenerrimâ cum aliis prudentioribus volumus applicanda, & non nisi oculis studiosè præmunitis, ne quid inde accipiant damni, quin totaliter quoque eximi possunt pili per evulsionem forcipula aut volsella quadam aptè administrandam, dein locus inungatur sanguine ranarum viridium, vel cum aqua calcis vivæ. *In Trichiasi.*

In *Phalangosi*, ubi duo vel tres pilorum ordines exurgunt, & oculum pungunt, eadem requiruntur remedia, ut & illa, quæ in Encycl. Med. Pract. capite de Phthiriasi in genere diximus, hìc repetantur, ad Ciliorum hanc particularem *Phthiriasin* abigendam. *In Phalangosi.*

CAPUT IX.

De Vitiis Carnis Oculi Angularis, Rhyade, Encanthide, Ægylope & Fistulâ lachrymali.

§. I.

Ad angulos oculorum nunc progredimur, ut & ex iisdem conquiramus & in apricum proferamus latentes ibidem affectus, nec ullus relinquatur, quem non fuerimus rimati, ejusque corrigendi modum manifestaverimus & ex quidem ex parvo hic spatio non parvi aut vilipendendi nonnunquam exsurgunt hostes, magnam sæpe devastantes viciniam, at-

que ingentem lacrymarum torrentem prolicientes, ut ex sequentibus patebit, in quibus iterum excogitandis contemnenda potius quam laudanda Veterum curiositas.

Rhyas, seu Rhœas. Rhyas dicitur & *Rhœas*, & describitur, quod sit carunculæ lachrymalis secundùm majorem angulum imminutio, cum notabili, continuo & involuntario lachrymarum effluxu.

Encanthis. Ejus differentia. E contra *Encanthis* est intumescentia carunculæ lachrymalis, cujus dein differentiæ observantur, siquidem interdum hoc carnis incrementum benignum est & tenerum, laxum & sine dolore, aliquando verò malignum, durum, inæquale & cum dolore punctorio.

Ægylops, Anchylops & Fistula lachrymalis. *Ægylops* vel *Anchylops* est carunculæ lachrymalis in cantho majori oculi existentis exulceratio pus continens, quod erumpens aut os exedit, aut ad angulum, aut usque ad nares defluit, & *Fistulam lachrymalem* inducit, quæ describitur, quòd sit ulcus profundum, angustum, inveteratum, & utplurimùm intus membranâ aut callo obductum.

Horum affectuum differentia. Apud Autores hi affectus sæpe confundi solent, sed ritè sequens inter illos notetur differentia. *Anchylops* est tantum tumor glandulatum, in *Ægylope* tumor est exulceratus, *Fistula* dicitur, cùm ulcus jam inveteratum sit. Differunt itaque, sed duntaxat secundum majus & minus.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* hîc sunt anguli oculorum, vel canthi, estque oculi pars communis superioris & inferioris palpebræ, vel est extremum utriusque palpebræ connexum. Habet autem uterque oculus angulum duplicem, unum majorem juxta nares, sub quo caruncula lachrymalis, Encanthis propterea dicta, delitescit, alterum minorem juxta tempora, Hirquum dictum.

Diagnosis. §. 3 Affectus hi per se patent, & ex eorum descriptionibus datis abunde cognosci possunt. Adsunt etiam in his affectibus tumor, durities, dolor, humiditatum ab oculo defluxus, gravitasque cum lippitudine.

Ætiologia secundum Galenicos in Rhyade. §. 4 Oritur *Rhyas* juxta veterum *Galenicorum* sententiam, à catarrhis acrioribus à capite ad oculum fluentibus & carunculam illam depascentibus, nonnunquam ab humoribus exedentibus ex ulcere generatis, sicut absque illis à defectu alimenti eandem flaccescere & diminui posse nonminus affirmant.

Encanthidis. *Encanthidis* ortum adscribunt sanguinis nutrientis majori copiæ ad carunculam hanc transmissæ, & præcedenti diætæ lautiori multum sanguinem in corpore generanti, ex quo facilè ejusmodi hypersarcosis & caro luxurians producatur.

Ægylopis, Anchylopis & Fistulæ lacrymalis. *Ægylopis* primum ortum assignant humori phlegmatico, qui cum nutrimento ad oculi hanc partem affusus in caruncula tumorem vel melleam, vel sebaceam, vel pultaceam substantiam continentem excitet, qui *Anchylopi* propriè vocatur, postea affluente sanguine calido & acri tumorem inflammari & tandem suppurari dicunt, sicque Ægylopa oriri, ex quo deinde acrimonia humorum accrescente, vel medicamentis corrosivis applicatis facilè exulceratio & *Fistula lacrymalis* carunculam planè ad fundum usque perforans subsequatur.

Paracelsi ratiocinia. §. 5. *Paracelsus* causam *Rhyadis* deducit à nutrimento ob defectum salis naturalis emortui ad sustentationem carunculæ inidoneo, unde flaccescat, vel à sale peregrino ex nutrimento corrupto generato, carunculam absumente. *de causa Rhyadis.*

Encanthidis. *Encanthidis* causam ponit excrescentiam quandam ex venis Jovialibus oriundam, & ad regiones lucidas solares excurrentem, dum spiritus Jovis è propriâ viâ deviat, & splendoribus solis microcosmici concussus in generationem hujusmodi excrescentiæ transmutatur.

Ægylopis. *Ægylops* oritur ex nutrimento corrupto & morte salis nutritivi, hinc excrementa carunculam augent, & sal alienum ex illis exsurgens eandem exulcerat, & progrediendo vicinas partes perfodit, unde *Fistula lacrymalis* emergit.

Helmontii sententia de causa Rhyadis. §. 6. *Helmontius* in *Rhyade* accusat cruorem malè nutrientem, vel ejus defectum, unde caruncula destituta isto suo alimento flaccescit, vel à malo & corrupto latice exeditur & consumitur.

Encanthidis. *Encanthis* fit à latice copiosiùs in carunculam influente eamque extendente, accedit etiam Archeus irritatus & incandescens, laticem fortiùs agitans & carunculam distendens.

Ægylopis. *Ægylops* à fermento quodam deleterio cruorem corrumpente exoritur, qui cruor postea in corrosivam saniem abit, à qua ulterior devastatio & *Fistula lacrymalis* excitatur.

Willisii opinio de causa Rhyadis. §. 7. *Willisius* causam *Rhyadis* dicit serum salsum & acre per vasa lymphatica ad glandulam hanc in angulo dextro sitam delatum, à quo ipsa glandula absumatur, ut valdè diminuatur, atque ad suscipiendum ulterius serum inidonea reddatur, hincque lacrymarum illum effluxum involuntarium obtingere.

Encanthidis. *Encanthidis* causam existere vult majorem seri aut lymphæ copiam, ad glandulam prænominatam è vasis suis effusam, glandula enim instar spongiæ eam imbibens intumescit & turgida fit, interdum etiam à particulis corrosivis læditur, & succus nerveus eidem affunditur, à quo deinde nova quædam excrescentia oritur, sicque ejus magnitudo similiter augetur.

Ægylopis & Fistulæ lacrymalis. *Ægylops* oritur à particulis corrosivis, vel ex arteriolis cum sanguine, vel è succo nerveo ad glandulam delatis, quæ in saniem mutatæ glandulam exulcerant, & puncta lacrymalia non modo corrumpunt, sed cum tempore ad ipsum canaliculum & os nasi subjectum transeunt, easque partes perforando *Fistulam* constituunt *lacrymalem.*

Sylvii opinio de causa Rhyadis. §. 8 Ex *Sylvii* sententia *Rhyas* oritur ab humoribus acribus vel muriaticis vel acidis, circa glandulam stagnantibus & eandem derodentibus, hinc ipsa consumitur & decrescit.

Encanthidis. *Encanthis* autem vel ab humoribus copiosioribus quos glandula imbibit, exoritur, vel à sanguine nutriente nimio, quo substantia ejus augetur, & potissimum fit, quando glandula vel à sero acri, vel materiâ purulentâ, priùs exesa, hinc ulcere sanato, denuò nutriri incipit, cuticula enim detracta nutrimentum intra limites debitè detineri nequit, sed latiùs diffunditur & excrescentia carnea exsurgit.

Ægylopis. *Ægylops* itidem ab acido acri glandulam profundius perforante, & à pure intus collecto producitur, &, si malum increscat, ut ipsum os nasi exedatur, & puncta lacrymalia occallescant, exoritur ulcus profundum, quod *Fistula lacrymalis* dicitur.

§. 9. Car-

Cartesianorum sententia de causa Rhyadis. §. 9. *Cartesiani* particulas angulosas acutas vel cum lympha per arteriolas ad glandulam in oculi cantho majore existentem depositas, vel externè cum aëre aut medicamentis aliisve rebus oculo illatas, vel ex ulcere oculorum progenitas, ut causam in Rhyade accusant, putantes, easdem assiduò poros glandulæ permeare, & angulis suis acutis parietes eorum radere, donec destructis fibrulis illa planè dissolvatur & funditus corrosa secedat.

Encanthidis. *Encanthidem* oriri volunt à lympha illâ crassiori, in glandulæ poris diutiùs hærente, & fibrulas illius aut membranulam extendente, vel à succo nutritio copiosiùs ad eam transmisso, dum post exulcerationem denuò sanescere incipiens, majus capit incrementum, alteratis & dilatatis per corrosivas particulas prioribus vestigiis, & moleculis eidem appositis.

Ægylopis & Fistulæ lacrymalis *Ægylops* & *Fistula lacrymalis* causam easdem statuunt particulas acutas, acres, fortiùs agitatas, & non modò glandulam, sed cum punctis lacrymalibus ipsum canaliculum exedentes, continuitatem harum partium solventes, & rimam illam seu fistulam in nares detegentes, quin os narium erodendo eandem dilatantes, simul etiam angulis suis fibras membranarum oculi pungentes, & ità continuum fermè lacrymarum effluxum prolicientes, qui eo est largior, quo caruncula eam aliàs impediens magis est vel imminuta, vel consumta.

Nostra sententia de causis Rhyadis. §. 10. *Nos* existimamus, quòd Rhyas utplurimùm ortum habeat à proprii sui alimenti defectu, partem, seu carunculam non nutriente, vel à particulis acribus & acidis eò delatis, partem corrodentibus, hinc facilè hic affectus excitatur post variolas vel epiphoram, vel ulcera profunda, eò enim delatæ particulæ hæ acres, substantiam carneam abradere, & sic majorem oculi angulum sive canthum imminuere possunt, huc faciunt medicamenta corrosiva vel venena, hisce partibus incautè adhibita. Sic & lympha acris per ductus lacrymales eò delata, & continuò istas partes allabens, hunc affectum producere valet.

Encanthidis. *Encanthis* vel intumescentia carunculæ majoris anguli oritur ex nimio alimenti effluxu, ejusque stagnatione ab acido facta, sæpe fit ex mala Pterygiorum curatione, quo & pertinet lympha per ductus lachrymales eò delata ab acido ibidem latente coagulata, præsertim ubi jam spiritus animales ob obstructiones fibrillarum harum partium avolare coacti fuère, & sic circa has partes necessariò tumor stagnare, & talem intumescentiam inducere debet.

Ægylopis *Ægylopis* causa plerumque existit circulatio humorum læsa, & acrimonia è sero & sanguine exspirans, circa canthum imperium sibi rapiens, ibidem stagnans & tuberculum excitans, (materia enim cysti propria includitur,) quod acrimonia diu hac in parte hærens succum etiam nutritium tandem degenerare facit in succum vitiosum, qui successivè collectus dat tumorem continuò in ulcus degenerantem.

Fistula lacrymalis. Ulcus etiam hoc facilè abit in fistulam, & ob acrimoniam & acidi copiam ipsam cariem ossis inducit. *Fistula* enim lacrymalis oritur, quod pori vasorum vicinorum detorsi, & sæpe rupti sint, ita ut particulæ seri acriores transmittant, quod in partibus vicinis ob angustos tubulos hærens acido suo aut particulis suis salinis corrosivis carunculam perfodit, unde puncta lacrymalia occallescunt, aliaque graviora producuntur symptomata, & glandulæ in his partibus quasi excavantur.

Prognosis. §. 11. Hi affectus sunt difficiles curatu, ob vicinitatem nobilissimæ hujus partis, oculi nempe, si verò in fistulâ lacrymali ulcus fuerit cancrosum, nulla curatio tentanda, ne Medicus vel Chirurgus famæ suæ maculam inurat, quia incurabile est tale malum.

Diæta. §. 12. *Diæta* sit, uti in aliis tumoribus vel ulceribus, sæpius jam dicta; abstineat patiens à frigidis & acidis nutrimentis, quia hæc sanguinem aliosque succos inspissant, & ad motum seu circulationem ineptos reddunt.

Curatio Pharmaceutica & Chirurgica secundum Galenicos in Rhyade. §. 13. Ad ipsam itaque *Curam Pharmaceuticam* & *Chirurgicam* properantes, à *Galenicis* vetustioribus antiquitatis causa ordinem consulendi inchoabimus, quorum unanimis ferè est sententia, ut in *Rhyade* ad humorum acrimoniam temperandam, & humores noxios educendos, præmissis aliquando universalibus, purgantibus imprimis & serum acre educentibus, adhibeantur medicamenta sarcotica & consolidantia, ut non modò ulcus sanetur, sed caruncula denuò, si possibile sit, succrescat & conveniens capiat incrementum, quare hujusmodi priùs applicant collyrium, quod constat ex resin. laric vitell. ovi cum aq. rosar. & plantag. agitatis, ut formâ liquidâ facilè oculo immitti possit. Hoc aliquoties adhibito ad sequens accedunt linimentum magis adhuc sarcoticum:

℞. *Tut. pp.*
Sarcocoll. nutrit.
Thuris aa. ʒß.
Plumb. ust.
Aloes,
Myrrh. aa ℈j.
Pulverisata excipiantur melle rosaceo, & loco affecto applicetur.

In Encanthide. *Encanthis* ut corrigatur, similiter vitiosos humores educentia quandoque præmittunt, venæsectionem itidem & vesicatoria nuchæ adhibita, ut nimius humorum minuatur affluxus, hinc ea usurpant medicamina topica, quæ partem carunculæ superfluam imminuunt, sed non in totum absumunt, alumen videlicet ustum, æs ustum, antimonium & pumicem combustum, æruginem, cineres concharum, &c. vel formâ pulveris subtilissimi inspersa, vel aquâ aliquâ ut rosar. verben. chelidon. flor. ligustri excepta & instar collyrii adhibita. His si non imminuatur, ex *Celsi* adhortatione carunculam hamulo prehendunt, & cultello vel forfice abscindunt, applicatis postea adstringentibus & consolidantibus ex tut. sarcocoll. bol. armen. &c.

In Anchylope. *Anchylopis* curationem instituunt venæsectione, purgatione, revulsione & interdum repulsione, ut quovis modo inhibeatur suppuratio, hinc tuberculum nondum cellurum vel sectione, vel caustico tollunt, escharâque decisa ulceri imponunt unguentum aureum, cui parum aluminis & antimonii usti immistum sit; quando verò suppuratio nequit impediri, & *Ægylops* fieri cœpit, omni studio ipsam maturationem promovent, vel imposito unguento digestivo communi, vel emplastro Apostolico, vel cataplasmate ex cepis sub cineribus coctis, & pinguedine suillâ

 subactis,

subactis, additâ quâdam parte saponis nigri; rupto abscessu pus evacuant, ulcus abstergunt & mundificant oxymelle simplici, vel aquâ rosar. plantag. succo granator. in quibus mel rosatum fuerit dissolutum, additis floribus æris; ulcere mundato, carnis generationi, & cicatrici superinducendæ incumbunt, vel pulvere insperso ex rad. aristol. rotund. Ir. Flor. sarcocoll. cort. thur. mastich. myrrh. vel melle exceptum pulverem instar linimenti imponunt. Ipsam autem jam existentem *Fistulam lacrymalem* ut commodè tractent, primò omnium callositati auferendæ maximè student, vel insperso pulvere alum. ust. vel applicato unguento Ægyptiaco, cum turundâ, vel cauterio actuali locum affectum & ipsum os subjectum cariosum inurunt, oculo adhibito defensivo ex album. ovor. in aq. rof. plantag. dissoluto, & panno lineo eidem intincto, hinc escharæ casum promovent linimento ex mucilag. cum vitell. ovi & butyro, & tandem ulcus curant sarcoticis superiùs paulò jam dictis.

Paracelsi cura in Rhyade. §. 14. *Paracelsus* ad sal peregrinum corruptum corrigendum, & nutrimentum restaurandum mundificativa adhibet, & imprimis ea, quæ componuntur ex lapide Calaminari, sequenti modo parato:

℞. *Lap. calaminar. abluti & puri* ℥j.
Colcothar,
🜔is vivi aa. ℥iß.
F. S. S. S. ad quartum ignem per diem & noctem, reduc in secundam ablutionem.

℞. *Lap. hujus calam. pp.* ℥j.
aceti destill. ℥vj.
F. Extractum, deinde exsicca istud.
Hinc

℞. *Lapidis hujus Calaminaris posterioris* ℥j.
Aq. euphrag.
fœnic.
rosar. aa. ℨiij.
F. Collyrium per noctem, quo *Rhyas* seu Caruncula decrescens sæpius illinatur.

Encanthide. Excrescentiam istius carunculæ in *Encanthide* tolli posse confidit ipsa tutia præparata,& quidem non modò ut in maculis oculorum, sed & in strumis eam exhibere assuevit, nempe

℞. *Thut.* ℥iij.
Sal. fusi,
Calc. viv. aa. ℥vj.
F. S. S. S. ad quartum gradum ignis, reduc in alkali, & cum aq. rof. vel fœnic.
F. Mixtura, carunculæ intumescenti studiosè applicanda.

Ægilope & Fistulâ lachrymali. In *Ægilope & Fistulâ lacrymali* potissimum curationis studium eò dirigit, ut excrementa & sal alienum corruptivum destruatur, & sal naturale emortuum cum debito partis nutrimento resuscitetur, eapropter ulcus illud & ipsam etiam fistulam lacrymalem sequenti aquâ singulari frequentiùs abluit;

℞. *Alum. Roch.* ℔ij.
Aceti albi ℔ß.
Salis fusi vertonem unum.
F. Mixtura cum ebullitione usque in coagulationem, destilla.

Hac aquâ ulcus fistulosum abluatur. Eâdem ratione sequens commendat unguentum, quo fistula sæpe inungenda:

℞. *Anathron* ℥vj.
Ciner. fabar. ℥ij.
Calc. ex testis ovor. ℥iij.
Reduc in quartum gradum reverberationis ad horas duodecim.

℞. *Hujus anathri* ℥j.
Butyri crudi ℥iij.
Pingued. murmentor. ℥iij.
F. Unguentum.

Fidelis ille Pacracelsi sectator *Crollius* in *Basil. suâ Chym.* non modò alios morbos oculorum penè cunctos, sed ad Fistulam etiam miris extollit laudibus specificum suum Ophthalmicum, ex pluribus oculis appropriatis compositum, sicuti lapidem quoque medicamentosum encomiis haud parvis ad eandem commendat.

§. 15. *Helmontius* ad cruorem & laticem corruptos corrigendos, & debitam nutritionem suscitandam in *Rhyade* interiùs adhibet parata ex mumia, exteriùs autem aloëtica cum thure & sanguine draconis. *Helmontiana Curatio Rhyadis.*

Encanthis secundùm hunc Authorem imminuitur sistendo ulteriorem laticis influxum, & Archeum ad statum quietiorem reducendo, proinde tuberculo inspergit pulverem ex tunica interiori putaminum ovi recens exclusi, & colcothare calcinato, temporibus autem inungit pinguedinem lucii piscis, quâ Archeus ad placidam componitur quietem. *Encanthidis.*

Ad *Ægylopem & Fistulam lacrymalem*, adeoque ipsum fermentum deleterium in iis mortificanda, præ aliis laudat fel lucii piscis, ut ulceri vel fistulæ sæpius illinatur, vel guttatim instilletur. *Ægylopis & Fistulæ lacrymalis.*

§. 16. *Willisius* in *Rhyade* curam eò dirigit, ut serum illud salsum & acre corrigatur, & nimia ejus copia evacuetur, vel aliò revellatur, quare Decocta ex rad. valer. fœnic. lapath. verben. beton flor. cartham. turpeth. fol. sen. cort. aurant. cum vino & aqua facta laudat, postmodum decocta ex lignis & fumar. hinc vesicatoria nuchæ vel brachiis applicat, & sequenti vel simili Decocto consolidante & sarcotico carunculam sæpius abluit, & linteola eodem humectata imponit; *Willisii Curatio Rhyadis.*

℞. *Rad. Hierac.* ℥j.
flor. rosar. pj.
thur. ℨiij.
mastich.
sarcocoll. aa. ℨiß.
gran. sumach. ℨj.
sang. dracon. ℨß.
M. Coq. in vino, & angulus sæpe abluatur.

In *Encanthide* præmissis aliquando purgantibus, & sanguinem purificantibus, hinc vesicatoriis aut setonibus, ad carnem superfluam absumendam inspergit pulverem ex alumine usto, vel vitriolo ust. vel Unguentum Ægyptiacum illinit, vel, si medicamenta hæc minùs sint efficacia, carnem superfluam forfice vel cultello abscindit, & residuam carunculam aqua vel decocto quodam adstrin- *Encanthidis.*

adstringente frequentius abluit; donec debitè sit sanatum.

Ægylopis & Fistula Lacrymalis. In *Ægylope* etiam purgantia nonnunquam præmittit, & reliqua in superioribus jam indicata; ad carunculam verò exulceratam abstergendam & consolidandam aquam mellis in usum ducit, cui saccharum canthium & myrrha pulverisata sunt immissa, & si suppuratio impediri nequit, eam promovet, postmodum ruptum abscessum abstergit lixiviosis, & consolidat adstringentibus, ut plumbo usto, thur. lap. calam. alum. ust. sang. dracon. &c. In *Fistulâ* callum Unguento Ægyptiaco exedit, vel cauterio escharam inducit, quâ depositâ consolidationi promovendæ incumbit ante jam dictis, & ulteriùs additis lap. hæmatit. ceruss. sarcocoll. aloë, myrrh. &c. cùm resinâ & cerâ in unguentum redactis & studiosè applicatis.

Sylvii Cura in Rhyade. §. 17. *Sylvius* ad acrimoniam humorum in *Rhyade* corrigendam consulit, ut concentrantia usurpentur & mitigantia ex cretâ, terrâ sigill. lap ♋, C. C. ust. sarcocollâ, &c. quibus omnium optimè humores isti attemperentur, & ulterior absumtio præpediatur, insimul debitum incrementum à laudabili sanguine expectandum promoveatur.

Encanthide. *Encanthidem* optime curari posse sibi aliisque persuadet, si humorum copia minuatur, & sanguinis nutrientis influxus nimius inhibeatur, evacuando lympham superfluam per jalappam & mechoac. bacc. ebuli, & alia, vel sudorem proliciendo decocto ligni sassafr. quercin. Junip. buxi, flor. sambuci, Herb. & summit. cent. min. posthæc ipsam carunculæ superfluitatem adimit vel alumine usto, vel unguento Ægyptiaco, vel Chirurgo præcipit, ut eandem sectione prudenter auferat.

Aegylope & Fistulâ Lacrymali. *Ægylopem & Fistulam lacrymalem* curaturus itidem acidum acre concentrantia, in Rhyade jam memorata, plusculis commendat laudibus, ulcus autem & fistulum exercitato committit Chirurgo, non absimili modo tractanda, ut ex aliis superiùs modò intelleximus, eique simul injungendo, ut post suppurationem & ulceris abstersionem non omittat pro consolidatione ea medicamenta, quorum in compositionem tutia, myrrha & saturnina ingrediuntur.

Cartesianorum Cura in Rhyade. §. 18. *Cartesiani* jam in promtu sunt, ut de morborum horum curatione interpellati placidè respondeant, admonentes, ut in *Rhyade* potissima locetur opera in hebetandis particulis angulosis acutis cum lymphâ ad glandulam lacrymalem illabentibus, quod impetrari promittunt iis medicaminibus, quæ angulos istos poris suis laxioribus suscipiunt, eos flectunt & excitatâ quâdam colluctatione cuspidulas frangunt, eapropter sanguineæ massæ, & mediante illâ reliquis succis & ipsi etiam lymphæ infundunt dulcia, porosa & spirituosa, Tincturam videlicet myrrhæ, ♉ii, spiritum ✱ci, sem. fœnic. & rad. Chelidon. impprægnatum, ⊖ volat. C. C. & simila, quibus simul reliqui corporis pori aperiuntur & superfluum impurum eliminatur. Angulo oculi, & ipsi glandulæ imminutæ insinuant fixiora porosa ex plumbo usto, saccharo saturni, lapide calaminari pp. quæ dulcedine unà mitigant, subjunctis leviter adstringentibus & poros glandulæ istius oppessulantibus, ne ulteriorem lymphæ acuatæ admittat influxum, ex rosis, balaustiis, lap. hæmatit. pp. mastich, sarcocoll. sang. dracon. vel pulveris formâ, vel unguenti cum melle facti linteolis carptis suscepti admovenda.

Ut lympha superflua in *Encanthide* ex carunculâ abigatur, rarefacientia & sudorifera intus exhibent, Spir. C. C. cum essent. rorismar. ipsum etiam succum chylosum nutritium imminuunt, ne copiosius admittatur, per similia diaphoretica & resolventia. tum tuberculum exedunt & consumunt, vel alumine aut ⊕lo usto, vel oleo ejusdem melli immixto, vel forfice abscindunt, & remanentem carunculam aqua plantag. & rosar. tinctis sanguine draconis abluunt, aut pulverem adstringentem ex balaustiis, nuc. cupress. lap. hæmatit. pp. bol. armen. corall. ust. &c. inspergunt. *Encanthide.*

Non absimili ratione ipsum tractant *Anchylopa*, at quando diuturnitate temporis & succorum majori corruptione in *Ægylopa* transmutatus est, ad particulas illas acutas valdè agitatas corrigendas eadem in usum ducunt, quæ in Rhyade jam consideravimus, insuper ut cuspides istæ magis hebetentur, & filamenta carunculæ mitigentur & blandè in pristinum statum reducantur, instillant aliquando guttam unam vel alteram lactis, cui parum myrrhæ immistum est. Suppuratio, si non potest præcaveri, sed succus chylosus ab acido corruptus per eandem ejici debet, eam facilitant cataplasmate ex rad. alth. lil. alb flor. chamomill. cepis sub cineribus coctis, &c. abscessum ruptum abstergunt aquá mellis, hinc consolidant linimento ex thut. C.C. ust. plumb. ust. sarcocoll. cum vitello ovi indurato susceptis. Ossis subjecti portionem ab acutis particulis corruptam & cariosam eximunt & unguento Ægyptiaco vel ☿io ♎to ulteriorem corruptionem prohibent & callositatem adimunt oculo reliquo prius studiose custodito, hinc aquam Ophthalmicam auream *Mynsicht.* instillant, & *Fistulam* vel Unguento *Hartmanni* ex ♄e viv. ○ ⊖e, rad. lapath. acet. fort. composito, vel ex thure, sarcocoll. aloe, myrrh. spod. thut. rad. aristol. melle exceptis ad sanitatem perducunt. *Aegylope.* *Fistula lacrymali.*

§. 19. Cùm ordo *Nos* tangat, methodum, quâ in morbis hisce curandis uti adsuevimus, distinctè nunc edocebimus, & quidem in *Rhyade* ad succum nutritium augendum salia adhibemus volatilia, & aromatica temperata aliis blandis immista, quæ omnium optimè restaurant & nutrimenti distributionem promovent, succum itaque cancrorum, juscula consummata, spir. C. C. cinamomisat. Essent. fœnic. Elixir macis intus sumenda exhibemus, ad particulas autem acidas acres corrigendas sudorifera propinamus, Tinctur. ♀i ♉atam, ∽um ✱ci succinatum, Tincturam salutis, Bezoardicum ☉are, & his similia, unde acres & corrosivæ particulæ mitigantur, & ulterior devastatio & carunculæ abrasio præcavetur, quare ipsum etiam angulum aqua Regin. Hung. aliquando abluimus, & collyria applicamus ex myrrh. aloë, thut. præsertim quando ab ulcere reliquiæ quædam acres ejus erosionem & consumtionem causaverint, vel etiam si post variolas lympha acrior stagnans & pustulam excitans, aut medicamenta acria corrosiva carunculam absumserint, cui scopo etiam sequens satisfacit collyrium: *Nostra Cura in Rhyade.*

℞. *Mucilag. Gum. tragac. aq. plantag. fact.* ℥iß.
Succ. Cydon. ʒß.
Pompholyg. lot. ʒj.
C. C. ust. & subtiliss. pulverisat. ℈ij.
Thur. ℈ß.
Myrrh. ℈j.
M. F. Collyrium.

Lympha quoque acris per ductus lacrymales in glandulam delata similiter venit corrigenda & mitiganda, vel lacte muliebri recente tepidè instillato, vel fotu ex decocto Camomillæ, fœnic. sem. fœnigr. herb tot. euphras. vel mucilag. ex sem. cydon. lin. rad. alth. &c. aliquando illinendæ. In specie laudatur succus ex grano Parnassio viridi expressus carunculæ aliquoties instillatus. Nec omittenda reliqua sarcotica, decoctum flor. rosar. rad. aristol. rot. sarcocoll. thur. &c. in aq. rosar. & plantag. quibus simul constringuntur vasa, ne lympham acrem ulterius suscipiant.

Encanthide. *Encanthidis* curatio reposcit resolutionem tum succi nutritii, tum lymphæ aliorumve succorum stagnantium & acidi correctionem, quod per volatilia & spirituosa impetrabitur, quibus defectus spirituum animalium compensatur, dentur itaque interiùs Essent. & Sal volat. viperar. liq. C. C. succinat. essent. chelidon. maj. spirit. ✻ci, ambra moschata, &c. externè discutientia adhibemus, & acrimoniam succorum corrigentia, imprimis quando ex mali Pterygiorum curatione malum ortum suum habet; fotum itaque instituimus ex rad. valerian. rad. & herb. chelidon. herb. rut. puleg. verben. flor. sambuc. lavandul. beton. sem. fœnic. siler. caryophyllor. aloë, in vino generoso coctis, addito pauco camphoræ, si verò hisce discuti nequeat, & hypersarcosis durior sit, superfluum ut absumatur, cauteria apponimus, oculo tamen diligenter præmunito; tangi proinde sæpius potest cauterio meo indolenti, vel linteolo humectato in aquâ calcis vivæ in vase cupreo factâ, cui aliquid ☿ii ♎ati additum est. Si nec his cedit, forcipe apprehendimus tuberculum, & superfluitatem forfice convenienté abscindimus, omni posito studio, ne nimium auferamus, & ipsam carunculam valde decurtemus, ne vitium hoc vertatur in aliud, & malum superiùs jam curatum, Rhyas nempe, exoriatur. Abscissione hâc feliciter peracta, ad mitigandam acrimoniam & residuam carunculam parùm adstringendam, vel pulverem ex cerusf. thut. cinnab. sarcocoll. matre perl. pp. C. C. ust. &c. paratum inspergimus, vel aliud collyrium ex aq. flor. cyan. plantag. chelidon. maj cum facch. canth. aloë, myrrh. & pauco ⊕li alb. compositum applicamus, in quo casu etiam Unguentum Ophthalmicum *Mynsicht.* tanquam singulare quoddam & specificum cuilibet seriò commendamus.

Anchylope. In *Anchylope* etiam cura pharmaceutica consistit in eo, ut in principio tumor ille glandularum discutiatur, quod sæpe obtinere possumus per discutientia ex spirituosis volatilibus parata, ut sunt Aqua Reg. Hungar. spir. pan. silig. in mortario æneo parum agitati in oculi canthum instillatus, humores etiam stagnantes viperinus propelluntur in parte affectâ; hic & conveniunt myrrh. aloë, croc. cum melle in unguentum, vel cum aq. fl. sambuc. additis spirituosis, in aquam Ophthalmicam redacta, adhibeantur & varii fumi ex discutientibus parati, ut succini. Si tumor hisce discuti haud potest, tum ad maturationem & suppurationem accedendum est, hinc varia cataplasmata ex herb. emollientibus & seminibus parata applicari possunt, ut & emplastra de melilot. de ammoniac. Crocat, *Mynf.* Sequens cataplasma semper proficuum reperi, quod paratur ex micâ panis albi, lacte, vel aq. ros. & croco, vel ceratum ex farinâ ervi & melle confectum, vel instilla in oculum aq. rosar. vel plantag. cum tutiâ maritatam, vel lac maternum.

Ægylope. Hæc si non juverint, tendatque nihilominus abscessus ad pepasmum sive maturationem, juvetur admoto peptico, ut basilico, moxque cauterio aut scalpello aperiatur, quia periculum est in morâ, vel ulceri imponatur gr. j. cauterii potentialis. *Aquapendens* habet methodum os narium aperiendi & perterebrandi, ut pus per aperturam effluat, ne acrimoniâ suâ in partes vicinas proserpat, easque corrumpat, verendum enim ne pus subjectum erodat fiatque ex Anchylope *Ægylops* & *Fistula lacrymalis.*

Sed hisce in casibus pro re nata interponantur temperantia, & præ aliis detur decoctum vulnerarium, non verò mensuratim, sed cochleatim, quod sæpe plus præstat quam omnia, & quidem optima externa. Si cauterio potentiali fuerit eschara inducta, ea est removenda digestivo communi notissimo ex terebinth. & vitello ovi parato, addito pro libitu momento croci, potest imponi in forma emplastri cum parvaturunda.

Post remotam escharam adhiberi potest sequens vel simile ex ☿ii ♎ti rub. p. vj. & p. j. aluminis cum unguent. aur. exceptis, & toties repetendum est, donec os conspici potest an illud corruptum vel carie infectum sit nec ne; si os adhuc sanum est, exsiccetur ulcus linteis carptis, & bis indies mutatis, & ulcus consolidandum & cicatrisandum. Ad ulceris acre corrigendum commendamus myrrhata & aloëtica: Ex. gr.

℞. *Troch. de myrrh.* ʒiß.
Croci ℈j.
Aloes hepat. ʒij.
Cum resin. terebinth. & melle F. Unguentum.

Alii uti solent butyro recenti ad separationem perficiendam. Si oculus valde rubeat, Aq. Regin. Hungar. cum camphor. proderit applicata.

Fistulâ lacrymali. In *Fistulâ lacrymali* eo incumbendum ab initio, ut pori vasorum coarctentur, ne humores acres transmitti possint, in quem finem conducunt modicè adstringentia dicta, sola igitur aqua aluminosa linteis madefactis imponi potest. Cùm in fistulosis his ulceribus rarò curatio absque cauteriis feliciter succedat, eapropter cauteriis potentialibus cura incipienda est, & cùm ulcus os denudavit, fistula idoneo instrumento, si fieri potest, discindatur, & ut in alio ulcere curando s. a. procedatur. Imprimis conducet balsamus Saturni rubicundus vel seq. remedium calidè, dum lancetta fuerit fistula aperta, infundendum:

℞. *Elix. vitæ* ʒij.
Sir. Myrrh.
Aloes aa ʒiß.
Ammoniac. ℈ß.
Camphor. gr. xv.
Ol. Sabin. ℈j.
M.

Cau-

Cauterium meum indolens imponere soleo, quod constat ex cineribus fraxini sacculo linteo inclusis, & sic parti affectæ imposito, unde eschara nascitur, & ut eschara cadat, imponi possunt mucilagines cum vitello ovi. Quod si cauterium actuale necessarium sit, si os denudatum & cariosum fuerit inventum, parum immittatur, ut tenuis tantùm decedat squamula; alii abradere solent instrumento idoneo, ne puris acrimonia poros variet, & ità corruptionem inducat. Modum urendi docet *Aquapendens*, qui in ulcus cannulam argenteam intrudit, ne oculus à ferro candente lædatur, & cannulam fortiter loco affecto applicat, ut forti compressione sensus quodammodo obtundatur, tum candente ferro ulcus exurit, usque dum os videre possimus, tunc prospiciatur, an os cariosum sit an secus; si os fuerit infectum, ulteriùs uratur, dein curetur ut ulcus commune. Sequens optime curat fistulam lacrymalem.

℞. *Limat. Martis,*
Spir. Salis aa. q. s.

Digere donec acrimonia remiserit, filtra, evapora, ad dimidium, add. aa. Sacchar. ♄ni, leni igne inspissa in pulv. rubrum admodum dulcem ab aëre servandum. Internè conducet Decoctum Antiscorbuticum.

Exemplum novimus in diuturno hoc affectu, ultra anni unius spatium durante, frustulum ossis exesi in Cantho majore oculi, unà cum carne corruptâ illi adnatâ, à parte sanâ sponte decidisse, & in narium cavitatem subitò delapsum excretumque fuisse, unde dein nullum pus ex istâ fistulâ, sed per viam illam in nares descendit, & quod cum tempore tandem carne obductâ coaluit, hinc optimè *Aquapendens* docet methodum, ut os narium, quod ibi valde tenerum est, subtili terebro perterebretur, ut ita materia, pus scilic. & lachrymæ, per nares effluat. Si caries conjuncta est, tunc usque ad os fistula aperiendum, & calidè infundendum seq. medicamentum:

℞. *Spir. matrical.* ℥j.
Elix. Vitæ ℥ß.
Gumm. Ammon. ʒj.
Tinct. Castor.
Ass. fœtid.
Galban. aa. ʒj.
Sal ♀ ℈ß.
Camphor. ʒj.
Myrrh. ʒiß.

Cum spongia vel siphunculo applicetur sæpius, & ligetur s. a. Si hæc non juvant, ad ferrum & ignem, vel cauterium potentiale, ceu diximus, accedendum est. Si verò fistula fuerit ablata, & callosæ partes consumptæ, tunc ad mitiora confugiendum est. ex gr.

℞. ▽ *Sambuc.*
fœnicul. aa. ℥j.
Spir. matricul. ʒij.
Myrrh.
Aloës aa. ℈j.
Camph. ℈ß.
Croc. gr. xij.
M. F. Collyrium.

CAPUT X.

De Tunicæ Adnatæ Vitiis, Ophthalmiâ, Pterygio, Panno & Hyposphagmate seu Sugillatione Oculorum.

§. I.

Ipsi certè oculi in omnibus partibus suos patiuntur manes, seu cœlo contermino compatiantur, indeque grassantes experianturignes, seu inferiori loco flamma huc adscendat. Tristantur hoc incendio, nec fungi munere suo possunt ampliùs, quousque faces accenduntur dolorum, & in ambitum exporrigitur ignis; Ophthalmometor quidem fundit lachrymas, hinc undæ uberes domesticæ affluunt, ast alunt potiùs ignem, quàm extinguunt. De rubore hoc flammeo oculorum *Ophthalmiæ* nomine insignito pauca hîc referamus. Dicitur autem *Ophthalmia* à Græco nomine ὀφθαλμός, (oculus,) & quamvis hoc nomine ferè omnes oculorum læsiones plures Auctores comprehendant, ut magna inde oriatur confusio, strictè tamen sumitur pro inflammatione, hinc Latinis dicitur *Inflammatio oculorum*, seu *Phlegmone*, aliis etiam *Epiphora*, *Celso* audit *Lippitudo*, quòd in hoc vitio lachrymæ fervidæ sint comites & ex oculis stillare soleant. Hîc asterisco notandum, quòd Lippitudo duplici sensu accipi potest; latiori, pro quacumque illachrymatione involuntariâ & morbosâ, seu cum, seu sine inflammatione, unde Lippitudo modò humidam Ophthalmiam denotat, de quâ *Horatius*:

Lippitudinis homonymia.

Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere.

quod etiam notus ille versiculus de eodem & Virgilio, dispnœâ fortè laborante, exprimit:

Hic inter lachrymas sedet & suspiria Cæsar.

modò de siccâ Ophthalmiâ, vel pumiceis oculis accipitur eadem, quibus *Pseudolus* ille apud *Plautum Act.* 1. *p. m.* 501. laboravit, quando inquit:

Pumiceos oculos habeo, non queo
Lacrymam exorare ut expuant unam modò.
CA. Quid ità? PS. genus nostrum semper
siccoculum fuit.

Germani dicunt die Entzündung der Augen / rothe flüssige Augen.

Describi potest hic affectus, quòd sit inflammatio tunicæ adnatæ oculi, cum rubore, dolore & illachrymatione, à ζέσει sanguinis acrioris aliorumque succorum ibidem imperium sibi rapientium, & fibrillas tunicæ vellicantium, & commoventium. *Descriptio Ophthalmiæ.*

Ophthalmiæ ratione generis tres sunt differentiæ juxta gradus, sic & ratione subjecti quandoque alteruter oculus, interdum ambo afficiuntur oculi; sic interdum sola tunica adnata, aliquando etiam vicinæ partes in consensum trahuntur; alia est à causis externis, alia ab internis; alia dicitur vulgò contagiosa, alia benigna; *Differentiæ.*

alia

alia epidemica, alia ſporadica; quædam à motu eſt periodica.

Pterygium. *Pterygium* dicitur Germanis **ein Fell der Augen** / aliàs *Unguis*, omnesque Autores ſolicitas diſtinctiones faciunt inter Pannum & Ungnem oculi, ſi enim tunica plana, tenuis ac albida eſt, dicitur Unguis, ſi eſt carnoſior & rubicundior, tunc vocatur Pannus, quæ diſtinctiones memoriam torquent.

Unguis ſeu Pterygium quid? *Unguis* oculi, ſeu *Pterygium*, deſcribitur vulgò, quod ſit membrana p. n. exteriùs Tunicæ oculi adnatæ affixa, ſeu ſuffuſio quædam exterior, à particulis craſſis & viſcidis per poros vaſorum p. n. apertos ad tunicam delatis, & pelliculam hanc efformantibus exorta, & oculo lucem præripientibus.

Differentia. *Differt* à Suffuſione, quod hæc membrana exteriùs tunicæ oculi adnatæ ſit affixa, ſuffuſio verò intra oculum.

Pannus. *Pannus* maximam habet cum priore affectu affinitatem, eſtque quiddam inſtar panniculi rubeum, à ſanguinis particulis ſtagnantibus nonnunquam evaſatis in hanc tunicam coactum, & differt à Pterygio, eo quod Ungula ſit nerveum quid ſine venarum repletione, exoriens ab angulo oculi majore, operitque oculum in formâ ſagittæ, Pannus autem obtegit totum oculum, ſive tunicam adnatam, vel etiam corneam, inſtar panni rubei intertexti.

Hypoſphagma. *Hypoſphagma* dicitur & *Sugillatio*, & eſt macula rubra ſeu livida, à ſanguine è vaſis ſuis ruptis effuſo, exorta.

Ejus differentia. Aliud eſt à cauſis externis, aliud ab internis; aliud eſt recens, aliud inveteratum malum: hoc liveſcit & nigreſcit, de quibus in cauſis. Sic quoq; adnatam hanc tunicam non duntaxat inflamari, ſed & aliquando ſuffundi poſſe humore legimus *in Eph. Germ. Obſ.* 124. *Ann.* 6. & 7.

Pars affecta. §. 2. In Ophthalmiâ *Subjectum* primarium, ſeu radicationis; eſt Tunica adnata, Ab Anatomicis dicta, album oculi conſtituens, levis hæc eſt membrana à pericranio ortum ſuum habnes, omnium extima atque oſſi proxima. Tunica verò hæc adnata afficitur imprimis quoad vaſa arterioſa, venoſa & ſubſtantiam nerveam. Si bene ſe habeat hæc membrana, vaſa illa ſanguifera non conſpiciuntur, vel rara tantum veſtigia, attamen morbus ea facilè manifeſtat. Facilè hæc membrana, ut & aliæ, ſuos patitur manes, & imprimis inflammationem ſubit. Secundario & afficiuntur reliquæ tunicæ & muſculi, ut uvea & cornea, imo humores in bulbo latitantes. Sic quoque hæc tunica in Ungue oculi & panno, ut & Hypoſphagmate patitur.

Diagnoſis Ophthalmia. §. 3. Quod feliciùs curationi operam impendamus, *Signa diagnoſtica* præmittamus, ut re magis ità cognita in cauſis judicium melius ferre queamus. In Ophthalmiâ ergo oculus rubore, ardore & dolore afficitur, lachrymæ plus minus pro cauſarum conditione & vehementia, ab humore tenui exſtillant, adeſt imminuta videndi actio, ægris enim oculus connivet, nec ipſi lucem videre poſſunt, hinc illam refugere coguntur, oculus enim tumidus ac lachrymis afflictus dolensque, officio ſuo neutiquam fungi poteſt, ſic horis matutinis fit Palpebrarum coalitus, qui debetur lachrymis vel humoribus viſcidis noctu eò delapſis & ſtagnatione glutinoſis factis. Quin pupilla ſubinde anguſtatur, & unguiculo obducitur criſpatis fibrillis. Sæpe etiam viſus depravatur, objectis omnibus rubris apparentibus & flammeis. Conjunguntur ſæpe dolores capitis, febris ipſa faces dolorum accenſas majores ſequitur, & ſuppuratio, niſi caveatur, ſuccedit. Sæpe non ſola tunica adnata inflammata eſt, ſed & quibus oculi totius ejusque muſculi & palpebræ. Lachrymæ tenues ita ſunt acutæ, ut genas defluentes ipſas exulcerent excorientque, & oculi hoc caſu quaſi uri videantur, prout obſervavi hoc die, quo hæc ſcribo, in filiâ 8. annorum, quæ non tantùm oculos inflammatos, ſed etiam ipſas genas adeò excoriatas habuit, ut ſi manum aut brachium applicuerit loco affecto, ipſum brachium eodem modo ac genæ exulcerarentur, & puſtulis in manibus inficeretur, ob acidum illud volatile emanans; hinc diſtinguimus Ophthalmiam in *ferinam* & *benignam*: ferina illa eſt, quæ oculi exterminium quaſi intentat, tum ſeri roſionibus in toto capite, oculis facie emicantibus ſe in conſpectum tradit; benigna verò mitior eſt.

Unguis. In *Ungue* oculi membrana aliquando conſpicitur carnoſa, aliquando adipoſa & membranoſa, interdum albicat, interdum rubet, utplurimum ab angulo interno, aliquando ab externo, raro ab alterutrâ palpebrâ protenditur, & nunc magis, nunc minùs latè per oculum extenditur. Utplurimum conſpicitur pellicula, quæ aſperæ tunicæ adnatæ adhæret.

Panni. In *Panno* ſignis non opus eſt, apparet tanquam tela carnoſa in ſuperficie, præſertim tunicæ adnatæ, cum pruritu, dolore, oculorum à lumine offenſione, viſione obſcurâ vel penitus ablatâ.

Sugillationis. Sic quoque *Sugillatio* ſeu *Hypoſphagma* facilè viſu deprehenditur ex maculâ rubrâ ſeu lividâ, à ſanguine ex venis apertis effuſo.

Ætiologia ſecundum Galenicos Ophthalmia. §. 4. *Cauſam* horum affectuum, & quidem primò *Ophthalmia* ipſi *Galenici* ſtatuunt ſanguinis inter tunicam oculi adnatam affluxum, qui vel à cauſis externis, fumo nempe, ſolis nimio ſplendore, percuſſione, corporis motu nimio, &c vel internis, humorum, maximè bilis, acrimonia, ob epatis intemperiem calidam provocata, plethora, flatibus aliisque per venulas in cornea exiſtentes allectus, tunicam iſtam adnatam, aliàs albam, reddat cruentam; ſimul etiam humorem confluere volunt copioſiorem modò ex pericranio, modò cerebro, unde non tantum dolor capitis, ſed lacrymarum frequens effuſio & ſternutatio crebra ſubſequentur.

Unguis. *Unguis* oculi, ſeu *Pterygii* cauſam ſtatuunt ſanguinem multis humoribus craſſis & tenacibus lentis permiſtum, ex partibus capitis potiſſimum inter cranium & cutem contentis, ad angulum oculorum majorem defluentem, atque inæqualitatem & ſcabritiem ibi producentem, quam facultas nutrix complanare ſtudens, majorem ſanguinis nutrientis aliisque humoribus referti adducit copiam, ſicque affundendo & operiendo novam producit membranam, eamque in tantum per vices auget, ut ſagittæ inſtar ab angulo ad tunicam adnatam, interdum etiam ad ipſam corneam extendatur.

Panni. *Panni* cauſam dicunt ſanguinem vel purum, vel aliis humoribus mixtum, ad oculum, & imprimis tunicæ adnatæ ſuperficiem copioſiùs derivatum, ſive ex venulis exterioribus, ſive interioribus illuc perveniat, idque vel per modum effluxus, vel congeſtionis, qui ſuperficiei iſtius

tunicæ

tunicæ intertextus, pannum rubrum repræsentet.

Sugillationis. *Sugillationis* causam proximam itidem ponunt sanguinem, vel ob sui copiam, vel venas à causis externis, lapsu videlicet, ictu, contusione, vocis intensione adeoque clamore, vel tubarum inflatione, interdum aëris asperitate ruptas effusum, & modò annatæ, modò corneæ tantùm, modò utriusque tunicæ albedinem simul obscurantem, qui sanguis si multâ scateat bile, ruborem in colorem lividum facilè transmutari affirmant, quòd ipse sanguis in grumos secedat & emoriatur.

Secundum Paracelsum causa Ophthalmiæ. §. 5. *Paracelsus* uti ipsos oculos ex tribus constare asserit, ità etiam morbos eorundem ex tribus istis corruptis dependere existimat, nimirum vel substantiâ, vel materiâ, vel formâ, & quidem ipsam *Ophthalmiam* ex substantia deficiente produci docet, quem defectum potissimùm sal quoddam vitriolatum efficiat, & rodendo non modò suscitet dolorem, sed ipsum etiam oculi colorem in alium transmutet.

Unguis. *Unguem* oculi ex materia produci æstimat, sale videlicet fisso & sulphure albido, quæ ambo sese invicem miscentia, & cum humore nutritivo per porum oculi emunctorialem transeuntia, in hujusmodi excrescentiam abeunt oculo sagittæ aut unguis instar adhærentem.

Panni. *Panni* originem deducit à læsione venarum, ex quibus sanguis effluens & tunicæ annatæ inhærens, à sale quodam sylvestri coagulatur, & sic in membranulam quandam rubeam concrescit.

Sugillationis. *Sugillationis* causam itidem à sanguine ob venas à contusione aut alia causa violenta ruptas, inter tunicam oculi corneam effuso & emoriente derivat, unde macula ista ob exhalans sal naturale vividum exoriatur.

Helmontii opinio de causa Ophthalmiæ. §. 6. *Helmontius* ab excandescentia Archei *Ophthalmiam* produci affirmat, quatenus materiam quandam occasionalem oculo illapsam expellere nitens, at non valens, seipsum accendit, & sic oculum inflammat, insimul dolorem & ruborem in signum incendii super oculum suspendit.

Unguis. *Unguis* originem deducit à latice, qui cùm ad sordes oculorum eluendas à natura sit destinatus, digestionum verò vel aliena vitia reperiens, ea secum defert, & in oculi angulum deponit, quæ accumulata laticem stagnare faciunt, & tandem in novam quandam pelliculam convertuntur.

Panni. *Pannum* succrescere putat ex diuturniore Archei incendio, ad quod extinguendum cruor cum latice à custode partis transmittitur, at cùm fortius sit, latex ille pro extinctione non sufficit, sed coagulatione in velum quoddam transmutatur, quo ignis ille operiatur, cui tum cruor immistus, tum splendor igneus ab incendio Archei translucens ruborem istum conciliat.

Sugillationis. *Sugillationem* oriri æstimat à cruore extravasato ob venulas oculi diffractas, qui vitæ sodalitio sensim destitutus & corruptus variè transmutatur, & spiritu vitali orbatus mutat colorem & lazureum induit, posteà livescit & tandem planè emoriens nigrescit.

Iuxta Willisium causa Ophthalmiæ. §. 7. *VVillisius* etiam *Ophthalmiæ* causam ponit sanguinem extravasatum inter tunicam oculi adnatam effusum, sicque copiosiùs aggestum, turgescendo inflammationem excitantem, cui ob solutionem continui membranæ istius maximè sensilis dolor superveniat acutus, rubor à transparente sanguine calido, & lacrymarum affluxus, quas tamen ab ardore vehemente interdum exsiccari vult, ut lympha illa pro oculorum & palpebrarum lubricitate aliàs valdè necessaria planè consumatur & deficiat.

Unguis. *Unguem* oculi pronasci putat à succo nutritio, propter asperitatem ab acrimonia liquoris lymphici, seu laticis serosi in glandula angulari & tunica annata excitatam mitigandam & lævigandam, majori copia & spissiori substantia transmisso, qui postmodum in superfluam ejusmodi concrescat membranulam.

Panni. *Pannum* deducit à sanguine extravasato & liquore nutritivo invicem mistis, & inter tunicam annatam effusis, ibidemque in panniculum istum carnosum ob spissitudinē concrescentibus.

Sugillationis. *Sugillationis* causam statuit sanguinem extravasatum & inter membranam annatam vel corneam ab acido quodam ibidem existente coagulatum & discoloratum, ità ut particula congrumescens nigrescat, serum autem cum portione bilis separatum, lividum & flavescentem colorem præbeat.

Sylvii judicium de causa Ophthalmiæ. §. 8. *Sylvius* morborum horum causas ità explicat, ut *Ophthalmiam* à sanguine vel in vasis stagnante, vel ex iis intra tunicam annatam oculi effuso, & avolantibus partibus spirituosis cum acidis & salinis effervescentiam producente deducat, quibus cùm simul partes oleosæ intermisceantur, inflammatio oriatur & dolor eo quòd acrimonia calida ex effervescentia illa pronata membranas & musculos oculorum vehementer agitet, & hanc sanguinis effusionem, stagnationem & effervescentiam sæpe ab externo aëre, hujusmodi partibus acrioribus repleto, excitari & promoveri.

Unguis. *Unguem* produci credit à nutrimento è sanguine oriundo, post erosionem ab humoribus acribus factam, ad glandulam anguli majoris & tunicam annatam ex arteriolis majori copia affuso, & ab acido austero in membranam illam duriusculam coagulato.

Panni. *Panni* originem itidem ex sanguine nutriente per arteriolas tunicæ annatæ copiosiùs superfuso deducit, dum post ophthalmiam sanguis stagnans materiæ pingui viscidiori intermiscetur, & ab acido isto austero inspissatur.

Sugillationis. *Sugillationem* potissimùm ab externa causa violenta oriri credit, contusione videlicet, lapsu vel etiam efflatione aut vocis intensione vehementi, unde venulæ rumpantur & sanguinem effundant, qui effusus ità mutatur, ut corpori vel oculo ulteriùs nulli sit usui, sed grumescat, corrumpatur & ex corruptione livorem contrahat.

Cartesianorum opinio de causa Ophthalmiæ. §. 9. *Cartesiani* causam *Ophthalmiæ* ponunt liquores ex arteriolis in ipsos tunicæ annatæ poros effusos, sæpe ab aere acri prolectos, eosdemque stagnando ità obstruentes, & tam exigua relinquentes spatiola, ut non nisi materia illa primi elementi per eadem transire queat, & hæc cùm igneæ sit dispositionis, tunicæ illi inflammatæ ruborem conciliat, quod globuli secundi elementi ab eadem in superficie istius tunicæ variè circulentur, simulque rapidissimo suo motu & impetu quodam irruens in poros fibrillas ità lancinet, ut vehemens exoriatur dolor, & vasa ad humorum effusionem vel succutiantur, unde lacrymarum effluxus copiosior, vel urendo omne humidum exsiccetur, atque sicc oculi reddantur.

ng uis. *Unguem* excrescere docent à liquore nutritio chyloso crassioribus particulis intermixto, & ob erosa vascula à materiâ acutangulâ acri copiosiùs effuso, cujus particulæ sibi invicem acquiescunt, quatenus ab aëre externo multis particulis rigidis referto in motu impediuntur, & invicem solâ quiete arctissimè junctæ in membranulam sagittæ -- vel ungui -- formem compinguntur.

Panni. *Pannum* produci volunt à mixturâ sanguinis & materiæ nutritiæ chylosæ in superficiem tunicæ annatæ effusæ, & stagnando, seu quiescendo inspissatâ, ut sic intermistis particulis crassioribus, terrestribus & austeriusculis coagulentur, & panniculum istiusmodi carnosum præsentent.

Sugillationis. *Sugillationem* fieri censent ab ipso sanguine ex vasis, à causis violentis dilaceratis, inter tunicam annatam aut corneam effuso, & ob poros compressos ibidem stagnante, cum tempore, quia extra vasa existit, corrupto & livorem inducente eo, quòd pori & interstitia à parte illâ sanguinis corrupti mutata globulos secundi elementi modò suffocent, modò fibrillæ intercurrentes à spiculis acidis agitatæ superficieculis suis eosdem dispergant, unde color iste lividus, & tandem, nisi discutiatur, sanguine corrupto omnibus poris se insinuante, & superficiem tunicæ ita alterante & poros irregulares reddente, ut globuli isti eò propulsi penitus suffocentur, ipsa nigredo succedit.

Nostra sententia de causa Ophthalmiæ. §. 10. Ex *Nostrâ* sententiâ causa inflammationis oculorum seu O*phthalmiæ* eadem est, quæ in aliis inflammationibus; ubicunque enim in nostro corpore humores morulam nectentes stagnant: ubi ergò humores in circuitu suo extra vias sibi convenientes deflectant & aberrent & sistantur, ibi tum statim illam, ubi hærent, partem laborare deprehendimus. Et id cernimus quotiescunque sanguis, & alius humor per rimam seu continui solutionem viis suis, quibus incidebat, exsilit, seu in partes vicinas, seu in ipsas rimas se insinuans, fit potius sugillatio. Solvitur autem hoc in casu vasorum continuum, ubi sive hæreant in ipsis succis, sive in eum aliunde advenerint particulæ acres & acidæ, rodentes, puta, scindentes pungentesque, quæ spiculis suis lapsu temporis magis magisque fibrillas divellunt & rimas faciunt; à spiculis enim istis inæqualibus, aut salibus silvestribus seu acribus, peregrinis, teneræ, delicatæ & sensiles illæ pulsantur fibrillæ, sicque molestiam fibrillis creant, & hinc dolor, rubor & alia mala producuntur. Solvitur etiam continuum nimio sanguinis vel alius humoris motu undecunque demum orto, quo in hanc illamve fibram impetuosiùs ruens, illius cedere nesciæ compagem dissolvit; cùm ergò sanguis aliique humores in tunicam adnatam palpebrisque succinctam in nimiâ copiâ exundant & recipiuntur, ut vasa distendantur, distensa quasi divellantur, unde tumor partium vicinarum interdum simul exoritur, & quia tubuli in hac parte sunt firmioris texturæ, hinc & ophthalmia est pertinacior inflammatio quàm musculorum; hinc non credimus sanguinem extravasatum primariam esse causam inflammationis, sed præter sanguinem alii etiam humores effunduntur, qui faciliùs obsequuntur motum ætheris, & hinc inflammatio.

Solvitur sæpe sanguis ceu alius humor, confestim per vasa seu teneriora, seu angustiora, seu tantæ molis non capacia delatus, fibras dilatat, atque ità per hiatus fluit effluitque. Quandocunque verò vel sanguis ampliores affectat vias, proprio licèt intempestivo motu, vel lympha acrior lancinans poros dilatat, & peregrinum hospitem invitat, inflammatio talis oboritur, utriusque vitiato motu, quod phænomena testantur. Lachrymæ enim sero, (siquidem lympha ibi congesta tumorem, effusa verò lachrymas efficit,) rubedo acido sanguini accepta ferenda, oculi enim rubent, quia tunc vasa ibi minutissima rubicundo implentur sanguine, ab acido coagulante, & ideò conspiciuntur, quia partes subjectæ albent, ardor verò oritur, quòd pori seu tubuli tunicarum oculi à salinis istis particulis ità obstruantur, ut per reliquias pororum nil nisi materia prima elementi feratur, omne siquidem calidum influens est ab æthere continuo & indesinenti motu poros corporum pervadente, illeque quamdiu legitimo motu per massam sanguineam fertur, ordinem, proportionem, & mixturam particularum ejus inter se invicem conservat, unde tamdiu optimâ perfruimur sanitate; quamprimum verò, quod in sanguine perfectè sano accidere solet, pori partium minimarum in parte quâdam solidâ, v. gr. membranosâ obstruuntur, non quidem in solidum, in tantum tamen, ut minutissimæ quædam singulis in oris restent reliquiæ, necessarium est, ut illæ pororum reliquiæ adeò exiguæ sint, ut non nisi materiam subtilem perfluere patiantur, quæ sicuti igneæ est naturæ, fulminis instar movetur, & undique trajicit cum violentia, ut etiam vehementi illâ agitatione ignem producere queat, & ut ad rem accedamus, idem si contingat Tunicæ oculorum adnatæ pariter ac corneæ, & materia primi elementi obstructorum pororum spatiola relicta pervadens, velocissimo suo motu inflammationem producit. Mirum ergò non est, quod magnus adsit ardor, cumque humores circulantes in formâ roris vel succi valde subtilis membranarum illarum tubulos trajicientes magnum in modum rarefiant & exagitentur ab accurrentibus continuo spiritibus, ita ut producatur tumor, rubor vero ardoris productum est, & ob vasa capillaria valde distensa conspicuus, cumque globuli cœlestes in sanguine circa proprios validiùs rotentur axes, colorem saturatè rubrum præbent.

Causæ remotiores sunt ætas *juvenilis* ob errores in victu commissos facilè in hunc morbum proclivis. Huc & facit *hereditaria dispositio*, è lippis enim lippi geniti subinde id probant.

*E*x Non-naturalibus symbolum suum addit Aër quoad anni constitutiones & aliàs varians, maximè verò aquilonius, acido-nitrosus, maximè obstruens & circulationem succorum impediens, Ophthalmiæ ferax à Coo habetur 3. aph. 16. Item inæqualis quoad tempora anni, unde si hyeme sicca prægressâ & aquloniâ, ver pluviosum & australe fuerit, æstate ophthalmias fieri necesse est, maximè vero mulieribus & viris humidioribus, 3. aph. 15. Vel contrà, si hyemem australem, pluviosam & clementem ver siccum & aquilonium excipiat, 3. aph. 12. quod verum esse nos annus hic docuit, dum plures hoc malo vexatos curæ nostræ commissos vidimus. Aer enim frigidus aquilonius quatenus suo sale acido obstruit poros, sicque calida effluvia retardat, imò ipsos mordet oculos. Frigus ergo dum obstruit, coagulat humores torpidosque reddit,

reddit, facilè stasin excitat, imò ipsos spiritus animales membranis & fibris ocularibus incolentes inspissat, maximè cùm oculi injuriis aëris præ aliis sint expositi.

Memorandi hîc quoque sunt *Venti irruentes*, atque hinc non raro etiam epidemicæ Ophthalmiæ observantur, uti hâc in nostrâ Hassia, ob aëris talem constitutionem frigidam ac acidam catarrhis idoneam. Nuper observavi intensissimam inflammationem à nive oculo incautè imposita, frigus enim oculis inimicissimum existit, ut & aliis partibus nerveis & membraneis, quia maximè coagulat humores.

Causa Unguis. *Unguis* oculi eodem ferè modo generatur ac membranæ, nonnunquam constat substantia adiposa vel albicantis, vel nigricantis magis coloris. Protenditur potissimùm ab angulo oculi interno, quia dum pars extrusi è sanguine laticis ob asperitatem superficiei Adnatæ, sinum huc contribuente tenacitate ejus, ac pororum angustia, ibi detenta in membranæ indumentum secundùm partes minimas disponitur, hinc copiosiori materia rudimento illi suffusa, nascitur tunica alba & opaca; quæ paulatim incrementum sumens, & sensim ac sensim per corneæ superficiem prorepens, partem iridis & pupillæ tegit, ac opacitate sua legitimum radiorum ingressum impediendo & penitus obtegendo, visus inducit imminutionem. Sic & quando in Ophthalmia lachrymæ salino-acidæ aut acres carnem in angulo majore arrodunt, hinc membranam adnatam lædunt, nutrimentum inde transudat & coagulatur in concretum ejusmodi membraneum, ceu loquitur *Ettmüllerus* de *Ungue oculi*, distinguitque eam in malignam seu cancrosam, & benignam.

Panni. *Pannus* verò oculorum oritur, si quando vascula sanguine nimis repleta, unà cum adjuncto chylo sanguinem sub forma sanguinis emittant, qui dein stagnatione crassior factus, unà cum arteriolis coalescens, panniculum oculis carnosum inducit, non alio modo ac carnes in primordiis embryonis formari solent, in quibus sanguis in vasis sanguiferis coagulatur, illaque sibi invicem applicantur & uniuntur, hinc fibræ carneæ suas habent tunicas, quæ olim fuerunt vasa sanguifera.

Causa Sugillationis. *Sugillationis* causa est, quando sanguis ex vasis suis excurrit, & tunicæ suffunditur, eodem modo, quo in ictero humor flavus effundi solet, & color flavus se exserit, ac omnia objecta flavo colore imbuta conspiciuntur, imprimis ab obstructionibus facta.

Prognosis Ophthalmiæ. §. 11. Signa *prognostica* quod concernit, ratione *Generis* nullum vitæ imminet periculum, verùm si incrementum sumserit morbus, vel inveteratus, gravius damnum infert & difficilè curatur, quia pori arteriarum stabilem tandem illam detortam figuram acquirunt, ut particulas peccantes transmittant.

In puerulis & senibus non tam faciles sunt curatu *Ophthalmiæ*, quàm in illis, qui mediæ sunt ætatis, argumento 3. aph. 28. in his enim circulatio humorum est fortior. Prout oculi plures partes vicinæ, palpebræ, musculi, tunica cornea, &c. læsæ, & humor exudans acrior, eatenus gravior est affectus. Membrana sola affecta minus malum portendit. Ferinus humor si adsit, omnium pessimus est, ob acidum corrosivum, quo abundat, hic enim si diu perseveret, pupillæ tabem & φυτίδωσιν arguit, aut oculi visusque corruptionem, aut destructionem; verbo, sæpe cæcitatem totalem ac incurabilem portendit, imprimis si spiritus ob crassitiem influere nequeat.

Dolor urgens in ophthalmiâ ac perseverans malum signum est, quia humoris acredinem, fibrillarum rosionem & continuatum effluxum notat.

Si evacuationes spontaneæ subsequantur, spes maturæ ac securæ liberationis affulget. Alia ægros affligit instar aliorum acutorum morborum, quæ est cum periculo majori, breviùs tamen terminatur; alia est chronica & habituata quasi, quæ lentè progreditur, molesta magis, quàm periculosa est. Inflammatio hæc vel dispalescit sensim sensimque per diaphoresin attenuato humore, nec ulcerantibus amplius, quod salutare est; vel tendit ad suppurationem, quod oculo funestum, rariùs tamen id accidit, nisi serum sit adeò corrosivum, porique sint planè obstructi, & rupti canales. Suppuratio verò levior superficiaria in palpebris & partibus extra bulbum consistentibus non adeò timenda. Quòd si maturatione per evasationem in alias nobiliores partes v. g. cerebrum, cor, vel nucham influat, ubique res periculi plena est; imprimis si nova accedat fluxio, quæ cæcitatis vel suffusionis metum prænunciat. Si pus ex oculo effluit post ophthalmiam, tunc plerumque actum est de oculo, suppuratio enim ob acrimoniam oculis ferè semper funesta est.

Ophthalmia serosa intempestivè suppressa transit sæpe in phthisin. Hinc affectibus oculorum chronicis obnoxii si iisdem subitò liberentur, raro ultra annum solent supervivere, quod ex observatione Domini *VVessen* communicavit Cl. D. Valentini.

Si lippientibus caput assiduè longoque tempore dolet, si malum latiùs serpit latente acido fomite in massâ sanguinea, vix boni quid sperare possumus. Imperfectè aliquando solvitur, si post se relinquat unguiculum, nebulam, ulcusculum in cornea, angustiam pupillæ vel obscurationem, imò aliquando fistulam lachrymalem, sed in nonnullis accidit, ut post lippitudinem acutius videant, discussis turbantibus humoribus & consumtis. Si in uno oculo incipiat, non raro ad alterum etiam transire consuevit, præcipuè si notabilis sanguini adsit viscìditas ac crassities.

Si ab inclementia soluta fuerit unitas, inde ex lege circulationis appulsus succus nutritius apponi non potest partibus, scilicet tunicis affectis, sicque in materiam purulentam potiùs degenerat. Ac licèt brevi quandoque curetur, notabile tamen remanere solet aliquando incommodum, improportionata videlicet dispositio in ipsis tunicis, quæ postmodum efficit ut facilè redeat, nec hoc solum, sed membrana oculorum adnata, crebris inflammationibus continui solutionem passa, notabilem quandam acquirit asperitatem, siquidem cùm frequentibus ophthalmiis dicta modò tunica quodammodo erodatur, non potest aliter fieri, quin post consolidationem quædam relinquantur eminentiæ, quas aliquando palpebræ, tanquam organa valdè sensibilia, cum specie asperitatis sentiunt. Quòd si fortè tubuli vasorum & tunicarum erosione

magis aperti, particulas quasdam crassiores & viscidas transmittant, asperæ illi tunicæ adhærent, & successivè pelliculam efformant, quam unguem oculi superius appellavimus.

Prognosis Pterygii, seu Unguis. Prognosis hujus est, quòd *Ungula* recens non adeò difficulter curatur, inveterata verò operam Chirurgicam exposcit, requirit tamen ea ungula longum temporis intervallum, eò quòd ob exquisitum oculorum sensum affectus acribus medicamentis oppugnari nequeat, unguis autem ob sui attritionem eadem expostulet, aliàs non cedit. Quo magis ergò hæc acria diluuntur, eò tardiùs operantur, atque eo longius spatium postulant. Si tunica cancrosa fuerit, non attingenda, item si cum ungue oculi progreditur. *Panni.* Superiùs dicta possunt etiam ad *Pannum* referri.

Sugillationis. In *Sugillatione* cura festinanda est, si enim nigrescit sanguis atque grumescit, malum est, difficile enim iterum dissolvitur sanguis evasatus, & oculus livescit & denigratur, hinc tandem visus obscuratur aliaque graviora accidunt symptomata. Suppuratur rarissimè hic sanguis, hinc difficilis est cura, & raro in ulcus & fistulam abit: observavi per 20. annos hoc affectu laborantem virum.

Cura Diætetica, ratione Aëris. §. 21. Restat *Diætæ* regimen probè observandum in hisce oculorum affectibus. *Aër* eligatur temperatus & purus, fumi, pulveris & ventorum austrinorum expers, admissus enim hic furibundus æther, humores movendo, oculos lachrymis aliisque subsequentibus malis suffundit. Obscurior etiam paulo & tenebricosior locus quærendus est, in quo curationi se submittant patientes, lucifugos enim eâ conditione eos existere, minimè turpe ipsis est. Non malè quoque solent oculi pannis viridibus obtegi, qui color oculis gratissimus est, quia blandè lucis radios moderatur, rubrorum autem, rutilantium aut fulgentium intuitus studiosè fugiendus est, quia lucem intendunt & improportionatam reddunt debilibus jam existentibus spiritibus in oculis, unde & luminosa omnia intensiùs removenda sunt.

Cibi. *Cibi* sint boni succi facilisque digestionis, exulent salina acria, fermentativa & corruptioni obnoxia vaporosa, ceu nervoso generi inimica, omniaque acida, omnia legumina, quæ cuncta haud inconcinnè comprehendit *Schola* illa *Salernitana* sequentibus versibus:

Balnea, vina, venus, ventus, piper, allia, fumus,
Porrum cum cepis, faba, lens, fletusque sinapi,
Sol, coitusque, ignis, labor, ictus, acumina, pulvis,
Ista nocent oculis, sed vigilare magis.

Sic & Poëta canit:

Hæc oculis multum Sol, pulvis, fumus ac æstus,
Ventus cum fletu, vina venusque nocent.
Acria ne mandes, nec quæ sunt plena vaporum,
Nec cepas, lentes, allia, porra, fabas.

Potus. *Potus* sit cerevisia tenuis, bene defœcata, & non nimis lupulata, aut ob lolium spiritibus & oculis infesta, nec nimis recens, vel decoctum Theæ, vel lignorum; acida angue pejus fugienda sunt, hinc oculorum rubedo, quod & jam olim novit Sapientissimus Rex Salomo *Proverb. c. 23. v. 30.* dicens: Cui rubor oculorum erit? His qui immorantur circa vinum, euntibus ad disquirendum mustum: Ne igitur intuearis vinum, quòd rubrum sit, quòd det in calice colorem suum, agitet sese probè. In fine velut serpens mordebit, & velut regulus dolore afficiet, oculi tui videbunt visiones extraneas, &c. Intendit id etiam *Martialis* de *Aulo*, vini potore nobili, ita loquens:

Hinc dicit Medicus, bibas caveto.
Vinum si biberis, nihil videbis.

Moderatâ tamen quantitate sumtum aliquando concedi potest, imprimis medicatum euphrasiâ, beton. fœnic. verben. fragar. melissl. aliisque herbis appropriatis.

Hinc & *tabaci* fumus in societate cerevisiæ admissus à pluribus laudatur.

Motûs & quietis, somni & vigiliarum. *Motus* & *quies*, *somnus* & *vigiliæ* sint moderata, somnus enim & quies pro oculis afflictis optima sunt remedia; æger verò non dormiat in latere, cujus oculus afficitur: Omnes autem vehementiores commotiones oculos quoque damno suo mactant, sic saltationes & lucubrationes in multam noctem protractæ, ut quietis, sic & sanitatis fures nocturni inflammationem hanc oculorum parere possunt, nec lumen adeò admittitur.

Excretorum & retentorum. Quoad *excreta* & *retenta*, si non legitimo tempore fiant, humores stagnantes facilè ad oculos redundant, ibidemque salia sua infigunt, sic novimus puellam 20. annorum, nondum menstruatum, singulis mensibus per oculos viginti & plures guttas sanguinis loco mensium emittentem, confer alios, *Dodonæum*, *Mercatum*, *Ephemerides*, *Gabelhoferum*, &c. sic quoque hunc affectum ex nimiâ Venere observavi, per quam succi in corpore spissiores redditi fuere.

Animi affectuum. *Animus* quoque in hoc affectu sit tranquillus, & liber conservetur à motibus impetuosis, à tristitiâ enim & conturbatione lympha plus justo salina redditur, & ad motum ineptior, & lachrymarum profusio, utraque consequenter ophthalmiæ occasionem præbent vel præbentem augent. Hinc à lachrymis rubent ordinariè oculi, eliquatâ sic per glandulas lymphâ, accersitis salibus liquatis & immersis quasi è centro suo spiritibus animalibus, indeque tum noxæ plurimæ oculorum, tum ophthalmia scaturiunt.

Aliorum externorum. Huc referri possunt plures res externæ, solis radii, ignis, fulgur, fumus, quo acrior est, & propiùs ac crebriùs oculos impetit, eo majorem illis molestiam creat, hinc aurifabri ob Gas venenosum acre, quod continetur in fumo aliisque, quæ tractant, ophthalmiâ sæpe corripiuntur, à suffitu etiam cinnabaris ☿ii ortam hanc ophthalmiam observavit *Hildanus*; pulveres præcipuè adurentes casu quandoque aut vindictâ ab iratis in oculos inspersi, cineres, arena, uti & omnia mordacia salina, nitrum, ⊖-lum, alumen ustum, ærugo, ☿us ♎tus & 🜖us, facilè oculum inflammare possunt, quia humores acres reddunt, & ad stagnationem invitant.

Catarrhum, coryzam, tussim facilè hic affectus comitari solet, & à dysenteriâ malè curatâ ophthalmiam propemodum fatalem observavi, quoniam acidum acre mox in his mox in aliis tubulis sibi imperium rapit.

Oph

Ophthalmiam aliquando esse contagiosam ob effluvia acria calida, nullus dubito, nuper enim mihi accidit, cùm infantis oculum ophthalmiâ laborantis manu palpâssem, & eâdem manu meos fricaverim oculos, statim in eundem incidi affectum, quod & confirmare videtur Poëta canens:

Dum spectant oculi læsos, læduntur & ipsi,
Multaque corporibus transitione nocent.

Diæta in Pterygio Panno & Hyposphagmate In *Pterygio*, *Panno* & *Hyposphagmate* ferè eadem conducit Diæta, nisi aliquando calidior concedatur, ne humores viscidiores reddantur, sed potius circulatio succorum promoveatur.

Cura Pharmaceutica secundùm Galenicos in Ophthalmiâ. §. 13. Hisce præmissis ipsam Curationem *Pharmaceutico-Chirurgicam* aggredimur, quam *Galenici* in *Ophthalmiâ* instituunt, omnium primò toti corpori, & maximè capiti prospiciendo ipsâ venæ sectione, imprimis humeralis, oculo patienti è directo oppositæ, aut cephalicæ dictæ, in extremâ manu pollici vicinæ; post hanc purgantia propinant humores peccantes, & potissimum, quem sæpius peccare credunt, biliosum educentia, quare hujusmodi aut similem parant potionem:

℞. *Myrobolan. citr.* ʒiij.
infund. in aq. cichor. vel borag.
rhei elect. ʒij.
infund. similiter seorsim.
cinam. ℈j.
F. *Expressio, in qua dissolv. Elect. cathol.*
Syrup. acetos. simpl. aa. ℥ß.
F. *Potio.*

Vel in aquis prædictis dissolvunt electuarium de succo rosarum & syr. solut. rosar. pallidar. Ubi verò pituita peccat, pilulas præscribunt cochias, de agarico, hiera simpl. lucis maj. &c. in melancholicis verò hieram Ruffi & Diacolocynthidos cum epithymo & senâ. Hisce purgationibus clysteres substituunt & suppositoria per intervalla repetenda. Revulsionis gratiâ hirudines apponunt nuchæ, vel vesicatoria eidem applicant & post aures, humeris verò & dorso cucurbitulas cum scarificatione, fonticulos brachiis inurunt, & setaceum institutâ paracentesi nuchæ trajiciunt, interdum auriculæ cartilaginem scarificant, & sanguine existente calido & spirituoso, arteriotomiam celebrant in fronte; postmodum ad topica pergunt, initio inflammationis repellentia adhibentes & anodyna collyriorum formâ oculis imposita, ex. gr.

℞. *Mucilag. sem. psyll. aq. rosar. & plantag. fact.* ℥ij.
Aq. papav. errat. ℥j.
Troch. alb. Rhas. ʒiß.
℞. *Cerus. cum aq. rosar. lot. & iterum bene exsiccat.* ʒij.
Pompholyg. lot.
Sacchar. canth. aa. ʒß.
Camphoræ parum, prout urget dolor.
M. F. Collyrium.

Vel

Cum album. ovor. F. Collyrium.
quod usus tempore dissolvatur in lacte, & oculo applicetur.

Fronti etiam & temporibus applicant adstringentia & vias, per quas fluit materia peccans, contrahentia, cataplasmata videlicet, anacollemata ex bol. armen. terr. sigill. mastich. album. ovi exceptis. Morbo crescente fovent oculos decoct. flor. camomill. melilot. aneth. sem. fœnigr. lini, fœnic. in lacte vel vino diluto facto, quo gossypium imbutum oculo imponunt, & fasciâ leviter alligant, ne oculum gravet. In statu tandem & declinatione balnea suadent, errhina, gargarismos & masticatoria, oculo verò sequens instillant collyrium.

℞. *Sarcocoll. lacte nutrit.* ℥iiß.
Croci.
Spicæ aa. ʒj.
Aloës aquâ fœnic. lot. ʒß.
M. F. Pulvis, cujus portio quædam dissolv. in aq. rosar. aut fœnic. & liquor ille immittatur oculo. Sic etiam ovum crudum coctum & induratum calidum vel per se, vel lacte muliebri subactum applicare solent.

In Pterygio seu Ungue. *Pterygii* seu Unguis curationem inchoant venæsectione, scarificatione, setonibus & cauteriis, ad sanguinis affluxum minuendum, educendum, revellendum & derivandum, si verò humores vitiosi in corpore abundent, purgatione eosdem educunt, adhibitis in specie humori peccanti convenientibus: post hæc pro opinione suâ convenienter ita administrata, ad ipsa remedia accedunt topica, eaque valde exsiccantia, aut hisce non juvantibus, erodentia, instillantes oculo aquam mellis, vel simplicem, vel cum aquâ fœnic. mistam, aliquando fel aliquo admiscent, ut lucii & carpionis, vel pulverem inspergunt hujusmodi:

℞. *Pumic.*
Oss. sep. aa. ʒj.
Pompholyg. alb. ʒß.
Aloës.
Myrrh. aa. ℈j.
Sarcocoll. gr. xvi.
Sacch. canth. ʒiß.
M. F. Pulvis subtilissimus, oculo & imprimis ungui inspergendus.

Eundem etiam pulverem cum succo chelidon. maj. centaur. min. & melle suscipiunt, indeque parant linimentum, quo unguem sæpe illinunt. Inter erodentia recensent antimonium, ærug. æris, vitriolum album, marchasitam, calcanthum, &c. Sed si medicamentis hisce abigi nequeat, ipsam celebrant sectionem, hamulo apprehendentes unguem in ægro aliquantùm supino, oculoque diducto per speculum oculi, hinc unguem inter hamulo sublatum, & tunicam annatam acum filum lævigatum ducentem trajiciunt, fili extrema alligant & membranam illam vel unguem sic trahendo elevatam, vel scalpello falcato, vel forfice abscindunt, & albumen ovi aquâ rosaceâ agitatum loco secto imponunt, additâ ægro præceptione, ut oculum frequentius agitet & moveat, ne palpebris accrescat.

In Panno. Eodem penè modo ipsius *Panni* curationem perficiunt, interjectis aliquando fomentationibus, ut oculus eo meliùs præparetur, hinc exsiccantia adhibent, videlicet:

℞. *Plumbi ust.*
Antim.
Lap. calam. aa. ʒij.
Tut.
Ceruss. aa. ʒiß.
Oss. sep. ust. ʒj.
Sarcocoll.
Myrrh. aa. ʒß.
Fell. carpion. ℈ij.

magis aperti, particulas quasdam crassiores & viscidas transmittant, asperæ illi tunicæ adhærent, & successivè pelliculam efformant, quam unguem oculi superius appellavimus.

Prognosis Pterygii, seu Unguis. Prognosis hujus est, quòd *Ungula* recens non adeò difficulter curatur, inveterata verò operam Chirurgicam exposcit, requirit tamen ea ungula longum temporis intervallum, eò quòd ob exquisitum oculorum sensum affectus acribus medicamentis oppugnari nequeat, unguis autem ob sui attritionem eadem expostulet, aliàs non cedit. Quo magis ergò hæc acria diluuntur, eò tardiùs operantur, atque eo longius spatium postulant. Si tunica cancrosa fuerit, non attingenda, item si cum ungue oculi progreditur. *Panni.* Superiùs dicta possunt etiam ad *Pannum* referri.

Sugillationis. In *Sugillatione* cura festinanda est, si enim nigrescit sanguis atque grumescit, malum est, difficile enim iterum dissolvitur sanguis evasatus, & oculus livescit & denigratur, hinc tandem visus obscuratur aliaque graviora accidunt symptomata. Suppuratur rarissimè hic sanguis, hinc difficilis est cura, & raro in ulcus & fistulam abit: observavi per 20. annos hoc affectu laborantem virum.

Cura Diætetica, ratione Aeris. §. 21. Restat *Diætæ* regimen probè observandum in hisce oculorum affectibus. *Aer* eligatur temperatus & purus, fumi, pulveris & ventorum austrinorum expers, admissus enim hic furibundus æther, humores movendo, oculos lachrymis aliisque subsequentibus malis suffundit. Obscurior etiam paulo & tenebricosior locus quærendus est, in quo curationi se submittant patientes, lucifugos enim eâ conditione eos existere, minimè turpe ipsis est. Non malè quoque solent oculi pannis viridibus obtegi, qui color oculis gratissimus est, quia blandè lucis radios moderatur, rubrorum autem, rutilantium aut fulgentium intuitus studiosè fugiendus est, quia lucem intendunt & improportionatam reddunt debilibus jam existentibus spiritibus in oculis, unde & luminosa omnia intensiùs removenda sunt.

Cibi. *Cibi* sint boni succi facilisque digestionis, exulent salina acria, fermentativa & corruptioni obnoxia vaporosa, ceu nervoso generi inimica, omniaque acida, omnia leguminia, quæ cuncta haud inconcinnè comprehendit *Schola* illa *Salernitana* sequentibus versibus:

Balnea, vina, venus, ventus, piper, allia, fumus,
Porrum cum cepis, faba, lens, fletusque sinapi,
Sol, coitusque, ignis, labor, ictus, acumina, pulvis,
Illa nocent oculis, sed vigilare magis.

Sic & Poëta canit:

Hæc oculis multum Sol, pulvis, fumus ac æstus,
Ventus cum fletu, vina venusque nocent.
Acria ne mandes, nec quæ sunt plena vaporum,
Nec cepas, lentes, allia, porra, fabas.

Potus. *Potus* sit cerevisia tenuis, bene defæcata, & non nimis lupulata, aut ob lolium spiritibus & oculis infesta, nec nimis recens, vel decoctum Theæ, vel lignorum; acida angue pejus fugienda sunt, hinc oculorum rubedo, quod & jam olim novit Sapientissimus Rex Salomo *Proverb. c. 23. v. 30.* dicens: Cui rubor oculorum erit? His qui immorantur circa vinum, euntibus ad disquirendum mustum: Ne igitur intuearis vinum, quòd rubrum sit, quòd det in calice colorem suum, agitet sese probè. In fine velut serpens mordebit, & velut regulus dolore afficiet, oculi tui videbunt visiones extraneas, &c. Intendit id etiam *Martialis* de *Aulo*, vini potore nobili, ita loquens:

Hinc dicit Medicus, bibas caveto.
Vinum si biberis, nihil videbis.

Moderatâ tamen quantitate sumtum aliquando concedi potest, imprimis medicatum euphrasiâ, beton. fœnic. verben. fragar. melissi. aliisque herbis appropriatis.

Huc & *tabaci* fumus in societate cerevisiæ admissus à pluribus laudatur.

Motus & *quies*, *somnus* & *vigiliæ* sint moderata, somnus enim & quies pro oculis afflictis optima sunt remedia; æger verò non dormiat in latere, cujus oculus afficitur: Omnes autem vehementiores commotiones oculos quoque damno suo mactant, sic saltationes & lucubrationes in multam noctem protractæ, ut quietis, sic & sanitatis fures nocturni inflammationem hanc oculorum parere possunt, nec lumen adeò admittitur. *Motûs & quietis, somni & vigiliarum.*

Quoad *excreta* & *retenta*, si non legitimo tempore fiant, humores stagnantes facilè ad oculos redundant, ibidemque salia sua infigunt, sic novimus puellam 20. annorum, nondum menstruatum, singulis mensibus per oculos viginti & plures guttas sanguinis loco mensium emittentem, confer alios, *Dodonæum*, *Mercatum*, *Ephemerides*, *Gabelhoferum*, &c. sic quoque hunc affectum ex nimiâ Venere observavi, per quam succi in corpore spissiones redditi fuere. *Excretorum & retentorum.*

Animus quoque in hoc affectu sit tranquillus, & liber conservetur à motibus impetuosis, à tristitiâ enim & conturbatione lympha plus justo salina redditur, & ad motum ineptior, & lachrymarum profusio, utraque consequenter ophthalmiæ occasionem præbent vel præbentem augent. Hinc à lachrymis rubent ordinariè oculi, eliquatâ sic per glandulas lymphâ, accersitis salibus liquatis & immersis quasi è centro suo spiritibus animalibus, indeque tum noxæ plurimæ oculorum, tum ophthalmia scaturiunt. *Animi affectuum.*

Huc referri possunt plures res externæ, solis radii, ignis, fulgur, fumus, quo acrior est, & propiùs ac crebriùs oculos impetit, eo majorem illis molestiam creat, hinc aurifabri ob Gas venenosum acre, quod continetur in fumo aliisque, quæ tractant, ophthalmiâ sæpe corripiuntur, à suffitu etiam cinnabaris ☿ii ortam hanc ophthalmiam observavit *Hildanus*; pulveres præcipuè adurentes casu quandoque aut vindictâ ab iratis in oculos inspersi, cineres, arena, uti & omnia mordacia salina, nitrum, ⊖-lum, alumen ustum, ærugo, ☿us ♎tus & ♒tus, facilè oculum inflammare possunt, quia humores acres reddunt, & ad stagnationem invitant. *Aliorum externorum.*

Catarrhum, coryzam, tussim facilè hic affectus comitari solet, & à dysenteriâ malè curatâ ophthalmiam propemodum fatalem observavi, quoniam acidum acre mox in his mox in aliis tubulis sibi imperium rapit.

Oph

Ophthalmiam aliquando esse contagiosam ob effluvia acria calida, nullus dubito, nuper enim mihi accidit, cùm infantis oculum ophthalmiâ laborantis manu palpâssem, & eâdem manu meos fricaverim oculos, statim in eundem incidi affectum, quod & confirmare videtur Poëta canens:

Dum spectant oculi læsos, læduntur & ipsi,
Multaque corporibus transitione nocent.

Diæta in Pterygio Panno & Hyposphagmate. In *Pterygio*, *Panno* & *Hyposphagmate* ferè eadem conducit Diæta, nisi aliquando calidior concedatur, ne humores viscidiores reddantur, sed potius circulatio succorum promoveatur.

Cura Pharmaceutica secundum Galenicos in Ophthalmiâ. §. 13. Hisce præmissis ipsam Curationem *Pharmaceutico-Chirurgicam* aggredimur, quam *Galenici* in *Ophthalmiâ* instituunt, omnium primò toti corpori, & maximè capiti prospiciendo ipsâ venæ sectione, imprimis humeralis, oculo patienti è directo oppositæ, aut cephalicæ dictæ, in extremâ manu pollici vicinæ; post hanc purgantia propinant humores peccantes, & potissimum, quem sæpius peccare credunt, biliosum educentia, quare hujusmodi aut similem parant potionem:

℞. *Myrobolan. citr.* ℥iij.
infund. in aq. cichor. vel borag.
rhei elect. ℥ij.
infund. similiter seorsim.
cinam. ℈j.
F. Expressio, in qua dissolv. Elect. cathol.
Syrup. acetos. simpl. aa. ℥ß.
F. Potio.

Vel in aquis prædictis dissolvunt electuarium de succo rosarum & syr. solut. rosar. pallidar. Ubi verò pituita peccat, pilulas præscribunt cochias, de agarico, hiera simpl. lucis maj. &c. in melancholicis verò hieram Ruffi & Diacolocynthidos cum epithymo & senâ. Hisce purgationibus clysteres substituunt & suppositoria per intervalla repetenda. Revulsionis gratiâ hirudines apponunt nuchæ, vel vesicatoria eidem applicant & post aures, humeris verò & dorso cucurbitulas cum scarificatione, fonticulos brachiis inurunt, & setaceum instituta paracentesi nuchæ trajiciunt, interdum auriculæ cartilaginem scarificant, & sanguine existente calido & spirituoso, arteriotomiam celebrant in fronte; postmodum ad topica pergunt, initio inflammationis repellentia adhibentes & anodyna collyriorum formâ oculis imposita, ex. gr.

℞. *Mucilag. sem. psyll. aq. rosar. & plantag. fact.* ℥ij.
Aq. papav. errat. ℥j.
Troch. alb. Rhas. ℨiß.
℞. *Cerus. cum aq. rosar. lot. & iterum bene exsiccat.* ℨij.
Pompholyg. lot.
Sacchar. canth. aa. ℨß.
Camphoræ parum, prout urget dolor.
M. F. Collyrium.

Vel

Cum album. ovor. F. Collyrium.
quod usus tempore dissolvatur in lacte, & oculo applicetur.

Fronti etiam & temporibus applicant adstringentia & vias, per quas fluit materia peccans, contrahentia, cataplasmata videlicet, anacollemata ex bol. armen. terr. sigill. mastich. album. ovi exceptis. Morbo crescente fovent oculos decoct. flor. camomill. melilot. aneth. sem. fœnigr. lini, fœnic. in lacte vel vino diluto facto, quo gossypium imbutum oculo imponunt, & fasciâ leviter alligant, ne oculum gravet. In statu tandem & declinatione balnea suadent, errhina, gargarismos & masticatoria, oculo verò sequens instillant collyrium.

℞. *Sarcocoll. lacte nutrit.* ℥iiß.
Croci.
Spicæ aa. ℨj.
Aloës aquâ fœnic. lot. ℨß.
M. F. Pulvis, cujus portio quædam dissolv. in aq. rosar. aut fœnic. & liquor ille immittatur oculo. Sic etiam ovum crudum coctum & induratum calidum vel per se, vel lacte muliebri subactum applicare solent.

In Pterygio seu Ungue. *Pterygii* seu Unguis curationem inchoant venæsectione, scarificatione, setonibus & cauteriis, ad sanguinis affluxum minuendum, educendum, revellendum & derivandum, si verò humores vitiosi in corpore abundent, purgatione eosdem educunt, adhibitis in specie humori peccanti convenientibus: post hæc pro opinione suâ convenienter ita administrata, ad ipsa remedia accedunt topica, eaque valde exsiccantia, aut hisce non juvantibus, erodentia, instillantes oculo aquam mellis, vel simplicem, vel cum aquâ fœnic. mistam, aliquando fel aliquod admiscent, ut lucii & carpionis, vel pulverem inspergunt hujusmodi:

℞. *Pumic.*
Oss. sep. aa. ℨj.
Pompholyg. alb. ℨß.
Aloës.
Myrrh. aa. ℈j.
Sarcocoll. gr. xvi.
Sacch. canth. ℨiß.
M. F. Pulvis subtilissimus, oculo & imprimis ungui inspergendus.

Eundem etiam pulverem cum succo chelidon. maj. centaur. min. & melle suscipiunt, indeque parant linimentum, quo unguem sæpe illinunt. Inter erodentia recensent antimonium, ærug. æris, vitriolum album, marchasitam, calcanthum, &c. Sed si medicamentis hisce abigi nequeat, ipsam celebrant sectionem, hamulo apprehendentes unguem in ægro aliquantùm supino, oculoque diducto per speculum oculi, hinc unguem inter hamulo sublatum, & tunicam annatam acum filum lævigatum ducentem trajiciunt, fili extrema alligant & membranam illam vel unguem sic trahendo elevatam, vel scalpello falcato, vel forfice abscindunt, & album en ovi aquâ rosaceâ agitatum loco secto imponunt, additâ ægro præceptione, ut oculum frequentius agitet & moveat, ne palpebris accrescat.

In Panno. Eodem penè modo ipsius Panni curationem perficiunt, interjectis aliquando fomentationibus, ut oculus eo meliùs præparetur, hinc exsiccantia adhibent, videlicet:

℞. *Plumbi ust.*
Antim.
Lap. calam. aa. ℨij.
Tut.
Ceruss. aa. ℨiß.
Oss. sep. ust. ℨj.
Sarcocoll.
Myrrh. aa. ℨß.
Fell. carpion. ℈ij.

Excip. mell. & album. ovor.

F *Linimentum*, quo panniculus ſæpe illinatur. His ſubſtituunt fortiora erodentia ex calcantho, Sale ammoniaco, ærugine æris, quibus ſi cedere nolit, vel venulas Panni circa radicem filamento vinciunt, ne ulterius nutrimentum per eas accipiat & exſiccetur, vel ut in Ungue modo dictum, Pannum elevatum abſcindunt.

In Sugillatione.

In *Hypoſphagmate*, ſeu *Sugillatione*, ſi major adſit ſanguinis affluxus dolorem & inflammationem excitans, ad eum revellendum reliqua curæ præmittunt venæſectionem, uti & ſi diu retentus ſuppuretur, poſtmodum adhibent diſcutientia, inter quæ laudant ſanguinem columbarum, & imprimis ex pennâ alæ calidè oculo inſtillatum, vel decoctum flor. chamomill. melilot. roſar. herb. chelidon. fœnic. ſem. fœnigr. &c. in aquâ & vino factum, quo oculum calidè fovent. In inflammatione ſugillationi huic conjunctâ albumen ovi agitatum imponunt, & ut pus extenuetur, linimentum adhibent ex mucilagine fœnigr. aquâ fœniculi factâ & melle. In livore, & ſi malum ſit inveteratum, ſequens laudant linimentum ſeu Collyrium:

℞. *Succ. chelidon. maj.*
raphan. aa. ʒiß.
Fell. lucii piſcis ʒij.
Myrrh.
Thuris aa. ʒiß.
Croci ʒß.
Mellis q. ſ.
M.

Medicamentis autem hiſce vel ſimilibus quando malum non eſt ceſſurum, ſectionem inſtituunt, & tubulo vel pus vel ſanguinem corruptum exſugunt.

Paracelſi Curatio Ophthalmia.

§. 14. Sequitur Chymicorum ille Monarcha *Paracelſus*, qui abſque ullis verborum ambagibus in Ophthalmiâ aliisque oculorum doloribus, ut ſummum experimentum lapidem extollit calaminarem, ſecundùm propriam ſuam inventionem præparatum, & aq. fœnic. euphraſ. & roſ. per noctem in collyrium redactum, quo oculos ſummè rubentes frequentius inungi præcipit, & certam promittit medelam.

Unguis & Panni.

In *Ungue* & *Panno* commendat præ aliis thutiam ſuam præparatam, vitriolum album pp. & oleum ſiliginis, quibus non modo hujusmodi excreſcentias, ſed ipſam Neutham, ſeu cuticulam in partu puerorum oculis ſubnaſcentem, abigi poſſe plenis promittit buccis, maximè vitriolum album ſequenti ratione adhibitum:

℞. *⊕-li alb. pp.* ℈j.
Liquor. euphrag. ℈ij.
Papav. rub. ʒj.
F. Collyrium.

℞. *⊕-li hujus pp.* ʒß.
Liquor. jusquiami ʒij.
Ol. Nuc. Moſch. gr. vij.
F. *Collyrium.*

Sugillationis.

In *Sugillatione* curam omnem eo dirigendam eſſe autumat, ut diſſolvatur ſanguis ille coagulatus, neque cœruleum illum colorem, hoc eſt, livorem, adeo vult timeri aut præ aliis adverti, facilè enim poſt diſſolutionem ſanguinis corrupti illum diſpariturum eſſe promittit, quapropter ut coagulatio reſolvatur, ſequens è vitriolo paratum collyrium maximoperè conducturum eſſe confidit.

℞. *⊕-li alb.* ℥j.
Ol. ♀: ʒvj.
laterin. ʒv.
Deſtill. ſimul.

Crollius hîc non ceſſat laudare ſpecificum illud ophthalmicum ex chelidoniâ & cancris, chymico more parandum, quo non tantum ſugillationes, ſed longè etiam graviores oculorum læſiones ſanatum iri minimè dubitat.

Helmontii conſilium de curandâ Ophthalmiâ.

§. 15. Succedit Chymicis hiſce magnus illorum caſtigator *Helmontius*, qui ad Archeum in meliorem viam deducendum in *Ophthalmiâ* commendat erucam nuchæ applicandam, ad incendium verò extinguendum, oculis imponi jubet folia viridia tabaci, à quibus inflammationem illam valde credit mitigari, quibus interdum ſubſtituit chelidonium & flores cichorii.

Unguis.

Unguis ſecundùm Autorem hunc curatur, ſi pellicula illa è ſordibus laticis pronata ab oculo ſeparetur, & latex depuretur, ne novam in angulum oculi deponat impuritatem, ipſe etiam oculus corroboretur, ne quid ſordium iſtarum ſuſcipiat, quod præſtari credit tum ſucco hieracii, frequentiùs pelliculæ iſti illito, tum pulvere teſtarum ovorum ritè præparatarum ſubtiliſſimo eidem aliquoties inſperſo.

Panno.

Ut velum illud in *Panno* detrahatur, conveniens æſtimat, ut Archeus priùs ſedetur, & incendium extinguatur, quo ille mitior ab opere cœpto deſiſtat, cui ſcopo ſatisfaciunt ſedativa ſua Archei aliunde jam nota, poſteà velum illud facile auferri permittit, vel ſolo illito ſucco chelidoniæ, cum felle lucii piſcis, quod tanquam ſingulare quoddam in hiſce oculorum vitiis ab Auctore hoc ejusque ſequacibus perquam commendatur.

Sugillationis.

Ad cruorem in *Sugillatione* coagulatum & corruptum reſolvendum & diſcutiendum adhibet herbam perſicariam & caules nigellæ Romanæ, qui impoſiti maculam illam à cruore corrupto inductam in vividiorem transferant colorem, diſſipato & abacto cruore emortuo, quod pariter à bryoniâ contuſâ & impoſitâ præſtari poſſe experientiâ certus affirmat.

Williſii ſententia de curatione Ophthalmia.

§. 16. Præſto nunc eſt *Williſius* ad aperiendam ſuam de curatione horum morborum ſententiam, præcipiens, ut ſanguinis ebullitioni, & ulteriori ad oculum affluxui occurratur venæſectione in brachio, & veſicatorio nuchæ imponendo; fronti verò oxyrrhodinis adhibitis, tum Julapiis, Emulſionibus aliisque remedii-fervorem ejus compeſcentibus, vel ſerum aliosq; humores peccatis eliminantib⁹ intra ſumendis, hinc ipſa depromit topica inflammationi oculorum in ſpecie conducentia, dolorem apprimè ſiſtentia, quo ceſſet humorum affluxus, quod præ aliis impetrari retur cataplaſmate ex pomis coctis, micâ panis albi, album. & vitell. ovi, & pauco croci cum lacte muliebri, vel in defectu ejus etiam vaccino parato, & tepidè impoſito. Dolore itâ ſedato pergit ad paulum fortiora & magis adſtringentia, quibus ſolutioni continui obviam itur, & humorum acrimonia mitigatur, proinde ſequens vel ſimile ſuadet Collyrium.

℞. *Mucilag. ſem. cydon. aq. roſ. fact.* ℥j.
Aq. ſperm. ranar.
verben. aa ℥ß.
Sief alb. Rhaſ. ſ. op. ʒj.
Sacch. canth. ℈ij.
♄i ℈j.

M. quo

M. quo oculus aliquoties in die est illinendus, vel linteolum eo imbutum imponendum.

In ardore & ſiccitate linimentum parat ex butyro recenti, thut. pp. ærug. æris, & camphorâ, quo oculum ſæpe vult illinendum ſub ſpe certi juvaminis.

Ungula. *Ungula* ut ritè curetur, ſuadet ſimiliter pro averſione laticis ſeroſi, ne ulteriùs influat & majus apportet nutrimentum, veſicatoria nuchæ imponenda, & fonticulos brachio inurendos, nec non cathartica ſuperfluum ſerum educentia, pilulas nempe de ſuccino cum reſinâ Jalap. vel ſequentem pulverem:

℞. *Ceruſſ.* ♃ii gr. xv.
Scammon. ♁at. ℈ß.
Salis verben. gr. vj.
M. F. Pulvis.

Ad ipſam membranulam conſumendam proponit collyrium ſequens:

℞. *Succ. Chelidon. maj.* ℥iij.
ruthæ, ℥ij.
fell. tauri ℥j.
aloes ℥ß.
ærug. æris ℈j.
⊖*-li alb.*
myrrh. aa. gr. vj.
M. Illinatur Ungula ſæpius.

Vel pulverem inſpergit ex ſacchar. canth. ⊖-lo alb. myrrh. & Zinzib. quibus medicaminibus ſi cedere recuſet, Chirurgis eam abſcindendam committit, impoſitis poſt ſectionem, quæ inflammationi & dolori obviam eunt, ſiccandoque parvulam inducunt cicatricem.

Panni. *Panni* curationem aggreditur venæſectione, ut ſanguinis minuatur copia, & ulterior ad oculum avertatur affluxus, nec hirudines collo apponendas negligit, nedum cucurbitulas ſcapulis adhibendas, ipſius verò illius ex ſanguine & ſucco nutritio concreta diſſolvendi & abſtergendi gratiâ, primò fotum inſtituit ex decocto malv. euphraſ. chelidon. verben. flor. camomill. ſem. aneth. fœnic. ſquamâ æris, &c. poſteà axungiam illinit nycticoracis vel piſcis thymalli, vel ſequentem aut ſimilem inſpergit pulverem, quem interdum cum ſuccis & mucilaginibus convenientibus in collyrium redigit, ſtudioſè poſtmodum illinendum.

℞. *Lap. calam. pp.* ℥j.
Sarcocoll. ℥ß.
Myrrh. ℈j.
Sacch. ♄i gr. vj.
⊖*-li alb* gr. iiij.
M. F. Pulvis.

Sugillationi. In *Sugillatione* pro diſcuſſione ſanguinis coagulati oculum fovet decocto malvæ, hyſſopi, ruthæ, verben. chærefol. flor. chamomill. ſem. fœnic. fœnigr. Si verò fotu hoc diſcuti nequeat, & livor ex ſanguine corrupto oculum valde deformet, oculo ſuperimponit cortices raphani, quibus livorem brevi diſpariturum eſſe confidit.

Sylvii opinio de curanda Ophthalmia. §. 17. *Sylvii* quoque non contemnendum eſt de morbis hiſce curandis ſalutare conſilium, quod in *Ophthalmiâ* eò reſpicit, ut inflammatio contemperetur, externis potiſſimum, ut cataplaſmate ex pomis acidiuſculis aliiſq; humorē acrem diſcutientibus, ex ſucco euphraſ. verben. calendul. fragor. paratis & tepidè applicatis. In majori ſanguinis ebullitione permittit venæſectionem, aliaque topica reliquis Autoribus Chirurgicis conſueta.

Ungulâ. Ut nutrimentum in *Ungulâ* imminuatur, intùs propinat ſale volatili prædita medicamenta, attenuantia nimirum & reſolventia, ex radicibus valerianæ, fœniculi, chelidon. maj. herb. euphraſ. orig. puleg. majoran. ſem. fœnic. ſiler. mont. & ſimilibus; externè itidem incidentia & extenuantia admovet, ut coagulatum diſſolvatur, fovendo oculum prædictis herbis in aquâ & vino dulci coctis, tum oculum collyriis inungit ex ſuccis fœnic. chelidon. fellibus animalium cum oſſe ſepiæ, aloë, myrrhâ & ✱co paratis, quibus ſi nequeat abſumi, Chirurgis eam committit abſcindendam.

Panno. Similiter in *Panno* eò dirigit curam, ut ſanguis ſtagnans ſalibus volatilibus reddatur fluxilis, & acidum corrigatur ſuperiùs jam dictis, ex quibus etiam fotum parat externè oculo adhibendum, cum ſimilibus collyriis aliquantùm lixivioſis, intermixtis nempe ſuccis prædictis C. C. uſt. cinerib. equiſeti, hirundinum, item ſarcocollâ & myrrhâ; ſi verò malum diuturnitate temporis proriùs ſit induratum, illud aut Chirurgorum committit inſtrumentis, aut ut planè incurabile relinquit.

Sugillatione. Sanguis ſtagnans in *Sugillatione* ut fluxilis reddatur, & corruptus amoveatur, adhibet ſalia volatilia intus & diaphoretica, quibus pori ſimul aperiuntur, ut ſanguis coagulatus ſubtilior redditus per eoſdem exhalet, cujusmodi ſunt oculi ♋, ſperma ceti, mumia, ♃ium diaphoret. externè diſcutientia commendat, & vaſa contuſa ſanantia, inter quæ magni æſtimat lac muliebre cum croco tepidè inſtillatum; aut illitum, vel cataplaſma ex rad. Sigill. Salom. vino macerat. & contuſ. farin. fabar. fœnigr. lini, ſem. cymini, flor. camomill. roſar. ſambuc cum ſucco chærefol. & hyſſopi paratum; addito pauco camphoræ, tepidè impoſitum, neque absque juvamine prorſus adhiberi judicat mucilagines ſem. altheæ & cydoniorum.

Carteſianorum methodus curandi Ophthalmiam. §. 18. Reſtant adhuc conſulendi *Carteſiani*, quorum fores minimè fruſtrà pulſantur, ſiquidem morbis hiſce laborantes.

Auxilio lætos dimittent opibusque juvabunt.

Proinde ut ritè & ſecundùm artis regulas curatio in *Ophthalmiâ* inſtituatur, ulteriorem liquorum ex arteriolis prohibent affluxum, removendo priùs cauſam eoſdem allicientem quamcumque, ſive ſint corpuſcula quædam per infortunium extrinſecus illapſa, & cuſpidata, vel angularia, ſicque pungentia, ſive aër acris à ventis agitatus, quo vel planè abſtinere, vel probè contra eundem ſe munire ſuadent ægrotis; deinde revulſionis etiam cauſa venæſectionem approbant in brachio inſtituendam, ſi malum nempe ſit gravius, & ſanguis multis particulis angularibus acribus ramoſis intermixtis abundet, & ab iiſdem ſæpius agitatus ebulliat. Quando verò lympha peccans in cauſa eſt, variis particulis iſtiusmodi angularibus pungentibus referta, & per ramulos lymphaticos in oculum illata, ejus copioſiorem affluxum avertunt veſicatoriis nuchæ impoſitis, vel ipſo ſetaceo per eandem traducto, ut majori, ſi opus ſit, effluat copiâ, & fonticulis in brachio ejus lateris, cujus oculus plurimùm laborat, excitatis, cujus etiam exſiccandi gratiâ ſuffumigationes ex ſuccino, maſtiche, gummi Juniperino, animæ, aliiſque convenientibus accendunt, adjunctis frictionibus humerorum & brachiorum, nec explodunt ut ſupervacanea

hoc

hoc in casu emplastra bregmati imponenda & suspensoria dicta ex majoranâ, betonicâ, roremarino, semine nigellæ, mastiche, succino, thure, gummi Juniperino, tacamahacâ &c. fermento susceptis & aceto lavendulæ malaxatis, præterquam enim quod vasa, & fibras leviter constringendo eorum tonum insigniter restituant, ne nimiâ copiâ contentum effundant liquorem. spiritus etiam restaurant & humorem evasatum huc illuc fluctuantem per poros alliciunt, imbibunt atque absumunt, ne partibus subjectis cum spiritibus ulteriorem creet molestiam. Quô verò citiùs ejusdem minuatur abundantia, purgationibus eum per alvum ejiciunt, nempe vel sequentibus Pilulis:

℞. *Mass. pil. de succin. Craton.* gr. xv.
resin. Jalapp. gr. v.
Cum s. q. essent. Chelidon. maj. F. Pilulæ No. *tot, quot placent ægro, excip. pulv. spec. dianthos.*

Vel sequenti mixturâ liquidâ:

℞. *Aq. Senecion* ℥ß.
Tinctur. Jalapp. ʒß.
∽ ⊕ri dulc. ℈ß.
Syr. de fumar. compos. ʒiij.
M. Propinetur una vice exhaurienda.

Hinc ut residuum eò eliminetur faciliùs, undique referant ostia, quo absque ullo obstaculo effluere queat atque exhalare, quod obtineri ajunt sudoriferis & præsertim sequenti:

℞. *Rad. valerian.* ʒiiß.
Saffafr. ʒiß.
Rasur. ligni Junip. ℥ß.
Guajac. ʒij.
Herb. verben.
ruth. aa. mß.
Flor. anth. p. ß.
Mixtis & convenienter apparatis superinf. vini generos. ℥iiij.
Aq. fl. Sambuc. ℥ij.
Stent per ℘ *in digestione,*
Manè filtrentur, addanturque
Spir. euphras. ʒij.
Syr. de fumar.
Card. bened. aa. ℥j.
M. dentur tribus vicibus, corpus posteà adsudorem disponendo.

Prospectis ita interioribus, & hoste graviori ejecto, ipsam partem læsam in pristinum integritatis statum reponendi se gerunt solicitos, fibras à peregrino hoste in tunica annata valde agitatas ad quietem ducendo, easque unà cum spiritibus incolis earundem consuetis corroborando, particulas acutas noxias eliciendo, & poris debitam suam figuram conciliando, quod facilè nonnunquam impetrare sciunt cataplasmate ex pomis dulcibus assatis & per cribrum trajectis, additis sacchato canthio, croco & camphora, tepidè oculis laborantibus applicato, vel sacculo herbis euphras. verben. flor. rof. camomill. sem. fœnigr. fœnic. repleto, in aqua rof. cocto & similiter tepidè imposito, quo peracto ad reliquias discutiendas & fibras confirmandas, sequens collyrium nunquam frustra se adhibuisse seriò affirmant.

℞. *Aq. flor. cyan.* ℥vj.
euphrag. ℥ß.
fœnic.
rosar. aa. ℥iij.
Vitrioli alb. ℈j.
M. agitentur & filtrentur, liquor filtratus guttatim instilletur oculis.

Addunt interdum sacchar. canth. ocul. ♋ pp. alcali C.C. thut. pp. sacchar. ♄i, sed absque his vitriolum illud laudabilem edere effectum probè norunt, ut reliqua sæpius primarium remedium palliandi causa adjici confiteantur; ubi tamen acidum acre fibras lancinat, eadem adjungunt pro majori illius absorbtione. Spinam vel festucam altius infixam eliciunt vel carne bubula adhuc à mactatione calidâ, vel emplastro Apostolico toti oculo per noctem imposito, quod eandem cum lacrymarum copiosiori effluxu eliminat. Siccitate urgente mucilaginosa illinunt, & collyrium ex aqua spermatis ranar. semperviv. maj. cum albumine ovi conquassato, additâ interdum pro majori fibrarum obfirmatione, ut primi elementi exagitationi fortius queant resistere, particulâ quâdam aluminis. Si verò pori penitus sint destructi, & fibræ exesæ, ad acidum corrodens domandum, & membranarum restaurationem adhibent unguentum album ⊖ale, *Ang. Sale*, magno, ut credunt, exiturum juvamine.

Unguis nondum confirmati ulterius impediunt incrementum, & quod de pelliculâ illâ jam est productum, iterum destruunt medicamentis acidum austeriusculum, sive partes angulares terrestribus & ramosis inviscantibus immixtas dissolventibus, ne succos coagulent & spiritus in motu impediant, quod præstant spirituosis & volatilibus coagulationi maximè resistentibus, & spiritibus motum, liquoribus autem fluorem reddentibus, quapropter spiritum euphrag. lumbricor. essentificatum, & C.C. frequentiùs porrigunt intus sumendum, ut & salia volatilia succini aliarumque. Externe abstergentia usurpant particularum quieti resistentia, & corpuscula angularia frangentia, & detractos eorum angulos absorbentia & secum auferentia, cujus efficaciæ sequens exiturum credunt collyrium: *Unguis*

℞. *Aq. Chelidon. maj.* ℥j.
mell.
Succ. ruth. aa. ℥ß.
Oss. sep. ust. & subtiliss. pulverisat. ʒß.
Myrrh. ℈j.
Æris ust. ℈ß.
M.

Instillentur aliquot guttulæ, & posteà linteolo eidem intincto levis aliquando fiat abstersio. Majorem & diuturnitate temporis obfirmatum prius emollire student fotu ex decocto malvæ, euphras. flor. cyani, camomill sem. fœnigr. fœnic. hinc inungunt axungiam piscis mustelæ, & emollitum acriusculis aliquantum auferre tentant, adhibita vel aqua Saphirina Chirurgorum, vel sequenti mixturâ pro collyrio quam itidem guttatim instillant, & linteo eadem humectato leviter ungnem abstergunt.

℞. *Aq. fragor. virid.* ℥vj.
centinod. ℥v.
Sacchar. Canar. ʒj.
Myrrh, ℈ij.

Thut.

Thur. pp. ʒß.
Vitrioli alb. ℈j.
M.

Aquam etiam destillatam fellis lucii piscis non parvi pendunt, quâ unguis sæpius est abluendus. Tandem, qui nec his cedit remediis, eum ferro committunt, ut, desiderantibus id ægris, acu filoque traducatur, sicque in altum eductus scalpello penitus abscindatur, loco, in quo abscissio facta, postmodum sequenti abluto collyrio, ut consolidatio & pororum fiat adstrictio:

℞. *Aq. rosar.*
verben.
euphras. aa. ℥ß.
Sarcocoll. ℈j.
lap. hæmatit. pp. ʒß.
Vitrioli alb. ℈ß.
M.

Pannum. *Panni* curationem, cum mixturæ sit sanguineæ, inchoare solent venæsectione, ut sanguinis aliorumque humorum affluxus avertatur, quin vesicatoria nuchæ applicanda non omittunt, & ut pori itidem aperiantur, & materia inspissata resolvatur, attenuetur & fluxilis reddatur, spirituosa usurpant ex antecedentibus jam cognita, quibus ita administratis, ipsi depromunt topica, primò emollientia, post abstergentia & panniculum illum removentia, ex quibus non contemnendarum virium existere affirmant sal ♃cum, si ejus ʒj. dissolvatur in aqua vel succo chelidon. maj. & instar collyrii adhibeatur, tum instillando oculo guttam unam vel alteram, tum linteolo eodem liquore humectato pannum illum abstergendo; vel eodem modo usurpandam sequentem laudant mixturam:

℞. *Aq. Chelidon.*
euphras. aa. ʒvj.
Infundantur per ♁ *super croci metall.* ʒß.
Manè filtrentur, & filtrato liquori add.
Aq. destill. fell. human.
succ. artemis. aa. ʒij.
M.

Etiam sequens collyrium non parvarum in abigendis istis pelliculis & excrescentiis dissipandis repererunt virium:

℞. *Aq. Sabin.* ℥j.
stercor. anserin. mense majo collecti destillat. ʒvj.
fell. capræ ʒij.
ciner. mandibul. lucii pisc. ʒj
Myrrh. ℈ij.
Vitrioli alb. ℈j.
M.

& panniculus eo sæpius illinatur, hinc abstergatur linteo tenui. Frustra verò hisce & similibus tentatis, administrationem chirurgicam celebrant, eamque haud diversa ratione peragunt, ab eâ, quam suprà in aliorum, & imprimis veterum effatis jam reddidimus perspectam. Resecto etiam panniculo oculum abluunt aquâ plantag. & rosar. in quibus lap. hæmatit. [illegible] oc. ♋ pp. thur. & sacch. canth. fuère dissoluta.

Sugillationem. In leviori *Sugillatione*, sine plurium vasorum læsione, ad discutiendum sanguinem evasatum & corruptum illinunt mucilaginem gummi tragacanth. factam in aq. tot. calcatripp. & euphrag. addito interdum pauco croci & camphoræ, quo euporisto non semel hujusmodi sugillationes tum in palpebris, tum in bulbo oculi discusserunt. In graviori verò, ubi cùm vasorum læsione multum sanguinis effusum & coagulatum est, instituunt fotus ex decocto chærefol hyssop. euphrag. summit. fœnic. rad. polygonat. sem. fœnigr. vel linimentum adhibent sequens:

℞. *Mucilag. sem. fœnigr. aq. chærefol. tract.* ℥j.
Succ. Hyssop. ʒß.
Thur. pp. ʒj.
Croci ʒß.
Camphor. ℈ß.
M. Illinatur.

Vel sequens:

℞. *Succ. chelidon. maj.* ʒvj.
fœnic. ʒij.
Lap. calaminar. pp. ʒß.
Myrrh. ℈j.
Croci gr. vj.
Camphor. gr. iiij.
Mell. rос. ʒß.
M. F. Linimentum,

quo linteolum obductum superimponatur, vel ipse oculus sugillatus illinatur. Medicamentis autem hisce aliisque, si sanguis corruptus resolvi & discuti nequeat, etiam internis in usum ductis diaphoreticis & poros dilatantibus, quo facilius exhalet, tunicam aperiunt, ut contentus ille sanguis inutilis majorem inveniat exitum, digito prementes ad foramen, ut citius egrediatur, quæ operatio chirurgica tum maximè est commoda, ubi sanguis ille corruptus chyloso intermixtus secedit in pus, quod in tempore eximendum, ne per moram acescens acredine suâ partem adhuc magis corrumpat.

§. 19. Accedamus jam ad curationem *nostris* rationibus suffultam, quæ in *Ophthalmiâ* duobus utplurimum absolvitur, indicationibus & mater præsidiorum. *Nostra sententia de curatione Ophthalmiæ.*

Indicatio curatoria morbum seu inflammationem oculi tollere jubet; eò respiciendum simul, ut symptomata urgentia mitigentur medicamentis stagnationem humorum impedientibus, & spiritibus subveniatur. Scopo huic ex voto obtinendo inserviunt præsidiorum materiæ ex duplici fonte, nempe Chirurgico & Pharmaceutico depromenda. Remedia Chirurgica agunt hic efficaciter.

Primarium autem fontis Chirurgici remedium putatur Venæsectio, quæ verò, meo judicio, hic magis obest quam prodest, quia sanguis non est in culpa, nec ille est evasatus, aliàs esset sugillatio, & si sanguis esset evasatus, tunc nunquam V. S. institutâ revelleretur vel resorberetur in venas, ceu nuper in sugillatione observavi, ubi ter V.S. absque ullo commodo instituta fuit: ejus ergo curatio duplici instituitur via: prima per materiæ obstruentis discussionem; quæ duplici rursus modo tentatur, primò medicamentis externis parti affectæ applicatis; secundò internis ut v. gr. diaphoreticis salinis volatilibus, quia hæc sunt omnium penetrantissima: ad mentem etiam Gallorum apex auris perforandus, & frustulum radicis Thymeleæ intrudendus, & de die bis commutandus. Vesicatoria verò cùm seroso acri ichori deplendo unicè inserviant, summum Ophthalmiæ erunt remedium, cùm quoque ex tremulis convulsionibus à vesicatorii dolore productis, forte obstructio ex inflammatis poris tollatur, si enim ex cantharidibus formâ emplastri vel cataplasmatis parata cervici, vel humeris

 quo-

quoque simul, vel etiam brachio applicentur, locum ostendunt naturæ convenientem, quo extrudere hostica & sylvestria salia, sub lymphæ vehiculo hospitata, possint. Sic quoque si brevi tractu depletio seri onerosi acrioris fieri nequeat, & è massa sanguinea scaturiat hic impetus seri, ut duret longiùs, vel repetat, aliaque graviora symptomata minetur, Fonticuli suadendi sunt in brachio val pede inusti, eo nomine setaceum quoque applicari potest, duro enim nodo durum cuneum, gravi morbo heroicum sed tutum apponamus remedium. Plenæ hîc sunt laudibus meritis Autorum observationes, adeò ut in Ophthalmiâ inveteratâ & Lippitudine non dari generosiorem medelam, nullum præstantius remedium statuatur in scholis Medicis, quam setaceum aut fonticulus. Hirudinum quoque applicatio ad vasa temporalia alii commendant. Frictiones, quæ absolvuntur manibus vel linteolis asperis, maximè prosunt, ficciores ferè utplurimum, tantisper continuandæ, dum abundè incalescat & mollius reddatur corpus, jucundusque rubor effloruerit. Eòdem spectant etiam capitis pectinatio & frictio specialis, ventriculo jejuno blandè instituenda.

Ex Pharmaceutico fonte curationi inserviunt omnia ea, quæ obstructionem ex inflammatis poris tollunt. Ut ergò particulæ acres & acidæ sæpè in primis viis latentes, & tandem ad oculum delatæ eliminentur, conducunt lenientia, imprimis pilulæ aloëticæ quæcunque, marocostinæ, Francofurtenses, de succino Craton. Cœr. ♂les, Pilul. *Conring*. ex gummi vesperi assumendæ. Alii in pertinaci malo ad inunctionem ☿alem temerè accedunt.

Dein ad diaphoretica blandiora & quasi deobstruentia pergendum est; diaphoretica enim ut omnium inflammationum remedia sunt genuina, ita quoque in hoc affectu apprimè juvant, quo nimirum seri vitiosi & particulis sylvestribus & hosticis imbuti copia imminuatur, & obstructio tollatur. Laudari hîc merentur Ebur & C. C. s. △. unicornu fossile, lap. bezoar, ocul ♋. ♁ata, cinabarina & ☿alia ritè præparata, ♁um bezoart. Antihect. Poter. M. S. Sunto formulæ in juniorum gratiam:

℞. *Specif. Cephal. D. M.* ℈ß.
Camphor. gr. j.
M. F. Pulvis pro unâ vice in vehiculo domestico.

℞. ▽ *Card. bened.*
scord.
fl. sambuco. aa. ℥j.
Rob. Ebuli ℥ß. (quod in omnibus inflammationibus optimum est remedium.)
M. D.

℞. *Unicorn. fossil.*
CC. s. △ *parat.* aa. gr. ij.
Pulvis ♁*ii* gr. ij.
Arcan. duplicat. gr. iij.
M. F. Pulvis pro unâ vice exhibendus.

Nec spem penitus defraudabunt diuretica, quæ serum fundunt, & sic serum vitiosum cum particulis istis lixiviosis educitur, ut sunt arcan. duplicat. succin. arcan. ♃i, Clyss. ♁ii, spiritus ♁ri dulc. millepedes notat enim Cl. Muys in Podalir. suo, in Ophthalmia diuturna cum successu exhiberi pulverem millepedum exsiccatorum, vel eorundem tincturam benè præparatam & ritè propinatam.

Ad sanguinis & seri particulas acidas silvestres diluendas & corrigendas, simulque acidum in primis viis subsistens absorbendum, conducunt sequentia, Tinctura ♂is, Elix. propr. martiale, Tinctura Corallor. cum spiritu Guajaci parat. Essent. fumar. Spec. diamarg. frig. succinatæ, perlæ, nepeta, valerian. euphras. indeque parata infusa, maximè verò hîc commendamus potum Thee, vel eodem modo parata infusa cum prædictis herbis vel radicibus; sic quoque mixturæ, tragemata, & si simul dolor urgeat, cum anodynis misceantur superiùs dicta medicamina. Esto formula:

℞. *Essent. succin.*
anodyn. aa. ʒij.
M. D.

℞. *Pulver. succin.*
anodyn. aa. ℈ß.
M. D.

Spir. Ophthalmicus sequens est egregium remedium v. g. Sacch. ♄ni & spir. vin. ana, destill. per ♌ dosis gr. v. in aq. ros.

Ex evacuantibus particularibus laudem merentur masticatoria, quæ destinata sunt superfluo sero evacuando, in salivalibus ductibus contento, ut isthinc quadantenus avocetur & ab oculis ad palatum derivetur, ne partibus nobilioribus inferat molestiam, paranda ex cubebis, Mastice, N. M. Terra Japonicâ. Vel

℞. *Sem. staphid. agr.* ʒß.
Rad. pyrethr. ℈j.
Piper. alb. rot. ʒß.
F. pulv. recipiatur melle F. pastilli pondere ℈ij.

Errhina verò sint mitiora, ne propter tunicas haribus conterminas nervi optici in consensum trahantur, hinc sternutatoriis consultiùs abstinemus, ne concutiendo ad lacrymandum inducamus oculos, & spiritus æquè ac humores confundamus & irritemus vehementiùs.

Præter jam dicta interna, etiam externa topica necessaria sunt, & sæpe totam implent paginam, his enim dolores & acres oculorum lachrymæ instar incantamenti tolluntur. Inter hæc topica sunt præ reliquis polychresta pluribus scopis satisfacientia saturnina, vitriolata, quatenus obstructiones suâ penetranti vi tollere possunt, certum enim est, quòd vitriolum album, Alumen & Thutia sint anima oculi. Esto una & altera formula, ubi simul dolor urgeat:

℞. *Sacchar.* ♄i ℈j.
Thut. pp. ℈ß.
Croci optim. austriac. gr. vj.
Camphor. gr. iij.
▽ *sperm. ranar.*
solan.
rosar. aa. ℥iß.
M. D.

Ubi dolor adest intensus, maximo cum fructu applicui sacculos flor. euphras. cyani, chamomillæ, summit. anethi refertos, & spiritu vini, vel aquâ Reg. Hungariæ aspersos & foris impositos. Spiritus noster Ophthalmicus est egregius oculis, si guttæ 5. vel plures in aqua rosarum immittantur & applicentur. Cataplasma sequens conducet.

℞. *Pomor.*

℞. P. mor. dulc. No. iij.
Coq. ex aq. rosar. & plantag. q. s. ad mollitiem, trajiciantur per cribrum, pulpa add.
Mucilag. sem. Cydon. ℥ß.
Sacchar. alb. ʒij.
Camphor. gr. xj.
Croci gr. v.
M. F. Cataplasma.

Vel Alumen cum albumine ovi in vase stanneo agitetur, usque dum in pulticulam abit, & tunc parti applicetur affectæ.

Ubi verò dolores non urgent, possunt aliis addi Vitriolum & Sal ⁎cum, quia obstructiones tollunt & poros facilè pervadunt. Ex. gr.

℞. ▽ *Euphras.*
rosar. aa. ℥j.
Sacchar. ♄i ℈j.
Vitrioli alb.
⊖*is* ⁎*ci*,
Camphor. aa. gr. v.
M. F. Collyrium.

Acida & frigida suspecta sunt, cùm humores & spiritus oculis inhabitantes ab iis incrassentur, qui semper volatiles esse debent.

Omnia oculis, tanquam partibus nervosis, tepidè applicentur, blandis enim & mucilaginosis, adde & acriusculis, tanquam de obstruentibus, delectantur oculi, atque urgente dolore magis demulcendum, urgente inflammatione magis temperandum, ubivis non neglecto opio, nimis acria violenta potius alliganda sunt, quorum illa tristi inducto sensu magis irritant, hæc verò nimis obviscant, non enim patitur lusum oculus, & sæpe religiosâ nimis medicamentorum copiâ lædi eundem compertum est. Acida tanquam nervis inimica oculis haud applicanda sunt.

Caro vituli recens mactati, vel hædina, vel vervecina oculis imposita, quia spiritus carnis cum nostris poris convenit, ad illos obstructos reserandos maximè conducit. Ros rori Solis insidens, in inflammationibus æque externis ac internis oculorum summum affert solamen, ut & aqua ruthæ. Fungus sambuci cum ▽is ophthalmicis madefactus, item cataplasma ex pomis dulcibus non nimis calidè applicatum, sæpe maximum afferunt solamen. Sic quoque euporiston est remedium succus fumariæ instillatus in oculos, ut & prosiliens ex corticibus recentibus citri. Inter demulcentia & recenseri potest lac recens emulctum & in oculos instillatum. Herba fœniculi in oculorum affectibus est commendatissima, iis præprimis, qui lucubrationibus nocturnis oculis nocuerunt, unde & liquor ejus saccharatus à *Bartholetto* tanti æstimatur, qui sequenti modo paratur:

℞. *Herb. fœnic. cum summit.* q. v. *tum caulibus molliter excavatis immitt. sacchar. & ita per noctem relinquatur, quod saccharum in liquorem abit, & collyrium præbet præstantissimum.*

Sic etiam pinguedo viperina ipsa suis casibus, ubi discutiendi fuerit intentio & resolvendi, habito utrobivis selectu, v. g in unguiculis & aliis conducet, hæc enim recens magis demulcet, vetustior magis discutit, hinc vidit celeberrimus *VVedelius* ejus beneficio unâ nocte unguiculos curatos.

Tanquam polychrestum commendatur à nonnullis spiritus panis siliginei, ex pane sicco per descensum paratus, quem spiritum sumunt induntque mortario æneo, & obturaculo claudunt, & diu linteo vel plumâ oculo hunc liquorem instillant; mihi verò magis arrident salia volatilia, imprimis ♈ sæpius & tepide applicatus.

Temporibus applicentur quoque acidum corrigentia, ne impetuosiùs lympha acida jam effera facta ad locum affectum ruat, in quem finem Emplastrum m. catarrhale sequens proderit.

℞. *Mastic.* ʒiij.
Ladan. ʒij.
Bol. armen.
Sang. dracon. aa. ʒj.
Op. Thebaic. ℈j.
Cum terebinth. s. q. *F. Massa.*

Ad oculos lippientes varia unguenta, linimenta, collyria, trochiscos, Sief describunt Auctores Practici hinc inde, prout ad nauseam usque sæpius jam diximus.

Pertinet huc & lenis palpebrarum frictio, imprimis cum succino sapphiroque. Nostrâ experientiâ valet butyrum majale cum bol. mixtum, & sindoni inditum, quo ipsi oculi sunt palpandi vel solâ chartâ bibulâ plantis pedum fermentum panis applicetur. Capilli capitis abradantur & caput tegatur pelle lupi vel cucupsia.

Rubedinis oculorum imprimis post variolas relictæ curatio eadem est cum jam dicta curatione ophthalmiæ.

Nunc paucis curationem *Unguis* oculi seu *Pterygii* videamus, quæ cum priore in universalibus convenit. Remedia ex fonte Chirurgico ferè eadem conveniunt quæ jam diximus, excepto eo, quod pellicula hæc instrumento ab oculo manu Chirurgicâ divelli potest, & si oculo nimis firmiter adhæreat, filo serico ligari ac forfice abscindi potest, quam Chirurgicam operationem accuratè describit *Claudinus*. *Sententia nostra de curatione Unguis.*

Externis topicis utplurimum peragitur curatio hujus affectus, quæ tamen est difficilis, quia medicamenta acria ad membranam hanc erodendam hîc necessaria sunt, sed tamen ob oculum, tanquam partem acuti sensus, hæc simul periculosa sunt, medio ergò tutissimus ibis. Extergentia hîc maximè prosunt, inter palmaria remedia mihi sunt axungia viperina & anguillarum, instar aquæ limpidæ à Sole ita destillata & ungui oculi illita, maximè enim resolvit axungia hæc & discutit; item saccharum Candi pulverisat. & spumâ maris mixtum conducet. Succus Taraxaci lacteus oculis instillatus leniter mordicat quidem, attamen pro visu clarificando & cuticulâ absumendâ optimus est. Alii commendant balsamum ♄i, nonnulli fel & sanguinem anguillæ vivæ, verùm omnia medicamenta ex fellibus animalium & hominum prosunt quidem in affectibus his oculorum, quædam tamen sunt fortiora. Aqua *Maximiliani Imperatoris* ex stercore anserino tempore vernali collecto & destillato à *Lipsio* laudatur. Inter lenissima refero mel rosar. cum myrrhâ & camphorâ exteriùs applicandum. Vel

℞. ▽ *Chelidon. maj.*
verben.
euphras. aa. ℥j.
Croc. metallor. gr. x.

Aloës succotr. gr. vj.
⊖li alb. gr. ij.
M.

Convenit quoque contra Ungues oculorum oleum rectificatum formicarum, quia valde visum roborat, circulationem humorum promovendo. Vel

℞. ▽ *Cyani,*
Calcatripp.
fumar. aa. ℥vj.
perlar. pp.
facchar. Canar. aa. ʒß.
M.

Omnia enim terrea exsiccantia, ut perlæ, flores cinci facch. saturni, Unguent. Nihili, Thut. pp. pompholyx, tum acriuscula salina qualitate donata, ut facchar. Canariense, vitriolum album, ⊖ ✱cum, lixiv. cum calc. viv. paratum, &c. in unguiculis, excrescentiis, pustulis, carunculis, perquàm utilia sunt. Sunto formulæ:

℞. *Mucilag. sem. cydon.*
cum aq. Chelidon. ℥j.
▽ *fœnic.*
euphras. aa. ℥ij.
Mell. rosat. ℥ß.
Thut. pp.
C. C. ust. pp. aa. ʒß.
Camphor. gr. iiij.
M. F. Collyrium.

Sic & sequentem aquam plures magnifaciunt:

℞. *Aloës epat.*
Sarcocoll. aa. ʒj.
Camphor. gr. vj.
Croci ʒß.
Pulverisentur subtiliss. add.
Vini Cret.
Aq. rosar. aa. ℥vj.
M.

Ad pelliculas istas removendas conducunt etiam fumi per infundibulum oculis admissi, ex resolventibus & anodynis parati. Sacculi varii ex his aliisque parati & impositi apprimis prosunt.

Curatio Panni. Sic etiam *Panni* curatio coincidit cum curatione prædicti *Pterygii*, & hîc pro re natâ adhibeantur sæpius jam dicta præsidia Chirurgica. Interna quoque confortantia conducunt, ut Electuarium ad visum *Mynsychti*, aliaque circulationem sanguinis & succorum promoventia sæpius dicta.

Ad pelliculam ergò hanc carneam tollendam sæpe opus est operatione Chirurgicâ, de quâ vide *Aetium* & *Celsum*. Quod externa Topica attinet, eadem ferè, quæ superiùs in curatione *Pterygii* diximus, conducunt, maximè liquor ex formicis rubris expressus, cum felle anguillarum & pulvere subtiliss. pumicis permixtus & oculis illitus. In initio sequens potest ad guttas 2. pluresque calidè in oculum instillari.

℞. *Lact. muliebr.* ℥ij.
Tinctur. myrrh
Croci aa. ℈ß.
M.

Valet & hîc pinguedo collecta ex hepate piscis mustelæ, succus aristoloch. rotund. oculis instillatus euporiston est remedium. Sequens aqua cœrulea pro oculorum collyrio optima est, quæ paratur ex aqua pluviatili & ⊖e ✱co, diu in pelvi tonsoriâ simul agitatis, cui addatur parum spiritus ⊖li, qui in agitatione commixtus elegantem inducit viriditatem. laudatur & Tinctura bellidis, quæ in pelliculis oculorum depellendis egregia est.

Succum ex limacibus pelliculis illitum cum fructu sæpius applicatum vidi, ut enim verrucas abigit, sic etiam pelliculas. Quòd si topicis non cedat, ad manûs operationem quoque, ceu superius diximus, deveniendum erit.

Curatio *Hyposphagmatis* oculi, seu *Sugillationis* convenit cum curâ Ecchymoseos, sanguis enim evasatus suis vasis iterum asserendus, discussione ergò hîc opus est, & conveniunt varii sacculi herbis discutientibus impleti, v. gr. hyssop. chærefol. rasur. bryon. flor. sambuc, aneth. &c. in aq. simpl. vel lacte cocti. Si dolores urgeant, & ipsi illi sacculi seu noduli oculis tepidè applicati convenient. Alii adhibent caseum recentem, alii sanguinem columbinum in specie commendant, cùm tamen omnis sanguis id propter calorem faciat. *Hartmannus* commendat ovum ad duritiem coctum, per medium dissectum & oculo per noctem calidè applicatum. Nos verò, præmissis si opus est, absorbentibus, cum linteis tepidis applicamus cum successu spir. vini camphoratum, vel solam aquam Hungariæ, vel aquam mirabilem, aliaque calida, & sale volatili impraegnata. *Hyposphagmatis, seu Sugillationis.*

In hoc affectu optime conducit aq. flor. cyani & chærefolii, item Decoctum rad. symphyt. & Sigilli Salomonis. Hisce quatuor fidendum, & tanquam ad sacram anchoram confugiendum est. Summitates hyssopi etiam in nodulo immergantur vino Hispanico calido, postmodum cum successu calidè applicentur oculis, & mox omnis cessabit sugillatio.

In puero 7. annorum ex continuò perseverante atrocissimâ tussi, oculos ita protuberantes ac sanguine suffusos observavi, ut dixisses, non oculos sed grumos sanguinis repræsentare ægrum, qui nihil se videre ajebat, & si quid oculis offerebatur, ignem se videre ajebat, qui tamen à nostro Chirurgo *Mutilliet* intra 4. septimanarum spatium, supradictis & similibus, sine visus læsione, feliciter restituebatur.

Si in tunicâ adnatâ suffusio percipiatur, non statim instrumento aperiatur, sed ut dissipetur humor ibidem concretus annitatur, in quem finem varia conducunt sudorifera superiùs sæpius dicta, imprimis sequens:

℞. *Aq. Card. bened.*
fumar. aa. ℥iß.
Essent. succin. alcalina. ʒß
M.

Exterius & vesicatorium nuchæ applicetur, & oculo instilletur vel illinatur balsamum ex pinguedine viperinâ, & collyrium ex croco metallorum cum aq. chelidon. paratum. In omnibus jam dictis affectibus cum commodo instituetur setaceum in nucha, in malo nempe ferè desperato tentando; in omnibus oculorum affectibus, colluvie lymphæ salsæ existente copiosiore, conducet rasio capillorum, & capiti raso imponatur capillitium ex pelle vulpino, vel sequens cucupha paretur ex sem. anis. fœnic. bacc. lauri, sem. milii. sal. commun. in sartag. frix. & vino generos. aspers. quod sæpe pluribus incassum tentatis adjumentum attulit.

CAPUT

De Tunica Corneæ Vitiis, Crassitie, Nebula, Albugine, Pustulis, Hypopyo, Vulneribus & Ulceribus.

§. 1.

JAm præmissis his, ad Tunicam Scleroticam, seu duram dictam, nos conferamus, quæ à dura matre oritur, estque crassa & posterius opaca, hinc hujus partem anteriorem nuncupant Tunicam Corneam, quia est sicut cornu politum & pellucidum, cui Tunicæ plures contingere solent affectus; & primò ipsi accidit *Crassities* quædam, & nihil aliud est, quàm obstructio pororum Tunicæ hujus corneæ, inde ægri hoc affectu infestati quasi per fumum videre coguntur, & ipsis nebula quasi in superficie apparet.

Crassities quid.

Nebula. *Nebula* verò est color Corneæ parùm mutatus ab humore subtiliori illapso ita factus.

Albugo. *Albugo* aliis dicitur & *Leucoma*, estque macula alba Corneam nostram tunicam ita densam reddens, ut radiis transitus denegetur. Describi potest, quod sit macula quædam Corneæ tunicæ, ex condensatione humoris impacti, vel propter cicatricem vulneris ulcerisque, vel propter obstructionem à viscido crudoque humore inductam oborta, visionem lædens.

Differt à Nubecula (νεφέλιον) durâ crassitie. Generaliter utraque species cicatricum ἄλφων nomine venit: nemo Medicorum vix has species discernere potest.

Pustula. *Pustulæ* super Corneam tunicam sunt tumores à vi externâ & continui solutione utplurimum exortæ.

Hypopyon. *Hypopyon*, nonnullis *Prosis*, aliis *Lunella* audiens, est puris quædam sub tunicâ corneâ, vel inter illam & uveam facta collectio, aliquando post ophthalmiam malè curatam, interdum etiam post sugillationem, materiâ in pus transmutatâ, oboriens.

Ulcera & Vulnera. *Ulcera* huic membranæ & sæpe accidunt ab acri acido, lympham ex glandulis oculorum emanantem ita corrumpente exorta, ut & *Vulnera*, facile enim fieri potest, ut à re externâ violentâ Cornea hæc membrana rumpatur & humor aqueus effluat; sic & erosâ & ruptâ Corneâ tunicâ oritur tumor qui Græcis Staphyloma dicitur, qualem vidit in Infante 2. annorum frater meus Germanus Jacob. Wilhelmus Dolæus, Pract. Francothalensis.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* est Tunica Cornea dicta; quæ involvit totum oculum anteriorem, firmiter quoque adhæret in posteriore parte Choroides, Crystallino tamen sociata in medio, ut aquam à vitreo separet.

Diagnosis. §. 3. Affectus hi faciles sunt cognitu, ipsos nostros feriunt oculos. Cognoscitur *Crassities* & *Nebula* exinde, quod Nebula quasi in superficie appareat, & ægri quasi per fumum videant.

Sic & Pustulæ, quæ sunt tubercula, & ipso visu cognoscuntur, magnitudine granum milii æquant, nigredine exactâ, rotunditate, quod in fundo circulum album non exhibeant, à Procidentia uveæ distinguuntur; nonnullæ sunt cum inflammatione, plures absque hac; aliæ sunt superficiariæ, aliæ profundiores, albæ magis videntur, & facilè totam corneam corrodere possunt.

Hypopyon verò ex eo cognoscitur, quòd pus vel nigrum oculi totum occupet, vel iridem adimpleat & per tunicam corneam pelluceat, maximè commoto oculo, vel portio ejus haud ità magna in cornea unguem resectam, vel lunam decrescentem seu falcatam præsentet, unde etiam nomen adipiscitur *Lunellæ*.

Ulcera & Vulnera nullis peculiaribus indigent signis, & facilè à perito Chirurgo solo adspectu, & relatione ægri dignosci possunt.

Ætiologia secundùm Galenicos Crassitiei Corneæ. §. 4. *Veteres*, & ex illis maximè *Galenici* Corneæ hujus tunicæ *Crassitiem* originem ducere ajunt ab humorum crassorum intra illam sese insinuantium copia, tum etiam à topicis refrigerantibus aut actu frigidis imprudenter applicatis, unde substantia ejus exsiccetur & corrugetur, quæ corrugatio tunicam ea in parte, ubi fit, crassiorem reddat & visum imminuat, vel prorsus tollat & aboleat.

Nebulæ. Causam *Nebulæ* alii statuunt humorem subtilem, alii crassum, tunicæ corneæ illapsum, & colorem ejus mutantem, tum etiam cicatricem post ophthalmiam aut exulcerationem oculo inductam, & tunicam hanc incrassantem, ut visus obscurior fiat, & nonnisi per fumum perfici videatur.

Albuginis. *Albuginis* seu *Leucomatis* causam nominant humores crassos, & imprimis pituitam spissiorem tunicæ corneæ impactos, sæpiusculè post ophthalmiam discussis subtilioribus remanentes, & non modo crassitiem, sed etiam colorem album tunicæ isti inducentes, quod idem contingere posse perhibent ab ipsa cicatrice, post sanatum ulcus aut vulnus ibidem relicta.

Pustularum. *Pustularum* seu *Phlyctænarum* ortum attribuunt humoribus acribus, sive biliosis, sive serosis, salsis, & mordacitate sua tunicam vel distendentibus, vel corrodentibus, sicque ipsam visionem lædentibus.

Hypopyi. *Hypopyon* oriri dicunt à sanguine in tunicam corneam vel uveam illapso, ibidem corrupto & in pus converso, quod frequentius accidere observarunt, dum post inflammationem abscessus relinquitur, atque discusso reliquo sanguine, aliqua ejus portio remanens suppuratur. Nonnulli suppurationem hanc absque ulla inflammatione vel causa violenta externa prægressa; tamen fieri posse contendunt à solo aqueo humore, non absimili modo, ut sanguis aliàs solet, in pus converso, quod post diuturniores & graviores cephalalgias interdum ita fieri solere affirmant.

Vulnerum. *Vulnerum* Corneæ causæ sunt, ut aliis, ità etiam his Auctoribus, res externæ, violenter intrusæ, sive sint perforantes, ut gladius, stylus, acus, frustum vitri spina, ictus animalium; sive secantes, ut culter, &c. sive contundentes, ut pugnus, baculus, lapis, &c. fortiter & impetuosè oculo, & in specie corneæ huic tunicæ impulsa.

Vlcerum. *Ulcerum* causas distinguunt in externas & internas: externas nominant tum ictus, tum res alienas oculis illapsas, tum etiam medicamenta acria & erodentia oculis applicata; internas dicunt esse humores acres erodentes, eosque vel biliosos, vel serosos aut pituitosos salsos, tum ex sanguineâ massâ ad oculos affluentes, tum post ophthalmiam aut pustulas, sive variolas in oculo, & potissimum cornea hac tunica relictos.

Secundum Paracelsum causa Crassitiei. §. 5. Ex *Paracelsi* principiis Corneæ *Crassities* causam agnoscit ipsam materiam, sive sal cum mercurio primo resolutum, & sub tunicam hanc oculi corneam majori copiâ influens, mox denuò unâ cum sulphure inspissatum & coagulatum, unde ipsa tunica hæc crassitie increscit & pellucidatem amittit.

Nebulæ. *Nebula* ex materia generatur, quatenus sulphur à sale resoluto nimiam assumsit humiditatem, & à mercurio & sale separatus non potest consumi, sed in alienam quandam abit substãtiam quæ tunicæ Corneæ subjecta salis & mercurii activitatem supprimens, eidem pellucidatem, quam à duobus hisce posterioribus habere debebat, in tantum adimit, ut ipse visus obscurior, & per vaporem quendam crassum fieri videatur.

Albuginis. *Albugo* oritur à separatione spiritus salis cum mercurio à sulphure, sal enim subtile fluidius sese ex consortio sulphuris eripiens, & cum mercurio resolutum subter corneam se diffundit, & rubedinem sulphuris extinguit, eapropter tunicæ proprium suum inducit colorem, & maculam albam imprimit.

Pustularum. *Pustulæ* excitantur à sale corrupto & urente, mercurii & sulphuris consortium relinquente, & alienam quandam materiam oculo noxiam sequente, sicque ignea sua vi, quam sibi à naturali suo statu secedens assumsit, in cornea hac tunicâ bullulas seu pustulas quasdam provocante.

Hypopyi. *Hypopyum* ortum habet à putredine, quatenus à sale corrodente pars oculi inter corneam & uveam ita destructa est, ut debita ejus forma non maneat amplius, unde mumia naturalis corrupta in putredinosum abit excrementum, & sulphur vitale penitus aboletur, ut ita flore & fructu suo oculus privetur.

Vulnerum. *Vulnera* communes habent causas quas nec hic Auctor immutat, sed ex prioribus jam perspectæ sunt.

Vlcerum. *Ulcera* oriuntur à sale per occasionem quandam allecto, & tunicam hanc corrumpente & corrodente, quod tum demum fieri assolet, quando tunica hæc ab aliis quibusdam causis ad corruptionem jam est separata, aut notabili quadam labe infecta.

Helmontii ex fundamentis causa Crassitiei. §. 6. *Helmontii* juxta fundamenta *Crassitie* Corneæ oculorum tunicæ à succis oritur mucilaginosis, cum latice intra tunicam hanc allatis, atque ibidem inspissatis, qui cùm arctè adhæreant, nec se tam facilè ab ea iterum patiantur divelli, substantiam ejus augent & crassiorem reddunt.

Nebulæ. *Nebula* ortum ducit à latice isto cruoris multis scatente excrementis, quæ dum à cruore separatus, & sub corneam hanc è venis effusus ibidem deponit, spiritus lucidus simul redditur impurus, hinc visio non amplius clara, sed obscura existit, & tanquam per fumum fieri assolet.

Albuginis. *Albugo* producitur ex proximo venarum nutrimento, dum post inflammationem vel aliam graviorem oculi læsionem sanguis ex disruptis venis tantâ effluxit copia, ut eo corrupto venulæ exhaustæ bono cruore, proprium tandem effundant nutrimentum, quod sub tunicâ hâc consistens pellucet, & naturali suo radiat colore.

Pustularum. *Pustulæ* excitantur à sale resoluto, quod latex in viâ sibi adjungit, & succum ad oculum defert, illud autem acrimonia sua tunicam corneam exedit, & effervescendo ac fodiendo pustulas inducit, interdum etiam latex iste cum sale sibi adsociato ab externis causis evocatur, dum ab indignatione animæ sensitivæ in liquamen acre transmutatur, quod inter fibras Corneæ ebulliens istiusmodi parat vesiculas.

Hypopyi. *Hypopyon* fit ex cruore sub Corneam effuso, & ab acido ibidem jam existente in grumum coacto & corrupto, qui cùm transpirationi sit ineptus, natura quidquid tùm extrinsecè ex aere, tum intrinsecè ex venis in auxilium trahendo congrumationem illam impedire nititur, at defatigata & impotens à conatu isto cessat, statim verò tunc extraneum acido coagulanti accedens, corruptionem & congrumationem illam promovet, hinc pus oritur plus vel minus, prout copia cruoris major vel minor fuit, modò sub uvea collectum

Vulnerum. *Vulnerum* quod respicit causas, non recedit Autor hic à communi aliorum Auctorum sententia, saltem particularia quædam eorundem symptomata ratione laticis & cruoris mutationum aliter explicari poterunt, quæ tamen nimiæ prolixitatis evitandæ gratia hic studio omittimus,

Vlcerum. *Ulcera* hæc Corneæ emanant ab acrimonia salsa vel acida in cruore latente, hæc enim ipsas ejus fibras corrumpit, exedit & dilacerat insimul latex cruori mistus eodem allicitur, & continuò salsum liquorem effundit, quo simul arteriæ eroduntur, & sanguinem effundunt, qui extra vasa constitutus corrumpitur.

Iuxta Willisium causa Crassitiei. §. 7. Secundum *Willisium* oritur Corneæ *Crassities* ab humoris partibus spissioribus tunicam hanc constringentibus, ut non modo vaporibus ita denegetur transitus, sed illi in motu præpediti aggerantur, & tunicæ fortius adhæreant, sicque eandem reddant crassiorem

Nebulæ. *Nebula* ab iisdem vaporibus causatur, qui densiores humorem aqueum turbant, & tunicæ corneæ obducti perspicuitatem ejus adimunt.

Albuginis. *Albuginis* causa putatur succus glutinosior, ex liquore nervoso instar gelatinæ ad tunicam illam corneam delatus, cujus superficiei dum affunditur, & expansus agglutinatur, perspicuitatem ejus transmutat in opacitatem, ut in tunica annata plures lamellæ compactæ eam opacem reddunt & albedinem inducunt, quod idem cicatricem post ulcus aut vulnus relictum parare non minus existimat.

Phlyctænarum. *Phlyctænarum* causa ponitur vel humor acris interius ad corneam hanc tunicam affluens, à quo distenditur, & tunc album colorem referunt pustulæ, vel res quædam externa tum acris,

acris, tum ignea, tunicæ huic illata, & fibras ejus corrugans, quæ pustulæ atrum magis colorem referunt.

Hypopyi. *Hypopyon* originem habere credit ab inflammatione malè curatâ, vel contusione aut sugillatione, quatenus sanguis corruptus copiosiorem ad Corneam effundit ichorem, qui ibidem aggestus diuturniore coctione in materiam crassam convertitur, & sic pus intra tunicam hanc corneam colligitur.

Vulnerum. *Vulnerum* causæ sunt res externæ pungentes vel scindentes, & continui solutionem in corneâ tunicâ facientes.

Ulcerum. *Ulcera* producuntur ab humoribus acribus, vel à sanguine in Ophthalmia aut Sugillatione corrupto, & tunicæ corneæ continuitatem acrimonia sua dissolvente, quam acrimoniam corrodentem ulteriori stagnatione haud ita difficulter solet acquirere.

Sylvii opinio de causa Crassitiei. §. 8. *Sylvius* Corneæ *Crassitiei* causam deducit à pituitâ viscidâ cum sanguine per arteriolas humori aqueo affusa, quæ dum tunicæ huic arctius adhæret, & cum tempore induratur, eandem crassiorem reddit & minus diaphanam.

Nebulæ. *Nebulæ* causam statuit halitus à pituita ista excitatos & humori aqueo confusos, qui oculo obversantes nubeculam istam præsentant, & tandem nonnisi admodum obscure lumen admittunt.

Albuginis. *Albuginis* causam eanden pituitam viscidam ponit, à qua humor aqueus incrassatur, & tunicæ corneæ tenacius adhæret, sensim sensimque albescens & tunicam opacam reddens.

Pustularum. *Pustularum* originem adscribit acido acri plerumque in pituita viscida hærenti, & ad superficiem tunicæ delato, vel ab externis quibusdam oculo illatis, acri suâ mordacitate eandem in partibus quibusdam corrugantibus.

Hypopyi. *Hypopyon* ex sanguine è vasis effuso, & diutius sub tunicâ hac stagnante & ab acido accedente corrupto oriri existimat, eò quòd sanguis iste facilimè in purulentam redigatur dispositionem, eamque vel crassam, vel fluidiorem, prout varii ei immiscentur humores.

Vulnerum. In *Vulnerum* causis cum prioribus absque ulla contentione aut contradictione consentit.

Ulcerum. *Ulcerum* causa ipsis humoribus acidis acribus ab Auctore hoc adscribitur, qui tunicam hanc erodunt, & continuitatem ejus dissolvunt, sive cum sanguine per arterias effundantur, sive ex eodem sub tunica hac corrupto successivè egrediantur.

Cartesianorum sententia de causa Crassitiei. §. 9. *Cartesiani* causam *Crassitiei* Corneæ imputant variis particulis terrestribus, glutinosis commixtis, sese fibris illis tunicæ scleroticæ in anteriore oculi parte Corneam constituentibus inserentibus & quiescentibus, quo pacto fibris illis arctius adhærentes illarum immutant texturam, ut lucis radios ulteriùs non transmittant, sicque earundem pelluciditatem planè auferunt.

Nebulæ. *Nebulæ* originem adscribunt tum vaporibus copiosioribus, quibus humor aqueus abundat, & lucis radiis transitum difficulter permittentibus, tum moleculis quibusdam terrestribus spissioribus, humori illi innatantibus, sive ab impuriori succo nutritio à reliquo sanguine per arteriolas separato, sive à mucilagine extrà tunicæ uveæ abluta per ductus aquosos allatis, & humorem turbantibus, à quibus pariter transitus ille radiorum lucis ad retinam usque impediatur, & visio fiat obscurior & nebulosa, sicuti idem ab ipso humore aqueo minùs fluido aut diluto sed, densiore, similiter contingere posse affirmant.

Albuginis. *Albuginem* oriri volunt à diversarum particularum mistura, sub Cornea in humore aqueo facta, dum particulæ acutæ acidæ ex lympha per peculiares ejus ductuum ramulos eò delatæ, particulas ramosas sulphureas & pinguiusculas ex succo nutritio ibidem existentes, præcipitant & coagulant, sicque unà cum illis massam albam constituunt, quæ tunicæ corneæ arctius adhærens, & poros obtegens, radiis lucis transitum denegat, unde illi parum mutati resiliunt, & colorem album exhibent: quibus annumerant cicatricem post vulnus vel ulcus relictam.

Pustularum. *Pustularum* causam dicunt esse particulas acutas & oblongas seu salsas, vel cum succo chylosiore ex sanguine per arteriolas, vel cum lympha per ramulos lymphaticos humori aqueo, & deinde tunicæ huic illatas, quarum figuræ minimè respondeant poris & interstitiis fibrillarum ejus, proinde pori à particulis istis pervertantur, & fibrillæ nimis distendantur, unde pustulæ emergant, quæ non minùs à spiculis acutis externis inferri possint, dum poris hujus tunicæ se insinuent, ut sunt guttulæ aquæ fervidæ, plumbi fusi, humorum & medicamentorum acrium parti huic imprudenter admotorum, vel per infortunium illapsorum, à quibus pori obstruuntur, & humor intus allectus fibras nimiùm extendit.

Hypopyi. *Hypopyi* causam ex eo adducunt, quod dum pori tunicæ corneæ à sanguine corrupto in sugillatione aut inflammatione valde sint mutati & depravati, materia primi elementi in fibrulas ejusdem tanto cum impetu irruat, ut ex continua ejus pulsatione rumpantur, à se invicem separentur & cum humoribus ibi stagnantibus commisceantur, sicque confusum quoddam omnis generis particularum conficiant chaos, quod in peculiari, quam sibi format, cavitate contentum, vocatur pus, & per corneam hanc tunicam facile translucet.

Vulnerum. *Vulnerum* causæ ex superioribus satis sunt perspectæ, ut nulla hîc indigeat repetitione, cum prioribus & hi Auctores penitus adsentiant.

Ulcerum. *Ulcerum* causas nominant particulas acutas acres seu acidas, fibras Corneæ corrodentes & earum substantiam absumentes, insimul succum nutritium eadem labe inficientes, ut non nutriat, sed labia ulcusculi exedat, & fibras ipsamque tunicam ulterius consumat.

Judicium nostrum de causa Crassitiei & Nebulæ. §. 10. Causa *Crassitiei* & *Nebulæ* consistit, meo judicio, in obstructione pororum tunicæ Corneæ à particulis humoris viscidioribus in oculi cavum delatis & variè motis, dictæ enim particulæ eidem agglutinantur, & crassitiem inducunt; vel ex massa sanguinea, vel ex lympha è glandulis exudante eò facta, plerumque verò à frigidorum & acidorum applicatione, unde tubuli facili marte obstruuntur.

Albuginis. *Albugo* seu macula alba oritur à crassa & viscida

viscida materiâ, circa has partes se coagulante; sic quoque à cicatrice post vulnus vel ulcus facta. Particulæ enim viscidæ, tunicæ corneæ poris intro foras spectantibus, adeò sæpe infarciuntur, ut facile corpus aliquod membranaceum repræsentent, unde necesse est, ut suam omittat perspicuitatem Cornea tunica & crassior evadat, quod in senibus non raro contingit, ob fibrarum duritiem ac rigiditatem nimiam, quod irreparabile inducit damnum. Idem fere contingit à cicatrice ex ulcere relicta, cujus occasione densior reddita Cornea, *Leucoma* contrahit, cujus magnitudo variare solet.

Pustularum. *Pustulæ* hujus Corneæ oriuntur vel à continui solutione, ab externa injuria facta, vel humor partis proximus coacervatur & colligitur p. n. unde stagnatione & obstructione facta pustulæ oriuntur, aut propter frigus fit tubulorum horum constrictio, aut propter acidum humores hos coagulans, aut propter remedium etiam externum male adhibitum, eos incrassans; humoris denique particulæ salinæ male figuratæ per tubulos transire nequeunt, quia hæ per motum ex massa sanguinea vel serosa separatæ, tantum densius agglomerantur, ut circa tubulos partium Corneæ restitent, & hasce pustulas inferant.

Hypopyi. *Hypopyi* causa proxima est puris collectio sub Corneâ; pus autem hoc exinde oritur, quod ipsi succi in graviori Ophthalmia, aut contusione vel sugillatione extra vasa diutiùs constituti corrumpantur, & acescere incipiant, sicque multas particulas acidas inter fibras hujus tunicæ transmittant, quæ tubulos earum obstruentes, & pristinas transmutantes figuras, materiæ subtili consuetum denegant transitum, hinc illa fibras impetuosius agitat, unde fibræ irritatæ ad sistendum illum in regionibus suis excitatum tumultum, omnes concutit canales, qui tum inordinatè suos effundunt succos, quo impetus ille materiæ subtilis vi contrariâ sedetur; at varia & intemperata sic confluit diversorum humorum, etiam chyli crudioris, miscela, quæ peculiarem sibi efformant fossam, modò in medio Corneæ majorem, & *Hypopyon* cernitur, modo in ejus fine sub initium Uveæ, unde figuræ hujus tunicæ se accommodare tenetur, & figuram unguis resecti seu Lunæ falcatæ præsentat, & propterea nomen *Lunelle* nanciscitur.

Vulnerum. *Vulnerum* ut quorumvis aliorum, est causa & continui solutio, & divisio facta à vi externa, sic & hujus tunicæ corneæ est, & quia tunica hæc membranosa, hinc fit solutio in hisce nervosis partibus. In his vulneribus sæpe particulæ ramosæ extra tubulos prolapsæ sibi invicem implicantur & concrescunt in materiam quandam fibrosam ac candicantem, non dissimilem isti materiæ, quæ conspicitur sæpe in aqua, quæ ex V. S. profluxit, quæ etiam igni imposita inspissatur. Sæpe etiam ex contusione vascula sanguifera disrumpuntur, è quibus sanguis sub ratione sanguinis emanans stagnat, ac livore inficit partes sibi vicinas. Sic & raro vulnus in nobili hac parte fit, quod fibrillæ plures simul disrumpantur, & disruptæ resiliant in cincinnos, atque ita tubulos multos obstruant, in quibus humores circulantes accumulati premunt vasa sanguifera vicina, sic ut sanguis stagnet, unde etiam comites tumor & rubor in toto ferme oculo oboriri solent. Dolor verò & ardor oritur, quando sanguis in vasis suis capillaribus stagnans & evasatus brevi acescere incipit, hincque particulis suis pungentibus secantibusque fibrillas vicinas solito citiùs & impetuosius commovet. Lachrymæ quoque sæpe emittuntur, & hoc fit, quando particulæ acidæ ejusdem sanguinis stagnantis & coagulati irritatione sua leves quasdam concussiones inducit in glandulis oculi, unde contentus liquor excutitur, adsunt enim octo vel novem ductus novi, ab Anatomicis hactenus non observati, qui è glandulis in oculum stillant lachrymas, & à quibus oculi irrigantur.

Ulceri. *Ulcus* Corneæ est solutio unitatis ab acredine corrodente, seu acida corrosiva producta, hic enim pervertitur alimentum Corneæ proprium in excrementum acre, & in saniem transmutatur. Ulcera hæc, ceu dictum, oriuntur utplurimum ab aciditate hac peregrina, in sanguine vel lympha quacunque occasione oborta, & sibi imperium rapiente circa hanc tunicam corneam, & tyrannidem suam lacerando, urendo, dividendo & absumendo exercente. Sic quoque post vulnus factum facilè acido exuperante in ulcus fit transitus, cum vasa plura rumpentes plures succi evasantur.

Prognosis Crassitiei, Nebulæ & Albuginis. §. 11. Omnes hi affectus cum partem nobilem occupent, periculosi & curatu difficiles sunt, & cum in *Crassitie*, *Nebula & Albugine* acribus medicamentis opus sit, facilè malum his augeri potest. Si *Albugo* fuerit orta à cicatrice, tum curatio est difficilis in junioribus, & in senibus nulla. Hæc quæ est à viscida materia coagulata ab acido, facilius curatur.

Pustularum. *Pustulæ* verò si sunt in annata tunica, facilius, si sunt juxta pupillam, difficilius, si Cornea in partem internam rumpitur, nulla ratione curari possunt, tunc enim transit in ulcus; superficiariæ etiam profundioribus facilius curantur.

Hypopyi. *Hypopyon* non caret periculo, etenim si materia diutius hæreat sub Cornea, & majorem induat acrimoniam, quod dolor vehemens subinnuit, fieri potest, ut propter spirituum nimiam coagulationem in ipsius cerebro subsequatur gangræna, cum alias semper sit difficilis curationis, pus enim jam maturum apertionem tunicæ postulat, & sui exemtionem, at tunica non sine noxa instrumento pungitur, & foramen minusculum non satis commode puris egressum transmittit, eo autem existente majore, humor aqueus facile simul effundi potest, & visus debilitari, quem cicatrix etiam relicta hebetare solet, ob incrassationem tunicæ, ea in parte, in qua illa remanet.

Vulnerum & Ulcerum. Si *Vulnera* non totam dilaceraverint tunicam, hoc est, si non tam altè penetraverint, apparet aliqua spes curationis, si verò Cornea fuerit rupta, & humor aqueus effluxerit, quod in *Ulceribus* accidere solet, omnis curandi spes evanuit. Tum si *Vulnus* sit angustum, minus periculi habet, si ad uveam verò procedit, incurabile est. Sic etiam quo *Ulcus* sordidius & profundius latiusque est, eo curatu difficilius existit, quia in his partibus membranosis ichor seu sanies tenuis acris & minus albicans emanare solet, quod maximè impedit partis curationem; reliqua possunt peti ex capite ulceri dicato.

§. 12.

Diæta. §. 12. Quantum ad *Diætam*, non opus est ut plura hîc adjungamus, quoniam prolixè sæpeque ad Nauseam, & speciatim superiore capite eam prosecuti sumus. Generatim tamen fugienda, quæ sanguini & lymphæ acorem conciliant, eorumque circulationem ac motum impediunt; è regione verò usurpanda, quæ eorum acorem temperant, corrigunt & ipsis celeriorem impertiunt motum. Imprimis in vulneribus oculorum lumen fugiendum, & ægri in obscuro detinendi sunt, imprimis potus Thee commendatur.

Curatio Pharmaceutica secundum Galenicos Crassitiei Corneæ, §. 13. Ordine nunc devolvimur ad *Curationem Pharmaceuticam & Chirurgicam*, quam Veteres *Galenici* in *Crassitie* Corneæ instituunt, evacuando prius humorem superfluum, pituitosum scilicet, convenienter tamen ad evacuationem apparatum aqua fœnic. beton. euphras. Oxymel. simpl. & compos. Syr. de Stœchad. Hyssop. &c. hinc sequentes vel similes exhibent pilulas:

℞. *Mass. Pil. aloëphang.* ʒj.
Agar. trochisc. ℈j.
Trochisc. Alhand. gr. ij
M. &c. f. q. aq. euphras. F. Pilulæ.

His aliquando substituunt cochias vel fœtidas, & quibus pilulæ minus placent, iis sequentem parant potionem:

℞. *Agar. trochisc.* ʒiß.
Rhei elect. ℈iiij.
Macerentur seorsim in aqua hyssop. vel beton. F. expressio in quâ dissolv.
Diaphœnic. ʒij.
Syr. de Stœchad. ℥ß.
F. Potio.

Posthæc, ne novus fiat affluxus, frictiones instituunt, vel scarificationes, interdum vesicatoria adhibent nuchæ. Inter topica humorem crassum attenuantia maximè laudant fel hircinum aut milvinum, ut & mel cum succo rutæ vel chelidoniæ commistum, aut succum raphani cum myrrhâ, croco & opopanace, in formam collyrii redactum & oculo sedulò adhibitum. Inveteratam tamen Crassitiem planè æstimant incurabilem, uti & illam, quæ ex corrugatione & exsiccatione Corneæ substantiæ originem duxit, difficilem credunt curatu, eique emollientia applicant, fotum videlicet ex decocto camomill. malv. alth. euphras. sem. fœnigr. fœnic. &c.

Nebula. In *Nebula* præmissis interdum universalibus ex superioribus jam notis, tum internè, tum externè discutientia adhibent, unde humor vel vapor resolvatur, ne ulteriùs sit impedimento qua de re sequentem laudant pulverem post pastum assumendum:

℞. *Rad. Galang.*
fol. majoran.
euphras. aa. ʒiß.
rut. ʒß.
Cort. citr. ℈ij.
sem. fœnic. ʒiß.
siler. montan. ʒj.
carvi ʒß.
Cinam. ʒj.
Caryophyllor. ʒß.
Pip. long.
Zingib. aa. ℈j.
Sacchari duplum ad pondus omnium,
F. Pulvis.

Hunc etiam in finem frequentiùs usurpandas suadent confectiones sem. anis. fœnic. carvi, coriand. &c. Externè sequentem commendant aquam mellis, qua oculum sæpiusculè volunt ablutum, eaque non modò nebulas discuti posse credunt, sed ipsum visum multum corroborari.

℞. *Mellis opt.* ℔ij.
Rad. aristol. rot.
fœnic. aa. ℔j.
Herb. rut.
Chelidon. maj.
summit. fœnic. aa Mvj.
flor. ros. recent.
centaur. min. aa. p. ij.
Macerentur omnia in melle prædicto & ℔ij. urinæ pueri venerem non experti, reponantur in vase vitreo per dies decem, agitentur sæpius, & postmodum destillando eliciatur aqua.

Cicatricem Corneæ inductam sæpius inungunt butyro, vel idem solvunt & linteolum eo madefactum instar fotûs adhibent, quo eandem emolliri, conteri & abstergi experti promittunt.

In *Albugine* post eadem universalia & reliqua interna cum proximè præcedente huic affectui communia usurpata, emollientia adhibent, butyrum videlicet modo jam prædicto applicandum, vel cataplasma ex pomis aq. fœnic. coctis, additis mucilag. sem. fœnigr. cremor. lactis, album. ovor. lap. hæmatit. pulv. cort. granat. & camphor. paratum; deinde abstergentia subjungunt ex lap. calam. plumb. ust. antim. myrrh. Sarcocoll. cort. thur. thur. fellib. diversorum animal. succ. rut. chelidon. maj. centaur. min. granat. dulc. fœnic. In specie laudant nunnulli aquam sequentem ex prioribus quibusdam compositam, affectui huic singulariter profuturam. Albuginis.

℞. *Succ. rut.*
chelidon.
euphras.
fœnic. aa. ℥ij
flor. anth. Mß.
hepat. hirci sani ℥iiß
sarcocoll.
antimon.
thur.
aloes aa. ʒß.
fell. capon.
gallor.
milv. aa. ʒij.
sacchar. canthisat. de syrup. rosar. ʒvj.
Nucist.
Croc.
Caryophyllor. aa. ʒj.
tritis terendis hepar in frustula concidatur, tunc omnia mista per alembicum vitreum bis destillentur, aqua secundo prodiens servetur ad usum, de qua 2. vel 3. guttulæ instillentur oculo.

In *Pustulis* etiam humores superflues evacuant, revulsionis gratia venam secant, humores scarificant, vesicatoria applicant nuchæ & nihil pro contemperandâ humorum acrimoniâ omittunt, posteà accedunt ad topica, eaque in principio adhibent adstringentia & repellentia, ut sunt albumen ovi cum alumine & aq. rosac. bolus armen. Sief de ros. &c. posthæc ad dissipantia accedunt & resolventia, decoctum videl. malvæ, alth. flor. camomill. melilot. sem. lini, fœnigr. &c. mucilag. sem. cydon. malv. &c. cataplasma ex mica panis albi cum lacte & croco, tandem materia resoluta, & per pustulas apertas Pustularum.

effusâ extergentibus & siccantibus curationem finiunt, unguento nimirum nihili, Sief viridi *Rhaz*. Vel collyrio sequenti:

℞. *Aq. plantag.* ℥iß.
smilac. lev. ℥j.
verben. ℥ß.
Ceruf. lot. ʒiß.
Terr. Lemn. ʒj.
Lap. calam. ʒß.
Sarcocoll. ℈j.
M. F. Collyrium, quo ocul⁹ aliquoties abluendus.

Hypopyi. In *Hypopyo* si simul adsit inflammatio dolorosa, venæsectionem instituunt, & ipsam materiam purulentam digerunt cataplasmate ex rad. lil. alb. flor. camomill. melilot. sem. fœnigr. in aq. fœnic. facto, vel ex farina fabar. cum melle, hinc eam resolvere & discutere student, instillatâ guttulâ unâ vel alterâ sanguinis ex alis columbar. adhuc calidi, vel collyrio ex aq vit. succ. chelidon. maj. myrrh. & croco; si verò discuti nequeat, Corneam aperiunt & purulentam, materiam eliciunt, vel linteolo tenuissimo leniter premendo, vel per canalem sugendo, ut in prioribus jam fuit relatum; pure ejecto, mundantia adhibent, abstergentia & consolidantia, quæ ex Ulceris curatione paulò post patescent.

Vulnerum. In *Vulnerum* curatione semper ferè præmittunt venæsectionem ad sanguinis affluxum, & inde facilè subsequuturam inflamationem prohibendam, clysteres applicant, & humores peccantes convenientib⁹ remediis expurgant, intercepnis etiam & repercussionis gratia fontralia adhibent ex album. ov. bol. armen. terr sigill. ol. rof. & pauca acet. rosaceo. Ad dolorem mitigandum cataplasma ex sem. lini, malv. fœnigr. camomill. &c. vel mucilagines sem. lini, cydon. psyll. adhibent, & vulnus denique consolidant sequente vel simili collyrio.

℞. *Thut.*
Sarcocoll. nutrit.
thur. aa. ʒß.
myrrh.
antimon.
aloes
lycii aa. ℈j.
Pulverisata excip. melle rosac.
F. Collyrium vulneri imponendum.

Ulcerum. Eodem pene modo in *Ulcerum* curatione procedere solent, præmissis enim universalibus, & subjunctis mox intercipientibus, resolventibus & anodynis, ad mundificantia pergunt & abstergentia, quare aquam mulsam oculo instillant, & linteo eadem madefacto ulcus aliquoties abluunt, vel decocto fœnigræci cum melle & myrrhâ, aut liquore folior. olivæ agrestis, hinc pro majore exsiccatione & adstrictione adhibent succum balaustior. cum lycio aut hypocystide, & si hæc non sufficiunt, collyria componunt ex flore vel squama æris, chalcite & mysi ustis & pulverisatis cum melle mixtis, vel ex cornu cervi usto & subtilissimè pulverisato; quibus adjungunt Sief viride vel rubrum. Abstersione & deliccatione hac peractâ, ad solutam unitatem denuò uniendam properant, in usum ductis fortioribus consolidantibus ex thure, sarcocollâ, sangu. dracon. antimon. usto, Sief de plumbo, &c. quorum plures species subtilissimè pulverisatæ, cum melle vel vitello ovi ad duritiem cocto suscipi, & in unguenti formam redigi possunt. Ex. gr.

℞. *Thut.* ʒj.
C. C. ust. ʒß.
antimon. ust.
plumb. ust.
sarcocoll. aa. ℈j
sangu. dracon. ℈ß.
Cum s. q. mell F. unguentum.
De hoc portio quædam indatur vel imponatur oculo.

Magni quoque faciunt hoc in casu collyrium *Rhazis* Eleilar dictum, quod ex antimon. lap. hæmatit. Acac. & Aloë cum succo cydon. susceptis componitur & in magna exulceratione post abscessum ab inflammatione ortâ, ubi etiam pupillæ procidentia metuitur, singulari juvamini futurum existimatur.

§. 14. *Paracelsus* etiam in horum affectuum curatione magnarum virium æstimat remedia illa, quæ ex lapide calaminari, thutiâ & vitriolo albo studiosâ operatione Chymica elaborantur, ad coagulatum enim illud ex ⊖e, & ☿io cum 🜔e, in *Crassitie* Corneæ denuo resolvendum, unguentum hoc ipsum, quod & reliquas abigere expertus est maculas omnes, non sine laudabili effectu applicari promittit: *Paracelsi remedia in Crassitie.*

℞. *Thut.* ℥j.
⊕li alb.
Succ. euphrag. aa.
Fiat in modum boli cum Gummi Arabico, duc ad secundum gradum ignis, F. Unguentum.

Ob eandem quoque causam in *Nebulâ* prædictum medicamentum ex Thutiâ idem maximopere laudat, Crollius verò hoc in casu amplioribus ferè laudum spoliis exornat Specificum suum Ophthalmicum, & pulverem ex sac. canth. alum. calcin. & off. sep. aa. paratum, quo omnem nebulam facile discuti posse nullatenus dubitat. *In Nebula.*

Ad tollendam *Albuginem* eadem ipsa commendatur Thutia in lacte extincta, & per noctem in aquam rosaceam posita, tum aqua hæc albugini adhibita eandem abactura creditur, vel sequens paratum collyrium. *In Albugine.*

℞. *Thut. modo jam dicto pp.* ʒj.
⊕li albi ʒvij.
Camphor. trit. ℈ß.
Fiat mixtura cum aq. rof. vel fœnic.

Pustulæ similiter ante dictis medicamentis curantur, in specie verò ad salis corrupti, & urentis igneam illam vim minuendam, extinguendam & bullulas ab ea excitatas discutiendas, tanquam apprimè conveniens proponitur medicamentum oleum ♄i, ritè ac sedulo paratum, ut pustulæ eodem aliquoties illinantur. *Pustulis.*

In *Hypopyo* post exemptam materiam purulentam, oculus abluendus est sequenti collyrio vel lixivio: *Hypopyo.*

℞. *Alum.* ℔. v.
Succ. chelidon.
plantag. aa. ℔ ß.
parthenion. ℥iij.
Destilla.
℞. *Aq. istius destillat.* ℔ ß.
commun. ℔. v.
M. F. Lixivium.

In *Vulneribus* his Corneæ bene curandis, ipse lapis calaminaris pp. aliis additus non paucarum æstimatur virium, nec non sequens emplastrum vel cataplasma: *Vulneribus.*

℞. *Flor.*

℞. *Flor. æris pp.* ʒß.
Aloë epat. ʒj
liquor. consolid. ℥iiij.
F. in modum visci.

Ulceribus. Ad *Ulcera* Corneæ sananda, ex mente hujus Auctoris, præ aliis commendatur lapis calam. pp. cum camph. in succ. chelidon. & euphrag. adhibitus, vel unguento de flore æris mistus & aliquoties ulceri inunctus, si verò eadem ulcera humida sint aut sanguinolenta, commodè additur lapis hæmatides cum bolo Armeno; sic etiam Talcum pp. cum liquore mumiæ & terebinthina in unguentum redactum, in hujusmodi ulceribus à Monarchæ hujus asseclis non sine causa magni pendi videtur.

Helmontiana curatio Crassitiei Corneæ. §. 15. Sequitur jam arcanorum custos ille tenacissimus *Helmontius*, lætiore quodam sydere nunc agitatus in *Crassitie* Corneæ, ad spissiorem illam accretionem resolvendam, & tunicam hanc ab eâ liberandam, remedium manifestans paucis admodum communicandum, sanguinem videlicet muris, quo oculus sæpius abluendus aut illinendus, ut alliciatur latex purior, qui similiter interius muccaginem illam abluat, & tunicam hanc clariorem reddat.

Nebula. In *Nebula* ad depuranda illa recrementa, & spiritui luciditatem pristinam reconciliandam, mirum in modum commendat fella quorundam animalium, maximè verò leporis & piscis mustelæ, ut oculus iisdem sedulò illinatur, ita enim densum illum fumum iri cum tempore discussum, & serenitatem successuram esse pronunciat.

Albuginis. *Albuginem* non ita difficulter removeri posse retur, si oculo frequentius instilletur liquor ex hepate mustelæ extractus, quem singulorum virium hoc in affectu cum aliis existimat.

Pustularum. In *Pustulis* eò maximè operam collocat, ut acrimonia salis mitigetur, ea propter ipsas pustulas sæpius abluit aquâ destillata stercoris humani, in hujusmodi affectibus magnæ putata utilitatis.

Hypopyi. In *Hypopyo* aliorum ἐγχειρήσει tantum concedit, ut corneam loco conveniente aperiant, & ipsum pus benè maturum eximant, quo exempto oculum vel antedictâ aquâ stercoris humani, vel succo chelidoniæ crebrò & studiosè vult abluendum.

Vulnerum. In *Vulneribus* Corneæ laudantur medicamenta quælibet ex tutiâ parata, maximè verò tinctura ejusdem exterius nunquam sine commodo adhibenda.

Ulcerum. In *Ulceribus* hisce oculorum, & quidem tunicæ hujus corneæ, ipsum antimonium, & parata ex eo medicamina ab Auctore hoc ejusque sectatoribus valde judicantur prodesse.

Juxta Willisium Curatio Crassitiei. §. 16. Juxta *Willisii* præcepta *Crassitiei* Corneæ curatio, etsi difficilis sit obtentu, institui tamen potest, præmissis humorum peccantium copiam minorantibus & avertentibus, iis remediis, quæ humores spissos resolvere, & spiritus augere & subtilisare possunt, ut sunt internè Aqua rutæ, fœnic. rorismar. Spir. euphrag. essent. anthos. Spir. C.C. ✱ci cum succino imprægnatus, Syrup. flor. caryophyllor. cinamom. Spec. dianth. diamosch. dul &c. externè ad spissius illud concretum resolvendum emollientia suadet, ut fotum ex decocto malv. beton. euphrag. summit. fœnic. sem. lin. flor. melilot. quibus subjungit fortiora quædam incidentia & abstergentia, succum videl. rutæ, chelidon. anagallid. & alia, quæ in Albugine proximè sequentur.

Nebula. *Nebulæ* cura peragitur resolventibus vapores illos crassos, humorem aqueum turbantibus, quod similiter spirituosis obtineri poterit internè usurpatis; maximè spiritu sal. armon. cum succino imprægnato, & Essentiâ rorismarini, vel elæosaccharo fœnic. externè leviter abstergentibus & discutientibus, halitu pueri adhuc jejuni semen fæniculi manducantis, quod ipse etiam æger sibi eodem modo præstabit, & propriâ ista saliva virtute fœniculi dotatâ oculum illinet; collyrio deinde ex aq. fœnic. rosar. chelidon. maj. ocul. ♋ marg. pp. myrrhâ & camphorâ parato, curam istam absolvit.

Albuginis. *Albugo* ut curetur, eò incumbendum esse censet hic Auctor, ut agglutinatio illa emolliatur decocto præcedente in Crassitie jam denominato, vel simili quodam, postea abstergentia adhibet ex fellibus potissimum animalium, ut lucii piscis, lyncis, falconis, humano &c. succis fœnic. centaur. min. chelidon. cum myrrha. aloë, sale armoniaco, camphora. Oleum ex linteis combustis non contemnendi usus habetur.

Phlyctænarum. Ad *Phlyctenas* curandas eò imprimis respicit, ut causa easdem excitans aut fovens amoveatur, evacuando humorem acrem ex latice oriundum, revellendo etiam eundem adhibitis vesicatoriis nuchæ vel post aures, eximendo res externas, & materiam collectam resolvendo, omni studio collocato, ne eadem suppuretur, proinde in principio discutientia admovenda, cataplasma videl. ex mica panis albi in lacte cocti, cum album. ov. & croc. vel fotu ex decocto camomill. & sem. fœnigr. Res externæ eximendæ sunt, & oculus mucilag. sem. cydon. aq. flor. sambuci factâ illinendus, postmodum in progressu magis exsiccantia adhibeantur ex tut. bol. armen. camphor. vel Sief de ros. cum succo rutæ & aq. verbenæ.

Hypopyi. In *Hypopyo* ubi suppuratio jam consummata, tunica cornea est aperienda, ut pus eximatur, hinc abstergentia adhibenda, exsiccantia & consolidantia; si verò pus adhuc est in fieri, emollientia usurpat & discutientia, decoctum nempe prædictum camomill. & sem. fœnigr. quibus adjungi possunt herb. chelidon. euphrag. valerian. sem. fœnic. hisce tandem subjunguntur abstergentia & exsiccantia, quale sequens collyriū:

℞. *Aq. Chelidon. maj.*
rut.
euphras. aa. ʒj.
tut. pp. ʒj.
aloës,
myrrh. aa. ℈ij.
Croc. ℈j.
sacch. canth. ʒß.
M. F. Collyrium.

Vulnerum. In *Vulneribus* Corneæ, quantum fieri potest, humoribus oculi asservandis, & dolori aliisque symptomatibus præcavendis summè intentus est adhibitis fotibus adstringentibus ex decocto fol. rubi, plantag. verben. euphrag. flor. ros. acac. carne cydon. in vino adstringente facto, & tandem conglutinantibus curam absolvit, ex tut. paratis, sarcocoll. lap. calaminar. aliisque, laudat etiam balsamum Peruv. aliquando tepidè instillatum, vel aliis convenientibus interminstum.

Ulcerum. *Ulcerum* curatio ut ritè peragatur, præmittenda vult humorem acrem minuentia & aliò derivantia, potissimum verò fonticulum brachio

 inustum,

inustum, ipsi ulceri detergentia admovet & exsiccantia, collyria scilicet ex aq. verben. flor. ligustr. plantag. additis thure, sacch. canth. aloë, myrrh. tut. sarcocoll. aliisque brevitatis studio hic omittendis.

Sylvii sententia de curanda Crassitie. §. 17. *Sylvius* ad curandam *Crassitiem* in eo occupatus est, ut pituita viscida corrigatur medicamentis incidentibus & attenuantibus, seu sale volatili præditis, radicibus nempe valerianæ, apii, fœnic. chelidon. maj. herb. euphrag. rut. majoran. fol. rorismar. sem. fœnic. carvi siler. mont. Syr. Byzantino, stœchad. &c. vel si eadem ipsa pituita corrigi nequeat, & simul copiâ peccet, evacuetur per phlegmagoga, tum communia, tum maximè chymica, ☿um potissimum dulcem, vel pilulas suas magistrales, capite proximè sequente communicandas; externè succum chelidon. vel fœnic. oculis instillari permittit, vel spiritum vini tam simplicem, quam prædictorum simplicium virtutibus impraegnatum.

Nebula. Ad discutiendam *Nebulam* in eo totus est, ut halituum proventus inhibeatur, corrigendo potissimum bilem acriorem, ipsam halituum causam efficientem, medicamentis subacidis, nitro imprimis, aliisque plantis nitrosis, ut lactucâ, endivia, sempervivo, plantagine, &c. vel si nimiâ peccet copia, evacuando eam medicamentis cholagogis, rhabarbaro scil. tamarindis, Cassia & simil. Ne ad oculos ipsi halitus ulterius deferantur, eosdem tum discutit medicamentis sale volatili, maximè oleoso præditis, tum effervescentiam intestinalem vitiosam corrigentibus. Ad oculum jam delati halitus discutiendi non minus sunt salibus volatilibus & internè assumptis, & externè admotis.

Albugine. *Albuginis* cura in ejusdem pituitæ viscidæ incisione & attenuatione consistit, quæ quomodo sit instituenda, in Crasitiei curatione modo manifestavimus.

Pustulis. *Pustularum* curatio obtinetur acidum acre corrigentibus, lixiviosis maximè, seu alcalicis fixioribus & concentrantibus, ut sunt tutia, lapis calaminaris, cerussa, quæ misceri possunt aquis plantag. rosar. semperviv. maj. flor. melilot. & in collyrii formam redigi, quo Cornea pustulosa aliquoties est abstergenda, & guttula ejus una vel altera oculo instillanda.

Hypopic. *Hypopyon* curatur ipsâ puris emissione, &, si aliter discuti & expelli nequit, apertione Corneæ loco conveniente, hinc novi puris generationem impedientibus, abstergentibus & consolidantibus; ut ergo discutiatur, materia puris nondum adeò existente copiosâ, salia adhibenda sunt volatilia, iisque prædita medicamenta intus & extus usurpanda, quibus si nihil præstari potest, suppuratio facilitanda cataplasmate ex melle, farinâ secal. & vitell. ovi, ejecto verò pure, abstersio fiat aquâ mellis vel alia conveniente, & tandem consolidatio instituatur collyriis, quibus tutia & sarcocolla sunt intermista.

Vulneribus & Ulceribus. In *Vulneribus* & *Ulceribus* curandis in eo pene totus est, ut acidum sese hisce facilimè immiscens corrigatur, & ipsum vulnus vel ulcus mundetur & consolidetur, quod omnium optimè salibus volatilibus oleosis impetrari posse confidit, eamque ob causam non parvis exornat laudibus balsamum 🜍is vel terebinthinatum, vel anisatum, aut fœniculatum, à quo spiritus acidus in pure luxurians & humores corrumpens præ aliis obtundatur, mitigetur & consolidatio promoveatur.

Cartesianorum cura in Crassitie. §. 18. *Cartesiani* ad Corneæ hujus tunicæ morborum, & quidem ante alios ipsius *Crassitiei* curationem accessuri, distinctionem observant inter accrescentem aut oriundam adhuc, & eandem jam confirmatam. Accrescentis augmentum omni studio inhibere tentant vocatis in subsidium medicaminibus cunctis implicationem particularum terrestrium cum particulis glutinosis impedientibus, & factam jam denuò destruentibus, resolventibus & in fluorem reponentibus, adeoque ab ipsâ quiete ad motum illas excitantibus, & variè agitantibus, ne fibrillis iterum adhærescant, qualia sunt, quæ particulis constant tàm porosis & alcalicis, ut aliquas partes glutinosas cum terrestribus prioribus inviscatis absorbeant, quam particulis variè acuatis, ut materiam viscidam penetrent, attenuent, resolvant, & poros ita sub utraque forma dilatent, quo materiaætherea facilius & sine ulla obnitentia aut conflictu cum peregrinis, eosdem subintret, & ulteriorem in statum ordinariam repositionem perficiat; adhibent ergò internè Spiritum ✱ci anisatum vel fœniculatum, C. C. succinatum, rorismarinatum, essentiam, chelidoniæ maj. euphrasiæ, rorismarini, elixirium illuminans, Salia fixa prædictarum herbarum & volatilia C. C. succini, &c. Paradigma aliquod sequens esto.

℞. *Aq. fœnic.* ℥j.
nepeth. ℥ß.
Essent. rorismar. ʒß.
chelidon. maj. ʒj.
Spiritus ✱ci anisat. gt. xxvj.
⊖is volat. C. C. gr. iij.
Syr. bizant. ʒiij.
Flor. tunic. ʒij.
M.

Impediente verò nimiâ humorum vitiosorum copia medicamentorum horum ad partem affectam, & virtutem eorundem debilitante, eandem convenientibus remediis imminuunt & evacuant, pilulis nempe lucis maj. vel gummosis aliisque. Oculo exteriùs similia adhibent spirituosa, subtilibus & acutis suis particulis poros Corneæ facilè penetrantia, & limum glutinosum interius eidem adhærentem similiter incidentium & resolventium, particulas etiam rigidas acidas flectentium, qualia sunt Spir. Chelidoniæ majoris, Sp. Vin. succo chelidoniæ mistus, liquores ex fellibus animalium destillati, axungia viperina paucis & parvis guttis non adeò frequenter instillata. Confirmatæ jam Crassitiei curationem difficulter admodum obtineri profitentur, ob poros Corneæ nimium alteratos, & à particulis tenacioribus arctissimè iisdem adhærentibus clausos, quos medicamentorum etiam efficacissimorum particulæ, utut subtilissimæ, nequeunt penetrare, sed absque ullo præstito effectu, & hebetatæ regrediuntur, tentant tamen aliquando eandem superiùs jam dictis, maximè quæ ex fellibus parantur & axungiâ viperina.

Nebulæ. *Nebulæ* curationem consistere ajunt in resolutione & attenuatione vaporum, ne illi humorem aqueum obscurent, & Corneæ intus obversantes radiis lucis transitum impediant, nec non in particularum terrestrium humorem illum inspissantium correctione, ut humor pristinam suam fluiditatem cum puritate recuperet, & à muccagine atrâ depuratus limpidior existat, quod præ-

præstari posse existimant medicamentis spirituosis & volatilibus tum internè assumptis, tum externè instillatis, illitis vel alio modo impositis. Interea sunt medicamenta composita ex radic. fœnic. Chelidon. sarsæparill. valerian. herb euphras. verben. rut. beton. fol. rorismar. flor. Cheyri, calendul. anth. stœchad. Arab. sem. anis. fœnic. rut. amom lign. sassafr. &c. Externè aliis præferunt liquores ex fellibus animalium & hepate mustelæ piscis, cum succo chelidon. & fœnic. instillatis. In leviore hujusmodi affectu halitum illum proprium post manducationem fœniculi oculo inflatum non parvi pendunt: tollitur nubecula pulvere sacchari Canthi, & spuma maris ceu superius dictum.

Albugini. In *Albuginis* curatione itidem discrimen illud observant inter incipientem & confirmatam. Priorem speciem facilius curari credunt spirituosis illis subtilibus ulteriorem particularum oleosarum ab acidis coagulationem impedientibus, & factam jam destruentibus, interius adhibitis; externè abstergentia usurpant, & similiter resolventia & attenuantia massam coagulatam, succum nempe fœniculi, chelidon. maj. balsamum Peruvianum rectificatum, liquorem ex fellibus variorum animalium & hepate mustelæ, aquam mellis & similia. Confirmatam & diuturnitate temporis magis induratam majorem operam desiderare norunt, difficulter admodum depelli, ne tamen hic prorsus sint otiosi, cataplasmata adhibent emollientia & resolventia ex pulpâ pomor. cum aq. fœnic. coctis, additis mucilag. semin. fœnigr. vitell. ov. lap. hæmatit. pp. cort. granat. ⊖-lo alb. aliisque concinnatum, & Albuginem jam emollitam fortioribus abstergunt, aqua nempe saphirinâ, lacte equino cum melle, succis granat. dulc. apii, agrimon. vel sequenti collyrio, quo Leucoma istud frequentius erit abluendum:

℞. *Aq. mell.* ℥j.
flor. rorismar. ℥ß.
Succ. cent. min. ʒij.
Off. sep. ʒß.
Ciner. Card. pratens. min. ℈j.
Myrrh. gr. vj.
Camphor.
⊖*-li alb.* aa. gr. ij.
M.

Pustulis. Ad corrigendas particulas salsas & acutas in *Pustulis* Corneæ, medicamentis utuntur porosis & alcalicis, à quibus priores facile possint absorberi, & fibrillæ distentæ in statum pristinum reponi, ut sunt tut. pp. mater perl. pp. lap. calam. pp. oss. sep. nihil. alb. Sarcocoll. sacchar. ♄i, aq. rosar. plantag. flor. ligustri, chelidon. pimpinell. flor. sambuc. album. ovor. cum ⊖-lo ust. Liquor ad Phlyctænas *Hertodi*, Aqua saphirina, Unguentum nihili, vel sequens collyrium:

℞. *Aq. flor. sambuc.* ʒvj.
ligustr. ℥ß.
tut. pp. ℈j.
⊖*'i alb.* ℈ß.
Croci gr. vj.
M.

In verruca, vel cataracta vel nebula oculorum nihil præstantius dicitur quam succus bellidis recenter expressus & 14. dierum spatium oculo affecto instillatus.

Colluvie lymphæ salsæ existente copiosiore, vesicatoria applicant nuchæ vel post aures, interdum ipsas scarificant auriculas. Ab externis causis excitatas, pulveribus nempe acribus & corrosivis, vel spiculis ignitis, spiritu vini abluunt camphorato, &c. si lympha corrupta in pustulis hærens nominatis hisce medicamentis nequeat absumi, easdem suadent aperiendas, ut liquor ille salso-acris emanet, adhibito hoc studio, ne partibus adhuc sanis diutius inhærens easdem similiter corrumpat, postea iisdem abstergentibus abluunt & iterum consolidant.

In *Hypopyo* incipiente soliciti sunt ut pus nondum adeò copiosum discutiatur, & ulterior ejus generatio præcaveatur, ductis in usum fomentis & Cataplasmatibus ex decocto sem. fœnigr. fœnic. sesel. herb. euphras. verben. chelidon. maj. flor. camomill. sambuc. croc. pomis putridis, farin. fabar. fimo columb. camphorâ, &c. Si verò discuti nequeat, & suppuratio jam facta sit, tunicam aperiunt & pus eximunt, illito linimento ex melle cum myrrhâ & camphorâ, pure autem penitus exemto foramen claudunt balsamicis, ut in ulcere. *Hypopyo.*

In *Vulneribus* Corneæ operam dant, si in tempore præstò esse possint, ne humoris aquei effluxus sequatur copiosior, eâque de causâ vulneri superimponunt foliolum unum vel alterum auri bracteati, quod Corneæ arctè adhærens effluxum illum humoris commodè prohibet, &, si vasa sanguifera simul læsa sint, ejusdem profusionem sistunt mucilaginosis & subadstringentibus, quin aversionis gratiâ in largiori hæmorrhagiâ aliquando venæsectionem permittunt & dolori sedando studiosè incumbunt, ne inflammatio subsequatur, instillato liquore ex lumbricis contusis per linteum expresso cum camphorâ & saccharo ♄i, hinc transeunt ad vulneris abstersionem & consolidationem, quam egregiè promoveri existimant pulvere ♀ ust. tut. & ⊖-lo alb. vel per se inspersо, vel aquis & succis convenientibus, alchimillæ potissimum, folior. pyri, cydonior. album. ovor. commist. & cunctis informam collyrii redactis. *Vulneribus*

Ulceris curationem optimè credunt administrari, si particulis acutis destructivis acidis in quibuscumque ulceribus facilè nidulantibus, eatur obviam, spirituosis scilicet & balsamicis, ut Spir. lumbric. camphorato, Sp. Vin. cum pauco Spir. terebint. commisto. Spir. chelidon. myrrhato, aliisque; hinc ulcere benè mundato consolidationem non ita difficulter subsequuturam esse sperant, instillato vel solo balsamo de Capaiba rectificato & debite depurato, cujus guttula una vel bis in die solum instillata miræ existimatur efficaciæ. *Ulceribus.*

§. 19. Quoad *nostram* de Curatione horum morborum sententiam, nobilia certè hic Chirurgia nobis exhibet præsidia, conducunt enim fonticuli, vesicatoria, & setacea non rasur capillorum. *Nostra methodus curandi Crassitiem, Nebulam & Albuginem.*

Ex Pharmaceutico fonte in *Crassitie* Corneæ, *Nebulâ* & *Albugine* conveniunt & interna remedia, & præ omnibus saburra quocumque in loco latens est eliminanda, quod obtineri potest per pilulas Cephalicas sive Ophthalmicas meas sequentes decrescente Lunâ exhibendas.

℞. *Extract. marocostin.* ʒß
pil. luc. maj. ʒj.
de succin. Craton. ℈j.
diagrid. 🜍*at.* gr. xv.
⊖*is euphras.* gr. x.
succin. volat. gr. viij.

 Ol.

Ol. d. fœnic. gt. iiij.
F. Massa.

Dentur vesperi cubitum ituro 5. & subsequente mane adhuc 6. vel 7. & dein danda sunt stomachica & cephalica, v. g. salv. euphras. anthos. theé, lavendul. beton. cent. min. trifol. aquat. rad. calam. aromat. ex his parari possunt Infusa (uti cum theé facere solemus) Decocta, Essentiæ, Tincturæ, Extracta, Conservæ, &c. Sic & vinum medicatum conducit sequens:

℞. *Rad. Caryophyllat.*
Calam. aromat. aa. ℥iß.
Cort. rad. cappar.
sassafr.
tamarisc.
med. frangul. aa. ℥ij.
Herb. euphrag. mj.
beton.
fol. rorismarin. aa. pij.
fl. cent. min.
anthos
rosar. aa. pj.
Cort. citr.
aurant.
sem. anis.
fœnic.
cinamom. aa. ℥iß.

M. F. Nodulus 5. vel 6. mensuris vini infundendus, de quo in prandio & cœna primus haustus sumendus: præsertim hic pro usu continuo Sal volat. C. C. quod hodie in cœna cum vino assumere solent plures & non absque emolumento; sed ne quid nimis. Pro massa sanguinea depuranda Essent. mum. Elix. propr. alcalicum ⊖ volat. oleos succin. pulv. cinnabar. cum succino & alia exhiberi possunt.

Hic quoque topica magnum afferunt sæpe solamen, eo enim incumbendum, ut pori obstructi reserentur, & acidum coagulans & nervis inimicum corrigatur, specificè in Crassitie, Nebula & Albugine prodesse dicunt aquam anagallidis ex succo destillatam, quod euporiston erit remedium, si vel Vitriolo alb. vel Sale volat. C. C. vel succini parum acuatur, ad obstructionem tubulorum eò melius reserandam & spiritus animales alliciendos, qui quasi freno injecto torpidi in cerebro detinentur, item axungia leporina illita proderit; sic & omnia ea, quæ trademus remedia in Suffusione huc quadrant, quare hæc repetere vel ruminare non libet. Imprimis hic prodest aqua Reginæ Hungariæ ad guttas 2. oculo instillata, mira enim hâc præstiti aquâ temperata ophthalmicâ.

Hæc tamen remedia commodum aliquod præstare poterunt, si vitium sit ab humorum crassitie vel impuritate, sin à filamento quodam processus ciliaris à membranâ sua libero & humori aqueo innatante, quod obscuritate & nigredine sua radiorum lucis transitum impediat & nebulosam præstet visionem, neque hæc, neque alia remedia quicquam præstare posse judico, & optimum hoc in affectu remedium erit vel neglectus remediorum, vel quies & locus non ita luminosus, ne spiritus animales copiosius allecti filamentum illud fortius agitent & plurium resolutionem intendant. Optimè & hic conducunt vesicatoria setacea, ac frustulum radicis Thymeleæ apici auris intrusum. Sequens vero Collyrium erit egregii usus in Albugine:

℞. *Decoct. fœnigr. & cydon. in aq. rorismar. fact.* ℥ij.
lap. calaminar. ℈j.
facchar. Ꜧni
Myrrh.
Croc. or. aa. ℈ß.
æris usti ʒß.
F. Collyrium.

Aqua vero sequens ad oculorum affectus egregia est, roborat enim visum, tollit nebulas, inflammationem, sordes &c. paucis guttis in oculum inditis ter de die.

℞. *vin. alb.* ℔ij.
▽ *rosar.* ℔ß.
chelidon.
fœnicul.
euphras.
rutæ aa. ℥ij.
Tutiæ præpar.
caryophyll. ℥j.
facch. canth. ʒj.
Caphur. aloës aa. ʒiß.
Digerantur per plures hebdomadas.

Cicatrix difficillimè curatur, notum tamen nobis est exemplum illud à *Platero* in Observat. relatum de cicatrice casu per pulverem sublimati loco sacchari canthii oculo inspersum curatâ, quamvis in principio tanta insequuta fuerit inflammatio, ut de oculo periculum affuerit, quare istiusmodi casus non semper adeò promptè imitari licebit.

Pustulæ curantur ferè ut inflammationes, imprimis prodest sequens: *Pustulæ.*

℞. *Aq. Euphras.* ℥ij.
facchar. Ꜧⁱ ʒj.
M.

ubi verò animus est exsiccare magis, tunc tutia & lap. calamin. reliquis addantur.

Quando post graviorem contusionem aut inflammationem oculi sanguis evasatus & corruptus discuti nequit, idque suppurari, & *Hypopyon* fieri incipit, ipsa illa materia purulenta omni studio discutienda erit, ne ulterius sibi sumat incrementum, quare oculus abluendus erit spiritu vini camphorato, cui succus chelidon. maj. & cent. min. immisti fuerint, vel fotus instituatur ex decocto rad. valerian. raphan herb. euphras. chelidon. maj flor. melilot. Camomill. lil. alb. pal avenæ, vel si ne sic quidem discuti possit, imponatur cataplasma ex pulp. pom. putr. & passular. cum mucilag. sem. fœnigr. lini, altheæ & pauco stercore columbino. Hâc etiam de causa sæpiuscule illinatur oculus specifico illo ophthalmico *Hartmanni*, ex fellib. anser. gallin. & pauco mellis in vitro in linimentum redactis. Materiâ autem purulentâ tam copiosâ existente, ut omnino discuti nequeat, instituenda est punctura, & foramen ea magnitudine formandum est, ut pus illud commodè eximatur, & quidem punctio hæc ea in parte Corneæ instituatur, in qua tunicæ omnes concurrunt & terminantur, ad iridem videlicet, ubi tutius pungere licet. Prospiciendum quoque est, ut pus omne eximatur, ne quid residuum maneat humores & succos facile inficiens, & novæ puris collectioni ansam præbens, quapropter si nec sponte nec levi pressione emanabit, siphunculus quidam foramini commodè est intrudendus, quo pus à famulo exugatur, qui affabrè ita aptandus est, ut in medio ventrem quen- *Hypopyon.*

quendam contineat, in quem pus exsuccum adinfluat, nec sugentis os cum nauseâ subintret, & ab ulteriore suctione molestia illa abarceatur. Pure tandem egesto, fiat ablutio vel aquâ hordei cum melle rosaceo, vel sequente collyrio.

℞. *Aq. verben.* ℥j.
Chelid. maj. ℥iij.
Succ. cent. min. ʒj.
thur.
tut. pp. aa. ℈j.
Myrrh. gr. vj.
Vitrioli alb. gr. iiij.
M.

Consolidatio solicitè instituatur, ne cicatrix adeo magna relinquatur, & adhiberi eadem hîc possunt, quæ proximè in curatione vulnerum & ulcerum sumus propostituri.

Vulnus. *Vulnus* ergò Corneæ hujus tunicæ admodum providè debet tractari, quia est pars nervea, maximè proinde eò incumbendum est, ut circulus sanguinis & reliquorum succorum restituatur, atque acidum temperetur, & cùm vulneris hujus curatio consistat in unione partis membranosæ, soli naturæ, cujus id opus est, ea committenda, si enim succus nutritius, lympha & sanguis, benè constitutus sit, tanquam balsamus easdem partes divisas reunit, convenit ergo Decoctum vulnerarium. Chirurgus tantum hic applicet remedia membranosas partes consolantia, earundemque corruptionem ab acido inductam impedientia, qualia sunt vulneraria & balsamica, & hic, ut in aliis vulneribus, aër externus & peregrinus ante omnia arcendus est, nihil enim magis lædit quam aer & lumen, acidum enim inest aeri, quod vulneribus maximè infensum est, & acor semper est intensior in partibus nerveis, quam in aliis.

Vulneribus oculorum columbæ sanguinem sub ala per v. s. emanantem læso oculo calide immitte, postea collyrium sequens oculo tepidè instilla.

℞. *Tut. pp.*
aloes pulv.
Sief alb.
Rhas aa. ℈ß.
△ *rosar.*
plantag. aa ℥ij.
vin. rubr. ʒj.
mucilag.
sem. psyll.
tragacanth. aa. ʒj.
lac muliebre imponatur, cataplasma quoq;
ex pom. assat. ℥ij.
mucilag.
sem. psyll. ʒij.
farin. lini ℥ß.
opii crud. ℈j.
croc. gr. v.
vitell. ov. no. 1.

Ad balsami ergò nutritivi & quasi glutinosi aciditatem impediendam & jam factam tollendam, & motum succorum conservandum, conducunt salia volatilia oleosa temperata, talia enim acidum corrigunt, ut sunt bals. Peruvian. bals. 🜍is, ol. hyperic. terebinth, ex gr.

℞. *Aq. veronic.*
euphras.
plantag. aa. ℥ij.
Ocul. ♋ *pp.*
Corall. pp. aa. ʒj.
sacchar. ♄i ʒß.
tut. pp. ℈ij.
F. Collyrium.

Sacculi quoque imponendi sunt ex fœnogr. hyssop. flor. Camomill. euphras. lavendul. & in vino cocti.

Temperata debent applicari, non acria, non acida, non urinosa, quia nervosis partibus sunt inimica, & magis acidum augent quam minuunt, nec applicentur acria volatilia, detergentia aut mundificantia dicta. Hic & laudantur Saturnina, imprimis ol. ♄i rubrum, si enim destillatur saccharum ♄i, prodit Spiritus, ol. flavum & rubrum, quod Chirurgis secretissimum est. Vel instilletur sequens.

℞. *Ol. dest. terebinth.* ʒj.
Spir. vini ℈j
Camphor. gr. vj
M.

Cnöphelii experimentum ad dolores compescendos in oculorum vulneribus est sequens:

℞. *Pomor. dulc.* No. iij.
Coq. in s. q. aq. euphras. & rosar. ad mollitiem. trajiciantur per setaceum, pulpis trajectis add.

Omnibus aliis palmam præripit columbæ sanguis calidè oculis instillatus.

sacch. ʒij.
Camphor. gr. v.
M. applicentur.

Aqua album ovor. *Harmanni*, vel cum aq. veron. & chærefol parata laudatur, item succus in vesiculis ulmi collectus, de quo videatur. *Henr. ab Heer. in Obser.*

Laudat & *Burrhus* Romæ non ita pridem mortuus aquam ☉li ♂is mysteriosè paratam; alii aquam Chelidoniæ cum Camphorâ, ridiculâ hac ratione, quod hirundines occæcatis pullis visum restituant sua chelidoniâ; quod tamen potius figmentum censemus.

Ubi simul aliquid in oculum illapsum fuerit, sive pulvis, sive festuca, sive musca, hæc manu Chirurgi ope instrumenti eximantur, & dein applicentur acidum absorbentia & demulcentia, ut sunt mucilag. sem. cydon. psyll. cum aq. appropriatis. Sic Dom. *Mutillier*, Chirurgus aulicus noster experientissimus ex puellæ rusticæ 17. annorum oculo sinistro festucam sub tunica corneâ, super pupillam infixam, forcipulâ feliciter exemit, & dein appositis collyriis & cataplasmatibus demulcentibus & traumaticis intra breve temporis spatium ægram curavit. Exemplum quoque novimus insignis vulneris oculi curati ope unguenti *Angeli Salæ* de cerussâ ℥ii, & sequentis collyrii.

℞. *Sief. alb. s. op.* ʒiß.
tut. pp. ʒß.
thur. subtiliss. pulv. ℈j.
Camphor. ℈ß.
Croci gr. iij
Aq. plantag.
ros. aa. ℥ij.
M.

In vulnere corneæ ubi aliquid humoris aquei effluxerit, applicatur Corneæ jam flaccidæ sequens:

℞. *Album. ov.* No. ij.
Conquass. add.
Aq. plantag. ℥iij.
ros. ʒj.

boli

boli Armen.
terr. Japon. aa. ℈ß.
Camphor. gr. ij.
M.

Per intervalla applicetur hæc mixtura, & patiens in loco obscuro detineatur. Humor aqueus à motu succorum ipso restituitur, quia humor ex propria glandula per proprium ductum ad oculum mittitur. Vide de his celeberrimum Anatomicum Hagiensem *Nuck*, nunc Professorem Leidensem celeberrimum.

Oculos vulneratos salivâ jejuna illitâ curatos fuisse testantur *Miscell. Med. Phys. Obs. 92. ann. 3.* ubi recensetur, adolescentuli cujusdam 12. annorum cuspide cultelli tunicam Corneam Uveamque ita vulneratam fuisse, ut notabilis quantitas humoris effluxerit, inflictum vulnus nullo alio quam matris salivâ curabatur, mater enim diductis palpebris linguam salivâ madidam vulneri admovebat, quo sensim ad curam perduxit, remanente tantum exiguâ cicatrice cum pupilla angustiore. Sic & *Hagendorn Miscell. Med. Phys. ann. 9.* sequentem historiam habet: Ancilla, inquit, casu quodam rupturam oculi experitur, quâ humor oculi aqueus tam copiosè effluxit, ut oculi figura, quæ antea globosa, jam collapsa appareat, cum hæmorrhagia, partium vicinarum tumore & intolerabili dolore; accersitus Chirurgus varia frustrà applicuit, tandem verò *Hagendorn* pulvisculum immisit ex Catechu, myrrha & facch. canth. quo immisso & dein aquis ophthalmicis juncto, & calide in oculum instillato oculus pristinam recuperavit figuram, & patiens curata fuit.

Methodus nostra curandi ulcera corneæ. Ut Corneæ *ulcerosæ* erosio tollatur, applicentur acidum corrigentia, consistit enim tota cura in hujus acidi mortificatione in quem finem conveniunt saturnina, tutia, pompholyx, caput mortuum ⊕li, & hic quoque detergentia & mundificantia non acria sed temperata eligenda sunt, ut balsamus Peruvianus. Esto formula una atque altera.

℞. *Aq. sambuc.* ℥j.
Sp. ⊖✳ci ʒj.
Tutiæ pp. ℈ß.
♁ *n. diaphor.* ℈j.
myrrh. camph. ana. ʒj.
guttulæ quædam oculo immittantur hujus mixturæ.

Vel applicetur & instilletur Sanguis columbinus calide.

℞. *Aq. plantag.*
pomor. rodolent.
euphras. aa. ℥j.
facch. ♄i ℈ß.
☿ii *dulc.* gr. xv.
Camphor. gr. j.
F. mixtura vulneri applicanda.
vel:
℞. *Spir. vini camphorat.* ℥j.
Balf. Peruvian. ʒß.
M. D.

His præmissis tandem ad vulneraria balsamica, sarcotica & epulotica dicta accedendum est. Hic conveniunt temperata & balsamica, de quibus abunde diximus superius in vulneribus, quæ tædet hic repetere. Infusum fl. balaust. instilletur oculis variolis laborantium, ad exulcerationem eorum impediendam.

Ad aqueum humorem restituendum nihil aliud usurpandum quam superius dictum modicè adstringens, nam non aliud medicaminis genus hic necessarium, quam quod muccagine quadam labia vulneris obliniat, & viam elabenti humori aqueo quodammodo præcludat, ne aqua de novo progenita per vulnus elaberetur; dein inflammatio arceri debet, & levi adstrictione extrema vasorum apertura claudatur, quibus indicationibus jam dictum remedium absolutissimè respondet: totius rei cardo in eo vertitur, ut aer arceatur à vulnere, aer enim incrassat succos circulantes, hinc non facile coit vulnus.

Internè etiam nonnulla adhibenda sunt ad promovendam curam externam. Præmissis ergo universalibus, præsertim ☿io dulci & ♂libus, ut & Tinctura ♂ii in usum ductâ, semper interponendi sunt oculi ♋cum myrrh. corall. & quandoque cum aceto dest. propinati. Sic & conducunt omnia viperina, Spir. viperar. & earundem essentia, uti & omnia remedia ex lignis conveniunt, imprimis decoctum lignorum, ubi excrescentia quædam carnosa super corneam tunicam adfuerit præter interna etiam transeundum est ad externa, △ ophthalm. c. ⊕l. alb. & extract. ♄n. & nimii convenit, qua tangatur excrescentia addito ac ⊕li, vel alio caustico mitiori, confer. *Eph. G. Decur. 2. A. 7. Obs. 176.*

CAPUT XII.

De Uvea Tunica Morbis, Procidentia, Pupillæ dilatatione, Angustie & Suffusione seu Cataractâ.

§. I.

Nobili huic organo plures certè contingunt affectus, nunc videamus eos qui Tunicæ *Uveæ* contingunt. Debilitas enim visus non semper dependet ab oculis ipsis, sed sæpe lassitudo & debilitas est tunicæ Uveæ à spirituum animalium debiliori influxu orta, quæ Tunica, si objecta propinqua vel longinqua sunt, dilatatur & contrahitur à spiritibus animalibus, & si vitium fit in hac tunicâ, tunc læditur visus. Humor aqueus etiam aliquando turbidus existit & crassior, & nervus opticus in principio suo nonnunquam est obstructus, inde dependet pupillæ vel tunicæ Uveæ laxitas & lassitudo, & per consequens, debilitas visus, qui fere semper est à tardiore motu succorum.

Uvea tunica *procidit*, quando Corneæ unitas solvitur, sive per vulnera, sive ulcera. *Procidentia.*

Species ejus vulgo quatuor numerantur: *Ejus species.* 1. Dici solet *Myocephalus*, quâ extra duram tunicam se exerens Uvea caput muscæ magnitudine refert, 2. *Staphyloma*, qua uvæ acinum, 3. *Malum*, quâ pomum, 4. *Clavus*, quâ clavi caput, ubi obductâ cicatrice occalluit. Sed differentiæ hæ vix à Practico felicissimo & accu-

ratis-

ratissimo observari possunt, quia entria præter necessitatem sæpè multiplicantur à veteribus.

Pupilla dilatatio. *Pupillæ dilatatio* Græcis Μυδρίασις, Ἀὔξησις, vel Πλατυκορία dicta, est aliquando pupilla p.n. versus iridis circulum ampliatur.

Pupilla angustia. *Pupillæ angustia*, Græcis Μύωσις, est, quando illa angustior, quam naturaliter fieri debebat, redditur.

Suffusio. Suffusio Græcis Ὑπόχυμα vel Ὑπόχυσις, est visus læsio à particulis crassis acidisque humori tum aqueo tum vitreo p.n. permixtis, eosque obscuros reddentibus inducta.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* est Tunica Uvea, ob colorem uvæ ita dicta, quæ parte anteriore crassiot est & duplicata, mobilis dicitur, & pro diversitate objecti & luminis contrahitur & dilatatur, anterior ejus pars est perforata in medio, ad specierum ingressum, ubi pupilla efformatur in homine rotunda, in quibusdam brutis oblonga. Quia verò Uveæ Tunicæ limbus varios habet colores, hinc oritur his vel circulus, qui variis conspicitur coloribus præditus, & ubi iridem constituit, nunc cœrulea est, nunc cæsia, nunc nigra, & hæc tunica afficitur plerumque in ejus procidentia, in pupillæ dilatatione ejusque angustia, in suffusione verò afficiuntur humores, aqueus æquè ac vitreus, crystallinus verò, quia paulò solidior est, quam ut facilè materiæ peccantis particulæ in illum penetrare possint, ab hoc vitio immunis est; humores enim hi æquè incrassantur & ad circulationem inepti redduntur ac alii.

Diagnosis Uvea procidentia. §. 3. *Procidentia* Uveæ facilè *cognoscitur* ex ipsius prolapsu & discernitur exinde, quod pars, quæ procidit, aut nigra aut cœrulea est, & in fundo circulum album, qui à labiis Corneæ erosis est, exhibeat, & pupilla parte sui quadam divulsa appareat.

Pupilla dilatationis. *Pupillæ dilatatio* cognoscitur ex eo, quod patientes seu propter nimiæ externi luminis copiæ in oculos incursum, seu obliquorum radiorum, qui perpendicularibus debiliores, casum, minus acutè videant, cum aliquid intueri volunt, oculos nonnihil comprimant, & oculo uno clauso, alterius pupilla dilatari non possit.

Pupilla angustia. *Pupillæ angustia* cognoscitur ex eo, quod vitio hoc laborantes ab externo luminis splendore, ut alii, non facilè offendantur, sed omnia intueantur majora, nocte verò adveniente, aut tempestate existente nubila & sub tenebris, minus & obscurius cernant ac cæteri, quod copiosiore luce ad visionem indigeant quam illi, qui latiore præditi sunt pupillâ, unde vitium hoc *Nyctalopiæ* præ aliis causam præbere solet.

Suffusionis. Signa verò *Suffusionis* pro ratione principii, augmenti & perfectionis diversa sunt, pellicula aliquando albet, interdum nigra est vel castaneæ coloris, vel livida pro diversitate materiæ, ex qua generatur; hinc pelliculæ vulgo distinguuntur in maturas & non maturas: Maturæ dicuntur, cum patientes clauso oculo sano nihil vident oculo affecto, cum verò aliquid vident, dicuntur immaturæ. Objecta etiam in hac suffusione videntur apparere in aëre volitantia & colorata hoc vel illo colore, & quoad objecta apparent vel alba vel nigra, hinc vocant suffusionem; den grauen oder schwartzen Staar; quia eundem motum faciunt in nervo optico, quin in oculo sano à talibus objectis fieri solet, & cum hæc pellicula planè opaca redditur, tunc matura dicitur.

Rarum est, quod dum hæc scribo, in puero unius anni observavi, cujus mater tunc temporis gravida, intuens hominem quendam ebrium oculos invertentem, inde perterrita peperit puerum prædictum duas pelliculas in binis oculis habentem.

Ætiologia juxta Galenicos in Uvea procidentia. §. 4. Sequitur resolutio *causarum* quam *Galenici* ita instituunt, ut circa *Procidentiæ Uveæ* causam cum reliquis ferè cunctis, adeoque & nobis eundem foveant sententiam, quam postmodum §. 10. percipiemus.

In pupilla dilatatione. *Pupillæ dilatationis*, causam frequentiorem ponunt externam & violentam, ictum videlicet, casum, vulnus &c. unde Cornea vel Uvea relaxatur, item humores copiosos & conatum magnum, à quibus Uvea distenditur.

In angustia. *Angustiæ* ejus causam dicunt contractionem Uveæ, ab exsiccatione utplurimum, ut in senio fieri consuevit, oriundam, vel etiam à nimia humiditate, unde Uvea à circumferentia ad centrum contrahatur.

In suffusione. *Suffusionis* causam statuunt obstructionem pupillæ, ut spiritus animales transire nequeant, factam ab humore quodam à cerebro ad illam affluente & ibidem callescente, unde humor albugineus similiter crassior redditur, sive vitio stomachi, sive cerebri, humor ille producatur, qui pro diversitate crassitiei diversos efficiat gradus, ita ut stabilis, crassus & copiosus omnimodam *Cæcitatem*, paucus verò, rarus & æquabilis *Visus imminutionem*, & denique vagus atque per partes raras & crassas diffusus, varias pariat imagines ob oculos volitantes.

Paracelsi opinio de causa Uvea procidentia pupilla dilatationis & angustia. §. 5. *Paracelsus* causam *Procidentiæ Uveæ & Dilatationis & Angustiæ Pupillæ* ipsi adscribit formæ naturaliter in re quadam viva & rotunditate consistenti; sed hic corruptæ & à re violentâ in vitiosam transmutatæ, adeò ut disruptâ Corneâ, exeat ultra debitum terminum ipsa Uvea, vel hæc nimium distendatur aut constringatur.

Suffusionis. *Suffusionem* seu *Cataractam* ex materia promanare statuit, dum Mercurius, Sulphur & Sal invicem resolvuntur, & ipsi humori aqueo se immiscent & vitreo obducuntur, unde perspicuitas iisdem adimitur.

Helmontii, de morborum horum causis sententia. §. 6. *Helmontius* quoad *Uveæ procidentiæ*, *Pupillæ dilatationis* & ejusdem *Angustiæ* causas reliquorum sententiis facilè subscribit, *Suffusionem* verò seu Cataractam oculorum è latice corrupto oculorum scaturire autumat, quando hic vel digestionum vitia reperiat, vel aliena secum ad oculos deferat, utpote ex instituto alienos partium defectus combibens, à quibus spiritus vitalis lumine suo privatur & obscurior redditur.

Secundum Willisium causa Pupilla dilatationis. §. 7. *Willisius* in *Pupillæ dilatatione*, quæ non est à primo ortu, ut causam accusat vel humores copiosius illabentes & aqueum augentes, vel spirituum animalium impetuosum influxum, vel externas violentias, lapsum videlicet, percussionem, aut spiritus retentionem.

Angustia. *Angustiæ* ejus causam statuit vel humoris aquei defectum, unde tunica Uvea non satis humectetur & relaxetur, sed siccior fiat & corrugetur, atque pupillæ foramen angustetur; vel spirituum inopiam, quo fit, ut pariter flaccescat, & foramen istud reddatur angustius.

Suffusionis. *Suffusionis* causam ponit humorem crassum, viscidum, utplurimum cum liquore nervoso

 humori

humori aqueo aut crystallino illatum, eosdem obscurantem, & simili tenacitate & crassitie inficientem.

Sylvii opinio de causa dilatationis & angustiæ pupillæ

§. 8. *Sylvius* in *Angustia* Uveæ causam constituit humoris aquei exsiccationem, ex defectu ejusdem humoris cum sanguine per arterias ad oculum delati, uti in *Dilatatione* ejusdem humoris nimiam copiam & pelluciditatem.

Suffusionis.

Suffusionem produci vult à pituita viscidiore quacunque de causa genitá, attenuatá & sanguini confusá, atque una cum hoc ad oculos per arterias delatá & in humore aqueo imprimis hærente ipsumque obscurante, usque dum magis magisque accrescens iterumque concrescens ac coagulata circa pupillam constituentem uveam, vel ex parte, vel in totum lumini externo, ac imprimis speciebus visibilibus transitum deneget, sicque cæcitatem tandem inducat. Viscidam autem hanc pituitam in corpore generari credit ab alimentis similibus, augeri à tristitiá & metu, commoveri ab iisdem affectibus iræ præsertim copulatis, item aëre conturbato aut æstuante, vigiliis protractis, solicitudinibus, corporis motu vehementiore, &c.

Iuxta Cartesianos, causa pupillæ dilatationis & angustiæ.

§. 9. Secundum *Cartesianos* ipsa *Dilatatio pupillæ* originem habet à spirituum animalium & humoris aquei copiá majori, unde tunica Uvea expanditur, sicut ejusdem *Angustiam* ab eorum defectu utplurimum contingere existimant.

Suffusionis.

In *Suffusione* accusant particulas crassiores & terrestriores ex arteriis ocularibus emissas, in humoribus oculorum primò obvolitantes, & radios lucis diversimodè reflectentes, tandem vero cum ramosis particulis sibi invicem implicatas, & versus aliquem oculi angulum propulsas ibidem stamina componentes alicujus tunicæ, quæ temporis tractu ex particularum novarum accessione augeantur & incrassentur, donec in solidissimam degenerent membranam, oculum totum devolventem & homini visum adimentem.

Nostra sententia de causa Uveæ procidentiæ

§. 10. Nunc ex *nostrá* sententiá ætiologiam morborum horum formabimus, & quidem *Procidentiæ* causa unica est Corneæ ruptura aut vulnus, vel à vi externa, & ita continui solutione facta, vel ab acrimonia humorum, in variolis potissimum, tunicam istam Corneam erodente, quam diruptam Uveæ hic prolapsus facilè sequitur.

Pupillæ dilatationis.

Pupillæ dilatationis causa oritur utplurimum à relaxatione Uveæ, cujus illa foramen est, ex fibrillarum laxitate, spirituum animalium inopiá, & humoris aquei defectu, seu ob externas, seu internas causas productá, potissimum verò hæc dilatatio fit à causis externis, ut percussione, casu ab alto, &c. sic à flatibus hanc dilatationem pupillæ observavi in tubicine.

Pupillæ angustiæ.

Pupillæ angustia oritur à motu convulsivo sive contractione spasmodicá, cum pupilla sic angustior reddatur. Quandoque etiam à spirituum animalium ad pupillam denegato influxu, hinc pupilla labascit & angustior redditur, imprimis ab obstructione.

Contorquetur aliquando in Convulsionibus per consensum, desinentibus enim spasmodicis insultibus partium reliquarum corporis, cessant etiam strabismi.

Suffusionis.

Suffusio seu cataracta oritur à particulis crassioribus, humoribus, aqueo scil. & vitreo, innatantibus eosque incrassantibus, quæ radios solares vel impediunt in eorum progressu, vel eos deflectunt, vel rotationem globulorum imminuunt, vel contra augent, quare objecta videntur apparere in aere volitantia & colorata hoc vel illo colore, quia etiam eundem motum faciunt in nervo optico, qui in oculo sano à talibus objectis fieri solet. Facile enim fieri potest, ut particulæ hæ crassiores humoribus supra dictis innatantes, sibique invicem adhærentes, massulas quasdem parvas efforment, quæ si tenacitate suá tunicæ Corneæ adhæreant, primò visus debilitatem inferunt, postea aliis semper accedentibus particulis ramosis tunicam seu pelliculam quandam raram faciunt, visumque magis arcent; aucta tandem hæc pellicula penitus opaca redditur, & nullos amplius poros habet, ut radii admittantur, hinc totalis cæcitas inducatur necesse est. Sic affectus hic facile sanguine scorbutico multis salinis viscidis & silvestribus particulis inferto oboriri potest, à quibus tubuli arteriarum ita aperiuntur, ut particulas has justo crassiores emittant. Hic & possunt suum symbolum addere res p. n. & res non-naturales vulgo ita dictas, de quibus paulò infrà agemus.

Prognosis Uveæ procidentiæ

§. 11. *Procidentia* Uveæ tunicæ difficilis curatu est, imprimis in senibus, facilius curatur in subjectis commodioribus. Si ab ulcere vel vulnere majore, tum vix curationem admittit.

Pupillæ dilatationis.

Sic & *Pupillæ dilatatio*, si est cum inflammatione, curatu est difficillima, ut & si sit cum ruptura Uveæ, si verò hæc est sine inflamatione atq; ab humiditate, hujus curatio felicius succedit.

Pupillæ Angustiæ.

Quod si *angustior* reddatur pupilla ob vitiosam conformationem, aut deficientibus spiritib*, pessimum est signum, si verò ob humiditatem laxior reddatur, spes adhuc superest curationis.

Suffusionis.

In *Suffusione* spes curationis affulget, cum æger non planè cæcus est, cum pupilla sana dilatari & constringi potest, tunc enim partes oculi adhuc sunt mobiles, quod semper bonum est signum.

Curatio verò est difficilior, si scilicet ex febre aut vehementi cephalæa accidit, si in pueros vel senes incidit, si suffusio est nigra, si æger lumen vel nihil cernere potest; quo enim visus magis læditur, eo majus periculum & minorem spem curationis præ foribus esse, nullus recusabit, præsertim ubi affectus diuturnitas accedit, quâ mediante causa proxima viscosior, forsan etiam copiosior evadit, quodque etiam probant juvantia, ut quisquis manum adhibens experietur. Tempus anni, ætatem, sexum, vitæ genus, causas remotas omnes & sex res non-naturales dictas nunc prodesse, nunc nocere curationi, omnes percipiunt.

Diæta.

§. 12. Postquam de his affectibus, eorum causis, generatione atque signis, tam diagnosticis, quam prognosticis, satis superque ad affectus notitiam interea explicatis egimus, ad curationem & quidem ex fonte *diætetico* depromtam progredimur.

Diæta ergò talis instituatur, ut curationem nunquam impediat, sed omni tempore promoveat.

Aer ut corpus humanum conservat & in melius alterat, ita quoque pro diversa in eo excedente qualitate corpus diversimodè afficit: in genere omnis frigidior & luminosus fugiendus, quia ille poros nimis constringit, hic verò poros arteriarum in oculo nimis aperit, ut particulæ crassæ in oculi humorem facilius irrumpere possint,

hæ

hæ enim quâ datâ portâ ruunt, sit ergo aër hic temperatus absque nebula & fumo.

Cibus & *potus* dispositionem corporis nostri & humorum pariter immutant, in his affectibus itidem sit cibus conveniens, facilis concoctu, nimis frigida non tantum hic sunt fugienda, sed etiam omnia nimis acida, quia in suffusione potissimum poros arteriarum oculi nimis adstringere possunt, & sanguini motum minorem conciliare: concedenda tenuis cerevisia defæcata & medicata, appropriatis stomachicis, tum radicibus, tum herbis atque seminibus.

Quemadmodum *Somnus* moderatus ad humanam sanitatem conducit, & planè intermissus producendo vel saltem augendo in corpore crassiores particulas magnam noxam eidem inducit: ita quoque *Vigiliæ*, quas si sint nimiæ, acriores particulas, lymphamq; minùs temperatam posse efficere, nullus dubitabit.

Sic quoque *Motus* & *Quies*, *Excreta* & *Retenta*, si suo haud fungantur officio, ansam huic affectui præbere posse nemo inficias ibit, ut & *animi pathemata*, spiritus enim animales per hæc motu nimio dispersi, plura incommoda inferre possunt, eosdemque incrassando & ad motum ineptos reddendo.

Cura Pharmaceutica & Chirurgica Galenicorum in Uvea procidentia. §. 13. Nunc ad fontem *pharmaceuticum* & *Chirurgicum*, ordine nobis proposito pergamus, & quidem aliorum prius de curandi hosce affectus ratione percipiemus sententias, postmodum & nostram addituri. *Galenici* autem in *Uvea procidentia* ad statum naturalem reducenda utuntur adstringentibus & repellentibus, omni carentibus asperitate, ut sunt, quæ ex bolo armenâ, albumine ovi, flor. acac. rosar. cort. granat. plantag. rosar. conficiuntur, quibus si curari nequeat, ad manus operam, non tam visus restituendi, quàm indecoræ figuræ emendandæ gratiâ, confugiunt, eamque diversimodè instituunt, vel enim acu duplex filum ducente ad radices per medium transeunt, & alterius fili duo capita superius, alterius verò inferius inter se adstringunt, ut paulatim secando id excidant; vel instrumento in summa parte procidentiæ ad magnitudinem lenticulæ eam exscindunt, & spodium aut cadmiam infricant, albumen etiam ovorum lana exceptum peractâ hac administratione imponunt, vapore aquæ calidæ oculum fovent, & medicamentis lenibus eundem inungunt.

In Pupillæ dilatatione. *Pupillæ dilatationem* à causis violentis factam, cum magno humorum affluxu, corrigere tentant præmissis universalibus evacuantibus, ipsa emissione sanguinis tum è venis: emporum, tum ex illis, quæ in angulis oculorum conspiciuntur, hinc cucurbitularum in occipitio, & hirudinum post aures applicatione, & denique medicamentorum resolventium & adstringentium adhibitione, quæ inter præ aliis aquam salitam maximopere laudant; à flatibus si sit causata, eosdem præcipiunt discutiendos.

In Pupillæ angustia. *Pupillæ angustiam* ab exsiccatione nimiâ causatam, humectantibus & nutrimentum copiosius allicientibus emendant, lacte nimirum & aquâ dulci capiti admotis, quin ipsi etiam oculo; à nimia vero humiditate obortam siccantibus corrigere student, ut rutâ & chelidoniâ.

In suffusione. Ut *Suffusionis* incipientis incrementum cohibeatur, omne adhibent studium, proinde venam secant in cubito, vel etiam in fronte, materiam obstruentem educunt clysteribus acrioribus aliisque purgantibus, præsertim hierâ picra & diacolocynth. quapropter sequentes pilulas magno habent in pretio.

℞. *Pulv. Hier. picr.* ℈ij.
diacolocynth. ℈j.
Cum s. q. succ. fœnic. F.
Pilulæ Capiat horâ somni, & die decimo quarto easdem repetat.

Laudant etiam pilulas lucis majo[illegible], Cochias, &c. Cucurbitulas cum scarificatione revulsionis gratiâ occipitio affigunt, quas tamen alii omittendas suadent, ne parte spirituosâ exhalante, crassior remaneat, apophlegmatisantia verò frequentius volunt usurpanda, & caput corroborantia, quibus sequens constat electuarium:

℞. *Conserv. anth.* ʒij.
ros. ʒj.
Spec. diamarg. calid. ʒß.
M. Capiat duabus vicibus vel per se, vel in aq. beton. aut fœnic. dissolutum.

Post hæc ita usurpata accedunt ad collyria, ex quibus in principio eligunt ea, quæ ex succis rutæ, fœniculi, chelidoniæ & mellis similibusque conficiuntur, nec non ex fellibus animalium. Nonnulli sequens linimentum singulariter commendant:

℞. *Ammon. pp.* ʒiß.
Thut. pp. ʒij.
Omphac. inspissat. ʒiß.
sacch. canth. ʒiß.
Cum mucilag. sem. fœnigr. ʒv.
excip. & in Linimenti formam redigantur.

Non minoris efficaciæ judicatur illud quod ex baccis lauri in urina pueri tritis & expressis cum muccagine tragacanth. paratur. Quando verò suffusio in tantum accrevit, ut medicamentis ejusmodi corrigi nequeat, ad Chirurgiam & punctionem acu faciendam accedunt, eamque matura existente suffusione, id est, eo tempore, quo non confluere, sed duritie quadam concrevisse videtur, instituunt, ægro prius convenienter præparato, modico cibo & triduo solâ aquâ uso, pridie verò ab omnibus abstinente. Modus administrandi inferius pluribus edocebitur.

§. 14. *Paracelsus* medicamentis suo more præparatis multum attribuens efficaciæ, in *Uveæ* quoque *procidentia* magno extitntam juvamini thutiam suam magistralem nullatenus ambigit, siquidem hujusmodi se eâ curasse testatur affectus, de quibus Medici alii, etiam ex professione oculares, penitus desperaverant. *Paracelsi curam Uveæ procidentia.*

In *Pupillæ dilatatione* ipsum lythargyrium præparatum, & vitriolum album non omnino frustra adhibitum iri confidit, uti in ipsius *Angustia* succum Chelidoniæ & fœniculi. *Pupillæ dilatatione & angustia.*

In *Suffusione* ut concretum illud humori aqueo obductum denuò resolvatur, & perspicuitas restituatur, sequens maximè laudat collyrium: *Suffusione*

℞. ⊕*li alb.*
alum. sciss.
thut. extinct. aa. ʒj.
liquor euphrag. ℥vj.
Camphor. trit. ʒiß.

reduc in liquidam substantiam super porphyritide; quo liquore cataracta aliquando est illinenda. A copiosioribus tamen & fortioribus corrosivis abstinendum esse admonet, & potius omnia ex consumptivis paranda, quin occipitio cauteria ex calce viva & cineribus applicari præcipit, inveteratam vero cataractam

ctam medicamentis radicitus tolli posse planè negat, sed instrumento opus esse contendit & manu periti Chirurgi, quæ operatio postmodum patescet.

Helmontiana ratio hosce morbos curandi.

§. 15. *Helmontius* ad particularem etiam hanc *Uveæ procidentiam* utiliter adhiberi promittit pulverem ex scarabeis siccatis, uti ipse oculus prolapsus eodem haud difficulter reponatur. In *Pupillæ dilatatione* & *Angustia* corrigendis non admodum est solicitus. *Suffusionem* verò non nimis inveteratam emendari credit ipsâ aqua stercoris humani, succo Chelidoniæ, hieracii & liquore ex hepate piscis mustelæ, vetustiorem committit Chirurgis.

Willisii modus curandi Uveæ procidentiam.

§. 16. *VVillisius* uti *Procidentiæ Uveæ* curationem admodum difficulter obtineri posse existimat, ita pauca tentanda vult remedia, eaque subadstringentia, ex succo cydonior. thut. pp. sarcocoll. & mucilag. tragacanth. Chirurgos prudentes requirit & in casu hoc valde exercitatos, ne temerè nimis partem hanc tenerrimam tractantes, ei majus inferant damnum, quam emolumentum.

Pupillæ dilatationem.

In *Pupillæ dilatatione*, à nimia humorum copia exorta educentia lympham & exsiccantia ex lignis aliisque convenientibus parata commendat; à spirituum nimio influxu inductam, eorundem sedatione per margaritas & corallia pp. ⊕ium ovis. aq. rosar. paralys. jaceæ, spir. fulig. Syrup. portulac. &c. corrigit, externè subadstringentia admovendo ex thut. rof. rubr. siccis, cort. thuris &c. paratis. Quæ ab externis causis violentis illata est, eam communi curâ cum contusione tractandam esse judicat.

Ejus angustiam.

Angustiam ejus ab humorum defectu oriundam corrigit humectantibus remediis & lympham augentibus, quo humor aqueus incrementum recipiat, diæta humidâ, jusculis carnium juniorum animalium, julapiis & apozematis restaurantibus ex rad. gramin. acetos. liquirit. fol. endiv. lactuc. nymph. lujul. flor. borag. eorundemque aquis, ut & limacum, cancrorum, &c. laudat. Si à spirituum defectu ortum habeat, eosdem restitui & augeri vult Spiritu C. C. cerasor. nigr. Tinctura succini, aquis rutæ, fœnic. majoran.

Suffusionem.

Suffusioni emendandæ plurimum convenire censet, ut in principio statim humoris crassi affluentis copia minuatur pilulis de succino, lucis majoris, &c. hinc attenuetur & resolvatur internè per decocta salviæ, betonicæ, rorismarini, fœniculi; externè fotibus ex decoctis herbarum quarundam specificarum, ut chelidoniæ, rutæ, euphrag. fœnic. chærefol. flor. melilot. camomill. bacc. lauri: si verò tenacior sit, ut adeò facilè resolvi, attenuari & discuti nequeat, fortiora aliquantum incidentia & abstergentia subjungit, ex succis rutæ, chelidon. maj. centaur. min. conizæ, aq. mellis, lixivia prædictarum herbarum, in quibus radix valerian. asar. fol. lauri & semen rutæ fuerint incocta, fella animalium cum aloë & croco; at cùm suffusio ita induruit, ut nullis resolvi possit medicamentis, ægros committit ophthalmicis operatoribus, ut pellicula condensata acu pungatur, &, si possibile sit, omninò decutiatur quo patiens oculus ab ea liberetur & visum recuperet.

Sylvii sententia de curatione Uveæ procidentiæ.

§. 17. *Sylvius* in *Uvea procidentiâ* curandâ non adeo se gerit occupatum, cùm visus restitui nequeat, saltem decoro reconciliando ab aliis incumbatur, pauca tamen subadstringentia oculo inspergenda concedit, ex thutia, spodio usto, margaritis pp. &c. Chirurgicam operationem cautè vult peragendam.

Pupillæ Angustia.

Angustiam Pupillæ ab exsiccatione humoris aquei ortam corrigi posse contendit fotu aquæ dulcis tepidæ oculo admoto, & usurpatis alimentis solito magis aqueis. Debilitati visus inde productæ succurri arbitratur, perspicillis mediocriter convexis ac valdè perspicuis.

Ejus dilatationi.

Dilatationem Pupillæ emendat exsiccantibus, & aquosos humores blandè consumentibus oculo adhibitis, visus autem imbecillitati ex hoc vitio pronatæ perspicillis concavis succurri posse, aliis persuadere conatur.

Suffusioni.

Suffusio ut præcaveatur, in eo penè totus est, quo pituita viscida medicamentis incidentibus & attenuantibus, adeoque sale volatili præditis, corrigatur, radicibus nempè valerianæ, apii, fœniculi, chelidon. herb. majoran. euphras. rutæ, sem. fœnic. carvi, siler. mont. oxymelite simplici & squillitico, syrupo stœchad. absinth. byzantino, &c. Quando verò tardius corrigi possit pituita hæc viscida, & simul nimia ejus adsit copia, eandem penitus vult tollendam & evacuandam medicamentis phlegmagogis tum vulgaribus, tum chymicis, & præsertim mercurio dulci, vel pilulis suis magistralibus sequentibus.

℞. *Gumm. Galban. cum acet. scyllit. pp.* ʒj.
Mastich. elect. ʒß.
Castor. opt.
Myrrh. rub. aa. ℈j.
Carab. alb. gr. xv.
Croci select. ℈ß.
trochisc. alhand. ℈j.
ol. fanic. still. gt. vj.
M. F. Pilulæ No. 50. deaurandæ;

de quibus æger alternis diebus unâ vel altera post cœnam modicam horâ 3. 4. vel 5. accipere debet, ut sequenti die manè semel inde alvum deponat. Post hæc in discutiendis flatibus à pituita illa productis, tum per interna, tum externa, ex superioribus jam nota, discutiendis omnem locat operam, cum per experientiam sibi notum sit, salem volatilem sufficiente aquæ quantitate dilutum & oculis applicatum discutere tandem halitus oculis conclusos, sicque humores ipsorum atque visum clarificare. At ubi vel per negligentiam cataractæ præcautio fuerit intermissa, vel eadem nullo modo valuerit impediri, ipsius indurationem seu maturationem suadet patienter expectandam, quâ tandem, & requisita ejus soliditate obtenta, acu argenteâ rotundâ oculum in parte exteriore vult perforandum, & cataractam sensim ab uvea liberandam deorsumque depellendam, donec tum lumen, tum objecta externa dignosci possint ab ægro, quo facto, mixturâ ex ovi albumine atque alumine simul in vase terreo tritis parata & cannabe exceptâ, oculum præcipit devinciri, ægrumque per aliquot dies in dorso decumbentem quietum servari, quo subsidens cataracta non elevetur denuò, visumque offuscet.

Juxta Cartesianos Curatio Uveæ procidentiæ.

§. 18. *Cartesiani* curationem *Uveæ procidentiæ* admodum pronunciant difficilem, & nonnisi in duabus speciebus, & quidem in ipsis illis vix adhuc sperabilem, *Myocephalo* videlicet,

licet, & *Staphylomate*, incipiente, in confirmato verò, item *Melo* & *Clavo* nullo modo medicamentis impetrari posse, sed ornatus reconciliandi gratiâ ope Chirurgicâ vitia ista curanda esse existimant, reliquis subadstringentia quædam lenia adhibentes, ex aquâ flor. cyani, calcatrippæ, albumine ovorum, pulvere lumbricor. C. C. ust. & subtilissimè pulverisato, thutiâ, sarcocollâ, myrrha & oleo rubro Saturni.

Pupillæ Dilatationis. *Pupillæ Dilatationem* à nimia spirituum copia exortam corrigi posse concedunt, si Sylviano more oculus præmuniatur perspicillis concavis, ut radii colligantur, ne spiritus adeò fortiter dispergant, tum oculis parcendo ne frequentius objectis præfulgidis obvertantur, ut spiritus recedant & quietiores fiant, vocatis simul in subsidium collyriis quibusdam temperantibus & figentibus ex aqua rosar. sempervív. plantag. cum pauco ⊕li albi & margaritis, vel oculis cancror. pp. Ab humoris aquei nimia copia dependentem corrigunt exsiccantibus ex lignis, radice valeriana, chelidonia, herbis majoran. beton. rore marino &c. cucurbitulis cervici & post aures applicatis, quin vesicatoriis, frictionibusque linteis succino infumatis perficiendis.

Pupillæ Angustia. *Pupillæ Angustiam* subcontrariis corrigunt remediis, in defectu namque spirituum, eorundem reparationi incumbunt volatilibus & spirituosis intus & foris adhibitis, vino videlicet euphrasiato, ejusdem essentia, Spiritu ✱ci fœniculato, elæosaccharo sileris montani, macis, sale volatili C. C. aliisque ex superioribus jam cognitis. Humoris aquei defectum quomodo resarciri posse censeant, ex sequente cognoscetur capite.

Suffusionis. *Suffusio* incipiens ab ulteriore sui concretione, si possibile est, revocari debet discutientibus, ut succo fœniculi, Chelidoniæ, anagallidis, marrubii, verbenæ, Spiritu vini, ✱ci, Aqua cancrorum, Consolidæ regalis, rutæ, mellis, valerianæ, nepethæ, fellibus variorum animalium, internè spirituosa adhibenda, penetrantia & similiter discutientia, ut spiritus euphrasiæ, rutæ, ⊖is ✱ci succinatus, Essentiæ Valerianæ, Chelidonii, rorismarini, Conservæ majoranæ, rorismarini, & salia dicta volatilia; si concretio in tantum processerit, ut discussio nullum ulterius habeat locum, ejusdem resolutio & dissipatio tentanda venit primo medicamentis fortioribus, additis ante, jam nominatis, discutientibus, lixiviosis videlicet & acriusculis, lixivio fermentorum vitis, liquore hepatis mustelæ, aqua stercoris humani, ex urina pueri & ⊕lo, liquore acido perlar. *Mynsicht.* oleo myrrh. aloë, vitro ♁ii, ⊕lo albo, aliisque. Si tandem adeò sit confirmata, ut ne his quidem medicamentis resolvi queat, eandem bene maturam submittunt acui, quam operationem & præcedens paragraphus jam descripsit, & sequens plenius adhuc edocebit.

Nostra sententia de modo curandi Uveæ procidentiam. §. 19. Nunc ordo *Nos* tangit, ut pluribus videamus, quæ in *Procidentia Uveæ* juxta *nostra* fundamenta conveniant, in qua commodè adhibentur modicè adstringentia, membranæ relaxatæ iterum firmentur, vulnus vel ulcus consolidetur jam sæpius dictis remediis; in Uveæ Procidentia præ aliis à pluribus commendatur ▽ album. ovor. cum succino; nostra experientia convenit pannus scarlaceus vino rubro intinctus, vel alii aquæ adstringenti, & sæpe oculis tepidè applicatus; aluminosa hoc in casu non negligenda sunt, imprimis hic opem affert thutia quocunque modo applicata. In tali protuberantia conducit cataplasma ex pulv. rosar. myrtill. balaust. fl. chamomill. melilot. herb. beton. euphras. farin. fabar. & hord.

Pupillæ Dilatationem. In *Pupillæ dilatatione* post aures applicentur calidiora. Ubi opus est exsiccatione, convenit Essentia lignorum. Si à flatibus, conducit Spir. anticol. cum essent. Ophthalm. vel potest misceri cum Spir. ⊕ri, cum Spir. euphras. Essentia lignorum cum Spir. rutæ mista commode usurpatur.

Pupillæ angustiam. *Angustia Pupillæ* curatur pro diversitate causarum. Hic in genere conveniunt corroborantia, ut sunt helenium, valeriana, herb. euphras. rosmarinus, melissa &c. Si à Spirituum influxu denegato, conveniunt omnia spirituosa, Aqua Regin. Hungar. Sp. vin Sp. euphras.

Suffusionem. Curationem *Suffusionis* quod attinet, ea ex nostra sententiâ dupliciter venit instituenda, alia enim requiritur, ubi affectus adhuc producitur, alia ubi jam productus est; ubi affectus producitur iterum variatur, pro varietate causarum proximarum, remotarum variè peccantium, atque sex rerum non-naturalium, vulgo sic dictarum, malè usurpatarum; ubi verò jam productus est, itidem variè instituitur propter materiæ, causæ suffusionis multifariam diversitatem. Cautè ergò & sedulo allaborandum, ut materiæ causæ proximæ Suffusionis generatio ulterior impediatur, si ergò motus tardior sanguinis adsit, ante omnia hæc accelerand venit: hinc conveniunt varia acida absorbentia, antequam ad medicamenta externa seu Chirurgicam cum successu accedere possimus, imprimis sequentes Pilulæ ophthalmicæ dictæ superius, vel sequentes.

℞. *Extract. pil. de succin.* ℈ß.
Cathol. gr. xv.
Diagrid. ♁*at.* gr. v.
Sal succin. vol. gr. iij.
Euphras. gr. ij.
Ol. fœnic. gr. ij.
M. F. Pilulæ.

Vel detur pro re natâ apozema, quod in sanguinis Crassitie plus efficit, quam medicamentum in forma pilularum exhibitum: dein usurpetur sequens vel simile apozema.

℞. *Herb. Chelidon.*
Verben.
euphras. aa. Mj.
Ras. lign. Guajac. ℥j.
Rad. China
salsæparill. aa. ʒx.
liquirit. ras.
♀i *crud.* aa. ℥ß.
F. infusio calida per horas 12. *in vino*,
F. Decoctio lenta. Colat. ℔ iiij. *add.*
Oxymell. squill. ℥iß.
Salis euphras. ʒj.
Spir. Salis ✱*ci* ℈ij.
▽*vit. Matthiol.* ℥iß.
M.

In crassis humoribus incidendis optime conducit ejusmodi apozema per 6. vel 7. dies usurpandum, & tunc pilulæ supra scriptæ interponendæ sunt, materia enim ante omnia attenuanda est, dein aliquando decoctum sudoriferum exhibendum vel varia salia volatilia, potus Thée &c.

fumus tabac. internè detur essent. mum alcal. Elix. própr. alcal. ⊖ volat. oleos. Essent. viperar &c. Omnibus externè præfertur aqua Ophthalm. *Querc.* ex croco metallor. ut & ▽benedict. *Ruland.* nec omittenda sunt vesicatoria, fonticuli & setacea.

Si adhuc spes appareat rudimenta Suffusionis discerpendi & attenuandi, instituantur varia incidentia & attenuantia, tum per jam dicta interna, & nunc dicenda externa, parentur ergò in hunc finem varii fotus, ex. gr.

℞. *Herb. euphras.*
fænicul. — *flor. chamomill.*
Chelidon. maj. aa. Mj. — *sambuc.*
verben. — *melilot.* aa. Mß.

Decoq. in vino, & vapor ex ferventi hoc decocto in oculos excipiatur, cùm jam deferbuit, sub forma fotus adhibeatur, vel collyrium hoc oculo affecto aliquoties mediante linteolo aliquo puro applicetur, quod magnarum est virium.

℞. ▽*fænic.* ℥ij. — *Sp.* ✻*ci* gr. xij.
Regin. Hung. ℥j. — *M. F. Collyrium.*

Quod si salia volatilia solo Sp. vini rectificato diluantur, summo cum successu operantur, hinc

℞. *Spir. pan* ℥j — *Salis* ✻*ci* gr. vj.
Aq. rosar. ℥ij. — *M.*

Nonnulli commendant panem cum herbis cephalicis subactum & coctum, ex quo in medio discisso & ex furno recens extracto vaporem calidum oculo excipiunt. Sic quoque ex herbis cephalicis aliis, quæ particulis balsamicis & mollibus constant, cataplasmata parari & oculo affecto imponi possunt. Ex. gr.

℞. *Herb. euphras.*
verben. aa. Mij.
flor. Chamomill. Mj.
sem. fænic. ℥ß.
Aloes ʒij.
Coq. in lacte, & dein add. Croc.
M. F. Cataplasma.

Ad suffusionem à Dn. Muys. & aliis laudatur infusio croci metallorum in aqua chelidoniæ, spir. panis siliginei, vapor spir. salis Armoniaci, Sal volat. oleosum cum aq. mixtum, aqua mellis, extractum chelidoniæ in aqua solutum, fumus succini, aliaque; sic ex calce viva & sale armoniaco quidam globulos parant, quos in aquam conjiciunt, ut ita fumus inde excitatus per infundibulum perveniat ad oculos: quidam cataractam exsugere conati sunt, sed frustra.

Sequens aqua ophthalmica in pluribus oculorum affectibus, imprimis hoc in casu, est experientiâ multa comprobata, in quem finem junioribus Medicis eam communicare volui.

℞. *Rad. Caryophyll.*
fænic.
angel. aa. ℥ß.
Chelidon. maj. cum. toto Mj.
Herb. euphras. Mv.
salv.
beton.
hyssop.
fænic.
veron.
verben. aa. Mj.
rutha Miß.
flor. lavend.
caprifol.
bugloss.
rosar. aa. Mß.
sem. siler. mont.
fænic.
hepat. hircin. san. ℥iß.
▽ *vitis non acid. & plantag.* aa. q. s.
Stent mixta dieb. 4. postea s. a. destill. ad ℔j.

de quâ aquâ Ophthalmica 3. vel 4. guttulæ oculo affecto instillentur, frons quoque & tempora eâ sæpe illinantur.

Sanguis quoque animalium, præsertim columbarum, oculo instillatus à pluribus laudatur, ut & ipsi pulli vivi dissecti & oculo applicati, quia multo sale volatili gaudent; ad particulas crassas & coagulatas abradendas & discerpendas conveniunt varia amara, præ aliis laudantur aloetica & fel carpionum piscium aliorumque animalium, quia sale suo penetrare & cuticulam abradere possunt. Hîc & conveniunt Vitriolata & ♉ta, Croc. scil. metall. Ex gr.

℞. *Succi Chelidon. maj.* ℥j.
Croc. Metall. ℈j
M.

Sequens Collyrium *Vgonis* in Suffusione à multis pro secreto habetur.

℞. *Hepat. hircin. san. & recent.* ℔ij.
Calam. aromat.
Mellis ana ℥ß.
Succ. rut. ʒiij.
Aq. Chelidon. maj.
fænic.
verben.
euphras. ana ℥iij.
Piper. long.
N. M.
Caryophyll. ana ʒij.
Croci ℈j.
Flor. rorismar. Mß.
Sarcocoll.
aloes hepat. ana ʒiij.
fell. raja (vel carpion.)
lepor.
perdic. ana ℥j.
Terantur omnia, tritisque add.
sacchar. ℥ij.
Mell. rosf. ʒjv.
Conjiciantur in alembicum vitreum; & destill. in MB.

stillatitius liquor sæpe oculo instilletur, Collyrium sequens ad incipientes cataractas multum laudatur.

℞. ∽ *panis:*
secal ℥iij.
Croci Metall.
sive hepat. tni ʒij.

In his per hor. 24. filtra ipsique tincturæ filtratæ vitriol ♀ ad levem cœruleitatem inducendam.

Liquor hepatis piscis Mustelæ singulare habetur specificum in oculorum affectibus; Duplici autem modo adhibetur, vel enim illinitur saltem palpebris, cavendo ne in oculum penetret, vel ipsi oculo immittitur, ubi sc. fortius agendum, ut in suffusione. Si ex felle piscis Lucii destillatur ▽, quæ tutiùs instillatur oculis, quàm ipsum fel,

sel, & beneficio Spiritus Vini essentia elici potest, quod experimentum est egregium in oculorum affectibus, quia hæc humoribus motum suum restituunt.

Omnia linimenta viscida, quæ poros tunicarum oculorum tantùm obstruunt & partibus spirituosis viam intercludunt, angue pejus fugienda sunt.

Hîc quoque frictiones, fonticuli & vesicatoria & setacea non omittenda sunt, quin danda etiam masticatoria, nunquam parerga, si non juvant, non etiam nocent.

Quod si his & tot generosis remediis nil profectum, & pellicula jam matura visa fuerit, acu removenda est, hinc Chirurgo incumbit internoscere, quibus maturam pelliculam ab immaturâ, & sanabilem ab insanabili discernat. Sola enim matura & sanabilis manu & acu curanda venit, immatura verò & tenerior, quæque durior & densior, tanquam insanabilis, non est tentanda; sic hic Cassellis nuper empiricus quidam oculista plures pelliculas acu punxit, sed incassùm, quia statim malum recrudui it, vitium etiam sæpe latet in nervo optico, quantumvis ergò cataracta feliciter decussâ, superstes cœcitas manet, præstat tamen tentare remedium non adeò tutum, quàm absque ullo remedio in cœcitate vitam degere. Cataractæ depositionem in utroque oculo feliciter celebratam vidit Cl. *Febrius*. Confer *Eph. G. Dec.* 2. *A.* 7. *Obs.* 229. sic etiam idem in observatione seq. Tumorem juxta oculi iridem feliciter vidit sanatum.

Operatio hæc sequenti peragitur modo: eligendus est locus mediocriter illuminatus, jejunusque æger sedili angusto imponendus, ipsiusque manus pedesque ligandi, caputque ab alio firmiter continendum, sicque ut à latere lumen habeat æger; oculo sano imponatur lana & deligetur, ne nimis moveatur, nam uno oculo moto movetur & alter: tunc Chirurgus in scamno paulo altiori acu manubrio instructâ chalybeâ seu argenteâ in oculum penetret, comprehensamque pelliculam decutiat penitus, & à tunica cornea separet, & partim inferiùs, partim ad latera est deducenda. Posteà parum expectandum est, antequam acus iterum eximatur, & ritè prospiciendum, an partes detrusæ iterum emergant, quod si non fiat, acus extrahatur & oculus ritè ligetur, imposito prius album. ov. c. aq. ros. agitato, adstrictionis arcendæque inflammationis ergò, quod & vicinis partibus imponi potest, æger in lecto situ resupino collocetur, nec multum loquatur, & oculos, quantum possibile, non moveat, ut pellicula semota firmam accipiat positionem, & posteà non facile redeat. Si quis de hac operatione plura desiderat, adeat *Vigierium* cap. 23. de Cataractâ.

CAPUT XII.

De Visus debilitate Gutta serenâ, totali Cœcitate, & Humorum Oculorum amissione.

§. 1.

Visorio organo clauso, vel ablato, carcerem *Plato* corpus nostrum non immeritò salutat. Cœcos, quod insignia Majestatis videre aut revereri nequeant, à postulatione excludunt Jure consulti. Visu intercepto quanta enascatur infortuniorum lerna, satis novere Philistæi, Simsonis oculos eradentes, Ulysses Polyphæmum excœcans. Totus oculus sit, oportet, cui sensus exquisitissimi emolumenta perspicere, totus lingua, cui ejusdem elogia exactè sistere lubet. Paucis ut multa comprehendamus, quo ex omnium animæ operationum numero plus eminent sensus, hoc sensu quocumque eminentior primatum sibi & sceptra digniùs postulat Visus. Superet necessitate reliquos Tactus, omnibus palmam præripit nobilitate Visus. Jamque sensuum maximus certè est in oculis. Movit tam jucunda, tam necessaria, totique vitæ utilissima functio animum meum, ut diutiùs, quàm par est, ejus affectibus indagandis operam locarem, & de hujus Visus *Debilitate*, *Gutta serenâ*, Græcis Ἀμαυρώσει, aliis *Suffusione nigrâ*, Germanis dem schwartzen Staar/ ipsa Cæcitate, & Humorum oculorum restitutione agerem.

Visus Debilitas quid. *Visus Debilitas* dicitur, quando ægri parum vident, ob plures infrà dicendas causas. Imminuitur visus in nonnullis, quando rerum species, quas naturaliter visus assequi deberet, ubicumque & quandocumque non bene vel obscure vident, idque plerumque nullâ quoque causâ in *Amblyopia* oculis se offerente, atque *Amblyopiam*, seu Visus obscuritatem, hebetudinem, & in senibus hoc vitium *Caliginem* vocant. Huc & referri potest *Caligo.* visûs ea imbecillitas, cùm visus res propinquas non melius quàm dissitas, ut naturaliter fieri deberet, sed vicinas oculis minùs, quam distantes assequitur, & proin ubi res minutas cernere volunt aut legere, eas procul ab oculis removere coguntur, vitium senibus familiare, quod cùm perspicillo idoneo corrigi possit, eo in rebus minutioribus apprehendendis continuò utuntur, ob quam causam senum visio appellari meretur. Sic & visus debilitas est, si visus res paulo distantiores non rectè discernit, & à *Platero* juvenum visus nuncupatur. Similiter visus debilitas est, quando nonnulli res, nisi oculis omninò propinquæ sint, non rectè dijudicant, & dicitur *Myopia*. *Myopia.* Occurrit & alia visus debilitas, quando noctu ad accensæ flammæ lumen parum aut ferè nihil vident, interdiu verò in diei luce nullum impedimentum visus percipiunt, quos *Nyctalopes* *Nyctalopes* Latini *Lusciosos* nuncupant. Si adhuc alias species, desideres, adeas *Platerum* aliosque Practicos, *Platerum.* qui ad nauseam usque te informabunt: sed quis quæso omnia hæc memoriæ imprimere potest?

Gutta serena, seu *Amaurosis* dicitur, ubi visus *Gutta serena seu Amaurosis quid?* est abolitus propter nervorum opticorum obstructionem vel angustiam, nihilque vitii in oculis animadvertitur, & ægri oculis apertis & serenis cœci sunt.

Quando aboletur visio, ut omni tempore & *Cæcitas.* semper nihil videant ægri, *Cæcitas* dicitur.

Humores

Humores oculi. *Humores* jam excutiamus, quorum tres Anatome sistit. *Aqueus* dissectis anterioribus tunicis effluens primum sibi postulat examen. Spatium id totum inter corneam & Crystallinum, velut alveum rivus interfluit, fluxilis & aquæ ad instar pellucidus, *Albugineus* à nonnullis nuncupatus. Parum abest, quin à multis ex partium vitalium consortio ad excrementorum colluviem detrudatur. Sed proprium ductum, per quem sanguinis & succorum circulatio defectum ejus continuò restituit, invenit celeberr. Anatomicus D. *Nuck* in Tract. suo de Ductu novo salivali. In hoc Humore Aqueo radios visivos fortiùs uniri, communis fert Authorum sententia.

Quemadmodum vitellus in medio albuminis duplicis, ità *Crystallini* Humoris globus inter *Aqueum & vitreum* occupat sedem. Crystallus & glacies concreta vel gemma nitidissima videtur, corpus splendidissimum ac diaphanum. Ligamentum ei tunica Uvea impertitur *Ciliare*, à similitudine ciliorum oculi exteriorum nuncupatum, cujus ope nectitur reliquis partibus & velut à musculo huc illuc pro objectorum diversitate movetur, nigrore verò visio distinctior redditur, uti hæc luculenter proponit *Cartes.* de hum. §. 119. Dioptr. c. 3. & 5 Hic humor densior est reliquis, &, si exiccetur, ex meris videtur constare pelliculis, instar cœparum invicem se excipientibus.

Ultimus *Vitreus* propriâ membranâ cinctus, crystallinoque pulvinaris adinstar inserviens, superest. Ab hoc vitreo crystallinum nutriri credunt quidam, aliter verò tum de totius oculi, tum de humorum nutrimento judicium fert *Barbat. de sero & sangu. p. 63.* cum quo conferri meretur exactissima sententia *Æmil. Parisan. l. 10. exerc. 1. c. 3. p. 409.*

Tantus Naturæ Artificis in nobilissimo instrumento apparatus eminet, paulo infrà videndum, quomodo humor ille evalatus cognosci & restitui potest.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* est in genere totus oculus, in specie vero nervi optici, tunicæ oculorum, eorundemque humores circulantes.

Diagnosis. §. 3. *Visus Debilitas* ex ipsius ægri relatione facilè hauriri potest, ut & *Gutta serena* æque ex relatione ut ex ipsius adspectu patet, in quâ plerumque nullum planè oculorum vitium animadvertitur, & sic ægri oculis apertis & serenis cœci sunt.

Humoris aquei effluxus post vulnera factus, ipso quoque intuitu, dum contingit, animadverti solet, vel ex ipsius vulnerati aut adstantium relatione percipitur, ejusdem verò, ut reliquorum humorum consumtionem temporis diuturnitate pronatam, ipsa visus debilitas, & Pupillæ angustias, vel Oculi Atrophia morbos istos subsequens facit hariolari.

Ætiologia secundum Galenicos ipsius visus debilitatis. §. 4. *Causa visus debilitatis* secundùm veteres *Galenicos* non una, sed multiplex esse potest, vel enim ea existit ipsa facultatis videndi imbecillitas, vel spirituum defectus, aut nimius influxus, aut vitiosa qualitas, vel ipsum instrumentum tum in totum, tum secundum aliquam ejus partem malè affectum, ità oculus alter deficiens, vel naturâ hebes, aut malè conformatus visum reddit debiliorem. Eam visus debilitatem, in quâ aliquantum remota non discernuntur, à spirituum animalium defectu, adeoque ipsius facultatis inertia pronasci dicunt, sive illi ob cerebri morbos & debilitates pauciores generentur, sive ob nervorum angustiam debitâ copiâ influere nequeant. Assiduum & continuatum intuitum objectorum, imprimis splendidorum similiter hic accusant, ut spiritus nimis defatigantem & absumentem. *Senum visionis* causam attribuunt crassitiei & turbulentiæ humorum, aut tunicarum densitati, à quâ parum vel nihil pene *Nictalopiæ* causam distare credunt, nisi quod causæ istæ magis existant intensæ.

Gutta serena. *Gutta serena* & ipsius *Cœcitatis* causas constituunt vel ipsam videndi facultatem penitus in fonte suo extinctam, vel spirituum animalium defectum, vel etiam nervorum, quos spiritus cum facultate transire debent, occlusionem. Addunt iis intemperiem cerebri aliarumve partium principalium, tum ipsorum oculorum siccam, vel sine, vel cum materia, horum vitia in conformatione, ut totalem defectum, figuram inconcinnam & situm depravatum, humorum vitia & defectus, pupillæ angustiam vel dilatationem, tunicæ Corneæ rugas & densitatem, suffusionem, unguem totum oculum occupantem & palpebrarum tumorem & resolutionem earum motum & sublationem impedientes.

Humorum defectus. *Humorum* & imprimis *Aquei* defectum à variis causis oriri statuunt, quas inter potissimum recensent calorem & siccitatem ex febribus, tum ardentibus, tum hecticis & phthisicis, ætate senili, venere immodicâ, evacuationibus nimiis, effusionem per vulnera vel ulcera inductam.

Paracelsi opinio de causa visus debilitatis. §. 5. *Paracelso* videtur *Visus debilitas* à substantiâ corruptâ in tantum oriri, quatenus in compositione deficit & conjunctio subsequuta est incongrua, quâ spirituum impeditur accessus.

Cœcitatis. *Cœcitatis* causa eadem ipsa est substantia depravata, dum centrum coagulatur à spiritu salis, & falsa contingit generatio.

Humorum defectus. *Humorum defectus* ad vulnera, eosdem effluere facientia, vel siccitatem, eosdem absumentem, refertur.

Helmontii opinio de causa visus debilitatis & Cœcitatis. §. 6. *Helmontio* causa *Visus debilitatis* & ipsius etiam *Cœcitatis* est impuritas spiritus vitalis, qui minus elaboratus à lumine, seu luce vitali non satis illuminari potest, quare tenebrosus permanet, & character Cœcitatis inducitur.

Humorum defectus. *Humorum* defectus aut consumtio nullam peculiarem ab hoc Auctore notatam habet causam, sed reliquorum hic effatis penè consentire videtur.

Willisii judicium de Causa visus debilitatis. §. 7. *Willisius* causam *Visus debilitatis* maximam partem imputat spiritibus animalibus sive deficientibus, sive crassioribus, ut ità minus agiles tunicæ retinæ fibras segnius aut non sufficienti copiâ transcurrentes species visibiles & radios lucis tardiùs & debiliùs ad commune deferant sensorium; tum etiam humori aqueo impuro, pupillæ inconformi, aliisque organi vitiis, ob quæ radii ab objectis lucidis aut illuminatis progredientes ad retinam tunicam nequeant intromitti.

Cœcitatis. *Cœcitatis* causam potissimùm adscribit tunicæ retinæ ab expansione nervi optici dependenti, adeoque ipsimet illi nervo, quibus obstructis, compressis, vel alio modo læsis spiritibus animalibus debitus denegetur influxus. Reliqua vitia organica integros oculos pro admittendis radiis ineptos reddentia, quin ipsorum totalem defectum

defectum causis hujus Cœcitatis accensenda cum aliis facilè permittit.

Humorum defectus. *Humorum* defectum vel vulneribus aut ulceribus uveæ solutionem inducentibus, vel æstui interno in sanguine, aliisque morbis chronicis vel malignis laticem & humiditates absumentibus imputari posse, aliis id statuentibus haud illubenter assentiri videtur.

Sylvii opinio de causâ visûs debilitatis. §. 8. *Sylvius* etiam *Visus debilitatis* causam pituitæ maximè, & ex ea excitatis halitibus adscribit, à quibus humor aqueus obscuratur, & objecta cum lumine difficulter admittuntur.

Cæcitas. *Cæcitatis* causam statuit pituitam & halitus istos adeò spissos, & humorem aqueum ab illis ita obscuratum, ut pupilla quasi ab iis occlusa lumini cum speciebus visibilibus nullo modo transitum concedat.

Humorum defectus. *Humorum defectum* præter effusionem ob dissectam Uveam, potissimùm oriri censet à defectu aquæ in sanguine universo ab ejusdem exsiccatione inducto.

Juxta Cartesianos causæ visûs debilitatis. §. 9. *Cartesiani* in *Visus debilitate* ut causas proximas accusant tum spirituum animaliû defectum, tum eorundem impuritatem & pigritiem ob admissos vapores crassos & viscidos, à quibus nervi optici facilè obstruantur, & debitus transitus spiritibus occludatur; ut remotas verò nimiam venerem, spiritus consumentem, & lucubrationes frequentiores, maximè ab assumto cibo statim inceptas & diutiùs protractas, nec non crapulam, à quibus multæ oriuntur cruditates, spirituum generationem impedientes, & materiam illorum multis particulis impuris adspergentes.

Cœcitatis. Inter *Cæcitatis* causas præ aliis recensent nervorum opticorum obstructionem vel dissolutionem, & hinc spirituum animalium transitum denegatum, humorum in oculis turbulentiam, ut & tunicas præternaturales pupillam occludentes & radiorum lucis introitum inhibentes.

Humorum defectus. *Humorum defectum* quod attinet, de ejusdem causis aliorum sententiæ facilè subscribunt.

Nostra sententia de Causâ Visûs debilitatis. §. 10. Certum est *Nobis*, omnium Visionis enarratorum accidentium causam vel in spiritibus influentibus, vel in instrumento recipiente Oculo consistere. Visus ergò debilitari & in totum aboleri potest ex læsione cerebri, præsertim in ea parte, ubi nervi optici prodeunt, sic nuper ex inflicta contusione cerebri cœcum factum quendam rusticum observavi. Si compressio vel irrigatio circa nervum opticum fit violentior, necessario fit cœcitas, quia succo nerveo seu spiritibus denegatur influxus. Sic *Gutta serena* potissimùm exoriri solet, quãdo vasa sanguifera ità aperiuntur, ut humorem aliquem effundant, qui nervum opticu aut foris comprimat, aut intus penitus obstruat, poros enim arteriolarum valdè dilatatos magna succi nutritii egreditur copia, unà cum crassioribus corpusculis aliis in tunicam corneam, ac ipsos adeo oculi humores, sicque una cum cornea densiore factâ opaciores evadunt, imò uvea in motûs sui dilatandi & contrahendi pupillam officio valde impeditur, ità ut radii luminis vix admittantur in oculum, unde visus defectus si non plenarius, saltem magna videndi imbecillitas, in quibusdam verò, quibus non contingit tanta visûs hebetudo, quia tamen à luminis actione dolor exacerbatur, obscuriori in loco semiclausis degere tenentur oculis, ut doloris obviam eant acerbitati, ne spiritûs in majores ἀταξίας concitentur. Sic affectus subitò fit, si statim humor eò defluat & obstruat, vasa quoque ceu dictum, in cerebro contenta possunt facilè humorem peccantem in nervos opticos deponere, sed & nervi suas habent arteriolas, quæ si oscula earum nimis aperiantur, materiam crassiusculam in nervos deponere possunt. Utplurimum verò visûs debilitas oritur à tardiore tum tum sanguinis aliorum succorum, imprimis verò nervei circulatione, ob accidum illos coagulans, vel viscidum illos inviscans.

Post convulsiones graves & frequentes cœcitatem sæpius relictam observavi, absque dubio ob partium membranosarum & fibrillarum contorsionem vel lacerationem & discissionem, unde spirituû influxus denegatur, ut & solutio continui in nervo optico, seu cerebri, cœcitatem inferre potest. Omnia quoq; frigida suum symbolû addunt, v. gr. ventus austrinus frigidus, aquæ frigidæ innatatio, prout in puero Dicensi natante observare licuit, qui caput nimiùm aquæ frigitæ intrusit, & planè exinde cæcus factus est. Sic ex oxyrrhodinorum actu frigidissimorum incauta applicatione eundem affectum observare licuit, quod & observavit *Plater. de vis. læs. fol.* 137. Sic post febres malignas, variolas, &c. cœcitas inducitur, partim ob metastasin humorum crassorum ad nervum opticum, partim ob nimiam stagnationem, coagulationem humorum & effluxum. Confer observ. nostram in *Ephem. Germ.*

Amaurosis seu *Gutta serena* causa latet utplurimum in obstructione nervi optici à quacunque causa facta, & spirituum animalium influxum impediente. Subitò hic affectus fit, & aliquando subitò perit. Ob obstructos menses in fœminis, & hæmorrhoides in viris Guttam hanc serenam observare licuit. Sic ergò hi affectus secundum magis & minùs duntaxat differunt. *Causa Amauroseos, seu Guttæ serenæ.*

Humorum oculorum *profusio* utplurimum oritur à continui solutione à violenta causâ inductâ, plagâ, puncturâ, ictu, morsu, aliisque venenis acribusque medicamentis in oculos immissis, vasis sc. ruptis arteriolis. Reliqua eorum vitia ab aliis Autoribus numerosè annotata hic consultò transimus, quum in superioribus oculorum affectibus non raro fuerint causarum classibus inserta, & paucissima omnimodam admittant curationem. *Humorum profusionis.*

§. 11. Omnes Visionis læsiones ob organum nobile sunt periculosæ, quo verò causa fortior, & quo humor crassior & copiosior, obstructioque major, eo affectus est periculosior. *Prognosis horum affectuum.*

Si affectus hi extra oculum adhuc, vel in cerebro vel nervo optico consistant, pro causæ ratione prædictio instituenda; si verò ex læsione insigni vel vulnere circa oculum adacto ad nervum opticum usque visio sublata fit, cœcitas ista insanabilis erit; quod si quoque post convulsiones ex contorto nervo optico cœcitas inducta fit, nisi intra triduum sponte visio redeat, ut aliquando accidere solet, desperata salus est; sic & spes nulla est, si ex obstructione plenaria, vel abscissione nervi optica cœcitas relicta sit. Sic quoque si ab externo frigore, vento, vel applicatione oxyrrhodinorum frigidorum & acidorum seu repellentium cœcitas fuerit oborta, cum nervis frigidum omnino inimicum sit, noxa etiam ferè insanabilis existit.

Si morbus hic scil. *Gutta serena*, comitetur vel sequatur capitis morbos, ut Apoplexiam

Epilepsiam, plerumque signum est lethale, indicat enim spirituum animalium totalem absumtionem & stagnationem; Cœcitas subitanea Epilepsiæ prodromus sæpè est ceu constat. *Exh. G. Decur.* II. *A.* 7. *obs.* 159. hinc moribundi non vident, imò plerumque tanquam incurabile malum non tangitur. Senes quoque huic affectui valde sunt obnoxii, quia naturaliter quoad visum hebescunt, ob sanguinis & reliquorum succorum circulationem tardiorem quam habent. Interdum relaxatâ tunicâ retinâ omninò excœcantur, malo incurabili. In genere omnis Amaurosis difficilimè curatur. Nyctalopia, si interdiu rectè, vesperi parum aut nihil videtur, rarò curatur.

Quod attinet p. n. *Effusionem humorum* oculorum, si Aqueus effunditur, spes est, quod à circulatione restituatur. Crystallinus verò & vitreus si effusus fuerit, tunc ma'us imminet periculum, qui humores si opaci reddantur à pluribus incongruis particulis in illos delatis, plurimi exinde exsurgunt affectus, & visûs hebetudines ac obscuritates.

Diæta. §. 12. *Aër* sit temperatus, acidus vel frigidus enim poros arteriarum nimis adstringit, & sanguini intempestivam stagnationem conciliat, frigidus etiam concentrat humores incrassatque.

Cibis moderatè utantur ægri, atque iis, qui boni sunt succi facilisque digestionis, omnia enim frigida fugienda, sic & acida imenta, quia poros arteriarum nimis constringunt; exulent ergò cibi saliti, acres, fumo & sale macerati, flatulenti, carnes suillæ, brassica capitata, omniaque legumina, acidaque.

Potus sit Cerevisia tenuis, herbis cephalicis optimè maritata & benè fermentata, non nimis lupulata, triticea, vinum potens fugiatur, neque nisi maximè temperatum & ὀλιγοφόρον concedatur: potus Theé egregius hic est.

Somnus sit moderatus in cubili temperato, decubitus fiat in latus bonum. Optimum est elato capite decumbere & in dorsum resupinare.

Vigiliæ etiam ordinariam cum somno servent συμμετρίαν.

Motus ne sit nimius, Author sum, omnis enim ad malum proventum confert.

Quies est impetanda, lucubratio verò & maxima illuminatio maximè nocet, hinc vitanda.

Alvus, & in sexu sequiori menses, in viris hæmorrhoides & vesica urinaria, quantum licet, officio suo tempestivâ dejectione, si urgeat, satisfaciant.

Inter *Animi pathemata* Mœror, ob lachrymas continuò stillantes, & oculorum quoscunque affectus deteriores reddentes, fugiendus est. Sic & ira aliique motus animi vehementiores culpandi veniunt, quia stagnare faciunt succi.

Curatio Pharmaceutica & Chirurgica secundum Galenicos in Visus debilitate. §. 13. Aggredimur nunc curationem methodo medendi per indicationes & materias auxiliorum illis respondentes institutam. Eam itaque Galenici in *Visus debilitate* aggrediuntur in spirituum defectu, & facultatis imbecillitate usurpando corroborantia, & visum ex proprietate quâdam peculiari confortantia, oxydercica propterea dicta; qualia sunt euphrasia, salvia, rosmarinus, fœniculum, chelidon. majoran. beton. sem. siler. montan. Nucista, &c. ex quibus aliisque varia parare solent medicamenta tum intus, tum extus usurpanda, præ aliis autem sequens laudant electuarium visum admodum corroboraturum.

℞. *flor. anth.*
salv.
euphras. ana. ℥vj.
Chamædr.
rad. Chelidon. ana. ʒvj.
sem. fœnic.
siler. mont. ana. ʒv.
sem. anis.
petrosel.
Junip.
saxifrag. ana ʒj.

Omnia quam tenuissimè pulverisata s. q. mellis excipiantur, & in formam electuarii redigantur, de quo nucis juglandis quantitas horâ somni & duabus à pastu assumenda. Esum quoque viperarum maximè commendant, & usum frequentiorem trypheræ minoris, theriacæ, mithridati & mirobolanorum conditorum. A spirituum nimiâ copiâ obortam imbecillitatem, cùm potissimum ab obstructione nervorum ab humoribus crassis spirituum effluxum impedientibus dependeat, corrigunt remediis aperientibus & attenuantibus, inter quæ referunt purgantia, ut Pilulas Aloephanginas, Arabicas, Cochias, Lucis majores & minores, de quinque generibus myrobolanor. Hieram picram compos. Agaricum trochiscatum & similia. Cucurbitulas etiam aliquando affigunt occipitio cum scarificatione, ut obstructiones ab humoribus crassis eo citiùs reserentur. Vinum euphrasiatum hoc casu in magni ab iis habetur pretii, quin trochisci viperarum *Galeni* spiritus valde clarificare creduntur, & sequens sal oxydercicum:

℞. *Sal. commun.* ℥j.
euphras. sicc. ʒij.
macis.
Cinamom. ana ℈j.
M.

Extérnè etiam varia adhibent remedia, ut vaporem ex decocto rutæ, marrubii fœnic. chelidon. euphras. salv. croci &c. cinerem capitum hirundinum oculis insufflatum, collyrium ex succis fœniculi, chelidon. rutæ & felle perdicis, sicuti & exuvio aspidis oculos frequenter solent fricare. In *Nyctalopiâ* peculiariter laudant vel caprinum vel hircinum assatum quotidie comestum, saniem autem ex hepate isto cum felle suo inter assandum destillantem vel per se, vel cum succis prædictis commistam oculis intrinsecè illitam.

In *Cæcitate* & Guttâ serenâ, ubi spirituum defectus in causâ est, remedia in Visus debilitate ab eadem causâ dependente jam recensita in usum recipiunt, si verò graviores adsint causæ, & organa visoria vel planè deficiant, vel insigni laborent vitio in conformatione. curationem nullatenus sperandam esse norunt, sed vel baculo, vel alterius hominis videntis ductu Cœcis pericula suadent evadere. Cœcitate.

Humoris Aquei *defectum* cum tempore à naturâ restitutum iri confidunt, solâ usurpatâ diætâ benè nutriente & succulentâ, reliquorū verò penuriam resarcire, & graviora eorum vitia in meliorem reducere velle statum, rem credunt admodum difficilem aut penitus impossibilem. Humorum vitia.

§. 14. *Paracelsus* arcanis ferè omnes morbos curaturus, etiam in *Visus debilitate* & *Cæcitate* singulariter extollit Arcanum seu Essentiam quintam Chelidon. & Valerianæ, quibus visum multum corroboratum iri promittit. *Crollius* verò fidelis Paracelsi sectator, in debilitatibus hisce, aliisque oculorum & *Humorum* Paracelsi Cura in visus debilitate & Cæcitate.

Humorum eorundem vitiis magnarum virium esse deprædicat liquorem ex humore crystallino oculi bovis destillatum. Essentia quoque quinta Euphrasiæ non sine insigni utilitate adhibebitur. Externè collyrium in præcedenti capite ad suffusionem communicatum etiam hoc in casu cum commodo in usum duci posse existimat.

Helmontii sententia de causa Visus debilitatis & Cæcitatis. §. 15. Ab *Helmontio* in *Visûs debilitate* & ipsa etiam *Cæcitate* corrigendâ & corroborandâ fella piscium, & imprimis lucii mirum in modum laudantur, si oculis instillentur, tum enim characterem caliginosum Cœcitatis in luminosam & splendidam visionis imaginem transmutari promittit.

Willisii modus curandi Visus debilitatem. §. 16. *Willisius* ad augendos spiritus in *Visûs debilitate* utitur salibus volatilibus aliisque medicamentis spirituosis, ut sale volatili succini, spiritu C.C. spiritu ✱ci, Essent. rorismarini, majoranæ, spiritu euphrasiæ, aliisque. Ad crassiores subtilisandos & tenuiores reddendos similia adhibet, ad humores autem viscidos cerebrum obstruentes nervosque comprimentes evacuandos sequentibus utitur pilulis.

℞. *Pilul. Alœphang.* ℈j.
de succino ℈ß.
Resin. Jalapp. gr. v.
☿*li* ♂*is* gr. vj.
Ol. fœnic. gr. ij.
Bals. Peruv. q. s. *F. Massa & ex ea formentur Pilulæ* No. x.
Dentur duab. vicibus.

Ut spiritus crassiores ulterius subtilisentur, quo promptius & majori copiâ nervos pervadant, suoque bene fungantur officio, sequens in promptu habet destillatum.

℞. *Herb. beton.*
euphrag.
rut.
majoran.
meliss. ana Mj.
Rad. valerian.
Ir. Florent.
enul.
fœnic. ana ℥ß.
flor. salv.
anthos ana Pij.
sem. fœnic.
rut. ana ʒiij.
siler. mont.
saxifr. alb. ana ʒij.
Nuc. Mosch. ʒiß.
Cubeb.
Macis ana. ʒj.
Incis. & contus. affund. vin. alb. ℔iiij: *stent per noct. 2. aut 3. postmodum destill. Liquor servetur ad usum,*

cujus dosis cochlear unum aut alterum, in quo sequentem pulverem optimo cum successu adhiberi posse confidit:

℞. *Carn. viperin. Monspel. pp.* ʒvj.
Spec. dianth. ʒj.
Herb. euphras. ʒiij.
flor. salv. ʒj.
sem. fœnic. ʒij.
M. F. Pulv. add. sacch. ad pondus omnium M. Dos. ʒj.

mane & vesperi hora somni. Hoc pulvere & humori aqueo majorem claritatem conciliari promittit pupillæ verò inconformitatem incurabilem æstimat, sicut & reliqua graviora organi vitia.

Cæcitatem Cæcitati incipienti eadem jam dicta idonea retur, confirmatam verò vix abigi aut in melius mutari posse; ut autem nervi optici cum retinâ tunicâ aperiantur, & humor crassus eosdem comprimens attenuetur, resolvatur & ad egestionem reddatur commodus, sequens commendat apozema.

℞. *Rasur. ligni sassafr.* ʒiij.
Rad. fœnic.
sarsaparill.
valerian.
Chelidon.
enul. ana. ℥iß.
Herb. salv.
beton.
euphras.
meliss.
verben.
fol. rorismar. ana Miß
flor. tunic.
lavendul.
beton. ana Pj.
sem. siler. mont.
rut.
fœnic. ana ʒvj.
Cinamon. ʒiß.
Caryophyll.
Cubeb.
Macis ana ʒj.
Coq. in Aq. font. ℔vj. F.
Collatura,

qua utatur æger per tempus aliquod pro potu ordinario. Externè fella animalium approbat, aliaque ex superioribus jam nota, sed graviora vitia organica ut incorrigibilia vix attingit.

Humoris Aquei defectum. *Humoris Aquei defectum* diætâ humectante, & commodum succum sanguini contribuente cum tempore resarciri posse non dubitat, reliquorum verò constitutiones præternaturales neque medicamentis neque aliis remediis tam facilè, aut vix quidem corrigibiles esse pronunciat.

Sylvii judicium de curandâ Visus debilitate. §. 17. *Sylvius* pro *Visus debilitate* curandâ in eo occupatus est, ut pituita attenuetur, & halitus ex ea producti discutiantur, quod præstari posse censet medicamentis sale volatili præditis ex rad. Valerian. apii, fœnic. herb. majoran. euphras. rutæ, sem. siler. mont. carvi, fœnic. &c. ex superiore capite jam cognitis.

Cæcitate. *Cæcitatem* omnimodam, & superioribus iisq; similibus medicamentis haud emendabilem, nullam penitus curationem admittere experientiâ teste profitetur, sed cæcos illos aliorum fidelium ductui & custodiæ commendat, ne in perpetuis tenebris ambulaturi ullo modo offendant, & corpus suum exponant periculo.

Humorum defectum. In *Humorum defectibus* aliisque vitiis curandis antecedentium effatis atque sententiis jam prolatis sine ulla controversia lubens subscribit.

Cartesianorum consilium pro curandâ Visus debilitate. §. 18. *Cartesianorum* opera in curandâ *Visus debilitate* eò potissimum vergit, ut spirituum defectus reparetur medicamentis volatilibus aromaticis ex radicibus Valerian. fœnic. Galang. Zingib. herb. menth. majoran. euphras. salv. basilicon. chamædr. fol. rorismar. bacc. Junip. laur. cubeb. Spic. Nard. lign. Sassafr. aloës, cort. aurant. Gran. paradis. cinamom. Nuc. Mosch. Pip. alb. & nigr. &c. Ex compositis laudant Elixir vitæ *Matthioli*. Elix. illuminans, Tinctur. cinamom. cum Tinctur. flor. tunic. Essent. anth. & ambr. cum Aq. Nymph. menth. fœnic. nepeth, & Syr. de

Stœchad.

Stœchad. Pro vaporibus craſſis attenuandis, diſcutiendis, & ſpiritibus oppreſſis excitandis & clarificandis eadem & ſimilia adhibent, evacuatis nonnunquam humoribꝰ viſcidis & craſſis, à quibus impuritates iſtæ progrediuntur, ſpiritus obfuſcantes & nervos opprimentes, cui ſcopo præ aliis deſtinatas credunt ab aliis jam memoratas Pilulas Aloëphanginas, it. de Extract. Panchymag. Extr. Hermodactyl. cum Eſſent. Valerian. & ol. ♃. fœnic. caryoph. paratas; poſtmodum remotis hiſce craſſioribus obſtaculis, ad nervos magis pervios reddendos & ſpiritus animales ſubtiliſandos, uſum volatilium aromaticorum continuant, etiam cibum & potum hujusmodi viſus debilitate laborantium iisdem condiendo & medicando, eduliis additis herb. ſalv. roremarino, ſem. fœnic. quod maſſæ etiam panis cum carvo immiſcent, Vinum autem concedentes euphraſiatum, vel pluribus ex antedictis ſpeciebus medicatum. Eſum carnis viperinæ per tempus aliquod continuatum. non ſine juvamine fieri poſſe exiſtimant, vel eandem in pulverem redactam & cum ſpecificis quibuſdam commixtam, cum *WWiſio* omnibus majorem oculorum aciem deſiderantibus ſeriò commendant, nec non ipſum ejus ſal volatile. Cucuphas ex herbis aliisque ſpeciebus cephalico-aromaticis paratas externè capiti imponunt, pro ejusdem corroboratione & ſpirituum ſuſcitatione Oculis etiam Collyria nonnulla adhibent, halitus craſſos diſcutientia, tubulos retinæ tunicæ & nervorum opticorum reſerantia, & ſpiritus allicientia, qualia ſunt aqua ex fellibus animalium, Collyrium ex Aq. fœnic. verben. roſ. ⊖e euphraſ. & vitriolo alb. Unguentum Ophthalmicum *Mynſ.* Uſum Veneris rarum eſſe volunt & crapulas omnimodò vitandas.

Cœcitas. In *Cœcitate* à nervorum opticorum obſtructione oriunda eadem in uſum ducunt, quæ in Viſûs debilitate jam commendarunt; à diſſolutione nervorum obortam incurabilem pronunciant; humorum turbulentiam clarificantibus corrigunt, ut Elix. illuminant. Eſſent anth. Valerian. rutæ, &c. In tunicis præternaturalibus in principio abigendis laudant Aquam deſtillatam ſacchari, oleum ejusdem mercuriale, ſuccum rutæ, valerian. chelidon. Zinzib. Caryophyll. ⊖ euphraſ. margarit. thut. pp. Vitriolum alb. externè oculis applicata; obduratas autem incurabiles judicant, ut & in ſenibus diuturnitate temporis obfirmatum Viſûs defectum, quorum inceſſui omne obſtaculum volunt removendum, eosque aliorum ductui & tutelæ cum baculis ſeriò commendant, in ſolatium illis *Tyreſiæ* Vatis, eadem quondam jacturâ laborantis, dictum hoc animo ſæpe ſuadentes volvendum:

Obruit ora Deus, totamque in pectora lucem
Detulit;

quo externis quamvis deſtituti facibus, internâ tamen eo magis illuminati mentis claritate etiam in tenebris valeant gaudere.

Humorum defectum. *Humorum defectum*, præter Aqueum, quem cum aliis ſponte ex communi fonte lymphatico, per peculiares ſuos canales reparabilem pronunciant, nullo modo reſtaurabilem eſſe ferè perſuaſi ſunt, aliorum promiſſis non priùs credituri, quam rei illius oculis ſuis ipſis clarè intuentibus aliquod perceperint experimentum.

Craſſitiem verò Aquei & turbulentiam collyriis reſolventibus & attenuantibus corrigibilem eſſe non ſemel obſervarunt, qualia ſunt Aqua rorismarini, tinctura croci, ♁us ✻ci. &c.

Noſtra ſententia de curatione Viſus debilitatis & Cœcitatis. §. 19. *Nos* quod attinet, cum *Debilitas Viſus*, ut & ipſa *Cœcitas* conſiſtant utplurimum in obſtructione tum majore, tum minore, & ſuccorum circulantium craſſitie, hinc convenire exiſtimamus omnia deobſtruentia tum interna, tum externa. Quandoquidem ergò ſanguis craſſius ſit, vel primæ viæ ſint viſcidis humoribus repletæ, tunc incidentia & acidum abſorbentia exhibenda veniunt. Nec v. ſ. nec cucurbitulas admittimus, ſed non negligenda ſunt veſicatoria, ſetacea, fonticuli, &c.

His felici, ut ſperamus, cum ſucceſſu peractis, compellamus Pharmaciam, & præprimis commendamus præter abſorbentia varia ſudorifera ex ſalibus & mineralibus conſtantia, quæ ad nervos opticos penetrare & obſtructiones ibidem factas reſerare poſſunt. In curandâ certè Viſûs imbecillitate miras habet vires Valeriana, hoc enim in caſu vix ſimplex tale habetur inter vegetabilia. Inter ſudorifera ſunt ſalia volatilia quæcunque, imprimis commendamus ſequentem ſpiritum volatilem deobſtruentem, tanquam euporiſton remedium in omnibus capitis affectibus, præſertim verò in obſtructionibus remedium palmarium.

℞. *Spir. C. C. eſſentif. cum*
Sale propr. inebriat.
rectif. ℥iij.
Spir. vini cum ſ. q. ol.
ſtill. ver. junip. circulat. ℥ß.
M. add. Sal. volat. ſuccin.
ver. ſucceſſivè, donec ſibilus ceſſet, v. gr. ℥j.
M. in vaſe accuratè clauſo, repetatur per alemb.
Doſis à gutt. 30. ad. 50. in vehiculo quocunque.

Conducunt etiam Antimoniata fixa, ut ſequens innuit formula.

℞. *♁ii diaphoret.* ʒß.
Salis euphraſ. gr. x.
Aq. fœnic. ℥iij.
Liq. C. C. ſuccinat. gr. xxv.
Syr. fœnic. ℥ß.
M. D.

Item. Tinctura Antim. Croll.

Vel detur decoctum lignorum cum herbis cephalicis. Viſum roborantia conveniunt omnia; cephalica, nervina, balſamica, ut ſunt cinabarina; pulv. ſpaſmod. Salia volatilia oleoſa, quæ conjunctim ſpiritus, humores ac motum ſuccorum reſpiciunt, imprimis hic convenit tum internè, tum externè Aqua Regin. Hungar. vel ſacculus imponitur fronti ſeq.

℞. *rad. valerian ſilv.* ℥ß.
herb. euphraſ. mj.
ſem. fœnic. ʒiij.
Dauci C. ʒij.
M.

In oculorum affectibus ſemper ad fomitem reſpiciendum, an iſte lateat in capite, vel hypochondriis, vel maſſ. ſangu. ſcorbuticâ, acri, ſeroſa, catarrhoſa, & eò cura dirigenda eſt, ſemperque cephalica & ophthalmica admiſcenda ſunt. His nihil juvantibus, ad ſalivationem ☿io dulci excitandam ſubitò deveniendum eſt, ☿ialia enim per nervos, glandulas, & vaſa lymphatica penetrant, & obſtructiones in iis latentes aperiunt. Sequens remedium pro viſu corroborando non inutiliter adhibebitur.

℞. Ele-

℞. *Electuar. Optic. Mynf.* ℥vj.
Spir. euphras. ʒij.
M.

Manè & vesperi magnitudo Nuc. jugland. capiatur. Hic & thermæ conveniunt.

Gutta serena. In Debilitate Visûs, Guttâ serenâ & Cœcitate (ubi plerumque nulla curationis spes est) præter jam dicta interna, & externa varia tentanda sunt, hinc omnia ferè, quæ superiore capite de Suffusione diximus, etiam hic conveniunt, præ aliis autem infusa Antimonialia, Aquæ ex fellibus aliisque amaris paratæ, axungia viperarum calidè externè palpebris inuncta egregiè confert pro acuendo visu tam juvenum, quam senum. Acriuscula hic optima sunt ophthalmica, præsertim commendamus Aquam Ophthalmicam *VVedelii*, maximè polychrestam in Ophthalmicâ æquè, ac unguiculis & Visus debilitate, quæ est sequens:

℞. gr. IV. V. *vel* VJ. *Croci metallor. impurioris, & misc. cum* ▽ *Chelidon. maj. instilla prævia mo-titatione aliquot guttulas in oculum affectum, & exterius quoque cum linteamine impone.*

Alia superius jam ad nauseam usque revelavimus, quare ne cramben bis coctam offeramus, nunc manum de tabulâ removebimus, quia in his affectibus ferè oleum & opera perditur. Gutta serena solis jejuniis sublata dicitur apud Riverium: quiete enim & abstinentia plures curantur morbi. Trencina Lugdunensis per 9. annos Gutta serena laborans; omnibus adhibitis remediis convenientibus tam internis quam externis non curari potuit, quam ope setacei, quò ter quaterve ab illo malo restituta fuit, quamprimum ulcus ad aliquod tempus fuerit clausum quasi in momento hoc morbo rursus correpta fuit.

Humorum amissionis. Paucis verò adhuc videbimus, quomodo *Humores* oculorum *reparari* debeant. De Aqueo certum, & autopsiâ Anatomicâ, teste D. *Nuck.* confirmatum est, ab ipsâ Naturâ per proprium ductum eum restauratum iri, modò caveatur, ne per vulnus elabatur, (de Vitreo verò & Crystallino non idem sentio:) hinc varia adstringentia oculo imponenda, ne effluat id, quod Motus restituit. *Heerius* succo vesicularum ulmi tempore vernali reperibili humorem oculi tum Aqueum, tum Vitreum, æquè in gallinis ac puella quadam se restituisse putavit, cùm tamen ipsa forsàn Natura fecerit, quod ipse hoc succo se fecisse putavit, quod & *Burrhus* Amstelodami cùm aqua sua mirabili destillatâ per MB. ex foliis Chelidoniæ, addito tantillo camphoræ effecisse sibi planè persuasit, sed impostura est.

Alii in eum finem commendant fel humanum aliosque liquores ex animalium oculis depromtos, & *Crollius* huic usui destinatam habet Aquam Chelidon. compositam. *Eisnerus* laudat liquorem ex oculis mactati Urogalli erutum, ut instilletur oculo sæpissime. Nec possum persuaderi (absit invidia dicto) quod *Kerkringius spicileg. Anat. Obs.* 100. *p.* 198. noverit artificium quo oculus crystallino cæterisque spoliatus visum recuperare potuerit, cùm humores hi nimis inspissati sint, ut impossibile sit, quod per vulnus elabi possint, dubito etiam, quod aliis satisfaciet, ego enim incassum tentavi. *Sala in sept. Planet. terr. spagir.* describit sequens medicamentum, quod comprobatum dicit ad oculorum humores quoscunque restituendos.

℞. *Cupri flav. bracteat.* ℥iij.
Vini Malvat. sequilib.
Circulentur ad solem vitro bene clauso, donec liquor viridis & transparens instar smaragdi fiat.

Varias curas, ut ille ait, feliciter exactas vidit, unam palam fecit de juvene Norimbergensi quodam, & Concionatoris uxore, quos liquoris hujus adjumento adjutos fuisse testatur.

Alii ex albuminibus ovorum conquassatis, vel destillatis, vel ex humoribus oculi bubuli aliorumque animalium ejusmodi humores restitui posse sibi persuadent. Optimè verò mecum existimat *VVedelius*, Vir certè multum de republ. Medicâ meritus, in *Amœnit. Medic. cap.* 2. de Ophthalmicis sic ajens: An verò Crystallinus exemtus restitui possit, & sic *Cœcitas*, vel saltem conformatio oculi incongrua curari, dubium est maximum, nam de humoris Aquei regeneratione res clara est. In læsione consimili B. Rolfinccius aquam Calcatrippæ unicè adhibebat. Sufficiat, nulla aliâ ratione restitutionem fieri posse, quàm principaliter quidem à Naturâ, vulgò ita dictâ, ceu superiùs jam diximus, adjuta medicamentis traumaticis, oculi spiritibus amicis & specificis, prohibita inflammatione & suppuratione, hinc aqua Chelidoniæ vel consimilis ob vim aquosam resolvit & roborat, ob vim nitrosam terream absorbet, discutit, & optima est inter omnes ophthalmicas.

Qui plura desiderat curiosius, vid. *Act. Med. & Phil. Hafn. p.* 1. *Obs.* 69. 132. 133. *Ephem. Gall. Tom.* 5. *Eph.* 3. *& Germ. Ann.* 1. *Obs.* 2 *&* 117. *a N. Eisnero* notat. item *Celeb. VVedel.* superius allegat. *Amœnit. Kerkring. Spicileg. Anat. Obs.* 10. *Sachsii Gammarolog. &c.*

CAPUT XIV.

De aurium Morbis, dolore scil. inflammatione, ulcere, vermibus, Rebus externis auribus immissis, Carunculâ aurem obstruente, & Parotide.

§. I.

EXaminato Organo nobilissimo Visûs, nunc ordo nos ducit ad organum Auditûs, multis certè obscuritatibus obseptum, partes enim, ex quibus constant aures, non tantùm parvæ & tenerrimæ sunt, sed & structura partium maximè intricata est, quo ergò structura obscurior, eò & affectus, qui organo huic accidunt, obscuriores esse debent. Omnem verò impendamus operam, ut istos clarè ac distinctè ordine proponamus, & primò examinabimus morbos partes externas occupantes. Maximè verò frequens est partibus auris externis Dolor Aurium dolor.

ab humoribus acrioribus obortus. Hic dolor sæpe cum inflammatione, sæpe absque illâ oboriri solet, quæ *inflammatio* meatum auditorium occupat, & sæpe est cum Abscessu & Ulcere, quæ communiter sequuntur. Inflammatio enim vulneribus & contusionibus hujus partis accidit, & nonnunquam etiam aliquas febres consequitur.

Inflammatio.

Ulcera.

Ulcera uti in aliis partibus, sic quoque in Auribus vel per rupturam, vel abscessus, vel per acrimoniam liquoris alicujus generantur. Hoc tamen vel verum est vel apparens.

Verum dicitur, quando inflammationem abscessus sequitur vel quando ab acribus succis in tubulis nonnullis aurium stagnantibus meatus interius exulceratur. Apparens dicitur ulcus, quando pus ex auribus effluit varium, ceu id infantibus contingere solet, modò cum modo sine earundem præcedente dolore & talis effluxis interdum diu durat, quo verò cessante varia capitis accidentia supervenire solent, quæ rursus continuante fluxu levia sunt & sæpe cum fluore cessant.

Vermes.

Fit sæpe, ut ex auribus *Vermes* variæ magnitudinis & formæ prodeant, de quibus testantur *Ephem. Germ.*

Extranea intrusa.

Sic quoque *Extranea* intruduntur in meatum, velut pisa, globi, nuclei, quæ sæpe difficilimè extrahi possunt, & aliquando germinant & intumescunt, exempla vide apud *Fabric. Hild. & Schenck.* quale quid nuper in filiâ observavi, cujus à sorore ex improviso pisum auri sinistræ injectum fuit insciis parentibus, hinc tandem geminare incepit, & à Chirurgo maximo cum auris periculo eximebatur.

Excrescentia aurem obstruentes.

Excrescentia etiam *carnosa* & *fungosa*, quæ nonnunquam ex ulcere hujus partis oriuntur, vel ex locis pelle nudatis, dum auris pungitur instrumento nimis aspero, meatum auditorium implere & obstruere possunt.

Parotis.

Parotis significat omnem abscessum & tumorem glandulas penes aures occupantem. *Hippocrates* eos nominat tumores œdematosos & scirrhosos citra inflammationem, glandulas sub auribus occupantes: Germanis dicuntur **die Ohrendrüsen / oder Geschwulst hinter den Ohren.**

Pars affecta horum morborum.

§. 2. *Partem affectam* dicimus totam aurem cum adjunctis membranis, arteriis, venis, nervis, glandulis multis, officulis, cavitatibus, aliisque, queis abunde est instructa.

In *Parotide* afficiuntur Glandulæ *Parotides* dictæ, quæ sunt corpora post & sub auribus sita, tum seri & sanguinis depurationi & circulationi, tum imprimis partim vi structuræ suæ, partim verò salivalis humoris productioni & elaborationi, ejusq; in vasa salivalia distributioni inservientia: & ex glandulis his aliæ sunt conglobatæ, aliæ conglomeratæ, quæ sicut aliæ glandulæ, parenchymata sunt spermatica ex innumeris ferè glandulis minoribus & vasis capillaribus, ut & nervuli, conglomerata. Vidimus enim ex quacunque conglomerata parotidis glandula peculiarem surculum obortum, qui postmodum in unum coalescentes corpus, ductum salivalem constituunt. Conglobata autem collectioni magis quam distributioni videtur apta

Diagnosis Doloris aurium.

§. 3. *Dolor* auris ex ipsius relatione ægri Medico innotescit, sæpè adeò intolerabilis est, ut ægri per totas noctes vigilare cogantur, imò non raro delirium, convulsiones lipothymiæ, &c. producantur, aliquando per menses & ultra durat hic affectus, & utplurimum hunc dolorem puris excretio ex aure comitari solet. Sic & *Inflammatio* auris ex ipso dolore seu ardore & rubore cognoscitur, quam sæpe febris ut umbra corpus sequi solet, & dolor est vehementissimus.

Inflammationis.

Ulceris.

Inflammationem facilè sequitur *Ulcus* & abscessus, ruptis sc. vasis, quæ semper dolorem habent comitem, & cognoscuntur ex eo, quod magna materiæ quantitas inde profluat, ac difficulter admodum sanantur, imprimis ea, quæ sunt in meatu osseo.

Vermium.

Contingit interdum, ut ex diuturnis aurium ulceribus cum pure *Vermes* variæ magnitudinis & formæ prodeant, prout ego nuper egressum vidi vermem ex aure longitudine digiti, capite instar serpentis præditum.

Solent etiam infantes ponè aures multum humoris ejicere, quæ evacuatio ipsis valde proficua est, unde etiam magna cura eò agi debet, ut fluxus iste impediatur, per absorbentia & volatilia acres humores corrigentia, alioquin enim infantes in motus convulsivos & epilepticos inciderent. Sic quoque sanguis aliquando ex auribus prodit, quin *Res extranea*, quæ in aures immittuntur, & ex relatione & dein ex inspectione innotescent, semper autem bene observandum, an corpora ista in meatu cartilagineo, an verò in meatu osseo detineantur.

Rerum extranearum.

Carunculæ & *Excrescentiæ* carnosæ seu fungosæ ipso visu dignosci possunt.

Carunculorum & Excrescentiarum.

Parotidum.

Parotidum signa diagnostica duplicia sunt, imminentium videlicet, & actu jam existentium. Si in maliginis febribus adsit faciei rubor, capitis gravitas, surditas cum stupore, locus criseos per abscessum erit post aures, & prædici possunt Parotides. Præsentis verò Parotidum tumoris adducere signa, non necesse existimamus, siquidem omnis tumor per se manifestus est, & oculos nostros incurrit, adest enim tumor, dolor, rubor. Tumor fit à stagnantium & glandulas distendentium humorum colluvie. Post febres, in peste, lue ♀ea imò in lethargo & aliis capitis affectibus oboriri solent.

Galenicorum judicium de causa Doloris aurium.

§. 4. In eruenda *Causâ Doloris* adscribunt eandem *Galenici* tum parti patienti acri nimis sensu præditæ, qua de re intimioribus auris partibus dolor accidat vehementissimus, exterioribus verò & patentibus, ob sensum non ita acutum, minus etiam vehemens dolor obveniat; tum parti agenti, cujus respectu causarum classi associari possit, quicquid sive obscurè, sive manifestè unitatem, solvendi vim habeat, ac naturalem aurium constitutionem corrumpendi, ut sunt tela, ictus, insolens ac magnus caloris, frigoris, ventorum, pluviarum, &c. appulsus, flatus distendentes, humores superflui tumorem, pondus, extensionem, & quandoque inflammationem inducentes, aut acrimoniâ sua rodentes, nec non sanies, sordes, vermes, externa illapsa, ut lapilli, ossicula, grana, pulveres, medicamenta incongrua, sonitus & strepitus vehemens & horribilis, tonitru, explosio tormenti bellici & similia tristem auribus sensum inferentia, & continui solutionem minitantia.

Inflammationis.

Inflammationis causam constituunt sanguinem biliosum & tenuem, è vasis suis vel apertis, vel

ruptis

vel ruptis aut exesis in ipsas auris membranas effusum, & copiâ suâ tumorem, tensione verò dolorem & calorem excitantem.

Ulceris *Viceris* causa illis est res quæcunque erodendi vim habens, sive sint humores acres interni, & sordes ex abscessu rupto effusæ, sive externè quædam auri illata, ut medicamenta vel venena corrosiva, aliaque continuum in aure solventia & saniem producentia.

Vermium. *Verminum* originem deducere volunt ex putredine humorum & calore loci; dum vel sordes, vel sanies, aut pus retentum putredinem suscipiat, vel ex ulcere neglecto & non satis mundato multæ egrediantur impuritates, è quibus putrescentibus tandem ipsi generentur vermes.

Rerum externarum. *Res externas* varias in causis doloris jam notatas, vel ex ipsius ægri imprudenti petulantia, vel alio quodam infortunio auribus illabi, intrudi aut violenter impelli posse existimant.

Carunculæ *Caruncula* aurem obstruentis causam adscribunt vulneribus vel ulceribus antegressis, hujusmodi excrescentiam ob nutrimentum copiosius affluens in meatu illo relinquentibus.

Parotidis. *Parotidis* causam proximam constituunt humorem calidum & præ aliis sanguinem, cum quo utplurimum alter ex tribus reliquis humoribus junctus sit, præsertim autem pituita nonnunquam humor biliosus, aut melancholicus, ut ita tumor ille non semper inflammatio, sed quandoque etiam œdema aut erysipelas, aut scirrhus nominari debeat. Causas minus proximas statuunt vel humoris illius paulatinam collectionem, vel subitam & momentaneam receptionem. Collectionem vitiosi istius humoris in glandulis hisce fieri dicunt ob partium laxitatem, facultatis concoctricis & expultricis imbecillitatem, excrementorum crassitiem & meatuum angustiam. Subitam receptionem contingere ajunt tum propter calorem immodicum, tum dolorem à vicinis partibus humores attrahentem, tum potissimum quod vicinæ partes humoribus turgidæ eosdem ad glandulas, naturâ aliis partibus debiliores, transmittant, ut in febribus malignis per crisin ab omnibus partibus fieri volunt, particulatim verò in phrenitide & lethargicis affectionibus à cerebro, item in ulceribus oris & dentium doloribus, quibus pravi succi à capite copiosè alliciuntur, & quandoque ad glandulas istas propelluntur, nec non à frigore externo redundantes in cerebro pituitosos humores ad ipsas illas glandulas exprimente.

Paracelsistarum opinio de causa Aurium Doloris. §. 5. *Paracelsus* cum suis asseclis *Doloris* Aurium causam constituunt spiritus salium resolutos à sulphure benigno, cujus mixturâ aliâs acrimonia & corrosivitas salium inhibeatur & contemperetur, & qua destituti sales descendunt ad Aures, & dolores excitant. Duplici autem casu hanc separationem contingere ajunt, vel enim ab accidente, dum materia aluminosa descendit; vel à loco, à proprio ingenito paroxysmo cum signis chronicis, tinnitu aurium & apostematibus, in auribus ideò existentibus vehementioribus, quod confluentiam cum salibus potentioribus repeтiant, ipsumque cerumen aurium sal sit amarum magnæ potentiæ, licet reliqua duo mercurium & sulphur in se contineat, unde phlegma seu mucus ad aures decidens in iis dolorem faciat, mucum verò ex malâ digestione membri cujuscumque propria volunt provenire.

Inflammationis. *Inflammationem* etiam in hac parte ab obstructione spiritus Yleidi generari dicunt, quem spiritum omnia corporis membra transire & eadem informare fingunt, &, si exitum ob cerumen obstruens non inveniat, in se ipso abire in putrefactionem, qua diversa, quæ in se continet, resolvuntur salia, & hinc exsurgens sal ogertinum reliquis potentius & vinculis solutum in parte hac corporis calidum hunc producere affectum.

Ulcerum. *Ulcerum* progeniem eidem imputant salium resolutorum & corruptorum acrimoniæ & corrosivitati, propter malam digestionem partis, & hinc ortam muci copiam, à quo magna fit cum salibus potentioribus confluentia, sal autem durum per se coagulatur, & facit apostema usque ad tempus ruptionis, quod remanet, partem exedit, corrodit & ex mucoso stercore ipsius auris pus & saniem projicit.

Vermium. *Vermium* generationem affirmant esse putrefactionem cœlicam, ideoque nec amaritudinem aurium ceruminis obstare posse, quin in iisdem procreentur vermes, eo quòd putredo in iis sale naturæ debilitato & aures deserente, contingere possit, ex quâ ipsa putrefactione in loco rei propriè resolutæ vermes enascuntur, quarum generatio maximè fit lunaris, eamque fieri ex nimio calore, oppilatione verò aërem auribus adimente magnopere adjuvari.

Rerum extranearum. *Res extraneas* vel propria petulantiâ, vel alterius malitiâ auribus intrudi, earundemque aliquas peculiari suâ dispositione, humore & calore loci, atque influentiâ cœlicâ germinare posse, non minus quam cæteri existimant.

Carunculærum. *Carunculas & Excrescentias* aurem obstruentes ex superfluo quodam, Ulceribus ex tribus primis à sale corruptivo resolutis & denuò vitiosè conglutinatis aut coagulatis supernasci autumant.

Parotidum. *Parotidum* causam dicunt esse ens veneni, & quamlibet putredinem ens tale veneni existere loco isti, in quo generatur, cum bonum in parte corrumpat & destruat, hac autem in parte venenum illud esse arsenicale, ut in peste, quam sæpe Parotis comitetur, quòd sub Aure existat emunctorium pro exprimendo sudore stercorali, unde & quidam hujus sectæ morbum hunc à spiritibus arsenicalibus produci & astrales esse statuunt, Martique & stellis Martialibus, ut scorpioni & cancro subjici, ajuntque, astris cœlestibus fructuum suorum resolutionem in terram demittentibus, alimentum spirituum signaturis malignis eorundem inquinari, quo in corpus assumto morbi consentanei & symptomatum vehementia generentur infames.

Fugilis, seu Fugilici apostematis. Aliam hujusmodi Aurium morborum speciem addit Paracelsus, eamque *Fugile* vel *fugilicum apostema* nominat, quod indicium primum *Noli me tangere*, & ex ferrugine Martis produci statuit, iisque potissimum accidere, qui nondum adolevere, videlicet infra quartum & vigesimum annum existentibus, aliis autem si contingat ætatem istam prætereuntibus, eos *Noli me tangere* expectaturos prædicit. Fiunt autem ad auriculas bullæ cum inflatione

flatione in earum circumferentia, & tertia post die rubescunt, calor & dolor capitis partim unà cum squinantiâ concurrunt. Liquor materialis quivis apparet, antequam locum fixum ponat, postea quicquid oritur in sui sanguinis principio, transit in pravam lentiginem.

Helmontii opinio de causa Aurium Doloris. §. 5. *Helmontius* ordine nunc succedens, *Doloris* Aurium originem adscribit peregrino cuidam, sive ab aëre, sive a cruore immisso, & in Auribus nidulaturo, à quo anima ad indignationem simul & metum disposita, spiritum insitum ad hospitis illius ingrati ejectionem admonet, eoque operi isti se accingente, auris statim sui crispatione aversionem ab hospite suo subinnuit, sicque manifestus redditur dolor.

Inflammationis. *Inflammationis* causam proximam constituit spiritus insiti incalescentiam, dum causam occasionalem instar spinæ Auri infixam expellere nitatur, quo in nisu spiritus, sive Archeus, seipsum accendat, & cruor simul collectus copiosius accurrat, sicque tumor, pulsus durus, dolor & calor subsequantur.

Ulcerum. *Ulcera* ex cruore in Aure corrupto progenerari docet, dum in se acescat, & acor exinde exsurgens partem hanc corrodat, ejusque alimentum in simile virus convertat, ex quo sanies tanquam productum facilè promanet.

Vermium. *Vermes* in Auribus ex putredine pronasci, cum aliis quibusdam statuit, quamvis eosdem acerrimè exagitet, in eo tamen differre se probat, quod à defectu balsami naturalis, putredinem alias longè à se arcentis, vermium horum proventum facilitari profiteatur.

Rerum externarum. *Res externas* eodem modo, ut præcedentes jam aperuerunt Auribus inferi contestatur.

Excrescentiarum. *Excrescentias carnosas* ex nutrimento, sive cruore, alendæ interiori Auris parti destinato copiosiori, ab Archeo in superfluum hoc fabricari productum existimat.

Parotidum *Parotidas* generari credit ex laticis erroribus, dum in via salia quædam resoluta imbibit, eaque secum ad glandulas illas Aurium defert, quæ pungendo Archeum ad eorum expulsionem suscitat, at hic ob materiæ multitudinem & tenacitatem eam præstare non valens, partem hanc Aurium iracundus distendit in tumorem satis sæpe dolorosum.

Willisii opinio de causa Aurium Doloris. §. 6. Sequitur *VVillisius*, causam Aurium *Doloris* imputans materiæ morbificæ sulphureæ, acidæ, salinæ, bilosæ aut melancholiæ, copia vel acrimoniâ sua fibras nervosas, membranosas & musculosas aurium distendenti, divellenti vel irritanti, sive illa sit sanguis, sive serum ejus, sive succus nutritius, sive liquor nervosus, vel alia quædam materia peregrina, quorum vel unus pondere gravet, aut motu vehementiore extendat, vel plures confusi aut congressi effervescentiâ sua mutuâ partes fibrosas in auribus divellant, spasmosque dolorificos in iisdem excitent, quibus multum etiam contribuere censet ipsam partium aurem constituentium, malam conformationem aut debilitatem, variaque Diætæ, adeoque & aëris vitia, materiam istam dolorificam facilè ad actum provocantia.

Inflammationis. *Inflammationem* quoque aurium à sanguine extravasato in meatum auditorium vel post tympanum, vel alium quendam locum receptioni aptum affuso, ibidemque lentore suo obstructionem & turgescentiam inflammatoriam inducente provenire, sibi maxime habet persuasum.

Ulcerum. *Ulcera* à sanguinis & succi nervei quibusdam recrementis in Auribus collectis, & diutiùs ibidem retentis produci censet, dum morâ sua continuatâ abscessum causent, eoque rupto multas particulas acres erodentes relinquant, Aurium partes corrumpentes, depascentes & saniem projicientes.

Vermium. *Vermium* in Auribus proventum accenset sanguini & succo nutritio in Ulceribus corruptis, à quibus partium aurium compages resolvatur, spiritus cum sale & sulphure confundantur, & cum reliquis inordinatè effervescant, quæ dein fermentescentia particulæ sulphureæ & salinæ acquirant fluorem, & evaporare incipiant, unde ipsa sequatur putredo, & ex illa, principiis activis confertim erumpentibus, seque mutuò prehendentibus, in ulceris superficie denuò combinatis ipsi producantur vermes, quorum tamen alii diversarum specierum, etiam inter

Rerum externarum. *Res externas* Auribus à foris illabentes ab ipso annumerantur, quarumque ingressui aut intrusioni eosdem relinquit fiendi modos, quos reliqui Auctores iisdem adscribunt.

Excrescentiarum. *Excrescentias* carnosas aut fungosas post ulcera ideò generari credit, quod ex corruptione & confusione succorum particulæ salinæ fluorem adeptæ aliena corpuscula mox sibi associent, & mediante liquore nerveo simul ibidem stagnante, & concretionem moliente, pro diversitate particularum illarum terrestrium diversimodas ineant concretiones.

Parotidum. *Parotidum* originem duobus illis succis potissimum adscribit, sanguini videlicet extra arteriolas ad glandulas Aurium effuso, & circa illas sensim congesto formamque sanguinis amittenti, & deinde succo nervoso ibidem congesto & stagnanti, à quibus duobus in communi tanquam foco congestis, excitetur tumor, dolor, & particulis salis & sulphuris exaltatis inflammatio, quin diuturniore quâdam concoctione ex confusâ illa massâ conficiatur pus, quandoquidem tumor hic ex succis collectus sit minus torridus in parte frigidiore, adeoque satis idoneus suppurationi.

Sylvii mens de causa Aurium Doloris. §. 6. Anglicum hunc Authorem nobilissimum excipit decus illud quondam Leydensium Academiæ splendidissimum, Franc. de le Boë *Sylvius*, cujus judicium de causâ Aurium *Doloris* eò se extendit, ut sub ea comprehendat objectum quodvis sensile tum intra corpus existens, tum forinsecus ipsi adveniens, & sensorium hoc auditûs moleste afficiens ac lædens, adeo ut & ipsum sonum fortiorem huic includat seriei, à quo non minus aliis sensorium hocce lædi, atque ex ejusdem perceptione molestâ dolor produci soleat.

Inflammationis. Ex sanguine aut alio humore noxio, vel in vasis adhuc retento & subsistente, vel extra illa post casum vel ictum in Aurium cavitatem, sub tympanum aut ad glandulas effuso & ibidem stagnante *Inflammationem* suscitari putat, dum partibus spirituosis & volatilibus acidas salinasque temperare solitis evanescentibus, posteriores hæ acriores factæ in se mutuò acrius insurgant, obque partes sanguinis oleosas calidam excitent effervescentiam, & sanguinem ipsum tandem ita corrumpant, ut in purulentam materiam convertatur.

A pure

Ulceris. A pure autem hoc magis corrupto, & in saniem acrem converso, facile *Ulcus* Aurium produci posse docet, dum acrimonia ista partes molles erodantur, quin eadem ulcera per se ab aliis humoribus ad Aures effusis, atque acidam quandam acrimoniam in se continentibus, ortum aliquando ducere itidem testatur.

Vermium. *Vermium* productioni etiam in auribus occasionem præbere existimat sanguinem & humores, cumprimis pituitosos, corruptos & putrescentes, ut in ulceribus putridis quandoque contingere soleat.

Rerum extranearum. *Res externas* varias varios habere scit Aures ingrediendi modos, inanimatas enim potissimum casu illabi, aut petulantiâ vel vi & malitiâ intrudi, animatas verò, ut vermiculos, pulices, culices, aliaque animalcula iisdem irrepere, & nonnunquam periculosam excitare molestiam.

Excrescentiarum. *Excrescentiæ* carnosæ secundùm hujus Auctoris principia ex sanguine nutriente copiosius ad musculosas Aurium partes affluente, earundemque magnitudinem augente producuntur.

Parotidis. Sanguinem aliosque humores, maximè pituitosos, à variis causis solutos & fluidiores redditos ipsas *Parotides* efficere hoc modo demonstrat, quatenus nempe abundantius hinc inde delati, tandem ad glandulas aurium conglobatas appulsi, à frigore externo supervenientе in iisdem coagulentur, sicque ad motum inepti hæreant vel in vasis, vel in canalibus intermediis, & sanguinem sistant, quo minùs per vias impeditas transire queat, sed per glandularum istarum parotidum substantiam dispersus, eandem in molem majorem, adeòque tumorem hujusmodi dolorosum distendat.

Cartesianorum opinio de causa Aurium Doloris. §. 10. *Cartesiani*, quos ordo nunc tangit, *Otalgiæ*, seu *Doloris* Aurium causas adscribunt nimiæ exagitationi fibrillarum tympani, sive aurium membranæ, aut musculorum earundem, ut etiam fibrulæ istæ vel ruptionis periculum, vel ipsam incurrant ruptionem, indeque in mente tristis oriatur sensatio, & hanc subsequens spirituum nimius in nervos influxus, exagitationem verò illam violentam fibrarum interdum provocari à vehementi & impetuoso materiæ ætherеæ influxu, fibrulas illas fortiter & molestè concutiente, vel à particulis acribus acutis pungentibus & vellicantibus in ulcere & inflammatione sæpius progeneratis, vel à vermibus mordentibus exteriùs auribus irrepentibus, vel quocumque alio auribus illapso & fibrulas illas nimium distendente.

Inflammationis. *Inflammationem* Aurium à sanguine aliisque humoribus arteriosis è vasis suis carotidalibus in poros partium Auris, sive internæ, sive externæ, effusis exoriri statuunt, à quibus pori partium istarum ita obstruantur, & adeò exigua relinquantur spatiola, ut non nisi materiæ primi elementi subtilissimæ per ea concedatur transitus, hanc verò, cum ignitæ sit naturæ, & fulminis instar celerrimè moveatur, non modo parti inflammatæ imprimere ruborem, sed cum impetu etiam in porulos irruentem fibrillas lancinando prædictum suscitare dolorem.

Ulceris. Quin ab eodem illo impetu vehementi in fibrulas partium Aures constituentium, & inflammatione jam occupatarum, *Ulcus* tandem efformari docent, quatenus ex continuâ illâ pulsatione fibrulæ rumpantur, à reliquis separentur, & cum humoribus ibidem stagnantibus commisceantur, ut confusum illud quasi chaos omnis generis particularum etiam in hisce partibus aurium collectum, quandam sibi efformet cavitatem, in qua mixtura hæc per tempus reservatur, & pus appellatur.

Vermium. *Vermium* in cavitatem aurium ingressum ut plurimum ab extra contingere putant, qui varii generis existere queant, & partibus aurium ipsique sensui multum procreare molestiæ, ulceribus verò aliquando supernascentes ex ovulis quibusdam Auribus illatis, & à calore illo fotui ovulorum & animalculorum ex iis exclusioni maximè tum accommodato provenire, cum aliis nonnullis nobisque existimant.

Rerum externarum. *Rebus externis* in auribus existentibus eundem cum reliquis adscribunt introitum, cujus varias in superioribus jam percepimus species, & paulo post paucas adhuc sumus addituri.

Excrescentiarum. *Excrescentias* quasdam carnosas aut fungosas ideò nonnunquam ulceribus superstrui credunt, quod ejectâ mixturâ purulentâ & cavitate mundatâ materia quædam chylosa nutritia subsequatur, quæ fibrulis à priori miscela corruptivâ de pristinâ firmitate in laxiorem versis facilè adhæreat, easdem extendat, & novâ figurâ variè conglutinet, ut relictis inde poris latioribus copiosius influere, & tandem staminibus agglutinari soleat, unde carnosum aut fungosum illud proveniat augmentum.

Parotidis. *Parotidem* fieri dicunt à majori excrementorum copiâ per arteriolas ad glandulas illas aurium conglobatas delatâ, quæ cùm multas in se contineat particulas heterogeneas, ab acido quodam præternaturali & quandoque maligno præcipitatas, easdem per vasa lymphatica non satis commodè iterùm deponere valent, sed in se retinere coguntur, quare extenduntur & mole suâ augentur cum dolore, quod fibræ nervosæ & musculosæ subjacentes simul premantur & torqueantur, spatiola verò arcta a soli materiæ primi elementi accommodentur, furiosius postmodum irruenti, multasque particulas acutas ignitas secum ferenti, inflammationi subsequuturæ ansam facilè præbituras.

Nostra sententia de causa Aurium Doloris. §. 11. Ex *Nostra* sententia *Doloris* Aurium causa statuitur, uti aliarum partium, continuò & citato illo ætheris impetu, poris ac fibrillis magna illata violentia, quæ etiam tensæ & insuper ab incongruis corpusculis in poris hærentibus vellicantur, ac spasmodicè irritantur, ità ut quodammodo à vicinis, quibus junctæ sunt, separentur, motum proinde illarum tremulum valde augeri necesse est, unde ab insueti illius motûs productione Mens spiritibus & corpori unita, à nervorum incolis nervos & fibrillas membranosas inflatas tenuentibus, mediante illorum modulatione seu regurgitatione nunc majore, nunc minore, doloris concipit ideam; accurrunt hinc statim ex cerebro spiritus suppetias laturi reliquis, ad canales suos affectos molestiâ illa liberandos, infausto tamen successu, magis enim tunc adiguntur & impingunt acutas illas & spiculosas particularum in poris obstructis hærentium eminentias, unde Mens solutæ hujus unitatis à spiritibus certior facta, dolet malè affectam Aurem suam dolore sæpe intolerabili.

Dolor hic concham utplurimum occupat, & provenit idem, ceu diximus, à ſolutione continuitatis particularum, quæ ſolutio motum concitat in ſpiritibus irregularem. Hoc ſuppoſito facilè colligitur, omne id, quod ſolutionem continuitatis efficere poteſt in particulis membraneis, quibus meatus auditorius intus veſtitus eſt, & motum irregularem producere, illud etiam eſſe ſufficiens producendi doloris, ita inflammatio, corpora externa in meatum immiſſa, pus, cerumen, vermes & omnia ea, quæ abundant ſalibus acribus & lixivioſis; ſic & quæcunque obſtructiones his partibus vel à frigore, vel aliâ cauſâ inductæ dolorem efficiunt, ſucci enim ſalſi, qui in motu ſunt ut percolentur, detenti in glandulis illas inflant & tumefaciunt, qui & per hanc moram acriores fiunt, extremitatesque nervorum, qui in membranam meatûs ſparſi ſunt, vellicant, quod ἀταξίαν ſpirituum, & per conſequens magnum iſtum auris dolorem producit; fit enim ſæpe, ut ſerum acre & ſalſum, quod per glandulas auris evacuatur, dolorem in meatu efficiat, id quod patet in ſuppurationibus, quæ in ea parte fiunt. Cauſam in genere deducimus à ſuccis acrioribus, tubulos membranarum aurium modo comprimentibus, vel extendentibus, modo rodentibus, modo vellicantibus vel à catharrhis &c.

Quod doloris differentias attinet, ſi particulæ ceruminis vel aliorum liquorum in glandulis contentorum ſalſæ & rigidæ ſunt, & per agitationem ſolito majorem violenter impingunt filamenta nervoſa hujus meatus, tum dolorem excitant pungentem, & hoc fit in omnibus inflammationibus. Quando verò ſalia admodum acria ſunt & corroſiva, doloris cauſa fiunt, qui junctus eſt eroſioni, quæ imprimis in ulceribus hujus partis obſervari poteſt. Quando autem materia ceruminis in glandulis adhuc contenta, vel ſola, vel cum aliis liquoribus fermentationem patitur, tunc extendit & dilatat particulas membranæ, & ſenſum tenſionis excitat. Cum verò glandulæ inflantur per copiam liquorum, quos imbiberunt, ſentiri incipit gravitas.

Quod dolor hic adeò vehemens, & ſæpe cum febre acutâ conjunctus eſt, cui accedunt inſomnia, deliria, convulſiones ac deliquia animi, tanquam ſymptomata ſæpè lethalia, evenit ex eo, quod membrana, quâ meatus auditorius veſtitus eſt, tenerrima eſt & nervoſa & eandem texturam habet, quam habet membrana nervoſa ſtomachi & inteſtinorum, niſi quod non eſt tecta pari tegumento contra humorum acrimoniam eam tegente. Sparſa eſt & hæc membrana infinitis nervorum filamentis, quæ à quinto pari recipit, & dici verè poteſt, nullam eſſe in toto corpore humano membranam, quæ pro magnitudine ſua plures, quàm hæc, nervos habeat, certum enim eſt, membranas ſuper oſſa adglutinatas habere ſenſum cæteris acutiorem, quia firmiores & magis tenſæ ſunt, & plures fibrillas habent.

Nunc paucis enucleationem horum ſymptomatum ex prædictis principiis dabimus, & febrem deducimus ex perturbata ſanguinis mixtione, per ἀταξίαν ſpirituum, & ſanguinem turbari poſſe ex lib. *de febrib.* à nobis comprobatum eſt. cùm enim ſpiritus animales maximâ vehementia undiq; & per totum corpus ſecundùm lineam rectam proruant, hinc particulæ multæ ſanguinis, quæ motui illi veloci & vehementi obſequi non poſſunt, ſecedere coguntur, & turbationem ipſius mixturæ cauſantur. Sic quoque ſucci acres & corroſivi ceruminis, & ſeroſitates in aure collectæ in maſſam ſanguinis facilè immiſceri poſſunt & turbationem excitare, in quâ conſiſtit febris eſſentia, in catarrhis enim vix aliunde incendi febrem exiſtimamus, quàm à mixturâ ſuccorum acrium, qui à maſsâ catarrhum nutriente ſeparati cum ſanguine conjunguntur, & turbationem ejus inducunt. Vigilias unde, niſi ab ἀταξίᾳ ſpirituum animalium extraordinariâ deducemus? Spiritus enim à doloris violentiâ irritati in omnes partes impetuoſè influunt, ſed & ab inſomnibus vigiliis delirium facilè hoc in affectu oboriri debet, quoniam ſpiritus motum omnino irregularem habentes varia cerebri veſtigia permeant, id quod idearum confuſionem efficit, quas iidem ſpiritus primo animæ repræſentant; ſic & convulſiones ad hanc hypotheſin facilè explicari poſſunt: quando enim criſpaturæ á motu ſpirituum irregulari productæ ſunt, ſufficit ſuccos ſalſos nervos, qui in membraná meatûs auditorii ſunt, vellicare, ut irritatio hæc per communicationem nervorum & membranarum omnibus ſpiritibus communicetur, atque ita in muſculis convulſiones producantur.

Accidit ſæpe ut *Inflammatio* meatum auditorium duobus modis invadat, quorum primus eſt obſtructio glandularum, à quâ cum comprimuntur, humor in iis detinetur & eadem diſrumpit, & ſic qua data porta ruit: alter eſt acrimonia ceruminis, quæ etiam ſuis ſpiculis rimas facere, vaſa dilacerare, & ſanguinem ex iis elicere, potis eſt, hinc obſtructio redditur major & dolor. *Inflammationis.*

Sic quoque *Ulcera* ea hic eodem modo, quo in cæteris corporis partibus, vel rupturam abſceſſus, vel per acrimoniam liquoris alicujus, lymphæ puta acrioris meatum ulterius exulcerantis, oboriri poſſunt. Materiam, quæ in pus abit, non tantum ſanguis ſuppeditat, ſed & glandulæ irritatæ à pure, magnam ſeri quantitatem è canalibus ſuis excretoriis emittunt, hinc acris & ſalſa illa lympha reunionem partium & cicatricem impedit, ea propter difficulter ſanantur ejusmodi ulcera glandularum. *Ulcerum.*

Quomodo verò *Vermes* in Auribus generentur, variæ ſunt ſententiæ, nos exiſtimamus illos generari in his partibus ex ovis minutiſſimis mediante ſanguine vel ſucco nutritio eò delatis, & accedente calore excluſis. *Vermium*

Excreſcentiæ carnoſæ & fungoſæ utplurimum exoriri ſolent à nutrimento, ibidem nimiâ copia collecto, quia membrana auris ab externâ cauſa violentiùs diſtenta dilatatur aut laceratur, vel ſi à cauſa interna, levi tamen erodantur loca membranoſa, fit enim exinde, ut fibris à ſe invicem ſeparatis poriſque dilatatis & ampliatis; alimentum partis uberius recipiatur, retineatur, & extrorſum verſus talem tumorem generet. *Excreſcentiarum.*

Sic & fungoſæ excreſcentiæ eodem modo ex dilatatione aut laceratione membranarum, vel caſu inductis læſionibus excreſcit, talisque tumor mollis ſenſim incrementum acquirit, & accreſcit ſæpè in ſubſtantiam carneam, & ſi humor nutritius diu retentus & collectus occultam aceſcentiam acquirit, hinc ſæpè fungi fiunt cancroſi.

Sic

Rerum externarum. Sic quoque *Corpora extranea* in meatum auditorium sæpe ex improviso, sæpe studio ab aliis auribus injiciuntur, ut sunt pisa, globi, nuclei, vespæ (Ohr-Lauß) &c, si hæc & alia in profundum meatûs intrusa sint, difficilimè extrahi possunt, clauduntur enim tunc meatu osseo, qui valde obliquus est, & versus membranam tympani declivis, quin & detinentur ibidem à cerumine viscoso, quod ibi colligitur.

Parotidum tumoris, Causam tumoris *Parotidum* immediatam dicimus tum seri & sanguinis, tum aliorum humorum colluviem stagnationemque in glandulis aurium. Sanguis & serum quamdiu naturali suo gaudent circulo & symmetria particularum, corpus nutriunt quamprimum verò particulæ serosæ sive sylvestres aliæque heterogeneæ consistentiam justam sanguinis vitiant, varii excitantur affectus; hæ particulæ ad glandulas parotides delatæ, ibidem subsistentes & quasi captivatæ & incarceratæ, parotides adimplendo turgescentes reddunt, cutem simul attollunt, & sic tumoris hujus causa immediata est στάσις humorum, & ob hanc substantiam tumorum ordinariò parotidibus accedit inflammatio.

Prognosis Aurium Doloris. §. 11. *Dolores* qui in fundo auris sentiuntur, adeoque in meatu osseo, semper sunt maximè violenti. Quò symptomata atrociora, eò periculum magis imminet. Si dolor hic junctus est febri acutæ, cui accedant insomnia, deliria, convulsiones & lypothymiæ, sunt certè signa lethalia, prout nos bina ejusmodi exempla in praxi nostra notavimus, sic & dolorem hunc interdum stupor partium sequitur, qualem historiam in puella 12. annorum ex globulo vitreo in aurem sinistram immisso notavit *Fabric. Hildan. Obs. 4. cent. 1.* Senibus præsertim Dolor hic est grave malum, infantibus v. per purulentam excretionem facilè solvitur.

Inflammationis, *Inflammationem* si subsequitur abscessus, pessimum est, item quando partes membraneas occupet, & si dolor vehementissimus ipsam comitetur. Dum suppuratur periculo non caret, quia sæpè cerebrum cum suis membranis afficitur & sic delirium infert.

Ulcerum *Ulcera* quoque auris difficulter sanantur, difficultas autem sanandi hæc ulcera inde est, quia semper à liquore è glandulis profluente humectantur atque irritantur, omnes enim affectus glandularum sunt difficiliores aliis partibus corporis curatu, materia enim è glandulis emanans, acris quippe & salsa, reunionem partium & cicatricem prohibet. Sic quoque ulcera in meatu osseo adhuc difficilius sanantur, quam in meatu cartilagineo, quia canalis osseus versus membranam tympani declivis est, & ubi in planum descendit, fossam efficit notabilem, è quâ pus non nisi difficulter eximitur, cum è contra meatus cartilagineus concham versus sit declivis, pus & serum statim ejiciuntur, neque ut in altero meatu corrumpuntur, sæpe etiam in fistulam abit.

Effluxus materiæ saniosæ nonnullos etiam à pluribus præservat symptomatibus, cephalæa, epilepsia, &c. quibus levantur sub fluxus hujus continuatione, uti in infantibus subinde observavimus, qui per hujusmodi aurium fluxus plus minus sordidos à pluribus malis, tam externis, quam internis, levati sunt.

Verminum. Cum pure quandoque *Vermes* variæ magnitudinis & formæ prodeunt, qui maximam corruptionem humorum denotant, & nihil boni portendunt. Vera aurium ulcera & inveterata facilè in fistulam degenerant, vel erodendo occasionem membranis suggerunt, ut hypersarcoma succrescat, quod meatum auditorium obturet.

Rerum extraneară. Sæpe quoque *Res externæ* in aurem immissæ maximâ cum difficultate eximi possunt, imò aliquando nunquam, si nempe in profundum meatûs intrusa fuerint hæc corpora extranea, clauduntur enim facile in meatu osseo, qui valde obliquus est. Maxima omnium difficultas est, pisa eximere, ea enim in meatu intumescunt & nonnunquam germinant.

Excrescentiarum. Quod attinet prognosin *Excrescentiarum* illarum Fungosarum, si ex ulceribus prognatæ fuere, malum; si carnosæ sint, non aliter quam excisione curari possunt.

Parotid. *Parotides* verò, si cum signis concoctionis die critico, & à natura huc depellantur, bonæ sunt, si verò absque his signis, semper malæ æstimandæ sunt: quale exemplum infelicis abscessus notat Borellus *Cent. 10. Obs. 85.* ut & *Cous* ajens: Quæ dolentes ad aures exurgunt, perniciem minantur.

Verissimum est, Parotides periculosissimas esse, ob membranarum consensum & cerebri vicinitatem, unde facile delirium & phrenitis prodiri potest. Hinc omnes ferè Parotides suspectas habent *Riverius*, *Forestus*, *Rhodius* aliique Practici celeberrimi; nuper adhuc feliciter in Principe nostro Juniore Parotidem in abscessum versam nostra directione curatam vidi. Parotides certè febre non remittente semper perniciosæ sunt.

Parotidis inflammatio suppurationis expers recidivæ metum affert, & interdum quamvis appareat, pro lethali habetur. Huc pertinet prognosticum *River. Instit. Med. lib. 3. §. 3.* Parotides, inquientis, si nulla subsequatur suppuratio, malum est signum, nisi larga hæmorrhagia, aut copiosus alvi fluxus, nempe criticus & signis coctionis apparentibus succedat. Non verò de omni alvi fluxu existimandum, quod parotides dissipet, sæpe enim in febribus petechialibus aliisque malignis ægros cum Parotidibus apparentibus surripit. Imò suppuratis licet prædictis tumoribus, mortem tamen sequi, notat, *Rolfinc. Ord. & Meth. Med. Spec. comment. p. 161.* Deficiente enim robore naturæ, & morbo recidivante, viresut succumbant necesse est. *Riverius* jubet observare tumorem crescentem ante maturationis tempus aperiendum, ne periculum suffocationis immineat, locum enim non esse capacem ait, ut omnem materiam simul maturare possit.

Diata horum morborum. §. 12. Nunc ordo nos deducit ad curam *Dieteticam*: Aër ergo in his morbis sit temperatus, ne accedente ex improviso frigore, obstructio augeatur, sicut observari potest in aliis corporibus glandulosis, quæ his vicina sunt, ubi eadem aëris dispositio parium obstructionum causa est, unde sequitur, succos salsos, qui in motu sunt, diutius detentos & acriores redditos spiculis suis vellicare fibras nervorũ & membranas, quã vellicatio-

cationem excipit ἀταξία spirituum, & per consequens vehemens iste auris dolor & inflammatio; sic & Æther impetuosius recens in hasce obstructas partes facilè inflammationem inducere potest, ceu id quotidie fieri animadvertimus.

Sic & in Parotidibus ex improviso accedente frigore humores ad suppurationem tendentes stagnando acriores, & sic indispositi ad laudabile pus producendum redduntur.

Animalis Diæta exoptat quietem, motu seposito, ne spiritus turbati & jam impetuosi facti ulterius moveantur & confundantur.

Tranquillum quoque maneat corpus, ne Spiritus in expellendo occupati viribus destituantur.

Naturalis licet in omnibus febribus & morbis, tum malignis, tum plurimis vacillet, & nullum cibi adsit desiderium; attamen si forte cibi appetantur, non concedendi sunt difficiles concoctu, ast varia juscula herbis appropriatis maritata, ova sorbilia, carnes vitulinæ, perdices, pulli &c. & quæ facilem laudabilemque chylum porrigunt, omnia tamen respectu habito ad regionem, consuetudinem, ætatem & circumstantias ipsius morbi: fugiantur angue pejus acida ac frigida. Alvus quoque sit libera, ut & aliæ consuetæ evacuationes, ne graviora superveniant symptomata.

Cura Pharmaceutico-Chirurgica secundum Galenicos in aurium dolore. §. 13. Sequitur Cura *Pharmaceutico-Chirurgica*, quam *Galenici* in *Dolore* Aurium compescendo ita instituunt, ut morbi à quibus tanquam causis proximis dolor iste procedat, auferantur, si verò ob doloris vehementiam, indeque metuendum virium lapsum integra morborum curatio expectari nequeat, eundem mitigare docent adhibitis convenientibus quibusdam medicamentis & quidem in humorum frigidorum & crassorum aures occupantium copiâ, præmissis internis attenuantibus, resolventibus & evacuantibus, nec non externis frictionibus & scarificationibus, ipsis auribus instillant ol. amygd. amar. aneth. Chamomel. Croc. Irin. laurin. nardin. vel cepæ in medio excavatæ indunt parum euphorbii & oleum commune, illamque super prunis ponunt ad ebullitione olei, quod tepidè postmodum auribus instillant: vel in aliquo aut pluribus ex prædictis oleis coquere solent majoranam stœchad. salv. saturej. Castor. Croc. aut Af. fœtid. & similiter instillant, vel fotum exhibent ex decoct. malv. majoran. aneth. flor. camom. sem. fœnig. Croc. &c. In causa calidâ unanimi fermè consensu, præmissâ aliquando venæsectione & clysteribus solutâ alvo, lac muliebre vel vaccinum tepidè auri dolenti immittunt, cui interdum vitellum ovi immiscent, vel oleum amygd. dulc. aut rosac. necnon axung. anat. rec. guttatim instillant, aut locum fovent decocto malv. alth. viol. hord. fœnigr. vel cataplasma imponunt ex pane tritic. in lact. coct. additis farin. sem. lin. fœnigr. ol. camomill. vitell. ovi & pauco croci. Dolorem ex flatibus excitatum sedant discutientibus & carminantibus; fomento nempe furfuris milii, salis, anisi, carvi, sacculo fl. camomill. schœnanth. nuc. moschat. caryophyll. mastich. mac. &c. repleto & imposito, vel auri immissis Zibetho, moscho, croco, castoreo, aut succo cyrenaico. Vehementi inflammationis dolori occurrunt albumine ovi cum lacte muliebri recenter emulcto, item oleis amygd. d. ros. viol. lumbric. asellor. quibus aliquando addunt succos portulac. polygonii, auric. mur. umbilic. Ven. &c. In perseverante dolore cum virium prostratione ad narcotica accedunt, ut sensus partis illis hebetetur, adhibitis philonio Rom. succo mandrag. cum castor. theriac. Mithridat. & opio.

Inflammationem verò incipientem curare tentant derivatione, naribus adhibitis hirudinibus, vel institutâ venæsectione in fronte aut occipitio tum revulsionis gratiâ in cubito lateris dolentis celebrata, & si repellentibus abigi nequeat, discutientia in medium proferunt, qualia sunt superius in dolore ex causa frigida oborto mitigando memorata, ut fotus ex decocto Camomill. fænigr. aneth. meliloth. olea aneth. Camomel. irin. lilior. &c. quibus si prohiberi nequeat, sed ad suppurationem pergat, eandem promovere student maturantibus, ut Cataplasmate ex rad. lil. cepar. farin. sem. lin. hord. butyr. non salit. Ol. camomill. & croco parato, & unguento basilico in oleo lin. dissoluto auribus immisso, rupto abscessu, quod vel sponte fit, vel manu Chirurgi ferro armatâ, aut succo cepar. in quo fermentum sit dissolutum, auri immisso peragitur, materiam purulentam commode effluere sinunt, hinc locum mundant & abstergunt vino rubro tepido, cui beton. aristol. spic. celt. &c. aliquando incocta fuerint, addito pauco melle vel syrupo rosat. quæ valde in hisce affectibus detergere observarunt. *Inflammationi.*

Ulcus ut ritè curetur, illud eluunt & mundificant vel vino rubro, vel aceto, in quibus herb. beton. aristol. marrub. abrotan. maceratæ & decoctæ fuerint, vel succos harum herbarum, nec non succum omphacii cum vino dulci & melle ad moderatam crassitudinem decoctos auri ulceratæ infundunt, vel folia olivar. & myrthi contusa coquunt in aquâ mulsâ ad mellis crassitiem, & simili modo adhibent. His præmissis ad magis extergentia & exsiccantia pergunt, utiturque *Galenus* trochiscis Andronii in aceto dissolutis, vel scoriis ferri in pulverem redactis, & cum aceto ad mellis consistentiam coctis, quibus simul ulcus consolidari promittunt. *Ulceri.*

Ad *Vermes* ex sordibus ulcerum oriundos enecandos, amaris utuntur, unà cum detergentibus, ut succis apii, abrotani. absinthii, fœniculi, felle bubulino, quibus pulverem hellebori nigri & aloes aliquando immiscent, vel oleum nucleor. persicor. aut amygdal. amar. instillant. *Vermibus.*

Res externas quantocyus suadent eximendas, si fieri potest, volsellis tenuibus aut instrumentis auriscalpii formâ elaboratis, vel si hisce nihil proficipossit, terebella adhibent, ut in globis plumbeis è vulneribus extrahendis fieri assolet, duriora corpuscula sternutatoriis excutere conantur, lubricato prius auris meatu guttâ unâ vel altera olei communis, aut amygd. dulc. & ore naribusque manu præclusis. Conatu verò hoc irrito & meatu nimis existente angusto, eundem scalpello aut novacula suadent dividendum, quo liberiùs instrumenta immitti queant, itaque versari, ut res prehensæ commodè iisdem eximantur. *Rebus externis.*

Ad *Excrescentias* aurium denuò amovendas aut consumendas omnium primò humorum affluxum inhibere student, præmissis evacuantibus & minorativis, institutâ sectione venæ, exsiccantibus capiti adspersis, & setaceo aut fonticulo in nuchâ efformato, filo easdem tandem attrahunt & abscindunt, reliquias eroden- *Excrescentiis.*

erodentibus absumunt, immissis meatui auditorio particulis ceræ, ne ab erodentibus illis lædatur; & exsiccantibus ex lap. calaminar. thut. plumb. & C. C. ustis thure, mastich. aliisque catagmaticis curationem concludunt.

Parotidibus. In *Parotidum* curatione ad tria solent spectare, morbum nempe, causam & symptomata. Hæc tamen, cum neque multa sint, neque gravia, post morbi curationem remittunt, primarium scopum ad causam proximam, à quâ morbus fovetur, dirigentes, quæ cum humor quidam sit, sive simplex, sive mixtus, sub tumore latens, ejus evacuationem commodis instrumentis peragendam reposci dicunt, ab in criticis naturæ motum non esse impediendum, sed missâ venæsectione & purgatione potius promovendum, si debilis sit, linimentis calefacientibus & emplastris attrahentibus ex baccis lauri, rad bryon. thapsiâ, sinapi, fimo columbino, euphorb. caricis &c. vel cucurbitulis appositis. Ad morbum verò jam factum debite curandum, pro dolore & tensione sedandis emollientia adhibent atque laxantia, ut cataplasmata ex rad. alth. malv. lil. alb. flor. camomill. melilot. far. sem. lin. fœnigr. butyro recenti, adipe suill. medull. atiet. vitulin. vel fotus ex oleo, in quo prædicta simplicia decocta sint, spongiâ applicandos, vel illitus ex oleo, amygd. dulc. chamæmel. melilot. lil. butyr. adip. anser. quibus si dolor cum tensione minus remittat, tumorem pluribus locis suadent scarificandum, & mitigato dolore evacuationi materiæ incumbendum, ut in Parotidibus non criticis fieri assolet. quæ cum inflammatione conjunguntur, in quibus prohiberi volunt humoris vitiosi novam generationem, & geniti jam ad partem affluxum, instituta in sanguinis redundantiâ ejusdem larga detractione ex sectâ vena medianâ lateris dolentis, atque hac non sufficiente, altera vice in cubiti venâ externâ repetitâ, si verò alii peccent humores, ut biliosus, pituitosus, vel melancholicus, eosdem convenientibus remediis purgantibus jubent evacuandos, hisque rite peractis ipsius materiæ in tumore contentæ evacuationi student, impositis primo digerentibus & obscurè post verò manifestè etiam attrahentibus, ut in tumore sanguineo cataplasmate ex farin. hord. tritic. sem. lini, fœnigr. oleo rosaceo ac mulsâ exceptis; in blioso, cataplasmat. ex ovi lut. ol. camomel. croco & sapa; in pituitoso, emplastro diachylo magno ireato, in melancholico, linimento Oesypo humido, vel unguento basilico, aliisque, quibus si sanguis, vel alii humores sub cute contenti digeri nequeant, eorundem in pus conversionem promovent, quod cute scalpello aperta eximunt, & sinu absterso cavitatem cerato diachalcit. *Gal.* i. diapalm denuò consolidant.

Paracelsistarum opinio de curatione Aurium doloris. §. 14. *Paracelsus* de morbis hisce consultus in Aurium *Dolore* suadet duplicem instituendam curationem, unam ex aperitivis frigidis de humido resoluto; alteram per stupefactiva anodyna. Remedia in iis convenientia potissimum commendat sequentia:

℞. *thut. pp. s. aceto* ʒß.
Carab. ʒj.
reduc in liquorem.
℞. *hujus liquoris* ʒviiß.
alcohol. vini exicc. ℥ij.
reduc per maris præparationem, *F. Sief. album*, imponatur more emplastri.

Inflammationis & ulcerum. In *Inflammationibus* ipsisque *Ulceribus* Aurium omnibus aliis remediis præfert ipsam thutiam, eamque tanti æstimat, ut eâ exceptâ nihil auribus infundi permittat, cum nulla medicina tam sit subtilis, quin aliquid ex tartaro secum habeat, quo se in auribus separante & loco isti inhærente morbus fiat pejor, & curationi rarò obediat.

Vermium. In *Vermibus* Aurium enecandis & ejiciendis laudat colocynthidem & ⊖ ⊕li, quibus subjungit aloën & myrrham, nec non farinam ex abiete putridâ, quâ vermes ex nutrimento potissimum enecari contendit.

Rerum extranearũ. *Res externas* commodè suadet eximendas, si aliter fieri nequeat, instrumentis ad hanc rem debitè accommodatis, quorum aliquod sub tridomatis nomine commemorat.

Caruncularum. Ad *Carunculas* & *Excrescentias* Aurium absumendas similiter non multa auribus vult injicienda, cùm malum facilè augeri aut in deterius transmutari possit, sed thutia debite præparatâ earundem exsiccationem & flacciditatem promoveri permittit, certus quod eadem aliis minus noceat.

Parotidũ. *Parotides* ut pro opinione sua commode curentur, hujus sectæ alumni cum Antesignano suo spiritus effervescentes, ebullientes ac inflammatos volunt extinguendos, & naturæ quietem restituendam, quod præstari putant laudano opiato, aliisque narcoticis, nec non stupefactivis anodynis; posthæc venenum per sudores validè expellentia & discutientia propinant, ☿ um nempe diaphoret. flores ♉ii diaphoret. Spiritum ♀i. ⊙um vitæ diaphor. &c. In Panaritio & sequens præscribunt remedium:

℞. *sem. hyoscyam.*
p pav.
lolii.
nigell. aa. ʒß.
fell. tauri ℥iß.
camphor. liquefact. ad pondus omnium.
reduc in Sief siccum.

Fugilici Apostematis. In *Fugilico Apostomate* ab omnibus aquis fortibus & corrosivis cavendum præcipit, ut & à purgationibus, capitellis, lixivns acutis, cum per succum emunctorium, id est, per anum purgari debeat; hinc tripartitam ejus constituit curationem, unam per maturationem, per mundificationem alteram, & tertiam per consolidationem. Nullam fieri vult apertionem, quod prava inde sequantur accidentia, sed per se maturescere potius esse, quare ad primam curam maturationem scil. obtinendam sequens laudat imponendum emplastrum.

℞. *Ol. laterin.* ℥j.
Opoponac. colat. ʒß.
F. Emplastrum super carbones.

Opopanacum per acetum colatur, deinde fit iterum massa & induratur. Mundificatio fit sequenti:

℞. *Mellis.*
Brunella aa. ℥j.
Aristol. rot.
Aloëpatic. aa. ʒj.
F. mixtura in modum emplastri, administra cùm jam apostema fuerit apertum. Consolidatio tandem ita absolvitur.

℞. *Vitell. Ov.* No. iiij.
resin. de botin. ℥iij.
farin. tritic.
hord. aa. q. s. *fuerit pro incorporatione, fiat unguentum.*

Helmontii opinio de cura Aurium Doloris. §. 15. *Helmontius* in Aurium sedando *Dolore* in eo totus est, ut peregrinus ille hospes ejiciatur, quo spiritus insitus Archeusque placaretur, & auris à erispatione cesset, cui scopo quidem hac in parte nullum peculiare præscribit remedium, sed non obscurum præbet indicium, persicariam etiam hunc attactu suo sedare dolorem.

Inflammationis. *Inflammationis* curam eo dirigit, ut causa occasionalis, sive spina adimatur, qua depulsa Archeus ab ulteriori accensione redigatur ad quietem, qua in re fel capræ & sanguis anguillæ auribus instillata non contemnendarum æstimantur virium.

Ulceris. *Ulceri* Aurium eadem convenire judicat, quæ virus illud corrodens domare possunt, ne conveniens alimentum ulterius corrumpatur, quo superato & correcto sanies sponte desinet, quare succum Cyclaminis auribus instillatum suo benè functurum esse munere non dubitat, omnibus tamen præfert colcotarina, quemvis enecantia corruptorem, modò cautè hoc in casu adhibeantur.

Vermium. In *Vermibus* enecandis & expellendis etiam hîc magni æstimat ☿um, cum quo aqua viva bullita auri infunditur guttatim, & vermes certò interimentur.

Rerum externarum. *Res externas* varias diversimodè eximendas esse, modo instrumentis, modò sine illis, reliquis id consulentibus, haud difficulter assentitur.

Excrescentiarum. *Excrescentias* mortificari & extingui credit illitu sudoris morientium, mira in hujusmodi excresentiis mortificandis vi prædíti, eo enim attactæ ita in radice enecantur, ut deinceps sponte sua facilè evanescant.

Parotidû. *Parotides* curantur succurrendo Archeo, ut ille confortatus materiam exosam à se depellere, partemque ab ea liberare valeat, qua abacta tumor & distensio cessabunt, proinde sulphur ♃li anodynum egregium hic judicatur & salutiferum remedium.

Willisii modus curandi Aurium Dolorem. §. 16. *Willisius* ad *Dolorem* Aurium abigendum, curam eò dirigit omnem, ut tum morbi fomes præscindatur, tum causa ejus conjuncta eradicetur, & quidem si sanguis nimis æstuans dolorem hunc foveat, eundem vena in brachio lateris affecti aperta emittendum madet, hinc remedia fervorem ejus compescentia propinat, ut Julapia & decocta refrigerantia ex sero lactis, endiv. tarax. lujul. lign. santal. cit. &c. Si serum in culpâ sit, ejus copiam imminuere jubet tum pilulis ex succino & Jalap. tum aliis medicamentis evacuantibus, ut Apozematibus, & Infusis Succi nutritii & liquoris nervei vitia itidem corrigenda sunt remediis crasin sanguinis restituentibus, & succi nervei vitia emendantibus, scorbuticis nimirum & cephalicis. Nec omittenda externa, queis dolor ipse mitigetur, & symptomata graviora præcaveantur quorum variæ formulæ parari possunt, fotus videl. ex decocto altheæ, malv. hyosciam. solani, flor. Chamomill. Croci, rosar. hyperic. rad. lil. alb. vel Cataplasmata ex rad. alth. flor. chamomill. far. hord. sem. fœnigr. in lacte coctis, additis axung. anser. vitul. vel œsypo & pauco croco, vel olea quædam instillanda sunt Auri, ut aneth. lil. alb. lumbricor. scarabæor. Si his non cedat, cautè ad narcotica pergendum, quale sequens existit oleum aut linimentum Auri dolenti guttatim instillandum.

℞. *Ol. nucl. persic.* ʒß.
papav. alb. ʒiij.
hyosciam ʒj.
Camphor. gr. iiij.
laud opiat. gr. ij.
M.

Inflammationem. *Inflammatio* ut curetur, sanguini motus suus est reconciliandus, & à lentore suo in statum debitum restituendus, quod perfici solet venæsectione, hirudinibus & aliquando cucurbitulis syncipiti aut humeris applicatis. Alvus adstricta clysteribus est relaxanda, & reliqua sanguinem temperantia & æstum ejus sedantia intus assumenda, tum pro dolore mitigando superiùs dicta auri applicari poterunt, &, si suppuratio præcaveri nequeat, materia impacta digerenda est & maturanda, cui scopo sequens optimè conveniet cataplasma.

℞. *Cepam,* No. j.
butyr. recent. ℥ij.
Ol. Chamomill.
rosac. aa. ℥j.
Croci ʒß.
M. F. Cataplasma, auri imponendum.

Pus debitè jam confectum abscessû aperto est eximendum, & cavitas decocto hordei cum melle rosac. à recrementis est mundandum, abstergendum & ritè consolidandum.

Ulcus. *Ulcus* Aurium ut debitam admittat sanationem, sanguis universus à recrementis est expurgandus tum evacuantibus ex carthamo, sena. Jalap. &c. tum decoctis lignorum, aliisque reliquis ulceribus convenientibus, mixtis cephalicis, hinc ulcus ipsum mundificandum, particulæ acres mitigandæ, corrigendæ & eliminandæ sunt decocto majoran. menth. beton. heder. terrestr. nicotian. succisapii, centaur. min marrub. &c. auribus inspersis, iisque rotunda iterum mundatis & abstersis, pro majori verò materiæ humidæ exsiccatione, decocto scoriar. ferri & aristol. rotund. nec non fumo ex gum. sandarac. mastich. myrrh. succin. auri per infundibulum immittendo. Consolidationi promovendæ balsamus de Capaiba non parvum præbebit juvamen.

Vermes. Vermibus enecandis & expellendis varios adsignat succos amaricantes & putredini resistentes, ex absynth. flor. & folior. persic. scord. rut. fel bubuli, aloen, ol. amygd. amar. colocynth &c.

Res externas. *Rebus externis* iterum eximendis eandem commendat eucheiresin, quam præcedentes jam manifestarunt.

Excrescentias. *Excrescentias* optimè ☿io ▽to absumi posse affirmat, sed cautè hic versandum esse consulit, & sive medicamentis hisce cathæreticis, sive sectione adimantur, ejus regenerationem præcavendam inspersis in cavitatem ad locum illum, cui istæ inhæserunt, pulveribus exsiccantibus ex aristol. thut. myrrh. sarcocoll. ærug. æris, &c.

In

Parotides. In *Parotidibus* curandis, ab initio in eo totus est, ut sanguis evasatus circulationi restituatur, & succus nutritius stagnari cœptus resolvatur, secta venâ in brachio, & diaphoreticis sale volatili præditis intus exhibitis, exterius verò ipsi tumori illinit olea resolventia, ut lumbricor. Chamomill. nuc. jugland. aranear. vel emplastrum diachylum tum simplex tum compositum imponit, &, si discuti nequeat, suppurationem promovet cataplasmate ex cepis in Inflammatione superius manifestato, pus hinc confectum tumore aperto præcipit eximendum, & curam residuam eo modo, qui in ulcere jam traditus est, commodè absolvendam.

Sylviana cura in aurium Doloris. §. 17. *Sylvius* in curatione aurium *Doloris*, ut in aliis ejusdem speciebus, ad tria necessaria præstanda respicere solet, videlicet ad objecti dolorem inferentis ablationem aut emendationem; ad sensorii læsi reparationem & urgente dolore ad sensus stupefactionem. Doloris causa externa aufertur amovendo & fugiendo quicquid sensum auditûs lædere potest, ut clamorem & sonitum magnum, tonitrua, item ventos æstuantes. Interna causa aufertur, si sanguis peccet, venæ sectione, si humores alii, eorundem evacuatione. Emendatur causa externa, obvelando aurem tegmine molli, quo radii sonori absorbeantur, ne forti repercussione sensorium hoc auditûs ulterius lædant. Sensorium verò ipsum pro diversitate læsionis variè reparatur, cujus quædam species inferius venient pertractandæ. In genere tamen, si causa sint pituita & flatus, convenient spirituosa & Salia volatilia oleosa carminantia, ut oleum baccar. laur. rutæ, castor. destill. majoran. salv. macis, carvi, item crocus, decoctum Camomill. & caryophyllor. in vino rubro, spiritus otalgici varii, &c. In dolore ardente lac muliebre laudat & fotum ex decocto malv. alth. aneth. camomill. sem. lin. cap. papav. in lacte vaccino parato. Sensui inducitur stupor narcoticis & opiatis prudenter adhibitis.

Inflammatione. *Inflammatio* Aurium etiam rectè curabitur, secundùm Authorem hunc nobilissimum sanando & auferendo quemvis tumorem vasa comprimentem, & eorundem obstructionem à pituita viscida referando, & sanguinem coagulatum fluxilem reddendo salibus volatilibus & diaphoreticis interius assumptis, & aliquando institutâ venæsectione, externè verò dissolventibus, ut oleo lil. alb. camomel. lin. aneth. laurin. Unguent. alth. compos. hinc sanguinem ipsum è vasis suis effusum, & per partes vicinas diffusum removendo, & coagulationem ejus impediendo, dissolutis partibus ejus crassioribus, discussis tenuioribus, & temperatis acrioribus per eadem diaphoretica & externa jam memorata, vel fotum ex plantis aromaticis & discutientibus, si verò sanguis hic resolvi & discuti nequeat, sed ad suppurationem & abscessum tendat, illa confectio puris est promovenda & acceleranda medicamentis emollientibus & maturantibus ex rad. lil. alth. fol. malv. branc. ursin. sem. lini, fœnigr. far. hord. caric. Axung. hum. &c. medullis ac oleis ex superioribus jam cognitis, Unguento Agripp. emplastro diachyl. simpl. & cum gumm. vel sequenti cataplasmate.

℞. *Cepar. sub cinerib. coct. & contus.* No. ij. *vel, si major existat,* N. j.
rad. lil. alb. simili modo parat. ℥iß.
Caric. ping. in lacte coct. & contus. N. iiij.
pulv. sem. alth.
lin. aa. ʒß.
Axung. vitul.
butyr. recent. aa. ℥iß.
Ol. camomill.
fl. sambuc. aa. ʒß.
Croc. ʒß.
M. F. Cataplasma.

Pus genitum absque morâ est educendum, ne acrius redditum dolorem augeat, & partes vicinas corrumpat, quare si sponte abscessus non aperietur, cultello aut ruptorio ex sapone & succo cepar. vel caricis contusis appositis, vel alio conveniente puri exitus est parandus, & si post abscessum hunc apertum relinquatur.

Ulcus Aurium, illud prius mundificandum erit vel decocto lupinor. vel succis apii, heder. terrestr. betæ, centaur. &c. cum melle rosaceo, postmodum consolitandum linimento ex rad. aristol. thur. sarcocoll. lithargyr. cinabar. melle rosaceo exceptis, vel, quem Author hic laudabilem ejus tum in mundificando, tum consolitando effectum reliquis omnibus præfert, ipso balsamo ♃is terebinthinato, cujus guttula una vel altera ulceri aliquando instillata, pauco dierum spatio ejus curationem felicissimè absolvet. *Ulcere.*

Vermes si ex putredine in ulcere hoc aurium geniti sint, eos enecandos vult amaris, ut succo tenaceti. persicar. Decocto helleb. fellib animal. ol. amygdal. amar. & potissimum mercurio dulci. *Vermibus.*

Res extraneæ quantocyus expellendæ aut eximendæ sunt, meatu auditorio aliquando oleo quodam lubricato, ut eò facilior reddatur exitus. *Rebus extraneis.*

Excrescentias, si fieri potest, filo attrahere suadet, ut funditùs exstirpari queant sectione, adspersis postmodùm medicamentis exsiccantibus, vel pulveribus exedentibus, sed tutioribus, easdem pedetentim absumendas permittit, ut sunt alumen ustum, ærug æris, cort. granat. gallæ, &c. *Excrescentiis:*

Parotides, quando possibile, discutiendæ sunt, si verò hoc impetrari nequeat, ad maturationem & suppurationem deducendæ, quæ cuncta iisdem obtinentur remediis, quæ superius in Inflammatione jam sunt prolata. *Parotidibus.*

§. 18. *Cartesiani* ad mitigandum Aurium *Dolorem* toti pene in eo sunt occupati negotio, quo nimiam fibrillarum exactionem impediant, easque dislocatas in pristinam & decentem reponant configurationem, quod tum facilius fieri credunt, quando causæ noxiæ prius amoveantur, aut ita superentur, ne fibrulas illas particulis suis acutis ulterius vellicent, hebetantibus videlicet, & aliquantum ramosis, particulas illas noxias inviscantibus & ad quietem disponentibus; quod omnium optimè diaphoreticis, poris laxioribus præditis obtineri rentur, quo particulæ nocivæ pungentes absorbentur, sicque captæ unà cum illis subsequuto sudore ejiciuntur, & interstitia fibrillarum partium auris ingressui non modò materiæ æthereæ, sed & secundi elementi, aliisque particulis paulò crassioribus ita redduntur conformia, ut nullam ulterius inferant noxam, hinc sequens mixtura sudorifera non contemnendi habetur usus. *Cartesianorum Opinio de Curatione Aurium Doloris.*

℞. *Aq. puleg.* ʒß.
Spir. C. C. essentif. gt. xij.

ʒii

☿ii diaphoret. ℈j.
⊖is rorismarin. ℈ß.
volat. succin. gt. iiij.
Syr. de beton. ʒiij.
M. D. unâ vice corpus ad sudorem disponendo. Ut autem posthæc fibrillæ commodius pristinã recuperent configurationem, & impressio vellicationis istius dolorosæ complanetur, auri etiam extrinsecus idonea quædam instillant remedia, ut sequentem mixturam paucis guttulis calidè quandoque instillandam.

℞. Essent. Heder. terrestr. ʒij.
flor. melilot. ʒiß.
succ. nicot. rec. ʒj.
Spir. C. C. essent. ʒß.
M.

Intensis nimium fibrillis istis, relaxationem earundem parant fotu quodam convenienti, verb. gr. ex decocto rad. alth. fol. malv. flor lil. alb. & camomill. in aqua & urinâ pueri facto, & ne nimia hinc sequatur humectatio, brevi submittunt suffumigium ex Gummi Junip. & succino superfluam humiditatem egregiè exsiccans. Inter mitigantia quoque recensent olea nonnulla lubricis & ramosis suis corpusculis angulos acutos hebetantia, qualia sunt, oleum verbasci, lumbricor. scarabæor. quibus guttulæ quædam olei destillati anethi sint intermistæ. Ad narcotica rarò, & non nisi extremâ postulante necessitate accedunt.

Inflammationis. *Inflammationem* Aurium debitè curaturi, nihil intermittunt operæ, quæ poros partium ab heterogeneis illis particulis ex sanguine evasato & corrupto oriundis liberent, ut sufficiens particulis convenientibus pateat transitus, nec sola ignita materiæ æthereæ corpuscula nociva eosdem pertranseant, quod similiter convenientibus sudoriferis obtinetur, quibus subjungenda externa quædam discutientia, coagulatas particulas ex sanguine corrupto resolventia, & acutas particulas pungentes obtundentia, quod tum spirituosis alcalicis, ut spiritu urinæ, ✱ci, lumbric. C. C. tum oleosis temperatis & alcalicis saturatè impraegnatis, ut oleo asellor. lumbricor. cancror. scarabæor. castor. cum Sale volat. cranii, aut Corn. C. succin. &c. peragere solent, & quandoque essentiis aneth. Chamomill. Roman. Spiritu vini extractis. Fibrulis autem jam ità ruptis, ut particulæ earundem secedentes cum succo nutritio se commisceant, & massæ purulentæ sufficiens spatium relinquant, quo abscessus colligeretur, ejus maturationẽ promovent cataplasmatibus ex farin. fœnigr. medull. panis alb. pulv. flor. melilot. in lacte coctis cum ol. chamomill. ovor. axung. gallin. & croco. Pus bene maturum rupto abscessu eximunt, & cavitatem emundatam commodè claudunt.

Vlceris. Hoc verò si pro voto non succedat, sed propter acrimoniam puris *Vlcus* per tempus aliquod relinquatur, illud bene abstergunt & emundant, vel urina pueri in qua agrimonia & lignum Guajacum aliquantum fuerint macerata, vel phlegmate spiritus urinæ, vel succo marrub. cum melle rosato tepidè instillatis, & quo citius hæc præstent juvamen, non negligunt etiam hoc in casu interna sudorifera, ut essent. rorismar. lignor. Tinct. ♃ii ☿ at. &c. Sordidius emundant decocto ligni Guajaci, in quo partum unguenti Ægyptiaci sit dissolutum, quo nimia humiditas optimè simul exsiccabitur, ea verò siccitate obtentâ consolidatio facilè subsequetur, vel sola aliquando inspersa thuiâ præparatâ, vel additis huic pulveribus rad. aristol. rotund. sarcocoll. myrrh. & cum syrupo de rosis siccis in linimentum aliquod redactis.

Vermes in auribus aliquando generatos, vel jam vivos ab extera in aurem ingressos, ne mordicando dolorem adaugeant, vel dulcibus, ut lacte calido, pomo cocto, &c. vivos eliciunt, vel amaris prius enecant, quâ de causâ sequens *Plateri* dudum, jam probatum remedium etiamnum singulari habent in usu: *Verminum.*

℞. Colocynth. ℈ß.
Aloes ʒß.
Hellebor. alb. ℈j.
cum succo Persicariæ F. instar linimenti,

indatur auri aliqua ejus portio. Etiam sequens ejusdem Autoris experientissimi in enecandis & ejiciendis vermibus illis maximè arridet remedium, quod constat ex pinguedine capi, oleo coryli & pauxillo ☿ii dulcis, in ungnenti formam redactum, & bombace auribus verminantibus inditum.

Reliquas *Res externas* varii generis auribus illapsas, quâ fieri potest ratione, denuò volunt eximendas, vel saltu, aut forti sternutatione, naribus & ore obturatis, expellendas, ne auditui ullum inde procreetur damnum, de quarum encheiresi paulo nunc spatio pluribus agemus. *Rerum extranearũ.*

Excrescentias interdum mediocribus consumentibus iterum destrui posse concedunt, ut alumine usto, ærugine æris, aristol. ust. myrrh. &c. interdum verò vel nunquam, vel sedula operatione cum filo attractas commodo instrumento abscindi, atque sic, non tamen citra molestiam ægri & operatoris, auferri, loco vulnerato adhibitis exsiccantibus ex thutia & pompholyge. *Excrescentiarum.*

Parotidem non absimili modo ac incipientem Inflammationem curari posse existimant, assumtis diaphoreticis poros dilatantibus, particulas heterogeneas dissolventibus & attenuantibus, ut commodius exhalent, quodsi præstari nequeat, appositis externis maturationem promovent, & eodem modo ut in abscessu procedunt, aliquoties tamen in junioribus oleo chamomill. & scorpion. nec non emplastro diachylo simpl. effecerunt, ut vel discussæ fuerint, vel sine ulterioribus aliis remediis ad suppurationem commode dispositæ, & post apertionem lancettâ factam pure exempto emplastro sticticocum cetac. de beton. mixto, & balsamo Peruv. malaxato felicissimè sanatæ, in malignis verò & pestilentialibus Emplastrum magnet. A. S. & theriacalia magnis exornant encomiis. *Parotidis.*

§. 19. His præmissis ad *nostra* remedia progrediamur, quæ ad *Dolorem* Auris maximè sensibilem sedandum diversa esse debent, pro diversis morbi causis. Auspicanda ergo doloris curatio à causarum externarum, antecedentis item & continentis per contraria ablatione. Si dolor proinde à frigore fuerit subortus, contra frigus & procellis agitatum aërem defendenda venit auris, applicatis super aurem omnibus illis, quæ calefacere possunt; frigida enim acria & acida auribus sunt inimica, ut & repellentia dicta topica applicata, ex quibus sæpe majus damnum, quam emolumentum ægris affertur, de *Nostra ratio curandi Aurium Dolorem.*

de quibus legi meretur Obs. 82 Ephem German. Ann. 6. & 7. Præstat ergò species pro fomento sacculo inclusas cum lacte coctas auribus imponere. Ex. gr.

℞. *Herb. salv.*
calaminth.
rosmar.
meliss.
hyssop.
flor. Chamomill. aa. Mj.
sem. fœnic. ℥j.
bacc. lauri No. ij.
Dentur incisa pro sacculo. Vel in vino coq. & Vapor auribus excipiatur.

Panis quoque calidus cum sem. carvi vel aneth. coctus & discissus auri applicetur sæpius. Vel infundatur ol. amygd. amar. rec. cum guttula una vel altera ol. d. caryophyll. vel carvi, aneth. anis. & cum gossypio moschato auris obturetur, quæ jam dicta remedia sale abundant volatili valde penetranti, hasce partes facile calefaciunt, poros & canales glandularum aperiunt, & circulationem humorum adjuvant: hinc & convenit Spiritus formicar. Cum dolor vero hic fit à congestione seri scil. acris & salsi, qui chronicos & molestos affectus producere solet, hinc conveniunt spirituosa, quæ tamen cum cautela applicanda sunt; nihil spiritibus auris magis alienum est, quam humor talis peregrinus, excipiatur ergò in eum finem fumus tabaci, vel ex thure, mastiche, succino, gum. sandarac. Omnia hic quoque conveniunt remedia sale volatili alcalico prædita, aciditatem humorum serosorum destruentia, nec non ambrata, moschata, Essentia scil. ad auditum *Michaelis* sequens,

℞. *fol. asar.* Miij.
lauri
Herb. Card. ben. aa. Mj.
flor. stæchad. Arab. P. iij.
Chamomill. Rom. Mj.
sem. raphan. ʒij.
cepar.
porri aa. ʒiß.
Cumin.
Carv.
aneth. aa. ʒj.
rad. asar.
cyclam. aa. ʒiß.
elleb. alb. ʒj.
Incisa & contusa grosso modo infund. spiritui formicar. tum instillentur aliquot guttæ.

Convenit præprimis Tinctura mea nepenthes in aurem immissa guttatim.

Spiritus Otalgicus *Mynf.* ▽ Apoplect. *Lang.* Anhald. Acovist. *Mind.* sunt polychresta roborantia auribus remedia. Laudatur cepa sub cinere assata.

In dolore aurium egregium quoque est remedium, ob vim suam anodynam oleum scorpionum, vel scarabæorum per infusionem paratum, ad guttulas aliquot cum bombace auribus inditum, vel cum lacte muliebri commixtum. Solùm lac muliebre tepidum è mammis emulctum auribus instilletur.

℞. *Ol. Chamomill.*
aneth. aa. ℥j.
hyoscyam. expr. ʒß.
M.

Balsamus 🜂 sequenti modo paratus in dolore aurium est egregius.

℞. ♀ *part.* j.
ol. tereb. rub. p. jv.

coq. in aren. ad solut. ♀, instar balsami rubri, ei affunde Sp. vini rectif. digere ad Tinct. decanta & inspissa in Balneo qui remanet balsamus est, & potest per Retortam destillari in oleum dulce.

Nec hic interna negligenda sunt, imprimis diaphoretica cinabarinis mixta in Otalgia omnem implent paginam, lympha enim, ceu diximus, omnium affectuum aurium est causa, quæ omnibus modis emendanda, dissipanda & in ordinem redigenda. Hic ergo præ aliis conducit balsamus noster nervinus, vel liq. C. C. succinat. Essent. viperin. anodynâ *Wedelii* permixta, & sæpius exhibita. Tinctura succini per vices exhibita nostrâ experientia est polychrestum remedium. Vel detur sæpius sequens pulvis.

℞. *Specif. Cephal.* Mich. ℈j.
Pulv. anodyn. gr. iiij.
M. F. Pulvis.

Detur una vice, & reiteretur aliquando.

Pulvis anodynus confortans est sequens.

℞. *Magister. Cordial.* ʒiij.
Laudan. opiat. ʒß.
M. P. Pulvis.

Vel spasmodicus noster.

In contumaciori malo & decoctum lignorum cum herbis appropriatis sæpe magno cum fructu profuit; item conducit Tinct. ♁nii volatilis nostra, Sp. cephalicus.

In doloribus hisce sæpe quoque ad caput aliaque viscera respiciendum est, hinc conveniunt sæpe in sexu sequiori antihisterica, splenetica, aliaque, ut Tinct. ♂ nostra. Dolorem hunc sæpe unico vesicatorio in nucha applicato curavi. In graviore & diuturniore etiam conveniunt fonticuli, setacea, &c. Si simul humor ex auribus effluat, assumat pilulas *Ruffi*, cum extracto Rhabarb. vel sequens hydragogum, cautè tamen purgantibus incedendum.

℞. *Pulv. rad. laxativ.* ℈j.
Resin. Gialapp. gr. iiij.
⊖is euphras. gr. v.
M.

Si à rebus externis in aurem immissis dolor hic obortus fuerit, illæ ut exsiccentur necesse est, de quo modo inferius dicemus. In his doloribus non opus est tanto apparatu, modo internè exhibeantur opiata, imprimis Tinct. nepenthes, quâ sola plures feliciter curavimus, exhibendo 30. ad 40. guttas.

Si verò dolor auris ab ejus *Inflammatione* dependeat, ea curanda ut alia inflammatio, vel Erysipelas, nam hic eædem indicationes observandæ sunt, quæ in cæteris aliarum partium inflammationibus. Abstinendum est à carminativis aliisque nimis acribus, sed eligenda sunt blanda diaphoretica. interna & externa anodyna & demulcentia, non enim statim ad suppurationem accedendum est, nec Venæ sectio tam cito instituenda, quod tamen sæpe magni nominis Medici & Chirurgorum vulgus facere solent, non sine ægri periculo & tortura. Ut inflammatio tollatur, succus evasatus discussione suis vasis iterum asserendus est. Auribus imponantur varii sacculi ex florib. sambuci. hyssopi, aliisque herbis parati & lacte incocti, vel infundatur auri ol. amyd. amar. dulc. *Ratio curandi Inflammationem.*

Q cum

cum gr. j. vel altero camphoræ, alii oleum ovorum magnifaciunt, auribus per vices immissum, & ol. rosato vel nymph. permixtum. Pinguia verò & oleosa mihi valdè suspecta sunt, potest melius cataplasma emolliens & discutiens ex prædictis parari & auribus imponi.

Si autem pertinax sit inflammatio, & ad suppurationem tendat, maturantibus utendum est, qualia sunt cataplasmata ex micâ panis, cepis coctis, bulb. lil. flor. chamomill. melilot. &c. In ulcere recenti & inveterato internè conducit Decoctum sequens:

℞. *Rad. chin. rub. tinctor.* aa. ℥iß.
enul. camp. ʒij.
bacc. lauri, Junip. aa. ʒiß.
rorismarin. ℥ß.
salv. ʒij.
⊖ ♀ ʒß. *coq. in vin. colat.* ℥XL. *add. oxymell. scyll.* ℥j. *M. Conducet quoque* ⊖ *volat. Ol.*

Ulcus. Cum abscessus fuerit apertus, ad extergentia fugiendum, quæ non tantum obstructiones reserant, sed & mundant, inter quæ sunt aristol. raphan. rust. cepæ & amara ipsæ quoque rad. hellebor. colocynth. imprimis absynthium in lacte coctum, & per injectionem adhibendum, flor. persicor. asarum, rosmar. chamomill. ut & ol. amygd. amar. velut basis omnium oticorum extern. quæ omnia in ulceribus aliisque sordibus proficua sunt, &, si ulcus valde putridum & sordidum sit, frustum spongiæ imponatur, quod imbibit pus, ac arcet aerem ambientem, & præsertim indatur seq.

℞. *Elix. vitæ* ℥ß.
Tinct. castor.
ass. fœtid. aa. ʒiß.
∾ ⊖ ✻ci ʒß.
Camph. ʒij.
M.

Tincturam aloes cum Sp. vini paratam magnifacio, ad guttulas aliquot immissam, vel tinctur. myrrh. &, si valde profundum fuerit, balsamum viride nostrum proderit. Cùm detersum fuerit ulcus, exsiccandum deinceps & ad cicatricem reducendum, ubi laudatur vinum granatorum descriptum à *de Vigo*, sed cùm auris sicca expetat, possunt in formam pulveris, vel fumi, vel balsami exsiccantia adhiberi, quæ parari solent ex mastiche, succino, sandar. & thure, aliisque, quæ enim alibi diximus de ulceribus, hîc etiam proderunt, quo lectorem brevitatis ergo remittimus. Sed hic asterisco notandum, ne apparentia hujusmodi ulcera aurium seu effluxus earundem plus minus saniosi nimis cito sanentur, præsertim in subjectis humidioribus, & infantibus ne pejora symptomata oboriantur, ceu plura novimus exempla; hoc in casu meatus auditorius tantum mundus servetur, & elavetur quotidie urinâ humanâ, vel aquâ ⊖is ✻ci infusâ.

Ratio tollendi Vermes. Ad interficiendos *Vermes* amara commendamus auribus injicienda, ut succum absynth. flor. persicor. centaur. min. decoct. colocynth. vel etiam guttas aliquot olei amygd. amar. cum oleo tanacet. vel ol. diacolocynth. maritati; item convenit oleum nucleor. persicor. cum essent. fellis perdicis vel lucii piscis maritatum, fel enim animalis alicujus hic optimè conducet. Sequens mixtura oleosa non sine insigni adhibebitur juvamine.

℞. *Ol. diacolocynth.* ʒij.
nuc. persic.
amygd. amar. aa. ℈j.
ol. d. ligni coryl. gt. iij.
M.

Sic quoque urinosa hoc in casu conveniunt. Ephem. Gallor. de anno 1677. commendant spiritum vini tanquam infallibile remedium contra vermes aurium. Ex remediis hisce illa, quæ oleosa sunt & spissa, excellunt, & quidem eo nomine, quod insectorum rostella & proboscides obturent, atque ita eo momento suffocent. Hic & omnia anthelminthica in Encyclop. Med. jam dicta proderunt. Sæpe & allicitur vermis imposito dimidio pomo excavato, mox enim vermis ex aure properat in cavitatem pomi.

Et cum acidum viscidum in corpore peccet ubi vermes hospitantur, hinc id corrigendum est, in quem finem seq. vel simile decoctum præscribere soleo.

℞. *Lign. sanct.* ℥iij.
sassafras. ℥j.
rad. gentian.
Angelic. aa. ℥ß.
bacc. lauri Junip. aa. ℥j.
herb. cent. cochlear. aa. Mj.
Sal. ♀ ⊕*lat.* ʒj.
Inf. & coq. inf. q. seri lact. Colatura ad ℥xxx. *add. oximel. scyllit.* ℥j. *vel delicatulis infund. vino, & amara possunt interponi.*

℞. *Essent. absynth. camp.* ℥ß.
Elix. vitæ ʒv.
Tinct. corallor. ʒj.
ol. sassafras gt. xv.
aurant. gt. v.
M.

assumantur 60. guttæ in vino mane stomacho jejuno, dentur per septimanam bis pilulæ seq.

℞. *Resinæ guajac.* ℈ß.
Gumm. ammon. gr. iij.
☿ *dulc.* gr. iij.
ol. sassafras q. s.

purgandi sunt quoque pueri & adulti Trochiscis Hermeticis.

In infantibus quibus non multa exhiberi possunt, solum decoct. rad. contrayer. vel chynæ conducet, & in vino malv. exhibeantur guttulæ 6. vel 9. seq. Mich.

℞. *Elix. vitæ* ℥j.
Sal volat. oleos. ʒß.
Ol. sassafras gt. x.
M.

Externè conducet in ulcere ipso seq.

℞. *Elix. vitæ* ℥j.
Tinct. myrrh. ℥ß.
Spir. Sal. ✻*ci.* ʒij.
Extr. centaur. min.
gentian. aa. ℥ß.
Camphor. ʒij.
Ol. lign. sanct.
M.

Si verò alia animalia in aurem irrepserint, ea variis blandioribus elicienda sunt, vel lacte, vel oleo olivar. scorpion. Legimus exemplum in Ephem. ann. 4. obs. 50. quod gryllus in aurem irrepserit, & immissis 8. guttis olei gryllorum cum ol. olivar. parati gryllus in aure mori cœpit. Simili modo aurium illa vespa seu scolopendra parva, portione pomi dulcis recens incisi & auri-

auribus admotâ elici potest, ut pulex, ex suasu D. Riverii, pilis caninis in globum convolutis & auri insertis allicitur, ut iisdem inhærens una cum iis eximatur.

Res extraneas. Si corpora *externa* in meatum auditorium incidant, ante omnia hæc extrahantur, quod ut dextrè fiat, perpendendum est, an corpora talia sint ut emolliri possint, sicut pila, vel an dura sint, ut globi vitrei, plumbei, nuclei, &c. Videndum etiam est, an corpora ista in meatu cartilagineo, an verò in meatu osseo lateant. Si corpora mollia sint & in meatu tantum cartilagineo, eò annitendum, ut frangantur, vel cochlear ab *Hildano* Obs. 4. *cent.* 1. designatum pone ea adigendum, quod in parte flexibili, qualis est cartitilago auris, haud difficulter fieri potest, atque ita eadem extra meatum protrahi: idem fieri potest circa corpora dura, quæ sunt in eodem loco, & cochleari vel terebello eximi possunt. Quod si verò corpora extranea in meatu osseo hæreant, illumque in totum adimpleant, difficillimum est ea cochleari vel terebello eximere; melius verò est incisionem facere pone aurem, & versus ejus partē superiorem, id quod hoc loco satis tutò fieri potest, cum nullum ibi vas sit notabile; eo modo evidari quadantenus potest obliquitas meatûs, & adhiberi terebellum cujus usus potissimum est in globis plumbeis extrahendis. Sed prius injicienda sunt ad vias lubricandas varia olea, præsertim verò amygd. dulc. &, si nucleus vel pisum, in meatum osseum fuerit intrusus, qui propter figuram ovalem utraque sui extremitate posset adprehendi, utendum est instrumento descripto à Fabric. Hild. quod tenaculum nominat; oportet autem ut genuinâ curâ conficiantur hujusmodi instrumenta, ex optimo chalybe, ut tenuia fieri possint, &, si incurventur, ex seipsis iterum recta fiant. Sed cavendum in his operationibus, ne membrana tympani lædatur.

Excrescentias fungosas & carnosas. Ad *Excrescentias fungosas & carnosas* Auri adnatas vel innatas tollendas meretur legi *Obs.* 1. *cent.* 3. *Fabric. Hildani*, ubi describit excrescentiam fungosam & scirrhosam, quæ meatui innata erat post abscessum antequam verò illam aggrediebatur, præparabat cum curâ ægri corpus, quo facto, quantum poterat, auferebat. Si excrescentia hæc magna est, & extra meatum prodit, abscindenda est vel forficis cuspide, vel cultello incisorio, vel etiam filo liganda, & dein abscindendæ, ad sanguinem sistendum liquor stipticus usurpetur, & dein Eschara inducatur, sed cavendum, ne membrana interna lædatur causticis. Escharâ inductâ applicandæ sunt aliquot guttæ olei ovor. vel amygd. ad eandem separandam. Alii illinunt unguentum fuscum VVurtzii. Deinceps detersivis & mitigantibus remediis utendum, ut incarnetur ulcus & citatrisetur, subinde tamen mistis ejusmodi remediis, quæ renascentiam fungorum impediunt, ut sunt omnia acidum imbibentia, ex. gr. C. C. ust. pulv. myrrh. pomphol. saechar. ⊖ol. paululum enim vitrioli solutum in sufficienti quantitate decocti alicujus vulnerarii admodum proficuum erit, si injectiones ex hoc liquore fiant in aurem, & tormenti aliquantum hoc liquore imbutum in aurem imponatur, & imprimis utile erit tormentum si facile possit imponi, comprimit enim ulcus & excrescere carnem prohibet. Ad cancrosas excrescentias nulla cura superest, nisi ab initio pars superflua exstirpetur & radicitùs tollatur, tollitur enim fungus ex aure scirrhosus vel instrumentis vel ligatura vel caustico imprimis Elixir. vitæ nostræ cujus ope plures fungos abstulimus, &, si hoc fieri nequit, curâ palliativâ utendum, & tantum majus incrementum impediendum, & hoc obtinere possumus, si quotidie parti affectæ inspergamus pulveres ex aristolochia, myrrh. ♄o, saccharo, ⊖lo, lapid. ☋. calce viv. & similibus paratos, quandoque & opus est ▽ato, si hic non suffecerit, malum lethale est. In mitiori vero casu interna, imprimis diaphoretica remedia non negligenda, quæ jam ad nauseam usque superius diximus.

Ratio curandi Parotides. *Parotidum* curationem aggressuri monemus, ne externa tantum, sed & interna assiduè adhibeantur. Ex Chirurgicis præsidiis in tumore orto aliquando vesicatoria posteriori cervicis parte admota, quatenus portionem seri peccantis derivant, non contemnendi sunt usus, & fibrillas commovent.

Externè quoque applicentur varia, quæ præsertim calore suo laxent poros, humoresque ad motum incitent, laudatur in eum finem nostrâ experientiâ Empl. stict. nostr. vel *Paracels.* Magnet. *Sala*, Oxycroc. Diachyl. Caricæ cum butyro frixæ, Gumm. Ammon. Galban. crocat. *Mynf. V gon.* cum ☿io, nostrum ☿le, Emplastrum ad Parotides *VVidel.* quod sequens est:

℞. *Emplast. magnet.* A. Sal.
Diachyl. aa. ℥ß.
Ol. N. M. q. s.
Camphor. gr. iij.
M.

Emplastrum de melilot. cum gumm. Ammom. in ✠ solut. anat. portione malaxat. c. ol. nicotian. irin. scorpion. applicatum egregiam sæpe navat operam; sic & hæc dicta olea illinantur & dein imponatur emplastrum. Suppuratione jam facta ulcus mundificandum cum digestivo communi ex therebinthinâ, vitell. ovor. & ol. rosac. cum aa. ℈j. adde camphoram.

Internè quoque varia expellentia & acidum corrigentia exhibeantur, omnem ferè paginam absolvunt Alexipharmaca ac diaphoretica, inter quæ palmam ariis præripit specif. cephal. D. *M.* in omni Parotide cum vel sine malignitate proficuum, ut & pulvis spasm. ac temperans noster. Nec pejoris notæ sunt ♁ um diaphoret. Antihect. & Stomach. *Poter* bezoard. min ⊖ volat C. C. viperar. omnia cinabarina, liq. C C. succ. Tinct. bezoard. N. flor. ♀is. Sic etiam diuretica ad superfluum serum ad renes mittendum conducunt, danda in hunc finem varia abstergentia, ⊕ ♁ at. ⊖ absinth. genist. &c. Purgantia tanquam acria hic nocent.

Auricularum deficientium resarciendi ratio. Hisce affectibus etiam adjungi potest *auriculas deficientes* resarciendi ratio à *Taliacotio* & *Pareo* excogitata, fitque, si portio ejus dilacerata aliqua adhuc in parte reliquæ adhæreat, eandem stylo aliquot locis perforando, & vinculis commode adnectendo, postmodum emplastris consolidantibus ejusdem agglutinationem & accrescentiam promovendo, qui annexus quàm fieri potest citissimè ab ipsa læsione & dilaceratione præstandus est. In totum verò deficiente auriculâ, sive à primo ortu, sive per infortunium aut pœnam orbatio ista obtigerit, ad fœditatem contegendam artificialem conficiunt auriculam ex conglutinata papyro aut corio, eamque ita aptatam, ut alteri correspondeat, funiculis ex vertice aut occipite commodè vinciunt, quo capillus nutritus vel pileolum gestatum fraudem istam affabrè celet & obtegat, quá de

causa etiam pictoris industriâ carnis colore infucatam & virgulâ fereâ occipiti circumpositam, instar oculi artificialis impositi & affixi, in deperditæ locum annectunt.

CAPUT XV.

De Sonitu & Tinnitu Aurium, Obauditione & Surditate.

§. I.

MOrbi, qui superius explicati sunt, diminuunt saltem sensum auditus, Sonitus verò & Tinnitus depravant, Obauditio imminuit, & Surditas planè ipsum tollit. Depravatio autem hæc in eo consistit; quod Auris sonos percipit qui non sunt, vel qui minimum non sunt extra ipsam, ita ut occupata jam à sono interno, minus apta sit recipiendæ impressioni sonorum externorum, nisi sint admodum violenti & impetuosi.

Surditas. *Surditatem* dicunt, ubi in totum Auditus fuit abolitus, Germ. die Taubheit.

Obauditio. *Obauditio* est soni externi obscura saltem perceptio, in qua per densam quasi nebulam radiis sonoriferis penetrandum est, Germ. das üble hören.

Sonitus & Tinnitus. *Sonitum* vocant vulgo das Sausen und Brausen der Ohren/ Tinnitum verò das Klingen/ quæ duæ depravationes Auditus ab aliis species quædam Obauditionis constituuntur.

Pars affecta. §. 2. Vitium horum affectuum latet vel in aure externâ, vel in meatu auditorio, vel in membrana tympani, quando in Tinitu p. n. movetur, vel in surditate, quando rumpitur à causa violenta, vel exeditur à spiculis acribus, vel ab iisdem exulceratur. Sic etiam sæpe vitium latet in nervo auditorio, si is vel est obstructus, vel compressus, vel vitiosè conformatus; frequentius tamen in interioribus illis cavernalis perexiguis laminâ osseâ vestitis, si illæ viscidiore quadam lymphâ obducantur aut oppleantur: sic & in ipsis succis circulantibus imprimis succo nerveo causa latere potest.

Diagnosis. §. 4. Vitia hæc Sonitûs, Tinnitûs, Obauditionis & Surditatis cùm per se pateant, non operæ pretium esse duco plura de his adjungere. Cognoscenda potius surditatis causa, quapropter si surdus baculum dentibus admovens sonum percipiat, inde colligere licet, vitium in nervis non esse, sed fortassis in menynge meatus auditorii.

Galenicorũ opinio de causa Sonitûs, Tinnitûs & Obauditionis. §. 4. De *Causis* horum morborum quæsiti *Galenici*, in *Sonitu* & *Tinnitu* Aurium, nec non *Obauditione*, ut causam conjunctam accusant flatum aërem innatum præter naturam commoventem, unde spiritibus auditoriis falsa imprimatur soni imago; ut antecedentes verò causas omnia, quæ flatum in auribus vel excitant, vel aliunde ad aures transmittunt, ut humores vaporosos, vel in ipso capite vel in aliis corporis partibus contentos, quorum priores tinnitum per se, posteriores verò per consensum producant. Vapores autem hos ad aures elevari volunt vel ex sordibus in sanguine detentis, vel è ventriculo crapulis & ebrietate debilitato, vel ex pulmone, liene, jecore, utero; & quandoque è toto corporis habitu malè affectis, eosque tum per arterias & venas, tum nervum auditorium; tum membranarum continuitatem in meatum auris interiorem delatos aërem innatum diversimode impellere; idque eo magis, quo sensus organi sit exactior & facultas debilior. Diversas autem sonituum species à diversitate flatuum eorumque generatione vel assidua, vel interrupta produci dicunt, ut sonitum ex flatu crassiori, tinnitum ex flatu interrupto, obauditionem verò humorum jactatione, & sic in cæteris horum sonituum speciebus procedendo juxta flatuum dispositionem.

Surditatis. *Surditatis* causam efficientem ponunt quodcumque receptionem & dijudicationem soni in Auribus impediens, sive hoc contingat ob debilitatem facultatis, sive læsionem instrumenti auditûs primarii, aut partium subministrantium. Facultatis audiendi læsionem fieri dicunt vitio vel cerebri, vel nervi auditorii vel spirituum. Partis primariò, seu Aëris congeniti culpâ eandem fieri volunt, si ille vel deficiat ob continui solutionem membranæ tympani, aut dissipationem, aut defectum nutrimenti, vel impurus redditus sit à materia quâdam vitiosâ, modò à cerebro, modò à toto corpore prolatâ, & eidem se immiscente. Inter partium ministrantium vitia recensent meatus auditorii malam conformationem aut obturationem per obstructionem ab humoribus crassis, constipationem ex inflammatione, tumoribus, tuberculo carnoso, aut ulcere malè curato, compressionem ex ictu & fractura. His adjungunt vitia tympani; crassitiem nempe & tensitatem, tum à primo ortu, tum post eum ab aliis causis inductam, nec non ossiculorum auditus malam conformationem originalem & dislocationem à variis causis, tum externis, ictu, casu &c. tum internis, humorum nempe affluxu, inflammatione, &c. obtingentem.

Paracelsi judicium de causâ aurium Sonitus & Tinnitus. §. 5. *Paracelsus* in Auditus depravationum, ut *Tinnitûs Sonitûs* & reliquarum specierum causis consignandis varius & pene inconstans est, modo enim easdem refert ad guttam, modo à fluxionibus capitis oriri vult, ut quid tandem pro rato habuerit, vix cognosci possit; sed aliquando prioribus consentire necessitate quâdam coactus fuisse, appareat.

Surditatis. *Surdos* nasci vult ex domicilii defectu, in quo morari debet auditus, quamvis enim hic ipse non sit ex tono, vel ex eo, de quo nascuntur aures, sed hæ organa tantùm sint illa corporea, vel scrinia, in quibus nascitur sensus auditus, attamen corpus hoc spirituale operationem suam non perficit in loco male disposito, quare organis illis vel originaliter, vel aliunde post ortum corruptis surditas inducitur.

Helmontii ratiociniũ de causa Sonitus & Tinnitus Aurium. §. 6. *Helmontius* depravationem auditus adscribit delirationibus spiritus acoustici in labyrintho aurium commorantis, quatenus ille species externas sonoras non debitè excipit, sed iisdem relictis propriis suis commotionibus internis phantasticam quandam ideam *Sonitus* aut *Tinnitus* efformat, dum ab hospite quodam alieno, ex materiâ excrementitia sæpe exsurgente, ad excandescentiam irritatus species quasdam falsas in imaginem rei sonoræ excudit, quas anima sensitiva internum, ceu veras percipit, donec diuturniore con-

tem-

templatione erroris commonefacta, aliquando etiam tristetur aut irascatur, sicque partes aurium membranosas ad similem passionis perceptionem commoveat, ut tumultum istum sedare & exosum hospitem ejicere conentur, cui operi tamen peragendo sæpius impares vires ostendunt, nisi aliis adjuventur remediis.

Surditatis. *Surditatem* oriri credit à defectu luminis vitalis, quo anima sensitiva ad quemcumque sensum, adeoque etiam auditum præstandum, prædita esse debet, dum illud à contagio quodam venenoso, sæpe ex inferis ad organum auditus, & spiritum in interiore ejus concameratione habitantem assurgente extinguitur, aut occluso illo instrumento auditus externo suffocatur, quo tum destituta hac in parte anima sensitiva nihil de speciebus sonoris amplius percipit, siquidem ipsum organum suo prius sensu fuit privatum, ut nullas species ad archeum & animam sensitivam ulterius valuerit deferre.

Willisii opinio de causa Sonitus & Tinnitus. §. 7. *VVillisio* videtur *Sonitus* & *Tinnitus* aurium provenire à particulis quibusdam salinis, ex sanguine aut succo nervoso cavitati aurium interiori, & imprimis specui sono excipiendo alias destinato illatis, quæ fibras membranarum & nervorum auditoriorum agitantes, & undulationem in spiritibus excitantes id præstant, quod species sonorificæ simili sale præditæ ab extra admissæ, quapropter ejusmodi perceptio soni ope spirituum communi offertur sensorio, qui pro diversitate particularum salinarum tum crassiorum, tum subtiliorum, variat.

Surditatis. *Surditatis* causa modo latet in membrana tympani laxiore, unde non nisi ingentem fragorem transmittat, modo in meatu auditorio à cerumine spissiore & lapidescente, vel aliis excrescentiis aut rebus toto genere præter naturam obstructo, vel corrupta membrana antrum obducente, aut spirituum defectu vel crassitie & nervorum, ramulorum nempe duorum paris quinti, obstructione, compressione aut dilaceratione.

Sylvii judicium de causa Sonitus, Sibili, & Tinnitus. §. 8. *Sylvius* Depravationis Auditus, adeoque *Sonitus*, *Sibili*, *Tinnitus* Aurium & *Obanditionis* causam statuit sonum præter naturam in ægri aure mutatum, vel excitatum à vaporibus & habitibus aut sursum elevatis, aut ibidem productis, & falsa soni externi specie illudentibus.

Surditatis. *Surditatem*, sive auditum abolitum, vel nativum, vel adventitium esse cognoscit, surdosque à nativitate simul & mutos nasci & permanere, cum voces articulatas non audiant, sicque eas imitari nesciant. Surditatis verò adventitiæ causam novit vel in externa auris cavitate hærere, vel interná, modo in tympano, modo in nervo, aut spiritibus animalibus, aut cerebro. In externâ cavitate hærentem causam originem debere asserit sordibus collectis & induratis, aliisque rebus forinsecus obvenientibus & aures obturantibus. In interna cavitate excitatum apostema surditatis causam esse; sic Tympanum quovis modo ruptum, nervum auditorium exsiccatum, vel ab humore intra membranam ejus contento oppressum, aut à tumore quodam vicino coarctatum, Spiritus animales torpidos & immobiles, ac denique cerebrum graviter læsum, contusum, vulneratum, aut corruptum Surditatem inducere posse existimat. *Barycoia.* Difficili & gravi Auditui, seu *Barycoiæ* easdem adsignat causas, sed leviores, nec non humores tum caput universum, tum in specie Aures occupantes, & catarrhi nomine vulgò insignitos.

Auditus auctus. His tandem adjungit *Auditum auctum*, nempè eundem acutiorem, quo laborare dicit illos, qui minimos sonos etiam dormientes observant, & inde expergiscuntur, ejusque causam adscribit sensorio perfectissimo, & quodammodo plusquam perfecto, & simul valde tenero, ut ad minimum cujusvis objecti motum excitetur, & quamvis tali sensorio præditi quam plerique alii objecta accuratius & distinctius observent, sensorium tamen illorum facile molestiâ quadam affici, si vel minimum ab exacta mediocritate objecta recedant, quare & somnum illis hominibus valde levem & continuo ferè interruptum esse, non sine magnâ quadam adjuncta molestia.

Cartesianorum ratiocinium de causa Aurium Sonitus Tinnitus & Sibili. §. 9. *Cartesiani* Auditus depravti, ut *Sonitus Tinnitus*, *Sibili*, aliarumque ejus specierum causam adscribunt rei cuicumque fibras membranatum Auris interioris commoventi, seque interdum Aëri interno commiscenti, & similem quandam modificationem motûs intra membranulas istas inferenti, quam à radiis sonoriferis patiuntur, sive sint vapores varii interni, sive percussiones capitis auriumque, sive harum obturationes, agitationes cerebri circa partes illas, intra quas nervi auditorii fibræ terminantur, hujus & spirituum motus irregulares & extra-ordinarii, ut in deliriis, vertigine &c. quibus annumerant defectum alicujus ex quatuor illis ossiculis interioribus carie separatis & excidentibus, unde organi structura corrumpitur, & motus aëris interioris alteratur.

Surditatis. *Suditatis* causam frequentiorem statuunt obstructionem nervi auditorii, vel ejusdem compressionem à sanguine, aliisq; liquoribus vasa sua egressis, quib' addunt occlusionem meatus auditorii, vel à membrana præter naturam eidem innascente, vel à cerumine inspissato & lapidescente, vel excrescentiis aut glandularum aurium à serosa colluvie factâ intumescentiâ, meatum comprimente & angustante, vel à rebus extraneis intrusis, nec non ruptionem aut indurationem tympani, quatenus hæc transitum aëris in meatum interiorem denegat, illa verò, quamvis statim surditatem non efficiat, cum tempore tamen eidem futuræ ansam det, transmissis quibuslibet aëris particulis, etiam acrioribus, internas aurium partes destruentibus, & quandoque ossium capsam & labyrinthum constituentium cariem inducentibus, à qua cavitas illa ita reddatur inepta, ut nullus impostèrum sonus in eâ efformari possit, sed surditas planè subsequatur.

Nostra sententia, de constitutione Auris naturali & modo auditus. §. 10. *Nos* causam horum morborum nunc explicandam aggredientes, primo naturalem Auditus statum perpendemus, antequam ad præternaturalem accedamus, ut eo felicius causas defectus eruere possimus, & rem omnem breviter & extremo veluti digito tangemus, ut ex tot variis sententiis meliorem propinemus. Et cùm aures & oculi uno modo, hoc est, minus corporaliter afficiantur, meritò inter sensationes præstantiores numerari solent. Existimamus ergo auditum fieri per motum sonorificum tre-

tremulum ad Tympanum, membranam hanc, quæ est expansio nervi auditorii, & ad ipsum nervum auditorium delatum & partes hasce commoventem, quando nimirum aër percussus motum talem distinctè imprimit auditûs organo, ex membrana Tympano, quatuor officulis & nervo auditorio constanti, ad quod tamen negotium, ceu inferius dicemus, reliquus apparatus & elegans totius auris machina requiritur; sine enim aëre nullus percipitur sonus, ceu experimento constat sequenti, quod præsente Sereniss. nostro Principe *Carolo* Hassiæ Landgravio, Dn. meo clementissimo instituimus: Vitro imponatur Campanula cum malleo, & ex vitro extrahatur aër, & pulsetur campana, quo facto nullum audies sonum. Ut enim radii visivi impressionem faciunt in partibus oculorum nervosis, sic etiam motus tremulus ad auditus organum primarium, nervum seu auris internum terminum, cochleam scil. pertingit, hæcque plus sensibilitatis à nervo majore habet, hinc existimamus specierum impressionem in eâ fieri, præsertim cum lamina hujus spiralis seu testudo facile contremiscere, sonosque egregie multiplicare & refractos nervorum fibrillis potenter imprimere queat.

Instrumentum auditus non necesse est ut actu sonorum fiat, sed huic talis sufficit dispositio, per quam ab objecto perculsum in sensorium commune ità vibretur, ut hoc tale objectum adesse judicet nostra anima, quale quid nervum hujusque retiformem expansionem meritò nobiscum suspicantur plures Auctores. Quod verò motus hic tremulus tardius ad aurem, quam radii visivi ad oculum perveniant, hæc ratio est, quatenus innumeræ aëris solidioris particulæ particulis vel radiis sonoris in motu constitutis totidem & infinitas moras nectunt, per quas non adeò velociter & in momento quasi terminum ultimum attingere possunt, cum è contra lucis particularum propulsus ac motus simplex & directus magis sit, i. e. per lineam rectam potius contingat: transit ergo sonus per aëris partes, quæ lumini non resistunt, & hic lumen citius videtur, quam sonus percipitur. Concessis ergò illis clarum est, quod auditus fiat, dum diffusus in orbem sonus ad aurem externam appellit; indeque in internam flectitur. Alii dicunt, hoc fieri per undam vocalem vel circulum sonorum, quod tamen paulò generalius dictum est, sc. non per superficiem illam circuli rotundam, sed per lineas rectas ab illa superficie mathematica ad centrum, vel potius contrario modo ductas id fieri existimare par est. Motus hic tremulus rectà decurrit lineâ, dum nullum impedimentum invenit, nec tamen huic obstat, quo minus nonnunquam per obliqua audiamus.

Sonum verò in prima cavitate ab anima minimè percipi certum est, quia nulli nervorum rami hic terminantur, invicta enim veritatis est, sensum sine nervis nullum prorsus neque in aure, neque in oculo, neque in naribus aut linguâ fieri posse, ex quibus prædictis colligitur, sonum hunc in os allisum ab illo reflecti pro lege reflexionis in latus, quod ex adverso est, rursusque aliò ire, ut motus tremulus in illud incidat, nervumque, qui in his latibulis latet, ipsiusque expansiones membranaceas moveat, sonus autem abit tandem ex concha in cochleam ac labyrinthum, nervus enim utrique proxime adjacet, & in quo excubias agentes spiritus animæ referunt, si quid moveatur; & ut brevis sim, sonus collisione duorum corporum ortus, se per aërem undique diffundit, eâ tamen conditione, ut si impingat in corpus durum, æquale ac læve, reflectatur pro superficiei illius duri corporis dispositione.

Nostra sententia, de causa Sonitus & Tinnitus Aurium.

Præmisis hisce ad statum morbosum nunc accedamus & videamus causas *Sonitus* extraordinarii & *Tinnitus* aurium, statuimus ergò, hos affectus utplurimum oriri sequenti modo; quemadmodum falsæ luminis species, quæ ab objecto externo non producuntur, nihil habent distinctum & exactè visibile, sed lumen duntaxat simplex, ita etiam nunquam penè contingit, ut soni in aure, de quibus sermo nobis est, quicquam exhibeant, quam confusum illum sibilum & tinnitum, qui sunt alioqui voces maximè distinctæ. in hoc autem symptomate sunt simplicissimi. Uno verbo, quicquid commovere potest nervulum ipsum auditorium, mediante aere, (sine aëre enim ceu dictum nullus percipitur sonus) vel ejus continuos surculos, membranas & tympanum, aptum est producere vel sibilū, vel strepitum, vel sonum, vel tinnitum, affectus enim hi tantum secundum magis & minus differunt. Hinc omnes causæ externæ hic recenseri possunt, quæ tantum nervum auditorium cum annexis membranis movere possunt, eæ enim animæ talem tinnitum auris offerunt, adeoque si sanguis turgescat in febre, ibidemque coarctatio seu pressio aëris fiat, nervus iste commovetur, & sic affectus hic producitur, hinc vapores, flatus aliæque halituositates peregrino ex primis viis eò pertingentes affectum hunc excitare possunt. Sic existimamus quoque soni falsi perceptionem fieri posse abs ullo vitio organorum auditus, sed ab ἀταξίᾳ spirituum animalium, seu succi nervei crassitie nimiâ spiritus enim hi præter naturam agitati, vel alios nervos, qui cum filamentis nervi auditorii communicationem habent, commovent, & ita tristem hanc sensationem producunt, & sic oritur sensatio falsi istius soni, quod probatur ex eo, quod hic affectus sæpe & penè semper conjunctus esse potest cum delirio, phrenesi, vertigine, epilepsia, &c. nervi enim auditorii æquè à cerebri incolis moveri possunt, ac in aure, sic & spiritus hi variis heterogeneis particulis innati & ad nervum hunc ducti hunc Tinnitum producere possunt, & hoc fit eodem modo, quo in vertigine, in quâ notum est, solum motum circularem spirituum eundem affectum producere, ac si objecta visibilia revera haberent motum illum circularem, vel in phreneticis, qui festucas videre credunt, quæ non sunt, quod fit per solam concussionem nervi optici intus in cerebro à spiritibus Itaque quemadmodum suffusionum & phreneseos symptomata referuntur vulgò ad imaginationem depravatam, ita eidem causæ tribuendi sunt tinnitus, qui accidunt morbis auris, quamvis sæpe nullo modo dependeant à prava dispositione organi auditus, hinc optimè statuuntur Tinnitus duo genera, quorum unum ab effectibus cerebri & ipsius incolis, spiritibus dependeat; alterum à morbis ipsius auris. Tinnitus verò qui auris morbos sequitur, vel est verus, vel falsus, & ex his quidam tinnitus proprie dicuntur, quidam sibili, quidam fremitus, pars verò murmura; & hoc accidit tantum à concussione vel debili, vel fortiori & intensiori. Rheumatismi & suppurationes, in quibus fibrillæ nervorum & membrana-

branarum relaxantur, ordinariè susurrum excitant, inflammationes autem & dolores auris, à quibus utplurimum hæ partes tenduntur, sibilos & tinnitus: & ut contractis velis rem proponam, causa tinnitus aurium vel provenit ab infimo ventre, vel inquinato sero & spiritibus vel flatibus, vel à spirituum animalium *ἀταξίᾳ* in cerebro, vel eorundem paucitate, vel à tardiore sanguinis & succorum circulatione, præsertim in aurium membranis stagnatione, quæ tunc acres existentes, continuò vellicant ac commovent fibrillas, inde succus nerveus resultat ad cerebrum, ibidemque hunc sonum producit; imprimis si succus hic vaporibus multis inquinatus est.

Cùm nervus auditorius difficiliùs movetur, quod fieri potest vel vitio auris externæ, cum fuerit abscissa, vel meatus auditorii aliquantum vel in totum obstructi, vel ab internis vel externis illapsis, aut cerumine, vel vitio humorum oscula vasorum prope aurem in tantum obstruentium, vel à mala dispositione nervi, ossiculorum auditoriorum, tympani aut meatus externi, *difficilis* & *gravis* redditur *Auditus*.

Sententia nostra de causa Surditatis. Cum verò nervus auditorius immobilis est, vel in eo contentus succus stagnat, totalis *Surditas* oritur, cujus causa utplurimum latet in meninge meatus auditorii, si vel rupta, vel excisa, vel exulcerata, sæpe tamen latet in ipso nervo auditorio, si vitiosè à nativitate fuerit conformatus, & in alium locum, quam aurem internam derivatur, aut si in totum fuerit obstructus, aut à vicinis nimis compressus, adeo ut spiritibus animalibus crassis omnis transitus fuerit præclusus, quod fieri potest à causis externis, ut à casu ex alto aut nimio sonitu; quin morbis etiam acutis supervenit ad statum properantibus & per hæmorrhagiam criticam finituris. Sæpè etiam latet in defectu spirituum animalium, quando non influunt & refluunt, sic videmus in moribundis, quod non audiant, quod evenit à coagulatione & stagnatione tum sanguinis tùm reliquorum succorum. Multi tympanum ruptum tanquam unicam surditatis causam allegant, sed malè cum non, ut illi putant, pulsetur, sed alias functiones habeat, de quo videatur Nob. *Schelhamerus*. Sæpe etiam causa latet in primis viis in Chylo, ceu id sæpius observavimus, nonnunquam & Surditas à cerumine retento suboritur, quod aliquando petrificatur, ut sic radii sonori, seu motus tremulus aëris ad nervum auditorium pervenire nequeat. Sic & aliæ excrescentiæ, item intumescentiæ glandularum hunc meatum obstruere possunt, & quidem premendo nervos, succum nerveum influere impedientem.

Prognosis. §. 11. Percognito sic affectu non minus interest, ejusdem quoque eventum prænosse, hincque ægri salutem & mortem, item morbi longitudinem & brevitatem, modumque eventus quantum possibile prænunciare, utpote quod unicum summam sæpe arti fœneratur gloriam, quare antequam curationem aggredimur, de Tinnitu & Surditate *Prognosticon* præmittere decebit. In genere autem Tinnitus aurium nullum maximum infert periculum, & in febribus ardentibus sponte curari solet, sed aliquando diu perseverans obauditionem, & rarò surditatem producere potest. Quod si murmur aut strepitus adest, tunc difficilior est curatu, quam Tinnitus. Sic & in senibus rarò medelam recipit. Tinnitus etiam hic, ut sæpe observavi, est præco & antecambulo apoplexiæ. Sic & teste *Coo* S. 3. A. 17. austrinæ constitutiones corpora exolvunt & humectant, sicq; auditum hebetant. Idem S. 4. A. 28. ait, quibus dejectiones sunt biliosæ, superveniente surditate cessant: & quibus surditas adest, biliosorū dejectione finitur. Existimat enim *Hippocrates*, surditatem fieri excrementis biliosis retentis & ad caput recurrentibus, talemque surditatem cessare, alvo turbatâ, & bile per inferiora dejectâ, dummodo non hectica fuerit surditas, sed repente in febribus facta; quod tamen falsum est.

Extra omnem dubitationis aleam ponimus, istam surditatem, quæ vel à vehementi concussione capitis, à lapsu vel ictu, vel à nativitate, vel ubi in organis & nervis, imprimis auditorio, aut aliis auris partibus lateat dispositio præternaturalis, semper esse incurabilem, imprimis in senibus.

Cura Diætetica. §. 12. Deducimur nunc ad fontem *Diæteticum*, auxiliis ditissimum, utpote cujus solius beneficio sæpe gravissimi tolluntur morbi, & quo sine etiam utplurimum frustra laborare solent Medici. Consistit autem in legitimo sex rerum non-naturalium usu, hactenus à Medicis hoc nomine dictarum.

Aer itaque, quo surdaster fruitur, sit purus ac temperatus & clarus, non nubilosus, fumosus, ac frigidus, qui maximè nocet nervis, auditorio enim maximè inimicum est frigus quocumque modo admissum.

Cibi quoque sint facilioris digestionis, boni succi, ut spiritibus nervo auditorio inhabitantibus robur inde accedat & circulatio promoveatur, viscosa & gummosa, adeoque frigida & vaporosa ut sunt omnia legumina, cæpe, rapa, & id genus alia, nec non omnia quæ diximus superius de visu, hic etiam nocent. Sic etiam *Potus* sit optimus, imprimis cerevisia bene coctâ, ac herbis oticis maritata, vel vinum generosum modicè potum, roborat enim ventriculum & spiritus corporis auget, ubi iidem languent. Vitandæ verò sunt omnes potationes & ingurgitationes immodicæ, præsertim vini, hac enim ratione ventriculi tonus & fermentatio destruuntur, massa sanguinea nimia cruditatum accumulatione vitiatur & spiritus debilitantur. Potus Theé hic etiam summopere conducit, quia circulationem sanguinis ac reliquorum succorum adjuvat.

Corpus quoque *quiescat* & *somno* indulgeat longiori, ubi in aurem oppositam cubandum est, nec *motionibus animi*, curis, mœrore, terrore, metu, irâ, meditationibus, amore, nimiove Veneris usu abigantur spiritus animales, aliàs non sufficiunt ad auditum producendum. *Motus* verò nervorum tubulorum obstructionibus multum conducit, & corporis exercitium modicum.

Alvus sit libera, melius enim est, eam ad mentem Hipp. laxam esse, quàm adstrictam, oblita ergò officii per Crea admoneatur.

Cura Pharmaceutico-Chirurgica secundum Galenicos in Tinnitu, Sonitu & Obauditione. §. 13. Restat adhuc exponenda ipsa Cura *Pharmaceutico-Chirurgica*, quam *Galenici* in *Tinnitu, Sonitu, Sibilo, Obauditione*, aliisque depravati auditus speciebus ad ipsam dirigunt causam, à qua symptoma illud sit productum, quæ

quæ, si sanguis sit nimium ebulliens, eundem venâ sectâ emittunt, tin cacochymia multorum crassiorum & viscidorum humorum, eosdem prius incisos purgantibus superadditis evacuant, pilulis videlicet cochiis, sine quibus, Hierâ Pachii, Hiera Ruffi & sim. masticatoria etiam caput exsiccantia subjungunt, nec non frictiones & lotiones capitis cum decocto abrotb. beton. hyssop. rosmar. majoran. fol. lauri, spicâ nardi, intemperiem quamcumque debitè corrigunt, & tandem flatus & vapores discutiunt, auribus immisso fumo ex decoct. aneth. rutæ, chamomill. Spic. sem. anis. cum carv. fœnigr. in aq. & aceto, vel instillatis guttulis quibusdam ol. amygd. amar. costin. nardin. vel sequentis compositi.

℞. *Ol. Castor.* ℥ij.
Costin. ℨj.
amygd. amar. ℥jß.
Aq. ardent. ℥iij.

ebulliant omnia simul ad consumtionem aquæ, liquor residuus servetur ad usum.

Sordes aliaque meatui auris inhærentia præcipiunt eximenda. In critico & febribus quandoque superveniente Tinnitu ipse *Galenus* vetat nimium properè ad medicamenta accedere, sed caveri vult, ne crisi aliquod fiat obstaculum, eâ enim suo benè functâ munere, Tinnitum illum facilè cessurum promittit, at si segnius fiat, facultatem expultricem fotu alicujus decocti resolventis, ut absint. Chamomill. Castor. croci, &c. facilè juvari posse, ut vaporem molestum excutiat.

In Surditate. *Surditatem* plenariam, ubi ipsa functio penitus periit, remedio ulli cessuram esse planè negant, eam verò, quæ à debili facultate, aut morbis cerebri, nervorum, vel aurium proveniat, & adhuc sit in fieri, aliquando curabilem aut emendabilem esse concedunt, cum vel solâ manus cavatæ admotione facultas imbecilla juvari possit, ut sonum facilius & fortiùs percipiat, auctâ sic quasi aure, ut sonus magis unitus in eandem ingrediatur. Tympanum verò læsum, aut ab ortu male conformatum, arte redintegrari aut corrigi non posse unanimiter confitentur, & à biliosis humoribus sursum vergentibus ortum habentem surditatem, ut in febribus itidem aliquando contingat alvo turbata & dejectionibus biliosis subsequutis denuò cessare, quare easdem aliquando promovent cholagogis exhibitis, ut electuar. è succo rosar. Infus. rhabarb. &c. ab humoribus autem crassis & pituitosis inductam curari dicunt incidentibus pituitam & resolventibus, Oxym. simpl. syr. hyssop. stœchad & tandem evacuantibus, ut agar. trochisc. pil. coch. aur. aggregat. sicut melancholiam peccantem docoсto fol. sen. Syr. de lupul. & fumar. prius præparatam, electuaria Diabalzemer, Hiera Logad. pil. cocl. cum helleb. de lap. Lazuli &c. evacuant. In specie quoque ipsum caput à saburra peccantium humorum liberare tentant apophlegmatismis, errhinis, & sternutatoriis. Hisce omnibus subjungunt topica auri immittenda, ad humores viscidos incidendos, attenuandos, & obstructiones aperiendas, ut fomentum ex decocto rad. asari, cucum. asin. cyper. herb. beton. hyssop. puleg. origan. thym. flor. chamomill. stœchad. Arab. caryophyllor. mac. croci, suffumigium ex thure, mastiche, succino, ligno aloes, fella animalium quorundam guttatim instillata, ut apri, leporis, pinguedo anguillæ, sanguis corvi calens instillatus, vel sequens oleum.

℞. *Rad Cucum. asin.*
Colocynth aa. ℨiß.
Castor. ℨj.

Mixta & diligentissime trita infund. in
Ol. laur. ℥iij.
raphan. ℥iij.

Stent in infusione per dies tres, posteà ad tertiæ partis consumtionem leviter ebulliant, quod restat exprimatur, & colatum servetur ad usum, de quo calefacto aliquot guttæ tempore somni instillentur auri.

§. 14. *Paracelsus* in *Tinnitu* & *Sonitu* aurium ad destruendam oppilationem à fluxionibus inductam exsiccantia capiti admovet ex herb. beton. fol. rorismar. flor. stœchad. auri verò ipsi instillat quintam essentiam folior. asar. aut oleum succini & caryophyllorum *Paracelsi remedia in Tinnitu & Sonitu.*

Surditatem originalem penitus incurabilem pronunciat, cum illud, quod natura semel ademit, à Medico nullo pacto reparari possit, in ea verò, quæ sanabilis existit, oppilationem itidem reserandam præcipit, inditis simul auri aliquot guttulis balsami sulphuris, aut essent. ambr. & helleb. nigr. vel etiam olei philosophor. *In Surditate.*

§. 15. *Helmontius* ad *Tinnitum* & *Sonitum* Aurium inhibendum oleum corylinum multarum esse virium existimat, si auribus instilletur, internè verò sulphur vitrioli ad exosum illum hospitem domandum, & peregrinam ideam destruendam, non parum juvaminis additurum sibi persuasit. *Helmontii judicium de curandis Aurium Tinnitu & Sonitu.*

Ad impressionem *Surditatis* obliterandam laudant Auctoris hujus sectatores succum vincæ pervincæ auribus instillandum, uti & fel leporis cum pauxillo mellis commixtum. *Surditate.*

§. 16. *VVillisius* in curandis *Sonitu* & *Tinnitu* aurium eò potissimum operam locat, ut peregrinæ & heterogeneæ illæ particulæ salinæ in aurium meatu existentes, fibras agitantes, & spiritus turbantes temperentur, & qua fieri potest ratione eliminentur, quamobrem si massa sanguinea hujusmodi particulis abundet, eandem corrigit variis decoctis & aquis destillatis ex rad. ar. pœon. Serpentar, virgin. herb. chamædr. fumar. Card. bened. rorismarino, &c. cum sero lactis paratis, si verò copia peccet & æstuet, etiam venâ sectâ eandem imminuit. Si sanguis sit cacochymus, humores peccantes evacuat pilulis de succino, resina Jalapp. vel ♀e ♂ii. Dein ut spiritus recreentur & in ordinem redeant, medicamenta commendat sale volatili prædita, tincturam videl. succini, spiritum C.C. salis arnon. cum aqua rorismar. salv. puleg. &c. Meatus etiam auditorius ut ab omni materia impura depurgaretur & pervius fiat, &, si quid in eo hæreat, radios sonoros immutans, illud discutiatur, aliquando vaporem ex fotu panis calidi, cui spiritus vini superfusus fuit, auribus immittit, vel ex decocto herbarum cephalicarum, aut spiritus acoustici guttulas aliquas instillat, vel solam tincturam castorei, aut oleum amygd. & rutæ, cum oleo destill. macis. *Willisii ratio curandi Aurium Tinnitum & Sonitum.*

Surditatem à tympani laxitate obortam interdum emendari posse opinatur admisso fumo aliquantum exsiccante & fibris pristinum tonum *Surditatem*

tonum restituente, ex succino imprimis, thure, mastiche, aliisque. Si verò meatui aliquid inhæreat radiorum ingressum impediens, illud eximendum & cerumen spissius emolliendum, & superfluum ejiciendum, quod præstari poterit præmisso fotu ex decocto malv. altheæ, origani, puleg. salv. flor. Chamomill. caryophyllor. hinc linteolo & stylo sordes eximendo; nervi aperiuntur spirituosis, ut Essent. helleb. nigr. spiritu vini in quo ova formicarum macerata fuerunt: Spiritus refocillantur & restituuntur medicamentis salibus volatilibus præditis, ambratis & moschatis, tum externè, tum internè adhibitis. Sed malum aliquando adeo pertinax esse non ignorat, ut nullâ arte curari possit, maximè si fuerit ab ortu, aut grandiori partium internarum destructione.

Sylvii opinio de curatione Aurium Tinnitus & Sibili. §. 17. *Sylvius Tinnitum & Sibilum* Aurium curari posse affirmat medicamentis humores habitusque ipsorum causas corrigentibus, evacuantibus & discutientibus, tum internis, tum externis, quæ cum alibi jam tradita fuerint, nec peculiaria hoc in casu constituat Auctor, eadem hic nolumus frustra repetere.

Surditatis. *Surditatem* connatam incurabilem pronunciat, adventitiam verò nonnunquam curari asserit, præprimis à sordibus in aure moram nectentibus, aliisve forinsecus in aures deductis originem ducentem, quibus artificiosè eductis auditus interdum in momento restituatur. Ab apostemate ortum, eo curatu aliquando reparari asserit, aliquando verò remanere gravem auditum utplurimum incurabilem, sicut & à Tympano rupto exortam surditatem pro incurabili haberi novit, à nervorum quoque affectibus, spirituum animalium & cerebri malâ dispositione dependentem rarò curari, & affectuum istorum curationem poscere, ut ita humores vitiosi in capite, vel corpore universo existentes sint corrigendi, & pro re natâ vel per vias universales, vel peculiares & capiti magis proprias evacuandi.

Auditum acutiorem quæ blandè ac tuto obtundant medicamina, se ignorare liberè fatetur.

Cartesianorum methodus curandi Aurium Sonitum & Tinnitum. §. 18. *Cartesianorum* methodus curandi Aurium *Tinnitum, Sonitum*, aliasque depravati auditus species, in eo consistit, ut fibræ membranarum & nerveæ auris interioris à re molesta liberentur & in pristinum restituantur situm, quod optimè obtineri posse judicant internis diaphoreticis, maximè ex salibus conflatis volatilibus, quibus simul vapores varii discutiuntur, quorum sequens esse potest formula:

℞. *Aq. rorismar.* ℥iij.
Essent. card. bened. ʒ.
~ ✻ci succinat. ℈ß.
Syrup. flor. aurant. ℥ij.
M. D. unâ vice, expectetur sudor.

Ad spiritus irregulariter motos in viam reducendos, & domicilii eorundem reparationem, usum volatilium aliorumque convenientium, per tempus aliquod continuant, quo referunt omnia illa remedia præstantiora ab aliis cephalicorum nomine insignita, ut decantatum illud specificum cephalicum *Michaelis*, argentum potabile *Mynsicht*, Aquam vitæ cephalicam nobilem *Ang. Sal.* Spiritum lavendul. C. C. Glat. Cran. hum. succini, aliaque. Tempore autumnali obortum aurium tinnitum, ex colluvie serosâ nimium aucta, fermentum stomachale spirituosum supprimente & debilitante exsiccantibus & serum superfluum educentibus corrigunt, hinc sequentem pulverem non semel magno exhibuerunt commodo, ubi simul stomachus insigni laboravit anorexia.

℞. *Spec. dianth.* ʒj
diagalang. ℈ij.
flor. ✻*ci*
Sal. majoran. aa. ℈ß.
M. D. cuspidatim assumendus.

Huic pulveri æqualis sacch. canth. quantitas addi poterit, & frustulo panis albi vino intincto inspergi, atque jejuno stomacho comedi. Ipsi meatui auditorio externè etiam varia discutientia immittunt, & spiritus corroborantia, Acoustica vulgo appellata, essentiam nempe castorei, rutæ, camomill. Rom. vel essentias compositas ex rad. Cyper. helleb. Imperat. bacc. laur. Junip. herb. salv. puleg. majoran. menth. sem. cymin. carv. macis, caryophyllor. guttatim instillatas auribusque gossypio obturatis. Quin zibethum interdum indunt gossypio, illudque auribus insinuant, quo vapores sæpe brevi fuerunt discussi, & sonitus illi præternaturales sedati. Nec rejiciunt oleosa, modò post eorum aliorumque topicorum usum antes denuò bene mundentur, & suffitu convenienti resiccentur. Sequentem formulam aliorum arcanis, sæpe absque merito nimium jactatis, minimè volunt postponendam, cum rarò absque insigni effectu fuerit usurpata, sed in pluribus ab hujusmodi inconsuetis sonitibus, susurris, sibilis & tinnitibus graviter divexatis citò attulerit juvamen.

℞. *Ol. balanin. recentiss.* ʒß.
dest. carv. gt. vj.
cumin. gt. iiij.
succin.
majoran. aa. gt. iij.
caryophyllor. gt. j.
M. D.

Guttula una vel altera calidiusculè immittatur auri ante cubitum, auris que obturetur gossypio. Ossiculorum internorum corruptionem aut destructionem totalem resarcire adhuc ignorant, imò ab aliis emendari posse non credunt.

Surditatem & Difficultatem Auditus Non absimili modo in ipsa etiam *Surditate* vel *Difficultate Auditus* procedere solent, in qua diaphoreticis & volatilibus nervorum obstructionem commodè reseratum iri confidunt, quin iisdem liquores evasatos & copia peccantes ad debitam quantitatem & convenientes canales reduci posse existimant, occlusionem meatus à membrana præternaturali inductam ejusdem resectione interdum redaperiri posse concedunt, obturationem à cerumine, fotu emolliente, suffumigiis, & emundationibus manu & linteis præstandis volunt corrigendam; à Tympani disruptione productam, ut incurabilem relinquunt, in ossium carie succum cyclaminis & aristol. cum Essent. euphorbii collaudant, & in reliquis speciebus penè cunctis pro spiritibus animalibus excitandis, augendis, & corroborandis spiritus acousticos, castoreata, succinata, moschata & ambrata magnis extollunt encomiis, interdum etiam oleosa adhibent, quorum sequens egregia est formula:

℞. Ol. petr. alb. ℈j.
dest. nigell. Rom. gt. vj.
origan. gt. iiij.
Cort. aurant.
macis aa. gt. j.
M.

Guttula una instilletur auri tepidè.

Nostra sententia de curatione Tinnitus, Obauditionis, susurri & murmuris Aurium.

§. 19. Quod *nostram* curationem *Tinnitus* & *Obauditionis* attinet methodo medendi innixam, commodè illa dividitur in præservatoriam & curatoriam. Indicatio ergò primaria est, ut illud, quod præternaturale est, & nervum auditorium commovere potest, ante omnia amoveatur. In praxi verò sedulo indagandum est, num Tinnitus hic præternaturalis ex primis viis ortum suum habeat, an verò à spirituum defectu, vel eorundem vaporosis particulis, indeque dependente læsâ circulatione succorum, ex quo curatio moderanda & varianda est. Ad halituositatem ex primis viis exortam dissipandam commendamus varia carminativa, quæ in affectibus aurium egregia sunt remedia, ut sunt Essentia carminat. *WVed.* vel Spir. seq. carminat.

℞. Sem. Angel.
levistic. anis. aa. ℥ ß.
bacc. laur. ʒij.
menth. ℔ß.
sem fœnicul.
apii aa. ℥j.
Vin. spirit. q. s.

Destillentur ex cucurbita, dosis à ʒj. *ad* ʒij. semina tria ita dicta, (Drey Saat) baccæ lauri ol. destillata seminum carminantium, & si simul lateat viscida saburra hisce in primis viis, conveniunt purgantia, quatenus non solum reserant, sed & viscidam istam saburram incidunt, & in quem finem conveniunt pilulæ ophthalmicæ superius dictæ, nec sudorifera negligenda. Externè in aurium Tinnitu ex primis viis oborto conveniunt prædicta carminativa, ex. gr.

℞. Ol. amygdal. amar.
absynth.
formicar. aa. ℈j.
dest. chamomill. gt. v.
M. D.

de quâ mixturâ indantur auri aliquot guttæ.
Vel:

℞. Fell. lucii pisc. ʒj.
ol. dest. succin. gt. iij.
cumin. gt ij.

M. D. & usurpetur ut superius dictum. Vel ∽ acoustic. *Mynf.* vel Essent. succini.

In difficili auditu, Tinnitu aurium, & murmuratione earum vix præstantius habetur remedium, quam Tinctura castorei cum bombace auribus indita, vel Spir. Cephal. Anhalt. Sic quoque oleum acousticum ambrat. *Minder.* ol. castor. absinth. ol. vermiculorum ligni quercin. comp. ol. rutæ, succin. Essent. fellis humani, Tinctura carvi, &c. hic possunt externè exhiberi, quibus nos sæpe cum fructu pro re natâ usi sumus, interpositis internis sudoriferis, & potu Coffæ copioso, quo expertiss. Muys gravitatem auditus sanatam expertus est, in Podalir. suo p. 104.

Tinnitus hic sæpe pellitur vapore panis calidi cum bacc. laur. semin. carvi, cumini, &c. parati. Sequens in susurre seu murmure aurium egregium est.

℞. ▽ picar. cum castor.
Anhalt. aa. ℈ij.
Essent. castor.
card. bened. aa. gr. v.
M. D.

Axungia castoris & viperar. post aures illitæ egregia sunt remedia, vel instilletur ▽ Regin. Hungar. cum Essent. viperar. *Zwelf.* Vel:

℞. Spiritus ♀i sassafrasat. ʒj.
Axung. serpent. ℈ß.

M. D. quod te raro fallet, vel axung. uschii. Excipi quoque potest fumus ex decocto herb. asar. absinth. fol. laur. origan. serpill. chamomill. Rom. sem. cumin. in vino & lacte coctarum. Huc & vapor ex farinâ fabarum ab Auctoribus maximè commendatus pertinet. Sic aliquando ad caput etiam respiciendum est, imprimis si sit malum ab ἀταξίᾳ, vel defectu spirituum animalium, ad quos placandos & restituendos omnia conveniunt cephalica volatilia, quæ scil. prosunt in Epilepsiâ, ut sunt spirituosa, oleosa, castorina, cinnabarina, detur ergò sæpius ad ℈ß. specif. cephal. D. *Mich.* spir. cephal. pulv. spasmod. Hoc quoque in casu conveniunt omnia diaphoretica, ♃um diaphoret. in ▽ appropriatis exhibitum, quod continuetur per aliquot dies, ac addatur aliquid bezoardici ☽ aris & quidem ad gr. vj. Omnia etiam ex lignis parata proficua sunt, ut Spiritus lignor. compositus, item decoctum ligni sassafras cum Theé sæpius assumptum, ut sic sudor cieatur, sassafrasata enim & succinata ferè totam implent paginam. In hoc casu purgantia aliaque nimis acria, ut sunt sternutatoria, quæ tantum spiritus magis exagitant, sic frigida & acria nervosis partibus tam adversa nocent, ut & acida.

Externè conveniunt varia cephalica, imprimis aqua regin Hungar. Essent. succ vel carminat. *WVed.* vel axung. serpent. vel extrahatur ex his floribus, ut rorismar. lavendul. calaminth. beton. majoran. ope spiritus vin. Junip. addito styrace, Tinctura, quæ instilletur guttatim. Sic quoque ad Spiritus corroborandos egregium est sequens.

℞. ▽ Anhalt.
Regin. Hungar. aa. ʒij.
In quibus dissolv.
Mosch. gr. iij.
Ambr. gr. j.
Essent. ejusd. ʒj.
M. D.

Vel fiat suffitus ex castoreo, myrrhâ, colocynthide, sem. fœnic. & pauco croco in vino coctis, ac per tritorium auribus immittatur vapor, vel ∽ ⊖ ✱ci halitus excipiatur. Instituantur etiam varii fotus & suffumigia, auris enim, ut sonus, siccis gaudet, fiant ergò ex mastich. succino & thure, nec negligantur jam dicta castorina aliaque specifica, si & vapor ex herbis superius dictis spirituosis cephalicis & cumino per infundibulum auribus excipiatur, ut tubulos nervorum aperiat. Aquea in aurem injecta per syringem magis nocent, quia laxant membranas, & sic partem nervorum debilitant, circulationem succorum in iis impediendo. Si Tinnitus fiat ex casu, sequens *Plateri* laudatur.

℞. ▽ vit. cochl. j.
succ. cep. cochl. ß.
ol. spic. gt. v. M.

Cucuphæ quoque in his affectibus imponantur

nantur capiti, sic & vesicatoria post aurem vel in cervice ponantur, quæ obstructionem poros aperiendo tollere solent: sic & in hac specie Tinnitus magis conveniunt oleosa & spirituosa, quia magis discutiunt & roborant. In susurris aurium & masticatoria commendamus ad phlegma educendum, & circulationem promovendam.

Nostra sententia de curatione Surditatis. In *Surditate* cura variat juxta causarum diversitatem, & quidem nulla est, ubi vel nervus auditorius immobilis, vel plane ruptus aut abscissus, vel excesus, vel vitiosè à nativitate fuerit conformatus. ubi verò auris externa & interna à cerumine fuerit obturata, id emollientibus attenuari potest, ex. gr. succ. absinth. rutæ, cum Spir. ⊡æ, vel vapores ex emollientibus, melius verò est cerumen istud viscidum peculiari instrumento vel scalpello eximere; sic novi civem quendam Hanoviensem, Bernes dictum, plures ejusmodi speciei surditates feliciter curâsse. Possunt & hic varia corroborantia instillari, semper verò cum ol. amygd. maritata, vel ol. nucl. persicorum.

Quidam Chirurgus aliquot surdos curavit hac methodo. altè inserit fistulam tabaci & quidem ejus partem subtiliorem in auris cavitatem, tunc vehementissima suctione ori admovens alteram fistulæ partem crassiorem suxit, ægri hac suctione perceperunt aliquid doloris in aure, ast hac methodo curati sunt, auditusque restitutus. confer. *Eph. G. D. II. A. 6. obs.* 123.

Ubi verò *Auditus difficilis* oriatur à defectu spirituum animalium & eorum tardiore circulatione, pro succo nerveo roborando & eo corrigendo, remedia ambrata & moschata excellunt, ut & omnia spirituosa, ut sunt Spir. lil. conval. Aq. Apoplect. Anhalt. Essent. Castor. card. bened. aq. magnanimitat. Spir. formicar. lumbricor. acouistic. *Mynf.* & *Barbette*, cum bombace auribus admoti. Vel sequens formula sæpe cum insigni juvamine exhibita.

℞. *Herb. rut. recent.* Mj.
cep. mediocr. No. j.
rad. cyclam. recent. No. j.
Incidantur & imponantur mortario lapideo, add.
summit. absinth. Pß.
bacc. laur. No. x.
sem. carv. ʒj.
amom. ʒß.
Macis tantund.
Caryophillor. ℈ß.
aselior. No. xv.
Contundantur omnia, sensim affuso spiritu vini, indantur vitro & per ℘ 1. stent in digestione, postea exprimantur, liquor expressus servetur ad usum.
℞. *hujus liquor.* ℥ß.
〜 ⊡æ *volat.* ʒiß.
Essent. ambr. ℥ß.
M.

Duæ vel tres ad summum guttæ instillentur auri, quæ bombace optimè occludenda erit, ne exhalent, sed ad interiora penetrent, tum enim non modo spiritus singulariter attenuantur, sed & nervi cum fibris membranosis insigne hinc percipient juvamen, eos sc. ad motum incitando, succo recens expresso rutæ nuper quendam à surditate liberavi.

Oleum etiam ex floribus & nucleis persic. express. & inditum in omnibus aurium affectibus commendatissimum est.

Si verò à catarrho & stagnatione seri oriatur Obauditio, tunc conveniunt varia anticatarrhalia, succinata, carminativa, ex. gr. sæpius dicta Essent. carm. *Wed.* cum essent. viperin Spir. catarrhalis N. vel Spir. aromaticus ad extra N. quæ omnia quovis modo tubulos circa aures & auditorium nervum obstructos reserare, superfluum serum demere, vapores discutere & succum nerveum invigorare apta nata sunt. Externè itidem varia suffimigia & prædicta specifica non negligenda sunt; pinguedo anguillæ pro restituendo auditu commendatur, anguilla enim dum assatur exstillat pinguedo, quæ ipsa excipiatur foliis lauri & exponatur per tempus radiis solaribus, ut clarescat, dein tepide instilletur auribus, posteà obturandis, idque per se, vel additis olei anisi aliquot guttulis: omnia salia volatilia auribus indi possunt.

In quacunque Obauditione quidam ægri auribus adaptant tubam quandam acouisticam, ad modum tubæ illius, quâ veredarii utuntur, fabricatam, (wie ein Posthorn) & sic melius vocem percipere possunt.

CAPUT XVI.

De Nasi Morbis, & quidem de Nasi Sarcomate, Polypo, Verrucositate, Ulcere, Ozana, Inflammatione, Macula rubra, Maculis seu punctis nigris, Naso deperdito & ejusdem figuræ depravatione.

§. I.

NAsus ita locatus est, ut quasi murus oculis interjectus esse videatur. Dicuntur quidam Nasuti juxta *Martial.* XIII.

Nasutus sis usque licet, sis denique nasus.

Nasuti certè sunt, qui ex nasi magnitudine etiam de mole & magnitudine membri genitalis judicare audent; ex magnitudine ejus melius iracundiam hominis hariolari possumus, ceu loquitur Sacra Scriptura. Nares profectò multum usum commodumque corpori nostro afferunt, per eas enim omnes odores intrant, item aër ad respirationem maximè necessarius. Sic

quoque excrementa per nasum ceu canalem effluunt, ad vocem quoque aliquid confert, & ad ornatum multum facit. Hinc nasi abscissio adulterii pœna fuit apud Ægyptios, quam Hierosolymitanis quoque minatur Jehovah apud Ezechielem, à qua deinde Chirurgia Curtorum nata, circa renascendum nasum occupata, de qua *Taliacotius* primus scripsit. Nares proinde, uti reliquæ corporis partes jure, meritò suos castigatores, nimirum peculiares affectus, ceu manes patiuntur, quos jam recensebimus. Occurrit ergo 1. Nasi *Sarcoma*, Germanis dictum das Nasen-Geschwär mit einem Fleisch-Gewächs. *Sarcoma* enim & *Polypus* sunt excrescentiæ carneæ in naribus obortæ.

Nasi sarcoma.

Sarcoma quidem certam figuram haud habet, sed caro est eidem os humerosque similis, quæ in aliis ulceribus luxuriosè excrescere solet, hinc aliis *Hypersarcosis* dicitur.

Polypus.

Polypus autem in sua luxuriante carnosa excrescentia certam quandam præ se fert figuram, atque radices agit exiles, queis tanquam pedibus adhærescit, & sic crescendo nares opplet, in longum & latum se extendens, naribusque propendens similitudinem Polypi piscis refert. Dicitur & affectus hic à nonnullis *Hæmorrhoides narium*, quia non duntaxat hæmorrhoidibus in ano quadantenus assimiletur polypus, verum etiam profusionis sanguinolentæ proles sit, uti illæ in ano. Sæpè etiam polypus hæmorrhagiam narium sequitur ex sanguine illo in naribus jam sedato & congrumato.

Differentia Polypi & Sarcomatis

Differt verò *Polypus* à *Sarcomate*, quod Polypus angustum habeat fundamentum, Sarcoma latum: adhæc Polypus habet carnem sui generis, & quo melius intelligas, ut Polypum referat tumor, necesse est in pedes aut cirros dividatur; ut Sarcoma sit, satis est, unam adesse & globosam verè partis protuberantiam: Deinde, Sarcoma magis in carnosioribus ac imis narium partibus generatur, Polypus autem in superioribus ad radicem nasi, ubi interdum ad palatum propendet, ac obstructione meatui oris molestus est, non raro è naribus prominet, modò albicans, nunc rubens, jam livens, tempore plenilunii & austrinæ constitutionis longè plus turget, novilunii verò & aquilonia decrescit ac flaccescit, maximum incommodum infert tam respirationi, quam sermoni.

Verrucositas.

Verrucositas narium sunt copiosæ verrucæ externam narium partem carnosam occupantes, ipsasque miré deformantes.

Ulcus & Ozæna.

Ulcus naribus etiam sæpe accidit, & si est inveteratum malum, tunc Chirurgis dicitur *Ozæna*, quod est ulcus fœtidum & sordidum; cognoscitur ex eo quod in simplici exulceratione prodit pus album, in Ozæna verò pus acre & lividum; in Ozæna dolores sunt majores ac atrociores, quam in simplici exulceratione, & si simul exesio partium adest, cancrosa seu corrosiva esse incipit, quæ Chirurgis dicitur *Carcinoma* narium, Germ. das Gefräß / naribus est ulcus quoddam maximè corrosivum & serpens, aliis & dicitur *Noli me tangere*, nonnullis *Tentigo prava* vocatur, quibusdam etiam *Lupus*, ob horrendam narium partium depastionem; incipit in quibusdam à malè & intempestivè curato Polypo, in nonnullis sponte enascitur. Hi affectus ergo secundum majus & minus differunt, quò enim causa pejor, eò gravius est malum.

Carcinoma

Noli me tangere. Tentigo prava. Lupus.

Inflammatio.

Inflammatio narium sæpe hos affectus præcedere solet, quæ dependet ab obstructione partium circulantium tubulorum, & detentione particularum crassarum & acrium moras ibi nectentium.

Macula seu punctula nigra.

Conspiciuntur interdum multæ maculæ seu punctula nigra in summitate & tuberculo nasi, aliquid viscidi sub tenui cuticula continentia & materiæ pinguis, quæ tamen spatiola à nonnullis à vermibus occupari putantur.

Nasus deperditus & depravatus

Nasus quoque interdum à causa violenta tum externa, tum interna penitus *absumitur*, vel figura ejus *depravatur*, vel fit maximus, vel parvus existit, vel simus aut aquilinus, aut nimis longus, qui affectus faciei deformationem afferunt maximam.

Pars affecta.

§. 2. *Pars affecta* est sensus organum olfactorium, Nasus tum externus, tum internus, cum cute, musculis, ossibus, cartilaginibus, vasis, nervis, tunicisque.

Diagnosis.

§. 3. Priusquam verò ad ætiologiam nos accingamus, suis oportet ex omnimodis signis eruamus genuinum affectum. Nasi *Sarcomatis* & *Polypi* igitur *Signa diagnostica* in sensus incurrunt & manifesta sunt, carnea enim narium excrescentia in oculos incurrit. Polypus sæpe totam narium cavitatem implet, & pene extra eas prominet, & hinc ægri in respirando difficultatem non levem percipiunt, & quandoque ab unâ in alteram narium partem, imò ad palatum prorepit, hæmorrhagias quoque patiuntur subinde spontaneas largissimas, quæ sæpe nec internis, nec externis sisti possunt remediis. Duo Polypi interna narium foramina adimplentes suffocationis periculum minabantur, prout ego observavi. Differentias horum affectuum, quibus unus ab altero facilè discerni potest, superius jam diximus.

Verrucositas ut & *Ulcus* cum *Ozæna* itidem facilè in sensus nostros incurrunt; dignoscitur, ut superius notavi, utrumque ex eo, quod levis & incipiens exulceratio non magnum colorem infert, & ficciore crustulà subnigricante obducitur, quæ nisi vi revellatur, sæpe exarescere solet, ac sic sponte sanatur, at violentius sæpius attacta vel detracta sanguinem fundit, ac ab emunctione narium forti, sæpe unà exturbatur, ubi mox densior crusta generatur, ac incuriè habita tandem in Ozænam transit, quæ ulcus est priori magis dolorificum, cum crusta humidiori ac sordidiori, ex quo emanat graveolentia, adeo ut etiam mucum reddat graveolentem ac tetrum; anhelitus etiam ægri non modo adstantibus, sed & ipsi ægro nauseam parit: Sic sæpe narium ulcera, quæ intus latent, cognoscuntur solum ex eo, quando fœtor è naribus provenit.

Inflammatio, *Macula rubea*, *Macula*, seu *Punctula nigra*, & *Nasus deperditus*, ut & ejus *Figura depravata* ex ipso visu etiam facilè internoscuntur.

Ætiologia secundum Galenicos Sarcomatis & Polypi.

§. 4. *Ad Causas* morborum nasum occupantium eruendas nunc progredientes more nobis consueto aliorum Auctorum sententiam nostræ anteponemus, quo Lectori magis sit liberum huic vel illi Sectæ pro placito subscribere. Ordinem verò vetustatis ratione ducunt ipsi *Galenici*, in *Sarcomate* & *Polypo* narium, ut causam accusantes humores viscidos pituitosos sanguini permixtos, & vel è cerebro ad nares exulceratas copiosius dilabentes, & excrescentiam hanc carneam pro diversitate ulcerum producentes, vel etiam sangui-

sanguinem cessante hæmorrhagiâ concrescentem in Polypo hujusmodi excrescentiam pediculârem & propendulam inferentem.

Verrucositatis. *Verrucositatis* nasi originem adscribunt tum humori crasso & melancholico, nec non pituitoso, è capite inprimis à facultate expultrice ad nasum externum misso, tum succo nasum nutrienti copiosiori & luxurianti, cujus quantitas ultra nasi alimentum abundet, & hinc superfluitas ista in Verrucas aut nasulorum fœcunditatem distribuatur.

Ulcerum & Ozænæ. *Ulcerum* narium causam statuunt humorem acrem, erodentem, sæpius ex catarrhosa colluvie è capite ad nares defluentem interdum etiam à causis externis productum, quatenus à vulnere vel contusione sanguis in pus abit, quod acrimoniâ suâ cutem erodit & nares exulcerat, in *Ozænâ* verò eundem humorem simul putridum & virulentum esse autumant.

Inflammationis, Erysipelatis, macularũ rubrarum & nigrarum. *Inflammationes, Erysipelata & Maculas rubras* in naso nonnunquam conspicuas ortum sumere putant à sanguine fervidiore, ob calidam hepatis intemperiem, à primo ortu, vel errore diætæ producto, in nasi musculos sub cute effuso, atque ob crassitiem suam fixius ibidem hærente, *Puncluta* vero atra à succo melancholico sub cutem punctatim disperso.

Nasi defectus. *Nasi defectum* vel externæ causæ violentæ adscribunt, abscissioni nempe quocumque instrumento acuto, & vel percutiente vel scindente factæ, vel acrimoniæ humorum in ulceribus eundem absumenti, vel facultati plasticæ in utero, ut ira quidam à primo ortu naso carent.

Nasi figura depravata. *Figuræ depravationem* variam itidem vel in utero à facultate formatrice eundem diversimodè delineante, vel ab externa causa violenta consuetam figuram depravante, originem ducere asserunt.

Iuxta Paracelsum causa Sarcomatis & Polypi narium. §. 5. *Paracelsus* proximè jam sequens *Sarcoma* & imprimis *Polypum* appellat carnem deviatam & buccellos, qui per poros extra locum suum in excrescentiam nodosam transierunt, dum deviatum quodvis nutrimentum in alio quam sui situs loco generat eandem carnem istæ generationis in magna copia.

Verrucositatis. *Verrucositates* nasi ex alimenti ejus proprii abundantia originem sumere putat, unde & sæpe ipsius nasi similitudinem habeant, & parvuli quidam nasculi appareant.

Coſſi. *Coſſi*, qui apostema est, quo nasus admodum uritur, & postmodum fricationibus crustæ ponuntur, per annum perseverant, causam adscribit albo cuidam sulphuri & sali scisso, quæ prodeant ex regionibus Martis, dum sal cissum in parte Martis erumpens, ibidem extra cutem sua signa proferat in locis, in quibus cartilagines existunt, ubi enim caro cum carne jungatur, naturam ait aliquod producere emunctorium.

Ulceris & Ozænæ. *Ulceris & Ozænæ* originem deducit à salibus corrosivis ex minerâ Martis profluentibus, à quibus etiam proprium nasi nutrimentum corrumpatur, & fœda sanies promanet.

Inflammationis, Erysipelatis & Ruboris, nec non punctulorum nigrorum. *Inflammationis, Erysipelatis & Ruboris* Nasi causam imputat liquori salis ex venis Martialibus profluenti, & suo excremento rubedinem producenti. *Punctula nigra* aliquando oriri existimat dum minera Saturni cum minera Martis se commiscet, & nutrimentum nasi proprium iis interspergitur, & cum hæc non satis exactè commisceri possint, minera Saturni dispersa maculas illas nigras seu plumbeas producit.

Nasi defectus & figura depravatio. *Nasi defectum & Figuram depravatam* ab iisdem causis contingere adsentitur, quas priores in medium jam protulerunt.

Helmontii opinio de causa Sarcomatis & Polyporum. §. 6. *Helmontius* productionem *Sarcomatis* & *Polypi* adscribit tum nutrimento Nasi proprio copiosiori, tum Archeo aberranti & à lumine & fermento quodam peregrino in delirium redacto, à quo in tantum seducatur, ut officii sui distributivi ulterius immemor, pro luminis illius irradiatione & materiæ occasionalis dispositione æquitatem transgressus, peregrinas concipiat ideas, atque hujusmodi carnosas & polyposas formet eminentias.

Verrucositatis. *Verrucositatum* originem accenset similiter ipsius nutrimenti Nasi abundantiæ, ex qua fungi illi narium supercrescant, dum caro à latice copiosius affluente nimium humectatur, & in fundum quendam ejusmodi excrescentiis proferendis apprimè habilem disponitur.

Ulceris & Ozænæ. Quando verò latex hic ponticitate quâdam & acidulâ salsedinis muria infectus sit, ipsa *Ulcera & Ozænas* ab eodem vult excitari, & quidem Ozænas, dum fermento quodam virulento, ejusque occulto contagio sit oppignoratus, à quo nutrimentum nasi simul inficitur, caro depascitur, & ossa exeduntur.

Inflammationis & Erysipelatis. *Inflammationem & Erysipelas* in Naso ab excandescentia Archei excitari credit, hic enim à peregrino quodam vel in nutrimento Nasi, vel in latice eò affluente existente irritatus & ad iram provocatus, statim igneum illud trophæum in signum indignationis suæ producit, & externo naso in turpitudinem hostis eum provocantis apponit.

Macularũ nigrarum. Similiter *Maculas nigras* ab Archeo seminali delineari vult, pro dispositione materiæ ejusque spissitudine, unde colores illi emergant proprietates vitæ mediæ imitantes.

Nasi defectus & figura depravationis. *Nasi defectum & Figuræ depravationem* vel externis causis violentis, vel ipsius Archei variis deviationibus in utero fœtum fabricantis annumerat.

Willisii judicium de causa Sarcomatis & Polypi Narium. §. 7. *Willisius* nunc accedens *Sarcomatis & Polypi* generationem deducit à succo nerveo in transitu impedito, & in aliquo nasi loco stagnante, in quo particulis spirituosis vel depressis, vel evanescentibus, salinæ acorem concipiunt, & arreptis corpusculis sulphureis in tumores hosce carneos & polypos concrescunt.

Verrucositatis. *Verrucositatis* Nasi originem tribuit latici cutaneo & seroso multis particulis spissis & viscidis referto, à quo pori cutanei in naso non modo valde infarciantur, sed fibræ nerveæ simul rumpantur, & succum nerveum & nutritium copiosius profundant, qui postmodum in ejusmodi verrucositates coagulatur.

Ulceris & Ozænæ. *Ulceris & Ozænæ* causam imputat eidem latici seroso, dum non modo ob lentorem in parte quadam narium stagnat, sed ob stagnationem illam diuturniorem corrumpitur, partes exedit & tandem contagium quoddam concipit, quo omnem liquorem nutritium similiter inficit, corrumpit, & narium partes cum palato interdum destruit.

Inflammationis, Erysipelatis & Rubedinis. *Inflammationem, Erysipelas & Rubedinem* Nasi oriri existimat à sanguine ex arteriolis sub cutem effuso, & multis particulis salinis fixioribus maximè acidis, referto, ob quas diutius ibidem detineatur, febriliter effervescat, & hujusmodi ruborem & tumorem quandoque producat.

Punctorum nigricantium. *Puncta nigricantia* induci credit, quando fora-

foramina sudatoria modò humore atro crassiore, modò vermiculis capita nigra habentibus oppleantur, quæ animalcula è poris expressa & Soli exposita vivere, & se movere, facilè conspici posse aliis persuadere conatur.

Defectus & Figura depravata

Quantum *ad Nasi defectum* & *Figuram depravatam* attinet, in eorundem causis designandis à reliquorum sententiis ne latum quidem secedit unguem.

Sylvii judicium de causis Narium. Sarcomatis & Polypi.

§. 8. Sequitur industrius ille *Sylvius*, ut sententiâ suâ de morborum horum causis prolata earundem cognitionem reddat faciliorem. Existimat verò Autor hic nobilissimus *Sarcoma* & *Polypum* Narium à sanguine nutriente copiosius ad nares affluente, sed corrupto ab acido quodam ex lympha glandulosa producto excitari, dum partes fibrosæ ex ulcere, in quo acidum quoddam acre & corrodens dominatur, destructæ, sanguinem illum majori quantitate suscipiunt, qui dein cum lympha acidiuscula in excrescentias illas carneas facessit.

Verrucositatis.

Verrucositates Nasi ab eadem lymphâ glandulosa acido spiritu abundante pronasci autumat, à quo humor ille spissior reddatur, & in poros cutaneos deductus eosdem opplens ab alio succo affluente propellatur, sicque protuberantias illas verrucosas producat.

Ulcerum & Ozænæ.

Ulcera & *Ozænam* originem sumere docet ab acido quodam acri narium partes corrodente, & sanguinem ex arteriolis affluentem non tantum in pus vertente, sed simul moris reddatur, ipsum pus etiam auctâ sua acrimonia ulterius corrumpente, & non modo colorem ejus diversimodè mutante, sed, quod in Ozæna fit, intolerabilem quendam fœtorem eidem inferente.

Inflammationis, Erysipelatis & Ruboris.

Inflammationem, *Erysipelas* & *Ruborem* Nasi vel à sanguine è vasis narium sub cutem effuso ibidemque stagnando accenso, vel à bile acriore effervescente cum sanguine ad nasi partes externas delato, vel ab acido acriori ebulliente eodem effuso, & ignis instar furente produci posse existimat.

Macularū nigrarum.

Maculas nigras exoriri credit ab acido in sanguine contento austeriusculo, & hinc inde sub cute nasi disperso, à quo interdum ipsa etiam cutis arrodatur & attenuetur, ut sola cuticula maculas illas operire conspiciatur.

Defectus & Figura depravata.

In *Defectus* & *Figuræ depravatæ* causis constituendis etiam hic Autor reliquorum sententiam facilè subsequitur.

Cartesianorum opinio de causis Nasi Sarcomatis & Polypi.

§. 9. Ad *Cartesii* illius subtilissimi vestigia prementes nunc properamus, quorum de *Sarcomatis Polypiq;* origine hæc est sententia, quod particulæ chylosiores ad partes narium excisas antea à materia quadam acri, atque spatiolis ob fibrulas disruptas majoribus præditas majori copiâ adinfluant, ibidemque diutius detentæ extremitates fibrularum ità extendant, ut iisdem fortius adhærentes novam hujusmodi excrescentiam efforment, quæ ab affluxo novarum illiusmodi particularum chylosarum nutrimentum in tantu augeatur, ut ex neglectu non modo nares obstruat, sed ad ipsum palatum propendens suffocationem minetur & quandoque subinferat.

Verrucositatis.

Verrucositates Nasi excrescere volunt ob fibras cutaneas seu nerveas nasi elongatas à succi nutritii copia, quarum diductioni exterior cuticula se facile accommodet, & pro diversis particulis, quibus succus ille nutritius sit refertus, in superficie variè configuretur.

Ulcerum & Ozænæ.

Ulcerum Narium causas statuunt particulas acutas acido-salinas, fibras nasi erodentes & corrumpentes, sæpiuscule fermenti instar à lue Venereâ naribus cum sanguine & succo nutritivo corruptis communicatas, quæ si ipsa ossa nasi cum aliis ejus partibus erodant, iisque destructis fœtorem intolerabilem inferant, Ozænam ipsam subsequi fatentur.

Inflammationis, Erysipelatis,

Inflammationem & *Erysipelas* etiam in naso originem habere putant ab humoribus arteriosis effusis, & poros cutaneos nasi ita obstruentibus, ut non nisi particulis primi elementi ignitam quandam naturam præ se ferentibus transitus permittatur, quæ proinde ruborem facile inferant; absque tamen inflamatione.

Macularū rubrarum & nigrarum.

Maculam rubram interdum Naso imprimi ob teneram cutis texturam & arteriolarum capillarium copiam sanguineas particulas effundentes, quæ per cuticulam proprio suo colore transluceant. *Maculas* vero *plumbeas* ortum habere existimant ab halitibus quibusdam pinguibus poros cutaneos dilatantibus, & ab acido præcipitatis, unde radii luminosi non repellantur, sed absorbeantur & suffocentur.

Nasi defectus & figuræ depravatio-nis.

Nasum *deperdi* posse ab externis causis violentis facile concedunt, nec non ejusdem *figuram* vel in utero à spiritibus animalibus in formatione fœtus aberrantibus, vel extra illum ab externa quadam causa diversimode depravari.

Nostra sententia de causa Nasi Sarcomatis & Polypi.

§. 10. Ut in causarum recensione eò felicius provehamur, ponemus ulterius, quæ ad harum confirmationem *nostro* judicio solidiorem faciunt. Existimamus ergò *Sarcomatis* causam latere utplurimum in sanguine aliisque succis, quando scil. oscula extrema vasorum narium ita dilatantur, ut ipsæ quasi prolongentur, hinc succus viscidus eò propulsus, novas quasi partes progignit efficitque, hic enim cum tempore concrescit & semper novus sanguis eò delatus accrescit. Sic eodem modo in *Polypo* sanguis serosus ex suis vasis effusus fortuito casu continuò per oscula hæc semel aperta cum humoribus quibuscumque exstillare solet & effectum hunc producere; nihil verò est, quod affectum hunc magis excitare valet, quam acidum in humoribus hospitans, maximus enim coagulator est omnium humorum, &c. si tandem acrimonia accedat corrosiva, facile hic affectus transit in carcinoma seu cancrum, undè sanguis in his partibus mortificatur & destruitur unà cum seri vigore, acida enim acrimonia corrosiva nihil aliud est, quam aqua fortis sicca, & acrimoniam acidam volatilem sulphure inviscatam seu palliatam gerit. Hæc exulceratio non adeò corrosivam sed magis viscidam comprehendit materiam.

Verrucositatum

Verrucositates oriuntur reverà à diductis & prolongatis fibris nerveis, quibus cutis & vasa ejus capillaria copiosè sunt intertexta, papillares enim ejusdem processus à succi nutrientis abundantia nimium repleti, insigne capiunt incrementum, & cuticulam substratam attollunt, ut prominentiis istis facilè cedat. Affluente verò indies novo nutrimento, quod successu temporis consuetam sibi acquirit viam, tubercula ista augentur, quin glandulæ cutaneæ substratæ iisdem ductum aliquem excretorium sæpè communicant, ut liquor aliquis viscidus per meatum quendam verrucositatibus istis ab expansis ab humiditate perpetuo perfluente papillulis nerveis reservatum, non minus, ac per reliquas nares

indies

indies excernatur, ceu experientia apertè commonstrat, atque hic Castellis aulicus quondam fuit minister naso ejusmodi prolifero præditus, cujus singuli nasculi, quibus septem superbivit, quotidie mucum quendam album ac viscidum reddiderunt, quo etiam expresso melius habuit, retento verò, dolorem tensivum sensit per integrum nasum reliquum. Hæc itaque à glandulis assiduò affluens humiditas exitum moliens etiam in distortis & diductis fibrulis sibi viam servare potest, unde meatus interior pervius manet, accrescentibus internis particulis crassioribus tuberculum illud verrucosum solidè componentibus.

Ulceris simplicis & Ozæna.

Quod concernit causam Narium *Ulceris* simplicis & *Ozænæ*, eadem est, quæ & aliorum ulcerum sæpius jam dicta. Causæ enim sunt humor acris corrosivus plus minus dilutus, modo magis fluidus, modo ab aëre frigido factus viscidus, atque vel à sanguine & lymphâ per narium vasa suppeditatus, vel à sanguine & lymphâ in ipso ulcere demum corruptis pronatus, in ea enim parte hæret acrimonia, quæ sanguini delato malignitatem infert, hinc ulcera hæc difficillimè curantur, quia viciditas non inhæret tantum sanguini, aliisque succis, sed quoque sæpe hic morbus ortum suum trahit vel à lue venerea, vel à scorbuto ab iisdem particulis corrosivis exortis, vel à causâ violenta, casu sc. hinc vascula facile dirumpuntur, & hinc succi evasantur & obstructio oritur, adest quoque ob aërem febris.

Inflammationis & Erysipelatis.

Inflammationis & *Erysipelatis* Narium causa eadem est, quæ aliarum partium, Erysipelatis, quæ dependet utplurimum à circulatione impedita particularum ✝earum in partibus his narium stagnantium, & ab acido productarum, sed utplurimum oritur à causâ externa, nempe ob frigus, hinc videmus plures ob frigus in ejusmodi affectum incidere, à frigore enim in vasis valde exiguis humores aliquatenus commorantur & crassescunt, ac progressu temporis acorem contrahunt, unde tumor, rubor ac dolor facile deduci possunt, hinc quia tubuli semel distorti sunt à sanguine ac humoribus stagnantibus & acescentibus, non facile ad statum pristinum redire possint, quare adveniente bruma sanguis ac humores in circulatione aliquod ostendunt obstaculum, hinc ægri semper recidivam patiuntur.

Macularũ nigrarum.

Maculas nigras seu *plumbeas* originem sumere credo à diversis corpusculis succo nutritio intermistis, pinguibus potissimum & ramosis, ab acido hinc inde dispersis & cutis superficiei appositis, ut ita facile per cuticulam transpareant & radios luminares suffocent.

Nasi deperditi.

Nasi deperditi causa vel est ab externa violentiâ, quod vel gladio, vel alio instrumento planè amovetur, vel ab acrimoniâ corrosiva, puta Cancro, Lupo, &c. ipsum devorante.

Figuræ depravationis.

Figuræ depravatio fit vel in utero materno, vel extra eum itidem à causâ violenta.

Prognosis Sarcomatis & Polypi.

§. 11. Nunc progrediemur ad *Signorum prognosticorum* doctrinam; sunt autem sequentia: *Sarcomatis* prognosis est, quod hoc Polypo sanabilius est, quamquam unum pene & idem sint, & iisdem medicamentis curentur, hocque tantum discriminis intercedit, quod affectus incipiens appelletur Sarcoma, confirmatus autem *Polypus*, qui difficilius curatur, ac neglectus aut malè tractatus in cancrum seu carcinoma narium degenerare solet. Quo affectus diuturnior, eo difficilior est curatu, quia pori stabilem figuram & magnitudinem acquirunt, hinc particulæ silvestres acresque transmittuntur. Si Polypus cancrosam induat naturam, ferè incurabilis est.

Verrucositatum.

Verrucositates nasi præter deformitatem nonnunquam magnam inferunt molestiam, præcipuè quando simul meatus illarum muco quodam viscido repleti sunt, qui quotidie exprimendus, ne fibras premendo dolorem inferat, quia totalis earundem ablatio difficulter obtineri potest, ægrique easdem per dies vitæ sæpe ferre coguntur.

Ulceris & Ozæna.

Ulcus verò simplex facilius curari potest quam *Ozæna*, diuturnitas enim efficit, ut pori stabilem figuram acquisiverint; si quoque exulceratio simplex narium ad deteriorem naturam proclivis est, & remedia nullum commodum afferunt, & si simul acris materia instar catarrhi è vasis suis ruptis effluat, facile ex ulcere simplici ulcus pascens serpensque fieri potest unde narium pinnæ interstitiumve, vel ipsa nonnunquam ossa corrumpi exedique solent, ceu plura observavimus exempla, imo talia, ubi palatum simul fuit erosum. Si morbum hunc comitentur lues venerea, lepra, psora vel cancer, ferè incurabilis est, nisi curentur simul prædicti morbi.

Inflammationis.

Inflammatio recens facile curatur, inveterata verò facile renascitur.

Macularũ rubrarum & punctulorum nigrorum.

Maculæ etiam *rubræ* & *Punctula nigra*, delicatulis & formositati admodùm studentibus perquam intolerabilia, non facilè tolli & mutari queunt, præsertim si fœtus iisdem in utero jam fuerit notatus.

Nasi deperditi.

Nasus deperditus haut restitui potest, aliter, quam palliativè.

Figuræ depravationis.

Figuræ depravatio itidem difficulter corrigitur.

Diæta.

§. 12. Superest ut *Diætam* subnectamus, quæ in sex rerum non naturalium recto usu consistit. *Aer* ergo sit temperatus, ad caliditatem paulò inclinans, vitetur frigidus. *Cibus* sit in omnibus his narium affectibus levis ac tenuis, prosunt omnia temperata & insipida, in quibus nullum acidum latet, contra vitentur omnes cibi acres, salsi, fumo indurati ac acidi, quia sanguinem ac serum acriores reddunt ac crassiores. *Potus* sit hordeatum, vel vulnerariis maritatus, exulent vina fortiora, & acida quæcumque vitentur, conducet potus Theæ & Coffæ.

Corporis exercitia vehementiora summopere fugiat æger, quia sanguinem fervidiorem ac acriorem reddunt.

Alvus sit libera, & ab omnibus *Animi passionibus* æger abstineat.

Galenicorum methodus curandi Sarcoma & Polypum narium.

§. 13. Ad remedia tandem properandum, quæ ex duplici fonte Chirurgico & Pharmaceutico, desumuntur. Ea verò *Galenici* hoc modo præbent, ut in *Sarcomate* & *Polypo* ulteriorem ejus accretionem prohibeant inhibendo ne crassa & viscida materia in naribus colligatur, & eandem jam genitam avertendo, quod siccando & firmando cerebrum fieri volunt, ne morbum foveat. Hinc polypum ipsum tenui pedunculo naris tunicæ internæ inhærentem rescindunt, & ulcus cruentum solâ poscâ frequenter per nares

attracta

attracta sanant. Quando verò Polypus basi latiori naribus inhæret, medicamenta præmittunt partim adstringentia, partim extenuantia & incidentia, partim denique exsiccantia ac discutientia, laudant proinde experimentum Galeni ex malorum punicorum triplicis generis succo modicè cocto, & in vase stanneo servato, usus autem tempore in collyrium formæ nasi, cui applicari debet, redactum & applicatum, quod, si æger diu continuatum molestius ferat, vel succum mali punici humidum, vel pulverem ex eodem exsiccato naribus attrahendum interserunt, nec non succum serpentariæ. In malo graviori ad validiora progrediuntur medicamina, qualia sequentia magni ab iisdem habentur usus.

℞. *Alum. sciss.* ℥ß.
myrrh.
Sandarac. aa. ʒiij.
Gall.
ær. ust. aa. ʒj.

Trita abluantur vino odorato, & penicillo excepta naribus adhibeantur.

Vel:

℞. *Scor. ær.* ʒj.
helleb. nigr.
arsenic. rub. aa. ʒj.
Chalcanth. ℈ß.

M. F. Pulvis qui insuffletur naribus, vel cum vino dissolutus instar linimenti adhibeatur.

Ad eundem usum commendant etiam atramentum sutorium per se cum aceto adhibitum, nec non pulverem Alexandri ex chalcantho, chalcitide, misy & ære usto paratum, & pastillos Andronici. Causticis etiam medicamentis per cannulam argenteam aut fistulam plumbeam parti solùm affectæ applicatis excrescentias istas adurunt, & loca perusta butyro illinunt ad crustæ excisionem, quo peracto ulcus curant ut reliqua ulcera. Remediis verò istis voto minus respondentibus, ad chirurgiam properant, & ferramento acuto ad modum spathæ efformato Sarcoma aut Polypum ab osse abscindunt, abscissumque unco ferreo extrahunt, datâ curâ ne cartilago lædatur, postmodum sanguinem supprimunt & cicatricem inducunt. Polypum malignum ferramentis candentibus tenuibus urunt, cancrosum verò vel omnimodo non tangunt, vel solo succo solani in mortario plumbeo cum pistillo plumbeo agitato & condensato, aut succo foliorum salicis sæpe studiosius abluunt, & ut citra morsum exsiccetur, unguento diapompholygos aliquoties inungunt.

Verrucositates. *Verrucositates* Nasi minores instar aliarum verrucarum tractant, sæpius easdem fricando elaterio cum sale, vel atramento sutorio, aliisque reliquis verrucarum speciebus dicatis medicamentis, quas fili constrictione circa radices abigi posse existimant.

Ulcus & Ozænam. In *Ulceribus* & Ozæna operam dant, ut ulterior prohibeatur materiæ vitiosæ accretio, institutâ debitâ victus ratione, purgatione, venæsectione & capitis corroboratione, ne vitiosam materiam ulterius transmittat ulceris curationem impedientem. His præmissis ad curationem ipsius ulceris pergunt adhibitis medicamentis siccantibus, repellentibus & discutientibus invicem mixtis, & tandem, si affectus iisdem renitatur, subjunctis valde detergentibus. Abluunt proinde ulcus frequenter aquâ & vino austero, in quibus rosæ rubræ siccæ, & flores lentisci macerati & decocti fuerint. Ulcere existente sordido, mel rosar. cum terebinth. vel succum calamenthi, aut amurcam cum melle permixtam naribus infundunt, ut non modo ulcus ita detergatur, sed crusta etiam resolvatur, & sternutamento ejiciatur, eoque facto vaporem aquæ calidæ submittunt & omphacium cum amurcâ permixtum, vel succum marrubii aut menthæ, vel atramentum sutorium prius candens redditum, hinc subtilissimè tritum & cum melle mixtum. Quando verò hæc medicamina debiliora sunt, transeunt ad validiora, ulcusque sequenti liquore frequentius attingunt.

℞. *Myrrh.* *alum. sciss.*
Cort. thur. *gallar. immat.*
Chalcit. aa. ʒvij. *squam. ær.* aa. ʒiij.
atrament. sutor. ʒvj. *alum. rot.* ʒij.

Coquantur s. q. aceti in vase æreo. Decoctum servetur ad usum.

Pro majori exsiccatione impetrandâ curam sequentibus trochiscis concludunt, quorum fumus naribus est recipiendus.

℞. *Myrrh.*
Cort. thur. aa. ℥ij.
sandar. ʒj.
auripigment.
cinab. aa. ʒß.

Ex his f. Pulvis, qui terebinth. susceptus formetur in trochiscos & hi prunis pro fumo excitando frequenter imponantur.

Inflammationem, Erysipelas, maculas, & puncta nigra. *Inflammationem, Erysipelas*, & *Maculas* Nasi rubras ut ritè curent, omnium primò ad calidam hepatis intemperiem respiciunt, quam hepaticis frigidis corrigere student, ob quem finem etiam venæsectionem celebrant, & tandem ad topica & repellentia accedunt, quæ componuntur ex succis plantag. nymph. fumar. solan. citri, limon. emulsion. ex sem. melon. cucurb. cicer. nucl. persicor. ceruss. myrrh. borac. camphor. alum. Gers. serpentar. &c. Unguentum item album camphorat. laudant, & unguent. de lithargyro. In *Punctulis nigris* abigendis succum melancholicum in sanguine existentem expurgant, & nasum succo raphani cum sulphure vivo aliquoties abluunt.

Nasi defectum & *Nasum* totaliter *abscissum* nulla arte reparare sciunt, si verò frustulum aliqua parte adhuc hæreat, illud residuo statim apponunt, & vel ligatura, vel emplastris glutinatoriis firmant, additis consolidantibus, ut cum tempore denuò acrescat.

Figuram depravatam. *Figuram* in utero depravatam vix corrigi posse judicant, à causâ verò extrinsecâ inductam aliquando emendari debita compressione, totalem tamen restitutionem difficulter admodum obtineri sciunt, idque eo magis, quo causa depravans exstitit violentior.

Paracelsi modus curandi Nasi Sarcoma & Polypum. §. 14. *Paracelsus* curam *Sarcomatis* & *Polypi* ita instituendam vult, ut buccelli isti prius incidantur, nutrimentumque illorum tollatur, & tandem integra cura absolvatur emplastro opodeltoch.

Verrucositates. *Verrucositatibus* etiam nutrimentum omne vult adimi, distortis & constrictis earundem venis & meatibus, insuper ut facilius flaccescant & exsiccentur

centur linimento ex realgar. pp. & succo chelidon. aliquoties easdem suadet inungendas.

Cossum. *Cossum* citò vult auferri, ne fistulæ subsequantur, à quarum cura omnimodo vult abstineri. In tempore proinde Cosso sequens præcipit adhibendum.

℞. *Succ. agrimon.* ℥j.
de porris ℥ß.
Ol. aneth. ad pondus omnium.
Fiat mixtura, cui pannus intingendus, & hic sine aspersione superponendus, si liquorem exire & per se Cossum curari promittit.

Ulcus & Ozenam. In *Ulceribus* Narium & *Ozæna* ad salia corrosiva ex minera Martis producta corrigenda, ulcus mundandum & incarnandum, præ aliis sequens commendat oleum è mumia arsenicali paratum, ulceribus istis penna illinendum.

℞. *Arsenici alb.* ℥vj.
Sal. fus.
Colcothar. aa. ℥iß.
Fiat mixtura, reduc ad secundum gradum reverberationis per horas tres vel quatuor & excipe.
Tum
℞. *Hujus mumiæ* ℥j.
Liquor. myrrh.
Botin. aa. ℥ij.
Fiat in modum olei.

Eadem illa ulcera & sequenti lixivio calido aliquoties suadet abluenda.

℞. *Alb um.* ℔x.
Succ. Chelidon.
plantag. aa. ℔j.
parthenion. ℔ß.
Destilla.
℞. ℔j. *istius aquæ.*
Aqu. commun. ℔x.
Fiat Lixivium.

Inflammationem, Erysipelas & Maculam rubram. Ad Nasi *Inflammationem*, *Erysipelas*, & *Maculam rubram* abigendam sequens commendat linimentum.

℞. *Myrrh.*
thur. aa. ℥j.
lithargyr. ℥iv.
Aceti fortiss. ℔ß.
Reduc in decoctionem.
℞. *hujus lithargyr. pp.* ℥ß.
Alum. de roch. ℥ij.
Aq. Sal. ℥iß.
M.

Maculas plumbeas. *Maculas plumbeas* oleo ☿ii aliquando, caute tamen, attingi permittit, ut decolorentur.

Nasum deperditum & Figuram ejus depravatam. In *Naso deperdito* restituendo, & *Figurâ* ejus *depravata* corrigendâ nullatenus occupatur, ne videatur frustraneos adhibuisse labores.

Helmontiana Cura in Sarcomate & Polypo. §. 15. *Helmontiano* more morbi hi curari solent absumendo nutrimentum superfluum, vel avertendo illud, ne ulterius ad nasi loca adinfluat, & Archeum in viam & officium pristinum revocando, ne à fermento illo peregrino se amplius patiatur seduci, quod ☿io diaphoretico & tincturâ lilii antimonialis perfici posse ab Autoris hujus asseclis vix ullatenus dubitatur, utpote à quibus *Sarcoma* cum *Polypo* haud ita difficulter absumatur, & nasus ad integritatis statum reducatur.

In Verrucositatibus. Eodem modo in *Verrucositatibus* procedere solent, quas & cum aliis excrescentiis sponte evanescere sibi Autor hic imaginatur, quando Lunæ lumine per vitrum collecto superirradientur, donec frigus intrò senserint, fortasse quod alimentum eorum ita destruatur, & liquescant.

In Ulceribus & Ozæna. In *Ulceribus* Narium & ipsa *Ozæna* tum radicem Gentianæ, tum vinum, in quo colcothar fuerit maceratum, si frequentius eodem abluantur, nec non remedia exactè elaborata ex arsenico, & auripigmento in casu fortiori magnopere commendant.

Inflammatione, & Erysipelate, Maculis rubris & nigris. *Inflammationem* & *Erysipelas*, seu potius *Maculam* Nasi *rubram*, etiam in utero matris fœtui inductam, deleri posse promittunt, si menstruo muliebri frequentius abluantur. *Maculas* autem nigras succo bryoniæ, & persicariæ abigere satagunt.

In Naso deficiente, & Figura ejus depravata. *Nasum deficientem* & *Figuram* ejus *depravatam* resarcire, & corrigere vix tentat Autor hic, aliorum judicio hoc in casu libenter adsentiens.

Willisii modus curandi Sarcoma Narium & Polypum. §. 16. *Willisii* intentio in *Sarcomatis* & *Polypi* curatione eò dirigitur, ut stagnatio succi nervei solvatur, diaphoreticis imprimis, aliisque massam sanguineam ab acrimonia salsa depurantibus, ut decocto lignorum similibusque destillatis convenientibus ex cephalicis compositis; posthæc ipsi tumores consumantur, & concretum illud heterogeneum destruatur, quod præter alia à superioribus jam notata remedia sequenti destillato præstari posse confidit, si tumores illi nariumque partes internæ eo frequentius tangantur.

℞. *Uvar. immatur* ℔iij.
Cort. mali granat.
balaustior.
sumach. aa. ℔ij.
Macerentur in aceto & destillentur,
dein add.
alum. ℔j.
denuo destillentur omnia simul.

Mercurium ♁tum rubeum plurimis lotionibus edulcoratum, pulverisatum, melle susceptum, & cum turunda in nares demissum non minus approbat, tanquam in excrescentiis istis absumendis summè idoneum. Emplastra itidem ex viridi æris, auripigmento, vitriolo, alum. antimon. in aceto maceratis & denuò exsiccatis & pulverisatis, cum lithargyrio & oleo rosaceo parata ab aliis commendata nullatenus contemnit, si cereoli ex illis formati naribus indantur, & excrescentiis illis applicentur, quibus remediis incassum tentatis, tumores hosce Chirurgiæ committit abigendos.

Verrucositates. *Verrucositates* Nasi minores iisdem remediis tollere tentat, quibus reliquæ verrucæ aliarum partium abiguntur, majores verò citra periculum adimi haud posse retur, solamque ligaturam in iis aliis remediis omnibus præfert.

Ulcus & Ozænam. In *Ulceris* & *Ozænæ* curatione se non parum præbet occupatum, ut laticem & sanguinem ab impuritate acri vindicet, & ad debitam crasin reducat, quare noxios humores evacuat vel electuario diacartham, cum speciebus diaturbith. cum rhabarb. vel pulvere ♃is ℨ ii, vel sequenti decocto;

℞. *Polypod. qu.*
rad. lapath. acut.
scabios. aa. ℥j.

S

Herb.

Herb. fumar.
Senec. aa. Mj.
fol. sen. ʒx.
epithym.
turbith.
agar. aa. ℥j.
sem. cartham. ʒj.
flor. ejusd. ℥ß.
raf. santal. citrin. ʒiij.
sem. anis.
fœnic. aa. ʒij.
Incisa & contusa coq. in aq. font. ℔vj. *ad medietatem, add. postmodum*
Vini albi ℔j.
Statim coletur, F. Apozema.

Detur ℥vj. una vice horis matutinis.

Ulcus ipsum topicis convenientibus vult tractari, crustas ejusdem emolliendo vapore aquæ dulcis, vel in quo radices altheæ decoquantur, & easdem emollitas digitis oleo amygd. dulc. inunctis leviter amovendo, hinc ulcus abluendo decocto hordei cum melle rosato, vel aqua ferrarior. in qua flores rosar. decocti fuerunt. Ad fortius adstringendum in Ozæná aquam laudat aluminosam, & pro majori exsiccatione fumum ex pulvere mastich. Gumm. sandar. myrrh. cinab. & auripigmento prunis injecto, qui naribus est suspiciendus.

Inflammationem, Erysipelas & Maculas rubras. *Inflammationem* & *Erysipelas* Nasi non aliter, ac reliquas aliarum partium inflammationum & erysipelatum species vult tractari; *Maculas* verò *rubras* Cosmeticis, ut lacte Virginis, aliisque frequentius suadet abluendas, imprimis sequenti liquore.

℞. *Camphor. incis.* ʒij.
terrantur in mortario vitreo,
sensim affund. succum unius limonii,
dein add. vini albi ℔j.
F. Colatura, & Camphora residua petia ligata in vitro suspendatur.

Maculas nigras. *Maculas nigras* vix ullo remedio citius abigi posse censet, quam aqua Cosmetica mercuriali, vel succis ari, bryoniæ & Sigilli Salomonis.

Nasi defectum & Figuram depravatam. *Nasum deficientem*, aut in *Figura depravatum* restituere sibi non præsumit, aliorum laborem hunc in se suscipientium agilitati & felicitati minime invidens.

Sylvii ratio curandi Narium Sarcoma & Polypum. §. 17. *Sylvius* in curandis Narium *Sarcomate* & *Polypo* ad acidum, tanquam omnis mali hoc in morbo fontem, præprimis respicit, ut illud dometur, & excrescentia superflua consumatur, quod cauteriis tum actualibus, tum potentialibus ex lixiviosis paratis, nec non medicamentis ☿alibus optime obtineri posse aliis persuadere laborat.

Verrucositates. *Verrucositates* simili modo exsiccari vult, quo omni succo privati flaccescant, & decidant, maxime autem constrictione fili & attactu linteoli spiritu ♀is humectati.

Ulcus & Ozænam. In *Ulcere* itidem & *Ozæná* acidum maxime corrigendum est secundum Autoris hujus methodum, abstergendo illud lixivio quodam vel uriná, in quibus aliquid aluminis fuerit incoctum, tum Unguento Ægyptiaco in succo plantag. & heder. terrestr. dissoluto. Posthæc exsiccantia & acidum ulterius imbibentia sunt exhibenda ex thutiá, lithargyr. plumb. usto, thure, myrrh. & cinabari similibusque composita, & vel pulveris, vel linimenti aut unguenti spissioris formá applicata.

Inflammationem, Erysipelas, Maculas rubras & nigras. *Inflammationem* & *Erysipelas* Nasi non aliter curat, ac reliquarum partium, in *Rubedine* vero à bile effervescente aut ab acido acri ebulliente ortá sulphuribus metallicis effervescentiam istam sedat, & maculas succo vel aquá taraxaci cum borace & myrrhá illinit. *Maculæ nigræ* abiguntur correcto acido & abluto naso ex lixivio cinerum betulæ, in quo radix lapathi decocta fuit, addito tantillo florum ♀is, cum camphorá aut ☿io sublimato correcto.

Nasi defectum & Figuram depravatam. *Nasi defectum* totalem ullo modo reparare nescit, ut & *Figuram depravatam* in utero, ex infortunio autem inductam aliquando corrigi concedit, prout reliqui Autores jam protulerunt.

Cartesianorum ratio curandi Nasi Sarcoma & Polypum. §. 18. *Cartesiani* in curatione morborum horum sequenti modo procedunt. In *Sarcomate* & *Polypo* sanguinem & succum nutritium mundant ab omni impuritate acri, tum purgantibus ☿alibus, tum sudoriferis ex lignis & antimonialibus aliquoties repetitis, etiam Tincturá ♂ii potui ordinario per tempus aliquod instillata. Præter hæc interna, forinsecus Sarcomati & Polypo incipienti ea applicant, quæ eadem exsiccare, & ne ulterius excrescant impedire valent, ut succum nasturt. hortens. & aquat. oleum ♄i, Pulverem ex cort. granat. cadmia fossil. antimon. crud. litharg. mastich. myrrh. Croco ♂is & similibus adstringentibus, ne via succo chyloso ulterius adeò pateat, quibus non sufficientibus, & Polypo nimium increscente ad fortiora & exedentia accedunt. Aquam scil. ☿alem, quæ fit, ☿um sublimatum decoquendo in aqua communi, linimentum ex ærug. ær. ⊖lo, alum. cort. granat. rad. aristol. rotund. melle vel succo plantag. exceptis, vel ex chalcitid. pp. & auripigment. aa. f. q. mellis commixtis. Si nec his cedat, vel filo eundem constringunt, vel forcipe prehendunt & abripiunt, loco vulnerato exsiccantia & sanguinem sistentia postmodum submittendo ex alum. ust. balaust. terr. sigill. lap. hæmatit. croco Martis adstring. succino, thure & similibus paratis, vel formá pulveris adspersa, vel cum terebinth. & melle rosaceo suscepta instar turundæ naribus ad locum affectum insinuata.

Verrucositates. *Verrucositates* exsiccari dicunt constrictis radicibus illarum filo serico, ne aliquod ulterius recipiant nutrimentum, ita enim flaccescent & decident quod si minus pro voto succedat, easdem aquá ☿ata vel lacte ficuum aliquando attingunt, quibus itidem interiores Narium verrucas consumere tentant, partibus vicinis defensivo conveniente prius munitis, & Unguento Ægyptiaco gangrænam aut inflamationem justo tempore præcavendo, aut ferro candente leviter & successive easdem comburunt.

Ulcus & Ozænam. In *Ulcere* Narium & *Ozæná* eodem modo, ut in Sarcomate jam innuimus, massam sanguineam immunem reddunt ab impuritatibus acribus, omnesque particulas acutas erodentes hebetant, mitigant & ad temperiem commodam redigunt medicamentis antimonialibus aliisque diaphoreticis & porosis absorbentibus, quo voto obtento, externè ulcera abstergunt

gunt & mundant vel Aquâ viridi *Hartmanni*, vel mixturâ tali aut simili.

℞. *Aq. plantag.*
majoran. aa. ℥iß.
mell. rosat. ʒvj.
spir. vin. rectificat. ʒiij.
☿ii ⊥at. gr. vij.

M. & vel guttatim naribus absorbeatur, vel linteolum mixturâ hâc madefactum & contortum naribus inseratur, vel syringula quadam iisdem inspergatur.

Hinc ad magis exsiccantia accedunt, exhibentes vel Unguentum ex chalcit. pp. sandarac. & alum. ust. succo granat. & melle exceptis, vel sequens magis compositum:

℞. *Aloes aq. plantag. lot.* ʒiij.
myrrh. elect. ʒij.
rad. Irid. N.
Sarcocoll. aa. ʒij.
Ceruss.
♄ii.
Thur.
Min. aa. ʒß.
Ol. hyper.
rosar. aa ℥ij.
Mell. rosat. colat. ℥j.
Succ. granat.
pilosell. aa. ℥ij.

Coquantur primum succi cum oleis, deinde mel. ultimò species pulverisatæ inspergantur, & bene miscendo redigantur in formam unguenti.

Tandem pulveres pro fumo ex superioribus jam notos accendunt, ut à fuligine adscendente naribus suscepto reliquiæ penitus absumantur.

Inflammationem & Erysipelas. *Inflammationem & Erysipelas* Nasi tollere audent poros obstructos reserando; quo non tantum particulæ primi, sed & secundi elementi eosdem permeare queant, & fuligines retentæ exhalent, qua de causa sequente mixtura Nasum inflammatum vel attingunt, vel etiam abluunt:

℞. *Aq. plantag.*
sperm. ranar. aa. ℥j.
In iis coq. myrrh.
oliban. aa. ℈ij.
filtrentur & add.
Spir. vini camphorat. ʒiij.
Spir. flor. sambuc. ʒj.
M.

Maculas rubras. Reliquas *Maculas rubras*, quibus fœmellæ tenera cute præditæ sæpe deformantur, difficilioris norunt esse curationis, &, si sanguis copiosior ad cutem effusus in vasa resorberi nequeat, extremum nasum aliquando jubent scarificare, hinc aquis flor. Hyper. & flor. til. in quibus lac ♄is dissolutum sit, vel liquore rad. Oxylap. in aceto maceratæ, contusæ & expressæ, addito tantillo ceruss. myrrh. & camph. aliquoties abluere.

Maculas nigras. *Maculas nigras*, seu *Punctula plumbea* si non penitus abigi, tamen minui posse sciunt, ut ad tempus minus conspiciantur, si in unoquoque puncto cutis acicula perforetur, ut liquor spissus, seu vapores pingues ab acido coagulati exprimantur, & Nasus postmodum decocto balaustior. & alum. in aq. plantag. & fragar. facto abstergantur.

Nasi defectum & Figuram depravatam. In *Nasi defectu & Figura* ejus *depravata* corrigendis aliorum & nostro calculo suum perlibenter subjiciunt, quare quid de iisdem nobis videatur, proximè nunc pluribus percipiss.

Nostra sententia de Curatione Sarcomatis & Polypi. §. 19. Cum ordo *Nos* ergò tangat, en de morbis hisce debite curandis nostram sententiam. Curatio *Sarcomatis* & *Polypi* ferè eadem est, ante omnia enim circulatio sanguinis & humorum promoveatur, in hunc finem conducunt varia absorbentia suasu Chirurgi Amstelodamensis, *Meckerani* in hoc opere versatissimi, præprimis verò hic conveniunt quæcumque sudorifera, hinc pro sudore ciendo optimè prodest cinaberis ♄ii aliquoties exhibitus item ex eo paratum specificum cephalicum vel pulv. spasm. dentur & tinct. ♄ii volat. & ☉ris decoct. lignor. &c. dein ad operam Chirurgicam accedendum, ubi remediis cedere recusat, in quem finem erodentia & caustica conducunt. Possunt placentulæ parvæ & tenues ex mercurii sublimati & viridis æris cum fermenti tantillo subactis parari, & harum una parti prominenti imponi, & ne decidat cum gossypio applicari, vel ad mentem *Hartmanni* ☿ præcipit. vel aliorum, butyrum ♀ii rectificatum, vel nostro judicio melius conducet lapis infernalis cum cautela cum cannula argentea l. a. applicatus: & quilibet tyro gradatim curam peragat, & Eschara imponat seq. digestivum:

℞. *Ungu. basil.* ʒij.
Elix. vitæ. ʒß.
myrrh. ℈j.
M.

& dein iterè seq.

℞. *Elix. vitæ* ℥ß.
Olei sabin. ʒiß.
Spir. Sal. ✱ci ʒj.
M. imponatur plumaceolis.

Sed antequam ad hæc accedamus, prius exsiccantia vulgò dicta naribus sæpius immittenda, imprimis commendamus sequentem vel similem pulverem consumentem ex cort. granatorum, gallis, & magist. ♄i paratum cum colchotare ⊖li. Escharam post horarum aliquot spatium Chirurgus potest blanda manu separare, & iterū aliam placentulam imponere, idque toties repetere, usquedum totus Polypus ablatus fuerit, &, si potentiali huic cauterio non obediet malum, ad ferrum candens accedere potes, quod per cannulam ad carnem luxuriantem usque trajicias, atque sic adimas comburasque: post combustionem atque operationem turundam albumine ovi cum oleo rosato imbutam immittas, postea aliam digestivo maritatam imponas per tempus aliquod, & dein solo unguento albo c. sperm. ceti & saturnino totam peragas curam. Sunt qui cum Cartesianis specificum hoc in morbo jactant, nasturtium scil. hortense & aquat. vel contusum, vel ejus succum polypo applicatum, à quo omnis luxurians caro secedat. *Poterius* commendat succum scorpion. seu heliotropii minor. naribus bis de die cum gossypio immissum: alii laudant ut Panacæam ☿ium album *Hartmanni*, ex ☿io ⊽at. vel arcan. corallin. paratum. Nos aliis præferimus medicamentis sequentem aquam ad polypum:

℞. *Auripigmenti* ℥ij.
Ær. virid. ʒiß.
Vin. generosi ℔j.
Coq. ad medium, & add. aq. rosar. & Solani aa. ℥ij.
M.

cum penicillo Polypum sæpe attinge, vel quod magis arrdet,

℞. △ *calc. viv.* ℥j.
Elix. vitæ. ℥ß. ʒij.
Olei sabin. ʒiij.
Spir. ⊖ ✱*ci* ʒiß.
Merc. sublim. gr. v.
M.

quo continua usque ad totalem Polypi exstirpationem. Alii instrumento plumbeo longitudine unius digiti, formâ pyxidis excavato imponunt cauterium potentiale, & admovent Polypo intero, & ita excrescentiam carneam absumunt, remotâ hac cannulâ butyrum applicant, donec eschara & caro combusta deciderint. Excell. D. *Craan* commendat ⊖-lum album sæpe parti affectæ applicatum, ut & succum granatorum per coctionem inspissatum. Si verò radices Polypi narium partibus nimis firmiter affixæ fuerint, melius est eum vel laqueo, secundum *Hippocratem*, vel alio instrumento radicitus exstirpare & evellere, quæ operatio Chirurgica sequenti modo peragetur. Æger die & loco claro in sedili collocetur capite firmato, forcipe extractorio cavo, & in summitate denticulato prehendatur. Polypus; & dein turundæ unguento detergente imbutæ naso indantur, vel si hæmorrhagia larga subsequatur, liquore stiptico madefiant turundæ, &, si reliquiæ non omnes eximi possunt, inurantur ferramento per cannulam naribus immisso, imprimis si in palatum usque promineat, quod æque forcipe evellatur: post operationem gargarismus conducet ex decocto hordei, vini spiritu & melle paratus, qui etiam per nares ope syringæ injiciatur, & ad crassos humores incidendos & corrigendos per tempus decocto lignorum utatur æger.

Novimus ægrum Hanoviensem Dn. le Roy dictum, qui Polypum in naribus fovebat respirationem maximè impedientem, quem Dn. *VVedlinus* me præsente feliciter forcipe exemit frustulatim, & nihil aliud erat, quam mucus sanguine permistus & congelatus, cui diu præscripti humores temperantia & fluidos reddentia varia, unde nunquam recidivam passus est. In hoc etiam Polypo, qui serosus & pituitosus, formaque Sarcomati, quam Polypo propior est, convenit fonticulus in brachio institutus: ad infundendum seq. utere:

℞. *Spir. vin. Camph.* ℥iij.
matrical. ℥ß.
extr. cent. min.
absynth. aa. ℥ß.
myrrh.
aloes aa. ʒiß.
camph. ʒj.
sacch. Saturn. ʒß.
M. D.

In *cancrosa* verò ac cartilagineâ dispositione, qualem Belgico idiomate Observat. suarum cap. 11. describit *Meceranus*, tantum abest, ut alterutro remediorum genere aliquid efficere possis, ut ne exstirpationem quidem, nisi summâ cum prudentiâ adhibendam esse existimem adeò difficilis illa molitio & periculo plena, ut cum jam semel inceperis, aliquando desistendum esse ducas ad tot symptomatum ipsa sectione sæviorum, deliquiorum, hæmorrhagiæ, suffocationis & reliquiarum metum. Cessit alias illud artificium semel atque iterum *Mekerano* ex voto, tum illi apud *Tulpium* lib. 1. Obs. 26. attamen non semper contingit, & vidimus, cui post tentatam hanc curam nil præter immensam dolorum vim & tumoris cancrosum malignitatem relictum fuit solatii.

Curatio *Verrucositatis* Narium in eo maximè consistit, ut nutrimentum illis adimatur, quo exsiccatæ decidant, quod in minoribus, tum internis, tum externis, perficitur succi portulacæ & salis armoniaci frequentiori attactu & attritione, vel butyro ♁ii, si leviter eo aliquoties attingantur, vel succo folior. ficus, vel lacte esulæ, vel succo mucoso limacum. Possunt etiam emplastro diachyl. emolliri & emollitæ abscindi, & ne recrescant, locus abstergatur aceto cum alumine. Ferro candente si sæpius adurantur, marcescunt & flaccidæ tandem decidunt. Majores autem pendulæ, & minutos quasi nasulos seu Nasi fœtus præ se ferentes admodum difficulter abiguntur, &, si tenui dependent petiolo, vix ullo remedio melius tolluntur, quam curatione per Anabrochismum, seu constrictionem fili vel seti equini, ut ita fibris arctius compressis, meatus, per quem nutrimentum hauriunt, præcludatur, & sic eodem destitutæ & exsiccatæ decidant, indies filo arctius constricto, & inuncto aliquando unguento Ægyptiaco ne dolor & gangræna sequantur, petiolusque tandem dissecetur, atque ut radices illarum penitus exstirpentur, remedium ex sandaracâ in lixivio sarmentorum ficus silvestris dissolutâ, vel unguenti, vel emplastri formâ adhibeatur. Sic feliciter pastor Schlizerisis à tali nasulo verrucoso usque ad os pendulo fuit liberatus. *Verrucositatis.*

Narium *Ulcera* sunt curatu difficilima; internè conveniunt corrigentia, ex quibus præstantiora non dantur mercurialibus, hic affectus enim eodem modo ac lues Venerea debet curari: post hæc sudorifera conducent, inprimis decoctum lignorum, ex gr. *Ulcerum.*

℞. *Lign. sanct.*
Cort. ejusd. aa. ℥iv.
Rad. Chin. Zedoar. Imperator. aa. ℥j.
herb. scord. hyper. aa. Mj.
Sabin. ℥j.
Nasturt. aq. Mj.
⊖ ♀ ✱ aa. ʒj.
coq. in s. q. vin. & seri lact. aa. *p. a. colat. ad* ℥XL.

Post hæc Elix. propriet. omnia enim myrrhata & aloëtica item antimoniata & martialia omnem implent paginam, hinc acidulæ egregiæ sunt in curando hoc malo. Omnia quæ sanguinis acrimonia corrosivam corrigunt, hîc conveniunt, ut sunt omnia absorbentia, præprimis comendamus ocul. ♋ sæpius & per vices assumtos; interdum propinetur decoctum vulnerarium, non ad mensuras, sed tantùm cochleatim exhibendum. Pilulæ de fumariâ sæpius exhibitæ egregiæ sunt. Dentur & Essentia lignorum cum ess. flor. anthos, vel cum ess. traumaticâ. Si ulcera à Scorbuto oriuntur, semper admisceantur antiscorbutica

butica, hinc convenit pulvis temperans N. item spir. noster antiscorbuticus, item pulv. spasmod, vel detur seq. spir.

℞. *Spir. Cochlear.* ʒß.
⊖ *volat. Oleos. cephal.* ℥j.
Elix. vitæ ʒvj.

Exterius laudamus omnia mercurialia, Saturnina, myrrhata, aloetica, cinabarina. Hic junioribus Medicis communicamus in ulcere narium incipiente euporiston remedium raro fallens.

℞. *Ocul.* ♋.
Sperm. ceti aa. ℈ß.
Cinab. nat. gr. vj.
sacchar. ♄i gr. v.
Camphor. gr. iij.
Bals. Peruv. q. s.

F. Balsamus, quo sæpius illi natur pars affecta. Convenit quoque ung. aureum vel sequens mistura contra Ozænam: ▽ majoran. plantag. aa. ℥iß. Mell. rof. ʒvj. Spir. vin. rectif. ʒiij. applicentur cum syringa, aliquando addi potest mercur. sublim. gr. vj. Si febris adest sequenti vel simili linimento utatur.

℞. *Ungu. basil.* ʒj.
Ol. guajac. Bals. Peruv.
Ol. sassafras, gumm. elem. ammoniac. dissolut. aa. ℈j.
precipit alb. gr. ij.

M. F. linimentum, vel cum plumaceolo imponatur decoct. hord. c. mel. rosar. & aq. calc. viv.

Si febris abest fiat injectio seq.

℞. *Hydromel.* ℥v. *succ. hyper. absinth. apii Sp. matrical.* aa. ʒß.
myrrh. camph. aa. ℈j.
M.

cum spongia bacillo alligata eluatur ulcus seq. vel simili mixtura.

℞. ▽ *Regin. Hung. Elix. vitæ* aa. ʒß.
spir. matrical. ʒij.
⊖ ✱ ʒß.
myrrh. aloes aa. ʒj.
Camph. ℈ij.
Ol. guajac. ℈j.
M.

vel seq. trochisc. f. Suffumigium.

℞. ladan. pur. mastich. gumm. animæ, hypocist. storac. calam. sandar. aa ʒj. excip. Terebinth. & f. trochisci. Et si ossa fuerint infecta, conducet ol. vel Spir. cochlear. vel Cauterio actuali opus est. Setacea, fontanellæ, vesicatoria & ejus generis remedia ab authoribus commendantur, quæ tamen fidem raro explebunt.

Decoctum myrrhæ & olibani aa. ʒij. in vino & aceto aa. ℔ij. & in petiis (de syndone) aliquoties ad mentem *Hartmanni* calidè applicandum. Nec ipsius contemnimus ▽am viridem sæpius adhibendam. Vel fiat suffumigium sequens, quod sæpe egregias præstat vires.

℞. *Thur.*
Gum. animæ aa. ʒij.
Cinabar. ʒj.

M. F. Pulvis pro suffumigio carbonibus injiciendus, vel cera susceptus in formam candelæ redigatur, assiduo in conclavi accendendus.

Inflammationes & Erysipelata. *Inflammationes* & *Erysipelata* narium communi more instar erysipelatum cæterorum restinguuntur; Rob sambucinum instar linimenti inungatur, vel locus affectus Aqua Regin. Hung. cum camphora illinatur, vel Spir. vin. camph. Si affectus est à sanguine, D. Muys commendat linteolum spermate ceti imbutum & naso applicatum. Plura qui cupit, ea ex generali Inflammationum capite petat.

Macularũ rubrarum & nigrarum. *Maculas* reliquas *rubras* abigere potes vel sanguine menstruo, vel aqua sperm. ranar. cum camphora, vel ♃ur ligetur in petiâ, & per noctem ponatur in aqua rosacea, qua nasus frequentius abluatur. *Maculas nigras* aqua oxylapathi cum lacte ♃is, vel cosmetico Clavii in aquâ bryon. & centaur. min. solut. aliquando, cautè tamen attinges, ut materia spissa eliciatur, quam aciculâ quoque cuticula apertâ eximere poteris, & locum postmodum decocto agrimon. rad. ari, balaust. cum alumine abstergere, ut fibrulæ cutis aliquantum adstringantur, ne succum spissiorem, & vel flavum, vel atrum, tantâ copia ulterius admittant.

Nasi defectus. *Nasum deperditum*, vel alio modo, ob errorem sc. virtutis plasticæ, *deficientem* quod attinet, cum pars ejusmodi ablata haud restitui, nec defectus resarciri possit, operam ejus gratia adhibitam omninò perdi reor, quamvis nonnulli sint, qui existimant, si aliud frustulum statim imponatur, illud consolidari posse; credat tamen Judæus Apella, ego non, quia fibræ tam exactè invicem nullatenus respondebunt, ut succus nutritius cum spiritibus animalibus per tubulos commodè distribui queat, & pars apposita eâdem gaudeat quadrâ cum reliqua. Interea, si vulnus inflictum portionem *Nasi* nondum omnimodo semoverit, sed ea residuo nasi adhuc in parte quadam adhæreat, abiectu statim iterum unienda est, & emplastris glutinatoriis firmanda, ne decidat, sed emplastris sticticis & consolidantibus interveniente cicatricula demùm agglutinetur, cujus rei gratia, ut nasus commodius tractari & emplastra firmius adhærere queant, æger supinus decumbat, per os ad absolutam usque curam potissimum respiret, & nasi cavitati portio quædam plumbea figuræ nasi aptè respondens inferatur, qua ratione cura aliquando voto citius succedet. Nasum verò artificialem in defectum veri *Paræus* substituere docet, ex auro, argento, papyro aut conglutinatis linteis confectum, ejusque coloris & figuræ, quæ proximè accedat ad naturalem, qui ad occiput & pileum funiculis est revinciendus. Sed non credo artificium illud tam affabre præstari posse, ut nasus ille factitius exactè pristino respondeat foraminique adeo firmiter adhæreat, ut fraus ista aliis non facilè detegatur, odoratui tamen, & ne quid foramini aperto ingruat incommodi ità facilius prævidebitur.

Figura depravata. *Figuræ depravatio* varia in utero materno delineata omninò nequit mutari aut corrigi, supra enim hoc omnem est artem, &, si fieri possit, hæ! Medicum illum vix sufficere credo tot officiis, quum magnus foret hominum numerus, qui alium sibi fingi vellent nasum, pristina ejus figurâ minimè contenti, & proinde Medicum illum simul prædicarem ditissimum etenim ἄνθρωποι αἰσχρὸν μὲν εἶναι πολλοῦ ἀποτιμῶσι, ut loquitur *Hippocr. de artic. §. 31.* & nullo parcerent precio, maximè virgines & mulieres ditiores, quo pulchritudo illis concilietur aut augeatur, ad quam nasi figura concinna non parum contribuit. Quando verò ex casu, percussione,

aut alia quadam offensa figura naturalis variè distorquetur, opera danda est, ut in pristinum situm reducatur, digito molliore naribus inserto, vel turunda ex carbaso aut corio convenientе, externè autem cataplasmate ex farina triticea imposito, quo facile ad pristinam redeat figuram: nec spleniis impositis nasus nimium venit deprimendus, sed potius manibus leviter & convenienter componendus, idque eâ statim die, qua læsus fuit, posthæc quietum se gerat æger, ne quod Chirurgus convenienter disposuit, ille iterum destruat, maximè quando cartilago aut os simul fractum est, ubi id quod eminet, deprimendum, quod depressum, debite attollendum est, naresque ita contrectandæ, ut omnia in debitum & naturalem reducantur situm, imposito emplastro ex album. ovi, thure, mastich. terr. sigill. sang. dracon. & panco alum. ust. inditoque frusto ex pulmone ovillo ad narium figuram dissecto, ut *Hippocrates* vult, vel liniamentis in longitudinem implicatis, & pelliculo molli cinctis circumsutisque, juxta *Celsum*, vel qui commodiores sunt, ex invento *Paræi*, immissis tubulis non exactè rotundis, sed aliquatenus latis & depressis, itaque foraminibus instructis, ut pileolo nocturno revincti nec saniei exitus, nec inspirationi & exspirationi via præcludatur, externè verò locum ex corio molliore convenienter resecto & extenso ad Nasum inclinatum agglutinetur, & infra aures circum caput obducatur & in fronte ligetur, super illum verò ceratum aut emplastrum ad fracturam applicetur, & si callus augeri videatur, spongiâ aqua calida imbuta, ex ejusdem *Celsi* præcepto, in dies foveatur, post diem verò duodecimum aut decimum quartum lorum cum emplastro iterum dematur, quo tempore ossa debitè constabilita & ad integritatis statum omnia erunt reducta.

CAPUT XVII.

De Hæmorrhagia Narium, Coryza, Sternutatione nimia, Odore depravato & abolito.

§. I.

Quemadmodum aliorum sensuum organa suos patiuntur affectus, ita & Olfactus sensorium, ipse nimirum Nasus, non paucis morbis divexatur, inter quos autem illius haud postremum locum *Hæmorrhagia* obtinet. Frequenter enim in praxi nobis occurrit, & adeò nonnunquam enormis est, & impetuosa, ut ægrè admodum sisti queat, & propterea laborantem non rarò ob spirituum reliquorum succorum stagnationem ac sanguinis effluxum in vitæ discrimen adducat, prout nuper adhuc in puella observavi intra spatium 3. dierum 18. libras sanguinis effusas, quæ & sic Creatori suo animam, quam ab ipso accepit, reddidit. Sanguinem enim esse vitæ nostræ thesaurum, (qui consistit in ejus motu;) & spirituum animalium nutrimentum, quo certe coagulato & stagnante omnia in corpore pereunt, & homo cadaverosus relinquitur esca vermium, quotidiana nos docet experientia.

Hæmorrhagia quid? Dicitur verò hic affectus *Hæmorrhagia* Græca origine, ab αἷμα & ῥέω, quasi dicas fluxum sanguinis, cujus quidem variæ dantur species, quales sunt, qui vel ex sedalibus provenit vasis, & fluxus Hæmorrhoidum dicitur; vel ex utero singulis mensibus elabitur, & Mensium fluxus appellatur, vel qui post partum è mulieribus effluit, & Lochiorum fluxus audit. Sunt adhuc aliæ cruentæ excretiones ex quibuscunque partibus, de quibus suo loco dicemus: nunc verò fluxum sanguinis è naribus erumpentem, Hæmorrhagiam scil. Narium, videamus, quæ interdum non addito partis nomine exprimit eam sanguinis eruptionem, quæ per nares fit, ut testatur *Gal.* 1. *Epidem. comm.* 1. quo sensu etiam hic usurpatur, & significat fluxum illum è venis arteriis cerebri in ejus præsertim basi existentibus. Describi ergò potest, quod sit p. n. & immodica sanguinis per nares excretio, vel ejusdem è naribus effluxus, à causa nunc internâ nunc externa productus imprimis ob vasa rupta. *Differentias* quod attinet, dicitur vulgo aliam esse criticam, aliam symptomaticam; illa in affectibus acutis quandoque instituitur; hæc vel pauca est, vel nimia, ast nunquam secura. Omne nimium vertitur in vitium.

Gravedo, quæ & *Coryza* dicitur, est species catarrhi cuilibet nota & solennis, & describi potest, quod sit excretio p. n. cum strepitu humoris à capite ad nares defluentis acris, fibrillas membranaceas narium fortiter commoventis, & vasa lacerantis diffringentisque. *Gravedo seu Coryza.*

Sternutatio Ad narium affectus etiam referri potest *Sternutatio*, quæ dicitur *Bartholino* parva Epilepsia, aliis Apoplexia parva, & describi potest, quod sit motus convulsivus musculorum pectoris expectorationi inservientium, quo per os & nares aër una vice exploditur, à particulis acribus sero inhospitantibus, vel externè advenientibus, & membranas narium vellicantibus oborta Sternutatio est quidem indicium optimæ valetudinis, si debitè fiat, ac apertæ viæ sint, ut noxia educatur materia, hoc enim modo morbos alios curat, & à gravioribus præservat, sæpe tamen etiam malum signum præbet & noxam parit, dum humores acres coacervatos in capite denotat, quibus alii morbi vel producuntur, vel augentur, vel exitiosi redduntur, merito hinc sternutantibus gratulamur & salutem iis precamur, quod salubritatis adhuc aliquid desit. Hinc à nonnullis & planè morbus appellatur, & in catarrhis, in cephalalgiis, Epilepsia, apoplexia, phrenitide, in lethargo, in caro, in pleuritide, peripneumoniâ & pluribus aliis morbis sternutatoria tanquam noxia resici solent. Cæterum Sternutamentum adeo latè se extendit, ut ab *Ovidio* lucernarum crepitus eo quoque designatus, & pro fausto omine, non

non tamen sine ethnicâ quâdam superstitione, habitus fuerit, quando in *Epist.* ita refert:
Intereà lumen (posito nam scribimus illo;)
Sternuit & nobis prospera signa dedit.

Odor depravatus. *Odor* Narium *depravatus* est, quando ægri odorem alium, quam ipse est, percipiunt, vel quando fœtorem exhalant. Depravatur etiam odor, quando odores alii, quam sunt in rebus, percipiuntur, iique utplurimum putridi & fœtidi.

Odor imminutus & abolitus. *Odor imminutus*, vel planè *abolitus* dicitur, quando ægri vel parum, vel nil olfaciunt. Fit autem olfactus, quando effluvia odorifera mediante aëre impetum faciunt in tunicam nerveam narium.

Pars affecta. §. 2. *Locus affectus* in morbis hisce est Nasus, olfactus organum & aëris inspirationi quoque inserviens, quia quandoque ad excrementorum crassiorum, muci scil. evacuationem utilis est. Præditus autem est nasus multis vasculis per ipsam cutim dispersis, ex quibus arteriarum seriem eleganter delineat *Highmorus*.

In *Sternutatione* & O*lfactus vitiis* partes membranosæ cum processibus mammillaribus, fibrillisque nervеis ac arteriolis potissimum afficiuntur; quatenus per harum oscilla posteriora fit effluxus sanguinis.

In *Hæmorrhagiâ* verò afficiuntur Nares, quando vasa illorum utplurimum tamen propagines rami arterialis à carotide internâ aperiuntur, rumpuntur, vulnerantur, eroduntur, vel à vi externâ, vel à causâ internâ, ad quam referenda sunt viscera conficiendo & depurando sanguini destinata, in his enim cum sanguis non fit ritè elaboratus, sed sero salsiori sociatus, aut vitiosè coagulatus & acris factus, hæc oritur lerna malorum. Certum etiam est, Nares laborare vel per essentiam, vel per consensum: & ut in Hæmorrhagiâ afficiuntur vasa sanguinea, ex quibus optimè Rolfincius autumat arterias magis in culpâ esse, quam venas, sinumque tertium crassæ meningis per longitudinem falcis ad os cribrosum excurrentis in hæmorrhagiis aperiri; sic in sternutatione & odoribus læsis patiuntur partes membranosæ; pars verò proximè affecta in sternutatione præter membranam narium sunt & musculi intercostales dicti & infimi ventris, quod ex eo liquet, quia in hoc motu convulsivo non solum constringitur thorax, sed & abdomen comprimitur ab ejus musculis, hinc sternutatio commendatur in partu difficili & secundinarum retentione.

Diagnosis Hæmorrhagiæ narium. §. 3. Cum *Hæmorrhagia* narium oculis usurpetur, non operæ pretium ducimus *Signis diagnosticis* recensendis diutius immorari. Imminentis verò Hæmorrhagiæ narium indicia sunt, capitis dolor punctorius, facies intensè rubra, ejusque intumescentia & vasorum obstructio, in ipso fluxu sanguis exstillat floridus indicio acidorum acriumque copiosè sanguini immistorum. Vires labascunt, ob depauperatum plus justo vitali nectare corpus. Pallidior redditur facies, ob eandem causam tingente purpura expressâ. Vertigo comitatur hunc affectum ob ἀταξίαν spirituum animalium. Post desinentem fluxum obstruuntur sæpè nares, ob coagulum concreti & restitantis sanguinis. Sic quoque respiratio per nares minus procedit, denegata scil. per angustatos tubulos aëri vitali viâ.

Titillatio & Sternutatio irritationi appellentis sanguinis acrioris & salsioris delicatas narium membranarum fibrillas ferientis accepta ferenda. Regurgitat quandoque sanguis ad fauces, ob vias, per quas effluxerat sanguis, obstructas, adeoque pristino impetu durante ad vicinam portam declinare cogitur.

Sternutationis & odoris depravati & aboliti. *Sternutatio*, quam titillatio narium utplurimum præcedit, non opus habet signis, uti nec *odor depravatus* vel planè *abolitus*, hi enim affectus ex relatione ægrorum facile patent.

Ætiologia secundum Galenicos in Hæmorrhagia. §. 4. *Causas* horum morborum quod concernit, Veteres *Galenici* in *Hæmorrhagiâ* narium symptomaticâ tres ejus constituunt species, ἀναστόμωσιν, διαπήδησιν & διαίρεσιν, quarum causas speciatim enumerant, easdem in externas subdividendo, & quidem Anastomoseos causas internas ponunt ipsius sanguinis copiam cum impetu ad venarum ora ruentis, ejusdem caliditatem & acrimoniam facultatem expultricem stimulantem, retentricis debilitatem, venarum mollitiem & tenuitatem, externas autem diætam lautiorem sanguinem copiosum generantem, intermissionem venæsectionis, abstinentiam à Venere, exercitia immodica, medicamenta oscula venarum nimis reserantia & similia. In Diapedesi internè culpant vasorum raritatem & relaxationem, & sanguinis tenuitatem; externè exercitia vehementiora, ambulationem aut moram longiorem sub Sole, balnea. In Diæresi internè sanguinis acrimoniam & mordacitatem vasa erodentem, eorundem distensionem à sanguine copiosiore & ebulliente; externè acria quævis, motum vehementem, pondus grave, clamorem, contusionem, incisionem, puncturam, rupturam. Hæmorrhagiam criticam à natura robusta in febribus aliisque morbis acutis, prægressis signis coctionis & criseos, sanguinem, ut causam morbi, die critico copiosius dejiciente excitari referunt.

In Coryza. *Coryzæ* causam proximam statuunt nimiam humorum copiam, eamque tum ob debilitatem cerebri, ab intemperie calidâ vel frigidâ inductam, & intus contenta non satis concoquentem, sed multos crudos humores relinquentem, quos facultas expultrix cerebri ab onere eorundem agitata ad nares ableget excernendos; tum etiam ob vapores multos ex visceribus inferioribus ad caput adscendentes, & ibidem in humorem à frigiditate cerebri condensatos: inter remotas verò recensent, refrigerationem capitis ab aëre nocturno hyemali, vento boreali, nive, aquæ frigidæ appulsu, aut medicamentorum refrigerantium usu immodico, & id genus aliis.

In sternutatione. *Sternutationem* nimiam causari dicunt à vapore vel substantiâ quadam tenuiore aut acrimonia præditâ, instrumenti olfactus facultatem expultricem irritante, & ad noxia expellenda stimulante, cujus indolis esse volunt adspectum Solis vaporem excitantem, refrigerationem capitis calorem ad interiora cerebri repellentem, & eo modo vapores provocantem aut humorem tenuem ad nares exprimentem, medicamenta acria in pulverem redacta, ut piper, euphorbium, ptarmicam; vel externa quædam naso intrusa, ut stylos, pinnulas, turundulas, & quæcunque partes illas irritantia.

In odore depravato & abolito. *Odorem abolitum* itidem vel ab intemperie cerebri frigidâ & humidâ, ac copiosæ pituitæ collectione meatum narium & cerebri obstruente produci credunt, vel à cerebri aut processuum ejus nariumve, aut ossis ethmoidis angustiâ, vel

vel ab humorum copia eodem modo, ut in præcedentibus jam dictum, collectorum & ad nares nimium profusâ. *Depravatum* olfactum à quacumque materiâ fœtida vel ex naribus in ulcere, vel aliâ quadam corporis parte vapores ad cerebrum & olfactus organa transmittente oriri posse agnoscunt.

Paracelsicorum opinio de causa Hæmorrhagiæ. §. 5. *Paracelsi*i in *Hæmorrhagiâ* narium accusant sanguinis nimiam liquiditatem Mercurialem, quâ debita ejusdem consistentia resolvitur & ipse in vasis ulterius contineri nequit, sed exitum sibi quærit, tum etiam sulphur volatile resolutum à vinculis ob majorem sui expansionem vasa dirumpens.

Coryza. *Coryzæ* causam statuunt sal tartari resolutum è regia Mercurii ad regionem Martis destillans, emunctorium illud copia sua claudens, &, si exitum ibi non inveniat, vel acrimoniam acquirens emunctorium illud erodens, vel ad fauces aliquando deflectens.

Sternutationis. *Sternutationem* à sale ejusmodi acri nares stimulante deducunt, quod impetu & sonitu illo sibi exitum faciat.

Olfactus depravati & aboliti. *Olfactum depravari & aboleri* dicunt pro diversitate salium istorum nares occupantium, & externos sales à rebus odoratis evolantes inficientium aut virtute propria spoliantium.

Helmontii judicium de causa Hæmorrhagiæ. §. 6. *Helmontius* in *Hæmorrhagiâ* Narium Duumviratum læsum in culpâ esse existimat, nec non acorem in sanguine extra pomæria sua vagantem. Archeumque partium irritantem & interdum vasa rumpentem.

Coryzæ. In *Coryza* os ethmoides potissimum peccare censet, dum muco oppilatum, continuum provocat laticem, mucumque profundit.

Sternutationis. *Sternutationem* ab eodem osse ethmoide provocari dicit, dum ad expellendum mucum illum, vel se liberandum è materia molesta, in subsidium vocat musculos thoracis, qui trahsmittendo aërem os illud inejiciendo hospite illo molesto apprimè adjuvant.

Olfactus depravati & aboliti. *Olfactum* pro diversitate muci istius varie etiam *depravari*, quin *lædi* & interdum planè *aboleri* putat, eo quod Archeus aliquando decipiatur, judicando odorem esse in re externa, qui in muco vel latice consistit, aliquando à causis illis irritatus, nullum planè admittat odorem.

Willisii opinio de causa Hæmorrhagiæ. §. 7. *Willisius* causam *Hæmorrhagiæ* aut in sanguinis, aut in vasorum, aut simul in utriusque horum vitio consistere docet. Sanguinem verò per se hæmorrhagiam inducentem aut quantitate aut qualitate peccare. Qualitate quidem, dum occasionaliter effervescens intra vasa contineri nequit, sed ora eorundem aut distendendo aperiens, aut acrimoniâ sua reserans, foras exilit: vel ut compage solutus & quasi venenatus, circulationis filo continuando impar evadit, quatenus portiones ejus ad invicem decedentes, partim in carne aut cute defigantur necrosin passæ; partim erumpentes, hæmorrhagias immanes & non raro lethales cient: uti passim in febribus malignis & aliquatenus nonnunquam in scorbuto cernitur: merâ tamen quantitate aut acrimonia peccantem, nisi vasorum culpa etiam superveniens effluxum ejus proritet, aut facile nimis permittat, rarò in hæmorrhagiam immanem erumpere, sed vasa sanguifera, quoties ad affectum istum producendum conspirant, in vitio esse solere, vel 1. quatenus ob fibras nimis laxas & debiles osculâ illorum dehiscentia sanguinem ex arteriis in venas non expedite transvasent, ut in scorbuticis & cachecticis contingit, vel 2. quatenus ob easdem fibras motrices spasmodicè affectas & convulsas, sanguis huc illuc, & imprimis versus caput impetuosè correptus; propter continuandum circulationis filum erumpere cogatur.

Coryza. *Coryza* originem deducit è colluvie serosâ è sanguine suffusa, qua processus mammillares & membranæ tubulatæ narium compages obruantur, & ejusdem pori & meatus tam copiosè inundentur, ut materiam illam serosam diutius continere nequeat, sed interdum nimis eadem instar spongiæ repleta, levi de causa compressa eandem vel per nares foras, vel per palatum ad fauces transmittat.

Sternutationis. *Sternutationem* ab eadem colluvie serosa excitari vult, quatenus impuritatibus aut particulis quibusdam spasmodicis imbuta tubulos nervosos exagitat, & ad motum convulsivum stimulat, qui subitò mediantibus spiritibus animalibus similiter irritatis, & pectoris, & abdominis musculos in consensum trahentes, materiam noxiam motu illo explodere satagant.

Olfactus depravati, imminuti & aboliti. *Olfactum* itidem variè *depravari* putat à particulis illis, quibus materia ista abundat, vel ex ulcere aliisque tum nasi tum inferiorum partium vitiis & impuritatibus exspirantibus, & fibras sensiles membranæ narium agitantibus; *minui* verò & *aboleri* eundem, dum pori ejusdem membranæ nimium inferciantur, atque fibræ sensiles in eâdem & simul in linguæ membranâ obstruantur, cumque nares & lingua humore continuo madere debeant, hinc utrasque seri exundantis depluvium non modo gravius & plus quam alias partes luere, sed quoque ambas eidem malo leviore quâvis de causa ex æquo obnoxias existere.

Sylvii ratiocinium de causa Hæmorrhagiæ. §. 8. *Sylvio* videtur omnis *Hæmorrhagiæ* causa esse apertio vasorum qualiscunque, sive illa fiat ex nimia vasorum à copioso, valde rarefacto aut retardato sanguine, flatibusve, distensione, sive ab humoris aut vasis, aut extra ipsa subsistente acrimonia rodente, sive à re dura & acuta vulnerante, obtusâve contundente, aut quovis alio idem contingat modo.

Coryzæ. In *Coryza* glandulas conglobatas circa plexum choroeidem in cerebri ventriculis lateralibus & alibi observabiles, ab aëre externo male credit affectas, pituitamque non modo ita coagulari, sed gravedine urgente lympham quoque produci salso-acidam, qualis in coryzâ plerumque gustatur.

Sternutationis. *Sternutationem* à causis quibuscunque catenus produci credit, quatenus nares irritando vellicandoque ad molestiam illam expirato per nares potenter aëre simul expellendam, partes expirationi dicatas movent; cum quâ vehementi aëris excussione concurrere soleat universi corporis concussio vehemens. Inter causas autem illas recenset tum Solis lucentis splendorem aut immediate, aut mediante reflexione per nivem, glaciem, aquam, speculum, &c. factâ nares attingentem; tum res acres, cepas puta, sinapi, raphanum, &c. vel naribus admotas attractasve, vel ore assumtas: tum

Humo-

Humores itidem acres è capite ad nares in gravedine seu Coryzâ delabentes; tum vapores halitusve similiter acres è ventriculo, tenuive intestino adscendentes, naresque irritantes.

Olfactus depravati, imminuti, aboliti & aucti. *Olfactum depravari* dicit à fœtore in corpore existente, atque odoribus externis admissis se admiscente, illosque inficiente ac vitiante; & forsan aliquando à quibusdam halitibus ad certos demum odores externos admissos in corpore excitatis & tunc per œsophagum sursum propulsis, cæteros aliunde accedentes inficientibus. Fœtorem verò sponte ac continuè ad nares è corpore ægri delatum parti alicui in naribus, faucibus, ore, pulmonibus, vel alibi corruptæ aut putrescenti deberi asserit. *Aboliti* & *diminuti* odoris causas gradu tantùm differre novit, easq; vel in sensorii ineptitudine ab exsiccatione potissimum & humectatione nimia inducta, aut gravi læsione, vel in nervi odoratorii, spirituum animalium aut cerebri morbis existere. His accenset *Odoratum auctum*, cujus causam enumerat sensorium solito tenerius, atque à quovis odore potentius affectum.

Cartesianorum judicium de causa Hæmorrhagiæ. §. 9. *Cartesiani* causam *Hæmorrhagiæ* Narium similiter ferè cum *Willisio* adscribunt tum sanguini, tum vasis. A sanguine oriri dicunt Hæmorrhagiam, quando vel à fermento nimis potente, impetuose motus magna cum vehementia irruit in arterias carotidas, indeque deductos narium ramulos, eorumque oscula, aut poros aperit & effunditur; vel quando nimis acris & corrosivus existens vasorum poros perforat. Vasa in culpa esse volunt, quando ipsa aut nimis sunt tenera & rara, ut sanguini facilè concedant transitum, etsi non adeò feratur impetuose; aut à causa distendente & rumpente aperiuntur; aut poris osculisve constant nimis dilatatis aut apertis, quibus sanguis nullo obstante impedimento facile elabitur.

Coryza. *Coryzam* potissimum excitari existimant à particulis acutis, acidis, acribus in aëre volitantibus, fibrasque membranulæ illius, quâ nares investiuntur, vellicantibus, unde vasa lymphatica simul concussa liquorem effundunt aliquando adeò acrem, ut partes illas, quas alluit, erodat, tamque copiosum, ut & ad laryngem & fauces profluat, easque simili modo afficiendo raucedinem & tussim procreet.

Sternutationis. *Sternutationem* ab irritatione istâ fibrarum Narium membranæ originem sumere asserunt, quatenus vel lympha antedicta, vel alia quædam causa acris & molesta easdem exagitat & vellicat, quapropter ad rem molestam explodendam spiritus animales irritati musculos diaphragmatis & abdominis in motum convulsivum disponunt, prægressâque alta & profunda inspiratione, magna aëris copia thoracis cavitatem intrat, & per canaliculos intermedios cum impetu in musculos ruit thoracis, & diaphragmatis, antagonistas musculorum abdominis, à quibus deinde aër celerrimè excutitur ex cavitate thoracis & narium, & insultu suo vehementiore sonitum excitat, excussionem istam assiduò subsequentem.

Olfactus depravati imminuti & aboliti. *Olfactum* sæpe *depravari* dicunt in Coryzâ à particulis lymphæ sese particulis odoriferis variè immiscentibus, earumque figuram & motum alterantibus, vel ab aliis quibusdam affectibus partes quasdam corporis corrumpentibus, egrediuntur particulæ motum aliarum odoriferarum turbantes, & nervis olfactoriis alium imprimentes; *Imminui* verò & *aboleri* eundem existimant à fibris nervorum nimium incrassatis, aut nervis obstructis, ut spiritus animales species odoratas ad commune sensorium satis commodè nequeant apportare.

Nostra sententia de Causis Hæmorrhagiæ Narium. §. 10. *Nostrum* de causis horum morborum ratiocinium sequenti se habet modo. Quamdiu sanguis intra sua mœnia placido ac tranquillo gaudet in circuitum motu, tamdiu omnia manet pacata, quamprimùm verò à causa aliqua turbatur, ejusque motus in circulum impeditur, in varias motûs degenerat anomalias, seseque amplius continere nesciens vasa sua diffringendo osculaque distendendo liberum sui vendicat exitum, qua data porta foras erumpit, hinc fit illa ad mentem Scholasticorum apertio vasorum vel per anastomasin, vel per diæresin, vel per diapedesin, de quo posteriore modo valde dubito, quomodo scil. sanguis è vase aliquo transsudare possit. Causa ergò *Hæmorrhagiæ* immediata est apertio p. n. canalium sanguiferorum ad Nares terminatorum, sanguis enim forulis suis contineri nesciens, tenuior, serosior, acrior, qui alveos suos transcendit, limites integerrimos dirumpit, tenuitate suâ penetrat, acredine serosa & salina stimulat, verbo, exitum p n quærit.

Qualitate quoque delinquit tum primâ acrior existens, dum nimirum exæstuat & poros reserat ac dilatat; tum secundis, ut cum scholis loquar, tenuior, & imprimis salinis, lixiviosis ac sulphureis atomis plurimis scatens, unde & findit oppositorum murorum tubulos, ac erosione vasorum extremitates afficit, suas enim talis sanguis in sinu gerit claves, quibus effringit suas portas, & sic non tantum emanat, sed sæpe cum impetu prosilit.

Motu denique peccat generationis & locali, generatus si fuerit impurior, salsior ac crassior, in cohobiis debitis non depositis scoriis & visceribus læsis. Chylus enim acrior sale & △e characterem sui sanguini & sero imprimit, sulphureque sanguinis adaucto motum non citatiorem & εὔχυμον conciliat, sed potius stagnando acrimoniam acquirit, & sic vasa sua erodit.

Causæ huic proximæ plures aliæ vehiscantur *occasionales* & *antecedentes*, quas inter Res nonnaturales & præternaturales quærere solent. Ex Nonnaturalium causarum classe suum symbolum affert Aer, & quidem acidior, & multis particulis peregrinum ætherem inferentibus impregnatus, quæ fibras sanguinis divellendo eas ad prosequendum circulationis sanguinis motum ineptas reddunt, ut in extremitate cutis defixæ hærentes sæpius maculas, intra vasa autem arteriolarum ostiola exedendo, hæmorrhadias producant. Ne ergò longiori mora quis se radiis solaribus exponat.

Nec ex *Victûs genere* succendicula mali desunt, ut sunt alimenta calidiora ac aromatibus condita, salsa ac fumo indurata, quæ sanguinis circulationem impediunt & scorbutum inferunt. Huc facit Spiritus vini abusus, potus enim quicunvis acrior consimilem characterem imprimit sanguini, cujus crassitiei & cerevisia

triticea justo pinguior, & vini abusus aliaque mirum quantum velificant.

Motus quoque corporis irrequietus, qui ut motum sanguinis dispensat, ita non potest non eundem non promovere, sed tardiorem reddere.

Quantum verò & *Ira* ad stagnationem sanguinis excitandam polleat coagulando humores, confundendo spiritus, excitando motum intestinum utrumque vix dici potest; unde visi sunt quidam ita excanduisse, ut non duntaxat facie spirarent ignem, sed & sanguinem ex oculis ac naribus emiserint.

Quod consuetas excretiones suppressas concernit, quid hæ valeant, præsertim in sexu sequiori, abunde testantur monumenta Medicorum.

In *Præternaturalium* rerum classe stant plures affectus tum chronici, tum acuti, ex inveteratis viscerum obstructionibus, & acrioris sanguinis diathesi oriundi, è quorum prosapia sunt hydrops, scorbutus, cachexia, febres omnes, tum intermittentes, tum malignæ, variolæ, ipsaque pestis. Huc referri possunt spasmodicæ fibrillarum contractiones sanguinis circulationem retardantes & quandoque sufflaminantes, quo pariter vulnera, contusiones, tumores, cancri, scrophulæ scirrhosæ nunc exulceratæ referri possunt, tum quoque ob gangrænosam sanguinis constitutionem, tum ob pressionem sanguinis per capillaria vasa egredi cogitur. Sæpe à sanguine acri eroduntur valvulæ sinus cerebri, & ut inde hæmorrhagia narium curatu difficillima. Sed & p. n. constitutio Nasi, vel naribus p. n. inhærens & irritans hunc affectum producere potest, sive sit ossiculum oblongum & acuminatum, quale exemplum habet *Bartholin.* in *Act. Hafn. Vol.* 5. *Obs.* 122. sive aliud quoddam externum intus lapsum. Vermes rodendo arterias quandoque aperiunt, & hunc fluxum excitant, prout patet ex *Ephem. Germ. Decur. I. Obs.* 99. Sic & aër & certus influens æther hunc affectum producere potest.

Coryza. Causa *Coryzæ* est plerumque effusio salis à sanguinis massâ, quod per arterias sitas circa narium radices in Nares ipsas deponitur istas excorians; sic & sæpe phlegma in foramine palati & naribus hærens os cribriforme obstruit, admisso scil. aere frigido, hinc respiratio per nares impeditur, & lymphæ fit præternaturalis excretio, ita ut lympha ista copiosa, sicque minus temperata effluens, sed acris, & membranam narium erodat, & Olfactum gustu depravet & sæpe prorsus aboleat.

Sternutationis. Causa *Sternutationis* nimiæ est omne acre, sive particulæ salinæ cuspidatæ ad organum hoc, sive membranam interiorem narium delatæ eamque irritantes, sive hæ sub lymphæ aliusve humoris & catarrhi nomine insignitæ, sive externè eo pertingunt. Sternutationes inanes crebræ & immodicæ plerumque gravissimam latentem causam denotant, ex qua sæpe deterrimi effectus & affectus oriuntur. Sic *Horat. Augen.* in Lauræ uxoris Fioravanti Mattnici sternutatione creberrimâ vexatæ anteriore cerebri parte, in quâ narium meatus elucescunt, abscessum quendam contineri suspicatus est, à quo sternutatio ista creberrima fuerit oborta. Sic *Cardanus l.* 5. *A.* 47. *Hipp.* observavit ex inani & frequenti sternutatione epilepsiam. *Hildanus* observavit sternutationem frequentiorem per sternutatoria intempestivè in odontalgia exhibita, *Horstius* ex subsistente hæmorrhagia narium per aliquot diis certis intervallis conatibus magnis puellam afflixisse. Ex acri quoque catarrho sternutationes continuas productas observamus continua nostra praxi.

Et salibus acribus volatilibus & corrosivis ad membranas narium delatis affectus hic facilè oritur, uti in famosa illa peste Attica, in qua cum frequentes sternutationes ægris acciderent, statim concidebant & animam efflabant. Confer. *Diemerbroek l.* 4. *de peste.*

Lumbricos etiam in intestinis hærentes, nares vellicare, & sternutationes producere, quis non in quotidiana praxi, præsertim in pueris, experitur? adeò ut hinc concludendum foret, crebram sternutationem absolutè noxiam, cerebro incommodam, vitæ periculosam, sæpeque mortis causam esse, præprimis, si inanis sit, & non ab acri materia fiat, tum ferè lethalis existit, magnam enim cerebri affectionem, & partium membranosarum illi adjacentium læsionem significat. Confer. *Miscell. curios. Decur.* 2. *Ann.* 6. *obs.* 2.

Ex pectinatione capitis antrorsum versus nares nonnullis sæpè, pro materiæ copiâ & inopiâ, frequens, vel rara sternutatio oboritur.

In catarrhis & Coryzâ lympha acrior rodendo membranam narium, primitus sternutationes, deinde dolorem, hinc ruborem narium, sæpe earundem excoriationem & exulcerationem infert. Sic quoque aër externus rigidis particulis præditus interiora narium ita afficit, ut ex irritatione membranarum copiosam glandulæ fundant lympham, puram, tenuem adeoque acrem, à qua in naribus Coryza & sternutationes oriuntur; huc referuntur omnia sternutatoria dicta acriora, nimis frequenter usurpata, quæ continuo stimulo membranam narium irritando, copiosam lympham effluere faciunt, imò non tantum sternutationem, sed & coryzam inducunt; Confer Epistolam II. celeberrimi Dn. VValdschmidii ad nos scriptam. Huc medicamenta acria insufflata, ut sunt nicotiana, lil. convall. majoran. item fumi varii inspirati pertinent; sic radii solares eundem excitare possunt morbum, causa enim occasionalis hujus motus est omne id, quod narium membranam internam superiorem irritare, stimulare ac afficere potest, hinc & pectus per consensum patitur, & consensus hic fit per plexus surculorum nervorum paris tertii & quarti ad nares productorum, cum pari nervorum vago & intercostali pectus imprimis moventium: in istis ergo nervis fit motus celerior spirituum, eorundem ἀταξία & spasmus iste, & quo subtilior est ista narium membrana superior, eo propter faciliorem irritationem promtius sternutant homines.

Olfactus depravati. Causa *Depravationis Olfactus* consistit sæpe in singulari texturâ hujus membranæ narium; sic fœminam novi, quæ planè nullum incommodum habet, nisi quod semper peregrinum concipiat odorem. Sæpe etiam organa hujus sensus

sensus ab humoribus variis vel halitibus peregrini odoris infici possunt; Similiter ob ulcus narium in lue Venereâ ægri fœtidum continuo sentiunt odorem, item ob scorbutum oris olfactus depravatur, ceu pluribus exemplis comprobare possum.

Olfactus imminuti & aboliti. Causa verò *Odoris imminuti* vel planè *aboliti* consistit ut plurimum in defectu spirituum animalium, in membranam narium non influentium. Interdum etiam contingit à causa externa, violenta, vel ab interna. Sic videmus toto die in apoplexia, paralysi, quod ægri his morbis detenti non olfaciant. Sæpius tamen causa in organo hujus sensus malè conformato, vel singulari modo vitiato consistit, si nimirum membrana hæc p. n. crassior & carnosior est, vel si callus, vel cicatrix istam occupaverit partem, ceu aliquot novi exempla eorum, qui ob has prædictas causas olfactu caruere. Hic paucis addamus naturalem olfactus statum, ut eo melius præternaturalem intelligamus. Olfactus ergò fit, quando effluvia odorifera quæcumque mediante aëre impetum faciunt in tunicam nerveam narium internam, quæ impressio contactu vel motu horum effluviorum facta ope nervorum narium, & spirituum animalium, illos inflantium, delata ad sensorium commune, ab anima percipitur, eaque tunc de objecti conditione judicium ferre, & sic olfacere dicitur.

Prognosis Hæmorrhagia narium. §. 11 In *Prognosi* Hæmorrhagiæ Narium cautus sit medicus, nunquam immemor, hic non ludi de c. rio, sed de sanguine humano, vitæ thesauro. Certè si hic fluxus sanguinis narium se extendat ultra 4. libras, malum est, si ultra 6. & 8. pessimum, si verò à 14. ad 20. lethale est. Rarissimum ergò est exemplum illud *Savonarolæ*, quòd mulier gravida ex familiâ Zabarellarum Patavinarum oriunda fibras sanguinis circiter 22. è naribus profuderit, quæ tamen peperit & unà cum fœtu supervixit. Omne enim profluvium sanguinis immodicum est periculi plenum, viam sternens ad mortem, imprimis si extrema frigeant, si facies appareat pallida, viridis aut livida. Sic quoque hæmorrhagiam narium facile insequitur cachexia, hydrops aliique morbi, quos frigidos vulgò nominant. Sic filiam Prætoris pagi Mörs prope Francothalium observavi ex nimia hæmorrhagia narium cæcam factam, quæ adhuc in vivis est. Capiti dolenti & vehementer laboranti si pus, vel aqua, vel sanguis per nares, aut os, aut aures effluit, morbum solvit, teste *Hipp. Aph.* 10. *S.* 6. Mulieri menstruis p.n. deficientibus sanguinem è naribus profluere bonum est, itidem teste *Coo Aph.* 33. *S.* 5. Quibus per febres aures obsurduerunt, iis sanguis è naribus profluens, aut perturbata alvus morbum solvit, ex *ejusdem Aphorismo* 60. *S.* 4. Quæ vertigines tenebricosæ cientur, ab initio sanguinis profluvium è naribus solvit. Profusa nimium hæmorrhagia violenter suppressa spasmum & convulsiones nonnunquam parit. Ut enim hæmorrhoidibus longo tempore consuetis si inconsideratè supprimantur, secundum nostrum Senem, periculum tabis aut hydropis, & secundum alios scirrhi, cancri & lepræ impendet; ità hæmorrhagiâ narium intempestivè cohibitâ præter prædicta convulsio, epilepsia &c. succedunt; Hinc illud *Hipp.* in *Coacis*: Qui statis temporibus sanguinem fundunt, si non profuderint, epileptici fiunt. Si verò conveniens est ægrotantis naturæ & morbi indoli, & non in excessu fiat, nihil est quod inde timeamus; Sanguinis verò stillicidium sive substilla in his morbis infaustum prædicit eventum, & vel mortem vel recidivam prænuntiant, Epaminonis & Sileni exemplo penes *Hippocr. Epidem. lib.* 1. qui interierunt, quod pusillum quid è naribus stillaverit. Symptomatica semper mala, & morbum reddit pejorem. Semper etiam malum est, si in senibus oboriatur hic affectus, indicat enim sanguinis coagulum, & in his non facilè resarciendum.

Prognosis Coryzæ. *Coryza* sæpius ullo caret periculo, & interdum salubris existit, materiâ catarrhosâ hoc modo per nares exitum quærente. Contingit tamen aliquando, ut lymphâ existente acri interiora narium valde exulcerentur, & ipsis ulceribus & Ozænis via sternatur. Quin ipsa Coryza existit contagiosa, & miasmata ex partibus affectis exhalantia, & vel per aërem attracta, vel per lintea aut pocula communicata fermenti instar aliis similem labem inferre solent. Gravedines & sternutationes in omnibus circa pulmonem morbis & antecessisse, & succedere, malum est, observante *Hippocr. Prognost.* §. 13. *Coa. c.* 5. Raucedines & Gravedines in valde senibus non coneoquuntur S. 2. *Aph.* 40. Quibus verò dolores circa caput & frontem ex magnis ventis fiunt, & ex frigoribus cùm vehementer calfacti fuerint, eos gravedines quidem maximè perfectè liberant, fiunt autem gravedines perfectè, adeò ut tusses succedant. *Porrhet. lib.* 1. §. 36. Oriuntur Gravedines vere *S.* 3. *A.* 20. & hyeme post æstatem siccam & aquilonarem, autumnum verò pluviosum, *S.* 3. *A.* 13. *& de Aer. aq. & loc.* §. 28.

Sternutationis. *Sternutatio* peculiare prognosticon vix meretur hactenus enim periculosus non esse solet, præsertim in coryzâ & catarrhis; ast sæpe prænuncius est apoplexiæ & epilepsiæ, aliorumque catarrhorum. In Pleuritide & peripneumoniâ sternutatio mala est, teste *Coo* nostro. Sternutatio, ceu dictum, leve malum est, & lethalis tamen observata in puerpera ab *Hildano*, qui ex sternutatione nimia etiam cœcitatem observavit, *Cent.* 1. *Obs.* 24. Sternutatio crebrior, diuturnior & gravior cum animi deliquio & motibus convulsivis non sine periculo vitæ est: aliquando transit hic affectus in paralysin, vid. *Ephem. Germ. Ann.* 3. *Obs.* 138. *Cardanus* juvenem ægrum se vidisse testatur, qui alterâ die periit, cum vespere præcedente sternuisset tricies & plus inaniter. Sic mulier *Hildani* c. 4. O. 12. postquam duodecies inaniter sternuisset, mortua est: & *Famianus Strada l.* 3. *prælect.* 4. refert, quendam cum vigesies & ter continenti spiritu sternutatione afficeretur, 24. sternutamento simul animam efflasse. *Amatus Lusitanus* juvenem frequentibus sternutationibus ità dedecoratū fuisse, ut propterea hominum frequentiam fugisset. *Hildanus* etiam recenset, quomodo ex sternutatione crebrâ & immodica obstructio nervorum opticorum suborta, & profluvium mensium periculosissimum sequutum. A coitu sternuisse abortivum esse refert *Plin. Secund. Nat. histor. lib.* 7. & ex eo *A. Gell. Noct. Att. lib.* 3. *cap.* 16. *p. m.* 101.

Sternutatio quandoque & prodest, & quidem in pluribus morbis, in Surditate, oculorum

lorum affectibus, Cardialgia, singultu, hinc sunt illi versus:

Tollere singultum sternutamenta, Platonis
Convivia est nobis testis Aristophanes.

Uteri materiam sternutatione in facie, oculisque excuti notavit *de Gradi*. Sternutationes & prosunt difficulter parientibus. Sternutationes in morbis longis & chronicis, exceptis morbis pectoris, signum bonum sunt, quia spiritus cerebri validos significant. Tandem & miraculi loco Sacræ Scripturæ *lib. 2. Reg. cap. 4* exemplum adduci potest, ubi filius Sunamitidis per Prophetam Elisæum à mortuis sternutatione suscitatus, quod sternutando caput humores gravantes expulit, unde purgato cerebro puer pristinæ sanitati fuit restitutus.

Prognosis Odoris depravati, imminuti & aboliti

Si *Odor depravatur*, vel *imminuitur aboleturque* in catarrhis, periculo carent, iis enim curatis, etiam sponte cessant hæc pathemata, sin verò inveterata sint, difficilia sunt curatu, & omnia sæpe generosa remedia respuunt, ceu nos sæpè inviti experti sumus. Ab Odore depravato aliquando præsagium mortis desumitur, hinc *Borellus cent. 4. Obs. 8.* inquit: Terram oluit quidam, & paulo post fato cessit: quod & confirmat *Garmannus in Ephem. Ann. 1. Obs. 144.* Sic legitur in Obs. 65. *Ridlini*, quendam circa nares sensisse fœtorem fœtidissimum, nec suavissimis odoramentis, nec aliis medicamentis plurimis curabilem

Diæta Hæmorrhagiæ

§. 12. *Diætam* in *Hæmorrhagia* Narium quod spectat, opera danda, ut æger decumbat in conclavi *Aere* temperato perfuso, vitetur autem aër squalidus ac particulis uliginosis inquinatus, sit potius particulis aquosis temperatus. Quoad *Potum*, is sit tenuis ac herbis specificis imprægnatus, vinum generosum, ut & omnia acida, acria & salsa angue pejus fugienda sunt.

Prospiciendum semper ægro de *Cibo* boni succi ac humectante, ut sunt varia brodia herbis acetosæ, chærefol. tarax. endiv. portulac. aliisque alterata, pulmenta ex amylo, hordeo, oryza & milio confecta egregia sunt, gelatinæ, carnes gallinar. agnorum, vitulorum, pruna, pyra, poma cydon. cerasa cocta, denique olera superius dicta in usum vocari possunt. *Avicenna* scribit, cerebella gallinarum multum & sæpe comesta singularem esse & cibum & medicinam in sanguinis fluore, quod hactenus experiri non licuit. Exulent omnia salsa, & acria, quæ sanguinis viscicitatem & acrimoniam augent. Conveniunt somnus & quies, quoniam humectant & sanguinis stagnationem impediunt, & spirituum animalium ferociam placant.

Excreta & retenta sibi invicem correspondeant, ne hic vel excessus vel defectus deprehendatur.

Animi pathemata prudenti moderamine ad præceptum *Salomonis* componenda, imprimis hîc ira ceu pestis fugienda

Coryzæ.

In *Coryza* conveniunt diuretica, internè & externè assumpta conducunt. Omnia quoque acria hic vitanda sunt.

Sternutationis.

In *Sternutatione* itidem *aer* externus nimis frigidus, ut & fumosis particulis inquinatus vitetur. Omnia similiter, quæ irritant hanc narium membranam, ut sunt externa omnia acria, odores fortes, fumus, medicamenta acria inspirata, v. g. Nicotiana, Majorana, Helleborus. Vitriolum album, omnia purgantia & venena sunt fugienda. Contra radios quoque solares se muniat laborans. *Potus* ne sit nimis spirituosus, vitentur & cibi acres aromatizati. Animus sit tranquillus.

Odoris aboliti imminuti & depravati.

In *Odore abolito*, vel *imminuto*, vel *depravato* omnia respondeant naturæ, & odores peregrini vel in aëre, vel undecunque advenerint, nullatenus sunt admittendi.

Galenicorum Ratio curandi Hæmorrhagiam.

§. 13. Superest nunc *Curatio Pharmaceutica* & *Chirurgica*, quam *Galenici* in *Hæmorrhagiâ* Narium sequenti modo aggrediuntur: In Anastomosi omnem impendunt operam, ut vasa reclusa obturentur, in Diæresi, ut uniantur; in Diapedesi, ut densentur. Impetus ruentis sanguinis si adsit, eundem sistunt revellendo, derivando, repellendo & refrigerando. Sanguinem copia peccantem minuunt, calidum refrigerant, tenuem incrassant, flatulentum discutiunt, habito semper respectu ad calidam hepatis intemperiem, quam hepaticis frigidi volunt corrigendam. Phlebotomiam in sanguinis copia & impetu magnifaciunt, & quidem in venâ cubiti è directo profusioni respondente celebratam. Cucurbitulas etiam è directo naris affectæ aut hypochondrio dextro super jecinore, aut sinistro super liene, aut fluxu ex utraque nare erumpente super utroque viscere imponunt. Nec frictiones partium inferiorum, maximè pedum, nec ligaturas dolorificas omittunt. Ex Pharmaciâ medicamenta eligunt humores peccantes præparantia, purgantia & alterantia, acrimoniam humorum attemperantes sero lactis, syrupis de cichor. viol. Papav. rhæad. aliisque decoctis alterantibus. Purgationem instituunt pro diversitate humoris peccantis, evacuando bilem decocto myrob. citr. cum syr. rof. multipl. infus. aut mannâ cum rhabarb. Melancholiam decocto epithym. sen. myrob. Ind. cum syr. epithym. de fumar. Pituitam oxymel. prius incisam decocto agar. myrob. cheb. cum syr. diacartham. His præmissis ad refrigerantia & constringentia progrediuntur, interius exhibentes medicamina ex aqu. plantag. nymph. burs. past. Solan. syr. myrtin. rof. papav. nymph. conserv. rof. nymph. oxal. trochisc. terr. sigill. Lemn. ebor. Externè fronti & temporibus anacollemata adhibent ex argil. bol. armen. acac. hypocist. cum album. ov. & aceto excepta, vel epithemata ex succo plantag. lactuc. burs. pastor. semperviv. portulac. bolo armen. gall. hæmatit. aq. rosar. acet. & album. ovi fronti & suturæ coronali imponunt. Fovent etiam frontem spongia aquâ frigida vel rosaceâ, vel succo caudæ equin. cum acet. madidâ. Ipsis naribus indunt sistentia, eaque vel adstringentia, ut acet. succ. cydon. myrrh. mastich. bol. arm. cort. granat. alum. gall. hypocist. vel refrigerantia, ut lactucam, papav. opium; vel glutinantia, ut thus, gum. Arab. album. ov. vel cauterisantia & crustam obducentia, ut calc. viv. vitriol. arsen. vel occultâ proprietate agentia, ut sterc. rec. porc. asin. can. rad. nigellastr. urticam tritam, porrum, hæmatitem, lanugines salicis, populi, ulmi, &c.

Coryzam.

In *Coryza* curanda ad ipsum respiciunt caput & cerebrum, ejus intemperiem calidam per frigidam corrigentes, humores peccantes

cantes evacuantes, facultatem concoctricem & retentricem corroborantes, expultricem verò sedantes, ne humores crudi ulterius ad nares transmittantur, tum materiam ipsam nares obstruentem educunt, attracto in nares succo ex castoreo in aceto macerato, vel liquore ex melanthio pulverisato & oleo vetustissimo, vel succo betæ, anagallidis, cyclaminis, vel medicamento ex rad. pyrethr. ireos, herb. puleg. calamenth. origan. serpill. stæchad. flor. anth. salv. agar. trochisc. verat. alb. per diem & noctem in aqua commun. maceratis, hinc coctis & colatis, additis mell. anthos. & Oxymel. squillitico. Naribus etiam olfacienda præbent serpillum, polypum, thymum, calamenth. melanth castor. aliquantisper in aceto prius macerata. Nec omittunt apophlegmatismata ex mastich. Zinzib. piper. alb. & pyrethr. in forma pastillorum parata & ore masticanda. Capiti imponunt exsiccantia ex thure, Gum. Junip. bacc. cupress. caryophyll. Mac. Nuce Mosch. beton. melissa, majoran. salv. orig. flor. lavend. stæchad. &c. Suffumigia quoque ejusdem exsiccationis gratia accenduntque humor superfluus eo facilius absumatur, & Nares ab eo liberentur.

Sternutationem. *Sternutationem* nimiam & molestam propulsare student remotis & vitatis omnibus, quæ forinsecus eandem concitare valent, avertendo materiam Nares petituram ad occiput, tum constringendo nares & supprimendo anhelitu, quo magno impetu detrudantur nares alioquin infestatura, quo fine etiam aures & oculos fricari, ac venas in oculorum angulis existentes comprimi jubent, quin tumorem & horrorem repente conciari. Si penitus cohiberi nequeat, lenire tamen aggrediuntur oleo dulci vel rosaceo, & unguento nardino naribus infuso, olfactu panis, anisi, flor. nymphææ, rad. mandrag. opii & similibus.

Olfactum imminutũ abolitum & depravatum. *Olfactum imminutum* aut *abolitum* ab intemperie capitis frigidâ vel pituitæ collectione ortum restituere satagunt cephalicis calefacientibus & exficcantibus, evacuatâ prius pituitâ minorativis ex agat. trochiscat. myrob Cheb cum elect. diacarth. & cephalicis quibusdam formâ decocti paratis, post purgationem verò exhibent theriacam veterem cum conserv. rosmar. aut anth. majoran. lavendul. Nuc. moschat. cond. spec. diambr. diamosch. dulc. diagalang. Capiti etiam corroborantia imponunt ex rad. arist. rot. Cyper. Ir. Flor. Herb. Majoran. beton. pol. mont. flor. lavend. anth. &c. Ad obstructionem narium reserandam succum betæ & majoranæ naribus ex volâ manûs præbent exhauriendos. Pulveres etiam sternutatorios, errhina & apophlegmatismos abhibent ex castor. rut. nigell. majoran. veratr. alb. aliisque supra in Coryza jam nominatis, nec suffumigia omittunt ex thur. mastich. succin. benzoin. styrac. calam. macis, caryoph. similibusque convenientibus parata. In *Odore depravato* ad causam respiciunt, eximentes aut corrigentes quamcumque materiam fœtidam, sive in naribus hæreat, ubi vaporem aquæ calidæ naribus immissum commendant, sive in alia quâdam corporis parte, capite videl. aut inferiorem ventum aliquo viscere lateat, quam educi volunt evacuantibus, pilulis aut apozematis, & partem corroborari, hinc ad fœtorem corrigendum intus exhibent Electuar. aromaticum nardinum *Mes.* Naribus autem ejusdem Oleum Nardinum, tum simplex, tum compositum vel per se instillant aut illinunt, vel additis rad. Cyper. Ir. Flor. rosar. Cheyr. lavand. myrrh. aliisque turandâ illitum naribus insinuant.

Paracelsicorum modus curandi Hæmorrhagiam. §. 14. *Paracelsici* in curatione *Hæmorrhagiæ* ritè administrandâ etiam ad causam attendunt, quâ semotâ sanguinem facilius sisti affirmant. Animadverti proinde volunt ad complexionem & sanguinis constitutionem, ad ebrietatem aliaq; externè obvenientia, & his correctis aut sedatis tandem ad sanguinem sistentia procedunt, inter quæ laudant Crocum Martis optime reverberatum, æs ustum, cinerem ex ranis adustis, sperniolæ compositum *Crollii* internè ad 3. vel 4 grana in aq. burs. pastor. exhibitum & forinsecus etiam naribus impositum, ejusdem pulverem dysentericum, essentiam Croci Martis, Syrup. Corall. & sequentem potionem ditioribus exhibendam.

℞. *Ol. croc. ♂is*
Essent. Corall. aa. ℈j.
Cum aq. sperm. ranar.
F. Potio.

Pro pauperibus vero talem.

℞. *Croc. ♂ is* ℈j.
Calc. test. ov. ʒj.
Syr. myrtill.
De ros. sicc. aa. ℥j.
Cum aq. flor. Papav. errat.
F. Potio.

Externè sequens linimentum aut unguentum naribus vel per se spissius, vel turandâ illitum intrudunt, aut forinsecus naso imponunt.

℞. *Croc. Martis* ℥j.
Calc. test. ovor.
Colchot. aa. ʒß.
Ciner. ran. ust. ʒij.
M. & excip. cum ol. visci pomor.

Lapidem Carneolum aut collo suspendunt, aut manibus detineri jubent.

Coryzam. In *Coryza* eodem modo procedunt ut in catarrhis reliquis, tartarum enim resolutum denuò volunt coagulandum, & superfluum educendum & consumendum, ventriculum simul & cerebrum corroborandum. Coagulatur tartarus sarcocoll. mastich. sal. gemm. Educitur hermodactyl. colocynth. euphorb agar, pyrethr. ☿o ⊖-lato. Consumitur essent. meliss. lunar. Spiritu ☿i, ol. sulphur. terebinth. bugloss. ros. Ventriculus corroboratur granis Junip. rad. ari, zinzib. cubeb. rosmar. Cerebrum verò & caput caryophyllat. acoro, euphras. & succino, cujus oleum etiam vertici, temporibus & naribus illinitur.

Sternutationem. *Sternutatio* nimia sistitur corrigendo sal illud acre, ne posthac nares ita stimulet, quod omnium optime præstari censent laudano opiato, oleo violar. vel mucilagine quadam dissoluto & naribus illinito.

Olfactum depravatum & abolitum. *Olfactum depravatum & abolitum* restaurari posse asserunt, correctis primum salibus, quibus nares morbosè detinentur, sive ex ulceribus, sive aliis causis illa exsurgant & corrumpantur, quod fit pulver eclaterii, pyrethri, aliisque medicamendis superius in Ulceribus, narium indicatis, quibus subjungunt confortantia spiritus & odorem suaviorem conciliantia, ut ambram, moschum, Zibetham, castoreum, extractum majoranæ menthastri & similia, quibus fœtor supprimitur,

tur, & vis illa salium corruptivorum domatur.

Helmontii opinio de curatione Hæmorrhagiæ. §. 15. *Helmontius* in *Hæmorrhagia* respicit ad duumviratum, confortando imprimis stomachum & cohibendo, ne degener quædam fiat generatio, sed vitium fermenti digestivi corrigatur, qua ratione laudanum opiatum maximè laudat intus exhibitum, exterius verò axillis apponit bufonem exsiccatum, & naribus indit fungum betulæ, aut succum millefolii.

Coryza. *Coryzam* sedari posse promittit providendo ne ulterior mucus ex latice progeneretur, digestionem stomachi corroborando, & custodem partis sedando, hinc laticem peccantem educendo sternutatorio ex helleboro albo & saccaro.

Sternutationis. Ipsam etiam *Sternutationem* nimiam sedari credit, si os ethmoides à muco liberetur, unde sternutationem sæpe cessare faciat, provocans post mucum simul laticem, impetum verò musculorum educto latice optimè sedari docet opiatis convenienter adhibitis.

Olfactus depravati & aboliti. *Olfactus depravationem* & *abolitionem* correcto muco illo restaurari posse confidit, dum Archeus corroborantibus quibusdam erroris admoneatur, qua virtute præ aliis pollere ab ipso existimantur majorana & mentha caballina.

Willisii methodus curandi Hæmorrhagiam. §. 16. *Willisius* in curatione *Hæmorrhagiæ* ritè obeunda tres advertit indicationes, curatoriam, vitalem & præservatoriam, quarum duarum priorum respectu symptoma urgens sistendum, ultimæ verò causa, ne insultus hæmorrhagiæ redeat, tollenda, non neglecta animadversione, ut hæmorrhagia alio modo in febre, aliò verò absque illa tractetur. In hac igitur sanguinis turgescentia est compescenda, fluxio ejus à naribus alio divertenda, & vasorum ora intra nares dehiscentia sunt occludenda, qua de re non omittit ligaturas artuum in ægro quieto instituendas, nec venæsectionem contemnit, quamvis non usque adeò semper eandem juvare noverit; topica concedit fronti, temporibus & nuchæ applicanda, pubi & genitalibus spongiam aceto madidam, & aquæ frigidæ in faciem subitam inspersionem ad terrorem incutiendum, cucurbitas hypochondriis, femoribus internis & plantis pedum admovendas cum incurvatione digiti minimi ejusdem lateris, in quo fit sanguinis fluxus, quin à lypothymia excitata hæmorrhagiam sisti ratione adductus affirmat, ipsa quoque remedia per sympathiam quandam operari observata adhiberi permittit, qualia sunt pulvis sympatheticus, Lignum fraxini virginei, Bufo siccatus, lapis hæmatites, usnea, nec non topica vasorum oscula dehiscentia occludentia, aquas nempe vitriolicas varias, turundas iisdem intinctas, usneam cranii humani; tandem ad escharotica, turundam videlicet colchotare caustico in summitate imbutam & naribus altissimè immissam devenit. Externis verò hisce simul jungenda vult interna remedia, & quidem duplicis finis obtinendi gratia, tum ut sanguinis effervescentia sive incensivâ, sive fermentativa suppressâ, liquor ejus intra vasa coërcitus placidè circuletur, tum ut cordis motus impetuosior sanguinem nimis rapidè impellentis per sufflamina idonea deprimatur. Primi scopi causa ejusmodi præscribit remedia:

℞. *Aq. plantag.*
Papav. Rhaad.
portulac.
sperm. ranar. aa. ℥iiij.
Syrup. nymph. ℥ij.
Sal. prunell. ʒj.
M. F. Julap. Dos. ℥iij. *ter aut quater in die.*

Secundum scopum sequentibus obtinere laborat.

℞. *Conserv. rof. rub.* ℥iß.
Pulv. sem. hyosciam.
Papav. alb. aa ʒij.
Syrup. Papav. q. s.
F. Opiata. Dosis quant. Nuc. Moschat. sexta vel octava quaque horâ.

Vel:

℞. *Laudan. cydoniat.* ʒj.
Dos. gr. xv. *bis in die in vehiculo idoneo.*

In Hæmorrhagia febrili seu critica eò potissimum redigit curam, quo hæmorrhagia in diaphoresin commutetur, confiditque sudore blando excitato fluxum sanguinis esse sponte cessaturum, quâ de causa tale præscribit remedium.

℞. *Rad. bistort.*
tormentill. aa. ℥j.
fol. Ulmar.
pimpinell.
lujul. aa. Mj.
C. C. ust. ʒij.
Ras. ebor.
C. C. aa. ʒji.
Coq. in aq. font. ℔iij. *ad.* ij.
add. circa finem Conserv. rof. rub. ℥iij.
F. Colatura, cujus Dos. ℥iij. *sæpius in die.*

Indicatio vitalis victum ordinat tenuem, cardiaca temperata & ægrotantis tractationem idoneam, pro diversitate ejusdem temperamenti, ratione cujus vel extra lectum, vel in lecto pro majori sanguinis halituositate est detinendus. Indicatio præservatoria causam aggreditur tollendam, ut sanguinis eruptiones vel inhibeantur, vel rariores & mitiores reddantur, idque duplici sub intentione, quarum prima est, ut sanguis ad temperiem & mixtionem debitam restitutus, intra vasa absque turgescentiis & eruptionibus placidè circuletur; secunda, ut vasa sanguifera quoad osculorum conformationes & fibrarum muscularium tenores in statu legitimo contineantur, quapropter nimiam sanguinis copiam venæsectione, impuritatem verò purgatione instituta præcavet & *εὐκρασίαν* ejus sequentibus conservat.

℞. *Conserv. rof. rub.*
Cynorrhod. aa. ℥iij.
Pulv. santal. omn. aa. ʒß.
Corall. pp. ʒj.
Croc. Martis rubicundiss. ʒij.
sal. prunell. ℈iiij.
Cum. s. q. syrup. è Corall.
F. s. a. Electuarium. Capiat æger primò manè & hora somni q. nuc. castan. vel per se, vel superbibendo aq. destill. seq. ℥iij.

℞. *Summitat. Cupress.*
tamarisc. aa. Mviij.
Hyperic.
Equiset. aa. Miiij.
santal. omn. contus. aa. ʒj.
Mic. pan. alb. ℔ij.
Minut. concis. affund. lact. recent. ℔viij.
Destil-

Destillentur organis commun. edulcoretur quaque dosis inter sumendum cum s. q. syrup. è succo plantag.

In casu quodam, ubi sanguis non ob plenitudinem aut turgescentiam è vasis erupit, sed econtra rivus ejus admodum depressus & tenuis, vix circulationis fluento sustinendo par visus fuit, cum flatibus modò sursum, modò deorsum obrepentibus, & vasorum sanguiferorum fibris motricibus spasmo affectis, sequentia felici cum successu præscribit remedia.

℞. *Pulv. rad. pæon. mar.*
Corall. rubr.
margarit. aa. ʒj.
ebor.
ocul. ♋
lapid. hæmatit. aa. ʒß.
prunell. ʒj.
F. Pulvis, Dos. ʒß. in sequenti Julapio assumenda.

℞. *Aq. Ceras. nigr.* ℥viij.
meliss.
cinamom. hordeat. aa. ℥ij.
theriacal. ℥j.
Syrup. è corall. ℥iß.
M.

Coryzam. *Coryzæ* curationem peragit sedando seri affluxum, ejusdem nimiam copiam evacuando, & fibras sensiles narium læsas in pristinum integritatis statum reducendo, instituta interdum venæsectione & purgatione per pilulas de succino, resina Jalap. & scammon. ♃at. vel pro dispositione ægri apponit vesicatoria cervici vel post aures, non omissis diureticis & diaphoreticis, serositates superfluas blandè evacuantibus, ut decocto Guajac. Sassafr. Sarsap. rad. bardan. Caryophyllat. herb. beton. salv. rorismarin. verben. veron. Laudat quoque usum potus Coffæ tanquam pro exsiccatione serositatum istarum maximè proficuum. Spiritum ✱ci cum succino vel coralliis impraegnatum magnipendit. Masticatoria ex mastiche, pipere, eruc. & similibus etiam approbat. Fibris deinde ab acrimonia serosa læsis illinit unguentum pomatum vel jasminum cum axung. castor. & ne à copula quadam explosivâ ex serositatibus egrediente, & spiritibus animalibus communicatâ nimium agitentur, antispasmodica subjungit ex aq. epilept. & Spir. Corn. C. aut fulig. quibus linteum humectatum naribus admovetur.

Sternutationem nimiam. In *Sternutatione* nimia potissimum advertit motum illum convulsivum fibrarum & tubulorum, quem sedare præcipit adhibitis nervinis & antispasmodicis explosionem illam sedantibus, hinc materiam illam heterogeneam explosiones excitantem eliminandam suadet, provocato in subjectis dispositis aliquando vomitu, appositis scapulis cucurbitulis, & institutis frictionibus artuum extremorum, pectinatione capitis, vellicatione aurium & confrictione oculorum, quò copula illa explosiva discutiatur, & ejusdem impetus in fibras coërceatur, narium fibras oleo amygd. dulc. & castor. illinit, ut ita aliquantum relaxatæ eo fortius impetum materiæ irritantis sustineant, nec ab ea convellantur.

Olfactum depravatũ imminutum & abolitum. *Olfactum depravatum* pro diversitate causarum variam curationem exposcere novit, &, si colluvies serosa hujusmodi particulis corrumpentibus sit infarcta, hasce corrigi aut eliminari credit eadem evacuata & correcta modo superius in Coryza relato: ab ulceribus nati aut aliarum partium ortum eorundem curationem requirit. *Imminutum* aut *abolitum* Olfactum ab obstructione pororum membranæ Narium à colluvie serosa inductum, eorundem reseratione & lymphæ nimiæ evacuatione reparat, usurpato aliquamdiu sequenti Decocto intus assumendo.

℞. *Rad. Caryophyllat.*
Chærefol.
Ir. Florent.
Imperat. aa. ℥j.
fol. beton.
majoran.
salv.
hyssop.
Orig. Cret. aa. Mj.
sem. fænic.
dauc. aa. ʒj.
passular. ℥ij.
Coq. in aq. font. ℔iiij. *ad tert. part. consumpt.*
Add. vin. alb. ℔ß.
F. Colatura edulcoranda
Syr. de 5. radic. ℥ij.
Calaminth. ℥j.

Dos. ℥iiij. bis in die non statim à cibo. Conservas rorismar. majoran. salv. cum specieb. diambr. non sine commodo in usum duci existimat. Externè naribus spirituosa adhibet, penetrantia & porosâ materia peregrina liberantia, ut balsamum majoran. succin. spir. C. C. Caput corroborat externis quibusdam bregmati impositis, emplastro de beton. cum succino aliisque convenientibus.

§. 17. *Sylvius* in cujusvis *Hæmorrhagiæ* Narium curatione statim ad sanguinis suppressionem accelerat; quam obtineri promittit partim evacuando sanguinem, ubi effluit, quo reliquo effluenti non pateat amplius exitus; partim temperando acrimoniam bilis sanguinem nimiùm attenuantis, quo minus aptus sit ad affluxum hinc & effluxum. Prius peragit medicamentis adstringentibus naribus applicatis, ut pulvere lapidis hæmatit. & alum. aceto & albumine ovi susceptis, & in formam linimenti redactis, quo linteum obductum naribus intruditur, vel pulvere ex terr. sigill. Spod. farin. volat. & nucib. cupressi, naribus insufflato. Posterius fit medicamentis austeris aliisque bili corrigendæ destinatis interius assumendis, ut succo berber. granator. omphac. alum. hypocistid. Spiritu nitri, ♃is; vel viscidioribus, ut emulsione amygd. dulc. in iis prætertim, qui ab acidis abhorrent, aut eadem perferre nequeunt, quibus & sequens conducit mistura. *Sylvii processus in curanda Hæmorrhagia Narium.*

℞. *Aq. Plantag.*
portulac. aa. ℥j.
Spiritus ⊖*is dulc.* ℈ß.
Diascord. ʒiß.
laud. opiat. gr. ij.
Syr. portulac. ℥j.
M. D. cochleatim.

In *Coryza* curanda cerebro imprimis faciendam vult medicinam, roborando & in pristinam integritatem restituendo glandulas in affectu hoc semper male affectas, quod citò, tutò & jucundè fieri promittit suffitu solo & solius succini, ore patulo & naribus sæpius ac sensim excepto, *Coryza.*

cepto, quo sæpenumero una vice usurpato Gravedinem satis gravem se mox in principio suo curasse affirmat, ne ultra noctem duraret. Si magis composita desiderentur, ad pompam, augendam succino isti addi permittit mastichen, thus, benzoinum, Styracem, ex quibus pulvis pro suffitu parandus, prunisque inspergendus, & ne quid fumi pereat, sed integer ore & naribus excipiatur, caput pallio aut alio quodam operimento studiosè est obtegendum.

Sternutatione. *Sternutationem* ab externis causis originem ducentem, illis sublatis vel vitatis mox cessaturam certus est. Ab internis autem, tum à cerebro delabentibus, tum ab inferioribus partibus assurgentibus inductam curare docet tum corrigendo in Coryza humores acido-salsos, ipsisque ferè conjunctos pituitosos viscidos, medicamentis oleosis & spirituosis aromaticis, tum eosdem educendo partim per alvum hydragogis & phlogmagogis, partim per nares aut os sternutatoriis blandioribus aut masticatoriis; tum corrigendo humores vitiosè in ventriculo ac imprimis tenui intestino effervescentes, atque halitus acres sursum ad nares propellentes modo spirituosis & oleosis, non neglectis vel omissis opiatis; tum eosdem, si redundarint, educendo deorsum potius, quam sursum, medicamentis iisdem hydragogis & phlegmagogis, quibus addit sudorifera, tanquam plurimum collatura, quatenus non modo sursum protrudant humores vitiosos, sed eosdem simul emendent.

Olfactu deprava-to, abolito & immi-nuto. *Olfactum depravatum* curari ait emendando materiam in corpore halitus fœtidos ad nares propellentem, aut impediendo cohibendoque effervescentiam vitiosam similes halitus promentem, & tandem curando partium variarum putredine affectarum morbos varios. *Olfactum abolitum* vel *diminutum* curat humectando panlatim nares ficciores tum per interna, tum per externa medicamenta. Cum Gravedine vero conjunctum curare aggreditur exficcando humiditatem superfluam nares occupantem, evacuandoque per vias universales, hinc & nares ac os serum in corpore redundans, aut copiosius saltem in cerebri glandulis secretum, maximè verò restituendo dispositionem vitiosam in glandulis cerebri, ab externo frigore inductam per suffumigia ex mastiche aliisque in Coryza jam notatis parata, &atum naribus excepta, tum linteaminibus simul calefactis capiti & cervici affricta.

Carthesia-norū modus curandi Hæmorrhagi-am Narium. §. 18. *Cartesianorum* modus curandi *Hæmorrhagiam* Narium hic est, ut fermentum sanguinis impetuosius corrigatur & sedetur medicamentis absorbentibus & præcipitantibus, & hinc sanguinis simul vehementia mitigetur, & ad quietem reducatur, ne oscula arteriarum ulterius adeò latè aperiat, quod præstant medicamentis internis omnem impetum in massa sanguinea sistentibus, & particulas acriores dissolutas hebetantibus & compingentibus, qualia sunt ponderosa & austeriuscula, corallia, margarithæ, lap. hæmatites, sapphirus, smaragdus, ceratites, sang. dracon. magister. alum. nitrum cum papav. errat. insuccatum, terra sigillata, & similia in vehiculis convenientibus adhibita. Sit pro exemplo sequens mistura.

℞. *Aq. plantag.*
millefol. aa. ℥vj.
fol. pyror.
querc. aa. ℥ß.
cinam. cydoniat. ℥ij.
Magister. Corall. rosat. Mynſ. ℈ij.
lapid. ceratit. ʒß.
alum. crud. ℈j.
Syr. Papav. rhaad. ʒiiß.
Julep. rosat. ʒiß.
M. D. cochleatim.

Vel in forma solidiori.

℞. *Conserv. rof.* ʒß.
flor. Papav. rhead. ßij.
fol. querc. primo vere dum prorumpere incipiunt & adhuc tenerrima sunt, parat. ʒiß.
Confect. Hiacynth. ʒj.
Ebor. f. △ ℈ij.
Nitr. perlat. ʒß.
sang. dracon. ℈j.
Syrup. ex succ. artic. mort. q. s.
F. Electuarium Dos. quantitas nucis majuscula.

Ut viæ augustentur & canales non adeò patuli permaneant, remoram injici approbant, institutis ligaturis artuum, & appositis epithematis adstringentibus ex succis austeriusculis & terris argillaceis paratis fronti & temporibus applicandis. Frictiones dolorificas, frigidorum applicationem ad pubem, cautè tamen institutam, ne gravius hæmorrhagiâ malum accersant, cucurbitularum appositionem in mammis, scapulis & hypochondriis, in tantum prodesse judicant, quatenus sanguinis impetum ad partes superiores & consuetam viam revocant, eundemque aliò divertunt. Vasorum texturam nimis teneram, osculorumque & pororum dilatationem corrigunt adstringentibus, coarctantibus & angustantibus ipsis naribus insertis, qualia sunt fuligo pulverisata albumine ovi mixta & turundæ illita, vitriolum album succo granator. acid. vel folior. querc. vel in eorum defectu sola aquâ fontan. recenti & frigidâ vel etiam pluviatili dissolutum, & linteolo naribus insinuatum, atramentum scriptorium gossypio susceptum & eodem modo adhibitum, muscus in tegulis ædificiorum repertus, & ex placito *Plateri* nidus adhuc naribus adhibitus, stercus suillum recens eodem modo usurpatum, pulvis ranarum ustarum naribus insufflatus, velcum succo urticæ mistus, & mediante torundâ iisdem insertus, liquores stiptici aluminosi & vitriolici, ex quibus injectiones in nares commodè instituuntur.

Coryzam. In *Coryza* corrigendâ eò simul respiciunt, ut particulæ acres in aëre aut coerceantur, ne corpus contingant, aut si hoc non semper obtineri queat, aut tentare liceat, easdem corrigendo suffumigiis convenientibus, ut gummi animæ prunis injecto, aliisque à Domino *Sylvio* modò laudatis pulveribus semper aliquid de succino continentibus, quibus lympha effusa simul exficcatur, cujus rei gratiâ etiam tacamahacam vel solam, vel cum aliis quibusdam lympham superfluè evasatam absumentibus & caput corroborantibus vertici inspergunt, qualia sunt rad. Cyper. Calam. aromat. Ir. flor. aristol. rotund. fol. majoran. salv. beton. mont. sabin. rosmar. flor. stæchad. Arab. rof. rub. bacc. laur. rasur. Xyloaloes; Xylobalsami, in vulverem redacta & in cucupha capiti imposita, vel ceratū de beton. aut aliud quoddam emplastrum cephalicum adhibent, quibus spiritus animales ad officium revocantur,

cantur, quo facilius è lymphâ se valeant extricare, ejusque æquam distributionem promovere. Nares obstructas reserant spirituosis, ut essentiâ majoran. sem. nigell. Spiritu camphoræ, aliisque naribus adhibitis, &c, si lympha nimis sit inspissata, respirationem impediens, sequente linimento nasum internè & externè ad oculos usque inungunt, quod non semel repererunt proficuum.

℞. *Axung. Capon.* ℥iß.
Castor. ʒß.
Ol. Irin. ℈ij.
Ol. d. majoran. gt. iij.
Camphor. gt. ij.
M. D.

Membranam Narium à lymphâ acri erosam illinunt butyro insulso, vel sevo hædino & ol. amygd. dulc. nec improbant usum herbæ Nicotianæ, si convenientia quædam ex succino, gum. anim. mastich. styrac. herb. majoran. rore-marin. flor. rosar. lign. Junip. Rhod. sem. anis. eidem fuerint admista.

Sternutationem. *Sternutationem* auferri dicunt demtis illis omnibus, quæ fibras membranosas narium irritant & convellunt, diducto ægro è loco luminoso & splendore Solis in tenebrosum, correctâque lymphâ acriori modo in Coryzâ jam annotato, posthæc fibras in situm debitum reponunt, & spirituum impetum sedant inculto terrore, aquæ frigidæ in faciem ægri tale quid minimè expectantis inspersione, agitatione oculorum circa narium radicem, retentione aut validâ attractione spiritûs, frictione aut titillatione plantarum pedis, & inunctione narium butyro recenti, oleo papaverino, mucilagine sem. psylli, succo folior. salicis extracta, vapore decocti basilici naribus hausto, & pectoris inunctione cum nervinis & antispasmodicis, vel fomentis ex camomill. fol. basil. menth. salv. & furfuribus paratis, & tepidè thoraci impositis, quibus si repugnet, ad narcotica progrediuntur, naribusque acetum rosaceum vel violaceum, in quo parum opii dissolutum est, admovere consuescunt.

Olfactum depravatum, imminutum & abolitum. *Olfactum depravatum* corrigunt particulas illas lymphæ alterando vel eliminando per medicamenta sudorifera. reliquosque affectus inferiorum partium aut nasi sanando, ne corruptæ particulæ ex iis ulterius exsurgant odoriferarum motum placidum turbantes, quare & Naribus benè odorata ex ras. santal. citrin. ros. rub. cort. citr. lavand. camph. in petia locata, & aqua flor. Nampl. & spiritu rosar. adspersa, vel ex myrrha, cinamom. amom. anis. admovere solent. In *Olfactu imminuto & abolito* fibras nervorum liberant ab omnibus recrementis easdem incrassantibus, eorundem obstructiones reserant & spirituum transitum promovent spirituosis & volatilibus tum intrò assumtis tum foris admotis, ut Essent. majoran. rorismar. nigell. ambr. spir. lil. convall. balsam. apoplect. rut. citr. majoran. vel graveolentibus sed fortiter penetrantibus, ut Essent. Castor. As. fœtid. ⁓u ✳ci cinamomisat. aut succinat. Sal. volatil. ⊡æ, quod essentiæ nepethæ additum & naribus admotum egregii credunt usus, nec non liquorem ex fellibus animalium & as. fœtid. per retortam destillatum. Fibris nimis rigidis existentibus adhibent ol. destill. ceræ, vel balsamum ex oleo nucistæ expresso, oleo ceræ & majoran. vel unguento viridi potabili cum pluma easdem aliquoties inungunt.

§. 19. *Nobis* in *Hæmorrhagiâ* Narium duplex instituitur curatio, una in paroxysmo, altera extra paroxysmum. In paroxysmo plerumque in subsidium vocantur opiata, stiptica, & sic dicta specifica; sic & ab aliis, quam tamen potius ob imminens periculum omittendam censemus, V. S. tentari potest: ad sanguinis etiam acrimoniam corrigendam ejusque compagem nimis viscidam incidendam, varia ex lactucâ, endiviâ, portulacâ, symphyto, bistortâ, flor. ros. balaust. papav. rh. parari possunt remedia: serum lactis cum harum succis egregium est remedium sæpius datum, quia diureticum est. *Nostra methodus curandi Hæmorrhagiâ Narium.*

Conveniunt etiam Tinctura Corall. Terr. Japon. omnia Martialia, & quæ antiscorbutica vocantur, quorum plurima in ipso paroxysmo ad sanguinis acrimoniam corrigendam ac demulcendam propinari possunt, quâ ratione laudem meretur mixtura ex sequentibus parata, ut aq. scolopendr. capill. ♀is & lupul. cum Syr. Scelotyrbic. ad mentem *Sal. Alberti* de Scorbut. §. 253. Huc pertinent omnia quæ sanguini omnem adimunt acrimoniam ex. gr. Tinctura Martis adstringens, &c.

℞. *Pulv. rad. pæon. mar.*
Corall. rub.
margarith. aa. ʒj.
Ebor.
ocul. ♋.
lap. hæmatit. aa. ʒß.
prunell. ʒj.
M. F. Pulvis. Dosis ℈j. ad ℈ij. in vehiculo seq. vel simili.

℞. ▽ *Ceras. nigr.*
Papav. Rhæad.
plantag.
meliss. aa. ℥ij.
aq. cinamom. hordeac. ℥j.
Syrup. Corall. ʒvj.
M. D. ad vitrum.

Optimo cum successu sequentem dedi potionem.

℞. ▽ *plantag.*
Cherifol. aa. ℥iß.
liq. stiptic. m. d. gt. xj.
Camphor. gr. ij.
Theriac. cœlest. gr. iij.
Syr. Papav. errat. ʒiij.
M. D. ad vitrum.

Vel seq. ad mentem Dekeri & Sylvii.

℞. ▽ *plantag.* ℥ij.
Cinamomi ℥j.
Confect. Hyacinth. ʒiß.
Corall. rubr. pp. ʒß.
Fl. balaust.
Sang. Dracon. pulv. aa. ℥ß.
Laud. opiat. gr. iij.
Syr. Myrtin. ʒj.
M.

Sic & omnia ea, quæ motum sanguinis accelerant, eumque ab omni acrimonia liberant exhibenda sunt, & ea quæ vasa simul constringunt.

℞. *Pulv. lap. hæmatit.* ℈j.
Spermol. Croll. gr. xv.
Laudan. opiat. gr. iij.
F. P. divid. in 2. partes. & detur in seq. vel simili vehiculo.

 ℞. ▽ *por-*

℞. ▽ *portulac.*
semperviv. maj. aa. ℥j.
Succi plantag.
urtic. aa. ʒij.
Syr. plantag. ℥ß.
M.

Sequens verò pulvis sit instar omnium.

℞. *Pulv. lenient. m. d.* ʒß.
Temperant. m. d. ℥j.
Sem. plantaginis ʒj.
Rad. bistortæ ʒiß.
Croci ♂ probe edulc. ℥iß.
Cort. granat. ℥ß.
Terræ catechu ʒiij.
M. Dosis à ℈j. *ad* ʒj.

Sed debet ex tempore aliquid anodyni, vel Tinct. catechu addi, item Tinct. ♃ ⊖li sequens:

℞. Cap. Mort. ⊖li Martis ab omni Sale edulc. Spir. Salis vel Nitri q. s. digere aliquamdiu, & inde abstrahe spir. ad consistentiam mellis, hinc cum spir. vini Tinct. elice aurei coloris. Dosis à gt. xx. ad 40.

Vel detur succus stercoris asinini vel suilli cum aquâ plantag. expressi ℥ß. cui addantur Syr. myrtill. ʒv.

Maximè quoque conveniunt pulveres testacei, item emulsiones cum aquâ urticæ paratæ, ex sem. 4. frigidis valde prosunt. Ex. gr.

℞. *Amygd. dulc.* ℥ß.
Sem. 4. frig. maj. aa. ʒij.
Papav. alb. ʒiij.
Cum aq. urtic. & hordei F. Emulsio.

Laudatur Tinctura ♃is ⊖ii ad vij. gutt. exhibita. Omnia medicamenta ex ⊖lo desumta hoc in affectu conducunt, ut & omnia Temperantia, ut sunt Tinct. bellid. rosar. Tinctur. Vitriol. Martis *Zwelff.* Sequens Mistura valde erit proficua.

℞. ▽ *plantag.*
semperviv. maj. aa. ℥ß.
Tinctur. flor. bellid. ʒiij.
Syr. Papav. alb. ℥j.
Spir. Mart. Vitrioli q. s. Detur pro tribus vicibus.

à D. Helvetio Parisiensi in omni Hæmorrhagia laudatur seq. prout in peculiari libro commendat.

℞. *Alum. oc.*
sangv. dracon. aa. ʒj.
detur bis vel ter de die in ▽ *plantag.*

Tandem ad opiata, tanquam ad anchoram sacram, fugiendum, hinc *Sylvius* notissimæ suæ mixturæ stipticæ addit laudanum. Sequens quoque proderit.

℞. *Aqua plantag.*
rosar.
tormentill. aa. ℥iß.
Mum. ℈ij.
Trochisc. de camph. ʒj.
Magist. corallor. gr. x.
Laud. opiat. gr. iij.
Syr. Corallor. ℥ß.
M.

Extra paroxysmum præservandi gratiâ possunt varia demulcentia exhiberi, qualia sunt superius dicta, vel detur tantum Conserva rosarum cum rad. symphyt. vel sequens electuarium.

℞. *Conserv. heder. terrestr.*
ros. rub. aa. ℥iß.
Terr. sigillat.
Sem. hyoscyam.
papav. alb.
Trochisc. de carab. aa. ℈j.
Ocul. ♋ pp. ʒj.
M. cum Syr. myrtill. F. Electuarium.

Hic V. S. improbamus, quia sanguis revelli non potest; nisi vasa nimis turgeant, in quo casu conducit V. S. quia inde vasa deplentur, & rejicimus omnia purgantia, quæ à Practicis solent præservandi ergò ægris præscribi, quia plus obsunt quàm prosunt, & sic magis ansam dant huic affectui. Sequens ad consolidanda vasa egregium est.

℞. *Rad. bistort.*
Tormentill. aa. ℥ij.
Consolid. maj. ʒvj.
Sem. plantag. ℥j.
Coq. in aqua fabrorum, adde sacchar. ℥ij.
Inspiss. add. Croc. Mart. ℥ß.
sangu. dracon.
Terr. sigill. aa ʒj.
cort. granat. ʒij.
M. Dosis ℈j.

Internis hisce præmissis ad externa topica transeamus: hoc certe in foro mille & mille commendantur, & vix decem ex his probam sustinent, imò aliquando ne unum quidem satisfaciat, prout sæpe id tristis eheu! observavi, nam nonnunquam docta plus valet arte malum.

Sunt qui magnifaciunt fungum coriaceum in medio quercûs reperibilem, cujus particulæ dissectæ, vel in manu detentæ, vel regioni cordis appositæ pro cohibendis narium hæmorrhagiis laudantur. Plures tentant cum maxima temeritate curas magicas, inscribendo nempe cum sanguine regioni frontis sequentes literas: OIPULU, frontemque dein obligando. Curationem Homericam itidem superstitionis ream, quæ sanguinem carminibus certis & verbis sisti posse præsumit, tanquam magicam rejicimus; amuleta tamen non semper rejicienda, sic in hunc finem optimè sub axillis gestatur bufo serico inclusus, aliaque commendantur amuleta, quæ non semper superstitionis argui debent, dum juvare possunt eo, quod certam aliquam materiam æthercam transmittant sanguini in motu placido conservando magis amicam; nolo tamen inficiari, quandoque juvare empirica, quod ægrotantis imaginationem corroborent, & sic spiritibus animalibus peculiarem & alium influxum efficiant, ut enim mundus regitur opinionibus, sic ipsi ægri plures committunt fallacias non causæ & causæ. Meliùs vero & absque ulla superstitione applicentur ipsis naribus stillantibus varii pulveres stegnotici, ut pulvis sympatheticus *Dygbæi*, Sperniola *Crollii*, Terra Vitrioli dulcis Hassiaca, Vitriolum Martis, muscus cranii humani pulverisatus ac naribus inflatus, vel pareotur turundæ ex usnea in fimo porcino cum mucilagine tragacanth. per aquam sperm. ranar. facta. Laudamus quoque penicillos ex charta emporetica albumine ovi imbutos & pulvere stegnotico adspersos. In vivam araneam cruor derivetur, quo remedio sistebatur hæmorrhagia contumacissima, nulli alii quam huic remedio obediens. Vid. *Acta Hafn.*

Hassn. Ann. 3. Obs. 18. Sæpe & fronti & testibus cum commodo applicari solet epithema, ex aq. fol. quercus, sperm. ranar. acet. rof. cum lap. hæmatit. sed hæc & alia plura experientiæ falsæ adscribuntur.

Ad constrictionem osculorum vasorum tenellorum inflantur varia, ut pulvis ex stercore porcino cum flor. rosar. & balaustior. distemperatus, optimo verò successu inflatur sequens pulvis à *D. Hertod.* communicatus, & in *Ephem. Germ.* summis laudibus evectus, constans ex alumine & pauco laccæ pictorum, q. s. pro incarnato colore, quo pulvere plures Autor ab orci faucibus liberavit. In eundem finem etiam prosunt vitriolata, hujus solutio vel pulveris forma, ad albedinem sc. calcinati, & cum turunda naribus intrusa, coagulando sanguinem & adstringenda orificia vasorum egregia sunt, vel croc. Mart. adstring. instar. tabaci naribus assumatur. In hunc finem ab aliis laudatur atramentum ita naribus intrusum. Sic Tinctura ⊖li ♃is naribus immissa eundem sortitur effectum. Sic quoque phlegma ⊖li cum album. ovi subactum potentissime sanguinem inspissat & coagulat, fluxumque reprimit vasa constringendo. Laudatur a pluribus radix cichor. flore albo ore masticata, sed nunquam mihi satisfecit, sed semper effectu me frustravit. Alii utuntur, nescio an meliori effectu, pulvere ranar. calcinat. & usnea cranii humani. Nonnulli urticas manu contritas naribus sanguinem stillantibus immittunt, quo collimare videtur *Æmilius Macer* sequenti modo canens:

Quod si manantem cupias retinere cruorem,
Urticæ succo frontem line, repprimit illum.

Arteriosus sanguis spiritibus turgidus sæpe difficulter reprimitur, hinc generosa & plura remedia excogitavit ars *iatrικη*, servabit enim hominem, sanguinem qui servare didicit; & recensentur quidem à pluribus remedia sanguinem sistentia, quæ tamen semper & ubique non satisfaciunt; sic usnea manu detenta bufo, collo appensus vel sub axillis detentus, item dens equinus, mentha, aliaque magnopere laudantur, quæ tamen cum infinitis aliis me fefellere sæpius.

Totum sanguinis sistendi mysterium consistit in ejus coagulatione momentanea, & ejus vasorum constrictione, quod re medium austerum esse debet: huc pertinent aluminosa, vitriolata, colchotar, vitrioli enim quantum jus sit in coagulando sanguine, superflue indicat famigeratissimus pulvis sympatheticus, de cujus admiranda vi in sistendo sanguine pleni sunt libri Practicorum. Nunc verò usus ipsius ferè exolevit, & liquor stipticus palmam aliis præripuit, hinc non unica hujus liquoris exstitit descriptio, sed quot authores, tot reperiuntur descriptiones. In gratiam tyronum aliquot hic notabimus & quidem 1. *Weckeri*, ab ipso in Anchora sauciatorum p. 124. descriptum.

℞. ⊖*li Ungar.*
alum. aa. ℔ß.
phlegmat. ⊖*li.* ℔iiij.
Coq. tamdiu, donec omnia fuerint dissoluta, liquorem frigefactum filtra, & à crystallis subinde natis separa, add. singulæ libræ liquoris,
Ol. ⊖*li* ℥j.
& serva pro usu.

Naribus turundam hoc liquore madefactam intrude. Liquor stipticus *Bartholetti* sequens est: Imbibe terram sigillatam cum ⊖o vel aceto, donec pultis consistentiam acquirat, post exsiccabis in lapideam duritiem, hic lapis tritus super porphyritide in loco frigido sacculo inclusus ponatur, donec liquescat in liquorem insigniter adstrictivum, saporis aluminosi. Usus ejus tum internus, tum externus. Sequens tamen nobis magis arridet ab Amico communicatus.

℞. ⊖*is* ✻*ci.*
lap. hæmatit.
⊖*li* aa. p. æq.
Solve in cella liquorem non contemnendi usus.

Liquor stipticus sequens etiam egregius est.

℞. *Alum.*
⊖*li* aa. ℥j.
Coq. in aqua pluviat. & inspiss. parum. F. Aqua seu Liquor stipticus.
Vel qui melior est:
℞. *Terr. Hass.* q. v.
Coq. in aq. ferrarior. vel pluviatil.

Terra hæc Hassiaca ex alumine, & Vitriolo constans in cella in liquorem soluta est egregius liquor stipticus, & non te fallet. Alumen noviumus parare ex solo vegetabili. Nota est aqua stiptica *Bedetz.*

Nonnulli lignum sympatheticum ex fraxino certo tempore decisum naribus admotum magnifaciunt, à quo etiam *D. Ettmullerus* stupens felicem observavit effectum: sed sit fides penes auctorem. Hæmatites vel Jaspis genuinus manu detentus à pluribus magni penditur. Filiæ 13. annorum laboranti, omnia, etiam nobilissima remedia frustra adhibita fuere, accedit empirica & nuchæ apponit cæpam manibus prius comminutam, & fluxus sanguinis statim sistebatur. In aqua communi solv. Vitrioli alb. q. s. quo turundæ madefiant, & intrudantur naribus: raro hoc te fallet remedium. Vel affundatur lapidi ignito & fumus excipiatur naribus.

In contumaciori malo alii cauteria actualia, & quidem plantis pedum admovent, quo cauterio curavit plures *Zacutus Lusitanus*: sed nolo author esse hujus crudelis remedii.

Spirituum quoque acrimonia quantum possibile sopiatur. Cl. *D. Wedelius* sequens cataplasma commendat fronti applicandum.

℞. *Bol. Armen.*
terr. sigillat.
sang. dracon.
spod. aa. ʒij.
alum.
gallar.
musc. cran. human. aa. ʒj.
succ. vel aq. solan.
bursf. pastor. aa. q. s.
album. ov. No. j.
aceti parum.
M.

Ventri quoque admoveatur cœruleum linteum immersum liquori stiptico, vel stercus suillum calefactum. Vel

℞. *Aq. Plantag.*
bursf. pastor. aa. ℥ iß.
acet. rosac. ℥ j.
Lap. hæmatit.
Croci Martis aa. q. v.

F. Epithema, vel mammis, vel epati, vel scroto applicandum. Ad ista epithemata pertinet Frontale *Proterii*, ex croco Martis, bolo Arm. & opio cum oleo rosarum mistis & temporibus applicatum, quo ipse hæmorrhagiam pertinacem curavit. Sic nuchæ ventosæ magnæ à nonnullis in pertinacissimarium hæmorrhagiâ apponi solent, quo pertinent cucurbitulæ supra pedes admotæ, quæ authore *Foresto* miraculi instar hæmorrhagiam narium sistunt: sed fides sit penes authores.

In Hæmorrhagiâ ex sanguinis nimia acrimonia ortâ opiata cum absorbentibus seu præcipitantibus mista omnem absolvunt paginam, vitando scil. volatilia Ex. gr.

℞. *Bol. Armen.*
Terr. sigill. aa gr. viij.
Camphor. gr. ij.
Theriac. cal. st. gr. j.
vel laud. opiat. gr. j.
M. F. Pulvis.

Vel detur Tinctura Nepenth. Si morbus enim producatur ab acribus impetuosis & sanguinis nimia crassitie, tunc camphorata optima sunt. Conserva rosar. cum theriacâ sæpius assumatur, egregium est certè remedium. Si sanguis acer, tunc conducunt lenientia, oleum, lac. &c. Nitri ʒiß. in aq. papav. err. vel frigidâ solvatur & propinetur, quod remedium est sæpe præstantissimum. Decoctum millefolii cum cort. aurant. immatur. vulgare, sed optimum audit remedium. In sanis aqua frigida etiam intrò sumta confert, quæ simul in faciem sparsa conducit. Si potenter adstringere velis, vitriolum album solvatur in aquâ, & hâc tingantur turundæ naribus stillantibus intrudendæ. Item fungus bovis, sive crepitus lupi sub formâ turundarum intrusus etiam sistit.

In Narium fluxu ubi præcedit capitis gravitas, dolor & faciei inflammatio, & sanguis sponte sua non fluit, sæpe cum penna anserina, vel alio modo venulæ, vel magis arteriolæ in naribus irritandæ sunt, post quam irritationem sanguis fluit. Sic plura exempla novimus, quibus hæmorrhagia narium adeo familiaris est, ut singulis septimanis recurrat, ac jam quasi ordinaria ac naturæ consueta esse videatur, ob scorbutum, quo laborant ejusmodi homines.

Curatio Coryzæ. *Coryza* optimè nostro sensu curabitur inhibendo ulteriorem salis lymphatici præcipitationem ad partes narium factam, & exsiccando lympham majori abundantia p. n. evasatam, cui scopo præ aliis convenire judicantur diaphoretica serositates nimias absumentia, & per poros cutaneos evacuantia, quæ parantur ex ♁io diaphoretico, pulv. spasmod. qui egregius erit, C. C. s. igne ⊖ Card. bened. scabios. rorismar. camph. liq. C. C. succinat. essent. lignor. electuar. Orvietan. electuar. ex resinâ santal. rubr. *Schneider.* Mixtur. simpl. Tinctura bezoardica, quibus medicamentis internis idoneè subjunguntur externè suffumigia, ex quibus sequens nobis præ aliis placet, quo solo juvenis robustus magna gravedine cum ophthalmia tetra & hordeolis laborans, post diaphoresin citò fuit restitutus, ut postero die hordeola arida fuerint reperta, & brevi evanuerint.

℞. *Gumm. sandarach.* ʒiß.
anim.
succin. aa. ʒj.
mastich.
benzoin.

M. F. Pulvis grossus *prunis inspergendus*, à quo excitatus fumus aperto & obtecto capite ab ægro est excipiendus, ejusque usus aliquoties in die repetendus. Sunt qui opiata commendant, quæ tamen cautè exhibenda ne nimis incrassando fœtorem & aliud incommodum tibi contrahas, quod sæpe factum fuisse nostra constat experientia. Nares obstructæ etiam sunt reserandæ vel pulveribus sternutatoriis modicè insufflatis, vel spirituosis externè adhibitis, ut nodulus herbis majoran. origan. flor. lil. convall. anth. sem. nigell. & castoreo repletus, Spiritu lil. convall. & aqua serpilli humectatus, vel fumus ex aceto rosaceo ferro candenti insperso nares ingrediatur. Sic etiam globulus odoratus confici potest ex pulveribus rad. Ireos Flor. rasur. santal. citr. herb. majoran. basil. flor. lavendul. rosar. rub. odorat. sem. nigell. macis, Sapone Veneto in aqua rosar. & namph. dissoluto exceptis, additis liquidamb. oleo Jasmin. camphor. ol. d. lavendul. Nuc. moschat. cort. aurant. qui manibus est gestandus & sæpiuscule naribus admovendus. Vertex aliquando, maximè ante cubitum, oleo succini est illinendus, aut emplastrum aliquod suspensorium, vel potius succorum acrimoniam corrigens, ex succino, gumm. sandar. mastich. sem. nigell. fol. majoran. flor. lavendul. rosar. fermento acri immistis, & cum aceto rutaceo malaxatis eidem est apponendum, quod siccatum cum alio recenti est commutandum. Quando excoriatio narium facta est, illinantur eædem oleo momord. vel oleo amygd. dulc. cum aliquot guttulis olei destill. anisi & camphoræ, vel etiam unguento alabastrino, vel aureo, cui oleum d. ligni Rhod. guttatim adspersum est. Lympha ad fauces ruens ob vasa post distensionem nimiam dirupta, masticatoriis, aliisque salivationem quandam mediocrem excitantibus est exhaurienda, quo refertur fumus tabacalis, quem modicè usurpatum cum *Cartesianis* non omninò vetamus, sed ut proficuum aliquoties repertum, hac addita admonitiuncula commendamus, ne quod fumus ille correxit, nimia potius ingurgitatione denuò pervertatur, quod tamen fumifugis & philocapnis istis hodie nimis est frequens.

In *Sternutationis* nimiæ paroxysmo statim inquirendum, à quanam causâ internane, an externa, oriatur, vel an à sanguinis acrimonia, vel à cacochymia seu stagnatione succorum in inferiore ventre, vel ab ipsa lympha acri ex vasis suis effusa suscitetur, secundùm causæ enim variationem & curatio variat, sed semper ad acrimoniam respiciendum, statim ergò æger per nares attrahat solum lac tepidum, vel oleu amygd. dulc. cum mucilag. sem. cydon. addito momento opii. Omnia antiepileptica dicta hic conveniunt, imprimis cinabarina, pulvis cephalicus *D. M.* vel pulv. spasm. aliquoties exhibitus, liq. C. C. succinat. item castorina & quæcunque in Epilepsia conveniunt. Vesicatoria vel Spiritus volatiles nuchæ, & cucurbitæ siccæ femoribus applicentur, frictiones palati cum panno aspero parentur, quo calefacta pars humores *Sternutationis nimiæ.*

mores dissipet, ut ii divertantur à naribus ad palatum, præprimis tanquam euporiston remedium communicamus fermentum panis cum succino & mastiche, ut in Coryza paratum, & vertici impositum. Rarum est quod legitur apud *Bartholinum Act. Hafniens. Obs.* 1. *Volum.* 5. de puella 14. annorum post febrem tertianam singultu ac sternutatione per aliquot menses graviter afflicta, & ab empirico exhibito solùm spiritu æruginis, feliciter ab his symptomatibus liberatâ; acida enim mihi hic suspecta sunt. Eligerem potius sudorifera, sanguinem dulcificantia & serum corrigentia, & clysteres imprimis Cinabarina succinata, castorina, viperina cum opiatis remixta.

Curatio odoris depravati, imminuti & aboliti. In cura *Odoris depravati* causa amovenda, & Organa hujus sensus quocunque modo confortanda sunt. In *imminutione* ejus aut *abolitione* semper etiam ad causam respiciendum est, &, si fistula vel ulcus adsit, illud prius curandum, si verò à catarrho oboriatur malum hoc conveniunt varia nervina & aromatica, v. gr. lil. convall. majorana, rosmarinus, pulegium, imprimis Aqua Reginæ Hungar. sæpius naribus excipienda, vel cum linteolo intrudenda, nec non Essentia viperina. Internè conducit præ aliis balsamus meus nervinus, vel liquor C. C. succinatus. Utatur & æger potu Theæ, nam plures curavimus continuo moderato tamen ejus usu. Balsamus ruthæ, succini, majoranæ, vertici capitis, nuchæ & ipsis naribus sæpius illinatur, vel fiat suffitus ex gum. animæ, succino & mastiche. Cinabarina item & castorina internè & externè hic medentur. Omnibus incassum tentatis ad acidulas Martiales confugiendum, quarum usu plures observavimus restitutos; non verò ad mensuras potarunt. Affectus hic curatur ut Epilepsia, & omnia in morbo illo laudata remedia & hìc conducunt.

Si odor ablatus sit à Coryza vel gravedine, illa prius curanda est, hoc in casu conducit oleum Irinum per infusionem paratum, vel solum, vel additis guttulis nonnullis olei destill. majoran. quod potenter promovet lymphæ effluxum. Semen nigellæ cum majoranâ conjunctum naribus applicetur sæpius pro restaurando olfactu in obstructionibus narium & coryza, vel solum vel cum camphora. Oleum nigellæ per infusionem paratum cum tantillo olei majoranæ idem præstat. Vel allumatur sequens mixtura internè, & naribus applicetur externè.

℞. ▽ *benedict. serpill.*
majoran.
Lang.
ceph. c. vin. aa. ℥j.
Tinct. castor. ʒiß.
M. D.

Hîc etiam ea conveniunt remedia, quæ superius in Coryza fuerunt exhibita.

CAPUT XVIII.

De Linguæ Morbis, Freno, Tumore seu Crassitie, Ranulâ, Nigritie, & Fissuris, Pustulis, Verrucis, ejus substantiæ portionis ablatione, Aphonia, Blæsitate, item de Gustus læsionibus.

§. I.

Linguam πολυδαίδαλον illud instrumentum, quo naturæ & artis arcana panduntur, expositurus cum Parmenone apud Terentium mussito: Lingua hæret metu! Difficile enim ex tot diversarum sententiarum congerie semper colligere verum, aut ubique rectâ ingredi viâ, nec extra orbitam deflectere, cùm tamen audentes fortuna juvet. In hac meâ Encyclopædia semper annitar veritatem, & sic meliorem eligere sententiam in omnibus, ideo & hic de Linguæ morbis. Lingua certè ad mentem *Jacobi in Epist. c.* 3. *v.* 5. est pusillum membrum & magna jactat: Ecce exiguus ignis, quantam materiam sæpe incendit. *Proverb.* 8, 21. dicitur Mors & vita in organo linguæ sunt: ac suo more doctè id exprimit *Jac. Pont. l.* 1. *Miscell.* hisce versibus:

Haut lingua membrum est homini præstantius ullum,
Atque iterum nullum plus nocuum est homini.
Lingua gerit mistum dulci cum melle venenum,
Percutit, & blandam, si lubet, addit opem,
Quod ferrum nequit, quod non potuere cohortes,
Sæpius effectum lingua diserta dedit.
Quod ferrum potuit, nec non potuere cohortes.
Sæpius infectum livida lingua dedit.

Linguæ Frenum. Ideo naturæ Artificis sagacissimâ providentia videtur factum, ut linguæ in medio corpore adnascatur ligamentum validum & membranosum, cujus extremitas *Frenulum*, aliis *Frenum*, nonnullis *Ligamentum*, quibusdam *Vinculum* dicitur, quod non duntaxat ad robur & stabilitatem, item ad insertionem propriorum musculorum inservit, sed & ut munimentum ita habeat homo ad linguam suam refrenandam. Sic quoque impedimentum loquelæ à solo hoc vinculo sæpe dependet. Cum ergo homini lingua magis soluta sit, ac cæteris animalibus, nihilominus sæpe accidit, ut anteriùs proglossis justo arctius subtus adhæreat, cum frenum illud illam adeo dein impediat, præsertim in recens natis, ut hi non possint sugere, imò maximè in adultioribus Loquela impeditur, aut saltem depravatur, quod malum quibusdam dicitur τὸ ἀγκυλόγλωσσον. Rarum est quod quis in Gallia sine lingua locutus fuerit, hinc legi meretur iste tractat. in Append. Eph. Germ. Ann. 3.

Porrò quod linguæ quantitatem concernit, tantæ magnitudinis secundum naturam existit, quæ oris capacitati respondeat, figurâ pyramidem imitatur, nam pars anterior, quæ *Proglossis* sive *Apex* dicitur, acutior dentibus allidit, posterior latior in sinuoso faucium antro, *Basis* sive *Hypoglossis* dicta, absconditur. Superior asperior palato vicina *Epiglottis*, evacuationes utrinque obviæ *Ciramen* & *Parastira* vocantur ab Anatomicis. Lingua hæc tanquam ad benè, non verò ad absolutè vitæ esse data sæpè præter naturam *intumescit*, adeòut Leidæ puella quædam linguam manus magnitudine amplam grossamque habuerit, ut ore vix contineretur, testante *Bartholino Histor. Anat. l. 2. h. 22.* hinc dicitur *Tumor*: non solùm verò Tumor hic à Linguæ inflammatione inducitur, sed & à causis externis, prout inferius dicemus. Distincta tumoris species œdemati vicina est *Ranula* sub lingua, quod hoc linguæ vitio correpti coaxando magis, quam loquendo enunciant, mollicrem ejusdem partem tantum occupans, pueris admodum familiaris, Græcis Βατράχιον dicta, aliis *Ranuncula*, inter abscessus à *Celso* refertur, & sæpe duram compactamque suo folliculo materiam includit, ut ferri levi vulneri non cedat, sed ferro candente sit absumenda, interdum mellea materia inde exit, acceditque ad meliceridis naturam; modo materia est nigra, modo candicans, ovi albumini non absimilis. Ranula quoque vocatur in ductuum salivalium extremis occurrens laxa, mollis & alba coagulata substantia à saliva crassiore copiosiore causata. Venarum raninarum Ranula etiam dicitur à sanguine p. n. in iis collecto imprimis crassiore dependens intumescentia.

Præterea Lingua redditur aspera, sicca & *nigra*, cum scabritie atque scissura vel *Fissuris* à particulis acidis & acribus eò delatis, & sæpe ex primis viis exortis, utplurimum verò à lymphæ acrimonia erosis, & hinc stagnantibus.

Quin & Linguæ *substantiam deperdi* historiarum certissima fides testatur, & nostra quidem observatione constat; deperditam verò regeneratam esse quidam sunt qui asserunt, ut *Horstius*, *Bartholinus* & ex eo *Sachsius* in *Gammarolog.* Sunt & *Calculi*, *Vermes* & *Tophi* sub lingua, qui ægros quoque vexant.

Interdum etiam *Pustula* in extremitate Linguæ existit dolorem pariens, dum dentes offendit, quam vulgus, nimis aliquando superstitiosum, induci credit, si alius quidam mendacio aut calumniâ eundem hominem commaculaverit; sed reverâ à succo crassiori & particulis acidis sub parvulo quodam Linguæ cornu, collectis, & papillam nerveam sub eâ comprimentibus dependet.

Aphonia dicitur & *Anaphlia*, Aphoni enim *Hippocrati* iidem ac Apoplectici, cùm Aphonorum nomine intelligat eos, qui ne motum ullum voluntarium retinent, hodie verò confunduntur.

Porrò *Motus* Linguæ variis *læditur* modis: primo *aboletur*, conformationis vitiatæ à primo ortu contractâ culpâ, vel denegato spirituum animalium influxu tum ob subsidentiam cerebri & compressionem principii spinalis medullæ, uti in Apoplexia 2. In Hæsitatione *depravatur* motus linguæ, dum homines non possunt initium capere loquelæ, nisi linguam aliquoties moveant, aut postquam loqui inceperunt, non possunt in sermone progredi, sed sæpius eandem vocem repetunt. Illud symptoma dicitur Ἰσχνοφωνία Linguæ *Hæsitantia*, sive *Titubantia* & *Battarismus*. Non minus depravatur motus Linguæ quando una syllaba pro altera profertur in *Blæsitie* & *Balbutie*, quarum hæc literas aut syllabas quasdam inter pronunciandum absorbet, vel quasi supprimit; illa literarum unam pro altera vitiosè effert, imprimis literam R. & L.

Tandem nec Gustus organum speciatim à præternaturali morbosa dispositione immune est; pariter enim & *Gustus* 1. *aboletur* in *Gustus nullitate*, quam ἀγευστίαν Græci vertunt. 2. *Imminuitur* Gustus, quo minus sapores percipiantur. 3. *Depravatur* Gustus, quando alii sapores ac ipsi sunt, percipi solent.

§. 2. *Subjectum* horum affectuum meritò dicitur Lingua, cujus substantia est membraneo-nervoso-glanduloso-carnea, venas, arterias, nervos admittens, siquidem in exteriore ejusdem parte, superiore scil. regione, quam aperto conspicimus ore, notabis extimam membranam porosam in cornua quædam fibrosa elevatam, quæ modo mobilia & flexilia sunt, inter hæc cornua deinquadrato ordine dispositas videbis primi generis papillas nerveas, mox detractâ priori illa membranâ substantiam in modum crassioris retis extensam conspicies, quâ examinata papillares secundi generis globuli quamplurimi visui se exponent, & circa has reliquæ graciliores conicæ conspectui sese dabunt. Tandem sub papillaribus istis corporibus Lingua carne musculosa, multiplici fibrarum carnosarum rectarum transversarum, obliquarum sibi invicem superequitantium & velut tegetem efformantium concursu intertexta constat. Glandulæ ex conglomeratarum genere basin occupant, aliæ minimæ & miliares fibris interioribus hinc inde dispersæ interjacent. Præterea inferiùs in medio centro ligamento valido membranoso firmata est, cujus extremitas frenulum constituit, impediens ne lingua nimium excurrat, aut inordinatius moveatur. Hoc in quibusdam recens natis adeo totam alligat linguam, ut divelli obstetricis ungue, seu Chirurgi scalpro incidi soleat, ne suctioni vel loquelæ impedimento sit, de qua operatione inferius dicemus. In Lingua ergo non tantum Gustûs organon, sed & vocis est, hinc teste *Aristotele* homo linguam absolutam, mollissimam & latam præcipuè habet, ut commoda ad utrumque officium sit, ad sapores nempe excipiendos, & ad literas exprimendas. Hoc quoque hic asterisco notandum, quod lingua semper madida existat, & semper humor quidam ex glandulis papillaribus effluat, & flaccidas habeat fibrillas, hinc si ceram sigillarem, (Siegelwachs) vel aliud resinosum, & quidem cum flamma imponas linguæ, statim extinguitur absque ullo incommodo, quod quidam nescio cui humori linguæ ulito hactenus adscripsere histriones, lucri ergo pro vita sustentandâ tale quid exercentes: quod tamen quilibet, insemet experiri potest: & inde oritur, quod lingua habeat fibrillas flaccidas & minus extensas, ceu dictum. Pro affectus ergò diversitate

sitatæ diversæ quoque & peculiares afficiuntur Linguæ partes, de quibus infra in paragrapho de causis pluribus agemus.

Diagnosis Freni.

§. 3. Si *Frenum* sive ligamentum nimis arctè constrictum aut longius exporrectum sit, ex eo cognoscitur, quod recens nati non rectè papillas sugere possint, & impediantur, quo minus ritè deglutiant, quia motus atque volutatio linguæ ad deglutionem alimentorum valde necessaria, redduntur etiam morosi, extenuantur atque debilitantur. In adultioribus loquela vel impeditur, aut saltem depravatur.

Tumoris & Ranulæ.

Tumor & *Ranula* sæpè ovi columbini magnitudine apparent, durus ille, rotundus, rubensque cum dolore molesto. Lingua retrorsum protrusa est, loquela & deglutiendi facilitas impediuntur: quando supputatur, pallida est Ranula, digitisque utrinque appositis deprehenditur mollis, & in tunica crassa sæpe fluctuat.

Vitiorum Loquelæ & Gustus.

Vitia *Loquelæ* & *Gustûs* per se innotescunt, hoc solum notandum, quâ ratione discernenda sint: illud palàm fit quando reliquæ functiones animales minimè læduntur; hæc verò quando illæ simul coafficiuntur.

Ætiologia secundum Galenicos Freni.

§. 4. *Causam* horum affectuum, & quidem primo ipsius *Freni*, imputare solent *Galenici* vel malæ conformationi, ob quam in infantibus membrana seu ligamentum illud linguæ aut nimis breve sit, aut nimis longa extremitate polleat, unde lingua palato arctius annectatur; vel affectibus aliis ætate grandioribus obvenientibus, & cicatricem solidiorem post se relinquentibus, linguam similiter in motu impedientem, ut sunt ulcera aut vulnera denuò consolidata.

Tumoris.

Tumoris causam statuunt vel substantiæ incrementum, vel humorum influxum, quos lingua imbibens ita excrescat, ut in inunctione mercuriali aliquando contingit; vel sanguinis plenitudinem & phlegmonis abundantiam, vel calculorum sub lingua collectionem, aut materiæ venenatæ accessum linguam in molem istam distendentem, quod cognoscitur ex mole nimia, loquelæ defectu vel difficultate aliisque signis.

Ranulæ.

Ranulam produci credunt ex materia quadam frigidâ, humidâ, crassâ, lenta, viscidâ & pituitosâ, calore & consistentia albumen ovi referente, & ob facultatis concoctricis debilitatem in cerebro collectâ, ab expultrice verò è cerebro expulsâ, & ob laxitatem substantiæ sub lingua eò prolabente, ibidemq; retentâ partem illam mollem adeò latè extendente. *Nigritiei*, *Ariditatis*, *Asperitatis* & *Fovearum* Linguæ originem adscribunt vaporibus fuliginosis, ferventibus & acribus ex sanguine in febribus potissimum causticis & malignis, tum & inflammationibus internis, peripneumonia scil. & pleuritide, aut ex ventriculo malè affecto assurgentibus, humiditatem linguæ exsiccantibus & continuitatem ejus dissolventibus.

Pustularum & Verrucarum.

Pustulas & *Verrucas* pronasci volunt ab humorum fervore & acrimoniâ quadam cuticulam perurente & in vesiculas illas attollente, quibus si postmodum affluat humor crassius vel melancholicus, vel pituitosus, vesiculas illas in ipsas decedere verrucas.

Substantiæ portionis ablationis.

Substantiæ portionis ablationem contingere cum reliquis fatentur, vel à causis externis violentis & vulnerantibus, sectione nimirum, abruptione, aut præmorsione, vel ab internis acribus corrodentibus humoribus, in ulceribus & cancris ita degenerantibus.

Aphoniæ.

Aphoniam vel à primâ nativitate esse nôrunt, à mala nervorum in utero conformatione, vel ab Apoplexiâ aut Paralysi, sicque facultatis animalis defectu, aut voluntatis certâ constantiâ, nihil linguâ proferendi, ut à phreneticis & melancholicis fieri assolet, vel ab organorum voci inservientium ineptitudine, ut pulmonum, aspera arteriæ ac gutturis obstructione aut compressione à pluribus causis, tum externis, lapsu, percussione & hinc oboriente luxatione vertebrarum, tum etiam internis humoribus crassis inductâ.

Blæsitatis Balbutiei & Battarismi.

Blæsitatem, *Balbutiem* & *Battarismum* fieri judicant tum à lingua breviori, tum ab ejus imbecillitate ob intemperiem humidam, aut etiam siccam, frigus, iram aut calorem, tum à freno aut membranula subjacente linguam nimis adstringente, & liberum ejus motum impediente.

Gustus Imminutionis Abolitionis & Depravationis.

Gustus Imminutionem aut *Abolitionem* tanquam causam sequi putant modò nervorum gustatoriorum obstructionem, compressionem aut perfrigerationem, modò spirituum defectum, sicque facultatis debilitatem, modò Linguæ intemperiem humidam aut siccam, modò vulnera aut ulcera: *Depravationem* verò fieri dicunt, quod Gustûs organon, membrana videlicet linguam & palatum succingens, pravo quodam humore, eoque vel pituitoso, vel bilioso, vel melancholico copiosius sit imbutum, unde pro diversitate istius humoris peccantis, diversimoda etiam existat Gustus illa depravatio.

Secundum Paracelsum causa Freni.

§. 5. *Paracelsus* quoad *Freni* causam nihil habet à reliquis peculiare, sed illud, quod cuivis homini naturale esse deberet, in quibusdam naturam morbi induere putat, vel in matrice seu utero ita formari ob formatricem aberrantem, vel postmodum ab infortunio quodam contingere, ut frenum illud linguam ori strictius alligaret.

Tumoris.

Tumorem Linguæ originem sumere putat à sale resoluto per substantiam linguæ diffuso, & eandem in tantam excrescentiam expandente.

Ranulæ.

Ranulam dicit immaturum phlegmonosum, vel apostema quoddam esse ex omnibus venis, quæ sub lingua sunt, accumulatum, ex radice linguæ sumens originem, unde tam latè, ac lingua fuerit, extendatur, esseque sal resolutum ejusdem sanguinis, ex debilibus venis tantum, quapropter in ætate provecta ejusmodi resolutionem minimè fieri posse.

Nigritiei, Asperitatis & Fissurarum.

Nigritiem ex colore Linguæ emortuo, *Asperitatem* verò & *Fissuras* ex sale cruoris, vel carnis sine ulteriore corruptione promanare censet.

Pustularum Verrucarum & substantiæ ablationis.

Pustulæ & *Verrucæ* procrescunt ex sale entalico, cui nutrimentum Linguæ occurrit; *Substantiæ* verò *ablatio* aut fit ab externo quodam instrumento, aut à sale corrosivo, linguam successivè absumente.

Aphoniæ. Balbutiei & Blæsitatis.

Aphoniam à defectu synoviæ pendere concipit, quod ea separata linguam deserat; *Balbutiem* verò & *Blæsitatem* ex peculiari quadam materia oriri, ad genus salium resolutorum ex sanguine accedente.

Gustus Depravationis, Imminutionis & Abolitionis.

Gustus depravationem à sale liquoris corrupto deducit, sed nondum corrosivitatem adepto, *Imminutionem* verò & *Abolitionem* tum ab eodem sale sapores rerum non admittente, tum à resoluto

resoluto quodam per nervos influente, & in iisdem coagulato, à quo gustûs perceptio impeditur ac tandem plane tollitur.

Helmontii judicium de causa Linguæ Freni. §. 6. *Helmontius* Linguæ *Frenum* ex nimia extensione membranæ sub lingua in utero aliquando obortum, aliquando ex cicatrice relicta post vulnerationem abbreviari, & motui Linguæ impedimento esse cum aliis agnoscit.

Tumoris. *Tumorem* Linguæ induci retur à mucilagine ex latice relicta, & sub tunicâ ejus latente, eandemque in tantam magnitudinem distendente.

Ranulæ. *Ranulam* similiter saliva mucida & tenaci è latice prodeunte, & in venis raninis sub Linguâ nimia copiâ collectâ deducit, quam peculiari quodam fermento Archeus, pertæsus quod eam alio distribuere nequeat, in hujusmodi excrescentiam convertat.

Nigredinis Asperitatis & Fissurarum. *Nigredinem*, *Asperitatem* & *Fissuras* Linguæ induci vult à defectu laticis deturbati, vel egestate penuriosi, dum in stomachi hospitio ineptus evasit pro suo munere, ut per venas nequeat transire debito instructus viatico, quare crustatæ istæ sordes non satis abluuntur, sed accumulantur in lingua, ideoque nullatenus sint indicium exhalationis è stomacho sursum elatæ, sed soli latici inepto adscribendæ.

Pustularum & Verrucarum. *Pustulas* eidem latici fermento quodam salino acri infecto adscribit, à quo illæ facile excitentur; *Verrucas* verò excrescere ab eodem crassiore & copiosiore ad linguæ tunicam fluente, ejusque fimbrias in tubercula hujusmodi attollente.

Aphoniæ Balbutiei & Blæsitatis. *Aphonia* fit, dum Lingua ab impuritate quâdam ita vitiatur ut munere suo debitè fungi nequeat, & ab ejusdem impuritatis impostura anima simul seducta organi vitiati conjugio parem debilitatem contrahat, quale quid etiam in *Balbutie* & *Blæsitate* contingat, in quibus impuritas non est tanta atque in Aphonia, adeoque & Lingua aliquantum, at non totaliter vitiatur, ut sic vel initium loquelæ sit difficile, vel literæ quædam certæ non satis clarè enunctientur.

Gustus Depravationis Imminutionis & Abolitionis *Gustûs Depravatio*, *Imminutio* & *Abolitio* pro ratione laticis impuri aut deficientis contingit, à quo vitiato Archeus fallitur, quamvis præter Gustum linguæ alius sit in stomacho, velut archei extremo, unde fiat, ut quæ linguæ sunt insipida, præcordiis odore suo specifico vel horrorem incutiant, vel aliquam offerant delectationem.

Willisii ratiocinium de causa Freni. §. 7. *Willisius* in recensendis Linguæ *Freni* vitiosi causis a prioribus suâ non abludit sententia, sed ligamenti vel magnitudinem aut brevitatem in utero acceptam, vel ab externo infortunio inductam Linguæ motui obstare, eandemque arctius aut longius annectere & freni instar retrahere fatetur.

Tumoris. *Tumorem* linguæ oriri retur ab humiditate quâdam nimia, aut aliis quibusdam particulis incongruis poros ejusdem occupantibus, & texturam fibrosam ita dilatantibus, ut in monstrosam quandoque vastitatem expandatur, oris cavitati sæpe minus respondentem, & proinde ab eâ satis convenienter tegi aut contineri nesciam.

Ranulæ. *Ranulam* ab humore viscido sub lingua collecto exoriri credit, dum partes salivæ salsæ & fixiores eidem tractu temporis immixtæ eundem inspissent, & intumescentiam illam producant, quæ affluxu novi humoris facilè augeatur.

Linguæ *Nigredinem* & *Asperitatem* cum *Fissuris* ortum habere contendit à calore & fuligine ex ventriculo & pulmonibus æstu flagrantibus exhalatâ, & sicut in febribus putridis plerumque fieri consuevit, unde humiditas Linguæ naturalis non modo consumatur, sed exarescat, decoquatur & à calore torrido velut elixetur, sicque scabra evadat, prout idem à jusculo calido aliquando contingat, ab humore autem bilioso Linguam vel introrsum suffusam, vel extrinsecus tinctam flavedine colorari, & à calore adeo intenso, ut sanguinem adurat, & ignem solito ardentiorem accendat, aliquando fieri, ut è cordis foco per pulmonum spiracula tanto incendio ventilando vix sufficientia, fuligines quædam suscitentur, quæ ad palati fornicem allisæ linguam quasi reverberio feriant, & Nigredine quadam inficiant, in medianis ejus partibus ideo magis conspicuâ, quod exteriores ambitûs frequentiori ad gingivas & palatum attritu detergeantur. *Nigredinis Asperitatis & Fissurarum.*

Pustulas Linguæ adscribit particulis salinis copiosioribus in humore linguæ & salivæ, vel è glandulis maxillaribus, vel ab humore tonsillarum eò allatis, & inter fibras linguæ cutaneas stagnantibus, easdemque attollendo hujusmodi pustulas, & succo nutritio crassiore impostérum ad deductas fibrillas affluente & indurato etiam *Verrucas* excitantibus. *Pustularum & Verrucarum.*

Substantiæ Linguæ *ablationem* vel humori acri corrodenti & absumenti, vel violento morsui præter voluntatem in convulsis & epilepticis nonnunquam contingenti, vel externo infortunio, seu instrumentis scindentibus aut secantibus adscribit. *Linguæ ablationis.*

Aphoniam à defectu aut debilitate spirituum animalium, & sic paralysi Linguæ sæpissimè dependere tradit, nonnunquam à copulâ explosiva in fibras linguæ motrices è sanguine suffusâ, & motum ejus impediente, ut in terrore subitaneo aliquando contingit: *Blæsitatem* verò & *Balbutiem* à nervorum paris quinti aut linguæ vitio obtingere, dum spiritibus via adimitur, ne linguæ fibras sat copiosè adinfluant, sed paucâ tantum quantitate, unde lingua spiritibus motricibus destituta cuilibet vocis expressioni minus sufficiat. *Aphoniæ Blæsitatis & Balbutiei.*

Gustus depravationem à saliva glandularum maxillarium variis salibus aliisque particulis imprægnatâ contingere autumat, dum fibræ nervosæ tum linguæ, tum palati & partis gulæ superioris iisdem magna copiâ repletæ alia corpuscula sapida non satis discernant, uti in *Imminutione* & *Abolitione* Gustus corpuscula ista non sentiuntur, quod ab humore linguæ crassiore, viscido & insipido poros linguæ anteoccupante excludantur, ut nullo modo poris insinuari & fibrillæ nerveæ ab iis affici queant, interdum & nervos paris quinti & noni in culpa esse, ut obstructi particulas sapidas non excipiant, neque communi sistant sensorio. *Gustûs depravationis, imminutionis & abolitionis.*

§. 8. *Sylvius* in assignandis causis horum morborum eò sua vergit opinione, ut quoad *Freni* causam motum linguæ impedientis nullum cum reliquis moveat dissidium, sed unanimis quædam fovea- *Sylvii opinio de causa Freni & Tumoris.*

foveatur sententia; *Tumorem* verò ortum habere putat vel à substantia Linguæ nimium aucta, vel ab humoris, præsertim glandularis effusione linguam in majorem illam molem extendente.

Ranula. *Ranulam* similiter à succo pituitoso & lympha glandulari sub linguam effusis, intra membranam venas raninas tegentem collectis, eandemque distendentibus, dependere credit, quibus si austerum & terrestre quidpiam accedat, massam ita aliquando inspissari, ut in calculum abeat.

Nigredinis Asperitatis & Fissuræ. Linguæ *Nigredinem* produci vult ab acrimonia quadam salsa lixiva vel succi forma linguæ affusa, vel halituum potissimum per ventriculum ad os assurgente, prout ejusdem *Asperitatem* & *Fissuras* ab halitibus similibus, tum salsis, tum lixivis, è pulmone cum exspirato aëre emanantibus, & unà cum faucibus linguam & palatum malè afficientibus ortum habere contendit.

Pustularum & Verrucarum. *Pustulas* excitari credit à partibus succi pancreatici acrioris tum humoris forma ad linguam delatis, tum halitûs instar per œsophagum adscendentibus & linguæ communicatis, uti *Verrucas* à partibus salivæ spissioribus ab acido coagulatis.

Substantiæ ablationis. *Substantia* Linguæ vel instrumento acuto, vel morsu violento, vel humoribus acribus erodentibus ex progenie succi pancreatici oriundis decurtatur.

Aphoniæ Blæsitatis & Balbutiei. *Aphoniæ* causam vel musculorum, vel nervorum Linguæ ab humore pituitoso obstructionem, & spirituum animalium influxum prohibitum, sicuti *Blæsitatem* & *Balbutiem* à vitio quodam Linguæ organico, vel musculis, vel nervis inhærente & plerumque connato, aut dentium defectu pendere existimat.

Gustus aboliti, diminuti, depravati & aucti. *Gustum* aboleri, aut plus minusve *diminui* docet, tum sensorii linguæ & palati vitio, dum in morbis variis imprimis febribus ardentibus illa exsiccatur, arida fit & omnis gustus expers, tum salivæ deficientis & potissimum spiritus acidi contemperati in ea latitantis defectu, tum spirituum animalium & nervorum culpâ: *Depravari* verò eundem ob vitia salivæ aliorumque humorum vel halituum ad os delatorum, dum saliva vel aciditate, vel salsedine abundat, aut bilis, vel succus pancreaticus, vel pituita, vel mistura diversa ex hisce promanans, vel aliud quid ex intestino tenui per ventriculum adscendit, vel pituita multiplex à cerebro ejusque glandulis descendit, vel humor multifarius ex pulmonibus prodit, vel ex variis partibus sanguis, pus & sanies promanant, vel halitûs quidam ab intestino tenui aut ventriculo per œsophagum, aut pulmonibus per asperam arteriam, aut naribus malè affectis per palatum exsurgunt. *Aucti Gustûs* causam addit sensorii constitutionem valde teneram, linguam delicatam, & salivæ temperiem exquisitam.

Cartesianorum conceptus de causa Freni. §. 9. *Cartesianis* Linguæ *Frenum* eam arctiùs retinens, à Ligamenti linguæ brevitate nimiâ in primâ conformatione obtingere itidem videtur, uti non minus quoad cicatricem post vulnera vel ulcera inductam præcedentibus assentiuntur.

Tumoris. *Tumor* Linguæ obvenire solet vel ab abundantiâ succi nutrientis, fibras ejus distendente, vel à materiâ venenatâ per fermentationem quandam cum reliquis succis in Lingua contentis institutam, easdem fibras distendente, & majorem succorum affluxum alliciente, vel ab obstructione pororum membranæ papillaris, aut succi glandularis viscositate, nervorum extremitates & papillas ipsas cum superinstructis cornibus in majorem molem augente, quâ simul ipsius linguæ magnitudo intenditur.

Ranula. *Ranula* exoritur à liquore glandulari sub lingua spissiore multis particulis ramosis, glutinosis & chylosis adhuc constante, & proinde haud satis apto à vasis resorberi, aut in solis glandulis contineri, sed subtus membranam illam glandularem linguæ subsistente, avolantibus particulis salinis volatilioribus in gelatinam abeunte, quæ tamen ab accedentibus particulis acutis lanceolatis aliquando dissolvitur, & similem particularum suarum nanciscitur configurationem, unde membrana nonnunquam eroditur & liquor contentus instar abscessus effunditur; interdum partes quædam terrestriores lamellis suis sibi invicem fortiter adhærent, & in calculi substantiam sola quiete diuturniore condensantur.

Nigredinis Asperitatis & Fissurarum. *Nigredo* Linguæ oritur à particulis acutis rapidissimè motis, & vel ex nimiâ massæ sanguineæ ab æthere agitatione, ut in febribus ardentibus & malignis fieri assolet, vel ex pulmonum inflammatione aut anginâ egredientibus, & linguæ fibras & cornua ita divellentibus, ut magnos & sulcosos efforment poros, in quibus radii lucis suffocantur. *Asperitas* à particulis austeris & multis angulis aut hamulis præditis inducitur, cornua cum papillis adstringentibus, & aliquantum rigida efficientibus, unde illa obdurata & rigida asperitatem inducunt, vel à saliva multis particulis rigidis & bicuspidatis aut tricuspidatis imbutâ, quarum unus quidem mucro poro membranæ linguæ exterioris inhæret, reliqui verò minus subsequuntur, sed supereminentes asperitatem illam fibris nervosis præbent. *Fissuræ* fiunt à particulis illis acutis fibras planè discindentibus, & vel ex lymphâ intra corpus, vel extra illud ab aëre ipsi linguæ in damnum illud communicatis.

Pustularum & Verrucarum. *Pustulæ* excitantur dum liquori nutritio immiscetur una vel altera particula salina rigida, quæ inter papillam & cornu quoddam constituta eam comprimit, sicque dolorem & liquoris affluxum inducit, unde cornu humectatum emollitur & augescit, & hinc reliquis cornibus major existens pustulam quandam refert; vel peregrinum aliquod acidum per cibum & potum, aut etiam aërem illatum particulas quasdam salinas in lympha linguam humectante præcipitat, quæ fibras rodendo & distendendo ejusmodi pustulas provocant. *Verrucæ* emergunt ex liquore nutriente per diruptas à particulis angularibus papillas copiosius fluente, unde cornua pariter dilatantur, vel fibræ papillares extra cornua per poros membranæ egrediuntur, & succum nutrientem alliciunt, sicque novam excrescentiam producunt.

Substantiæ imminutionis. *Substantiæ* Linguæ *imminutio* vel ab instrumentis acutis, vel morsu, vel erosione quorundam succorum acrium oboriri, cum aliis unanimiter concluditur.

Aphoniæ, Balbutiei & Blæsitatis. *Aphonia* oritur aliquando ab obstructis nervorum tubulis à materiâ viscidâ ab acido coagulatâ, ut in terrore contingit, unde fit, ut nulli spiritus per illos in linguam influere eamque movere possint, aliquando verò à suffocatione & constrictione faucium, ut in Angina & Catarrho suffo-

suffocativo contingit, in quibus larynx simul afficitur, & epiglottis opprimitur, ut pro voce efferendâ satis hiari nequeat, vel nimis aperta aërem absque ulla voce emittat. *Balbuties* & *Blæsitas*, vel à spirituum nimiâ agitatione dependet, unde inordinatè tubulos musculorum linguæ ingrediuntur, vel ab eorundem copia minore, ut non sufficiant motui linguæ perficiendo, vel ab inconcinna linguæ conformatione, respectu ejusdem molis, tubulorum & nervorum.

Gustus abolitu, imminuti & depravati. *Gustus abolietur* & *imminuitur* potissimum à lympha limosâ poros membranæ linguā investientis replente, obducente & sic particulas sapidas hebetante, ne fibras membraneas & papillarum nervearum satis moveant & afficiant, abs qua etiam lympha diversis particulis acidis aut salsis aliisque repleta eædem fibræ jam motæ reliquarum extrinsecè adventantium particularum impetum non satis suscipiunt, sed spiritus animæ priorem & fortiorem motum, à particulis lymphæ aliisve sæpe è sanguine aut partibus aliis corruptis egredientibus & fibras præoccupantibus suscitatum offerunt, & sic *Gustûs* fit *Depravatio*, dum alius percipitur à mente, ac revera existit in re pota aut manducata.

Nostra sententia de causa freni. §. 10. *Nostra* sententia est, *Frenum* in ipsis infantibus ideò existere adeò molestum, & linguæ motui incommodum, quod membrana seu ligamentum illud sub lingua aut longius sit diductum, linguam prolixius inferioribus oris musculis & sic maxillis alligans, aut nimis breve linguam debitè attolli aut huc illuc diduci non permittat, quæ formatio inconcinna vel in utero in elaboratione fœtus ita contingit, vel à vulneratione vitiosius curata, & hunc superinducta cicatrice crassiori membranulam breviorem reddente, & linguam strictius alligante.

Tumoris. *Tumor* sæpe oboriri solet in febribus continuis, malignis, ardentibus, angina, quando sanguis & succi per ductuum & acres per arteriarum carotidum propagines effluens vasorum & fibrarum ordinem turbat, nec per venarum jugularium surculos promte refluit, sed subsistit hinc lingua aut tota intumescit, aut in particularem tumorem elevatur, qui sæpius in abscessum degenerat. Non verò duntaxat tumor à jam dicta inflammatione inducitur, sed & à causis externis, ut inunctione hydrargyri, ceu non ita pridem in mattona quotidie cosinetico ☿ali faciem inungente tumorem linguæ observavi. In alia eundem ab esu fungorum venenatorum notavi, & in quodam à morsu canis inductum vidi, qui & producitur à vermibus sub lingua stabulantibus, & omnibus humoribus ibidem stagnantibus.

Ranula Tumor aliis *Ranula* dictus causam agnoscit utplurimùm massam chylosam crudam, indigestam, à sanguine in transitu ibi relictam, unde si aperiatur, mucus albumini ovi similis effluit, haud rarò etiam cum *Cartesianis* ob longiorem moram ex mucosa illa materia calculos concretos observavi, qui aliquando priusquam sectione tollantur, acerbissimos dolores excitare solent: nec sub lingua tantum, sed in apice ejusdem similes lapillos genitos fuisse alii Auctores, imprimis *Zacutus Lusitanus*, scriptis suis annotârunt. Vide de lapillis sub lingua *Ephem. Germ. Ann. IX. & X. Obs.* 144.

Sæpe etiam Tumor ille præternaturalis est, à mala conformatione hujus organi, & succi nutritii nimia congestione, abs qua in immensum quandoque concrescit. Sic vidi puellam bilinguem & tamen elinguem, hoc est, quæ habuit duas linguas sibi invicem incumbentes, quæ totam cavitatem oris ferè implebant, de qua historia vid. *Ephem Germ. Ann. IX. & X.* Sic Celeberrimus *Hannemannus* in Suedia fœtum vidit, cui lingua ex ore instar canis venatici propendebat, quam abscindendo superfluam partem rite formavit Chirurgus & vulnus feliciter consolidavit.

Lingua sæpe laborat *Prunella*, id est, *aspera* redditur, *sicca* & *nigra* cum *Scabritie* atque *Scissurâ* à fuliginibus illic subsistentibus, vel *Asperitatis Nigredinis, & Scissura* acribus particulis è primis viis illuc delatis; aliquando ab humorum serosorum lymphaticorum acrimonia eroditur atque exulceratur lingua, hinc ipsius substantia ferè ablata visa est in puero variolis laborante, & cum portio quædam in imis faucibus cum glottide & gargareone remanserit, ita articulatè loqui poterat, ut omnes adstantes puerum admirarentur. Confer *Riolanum*, dum narrat *Enchirid. Anat. lib. 4. cap.* 12. quosdam fuisse, qui sine lingua satis distinctè loquerentur, quod & confirmat *Slegelius*, ubi loquitur de quodam, cui linguæ ex intempestiva inunctione ☿ali in immensum intumescentis pars abscissa fuerat, absque loquelæ impedimento. Notatu digna est historia *Marcellini*: Rex Hunericus, ait, unius catholici adolescentis, vitam à nativitate sua sine ullo sermone ducentis, linguam præcepit abscindi, idemq; mutus, quod sine humano auditu Christo credens fide didicerat, mox præcisa sibi lingua locutus est, gloriamque Deo in primo vocis suæ exordio dedit. Confer appendicem Eph. Germ. Ann. 3.

Aufertur ergò *Substantia* linguæ ab hujusmodi causis internis acribus erodentibus, utplurimum tamen à causis externis violentis, gladio videlicet, aliisque instrumentis vulnerantibus, vel etiam à morsu proprio sed illubenti, ut in epilepticis contigisse aliquoties observavimus. *Substantiæ ablationis*

Pustularum causa est res quædam acris in lympha contenta, fibras membraneas distendens, & sæpe unum vel alterum cornu in majorem attollens protuberantiam, præsertim quando ad vellicationem illam fibrarum simul accurrit lympha, aut liquor quidam spissior glandularis, unde cornu ita repletur, ut instar cucurbitulæ aliis præmineat, ceu in extremitate linguæ ipso visu facile percipi potest, ubi hujusmodi pustulæ aliquando cum dolore excitantur, ob compressionem fibrarum & attactum linguæ ad dentes. *Verruca* à diruptione papillarum, earumque extra cornua per poros tunicæ linguæ dilatatos expansione oboriuntur, nutriunturque à communi succo nutritio per fibrarum & papillarum tubulos, ceu per radices quasdam sufficienter affluente, & hujusmodi excrescentiam instar plantulæ sustentante. *Pustularum & Verrucarum*

Aphonia musculorum vel nervorum vitio utplurimum fit, & sæpe nihil aliud est, quam obmutescentia ex vitio laryngis. Sin vitio linguæ fit, dicitur loquela amissa, & linguæ motus tunc deficit; vel ex vitio paralytico, vel convulsivo, sive spasmodico, denegato scil. spirituum animalium influxu, vel consumtis aut ad alia loca avocatis spiritibus, in syncope, uteri suffocatione *Aphonia.*

agone,

agone, &c. ab obstructione nervorum enim linguæ frequentius producitur, sæpe à catarrho subsidente à cerebri ventriculis in nervos. Sic Affectus hic à paralysi musculorum laryngis & utplurimum vitio nervorum recurrentium accidit. Interdum quoque à nimia humiditate, & per consequens resolutione musculorum laryngis, qui flaccidi redduntur, fit Aphonia, hinc illi, qui raucedine laborant, aphoni sæpe redduntur, hinc quoque *Tulpius* ob abundans phlegma evasatum puellam aphonam vidit. Ex irâ vehementissimâ, terrore, (qualem vidit *Bartholinus*) gaudio nimio & spiritibus sic incrassatis affectum hunc observavi, item à crapula ex concussione cerebri per ictum vehementiorem factâ. *Ettmüllerus* observavit Aphoniam in puella ob extinctam lampadem ex oleo constructam A mœrore & luctu ob obitum Consanguinei Principissam aliquot septimanas aphonam redditam, novi, quæ simul spasmodicis afficiebatur doloribus, erat enim scorbutica & ob sanguinis & aliorum succorum crassitiem circulatio erat tardior. Accidit plerumque loquelâ amissâ, ut ægri linguam quidem movere possint, sed non articulatè loqui, quod videtur indicare, quod omnes fibræ linguæ non eodem modo sint dispositæ, verum quod cum spiritus fluant per hunc nervum inter has fibras, linguam hoc modo moveant, per alium nervum iterum alio modo, quod si ita fiat, potest accidere, ut nervi vel tubuli isti, qui loquelam efficiunt, sint obstructi, & alii aperti maneant, & sic loquela salvo motu linguæ sæpe aboleri potest, sic à succo nerveo nimis spisso & viscido non satis validè influente aphoniæ oriuntur, ut videre est in moribundis, ubi succus iste nerveus stagnare incipit.

Diximus superius ex motu convulsivo fieri aliquando Aphonias, quod probamus per hystericas, quæ sæpe in paroxysmo aphonæ permanent. A vermibus obtumescentiam observavit *Forestus*. Rara est illa obtumescentia ex improviso affligens, quæ notatur *Ephem. Germ. Ann. 3. p. 193.* Aphoniam consignavit literis *Zacut. Lusitan. lib. 1. Prax. adm. Obs. 77.* ex retenta gonorrhœâ virulentâ, fonticulis in virgine curatis, inde enim circulatio succorum impeditur.

Subitanea spirituum ἀταξία in nervis recurrentibus facta ad aphoniam multum facit, hinc ex terrore aliisque animi passionibus plures obtumescere solent, sic curiosum est exemplum in *Eph. Germ. Ann. 2. pag. 229. & Ann. 3. pag. 348.* item *Ann. 3. pag. 454.* Rara itidem illa est observatio aphoniæ paralyticæ ex globulo plumbeo per vomitum modo undique recurrentes nervos comprimente.

Ipsius Linguæ vitio fit Aphonia, quando intemperanter se habeat, vel nimis aspera & humida sit; illud accidit in febribus ardentibus hoc in ipsis puerulis. Linguæ etiam tumor, linguæ amputatio, ejus vulnus & ulcus, ut & ligatura, impedit loquelam. Nervorum linguæ motoriorum tubuli obstructi, vel compressi, vel vulnerati, vel in ipso utero malè conformati, unde muti nascuntur. Lingua quoque in motu suo impeditur ratione palati, quod vel tumefactum ulceratum, vel vulneratum; ratione dentium, qui vel desunt, vel vitiosi sunt; ratione buccarum, quæ vel tumidæ, vel exulceratæ sunt; ratione gingivarum, quæ nonnunquam in prodigiosam excrescunt magnitudinem; ratione partis, quæ linguæ subjacet, in qua Ranula ejusdem motum impedit; ratione maxillæ inferioris, quando eâ effringitur, vel laxatur. Rara est illa historia Jacob. Rolandi de Belebad, ubi os alicujus perfecte loquebatur, & reliquas suas functiones naturaliter exercebat *sine Lingua*, à *Carolo Reigero in Eph. Germ. Ann. 3. descript.*

In *Hæsitationis* ἰσχνοφωνία vitium partim consuetudini, partim inordinato spirituum influxui assignamus. Fauces malis hisce occasionem præbent, cum præcluduntur, vel coarctantur à tumoribus & inflammationibus tum laryngis, tum faucium ipsarum, tum etiam columellæ & tonsillarum; arctantur itidem à polypo, qui quandoque ita excrescit, ut per foramina palati ad ipsas quoque fauces descendat.

Blæsitatis & Balbutiei vitium dependet utplurimum à fibrarum carnearum in musculis invalidiore robore, & ob præsentiam copiosæ humiditatis nimiâ relaxatione, cui conformatio linguæ inordinata inutiles fert suppetias. *Blæsitatis & balbutiei.* Ψελλότητος causæ remotæ sunt nimia in loquendo festinatio, defectus dentium, labiorum mutilatio, palati exesio, lingua justo longior aut brevior, crassior & indecenter formata.

Restant nunc *Gustûs* tum *aboliti*, tum *imminuti* ac *depravati* causæ dicendæ. *Gustus in quo naturaliter consistat?* Antequam verò ad morbosum hunc accedamus statum, videamus prius sanum, cum enim Lingua habeatur pars organica, ex pluribus partibus constituta, meritò quæritur, cuinam harum principaliter Gustatio sive saporum perceptio assignanda sit? *Galenus* Tunicæ per linguam expansa munus hoc conferre videtur. Alii propius ad scopum accedentes, Nervum gustatorium eo nomine adducunt, propterea quod eo læso, Gustatus quoque lædatur. *Bauhinus, Capivaccius, Varolius* & alii internam linguæ carnem spongiosam verum & proprium Gustatûs esse organum existimant, ad quam tunica instar medii interni sese habeat.

Rectius verò à *Malpighio & Carolo Fracassato* papillares eminentiæ nervorum per totam linguam dispersæ assignantur, de quibus ipsos videas Auctores, ubi invenies, papillas seu papillaria capitula, vel fungulos istos nerveos in lingua, itemque palato, proprium ac genuinum Gustûs organum esse. In Gustu ergò & nostro judicio filamenta nervea linguæ, seu funguli isti nervei, vel papillaria capitula tanguntur & pulsantur à corpusculis plus minùs rigidis salivæ innatantibus & fibrarū interstitia divellentib⁹, unde papillas sive cupulas istas nervosas ψηλαφῶντας digitulos appellare poteris, qui alimentorum sapores molliter palpando immistos sentiant ac percipiant, ut ita tunc Gustus excitetur, quando assumta ab aëris vi pressoriâ & elasticâ partim ab intermediâ ad palatum allisione, papillas nervosas diversimodè tangunt ac simul afficiunt.

Gustûs ergò *abolletur* obstructis penitus papillarum nervosarum meatibus, vel obductis viscidâ materiâ quadam, aut ob omnimodam absentiam & defectum spirituum, papillis illis nervosis planè flaccidis & concidentibus; ob hanc causam Gustus abolетur in apoplexia, paralysi aliisque morbis soporosis. Latet & causa aliquando in organo sensus à nativitate malè conformato vel aliquando vitiato; sæpe etiam malum hoc exortum fuit ex primis viis *Causa Gustus aboliti & imminuti.*

X 2 ab

ab acido ibidem latente, & spiritus figente & coagulante. *Gustus imminutus* oritur ex iisdem causis sed levioribus; item quando papillæ deficiente humido irrigante nimis aridæ & siccæ factæ se contrahunt, aut ipsarum capitula muco obducta sunt, quo minus sapores penetrare possunt, ut & fieri solet in catarrhis, coryza, &c.

Gustûs depravati. *Gustus Depravatio* fit sæpe culpa salivæ, alieno sapore corruptæ, vel alienorum humorum excrementitiorum affluentium sensorio peregrinum saporem perpetuo imprimentium, porulosque papillarum invertentium, quo minus oblata sapida discernere recte queant, sicut in ictericis videmus, in quibus gustus ferè amarus est, quo fortè picantium gustus referri potest.

Prognosis Freni. §. 11. Quid de morbis hisce sperandum vel timendum sit, nunc paucis quibusdam præcognoscamus. *Frenum*, quod alias naturale est, si brevius sit, linguam ori fortius alligans, non est ut leve malum penitus negligendum, sed in tempore arte solvendum, ne motum linguæ impediat, & sic tum suctioni in infantibus, tum loquelæ & masticationi in adultioribus sit impedimento. A cicatrice quod contigit, difficilius est curatu præ illo, quod fœtus ex utero affert, cùm hoc non ita difficulter instrumento à perito Chirurgo aut obstetrice ad justam mensuram secari, sicque resolvi valeat & extremitates convenientе callo obduci, illud verò in adultioribus non sine gravioribus doloribus denuo discinditur, & molestiùs novâ cicatrice curatur.

Tumoris. *Tumores* Linguæ valde sunt molesti, & pro diversitate causæ aliquando difficiles curatu, quorum tamen curatio minimè differenda, ne respirationi sint impedimento, præsertim quando simul sunt anginosi, qui citra signa disparentes periculosi sunt. Qui Tumores non sunt ex materiæ cujusdam vitiosæ collectione, quæ interdum in abscessum mutatur, sed ex substantiæ augmento, & in ipsis jam infantibus existunt, nullius fermè sunt curationis, & sermoni magno impedimento, tarda enim fit loquela, & hæsitant ob molem linguæ à spiritibus difficulter mobilem. In quibus tumoribus acidum corrosivum commixtum est, ii facilè abeunt in cancrum.

Ranulæ. *Ranula* curari potest, si in tempore Medica ei adhibeatur manus, quod in pueris cito fieri debet, ne periculum suffocationis incurrant, cum fistula pneumonica ab ejusdem incremento facilè possit occludi, & tum mors præ foribus maneret. Quæ cum febre & dolore conjuncta est in adultis, vitæ periculum afferre potest, cum haud raro in anginam degenerare soleat. Nec periculo caret illa, quæ nigra, aut fusca & dura est, ob acidum furiosius ibidem dominans, & hinc timendum carcinoma, cuivis ferè remedio obmurmurans: Noli me tangere.

Nigredinis Asperitatis & Fissurarum. *Nigredo*, *Asperitas* & *Fissura* nihil sanè portendunt boni, & semper propemodum pedisseквæ sunt febrium urentium & malignarum, in quibus interna ustulantur, ut flamma exsurgens etiam linguam prehendat ejusque fibras destruat. Lingua quæ in principio quidem inhorruit, in colore verò permanet, progressu autem temporis exasperatur & livescit, & rumpitur, lethalis est: Si verò valde nigrescat, in quarta decima die judicationem fore significat; periculosissima autem est nigra ϗ χλωρὴ, seu cum virore pallida. Quibus cum cibi fastidio, sudore frigido, ex alvo nimis laxâ & vomitu inordinato linguæ fiunt denigratæ, in iis celerem mortem significant. In Peripneumonia si in principio Lingua nigrescat, citius morbus finitur, sin posterius, tardius, observante hæc nostro *Hippocrate Coac. prænot. & de morb. lib. 3. §. 16.* Linguæ asperæ & resiccatæ phrenetici sunt, teste eodem in *Coac.*

Pustularum & Verrucarum. *Pustulæ* nullum quidem gravius denunciant periculum, nisi quod dolore suo admodum sint molestæ, imprimis quando in extremitate Linguæ existunt, ut dentibus sæpius allidantur, facilem tamen admittunt curam, & quandoque per se evanescunt repetita quadam sputatione. *Verrucæ* verò ut majorem creant molestiam, ita studiosiorem solicitant curationem, quæ tamen feliciter obtinetur, si dextrè adhibebitur, aliàs ne reliquæ valetudini, nec sermoni valde sunt incommodæ, modò non sint copiosæ, aut nimis magnæ, tum enim utrique nocent, & singulari sunt impedimento.

Substantiæ ablationis. *Substantiæ ablatio* per instrumenta & violenta manu facta tam facilè reparabilis non censetur ac illa, quæ à succis corrosivis in puerulis variolis laborantibus contigit, de qua cum tempore sæpe dimidii anni reparatâ historiæ fidem tribuunt.

Aphoniæ. *Aphoniæ* omnes sunt periculosæ, quæ verò cum singultu & exsolutione fiunt, pessimæ sunt teste *Hippocrate*, & quæ ex dolore oriuntur, dolorosam mortem inducunt. In febre convulsorio modo contingentes, quæ ad mentis demotionem cum silentio deveniunt, perniciosæ sunt. Spiritus velut in his qui strangulantur, præ manibus expositus, malus est. Rigentibus lethales sunt Aphoniæ, quæ tamen per se & solitariè obvenientes successivè curabiles sunt. Frequentes autem sub soporatæ Aphoniæ consistentes, tabem præsignant. Ex ebrietate si quis voce privetur, & statim ipsum etiam febris corripiat, sanus fit, si verò non corripuerit, die tertiâ moritur, ex effato *Hippocratis lib. 2. de morb. §. 22.*

Blæsitatis & Balbutiei. *Blæsitas* & *Balbuties* nullum vitæ periculum inferunt, ast raro curantur. Balbi & celeri lingua præditi melancholici sunt, alvique profluvio longo maximè corripiuntur, teste eodem *Hippocrate*. Nativa vitia Linguæ, quæ in magnitudine & conformatione consistunt, vulnera item & rupturæ nervorum, immedicabilia sunt. Ab Apoplexia vel Caro relicta raro & difficulter curantur, ex confirmata Paralysi omnes obmutescunt; dum tota Lingua resolvitur, gravis impendet metus Apoplexiæ.

Gustus affectuum. Affectus qui *Gustum* concernunt, si hi à catarrhis sint, sine periculo sunt, iis enim curatis spontè cessant, si verò sint ab Apoplexiâ aliisque gravioribus malis, tunc periculum vitæ portendunt, ut & illa quæ inveterata sunt, difficilia sunt curatu.

Diæta. §. 12. *Diæta* respectu *Aër* in *Frenulo*, *Tumore* & *Ranulâ*

Ranulâ eligatur ficcior, temperatus, nullis inquinamentis turbatus, vitetur humidior, pluviosus frigidus. In *Nigritie* & *Asperitate* cum *Fissuris* & *Pustulis* paululum humidior est eligendus, omni tamen carens acrimonia, &, si naturâ ita non existat, arte procuretur, ab acido autem acriori est depurandus. In *Aphoniâ*, *Blæsitate* & *Gustûs vitiis* nimia ejus humiditas exsiccanda suffumigiis convenientibus, quibus etiam subtilisatur, ut spiritibus animalibus fiat accommodatior, ætherque purior succos corporis ingrediatur, fibris nervosis & membranosis minus molestus.

Cibus in affectibus istis parandus est levis, qui facile deglutiri potest, neque multa affert recrementa, ut sunt juscula hordeacea, avenacea, pullorum & juniorum animalium, additis foliis endiv. lactuc. rad. Cichor. taraxac. &c. Aliati minus conveniunt, uti & qui acriores sunt, qui maximè vitandi sunt in prioribus Linguæ affectibus, in Aphonia verò & Gustus difficultatibus concedi possunt, maximè ii, qui macem, rorem marinum, salviam, fœniculum in se recipiunt. *Potus* sit cerevisia tenuis, ptisana, decoctum C. C. imprimis potus Coffeé & Theé. Vinum spirituosum in *Aphonia* & *Gustu debili* aliquando permittitur, sed modicè & medicè adhibitum.

Quieti magis studeant ægri, quam corporis exercitiis, in *Aphonia* corpus movere commodum erit, sicut in *Blæsitate* & *Balbutie* ægri sese aliquoties exercebunt, ut Linguam commoveant, & ad vocis expressionem disponant, cum *Demosthene* aliquando ad littus aquarum mediocrem declamationem peragendo, ut continuato hoc exercitio linguam sibi comparent liberiorem.

Somnus concedatur pro libitu, quia per hunc liberior fit circulatio sanguinis & reliquorum succorum, succedat tamen *Vigiliis*, præterquam in Aphonia & Gustu læso, in quibus affectibus somnus est longius protrahendus.

Alvi adstrictio nullatenus est permittenda, sed curandum, ut promptè ista suo respondeat officio, ne curationi ulla injiciatur mora, vitetur tamen & hic nimium, quod semper & ubivis naturali dispositioni existit inimicum.

Animi affectus in ordinem redigendi sunt, neque iracundiæ laxanda habena, maxime in Tumoribus & Nigredine, cùm alias in sanis aliquando ora tumeant irâ & nigrescant sanguine venæ. Odium omne deponendum est cum tristitia & metu, gaudium verò mediocrius semper in sinu gerant, sanitatem pristinam seriò desiderantes: hæc enim omnia coagulant sanguinem, & reliquos succos, ad circulationem inidoneos.

Curatio Pharmaceutico-Chirurgica secundùm Galenicos. §. 13. Curatio *Pharmaceutico-Chirurgica* enarratorum modò morborum ita peragitur, ut uno omnium ore Frenum nimis arctum sectione liberetur & laxius reddatur, cujus operationis modum, additis cautelis in ea observandis inferius, ubi nostram sententiam liberius proferendi assignabitur locus, pluribus dabimus enodatum.

In Tumore Linguæ. In *Tumore* verò Linguæ curando *Galenicorum* mos est, ut substantiæ incrementum minuatur, præter victum tenuem & frequentiorem Linguæ motum, exsiccantibus & consumentibus, ut frictione cum sale communi vel Ammoniaco, cucurbitularum applicatione ad dorsum, scapulas, nates, cum scarificatione, medicamentorum densantium & constringentium adhibitione, decocto cortic. granator. gallar. rosar. balaust. alum. oxymelle simplici, & similibus; à naturæ tamen primordiis, existentem nullis medicamentis corrigibilem existimant. Ab influxu humorum ortum habentem tractant ut intemperiem cum materia, repellendo, derivando & exhauriendo humores superfluos. Prius præstant succis lactucæ, portulac. plantag. lentisc. palustr. rob. rib. myrthin. diamor. linguæ illitis; secundum errhinis per nares attractis, & hirudinibus iisdem applicatis, cucurbitulis cum scarificatione occipiti adhibitis, sectione venarum post aures; ultimum vel obscurè per medicamenta digerentia, decoctum fœnigræci, glycyrrhiz. sem. fœnic. caricar. hyssopi, baoc. lauri cum passulis, hordei cum sinapi & pauco salis ammon. myrrhâ cum croco & nitro permistâ, vel apertè per sectionem venarum sub lingua ad aliquem sanguinis effluxum. Abscessum apertum, & pus vel calculos eximunt & sinum mulsâ cum melle rosatum purata repurgant.

In Ranul. *Ranulæ* curationem aggrediuntur derivatione & evacuatione, ut in præcedente Tumore jam dictum, subjunctis postmodum topicis digerentibus, incidentibus & interdum suppurantibus, decocto alth. malv. agrimon. marrub. flor. melilot. farin. fabar. sem. lini, &c. Materiam suppuratam, vel si suppurari nequeat, & lacti coagulato similis existat, crudam præmissâ sectione vel in ore, si fieri potest, vel sub mento instituta eximunt & locum vulneratum decocto balausticorum cum melle rosato aliquoties abluunt.

In Nigredine, Ariditate, Asperitate & Foveis. *Nigredinem, Ariditatem, Asperitatem* & *Foveas* curant medicamentis refrigerantibus, lenientibus, dulcibus & emplasticis, omni vi detergendi carentibus, ut sunt mucilagines psyllior. cydonior. succus portulac. lactuc. lent. palustr. Julapium violar. diacord. diatragacanth. frigid. lac. bubul. butyrum recens elotum, oleum amygd. dulc. rec. expressum, amylum, ova sorbilia, syrupus nymphææ, glycyrrhizæ.

In Pustulis, Verrucis & Substantiæ ablatione. *Pustulas* eodem penè tractant modo, inungendo illis mucilaginosa, quibus adhibitis si non dissipareant, easdem aperiunt, & aquâ plantag. cum melle rosaceo & pauco vitrioli abstergunt. *Verrucas* filo sericeo arctè ligant & tandem abscindunt. *Substantiæ* portionis *ablationem* instrumento factam arte reparare nesciunt, in variolis verò à succis acribus aliquando contingentem, sponte naturæ restitutam fuisse observarunt, adhibitis remediis putredini resistentibus, ut decocto flor. malvæ, balaust. cum alumine & melle.

In Aphonia. *Aphoniam* originalem simpliciter incurabilem pronunciant, ab Appolexia verò aut paralysi inductam iisdem curant remediis, quæ apoplexiæ & Paralysi conveniunt, proinde venam secant, vel in brachio, vel sub lingua, pituitam ex

capite evacuant agarico & carthamo, additis convenientibus humorem frigidum & viscidum digerentibus, incidentibus, attenuantibus & calefacientibus. Intemperiem frigidam & humidam corrigunt masticatoriis & gargarismis ex salvia, majorana, roremarino, stœchade, cinamomo, croco, cubeb. Zingib. Nuc. Moschat. pip. mastich. euphorb. castor. Oxymel cum theriaca propinant intus sumendum, ut & varia decocta ex specificis quibusdam cum vino, vel succum flor. paralys. cum specieb. dianth. diagalang. diatr. piper. Linguam theriacâ, mithridatio, melle anthosato, Aureâ Alexandrinâ post frictionem inungunt, vel aceto lavendulato cum pyrethro aliquoties abluunt. Phreneticos & melancholicos ad meliorem mentem reducunt, & reliqua vitia organica corrigere student, ut quantum fieri potest, iis in naturalem statum reductis, vox & sermo recuperetur.

In Blæsitate, Balbutie & Battarismo. *Blæsitatem, Balbutiem* & *Battarismum* difficilis esse curationis fatentur, Linguæ enim brevitatem naturalem arte prolongare nesciunt, imbecillitatem verò ab intemperie humidâ ortam corrigere conantur siccantibus, à frigidâ, calefacientibus in Aphonia à Paralysi orta modò relatis, ab ira cessari volunt, calorem quiete & refrigerantibus mitigant, atque frenum sectione relaxant.

Gustu, læso & abolito. *Gustum læsum* aut *abolitum* corrigere & restituere tentant aperientibus nervos obstructos, intemperiem humidam vel siccam corrigentibus & evacuantibus humores peccantes, in genere laudant mel rosatum cum foliis salviæ pulverisatis, & farinâ sem. sinapi linguæ sæpius illitum.

Paracelsi modus curandi Linguæ Tumorem. §. 14. *Paracelsus* in *Tumore* Linguam aliquoties radi præcipit, & tum oleo vitrioli vel liquore centaureæ cum sale gemmæ illini.

Ranulam. In *Ranula* venulis apertis elicit sanguinem, & postmodum illinit aquis brassitellæ, agrimoniæ, alchimillæ, diapensiæ, vel oleo hypericonis, aut oleo de floribus centaureæ. Si post curam hanc Ranula redierit, curam iterum incipere mandat.

Nigritiem, Asperitatem & Fissuram. In *Nigritie, Asperitate* & *Fissura* ad materiam mortem in Lingua facientem eliciendam, Linguam assiduò radi jubet, sicut in Prunella, & gargarisari, etiam ad sanguinis effluxum, tum eandem abluit compositione prunellæ sequente.

℞. *Aq. prunell.* ℔j.
Laudani puri ℥ß.
M.

Pustulas, Verrucas & Substantiæ ablationem. *Pustulas* illinit liquore salis armoniaci & carabis, *Verrucas* autem filo arsenicali abscindit, vel oleo ardenti inungit. Circa *Substantiæ ablatæ* restitutionem, ut arte haud impetrabilem, nullatenus occupatur.

Aphoniam Blæsitatem & Balbutiem. In *Aponia* ad recuperandam loquelam præ aliis commendat sal & oleum margaritarum orientalium intus adhibita, Linguæ verò instillat guttulas olei castorei destillati, lavendulæ, baccar. lauri, aut Spir. lil. convallium, quæ remedia simul in *Blæsitate* & *Balbutie* usum habere possunt ad sal resolutum corrigendum.

Gustum depravatũ & abolitũ. In *Gustûs depravatione* & *Abolitione* sal liquoris corrigendum, ejusque coagulatio resolvenda remediis penetrantibus, ut spiritu vitrioli & spiritu vini mixtis & linguæ illitis.

Helmontii de morbis §. 15. *Helmontius* in curationibus horum morborum pauca admodum monstrat remedia, omnemque operam latici corrigendo & muco abstergendo impendendam esse sibi aliisque persuadet, quâ virtute in *Tumoribus*, *Ranulâ*, *Nigredine*, *Asperitate*, *Pustulis* & *Verrucis* præ aliis salem nitri perquam pollere existimat. *linguæ curandi opinio.*

In *Aphonia* & *Gustûs læsionibus* ad impuritates eliminandas apprimè laudat vomitoria, & potissimum vitriolata, ut vitriolum album à sulphure suo liberatum, vel sal vitrioli fixum, posthæc ad Archeum roborandum, & ad officium debitum excitandum sal perlarum singulare credit allaturum juvamen esse.

Willisii ratio curandi Linguæ Tumorem. §. 16. *Willisio* curatio *Tumoris* Linguæ à venæsectione, purgatione, & cucurbitularum affixione auspicanda videtur, quò humor superfluus evacuetur & avertatur, hinc linguam scalpro abradit, & decocto ligni Guajaci cum hyssopo & veronica sæpius abluit, nec salivationem aliquando absque fructu tentari posse persuasus.

Ranulam. *Ranulam* tollere tentat evacuantibus, sudoriferis & ablutionibus discutientibus ex decocto marrubii, hyssopi, salviæ, flor. rosar. melilot. rad. pyrethr. hermodactyl. scyllæ, caricarum, &c. quibus si non cedat, suppurationem instituit, & aperto tumore materiam purulentam aut spissam eximit, ulcus mundantibus & subadstringentibus ex decocto plantag. rosar. cum melle & pauco olei vitrioli aut sulphuris studiosè abluit atque ad sanitatem & consolidationem perducit.

Nigredinem, Asperitatem & Fissuram. In *Nigredine, Asperitate* & *Fissuris* æstum interiorem diligenter vult observari, ut eo sedato vitia externa facilius curentur, Linguæ verò mucilagines refrigerantes ex sem. cydon. psyll. cum aq. prunell, rosar. semperviv. & addito nitro præparat. illinit, vel gargarismata adhibet ex decocto glycyrrhiz. alt. lactuc. portulac. papav. Rhœad. cum diamoro & nitro præparato.

Pustulas & Verrucas. *Pustulas* & *Verrucas* consumere tentat masticatoriis salivam elicientibus ex foliis nicotianæ, pyrethri, sale armoniaco, quibus si non dispareant, aperire suadet Pustulas & decocto balaustiorum cum alumine abluere *Verrucas* verò constrictione optimè tolli fatetur.

Substantiæ ablationem. *Substantiæ ablationem* ulteriorem præcavendam vult remediis sanguinem & reliquos humores ab acredine liberantibus, decoctis videlicet fumariæ, scabios. endiv. prunell. ligni santal. citr. ebor. & ablutionibus Linguæ cum decocto hordei cum melle rosarum, addito pauco alumine; ab infortunio autem & instrumentis jam factam cum aliis omnino censet irreparabilem.

Aphoniam Balbutiem & Blæsitatem. *Aphoniam* à defectu spirituum ortam iisdem remediis curat, quæ in Paralysi commendat, qualia sunt decoctum salviæ, beton. rad. Imperator. Conserv. lil. Convall. Spec. diambr. dianth. vinum viperinum, &c. intus usurpanda: externè linguam fricat melle anthosato cum pulvere sem. erucæ, succo nasturt. & oleo succini. *Balbutiem* & *Blæsitatem* vitio nervorum ortam & originalem arte non putat corrigibilem.

Gustûs læsiones. In *Gustûs læsionibus* humores superfluos evacuat purgantibus, vel salivatione, & interdum diuresi & diaphoresi pro lymphæ peccantis dispositione, deinde linguam frequentius abluit gargarismatis ex decocto rad. Imperator. angelic. galang. herb. hyssop. salv. beton. rorismarin. flor. pœon. stœchad. caryophyll. cubeb. castor. &c. Salia etiam volatilia cum Speciebus diagalang. diambr.

diambr. aut dianth. interius sumenda non omittenda esse monet, ut ita nervi obstructi citius aperiantur, spiritibusque animalibus debitus pateat transitus.

Sylvii opinio de curando Linguæ Tumore.

§. 17. *Sylvius* in *Tumore* Linguæ ab ejusdem substantiæ augmento proveniente difficilem curationem agnoscit, si verò idem ab humoris glandularis nimia copia oriatur, eundem minuit hydragogis, diureticis & diaphoreticis.

Ranula.

In *Ranula* pituitam spissiorem attenuat spirituosis & volatilibus, seri copiam itidem evacuat, materiam sub lingua collectam emollit, & dissectâ membranâ eximit.

Nigredine, Ariditate, Asperitate & Fissuris.

In *Nigredine, Ariditate, Asperitate & Fissuris*, habito morbi primarii respectu, linguam abluit humectantibus & lenientibus, ut aquâ pura, succo vel aquâ destillata vel etiam decocto acetosæ, semperviv. majoris, lactucæ &c. quibus & gargarismum instituit, & mucilag. sem. cydon. & psyllii eidem Linguæ illinit.

Pustulis, Verrucis & Substantiæ ablatione.

In *Pustulis* acidam acre corrigendum suadet salibus volatilibus oleosis, &, si succus pancreaticus copiosior in intestinis deprehendatur, eundem acrimoniâ prius correctâ hydragogis vult minuendum. *Verrucas*, ut reliqui, filo constringit & postmodum planè abscindit. De *Substantiæ* portione amissâ restituendâ idem fovet judicium cum cæteris.

Aphonia, Balbutie & Blæsitate.

Aphonia si fit ab humore pituitoso nervos obstruente eundem salibus volatilibus vult attenuandum, Spiritu potissimum Salis armoniaci; *Balbutiem* & *Blæsitatem* connatam correctionem non admittere, sed à defectu dentium advenientem artificialibus affixis aliquando emendari posse fatetur.

Gustu abolito & imminuto.

Gustum abolitum & imminutum pro diversitate causæ variam ait reposcere curam. Ab ariditate Linguæ producto curam in ariditate jam manifestatam accommodat, pituitam capitis & salivam ab halitibus in febribus ardentibus inspissatam incidit acidis & humectat, si vero universa saliva existat viscosior, eandem emendat iisdem acidis, sed cum spiritu volatili contemperatis, in specie spiritu salis dulci cum aquis aromaticis fœniculi & similibus soluto. & subinde parvâ quantitate assumto.

Gustu depravato.

In *Gustu depravato* corrigendo itidem causam advertendam esse monet, atque si saliva peccet acidior, non tantum ab acidis præcipit abstinendum, sed aciditatem quoque vitiosam temperandam spiritibus volatilibus, oleo, & sale lixivo, imprimis volatili & oleoso. Ex spirituosis & volatilibus sequentem commendat mixturam.

℞. *Aq. majoran.* vel
fœnic. ℥ij.
vit. Matthiol. vel
Antapoplect. vel
Antiparalyt. ℥ß.
Syr. Stachad. ℥j.
M.

Monet autem, ut spirituosa hujusmodi per vices & minori quantitate assumantur. Saliva existente salsa eidem in specie conducentia vult adhibenda per experientiam cognita, ut sunt pilulæ de cynoglossa, vel styrace, gummi tragacanth. mastich. thus masculum & similia. Serum salsum in sanguine redundans per hydragoga minuendum. Bile autem ob volatilitatem potentius ad os elevatâ, ab omnibus spirituosis, ipso etiam vino & spiritu vini abstinendum præcipit, & bilis excellentem amaritudinem medicamentis acidis temperat, maximè verò spiritu aluminis: si copiâ peccet, educit eam vel emeticis antimonialibus, vel deorsum cholagogis, ut Rhabarbaro, tamarindis & sim. Succi pancreatici aciditatem volatilem curat salibus volatilibus oleosis & aromatibus; Salsedinem iisdem, quibus salivam salsam corrigit; abundantem succum prius correctum hydragogis evacuat. Humores mixtos & halitus ex iis exsurgentes, prout magis de uno vel altero participant, diversimodè curat, acidos videl. salibus volatilibus, potissimum Spiritu salis amoniaci; dulcedinem nimiam corrigit acidis & subinde amaris & acido-salsis, ut ♀o⊕-to, Elix. proprietatis, &c. Pituitam in capite errhinis educit, in pulmonibus alterat & expectoratione promovet. Sanguine ad os fluente vasa aperta consolidat, & os cum vino, aceto, aquâ, aut similibus eluit. Pus & sanies ad os si deducta sint, affectum, à quo procedunt, curat & os emundat. Halitus è ventriculo & intestino tenui assurgentes & gustum vitiantes discutit, acidos quidem sale volatili oleoso, nidorosos vero spiritu nitri, insimul novam ipsorum productionem impedit. Halitus è pectore, faucibus, nariumve ulceribus & carie manantes corrigi quodammodo putat per aromatica, illorum tum odorem, tum saporem integrum obliterantia, tum noxam emendantia. *Gustum auctum* alimentis subpinguibus obtundi posse non improbabile illi videtur, tum quòd salivam reddant aliquanto spissiorem, tum linguæ sensum exquisitum obtundant. *Gustu aucto.*

Cartesianorum modus curandi Linguæ Tumorem.

§. 18. *Cartesiani* pro varietate causarum *Tumoris* Linguæ curationem variè instituunt, si enim à succi nutrientis abundantiâ ortum habeat à primâ origine, difficilem fore curationem pronunciant, & molis ejusdem imminutionem sectione perficiendam cautè volunt tractandam, & non nisi à perito artifice tentandam; si verò alio tempore productus sit, victu tenui, rasione & scarificatione Linguæ, repetitis sudationibus, succi nutrientis abundantiam, & per consequens ipsum tumorem minui posse penè sunt persuasi, Linguæ simul impositis aut illitis subadstringentibus austeriusculis, fibras comprimentibus & succum in porulis contentum ita exprimentibus, ut sunt portio aluminis, lapis prunellæ Linguæ imposita, vel Linimentũ ex syrupo de agresta. Rob. diamor. flor. balaust. & lap. prunellæ, vel sale gemmæ, vel phlegmate alum. paratum eidem illitum. Materia venenata si sit in causa, ut in febribus malignis, morsu vel ictu iracundo contingere potest, præmissis diaphoreticis bezoardicis Linguam Spiritu theriacali camphorato frequentius abluunt, vel succo rutæ, vel etiam, succo allii in vino macerati, & in mortario lapideo contusi expresso; pororum obstructionem & succi glandularis viscositatem corrigunt aperientibus, incidentibus & attenuantibus volatilibus, decocto fol. majoran. & rorismarini tepidè adhibito, vel folia rorismarini cum portione quadam rad. pyrethri masticanda præbent, ut partes subtiles volatiles horum medicaminum sese linguæ immiscendo, eandem moveant & fluxiliorem reddant, poros linguæ aperiant, & fibrulas stimulent ad ejiciendam materiam noxiam; quæ postmodum ipsa cum saliva exspui-

exspuitur, & tumor evacuatâ materiâ distendente imminuitur.

Ranulam. *Ranulam* abigere student dissolvendo congeriem illam à variis particulis liquoris glandularis collectam, remediis itidem volatilibus, quorum poros singularis quidam æther benignus & activus inhabitat, ut sunt collutiones ex decocto ligni Junip. baccar. lauri, fungi sambucini, thuris. Linimentum ex melle anthosato, additis nucibus juglandibus combustis & pulverisatis, sale gemmæ, pauco myrrhæ & camphoræ, vel frictionem instituunt leviorem cum pulvere ex rad. ireos, hermodactylor. pyrethr. fol. salv. saturej. orig. majoran. & sale communi invicem mistis. Si materia intus contenta fluctuet, & membranæ durities ejusdem obstet effluxui, eandem lancetta dissecant, ut materiæ illius effluxus ita facilitetur, vel lapilli concreti eximantur, quo peracto, ut vulnus hac ratione inflictum iterum consolidetur, collutiones parant ex adstringentibus, hamulis suis fibras sejunctas denuo unientibus & compingentibus, ut decocto flor. balaustior. ligustri, folior. quercus, pyrorum, argentinæ, pyrol. cum pauco aluminis, addito saccharo canthio albo, vel mel rosarum cum phlegmate aluminis & sanguine draconis adhibent instar linimenti.

Nigritiem. In *Nigredine* Linguæ internè priùs sanguineæ massæ furiosiorem agitationem sedant benignioribus fixantibus subacidis, quorum anguli interstitia pororum occupantes impetum ætheris sustineant & vim ejus mitigent, ut sunt Conserva citri, acetosellæ, Syr. Rub. Id. arcan. duplicat. oculi ♋. crud. corall. rub. subtilissimè pulverisata, hinc Linguam obducunt linimento ex semperviv. maj. cancror. mucilag. sem. psyll. & lapide prunellæ, ut sulci expleantur, ulterior ætheris violentia inhibeatur, & particulæ acutæ lacerantes ex sanguine egredientes invisceentur & hebetentur, vel linimento sequente:

℞. *Pulp. Tamarind.* ℥ij.
Rob. diamar. ℥ij.
Succ. cancror.
portulac. aa. ℥ß.
Tinctur. rosar. ℈ij.
Essent. citr. ℈j.
Nitr. perlat. ℈ß.
M. & cum s. q. Syr. fragor.
F. Linimentum.

Asperitatem. *Asperitatem* Linguæ tollunt medicamentis aliquantum pinguibus, quibus anguli hebetentur & rigiditas cornuum flectatur, ut sunt lac caprinum, butyrum recens, emulsiones sem. 4. frigid. maj. aq. fenec. & fol. borag. extractæ, mucilag. rad. altheæ cum fæculis bryoniæ, aqua lardi, & similia particulis oblongis, teretibus & aliquantum ramosis prædita.

Fissuras. *Fissuras* corrigunt medicamentis particulas habentibus teretes, lubricas, vim angulorum eludentes, quæ fibris linguæ irrepentes & fissuras replentes efficiunt, ut vis illa angulorum scindentium valde minuatur, & benigniores particulæ succi nutritii admittantur, fibras denuò glutinantes, quod præstant succo raparum addito saccharo canthio, vel linimento ex aquilegia aut cremore hordei.

Pustulas. *Pustulas* in extremitate Linguæ aliquando existentes abigere docent comprimendo eandem aliquoties dentibus ut saliva cum particulis salinis effluat, vel admovendo salem armoniacum, à quo sal illud rigidum flectitur & pariter cum saliva elicitur, si verò effectus non respondeat voto, & Pustula diutius sit molesta, ejus quandam portionem forfice abscindunt, ut liquor vitiosus intus contentus ita facilius exprimatur. *Verrucas* filo ligant, ut nutrimento destitutæ flaccescant.

Substantia ablationem. *Substantiæ ablationem* instrumento vel morsu factam ne quidem tentant restituere, ne operam perdant, cum res hæc sit impossibilis, ab erosione autem productam in Variolis mitigatione partium acutarum, & demptione portionis corruptæ reparari aliquando norunt sponte naturæ, accedente denuò laudabiliore chylo nutriente per tubulos, & à fermento in Linguæ portione relictâ inhærente benigno in similem substantiam disposito.

Aphoniam. *Aphoniam* tollere & vocem amissam restituere tentant admodum volatilibus, motu velocissimo omnes corporis tubulos pervadentibus, & obstacula quævis removentibus, ut ad spiritus animales penetrent, eosdem excitent & eorum in nervos influxum promoveant, quibus viribus sequens constare creditur mixtura.

℞. *Aq. majoran.* ℥iij.
rorismarin. ℥ij.
Spir. cerasor. nigr. ℥j.
lavendul. ℈ij.
Spir. ⊖is ✱ac. cum caryophyll. impregnat. ℈j.
Syr. flor Paralys.
Fœnic. aa. ℥j.
M. D. 2. vicibus.

Linguam iisdem spirituosis aliquoties abluunt, Gargarismate videlicet ex decocto rorismarini, salv. thymi, rad angelic. levistic. pyrethri, bacc. Junip. sem. erucæ, sinapi, macis, caryophyllor. Oleum destill. lavendulæ linguam instillant, eamque essentiâ castorei & pyrethri frequentius solent fricare. Ab epiglottidis oppressione ortam tum diaphoreticis curant, tum expectorantibus, imprimis spiritu Gummi Ammoniaci cum aqua Asthmaticâ, vel Gargarismatis cum sale Ammoniaco, aliisque morbo primario convenientibus.

Balbutiem & Blæsitatem. *Balbutiem & Blæsitatem* ab agitatione spirituum nimiâ dependentem corrigere suadent non tantùm remediis motum nimium sedantibus, eundemque æqualem iis conciliantibus, qualia sunt Spir. cerasor. nigror. rosar. Tinctura flor. Tunic. Elixir. vitæ, aqua lavendul. flor. Paralys. salia volat. &c. sed debita quoque præmeditatione verborum efferendorum, quò spiritus ad mentis imperium ordine colligantur, ne tanquam servi fugitivi è stadio suo transcurrant & linguam prius ad motum cieant, quam rem plenè conceptam debitè susceperint eidem ad publicatiorem efferendam. Si sufficiens spirituum copula desit, & Lingua plenariè nequeat commoveri, eosdem adaugent similiter spirituosis & volatilibus, spiritu nimirum lavendulæ, essent. ambræ, aliisque ex superioribus jam cognitis. Vitia conformationis originalia vix ullam correctionem admittere censentur.

Gustum imminutũ & abolitum. In *Gustu Imminuto & Abolito* limum abstergunt poros obstruentem remediis incidentibus & resolventibus, succo nempe raphani, essentiâ seu tinctura baccar. Junip. Zedoar. at si tenacior existat, talia adhibent, quorum particulæ gladiolorum instar acutæ omne viscidū abscindunt, abradunt, & papillas ab eo liberant, quibus remedia acidi-

acidiuscula prædita esse adserunt: hinc linguam fermento veteri fricant & aceto lavendulato sedulò abluunt, interius ⊖ ♀i adhibent ⊖ latum cum conserva acetosellæ & rad. cichor. condit. vel Rob. Ribium cum pauco Spiritus ⊖li Martis, quibus non minus *Gustum Depravatum* corrigi posse promittunt, ita ut pro diversitate causæ etiam varientur remedia; Gustum nimis dulcem aut amariusculum subacidis, acidum verò spirituosis & alcalicis temperando, præmisso aliquando vomitu, si ventriculus succorum crudorum & vitiosorum copia sit oneratus.

Gustum depravatum.

Nostra sententia de Curatione Linguæ Freni.

§. 19. Fuerunt hæ aliorum de Curatione morborum istorum sententiæ, in sequentibus nunc *Nostram* pluribus exponemus & cum prioribus conferemus. Quod si ergò *Frenum* impediat præcipuè in recens natis ut sugere non possint, & in adultioribus ut loquela vel impediatur aut depravetur, vel deglutitio prohibeatur, tunc affectus hic Chirurgiam exposcit. In recens natis si obstetrices observant nimis exporrectum esse vinculum istud, tunc abscindunt plerumque digitorum ope, (**sie streichen mit dem Finger unter der Zungen her.**) *Hoffmannus* scribit, se ex Aquapendente audivisse, obstetrices in quibusdam Italiæ locis gerere unguem pollicis dextri longum, sed in apicem cultri conformatum, quo subito ac natus est infans, abrumpunt vinculum. Ungue obstetrices aliqua ex parte divellere frenum notat *Bauhinus*, quod tamen rectè improbant *Barbette*, *Scultet. Johann. van Horne*, *Bartholin. Camerar.* aliique plurimi. Ridicula quoque est ex parte ratio improbationis apud *Louis Bourgeois* **im Hebammen-Buch: Sie soll mit nichten sich unterstehen das Band zuzerreissen/denn die Nägel an den Fingern seynd gifftig / und möchte dem Kinde ein fressend Geschwär / als Krebs oder anders im Munde verursachen.** Nescio quale & Chirurgi unguibus venenum adscribunt, quod credant ungues posse inficere aut malum inducere, verùm magna est differentia inter venenatum esse & noxium. Illud planè denegatur unguibus, posterius potest interdum concedi. Imò contingere potest, ut aliunde inficiantur, aut sordibus quibusdam coinquinentur, & tunc per accidens, non ex se sunt noxii, sed insontes ut reliquæ partes. Ad hanc ergo operationem nullatenus admittuntur ungues, quia facilè vicinas partes lacerare ac planè disrumpere possunt, hinc sæpe dolor ac inflammatio, aliaque gravissima mala oboriuntur. In quibus proinde hoc Frenulum malè est conformatum, (aliàs nunquam) hanc sectionem aut divulsionem alii instituunt non unguibus, quod improbamus, sed aliis instrumentis. Nummi acie hoc persæpe obstetrices tentant, quod rectè improbat *Sennertus* dicens in *praxi de Infant. curat. p. 2. c. 15.* Solent interdum obstetrices statim edito infante vel unguibus rumpere, vel nummi acie dissecare hoc vinculum, sed sæpe hoc sine necessitate agunt & in operando errant, commodius ergò petito Chirurgo res committitur. Alii hoc volunt frenulum discindere phlebotomo vulgari barbitonsorum, quod itidem rectè improbat *Joh. Scultetus l. a. p. m. 67.* quia ineptum est, nec certò possumus illo secare, alii propterea hoc administrant scalpello.

Curationem per sectionem suadet & *Barbette Chirurg. part. 1. cap. 13.* si scilicet modo transverso vulnere vinculum hoc ope forficis incidatur, hinc melle rosato sæpius de die pars læsa inungatur. Totam operationem hisce verbis describit *Fabr. Hildanus Cent. 3. Observat. 28.* ita inquiens: Vacat omni periculo operatio hæc, dummodo rectè administrata fuerit, præcipuè autem perspiciendum est, ne nimis profundè incidatur. Ego elevatâ Linguâ apice forficum ligamentum utplurimum in duobus, nonnunquam in tribus locis incido: sic enim difficilius coalescit iterum, quam uno tantummodo in loco incisio facta esset; incido autem tantum quicquid nerveum est, ita ut carnem vix attingam, quod si prima vice non satis abscissum aut iterum annexum fuerit, poterit postea eadem operatio denuo administrari, inciso ligamento jubeo ut nutrix sæpissime digito melle rosaceo aut communi madefacto linguam blandè elevet, sic enim agglutinatio atque consolidatio impeditur. Alii post sectionem, si labra vulneris non statim coëant, adhibent linimentum è farina hordei, melle despumat. vitell. ov. thure, mastich. alum, ust. cum melle rosaceo factum.

In nostra aulâ etiam in consuetudinem abiit, recens natis Principibus vinculum hoc solvere, quod efficit Chirurgus forfice Parisiis allatâ, unâ cuspide obtusâ & capitulum habente, alterâ verò acutâ; quâ fibras ligamenti abscindit: quandoque sanguinem stillat, quandoque non, quam operationem hactenus improbavimus, & cum *Aquapendente* aliisque credimus, ex centum vix unum infantem nasci cum tali ligamento, quod Chirurgiam postulet, si enim ultra dentes & gingivas & labra linguam potest exserere, non teneri hoc malo signum est, ait *Horne* in *Microtechne p. m. 123.* admodum proinde improbatur, si promiscuè omnibus applicetur. Confer instar omnium *Camerar. Syllog. memor. cent. 6. part. 24.*

Cautè verò, si opus est, in operatione est procedendum, sive id obstetrix, sive Chirurgus, aut alius peritus homo faciat, ne venæ aut arteriæ vicinæ, ductûs salivales sub linguâ, partesque adsitæ aut nervuli lædantur. Novimus exinde ptyalismum continuum inductum, dissectis extremitatibus ductuum salivalium, quod & observarunt *Riolanus* & *Horne*. Sic quoque ex nervorum illorum læsione Linguæ convulsio supervenire solet, hinc moneo, ne temerè & absque necessitate ad hanc operationem quis se accingat.

Tumor si oboriatur à sanguine & succo acriori ibidem congesto, ei imminenti occurrendum collutionibus oris ex gargarismis resolventibus & inflammationem sedantibus, sæpe ergò os eluatur sequenti. *Tumoris.*

℞. *Aq. Plantag.*
Card. bened.
lign. Heraclin. aa. ℥ij.
Essent. viperin. Zvvelff. ʒij.
⁓ *theriacal.* ʒj.
M.

Tumori quoq; inspergatur pollen ex card. bened. nicotian. & trochisc. è viperis, vel illinatur essentia vel axung. viperar. vel adhibeatur cataplasma

ma ex facch. canthio, flor. 🜍is & theriacâ, cum oleo ligni Heraclini, vel imponantur ficus, semper enim de resolutione cogitandum est, quare illinatur lingua sæpe spiritu ligni Heraclini vel Guajaci; alias sæpe Tumor Linguæ in suppurationem transit, de quo vide *Ephem. Germ. Ann.* 4. & 5. *Obs.* 209. Si apostema ergo ruptum fuerit, per essentiam rosar. scabios. ac fæniculæ saccharatam, & inspersos similiter oculos canc. facilè curabis omnia. Si verò est Tumor hic ab iunctione ☿ali, tum utendum antidotis ☿ii, talia sunt sudorifera, imprimis spiritus theriacalis, 🜄 scabios. spir. vin. camph. aurum quoque ore detineatur. Dum hæc scribo, virgo mihi offertur, quæ à cosmetico ☿ali à barbitonsore porrecto incidit in tremorem Linguæ adeò frequentissimum, ut serpentem lingua vibrantem eam imitari dixisses, in quo casu ipsam tractavi ut epilepticam, & simul antidota ☿ii admiscui, & Linguam cum genis illini curavi aqua Langii cum spiritu ✱ci succinat. & sic brevi feliciter convaluit & cosmeticum neglexit. Si verò ab alia causa venenata tum externa, tum interna, exhibeantur sudorifera theriacalia, volatilia. Si Tumor hic sit à nativitate præternaturalis, particulæ superfluæ in extremitatibus ope manûs Chirurgicæ abscindendæ sunt, donec ad consuetam pervenit molem; quâ operatione curavit celeberrimus *VValæus* puellam Leidensem Linguam manus magnitudine amplam habentem.

Ranula. *Ranula* verò quæ oritur à materia crassiore & viscidiore difficilior est curatu, ob metum inflammationis vel cancri. Si ergò Tumor hic adhuc durus ac renitens est, topicis collutionis forma imprimis usurpatis attenuare, atque dissipare materiam studeat Medicus, ubi Fungi sambuci laudantur in hunc finem. Si his non obediat Tumor, sed mollis ac sequax fit Ranulæ materia, (quod facilè attactu dignoscitur,) excidatur duntaxat summa ipsius tunica, & effluet sponte, vel exprimatur saltem digito limpida ac viscida materia simillima albo ovi, recens ex effracta testa excidenti. Si verò materia fuerit nimis indurata, ut scalpello vel alio instrumento tumore aperto non exeat, annitatur Chirurgus, ut consumat eandem ferro candente, quod & impediat, ne identidem revertatur, si enim apertura cauterio actuali facta fuerit, minùs à recidiva metuendum erit, quam operationem sic peragas: Laminam ferream, incurvam concameratam, & foramine in sui medio perviam compara, eamque diducto ægri ore tumori ita adapta, ut ejus, ei parti, qua aperiendus, foramen respondeat: Hoc candente ferro pertunde, sic enim nullam oris partem, quæ sana sit, violabis. Insuper verò appresso sub mento pollice tumorem altius proferes, quo sic certior sit ictus; apertione facta, contentam materiam effundes, os ægri colluatur hordei decocto cum flor. sambuc. melle & sacch. rosf. addito spiritu vini camphorato, sic enim tutò & citò ulcus sanabitur.

Ranula venarum raninarum curatur facile sanguinis eductione, etiam ex loco affecto, dein usurpentur varii gargarismi, collutiones, atque illinitiones ex aq. prunell. ei specifica, fol. querc. scabios. cum lap. prunell. item decocto ex herbis emollientibus & discutientibus parato.

Ranula ductuum salivalium à salivâ crassiore producta curatur attenuantibus & præsertim phlegmatizantibus. At verò ubi ductus hi aperti sunt, conveniunt adstringentia linctûs collutionisque forma usurpata, vel fricetur ulcusculum ⊖e ✱co & melle rosf.

Sæpe ex Tumore aperto *Fistula* oboritur, *Fistula.* quale exemplum habemus in *Ephem. Germ. Decur.* 2. *Obs.* 52. in Equite Gallicâ lue infecto, imò ejusmodi fistulæ sæpe omnem respuunt consolidationem; eò ergò incumbendum, ut effluxio sistatur & mundificetur Lingua, dein applicentur sarcotica, ob ductus salivales, qui sæpe causæ sunt, ut fistulæ hæ sint insanabiles. Rarum est, quod legitur in *Ephem. Germ. A.* 8. *Obs.* 100 quod lingua subitò intumuerit & nigrore infecta fuerit à vermiculo vivo in venâ sub Linguâ subsistente, & per V. S. erupto exorta; hic prodерunt anthelminthica Linguæ illita. Si verò Tumor sit à calculo sub Lingua latente, is removendus est admotis variis cataplasmatibus emollientibus, &, si hisce non cedit, excidendus est. De calculis feliciter sub Lingua excisis, meretur legi *Observ.* 1. *Eph. Germ. Ann.* 3. Ex Tophis & Tumor Linguæ oboriri potest, quale exemplum quoque in prædictis *Ephem.* annotatum *Observ.* scil. 43.

Ad acres particulas ad Linguam delatas eam- *Nigredinis Asperitatis & Fissurarum.* que *Nigram*, *Asperam* & *Fissam* reddentes demulcendas, conveniunt varia mucilaginosa, imprimis mucilag. semi. psyll. cydon. cum aq. sempervív. factæ, vel 🜄 sempervív. cum succo ♋ & ✱co destillato, quæ egregia est ad os sæpe colluendum. Conveniunt & blandè acrimoniam corrigentia, ut phlegma ⊖li cum aq. semperviv. mixtum, item Tinctura rosar. violar. lap. prunell. in aqua appropriata dissolutus & mixtus. Candidum ovi cum lentore psyllii, cum sem. portulac. spod. & ocul. canc. mirè convenit illitum, imprimis in scabritie Linguæ. Ad *Rhagades*, *Scabritiem* & *Fissuras* omnia pinguia utiliter adhibentur, præsertim lardum salitum & fumo induratum si in ore detineatur & combustioni & nigredini Linguæ resistit. Singulare remedium VVittichii est sequens:

℞. *Ol. Olivar.* Cochl. j.
⊖*li* quant. Nuc. avellan. magnit.
M. & inunge Linguam.

Unguentum nostrum ad fissuras labiorum.

Ad Linguæ scabritiem laudatur etiam sequens.

℞. *Sem. citrull.*
portulac.
papav. alb. aa. ʒj.
Rad. dulc.
Tragacanth. aa. ℥ij.
Cum mucilag. sem. cydon. aq. rosar. extract.
F. Globuli in ore tenendi.

Nitrosa hîc maximè conveniunt, propter vim nitrosam rusticis egregium remedium. Febricitantibus labia erysipelatis scabritie incrustantur, hoc fit non rarò in febrium discessu, cùm post sanguinis restitutionem, glandulæ quædam salivales adhuc materia acri ac obstruente laborant, labia inflammantur, pus effundunt, ac crustis labia obducunt, quæ lactis cremore & creta facilè medentur.

Pustulæ, quæ paucæ numero, & sæpius una *Pustularum.* solummodò Linguæ extremitati innascitur, optimè tolluntur eductione lymphæ acrioris, per leviorem quandam institutam salivationem, ut hinc

ut hinc vulgaris illa curatio superstitiosa non sine effectu perficiatur, dum illas ex mendacio falsò de persona, cujus linguæ innascuntur, à calumniatore quodam dicto inductas sibi imaginantes, abigere suadent efferendo similiter mendacium aliquod de calumniatore ignoto, & cum indignatione quadam ter exspuendo, ubi compressio fibrarum & salivæ ejectio juvant; proinde admotio salis armoniaci suasu *Cartesianorum* non inconveniens æstimanda pro eliciendâ lymphâ acriori & rumpendâ pustulâ, quæ si densior existat, lancettâ aperienda, ut sic liquor contentus effluat.

Verrucarum. *Verrucæ* in Linguâ eodem modo, sicut in reliquis partibus, tolluntur, optimè autem constrictione fili serici interdum in sublimatâ macerati, ita enim tubuli occlusi non permittunt alimentum, sed efflorescentiæ illæ primùm in herbâ suffocantur & exsiccatæ decidunt. Cauterii cujusdam potentialis applicationem minùs censeo conveniens, cùm saliva allecta inficeretur & adjacentes partes læderet, insimul remedium istud facilè ablueret.

Substantiæ ablationis. Nonnulli sunt, qui credunt, *Substantiam* Linguæ à Natura ipsa, optima nimirum medicatrice, resarciri: interim quum præter balsamicas sanguinis, maximè vero chyli nutrientis particulas vix ac ne vix quidem intellectu concipi possit, quid decantata illa morborum medicatrix, Natura videlicet, sit, & ubi locorum in corpore humano existat, ad auferendam materiam noxiam, & augendum liquorem illum balsamicum, ejusque activitatem facilitandam; non omnimodò contemnenda sunt bona remedia: sed si Linguæ portio à materia venenata ulcerosâ sit ablata, ut in Variolis aliisque morbis malignis, item Lue venerea & Scorbuto oris sæpius contingere solet, adhibenda varia alexipharmaca tum interna, tum externa, mixtis simul antiscorbuticis: Detur ergò sequens vel similis portiuncula.

℞. ▽ *Card. bened.*
scord. aa. ℥j.
El. diascord. ʒj.
M. Fiat Potiuncula pro una vice.

Vel:

℞. ♁ii *diaphoret.* ℈j.
Pulv. Angl. ℈ß.
M.F. Sudoriferum, quod exhibeatur aliquoties.

Vel in forma Essentiæ guttatim sæpius exhibendæ.

℞. *Essent. viperin.* Zvvelf. ʒij.
trifol. febrin. ʒiij.
M. D.

Vel Tinctura Antimonii ad gt. 20. sæpius exhibeatur.

Os eluatur antiscorbuticis & mundificantibus, inter quæ sequens palmam aliis præripit.

℞. *Decoct. scord.* ℔ß.
Succi beccabung. ʒiij.
Mell. rosat. ℥iß.
M.

Tandem ad Sarcotica accedendum, quæ acrimoniam tollunt & vitale γλίσχρον roborant, ac citra acrimoniam adstringunt, glandulæ enim papillares Linguæ facilè ichorem stillant, hinc exsiccantia maximè prosunt, conveniunt que vitriolata & aluminosa constrictiva; in hi externis & celebrantur alcalina ex pompholyge & cerussa parata, sæpe sufficit solus pulvis ex foliis aristolochiæ longæ paratus. Nec negligantur varia balsamica inter Traumatica satis laudata. Olea verò & pinguia, quod acidum foveant, non conveniunt in ulceribus. Quodsi Lingua maximè exulcerata fuerit, siquidem hæc non raro putrescit, eroditur & exspuitur, contra hanc exulcerationem Linguæ euporiston remedium est sequens.

℞. *Flor. Malv. arb.* ℥ß.
balaust. ʒij.
Myrrh. elect. ʒj.
alum. ʒß.
Cum *s. q. mellis despumat.*
F. *Linimentum molle.*

Vel:

℞. *Mell. ros.* ℥ß.
Ungu. Ægyptiac. ʒij.
M. D.

Si Linguæ portio notabilis sit resecta, quæ nullo modo renascitur, ne sermonis usus planè intercidat, sed æger cogitata sua voce intelligibili aliis aperire queat, *Paræus* docet instrumentum ligneum parare, figurâ ovali, cujus pars superior crassitie sesquicapitati argentei inter dentes incisorios ita continenda, ne ab ore promineat, nihilque præter naturam ore haberi videatur, inferior autem ejus pars tenuior & tantum unius capitati argentei crassitie Linguæ tenaci adhæsu rectà ad ligamentum membraneum sub Linguâ componenda est, & interior pars scalpta & nonnihil excavata esse debet, quo sic adhibito Linguæ defectus in sermone efferendo resarciri potest, quale experimentum casu inventum, & commodè adhibitum in adolescente, cui Lingua fuerat amputata, ipse hic Auctor recenset figurasque addit utriusque instrumenti lateris Opp. suorum *lib. 22. cap. 5. p. m.* 489.

Cura *Aphoniæ* in eo sita est, ut ad primarium affectum, cujus symptoma est Aphonia, respiciatur, imprimis verò ad paralysin nervorum recurrentium, unde sæpissime nascitur, tollendam cura dirigenda est, quæ obtineri potest per volatilia, & omnia ea quæ circulationem tum sanguinis tum reliquorum humorum promovent, adjectis herbis & rad. cephal. item salibus; injiciantur & clysteres in delicatioribus. Aliquando ad motum convulsivum seu spasmodicum sistendum animus dirigendus, in quem finem omnia conducunt Antiepileptica, nervina, Antispasmodica dicta, ut sunt volatilia aromatica, castorina, cinabarina, succinata, imprimis quæ simul sudorem conciliant, liq. scil. C. C. succinat. cum aquâ theriacali mistus, Balsam. nervin. nost. spir. C. C. Tinctur. ♁nii volat. spir. cephal. aromatic. &c. pulv. spasmod. n. In contumaciori malo prodest decoctum lignorum. Omnia quoque conducunt spirituosa, ut spiritus vitrioli cephal. Extr. Theriac. spir. ceras. lil. convall. sem. eruc. cum conserv. flor. Tunic. Confect. Alkerm. ambrat. & moschat Ambrata enim cum spiritu rosar. solut. maximè spiritus recreant, quorum influxus in nervos recurrentes impeditur. Ex. gr. *Aphoniæ.*

℞. *Aq. Carbunc.*
Spir. cerasor. nigr. ℈j.
Apoplect. Lang. aa. ℥j.

Liq. CC. succinat. ℈j.
Confect. alkerm. ʒj.
Sacch. perlat. q. s.
M. D.

Curatur ergò hic affectus, qui consistit utplurimùm in obstructione tubulorum nerveorum Linguæ, tanquam alius partis corporis Paralysis, quare exhibeatur sæpius spirit. ⊖ ✳ succin. & C. C. antiepilept. cum specifico cephal. manè & vesperi cum Rob. sambuci. Imprimis ptyalismus plegmatizantibus masticatoriis excitetur, & Enemata injiciantur, &, si malum ex primis viis ortum suum habeat incidentibus plus efficies, quam corroborantibus. Si à sanguine subsistente & nervos comprimente, fonus sub Linguâ propediem instituatur, & varia sanguinem dissolventia exhibeantur.

Externa omnia nervina, spirituosa, oleosa, quæ in aliis affectibus cephalicis conducunt, & hic proderunt. Possunt etiam in hunc finem parari sacculi herbis & radicibus nervinis & aromatibus repleti, collo & capiti apponendi. Essent. Castor. cum spiritu lumbric. vel formicar. aquâ Apoplecticâ permixtâ maximè confert, præ aliis verò conducit Astrum meum cephalicum, quod componitur ex oleo succini & camphora; vel illinatur aqua apoplectica cum spiritu ✳ci succinato. Essentia castorei in Aphonia seu loquela amissa intra linguam circa frenum linguæ illita frequentius confert, & egregium experimentum est in affectibus apoplecticis & similibus. Exterius etiam Tempora, Nucha & Nares frequenter obliniantur balsamo apoplectico, rut. succin. &c. Ubi Aphonia oritur à capitis ulceribus manantibus & subitiò exsiccatis conducet pulvis seq. quo in Ephem. G. curabatur puella 9. annorum.

℞. ♀ ⊕lat. gr. xv.
Trochisc. alhand. gr. v.
♉ *nii diaphor. diagryd.* aa. gr. iiij.
Ol. corv. gr. ij.
M.

Lingua fricetur sequenti vel simili mixturâ.

℞. *Theriac. Andr.*
Confect. Anacardin.
Conserv. fl. Anth.
lil. convall. aa. ʒß.
Ol. succini gt. iij.
Syr. de Stœchad. ʒij.
M.

Maximè quoque laudatur sequens mixtura in *Ephem. Germ. Ann.* 6. & 7. *Obs.* 92.

℞. *Mithridat.* ʒj.
Extract. acor. ℈j.
Rad. aron. pulverisat. ℈ij.
Essent. castor. gt. vj.
Ol. Carbunc. gt. iiij.
M. Illinatur lingua.

Vel Theriacæ potest addi gutta una aut altera olei alicujus stillatitii & spiritûs ⊕-is ✳ci succin. & sic in ore teneri. Vel detineantur in eo spirituosa, ut aq. vit. *Matthiol.* aq. antiepilept. *Lang.* ⊖ volat. aromat. aq. & spiritus lil. convall. spir. ceras. nigr. Variæ in hunc finem præscribi possunt collutiones oris & gargarismata. Sequens non contemnendi erit usûs.

℞. *Rad. bryon.* ʒvj.
Enul. camp. ℥ß.
Fol. rorismar.
salv.
beton.
rut. aa. Mß.
Flor. lavend. Pij.
Coq. in s. q. vin. & aq.
Colatur. ℔ß. *add.*
Mell. anthos.
scyllit. aa. ℥j.
Theriac. vet. ʒiij.
Salis ✳ci ʒj.
Card. bened. ʒß.
M. D.

Vel solo decocto salv. in vino colluatur os. Applicentur quoque Vesicatoria & setacea.

Blæsitatis & *Balbutiei* curationem quod concernit, si vitium hoc fuerit à nativitate & organi vitio, h. e. à conformatione Linguæ inordinatâ, ferè incurabilis existit, si verò dependeat ab inordinato & intermisso spirituum animalium influxu, & reliquorum succorum, curatur ut paralysis, hinc conveniunt omnia nervina, cephalica superius jam dicta, tum interna, tum externa, ut robur fibris carneis in musculis & nervis concilietur. Specificè hic laudatur spiritus cephal. cum aq. theriacali mixtus, eoque lingua sæpius fricetur. Si frenum fuerit impedimento, illud solvendum, prout superius diximus. *Blæsitatis & Balbutiei.*

Gustus Abolitus & *Imminutus* si sit ab obstructis papillarum nervosarum meatibus, curatur itidem uti affectus paralyticus, imprimis ubi papillæ nervosæ sunt flaccidæ, hinc conveniunt omnia ea, quæ diximus superius in Aphoniâ, cephalica, castorina, cinabarina, succinata, theriacalia, quæ omnia Linguæ motum restituunt. Si verò vitium latet in organo à nativitate malè conformato, eò incumbendum, ut id vitium curetur, quod tamen difficulter obtinebitur. Sin ex acido in primis viis latente malum hoc fuerit productum, varia conducunt præcipitantia & acidum absorbentia, pulv. scilic. Marchion. Cordial. pret. & imprimis oculi canc. sæpius exhibiti; nec negligenda sunt amara, inter quæ reliquis palmam præripit Elixir. antiscebr Mynsi. omnium sensuum vitiis appropriatum remedium, sed per temporis spatium continuatum. Si ab ἀταξίᾳ spirituum animalium, viscidum incidentia & volatilia non negligenda, & cephalica, ceu dictum, usurpanda, ut sunt ▽ Reg. Hung. Balsi. Apoplect. noster faucibus & Linguæ illinendus. Fiant quoque & hic suffitus ex gum. animæ, succin. Essent. viperar. majoran. rorismarini, egregia sunt remedia. *Gustus abolitus & imminuti.*

In *Gustu depravato* eò semper respiciendum, ut causa prius removeatur, hinc si Gustus est salsus à salivâ per ductus salivales eò delatâ ità factus, illa prius corrigenda, &, si simul adsit catarrhus, ille corrigitur optimè per pilulas de cynogloss. vel de styrace, antiscorbutica quoque interponantur varia. Si verò Gustus fuerit amarus, prout in ictericis solet fieri, vomitus eum in finem instituatur & curetur icterus, in quem finem & conducet Tinctura Martis per temporis spatium quotidie assumta. Sic quoque raphanus ante pastum usurpatus & masticatus ab *Hofero* Gustum acuere dicitur. Succo acetosæ vel acetosellæ os sæpius colluatur. *Gustus depravati.*

CAP.

CAP. XIX.

De Labiorum Morbis, Tumore, Tremore, Perversione seu Spasmo Cynico, Fissuris, Labiis Leporinis & Ulcere.

§. I.

Labia non tantum os & dentes partesque teriores oris tuentur à frigore & externis injuriis, hincque externum oris munimentum dicuntur, sed & ad edendi & bibendi commoditatem & deglutiendorum assumptionem, item ad vocem & loquelam, imò ad ornatum multum conferunt, hinc ipsorum affectus Meditationem merentur.

Labiorum Tumor. *Tumor* itaque Labiorum dicitur, quando p.n. illa sunt tumefacta à serosis interdum humoribus ibidem p.n. collectis & stagnantibus, & ab acido coagulatis, partes has distendentibus. Alius verò est nativus & familiis quibusdam quasi proprius, de quo Physionomorum varia extant auguria, quæ tamen rerum veritati sæpius minus respondent, unde fit ut virtuosi existant, qui omnibus vitiis dediti ex adspectu censentur, & vitiosi, qui omnibus virtutibus creduntur ornati; mens enim sui interdum obliviscitur officii, quandoque vero exercitiis & virtutum contemplationibus assiduis generositatem sibi comparat, ergastuli sui corporei exteriorem formam & dispositionem longis parasangis post se relinquentem.

Tremor. *Tremor* Labiorum dicitur, quando ea citius, quam par est, vibrantur, ab ἀταξία & acrimonia scorbutica Spirituum animalium inductus, qualis observatur in vomiturientibus, in quibus inferius labium tremit.

Perversio. *Perversio* Labiorum dicitur, quando Labia convulsis musculis contrahuntur, & sic pervertuntur, quod vitium ab ἀταξία & coagulatione ac stagnatione spirituum animalium utplurimum producitur.

Spasmus Cynicus. Huc pertinet *Spasmus Cynicus* dictus, sive canina convulsio, quæ est contortio oris, in qua musculi oris à suo loco distorquentur, ita ut labris prominulis canum venaticorum consimiles videantur, estque paralysis seu resolutio musculorum oris & annexorum mandibulis, in qua os in alterutram faciei partem retorquetur, ac naturalis constitutio oris valde vitiatur ac deformatur, ut ita Spasmus cynicus describi possit, Musculorum faciei in alterutro latere contractio involuntaria, stabilis & dolorosa, speciem ringentis canis referens, ab intimiore nervosarum partium irritatione & convulsione dependens. Alio nomine

Risus Sardonius. etiam appellatur *Risus Sardonius*, ab herba Sardoë, cujus esus convulsionem ejusmodi causare solet, pervertunturque in eo Labiorum musculi ab utraque parte, ita ut figuram ridentis referant, quo morbo sæpius laborant infantuli in cunis à spirituum motu inordinario & spasmodico, & ab eorum coagulatione, ab acido quodam suscitata. qui tamen ab ignaris vetulis & superstitiosis mulierculis, nescio ob quod interius colloquium cum Angelis habitum, & gaudium inde conceptum, ridere pronunciantur; sed reverà motus sunt convulsivi potius cum commiseratione, quam applausu conspiciendi.

Fissura, Vesiculæ & Aspredo. *Fissura* Labiorum est continuitatis Labiorum à nimia rigiditate & tensione solutio, quò pertinent & *Vesiculæ* & *Aspredo*. Vesiculæ aboriuntur sæpe in inferiori & superiori labio, in quibus clara lympha continetur, quæ disruptis vesiculis effluit, & crustam super vesiculis relinquit, quæ tandem arescit & decidit.

Aspredo sive *Asperitas* Labiorum est, quando pellicula Labiorum ex nimia asperitate squamatim se à Labiis separat, deglubique ac detrahi potest. *Scissura* & hic, uti in aliis corporis partibus, Linguâ, volis manuum, &c. provenire solent.

Labia Leporina. *Fissura* Labii *nativa* imperfectum id, & aliqua parte sui destitutum ferè infert, *Leporinum* à figura vocatum, utrumque maximè autem superius, solum aut cum maxilla ipsa hiatu laborare faciens.

Ulcera. *Ulcera* Labiorum ab humoribus acribus producta solutionem Labiorum continui indicant, & nihil notatu dignum habent præter aliarum partium ulcera.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* sunt Labia, tum superius, tum inferius cum suis musculis, nervis, venis & arteriis, quibus purpureus ille Labiorum splendor debetur, pulchritudinis & sanitatis nota. Labia hæc constant ex carne indigestâ & fungosâ, quorum cutis adeo cum musculis miscetur, ut cutis musculosa, vel cutaneus musculus esse videatur, testante *Bartolin. lib. 3. anat. c. 11.* sed meo judicio Labia ex innumeris glandulis constant.

Diagnosis Tumoris. §. 3. *Tumor* facile innotescit, inquirendum verò, num sit nativus, an adventitius, uti in catarrhosis, scorbuticis, hypochondriacis, hecticis, ejusmodi Labia tumefacta observavimus.

Tremoris. *Tremor* itidem Labiorum ex ipso aspectu vel relatione ægri patet, præcedit aliquando affectus cephalicos, & sic percipitur stridor dentium, si quid convulsivi subest, simul adsunt torpor, metus, ira, hinc nervi obstruuntur, & spiritus circa Labia in ἀταξίαν & stagnationem vertuntur, si vero adest nausea & dolor ventris, malum ex primis viis oriri solet, ubi chylus præparatur nimis viscidus.

Labiorum perversionis, Spasmi canini, & Risus Sardonii. Sic quoque Perversio Labiorum facile patet, ut & *Spasmus Cynicus*, qui ipse oculis expositus prolixa indagine opus non habet, oris figura depravata canum ringentium speciem refert, pars affecta dura est, plerumque dolet, sana ad tensam trahitur, cutis in unâ parte quandatenus rugosa, in altera densa, nonnunquam si alii simul musculi convulsi, oculus alter ritè claudi nequit; æger exspuere jussus, alterâ solum parte id facit. Sin vero ex paralysi alterius lateris facta fuerit canina oris contorsio, pars affecta laxa erit, & sensus obtusioris, atque ad sanam trahetur, Palpebræ oculi ex parte decident, facies sine rugis extensa continuò ad inferiora inclinabit. Quibus ex causis inducta fuerit convulsio, temperiem, habitum corporis, diætam & morbos antegressos sciscitanti

Y 3

tanti eruere non erit difficile. R*isus Sardonius* inde cognoscitur, quod musculi faciei cum Labiis in utraque parte contracti os ridentis exhibeant, quod visu facile percipitur.

Fissurarum Labiorum Leporinorum, pustularum & Asperitatum.

Fissura Labiorum, item *Labia Leporina*, *Pustulæ*, *Asperitates*, *Ulcera*, *&c.* in sensus nostros similiter incurrunt, unde & lippis tonsoribusque nota sunt hæc omnia.

Ætiologia secundum Galenicos Labiorum Tumoris.

§. 4. *Causam* Labiorum *Tumoris* constituunt *Galenici* vel influxum humoris calidi biliosi vel sanguinei in musculos harum partium sæpe ab externis causis provocatum, vel congestionem humoris frigidi, melancholici scil. vel pituitosi ex debilitate facultatis coctricis non satis elaborati, & expultricis ibidem retenti, vel etiam materiæ copiam & crassitiem in semine à facultate formatrice imbecilliore minus justè distributam, unde labia istiusmodi tumida nascantur.

Tremoris.

Tremoris Labiorum causam proximam ponunt ipsius facultatis animalis imbecillitatem, labia pro voluntate movere aut continere non valentis, remotiores internas humores acres membranam & nervos vellicantes, vel manitionem nimiam & vomitum, vel vermes intestinorum, ventriculi, & per consensum ipsam Labiorum membranam convellentes; externas aërem acrem, venena, ebrietatem, Venerem nimiam & similia.

Perversionis, Spasmi Cynici, & Risus Sardonii.

Perversionis & Spasmi Cynici causam accusant distentionem & convulsionem nervorum & musculorum, vel unius lateris, & resolutionem antagonistarum in Perversione & Spasmo Cynico, vel utriusque in R*isu Sardonio* ab exiccatione nimiâ inductam, ut in febribus ardentibus contingat, vel ab excedente frigore spiritus coagulante, quale in venenis quibusdam existat, & ab ipso etiam aëre rigidiore partibus hisce communicetur.

Fissura.

Fissuræ Labiorum causam proximam ponunt solutionem continui in membrana Labia investiente, remotiorem verò siccitatem nimiam membranam illam debito fortius distendentem & tandem rumpentem, uti vel ab internis vaporibus ex sanguine in febribus aliisque morbis calidiore, adscendentibus, vel ab aëre externo sicciore contingere soleat.

Labiorum Leporinorum

Labiorum Leporinorum causam vel defectum materiæ, ex quâ corpus fœtûs in utero formandum, vel formatricis aberrationem propter imaginationem fortiorem ipsius prægnantis, vel externè vulnera & ulcera portionem quandam absumentia, & fissuram illam magnam excitantia constituunt.

Ulcerum & Pustularum.

Ulcerum & Pustularum causam ponunt humores acres erodentes, eosque vel pituitosos, vel biliosos, vel serosos, vel atrabilarios ab inferioribus corporis partibus ad superiores hasce transmissos.

Secundum Paracelsum causa Labiorum Tumoris.

§. 5. *Paracelsus* singularem in Labiis *Tumorem* observans eundem *Alcolam* vocat, carnis videlicet quandam superfluitatem, insurgentem ex venis Jovialibus per Martis regionem transeuntibus, ubi primo in Labiis nascuntur pori, qui postmodum cùm emittunt sanguinem vel per se, vel per incisionem, enascitur caro quædam spongiosa & foraminibus undique repleta, cujus finis est, indies magis crescere, donec locum suum penitus occupans, os obstruat, ut comedi nequeat, imposterum phrenesin atque maniam excitet, originem inde habens, quod Spiritus Jovis, qui duntaxat in alopeciam transire deberet, alio se recipiat, ad Martis regiones videlicet, ibidemque in generationem excrescentium transmutetur, & pro natura Jovis fiat alkola.

Tremoris, perversionis & Spasmi Cynici.

Tremoris, *Perversionis* & *Spasmi Cynici* causam primariam ponit sal quoddam mistum ex sale mercuriali spirituoso & spiritu salis, per venas Martiales transcurrens, humoresque in quibus spiritus motivus continetur, exsiccans, quare acetositas spiritûs salini, modo à vento, cibo & potu externè, modo ab ira & colica internè proveniens, rapto sibi dominio, nervos & musculos hinc inde violenter instar venti commoveat, donec tandem profligato omni spiritu motivo, in procellæ naturam conversa, eosdem vel ad unum vel utrumque latus prosternat, firmiusque eidem affigat.

Fissurarum & Labiorum Leporinorum.

Fissuras progenerari dicit à sale alopeciæ seu vitriolato scisso per venas Martiales effluente, in Labiis separato, & cutem eorum quandoque cum carnis portione rumpente vel plane absumente, ut in *Labiis Leporinis* contingat, quæ tamen imaginationi matris nonnunquam originem debeant, cum fœtus in utero in formatione positus sit in manu & voluntate matris, ut argilla in manu figuli, & ita facile hujusmodi impressionem suscipiat.

Ulcerum.

Ulcerum causam ponit sal resolutum & separatum, vel æruginem quandam salis ex martialibus exsurgentem, in superficie Labiorum sedem figentem & cutem cum carne erodentem.

Juxta Helmontium causa Labiorum Tumoris.

§. 6. Juxta *Helmontium* Labiorum *Tumor* oritur ab influxu laticis à spiritu quodam, seu spina occasionali provocati, qui deinde in musculis Labiorum aliquamdiu subsistens magnitudinem eorum adauget.

Tremoris.

Tremor excitatur à vita Labiorum musculorum peculiari, qua fit, ut Archeo à causâ peregrinâ acidâ injuriâ quâdam immissa, musculi illi motu proprio tumultuentur ad excutiendum peregrinum illum hospitem Archeo satis molestum.

Perversionis & Spasmi Cynici.

Perversio Labiorum & *Spasmus Cynicus* fit, dum hospes ille peregrinus adeò immorigerus est, ut nec indignationi Archei, nec motui musculorum cedere velit, unde musculi invitâ voluntate & animæ imperiose subtrahentes, motu suo proprio seu blas vitali violentius versus unum locum feruntur, & per temporis spatium ibidem fixius contrahuntur.

Fissurarum

Fissuræ producuntur à latice sal quoddam asperum sibi copulante, quo cutem Labiorum dirumpit, quodque illi sæpius ab externo aëre communicatur.

Labiorum Leporinorum.

Labia Leporina ex principio seminali, & imagine seu idea quâdam à prægnantis conceptu formata, nonnunquam exsurgere credit, aliquando verò à causa externa violenta labia dividente & portionem aliquam auferente.

Ulcerum.

Ulcera causam agnoscunt singulare quoddam fermentum virulentum acre, quo latex simul inficitur, & cruor alimentarius corrumpitur, ut ad nutritionem fiat ineptus, hinc caro devastatur & defectu alimenti relinquitur cavitas.

Willisii judicium de causa Labiorum Tumoris.

§. 7. *Willisii* mens est, *Tumorem* Labiorum fieri à viscositate laticis serosi poros cutaneos obstruente & majori copiâ circa glandulas collecto,

lecto, cutem distendente, & Labiorum molem augente: In utero verò à succi nutrientis copia ad partes has fluente eorum substantiam increscere.

Tremoris. *Tremoris* causam statuit inordinatam spirituum animalium in musculis & nervis Labiorum agitationem à copula quâdam heterogeneâ suscitatam, unde fibræ musculosæ variè concutiantur, & inordinatè commoveantur.

Perversionis, Spasmi Cynici & Risus Sardonii. *Perversionis*, *Spasmi Cynici* & *Risus Sardonii* causam eorundem spirituum animalium violentiorem statuit explosionem & adulterationem, vel à materia morbifica ad genus nervosum suffusâ concitatam, ut in febribus malignis aut male judicatis aliquando contingat, vel ab ipsius liquoris nervosi longo quodam temporis tractu factâ corruptione, ut ita à debita crasi in liquorem acrem, aut acidum, aut alio modo præternaturalem & spasmodicum degeneret, vel denique à venenis liquorem illum depravantibus, sicuti comestionem cicutariæ, apii risus, aliarumque herbarum noxiarum horrendæ istiusmodi contractiones sequantur.

Fissura. *Fissuram* produci asserit vel à defectu humidi benigni & aliquantum oleosi, unde cutis satis comodè flecti & distendi nequit, sed ad quemvis motum, etiam leviorem facile dirumpitur; vel ab humore salino cutem erodente.

Labiorum Leporinorum. *Labia Leporina* oriri credit à defectu materiæ nutritiæ, interstitium illud inter dextram & sinistram Labii partem non satis explente, tum à spirituum & virtutis plasticæ aberratione ab imaginatione matris potissimum causatâ, quâ fit, ut vel ab opere cœpto desistat, vel quod quam disposuit ante debitam consolidationem iterum destruat.

Ulcerum. *Ulcerum* causam constituit particulas salinas acres latici cutaneo vel succo nutritio immistas, & cutem non modo, sed ipsam etiam carnem muscularem erodentes.

Sylvii judicium de causa Labiorum Tumoris. §. 8. *Sylvio* Labiorum *Tumor*, ut aliarum partium, oritur, vel ab augmento substantiæ carneæ, vel ab humorum extra locum naturalem & intra substantiam Labiorum effusione.

Tremoris. *Tremor* producitur tum à spiritibus animalibus à flatibus & halitibus inordinatè agitatis, tum à nervorum continua irritatione, minus tamen gravi, & vel ab humoribus acidis, vel halitibus similibus excitata.

Perversionis & Spasmi cynici. *Perversio* & *Spasmus Cynicus* oriuntur à spirituũ animalium nimiâ copiâ in fibras musculorum Labiorum hujus vel illius, vel utriusque lateris, citra & contra voluntatis decretum impulsu, à causâ quadam præternaturali, maxime humore vel halitibus acidis acribus excitato; sæpius autem ex alterutrius maxillæ labiorumque musculis paralyticis, musculis nempe oppositis cæterum sanis, ob defectum renitentiæ & æquilibrii paralysin consequentem, partem sanam mox nimium contrahentibus & convellentibus.

Fissura & Labiorum Leporinorum. *Fissura* fit vel ab halitibus acidis acribus, vel à nimia siccitate, unde cutis Labiorum dirumpitur, *Labia* autem *Leporina* sive hiulca, causam potissimum agnoscunt matris imaginationem, vel casum aut ictum, à quibus latera eorum disjunguntur, fiuntque divisa & hiantia.

Ulcerum. *Ulcera* etiam in hisce partibus ab acido quodam acri producuntur, continuitatem earum dissolvente & carnem quandoque exedente.

Cartesianorum opinio de causa Labiorum Tumoris. §. 9. *Cartesiani* in *Tumore* magnitudinem Labiorum secundum longitudinem, latitudinem & profunditatem quandoque augeri dicunt in ipso adhuc utero, fibris musculosis adhuc tenerioribus à copiosiore succo chyloso nutriente diductis, & spiritibus obrutis, ut eundem ad alias partes commode nequeant remittere, unde particulæ nutrientes sibi arctius adhærentes ad fibras quiescunt, pluribusque sequuturis viam sternunt, sicque partem hanc in sua magnitudine conservant. Extra verò uterum quovis tempore Tumorem oriri dicunt à particulis spissioribus cum succo nutritio chyloso ad labia delatis, quæ cum per poros nequeant exhalari, viscositate sua retinentur, fibris & glandulis cutaneis tenacius adhærent, poros ipsos occludunt, ut subsequentes liquores intra cutem subsistant, & molem Labiorum adaugeant, cui incremento sæpius quoque externum quoddam fermentum heterogeneum ansam dare soleat, spiritus & fibrillas nerveas exagitando, ut succussione hac liquorum affluxus promoveatur, quale quoddam ab aculeis vesparum aliisque insectis aut rebus venenatis præternaturaliter communicetur.

Tremoris. *Tremorem* Labiorum suscitari docent ab indifferenti & nullatenus impedito spirituum animalium influxu ex uno musculorum labiorum pari in aliud, propter valvulas in tubulis eorum intermediis vel in contrarium distorsas aut revulsas, tum compressione aut contusione nervi, tum ab impetu spirituum regurgitantium, vel breviores factas ab exsiccatione & defectu humidi, quare spiritus hac de causa redditi quasi effrenas fibrillas Labiorum varie concutiant. Sed à defectu spirituum in senibus quoque contingere posse admittunt, quatenus musculi Labiorum ita satis nequeant inflari, sed fulcris suis destituti tremant atque vacillent.

Perversionis, Spasmi Cynici & Risus Sardonii. *Perversionem* verò, *Spasmum cynicum* & *Risum Sardonium* induci monstrant à spirituum animalium quâdam incarceratione intra tubulos unius vel alterutrius Labiorum musculi, eo quod valvulæ, queîs exigui meatus inter musculos istos existentes donantur, à causa quadam violentâ in situm revellantur contrarium, ut ita spiritus ex uno musculo venientes in alterum liberè amplius nequeant moveri, sed in hunc vel illum musculum impetuosius irruentes, ibidemque detenti eundem adinflent & nimium distendant, unde in ipsis infantibus hujusmodi convulsiones sæpissimè prodromi sint insultus epileptici, in agonizantibus verò signum mortis instantis, quod spiritus animales non amplius subsint imperio mentis, sed tumultuariè in hos vel illos nervos irruant, qui tumultus à particulis etiam nervosis inducatur, spiritibus animalibus & nervis quam maximè infestis.

Fissuram. *Fissuras*, *Pustulas* & *Asperitates* Labiorum cum *Willisio* fermè fieri censent à defectu humoris benigni particulis suis teretibus fibras cutaneas irrorantis, sicque tunicam mollem reddentis, ut citra noxam distendi possit, quem defectum aliquando causant particulæ rigidiores terrestres in aëre existentes stante borea exsiccante, vel à calore interno ustulante omne humidum consumente, quare tunica illa Labiorum humiditate privata & ob siccitatem rigida, ad leviorem quamvis tensionem facile dirumpitur, nonnunquam etiam à particulis angularibus

bus acutis fibrillæ illæ discinduntur aut variis in partibus transfodiuntur.

Labiorum Leporinorum. Labia Leporina in utero ideo formari volunt, quod spiritus animales ipsius fœtus in diducendis filamentis musculorum labiorum, & aptandis iisdem corpusculis novis ex sanguine allatis occupati, à spiritibus matris forti imaginatione agitatis in operatione illa impediantur, & ab opere cepto cessare cogantur, quare filamenta in utroque latere, dum spiritus alio recurrunt & nulla corpuscula interstitia illorum sustentant, statim connivent & sibi arctius in extremitate adhærent, priusquam cum aliis alterius lateris filamentis connecti possint, sicque rimam illam relinquunt; interdum quoque à vehementiori spirituum prægnantis influxu filamenta valde adhuc tenera denuo credunt dirumpi, & heterogeneam quandam formationem contingere, quod in his partibus facile fieri possit, quæ longè tardius quam reliquæ in fœtus formatione elaborentur. Vulnera & Ulcera continuitatem solventia ut causas in adultioribus harum rimarum aut sulcorum cum reliquis placide admittunt.

Ulcerum. *Ulcerum* originem, uti in reliquis partibus, à continuata verberatione fibrillarum à particulis primi elementi rapidioribus factâ, dependere putant, dum pori ab humoribus aliisque particulis heterogeneis angulosis aut viscidis ita fuerunt obstructi, ut nullis aliis, nisi subtilissimis & violentissimis hujus elementi particulis via patula concedatur, à quibus fibræ non modo cutaneæ, sed etiam musculosæ rumpuntur, & continuitas consueta resolvitur.

Nostra sententia de causis Labiorum Tumoris. §. 10. *Nostro* calculo *Tumor* Labiorum præter allatas jam à *Cartesianis* fiendi rationes sæpe dependet ex primis viis, ex mala chyli seu lactis præparatione, ex qua inexplicabiles atque innumeri morbi suppullulant, item ex serosis cruditatibus conglomeratis & coagulatis, & latice seroso, ex infima corporis regione post varias cum sanguine circulationes, ex arteriolarum ostiolis ad sapientiæ arcem, & dein ad labia elevatis, hæc omnia ex ventriculo languido & torpido, reliquorumque viscerum obstructionibus, unde & serositates & tartareæ humiditates ortum suum habent, hinc in his personis sæpe scorbuticus latet character, atque cachexia illa producitur catarrhalis, & ἀσυμμετρία sanguinis, unde balsamicâ sua salsedine destituitur, sed redditur fæculenta & effœta, ut circa has partes subsistere, & sic affectum hunc excitare cogatur: circulatio enim lymphæ hic impeditur & succi nutritii, in glandulis enim ipsis labiorum ab aëre frigido acido stagnatio lymphæ fieri potest, hinc Tumor ceu in aliis partibus fieri solet.

Tremoris. *Tremor* Labiorum sæpe producitur à spirituum debili influxu, facilius enim viscidum acre penetrare, facilius recipi in copiam spirituum, ipsisque intimè combinari potest, hinc ii, quibus constitutio spirituum à prima nativitate crassa & humida est, hoc affectu vexantur, spiritus enim crassi & humidi non duntaxat rationis imperio minus ritè præsidere possunt, verum ad quasvis impressiones externas recipiendas sunt aptissimi, & hinc, juxta *Paracelsum*, Lunatici spectris utplurimum vexantur, quæ sæpissimè nihil aliud sunt, quam entia quædam imaginativa, quæ phantasia ob spiritus crassos firmiter citra voluntatem sibi imprimit, ut spectrorum apparentia præsupponat nonnunquam insomnium vigilantis, seu leve delirium. Et hinc omnes illi, in quibus rationis imperium ob spiritus crassos cessat, ut melancholici, senes, mulieres, febricitantes, timore correpti, tempore nocturno facile spectris vexantur, illorumque phantasia cruciatur, adeoque non immeritò *Paracelsus* nonnullos, qui à spectris continuò cruciantur, per medicamenta, quæ in debitam activitatis sphæram spiritus ponunt, hoc est, ad motum incitant, restituere conatur. Sic novi civem Limburgensem à terrore concepto statim in Tremorem Labiorum incidisse, quia terror spirituum cursum inhibet, delicatamque nervorum compagem irritat. Terroris enim, uti omnium animi affectuum, idea per totum systema nervosum, non aliter ac sonorus tremulus motus per terram, propagatur ac disseminatur, imo tanquam per tubam, cujus ope in distans cum alio colloqui possumus, qualem curiosis monstrat Celeberrimus *VValdschmidius* Collega & Fautor meus honorandus; Terror coagulat succum nerveum, à cujus stagnatione plurima terrifici oriuntur affectus.

Porro multum ad hunc affectum excitandum contribuere potest ira, à qua spiritus nostri maximè irritantur, illorumque influxus in labia languidus redditur. Sic quoque in primis viis sæpe latet acidum acre, succum chylosum inficiens & per consequens systema ibidem nervosum & labia afficiens, & tremorem hunc in iisdem excitans, ceu videmus in vomiturientibus aliisque morbis, in quibus non ritè sunt constituti, sic malum hoc sæpius ex vermibus in infantibus productum observavi. Rarum est, quod vidi Hanoviæ in puella pro libitu hunc tremorem producente, hinc patet, à spiritibus animalibus esse hunc motum tremulum Labiorum.

Perversio Labiorum fit ab effectu nervorum tertii paris, convulsis scil. musculis, quod evenit à spiritibus animalibus in his aliisque annexis musculis consitissimis insigniter irritatis à particulis heterogeneis acribus densius ipsis agglomeratis, & circa has partes imperium sibi rapientibus; hinc non potuit non subsequi animali regimine influxus sanguinis & spirituum vitalium acrium in has partes, qui ob fibras immaniter contractas ac distensas musculos Labiorum contraxit, partesque annexas simul pervertere aptus extitit. *Perversionis.*

Ab hoc affectu non parùm abludit *Spasmus Cynicus*, symptoma certè horrendum & detestabile, quippe quod faciem deturpat, labia contorquet, utque canem ringentem quasi repræsentet, facit, cujus causa aliquando latet in cerebro, hinc apoplectici, paralytici facilè hoc morbo infestantur, quia spirituum animalium ratione acrimoniæ scorbuticæ insultu ramos tertii paris nervorum oris nec non faciei musculis insertos contrahunt, quâ contractione musculi unà tracti convelluntur, ac in alterutram partem retorquentur, abreptâ eorum propriâ configuratione ac deturpatâ. Contingere etiam potest à vulnere ac transversâ dissectione nervorum musculorumque oris, malaq; curatione aliorum vulnerum; sic eundem observavi ab hernia secutum. *Spasmi Cynici.*

Ab esu herbæ Sardoes, seu Apii risus affectus *Risus Sardonius* dictus oriri solet, eo quod herba hæc multas particulas nervis commu- *Risus Sardonii.*

mce

nicet spiritibus animalibus inimicas, & coagulantes acres vellicantes, unò toti generi fibroso, quod variè convellunt. Et contusione violenta circa regionem diaphragmatis similiter produci observatur, ob consensum fibrarum musculosarum & generis nervosi, quæ cuncta hoc modo valde convelluntur.

Fissurarum *Fissura* ab acribus acidis salsisque particulis cutem dissecantibus & corrodentibus originem habent, hinc videmus tempore hyberno ab acido aëris fissuras oboriri, sic etiam sæpe ab acribus, uti tempore æstivo à calore & siccitate, item ab iisdem particulis acribus in febribus per motum ad has partes delatis, sæpe ab eadem causa in morbo Gallico aliisque affectibus venenatis oriuntur ejusmodi fissuræ labiorum.

Labiorum Leporinorum. *Labia Leporina* causam, ut nativi morbi omnes, agnoscunt seminis defectum aut pravitatem, vel spiritus plastici errorem, maximè si terror aut imaginatio primo conceptûs tempore accesserit, à quibus spiritus plasticus in operatione hac valde confunditur, consternatur & ad erroneas divagationes seducitur. E quibus apparet, quod anima ex aspectu alicujus objecti conquassata & vehementer afflicta, spiritibus animalibus similem jungit imaginem, sive fit id incrassando, sive coagulando ac stagnando. Vidi in puella labium leporinum in utero matris ab aspectu alicujus labio leporino laborantis contractum. Fissura etiam illa, vel hiatus in labio præsertim superiore, tum quoque inferiore, nonnunquam oriri potest à vulneribus malè curatis.

Ulceris. Causa *Ulceris* Labiorum est eadem, quæ aliarum partium, quæ vel oriuntur ab humore corrosivo à sanguine & lympha aliisque succis transmisso, vel ab humore acri in ipso ulcere corrupto & nato; utplurimum verò oriuntur hæc ulcera à lue Venereâ, & sunt sæpe signa luis Venereæ, si tamen alia non adsunt signa, huic soli non est omnimodò fidendum, facilè enim in glandulis labiorum ab acido vel frigido abstructio fieri potest, hinc stagnando succi acriores redduntur.

Prognosis Labiorum Tumoris. §. 11. *Tumor* Labiorum si est à nativitate, vix curabilis est, imprimis si familiæ est solennis; si accidat in juventute, increscente ætate sæpe sponte decrescit. Si adest status lymphæ viscidus, Medicum maximè fatigat, ac sæpe optima remedia frustra adhibentur. Tuberculum in labiis non vilipendendum est, sic vidi rusticum tuberculum tale negligentem quod in cancrum exulceratum incurabile desinit aspectum certè horrendum.

Tremor Labiorum, uti omnium aliorum affectuum tremulorum, semper periculum involvit, eo majus, si accidat viribus debilibus, in febribus continuis malignis, sanguine & reliquis succis, imprimis nerveo crassis & viscidis existentibus. Periculo aliquando vacat, si enim vires sint validæ, & actiones sibi constent, spes adhuc refulget optimæ curationis, beneque sperare jubet ægrum ætas juvenilis calore vegeto adhuc pollens, spiritusque habens fortes, circulationemque humorum vegetam, porrò si morbus est recens nec inveteratus, adeoque etiam facilius dissipabilis.

Perversionis & Spasmi Cynici. *Perversio* Labiorum & *Convulsio Cynica* cùm particularis sit, non tam periculosa, quam universalis, nisi phrenitidi vel febri ardenti & malignæ, vel maximo vulneri nervoso jungatur, quo in casu Hippocraticum metuendum fulmen, IV. *Aph.* 49. Perversio Labii, supercilii, oculi vel nasi in febre continuâ, lethalis, periculosior quoque, quæ ab evacuatione quacumque excessiva hypercatharsi, sanguinis profusione, &c. oritur, item si cum virium & spirituum aliorumque succorum coagulatione & prostratione jungatur. Terminatur ad salutem discussâ materia acri nervos vellicante vel motu quodam spontaneo, vel medicamentorum ope, vel etiam febre superveniente, juxta *Hippocr.* IV. *Aph.* 57. quæ febris quomodo comparata esse debeat, si salutaris inde eventus sperandus, docet *Rolfinc. de affect. cap. partic. diss. XI.* qui videatur. Ad mortem vergit coagulatis omnibus succis & affectu graviore, Epilepsia vel Apoplexia superveniente, aut etiam viribus resolutis.

Risus Sardonii. *Risus Sardonius*, cùm à veneno oriatur, periculo plenus est, & difficilem admittit curationem, venenum enim fibris sæpius fortissimè inhæret, ut præstantissimis etiam remediis vix expelli possit. A contusione diaphragmatis non minus existit periculosus, comitem enim sæpius nanciscitur epilepsiam, quam ipsa mors frequentius excipit.

Fissurarum Prognosis *Fissurarum & Labiorum Leporinorum* sic se habet, quod *Fissuræ* Labiorum in febribus ardentibus & intermittentibus bonam spem denuntiant, particulis scil. acribus è massa sanguinea circa has partes emissis; &, si fissuræ nimium profundæ fuerint, nullumque frigus vel alia causa præcesserit, infectionem Luis Venereæ indicant.

Labiorum Leporinorum. *Labia Leporina* præter deformationem etiam suctionem in infantibus impediunt, aut difficiliorem reddunt, &, si Labia maxillæ fuerint annata, majori cum dolore & difficultate curantur, quam si ab eisdem sint libera, attamen obtinebitur tandem curatio sectione & constrictione, si à perito artifice dextre peragatur.

Ulceris. *Ulceris* Labiorum Prognosis cum aliarum partium ulcerum prognosi coincidit.

Diæta. §. 12. Præmissis his, necesse est, *Diætæ* quoque simul exactam habere rationem. In *Tremore* ergò, *Perversione*, *Spasmo Cynico & Risu Sardonio* aër sit temperatus, ad calidita em magis inclinans & serenus; crassus, frigidus & nebulosus suffitu ex odoratis cephalicis, vel solo juniperino frutice alterandus.

Cibi quoad qualitatem sint euchymi & eupepti, non salsi nimis, acres, muriave vel acidis acrioribus conditi. Ab acidis, generi nervoso inimicis, abstinendum, qua de causa non desunt, qui omne vinum tanquam acidum, interdicunt. Existimamus tamen, concedi illud posse assuetis cum moderatione & cephalicis alteratum, vel simplex salviatum, vel roremarino confectum, ad virium tantùm instaurationem, nisi aliæ circumstantiæ id dissuadeant. Similiter quoque cerevisia mediæ ætatis nervinis medicata, ex. gr. salviâ, roremarino, chamædr. rad. caryophyll. helen. &c. in usum tum nutritivum, tum alterativum commendanda. Potus Theé his in affectibus cum commodo assumitur.

Somnus & *Vigiliæ*, *Motus* & *Quies* omnia moderata sint.

Veneri, ne ulterius enervetur corpus, ad tempus dentur induciæ, quia à nimia venere inspissantur omnes succi, imprimis nerveus.

Alvus ingestis quotidie respondeat, sin minus, enemate vel jusculis lubricantibus, aut etiam pilulis aloëticis sui admoneatur officii. *Mensium* quoque & *Hæmorrhoidum* in assuetis ratio habeatur, ut justum observent ordinem, tempus & mensuram.

Ira, *Terror* & *Tristitia* exulent, contra si ad hilaritatem componatur animus, blandis compellationibus erigatur, & omnia præscripto modo peragantur, additis simul medicamentis infra dicendis, brevi molestæ Contractionis & Tremoris speramus optatum affore finem.

Sic in *Tumore*, *Fissuris* & *Ulceribus* Labiorum prædictis observatis ante omnia frigus amovendum, & causæ nonnaturales & præternaturales quæcunque, quæ aptæ sunt hos affectus producere aut fovere abigantur, quam Diætam facilè quilibet Medicus peritus & exercitatus pro circumstantiarum ratione potest præscribere.

Curatio Pharmaceutico-Chirurgica & quidem 1. secundum Galenicos in Labiorum Tumore. §. 15. Traditâ sic Curâ Diæteticâ, restat ut *Therapejam* quoque subjungamus, & quidem priusquam nostra aperiamus cogitata, aliorum Affectibus hisce medendi rationem præferemus, inter quos ob antiquitatem *Galenicus* primus conceditur vota sua proferendi locus. Hi verò in *Tumore* Labiorum ipsum advertunt humorem, cujus influxus vel congestio labia reddit tumentia, eumque pro diversitate suâ prius correctum idoneis, ut putant, remediis evacuant, biliosum nempe cholagogis; melancholicum melanagogis; pituitosum verò phlegmagogis, omnibus ex superioribus jam cognitis, sanguinem copiâ peccantem ipsâ venæsectione emittunt, & ne ulterior fiat humorum affluxus, eosdem revellunt frictionibus, cucurbitulis, fonticulis & setaceis: facultatem concoctricem debilem roborant, ut suo in coquendis humoribus bene fungatur officio, remediis imprimis stomachicis & cephalicis ex rad. calami aromat. acori, vulg. Ir. Florent. caryophyllat. galang. herb. hyssop. majoran. beton. salv. rut. polio, thymo & similibus, ex quibus decocta, vel pulveres, vel electuaria mediante melle parare solent, & humore vitioso jam collecto, sed ob facultatem expultricem debiliorem non satis expulso, facultatem hanc sui admonent officii, pilulis vel aloephanginis, vel assajereth, vel de fumaria pro ratione humoris evacuandi. Externè humore tenuiori bilioso in causâ existente interdum repellentia adhibent, eodem verò crassiore attenuantia & resolventia, ut Unguent. Apostol. Emplastr. diachyl. parv. *Mes.* Cerat. Oesyp. *Philagrii.* Scarificationem in ipsis etiam Labiis interdum instituunt, præsertim si humores sint pertinaciores, ut in Tumore à nativitate, quem tamen plerumque incurabilem pronunciant, &, si cura nihilominus sit tenatnta, eandem ab evacuatione humorum peccantium, sicque debita, ut sibi persuadent, corporis præparatione & depuratione adinchoant.

Tremore. *Tremorem* Labiorum curare intendunt roborando facultatem animalem, demtis prius causis malum hoc foventibus, unde humores acres corrigunt, imprimis remediis nervoso generi amicis, ut decocto salviæ, centaur. minor. fol. rorismar. rad. calam. aromat. & similium, copiâ verò simul peccantes idoneis catharticis evacuant. Ab inanitione & Venere nimia prodeuntem analepticis emendare student, ut cibis boni succi, jusculis restaurantibus, tum medicamentis etiam corroborantibus ex conservâ anthos, flor. salviæ, acori, secac, electuario de hyacinth. Aur. Alexandr. Speciebus diambr. confect. liberant. diaxyloaloë, Aspalath. castor. Syr. de Stœchad. de Pœon. Vermes intestina vellicantes enecant amaris & Rhabarbaro, vel aloëticis ejiciunt. Aërem acrem vitandum præcipiunt & suffumigiis corrigendum. Ab ebrietate si ortum habeat, pediluvia instituunt nervos corroborantia. Venenum si fuerit assumtum, præmisso vomitorio evacuante ex rad. asari, & decocto anethi, theriacam propinant vel diascordium aut mithridatium. Externè loco affecto inungunt oleum Irinum, in quo aliquid theriacæ fuerit dissolutum, vel oleum Susinum cum oleo de Castor. & unguento Martiato *Nicolai.*

Perversionem & *Spasmum Cynicum* eodem pene modo curare suscipiunt, observatis nempe causis, à quibus morbus iste producatur, hinc in febribus ardentibus intemperiem sanguinis ad convenientem reducunt statum, Julapiis humectantibus, aliquantum refrigerantibus & corroborantibus ex Aq. Endiv. ceras. nigr. flor. Til. cum Syr. viol. & rub. Id. A frigore verò natales si habeat, corpus ab eodem præmuniunt, ab aëre acriori cavere jubent, & intus confortantia exhibent ex decocto beton. salv. Hyssop. pol chamæpith. flor. Stœchad. anthos, in quo dissolvuntur elect. diacor. diacastor. & Syr. de Stœchad. In *Risu Sardonio* Theriacam præ aliis exhibent & Mithridatium. Externè fotum adhibent cum linteis in decocto rad. Ir. malv. narcissi. Cyper. calam. arom. sem. lin. aneth. &c. humectatis & calidiusculè admotis, posthæc illinitionem instituunt oleo castor. laurino, crocino & rutaceo. *Perversione, Spasmo Cynico & Risu Sardonio.*

Fissuram Labiorum curare tentant linimentis vel unguentis emollientibus, quibus cutis à siccitate nimis tensa reddatur laxior, & unitas soluta resarciatur, qualia parantur ex oleo amygd. dulc. nucum, olivar. sevo hircino, axung. caponis, gallin. mucilag sem. cydon. psyll. In profundioribus unguentum adhibent de cerussa vel lithargyrio, & vaporum acrium ulteriorem productionem impediunt remediis sanguinis æstum sedantibus; ubi nec venæsectionem interdum omittunt. *Fissurâ.*

Labia Leporina ad convenientem formam reducunt uniendo labia divisa, & ut eo facilius hoc præstari possit, separando prius cutem utroque in latere rimæ, ut caro denudata sibi invicem adducta absque ullo impedimento concrescat, ob quam causam acu trajecta partes divisas adducunt, & filo per tempus aliquod servant unitas, donec superimposito emplastro planè concrescant. *Labiis Leporinis.*

Ulcera Labiorum evacuatis prius humoribus peccantibus curare solent remediis acrimoniam corrigentibus, & mitigantibus, quapropter ulcera abluunt decocto aristoloch. agrimon. & absinthii cum parte quadam aluminis, in quo mel rosatum dissolvunt, hinc linimentum ex lithar- *Ulceribus.*

lithargyrio inungunt, & unguento Apostolorum vel emplastro griseo ad plenariam consolidationem perducunt.

Paracelsi Cura in Labiorum Tumore.

§. 14. *Paracelsus* ad curationem *Tumoris* Labiorum, sive Alcolæ commodè obtinendam, ductus venarum atque meatus per transversum præcipit deflectendos secundùm regionem, postmodum verò Tumorem sequenti inungi vult unguento ne frustaneè curetur.

℞. *Realgar. pp.*
Succ. chelidon. q. s.
Formetur Unguentum.

Tremore Perversione & Spasmo cynico.

In *Tremore, Perversione & Spasmo Cynico* ad sal mercuriale eliciendum sudorem provocandum esse retur, quocunque id fieri possit modo ac tempore, exhibitâ ægro vel theriacâ, vel mithridatio, post hunc verò locum affectum sequenti inungi vult unguento, ad quemcunque tremorem & spasmum convenientissimo.

℞. *Pingued. excocte ex vulpe* ℔ß.
Castor. destill. ℥iiß.
Terpentin. destill. cum pipere, cantharidibus & baccis lauri aa. ℥iij. ʒvj.
M. ad ignem, & F. Unguentum.

Fissuris.

Fissuræ ut ritè curentur, eo in opere sedulum esse vult Chirurgum, quo sal illud corrumpens extrinsecus auferatur, quod tale urinæ optimè fieri posse promittit, adhibito postmodum emplastro de lithargyrio, ut ad pristinam consolidationem debite reducantur.

Labiis Leporinis

Labia Leporina non per suturam, sed emplastra & pulveres glutinatorios secundum Auctorem hunc curantur, detractâ prius cute, ut labii partes divisæ aptè queant conjungi.

Ulceribus.

Ulcera Labiorum curari asserit, si sal ille exterior erodens similiter extrinsecus auferatur sale metallorum & aquâ bituminis invicem mixtis, quo remedio ulcus aliquoties in die abluendum, & more postmodum vulgato emplastro oppodeltoch vel alio convenienti claudendum.

Helmontiana methodus curandi Labiorum Tumorem.

§. 15. *Helmontius* curationem *Tumoris* Labiorum instituit aliorsum revocando laticem, ne Labia ulterius extendat, & magnitudinem eorum adaugeat, quod mercurio sudorifero intus exhibito facilè præstari posse asseverat: externè verò cataplasma quoddam ex farina fabarum haud inconveniens habetur.

Tremorem.

In *Tremore* Labiorum ad motum musculorum tumultuosum sedandum & Archeum corroborandum, ut ab acido peregrino se facilè liberet, & ab omni insultu violentiori abstineat, vix ullum præstantius novit auxilium, quam opiatum aliquod intus assumtum, & axungiam humanam foris illitam, quam itidem in *Perversione & Spasmo Cynico* singulariter commendat.

Fissuras.

In *Fissuris* Labiorum levioribus cremorem lactis aut sevum hœdinum sufficere putat, in profundioribus verò linimentum de Thutia aut cerussâ in usum ducit. *Labiorum Leporinorum* curam peculiarem non novit, sed aliorum modo & operationi acquiescit.

Ulcera.

In *Ulceribus* etiam Labiorum colcothar à sale suo noxio liberatum commode adhiberi posse censet, adeoque vel vino, in quo maceratum sit colcothar, ulcera illa abluenda, vel mediante oleo lini, in unguentum redactum iisdem adhibendum. Conferre quoque hisce ulceribus existimat balsamum arsenici fuliginis, seu Realgar fixum per nitrum, & cum repetito spiritu vini in sulphur adstringens edulcoratum sive mitigatum, quod pluribus ulceribus salutare existit.

Willisiana Curatio Labiorum Tumoris.

§. 16. *Willisii* juxta fundamenta in *Tumore* Labiorum viscositas laticis est corrigenda attenuantibus & sudoriferis, decoctis videl. lignorum cum rad. lapath. caryophyllat. herb. card. bened. salv. flor. sambuc. C. C. & similibus, nimia etiam abundantia pilulis vel aliis medicamentorum formulis ex Jalappa est imminuenda. Externè fotu ex decocto bacc. Junip. flor. Camomill. sambuc. herb. agrimon. & majoran. additâ parte quadam spiritus vini camphorat. tumor est discutiendus, qui tamen in utero contractus vix ullam æstimatur admittere curationem.

Tremoris, Perversionis, Spasmi Cynici & Risus Sardonii.

In *Tremore, Perversione, Spasmo cynico & Risu Sardonio* spiritus animales à copula heterogeneá prius liberati ad motum ordinarium sunt reducendi & fibris musculorum debitus tonus est reconciliandus, quod fit vomitorio quodam vel cathartico convenienti materiam venenatam ejiciendo, hinc instituendo sudorem, & postea specifica contra motum convulsivum exhibendo, qualia sunt lap. bezoar. Cranium humanum, ⊖ corallor. Spir. C. C. sanguinis hum. Decoctum Serpentar. virginian. & pœn. Externè locus tremens aut convulsus linimento ex ol. nucistæ, Capivii, castor. succin. rut. & sim. est inungendus.

Fissurarum.

Ad *Fissuras* commendantur mucilagines & unguentum pomatum, nec non butyrum recens insulsum. Si sint paulo majores sequens unguentum probati existimatur usus.

℞. *Litharg.*
Thut.
Zinzib. albi aa. ʒj.
Ceræ,
Mellis aa. q. s. *ut*
Fiat Unguentum.

Labiorum Leporinorum.

Labia Leporina manuali operationi committuntur, quæ inferius pluribus communicabitur.

Ulcerum.

Ulcera aquâ Nicotian. & melle rosato probè mundantur, hinc emplastro diapalmæ vel griseo ad integram deducuntur sanitatem, non omissis aliquando remediis internis laticem serosum acriorem corrigentibus.

Sylviana Cura in Labiorum Tumore.

§. 17. *Sylvius* ad *Tumorem* Labiorum potissimum ab humorum effusione productum auferendum denuò sua commendat remedia hydragoga, & diaphoretica, quo evacuatis humoribus peccantibus etiam tumor ille dispareat.

Tremore.

Ad *Tremorem* tollendum flatus & halitus sunt discutiendi, & spiritus animales ab iisdem liberandi, medicamentis subtilissimis, volatilibus & spirituosis, ut spiritu ⊕is ✳ci essent, castorei, aliisque, quo peracto iidem spiritus ad motum placidum & ordinatum reducendi sunt anodynis & narcoticis, quantitate minori & vicibus partitis adhibitis, mixtis etiam prioribus, ut opus utrumque eò absolvant felicius.

Perversione & Spasmo Cynico.

In *Perversione & Spasmo Cynico* humores & halitus acidi acres corrigendi sunt medicamentis sale volatili, lixivioso atque oleo præditis, quo spirituum impetus sedetur, iique liberius ad quamvis labiorum partem movendam per musculos influant, internè quidem sudoriferis penetran-

netrantibus, ut essentiâ valerianæ, aqua hirundinum, ~n *ci succinati; externè verò axungiâ humanâ vel anguillæ, & fotu herbarum & seminum calefacientium, id est, multo sale volatili præditorum ex majoranâ, roremarino, menthâ, lil. convall. lavand. sem. cumini, fœniculi.

Fissura. *Fissura* tollitur remediis vel acidos halitus acres mitigantibus, ut linimento de cerussa, creta & similibus, vel cutem à siccitate rigidam emollientibus, & unguento pomato, axungia caponis, mucilagine tragacanthæ, & id genus aliis remediis.

Labiis Leporinis. *Labia Leporina* arte curari vult Chirurgica cordata, liberando eadem nunc plus, nunc minus à partibus subjacentibus, quo adduci queant & conjungi labia hiulca, deinde excoriando partes labiorum uniendas, mox adducendo ad se invicem dictas partes, hinc continendo easdem contiguas; denique conglutinando ipsas simul & unà cum partibus subjectis. Separatio cruenta labiorum à partibus subjacentibus aliquando tanta instituenda est, ut tota maxilla superior carne sua & labiis denudetur, excoriatio facienda scalpello in labiorũ lateribus p. n. hiantibus, & partes uniendæ ad invicem adducendæ emplastris tenacissimis ex terebinthina, mastiche, sanguine draconis, thure aliisque paratis, & labiis prius applicatis, ipsisque arctè adhærentibus, in extremis per fila fortia munitis, quorum scil. ope ex parte, digitis verò potissimum adducuntur & uniuntur; in contiguitate post hæc artificiali retinentur nodis in filis istis emplastrorum factis, & tandem conglutinantur balsamis, inter quos reliquis præstantior judicatur Peruvianus. Per vulnus transversim hiantia minori censentur opus habere artificio, in iisque sufficere labiorum per emplastra modò relata adductionem, illique subnexam consolidationem.

Ulceribus. *Ulcera* curanda præcipit acrimoniam acidam in illis obtundendo, posthæc eadem à puris sordibus mundando, & denique eadem consolidando & cicatrisando, ubi in mundificatione præ aliis convenire censetur mel rosatum, addito nonnunquam spir. ⊕li, ad aliquot guttas, non ad acidum acre obtundendum, sed ut ulcera à puris viscositate mundentur, quem in finem acida conducere existimat, & quidem non pura, sed mellitis & saccharatis addita, nec non in parvâ quantitate, cùm aliàs aut pura aut quantitate notabili usurpata, non tantùm dolores producerent intolerabiles, verùm ipsa insuper ulcera profundiora adeoque pejora efficerent.

Cartesianorum ratio curand. Labiorum Tumorem. §. 18. Ad *Cartesianorum* mentem *Tumoris* Labiorum in utero contracti ipsis in infantulis, quamvis difficilem fore agnoscant, tentandam tamen aliquando curam suadent remediis fibras comprimentibus, & tubulos musculorum angustantibus, ne succum nutritium tantâ ulterius admittant copiâ, quod fieri potest fotu ex decocto nucum cupressi, gallar. cydonior. fol. pyror. flor. balaust. sem. myrtill. cum pauco alumine in vino rubeo, vel linimento ex albumine ovor. cretâ, borace & camphorâ. Reliquos Tumores unoquoque tempore quibusdam obvenientes imminuere solent remediis particulas spissiores resolventibus, attenuantibus & succum nutrientem subtiliorem reddentibus, ut spirituosis & volatilibus, ipsisque diaphoreticis sale C. C. volatili, essent. ligni sassafr. chamædr. aliisque, quibus simul pori dilatantur, ut partes inconvenientiores attenuatæ & commotæ per eosdem eliminentur, quod & medicaminibus foris adhibitis præstari potest, præprimis fermento quodam extrinsecus poris cutaneis illato, aut fibris morsu & puncturâ quadam læsis & irritatis, quâ in re Tincturam croci cum spiritu theriacali, rutaceo & camphorato tepidè labiis adhibita opem singularem præstitura planè confidunt.

Tremorem. *Tremorem* Labiorum abigere solent spiritibus, seu liquori nerveo motum ordinarium & consuetum in tubulos musculorum reconciliando ipsis remediis spirituosis, fibras simul irritatas blandè demulcentibus, qualia sunt Tinctura succini, castorei, essentia cranii humani, spiritus C. alc. lavand. salv. vini camphorat. aqua hirund. picar. lunar. lil. convall. Parti laboranti foris adhibent penetrantia spasmodica, qua virtute sequens præstat linimentum.

℞. *Sev. hircin.* ʒj.
Axung. Castor ʒß.
Ciner. picar.
cran. corvor. cum
cerebr. ust. aa. ℈j.
Ol. d. lavendul.
nigell. aa. gt. vj.
petr. ℈ß.
sem. pæon. express. q. s.
M. F. Linimentum.

Defectus spirituum in senibus generosioribus remediis ambratis & volatilibus restituitur, maxime sequenti Mixturâ.

℞. *Aq. salv.* ℥vj.
lil. convall. spirituos. ℥iij.
Elixir. vit. Matthiol. ʒij.
Essent. ambr. ʒiß.
Spir. ros. ℈j.
lavand. ℈ß.
⊖ *volat. viperar.* gr. iv.
Syr. flor. Paralys. ℥ij.
de cinam. aut
flor. arant. ʒj.
M. D. cochleatim.

Labiorum Perversionem, Spasmum Cynicum & Risum Sardonium. Iisdem penè remediis Labiorum *Perversionem & Spasmum Cynicum* curare suscipiunt, quum tubulos optimè permeent, spiritusque incarceratos ad liberiorem transitum reducant, valvulis insimul situm convenientem reconcilient, quod internè Spiritus *ci succinat. cum aqua hirundinum compos. exhibitus, externè verò balsamus spasmat. vel nervinus, vel antedictum linimentum egregie perficiunt. *Risum Sardonium* Spiritu imprimis theriacali, camphorato & essent. diascord. tum intus, tum foris adhibitis emendare aggrediuntur.

Fissuris. *Fissuris* Labiorum prius vel spiritu vini, in quo fol. malv. & flor. sambuci per horam unam aut alteram macerata fuerint, vel decocto flor. chamomill. in lacte ablutis, illinunt mucilaginosa & blandiora ramosa, particulas acutas inviscantia & hebetantia, unguentum nempe de aquilegia, linimentum ex butyro recenti insulso, cum creta & camphora, vel si paulum sunt profundiores, unguento aureo, quo brevi curari promittunt, etiamsi plures iisdem junctæ fuerint Pustulæ & Asperitates.

In

Labia Leporina. In curatione *Labiorum Leporinorum* ritè peragendâ cum *Sylvio* Nobisque unanimiter conveniunt.

Ulcera. In *Ulceribus* Labiorum præmissis diaphoreticis succos impuriores in sanguine corrigentibus, & tubulos obstructos reserantibus ex decocto lignorum & Tinctura ♉ii ♀satâ, forinsecus adhibent remedia acidum noxium vel absorbentia ex Saturno, thutiâ, aliisque, vel mitigantia & hebetantia, ut Spiritum vini camphoratum, in quo sal Saturni fuit dissolutum, hinc fibras læsas demulcent & ita disponunt, ut blandiore succo nutriente per tubulos easdem alluente denuò connectantur, soluta uniantur, & fovea particularum aptâ congerie repleatur, sicque ulcus omnimodè consolidetur, quod præstant ipso unguento aureo vel citrino, vel emplastro diachylo, aut, quod reliquis præstare censent, emplastro Manus Dei dicto, hæc aliaque ulcera optimè persanante.

Nostra methodus curandi Labiorum Tumorem. §. 19. Jam demum *& nostram* de curandis hisce Labiorum morbis liberè proferamus sententiam, secuturi in omnibus veluti regulam Lesbiam usitatam methodum medendi non veterum, sed nostram, novis & veris hypothesibus super structam. Materias præsidiorum Chirurgic° & Pharmaceuticus fons abunde suggerit. *Tumor* proinde Labiorum si sit à mala conformatione & à nativitate, difficilem admodùm admittit curam, quamvis *Borellus Obs. Med. Phys. cent.* 4. *obs.* 47. statuat, labia magna in quodam pristinum habitum acquisivisse, solâ aquæ cum linteis frigidæ admotione, confer etiam *Severinum de effic. ac. med. pyrotechn. Chirurg. lib.* 2. *p.* 1. *c.* 51. de Labiorum eversâ carnulentiâ & dependentiâ. Ab humore verò in Labiis collecto, vel lapsu, ictu, dolore, inflammatione, &c. humores in labia affluere facientibus, si fit productus, varia conveniunt deobstruentia, antiscorbutica, chalybeata aliaque serum acre corrigentia; si verò serum nimis abundet, id blandioribus purgantibus educendum, pulvere scil. Jalap. ☿o dulci combinato, vel in delicatulis & pueris paretur decoctum ex fol. senn. flor. genist. serpill. ⊖e ♀i & sem. dauci Cret. ut ita massa sanguinea à sero superfluo, vel ipsa vasa lymphatica ichore sua seroso depleantur. In facile vomentibus & signis ruminantibus vomitoria blandiora ex ♀o emetico etiam cum cerevisia exhibita, magnum sæpe afferunt emolumentum, præsertim si vitium in primis viis correctum fuerit aqua beton. beccabung. & oxysaccharo. Dein ἀνυμπεγία & per hanc producta peregrinæ qualitates in acidum exaltatæ salibus volatilibus corrigantur. Sic etiam conducet sequens vel simile destillatum per tempus usurpandum ad humiditatem nimiam consumendam, & sanguinis & lymphæ salsedinem corrigendam, partesque affectas ab obstructione liberandas.

℞. *Rad. Salsaparill.* ℥vj.
chin.
Scorzon.
cappar. aa. ℥j.
Rasur. lign. bux. ℥ß.
fol. lauri Mij.
Herb. ceterach.
rut. murar.
epithym. aa. Mß.
summit. serpill.
flor. scabios. aa. p. iij.
El. diascord. ℥ij.
Cum aq. scabios. vin. & succ. beccabung. F. l. à Destillatum ex organo vitreo.

Interponantur varia Martialia, aperitiva salina, ut Spiritus aperit. *Mœbii*, Essent. hypochondr. item conducunt omnia amara diu usurpata, ut Elix. antifebr. *Mynf.* Optima Martialia sunt acidulæ, præsertim si malum ortum suum habeat ex primis viis, quæ acidulæ non tantum ope ⊕-li ♂is viscerum æstum placant, & obstructiones quascumque reserant, sed & serosum laticem superfluum per urinam & sudorem evacuant, absque ulla læsione ventriculi, quam sæpe acidulis utentes timent. modò non nimiâ sumantur copiâ. vel harum loco Tinct. ⊕-li ♂ usurpanda, vel acidulæ artificiales.

In scorbutico charactere varia antiscorbutica conducunt, in quem finem proderit cura lactis asinini vel caprini, vel etiam vaccini, cum Theé usurpati, interpositâ Aquâ antiscorbuticâ à Celeberrimo Bontekoë amico nostro dum viveret intimo, in tractatu suo Belgico idiomate scripto. Sudorifera remedia aliquoties repetita hic sæpe omnem absolvunt paginam, aperiendo poros & liquorem contentum ita rarefaciendo, ut per aperta ista foramina facilè exhalet, quæ proinde ipsâ venæsectione, quibuscunque cucurbitulis, tum siccis, tum scarificatis, longum anteponimus. Habeant itaque juniores sibi commendatam sequentem mixturam diaphoreticam.

℞. *Aq. rorismar.*
flor. sambuc. aa. ℥iij.
Spir. lumbric. ℥iß.
Essent. viperin. ℥ß.
Syr. diascord. simpl.
de scabios. aa. ℥ij.

M. Propinetur una vice: nec negligantur diuretica varia Salina, quæ sæpe serum abundans per vias urinarias educunt.

Externè varia applicentur exsiccantia & deobstruentia, illinatur Tumor Spiritibus volatilibus, ut aqua Regin. Hung essent. viperin. maritata, instituatur fotus & fumus ex resolventibus.

In curatione *Tremoris* Labiorum ritè præstandâ Chirurgica inter præsidia merito in prima acie collocamus vesicatoria brachiis vel nuchæ apponenda, ubi tamen frictiones etiam conveniunt, dropaces & sinapismi ad materiam tubulis infixam & nervis illapsam rarefaciendam & evacuandam, in quem finem nobis magis placent blanda paregorica & resolventia nervina ex fonte pharmaceutico desumenda Affectus hic si ab inopiâ & coagulatione existat spirituum, uti sæpe in moribundis observamus, tunc varia spirituosa infundantur atque volatilia, & quidem cephalica, quæ diximus in Encyclopædia Medicâ capite de Paralysi, non enim aliter curandus venit hic affectus, quam paralysis. Sin affectus est à coagulato chylo vel aliorum succorum, tum & eò cura dirigenda, & semper ad causas obvertenda est, nempe si sit à vomitu, vomitus sistendus, si ex inopia spirituum, illi spirituosis recreandi sunt. *Tremorem*

Externè varia topica ad spiritus animales coa-

coagulatos resolvendos applicentur, in quem finem conducunt Aq. Apoplect. *Lang*. Regin. Hung. spirituosa item castorina ac volatilia, de quibus alibi.

Perversionem. In *Perversione* Labiorum 1. spirituum ac humorum in labia influxus tardior ac spasmodicus irregularis promovendus & demulcendus est; 2. Spiritus summa ἀτονίᾳ ac dyscrasiâ laborantes confortandi ac corroborandi sunt; 3. Lymphæ ϛάσις ac vappescentia impedienda ac copiosa eliminanda. Spirituum verò atque humorum tardiorem influxum ac motum promovere debemus, *Zecch. in consult. pag.* 851. Clysteres quoque ex variis herbis nervinis emollientibus ac stimulantibus parati applicari possunt, singulari enim vi pollent partes inferiores tanquam fotu fovendi, & sic succos viscidos resolvendi, ut inibi sese liberent ab irritantibus peregrinis humoribus; & hinc clysteres in omnibus motibus convulsivis ac affectibus capitis sunt convenientissimi. Præ aliis commendo diaphoretica.

Ut materia ex alto ad superficiem alliciatur, sed & humores corrigantur, vesicatoria, aliis incassum adhibitis, tentari possunt, sicuti quoque non incommodum foret, in recidivæ metu fonticulum in brachio excitare. Frictiones, dropaces & sinapismi etiam adhibentur à pluribus.

Adhæc anomalum & tardiorem spirituum & humorum in partes musculosas Labiorum influxum blandè demulcent ac detinent medicamenta sulphure anodyno delibuta, blandisque particulis paregoricis & suavi ἀναθυμιάσει gaudentia, verb. gr. Laud. opiat. *Langelott*. Theriac. cœlest. n. d. item Essent. anodyna ex Laud. opiat. p. iij. bals. apoplect. p. j. cum Spiritu vini ♀ato, acuato prius cum Spiritu ⊕ri dulci, parata. Spectant quoque huc ex vegetabilibus ▽tiliæ, ol. destill. buxi, famosum Heraclinum, Aq. Regin. Hungar. in omnibus convulsivis morbis internè & externè remedium euporiston.

Porrò spiritus dyscrasiâ, imprimis crassitie insigni laborantes resolvunt ac nervos consolantur medicamenta sale volatili blando sulphureo pollentia, quæ spiritibus convenientem schesin ac crasin seu motum inducunt, ipsisque maximè amica existunt; laudem hic merentur Spir. ✱ci urinosus, cum ▽ Apoplect. vel lil. convall. spirituosâ mixtus, ac externè applicatus, item Spiritus nervin. volat. ex succin. castor. croc. bals. Peruv. cum Spir. vin. additâ s. q. Salis ♀i & ✱ci destillatus, item Essentia castor. cum Spiritu cephal. & hoc nervino penetrantissimo parata, aliaque epileptica & cephalica jam alibi ad nauseam dicta remedia, ut sunt cinabarina, volatilia, urinosa & sulphurea, pulv. spasm.

Visceribus quoque mineram mali foventibus prospiciendum, infarctus eorum tollendo, motum restituendo & dyscrasiam M. S. corrigendo, quod optimè præstabunt acidulæ, Martialia & aperitiva, vulgo splenetica dicta, aliaque absorbentia.

Tandem lympham stagnantem ac vappescentem acido charagmate notatam in ordinem redigunt, corrigunt ac noxium evacuant salivantia, quæ specificè spiritus animales movendo lympham movent, ob hanc causam divinas medentibus porrigunt manus in desperatis quibusdam morbis à lymphâ spirituosa stagnante incunabula agnoscentibus. Omnem hîc superant laudem ☿ius dulc. ☽ astro imprimis exaltatus, item ☿ us cum ⊙ & ☽ amalgamatus, & △ fortiter per diem administrato, in pulverem rubicundum egregiè lympham moventem, qui vera panacæa *de la Vigne*, Medici Regis Parisiensis existit, redactus, cujus dosis est à gr. 2. ad 3. Nec inferioris energiæ quoque est amalgama ☿ii; ⊙ bene per lotionem à scoriis nigricantibus depurato, & frequentiori aquæ abstractione in pulverem rubicundum fixatum.

Si verò ab inanitione, seu nimiâ acrimoniâ, seu evacuationibus immodicis inductus fuerit *Spasmus Cynicus*, conveniunt medicamenta & diæta analeptica atque humectans. Laudantur hunc in finem Tinctura corallor. Confect. Alkerm. analept. *Rolfinc*. Spiritus cordial. balsamicus, balsam. nervin. m. d. & alia.

Si malignitas, h. e. nimia visciditas acris sanguinis & reliquorum succorum ad motum ineptorum conjuncta est in *Risu* imprimis *Sardonio*, maritanda cum cephalicis antedictis Bezoardica, Tinctura vel Pulv. Bezoard. Essent. viperar theriac. Convulsiones enim epidemicæ & malignæ bezoardicis potissimum mitigantur.

Si scorbutica sanguinis depravatio adsit, antiscorbuticis agendum. Si à vulnere aut puncturâ producatur, iis prospiciendum.

Sequens balsamum externè hoc in casu mira præstat, & incantamenti instar spasmodicos motus sistit: ℞. Ol. Hyoscyam. expr. & destill. q. v. quod cum ol. N. M. ol castor. Zibeth. bals. Peruv. addito momento cinnabar. nativ. & gutt. ol. rutæ, salv. rorismar. M. F. Balsamum, quo illinantur Labia convulsa. Celebre quoque est linimentum *Penoti*, quod tale est:

℞. *Ol. terebinth.* ℥ß.
caryophyllat. gt. vj.
Mucilag. bryon. q. s. *ad consistentiam Linimenti.*

Inunge locum affectum cum insertione & origine nervorum. Misceri quoque possunt olea succin. Junip. Lavend. anthos, angelic. cum aq. apoplect. Regin. Hung. vel Anhald. & tantillo Spir. ✱ci pro balsamo liquido nervino externo penetrantissimo, quæ sale suo volatili, quo prædita sunt, penetrant, & stagnantes succos ad motum incitant. Speciatim ol. lavendulæ specificum est in convulsionibus nervorum à vulnere & punctura, tam internè, quam externè. Ante inunctionem balneum vaporosum ex decocto lavendul. salv. rorismar. origan. &c. lapidibus ignitis affuso ad porulos & tubulos laxandos, & levem sudorem proliciendum conducet. Post balneum verò & inunctionem partem convulsam studiosè à frigore præmuniendam monet *Septalius*. Hinc *Riverius* pelle arietis adhuc calente partes convulsas ab inunctione tegit. Nobis sacculi cephalicis referti calefacti impositi placent. Nec incongruum forte foret Theriacam vel Elect. Orvietanum tantillo Spir. lavendulæ vel Juniperin. subactum alutæ inductum applicare. Si dolor urgeat, fotus ex anodynis & paregoricis instituendus. Inter emplastra excellunt diaphoreticum *Mynf.* nervinum, de galbano; inter olea succinum & lavendulæ. In contumaciori malo ad thermas ♀eas mittendi sunt ægri.

Fissuræ. Ad *Fissuras*, *Rimas*, *Rhagades*, in Labiis vel à frigore

frigore, calore, ficcitate, particulis acribus & falfis contractas curandas conveniunt varia ferum corrigentia & educentia, in malo diuturno purgetur nodulo ferum falfu educente, vel detur pulvis Gialappæ cum ☿io dulci, item pro re nata dentur varia antifcorbutica ferum id falfum corrigentia. Si malum eft à lue venerea hæc prius curetur; fi à febribus, ad eas cura dirigenda eft.

Externè conveniunt varia blanda demulcentia, ut funt mucilagines fem. cydon. pfyll. quibus addi poteft faccharum ♄i, parum camphoræ & ☿ii dulc. præfertim fi quid luis Gallicæ fubeft. Illinantur Labia Unguento de fevo hircino *Mynf.* quod excellens, vel imponatur emplaftrum de carne bubulâ ejusdem, vel illinatur tantum axungia anferis. Rarò Medicus vel Chirurgus hifce in cafibus confulitur, quia vulgus utitur pomato vel alio fimili unguento, de lithargyrio fc. vel de ceruffâ cum camphora. Si à frigore malum fuerit contractum, omnia ea quæ de Pernionibus habemus, conducunt, ut acidum aëris infringatur. In Fiffuris Labiorum quibuscumque optimum remedium eft, quod paratur ex oleo amygd. dulc. cerâ & maftich. vel ex litharg. myrrh. & zzib. aa. p. æq. cum melle & oleo olivarum fequens unguentum in fiffuris labiorum eft optimum.

℞. *Ol. olivar. vel papav.* ℥vj.
ceræ alb. ℥iß.
Ceruf. ℥ii ʒxv.
M. Vel unguentum noftrum rubr.

Fiffuræ quoque fæpe faliva propria illinantur. Laudantur ab omnibus pinguedo ex cochlearibus ligneis exftillans, vel fevum cervinum illitum fufficit vel ol. ovor.

Labia Leporina. In *Labiis Leporinis* curatio non eft alia, quam Chirurgica, licet Cafp. Nofocom. Infantil. c. 19. ad Labia Leporina infantum ftatim fecundo die poft partum imponere jubeat ter in die cum linteis fequens unguentum.

℞. *Ol. oliv.*
pic. commun.
pinqued. canis,
taxi aa. ℥j.
Liquefiant ad ignem, diffolv. in iis
maftich.
oliban.
Galban. aa. ʒiß.
F. l. a. Unguentum.

Sic & *Sylvii* mentem effe jam percepimus, ut Labium Leporinum absque acubus fanetur, folâ ope emplaftrorum, Hefft-Pflaster/ atque Chirurgum in Batavia nonnullos hoc pacto fanaffe meminit *D. Muys Prax. Rational. p. m.* 313. Accedendum tamen aliquando eft ad ipfam operationem Chirurgicam, modò vires & ætas permiferint, Chirurgia enim in Senioribus & cachecticis fubjectis, v. g. Scorbuticis, vel in quibus ulcera non facilè coalefcunt, eò quod inter reliqua corporis membra labia quoque cancrum facilius admittant & conceptum difficilius dimittant; in junioribus vero corporibus & infantibus felicior hujus operationis fucceffus eft præprimis lactantibus, quamvis *Guillemeau* p. 415. contrarium afferat teftatur, nihilominus Ronhyfen. P. 2. Obf. 2. Petrum Roliefſe aliquando in perfona 28. ann. labium leporinum feliciffimè fanâffe: & fi in infante hæc operatio fiat, inutilis erit cautela Dn. Ronhyfen, fc. ut is per 10. vel 12. horas vigilârit, quo poft operationem feliciùs fomnum capiat, & diutiùs quiefcat, quia inde & faciliùs alia incommoda oboriri poffunt. Hiatus, præfertim in offe, non fit nimis magnus, & auferri callofitas maxillæque prominentia, fi adfit, pofsit; hîc caput laborantis, fi infans fuerit, viri alicujus femori impofiti & involucris debitè, ne manus movere queat, ligati, ab alio à tergo adftante convenienter detinetur, mox cultello inciforio labium utrinque à maxillæ offe celeri manu feparatur, hinc forfice acutâ extremitates labii callofæ auferuntur, imò forcipe fimili particulæ maxillæ protuberantes. Hoc facto ab eo, qui caput tenet, labium utrimq; ue quoad hiatum coarctetur, quod dum fit, Chirurg⁹ acus tres tricufpides, pofteriùs globo infigni præditas ordine, primò fuperiorem, tū mediam, inferiorem ultimò per utriusque lateris extrema hiante in fpatio certo trajicit, filo ferico rubro, quo omnes inftructæ fint, cruciatim ea conftringendo, curiosè ad debitam & decentem figuram refpiciendo, unde in principio conveniens eft, fpongiâ vino tepido humefactâ locum affectum mundare. Sericeum filum acubus circumductum balfamo vulnerario vel Capaiva calefacto madefiat, imo emplaftrum eodem humefactum cum alio ficciore imponatur, quæ ut firmius retineantur, & confutæ ipfæ partes non facilè iterum feparentur, linteum forte extremo utroque emplaftro validè adhærere valente inunctum, adeoque utrique malæ agglutinatum apponatur, & ligamentis aliis ritè omnia conferventur, benè obfervando, ne nares claudantur, & hinc refpiratio inhibeatur. Sequentibus diebus 1. 2. & 5. pro re nata filorum dictorum aliqua portio indies aufertur, imò acus media tertio die in totum ferè auferri poteft, femper extremitates acûs forcipe fimul demendo, fuperior quarto, ultima quinto, nifi vagitus infantis impediat. Semper Chirurgus operationem hanc inftituturus aquâ cordiali Vol. carbunculi inftructus effe debet, ad lipothymiam auferendam, in quam fæpe incidunt ægroti, & dum deligatio fit manu miniftri, buccæ anteriora verfus affiduò premi debent, ne folutio nova oriatur, omnia hæc teftante D. *Blafio*. Confer. *Hieron. Fabricium tract. de operat. Chirurg. pag.* 30. quomodo Labia curta refarciantur, item *Severinum lib.* 1. *de Efficac. Medicin. Chirurg. p.* 2. *de Sectionib. c.* 125. *de Sciffura Labiorum Leporinorum, &c.* item vide operationem hanc p. 71. *Microtechn. Hornii.* In infantibus femeftribus operatio hæc Chirurgica plerumque exercetur, nam juniores fi fint, carnem adeò mollem habent, ut illâ minimâ de causâ laceretur ab acubus inhærentibus, ac in ætate magis maturâ labii fiffi extremitates tam promptè non coalefcunt, ut optimè monet *Cl. Muys Chir. Rational. p.* 517. In eo etiam totius curæ cardo vertitur, ut utraque labii fiffi extremitas fufficienter excorietur, ac uniatur, unitaque fervetur vel emplaftro glutinantibus vel tribus acubus argenteis, vel melius chalybeis, quæ non facile tanguntur rubigine, circum quas fila duci debent, ut acûs in fitu fuo retineantur & cufpides acuum inftrumento idoneo abfcindantur ne noxam inferant. Ipfæ acûs in diem quintum tantùm relinquantur.

Ulcera. *Ulcerum* Libiorum curatio ab aliarum partium ulcerum curatione nihil differt, fi malum eft ex ipfo ulcere, tum internè neque purgantia, neque ftomachica quid profunt. Si verò ab aliis humo-

humoribus acribus stagnantibus, conveniunt absorbentia, quibus semper addatur aliquid ☿ii dulc. ad gr. v. præstant tamen sudorifera, imprimis ♁ata & ☿ata, quæ præ aliis medicamentis hic maximè conveniunt.

Inter topica magnifacimus emplastrum Saturni cum croco Martis impositum, unguentum diapomphol. de liquirit. &c. Fonticuli in serosæ colluviei abundantiâ quandoque conceduntur. Sequens mixtura in puero Labiorum Ulceribus scorbuticis cum multis crustis divexato, post interna sanguinem depurantia à visciditatibus acribus ventriculum & intestina roborantia, & antiscorbutica, singularem præstitit opem, qua labia ulcerosa & crustata aliquoties in die fuerunt illita, & bene mundata.

℞. *fol. salv.*
veron.
aquileg. aa. Mß.
rasur. lign. Guajac. ℥ij.
In s. q. aq. simpl. F. Decoctum, cujus Colatur. ℥iij. *add.*
Tinctur. salut. ʒij.
Terr. ⊕li dulc. ʒij.
Spir. Sal. gt. vj.
Syr. de tormentill.
scabios. aa. ℥j.
M. Illinatur pluma

Vel:

℞. *Tinct. as. fœtid.*
myrrh.
benzoin. aa. ʒij.
Campher. ℈j.
Ol. ovor. ʒj.
sabin. ℈ß.
Elix. vit. ʒiij.

abluatur exulceratio, dein utere sequentui, nuper Empiricus curavit ejusmodi ulcus cum ▽ fort. spir. vin. dulcif.

℞. *ungu. Basil.* ℥ß.
Tinct. benzoes.
myrrh.
styrac. liquid.
sperm. ceti. aa. ʒß.
ocul. ♋ pulv. ʒj.
bals. Peruv. ℈ij.
camph. ℈ß.
Elix. vitæ. ʒiß.
M.

Ulcus labiorum nuper curavi seq. linimento.

℞. *butyri majal. & cum duobus cancris fluviatilibus viv. contusis frix.* ℥j.
Tutiæ pprt. lap. calaminar. aa. ʒiß.
lytharg. ☉ ʒiij.
☿ rubr. ℈ß.
☿ dulc. ʒj.
M. exactè sup. porphyr.

Moneo enim hîc Chirurgos, ne ulcera ista contumacia leviter curent, cum magna acrimonia sæpe adsit, & cancrosa qualitas, quæ ab unctuosis & emplasticis exasperatur, abstergentibus autem exsiccantibus & absorbentibus cinnabarinis, aliisque volatilibus & Antimoniatis, convenientissimè corrigitur. Naso exutos, labiisque & facie exesos esse ab ejusmodi tonsorum perverso curandi modo manifestum est, teste celeb. Curiosorum Præside, doct. *Tractatu de Scorzoner. p.* 87.

CAP. XX.

De Faciei Morbis, Gutta Rosaceâ cum & sine pustulis, Inflammatione ejusq; scil. Phlogosi, Varis & Maculis.

§. I.

Habet *Facies* mirum & inexplicabilem cum animo consensum, quo nomine nuncia, imago, exemplar, speculum & theatrum animi audit, pictura item conceptuum, & à *Cicerone & Pisone* tacitus quidam sermo appellatur, quoniam in facie indoles, ingenium, mores atque affectus animi, secretioraque mentis arcana elucent, ut haud immeritò *Momi* damnata sit sententia, qui ut animi pathemata paterent, fenestrata optabat corda. Hinc illud πολυθρύλλητον ortum sumsisse videtur: Pulchra facies muta commendatio est. Facies enim bona & laudabilis (*Ecclesi. c.* 13.) est vestigium boni cordis. Facies quoque si sit pulchra, tantam habet gratiam, ut deformitatem cœterorum membrorum facilè tegat. Contra si in quantitate aut qualitate turpis sit, ac vitiosa, reliquum corpus, quantumvis sit venustum, displicere solet: unde faciem plerique omnes, imprimis verò sexus sequior, tanti faciunt, ut de nullius partis culturâ magis sint solicitæ quam faciei, hinc vitia ejus fuco, ut *Plautus* in *Captiv.* loquitur, occultant, variisque pigmentorum, & quod pejus est, venenatorum generibus colorem, quemadmodum *Quintilianus* ait, mentiuntur. Facies namq; prima visum movet, prima placet, prima allicit, prima animum subit, prima amoris semina spargit. Hæc hominis facies medendi artificibus ad dignoscendam sanitatem & ægritudinem haut parum confert, etenim quibus illa florida est, vividoque colore prædita, & mediocriter corpulenta & figuram habet naturalem, sanitatis est nuncia; quæ verò contrario planè modo est affecta, hominem sinistra premi valetudine significat. Videmus enim ut flaveat facies in Ictero flavo, ut nigricet in Arquato nigro, ut palleat in affectu ἐρωτικῷ seu amatorio, ut liveat plumbeumque colorem referat in obstructione mensium, ut albicet in morbo virgineo & Cachexiâ, ut ardeat in phreneticis, in phlogosi, ut cadaverosa appareat in syncope, ut torva, truculenta, minax & horrida conspiciatur in Maniâ, ut punctulis notetur variis in Variolis & Morbillis, ut tota contabescat, exarescat & consumatur in Phthisi & Marasmo, ut pilorum, palpebrarum & menti patiatur jacturam, variisque labeculis, nævis & pustulis deformetur in Lue Gallica, ut vividum deponat colorem, densior, durior, asperiorque evadat, verrucis atque tuberculis lividis conspurcetur, pilis exuatur, & callosa glabraque supercilia, resimas & obstructas nares, crassa, fissaque labia, & auriculas tumidas valdeque densas acquirat in Leprâ, Elephantiasi Arabum; quàm denique horrenda sit illa, quam *Hippocrates* in limine suorum prognosticorum, in animam agentibus describit.

Non

Non minori fœditate deturpatur facies in illo vitii genere, quod vulgò *Guttam Rosaceam* vocant, & inde *Rosacea* dicitur, quod facies guttis quibusdam roseis sit conspicua. Dicitur & *Rubedo* faciei, quoniam facies in eâ rubore suffusa, Arabes *Albedsamen* dicunt, cùm facies hoc in affectu cupro seu æri Cyprio polito colore haud absimilis sit, Germani eum, ein roth finnicht und küpffern Angesichte appellant, sicuti *Varos* & *Pustulas* illi non rarò associatas dicunt die Finnen des Angesichts: item quod Rubinis similes sint pustulæ, Er handelt mit Rubinen. Describitur vulgò, quod sit Rubor p. n. faciei interdum sine, interdum cum pustulis, aliquando & ulceribus conjunctus, magnâ fœditate in facie efflorescens, à coagulatis & stagnantibus succis obortus.

Gutta rosacea quid?

Phlogoses. *Phlogoses* in facie apparentes, quæ & dicuntur *Vaga Excandescentia*, rarissimè in Medicorum scriptis expositæ, Practicò frequentissimè tamen obviæ, describi possunt, quod sint obstructiones minutissimorum faciei tubulorum ab acido volatili factæ. Hinc acidum illud volatile frequens ac subito totum corpus pervadit, & in facie ob ambientem aërem poros angustantem intra fibras subsistit, easque motu quodam vibrante exagitat.

Vari. *Vari*, Græcis ἴονθοι dicti, & vulgo signa Venerea credita, quod indicent hominem Veneris sacris idoneum, sed abstinentem, unde & Germanis die Venus-Blümlein audiunt, rubercula sunt dura & parva à particulis pinguioribus spiritu turgidis ad faciei musculos delatis, & ab acido ibidem præcipitatis & coagulatis, ut nec in vasa resorberi, nec per poros cutaneos exhalare queant, sed ibidem diutius morantes fibras distendant, & faciem reddant cum aliquali rubedine tuberosam.

Macula Varia & Navi. *Macula* sunt quoque faciem defœdantes, hinc dicuntur quædam *Lentigines*, *Sirones* seu *Macula Solares* (Sonnen-Flecken) quædam *Navi materni*, qui variorum sunt colorum, nigri nempe, fusci, flavi, rubri, viridiusculi, diversarum etiam figurarum, pro diversa imaginatione matris fœtum gestantis.

Differentia Gutta Rosacea. §. 2. *Differentia* Guttæ Rosaceæ vulgo tres statuuntur: 1. est, quando rubedo absque pustulis & ulceribus faciei adest, vocaturque absolutè *Facies rubra*. 2. Cùm adsunt etiam pustulæ vel vesicæ, diciturque Rubedo faciei pustulosa vel vesicosa. 3. Quando ulcera quoque faciem obsident, & Rubedo faciei ulcerosa nuncupatur. Sed hæc distinctio inanis est, sufficit, quod Gutta Rosacea suos gradus habeat, & tantùm differat secundum magis & minus, hinc in primo gradu acidum non adeò acre existit, atque in posterioribus.

Phlogoses. Brevitas, frequentia ac subitanea *Phlogoseos* invasio ab aliis corporis fervoribus ac caloribus ipsam differre monstrant. Aliæ etiam sunt vagæ illæ volaticæ maculæ, Flug vocatæ. Phlogoseos vocabulum quidam cum Phlegmone malè confundunt, quamvis & hi affectus secundùm magis & minùs differant. Notum enim est omnibus Practicis, ejusmodi coagulationes effrenesque obstructiones in corpore humano absque febre se prodere posse, si considerent Maniacorum feroces jactationes, epilepticorum turgescentes concussiones, hystericarum vagabundos impetus, hypochondriacorum subitos dolores, borborigmos, murmura, scorbuticorum, ictericorum, cachecticorum asthmata, Arthritides, Cardialgias, gulæ ardores, purgantium actiones & similes affectus, qui cuncti à ferocientibus, scorbuticis acribus, & coagulatis succis oriuntur, quod dubium etiam refellit celeberr. *Waldschmidius* in Disp. *de Morbis aulicis*, ajens *Th.* 23. alterum dubium, quod scil. sanguinis fermentatio sæpe sæpius cum tumultuoso particularum motu intendatur, nulla tamen subsequente febri, pari facilitate refellimus: quandoquidem probè hîc distinguere debemus effervescentiam à turbatâ mixtione. Illa enim & in aqua ebulliente & in acidulis actu frigidis notatur, neque tamen est, qui dicere audeat, ipsam quoque mixtionem ibidem læsam & turbatam esse. Hæc enim præsupponit insensibilium particularum immutationem, quâ alii formentur pori, aliaque & nova inducatur textura, id quod in vino fulmine tacto videre est.

Locus Gutta Rosacea. §. 3. *Sedes* seu locus *Gutta Rosacea* cutis faciei est cum suis tubulis & vasculis, nonnunquam subditæ quoque partes, in quibus sanguis stagnat & coagulatur, si enim jam diu malum protractum est, fieri vix potest, quin & contiguæ afficiantur partes. Subjectum verò causale est ventriculus & primæ viæ, in quibus ipsa hujus mali causa frequentius solet latere, ex acido enim & spisso talis sanguis fit.

Phlogoseos. Subjectum *Phlogoseos* in genere est totum corpus, modò enim hanc, modò illam partem occupat, hîc verò imprimis petit faciem, nec ab ipsa immunes sunt os, gingivæ, fauces, gula, ventriculus, intestina, thorax, caput, brachia, crura. Tota quoque Massa sanguinea & alii humores faciem alluentes subjectum constituunt causale, nec spiritus, nec viscera cum glandulis excludenda sunt.

Diagnosis Gutta Rosacea. §. 4. Cùm *Gutta Rosacea* se foras proferat, omniumque oculos incurrat, *Signa* ut tradamus, necessarium non est, quivis enim visu deprehendit roseis istis guttis faciem commaculari, aut in eâ exuberare pustulas, aut ulcuscula ejus cutim dilacerare.

Phlogoseos. Signis quoque ad *Phlogoses* detegendas opus non est, ægri enim sentiunt ac referunt, imò & adstantes plerumque, cùm adsunt, easdem cernunt in facie aliarumque partium exterioribus. Scorbutum produnt gingivæ sanguinolentæ, saniosæ, tumidæ, albescentes, maculæ crura & brachia tingentes. Si verò à sulphure, salsis, acribus, pungentibus & acidis particulis, ex siti, ardore ac siccitate gulæ, hæmorrhagiâ, narium, urinâ flammeâ, &c. signa petantur.

Macularum & Varorum. Reliquæ *Macula*, Pustulæ & *Vari* ipso etiam adspectu cognosci possunt, nec non tactu, Vari enim duri sunt & interdum callosi, pro majori succi peccantis sub cute collecti & ab acido coagulati spissitudine & tenacitate.

Ætiologia secundum Galenicos Gutta Rosacea. §. 5. Progredimur ad *Ætiologiam*, quam veteres *Galenici* ita instituunt, ut in *Guttâ Rosaceâ* tanquam causam proximam accusent sanguinem crassum & fervidum ad faciem delatū, & ibidem ob crassitiem istam hærentem; procatarcticam verò intemperiem hepatis, imprimis calidam, vel naturæ vel diætæ vitio inductam, sicque causam proegumenam intemperantiam constituunt in potu admissam, & alimentis calefaciendi vi præditis, ut aromaticis frequentius & copiosius in cibo usurpatis, præ aliis verò vino generoso hepar valde accendenti.

Phlogoseos. *Phlogosis* causam statuunt vapores multos, crassos & acres, interdum per sanguinis ebullitionem, vel in febribus ardentibus aut malignis, vel in scorbuto à corrupto in liene sanguine, vel in Hepatis intemperie calidâ commotam ad faciem aut alias quoque corporis partes transmissos calorem & ruborem in iis accendentes.

Varorum. In *Varis* ut causam accusant sanguinem seu succum & nutrientem ab humore atrabilario sibi admisto crassiorem, quàm ut à facultate nutriente partibus ritè aptari queat, unde in poris hæreat & quandoque quendam profundat ichorem, sæpe ulcera excitantem.

Macularum. *Macularum* causam frequentiorem statuunt sanguinem biliosum adustum cuticulam occupantem, & ibidem in humorem melancholicum degenerantem: illarum verò varias species fœtui impressas & *Nævorum maternorum* nomine insignitas ab imaginatione matris originem habere fatentur, licet veram ejus ortûs rationem sufficienter nequeant explicare.

Paracelsi judicium de causâ Guttæ Rosaceæ. §. 6. *Paracelsus* proxima à Galenicis vestigia premens, *Guttam Rosaceam* provenire docet ex croco, Martis habente naturam, qui in carne Marti subjectâ per totam cutem circa poros expulsus, & crocea tinctura fit Martialisque, sine tincturâ sanguinis aut carnis, unde caro in suæ mineræ naturam transeat, pro augmento mineralium eo loco sanguinisque metallici, quo fiat ut color faciei primò flavus appareat, deinde rubicundus, indies magis absque bullis vel pruritu, donec coccineum colorem cutis & caro simul acquisierint.

Phlogoseos. *Phlogoseos* causam in Mercurio quærit stabulante in quibusvis corporis membris, dum agitatus ille incenditur, quod ex satietate frequentius contingat, & per totum corpus sursum deorsum fertur, ac in pelicano variè & citissimè circuletur, unde sublimatus ad superficiem corporis perveniens, eidem cum calore unum ex coloribus propriis imprimit, maximè ruborem, donec præcipitatus graviores morbos aliquando inducat.

Varorum. *Varorum* causam constituit liquorem nutrientem tincturæ Martis immistum, ad superficiem carnis delatum, & ibidem subsistentem, unde cum rubore tuberculum excitetur.

Macularum. *Macularum* varias novit species, ex quibus *Panni* proveniant à colore emortuo, ubi id, quod moritur, in corpore fixum maneat: *Lentigines* liquoris dicit esse Mercurii, qui vergat in sui regenerationem; *Nævos* ab imaginatione matris produci statuit, à quâ astra interiora citissimè commoveantur, ut fœtui hæc vel illa macula imprimatur, pro diversitate rei externæ imaginationem agitantis.

Secundùm Helmontium causa Guttæ Rosaceæ. §. 7. *Helmontii* secundùm principia *Guttæ Rosaceæ* causa ad excandescentiam Archei referri potest, quatenus à re molestâ, vel è latice, vel è cruore emergente irritatus furoris ideam concipit, & ruborem, ut signum illius indignationis, in extremis faciei partibus exponit.

Phlogoseos. *Phlogosis* ortum habet à cruore in venis mesaraicis non satis depurato, sed unà cum sale volatili multum acidi in sanguinem inferente, quod dum spiritus sanguinis à volatilioribus partibus separare necesse habet, magis in se accenditur, unde & cruoris sal volatilior majori vi accensus, motu violentiori totum corpus pervadit, & ipsum Archeum ad aliqualem commovet excandescentiam, quæ tamen propterea non diutius durat, quod Archeus à peregrino hospite non adeò violentam, sed leviorem tantùm patiatur invasionem, quam brevi tempore à se valet depellere.

Varorum. *Vari* ab eodem cruore laudabili fermento destituto oriuntur, dum in externâ faciei parte quædam ejus cruoris portiones ineptæ fiunt ad nutritionem, nec sensim ad volatilitatem transponi possunt, sed remanentes istiusmodi tubercula producunt.

Macularum. *Maculæ* ab impuritatibus sextæ digestionis relictis & transvolationi ineptis oriuntur, sæpe etiam ab imaginatione matris perturbatâ alimentum fœtûs, ei ut ramulus arbori inserti, inficiente.

Willisii sententia de causa Guttæ Rosaceæ. §. 8. *Willisii* ex principiis causa *Guttæ Rosaceæ* adscribitur aciditati liquoris cutanei & recrementis sanguinis sibi invicem junctis, & effervescentiam in glandulis excitantibus, unde pori cutis obstruuntur, transpiratio particularum impeditur, & à fervore succorum diversorum calor & rubor in cute suscitatur.

Phlogoseos. *Phlogosis* oritur illi à succi nutritii degeneratione, ob quam cum sanguine non ritè miscibilis effervescentias quasdam concitat extemporaneas, quas aliquando à materiâ quâdam extraneâ cum succo nutritio sanguini illatâ similiter excitari novit.

Varorum. *Varorum* originem imputat concretionibus acido-salinis in massâ sanguineâ contingentibus, quæ subigi aut dissolvi nescientes in cutim faciei depellantur, dum per unum vel alterum ramum faciem respicientem eò convehantur.

Macularum. *Maculas* provenire vult à portionibus sanguinis secretis & ab eo penitus derelictis, adeò ut nihil illis cum sanguine circulato deinceps commercii fuerit, unde nec in molem accrescant, nec suppurentur, nec facilè evaporent. *Lentigines* & maculas citrinas aut obfuscas existimat portiones quasdam esse bilis flavæ aut atræ è sanguine in cutim suffusas. *Nævos* verò portiones sanguinis aut cruoris corrupti ab imaginatione matris fortissimè agitatas, ut arteriarum fœtûs osculis extrusæ in cute ejus defigantur.

Sylvii opinio de causa Guttæ Rosaceæ. §. 9. *Sylvii* de causis horum morborum judicium est, quòd *Gutta Rosacea* oriatur à bile ab acido corruptâ, accedente igne quodam externo vel cælesti, vel sublunari, & concretum illud nocentius reddente, unde faciei cutis eo faciliùs hisce maculis noterur rubris, quoniam præ aliis corporis partibus igni isti exponatur.

Phlogosis. *Phlogosis* causa est vitiata bilis cum pituitâ, aliisque succis eidem immistis effervescentia, ex quâ halitus exsurgunt cum sanguine facilè in totum corporis habitum dissipabiles, qui dein ante plenariam dissipationem & resolutionem aliquem cum calore ibidem excitant ruborem.

Varorum. *Varorum* causa est acidum quoddam minùs acre in sanguine latitans, cum eo ad faciei cutem delatum, & ab externo calore suscitatum, unde tubercula ejusmodi cum rubore & aliquali interdum dolore attolluntur.

Macularum. *Maculæ* à simili quodam acido depinguntur partem quandam faciei corrumpente suâ acrimonia, & hinc maculæ ab acido productæ ad ruborem inclinant, atræ verò ab acrimonia dependent salina lixiva. *Navi* fœtui ab imaginatione matris imprimuntur, eò quod mater & fœtus sibi arctè sint uniti, & fœtus à matre facilè aliquid patiatur, sicque nota rei imaginationem graviter occupantis imprimatur.

§. 10.

Cartesianorum opinio de causa Guttæ Rosaceæ. §. 10. *Cartesiani* causam *Guttæ Rosaceæ* quærunt in particulis acutangulis subtilioribus ex massa sanguinea per arteriolarum poros cum succo nutritio percolatis, fibris musculorum faciei cutaneisque adhærentibus, & easdem variè agitantibus pungentibusque, quapropter globuli ætherei eò propulsi circa fibras à particulis antedictis tremulè motas variè circulantur, unde color ille ruber emergat, & quum in vino alioque potu generosiori ejusmodi spiculæ acutæ lateant, ab ejusdem frequentiori haustu morbū hunc facilè provocari experientia teste pronunciant.

Phlogoseos. *Phlogoseos* causam afferunt subitaneum conflictum particularum ramosarum seu pingvium, cum particulis angularibus seu acidis, eò quod particulis ramosis non facilè commisceantur, quin ramosæ ab angularibus coagulentur, & pori adeò reddantur minuti, ut globuli secundi elementi excludantur, & soli materiæ ethereæ transitus concedatur, quæ subito quarumcunque corporis partium poros transgreditur, & calorem iisdem infert, circulantibus simul globulis circa fibras à materia æthera, tum interna, tum externa, fortius commotas, unde rubor, donec coagulationibus istis resolutis etiam secundi elementi particulis transitus concedatur, & tum phlogosis cessat, quod in scorbuticis succis acidis & salibus fixioribus abundantibus frequentiùs contingit, quòd cum cibo & potu ramosæ, angulares & salsæ particulæ ventriculo & intestinis inferantur, à quibus nova in chylo aliisque succis oritur coagulatio, sed à porosioribus angulares absorbentur, & coagulatio resolvitur.

Varorum. *Vari* oriuntur à coagulatione istâ, dum in Guttâ Rosaceâ non tantum subtiliores particulæ per arteriolas in musculos & cutis glandulas, sed crassiores quoque & terrestriores influunt, quæ ibidem permanentes fibras musculares & cutaneas distendunt, unde tubercula producunt, à distensione verò nimiâ eædem interdum dirumpuntur, & in sulculis partes chylosæ colliguntur, hinc pustulæ emergunt.

Macularum. *Maculas* produci docent à particulis angularibus & lamellatis poros arteriarum magis dilatantibus & aperientibus, ut particulæ simul ovales, crassæ, viscosæ & terrestres ejiciantur, quæ ob crassitiem suam circulationem absolvere nequeant, sed exhalato eorum vehiculo in faciei partibus diutiùs hæreant, diversorum colorum, pro diversitate partium commixtarum poros cutis vel occludentium & superficiem asperiorem reddentium, ut radii lucis repellantur, unde albedo; vel eosdem distorquentium, dilatantium & radios suffocantium, unde nigredo; vel particulis cuspidatis fibras variè commoventium, ut tremant & radii luminares plus minùs circulentur, unde color flavus & ruber præsentetur, quæ macularum causæ ab imaginatione matris, mediantibus spiritibus animalibus in fœtu excitatæ in eodem maculas originales seu *Nævos* efforment, partibus fœtus tenellis multifarias eorum figuras admittentibus.

Nostra sententia de aetiologia Guttæ Rosaceæ. * §. 11. Perceptis ità aliorum de causis sententiis *nostram* nunc paucis ordine subnectemus. Quantum proinde ad Rubedinem faciei & *Guttam Rosaceam*, solet vulgo accusari nescio quæ hepatis intemperies calida, vel contradictionem involvens ἀντιπερίστασις viscerum. Verùm cùm viscera nunc non amplius eo fungantur munere, prout quidem ab antiquis fuit creditum, nec diverso alantur sanguine, utpote qui unus idemque ad corporis partes solidas dispensatur, meritò has causas ad aniles referimus fabulas. Vera autem & constans causa occasionalis est in ventriculo, & non tam in calore, quam chylo acido vitioso plùs minùs volatili consistit, quippe horum hominum sangvis ad coagulationem semper pronus est, quod facilè ex juvantibus & nocentibus desumi potest, si enim affectum hunc hepaticis dictis refrigerantibus curare velis, julebos, acidulas, serum lactis exhibeas, malum tantùm auges, quia hæc acidum augent, motum ventriculi labefactant, digestionemque turbant, econtra acidum hoc absorbentia magnum commodum afferunt, prout in curâ vela nostra latius pandemus. In tubulis enim faciei sangvis stagnare cogitur ab acido ibidem hospitante, à quo sangvis in hisce vasculis detinetur, hinc fibræ extenduntur & quandoque dilacerantur, ut exstillet lympha, quæ ab acido nitroso externo aëris induratur in gypseam materiam, quæ maximè faciem defœdat.

Phlogoseos. *Phlogoseos* causam accuso particulas acidas volatiles, sanguinem ut plurimum circa faciem in suis tubulis, & vasculis coagulantem, à qua coagulatione ab acido isto volatili facta rubor, & reliqua symptomata suum habent ortum. Acidum hoc volatile generatur sæpe in primis viis, ejusque causa itidem non tam in calore, quam chylo acido vitioso multùm volatili consistit, hinc & chylus, liquor gastricus, intestinalis, pancreatis, vesiculæ fellis succus acidiores redditi sanguinem depravant, imò si instrumentum ventriculi, sicque spiritibus debitis destitutum, alienis influentiis à sanguine degenerante inficiatur, à lymphæ particulis heterogeneis conspurcetur, aut ob glandulosam tunicam diruptam, corrugatam, exesam, aut nimia viscositate obductam suo non ritè fungatur officio, aut liquor intestinorum à debito deviet munere, sanguini illabitur chylus minus elaboratus & proinde acidior, qui lege circulationis defertur ad faciem, ibidemque coagulator existit. Lympha quoque diversis heterogeneis & materiæ & efficientis vitio tincta moleculis, acidis maximè jam accusatis, phænomenis istis exhibendis aptissima est, quapropter & hæc causæ rationem hîc facilè subire potest. Particulæ enim istæ acriores valde sunt impetuosæ, ut fibrillas partium solidarum variè exagitent, & globulorum cœlestium impressionem variè modificent, iisque ad circulationem ansam præbeant; ad quas causas & remotæ referri solent, aër videlicet austrinus multum acidi nitrosi in se continens, item cibi pejoris notæ, imprimis acidi sulphurei, carnes salitæ, fumo induratæ, lardum rancidum, pisces maritimi sole vel frigore indurati aut muriâ conditi, potus aquæ crassæ, crudæ, impuræ & corruptæ, aut cerevisia ex his aquis parata, sic & vinum nocet, ubi frequentius & copiosius potatur, acidum enim maximè auget, & sic humoribus scorbuticis alas addere solet. Sic & de reliquis rebus non-naturalibus non bene se habentibus judicium ferendum est. Frequentes ergò & subitæ oboriuntur Phlogoses cum rubore ac fervore faciei, cum sanguis in facie stagnare incipit, acidum augetur, hinc fibrillæ agitantur & irritantur & tota facies quasi accenditur. Oriuntur tamen ab acidis acribus particulis, quæ dum subtiles canales, fistulas & nervos faciei

Aa 2 corro-

corrodunt, aperiunt, perforant, non potest aliter esse quin inter diversos hos existentes, & quasi stagnantes succos motus inordinatus succorum oriatur, uti videmus in præparatione ☿i ⊖lati. Frequentius autem in primis viis occurrentes humores, alias consueti & ordinarii hîc tamen peccantes, liquor gastricus, chylus, bilis, succus pancreaticus, &c. tum sibi invicem, tum cibo aut potui acidum istiusmodi comunicant, quod per laborem illum, qui semper anteactus redit in orbem, faciei communicatum, nec per poros ab ambiente aëre arctius, quam in aliis corporis partibus vestibus obductis occlusos tam citò avolans, eidem fervore suo inducit ruborem hunc aliorum oculis ita expositum, ut simul ipsis ægris ob minutissimarum in succis particularum motum varium aliquem accendat calorem. Sanguis enim talis non tantùm copiosiùs, sed impetuosiùs quoque in hanc vel illam partem movetur, ruit ac stagnat. Hinc frequentius vultûs, imò totius corporis phlogosin mox à vini potu, ab animi affectibus, pudore, irâ, amore oboriri observamus. Stagnans ergò nimis ille sanguis partes hasce & interdum totum corpus fervore isto perfundit, ubi serosis fluidis particulis, in glandulis subcutaneis ad secretionem dispositis parcior vel copiosior quidam udor per poros à calore expansos & dilatatos emergit. Sæpe & occurrit, *Inflammatio* faciei ut & *Erysipelas* cum Tumore, de qua videatur capite generali de Erysipelate.

Varorum. *Varorum* causa existunt particulæ quædam pinguiores spiritibus plenæ, cum succo nutriente ad faciei partes delatæ, sed ab acido ibidem præcipitatæ & coagulatæ, quæ spissitate suâ fibras extendunt, iisdem dissolutionem aut ruptionem minantur, sicque interdum dolorem excitant, & cùm liber transitus reliquis particulis ab iisdem inhibeatur, illæ stagnant, fibras variè agitant & calorem cum rubore circa tubercula ista producunt.

Macularum, Lentiginum & Navorum. *Maculæ* quoque variæ & *Lentigines*, in extremis corporis partibus, & ipsa etiam facie conspicuæ sanguinis sæpius accusati, ad arteriarum capillarium araneata vascula, oscilla & tenuissimas lineas moti, sub & per tenella integumenta, efflorescentiæ aut recrementa sunt, quæ interdum in ipso matris utero ipsi inducuntur fœtui, quòd spiritus tum fœtus, tum matris, ab imaginatione hujus fortius agitati, totam commoveant sanguinis massam, ut crassiores ejus partes non minus ac leviores fortius excitentur, & fluxu ad partem hanc vel illam, cujus tubuli ob fibrillarum tenuitatem quorumvis corpusculorum transitui haud ità difficulter accommodantur, propelluntur, & à spiritibus amādatis per profundam imaginationem officii sui in æquitate consistentis immemorem diutius ditinentur, donec per quietem fixiores, extremitatibus vasculorum inter glandulas cutaneas vasculares arctè adhæreant, nec tractu temporis solidiores redditas fibras ad regressum sui in reliquos succos debitè dilatare, & aptè queant disponere; & hanc ob rationem ut ejaculamenta quædam ex succis aliam particularum extra canales nactæ configurationem, per omnes sæpe vitæ dies in homine permanent *Navi* illi *materni*, nec disparent aut delentur, cùm ex glandulis illi aliquâ fruantur humoris portione, qui pilis educendis in œconomiâ animali aliàs destinatur, adeò ut & in ipsis quandoque maculis longiores & crassiores provenire videamus pilos, quam in aliis partibus, quòd fibræ glandularum istarum, quin ipsorum vasculorum, figuram & plicam quandam à pristinâ violentiore dilatatione retinuerint, in quam liquor ille per ductus consuetos facilius & copiosius influit.

Prognosis Guttæ Rosaceæ. §. 12. *Gutta Rosacea* in primo gradu curatu difficilis non est, in secundo verò & tertio, cùm altiores egerit radices, eò ægrius curatur, sic etiam quum hæreditaria est, vix curationem admittit; quæ namque vitia à primo ortu in ipsa generatione ex seminibus parentum impressa sunt corpori atque inusta, arte elui nequeunt. Reliqua adventitia majorem curationis spem nobis relinquit. Quæ à causis externis profecta & minor est, paucioresque partes obsidet, recens quoque emergit, facilius longè exstirpatur eâ, quæ in hisce contrario planè modo se habet, quæ enim conjuncta cum gravibus symptomatibus, malique moris est, ea deterrima videtur, nec exiguum periculum minatur.

Phlogosis. *Phlogosis* nullum vitæ periculum involvit, attamen pertinax & diuturna est, & Medicum maximè fatigat, rarò enim penitus tales remittunt affectus, hinc nullum facilè proponant prognosticum Medici, ne famæ maculam inurant. Affectus hic facilè transit in cachexiam & hydropem imò scorbutum, qui sæpe conjunctus est, sed juvenes aliquando idoneis adhibitis medicamentis ab hoc morbo liberantur.

Varorum & Macularum. Sic & *Vari*, *Maculæ*, aliæque vesiculæ in faciei non semper negligendæ sunt, ex illis enim si malignitas, hoc est, acrimonia adest, facilè gangræna & sphacelus oboriri potest, qualia nonnulla novimus exempla. Confer. *Ephem. Germ. Ann.* IX. & X, *Obs.* 16.

Lentiginum & Navorum. *Lentigines* & *Navi materni* medicamentis difficulter abiguntur, & pulchritudini studentes fœmellæ vix centum adhibitis cosmeticis ab iis liberantur, sed toties frustraneos se iniisse labores conqueruntur, interim sanitati non obsunt, quin vegetioribus ut plurimùm atque candidiore pelle superbientibus obveniunt.

Diæta. §. 13. *Diæta* in morbis hisce observetur talis, quæ aërem vitat inclementiorem, ne ab externo calore fibras cutaneas urente particularum acidarum acrium influxus promoveatur, nec ventus borealis iisdem est proficuus, quia asperiores particulas ad cutim pellit & poros occludit, ut ideo aër temperatus sit eligendus, & facies contra ejus excessum munienda. In *Cibo* rariùs usurpentur acida & salsa, sanguinem & succos magis coagulantia, & particulas acidas aut volatiliores & acriores aut fixiores reddentia, & in causis anteà enumerata; adhibeantur verò frequentiùs succosa aliquantum mucilaginosa & amariuscula, qualia sunt cichoracea & intybacea, necnon lactuca, ex quibus juscula cum pullis gallinarum, agnorum & similium carnium animalium juniorum parari solent. *Potus* sit cerevisia tenuis, vinum enim & omnis potus generosior & acidior valde nocet, quod potatores suo damno percipiunt, qui tamen flosculis illis potius superbire volunt, quàm falsâ illâ potûs dulcedine carere, hinc solum frequentius irrigatum fertilitate sua Dominum brevi solet ditare. Caveant proinde à frequentiore & copiosiore vini haustu, quos pulchra facies commendare debet, maximè sexus muliebris, ne ab externo colore prodantur, & potato-

potatorum aut potatricum numero inscribantur. Hic præ aliis conducet potus Thée hodie fere ubique receptus, & Capheé. *Motus* vehementior nocet, præsertim tempore æstivo, quo lentiori gradu incedendum. *Somnus* conceditur longior, ut sangvinis acredo acida imminuatur. Inter *Affectus* Ira & Excandescentia vitentur, cum amore nimio & quocunque reliquorum animi pathematum excessu, cuncta verò recta rationis normâ dimetiantur. *Excretiones* liberæ sint, ne recrementa inutiliora diutiùs retineantur, quare alvus officii sui est admonenda, & re postulante, ad illud etiam excitanda, nec conjugalis amplexus nimiùm protrahendus.

Curatio Galenicorum in Gutta Rosacea.

§. 14. Sequitur Curatio *Pharmacentico-Chirurgica*, quam *Galenici* in *Gutta Rosacea* ita instituunt, ut ad sanguinis fervorem restinguendum, ejusque copiam minuendam venæsectionem in brachio celebrent, & cucurbitulas cum scarificatione applicent scapulis, non omissis purgantibus cholagogis, si humor biliosus sanguini sit immistus; posthæc intemperiei hepatis calidæ temperandæ, & obstructioni reserandæ incumbunt, usurpatis remediis hepaticis dictis refrigerantibus, ex endiv. cichor. acetos. tarax. Nymph. Scariol. sem. 4. frig. maj. & min. ex quibus vel decocta parant, vel succos cum sero lactis caprini assumendos. Externè remedia applicant ex succo heder. terrest. limon. portulac. solani, borac. sulphure, camph. lithargyrio, farinâ fabar. lupin. ol. laurin, rosac. hinc sequens unguentum *Eludei* magnis evehunt laudibus.

℞. *Cort. rad. lapath. acut.* ℥ij.
farin. fabar.
☿is viv. aa. ℥j.
borac.
camph. aa. ℥ß.
succ. heder. terrestr.
plantag. aa. ℥ß.
Cum axung. porcin. q. s.
F. s. a. Unguentum.

Phlogosi.

Phlogosi curam peculiarem vix adhibent, sed eandem ad morbum primarium, febres videlicet ardentes, vel scorbutum, vel hepatis intemperiem primariò dirigunt, quibus morbis curatis & istam cessaturam confidunt, in genere tamen laudant refrigerantia, & leviter aperientia, ut lactucam, nymphæam, omnia cichoracea, fumariam, Julep rosaceum, violaceum, syrup acetos. simpl. de lupulis, de limon. margarit. corall. & similia, ex. gr.

℞. *Aq. endiv.*
fumar.
lupulor. aa. ℥iij.
Syr. fumar.
cichor.
violar. aa. ℥j.
M. F. Potio, duabus vicibus assumenda, & ter in septimana repetenda.

Varis.

Varorum curationem aggrediuntur venæsectione, aut cucurbitularum aut hirudinum applicatione, in corpore plethorico, sanguinem purificant remediis superius indicatis & hepatis intemperiem corrigentibus, hinc ad topica accedunt emollientia & discutientia, vel etiam aliquantum erodientia, ut sunt axung. anser. ursi, ol. itin. laurin. scorpion. succ. lapath. cepar, limon. farina lentium. sal. armon. commun. sulphur, lithargyrium, emplastrum diachylum ireatum, unguentum in Guttâ Rosaceâ jam manifestatum.

Maculis.

Maculis & *Navis* varia adhibent topica, sæpe tamen voto minus respondentia, ut sunt semen sinapi cum aquâ calidâ in formam pultis redactû & illitum, vitellus ovi assatus tritus & maculis impositus, costus cum aquâ & melle adhibitus ex præscripto *Galeni 7. de simpl. medicam. facult.* semen brassicæ, alysson, succus arthanitæ, fel gallin. sapo albus, sanguis menstruus vel secundinæ, calidè nævis adhibita, quas illinitiones cunctas vesperi ante introitum lecti institui præcipiunt, & manè decocto sem. lupin. iterum abluere.

Paracelsi modus curandi Guttam Rosaceam.

§. 15. *Paracelsus* curationem *Gutta Rosacea* solummodò sitam esse vult in citrinulâ & fabiolâ, nec non in re bonâ destillatis in aquam, istamque curam vocat ex tincturis, cui substituit sequens destillatum externè adhibendum:

℞. *Album. ov. coll.* No. x.
Calc. ovor. ℥vj.
Destilla in aquam, & adde
fol. argent.
stann.
plumb.
veneris aa. ℥j.
fol. auri,
marchasit. argent.
aurea,
Chimolea, aa. ℥ij.
F. Digestio ad mensem & destillatio.

Phlogosin.

Ad *Phlogosin* emendandam remedia suadet ea, quæ Mercurio conveniunt ratione volatilitatis, ejusque coagulationem impediunt, qualia parantur potissimum ex ligno Guajaco, flor. namph. & sale armoniaco.

Varos.

Vari extrinsecus abluuntur, aut potius aliquoties leviter tanguntur liquore sequenti:

℞. *∋is ✳ci*
⊕-li Roman.
virid. ær. aa. ℥ij.
alum. rub. ℥j.
Calc. viv. ℥ß.
Destill. in alembico vitreo.

Primus liquor rejiciatur, secundus servetur ad usum.

Maculas.

Macularum curationem ita instituit, ut primo cutis medicamento corrosivo avellatur, quo postmodum nova, pura & immaculata generetur, & ut eo facilius hoc contingat, carnem suâ cute nudatam sequenti lavat medicamento.

℞. *Balsam. ad ulcera*,
et add.
terebinth. lot.
lumbric.
ol. avor. aa. part. æq.
M.

Balsamus ad ulcera est sequens.

℞. *Bals. ad vulnera.*
Bals. ex rubigine similiter facti, prout ex Samech aa. ℔j. *simul his permixtis add. ol. ferri.* ℔ß.
M.

Balsamus ad vulnera ita paratur:

℞. Samech optimè combustum & in albedinem calcinatum, cui circulatum adde minus. Destilla postmodum, ut ficcissimum caput maneat in fundo mortuum, atque vitrum omninò candeat. Postea recens affundes iterum ut prius: tamdiu id feceris, donec circulatum ab eo dulce prorsum redeat, ut est in seipso: tandem resolvi sinas per seipsum.

Nævos maternos unicè curari intendit, si res, quæ imaginationem matris movit, maculæ eadem die, horâ & momento, quibus mater perculsa est, adhibeatur, & infans vel re appetitâ satietur, vel terrore aut timore afficiatur, ut res illa exstirpetur, & tum ut extra cutem prodeat, cutis aquâ aliquâ forti aut Regis lavetur, prout hanc curationem prolixius exhibebimus lib. 5. cap. de Nævis.

Helmontiana cura in Gutta Rosacea.

§. 16. Secundum *Helmontium* Cura *Guttæ Rosaceæ* peragitur ipsum Archeum vel sedando, vel in levem aliquam fugam vertendo, ut ita signum excandescentiæ suæ amoveat, cui scopo admodum convenit liquor vel ex menstruo virginis, vel ex indusio aut linteo sudore morientis imprægnato per retortam destillatus, si Gutta eo nonnunquam abluatur.

Phlogosi.

Phlogosis curatur promovendo cruoris elaborationem & acidum corrigendo, quod fit ipsum ventriculum corroborando per salia alcalia volatilisata apprimè penetrantia & abstergentia sordes, easque eliminantia, ut cruor purior in sanguinem distribuatur, quâ virtute pollere præ aliis æstimatur Sal ♀i volatile stomacho debilitato & succorũ depurationi maximè conveniens.

Varis.

Vari dispareant, eosdem inungere suadet oleo bufonum vel smegmate mercuriali, quo nutrimentum corruptum absumitur, quod aliàs planè erat incorrigibile.

Maculis.

Maculas & ipsos etiam *Nævos* sponte evanescere promittit, si iisdem manus cadaveris longâ tabe extincti, omnique vitæ proprietate exuti admoveatur, donec frigus partem maculatam penetraverit.

Willisiana Curatio Guttæ Rosaceæ.

§. 17. *Willisius* pro *Gutta Rosacea* curanda hanc suadet methodum, quâ liquor glandularis à fermento corruptivo depuratur, & in debitam reducitur crasin, remediis potissimum catharticis & simul sanguinem mundantibus, ex rad. polypod. lapath. acut. herb. fumar. epythym. sem. cartham. fol. senn. turbith. lig. santal. citr. subjuncta venæsectione, hinc pori cutanei ab obstructione liberantur & cutis color debitus restituitur unguento maximè mercuriali.

Phlogoseos.

Phlogosis ut curetur, ejusque invasio ulterior inhibeatur, succus nutritius est corrigendus, & ut perfectius ille elaboretur, ventriculo prospiciendum, reliquisque visceribus chylosi inservientibus, quod medicamenta digestiva scorbuticis mista optimè præstare creduntur, utpote quibus dyscrasia sanguinis simul aufertur, imprimis Tartar. chalybeatus, tinctura & sal Tartari, Sal fumar. card. bened. ocul. ♋. Spec. diatr. santal. rad. ari, cum aq. fumar. cochlear. & Syr. limon: quibus per vices substituenda sunt diaphoretica, ut pulvis è chelis cancror. bezoard. min. Ebur Philosoph. pp. & id genus alia.

Varorum.

Varorum curatio perficitur resolutione concreti illius acido-salini in poris cutaneis hærentis, internè quidem assumtis remediis diaphoreticis ex lignis aliisque sanguinem purificantibus paratis, externè verò cosmeticis lixiviosis, ut lixivio è sale tartari, cum oleo amygd. amar. ex quibus liquor lactescens paratur, quo Vari manè & vesperi sunt abluendi; quo tamen præstantior æstimatur sequens liquor cosmeticus mercurialis in Macularum curatione mox describendus.

Macularum.

Macularum proinde curatio obtinebitur tùm aperiendo poros cutis atque cuticulæ, vel etiam excoriando hanc, ut humor vitiosus exterius attrahatur & prorsus evaporet; tum materiam maculosam è cute repercutiendo & intus adigendo. Prius præstant medicamenta detergentia, & imprimis sequentia.

℞. Rad. ari.
bryon.
Sigill. Salom. recent. aa. ℥j.
Pulv. sem. fœnigr. ʒj.
Camph. ʒß.
Simul contusis affund.
Ol. ♀i per deliq. ℥iij.
Fiat expressio. Applicetur cum petiâ tinctâ bis in die. vel:

℞. 🜍is viv. pulv. ℥j.
Sapon. ℥ij.
Ligat. in pet. suspend. in acet. ℔j.

per IX. *dies*, dein in usum adhibeatur, loca affecta bis in die abluendo & confricando. Ad alterum scopum, repulsionem videlicet, obtinendum, lac virginis ab aliis commendatum itidem in usum duci permittit, vel simile medicamentum ejusdem etiam virtutis ex solutione minii vel cerussæ in aceto destillato facta, & cum aq. alum. aut sal. gemm. præcipitatâ, quo facies bis in die similiter abluenda. In eundem usum etiam sequens commendat.

℞. Virid. ær. ℥iiij.
affund. acet. vin. alb. ℔ij.

Cucurbitulæ vitrea induta destillentur in calore arenæ: phlegma primò exstillans ad usum servetur, quo itidem facies bis in die illinenda. Eundem etiam in finẽ ros aut phlegma ⊖-li per se destillati egregiè convenire promittit. Quæ verò fœminæ his nequeunt esse contentæ, sed curiosiores munditiei & pulchritudini nimium student, ut nullam turpitudinem in facie tolerare queant, iis sequentem commendat liquorem cosmeticum mercurialem humores omnes intra porulos & foraminula, utut minutissima, impactos expediens, salium aut sulphurum combinationes inveteratas & pertinaces dissolvens, totamque cutim quoad meatus ejus malè conformatam restituens & εὔχροον faciens, ut proinde ad ipsas etiam pustulas, Varos & Ruborem auferendum commodè adhibeatur, hâc tamen observatâ cautelâ, ne usus ejus nimis sit familiaris, aliàs non modo particulæ hydrargyri unà cum salibus materiam noxiam & defœdatricem poris excuterent & depellerent, sed eandem intus repercussam insequerentur, & sanguini & liquori nerveo se insinuarent, unde vertigo & affectus spasmodici & paralytici oboriri solent. Liquoris autem descriptio sequens est.

℞. ☿ii sublimat. ℥j.
pulverisat. ponatur in vase stanneo cum aq. fontan. ℔iiij. *stent per* XXIV. *horas cum spatula lignea subinde agitando, donec totus liquor nigrescat, qui tamen per chartam emporeticam colatus limpidus evadit*; cum petia aut pluma huic intinctâ facies semel intra diem unum aut alterum blandè obducatur.

§. 18.

Sylviana curatio Gutta Rosacea. §. 18. *Sylviana* curatio *Gutta Rosacea* eò vergit, ut bilis ab acido corrupta corrigatur salibus volatilibus lixiviosis, sed blandis, ut spiritu salis dulci, vel copiosior evacuetur idoneis medicamentis cholagogis, hinc externè etiam cosmetica quædam adhibeantur, potissimum sulphurea & camphorata, ut illinatur vesperi unguento albo camphorato, & manè denuò aquâ fol. fraxini, in qua aliquid lactis sulphuris & salis armoniaci fuerit dissolutum.

Phlogosis. *Phlogosis* curatur corrigendo vitiatum bilis cum succis acido-pituitosis, effervescentiam & halituum exinde productorum resolutionem promovendo, quod itidem volatilibus peragitur temperatis, ut spiritu nitri vel salis dulci, tum pituitam viscidam incidentibus, ut sale tartari vitriolato, aqua ment. fœnic. elixirio vitæ *Matthioli*, aliisque remediis succo primario peccanti accommodatis & temperatis, quasia parantur ex aqua multa & pauco oleo, sed ita sali volatili immisto, ut aquæ simul conjungi queat, ea enim remedia in hujusmodi affectibus ab autore hoc æstimantur præstantissima, cum utrumque acre tum acidum, tum lixiviosum, non modo demulceant, sed etiam diluant & enervent.

Varorum. *Varorum* cura aliquando acidi plus minus peccantis correctionem reposcit, plerumque tamen per sola externa instituitur, idem extra cutem proliciencia, qualia sunt succus ceparum, oxylapathi, farina orobi, Borrax, Sal ammoniacum, myrrha & lythargyrium.

Macularum. *Maculas* pro diversitate causæ variis abluere aut inungere suadet remediis, rubras & flavas videlicet lixiviosis, ut farina orobi, sale ammoniaci, melle, succo cepar. & felle animalis cujusdam in linimentum redactis, vel oleo tartari; nigras verò subacidis, ut succo limonum, fimo columbino cum aceto subacto, lacte virginis & similibus, quibus & *Nævi materni* illini possunt.

Cartesianorum curatio Gutta Rosacea. §. 19. *Cartesianis* videtur curatio *Gutta Rosacea* omnium optimè institui posse particulas acutangulas tum hebetando, tum poros aperiendo, ut exhalare aut ejici queant, aliquoties per vices adhibitis sudoriferis, quorum virtus si pervenit ad poros cutaneos, particulæ illæ heterogeneæ primò ad motum disponuntur, deinde commoventur, è locis cõlucti, protruduntur & agitantur, quâ ratione sese invicẽ tangentes cuspidulas suas frangunt & alium nanciscuntur situm, ut sibi ulterius non adeò arctè cohæreant, sed liquori lymphico immisti per poros simul dilatatos & lubricos redditos expellantur, quare ♁ lia & camphorata diaphoretica propinant, ut Tincturam ♀i ♁ latam, Spiritum theriacal. camphoratum cum aquâ fumar. flor. sambuc. scabios. helen. & Syr. Card. bened. vel decoctum lignor. & rad. taraxaci. Post hæc ipsa topica ducunt in usum, quæ cuticulam penetrare, poros cutaneos distendere, & reliquias acutas ulterius frangere, absorbere, & adeò comminuere possunt, ut facilè per poros egrediantur, hinc fibris & extremitatibus vasculorum conglomeratis convenientem conciliant situm & configurationem, proinde ramosa & porosa esse debent ista remedia, ut angulos hebetent, quibus simul aliquantum arrodentia substituenda, ut penetrent, poros dilatent, & recrementa in iis contenta destruant, hinc meritò laudatur unguentum citrinum parti rubenti illitum, vel quod paratur ex lithargyrio, aceto fortissimo aliquoties abluto, camphora in eodem dissoluta & unguento pomato. Nec rejiciunt olea lacertarum & bufonum, cum particulas istas angulosas in poris contentas valde destruant, & fibras ad earundem ejectionem disponant, quod præstari etiam potest unguento communi ex axung. Gallin. farin. lupinor. bacc. lauri & fiovi 🜍is paratp. Abstersiones post litum instituendæ sunt ex succo bryoniæ, aquâ hyperici, taraxaci, lacte 🜍is & myrrhâ, quam mixturam sæpius profuisse observarunt. Quin frictiones utiliter adhiberi dicunt cum pannis sulphure & thure suffumigiatis. Fortiora si desiderentur, ad ☿ alia nonnunquam accedunt, quibus tamen præferunt essentiam Benzoin cum elixirii camphoræ guttis aliquot mixtam, & loco affecto aliquoties illitam, nec non pulverem cosmeticum album ex marcasitâ argentea per aquam fortem solutâ, hinc aqua frigidâ præcipitatâ paratum, & studiosè edulcoratum. Reliquiæ si quæ observentur in sanguine & lymphâ restitatæ, easdem per diuresin, si eò vergunt, per vices expellunt, cui scopo sequens convenire putatur mistura ad guttas 40. in vehiculo quodam communi usurpata:

℞. *Essent. fumar.* ℥iij.
Tinctur. flor. bellid. ℥ij
Tinct. ⊕-li Martis ♀sat. ℥j.
M.

Phlogosis. *Phlogosis* curam ut rectè aggrediantur & optatò perficiant, ipsi ventriculo & intestinis prospiciunt, ne in iisdem noxia quædam fiat coagulatio, sed tum particulæ ramosiores, tum angulares ita disponantur, ut sine conflictu graviori cum chylo in sanguinem deferantur, quod paucis sed selectis remediis haud ità difficulter obtineri posse confidunt, modo scorbutici sibi ab esu pinguiorum & acidiorum, unà in mensâ sæpe malè conjunctorum, noverint cavere, ita enim solo pulvere ex cremore ♀i, lap. Cancror. & flor. sal ✳mon. compilato molestam hanc ebullitionem profligari posse asserunt, vel si liquidior placeat forma, sequente mixturâ post pastum cochleatim assumendâ

℞. *Aq. Cichor.* ℥j.
succ. seu. lacrym. vit. ʒvj.
Aq. menth. ʒij.
Liq. terr. foliat. Tartar. ʒ. ℈ij.
Spir. ✳ci anisat. ℈j.
Syr. Fumar. ℥ß.
M.

Varorum. *Varorum* curationem eâdem ferè ratione peragunt, qua superiorem Guttæ Rosaceæ, post enim similiter sunt dilatandi, ut particulæ crassiores ejiciantur, & quando fibræ nimis tensæ dolorem creant, emolliendæ sunt emplastro diachylo, vel unguento citrino aut etiam aureo, quo peracto aperiri possunt, ut liquor contentus crassior & transpirationi ineptus exprimatur; sin tuberculi grandiores & densiores sint, & tàm flavi, quàm rubri, eo quod acidum magis in iis contineatur corruptivum, cantharidum usum proficuum esse ducunt, quo cutis aperiatur, & liquor noxius ad effluxum promoveatur, eodem penè modò, ut in fontanellis fieri assolet, proinde pulverem cantharidum miscent cum axungiâ porcinâ & nodis istis imponunt per noctem, hinc liquorem per diem unum vel alterum effluere sinunt, postmodum unguento Ægyptiaco correcto abstergunt, vel

vel spiritu theriacali camphorato, & foraminula unguento albo vel thuiâ consolidant. In Sulphure, myrrha, & camphora singulare credunt existere remedium, ad hujusmodi faciei morbos commodè abigendos.

Maculorum. *Maculis* & *Lentiginibus* faciei topica potissimum adhibent eaque fortiora, ut cuticulam abradant, nam leviora vix aliquid præstare cum aliis nobisque fuerunt experti, hinc succum formicarum rubearum expressum maculis illinunt, vel easdem cum *Platero* abluunt vino generoso albo, in quo aurum ignitum & candens aliquoties fuit extinctum, addito Tartaro vini albi pulverisato. Aquam cosmeticam *Mynsichti* pluribus aliis præstare censent, potissimum propter mel, borracem, salem Tartari & camphoram, quæ cum aliis compositionem ejus ingrediuntur. Aquam Satyrii maculosi cum sale ex cineribus caulium ab *Hartmanno* laudatam etiam in usum aliquando adducere solent, sed si, quod sæpe fit, incassum hæc aliaque cosmetica fuerint adhibita, præstantissimum remedium fore promittunt, quando maculæ attinguntur bacillo acuto Spiritu ♀is madido, ut ita erodantur, & partes in poris cutaneis contentæ una cum fibris penitus destruantur, sic relinquuntur foveæ, quæ unguento de thutiâ successu temporis occludi & denuò sanari possunt, superveniente cicatriculâ albâ & maculâ nunquam redeunte; sed hoc tentare tantum licet, si maculæ non adeò sint copiosæ, & personæ de foveolis sequuturis sed temporis tractu sanabilibus præmoneantur. Ad hunc etiam modum *Nævos maternos* tractari posse existimant, si sanguine menstruo calido, vel aquâ ex sanguine & lacte humano destillatâ nequeant deleri.

Nostra methodus curandi Guttam Rosaceam. §. 20. *Nos* quod concernit, diximus superius, latere in primis viis acidum plus minus volatile, ad quod refrænandum varia exhibenda sunt præcipitantia, vel rectius absorbentia dicta, v. gr. oculi ♋. ebur, C. C. corallia &c. Cinabaris, quibus conjungenda diaphoretica fixa, ut sunt ♂um diaphoret. antihecticum *Poterii*, Stomachicum ejus, Bezoardicum Martiale *Ludovici*, ex. gr. sit formula,

℞. *Ebor. pp.*
mandib. Luc. aa. gr. v.
Antihect. Poter. gr. iiij.
Sal. absinth. gr. j.
M. F. Pulvis. Detur per vices.

Salina & fixa his aliquando addenda sunt, proinde sequens pulvis detur per mensem.

℞. *Bezoard. min.* ℈ß.
Salis absinth. gr. vj.
M.
℞. *Ebor. s.* △
smaragd. pp. aa. ʒß.
cinab. nat. M. F. pulv.

Interim ad acidum illud volatile refrænandum conducunt etiam salia volatilia, hinc Sal. C. C. volat. frequentius adhibetur, uti usu receptum est in aulis ad mentem *Bontekoë* illud in mensa & alibi pro libitu assumere, in quem finem novi & liquorem volatilem parare, qui adeo potens est, ut ex paucis ejus guttis instillatis vinum album rubrum induat colorem, quod & C. C. volatile vino albo infusum facit. Sic quoque potus Theé in acido refrænando non contemnendi usus est, modò non in nimiâ quantitate aqua hauriatur, & tonus ventriculi inde labefactetur, cruditatesque augeantur. Venæ sectio, scarificationes frequentius institutæ, fonticuli & setacea à practicis vulgaribus multum quidem commendantur, sed cùm hæc planè nihil præstent commodi, quin obstructiones magis augeant quam tollant, mihi hactenus persuadere non possum, quod aliquid opis ab iis sit expectandum, cum hæc remedia, quantumvis generosa ab ignaris habeantur, ne guttulam quidem evasati sanguinis in sugillatione resorbere vel extrahere possint, ceu id in generali capite de Inflammatione latius deducturi sumus.

Externa topica Cosmetica dicta in Guttâ Rosacea vix famam sustinent, sed plerumq; suos deserunt Magistros, qui ut aliquid lucrentur, fucatis his aliis fucum faciunt, & ☿alibus sæpè plus noxæ inferunt, quam commodi. Magnipenduntur illa, quæ ex talco & marcasita parantur, sed cuncta sæpe frustra adhibentur, vel si prodesse videntur, id non tàm cosmetico, quàm frictioni excrementa tertiæ coctionis vulgo dicta tollenti, in acceptis ferendum, sic enim humores anteà restagnantes iterum alacrius per tubulos & vascula capillaria circulantur, in qua totius rei cardo vertitur. Quod si opinioni aliquid dare velis, ad ruborem faciei adhiberi possunt sequentia. Facies ungatur unguento de ceruss. camphorat. vel paretur linimentum cum aqua Regin. Hung. thure Mastiche & camphora. Sequens à pluribus magni æstimatur.

℞. *Salis* ✱*ci* ʒß.
Camphor. ʒj.

F. Pulvis, qui conjiciatur in vitrum, affundatur aqua rosar. ut transversum digitum superemineat, insolentur donec exaruerint, posteà frangatur vitrum, eximatur pulvis & addatur ceruss. ʒj. *Hic Pulvis levigetur cum pauco ol. olivar.* & faciei illinatur.

Inter arcana habetur sequens.

℞. *Porcell. lactant. mundat. & evisscerat. concis. & contus. inde cucurbitæ vitreæ, affund. vini Hispan.* Mens. iij. *adde Cochlear.* Mens. j. *Pom. citr.* No. iij. *Sacch. canth.* ℥iv. *Destill. s. a. & receptaculo impon. fol.* ☉ri No. iv. *post exponatur radiis solaribus per 5. septimanas.*

Meliorem effectum ex sequenti expertus sum.

℞. *Thur.*
mastich. aa. ʒj.
alum. ℈j.
Coq. c. aq. flor. sambuc. & rosac.
Colatur ℞. ℥vj.

quâ mixturâ lavetur vesperi cubitum ituris facies tepidè. Lavetur quoque facies cum spiritu vini camphorato prius aq. flor. sambuc. temperato, hîc enim omnia ea conducunt, quæ commendamus in Erysipelate & Inflammatione, affectus enim hi tantùm secundum magis & minus differunt. Sic quoque externè salia volatilia in liquoribus solvi & applicari possunt: instituatur suffitus ex mastiche, thure. Pannum sangvine menstruo imbutum & exsiccatum imponere quidam jubent in aquam calidam, ut coloretur, quâ Gutta Rosacea per triduum lavetur & per se exsiccetur, faciem dealbare dicunt, quod tamen nondum expertus sum. A *Varignanâ* sequens maximè laudatur.

℞. *Aq.*

℞. *Aq. rosac.* ℔j.
flor. lil. cœlest. ℔ß.
M. tunc
℞. ♄is viv. ℥j.
Camphor. ʒij.
Off. sepiæ ℥ß.
Medull. vitul. ʒij.
Terantur omnia, & cum aq. supradictis misceantur, ponantur in Sole quotidie agitando, & eo liquore facies illinatur.

Meliori notâ sunt commendata sequentia.
℞. *Aq. flor. fabar.*
lil. alb.
sigill. Salom.
rosar. aa. ℥j.
Cosmetic. Clavii ℈j.
☿ii *dulc.* gr. xv.
Camph gr. x.
M. D.

Sequens Tinctura Cosmetica nostra in Gutta Rosaceâ egregia.
℞. *Storac. cal. g. Benzoes.* â ℥j. *aff. 2. vin. C.* ℥viij. *diger. & add. Mosch.* q. v. *Hujus Tinctur. instill. guttæ aliquot aq. factaâ q. s. lavetur facies.*
vel:
℞. ▽ *flor. omnium,*
sperm. ranar.
rosf.
flor. fabar.
pulp. citr.
sigill. Salom. aa. ℥ß.
Ol. ♀i *per dilq.* ʒij.
sacchar. ♄i ℈j.
borracc. Venet.
Cerusſ. aa. ʒß.
☿ii ♎*at. dulc.* gr. iv.
M. D.

Sequens fuit probatissimum D. D. *Michaelis.*
℞. *Unguent. rosat.* ʒij.
Flor. ♃ii ℈ij.
lact. ♃is ℈j.
Sacch. ♄i ℈ß.
Ol. rosat q. s.
F. Linimentum.

In faciei *Erysipelate* seu Inflammatione cum Tumore sequentibus non ità pridem v̄iii Ducem Saxoniæ curatū. Detur ad motum lymphæ stagnantis conciliandum sequens mixtura intus sumenda.
℞. ▽ *Card. bened.*
flor. sambuc. aa. ℥iß.
Mixt. simpl. ʒß.
Syr. papav. errat. ʒij.
M.

Et cùm hanc inflammationem plerumque sequi soleat febris catarrhalis, interponi possunt varia absorbentia cum anodynis, ex. gr.
℞. *Pulv. cordial. pret.* ℈j.
Theriac. cœlest. Hanov. gr. j.
M. F. Pulvis.
vel:
℞. ♁ii *diaphoret.*
Specif. cephal. aa. gr. viij.
Bezoar or. gr. iv.
⊖ii *Card. bened.* gr. iij.
M. F. Pulvis.

Externè faciei tumidæ & inflammatæ imponatur sacculus sequentibus speciebus repletus.
℞. *Pulv. Erysipelat.* Mynſ. ℥j.
⊖*is commun. tost.* ʒvj.
flor. sambuc. ℥ij.
F. Pulvis, aspergatur ∽ *theriacal. camphor.*

Instituatur etiam sequens vel simile suffumigium.
℞. *Gumm. anim.*
oliban. aa. ʒj.
M. F. Pulvis pro fumo.

Os etiā colluatur sequenti vel simili gargarismo.
℞. ▽ *flor. sambuc.*
lil. convall. aa. ℥ij.
Spir. theriacal. camphorat. ʒiß.
Mell. ros. ℥j.
M. D.

Quantum ad *Phlogoseos* curationem, si mali sedes est in massa sangvinea, à particulis sulphureis, acidis ac salsis acrioribus, scorbutico charactere imbutis, varia antiscorbutica vulgo ità dictæ laudant medicamenta, quæ particulis & salibus volatilibus suis penetrantibus, incidentibus & attenuantibus enervant scorbuticum fascinum, ac eliminant per ductulos glandularum subcutanearum, ut sunt trifolium fibrinum, beccabunga, quæ non tam acribus & activis moleculis pollent, quàm cochlearia, in quem finem & hoc in affectu conducunt acetosa, quæ prosunt ægris particulis aqueis & acidis, temperando, restinguendo, diluendo, immutando & educendo; & hic asterisco notandum, quòd acetosa, acetosella, beccabunga aliis antiscorbuticis palmam præripiant, in tali enim scorbuto acri, si cochlearia, raphanus silvestris, sinapi & similia frequenter ac copiosè exhibeantur, concitant quiescentem sæpe causam, Narium hæmorrhagias, arthritides, asthmata, phlogoses, &c. excitant, hinc beccabunga præfertur. Sin cochlearia arrideat, additâ acetosâ vel acetosellâ frenum injici potest, præ aliis conducet sæpius laudata aqua Antiscorbutica Dni Bontekoë. Sic quoque nasturtium aquaticum & hortense scorbuti antidota, lentâ illâ nec nimia coctione in juscula penetrantes transferunt particulas, quæ acrimonia suâ salinâ volatili, salinas scorbuti maliriâ tinctâ infringunt, emendant, expelluntque. Fumaria vi gaudet acres humores mitigandi, per glandulas subcutaneas sensibiliter educendi, Endivia verò non tam decantatâ bilis fervorem restinguendi, quàm diureticâ suâ virtute insigne præstat commodum, & medicamenta hæc vel in formâ Electuarii, vel Essentiæ, vel pulverum, adjectis absorbentibus exhibenda sunt, in quem finem etiam acidulæ Schretenses conducunt, quæ omnia motum sangvinis & humorum ac spirituum promovent, vel potui ordinario infundantur. seq. Prognosis.

℞. *Rad. endiv.*
Scorzoner.
Tarax. cich.
rasf. lign. santal. citr.
sassafras.
C. C. eboris. aa. ʒij.
herb. fumar. endiv.
fragar. violar.
flor. bellid. aa. P. ij.
Dentur incisa.

Si verò Phlogoses sint ex acido volatili in primis viis latente, tunc conveniunt absorbentia dicta, quæ acidas imbibunt in corpore atomos ac enervant, ac non harum solum, sed & lixiviosarum, enixarum acrium sulphurearum, dum ipsis cohærent, crasin, texturam, ordinem, agitationem, immutare valent, & quidem etiam in massâ sangvineâ, non cum insigni, seu quædam acida, verum lentâ refractione, vi insimul diaphoreticâ & partes firmandi gaudentia,

qualia sunt hoc in casu C. C. Ebur, oculi ♋, corallia, mater perlarum, perlæ, unicornu, bezoar, antihecticum Poterii, ejusdem stomachicum, bezoarticum solare & martiale, item joviale, salia etiam, ut sunt. ♀us ⊖latus, sal absinth. Card. bened. arcan. duplicat. acidos salinos in primis viis latentes humores eliminant, destruunt, dissipant, ligantque. Ex. gr.

℞. *Arcan. duplicat.* ℈ß.
Camphor. gr. j.
Ocul. ♋. gr. v.

Detur cum aquâ acetosæ. Vel liq. terr. foliat. ♀. vel Tinct. Vitrioli Mart. Tartaritat. Zwelf.

Eundem promittunt effectum salia volatilia tum liquida, tum forma salium solidorum exhibita, quæ potentem habent vim in refrænando acido, ut spir. ⊖ ✱ci anisat.

De Externis Topicis idem sentiendum judico, quod paulo superius dixi in Gutta Rosaceâ. Imprimis hic applicari possunt salia volatilia in liquoribus temperatis soluta, unà cum camphora, sed cum hæc sexus sequior ob ingratum odorem raro admittat, ea eligenda sunt, quæ superius attulimus, nec adeò sunt ingrata, instituatur suffitus ex mastiche, thure & succino, imponatur spir. vini Camphorat.

Varos & Lentigines. In *Varis & Lentiginibus* sequens certum dicitur experimentum, penetrando enim subitò vitiosas aciditates sub cute latentes absorbet, & eas ex tubulis quasi elicit.

℞. ☿ii viv. q. v.
Subig. cum succ. limon. & cum pingu. viperar. redig. in formam Linimenti.

Saliva quoque spiritu acido & alcali turget, cujus ratione cosmetica est, & contra serpigines jejuna illi usitatissima, imò contra maculas faciei à variolis relictas valet sæpe illita, & cum ▽ flor. omnium tandem abluta, quæ aqua attemperat valde acidum in cute latens. Liquor, qui fit ex cochleis contusis & ⊖e Tart. inspersis in loco frigidiusculo, ubi in liquorem egregiè cosmeticum defluunt, qui in ardoribus & doloribus ex acido viscido oriundis singulariter est anodynus.

Hic tamen asterisco notandum, quòd cosmetica habeant hæc incommoda, nempe quòd sint tantum pro fuco, rugas quoque cutis contrahant, & citò senescere faciant, dein inimicissima sunt gingivis, imprimis ☿alia, tonsillis, dentibus & partibus circa palatum existentibus, hinc ulcera oris & fœtorem, imo vacillationem dentium inducunt, quare puellis suadeo ut cautè hisce mercentur.

In *Lentiginibus* (Sommerflecken) mira præstat ad mentem *Michaelis* aqua leucoji bulbosi, item aqua satyrii maculosi, Decoctum cosmeticum *Mynsichti*, unguentum nobile ejusdem, liquor mercurii saccharinus, vel sequens.

℞. *Camph.* ʒj.
oliban. alb.
ceruss.
myrrh.
♁*ii viv.* aa. ʒiß.
axung. gallin. q. s.
M. F. Linimentum.

Vel ♁ citrinum si in linteolo ligetur & infundatur per 24 horas in loco calido, omnes lentigines pellere quidam pro certo affirmant. Camphora in spiritu terebinth. soluta ab aliis commendatur, ut & sangvis gallinæ calidè illitus. Oleum ceræ destill. cum oleo Tart. per deliq. plures laudant, ut & pinguedinem ursæ, quæ tamen omnia sæpe fallunt, & non sæpe aliter curari possunt, quàm si caustico vel instrumento eximantur quod tamen difficile, si non impossibile.

In *Ephelidibus* gravidis familiaribus, quæ magnæ sunt maculæ & post partum sæpe evanescunt, prosunt medicamenta superius dicta, specifice verò aqua fungorum cum maculis à *Michaële* laudatur.

Maculas quascunque faciei tollunt præter alia Tinctura Benzoes cum aquâ rosar. in lacteam misturam redacta, quæ optima est, si faciei maculis illinatur purificat, & cutim nitidam reddit, hic conducit lac virginis. Maculæ.

℞. ⊙ ℥ij.
▽ ℔j.
Coq. ad ʒ.

℞. *Lithargyr.* ⊙ ℥iij.
✢ ℥ix.
Coq. ad ℔ß.
Cola & misce cum priore quod lactescet.

Liquor quoque myrrhæ ab *Ettmullero* descriptus egregium est cosmeticum contra maculas, in specie solares (die Sonnenflecken) rugas faciei & cicatrices delendas. Alias fucus muliebris est sequens. R. Patellam ferream novam, candefiat prope ignem, huic ex ore vinum adspergatur, & vapor inde surgens facie probè munitâ similiter excipiatur, tegatur facies, & hoc per septimanam continuetur, rugas seniles abigit, ut juventutem mentiri queant vetulæ. Urina quoque propria rusticis cosmetica est faciei illita. Axungia viperarum faciei illita maculas delet, unde & misceri potest balsamo Penotiano, qui contra rugas faciei elegans est remedium. In Maculis faciei spiritus vini animatus cum salibus volatilibus, ut & sacchar. ♄i ac spiritus vini myrrhatus non frustra adhibentur, ut & Oleum Tartari.

Nævi materni optimè abluuntur lochiis & secundinâ matris statim a partu, vel si tam citò non fuerint observati, medicamentis aliquantùm corrodentibus absumuntur, prout lib. 5. illud pluribus sumus ostensuri.

CAPUT XXI.

De Oris Vitiis, Ejus Apertione, Coalitu, Scirrho, Tortura, malè affectis ductibus salivalibus, Ptyalismo & Fœtore.

§. I

Os quoque suas luit pœnas, & meritò, quia ex eo, loco benedictionum & celebrationum Divini nominis, sæpe prodeunt blasphemiæ aliæque calumniæ, aut per id ingrediuntur nimis

nimis lauta & majori copiâ ab illis deglutita, qui parasitorum & gulonum more interdum omne suum abliguriunt patrimonium, ut ossa vix unquam tantum valeant lucrari, quantum ora absumunt & devorant, quæ peccata Deus O. M. juxta præscriptam legem variis & molestissimis quandoque punit affectibus, quales sunt 1. Oris inordinata & indecora *Apertio*, quando scil. os, quod ordinariè claudi debebat, præter decorum & voluntatem manet apertum. 2. *Coalitus*, quando id inconvenienter coaluit & ità unitum est. 3. *Scirrhus*, quando id à tumore duro fuerit occupatum. 4. *Tortura*, si id vitiosè invertitur. 5. Quando ductus salivales vel à tumoribus compressi, vel aliter obstructi, vel in *Ptyalismo* nimis aperti existunt, vel fistula suborta fuerit. 6. *Fœtor* oris, quando ex eo odor fracidus atque teter exspiratur, quâ graveolentiâ oris Medi Persæ laborant.

Oris Apertio. Coalitus. Scirrhus. Tortura. Ptyalismus. Fœtor.

§. 2. *Locus affectus* sunt partes externæ & internæ oris, os enim constat ex partibus partim osseis, ut maxillâ superiori & inferiori cum dentibus, partim carnosis, ut labiis musculisque labiorum, buccarum & maxillæ inferioris. Oris tota interna capacitas succingitur crassa tunica, quæ gingivas & labia ambit, & reduplicari putatur, quando uvulam constituit. Hîc potissimùm agimus de harum externarum partium affectibus, de internarum verò malis paulò inferiùs tractabimus, exceptis ductibus salivalibus à *Warthono, Stenone, Bartholino & Nuckio* inventis, post aures, propè oculos & per genas internè ad os decurrentibus, unde & varia nomina hi ductus acceperunt, quorum affectus prioribus hîc subnectemus.

Pars affecta.

§. 3. Vitia hæc oris omnia vel ex ipsius ægri relatione, vel ipso Medici visu cognoscuntur. Scirrhus oris iisdem signis cognoscitur, quibus Scirrhus in genere. Ità Ductuum quoque salivalium vitia per se facilè patent, & ex sequente ætiologiâ clariùs innotescent.

Diagnosis.

§. 4 *Galenici* ipsius *Apertionis* & Hiatûs Oris *causas* varias enumerant, nempe luxationem maxillæ inferioris, distensionem cervicis ex vulnere nervorum, consuetudinem malam, Narium obstructionem, vaporum ex febribus adscensum, læsam in lethargo memoriam, à quibus omnibus os apertum vel planè nequeat recludi, vel ab ægris quid decorum sit, minus advertatur.

Ætiologia secundum Galenicos Apertionis oris.

Oscitationis causam statuunt vapores halituosos & excrementitios maxillarum & labiorum musculos occupantes, & facultatem expultricem ad excernendum stimulantes, provocatos interdum à frigore aut excitatione à somno nondum absoluto, retentos verò à cutis densitate & paucâ perspiratione, ut ità oscitatio secundùm *Avicennam* languida quadam & invalida sit vaporum istorum expulsio.

Oscitationis.

Oris *Coalitum* à nativitate vitio facultatis plasticæ frequentiùs contingere fatentur, labiis ita inconvenienter unitis, vel ab ulcere aut vulnere malè curatis, aut tumore foramen illud occludente. Maxillarum vitia etiam accusant, à quibus in diductione impediuntur, ut ità os aperiri nequeat.

Oris Coalitûs.

Scirrhi causam etiam hîc, ut in aliis partibus humorē putant esse melancholicum vel pituitosum, aut partibus tenuioribus à calore dissipatis incrassatum, aut medicamentorum repellentium, adstringentium vel discutientium applicatione immoderatâ in tantam duritiem redactum.

Scirrhi.

Tortura oris causam adscribunt musculis faciei vel nervis tum tertiæ & quintæ conjugationis, tùm cervicalibus malè affectis, imprimis à spasmo seu convulsione, vel ab inanitione, vel à repletione subnato.

Tortura.

Ductus salivales cùm planè ignoraverint, sed earum inventio hujus seculi felicitati sit adscribenda, priores & antiquiores de eorundem morbis nullatenus fuerunt solliciti, possunt tamen morborum eorum causæ secundùm consueta Galenicis principia explicari, ita ut *Vulnera* à continui solutione a causa secante vel pungente externa, *Ulcera* ab humoribus acribus erodentibus, & *Tumores* à variis humoribus vel per affluxum, vel congestionem in vasis hisce collectis oboriantur.

Ductuum salivalium Affectuum.

Ptyalismi causam proximam constituunt ipsius salivæ copiam, facultatem expultricem ad sui excretionem stimulantem. Remotiores verò internas accusant humoris serosi & pituitosi abundantiam, sive ille à cerebro ad fauces defluat, sive in toto corpore cumuletur, sive ex ventriculo, intestinis, liene, pectore & pulmonibus proveniat. Externas autem inunctionem hydrargyri, cibos humidiores & potum nimium, omnes salivam nimis augentes.

Ptyalismi.

In Oris *Fœtore* ut causam agnoscunt vapores fœtidos vel à cibis ipsis per se fœtidis in allio, cepâ, &c. vel in ventriculo & dentium intervallis corruptis, vel ab excrementis intestinorum propter orificium ventriculi inferius minus clausum, vel humoribus fœtidis aut in ulceribus diversarum partium corruptis, vel vermibus in intestinis stabulantibus, adeoque ipsa putredine provenientes & vitiosè per os exhalatos.

Fœtoris oris.

§. 5. *Paracelsus* proximè accedens non verbis sed silentio suo de *Apertionis* Oris causis priorum se subscribere sententiæ facilè annuit.

Iuxta Paracelsum Causa Oris Apertionis,

In *Oscitatione* quoque eò vergere videtur, ut causam ejus approbet humorem resolutum & in vapores fuliginosos abeuntem mercuriales, qui musculis & juncturis maxillarum tantam moveant molestiam, ut Archeus per vim expulsivam eosdem diductis maxillis adeoque ore dilatato ejicere opus habeat.

Oscitationis.

Oris *Coalitum* iisdem cum aliis vel in utero ex formatione deficiente, vel extra illum à materiâ glutinante ex vulnere vel ulcere productâ oriri posse concedit.

Coalitus.

Scirrhum etiam in ore, uti in aliis corporis partibus, vel à sale nitroso in partes oris dejecto, ibidem alienam naturam induente, & tumores hosce inducente, vel à vitriolo in diritiem abeunte produci putat, quorum posteriores tumores ob vitrioli corrosivitatem nonnunquam in ulcera abeant.

Scirrhi.

Torturam oris ad eos refert morbos, qui in spasmum & tetanum abeant, quamvis horum non habeant principia, nec ab ipsorum membris oriantur, sed in ipsis tamen generentur, quia tandem virtus crescitiva spasmi & tetani lædatur, & spasmus vel tetanus fiat, ejus verò causam vult spiritum esse Mercurii non subtilem, sed frigidum cursum peragentem, & ad musculos oris pertingentem tarditate suâ eos distorquentem.

Tortura.

Ductuum salivalium vitiorum & Ptyalismi. *Ductuum salivalium* vitia & *Ptyalismum* non minus liquori Mercurii adscribit, qui à sale & sulphure divortium faciens reliquos succos dissolvit, hinc sal extra reliquorum consortium constitutum, subtilisatum & conditionem expellendi subiens vasa erodit, & eorum ulcera suscitat, induratum verò & coagulatum tumores. Vulnera à causâ externâ contingunt vi quâdam vasa ista dividentia. Resoluti à spiritu mercuriali liquores impetuosè ad linguam ruunt & per salivam effluunt.

Fætoris. Oris *Fætoris* causam imputat tum stercori intestinorum etiam per os fœtenti, tum propriis excrementis oris, post digestionem ciborum in eo factam relictis, & aliquando sputo rejectis.

Helmontii opinio de causa Oris Apertionis & Oscitationis. §. 6. *Helmontio* eadem mens est de causâ *Apertionis* oris cum prioribus; *Oscitationem* verò non tam à fuligine vult oriri, quam ab eâ facultate & parte, quæ imaginationi paret, ore videlicet stomachi, ita ut à segni stomacho dormitionem postulante, libido oscitandi musculos subter dormiendum irrequietos excutiat, tendat, & musculos buccarum & tracheæ in clientelam vocet, nullatenus verò oscitationem esse musculorum mandibulæ, cùm compressis etiam dentibus, adeoque motu mandibulis prorsus contrario, nihilominus possit oscitari.

Coalitus, Scirrhi & Torturæ. De *Coalitus* oris causis ultra priora ab aliis prolata nihil addit, *Scirrhum* verò à cruore ad os effuso & ibidem ad volatilitatem facto inepto produci credit, sicuti *Torturam* oris, ut reliqua spasmorum genera à musculorum oris propriâ vitâ reducit, musculis istis proprio motu tumultuantibus.

Ductuum salivalium vitiorum & Ptyalismi. *Ductuum Salivalium* morbos & *Ptyalismum* à latice vel corrupto vel aucto originem sumere credit, quatenus in viâ varia sibi assumit salia aliaque digestionum excrementa, & inter ea etiam fermentum quoddam alienum, quod vasa exedit, vel linguâ & faucibus cum amygdalis, quibus opificium salivæ è latice proprium esse credit, à morbis affectis ad vocationem Archei ex venis promtè accurrit, sed morbis istos extinguere non valens per copiosam sputationem effunditur.

Fætoris. *Fætoris* causas quod attinet, silentio suo priorum opinioni placidè videtur annuere.

Juxta Willisium causa Apertionis Oris. §. 7. *Willisio* non minùs quàm cæteris *Apertionis* Oris causæ variæ existere posse videntur, potissimum verò præter malam consuetudinem Luxatio Mandibulæ inferioris, absquâ magnum oritur impedimentum in ore debito tempore recludendo.

Oscitationis. *Oscitationis* causam credit tum spiritus animales multis particulis crassioribus infectos, à quibus in transitu per tubulos musculorum maxillæ & buccarum impediantur, quasque distensione fibrarum & angustatione tubulorum subsequente eam oris diductione tali modo exprimere & excutere conentur; vel easdem particulas heterogeneas tubulos occupantes, quas spiritus animales minus vegeti tam promtè nequeant ejicere, nisi suscitato quodam impetu fibras istas musculares sive motrices aliqualiter concutiant, & ad explosionem rei molestæ excitent, quod & impulsu proprio peragere soleant.

Coalitus. *Coalitûs* causas easdem ipsas accusat, quas priores jam retulerunt.

Scirrhi. *Scirrhi* in Oris partibus existentis causam eandem ægerit, quam aliorum membrorum Scirrhi agnoscunt, corpuscula videlicet terrestria particulis salinis juncta, & post spiritus depressos longiore stagnatione in tumorem istiusmodi congelata.

Torturæ. *Tortura* oris causam, uti aliarum convulsionum particulariũ, copiam quandã heterogeneam statuit explosivam, spiritibus animalibus immixtam, & medullæ oblongatæ caput cum nervis musculos oris prospicientibus potissimum occupantem, unà cum relaxatione interdum alterius lateris musculorum, unde oppositi fortius agant, & partem, quæ inter utrosque velut in æquilibrio consistere deberet, versus se totam corripiant & diutius detineant.

Ductuum Salivalium vitiorum. *Ductuum* Salivalium *Tumorem* à liquore salivari seu humore seroso à glandulis parotidibus, maxillaribus & sublingualibus effluente crassiore & stagnante, *Ulcus* ab eodem salino acriori corrodente; *Vulnus* verò ab externis causis scindentibus, pungentibus aut rumpentibus originem habere contendit.

Ptyalismi. *Ptyalismum* à nimia humorum serosorum crassiorum copiâ & superfluitate à glandulis modò dictis ad ductus nominatos profluente causari asserit, eò quod ob crassitiem tam facile nequeant vel per diuresin, vel diaphoresin secerni; sæpiuscule verò ab argento vivo salibus subacto & vel intus adsumto, vel foris illito hoc propterea contingere, quoniam illud à particulis corporis humani salinis minutissimè dissolvatur, & iis involutum penitissimè immisceatur, quas salium & Mercurii concretiones per omnes humores inque omnes totius corporis partes diffusas, dum molestiam pariunt, natura expellere moliatur, & quidem sangvine & forsan aliquatenus liquore nervoso recrementis istis mercurio-salinis eadem omnimodo excutere satagentibus. In febrium etiam malè judicatarum declinatione criseos loco salivationem hanc succedere observavit, humore excernendo non tantum apertioribus ductuum salivalium foraminibus, sed & arteriarum osculis ubique consitis exundante. Similem sputationem in Scorbuto inde excitari docet, quatenus in sangvine depravato salis ac sulphuris enormium recrementa plura & crassiora congeruntur, quàm ut diaphoresi vel per urinam aut sedem satis excerni possint, quæ tum ad oris emunctoria, quibus salsiora sangvinis purgamenta exire solent, deferantur, & sero diluta è vasis salivalibus exundantia sputationem hanc creent copiosam.

Fætoris. *Fætoris* causam statuit particulas salino-sulphureas, partim humoris per salivationem excreti, partim ciborum in dentium interstitiis aut ipsarum gingivarum ab humore corruptarum putrescentium continuò exspiratas.

Sylvii opinio de causis oris apertionis. §. 8. *Sylvius* causam *Apertionis* oris potissimum accusat luxationem maxillæ inferioris, aut musculorum temporalium paralysin, vel vulnus transversum.

Oscitationis. *Oscitationis* causam statuit halitus copiosiores ex ventriculo erumpentes, & ad sui exhalationem majus spatium postulando, musculos maxillarum & buccarum diducentes, ut per apertum os faciliorem habeant exitum.

Coalitus. Oris *Coalitum* ab erosione aut ulcere Labiorum aliquando contingere docet, partibus læsis ob glutinositatem succi ex ulcere effluentis sibi invicem concrescentibus, aliquando etiam os manere conclusum ob musculorum temporalium convulsionem.

Scirrhi

Scirrhi. *Scirrhi* causam statuit humores tenaces & spiritum acidum in oris aliqua parte collectos & condensatos, vitio imprimis glandularum.

Tortura. Oris *Torturam* fieri vult à paralysi musculi oppositi, & alterius sani naturali & continua contractione, unde dum hæc ab opposito musculo paralytico non impeditur nec cohibetur, musculus sanus videatur torqueri & convelli.

Ductuum Sal. variis morborum. *Ductuum* Salivarium *Tumorem* oriri docet à saliva crassa viscidiore, ductus hosce non modo obstruente, sed etiam in tumorem attollente. *Ulcus* verò ab eâdem acidâ acriore ductus erodente, & *Vulnus* à causa externa violenta scindente vel pungente, vel à ruptione à saliva copiosiore & impetuosè in ductus influente.

Ptyalismi. *Ptyalismi* seu Salivationis nimiæ triplicem statuere solet causam, nempe 1. Materiæ salivaris redundantiam, nunc ex ubere usu alimentorum liquidiorum, vini præsertim acidiusculi, vel remediorum vi sua peculiari salivationem moventium, imprimis mercurialium; nunc ex urinæ aut sudoris consueti excretione parciore provenientem. 2. Viarum sangvinem spiritusque animales ad glandulas salivares deferentium amplitudinem aut multitudinem, propter quam plus materiæ in salivam mutandæ affertur dictis glandulis. 3. Glandularum ipsarum salivam conficientium vitium, propter quod salivaris materiæ plus, quam decebat, excipitur è sangvine, mutaturque in salivam; licèt illud vitium, quale sit, aut esse possit, nequeat determinare.

Fœtoris. *Fœtoris* causam adscribit parti alicui in faucibus, ore, pulmonibus, vel alibi corruptæ & putrescenti, vel reliquiis ciborum in dentibus corruptis & putrescentibus, ex quibus omnibus ejusmodi fœtor erumpat.

Cartesianorum sententia de causa oris Apertionis. §. 9. *Cartesiani* ipsius *Apertionis* Oris causas itidem cum aliis ferè communes statuunt, malam scil. consuetudinem, luxationem maxillæ, & narium obstructionem, unde pro respiratione ægri os perpetuò ferè apertum servare cogantur.

Oscitationis. *Oscitationis* causam recensent particulas quasdam mucronatas acres, in musculis maxillæ inferioris hærentes, leniter fibrillas nervorum vellicantes, & spirituum versùs oris musculos influxum promoventes, à quibus motus ille violentior producatur.

Coalitûs & Clausura. Oris *Coalitum* vel labiorum accretioni in utero, vel extra eum ab ulceribus malè curatis, succo nutritio glutinoso existente, contingenti accensent, uti diuturniorem ejus *Clausuram* maxillarum musculis paralysi laborantibus, aliisque morbis convulsivis aut soporosis, in quibus tum nervi, tum liquor eorum variis modis afficiuntur.

Scirrhi. *Scirrhi* originem succo cuidam adscribunt tubulos musculares partium oris aliquantum obstruenti paulatim indurato, vel simplici condensatione, avolantibus nempe partibus subtilioribus, relictis terrestrioribus, vel coagulatione ab angularibus acidis particulis prioribus commistis inductâ.

Tortura. *Tortura* Oris causam potissimùm valvulis adscribunt in tubulis musculorum contentis vitiosè dispositis, ut spiritus animales satis promptè & æqualiter nequeant ex musculo contractore in appositum extensorem transire, sed in contractore diutiùs detineantur, unde partes reliquæ musculum contractum sequi cogantur, nancitis valvulis musculi contractoris eum situm, ut spiritus per apertam quasi viam faciliùs in hujus, quam alterius tubulos influant, & partem ejus ad hoc vel illud latus distorqueant.

Ductuum Salivalium Tumoris, Ulceris & Vulneris. *Ductuum* Salivalium *Tumorem* à salivâ multis particulis ramosis & angularibus acutis refertâ in tantum provenire censent, dum ramosæ illæ particulæ ab angularibus coagulatæ stagnationem inferunt, circa quam humor salivaris tenacior diutiùs subsistens, fibras vasorum distendit & intumescere facit; *Ulcus* ab angularibus illis particulis valde acutis & ab aliis liberatis produci contendunt, illæ enim sui juris factæ, & à solis materiæ æthereæ particulis fortius agitatæ, fibras vasorum horum facilè rodunt, frangunt, iisque ruptis foramen aliquod constituunt, per quod liquor contentus ab iisdem similiter corruptus assiduo emanat. *Vulnus* ab externo quodam instrumento scindente & dissecante, violentâ manu vasis hisce adhibito, induci cum reliquis fatentur.

Ptyalismi. *Ptyalismum* oriri docent a nimia seri à sangvine præcipitatione, unde lympha copiosa per vasa lymphatica oris salivalia in os ipsum detrudatur, existentibus simul glandulis nimis laxis, quod utrumque mercurii tum externo, tum interno usu frequentiùs oboriri soleat, cui tamen accedant simili suâ potentiâ particulæ angulares acutæ & rigidæ, sive acidum in melancholicis sputatoribus dictis, illud enim sangvinem coagulando tantum efficere credunt, ut serum præcipitatum à sangvine liberaliùs per vasa salivalia ad os derivetur. Ventriculi cruditatem morbo huic eatenus ansam præbere concedunt, quatenus multi ab ea humores serosi & pituitosi generantur.

Fœtoris. *Fœtoris* causam esse existimant vel particulas ciborum in dentium interstitiis, vel poris, vel cavitatibus hærentes, & per lenem quandam digestionem putrescere incipientes, dum particulæ constituentes à se invicem secedunt, eumque fœtorem à tartaro circa dentes hærente valde augeri & foveri; vel vapores & halitus ex intestinis per ventriculũ in gulam supremam adscendentes, & ibidem cum aëre à pulmone per arteriam asperam exspirato se miscentes; vel purulentam materiam in pulmonibus collectam & fœtorem in os exhalantem, uti & particulas salivæ copiosiores à mercurio præcipitatas, quæ non modo fœtorem hunc excitant, sed & gingivas corrumpunt, & ad putredinem disponunt.

Nostrum judicium de causa Oris Apertionis. §. 10. *Nostro* judicio Oris *Apertio* à pluribus oritur causis, à tumoribus nempe circa juncturam maxillarum in inflammatione maxillæ & tonsillarum obortis, item quando oris cardo, in quo gena vertitur, obrigescit, & os redditur strictius, quo minus in rictu queat expandi, ab acido viscido humore in juncturam illam & vincula altiùs imbibito. Ex vulnere quoque nervorum hiatus oris producitur, nec non à luxatione inferioris maxillæ, narium obstructione, læsione memoriæ, ut in lethargo fieri solet.

Oscitationis. *Oscitatio* ortum habet à particulis acidis acrioribus stagnantibus, musculos maxillæ inferioris stimulantibus ac irritantibus. Ad oscitationem proni post eam sæpe experiuntur os salivâ abundare, quod non aliunde est, quam quod musculi, quibus oscitatio peragitur, simul & glandulæ & glandularum ductus salivales comprimantur, unde omnis, quæ in iis continetur, saliva os versùs demandatur, à simili seu potius gingivarum tumore & inde factâ compressione. Quòd verò osci-

oſcitante uno oſcitet & alter, inde oritur, dum à diductione maxillarum fortiori ſpiritus in altero ſimiliter ita diſponuntur, & determinantur, ut verſùs eandem prorumpant partem, & eandem fermè diductionem inſtituant, quâ in re mens facilè occupatur.

Coalitus. Cauſa *Coalitus* ſeu Coaleſcentiæ Oris ſæpius à nativitate dependet, ob errorem formationis in utero, quo partes diſſolvendæ uniuntur, interdum verò extra uterum tum in parvulis, tum in adultioribus à malè curatis ulceribus, cancro & hyperſarcoſi obtigiſſe experientia mihi commonſtravit, diſruptis prius cutis & muſculorum fibrulis, quarum extremitates ab utraque parte ſe tangentes interveniente chylo gummoſiore facilè glutinantur, eoque modo partes, quæ diſtare debebant, vitiosè uniuntur. Oris occluſio etiam à maxillarum vitio dependet, dum deduci nequeant, ſed vel inferior capiti ſit annata, vel humor viſcidus circa juncturam earum hæreat, vel nervi cervicis ſint vulnerati.

Scirrhi. Cauſa *Scirrhi* Oris eſt liquor evaſatus in tubulis diutius retentus, tubulos obſtruens & avolantibus particulis volatilioribus condenſatus, vel ab acido quodam auſteriori coagulatus, partem non modò tumidam, ſed ob inſpiſſationem aut coagulationem iſtam etiam duriorem reddens.

Tortura. *Tortura* Oris eandem agnoſcit cauſam, quam Spaſmus ſeu Convulſio, quæ cùm in proximè præcedente capite pluribus jam ſit explanata, eò Lectorem noſtrum remittimus, ne crambem bis coctam proponendo aliquam moveamus nauſeam.

Salivæ ſtatus in ſanis. Ad *Salivæ* ſtatum morboſum antequam accedamus, more ſolito, quomodo in ſanis ſeſe habeat, prius contemplabimur. Per ſalivam verò hîc intelligimus humorem illum limpidum, qui per ductus ſalivales in os fluit, non vero illud ſputum, quod cum exſcreatione rejicitur, vel quod è naribus ſupra palatum è cerebro in os aſſugitur, quod quandoque circa fauces bivias aut iſthmum oris tenax & viſcidum adhæret, propterea & ſcreatu rejici ſolet; uti neque mucum tonſillarum, qui ſcreatu à tonſillis & ſucco iis proprio exprimitur ex ſinu communi in os & fauces aperto. Quod enim ore ordinariò rejicitur, ſputi & ſalivæ mixtura eſt, non tamen dicendum, ſimplicem liquorem & phlegma eſſe inutile ſalivâ, ſed varii generis particulas in ſe continet, quæ præter particulas alcalicas oleoſas, particulæ ſcintillantes etiam ſalem in ſe continere nos docent; præterea quod ☿ii mortificationem eâdem promoveamus, particulas oleoſas acidis permixtas eſſe neceſſe eſt. Lac vaccinum dum excoquunt ancillæ, ſi inter coquendum illud guſtaverint, & dein cochlear lambant, & ſalivâ adhuc madidum iterum lacti immiſerint ebullienti, obſervatur lac hocce ſecedere non aliter, ac ſi liquor planè acidus fuiſſet admixtus, certo indicio, ab acido in ſaliva contento hoc provenire. Salivam & habere adhuc alias particulas præter flexiles, patet ex canibus rabie hydrophobicâ laborantibus, quibus adeò eſt venenata ſaliva ut etiam alios inficiat. Si plura hujus rei cupias experimenta, adeas Cl. Dn. *Nuck* tractatum *de Anatomia Salivæ* à p. 50. uſque 60.

Ductuum Salivalium Vulneris Ulceris & Salivæ huice ejusque ductibus varii accidunt affectus, præterquam, quod hi ductus aut *Vulnere* aliquando læduntur, aut materiâ acri exeduntur, unde tranſitus Salivæ verſus os impeditur, quod idem accidere poteſt à *Tumoribus* durioribus hiſce partibus ſubortis, quemadmodum aliquando obſervavimus à Tumoribus ductum ſalivarem ſiniſtri lateris tàm ſuperiorem quàm inferiorem in tantum comprimi, ut tranſitui ſalivæ via præcluderetur & ægri os in totum fermè aridum habeant, adeò ut ſalivæ pauxillum tantum ventriculo per deglutitionem tradi poſſet. *Tumorum cauſa.* Si ductus ſalivales in glandula ſurculi concurrentes & pelvim quaſi facientes lædantur ex vulneribus harum glandularum facilè *Ulcera fiſtuloſa* ſuboriri ſolent, imprimis ſi vulnus ſit majuſculum, aut transverſum abſciſſus ductus, aut materiâ acri eroſus; rarius tamen hoc accidit in vulneribus perexiguis aut ſecundum longitudinem ductuum fibroſorum læſis, tunc enim leviori compreſſione ductuum laterà ſæpe coaleſcunt & priſtino ſtatui reſtituuntur.

Cauſa Ptyaliſmi. Cauſa proxima *Ptyaliſmi* omnium Doctorum conſenſu eſt ſaliva redundans, lympha enim in vaſis cumulata & ad glandulas dictas delata, ſi quantitate immodicâ aut qualitate pravâ imbuta ſit, & ſæpe à glandulis tumefactis tanquam nefaria & ſuperflua exſpuitur, inde neceſſum eſt in os ut regurgitet, copioſamque excretionem conſtituat. Quomodo verò ſecretio hæc in glandulis fiat, diverſæ ſunt Auctorum ſententiæ. Nonnulli mediante fermento quodam hoc peragi putant, quod à ſucco nervoſo expectant, conſiderantes, quod nervi numero plures glandulis inſerantur, quàm quidem ad motum illarum & ſenſationem requirantur. Alii à varia particularum & pororum proportione id deducunt: Nos verò ſequenti modo ſecretionem hanc fieri ſumus perſuaſi. Sangvis namque arterioſus variæ magnitudinis & figuræ particulis conſtans, in glandulas has delatus, (ſive id fiat à ſubſequentis ſanguinis protruſione, ſive partium ambientium preſſione) ulterius propellitur, donec ad anguſtiſſimos glandularum venerit canaliculos, ubi dum poruli occurrunt diverſæ ab invicem figuræ & diametri, quorum hi unius, alii alterius generis particulas ſuſcipere apti nati ſunt, ſalivalis humor porulos ductuum ſalivalium, lymphaticus verò particulis magis flexilibus conſtans, ductus lymphaticos ſubit, reliqua autem maſſa per patentiores vias, venas ſcil. transmittitur. Rei hujus veritas peritioribus Anatomicis cognita eſt, venis enim jugularibus ſubducto filo in cane arctè ligatis, non duntaxat lachrymas copioſius prodire obſervabis, ſed & ſalivam tam copioſè profluere, ac ſi ☿io aſſumpto fluxus is concitaretur, quod non aliunde, quam ab impedito ſanguinis ab arteriis in venas circuitu. Separatio verò hæc ut legitima fiat, requiritur particularum & pororum proportio, confuſa enim miſcella ſeminis milii & frumenti per cribrum ſeparari poteſt, ſic ☉ri poroſitas ☿um admittit, quæ tamen aquam, oleum & aërem arcet; ſangvis itidem cùm non conſtet ex particulis indiviſibilibus, ſed ex corpuſculis quantis & figuratis, quæ per proportionata tantū foramina permeare poſſunt, hinc in cerebro ſpiritus, in mammis lac, in hepate bilis, in renibus ſerum & in venis ſangvis tranſit. Magna ſalivæ quantitas in glandulis ſalivalibus ſecernitur, adultum nempe in ſtatu ſano 12. horarum ſpatio uncias x. aut libram integram hujus ſalivæ exſpuendo reddere poſſe, experientiâ conſtat, quæ verò non omnis ad os mittitur. Quidam non niſi ſingulis bihoriis unciam unam dunta-

duntaxat deglutiunt, aliis plus quàm 2. unc is a ventriculo tradunt: hinc constat, tantam salivæ quantitatem præter quam ori, etiam ipsi stomacho, ut & toti intestinali tubo, virtutes suas communicare.

Sed è diverticulo, in viam. Salivæ ergò secretio aliquando copiosa adeò, ut *Ptyalismus* inde oriatur, & præsertim à ☿alibus medicamentis aut inunctione, aut fumigatione, vel etiam internè adhibitis, & tùm frequentissimè ulcuscula in ore & lingua adsunt, os dolet, lingua tumet, dentes vacillant & os fœtere solet, quia cum sero copiosius sal præcipitatur, qui suâ acrimoniâ os, linguam, & per vasa salivalia inter dentes ad dentes delabens gingivas afficere solet. Mercurius namque vel maximè exiguos glandularum canaliculos & tubulos in tantum aperit, ut excretio fiat satis copiosa. Sanguineæ enim mastæ communicatus ☿us, & in innumeras particulas orbiculares divisus ad omnes pororum configurationes sese accommodat, saliumque aciculas, ubique hærentes confringit, quibus loco motis, plurimæ obstructiones tolluntur, iisque sublatis, tota materia morbifica per tubulos glandularum salivalium delata, patentiores jam invenit vias, quibus facilius in os fluit & foras amandatur. Sic quoque in Quartanâ aliisque affectibus vulgo melancholicis dictis *Ptyalismus* iste oriri solet, ob sanguinem crassitie sua peccantem, & tardiùs per glandularum salivalium canaliculos motum, quia acidum in melancholicis sangvinem coagulat, hinc necessariò in vasorum extremitatibus stagnare debet, & copiosiorem salivæ materiam suppeditare. In Scorbuticis & sputo sangvineo hoc symptoma non rarum est. Ptyalismus hic etiam oritur à nimia præcipitatione seri à sangvine, quare cùm multa lympha per vasa lymphatica redit, per ductus salivares in os detruditur, quia etiam pori glandularum sæpe sunt nimis laxi. Ventriculi cruditas ansam dat huic affectui, quatenus multum chyli serosi & mucosi generat, nam non facilè ab aliis causis tam copiosum serum à sangvine separari solet. Salivatio etiam est aliquando salutaris. Phthisin Ptyalismo per septem dies perdurante restitutam legitur *Eph. Germ. Ann.* 1. *Obs.* 122. Febrem ardentem ejusmodi criticâ salivatione judicatam fuisse testatur *Zod. Med. Gall.* quod & non ita pridem hîc Cassellis in Matrona nobili à febre maligna ptyalismo laborante observavi, quæ & à me diureticis brevi curata fuit. Sic quoque salivationem hanc promovent omnivaria medicamenta masticatoria dicta, imprimis herbæ Nicotianæ usus, partes namque hujus herbæ subtiliores & magis volatiles in vasa glandularum excretoria penetrantes, ea ipsa irritare, particulasq; viscidas hinc illinc hærentes incidendo salivæ secretionem promovere valent. In pluribus cum saliva & alii humores excrementitii excerni solent cum commodo, quamvis in aliis adeò nocivus est ejus usus, ut continua hac salivatione massam sangvineam reddant non tantum in motu nimis tardam sed & exsuccam, uti sæpe hecticam & ob acrimoniam hujus fumi phthisin inductam novimus, imò à Tabaci usu appetitus destruitur, quando sc. in ventriculum abligurriunt, hinc herbæ hujus amatores nihil vel parum appetunt; dyspnœa aliis oboritur, imò innumera alia mala inde orta observavimus. Saliva etiam ipsa vel acris est, vel verminosa, qualem nos in civi Hamburgensi vidimus, cui sæpe tanta vis est, ut ab hac dentium intervallis aliquamdiu conclusâ mox colorem saporemque mutent, imo ab hac rubedo vini ore detenti protinus pereat.

Fœtor Oris ut plurimum oritur ex primis viis, h.e. chylo fœtido, vermibus, pure aliisque in ventriculo aut ejus annexis intestinis contentis corruptis, inde acres & fœtidæ hæ elevantur particulæ nares adstantium vellicantes, quod in ipso etiam Volvulo sive Iliaca passione ex retentis fœcibus contingit: hoc etiam fit quando Chylus non ritè à recrementis suis liberatur. Quandoque materiam in ore corruptam, aut partem quandam oris pro causa habet. Huc caries dentis, gingiva tonsillarumque ulcus, fistula, &c. pertinent. Nonnunquam corruptum in pectore aut pulmone hærens tetrum spirat odorem, item in Ozæna, novimus enim quendam Ozæna laborantem, quem ob tetrum halitum nemo ferre poterat. In Gravedine sive Coryza nimis maturè & imprudenter suppressâ & materiâ inspissatâ. Imprimis ab opiatis, hujusmodi fœtor produci solet: sic nuper quidam in Coryzâ assumsit statim ab initio pilul. de cynogloss. à quibus materia incrassata in ventriculis cerebri ob stagnationem putrida reddita maximum fœtorem ægroto conciliavit, ut fœtorem hunc in excernenda materia ipse vix ferre potuerit. *Causa Oris Fœtoris.*

§. 12. Oris illi affectus si cum magnis morbis, imprimis cephalicis sunt stipati, magnum portendunt periculum. *Prognosis.*

Oris *Apertio* seu Hiatus à mala consuetudine, præter dedecus nullum suadet timendum periculum, sed à luxata maxilla, convulsione, aliisque causis producta, pejus quidpiam timendum esse subinnuit. *Apertionis oris.*

Oscitatio sæpius nulla indiget curatione, sed discussâ materiâ musculis molestâ facilè cessat, si verò sit frequentior, diuturnior & in nixu accidat, curatio fermè nulla est, dubia autem, si maxillam inferiorem luxet, utplurimum etiam febrium existit præludium. *Oscitationis.*

Oris *Coalitus* à nativitate obortus longè curatu est difficilior illo, qui est à tumore vel alia causa, labia vel alias oris partes coagulante. *Coalitûs.*

Scirrhus in Oris partibus majus periculum infert, quam in aliis corporis locis, &, si tumores hi imprudenter tractentur, in ulcera cancrosa facile abeunt, *Ulcera* etiam oris non bene tractata in serpentia degenerant. *Scirrhi.*

Tortura Oris eandem admittit prognosin, quam superiori dedimus capite de Labiorum vitiis. *Torturæ.*

Ductuum Salivalium affectus, ut Fistula, Tumor, Cancer, Ulcus, magnum involvunt periculum, & postulant expertum Chirurgum, quare ductuum horum cognitio Chirurgis adinodum est necessaria. Ductus salivalis læsus non semper est curabilis, sed aliquando in fistulam transit. In Saliva quoque vermes conspiciuntur, ceu exemplum communicavimus curiosis. *Ductuum salivalium Affectuum.*

Ptyalismus seu immodica Salivatio aliquando magnorum & multorum morborum exhaurit scaturigines, quod monumenta Medicorum hinc inde testantur. In Cephalalgia nempe, Odontalgiâ, Gravi Auditu, Phthisi, &c. sæpe levamen attulit. Eadem salivatio prodest infantibus dentientibus, quando scil. eorum os irrigat, relaxat enim gingivas & hinc eruptionem facilitat. Improbandus verò est si nimius, & quidem à ☿alibus *Ptyalismi.*

bus

bus excitatus in morbis visceribus labe quadam infectis & scorbuticis, qualis exemplum non ita pridem in milite observavi, miserè inde vitam cum morte commutante. Sic etiam malum est, si Ptyalismus fluens in morbis subito deficit. Periculi non est expers, si magnis & serosis evacuationibus conjungatur, quia cerebrum sæpe à sero inundatur & diuturnum fluxum, quem glandulæ absque dispendio non ferunt, significat. Malus, si glandulæ simul inflammentur, ex glandularum enim tumoribus febres omnes malæ sunt, teste *Hipp.* S. 4. Aph. 55.

Fœtoris. In *Fœtore* Oris quo causa deterior, eo & affectus incurabilior haberi solet, & pro varietate causæ & prognosis dicenda est.

Diæta. §. 13. *Diæta* ratione in his affectibus Oris recensitis ante omnia *Aer* vitetur multis particulis acidis refertus, vel corrigatur variis suffumigiis ex junipero accenso, thure, mastich. &c. *Cibi* sint euchymi, eupepti & polytrophi, exulent difficilioris concoctionis, qualium sæpe mentionem injecimus, & tædet sæpius hæc repetere, cum & ipsi ægri hodie non amplius in hisce Medicorum præscripto obediant, nec monitis salubribus obtemperent. In læsis Ductibus Salivalibus diæta sit exsiccans, potu parcâ solummodò manu assumto, & herbis convenientibus, ut salviâ, scolopendriâ, betonicâ, melissâ, rad. enul. caryophyllat. & similibus vulgo cephalicis dictis & vulnerariis medicato. *Somnus* etiam sit moderatus, imprimis in Ptyalismo illi indulgendum, nocte enim minus secernitur saliva, quod à variis dependet causis, quia circulatio seri nocte tardior est, subsequenter secretio minor, motus musculorum, præsertim linguæ, feriatur, hinc & glandularum pressio minor, sic & animi motus cessant. Quod attinet *Motum* & *Quietem* iis tantum indulgendum, quantum videtur sufficere. Sic etiam in reliquis *Excretis* & *Retentis*, item *animi Pathematibus* quid tenendum, superiora facilè docebunt.

Curatio Pharmaceutico-Chirurgica secundum Galenicos in Oris Apertione. §. 13. *Curationem* Pharmaceutico-Chirurgicam *Apertionis* Oris *Galenici* ad causarum varietates referunt, malam consuetudinem regulis ethicis corrigendam suadentes, in reliquis verò speciebus humorum correctionem & evacuationem pro more suo imperant, per venæsectionem, purgationem, cucurbitularum applicationem, potus ex herbis cephalicis, & illinitionem maxillæ circa juncturas cum oleis & unguentis calefacientibus & discutientibus, Unguento Agrippæ, Artegon. ol. lilior. alb. sampsuchino, bacc. laur. croci, castorei & styracis.

Oscitatione. *Oscitationis* curam tum ad materiæ vapores suppeditantis, seu humoris flatulenti exclusionem, tum ad vaporum ipsorum discussionem vel revulsionem dirigunt, adhibito prioris scopi gratiâ interdum levi quodam minorativo ex fol. sen. additis carminantibus; posterioris verò ratione suadet *Avicenna* seu Ibn Sina vinum æquâ lymphæ portione dilutum & epotum, alii verò acori vel aliorum carminantium masticationem commendant.

Coalitu. Oris *Coalitum* à nativitate solâ sectione corrigibilem cum aliis pronunciant, à reliquis verò causis ortum, iis demtis itidem corrigi, & in formam debitam restitui posse consentiunt.

Scirrho. *Scirrhi* curam difficilem esse fatentur, tentandam vero aliquando volunt eductis prius humoribus peccantibus, per medicamenta valde emollientia, ut emplastro de Gummi Ammoniaco, vel suppurantia, si ad suppurationem vergere videatur.

Tortura. *Tortura* Oris curationem non aliter atque ipsius Convulsionis aggrediuntur, quare non opus est remedia ad morbos convulsivos alibi proposita hîc absque commodo repetere.

Ductuum salivalium vitiis. *Ductuum Salivalium* vitiorum curatio ad communem methodum dirigitur, quæ in morbis istis generalioribus erit conspicienda.

Ptyalismo. *Ptyalismum* curare auspicantur evacuatione vel exsiccatione humoris serosi vel pituitosi copiâ peccantis, adhibitis pilulis Assajereth, Cochiis vel Aleephanginis; caput in catarrhis confortant, & siccant remediis cephalicis calefacientibus intus & foris usurpatis, ut specieb. diagalang. anthos, diacor. herb. majorana, salvia, beton, rad. calam. aromat. aristol. cassia lignea, nuce moschata, thure, mastiche, in species pro cucupha redactis & capiti impositis; tum ipsas tonsillas roborant, decocto ex adstringentibus, ut fol. plantag. myrti, querc. flor. rosar. balaustior. alum. in ore sine gargarisatione detento.

Fœtorem. *Fœtorem* Oris emendant cum causarum extirpatione, tum medicamentis fragrantibus & suaveolentibus ore detentis & masticatis, qualia sunt Nux moschata, rad. Ir. florent. Zedoar. Cort. citr. caryophylli, Gallia moschata, ambrata, pulveres dentifricii odorati, cum flor. lavendul. spic. rosar. anth. fol. majoran. salv. basilic. Ventriculum etiam roborant & orificium nimis hians adstringunt pulvere post pastum, Morsulis Imperatoris, Confect. cardamom. Coriandr. cinamom. Cydon. & Nuc. Ind. conditis, Conserv. menth. rosar. vino medicato salviato caryophyllato, & similibus.

Secundùm Paracelsum Curatio Oris Apertionis. §. 14. *Paracelsus* in curandâ *Apertione* Oris nullam præscribit methodum diversam ab eâ, quam Galenici superiùs demonstrârunt, quare & ejus sequaces eidem sine obmurmuratione ulla acquiescunt.

Oscitationis. In *Oscitatione* vix medicamenta adhibet, quoniam per se expulsis vaporibus molestiis cessare solet, si vero hominem diutius & gravius infestet, medicamentis in rebus mercurialibus convenientibus etiam hancce eorum speciem abigere suadet, videturque Elixirium Juniperinum hic commodè in usum duci posse.

Coalitûs. Oris *Coalitum* non alia cura corrigere novit, quàm a prioribus jam annotata.

Scirrhi. In *Scirrho* hoc curando medicamenta ex terebinthina & lithargyrio parata aliis præfert, adhibito simul studio, ne in cancrum abeat, nec diversum quid hic Scirrhus ab aliarum partium Scirrhi curatione reposcit.

Torturæ. Ad *Torturam* Oris non alia adhibet remedia, quam quibus in reliquis spasmi speciebus uti solet, præprimis singulare juvamen sibi promittens ex quinta perlarum essentia, aliisque remediis spiritum mercurii corrigentibus.

Ductuum Salivalium vitiorum & Ptyalismi. *Ductuum Salivalium* morborum & *Ptyalismi* curationem similiter ita instituendam esse refertur, ut tum salis, tum mercurii diversa habeatur ratio, in Ulceribus & Vulneribus præ aliis balsamum arsenicalem commendans vel potius oleum ex mumiâ arsenicali, liquore myrrhæ & borin confectum. In *Ptyalismo* Spiritum Mercurii corrigendum suadet remediis subtilitati ejus maximè conformibus, imprimis quæ ex ligno Guajaco & buxo comparantur.

Fœtoris. *Fœtori* Oris abigendo ablutionem oris ab Eremitis, ut putat, introductam singulariter inservire judicat, ut eidem corrigendo odorata in ore detenta.

Helmontiana cura in Oris Apertione & Oscitatione. §. 15. *Helmontius* in claudenda Oris *Apertione* non est adeò sollicitus, sed eandem operam reliquis committit, nec *Oscitationi* cuivis statim medicas adhibet manus, quin stomachum segnem corroborat atque excitat remediis digestionem ejus promoventibus ex aliis jam notis, aut somno & dormitione eundem reficiente.

Coalitu, Scirrho & Tortura. *Coalitus* curationem aliis peragendam relinquit, *Scirrhum* per gummata resolvit, & in *Torturâ* axungiam anguillæ itidem ut in aliis spasmis seriò commendat.

Ductuum salivalium vitiis & Ptyalismo. In *Ductuum Salivalium* vitiis & *Ptyalismo* curandis ad laticem respicere jubet, & affectas fauces, nec non ipsam stomachi digestivam, quibus omnibus remedia antimonialia maximè convenire sibi aliisque persuadet.

Fœtore. *Fœtoris* curationem tum odoratis, tum stomachum & digestivam facultatem roborantibus perficere videtur, ad quod Elixir proprietatis ab eo correctum non parum conferet.

Willisii modus curandi Oris Apertionem. §. 16. *Willisius* in Oris *Apertione* cum reliquis ad causas respicit, pro quarum diversitate etiam curationem variandam esse admittit, nec quidpiam peculiare aut ab aliis nondum manifestatum hic locorum in medium profert.

Oscitationem. In curandâ *Oscitatione* spiritus animales à crassioribus particulis sunt liberandi, & tubuli musculorum permeabiles reddendi tum frictione buccarum juxta maxillarum articulationem, tum spirituosis intus & extus adhibitis, ex aq. lavandul. majoran. Spir. fulig. C. C. aliisque remediis spiritibus animalibus augendis aut depurandis accommodatis.

Coalitum. In *Coalitu* curando ab aliis nullatenus recedit.

Scirrhum. *Scirrhi* Oris curationem itidem uti reliquarum partium Scirrhorum emollientibus peragit & resolventibus gummosis, ut alibi pluribus percipietur.

Torturam. In curâ *Torturæ* Oris eò præ aliis respicere solet, ut spiritus animales à copulâ alienâ liberentur, eorumque æqualis in utriusque lateris labiorum musculos promoveatur influxus, quod spirituosis & antepilepticis ex succino & castoreo peragitur, nec non Balsamo Capivi & succini foris inuncto.

Ductuum Salivalium Tumorem Vicus & Vulnus. In *Ductuum Salivalium Tumore* stagnationem humoris serosi resolvit medicamentis sudoriferis ex lignis & C. C. additis herbis Card. bened. fumar. scabios. rad. serpentar. virgin. aliisque. In *Ulcere* humorem salinum acriorem corrigit remediis similibus, hincipsum ulcus mundat & abstergit decocto hordei cum melle rosarum, & tandem unà cum *Vulnere* adstringit & cicatrice claudit gargarismis & decoctis herbis vulnerariis & alumine.

Ptyalismum. *Ptyalismi* curam ita instituit, ut humores serosos à crassitie liberet & subtiliset, quo postmodum faciliùs vel per diuresin, vel diaphoresin possint eliminari, nec tantâ copiâ ad glandulas & ductus salivares deferantur, quod ipsis remediis tum diureticis, semine dauci, baccis Junip. heder. rad. chærefol. petrosel. fœnic. ering. millep. flor. sal. armon. sal. succin. tum diaphoreticis, ex rad. petasit. Contrayerv. sem. Card. bened. herb. fumar. rut. bezoard. min. ceruss. ℥ ii, &c. peragit, additis simul in scorbuto remediis eidem propriè dicatis.

Fœtorem. In *Fœtore* Oris particulas salino-sulphureas ex corporis corruptis & putrescentibus productas corrigit & emendat collutionibus ex rad. Imperat. helen. Ir. Florent. lign. santal. odorat. herb. salv. ment. fol. lauri, flor. rosar. in aq. coctis, & frequentius adhibitis, non omissis fortioribus, si gingivarum caro corrupta putrescat, ut decocto rad. gentian. aristol. rotund. herb. centaur. min. absinth. Pont. saturej. aquileg. in aq. calcis, aut lixiviali, addito melle. Fœtorem urgentem aliquando cum reliquis odoratis in ore detentis aut masticatis solet obpalliare.

Sylvii opinio de curatione Oris Apertionis. §. 17. *Sylvius* curationem *Apertionis* ad causas itidem dirigendam præcipit, quarum respectu maxilla luxata in debitum situm & locum est restituenda, musculorum temporalium paralysis salibus volatilibus tollenda, & vulnus debitè sanandum.

Oscitationem. Ad *Oscitationem* curandam halitus discutit salibus volatilibus oleosis interiùs assumtis, & potissimùm ex plantarum partibus halitum discussioni per se aptis sedulò paratis.

Coalitum. Oris *Coalitum* curari vult incidendo & diducendo partes concretas, hinc earum novam concretionem impediendo interpositâ lamellâ quâdam convenienti, ne se invicem immediatè attingant, & tandem in utrâque parte debitam suscitando cicatricem, quod faciliùs obtineri novit exsiccatis humoribus illis acribus in ulceribus contentis.

Scirrhi. In *Scirrho* humores ab acido condensati resolvendi sunt remediis volatilibus & præ aliis gummosis, quibus omnium optimè resolvuntur.

Tortura. In *Tortura* curatione eadem adhibet remedia, quæ in reliquis convulsionum & paralysium speciebus in usu habere solet, salibus videlicet lixiviosis ratione convulsionis, & unguentis nervinis ex castoreo, rorismarino, succino, &c. loco paralytico foris inunctis & illitis.

Ductuum Salivalium Tumoris, Ulcerum & Vulnerum. *Ductuum* Salivalium *Tumorem* curat remediis attenuantibus & incidentibus, tam collutionis, quam fomenti formâ usurpatis; *Ulcera* remediis salivam acido-acriorem corrigentibus, ut lap. hæmatit. cancror. sangu. dracon. tum subadstringentibus & blandè aromaticis, quæ simul in *Vulneribus* convenire existimat, exceptâ eorum dissectione, quam nullo modo curari novit.

Ptyalismi. *Ptyalismum* seu copiosiorem Salivæ proventum curat, 1. minuendo ejus materiam, tum detrahendo indies aliquid de alimentis liquidioribus, tum evacuando ipsam per alvum, aut cum urinis vel sudoribus. Inter alvum moventia laudat phlegmagoga & hydragoga simul mixta & sæpius minore quantitate assumta, imprimis sequentes pilulas.

℞. *Mass. Pilular. mastichin.* ʒj.
Resin. Jalapp. ℈j.
Ol. succin. gr. iij.
M. F. Pilulæ No. xx. *Inaurentur.*

Sumat æger cubitum iturus tres quatuorve, ut bis aut ter ad summum inde purgetur. Inter diuretica & sudorifera præ aliis remediis commendat Decocta minus ingrata aliquoties in die, aut potiùs ordinarii loco usurpanda; Ex. gr.

℞. *Rad. Chin. in taleolas sect.*
Apii aa. ℥j.

Raſ. ligni Junip. vel
Guajac. ℥ij.
Saſſafr. ℥ij.
Paſſul. maj. inciſ. ℥iv.
Coq. ſ. q. ex aquâ purâ.
In Colatur. ℥xxx. *diſſolv.*
Syr. 5. rad. ℥ij.
Sal. armon. gr. xxx.
Aq. cinamom. ℥j.
M.

In Decocti hujus ℥ij. ſuadet etiam Electuar. ſui hydrag. ʒij. diſſolvere, & ſemel vel bis in ſeptimana adhibere, ſi per plures vias pituita & ſerum ſint evacuanda. 2. Viarum ſalivæ materiam afferentium amplitudinem corrigendo fomentatione ſubadſtringente & blandè aromatica in vino rubello parata, & maxillis per pannum laneum ſæpius calidè applicata. 3. In glandularum vitio, quamvis nondum ſatis cognito, ſubadſtringentia tamen & blandè aromatica tum externè, tum internè commodè uſurpari poſſe exiſtimat, maximè verò ſequens Apozema.

℞. *Rad. Caryophyllat.*
biſtort. aa. ʒj.
Imperator. ʒij.
Chin. ſelect. ʒj.
Glycyrrhiz. raſ. ℥iß.
Coq. ſ. q. ex vino rubello,
ad Collat. ℔ij. *addendo*
Aq. cinamom.
Syr. Myrtin.
roſ. rub. aa. ℥j.
M.

De hoc ℥ij. aut iij bis vel ter in die aſſumantur.

Oris Fatoris. *Fœtoris* Oris curatio conſiſtit Autori huic tum in emendatione materiæ in corpore halitus fœtidos per os propellentis, reliquiarum ciborum in dentium interſtitiis corruptarum exemtione, & emundatione dentium, tum in cohibitione efferveſcentiæ vitioſæ ſimiles halitus promentis, vel curatione morborum variorum partium variarum putredine affectarum, non omiſſis intereà ſuaveolentibus fœtorem corrigentibus ore detinendis, à quibus halitus ex ore erumpentes emendantur, ne nares tum ægri, tum circumſtantium ab iis adeò moleſtè feriantur.

Carteſianorum modus Curandi Oris Apertionem. §. 18. *Carteſiani* in curatione *Apertionis* Oris ad cauſam reſpiciunt, malam conſuetudinem meliori corrigentes, luxationem reſtituentes & narium obſtructionem tollentes Oleo Irino & deſtillato macis, majoran. lavendul. naſo illitis, vel ſpirituoſis naribus adhibitis, Spir. nempe lil. convall. Eſſent. roriſmar. majoran. aq. flor. namph. ſalv. cum vino deſtill. aliiſque remediis in Coryzâ ſuperius indicatis.

Oſcitationem. *Oſcitationem* nimis moleſtam abigere ſtudent liberando muſculos maxillæ à particulis illis moleſtis, fibras nervorum vellicantibus, & ipſas fibras in convenientem ſitum reponendo, quod frictione cum panno calidiuſculo peragitur, vel medicamentis poroſis & volatilibus particulas mucronatas non modò hebetantibus, ſed apertis tubulis & poris ad exhalationem promoventibus, qualia ſunt Eſſentia macis cum ſpiritu ✱ci, Eſſent. ſalv. Balſamus nervinus, Balſ. polychreſtus *Mynſ.* tum intus aſſumta, tum foris adhibita.

Coalitum. Oris *Coalitum* ut ritè curent, ad ipſas reſpiciunt cauſas, labiorum accretionem ſeparando cultello, & prohibendo ne denuò accreſcant, quo in opere eodem modo, quo ſuperiores procedunt; in *Clauſurâ* verò ad paralyſin aut convulſionem aliosque morbos muſculorum maxillæ inferioris reſpiciunt, & præ aliis remedia adhibent nervina, interna ſimul & externa, quæ ex caſtor. ſuccin. lil. convall. valerian. ſalv. aliiſque ex ſuperioribus jam notis commodè parantur.

Scirrhum. *Scirrhus* Oris pro voto curetur, medicamenta uſurpanda ſuadent volatilia ſuccum incidentia, eoque correcto & mobiliore reddito, tubulos muſculares aperientia, maximè ſpiritum Salis & Gummi Ammoniaci, item eſſent. rad. Scrophular. & peucedan. cum ⊖e volat. C. C. internè propinata; foris verò gummoſa ſaturnina & interdum mercurialia commendant, qualia ſunt Galbanum coctum *Mynſ.* emplaſt. diachyl. cum Gumm. Vigon. cum ☿io, & plura horum indoli conformia, cavendo tamen in Scirrho dolenti nimis emollientia, ne, quod alias fieri ſuevit, citò abeat in cancrum.

Torturam. In *Torturâ* Oris in eo ſeduli ſunt negotio, quo valvulis tubulorum muſcularium in convenientem ſitum reſtitutis, ſpiritibus animalibus æqualis & promtus per utrumque muſculum & omnes tubulos concilietur tranſitus, nec diuturniori morâ in contractore ad motus inordinatos irritetur, quod facilè obtineri poſſe promittunt ſpirituoſis penetrantibus liquori nervoſo amicis tum foris, tum intus exhibitis, ut ſpir. lil. convall. vin. camphorat. Eſſent. ſeu Tinct. Caſtor. cinab. ♁ii & ſimilibus internè aſſumtis; locum verò affectum inungendo linimento axung. Caſtor. medull. cervin. ol. petr. alb. ſalv. lavand. ſuccin. quibus interdum ſal volat. lumbricor. immiſcendum, vel ſpiritus lumbricor. eſſentificat. cum Eſſent. camph. mixtus foris illinatur, quibus alia annumerant nervina ſæpius jam manifeſtata.

Ductuum Salivalium Tumorem, Ulcus & Vulnus. *Ductuum* Salivalium *Tumorem* tollunt reſolvendo ſtagnationem ſalivæ, eamque ad motum excitando ſudoriferis, imprimis ex decocto rad. ſcabioſ. lapp. maj. caryophyllat. ſarſapatigl. lign. Guajac. Junip. ſaſſafr. herb. Card. bened. ſalv. ſerpill. fol. roriſmar. flor. ſambuc. &c. paratis, vel ſpiritu ♀i rectificato. Tincturâ ♁ii, &c. Externè vel fotu ex decocto flor. ſambuci & Camomill. in ſpiritu vin. commun. factum adhibent, vel olea deſtillata aniſi. fœnic. roriſmar. Camomill. ipſi Tumori illinunt. In *Ulceribus* & *Vulneribus* præter ſudorifera ex ♁io diaphor. ocul. ♋. myrrh. ter. ſigill. gargariſmata exhibent particulas acutas hebetantia & ſimul ſubadſtringentia, ex decocto rad. ariſtol. ○. conſol. biſtort. herb. ſalv. beton. milleſol. veron. alchimill. fol. pyrol. plantag. flor. roſar. balauſtior. ſem. myrt. maſtich. in vino facto, addito pauco cap. mort. ⊕-li. Si vaſa transverſim ſint diſſecta, & omnimodò aduniri nequeant, ut ſalivæ effluxus copioſior ſedetur, extremitates vaſorum adſtringunt, fortioribus etiam quandoque exhibitis ex oleo ⊕-li, liquore ſtiptico; nec emplaſtra rejiciunt, potiſſimùm verò laudant ea, quæ ex Gum. elem. maſtich. colophon. aloë & thur. conficiuntur.

Ptyaliſmum. *Ptyaliſmum* nimis moleſtum corrigunt inhibendo ulteriorem ſeri à ſangvine præcipitationem, exhibitis remediis ſpirituoſis & ſalibus volatilibus ſatis jam cognitis, vel remediis mucilaginoſis, ſangvini reliquiſque humoribus in eo contentis lentorem quendam conciliantibus, ut Gumm. Arab. tragacanth. gelatin. C. C. terr. ſigill.

sigill. &c. copiosum verò jam præcipitatum ad convenientiores vias, ureteres scil. derivando, & cum urinâ simul effundendo, quod promtè & jucundè præstari potest spiritu Salis Armoniaci, terebinth. lumbric. Tinctur. ♀i, liq. terr. fol. ♀i, spir. ⊕li Martis ⊕ ri dulc. Salis dulc. Tincturâ flor. cyani, calcatripp. lap. ♋. percar. testis ovor. subtilissimè pulverisatis. A Mercurio productam salivationem nimiam sistere aggrediuntur vel remediis poros cutaneos aperientibus, ut particulæ mercuriales lubricitate suâ per eos elabantur, ut decocto rad. Chinæ, vel remediis angustos poros habentibus, ut iisdem arctius ob similitudinem pororum adhæreat, dum à materiâ subtili ad eadem propellitur, qualia sunt nummus aureus ore detentus, & folia auri intus assumta. Si opus sit, poros etiam vasorum salivalium nimium apertos replent & obturant decocto fol. plantag. flor. rosar. balaustior. in aquâ ferrarior. addito bolo Armen. quod in ore tantùm retinendum, absque agitatione, ut vasa salivalia eò melius coarctentur.

Fœtorem. In *Fœtore* Oris ad ipsas respiciunt causas, mundando dentes à quibusvis ciborum reliquiis, ne eædem vel in eorum interstitiis, vel poris, vel cavitatibus diutius hærentes putrescant, hinc post unamquamque cibi assumtionem os jubent eluendum, & dentes pulvere dentifrico ex osse sep. Corall. rad. Ir. Florent. fol. rorismar. myrrh. & pauco alum. ust. probè purgandos & abstergendos: vapores autem & halitus ex intestinis per ventriculum adscendentes emendant medicamentis aromaticis, & suaveolentibus, digestionem simul promoventibus & halitus in intestinis discutientibus, ut Elixir. menth. Tinctur. Cass. lign. Essent. citr. Claret. moschat. *Mynf.* Marmelad. cydon. Pulvere stomachali ex rad. Zedoar. acor. nuc. Moschat. macis, cinam. & cubeb. cum pauco Ambr. Materiam purulentam in pulmonibus contentam corrigunt balsamicis terebinthinatis & anisatis, nec non balsamo Peruviano albo. Particulas salivæ à Mercurio copiosiùs præcipitatas & gingivas corrumpentes diaphoreticis ex lignis eliminant, ipsasque gingivas decocto ligni sassafr. cort. Guajac. fol. salv. veron. flor. rosar. & myrrh. à putredine præservant. Quando verò in totum deleri nequit ista oris graveolentia, eandem moschatis & ambratis remediis ore detentis solummodò suadent supprimere aut palliare, ne aliorum consortio ægri tales reddantur odiosi.

Nostra Cura in Oris Apertione. §. 18. *Nos* itidem existimamus curationem *Apertionis* Oris pro causæ varietate diversimodè esse instituendam, ex pravâ enim consuetudine si fiat, objurgandi sunt juniores, atque seriò admonendi, quo ad figuram decentiorem omni studio & maxillas cum labiis componant, nec cuivis vento os patulum opponant, non enim semper assa columba per eum venit deglutienda; si verò à maxillæ luxatione dependeat, illa restituenda manu Chirurgi: vulgo dicitur, alapâ inflictâ restitui posse maxillam luxatam, sed melius est, si restituatur magis solicitè manu Chirurgi. Si à Tumoribus vel Inflammationibus tonsillarum obortum fuerit malum, illi potissimùm resolvendi & discutiendi sunt tum diaphoreticis intus exhibitis, tum sacculis ex flor. Camomill. sambuc. herb. aneth. parietar. betonic. spec. pro cucuph. & similibus forinsecus impositis. Si à spasmodicis affectibus vel vulnere nervorum, tunc conveniunt antispasmodica tum interna, tum externa, imprimis ol. lavendulæ cum balsamo nervino externè illinatur.

In *Oscitatione* diuturniore humores acres in musculos delati demulcendi & discutiendi sunt, quod spirituosis seu volatilibus diaphoreticis peragitur, & potissimùm spiritu C. C. essentificato, sale volatili succini, essentiâ fœniculi, aliisque spiritibus amicis. Ab aliis morbis si dependeat, ad eos cura primariò est dirigenda, iis enim victis symptoma illud sponte cessat. Externè illinantur musculi variis itidem spirituosis anodynis, maximè verò hîc convenit balsamus meus arthriticus externè illitus. *Oscitatione.*

In *Coalitu* Oris partes vitiosè connexæ separandæ sunt ferro, interpositâ postmodum lamellâ quâdam eburneâ, donec cicatrice obductâ partes arte sejunctæ ulteriùs non concrescant. Si est ab hypersarcosi, conducet aq. viridis, alum. vel fortius ☿ rub. præcip. Ad ipsa ulcera oris convenit sequens: *Oris Coalitu.*

℞. *Aq. burs. pastor.*
plantag.
fol. querc. aa. ℥iß.
Syr. de Symphyt. Fern. ℥ij.
M. Vel spirit. vin. Camph. cum Decoct. ♃

In *Scirrhosis* Oris tumoribus conveniunt internè, quæ vim volatilisandi habent, ut Sal volat. viperar. Tinctur. ♂ii, spir. ✱ci aromatic. Externè emollientia & dissipantia adhibenda, ut Emplastr. diasulph. Vul. malax. ol. ♀i, cui quoque ⊖ia volatilia addi possunt. *Scirrho.*

Ad *Torturam* Oris eadem adhiberi possunt remedia, quæ superius cap. 19. de Labiorum vitiis, Spasmo Cynic. &c. in medium protulimus. In hac præter Diætam exsiccantem commendat *Bartholinus* in *Act. Hafn. Volum* 3. cephalica, vesicatoria in occipite & post aurem partis affectæ applicata, quæ tamen remedia non semper probamus, sed castorei extractum ejusque spiritum sæpe sufficere existimamus, cum aliis volatilibus cephalicis dictis seu Anticonvulsivis. *Tortura.*

Vulnus Ductuum Salivalium prudenter tractandum est, & quidem omni modo annitendum est, ut consolidetur, hinc prodest compressio horum vasorum manu, vel imposito emplastro, ex compressione enim ductûs latera facilè coalescere possunt, & hisce in vulneribus apprimè conveniunt remedia acidum infringentia, ut sequens vel simile emplastrum. *Ductuum Salivalium Vulnere.*

℞. *Resin. pin.* ℥vj.
Terr. Japon. ℥ij.
Ol. Mastich. ℥j.
Coq. ad Consistent. Emplastri.

Si vulnus est majus aut transversim factum, aut ex materiâ acri corrosum, plurimi sunt qui cauterium applicant, sed hîc cautela *D. Nukii* observanda, dicentis, non hoc à ferro ignito semper expectandum, sæpe quidem hoc mediante vulnerati ductûs osculum clauditur, sed si non longè ab extremitate ductus, ubi in os hiat, contigat, subsequi solet, quòd à salivâ continuò secretâ à ductus glandulâ versus cicatricem quotidie extendatur & sacculum facere incipiat, qui cùm sese extendere amplius non queat, humorem collectum os versus internè aut externè

 evomit,

evomit, & fistulæ insanabilis causa evadit, quod ipse exemplo uno & altero confirmat. Non ergò, ad mentem prædicti Autoris, prope osculum ubi in os hiat, ductui salivali cauterium applicandum, ne ductus extendatur & sacci formam induat. Prope glandulam autem ipse ductus, aut per glandulam dispersi ductus minores urantur, quoniam hi parum salivæ excipientes ità extendi non possunt & saccum formare, quo necessariò ipse salivæ canalis usum suum amittet, venæ & arteriarum adinstar umbilicalium. Sed etiam aliquando hoc in casu tutò cauterium potentiale vulgo dictum ductui læso applicare licitum est. Sic clariss. & prælaudatus D. Nuckius ipse vidit superiorem ductum salivalem Stenonianum læsum, & continuò salivam stillantem, admoto caustico ex oleo Vitrioli cum melle rosato permixto, brevi temporis spatio aliis incassum tentatis curatum, cum hoc subsequente incommodo, quòd hic ductus salivalis in totum usu suo fuerit destitutus. Antequam verò id fiat, tentari possint varia remedia modicè resolventia, ut sunt resin. pini, Emplast. stict. *Croll.* Internè detur potio vulneraria cochleatim, quæ salivæ acrimoniam maximè temperat, paucæ verò herbæ vulnerariæ coctæ in cerevisiâ vel vino sufficiunt, & singulis tribus horis interpositis detur cochleare unum vel alterum. Esto in juniorum gratiam formula.

℞. *Pyrol.*
Virg. aur.
Sanicul. aa. Mj.
Rad. sarsaparill. ℥ß.
Pulverisf.

℞. *hujus Pulv.* Cochl. j.
Coq. cum vin. alb. ℔j.
Interponatur Essent. nostra Vulneraria.

Externa omnia hisce vulneribus tepidè applicentur. Eodem modo paululum mutato in ulceribus fistulosis procedendum est, adjectis nempe Mercurialibus & Saturninis, prout videre poteris capite de Vulneribus & Fistulis.

Ulceribus. In *Ulceribus* Oris ut non abeant in serpentia, collutionibus semper instillari possunt aliquot guttæ spiritus Vitrioli, spirit. salis. Sequens Tinctura in ore detenta etiam maximopere conveniet.

℞. *Ras. lign. Guajac.* ℥ß.
sassafr.
Rad. Chin.
sarsaparigl. aa. ℥j.
pyreth.
Alum. crud.
Gum. lacc.
Salis ✱*ci*
nitri pp. aa. ℥ß.
Herb. Hyssop.
rut.
virg. aur.
orig.
serpill. aa. ℨij.
Croc. orient. ℨiß.
Incis. & contus. M. inde vitro & superfund.
Spir. vini & acet. vin. aa. ℔iß.
Stent in Infus. per triduum pro extrahendâ tinctura, ut est artis.

Vel aqua viridis seq.

℞. *mellis* ℨij.
sulph. aluminis ℥j.
alb. grac.
sabin. aa. ℨß.
fol. hyper. rorismar. ruta plantag. salv. puleg. aa. Mß. *Coq. in vin. alb. & aq.* ℔ij. *ad consumptionem digiti unius, sub finem addendo virid. ær.* ℨj. *dein coletur. confect. ulceribus oris, palatium ac fauci aphthis si in forma gargarismi cum decocto Tabaci & solani aut veronica detur, mundificat enim & consolidat ipsa quoque ulcera venerea.*

In *Ptyalismo* ad serum copiosius educendum aliquando conducunt hydragoga, frequentius tamen diaphoretica & diuretica, quibus lympha copiâ peccans optimè educitur, & à ductibus salivalibus ad renes, ureteres & vesicam derivatur aut revellitur. Ptyalismo.

Interdum humoribus lentor & crassities est concilianda, cujus rei gratiâ exhibeatur gumm. tragacanth. Arab. &c. vel detur pulvis boli Armen. ℈j. Camphor. gr. iij. Ore detineatur decoctum adstringens ex fol. plantag. flor. rof. balaust. in aq. ferrarior. factum & quietè servatum, ut tantò melius adstringantur ductus salivales. Si Salivatio à ☿alibus fuerit producta, uti soleo decocto Chinæ cum rad. scabiof. & herb. Veron. & cum *Cartesianis* nummum aureum ore detinere jubeo, qui semper igni impositus iterum dealbandus est. A sero evasato ortum si habeat, conveniunt pilulæ de Succino *Craton.* Rob. Nucum cum ▽ plantag. item opiata, quæ optima sunt. In primis viis si vitium hæreat, convenit Elixir propr. uti in Scorbuto convenit Elix. antiscorbuticum. Si fit pueris tempore matutino cum genarum rubore, lignum est vermium, & anthelmintica conveniunt.

Ad *Fœtorem* Oris à carie dentium productum auferendum, eo ante omnia annitendum est, ut ipsa caries auferatur & dens evellatur, sin minus, gallia moschata cum rad. Cyperi & mastiche mixta denti cavo imponatur, vel sæpius eluatur os aquâ Ducis Candalæ, egregio certè remedio; in hujus verò defectu abluantur dentes aquâ, in qua ⊖ ✱ cum fuerit solutum, & hoc repetendum post prandium & cœnam. Si verò est ab ulcere narium, vel ex putredine, vel ex ulcere occulto, illa sunt prius curanda, quæ tamen difficillimæ sunt curationis. Internè præmissis aliquando absorbentibus conveniunt hoc in casu Elix. prop. item antiscorbutica, acidulæ quoque conducunt, ut & decoctum Theæ & lignor. Externè pulvis pro suffumigio *Barbette* convenit. Si malum ex primis viis & intus latente vitioso acido vel ulceribus aliisque malis ibidem hærentibus oriatur, omni ope annitendum, ut isti curentur morbi, quorum curatio aliis in locis sufficienter detegitur. Sic quoque in cura palliativa ad moschata confugiendum & ambrata; in quem finem varii excogitantur trochisci ore detinendi. Fœtore Oris.

CAPUT

CAPUT XXII.

De Dentium Morbis, Odontalgia, Corrosione vel Carie, Fistulis, Mobilitate, Casu, Nigredine, Lapide dentali, Sorditie, Stridore, Hæmodiá & Vermibus.

§. I.

Dentes in maximo semper fuisse æstimio non duntaxat sacræ sed & profanæ testantur paginæ, imò Deus Optimus Maximus tanti eos in lege Mosaica æstimavit, ut *Exodi* 21. servum cui Dominus dentes effregisset, manumittendum mandaverit. Eandem dignitatem dum Peruviani considerant, dentes Diis sacra facturi, sibi eximunt, & summi cultus nomine offerunt, ea potissimùm ratione inducti, quod Diis optima quævis offerri deberent, homines autem dentibus nil præstantius aut necessarium magis habere videntur. Et id certe non immeritò, qui enim ipsorum munus in masticatione ciborum solidorum perpendit, quis eos non magni penderet, præprimis cum probè factam masticationem proba sequatur digestio ad vitam nostram maximè necessaria, ita ut Arabes prudenter statuerint, qui masticationem negligunt, vitam oderunt. Eò etiam collimant plures Medicinæ Proceres, à dentium pluralitate longævitatem, paucitate vitæ brevitatem prædicentes, teste *Coo* nostro 2. *Epid.* 5. 6. dicente: Longævi plures dentes obtinent. Iidem etiam fortitudinem denotant, & novi quendam hortulanum duplicem dentium seriem habentem fortissimum. Non minor dignitas dentibus accedit à loquelâ, dum ad sermonem articulatum magnum conferunt adjumentum. Exemplis infantum hoc liquet, imò eorum certa conformatio vocum articulationi mirificè favet, hinc Hamerus in Salana Lingg. Or. P. P. à Chirurgo sibi diversimodè dentes radi curabat, quo aptior esset pronunciandis quibusdam literis Hebraicis. Certè dentes suo nitore & politie insigni seipsos omnibus & singulis commendant, nigritie verò aliisque vitiis hominem dedecorant. Utriusque alveolis inserti sunt dentes in homine 28. vel 32. Prædictio & futurorum à quibusdam ex dentibus desumitur, hinc Matrona quædam Lipsiæ matrimonii tempore tres tantùm filios peperit, & quoties unum enixa est, toties cum eo dentem sapientiæ ut vocant simul accepit, qui quoque dentes morientibus hisce filiis exciderunt, hinc fœmina filiis semper mortem prædixit, prout testatur Mœllenbroccius in *Eph. Germ. Ann.* 1. *Obs.* 100. Hæc tamen non tanquam regulæ strictè sunt observanda. Quanto verò majorem usum toti œconomiæ præbent & digniores sunt partes, eo pluribus & atrocioribus sunt obnoxii morbis, hinc magnitudo vel à violentiâ externâ, vel à defectu alimenti periclitatur. Modò exerti & justo longiores prominent, modò vacillant & mobiles fiunt, modo excidunt & planè deficiunt, modò plures numero sunt quam par est, modò nigrescunt & fœdo lentore tophisque obducuntur, modò carnosi & fistulosi sunt. Singula licet satis gravia hominique molesta sint, attamen nullum est symptoma dentium, quod crudeliùs & crebriùs afficere soleat, quàm Odontalgia seu Dentium dolor, qui licet sæpe primâ fronte levis videatur, non rarò tamen cum gravioribus aliis comparandus corpus adfligit: ordine ergò in illorum affectuum indolem inquirere constituimus.

Odontalgia Græcis dicitur, ab ἄλγος dolor, & ὀδοὺς dens, factâ derivatione, hinc Latinis dicitur Dolor dentium, appellatur a *Strobelbergero Dentagra*, interque Guttarum species refertur, quia guttatim in dentium gomphosin humores pro excitandis doloribus defluere existimat, nominat quoque dentium podagram, meliore potius jure potuisset appellari arthritis, vel Spasmus aut Convulsio dentium, quia fibrillæ ab acido ita convelluntur ac dolorificè contrahuntur. Sed ad quem usum ejusmodi nomina finguntur, annon sufficeret appellare unico verbo Dentium dolorem? *Odontalgia, seu dentium dolor Dentagra.*

Sub hoc dolore & comprehendere libet *Stuporem* dentium, item dolorem ipsis dentibus quoad nervosas & membranosas fibrillas evenientem, quando jam in loculis suis existunt, nec ab extraneo acido superficietenus affecti sunt. *Stupor dentium.*

Describitur vulgo Odontalgia, quod sit tristis sensatio partium membranosarum in dentibus, proveniens à solutione continui, introducta à re acri & acida, continuum violentor & cum impetu solvente. Adest enim tristis sensatio, quia plures sunt, qui vitæ ac animæ sæpe cum periculo eâdem laborant, quippe præ dolore sæpius ad insaniã laborantes nesciunt quæ faciant, se ipsos gladio interficere, jugulare, vel capite parietes incursare conantur, quale exemplũ de muliere Alcmarianâ adducit *Forestus*, item *Salmut* l. 3. Obs. 32. inquiens, novi quosdam præ assidua ejusmodi dolorum vehementiâ penè exanimatos, alios ad insaniam ferè redactos fuisse. Ad quam actionem pertineat hic affectus, relinquimus Scholasticis disputandum, cùm non libeat cum his in arenam descendere, nam ipsi res relinquunt & de verbis tantum sunt solliciti. *Odontalgia descriptio.*

Sæpe Odontalgiæ causa existit causa *Corrosio* dentium seu *Caries*, quæ describi potest, quod sit pororum dentium corruptio, ab acribus vel aliis tartareis acidisq; reliquiis ipsis adhærentibus, vel vermibus, producta, dolorem maximũ inferens. *Corrosio seu Caries dentium.*

Sic quoque in his dentibus præcedente corrosione aliquando observatur *Foramen* ita excavatum, ut *Fistulam* in carnosioribus partibus meritò diceres, à particulis acribus improportionatis ita excavatum. *Eorum Foramen seu Fistula.*

Mobilitas dentium dicitur, quando digito ita moveri possunt, ut facili marte eos eximere possis, vel à gingivarum vitio, vel ipsarum radidum excesione dependens. *Mobilitas.*

Quo pertinet & *Casus* dentium, quando scil. ab eâdem causâ sed atrociore planè ex suis aveolis excidunt, caries enim incipit à parvo puncto, ab acido scil. quod primitus nigrescit, hinc fenestra aperitur, & sic dens excavatur, corrosio verò si penetraverit ad dentis radicem nerveam, oritur dolor. *Casus.*

In *Stridore* dentium tremulè movetur maxilla, unde nascitur sonus ex dentium crebriore collisione. *Stridor.*

Sordities, Tophi, Nigrities. Sic & *Sordities* vel *Tophi* & *Nigrities* dentium interdum conspiciuntur, quando scil. dentes ita sordidi & nigri sunt, ut hominem planè dedecorent, & adstantibus nauseam pariant, ab acido corrosivo ita facti.

Hæmodia. *Hæmodia* dicitur, ubi dentes dulcia acidaque ferre nequeunt, ab acido salino producta.

Vermes. *Vermes* etiam in cavitate dentium reperiuntur, ab ovulis ibidem producti.

Pars affecta. §. 2. Principalem *Partem affectam* ipsa nominis ratio insinuat, & sunt Dentes utriusque maxillæ & superioris & inferioris. Hi quidem potissimum afficiuntur secundùm membranosas partes eorundem cavitates succingentes, quæ nervo tertiæ conjugationis irradiantur, & pulsantur à particulis heterogeneis, tumque dolor acerbissimus percipitur. Dolor nunc in fibrillis nerveis dentium cavitatem cingentibus, nunc in gingivis. Disputatur inter Medicos, num dentes in substantia sua doleant? & plurimi sunt, qui hoc statuunt: alii sententiam hanc, & quidem jure, impugnant, permoti, quod dentes tanquam ossa sine dolore frangi, secari, limâ atteri possunt, unde omnem ipsis sensum denegant; nos persuasi sumus, nullum sensum fieri posse absque fibrillis nerveis & in iisdem constitutis spiritibus animalibus. Si enim accuratè examinemus, in quâ parte dentium dolor fiat, extra omnem dubitationis aleam inveniemus, 1. tactûs organum genuinum esse membranas, in quas nervi infinitis fibrillis sunt expansi, 2. tanto exquisitiorem sensum vel obtusiorem iisdem contingere, quo magis vel minus nervi easdem irradiant; 3 Ossa subtili membranulâ vestita, quæ acutissimi est sensus periostii nomine veniens. Utut igitur Deus Optimus Maximus nudos dentes effecerit quoad basin seu partem extra alveum prominentem, ut concisioni ciborum citra molestiam vacarent ullam, neque quoad hanc partem sensus æquè manifestus sit; non minus tamen ac alia ossa membranulâ pollent tenuissima, internam cavitatem succingente, nervis item ex tertia conjugatione instructi sunt, ac circumcirca parietibus gaudent membranosis, quoad radicem diffuso per eorundem substantiam & poros intimiores sensu. Hinc ergò clarè elucet, dolorem residere tantum in partibus membranosis seu nerveis succo nerveo repletis, vel cavitatem eorundem, vel ipsos dentes succingentibus. Et sane istæ membranulæ satis capaces sunt ad suscipiendum dolorem, quippe quæ maximâ subtilitate gaudent, maximamque affinitatem habent cum nervis, à quibus tanquam parvi funiculi dependent, quibus irritatis & irritantur ipsi nervi, & succi stagnare coguntur. Dolor hic dentium quandoque infallibile est signum conceptionis, quod plurimæ confirmabunt mulierculæ. Singulatim & gingivæ afficiuntur imprimis in dolore dentium, quando ipsæ inflammationem patiuntur, interdum etiam in Odontalgiâ ipsæ conficiuntur maxillæ, totumque caput. Quamvis verò dentes omnes & singuli obnoxii sint doloribus, magis tamen id experiuntur, qui profundiores habent radices, quod molaribus præcipuè competit, unde ad hos potissimum mali labes derivatur, ibique contumaciùs urgent cruciatus & diuturniùs utplurimum. Dentes mutuæ vitæ & nutritionis sunt participes, non duntaxat per propria sua vasa, arteriolas, venas, nervulos, sed & ex adjectâ gingivâ firmiter dentibus annexâ, unde & dentes crescunt, nisi continuâ attritione imminuantur.

Diagnosis. §. 3. Assignata jam ritè affectûs parte affectâ, devolvimur ad morbi *Cognitionem*, quippe quæ ad curationem ex legibus artis instituendam, ut citò, tutò & jucundè morbus curetur, summè necessaria est, teste *Hipp.* dicente: qui morbum cognoverit, facilè poterit medicamenta ad istum curandum invenire. Quoad Odontalgiam dolor ipse inhærens se manifestat ipso sensu, satis vehemens, acutus, punctorius, tensivus, circa dentium radices præsertim torquens, ex sequentibus varia sequuntur symptomata, appetitus imminutus, pavores, vigiliæ, deliria, motus convulsivi, inquietudo, gravativus capitis dolor cum pulsatione temporum, frequens salivatio, pallor vel rubedo faciei; sapor in ore salsus, stridor dentium, tumor genarum, aliquando inflammatio gingivarum cum tumore, rubore & calore, quin sæpius ipsa febris hunc affectum tanquam comes vel pedissequa sequitur; hinc interdum dolor est adeò acutus, tensivus & intensus, ut ægri manus violentas expetant. Quo acriores serum habet cuspides, eo dolor est vehementior. Interdum dolor est vagus, interdum fixus, prout humores crassioribus, vel acrioribus acidis particulis referti sunt, vel quo vermes in cavitate dentium plures vel acidum corrosivum excedat. Visu etiam percipi potest, qui dentes afficiantur, an sint excavati, an verò circa radices, ubi maximè inseruntur nervi, afficiantur, nam spinâ non ablatâ dolor vix remittitur, qui sæpe adeò vehemens est ut ægri delirantes manus sibi inferant, quale exemplum novimus.

Sic & *Caries* dentium, *Fistulæ*, *Mobilitas*, *Casus*, *Nigredo* & *Hæmodia* ipso visu & ex ipsius ægri relatione patent.

Inspicienda etiam est gingiva, in quâ si vitium hæret, dolor, inflammatio, tumor, corrosio & putrefactio aderit, sin minus, dolor erit obtusus & non ita profundus, sed secundum latitudinem dentis extendetur, & sine omni dubio dens erit cariosus vel minosâque materia scatens. In nervis & membranis si sit, dolor profundior est & vehementior; in funiculo si dolor sit, secundum longitudinem maxillæ extenditur magis, quam secundum longitudinem dentis, & in superficie observatur. Si ex primis viis originem habeat, id cognoscitur ex repletione, dolore & conturbatione in ventriculo præexistentibus. Si *Vermes* adsint, maximus est pruritus dolorque interpolatus, exiguis intervallis desinens & rediens, imò motus vermium interdum percipitur.

Ætiologia secundùm Galenicos in Odontalgia. §. 4. Quoniam causarum cognitio est morborum exploratio admodum necessaria, ita ut absque eâ morbi nec præcaveri, nec feliciter curari queant, nobis etiam incumbit in affectuum dentium causas inquirere. Ut verò eo melius veritas eruatur, aliorum sententias nostræ pro more præmittemus. Veteres itaque *Galenici* in *Dolore* dentium vel intemperiem quandam simplicem, vel humorem è cerebro, aut ventriculo, aut hepate ad dentes ob loci debilitatem irruentes accusant, dum iidem nervos eorum alveolis insertos premant, quorumque intemperies calida & copia major præ aliis dolorem huncce adaugeat, maximè verò quando in dentium radicibus jam sint obfirmati.

In

Dentium Stupore.

In *Stupore* dentium intemperiem frigidam nervos antedictos infestare autumant, quam frigida etiam externa occurrentia adaugeant, ad quæ etiam acida referunt & austera.

Corrosione & Carie.

Corrosionis & *Cariei* causam accusant humores putres erodentes dentium essentiam invadentes & perterebrantes, quæ excesio si profundiùs penetret, *Fistulam* dentium dicunt oriri.

Mobilitate.

Mobilitatis dentium causam recensent gingivarum laxitatem aut erosionem, ab humoribus quantitate peccantibus inductam, ut ita dentes non satis arctè & firmiter à gingivis detineantur.

Casu.

Casum dentium oriri dicunt vel ob eandem gingivarum laxitatem & corruptionem, seu putredinem, vel ob ictum violentiorem, quo ex ipsis gingivis expellantur.

Stridore.

Stridoris dentium causis annumerant imbecillitatem musculorum maxillarum à frigore inductam, vermes in cerebro membranas vellicantes, & vapores copiosos ad musculos prædictos delatos, à paroxysmis morborum quorundam, & inprimis febrium intermittentium incipientibus.

Sorditie, Tophis & Nigredine.

Dentium *Sorditiei*, *Tophorum* & *Nigredinis* originem deducunt vel ab humoribus corruptis & halitibus internis dentes corrodentibus, aut muco seu viscididate inficientibus, vel à cibis calidis frequentiùs adhibitis, aut dulcibus & saccharatis, aut caseo putrido, vel ab incuriâ dentes detergendi & mundandi.

Vermibus.

Vermes propullulare credunt ab humoribus in cavitate dentium corruptis & putrescentibus.

Paracelsi de causis morborum horum opinio.

§. 5. *Paracelsus* Dentium hosce morbos ad unum omnes à Mercurio exoriri docet, qui singulari sua vi modò dolores, modò laxationes seu vellicationes, casus, putredines, stridores, sordities, nigredinem & vermes per modum influxionis inducat.

Helmontii opinio de causa Odontalgiæ.

§. 6. *Helmontius* rigidus ille Scholarum censor *Dolorem* Dentium non à catarrhis originem habere statuit, sed quod dens hic aut ille vel detectâ gingivâ nimium sensilis factus sit, vel aliàs male digesta ultimi alimenti sui materia circa radicem dentis putrescat. Differre enim vult digestionem partium aliarũ in hoc, quod hæc in culinis fiat sibi internis, illa verò in culinis radici illorum contiguis, hinc frequentem esse dicit odontalgiam, dum gingiva decrescit, & dens est osficolor.

Corrosionis & Cariei.

Corrosionis & *Cariei* causam adscribit excremento gingivarum, quod in senio dentis nimiùm accrescit, dum dente crescere desinente, & alimento vix indigo, gingiva plusculum alimenti rapit, cruenta fit & tumida mox minuitur, ac velut cariosa evadit, quâ carie, cavitate & putredine simul dentes inficiuntur, præcipuè quibus in juventute mox tempestivè accretionem suspendunt.

Mobilitatis & Casus.

Dentium *Mobilitatem* & *Casum* ab eâdem gingiva decrescente, nec dentibus ut antè contiguâ ortum habere putat, eo quòd dentes debito suo vinculo ita destituantur.

Stridoris.

Stridoris causam nullam novit peculiarem, sed hac in re aliorum sententiæ facilè adstruere videtur.

Stuporis.

Stuporem dentium oriri existimat à spiritu vitali peregrino quodam charactere in cerebro imbuto, & errore quodam ad gingivas & dentes ipsos deducto, quo dum dentium radices in gingivâ existentes intempestivè irrorentur, molestum huncce sensum percipiunt.

Sorditiei, Tophorum, Nigredinis & Vermiũ.

Dentium *Sorditiem*, *Tophos* & *Nigredinem*, nec non ipsos eorum *Vermes* quod attinet, hosce morbos dentibus pro diversitate eorum ætatis Auctor hic obvenire statuit; uti enim dentem post octennium hominis candorem vitri opaci vel lapidem limacis referentem, adolescentem, deinde sensim pallescentem, mox surdè albescentem tanquam ebur, juvenem, postea verò obscurè pallentem, ut in syncopizatis & defunctis virginibus spectatur; in ætate virili constitutum, & tandem pallidè flavescentem instar ossis, ad ætatem senilem vergere existimat; ita caducam ejus putat esse ætatem, quando cariosus, cavus, niger, verminosus & olidus est. Insimul ipsas etiam accusat gingivas, dum cruentæ vel minus sanæ dentibus non aptè cohærentes, & caveas sive fossulas, ad dentem malè nutritum abinde ab suæ indispositionis exordio relinquentes, dentem nigrore extravenati sui cruoris tingant, sicque excrementum gingivarum, ut ex præparato cruore pro nutritione dentis fuisse contendit, ita & aliqualem suscipere determinationem sive potentiam dentalis duritiei, & ubi muccaginem ciborum & potuum combibat, mox quoq; festinare ad destinatam duritiem & decedere in lapidem, quatenus semel sigillum coaguli semenque lapidescentiæ pro dente suscepit, quod, etsi recrementum jam factum esset, adhuc retinuerit, non quidem ut tartarus proinde esset, sed à determinatione Archei, quâ jam ad dentificationem destinatum fuerat, adeo ut insolitum non sit putandum, dentes proferre excrementum, hocque olidum è putido cruore resolutum cadaver, muccaginem verò linguæ à cibis impactam siccari nec petrescere, nisi admista fuerit excremento, quod inter dentem & gingivam insensibiliter prorumpit, hocque ut dentis sit excrementum, ita duritiei determinationem hausisse ab initio, adeoque crustæ lapideæ specie illudere denti adnatum. Hanc itaque ob causam juxta læsionem gingivarum & dentium læsionem, ab excrementi scil. pluralitate & feritate docet æstimandam, & non secus atque cerebrum oblæsum plurimum muci, & quævis alia pars incommodata sordes multas accumulet, ita dentes horumque nutrices partes si sint oblæsæ, non modicum lapidescentis, ac putidi recrementi obtrudere, quod quia non tam ciborum exuvium, quàm humanum sit excrementum, ideò omnibus Nationibus peræque putidum contingere lapidem dentalem, qui Paracelsum circumvenerit, & Tartari suspicionem in nobis auxerit.

Secundum Willisium causa Odontalgiæ.

§. 7. *Willisius* causam *Odontalgiæ* constituit quodvis incongruum & improportionatum sensibile, cum humoribus serosis per ductus salivales gingivis communicatum & fibras membraneas nerveas in iisdem sub dentibus contentas ab invicem dividens & divellens, ob quod spiritus animales ibidem placidè aliàs hospitantes simul ab emanatione suâ consueta repellantur, distrahantur & in fugam vertantur, unde continuata eorum serie repulsus iste ad πρῶτον αἰσθητήριον communicatus spiritus ibi degentes in parem confusionem cieat, sicque doloris sive molestiæ ejus efficiatur perceptio.

Cariei, Corrosionis & Fistulæ.

Cariei, Corrosionis & *Fistulæ* causam putat particulas salsas acres dentibus diutius adhærentes, & substantiam eorum non modò erodentes, sed profundius quandoque perterebrantes.

Mobili-

Dentium Mobilitatis & Casus. *Mobilitatem* & *Casum* dentium oriri dicit à diuturno materiæ planè corrosivæ per ductus salivales affluxu, à quo gingivarum caro corrumpitur, unde dentes stabilire nequeat, quin hi alveolis dissolutis laxentur aut decidant.

Stridoris. *Stridorem* dentium ab agitatione nimiâ maxillæ inferioris originem habere existimat, dum vel à motu explosivo spirituum animalium in affectibus spasmodicis, vel aliis halitibus in febribus nimiùm concutitur & dentes invicem alliduntur.

Sorditiei, Tophorum & Nigredinis. *Sorditiem*, *Tophos* & *Nigredinem* dentium à corrupto gingivarum nutrimento produci judicat, & sæpe ab externis causis, ut cibis minus convenientibus.

Hæmodiæ & Vermium. *Hæmodiam* ab acidis austeris fibras nervosas nimium constringentibus, & *Vermes* ex putredine humorum in dentium cavitate facta deducit, principiis activis foràs detrusis vetus hospitium affectantibus, coëuntibus & invicem conjunctis corpora hujusmodi viventia producentibus.

Sylvii opinio de causa Odontalgiæ. §. 8. *Sylvius* humorem acidiorem in *Odontalgia* ut causam accusat, à succo pancreatico in corpore abundante ad dentes derivatum.

Dentium Cariei & Fistulæ. *Cariem* & *Fistulam* dentium ab eodem acido acriori ad dentes delato originem sumere docet, quod singulari suâ vi adeò profundè soleat penetrare.

Mobilitatis & Casus. *Mobilitatem* & *Casum* dentium à gingivarum majori vel minori laxitate ab humoribus copiosius eò profusis inductâ deducit.

Stridoris & Stuporis. *Stridorem* ab agitatione maxillæ oriri cum aliis statuit, & *Stuporem* ab austeris nimium constringentibus & spiritus torpidos reddentibus.

Sorditiei, Tophorum & Nigredinis. *Sorditiem*, *Tophos* & *Nigredinem* itidem ab acido substantiam dentium corrumpente, & succos viscidiores circa eandem coagulante exoriri contendit.

Vermium. *Vermium* etiam in dentibus proventum contingere putat à ciborum, imprimis carnium, in cavitate dentium diutius retentorum corruptione.

Cartesianorum judicium de causa Odontalgiæ. §. 9. *Cartesiani* in *Odontalgia* ut causam accusant particulas angulares acutas vel cum succo nutriente ex arteriolis, vel cum lympha ex ductibus propriis in interiorem dentium cavitatem illatas, quæ inordinatâ suâ mixtione & motu irregulari cum aliis ibidem jam contentis fibras nerveas & medullares dentium vellicent, pungant, distendant & ruptionem earum adinchoent, quam spiritus animales ad commune referentes sensorium, in mente ideam excitent doloris. Hujusmodi verò particulas acutas vel cum cibo & potu, vel etiam cum aëre dentibus communicari dicunt, præsertim dentibus jam erosis & cavitate ad medullam interiorem & ipsos nervillos prolongatâ, in quâ nonnunquam coagulationes particularum ramosarum cum angularibus acutis, & hinc validæ pressiones & digestiones in fibrillis istis obveniunt.

Cariei & Fistulæ. *Corrosionis* seu *Cariei* causam similes constituunt particulas acutas valde pungentes, & dentium poros ingredientes interstitia illorum tandem dissolventes, maximè si dentes antè cibis calidis & potu frigido illis mox superhausto redditi fuerint friabiles, quæ caries si profundius pertrebretur, *Fistulam* dentium inde formari ostendunt.

Dentium Mobilitatis & Casus. Dentium *Mobilitatem* contingere norunt, quando gingivæ vel relaxantur, sive copiosiore nutriantur succo, & magis ideò expandantur, ut in pueritia & juventute contingit, in quibus dentes minores nō respondent dilatatis alveolis, sive ab affluente liquore lymphatico & salivari humectentur & distendantur, quod ab inunctione mercuriali aliisque salivantibus dictis obvenit; vel quando gingivæ à salibus erodentib⁹ consumuntur, ut satis altè dentes nequeant investire & obfirmare, quod in scorbuto contingit, eò quòd salia ista scorbutica fixa nutrimento gingivarum minus sint accommodata, eaque propter arescant. Quo verò laxior vel magis absumta sit caro illa gingivarum, eo faciliùs ipsum dentium *Casum* subsequi nullatenus dubitant, quem tamen & à violentis causis externis, ut casu, ictu, &c. contigisse, fuerunt experti.

Stridoris dentium causam ab agitatione maxillæ dependere cum reliquis asserunt, quatenus fibræ membraneæ & nervosæ à peregrino quodam vellicantur, & spirituum animalium æqualis per tubulos consuetos denegatur transitus, sed hi obstacula non pauca invenientes inordinatè hinc inde transcurrant, & ubivis penè fibrulas offendant, unde maxillæ & dentes neque constanter conjungi, neque ab invicem detineri possint, sed frequentius allidant, & hoc sæpe in paroxysmo febrili obtingere ajunt, quoniam à crudiore & crassiore succo aut aurâ fibræ comprimantur, & tubuli angustentur, quin & ab angularibus & cuspidatis quibusdam particulis ipsæ fibræ convellantur, quod & præ iracundiâ nonnulli ex professo faciant, aut quod mens eorum officii sui oblita violentiorem spirituum agitationem non satis compescat. Stridoris.

Sorditiem & *Tophos* dentium inde produci credunt, quod vel ciborum particulæ ob figurarum & magnitudinum suam convenientiam cum dentibus, intercedente sola quiete, iisdem fortius adhæreant, vel ob viscositatem & ramositatem à particulis quibusdam acutis lamellatis in ipsis dentibus jam contentis coagulentur & inspissentur, ut ità non modò in lapideam quandam abeant duritiem, sed dentibus etiam ob particulas cuspidatas eorum poris unà inhærentes firmius annectantur. Sorditiei & Tophorum.

Nigredinem dentibus ideò obvenire censent, quatenus eorum pori, quos alias habent minutissimos, à particulis acutis perterebrentur & amplificentur, ut radii luminares in iis suffocentur, quibus particulis instar salis cujusdam volatilis saccharum maximè constare prohibetur. Nigredinis.

Hæmodia, sive *Stuporis* dentium causam constituunt particulas non modò acutas, sed & hamatas, fibrillas medullares & nervosas valde compingentes, ut spiritus simul comprimantur, nec libero suo motu ob fibrarum tubulos efformantium rigiditatem ulterius fruantur, hinc nimis tensæ ad quemcumque leviorem etiam contactum molestè moventur & vi quâdam flectuntur, quam molestiam dum spiritus communi sensorio offerunt unà cum ideâ quâdam ineptitudinis ad motum, perceptionem stuporis hujus in eodem excitant; ejusmodi verò particulis abundare dicunt succos quosdam valde acidos & acerbos, ut prunorum sylvestrium, citriorum, berberum, ribesiorum, pomorum aliorumque fructuum immaturorum, quorum comestionem aut haustum hæmodia ista facilè subsequatur. Hæmodia.

Vermium progeniem etiam in dentibus ex ovulis egredi mente suâ concipiunt, dum mediante Vermium.

cibo

cibo à muscis aliisve insectis ovulis suis conspurcato dentium cavitati inferuntur, & animalcula hæc à mediocri illo calore putredinoso à reliquiis ciborum suscitato ibidem excluduntur, qualem Odontalgiam à verme productam notavit. cl. Clauderus, Eph. G. D. 2. A. 7.

Nostra sententia de causa Odontalgiæ. §. 10. *Nos* cum Cartesianis in *Odontalgiâ* pro causâ immediatâ habemus solutionem continui, quæ est vel vellicatio, vel rosio, vel tensio, vel irritatio, vel quæcumque commotio violenta membranosarum & nervosarum partium dentibus adjacentium, quæ fiunt potissimùm à particulis cuspidatis angularibus salinis acribus in humoribus hospitantibus, & circa dentium partes membranosas imperium sibi rapientibus. Sic in nimio fluxu humorum, ubi sæpe simul regurgitant humores & ad dentes decumbunt, non legitimè factâ circulatione, sed ibidem inductâ stagnatione, hinc tum in aliis individuis consimilibus Odontalgia oboritur, tum hujus rei exemplũ præbent fœminæ, si vel ob graviditatem, vel ipsam obstructionem mensium, fiat redundantia. In gravidis sanè dolores dentium sunt frequentissimi, hinc rarum est, quod notavit *Bartholinus in Act. Haffn. Vol. 3. Obs. 17.* in propriâ uxore, quæ Odontalgiâ laboravit, quando non gravida fuit, gravidâ verò factâ dolor hic evanuit, neque prius rediit, quàm quando peperit. Serosi etiam, viscidi & salsi, acres, cacochymici & scorbutici humores ibidem accumulati authores sunt hujus affectûs, serosi, viscidi coagulando & tendendo, acres, salsi & ejus farinæ findendo, rodendo, pungendo, &c. singuli particulis inæqualibus angularibus acutis fibrillas membranaceas rodendo sensum tristem inducere apti. Non tamen æquè effectus dolorificus consurgit, nisi vellificetur motus duplex generationis & localis, uterque circulum sangvinis & lymphæ turbans, unde velut spina infigitur parti, quod simile fuit Helmontianum in ejusmodi dolorum speciebus aliquoties usurpatum, & dolores hinc oboriri necessum est. Si enim serum acribus, erodentibus & acidis particulis refertum est, dolores dentium & mobilitates fiunt. Latet & causa in alimento proprio & innato depravato, & in excrementum aliquando acre, mordax, causticans, pungens & corrodens degenerante. Gignuntur hi vitiosi liquores in ipso loco per stagnationem ab obstructione factam; huc faciunt jactus, casus, ictus, percussio, contusio, aliaque, quæ doloris hujus generationem promovere possunt, vel ob errorem externum, hinc ob congesta observantur & dentes cariosi redditi, & sæpenumero in horum cavernulis producuntur vermes, pungendo & vellicando molesti.

Frequentissimè verò particulæ vitiosæ huc stagnant per evasationem seu sangvinis, seu seri acrioris, unde à sero & insolenti catarrho intolerabilem patiuntur homines odontalgiam. Sic in hypochondriacis & scorbuticis non solùm gingingivæ sensim exprimunt lutosum, acetosum, corruptum & tartareum serum, verùm etiam dolores dentium sat atroces toto die sentiuntur. Exemplum hujus rei quoque præbet insigne lues Venerea, quæ ut serum viscosius & acrius conjunctum habet, ità doloribus capitis & dentium juxta ac tumoribus partium glandulosarum in facie infamis est, imò arthritici quoque divagari ad mandibularum incolas salinum rodens & urens inquinamentum frequenter persentiscunt.

Ex primis viis ex digestione vitiatâ Odontalgia oboriri potest, non benè digesto chylo, sed crassiore facto. Certè nihil ità præter acriores particulas in serum & sangvinem transmittitur, quæ auctores sunt hujus morbi.

Causæ remotiores, quæ ansam vel occasionem & materiam præbent priori eandemque excitant, desumuntur vulgò ex temperamento, ætate & sexu. Ità fœminæ, quæ serosiores sunt, præ viris Odontalgiâ pluries afficiuntur. Aër etiam affectui huic plurimùm favet, hinc frequentiùs judicantur incolæ maris Balthici & alii populi septentrionales carie & doloribus dentium affici ob aërem inclementiorem; è contrario autem in Ægypto, ubi aëris clementia insignis, vel fortè ob aquæ Niloticæ saluberrimæ potum, rariùs vel dentes dolere, vel decidere, vel cariosos evadere scribitur. Sic & Odontalgiæ maximè ferax est autumnus & hyems flante Boreâ; obstruuntur enim tubuli ab acido seu frigido aëre, unde stagnatio humorum facilior ab aëre acido nitroso. Sicut exemplum in viro quodam dum hæc scribo observavi, qui tempore æstivo odontalgiâ correptus ob doloris vehementiam pavimento frigido faciem suam imponit, exinde humor totius faciei adeo accrevit, ut magis faciem bovis quàm hominis repræsentaret, durante suppuratione deliria maxima passus est, & cultrum petiit ad aperiendam genam, inflammatione accedente ad meningas cerebri, mortuus est.

Cibus ad producendum malum hoc facit non solum immodicè sumtus, sed vitiosâ etiam qualitate præditus. Hinc nocent nimis salita, infumata, allia, cepæ, aliaque pravi succi edulia, acrimoniam sero conciliantia, præprimis dulcia dentibus ipsis infensissima, ut saccharata, quæ eosdem corrumpunt, lutosum enim sangvinem generant; quo & referri potest historia ultima ab *Henr. ab Heer* allegata de muliere quâdam, quæ ficubus improvidè adhibitis dolores adauxit.

De Potu idem sentiendum, utpote qui copiâ suâ digestionem interturbat, fugiendus imprimis intensè frigidus, glacie potissimùm ità redditus, quippe adeò notum, quam quod notissimum est, frigida, ob coagulationem quam faciunt, dentibus esse inimicissima, tantoque magis id fit, si v. g. jusculis calidioribus assumtis desuper frigidus hauriatur, unde, quod adversissimum est ventriculo, ab uno extremo ad alterum subitaneo facto transitu & fibræ relaxantur, & coagulo ac stagnationi humorum serosorum aperiuntur fenestræ. Nocet & potus intensè calidus dentibus, hinc & ipse potus Theæ fervidus dentibus dicitur infensus. Quies etiam, somnus & vigiliæ, excreta & retenta si minùs ritè se habeant, dolori huic producendo vel augendo operam haud parvam contribuunt. Ad animi pathemata tandem referimus Iram & Terrorem; illam, quia spiritus in corde & arteriis ad motum citatiorem provocat, nervos irritat ac convellit, humores exagitat, morbosque sæpe inducit lethales: Terror verò coagulando humores millenos morbos inducere potis est.

Causa dentium *Cariei* est acidum corrodens, quod sæpe generari solet ex pravi nutrimenti assimilatione, & imprimis à dispositione scorbutica, hinc scorbutici cariem dentium utplurimùm patiuntur, & sicuti dentes niveo colore superbientes perfectam digestionem ventriculi *Causa Dentium Cariei.*

 indi-

indicant, ità caries dentium imperfectam & diminutam chylificationem comprobant, hinc canes habent dentes elegantissimos, ob fermentum ventriculi potentissimum, & in quibus digestio ità peragitur, ut suum cuique tribuatur, & chylus fit tenuior & benè separatur.

Fistula. Huc & pertinent Dentium *Fistulæ*, quarum causa est acidum magis corrosivum. Caries enim in parvo incipit puncto, quod ob acidum vitriolaceum primitus nigrescit, hinc prima Cariei & Fistulæ aperitur fenestra, siquidem acido magis ac magis reddito corrosivo, dens profundius excavatur, & si corrosio hæc ad dentis radicem nerveam penetraverit, oritur dolor intensus.

Mobilitatis. Causa *Mobilitatis* & *Casus* dentium utplurimùm latet in carne gingivæ, cum quâ vitâ communi pro ratione spiritus influi gaudent dentes; hæc enim quando nimis redditur flaccida, aut absumitur, dens non jungitur amplius gingivæ, sed ab hâc separata facilius excidit, hinc omnia, quæ gingivas laxas flaccidasque reddunt, aut absumunt, ad hunc affectum disponunt, ut sunt frigida sæpius assumta, quæ senium dentium accelerant, ut & nimis calida, quæ dentes & gingivas quasi comburunt, item plura acida acria in odontalgia admota nocent, à quibus dentes stupefiunt & insensiles redduntur, eorum fibrillæ & ipsi dentes sensim ac sensim corroduntur ac tandem decidunt. Huc & pertinent omnia ea, quæ superius in Odontalgia enumeravimus.

Nigredinis & Sorditiei *Nigredo* ac *Sordities* dentium est nil nisi productum morbosum ex depravatâ dentium nutritione enatum, & utplurimum à dulcibus saccharatis & viscidis, à masticatione tabaci aliarumque rerum sordidarum, malè colorari dentes suam habent originem; ob cruorem gingivæ extravasatum, & serum corruptum stagnans & malum hoc oritur, hinc scorbuticis dentium nigrities & sordities solennis est, ipsi enim semper ferè flacciditatem cruentam gingivarum. Ab inunctione etiam Mercuriali pro curâ luis Venereæ non tantum vitiantur gingivæ, sed & nigrescere solent. Sic etiam à tartaro illo, sive calculo, seu lithodonte, dentes non tantùm corroduntur, sed & ab acore hoc nigri ac fœtidi redduntur.

Stridoris. In *Stridore* dentium tremulè movetur maxilla, unde nascitur sonus ex dentium crebriore collisione; tremulè verò movetur maxilla à spasmo reciproco musculorum in genis abductioni & adductioni mutuâ operâ inservientium, & hic motus convulsivus in febribus malignis sæpe funestus existit. In infantibus hic affectus sæpe oboriri solet à frigore externo, vel lumbricis intestinorum convulsivos motus excitantibus, qui stridor dentium communis est in febrium rigoribus propter fibras communes partium membranosarum circa præcordia agitatas.

Hæmodiæ seu stuporis. *Hæmodia* sive *Stupor* dentium ab acore peregrino produci solet, sic & saccharata, quæ occultum in se habent acorem, facilè hunc affectum excitant, ut & omnia acida. Sic & affectus hic, quod mirum, à tetrico & aspero sono sæpe oboritur, hinc egomet nullum sonum asperum ob hæmodiam, quâ statim affligor, ferre possum.

Causa Vermium. In dentium cavernulis sæpe putredo concipitur, & quidem animato seminio fœta, quod sufficienter testantur *Vermes*, utplurimùm à putrescente nutrimento dentis geniti, vel aliunde ibidem congesti, quo modò plures, modò pauciores, magnitudine diversi dolorum dentium atrociorum aliorumque symptomatum fabri existunt, unde apud *Salmuth. Cent. 3. Obs. 32.* extat historia Odontalgiæ à verme sesquiarticulum longo excitatæ; & sunt, qui suffimentis certis adhibitis ad oculum tales vermiculos prolectos demonstrare satagunt; prout patet ex Obs. Cl. *Pechlini*, *Eph. Germ. Ann. 9. & 10. Obs. 24.* qui notavit perspicillo munitus, vermiculos illos non illepidè figuratos, multo saltem concinniores, quam quos in ovium hepate quotidiana comperit experientia, vulgusque lanionum in Italiâ Brisciòli vocat, nuper à Domino *Francisco Redi libro de Insectis* depictos. Hos vermes dentium aquâ ablutos vidit & *Scholzius Obs. 167. Eph. Germ. Ann. 9. & 10.* qui latum pollicem ferè omnes æquabunt, tenuissimum netricum filum crassitie vix superantes; coloris, dum vivebant, incarnati, mortui verò & arescentes magis rufescebant, per microscopium inspecti egregiè intestinorum lumbricos referebant, utrimque in acutum rostrum desinentes, corpore ex annulis innumeris coagmentato pellicido, rubello intestinulo per cutim transparente. Quo ovo, aut semine, aut putredine enascantur hi vermiculi, à pluribus disquiritur; an superstitis escæ ramenta seminio antè aliquo aut ovulo animata? an ex scorbutico dentium tartaro, spiritûs volatilis accessu, unde raptæ vivaces ampullatæque vermium vesiculæ, tandem etiam rostratæ & pedatæ emergunt? Hi vermes sensum doloris inferunt mordendo & vellicando fibrillarum nervearum, quæ excisæ cavitatis fornici impendent, extrema, vel rependo, seu membrorum pedumque circa dentium membranulas mobili jectigatione, qualis esse motus videtur vermiculorum, qui pustulis faciei occuluntur, importunâ prurigine graves.

Quod concernit *Lapidem dentalem*, ejus causam existimamus nutrimentum ex gingivis depravatum, ubi simul quicquid mucilaginis ciborum ac potuum fuerit appositum, in lapideam hanc indurescit materiam. Flaccidæ ac laxæ cruentæque gingivæ, non verò quæ cuspidali figurâ ad dentis medium assurgunt huncque firmant, lapidem istum producunt dentalem. *Lapidis dentalis.*

§. 11. Signis *Prognosticis* si prudens Medicus instructus fuerit, plura subinde hariolari potest de eventu morbi. Hæc prognostica dispescunt Medici in tres classes, prædictionem nempe eventûs seu salutis & mortis, temporis, quoad brevitatem & longitudinē morbi, & modi eventûs; quæ distinctio tamen non semper in praxi locum invenire solet. Quamvis autem *Odontalgia* non simpliciter & per se sit morbus lethalis, affectus tamen non nauci faciendus, ne lethalitas inde sequatur. Experientiâ quippe testante plures ob vehementiam hujus morbi incomparabilem mori maluerunt, quàm diutius cum eadem conflictari, imò ad insaniam sæpè redigit ægros. Ratione subjecti, periculosa est Odontalgia, si partes ipsæ membranaceæ, ceu magis nervosæ, circa radices, ubi nervi inseruntur, affliguntur, præprimis à vermibus, & particulis acribus acidis aliis ibidem latentibus, easdem indesinenter vellicantibus, unde facilè spiritus animales, imò totum corpus in consensum trahi possunt, imprimis cùm ob diuturnam moram stagnantium humorum acerbitate suâ, *Prognosis Odontalgia.*

vigiliis,

vigiliis, inquietudine, similibusque vires insiguiter profligantur.

Ratione causæ, curatu facilis est, quæ ab errore externo, difficilior, quæ à vermibus vel rheumatismo ortum habet; curatu autem difficillima, si inflammatio adest, caput obsideat, & nervosum genus ab nimis acribus irritetur, unde facilè convulsiones oboriri solent.

Longitudinis & brevitatis dignotio est necessaria. Subita doloris dentium sedatio nunquam est promittenda, maximè in principio & augmento, deinde celerius terminantur dolores ex sero acri, quàm viscido. *Columbus* notat alicubi dolorem per totam vitam perennantem.

Quoad modum eventûs, vel integrè solvitur correctâ & dicussâ materiâ morbificâ & doloribus consopitis, quod ordinarium magis est, vel mutatur in alium morbum, ut in maniam, vel in febres, quod utique nihil boni indicat; sæpe cum magno fructu terminatur gingivarum & genarum tumoribus, indicio, humores dente derelicto ipsam partem, in quâ tumor colligitur, invasisse. Et hic quidem tumor itidem paulatim exspirat & imminuitur, sin gravior sit affluxus & inflammatio, interdum in abscessum abit, rumpi solitum vel intus, vel exteriora versus, qui à me visus fuit ab ægro admisso frigore in tumorem scirrhosum tandem terminatus. Insolenti quoque modo aliquando terminatur lacrymis dolor noster dentium, cujus exemplum proponit *Timæus à Güldenklee*, de Nobili quodam, qui inter acerbissimos cruciatus plorare cœpit, adeò ut ultra horam à fletu sibi temperare non posset, quo factum, ut dolor sublata per lachrymarum effusionem largam causâ, remiserit. Ad mortem tendit, ubi cum stridore & febre ardente seu malignâ conjungitur.

Cariei & Fistulæ. *Caries* Dentium fœtorem oris infert, & hoc ex nutrimenti dentis cariosi proprii corruptione, aut ciborum masticatorum in iisdem cavernulis dentium retentorum & corruptorum putredine. In totum quoque curari nequit, uti nec *Fistula*, siquidem quod in Dente consumtum est, nulla arte potest restitui, sed præcaveri sollummodò, ne ulterius corrumpatur.

Mobilitatis *Mobilitas* Dentium non est parvi habenda, denotat enim magnam gingivarum corruptionem, cui si in tempore non occurratur, ipse *Casus* facilè subsequitur, qui extra tempus illud, quo pueris vel adolescentibus ordinariè obvenire, & novi in priorum locum succrescere solent, non modò pulchritudinem imminuit, sed loquelæ & masticationi etiam maximè incommodat.

Nigredinis & Sorditiei *Nigredo* & *Sorditiæs* præterquam quòd nitorem dentium obfuscant, & pulchritudinem eorum adimunt, ulteriori eorum corruptioni, cariei & casui quandoque ansam præbent, si dentes ab iis in tempore non liberentur, quod pro copiâ vel paucitate sordium citius vel tardius aliquando obtineri potest, siquidem morbus hic non est penitus incurabilis.

Stridoris. *Stridor* dentium absque manifestâ causâ superveniens in adultis malum portendit, vel Apoplexiæ vel Epilepsiæ prodromus est, sic & in febribus pessimus est, juxta *Hippocr.* enim *prænot.* §. 4. & *Coac.* §. 2. Dentibus stridere in febribus, quibus non familiare id est à pueris, furiosum ac lethale censetur.

Stuporis. *Stupor* Dentium admodum est molestus, sed non semper difficilis curatu, sæpe enim sponte cessat absque ullo ulteriori damno dentibus illato.

Vermes si dentibus ità excavatis medullam & fibras nervosas attingere valeant, easdem mordendo intolerabiles aliquando inducunt dentium dolores, & summum in dentibus obortæ corruptionis indicium præbent, attamen si commoda iis adhibeantur medicamenta, non modò enecari, sed ex hospitio suo etiam penitus queunt eliminari. *Verminum.*

Lapis dentalis non semper æque facilè depellitur, sed aliquando fortius adhæret, & dentium substantiam erodit, ac tandem penitus consumit, aut ità reddit friabiles, ut ad fortiorem attactum frustulatim decidant, in tempore verò si malis hisce præveniatur, antequam nimia ejus collecta fuerit copia, diligentiâ & frequentiori dentium ablutione & emundatione abstergi, & novus ejus proventus commodè poterit præcaveri. *Lapidis dentalis.*

§. 12. Theoriâ affectuum dentium præmissâ, restat ut curationem aggrediamur, & quidem ordine semel proposito à *Diæteticâ* incipiemus. *Diæta.*

Aer sit temperatus, angue pejus vitetur frigidus nebulosusque, qui semper corrigendus suffumigiorum beneficio.

Cibus sit boni succi & digestione facilis, in quem finem condiri possunt mace, Zinzib. cinamomo, caryophyll. Carnes non sint nimium tenaces, fibrosæ, ne particulæ adhæreant dentibus. Omninò relegentur cibi flatulenti, crassi, viscidi, fructus horarii, fugiantur dulcia, saccharata, mellita. Sic nocent & acerba & acida. *Potus* sit temperatus, purus, non frigidus vel glacie frigefactus, vel acidus.

Motus & *Quies* justis temperentur mensuris, motus magis instituendus ante cibum, ut sensim atque sensim incalescat corpus, tubuli aperiantur & particulæ acres discutiantur. Quies quoque maximo erit solatio dolentibus.

Somnus itidem omnium dolorum est levator; *Vigiliæ* nimiæ spiritus absumentes & humorum acrimoniam augentes ab odontalgico exulent.

Excreta & *Retenta* quotidie suo fungantur officio, alvus adstricta est laxanda, sudor in assuetis non facilè est coërcendus, sed potius promovendus. Sic conjux mea sudore inhibito statim in dentium dolorem incurrit.

Animi passiones refrænentur, incandescentiæ aliæque perturbationes sangvine viperino cautius vitentur.

§. 13. Reliquos nunc curationum fontes, *Pharmaceuticum* scil. & *Chirurgicum* aggressuri, aliorum sententias nostræ faciemus præcurrere, & quidem omnium primò Veterum *Galenicorum*, quorum opera in curandâ *Odontalgiâ* ad id potissimùm locatur, quo intemperies omnis, sive simplex ea sit, sive cum materiæ & humorum influxu, corrigatur, & humor superfluus evacuetur, quare purgationem instituunt tùm totius corporis per Hieram fortissimam *Galeni*, vel Hygiam Græcam, tùm in specie solius capitis per errhina, ut succum rad. betæ, & gargarismata apophlegmatisantia, ex tædarum ramentis, malicorio & alumine in aceto ad tertias coctis & ore contentis, quo si os salivâ fiat refertum, eandem ore hiante effluere volunt; nec venæsectionem interdum omittunt, si magna humorum adsit acrimonia calida, potissimùm verò ad urgens symptoma respiciunt & dolorem leniunt vel oleo lentiscino calidiusculè ori indito, & diutius super dente dolente retento, vel lacte asinino, vel decocto rad. *Curatio Pharmaceutico-Chirurgica secundum Galenicos in Odontalgiâ.*

althææ, glycyrrhiz. flor. meliot. sem. malv. &c. In causâ calidâ refrigerantia & adstringentia in usum ducunt, ut decoctum rosar. fol. plantag. myrt. flor. hyoscyam. in aquâ & aceto, vel vino austero, in quo rad. pentaphyll. fol. heder. salv. salic. summit. lentisci, cort. myrt. & gallæ immaturæ cocta fuerint, os frequentius colluere jubent. Si digestione & resolutione opus sit, fotum instituunt ex decocto althææ, camomill. meliot. sem. lini, fœnigr. quo spongiam imbuunt eamque calidè admovent, aut malas inungunt oleo anethino, lilior. camomill. Irino, vel sequens iisdem imponunt emplastrum.

℞. *Picis*,
Mastich. aa. ℥iij.
Thur.
Ladan.
Gumm. Ammon. aa. ℥iv.
Ol. lentisc.
Nardin. q. s.
F. Emplastrum.

Ut citius sedetur dolor, suadent ut decoctum ranæ in aquâ & aceto, vel dentis canini usti & triti in aceto calido factum ore contineatur, vel gingiva cum dente ungatur vel theriaca, vel mithridatio, vel Aureâ Alexandrinâ, vel sequens propinant masticatorium.

℞. *Sem. rorismar.* ℨij.
Orig.
pip. alb. aa. ℨj.
Uvar. pass pinguissimar. sextar. ß.
Redigantur in massam; post cujus usum os vino colluatur. Si verò dolor sit contumax, sensum obtundunt stupefacientibus, ut opio in aceto soluto, vel radicibus mandragoræ & hyoscyami cum vino, aceto, aut mulso contusis & illitis, nec non ipso philonio, aut requie *Nicolai*; Medicamentis verò incassum adhibitis, ipsum dentem evellere suadent, ut gingivæ ita relaxentur, circumraso prius dente scalpello angusto, ac dein forcipe, vel tenaculo, vel instrumento alio concusso & eruto, quo facto locum sale contrito superfricare jubent, ut carunculæ laceratæ absumantur, & gingivæ laxatæ condensentur, vino verò rubro vel posca sistunt sangvinis fluxum. Qui chirurgiam hanc horreant, iis corrumpentia & dentes mobiles reddentia commendant, ut facile manu eximi queant, qualia sunt pyrethrum aceto acerrimo dies quadraginta maceratum, tritum ac repositum, usus verò tempore reliquis dentibus cerâ obductâ præmunitis, & dente eximendo præmundato, illinitum, quo facto interjecto unius horæ spatio dens digitis extrahi poterit. Huic subjungunt sory cum aceto acerrimo pluribus diebus illinitum, aut succum tithymali & sory unà cum galbano impositum.

Dentium Stupore. Ad *Stuporem* dentium specifica quædam commendant remedia per experientiam affectui huic depellendo commoda observata, ut sunt portulaca viridis crebrius masticata, oleum dulce, amurca, butyrum recens dentibus torpidis illita, collutio ex lacte asinino recenter emulcto, caseus pingvis modicè assatus & diutius masticatus, nux avellana, sal, scilla, grana lauri & similia.

Carie & Fistula. *Cariem* & *Fistulam* dentium commodè abigere & dentes integros reddere nequeunt, sed ne nimium doleant, aut graviter oleant, & ulterior erosio prohibeatur, foramini indunt veratrum nigrum ervi magnitudine melle coctum, vel sal fossile melle subactum, assatum & tritum, admixtâ myrrhâ, vel piper coctum cum melle & diligenter tritum, vel etiam sequens:

℞. *Lacrym. Papav.*
Myrrh.
Styrac. aa. ℨij.
Pip. alb.
Galban. aa. ℨj.
Uv. pass. q. s. *ad comprehendendum.*

Ut dentes adhuc integri à carie præserventur & nunquam exedantur, eosdem alumine cum modico myrrhæ jubent confricari.

Mobilitate. In *Mobilitate* dentium, ut hi in alveolis suis firmarentur, & à casu præserventur, humores peccantes evacuant, & tunc adstringentia commendant, maximè verò sequentia.

℞. *fruct. terebinth. torrefact.* ℥viij.
alum. sciss. cremat.
flor. punic. sylvestr.
succ. uv. acerb. aa. ℨij.
Gallar.
Croci,
myrrh. aa. ℨj.
Terantur.

vel:

℞. *Corn. Cerv.* ℥viij.
Rhois rub.
balaust. aa. ℥iij.
Cort. pini,
Gallar.
Croc.
myrrh. aa. ℨj.
Terantur.

Dentes jam elapsos, & diutius extra alveolos existentes aut planè amissos reparare nesciunt, nisi artificiales iisdem inserantur, ad loquelam impeditè exercendam & ornatum, quando verò modò elapsi sint & integri, vitio solius gingivæ nimium relaxatæ, eosdem statim pristino restituunt alveolo, & prædictis adstringentibus gingivas roborant, quo pacto dentes denuò firmari & arctius credunt retineri.

Stridore. *Stridorem* dentium tum demum curari dicunt, cum causæ, à quibus originem sumserit, abigantur, & ipsi morbi præcedentes curentur; in Maxillarum imbecillitate à frigore corroborantia & calefacientia adhibentes, ut fotum ex decocto majoran. salv. rorismar. Inunctionem cum oleo laurino, rutaceo, moschel. Unguento Aregon. Ab aliis morbis si dependeat, ad eosdem primariam curationem dirigunt.

Sorditie, Tophis & Nigredine. In Dentium *Sorditie*, *Tophis* & *Nigredine* humores peccantes exiccant & à dentibus abstergunt variis masticatoriis ex mastiche, thure, terebint. rad. pyrethri, Cyperi, &c. vel lanas succidas linteolis illigatas urunt, hinc salis tertiam partem addunt & trita dentibus affricant, vel pulveres parant dentifricios ex testis ostrear. oculis cancror. lap. pumic. rad. Ir. aristol. ciner. capil. leporin. origani, myrrh. & similibus, quas species interdum quoque cum melle, vel oxymelle in linimentum redigunt, quo dentes fricare jubent, & quando tophi fortius adhærent, & dentes reddunt asperiores, eosdem limâ quâdam abradunt.

Ad

Vermibus. Ad *Vermes* è dentium cavitate ejiciendos radicem pyrethri laudant, si ejus portio quædam ipsi cavitati inseratur, vel dentem, in quo vermes continentur, semine hyoscyami fumigare suadent.

Paracelsi modus curandi Dentium Dolorem. §. 14. *Paracelsus* in Dentium *Dolore* duplicem proponit curationem, unam Physicam, alteram Chirurgicam. Physicalis sequens est.

℞. *Tormentill.*
Staphisagr:
sem. plantag. aa. ℥ß.
Rad. exter. Jusquiam.
succ. papav. aa. ℥ß.
Reduc in decoctionem cum aceto.
Fiat Lavamentum calidum.

Præcipit etiam ut emunctorium sangvinis fiat, & similem effectum præstari promittit, si rumex acuta, quæ aliàs oxylapathum & melioca nominatur, in orbiculos scindatur, qui aceto imbuti dentibus admovendi sunt, aut si radix crassius contusa & aceto humectata per horæ quadrantem aut diutius dentibus imponatur. Aquis etiam fortius & pulveribus dentalibus eos abigi posse autumat. Chirurgica cura peragitur materiam peccantem auferendo, videlicet vermem, cujus abactio inferius patebit. Quando cruciatus ex punctionibus & repentinis fluxionibus oriantur, vulgaribus compositis non vult instare, sed arcanis, cum usu phlebotomiæ & scarificationum, si necessitas requirat, os bracchii bufonis attactu odontalgiam sedat.

Putredinē & Cariem. In *Putredine* & *Carie* dentes eluit aquâ mellis & posteà inungit melle & aloëpatico mixtis per aliquot dies, hinc in destillatâ & præparatâ aquâ aluminis ponit plantaginem, sal, consolidam, serpentinam, & illâ aquâ quotidie bis dentes proluit, ut ita putredo desinat. Novit etiam arcana, per quæ dentes erosi & putrefacti ex alveolis fuerint extracti, & novæ dentium radices fuerint regeneratæ, sed ea non patefacit.

Mobilitati seu Vacillationem. In *Mobilitate* & *Vacillatione* dentium nihil superare asserit ipsum oleum de Croco Martis, si eo inungantur.

Casum. In *Casu* nihil plane aliud esse affirmat, quod vim mercurialem tollat, quàm oleum Nucis Muscatæ.

Stridorē & Stuporem. In *Stridore* oleum Succini, & in *Stupore* comestionem panis calidi commendat.

Sorditiem & Tartarum & Nigredinem. Ad Dentes à *Sorditie*, *Tartaro*, *Nigredine* depurgandos spiritum ⊖-li modicè & non diu usurpatum valere promittit, si dentes abstergantur linteo, cui guttula una vel altera ejus spiritus sit instillata, postea alios pulveres admittit ex dentalibus lap. calaminar. sale gemm. margarit. alum. & similibus paratos.

Vermem. Dentium *Vermem* eodem modo occidendum esse annuit, quo scabrum & panaritium occidere solent, videlicet per spierniolum, quem tamen & mori novit, si aërem sentiat. Si putrescat ille & fœteat, os colluendum præcipit gargarismo ex melle & aceto, quo adhibito fœtor vanescat.

Helmontii remedia ad Odontalgiam. §. 15. *Helmontius* in *Odontalgia* curanda arcana sunt os brachii aut pes bufonis probè selectus & denti dolenti applicatus, qui primo statim contactu quasi per incantationem quandam omnem abigat dolorosam molestiam; dens canis aut hominis non violenter, sed extinctis viribus emortui, cujus attactu dens marcescat, & excidat; quod pariter præstari vult à pulvere lacerti denti dolenti imposito, nec non à pelle anguis.

Dentium Cariem. *Cariem* dentis, cum per semum eam fieri putet, medicamentis abigere minimè tentat, sed si dolores producat, eundem superioribus ejiciendum esse approbat.

Mobilitati & Casum. Ad Dentium *Mobilitatem* & *Casum* similiter nulla peculiaria excogitavit medicamina quæ gingivam decrescentem restituant, unde ex aliorum placitis defectus hic est resarciendus.

Stridorem, Stuporem, Sorditiem, Tophos, Nigredinē & Vermes. In *Stridore*, *Stupore*, *Sorditie*, *Tophis* & *Nigredine* remedia ab aliis proposita facilè approbat, quin ad *Vermes* etiam enecandos succum hyoscyami admittit.

Willisii ratio curandi Odontalgiam. §. 16. *Willisius* eò in *Odontalgia* curatione respicit, ut incongruum illud fibras nerveas sub dentibus molestè afficiens omni arte amoveatur, quâ ratione humores serosos nimios evacuat pilulis illis in catarrhosa colluvie communibus, ex succino videl. & resin. Jalappæ; nec vesicatoria & fonticulos improbat, & ad serum in gingivis copiosius existens eliciendum gargarisma ex rad. lapath. & ligno Guajaco in vino coctum, ad dolorem verò valde urgentem sedandum adhibet, quæ fibras placare & spiritus in pristinam viam revocare queunt, decoctum videl. C C. aut Camphoræ, olea destill. aneth. caryophyllor. hyoscyam. cum bombace denti admota, vel pilulam ex laudano opiato; temporibus etiam applicat emplastrum ex pice Burgundicâ cum Nuce Moschatâ, vel de Gummi Carannæ mastiche, uti & instillationes oleorum calidiusculorum, ut amygdal. dulc. Camomill. scorpion. &c. in aures admittit.

Cariem & Fistulam. In *Carie* particulas salinas corrigit, ne dentem ulterius erodant, pulveribus dentifriciis ex C. C. ust. Corall. myrrh. & similibus: ubi verò profundior & *Fistula* jam existit, ne levi occasione nervi lædantur & dolor augeatur, cauterio actuali ustionem instituit, & cavitatem implet massâ quâdam ex melle rosato, cineribus dentis canini & thure confectâ, vel dentis eradicationem promovet sale armoniaco cum succo esulæ eidem cavitati inditis.

Mobilitatem & Casum. In *Mobilitate* ad dentes firmandos & *Casum* eorundem inhibendum, adstringentibus gingivas nimis laxas corroborat, ut gargarismate ex decocto fol. salv. prunell. mespilor. rad. plantag. pentaphyll. sem. myrtill. vino rubro facto, vel linimento ex rad. tormentill. prunis sylvestr. immatur. Corall. sang. dracon. & alum. ust. melle rosaceo exceptis.

Stridorem. In *Stridore* Dentium ad causas respicit & morbos, quibus superveniat, iis enim correctis, & hunc cessare existimat.

Sorditiem, Tophos & Nigredinem. In *Sorditie*, *Tophis* & *Nigredine* Dentes frequentius mundari jubet ablutionibus & pulveribus dentrificiis, ex crustâ panis torrefactâ, crystallis tartari, lap. spong. putam. ovor. aliisque compositis, vel oxymelle squillit. cum guttulis aliquot spiritus salis, rarius tamen usurpatis, quâ mixtura linteolum imbuitur & dentes fœdati fricantur.

Hæmodiam. Ad tollendam *Hæmodiam* ea approbat remedia, quæ acidum austerum corrigunt, & fibras nervosas blandè commovendo reficiunt, ut Decoctum salv. majoran. bacc. lauri, vel balsamus Peruvianus cum gossypio denti affecto applicatus.

Vermes. *Vermes* dentibus cum reliquis vel fumo seminis hyoscyami, vel succo absinthii & tanaceti cum aloë dentium cavitati inditis, ejicere conatur.

Sylvii modus curandi Odontalgiam. §. 17. *Sylvius* in curatione *Odontalgiæ* ad duo potissimum advertit animum suum, humoris nempe acidioris temperationem, & temperati blandam eductionem. Prius præstat mixturis convenientibus, qualem sequentem paradigmatis loco proponit:

℞. *Aq. beton.*
fœnic. aa. ℥ij.
theriacal. simpl. ℥iß.
Laudan. opiat. gr. iij.
Ol. caryophyllor. gt. iiij.
Syr. Stœchad. ℥j.
M.

In dolore lancinante regioni dolenti applicat theriacam recentem emplastri formâ corio illitam. Humorem ita temperatum hydragogis educit, forma ægris acceptâ & minori dosi, sed vicibus iteratis exhibitis, quibus dolores feliciùs auferri promittit, quàm si potentissima etiam purgantia minori dosi semel assumantur.

Cariem. Ad *Cariem* dentium omnimodò tollendam multam requiri operam, & vix ejus medelam possibilem esse judicat, laudat tamen ad acidum illud acrius corrigendum & temperandum salia volatilia, nec non omnia idem concentrantia & à dentibus avertentia, ne serpendo eosdem ulterius corrumpat, qualia sunt Corall. pp. C.C. ust. testæ ostrear. ust. borrac. ust. thur. mastix, cineres origan. rorismarin. & id genus plura. Dentem verò omninò corruptum, excesum & fistulosum, ne doloti ob sordiciem collectam frequentius ansam præbeat, penitus suadet evelli.

Mobilitatem & Casum. In *Mobilitate* Dentium ne *Casus* subsequatur, humores superfluos per selecta quædam salivantia elicit, ut masticatione rad. pyrethri, vel decoctione ejusdem in aqua gargarismate; ipsas deinde gingivas nimis laxas adstringit decocto cupular. gland. bacc. sorb. flor. balaustior. fol. myrrhi & alum. in vino rubro aliquoties in ore detento, ut gingivæ eo probè colluantur.

Stridorem. In *Stridore* Dentium ad ipsos itidem respicit morbos, quos agitatio maxillarum symptomaticè subsequitur, & quibus abactis, hæc facile cessabit, qui cum diversarum esse possint specierum, ideo curatio hîc certa describi nequit.

Stuporem. Ad *Stuporem* tollendum ea commendat, quæ acidum austerum temperent, imprimis terrea & aliquantum oleosa, ut sunt terra sigillata, unicornu fossile, sulphur viv. vitell. ovi ad duritiem coctus, pineæ cera, & similia frequentius masticata.

Sorditiem, Tophos & Nigredinē. In Dentium *Sorditie*, *Tophis* & *Nigredine* non minus ad acidum respicit corruptivum, & proinde absorbentibus admiscet abstergentia, quibus interdum mel rosatum, vel tincturam laccæ, aut Elix. propr. adjungit, ut sic liquidiori formâ adhibita tophos & sordities tenacius adhærentes citiùs emolliant, quo facilius abstergi possint, qua virtute pollere novit testes cochlearum ustas, ossa dactylor. ust. ebur. ustum, lap. cryställ. Sal ustum aliaque à præcedentibus jam prolata, quæ cuncta, vel aliqua ex iisdem in pulverē sunt redigenda, eoque dentes frequentiùs, potissimùm verò manè & ab assumto cibo sunt fricandi, & vel aquâ communi, vel vino rubro abluendi, insimul interstitia eorum stylo convenienti à quibuscumque ciborum reliquiis liberanda.

Vermes. Ad *Vermiculos* enecandos & è dentibus ejiciendos omnia laudat amara, item fumum baccarum halicacabi, & decoctum prun. sylvestr. cum rad. angelic. & sem. Zedoar. in aqua commun. pro gargarismate sedulò usurpatum.

Cartesianorum modus curandi Odontalgiam. §. 18. *Cartesianorum* modus curandi *Odontalgiam* in eo consistit, ut particulæ illa angulares auctæ tum educantur cum humoribus, in quibus domicilium quoddam locârunt, & per ductus salivales ad dentes deferantur, tum hebetentur & ita corrigantur, ne fibroso & nervoso generi ulterius existant molestæ, quod simul roborandum & aliquantum emolliendum est, ut tensioni & punctionibus cedat, nec adeò facilè periculum solutionis continui sustinere opus habeat. Educuntur humores spiculas istas in se continentes omnium optimè medicamentis sudoriferis, quæ à calore, id est, minimarum particularum motu vario, tum in succis corporis nostri, tum in aëre illud ambiente concitato ducuntur in actum & ad particulas istas acutas pervenientes iisdem se adsociant, easque tum mitigant & domant, quatenus in conflictu, quem ineunt invicem, multæ ex cuspidulis franguntur & deperduntur, tum per interstitia fibrarum & poros cutaneos dilatatos secum auferunt, qualem effectum sequens mistura præ aliis præstare solet.

℞. *Aq. flor. sambuc.* ℥ß.
Spir. theriacal. camphorat. ʒß.
Essent. salv. ʒj.
⊖ *volat. Succin.* gr. iiij.
Syr. Hyssop. ℥iij.
M. Detur una vice.

Ad eundem obtinendum scopum etiam masticatoria post sudorem commendant, ut rad. pyrethri, &c. nec fumum tabaci cum mastiche, succino & gummi sandarachæ, aliisque convenientibus speciebus commisti abhorrent, quò cum salivâ acutangula ista corpuscula ejaculentur. Residuum eorum in partibus fibrosis adhuc hærens, & laniando dolorem fovens hebetant variis gargarismatis ex decocto ligni Guajaci, rad. urtic. lapath. Ireos, Flor. fol. salv. sabin. origan. Cret. serpill. saturej. in quo camphoram dissolvunt, vel Spiritus, Tincturas & Essentias Odontalgicas cum bombace denti dolenti adhibent, quales sunt Essent. thymi, caryophyllor. Castor. Spir. lumbricor. & ✱ci camphorat. quibus subjungunt particulis ramosis constantia, ut particulæ angulares iisdem involvantur, & partes nervosæ obductæ tam facilè attingi & perfodi nequeant, ut sunt olea destillata camomill. caryophyllor. croc. myrrh. origan. Cretici: Fibras nimium tensas relaxant decocto fol. malv. rad. alth. & flor. Camomill. in vino dulci parato, & frequenter in ore circa regionem dentis dolentis detento, quâ de causa & venæsectionem in vicinia institutam aliquando admittunt, ut depletis venis fibræ tensæ non ita comprimantur. Vesicatoria parotidibus imposita magnopere laudant, ut affluxus lymphæ eò provocetur, & cum particulis noxiis per apertas vesiculas emanet. Emplastra itidem fibris convenientia ex gumm. tacamahac. carann. mastich. terebinth. &c. malis super maxillam, cui dens dolens inferius est, prope articulationem imponunt. Ad opiata aliquando, sed rariùs & non nisi in dolore vehementissimo, progrediuntur, dentibus dolentibus applicanda, quo sequens *Fallopii* referunt secretum.

℞. Op

℞. *Op.* ℈ß.
Salis gr. v.
Ol. rosat. ʒj.
Cera alb. ʒß.
M. F. instar Unguenti, de quo aliquid suscipiatur gossypio, & loco dolenti imponatur.

Dentium, Cariem & Fistulam. *Cariem* Dentium in totum curare nesciunt, imprimis si & latior & profundior ea sit, vel in *Fistulam* conversa, cui ne quid sordium in ea colligatur, globulos ex mastiche terebinth. & cerâ confectos inferunt, vel dentem integrum tanquam masticationi inutilem & doloribus commovendis apprimè idoneum vel instrumentis præcipiunt evelli, vel medicamentis convenientibus friabilem reddi, ut facile in frusta comminui & sic per partes educi queat, ubi tamen evulsionem præstare notant, ne ex radicibus quidpiam in alveolo relinquatur, & gingiva adstringentibus minùs occludi queat. Quando verò caries non valde accrevit, ne illa incrementum capiat, sedulò prospicere jubent, adhibitis absorbentibus & particulas acutas arodentes frangentibus, dentifriciis nempe pulveribus ex ciner. lumbricor. cancror. salv. rorismar. mastich. dentibus canis, lupi cervi ustis & camphora compositis, vel ferro candente eosdem exurunt.

Mobilitatem. Dentium *Mobilitatem* in pueris tempore conveniente & succrescentibus aliis, à quibus gingivæ dilatantur, obvenientem non modò non aggrediuntur curandam, sed si difficilius elabantur priores, eorundem etiam casum promovent, vel digito, vel filo, vel, si opus sit, instrumento, & ut absque graviori hoc fiat dolore, gingivas etiam emolliunt lacte tepido in ore aliquamdiu detento. A salivatione nimiâ si accidat, diaphoreticis lymphæ superfluitatem evacuant, vel si ad tantum subtilitatis gradum reduci nequeat, ad ureteres & vesicam derivant, medicamentis diureticis satis cognitis, & fumum Nicotianæ permittunt, ut gingiva exsiccetur. Pro adstrictione verò gargarismata commendant ex rad. tormentill. filic. mar. symphyt. Herb. centumnod. salv. equiset. fol. querc. vit. flor. rof. balaust. acac. cydon. ligno santal. nuc. moschat. mastich. thur. in vino rubro stitico coctis vel maceratis, addito nonnunquam pro majori adstrictione portiunculâ quâdam aluminis, vel Tincturâ Laccæ, aut sequenti linimento dentes & gingivas frequentius illinunt, quod & in scorbuto convenit.

℞. *Ebor. ust.*
oss. olivar. combust. aa. ʒj.
gumm. lacc. ℈ij.
thur.
sang. dracor. aa. ʒß.
myrrh.
alum. ust. aa. ℈j.
Spir. ⊖*is* gt. vj.
Mell. rosac. ʒj.
Syr. de Tormentill. q. s.
F. s. a. Linimentum.

His Gingivæ non modo adstringuntur, sed ulterior earum inhibetur corruptio, simul & Dentium *Casus* præcavetur.

Stridorem. *Stridoris* Dentium curationem pro diversitate causæ varie instituunt, vel enim demtis particulis vellicantibus spirituum per tubulos promovent transitum remediis nervinis in spasmo & paralysi aliàs usitatis, ut Spir. salv. lil. convall. ✱ci succinat. essent. Castor. vel succum crudiorem in febribus corrigunt & discutiunt antifebrilibus & sudoriferis; iracundos verò adhortationibus ethicis & objurgationibus ad meliorem mentem revocant.

A *Sorditie* & *Tophis* dentes liberant variis dentifriciis, quæ tum ex superioribus satis jam cognita sunt, tum in sequente paragrapho pluribus adhuc innotescent, maximè verò farinam virgineam *Mynsichti* extollunt, &, si Tophi fortius adhæreant, eorundem remotionem promovent melle rosato, vel anthosato, vel salviato, cui Tinctura laccæ, & aliquot Guttulæ spiritus salis fuerint admistæ. A pastu etiam dentes jubent studiosé abluere, & quascumque ciborum reliquias ex interstitiis eorum eximere. *Sorditiem & Tophos.*

Nigredinem similibus abigunt, per pulveres enim asperiores dentes ita credunt poliri, ut abrasis eminentiis pororum majusculorum superficies eorum fiat planior, & in poris subjacentibus radii luminares non ita suffocentur, quare farinam virgineam in hoc casu itidem laudant, modò gingivæ non nimiùm eâ fricentur, vel sequentem pulverem dentibus & gingivæ corruptæ maximè proficuum. *Nigredinem.*

℞. *Corn. C. ust.* ʒß.	*aristol. rotund.* ℈j.
Oss. sep.	*Cort. citr.* ʒj.
Corall. alb.	*ligni aloës* ʒß.
margar. aa. ʒj.	*Macis* ℈ ʃ.
pumic.	*Mosch.* gr. iiij
rad. Ir. Flor.	*Ambr.* gr. ij.
sal. gemm. aa. ʒß.	*Pulverisata M.*

Hamodiam curant remediis particulas acutas & hamatas non modo hebetantibus, sed emollientibus & flexiliores reddentibus, ne fibras ulterius ita constringant, ut spiritu Theriacali, essentiâ salviæ, rorismar. Tinctur. Junip. masticatione amygdalar. amarar. aliarumque rerum à prioribus jam indicatarum. *Hamodiam.*

Vermes in Dentium cavitate hospitantes ejiciunt amaris, aloëticis & liquore myrrhæ, vel fumo absinthii, & ne novi in iisdem denuò nidulentur, cavitatem globulis vel pilulis ex therebinth. mastich. myrrh. & cerâ confectis occludunt. *Vermes.*

§. 19. *Nos* denique ad duo summa capita sensus nostros dirigimus ad felicem curationem obtinendam, ad causarum nempe remotionem, quæ expetitur evacuando atque alterando; & ad ipsius doloris mitigationem, quam præstant anodyna. Si corpus sero multo abundet, exhiberi possunt hydragoga mitiora, quæ simul sal cum sero educunt, quod hîc sæpe peccare solet, conducet ergò pulvis Jialappæ, seu radix laxativa, quæ semper tuta, agaricus & ☿ius dulcis, interdum pro re nata dentur enemata. Si in primis viis lateat saburra, lene vomitorium concedendum. Pessimè verò consulunt sanitati, qui confestim vomitoriis purgantibusque instant, morbum nascentem in ipsa herba se ita oppressuros imaginantes, quâ temeritate sæpe gravius redditur malum, & affectus efferascit, hinc cautiùs ubique purgantibus incedendum, quippe pori purgantium admodùm abludunt à poris sangvinis, hinc iisdem commixtis eadem, ac si oleum ♀i & Spiritus ⊕li commixta essent, lucta concitatur; dein id quod in doloribus dentium plus quàm Vatiniano prosequimur odio, est Acidum: ast in quâ patria natum est purgans illud, quod hunc infensissimum hostem fugare audeat. *Nostra methodus curandi Odontalgiam.*

Diapho-

Diaphoretica omnium morborum à fero oriundorum optimum præbent remedium, quorum beneficio tota massa sangvinea purificatur, vitiosa colluvies humorum serosorum per insensiles cutis tubulos profligatur, ejusdemque reliquiæ in corporis peripheriâ & glandulis subcutaneis hæsitantes discutiuntur atque exterminantur, inde verò à loco affecto fit diversio & abactio; conducunt in hunc finem Tinctur. bezoard. *Mich.* lignor. cum essent. anodyn. vel:

℞. *C. C. Phil. pp.*
♁ii diaphoret. aa. ℈ß.
Bez. ♂cachell. gr. vj.
M. F. Pulvis.

vel:

℞. *Rob sambuc.* vel *Junip.* ʒij.
Extract. theriacal. gr. v.
Bezoard. min. ℈ß.
M.

Conducunt & omnia alia theriacalia & volatilia, sed semper eò respiciendum, ne quid nimis, ne sangvinem nimiùm agites, & plures particulæ efferæ eò detrudantur, & sic dolores majores erunt, quia particulæ hæ silvestres & aculeatæ acrimoniâ suâ seu cuspidibus fibrillas nervorum vellicando dolorem denti atrociorem inducunt. Sic aliquando diuretica, quæ & amurcam scorbuticam educunt, unàque serum heterogeneum & salsum acre corrigunt præcipitantque, ut faciunt Tinctura antimonii Tartarisat. cum essent. succini maritata, & absorbentia non negligenda, quæ sæpe totam implent paginam, eapropter multo usu comprobatam habeo pulv. cephalicum *Mich.* acidum valde compescentem, vel nostrum spasmodicum. Si serum est acre & tenue absorbentibus, vulgo incrassantibus utendum, ut mastich. thure, nuc. mosch. papav. s. & errat. glycyrrhizâ. Præprimis hîc conveniunt pilulæ de cynoglossâ & styrace, vesperi cum aq. ad gr. 5. exhibitæ, vel sequentes magis compositæ.

℞. *Oliban.*
Myrrh. aa. ʒij.
Succ. liquirit.
Styrac. calamit.
Gumm. ladan.
Opii,
Spec. diamb. c. aa. ℈j.
M. & cum Syr. de Stæchad. & papav. err. F. Massa, ol. fœnic. irroranda, ex cujus singulis ℈ß. *formentur pilulæ* No. vij. pro unâ vice assumendæ.

Si verò serum vel lympha crassior & tenax, tunc attenuandum variis incidentibus & attenuantibus, tum internis, tum externis. Hîc conveniunt salia volatilia, sal volatile oleosum *Sylv.* & nostrum, quod constat ex spiritu vini rectificatiss. ♌ ⊖ ✱ ci alcolisat. & ol. anthos, succini, lavend. &c. Si salsæ & acres particulæ in massâ sangvineâ aliisque humoribus hospitentur, per antiscorbutica & alexipharmaca corrigenda veniunt. Si dolor à vermibus, per amara, myrrhata & absinthiaca curandus est, de quo inferius plura addemus. Cura eò dirigenda est, si dolor à novo dente membranulam perfodiente alia cura observanda, quàm si est à dente carioso, alia si dentibus bene se habentibus à catarrho salso dolor exoritur, quod in praxi asterisco notandum est.

Sic quoque si malum radices suas habeat ex stomacho, tunc conducent varia stomachica, & carminativa, ut sunt pulv. stomachal. *Birckm. Querc.* & aliorum, Elixir. antifebrile *Mynf.* propr. stomachal. nostr. Essent. carminat. Si malum ex capite ortum habeat, tunc conducunt varia cephalica, nervina, cinabarina, ut specific. cephal. Balsam. nervin. Si ab utero, conducunt varia antihysterica, ut sunt castorina, succinata anodynis mistat. Et, si dolores maximè urgeant, ad ipsa opiata, tanquam ad sacram anchoram confugiendum est, in quem finem nota sunt laudana varia, theriac. cœlest. pulv. anodyn. Theriac. &c. quæ opiata in omni odontalgia à quacumque etiam causa productâ, conveniunt. Ex. gr.

℞. *Conch. pp.*
Pulv. ceph. D. M. aa. ℈ß.
Laudan. opiat. gr. iß.
M. F. Pulvis.

Hujusmodi opiatis per annum & ultra usurpatis, ex. gr. Laudan. gr. iij. cum confect. Alkerm. usa est cum maximo emolumento Nobilis & honesta fœmina, cujus mentio fit *Eph. Germ. Ann.* 8. *Obs.* 62. Duobus enim remediis omnes meos ægros odontalgiâ laborantes feliciter curavi, Tincturâ sc. Nepenthes m. d. ad 30. & plures guttas tradita & in ore detenta, & Tinctura odontalgica; si addere velis externum sacculum genis impositum ex anodynis herbis & floribus res in vado erit.

Chirurgica præsidia ut paucis nunc attingam, ex fonte hoc primo in ordine se sistit V. S. quæ an hîc locum inveniat, hinc inde à veteribus & recentioribus, maximè Helmontianis controvertitur. Nos autem existimamus, in tali affectu non esse vitæ hunc thesaurum pretiosum effundendum, quia stagnantes & irritantes humores non adeò facilè resorberi possunt, nec circulatio humorum promoveri. Hîc asterisco notandum, quòd in Odontalgiâ nova medendi methodus est, peculiarem incidere venulam, vel arteriolam in auris externâ parte, (Ohrenläpplein/) à quâ incisione nunquam æger, ut dicunt, Odontalgiâ ampliùs afficietur; credat verò Judæus Apella, ego non, usum tamen ejus magni æstimat præ aliis, & comperisse se scribit probatissimum *Riolanus*, quando *lib.* 4. *cap.* 5. *Anthropograph.* dicit: *Notandus ille diligenter surculus à carotide deductus, qui auris antitragum perreptat maxillam superiorem irrigaturus, ut singulis dentibus spiritum vitalem suppeditet, per eum ramum fluxionem in dentes fieri puto, quia eo resecto miraculi instar sedatam vidi odontalgiam, propter commeatum serosi & acris humoris interceptum.* Sed si *Riolanus* novisset circulationem sangvinis ac nos, aliter forsan nobiscum sensisset. Melius forsan succedet inustio noxæ super arteriam Carotidem prope aurem, de qua operatione lege Observat. expertiss. Dn. à Gehema.

Vesicatoria nunquam in doloribus dentium negligenda, maximum enim afferunt commodum parti cervicis vel ponè aures admota, non tantùm enim humores serosos acres potentissimè educunt, sed & fibrillas concutiendo juvant. Sic refert *Paræus*, se dentium cruciatus intolerabiles sæpe sedasse vesicatoriis remediis sub aurem admotis, in eâ sc. cavitate, quâ maxilla inferior superiori dearticulatur: subsunt enim vena, arteria,

arteria, nervus, quæ ad dentium radices distribuuntur. Cauteria etiam plures adhibent denti affecto, sic enim exuritur nervus, omnique sentiendi potentiâ exuitur, utpote de quibus scribitur, applicata antitrago aurium, seu anticæ parti, sæpius incantamenti instar profuisse, attamen cautelâ opus est propter exquisitum sensum nervorum, præsertim de potentialibus vulgo ità dictis notandum, ne incautè adhibeantur, aliique dentes tangantur vel affricentur, siquidem facilè exinde edentuli evadere possunt. Et scribitur de rustico quodam, qui cùm dolore dentium acerbissimo premeretur, suasit alter, ut elleborastro dentem confricaret, ille improvidè utens remedio, majorem partem dentium maxillæ afflictæ confricuit, & intra paucas horas omnes propemodum deciderunt. Vid. *River. p. m.* 262.

Fonticulos, frictiones extremorum, ligaturasque in discutiendis humoribus plures Medici magnifaciunt, sed nihil ad rem faciunt & tantùm pro fuco sunt. De extractione dentium paulo inferiùs dicemus.

Nunc ad topica transeamus remedia. Inter hæc referimus masticatoria seu apophlegmatizantia, quippe serum in cavernulis ipsis latitans fluxile reddendo, ejusque superfluitates per salivales ductus educendo, efficacissima se præstant, efficiuntque ne serum illud dentes ampliùs acrimoniâ suâ lædere possit. Commendantur verò præprimis pyrethrum, mastiche, sinapi, caryophylli. Refert *Mœbius* se vidisse odontalgiâ laborantes, in quibus à solâ mastiches masticatione unius diei spatio serosæ materiæ ℔ j. fuerit evocata. Nicotianam masticando & fumando doloribus dentium inservire, lippis & tonsoribus notum est.

Inter Topica sunt & illa externa, quæ genis apponuntur, quæ sunt roborantia, discutientia & anodyna seu dissolventia, ut sunt omnia cephalica, nervina, stomachica & carminativa, eaque comprehendunt species pro cucuphâ cum florib. camomill. sambuc. summit. aneth. & sem. carminat. sindoni inclusa & aquis spirituosis irrorata genis apposita. Nos cum successu applicamus Theriacam Andromachi vel Diascordium. Sequens in lacte coctum, ubi simul tumor genæ conjunctus fuit, rarò me fefellit.

℞. *Pulv. rad. alth.* ℥j.
liquirit. ʒij.
Herb. Camomill. cum fl.
flor. sambuc.
flor. melilot. aa. ℥ß.
Farin. hord.
sem. lin. aa. ʒvj.
M. F. Pulvis, qui in lacte coctus calide in linteo duplicato de die ter tumori applicetur. vel seq. Tr. Odontalgica conducet.

℞. *lign. Guajac.* ℥vj.
Sassafr.
rad. ireos aa. ℥iß.
pyreth. ʒvj.
cum vin. rectif. q. s. stent per aliquot dies, filtretur &c.

Vel genæ illinantur variis liquoribus spirituosis & calidioribus, ut sunt Aq. Reg. Hung. Lang. spir. vin. camphor. cum balsamo arthrit. nostr. spir. lumbricor. formicar. infus. arthrit. &c. Et cùm necessitas urgeat, ut dolores mitigentur, eò semper incumbendum, ut citò curentur ejusmodi ægri, quare semper ad anodyna confugiendum, in hunc finem & temporibus varia emplastra applicantur. Sequens multâ experientiâ nostrâ comprobatum est.

℞. *Mastich.* ʒij.
Ladan. ʒij.
Bol. armen.
Sang. dracon. aa. ʒj.
Opii Thebaic. ℈j.
Camphor. ℈ß.
Cum Terebinth. f. Massa.

Vel applicetur emplastrum de tacamahacâ, vel de mastiche, quæ emplastra videntur juvare, quatenus spiritum aliquem gummosum exspirant, qui per poros corporis in nervos penetrat, & per illos ad dentes delabens particulis suis ramosis particulas acres involvit, & sic acrimoniam leniendo dolorem sedare solet, ut acutè more solito differit Cl. *Craan.* Celeberrimus Dn. Clauderus contra hos dolores pugnat Tinctura ♁ ⊖li, quæ è capite mortuo ⊖li summè edulcorato ♏ ta salis & vini paratur, dum 40. ejus guttas aquæ appropriatæ instillat, & loco gargarismi utitur, laudat etiam ♏ ⊖ ✳ci volat. Essent. è sale fuliginis, Mumiæ ad, ecta potiunculâ opii vel extracto hyoscyami. Alii gingivis illinunt aquam cœruleam alii Tr. Laccæ.

In ore detineantur varii liquores, decocta aliaque liquida, ▽ Regin. Hungar. præprimis aqua asthmatica absque sacchare, vel mirabilis, vel lil. convall. triplici infus. flor. recent. parata in ore detenta egregiè sedat dolorem. Vel:

℞. ▽ *asthmat. non edulc.* ℥iß.
flor. sambuc. ℥j. ʒij.
Tinctur. Odontalg. M. ℥j.
Elect. diascord. ℈ij.
M.

Vel Tinctura Odontalgica *V. Vedelii*, quæ fit ex ligno sancto, rad. pyrethr. & caryophyllis, per se detineatur ore: vel sequens nostra. Vel juxta D. Hogend. ortium Massa pilularum Ruffi in aceto solut. cum gossypio indatur denti doloroso, mirè enim dolores hos sopire dicit, test. *Ephem. G. Dec.* II. *A.* 6. *obs.* 146.

℞. Rasur. lign. sanct. ℥iij. sem. staph. agr. rad. pyrethr. santal. citr. aa. ʒi. Zzib. piper. caryophyll. aa. ʒiß sem origan. ʒi. fol. serpill. salv. nicotian. aa. Mß. opii ʒß. Caphur. ℈j. Spir. vini q. s. destillentur ex cucurbita; tollit dolores dentium ore detenta. Vel spiritus vini camphoratus in ore detentus & naribus attractus, vel etiam intro assumtus, vel aqua Anhald. Vulgò spiritus vini in ore detinetur, alii acetum vini extollunt, sed hoc rectius improbatur. Aqua Ducis Candalæ est præsentissimum remedium in quavis Odontalg. à quacumque causa suborta, quod sæpius cum admiratione vidi Eadem aqua conducit ad gingivas putridas, fistulas, & cancrū. Nonnulli frustulo lardi fricant dentem dolentem seu gingivas. Quæcumque olea aromatica dentibus cariosis, unde sæpe dolor oritur, immissa dolorem propediem sistunt, ut sunt ol. caryophyllor. macis, carvi. tabaci, Junip. chartæ, spicæ, lavendul. petroleum, quod æque efficax est ac ol. caryophyll. ol camphoræ vel Peruvian. item oleum coryli & oleum hyoscyami tanquam anodynum in doloribus dentium scorbuticis maximè conducit, imò in quacumque odontalgia radix ejus gingivis affricta, vel dentibus inserta, certissimum dicitur remedium. Confert & maximè herba & radix persicaria,

cum rad. lapath. acut. in aceto cocta, in casu, ubi salsæ particulæ peccant. Spirituosa cum camphoratis maximo cum emolumento induntur dentibus, Spir. scil. vin. ℥ij. cum camphor. ʒj. calidè cum bombace denti inditus. Gumm. tacamahac. cum camphor. dentibus applicetur & ore detineatur, vel sequens.

℞. *Herb. salv.*
beton.
origan.
Caryophyll.
N. M. aa. ʒß.
Rad. pyrethr ℈j.
Contus. bulliant in cerevis. pro collutione oris.

Item opiata ex variis anodynis & sacculis inclusa vel per se dentibus erosis indita, mirificè aliquando dolorem sedant. Sic & pilula *Herlicii* in ore detenta omnem dentium dolorem mirificè placare scribitur, quæ conficitur ex semine apii, hyoscyam. opio & syrup. papav. Sequens noster Balsamus Odontalgicus dentibus immissus mille experimntis comprobatus est.

℞. *Laudan. opiat.* ℈j.
Ol. camphor.
caryophyllor. aa gr. v.
M. pro Balsamo, cum bombace denti dolenti applicando. Vel:

℞. 🜍*li ust.* ʒj.
opii correct. ʒij.
cort. mandragor.
ol. philosoph. aa ʒß.
M. pil. Ruffi q. s. pro consistentia.

Sequens præmisso sudorifero rarò te fallet.

℞. *Opii* gr. v.
Camphor. gr. iv.
Ol. sabin. gt. j.

cum spir. vini fit vel Essentia ore detinenda, vel formâ pilularum denti immittenda.

Alii extollunt pinguedinem ranarum, nos verò viperinam huic præferimus.

Omnia frigida, omnia fervida, ut & saccharata. præsertim verò acida in omnibus dentium affectibus nocent. quod jam olim novit *Salomo* Regum sapientissimus, qui Dei Spiritu actus inquit in *Proverb. cap. X. vers. 26.* quod acetum dentibus, quod fumus est oculis, hoc piger est iis, qui eundem emittunt.

Si dentis dolor oriatur à dentibus emergentibus, non statim cum Italis ad incisionem transeundum, excitantur enim facilè febris ac vigiliæ, & aliquando accedunt deliria, tandem furor, & ultimò mors, quale exemplum legi meretur *Obs. 36. Tulpii.* Rarum est quod ex relatione celeberr. D. VVedelii obtinuit Cl. D. Lucas Schröckius, M. D. & Phys. Aug. S. R. I. Acad. N. Adjunctus, Amicus noster, in Tract. suo de Moscho, quo Gregorius quidam Belga Odontalgiam per aquam moschatam auri lateris affecti infusam sæpissimè curaverit.

Transplantatio in multorum versatur ore, & censetur à pluribus maximi momenti auxilium esse, si nempe quis corticem exteriorem salicis, sambuci vel coryli cultello nonnihil aperiat, & segmento ligni ab arbore abscissi dentes dolentes scalpat usque ad sanguinis profusionem, segmentum sanguine tinctum postmodum parti abscissæ arboris iterum inserunt, & foramen luto recenti optimè claudunt; sed hæc ridicula sunt & voto nunquam respondent, credas mihi tanquam experto Roberto. Sic dicitur de ancillâ, quæ in gravi dentium dolore Milesium domesticum catellum noctu apponebat genis & levamen sensit, sine dubio à calore temperato; sed ille canis dolorum in eum translatorum perceptione, uti ipsa existimabat, agitatus, è lecto prosiliebat, latrabat & ægrè habebat. Sic & saltatio, seu subsultus, cùm corpus nimirum agitetur, conducit in Odontalgiâ, prout id confirmat *Bartholin. in Act. Hoffn. vol. 5. Obs.* 108.

Laudatur etiam inter sexcenta illa, quæ diximus, vilissimum illud caput mortuum post olei pini destillationem restitans. nigricans & austeriusculum, per chartam bibulam, vel linteum colatum, & ad consistentiam extracti inspissatum, quod cum paucâ farinâ denti imponatur doloroso & sæpius repetatur. Sed quis omnia recensebit. **Ratio curandi dentium cariem.**

In curatione dentis *erosi* eò annitendum, ut acidum illud corrodens corrigatur, & si potest fieri, in totum auferatur. In hunc finem varia conducunt absorbentia. inter quæ sunt corallia & ossa sepiæ cum camphorâ denti cavo indita, quæ ulteriorem cariei progressum inhibent; alii pulverem corall. alb. cum melle rosato, meo judicio meliùs cum Elect. diascord. ad consistentiam linimenti crassioris redigunt & dentibus illinunt, ad cariem inhibendam. Nonnunquam dentes valde excavati sunt, & hinc cum commodo, ut in memet probavi, implentur mastiche emollita in ore salivâ propriâ? Ad acidum illud corrosivum demendum, indantur dentibus cavis varia olea aromatica superius de Odontalgiâ jam enumerata. Internè possunt exhiberi varia salia volatilia.

Cariei dentium occurritur per inustionem dentis cariosi in loco carioso cum cauterio actuali vulgò ità dicto, sive ex ferro, sive ex ☽, sive ex ☉ facto, dein cavitas dentis expleatur myrrhâ cum cerâ subacta, melius ceu diximus cum mastiche masticata. Attamen in hac inustione cautelâ opus est, propter exquisitum sensum nervorum, quia inde sæpius tristia exempla novimus. Alii, ubi ferrum abhorrent ægri, ad potentiale sic dictum confugiunt cauterium; sunt qui denti carioso Aq. fort. indunt, alii spiritum 🜍li, nonnulli Zzib. in exymelite coquunt, ac denti immittunt, alii spiritum ♀is, quæ tamen non approbamus, cùm hæc sint acida & corrosiva, quæ superius jam culpavimus cum *Salomone*, & parum vel nihil sæpe juvant. Potiùs in curatione dentis erosi eò incumbendum, ut dens evellatur, aliàs acrimoniâ suâ acidum illud corrodens gingivas infestat & varia excitat tubercula, quæ tandem desinunt in fistulam & cancrum, ut factum vidimus in filia Hanoviensi. Nullum ergò certius remedium corrosi dentis est, quàm evulsio, quæ idoneo peragitur instrumento; optimum & tutum Pelicanus dictus, forcipes, & aliud, pes caprinus, seu **der Gemsen-Fuß** dictus, majus incommodum afferre possunt. Forcipes varii generis videantur apud Auctores, imò vix ullus est, qui non habeat aut excogitaverit aliquod sibi proprium, aut familiare instrumentum certè in excogitandis tot instrumentis vetustas nimis sollicita fuit. Sunt ex Agyrtis qui jactant se absque dolore dentes exempturos, sed falso. In extractione instituendâ cautelâ opus est, ne fiat in gravidis. Sic refert *Salmuthus* de gravidâ quadam Consulis Servestani uxore, quæ cùm ingentes pateretur dentium sinistræ maxillæ supe-

ſuperioris dolores, moræ impatiens ocularem maximè dolentem evellendum curabat. Sed quid fit? Paulo poſt enititur fœtum oculo ſiniſtro prorſus deſtitutum. Aliam novi matronam, quæ etiam extrahi curabat dentem molarem, infanti excluſo loco dentis tuberculum in eodem ſpatio, quo matris erat dens evulſus, naſcebatur. Sic nota eſt Obſervatio 316. *Ephem. Germ. Ann.* 3. ubi nobilis perſona curavit ſibi evelli dentem, unde maximus ſanguinis fluxus, cùm hic ſiſteretur, ortus eſt tumor circa genam & collum, & mortua eſt, forſan propter aneuriſma, à qua ſtrangulata vel ſuffocata fuit, & ejusmodi fluxus provenit utplurimum ex arteriâ gingivæ ſubditâ.

Senibus etiam non temerè extrahendos eſſe dentes, monet exemplum Bononienſe cujus meminit *Foreſtus*. Sic in inſulâ Delphos ob extractum dentem molarem accidit mors Philoſopho cuidam.

Dentium demum maxima habenda eſt ratio. Sic primores inciſores & gelaſini dicti, ob primarium uſum, quem præſtant in cibis dividendis, locutione articulata, & quòd in riſu denudentur, non temerè ſunt eximendi, nam, ut dicit *Martialis*.

Haud grata eſt fac. es, cui gelaſinus abeſt.

Nec caninorum, ob communionem nervi oculos moventis, tuta ſemper cenſenda eſt extractio, à quâ nuper quis torvum accepit oculum. Molares tutiùs ferro eruuntur, modò non frangantur; videndum ergò ſemper, num radices eorum ſint incurvatæ, quod tamen oculatiſſimus Chirurgus haud percunctari poteſt, videat tantum ne frangat, vel maxillæ partem incautè ſimul abrumpat. Dum hæc ſcribo, dentem molarem ſuperiorem eroſum usque ad radicem Frater meus Johannes Fridericus Dolæus Pelicano mihi exemit cum radicibus, cui denti eroſo fruſtulum maxillæ adeò firmiter annexum fuit, ut vix abradi potuerit, absque ullo verò meo incommodo, & immunis factus ſum à doloribus, quibus anteà ſæpe atrocioribus, modò mitioribus, diu vexabar. In extractione etiam ſedulò eſt proſpiciendum, ne dens ſanus loco malè habentis apprehendatur, cujus exempla quàm plurima nobis ſunt nota, æger enim ſæpe non diſcernit, quòd viciniæ jure doloris acerbitas æqualiter in omnem maxillam diffundatur. Quapropter veteres difficultatem extractionis maximam agnoſcentes, ὀδοντάγωγον plumbeum in templo Apollinis ſuſpenderunt, quo ſignificabatur, dentem non eſſe tollendum, niſi vacillet, & corruptus ſit, ut facilè excidat, ac ceu plumbeo forcipe ſine magnâ & temerariâ violentiâ eximi poſſit. Sed ad quid dolor ægros non cogit, ſæpe ipſis placet dubia, quam nulla ſalus. Exemplum dolorum ejusmodi vehementiſſimorum obſervavimus in viro, qui ſibi dentem eximi curabat, Chirurgus autem non ritè inſtructus, vel ob violentam extractionem inſtitutam fregit ſimul maxillam, ubi dens hæſerat, & hinc licet dens eſſet exſtirpatus, attamen dolores multo atrociores fuerunt redditi. *Galenus* alios, qui ob dentem extractum convulſi periere, notavit.

Si verò æger & Medicus à ferro abhorreant, & tamen extractio ſit neceſſaria, plurimi Chirurgi, quamvis ſæpe fruſtra, per medicamenta acida, ſpiritum vitrioli, ♃is, aliaque denti cavo indita, dentis per fruſta tentant ejectionem. Alii neſcio quam extrahendi vim poſſidere dicunt medicamenta quædam, quibus dens extrahendus ſit illinendus, & ſunt, qui ſequens commendant.

℞. *Salis Armon.* ʒj.
Succi hyoſcyam.
dent. corp. hum. mort. pp. aa. ℥ß.
pingued. ranæ viridis q. ſ.
F. Unguentum.

Alii denti cavo indunt ſuccum tithymalli, nonnulli dentem carioſum cum dente emortui hominis attingunt, & ſic dentem excidere volunt, plures ⊖ ✱ cum cum farina in globulos redigunt, & ſic denti indunt. In *colleg. Ettmull.* ſequens commendatur.

℞. *Gumm. Ammon.*
Sem. hyoſcyam.
Succi ejuſd. aa. ʒiß.
Miſtis addatur pingued. ran. virid. q. ſ.
Ceræ parum.
F. Unguentum.

Sed hæc & alia fidem non ſuſtinent, alia habemus remedia tutiora & certiora, quibus uti poſſumus.

Ad *Tophos* & dentium *Sorditiem*, ne ab his præmaturior dentium caſus mobilitasque oboriantur, præcavendam, eò incumbendum, ut ſordes iſtæ abſtergantur, & vitioſus acor gingivis & dentibus hoſtilis corrigatur, & blandâ adſtrictoria vi gingivæ tonus roboretur, in quem finem conducent omnia incidentia & diſſolventia, & quoque exedentia. In leviori malo conferunt inter externa oſſa ſepiæ, C. C. teſtæ ovor. panis uſtus, cinis roriſmar. tabaci, ♃ calcinatus, vel ſequens compoſitum. *Tophos & Sorditiem.*

℞. *Maſtich.*
Thur.
Alum. roch.
☿*i alb.* aa. q. v.
M. F. *Pulvis.*

Vel:

℞. *Mell. roſ.* ℥j
~ *Matric.* ʒij.
M.

quo fricentur ſæpius dentes, & materia iſta lapidea dentibus adhærens idoneo inſtrumento auferatur.

Si *Mobilitas* & *Caſus* dentium à vitio gingivæ factus, gingivæ roborentur, acrisque humor eas abſumens corrigendus per varia blanda adſtringentia, ut ſunt, quæ deſumuntur ex Terrâ Japonicâ, quæ ſimul balſamicâ quadam gaudent virtute. Ex. gr. ex Tinctur. gumm. lacc, ſpiritu cochlear. & ol. Tartari paretur mixtura, quâ quotidie tangantur gingivæ ac laventur. In cura cardo rei vertitur in remotione cauſarum, & hinc egregium eſt remedium externum Balſamus Peruvianus, vel ſequens Linimentum polychreſtum, & gingivarum putredini ſimul accommodatum. *Mobilitatem.*

℞. ⊖*li Roman.* ʒj.
Solvatur in aq. fontan. ℔j.
℞. *Amyl.* ℥j.
Mell. roſat. ℥ß.
M. F. Linimentum.

Laudatur etiam muria olivarum, ſi os frequentius ea colluatur.

Dentium *Caſum* quod concernit, ex ſemine in alveolo latente reſtituuntur, alveoli implentur & defectus ita reſtituitur; quamdiu enim *Caſum.*

semina intra gingivas restitant recondita, novi dentes post priorum defectum renasci facilè possint, hinc & in senectute dentes renasci solent. Artificiales dentes ex ebore, vel dente hippopotami fabricatos in illorum locum substituunt, non verò in alium finem, quam pulchritudinis & loquelæ gratia. Mobilitati dentium conveniens est sequens vel simile corroborans & firmans.

℞. *Gland.* ℥j.
Gallar. ʒß.
Alum. ust.
Succ. acac. aa. ʒß.
Flor. rof. alb. P. ij.
Coq. cum. vin. rub. ad Colat. ℔ß.
add.
Tinctur. terr. Japon. ℥j.
M.

In hunc finem paratur & Tinctura Laccæ, & optima est, quam habet *Decker* in *exercitat. pract. circa medendi methodum p.* 15. Hinc:

℞. *Tinctur. Lacc.* Decker. ℥ij.
Spiritus Cochlear.
beccabung. aa. ʒß.
Ol. ♀ *i per deliq.* ℈j.
M.

Ad dealbandos & firmandos dentes sequens commendatur.

℞. *Salis ust.*
Vitr. Venet. aa. ʒj.
R*ad. Cyper. ust.*
Cann. combust. aa. ʒß.
C. C. ust. ℈ij.
Corall. alb. ʒß.
M. F. Pulvis,
Vel:
℞. *mell. rosar.* ℥ij.
farin. N. M. ʒij.
Elix. vitam. d. gt. xxvj.
M.

quo fricentur dentes cum gingivis singulis horis matutinis. Sequens ab *Ettmüllero* Beato tanquam egregium ad vacillationem dentium scorbuticam commendatur.

℞. *Rad. bistort.* ʒiij.
flor. rof. rub. ʒiß.
balaust. ʒj.
alum. ust. ℈ij.
M. & impraegnentur largiter Spiritu Cochleariæ, qui ad oris scorbutum egregius est. Decoctum salviæ vel cochleariæ in vino rubro cum camphora egregius etiam est gargarismus in omnibus dentium vitiis.

Nigredinem & Lapidem dentalem. Ad Dentium *Nigredinem & Lapidem dentalem* nullum melius reperi remedium, quam ♀um crudum cum mastiche, si quotidie dentes eo fricentur. Tartarisata enim optima sunt remedia ad dealbandos dentes, & ad firmandos eos styptica ex lacca & terra Japonica commendamus, aluminosa nobis sunt suspecta, ut & ⊖-lata. Sunt, qui malè oleum ⊖-li ad dealbandos dentes nigricantes adhibent, nam licet hoc statim tollat nigredinem, attamen dentibus nocet, quia sal volatile corrumpit, quod magnâ copiâ in dentibus est: qui ergò dentium nitore delectantur, semper post pastum os suum aquâ purâ eluant, semelque in septimanâ dentes pulvere terræ porcellanæ fricent, cùm enim à sordibus istis sæpius oriantur dolores, seriò videndum, ut à cibis sumtis dentes mundentur, unde hoc faciunt etiam externa, dentiscalpia ex ligno lentiscino, juniperino, vel pennâ anserum parata, ablutio oris cum vino, vel etiam confrictio cum dentifriciis, ex. gr.

℞. *Silic. fluviatil. pp.*
lap. pumic. aa. ʒß.
Conch. pp.
ocul. ♋. *pp.* aa. ʒij.
Corall. pp. ʒj.
Rad. Irid. Flor. ʒiß.
Ol. lign. Rhod. ℈ß.
M. F. Pulvis.
Vel:
℞. T*inctur. Terr. Japon.* ℥ß.
D.

Vel in formâ Linimenti nostrâ in aula usitati.

℞. *Nuc. Moschat. ust.* ʒj.
Off. sep. ʒiß.
♀*i crud. alb.* ℈ij.
Mell. rof. q. s.
M. F. Linimentum.

Sed & complures hodiernarum virginum ad nitorem dentibus conciliandum fricant eosdem pulvere Coffæ tostæ vel panis tosti; alii volunt ut dentes quotidie semel inungantur butyro.

Stridorem. In *Stridore* Dentium conducunt omnia antispasmodica, cephalica, nervina, cinabarina, castorina, spirituosa, tum externè tum internè usurpata, maximo enim cum emolumento usus sum externè aq. Regin. Hung. Lang. infuso arthritico, & balsamo arthritico meo externo.

Hæmodiâ. In *Hæmodiâ* ad acidum illud dentibus infestum corrigendum conducunt præter jam dicta, in hoc affectu singulari vi portulaca & nasturtium, cochlear. beccabung. & alia antiscorbutica dentibus affricata & masticata, & succus ex his expressus ore detentus & internè etiam usurpatus. Curat stuporem hunc & caseus recens & vetustus, alcali præditus. Omnium optimum dicitur urina hominis propria calidè dentibus applicata, vel ⊖ ✱cum in ▽ portulac. solutum & applicatum. *Algorem* dentium curat ▽ Regin. Hungar. vel mirabilis dentibus affricta, item electuar. Diascord. vel Theriaca dentibus illita.

Vermes. Ad *Vermes* Dentium necandos optimè conducet decoctum sabinæ, vel absinth. vel tanaceti, in vino, quod in ore detentum copiosos vermes elicit. Sic & alii fumum seminis hyoscyami per infundibulum ore exceptum unicè deprædicant, ut superius jam percepimus, nonnulli Spiritum ♁is, alii Tincturam myrrhæ, nos liquorem C. C. succinatum dentibus cavis cum lanâ vel bombace indimus. Sic quoque plures pulverem Nuc. gallarum cum succo rad. pyrethri in formam pilularum redigunt & dentibus imponunt. *Bartholinus* laudat sevum cervinum contra dentium Vermes. Omnia amara, ut absinthium, myrrha, aloe, &c. optima sunt remedia. Ad illos eliciendos & fallendos quandoque conducunt dulcia; sic fœmina Lugdunensis, cujus mentio injicitur *Ephem. Germ. Ann.* 9. & 10. mel imponebat denti carioso & sic eliciebat vermem. Celeb. *Schulzius* commendat mucum seu chyli reliquias interiori tunicæ ventriculi suilli adhærentes, qui licet sordidum quadantenus, & delicatioribus abominabile sit remedium, vulgo tamen crebris experimentis commendatissimum. Mucus hic linteolo exceptus & formulâ noduli dolenti & verminoso denti imponatur.

CAPUT

CAP. XXIII.

De Gingivarum Morbis, Excrescentiâ, Parulide, Erosione, & Fistula.

§. I.

PErspectis præcedente capite affectibus Dentium, nunc & gingivarum morbos paucis perspiciamus. Gingivæ sunt illæ portiones duriusculæ carneæ, quæ dentes instar valli cingunt, eosque in suis alveolis stabiliunt; vel sunt carnes illæ sui generis, totum dentium ordinem obsepientes, eosque oppletis illorum intervallis firmantes. His gingivis accidunt variî morbi, ut *Excrescentia*, *Parulis*, *Erosio*, *Ulcus*, sive *Fistula*.

Gingivarum Excrescentia quid?

Excrescentia Gingivarum vulgò describitur, quod sit protuberantia nimia carnis spongiosæ & laxæ gingivarum, vel à proprii nutrimenti vitio, vel uberiore sanguinis & succi nutritii vitiosi effluxu dependens.

Parulis sive Epulis.

Parulis sive *Epulis* dicitur inflammatio gingivarum, ad dentium radicem intus & foras adeò prominens, ut etiam vicinæ partes distendantur, caleant, & rubeant, ab obstructione inflammatoriâ in hisce locis producta.

Erosio.

Erosio Gingivarum est earum carnis absumtio à particulis acido-corrosivis vel proprii nutrimenti, vel aliorum humorum eo alluentium producta.

Ulcus & Fistula.

Ulcus vel *Fistula* Gingivarum est earundem profundior quædam excavatio ab acido itidem corrosivo continuitatem earum ità dissolvente producta.

Pars affecta.

§. 2. *Pars affecta* sunt Gingivæ dictæ, caro laxa illa dentes obtegens, & instar valli cingens, in edentulis sæpe ipsorum dentium officio fungens, dum ita indurescit, ut cibi eâdem comminui possint, multis ad latera ornata glandulis, liquorem lymphicum in se continentibus, & per ductus singulares eundem variè distribuentibus, ne quid ipsis gingivis desit humiditatis, nec ob nimiam siccitatem corrugentur & malè habeant.

Diagnosis Excrescentia.

§. 3. *Signorum* tanta est ad medicinam rectè faciendam vis, ut iis sublatis fundamenta sæpius sensim collabascere necessum sit. Illa quippe in morbi cognitione nos manu ducunt, & quidquid vel in præsens ad illius dijudicationem, vel fausti infaustive eventus prædictionē in futurum spectat, graphicè nobis præfigurant. Cùm verò in externis affectibus non adeo necessaria sint, quam in internis, sciendum tamen, quod indocti sæpius excrescentiam gingivarum pro cancro exclament, & contra alii cancrum pro excrescentiâ, quare Medicus oculatus esse debeat, ut bene distinguat cognoscatque morbum. *Excrescentia* ergò gingivarum cognoscitur ex eo, quando caro excrescens est laxa, sordida & flaccens, cruorem etiam, si paulatim attingatur, de se fundit, interdum dentes molares ab eâ in totum obteguntur, nonnunquam caro hæc putredine corripitur, aliquando ejus est expers, in masticando & tangendo dolor percipitur.

Inflammationis seu Parulidis.

Inflammationis Gingivarum, sive *Parulidis* signa eadem sunt, quæ aliarum partium inflammatarum, ut rubedo, calor, & vicinæ partes propter obstructionem adeò distendantur, ut maxilla superior & inferior aliquando compatiantur.

Erosionis, Ulceris & Fistulæ.

Signa *Erosionis*, *Ulceris* & *Fistulæ* ex ipsa inspectione nosci possunt; adest sæpe Hæmorrhagia gingivarum, quæ interdum adeò larga est, ut 24. libræ ex gingiva emanaverint, quam notabilem gingivarum hæmorrhagiam annotavit Cl. *Sorbait Ephem. Germ. Ann. 2. Obs.* 48.

Ætiologia secundum Galenicos Gingivarum Excrescentia.

§. 4. *Causas* horum morborum quod concernit, veteres *Galenici* accusant in Gingivarum *Excrescentiâ* spongiosam earum laxitatem nimiam, & sanguinis bene nutrientis copiam majorem, à præcedente victu valde sanguificante inductam, & ad gingivas delatam.

Parulidis.

In *Parulide* causam tribuunt sanguini intemperato ferventiori ad gingivas influenti, unde hæ non modo distendantur & tumeant, sed valde etiam rubeant & dolore prehendantur ingenti.

Ulceris.

Erosionem, *Ulcus* & *Fistulam* originem sumere credunt ab eodem sanguine corrupto & humoribus acribus erodentibus intermisto, carnem hanc gingivarum mollem, & spongiosam vel depascentibus, vel profundius nonnunquam perfodientibus.

Secundum Paracelsum causa Excrescentia.

§. 5. *Paracelsus* Gingivarum *Excrescentiam* à resoluto sale aluminis originem sumere credit, à quo caro earum ita extendatur & augescat.

Parulidis & Ulcerum.

Parulidem, *Epulidem*, *Erosiones* & *Ulcera* potissimum natales suos habere censet ex catarrho lui Venereæ complicato, non modo reliquas palati & faucium partes, sed gingivas etiam inflammante, quandoque etiam penitus erodente & exulcerante.

Helmontii opinio de causa Excrescentia.

§. 6. *Helmontius* existimat *Excrescentiam* Gingivarum contingere ex prodigalitate Archei, ipsum cruorem nimiâ copiâ intra gingivarum foramina transfundentis, unde caro earum in majorem molem excrescat.

Parulidis.

Parulidem à peculiari quâdam spinâ Gingivis infixâ pronasci credit, dum Archeus ab eâdem irritatus ex iracundia quâdam sanguinem eò transmittat, & gingivas hasce signo suo iracundiæ obvelet.

Ulceris.

Erosionem & *Exulcerationem* harum partium sequi putat ipsam inflammationem aut abscessum ruptum, quoniam cruor à peculiari quodam acido fit corruptus, qui postmodum omne earum nutrimentum simili quodam fermento inficiat, & ipsas hasce partes exedat & destruat.

Willisii opinio de causa

§. 7. *Willisius* vult, *Excrescentiam* hanc Gingivarum à sanguine, vel sero, vel liquore nu-

triente

sa Gingivæ Excrescentia. triente copiosius ad molles hasce carnes affluentibus progenerari.

Parulidis. *Parulidem* verò à sero copiosiori salsis quibusdam recrementis scorbuticis imbuto, & cum sanguine per arteriolas ad gingivas advecto, à quo ichoroso sanguine pori earum nimis impleantur, sicque cum dolore inflammatorio, ob admistam acrimoniam salsam, caro hæc spongiosa supra modum intumescat.

Exulcerationis. *Exulceratio* ab ejusdem materiæ ichorosæ & corrosivæ diuturniore affluxu induci putatur, à quo gingivarum hæc caro profundius exedatur, & planè tandem corrumpatur.

Sylvii opinio de causa Excrescentiæ. §. 8. *Sylvius* à sanguine multo & multum nutriente *Excrescentiam* Gingivarum oriri putat, per arteriolas gingivarum ad easdem largius fluente, interdum etiam ab aliis humoribus in easdem effusis.

Parulidis. *Parulidem* à sanguine quidem excitari sibi persuadet, sed ob stagnationem diuturniorem corrupto, ita ut exhalatis partibus volatilibus acidæ & salinæ dominium sibi arripiant, & partes hasce tendant, inflamment & dolorem in iisdem suscitent.

Exulcerationis. *Exulcerationes* & *Fistulas* ab acidis istis partibus valde acribus produci docet, à quibus caro hæc gingivarum erodatur, & quandoque etiam profundius excavetur.

Cartesianorum judicium de causa Gingivarum Excrescentiæ. §. 9. *Cartesianis* videtur *Excrescentia* seu intumescentia hæc Gingivarum vel à succo nutriente copiosius in substantiam hanc gingivarum distributo oboriri, vel à lympha aut saliva ex tubulis glandularum inter fibrulas gingivarum illabente, à quibus fibrulæ istæ nimis distenduntur, imprimis, quando liquoribus hisce multæ particulæ angulares & lamellatæ sint intermistæ, quæ in conveniente situ, & tandem firmiori ad invicem adhæsione in tubulis varias succorum pariunt obstructiones.

Parulidis. *Parulis* ipsi huic stagnationi primam suam originem debere videtur, dum particulæ angulares & acutæ reliquis potentiores fibrulas non modo valde distendunt, sed etiam pungunt, & sanguis in compressis arteriolis contentus per extremitates earum translucet, unde rubedo in gingivis hisce inflammatis facilè perspicitur.

Erosionis, Exulcerationis & Fistulæ. *Erosio*, *Exulceratio* & *Fistula* tandem ipsam inflammationem subsequi existimatur, quatenus fibrulæ istæ nimis tensæ & punctæ rumpuntur, & à particulis acutis & cuspidatis, sive acidosalinis perpunguntur & discinduntur, unde fibrulæ ruptæ abeunt in cincinnos, & majores elaborantur sulci, in quibus semper acrior colligitur succus erosione suâ pergens, & foramen reddens profundus.

Nostra sententia de causa Gingivarum Excrescentiæ. §. 10. *Nostra* sententia est, quod in Tumore seu *Excrescentia* Gingivarum relaxantur fibrillæ, unde textura fiat amplior, & relaxata caro uberius in se recipiat cruorem, qui stagnans ita, fibrulas valde distendat, hæ verò nimium tensæ ad quemvis leviorem attactum facile rumpantur, & cruorem contentum emittunt, uti videmus excrescentes hasce gingivas digito leviter attactas sanguinem facile plorare, disponuntur enim ita arteriolæ, ut oscula inordinatè dilatata succum illum rubicundum promtè nimis effundant.

Parulidis. *Parulidis* verò seu inflammationis origo contingit, dum vasa capillaria Gingivarum fuerint obstructa, unde necessariò sanguis restagnare debet, in qua stagnatione ipsa consistit inflammatio, imprimis si simul cum sanguine silvestres, improportionatæ, crassæ, ☿eæ ac scorbuticæ particulæ eo pertingant.

Erosionis & Ulcerum. *Eroduntur* & *exulcerantur* Gingivæ ab acribus salibus, vel cum proprio nutrimento, vel cum sanguine eò delatis, à quibus & ipsa vascula sanguinea sæpe corroduntur, ut sic sanguinem fundant. Sic & exulcerantur sæpe hæ gingivæ à salibus illis corrosivis in sanguinea massa præexistentibus, ut in scorbuticis, vel ab intempestivo ☿ii usu, tam in salivatione excitanda, quam in ablutione faciei, pro usu cosmetico inductis, hinc & corrumpuntur adeò, ut ad gangrænam fiat accessus, quod malum vulgo **die Mundfäule** dicitur.

Prognosis. §. 11. Quod *Prognosin* attinet, Affectus Gingivarum non sunt vilipendendi, facile enim *Excrescentia* in scirrhosam duritiem abeunt aut cancrum, ceu exemplum novi in filia Hanoviensi à Chirurgo Fay curata.

Exulceratæ Gingivæ facilè in Gangrænam transeunt, & sæpe propter insensissimum fœtorem nemo ægrum ferre potest. Ob dolorem quoque vehementem vigilias & deliria excitare possunt, unde gravia satis eas comitantur symptomata.

In *Erosione* Gingivarum, ubi simul sanguis stillat, res non est extra periculum, prout non ita pridem observavi in virgine 17. ann. quæ singulis mensibus fluxum suum per gingivas passa est, non sine maximo incommodo. Ut plurimùm scorbuti nimiùm increscentis præbent indicia; à quo tota sanguinea massa jam penitus occupetur, quæ mala Veteres lienosis suis adscripserunt, quare *Hippocr. Prorrhet. lib.* 2. §. 42. magnos splenes habentibus, neque sanguinis eruptione, aut oris graveolentiâ laborantibus, ulcera prava in tibiis vaticinatur & cicatrices magnas, in habitibus verò tabescentibus cum febre fluxiones ad gingivas comparentes omnes malas pronunciat, *Coac. cap.* 3. Abscessum circa Gingivam factum dentis corruptio solvit. *Coac. cap.* 2. quòd particulæ corrodentes gingivam relinquant, & dentem apprehendant, aut post diruptionem gingivæ dens demum invadatur, sicque dolores & inflammatio in gingivis planè cessarint.

Diæta. §. 12. *Diæta* hisce omnibus affectibus proportione respondeat, quæ nisi ritè observetur, aliis auxiliis parum efficitur, cùm nullum efficax possit esse remedium, cui Diætæ ratio contraria resistit.

Aër eligendus est, qui causæ horum affectuum semper contrarius est, imprimis vitetur frigidus & humidus.

Cibus sit succi laudabilis & in pauca quantitate adsumatur, vitentur nimis salita & omnia, quæ vetavimus in cap. de scorbuto, quia horum affectuum semper ferè comes est dyscrasia sanguinis scorbutica. Sic & *Potus* sit apprimè congruus, potus Theæ hic non negligendus.

Somnus & *Vigiliæ* mediocritatem haud excedant.

Animi Pathemata graviora omni studio sunt vitanda, maximè ira, ne acriorum humorum concitetur motus nimius, omnes itaque vitæ leges μέσον ἄριστον respicere debent.

Curatio Chirurgicam Pharma- §. 13. Curationem *Pharmaceuticam Chirur-*

entioChirurgica secundum Galenicos in Gingivarum Excrescentia. gicam Veteres *Galenici* ità instituunt, ut in Gingivarum Excrescentiâ nimiam earum laxitatem corrigant adstringentibus & humiditatem superfluam consumentibus, quapropter frictiones instituunt, sequenti vel simili pulvere ab *Actuario* valde æstimato.

℞. *Herb. Syderit.* ℥xvj.
Sal. candidi & tenuis,
mell. aa. ℔iß.

Contund. & in massæ formam redig. quæ in ollam conjiciatur, & operculo probè obturetur, in medio verò operculi sit foramen, per quod massa rudiculâ agitetur, donec nihil amplius fumi aut vaporis exhalaverit, dehinc, ubi ab igne sublatum fuerit, ac refrixerit.

℞. *hujus massæ* ℨxiiij.
pip. alb. ℨv.
pip. nigr.
pyrethr. aa. ℨvj.
alum. sciſſil. cremat. & vino austero extinct. ℨij.
pumic.
myrrh.
hyssop.
sem. apii,
puleg. aa. ℈ij.
menth.
rad. Ir. aa. ℈ij.

Contundantur omnia & cribrentur, quo pulvere Gingivæ aliquoties abstergantur.

Parulide. Ad *Parulidem* præmissâ nonnunquam venæ sub linguâ sectione, ut sanguis corruptus evacuetur, præcedentem pulverem itidem deprædicant, vel si major adsit corruptio, sequenti utuntur linimento.

℞. *Misy cremat.* ℈ij.
Irid. ℨß.
Croc. ℈j.
M. terantur & cum melle suscipiantur.

Erosione, Vlceribus & Fistulis. In *Erosione Vlceribus & Fistulis* ad humores acres corrigendos, præmissis aliquando universalibus, venæsectione & purgatione, exsiccantia exhibent & præ aliis sequentia.

℞. *Nitri,*
Cyperi,
hord. aa. q. v.
Combusta M. cum melle, & formentur in Vnguentum.

Ubi magna simul adest putredo sequens priori substituunt.

℞. *Irid.*
sandarach.
Cyper. aa. ℨiij.
alum. sciſſil.
myrrh.
Croc.
Crocomagmat.
flor. rosar.
gallar. aa. ℈ij.
M. & pulverisata excipiantur melle. F. linimentum.

His si putredo domari nequit, cauterium adhibent ex ferro candente, munitis partibus circumjacentibus, quod tamdiu in parte exulceratâ & putrida detinent, donec humiditas sit consumpta & locus evictus, quibus peractis, prioribus eundem colluunt, aut melle illinunt, ad crustarum usque decisionem.

Paracelsi morbos hosce Gingivarum curandi ratio. §. 14. *Paracelsus* ad morbos hosce Gingivarum omnes curandos summè proficua laudat medicamenta subadstringentia & putredini resistentia, præ aliis verò ea, quæ ex lap. calaminar. litharg. rad. fumor. bulbos. & alumine parantur. *Vlcera* si sint profundiora & nullis aliis remediis domari queant, oleum & pulverem auripigmenti præparari commendat, hunc quidem ulceribus adspersum, oleum verò in fistulas injectum aut panno applicatum.

Helmontii opinio de curanda Gingivarum Excrescentia. §. 15. *Helmontii* ex sententia in Gingivarum *Excrescentiâ* Archeus ad parsimoniam in cruoris distributione servandam est admonendus, & Gingivæ aliquantum stringendæ, ne tam facilè cruorem admittant, cui operi mel rosatum cum pauco alum. conveniens esse pronunciant.

Parulide. In *Parulide* totus est in exemtione spinæ, ut Archeus sedetur, in specie verò laudatur hîc gargarismus ex decocto flor. malv. arbor. cui aliquid nitri pp. additum est, ut gingivæ eodem aliquoties gargarisando abluantur.

Erosione & Vlceribus. In *Erosione & Vlceribus* etiam Gingivarum curandis singulares obtinere putat ipsum colcothar, & remedia à *Paracelso* jam laudata, maximè fumigationem arsenici & auripigmenti.

Willisii methodus curandi Gingivarum Excrescentiam. §. 16. *VVillisius* curationem Gingivarum *Excrescentiæ* peragit easdem à sanguinis & seri, præsertim corrupti, majori influxu liberando & exsiccando, gargarismis maximè subadstringentibus & sanguinis corruptioni resistentibus, additis etiam illis, quæ in scorbuto habentur specifica, quibus sequens constat formula.

℞. *Cort. Med. sambuc.*
ulmi aa. Mß.
fol. saturej.
salv.
erysim.
nasturt. aa. Mj.
rad pyrethr. ℨij.

Coq. contusa & concisa in aq. Calc. ℔iij. *ad tertiæ partis consumtionem, pro edulcoratione si lubet add.*
mell. rosat. ℥ij.
F. Gargarismus.

Laudat etiam liquorem ex ⊖li comprobati ℥j in aq. fontan. ℔ij. in vitro mixtis & conquassatis per subsidentiam clarescentem eodem modo adhibitum. Aliud etiam parat colluvium ex lixivii ciner. genist. vel rorismar. vel ♀i & ⊕ri calcinat. ℔iij. quibus incoquuntur fol. saturej. thym. salv. rorismar. aa. Mj. Colatur. superfundit fol. Cochlear. Mij. F. infusio calida per horas tres, iterum colatur & servatur ad usum. Unguentum de Aquileja noctu adhibendum non minus quam alii seriò commendat.

Parulidem Ad *Parulidem* eadem adhibere solet, cum causæ horum affectuum sæpe parum differant, & iisdem remediis depellantur, maximè verò liquorem ex vitriolo huic affectui convenire existimat, aut sequens linimentum.

℞. *Mell. rosat.* ℥j.
Ol. ⊖ ℨß.
M. & illinantur gingivæ.

In *Erosione & Vlceribus*, in quibus Gingiva adhuc magis corrumpitur & putrescit, ad fortiora accedit medicamenta, putredini valde resistentia, infusionem videl. ⊖li camphorati, vel lapidis

lapidis medicamentosi, vel sequentem adhibet collutionem.

℞. *Rad. gentian.*
aristol. rot. incis. aa. ℥ß.
fol. centaur.
absinth. Pont.
saturej.
aquilej. aa. Mj.
Coq. in aq. Calcis aut lixivialis, modo etiam ferrati, modo aluminos. ℔iii. *ad tert. part. consumpt. Colatur. add.*
Mell. crud. ℥ij. *vel* iij.
M.

In *fistulosis* ulceribus præter antedicta Unguentum Ægyptiacum in usum refert, quo in spiritu vini dissoluto, vel loco ejus lapidis medicamentosi aut sublimati infusione imbutam petiam loco affecto aliquoties solet applicare.

Sylvii curatio Gingivarum Excrescentia. §. 17. Secundum *Sylvium* curabitur Gingivarum *Excrescentia* remediis subadstringentibus & aliquantum acidis, ut ulterior nutrimenti accessus copiosior inhibeatur, quo fine laudat aluminosa & lapidem prunellæ, si vel in aqua plantag. collutionis, vel cum melle rosato linimenti forma usurpentur.

Parulidis. In *Parulide* omnem sanguinis in Gingivis stagnationem resolvit, tum internè diaphoreticis, tum externè remediis ex decoctione plantarum scorbuticarum, studiosè tamen & cautè paratâ, ne sal earum volatile deperdatur, in quibus dissolvit rob dianucum, & parum nitri pp. addit, vel ex sola aqua nasturt. aquat. cum lap. prunell. oris parat collutionem, quæ hoc in casu valde æstimatur proficua.

Ulcerum. In *Exulcerationibus* & *Fistulis* ad acidum acre corrigendum primariam dirigit operam, medicamentis adhibitis, vel volatilibus, vel subacidis aliis temperatis, ut spir. ⊖-li cum melle rosato illitum, vel unguent. Ægypt. à quibus acidum in ulceribus existens valde domatur, quo facto tandem ulcera mundat & consolidat.

Cartesianorum modus curandi Gingivarum Excrescentiam. §. 18. *Cartesiani* nimiam Gingivarum *Excrescentiam* imminuunt remediis cum adstrictione fibrularum etiam succum copiosiorem, sive sit nutritius peccans, sive lympha aut saliva, elicientibus, ut eo ejecto fibræ arctius jungantur, & tubuli fiant angustiores, quâ de causâ locum tumentem aliquoties fricant pulvere quodam ex nucibus cupress. capitl. gland. myrrh. sale armoniaco & camphora parato, vel sequenti mixturâ linteum humectatum apponunt.

℞. Rad. *pentaphyll.*
lapath. acut. aa. ℥iiß.
salsaparigl. ℥ij.
Ir. Florent. ℥j.
fol. Querc.
ligustr.
salv.
chelidon. min. aa. Mß.
Malicor. ℥ß.
summit. rub. Id. Mj.
Coq. in vino rubro Colatur. ℥iiij
add. Spir. theriacal. camphorat. ℥ß.
M.

Formant etiam placentulas sequentes, quas iisdem gingivis excrescentibus apponunt.

℞. *prunor. sylvestr. immatur. exsiccator.* ℥j.
thur. ℈ij.
Gum. lacc. ℨß.
alum. ust. ℈j.
Pulverisata excip. mucilag. gumm. tragacanth. in aq. fol. querc. facta.

F. s. a. Placentula seu Trochisci non signati, teneantur aliquamdiu digito super loco tumente.

Parulidem. *Parulidis* curationem inchoant internis diaphoreticis, quamvis stagnationem in quibuscunque corporis partibus facilè resolventibus, Essentiâ nimirum ligni Guajaci, vel sassafras, cum spiritu C. C. vel ☿io diaphoret ⊖e C. C. & camphora, tum externè aquam adhibent calcis vivæ cum spiritu vini, aut theriacali camphorato, quibus Parulidem & quemvis locum in gingivis inflammatum aliquoties in die attingunt, vel spirit. vini camphorat. ℥ij. addunt spirit. flor. sambuc. ℨj. & eodem modo procedunt. Tincturæ laccæ convenienter præparatæ etiam in hoc affectu debitas relinquunt laudes, attamen mixturas prænominatas eidem ferè proferunt.

Erosionem Ulcera & Fistulas. In *Erosione* & *Ulceribus* Gingivarum toti sunt in domandis particulis illis acutis profundius erodentibus, qua virtute itidem aquam calc. viv. constare affirmant, uti quoque aq. virid. *Hartm.* vel sequens colluvium, quo ulcera abluenda, vel illinenda sunt.

℞. *Rasur. lign. Guajac.* ℥ij.
Rad. aristol. rotund. ℥iij.
tormentill. ℥j.
fol. salv.
aquileg.
veron. aa. Mß.
flor. ligustr. Pj.
Coq. in aq. simpl. q. s.
Colatur. ℥iij. add.
Tinctur. myrrh. ℥iij.
∽ ⊖ *dulc* ℨß.
Cap. mort. vitrioli ℈j.
Camphor. ℈ß.
Syrup. de tormentill. ℨv.
Rob diamor. ℥iij.
M.

In *Fistula* profundiori Unguentum Ægyptiacum approbant cum myrrha, vel liquorem myrrhæ, & si malum medicamentis hisce non cedat, cum aliis ad ipsum auripigmentum præparatum progrediuntur, quod vel per se fistulæ inspergunt, vel melli rosaceo admiscent & ulceribus fistulosis insinuant.

Nostra cura in Gingivarum Excrescentia. §. 19. *Nostro* judicio in hisce Gingivarum affectibus semper ad humorum acrimoniam respiciendum. Sanguinea ergo massâ ante omnia à particulis istis acribus salinis corrosivis liberanda, in quem finem præprimis conducunt decocta illa ex lignis & rad. Chin. sarsaparill. consol. &c. parata, salia quoque volatilia, aliaque, quæ cap. de Scorbuto in Encyclop. Med. commendavimus, proderunt, neque interna negligantur vulneraria, decoctum scilicet heder. terrestr. & veron. cum syr. ejusd. parum edulcoratum.

Præmissâ internâ curatione ad externa nos conferamus. In omnibus gingivarum affectibus sequentem aquam ad gingivas commendamus nostra experientiâ comprobatam.

℞. *Herb.*

℞. *Herb. cum tot. cruciat.* M. iv.
Cochlear.
nasturt. rec. aa. Miß.
flor. balaust. ʒß.
fol. querc. Miß.
rad. angel.
pyrethr. aa. ℥j.
Alum. crud. ℥iiß.
Cort. granat. ℥ij.
Incis. & contus. affund.
acet. vin.
brod. olivar.
aq. nicotian aa. ℔j.
✝ *scyllit.* ℥iij.
Stent perd. & n. post destill. in MB. ad remanent. Mens. j.

In Excrescentia, Parulide, Erosione & Ulceribus medicamentum hoc est euporiston. Sic & aqua illa Ducis Candalæ superiùs laudata & hic egregia est. Medentur quoque gingivarum huic Excrescentiæ decocta chalybeata & vulneraria. In Excrescentia gingivarum scorbuticâ succus cochleariæ cum alumine usto egregius est, sic & decoctum salviæ in vino rubro cum Vitriolo de Cypro huic non cedit, item decoctum herbæ vermicularis cum alumine & melle Batavis solenne est. Aqua Calc. viv. in metu gangrænæ cum Tinctura laccæ optimum est remedium.

In eo affectu, ubi gingivæ sanguinem stillant cum ptyalismo, conducit sequens decoctum, nostrâ experientiâ sæpissime comprobatum.

℞. *Cort. rad. prunor. sylvestr.*
Rad. gent.
Irid. Florent. aa. ʒij.
Summit. rub.
cupress.
saturej. aa. Pj.
Incis. coq. in vin. rub. & aq. sexies chalybeat.
Colat. ℞. *hujus* ℥vj.
add.
Mel. rosat. ʒiij.
M.

quo decocto os eluatur sæpius. Flaccidæ Gingivæ, tumidæ ac cruentæ adstringendæ sunt decocto salv. tormentill. ros. rub. ac flor. balaust.

In Parulide Epulide & Inflammatione. In *Parulide, Epulide, Inflammatione* & dolore Gingivarum præmisso interno absorbente sæpius repetito, aliisque sudoriferis ex salibus volatilibus, ut his acidum corrigatur, & humoribus stagnantibus motus debitus restituatur, sequens vel simile decoctum propinetur, quo patiens os sæpius eluat.

℞. ▽ *Asthmat. non edulcorat.* ℥iß.
flor. sambuc. ℥j.
Tinctur. Odontalg. ʒj.
Elect. Diascord. ℈ij.
M. D. ad vitrum.

Vel ubi simul internæ oris partes inflammatæ sint.

℞. *Aq. rosar.*
flor. sambuc. aa. ℥iß.
Spir. flor. sambuc. ʒij.
Aq. theriacal. ʒiij.
M. D.

Quando in *Epulide* caruncula in exteriore gingivâ ità prominet, ut digitis vel forcipula prehendi queat, ligetur pilo equino, vel filo serico rubro, ut ità denegato nutrimento flaccescat, & exsiccata aut sponte decidat, aut forficulâ innoxiè abscindatur.

In Erosionibus & Exulcerationibus. *Erosæ & exulceratæ* gingivæ absorbentibus emundandæ sunt, ne acres salsæ & acidæ particulæ easdem ulteriùs corrumpant, & hinc consolidandæ, in quem finem conducunt Unguentum de aquileg. Decoctum flor. ros. aquileg. bistort. malv. salv. Possunt & pulveres dentifricii ex ebore, C. C ust. corall. & ♀ adhiberi, quo pertinent omnia edulcorantia acidum, mel rosar. succus chermes, succus beccabungæ, cochleat. apii, brodium olivarum, aq. theriacalis, asthmatica, aq. ad gingivas ♀ata. Tinctura laccæ cum essentiâ myrrhæ egregium est purificans. Aqua & decoctum salviæ cum ruta faciunt hîc pocula tuta. Huc pertinent *Ettmulleri* Dentiluvium, & Gargarisinus de tormentilla *Mynf.* Et cùm utplurimum in istis erosionibus gingivarum acidum corrosivum peccet, sequente uti solemus unguento, quod acido corrosivo multùm resistit.

℞. *Elect. Diascord.*
Theriacal. aa. ʒij.
Unguent. Ægyptiac. ʒiß.
Gumm. Lacca.
Spir. ✱*ci* aa. ℈ij.
Cochlear. ʒj.
M. F. Unguentum.

Ad *Ulcera* cum *putredine* Gingivarum sananda elegans remedium est mel rosaceum cum spiritu salis, ad gratum tantùm acorem imprægnatum. Vel quod melius cum ~ta matricali. Si Gingivæ nimis exulceratæ fuerint, ut inde metuatur gangræna & sphacelus, (Mundfäule) tunc absque omni cunctatione ad spir. vini Camphorat. vel ad Unguentum Ægyptiacum melle rosato probè mixtum accedendum est, ubi enim in atrociori malo mitiora non juvant, ad fortiora accedendum: ex. gr.

℞. *Virid. er.*
Vitrioli de Cypro aa. ʒß.
Auripigment. gr. iij.
Alum. roch. ℈j.
Elect. diascord. & mell. q. s.
F. *Unguentum.*

quo gingivæ illinantur; vel ▽ virid. *Hartmanni* frequentius abluantur, vel seq. quod optimum est.

℞. *Muria limon.* ℥ij.
Elix. vitæ ʒß.
Myrrh. ʒij.
Spir. vin. rectif. ℥j.
Tart. Vitriolat. ℈ij.
M. & laventur partes affecta, gingiva nempe.

Si consumantur in totum gingivæ à proprii nutrimenti vitio, prodest præprimis aqua ad gingivas in aula Anglorum usitata, (das Englische Mundwasser) vel nostra, vel decoctum salv. vel cochleariæ in vino rubro, addito momento Vitrioli de Cypro. Si adsit comes hæmorrhagia gingivarum, omnia ea prosunt, quæ in medium protulimus capite generali de Hæmorrhagia Narium, præprimis autem laudatur liquor stypticus gingivis applicatus, vel pulvis calcanthi, vel adhibeatur cauterium in casu desperato. A Tulpio in tali casu maximè æstimatur sequens.

℞. *Bol. Armen.* ℥iiij.
Calc. viv.
Vitrioli ust.
Alum. ust. aa. ℥iß.
Lapid. hæmatit.

Aloës lucid.
Sangu. dracon,
Terr. Lemn.
Croci ♂*tis.*
Mumiæ, aa. ℥ß.
Mastich.
Thur.
Oliban. aa. ʒj.
M. F. Pulvis.

Fungus iste, sive crepitus lupi applicetur gingivis, vel lintea vitriolo albo soluto, vel liquore styptico imbuta. Mistura sequens Ettmülleri pro dentibus & gingivis à variis affectibus præservativa est.

℞. *Aq. plantag.*
Sedi minor. aa. ℥ij.
Sal ✳*ci.*
Sal Tart. ʒß. *ad* aa. ʒj.
M. Filtra.

C A P. XXIV.

De Maxillarum Morbis, Immobilitate, Luxatione & Fistula.

§. I.

Capitis osseam partem, quæ Facies dicitur, complent duæ *Maxillæ*, Superior & Inferior, quarum affectus tùm theoreticè, tum practicè nunc considerabimus. Ipsis maxillis, imprimis inferiori contingit aliquando *Immobilitas*, ut ægri os aperire nequeant. Sic & interdum *luxatur* Maxilla inferior à causâ violentâ, unde os nimis hiat. *Fistula* Maxillæ dicitur ulcus cavum, angustum & callosum, cavitatem juncturæ maxillæ occupans.

Maxillæ Immobilitas. Fistula.

Pars affecta.

§. 2. Facilius in morbi notitiam & curationem perveniemus, si prius *Sedem*, & quæ circa illam observanda veniunt, ostenderimus. Subjectum igitur denominationis constituimus Maxillam, utplurimùm verò inferiorem, in quâ, & quidem circa juncturam, conspicuus est fistulosus sinus. Maxilla superior anteriùs orbitis oculorum & dentium superiori ordine circumscribitur: posteriùs sphænoide, & temporum ossibus duodecim, vel ad aliorum opinionem, undecim, quorum utrimque sex numerantur, de quibus videantur Anatomici. Maxilla inferior est os durum & solidum, figurâ literæ Græcæ (υ) suis alveolis dentium inferiorem ordinem recipiens, duobus utrimque processibus adscendens, quorum anterior & acutus pontis Zygomatici arcum subintrat: posterior obtusus sinui ossis petrosi inarticulatur.

Diagnosis Maxillæ Immobilitatis.

§. 3. Morbi internotio rectæ curationis fundamentum est. Igitur de Signis *Diagnosticis* paucis agamus. Cognoscitur ergò *Immobilitas* Maxillæ inferioris, si os clausum manet, & æger id aperire nequit rectâ ratione utens, & quando adest maximus tumor genarum, & sic motus ipsius impeditur.

Luxationis

In *Luxatione* Maxillæ os hiat, & præcessit vel causa violenta, vel oscitatio vehementissima, locutio depravatur, masticatio tollitur, &, si luxatur processus rostro similis, qui subjugali ossi inseritur, ipso osse jugali humilior fit, & aliquando extra ipsum fertur.

Fistulæ.

Cognoscitur autem *Fistula* Maxillæ ex aliarum fistularum signis, quæ capite generali de fistulis dicta sunt, si ulcus sit scilicet profundum, angustum & callosum; dein signum est ulceris diuturnitas, tunc enim necesse est os maxillæ abscedere, quia ob continuum contactum os madet & remollitur, juxta illud *Hippocr. Sect. 6. Aph. 45.* Quæcumque ulcera annua sunt, aut longiore tempore durant, in iis os abscedere necesse est & cicatrices cavas fieri. Item quando immisso specillo os reperitur asperum, cariosum & inæquale, dein si conspicitur ad os Fistulæ frequenter caro livida, flaccida, & corrupta, atque si humores sunt tenues, & fœtidi, qui emanant.

Juxta Galenicos causa Maxillæ Immobilitatis.

§. 4. Ad *Causarum* investigationem & enodationem ut me accingam, ordinis ratio postulat; sicut enim nullius rei, ità neque morborum eaccurata cognitio perfectaq; sine harum notitia haber potest, & ità consequenter neq; præservatio, neque curatio legitima institui: eapropter ut tantò profundius in causarum horum Maxillæ morborum cognitionem perveniamus, aliorum priùs de iisdem percipiemus sententias, & quidem omnium primò *Galenicorum*, qui in *Immobilitate* tanquam causas alleg... solent ipsum coalitum Maxillæ cum capite, destillationem è capite in ejus radicem, luxationem & rupturam ab ictu vel telo inductam.

Luxationis

Luxationis verò causam communissimam proponunt nimiam maxillæ apertionem, sive ex oscitatione, sive ob bolum majorem capiendum ea contingat, unde musculi nimiùm tendantur, & maxilla inferior vel ex uno latere, vel ex toto elabatur, sed hoc rarius, prius autem frequentius contingere adverterunt.

Fistulæ.

Fistulam ex ulcere antiquo circa Maxillarum articulationem morante provenire docent, dum humores corrupti acrimoniâ suâ musculos non modò, sed osseam quoque substantiam cum cartilaginibus profundiùs erodunt & quasi perterebrant.

Secundum Paracelsum causa Maxillæ Immobilitatis.

§. 5. *Paracelsus* Maxillæ *Immobilitatem* tum à causis prioribus jam relatis induci concedit, tum à discessu Synoviæ, & crescentiâ quâdam veteri circa juncturam maxillæ inferioris cum superiori pronasci recenset.

Luxationis

Luxationem contingere statuit à motu quodam violento per ictum, lapsum, aut apertionem nimiam, à quibus omnibus musculi ità queunt distendi, ut Maxillam inferiorem è loco suo pristino exire permittant.

Fistulæ.

Fistulam Maxillæ oriri putat ex morte salis nutritivi & excrementorum, quam apostemata & vulnerationes vel fodicationes circa hanc partem facilè accersant.

§. 6. Hel-

Ex Helmontii principiis causa Maxillæ Immobilitatis

§. 6. *Helmontius* in denominandis causis Maxillæ *Immobilitatis* præcedentibus absque ullâ motâ controversiâ adstipulatur, saltem Archeum suum subjungens delallatum, aut alienis occupatum negotiis, ob quæ de motione hac Maxillæ minimè sit solicitus.

Luxationis & Fistula.

Luxationis ortum eundem agnoscit, quem reliqui Autores, & *Fistulam* Maxillæ vel ex ulcere, aut vulnere malè curato, aut apostemate quodam produci fatetur, acido vitioso omnem cruorem ratione fermenti sui corrumpente, & in virus profundiùs rodens exedensq; convertente.

Willisii mens de causa Maxillæ Immobilitatis, Luxationis & Fistula

§. 7. *VVillisius* Maxillæ *Immobilitatem* præter antedictas causas etiam à convulsione frequentiùs induci arbitratur; uti *Luxationem* à nimiâ oris dilatatione, aut laxatione ligamentorum utrumque maxillam connectentium; & *Fistulam* ex abscessu aut ulcere diuturno, in quibus materia purulenta nimiam adepta acrimoniam partem istam profundiùs exedit, & instar cuniculorum longiùs perfodit.

Sylvii opinio de causa Maxillæ Immobilitatis, Luxationis & Fistula.

§. 8. *Sylvius* ad causas Maxillæ *Immobilitatis* refert ipsam ejusdem luxationem & musculorum temporalium paralysin, vel vulnus transversum. *Luxationis* verò originem eandem existere concedit, quam Antecessores jam manifestàrunt. In *Fistulâ* denique acidum in ulceribus, vulnere aut abscessu temporis tractu acrius redditum itidem cum aliis pro causa vendita excavante.

Cartesianorum judicium de causa Maxillæ Immobilitatis

§. 9. *Cartesianis* in Maxillæ *Immobilitate* placent ab anterioribus allegatæ causæ ad unum penè omnes, siquidem & à luxatione, & fracturâ, & coalitu eandem oriri posse concedunt, nec non à musculorum vel omnium maxillæ inservientium, vel temporalis solùm vitiis organicis, tum convulsione & paralysi motui quarumcumque partium maximè adversis.

Luxationis

Luxationem sæpius contingere nôrunt ab oris apertione nimiâ aut violentâ, lapsu, concussione, ligamentorum laxitate, & interdum, quamvis rariùs, ex musculorum debilitate ob spirituum animalium parciorem influxum, quo fit, ut musculorum fibræ non satis tendantur, sed flaccescentes ad levem quamque causam maxillæ protuberantias expristino suo loco excidere permittant.

Fistula.

Fistulam ex ulcere aut abscessu tandem emergere profitentur, dum particulæ acutæ vel partes musculosas, vel etiam osseas profundiùs excavant, & ab aliis quibusdam hamatis in motu impeditæ quiescunt, & quiete hâc solâ sibi invicem circa interiorem ulceris superficiem annexæ, crustam quandam instar tunicæ cujusdã constituunt, quâ fistulositas hæc diutiùs sustentatur.

Nostra sententia de causa Maxillæ Immobilitatis

§. 10. Præmissis aliorum de morbis hisce opinionibus, nunc & *nostram* apponamus. *Immobilitas* inferiori Maxillæ utplurimum accidit vel ob luxationem, fracturam, maxillæ cum capite coalescentiam, vel ob humoris serosi copiosam in juncturâ collectionem & stagnationem, subsequentem dolorem & tumorem durum ac conspicuum. Huc & scorbutica maxillarum rigiditas pertinet, in scorbuto enim contingere solet, ut aliquando lentus acidusque humor juncturam illam Maxillæ cum ossibus temporum repleverit, adeòque motum liberum illius impediverit. Sic idem malum obvenire solet hystericis, aliisque motibus convulsivis vexatis, ubi maxillæ quasi ligantur & immobiles redduntur, debili existente succo spirituoso, & inprimis à stagnatione & coagulatione humorum ab acido, uti plura ejusmodi exempla novimus, & non ità pridem in Principissâ quadam observavimus.

Luxationis

Luxatio Maxillæ inferioris, ubi os hiat, utplurimum à causa violenta externa oboritur, quando scilicet caput maxillæ è sua cavitate violenter moveatur, interdum etiam fit ex oscitatione vehementiori, quâ caput maxillæ itidem è sua junctura depellitur. Dividitur in eam, in qua altera tantùm parte maxilla depellitur, & tunc à parte illa in anteriorem magis prominet, in adversum ipsa & mentum inclinatur, os distorquetur, & ordo dentium inferior & superior ità sibi non respondet, ut sub incisoriis sint canini, & in eam, in qua utraque depellitur, & tunc series dentium sibi respondet, os magis hiat, & balbuties insequitur. Maxilla inferior cum superiore non potest committi, sed illa magis prominet, ob quatuor musculorum maxillam sursum trahentium, & nervorum ipsis insertorum affectum, unde sæpe intensus dolor, maxima inflammatio cum febre acuta, stomachi doloribus, &c.

Fistula.

Oriuntur *Fistulæ* ex abscessibus, est autem Abscessus seu apostema hîc, ut in foro Medico receptum est, puris seu purulentæ materiæ in partis alicujus cavitate collectio. Abscessus si vel ob corporis impuritatem, & humorum pravorum copiam ex tubulis laceratis effusam, vel ob Medici vel Chirurgi negligentiam vel imperitiam nimis diu partibus inhæreant, aut non benè curentur, facili marte in fistulam degenerant, pure cuniculos agente & spiritus insitos abigente. Plerumque enim cavernosa ulcera fistulam præcedunt, à quibus corrosivis particulis circa hanc vel illam partem imperium sibi rapientibus oritur fistula; de quibus omnibus vide latius caput generale *de Fistulis*.

Prognosis Maxillæ Immobilitatis.

§. 11. Pulchrum & ex Medici dignitate est, mortem ipsam aut vehementes dolores prædicere. Si ergò *Immobilitati* Maxillæ dolor & tumor durus ac conspicuus accidit, malum est, item si inflammatio oboritur, aut si accidit à malè adhibita salivatione cum ☿io non ritè præparato institutâ, facilè enim gangræna & sphacelus accedit, prout nuper in milite vidimus. Confer Observ. m. curiosis communicatam *Decur*. 4. *Obs*. 4. *Ephem. Germ.*

Si rigiditas est à scorbuto aliisque convulsivis motibus, pessimum est, &, si morbo acuto aliisque febribus & vulneribus conjungitur, lethale signum, uti nuper in herniâ malè sectâ maxillam rigidissimam in rustico agonizante observavi.

Luxationis

Quod attinet Maxillæ inferioris *Luxationem*, si fit à leviori causâ, facilè illa restitui potest manu experti Chirurgi, & quia restitutio hæc interdum absque singulari labore obtineri potest, hinc Chirurgi gloriantur, se alapâ inflictâ ipsam posse restituere, sed hisce non jocandum est, cùm musculi affecti ob ramos nervorum quinti paris cerebrum in consensum trahunt, & sæpe animam de sede suâ regiâ præcipitant. Si enim non restituitur, periculum mortis circa diem undecimum cum febre continua & sopore minatur. Propter enim nervorum insertorum vellicationem ac crispationem sæpe dolor, inflammatio, febris acuta, cardialgia, aliaque symptomata oriuntur, unde sæpe mors præ foribus est.

Fistula. *Fistulæ* sunt curatu difficiles, faciliores verò, quæ in mollibus ac carnosis partibus existunt, hinc notatam maxillæ fistulam in carnosa parte existentem non tàm difficilem curatu esse judicamus, quàm illæ, quæ in cartilaginosis, nervosis & excarnibus oriuntur partibus. Sed difficultatem implicat nostra Fistula, quando articulum seu juncturam maxillæ occupat, item quando os vel nervum, vel musculos lædit, si enim fistula ad os usque decumbat, curari hanc absque manus opera impossibile est, nisi temporis spatio sua sponte squama vel os abscedat. Difficiles & longæ curationis sunt fistulæ inferioris maxillæ, præsertim quæ post dolorem dentium accidunt. Reliqua peti possunt ex superius jam allegato capite generali *de Fistulis.*

Diæta. §. 12. Investigatâ igitur & cognitâ morbi conditione, curationi quoque aliquot pagellas tribuemus, non enim sufficit omnia hæc nosse, nisi etiam quomodo illa profliganda compertum habeamus. Ante omnia ergò in curatione horum affectuum tota victus ratio convenienter est instituenda, quia supervacaneum est, illis præscribere medicamenta, qui rectam victus rationem servare nequeunt. Hæc consistit in regimine aëris, cibi potusque, motus & quietis, promotione excernendorum, vel retentione retinendorū, moderatione somni & vigiliarum, nec non ipsorum animi affectuum, quæ cuncta à Medicorum vulgo rerum non naturalium nomine quondam, quamvis non ità sapienter, fuerunt indigitata, cavendum etenim ne ulla harum rerum vel excessu, vel defectu noceat. In specie verò observatum fuit, electionem alimentorum glutinosorum & siccorum in tempore consolidationem promovisse, humidorum impedivisse, excandescentiam noxiam fuisse, nimium motum seu exercitium vehementius detrimentum attulisse; deinde alvus aperta semper est asservanda.

Curatio Chirurgica & Pharmaceutica secundum Galenicos ipsius Maxillæ Immobilitatis. §. 13. *Chirurgiam & Pharmaciam* quod attinet, veteres *Galenici* soliti fuerunt in Maxillæ inferioris *Immobilitate* pro caussarum varietate diversam instituere curationem, coalitum enim maxillæ cum capite in omnimodò incorrigibilem transierunt, à destillatione verò producta si fuerit immobilitas, sacculos ad moverunt discutientes ex herbis salv. beton. agrimon. flor. camomill. sem lini, fœnigr. & sale, insuper locum affectum inunxerunt unguento alth. Agripp. ol. Camomill. rutac. susin. & similibus; in *Fracturâ* ad inflammationem præcavendam venæsectionem celebrarunt, catharticum exhibuerunt, cucurbitulas admoverunt & partium inferiorū frictionem, tum parti affectæ repellentia imposuerunt & emplastra vulneribus aliàs destinata, uti quoque lintea vino & oleo madefacta, tum partes sejunctas debitè unierunt, unitæ ut contineantur, dentes proximos seta vel auro alligarunt, & tandem partes callo consolidarunt, ægro præcipientes, ut in parte sanâ decumberet, & cibos molles & liquidos assumeret, non omissis quandoque habenis ab *Hippocrate* inventis, tres digitos latis, & ex molli corio eâ parte confectis, quâ cutem tangunt, quarumque una inferiori maxillæ parti mentum complexura, altera superiori aurem comprehensura, agglutinatur, & utrimque super verticem alligantur.

Luxationis *Luxationis* curationem ità aggressi fuerunt, ut primo statim tempore id, quod exciderat, reposuerint, & quo faciliùs hoc obtinerent, partem affectam priùs relaxarunt fotibus convenientibus ex hydrelæo aut decocto fol & rad. malv. & alth. sem. fœnigr. & inunctionibus, hinc extenderunt, quo spatium sit liberum, ubi articulus queat agitari & in sedem pristinam compelli, & quo citius & commodius hoc peragatur, ægrotum resupinarunt subjecto pulvino scorteo, maximè farto, ut quàm minimè cedat, tum minister caput tenuit immotum, & Medicus pollices digitos fasciis obvolutos in os conjecit, reliquos extrinsecus admovit, maxillam fortiter prehendit & deorsum ad guttur adduxit, imperans simul ægroto, ut modicè hiet, ad musculos claudentes relaxandos, quo pacto maxillam hinc inde agitavit, & è regione sinus sui aptè collocavit, in quē tùm Medici aut Chirurgi, tùm musculorū Crotaphitarum ope facile compelli potuit, eoq; obtento os arctè ut claudatur præceperunt, ut musculi maxillam ulterius in sedem adducerent, & in eâ obfirmarent; ne verò rursus exciderent, quietem injunxerunt, ita ut homo neq; ue loqueretur, nec cibū comederet solidiorem, nec maxillam dimoveret, insimul vinculū admoverunt, pannos & fascias loco affecto imponentes, & super loco eodem fortiùs adstringentes. Ad propulsandam inflammationem venæsectionem instituerunt, catharticum exhibuerunt, inediam injunxerunt, & pannum cerato liquido aut oleo rosaceo madidum imposuerunt; tandem maxillâ satis confirmata vinculum resolverunt, maxillam foverunt, leniter dimoverunt, & medicamento quodam molliente illiverunt, ad duritiem residuam omnimodo discutiendam. Hanc curam utrique lateri adhibuerunt, si luxatio ab utroque fuerit inducta.

Fistula. *Fistulam* Maxillæ ut aliarum partium Fistulas curarunt medicamentis callum amolientibus & agglutinantibus, veratro videlicet nigro eidem imposito, quo duorum aut trium dierum spatio callum elidi promittunt, hinc amurcâ coctâ, affusa & sory crudo aut usto cum pauxillo vini diluto, aut elaterio terebinthinâ excepto, & in collyrium redacto adhibito, aut, si ad os usque pertingat, nec squama aut os sua sponte abscedat, manuali operâ eandem separarunt, aut cauterio absumserunt, ulcus lixivio ex sarmentis vitis, in quo mel rosatum fuit dissolutum, abluerunt, & emplastro conveniente consolidarunt.

Paracelsi cura in Maxillæ Immobilitate. §. 14. *Paracelsus* Maxillæ *Immobilitatis* curationem aliquando difficilem esse agnoscit, laudat verò ad eandem perficiendam, imprimis Synoviæ vitiis & excrescentiis destruendis interius assumenda arcanum sulphuris, oleum auri, & aquam ♀i; externè axungias animalium quorundam, ut taxi, murmenti, vulpis, sevum cervinum, ol. lumbricor. & balsamos ad membra contracta, potissimùm qui paratur ex terebinth galban. & gumm. elemi destillatis, quo junctura maxillæ calidè est inungenda.

Luxatione *Luxationem* per restitutionem partis luxatæ curari posse asserit, & quo facilius curatio impetretur, partes emollit balsamo ex axungiis parato, ne verò maxilla restituta denuò elabatur, ligamenta obfirmat emplastro suo oppodeltoch.

Fistula. *Fistulam* Maxillæ eodem modo, ut reliquas curare nititur, medicamentis nempe tum internis, tum externis, quæ libro quinto sunt evolvenda, & quia hæc fistularum species non æquè ut reliquæ emplastra & alia medicamenta topica admittit, ea propter ablutiones præ aliis hic commendat,

mendat, de quibus guttulæ quædam, si fieri commodè possit, per syringam fistulæ ad fundum quovis die bis sunt immittendæ, qualia sunt: aqua mercurialis, oleum Saturni, vel sequens destillatum.

℞. *Ol. laterin.* ℥iij.
terebinth. ℥vj.
caryophyllor. ℥iß.

Destillentur simul per alembicum, & postmodum cum sequenti additione destillatio denuo repetatur.

℞ *mastich.*
myrrh.
thur. aa. ℥ij.
Mum. ℥iij. *M.*

Abluit etiam intermissis vicibus vino vel aquâ salsâ, ut nulla putredo remaneat.

Helmontii curatio in Maxillæ Immobilitate. §. 15. *Helmontius* in Maxillæ *Immobilitate* curandâ præter alias intentiones etiam respicit ad Archeum delassatum, quem excitat & corroborat linimentis quibusdam specificis, potissimùm verò axungiâ humana in quibuscumque tendinum debilitatibus valde proficuâ ab eo observatâ.

Luxatione. *Luxationis* restitutionem committit Chirurgis, de qua operatione nihil peculiare admonet, sed aliorum placitis lubenter album adjicit calculum.

Fistulâ. In *Fistulâ* Maxillæ medicamenta edulcorantia commendat, & omnem corruptorem domantia, quæ in ulceribus vetustis aliàs commodè adhibentur, præsertim arsenicum cum nitro fixatum per colliquationem, in hisce aliisque ulceribus præstantissimum, sed nonnisi externè adhibendum.

Willisii curatio Maxillæ Immobilitatis. §. 16. Secundum *VVillisium* Maxillæ *Immobilitas* curabitur correctione tum vitiorum organicorum, prout à superioribus jam fuit commemoratum, tum ipsius convulsionis, cujus respectu spiritûs animales à quacumque copula heterogeneâ sunt liberandi, & influxus eorum in musculos maxillæ est promovendus per fotus ex herbis cephalicis in aquâ & vino ardente coctis, linimenta & emplastra convenientia.

Luxationis. *Luxatio* tollitur restitutione partis elapsæ, ubi obstacula prius sunt removenda, & musculi cum tendinibus post restitutionem roborandi, quam administrationem superiores satis jam edocuerunt, quibus in hoc casu Autor hic omninò adsentitur.

Fistula. *Fistula* Maxillæ curatur domando tum nimiam acrimoniam & cavitatem destruendo, tum expletione ejusdem per novam carnis aut cicatricis generationem; quorum prius impetratur ☿io præcipitato, qui vel per se, vel cum melle rosaceo, aut unguento aureo ipsi cavitati est inferendus; posterius verò unguento de tutia & lithargyrio, aliisque emplastris ulceribus profundioribus dicatis, maximè Saturninis.

Sylvii modus curandi Maxillæ Immobilitatem. §. 17. Ex *Sylvii* sententiâ Maxillæ *Immobilitas* curabitur restituendo luxationem, aut musculorum paralysin, vel vulnus sanando medicamentis morbis ejusmodi in genere amoliendis accommodatis.

Luxationem. *Luxatio* verò ipsa curatur reponendo os Maxillæ elapsum in locum & situm pristinum, quod manibus hic potissimum peragitur, deinde retinendo & confirmando illud ipsum, ne denuò elabatur, quiete videlicet, abstinentiâ ab oscitatione, pulvinis & fasciis, nec non emplastris subadstringentibus ex mastiche, colophoniâ, thure, resinâ & oleo rosaceo, vel emplastro communi ad fracturas etiam hoc in casu convenientissimo.

Fistulam. *Fistula* curatur cavitatem carne laudabili replendo, quod tum demum impetrabitur, quando tunica fuerit ablata, quo peracto ulcus abstergendum & consolidandum, cui scopo in universum satisfacit mel rosatum cum oleo aut spiritu salis vel 🜍li, vel unguentum Ægyptiacum in lixivio quodam dissolutum, quibus succedunt unguenta & emplastra ulceribus sanandis idonea.

Cartesianorum ratio curandi Maxillæ immobilitatem. §. 18. *Cartesiani* in Maxillæ *Immobilitatis* curatione commodè peragendâ ipsius advertunt causas, à quibus fuerit inducta, has enim removere student, si possibile est, ne quid remaneat obstaculi, quo minus musculi maxillarum opus suum valeant exercere, quapropter os luxatum restituunt, *Fracturam* iterum sanant reponendo ossa fracta, & postmodum eadem glutinando sequenti vel simili emplastro.

℞. *Ceræ* ℔ij.
Resin. ℔j.
terebinth. ℥v.
Ol. lin. ℥ij.
Pulv. rad. consolid. maj. ℥viij.
M. F. Emplastrum.

Coalitum in ipsa fœtus formatione factum, ubi ossa maxillæ inferioris ossibus superioris planè sunt connata, incurabilem pronunciant, musculorum verò vitia corrigunt, sive ulcera sint, sive vulnera, sive convulsiones, sive paralyses, quibus in casibus remedia convenientia sunt seligenda, potissimum enim succinata, castoreata & nervina in posterioribus sunt proficua nec non fotus ex fol. rorismar. salv. majoran. origan. flor. paralys. anth. baccis lauri, mace, lumbricis, in vino coctis, quibus tepide adhibitis spiritus etiam limacum, lumbric. ✳ci, essent. castor. & succini sunt illinenda, & internè mixtura ex aq. mirabili hirund. cum castor. Spir. C. C Syr. flor. Paralys. aliquoties cochleatim est exhibenda.

Luxationem. *Luxationem* curant Maxillam ad partem oppositam manibus propellendo, & ita in locum pristinum reponendo, si ab uno latere tantùm contigerit; ex utraque verò parte inducta si sit, caput à ministro fortiter jubent teneri, & maxillam duobus pollicibus ori insertis huc illuc, deorsum nempe, retro & sursum trahunt, donec in situm & locum debitum protuberantiæ ejus restituantur, & ne succi crassiores interstitiis illapsi sint impedimento, tum diaphoretica internè, tum spirituosa externè adhibent, ita enim illi expelluntur ad musculos non modo maxillarum, sed etiam buccarum, & tandem apertis poris sub specie vaporis eliminantur, & penitus discutiuntur, quod fotus præstant ex herbis majoran. salv. chamædr. flor. sambuc. anth. ♃is in spiritu vini maceratis tepidè adhibiti, nec non spiritus vini camphorat. aliquoties illitus; restitutam maxillam quiete & emplastro nervino jubent corroborare.

Fistulam. *Fistulam* Maxillæ ita curandam aggrediuntur, ut omnium primò tunicam amoveant vel callum medicamentis aliquantum erodentibus seu cauteriis, uti ferro ignito, vel butyro ♁ii, aut ☿io sublimato melli intermixto, & cum turundâ adhibito, vel fistulæ illito; nec omninò rejiciunt ab *Helmontio* jam commendatum arsenicum, si ritè sit præparatum, prout *Platerus* in *Praxeos Tom.* 2. *cap.* 17. id describit, cautè tamen adhibitum, & simul usurpatis internis depurantibus & diaphoreticis, imprimis sequenti mixturâ.

℞. *Aq. Ulmar.* ℥i.
flor. sambuc. ℥v.
Essent. vincetox. ʒij.
Tinctur. ♁ii ☉sat. ʒj.
Syr. botryos.
scabios. aa. ʒij.
M. Detur cochleatim ter in die.

Unguenta abstergentia quoque in usum ducunt, imprimis ex succis apii, centaur. min. chelidon. melle rosato & terebinthinâ paratum, vel unguento Ægyptiaco addunt spiritum vini camphoratum, & cum turundâ fistulæ insinuant. Ulcere sic debitè emundato siccantia subjungunt & sanantia, ut linimentum ex vitell. ovi ad duritiem cocto, melle rosac. terebinth. olib & myrrhâ, vel balsamum de Capaibâ eidem immittunt, & emplastro stiptico ad perfectam deducunt consolidationem.

Nostra cura in Maxillæ Immobilitate. §. 19. *Nos* in curatione morborum horum ita procedimus. Si *Immobilitas* Maxillæ ab ipsius luxatione fuerit orta, Maxilla elapsa prius manu Chirurgi restituenda est in suam juncturam; si verò producta fuerit à succorum corporis stagnantium colluvie, illa amovenda est variis resolventibus, vel dissolventibus, & discutientibus medicamentis, in quem finem sacculi ex herbis aromaticis, flor. sambuc. camomill. sem. aneth. vel sal tostum cum sacculis linteis sæpius tepidè parti affectæ applicentur, vel varia volatilia oleosa applicentur, proinde conducet balsamus meus volatilis anodynus externus, mille experimentis comprobatus, sæpe illitus, ut & aquæ spirituosæ variæ, aqua nempe mirabilis, epilept. Lang. Hungarica, Anglica, vel potius Angelica ob vires egregias, quas possidet. Interna sudorifera aliaque balsamica interponenda, decocta lignorum, salia volatilia, liquor C C. succinat. Si à Scorbuticis salinis tartareisque particulis in cavitate hac collectis malum fuerit natum, prædictis medicamentis varia antiscorbutica adjicienda sunt, ut sic una fideliâ plures dealbemus parietes, ipsis quoque topicis semper antiscorbutica admiscenda erunt. Ubi verò malum ab hystericis aliisque convulsivis motibus ortum habet, egregiè conferunt internè cinabarina, imprimis pulv. spasmod. castorina, volatilia, succinata, balsamus meus nervinus: externè item conducunt varia antispasmodica; omnibus Palmam præripit balsamus supradictus volatilis anodynus, spiritus enim hisce valde delectantur & ad motum incitantur. Cum verò aliis in locis de remediis hisce latius egerimus, eo Lectorem remittimus, ne cramben bis coctam proponamus, & repetendo toties nauseam pariamus.

Cura *Luxationis* maturanda est, ne cavitas repleatur viscidis humoribus, tum enim difficulter restituitur. Restitutio verò eodem planè modo, uti à *Galenicis* superius fuit indicatum, manu Chirurgi fieri debet, pollice scil. maxillæ imposito, & manu reliqua in suam restituatur juncturam, à qua fuerat remota. Dein pars firmetur variis impositis blandè resolventibus, Emplastro scil. nervino, ad rupturam, imprimis stiptico nostro. *Luxatione.*

Cura *Fistulæ* Maxillæ est eadem ac aliarum partium, portiones vulnerariæ, quæ acrimoniam corrigunt, & fistulam ad consolidationem præparant. Sint in juniorum gratiam formulæ aliquot. *Fistula.*

℞. *Herb. Heder. terr.*
Agrimon.
Plantag. aa. Miß.
fol. oliv. Mß.
Rad. liquirit. ʒij.
lign. Guajac. ℥ß.
Conscindantur minutiss. & contundantur, postea in vino albo coquantur, & fiat Colatura, de qua singulis diebus manè & vesperi capiantur 3. cochlearia plena.

Vel:

℞. *Herb. Osmund.* Miij.
Rad. Gentian. ℥ß.
Summit. centaur. min. Mj.
Caricar. No. v.
Coq. in vino albo & fiat Potio,
quæ & valde efficax est in ossium corruptorum expulsione. Spir. vini Camph. fistulæ etiam indatur.

Interponenda sunt varia diaphoretica ex ♁io & ☿io dulci parata, diaphoreticis enim & diureticis internè ejusmodi fistulæ curari debent.

Topica verò quod attinet auxilia, procedendum est eodem modo, ac in cura aliarum partium fistularum, de quibus vide caput generale *de Fistulis.* Et cum Gangræna facilè circa Maxillam & Genam in Variolis accedat, & non tantum Fistulam, sed sphacelum & certissimam pedissequam mortem causari soleat, prout multa habemus exempla, in hisce casibus plurimi Chirurgi saccharum ♄i vino incoctum cum fructu loco applicant affecto. Hisce ulcerosis partibus majori cum fructu applicari potest ad mentem *Sylvii* Spiritus ⊖is vel ⊖li melle rosaceo ad sufficientem aciditatem permistus, & loco ulceroso illitus, & ne variolæ nimis confluant, illinatur facies Spir. vini myrrhisato ad aliquot dies repetitis vicibus, vel ▽ rosarum saccharo ♄ni maritata pennâ illini potest facies, vel Spir. vini Camph. vel decoct. calcis vivæ.

Curam Fistulæ inferioris Maxillæ ab extracto dente productæ vide *Observ. Chir. Centur.* 3. *Hildani.*

CAP.

CAP. XXV.

De Morbis Uvulæ & Tonsillarum. De Uvulæ Laxatione, ejusdem & Tonsillarum Inflammatione, Ulceribus & Palati ossis Erosione.

§. 1.

INtra Oris cavitatem & Fauces continentur & *Uvula*, ita dicta, quia acinum uvæ refert, aliàs & *Gurgulio* vocatur, seu *Gargareon*, à sono illo, qui in gargarismate auditur! item *Columella* quod parvulam veluti columnam, seu columellam constituat. Est autem caro fungosa ex palato in fauces instar glandis propendens, aëri recens inspirato infringendo, vocisque tono formando dicata, hinc non adeò ineptè audit *Vocis plectrum*, & *D. Braunius* hominem novit, qui ex amissâ in morbo uvulâ nunquam dein potuit voces articulatas proferre, quamvis uvulam absq; incommodo in puella à nativitate absentem observavit Cl. *Hagend. Eph. Germ. Ann.* 2. *Obs.* 239. contra Dn. *Volgnadius* Columellam duplicem, imò potius divisam vidit in puello, qui labio leporino ita deformatus erat, ut simul palatum ad imas usque fauces fissum conspiceretur.

Circa Palatum glandulæ considerandæ veniunt *Tonsillæ*, nonnullis *Amygdalæ* dictæ, quarum unaquæque in homine ʒj. pendit, hæ in faucibus inflammatis tumidæ aliquando videntur, & in magnam molem excrescentes, quas Chirurgi imperiti subinde minus cautè exscindere solent, nonnunquam eædem ulcerosæ conspiciuntur, potissimum in iis, qui morbo Gallico afficiuntur.

Uvula Laxatio. *Uvulæ Laxatio*, quod Germanis audit **der Zapffen ist gefallen**/ describitur vulgo, quod sit ejus inconcinna & molesta extensio, à serosis humoribus eam nimium humectantibus & fibras ejus distendentibus inducta.

Uvulæ & Tonsillarum inflammatio. *Uvulæ* verò & *Tonsillarum Inflammatio* describitur communiter, quod sit earum partium tumor cum rubore ac deglutiendi difficultate, à sanguinis in vasculis suis ac humorum in tubulis Tonsillarum ac Uvulæ stagnatione dependens.

Tonsillarum Ulcus & Palati Erosio. *Ulcus* verò *Tonsillarum* ac *Palati Erosio* est continui earum partium dissolutio ab humoribus serosis acidis acribus, & interdum scorbuticis salsis erodentibus, & fibrulas dirumpentibus inducta.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* horum affectuum sunt *Uvula* & *Tonsillæ*. Uvula est illa caro fungosa intra fauces in palatum propendens, cujus membrana subjecta habet nervos plures, qui tactû deglutitioni inserviunt, una cum musculis.

Tonsillæ sunt glandulæ, quæ congeries sunt plurimorum acinorum, naturaliter pumicosæ, cavernosæ, & glandularum mammalium adinstar flaccidæ sunt, è quibus dum alimenta linguâ premuntur, multum humoris elicitur, sed cum reliquis per palatum dispersis glandulis ejusdem conditionis non sunt, plurimum enim tum respectu molis tum respectu humoris, quam copiosius reddunt, ab illis differunt. Hæ glandulæ sunt contiguæ, quæ acinis constant majoribus & à palatinis reliquis facilè possunt deglubi. Amplum insuper utraque hæc glandula ovalis figuræ habet sinum, intra cujus oram, duo majores, & in majoribus plures minores sinus & ostia triplo quadruplove reliquis palatinis majora conspiciuntur. Hujus glandulæ accuratissimam delineationem vide in Celeb. *Nuckii* figurâ sextâ Tract. *de Anatomia saliva p. m.* 69.

Diagnosis. §. 3. *Laxationis* Uvulæ *Signa* ex ægri & adstantium relatione, vel ex ipsius Medici inspectione patent, nempe quando in longitudinem fuerit extensa, ut quasi super linguam jaceat & ægri cum difficultate deglutiant, quam uvulæ relaxationem comitatur tumor partium circumjacentium, quia tunc catarrhus, non duntaxat uvulam occupat, sed & musculos aliasque partes obstruit oppletque, & ob glandulas obstructas & tumidas à catarrho suffocatio aliquando adest, cumque à lympha crassiori coagulata fit Uvulæ obstructio, eadem albet; si à sanguine, rubet, & febris eam sæpe comitatur.

Inflammatio Uvulæ ac Tonsillarum cognoscitur ex earum tumore, dolore rubore ac deglutiendi difficultate, quamvis ægri ad deglutiendum assiduè impellantur.

Ulcus verò Tonsillarum ac Palati *Erosio* ipsi visui patet, ac eadem adsunt signa, ut in aliarum partium ulceribus & erosionibus.

Ætiologia secundum Galenicos Uvulæ Laxationis. §. 4. *Causas* quod attinet, Veteres *Galenici* Uvulæ *Laxationem* oriri putarunt ab influxu humoris sive pituitosi, sive biliosi, sive ipsius sanguinis ex vicinis partibus, maximè cerebro debilitato & destillationibus obnoxio oriundo, atque simul à peculiari illa dispositione & propria imbecillitate, qua Uvula apta existat ad suscipienda excrementa, & humores pravos paulatim contrahendos; quo referunt causas remotiores, aërem nempe humidiorem & frigidum, vel calidum excedentem, & alimenta vel medicamenta iisdem prædita qualitatibus, frequentius & copiosius usurpata, ut intemperiem quandam humoribus facilè inferant.

Uvulæ & Tonsillarum Inflammationis. Uvulæ & Tonsillarum *Inflammationem* oriri docent ab humoribus acribus, potissimum verò sanguine bilioso in partes hasce influentibus, & non modò tumorem, sed ruborem etiam cum dolore in iisdem producentibus, tum quoque externè ab aëre calido acri, cibis valde aromatisatis & asperis, vini meraci copiosiore ingurgitatione, in fœminis verò interdum ab obstructione menstruorum, sanguine ita ad loca illa regurgitante, incalescente & acriore reddito.

Ulcerum & Palati Erosionis. Uvulæ & Tonsillarum *Ulcera* & Palati *Erosionem* excitari volunt ab humoribus salsis, acribus, putridis & erodentibus, vel à vaporibus iisdem præditis

prædictis qualitatibus & cum aëre per inspirationem absorptis, tum cibis aut medicamentis erodentibus, exulcerantibus aut vehementer exasperantibus, à quibus omnibus ejusmodi in partibus hisce contingere soleant continui solutiones.

Paracelsi opinio de causis horum morborum. §. 5. *Paracelsus* hosce Uvulæ, Tonsillarum & Palati morbos ab arsenico resoluto & catarrho ad partes hasce fluente deducit, liquorem enim quemvis scissum & à vera origine deflectentem in emunctorium externum transire asserit, unde primo *Tumor* in Uvula & Tonsillis producatur, dein *Inflammatio*, *Exulceratio* & ossis Basiliaris ad Palatum *Erosio*, deficiente magis balsamo naturæ, quod frequentius contingat in lue Gallica, cum quâ catarrhus iste complicatur, & erosio illa Palati tantum capit incrementum, ut ad nares usque pertingens causa sit, ut cibus potusque per nares quandoque reddantur.

Helmontii opinio de causis horum morborum. §. 6. *Helmontio* etiam in morborum horum Uvulæ & Palati causis denominandis ad spinam respicere placet, quæ si Uvulæ sit infixa, laticem proritari inquit, hoc verò copiosius influente, *Laxationem* tum Uvulæ, tum Tonsillarum, si temporis vero tractu acrimoniam simul acquirat latex, ipsam sequi Uvulæ & Tonsillarum *Exulcerationem*, & ossis Palati *Erosionem*, maxime si latex iste ex primis culinis egrediens in via salium dissolutorum copulam admittat, à quibus ad hujusmodi exulcerationes promtè disponitur.

Willisii opinio de causis Uvulæ Laxationis. §. 7. *Willisius* Uvulæ *Laxationem* oriri vult à sanguine multis recrementis serosis & viscidis onusto in partem hanc influente, & substantiam ejus spongiosam nimiùm distendente, unde uvula aucta & quasi prolapsa in faucibus persentiatur.

Uvulæ & Tonsillarũ Inflammationis. Uvulæ & Tonsillarum *Inflammationem* originem sumere affirmat à sanguine in partibus hisce ob lentorẽ seu visciditatem obstructo, aut extravasato, & ob turgescentiam quandam copiosiùs aggesto, unde rubor, & ob tensionem fibrarum earumque continui solutionem, dolor suscitetur, cui causæ proximæ suppetias ferant remotiores, ut aëris constitutio intemperata, adeoque caloris aut frigoris excessus, pororum in partibus hisce constipatio ciborum calidorum & potuum ardentium usus quæ cuncta sanguini intemperiem ejusmodi soleant inferre.

Exulcerationis partium harũ & Palati Erosionis. *Exulcerationem* partium harum & Palati *Erosionem* à saliva aut latice acriori corrosivo deducit, partium harum continui solutionem penitus dissolvente, non modo in tenuioribus Uvulæ & Tonsillarum fibris, sed in ipsis etiam Palati partibus durioribus & substantia ejus ossea, quæ ab acrimonia hâc liquorum eroditur.

Sylvii opinio de causis Uvulæ Laxationis. §. 8. *Sylvio* placet Uvulæ *Laxationem* oriri à pituita aut sero per arteriolas ad partem hanc delatis, prævia quâdam in arteriolis aut vasis lymphaticis obstructione, unde substantia hæc laxa citra majorem calorem, rubedinem aut dolorem, magis solummodò dilatetur, ita ut tumore quodam absque inflammatione laborare videatur.

Uvulæ & Tonsillarũ Inflammationis. Ipsam verò Uvulæ & Tonsillarum *Inflammationem* contingere putat à sanguine in spongiosam & glandulosam eorum substantiam ex vasis obstructis, mox & ruptis effluente; &, ni brevi, præveniatur, in apostema abeunte, & tandem pus effundente. Obstructionem istam fieri existimat, quoties toto corpore, aut capite saltem cum partibus maximè vicinis ab æstu Solis, foci, balnei, vel potu generoso, vel aromatilis, corporis motu vehementi, aut febri ardenco, corporis motu vehementi, aut febri ardente &c. incalescente solvitur solito magis pituita & quaqua-versum transfertur, etiam in exigua faucium, Uvulæ & Tonsillarum vasa; per arterias nempe & venas cum sanguine, per vasa verò lymphatica vel cum lympha propria, vel liquore proprio ibidem præparato, & à super veniente confestim frigore nunc aëris ore patulo inspirati, nunc potus imprudenter magnâ ingurgitati copiâ, denuò coagulatur.

Uvulæ & Tonsillarũ Exulcerationis & Palati Erosionis. Uvulæ & Tonsillarum *Exulcerationem* & ipsius Palati *Erosionem* ab acido valde acri produci docet, sive hoc ex lympha oriatur ex obstructione diuturniore acescente, sive ex abscessu & pure post inflammationem subsequente, & partes non modò molles, sed duriores quoque erodente.

Cartesianorum judicium de causa Uvulæ Laxationis. §. 9. *Cartesiani* lymphæ copiosioris in Uvula stagnationem causam pronunciant ejusdem *Laxationis*, quatenus spongiosa ipsius substantia ab eâ nimium distendatur, hæcque ita distensa & relaxata prolapsum quendam mentiatur, dum fauces ipsas attingat.

Uvulæ & Tonsillarũ Inflammationis. Ab eadem etiam lymphâ & sanguine extravasato in Uvulam & Tonsillas effusis, in iisdem stagnantibus & corruptis *Inflammationem* excitari statuunt, dum pori ita angustantur, ut sola primi elementi materia transgressum per eosdem reperiat, quæ ignea sua dispositione statim calorem, ruborem & dolorem producat, in quibus præter tumorem ipsa inflammatio consistere ab omnibus creditur.

Ulcerum & Palati Erosionis. *Ulcera* Tonsillarum & Palati *Erosionem* pronasci dicunt à particulis valde acutis in lympha aut sanguine existentibus, ipsasque fibras dissolventibus, non modò partium glandulosarum, sed etiam ossearum, quod in Scorbuto simul & Gonorrhæâ frequentius contingere cum *Paracelso* unanimes fatentur.

Nostra sententia de causa Uvulæ Laxationis. §. 10. *Nostra* sententia est, Uvulam *laxari* utplurimùm ab humoribus serosis & viscidis catarrhis circa hanc fungosam carnem imperium sibi rapientibus & stagnantibus, sicque fibras carneas dilatantibus & partẽ hanc extendentibus, unde suffocatio aliquando oritur, quia glandulæ sunt obstructæ & tumidæ, nec non catarrhus in faucibus hæret, easque obstruit, & deglutitionis difficultas in hoc affectu est, quia musculi œsophagi & laryngis sunt affecti, & ità incipientem Anginam producunt, & febris sæpe adest, ob turbatam sanguinis mixtionem.

Uvulæ & Tonsillarum Inflammationis. *Inflammatio* harum partium utplurimùm oritur, quando sanguis in vasculis suis ac humores reliqui in tubulis tonsillarum & Uvulæ stagnant, ab acido utplurimùm ob aërem acido-nitrosum per inspirationem admissum, qui humores circa has partes coacervantur ac acescunt, unde exoriuntur tumor, dolor, rubor ac deglutiendi difficultas, sæpe enim in ægris, imprimis in infantibus, observavimus frequentem ad deglutiendum impulsum, cum tamen nihil deglutiverint, hinc existimo, membranam uvulæ subjectam habere nervulos, qui ab uvulâ inflammatâ vel relaxatâ ac incumbente tacti causa sunt, quòd succus nervus majori copiâ deferatur

tur in musculos deglutitioni dicatos. Ab obstructione Oesophagi & deglutitio in totum abolentur, quale exemplum habemus *Ephem. Germ. Ann.* 4. & 5. *Obs.* 67.

Ulcerum & Erosionu. *Ulcera* & *Erosiones* oriuntur utplurimum à particulis acribus liquorum, fibrulas dilacerantibus & super fauces ruentibus, qui succi salini & corrosivi tantæ sæpe sunt acrimoniæ, ut Uvulam cum Tonsillis corrodant ac sæpe in totum auferant, quorum exempla plura exstant in monumentis Medicorum, & nostrâ experientâ constat; hinc illi utplurimum raucâ voce & submissa, non clarâ loqui possunt, ut rectè dicat *Riolanus lib.* 4. *Enchirid. Anat. cap.* 11. quibus deest gargareon, (uvula) vox rauca evadit, quod & confirmat tanquam testis omni exceptione major Cl. Dn. *Scröckius Eph. Germ. Ann.* 6. & 7. *Obs.* 228. Sic & Oesophagus quandoque corroditur, & homines cum impossibilitate deglutiendi contabescere & tandem mori coguntur, ceu exemplum annotavit Cl. *Bekes, Eph. Germ. Ann.* 3. & 4. *Obs.* 67. Deglutitio aboleri & depravari potest in apoplecticis, quando scil. musculi deglutitioni inservientes resoluti fuerint, qui ne guttam quidem bibere possunt sine metu suffocationis præsentissimæ.

Prognosis horum morborum. §. 11. *Prognostica* omnium optimè & fusissimè fidelis eorum promus condus *Hippocrates* hinc inde tradidit, unde commodè peti possunt. Insuper regulantur juxta symptomatum atrociorum syndromen maximè variantem. Quod Uvulæ *Laxationem* attinet, per se minùs periculosum malum est, nisi in maximâ obstructione & tumore Tonsillarum, ubi suffocatio facile accidere potest. *Inflammationem* verò & *Ulcera* omni vacare periculo, absolutè pronunciandum non est, cùm sæpe vitæ filum præscindant, quotidiana suffragante experientia. Modus eventûs Medico omnia symptomata atque circumstantias probè consideranti non potest esse ignotus, constat enim ex hactenus dictis, omnia symptomata à dolore seu face accensa, vel spina infixa dependere. Hinc salus prædicenda, si dolor, rubor ac tumor aliaque symptomata spasmodica remittant, sin Uvula ex Inflammatione nigrescit, & vel nimiùm albet & stupet sensu, facilè putrescit & sphacelatur, ceu nuper id in filia 12. annorum observavimus, & id abscindi curavimus, ne partes vicinæ vitiarentur. *Ulcera* verò Tonsillarum aliquid in recessu habent, quia difficilima sunt curatu. confer *Obs.* 37. *Tulpii.* Si rubescit Uva cum aliqua nigredine, indicat aliquid cancrosi adesse. *Inflammatio* ac *Tumor* Tonsillarum, ut & musculorum Pharyngis aut Laryngis suffocationem inferre possunt.

Diæta. §. 12. Cura *Diætetica* & in his affectibus admodum est necessaria, cùm nisi vires suppetant, Pharmacia & Chirurgia suis excidant ausis. Sit igitur *Aër* temperatus, ad calidum vergens, vitetur angue pejus pluviosus ac frigidus, acidus scil. à quo utplurimum oritur Inflammatio Uvulæ & Tonsillarum, item Laxatio, quia ab acido aëris stagnare coguntur humores, sic & frigidum attestante *Coo.* 5. *Aph.* 20. Ulceribus mordax est doloremque insuppurabilem facit. *Victus* in statu inflammationis sit tenuissimus, in statu autem tumoris plenior, confer. *Aph.* 7. 8. 9. & 10. S. 1. Pro cibo exhibentur jusculа, cremor hordei, aliaque hujus farinæ: caveat æger à crudis, crassis, acidis, viscidis, acribus, salitis, infumatis, &c. *Potus* sit decoctum hordei cum passulis, veronicâ, rad. liquirit. herb. heder. terrestr. Cerevisia sit assuetis tenuis, vitetur vinum tanquam noxium in Uvæ inflammatione. *Somnus* sit solito largior. *Excrementa* alvi quotidie respondeant, quod si obstructio sentiatur aut alvus segnior sit, prunis laxativis vel clystere leniente injecto sui officii admoneatur. Cumque sanguis cæterique humores facilè stagnent, ubi animi motibus concitantur, eorum proinde excessus qualiscunque moderetur, ira præsertim cane pejus & angue fugiatur, cæteraque pathemata, ne ægrum in transversum rapiant, rationis freno cohibeantur.

Cura Pharmaceutico Chirurgica secundum Galenicos in Uvula Laxatione. §. 13. Curatio *Pharmaceutico-Chirurgica* nunc restat explananda, quam *Galenici* in Uvulæ *Laxatione* seu Procidentiâ itâ instituunt, ut prohibito morbi incremento ad caput ipsum respiciant, à quo humorem pituitosum descendere, & in Uvulam prolabi suspicantur, medicamentis nempe in catarrho alias adhibendis, potissimùm evacuantibus & exsiccantibus humori peccanti dicatis, tum ad ipsam uvulam, ut partem suscipientem se convertunt, cui remediis exsiccantibus & adstringentibus prospiciunt, liquore videlicet ex origano & hyssopo cum posca contusis, & adjecto caricarum succo expresso & percolato, quo Uvam frequentius jubent colluendam, nec non alio, qui fit ex foliis lauri & apii contritis, & in vino vel decocto lentium dissolutis. Nonnulli eandem, sed minùs tutò, adspergunt pulvere piperis longi tenuissimo bis vel ter repetito, ut itâ pituita copiosior exspuatur, Uva contrahatur, & adjustam redeat magnitudinem, quod alii similiter tentant pulvere gallar. alum. scissil. & Sal. ammon, cochleario eidem adhibito; aut sequenti *Asclepiadis* remedio.

℞. *Myrrh.* ℥j.
Gallar. immatur.
Alum. scissil. aa. ʒij.
Pip. alb. ʒj.
M. terantur subtilissimè, & Uvulæ procidenti cochleario adhibeantur.

Lapis Ageratus ab iis valde etiam fuit existimatus, quem vel solum derasum adhibuerunt, vel aliis convenienter admixtum, quibusque sequens constat formula.

℞. *Lap. Agerati*,
Flor. lap. Asii,
Terr. Sam. aa. ℥ß.
Alum. scissil.
Croc. torrefact.
Gallar. immatur. aa. ʒij.
Terantur omnia in Pulverem tenuissimum.

Non minori tamen efficaciâ præditus esse videtur pulvis sequens eodem modo, quò priores, Uvulæ relaxatæ adhibendus.

℞. *Rosar. rub.*
Balaust.
Myrthor. aa. ℈iv.
Cort. thur.
Gallar. immatur. aa. ℈ij.
Piper.
Cinamom. aa. ℈j.
M. F. Pulvis.

Ne verò acidis istis in faucibus & palato asperitas quædam suscitetur, post eorum usum partes

tes hasce aliquoties abluunt decocto hordei cum rad. liquirit. pyreth. & Zinzib. in aquâ vel vino parato. Quando verò remediis hisce morbum haud propulsari posse advertunt, & Uvula in tantum increverit, ut in fauces propendens suffocationem minetur, ad Chirurgiam ilicò pergendum esse monent, & Uvam volsellâ prehensam præcisione in tantum minuendam, quantum inutile & deglutitioni obstaculo esse videbitur, quod commodè fit, si ægro loco luminoso exposito, os ejus latè diducatur, Uva forcipis extremo arripiatur, & ità torqueatur, ut citra magnam sanguinis effusionem ea pars, quæ infra forcipem est, tantæ magnitudinis, quæ sufficere judicatur, instrumento excisorio adimatur, & operatione hâc peractâ os colluatur poscâ dilutâ, aut decocto, vel succo plantag. & symphyti, vel si sanguinis effuso sisti nequeat, decocto rosar. & balaust. in quo trochisci de carabe vel de terr. Lemn. fuerint dissoluti. Interdum etiam cauteriis eandem absumunt, & partem combustam posteà vel lanâ aut stuppâ extergunt, vel decocto hordei frequentiùs colluunt.

Inflammatione. *Inflammationem* Uvulæ & Tonsillarum, præmissis aliquando purgantibus, venæsectione, hæmorrhoidum provocatione, hirudinum & cucurbitularum applicatione, pro materiæ effluxu promovendo, remediis quoque adstringentibus & repellentibus abigere conantur, mediocribus quidem, si fluxus humorum fuerit mediocris, validioribus verò, si ille sit vehementior. Ad priora referunt collutionem ex palmulis in aqua factam vel solâ, vel addito pauxillo mellis, nec non aliam ex pluribus concinnatam simplicibus, ut rosis, balaustiis, pampinis vitis, rubo, rubo canino, hederâ, lentisco, terebinth. rhamno, aspalatho, siliquis, malis austeris, pyris & sorbis. Fortioribus si opus sit, gargarismata parant ex baccis myrti, cotoneis acerbis, mespilis, cornis, cortic. nucum virid. gallis, rhoë coriario, vel fructu myricæ in aqua coctis, aut pulveres ex rosis, hypocistide, cypero, rheo, & alumine scissili cochleario adhibent. Quando verò malum adeò vehemens existit, ut remedia hæc eludat, prioribus admiscent discutientia, ex iride, myrrhâ, & thure, respiciendo simul ad dolorem urgentem, quem leniunt lævorem inducentibus, adeòque dulcibus & pinguibus. In casu graviori, alvo prius subductâ, gargarismata propinant ex loturâ lupinorum, cremore ptisanæ, decocto ficuum cum hyssopo, auribus oleum amygd. dulc. instillant, & locum externè spongiis expressis leviter fovent, aut cataplasma imponunt ex farin. hord. sem. lini, fœnigr. ut suppuratio, si in eam malum vergere conspiciatur, commodè adjuvetur. Si verò hæc impetrari nequit & deglutitio adest difficilis, ita ut strangulatio metuatur, enemate acri alvum eluunt, hinc venam in cubitu vel sub lingua secant, & cucurbitulas cum scarificatione collo & mento apponunt, partem affectam fovent decocto origani, hyssop. saturej. in aceto facto & in ollâ adhuc fervente, vapore saltem per arundinem in os admisso, aut nitro, origano, sem. nasturtii, & oleo in poscâ mixtis eodem modo fotum instituunt.

Exulceratione. *Exulcerationem* ab humoribus acribus in partibus hisce excitatam & adhuc superficiariam curandam sibi præsumunt medicamentis cicatricem inducentibus, collutionibus nempe ex vino, cui balaustia, malicorium, gallæ immaturæ, folia myrthi, oleæ, & sumach fuerint incocta, & parum aluminis dissolutum, vel mysi crudum cum vino adstringenti adhibent, necnon linimentum ex butyro recenti cum balaustiis, vel succum portulac. & plantag. aut apii cum melle rosato permistum. Ulceri verò sordido & depascenti validiora admovent detergentia, ut æruginem æris, aut misy cum vino, aut chalcitidem cum oleo tritam, nec non pulverem alum. usti cum melle rosaceo, vel sequentem magis compositum.

℞. *Alum. ust.*
Irid. sicc.
Acac.
Sang. dracon.
Bol. Armen. aa. ʒj.
Rhois, ʒij.
Adorcus ℈j.
M. Pulverisentur & mell. rosaceo excipiantur.

Frequentius abluere jubent os muria aut vino, in quo bolus Armenus fuit dissolutus, & ubi antedicta nihil efficiunt, ad caustica & crustam inducentia pergunt ex chalcitide, chalcantho, &c. paranda. *Erosioni* Palati eadem fermè adhibent, non omissis illis, quæ cariei conducunt, si os profundius sit erosum, qualia sunt euphorbium, flores æris, antimonium ustum, rad. dracont. ust. pulverisat. & melle rosaceo excepta, ut linimenti formâ commodè queant admoveri.

§. 14. *Paracelsus* curationem horum morborum arcanis peragendam esse præcipit, laudatq; potissimùm in Uvulæ *Laxatione* & *Inflammatione* Tonsillarum aquam prunellæ, vel sequentem gargarismum ad brancum aliàs convenientissimum. *Paracelsi cura morborum horum.*

℞. *Pyreth.* ℥j.
Succ. Hypericon. ℥ij.
persicar. ℥iij.
Oxymell. scyllit. ad pondus omnium.
M.

In *Exulceratione* harum partium sequens remedium satis habetur commodum.

℞. *Liquor. Mum.* ℥j.
Succ. Persicar. ℥ij.
Acet. commun. ℥iij.
F. Mixtura.

Sed opportunè satis admonere videtur, ut in Ulceribus hisce & Palati *Erosione* simul ad morbum Gallicum dirigatur curatio & catarrhus depellatur, quod peragitur iisdem fermè remediis, quæ morbo isti conveniunt, & putredinem prohibent, eâ enim abactâ brevi integram sanationem subsequuturam esse promittit.

§. 15. *Helmontii* sequaces in Uvulæ *Laxatione* & Procidentiâ ovum ad duritiem coctum & coronæ capitis impositum commendare solent, ut singulare quoddam remedium, quo eadem denuò attollatur, & in pristinam formam restituatur. *Helmontii cura Uvulæ Laxationis.*

Ad Uvulæ & Tonsillarum *Inflammationem* auferendam satis sufficiens Autori huic habetur medicamen, si cinis hirundinis partibus hisce insuffletur, vel pro disponendo Archeo, ut se à spinâ liberet nec adeò promtè excandescat, filum sericum rubrum, quo vipera fuit strangulata, collo jubet circumligare. *Tonsillarum & Uvulæ Inflammationis.*

In *Ulceribus* partium harum & Palati *Erosione* terram vitrioli edulcoratam singulariter commendat, quæ vel gargarismis, vel linimentis addi potest & ità ulceribus adhiberi; vel per se pulveris formâ inspergi. *Ulcerum.*

§. 16.

Willisii cura in Uvulæ Laxatione.

§. 16. *Willisius* in Uvulæ *Laxatione* curandâ, non parvam catarrhi rationem habendam esse suadet, qui pilulis succinatis imminuendus, aliisque decoctis & destillatis ex lignis & herbis cephalicis, dehinc. Uvula ut nimiam assumtam humiditatem reddat & pristinam requirat magnitudinem, eidem subadstringentia & exsiccantia quædam pulveris aut gargarismatis formâ admovet, qualia sunt pulvis ex myrobolanis citrinis ustis, gall. immatur. C C. ust. & alum. saccharin. gargarismus ex decoct. salv. pyrol. rad. bistort. flor. balaust. & Nuc. cupress. in vino & aquâ facto. Capiti etiam emplastrum imponit catarrhum exsiccans, quale est de betonicâ & mastiche.

Uvulæ & Tonsillarum Inflammatione.

In Uvulæ & Tonsillarum *Inflammatione* ad sanguini conciliandum fluorem, & à lentore eundem liberandum, venæsectionem admittit, & interdum, ubi simul alii peccant humores, laxationem & purgationem, quibus præmissis ipsis partibus debita adhibet remedia, qualia sunt gargarismata ex decocto rosar. liquirit. & passular. addito nitro & rob dianuc. vel aq. plantag. & veron. cum ✱co, sacch. ♄i, & oxymell. simpl. si verò major timeatur continui solutio, herbas vulnerarias, ut fœnicul. pyrol. plantag. &c. in lacte coquit, & pro collutione aut gargarismate exhibet.

Ulceribus.

In *Ulceribus* partium harum & *Erosione* Palati præter antedicta infusionem lapidis medicamentosi, aut vitrioli camphorati in usum ducit, tanquam remedia morbis hisce summopere proficua.

Sylvii modus curandi Uvulæ Laxationem & Inflammat.

§. 17. *Sylvius* tàm in Uvulæ *Laxatione*, quàm ejusdem & Tonsillarum *Inflammatione* sudorifera laudat ex antimonio diaphoretico, & salia volatilia intus assumta, deinde collutiones ex decocto fragor. & fol. salicis, cum pauco ✱ci crudi in eodem dissoluti, vel Spiritu ejusdem guttatim addito, quibus obstructio quævis facilè reseratur, cujus rei gratiâ & foris varia adhibet unguenta & cataplasmata dissolventia.

Tonsillarum Ulcera & Palati Erosionem.

Ad *Ulcera* Tonsillarum & Palati *Erosionem* gargarismata itidem commendat ex decocto aut emulsione hordei cum melle rosato & pauco spiritus ⊖li, ne acrimoniâ suâ partes hasce aliasque circumjacentes plus lædat, sed acrimoniam in ulceribus existentem corrigat, ulceraque emundet, delineet & exsiccet: ad acidi verò in *Erosione* Palati acrioris existentis majorem concentrationem pulverem sangu. dracon. cretæ & simil. syrupo aut melli rosato admista laudat linimenti formâ admota.

Cartesianorum methodus curandi Uvulæ Laxationem.

§. 18. *Cartesiani* ad solvendam lymphæ stagnationem in Uvulæ *Laxatione* sudorifera magno habent in pretio, & gargarismata non modò subadstringentia, sed quæ particulis etiam volatilibus stagnationi occurrunt, qualia sunt decoctum salviæ, alchimillæ, flor. acac. malv. arbor. rad. tormentill. & in quo ✱cum fuit dissolutum, vel spiritus ejus ad ʒß. & ultra instillatus, quem singulariter prædicant. Quando quoque simul adest inflammatio, in decocto hordei dissolvunt nitrum vel sal prunellæ, vel aq. fol. querc. & fragar. addunt saccharum ♄i & mixturâ hâc pro gargarismate utuntur. Quin pulverem nuc. cupressi cochleari adspergunt, &, si hujusmodi remedia aliquoties adhibita non juverint, aquâ sublimatâ eandem quandoque tangunt, vel putrefactam abscindunt, ne vicinæ partes simul corrumpantur. Tabaci fumum non tennunt, si lympha tenacior existat.

Uvulæ & Tonsillarum Inflammationem.

Similem curam etiam adhibent Tonsillis *inflammatis*, in quibus etiam pro faciliori pororum apertione sequentem exhibent mixturam gargarisando, aut potius in ore calidiusculè detinendo usurpandam, præsertim si morbus nondum egerit radices.

℞. *Aq. Malv.* ℥iij.
flor. sambuc. ℥iß.
Spir. vin. camphorat. ʒß.
Mell. ☿*ial.* ℥j.
M.

In statu verò decoctum altheæ cum ficubus in lacte paratum egregium promittunt præstiturum esse juvamen.

Earum Ulcera & Palati Erosionem.

In *Ulceribus* Tonsillarum mundificantia usurpant, hinc abstergentia & consolidantia, quæ sunt præter decoctum altheæ in principio adhibitum, decoctum de Tormentillâ, de Veron. & fol. querc. cum nitro rosat. & melle, in sordidioribus verò æruginem æris cum melle rosato, vel aquam viridem *Hartmanni*, in usum ducunt, quam in Erosione quoque Palati maximopere laudant, in qua & decoctum ligni Guajaci, aliaque Lui Venereæ convenientia substituunt, si malum morbo huic sit conjunctum. in profundiore verò carie linimentis ex melle rosato aliisque convenientibus paratis, etiam salis Saturni & olei ♃ii paululum admiscere consuescunt.

Nostra Cura in Uvulæ Laxatione.

§. 19. *Nos* denique existimamus, in *Laxatione* Uvulæ eò respiciendum esse, ut humores viscidi illic stagnantes ac coagulati resolvantur, in quem finem conducunt varia gargarismata & topica quædam convenientia. Sic Celeb. *Muys* Uvulam relaxatam in semetipso sæpius restituit, dum apice digiti solo spiritu ✱ci madefacto eandem blandè tangebat. Vel detur sequens vel simile decoctum pro gargarismate.

℞. *Herb. Uvular.*
prunell.
plantag.
beton. aa. P. ij.
Gallar. ʒj.
flor. rosar.
balaust. aa. P. j.
Decoq. in Aq. Colat. add.
Mell. rosat.
Rob. nuc. aa. ℥j.
M.

Et quia interdum principium inflammationis adest, leniter adstringentia admitti possunt, v. g. ex rosis rubris, balaust. &c. Sic

℞. *Fol. plantag.*
ligustr.
portulac. aa. M. ij.
hord. mund. P. j.
flor. rof. rub.
sambuc. aa. Mß.
Cort. mal. granat. ʒj.
Sem. cydon.
malv. aa. ʒß.
Coq. in aq. Colat. add.
⊖*is prunell.* ʒiß.
Rob. dianuc.
diamor.
Mel. rosat. aa. ℥ß.
M.

Vel in decocto hord. dissolv. nitr. pp. Vertici alii applicant ovum recens ad duritiem coctum per

per medium dissectum, pulvere thuris conspersum; alii emplastrum suspensorium ex fermento panis cum thure, succino, & mastiche superiori capitis parti imponunt. Uvula tangatur sæpius spiritu vini, vel aqua Regin. Hungar. & mirabil. sed caveundum sedulò, ne fiat incommodum uvæ ab instrumento, quare non male illinuntur ejusmodi instrumenta, qualia describit *Bartholinus Observ. Anat.* hodie utimur communi spatulâ. Si enim vis inferatur Uvulæ, facilè Gangræna oritur, Uvula verò sphacelata abscindenda est, ne partes vicinæ inficiantur. *Aquapendens* forcipe exiguo abscindit, & peractâ abscissione ferrum calens non candens applicat: confer *Bartholin. Act. Hafn. Vol. 3. Obs. 13.* aliàs non est pars hæc abscindenda. In causa pituitosa non tantus oritur metus Gangrænæ ab adstringentibus, quàm si est à causâ salina, ubi ergò adstringendum, convenit decoctum granator. vel aliis additur Tinctura lap. hæmatitis. Cura relaxatæ uvulæ mira est, quam describit *Hannemannus Decur. 2. Ephem. Germ. Obs. 56.* qui una manum ægri manum apprehendit, altera fricat brachium duos digitos supra pollicem altum, illic etiam tempore Procidentiæ Uvulæ exiguos nodulos sub cute percipere & tangere licet; & plures hoc modo à malo isto liberatos novit.

Uvulæ & Tonsillarū Inflammatione. In *Inflammatione* Uvulæ ac Tonsillarum totius rei cardo in eo vertitur, ut coagulati humores dissolvantur, ac obstructiones recludantur, vesicatoria applicentur, dein ad sudorifera confugiendum. In Inflammatione Gurgulionis convenit præ alias ☽um fixum, saccharum ♄i, ▽ prunell. &c. Ex. gr.

℞. ▽ *prunell.* ℥iv.
☽ri *fixi* ʒj.
Syrup. Semperviv. ℥j.
M. pro Gargarismo.

Topica enim sæpius sola sufficiunt, imprimis Gargarismata, quæ acidum temperant, coagulatos humores dissolvunt, ac obstructiones reserant. Sequens experientiâ multâ comprobatum est.

℞. ▽ *flor. sambuc.* ℥iv.
Asthmat. sine sacch. ℥j.
Spir. vini ℥ij.
✱*ci* gr. xx
flor. sambuc. ʒß.
M. D. ad vitrum.

In faucium affectibus Sal ✱ cum vires habet singulares in liquoribus solutum, & instar gargarismatis usurpatum. In faucium æstu succus sedi optimus est, imprimis cum Sale ✱ co illitus, vel ut gargarismus adhibitus. Sic & prunella propter vim vulnerariam conducet sequenti modo.

℞. *Herb. prunell.* Mj.
Summ. ejus. Mij.
Alb. grac. ℥ß.
Coq. in aq. & vin. & add.
Spiritus vin. ℥j.
Mell. rof. ʒij.
M. pro gargarismate.

Vel phlegma ✱ci, vel nitrum addi potest, cum ingenti ægroti levamine. Vel:

℞. *Herb. succis.*
scabios.
beton. aa. M j
Alb. grac. ℥ß.
Mell. rof. ʒij.

Coq. in ▽ q. s. & hoc crebrius utere pro gargarismo. Sic & in Tumore Uvulæ ac Tonsillarum vinca pervinca decoquatur in vino, quo crebrò os eluatur, quod egregiè juvat. Sal ✱ cum in Inflammationibus Tonsillarum est egregium, quia solvit & dissipat, idemque efficit in prunellâ febrili cum succo sempervivi maj. vel succo ♋ fluv. adhibitum instar gargarismatis. Nidus hirundinum usitatissimū est remedium contra Anginam & Inflammationem Tonsillarum, verum nidus nil valet, sed potius excrementa nitrosa, quæ in eo reperiuntur, vi enim hâc nitrosâ ardorem compescit & maturationem promovet. Fiat ergò cataplasma cum ▽ simpl. hunc in modum.

℞. *Nid. hirund.* No. j.
flor. sambuc. Miiij.
Capar. integr. (quæ tamen in delicatioribus omittantur) vel *Rapar.* No. ij.
Conscind. contund. & coq. in ▽ *simpl. decoctum ad mollitiem subigatur cum ol. camomill. F. l. a. Cataplasma*, quod regioni Tonsillarum applicetur.

Tumorem faucium præservat frequens linguæ scalptio, testante *Hornio* in *Area Mosis.*

Inflammationi harum Tonsillarum optimè quoque conducit ol. amygd. dulc. externè illitum, item emplastrum de meliloto. & gargarismus ex magmate pini cum aqua fontan. paratus & debitè adhibitus. Abscessus si fuerit in partibus hisce collectus, lancettâ venit aperiendus, ut materia purulenta exitum reperiat, eâ enim ejectâ tumor & dolor facilè cessabit, ulcus verò ante dictis mundandum est & sanandum.

In *Ulceribus* enim Uvulæ & Tonsilarum, nec non ipsius Palati *Erosionibus* acrimonia corrosiva tum lymphæ, tum aliorum liquorū est corrigenda & mitiganda, hac enim correcta ulcera ista facilius sanantur, eâ de causâ præ aliis hîc in usum ducenda veniunt sudorifera, ut decoctum ligni Guajaci, sassafras, rad. sarsaparill. scabios. personar. herba veron. card. benedict. scord. &c. Tinctur. ♃ii, ♃um diaphoret: & similia. *Ulcere & Palati Erosione & Prolapsu.* Præter interna vulneraria ad topica etiam transeundum: ubi ergò adstrictione opus est, convenit Rob diamorum, in exulcerationibus hisce optimum remedium. Sic & succus ligustri ejusque aqua destillata, vel decoctum in exulceratione faucium sub gargarismatum formâ usurpata, egregia sunt remedia, vel succus ejus cum melle illitus euporiston est remedium. Pro exulceratione detergendâ sequens conducet.

℞. *Unguent. Ægypt.* ℥ij.
Mell. rof.
Diamor. aa. ℥ß.
sacch. ♄i ʒß.
M.

Dein os eluatur sequenti.

℞. ▽ ♆ ℥iiij.
succ. solan.
chelidon. aa. ℥j.
☿ii *sublimat.* ℈j.
M.

Scorbuticis semen mespili in gargarismis ad faucium exulcerationem & inflammationem cum commodo usurpatur, item semen cucumerum, quia in hoc multum alcali latet.

Ulcera tum Uvulæ tum Tonsillarum curantur uti lues Venerea, salivatione scil. institutâ, vel aliis

aliis sudoriferis; confer caput generale de ulceribus, item *Zodiac. Med. Gall. Ann. 4. & 5.* Si ulcus externam simul occupat maxillam, injiciatur sequens decoctum raro fallens & mille experimentis comprobatum.

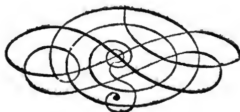
℞. *Herb. Card. bened.*
scord.
Veronic. aa. Miß.
rad. aristol. rotund. ℥ß.
Ocul. ♋ ℥j.
Myrrh.
Aloës
Mastich. aa. ℥iß.
Coq. s. a. in vino, ac Colatura pro injectione ad usum servetur.

In ulcere cancroso ora occupante proficuus est pulvis ex ranis aquatilibus, gammaris & C. C. usto compositus.

Ulcera Palati os occupantia insanabilia sunt, quia os Palati est maximè porosum, & cum sit pars declivis, & madida. Partes *cariosæ* debent separari oleo cinamomi mixto cum oleo sublimati, quo remedio in segregandis celeriter ossibus non vidit nec legit præstantius Celeb. *Tulpius Obs. 37.* Laminam argenteam cum annexa spongia hisce partibus imponendam suadet modo laudatus *Tulpius*.

Prolabitur quoque nunquam Palatum, quod fit ab humore seroso illic concluso & ab acido stagnante. Vidit hunc tumorem idem *Tulpius* in Palato adeò celeri ac pernici cursu aliquando exortum, ut vix licuerit cogitare de gargarismate, nedum de aliis remediis, præterquam de sola scalpelli incisione, quâ dextrè & festinanter instituta vidit non modo effluxisse inde multum aquæ, sed detumescente palato protinus ad se rediisse hominem morti proximum. Si ex quacunque causa contingit, ex. gr. gangræna uvulæ quandam partem corrumpi, aut illam absque inflammatione ita elongari, ut ad fauces propendens has assiduis irritationibus ad tussim stimulet, vel suffocationem minetur, exstirpatione opus est illius, quantum vel magnitudinem naturalem excedit, vel ita corruptum, ceu in lue venerea accidere solet, ut nulla arte aliâ curari queat. Ad hanc operationem administrandam uti solent Chirurgi vel filo, vel instrumentis secantibus vel adurantibus. Filum applicatum in subjectis delicatis, & ad hæmorrhagiam vitandam applicando hoc vel mediante instrumento, quod *Hildanus Cent. 2. Obs. 21.* delineat. vel quod *Gaillemeau. pag. 503.* commendat. Sic quoque uvula constringi & nodo firmari valet, ut ejusdem extrema extra os propendeant, & uvula secundo vel tertio decidat die. Instrumenta secantia vel forficula communis, vel staphilotomum magis appropriatum. Illa qui utuntur columellam volsella comprehunt, eam aliquando protrahunt, & sub hac quantum convenit, resecant: quamvis Aquapendens volsellæ usum negligat, & depressâ saltem per speculum oris lingua, uvulam præcidat. Singulari verò & huic negotio aptissimum est instrumentum à Bartholino C. 2. Obs. 88. delineatum. Abscissâ portione ad hæmorrhagiam impediendam nonnunquam sufficit collutio vel pulvis adstringens instrumento applicatus: Vel saltem liquore stiptico nostro applicato. Ferrum ignitum rejicimus tanquam crudele remedium, licet Aquapendens minus ignito sed probè tantum calefacto utatur ne caruncula hæc exilior sub igniti ferri contactu magis quam par est absumatur. Cauterium pro exstirpanda uvula à pluribus adhibetur: pro actuali utuntur instrumentis ex Hildano & Scultero modo allegatis. Potentiali verò inservit cannula eadem ab Hildano delineata à cujus foramine extremitas uvulæ excepta caustico medicamine immisso aduri solet, cujus ne aliquid super linguam decidat, speculo oris hic prius tegi & muniri debei sufficit Ol. ⊕ li aut simile, quod mediante stylo bombace instructo applicatur: aut cochleari Tantillum caustici seu fluidæ seu solidioris formæ imponatur, hocque uvula contrectetur. Si ad primum statim corrosivi contactum columellæ extremum nigrum evadat, sufficienter hoc cauterisatum est: sin verò colorem haut mutet, repetatur caustici applicatio, quo facto vel ▽a communi vel plantaginis, vel vino rubro eluatur.

FINIS LIBRI PRIMI.

JOHANNIS DOLÆI ENCYCLOPÆDIÆ CHIRURGICÆ Rationalis,

LIBRI SECUNDI DE MORBIS THORACIS.

CAPUT I.

De Faucium Morbis, Anginâ & Glandularum Colli Tumoribus.

§. I.

LUstravimus hactenus præmunimenta Metropolis Microcosmetoris, nunc pergimus ad externa præmunimenta Regiæ sedis Cardimelechis, hoc est, ne Oedipo opus sit, ad externos Thoracis Affectus, inter quos primâ acie stant morbi *Juguli* & *Faucium*, quæ fauces quantæ necessitatis & ad mortalium vitam continuandam utilitatis sint, *Respiratio* nos docet, quæ vitæ adeo est necessaria, ut ejus fructu carere ad tempus aliquod nemo queat. Respiratione enim spiritus reficiuntur, & circulatio sanguinis promovetur, cumque ad actionem aliquam exercendam in machinâ instrumenta necessario requirantur, non ab re erit, si paulum circumspiciamus, quæam instrumenta ad respirationis actionem perennandam concurrere debeant. Sunt autem illa Oris & Narium patentes hiatus, Larynx & Aspera Arteria. Verum enim verò quam insignia respirationis in statu sano continuatio libera hominibus adfert emolumenta, tam infinita econtra impedita in statu morboso parit incommoda. Quid enim molestius est in apoplexiâ, quid periculosius in suffocatione hypochondriacâ, in asthmate scorbutico, in dyspnœa, quàm respirandi difficultas? Attamen omnia hæc incommoda ab ægris facilius feruntur, à læsis quia proveniunt pulmonibus & thorace, neque subitam minantur suffocationem, sicut læsâ Larynge in Angina accidit, quo in casu horrendum & visu miserabile suffocationis periculum acceleratur, crudeliorem trucidationis speciem, strangulationem æmulans, quâ nulla violentior, ut nisi maturè remediis ægrotus sublevetur, omninò Cardimelechis nostri, Regis Thoracis, extinctio subitanea (quia satellitibus suis destitutus propugnaculis hisce cordis prospicere nequit:) metuenda sit. Ordine ergò semel proposito affectus potiores Faucium, nempe *Anginam*, & Glandularum adjacentium externarum seu jugularium morbos examinabimus. Dicitur autem prior affectus Latinis *Angina*: sic legitur apud *Plautum Mostell. Act 5. Scen. 3.* Vellem in *anginam* verti, quo huic veneficæ fauces præoccuparem; & *Demosthenes* cum à legatis Milesiorum pecunia corruptus dicere contra eos, quod pridie fecerat, postridie recusasset, Anginam se pati dixisse fertur, sive, ut *Gellius N. A. lib. 11. cap. 9. p. m. 259.* recenset, Synanchen, cui tamen ex populo quidam lepidè contradicens, eum argyranchen potius pati exclamavit. *Angina.* Dicitur autem Angina ab angendo, vel Græce ab ἄγχω strangulo, suffoco, vel ab ἀγχόνη laqueo derivari videtur. *Ejus Etymologia.* In hoc quidem affectu quasi laqueo collum constringitur, liberaque spiratione prohibitâ miser homo, nisi opportune occurratur, derepente suffocatur ac strangulatur. Græcis verò audit κυνάγχη, aliis συνάγχη, sed male plura nomina excogitarunt Medici, cum inde nullum commodum resultet, sed potius confusio Medicis pariatur. *Synonyma.* Barbaris Squinantia dicitur, quibusdam Germanicè die Bräune / Prunella, sed perperam, cum sit diversus ab hac affectus & linguæ saltem symptoma, conjungitur tamen aliquando cum hac, meliùs Halß-Geschwär / oder rothlauffische Entzündung des Halses dicitur: Latinis Inflammatio musculorum aliarumque partium in isthmo faucium existentium. Reperiuntur in monumentis Medicorum plures, quam in praxi semper observari possint, affectus hujus differentiæ, *Differentiæ.* illam enim, quæ est ab Inflammatione musculorum internorum faucium & Laryngis sine tumore κυνάγχην, quæ in externis hæret, παρακυνάγχην; quæ cum tumore internos musculos prehendit, συνάγχην; quæ externos, παρασυνάγχην vocârunt, ad quas insuper alii ut quintam speciem eam referunt Anginam, quæ à luxatione vertebrarum colli oboritur, & quam nos in aliud caput reponemus. Distinguunt etiam tam veteres, quam recentiores Medici Anginam in exquisitam & notham. Notha, quam alii albam dicunt, febris expers est, & occupat fauces orisque interiora, & hanc speciem Germani den weissen Ansatz dicunt. Rara est illa species Anginæ, cujus mentio fit *Ephem. Germ. Ann. 2. Obs. 14.* ubi amygdalis membrana quædam & petiolum longum accrevit, & tandem in racemo similem extremitatem, quæ tamen remediis per tempus adhibitis decidit, tamque dura fuit, ut cultro vix scindi potuerit. Sed ejusmodi distinctiones nobis habentur inutiles, melius dicitur, species illas differre secundùm magis & minùs.

Glandularum Colli seu Juguli *Tumor* est earundem *Glandularum*

C. II. Tumor. rundem nimium incrementum, à majori lymphæ aut liquoris nervei collectione, & ab acido plus minus austero in eodem vel in glandulis restante coagulatione seu inspissatione pronatum. Tumor hic quando ob acidum acrius immistum varias fermentationes præter pororum obstructionem inducens, cum dolore, calore & rubore est conjunctus, vocatur *Inflammatio*, quam in superioribus lib. 1. cap. ultimo, adeoque huic quàm proximo in Antiadibus, seu Tonsillis inflamatis sufficienter jam reddidimus cognitam, quum nulla inter hosce affectus existat differentia, nisi ratione partis affectæ, quod maximè sequens paragraphus clariùs enucleabit.

Pars affecta Anginæ. §. 2. *Pars* itaque *affecta* ipsius *Anginæ* est larynx cum suis musculis, tàm communibus, quàm propriis. Larynx est Tracheæ arteriæ caput, principio Oesophagi superjacens, quinque cartilaginibus suis musculis instructis compositum: aëri in Pulmones admittendo, vocisque modulatui dicatum. Cartilaginum, ex quibus componitur, prima Thyroides dicitur, seu scutiformis, eo quòd scutum quadratum antiquorum referat. Secunda Cricoides seu annularis instar annuli rotunda totum ambit laryngem. Tertia & quarta Arythænoides seu Guttulares dicuntur, quia processus earum ita uniti sunt, ut in medio rimulam, per quam aer intrat & exit, relinquant, quâ conjunctione Gutturnium referunt. Quinta Epiglottis figurâ suâ Linguam refert, & sæpe rimulam à priorum conjunctione efformatam, porrigitur versus gulam, ut cibum potumve ab eâ rimula arceat, dirigat econtra in œsophagum. Musculi laryngis sunt perexigui brevesque, ab insertione sua & ortu denominantur, suntque varii, de quibus videantur Anatomici. Nec tamen excludendi hic sunt musculi in radice Linguæ ossis hyoidis, Gargareonis, Tonsillæ & Amygdalæ, vel Paristmia & Antiades dicti, qui omnes oris communi tunicâ teguntur atque venas à jugularibus accipiunt. Partium interim harum à gutture longius distantium inflammatio Anginam non parit, nisi malum faucibus hæreat, id est, parti ex gutture & gulâ constitutæ communicatum respirandi impedimentum afferat. *Paracelsus* & ejus asseclæ hoc subjectum latius extendunt, septemque membra principalia constituunt. In Angina ergò Pharynx cum summitate gulæ, Larynx cum aspera arteria, ac denique Tonsillæ, uno nomine partes omnes in Faucium Isthmo contentæ inflammantur, imprimis verò ea pars, quæ Pharyngem & Laryngem constituit, (Tonsillæ verò in Anginâ nothâ afficiuntur,) ac imprimis partium harum musculi, tam interni, quàm externi superius dicti; hinc & subinde glandulæ harum partium, tàm Antiades seu Tonsillæ, quàm Thyroidææ circa Laryngis sedem humiliorem, & ad latera cartilaginum thyroidis, cricoidis, & primorum aliquot arteriæ asperæ annulorum sitæ, partibusque hisce immediatè incumbentes, compatiuntur.

Tumoris Glandularum Colli. Absque Faucium verò hac inflammatione seu Angina, solius *Glandularum* Colli *Intumescentiæ* sedes seu pars affecta sunt ipsæ istæ Glandulæ Colli, seu *Jugulares* Cl. *Wharthono* ita dictæ, quod juxta vasa jugularia sitæ sint, racematim quodammodo crescentes, & in utroque latere aliquando quatuordecim observatæ, aliæ aliis minores, dum magnitudo earum ab exiguitate seminis coriandri ad fabæ usque molem variare solet, in anteriores & posteriores, superiores & inferiores quidem Anatomicorum solertia distinctæ, sed membranarum & vasorum connexione inter se & cum parotidibus ac maxillaribus mobiliter junctæ, molles & fungosæ, colore diverso, inferiores nempe juxta latera glandularum thyroidæarum, inter spinam, vasa thoracica & thymum in thoracem descendentes, rubicundiores, superiores ad glandulas maxillares & parotides pertingentes, pallidiores. Omnes hæ glandulæ humiditatem superfluam à nervis vel aliunde collectam in venas & lymphæductus reducunt, adeo ut totum eorum officium sit reductorium, cum vase excretorio penitus destituantur.

§. 3. Antequam ad causas hujus affectus transeamus, animum dirigamus ad signa diagnostica, quæ scil. imminentem & præsentem denunciant morbum. *Diagnosis Anginæ.* Signa ergò imminentem anginam significantia sunt, quando deglutire ac respirare difficulter æger incipit, quando dolor præcipue circa Fauces molestus fit, calor insuetus, sive dolor ardens faucium percipitur, collum sine causâ manifestâ vix moveri potest, si ex *Aph. 6. S. 3.* assidui imbres præcesserint; aut *Aph. 20. S. 3. & S. 5.* vernum tempus fuerit, si rigor adfuerit, capitis dolor, maxillarum intumescentia, ægrè sputum deglutiatur, saliva dura & viscida exspuatur, & in imis faucium stertor percipiatur.

Ipsius verò Anginæ præsentia innotescit, quando deglutiendi ac respirandi summa adest difficultas, absque aliquo thoracis ac pulmonum vitio, quando potulenta ipsa per nares rejiciuntur; quando Linguâ apprehensâ Gurgulionem quidem non magnum, sed mollem videmus, fauces interiores salivâ implentur, respiratio ferè abolita est, & non nisi cum summa difficultate repetenda, subinde quasi suffocatio imminet; quando ægrotus neque exscreare potest, neque decubitum sustinet, sed si decumbat, suffocari videtur, venæ in facie manifestè tument, Lingua, in qua sunt mucidæ, salsæ, amaræ aliæque tenaces ac viscidæ particulæ salivæ, livet aut nigricat tumetque, facies ipsa calet, roseo colore suffunditur, febris est acutissima propter turbationem sanguinis æstuantis, differt tamen quo Angina est vel major vel minor: in acutâ sæpe lenta febris conjuncta esse solet, circa vesperam exasperatur; duplicem enim observavi febrem, unam continuam, alteram periodicam, in maligna scil. Anginâ, dolor ardorque faucium intensissimus, tumor plerumque internas gutturis partes obsidet. Accedunt sitis, oris amaritudo, delirium, oculi velut in iis, qui strangulantur, prominent, & per eos intentè æger intuetur, crebrò se jactat & exilit, pulsus est instar peripneumonicorum, undosus scil. parvus & rarus. Quæ pars verò potius afficiatur, ex læsionibus respirationis & deglutitionis, item loco doloris, Medicus facile prospicere potest.

Tumoris Glandularum Colli. *Tumor* vel Inflammatio *Glandularum* Colli facilè visu & tactu cognoscuntur, præterea pueri pallidi sunt, de tensione in parte colli exteriore conqueruntur, & exspuunt multum salivæ viscidæ & glutinosæ, nonnunquam atrophiâ

phiâ ſimul laborant, quoniam glandulæ ex lymphæ ſtagnatione tumefactæ tubulos & vaſa comprimendo diſtributionem ſucci nutritii impediunt.

Ætiologia, & quidem 1. ſecundum Galenicos ipſius Anginæ.

§. 4. Nunc ad generationis modum & *Cauſas* progredimur, de quibus antequam noſtram exponamus ſententiam, aliorum colligemus vota, eaque candidè communicabimus. Prodeant itaque antiquitatis ratione omnium primo in medium Veteres *Galenici*, qui unanimi conſenſu eò inclinant, *Anginam* exquiſitam oriri vel à ſanguine puro, vel cum humore bilioſo mixto; eam verò, quæ eſt abſque inflammatione, ſed cum tumore, vel ab humore pronaſci pituitoſo, vel melancholico, ex aliis partibus, maximè capite, à facultate expultrice irritatâ transmiſſo, & à faucibus ob partis & expultricis in ea debilitatem, dein viarum laxitatem, largiùs recepto; tum paulatim ejusmodi humorem vitioſum colligi credunt ob facultatis imbecillitatem propria partis recrementa expellere non valentis, vel attrahi eundem ob calorem aut dolorem. Cauſis remotioribus inferunt tum lautiorem diætam, copioſiorem ſanguinem progignentem, immoderatiorem vini uſum, menſium & hæmorrhoidum ſuppreſſionem, vel etiam hæmorrhagiam narium aliàs certo tempore quibusdam ſubjectis conſuetam confeſtim ceſſantem, aliamve evacuationem intermiſſam, ætatem juvenilem, temperamentum corporis calidum, frequentiorem faucium commotionem in cantoribus, venatoribus & præconibus, aërem frigidum & humidum, vel calidum & humidum ſubitò ingruentem, deſtillationesque à capite producentem, adeoque tempus vernum anginæ ſuſcitandæ aptiſſimum, fructus horarios, ceraſa, pyra, poma, &c. ſtrangulantia.

Glandularum Colli Tumoris.

Tumoris Glandularum Colli cauſam conſtituunt itidem humores antedictos in glandulis iſtis collectos, & easdem nimium diſtendentes, ut in Tumore inflammatorio ſanguinem, in eryſipelaceo bilem, in œdematoſo pituitam, in ſcirrhoſo melancholiam: fieri verò potiſſimùm in pueris ejusmodi tumores œdematoſos ob nimiam eorum humiditatem, & cibi frequentiorem ingurgitationem, quâ multi humores crudi colliguntur, qui propter facultatem expultricem apto tempore non eliminati, ſed diutius retenti in molles & laxas iſtas partes influant, easque in tumorem cum tenſione partium vicinarum extollant.

Iuxta Paracelſum cauſa Anginæ.

§. 5. Chymicorum Anteſignano illi *Paracelſo* hoc in conſeſſu poſt Galenicos proxima locanda eſt ſella, qui in *Anginæ* ſeu *Squinantiæ* cauſis enarrandis hoc dat effatum, produci affectum hunc à liquore ſciſſo deſcendente & in faucibus centrum ponente, ſed ſitu ſuo totam colli & capitis circumferentiam occupante, unde collum in nuchæ circulo tumeat cum rubore cacuminis ejus ac folii, caput inflammetur & tumor iſte ut apoſtema matureſcat, hinc retro cacumen foramen incidat, & inglutitio cum ſputo prorſus auferatur, tandem verò balſamo naturæ in gutture deficiente exteriùs putreſcat, & uvulam atque folium ſimul inficiat.

Glandularum Colli Tumoris.

Tumoris Glandularum Colli originem eſſe ait ab humore in partibus hiſce mollibus collecto & in iisdem coagulato, qui cùm pro ulcere excitando adhuc immaturus ſit, partes haſce ſolùm extendat, & protuberare faciat.

Secundum Helmontium cauſa Anginæ.

§. 6. Preſſo nunc ſequitur pede Adeptorum ille Coryphæus, & famigeratus per ignem Philoſophus *Helmontius*, ipſam *Anginam* non à cerebro, ſed à latice corrupto natales ſuos nanciſci aſſerens, dum ille in viâ partium ſordes nimiùm eluat, easdem aſſumat atque ad fauces quantitate excedente apportet, quæ ibidem à facultate attractrice debili fortius detineantur, unde Archeus ab iisdem excitetur ad peregrinam excudendam ideam, & filum quoddam viſcidum è faucibus fabricandum, ſive mucaginem quandam fœtentem, qua fauces non modò conſtringantur, ſed & ipſa tandem exoriatur exulceratio.

Glandularum Colli Tumoris.

Ab eodem quoque latice ſpiſſiore *Tumorem Glandularum Jugularium* vult excitari, quatenus ad glandulas haſce deductus, in iis ob pororum interclusionem aut tractricis languorem diutius hæreat, nec per ſudorem egeratur, aut à pelle alliciatur ob alienam labem, quâ inquinatus eſt; hinc glandulas copiâ ſuâ nimium repleat, & in majorem magnitudinem extendat.

Williſii ratiocinium de cauſa Anginæ.

§. 7 Succedit Conterraneo ſuo diligentiſſimus ille cauſarum Indagator *VVilliſius*, qui non procul à ſcopo aberrans *Anginæ* cauſam conſtituit ſanguinem multis particulis ſulphureis & terreſtribus refertum, ob quas in muſculis faucium obſtructionem faciat inflammatoriam, eò quòd maſſâ ejus ſtrictior inter circulandum recrementa ſua non dimittat, ſed potiùs incraſſetur & lenteſcat, ideòque in viis faucium anguſtioribus diutiùs hærens, non modò effervelcentiam quandam ſubeat, ſed muſculoſas fibras diſtendat, arteriam pulmonalem & œſophagum comprimat, ſicque reſpirationem cum deglutitione quàm in diſpoſitione ſanâ fieri debeat, longè reddat difficiliorem.

Glandularum Colli Tumoris.

Glandularum Colli *Tumorem* ſuſcitari opinatur, quando liquor nerveus ob heterogeneas quasdam particulas terreſtriores aliquantùm ſpiſſior effuſus, tàm citò ad venas transfundi nequeat, ſed in glandulis citra effervescentiam diutiùs hæreat, harumque ſubſtantiam laxiorem nimis replendo faciat protuberare.

Sylvii opinio de cauſis Anginæ.

§. 8. Pergimus ad Batavorum illum Apollinem *de le Boe Sylvium*, cujus nobis dictat Oraculum, *Anginam* oriri à bile tumacriori, tùm pinguiori, ſed ſalivæ imprimis atque glanduloſo faucium liquori infeſtâ, ipſisque & faucium muſculis arctius adhærente, unde hi non modò tumeant, ſed frequentius etiam inflammentur, dum ſanguis in iisdem ſtagnans cum bile oleoſa efferveſcat, & ità corrumpatur, ut tandem etiam in materiam abeat purulentam.

Glandularum Colli Tumoris.

Glandularum Colli *Tumorem* induci ab eodem diſcimus, tùm quando ipſæ in ſtatu optimo copioſius aluntur, tùm quando in ſubſtantia ſua ſanguinem continuò alluentem præter naturam coacervant, qui per eandem ſubſtantiam molliorem atque flaccidiorem facilius diſpergitur, quàm per carnium firmiorum ac ſolidiorum. Sanguinem verò in glandulis hiſce conglobatis ità coacervari docet, propter impedimentum illius refluxui poſitum, & potiſſimùm obſtructionem in venis capillaribus, canalibusve, arteriis & venis interpoſitis à pituitâ concreſcente frequentiùs, ſanguine verò coagulato rariùs contingentem, & quidem quoties vel ab aëre tùm naturâ, tùm arte æſtuante, vel

vel ab alimentis condimentisque aut spirituosis, aut aromaticis, aut volatili sale abundantibus, vel à corporis animive motu, hic præsertim vehemente, vel à vigiliis solito magis solutis & fluidi facti in corpore una cum sanguine humores omnes, maximè pituita, quaquaversum abundantius deferantur, hinc superveniente aëris aquæve frigore, vel usurpatis alimentis, condimentis, vel medicamentis actu frigidis, aliave coagulandi vi præditis, vel ad quietem summam devoluto corpore, vel tristitiâ extremâ, metuve panico inexpectatoque homines opprimente coagulentur, unde ad motum inepti facti in vasis, vel intermediis canalibus hæreant, & sanguinem, ne per vias impeditas ulterius pergat, sistant. qui deinde per glandularum harum substantiam vicinam ità dispersus, eandem in molem majorem distendat.

Cartesianorum judicium de causa Anginæ.

§. 9 Restant adhuc sententiam dicturi Viri illi acutissimi, secundum subtilissimi & in veritate eruenda diligentissimi illius Philosophi *Des Cartes* principia Physica fundamenta Medica quæcunque dirigentes, qui *Anginam* exoriri pronunciant, quando vel liquores ex communi illa massa sanguinea per arteriolarum poros, vel lympha per proprios suos ductus in tubulos musculorum faucium ingredientes particulis suis rigidioribus angularibus poris eorundem fortius adhærent, eosdemque obstruendo liquorum diuturniorem inter fibras retentionem causant, unde fibræ hæ distenduntur, & musculi gulæ cum glandulis adjacentibus non modo intumescunt, sed quia solummodo materiæ æthereæ tubulissimæ transitus per poros obstructos conceditur, hæc ignitas solùm particulas iisdem infert, à quibus ipsa producitur inflammatio, &, si huic brevi non subveniatur, à celerrimo & vehementiori particularum ignearum motu fibræ ipsæ tandem rumpuntur, & generantur sulci quidam, in quibus liquor chylosus, nutrimento aliàs tubulos partium harum subinfluens, majori copia colligitur, & à particulis angulosis inficitur & corrumpitur, ut in materiam abeat plane purulentam, quæ acrimonia sua fibras membraneas dirumpens, ipsam ità inducit exulcerationem. Ab aëre verò corrupto, multis particulis hujusmodi angularibus acutis, & pungentibus aut hamatis prædito, quali in constitutione tempore autumnali & verno potissimum persentitur, eandem pororum obstructionem facilè produci posse, & hinc anginam suscitari asserunt, nec non ab aëre calidiori liquores glandulares colliquante, ut illi celeriùs & copiosiùs partes inundatione quadam adimpleant, posteà verò mutato æthere, & subsequente frigore à particulis illatis angularibus coagulentur, & frigidiores in tubulis stagnent, fibras tendant & poros obstruant, quod aliquando contingit, si ex lecto calido vel balneo homines se subitaneo frigori imprudentiùs exponant; cibum quoque, potum & medicamenta quædam ejusmodi particulas asperiores faucibus inferre posse fatentur.

Glandularum Colli Tumoris.

Tumorem Glandularum in Collo exteriore originem sumere dicunt ex lympha glandulari inspissata aut copiosiori, & lymphæductuum obstructione, ut ab iisdem cito nequeat excipi, tum pororum quoque cutaneorum interclusione, à qua liquorum resolutorum evaporatio impediatur, quare hi denuo coagulati & in glandulis hisce detenti easdem in molem majorem soleant extollere.

Nostra sententia de causa Anginæ.

§. 10. Fuerunt hæc aliorum de causis judicia, jam vero & *Nos* cum tangat ordo loquendi, in paucis quæ de iisdem priorum dictis censeamus necessariò adjungenda. Præter generales equidem causas Inflammationibus quibusvis communes, in specie eæ, quæ Faucium ac partium vicinarum Inflammationem excitant, sunt vel internæ, vel externæ. Inter internas primarium obtinet locum non sanguis, sed lympha acris acida, salina simul plus minùs glutinosa, obstructionem in tubulis musculorum vel aliarum partium adjacentium producens, hinc sanguinis circulatio impeditur, unde inflammatio & tumor; quo & referenda saliva vitiosa per ductus suos salivares ad fauces delata, quæ nimis salsa vel acida, prout ea existit in morbis catarrhalibus, acrimonia sua & aciditate rodendo & fauces excoriando facile hanc inflammationem inducere potest, prout hodie, dum hæc scribo, accuratè hoc in filio mercatoris observavi, in quo à ptyalismo faucium calor, rubor, dolor cum aliquali tumore, & per consequens deglutitio impedita fuit. Epidemicè quoque malum hoc oritur, quando inspiratum acidum copiosius cum aëre in transitu suo non tantùm fauces lædit, sed succos etiam coagulando ad facilem sui in faucibus stagnationem, quin & febrilem fermentationem disponit. Ut plurimum vero Angina fit ab acrimonia seri, quod vulgari nomine salivæ vel defluxionum catarrhalium insignitur, hinc & œdematosa tumefactio istarum partium ab acri ista lympha glandulas faucium afficiente, loca vicina rodente & excavante, sicque junctam phlogosin producente, circulationem sanguinis plus minùs impediente, & Cardimelechem irritante aliquando excitatur, & hæc dicitur vulgo Angina alba seu notha, de qua satis periculosa confer *Ephem. Germ. Ann. 6. p.* 218. item huc pertinet rara Anginæ quasi membranosæ species, de qua vid. *Ephem. Germ. Ann. 2. pag.* 51. Externæ causæ sunt plures, primò enim se offert aer, siquidem, teste *Hippocrate*, assiduis imbribus præter alios morbos fiunt etiam anginæ, conf. *Sect. 3. Aph.* 20. 22. Inter cibos malo huic ansam præbent omnia acria, ut sunt aromatibus & pipere condita, quæ fervorem & acrimoniam augent, ità refert *Hildanus Cent. 3. Obs.* 27. de inepto Chirurgo, qui ægro pustulis affecto quotidie ter aut quater pulverem piperis & croci gulæ faucibusque inspersit ac insufflavit, unde dolor mox auctus est, nec non inflammatio & febris, per intervalla quoque lipothymiæ supervenerunt. Inspirata ergo immediato contactu loca hæc facilè excoriare & Anginam producere valent, vel coagulando succos obstructionem parere possunt. Huc pertinent varia ineptè deglutita, sic nuper inflammationem faucium observavi ab ossiculo aviculæ incongruè deglutito, quod faucibus inhærens irritando ad fibrarum contracturam, & hinc ad successivam inflammationem disposuit. Sic & alii à spina piscis, à clavo ferreo, ab aciculis deglutitis, & frustulis vitri devoratis & faucibus infixis, inflammationem & tandem abscessum notarunt Practici, & *Hildanus in Obs. Chirurg. p. m* 51. dicit, quod imprimis frigidi potus ingurgitatio ansam sæpe huic malo præbeat. Quo & pertinet

potus liquorum corrosivorum, aquæ fortis, aliorumque ☿ialium, nec non inunctio ☿ii ineptè instituta, à qua acrimonia caustica fauces non tantum excoriantur, sed plane sphacelantur, uti exemplum notavi in milite Curios. communicatum, de quo vid. *Ephem. Germ. Dec.* 4.

Glandularum Colli Tumoris. *Glandularum* Colli, sive *Jugularium Tumor* oritur à nimia lymphæ copia & in glandulis hisce stagnatione, dum potissimùm à vasis propriis sive lymphæductibus non resorbetur, & in oceanum microcosmicum reducitur, sed ab acido quodam inspissatur & in glandulis jugularibus racematim sibi junctis retenta fungosam & mollem harum substantiam expandit, unde simul fibræ musculorum collo adjacentium premuntur & distenduntur, & hinc dolor ille oritur tensivus. Fit autem stagnatio ista modò in paucioribus, modò in pluribus glandulis, & in quibusdam major, in aliis verò minor, ut aliquando globus quidam appareat major, minoribus quibusdam stipatus, quod itidem ab ipsa glandularum diversa magnitudine dependet. Puerulis verò & junioribus frequentius hi glandularum tumores obveniunt, quòd majori abundent lymphæ aliorumque liquorum copia, hique citius ab occurrente quodam acido coagulari, & pori cutanei obstrui possint, unde videmus à retrocedente tineà vel scabie capitis glandulas hasce intumescere, eo quod lympha spissior & salsior tùm ad parotides, tùm ad glandulas hasce prioribus contiguas subter cutem adinfluat, in iis stagnet & tumorem producat, quod itidem obvenit ex vitiato chylo in primis viis, & tempore augmentationis, dum pro lubricitate & humectatione partium extendendarum liquor ille in glandulis asservatur, sed ante sui in membrorum subjectorum tubulos distributionem copia auctus, fungosam hancce substantiam extendit eandemque reddit protuberantem.

Prognosis Anginæ. §. 11. Quamvis *Signis prognosticis* non semper fidendum, & Deus O. M. solus morbi exitum novit, attamen non planè sunt rejicienda, cùm sæpius vel salutis spem, vel mortis pericula denunciaverint. Ea verò optimè annotavit prudentissimus ille *Cous* in *Aphorismis* suis, & quidem *Sect.* 1. *Aph.* 34. profitetur si febrem habenti suffocatio repentè supervenіat, nullo tumore in faucibus existente, lethale hoc esse malum. Eandem sententiam stabilit in *Coac. Prænott.* Angina, inquiens, gravissima est & celerrimè interimit, quæ neque in cervice quicquam conspicuum facit, plurimum verò dolorem exhibet, & difficultatem spirandi, quæ erectà cervice obitur, inducit, hæc enim eodem die, & 2. & 3. & 4 strangulant. Ast Angina, quæ in reliquis quidem dolorem exhibet, in faucibus vero tumorem ac ruborem excitat, admodùm quidem exitialis est, priore tamen longè diuturnior, si ingens rubor fuerit. Tumores faucium in Angina sine ullâ ratione evanescentes, lethales sunt. Quòd si neque diebus judicatoriis erysipela disparеat, neque tuberculum ad exteriorem sedem se vertat, neque pus per tussim rejiciant, facilèque & absque dolore ferè se habere videantur ægri, mortem indicat, aut ruboris reversionem. Huc pertinet *Aph.* 10. *Sect.* 5. Quibus ex Angina in pulmonem mali fit conversio, intra septem dies moriuntur, si vero hos effugiant, empyici evadunt, inflammatur enim sæpe ab hàc materiâ acri pulmo, hinc peripneumonia, aut plane suppuratur pulmo, unde empyéma. Angina exquisita & maligna est periculosior notha. Si febris diu durat, est pessimum. Si cum maxima & difficili respiratione in anginosis spuma circa os apparet, est signum lethale, prout in strangulatis & suffocatis. Sic quoque si Abscessus ruptus fuerit & patiens non exspuit, sed in pectus ruit, sæpe inde suffocantur ægri. Anginâ laborantes nisi celeriter cocta exspuant, perniciosè habent. Securius tamen est, tumorem & ruborem ad externa converti. Sic etiam ex Angina, ubi non solùm fauces, sed cervicem quoque rubor occupat, evadunt, imprimis si pectus etiam rubor detineat, neque ad interna erysipelas revertatur, quod etiam approbat *Hippocr. Aph.* 4 *Sect.* 7. Ab Angina detento tumor & rubor in pectore superveniens, bonum, foras enim morbus vergit. Hæ faucium inflammationes finiuntur tribus modis, aut citò evanescunt, aut discutiuntur, aut suppurantur, &, si suppurantur, abeunt interdum in ulcera diuturna & difficulter sanabilia. Anginosi suffocati intereunt, si moriuntur. Aliquando Angina in pleuritidem transit, interdum critico motu per hæmorrhagiam curatur, confer *Forestum lib.* 15. *Obs.* 14 Aliam per mensium fluxum criticum curatam observavi. Omnium gravissima vulgo dicitur *Cynanche*, quæ ante quartum diem sæpius jugulat, hinc *Paracynanche*, levior est *Synanche*, levissima *Parasynanche*, quia affectus hi in gradu inferiori sunt constitus, cùm ut superius jam annotavimus, alias secundum magis & minus differant. Vulgò nothæ sunt quidem tutiores, sed longiores hutrant moras, sæpiusque terminantur vel persensibilem resolutionem, vel suppurationē, in vel indurationem, quæ aliquando in gangrænam abit, vel per metastasin ad alias partes debiles secedit. Si unà ad cerebrum fuerit delata, statim gravissimus dolor capitis, deliria & phrenitis subsequitur. Alteri co notandum, quòd semel anginosus, facilè eodem denuo corripiatur morbo, quia semel apertis vasis & fibris ad flexibilitatem dispositis succi acriores redditi vias priores repetere, & vasa ad apertionem jam promora levi operâ iterum poterunt reserare.

Glandularum jugularium *Tumor* non omninò aspernendus est, cum ex stagnatione Lymphæ diuturniore tubuli valdè comprimantur, & distributio liquorum impediatur, ut atrophia partium reliquarum inde sequatur. Oritur etiam exinde tandem inflammatio, sive lympha existat acrior, majorem fluxum ad tubulos fibris irritatis concitans, sive tenacior & viscida, validiorem obstructionem & diuturniorem liquorum detentionem inferens. Ex scabie aut tineà capitis retrocedente inductus, non caret periculo, cùm circulationem liquorum impedire facilè possit, unde succorum quies omnimoda & totius machinæ destructio impendet, quare ex revertente scabie humidiore tumores glandularum dispariturors esse certò sperari poterit. Tumores & non adeò frequenter periculo juncti sunt, qui tempore augmentationis in pueris & adolescentibus exsurgunt, denotant enim solummodò materiæ nutritiæ copiosioris in glandulis, ceu promtuariis hujus rei promis condis, asservationem, quæ si ab æthere subtilissimo utroque, tùm corpus ambiente, tum intus jam existente, in tubulos partium ad opus hoc satis jam adaptatos commodè **Glandularum Colli Tumoris.**

commodè distribuatur, & glandulæ aliquantum exhaurientur, sicque ex repletione earum productus ille tumor sufficienter imminuetur.

In ætate gravioribus instante febre catarrhali nonnunquam suboriuntur, & majorem Medicis facessunt laborem, quam in puerulis & adolescentibus, quod fibræ existant duriores, & materiæ vehementiam labemque spirituum majorem manifestent, hinc pori tam citò nequeunt aperiri nec tubuli dilatari, quare tardior expectanda est curatio.

Diæta. §. 12. Cùm verò sat periculosi hi nostri se offerant affectus, maximè Angina, curationem non tam postulant, quàm urgent citam atque præsentaneam, cui pede faustiori conciliandæ non parum ipsa tribuit *Diæta*, nunquam non cum Pharmaciâ studiosè simul observanda. *Aer* ergò sit temperatus, quem æger corpore erecto, si fieri potest, hauriat, faveatque respiratio transpirationi; vitetur pluviosus, fumosus, frigidus, acido austeriori prægnans, maximè enim hic nocet coagulando succos, qui ad valetudinem prosperam semper requiruntur apprimè fluidi. *Cibus* sit eupeptus, tenuis, parcus, liquidus, liquida enim fauces facilè transeunt: prosunt juscula alterantia. *Potus* sit decoctum hord. cum Scorzoner. C. C. Syr. Papav. errat. vel viol. edulcoratum, cerevisia tenuis potest concedi. Si verò æger deglutire planè non possit, ad præscriptum *Capivaccii* plures vesiculâ bubulâ fistulæ instar clysteris alligata succum nutrientem in œsophagum dimittendum censent, alii ægros reficiendos esse jubent panis & carnium vaporibus, quæ cura tamen nostro judicio tutò omitti potest, plures enim novimus, qui per novem dies nihil deglutire potuerunt, attamen fame non periere, sed pristinam recuperârunt sanitatem. Post *vigilias* moderatas *somnus* conciliandus emulsionibus ex seminibus 4. frig. maj papav. alb. & aq. flor. sambuc mala enim est ex 3. *Aph. Sect.* 2. alterutra res, si modum excesserit. Præ *motu* corporis, ne succi nimis agitentur, *Quies* ægro suadenda, eique silentium imperet Medicus. *Excernendorum* & retinendorum quoq; consuetudo tam per alvum, quàm per vesicam aut uterum ritè ut peragatur prospiciendum, consuetæ enim evacuationes suppressæ, ob acidum, quod stagnando acquirunt, stimulandæ sunt, imprimis verò opera danda, ut transpiratio sit liberrima. Tandem & *Animi pathemata*, quibus magna vis est in Microcosmetorem & Cardimelechem, rectæ rationis compede sunt coercenda, imprimis verò ira est moderanda, ne ferocia Cardimelechi concilietur, sed tranquillus habeatur, ne spiritus animales, sive succi subtiles nimis concitentur & impetuosius effervescant.

In glandulosis colli obstructionibus Diæta in omnibus sit aliquo modo calidior & fluidior, ut eo melius obstructio tollatur, in quem finem conducet potus Theæ vel Caffæ.

Curatio Pharmaceutico-Chirurgica secundum Galenicos ipsius Anginæ. §. 13. Post Diætam ad ipsam accurrimus *Pharmaciam & Chirurgiam*, ut in morbo tam periculoso citò satis ægris auxiliares porrigantur manus, & ut eo melius hoc fieri possit, aliorum quoq; Medicinæ Antistitum consilia de curatione hac feliciter instituendâ percipiemus, omnium verò primo *Galenicorum*, qui antiquitatis jure primatū sibi vendicant, eorumq; scopus in *Anginæ* curatione eò collimat, ut causa ejus quàm citissimè fieri potest, removeatur, ea enim abactâ & ipsum morbum, faucium nempe angustiam tolli, & symptomata quæcunque simul profligari promittunt. Eapropter si ab inflammatione morbus hic ortum habeat, sanguinis influxum & minuunt, & ulteriorem præcavent institutâ tenuissimi victus ratione & sanguinis eductione, tum per venam aliquam sectam, sive ea sit humeraria, sive sublingualis, tùm per evacuationis cujusdam aliâs consuetæ suppressionis reserationem, ut sunt hæmorrhoidum fluxús per hirudines ano admotas provocatio, mensium per venæ popliteæ aut malleolorum sectionem evacuatio, hæmorrhagia narium, quæ si malo abigendo non sufficiant, sed morbus augeri & tumor accrescere videatur, ut suffocationis immineat periculum, parti tumori oppositæ cucurbitulam affigunt, loco scalpello prius conciso, ut sufficiens sanguinis copia effluere possit, quam curam maximè observant, quando ab inflammationis vehementiâ vertebræ colli quasi convelluntur, ubi vertebræ loco laboranti oppositæ cucurbitula ista injicitur; alvum obstructam liberant clystere mitiore, vel, si opus sit, acriori etiam stimulant. His autem ratione partis mandantis, sanguinem effundentis, sive caput sit, sive aliud quoddam corporis membrum, itâ studiosè observatis, non minorē operam impendunt parti accipienti, gutturi nempe interno, aut œsophagi capiti, quibus constringentia & constipantia adhibent remedia, ut itâ corroborentur, nec humores aut sanguinem affluentem tam promtè admittant, quare intrinsecus potius quam foris eadem admovent, ne materia intus compellatur, sed foras ejiciatur, cui scopo sequentē collutionem apprimè judicant idoneam.

℞. *Fol. plantag.*
lentisci,
seu *myrti*, aa. Mj.
flor. rosar.
acac.
balaust. aa. P. j.
Cort. granat. ℥ß.
lent. Mß.
Coq. in s. q. *aq. pluvial.*
In Colatur. ℔j. *dissolv.*
Rob. diamor. ℥iß.
Sir. rib.
vel *granat.* ℥iiß.
M. F. Gargarismus.

In progressu morbi prioribus admiscent resolventia ex sem. fœnigr. hord. rad. glycyrhiz herb. hyssop. capill. Ven. rad. Irid. passulis, palmulis, caricis, quibus sequens gargarismus est compositus, quo os frequentius colluendum.

℞. *Hord. integr.* Mj.
Rad. Glycyrrh. rasſ. ℥j.
Herb. Hyssop.
Capill. Ven. aa. Mß.
Cort. granat. ʒij.
Flor. rosar. P. j.
Passular. ℥ß.
F. Decoctio in aq. pluvial.
In cujus Colat. ℔. j. *dissolv.*
Rob. dianuc. ℥iv.
M.

Sedatâ sic inflammatione ad materiæ collectæ aut suppuratæ extractionem linientia propinant & relaxantia, qualia sunt lac caprillum, decoctum passularum, caricarum, aqua mulsa, in qua & hysso-

hyssopus, & abrotanum, & sinapi bullierint, vel ob specificam qualitatem stercora canis, lupi, vel pueri lupinos comedentis exsiccata vel pulveris formâ inspergunt, vel cum melle & syrupo hyssopi in electuarii formam redigunt, illudque exhibent frequentius elambendum, qui & cineres pullorum hirundinum, capitum piscium, cancrorum & testarum cochlearum referunt eodem modo adhibenda. Ipsi collo ad meliorem digestionem imponunt lanam carptam & oleo amygdal. dulc. vel anethino imbutam, vel spongiâ decocto chamæmel. aneth. melilot. malv. sem. lini, &c. immersâ locum dolentem fovent, aut oleo lil. aneth. rutac. irin. vel unguent. ex pingued. gallin. œsip. humid. unguent. resumtiv. pulv. nid. hirund. & oleo lil. parato inungunt, aut cataplasma ex farinâ fabar. hord. in decocto chamæmel. aneth. sem. lini denuo coctis, additis oleis antedictis paratum applicant. Suppurationem, quando materia aliter educi nequit, sed in eam vergit, promovent cataplasmatis concoquentibus & pus moventibus, quale sequens existit satis probatum.

℞. Rad. lil. alb.
alth. aa. ℥j.
flor. mel.lot. P. j.
Coq. probè in aq. simpl. & contund.
postmodum add.
farin. sem. fœnigr. ℥vj.
adip. gallin. ℥iß.
Croc. ʒß.
F. Cataplasma.

Hoc applicato insimul exhibent gargarisma ex decocto caricarum, passular. sem. malv. alth. fœnigr. hinc si pus sit confectum, abscessum rumpunt digito vel calamo, vel candelâ cereâ, vel gargarismo quodam ruptorio ex sale armoniaco, nitro aut sulphure in aquâ dissolutis, pure verò evacuato locum vel aquâ mulsâ, vel decocto caricarum, in quo mel rosatum fuit dissolutum, detergent, & tandem adstringentibus, siccantibus & sarcoticis ad integram deducunt sanitatem. Non absimilem adhibent curam in Anginâ *erysipelatâ* à bile productâ, in quâ præter antedicta in usum ducta humorem peccantem evacuant specificis suis cholagogis, pilulis scilicet aggregativis, de rhabarbaro, de quinque generibus myrobolanor. & in nimia faucium angustiâ, ubi pilulæ deglutiri nequeunt, electuario rosato *Mes.* syrupo rosar. laxat. infuso rhabarb. in debilioribus verò & febre divexatis cassiâ fistulâ, mannâ & syrupo aut melle violaceo. His præmissis ad minuendum nimium in parte calorem medicamenta adhibent repellentia, qualia sunt posca, diabatonon in decocto plantag. & flor. violar. dissolutum, decoctum hord. cum glycyrhiz. & jujub. gargarismatum formâ usurpata, foris verò collum oleo rosaceo completo, & hinc oleo amygdalino inungunt, vel fovent spongiâ in decocto malv. alth. & sem. lin tepidè humectatâ. Tumorem *œdematosum* abigunt remediis humorem frigidum & pituitosum evacuantibus, si prius oxymelle simplici vel scillitico, aut decocto hyssopi, origan. cinamom & pip. incisus sit, & commodè præparatus. & pars accipiens debilior roborata, quare enemata applicant acriora, ex colocynth. agar. diaphœnic. Hier. simpl. rad. pyreth. centaur. min. orig. calaminth. mercurial. sem. cumin. & similibus parata, hinc copiosiorem purgationem promovent pilulis cochiis, vel ex Hier. cum agar. aut Hier. diacolocynth. paratis, impediente verò faucium angustia pilularum deglutitionem, antedicta dissolvunt in jusculo vel alio convenienter vehiculo, ut commodius absorbeantur, quâ de causâ & infusum agarici, cui aliquid electuar. diaphœnic. vel diaturbith, aut elescophi additum est, propinant. Nonnulli vomitoria exhibent ex veratro albo, elaterio, thymelæâ cum sinapi in mulsâ aut sero lactis, quæ tamen ab aliis improbantur, ne humorum peccantium nimia copia ad fauces propellatur, & suffocatio inducatur. Gargarismata deinde exhibent ex incidentibus, ut decocto hyssopi, thymi, origan rad. Ir. angel. flor. spic. sem. sinap. in aqua mulsâ paratis, & curam ut in prioribus absolvunt. Tumori *scirrhoso* medentur humoris melancholici ulteriorem generationem, & in partem hanc influxum prohibendo, & geniti jam & in parte consistentis imminutionem per infusum fol. sen. Confect. hamech. pil. ex lap. Lazul. helleb. nig. & similibus, topica verò eadem penè adhibent, quæ in tumore œdematoso fuerunt denominata, emollientia potissimùm, & leviter digerentia, ut tumor durus paulatim discutiatur, cui rei externè maximè convenire judicant emplastrum diachyl. magn. ireat. de meliloto, mel anacard. ol. Irin. chamæmel. laurin. & id genus alia. Ubi verò remediis hisce nihil proficitur, & de salute ægri desperandum esse videtur, ne hic ob cavitatem præclusam omninò suffocetur, cum *Archigene* ad subscannationem aliqui pergendum esse contendunt, qua dissectâ aliquo in loco arteriâ asperâ aëri adducendo & remittendo novus paretur meatus, eamque ita instituunt, ut reflexo capite & dissectâ prius cute in collo, labia vulneris & vasa occurrentia hamulo diducantur, quo arteria aspera facilius in conspectum veniat, tùm infra guttur sub tribus aut quatuor ejus orbibus transversa lineâ inter duos orbes constitutam membranam, intactâ orbium cartilagine, cultello incidunt, foramini fistulam auream vel argenteam inserunt, ut meatus tamdiu maneat apertus, donec suffocationis periculum fuerit declinatum, quo tempore plagam denuò consuunt, solam nempe cutem intactis cartilaginibus acu perforantes, & vulnus adstringentibus, sarcoticis & epuloticis ad perfectam deducunt curationem.

Glandularum Colli *Tumorem* eodem ferè modo curare & abigere solent, inhibendo ulteriorem humorum productionem & partem mandantem exsiccando, partem verò recipientem ab iisdem liberando, & molliorem & debiliorem roborando, ne ulterius humores suscipiat, hinc venam aliquando secant, si sanguinis influxus glandulas tumere faciat, si verò alii humores peccent, eos specificis suis humori cuivis idoneis evacuant, vel si in solis partibus illis mollibus detineantur, & nulli prætereà in corpore reliquo elaborentur, ex solis glandulis depellunt, frictionibus, inunctionibus ex unguento resumtivo, dialtheæ, martiato, oleo amygd. dulc. irino, laurino, camomill. lil. alb. præmissò aliquando fotu cū spongia ex decocto flor. camomill. melilot. herb. hyssop. origan. sem. lin. vel si discuti nequeat tumor, sed ad suppurationem tendat, eam promovent digerentibus, cataplasmate nempe ex rad. lil. fol. malv. *Glandularum Colli Tumoris.*

far.

far.trit.&c.additis œsipo, vel axung. porc. ol. lil. vitell.ov.& croco, ut in aliis tumoribus glandulas occupantibus & bubonum nomine occurrentibus.

Paracelsi modus curandi Anginam. §. 14. *Paracelsus* priorum præcepta in *Anginæ*, seu *Squinantiæ* curatione minimè observat, quin à phlebotomiis, purgationibus & ventosarum positionibus omnino præcipit abstinere, & curationem post apostematis maturi apertionem unicè per gargarismum incarnativum instituendam esse consulit, cujus descriptionem sequenti proponit formâ.

℞. *Mell rosar.* ℥iiij.
Aristol. rotund.
Pirol. aa. ℥ß.
Aq. de prunis
prunell. aa. ℥vij.
M.

Gargarizet æger bis vel ter in die, ut intret apostema, quod balsamo naturæ tunc facilè curari promittit. Quando verò apostema non fuerit apertum, Gargarismi hujus usum nihil profuturum esse admonet, quare si tumor adsit magnus, sequens potius eidem superponi vult digestivum.

℞. *Mucilag. de fœnogr.* ℥x.
Ceruss. ℥ij.
Caphur. trit. ℥ß.
F. *Mixtura instar Cataplasmatis collo imponenda*, ut dolores & tumores mitigentur. Capitis quoque calori nimio sequenti prospicit epithemate.

℞. *Aq. rosar. rub.*
burs. pastor.
Solatri
barb. Jovis aa. pond æq.
M. & ei immergatur linteum, quod madidum ita super caput alligandum.

Glandularum Tumorem. *Glandularum Tumorem*, si per se ipsum non dispareat & diutiùs duret, per remedia humorem crudiorem maturantia & apertionem, eodem fermè modo ut ipsum bubonem curare consuevit.

Helmontii cura in Angina. §. 15. *Helmontius* non adeo magnum ad *Anginam* curandam proponit apparatum, sed multis remediis aliis præfert ipsum nitrum, cui singularem in morbo hoc depellendo adscribit virtutem; ejusdem verò Sectatores eidem addunt stercus caninum, nidus hirundinum, sedum majus, quæ medicamenta proprietate quadam specificâ pollere dicunt contra vim anginæ strangulatoriam, tum foris, tum intus adhibita.

Glandularum Tumore. *Tumorem Glandularum* curat laticem spissiorem resolventibus & poros cutaneos aperientibus, ut ita vitiosum per sudorem eliminetur, & glandulæ in debitam elabantur magnitudinem, ad quod impetrandum ipsum antimonium diaphoreticum, aliqua singularia quædam sudorem moventia remedia summopere judicat proficua.

Willisii cura in Angina. §. 16. *Willisius* ad solvendam obstructionem, & sanguini motum necessarium reconciliandum, ejusdem emissionem per venam sectam in *Anginâ* non modo approbat, sed eandem etiam liberalius tum in brachio, tum sub lingua celebrandam præcipit, ne ejusdem repetitio frequentior sit necessaria, existimat enim parciorem ad sanguinem commovendum non sufficere, quando verò liberalior semel fuit instituta, post hæc cucurbitularum cum scarificatione applicationem ejus vicem aliquoties supplere posse, easdem loco ipsi tumido imponendo, ut eo citius sanguis reddatur circulationi. Ad ejicienda recrementa, ne eadem sanguineæ massæ ulterius communicentur, clysteres commendat emollientes ex decocto malv. violar. cum prunis dulcibus, additis eidem syrupo violac. & sale prunellæ, nec non ut inflammationi simul in tempore eatur obviam, apozemata aut julapia, quorum formulæ sequentes pro exemplo existere possunt.

℞. *Rad. gramin.* ℥ß.
taraxac. ℥j.
liquirit. ʒvj.
succis. ʒij.
Hord. Mj.
fol. sonch.
fragar.
fol. hepat. nob. aa. Mj.
passular. ℥j.
flor. Papav. Rhead.
prunell. aa. Pj.
Coq. in s.q. *aq. simpl.*
Colatur. clarificat. ℔ij. *add.*
Syr. jujubin ℥ij.
violar. ℥j.
Sal. prunell. ʒij.
M. F. Apozema.

℞. *Aq. flor. acac.* ʒvj.
prunell. ℥iiij.
flor. Papav. Rhead. ℥ij.
Sal. prunell. ʒiß.
Syr. Semperviv. maj. ℥ß.
violar. ℥j.
M. F. Julapium.

Fortiora cathartica & vomitoria minùs approbat, sed mitiora tantùm, ut sunt decoctum cassiæ cum tamarindis, addito syrupo de cichor. cum rhabarb. in principio tamen aut statu periculosissimo vomitoria concedit, ut sic evacuato ventriculo etiam fauces liberentur à suffocatione. Postmodum ut sanguinis viscositas dissolvatur, remedia stercoraria & diaphoretica commendat, ut decoctum stercoris equini, vel ejusdem destillatum in Pleuritide simul approbatissimum, nec non dissolutio stercoris canini, quæ sequenti ratione institui potest.

℞. *Stercor. canin.* ℥j.
Aq. Card. benedict.
scabios. aa. ℥vj.
In his dissolvatur ipsum stercus, agitando simul in mortario lapideo,
F. colatura per linteum, cui add.
Spir. ✱*ci* ʒj.
Syr. Papav. Rhead. ℥ij.
M.

Ex eodem stercore mediante Spiritu vini ♀sato tincturam parat, quam ad triginta vel 40. guttas exhibet in vehiculo idoneo. Solidiora enim cùm ob fauces præclusas commodè nequeant deglutiri, iisdem liquidiora meritò sunt præferenda, hinc & inter diaphoretica mixturam simplicem, spiritum fulig. vel C. C. præ antimonio diaphoretico aut Bezoardico minerali, quæ aliàs maximè forent accommodata, in usum duci suadet, ne moram in faucibus inveniant, sed citiùs penetrando subitaneum afferant remedium. Externa verò non minus approbat pro faciliori sanguinis coagulati resolutione & discussione, qualia sunt gargarismata, & cataplasmata collo apponenda ex nido hirundinum, præsertim si materia in abscessum se convertere perspicitur, tum pro faciliori apertione materiam emollit

hyssopus, & abrotanum, & sinapi bullierint, vel ob specificam qualitatem stercora canis, lupi, vel pueri lupinos comedentis exsiccata vel pulveris formâ inspergunt, vel cum melle & syrupo hyssopi in electuarii formam redigunt, illudque exhibent frequentius elambendum, qui & cineres pullorum hirundinum, capitum piscium, cancrorum & testarum cochlearum referunt eodem modo adhibenda. Ipsi collo ad meliorem digestionem imponunt lanam carptam & oleo amygdal. dulc. vel anethino imbutam, vel spongiâ decocto chamæmel. aneth. melilot. malv. sem. lini, &c. immersâ locum dolentem fovent, aut oleo lil. aneth. rutac. irin. vel unguent. ex pingued. gallin. œsip. humid unguent. resumtiv. pulv. nid. hirund. & oleo lil. parato inungunt, aut cataplasma ex farinâ fabar. hord. in decocto chamæmel. aneth. sem. lini denuo coctis, additis oleis antedictis paratum applicant. Suppurationem, quando materia aliter educi nequit, sed in eam vergit, promovent cataplasmatis concoquentibus & pus moventibus, quale sequens existit satis probatum.

℞. Rad. lil. alb.
alth. aa. ℥j.
flor. mel lot. P. j.
Coq. probè in aq. simpl. & contund.
postmodum add.
farin. sem. fœnigr. ʒvj.
adip. gallin. ℥iß.
Croc. ʒß.
F. Cataplasma.

Hoc applicato insimul exhibent gargarisma ex decocto caricarum, passular. sem. malv. alth. fœnigr. hinc si pus sit confectum, abscessum rumpunt digito vel calamo, vel candelâ cereâ, vel gargarismo quodam ruptorio ex sale armoniaco, nitro aut sulphure in aquâ dissolutis, pure verò evacuato locum vel aquâ mulsâ, vel decocto caricarum, in quo mel rosatum fuit dissolutum, detergent, & tandem adstringentibus, siccantibus & sarcoticis ad integram deducunt sanitatem. Non absimilem adhibent curam in Anginâ *erysipelatâ* à bile productâ, in quâ præter antedicta in usum ducta humorem peccantem evacuant specificis suis cholagogis, pilulis scilicet aggregativis, de rhabarbaro, de quinque generibus myrobolanor. & in nimia faucium angustiâ, ubi pilulæ deglutiri nequeunt, electuario rosato *Mes.* syrupo rosar. laxat. infuso rhabarb. in debilioribus verò & febre divexatis cassiâ fistulâ, mannâ & syrupo aut melle violaceo. His præmissis ad minuendum nimium in parte calorem medicamenta adhibent repellentia, qualia sunt posca, diabatonon in decocto plantag. & flor. violar. dissolutum, decoctum hord. cum glycyrhiz. & jujub. gargarismatum formâ usurpata, foris verò collum oleo rosaceo completo, & hinc oleo amygdalino inungunt, vel fovent spongiâ in decocto malv. alth. & sem. lin tepidè humectatâ. Tumorem *œdematosum* abigunt remediis humorem frigidum & pituitosum evacuantibus, si prius oxymelle simplici vel scillitico, aut decocto hyssopi, origan. cinamom & pip. incisus sit, & commodè præparatus. & pars accipiens debilior roborata, quare enemata applicant acriora, ex colocynth. agar. diaphœnic. Hier. simpl. rad. pyreth. centaur. min. orig. calaminth. mercurial. sem. cumin. & similibus parata, hinc copiosiorem purgationem promovent pilulis cochiis, vel ex Hier. cum agar. aut Hier. diacolocynth. paratis, impediente verò faucium angustia pilularum deglutitionem, antedicta dissolvunt in jusculo vel alio convenienite vehiculo, ut commodius absorbeantur, quâ de causa & infusum agarici, cui aliquid electuar. diaphœnic. vel diaturbith, aut elescophi additum est, propinant. Nonnulli vomitoria exhibent ex veratro albo, elaterio, thymelæâ cum sinapi in mulsâ aut sero lactis, quæ tamen ab aliis improbantur, ne humorum peccantium nimia copia ad fauces propellatur, & suffocatio inducatur. Gargarismata deinde exhibent ex incidentibus, ut decocto hyssopi, thymi, origan rad Ir. angel. flor. spic. sem. sinap. in aqua mulsa paratis, & curam ut in prioribus absolvunt. Tumori *scirrhoso* medentur humoris melancholici ulteriorem generationem, & in partem hanc influxum prohibendo, & geniti jam & in parte consistentis imminutionem per infusum fol. sen. Confect. hamech. pil. ex lap. Lazul. helleb. nig. & similibus, topica verò eadem penè adhibent, quæ in tumore œdematoso fuerunt denominata, emollientia potissimùm, & leviter digerentia, ut tumor durus paulatim discutiatur, cui rei externè maximè convenire judicant emplastrum diachyl. magn. ireat. de meliloto, mel anacard. ol. Irin. chamæmel. laurin. & id genus alia. Ubi verò remediis hisce nihil proficitur, & de salute ægri desperandum esse videtur, ne hic ob cavitatem præclusam omninò suffocetur, cum *Archigene* ad subscannationem aliqui pergendum esse contendunt, qua dissectâ aliquo in loco arteriâ asperâ aëri adducendo & remittendo novus paretur meatus, eamque ita instituunt, ut reflexo capite & dissectâ prius cute in collo, labia vulneris & vasa occurrentia hamulo diducantur, quo arteria aspera facilius in conspectum veniat, tùm infra guttur sub tribus aut quatuor ejus orbibus transversa lineâ inter duos orbes constitutam membranam, intactâ orbium cartilagine, cultello incidunt, foramini fistulam auream vel argenteam inserunt, ut meatus tamdiu maneat apertus, donec suffocationis periculum fuerit declinatum, quo tempore plagam denuò consuunt, solam nempe cutem intactis cartilaginibus acu perforantes, & vulnus adstringentibus, sarcoticis & epuloticis ad perfectam deducunt curationem.

Glandularum Colli Tumoris.

Glandularum Colli *Tumorem* eodem ferè modo curare & abigere solent, inhibendo ulteriorem humorum productionem & partem mandantem exsiccando, partem verò recipientem ab iisdem liberando, & molliorem & debiliorem roborando, ne ulterius humores suscipiat, hinc venam aliquando secant, si sanguinis influxus glandulas tumere faciat, si verò alii humores peccent, eos specificis suis humori cuivis idoneis evacuant, vel si in solis partibus illis mollibus detineantur, & nulli præterea in corpore reliquo elaborentur, ex solis glandulis depellunt, frictionibus, inunctionibus ex unguento resumtivo, dialtheæ, martiato, oleo amygd. dulc. irino, laurino, camomill. lil. alb. præmisso aliquando fotu cû spongia ex decocto flor. camomill. melilot. herb. hyssop. origan. sem. lin. vel si discuti nequeat tumor, sed ad suppurationem tendat, eam promovent digerentibus, cataplasmate nempe ex rad. lil. fol. malv. far.

far.trit.&c.additis œsipo,vel axung. porc.ol.lil. vitell.ov.& croco, ut in aliis tumoribus glandulas occupantibus & bubonum nomine occurrentibus.

Paracelsi modus curandi Anginam. §. 14. *Paracelsus* priorum præcepta in *Anginæ*, seu *Squinantiæ* curatione minimè observat, quin à phlebotomiis, purgationibus & ventosarum positionibus omnino præcipit abstinere, & curationem post apostematis maturi apertionem unicè per gargarismum incarnativum instituendam esse consulit, cujus descriptionem sequenti proponit formâ.

℞. *Mell rosar.* ℥iiij.
Aristol. rotund.
Pirol. aa. ℥ß.
Aq. de prunis
prunell. aa. ℥vij.
M.

Gargarizet æger bis vel ter in die, ut intret apostema, quod balsamo naturæ tunc facilè curari promittit. Quando verò apostema non fuerit apertum, Gargarismi hujus usum nihil profuturum esse admonet, quare si tumor adsit magnus, sequens potius eidem superponi vult digestivum.

℞. *Mucilag. de fœnogr.* ℥x.
Ceruss. ℥ij.
Caphur. trit. ℥ß.
F. *Mixtura instar Cataplasmatis collo imponenda*, ut dolores & tumores mitigentur. Capitis quoque calori nimio sequenti prospicit epithemate.

℞. *Aq. rosar. rub.*
burs. pastor.
Solatri
barb. Jovis aa. pond æq.
M. & ei immergatur linteum, quod madidum ita super caput alligandum.

Glandularum Tumorem. *Glandularum Tumorem*, si per se ipsum non disppareat & diutiùs duret, per remedia humorem crudiorem maturantia & apertionem, eodem fermè modo ut ipsum bubonem curare consuevit.

Helmontii cura in Angina. §. 15. *Helmontius* non adeo magnum ad *Anginam* curandam proponit apparatum, sed multis remediis aliis præfert ipsum nitrum, cui singularem in morbo hoc depellendo adscribit virtutem; ejusdem verò Sectatores eidem addunt stercus caninum, nidus hirundinum, sedum majus, quæ medicamenta proprietate quadam specificâ pollere dicunt contra vim anginæ strangulatoriam, tum foris, tum intus adhibita.

Glandularum Tumore. *Tumorem Glandularum* curat laticem spissiorem resolventibus & poros cutaneos aperientibus, ut ita vitiosum per sudorem eliminetur, & glandulæ in debitam elabantur magnitudinem, ad quod impetrandum ipsum antimonium diaphoreticum, aliqua singularia quædam sudorem moventia remedia summopere judicat proficua.

Willisii cura in Angina. §. 16. *Willisius* ad solvendam obstructionem, & sanguini motum necessarium reconciliandum, ejusdem emissionem per venam sectam in *Anginâ* non modo approbat, sed eandem etiam liberalius tum in brachio, tum sub lingua celebrandam præcipit, ne ejusdem repetitio frequentior fit necessaria, existimat enim parciorem ad sanguinem commovendum non sufficere, quando verò liberalior semel fuit instituta, post hæc cucurbitularum cum scarificatione applicationem ejus vicem aliquoties supplere posse, easdem loco ipsi tumido imponendo, ut eo citius sanguis reddatur circulationi. Ad ejicienda recrementa, ne eadem sanguineæ massæ ulterius communicentur, clysteres commendat emollientes ex decocto malv. violar. cum prunis dulcibus, additis eidem syrupo violac. & sale prunellæ, nec non ut inflammationi simul in tempore eatur obviam, apozemata aut julapia, quorum formulæ sequentes pro exemplo existere possunt.

℞. R*ad.gramin.* ℥ß.
taraxac. ℥j.
liquirit. ʒvj.
succis. ʒij.
Hord. Mj.
fol. sonch.
fragar.
fol. hepat. nob. aa. Mj.
passular. ℥j.
flor. Papav. Rhœad.
prunell. aa. Pj.
Coq. in f.q. *aq. simpl.*
Colatur. clarificat. ℔ij. *add.*
Syr. jujubin ℥ij.
violar. ℥j.
Sal. prunell. ʒij.
M. F. Apozema.

℞. *Aq. flor. acac.* ʒvj.
prunell. ℥iiij.
flor. Papav. Rhœad. ℥ij.
Sal. prunell. ʒiß.
Syr. Semperviv. maj. ℥ß.
violar. ℥j.
M. F. Julapium.

Fortiora cathartica & vomitoria minùs approbat, sed mitiora tantùm, ut sunt decoctum cassiæ cum tamarindis, addito syrupo de cichor. cum rhabarb. in principio tamen aut statu periculosissimo vomitoria concedit, ut sic evacuato ventriculo etiam fauces liberentur à suffocatione. Postmodum ut sanguinis viscositas dissolvatur, remedia stercoraria & diaphoretica commendat, ut decoctum stercoris equini, vel ejusdem destillatum in Pleuritide simul approbatissimum, nec non dissolutio stercoris canini, quæ sequenti ratione institui potest.

℞. *Stercor. canin.* ℥j.
Aq. Card. benedict.
scabios. aa. ℥vj.
In his dissolvatur ipsum stercus, agitando simul in mortario lapideo,
F. colatura per linteum, cui add.
Spir. ✱*ci* ʒj.
Syr. Papav. Rhœad. ℥ij.
M.

Ex eodem stercore mediante Spiritu vini ♀sato tincturam parat, quam ad triginta vel 40. guttas exhibet in vehiculo idoneo. Solidiora enim cùm ob fauces præclusas commodè nequeant deglutiri, iisdem liquidiora meritò sunt præferenda, hinc & inter diaphoretica mixturam simplicem, spiritum fulig. vel C. C. præ antimonio diaphoretico aut Bezoardico minerali, quæ aliàs maximè forent accommodata, in usum duci suadet, ne moram in faucibus inveniant, sed citiùs penetrando subitaneum afferant remedium. Externa verò non minus approbat pro faciliori sanguinis coagulati resolutione & discussione, qualia sunt gargarismata, & cataplasmata collo apponenda ex nido hirundinum, præsertim si materia in abscessum se convertere perspicitur, tum pro faciliori apertione materiam emollit

cataplasmate ex rad. alth. sem. fœnigr. caric. flor. melilot. cum axung. gallin. & butyr. aut emplastro diachyl. magno, nec non gargarismate ex decocto glycyrhiz. cum caricis; apertionem promovet Spir. Sal. armon. & ejectâ materia purulenta fauces abstergit, adstringit & consolidat decocto rad. prun. sylvestr. aristol. rotund. fol. rub. plantag. agrimon prunell. flor. papav. rhœad. addito melle rosato & Rob. dianucum. In casu desperato & periculo suffocationis Laryngotomiam minimè improbat.

Glandularum Colli Tumores. *Glandularum* Colli *Tumores* abigit resolventibus diaphoreticis, ut stagnatio prohibeatur, quæ sunt ♁um diaphoret. Sal volat. C.C Spir. ♀i, Decoct. rad. salsæparill. cum ras. C. C. & herb. Card bened. Externè unguentum dialth. vel ol. amygd. dulc. camomill cum ol. destill. succini inungit, nec frictiones cum pannis calidis & succino aliisque infumatis institutas contemnit, cum & hisce liquores ad motum & fluxilitatem disponantur.

Sylvii modus curandi Anginam. §. 17. *Sylvius* ad curandum legitimè *Anginam* summopere necessariam ducit sectionem venarum raninarum, & ut in reliquis inflammationibus, remedia sudorifera sæpius exhibet ex aqua theriacal. & Spir. ✱ci, addito interdum laudano opiato, hinc gargarismata suadet ardori faucium convenientia & subacida, ex decocto vel aquis solan. lactuc. portulac. plantag. prunell. ligustr. caprifol. additis interdum succis austeriusculis mororum, citri, acetos. berber. & sale prunell. Topica à superioribus jam indigitata similiter adhibenda permittit, & quando abscessus ruptus fuerit, evacuatâ materiâ purulentâ ulcus decocto hordei itidem cum melle rosar. & Spiritus ⊖oli aliquot guttulis mundat, & consolidationi præparat.

Glandularum Colli Tumorem. *Glandulas* Colli tumefactas & induratas curat medicamentis incidentibus, attenuantibus & sudorem simul moventibus, ut non modo pituita in glandulis coagulata solvatur, & mobilis facta à loco, in quo p. n. hæret, removeatur, vel in vasa sua reducatur, sed illud etiam, quod poros cutaneos obstruit, foràs propellatur, quod effectui dari promittit sequente mixturâ cochleatim assumptâ, & corpore ægri decumbentis ad sudorem promovendum mediocriter tecto.

℞. *Aq. fumar.*
fœnic. aa. ℥iß.
theriacal. simpl. ʒvj.
Spir. ✱*ci* gutt. xx.
Bezoard. min. ʒß. vel
♁*ii diaphoret.* ʒj.
Syr. Card. bened. ℥j.
M.

Suffitum ex carabe, mastiche & similibus etiam approbat, nec non frictionem blandam glandularum eodem suffitu linteis excepto, quo non modò humorem pituitosum in glandulis hærentem solvi asserit, sed glandulas etiam ipsas in pristinum statum reduci, & adversus novas aëris injurias muniri & roborari, cujus rei gratiâ & easdem unguento martiato & altheæ composito suadet inungi. Quando verò inflammatio simul juncta fuerit, eodem modo, ut in priori affectu, aut Tonsillis inflammatis, curationem prosequitur, hoc tamen sedulo observato, ne adstringentia imprudentius adhibeantur, sed emollientia & incidentia, eaque tepida, ut eo melius humor pituitosus obstruens & sanguis aut in vasis subsistens, aut in glandularum substantiam effusus & accensus corrigantur, aut si hoc præstari & suppuratio impediri nequeat, eam emollientibus & blandè incidentibus aromaticis promovet, & quoad reliqua uti in aliis apostematibus procedit.

Cartesianorum ratio curandi Anginam. §. 18. *Cartesianis* placet, ut in *Angina* ritè curandâ ea seligantur & adhibeantur remedia, quibus tubuli musculorum faucium à re quâvis molestâ liberentur, ne quid ulterius in iis contineatur, quod poros obstruendo aut angustando, exclusis secundi elementi particulis, solas primi rapidissimas separatim admittat, à quibus violentiùs cùm moveatur & agitetur, particulæ pungentes huc illuc vertantur, & modò fibrulas nimium tentendo & agitando cum inflammatione dolorem, modò comprimendo faucium angustiam & deglutiendi summam inferant difficultatem. Hæc verò remedia nec venæsectionem, nec refrigerantia, nec repellentia, nec adstringentia, nec purgantia deprædicant, sed opportuna remedia sudorifera summè penetrantia, angulares pungentes succorum irregulariter in faucium partes effusorum particulas domantia, hebetantia, aut à quiete in motum disponentia, & tandem dilatatis aliquantulum poris, per salutarem quandam exhalationem ejicientia, quali virtute præditam sequentem laudant mixturam parvis intervallis cochleatim exhibendam in loco calido, aut ægro adhuc in lecto constituto, ut sudorem expectet.

℞. *Aq. Card. Mar.* ℥iij.
scabios.
flor. sambuc. aa. ℥ij.
Tinctur. myrrh. cum Spir. vini.
♀*sat. parat.* ʒß.
Spir. vini camphorat. ℈j.
✱*ci* ℈ß.
Syr. Scord. simpl. ℥iij.
M.

Vel:

℞. *Aq. menth.* ℥ß.
tragopog. ℥ij.
Tinctur Croc. ℈ij.
Spir. flor. sambuc. ℈j.
⊡*æ volat.* ℈ß.
Rob. Sambuc. ʒj.
Syr. Card. bened. ℥iij.
M.

Ut pori cutanei magis adhuc pateant, & materiæ peccantis evaporationem liberius permittant, collum undiquaque lanâ succidâ carptâ, & super prunis gumm. anim. & succino perspersis calefacta circumdant, & quando lana illa non satis humet, aut sale volatili urinoso abundat, eandem jam calidam & collo apponendam adspergunt spiritu urinæ, ita enim & intus & foris diaphoresis facili negotio promovebitur. His remediis prudenter adhibitis, si respiratio ab ægro percipiatur liberior, & sufficiens inde colligatur indicium, remedia solidiora deglutiri posse, instant etiam diaphoreticis pulvereis, quicquid angulare profundius absorbentibus, &, cùm corpore ad sudorem disposito nullibi in eodem quieta permaneant, secum per poros dilatatos auferentibus, qualis sequens existit mixtura.

℞. *Aq. Tragopog.* ℥ß.
galeg. ℥ij.
♁*ii diaphoret.* ℈j.
myrrh.

⊕ *volat.*

⊖ *volat. C. C.* aa. gr. vj.
Camphor. gr. ij.
Syr. Scabiosf. ℥ß.
M. & ut omnia probè solvantur, agitata exhibeantur cochleatim, sed continuatò. Periculo ita aliquantum superato, etiam colluvium quoddam exhibent, quo leviusculè solùm gargarisando aut deglutiendo, aut in ore tenendo faucium partes inflammatæ aut tumidæ sunt attingendæ, & hoc sequens est simplicissimum & proinde optimum.
℞. *Aq. Caprifol.* ℥vj.
Oli alb. ℈ij.
M. *ad dissolutionem Oli.*
Si contingat affectui huic alvum simul jungi adstrictam, eamdem etiam liberant, ne curationi reliquæ offerat impedimentum, quapropter die à sudatione libera sequens injici præcipiunt enema.
℞. *Decoct. lenitiv.* ℥viij.
In eo dissolv.
Extract. hier. picr. ʒß.
Ors ♄ut. ℈j.
M. applicetur tepidè.
Cùm verò curatio hæc in tempore institui nequivit, sed fibræ motu æthereæ materiæ violentiori jam fuerint ruptæ, ut in foveâ quâdam liquor chylosus copiosius fuerit collectus, & ab austeris particulis corruptus, adeoque abscessus productus, commodam tunicarum attenuationem & emollitionem, seu ut vulgares loqui amant, suppurationem promovent inunctionibus unguenti dialth. & ol. scorp. s. nec non cataplasmatum oppositione; ex quorum numero sequens illis satis extitit approbatum.
℞. *Pulv. Nid. hirund. cribrat.* ℥ß.
Rad. lil. alb.
flor. camomill.
sambuc. aa. ℥j.
farin. fabar.
sem. fœnigr. aa. ℥ß.
Coq. in lacte ad pultis consistentiam, cui adde
ol. lil. alb. ℥ij.
vitell. ovi No. j.
Mell. commun. ℥j.
M. imponatur collo tumido tepidè, & quovis bihorio renovetur: hinc
℞. *Flor. Malv. arbor.* P. iij.
Herb. Heder. terrest.
agrimon. aa. Mj.
Rad. tarax. ℥j.
Ir. flor. ʒß.
Caricar. incis. No. iiij.
Coq. in aq. s. Colatur. ℔j. *add. alb. grac. subtiliss. pulveris. & cribrat.* ʒij.
✱ci ʒj.
Rob. sambuc. ℥j.
Syr. absinth. ℥ij.
M.
Aperto his brevi tempore abscessu, pus exspuendum præcipiunt, & ulcus sequenti gargarismate mundandum, ut sponte sua postmodum consolidetur & fauces pristinâ suâ constitutione fruantur.
℞. *Decoct. salv. veron. & flor.*
ligustr. ℔ß.
Tinctur. ♁is ʒiß.
Spiritus Salis ℈j.
Syr. de ros. siccis ℥ij.
M. pro Gargarismate.

Rebus ita secundùm methodum hancce sedulò gestis, omnia votis cedere promittunt, nec laryngotomiâ ulla opus esse audacter satis pronuntiant.

In *Tumore* quoque *Glandularum* Jugularium ad lympham spissiorem resolvendam diaphoretica commendant sæpius in usum vocanda, ex bezoard. min. Sal. volat. C.C. liq. C.C. succinat. essent. rorismar. & similibus quibus lympha resoluta partim per poros exhalat, partim fluidior remeat in vasa, & glandulæ convenientes pristinam recuperant formam. Hoc vero præstabit itidem sequens mixtura. *Tumorem Glandularum jugularium.*
℞. *Aq. fumar.* ʒiij.
rorismar. ʒij.
Essent. chamædr. ʒj.
Spir. C. C. essentif. gt. xx.
Syr. Card. bened. ℥ß.
M. D. unâ vice.
Potui ordinario, qui vel vinum mitius, vel cerevisia tenuis sit, imponunt nodulum ex rad. imperator. fœnic. sarsaparill. rasur. ligni Junip. fol. rorismar. salv. chamædr. heder. terrestr. scabios. flor. sambuc. beton. sem. fœnic. &c. Frictiones minimè contemnunt & glandulas induratas aliquoties calidè inungunt ol. camomill. lumbricor. scorpion. & destill. anis. invicem mixtis, vel Spiritu lumbricor. Sale volat. viperar. imprægnato, aut si tumor hisce non cedat, emplastrum diachyl. simpl. camphoratum, vel mitigativum & emolliens *Mynsicht.* oleo lumbricor. malaxatum imponunt, quibus si tumor non discuti, sed ad suppurationem disponi videatur, eandem promovent, & more consueto ut in aliis abscessibus parotidum aut bubonum curationem expediunt.

§. 19. Perceptis ita aliorum sententiis & *Nostram* nunc brevibus annectemus, ne quid ad impetrandam salutarem curationem videatur omissum esse operæ ac diligentiæ: equidem si in ullo morbo cunctari malum, in hoc certè pessimum erit, quia suffocationis periculum summum adest, ea propter omnem movebimus lapidem, ut potentissimum hostem Cardimelechi interitum minantem extremis præsidiis maturè aggrediamur. Ast hoc opus, hic labor est, ut agendorum ratio & ordo certissimus innotescat. Ergò ante omnia ad causæ morbificæ exstirpationem procurandam nos accingemus, cùm ea ablata, & morbus, & symptomata, tanquam effectus cessent; cumque causa morbifica *Anginæ* utplurimum sit acidum acre tum sanguini, tum lymphæ reliquisque succis arctiùs inhærens, à quo stagnatio inducitur, ea illicò resecanda est, quare si stagnatio hæc humorum tanta sit, ut à musculis tumentibus suffocationis periculum immineat, vena secanda venit. Secanda verò vena in brachio, si maturè vocatus fuerit Medicus, aut in pedibus, alias autem sub lingua, ita enim non copia duntaxat evacuatur, sed & commovendo sanguinem adcitatiorem fluxum, obstructio facta facilius resolvitur, interdum enim sola sectio venarum raninarum præcavet angustiam, sæpe enim Angina in principio hâc curatur. Quod si æger venæsectionem non ferat propter virium debilitatem & ætatis infirmitatem, vicariæ possunt esse cucurbitulæ cruribus apponendæ, quam evacuationem quoque utilem existimat *Hippocr. S. V. de Morb.* item *Benivenius lib. de abdit. morb. caus. cap.* 38. historiam *Nostra methodus medendi Anginæ.*

narrans

narrans de quodam anginoſo, qui cum ab aliis Medicis pro deplorato relictus fuiſſet, ab eo liberatus eſt profundis ſcarificationibus ſub maxillis & ipſa cervice celebratis. Venæſectionem ut & ſcarificationem pro re nata repetendas dicunt Galenici: novimus tamen plures, qui à nobis abſque venæſectione ſunt curati, unde colligitur; ipſam non eſſe neceſſariam, ſed ne vulgus anſam arripiat calumniandi, concedi aliquando poteſt in Cynanche ad ℥iij. quamvis n. V. S. ad ſanguinem in fibris ſtagnantem per arterias eliminandam neutiquam valeat, efficit tamen quod imminutâ aliquantum cruoris copia, ſanguinis perpetim affluentis particulæ ſtagnantibus tam copioſæ non adhæreant, neque fomentum inflammationi accedat. Inter prophylactica remedia quoque refertur fonticulus in brachio excitatus Purgantia verò angue pejus fugienda ſunt, ſed ſi feces induratæ inteſtina onerent, enema adhibeatur emolliens, cujus ſequens eſſe poteſt formula.

℞. *Rad. alt.* ℥ß.
fœnic. ʒiij.
bryon. ʒij.
Herb. malv,
violar.
branch. urſin.
bon. henric. aa. Mß.
flor. malv. arbor.
Camomill. aa. Pj.
ſem. lin. ℥ß.
Conciſ. coq. in ſ. q. aq. *ſimpl.*
in Colat. ℥viij. *diſſolv.*
Elect. benedict. laxat. ʒvj.
Mell. mercurial. ℥ß.
vitell. ov. No. j.
ol. lil. alb. ℥j.
Ωri ♃at. ℈j.
M. F. Enema tepidè applicandum quâvis horâ diei.

Loco enematis utiliter etiam exhibebitur per os in juſculo aſſumendum ol. amygd. dulc. cum cremore ♀i, ex gr

℞. *Ol. amygd.* ℥j.
Cremor. ♀i ʒj.
M. D.

Sedulò etiam diſtinguenda eſt Angina à Tonſillarum tumore & inflammatione, prior enim ſæpius feliciter bezoardicis curatur, poſterior anticatarrhalibus. In maligna Angina & epidemica ante omnia conveniunt blandiora diaphoretica, quæ in curatione omne feriunt punctum, acidum abſorbendo, & ſuccos peccantes per diaphoreſin eliminando, quæ præſidiorum univerſalium nomen & partes ſibi meritiſſimo ſuo vendicant jure, & reliquis palmam reddunt dubiam, momentaneumque, ſi in tempore in uſum vocentur, auxilium conciliant, utpote quæ ſalinas acres particulas in partem delatas corrigunt, acidum infringunt, & per univerſum corporis emunctorium expellunt, ſicque à parte affectâ avertunt. Huic fini inſerviunt C. C. ⊙are ſal C. C. volat. card. bened. antihect. Poter. dentes apri, & omnia quæ in pleuritide proſunt, Mixtura ſimpl. ▽ theriac. camph. Theriaca, Tinct. Bezoard. ſpiritus ♀i cum additamento aliquo, rad. vincetox, ſcabioſ. cum ſyr. papav. rhæad. aq. ſcabioſ. plantag. flor. ſambuc. omnia enim, quæ in pleuritide aliisque inflammationibus conducunt, & hic proſunt; ubi obſervandum, diaphoretica hîc non in pulveris, neque boli, neque pilularum formâ danda, ob ſummam deglutiendi difficultatem, ſed potulenta propinanda; In malignâ, ceu majori malo, & epidemicâ alexipharmaca interponenda, & pro re natâ granum unum theriacæ cœleſtis addi poteſt. Proderit quoque decoctum ex rad. chin. ſalſaparill. & herb. ſcabioſ. add. mell. roſ. & parum lap. prunell. vel arcan. duplicat. Intereà verò dum deglutiendi difficultas permanet, ne æger ob alimentorum defectum planè enecetur, clyſteres in uſum ducere licet, quæ parantur ex lacte, brodio carnis agninæ, vitulinæ, bubulæ, pullarum, cum vitello ovor. pauco vini generoſi, non acidi aut auſteri, ne coagulationes excitentur, & commoda nutrimenti diſtributio adhuc magis impediatur.

Sed non adeò diu differenda ſunt Topica, quæ hoc in morbo toties ſalutaria reperta ſunt remedia, eaque exiſtunt vel gargariſmata, vel linimenta, vel unguenta, vel cataplaſmata, vel emplaſtra reſolventia & diſcutientia ſuccos ſtagnantes acidos, & inde natam inflammationem, qualia ſunt blanda incidentia, volatilia aromatica, &c. Sequenti gargariſmate nonnullos feliciter curavimus.

℞. ▽ *flor. ſambuc.* ℥ij.
plantag. ℥j.
Spiritus vin. ʒvj.
✱*ci.* gr. xx.
M.

Quando verò æger nequit gargariſare, aut timendum eſt, ne fauces magis irritentur, tunc præſtat gargariſmum ſæpius ſolummodò in ore detinere, abſque ejusmodi faucium commotione. Vel:

℞. *Decoct. flor. ſambuc.* ℥viij.
▽ *flor. ſambuc.* ℥ij.
Spir. vin. ♀ſat. ʒij.
camphorat. ʒj.
Mell. roſor. ℥ß.
M. F. Gargariſmus.

Sufficit ſolus ſpir. vini cum albo graeco pro Ruſticorum gargariſmo.

Sequens verò experientiâ noſtrâ comprobatus eſt gargariſmus, quocunque morbi tempore uſurpatus.

℞. *Decoct. fol. ſalic.* ℔j.
Spir. ✱*ci* ʒiij.
Sacch. canth. q. ſ.
M. F. Gargariſmus.

Quidam urinâ propria ſe gargariſant, ſed præſtat ſine ulla agitatione talia detineantur in ore, capite retrò depoſito, donec incaleſcant, dein exſpuantur & repetantur ſubinde. Pro reſolutione & diſcuſſione non placent unguenta, potius ſalia volatilia & quæ nullas obſtructiones poſt ſe relinquunt. Ex. gr.

℞. ⊖ *volat.* ⊡ʒij.
Solv. cum pauc. quant.
▽ *flor. ſambuc. add.*
butyr. recent. vel virid. ℥j.
M. F. Linimentum.

Vel externè circa collum imponantur lintea duplicata ~u vini camphorato madefacta, vel aqua Regin. Hungar. vel aq. theriacal. camphorata, quæ egregia erit. Nimis adſtringentia quocumque morbi tempore atro carbone notamus & proſcribimus, cùm malum indurando & acidum augendo magis nutriant, quam ſolvant. Laudamus verò ſacculum ex croco & floribus ſambuci circa tumorem applicatum, item empla-

ſtrum

strum ex rob. sambuci, nitro & vitello ovi paratum. Refert etiam *Cardanus lib. 7. de variet. rer. cap. 25.* quod rubeta cocta & pro emplastro imposita adeo anginosis prosit, ut quendam jamjam moriturum auxilio hoc liberarit, creditque & filum, quo rubeta suspensa interiit, conferre.

Sed si tumor iste cum inflammatione discuti non potest, vel neglectus fuerit ab initio, de suppuratione cogitandum est, in hunc finem conveniunt varia mitigantia & emollientia temperata. Sit vero in Juniorum gratiam sequens formula.

℞. *Flor. scabios.*
malv.
chamomill.
melilot.
Ficuum, aa. M j.
Rad. liquirit. ℥j.
alb. græc. ʒj.
Coq. in aq. simpl. vel lacte in formam cataplasmatis.

Ettmülleri cataplasma singulariter etiam existit proficuum, quod paratur ex medullæ panis tritic. ℔ß. rad. alth. lil. alb. aa. ℥j sem. lini ʒvj. fœnigr. ℥ß. quibus in lacte coctis ad consistentiam pultis & per setaceum trajectis addit ol. amygd. dulc. lil. alb. aa ʒvj. butyr. recent. non salit. ℥ß. Croci ʒj. vitell. ovi No. ij. Prodest quoque cataplasma de nido hirund. *Wynsichti*, nitrosa enim quàm maximè conducunt, & tàm discussioni, quàm suppurationi inserviunt. Vi verò hâc nitrosâ prædita sunt omnia stercora, quæ multum *ci & nitri continent, nec non pulvis noctuæ cum pennis combustæ, vi sua lixiviosa volatili non parum commodi præstat. Loco cataplasmatum istorum sumatur lana sub collo ovium crescens, illinatur oleo amygd. dulc. & oleo ♀i per deliq. vel oleo scorpion. & imponatur. Cataplasma verò quod paratur ex salibus volatilibus aromaticis, Camphora & Theriaca, optimum est sæpius in die & ab initio morbi applicatum, interpositis internis sudoriferis, si vero quis suppurationem desiderat, paretur cataplasma ex allio, gumm. *ci.

Cùm abscessus ruptionem minatur, caricæ in ore teneantur juxta locum affectum, vel coquantur in lacte & ore detineantur. Quod si maturatus fuerit abscessus, aperiendus est, quod fiet, si illinatur abscessus cum melle & albo græco, vel decocto sinapi ʒj. in hydromell. ℔j. aut si attingi potest, aperiatur scalpello. Rupto abscessu abstergentia vulgo dicta usurpanda sunt. Esto formula.

℞. *Syr. de rof. sicc.*
violar. aa. ℥j.
Aq. flor. sambuc. ℥ij.
M. & sæpius assumatur.

Ad ulcus mundificandum & consolidandum convenit decoctum hord. ℔j. cum melle rof. ℥iij. vel decoctum plantag. veron. cum melle. Si ulcera sint contumaciora, ad præscriptum *Sylvii* melli rosato addi potest spiritus salis q. s. ad suavem aciditatem. Si sordidiora fuerint ulcera, conveniat aqua viridis *Plateri*, vel *Hartmanni*. Consolidat postmodum ejusmodi ulcera decoctum veron. cum melle, addito momento alum. usti.

In extremâ necessitate etiam approbamus opportunum illud auxilium Chirurgicum nempe, Laryngotomiam vulgo, sed rectius Bronchotomiam dictam, quæ à *Paulo Æginetâ lib. 6. cap. 3.* φαρυγγοτομία nominata in summâ respirandi difficultate proponitur, & à *Marco Aurel. Severino de Sect. p. 2.* maximo extollitur opere, & non modo ab *Archigene*, ut superius jam Galenici retulerunt, sed etiam ab *Asclepiade* & *Antihillo* usurpatum creditur remedium, uti ex *Paulo Æginetâ* loco citato videre est, quam Bronchotomiam Cl. Blankardus in Collectaneis suis Medico-Physicis ex voto institutam fuisse testatur. Sic Cl. D. *Waldschmidius* cani strangulato laryngem incidit & halitum inflavit, inde canis reviviscere cœpit, & larynx sauciatus iterum coaluit. Perficitur autem sequenti modo: Sectio per longitudinem myrtiformis in collo sub larynge fit cutanea, factaque cutis diductione inter tertium & quartum annulum bronchi cartilagineum, & quidem in medio membranaceo foramen aperitur, in quod foraminulum dein cannula plumbea, alis prædita, ne introrsum rapiatur, inditur, tamdiuque ibi relinquitur pro aëris summè necessariâ reciprocatione, donec tumor cessiverit, tunc enim removetur & locus apertus consolidatur.

Quoad Anginam minorem, veteribus malè notham, aliis vero albam dictam, de qua sat prolixè *Mindererus* in *Medicina Militari p. 109.* tractat; ubi scilicet lentor seu lympha viscida fauces & linguam obsidet, prodest abstersio mediante linteo ✚ sambuci humectato, & fiat gargarisatio cum decocto vel aq. ligustri cum pauco ✚o addito momento *ci. Sic & rob nucum, diamor. cum melle rosato conveniunt, vel sequens gargarismus polychrestus in uvulæ exulceratione simul congruus.

℞. *Herb. malv. hortens.* M j.
salv. Miß.
flor. rof. rub.
prunell.
veron. aa. Mß.
rad. polypod. qu. ℥j.
Coq. in aq. prunell. ℔iv.
& vini ʒvj.
usque ad casum transversi pollicis, posteà colentur, & Colatura leniter exprimatur.

Si verò fauces obsidentur à succo salso & Tonsillæ sint inflammatæ, conveniunt varia anticatarrhalia vulgò ità dicta, ut sunt cinabarina, liquor C. C. succinat. Cephal. n. d. Nervinus, &c item Rob sambuci in aquâ sambuci solutum multum juvat pro gargarismate usurpatum. Externè vertici capitis inungatur balsamus succini, vel imponatur fermentum panis cum thure & succino, aut ~n vini, & suffitus ex thure, mastich. succin. gumm. animæ, aliisque pulveribus anticatarrhalibus institui potest, omnia enim hic prosunt, quæ de catarrhis diximus, unde & nuces moschatæ singulare commodum præstabunt, si loco tabaci fumentur.

In *Tumore* & obstructione Glandularum Jugularium colli à materiâ acidâ viscidâ, conducunt præ omnibus, quæ acidū corrigunt & obstructionem factam tollunt, ut sunt omnia volatilia præsertim liquor C. C. succinat. cum essent. viperin. Zwelf. permista & sæpius data & in his affectibus ad primas vias semper respiciendum est, ne chylus acescat, quare eum in finem conducunt varia absorbentia, Martialia, item amara; pro specifico hoc in casu commendamus essentiam carminativam cum Elixir. antifebrili *Mynf.* mari- *Curatio Tumoris Glandularum jugularium.*

ratam & diu usurpatam, dein, si lympha nimiâ copiâ peccare videatur, interponantur diuretica, ut serum viscidum non tantùm incidatur, sed evacuetur, in quem finem convenit momentum salis aperitivi, card. bened. absinthii. Laxativis tamen meritò præferuntur diaphoretica, non modò lympham crassiorem incidentia & acidum corrigentia, sed per apertos poros etiam abundantiam ejus ejicientia, ut residuum posthæc facilius à vasis absorbeatur & glandulæ liberentur, quapropter quovis tempore sequentem exhibere licet mixturam.

℞. *Aq. flor. sambuc.* ℥j.
Essent. Card. bened. ʒj.
Spiritus vin. camphorat. ʒß.
liq. C. C. succinat. gt. xvj.
Syr. de Sord. simpl. ℥ß.
M. D.

Post evacuatam lympham acidum corrigatur, & obstructio in glandulis tollatur volatilibus oleosis, inter quæ excellit ⊖ volat. oleos. nostr. ad paucas guttas per mensem & ultrà usurpandum, quod rarò te fallet. In ulceribus faucium experientia nostra seq. approbatum fuit.

℞. *Theriac. Andr.*
☿. *dulc.* aa. ʒß.
M. F. pil. No. 30.

dentur inauratæ, dentur 3. singulis vespertinis horis.

In tumore glandularum catarrhali inter remedia salutaria meritò numerantur cinabarina & succinata, & quæ toties his in affectibus subitaneum præstiterunt auxilium, infusa lignorum & herbarum anticatarrhalium in vino, ex quibus sequens formula tyroni inserviat pro paradigmate.

℞. *Rad. Enul.* ℥ß.
caryophyllat. ʒiij.
arist. rotund. ʒij.
Imperator. ʒj.
Rasur. lign. sassafr. ℥ß.
Guajac. ʒiij.
Cort. tamorisc.
fraxin. aa. ʒij.
fol. rorismar.
Herb. majoran.
serpill.
menth.
salv. aa. Mß.
flor. cent. min.
beton. aa. P. j.
baccar. junip. ℥ß.
Mac. ʒij.
Cass. lign. ʒj.
Exhisce s. a. paretur Nodulus,

mensuræ vini impendendus, de quo singulis diebus ter ℥iij. hauriantur. Essentiæ sassafras, salviæ, rorismarini, aliæque loco vini istiusmodi medicati ordinario potui instillari possunt, & cum salibus volatilibus acuatæ etiam aliàs in vehiculo convenienter exhiberi. Maximè tamen hic conveniunt prout in omnibus Tumoribus Mercurialia, imprimis pilulæ nostræ polychrestæ ex Turbith. Miner. M. ʒß. & Theriac. And. ℈j. paratæ, 3. ad 5. vesperi exhibendæ.

Inter Topica aliquoties magno cum fructu imposui Emplast. diachyl. simpl. oleo petræ malaxatum, Vigon. cum ☿io, crocatum *Mynsichti* & polychrestum nostrum, quod paratur ex sale ✱co, minio, camphorâ, vitro ♁ii & cerâ, gummata enim glandulæ haud æquè ferunt. Sæpe etiam magno cum emolumento ejusmodi Tumoribus resolvendi gratiâ imponi jussi ⊖ commune tostum, & ⊖i ✱co mixtum in sacculo. Conveniunt quoque suffumigia ex maceratione flor. sambuci, camomill. & sem. carvi in spiritu vini, item solo spiritu convulsivo, vel spiritu matricali aloë maritao, nec non illinitiones ex oleo amygd. dulc. castor. destillat. camomill. menth. majoran. carvi, balsamo nervino, &c. calidè adhibitæ, quibus interdum facilè discutiuntur. Quando verò discussio impetrari nequit, opera danda est, ut suppuratio promoveatur cataplasmatis ex superioribus jam cognitis, ut ità abscessu aperto materia peccans funditùs tandem ejiciatur.

CAPUT. II.

De Strumis & Bronchocele.

§. I.

EA est Creatoris Sapientissimi benignitas, ut mentis humanæ habitaculo non modò membris ad usum vitæ prospexerit necessariis, sed eadem etiam ipsa tam pulchro collocaverit ordine, ut cuivis intuenti singularis inde emergat venustas. Quis enim non facilè perspicit, quam concinnè caput inter & thoracem collocatum sit Collum, ut hac parte etiam singulariter superbire soleat sexus fœmineus, toties erecto incedens collo, illudque sub jugum flecti sæpissime impatiens. Quin pulchritudinem hanc variis adhuc aliis ornamentis commendare studet, ut ob cultum hunc eruditis quibusdam Collum à colendo dictum fuisse rectè videatur, *Collum à colendo dictum.* sæpe enim torquibus, monilibus, margaritis, auro & argento mirum in modum vestitur, ut in luxum & superbiam deflectant, Deusq; benignissimus justâ irâ in pœnam immittendam, excitetur; ideòq; loco margaritarum aut globulorum aliorum variis excrescentiis morbosis Collum hocce deturpari permittat. Inter Excrescentias verò, quæ in Collo emergere solent, imprimis recensendæ sunt *Strumæ*, seu *Scrophulæ*, Latinis Ex- *Struma Scrophula.* tuberantiæ, seu Excrescentiæ glandularum colli dictæ, item Hydrops glandularum Colli, Germanis Kröpffe. Vocantur autem Scrophulæ à Scrophis, id est, porcis, quoniam scrophis seu porcis, vel porcellis frequenter in collo inhærent ejusmodi glandulæ, vel quòd sues multos pariant porcellos, & ità multæ scrophulæ simul in collo nascantur, unde *Felix Platerus* Scrophulas à Strumis rectè distinguit, quòd Scrophulæ plures sint & minores, Strumæ verò pauciores & majores; suntq; tumores parvi materiam steatomaticã propriæ tunicæ inclusam continentes, &c, si tumor est magnus & solitarius, magis ad carnis naturam vergens, tunc vocatur Struma. Addunt & aliud Strumæ genus, quod dicitur *Bocium*, *Bronchocele*, *Bocium Bronchocele.* seu Hernia gutturis, aliquando majore carnis formam induens, & verum colli fungũ constituens. Utplurimùm tamen hæc strumarũ diversa genera ab omnib⁹ inter se confunduntur. Incolæ quædã, ut

ut Carinthiæ & Styriæ omnes ferè a scrophulis vexantur, quare *D. Horn* Alpinos ait strumosos esse & crassos.

Differentia inter Scrophulas & Strumas. Scrophulæ & Strumæ sub duplici sunt differentia, vel enim sunt mobiles & pendulæ, vel immobiles seu fixæ, quæ reliquis partibus profundius intertextæ & quasi radicatæ sunt; attactu vel molles, vel dolentes, vel indolentes: à quibusdam etiam dividuntur in benignas & malignas.

Descriptio Scrophularum. Describi possunt, quòd sint tumores duri glandularum conglomeratarum colli, vel salivalium dictarum, ob crassitiem & viscidicatem lymphæ aliorumque succorum ab acido ibidem stagnantium & tubulos obstruentium producti.

Bronchocele. *Bronchocele* ad mentem *Celsi* inter cutem & asperam arteriam increscit, in quo modò caro hebes, modò humor aliquis melli aquæve similis includitur, interdum etiam immutis ossibus pili immixti sunt, vel, ut à *Foresto* observatum, pediculi vivi. *Ejus descriptio.* Describi verò potest, quod sit tumor partium mollium prope bronchia, à distentione & dilatatione violentà membranæ asperæ arteriæ, nervorum, musculorum & ipsius colliculis, in formam sacculi, in quo succi postmodum colliguntur & stagnando ab acido coagulantur.

Pars affecta Strumarum & Scrophularum. §. 2. *Pars affecta* Strumarum sunt Glandulæ conglomeratæ dictæ colli; notum enim est hodierna accurata inspectione Anatomicâ, eas tum conglomeratarum planè diversum esse à conglobatis, uti videre est in Hepate, cujus glandulæ ad separationem & transcolationem bilis inserviunt, Pancreatis verò glandulæ ad succum pancreaticum, sic glandulæ salivales ad salivam. Sed licet videamus, revera usum planè illarum glandularum diversum esse, lympha tamen & saliva vix admittunt differentiam, si utrasque lapide Chymiæ Lydio probaveris. Et quod in illis, qui scrophulis laborant, non duntaxat glandulæ istæ salivales afficiantur, sed & aliquando internæ, non ità pridem observavi, dum non tantùm glandulas in collo, sed totum quoque brachium cum scapulis scrophulosum deprehendi in filia mercatoris hujus civitatis mortua, in cujus mesenterio, aperto cadavere, plures quàm mille glandulas parvas tumidas observavi. Confer etiam *Observ. annotat. Pauli Barbette* in sua *Praxi*, *lib. 2. cap. 2.* quot enim aperui, eorum mesenterium strumosum inveni: confer *VVarthonum in Adenogr. cap. 40.* de Strumis, aliosque. Proinde certum est, glandulas mesenterii plerumque affectas & strumosas esse in illis, qui à scrophulis vexantur in his regionibus, illas enim semper justo majores, & duriores inveni, quam aliàs esse solent; & in promtu causa est, quia succi in corpore nostro ab acido crassi, lutosi & spissi facti ubicunque remorantur & stagnant.

Bronchoceles. *Bronchoceles* sedes proxima sunt membrana duplex Bronchi, sive Fistulæ pulmonalis, alias Tracheæ & Arteriæ asperæ dictæ, uti & nervi eam comitantes, hi enim in magno conatu valdè distenti intumescant, & dilatantur, aliquando etiam convolvuntur & dispositionem gangliosformem nanciscuntur, sicque musculos & cutem colli simul extendunt, & succi illabentes coagulati & stagnantes partes hasce in extumescentiâ detinent & conservant. Notum verò est ex Anatomicis, Fistulam hanc esse canalem quendam cartilagineum membranâ duplici, externâ à pleura, & internâ à tunica palati pronata obductum, aërem ad pulmones inferentem, atque in homine ipsi incumbere œsophago, ubi ab ore rectà deorsum per collum ad pulmones procedit, cujus caput ori proximum Larynx dicitur: alterum extremum ad quartam thoracis vertebram in ramos duos dividitur utrimque pulmones ingredientes, & successivè in ramulos alios distributos, donec ad pulmonum superficiem extremam in ramulos minimos desinant, intermedia vero Fistulæ pars *Bronchus* est, ἀπὸ τοῦ βρέχεσθαι facta etymologia, quòd potu ad eam depluente irrigetur. Hanc Fistulam præter venas à jugularibus, & arterias à carotidibus communicatas, etiam nervi à recurrentibus sexti paris producti comitantur, quorum ii, qui in dextram Tracheæ partem emittuntur, annulos ejus deorsum movere pro inspiratione & voce gravi, qui verò in sinistram utrimque exeunt, annulos pro exspiratione & voce acuta sursum attollere à *VVillisio* creduntur, in quibus aliquando affectus hic solet primariò hærere. Deinde in quibusdam regionibus contingit, ut membranis hisce illæsis soli musculi, sive Longi, sive Scaleni, sive alii afficiantur, sunt enim utrimque quatuor, quorum præter dictos adhuc recensentur Transversales & Spinati, atque in illis dum fibræ tubulorum à crassiore succo ab aqua & reliqua diæta communicato tenduntur, & cutis simul depellitur & in protuberantiam extenditur: aspera verò arteria & œsophagus premuntur & compressione tali angustantur, sed tum est affectus impropriè dictus, ut in scroto Pneumatocele, Hydrocele, & species quædam aliæ, non Herniarum, sed Tumorum generi inserendæ.

Diagnosis Strumarum & Scrophularum. §. 3. *Diagnosis* ipsarum *Strumarum* & *Scrophularum* non ità difficilis, tumor enim in collo unus vel plures adsunt duri & sæpe sub glandulæ forma, quas etiam occupant, & hæ benignæ sunt, malignæ verò & cancrosæ sunt dolentes. Deinde omnes Strumæ aliquando suis membranis sive cysti includuntur, quemadmodum Steatoma, Atheroma, & Meliceris, & sensibus statim deprehenduntur; interdum centum & plures collum obsident, & ad Scapulas usque disseminantur, prout observavi in filia nostri mercatoris. Sunt utplurimùm absque inflammatione, quædam tamen cum inflammatione sunt conjunctæ: aliæ malignæ & cancrosæ, pro materiæ acrioris & corrosivæ ratione. Sunt & aliæ mobiles, aliæ immobiles. Mensium obstructiones easdem facilè comitantur, ob crassitiem succorum massæ sanguineæ communicatorum, ab acido viscido ad stagnationem inducendam aptissimo. Distinguuntur à Glandulis in catarrho intumescentibus, quod tumor hic mollior sit & per medicamenta diaphoretica stagnatio lymphæ citius resolvatur, & hinc tumor evanescat, Scrophulæ verò & Strumæ longè sunt duriores, & tam brevi discuti nequeunt. Præterea Scrophulæ magis etiam sunt pendulæ, & protuberantes, adeò ut gradualis adsit differentia, secundùm majus & minus. Ex diuturniore enim lymphæ stagnatione, facilè ejusdem spissior subsequitur coagulatio, unde major illa durities, quæ in Scrophulis tactu percipitur. *Paracelsus* vero longè alia exponit *Scrophularum* signa, à *Strumarum* signis maximè differentia. Scrophulas enim dignosci asserit, si bullæ surrexerint in carnoso quopiam loco,

rubei coloris cum flavo centro, cum uredine maxima, tumoreque, postea mirum in modum & citissime rubuerint, ac postremo foramina, quorum unum alterum non tangat, inciderint. Strumam vero adesse colligi vult, cum in collo nodosi tumores excreverint, cute contecti adinstar raparum.

Bronchoceles. *Bronchocele* est aliquando insignis magnitudinis, & deturpat sæpe totum collum, ab eo instar sacculi, aut pyri, aut vesicæ inflatæ pendula, & undulatio atque fluctuatio humorum in ea nonnunquam percipitur. Sæpe lympha modo spissior, modo flatulenta in ea concluditur, interdum materia carnea, hinc ægri organa respirationis & deglutitionis sæpe ab onere premuntur, ut inde aliquando suffocatio timenda sit, imo reperta est aliquando massa carnea dura pugni magnitudine cum ossiculis pluribus, uti apparet ex *Obs. Cl. D. de Muralto, Observ. 154. Ephem. Germ. Decur. 3. Paracelsus* Bocii signa exhibet sequentia: Si mulieri bullæ nascantur, postea pori, postmodum carnis excrementum sub cute, vel super eam, quæ pro menstrualium augmento habeant progressum.

Ætiologia secundum Galenicos Scrophularum & Strumarum. §. 4. *Galenicis* videntur *Scrophulæ* & *Strumæ* progenerari à succi alimentari superfluitate, producta ab alimentis phlegmaticis & mucilaginosis in hominibus temperamento phlegmatico præditis, quorum facultas concoctrix debilior humorem phlegmaticum superfluum & non superabilem ad partes debiliores propellat, in quibus in Glandulas schirroticas induretur, quoniam materia hæc frigida & mucosa inepta sit ad suppurationem; in collo vero facilius, quàm in partibus aliis indurationem hanc contingere dicunt, quia aëri frigido magis sit expositum, materiam hanc mucosam & viscidam citius compingenti.

Bronchoceles. *Bronchocelen* pronasci dicunt à collectione vel humorum, vel flatuum inter cutem colli & asperam arteriam, ab qua cutis distenditur & succi alimentares crassiores ibidem coacervantur; eandem quoque cutis distensionem & flatuum impulsionem à magno excitari affirmant conatu, in enixu partûs, egestione fæcum, aut sustollendo onere, aliisq; laboribus gravioribus.

Paracelsi opinio de causa Scrophularum. §. 5. *Paracelsus* statuit *Scrophulas* prodire ex sale de milio, dum alumen resolvitur in aquam, & in primam redit materiam, & postmodum in grana rursus coagulatur, gutta qualibet suum foramen edit, & in membro collectum remanet: quodvis etiam foramen peculiare centrum habere asserit, atque operationem salis hujus similem esse operationi salis lapillati de grandine.

Strumarum. *Strumarum* originem spiritui minerali assignat, quatenus hic, qui in tartari genera perimiscendus erat, propter naturæ suæ conditionem elevatur & adscendit, unde si collum obsederit & occupaverit, nodos gutturi gignat, quippe tartarum faciendi minime potens, quoniam sine corpore existat, strumæ tamen materiam crassiusculam contineat, qua singulariter oblectetur, & in venosis partibus nodos magnos aut parvos suscitet, ut ita tartara mineralium alimentum tantum aut nutrimentum strumarum fiant ac illarum generatio, seu mater, eaq; cognationem & affinitatem quandam habere pronunciat cum tartaro vini in vesica, adeo ut simili modo liquores tartari collum obsideant, eoque loco vasa sua & virtutem habeant crescentem. Præterea *lib. Philos. de generat. stultor* commemorat, quamvis strumæ stultis non sint propriæ, sed ipsis cum aliis communes, in stultis tamen cum aliis deformitatibus esse frequentissimas, idque hanc ob causam, quod non tantum sculpturam ipsa ratio corrumpatur, verum & ipsum corpus, quod indecoris formis appensis turpetur. Oriri vero ex metallicis & mineralibus aquis, quæ strumas ex nativa proprietate gignant, ubi multæ etiam constellationes concidant, & potissimum ubi hujusmodi regiones reperiantur. Nasci quoque easdem ex mineralibus vult modo plane eodem, quo alia, quæ oriuntur ex eisdem, sicut intempestiva marchasita, vel mineralia cruda, & hinc fieri putat, ut strumosi magis ad maniam, quam ad intellectus temperantiam proni sint, propter mineræ nempe cruditatem in struma sitam, quæ collum occupat, in quo mineralium est principium; quodvis autem minerale crudum prope radicem crudam generare excrescentiam illi similem, quod inde fieri debuisset, quoniam crudum quodque mater sit & origo nodosorum.

Bocii. *Bocio* ortum adsignat ex menstruis & hæmorrhoidibus, eodem loco, in quo ambæ hujusmodi fluxiones uniuntur, illudque in alio fluxu proprium sibimet facere emunctorium, liquorem enim seu fluxum, si constipatus fuerit, ut ad locum pervenire nequeat, nec id ipsum exequi valeat, quod sui fuerit officii, retrogradi asserit, donec transeat in carnis generationem.

Helmontii opinio de causa Scrophularum. §. 6. *Helmontius* docet, *Scrophulas* sæpissime oriri ab imaginatione & idea quadam aberrantis Archei, dum ex tristitia ob paupertatem, digestivam in stomacho simul aberrare facit, & imaginem sibi cudit istiusmodi nodorum, qui toties tristitiæ affectum sequuntur.

Strumarũ & Bocii. *Strumas* & *Bocium* defectum dicit esse transmutatoris Archei, non vero coagulationem Tartari, sed ex bono fieri cruore, cui strangulans potestas vitæ mediæ sit relicta, Archeum enim omnem sibi substratam transmutare massam, nisi à vita media potentiore victus cesserit. Contradicit proinde manifesto Paracelso, dum easdem ex cachimiis mineralibus & aquis potis mineralibus pronasci credit, poscitque ab eo, ut per ignem cachymias illas in aquis ostendat, quibus proprium sit, in ultima demum nostra digestione, nec alibi quam circa singulum coagulari, quod eum nunquam præstiturum esse novit. Interim fatetur quidem aquæ inesse vitam mediam, cui sit proprium Archeum excitare, & inficere in commutatione boni alimenti, non autem tartari peregrini alimentum illi materialiter in duritiem petrosam, sed ad strumas requiri contendit materiam, quæ proprietate sui Archei nata sit præcludere fauces ac quasi præfocare, idque citra adstrictionis aut terrestris acerbitatis, transmutetaque in alimentum, retinensque pristinas vires vitæ mediæ perfungatur sua potestate, circa guttur magis, quam alibi, & hanc potestatem jure sibi hæreditario in alimentis, & hinc in cruore relictam convertere proximum solidorum alimentum in excrementum petrosum, quod directoris facultate strangulante ad guttur concedat. Hoc rutinantem Sedum se reperisse dicit fungos præfato præfocandi veneno pollere, illosque frequentes è radice laricis, abietis & pinorum, in rupibus ad septentrionem declivibus ..., ubi niger agaricus, ejusdem communis ...es

in

in trunco frequens, unde didicerit, totum terræ Leffas fungosa indole ibidem contaminari, crediderítque Strumas nasci usu herbarum & aquarum, quæ hujusmodi Leffas imbiberunt.

Willisii de causis morborum horum opinio. §. 7. *Willisius* morbis hisce universis eandem fermè adsignat causam, *Scrophulas* enim oriri vult ex liquore nerveo in glandulis ob diuturniorem stagnationem inspissato, *Strumas* verò & *Bronchocelen* ab eodem humore nerveo in transitu suo impedito, & in parte quâdam colli stagnante, dum spiritu depresso aut avolante, particulæ salinæ à volatilitate in acorem degeneres, consortia aliena mox meant, atque corpuscula sulphurea sibi arripientes, in tumores strumosos coagulentur.

Sylvii ratiocinium de causa Scrophularum. §. 8. *Sylvius* à coagulatione pituitæ aut Sanguinis in glandulis colli *Scrophulas* oriri existimat, dum ab acido austeriori succi isti propter venarum capillarium obstructionem refluere non valentes, fortiùs inspissantur, & glandularum harum substantiæ arctius impinguntur, sicque avolantibus fluidioribus succorum partibus, remanentia eorum spissior redditur & compactior.

Strumarum. *Strumarum* originem ex lympha deducit peccante, & acido spiritu nimio in illa contento, à quo humores in glandulis colli conglobatis redduntur tenaciores, & tandem in gypseam consistentiam rediguntur.

Bronchoceles. *Bronchoceles* causam esse affirmat rupturam & distentionem cutis & subjacentis membranæ, à reliquis partibus & flatuum seu aëris sub ea collectione, quod frequentius à violentiori contingat conatu & laboribus cum spiritûs quâdam retentione conjunctis.

Cartesianorum judicium de causa Scrophularum. §. 9. *Cartesiani* à succo glandularum sive lympha tenaci & viscidâ, à particulis angularibus & hamatis fortius coagulatâ *Scrophulas* oriri existimant; quando enim per arteriolas succus iisdem communicatur multis particulis angularibus acutis & solidis præditus, ex in particulas lymphæ ramosas in glandulis adhuc restitantes agentes aculeos suos particulis ramosis imprimant, easdem in motu impediunt, sicque ad quietem pellunt, figunt & coagulant, hinc lympha inspissata & crassior per ductus suos ab arteriolis & venulis diversos adeoque sibimet proprios transire nequit, sed stagnat, & novis particulis ex communi massâ per arteriolas communicatis augescit, unde glandulæ distenduntur & in tumorem elevantur, ipsa verò massa pro majori aut minori copiâ particularum ramosarum, angularium aut terrestrium diversam præ se fert colorem, soliditatem & cohærentiam, prout ramulæ divulsæ in globulos coierunt, vel diversimodè implicatæ & acutangulis compactæ fuerunt, vel intercedentibus particulis terrestribus & porosis aliquantum denuò fuerunt resolutæ, sed nondum omninò fluidæ redditæ, ut mucilaginem crassiorem, aut materiam pultaceam referant, quales particulæ per aërem, cibum & potum succis corporis humani facilè poterunt inferri, aut affectibus melancholicis stagnationes & angulares particulæ in iisdem augeri & cumulari.

Strumarum. *Strumas* ab iisdem pene deducunt causis, & differentiam earum à Scrophulis saltem in majori copiâ particularum terrestrium particulis ramosis & angularibus intermistarum consistere credunt, quæ minus ab angularibus coagulari queunt, hinc massa non ita inspissatur, & cùm particulæ quædam porosæ iisdem intermistæ aliquando existant, potiùs dilatatur, & fibræ glandularum & membranarum adjacentium magis tenduntur, unde & tumor incrementum capit, maximè dum lympha massam contentam satis humectat, ad quæ insuper si chylosus aliquando accedat liquor per arteriolas, hic ipsemet tandem corrumpatur, materia putrida & fœtida ob dissoluta salia inde facilè emergit. Quòd autem in quibusdam regionibus strumæ copiosiores conspiciantur, quam in aliis, id ab iisdem particulis rigidioribus angularibus, terrestribus & ramosis copiosioribus, quam porosis & alcalicis, per diætam succis corporis internis communicatis, contingere rentur, quæ per angustos ductuum glandularum vascularium meatus tam facilè nequeunt transfluere, sed angulis suis hic illic tubulis adhærentes, eosdem obstruendo tandem claudunt, & circa obturationem istam variarum particularum pariunt collectionem, coagulationem, aut aliam quandam mixturam inconcinnam & minùs convenientem.

Bronchocelen oriri putant, dum vi quâdam impetuosa, & retentione spiritus membrana asperam arteriam aut musculos colli investiens nimium extenditur, & à reliquis partibus divellitur; spiritus enim animales à priori viâ repelluntur, & magnâ vi regredi coguntur, hinc spatium sufficiens non reperientes in tubulis consuetis, impetu vehementi membranam divellunt, quo interdum simul vascula quædam & nervuli dirumpuntur, ut succi eorum in cavitatem seu sacculum hunc effundantur, & successivè non modò majori copiâ colligantur, sed accedentibus particulis diversimodè figuratis singularem quandam constituant massam, modò spissiorem, modo flatulentam, à quâ cutis simul distenditur, & pars ea colli redditur tumida. *Bronchoceles.*

§. 10. *Nostrâ* ex sententia *Scrophulæ* oriuntur à lympha tenaci viscidâ & acidâ, acore austero præditâ, in tubulis & meatibus glandulosis stagnante & obstruente, unde glandulæ non modò intumescunt, sed etiam indurantur. Sæpe enim ex acido vitioso, interdum corrosivo, oriuntur duræ illæ *Strumæ*, quæ nonnunquam primordium ex primis viis acquirunt, ubi chylus à fermento vitioso facilè acescit, hinc acidus ille chylus proclivis est ad obstructionem pariendam & mesenterium strumosum reddendum, quare in primis hisce viis læsa lympha non facilè corrigitur in glandulis aliis colli. Nempe quæcunque in parte glandulæ indurantur, inde fiunt scrophulæ, sed alio nomine à Medicis pro loci ratione donatæ. Has scrophulas comitari solet febris lenta, ob viscidam materiam continuò sanguini permixtam. Certum autem est, per glandulas ex sanguine arterioso sequestrari lympham. Motus hujus lymphæ non est à succo chylifero ad partes externas, verùm è contra à partibus externis ad receptaculum. Hæc lympha cùm satis tenuis est absque ulla resistentia, facilè per substantiam glandularum percolatur, ne glandulæ quicquam damni patiantur à lympha transeunte, verùm si lympha crassior ac tenacior evadat, item si particulis terrestribus sit inquinata, vel sale crasso ac rigido turgida, non raro pori glandularum obstruuntur, cùmque particulæ fluidiores serosæ præ terrestribus & salinis se facilius accommodent angustis glandularum po- *Nostra sententia de causis Scrophularum & Strumarum.*

 ris,

ris, hinc iis secedentibus successu temporis glandulæ obstruuntur à terrestribus particulis & talimis rigidioribus, quæ se angustiis pororum accommodare nequeunt. Hæ glandulæ si à materia tantum viscosa & tenaci cum particulis terrestribus commixta impleantur in collo, oriuntur tumores nostri Scrophulæ dictæ, si prædominentur acidæ acres particulæ, degenerant in cancros, at si terrestres imperium habeant, degenerant in scirrhos. Qui succis abundant viscidis & acidis, promiores sunt in affectum hunc, quod pueris contingit scorbuticis sanguinem lutosum habentibus, & catarrhosis; præterea aër nimis frigidus & humidus, hoc est, qui abundat acido nitroso, & victus humidus acidus chylum acidum subministrans ad coagulationem & stagnationem pronum, scrophulis producendis facilè inserviunt; maximè verò hic culpatur aqua præter mercurium particulas austeras in se continens, quales sunt in Carinthia, Styriâ & circa Alpes, quo pertinet luxus, vitæ intemperantia, & ingluvies, ob quam causam & in senibus producuntur. Symbolum suum quoque conferunt somnus longus, otium nimium, vita sedentaria & desidiosa, aut melancholica, & similia, quæ succos in copia generant acidos & viscidos facilè stagnantes.

In *Bronchocele* cum *Cartesianis* vehementem illum impetum merito tanquam causam communiorem accusamus, cum experientia demonstret, ex validiore conatu in attollendo graviore onere, violenta spiritus emissione & retentione ejusmodi membranæ colli interioris divulsionem obtingere; dum enim spiritus per consuetos suos tubulos & cavitates impeditè anteà fluxerunt, at spiritus alii ad sufflandos musculos antagonistas prioribus impetuosius obviant, non modo valvulæ aliter disponuntur, sed spiritus ipsi per angustatos tubulos transgredi nequeunt: hinc cursum suum mutant, & dirruptis fibrulis claustra egredientes quandoque ipsam asperæ arteriæ tunicam, si copiosiores spiritus ante inter cartilagineos ejus angulos & tunicam eos investientem fuerint contenti, frequentius vero membranam communiorem colli tendunt & divellunt, ut sacculus quidam formetur, in quo liquores ex diruptis venis, aut aliis quibusdam stillantes colliguntur, quæ pro diversa sui mixtura aliam atque aliam quandoque componunt massam, sicque nonnunquam materia quædam, sive sit succus nerveus, sive lympha pallida, fœtida & indurata quasi, aut in grumos concreta, propriæ cystidi inclusa in parte carnosa prope guttur fuit observata, quæ in tanta copia aperta Bronchocele emanavit, ut adstantes Medici non potuerint satis admirari, qualem videre licet in *Zodiac. Med. Gall. Ann.* 2. *Obs.* 9. & 11. *p. m.* 47.

Prognosis Scrophularum & Strumarum. §. 11. *Prognosin* quod concernit, omnes *Strumæ* cum *Scrophulis* difficiles sunt curatu, unde Strumæ ad pessimum colli morborum genus referuntur ab *Hippocrate lib. de glandul.* in *Tom.* 1. *p.* 417. §. 6. Faciliorem tamen curam admittunt incipientes, mobiles & in senioribus. Sic & illæ, quæ causam agnoscunt corrosivam, sunt sæpe incurabiles, ut illas vidi in condiscipulo quondam meo *Selein* dicto à Chirurgo Gallico *Attavau* nominato improvide excisas, unde mors ipsi fuit accelerata. Quædam etiam intrinsecus in collo producuntur, quæ suffocationis periculum minantur, uti *Hildan. lib.* 3. *Obs.* 34. cujusdam pastoris meminit, qui longo tempore strumâ tali in collo laboravit, cum catarrhus, ut ille inquit, accessit, & ad exulcerationem pervenit, ita ut non amplius victum sumere potuerit, & tandem ipsi morti fuerit traditus. Ordinario quidem magnitum adeò non inferunt semper vitæ periculum, attamen suffocationis metum, cum augentur & laryngem comprimunt, sæpe incutiunt, inveteratæ quoque si fuerint, nec medicamentis cedunt, ubi vero Chirurgicum præsidium adhibetur, multitudo vasorum in collo præsentium, & arctius sæpe iis adhærentium, minus tutam reddit excisionem. Strumæ certè fatigant Chirurgos & ægros, quoniam non facile suppurantur, nec discutiuntur, ob viscidam & tenacem lympham in glandulis stagnantem & induratam. Sic & Strumæ frequenter in Scirrhum exquisitum degenerant, ob eandem materiam viscidam, quæ si diutius, acido scil. aucto, subsistat, in duritiem gypseam transit, & quando exulcerantur, desinunt in cacoëthica ulcera fistulosa, ac nonnunquam in cancrosa & corrosiva, acido illo in iis reddito nimis acri.

Bronchocelus. Eodem ferè modo se habet cum *Bronchocele*, à ejus compressione asperæ arteriæ illata, sæpe suffocatio oboritur, quale nos novimus exemplum. Confer quoque *Theod. Kerkring. Obs. Anat.* 74. qui observavit à Bronchocele subito increscente & asperam arteriam colli vertebris adprimente monialem quandam suffocatam, quod & de puella *Tulpius lib.* 1. *Obs.* 46. animadvertit. A Bronchocele internè circa jugulum abscondita suffocationem observavit Piaterus. Ob læsos quoque aut compressos nervos in sensibus oritur defectus, ut ægri vel difficulter audiant, vel gustus aut olfactus iis imminuatur, aut alia quædam spirituum obtingat aberratio, unde fortè *Paracelsus* affectum hunc stolidis sæpius accidere putavit. Curatio in totum observatur difficilis, & aliquando casu, quàm studio Chirurgico, felicius fuerunt abactæ, quod simul præbet indicium, non semper de curatione penitus esse desperandum.

Diæta. §. 12. Optimum *Diætæ* regimen, sicut in aliis affectibus, ita in hisce præsentibus, cum magno ægrorum instituitur emolumento. Quemadmodum enim commissi in Diætâ errores sæpe affectuum origo sunt, ita optima victus ratio ut plurimum in curatione omne fert punctum. *Aër* ergo sit optimo æthere, non vero acido nitroso repletus, proinde vitetur nebulosus ac pluviosus. *Victus* sit eupeptus, & attenuans, & quidem parcissimus, nam media & abstinentia multum ad curandas strumas facit, angue pejus fugiantur cibi crassi, fumo indurati, legumina, brassica, & alia digestu difficilia. Nocet & nimia repletio. Assa alimenta potius conducunt, quàm frixa, à carne suillâ & piscibus omnino abstinendum. Omnia aromatica & aperientia vulgo ita dicta conveniunt. Potus sit vinum Gallicum, aut potus Theæ vel decoct. scrophular. vel potus aquarum mineralium, quæ imprimis in thermis inveniuntur, ut sunt Emblenses, potissimum vero reperta ibidem aqua mineralis in puteo peculiari existens. Conducunt & thermæ Wisbadenses & Badenses in Helvetia, & Carolinæ in Bohemia. *Motus* & *Quies* minimè excedant motus enim nimius nocet, nec non gestatio super caput maximorum onerum, item motus aut conatus nimius in partu laborioso. *Alvus* quotidie re-

spon-

ſpondeat. *Animi motus* temperentur juſto rationis freno, omni ſtudio ablegentur triſtitia & mœror ſuccos & ſpiritus nimis coagulantes. Vitetur & locutio plurima, & riſus immoderatus, ne diſtendendo vaſa & muſculi magis dilatentur.

Galenicorum modus curandi Scrophulas & Strumas. §. 13. Curationem *Scrophularum* & *Strumarum* aggrediuntur *Galenici* omnium primò evacuatione humorum peccantium medicamentis pituitam incidentibus & eliminantibus, aliisque materiam earum abſumentibus, qualia ſunt radices bryon. pimpinell. ariſtol. rotund. polypod. querc. ſcrophular. It. Herb. agrimon. heder. terreſtr. rut. murar. arteniſ. filipend. Hermodactyl. agar. ſem. cartham. turpeth. ſem. urtic. naſturt. ſinapi, &c. ex quibus varias colligunt remediorum formulas, potiſſimum verò infuſum aliquod parant initio ad ſeptimanam integram doſi convenienti propinandum, quale ſequens exhibet formula.

℞. Rad. *Ir. Flor.* ℥j.
Pimpinell.
Polypod. querc. aa. ʒvj.
Ruſci
bryon. aa. ℥ß.
Hermodactyl. ʒiij.
Herb. Heder. terreſtr.
Scrophular.
Chamædr.
ſatureij.
rut. murar.
ſalv.
agrimon. aa. Mß.
ſummit. thym.
flor. anth. aa. P. j.
Spic. Ind. Pß.
fol. ſen. ſ. ſt. ℥j.
agar. trochiſcat. ℥ß.
ſem. cartham. ʒiij.
fœnic. ℥ß.
urtic.
ſeſel.
apii, aa. ʒij.
cinamom. acut. ʒj.

Inciſ. contuſ. & Nodulo incluſa infundantur lbvj. *vini generoſi, ſtent loco tepido*, & poſtmodum quovis manè de eo potio aſſumatur conveniens, neceſſario aſſervato diætæ regimine. Infuſo quando humores peccantes nondum ſatis inciduntur & evacuantur, decoctum aliquod parant validius attenuans & ad faciliorem evacuationem eosdem diſponens, quale conficitur ex rad. enul. Ireos, Spatulæ fœtidæ, pentaphyll. filipend. Scrophular. apii, herbis marrub. beton. capill. ven. pimpinell. tanacet. flor. geniſt. ſem. apii, urtic. ſinap. cicer. rub. in vino coctis cum melle, & cinamomo aromatiſatum quotidie, ſimulque comedendas tabulas aromaticas ex ſpeciebus diagalang. diarhod. dianth. tum humores ſuperfluos eliminant Pilulis aggregativis, aureis, vel cochiis. Ejectâ verò ſic materia peccante & ſuperflua, reliquias ejusdem ulterius ſpecificis quibusdam abſumunt, electuario nempe ſequente.

℞. *Conſerv. majoran.*
roſar. aa. ʒvj.
Cort. citr. condit. ℥ß.
Pulv. rad. ſcrophular. ʒiij.
Spong. combuſt. ʒij.
oſſ. ſep. ʒj.
cinamom. ℈ij.
Zingib.
ſem. ſinap. aa. ʒß.

M. cum ſ. q. ſyrup. heder. terreſtr. redigantur in formam Electuarii, de quo ſingulis veſpertinis & matutinis horis ʒij. aſſumantur. Re ita geſtâ topica quoque remedia ad ſubſidiarias vocant copias, initio quidem emollientia, vel reſolventia & diſcutientia, at quando hæc nihil præſtitiſſe conſpiciuntur, ipſa ſubſtituunt ſuppurantiâ. Ad priora referunt emplaſtrum de meliloto, oleo chamæmelino malaxatum, empl. de mucilag. oleo Irino malaxatum, ceratum de œſypo *Philagrii*, Cataplaſma ex farinâ lupinor. amaror. in oxymelite, aut ex fimo bubulo in aceto coctis, vel malagma monomachium ſequens ab *Actuario* commendatum.

℞. *Spum. argent.* lbß.
farin. rad. alth. ℥ix.
ſem. malv. ſylv.
fœnigr. aa. ℥iij.
lini ʒj.
ſertulæ campan.
aneth. aa. ℥ß.
chamæmel ℥iij.
veratr. candid. ʒiij.
ſampſuch. ℥j.
Adip. ſuill. vetuſt. ℥iij.
anſerin. ℥ß.
gallinac. ʒj.
medull. cerv. ℥iij.
cera lbß.
galban.
colophon. aa. ℥ij.
ol. vetuſt. ℥xv.

Liquentur, quæ liquari debent, & arida adjiciantur.

Suppurationem promovent, quando de diſcuſſione ſpes cuncta redditur irrita, cataplaſmatis ex farin. rad. alth. lil. alb. ſem. fœnigr. vitell. ov. butyro & cepis parùm aſſatis, nec prius abſceſſum aperiunt, quàm de contentâ materiâ omnimodò in pus converſa ſatis ſint certi, ne immatura factâ apertione & ſpirituum diſſipatione, calor nativus, ad putrefactionem & ſuppurationem neceſſarius, imminuatur, proinde longo temporis tractu ſuppurantia apponunt, ut fomes ſcrophuloſus putrefactione iſtâ penitus exſtirpetur. Si nec hoc obtinere queunt, & materia omni emollitioni & ſuppurationi repugnat, ſcrophulas colli ſuperficiarias minusque profundis pendentibus radicibus, cutis factâ inciſione à partibus, quibus attexuntur, divellunt & tandem abſcindunt, cautè tamen animadvertendo, ne aut venas jugulares, aut arterias carotidas, aut nervos recurrentes inſtrumento lædant. Hæmorrhagiæ inſtantis periculum avertunt, ipſas ſcrophulas poſt divulſionem acu filum ducente ad baſin trajiciendo, & filum utrinque arctius revinciendo, ut ſic conſtrictæ ſenſim decidant, & tum vulnus communi ratione denuò occludunt.

Bronchocelen. *Bronchoceles* curationem aggrediuntur præparatione humorum peccantium & eorundem evacuatione, potiſſimum quando morbus hiſce nondum adeò auctus eſt, ſed adhuc pronaſci incipit, quapropter eadem in uſum ducunt medicamenta, quæ in ſcrophulis arripiunt, decocta nempe, aut infuſa, humores vitioſos, maximè verò pituitoſos incidentia & educentia, ipſosque flatus diſſipantia & diſcutientia, ex ſem. carv. cymin. cinamom. galang. caryophyll. piper. & zingib.

zingib. tum revellendorum & derivandorum humorum gratia fonticulos in brachiis efto-diunt, aut setaceum per cervicem traiciunt, topica apponunt adstringentia & intercipientia, posthæc discutientia & exsiccantia, non omissis specificis tumori huic absumendo singulariter dicatis, radicibus nempe bistortæ, aristol. rotund. bryon. filipend. polypod. ononid. urtic. mort. Herb. agrimon. herniar. pilosell. rut. flor. genist. cort. tamarisci. vitr. pyr. cinet. spong. marin. alum. ex quibus variæ concinnandæ sunt medicamentorum formulæ, quarum sequens tyronibus præbeat exemplar.

℞. *Herb. peccat. agrimon.* ℥ij.
herniar. ʒiß.
pilosell.
rut. aa. ʒj.
Rad. ononid.
bryon. aa. ʒiß.
filipend. ʒij.
Ciner. spong. cynosbat. ʒij.
off. sep. ʒj.
sem. cymin. ℈iv.
pip. long.
alum. aa. ℈ij.
Pulverisata exc. p. s. q. mellis despumati. & f. a. F. Electuarium,

de quo lunâ decrescente exhibeantur singulis diebus ʒij. in aurora, & potui ordinario, qui sit vinum mediocre, sequens imponatur Nodulus.

℞. *Rad. filipend.*
scrophular. aa. ℥ß.
aristol. rotund.
verbasc. aa. ʒij.
Herb. Heder. terrestr.
Herniar.
beton.
saturej. aa. Mj.
flor. genist. P. j.
fol. cupress. Mß.
visci querc. ℥ß.
sem. fœnic. ʒiij.
galang. ʒij.
cinamom. ʒj.
sal. gemm. ʒß.
M. convenienter apparentur, & nodulo indantur.

Augmentum ejus inhibent quoque externis topicis adstringentibus, fotu videlicet ex decocto fol. pyror. equiset cupress. alum in vino adstringenti facto, vel ex thermis sulphureis & aluminosis, aut emplastro ex gumm. ammon. in aceto soluto, pice navali, mastich. oliban. pulv. rad. irid. colocynth. sem. sinap. sal. gem. & alum. cum oleo nucum malaxato per septimanas aliquot imposito. Quando verò tumor ità jam increvit, ut ejus augmento modò dictis nequeat resisti, fortiora adhibent discutientia, qualia sunt cataplasmata ex farin. fabar. orobi, baccis lauri, foliis rut. rad. cyclam. sem. cymini, sulphure, nitro, &c. in vino coctis. vel unguento ex oleo rutac. piper. axung. castor. pulv. hermodact. cymin. colocynth. lumbricor. succo arthanit. & pauco ceræ parata, quibus tumor hic studiosè est inungendus. His vero si cedere nolit, ad cauteria & sectionem accedunt, [illegible] ex præcepto [illegible] summam cute [illegible] tumori [illegible], ut [illegible] quod [illegible] tur [illegible] & [illegible], humore liquidem effluente, eo vero, quod densius est, digitis educto, & ulcere postmodum sub linamentis sanescente. Sectionem vero scalpello instituunt, tumorem medio [illegible] linea ad [illegible] usque incidendo, & sinum [illegible] integro corpore digito separando, totumque cum velamento suo eximendo, [illegible] aceto, sale vel nitro imbuto eluendo & oras una [illegible] jungendo, superimposito iis emplastro glutinante, aliisque convenientibus, & leniter, ne fauces comprimantur, deligando. Tunica vero si exími nequeat, [illegible] rentia adspergunt ex fæce usta, stercore hirundinum, chalcitide, misy, veratro albo, pyrethro & thure, ut ita penitus consumatur, eoque obtento linamentis aliisque pus moventibus medicamentis curationem prosequuntur, usque dum cerato diachalcitid. vel alio quodam emplastro idoneo consolidato & integra sanatio perficiatur.

§. 14 *Paracelsus* curationem *Scrophularum* corrosivis, & consolidativis absolvendam esse præcipit, abstinendum vero à pice, oleis calidis, aristolochiæ, viridi æris, arsenico, sale armoniaco, præcipitato, auripigmento, alumine calcinato, ungula caballina & herbis omnibus attractivis. Corrosivum vero commendat sequens. *Parcels. curatio Scrophularum.*

℞. *Vitrioli alb.* ℥j.
Aq. rос. ℥ij.
Litharg. ablut. ℥ß.
Commisc. cum oleo rosar. & pannis in eo madefactis foraminum orificia quæque leniter impleantur. Consolidativum ejus ità paratur.

℞. *Consolid. Regal.* ℔ß.
Aristol. long. ℥iij.
Myrrh. ℥ß.
Mum. ℥ij.
Post triturationem.
℞. *Ol. rosar. q. s. pro incorporatione, formetur in modum emplastri.*

In curandis quoque scrophulis hisce magnam vim adscribit opopanaco, à quo externe adhibito easdem penitus evanituras esse confidit.

Strumarum & Bronchoceles curationem non minus duplicem proponit, medicinalem, per pulveres & portiones ex cineribus spongiarum, corall. rub. cinamom. & similibus constantes instituendam, vel actualem, per cauteria actualia vel sectionem perficiendam. B[illegible] ex menstruis & hæmorrhoidibus progenitis, adeoque morbi mulieb[illegible] à priore aliquantum diversi, [illegible] tem [illegible] curationem. Fluxum [illegible] care jubet [illegible] per derivationem, vehementissime provocando menstrua vel hæmorrhoidas. Postremò sistendam vult fluxionem, uti in Noli me tangere. Ad provocationem menstrui cum deoppilatione venarum sequentem commendat mixturam. *Strumarum & Bronchoceles.*

℞. *Liqu. pules.*
artemis. aa. ℥iij.
vini [illegible] ℥vij.
liqu. [illegible] castrati bovis ℥j.
R[illegible] misce [illegible]
E[illegible] ℥ß, *mane & sero.*

Huic mixturæ addit aquam ex fructibus savinæ, vel oleum de granis ejus. Hæmorrhoidas provocat sequenti.

℞. *Serapini colati* ℥ß.
bdellii.
Mastic. aa. ʒj.
Fiat emplastrum per se s. a. super locum hæmorrhoidarum.

§. 15. *Helmontius* ad destruendas *Scrophulas* sin- *Helmoniana cura*

Scrophularum.

singulare putat existere remedium pulverem ex radice gladioli & digitalis, tum internè studiosè exhibitum, tùm gummi ammoniaco, vel alii intermistum & emplastri modo externè admotum.

Strumarũ & Bronchoceles.

Ad *Strumas* & *Bronchocelem* abigendas deprædicat cum aliis pulverem ex spongiis marinis vel fungo cynosbati in ollâ cumbustis, vel sequentem magis compositum cum triplo sacchari paulatim liquati miscendum, & tempore lunæ decrescentis ad ʒß. adhibendum. quo unius mensis spatio strumas & fungos liquari promittit, & unà cum præfocatione ab illis illatâ fugari.

℞. *Spong. marin. in carbonem combust.* ℥iij.
Ossi sep. ust.
Pip. long.
Zingib.
galangr.
pyrethr.
Sal. gemm.
calc. testar. ovor. aa. ℥j.
M. cum aq. stillat. ex præfatis spongiis, & paulatim exsiccetur.

Externe sequens itidem adhibere jubet unguentum.

℞. *Ol. laurin. pingued. suill. non adulterat.* ℥viij.
Oliban.
Mastic.
Gumm. Arab.
Resin. abietin. aa. ℥iij.
M. & per retortam destilletur oleum, cum cineribus clavellatis denuò rectificandum.

Willisii modus curandi Scrophulas & Strumas.

§. 16. *Willisius* curationem *Scrophularum* & *Strumarum* aggreditur resolutione liquoris illius in glandulis inspissati, ejusdem resoluti commodâ eductione per cathartica & diuretica, & prohibitione, ut ulterius hujusmodi materia in glandulis colligatur & inspissetur. Ad resolvendum autem liquorem inspissatum, externis potissimùm utitur discutientibus, ut fotu ex decocto rad. bryon. cyclam. lapath. scrophular. succis. herb. agrimon. artemis. pimpinell. fol. rorismar. sabin. & similibus, in vino coctis. vel impositione emplastri diachyl. ireati, inunctione unguenti de bryon. vel de arthanitâ, vel ex succis herb. scrophular. & rad. cucum. asin. cum gumm. ammon. in acet. solut. & pingued anatis parato, vel linimento, ex pingnedine humanâ, viperæ cum oleo succini; hinc internè per septimanam exhibet apozema ex rad. lapath. scrophular pimpinell. Irid. Florent. galang. herb. agrimon. heder. terrestr. saturej. chelido. min. flor. genist. bacc. Junip. sem. sinap. Zingib & pro majori evacuatione eidem vel simili decocto immiscet hermodactyl. Turpeth. agaricum, & semen carthami, vel pilulas exhibet ☿ales, ex ☿io videlicet cum extracto catholico misto. Glandularum tumore ità aliquantùm imminuto, ad materiam penitus consumendum & prohibendum, ne ulterius ejusmodi succum recipiant, pulveres exhibet strumales, quorum sequens esse potest formula.

℞. *Spong. combust.* ℥iij.
Pil. marin. combust.
Ciner. Lign. Junip. aa. ℥j.
Lap. pumic.
calam. aa. ℥ß.
spong. ʒiij.
visc. pyror.
Pip. long.
Zingib.
Sal. gemm. aa. ʒij.
Sem. lapp. min.
Cinamom. aa. ʒß.
M. F. Pulvis, dimidia sacchari canthii pulverisati portione miscendus, & ad ʒiß. pondere quovis manè lunâ decrescente assumendis. Hisce vero remediis absque fructu tentatis, & materiâ nullam admittente discussionem, eandem cataplasmatis & emplastris emollientibus ad suppurationem disponit, & eodem modo, ut in aliis abscessibus, curationem præcipit commodè administrandam.

Bronchocelen.

Ad *Bronchocelen* admovendam fortiora adhuc discutientia, quàm in prioribus, & flatus dissipantia subadstringentibus mista tùm externè commendat, fotum potissimùm ex decocto rad. ononid. Irid. urtic. herb. agrimon. puleg. herniar. sem. fœniculi, nuc. cupress. sulph. & alum. in vino vel lixivio coctis, vel flores salis armoniaci dissolvit in spiritu frumenti, in quo pannos intingit, & calidè eos imponit, aut emplastrum de baccis lauri cum stercoribus, vel ad rupturas. Interius essentiam carminativam, & pulverem in scrophulis annotatum cum commodo credit assumi, in majori verò malo remedia hæc aliaque parum præstitura cum aliis fatetur. unde si tumor nihilominus adimendus sit, ad operationem Chirurgicam circumspectè instituendam transitum admittit.

Sylvii modus curandi Scrophulas.

§. 17. *Sylvius* in curatione *Scrophularum* non minus eò potissimùm intendit, ut succi in glandulis ab acido coagulati denuò resolvantur, & resoluti regrediantur in vasa, per quæ commodè aliorsum distribuantur, vel si planè sint inutiles, per diuresin & alvum eliminentur. Resolutionem hanc volatilibus quidẽ institui posse concedit, at summum hoc in casu adhibendum vult studium, ne evaporatio partiũ volatiliorum nimis citò aut violenter promoveatur, & iis abactis crassiores & spissiores remaneant vix dum corrigibiles, sed scirrho viam sternentes. Ut media proinde incedatur viâ, decocta suadet lignorum aliarumque radicum & herbarum incidentium ex scrophular. fœnic. lapp. squill. pimpinell. saturej. verben. tanaceto, bacc. Junip. &c parata intus assumenda, quibus si pituita viscida sit dissoluta, eandem copia peccantem pilulis suis consuetis præcipit evacuandam, tùm ad reliquas in glandulis penitus attenuandas & eliminandas, sudorifera porrigit ex spiritu sal. armoniaci, bezoard. min. vel ♁io diaphoret. & post hæc illa, quæ ab aliis ad scrophulas consumendas jam sunt enumerata. Ipsum tumorem externè inungit unguento martiato cum oleo Philosophor. mixto, vel emplastrum eidem imponit ex gumm. ammon. bdell. galbano &c. cum terebinth. parato. Si verò omnino discuti nequeant, sed in abscessum vergere videantur, suppurationem promovet, & ut in aliis abscessibus fieri solet curationem absolvit.

Strumas.

Strumas eadem planè tractat ratione, nonnunquam fortioribus quibusdam intermistis & salivationem promoventibus, quibus si non obediant, cauteriis extirpationem earundem instituit.

Bronchocelen,

In *Bronchocele* ad discutiendos flatus non parum subsidii allaturum sperat emplastrum suum carminans ex gummis, opio, aliisque paratum

ratum, post quod emplastro ad Hernias, aliisque subadstringentibus non contemnendas adscribit vires. Interius pulverem ex sale gemm. & alum. usto cum speciebus diagalang. in aquâ genistæ vel rutæ exhibitum, curationem hanc non parùm promoturum esse affirmat.

Cartesianorum modus procedendi in cura Scrophularum.

§. 18. *Cartesiani* in curatione *Scrophularum* maximè sunt soliciti, ut mistura illa tenax & viscida in glandulis à particulis angularibus coagulata incidatur, & à quiete ad motum excitetur, quare frictiones instituunt pannis calidis, & fotus ex lixivio cinerum ligni Juniperi, in quo filipendula, scrophularia & agrimonia cocta sunt, iisque subjungunt illinitiones ex spiritu salis armoniaci succinato, spir. saponis, vel linimentis aliquantùm spirituosis, aut ☿ium præcipitatum continentibus, ex quibus pro emollitione sequens magni ab iis penditur.

℞. *Spir. Salis*
Ol. cer. stillat. aa. ℥ß.
Spir. ✳*ci*
vin. rectificat. aa. ℥j.
Ol. de Laterib.
Petr. aa. ℥j.
Sapon. Hispan. ℥iß.
M. optimè pro linimento.

Ad eundem quoque finem emplastra apponunt attenuantia, quorum sequens extet exemplum.

℞. *☿ii viv. cum aq. fort. solut.* ℥iv.
Axung. porcin. ℥viij.
Coq. in ollâ fictili spatulâ ligneâ continuò movendo, donec materia inde exsurgat mollis, cui addantur
Ceræ flav. ℥ij.
Pulv. mastich.
oliban. aa. ʒvj.
M. F. Emplastrum.

Promovent eandem attenuationem medicamentis internis ex lignis paratis & diaphoreticis ex bezoard. mineral Regulo ♁ii medicinali, aliisque; tùm ne quid denuo in glandulis colligatur, per tempus aliquod continuant illa, quæ coagulationem impediunt, & visciditatem resolvunt, qualis sequens est mixtura.

℞. *Aq. Pimpinell.*
scabios. aa. ℥ij.
Essent. rad. scrophular. ℥ß.
viperar. ʒij.
Liquor. ⊖*is gemm.* ʒiij.
Syrup. heder. terrestr. ℥j.
enul. ʒiij.

M. dentur duo cochlearia unâ vice. Ad suppurationem non minus ac cœteri transeunt, quando materia discussioni penitus repugnat.

Strumarum.

Eadem etiam adhibent remedia in *Strumis*, quibus Mercurialia singulariter convenire judicant, unde emplastrum de ranis magnis extollunt laudibus, etiamsi in totum ob terrestreitatem materiæ dissolvi nequeant, ad dolorem tamen mitigandum, & ne tumores increscant, emplastrum hoc profuturum credunt, gummosa verò & calidiora omittenda volunt, ne glandulæ nimis irritatæ in cancrum transeant, aut particulis subtilioribus violentius discussis, reliquiæ crassiores scirrhum producant. Ad sectionem non nimiùm properant, nisi morbus hic non aliis cedat remediis, & exstirpatio tamen ab ægris seriò postuletur, tùm cautè eandem absque nervorum aliorumque vasorum læsione experto Chirurgo permittunt administrandam.

Bronchoceles.

In *Bronchocele* commendant internè essentiam. camomill. & cortic. aurantior. cum spiritu ✳ci anisato; externè verò emplastrum de baccis lauri, & subadstringentia ex gallis & nucibus cupressi, ut cataplasma ex farin. fabar. sem. cum pulvere gallar. bol. armen. & simplicibus. In principio, ne tumor incrementum capiat, ferulas aut laminam plumbeam imponunt super emplastrum, & fortius aliquanto colligant, observato tamen, ne gula nimium constringatur. Emplastra quoque ad reliquas herniæ species convenientes hic in usum ducunt, cùm similem operam in hoc morbo præstare queant. Tandem incisionem admittunt, si medicamenta non prosunt, ut flatus & reliqua materia eximantur, & foramen postmodum emplastro stiptico iterum claudunt & consolidant.

Nostra methodus medendi Scrophulis & Strumis.

§. 16. *Nostro* judicio in *Scrophulis* ab obstructione contumaciori glandularum, ab acido viscido factâ oriundis conducunt omnia illa medicamenta, quæ acidum illud viscidum corrigunt & obstructionem tollunt, salia nempe volatilia, liq. C. C. succinat. cum essent. viperin. *Zwelf.* Sal. volat. C. C. quæ omnia succis motum reconciliant; huc pertinent & omnia aperientia vulgo sic dicta, ut sunt Martialia, e. g.

℞. *bonu Diaph. ♂lis Chalyb.*
c. △ ppt. aa. ℥j.
Cass. lign. ʒiv.
c. sacch. in ▽ *puleg. solut.* ℥iij.

Semper enim ad primas vias in hoc affectu respiciendum est, ne facilè acescat chylus, eam ob causam conferunt omnia absorbentia, imprimis spongia combusta, ossa sepiæ, oculi ♋ cum floribus ✳ci permisti, qui elegans sunt remedium, ut & terra foliata ♀i more Tacheniano parata, & internè, & externè usurpata. Pro specifico commendamus arcanum duplicatum & essentiam carminativam cum Elixire antifebrili *Mynf.* maritatam, amara enim generosa sunt remedia. Chylo itâ correcto in primis viis lympha remanens viscida in glandulis stagnans educatur blando hydragogo, in quem finem sola radix laxativa cum Mercurio dulci sufficit. Alii commendant Turbith addito momento salis aperitivi. ✳ci, vel card. bened. vel trifol fibrin. In delicatioribus exhibui Decoctum passulatum cum fol. senn. & Tartaro crudo paratum. Evacuatâ lymphâ, acidum viscidum porrò corrigatur volatilibus oleosis, inter quæ excellit sal. volat. oleos. n. d. ad paucas guttas per aliquot menses usurpatum, quo plures Dei gratia feliciter restituimus. Cavendum verò, ne calida nimis & exsiccantia applicentur in principio, quo in casu mobiles magis partes relictis terrestrioribus discuti, & itâ scrophulæ in scirrhos transire solent: sed applicanda veniunt, quæ materiam viscidam & terrestrem incidere, attenuare & fermentare valent, conducet ergò internè sequens.

℞. *Bezoard. min.* gr. vij.
☿ii diaphoret. Joviat. gr. iij.
Theriac. Andromach. ʒj.
M. pro sudorifero.

Assiduo etiam studio ad mesenterium strumosum cura dirigenda est, quâ de causa Tinctura Antimonii ex scoriis Reguli ad 20. guttas singulis matutinis horis in ▽ lignor. succis. tarax. exhibeatur. Potui indantur rad. sarsaparill. lign. sassafr. bacc. Junip. fol. ceterach. Extracta

quo-

quoque ex his aliisque vegetabilibus sæpe omnem paginam implent, quibus deinde pulveres contra strumas, acidum absorbentes; interponantur; laudamus sequens.

℞. *Pulv. contra strumas* Quercet. ʒij.
Arcan duplicat. ʒj.
Misc. F. Pulvis.

Vel:

℞. *Rad. Vincetoxic.*
Ononid. aa. ℥ß.
♉ *i diaphoret.* ♂*tis* ʒiij.
Pulv. ad strum. A. ʒvij.
Ol. nucist. ℈ß.
sacch. alb. ʒß.
M. f. pulv.

Dosis, quantum capit cuspis cultri bis de die Luna decrescente. Vel:

℞. *Pulv. ad strumas* August. ʒiij.
Arcan. duplicat. Mynf. ʒiß.
Magist. Spin. viper. ʒj.

M. F *Pulvis* ad ʒj. exhibendus Lunâ decrescente. Electuarium ex pulvere lacertarum & melle paratum capiat strumosus magnitudine Nuc. moschat. horis matutinis per 30. dies, quod valde commendat *Scultetus* & alii. Sequens etiam euporiston est remedium *Loffii*, quo Empiricus quidam se innumeros curasse gloriatur.

℞. *Spong.*
lap. Spong. aa. ℥j.
floccor. ex panno laneo rubr. disciss.
mandib. luc. aa. ℥ß.
panis tost.
lap. Specular. aa. ʒiij.
Comburantur omnia simul in ollâ clausa, F. Pulv. exquisitiss. trit. add. sacch. ℥j. Dosis ʒj. decrescente ☽.

Sequens etiam laudibus suis non est destituendum.

℞. *Spong. combust.*
oss. sepiæ.
pip. long.
nigr.
Zinzib.
Arcan. duplicat.
lap. spong. aa. ℥ß.
Viper. pp.
Sem. plantag.
Nuc. cupress.
moschat.
Turbith. aa. ʒij.
Sacchar. q. s.
M. F. Pulvis.

Vel conducit pulvis *Arnoldi de Villâ novâ* ad strumas. Radix vincetoxici tanquam verum antidotum in scrophulis laudatur ab *Elsnero in Eph. Germ. Ann.* 1. *Observ.* cujus decoctum non incongruum erit remedium per longum tempus potatum, radix enim hæc singulare quid obtinet in curandis strumis. Lapis spongiæ calcinatus etiam dicitur specificum in strumis remedium, quia acidum in succis abundans absorbet.

Medicus Danticanus sequenti modo feliciter instituit curam. Interne dedit ☽a decrescente pulv. spong. & lap. spong. calcinat. & sequente liquore illini curavit scrophulas.

℞. ⊖*li ad alcal. calcinat* ℔ij.
lap. spong. cum spiritu vin. ℔ij.
C. C. ust. ℔ß.
M. & ex Retort. destill. a. rostro add. Camph. ℥ß.

dein illini jussit sequenti linimento.

℞. *Ol. destill. ex lardo porcin.*
laurin. aa. ℥j.
M.

Inter Topica verò in principio discutientia sunt adhibenda & dein ad emollientia accedendum, si verò hæc nihil efficiant in scrophulis, exedentia seu corrodentia usurpanda. Discutientia parantur ex volatilibus, hinc *Barbette* commendat unguentem ex sale volat. quodam cum butyro majali, ut & emplastrum sequens, quæ optima sunt.

℞. *Gumm. Galban.*
Ammoniac.
bdell. aa. ℥ß.
bacc. laur.
staphyd. agr.
pyrethr.
cumin. aa. ʒvj.
Stercor. columbin. ʒj.
caprin.
Axung. porci ℥iß.
Ol. Camomill. ℥j.
Ceræ &
Picis aa. q. s.
M. F. Emplastrum.

Vel

℞. *Succ. Raphan.*
⊖*lis volat.* ʒj.
Sapon. Venet. ℥ij.
Coq. in Unguentum.

Spirituosa verò mihi magis placent: ex. gr.

℞. *Spirit. topic.* ʒij.
✱*ci* ʒj.
M.

Vel sequens, quod experientiâ comprobatum est.

℞. *Spir. frumenti* ℔ij.
bacc. Junip.
lauri aa. ℥iß.
fol. beton.
serpill.
flor. lavend. aa. P j.
⊖ ✱*ci* ʒß.
☿*i* ʒj.
lign. Guajac.
rad. sarsaparill. aa. ʒvj.
Coq. in aperto vase,
Detur pro Epithemate.

Ad fermentationem in succis stagnantibus excitandam, & ad motum materiam latentem incitandam, conducet præ aliis cataplasma sequens vel simile.

℞. *Herb. scord. absynth. ruta,*
cicut. aa. M j.
stercor. columb. ℥vj.
sal. tart. colocynth. aa. ʒvj.
herb. salv. M j.
sem. brodan. ℥v.
fœnicul. ℥iß.
sal ✱*ci* ʒiij.
extr. rad. bryon.
sem. cumin. aa ℥ß.
Add. fæcib. vini vel urinâ f. cataplasma, & quidem bis de die applicandum.

Post applicatum cataplasma scrophulæ sequenti illinendæ sunt linimento, quod commendat celeberr. Du. Overcamp.

℞. *Ungu. Dialth.* ℥j.
Ol. lucian.

Junip. aa. ʒß.
Laurin.
Philoſoph.
Spir. Sal. ✱*ci* aa. ʒiiß.
M. D.

Poſt inunctionem applicari poteſt ſeq. Emplaſtrum.

℞. *Empl. melilot.*
diachyl.
gumm. galban. aa. ℥ß.
labdan. ℥iß.
pulv. myrrh.
aloes aa. ℥ß.
macis. caryoph. aa ʒij.
ſem. cumin. R. ſalv. aa. ℥j.
Tinct. labdan. ℥jß.
ſtyrac. liquid. ʒij.
ſal. volat. C. C. ʒvj.
Ol. macis ſtill. ʒiij.
M. F. Ceratum.

Scultetus laudat oleum lacertarum, nos noſtrum viperinum, quo multum præſtitimus. Sic & pinguedo viperina in ſtrumis incipientibus egregia medicina eſt, earumque incrementum præcavet. Inter reſolventia & numerari poteſt tanquam egregium remedium ſal. volat. lap. ſpong. in liquorem arte Chymicâ redactum & externè illitum. Item ſequens illinatur ſæpius.

℞. *Spir. vinicamphorat.* ℥ij.
Tinctur. ♉*ii* ʒj.
M.

Optimè reſolventia cum maturantibus & emollientibus adhibentur, in quem finem conducunt gumm. Ammon. Galb. bell. opopanax, &c. Sic & oleum irinum, liq. terr. fol. & ol. 🜿i per deliq. item *Helmontii* efficaciſſima ſunt in reſolvendis ſtrumis. Spiritus convulſivus n. d. etiam conducit ſæpe ſtrumis illitus.

Conveniunt quoque pro reſolvendis his tumoribus ſtrumoſis omnivaria ☿alia, & emplaſtrum illud in tumoribus diſcutiendis adeò famoſum *Vigonis* de ranis cum ☿io, nec non amalgama ☿ale, ex quo & cum quo emplaſtra parata ſunt proficua, item ſequens noſtrâ experientiâ optimum eſt.

℞. *Succ. rut.*
ſabin. aa. ʒvj.
ſqill. ℥ß.
🜄 *vit.* ʒij.
Ol. lil. alb.
rut. aa ℥j.
caſtor. ʒij.
Coq. ad ſuccor. conſumt. add. bdell. in 🜊 *diſſolut.* ʒij.
Salis ✱*ci* ʒiij.
🜍*is viv.*
lap. pumic.
Nuc. cupreſſ.
ariſtol. rot. aa. ʒß.
euphorb. ℈ß.
Cer. citr. q. ſ.
F. Linimentum

Sequens *Ettmülleri* ☿ale non contemnendi erit uſus.

℞. *Emplaſtr. diachyl. cum mucil.* ℥j.
☿*ii viv. ſalivâ extinct.* ℥j.
M.

♂ Cucumeris aſinini proficuum eſt.

Strumas curari poſſe dicunt, ſi ter manu mortuis cujusdam fricentur. Propria etiam ſaliva ſinguli diebus manè illinantur. Alii easdem abigi poſſe promittunt, ſi patiens ſingulis matutinis horis propriam potet urinam. Tanquam ſpecificum à *Cardilucio* in *Prax. Hartm.* laudatur Sal pumicis, ſi ℈j. in aquâ ſcrophulariæ omni mane aſſumatur. Cineres Talpæ in decocto ſcrophular. exhibiti ab *Hartmanno* internè commendantur. Quòd ſi exulceratæ fuerint, eodem authore curantur inſperſis cineribus ſalamandræ in olla igne circulari exuſtæ. Si vero ſcrophulæ fuerint doloricæ, optimè mitigabuntur vel per emplaſtrum *Vigonis*, vel noſtrum ☿ale. Si tendant ad ſuppurationem, ſequens conducet unguentum *Barbettes*, quod ex *Fabricio* eſt mutuatus.

℞. *Ol. Myrtin.*
laurin. aa. ℥ß.
Unguent. martial. ℥j.
Argent. viv. floríb. 🜍*is extinct.* ʒvj.
M. F. unguentum.

Vel imponatur emplaſtrum de meliloto cum oleo camomill. & pingued. viperin. malaxatum. Strumæ ſuppuratæ non ſtatim ſunt aperiendæ, quia ob viſciditatem acidam materia univerſa non facile ſuppuratur, proinde ſemper cataplaſmata emollientia & ſuppurantia ulterius ſunt imponenda, & foramina diu aperta ſervanda. Si verò ad ſuppurationem ob viſciditatem lymphæ tam facilè perduci nequeant, imponatur aliquando corroſivum, ac applicetur turunda cum unguento baſilic. cum terebinthina communi mixto, cui aliquando, ut melius foramen apertum maneat, admiſceri poteſt momentum croci metallorum. Glandularum ulcera ſemper ſtudioſiſſimè ſunt mundificanda & dein incarnanda. Pro mundificatione ſufficit bals. 🜍is anisat. vel terebinthinatus.

Scrophulæ prominentes & pendulæ filo vel pilo equino ſenſim ſunt conſtringendæ, ut tandem marcidæ ſpontè decidant. Si vero propriâ cyſtide includantur, Chirurgi manu neceſſe eſt ut curentur, & cultro exſcindantur eo tamen reſpiciendum, ne magna vaſa ſanguifera aut nervi lædantur. *Hartmannus* ſine inciſione ſtrumas facilè curari affirmat, ſi bibat æger ex cranio hominis ſepulti, non quidem ſemel, ſed ſæpius.

Amuletum ex fabaria collo appenſum à Celeb. *Wedelio* magnipenditur. Bufo per 40. dies caſeo putrido & oleo olivarum nutritus, & in unguentum redactus optimè conducit tumicis illitus, auctore Patre Capuccino Gallo.

His ſi non cedat malum, cura tantùm inſtituatur palliativa, exterius applicando emplaſtrum de ranis cum ☿io, quippe verum eſt, quod *Carteſiani* jam enunciârunt, ſi glandulas obſtructas fortius agitaveris per gummi & olea calidiora, non raró ferocius etiam tranſeunt in cancros, vel diſcuſſis particulis ſubtilioribus abeunt in ſcirrhos.

Solâ imaginatione curari poſſe ſcrophulas & ſtrumas affirmant Hiſtorici quidam, de curatione Regia Gallica & Anglica agentes, quam, ne quidpiam ad curationem hanc ſcrophularum pertinens videatur omiſſum, breviter nunc exhibebimus. Die Pentecoſtes Rex Galliarum, pridie horâ veſpertina prima Deo reconciliatus & ſacra uſus ſynaxi in æde D. Franciſco ſacra homines morboſos ab Archiatro Regio ejusque Collegis in duos ordines ab utroque latere ita collocatos,

catos, ut spatio intermedio personæ quatuor juxta se invicem unâ vice transire queant, insimul probè exploratos, num ex avaritia & studio captandi doni, aut dolo & malitia ex aliorum hostium instinctu Regem instrumento quodam aut armis hac ratione insidiosè & clanculum lædendi aut occidendi se ægros simulent, satellitibus, aliaque cohorte militari stipatus, capite nudatus & facie manibusque singularem præ se ferens pietatem accedit. Adventante verò Rege homines morbosi manibus in cœlum sublatis in genua devotè procumbunt, quos deinde Medici à tergis eorum stantes capillis placide prehendunt & versus Regem declinant, qui brachio dextro aliquantum exerto & manu in formam crucis positâ singulorum frontes tangit, hisce simul prolatis verbis: Rex tangit te, Deus sanat te, in nomine Patris, Filii, & Spiritus Sancti. Quibus peractis Regis accedentes Eleemosynarii, unicuique exhibent munusculum, & unum post alium per atrii fores dimittunt. Regi verò exhibetur aqua pro abluendis manibus, & actus hic ceremoniis hisce finitur. In Anglia cura hæc sequenti more peragitur: Archiater Regius cunctos ad se vocat morbosos, ex quibus, reprobè explorata, strumis seu malo Regio laborantibus certum denominat conclave aut templum in quo congregentur, ut Regem accederent, qui finita concione cathedræ insidens, à dextris Secretarium tot Angelottos, seu nummos aureos vinculo sericeo albo dependentes, quot adstant ægri, manu tenentem, à sinistris verò strumosos admittit, ab Archiatro sufficienter instructos, quomodo terna capitis incurvatione Regiæ Majestati sint approximaturi. Tum Ecclesiastes versiculum quendam prælegit ex Bibliis ad ceremonias istas aptum, verb. gr. ex Marc. cap. 16. v. 18. ubi Christus Apostolis suis promittit ægros ab impositione manuum eorum sanatum iri. Medicus cum quovis strumoso separatim Regem accedit, & cum illis procidit in genua, Rex verò manu sua dextrâ malam ægri sinistram, & sinistra dextram tangit, & simul Concinator priorem versiculi lectionem repetit ad quemvis actum, Medico non prius surgente, quàm ægri cuncti fuerint tacti, quibus peractis Ecclesiastes priores sex versiculos capitis primi Evangelii S. Johan prælegit, &, si quidam nondum plenè fuerint curati, eorum unus post alium denuò ad Regem ducitur, qui ipsemet unicuique collo Angelottum appendit, eosque à se dimittit: ubi Rege pro ablutione manuum aqua porrigitur, & recitatis precatione Dominica cum collectis actus hicce clauditur. Quidquid verò alii de re hacce sentiant, Regibus hisce solis donum hoc peculiare tribuentes, mihi in imaginatione ægrorum curatio hæc, si quæ est, potissimum consistere videtur, cum & Comites Haspurgienses eos à strumis liberasse dicantur, qui potum aquæ ab eorum manibus acceperint, & quotidie hujusmodi curationes à privatis hominibus contingere observentur in variis morbis, ita ut sola spirituum animalium valida dispositio id præstet, quod externo adscribitur attactui, spiritus enim valde ab imaginatione commoti quævis claustra perrumpunt, & omnia dimovent obstacula, ut commodior inde succorum antea stagnantium & jam resolutorum sequatur distributio, & sic tumor omnis evanescat.

Cura *Bronchoceles* non multum differt à curatione Strumæ, nisi quod Bronchocele felicius ac tutius manu Chirurgi aperiatur: notum enim exemplum est Bronchoceles fortuitæ curationis *Zod. Gall. Obs.* 11. Quidam enim patriâ Monacensis 40. annos natus, cujus jam pridem deturpabat collum Bronchocele insignis magnitudinis, assidens fabro ferrario soleas ferreas equo affixuro, dum urget fabri ministrum, ut compendium temporis faciat, veru ferreo acuto recentissimè è fornace educto, & clavorum formationi destinato percutitur, ictus ille, quo Bronchocele transadacta est, primo horrorem incussit, sed qui postmodum in ingens gaudium cessit, exiliente enim statim humore multo in grumos concreto calculosis minimis corpusculis, lentibus similibus, admixtis, uno penè momento subsedit tumor, qui ante ad pectoris regionem devolvebatur, unde subsecuta suppuratione curatio integra brevissimè successit. Confer quoque prædict. *Zod. Gall. Obs. 9. pag. m. 69.* Sic & Clariss. *Muralto* ejusmodi Bronchocelen curavit incisione facta in parte molli & declivi profundius instituta, foramen vulneris spongiâ præparata implevit & diapalmâ deligavit, & sic ægram perfectè ab hac Bronchocele liberavit, prout videre est in *Decur. Eph. Germ. Ann. 3. Obs.* 134. Emollientia tamen singulariter conveniunt & medicamenta flatu discutientia, sive carminativa, manuali operationi circumspectè præmittenda, præcipuè verò ex camomilla, internè & externè essent. carminat. cum Elix. antifebril. *Mynf.* Tinctur myrrh. Pulv. ex rad. Ireos sem. anis. & hermar. pip. long. cinamom. alum. ust. myrrh. & similibus. Externè oleum chamomill. smaragdin. emplastr. de bacc. lauri, malaxat. cum ol. chamomill. item Bals. ♃is & empl. diasulph. vel sequens cataplasma. *Cura Bronchoceles.*

℞. *Capar. alb.*
rad. lil. alb.
alth. aa. q. s.

Cum ol. chamomill. in pulticulam reduc. & addito sapone nigro q. s. F. *s. a. Cataplasma* per 12. dies calidè applicandum, quod & proderit in Scrophulis.

CAPUT III.

De Glottidis Constrictione, & Epiglotidis Induratione.

§. I.

Sola structuræ diversitas organorum corporis nostri usum atque operationem variat, ejusdemque commoda dispositio unum idemque membrum pro partium, ex quibus compositum est, differenti figurâ, situ, magnitudine & motu pluribus destinat usibus. Hæc itaque causa existit, quod *Larynx* & respirationi, & voci efformandæ inserviat, posteriori quidem

dem maximè quoad ſuperiores ſui partes, *Glottidem* videlicet, & *Epiglottidem*, quibus rectè ſe habentibus nullum patitur vox impedimentum, morbis vero afflictæ tantum aliquando inferunt damnum, ut nullus edi ab homine queat ſonus, aut quàm difficillimè, ſed vox ipſa hæreat faucibus, nec ultra poſſit propelli. Cùm verò & hàc in actione machinæ humanæ nullum ſit inferendum aut permittendum obſtaculum, affectus, quibus partes hæ nonnunquam prehendi poſſe obſervatum fuit, quamvis rariores ſint, nec adeò frequenter in praxi occurrant, meritò hic ſeparatim tractandos ſuſcipimus.

Glottidis conſtrictio. *Glottidis* verò *Conſtrictio* eſt ejusdem anguſtatio, facta à re quâdam rigidiore, partes ejus tum muſculoſas, tum cartilagineas & membraneas, vel externè, vel internè comprimente, & ſic rimam à priori formâ in aliam cogente, ut latera ante diſtantia, nunc plus minus invicem conniveant. Pertinet ad conſtrictionem iſtam altera quædam ſpecies, in quâ rima hæc à re quâdam externa importunè illapſa interius obturatus & præcluditur, ſicque non modo vox impeditur, ſed aëri tranſitus denegatur, ſicque reſpirationis difficultas, & ſuffocationis periculum infertur.

Epiglottidis Induratio. *Epiglottidis Induratio* eſt partis hujus ſive operculi Glottidis, quoad particularum ejus interſtitia fibroſa occupantium, à majori motu & tardiori, in minorem & celeriorem, à particulis alienis aſperioribus, & defectu liquoris irrigantis orta tranſpoſitio, unde & fibræ compinguntur, & operculum hoc rigidius rimulam Glottidis magis patulam reddit, quam decet, ſicque & voci & deglutitioni ponit obſtaculum.

Referri huc poſſit è contrario ejusdem operculi nimia emollitio & depreſſio à re quadam humida, aut dura & gravi, ſed hæc ſymptomata tum per enantiatin quandam ex prioribus intelliguntur, tum poſterius ratione cauſæ cum Glottidis præclusione in unum coincidit.

Partes affectæ. §. 2. *Partes affectæ* ſunt Glottis cum Epiglottide, quarum prior γλωττις Latinè vertitur Lingula, ſeu parva quædam lingua, & eſt pars, ſeu corpus illud, quod in Larynge pro aëris ingreſſu & exitu ad reſpirationem & vocem neceſſario foramen ſeu rimam conſtituit. Ex tertia & quarta Laryngis conſtat cartilaginibus, uno verbo ἀρυταινοειδής ab Anatomicis comprehenſis, Latinè cartilago guttalis dicta, quod forma ejus ad gutturnium, vel partem illam vaſorum accedat, quâ aqua effunditur, & hæc rimula junctis duobus ſuperioris hujus cartilaginis partis proceſſibus efformatur. Notum enim eſt, Laryngem, id eſt, aſperæ arteriæ caput, quinque conſtare cartilaginibus ex quibus prima θυρεοειδής, ſeu ſcutiformis, ſecunda κρικοειδής, ſeu annularis, quod totam Laryngem ambiat cognominatur, tertia & quarta, à quibusdam pro una habitæ, Glottidi huic impenduntur, quinta demum rimam tegit & claudit, Epiglottis proinde dicta, ſitum obtinens ponè linguæ radicem ad os hyoides, in brutis pari muſculorum ſupra dorſum donata, in hominibus autem iisdem deſtituta, muſculo tamen membranoſo fruens, cujus fibræ carneæ rectà ab oſſe hyoide per epiglottidis dorſum excurrentes ipſum attollunt, & verſus ſummitatem ſuam moliuntur inſertionem. Dum vero per rimam hanc reliquâ Larynge anguſtiorem aër majori copiâ eliditur, ſonus ille efformatur, ſive vox, ad loquelam percipiendam & interiora mentis cogitata aliis aperienda tantopere neceſſaria. In opere hoc rite præſtando mens noſtra officio fungitur Organiſtæ, ſpiritus animales per nervos recurrentes ſexti paris ad muſculos mittens tum thoracis, tum Laryngis. Pulmones follium inſtar aërem extrudunt & mittunt in fiſtulam, qui per anguſtiam Glottidis inter Epiglottidem cum impetu quodam erumpens ſonitum efficit, quem lingua, tanquam digiti Muſici muſculos Laryngis variè tangentes, moderatur, pro lubitu mentis diverſimodè diſponit, & interdum ſuaviter modulatur. Absque mentis quoque imperio ſola organi ſtructura & vario ſpirituum influxu, varii in brutis oriuntur concentus & diverſæ vocum ſpecies, & has in avibus quibusdam, quæ tamen omnes epiglottide deſtituuntur, ſingulari mentis acquieſcentia nonnunquam auribus noſtris percipimus; in aliis vero brutis, quorum nonnulla in profundo Laryngis ventriculum quendam obtinent, impetu tam moleſto quandoque efferuntur, ut non ſine horrore aures percutiantur. Ad diverſitatem quoque vocum multum tribuit conſtitutio fiſtulæ pulmonalis, quatenus illa vel brevior, vel longior, latior, vel anguſtior eſt, potiſſimum verò officium præſtat Glottis noſtra cum Epiglottide, quibus malè ſe habentibus ipſi reſpirationi obex quidam interponitur, & deglutitio redditur difficilis, quorum prius in Glottidis Conſtrictione fieri aſſolet, poſterius autem in Epiglottidis Induratione, ob quam rimula illa perpetuò ſolet hiare, ut in cognitione morborum horum pluribus nunc percipiemus.

Diagnoſis Glottidis Conſtrictionis. §. 3. Facilè vero *Glottidis* & Laryngis *Conſtrictio* manifeſtatur ipſâ vocis in ægrotis interceptione, quando enim omni adhibito conatu ne unam quidem emittere poſſunt, nullus dubitabit rimulam hanc Laryngis à re quadam moleſta anguſtatam & pene præcluſam eſſe, cujus adhuc certius indicium hinc deſumi poteſt, ſi æger de loco doloris rogatus ſummam faucium partem oſtendat penes ipſam linguæ radicem, & nulla alia adſint ſigna anginæ, nullus tumor in collo, nulla inflammatio aut aliud quidpiam interiores faucium partes occupans. Deinde pro majori vel minori iſtâ in vocis eliſione aut reſpiratione difficultate ipſius quoque morbi cognoſcetur magnitudo, ut gravior hic morbus ſit percipiendus, quando omnino vox proferri aut reſpiratio peragi nequit, levior verò, ubi vox aliqua, aut exſpiratio adhuc perſentitur. Multum præterea ad morbum hunc facilius cognoſcendum inveſtigatio faciet cauſarum, quâ in re ſequentes paragraphi nos commode adjuvabunt.

Epiglottidis Indurationis. *Epiglottidis Induratio* colligitur ex voce graviori, raucâ & nigra, vel ejusdem omnimodâ ablatione citra apoplexiam, anginam aliumque morbum aphoniam aliàs inducentem, reſpiratione frequentiore, ſingulari in deglutitione moleſtiâ, quatenus fruſtula ciborum minora ipſam Laryngem ingrediuntur, & ſuffocationem minantur, hinc ægroti majores tantummodo bolos gulæ ſuæ aptare coguntur. Potus etiam quando aſſumitur, majori copia tracheam ingreditur, & ad pulmones pertingens tuſſim inducit, ſed ex hac non ſtatim de Induratione iſta judicandum eſt. Cibi in aſperam arteriam aut laryngem illabentes, de nimio glottidis hiatu ſicque Epiglottidis apertura & diſtantia, judicium præbent ſatis firmum, quod ſi frequentius & ferè

fere semper obveniat, meritò de ipsius rigiditate suspicio oboritur, ob quam à cibis delabentibus non deprimitur, nec rima clauditur, sed per patulum quasi ostium non modo in gulam, sed ipsas quoque fauces & asperam arteriam illabuntur, & non modo difficilem causantur respirationem & tussim, sed si portiones crassiores & asperiores sint, nec citò satis expellantur, dolorem ingentem & suffocationem.

Ætiologia secundum Galenicos ipsius Glottidis Constrictionis

§. 4. Ut in *Causarum* pervestigatione feliciores simus, aliorum non transibimus adjumenta, sed toties jam rogatos nostros denuò consulemus Medicinæ Antistites. Referunt vero omnium primo ipsi *Galenici*, priorem illum morbum, nempe *Glottidis Constrictionem* oriri vel à causis internis, humoribus scil. crassis, viscidis, pituitosis aut melancholicis circa partem hanc collectis, vel à rebus austeris foris illabentibus, ut comestione fructuum immaturorum, aut vi pollentium strangulatoriâ, vel rebus durioribus in principio gulæ diutius hærentibus, & adjacentem glottidem comprimentibus, aut etiam alia ratione occludentibus, quod à morbis quoque organicis partium vicinarum contingere posse profitentur.

Epiglottidis Indurationis.

Epiglottidis Indurationem deducunt tum ab intemperie calidâ & siccâ partium vicinarum, ob quam cartilago hæc itidem nimium exsiccatur, quod in Peripneumoniâ, Anginâ, aut febribus maximè causticis, interdum obvenire posse asserunt; tùm à rebus adurentibus & exsiccantibus, ut pipere, zingibere, cibis fumo induratis, salitis, parciore potu, aëre per inspirationem adsumto nimis sicco & aspero, vento boreali & id genus aliis humiditatem cartilaginis hujus absumentibus & eandem corrugantibus.

Paracelsi opinio de Glottidis Constrictione.

§. 5. *Paracelsus* ordine sequens *Glottidis Constrictionem* obtingere ratiocinatur à sale aluminoso resoluto, ad partem hanc delato, eandemque pro virium ratione & subjecti dispositione comprimente.

Epiglottidis Indurationè.

Epiglottidis Indurationem à sale spissiori deducit, à quo omnis durities partibus quibuscumque obveniat, unde sal istud vel cum cibo & potu, vel alia ratione ad cartilaginem hanc pertingens, similem morbum generi suo communem eidem inducat.

Helmontii opinio de causa Glottidis Constrictionis.

§. 6. Ad *Helmontii* tesseram *Glottidis Constrictio* natales suos debet Custodi Laryngis a re quâdam alienâ irritato & perterrito, unde fugam ille moliens vel à sua contrahit, & simul superiorem istam laryngis partem constringit. Res vero illa custodem percellens variarum potest esse specierum, sive in corpore genita, sive exterius adveniens, instar peregrini cujusdam hospitis dominium in alieno territorio conquisituri.

Epiglottidis Indurationis.

Epiglottidis Indurationem à defectu laticis dependere approbat, & custode defatigato nihil ex communi laticis massâ ad ejusdem partis irrigationem secernente, & ad eam transmittente, quare defectu succi emollientis rigescat, ut glottidem ulterius nequeat claudere.

Willisii ætiologia Glottidis Constrictionis.

§. 7. A *VVillisio* percipimus, *Glottidis Constrictionem* fieri tùm à rebus foris illapsis & meatum hunc obturantibus, tùm à convulsione partium fibrosarum laryngis, tùm ab alia quâdam compressione vicinarum partium, unde Glottis simul angustatur, & tandem à latice aut sanguine evasato circa partem hanc moram trahente, & temporis diuturnitate incrassato, sicque tracheæ introitum occludente.

Epiglottidis Indurationis.

Epiglottidis Indurationem ab inopia humidi irrigantis produci annuit, hancque consumtionem à variis causis fieri, aëre nempe sicciore per inspirationem assumpto, febribus ardentibus, inflammatione pulmonum, & similibus.

Sylvii de causis morborum horum ratiocinium.

§. 8. *Sylvius* superiorum sententiis absque ullâ controversia subscribit, tùm quoad *Glottidis Constrictionem* aut à morbis vicinarum partium, aut à rebus extraneis irruentibus, aut humoribus acidis convellentibus oriundam; tum *Epiglottidis* quoque *Indurationem* ab humoris defectu quomodocumque inductam certo dependentem.

Cartesianorum sententia de causa Glottidis Constrictionis.

§. 9. Eadem etiam *Cartesianis* stat sententia, ad rem clarius delineandam addentes, fibras musculi arytænoidis interdum à particulis hamatis nimium constringi, à quo similiter cartilago hæc constringatur, ab alienis autem corporibus irruentibus cavitatem occludi, aut in formam torqueri incongruam.

Epiglottidis Indurationis.

Epiglottidem indurari asserunt absumpto aut inspissato liquore cartilaginem hanc aliàs irrigante, vel ab aëre sicciore & asperiore multis particulis salinis prædito, vel à morbis diuturnis calidis, quo facto poros ejus angustari, & fibras sibi invicem propius accedere, quarum situm ad invicem arctiorem substantiæ totius cartilagineæ mutatam configurationem & corrugationem immediatè dicunt subsequi, & sic foramen aut rimam illam Laryngis non obtegi, sed apertam manere.

Nostrum judicium de causa Glottidis Constrictionis.

§. 10. *Nostrum* ut nunc addamus de hisce judicium, asserimus equidem Laryngis illum introitum, quem Glottis constituit, constringi, id est, occludi posse à variis rebus heterogeneis ab extra in rimam hanc infortunio quodam irruentibus, ut quando vel fortiori inspiratione alliciuntur res in aëre volitantes, flocci nempe, muscæ, apes, vel inter ridendum aut loquendum frustulum cibi deglutitur, quod deviando non gulam sed Laryngem per apertum meatum ingreditur, idque eo citius contingit, quando portiones istæ aliquâ in parte fuerint acutæ; sic nota sunt exempla de suffocatis ab officulis animalium, mica panis, frustulo ficus, nucleo cerasi, pilo circa epiglottidem evoluto; idque frequentius accidisse, dum homines inter manducandum & deglutiendum sibi non temperarunt à risu aut fortiori loquela, siquidem expiratione illa validiore operculum laryngis sive Epiglottis à rimulâ fuit dimota, & hæc amplius, quàm decebat, aperta, res verò istius generis illapsæ & in Glottide hærentes, eam tunc variè torquent, constringunt & occludunt, ut aëri pro respiratione admittendo, aut emittendo, non sit ulterius patula. Res præterea, aut cibi austeri, dum ad deglutiendum gulæ offeruntur, musculos Laryngis unà cum gulâ & faucibus constringere possunt qualia sunt poma & pyra sylvestria, acido-austera, sorbi, pruna sylvestria immaturiora, aliique fructus acerbi & succi eorum, liquores stiptici; aër crassus, aut particulis vitriolicis, sulphureis, acidis, austeris, aut fumo carbonum sulphureorum prægnans eandem edit operationem. Laqueus & vincula è regione Glottidis collum fortius circumducta eandem constringunt, & vel ex proposito, vel improviso suffocationem inferunt. In convul-

dem maxime, quoad superiores sui partes, *Glottidem* videlicet, & *Epiglottidem*, quibus rectè se habentibus nullum patitur vox impedimentum, morbis vero afflictæ tantum aliquando inferunt damnum, ut nullus edi ab homine queat sonus, aut quàm difficillimè, sed vox ipsa hæreat faucibus, nec ultra possit propelli. Cùm verò & hâc in actione machinæ humanæ nullum sit inferendum aut permittendum obstaculum, affectus, quibus partes hasce nonnunquam prehendi posse observatum fuit, quamvis rariores sint, nec adeò frequenter in praxi occurrant, meritò hic separatim tractandos suscipimus. *Glottidis* verò *Constrictio* est ejusdem angustatio, facta à re quâdam rigidiore, partes ejus tum musculosas, tum cartilagineas & membraneas, vel externè, vel internè comprimente, & sic rimam à priori formâ in aliam cogente, ut latera ante distantia, nunc plus minus invicem conniveant. Pertinet ad constrictionem istam altera quædam species, in quâ rima hæc à re quadam externâ importunè illapsâ interius obturatus & præcluditur, sicque non modo vox impeditur, sed aëri transitus denegatur, sicque respirationis difficultas, & suffocationis periculum infertur.

Glottidis constrictio.

Epiglottidis Induratio est partis hujus sive operculi Glottidis, quoad particularum ejus interstitia fibrosa occupantium, à majori motu & tardiori, in minorem & celeriorem, à particulis alienis asperioribus, & defectu liquoris irrigantis orta transpositio, unde & fibræ compinguntur, & operculum hoc rigidius rimulam Glottidis magis patulam reddit, quam decet, sicque & voci & deglutitioni ponit obstaculum.

Epiglottidis Induratio.

Referri huc possit è contrario ejusdem operculi nimia emollitio & depressio à re quadam humida, aut dura & gravi, sed hæc symptomata tum per enantiatin quandam ex prioribus intelliguntur, tum posterius ratione causæ cum Glottidis præclusione in unum coincidit.

Partes affectæ.

§. 2. *Partes affectæ* sunt Glottis cum Epiglottide, quarum prior γλωττὶς Latinè vertitur Lingula, seu parva quædam lingua, & est pars, seu corpus illud, quod in Larynge pro aëris ingressu & exitu ad respirationem & vocem necessario foramen seu rimam constituunt. Ex tertia & quarta Laryngis constat cartilaginibus, uno verbo ἀρυταινοειδὴς ab Anatomicis comprehensis, Latinè cartilago guttalis dicta, quod forma ejus ad gutturnium, vel partem illam vasorum accedat, quâ aqua effunditur, & hæc rimula junctis duobus superioris hujus cartilaginis partis processibus efformatur. Notum enim est, Laryngem, id est, asperæ arteriæ caput, quinque constare cartilaginibus ex quibus prima θυρεοειδὴς, seu scutiformis, secunda κρικοειδὴς, seu annularis, quod totam Laryngem ambiat cognominatur, tertia & quarta, à quibusdam pro una habitæ, Glottidi huic impenduntur, quinta demum rimam tegit & claudit, Epiglottis proinde dicta, situm obtinens ponè linguæ radicem ad os hyoïdes, in brutis pari musculorum supra dorsum donata, in hominibus autem iisdem destituta, musculo tamen membranoso fruens, cujus fibræ carneæ rectà ab osse hyoïde per epiglottidis dorsum excurrentes ipsum attollunt, & versus summitatem suam moliuntur insertionem. Dum vero per rimam hanc reliqua Larynge angustiorem aër majori copiâ eliditur, sonus ille efformatur, sive vox, ad loquelam percipiendam & interiora mentis cogitata aliis aperiendata[illegible] necessaria. In opere hoc ritè præstando mens nostra officio fungitur Organistæ, spiritus animales per nervos recurrentes sexti paris ad musculos mittens tum thoracis, tum Laryngis. Pulmones follium instar aërem extrudunt & mittunt in fistulam, qui per angustiam Glottidis inter Epiglottidem cum impetu quodam erumpens sonitum efficit, quem lingua, tanquam digiti Musici musculos Laryngis variè tangentes, moderatur, pro lubitu mentis diversimodè disponit, & interdum suaviter modulatur. Absque mentis quoque imperio sola organi structura & vario spirituum influxu, varii in brutis oriuntur concentus & diversæ vocum species, & ha[illegible] avibus quibusdam, quæ tamen omnes epiglottide destituuntur, singulari mentis acquiescentia nonnunquam auribus nostris percipimus, in aliis vero brutis, quorum nonnulla in profundo Laryngis ventriculum quendam obtinent, impetu tam molesto quandoque efferuntur, ut non sine horrore aures percutiantur. Ad diversitatem quoque vocum multum tribuit constitutio fistulæ pulmonalis, quatenus illa vel brevior, vel longior, latior, vel angustior est, potissimùm verò officium præstat Glottis nostra cum Epiglottide, quibus malè se habentibus ipsi respirationi obex quidam interponitur, & deglutitio redditur difficilis, quorum prius in Glottidis Constrictione fieri assolet, posterius autem in Epiglottidis Induratione, ob quam rimula illa perpetuò solet hiare, ut in cognitione morborum horum pluribus nunc percipiemus.

§. 3. Facilè vero *Glottidis* & Laryngis *Constrictio* manifestatur ipsâ vocis in ægrotis interceptione, quando enim omni adhibito conatu nec vocem quidem emittere possunt, nullus dubitabit rimulam hanc Laryngis à re quadam molesta angustatam & pene præclusam esse, cujus adhuc certius indicium hinc desumi potest, si æger de loco doloris rogatus summam faucium partem ostendat penes ipsam linguæ radicem, & nulla alia adsint signa anginæ, nullus tumor in collo, nulla inflammatio aut aliud quidpiam interiores faucium partes occupans. Deinde pro majori vel minori istâ in vocis elisione aut respiratione difficultate ipsius quoque morbi cognoscetur magnitudo, ut gravior hic morbus sit percipiendus quando omnino vox proferri aut respiratio peragi nequit, levior vero, ubi vox aliqua, aut exspiratio adhuc persentitur. Multum præterea ad morbum hunc facilius cognoscendum investigatio faciet causarum, quâ in re sequentes paragraphi nos commodè adjuvabunt.

Diagnosis Glottidis Constrictionis.

Epiglottidis Induratio colligitur ex voce graviori, raucâ & nigra, vel ejusdem omnimodâ ablatione citra apoplexiam, anginam aliumque morbum aphoniam aliàs inducentem, respiratione frequentiore, singulari in deglutitione molestia, quatenus frustula ciborum minora ipsam Laryngem ingrediuntur, & suffocationem minantur, hinc ægroti majores tantummodo bolos gulæ suæ aptare coguntur. Potus etiam quando assumitur, majori copia tracheam ingreditur, & ad pulmones pertingens tussim inducit, sed ex hac non statim de Induratione ista judicandum est. Cibi in asperam arteriam aut laryngem illabentes, de nimio glottidis hiatu sicque Epiglottidis apertura & distantia judicium præbent satis firmum, quod si frequentius & ferè

Epiglottidis Indurationis.

fere semper obveniat, meritò de ipsius rigiditate suspicio oboritur, ob quam à cibis delabentibus non deprimitur, nec rima clauditur, sed per patulum quasi ostium non modo in gulam, sed ipsas quoque fauces & asperam arteriam illabuntur, & non modo difficilem causantur respirationem & tussim, sed si portiones crassiores & asperiores sint, nec citò satis expellantur, dolorem ingentem & suffocationem.

Ætiologia secundum Galenicos ipsius Glottidis Constrictionis

§. 4. Ut in *Causarum* pervestigatione feliciores simus, aliorum non transibimus adjumenta, sed toties jam rogatos nostros denuò consulemus Medicinæ Antistites. Referunt verò omnium primo ipsi *Galenici*, priorem illum morbum, nempe *Glottidis Constrictionem* oriri vel à causis internis, humoribus scil. crassis, viscidis, pituitosis aut melancholicis circa partem hanc collectis, vel à rebus austeris foris illabentibus, ut comestione fructuum immaturorum, aut vi pollentium strangulatoriâ, vel rebus durioribus in principio gulæ diutius hærentibus, & adjacentem glottidem comprimentibus, aut etiam alia ratione occludentibus, quòd à morbis quoque organicis partium vicinarum contingere posse profitentur.

Epiglottidis Indurationis.

Epiglottidis Indurationem deducunt tum ab intemperie calidâ & siccâ partium vicinarum, ob quam cartilago hæc itidem nimium exsiccatur, quod in Peripneumoniâ, Anginâ, aut febribus maximè causticis, interdum obvenire posse asserunt; tùm à rebus adurentibus & exsiccantibus, ut pipere, zingibere, cibis fumo induratis, salitis, parciore potu, aëre per inspirationem adsumto nimis sicco & aspero, vento boreali & id genus aliis humiditatem cartilaginis hujus absumentibus & eandem corrugantibus.

Paracelsi opinio de Glottidis Constrictione.

§. 5. *Paracelsus* ordine sequens *Glottidis Constrictionem* obtingere ratiocinatur à sale aluminoso resoluto, ad partem hanc delato, eandemque pro virium ratione & subjecti dispositione comprimente.

Epiglottidis Induratione.

Epiglottidis Indurationem à sale spissiori deducit, à quo omnis durities partibus quibuscunque obveniat, unde sal istud vel cum cibo & potu, vel alia ratione ad cartilaginem hanc pertingens, similem morbum generi suo communem eidem inducat.

Helmontii opinio de causa Glottidis Constrictionis.

§. 6. Ad *Helmontii* tesseram *Glottidis Constrictio* natales suos debet Custodi Laryngis a re quâdam alienâ irritato & perterrito, unde fugam ille moliens vel a sua contrahit, & simul superiorem istam laryngis partem constringit. Res vero illa custodem percellens variarum potest esse specierum, sive in corpore genita, sive exterius adveniens, instar peregrini cujusdam hospitis dominium in alieno territorio conquirituri.

Epiglottidis Indurationis.

Epiglottidis Indurationem à defectu laticis dependere approbat, & custode defatigato nihil ex communi laticis massâ ad ejusdem partis irrigationem secernente, & ad eam transmittente, quare defectu succi emollientis rigescat, ut glottidem ulterius nequeat claudere.

Willisii ætiologia Glottidis Constrictionis.

§. 7. A *Willisio* percipimus, *Glottidis Constrictionem* fieri tùm à rebus foris illapsis & meatum hunc obturantibus, tum à convulsione partium fibrosarum laryngis, tùm ab alia quâdam compressione vicinarum partium, unde Glottis simul angustatur, & tandem à latice aut sanguine evasato circa partem hanc moram trahente, & temporis diuturnitate incrassato, sicque tracheæ introitum occludente.

Epiglottidis Indurationis.

Epiglottidis Indurationem ab inopia humidi irrigantis produci annuit, hancque consumtionem à variis causis fieri, aëre nempe sicciore per inspirationem assumpto, febribus ardentibus, inflammatione pulmonum, & similibus.

Sylvii de causis morborum horum ratiocinium.

§. 8. *Sylvius* superiorum sententiis absque ullâ controversia subscribit, tùm quoad *Glottidis Constrictionem* aut à morbis vicinarum partium, aut à rebus extraneis irruentibus, aut humoribus acidis convellentibus oriundam; tum *Epiglottidis* quoque *Indurationem* ab humoris defectu quomodocunque inductam certò dependentem.

Cartesianorum sententia de causa Glottidis Constrictionis.

§. 9. Eadem etiam *Cartesianis* stat sententia, ad rem clarius delineandam addentes, fibras musculi arytænoidis interdum à particulis hamatis nimium constringi, à quo similiter cartilago hæc constringatur, ab alienis autem corporibus irruentibus cavitatem occludi, aut in formam torqueri incongruam.

Epiglottidis Indurationis.

Epiglottidem indurari asserunt absumpto aut inspissato liquore cartilaginem hanc aliàs irrigante, vel ab aëre sicciore & asperiore multis particulis salinis prædito, vel à morbis diuturnis calidis, quo facto poros ejus angustari, & fibras sibi invicem propius accedere, quarum situm ad invicem arctiorem substantiæ totius cartilagineæ mutatam configurationem & corrugationem immediatè dicunt subsequi, & sic foramen aut rimam illam Laryngis non obtegi, sed apertam manere.

Nostrum judicium de causa Glottidis Constrictionis.

§. 10. *Nostrum* ut nunc addamus de hisce judicium, asserimus equidem Laryngis illum introitum, quem Glottis constituit, constringi, id est, occludi posse à variis rebus heterogeneis ab extra in rimam hanc infortunio quodam irruentibus, ut quando vel fortiori inspiratione alliciuntur res in aëre volitantes, flocci nempe, muscæ, apes, vel inter ridendum aut loquendum frustulum cibi deglutitur, quod deviando non gulam sed Laryngem per apertum meatum ingreditur, idque eo citiùs contingit, quando portiones istæ aliquâ in parte fuerint acutæ; sic nota sunt exempla de suffocatis ab ossiculis animalium, mica panis, frustulo ficus, nucleo cerasi, pilo circa epiglottidem evoluto; idque frequentius accidisse, dum homines inter manducandum & deglutiendum sibi non temperarunt à risu aut fortiori loquelâ, siquidem expiratione illa validiore operculum laryngis sive Epiglottis à rimulâ fuit dimota, & hæc amplius, quàm decebat, aperta, res verò istius generis illapsæ & in Glottide hærentes, eam tunc variè torquent, constringunt & occludunt, ut aëri pro respiratione admittendo, aut emittendo, non sit ulterius patula. Res præterea, aut cibi austeri, dum ad deglutiendum gulæ offeruntur, musculos Laryngis unà cum gulâ & faucibus constringere possunt, qualia sunt poma & pyra sylvestria, acido-austera, sorbi, pruna sylvestria immaturiora, aliique fructus acerbi & succi eorum, liquores stiptici; aër crassus, aut particulis vitriolicis, sulphureis, acidis, austeris, aut fumo carbonum sulphureorum prægnans eandem edit operationem. Laqueus & vincula è regione Glottidis collum fortius circumducta eandem constringunt, & vel ex proposito, vel improviso suffocationem inferunt. In convul-

vulsiore musculorum laryngis, vel anginâ, aut alio quodam eorundem tumore idem obvenire solet, maxime si par quartum, sive thyroarytænoides est inflammatum tum enim cartilago arytænoides valde constringitur, & hæc constricta laryngem claudit. Simile quidpiam cartilago hæc pati potest à Tonsillarum tumore, inflammatione & duritie, majori bolo in gulâ hærente, carunculâ glottidi incumbente tumefacta, à quibus pariter aliquando comprimitur. Alia quædam glottidis constrictio aut occlusio fieri solet, dum boli majores degluttiendi, aut vi intrusi, per œsophagum, non satis patentem, non transeunt, sed in faucibus hærentes epiglottidem comprimunt, sicque laryngem fortius occludendo aëri itidem transitum denegant, respirationem impediunt & suffocationem inferunt, ut contigit quibusdam fructus integros deglutituris, pyrum nempe aut castaneam; alii vero pisces vivos ori indentes, sive ex incuriâ aut amentiâ, sive piscatores natando manus liberas servaturi, qui per fauces viam quæsituri operculum laryngis depresserunt, & antequam istis succurri potuisset, vitæ iis filum abbreviarunt.

Epiglottidis Indurationis. *Epiglottis induratur* aliquando canaliculis à carunculis Epiglottidi incumbentibus oriundis obstructis, ut nullus liquor ad cartilaginem hanc seu operculum Laryngis pervenire queat, tùm enim substantia hæc ordinariè mollis, exsiccatur, induratur & rigescit, quoniam motus partium illius, qui antè in spatiis fiebat majoribus, & tardior, jam longè est celerior, & intra spatia minima exercetur. Consumitur quoque idem hic liquor in majori febrium æstu, inflammatione Tonsillarum, Anginâ, Peripneumoniâ, Pleuritide, salivatione nimiâ, à quibus omne humidum nonnunquam adeò exsiccatur circa partes hasce, ut communis illa oris membrana laryngis interiorem partem succingens, eadem simul destituatur, quod obvenire etiam solet iis, qui nimia copia tabaci fumum assumunt, quo instar furni aut camini partes hasce aridas reddunt & planè exsuccas. Ventus borealis & Cæcias aperto ore aut diuturniore inspiratione assumtus, quod viatoribus quibusdam circa mare iter diutius ducentibus contingere potest, partes hasce aridas reddit, unde Glottis hæc rigida & flecti nescia rimulam Laryngis non claudit, sicque homines multis objicit periculis, ut in priori morbo jam perspeximus. In Lue Venerea cùm universa lympha sit infecta, & à temperie sua blandiore in acriorem corruptivam transposita, & cartilaginem hanc detrimentum aliquod pati posse vix dubitandum est, quin eandem penitus corrodi, ut & hàc ratione ad officium pristinum, rimulam videlicet occludendi, reddatur inepta. Imò cùm pars ista sit laryngi contigua, si hæc defectum patiatur liquoris, propter vitium aliquod glandularum nihil per ductus consuetos ad eam mittentium, ejusdem ipsius inopiæ & ista suprema cartilago tandem redditur consors, & liquore privata irrigante facilè corrugatur & rigescit.

Prognosis. § 11. Non sunt morbi hi contemtui habendi, cùm *Glottidis Constrictio* diutius durans suffocando mortem ipsam accersere queat, summè enim ad vitam necessaria respiratio viis præclusis inhibetur, & propterea morbus hic periculo satis est plenus, ut verba *Hippocratis, Prædictor. lib. I. §. XI. m. Tom. 1. pag.* 477. *& Coac. prænot. cap. 2. m. Tom. eod. pag.* 545. tanquam veritati consona etiam huc referenda esse censeam, nempe quòd fauces dolorosæ, graciles, cum ægrè tolerabili molestiâ, strangulatoriæ perniciosè sint acutæ. Sæpe enim vix moram concedunt ad medicinam idoneam parandam, & parti laboranti commodè applicandam, sed antequam via recipiendo aëri reseretur, ægri eodem destituti, quo tamen diu carere nequeunt, inter apparatum ipsum intereunt. Hoc verò non tantummodò contingit in inflammationibus vicinarum partium, imprimis musculorum Laryngis, sive Anginâ, nec in morbis solùm convulsoriis, sed in hisce quoque casibus, ubi corpus aliquod externum inconvenienter in rimulam hanc fuerit illapsum, & parietibus ejus adeò firmiter adhæreat, ut citò satis ejici, & meatus hic à re illa obturante liberari nequeat. Pertinent etiam aliquo modo ad convulsivam illam Glottidis constrictionem, & quæ in Angina obvenire solet, effata illa *Hippocratis, Prædictor lib.* 1 §. 2. *m. Tom.* 1. *pag.* 477. Loci circa fauces in acutis morbis dolorosi, graciles, parvi, suffocatorii, quando hiare æger, ut os aperire & claudere non facilè possit, mentis emotionem portendunt: ex talibus phrenetici fiunt, & perniciosè affecti. Ab ipsis verò rebus ex infortunio quodam in Glottidis foramen illapsis quæ contigit constrictio, non minus, ac quæ externâ quadam violentiâ, aut fune collum circumducto fieri solet, sæpius visa lethalis, quemadmodum de *Terpandro* Citharœdo refert *Triphon*, eum Spartæ in Sciade canentem, dum ore hiaret, quodam ficu temerè jaciente & in faucibus ejus vi impingente, subitò fuisse strangulatum; & ex recensione *Valerii Maximi* Anacreon Tejus Poëta anno ætatis 85. dum passæ uvæ succo tenues & exiles virium reliquias foveret, unius acini pertinacior in aridis faucibus humor eum suffocavit. Quod enim in Glottide pertinacius hæret, ob impedimentum Epiglottidis aut planè non, aut difficulter admodùm eximitur, nec commodum est, ut per trachæam in pulmones protrudatur, ibi enim hærens teneram pulmonum substantiam vesicularem levi negotio lædet, aut vasa comprimet, sicque vel mortem subitaneam, vel lentam consumtionem & phthisin procurabit. Quæ verò ità sunt constituta, ut vel citò, vel tractu quodam temporis non adeò longo resolvi & liquari possint, aliquando per tussim quandam, irritatis ità pulmonibus, ejiciuntur, quòd mulieri cuidam obvenisse recenset *Marcellus Donatus in Histor. mirabil.* cui pilulas justæ satis crassitudinis devoraturæ una ex illis per Glottidem, sive trachææ os dilapsa fuit, ibique per tres ferè horas persistens suffocationem fuit minata, nec ullo ingenio eximi potuit, tandem verò liquata per tussim fuit rejecta & mulier à suffocatione & imminenti morte liberata. Sic quo breviora sunt corpora illa, eo difficilius extrahi possunt, longiora verò sufficienti parte extra rimam laryngis prominentia, ut in faucibus videri & instrumento prehendi possint, facilius & citius aliquando educuntur. Meritò ergò morbus hic statuitur periculo plenissimus, & in quo si spes quædam alluceat liberationis, omnis mora habenda quam maximè noxia.

Epiglottidis Induratio morbus est admodùm contumax, & nullis fermè remediis in statum pristinum reducibilis, aut admodù difficulter, & in leviori solummodo specie, in qua nondum in

osseam

osseam duritiem cartilago hæc sunt transmutata, sed fibræ emollientibus adhuc flecti, & corrugatio seu rigiditas resolvi valent. Morbo vero hoc detenti multis subjecti sunt periculis, tum propter inspirationem, tum propter deglutitionem. Quando enim aer frigidior magna copiâ per patentem Laryngis rimam trachæam ingreditur, & ad pulmones pervenit, hi valde irritati tussim ferinam excitant, & magnam nonnunquam percipiunt læsionem. Ex cibo insuper & potu in deglutitione quæ non sunt timenda mala? Vix comestio institui potest, in quá non maxime sit cavendum, ne quid comminutorum ciborum apertum hoc ostium ingrediatur, & lethales machinæ excitet tumultus. Hinc fortè accidit, ut Anacreonti seni exsucco cartilago hæc adeo exsiccata obriguerit, ut quodcumque assumtum eam potius, quàm gulam peteret, & succus compressæ uvæ tenacior fuerit, quàm aridiorem trachæam pervaderet, sed in strictiori Glottidis foramine hærens, respirationem interceperit, & suffocationem insperatam attulerit. Quapropter cùm in ætate admodùm provectis humidi universalis quidam sit defectus & consumtio, fibræque partium rigidiores, quam ut facile flecti & emolliri queant, affectus hic in iisdem adhuc certius, quam in junioribus, pronunciandus est incurabilis.

Diæta. §. 12. In morbis hisce *Diætæ* regulæ studiosè sunt observandæ, maximè quod *Aerem* concernit, cùm organa respirationis læsa, aut morbo aliquo infecta, aeris excessu magis adhuc corrumpantur; cibo enim ad tempus aliquod homines possunt carere, aere vero nullo modo. Eligendus itaque aer purus, serenus, temperatus, vitandus frigidus, nebulosus, crassus, pluviosus, ventis nimium agitatus, aut particulis acidis, ut fumo sulphureo, carbonum fossilium, lignorum recentium, aut alio quodam incongruo infectus, quapropter aer aliqua ex hisce labibus inquinatus, arte corrigendus est & depurandus, in *Epiglottidis Induratione* & hinc nimia Laryngis apertione eo respiciendo, ne patulo ore aer copiosius hauriatur, & hinc larynx, trachæa & pulmones lædantur, sed accurata mensura & potius per nares admittatur. *Cibus* in *Glottidis Constrictione* convenit tennior & fluidior, parva dosi unâ vice assumtus, & probè masticatus, ne crassiores & majores boli in faucibus aut gula longiori morâ hærentes, laryngem adhuc magis comprimendo suffocationem accelerent: in *Epiglottidis* vero *Induratione* boli aliquantum majores sunt deglutiendi, ne portiones minutiores deviantes patulam trachæam potius, quam gulam ingrediantur, & commodum foret, ut ægro supino fluidiora propinentur. Vitanda acida & austera, fructus sylvestres, pyra [illegible], & id genus alia, eligenda vero [illegible] & aromatibus mediocriter condita & [illegible], piperata tamen omittenda, sed mace & [illegible] jiscula potius condienda, quæ post coctionem cochleari perforato separari possunt & [illegible] residuo detrahi, ne ori illata aliquid creent periculi. *Potus* erit cerevisia tenuis, vinum dulce [illegible], vel quod præstat, decoctum hordei cum passulis & glycyrrhiza, lac bubulum [illegible], vitanda cerevisia vetusta, acida, crassa & tenax, vinum asperum, aut nimis viscidum, quale mustum est recens ex uva expressum & nondum defæcatum, vinum Hispanicum aut Malvaticum nimis glabrum, pessimum vero est in hoc casu glacie refrigeratum, utpote conniventem jam vitæ januam penitus occludens. *Somnus* quidem concedendus est longior, cum humectationi partium non parum contribuat, sed caute simul observandum, ne humor lymphaticus auctus & copiosius ad Laryngis ostium constrictum irruens, inopinato suffocet, ægro dormiente non advertente, quapropter in catarrhosis prudenter dignoscendum, quid magis conveniat. In Laryngis Induratione *Vigiliæ* nimiæ sunt abbreviandæ, & somnus justo tempore & æquâ mensurâ procurandus, atque sedulo observandum, ne tempestate existente sicca ore hiante ægri somno se tradant, ne major inde sequatur exsiccatio, aut quidpiam in aere volitans simul hauriatur, quod laryngem intrans ejusdem ostium obturet; quare decubitus supinus, in quo oris apertio, ob compressos pulmones musculos thoracicos, & hinc difficiliorem respirationem frequentius contingit, irruente somno est interdicendus. A *Motu* nimio abstinebunt, nec tamen omnem à se relegabunt Glottide constricta laborantes, quietius autem agant Epiglottidem habentes induratam, si enim occlusio contigerit à re forinsecus illapsa, motu quodam conveniente, expiratione fortiori, & studio quodam excitata tussicula, eorundem ejectionem facilitare possunt, in patente verò rimâ per motum validiorem aer noxius copiosius absorberetur, quod minimè conveniret, sed grave malum importaret. *Excernendorum* ratio studiose est habenda, ut nihil exillis ultra debitum retineatur, aliàs & hinc malum hoc valde augeretur, proinde & alvus strictior solvenda, & vesicæ repletæ via reddenda patula, per quam sarcinâ suâ commodè liberetur, mucus naribus & auribus cerumina citò sunt eximenda, ne obstructione sua respirationem difficilem magis augeant. *Animi affectus*, quantum possibile, rectæ rationis freno sunt coercendi, Iracundia & Tristitia planè pellendæ, & spe bonâ spirituum motus servandus est liberior, multum enim animi laxatio contribuit tubulis corporis dilatandis, & fluidorum per eos transitui facilitando, aut aliquo modo promovendo.

§. 13. *Curationi Pharmaceutico-Chirurgicæ* horum affectuum studium nunc locaturi, meritò Antecessoribus nostris prima concedimus vota. Incipiant proinde Vetustiores, nempe *Galenici* quos reliqui ordine sequentur. Porrigunt verò isti in *Glottidis Constrictione* curandâ hoc consilium, ut humores vitiosi, crassi & tenaces, sive pituitosi sint, sive melancholici, attenuentur & incidantur per pectoralia convenientia, uti sunt decocta varia ex rad. pimpinell. enul. ononid. cichor. chinæ, Ireos Flor. Imperator. scyllæ, herb. Hyssop. marrub. capill. Ven. chamædr. beton. erysim. paceæ, scabios. thym. flor. stœchad. sem. anis. basilic. Card. Mar. urtic. siler mont. bacc. junip. passulis, caricis, &c. quale sequens exhibet formula. *Galenicorum modus curandi Glottidis Constrictionem.*

℞. *Rad. Enul.* ℥vj.
Ir. Flor.
Imperat.
Pimpin. aa. ℥ß.
Chin. ℥ij.
Herb. Hyssop.
scabios.
capill. ven.
Chamædr. aa. Mj.

summit. thym.
flor. anth. aa. ℈j.
sem. urtic. ʒiij.
anis. ʒij.
bacc. Junip. ʒiij.
Incis. coq. in s. q. aq. commun.
Colatur. ℔ij. *add.*
Oxymell. squillit. ℥ß.
Syr. Diaprass. ℥iß.
M. Assumat æger ℥iij. una vice.

Hoc adhibito si humores facti sint fluidiores, at nondum commodè ejiciantur, eosdem evacuant decocto potissimum fol. sen. cum agar. decocto galli veteris cum speciebus solutivis, vel electuar. Hier. cum agar. aut Indo, vel confectione Hamech. aut pilulis aggregativis, assa ereth. Arab. vel similibus, si gula adhuc satis patula sit, ut commodè deglutiantur. Si opus videtur, etiam venæsectionem instituunt. Ab austero quodam succo ad Laryngem à comestione fructuum sylvestrium aut aliorum strangulantium transmisso ortam constrictionem resolvunt edulcorantibus, ut decocto Glycyrrhizæ cum passul. vel caricis & sem. anisi, looch de Scylla syrup. Jujubin. de erysim. capill. Ven. Res externas ex improviso illapsas commota tussi exscreari jubent, vel si prehendi possint, instrumento educunt, & viâ lubricâ redditâ, butyro infusso & recenti, vel oleo amygd. dulc. aut sesamino, vel si hoc fieri nequeat, & locus mucrone rei, ut ossiculi, aciculæ, &c. læsus ad suppurationem tendat, eandem promovent appositis externè convenientibus cataplasmatis, ut rupto abscessu res illa molesta simul cum pure commodius ejiciatur. Intereà verò, ne ob denegatam respirationem æger suffocetur, Laryngotomiam instituunt, & foramini fistulam artificiosè insinuant, per quam aëri liber concilietur transitus. Topica etiam foris adhibent, emollientia, formâ linimentorum, ex quibus sequens tyronibus præbent exemplar.

℞. *Unguent. pectoral.* ʒiij.
alth. ʒij.
Agripp. ʒj.
Ol. lil. alb. ʒiß.
sesamin. ʒß.
M. F. Linimentum.

Vel:

℞. *Rad. liquirit. ras.* ʒiij.
Herb. Marrub.
arnic. aa. ʒij.
farin. sem. lin. ʒß.
sem. anis. ʒj.
Caric. No. j.
Incis. & pulverisata misceantur cum butyr. recent. ℥iiij.
Stent per horas aliquot in loco calido, vel super cineribus calidis, agitentur spatulâ, post exprimantur per linteum, expresso linimento eadem denuò admisceantur species dosi dimidiatâ, & idem labor adhuc semel repetatur, posteà admisc.
Medull. cervin. ʒij.
Axung. anat. ʒiij.
F. Linimentum, quo regio loci affecti sub mento frequentiùs illinatur. Morbi partium vicinarum si constrictionem hanc induxerint, eorundem curationi incumbunt, ut iis profligatis & Glottis debitè rursus dilatetur.

Epiglottidis Indurationem. *Epiglottidis Indurationem* à causis exsiccantibus inductam corrigere tentant emollientibus & humectantibus, si morbus nondum sit diuturnus, nec cartilago hæc in osseam abierit duritiem, cui optima quoque medicamina frustra adhiberi norunt, sed in leviori malo decoctum propinant pectorale, decoctum passularum cum flor. malv. arbor. & syrup. dialt. decoctum caulium, Loch de iisdem; tum pinguia & oleosa lentum deglutita, ut butyrum recens, oleum olivarum amygdalor. sesaminum, vel per se assumpta, vel in juculo tepido exhibita, quibus aliquando externa associant, ut unguentum resumptivum, dialt. vel alia ex superioribus jam cognita.

Paracelsi cura in Glottidis Constrictione. §. 14. *Paracelso* cura in *Glottidis Constrictione* eo dirigitur, ut sal aluminosum illud resolutum, ad partem hanc nimiâ copiâ transmissum corrigatur, & aliorsum relegetur, aut quocumque modo dometur, hinc liquorem hyperici, essentiam melissæ, liquorem perlarum, salutaria exstitura putat remedia ad constrictionem hanc solvendam.

Epiglottidis Indurationе. In *Epiglottidis* quoque *Induratione* sal illud spissius suadet dissolvendum, ut pars indurata relaxetur & debite emolliatur, quod præ aliis impetrari vult elixirio auri, musto cum elixirio throni, & in aqua mellis, vel essentia vini essati adimpro, hæce enim sperat siccum quodcumque tandem iri dissolutum.

Helmontii cura in Glottidis Constrictione. §. 15. *Helmontiana* cura hæc est in *Glottidis constrictione*, ut omne custodem hujus partis irritans amoveatur convenienti emetico ex ☿io potissimùm parato, deinde custos in libertatem restituatur, ut à metu hostis sui liberatus à fuga placidè revertatur, & pristino suo bene fungatur officio, prospiciendo nempe parti huic, ne ullum patiatur damnum aut periculum, quod per arcana & elixiria vegetabilium quorundam præstabitur.

Epiglottidis Indurationе. In *Epiglottidis Induratione* defectum laticis resarciri vult, & custodem corroborari, ut secretioni laticis, partisque hujus irrigationi debitè rursus advigilet, qua virtute simul præter aliâs Elementũ perlarum lacteum pollere existimatur.

Willisii modus curandi Glottidis Constrictionem. §. 16. *Willisii* scopus in *Glottidis Constrictionis* curatione hic est, ut quodcumque foris illapsum & rimam hanc occludens eximatur sive digitis, sive instrumento, sive screatu aut vomitu, quo commota gula asperam arteriam simul agitet, & hæc corpus heterogeneum & molestum expellat: si verò hoc obtineri nequeat, ne suffocatio oboriatur, Laryngotomiam necessariam esse credit, pro aëris ad pulmones introitu, sine quo respiratio peragi nequit, hac verò cessante ipsa vita hominis desinit. Ab affectu quodam spasmodico, seu convulsione partium fibrosarum, aut musculorũ Laryngis si acciderit, antispasmodica in usum ducit remedia aliunde jam cognita, uti & in compressione à vicinarum partium morbis curationem ad hos ipsos dirigit, & sanguinem aut lympham circa Laryngem & Glottidem evasatam atq; incrassatam resolvit diaphoreticis & salibus volatilibus spir. sang. human. sal armon. vel bezoardico minerali, aliisque remediis in Angina aut Pleuritide aliâs usitatis. Illinitiones insuper ex unguento dialth. & fotus ex fol. malv. alt. mercurial. flor. lil. alb. & far. sem. lin. in aqua coctis externè approbat adhibenda.

Epiglottidis Indurationem. Ad *Epiglottidis Indurationem* emollientia adhibet cum aliis, & humectantia ex lacte, decocto passular. butyro, oleo amygd. & simil. quæ lentè sunt deglutienda, quo circa partem hanc diutius commorantia eandem debite imbuant,

qua-

quapropter & externè linimenta à Galenicis jam prolata, totusque superiores admittit.

Sylviana cura in Glottidis Constrictione.

§. 17. *Sylvius* nihil de morbis hisce curandis proponit singulare, sed in *Glottidis Constrictione* ad causas respicit, & morbos vicinarum partium prius removet, vel rerum ab extra illapsarum ejaculationem, si possibilis sit, promovet per tussim aut sternutationem excitatam, vel quocunque modo hæc convenienter obtineri queat, humores verò acidos corrigit salibus volatilibus aliisque remediis mitigantibus & absorbentibus.

Epiglottidis Induratione.

Ad *Epiglottidem* emolliendam remedia commendat lympham glandularem augentia, vel eandem coagulatam & inspissatam solventia & incidentia, quorum priora sunt alimenta facilis digestionis & succum copiosiorem in sanguinem & lympham inferentia, imprimis lac, butyrum & jurcula, ex carne animalium juniorum, tum medicamenta humectantia, ex quibus decoctum herb. malv. violar. tussilag. capill. ven. cum passulis satis æstimatur salubre; posteriora vero sunt aromatica blandiora & salia volatilia oleosa, à quibus omne viscidum inciditur & in statum convenientem deducitur.

Cartesianorum ratio curandi Glottidis Constrictionem.

§. 18. *Cartesianis* placet in adeunda *Glottidis Constrictionis* curatione, ipsas etiam advertere causas, & pro earum diversitate dirigere remedia eorundemque administrationem. Quando enim musculi Laryngis à particulis hamatis constricti cartilaginem hanc simul comprimunt, & ita rimam reddunt angustiorem, easdem flectere student & ita emollire, ut tubulos seu canaliculos musculorum ulterius non detineant, & hi in pristinum restituti situm liquoribus consuetum permittant transitum, hoc enim obtento nihil stagnabit, sed motu succis permanente libero, etiam cartilagines debita sua fruentur forma, cujus rei gratia ea propinant remedia, quæ porosa sunt, & globulis secundi elementi facile cedunt, ut iisdem tubulos ingredientibus, & hamulis aliisque acutis particulis rigidioribus in iis detentis semiscentibus, materiæ subtili intervenienti via paretur magis patula, unde tubulis illæsis solas particulas istas destruat, frangat, & ita vel in aliam redigat figuram, vel secum extra corpus abripiat, & hac virtute sequentes constare judicant remediorum formulas.

℞. *Decoct. rad. lapp. maj. & ligni sassafr. aa.*
in aq. commun. parat. ℔ß. *add.*
Spir. ✱*ci* ʒij.
Θis succin. volat. ℈j.
Syr. fœnic. ℥ß.
M.

Assumatur 2. vel 3. cochlearia unâ vice tepidè.

℞. *Aq. anis.* ℥iß.
flor. sambuc.
scabios. aa. ℥ß.
Tinctur. Croc. ʒiij.
Spir. ✱*ci* ʒj.
Θ volat. C. C. ℈ß
Syr. de Hyssop. ℥j.
M. D. Cochleatim.

Res illapsas eximunt, si prehendi possint, & quo commodius id peragatur, regionem loci affecti fovent externè decocto rad. lil. & flor. camomill. in lacte facto, quod calidiniscule quoque bibendum suadent, nec Laryngotomiam in extremo periculo abnuentes, quamvis aliquando diaphoreticis & salibus volatilibus frustula ciborum rimulæ huic illapsa, commode ejecerint.

commota inter sudandum tussiculâ, quâ juvante, etiam ægris vix advertentibus animum, facile fuerunt expulsa.

Epiglottidis Indurationem.

Epiglottidem induratam emollire student humectantibus, id est, lympham augentibus, quæ ex copiosiori & laudabili chylo demum reparatur, quapropter lac tepidiusculum cum sale quodam volatili sæpius assumptum affectui huic valde convenire judicant, uti & decoctum ligni sassafras cum santalo rubro, vel sequentem mixturam.

℞. *Aq. Malv.*
bellid. aa. ℥ß.
Mucilag. sem. cydon. aq.
ros. extract. ʒiß.
Spir. ⊕ri optime dulcificat. ʒij.
Syr. Jujubin. ʒj.
M.

Assumatur cochleatim sæpius in die, & lentum deglutiatur ut cartilago hæc satis imbuatur. Eadem de causa masticationem excitant per trochiscos convenientes, aut grana mastiches, ut saliva prolicita ad partem hanc fluens eandem irriget & quantum possibile est, expandat; sed operam hanc perdi fatentur, quando cartilago hæc omni succo tamdiu fuit destituta, ut in osseam abierit duritiem, quam nulla ratione sciunt emollire.

Nostra cura in Glottidis Constrictione.

§. 19. Ex *nostra* sententiâ curatio *Glottidis Constrictionis* aut Occlusionis debitè instituitur, quãdo causæ ejus citò auferuntur, quapropter rimulæ huic illapsa sternulatione sæpe repelli possunt, & nonnunquam diaphoretico volatili, quo liquor nervosus oppressus excitatur, ejusque copiosior in tubulos musculorum Laryngis affluxus promovetur, ut ita eorum auxilio expulsio rei extraneæ procuretur, quod nonnunquam feliciter satis successit, retulitque nobis D. *Vogelsangius* historiam typothetæ cujusdam inter labores suos pomo vescentis, dum intereà ab alio re quâdam projecta petitus fuit, ex terrore interveniente gemitu frustulum quoddam pomi asperius Glottidi irrepsit, & per aliquot dies ibi hæsit, non modò tussim, sed respirationem quoque difficilẽ cum dolore satis acuto & molesto excitans, quæ tamen symptomata brevi cessarunt, cum sequentia ab eo præscripta adhibuisset remedia.

℞. *♁ii diaphoret.* ℈j.
Spec. diair. simpl. ℈ß.
Sal volat. C. C. gr. vj.
M. F. Pulvis unâ vice assumendus in sequenti vehiculo.

℞. *Aq. Caprifol.* ℥ß.
Scord. ʒij.
Spir. anis. ʒj.
Syr. Hyssop.
M.

Majora tamen corpuscula aliqua adhuc parte extra rimam prominentia vel digitis, vel alio instrumento forma forcipis prædito facilè prehenduntur & extrahuntur, serum verò nubi stagnans propinato vomitorio sæpe cedit, & tum incidentia demum & succos austeros strangulantes corrigentia locum habent. Ex. gr.

℞. *Aq. Hyssop.*
serpill aa. ℥iß.
Spir. ✱*ci anisat.* ℈j.
Essent. Gumm. Ammon. ʒß.
Syr. de liquirit. ℥j.
M.

 ℞. *Es-*

℞. *Essent. succin.*
sassafr. aa. ℈ij.
Spir. ✻*ci* ℈j.
M. D. gutt. 30. pro dosi.

A rebus strangulantibus externè admotis si contingat, ut fune, compressione manuum, aliisque rebus violentis, eadem, si licet, illicò sunt adimenda, & liquori nerveo debitus reconciliandus est transitus per remedia spirituosa & volatilia, sed justitia id aliquando non permittit, & malefici quidam pœna ejusmodi vivis sunt eximendi. Morbi in vicinia partis hujus commorantes, & rimam hanc constringentes si debitè tolluntur, & constrictio hæc simul cessabit Ne verò diuturnior Glottidis constrictio ob impeditum aëris ingressum suffocationem & mortem inferat, in extremo periculo instituenda est Laryngotomia vulgo sic dicta, melius autem Bronchotomia appellanda, utpote cujus subjectum non Larynx, sed ipse asperæ arteriæ truncus, seu Bronchus est, ut ita aliis remediorum generibus non sufficientibus, extraordinaria aëri per chirurgiam hanc paretur via, quo nimirum interim respiratio per vulnus Tracheæ inflictum fieri queat, usque dum obices illæ fuerint remotæ. Novimus tamen plurimos abhorrere ab operatione hac, tanquam periculosissimâ, quorum rationes videri possunt apud *Aquapend. de Operat. Chirurg. p.* 232. *Fier.* 4. *cap.* 2. *Bartholin. cent.* 1. *Epist.* 80. *& Lamzvv. pag.* 199. quas tamen pariter apud eundem *Aquapend. l. a. Fienum tract.* 4, *c.* 3. *& Renatum Moreau in Epist. ad Barthol.* hujus *Cent.* 1. *Epist.* 81. refutatas observabis. & periculum, quod inde metuunt, non tantum est, ut lethalitatē absolutam inferat, quatenus per providam satis operationem hoc declinari potest: dum vulnera etiam casu asperæ arteriæ illata, licet vocem atque loquelam, haud tamen semper respirationem lædant, atque per se lethalia non sunt, ut experientiæ *Aquapend. Tulp. lib.* 1. *Obs.* 5. *Parei lib.* 9. *c.* 19. *Schenck. Obs. l.* 2. *pag.* 228. *atque Sennert. Prax. lib.* 2. *pag.* 2. *c.* 1. testantur, imo, utut non sine omni periculo hæc chirurgia peragatur, tantum tamen hoc non est, quantum illud præsentaneum, quod morbus intermissâ operatione minatur. De cætero per dexteritatem Chirurgi felicissimè cum successu hanc sectionem adornatam perhibent *Schenck. pag.* 223. *Maureau* apud *Barthol.* & *Lamzvv.* modo juxta *Aquapendentem* is sit Anatomes peritus, quia sub hoc Medico & Artifice omnia tutissimè ac felicissimè peraguntur. Præprimis tamen inquirendum erit primò, annon difficultas spirandi maximam partem à Pulmonum inflammatione pendeat? cùm hæc sæpius asperæ hujus arteriæ morbos, & potissimum Anginam comitetur vel excipiat: secundò, an multum materiæ viscidæ canalem hunc repleat: tertiò, an Laryngis inflammatio per totum bronchum extendatur? In his casibus frustranea est operatio, ac pereunt nihilominus ægri.

Modus operandi hic est. Reclinetur primò ad posteriora ægri caput, quantum per inflammationis aut alterius morbi dolorem fieri potest: partim ut aspera arteria conspectior fiat, partim hujus interstitia membranosâ magis à se invicem distendantur. 2. Ab explorato tracheæ capite atramento ducatur linea per mediam colli longitudinem versus juguli cavitatem. 3. Ab eadem Laryngis inferiore parte numerentur circuli cartilaginei, descendendo in brevioris colli subjectis usque ad interstitium tertii vel quarti, in procerioris verò cervicis hominibus usque ad quarti vel quinti, in quibus sectio fieri debet, id est, in remotiore magis à larynge affectâ vel inflammatâ parte, ne inflammatio sectioni forsan superveniens malum augeat. 4. Locus hic digitorum contrectatione inventus, ductâ secundum colli latitudinem lineâ, descendentem ad rectos angulos intersecante notetur, & cutis cum panniculo carnoso digitis ministri utrinque elevetur, ac ita complicetur, ut linea transversa in medio plicaturæ appareat: hinc 5. mox transversa trajiciatur culter falcatus, qui elevatus atq; retractus integumenta hæc secundum tractum lineæ longitudinalis dissecet, ita quidem ut vulneris longitudo pollicem transversum æquet, sufficiens nihilominus sit pro musculis sternothyroideis detegendis, qui 6. sanguine deterso in sui interstitio, quod linea alba longitudinalis designat, manubrio scalpelli, similive instrumento aliquantum ancipiti parum divellantur, quo aspera arteria denudetur: ac 7. hujus interstitii antea notati tantum sectione transversa incidatur, quantum pro excipiendâ minore cannula sufficiens sit. Hæc autem cannula 8. argentea seu plumbea incurvata & foraminibus pertusa, ita tamen ne extremitate sua parietem asperæ arteriæ posticum attingat, in anteriore verò parte ansata sit, ne inter inspirandū simul attrahatur, sed circa collum vinculis firmari queat, per quam vulneri tracheæ immissam respirationem æger celebret usque dum inflammatio Laryngis cesset, aut obstaculum respirationis quodvis fuerit sublatum, ac per viam ordinariam illa denuò fieri queat. Interim 9. labia vulneris unguento digestivo & emplastro conveniente illinantur, donec 10. cannula protrahatur, & scarificatis, si opus fuerit, vulneris externi labiis, sutura hæc sibi adducantur, ac medicamentis & deligatione commodâ consolidentur.

In *Epiglottidis Indurationis* curatione placet nobis sententia *Cartesianorum*, de restitutione nempe lymphæ deficientis, ut ita cartilago sufficienter denuò irrigetur, & hoc solummodo tentari & aliquando obtineri potest, si fibræ cartilagineæ nondum adeò exaruerint, nec in osseam abierint duritiem, sed adhuc flecti queant, dum à lymphâ glandulari reparata satis insuccantur, cui rei inserviunt non modo remedia humectantia, qualia sunt lac tepidum, decocta pectoralia & similia, sed salia quoque volatilia glandulas & ductus lymphaticos aperientia, ut absque ulla morâ conveniens & sufficiens liquor ad cartilaginem hanc stillare valeat, quale remedium sequens exhibet formula.

℞. *Decoct. Glycyrrhiz. cum hord. & passul.* lbij.
Spir. vini rectificat. ℥iiß.
Spir. ✻*ci* ℥ß.
M.

Oleum amygdal. dulc. in jusculo aliquoties lentè deglutitum cartilaginem hanc emolliet ut melius expandatur, & rimulam Laryngis debito modo operiat.

Si verò è contrario cartilago hæc rimulam nimis arctè claudat, & vel à re extranea, vel à muco viscido

viſcido ibidem collecto valde deprimatur, res illæ ſunt eximendæ, & materia viſcida incidenda & attenuanda, ut tuſſicula quâdam aut fortiori exſpiratione eliminetur, ad quod aqua aſthmatica confert cum eſſentia enulæ & Spiritu *ci aniſato, vel Spir. gumm. Ammoniaci, affectibus hiſce abigendis ſatis congruo & reſpirationi facilitandæ proficuo.

CAPUT IV.

De Aſperæ Arteriæ Anguſtiâ, Aſperitate, Ulceribus & Vulneribus.

§. I.

EXaminatis priore in capite morbis ſuperiorem Aſperæ Arteriæ & Laryngis partem occupantibus, nunc ad reliquos organum hoc aliis etiam in partibus invadentes ordine nobis placito progrediemur, quales ſunt Aſperæ Arteriæ Anguſtia, Aſperitas, Ulcera & Vulnera.

Deſcriptio Aſperæ Arteriæ Anguſtiæ. Aſperæ Arteriæ *Anguſtia* eſt meatus ejusdem ſeu cavitatis imminutio, quoad circumferentiam, vel parietum ſeu ſuperficiei cartilaginum circularium membrana quâdam lubrica indutæ à ſe invicem diſtantiam qua aeri conſuetus denegatur, vel difficilis ſaltem redditur tranſitus, vel à conſtrictione aut compreſſione cartilaginum iſtarum annularium externâ, vel ab obſtructione interna proveniens.

Aſperitatis. *Aſperitas* eſt membranæ Aſperæ Arteriæ interioris à conſueta lævitate & lubricitate defectus, & voci & reſpirationi difficultatem pariens, & à diverſis cauſis inducta.

Ulceris. *Ulcus* eſt ſolutio continui, ſeu diruptio fibrarum & tubulorum unius vel alterius partis Aſperæ Arteriæ, vel cum, vel ſine effluxu materiæ purulentæ vel ſuccorum corruptorum, à ſtagnatione & aciditate corroſiva ſuccorum excitata.

Vulneris. *Vulnus* eſt ejusdem Arteriæ continuitatis diſſolutio, orta à vi externâ & re quadam pungente, vel ſcindente, vel contundente. A diverſitate harum cauſarum vulnera hæc dividuntur in Punctūras, Diſſectiones, easque vel longitudinales, vel transverſales, vel obliquas; & Contuſiones, vel vulnera cum contuſione, qualia ſunt quæ ab ictu, aut globis exploſis bombardarum, aliarumve inſtrumentorum bellicorum inferuntur.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* eſt aſpera Arteria, Trachea, ſeu Fiſtula Pulmonum, aliquando raro exemplo duplex obſervata, *Eph. A. 1. p. m. 16.* ordinariò verò in machina hâc vitali tantum unica exiſtens, cujus ſtructura ex præcedentibus capitibus, quantum ad morbos curandos requiritur, ſatis jam reddita eſt cognita atque perſpecta. Ab hiſce verò affectibus non tantum muſculi Laryngis, ſed ſecunda etiam ejus pars ſeu Bronchia propriè dicta & tertia nonnunquam, à *Malpighio* veſicularis nuncupata & in pulmonum corpus deſinens, occupari poſſunt. In Anguſtia enim fiſtuloſitas primario læditur, dum vel cartilagines annulares, & cum iis ſimul ligamenta, membrana externa à pleura oriunda, & interna à tunica palatum inveſtiente producta, vel à re quidam externa violentâ comprimuntur, ut parietes interiores magis vel minus invicem conniveant, vel à corpore quodam inconvenienter vel in cavitate ipſa, vel inter cartilagines & tunicam interiorem hærente, contigui redduntur; in Aſperitate verò à re quadam acuta ſeu acri tunica ſeu membrana interior, in ſtatu ſano liquore quodam unctuoſo obducta, & binas adhuc alias ſibi adjunctas habens membranas, glanduloſam nempe & vaſculoſam, moleſtatur; in Ulceribus & Vulneribus & muſculi Laryngis, & tunica utraque, & cartilagines, & ligamenta, quæ hiſce intermedia ſunt & motum præſtant, cum vaſis omnis generis lædi poſſunt & infeſtari, adeo ut vix ulla pars integrâ hujus fiſtulæ ſit eximenda, quæ ab uno vel altero ex morbis hiſce nequeat prehendi, & nonnunquam lethaliter corrumpi.

§. 3. *Cognitio* morborum jam deſignatorum non adeò latet in obſtruſo, etenim ex reſpirandi difficultate, vocis defectu, imminente ſuffocatione, rebus ſtrangulantibus exterius adhibitis, vel interiùs in aſperam arteriam illapſis & obſtruentibus, tumore partium vicinarum, *Anguſtia* Tracheæ facilè colligitur. Deinde *Aſperitatem* raucedo vocis, dolor pungens in inſpiratione, exſpiratione, vel deglutitione potulentorum perceptus, tuſſicula frequentior & ſylveſtris ſufficienter produnt & manifeſtant. *Ulcera*, ſi oculorum non pateant adſpectui, & dolore tamen, exſcreatione ſucci cruenti, aut in diuturnis & ſordidis, purulenti & fœtentis ſatis colliguntur, cruore nempe & pure ulcus, dolore vero locum affectum oſtendentibus. *Vulnera* vix ullo indigent ſigno, cùm & videantur, & ex recenſione ipſius ægri vel adſtantium, quo inſtrumento, quo tempore & qua ratione illata fuerint, abunde percipiatur. *Diagnoſis.*

§. 4. Cauſam *Anguſtiæ* adſcribunt Galenici vel conſtrictioni, vel compreſſioni, vel obſtructioni. Conſtrictionem fieri dicunt à manu, laqueo, vel alia re externa & violenta, vel etiam à medicamentis adſtringentibus; compreſſionem à tumoribus & inflammationibus partium vicinarum, vel bolo majore in gulâ hærente; obſtructionem verò tum ab humoribus craſſis & glutinoſis ex cerebro in aſperam arteriam deſtillantibus & in ea cumulatis, tum excrementis ſanioſis cruentis aut purulentis ex abſceſſu pulmonum aut thoracis rupto copioſius in partem hanc proruentibus, tum grumo ſanguinis aut excreſcentiâ carnoſa poſt ulcus vel vulnus promanante, tum à rebus externis variis in arteriam hanc illapſis & in eâdem hærentibus. *Iuxta Galenicos cauſa Aſperæ Arteriæ Anguſtiæ.*

Aſperitatem Tracheæ huic contingere docent aut à deſtillatione acri ex cerebro membranam interiorem petente, aut vaporibus quibusdam internis, aut rebus externis, fumo nempe, vento, pulvere, aliisque aëris vitiis, aut ab ulcere membranam dilacerante. *Aſperitatis.*

Ulceris vero cauſam conſtituunt humores acres & erodentes, & potiſſimum pituitam ſalſam in cerebro calido ex vaporibus copioſis contractam, conferente multum ad ejus generationem *Ulceris.*

 nem

nem aere externo, uti contingat tempore verno sicco, squalido & aquilonio, excipiente hyemem austrinam, pluviosam & serenam, prætereà etiam materiam acrem & purulentam ex inflammationibus & exulcerationibus partium thoracis in partem hanc transmissam, vel potulenta aut medicamenta acria & corrodentia in cavitatem hanc delata.

Vulneribus communem adsignant causam, videlicet instrumenta acuta vel pungentia, vel scindentia, vel contundentia, ut tela, ictus, morsus, aliáque ratione continuitatem hujus membri solventia.

Paracelsi opinio de causis morborum horum.

§. 5. *Paracelsus* in Tracheæ *Angustiâ* nullas novit causas à prioribus differentes, *Asperitatem* verò & *Ulcera* à salibus corrodentibus, & *Vulnera* ab instrumento quodam acuto scindente, pungente, vel contundente infligi fatetur.

Helmontii opinio de causis morborum horum.

§. 6. *Helmontius* præter res externas *Angustiam* seu Constrictionem & *Vulnera* Tracheæ procreantes, potissimam horum affectuum causam Latici diversimodè corrupto adsignat, adeò ut ob lassitudinem Custodis in mucum crassum & viscidum versus arteriam hanc obstruat, acescens autem acrimoniâ suâ tunicam interiorem erodat, & levitate sua privet consueta, sicque *Asperitatem* inducat, tandem verò salium quoque dissolutorum copiam adsumens partem hanc planè exulceret.

Willisii ratiocinium de causis Tracheæ Angustiæ & Vulnerum.

§.17. *Willisius* quoad res violentas Compressionem, Constrictionem, & *Vulnera* parti huc inferentes priorum effatis album adjiciens calculum. *Angustiam* quoque fieri posse refert ab oppletione, quam sæpissimè contingere observavit à seri, dum à sanguine abscedit, fluore catarrhali, & è vasis sanguiferis in has partes exundatione, quod primò tenue & acre tussim pariens molestissimam, postea per coctionem crassescens & tracheæ parietibus adhærens, inspirationis vias valde angustet, & extremitates earum prorsus implendo decurtet, qualem angustiam & à sanguinis extravasati, nec non puris aut materiæ ichorosæ è lymphæductibus aut sanguiductibus in vesiculas tracheales exudatione & superveniente stagnatione, vel concretionibus quibusdam lapidosis, à quibus tracheæ vasa valde comprimuntur, excitari & dyspnœam oriri affirmat, vel à fibris tracheæ ductuum spasmodicè affectis, à quibus ipsi ductus contrahuntur & occluduntur, ut aëri ad debitam inspirationem transitus necessarius denegetur.

Asperitatis.

Asperitatem Tracheæ obvenire monstrat, vel à serositatibus nimiùm acribus à sanguine in tunicam tracheæ glandulosam copiosius depositis, & magna ex parte in ipsius cavitatem exundantibus, à quibus tunica interior vellicetur & erodatur, sanguinem verò à superveniente quodam acido, ut frigore suscepto, vel acidis epotis, nimis fundi & in serositates ejusmodi præcipitari; deinde etiam à rebus aliis radentibus in tracheam illapsis, vel pure acri ex pulmonibus per tracheam hanc rejecto in transitu ejusdem corrodi posse lubenter admittit.

Ulcerum.

A majori tandem ejusmodi erosione, in qua tunica vasculosa profundius exeditur, *Ulcera* etiam ipsa provenire asserit, quod in phthisi etiam obvenire soleat, dum materia purulenta in pulmonibus à sanguine secreta ubique in tracheæ vesiculas & ductus minores infunditur, & sic foveas & ulcera in partibus ejus ubivis efformet,

Sylvii ætiologia Tracheæ Angustiæ.

§. 8. *Sylvius* opinatur *Angustiam* Tracheæ frequentius fieri à pituita sive fluidâ viscidave, sive acri, blandave, vel sanguine concrescente solutove, vel pure crasso, tenuive, vel sanie, vel aqua in demersis ad pulmones usque penetrante, à quibus omnibus etiam aspera hæc arteria possit oppleri, sicque simul aëri transitus angustari.

Asperitatis.

Asperitatem ejusdem interdum ab humoribus acidis, vel salsis muriaticis, tum à capite, tum aliunde ad fauces & asperam arteriam delabentibus; interdum verò à solis halitibus eadem qualitate præditis, & partem hanc malè afficientibus ortum trahere sibi quàm maximè habet persuasum.

Ulcerum & Vulnerum.

Ulceris causam constituit quodcumque acre, sive lympha sit, sive pituita, sive sanguis, sive sanies, quod rodendo continuitatem partis hujus dissolvit. *Vulneris* causam adscribit cuicumque cæsim, vel punctim, vel contusim solutionem parti huic inferenti.

Cartesianorum judicium de Aspera Arteria Angustiæ causis.

§. 9. *Cartesiani* & constrictionem & compressionem admittentes, *Angustiam* quoque à muco quodam viscido ex lympha vel liquore nutriente, tunicæ interiori superfuso, & à particulis quibusdam rigidioribus ab aëre vel aliunde superveniente coagulato & inspissato, dum liquores isti in motu impediti fuerunt, oriundo induci credunt, nec non à liquore nerveo ab heterogeneo quodam corpusculo in motu impedito, & aliqua in parte moram nectente, à quo tubuli comprimuntur, & aëri per fistulam hanc consuetus intercipitur transitus.

De causis Asperitatis.

Asperitatem communiter contingere putant, dum particulæ quædam rigidiusculæ & mucronatæ, vel cum aëre, vel alio quodam succo ex vasculis, vel glandulis in tubum huc respiratorium effluente liquori unctuoso intermiscentur, quæ ibidem inviscatæ diutius hærent, suasque cuspidulas ipsis fibrularum tunicæ interioris interstitiis insinuant, unde hæ vellicatæ pulmonibus in consortium tractis tussiculam excitant, insuper liquor lubricans ab iisdem impeditus tunicam hanc ubicumque nequit illinere, sed sulculi aut prominentiæ quædam redduntur, ad quas aër in exspiratione allidens, voce quadam rauca læsionem istam obsignat.

Ulcerum.

Ulcera à majori tubulorum diruptione per diuturniorem liquorum glandularium & vascularium stagnationem, atq; particularum acutarum intermistionem inducta exoriri aliis persuadere conantur, in quibus majoribus sulcis variorum colligatur succorum mistura, etiam pars quædam chylosa, quæ ab acido corrupta materiam exhibeat purulentam, cruorem verò ex arteriolis promanare ab iisdem scindentibus particulis vel paulatim erosis, vel violenter diruptis.

Vulnerum.

Vulnerum causam à superioribus satis expositam esse, nec ulterioribus eandem verbis indigere fatentur.

Nostra sententia de causis Asperæ Arteriæ Angustiæ.

§. 10. *Nos* tandem quod attinet, facilè damus prioribus, *Angustiam* Fistulæ hujus pulmonialis contingere posse à constrictione externâ per funem, manus violentas, catenas aliaque vincula, vel compressione manus, pedis, tumoris partium adjacentium, aliarumque parti huic incumbentium rerum tum externarum, tum internarum, sicut & à globulo vel sagitta ex obliquo cuti & musculis colli ad usque partem hanc infixo fieri non est impossibile, magis tamen propriè,

& abs-

& absque aliarum partium circumjacentium æquali afflictione oriri solet, vel à rebus quibusdam in fistulam hanc forinsecus illapsis, & in ampliori etiam ejus parte aliquamdiu sine suffocatione hærentibus, quod accidere posse argumento sunt res illæ sæpius per tussim salutariter ejectæ, quidni enim sine suffocatione illabi possint, dum sine eadem per tussim rejiciuntur? Et videtur suffocatio tum demum accidere, quando res illapsæ in capite & orificio asperæ arteriæ hærent, nec per angustius laryngis foramen aut ejici, aut ulterius protrudi valent: Præterea à muco tenaci viscido, vel in ipsa arteria hac ex propriis vasis collecto, liquoribus in cavitatem ejus depluentibus, ibidem stagnantibus & ab acido quodam coagulatis, aut temporis tractu, consumptis particulis volatilioribus, induratis; vel à pulmonibus transmissa materia cruenta aut purulenta copia aut tenacitate sua tracheam obstruente. Angustari denique solet fistula hæc, quando musculi faucium paralysi resolvuntur, hoc est, à denegato influxu partium fluidiorum, spirituum nempe, unde aspera arteria quasi collabitur & flaccescit, vel à fibrarum Asperæ Arteriæ strictione spasmodica, sive convulsione, prout hypochondriaci & mulieres hystericæ nonnunquam affliguntur.

Asperitas. *Exasperatur* Trachea hæc à quibuscumque particulis acrioribus vel aridioribus liquorem lubricantem vel corrumpentibus, vel absumentibus, tum ipsas tunicæ interioris fibras lædentibus, quales interdum cum aëre per inspirationem ad partem hanc transferuntur, vel ab aliis quibusdam succis eidem communicantur vel cum cibo & potu assumuntur, ut ex nimio nucum vel fructuum austeriorum comestu contingit, ex quibus masticatis liquor rancidus & particulis asperioribus prædítus emanat, qui liquori lubricanti domestico commistus hic illic tenacius adhæret, & tum aëri, tum succis ingratam nectere, & fibrarum irritationem excitare consuescit.

Ulcerum. *Ulcera* Tracheæ oriuntur à succis corrosivis circa partem hanc tum foris, tum intus stagnantibus, ejusdem fibrillas aut tubulos erodentibus, qui vel ex lympha in glandulis corrupta, vel ex materia purulenta acri ab exulceratis pulmonibus in partem hanc transmissa progrediuntur.

Vulnerum. *Vulnera* causam agnoscunt violentam, instrumenta nempe acuta scindentia, pungentia, vel obtusa contundentia, casu aut malitia quadam parti huic fortiùs admota, quibus unitas fistulæ hujus pulmonalis dissolvitur, prout antecessores nostri satis jam demonstrarunt, quorum verbis hoc in casu huc usque rebus ipsis conformibus lubenter acquiescimus.

Prognosis. §. 11. Qualis morborum horum sit sperandus eventus, & quæ secum portent pericula vitæ, paucis jam est dispiciendum. Lætum undecunque ægri non afferent nuncium, quo enim organorum respirationi intervenientium integritas ad prosperam vitæ incolumitatem magis est necessaria, eo quoque morbi eandem devastantes sunt periculosiores. Hinc quando *Angustia* Asperæ Arteriæ omnem aëri præcludit viam, nec cito satis eadem dilatari, vel obstructio tolerari, vel constrictio solvi potest, suffocatio certissima vitæ clausulam ponit. Obstructio à materia quadam difficulter oborta aliquando curatur, & materia mollior, vel ita disposita, ut glottidem transire possit, exscreando ejicitur. Quæ post phthisin consummatam subito & graviter invadit, mortem portendit, cum vel crassiorem bolum materiæ purulentæ & corruptæ pulmonum substantiæ, vel totalem humidi consumtionem, & cartilaginum ab ariditate constrictionẽ significet, quæ nullis restaurabuntur remediis. A gulæ compressione oborta, sublata gulæ obstructione aut intumescentia ipsa quoque brevi cessabit, si vero morbi gulæ curari nequeant, sed indies augeantur, de subsequutura suffocatione remanet periculum.

Asperitas voci maximè incommodat eandemque raucam reddit, aut plane supprimit & prout tunica Tracheæ interior magis vel minus est exesa, & liquor unctuosus assumptus vel corruptus, eo etiam faciliorem vel difficiliorem admittit curationem. In principio proinde graviori incremento occurri potest, & asperitas facilius lævigari, quàm si morbus eundo vires assumpserit.

Ulcera hujus partis non carent periculo, nec adeò facile curantur, præsertim si interiorem membranã occupent, ad quæ medicamenta aptè satis nequeunt applicari, quæ enim forma liquida intus assumuntur, vel cito transeunt ad pulmones, vel potu abluuntur; insuper cum pars hæc nulla unquam fruatur quiete, sed ob aërem hauriendum & emittendum continuo moveatur, consolidatio non facilè obtinetur: quod dictum in *Vulneribus* etiam locum habet, quæ ut plurimum periculo sunt plenissima, præsertim si vasa jugularia simul sint discissa aut ipsa arteria integre per transversum dissecta, quæ nulla arte denuo connectetur, sed machinæ humanæ totalem affert destructionem. Quæ cum contusione tacta sunt, difficulter admodum sanantur, & longius requirunt tempus ad partium contusarum per suppurationem ab integris separationem & novæ carnis progenerationem.

§. 12. *Diæta* instituatur talis: *Aër* eligatur purus, serenus, nocet enim nebulosus ac pluviosus austrinus, acido nitroso nimis refertus, æther vero bene constitutus, seu multis particulis blandis volatilibus prædítus, maximus morborum horum existit sanator. *Diæta.* *Cibi* sint liquidi, subdulces ac deglutitu faciles, nocent acida, spissa, aliaque coagulantia & humores magis inspissantia, uti & nimis salina & acria partes lasas magis corrumpentia. Si quis Angustiæ est obnoxius, fugiat nimis magnas offas, & caveat à deglutitione ciborum solidorum. *Potulenta* sint tepida, frigida enim maxime nocent. *Somnus* ac *vigiliæ*, item *quies* omni careant excessu graviori. *Alvus* sit lubrica, *Animi pathemata* moderata; exulent anxietas & mœror, tanquam maximi coagulatores & acidi auctores.

§. 13. *Curationem* morborum præsentium ita instituunt *Galenici*. In Asperæ Arteriæ Angustia à constrictione & compressione orta causas illas removere jubent, manum nempe vel laqueum, vel morbos partium vicinarum curare, quibus sublatis & hanc angustiam cessaturam esse certi sunt; in obstructione vero res forinsecus illapsas tussi aut vomitu jubent e jiciendas, quod ut facilius obtineatur, partem hanc vel butyro, vel oleo amygdal. vel unguento pectorali foris illinunt; humores autem crassos incidunt & attenuant, ut commodè postmodum exscreatione vel tussi ejiciantur, quo sequens conferre promittunt decoctum. *Galenicorum cura in Aspera Arteria Angustia.*

℞. *Herb. Hyssop.*
capill. Ven.
marrub.
scabios. aa. Mß.
Glycyrhiz. ℥j.
scyll. ʒß.
Incis. coq. in aq. simpl.
Colatur ℔ij. *add.*
Syrup. de prass. ℥iij.
M.

In eundem finem quoque propinant syrupos capill. Ven. de Hyssop. oxymel tum simplex, tum scylliticum, Lohoch de pino, diatreos, aliaque electuaria expectorantia.

Asperitate. *Asperitatem* à quacumque fermè causâ productam curare tentant lenientibus & emplastricis dictis, humidioribus præsertim, vel siccis mollioribus immistis, quorum numero inferunt bolum Armenum, terram Samiam, amylum, tragacanthum, Lohoch de psyllio, diapenidium, diacodion, mel rosatum, item lac, vinum dulce, alicam & ptisanam, ex quibus pro formula inserviat sequens.

℞. *Lohoch de pino* ℥j.
Conserv. violar. ʒv.
Spec. diatrag. frig. ʒiß.
diapenid. ʒj.
Bol. Armen. ʒß.
Syrup. de papav. simpl. q. s.
F. *Electuarium molle, seu Lambitivum.*

Ulceribus. In *Ulceribus* ab humoribus salsis acribus oriundis usum lactis magnifaciunt, tum ut pravorum humorum generatio inhibeatur, tum ut geniti jam temperentur, sordes abluantur, detergantur & carnis generatio promoveatur, si verò sordida sint, fortioribus utuntur detergentibus, siccantibus & sarcoticis. Ad detergentia referunt mulsam, decoctum hordei cum melle rosato, vel magis compositum seq. modo parandum.

℞. *Hord.* Mij
Glycyrhiz. ras. ʒß.
fol. apii,
heder. terrest. aa. Mj.
flor. ros. rub. Pij.
Jugubar.
Passular.
Caricar. aa. ℥ß.
Bulliant in aqua simpl. ℔iij. *ad tertiæ partis consumptionem.*
Colatur. reliqua add.
mell. rosat. ℥iß.
Elect. diapenid. ʒß.
M.

Assumatur aliquoties in die portio quædam in ore detinenda, & sensim deglutienda, vel gargarizatio eâdem instituenda. Posthæc exsiccantia usurpant & adstringentia, ut bolum Armen. myrrham, olibanum, aristoloch. rotundam cum melle in electuarium redacta, quod paulatim præcipiunt deglutiendum ut portio quædam ad ipsam partem ulceratam perveniat.

Vulneribus. In *Vulneribus* ad sanguinis sistendum effluxum pulveres adspergunt adstringentes, ex mastiche, bolo, farina volatili, crepitu lupi, C. C. usto, pilis leporinis, sanguine draconis, & similibus, hinc labia suturis conjungunt & sarcoticis conglutinant, si verò Contusio id prohibeat, carnem laceratam suppurantibus vertunt in pus, quo facto sordes detergent, tum carnis generationem promovent, & tandem cicatrice vulnus occludunt.

§. 14. *Paracelso* curatio *Angustiæ* peragitur remotione causarum, tum externarum, tum internarum, & phlegmatis ex pulmone in fistulam hanc rejecti resolutione, ut ulterius expectoretur, ad quod Elixir de Tartaro crudo in Asthmate tantoperè laudatum multum utilitatis conferre putatur. *Cura Paracelsica horum affectuum.*

In *Asperitate* & *Ulceribus* remedia ex sulphure & croco, nec non liquorem hyperic. aristol. mum. & myrrh. intrò recepta, externè verò emplastrum de calaminari, & in sordidis ulceribus mumiam arsenicalem collaudat.

Similiter quoque in *Vulneribus* vinum essatum de pulmonaria & veronica, cum liquore mumiæ aut aristolochiæ proficua existimat, & foris liquorem aluminis Rochæ pro adstrictione facili impetrandâ, ad totalem verò consolidationem emplastrum suum oppoteldoch apprimè commendat.

§. 15. *Helmontius* ad mucum illum obstruendo *Angustiam* causantem commodè resolvendum antimonium laudat diaphoreticum, ad *Asperitatem* verò laudanum opiatum *Paracelsi*, quo omnis acrimonia laticis facilè dometur; in *Ulceribus* & *Vulneribus* corruptorem vult enecandum, & Archeum remediis balsamicis placandum, eodem planè modo, quo in Ulceribus & Vulneribus in genere, per consueta remedia curatio instituenda ab Auctore hoc præcipitur. *Cura Helmontiana.*

§. 16. *Willisio* curatio *Angustiæ* ab obstructione ortæ peragitur expectoratione materiæ obstruentis, quæ ut faciliùs succedat, nimia viscositas corrigenda, & fluiditas tum sero incrassato, tum materiæ purulentæ est concilianda, præmissâ nonnunquam venæsectione, decocto chinæ, lignor. & glycyrhizæ, vel oleo amygdalar. dulc. vel Syrupo aliquo pectorali; deinde novus materiæ influxus est inhibendus sanando vasa aut lymphæductus nimis patentes, vel aliter læsos, per species diatragacanth. cum Lohoch sano vel conserv. rosar. & syrupo de papav. rhæad. Fibris verò Tracheæ spasmodicè affectis antispasmodica pectoralibus permiscet, propinando Aquam Hyssopi cum aq. antepilep. Lang. Spir. cerasor. C. C. Syrupo de erysimo & musco pyxidato. *Willisii cura in Tracheæ Angustiâ.*

Asperitas Tracheæ secundum Auctorem hunc curatur mitigando & absorbendo acrimoniam nimiam liquoris serosi, tum tunicam interiorem læsam sanando per dulcia pectoralia & lubricantia, vel etiam balsamica, quâ de causâ sequens in tussi phthisica adeo salutare, etiam in hoc affectu cum singulari effectu abhiberi posse affirmat. *Asperitate.*

℞. *Ol. Amygd. dulc. recent.*
Syrup. Capill. ven. aa. ℥iß.
sacchar. canth. ʒij.
M. terendo in mortario vitreo, vel agitando in phialâ, donec albescat.

Lambatur sæpius in die lentim deglutiendo. Laudat quoque syrupum de meconio, de erysimo, jujubinum, nec non Balsamum Peruvianum ad guttulas aliquot in conserva violar. aut Lohoch de pino assumptum.

In *Ulceribus & Vulneribus* ad decocta pergit vulneraria ex ligno Guajac. sassafr. rad chin enul. Herb. heder. terrestr. veron. millefol. paranda, quibus addit sulphurea, iisdem fermè nimium tribuendo virium, qualia sunt lac, Tinctura & Syru- *Ulceribus & Vulneribus.*

Syrupus ♁is, Tinctura picis liquid. cum aq. calc. vi... ter cohobat. in balneo ad medietatem abstrahendo parata, addita Tinctur. ... quibus subjungi ... balsam. vel balsamum Peruvianum. Externa sunt unguentum digestivum ex terebinth. & melle cum myrrha & croco, quibus cum ulcera vel vulnera bene sint mundata, emplastro styptico, vel oppoteldoch, vel diasulphuris curam absolvit.

Sylvii modus curandi Asperæ Arteriæ Angustiam. §. 17. *Sylvium* si audimus, Curatio *Angustiæ* Asperæ Arteriæ instituenda est vel effluxu aquæ admissæ, vel excretione contentorum, quæ spontaneâ ab iisdem excitatâ tussi aliquando peragitur, interdum verò expulsio promovenda est vel incidentibus vel incrassantibus, pro excernendorum varietate variandis, sæpiusque quantitate mediocri allumendis, præterea vomitu quoque expulsionem istam obtineri posse experientia confirmatum promittit, quem tamen in sanguinis sputo tutius omittendum esse prudenter adhortatur.

Asperitatem. In *Asperitate* Tracheæ ea adhibet medicamina, quæ humorem salsum tallum muriaticum vel acidum corrigere valeat, inter quæ maximi faciti ... de ... de styrace, quibus ... & gargarismos ex decocto ... tussilag. passulis ... hordei ... alb. & similibus, in aqua vel cerevisia tenui, vel sero lactis ... vel violar. vel ... Ab halitibus si ... olea nempe ... maximè vesperi ... liquore convenienti ... non tamen acido salutariter ...

Vlcera & Vulnera. In *Ulceribus* & *Vulneribus* gargarismata laudat & potiones vulnerarias ex decocto radic. plantag. Consolid. ... Heder. terrestr. veron. ... hyperic. pilosell. cum ... cancror. vel ♁io diaphoret. ... consolidationem omnium ... sulphuris ... tatis sibi aliisque promittit.

Cartesianorum ratio curandi Asperæ Arteriæ Angustiam. §. 18. *Cartesiani* ad dilatandam *Angustiam* Asperæ Arteriæ omne viscidum & coagulatum resolvunt, liquoribusque motum deperditum restituunt attenuantibus & volatilibus spirituosis, quibus sequens constat mixtura.

℞. *Aq. E...* ℥j.
Asthmat. ℥ß.
Tinctur. propriet. Mynf. ʒiiß.
Essent. menth. ʒiß.
Spir. ✱*ci* ʒß.
Syrup. Hyssop. ℥j.
M. D. cochleatim.

Laudant quoque Elixirum Juniperi, Essentiam ex Speciebus diar. & dimidiata parte myrrhæ cum Spir. Vini, Spir. ✱ci ... extractam, Tincturam ... Ammon. & camphoræ in ... assumptam. Externe ... illapsa, & ... respirationis impedimentum & vitæ periculum minantia quantocyus studet ... mungendo ... & sequentem propinando ...

... ℥ß.
... ℥j.

Syrup. emet. Ang. Sal. ʒiij.
M. D. una vice.

Asperitatem. *Asperitatem* mitigant lubricantibus, particulas pungentes hebetantibus & fibras læsas demulcentibus, ut Lohoch de caulibus cum specieb. diatragacanth. trochiscis de alth. decocto liquirit. cum caric. vel sequenti mixtura.

℞. *Aq. Fl. alb.* ℥ij.
Lohoch de alth. Querc. ʒiiß.
Tinctur. Croc. ʒiß.
Syr. Erysim. Lob. ℥ß.
M.

Cochleare hujus mixturæ teneatur in ore, & lentim permittatur ad glottidem persluere. Reparationem liquoris pinguioris in Trachea deficientis instituunt oleo amygdal. dulc. cum oleo dest. amygd. decocto passul. & pinear. in quo butyrum recens sit dissolutum, vel jusculo ex cerevisia calida, cui sem. fœnic. contus. & in petia ligatum fuerit incoctum, addito oleo olivarum recent. q. s. vel dimidiata cerevisiæ quantitate.

Vlcera & Vulnera. In *Ulceribus* & *Vulneribus* decocta lign. Guajac. sassafras, fraxini cum herb. veron. heder. terrestr. scabios. aliisque vulnerariis commendant, nec non Tinctur. ♁ii, oculos cancror. myrrham, aliaque porosa, succos corruptos imbibentia, tum & sanantia balsama interna & externa, nec non emplastra in usum admittunt.

Nostra methodus medendi Tracheæ Angustiæ. §. 19. *Nobis* curatio *Angustiæ* Asperæ Arteriæ peragitur remotione, si licet, omnium illorum, quæ vel foris partem hanc comprimunt, aut constringunt, vel intus obstruunt, quod posterius ut facilius & felicius impetretur, necessaria sunt aliqua ... remedia fistulam hanc lubricantia, ita enim res forinsecus illapsæ commodius ejiciuntur, qua de causa oleum amygd. dulc. vel butyrum recens infusum cum ... exhibebitur, ita ut in ore aliquamdiu detentum lente per glottidem in Tracheam defluat, si verò hæc non sufficiant, agitatione manus aspera arteria foris frequentius, sed levius fricetur, & tussis excitetur, vel etiam vomitus per tartarum emeticum, vel aquam benedictam R*ulandi* aquæ asthmaticæ & syrupo capill. ♀is intermistam, ut motu vehementiori expulsio ista promoveatur, ad quod etiam conferet, si pars hæc tum inferius, tum superius circa Laryngem illinatur variis linimentis pectoralibus & emollientibus, ut membranæ cum ligamentis, cartilaginibus & musculis facilius cedant rei exitum molienti, aut si aliter fieri nequeat, & periculum instet suffocationis, ut nihil relinquatur intentatum, Laryngotomia, seu potius bronchotomia instituenda, ut per foramen illud rei, quantum possibile, exitus paretur, vel adminimum suffocationi obviam eatur. Materia verò tenax, viscida & crassior in cavitate Tracheæ hærens & eandem obturans, ex succis stagnantibus, coagulatis & ... orianda, incidenda, dissolvenda, attenuanda & fluxilis est reddenda, ut levi quadam exscreatione queat eliminari, qua in re juvamini erunt spiritus ... essentia enulæ, item spiritus gummi. Ammon. Species diaireos, cum sale volatili & ol. dest. anis. pulv. ... ex rad. Ir. aron. flor. ✱ci & benzoe, Tinctura proprietatis *Mynsichti*, & quando materia illa est purulenta, balsam. Peruv. rectificatus, seu destillando per retortam cum arena vel cineribus fluidior factus, in aqua scab. & syrupo diapras. frequentius

tius

tiùs exhibeatur. A Tumore partium vicinarum Angustiâ hac productâ ante omnia tumor iste curandus variis resolventibus & discutientibus, hinc egregiè convenit unguentum aromaticum sequens.

℞. bacc. lauri ℥ij.
rad. pyrethr. ℥ß.
lumbric. terr. No. iiij.
butyr. non salit. ℔ß ¼.
Frixentur & exprimantur, add.
ol. laurin. ʒvj.
Junip.
rorismar. aa. ʒß.
Sapon. nigr. ℥j.
Pulv. colocynth. ℈ß.
Cerae flavae q. s. M.

Addi etiam potest sal aliquod volatile. Hoc resolvit, emollit, ideò convenit in omnibus tumoribus ac doloribus, paralysi, &c. Si Angustia haec fuerit producta à stagnantibus succis, varia itidem conveniunt resolventia, quae succum ad motum pristinum incitant, ut sunt omnia salia volatilia, & ex his parata cataplasmata saepius de die calidè applicanda, & quae simul acidum in succis contentum absorbent, ut sunt omnia porosa. Si coarctura exorta fuerit à paralysi, vel defectu spirituum animalium, conveniunt omnia nervina liquida, tum interna, tum externa. Decoctum salviae in vino laudatur, addita essentiâ thymi; salia volatilia in vino vel alio liquore conveniente assumantur, quae egregiè restituunt spiritus animales pessundatos, & liquoribus motum pristinum restituunt. Esto formula.

℞. Aq. lil. convall.
salv.
ceras. nigr. aa. ℥j.
Spir. lil. convall. ℥ß.
theriacal. cum essent. castor. ʒij.
Syr. de Erysim. ℥j.
M.

Externè conducet Aqua mirabilis, Anhalt. Spiritus meus arthriticus externus, Cataplasma nostrum nervinum. Illinatur collum & nucha spirituosis ac nervinis, ut ol. lumbric. costin. destill. succin. anis. lavendul. Tincturâ castor. & similibus. Si Angustia Asperae Arteriae oriatur à spasmo, hoc est, à succi nervei acris effervescentiâ, ubi non aliter motum illum excitat, ac si naribus indamus aliquod acre, unde sternutatio excitatur, conveniunt quaecumque antispasmodica vulgo dicta, item aromatica, tam internè, quàm externè: in hunc finem prae aliis conducit balsamus nervinus *Schefferi*, & externè balsamus meus arthriticus externus, vel unguentum nervinum & cataplasma ex nervinis & volatilibus paratum.

Asperitate *Asperitas* Tracheae corrigitur omnibus illis, quae succos acres destruere & mitigare possunt, qualia sunt Spiritus ✻ci anisat. Essent. menth. Aq. Asthm. Spec. diair. diatragacanth. Syrup. Jujubin. Tussilag. liquirit. ol. amygd. d. cum sacch. canth. & ol. d anisi, quibus simul partes laesae & exasperatae debitè lubricantur & leniuntur. Sic quando ab acribus succis fauces fuerint excoriatae, ut solet contigere in febribus, convenit internè mucilago sem. cydon. cum aq. sperm. ranar. extracta, & pulvis noster temperans saepius exhibitus. Ad succos tenuiores incrassandos, mitigandos, & expectorationi faciliori accommodandos, non contemnendi usus erunt pilulae de cynoglossâ, quibus optimo cum successu frequentius utimur. Externè convenit sequens vel simile unguentum.

℞. Unguent. resumptiv.
Fil. Zachar. aa. ℥ß.
Ol. ranar.
amygd. dulc. aa. ʒij.
camphor. ℈j.
M.

Vel fiat mucilago ex lacte muliebri. Salivae defectus potu, praesertim Vini, vel cerevisiae secundariae resarcitur, addito Spir. ⊖ ✻ci.

Ulceribus. In curatione *Ulceris* omnis collocanda est opera, ut parti huic periculosè ita laboranti, quantum possibile, succurramus; exhibeantur proinde internè varia sudorifera, nempe decoctum lignorum, & cuilibet ejus dosi addantur Tincturae ℥ij gt. 20. aliaque, quae salia ista corrosiva in succis stabulantia absorbent, ut pulvis noster temperans. Variae quoque & frequentiores fiant injectiones, instar omnium sit aqua ♆, vel si aqua haec misceatur cum oleo nucum recent. quod egregiè sanat & temperat acrimoniam, quo & pertinet aqua nostra viridis formâ gargarismatis usurpata. Pulvis quoque pro suffumigio est egregius. Hisce alia decocta vulneraria abstergentia intermisceantur, & tandem consolidantia subjungantur, in vulneribus aliàs proficua.

Vulneribus *Vulnera* verò cum pectoralibus succos acidos mitigantibus & absorbentibus vulneraria ita dicta reposcunt, ut decoctum chinae cum herb. veron. heder. terrestr. tussilag. alchimill. pulmonar. maculos. pentaphyll. pilosell. & lign. santal. rub. quod edulcorari potest syrupo jujubino & de Hispidula, qui hoc in casu multum conferunt. Sic pulveres quoque conveniunt ex oculis cancror ℥io diaphoret. terr. sigillat. myrrh. mastich. lap. haematit. pp. croc. ♂is adstring. & similibus; nec non essentia traumatica, cancror. lumbricor. Tinctura hyperici, ⊙is. Balsamus Peruvianus vulnera optimè mundare & sanare solet, tum internè, tum externè adhibitus. Externè fumigatio vulneris instituatur, per pulverem prunis inspersum ex olibano, opopanace, assa foetidâ, castoreo, & camphora, quibus succi acres singulariter mitigantur, corriguntur & liquor nerveus ad convenientem excitatur influxum, sanationi vulnerum tantopere necessarium, nobis enim certum est, absque futura aut conglutinatione labiorum vulnera haec coalescere posse, si impedimenta convenientibus auferantur remediis, atque noxii aëris, quantum fieri potest, prohibeatur accessus, & hac de causa locus, in quo aegri hi servantur, aërem contineat tepidum, per suffumigia correctum, & vulneri imponatur epithema calidiusculum ex spiritu lumbricorum & vini camphorato, quo prudenter facto vulnera haec aliquando feliciter curantur, modo Trachea non nimiùm laesa, aut planè dissecta, vel cartilagines & ligamenta totaliter sint destructa. Consolidatio emplastro stiptico *Crollii* commodè tandem poterit promoveri. In haemorrhagia hujus vulneris sistenda sufficit solus spiritus vini rectificatus, externe applicatus, quo nihil securius est.

CAPUT

CAPUT V.

De Gulæ, seu Oesophagi Tumore, Augustiâ, Ulcere & Vulnere.

§. 1.

POst Epiglottidem & Asperam Arteriam in conspectum venit Gula seu *Oesophagus*, cujus orificium *Pharynx* denominatum utplurimum obturatum reperitur, nec dehiscit, nisi ut viam aperiat iis, quæ à lingua in hanc partem propelluntur, vel ut exitum permittat iis, quæ à ventriculo in os rejiciuntur, quod ut commodè & absque ullo impedimento peragatur, oportet, ut Oesophagus à morbis existat immunis, sed cùm & hic suos quandoque patiatur manes, non immeritò morbos istos, à quibus occupari & ad traductionem ciborum masticatorum & potuum, vel e ectionem illorum, quæ ventriculo molestiam creant, ineptus reddi potest, examini nostro jam submittimus, eo quòd hæc œsophago malè affecto sæpius compatiatur, convenientior nobis hic, quàm alibi de iisdem tractandi videatur locus. Inter morbos vero illos primò nobis occurrit *Tumor*, qui est Oesophagi in magnitudine excessus inconveniens, & dolorem, & difficultatem deglutiendi importans, atque à succis in canaliculis musculorum, vel glandulis annatis stagnantibus & coagulatis suam trahens originem.

Oesophagi Tumor.

Angustia Oesophagi est cavitatis ejusdem imminutio aut interclusio à diversis quibusdam causis inducta, cibisque deglutiendis & nonnunquam ipsi etiam potui transitum ad ventriculum intercipiens.

Angustia.

Ulcus Oesophagi est dissolutio fibrarum & tubulorum ejus à corrosione facta succorum internorum acrium, uti *Vulnus* ejusdem dissolutio est, facta à causis externis pungentibus, scindentibus vel contundentibus.

Ulcus & Vulnus.

§. 2. Affectus nostri pro *Parte affecta* agnoscunt Oesophagum, canalem istum seu infundibulum, veteribus etiam Gula dictum, per quod cibi à dentibus comminuti & masticati ope linguæ detruduntur ad ventriculum. Hic canalis pro necessitate aperitur & clauditur, 7. musculorum ope, quorum primus *Oesophagius* dicitur, fortiter adhærescens utrique lateri cartilaginis scutiformis, & circuitu suo œsophagum obvolvens, in obturatione Oesophagi suum præbens officium: Alii sunt duplices, eorumque primi nominantur *Sphænopharyngii*, ortum ducentes ab apophysibus acutis ossis sphænoidis, & obliquè pharyngis inserti lateribus eundem sursum attollendo aperiunt. Secundi sunt *Stylopharyngii*, enati ab extremis apophysibus styloidibus ossium temporum & lateribus pharyngis implantati, quem dilatant, latera ejus dextrorsum & sinistrorsum trahendo. Tertii sunt *Cephalopharyngii*, orti ab marticulatione capitis cum prima vertebra, & fibras suas expandentes in substantiam pharyngis, quem constringunt fibrarum suarum contractione. Cæterum Oesophagus à Pharynge ad ventriculum usque exporrigitur, triplici gaudens tunica, quæ dici possunt, Tunica interior, tunica media, & tunica exterior. Interior ex fibris tantum tendinosis diversimode intertextis est compacta. Media ex fibris carneis est composita, quarum duplex recensetur ordo, tum in hominibus, tum in brutis. In hominibus fibræ prioris ordinis in longum protenduntur, à pharynge ad ventriculum usque, quare *Longitudinales* indigitantur. Fibræ verò alterius ordinis sunt instar totidem minimorum circulorum œsophagum circumvolventes, *Circulares* appellatæ, quòd spirali lineâ œsophagum circumeant, & quoniam aliæ à dextra ad lævam tendunt, aliæ à sinistrâ dextram petunt, variis in locis se decussatim secant. Singulare quid in isto transitu animadvertitur, quod fibræ scilicet, quæ uno in loco aliis superjacent, primò in occursu substernuntur, post superiora petant, & denuò tandem subjiciantur. Tunica exterior conflata est ex fibris tendinosis subtilioribus, tenuioribusque fibris interioris. Hæc autem omnia ut ritè intelligantur, Anatomia te apprimè docebit. Tunicæ interior œsophagi & exterior mediæ tendinum vices agunt, ita ut œsophagum considerare debeas instar musculi, cujus tunica interior est caput, media venter & exterior cauda. Posteriori œsophagi parti prope quintam thoracis vertebram corpus quoddam adnascitur, glandulosum, modo ex duplici glandula, modò ex pluribus compositum, humorem quendam suppeditans ad cavitatem pro faciliori deglutitione commodè imbuendam.

Pars affecta.

§. 3. *Tumor* Gulæ facilè cognoscitur ex dolore in deglutitione versus posteriora & dorsum, ipsâque deglutitione difficili, non uti ex angina, quia sæpe ipse Oesophagus ita obstruitur, ut omnis aditus cibo & potui in ventriculum denegetur, verùm & musculos, quales Cephalopharyngæus, Sphænopharyngæus in suo motu impedit. Tumor enim cibos deglutiri non permittit, ægrosque inediâ debilitat. Benè vero hic est distinguendum, num vel ab obturatione ab ingesto & ibidem hærente, vel an ab abscessu quodam in gula latente, an verò à paralysi gulæ deglutitio nostra lædatur; quæ signa ex causis peti possunt. Nam si instrumentum vel flexile os balænæ profundè satis gulæ intrudi potest, signum est, nullam carunculam aut tumorem adesse, sed Paralysin esse gulæ, unde & ipsa *Angustia* inducitur, quam ipsa quoque deglutiendi prodit difficultas, atque si ab externis ingestis hæc producta sit, relatio ipsius ægri, vel adstantium medicum de morbi specie & causa adhuc reddet certiorem. *Ulceris* cognitio haud difficilis est, cùm ex sanie circa hunc locum emanante, & simul læsa deglutitionis functione sufficienter pateat. Sic quoque *Vulnus* à prægressâ causa violenta, ipsâ continui solutione, tum interiorum, tum exteriorum partium, & interdum hæmorrhagia, facilè liquet. *Diagnosis.*

§. 4. Causam *Tumoris* Oesophagi adscribunt *Galenici* uni, vel pluribus ex quatuor humoribus, nempe vel sanguini, vel bili, vel pituitæ, vel succo melancholico, in parte hac vel lentum congestis, vel in eandem subito affluentibus, quorum prius ob facultatem partis expultricem debilem, posterius vero ob dolorem humores attrahentem potissimum obveniat, & tumoribus hisce frequentius adjunctam esse ajunt intemperiem *Galenicorum Ætiologia in Oesophagi Tumore.*

 quandam

quandam cum materiâ, ex qua, si discuti nequeat, vel inflammatio, vel abscessus aliquando suboriatur.

Angustia. Inter *Angustiæ* Oesophagi causas referunt vel malam conformationem à primo ortu, vel compressionem à tumoribus aut luxatione vertebrarum, vel res externas in eum protrusas & cavitatem ejus obstruentes, ut ossicula, bolos majores & duriores, lapillos, nummos, & alias, vel pituitam crassam, lac coagulatum, aut vermes ex ventriculo adscendentes & Oesophago diutius inhærentes.

Ulceribus & Vulneribus. *Ulcerum* & *Vulnerum* easdem regerunt, quas in priore capite in Arteriæ Asperæ Ulceribus & vulneribus recensuerunt.

Paracelsi opinio de causis horum morborum. §. 5 *Paracelsus* Oesophagi *Tumorem* etiam ut reliquos ex collectione præcedere docet vel humoris, vel carnis, vel ventorum: *Angustiam* verò vel à paralysi oriri, vel meatum hunc obstrui externis illapsis. *Ulcus* à corrosione salium & *Vulnus* ab instrumento & externâ violentia deducit.

Helmontii opinio de causis Oesophagi affectuum. §. 6. *Helmontius* à laticis influxu uberiore & diuturniore retentione *Tumorem* Oesophagi oriri posse existimat, *Angustiam* verò, vel potiùs obstructionem à majori & sicciori bolo, dum ad ventriculum ob defectum liquoris Oesophagum humectantis descendere nequit, & defatigatione Archei, nec non constrictione aut compressione partium adjacentium vel etiam ab utero in mulieribus oboriri censet; aliàs gulam per se actu & semper, non secus atque vesica proprio carens contento, clausam esse profitetur, quapropter & cibos, potum aut aerem in se non habentem, ob necessitatem, ut inquit, naturæ, quæ non patitur vacuum, se ipsam lateraliter attingere, à cibo tamen morbis liberam debitè dilatari. *Ulceris* causam latici ab acido corrupto imputat, ut *Vulnera* ab externa re lædente inferuntur.

Juxta Willisium Causa Oesophagi Tumoris §. 7. *Willisius* originem *Tumoris* Oesophagi deducit ab humoribus crassis inter tunicæ exterioris fibras contentis & ibidem inspissatis.

Angustia. *Angustiæ* causam adscribit vel paralysi tunicæ exterioris carnosæ, vel fibris nerveis tunicæ interioris ab explosione spirituum nimis inflatis & distentis, vel rebus variis in cavitate hærentibus.

Ulcerum & Vulnerum. *Ulceribus* & *Vulneribus* communem adsignat causam ex priori capite jam cognitam.

Ex mente Sylvii Causa Oesophagi Tumoris. §. 8. *Sylvius* causas *Tumoris* Oesophagi non alias novit, quam communes illas omnium tumorum, nempe vel auctam Oesophagi substantiam, vel humorum contentorum extra locum naturalem in substantiam ejusdem effusionem.

Angustia. *Angustiæ* Oesophagi, atque hinc orientis deglutitionis læsæ causas enumerat obstructionem à re solidâ ipsius canalem implente, carne videlicet nunc in ipso læso excrescente, nunc per ingluviem aut infortunium devoratâ & in ipso hærente, aliquando cartilagine, osse, nucleo, vel alia re ibidem morante; tum compressionem à tumore vicino, vel coalitum post sui excoriationem, aut paralysin musculos ejus occupantem.

Ulcerum & Vulnerum. *Ulcera* ab acido acri, & *Vulnera* à re exterius lædente produci asserit.

Cartesianorum variorum de causis Oesophagi Tumoris. §. 9. *Cartesiani* demonstrant *Tumorem* Oesophagi exsurgere, dum vel lympha in glandulis Oesophagi coagulatur ob particulas quasdam diversimodè angulares aut ramosas, transitui per nervos aliosve ductus minus accommodatas, intermissas, vel interior tunica & subjecta vasa à re quâdam acuta, ut ossiculo asperiori mucronato, frustulo vitri, aciculâ, aut id genus corpusculis rumpuntur, & tubuli succos suos effundunt, qui extra consuetos tubulos corrumpuntur, & inflammationem aut abscessum constituunt.

Angustia. *Angustiam* hujus infundibuli, indeque deglutiendi difficultatem induci ajunt, dum vel à tumoribus propriis, vel vicinarum partium, musculi & nervi comprimuntur, aut tubuli eorum à viscditate liquorum obstruuntur, ut officio suo in admittendis & detrudendis cibo, potu, medicamentis non debitè fungantur, vel fibræ membranosæ à liquore quodam acido aut multis particulis hamatis constante constringuntur, vel latera Oesophagi post ulcus vel vulnus invicem concrescunt, aut caruncula seu excrescentia quædam prænascitur, vel in cavitate aliquid hæret, quod nec in ventriculum facile detrudi, nec per pharyngem ejaculari valet, ut liquor viscidus inspissatus, bolus ciborum aridior & asperior, aut etiam major, aut res quædam alia inconcinna ad deglutitionis hoc instrumentum improvidè delegata.

Ulceris. *Ulceris* causam etiam hac in parte commonstrant particulas acutas aut liquores violenter commotos, aut obstruendo soli materiæ primi elementi transitum permittenti, à quibus fibræ partes rumpuntur, & tubuli cum vasculis dilacerantur, ut diversi liquores ex iisdem profluant.

Vulneris. *Vulneri* non aliam fingunt causam, quam ab aliis jam prolatam.

Nostra sententia de causis Oesophagi Tumoris. §. 10. Ex *nostra* sententia causa *Tumoris* Oesophagi eadem est, ac aliarum partium tumorum; nempe sanguis, reliquique succi in canaliculis, vel lympha in glandulis Oesophagi ob crassas & tenaces suas particulas stagnantes, qui factâ quadam colluvie partes adjacentes distendunt, & tumorem hunc efficiunt.

Angustia. *Angustia* Oesophagi diversas agnoscit causas, etenim inter Oesophagum atque asperam arteriam insinuare se interdum solet durus quidam tumor, gulam tam strictè occludens ut denegato omni alimentis transitu certò pessundet hominem. Aliquando Angustia hæc fieri solet à caruncula gulæ ex ulcere Venereo oborta. Funestam Oesophagi Angustiam à cartilagine annuliformi, exiguo foramine prædita, & ab ipso Oesophago enatâ memorat *Excell. D. Bckers in Decur. I. Eph. N. Cur. A. IV. Obs.* 67. Angustia fit quoque à tumoribus ab improvidè deglutitis, sic Secretarius quidam nuper inter ridendum deglutiebat os aviculæ; quod in gula hærens assumpto vomitorio feliciter ejecit. Filiolæ cujusdam Oesophagum à variolis ita coalitum fuisse, ut denegato cibi potusque per illum transitu miseræ puellæ fame miserrimè non sine maximo parentum luctu pereundum fuerit, observavit *Bartholinus Act. Hafn. Obs.* 109. *volum.* 1. Sic & Oesophagus quasi in totum clauditur à paralysi; ubi simul notandum, quod in hominibus etiam in statu sano Oesophagus ordinario contrahitur à fibrarum longitudinalium intumescentia, & à circularium contractione constringitur. Abbrevatio & contractio ista Oesophagi cognominatur illius

illius motus periſtalticus, motus enim iſte periſtalticus exercetur, ut id, quod ſemel pharyngem ſubingreſſum eſt, in Oeſophagi cavitate non remoretur; ita ut aſſerere poſſimus, Oeſophagum hac fabrica evinctum eſſe, ut motu ſuo periſtaltico, hoc eſt, ſucco nerveo ritè influente, alimenta in ſtomachum usque impellat. Denique motus iſte periſtalticus vermicularis nuncupatur, quia vermium more movetur Oeſophagus, ſeſe in uno loco contrahendo ac conſtringendo, & in altero ſeſe tumefaciendo, quod continuatur facta per undulationem ab uno iſto extremo ad alterum communicatione. Obliquam inſertionem ſurculorum nerveorum in fibras tendinoſas tunicarum ejus eſſe cauſam meritò ſuſpicari poſſemus. Nam ſpiritus animales fibram quandam ſubingreſſi, ipſam tumefaciendo conſtringerent extremum, ex quo prodiiſſent. Et denegato hac ratione cœteris ingreſſu, impedirent, ne plures effluerent, dum fibræ in priſtino ſtatu repoſitæ forent, elaſtici ſui motûs virtute. Et quia fibræ longitudinales ſunt continuæ, & circulares univerſæ à fibrillis tendinoſis inter ſe invicem conjunguntur, ſpiritus animales in longitudinales ulterius tendentes, & circulares vicinas ſubeuntes, in iis eundem ederent effectum, quem in aliis produxiſſent. Continuato ergò fluxu ab uno œſophagi extremo ad alterum, motum vermicularem ſive undulantem efficerent, quo locus unus altero ſtrictior breviorque devenit, poſtea in priſtino ſtatu reſtituitur, dum coarctatio iſta & abbreviatio ad inferiora producuntur, & ita deinceps. His præmiſſis facilè cauſam paralyſeos conſignare poſſumus, cùm muſculi convelluntur, & in horum fibris aut tubulis obſtructis ſpirituum animalium influxus denegatur. Sic paralyſeos gulæ exemplum habet Celeb. *Hannemannus* in *Eph. G. Decur. Ann 3. Obſ.* 48. piſtoris cujusdam & civis Buxtehudani, qui in morbum febrilem incidebat, quem actutum muſculorum pharyngis & Oeſophagi tam vehemens paralyſis comitabatur, ut nihil quicquam, ſive ſolidum, ſive liquidum eſſet, deglutire poſſet, & ſic morbo hoc fuit extinctus. Sic & *Nicol. Tulpius*, *Petrus Salius Diverſus*, & *Thomas VVillis* plura habet ejusmodi exempla, ut & Celeb. D. *Stalpart van der VVicl*. qui inquit *Obſ. rarior. Cent. poſt p. pr. Obſ.* 27. Pannifex quidam Erbacenſis à 4. annis nihil ſolidi deglutire volebat niſi potulenti lib. 1. deſuper aſſumeret, aliàs ipſi cibus ita in faucibus hæret ut altero die cibum comeſtū iterum reddere & quaſi ruminare poteſt, virique ſanus exiſtit. Ità mihi, nec non Expert. viro, Dno. A. *Nuk* (Profeſſori nunc Leidenſi & Anatomico Celeberr.) rarior occurrit circa nobilem quandam matronam caſus, cui nihil omnino deglutire valenti etiam id, quod deglutire conabatur, mox Oeſophago ſiſtebatur, brevique poſt ab inferiore parte furſum ebullire incipiebat, unde in vehementem tuſſim angoremque magno cum ſuffocationis periculo incidit, ita ut quidquam aſſumere recuſaret. Hi viri clariſſimi impeditæ hujus deglutitionis cauſam non paralyſi, multò minus excreſcentiæ, durove tumori, verum glandularum Oeſophagi obſtructioni, tumorique, carnoſarumve interioris Oeſophagi tunicæ fibrarum contractioni, ex acidi acerbi effluentiâ haud dubiè ortæ, adſcripſere. Improvidè quoque deglutita anguſtiam & ſæpe plenariam obſtructionem Oeſophagi inferre poſſunt, ſic recenſet Cl. Dn. *Raygerus Obſ.* 109. *Eph. G. A.* 9. & 10. plura exempla improvidè deglutitorum, partim cum vitæ periculo, partim ſine eo. Sic ex deglutitis nucleis meſpilorum & putaminibus nucum vidit ſartoris filium derepentè ſuffocatum; item alium, qui ex nucleo pruni periit; meminit etiam puelli ex improvidè deglutito nummo, Stüffer / intereuntis, porrò addit, quod filiolus 2. annorum crembalo ludens illud in os ſumſerit tentansque illud deglutire; ſed imminente ſuffocatione perterriti adſtantes, cùm illud eximere amplius non poſſent, immiſſo digito ad vomitum movere volunt, ſed magis detrudunt. Vocatus Chirurgus immiſſa ſpongiâ ferreo filo præfixa, aut vomitum conciliare aut penitus in ventriculum detrudere laborat, ſed fruſtra, hæſit, quantum conjici poterat, in gula, & puer quidem liquida, quæ ipſi dabantur, valde pinguia deglutiebat facile, neutiquam ſolida, fluente continuò ſalivâ. Tandem tertia die ſua ſponte vomitus exoriebatur ſine dubio urgente hoc crembalo, intimò fibrillas vellicante, quo vomitu iſtud crembalum unà exturbabatur, & ſic parvulus ex præſentaneo vitæ periculo ſervatus fuit. Alter filiolus ex deglutito oſſiculo in Oeſophago hærente, & mortem minitante, circa 14 diem manè poſt juſculum ſumtum inter vomendum oſſiculum iſtud ejecit, & ſic ceſſantibus pluribus, & quidem diris ſymptomatibus ſuperſtes manſit. Sed quis omnia recenſebit. Nos enim plures aciculas, acus, araneas, vitra, (die Glaß-Freſſer) & mille alia vidimus innoxiè deglutita, quæ hic narrare ſuperſedeo, ne videar obſervationes comportando Lectorem ultra debitum detinere. Conf. *Ann.* 3. *Eph. G. Obſ.* 141. & 333. item Cl. Dn. *van der Wiel Obſervat. rarior. Cent. p. Obſ.* 22. *Amat. Luſitan Cent.* 6. *Curat.* 49. ubi poſt ſereatum ſanguinis & aſſumptorum vomitum, deglutiendi omnimoda difficultas, etiam aquæ, ſolà vini aſſumptione ſalvâ.

Causa Oesophagi Vlceris. *Vlceris* Oeſophagi cauſas dicimus eſſe particulas acres, ſeu acidas fibras longitudinales Oeſophagi corrodentes, & earum ſubſtantiam abſumentes, insimul ſuccum nutritium eâdem labe inficientes, ut non nutriat, ſed labia ulcuſculi magis exedat, & fibras ſimul circulares ipſamque tunicam ulterius & ſæpe penitus conſumat.

Vulneris. *Vulnerum* Oeſophagi, ut quorumvis aliorum, eſt cauſa & continui ſolutio, & diviſio facta à vi externa. Perinde verò eſt, in qua parte facta fuerit ſolutio continui, ſive nervoſâ, ſive muſculoſa hinc rectè *Bontekoe* dicit, ruptiones arteriarum, etſi ſint ex fibris nerveis, eſſe etiam vulnera. Illa ſolutio continui eſt ſolutio tubulorum, ſive vaſculorum, ſive canaliculorum, unde tunc humores in iis contenti effluunt, ſtagnant, particularumque ipſorum mixtio turbatur.

Prognosis horum Oesophagi morborum. §. 11. Omnes affectus Gulæ ſeu Oeſophagi periculoſi ſunt, denegato enim alimenti tranſitu certò peſſundant homines. Veteres dicunt, ſi materia obſtruens ſit pituitoſa, interdum, curari, ab atra vero bile ortum affectum nunquam domari, quod confirmat *Tulp lib.* 1. *Obſ.* 44. Abſceſſuum, qui omnem deglutitionem impediebant, meminit *Joach. Camerarius epiſt.* 110. *Chriſt. Hornung.* Sic etiam funeſta fuit illa obturatio Oeſophagi, quæ fuit à cartilagine annuliformi exiguo foramine prædita, cujus mentionem injicit. Cl. *Bekers* in *Dec.* 1. *Eph. G. A.* 4. *Obſ.* 67. Si tumores ſunt ſcirrhoſi vel carunculæ in gula adſint,

lethales sunt, Bronchotomia enim hisce in casibus institui nequit, quoniam pars hæc, Oesophagus sc. constat ex fibris tenuissimis longitudinalibus & circularibus dictis, quibus læsis necessario deglutitio cessat, & hac cessante ob defectum nutrimenti homo mori cogitur. Tumores quoque facile comprimunt asperam arteriam, eamque ita angustant occluduntque, ut respiratio non tantum imminuatur, sed sæpe in totum tollatur, unde mors. Sic Cl. Dn. *Blancardus Coll. Med. Phys. Cent.*3.c.45 memorat Oesophagi coalescentiam & Steatoma quoddam mortis causam, quale & exemplum habet *Bartholin.* in Obs. supra citata. Sic frustum fistulæ, qua Tabaci amatores fumum imbibunt, faucibus inhærens causam fuisse mortis, testatur *van der VViel* Obs.21 *cent*.1. plura passim occurrunt rerum in faucibus hærentium exempla, quæ mortem causarunt, sive illæ aciditate quadam nimiumque subitâ ingurgitatione ibidem fixæ remansere, sive per jocum, sive inter ridendum, sive de industria, infortunioque quodam per os immissæ in gulam irrepsere. Plura exempla habet *Schenck. Obs. Med. lib.* 2. *cap. de suffocatis a rebus per errorem ingestis, impactisque*: aliique plures.

Paralysis gulæ ferè semper lethalis est, de qua legatur *Eph. G.* Obs.48. *Decur. Ann.* 3. Sic & *Tulpius lib.* 1. *Obs.c* 42. mentionem injicit paralyseos Oesophagi musculorum in muliere 50. annorum, quæ ne guttulam poterat transmittere, & septimo obiit die. Paralyseos gutturis è potu frigidæ ortæ meminit *Joh. Helvvigius* Obs. 59. Plura exempla legi possunt apud sæpius memoratum *D. van der VViel in Obs. rar. Cent. poster.* Obs. 27.

Inflammationes, Exulcerationes & ipsa *Ulcera* Oesophagi sunt ob partis hujus angustiam, & viæ necessitatem ad alimentorum sc. deglutitionem, maximè periculosa.

Eandem ob causam & *Vulnera* maximè sunt periculosa, imprimis si sint magna, & tubuli seu fibrillæ longitudinales ac circulares fuerint ad plurimam partem abscissæ & ruptæ, unde necessario pars collabi, & officio suo fungi in posterum nequit.

Diæta in Oesophagi morbis instituenda. §. 12. Uti plures affectus sola quiete & abstinentia curantur, ita hoc imprimis in his attendendum est affectibus, quare in Tumoribus Oesophagi sola liquida sorbenda sunt, ut sunt jscula varia hordeacea, avenacea, cremor imprimis hordei, gelatin. C. C. ossis bovis & vitul. benè enim nutrientes cibi ac temperati conveniunt. Sic & chærefolium aliaque jusculis incoqui possunt, &, si illa haut deglutire possunt ægri, ipsis per syringas aliaque instrumenta indenda sunt, & ut facilè transeant, sale volatili præditis sunt condienda. *Aër* sit calidior, aut potius temperatus, frigidus angue pejus fugiendus, quia magis incrassat, & ad stagnationem succorum ansam dat, acidum augendo, ac fibrillas longitudinales ac circulares Oesophagi jam patientes pungendo & discindendo, unde sæpe ulcera exoriuntur. Quare aër asper semper calidiore corrigatur, serenus enim, purus ac temperatus calidusque multum facit ad circulationem sanguinis ac reliquorum succorum promovendam. *Potus* sit tenuissimus, hic conducet decoctum Thee, vel rorismarini, vel salsafras, vel veronicæ, vel hederæ terrestris calidè assumptum. Vinum verò ob acidas suas particulas planè exulet. *Quies* corporis conducit, contra *Vigiliæ* nocent, retardant enim motum sanguinis & succorum. Sed nec animi status prætereundus est, qui abactis invidis curis, lætus ac tranquillus sit. Dematur itaque supercilio nubes, animo onus, fronti senectus. Dum enim aliis animus se nimium torquet curis ac metu mortis, spiritus incrassantur, humoresque ab iis deserti coagulantur & stagnant, imò parti facile paralysin inducere valent. Hinc ad ultimum fungatur & opere suo venter, sitque alvus laxa. Insensibilis quoque transpiratio, quæ juxta *Sanctorii* calculum in *Med. Stat.* plus excrementum egerit, quam sensibiles excretiones, in his affectibus sit expedita.

§. 13. Præmissis iis, quæ ad Diætam spectant, ad auxilia, quibus primò Tumor Oesophagi abigatur, jam pergendum est, de quibus tamen aliorum ætate nobis graviorum sententias prius percipiemus. Galenici ergò ipsas *Tumorum* causas respicientes, si Inflammatio gulam occupet, præmisso victu tenuissimo sanguinis multi generationem prohibente, atque potissimum ex ptisana constante hordeacea succo limonum medicatâ, aut jure pulli gallinacei, in quo folia lactucæ, endiviæ & acetosæ bullierint, julapia præscribunt refrigerantia & humectantia, ex decocto hordei, acetos. cichor. lactuc. portulac. sem. 4. frig. mag. & min. cum julap. rosat. syrup. violar. fragor. &c. Redundantem verò sanguinem, ne inflammatio ulterius incrementum hauriat, venâ in utroque brachio dissecta sufficienter emittunt, habita tamen virium & quantitatis sanguinis in corpore toto existentis ratione. Alvum propter nimium calorem febrilem ficciorem & adstrictam humectant & lubricam reddunt clysteribus ex decocto malv. violar. betæ, atripl. in quo elect. benedict. laxativ fuerit dissolutum, addito oleo lilior. aut violar. & quando majori indiget irritatione, ʒß. sal. gemm. Pro majori aversione cucurbitulas quoque dorso apponunt, scapulis & coxis, cum aliquali scarificatione, nec amittunt frictiones coxarum, tibiarum, & crurum, post quas & vincula iisdem partibus injiciunt. Audaciùs etiam ad repulsionem accedunt, applicantes parti laxiori existimatæ, ne plus sanguinis aut humoris fluentis admittat, remedia topica adstringentia. & hoc modo robur parti adjicientia putata, quorum numero inferunt oleum rosaceum omphacinum, myrthinum, cydonior. epithema ex decocto flor. rosar. malicorii, fol. myrthi, addito aliquanto vini adstringentis aut aceti rosacei, unguentum ex oleis prædictis & pulveribus balaustior. santal. rub. corall. cretæ, additâ q. s. ceræ paratum, vel cataplasma ex rof. rub. myrtil. sorbis, cydon. in aqua vel vino adstringente coctis, addito oleo rosaceo omphacino. Ab adstringentibus & repellentibus hisce per initia usurpatis ad laxantia accedunt seu digerentia, linimenta nempe ex adipe anserino, butyro recenti, oleo camomill. & melilot. & cataplasma ex sem. fœnigr. lin. rad. alth. flor. camomill. melilot. quorum usu si materia sit emollita, eandem vel exsputatione, vel si ad ventriculum & intestina vergat, purgatione eliminant, exhibitis elect. diaprun. & pulpa cassiæ vel manna, tum locum affectum mundant & abstergunt gargarismate ex decocto hordei, cum melle rosato, vel alio quodam apozemate ex herbis plan-

Curatio Galenica Oesophagi Tumoris.

plantag. fragar. veron. cum syrupo granator. & violar. Peccante quoque humore bilioso, & tumore existente erysipelato, abundantiam ejus imminuunt & qualitatem corrigunt remediis itidem refrigerantibus & humectantibus, eodem fermè modo, ut in tractata nunc Inflammatione jam percepimus. E contrario verò humore existente pituitoso & tumore œdematoso, visciditatem illius corrigunt calefacientibus, incidentibus & attenuantibus, aliisque pituitam concoquentibus, decocto nempe salviæ, betonicæ, majoranæ, thymi, rad. Imperator. enulæ, Ireos, cum oxymelle simplici vel squillitico, melle anthosato, Syrupo de calamenth. Hyssop. beton. Materiam superfluam evacuant decocto agarici, vel clysteribus ex decoct. herb. malv. parietar. branc. ursin. in quo electuar. hier. picr. sit dissolutum, vel pessario ex melle cum speciebus electuar. hier. picr. intestina solicitant, ut humores peccantes per alvum potius, quam per vomitum ejiciantur, ne dolor in gula augeatur, aut de suffocatione periculum inferatur. Tumorem inungunt oleo anethino, chamomelino, nardino; vel cataplasma imponunt ex farina fœnigr. hord. sem. lin. fabar. cum pulvere rosar. & myrrh. in vino coctis, addito oleo chamomelino aut nardino malaxatum. Tumori scirrhoso emollientia adhibent, relaxantia & digerentia, emplastrum videlicet de meliloto, Oesyp. Philagr. de mucilaginibus, aliaque, quibus Tumor ille durus resolvitur.

Angustia. Sublato ita Tumore etiam *Angustiam* Oesophagi ab eodem comprimente productam auferri promittunt, si verò ob alias causas contigerit, easdem tollere jubent, adstrictionem à cibis aut medicamentis relaxando oleis, jusculis pinguibus, fomentis aut balneis ex decoctione rad. altheæ, lil. sem. lin. flor. malv. Chamomill. & simil. Bolum grandiorem vel humorem viscidum & glutinosum in Oesophago hærentem præmissâ potione dulci & pingui meatum relaxante, vel vomitu arte concitato per superiora ejiciunt, vel candela cerea aut alio instrumento idoneo in ventriculum ipsum propellunt.

Vulnerum. In Gulæ *Vulneribus* gargarismata commendant ex decoctione herbarum adstringentium & sarcoticarum, quales sunt equisetum, sanicula, consolida, centaurium, caryophyllata, balsamina, tormentilla, quas pulverisatas cum melle quoque in electuarium redigunt frequentiori in usu habendum. Vicinæ partes si simul læsæ sint, curationem admodum difficilem, sæpissime impossibilem pronunciant, & remedia topica toti collo imponunt, quando verò gula tantum contusa est, cataplasmata ad transversos spinæ processus adhibent humores confluentes repellentia, gulam ipsam roborantia, & humores jam susceptos digerentia, qualia ex foliis cupressi, plantag. aloë, ladano, cum oleo liliaceo, aut chamomelino aptè conficiuntur.

Ulcerum. Ad *Ulcera* Gulæ curationem dextrè peragendam, venæsectionem & purgationem aliquando præmittunt, ne pravi humores in corpore c[on]trahantur, aut geniti & contracti ad partem affectam copiosius ferantur, ulcus inflamment, aut acrimonia sua corrumpant & sævum efficiant; deinde ut carnis restitutio, consolidatio & cicatricis inductio eo facilius subsequatur, sordes prius detergunt aqua mulsa, vel decocto hordei, cum melle rosato, vel herb. prassii, calaminth. thymi & caudæ equinæ, vel lacte quoque asinino cum melle rosaceo permixto, quibus simul dolorem & asperitatem ab ulcere excitatam mitigari promittunt; Ulcere vero sufficienter deterso, siccantia, adstringentia & carnem generantia adhibent, collutiones nempe ex decocto herbarum in vulneribus jam nominatarum, quibus addunt pulverem trochiscorum de carabe, de terr. sigill. bol. Armen. & ut melius hæreant, glutinosa addunt, ut syrupum myrtinum, de rosis siccis, gumm. Arab. tragacanth. aliaque acrimoniæ humorum fortiter resistentia.

§. 14. *Paracelsus* Oesophagi hunc *Tumorem* ut ipsam curat Squinanthiam, internè collutionibus ex aqua prunell. cum melle rosac. & pulvere rad. aristol. rotund. *Angustiam* abigit tum curando paralysin, tum eximendo res cavitatem ejus obstruentes. *Ulcera* & *Vulnera* ut reliqua aliarum partium solet tractare. *Paracelsi curatio horum morborum.*

§. 15. *Helmontius* affectus hosce eodem tractat modo, quo in aliis partibus circa eosdem versari solet, in *Tumore* laticis retentionem tollendo tum per remedia interna ex ☿io, tum per externa durum resolventia, ex quibus reliquis præfertur unguentum in Strumis descriptum, vel abscessum maturantia. *Angustiam* tollit auferendo quodcumque obstruens aut comprimens, vel uterum in convenientem statum reducendo per castorina & arcanum assæ fœtidæ. In *Ulceribus* & *Vulneribus* communi utitur methodo, habito semper respectu ad irritationem Archei, ut ille omni studio sedetur. *Helmontii cura in morbis Oesophagi.*

§. 16. *Willisius* in Oesophagi *Tumore* humores crassos & duros attenuat & resolvit cataplasmatis, unguentis & emplastris emollientibus foris adhibitis, qualia sunt cataplasma ex sem. fœnigr. cum fol. malv. rad. alth. & flor. chamomill. Unguentum dialth. emplastr. diachyl. de mucilaginibus, internè vero decocta ex radicibus rubiæ, enul. scabiol. herb. calaminth. salv. heder. terrestr. cum diaphoreticis quibusdam intermistis propinat. Materiam ad discussionem ineptam & in abscessum vergentem maturat, &, si fieri potest, eodem interius rupto, & materiâ purulenta per exspuitionem evacuatâ ulcereque absterso, balsamicis & vulnerariis curationem absolvit. *Willisii medus curandi Oesophagi Tumorem.*

In *Angustia* ad causas respicit, Paralysin aut Spasmum abigendo per decocta & destillata ex herbis salv. beton. majoran. saturej. flor. paralys. rad. ari, Imperator. ligno Guajaci, sassafr. C.C. vel Spir. C.C. & ✻ci, vel etiam diaphoretica, ut ⊖ viperar. bezoard. mineral. Tinct. ♃ii, nec non externa linimenta antiparalytica & antispasmodica ex succino & thermis; bolos & res deglutitas in Oesophago hærentes & viam hanc aliis præcludentes, ut antecedentes, vel in ventriculum instrumento quodam proprio detrudit, vel per vomitum ejicit. *Angustiam.*

Ulcera & *Vulnera* gargarismatis vulnerariis & balsamicis remediis, quibus in vulneribus & ulceribus aliarum partium uti solet, curare posse sibi maximè habet persuasum. *Ulcera & Vulnera*

§. 17. *Sylvius* in *Tumoribus* Oesophagi eadem adhibet remedia, quibus morbi hi in genere curantur; in *Angustia* vel caruncilam absumere tentat linimento ex melle rosaceo cum oleo vitrioli, vel alumine usto, quo caruncula hæc interdum mediante cereo est tangenda, vel res in cavitate hærentes ulteriùs in ventriculum propellit, *Sylvii cura in Oesophagi Tumore & Angustia.*

pellit, aut cum prioribus Auctoribus vomitu ejicit, vel paralysin tollit remediis nervinis. Admodum verò difficilem aut planè impossibilem pronunciat curationem, si post erosionem latera Oesophagi fuerint concreta, in quo casu fercula tantum molliora per Angustiam hanc penetrare valentia suadet exhibenda.

Vulneribus & Ulceribus. In *Vulneribus* & *Ulceribus* etiam hujus partis post decocta aliasque mixturas vulnerarias balsamum suum ♃is commendat anisatum, vel succinatum.

Cartesianorum methodus curandi Oesophagi Tumorem. §. 18. *Cartesiani* in *Tumore* Oesophagi resolutionem urgent succorum coagulatorum per diaphoretica interna, Tincturam videlicet ♂ii ☿satam. Spiritum C. C. camphoræ theriacal. flor. sambuc. Electuar. diascord &c. externè verò per varias illinitiones tum oleosas volatiles, tum spirituosas, nempe oleo lumbricor. flor. sambuc. septem flor. *My-fubr.* cum ♂o d. succin. camphor. anis. Spir. lumbricor. cui ⊖ volat. C. C. sit associatum, vel emplastrum imponunt diachylum camphorat. vel de gummis & terebinthina cum salibus volatilibus & oleo d. anisi paratum.

Angustiam Resolutis & discussis ita Tumoribus istis, etiam Angustiam Oesophagi ab eorum compressione ortam auferri certi sunt, at si hæc vel ab obstructione pendeat tubulorum, vel fibrarum constructione, vel paralysi, spirituosa & volatilia adhibent tubulos aperientia, particulas acu as & hamatas hebetantia & flectentia, atque ipsum liquorem nervosum augentia, mixturas nempe ex aqua majoran. salv. thymi, spir. lavendul. essent. castor. Spir. ✱ci succinat S rup flor. paralys. aurant. & similibus. Res in cavitate hærentes cum aliis vel ad ventriculum detrudendas esse jubent, vel vomitu, tussi aut sternutatione superiùs ejiciendas, aut forcipibus aliisque instrumentis convenientibus extrahendas, lubricatâ prius cavitate Oesophagi oleo amygd. dulc. cum ol. d. anisi, aut jusculo pinguiori.

Ulcera & Vulnera. In *Ulceribus* & *Vulneribus* hujus partis decocta vulneraria non contemnunt, si quidpiam de oculis ♋pp. vel ♂io diaphoret. & myrrh. iisdem sit admixtum. Essentias traumaticas ex rad. symphyt. herb. salv. sanic. Alchimill heder. terrestr. flor. hyperic. cancris, cum spiritu lumbricor. & syrupo de Hispidula magni æstimant pretii. Externè suffumigia laudant & camphorata, nec non balsamum Peruvianum & Emplastrum stypticum oleo hyperici expresso, & lumbricor. cum guttulis quibusdam ol. d. succini, malaxatum.

Nostra cura in Oesophagi Tumore. §. 19. *Nostra* curatio consistit in eo, ut causa immediata ac mediata *Tumoris*, materia scil. obstruens removeatur, meatus, cavitates & vasa à stipatione spissâ, viscidâ, vel alio modo occlusa reserentur. Tubulorum ergò & canaliculorum obstructionem quocumque modo factam, & succi glandularis vel alius succi viscositatem corrigunt ac stagnationem impediunt incidentia & attenuantia volatilia, decoctum scil. fol. majoran. & rorismar. cum Thée tepidè adhibita, internè, & his etiam gargarisatio instituatur, vel folia rorismarini cum quâdam portione rad pyrethri masticanda sunt, ut partes subtiles volatiles horum medicamentorum sese Oesophago immiscendo, eundem moveant & fluxiliorem reddant materiam ibidem stagnantem, canaliculos Oesophagi aperiant, & fibrulas stimulent ad ejiciendam materiam noxiam, quæ postmodum ipsâ cum saliva exspuitur, & Tumor evacuatâ materiâ distendente valde imminuitur. Liquida remedia hic eligenda sunt, & utplurimum volatilia. Externè conducunt suffumigia varia ex olibano, mastic. aliisque herbis & floribus aromaticis parata, & semper fumus ore excipiatur. Omni enim ope annitendum, ut tumor discutiatur, hinc conducunt varia volatilia & aromatica externè illita, ut ▽ Regin. Hungar. Spir. lavendul. lumbric. infus. arthrit. &c.

Quoad Chirurgica auxilia, omnium primum V. S. habetur, quatenus feliciter remorantem & oppilentem causam humore gravidam expedit, & stagnanti sanguini & succis tumorem Oesophagi producentibus motum debitum restituit. Venæsectione namque in educti locum transfertur sanguis vicinior, atque facto sic universo sanguini spatio ampliore, expeditiori discurrit motu; unde & ille, qui prius in vasis suis stagnans subsistebat, nunc sublata copia stagnantis sanguinis, & succorum motum recipit, & obstructiones reserat, hinc in Oesophagi glandularum obstructione, tumoreve carnosarum interioris tunicæ fibrarum contractione, ex acidi acerbi affluentia orta, Expertissimus D. *Nuck* cum Cl. D. *Stalpart van der Wiel* cum successu V. S. bis adhibuerunt in Matrona nobili, quam & adhibitis simul syrupis & gargarismatibus brevi ab ejusmodi tumore liberarunt. Vide *Stalpart. Obs. rarior. Cent. post Obs 27.* Si verò venæsectio cum D. *Bontekoe* & D. *Gehema* displiceat, frictiones institui possunt in collo, ut cutis canaliculi aperiantur, succi stagnantes moveantur, & sic motus ipsorum promoveatur, sic nempe collum asperiori panno spiritu quodam imbuto, vel gummi animæ fucato fricetur. Huc pertinet instrumenti in Oesophagum immissio, imprimis os balænæ flexile, variis medicamentis illitum.

Angustiam Oesophagi quod attinet, si illa oriatur à carunculâ ibidem existente, affectus hic est incurabilis, cùm illam eximere nequeant Chirurgi, Oesophagotomia verò non planè rejicienda est, imprimis in angina externa, cum hæc operatio tantæ periclitationi non sit obnoxia uti laryngotomia, præsertim si rei illapsæ spicula tantâ faucibus contumaciâ inhærerent, ut ad illa evellenda omnia instrumenta (quorum diversa huic operationi destinata prostant) ac remedia incassum adhiberentur, quamvis ne quidem ad hoc nisi exhausto prius reliquarum cautelarum fonte, prudenti Medico sit confugiendum. Hic vero optime nosse debet fibrillas longitudinales & circulares, ne penitus abscindantur, aliàs pars officio suo amplius fungi nequit, cùm non in casu desperato, ubi aliis remediis nullum impetrari potest juvamen, & mors præ foribus adstat, eandem tentari posse licitum videatur. Si res improvidè deglutitæ hæreant in gula, ibidemque angustiam efficiant, illæ removendæ sunt vel excitato vomitu & irritatis fibris hisce ejiciendæ, vel instrumento eximendæ sunt, vel in ventriculum porro protrudendæ, cui operationi inservit instrumentum *Willisii Pharm. rational. part. 1. p. 54. aut Hildani Cent. 1 Obs. 31.* & cura hæc pro rei infixæ figuræ diversitate varianda est, dein varia demulcentia danda, laxantibus intermixtis, ut ita foras eliminentur. Si gulæ angustiæ ab ossiculo deglutito & gulæ infixo, *Angustia.*

fixo, ex hibeatur vomitor. ☿. nempe Enc. Ludovic.

Si verò Angustia oriatur à paralysi Oesophagi ab obstructione nervorum & fibrarum obortâ, conducunt varia antispasmodica tum interna, tum externa. Inter interna sufficiunt liquor C. C. succinat. pulv. spasmod. nost. vel specificum cephalicum, Tinctura succini, Essentia odorifera, interpositis sudoriferis variisque diaphoreticis hinc inde notatis. Externè sufficiunt cataplasmata ex aromaticis, quas cephalicas vocant, additis spirituosis, atque inunctiones ex bals. nervinis, spasmod. oleis aromatum cum castor. & viperarum pinguedine prosunt; ut & emplastra, quæ recipiunt oleum succini, & castoris axungiam, vel castorei oleum. Sequens oleum animale dictum vidi cum commodo applicatum.

℞. *Canem juniorem crine rubro & pinguem, eneca & ventrem imple lumbricis, limacibus, herbis item salviâ, lavendulâ, menthâ, atque axungiâ hominis, vel alius animalis, imprimis castoris, præterea pinguedine aliqua solidiore, verbi gr. lardo, carnis hinc inde circumdetur, aut trajiciatur, ut solent carnes assandæ, hinc carnem lento △ e assa & sæpius oleo decidente oblina, tandem collige oleum & omnem pingudinem.*

℞. *hujus olei* ℔ij.
adipis hominis
castor. aa. ℥iij.
Ol. destill. fœtid. ex adipe ursi, canis & anguillæ ℥j.
Ol. lavendul.
rorismar.
succin. aa. ℥iß.
M. & tingatur croco ac styrace aromatizetur.

Maximè conducibile est oleum hoc in convulsione, præsertim in paralysi cujuscumque partis. Potest & temperari & misceri aliis oleis simplicibus. Hic & unguentum nostrum aromaticum, nec non spir. cephalicus valde conveniunt.

Si angustia fuerit oborta à crassa ac viscida materia ibidem stagnante, varia incidentia exhibenda sunt, & gargarismata ex resolventibus parata, de quibus in Angina abundè egimus. Sp. ⊖is ✳ci instar omnium erit cum ▽ sambuci.

Ulcere. Curatio *Ulceris* Oesophagi optimè administratur, si particulis acutis, salibus acribus & destructivis acidis in quibuscumque ulceribus faciè nidulantibus eatur obviam spirituosis scil. Spir. Vin. camphor. vel Theriacal. camphorat. cum lumbric. camphorat. vel Spir. Vini cum pauco Spir. therebinth. commisto. Cataplasmata quoque ex herb. scord. card. bened. chamomill. parata applicentur. Sic & ☿ialia maximè conducunt, Spir. sambuc. myrrhat. &c. Ulcere bene mundato consolidationem haud difficulter subsecuturam esse speramus, instillato vel balsamo de Capaiva rectificato, vel de Peru debitè depurato, cujus guttula una vel bis in die solum instillata egregias obtinet vires. Sed cum hic affectus raro in praxi occurrat, & meo judicio vix curabilis sit, plura addere hac vice non libet, sed si quis plura desiderat, adeat generale caput de Ulceribus.

Vulnere. In *Vulnere* Oesophagi opera danda est, ut si possibile, consolidetur, magnum enim hujus partis vulnus immedicabile est, quia pars ex fibris tendinosis consistit, aër ergo ambiens frigidiusculus & humidus arceatur à vulnere, vel corrigatur accenso igne in fornace, & fumo ex succino, mastice, &c. quo linteum aliquoties complicatum etiam imbuitur & vulneri imponitur. Extraneum quodvis removeatur. Symptomata hic potissimùm timenda, sunt hæmorrhagia, paralysis gulæ, & hinc deglutitio denegata; Vulneri ergo instilletur ol. terebinth. Spir. lumbr. & camphoræ. Consolidatio fiat externè balsamis & emplastris aliis sanantibus, emplastr. diachyl. vel vulnerat. nostr. vel balsam. Peruv. cum oleo Hyperici.

CAPUT VI.

De Thoracis Vulneribus & Fistulis.

§. I.

Propria cujusque partis accidentia contemplari animus est, & nunc quidem, quid Thoraci ab externa injuria accidere possit, & primo quidem ejus vulnera examinabimus. Quamvis autem Deus O. M. ipsum Thoracem variis osseis præmunimentis circumcinxit, attamen acuta & rigida illa instrumenta, quæ vim habent incidendi & perforandi, ipsum thoracem lædere possint, unde *Vulnus* Thoracis oritur, quod est partium musculosarum, ossearum, carnosarum & membranacearum Thoracis, & nonnunquam etiam in ipso contentarum partium dissolutio, ab instrumento aliquo secante vel pungente, vel globulo ex tormentis bellicis exploso exorta. *Thoracis Vulnus.*

Fistula. *Fistula* Thoracis describitur, quod sit ulcus sinuosum, altum, angustum & callosum, candelam admotam ab aerem commissum extinguens.

Porrò cùm Vulnera & Fistulæ nunc majora, nunc minora sint, vel cæsim, vel punctim infligantur, atque mille modis varient, variæ ab Auctoribus recensentur differentiæ, quas communiter & malè in essentiales & accidentales dividere solent; illas desumunt à vulneris essentiâ, partis vulneratæ conditione & causa, has verò à fiendi modo, situ & tempore. Videalterum illum Germanorum Galenum *Sennertum lib. 5. part. 4. cap. 1. & Barbetten Chirurg. lib. 2. cap. 1.*

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* est Thorax, seu Pectus, aliis Medius Venter vocatus, totum nempe illud corporis spatium, quod à costis utrimque circumscribitur, pertinens anteriore quidem parte ad pectorale os & septum transversum, posteriore vero declinans ad spinam ex 12. vertebris compositam. Internè obducitur membranâ quadam tenuissima, Pleurâ vocatâ, & versus medium pectus duplicata, septum aliquod Mediastinum dictum constituente. Spatium intercostale impletur à musculis costas ad invicem alligantibus, & propterea Intercostalibus vocatis, atq; in interiores

riores & exteriores distinctis, utrisque undecim numerò & ita constitutis, ut interiores à superiori & interiori costæ cujusque parte, à posteriore ad anteriorem obliquè adscendentes, inferiori cujusque costæ superioris lateri inserantur, exteriores verò interioribus superjacentes, à parte inferiori & exteriori cujusque costæ superioris enati obliquè antrorsum parti superiori & exteriori cujusque costæ inferioris implantentur, & hoc modo fibræ musculorum exteriorum fibras interiorum crucis seu literæ X formâ transversim secent, & à musculis hisce pectoris cavitas augetur & costæ sursum ducuntur, sicque sibi invicem fibrarum ope magis approximant. Sunt præterea alii quidam musculi, quibus intercostales substernuntur, quorum nomina sunt Sacrolumbus, Triangularis, Serratus major, Subclavius, Serratus minor, superior, & Serratus minor inferior, quorum structuram & usum hic pluribus tractare non permittit Instituti nostri ratio; sufficiat hæc pro partis affectæ meliori cognitione paucis indigitasse, & observasse, musculos hos potissimum cum cute exteriori & pleurâ interiori in Vulneribus & Fistulis lædi, & interdum plura vel pauciora vasa intercostalia & thoracica simul dilacerari, unde ipsa hæmorrhagia emanat.

Diagnosis. §. 3. Quoniam verò ipsa Vulnera quoad externam præcipuè faciem in sensus incurrunt, inanem luderem operam, si recensendis *Signis Diagnosticis* diutius immorari vellem; quod verò ipsorum interiorem concernit conditionem, situm & magnitudinem, ea non nisi sagaci conjecturâ & accurato Medici judicio innotescere poterunt, siquidem non semper facile judicatu sit, quæ partes internæ vulneratæ sint, & quousque vulnus penetraverit, cùm tale scrutinium scientiâ Anatomicâ & diligenti partium actionum læsarum, nec non excretorum examine nitatur, & hoc potest nostro Thoracis vulnere demonstrari. Si enim sanguis cum tussi rejicitur, & aer è vulnere progreditur, certiores reddimur, & instrumentum in Thoracis cavitatem penetrasse, ipsosque pulmones cum vase sanguifero perfodisse, vel Fistulam adeò sinuosam & profundam esse, ut in cavitatem Thoracis desinat; adest & suffocatio, anxietas febris, dolor, pectoris inflammatio & tandem mors. Rectè in hanc rem *Barbette*: Ex Anatomia sciendum est, 1. quis partis cujusque situs, 2. quis usus, 3. Symptomata consideranda, 4. eorum, quæ per vulnus ejiciuntur, conditio notanda. Certum enim est, si pulmo vel pectus ob musculos respirationi dicatos vulnus accipiat, spirandi difficultas adest; sanguis effluxit ex ore spumans, ex plaga ruber, simulque etiam spiritus cum sono fertur, in vulnus inclinari juvat, quidam absque ratione consurgunt, multi in ipsum vulnus inclinati loquuntur, in aliam partem obmutescunt; Si spatiosa ac ampla laxitas est, paucus sanguis ex plaga spumans evacuatur, cùm non est, ore magis per vomitum redditur, cervicis vasa attolluntur, lingua alium colorem assumit, & multum spiritus attrahunt ægri, frigida appetentes, & si diuturnus sit morbus, tum febris, tum marcor hominem conficit. Vulnera Thoracis quæ spiritus dissipant, & ita humorum inferunt coagulationem, aut sanguinis largiorem profusionem, uti fit, quando vel vena, vel arteria prope cor læditur, absolutè sunt lethalia, quando respirationem subito tollunt, quod contingit, si ipsi pulmones aut aspera arteria fuerint dilecti, ægri suffocati intereunt.

Fistulæ Thoracis quoad externam faciem in sensus nostros facilè incurrunt, & ex sinuoso anfractu apparent; quale fistulosum ulcus habet civis quidam hujus civitatis, inter tertiam & quartam costam, ex quo jam per annum magna quantitas purulentæ emanavit materiæ, adhucque manat, & si candela admovetur fistulæ, illa extinguitur; respiratio ipsi valde est difficilis, ex respiratione autem læsâ cognoscitur pulmones esse læsos, & si vulnus in pectoris cavitatem penetrat, aerè vulnere prosilit. Haud absimilem casum vidi Hanoviæ in discipulo Franconico, post morbum abscessu laborante sub brachio inter secundam & tertiam costam, ex quo per mensem ultra viginti libras materia effluxit purulenta, & æger in totum emaciatus fuit, sed tamen nostrâ ope, Deo adjuvante, pristinæ restitutus fuit sanitati. Rarum est, quod Mindæ hac in viciniâ in infante nondum tertium annum egresso, & adhuc lactante, non ita pridem observavit Medicus *Teichmeyer* dictus: infans ab initio tussi sicca vexatus, ejiciebat postea materiam purulentam ac fœtidam, apparebat inter quintam & sextam costam sinistri lateris tumor, qui adhibitis variis emollientibus rumpebatur, & ex eo cum materia purulenta simul prodibat spica, (eine Kornähr/) recens, ac si modò ex horreo fuerit desumpta; injiciebantur per syringam varia decocta vulneraria, & cæterum vulnus l. a. tractabatur, sed cum aer intus contentus cum impetu egrederetur, & aer externus nimis frigidus ingrederetur, elapso octiduo infans defunctus est.

§. 4. *Galenici* ad *Causas* Thoracis *Vulneris* referunt omne id, quo unitas cutis, carnis musculosæ, & membranæ carnosæ medii hujus ventris dissolvitur, sive per sectionem simplicem, sive cum contusione id contingat, quo referunt varia telorum genera, gladios, cultros, scalpellos, ferrum candens, lapidem, lignum, glandem, plumbeam aut ferream, & quicquid scindendi, lacerandi, frangendi, pertundendi & contundendi vi præditum est, sive ex improviso, sive cum studio parti huic inferatur, & hoc vel violentâ manu & animo hostili, vel ex arte & intentione bonâ, dum Chirurgus pro educendo pure in empyemate partem hanc aperit, à quibus aliquando superficietenus tantum læditur, interdum verò tam profundè, ut vulnus in ipsam penetret cavitatem, & contenta in ea viscera simul afficiat. *Ætiologia secundum Galenicos ipsius Thoracis Vulneris.*

Fistularum causis inferunt tum humores pravos profundiùs erodentes, tum pus ipsum in vulneribus aut ulceribus ob negligentiam Chirurgi corruptum, unde acrimonia sua angustiores & profundiores sinus effodiat. *Fistularum*

§. 5. *Paracelsus* peculiares *Vulnerum* causas in hac parte nullatenus constituit, sed à præcedentibus indicatas absque ullâ mota controversia lubens admittit. *Fistulas* verò ortum habere asserit ab aluminum cum nutrimentis in partibus Thoracis resolutione, quæ locum suum inclusum appetant & putrefaciant, non tamen corrodant, quoniam dulcedine polleant, postquam verò occultam ejusmodi putrefactionem fecerint, aut in latum extenderint, spiraculum sibimet parent, non alia de causa, quam ad respirationem. *Paracelsi opinio de causa vulnerum & Fistularum*

§. 6. *Helmontius* eandem continui solutionem *Helmontii*

de causa Vulnerum, & Fistularum opinio nem in *Vulneribus* è variis instrumentis productam agnoscit, & *Fistulam* à latice in vulneribus corrupto, oriri existimat, unionem non modo impediente, sed profundius perforante, ipsum quoque Archeum ad novæ tunicæ fabricationem, qua cavitas illa obducitur, seducente.

Secundum Willisium causa Vulnerum & Fistularum §. 7. *Willisius* res acutas externas violenter continuum solventes in *Vulneribus* ut causas admittit, & *Fistulas* à succo nutritio & nervoso corruptis, in materiam purulentam acrem conversis, acrimoniâ suâ partes Thoracis profundius perforantibus oriri credit, callum verò sinuosum à particulis terrestrioribus tum partium membranosarum destructarum, tum humorum corruptorum existimat coagulari.

Iuxta Sylvium causa Thoracis Vulnerum & Fistularum. §. 8. *Sylvius* quoque *Vulnerum* Thoracis causam agnoscit continui solutionem à re externa inductam. *Fistulas* etiam vulnera insequi docet, dum humores salsi muriatici, aut acidi acres partes molles, vel etiam membranaceas corrodant & exedant, à quibus simul partes cutaneæ perfodiantur.

Cartesianorum judicium de causis Thoracis Vulnerum & Ulcerum. §. 9. *Cartesiani* quoad *Vulnerum* causas unanimem cum reliquis fovent consensum *Fistularum* causam imputant particulis acutissimis aliquantum striatis & subtilissimis, quæ fibrulis inhærendo à materia ætherea agitatæ easdem corrodant, interstitia tubulorum perterebrent, sicque ad vicina reptando, destructis fibris ex pluribus tubulis angustioribus unum latiorem efficiant, & succos corrumpant, quo fiat, ut & hi acescentes cum rasuris fibrarum coëant, & à particulis subtilioribus ad circumferentiam repulsi, destituti particulis volatilioribus & porosioribus ob particulas angulares ad motum valde exilant inepti, donec tandem totaliter quiescant, atque hoc modo angulis & aliis suis superficiebus invicem variè junctis obrigescant, & hinc sibi fixius adhærentes callosam constituunt tunicam fistularum istam cavitatem firmâ suâ contiguitate servantem, & succum chylosum & glutinosum coercentem, ne parietes invicem jungantur & agglutinentur.

Nostra sententia de causis Thoracis Vulnerum, §. 10. Ex *nostra* sententia Thoracis *Vulnerum* causa proxima est uti aliarum partium vulnerum, continui nempe solutio, seu divisio unitatis in parte Thoracis facta à vi externa. Itaque omnia illa, quæ sunt acuta, dura ac rigida, quæque vim habent incidendi, contundendi, perforandi & urendi, meritò sub causarum mediatarum nomine veniunt, ut sunt gladius, globi sclopetorum, sagittæ, acus, culter, hastæ, dentes animalium, ferrum candens, aliaque innumera, quibus thorax transfodi potest aut dilacerari.

Fistularum *Fistulæ* fiunt ab acredine corrosivâ absumente, & sæpe ex nutrimento proprio corrupto, & unà cum lympha, vel sanguine, vel succo nerveo infecto, & acido corrosivo reddito, à quo oriuntur sanies, pus & sordes, fibrillis enim discissis & corruptis exstillant humores, qui in saniem abeunt continuo effluentem. Si ergò ipsa sanies per interstitia musculorum pectoris seu thoracis latius serpit & partes molles cum staminibus duris exedit, ulcera sinuosa & vaginosa infert, quorum orificia aut etiam canales in locis membranosis & nerveis indurantur, & in callum quasi osseum transmutantur, unde dein fistula & ulcera fistulosa suam trahunt originem.

Prognosis Vulnerum §. 11. In *Prognosi* formanda nonnullæ regulæ experientiâ & rationibus sancitæ annotandæ veniunt. Vulnera quæ majora vasa pulmonum, vel cordis, vel pericardium ita, ut aqua effluat, lædunt, semper sunt lethalia; in pulmonibus enim quando ramus quidam magnus læditur, mors præ foribus est. Si plus aëris ex vulnere quam asperâ arteriâ egreditur, habetur lethale. Sic & vulnera cordis absolutè sunt lethalia, qualia sæpe observantur. Ita Princeps Churlandiæ in obsessione Budensi in Thorace globulo sclopeti læsus mortuus est. In milite Limburgensi idem observavi, qui à globulo in duobus lobis pulmonum læsus, in imo tamen lobo majora vasa fuerunt discissa, quam in altero, hinc uno lobo curato, altero verò sphacelato defunctus est. Sic & ille D. Rupff/ cujus fecimus mentionem in Misc. curios. Decur. 1. Obs. per cor ense perfossus statim animam exhalavit. Si ergò in Vulnere Thoracis sanguis spumosus cum tussi rejicitur, & aërè vulnere foras progreditur, pessimum est, denotat enim pulmones cum vase sanguifero læsos esse. Sic vulnera in Thorace punctim inflicta, plus alunt periculi, quam cæsim facta. Vulnera Thoracis lateralia periculosiora sunt, quam anteriora; à tergo inflicta, plus inferunt periculi, quam à parte sterni, nam lateralia quamvis sint superficialia, periostium facilè in consensum trahunt, hinc inflammatio, pleuritis, &c. Vulnera quo proprior spinali medullæ, eo periculosiora. Vulnera Diaphragmatis in carnosa parte sunt periculosa, sanantur tamen aliquando, si verò membranosa ejus pars fuerit læsa, lethale est, quia inde producitur febris & delirium, unde mors. Convulsio in vulneribus Thoracis perniciosa est, denotat enim spiritus, seu humores tenuissimos esse nimis acres. Si vulnera hæc cum intensa febre, inflammatione & dolore sint, malum est. Vulnera hæc quo diutiùs aëri exponuntur, eò redduntur deteriora. Vulnera à sclopeto inflicta plus damni inferunt, quam alia. Si Vulnera pectoris penetrant in dorsum, utplurimum sunt periculosa, & ægri circa diem 7. 11. 14. moriuntur, propter supervenìens Erysipelas. Si verò vulnus penetrans per pulmones, nisi majora vasa fuerint læsa, spes est sanationis, abit enim in abscessum sæpe sanabilem. Sunt itaque omnia Thoracis vulnera periculosa, multosque viventium consortio valedicere coegerunt, ac in aliis phthisin excitârunt ipsa morte aliquando pejorem: mortis enim habet vires, lentè cùm trahitur vita gementibus. In Empyemate & Asthmate vulnus pectoris fuisse anchoram salutis, testatur historia Clariss. Dni. *Muys.*

Fistulæ ut omnium partium, sic imprimis Thoracis, sunt periculosæ, imprimis antiquæ, profundæ, & anfractuosæ. Quæ usque ad pulmones tendunt, ob pus acre acidum ibidem congestum, facilè viscera illa Thoracis afficiuntur. In corpore senili & infirmo mortem accelerant, imprimis ubi aer è fistula exit. *Fistularum.*

§. 12. Quanti sit momenti *Diæta* in cura vulnerum, de hoc consulantur Chirurgi experti, constat enim, ægros in victu vel potu excedentes ex vulneribus simplicibus incidisse in vulnera lethalia. Vulnus ergo quo levius & simplicius, eo largius alimentum concedendum, contra, quo gravius, gravioraque adsunt symptomata, præstat potius tenuissimus victus, avenacea, jus carnium, pullorum gallinaceorum, decoctum hordeaceum. Exulent omnino acida, acria, *Diæta.*

quia non tantum coagulant humores, sed eosdem etiam pervertunt. *Potus* sit cerevisia tenuis cum rasur. C. C. vel decoctum hordei cum passulis, & liquirit. aliisque herbis vulnerariis paratum, ne tamen in tanta copia exhauriantur, uti Chirurgi hodierno tempore assolent propinare. Vinum acidum asperum & omnia quæ pectori sunt inimica, vitentur. Aër frigidus ob acidum nitrosum asperius ceu pestis fugiendus & quocumque modo à vulnere arcendus. Motus nimius fugiatur, sed quies sanat. Vitet æger animi pathemata excedentia, imprimis iram, etenim propter solam iram vulnus redditur lethale, quia humores redduntur acriores, & motus eorum ordinarius perturbatur.

Curatio secundùm Galenicos Thoracis Vulnerum. §. 13. *Curationem* Pharmaceutico-Chirurgicam in *Vulneribus* aggrediuntur *Galenici* iisdem remediis, quibus reliqua vulnera curari solent, nihil singulare observantes, si solum partes musculosas occupent, quando verò ad interiora penetrant, summo studio ipsa advertunt symptomata, maximè tamen sanguinis fluorem nimium ex dissectis venis & arteriis, tum respirandi difficultatem à sanguine effuso pulmones obruente inductam. Ipsi sanguinis profluvio occurrunt largiore ejusdem effusione per venam dissectam in utroque cubito, cucurbitularum & vinculorum applicationem, repetitas frictiones venarum & arteriarum dissectarum obturationem, adhibitis earum orificiis medicamentis adstringentibus & obstruentibus ex aloe, thure, succo acaciæ, terr. sigill. bol armen cum albumine ovi in linimentum redactis, & linteolis carptis exceptis. Respirandi difficultatem & gravem anhelitum facilitare conantur, ipsum sanguinem in cavitate contentum, & pulmones obruentem evacuando per vulnus scalpello sufficienter dilatatum, super quod ægrotantem ritè collocant, ut ita pulmones ipsi distensi eundem commodè expellant, & ut hoc citius procedat, ægrum jubent tussire. Sanguinem etiam copiosiorem una vice non evacuandum esse monent, sed pluribus, interjecto aliquo inter easdem intervallo. Si jam sit concretus & in grumos conversus, & propterea commodè nequeat evocari, eundem posca propinatâ, aut pulvere mumiæ, aut sanguinis hœdini exhibito prius dissolvunt. Supervenientem inflammationem & febrem arcent remediis sanguinis intemperiem calidam refrigerantibus, decocto hordei, cum fol. plantag. acetos. portulac. in humorum calidorum abundantiâ sanguinem per venam sectam emittunt, deinde portem vulneratam, ne fluxiones ulterius suscipiat, vel oleo rosaceo omphacino, aut myrthino inungunt, quibus aliquando pulverem boli Armeniæ admiscent, vel fovent cum spongia expressâ ex vino rubro adstringente, in quo rosæ rubræ, balaustia, sumach, aut myrtilli bullierint, vel emplastrum diachalciteos oleo myrthino malaxatum & super alutâ extensum imponunt, & post tempus aliquod adstringentibus admiscent aliquantum relaxantia & digerentia, qualia sunt farina fœnig. hord. sem. lin. fol. alth. melilot. chamomill. aneth. axung. gallin. ansecin. Ablatis hoc modo symptomatis, ipsi vulneri postmodum omnem curam impendunt, cujus unitatem restituere tentant, si nulla sanie aut pure sit infectum, per medicamenta adstringentia & sarcotica, quibus simul partes internæ laceratæ aut aliter læsæ sanantur, & quæ conficiuntur ex herbis & radicib. pilosellæ, saniculæ, caryophyllatæ, tormentill. consolid. maj. rub. tinct. centaur aristol. veron. caud. equin. ex quibus cum aqua parari possunt decocta quibus adduntur pulveres de terr. sigill. myrrh. mum. & Syrupi de rosis siccis, myrthin. de Symphyt. vel eadem simplicia unà cum pane coquunt in jure carnium quod ad alendum ægrum exhibent. Ex simili quoque decocto modicè calido, additis aloë & sarcocolla, injectiones instituunt per syringam, ut facilius ad partes perveniat. Vulnere verò existente sordido & purulento, illud prius detergent & repurgant vel mulsa, vel decocto hordei, hyssopi, calamenth aristoloch & equiset. in aqua simplici, vel pro validiori detersione in lixivio, aut vino, nisi inflammatio hoc prohibeat, parato, addito aliquando melle rosaceo, quod facto, & pauco interlapso temporis spatio ipsum ægrum super vulnus apertum collocant, pro faciliori sordium effluxu, & ne eædem in ipsam thoracis cavitatem stillent, & viscera ibidem contenta inficiant, quas validius etiam detergent unguento linamentis filo alligatis excepto & imposito, ne in cavitatem decidant. Vulnere sic repurgato, & parte in naturalem temperiem reductâ, unitatem promovent carnis amissæ factâ restitutione per medicamenta sarcotica, qualia sunt oleum hyperici, aut abietinum linamentis exceptum & vulneri immissum, vel resina terebinthina cum pulvere thuris, aloes, myrrhæ, sarcocollæ, nec non unguentum basilic. vel de matrisylvâ, tum emplastrum diapalm. vel de gumm. elem. externè imponunt & tandem vulnus cicatrice claudunt.

Fistularum. *Fistulas* non absimili ratione tractare solent, ut ipsa vulnera, sedulò tamen observantes, ut callus absumatur, eoque adempto ulcus consolidari queat. Immittunt ergò fistulæ radicem seseli vel spondilii, vel aristol. rotund. vel gentian. quibus callum consumi credunt, vel si remedia hæc nimis sint debilia, & fistulæ tortuosæ sint, aut multiplices, ex *Celsi* effato majus in manu, quàm in medicamentis præsidium quærunt, quare fistulæ subcutaneæ specillum insinuant, & supra id eandem incîdunt, explorando omnes ejus rivulos, ut simul incidantur, usque ad fistulæ finem, tum callum exscindunt, & fibulas injiciunt, superimposito medicamento glutinante. Fistulis autem super costas euntibus, costam ab utraque parte in loco fistulæ præcidunt, & corruptum omne eximunt, ne quid relinquatur, & pro meliore purgatione linimenta in melle tincta imponunt, vel herbam matrisylvam pulveri satam in vino ad tertias coctam injiciunt, aut linimenta imponenda eodem solent imbuere. Ne verò abundantia humorum peccantium curationem reddat difficilem, ægrotum purgant syrupo rosar. ex multiplici infus. vel pilulis aggregativis, vel sequenti aut simili decocto.

℞. *Rad. enul*
scabios. aa. ℥j.
Polypod. querc. ℥ij.
Glycyrhiz. ℥iß.
Herb. Hyssop.
Marrub.
Capill. Ven. aa. Mj.
fol. sen. ℥vj.
agar. trochiscat. ʒij.
epithym. ℥ß.

passu-

passular. enucleatar. & contus. P. iij.
Coq. in aq. commun. ℔ij. *ad remanent.* ℔iiij.
Colentur forti expressione, & Colatur. add. vel
Mell. commun. ℥vj. *& ad despumationem pariter ebulliant; vel*
Syrup. de Capill. ven. ℥iiij.

De hoc decocto sumantur quovis manè ℥iij. vel iiij. Hoc absumto alia propinant decocta pectoralia & vulneraria, & in specie sequens.

℞. *Hord. mundat. & contus.*
passular. mund. contus. aa. P. iij.
Rad. tussilag.
buglos. aa. ℥ ß.
Glycyrhiz. ras. ℥ij.
fol. Veron.
scabios.
Card. bened. aa. Mj.
sem. anis. ℥j.
Jugubar. No. xv.
Coq. in aq. simpl. q. s. *ad* ℔ vj.
in quibus dissolv.
Syrup. rosat. simpl.
de 2. radicib. aa. ℥iij.
add. cinamom. ʒj.

F. Apozema, de quo unciæ aliquot quotidie assumantur. Commendatur quoque à quibusdam decoctum ligni Guajaci cum corticibus ejusdem. Ipsis postmodum fistulis imponunt emplastrum nigrum, vel ceratum ex lithargyr. & ceruss. in oleo commun. ad debitam consistentiam coctis, quod linteo vel alutæ superinductum adhibent, usque ad perfectam, si obtineri potest, sanationem.

Paracelsi cura in Vulneribus

§. 14 *Paracelsus* ad *Vulnerum* horum faciliorum sanationem nihil adeo commendat, quam defensionem, ne quid foris eadem ingrediatur, tum enim naturam curationem optimè præstituram esse promittit, si vel solus balsamus mumiæ, vel spiritus auri intus exhibentur, ad incarnationem citiùs impetrandam; externè verò emplastrum oppoteldoch curationem absoluturum confidit.

Fistulis.

Fistula à vulnere si sit provocata, ad eandem solam omnem curationem vult dirigendam, ita ut ab ipso vulnere etiam planè digrediatur Chirurgus, & ea adhibeat remedia, quæ fistulas absumunt, potiones nempe internas, & ablutiones externas per destillatum & aquam mercurialem, prout de fistulis in genere pluribus indicabit.

Helmontiana curatio.

§. 15. *Helmontius* nulla peculiaria in partis hujus *Vulneribus & Fistulis* suadet remedia, sed eadem adhibet, quæ morbis istis in genere conveniunt, & alibi sufficienter à nobis indicabuntur.

Willisii curatio Thoracis Vulnerum.

§. 16. *Willisius* in Thoracis *Vulneribus* tum superficiariis, tum in cavitatem penetrantibus & pulmones lædentibus, pectoralia adhibet & vulneraria, quibus ligna etiam sunt intermista, quorum formulam sequens præbeat exemplar.

℞. *Rad. Pentaphyll.*
Cherefol. aa. ℥j.
Chin. ℥ß.
Herb. sanicul.
veron.
eupator.
tussilag.
pilosell. aa. Mj.
Lign. Guajac. ras. ℥j.
Passular. ʒx.
sem. bombac. ʒvj.
Coq. in aq. font. ad medietatem,
F. Apozema, edulcorandum Syrupo de Symphyt. vel de Pilosellâ.

Magno quoque in pretio habet pulveres ex corall. pp. ocul. ♋ flor. ♃is, C. C. pp. & similibus, uti & Tincturam ♃is Balsam. de Peruv. &c. Ipsum vulnus non prius conglutinat, quam sanguis evasatus & in thoracis cavitate contentus effluxerit, partes contusas digestivo in pus redigit, hinc abstergit, mundat & imposito emplastro styptico finit coalescere.

Fistularum.

In *Fistulis* cum aliis urget, ut callus absumatur unguento Ægyptiaco cum ☿io dulc. & si opus ea sit, incisionem peragit, tum ulcus variis injectionibus ex decocto nicotianæ, & rad. aristol. rotund. cum succis centaur. apii, vel decocto calc. viv. mundat, & turundis ex melle inspissato cum thure, myrrhâ, sarcocoll. alum. usto exsiccat, tandem ut aliud quoddam ulcus disponit ad consolidationem.

Sylvii modus curandi Thoracis Vulnera.

§. 17. *Sylvius* in *Vulneribus* hisce approbat decocta pectoralia ex bistort. tussilag. veron. botr. & similibus cum pulvere ex ♂io diaphoretico & oculis ♋. Externè linimenta ex melle rosar. cum mastiche, aloe & myrrh. quibus præmissis usque ad consolidationem emplastra styptica suadet imponenda.

Fistulis, si callus spiritu vitrioli melli mixto fuerit absumptus, instillat balsamum ♃is anisatum, quibus non modò probè mundari promittit, sed perfectè quoque sanari.

Cartesianorum modus curandi Thoracis Vulnera.

§. 18. *Cartesianis* in curatione *Vulnerum* Thoracis secundùm rationem & cum salute ægrorum prudenter administranda, opera præcipua eò dirigitur, ut succi per disrupta vasa & tubulos in foramen partis dissolutæ confluentes per remedia convenientia, & aëris externi temperationem, aut à vulnere coercitionem ita præserventur, ne quid particularum acutarum corrumpentium admittant, quo fibræ partium solidarum exedantur, rumpantur, & redunioni fibrarum sejunctarum, mediante succo nutritivo glutinoso perficiendæ, obex ponatur. Eapropter, quàm citissimè fieri potest, in thoracis aliqua parte vulnerata hujusmodi propinant mixturã.

℞. *Aq. Card. bened.* ℥j.
alchimill.
tormentill. aa. ℥ß.
oc. ♋ *pulveris.* ℈ij.
lap. ceratit. ʒß.
myrrh. elect.
bezoard. min. aa. ℈ß.
sacch. canth. alb. ʒiij.
M. D. cochleatim.

Interea ne quid omittatur forinsecus adhibendum, in spiritu vini camphorato dissolvunt Theriacam, & aliquid salis Card. bened. eoque lintea imbuunt quadruplicata vulneri calidè imponenda. Absumpta priori portione, ut spiritus conserventur & hæmorrhagia nimia vel præcaveatur, vel si ea jam dominetur, quantum possibile, inhibeatur, ægroto sequentem exhibent mixturam.

℞. *Aq. burs. pastor.* ℥iß.
fol. tenell. querc. ℥j.
typhor. Cerv. ℥ß.
Tinctur. bezoart. ʒiiß.
♃is ⊕li ʒiß.
Syrup. de Tormentill.
Corall. aa. ʒvj.

M. de-

M. detur cochleatim singulis horis. Parti vulneratæ parcere quidem conantur, ne vulnus studio ampliarent, & fibrarum majorem instituant dissolutionem, injiciendo per syringem Spir. vin camphoratum, essent. hyperic. & Spiritui lumbricor. commistum, sed si fibræ quædam tubulorum & musculorum contusione dissolutorum promineant, & succi cum nutrimento partium corrupti in ipsis hæreant interstitiis, in materiam purulentam propter acidum corrumpens abeuntes, vulnus autem existat angustius, quam ut puri & saniei exitum permittat, illud scalpello aut lancettâ dilatari jubent, & vulnus turundâ ex radice gentianæ ita paratâ, ut in fine capitulo quodam aut ansula sit donata, ne in thoracem prolabatur, apertum servant, insuper ipsam turundam illinunt linimento ex melle, terebinthinâ & paucula parte ☿ii ♁ti composito, pro faciliori fibrarum contusarum separatione & suppuratione promovenda. In ipsam vero thoracis cavitatem si plus materiæ destillet, quàm extractâ turundâ extra thoracem effluat, & cruor copiosus in eodem hæreat, diaphoretica exhibent & diuretica traumaticis eleganter commixta, quemadmodum è sequentibus constat mixturis.

℞. *Aq. cherefol.* ℥ij.
Alchimill. ℥j.
♂ii diaphoret. ʒ iiß.
Ebor. s. △. ʒj.
⊖is ✻ci depurat. ʒß.
Syrup. de scord. simpl. ℥j.
M.

℞. *Aq. Caprifol.*
Veron. aa. ℥j.
Tinctur. Hyperic. ʒiij.
myrrh. ʒij
Spir. lumbric. essentificat. ʒj.
Syr. Heder. ℥j
M.

℞. *Aq. Tussilag.* ℥jß.
millefol. ℥j.
Tinctur. flor. bellid. ʒiij.
Spir. ⊕ri valde dulcificat. ʒj.
Syr. rub. Id.
botry. aa. ℥ß.
M.

Evacuato pure, atque ex eupnoeâ & absentia doloris pleuritici, nec non mutato colore urinæ, à rubedine ad flavedinem accedente, de materiæ cruentæ & purulentæ, tum per transpirationem, tum diuresin egestione, & reliquorum succorum correctione, quatenus loco particularum acutarum, salibus volatilibus benignis præditi sunt, certiores redditi, vulnus mundant & abluunt, primo spiritu vini camphorato, cui essentia ex electuar. Diascord. parata sit immixta, deinde succo millefolii, in quo myrrha & aloe macerata fuerunt, hinc balsama instillant, nempe vel balsamum momordicæ, vel peruvianum, vel Hypericonis, & simul emplastrum ex balsamo hoc △ato, nempe dum flores △is in oleo Hyperici expresso bullierunt, additis cerâ, terebinth. oliban. myrrh. & terr. ⊕li dulc. imponunt. Ab his perfectam sperant sanationem, modo ipsum cor non fuerit transfossum; quæ sanatio ut felicius procedat, etiam decocta vulneraria & pectoralia, imprimis si pulmones simul læsi fuerint, cochleatim propinant, eaque parant ex herb. & flor. tussilag. pulmonar. maculos. alchymill. bugul. pyrol. sanicul. rad. tormentill. aristol. rotund. pimpinell. sanguisorb astacis & similibus. Cerevisiæ quoque instillant Tincturam rosar. Hyper. bellid. essent. cancror. aliosque liquores traumaticos. In virium defectu sequentem extollunt mixturam.

℞. *Aq. bugloss.* ℥j.
meliss. ʒvj.
cinamom. cydoniat.
nymph. aa. ℥ß.
Gelatin. C. C. ʒiij.
Tinctur. bezoard. ʒij.
Spir. ceras. nigr. ℈ij.
rosar. ʒj.
Syrup. Corall. ℥j.
M.

Cui formula placet electuarii, ei sequens solent præscribere.

℞. *Conserv. Pulmonar.* ℥ß.
tormentill. ʒiij.
Elect. diascord. ʒij.
Lap. ceratit. ℈ij.
Margarit. pp. ʒß.
myrrh. ℈j.
Sp. Vin. camphorat. gt. xvj.
Syrup. symphyt. q. s.
F. Electuarium.

Sumatur nucis avellanæ majoris quantitas, manè, meridiè & vesperâ.

Fistulis Thoracis callo obturatis hoc modo curam accommodant, ut absumto callo per liquorem mellis ab ♂io abstractum *Ang. Sal.* quo radicem rad. aristol. rotund. vel gentian. imbuunt, viam parent aliis liquoribus per syphunculum injiciendis, liquori nempe ex scor. reguli ♂ii, vel aquæ ♃æ, cum Sp. vini, quibus probe mundantur, & succi acres corriguntur, dum particulæ angulares & lanceolatæ absorbentur & hebetantur, liquioribus vero nervino & chyloso nutritio non modò necessarius paratur influxus, sed iidem quoque incorrupti asservantur, ut Fistulæ eorundem oppletione & agglutinatione fibrarum debitè consolidentur. Fistulis profundioribus & multiplicibus ex suasu *Barbettes* cannulam intrudi permittunt subcurvam, quâ profunditas earum exploretur, atque per eam acus figurâ cannulæ respondens & filum sericeum ducens trajicitur, in fundo fistulæ cutis acu perfoditur, hinc acu & cannulâ demtis, fili fines connectuntur, & filum exedentibus illinitur, ad callositatis absumptionem. Incisione si opus sit, instrumento commodo eandem volunt instituendam, tum Fistulas probè abluunt Sp. Vini camphorato, vel aqua balsamica *Queret.* hinc balsamum indunt lithargyri terebinthinatum, donec Fistulæ sanationem admittere videantur, quam prosequuntur sequenti balsamo D. *le Mort*, fistulis frequentius instillando, simul internè vulnerariis usurpatis. *Fistulam.*

℞. *fol. Hyperic. cum floribus tenuioribus, reponantur in s. q. ol. terebinth. macerentur loco calido per tres dies; dein recentia adhuc folia & flores oleo à præcedentibus expresso reponantur denuò per tres dies; & eodem modo ter procedatur adhuc. Dein oleum tinctum, aqua superfundatur. Evaporetur oleum mediante coctione, donec resideat balsamum unctuosum & crassum, ad instar sanguinis rubicundum.*

§. 19. *Nostrum* consilium est, ut Chirurgus statim *Nostra methodus me-*

dendi Thoracis vulneri. tum ad vulneratum in Thorace vocatus inquirat, num vas aliquod magnum læsum fuerit, tum enim statim sanguinem eliciat, jubendo ægrum parti vulneratæ incumbere, os & nares constringendo, quo facilius sanguis expellatur. Quidã Venæsectionem commendant, addentes, quod pars hæc sit vicina cordi, unde & pulmones à sanguine grumoso & nimia subsequente sanie liberentur, pleuritis præcaveatur, & respiratio reddatur liberior, sed non adeo prudenter, quia sanguis semel evasatus crassior redditus, nec in arterias retrogredi, nec in venas promptè influere potest, unde & facta V. S. æger adhuc redditur debilior. Si vulnus Thoracis non fuerit satis amplum, volunt nonnulli illud dilatari, quapropter cannulam immittunt, sed sæpe incallum laborant, cum sanguis statim in grumos abeat; si vero vulnus non satis pro puris exitu pateat, imponi potest turunda ex spongia parata cum filo. At si satis amplum est foramen, plumaceolum ex linteis carptis formatum, ac idoneo digestivo oblitum, cum emplastro acidum temperante imponatur, bona adjecta ligatura. Alii adhibent injectionem, sed ab actibus abstinendum volumus, potiùs in Thoracis hisce *Vulneribus* commendamus sudorifera ex ocul. ♋, ♃o diaphoret. antihect. Poter. viper. pp. lap. scissilem Anglicum, decocta lignorum cum liquiritia aliaque balsamica, balsam. nervin. Schæffer. sal. volat. oleos. n. d. Sudorifera enim acidum sanguinis ac reliquorum humorum temperant, lympham crassam attenuant, obstructas vias reserant, & vel sensibiliter, vel insensibiliter humores vitiosos eliminant. Purgantia quæcumque, ceu pectori inimica, ut & omnia acida & acria sunt fugienda.

Quando Chirurgus exploravit & deligavit vulnus more solito, non tamen instrumento ferreo, sed potius candela cerea, quia instrumenta rigida fibris musculorum nocent, Medicus quoque interponere debet talia medicamenta, quæ sanguinem grumosum dissolvunt. Esto una & altera formula in tyronum gratiam.

℞. ▽ *charefol.*
card. bened.
Mariæ
veron. aa. ℥iß.
lap. ♋ *pp.* ʒj.
♃*ii diaphoret.* ʒß.
Syrup. heder. terestr. ℥ij.
M.

De hac mixtura accipiat æger singulis horis 3. vel 4. cochlearia. Vel si res est in angusto, respiratio urget, & suffocatio imminet, detur in cerevisia sperm. ceti ʒß.

In tempore quoque injiciatur Enema sequens, vel simile, si alvus fuerit adstrictior.

℞. *Rad. enul.*
alth. aa. ʒiij.
herb. violar.
endiv. aa. Mj.
flor. sambuc.
Camomill. aa. P. j.
Coq.
Colatur. ℞. ℔j.
add.
ol. lini recent.
nucum aa. ℥j.
Vitell. ov. No. j.
Salis 🜔. ʒß.
M. F. Enema.

Elapso die secundo vel tertio, diaphoreticum exhibendum sequens.

℞. *Corall. rub. pp.* gr. xv.
Lap. sciss. Anglic. gr. x.
♃*ii diaphoret.* gr. xij.
F. Pulvis. Exhibeatur in aq. veron. Si tussis torqueat ægrum, & febris adfuerit cum dolore lateris pungitivo, diaphoretica continuanda sunt, aliaque antipleuritica, quæ hic quoque conveniunt, vulnerati enim hi ut pleuritici sunt tractandi, propterea omnia, quæ acidum humorum temperare & coagulationem eorum impedire possunt, optima sunt remedia; nec diuretica hic sunt contemnenda, modò non sint nimium acida. Ex. gr.

℞. ▽ *Papav. err.*
fragar. aa. ℥ß.
veron.
charefol. aa. ℥j.
Sp. lumbricor. ʒj.
Confect. alkerm. ʒß.
Syr. violar.
papav. err. aa. ℥ß.
M.

Singulis horis 2. cochlearia exhibenda cum essentiæ vulnerariæ infrà descriptæ gt. 30. Vel propinetur sequens decoctum.

℞. *hord.* P. j.
ras. C. C. ʒiij.
rad. liquirit.
Chin. aa. ʒij.
farfar.
enul. aa. ʒj.
Herb. heder. terestr.
pulmonar.
veron. aa. Mj.
Passular. min. ℥j.
Coq. in ▽ *font.*
Colatur. ℞. ℔iij. *add.*
Syr. de jujub.
violar. aa. ℥iß. *M.*

Singulis tribus horis 4. cochlearia plena assumantur.

Si dolor urgeat, blandiora dissolventia externè applicentur, sequenti modo:

℞. *flor. chamomill.*
sambuc.
melilot. aa. Mß.
summit. aneth.
Herb. origan. aa. Mj.
sem. lini.
fænigr. aa. ℥ß.
Incisa infundantur sacculis, & coq. in lacte; imponantur ligaturæ. Sic & vulneri sacculi lacti incocti apponi possunt.

Si ex humorum effluxu ex suis vasculis pus fuerit collectum in costarum interstitiis in vulnere non penetrante in Thoracem, omni ope annitendum est, cauterio ut eliciatur, & si hoc non sufficiat, lanceola puri exitus parandus. In vulnus variæ injectiones fieri possunt ex decoctis vulnerariis & pectoralibus paratæ. Ex. gr.

℞. ▽ *fontan.* ℔iij.
Infund.
Herb. matrisylv.
vinc. pervinc.
sanicul.
prunell.
pulmonar.
hyperic. aa. Mj.

rad.

rad. ariſtol. rotund. ℥j.
Coq. ad tertias.
add.
balſ. 🜍*is aniſat.* ℈j. *M.*

Per ſyringem injicitur liquor mell. roſar. cum decocto iridis. Vel:

℞. *Herb. tuſſilag.*
ſcabioſ.
herb. veronic. aa. Mij.
fol. abietis Mj.
Paſſular. maj. exacinat. ℥iij.
ſem. fœnic. ℥ß.
hordei Mij.
Coq. in aq. commun. ac vin.
p. æq. *add.*
Mell. roſat. ℥j.
M.

Semper etiam reſpiciendum eſt, ut ſanguis coagulatus diſſolvatur per expectorantia vulgo ita dicta. Convenit præſertim in vulnere pulmonum decoctum Veron. cum ſyr. hæder. terr. Vel:

℞. ▽ *veron.*
chærefol.
heder. terr. aa. ℥iß.
Tinct. myrrhæ ℈ij.
ocul. cancr. pp. ʒiß.
Syr. heder. terr. ℥j.
M.

De hac mixtura aſſumat æger ſingulis horis duo cochlearia plena. Si nimis ſunt debiles ægri, exhiberi poteſt aq. perlat. cum aq. veron. cochleatim. Si quæ res in pectore latent, eæ extrahendæ ſunt, propter quas aliquando etiam paracentheſis inſtituenda.

In applicatione turundarum cautè incedendum eſt, ne rapiantur in pectoris cavitatem. tale enim factum eſſe plures teſtantur hiſtoriæ Chirurgorum, quæ & nonnunquam abreptæ cum tuſſi fuerunt ejectæ. Hoc verò non fit ob ſuctionem thoracis, ſed per pulſionem, quando enim thorax capacior redditur in inſpiratione, quoniam diaphragma contrahitur deorſum, & dum hoc fit, abdomen protuberat, ſicque aërem valde propellit, qui, quandoquidem vacuum nullibi datur, eodem tempore intrare debet thoracem ampliatum, atque ita aër partim ingreditur, per rimulam laryngis, partim etiam per vulneris orificium, utpote per viam commodiorem, breviorem ac magis liberam, ac dum aër ita proruit intro per vulnus patulum thoracis, in tranſitu ſecum propellit turundam, niſi filo fortiter alligetur.

Sed turundis applicandis nimis diu non inſiſtamus, ne producamus Fiſtulam pectoris immedicabilem, nec in pectoris vulneribus reſpiratio fiat frequens & fortis, continuâ enim pectoris agitatione in reſpiratione factâ malum producitur, quia vulnerum conſolidationi motus non parum obeſt, hinc magis conducunt plumaceolæ.

Chirurgus etiam in vulnere pectoris inquirere debet, an vulnus penetret in thoracis cavitatem, flammam ergò candelæ accenſæ, ſeu plumam vulneri admovere debet, ſi in iis tremulus obſervetur motus ab aëre ex pectore egrediente, vulnus usque in cavitatem penetrat, ſin minus, non penetrat.

Ubi accidit tandem, ut pus ſuper diaphragma copioſè contentum per vulnus nimis altum nequeat expelli, nec per tuſſim, nec per urinam, tum commendatur paracentheſis. Inciſio illa artificialis thoracis in loco decliviori fit inter quintam & ſextam coſtam, ſi numeres ab inferioribus, non in medio pectoris, ſed in latere, magis tamen ad anteriorem, quam ad poſteriorem partem, ac potius circa ſuperiorem coſtæ partem, quam circa inferiorem, & quidem ſcalpello obvoluto aliqua ex parte panniculo, eo tempore, quo patiens exſpirat Rara eſt hæc operatio noſtris in terris ob ægros immorigeros & impatientes: hoc tamen notandum, ut & in paracentheſi abdominis, ne aqua aut pus una vice ſimul emittatur, ſed potius partitis vicibus, ne fibrillis ob aërem accedentem nimis frigidum moleſtia afferatur & excitetur inflammatio ſæpe funeſta.

Methodus medendi Thoracis Fiſtulis.

In *Fiſtulis* Pectoris ante omnia eò incumbendum, ut acidum in ipſis latens infringatur, internè itaque præter illa, quæ Anteceſſores jam monſtrarunt, varia alcalia ſalia volatilia & decocta vulneraria exhibeantur, quæ ſimul pectoralia dicuntur. Ex. gr.

℞. *Herb. matriſylv.*
ſanicul.
Veron.
virg. aur.
chærefol.
heder. terreſt. aa. Mj.
ocul. cancr. ʒij.
alb. græc. ʒß.
rad. ſarſaparill. ℥ß.
liquirit. ʒij.
Coq. in cereviſ. q. ſ.

Semper etiam reſpiciendum eſt ad primas vias, ut chylus ſit dulcis, non verò acidus, in quem finem conducunt ſtomachica, v. gr. eſſent. abſinth. cum Elix. pectoral. n. d. & eſſent. traumatica, conducet & liquor. terr foliat. 🜿i, Tinctur. antiphthiſ ut & Tinct. ♂.s pomata cum Tincturâ 🜿i, imprimis verò alcalia fixa & volatilia quæcunque, ☿ dulc. & ſacchar ♄i, quia maximè abſorbent acidum. Conducunt & thermæ Emſenſes, quæ vim habent acidum domandi & fibras nerveas corroborandi; optimè etiam conducet potus Theæ, ob ſal volatile oleoſum quod in ſe continet. Antimoniata ſunt quoque optima remedia ſæpius exhibita. Ex. gr.

℞. ♁*ii diaphoret.* ℈ß.
ocul. cancr. pp. gr. v.
M. D.

Vel:

℞. *Aq. ſanicul.*
chærefol. aa. ℥ij.
calc. viv. ʒvj.
ocul. cancr. pp. ʒj.
ſyr. heder. terreſtr. ℥ß.
M.

Internè præ aliis noſtrâ experientia comprobata eſt ſequens Eſſentia vulneraria, quæ non tantum omnibus vulneribus pectoris & pulmonum, ſed etiam fiſtulis aliiſque ulceribus convenit. Doſis à gr. XX. ad XL.

℞. *Rad. Tormentill.* ℥j.
conſolid. maj. ℔ß.
Imperat. ℥iß.
ſem. Hyperic. ℥iiß.
fol. pyrol.
alchymill.
plantag. aa. M v.
Chelidon. maj. cum toto. Miv.

Con-

Contusa digerantur in ana aq. & vini per 14. dies, exprimantur & in Balneo inspissentur ad syrupum liquidiorem, cui adde sextam partem Sp. vin. qui tincturam elicit ex floribus Hypericonis.

Externa chirurgica consistunt in absumtione calli per butyrum arsenici, vel oleum ☿ii dulcis, hinc mundificatione fistularum & dein, consolidatione, in quem finem variæ injectiones fiunt ex decoctis. Sequens vel simile conducet.

R. Bacc. Junip. P. j.
rad. aristol. rotund.
liquirit.
enul. aa. ʒj.
summ. hyperic.
herb. veron. aa. Mj.
Myrrh. elect. ʒiß.
☿*ii dulc.* ʒj.
F. Decoctum in aq. & vin.

Aqua calc. viv. cum Spir. vini conducet. Aquam plantag. cum ☿io dulci & sacchari ♄i optimum expertus sum remedium. Vel injiciatur succus chærefol. cum succo cancror. fluviatil. Turundis imponatur sequens unguentum.

℞. *Mell. despum.* ℥ß.
aloes.
myrrh.
thur.
as. fœtid. aa. ʒj.
M. F. Unguentum.

Reliqua peti possunt ex capite generali de Fistulis

CAPUT VII.

De Vertebrarum Luxatione, Gibbositate & Spinâ nodosa.

§. I.

Rectitudo spinæ dorsi homini non modò figuram conciliat venustam, sed actionibus quoque præstandis & oneribus deferednis aptissimum, unde à Physiognomis etiam illi, qui magnam & validam habent spinam, pro magnanimis habentur, quibus verò parva & debilis existit, molles existimantur, quales sunt mulieres. Debito quoque in loco sitæ vertebræ ejus hominem in omne se flectere latus facilè permittunt, & hic præfertur illis, qui duræ sunt cervicis, aut rigidi dorsi, quod de immorigeris prædicari solet atque obstinacibus, omne à se dejicientibus onus, atque in nullum latus verti aut flecti nesciis; ea propter etiam vertebræ extra consuetum sive ordinarium situm prolapsæ aut distortæ & venustati & sanitati non parum solent detrahere. *Luxatio* ergo *Vertebrarum* Vulgò describitur, quòd sit earum ex propria sede emotio excedentiaque, & in alienam prolapsus, cum motus voluntarii læsione. *Luxatio vertebrarum.*

Gibbositas vel *Gibberositas*, aliis *Gibber & Gibbus*, Græcis Κύφωσις dicta, vel Κυφὸς, à Scholasticis refertur ad morbos malæ conformationis, consistentis in figura vitiata dorsi ob vertebrarum sitū versus exteriora mutatum & luxationem, plerumque à causis externis violentis inductam. Qui hoc affectu laborant, *Gibbosi* dicuntur. *Gibbus.*

Spina nodosa dicitur affectus, in quo vertebræ nodos habent & quasi excrescentias hinc inde protuberantes, quale quid Limburgi in defuncta filia VV. observavi; & affectus hic prioribus rarior occurrit, & ut plurimum infantes afficit, quia ossa ipsorum sunt haud admodum dura, sed poros habent ampliores. *Spina nodosa.*

Differentias quod attinet, & Luxatio propriè sic dicta, & Subluxatio in vertebris spinæ locum habet, utraque vel versus exteriora est, quæ Gibbus dicitur, si vel versus interiora, & vocatur *Lordosis*, cen exemplum notavit Cl. VVedelius in *Ephem. G. Decur. 2. Ann. 5. obs. 219.* vel ad utramque partem, *Obstipum* reddens, vel ad latus. *Differentia.*

§. 2. Pars affecta horum affectuum sunt vertebræ, Græcis σπόνδυλοι dicti, ossa nempe illa intùs excavata, superiùs & inferius plana, exterius variis processibus, donata, spinam constituentia, quorum in collo septem, in dorso duodecim, in lumbis quinque, & osse sacro totidem numerant Anatomici, quibus adjunctum est os coccygis, quæ hoc in affectu à sede sua vel introrsum, vel extrorsum excidunt. Rarius observatur hæc Spina dorsi bifida, quale exemplum apud *Tulpium lib. 3. Obs. 30.* legere est. *Pars affecta.*

§. 3. *Luxatio Vertebrarum* & *Gibbus* visui & tactui patent, præter quod & symptomata quædam graviora affectus hosce aliquando comitantur, v.gr. paralysis brachii ex luxatione vertebrarum cervicis, femoris, & lumborum. In Gibbo si thoracis structura admodum vitietur, sequitur respiratio difficilis, vel periculum quoque suffocationis. Si cervicis vertebræ luxatio fiat, quæ tamen, cùm pauca illic intercedat cartilago, non nisi summa vi fieri potest. Aliquando verò prima vertebra, quæ per arthrodiam laxe jungitur, si luxetur, sextam anginæ speciem ab *Hippocrate* dictam efficit, quæ species Practicis vix innotescit. *Diagnosis.*

Spina nodosa ex visu, magis verò ex tactu dignoscitur, dum tuberculi quidam vertebris incumbentes in dorso infantum percipiuntur.

§. 4. *Galenici* causam *Luxationis Vertebrarum* & *Gibbositatis* duplicem constituunt, externam nempe, & internam. Externa illis sunt lapsus, ictus, compressio, mala consuetudo aliudque violentum vertebras vel introrsum, vel extrorsum expellens, ut loco suo excedant. Internam fingunt plenitudinem & siccitatem, à quibus ligamenta contrahantur, quæ postmodum ipsæ vertebræ sequantur: & huc etiam referunt virium debilitatem, ob quam non modo musculi & nervi corporis pondus nequeant sustinere, unde ipsa spina incurvetur, sed partes quoque aptæ reddantur recipiendis humoribus aliunde transmissis, ex quibus tubercula oriantur ligamenta contrahentia & vertebras in priorem partem adducentia. *Ætiologia secundum Galenicos Luxationis Vertebrarum & Gibbositatis.*

Spina nodosa causam imputant humoribus crassioribus ob facultatem concoctricem debilem nimiâ copiâ ad spinam transmissis, & ab expultrice partis hujus non amandatis, quos facultas nutriens ipsi spinæ postmodum cum succo nutritio firmius agglutinet; sicque nova quædam tubercula spinæ vertebris adnascantur. *Spina nodosa.*

§. 5. Paracelsus causas externas violentas in *Luxatione Vertebrarum* admittit, & *Gibbum* abortum statuit esse naturæ, qui tantum insubstantiâ sui corporis nascatur, dum virtus crescitiva aberret, & quæ vera membra dorsum & ossa crescere deberent, ea ex defectu virtutis crescitivæ à na- *Paracelsi opinio de causa Luxationis Vertebrarum & Gibbi.*

à natura dissolvi, ut nihil sit nisi spasmus virtutis crescitivæ; ideoque si spiritus crescitivus operationem suam perficere nequeat, propter impedimentum formæ, tum naturam subjectam, quod formari debet, supprimere, & gibbum aut curvaturam facere, & membrum ita increscere, si nimirum natura in principio, antequam spiritus crescitivus venerit, monstrum in spina dorsi & nuchâ constituerit, tunc id secundum formam illam, quam natura delineaverit, ita crescere ac augeri.

Spina nodosa. *Spinam* fieri *nodosam* asserit, dum ex quartâ generatione concretum quoddam extra proportionem suam existens transeat increscentiam.

Helmontii opinio de causa Luxationis Vertebrarum & Gibbi. §. 6. *Helmontius* refert *Luxationis* Vertebrarum & *Gibbositatis* originem ad inæqualitatem roboris ipsius spinæ, ob quam vertebræ in alienum situm distorqueantur, accedente vel externâ, vel internâ quâdam vi Archeum substernente, à quo distributiva simul seducitur.

Spina nodosa. *Spinæ Nodositatem* oriri putat ab errore sextæ digestionis, dum virtus crescitiva & distributiva ab Archeo inordinatè ad ejusmodi cudendas excrescentias impellatur, ad quod & ipsum partis inæquale robur suam tribuat quadram.

Willisii ætiologia Luxationis vertebrarum. §. 7. *Willisius* in Vertebrarum *Luxatione* causas accusat externas violentas, casum nempe, ictum, compressionem, nec non internas, abscessus & tumores circa vertebras collectos, à quibus ipsæ vertebræ propellantur.

Gibbositatis. *Gibbositatem* oriri dicit vel ab ipsa luxatione vertebrarum, vel à nervorum & spirituum animalium vitio, dum nervi intercostales spasmodicè afficiuntur, costæ comprimuntur, & vertebræ versus interiora incurvantur, versus exteriora verò protuberant.

Spina nodosa. *Spinæ Nodositatem* succo imputat nutritio, & liquori nervoso, in quantum succus nutritius viscidior majori copiâ versus spinæ regionem devehitur, liquor verò nervosus paucior aut debilior, aut malo præditus fermento, eundem non ritè distribuit, unde succus nutritius copiosius, ibidem congestus in tumores istiusmodi abeat nodosos.

Sylvii opinio de causis Luxationis vertebrarum. §. 8. *Sylvius* quoque in *Luxatione* Vertebrarum causas externas à superioribus jam annotatas agnoscit, & internas, maximè ligamentorum relaxationem.

Gibbi. *Gibbi* causam tum luxationem istam vertebrarum statuit, tum malam costarum conformationem, in utero fœtui obvenientem, & spinæ inda factam distorsionem, vel humorum circa spinam collectionem.

Spina nodosa. *Spinam nodosam* fieri censet à sanguine nutriente copiosius ad vertebras spinæ has vel illas, aut certam vertebrarum partem profluente, à quo partes istæ aliis magis alantur, & proinde quoque substantiâ sua augeantur.

Cartesianorum ratiocinium de causis Luxationis Vertebrarum. §. 9. *Cartesiani* Vertebrarum *Luxationis* causam & Ligamentorum nimiam admittunt laxitatem, ob quam vertebræ sibi invicem minùs firmiter annectantur, & externum quoddam infortunium, lapsum infantis super brachium ancillæ bajulantis, aut ex altiori in locum inferiorem, jactum lapidis in dorsum, aut alterius cujusdam rei gravioris, & quidquid violentia vertebras extra locum ordinarium potens est propellere.

Gibbi. *Gibbum* oriri dicunt aliquando à luxatione vertebrarum, aliquando à distorsione spinæ adhuc mollioris, vel in utero matris, vel extra illum, nonnunquam & à mala consuetudine, dum infantes & juniores nimis se incurvant, sicque spina indurescens figuram incurvatam adipiscatur.

Spina nodosa. *Spinam* fieri *nodosam* dicunt à succo nutritio multis particulis crassioribus, terrestribus turgido, per arteriolas inter fibras vertebrarum à sanguine propulsas, à quibus fibræ in ætate teneriori molliores diducantur, & tubuli reddantur ampliores, ut in has vertebras nutrimentum illud crassius copiosius influat, quàm in alias, sicque aliæ vertebræ copiosiore & crassiore succo nutritæ magis protuberent, quàm illæ, ad quas paucius & tenuius pervenit alimentum.

Nostrum judicium de causis Luxationis Vertebrarum. §. 10. *Nostro* judicio causæ Luxationis generales etiam in *Luxatione Vertebrarum* maximè locum habent, quales sunt casus ab alto, à quo plures infantes novimus gibbosos factos, quo pertinet quæcumque vis violenta, item constrictio vestium, ut in juvenculis sæpe fit, quale quid infantibus etiam contingit ex hæreditate. Motus corporis nimius aut inordinatus, item ætas infantilis ob lubrica & delicata ligamenta; omne enim id, quod vi ligamenta extendere potest, luxationem infert. Internè humores nutritii vitiosi solventes copiosius effluentes, vias lubricas reddentes, & ad dearticulationem commoventes. Item emollientia & humida aquea incautè applicata.

Gibbositatis. Dorsi Vertebræ ubi luxatæ, *Gibbositas* oritur, raro verò una sola extrorsum fertur, quæ enim nectitur cartilagine, vix adeo relaxari potest, vertebræ verò ab invicem plus minusve secedentes, curvitatem in dorso, & cum se erigere nequeant, brevitatem quoque illius, & cum eo totius corporis in gibbosis appellatis procreant, atque prominentia inde nata ad exteriora potiùs, quam interiora, cùm spinæ vertebrarum illas eò adeò detorqueri nō sinant, protuberat: pro diductionis autē vertebrarum modo vario, nunc acutum, nunc obtusum, & majorem minoremve Gibbum efficit. Nonnunquam ad latera inflexæ vertebræ alio modo corpus intorū & breve afficiunt. Et in omnibus illis dorsi curvitatibus, cùm costæ dorso annexæ spinam, sequantur, pectus quoque vel elatum, vel depressum vel aliter deformatum apparet. Ex *Greg. Horstii* Observatione constat, à vehementi cordis palpitatione gibbum esse excitatum.

Spina nodosa. Quod causam concernit protuberantiū ossium in *Spina nodosa*, arduū esse dicit Celeb. *Glissonius*, hujus rationem reddere, tandem verò apertè nobiscum asserit, excrescentias has, seu nodos ossium, produci ex inæquali nutritione ossium, puta ex liberaliore nutritione protuberantium partium, & parciore cæterarum partium ossis; osseum ergò genus obstructionibus facilè in hoc affectu infestatur, indeque id inæqualiter nutriri contingit, & hæ partes in ipsis infantibus molliores ac spongiosiores sunt reliquis partibus ossium. Ossa costarum extrema ubi cum cartilaginibus sterni committuntur, nodosa fiunt, articulorum ossa protuberantia, ita tota spina partim extrorsum partim introrsum variè inflectitur. Cl. *Majovv.* inquit, ossium inconcinnitatem produci ab inæquali nutritione, nempe si ossa crescant & elongentur, & musculi

musculi accrescant & sic detineantur, tanquam in chorda, pari modo, ac si arbori teneræ & crescenti chorda superiùs & inferiùs alligetur, ita tamen, ut eadem à chorda non tendatur, nullus dubito, quin arbor dicta crescendo incurvabitur. Sic vertebrarum ossa cùm præ brevitate incurvari nequeant, in nodos protuberant.

Ut melius ista intelligantur, hæc nutritio potest ob pororum ossium obstructionem vitiari, imprimis si accedat spirituum animalium debilitas & paucitas, quæ alias sunt distributiones succi nutritii, hinc infantes & debiles hic affectus afficere solet. Affectus hic sæpe primordia sua habet in primis viis, in quibus digestio non ritè perficitur, unde nec chylus probus, sed crassus & ad nutritionem ineptus perficitur, qui ad ossa delatus propter obstructionem pororum ossium coagulatur, & in nodos figitur, stagnans enim succus acquirit crassitiem & duritiem adeò magnam, ut quasi in osseam mutetur substantiam.

Prognosis Luxationis Vertebrarum.

§. 11. *Luxatio* Vertebrarum dorsi quæ extrorsum accidit, aliquando curabilis est, quæ verò introrsum facta est, pro lethali & incurabili à Chirurgis habetur, præeunte iis *Hippocr. lib. Vectiar.* §. 21. p. m. 867. *Tom.* 2. cum tamen aliquando eam curatam viderim: exemplum quoque extat in *Ephem. nostr. Germ. An.* 4. & 5. *Obs.* 77. Introrsum enim luxatæ vertebræ renes, pulmones, diaphragma, aliasque partes interiores premere, conquassare ac lædere possunt. Urina quandoque supprimitur, alvus non secedit, ob nervorum constrictionem & spirituum stagnationem, & pedes movere nesciunt.

Gibbositatis.

Gibbosi facilè fiunt phthisici, ceu pluribus exemplis confirmari potest, succi enim circa pectus ob pressionem vasorum stagnare coguntur, hinc fiunt acidiores. Gibbus dorsi ab initio aliquando curabilis est, & in junioribus, in adultis verò malo jam inveterato, incurabilis habetur. Quibus gibba fit spina, dum pueri sunt, priusquam corpus ad augmentum plenum perfectum fuerit, his corpus juxta spinam coaugeri solet, sed crura quidem ac manus perficiuntur, illæ verò partes defectuosiores fiunt. Supra septum transversum quibus Gibbositas est, his & costæ in amplitudinem augeri non solent, sed in anteriorem partem, & pectus acutum fit, sed non latum, ipsique & difficulter spirant & stridulam faucium asperitatem habent, sed & juxta magnum verticulum cervicem repandam habere coguntur, ut ne caput ipsis pronum sit, multam igitur angustiam faucibus exhibet etiam hoc os intra vergens. Ob talem igitur figuram ejusmodi homines eminentis gutturis magis quàm sani apparent, & tuberculis circa pulmonem duris ac crudis plerumque tales affecti sunt. Quibus verò infra septum transversum Gibbositas est, horum quibusdam morbi vesicæ ac renum accedunt: sed & abscessus ad suppurationem, & circa laterum mollitudines & inguina diuturni ac ægrè curabiles, & neutri horum gibbositates solvunt; coxæ verò his magis excarnes fiunt, quam his, quibus supernè gibbositas contingit, universa tamen spina his longior est, quam gibbosis, pubes verò & barba tardior ac imperfectior, & infecundiores hi sunt, quam supernè gibbosi. At quibus aucto jam corpore gibbositas facta fuerit, his palam præsentis tunc morbi judicationem gibbositas facit, per tempus tamen, aliquid ex iisdem significationem plus aut minus præbet, quemadmodum etiam in pueris, minùs autem malignè in totum talia se habent, & multi sanè jam facilè ac sano modo gibbositatem sustinuerunt usque ad senectutem, & maximè hi, quibus ad carnositatem & pinguedinem promotum fuerit corpus, pauci tamen talium sexaginta annos transgressi sunt, plerique verò brevioris vitæ sunt. Ex casu quibus spina gibba fit, horum sanè pauca superantur, ita ut dirigi possint, affirmante hæc *Hippocr. de articul.* §. 37. & 38. *M. Tom.* 2. *p.* 793. *seqq.* Quibus corpus carnosum & pingue redditur, facilius tolerant gibbum, pauci tamen horum ad sexagesimum annum vitam produxerunt, teste *Hippocrate Vectiar.* Ex anhelatione aut tussi gibbosi facti ante pubertatem, pereunt. *Sect.* 6. *Aph.* 46.

Spinæ nodosæ.

Spina nodosa est difficilima curatu, & transit vel in hecticam, vel in tabem dorsalem, vel rachitidem plerumque lethalem, ob nimiam constrictionem vasorum, & inde humorum stagnationem factam.

Diæta.

§. 12. Victus ratio ex *Hippocratis* præscripto primis diebus exquisita esse debet, deinde plenior, quies, silentium imperandum, habitus corporis accommodandus, alvus subducenda, Venere abstinendum: quare cura *Diætetica* eò dirigenda ut humoribus stagnantibus concedatur motus liberior, & pars luxata reposita in situ convenienti servetur, nec denuò prolabatur. *Aer* ergò sit purus, subtilis, & benigno æthere præditus, non pluviosus, nivosus, nec ventis agitatus, adeoque si talis non existat per se, sed qualitate quâdam nocuâ præditus, arte corrigendus est, ut ægris hisce reddatur conveniens, quo absque ullo impedimento respirationem peragant. *Cibus* constet ex jusculis & carnibus juniorum animalium, pullorum nempe gallinaceorum, vitulorum, agnorum cum vegetabilibus idoneis paratis, ut mace, semine anisi, vel fœnic. foliis rorismarini, salviæ, saturej. decocto C. C. &c. *Potus* sit cerevisia tenuis, bene defæcata & radicibus angelic. caryophyl. Ireos, herb. capill. ♀is, scolopend. Veron. & cort. tamarisci medicata, vel vinum enulatum modicè exhibitum. Aquæ autem potus frequentior valde nocet, maximè si cruda assumatur, vel si sit novalis, aut quæ in cysternis aut alibi diu stagnaverit. Lactentes nutrice gaudeant sanâ, hilari, & fœcundis rivulis præditâ, cujus lac est optimæ notæ, neque nimis crassum & viscidum, neque nimis serosum acre, vitiosum verò corrigatur croco & salibus volatilibus, quibus nutrices in cibo & potu frequentius utantur. *Motus* non sit violentus, neque nimis diuturnus, sed debito tempore subveniente quiete mitigetur. Ægri quantum fieri potest erecti incedant, non incurvati versus anteriora, si luxatio aut gibbus sint versùs anteriora, si verò versùs interiora vertebræ fuerint prolapsæ, incurvatio hæc juvare potest, & cavendum, ne versùs posteriora ea instituatur. *Somnus* largior non est denegandus, procumbatque in ventrem æger, prominente dorso versùs exteriora, supinus verò dormiat, si in thoracem vergant vertebræ. Alvus citò fungatur officio, *excernenda* enim diutius *retenta* malum augent, dum intestina repleta diaphragma premunt, & motui musculorum Thoracis multum facessunt impedimenti, unde respiratio magis adhuc redditur diffi-

difficilis, quâ gibbi aliàs omni tempore valde affliguntur, & duplici inde premuntur molestiâ. Quantum possibile, *animus* sit pacatus, nullâ anxietate maceratus, seu gaudio, amore mediocri, & lætitiâ tanquam jucundissimis stipatus satellitibus, à quibus liquor nervosus, sive spiritus animales in semitas rectas commodissimè deducuntur.

Curandi ratio secundum Galenicos Luxationis Vertebrarum & Gibbositatis.

§. 13. *Curationem* horum affectuum, & quidem ipsius *Luxationis* Vertebrarum & *Gibbositatis* ita instituunt *Galenici*, ut locus affectus relaxetur, hinc quantum necesse est distendatur, ut vertebræ prolapsæ in situm debitum restituantur, ad quod tali utuntur apparatu. Postquam pro relaxatione obtinendâ partem affectam balneis, fomentis, inunctionibus ex ol. lil. alb. camomill. amygd. axung. taxi. vulp. can capon. &c. satis emolliverunt, hominem super scamno in ventre collocatum duabus circumdant habenis, unâ supra vertebram prolapsam sursum, & alterâ infra eandem deorsum trahente, quas habenas pistillis alligant, ab utroque scamni existentibus, vel, quas alii præferunt, axibus ab utroque illo extremo collocatis, qui convecti habenas alligatas vehementer attrahant, ut homo simul in partes extendatur contrarias, quo facto Medicus vel Chirurgus partem ad posteriora prolapsam manu vel pede in situm pristinum urget atque propellit, ad latera verò prolapsam palmâ non minùs in partem priorem premit, & quantum possibile, restituit. Si difficulter hoc procedere conspiciatur, parti protuberanti imponunt panniculos, & asserem ab uno extremo parieti, juxta quem scamnum est collocatum, inserunt, ab altero extremo manibus illum prehendunt & tamdiu premunt, donec vertebra prolapsa sit reposita. In priora & thoracis cavitatem prolapsam vertebram hac ratione cum reponere nequeant, quidam ex vetustioribus aliud quoddam excogitârunt machinamentum, sed ob crudelitatem vix imitabile & periculo plenissimum, equidem subjectis pannis ægrum hujusmodi scalæ pluribus locis alligârunt, & quidem si vertebræ superiores erant prolapsæ, pedibus deorsum spectantibus, si verò inferiores, iisdem sursum versis, tum scalam cum homine alligato per cochleam & funem ad turrim vel culmen domus alicujus attraxerunt, & subitò inde super locum renitentem demiserunt, ut ita corpus simul distenderetur, & vertebræ prolapsæ in priorem reverterentur locum. Sed quis non videt, citius mortem hoc ausu crudeli, quàm sanitatem & corporis in integrum restitutionem acquiri? Unde cum *Hippocrate* prudentissimo meritò rejicitur, & impostoris potiùs, quàm Medici æstimatur molimen. Humaniori verò & feliciori modo repositæ vertebræ ut contineantur, hominem servant quietum, & partem affectam fasciis albumine ovi, in quo pulvis adstringens ex bolo, cort. granat. rof. myrtill. & pauco aluminis commistus est, imbutis vinciunt, nec non pannis aut laminâ aliquâ firmiore suffulciunt. Inflamationem partis præcavent vel cerato liquido, vel oleo rosaceo omphaceo, quibus fascias & pannos inungunt, imperatâ simul inediâ & celebratâ venæsectione, aut pro necessitate exhibito cathartico. His peractis & vertebris confirmatis, vincula resolvunt, & quod restat duritiei, medicamentis emollientibus, fomentis & inunctionibus commodè perficiunt.

Spina nodosa.

Hoc etiam modo *Spinam* tractare solent *nodosam*, observantes simul, ut partem mittentem, caput nempe corroborent, insperso pulvere calefaciente, & parum exsiccante ex fol. salv. beton. majoran. rad. Cyper. aristol. rotund. mastich. succin. cinamom. Nucist. rasur. lign. Rhod. & similibus, quas species cum terebinthina quoque & cerâ, addito oleo mastichino in emplastrum nonnunquam redigunt & capiti imponunt. Humores superfluos evacuant electuar. benedict. laxativ. aut syrupo diaser. & pro ventre laxando abdomê inungunt unguent. de arthanit. & dialth. nec enemata omittunt emollientia. Ipsa demde tubercula & nodos, adeoque spinam vitiosam inungunt emollientibus, aut unguento martiat. popul. ol. lilior. lumbricor. vulpino & aliis, aut emplastrum imponunt de Oesypo *Phi agr.* aut diachyl cum gummis, ad plenariam usque nodorum istorum resolutionem.

Paracelsi modus tractandi Vertebrarum Luxationem & Gibbum.

§. 14. *Paracelsus* nihil peculiare in *Luxatione* Vertebrarum novit adhibendum, sed aliorum operationi adsentitur, neque ad *Gibbositates* reperit remedium, quo virtutem crescitivam corroboret, ut defectum hunc suppleat, aut aberrationem naturæ emendet, sed quæ spasmo conveniunt, eadem etiam hoc in casu adhiberi posse censet, quorum numero inferuntur pinguedines taxi, vulpis, sciuri, cati rubri, quibus partes protuberantes inunguntur.

Spinam nodosam.

Ad *Spinam Nodosam* galbanetum suum utiliter adhiberi posse non dubitat, ut tubercula illa emolliantur & concretum vitiosum resolvatur.

Helmontii cura in morbis.

§. 15. *Helmontio* in Vertebrarum *Luxatione* placet vertebrarum prolapsarum repositio in situm debitum, reliquas verò *Gibbositatis* & Spinæ *Nodositatis* species curare jubet confortando Archeum, & resolvendo duritiés, ut virtus distributiva nutrimentum æqualiter dispenset, ad quod olea nonnulla convenire possunt, maximè oleum ceræ & strobilorum expressi, neque compressiones per laminas ferreas aut plumbeas ab eo nimium temnuntur.

Willisiana cura in Vertebrarum Luxatione & Gibbo.

§. 16. *Willisius* Vertebras *luxatas* non minùs in debitum suum restitui vult situm, hancque repositionem, ut optatò peragatur, præcedere vult extensionem per vincula sub alis & ad ilia & crura ligata, atque ægro super mensam locato, tum enim vertebras ad exteriora dilapsas vel manibus solis, vel fustibus aut lignis ad interiora tamdiu premi posse contendit, donec pristinum repetierint situm, in quo tum ut retineantur, thorace ferreo eâ parte, quâ corpus ægri tangit, linteo obducto, & interjectâ lanâ emollito homines istos indui jubet. Luxationes verò Vertebrarum ad interiora factas frequentissimè omnem illudere operam impensam confitetur, uti & illam, quæ facta fuit ad latera. Restitutis autem ita vertebris, etiam *Gibbum* curatum iri promittit, à luxatione illâ prius subortum, ad cujus productionem si spasmodicæ affectiones primariæ extiterint causæ, internè non minùs, quàm externè aliis remediis intermiscet illa, quæ spiritibus animalibus liberum conciliant motum, & copulam demant explosivam, qualia sunt spiritus fuliginis, C. C. oleum succini, castoreum, cujus pinguedinem axungiis vulpis, taxi, aliorumque brutorum associat, & in linimentum redigit, quo locus affectus crebriùs venit inungendus.

Spinæ

In *Spinæ Nodositate* succi nutritii viscositatem

Nodosa. tem corrigit per remedia chylificationem promoventia, & impurum à puro separantia, qualia sunt vel decocta vel infusa ex rad. myrrhid gramin. filic. maris, cichor. osmund. regal. chin. herb. scolopend. Veron. capill. Ven. rut. murar. cort. tamarisci. ⊖e ♀i, ligno sassafr. aliisque aperientibus, quibus subjungit illa, quæ liquorem nervosum & augent & subtilisant, folia nempe salviæ, rorismarini, cort. aurant. Spiritus C.C. ⊖ succini. Regionem dorsi pannis calidis fricare & inungere suadet unguentis ex herbis quibusdam in aqua coctis & expressis, quales sunt, fol. salv rorismar. cochlear. osmund. regal. capill. ♀is, additis medullis cervi, bovis, vituli, oleo vulpino lumbricor. butyro majali, vel emplastrum ex gummi Ammoniaco cum succis herbarum inspissatis paratum & nodis impositum, ad humorum induratorum emollitionem & resolutionem perficiendam, quam melior succi nutritii dispensatio facilè subsequitur, non parum sperat allaturum esse juvaminis.

Sylviana cura in Vertebrarum Luxatione. §. 17. *Sylvius* per repositionem in locum pristinum Vertebrarum dorsi *Luxationem* curandam esse docet, quod fit præmissâ emollitione per unguentum dialtheæ, oleum vulp. axung. anseris, canis, human. aliorumque remediorum convenientium adhibitionem, debitâ compressione in partem contrariam, tum incurvatione aut situ corporis ab ægro præstando, nempe pectoris curvatione, si ad priora fuerint dilapsæ, ut ad dorsi regionem vergant, ipsius autem dorsi, si ad posteriora egrediantur, ut versus interiora aliquo modo deprimantur.

Gibbo. Non absimili ratione Spinæ prominentiam in *Gibbo* tractandam vult, successivè enim eandem per laminas aut thoraces ferreos si fiat compressio, in junioribus ad figuram magis compositam reduci posse sperat, quo obtento, & vertebris in locum suum restitutis, quietem imperat, & partium restitutarum retentionem per emplastrum ad fracturas conciliandam.

Spinâ Nodosâ. Ad *Spinæ Nodositatem* unguenta ex gummis in aliis tumoribus durioribus resolvendis proficua similiter commendat, eâ spe fretus, non minorem fructum etiam hoc in casu eadem esse allatura.

Cartesianorum modus curandi Vertebrarum Luxationem. §. 18. *Cartesianis* placet ipsa illa repositio vertebrarum *luxatarum*, partem affectam prius fovendo decocto herbar. beton. salv. chamædr. fol. rorismar. lauri, flor. chamomill. hyperic. in vino generoso facto, hinc illinendo sequenti unguento.

℞. *Sevi cervin.* ℥j.
medull. ejusd. ℥ß.
Spir. lumbricor. essentif. ʒij.
ol. dest. Chamomill. ℈ij.
salv. ℈j.
Hyperic. expr. ʒiij.
M. F. Linimentum.

Partium luxatarum restitutionem perficiunt, præviâ necessariâ extensione à prioribus jam indicata, potissimum eâ, quæ fit per trochleas, compressione per prelum aliquod, quo lintea comprimuntur, si ad posteriora vertebræ prominebant, ad interiora verò si vergant, & incurvatio ægri aliquoties repetita nihil præstiterit, curationem perfectam impetrari posse valde dubitant, quin frequentius lethalem fore hunc morbum apertè pronunciant. Ad firmiorem retentionem vertebrarum restitutarum, & diuturniorem quietem, abstinentiam à laboribus, gravioribus, & decubitum proniorem omnimodò necessaria esse censent, nec sine juvamine extituum credunt emplastrum masticinum cum dimidia parte emplastri stiptici mixtum, & oleo hyperici malaxatum, si dorso aut parti debili imponatur & aliquamdiu ibidem servetur.

Incurvatam Spinam in *Gibbo* infantum ad figuram decentiorem redigi posse sperant per thoraces ferreos, aut ex charta crassiori paratos, pannis ubique suffultos, noctesque diesque etiam ad annos aliquot gestatos, adultorum verò gibbos difficulter correctionem admittere autumant; *Gibbum.* duriora quoque ligamenta repressioni spinæ obsistentia priùs emolliunt unguentis & axungiis variorum animalium; nec non oleo lumbricor. & vulpino, quæ in casu hoc valde congruentia maximè approbant.

Ad *Spinam* corrigendam *Nodosam* in ætate adhuc puerili operam dant ut blandis diaphoreticis, tum fixis, tum volatilibus, internè exhibitis particulæ crassiores in succo nutritio attenuentur, subtilisentur, & ad necessarium disponantur fluorem, quo particulis constans homogeneis æqualiter per tubulos distribuatur, & æther amicus canaliculos satis dilatet, atque succos propellat, ne uno in loco copiosius hæreant & agglutinentur, quàm in alio, quapropter internis simul jungunt externa quædam remedia, qualia sunt frictiones mediocres frequentiùs repetitæ, fotus ex decocto rorismarini, ment. salv. flor. chamomill. hyperic &c. in vino facto, illinitione cum liquore ex ana ♀i & ⊖ri per Retort. destillatis parato, nec non Spiritu lumbricorum & Spir. ✱ci, nec in hoc casu improbant emplastrum stipticum *Crollii*, sed ad nodos resolvendos & partem roborandam illud satis aptum existere judicant, si vel oleo Philosophor. vel oleo terræ malaxetur & per tempus aliquod parti nodosæ impositum detineatur. *Spinam nodosam.*

Nostra curandi ratio Luxationis Vertebrarum. §. 19. *Nos* de curatione morborum præsentium ita sentimus. Quamvis in Luxatione articulorum nulla salus aut curatio exspectanda, nisi præmissa illorum restitutione, sic & de hac in *Vertebrarum Luxatione* eadem ratio est interim ut restitutio hæc felicius obtingat, incommodis succurrendum est debitis medicamentis imprimis verò conducunt varia fomenta & linimenta temperatis resolventibus & nervinis parata, quales sunt sacculi ex floribus Chamomill. sambuc. anthos, rosar. herb. majoran. rut. verbasc. alth. aa. Mij. sem. lini ℥iij. concisis & contusis, atque in lacte vaccino coctis qui imponantur parti affectæ. His linimenta idonea possunt interponi; ex gr.

℞. *Ol. Lumbricor.*
Chamomill. aa. ℥j.
salv. ℥ß.
Axung. Cunicul. ℥iß.
homin. ʒvj.
M. F. Linimentum.

Internè quoque varia motum liberiorem humoribus conciliantia exhibenda sunt, cujus rei gratiâ talia imprimis commendamus volatilia & fixa, ✱ cum ▽ fragar. bals. nervin. liqq. C.C. succinat. ♃um diaphoret. oculi ♋, mumia, sperma ceti: Potissimum verò manûs operâ hi morbi indigent. Retrahuntur autem vertebræ imprimis in *Gibbo* extrorsum introrsumve, aut ad latera curvatæ vel loco motæ, dum contrario nixu stando vel sedendo dorsum ita flectitur, ut

curvitas illius sensim erigatur, sed cum hoc vi adhibita una vice fieri nequeat, ideò per decubitum talem, in quo diutius moram trahere possunt, id rectiùs peragitur, maximè vero ope instrumenti, quo pars illa premitur. Chirurgus Francofurtensis *Almacherus* Luxationem Vertebrarum dorsi introrsum factam sequenti modo restituit: Stragulum integumento arctè convolvit, & ægrum magno cum labore imposuit, ita ut vertebræ introrsum flexæ convoluto stragulo incumberent. Hinc mantilia duo, quorum alterum sub axillis, supra femora alterum alligabatur, viris duobus fortibus tradidit, inque terram procumbere, (pedibus parieti affixis, quo fortiùs tenere queant) jussit, postmodum machinâ tractoriâ ex *Vitruvii lib.* 10. *cap.* 4. parietem terebravit, famulum sensim volutare, viros quoque fortiter tenere fecit, manibus suis prius dorso ritè impositis applicatisque, usque dum vertebræ extensæ fragorem ederent, quo percepto ac audito funiculi mantiliaque sensim sunt remissa, impositumque emplastrum aliquod contra fracturas. Repositione peractâ, blandè dissolventia adhibuit, aliaque traumatica, & sic agonizantem quasi ægrum feliciter restituit.

Aliàs autem restitutio hæc vertebrarum versus interiora dilapsarum admodum est difficilis, & à multis planè habita impossibilis, neque enim ab anterioribus reprimi queunt, neque à posterioribus facile attrahi: ne tamen ægri absque ullo juvamine tanquam deplorati derelinquantur, *Gulielmus Fabricius Hildanus* singulare excogitavit auxilium, quod tamen tanquam extremum remedium sine periculo nequit tentari, & sequenti modo ejusdem fit operatio: Factâ incisione novaculâ in dorso usque ad ipsam vertebræ appendicem descendentem, denuò per idem vulnus, modo majus, modo minus, pro diversa dislocationis magnitudine, & vertebrarum impressarum pluralitate, immissâ novaculâ duas alias instituit incisiones, unam ad dextrum, alteram ad sinistrum appendicis latus, atque tenaculis aptis appendice prehensâ & spinâ extensâ vertebram in altum trahit, & in situm debitum reponit. Quando verò incisione facta hæmorrhagia operationem impedit, eam sistere jubet stupis arctè contortis & albumine ovi madefactis, atque pulvere ad sistendum sanguinem adspersis, quibus totum vulnus adimplet, tum emplastrum applicat tenaciter hærens, & fasciam alligat, donec post horas aliquot sanguis substiterit, tum stupæ clementer eximuntur, & adhibentur tenaculæ fortes & dentatæ pro numero vertebrarum, ut iisdem sufficienter apprehendantur. Sed maxima hic habenda cautela, ne propter nervos ex medulla spinali ad latera vertebrarum prodentes incisio nimis fiat profundè, nec operatio instituatur viribus ægri jam dilapsis, sed ab initio statim morbi, priusquam ulla inflammatio aut intumescentia partem affectam occupaverit, quapropter in progressu morbi nimis præcipitanter ad hanc operationem non est transeundum, ne ægri absque juvamine cum morbo plus adhuc crucientur, atque artis subsidia penes vulgum veniant in despectum.

Gibbi. *Gibbi* curatio consistit itidem in repositione luxatarum vertebrarum, sensim premendo vertebras, & illas manu in pristinum situm restituendo. Cùm vero id utplurimùm longo demum tempore fieri possit, intendum est instrumento ad id opus apto, quod continuò parti adhærens successivè premat, (interpositis variis linimentis acidum temperantibus, & coagulatos humores dissolventibus:) hinc paratur thorax ex charta forti, vel ossibus ceti, (Fischbeinere Brust) vel corio picato, vel, quod melius est, ex ferri laminâ panno obducta, partem gibbosam premens, à latere verò simul debent vincula annecti, quibus arctius stringi possunt, vel ex ferro possunt trochleæ (Schrauben) parari, ut de die in diem arctius constringantur. In delicatulis panneus thorax, cui lamina ferri vel plumbi insuitur, applicari potest, quales thoraces optimè novit conficere Dn. Fay Cranenburgensis, & Chirurgus VVedling Hanoviensis, atq; in hac civitate Cassellis Dn. Milling, qui gibbosos quoque vinculo idoneo ad tempus suspendere novit, ut vertebræ restituantur, de quâ suspensione confer. *Glisson. p.m.* 400. ubi ita refert: Artificialis corporis suspensio perficitur ope instrumenti cujusdam pensilis ex fasciis eâ arte formati, ut pectus sub axillis complectatur, caputque sub mento aliâ fasciâ circumdet, manusque binis ansis excipiat, unde corporis onus partim à pueri manibus, partim à capite, partim ab axillis in aëre pendulum sustinetur, ita ut ab adstantibus non sine voluptate huc illuc impellatur. Hoc exercendi genus multis modis in hoc affectu conducere creditur. Etenim ad ossa curva restituenda, ad articulos deflexos erigendos, ad curtam corporis staturam elongandam, conferre promittitur, idemq; quod alia præstant exercitia perficere, succis liberiorem motum concedendo, atque uberiorem alimenti ad partes externas primoque affectas distributionem promovendo, puellosque huic exercitio assueto voluptatem potius, quam molestiam inde percipere; sed non, uti jactant, magnum ex hac suspensione commodum vidimus. Nos meliorem novimus luxatas vertebras restituendi modum, & non ita pridem duos juvenes Comites gibbosos feliciter restituimus. Aliqui, ut magis distendantur partes, calceos plumbeos pedibus adaptant, & contractiori corporis lateri pondus adjiciunt, quo facilius partes ad æqualem longitudinem extendantur. Hoc autem exercitium solis robustioribus competit, & sæpe absque ullo commodo instituitur. Varia quoque emplastra, linimenta nervina acidum & coagulum dissolventia sequenti modo parata applicari possunt, emplastrum scil. nervinum, A. Emplastrum nostrum nervinum, vel sequens.

℞. *Ol. N. M. expr.* ℥iß.
mastich.
oliban.
succin.
myrrh. aa. ʒj.
Castor. ʒß.
⊕*li alb.* ʒij.
Ceræ
picis naval. aa. ℥ ß.
M. F. emplastrum.

Oleum lumbricor. cum axung. human. & castor. ol. N. M. vel infus. arthritic. balsamus meus nervinus externus, optima sunt remedia spinæ dicata, ut per hanc fluentes spiritus debiles vel coagulati reficiantur, & ad motum celeriorem incitentur.

In *Spina Nodosa* ante omnia ad primas vias respiciendum, ut digestio ritè perficiatur, & *Spina nodosa.*

chylus

chylus nutritioni destinatus optimè præparetur & ritè distribuatur, dein ut spiritus animales, tanquam succi nutritii distributores, recreentur. His indicationibus satisfaciunt omnia nervina balsamica, acidum scil. temperantia, ut Balsamus nervinus Schæfferi, Elixir nostrum stomachale, Romanum. Hîc & conducunt omnia volatilia oleosa, & curari debet hic affectus eodem modo, quo superius scrophulas, seu glandulas induratas tractavimus, uti enim ibi glandulæ sunt à spissis & crassis humoribus obstructæ, sic & hic ossium pori sunt obstructi, & propterea omni opera aperiendi, insimul acidum obstructionem hanc pariens absorbendum, liquor ergò C.C. succinatus, ⊖ volat. oleosum, omniaque diaphoretica egregia remedia sunt interna, quibus & pro re nata incidentia interponenda sunt præsertim amara quæcunque.

Externè quoque varia linimenta & emplastra resolventia applicanda sunt, sicuti etiam conveniunt omnia spirituosa, & omnia illa, quæ commendavimus in glandulis induratis & scrophulis, ut sunt spir. sambuc. theriacal. camph. Spir. vin. camphorat. imprimis cataplasmata ex herbis cephalicis & nervinis cum spirituosis parata: & cùm hic affectus rarissimè occurrat, prout hactenus tantum unicum exemplum in praxi nostrâ occurrit, nolumus prolixiores esse, ne tempus inutiliter teramus.

CAPUT VIII.

De Costarum Luxatione & Fracturâ; item Mucronatæ Cartilaginis Prolapsu & Incurvatione.

§. 1.

Dignum sanè est observatu, quod scribit *Fernel. lib. 5. Pathol. c. 12.* & confirmat *Sylvius*, palpitationis cordis tantam esse vim, ut sæpe sit animadversa thoracis vicinas costas effregisse, sæpe & eas, quæ supra mammas sunt, de propriâ sede depulisse, unde patet, quam facilè costæ luxari possint.

Costarum Luxatio. Est autem *Luxatio Costarum*, quando ipsarum capita ex situ suo naturali removentur à vi vel externa, vel interna.

Fractura. *Fractura Costarum* dicitur, quando illæ ab insigni vi, tum externâ, tum internâ, discontinuatæ franguntur.

Mucronatæ cartilaginis prolapsus & incurvatio. *Mucronata* quoque *Cartilago* solet aliquando *prolabi* & incurvari, qui affectus mulierculis quibusdam dicitur, & quidem malè, *Cordis compressio*, hæc enim cartilago si nimium introrsum prematur & incurvetur, subjectæ partes læduntur, hepar maximè & ventriculus, infantesque atrophiâ pereunt, quia inde vasa comprimuntur, ut humorum circulatio impediatur, quâ cessante necessariò & nutritio cessare debet.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* sunt illa ossa, quæ ad latera vertebrarum dorsi sunt, & dicuntur Costæ. Superficies costarum externa aspera est, quâ vertebris alligantur, quia inde prodeunt ligamenta alligantia, ibi verò duobus donantur tuberculis, quorum primus articulatur sinui vertebræ, secundus jungitur vertebræ processui transverso. Ast inferiores quinque simplici tantum junguntur tuberculo. Hîc notandum Chirurgis, in paracenthesi, quæ fit, ceu superiùs dictum, inter 5. & 6. costam, eam instituendam esse à summo ad imum, non contra, ne venæ, arteriæ, nervi, qui sunt in infima parte sinûs, lædantur. Cartilagineæ sunt hæ costæ plerumque prope sternum, circa quod & ab Anatomicis aperiri solet Thorax, non verò propè dorsum, ubi osseæ sunt. Ut plurimum utrimque sunt duodecim, in utroque sexu, aliquando tamen tredecim imò, Limburgi in viro quatuordecim observavi. Dicuntur aliæ spuriæ, aliæ veræ, de quibus videantur Anatomici.

Sternum verò seu os pectoris in anteriore Thoracis parte costis incumbit & innititur quasi, unde & Anatomicis dicitur Sternum, aliis orificium ventriculi, nonnullis cartilago ensiformis, quibusdam os gladioli vel ensiforme, item cartilago mucronata dicitur. Cavitas hoc in loco extrinsecus apparens dicitur fovea vel scrobiculus cordis. Non possum hîc me temperare, quin reprehendam Anatomicos, quod uni rei tot imponunt nomina, quæ adeò magnam pariunt confusionem junioribus Medicis, ut tempus inutiliter terere, imò memoriam suam torquere debeant ea omnia sibi imprimendo, quæ tamen in praxi aut nullatenus, aut parum existunt proficua.

§. 3. In *Luxatione Costarum* ægri conqueruntur de dolore satis valido in regione ipsius luxationis, nec se flectere possunt, costæ enim ex sede sua prolapsæ, subjectam pleuram aliasque partes membranaceas comprimunt, unde dolor vehementissimus, qui sæpe adhuc majus incrementum capessit ex eo, quòd in tubulis partium compressis & distortis humores stagnent & acescant, atque ita vellicent fibrillas. Quod verò se ritè flectere nequeant ægri nostri, ex eo provenit, quia caput costæ è cavitate propriâ propulsum non gaudet, ut antea, loco cavo, qualis ad motum ejus obeundum requirebatur, hoc enim facit, quod spiritus animales per tubulos ab humoribus stagnantibus, sanguine etiam evasato obstructos & ab osse dislocato compressos, musculos intrare eosque inflare nequeant. *Diagnosis.*

Fractura Costarum apparet ex superficie inæquali, dolore, tumore, & nonnunquam inflammatione, imprimis si præcesserit causa quædam violenta, puta ictus, casus ab alto &c. Sumimus enim cognitionem à causis violentis, à casu vel gravitate contundentis corporis, & à relatione ægri vel astantium, quòd scil. dum cecidit, maximum strepitum vel æger ipse, vel adstantes persenserint.

Mucronatæ Cartilaginis Prolapsus & Incurvitas ipsis oculis patet, adest simul respiratio difficilis, & propter objectum os ventriculi continua pressio stomachi, ac dolor instar cardialgiæ.

§. 4. In *Causis* constituendis *Luxationis Costarum* omnes unam eandemq; fovent sententiam, etenim *Galenici* rem quamvis agnoscunt violentam, per quam Costæ è loco suo protrudantur, quales sunt casus, percussio, jaculatio vehemens *Ætiologia secundum Galenicos.*

& of-

& offensio corpore gravi & valido, dein acetabulorum laxitas & nimia lubricitas, ut costarum capitula facilè queant excidere.

Fracturæ Costarum causas easdem agnoscunt, sive enim percussione, sive jaculatione, sive casu costæ ad corpus aliquod durum allidantur, earum diffractionem inde accidere posse profitentur.

Cartilaginis Ensiformis Prolapsum seu *Depressionem* oriri putant tum ab humore quodam interno tenui aut crasso circa ipsam collecto, à quo nimiùm laxetur, tum à rebus externis violentis, casu nempe, ictu, corporis nimiâ extensione, distorsione aut circumvolutione, à quibus singulis situs hujus partis queat mutari.

Paracelsum. §. 5. *Paracelsus* morborum horum nullam aliam agnoscit causam, quàm externam violentam, vel ossa hæc extra debitum suum locum aut situm expellentem, vel detorquentem, vel omnimodo frangentem.

Helmontium. §. 6. *Helmontius* priorum dictis hoc in loco non contrariatur, sed ab externo quodam irruente violento & Costas luxari, & frangi, & Cartilaginem Ensiformem deprimi posse fatetur.

Willisium. §. 7. *Willisius* se in omnibus hic præbet consentientem, & ad unam omnes morborum horum causas à prioribus relatas admittit.

Sylvium. §. 8. A *Sylvio* eadem de morbis hisce verba prolata percipimus, omnia ad casum, percussionem, depressionem, aut aliam quandam violentiam externam tendentia.

Cartesianos. §. 9. *Cartesiani* easdem approbant causas, addentes solummodo, *Luxationem Costarum* ab externo infortunio tum frequentius contingere, quando acetabula vertebrarum à copiosiori lymphâ eadem circumfluente magis existant lubrica, ut capitula costarum facilius iisdem expelli queant, *Fracturam* verò, quando Costæ acetabulis istis firmiùs adhærentes, rigidiores sint, ut ab occurrente re duriore vel juxta longitudinem, vel transversim ab unitate sua dissolvantur, nonnunquam unà cum contusione partium carnosarum & membranosarum easdem obtegentium, nonnunquam absque illâ, *Cartilaginis* ensiformis depressionem & incurvationem frequentiùs ab ipsa pressione adversus rem duram contingere volunt, quam mollities hujus cartilaginis & copiosior ejus irrigatio à lympha & succo chyloso facilè promoveat.

Nostrum judicium de causis Costarum Luxationis. §. 10. *Nos* illorum accedimus sententiæ, quibus causæ *Luxationis Costarum* vel extrinsecæ vel intrinsecæ constituuntur. Externæ evidentes sunt, ut ictus, percussiones, casus & distorsiones, & quicumque motus validus & violentus. Internæ sunt plurimæ; sic humor crassus è vasis suis elapsus sua violentia luxare facit costas, ceu nuper exemplum novi in viro 30. annum nondum egresso, cui à sero evasato, vulgo dicto catarrho, costa sexta fuit luxata. Sic & tubercula circa ligamenta excrescunt, & costam detrudunt, maximè verò hoc fit in vertebris dorsi, in quibus fit gibbositas juxta *Hippoc. 2. de artic. 6.* ubi ait, quòd abscessus & inflammationes profundæ faciant luxationes, quia tumores faciunt & premunt partes, ita ut ad contractionem ligamentis ipsis luxatio obveniat, mucosus enim humor, puta lympha spissior copiosiùs collecta circa ligamenta costarum in causâ est, ut laxitas oriatur, & consequens costarum luxatio.

Fractura. Causæ *Fracturæ Costarum* ferè eædem sunt, plerumque extrinsecæ, (cùm rarum sit, quòd à palpitatione forti fuerint costæ ruptæ:) videlicet omne corpus durum, violentum, grave ac contundens partes osseas, vel casu hoc accidat, vel alio modo, non refert: Fracturæ hæ contingunt vel cum inflammatione, vel ulcere, vel vulnere, ut ab ictu sclopetorum, cum prominentiâ costarum, cum convulsione, cum gangrænâ, aliquando cum luxatione, quæ omnia ex capite generali luculentiùs & accuratiùs sunt petenda.

Cartilaginis ensiformis Prolapsus. Causa prolapsæ & incurvatæ *Cartilaginis ensiformis* est abundantia lymphæ cum succo nutritio copiosiore ad partem hanc profusæ, à quâ cartilago hæc nimis emollitur, & à fortiori aliquantum peractâ inspiratione, aut externâ quâdam vi superveniente, aut è pristinâ sede propellitur, aut interiora versùs comprimitur.

Prognosis. §. 11. *Luxatio Costarum* difficulter pristino loco restituitur, ast non magnum periculum infert, & sæpe absque incommodo ægri vitam degunt. Pessima illa est, quæ fit cum Fracturâ Costarum. Sic si diutiùs fuerint luxatæ costæ, cavitas illa expletur muco, & impossibilis est restitutio.

Fractura verò Costarum ut & *Prolapsus* ossis pectoris majus inferunt periculum, quia substrata viscera & reliquæ partes solidæ facilè premuntur, hinc propter obstructiones inflammantur & sphacelantur partes hæ obstructæ, & vitali suo alimento ex motu succorum impedito destitutæ. *Harveus de generat. animal. exerc. 52 p. m.* 300. costarum proponit fracturam, in quâ suppurato abscessu tantus permansit pectoris meatus, ut pulmones & cor videri ac tangi potuerint.

Diæta. §. 12. *Victûs ratio* & in his affectibus externis accuratè observanda est. Aër ambiens frigidus summopere fugiendus. *Hippocr. 3. de Fract. 12.* in omnibus luxationibus & fracturis cum & sine vulnere utitur victu admodum tenui; quod & confirmat *Celsus l. 8. c. 30.* unde sola juscula avenacea & hordeacea cum pane albo concedunt, tenuis enim talis victus inflammationem inhibet & febrem impedit. Si febris verò cessaverit & inflammatio non metuenda, ad victum mediocrem, ad humectantia & liquida accedendum. Imprimis fugiantur omnia acida, quæ majorem coagulationem humorum efficiunt, uti sunt mustum & cerevisia non bene cocta, vinum austerum; convenit autem decoctum vulnerarium nostrum ex alcalibus paratum, item potus Theæ. Somnus & vigiliæ, motus & quies sint convenientia, ne vis humoribus inferatur, omnia sint pacata. Animi affectus sint moderati, ira & animi quæcumque commotiones vehementiores sunt fugandæ, quia humores vel coagulant, vel incrassant, hinc omnia in deteriora ruunt, & mors aliquando acceleratur, ob nimiam coagulationem & stagnationem humorum vel succorum corporis nostri. Venus fugiatur, & alvi excrementa altero die sunt cienda & evacuanda.

Galenicorum modus curandi Costarum Luxationem. §. 13. *Galenici* in Costarum *Luxatione* præcipuam locant operam, ut in pristinum locum fiat repositio, & simul inflammatio vitetur, & jam præsens tollatur vel oleo rosacino omphacino frequentiùs illito, vel emplastro diachylo imposito. Pro diversitate verò Luxationis etiam repositionis variant modum, quando enim versus superiora costa extra situm suum discesserit, vel manibus, vel locatione ægri super januam, capitulum elapsum tamdiu premunt, donec descen-

scendat & ad debitum situm revertatur. Vergente verò costâ versùs inferiora, ægrum versùs anteriora se incurvare jubent, brachium aut manum genu imponere, & eâdem manu per impositionem istam corroboratâ costam elapsam comprimere, quô situm priorem & convenientem repetat. Ad interiora & anteriora tandem dilabantem costam emplastris attrahentibus loco cavo super costam istam frequentius impositis, & aliquoties vehementiùs revulsis adducere tentant, & in debitum situm reponere.

Fracturam. In *Fractura* Costarum solliciti sunt, ut partes fractæ denuò adunantur & componantur, propterea ægro spiritûs retentionem injungunt, vel tussim, ut hoc modo versùs interiora depressæ partes ad exteriora propellantur, quam reductionem & manuum operâ & emplastrorum impositione adjuvant, inflammationem autem arcent venæsectione, quam necessariam quoque æstimant in contusione ad removenda obstacula, humores nempe ad partem læsam affluentes, virtute sua revulsoriâ, dein linimentis & emplastris jam cognitis. Fragmenta ossium membranaceas partes pungentia per incisionem eximunt, ne ingentes inde exoriundi dolores pejora adhuc accersant symptomata. Cucurbitularum impositionem non omnes approbant, metuentes per humorum attractionem costam fractam magis adhuc deprimi, quapropter uti malunt lanâ oleo calido intinctâ, & cerato pannis fasciisque leniter adstrictis, ut ita simul complerantur partes desidentes, vinculum reddatur æquale, sicque os thoracem versùs expulsum paulatim ad cutem revertatur: ubi simul observant, ut fascia media omnium primò deligetur, atque hoc modo præcaveatur, ne cutis ad alterutram partem debito magis declinet. Si neglectâ hâc ligaturâ contigerit, ut caro reddita fuerit mucosa, eandem ad os usque adurunt, ut succus ille glutinosus dissipetur, cui rei medicamenta non credunt sufficere, & hanc ustionem necessariam quoque esse monent, quando caro collisa abiit in pus, ad exitum illi parandum, ubi ad omnimodam ejusdem evacuationem interea linimentum lino devinctum foramini imponunt, ut facile queat educi, neque ulcus exasperetur. Unionem costæ promovent per callum emplastris ad fracturas ossium consuetis, & vulnus communi more ad consolidationem disponunt.

Cartilaginis Ensiformis Prolapsum. *Cartilaginis* Ensiformis *Prolapsum* corrigere & in statum debitum restituere aggrediuntur, tum cavendo humorum influxum, & imminuendo plethoram institutâ venæsectione & victu tenui, tum impositione cucurbitulæ superiùs perforatæ cum levi flamma, loco priùs butyro insulso illito, ut præviâ hâc emollitione cartilago faciliùs flectatur, quo obtento cartilaginem firmant vel fomentis ex balaustiis, Nucib. Cupressi, mastiche, thure in vino nigro coctis, vel emplastro ex iisdem speciebus cum resina & cera parato.

Paracelsi morbos hosce tractandi ratio. §. 14. *Paracelsus* in Costarum *Luxatione* restituendâ nullam aliam proponit methodum, quàm qua in aliis dislocationibus curandis utitur, eamque alibi aperiemus.

Similiter *Fracturas* Costarum eâdem tractat ratione, quâ reliquorum ossium: in *Prolapsu* verò *Cartilaginis* Ensiformis tacito quodam consensu præcedentium processum approbare videtur.

Helmontii de morbis hisce curandis opinio. §. 15. *Helmontius* Costarum hosce morbos aliis manuali operâ tractandos permittit, internis verò remediis in Fractura exhibendis præfert radicem Consolidæ, quâ sola fracta ossa felicissimè conjungi experientiâ fuit edoctus.

Willisii curatio Costarum Luxationis. §. 16. *Willisius* repositionem *Costæ luxatæ* necessariam prædicat, & repositæ confirmationem, ad quas operationes eodem plane utendum esse judicat apparatu & processu quo Galenici officia sua commendârunt.

Fracturâ. Ad *Fracturam* Costarum debitè curandam partium sejunctarũ unionem requirit, & ad eandem citiùs obtinendam obstaculorum remotionem, quare frustula ossea dolorem & inflammationem excitantia removeri vult factâ incisione, & emplastro ad fracturas curam absolvere, exhibitis, si iisdem opus esse perspiciatur, potionibus aliisque remediis vulnerariis.

Cartilaginis Ensiformis Depressione. *Cartilaginis* Ensiformis, sive Ossis Sterni *Depressionem* nonnunquam & humerorum & costarum compressione indigere existimat, in ægro supino & dorso pulvinar subjectum habente instituendâ, ut cartilago hâc ratione denuo attollatur, usurpatis simul linimentis quibusdam emollientibus & anodynis, & adhibitis plagulis & fasciis super humeros decussatim ligandis.

Sylvii opinio de morbis hisce curandis. §. 17. *Sylvius* in *Costis luxatis* ipsam instituendam præcipit repositionem modo convenienti, pro luxationis diversitate, & repositarum confirmationem; fractas verò & unionem & compositionem reposcere asserit, uti *Cartilaginis Depressionem* ejusdem in priorem situm repositionem, sive per costarum & humerorum compressionem, sive cucurbitularum ipsi cartilagini impositionem ista facilius queat obtineri.

Cartesianorum ratio curandi Costarum Luxationem. §. 18. *Cartesiani* diuturniorem cunctationem in *Costarum luxatione* admodum pronunciant periculosam, & repositionem earum quantocyus jubent instituendam, eodem planè modo, quo Galenici pro triplici Luxationis diversitate eandem celebrandam esse edocuerunt, quam nostri hi maximè approbant, & ne quid succis ob tubulos & canaliculos in figura & situ mutatos impedimenti procreet stagnatio & coagulatio, eosdem diaphoreticis, diureticis & dissolventibus in fluorem debitum redigere student, subjunctis volatilibus liquorem nervosum augentibus & motum ejus promoventibus, ut tubuli depressi commodè inflentur & attollantur.

Fracturam. *Costas fractas* sanari promittunt solo emplastro quodam ad fracturas, aut cataplasmate ex radice symphyti, quando nempe fractura existat simplex, absque ulla contusione & inflammatione, cum malis verò hisce conjuncta majorem reposcere curam fatentur, & non modo remedia interna diaphoretica & post hæc volatilia ex Tinctura Hyperici, Spiritu lumbricor. ⊖e C. C. exhibenda esse, sed per incisionem frustula ossium separata eximenda, & partium carnearum & membranearum aut præcavendam esse corruptionem per Spir. Vini camphoratum, crocatum & ▽am ♃æ, aut si hæc præcaveri nequeat, per suppurationem eadem à portione sanâ & integra esse segreganda, tum partes costæ fractæ uniri mandant, eam, quæ extra prominet, manu in situm debitum reponendo, quæ verò ad interiora vergit, & spiritus retentione ab ægro propellendo, & manuum operâ à Chirurgo de-

bitè locando, aut emplastro glutinatorio imposito & vi abstracto in locum debitum revocando.

Cartilaginis Depressionem.

Ad *Cartilaginis* Ensiformis *Depressionem* faciliùs corrigendam fotus ex herbis majoran. rorismar. serpill. flor. Camomill. Cort. aurant. sem. Coriand. sacculo inclusis & in Spir. Vin. calido maceratis non parum juvaminis allaturos confidunt, quando sacculus iste per tempus sterno depresso imponatur, & tum cucurbitula cum flamma imponatur, ægro supino decumbente, & è regione partis depressæ cylindro ligneo dorso ejusdem subjecto, & simul humeris & costis circa latera compressis, donec cartilago hæc decedens debitè rursus collocetur, quo obtento oleo mastichino locum illinunt, & emplastrum ex eâdem pro majori corroboratione eidem imponunt.

Nostra sententia de curatione Costarum Luxationis.

§. 19. In *Costarum Luxatione* etiam nostrâ sententia omni operâ annitendum, ut pristino restituantur loco, rarò enim sponte restituuntur, ceu observavit *Bartholinus Histor. Anatom. Cent.* 1. Obs. 22. Communi methodo restitui solent costæ imposito emplastro glutinatorio, quo Chirurgus cutem cum costa elevat & sic restituit, atque hæc operatio facilè quidem peragitur, sæpè tamen observavimus, quod Chirurgi existimarint, fuisse costam restitutam, cùm tamen non fuerit, interim ita occalluerit, ut æger per dies vitæ nullam molestiam inde senserit, quia Creator Optimus maximus tot costis corpori prospexit, ut unâ luxata, altera officium faciat, & ad motum omnes costæ requiruntur, non verò una sola. Tumores & inflammatio huic affectui obvenientes facili Marte convenientibus remediis curari possunt, restitutâ enim costâ sæpe sponte abeunt. Ne verò è sede sua iterum excidant, varia imponi possunt emplastra modicè resolventia coagulum humorum, ut sunt emplastrum nervinum, nostrum polychrestum, paregoricum, diachylum, de spermate ceti, &c. & ea quæ parum adstringunt, ut Emplastr. de Terra Catechu.

Fractura.

In *Fractura Costarum* omni operâ eò annitendum est, ut simul pars extra locum ordinarium prominens in eundem reprimatur, & partes sejunctæ aduniantur, ad quod sæpe manûs operâ indiget æger, potissimum si portio quædam versûs exteriora promineat, spiritus autem retentione ipse æger restitutionem istam promovere potest, si ad interiora pars costæ diffractæ vergere percipitur, spiritus verò hâc retentione & conatu ægri interno costam propellendi non sufficiente, emplastrum apponimus glutinatorium ex terebinthina & gummis, quo violentiùs avulso, pars ista depressâ in locum debitum reprimitur. At si fractura non fuerit simplex, sed cum magna contusione juncta, & partes osseæ acutæ fibras partium membranosarum pungant, vellicent & partes carneas vulnerent, tubulos eorum destruant, & motum succorum pervertant, sicque inflammationem accersant; ne major obveniat succorum stagnatio, & ob repletionem tubulorum partes læsæ premantur, & hâc ratione dolor reddatur vehementior, venæsectionem existimamus non modò minùs inutilem, sed planè necessariam, quia hæc non morbi causam amovebit, sed tantum symptoma, nempe dolorem mitigabit: & post hanc remediorum diaphoreticorum usum, simul etiam prævia incisione partes osseæ separatæ acutæ sunt eximendæ, aut rasorio quodam cultello prominentiæ angulares hebetandæ & lævigandæ, ne fibras partium mollium ulterius pungant & tubulos destruant. Ad plenariam denique partium Costæ redunitarum consolidationem apozemata vulneraria frequentiùs mediocri dosi assumpta, & emplastrum aliquod ad fracturas alias consuetum externè impositum non contemnendam ægris hisce præstabunt utilitatem.

Cartilaginis Ensiformis Depressionis.

Ossis Sterni, sive *Cartilaginis* Ensiformis *Prolapsum* aut *Depressionem* hoc modo optimè tractari censemus, ut post fotum ex herbis nervinis & inunctionem linimentorũ emollientium, nec non exhibitionem internam remediorum sanguinem coagulatum resolventium, & succorum stagnationem prohibentium aliunde jam cognitorum, æger supinus corpori cuidam duriori imponatur, hinc humeri inferiora versùs deprimantur & costæ huc illuc moveantur, donec pars depressâ pristinum locum repetiisse observetur, quo obtento emplastrum aliquod obfirmans adhibeatur, quare sequens *Barbettes* admodum proficuum hoc in casu existit.

℞. *Rad. bistort.*
Nuc. cupress. aa. ℥j.
Mastich.
Thur. aa. ʒß.
Balaust. ℈j.
Ol. Nuc. ʒiß.
Picis naval.
Terebinth. aa. q. s. *ut*
Fiat Emplastrum.

Non sufficiente verò compressione istâ humerorum, & costarum utrimque agitatione, cucurbitæ cum flamma applicationem non modò approbamus, sed si una vice voto non satisfecerit, ejusdem repetitionem seriò suademus, atque ut tamdiu in loco isto detineatur, donec & æger & Chirurgus operatione istâ scopum suum salutariter attigerint.

CAPUT IX.

De Mammillarum Tumore, Inflammatione, Oedemate, Scirrho, Emphysemate, Cancro, & Magnitudine indecorâ, Foveâ & Ulceribus.

§. I.

Cum varia morborum genera variis certè dirisque insultibus sequiorem sexum omni ætate, omnique tempore multigenæ reverâ Fatorum expositum sorti & violentiæ invadant, permultas satis atroces & ferè horribiles adinveniemus aggressiones, quæ ipsi tùm cœlibi tùm conjugato & gravido circa sua gestationis incerta dubiave eventu tempora, præprimis partum ipsum obtingunt. Heu quot variis tum internis tum externis casibus, quot discrimi-

criminibus vitæ objectus! Sed confisus omnem charybdin evasisse & planè evitâsse, ecce in scyllam haud rarò unam alteramque deplorabilem incidit, quarum non minimæ nobis videntur *Mammillarum Tumores, Inflammatio, Oedema, Scirrhus, Emphysema, Cancer, Magnitudo indecora, Fovea & Ulcera*, quos affectus externos ordine, & quidem ad methodum nostram jam inceptam paululum intimius spectemus, ut eos non tantùm clarè & distinctè dignoscamus, causasque sciamus, sed & illos curare noverimus. Antequam autem ulterius procedamus, necessum erit in tyronum gratiam, ut ab ipsa affectuum voce & descriptione exordiamur. *Tumor* itaque Mammillarum est ipsarum magnitudo aucta & inæqualis, à stagnatione humorum in glandulis propriis & ipsorum motu per partium meatus & tubulos impedito, lympha nempe acidâ stagnante, aut lacte ab acido concreto utplurimum productus.

Mammarum Tumor.

Inflammatio. *Inflammatio* Mammillarum dicitur, si in externa facie mammillarum conspicitur renitens tumor cum pulsatione dolorificâ, quæ si mitior, *Oedematodes* communiter cognominatur, cùm tamen sit verum *Oedema*, non enim datur Inflammatio Oedematodes. Alii differentiam faciunt inter inflammationem & Erysipelas; quum verò nos neque Inflammationem à sanguine, neque Erysipelas à bile derivemus, sed à succis acribus, salsis & acidis stagnantibus, hinc affectus hi tantum nostro judicio secundùm magis & minus inter se differunt.

Scirrhus. *Scirrhus* Mammarum est Tumor earundem durus renitensque tactui, ex coagulatione lactis diuturniore, sæpe & sanguinis aut chyli crudioris ab acido viscoso inducta obortus.

Emphysema. *Emphysema* Mammillarum, nostro judicio, nunquam datur, sed ad Oedema referri debet, vulgus tamen inflationem ex flatuosi spiritûs copia in mammis collecta obortam dicit.

Cancer. *Cancer* Mammillarum, est tumor earum ab acido corrosivo instar aquæ fortis se habente, circa mammas sibi imperium rapiente, & tandem glandulosa hæc loca devastante, corrodente & corrumpente obortus.

Fovea. *Fovea* est, ubi plures fissuræ in Mammis unam foveam faciunt, à particulis asperioribus succum humectantem absumentibus, & cutem rigidam reddentibus dependens.

Ulcus. *Ulcus* Mammarum est solutio ipsarum unitatis à lactis, vel proprii alimenti, vel lymphæ, aliarumque succorum acido acri producta.

Magnitudo indecora. *Magnitudo indecens* Mammarum est tumor earundem à nimii succi alibilis congestione natus.

Pars affecta. § 2. Recto tramite descendimus ad subjectum. Mammæ itaque numero geminæ sunt, communi tegumento munitæ, quas fontem sanctissimum corporis, generis humani educatorem *Favorinus* apud *Gellium lib. 12. cap. 1.* vocat, situm in utroque medii pectoris latere, quasi electo loco non venustatis duntaxat, sed potius infanti lac commodiùs suppeditandi gratia. Constant ex sufficienter requisitis omnium generum vasis, propaginibus scil. arteriarum, venarumque à subclaviis axillaribus & mammariis in iisdem per interiora multiplici ramulorum serie dispersis, & nervis thoracicis, cùm à quinto, aliis quarto pari, tùm à plexu circa claviculas & aliunde undiquaque planè innumeris ad papillam usque disseminatis, sic & tubulis sive venulis lactiferis membranaceis flexuosis, instar aut labyrinthi, aut mæandri, per totam illam substantiam distortis dissipatisque, ac ad ordinatos papillæ siphunculos, ex illis lac conservatum promentes, copiosâ ramificatione excurrentibus constantes, figuræ foris hæmisphæricæ, ad pectus verò planæ quam substantiæ mollis, cæteris omnibus tamen glandulis durioris, compactæ, continuæ, albissimæ, spongiosæ, perviæ à parte ad partem, ac uniformiter versus papillam quasi duplicatæ, & in rugas deductæ cuticulæ, unà cum membranâ glandulosi corporis productionem acuminati compages glandulosa conglobata sui generis cum modò dictis vasis formosè efformat.

Diagnosis. §. 3. Operæ pretium videtur, ut aliquantum brevissimis saltem, nostrorum affectuum signa pathognomonica generaliter præmittamus, quo hisce cognitis affectus hi accuratiùs cognosci, ulterius indagari, feliciusque curari possint. Itaque primò *Tumoris Oedematosi* signa universalia jam dicemus. Tumores Oedematosi sunt molles, laxi, digito prementi cedentes. Vestigia diutiùs detinent, & successivè denuò protuberant, indolentes sunt & albicantes.

Inflammationis verò Mammillarum signa præcipua sunt calor nimius in ipsis mammillis & in toto corpore, dolor, pulsatio, tumor, rubedo partis inflammatæ, ejusdem tensio & renitentia, sicuti *Ibn Tsina* alicubi hisce testatur: Quanto inquiens, membrum, in quo phlegmone, magis est nervosum, tanto dolor est major; & quanto magis carnosum, tanto minor pulsatio, & calor, & dolor. Varius autem pro diversâ affectæ partis sede & humorum dominio, observatur & subsequitur dolor, alius enim est internus, profundus, pruriginosus, ulcerosus, gravativus, punctorius, lancinans, urens, &c. Dolor & calor increscens indicium est suppurationis, remittens & aliqua in parte mammillæ mollities notat, pus subesse, nigredo, lividitas ac interdum graveolentia præsagiunt corruptionem, durities tumoris remanens, diminuta tamen, arguit indurationem ab acido ortam.

Mammæ in quibus lac facile coagulatur, & coagulatum hæret, *Scirrhum* durum tandem stagnatione factâ contrahunt. Indolentes sunt hi tumores scirrhosi, hinc differentia apud Auctores Practicos sequens inutiliter annotatur, quâ Scirrhus dicitur vel indolens & legitimus, vel dolens & nothus, quia aut Scirrhus est aut non est. Scirrhi facilè iis superveniunt, quibus sanguis in poris viscerum per acidum nimium vel fixius dictam materiam coagulans cumulatur. In scirrho enim acidum coagulando materiam in duritiem redigit.

Emphysema cognoscitur ex flatuosâ distentione. Stupenda illa fuit inflatio mammarum *Elisabetha Trevers*, 24. annorum natæ, cujus mentio fit in actis Anglicis Anno 1669. mens. Octob. cujus sinistra mamma 35. librarum pondere fuit. Rectæ mammæ circumferentia pedum 2. digitor. 7. sinistræ ped. 3. & digitor. 1½. fuit.

Cancer Mammillarum sæpe ab initio vix ciceris aut pisi, aut castaneæ magnitudinem ostendit, ceu haut ita pridem in vir-

gine hujus civitatis observavi, & successivè incrementum capit. Sub isto parvo initio tuberculum est durum nigricans, interdum lividum, punctionibus molestum, ubi verò increscit, est durum, coloris plumbei, dolet in principio moderatè, in augmento vehementius, tandem exulceratur, ubi dolores sunt atrocissimi, adest devoratio partium glandulosarum ac carnosarum vicinarum, scil. musculorum pectoralium cum insigni ulceris fœtore In progressu adest ardor pulsatorius & quasi urens dolor, circa tumorem venæ nigro sanguine turgidæ sunt, quæ pedes cancri referunt, sanguinem sæpe stillat mamma cancro obsessa, respiratio maximè patitur, virgines senes & vitam sedentariam agentes, multum acidi in sanguine foventes hoc affectu facile infestari solent.

Fovea se facile præbet conspectui, est enim fissura sive cavitas major, latior & profundior, cui dolor sæpe jungitur.

Ulcus itidem facilè in visum nostrum incurrit, acidum enim illud corrodens simul fibras & glandulosas partes mammillarum sensim sensimque absumit & depascit, in his enim partibus ut glandulosis, aliquid acidi subtilis secernitur, quod si lympham inficiat, contumaciora ac magis dolorosa, imò corrosiva oriuntur ulcera, quæ facilè degenerant vel in fistulas vel in cancrum.

Magnitudo indolens ex ipso quoque patet visu.

Ætiologia secundum Galenicos Mammarum Tumoris.

§. 4. Ad *Causas* morborum Mammillarum investigandas accessuri, ab expositione *Galenicâ* exordiemur, juxta quam *Tumor* partium harum natales suos obtinet à diversorum humorum ad easdem influxu nimio & diuturniore in iisdem retentione, propter quam fungosa hæc substantia in tantum distendatur, & intumescat, nonnunquam etiam à congrumatione lactis. Pro diversâ verò humorum constitutione, diversas oriri dicunt Tumorum species, ex quibus *Inflammatio* causam agnoscat sanguinem aut attractum, aut transmissum, atque vel suppressum & in mammarum venis capillaribus adhuc hærentem, vel expressum & extra venulas illas elapsum incalescentem & putrescentem; & has internas causas aliquando promoveri asserunt ab aliis quibusdam externis, lapsu nempe in mammas, percussione, frictione fortiori, scalptione aut vestium nimiâ constrictione, quibus omnibus sanguis tum alliciatur, tum ejus per venas influxus inhibeatur.

Inflammationis.

Oedematis Scirrhi.

Oedema Mammarum originem habere credunt ab humore pituitoso molli & viscido, uti *Scirrhum* ab humore melancholico crasso vel per congestionem in mammis collecto, vel ex præposterâ resolutione absumptis partibus tenuioribus ibidem relicto, & *Emphysema* ab halitu quodam crasso; vel ex mensibus suppressis, vel semine diutiùs retento, vel excrementis ad partes hasce elato, & easdem in molem majorem extendente.

Emphysematis.

Cancri.

Cancrum Mammarum ab atrâ & adustâ bile oriri putant, dum vel à sanguine menstruo, vel aliis humoribus ab utero regurgitantibus & corruptis eadem quantitate suâ augetur & in mammis colligitur.

Foveæ & Ulcerum.

Foveam Mammarum aliquando à tumoribus disruptis, vel fissuris pluribus à serosis acribus humoribus inductis in unam majorem unitis, exortam fuisse observârunt; *Ulcera* verò ab humoribus acribus & erodentibus pronasci, ut in aliis partibus, fatentur.

Magnitudinis indecora.

Magnitudinem indecoram Mammas adipisci rentur vel à mensium diuturniore retentione, abundante sanguine in partes hasce fluente, vel à frequentiore earundem contrectatione, quâ sanguinis nutrientis copiosior alliciatur affluxus, vel à tumoribus variis, maximè à causis flatulentis ortum trahentibus.

Paracelsi de causis morborum mammarum opinio.

§. 5. *Paracelsi* opinio de causis morborum horum talis percipitur, quâ *Tumor* Mammarum à collectione lactis fieri censetur diversimodè ab aliis quibusdam humoribus eidem intermistis, adeò ut sale quodam accedente arsenicali, *Inflammatio* subsequatur; sale verò plumoso fluxiones menstruales coagulante, *Oedema*: sale nitroso vel vitrioli in conos vel lapillos concrescente *Scirrhi*: & tandem ex sale quodam mercuriali magno exsurgente flatu *Emphysemata* producantur.

Cancer Mammarum juxta Autorem hunc provenit ex sale corrosivo fluxionum menstruallium, sive plumoso, sive arsenicali, ad ubera deposito, à quo rubeus primò attollatur tumor cum propria maturatione, qui postmodum in ulcerationem transeat rubicundis latè radiis expansis, & fœtorem cum intervenientibus uredine, frigore, calore, doloreque diutiùs persistente concipiat.

Foveam & Ulcus à salibus deducit corrosivis substantiam carneam depascentibus.

Magnitudinem Mammarum *indecoram* à nimio nutrimento ab Archeo in mammas transmisso excrescere autumat, collectâ ita copiosiori carnis materiâ.

Helmontii opinio de causis horum morborum.

§. 6. *Helmontio* Affectus hi Mammarum maximam partem à latice oriundi videntur, à cujus abundantiâ ad mammas depositâ & à pelle non allectâ *Tumores* producuntur indolentes & *Oedemata*; si verò Archeus ob diuturniorem ejus moram ad excandescentiam provocetur, *Inflammatio* in signum furoris accenditur. *Scirrhi* generantur, dum pars quædam cruoris ad mammarum superficiem allecti inepta existit, ut in corpus votatile & transvolabile disponatur. *Emphysema* emergit, dum fermentum aliquod peregrinum latici vel cruori in mammis immiscetur, à quo gas productum flatulentum partes hasce in tumorem hujusmodi attollit.

Cancer fit, dum Archeus ob occasionem aliquam externam, sæpius contusionem in furorem se transplantat, quo carnem mammarum topicè infestat.

Foveam & Ulcus in Mammis fieri vult ut in reliquis partibus, à sale nempe acri, quod latex in via adsumsit, vel à vento quodam intus genito, & malignitatem suam in externa parte plantante, vel à contusione aut vulnere malè curato.

Magnitudo indecora Mammis contingit à copiosiore cruore nutriente, sæpius à frequentiore contractione in mammas allecto.

Iuxta Willisium causa horum morborum.

§. 7. *Willisius* Mammarum *Tumores* varios à diversorum humorum in eas influxu produci cum *Galenicis* docet, & quidem à sanguine valde in mammis effervescente & simul in transitu suo impedito, obstructionē in vasis earum atq; ex ea *Inflammationem* excitari credit. *Oedematis* originem ab humoribus esse dicit crassis & viscidis in mammas effusis, atq; in iis diutiùs hærentibus. *Scirrhi* partium harum causam existere vult parti-

particulas salinas succi nervei spirituosis partibus depauperati, & alicubi in mammis stagnantis, quæ in fluorem degeneres, & consortia aliena ineuntes multa corpuscula terrestria sibi adsciscant, sicque in tumores istos duos coagulentur.

Emphysema Mammarum exoriri credit à diversis succis sanguini intermistis, quorum exacta fieri nequeat mistura, hinc ad mammas depositi varias ineant effervescentias flatulentas, à quibus pars earum cutanea in tumorem attollatur, hosque flatus sæpe ex ipsis intestinis assumi, & ad partes hasce devehi posse, aliis facillimè concedit.

Cancrum Mammarum à levi occasione excitari posse profitetur, atque parvæ earum læsioni succedere, quoniam tumores atque ulcera maligni moris in partibus nerveis earumque emunctoriis præcipuè contingant, liquorem enim, ait, nerveum adeò depravatum, ut spiritu depresso particulæ ejus salinæ in fluorem degeneres, sibimet corpuscula sulphurea adjiciscant, planè corrosivum evadere & stygium, eaque propter humore nerveo in transitu impedito alicubi in mammis stagnante, spiritu statim depresso aut avolante, particulas salinas à volatilitate in acorem degeneres consortia mox inire aliena, atque corpuscula sulphurea aut alia alius generis sibimet arripientes in tumores congelari cancrosos, sicque hoc ritu à liquore nerveo stagnante, & concretionem heterogeneam moliente tumoris velut mineram in mammis conflari, e jusdem que liquoris jugiter affluentis supplementa in partem vitiositatis indolem perverti, quibus etiam asserit accedere varias impuritates atrabilares à sanguine aliisque humoribus suffusas, quæ junctis viribus, veluti cum diversi sales ac sulphura conjunctim destillantur, efferationem augeant, atque in mammis affectis materiam septicam, ac instar aquæ stygiæ escharoticam constituant.

Foveam Mammarum oriri statuit, vel à consumptione nimia humoris benigni, poros cutaneos partium harum aliàs implentis, vel ab intermistis eidem humoribus vitiosis, multis præditis particulis asperioribus lixiviosis, à quibus profundiores succi effodiantur, & cutis cum cuticula amplius dehiscat.

Ulcera Mammarum ab iisdem causis induci ait, à quibus ulcera aliarum partium emergunt, sanguine nimirum impuro, & multis particulis salinis corrodentibus referto, à quibus continuitas partium cutanearum in mammis dissolvitur.

Magnitudo Mammarum *indecora* derivatur à sanguine bono & multum nutriente, liquoreq; nervoso copiosiore, sanguinem bene nutrientem magnâ copiâ apponente, qui liquor frequentiori contrectatione sæpe ad partes hasce alliciatur.

Sylvii de causis morborum horum opinio. §. 8. *Sylvio* præeunte *Tumor* Mammarum à coagulatione lactis ab acido factâ oriri solet, *Inflammatio* à sanguine evasato & ab acido itidem corrupto, *Oedema* ab humore pituitoso in mammis collecto, *Scirrhus* à pituita & lympha arctius inspissatis, *Emphysema* à flatibus ex bile & pituita vitiosè in se invicem effervescentib⁹ oriundis, *Cancer* ab acido valde acri glandulas mammarias lædentes, *Fovea* & *Ulcus* ab eodem acido continuum solvente, & *Magnitudo indecora* à sanguine multum nutriente & Mammarum substantiam adaugente.

Cartesianorum sententia de causis Mammarum Tumoris. §. 9. *Cartesianorum* de causis morborum mammas invadentium ratiocinium eò vergit, ut à coagulatione lactis copiosioris in mammis stagnantis à liquore glandularum mammariarum, seu lymphâ, multis particulis angularibus austeris imbuto factâ, *Tumores* earum frequentiùs exoriri profiteantur, maximè verò hoc contingere sibi persuadent, chylo, ceu immediata lactis materiâ, ex receptaculo suo multas particulas terrestres, salinas fixas & austeras, tum in ventriculo à cibo & potu crudiore, tum à succo pancreatico in tenui intestino acceptas, per arterias mammarias ad tubulos mammarum devehente, à quibus globuli lactei in motu suo impediantur, itaque compingantur, ut tandem in totum quiescant, & stagnatione suá transfluxum alterius liquoris impediant. Nec excludunt ipsum sanguinem & lympham, sed utriusque laxitiem & ad motum pigritiem mammis tumorem inferre posse dicunt, & hinc sæpe contingere, ut ex mensium obstructione mammæ intumescant, dum vaginæ extremæ & labiorum vulvæ arteriolis obstructis sanguis ad mammas copiosius influat, ibidemque diutius detineatur, donec tandem ob acquisitam acescentiam coaguletur, & ad motum reddatur ineptus. Acescentiam istam promoveri norunt à cibo & potu acidis copiosiùs & frequentiùs assumptis, mœrore & tristitia diuturniore aliisque mentis anxietatibus, quibus succorum in corpore motus impeditur.

Inflammationis & Erysipelatis. Dum verò à succis antedictis pori in tantum obstruuntur, ut soli rapidissimæ primæ elementi materiæ concedatur transitus, *Inflammationem* & *Erysipelas* produci statuunt, quoniam particulæ istæ æthereæ igneæ sint dispositionis, fibrillas tubulorum mammarum valde agitantes, & propterea dolorem pulsantem & ruborem parti tumenti inferentes.

Oedematis. A lympha sale volatili & particulis porosioribus depauperatâ Tumorem *Oedematosum* pronasci volunt, quatenus ob particulas ramosiores pinguiores & terrestres sibi invicem per quietem arctiùs junctas, diuturniore stagnatione in tubulis glandularum coaguletur & inspissetur, ad cujus copiosiorem productionem vitam sedentariam non parum facere cum aliis fatentur.

Scirrhi. *Scirrhum* ob copiosiores particulas terrestres, angulares & acidas austeras, atque salis volatilis absumtionem in sacculis ovalibus contentas, lac arctius adhuc inspissantes oriri dicunt, quo fiat, ut mammæ in lapideam nonnunquam mutari videantur duritiem.

Emphysematis. *Emphysema* Mammarum secundùm horum opinionem, emergit ex lymphæ particulis attenuatis, & in vaporem versis, quæ cum per insensibilem transpirationem assiduò tenues evadere consueverint in auras, ob poros tamen à crassioribus & spissioribus quibusdam particulis occlusos intra tubulos mammarum demanere coguntur, unde pro subtilitate, & ad motum promptitudine majus spatium quærentes, cutem premunt, attollunt, sicque mammas protuberare faciunt.

Cancri. *Cancri* Mammarum causam statuunt lac in sacculo uno vel altero mammarum proprio ovali corruptum, sæpe ex levi aliqua occasione externâ, contusione, lapsu &c. quibus fibræ tubulorum rumpuntur, aut contorquentur, ut transitum debitum invenire nequeat, sed in sacculis moram adeò diuturnam nectere cogatur, ut per eam globuli lactei destruantur, compin-

gantur aut dissolvantur, atque in multas particulas acutangulas subtiles abeant, tandem tubulos sacculorum destruentes & mammas exulcerantes. Sanguinem quoque menstruum ob arteriolas vaginales uteri obstructas, aut propriam crassitiem retentum, in mammis auctum & corruptum, varias particulas acres ad glandulas in segregatione lymphæ, & lactis ad tubulos & sacculos lacteos mittere posse concedunt, à quibus variæ fiant coagulationes & fibrarum destructiones, cancrosos affectus immediatè producentes.

Fovea. *Fovea* Mammarum illis oritur à defectu lymphæ pinguioris, glandulas cutaneas humectantibus & inungentibus. quare glandulæ illæ miliares cum fibris rigidiores & ficciores evadant, quæ deinde à fortiori globulorum æthereorum illisu facilè queant diffringi.

Ulceris. *Ulcerum* Mammarum eandem fovent causam, quam in aliarum partium ulceribus sæpius jam manifestârunt, fibrarum nempe à fortiori liquorum evasatorum multis particulis angularibus præditorum allisu disruptionem & destructionem.

Magnitudinis indecoræ. *Magnitudo* Mammarum *indecora* causam agnoscere iis videtur chylum bene nutrientem magna copiâ tum ad alias corporis partes, tum ad mammas delatum, ideoque pingues & corpulentas etiam, grandibus præditas uberibus existere dicunt; præterea contrectationem spiritus excitare referunt, ut copiosè per nervos in tubulos mammarum influant, eosque distendant, & chyli nutrientis promoveant influxum, qui propter salinas, & acidas particulas temperatas juxta partes solidas quiescere incipit, sicque appositione sui mammarum substantiam augere.

Nostrum judicium de causa Mammarum Tumoris. §. 10. *Nostro* judicio causa *Tumoris* Mammillarum cujuscunque est stagnatio utplurimum lactis, ejusdemque acescentia; si enim tubuli in mammis fuerint vel à causa interna vel externâ obstructi, necessariò lac vel chylus stagnare debet, hinc fit ejusdem coacervatio & congestio, & partes distenduntur & in tumorem elevantur. Cum jam in ergastulo hostes peregrini quasi conclusi, nec tam exiguo & coarctato hospitio sint contenti, sibi ampliorem efformant locum, eundem ratione effusionis, vi ferociæ & effrænationis quoad omnem dimensionem dilatando, distendendo, inque tumorem attollendo, aliquando enim mamma evadit dura instar saxi, & sæpe ad magnam excrescit molem, adeò ut nonnunquam exæquaverit pondus 6. aut 8. librar. prout notavit Celeberr. *Craan*, Fautor quondam noster colendus, nunc verò magno cum Medicinæ cultioris studiosorum desiderio ad cœlestes sedes delatus. Huc faciunt causæ externæ, imprimis aer frigidus, qui maximus coagulator lactis est; malè ergò faciunt mulieres lactantes, quæ mammas aëri exponunt frigido, facilè enim sibi accersunt ejusmodi tumores, ob acidum nitrosum, quod in aëre observatur. Sic & de reliquis rebus vulgo non naturalibus dictis sentiendum, de quibus tamen generali capite de Tumoribus plura dicemus.

Inflammationis. Causa *Inflammationis* Mammarum est acidum delitescens in glandulis Mammillarum. Particulæ acidæ illæ ibi hærentes, ac fibrillas satis acriter scindentes dolorem non tantum producunt, sed & à sanguine in vasis capillaribus stagnante ob incipientem coagulationem ab acido provenientem rubor oboritur. Sic quoque fit inflammatio materiæ cribrandæ culpa in propriis tubulis ac canaliculis, quæ cum impetu & pedetentim à viscidâ materia, tumoribus, vinculis, aliisque causis externis subsistit, unde fit, ut aliquo in loco procurrente æthere, fermentatione quadam suborta partes subtiliores & magis spirituosæ, compedibus solutæ, corpus derelinquant & avolent, superstites verò copia & viribus inferiores jam debilitatæ, fractæ, imò victæ, tandem etiam paulatim eliminentur, quare pinguiores subsequi nitentes, & à salinis quibus oleosa facile junguntur, acidisque detentæ ferocius agunt, &, si intensius hisce acido salinis particulis associatæ, in se invicem agunt, sub ectum aggrediuntur, torquent, destruunt & inflammant; ita tandem intestino hoc motu sedato, omniumque viribus fractis, harum particularum corruptio & putrefactio est generatio alterius, scilicet puris, pro sanguinis aut chyli corrupti varietate varii, in abscessum vel apostema degenerantis. Eo verò ipso, dum mammas has inmanes hi hospites invadunt, unitatem dilacerant, propagines nervosas, tendinosas, membranaceas, cutem, aliasque partes sensiles, ratione acrimoniæ, ex oleositate, sale acidoque animatâ prognatæ, pruritum producunt, pungunt, lancinant, arrodunt, divellunt, quæ laesio perquàm tristis & summè molesta in mammis, præsertim in incremento & statu. in aliis mitior ac benignior, ut in carnosioribus, profundioribus, sensumque difficiliorem habentibus, & declinatione particulæ hæ heterogeneæ sanguini commixtæ ejus mixtionem turbant, sicque febrem excitant, tanquam hujus affectus fidelem comitem. Oriuntur autem utplurimum Inflammationes Mammarum post partum, quem sequitur magna sanguinis effusio lochiorum nomine insignita, quæ producitur à secundinis, unde maxima copia sanguinis & chyli effluit. Primiparæ & macilentæ magis huic fluxui obnoxiæ sunt, quam quæ sæpius parturierunt; sæpe quoque frustulum ex secundinis in utero remanet & ex ejus corruptione oriuntur febres periculosissimæ, uti & ipse fœtus mortuus in utero, & exinde oritur febris utplurimum lethalis, quod non ita pridem in tribus fœminis observavi. Hisce consideratis, facile quilibet percipere potest, quomodo lac in mammis à defectu novi chyli concrescat & stagnet, à qua stagnatione canaliculi mammarum obstruuntur, & ab hac obstructione nervuli comprimuntur, hinc spirituum impeditur motus, & per consequens effervescentia suboritur. Lac quoque stagnat, si non bene à suctrice vel instrumento exsugatur. Huc quoque pertinet aër frigidus, si lactantes ei improvidè se exponant, ab aëre enim frigido succi circulantes tardiùs moventur, hinc & lac fit crassius, & ad obstruendum tubulos aptius. Sic & non maritatæ hisce affectibus obnoxiæ sunt; tempore enim menstruali observamus mammas vel in vel detumescere.

Erysipelatis. Puerperæ & lactantes interdum Erysipelate Mammarum corripiuntur, quod contingit ab aëre frigido acido, acidum in corpore augente, insensibilis enim transpiratio impedita infert Erysipelas, & quia affectus hi, ceu multoties dictum, inter se non differunt, plura non addemus.

Scirrhi. *Scirrhus* Mammarum nascitur nostro judicio ex

ex coagulatione aut lactis aut sanguinis, aut chyli crudioris, vel utrisque in tubulis Mammarum ab acido intensiore fixo materiam lacteam coagulante facta. Huc quoque faciunt viscera, si in ipsorum tubulis lateat acidum quoddam fixum, quod delatum ad mammas facilè ipsarum tubulos obstruere, & affectum hunc excitare potest. Sic Scirrhi Mammarum facile fiunt ab Epithematibus nimis frigidis aliisque repellentibus incautè applicatis, per hæc enim pori magis obstruuntur, & materia magis coagulatur, quod omnibus Chirurgis apprimè notandum est, ne ex Tumore Scirrhum efficiant. Apparent autem Scirrhi isti potissimum in mammis annosarum virginum vel viduarum, imprimis quibus vel nimis maturè, vel nimis serò in senectute menses fluere solent. Cùm enim succi per ordinarium mensium cursum non sufficienter attenuantur & emittuntur, acidum in iis augetur, hinc facilè fieri potest, ut ejusmodi particulæ vitiosæ in sanguinem revertantur, quæ dein ad mammas tendunt & ibidem ordinarium lactis cursum impediunt, &, si accedat mœror diuturnus, qui est causa, quod particulæ chylosæ sint crassæ & acidæ, quæ dein facilè stagnant, nec à sanguinis aliorumque succorum motu propelli possunt. Et cum interim sanguis nullas contineat particulas spirituosas & volatiles, hinc & nulla effervescentia, & per consequens nulla commotio succorum fieri potest, unde succi crassi, non aliter ac caseus per compressionem, coagulantur, propter acidum austerum, quod in sexu hoc cũ crassis succis ut plurimum offenditur. Volatiles enim particulæ avolant relictis crassis, adeò ut non aliter fiat scirrhus, quàm prout terra ope ignis vertitur in lapidem. Nullum verò scirrhus habet sensum, quoniam in scirrho canaliculi nervulorum compressi sunt, hinc & nullus dolor, & affectus hic diu durat absque periculo aut damno reliqui corporis, quia nihil de Scirrho in massam sanguineam transfertur.

Emphysematis. *Emphysematis* causa sunt flatus, qui tamen nunquam soli concipi possunt, sed semper lympha permixta est, suntque tubulis, meatibus & mæandris mammillarum inclusi. Dum verò flatûs isti locum ampliorem quærunt, tubulos distendunt, sicque tumorem hunc flatuosum excitant.

Cancri. *Cancri* Mammillarum causa est acidum corrosivum aquæ forti simile, circa glandulas ipsarum sibi imperium rapiens easque depascens, unde spiritus animales ibidem quasi excubias agentes, omnes intendunt vires ad hostem depellendum, sed sæpe frustra in aperto cancro, ubi jam salia corrosiva vim suam exserunt, carnem vicinam depascendo adurendoque, ac si ulceri esset impositum causticum arsenicale, aut vitriolaceum potentissimum, quod ex dolore, quem sentiunt ægræ, manifestum est. Facile verò fieri potest, quod mensibus obstructis glandulæ quædam mammariæ functionem suam perdiderint, hoc est, quòd nonnulli canaliculi ita sint ab externa causa obstructi, ut minor succorum affluxus sit, hinc si acres acidæ vitriolaceæ particulæ cum subtilioribus alcali sociatæ per hos tubulos transire debent, & nullæ adsunt oleosæ vel spirituosæ, necessario ibidem hærent & cancrum producunt in iis partibus, ubi figuntur & stagnant, crassæ enim transire nequeunt, & sic stagnare coguntur, ex quâ stagnatione obstructio simul oboritur. *Bartholin. Hist. Anat. Cent.* 1. *Obs.* 7. Quum ex mamma cancrosa stillare observavit. Fit & Cancer sæpe è causa violentâ, lapsu, ictu, ceu exemplum legere est apud *Tulpium Lib.* 1. *Obs.* 53. ex mœrore, ceu ego plures novi, ex obstructione mensium, aliisque.

Foveæ & Ulceris. Causa Mammarum *Foveæ* & *Ulceris* est eadem, quæ aliarum glandularum, nempe acidum acre peregrinum salinum, vel in ipso lacte, vel in alimento partis hujus corrupto acescente hærens, vel ab aciditate salina in sanguine vel lymphâ quacumque occasione obortâ, & circa has partes se accumulante ortum, prout palam est, si ejusmodi ulceribus apponantur emplastra, hæc redduntur nigra, quod indicium certum est acidi corrosivi, hinc & ob causam communem facilè hic affectus transit in cancrum. Sic & ulcera fiunt sæpe ab abscessu per congestionem, vel acris humoris affluxu, lactis coagulatione, vel à vulnere, contusione, &c. de quibus plura in capite de ulceribus.

Magnitudinis indecoræ. *Magnitudo indecora* Mammarum oritur à copia succi chylosi nutrientis, omnesque tubulos in mammis dilatantis, unde hæ adeò opplentur & intumescunt, ut fœminas aliquando reddant deformes. Contingit autem incrementum hoc nimium modò illis, quibus totum corpus bene nutritur, & propterea fiunt corpulentæ, modò iis, quæ partes hasce sibi frequentius permittunt contrectari, quo fit, ut fibrarum tubulorum & nervorum istâ blandâ agitatione, spiritus, sive liquor nervosus majori copiâ atque impetu ad partes hasce influat, chylumque disponat, & per tubulos propellat. Quoniam verò tubuli ita dilatati plures reposcunt spiritus ad sui elevationem, & hi celerius eosdem transfluunt, nec semper iam copiosi adesse queunt, hinc fit, ut mammæ per contrectationem frequentiorem grandiores factæ mollescant & pendulæ fiant, certum sæpe in sexu hoc præbentes indicium, virgines frequentiorem passas fuisse attactum.

Trichiasis. Obvenit etiam mulieribus aliquando mammarum *Trichiasis*, dum pilus per papillas exit, qui nobis in locis hisce crevisse nullatenus videtur, sed in cibo assumtus, & cum chylo celeriori fluxu agitato ad mammarum tubulos, & ipsum tandem receptaculum lactis delatus, ex quo cum lacte per papillarum canaliculum quendam ejicitur, vel ex eodem prominet aliqua parte, ut digitis vel forcipula se facilè præbeat extrahendum.

Prognosis. §. 11. Signa *prognostica* desumuntur à partis hujus affectæ nobilitate, acrimoniâ nimiâ causarum, & symptomatum vehementiâ; mammarum enim substantia maximè adenosa facilè ad concipiendam corruptionem apta, quia ex glandulis hisce lympha acris exsudat, quæ illas & carnem cum membranis absumit, & in gangrænam aut sphacellum facillime degenerat, quia à corrosivo vasa devorantur, quare propter subsequentia pejora mala pars hæc corrupta, nisi ægræ mortem plus, quàm vitam ament, est præcindenda. Quid autem hac abscissa puerperis illis postea accidat, legimus in *Hpp. lib. de Gland. Sect.* XII *p.* 422. *edit. Lind.* dicente: Vox ipsarum aspera redditur, & humores ad gulam feruntur, & multo sputo vexantur, & caput dolent, & ab his ægrotant.

Inflammatio quoque dijudicatur secundum tempora, in principio enim potest discuti & resolvi,

solvi, in statu non item; si tendat ad syderationem, hoc pessimum est, aut enim minatur abscissionem, aut mortem subitaneam. Adjuncta febris lactis dicta morbos hos graviores reddit, nisi nono die sponte sudore solvatur. Ratione situs & magnitudinis etiam prognosis varianda, quatenus inflammatio vel profunda est, vel non, vel circa papillæ radicem, in quâ intolerabilis sensus, vel in tota mammâ, vel ejus una pluribusque partibus.

Scirrhus Mammarum est affectus contumax & periculosus, facili marte in cancrum degenerans, maxime quando suppurantibus imprudentius tractatur.

Emphysema utplurimum magnus comitatur & acutus dolor, ad brachium & totum latus, costas & scapulas se extendens, qui tamen haud adeo difficulter mitigatur, nec de totali ejus curatione est desperandum.

Cancer Mammarum non exulceratus est curatu difficilimus, eo quod loca adenosa seu glandulas occupat, in his enim affectus difficiliores sunt curatu, quam in partibus musculosis. Tuberculum illud cancrosum parvulum per plures, imò 30. annos delitescere potest, absque dolore & ullo alio incommodo, sed inopinatò in apricum cum miserandis symptomatibus prodit. Mammæ licet exteriorem corporis partem teneant, his tamen ægrotantibus, in prædicendo memoriâ tenendum est, quòd affectæ mammillæ rarò ad sanitatem reducantur propter glandulas, earumque succum stillantem, in quibus facile lac, serum chylusque crudior stagnare, acescere ac corrumpi potest, ea propter cancri, qui inibi altas fixerunt radices, sectionem respuunt, imò facilè repullulant. Cancer exulceratus pejor est non exulcerato, & quoniam mammæ cordi sunt vicinæ, ideo periculosior est earum status morbosus, aliquando tamen feliciter ab initio exscinduntur cancri earum parvum adhuc tuberculum repræsentantes.

Foveæ & *Ulcera* etiam difficilime curantur, ob raram, sensibilem, glandulosam & spongiosam partis substantiam, & si irritantur hæc ulcera, facile fiunt cancrosa.

Quod concernit *Magnitudinem indecoram* Mammarum, hæc nihil præ se fert mali, nisi quod in virginibus aut innuptis pulchritudini quid detrahat, easque de frequentiore admissa contrectatione reddat suspectas; utplurimum quoque reliqui corporis incremento adjungitur.

Diæta. §. 12. *Diæta* in hisce mammarum affectibus externis ritè observanda est. Aër proinde sit temperatus, acidus verò & acris angue pejus fugiendus est; puerperâ enim mammas calentes subitò denudante, aer ejusmodi poros cutis penetrans tubulos constringit, quare lac in glandulis quibusdam stagnare coactum coacervatur ac acescit, unde sæpe tumor inflammatio, scirrhus, & id genus alii affectus promanant. Cibus porrigatur in his affectibus mediocris & conveniens, non acidus, non nimium salitus aut infumatus, potus sit tenuis. Somnus legitimo tempore concilietur, sicut nec vigiliæ protrahantur. Alvus officii sui oblita admoneatur, animique affectus immoderati exulent; quatenus enim imprægnatæ quædam ferè continuò sibi imaginantur, quanto in naufragio fluctuent, & vitæ discrimine hæreant, quantus sit periculosus ille futurus exitus, tragœdiæ similis, facile ex assiduâ hujus periculi volutatione, animi dejectione, tristitiâ, mœrore, sollicitudine, acidum augetur, & magis sæpe corrosivum redditur, hinc partes hasce exulcerat, corrodit ac devorat.

§. 13. *Curationem* Morborum Mammas occupantium *Galenici* ita instituunt, ut in *Tumore* earum humores retentos commodè & per vias debitas ex iisdem evacuent, qua de causa eosdem inspissatos & incrassatos priùs attenuant & resolvunt, quo citiùs postmodum evacuari possint. *Curatio secundum Galenicos Mammarum Tumoris.* A lactis itaque concretione & coagulatione quando mammæ intumuerunt, ad ejusdem incisionem & attenuationem internè commendant decoctum rubiæ tinctorum, pulegii, origani, calamenthi, oxymel simplex & compositum, mumiam in vino datam, vel coagulum leporis. Mammas etiam vovent decocto fœnigræci, petroselini, apii, altheæ, aut inungunt oleo chamomælino, anethino, amygdalo dulc. linimento ex melle, butyro & sesamo, vel cataplasma imponunt ex farina fabar. cic. rub. succo apii, & oxymelle, aut ex farina sem. lin. & fœnigr. cum oleo chamomælino & aceto paratum, uti ad grumos lactis citius dissolvendos linimentum ex coagulo leporis, aceto, butyro, oleo chamomælino & anethino paratum valdopere extollunt. A calore nimio consumptis partibus tenuioribus si obtigerit lactis coagulatio. præmisso victu refrigerante, ex lactuca, endivia, cichorio, ptisanâ, medicamenta continuant incidendo simul refrigerantia, tum internè tum externè adhibenda, unde mammas etiam inungunt succo alsines cum oleo rosaceo, vel fovent decocto lentium cum posca, & duritiem remanentem emolliunt unguento dialtheæ, cum oleo chamomælino & pauco croci commistum. Quod resolutum est, ne diuturniore morâ dolorem foveas, vel vitro, vel suctrice, vel catulo jubent exsugendum, ut ita noxa omnis præcaveatur.

Inflammationis. Ab influxu autem sanguinis quando ortus est Tumor sive *Inflammatio*, sanguinem avertunt per venæsectionem in cubito lateris affecti celebrandam, aut si menses simul sint obstructi, in poplite aut talo, tum alvum aperiunt electuario diaprunis vel diacatholico, vel cassia fistulari, aut syrupo rosarum per multiplicem infusionem parato, vel enema quoddam ex decocto emolliente, additis uno vel altero ex prædictis electuariis, oleo & pauco salis ano injiciunt, atque post peractam hanc evacuationem universalem pro majori aversione, frictiones instituunt dorsi, costarum, natium, crurum ac tibiarum, quibus locis & cucurbitulas imponunt cum scarificatione, ipsis verò mammis medicamenta admovent repellentia, actu tepida, ne pectori noceant, atque materiam cum impetu ad interiora compellant; quare spongias adhibent ex posca expressas, aut lintea oleo rosaceo omphaceo, aceto & aqua rosaceis imbuta, nec non alia epithemata ex aqua aut succis nymphææ, solani, portulacæ aut umbilici Veneris, vel linimentum ex ovis crudis, oleo rosaceo, & pauco aceti invicem probè subactis paratum, quæ tamen repellentia non usque adeò tutò in usum trahuntur. Postmodum si inflammationis æstus visus fuerit remissior, ad digerentia unà cum repellentibus accedunt, qualia sunt fotus ex decocto rosar. camomill. apii, in oleo rosar. & camomill. nec non aceto & aquâ communi parato, atque cataplasmata ex iisdem simplicibus, additis farina hordei,

dei, fabar. & succo solani composita. Pro majori vero obtinendâ emollitione & discussione cataplasma apponunt paratum ex medulla panis subalbi, in decocto fol. alth. parietar. apii, flor. Camomil. melilot. & sem. lini macerata, additis ei contusæ, vitell. ov. croco & myrrhâ. Ad suppurationem si materia potiùs, quam discussionem vergere appareat, eandem promovent cataplasmatibus ex pulvere rad. lil. alb. alth. farinâ tritic. ficubus &c. in aqua coctis, contusis & commistis cum butyro recenti, axungiâ non salitâ & pauco croci compositis, quibus si pus sit confectum, huic exitum parant vel ruptorio ex stercore columborum sylvestrium cum melle mixto parato, & debitâ in parte mammæ imposito, vel scalpello, aut si pus profundius lateat, ferramento candente, subjunctis linimentis suppurantibus foramini illitis per tempus aliquod, & hinc detergentibus, donec tandem ulcusculum hoc per sarcotica adhibita nova carne repleri, & citatrice debitè possit occludi.

Oedematis. *Oedema* Mammarum per decocta calefacientia & attenuantia cum syrupis iisdem qualitatibus præditis intus assumenda, tamdiu tractare solent, donec humore pituitoso convenienter correcto & attenuato, ejus copiam nimiam phlegmagogis evacuare queant, hinc externè digerentia apponunt & discutientia, quibus si succus crassior non obediat, suppurationem promovent emplastris calidioribus, Apostolico nempe, cerato Oesypi Philagrii, & id genus aliis, usque dum aperto abscessu pureque evacuato, non aliâ, quam in præcedente Inflammatione jam indicatâ ratione curatio possit absolvi.

Scirrhi. In *Scirrho* Mammarum curando toti in hoc sunt negotio, ut partes crassiores & magis terrestres fortius emolliantur, & tandem discutiantur, propterea fotûs frequentius repetunt, qui instituuntur ex lixivio dulci, in quo radices lilior. albor. altheæ, flor. camomill. melilot. sem. lini, fœnigr. bullierunt, quibus subjungunt cataplasmata ex radicibus altheæ in aceto mulso coctis & contusis, additis sem. lini, fœnigr. parata, vel stercus caninum album pulverisatum terebinthinâ excipiunt, & instar cataplasmatis imponunt, aut linimento inungunt ex gumm. Ammon. & galban. in aceto solutis cum butyro vaccino recenti, axungiâ gallinar. & anser. nec non pauco terebinth. composito inungunt, & postmodum emplastro ceroneo aut de mucilaginibus quod restat duritiei penitus emolliri conantur.

Emphysematis. Ad tollendum *Emphysema* ea in usum ducunt medicamenta, quæ & flatus discutiunt, & menses suppressos reserant, & fluxum eorum promovent, qualia sunt, decoctum ex rad. imperator. fœnicul. levistic. herb. origan. puleg. agrimon. calamenth. salv. sem. anisi, carvi, coriandr. pp. cort. aurant. addito syrupo menthæ vel de camomilla, & subjunctis speciebus diacymini & diagalangæ. Nec inutiliter theriaca in vino Hippocratico exhiberi potest. Fotus post hæc applicant mammæ ex decocto baccar. Junip. sem. cumin. levistic. fœnigr. herb. aneth. agrimon. rutæ, salv. scord. flor. camomill. sambuc. in aquâ & vino parato, vel cataplasma ex iisdem seminibus & farinâ lupinor. aut emplastrum de meliloto cum emplastro de baccis lauri mistum, & oleo de castoreo malaxatum imponunt, aut oleo camomelino, nardino & rutaceo invicem mistis tumorem inungunt.

Cancri. *Cancri* incrementum prohibere student institutâ venæsectione in poplite aut malleolo, vel etiam in cubito lateris affecti, & adhibitis medicamentis humores melancholicos & adustos evacuantibus ex infuso fol. sen. cum fumar. & epithymo, vel syrupis de fumar. composito & de polypodio, aut confectione Hamech majore, tum mensium fluxum promovent, & ipsi mammæ affectæ applicant vel epithema ex succo solani, sempervivi aut plantag. vel linimentum ex tutiâ in succo uno vel altero ex prædictis dissolutâ, vel ex pompholyge, cerussâ & chalcitide aliisque metallicis ustis & ablutis, cum oleo rosaceo & succo solani in mortario plumbeo diu agitatis paratum. Ad excisionem cancri hujus cum radicibus, tum ob interdictum *Hippocratis lib. 6. Aph. 36.* tum quia operatio hæc periculo est plenissima, non libenter accedunt, sed quum medicamentis in totum abigi nequeat, ea tantùm adhibent, quæ malum aliquantum mitigant & impediunt, ne reddatur asperius.

Fovearum. Ad *Foveas* Mammarum explendas unguentum rosaceum & de tutiâ commendant, nec non emplastrum album coctum, aut ceratum diapalmæ.

Ulcerum. In *Ulceribus* Mammarum ritè curandis, humorum etiam vitiosorum sufficientem evacuationem apprimè ducunt necessariam, cum sanguinis missione & mensium provocatione, quibus præmissis eâdem ratione, quâ in aliarum partium ulceribus, procedere solent, humores acres mitigant, ulcus mundant, abstergunt, & tandem consolidant, ad quas intentiones obtinendas emplastrum triapharmacum singulare judicant præstiturum esse juvamen.

Magnitudinis indecoræ. Mammarum *Magnitudinem indecoram* imminuunt vel provocatione menstruorum, vel ablatione & curatione tumorum, vel externis topicis adstringentibus, quæ vel formâ fotus ex decocto equisiti, fol. myrti, nuc. cupress. gallar. immatur. alum. balaustior. vel unguenti aut emplastri ex bolo, gallis viridibus, alumine, &c. cum melle mixtis, mammis sunt admovenda.

Paracelsi cura in Morbis Mammarum. §. 14. Ad *Paracelsi* normam *Tumores* Mammarum curantur pro diversitate salium ipsum lac in partibus hisce collectum corrumpentium, & quidem *Inflammationem* earum auferri posse sperat salis arsenicalis attemperatione per vernicem mammis inflammatis exteriùs inunctum; *Oedemati* valdè proficuum fore existimat emplastrum suum oppodeltoch ex aromatibus per tempus aliquod tumori huic impositum. In *Scirrho* magnam adhibendam vult cautelam, neque per digerentia, neque per corrodentia ante durationem ipsam curam tentandam, sed postquam à naturâ in ulcus concoctum sit, hujusce mundificationem & consolidationem commodè præstandam esse injungit. In *Emphysemate* Oleum Philosophorum approbat, ut tumor ille hoc studiosiùs illinatur.

Pro sublatione *Cancri* fluxiones menstruales præcipit amovendas, tum eundem anodyno ter vel quater mortificandũ, donec consolidante cura absolvatur. Anodynum sequenti parat ratione.

℞. *Sperniol.*
succi solatr. aa. ℥j.
liquor. vernicis ℥ß.
Reduc in formam unguenti.

Remedium etiam de glutine aquatico valde commendat, quod lib. 5. cap. de Cancro in genere cum reliquâ curatione communicabit.

Ad *Fissuras* Mammarum fotum ex decocto farinæ fabar. & siliginis, cum pyrolâ & agrimoniâ in aquâ facto proficuum fore promittit, post quem axungiâ taxi, aut cati sylvestris inungi possunt.

In *Ulceribus* Mammarum unguentum ex Talco prædicat, quod sequenti modo est parandum.

℞. *Talci debitè pp.* ℥j.
Liquor. Mum.
Terebinth. aa q. ſ. pro unguento. Talci verò ad ulcera hæc præparatio ità peragitur. ℞. Talci ℔j. Cineris fabar. & avenæ aa ad pondus par, reduc in quartum ignem per diem & noctem, ablue & exsicca.

Magnitudinem Mammarum *indecoram* coërcet & imminuit destillato aluminis cum aquâ communi facto, quo lintea imbuta iisdem mole aut flacciditate laborantibus imponuntur.

Helmontii de morbu Mammarum curandu opinio.

§. 15. *Helmontius* ad curationem *Tumorum* Mammas occupantium laticis aversionem necessariam ducit, quem sæpe per sola topica depelli posse opinatur, adeò ut lapis Butleri ad omnes hosce morbos tollendos ei summè habeatur proficuus; nec non in *Scirrho* oleum Strumarum, quo durities quæcumque resolvitur, in *Cancro* internè magnis extollit encomiis mercurium suum diaphoreticum fixum, externè verò gluten de aquatico Paracelsi valdè approbat, uti in *Foveis* pinguedines animalium, in *Ulceribus* Colchotar ⊕li, & in *Magnitudine indecorâ* succum plantaginis cum alumine mistum.

Willisii Cura in Mammarum Inflammatione.

§. 16. *VVillisius* ad diversitates humorum, à quibus *Tumores* fuerunt oborti, in curatione solet respicere, & cùm in ipsâ Mammarum *Inflammatione* sanguis obstructionem faciat, ejus discussionem & pristinæ circulationi restitutionem promovet tum venæsectione, tum resolutione ejusdem viscositatis per spiritum C. C. & alia sudorifera, si verò fluiditas pristina ei reparari nequeat, materiam concoquit & suppurat per cataplasmata & emplastra aliis inflammationibus dicata, ut aperto abscessu materia purulenta debitè eliminetur, quâ in parte ab antiquorum placitis latum vix unguem secedit.

Oedemate.

In *Oedemate* etiam Mammarum humores crassos & viscidiores fortiùs in fluorem redigendos esse admonet, eosdem tum internis, tum externis attenuando & resolvendo per decocta ex rad. apii, bryon. eryngii, fœniculi, herb. salviæ, calamenth. fol. rorismarin. flor. sambuc. lign. sassafras, additis colaturæ ℈j. vel ʒß. spiritûs ✱ci. Frictiones & fotus externè commendat ex decocto beton. menth. flor. hyperic. bacc. lauri, Junip. cum calce in aquâ communi parato, post quos aut emplastrum diachylon ireatum imponit, aut si discussio fieri nequit, suppurationem promovet, ut in tumore antecedente.

Scirrho.

Scirrhi Mammarum curationem institui debere censet particularum terrestrium resolutione, earundem ad fluorem dispositione, & partium spirituosarum restitutione & adauctione, quas tamen intentiones ob partium terrestrium coagulum spissius, & spirituosarum in succo nerveo defectum majorem non semper impetrari posse concedit, frequentiores tamen fotus ex herbis spirituosis in aquâ decoctis, & spiritu vini & sale ♀i acutos aliquod allaturos esse sperat juvamen, uti & gummi Ammoniacum aut Opopanax in spiritu vini solutum, ad emplastri consistentiam redinspissatum, & tumori impositum, quæ remedia externa ut eo feliciùs suas agant vires, interna quædam resolventia & sudorifera exhibet, inter quæ Tincturam salis ♀i magno habet in pretio.

In *Emphysemate* Mammarum internè suadet remedia carminantia, exteriùs verò emplastrum de baccis lauri, aut cataplasmata ex farina fabar. cum semine carvi. fœnic. & pulvere folior menthæ commendat. *Emphysemate.*

Ad *Cancrum* nondum exulceratum pauca adhibet medicamenta, & præter interna sanguinem depurantia ex ligno Guajaco, rad lapath. polypod. herb. fumar. scabios. epithym. tum etiam diaphoretica ex ♀o & ☿io, reliquis cum *Hartmanno* præfert emplastrum ex gummi Ammoniaco in aceto soluto, & debitè redinspissato tumoribus cancrosis impositum, si verò jam est exulceratus, linimenta ex tutiâ, olibano, lithargyro, &c. cum succo sempervivi & cancrorum in mortario plumbeo parata juvamen allatura esse promittit. *Cancro.*

Foveis Mammarum illinit oleum ovorum, vel axungiam caponis, aut sevum cervinum liquefactum, quibus dolores mitigantur, & sulci debitè tandem explentur. *Foveis.*

In *Ulceribus* Mammarum sanguinis quoque depurationes per decocta & infusa convenientia instituit, quibus etiam purgantia ex sennâ, elleboro & carthamo immiscet, tum sudorem promovet, & forinsecus unguenta & emplastra imponit suppurantia, abstergentia, mundantia & consolidantia, prout in aliis exulcerationibus eadem requiruntur. *Ulcera.*

Magnitudinem Mammarum *indecoram* imminui posse credit per frequentiora jejunia, abstinentiam à cibis & potibus multùm nutrientibus, & externa remedia adstringentia, qualia ab Antecessoribus jam fuerunt indicata. *Magnitudine indecorâ.*

Sylvii cura in Mammarum Tumoribus & Inflammatione.

§. 17. *Sylvius* in *Tumoribus* Mammarum à lacte ab acido coagulato oriundis, coagulationem denuò dissolvendam, & acidum corrigendum vult per ☿um diaphoreticum, aliaque remedia sudorem moventia, externè per leves frictiones & impositionem emplastri de spermate ceti, dandamque esse ait operam, ut vel omninò nullus, aut minimus in Mammis oriatur abscessus, si verò hoc præcaveri nequiverit, sed ex subsequutâ *Inflammatione* jam factum sit apostema, sequentes observandas præcipit cautelas: 1. ut multiplices noxæ apostemata subsequentes aut comitantes tollantur, 2. ex minore spatio apostemate occupato pauciores partes noxam patiantur, 3. à pure diutiùs in partibus quibusvis hærente, ac sensim magis magisque corrupto & acriore facto, plures non lædantur partes, & imprimis vasa, utpote quorum noxa hominis sanitati noceat magis, quàm carnium quarumvis corruptio. Præterea suppurationem, quantum possibile, ad externas partes & Mammarum superficiem trahendam esse monet, quoniam apostemata in locis profundioribus nec sponte, nec arte absque plurium partium læsione queant aperiri: Si pus cum lacte ad papillas vergat, illud à suctrice

suctrice exsugendum vult, & apostema superficiei jam proximum in loco maximò declivi ac præsertim molli aperiendum, quo citiùs tutiusque medicamentis convenientibus valeat curari. Approbat autem cataplasmata ex rad. lil. alth. farin. sem. lini tritici, flor. meliloti, cum cepa assata & butyro insulso parata, ad emolliendum, & ad suppurationem disponendum apostema, necnon unguentum dialth. & emplastrum diachylum. Post apertionem curam adhibet reliquis ulceribus accommodatam, per medicamenta interna & externa, fomenta nempe & decocta vulneraria satis penetrantia, cum addito vini spiritu parata, & balsamum sulphuris, quibus & mundatio & consolidatio perquàm promovetur.

In Oedemate & Emphysemate. In *Oedemate* & *Emphysemate* Mammarum salia laudat volatilia interiùs assumenda, quibus & pituita resolvatur, & flatus inde emergentes discutiantur, foris etiam unguenta dialth. compositum & Martiatum, cum oleo camomill. aut laurino inungit, & emplastrum suum carminans imponit, quod in tumoribus hujusmodi apprimè censet proficuum.

Scirrho. Ad *Scirrhum* dissolvendum non minus sua laudat salia volatilia, tum intus, tum foris adhibita, & emplastrum suum carminans, vel de spermate ceti, aut ex gummatibus paratum per tempus aliquod impositum.

Cancro. *Cancro* Mammarum ea convenire putat remedia, quæ acidum domant & austeritatem ejus corrigunt, ne acquisita acrimonia exulceret, qualia sunt salia volatilia mitiora internè adhibita. spiritus vini aromaticus, cum Spir. ✱ci. vel fixantia & absorbentia, quæ exulcerato magis conveniunt, ut tutia, pompholyx, cerussa, saccharum ♄i, succus solani, opium in vino solutum. & alia, quibus austeritas mitigatur.

Foveis & Ulceribus. In *Foveis* & *Ulceribus* bene mundandis & consolidandis nullum æquè prædicat remedium, quam balsamum suum sulphuris anisatum, quem ulceribus quibuscumque tuto sanandis satis credit idoneum.

Magnitudine indecora. Ad *Magnitudinem indecoram* Mammarum imminuendam cum aliis fotûs & cataplasmata adhibet adstringentia, ex foliis pyrorum, myrti, balaustiis, gallis, vel epithema ex aqua albuminum ovorum, quæ conquassata, & cum alumine & creta in pastam rediguntur, ex quâ aqua elicitur.

Cartesianorum ratio curandi Mammarum Tumores. §. 18. *Cartesianis* potissima cura eò dirigitur, ut in *Tumore* Mammarum succi coagulati & stagnantes resolvantur, & in motum pristinum restituantur, quo particulæ vitiosæ terrestres cum reliquis reduniri nesciæ, per convenientes vias eliminentur, sive eliminatio hæc fiat per alvum, sive per urinam & menses, sive per poros mammarum sufficienter dilatatos, quapropter ea eligunt remedia, quæ in poris suis benignum continent ætherem, & particulis tenuioribus gaudent & volatilibus, ut citò tubulos transire, & succis & liquoribus in iis contentis se insinuare possint, qualia sunt infusa in vino, aut decocta in aqua & vino, vel aqua sola ex rad. Imperator. fœnicul. levistic. enul. scabios. valerian, rubiæ, herb. ment. puleg. salviæ, chærefol. fol. rorismarin. chamædr. sem. dauci, fœnic. ligni sassafr. ⊖e ♀i, &c. quibus præmissis pro sudore largius movendo exhibent ☿um diaphoret. cum myrrha, C.C. Philosoph. pp. floribus ✱ci & pauco camphoræ. Externè ad succorum & lactis stagnationem resolvendam fotus admovent ex decocto calaminth. parthen. apii, fol. byron quas herbas etiam in Spir. vini macerant, & hoc lintea imbuunt pro epithemate calidiusculè adhibenda. Eadem etiam de causa ex farinis fabarum, lini, fœnigr. orobi, fabar. cum lacte parant cataplasma, cui in fine camphoram addunt in Spir. ✱ci dissolutam, vel Spir. lumbricor. & Spiritu vini camphorat. mammas tumentes illinunt, aut emplastrum de galbano crocatum *Mynsichti* imponunt. Materia verò in mammis adeo existente spissâ, ut omnino dissolvi & per poros apertos discuti nequeat, sed in abscessum & suppurationem vergat, ob chylum nutritium à particulis acutis acidis corruptum, suppurationem istam promovent seu facilitant, hoc est, medicamentis emollientibus, & tubulos laxantibus, & dilatantibus chylum corruptum in profundo hærentem ad superficiem alliciunt, ut per aperturam vel lancetta, vel ruptorio, vel sponte, sive à particulis internis erodentibus factam effluat, quod fieri posse asserunt absque insigni apparatu, dum exhibitis priùs diaphoreticis internis, mammæ vel spirituosis illinantur, vel linteis calidis leviter fricentur & foveantur, ut hoc modo tubuli aperiantur, & chylus stagnans corruptus, nec nutritioni, nec reductioni in massam sanguineam aptus, per eos ad cutem affluat, quam particulis acutis rodat, pertundat, atque ita prorumpat, quod sæpius præstatur emplastro diachylo simplici & de meliloto invicem mixtis & tumori impositis. Nuper fœmina quædam scorbutica dextræ mammæ tumore laborans Chirurgum accessit, qui repellentibus forsan, aut aliis inconvenientibus topicis adhibitis tumorem istum immane quantum auxit, & in abscessum mutavit, atque ubi circa papillam emplastrum imposuisset, locus ille quasi tenui pellicula obductus, & fusco colore tinctus apparuit, eo quòd succi acidi intus contenti glandulas destruxerint, & sub cute jam attenuatâ hæserint, quum verò chirurgus iste abscessum emollire nequiverit, sed secunda vice tumorem frustra aperuerit, subsequuto ex apertis venulis solo sanguine, mulier moræ diuturnioris impatiens, & doloribus excruciata D. D. *Vogelsangium* consuluit, qui sequentibus auxiliis eandem & à cachexia scorbutica, in qua femora & tibiæ crustis & squamis subatris erant deturpatæ, liberavit, ita ut ab usu infusi jam jam describendi crustæ & squamæ citò satis deciderint, & cutis apprimè fuerit mundata, insimul etiam mammæ tumenti tam salutariter prospexit, ut non modo per duas istas aperturas à Chirurgo jam factas, sed etiam per tertiam sponte subortam pus laudabile profluxerit, durities diutiùs antea permanens discussâ, & exoptata sanatio pro voto ægræ fuerit subsequuta, promoto nempe fluxu menstruo, & alvo reddita laxiori, tum per muliebria sub specie fluxus uterini albi magna copia humorum vitiosorum evacuata.

℞. *Rad. Scabios.*
Enul. aa. ℥ß.
polypod. qu. ℥v.
sarsaparill ℥iij.
Herb. scord.
fumar.
nummular.
veronic.
scolopendr.

Herb. ceterach. aa. M ß.
flor. sambuc. P. ij.
hyperic. P. j.
rasur. santal. citrin. ℥vj.
sassafr. ℥ß.
Guajac. ℥ij.
Cort. ejusd.
☿li ♂is aa. ℥iij.
sem. dauci ℥ß.

Parentur pro Nodulo 1½. *mensura vini imponendo*, de quo vino singulis diebus manè & vesperi ante cubitum cyathus præter propter ℥iiij. capiens exhauriatur. Absumpto hoc de Tinctura ♁ii ☿satâ singulis diebus horis matutinis 20. guttæ in cerevisia tenui assumptæ fuerunt, quæ sudorem primò paucum, deinde largiorem excitarunt, quo sanguis & reliqui succi egregiè fuerunt depurati. Cumque ægra hæc insigne commodum à vino hoc percepisset, secunda vice speciebus istis cerevisiam tenuem superfudit, de quâ & ipsa & liberi ejus scorbutici cum fructu per tempus aliquod biberunt, & tandem species de novo fuerunt paratæ & cerevisiæ impositæ, cujus usum ad curationis finem continuavit. Sequenti intereà spiritu tumor durior post abscessum remanens discussus, & inflammatio circa ulcuscula fuit abacta.

℞. *Spir. lumbricor.* ℥j.
vin. camphorat. ℨv.
flor. sambuc. ℨiij.
M. & calidiusculè tumor illinatur.

Inflammationem. Solent autem Cartesiani *Inflammationis* Mammarum curationem hac ratione instituere, ut quidquid pororum obstructionem producens extermninetur, & pori non modo materiæ æthereæ subtilissimæ, sed globulis quoque secundi elementi, & recrementis per transpirationem insensibilem eliminandis sufficienter pateant, & liquores omnes facilè fluant refluantque, quâ de causâ magnifaciunt sudorifera ex oc. ♋. ♁io diaphoret. sale card. bened. Myrrh. camphor. &c. spiculas quascumque absorbentia & secum extra poros in aërem deferentia. Non aliam ob rationē externè spiritum vini crocatum aut camphoratum unà cum Sp. ✱ci cum ♆paratum externè illinunt, aut lintea hâc mixturâ imbuta tepidè imponunt, domantur enim particulæ angulares, & pori aperiuntur, ut illæ agitatæ exhalare possint. Ut dolor mitigetur & fibrillæ ab impetu particularum acutarum non adeò fortiter commoveantur & tendantur, oleum momordicæ illinendum interdum admittunt, hujus enim particulis ramosis fibrillæ obductæ angulorum istorum vim faciliùs eludunt, eosdemque hebetant. Sed absumtis particulis subtilioribus, & succorum fæculentiis crassioribus, cum salibus acutis acidis in Mammarum tubulis & glandulis restitantibus, ad easdem resolvendas, & salia mitiganda emplastrum imponunt diachylum cum gummi, sub quo si non æque resolutio, quam ipsa subsequatur suppuratio, cataplasmatibus convenientibus eandem promovent, ut lac vel chylus corruptus per dilatatos hujusmodi fotu tubulos ad externam cutem promanet, & hanc vi salium acutarum perterebret, sicque forâs effluat, unde tumor & inflammatio imminuuntur.

Erysipelatem. Ab Inflammationis curatione nihil aut parum abludit ea, quam instituunt in Mammarum *Erysipelate*; internis enim diaphoreticis, inter quæ Spir. florum sambuci cum Tincturâ ♁ii aliis præferunt, poros aperiunt & particulas acutas in lymphâ fibras cutaneas distendentes contentas mitigant, corrigunt aut planè ejiciunt, facilè enim per poros apertos exspirant. Si verò post sudorē aliquam adhuc trahere videantur moram, externis convenientibus & pororum apertionem, & salium acutorum acidorum hebetationem promovent, imposito nempe vel linteo Sp. vini crocato bis vel ter imbuto, & denuò spiritu vini calidè humectato, vel in decocto florum sambuci, olibani, myrrhæ & croci in vino facto, addito Spir. ♋æ linteis humectatis & tepidè admotis, vel spiritu lumbricor. & camphoræ mammis illitis.

Oedema. Si tumor Mammas occupans ad *Oedema* vergere videatur, lympham spissiorem attenuant, resolvunt & fluxilem reddunt, ut partim ad ductus suos revertatur, & vel correctus massæ succorum communi denuò immisceatur, vel vitiosus adhuc existens per ureteres effluat, partim per apertos tubulos & poros evaporet; ideoque salia volatilia tum internè, tum externè commendant, qualia sunt Essentiæ chamædr. rorismar. salv. lignor. liq. C. C. succinat. sal volat. ☿i, decocta herb. menth. puleg. rorismar. rad. Imperator. caryophyllat. Ireos Flor. costi dulc. bacc. Junip. &c. calidiusculè bibita. Fomenta foris adhibent ex decocto absinth. origan. calaminth. rut. bacc. lauri, macis, caryophyllor. vel oleis de castor. destill. rorismar. succini guajac. ☿i volat. &c. inungunt, & emplastrum de baccis lauri imponunt.

Scirrhum. Ut durities in *Scirrho* magis adhuc resolvatur, nec tamen particulæ volatiliores residuæ absumantur, ea seligunt remedia, quæ absque irritatione, aut pororum occlusione à particulis suis volatilibus benignis poros transire, & coagulatum spissius dissolvere possunt, ad quorum classem referunt oleum Philosophorum, quo tumorem istum durum aliquoties in die illinunt, vel etiam Spir. gummi ammoniaci cum Sale ✱co per retortam paratum, aut ipsum gummi ammoniacum in ✠o solutum per linteum trajectum & debitè redinspissatum, emplastri forma imponunt, quod si parum adhuc præstare conspiciatur, emplastrum de ranis cum ☿io Vigonis imponunt, aut sequens *Barbettes*, per tempus aliquod continuandum.

℞. *Gumm. Galban.*
Ammon.
Opopanac. aa. ℥j.
flor. ♃ii
myrrh. rub. aa. ℥ß.
Camphor. ℨj.
ol. lil. alb.
Axung. anat. aa. ℨvj.
Ceræ q. s.
M. F. Emplastrum.

Emphysema. In *Emphysemate* Mammarum internè flatûs discutientia exhibent, ut essentiam Camomill. Roman. cort. aurant. menth. in aqua & syrupo fœnic. externè laudant sacculum camomillâ & semine anisi impletum, in vino coctum & tepidè impositum.

Cancrum. *Cancrum* Mammarum occultum & nondum exulceratum nec medicamentis emollientibus irritari volunt, nec ubi partibus subjectis firmiter adhærescit, exsecari; sed humorum malignitatem corrigendam esse injungunt per sudorifera

fera ex oculis ♋. C. C. Philos. pp. & cerussâ ʒii, in aqua fumar. scrofular. & syrupo scord. simpl. exhibita, & foris vel folia uvæ inversæ recentia in mortario plumbeo contusa, vel cepam subcineribus coctam imponunt. In Cancro exulcerato medicamenta acria proscribunt, adhibitis solum mitioribus, decocto nempe veronicæ, scabiosæ, geranii, scrophulariæ, cui admiscent Tutiam. pp. C. C. pp. plumbum ustum, cerussam, & mel, quâ mixturâ ulcus probe abluunt & lintea eâdem imbuta tepidè imponunt, quâ ratione & liquorem mellis ab ♄io abstractum *Ang. Sal.* adhiberi posse concedunt. His non sufficientibus adhiberi posse concedunt. His non sufficientibus ad particulas corrodentes fortiùs destruendas & domandas cineres cancrorum fluviatil. ranar. stercoris humani cum myrrhâ pulverisata imponunt, & emplastro manus Dei dicto D. le Mort ad sanationē perducunt.

Foveas. Ad *Foveas* Mammarum replendas, pinguiora admittunt admistis alcalicis, quæ foveis istis illinunt, potissimum verò sequens linimentum.

℞. *Sevi ovill.* ʒij.
Tut. pp. ℈j.
sacchar. ♄i ℈ß.
Ol. hyperic. express. ʒj.
M. F. Linimentum.

Ulcera. In *Ulceribus* Mammarum sudorifera & decocta aut infusa lignorum cum herbis vulnerariis interiùs commendant, & foris ulcus abluunt aut tangunt linteo aqua calcis vivæ, in qua saccharum ♄i & camphora fuerunt dissoluta, imbuto, posteà emplastrum Oppodeltoch; aut ex calce viva lota, parum exsiccatâ & cum oleo lini mistâ paratum imponunt, aut pulverem mandibularum lucii parum tostarum inspergunt, ut crusta inducatur, sub qua ulcus facilè sanatum iri pollicentur.

Magnitudinem indecoram. Mammarum *Magnitudinem indecoram* imminui posse credunt per frequentiorem inediam, abstinentiam à tactu & contrectatione, & compressionem fibrarum, ut tubuli angustentur, & chylus nutritius tanta copia influere nequeat, per medicamenta quædam externa, seu topica, qualia sunt cicuta contrita imposita, decoctum alchimillæ, fol. ligustri, balaustior. equiset. hypocistidis & aluminis, vel emplastrum *Plateri* sequens:

℞. *Mastich.*
Thur. aa. ℥ß.
Gallar.
Nuc. cupress. aa. ʒij.
boli, vel
argillæ, aut
terr. cimol. vel
rubric. fabril. ʒiij.
Pulverisata excipiantur albumine ovi & aceto.

Nostra Methodus curandi Mammarū Tumorem. §. 19. *Nostrâ* ex sententia in *Tumore* Mammillarum quocumque eò annitendum est, ut acor lactis, vel alius humoris stagnantis temperetur, & quidquid in glandulis coagulatum est dissolvatur, acidi enim humores maximè hic corrigendi veniunt, internè ergo omnia sudorifera conveniunt. Esto formula una & altera in tyronum gratiam.

℞. ▽ *Cherefol.*
puleg.
Card. bened. aa. ℥ß.
Mixtur. simpl. ʒß.
Syr. Papav. errat. ʒiij.
M. d. ad vit.

Succus chærefolii per octiduum assumtus egregiè quoque juvat.

℞. ▽ *Card. bened.* ℥ij.
Regin. Ungar. ʒj.
ocul. ♋. ℈ß.
Diascord. Sylv. ℈j.
Sperm. ceti gr. xv.
Tinctur. corallor. ʒß.
Spir. Cephal. n. oleos. gr. xv.

F. Mixtura, cochleatim exhibenda, de nec ud. r sequatur, qui acidum temperabit, & obstructiones resolvet. Interea assumatur Decoctum calidum ex cerevisia, pane secaliceo tosto, cum nuce Moschatâ fricato, & add. cort. citr. exter. qui potus succos fluidiores reddit, hinc calor in succis percipitur, & obstructio resolvitur, quod etiam contingit, si lac congrumatum, & à frigore quasi coagulatum est, similiter enim ut alii succi incrassati mediante calore resolvi potest.

Ad acidum, summum istum coagulatorem, corrigendum, conducunt etiam salia volatilia & fixa, alcalia quæcumque, oculi nempe ♋, ♄ium diaphoret. sperma ceti, &c. quæ omnia ob vim alcalinam acidum enervant, spissos humores attenuant, & ad circulationem invitant.

Externè etiam prosunt omnia medicamenta, quæ attenuant & resolvunt, hinc commendamus sequens.

℞. *Herb. fœnicul.*
absinth. aa. Mj.
menth.
scord. aa. Mß.
levistic. Mj.
sem. ejusd. ℥iß.
Salis ✱*ci*
♀*i* aa ʒij.
Coq. in vino, & cum linteis calidè applica, & add. pro re nata.
▽ *Regin. Hungar.* ℥j.
Spir. Matrical. ℥ß.
✱*ci*
camphor. aa. ℈ij.
M.

Cum panno fricentur calidè Mammæ, exsugantur que sæpius; & cùm lac per remedia hæc externa fuerit attenuatum & fluidius redditum, facilè per papillam & alia vasa eliminari potest, quia præscripta remedia in se continent multum salis volatilis oleosi & spirituosi, experientiâ enim constat, quod solo Sale ✱co stagnatio & congrumescentia lactis curari possit, hinc si aromatica salia admisceantur, facilius illud resolvitur. Post ablactationem quia Mammæ solent intumescere, imponatur emplastrum nostrum rubrum.

Mulierculæ nostræ cortices sambuci cum farina imponere solent tumoribus & inflammationibus, aliæ imponunt, & quidem melius, flores camomillæ & sambuci cum furfuribus sacculis inclusos mammis tumefactis & inflammatis. Sed optimè hic notandum, ut ægræ lac sibi sæpius exsugi curent. Ad acorem lactis stagnantis temperandum, & quidquid in glandulis coagulatum est, dissolvendum, commendamus cretam cum butyro insulso instar linimenti ter de die inungendi, vel solam cretam cum pulvere liquiritiæ, vel farinâ secalice à repleti sacculi calidè sæpius imponantur. Ubi verò tumores sint nimis duri, sequens imponendum est.

℞. *Emplast. diaphoret.* Mynſ.
de Ammon. Forreſt. aa. ℥j.
Ol. ♀*i per deliq.* ʒj.
M.
℞. *Ol. lini* q. v.
Camphor. ʒj.
Cum lanâ applicetur.

Emplaſtra etiam de cicuta, diachyl. ſimpl. de ſperm. ceti egregia ſunt in diſſolvendis tumoribus à lacte coagulato obortis.

In Tumore Mammarum, quod apprimè notent Chirurgi, emollientia plus nocent quàm proſunt, melius autem conducunt Spir. vini camphorat. emplaſtr. de ſpermate ceti, diachyl. cum gumm. quæ viſciditates attenuant, & acidum coagulans infringunt, quo facto quilibet humor ordinarium ſuum recipit fluxum & circuitum. Nocent & ſuppurantia, quia inde fiſtulæ facile oriri poſſunt, niſi iis ſtudioſè occurratur remediis acidum corroſivum in pure hoſpitans domantibus. Alii optimo cum ſucceſſu, ut Cl. *Muys*, imponunt emplaſtrum ſtypticum *Paracelſi*, à quo tumores brevi ſuppurantur ac ſponte aperiuntur, aperturæ dein imponi debet balſamus Arcæi, qui ſequens eſt.

℞. *Axung. ovis,*
Gumm. elemi.
Terebinth. Ven. aa. ℥ij.
Ol. hyperic. ℥iß.
Ceræ. ʒij.
ſantal. rub. ʒj.
M. liquefiant omnia, percolentur ac fiat Balſamus.

Applicetur porrò emplaſtrum ſtypticum *Paracelſi*, ac ſuperimponatur ſacculus calidus farinâ ſecaliceâ impletus, ad duritiem reliquam emolliendam. Celebr. *Hildanus* ſequenti linimento maximo cum fructu in tumoribus Mammillarum uſus eſt.

℞. *Gumm. Ammon.* ℥j.
Ol. Amygd. dulc.
lil. alb.
pingued. gallin. aa. ℥ij.
ſucc. cicut. ℥iiij.
Acet. ſcyllit. ʒij.
M. poſteà coq. colatura cum forti expreſſione ſervetur ad uſum.

Linimento hoc calidè inunxit Mammam, & ſequens applicuit emplaſtrum.

℞. *Emplaſt. de mucilag.*
Melitot. aa. ℥iij.
Gumm. Ammon. diſſolut. in ✠ *ſcyllit.* ℥iß.
M. F. ſ. a. Emplaſtrum, addendo parum ceræ, ſi opus eſt.

Inflammationem & Eryſipelas. *Inflammatio* ſi primum attigerit tantùm gradum, Pharmacia varia ſuppeditat remedia, ſed antequam ad ea accedamus, ante omnia Chirurgos admonemus, ut abſtineant à repellentibus ac frigidis, quæ ceu peſtis fugienda ſunt, imò optandum eſſet, ut ejusmodi remedia tanquam venena, Chirurgis auferrentur, etſi enim affluxum humorum & ſuppurationem ſuſpendere videantur, & iisdem prævenire, ſuccos tamen coagulatos magis adhuc incraſſant, atque reſolutioni & diſſipationi ineptos reddunt, meatus, poros ac tubulos undique compingendo & obſerando, prætereà ſpiritus halituoſos condenſant, ipſorumque motum retardant, quæ mala mammarum corpus minimè ferre poteſt, maximè enim glanduloſum eſt, ideoque facilè corruptibile. Eapropter hic æquè internè ac externè varia diaphoretica adhibeantur, quæ obſtructiones factas tollunt, acidumque tanquam coagulatorem emendant, ſi enim in Eryſipelate, aliisque Inflammationibus aqua frigida, vel repellentia, vel adſtringentia adhibeantur, metus eſt, ne in gangrænam abeat, ſi verò alcalia & ſpirituoſa acidum frangentia uſurpentur, brevi ſanari poterit, uti ſunt omnia ſudorifera, unde hoc in caſu ſequens noſtrâ experientiâ in *Eryſipelate* Mammarum confirmatum eſt.

℞. *Roob ſambuci* ʒij.
▽ *flor. ſambuc.* ℥iij.
M. F. Potiuncula ſudorifera.

Vel:

℞. *Theriac.* vel
Diaſcord. ʒj.
Cum aq. flor. ſambuc. ʒvj.
theriacal. camphorat. ʒij.
M.
℞. *C. C. ſ.* △ ʒß.
♁*ii diaphoret.* ℈ß.
▽ *flor. ſambuc.* ℥ß.
Syrup. de Scord. ſimpl. ʒij.
M. Sumatur una vice.

Externè in Eryſipelate Mammarum conducit pulvis ex farina hordei, liquirit. aa. ℥ß. cum cannabe imponendus & ſingulis horis repetendus, vel pulvis contra Eryſipelas *Mynſ.* imponi poteſt. Si humida applicentur, ſemper camphora addenda. Si tendit ad ſuppurationem, hæc eſt juvanda variis modice reſolventibus, impoſito emplaſtro ſtyptico *Paracel.* & ſi abceſſus fuerit ruptus, immittatur balſamus *Arcæi* ſupra deſcriptus, ſuperimpoſito emplaſtro diachylo ſimplici.

In Mammarum Inflammatione ſummâ, cum doloribus atrociſſimis, ſequens cataplaſma rarò te fallet.

℞. *Herb. ſcord.*
ſalv.
roriſmar. aa. Mß.
bacc. Junip.
lauri aa. ℥iß.
Myrrh. ℥iij.
ſem. fœnic.
cumin.
bardan. aa. ℥ij.
Croc. opt.
ſtyrac. calam. aa. ℥ß.
Salis ✱*ci*
Tartari aa. ʒij.
Adde hiſce medull. pan. albiſſ. farin. fabar. & cum lacte vel vino dulci.
F. Cataplaſma, cui pro re natâ add.
▽ *Regin. Hung.*
Elix. vitæ aa. ℥j.
Camph. ʒiij.
Sper. cet. ʒij.
M.

Si Inflammatio ceſſare incipit & ſuppuratio inſtat, tunc ceratum ſequens imponatur.

℞. *Gumm. Ammon.*
ladan.
Unguent. baſil. aa. ℥iß.
reſin. pini ʒvj.
Ol. Guajac.
ceræ aa. ʒij.
Pulv. myrrh.
Croc. aa. ℥ß.
M.

In

In Erysipelate Mammarum maligno & ad gangrænam vergente sequentem curationem imitari poteris Cl. D. *Vogelsangii*, Med. D. expertissimi, hic enim mulieri rusticæ erysipelate ulceroso in sinistra mammâ affectæ, ita ut cutis instar membranæ aciculis hinc inde pertusæ conspiceretur, ex quibus foraminulis non modo humor acris manabat, sed quasi mucore obducta apparebant, uti in vasculis quibusdam intueri licet, in quibus humor aliquis fuit, vel in ligno humido & in loco occluso jacente, in cujus superficie, aut sub cortice mucor subcœruleo-albus accrescit, sequentia præscripsit remedia.

℞. *Aq. flor. sambuc.* ℥ß.
scabios. ʒij.
Spiritus flor. sambuc. ʒß.
Essent. lignor. ℈j.
Liq. C. C. succinat. ℈ß.
Syr. Card. bened. ʒiij.
M.

Unâ vice hâc absumtâ mixturâ benè sudavit, & hinc non modò dolores, quos anteà in thorace, latere sinistro, humero & dorso senserat pungentes & tensivos, ut se incurvare nequiverit, fuerunt sedati, sed nocte etiam sequente placidè quievit, cùm per quinque noctes anteà vigiliis fuerit macerata. & erysipelas ipsum istud fœdum sequenti spiritu externo bidui spatio fuit abactum.

℞. *Spir. vin. camphorat.* ℥ß.
flor. sambuc. ʒiiß.
∽ ✱ci c. ♆ *parat.* ʒiß.
M.

Linteis spiritu hoc imbutis locus affectus ter in die leviter fuit attactus, unde primâ vice dolor quidam emersit, sed postmodum ægra remedium hoc facilè ferre potuit, libenterque eodem fuit usa, cùm citò satis auxilium inde persenserit.

Scirrhum. Cùm *Scirrhi* causa consistat in contumacissima obstructione glandularum, omnia ea conveniunt, quæ vim volatilisandi habent, ut Sal volat. viperar. Tinctura ♃ii, Sp. Salis ✱ci volat. oleos. *Sylv.* Mixtura simplex.

Externè omnia conveniunt, quæ vim dissolvendi & dissipandi habent, ut Empl. dia ♃is R*ulandi*, malax. ol. tartari, emplastrum Saturninum *Mynf.* Vigonis cum ☿io, de cicutâ de spermate ceti, &c. Cataplasma nostrum de cancris, & alia. Emollientia verò sæpe multum nocent & malum subito augent, videndum ergò semper, an tumor durus in his glandulosis partibus discuti possit, proinde sunt, qui in hunc finem etiam externè Sal volatile addunt. Si enim tumores hi imprudenter tractentur, in ulcera cancrosa facile abeunt, hinc omnia ea, quæ in cancro occulto prosunt, & hic juvant. Sequens ceratum multis experimentis comprobatum est in Scirrho aliisque tumoribus rebellibus.

℞. *Cera cum cinab. Antimon. rubr. fact.* ℥ij.
Gumm. Galban. ℥ß.
Tinctur. ejusd. ʒiij.
Gumm. Ladan. ℥j.
Sperm. ceti ʒiij.
Croci opt. ʒß
Pulv. sem. cumin. salv. aa. ʒvj.
M. F. Ceratum.

Potest etiam addi Elixir vitæ. Omnia hæc, quæ in affectu hoc topicè usurpantur, calidè sunt applicanda, calor enim multum juvat ad dissolutionem, quoniam particulæ facilè tum commoventur. Sæpe scirrhus hic cancrosus non nisi ferro curatur.

Emphysema. In cura *Emphysematis* ad flatus respiciendum est, quapropter omnia ea hic conveniunt, quæ in Colicâ flatulenta recensuimus, omnia videlicet carminativa, Essent. flor. Camomill. carminat. *WVedel*, Spir. carminat. de tribus, & curatur tumor hic variis resolventibus, eodem modo, ac Tumor œdematodes, imprimis autem conducunt alcalica dissolventia. Externè imponatur emplastrum carminans *Sylv.* vel unguentum carminans *Mynf.* aut oleo carminativo destillato ejusdem tumor hic inungatur.

Cancrum. Cum *Cancer* Mam̃arum difficilè, exulceratus verò vix curetur, ideò cura aliquando tantùm palliativa ei adhibenda, Tuberculo n. vel nulla vel cautissima adplicanda remedia nec crebro ille irritandus emplastris è pinguibus & calidis, in specie vitanda summè emollienta humectantia, suppurantia ne Hannibali illi ad portas via monstretur, imò plerumque sufficit curam ne quidem tentare metu subiti incrementi, aut exulcerationis mox subsecuturæ, valido enim medicamento exasperatur, lenibus non solvitur; exulceratum ergò hoc malum est Noli me tangere, si quid tamen tentandum, conveniunt ab initio ☿us dulcis, qui optimus acidi corrosivi domitor est, & alia diaphoretica sanguinem purificantia, ut sunt Tinctura ♃ii, Essentia viperar. *Zwelf.* Tinctura bezoardica *Mynf.* ⊖ volat. C. C. viperar. fuliginis, quod optimè arsenicalem destruit acrimoniam, omnia theriacalia, camphorata, aliaque Salia volatilia & fixa, oleosa, ∽ sagocenit proprio sale exaltatus conveniunt & martialia saturnina, tartarea, imprimis ⊖ volat. oleos. n. d. decoctum lignorum, eorumque essentia. Incipientem cancrum cæpam sub cineribus coctam aliquando sanâsse referunt, sed meâ experientiâ non confirmare hactenus potui. Ubi Cancer occultus fuerit parvus, instar pisi, & mobile tuberculum, id ferro, h. e. novaculâ Chirurgis nostris usitatâ exscindendum est, unicum nempe remedium est tempestiva sectio, nisi enim præcidatur, præcidit vitæ filum: tuberculum verò hoc feliciter exscissum lege apud *Tulp. lib.* 1. *Obs.* 53. item apud *Th. Bartholinum in Act. Haffniens. Ann.* 1. *Obs.* 27. confer & *Obs. ejus* 71. Si verò cancer magnus fuerit, profundus, magnis arteriis ac nervis adhærens, & partibus subjectis firmiter adhærescat, minimè scindendus est, ne arteriæ, nervi, periostium, &c. vulnerentur. Post Cancri excisionem non statim fluxus sanguinis sistendus, ne recidivam patiatur ægra; meliùs acutiùs exscinditur, si Cancer sit in papillâ vel mammæ extremo. Potest etiam in cancro occulto emplastrum ex farinâ milii imponi, vel unguentum de ranis cum ☿io, vel *Vigierii* unguento ex ranis & cancri, vel quod optimum & nobis usitatum Empl. è sperm. Ranar. saccharo ♄ni. Si ad Suppurationem tendit solis externis è sale fuliginis paratis remediis aggrediendus est. Nonnulli imponunt cancroso tumori cancros fluviatiles cum allio contusos, vel unguentum de ranis viridibus. In Cancro quoque Mammarum non exulcerato optimum remedium est colchotar edul-

dulcoratum & cum ▽ albuminis ovorum in cataplasma redactum.

In Cancro exulcerato ⊖ fuliginis dicunt esse egregium remedium destruens arsenicalem acrimoniam, cui tamen domando ipsum arsenicum per oleum ♀i correctum & oleo myrrhæ imbutum præ aliis à D. D. *Ettmüllero* æstimatur proficuum. Dn. Muys commendat crystallum montanum tam externè quàm internè. *Tulpius* commendat sequens: ℞. plumbi liquefacti q. v. add. ☿ viv. & tantillum ☿ii vitæ, sic omnia redigere poteris in pulverem, qui ulceribus hisce inspergatur. Oleum ♄i reliquis palmam præripit, acrimoniam enim corrosivam optimè sedat, doloresque lenit, & sæpe cancros exulceratos cicatrice obducit. NB. Pro curâ palliativâ Cancro Mammillarum admovetur lamina plumbea ☿io illita, & quotidiè abluatur aquâ aluminosâ: ferrum & cauteria optima sunt remedia.

Foveas. Ad *Foveas* commodè explendas miræ efficaciæ sæpius experti fuimus emplastrum despermate ceti; nec non unguentum *Sebast. Cleffa* ad perniones, cujus descriptio addiscetur ex *Schrödero*, cui tamen substitui poterit unguentum de Tutia, aut diapompholygis.

Ulcera. In curâ *Ulceris* nec V. S. nec institutas & sæpius repetitas purgationes existimamus convenientes, sed totius curæ cardo in eo vertitur, ut acrimonia humorum corrigatur, quod nec obtinere possumus per purgantia, multo minùs per venæsectionem, hinc alia quærenda sunt remedia, salia ergò volatilia illam corrigunt, aliaque sudorifera temperantia, quæ acres has particulas vel insensibiliter, vel sensibiliter per cutem eliminant, nec negligenda sunt blandiora diuretica. Fidelem spondent operam sudorifera longo tempore in usum vocata, nempe decoctum lignorum, cujus cuilibet dosi addi possunt Tincturæ eorundem, vel ♀ii, gutt. 12. aut 15. Convenit & succus chærefolii internè exhibitus. Hîc asterisco notandum, quòd ulcus Mammarum vix curari potest, nisi lacte priùs exsucto & exsiccato. Si subsit durities, resolvatur emplastro diachyl. albo, ol. amygd. d. vitanda emplastra solida, quod hanc partem inflamment, & transpirationem impediant, sed eorum loco cerata applicentur: ex. gr.

℞. *Mass. empl. de mucilag.*
diachyl. alb. aa. ℥j.
ol. lil. alb. q. s.
M.

Si ulcus dolorificum sit, circumcirca linietur oleo rosato in mortario plumbeo agitato, vel oleo ovorum. Inter externa varia quoque prosunt decocta, imprimis sequens.

℞. *Bacc. Junip.* P. j.
rad. aristol. rotund.
lign. sassafr.
Guajac. aa. ℥ß.
summ. hyperic.
flor. Camomill. aa. P. ij.
myrrh. elect. ℥ß.
☿ii ♎at. ʒj.
M. F. Decoctio in s. q. ▽ *& vin.*

Oleum Momordicæ primatum ducit in ulceribus & sinubus Mammarum. Si magna acrimonia adest, interponi potest unguentum Ægyptiacum correctum & solutum in spiritu vini, vel decoctum scoriarum reguli ♁ii, vel ♂'s, superimposito emplastro ♄ino cum croco ♂is, vel emplastro *Timæi à Güldenklee*, quod extat lib. 6. c. 26. Turundæ sint nullæ, vel valde breves & tenues, ex linteis carptis, & pulvinuli leves, teneri ac sine suturâ. In Mammarum abscessibus bals. ♃us cum ol. papav. express. parat. maximè laudatur. Ad ulceris exsiccationem proderit emplastrum dia ♄i Myns. In Ulcere cancroso proficuus est pulvis ex ranis aquatilibus, cancris & C. C. usto. Cl. *Ettmüllerus* novit pauperculam, quæ in ulceribus Mammillarum foliis foliis tussilaginis cum fructu usa est. Suffitus ex mastiche, thure, aliisque per infundibulum in ulcus immissus, non contemnendi usûs est. Acria omnia vitanda sunt tanquam venena. In Ulceribus cancrosis mitiora ex vegetabilibus præstant aliis, qualia sunt à Cartesianis jam denominata Decocta Veronicæ, heder. terrestr. scabios. scrophular. fumar. mista cum C. C. pp. plumb. ust. camphor. cerussâ, melle, & aliis. Fonticuli nonnunquam in ulceribus hisce Mammillarum insignem navant operam. Reliqua ex capite generali de Ulceribus peti possunt.

Mammarum *Magnitudinem indecoram* præter diætam tenuem, & parciorem ciborum valde nutrientium usum, imminuere quoque possunt frequentiores sudationes, & auctus mensium fluxus, tum externa adstringentia imposita ex gallis, balaustiis, malicorio, foliis prunor. sylvestr. alumine, &c. Quid folia hederæ arboreæ valeant in constringendis mammis, & ipsarum formâ decorâ conciliandâ, de eo vide Observationem in Epistolâ nostrâ secundâ ad Virum Celeberr. D. D. *Waldschmidium*, Collegam & Amicum nostrum exoptatissimum. Confici quoque possunt formæ plumbeæ mammis imponendæ, ut ab iisdem comprimantur, & majus earundem prohibeant augmentum, quæ si aptâ formentur magnitudine, & puellis adhibeantur, priusquam hisce mammillæ in majorem excreverint molem, easdem coërcere possunt, ut & parvulæ permaneant, & duriores reddantur, quod sæpe exoptant corporis sui cultui & decori nimiùm studentes fœmellæ, quâ de causâ formæ istæ illinuntur oleis hyoscyami, nymphææ, cydonior. myrtillorum, quibus tamen linimentum ex album. ov. & alumine præferri posse censemus. Ad mammas graciliores reddendas proficuum est oleum Nuc. Myristicæ externè illitum. Item ad mammarum nimiam intumescentiam laudatur lixivium calcis vivæ cum spongia impositum. *Magnitudinem indecoram.*

In *Trichasi* Mammarum ad pilorum faciliorem expulsionem sudorifera conferre possunt, ut lac vel alii liquores spissiores, in quibus pili isti conglutinantur, dissolvantur, & effluendo pilum unà evehant, vel minùs impediant, quò digitis aut forcipulâ extrahatur.

CAP.

CAPUT X.

De Papillarum Fissuris, Foveâ, Defectu & Imperforatione.

§. I.

Papillarum Fissura, Fovea Defectus, & imperforatio.

PApillæ mulierum gravidarum aut puerperarum præcipuè lactantium *Fissuris*, sive Rimis, quas Græci Rhagades nuncupant, aliquando vexantur, quæ & *Scissuræ* dicuntur, & sunt cutis quædam sejunctiones profundiores, quales & labiis, ano, utero, aliisque corporis partibus superveniunt: aliæ *Fovea* molestantur, hoc est, rimâ maximâ in Papillâ; aliis Papillæ planè *deficiunt*, nonnullis eædem sunt *imperforatæ*.

Pars affecta.

§. 2. *Pars affecta*, de qua agimus, vocantur Papillæ, quo nomine fungosum illud corpusculum vocatur, in Mammis protuberans, puerique ore excipiendum, multis foraminulis perforatum, in quæ foramina tubuli lactei desinunt, lactique ex iis sucto pressoque exitum præbent.

Diagnosis.

§. 3. Affectus hi in ipsum visum incurrunt, & lactantes summo afficiuntur cruciatu in Fissuris & Foveis Papillarum, valde enim ipsis molestæ sunt, ex quibus aliquando sanguis stillat, ceu observavit Cl. D. *Muys Prax. Chirurg. rational. Obs.* 7. *Decad.* 4. sæpe tamen Fissuræ hæ ichorem stillant, seu lympham corruptam acrem. Sunt enim valde dolorificæ mulieribus, maximè ubi lac sugit infans, ubi aliàs eædem Papillæ sanæ existentes potiùs à suctione infantis titillationem ac voluptatem sentiunt.

Defectus Papillarum præter inspectionem nullo indiget alio indicio; *Imperforatio* verò cognoscitur, quando lac in Mammis existens exitum nullum invenit, etiamsi manibus mammæ, aut papillæ ab infantibus sugendo gingivis & labiis comprimantur.

Ætiologia morborum horum secundum Galenicos.

§. 4. *Causa* Papillarum *Fissurarum & Foveæ* statuitur à *Galenicis* ipsius cutis papillas obducentis tenuitas dein suctio fortior infantis, aut lactis & humorum serosorum & biliosorum acrimonia, à quibus cutis disrumpatur aut erodatur.

Papillarum *Defectum* vel à primo ortu esse annuunt, ex errore aut debilitate formatricis, aut ab ulceribus acribus, à quibus Papillæ erosæ fuerint & absumptæ, nonnunquam eas solùm intra mammas delitescere dicunt, donec fortiori suctione proliciantur.

Imperforationem itidem ab ipsa nativitate ità existere dicunt, dum nulla foramina in utero sunt elaborata, vel oriri posse asserunt à callo post ulcus relicto & papillas obstruente.

Paracelsum.

§. 5. *Paracelsus* Papillarum *Fissurarum* & *Fovearum* causam adscribit sali carnis vel sanguinis, sine coruptione cum sudore prorumpenti, & absque sanie papillas dirumpenti. *Defectum* & *Imperforationem* e virtutis formatricis & crescitivæ imbecillitate dependere existimat, unde partes hæ non satis extra mammas propellentur, aut perfectè non sint elaboratæ.

Helmontiũ

§. 6. *Helmontio* oriri videntur Papillarum *Fissura* & *Fovea* à latice degenerante, partes hasce non benignè irrigante, sed acore suo erodente. *Defectum* earum interdum à contractura fieri posse credit, quâ intro retinentur, aliquando verò eas reverâ deficere concedit, quod ob debilitatem aut aberrationem Archei in semine & utero partes hæ non satis sint elaboratæ, aut nulla relicta principia, ex quibus augeri & procrescere possint, cui debilitati Archei ipsam quoque Papillarum *Imperforationem* adscribit, vel muco cuidam viscido meatus obstruenti.

§. 7. *Willisius* Papillarum *Fissuras* & *Foveas* *Willisium.* tanquam causas deducit ab inclementia aëris, caloris & frigoris excessu, suctione infantis fortiori, succi benignioris cutanei defectu; econtra vitiosi salini in poris papillarum existentis dominio, à quibus omnibus Papillarum tunica in fissuras & foveas diffindatur. In *Defectu* & *Imperforatione* easdem admittit causas, quas superiores recensuerunt

§. 8. *Sylvium* de causis affectuum Papillarum *Sylvium.* consulentes, percipimus ab eo, findi partes hasce, quando levi inflammatione, vel etiam sanie turgentes, arctius constringuntur, à sugentium gingivis, aut à dentibus eorum mordentur. Inflammari verò partes hasce à sanguine extra vasa effuso, ac partes circumjacentes angente atque angustante. Sæpe etiam excoriari & exulcerari dicit Auctor hic easdem Papillas, ob infantum sugentium os, (hoc est, labia, gingivas, palatum & linguam,) aphthis, aliisque ulceribus male affectum; vel ab erysipelatis quâdam specie, ipsas papillas propter causas diversas, febres puta, vel alios affectus fœminarum, corripiente; vel ab ipso etiam lacte spontè ac continuò affluente, ipsasque adeò papillas, dum acrimoniam nanciscitur, excoriante non minùs, quam ipsas etiam mammas & partes vicinas, ad quas pertingit.

Defectum Papillarum inde derivat, quòd in quibusdam fœminis vel ante impraegnationem atque partum aut deesse videantur, quoniam retractæ sunt & latent in mammis, aut revera desint; vel post partum & lactationem per fissuras transversas profundiores à mammarum corpore secedant, & ab infantibus mordicùs amputentur.

Imperforatione interdum Papillas à primâ nativitate ad vitæ exitum laborare profitetur, interdum verò tubulos, per quos lac debet efflui, vel in suo exortu, vel in progressu angustatos esse, sæpius per compressionẽ factam à tumore aliquo aut in papillis ipsis, aut circa ipsas in mammis existente, ac præsertim ab inflammatione; rarius verò per obstructionem, productam à lacte in ipsis tubulis à frigore inopinato papillas afficiente coagulato.

§. 9. *Cartesiani* ex præcedentium relatis ap- *Cartesianos.* probant inter causas Papillarum *Fissurarum* & *Fovearum* statuendas ea, quæ ad fibrarum tunicæ papillas investientis & tenerrimæ rigiditatem & diruptionem faciant, defectum nempe liquoris benigni, ex misturâ lymphæ & succi nervosi oriundi, unde fibræ non satis inunctæ & molliores redditæ, à vi externâ facile rumpuntur, aëre nempe asperiore in fibras irruente, suctione fortiore infantis, affectibus ejusdem os

occupantibus, particulis lactis effusi aut emulcti acutioribus, salsis aut acidis, non absterfis, sed diutiùs circa papillas hærentibus & exulcerantibus, à quibus etiam Fovea per longum quandoque tempus in iisdem relinquatur.

Defectum Papillarum adesse dicunt, tum ex nimiâ tubulorum brevitate, unde per influxum lactis tunicâ non satis queat distendi, & in figuram papillæ diduci, tum quòd per ulcera, morsus infantis, profundiores fissuras, aut alia quædam infortunia mammæ iisdem fuerint privatæ; tùm quod in virginibus & mulierculis quibusdam tenerioribus ante partum, ob defectum lactis & liquoris nervei motu suo & influxu eas propellentium, intra mammas adhuc delitescant.

Imperforationem, sive effluxum lactis è Papillis prohibitum, dependere volunt vel à crassitie & continuitate ipsius tunicæ, partes hasce fungosas investientis, propter quam oscula tubulorum in vertice papillarum nulla existere possint, vel ab ipsorum tubulorum obstructione à lacte crassiore, aut à liquore acido coagulato, vel, quod *Sylvius* jam innuit, à compressione eorundem tubulorum à diversis quibusdam tumoribus, mammas circa regionem papillarum affligentibus.

Nostrum judicium de causa Papillarum Fissurarum. §. 10. *Nostro* judicio causa harum *Fissurarum* est vel à lactis acrimoniâ nimiâ, quia sæpe infantes eodem tempore & aphthis laborant, quod tanquam commune malum est à communi causâ oriundum, vel à seri acrimoniâ salsâ. Sic quoque Fissuræ hæ ex lacte acido post infantum fortiorem suctionem adhærente oriuntur; quò & referri possunt causæ externæ, aër nimis frigidus acris, qualis in Martio, & à constitutione Aquiloniâ dominatur, & tunc itidem in his, quæ tenerioris sunt constitutionis, & tenerâ cuticulâ præditæ, fissuras in labiis & manibus excitare solet, quia aër tum temporis in se continet multum acidi nitrosi; suctio infantis validior, abs qua excoriatio oritur, & hinc accedente lymphâ vel lacte acri cujusvis conditionis exulceratio levis subsequitur.

Fovea. Causa *Foveæ* est diruptio fibrularum inter fissuras existentium, à fortiori adhuc acrimonia acidi in fissuris collecti producta, quod facilè fit, dum lympha deficit benignior oleosa, tum glandulas, tum fibras cutaneas aliàs humectans & illinens, ne tam facilè ab externâ quâdam molestia dirumpantur.

Defectus. *Defectus* Papillarum vel est à nativitate & vitio organi, vel à vulnere aut ulcere, à quibus absumuntur & nonnunquam corroduntur papillæ, sæpissime enim cùm à suctu infantis sanguis exit, & rima in ulcus, quod aliquando absumit & corrodit totam papillam, degenerat, ceu aliquoties vidimus.

Imperforationis. *Imperforatio* est à soliditate aut obstructione tubulorum Papillarum, quæ vel est à mala conformatione, vel à materia viscida, vel lacte grumoso, alioque humore acido tenaci eos obstruente.

Prognosis. §. 11. *Fissura* Papillarum & *Foveæ* nisi citò tollantur, facile in ulcus transeunt, ob acre ibidem hærens: unde sæpe tota Papilla corroditur & absumitur. Ulcera hæc dein difficulter sanantur, quia ob infantum suctionem nulla aut exigua quies Papillis conceditur.

Defectus Papillarum à nativitate & malâ conformatione incurabilis habetur, cùm pars semel amissa restitui nequeat, si verò intra Mammas saltem lateant in virginibus quibusdam, tempore necessitatis suctione aut lactis & spirituum fortiori influxu feliciter aliquando propelluntur.

Sic & cum *Imperforatione* Papillarum comparatum est, quæ enim à primo ortu est, nullam admittit curationem, ea verò, quæ à lacte aut alio quodam succo spissiore tubulos obstruente natales sumsit, remediis convenientibus poterit aperiri.

§. 12. In minutissimis his affectibus etiam *Diæta* ritè observanda est, alias incassum laboras medicamentis eos curare. Aer ergo Aquilonius frigidus, acidus scil. nitrosus ac acris fugiatur, nec tali aeri exponantur papillæ. A cibis acribus salsis & fumo induratis abstineant ægræ. Sic etiam potus sit optimæ conditionis. Reliqua ad Diætam spectantia ita moderentur, ne quicquam eorum auream excedat mediocritatem. *Diæta.*

§. 13. Curatio Papillarum *Fissurarum* & Foveæ instituitur à *Galenicis* remediis externis adstringentibus, glutinantibus & consolidantibus, epithemate nempe ex decocto aut infuso geranii, archimillæ, cort. tiliæ, &c. tepidè imposito, vel linimentis ex semine psyll. & cydon. aqua plantag. extract. additis tutiâ, cerus. & ol. rosac. aut oleis lilior. alb. amygdalar. rosar. vel butyro recenti & axungia anatis. Infante mammas petituro, papillas abluere jubent aquâ rosarum, atque ob curam diuturniorem & vehementem lactantis à compressione mammillarum dolorem, quidam instrumentum suadent per quod lac exsugatur. Præservationis gratiâ ne papillæ findantur, nonnulli utiles repererunt cupulas aut pileolos è cerâ paratos, & resinâ abietinâ repletos, thoraci lineo alligatos, ne decidant, & papillis superimpositos. *Curatio secundum Galenicos Papillarum Fissurarum & Foveæ.*

Defectum Papillarum totalem, sive à primo ortu sit, sive à consumtione per ulcera, nullis remediis sciunt resarcire, si verò intra mammas papillæ solùm delitescant, earum propulsionem facilitare solent vel instrumentis suctoriis, vel cupulis glandium, aut testis avellanarum resina laricea repletis, & suctione catellorum.

Imperforationi ab ipsa nativitate ita existenti, aut à callo subortæ, nullam nôrunt medelam naguftiam verò meatum dilatari promittunt suctione frequentiore, vel catulis, vel instrumentis instituenda.

§. 14. *Paracelsus* in Papillarum *Fissuris* & *Foveis* usum vernicis commendat, qua papillæ hoc morbo afflictæ sunt illinendæ, vel axungia taxi, aut linimento de lithargyrio. In *Defectu* & *Imperforatione* aliorum votis facilè subscribit. *Curatio morborum secundum Paracelsum.*

§. 15. Ex *Helmontii* sententia *Fissuris* Papillarum convenit inunctio ex sevo cervino cum oleo rosarum in linimentum redacto; *Defectus* verò aliquando obedit remediis adversus contracturas probatis, totalis autem non curatur, ut *Imperforatio* ab obstructione meatuum diaphoreticis corrigitur, altera verò in utero facta nullis potest remediis emendari. *Helmontium.*

§. 16. *Willisius* curationem instituit Papillarum *Fissurarum* & *Fovearum* sanando cutem seu tunicam læsam & diffissam linimentis externis sal vitiosum corrigentibus, domantibus, & partes divisas denuò conglutinantibus, *Willisium.*

quæ

quæ fiunt ex butyro insulso, medullâ vituli, ol. rosar. hyperici, pinguedine omenti agnini, terrâ sigillatâ, tutiâ, camphorâ, vel axungiâ hirci cum oleo ovorum mista, & aliquando solo unguento pomato aut rosaceo. Ad *Defectum* & *Imperforationem* nulla proponit remedia, sed Antecessorum prolatis consiliis acquiescit.

Sylvium. §. 13. *Sylvius* curationem *Fissurarum* & *Fovearum* in Papillis existentium optimè absolvi posse docet, si 1. quævis mala ipsas papillas occupantia, inflammationes & similia sine mora curentur ac tollantur; 2. ipsæ Fissuræ in tempore consolidentur. Inflammationes curat medicamentis lac coagulatum dissolventibus, cepis nempe sub cineribus assatis, & emollientibus ex bulbis lil. alb. rad. & fol. alth. fol. malv. farin. sem. lin. fœnigr. cataplasmatis forma usurpatis, additis salibus volatilibus blandioribus. Excoriationis curam consistere ait 1. in sublatione affectûs infantem urgentis, 2. in ipsa restitutione Papillarum excoriatarum, per æstum temperantia & blande exsiccantia, aut consolidatione exulceratarum. Inter æstum Papillarum temperantia recenset aquam rosarum, plantaginis, mucaginem, sem. cydonior. & gumm. tragacanth. cum aquis jam dictis paratum, cremorem lactis cum admista creta alba in pollinem redactâ, quod remedium in Erysipelate quoque papillarum prædicat, nec non aquam calcis vivæ cum ☿io dulci decoctam, & aquam sambuci, non neglectis medicamentis internis, imprimis si febricula aliqua simul concurrat, in quo casu præ multis aliis medicamentis blanda sudorifera utilia existimat. In Excoriatione excitatâ à lacte sponte continuò ferè effluente, atque acrimonia suâ tum ipsas Mammas, tum Papillas rodente, medicamenta reposcit blandè atque potenter exsiccantia, quale lixivium calcis vivæ existit, & ne novo lacte continuò effluente malum hoc renovetur, dandam vult operam, ut vase aliquo conveniente vitreo, vel ex laminis ferri stanno tecti ita efformato, ut Mammis absque notabili earum pressione applicari possit, lac illud excipiatur, & subinde effundendum colligatur. In Papillarum exulceratione laudat balsamum ♃is quemvis, imprimis autem gratissimum, ne noceat infanti sugenti qualis est anisatus, tum quoque balsamum Peruvianum, quem & ad ipsarum Fissurarum consolidationem summè æstimat proficuum, uti ipsum quoque oleum ceræ ritè paratum.

Defectum Papillarum & totalem, nec remediis blandis, nec vi foràs extractâ & in ambitum circumligatâ Papillam repræsentante aut mentiente parte resarciri posse fatetur, retractas verò atque in Mammillis latentes, vel spontè post partum emergere solere vel blando saltem affrictu, pileorumve cereorum, eburneorum, argenteorum, plumbeorum, aliorumve impositione sensim prodituras esse promittit.

Imperforationis veræ curationem novit nullam, angustatos autem tubulos à compressione relaxari docet, sublatis tumoribus compressionem istam excitantibus, & imprimis inflammatione; obstructionem earundem reserari fomento aromatico & sale volatili eidem juncto.

Cartesium §. 18. *Cartesiani* ad curationem Papillarum *Fissurarum* & *Fovearum* pro voto obtinendam, necessariam ducunt, ut fibræ rigidiores siccæ emolliantur & humectentur, atque quod salis acidi acuti in succis istis collectum est, hebetetur & corrigatur, quo consolidatio partium sejunctarum facilè subsequatur. Omnium ergò primò particulas acutas acido-salsas reliquis intentionibus adversas domant remediis porosis & volatilibus, spiritu vini camphorato, aqua calcis vivæ dulci, linimento ex oleo, sem. lini & cremore ♆æ, terrâ ⊕ dulci, mucilaginibus, & id genus pluribus. Fibras rigidiores cum emollitunt pinguioribus, axungiis animalium, oleo ovor. lumbricor. momordicæ, unguento anreo cum guttulis quibusdam olei destillati, ligni Rhodii. Mitigatis particulis acutioribus, & fibris emollitis, consolidationem facilè subsequuturam esse confidunt, aut ulceribus profundioribus adhuc partes has occupantibus oleum myrrhæ, vel balsamum de Capaiva, vel alium convenientem instillant, & cavitatis oppletionem, sicque ipsam consolidationem vel unguento diapompholygos, vel emplastro gryseo, stiptico aut diapalmæ penitus perficiunt.

Defectum Papillarum illum tantùm curandum aggrediuntur, qui salvis tubulis & illæsa regione harum protuberantiarum à sola occultatione earum intra mammas dependet, ad quem supplendum annulos ex linteo cerâ obducto, vel alia conveniente materiâ paratos imponunt, simulque mammas fricant, & annulos versùs premunt, ut ratione hâc papillæ extra annulum propellantur, ubi & cupulas, aut pileolos, instrumenta ab aliis suctoria dicta approbant, ut hujusmodi impressione, dum aër circa instrumenta ista majori copiâ collectus vi in mammarum regione circa papillas, fibras cum tubulis & succos in his contentos premit & pellit, papillarum egressus promoveatur.

Imperforationem repræsentantem obstructionem & occlusionem foraminulorum Papillarum à lacte inspissato & coagulato, reserare solent diaphoreticis alcalicis & volatilibus, cum spirituosis, incidentibus & resolventibus, qualia sunt sperma ceti, cum ♁io diaphoretico, ocul. ♋. ℭe volat. C. C. Spiritus lumbricor. elæosacchar. fœnic. anis. &c. externis linimentis dissolventibus & lac fluidius reddentibus, ex ol. amygd. lumbricor. Camomill. cum oleis destill. anis. fœnic. vel fotus ex flor. camomill. fol. rorismar. herb. menth. semen fœnic. in Spiritu vini maceratis, & vel in sacculo, vel intra lintea tepidè impositis. A compressione tumorum mammas occupantium ortam lactis retentionem & effluxum prohibitum, morbis istis sublatis, sponte mutatum & correctum iri sibi aliisque persuadent. Veram verò imperforationem & tunicæ Papillarum crassitiem in meliorem statum redigere velle, opus existimant plane difficile, & plerumque omni carens optato successu, ad quod perficiendum vera adhuc deficiunt remedia.

§. 19. *Nostra* cura in *Fissuris* Papillarum eò dirigitur, ut acrimonia omnis corrigatur, internè quidem per diaphoretica acidum simul absorbentia, ut ♁ium diaphoret. ocul. ♋. Antihect. *Poter.* cum cinabarinis mixta & sæpius exhibita. Externè hæ Fissuræ curantur ut Aphthæ, & conducit mucilago sem. cydon. psyll. cum terra plantag. rosar. sperm. ranar. extract. addito momento tutiæ pp. & sacchari ♄i vel papillæ *Nostra curam Papillarum Fissuris & Foveis.*

papillæ exulceratæ & fissæ inungantur axungiâ canis, vel medulla cruris vituli, vel pingued. hirci, adjecto grano uno & altero camphoræ; imponatur quoque pileolus plumbeus in apice foraminibus pluribus pervius. Nostra experientiâ oleum ovovum allis palmam præripit externè illitum. Ad Fissuras Papillarum dolentes, quæ vel à suctu fortiore infantium, vel intemperie lactis, vel lactentium aphthis oriuntur, oleum hyperici admoveatur, papilla prius salivâ madefactâ. Convenit etiam oleum rosar. in quo radices pimpinellæ fuerint infusæ. Sic quoque oleum ceræ, unguentum diapompholyg. nutrit. alb. Rhaf. &c. sunt utilia. Sequentia à *Vigerio* experientiâ sæpe sunt comprobata.

℞. *Ung. alb. Rhas.* &
rosat. lot. ▽
plantag. aa. ℥iß.
Tut. pp.
lithargyr.
ceruss. pp. lot. aq. rosar. aa. ʒiij.
succi solan. ℥iij.
ol. Myrtillor. q. s.
F. Unguentum.

Vel:

℞. *Ung. rosʃ.*
Ol. rosʃ. omphac. aa. ℥iß.
succi plantag. ℥ß.
sev. vituli recent. ʒx.
lithargyr. pp. & lot. aq.
plantag. aut *rosar.* ʒvj.
Pulv. plumb. ust.
ceruss.
Tut. pp. aa. ʒiij.
terr. sigillat.
bol. Armen. aa. ʒiß.
M. in mortario plumbeo, ducantur per duas horas pistillo plumbeo,
F. Linimentum.

Sequens etiam nostrâ experientiâ comprobatum est.

℞. *succ. herb. beton.*
veron.
origan. aa. q. v.
butyr. insulʃ. q. s.
Coq. ad consumpt. succorum, deinde per linteum colatur.

Papillarum morbi curantur certiùs mucilagine seminis cydoniorum cum Tutia ppt. & sacch. ♄ni.

Brevi etiam sanantur hæ *Fissura* & *Fovea*, si papilla singulis diebus aliquoties leviter tangatur pennæ plumâ oleo ceræ, vel melius myrrhæ imbutâ, ceu observavit D. *Muys.* Descriptio verò olei myrrhæ ad usus hosce convenientis est sequens.

℞. *Myrr. elect. pulv.* q. v.
Indatur albuminibus ovor. ad duritiem coctis, & in loco humido solvatur in liquorem oleaginosum, recens semper parandum.

Si papilla sanguinem stillet, opponatur tantum liquor stypticus, vel fiat linimentum ex pulv. gumm. Arab. amylo, & propriâ salivâ, quo papillæ sæpe tangantur.

Defectus Papillarum si est à nativitate, vix datur remedium, in quibusdam verò virginibus ita delitescunt, ac si iis destitutæ sint, omni ope ergò annitendum est, num ope instrumenti alicujus suctorii dicti eliciantur, ut munere suo satis benefungantur. In hisce instrumentis inveniendis sexus muliebris maximè variat: sunt, quæ nucem moschatam excavatam papillis delitescentibus applicant; aliæ pileolos ex cera & stanno imponunt, aliæ vitra parva instar cucurbitularum applicant, nonnullæ annulos ex cerâ & panno conficiunt & circumcirca ponunt. *Defectu.*

Imperforatio ipsam tubulorum à materia viscida vel lacte coagulato obstructionem pro causâ agnoscens curabitur omnibus illis medicamentis, quæ materiam viscidam incidere, attenuare, lac coagulatum aut congrumatum resolvere, acidum destruere, & omnia in fluorem deducere queunt, salia nempe volatilia & diaphoretica alcalica, quibus pori simul convenienter aperientur, & repagula quævis auferentur, quorum sequens esse potest formula. *Imperforatione.*

℞. *Ocul.* ♋. gr. xv.
♁*ii diaphoret.* ℈ß.
Myrrh. gr. iiij.
sperm. cet. gr. vj.
Ol. destill. rorismar. gt. i.
M. F. Pulvis, d. unâ vice.

℞. *Aq. fœnic.* ℥ß.
Card. bened. ʒij.
Regin. Hung. ʒj.
Spir. ✱*ci anisat.* vel
fœniculat. ʒj.
Syr. menth. ʒij.
Scord. simpl. ʒj.
M.

Externè præter spiritum vini Camph. & aquam calcis vivæ, leves frictiones & illinitiones salium volatilium liquidorum curationem promovebunt. Conformationem malam in meliorem non facilè est reformare, præprimis, quando in utero fœtus eam jam contraxit, nulla enim remedia ad opus hoc satis sunt idonea; perforationem verò acu quâdam per papillas instituere velle, absque dolore non perageretur, quem sexus hic tenerior vix sustinebit, nec certò Medicus potest promittere, operatione istâ lactis effluxum fore promovendum aut provocandum, sed infantes veriùs alentur, aliis lactandi si tradantur nutricibus.

FINIS LIBRI SECUNDI.

JOH.

JOH. DOLÆI ENCYCLOPÆDIÆ CHIRURGICÆ RATIONALIS.

LIBRI III.

DE MORBIS ET EXTERNIS ABDOMINIS.

CAPUT I.

De Ventriculi Tumore, Ulcere & Vulnere.

§. 1.

Descendimus ad inferiorem Microcosmi regionem, Gasteranaci, insigni illi Toparchæ, à morbis variis ab externa violentia, aut internâ quadam tempestate turbida illatis lacessito aut oppresso suppetias laturi. Meritò verò ipsi ejusdem approximamus metropoli, Ventriculo nempe, ut eundem vel præmuniamus, ne ab hoste externo tam facilè occupetur, vel ex eâdem hostem jam admissum, cum majori ipsius dedecore ejiciamus. Etenim primam sibi reposcere curam in Ventris hâc regione ipsum Ventriculum, facilè nobis concedent, qui nôrunt, quantam utilitatem ab ejus integritate tota capiat œconomia animalis, & è contrario quantâ ab ejusdem debilitate, aut destructione afficiatur noxâ, & quòd vix ulla in abdomine laboret pars, cui hic non compatiatur, hinc primas illi deberi partes ipsum ejus nomen est indicio, quo tanquam parvus indigitatur Venter, & jamdudum ab *Hippocrate* animadversum, quod ventriculo corpus tetribuat, ubi vacuus fuerit, & de ipso fruatur, dum plenus existit: *Helmontius* autem operationes partis hujus mirabiles majori considerans stupore, ipsius Animæ sedem eidem, & potissimùm Pyloro, quem Rectorem constituit, audaciùs attribuit, quibus tamen operationibus miraculosis absque Gasteranacis, sive liquoris nervosi subtilissimi, & diutiùs intra tubulos fibrarum membranosarum jam commorantis, cujus imperio & ipse liquor dissolvens à sanguine per arteriolas secretus, & per glandulas & interiorem tunicam in cavitatem stillans quodammodo subjicitur, potenti moderamine & ad motum pronitate minimè fungerentur, cui ut citò obediat ipsa organica ejus dispositio eum valdè reddit capacem. Rejectis verò morbis rariùs occurrentibus, & vel situm, vel magnitudinem, aut figuram ejus totaliter immutantibus, cujus primordia ab ipsa in utero formatione dependent, & invitâ nec facilè cognosci, nec corrigi queunt, uti quòd aliquando cum omento in Thorace fuerit repertus, penes *Strauss. Resolut. fœtus Mussipont. p. m.* 15. aut in dextrâ thoracis parte variis humoribus repletus, cum pulmonis in eadem parte carentiâ, apud *Riverium Cent.* 4. *Observ.* 67. *p. m.* 646. per medium sectus ulnam Parisiensem superavit, apud *eund. p.* 664. communiores saltem pervestigandos aggredimur, quales sunt *Tumor*, *Ulcus* & *Vulnus*. Præterquam verò quòd venter noster diverso modo intumescere solet, præcipè in Hydrope Tympanitide, Hydrope Uteri, Molâ, & quandoque in diuturna obstructione Mensium & Lochiorum, Ventriculus etiam ipse intumescere potest ex ipsius inflatione, & stagnatione succorum in capacitate ejus facta, sed de his hîc loci sermo noster non erit, cùm in Encyclopædia Medicâ jam plenè sint pertractata; sed Tumoris ventriculi nomine hîc venit vulgo *Abscessus* particularis ventriculi, cujus cùm Auctores Chirurgici inter affectus medii ventris quoque faciant mentionem, pariter & nos, hîc tamen potiùs, quàm alibi, de ipso utilia quædam tyronibus sumus communicaturi.

Ventriculus itaque non minùs ac aliæ partes molles Apostemationi, sit venia verbo, obnoxius est, quod cùm contingit, vocatur *Tumor* seu *Abscessus* Ventriculi, qui nonnunquam in aliquâ ejus parte, tum externa, seu gibbâ, tum intimis penetralibus exoritur, & aliquando indurescit, interdum autem suppuratur, ac in convexâ parte ventriculi existens, ruptione suâ pus in abdomen, extra ipsum ventriculum, in parte verò ejus intrinsecâ & concavâ diruptus, materiam purulentam in capacitatem ipsius dimittit. *Ventriculi Tumor.*

Ex tumoribus hisce aliisque causis nonnunquam & *Ulcera* generantur Ventriculi, quæ rarò quidem, sed tamen aliquando occurrunt, sæpiùs autem *Vulnera* ipsi accidunt Ventriculo, cùm pars hæc æquè ac aliæ externis illis injuriis violentis sit exposita. *Ulcera & Vulnera.*

Affectus hi cùm solo nomine eorum audito omnibus pateant, eos hîc pluribus verbis describere vel definire operæ haud ducimus pretium.

§. 2. *Pars affecta* est Ventriculus utriculum fermè exhibens, constatque pluribus diversæ naturæ membranis, & quadam villosâ glandulis consitâ, ac in talem aptatur formam, talibusque instruitur contentis, ut digestionis officina commoda fiat, cibum scil. & potum facilè admittit, continet, & mediante succo quodam ex glandulis suis prodeunte, salivæ haud absimili, à sanguine separato, ita dissolvit, ut succulentæ partes à fæculentis secedant, totum denique solutum convenienter expellatur. Ex tribus *Pars affecta.*

enim membranis componitur Ventriculus, quarum interior & exterior ex fibris tendinosis sunt contextæ, & media ex fibris carneis. Medium spatium, quod interjacet, multis minutissimis glandulis vesicularibus est conspersum. Ductus illarum excretorius interiorem tunicam pervadunt, & in ejusdem cavitate plumulæ instar quid efformant, hinc aliis vocatur *Tunica Tomentosa.* Cum Tunicæ mediæ textura ritè consideratur, tres vulgo visuntur in ipsâ fibrarum ordines in brutis, duo verò in hominibus; prior nil aliud est quàm continuatio fibrarum longitudinalium œsophagi, quæ à superiori ventriculi orificio ad pylorum pertingunt: Alter verò est continuatio fibrarum circularium œsophagi, quæ in angulos rectos à longitudinalibus secantur. Diversi isti omnes fibrarum ordines nullàm aliam ob causam instituti fuère, nisi ut motum peristalticum in stomacho perficiant. Hujusce motûs & vibrationis quasi ministerio alimenta, quæ in stomachum per superius ejus orificium delapsa sunt, ab illo per pylorum extruduntur. Cæterùm ventriculus arteriis à cœliacâ gaudet, venas verò ad splenicam & portam mittit, par vagum suppeditat illi duos nervorum ramos satis magnos, & innumeræ fibrillæ nerveæ à plexu mesenterico in illum exporriguntur, & tandem ab eo egrediuntur vasa nonnulla lymphatica, quæ ad chyli receptaculum contingunt. In luporum ventriculis inter tunicam carneam & nerveam apparent sæpe glandulæ satis ingentes, & soliditate ferè cartilagineæ, in quibus hærent lumbriculi exiliores, quos stimulatores hujus generis animalis summariter appellant. Sic & Celeberrimus D. Bohnius P. P. amicus singularis, in canibus mecum simile paradoxum observavit.

Diagnosis. §. 3. *Tumor* Ventriculi innotescit ex ipsius distentione externa, & ipso visu & tactu cognoscitur, simul enim regio sinistra infra papillam comprimitur & intumescit, adest etiam appetitus prostratus, aliquando vomitus, aliquando diarrhœa.

Ulcera Ventriculi cognoscuntur ex eo, quando è regione istâ effluit materia purulenta, & si adsit vomitus, dolores torminosi maximi, aliaque ventriculi vitia; sæpe observavi halitus graveolentiam, fœces alvinæ sunt interdum nigræ, copiosæ fœtidæque, adest sæpissimè his in affectibus ardor ventriculi ob acidum corrosivum ibidem latens.

Vulnus ipso etiam visu innotescit, & simul adsunt tormina, singultus, sudores sæpe erumpunt frigidi, & externa frigescunt, appetitus prostratus, injecta alimenta & potulenta ex vulnere effluunt, quæ vulnera facilè in ulcera transeunt, exinde enim ventriculum vulneratum esse prædicamus. Quòd autem alimenta ejiciuntur per vulnus, mirum non est, quia ventriculus adeò læsus est, ut sit foramen factum, simul etiam convulsionibus vexatur, hinc vomitus & tormina. Reliqua symptomata oriuntur ab impedita sanguinis circulatione, unde extrema necessariò frigescere debent.

Galenicorum opinio de causis Ventriculi Tumoris & Abscessus. §. 4. *Ætiologiam* instituturi, præmittemus aliorum judicia nostro, & quidem agmen ducent Veteres, *Galeni* effata tenaciùs persequentes, quorum de causis Ventriculi *Tumoris* hæc est opinio, quòd originem hic sumat à variis humoribus in ventriculo per affluxum, vel per congestionem collectis & in eo corruptis, in specie verò *Abscessum* frequentiùs sequi volunt inflammationem hujus partis sanguine in materiam purulentam converso.

Ulcerum Ventriculi causam statuunt humores acres, vel in Ventriculo ex pravis alimentis contractos, vel aliunde transmissos, à quibus tunica ventriculi interna abradatur & exulceretur, quod & contingere posse affirmant à causis externis intrò assumtis, medicamentis scilicet adurentibus, deleteriis & exulcerantibus imprudentiùs exhibitis. *Ulcerum.*

Inter *Vulnerum* Ventriculi causas externa recensent instrumenta scindentia, vel pungentia, cultros, enses, tela, aliaque manu violentâ per abdomen in Ventriculum detrusa, ut continuitas ejus inde dissolvatur. *Vulnerum.*

Paracelsi opinio de causis morborum horum. §. 5 Rectà à Galenicis ad Chymicorum illum Monarcham *Paracelsum* progredimur, qui his in Ventriculi morbis nullam peculiarem excogitavit causam, sed ut in aliis partibus, ita & hîc *Tumorem* à collectione humorum oriri fatetur, Abscessumque fieri, quòd materia collecta nondum adeò fortis sit, ut aperturam efficiat; si verò salia immista sint corrosiva, ipsum *Ulcus* subsequi docet cum aperturâ, & *Vulnus* Ventriculo à causis infligi concedit externis, alias quasdam abdominis partes simul disjungentibus.

Secundum Helmontium causa Ventriculi Tumoris Ulcerum & Vulnerum. §. 6. Adstat nunc per ignem ille Philosophus *Helmontius*, ut de causis morborum præsentium suam subscribat sententiam, quæ eò vergit, ut Ventriculi *Tumor* sæpiùs dependeat à Pylori regiminis obliti clausurâ diuturniore, ob quam alimenta digesta ad intestina nequeant transire, sed æquo diutiùs retenta corrumpantur, & ventriculum ipsum distendant, interdum verò cum latice acriori commista partem hanc exedant atque exulcerent. In *Vulneribus* communem admittit causam à prioribus jam indigitatam.

Willisii opinio de causa horum Ventriculi morborum. §. 7. *WVillisium*, decus illud Anglorum percipimus, à sanguini per arterias intra tunicas effuso, ibidemque per diuturniorem commorationem corrupto, *Tumoris* Ventriculi causam deducere non aliter, ac in aliis partibus Abscessus soleant contingere.

Ulcerum causam Ventriculum infestantium ipsum ait sanguinem esse corruptum & purulentum, acrimoniâ suâ membranas ventriculi exedentem.

Vulnerum Ventriculi causam admittit res externas scindentes vel pungentes, per violentiam quandam ipsi ventriculo intrusas.

Secundum Sylvium, causa horum morborum. §. 8. Lugdunensium illum Æsculapium, D. *Sylvium* de causis morborum Ventriculi jam nominatorum si interrogamus, id deportamus responsi, *Tumorem* vel Abscessum ejus pronasci à sanguine in ventriculum, vel intra tunicas ejusdem effuso, & cum humoribus variis commisto & corrupto, quæ miscela aliquando in ipsam abeat suppurationem.

Ulcus Ventriculo obvenire docet, quando humores isti valdè acres sint & erodentes, & *Vulnus* ab externâ quadam re scindente aut pungente per pectus aut abdomen ad ipsum ventriculum violentiùs adactâ.

Cartesianorum judicium de causis morborum horum. §. 9. Qui Philosophi illius accuratissimi D. *Des Cartes* principiis fundamenta Medica superstruunt, in *Tumore* & Abscessu ventriculi succi chylosi in extremitatibus arteriolarum incrassationem & stagnationem accusant, abs quâ dum ramuli obstruuntur, vicini tubuli simul con-

comprimuntur, & transfluxum ſuccorum impediunt, donec diverſæ particulæ, poroſiores & angulares, à materiâ ſubtili fortiùs commotæ, fibras dirumpant, & ſuccus chyloſus ob particularum acidarum copiam in materiam abeat purulentam, quæ tamdiu intra tunicas augetur, donec fibras perterebret, & vel per vomitum aut ſeceſſum ejiciatur, vel diutiùs retenta graviora mala producat.

Vlceris Ventriculi cauſam ipſam illam eroſionem aut diruptionem indigitant fibrarum membranacearum ſtomachi, factam à particulis angularibus acutis ipſius chyli corrupti. *Vulneri* Ventriculi communes adſignant cauſas, ab aliis jam manifeſtatas.

Noſtra ſententia de cauſa Ventriculi Tumoris & Abſceſſus. §. 10. *Noſtrum* ut adjiciamus calculum, affirmamus, *Tumorem* Ventriculi utplurimùm oriri à ſtagnatione ſanguinis & ſuccorum circa ipſius regionem, vel externè à frigore contractâ, vel internè à ſanguinis conſtitutione depravatâ, vel à contuſione, ulceratione, vel combuſtione, & tunc dicitur ſymptomaticus. Obſtructio enim minimorum vaſorum ventriculi adeſt, vel ſucci nimis craſſi ac viſcidi ſunt, vel ſanguis & ſucci reliqui eò nimiâ copiâ impelluntur.

Vlceris. *Vlcus* Ventriculi eſt utplurimum ab acidis corroſivis ſeu acribus ſuccis, partes has perfluentibus & ibidem ſtagnantibus, & imperium ſibi rapientibus, cùm enim acidum in arteriis gaſtricis ſanguinem ſtagnare faciat, vicinas ventriculi partes corrodit & devorat, hinc ulcus, particulæ enim illæ acidæ pertinaciter hærentes in poris tunicarum ventriculi humores alios perfluentes inficiunt & convertunt in acidos, qui dein ob tubulos ab ulceribus interruptos circulationem perennare non valentes, à ſuccis à tergo continuò inſequentibus propelluntur foràs in cavitatem ulcerum, hinc ulcera hæc utplurimum ſordida ſunt, & cùm pars hæc ventriculi glanduloſa exiſtat, eò magis ſemper alius humor ex his glandulis emanat, & in eundem vertitur ſuccum acrem & corroſivum, & cùm ſimul fibrillæ ſtomachi diſcindantur, hinc ulcera iſta ſunt valdè dolorifica, imprimis ſi fuerint in ſuperiore ventriculi parte, putà orificio, quod ob concurſum nervorum valdè eſt ſenſibile. Obſervavimus etiam à puſtula acri ventriculi parti exteriori adhærente, abſceſſum & ulcus excitatum fuiſſe ventriculi: confer Eph. Germ. Ann. 9. & 10. Obſ.

Vulnera oriuntur à continui ſolutione vi factâ, à cauſa ſcil. externa. Sic vidimus aliquoties ventriculum vulneratum ab enſe, ut quicquid ferè cibi immitteretur, illicò ventriculi imâ parte iterum effluxerit. Vulnera hæc vel à parte poſteriori, vel anteriori inferri ſolent, nonnulla ſunt tantùm ſuperficialia, alia per ipſam tunicam ventriculi tranſeunt, alia ſunt cum contuſione.

Prognoſis Ventriculi Tumoris. §. 11. *Prognoſin* quod concernit, *Tumores* Ventriculi non ſunt ſpernendi aut negligentiùs tractandi, cùm liquorem digerentem vel corrumpere, vel impedire poſſint, ne per internam tunicam in ventriculi cavitatem ſtillare valeat, hinc dyſpepſiæ, anorexiæ, quin vomitus quandoque, & alia ſymptomata graviora ſubſequuntur. Materia etiam purulenta poſt abſceſſum ruptum exiſtente copioſiore & acriore, diarrhœæ, vomitus enormes, & aliquando ſuffocationes, interdum etiam mors ipſa tragœdiam hancce claudere ſolent. Foriuſecus per exteriorem tunicam ſi abſceſſus fiat diruptio, materia purulenta non facilè evacuabitur, unde ſpuria nonnunquam ſuboritur pleuritis, & verendum, ne muſculi adjacentes aut reliqua viſcera exedantur, & nova quædam vomica in abdominis cavitate colligatur.

Vlcerum. *Vlcera* ventriculi difficillima curatu eſſe, extra omnem dubitationis aleam ponimus, ea verò aliquando curata fuiſſe, plures teſtantur authores Medici fide digni; ſic & nos exemplum communicavimus curioſis, ceu ſuperiùs dictum eſt; hinc Cl. *Merclinus Eph. Germ. Decur. 1. Ann. 2. Obſ. 229.* exemplum foraminis cujusdam dat in ipſa ſede ventriculi elatiore, ſub ſterno fœtidiſſima ſcatentis amurca, de qua patiens ante annos aliquot conqueſtus, brevi poſt aperturam moriebatur; confer *Stalpart. Obſ. 26. Obſ. rarior. cent. poſt part. 1. item Salmuth. C. 1. Obſ. 43. Holler. c. 43. Foreſt. l. 18. Obſ. 33. Scultet. Armament. Chir. Obſ. 50. Hildan. cent. 3. Obſ. 20. &c.* Ulcera enim hæc plerumque ægros ad mortem, ni hanc accelerent, comitari ſolent.

Vulnerum. *Vulnera* Ventriculi lethalia ſtatuit *Hippocrates Aph. 18. S. 6.* non verò quòd ſimpliciter talia ſint, ſed quæ magnam violentiam & diſciſſionem involvunt, *Celſus* verò, *Avicenna*, alii plerumque lethalia illa putant, plura tamen novimus exempla eorum, quorum ſaucii curati ſint ventriculi. Confer *Fallop. Dimerbroc. p. 33. c. 6.* Sed ut verum fatear, inter raro contingentia illa referenda eſſe exiſtimo. Meretur hìc legi Obſ. 4. Cent. 2. Cl. *Steph. Blankard. Anat. pract. rat.* Semper ergò his in vulneribus notandum eſt, ſintne vulnera magna, penetrantia, an minus; ſintne in orificiis ventriculi, an in fundo ejus. Superficialia ergò vulnera faciliùs curantur, quàm penetrantia. Sic & periculoſiſſima ſunt iſta, quæ ſiniſtro ventriculi orificio infliguntur, ob diſciſſionem multorum nervorum ac fibrarum ibidem proſtantium, inde affectus ſpaſmodici aliaque terribilia oriuntur ſymptomata. Non tam periculoſa ſunt ea vulnera, quæ in ima parte ventriculi inferuntur, quia ſubſtantia iſta ventriculi carnoſior, craſſior atque non tam membranacea eſt, hinc faciliùs ſanari poſſunt. Si arteriæ magnæ aut alia vaſa fuerint rupta ac diſciſſa, eò periculoſius malum eſt.

Rara & miratione digna ſunt duorum cultellivororum exempla, quorum alterius *Oſvvaldus Crollius Præfat. Baſil. Chym.* meminit. cùm inquit, Bohemum ruſticum Anno 1632. Pragæ cultellum novem pollices longum deglutiiſſe, cujus acumen paulò ſupra ventriculi fundum ad ſiniſtram partem extuberabat, verſo ad dorſi ſpinam manubrio. Hic autem culter poſt duos menſes per Chirurgum Florianum Matthis feliciter per ſciſſionem extractus, locusque dein ſanatus eſt. Huncce verò cultellum Ipſe Romanorum Imperator inter pretioſiores rarioresque theſauros aſſervari juſſit. Alterius meminit *Joh. Cluverus Epit. Hiſtor. l. 2. Append.* per idem, ajens, tempus, (videlicet 27. Maj. Anno 1635.) adoleſcens quidam ruſticus 22. annorum, in Boruſſia novum vitæ periculum novo atque audaci remedio evitavit. Andreas Grunheide nominabatur, ex Grunvvalda, is diu ſtomachi languore laborabat, atque ideò vomitionibus aſſuetus, cùm ſemel pro more ſuo arreptæ cultello manubrium ejus in fauces immitteret, gulæ advomi-

vomitum stimulandæ ergò, cultellus fortè è manibus elapsus gulam profundiùs ingreditur, ac demum, etsi ægrè, in stomachum ipsum descendit. Igitur ancipiti malo, & haud dubium in exitium hominis vergenti, anceps quoque & strenuum remedium consilio Medicorum Regiomontanorum adhibetur, quod ejusmodi fuit: Ægro firmis asseribus fortissimè alligato, constrictoque, ne versando se, curam magistri turbaret, Chirurgus paulò infra costas sinistri lateris apta ad id novaculâ aperire corpus ad ipsum usque ventriculum cœpit, tum pertentato eo apertoque levi è vulnere cultellum extrahit. Æger dein adhibitis fomentis & debita curatione brevi planè convaluit. Cultellum testem miraculi Rex Poloniæ per idem fortè tempus Regiomontem intrans ad se recepit; quam historiam & fideliter Heurnio Professori Lugdunensi in Batavis communicavit Daniel Beckerus, Academiæ Regiomontanæ tum temporis Professor, juvenis quoque & cultelli picturam transmisit, quæ à me in Lugdunensi theatro Anatomico conspecta est, & hodiedum conspici potest. Interim ipsa hæc historia à pluribus, præsertim vero ab ingeniosissimo Theod. *Craanen*, Consiliatio & Archiatro quondam Brandenburgico, & Amico meo singulari, nunc etiam post cineres colendo, in dubium vocatur. Nos etiam vulnera superficialia, quin etiam penetrantia ventriculi Limburgi & Deciæ curata novimus, & hac de causâ de vulneratis coram judice non semper hæc vulnera pro lethalibus exclamentur ab imperitis, ne sanguis innocentis effundatur, qui dein coram tribunali judicis vindictam poscit, quare in his Medicus requisitus cum circumspectione sententiam suam pronunciet. Celeberr. D. Menzelius obs. communicavit curiosis de Vulnere Ventriculi ultra 11. annos aperto, superstite viro, vid. *Eph. G. decur. 2. An. 5. obs. 1.*

Diæta. §. 11. In Ventriculi Tumoribus, Vulneribus & Ulceribus *Diæta*, si unquam, certè hic optima instituenda est, & quidem eò potissimùm respiciendum est, ut stagnatio humorum in Tumoribus impediatur & resolvatur, in Ulceribus verò & Vulneribus, ut acidum corrosivum temperetur, &, si possibile, planè tollatur. Aër ergo sit temperatus, cibi sint boni succi & facilis digestionis, potus sit ventriculo gratus, & hic non nimiùm eo repleatur, imprimis ab acidis abstinendum, ne iis cibos corrumpas, hinc enim chylus corruptus & crassus sanguisque inspissatus maximè nocuus generatur. Nec potus frigidus hauriatur, quantum enim frigidus potus bibentibus noceat, omnibus notum. Sanguis enim æstuans statim à frigore coagulatur, coagulum illud in hac aut illa parte imperium sibi rapiens & sedem figens varios affectus excitat, dum primò oritur febris, postea sanguine corrupto emanciantur homines, atque sæpe perditum eunt, unde maximè culpandi sunt ii, qui tempore æstivo palati gratiâ potum ordinarium glacie refrigerant, in plures enim inde incidere possunt gravissimos morbos, qui tamen mos perquam perversus in aulis etiam hodierno adhuc tempore adeò solet esse solemnis. Motus & quies non excedant limites, magis tamen prodest quies. Somnus & vigiliæ ad mediocritatis regulas coerceantur. Alvus sit lubrica, animæ passiones sint pacatæ ac tranquillæ, si ullibi certè hisce in ventriculi affectibus observandæ.

§. 12. *Curationem* dirigunt *Galenici* in Ventriculi *Tumore* ad diversitates humorum, in *Abscessu* ab inflammatione, adeoque sanguine copiosiùs in ventriculum deposito ibidemque corrupto oriunda studium locantes maximum, ut sanguinis copia minuatur, & à ventriculo fiat aversio per venæsectionem in utroque cubito per vices institutam, apertionem hæmorrhoidum, cucurbitularum in natibus applicationem, ipsam verò purgationem non instituunt adeò fortem, sed solùm lenientia approbant post digestionem externis linimentis ex oleo chamomel. melilot. amygdal. butyro recenti & axungia anserina, vel cataplasmatis ex sem. lin fœnigr. fol. alth. flor. chamomel. melilot. compositis instituendam, quem in finem laudant decoctum tamarindorum, syrupum rosar. ex multiplici infusione paratum, mel rosaceum saccharinum laxativum, mel aëreum, electuarium diaprunis, cassiam fistul. in aqua endiviæ solutam, vel clysteres emollientes & lenientes frequentiùs injiciunt ex decocto malvæ & violariæ, vel pulli, cum cassia, ol. rosac. vel violac. sacchar. & vitell. ov. paratos. Apparentibus deinde coctionis & declinationis indiciis, septimo die confidentiùs exhibent remedia fortiùs aliquantùm purgantia, ex infuso rhabarb. cum santal. addito succo rosaceo ad validiorem sordium parti affectæ adhærentium eductionem. His peractis tum alterantia, tum roborantia ex aq. plantag. rosar. syr. nymph. Spec. diarrhod. Abbat. diamarg. frigid. per tempus aliquod continuant, donec apostematis resolutio facilè obtineatur, quam promovent terebinthina aq. absinth. lota, vel julapiis ex aq. acetos. acetos. fœnic. syr. de pom. & absinth. paratis, addito pulvere ex specieb. diamarg frig. Fotus externè quoque ventriculi admovent regioni, paratos ex decocto rad. Ir. Flor. fol. menth. absinth Pont. puleg. majoran sem. anis. fœnigr. flor. chamomill. anthos in aqua & vino. Suppurationem promovent cataplasmatis ex rad. alth. fol. branc. ursin. flor. rosar. farin. hord. sem. lini, fœnigr. flor. chamomill. in aq. coctis, additis ol. ros. chamomill. & pingued. gallinæ, quæ sæpiùs repetunt ad abscessus ruptionem, qua obtenta & pure per secessum educto, ulcus abstergunt vel decocto hordei cum saccharo rosaceo, vel hydromelite in potu exhibito, addita nonnunquam manna thuris. Accedente verò Tumore Ventriculi ad speciem *Oedematis* vel *Scirrhi*, curam ad pituitam & humorem crassiorem dirigunt, uti in morbis hisce alias partes occupantibus facere sueverunt, habita sollicitudine, ne vomitum excitent, quo majorem ad ventriculum laborantem humorum affluxum futurum esse metuunt, potiùs clysteribus per inferiora materiam molestam evacuant. Inter topica aliis præferunt, quæ ventriculum simul roborant & modicè relaxant, qualia sunt oleum nardinum, anethinum, chamæmelinum, absynth. cum myrrha & schœnantho, emplastrum diachyl. vel de meliloto, oleo nardino & mastichino malaxatum, vel emplastrum de Hyssopo Philagrii. Magnis autem encomiis deprædicant ipsum schœnanthum in vino coctum, & tum intus exhibitum, tum foris cataplasmatis forma ventriculo sæpiùs appositũ.

Galenicorum cura in Ventriculi Tumore & Abscessu.

Ulcus Ventriculi præmissa venæsectione ad humorum peccantium aversionem, ne in partem jam debilitatam copiosiùs influant, abstergunt remediis mitioribus, ne fortioribus exhibitis vomitus *Ulcera.*

mitus

mitus excitetur, & motu hoc violentiori foramen ulceris dilatetur, quare mineralia quævis rejiciunt, exceptis acidulis seu aquis mineralibus nonnullis ferratis & aluminosis, ex quibus Galli acidulas Meinenses, Itali verò aquam Tetuccianam laudibus haud vulgaribus deprædicant, ob singulares, quibus prædita esse dicunt, virtutes Ventriculi & intestinorum sordes detergendi, putredinem arcendi, partes affectas consolidandi & cicatricem inducendi. Decocta quoque approbant absinthii, menthæ, aut calamenthæ, thymi, prassii, stæchadis, &c nec non aquam hordei cum melle rosaceo, vel lac asininum, quibus si speratus non obtineatur successus, ad hieram, vel electuar. diacatholicum confugiunt, quorum usum tamdiu continuant, donec locum affectum optimè, ut putant, habeant repurgatum. Facta sic detersione, ad siccantia pergunt, adstringentia & carnem generantia, quorum numero inserunt syrupum myrtinum, cydoniorum, symphyti, de rosis siccis, rob. de cornis, mespila condita, baccas myrti, pulveres ex bolo armeno, lap. hæmatit. ebore ust. trochiscos de spodio, de terra sigillata, de carabe, vel electuarium ex thure, sarcocolla, acacia, corall & bolo Armeno, melle exceptis paratum, vel additis conservis quibusdam, ut sequens monstrat formula:

℞. *Conserv. Symphyt.* ℥j.
absynth. ʒij.
Carn. cydon. condit. ʒvj.
Cor. all. rub.
Bol. Armen.
Lap. hamatit. aq. rosar.
diligenter lot. aa. ʒiß.
Ebor. ust. ʒj.
Hypocist.
Thuris,
Sarcocoll. aa. ℈j.
Sacchar. rosat. tabellat. ad pondus omnium
M. & cum syrupo myrtino F. s. a. Electuarium manè & serò ad castaneæ quantitatem exhibendum.

Topica externa ad ulceris occlusionem & consolidationem conficiunt fotuum forma ex decocto absinth. malicor. rosar balaustior. myrtillor. gallar. thur mastich. vel emplastrum aliquod imponunt adstringens, qualia sunt triapharmacum *Mesues*, vel diachalcytheos appellatum.

Vulnera. *Vulnus* Ventriculi magnum, si fieri potest, consuere solent, parvum verò omissâ sutura solis pulveribus adstringentibus & sarcoticis inspersis ad unitatem reducere tentant, cute tamen abdominis & omento exciso sutura denuò conjunctis, in parte verò inferiore relicto quodam ad puris exitum foramine, cui turundam ipsum ventriculi vulnus aliqualiter saltem tangentem, & medicamentis sarcoticis ex syrupo de rosis siccis, pulvere sangu. dracon. bol Arm. & mastich. paratis illitam immittunt, tum fomenta & emplastra adhibent sarcotico-stomachica, & internis convenientibus remediis curationem promovent, propinato vel decocto vulnerario ex rad. tormentill. consolid. caryophyllat. herb. centaur. min. fænicul. equiset. vel exhibito electuario ex consolidantibus, quale in Ulceribus modò fuit descriptum, vel conservam rosarum antiquam, aut trochiscos diatragacanth. præbent degluciendos. Cibo ventriculum non nimiùm volunt onerandum, ne ventriculus ab iisdem validiùs distendatur, & consolidatio impediatur, ut tamen æger sustentari possit, clysteres in usum ducunt nutrientes, quibus hoc in casu vires haud parvas largiuntur.

§. 14. *Paracelso* curatio *Tumoris* & *Abscessus* Ventriculi peragitur sublatione putrefactionis & grossitiei humorum in Ventriculo collectorum, quam intentionem se omnium optimè consequuturum esse confidit per alcale suum, atque magisterium & essentiam ♀i, quæ remedia hoc in morbo tanquam arcana singulari habet in pretio. *Paracelsi cura in morbis hisce.*

Ulcera & *Vulnera* hæc eodem tractat modo, quo reliqua alias partes occupantia; nec discrimen illud admittit, quòd quædam vulnera ratione partium sint lethalia, cùm quodvis vulnus neglectum aut minùs convenienter tractatum, mortem queat inferre, interim vulnera hæc aliis periculosiora dicenda concedit, è remediis autem eligit in Ulceribus balsamum ♀i, in Vulneribus essentiam hyperici & centaurii minoris intus adhibita, & foris emplastrum Oppoteldoch ad consolidationem usque, tum in Vulnere, tum in Ulcere partis hujus apponit.

§. 15. *Helmontius* in ipso etiam Ventriculi *Abscessu* emollitionem & maturationem promovet, per medicamenta aliarum partium apostematibus accommodata, sanguinem nempe hirci & olea nonnulla, maximè in Scrophulis sibi usitatum illud polychrestum, tum axungia leporis promovet rupturam, & curationem consolidantibus absolvit. *Helmontiana affectuum horum Ventriculi curatio.*

Ulcerum Ventriculi internorum curationem arcanis peragendam esse vult, & potissimùm ex Antimon. paratis; si verò partes vicinæ & continentes abdominis simul sint apertæ, remedia externa etiam approbat, quæ aliis Ulceribus in genere conveniunt, ex quibus singularem adscribit virtutem ipsi terræ vitrioli, utpote in qua peculiaris lateat ulcerum domitor.

Vulneribus Ventriculi adhibet alcalia, & maximè oculos cancrorum, tum potiones vulnerarias, quas hoc in casu vires non adeò contemnendas possidere facilè credit, & cùm ventriculus aliarum partium vulneratarum felici curationi prospicere debeat, eum sibi ipsi pro meliori successu medicamina præparaturum & dispositurum esse sibi persuadet, modò os stomachi adhuc existat illæsum, secus enim si contingat, mortem ipsam omnem curationis spem ademisse experientiâ multiplici jam annotavit.

§. 16. *Willisius* ad curationem Ventriculi *Tumoris* commodè obtinendam eò incumbit, ut sanguinis ulterior ad partem hanc prohibeatur affluxus, & materia intra tunicas ventriculi stagnans à venis quantum possibile, resorbeatur, quàm intentionem venæsectione se consequi posse profitetur, quibus subjungit clysteres diutiùs continuandos, & fermè quotidiè exhibendos, ut ita subductâ alvo sanguinis recrementa proliciantur, tum julapiis & apozematis sanguinem attemperantibus ex endiv. lactuc. acetos. decocto hordei cum glycyrrhiz. sem. fœnic. utitur, & sanguinis lentorem resolventia iisdem subjungit, quæ salibus constare debent volatilibus, ex quibus spiritum laudat ✱ci interius exhibitum, & foris pro dolore simul leniendo linimentum ex unguento dialth. vel fotus & cataplasmata ex chamomill. menth. fœnic. sem. lini, & similibus in usum ducit. Materia *Willisii cura in Ventriculi Tumore.*

teria verò ad resolutionem existente inepta, eandem per medicamenta maturantia concoquit, ut ita interiùs, si fieri possit, abscessu dirupto, materia purulenta vel per vomitum leviorem, vel, quod melius est, per secessum evacuetur, quare cataplasmata ex farina hordei, sem. lin. fœnigr. flor. chamomill. melilot. rad. alth. additis oleo lilior. vel chamomill. & axungia quadam, vel butyro confecta imponit, & internè oleum sem. lini cum aqua menth. & agrimon. nec non syrup. Hyssopi mixtum aliquoties in die ægro præbet absorbendum, donec pure evacuato abstersio fieri possit decocto hordei cum melle, & tandem balsamo Peruviano perfecta instituatur sanatio.

Ulcere. Ad *Ulcus* Ventriculi sanandum remedia adhibet mundificantia, abstergentia, exsiccantia & consolidantia balsamica, decocta vulneraria ex agrimon. scabios. pimpinell. veron. Electuaria ex conserva rosar. menth. absinth. cum ocul. cancr. corall. margarit bolo Armen. oleo terebinth. syrup. symphyt. & similibus in ulceribus aliis convenientibus.

Vulnere. Eadem etiam vulneraria usurpat in Ventriculi *Vulneribus*, potissimùm verò apozemata ex millefol. veron. agrimon. tormentill. rosar. C. C. rad. consolid. sem. myrtill. mastich. nec non balsamum de Capaiba, Spiritum mastichis, myvam cydonior. pulveres ocul. ♋. oliban. lap. hæmatit. pp. Corall. pp. Inter emplastra foris applicanda mastichinum approbat, & commune illud stipticum Crollii, omnibus vulneribus accommodatum.

Sylviana morborum ventriculi curatio. §. 17. *Sylvius* Ventriculi *Tumori* illungit varia unguenta & linimenta, ex unguento nempe dialth. martiat. ol. Chamomill. lil. anethi, non omissis salibus volatilibus, ad sanguinis coagulationem resolvendam. quòd si verò hoc videatur impossibile, & abscessus tendat ad suppurationem, ad cataplasmata pergit emollientia & maturantia, ex farinis, herb. nasturt. chærefol. malv. & cæpâ sub cineribus coctâ, cum oleo lilior. parata, quibus si abscessus sit ruptus & *Ulcus* existat, vulneraria propinat vel apozematis, vel pulveris, vel electuarii formâ, quorum potissima ingredientia sunt acidum domantia, rad. consolid. Saracenic. aristol. tormentill. Herb. fœnicul. pyrol. alchimill. veron. beron. summitat. hyperic. aq. plantag. diascord. ras. C. C. ocul. ♋ C. C. ust. ☿um diaphoret. quibus præmissis ulcus postmodum balsamo suo terebinthinato mundificat & consolidat. In *Vulneribus* hujus partis eadem ratione procedit, & pro faciliore consolidatione emplastrum stipticum foris vult imponendum.

Cartesianorum modus curandi ventriculi Tumorem. §. 18. *Cartesiani* curationem Ventriculi *Tumoris* aggrediuntur remediis attenuantibus & succorum crassitiem & stagnationem resolventibus, ut fluorem pristinum recipiant, & tubuli ab obstructione liberentur, quod præstant salibus volatilibus, & nonnunquam etiam fixis diaphoreticis quodvis angulare domantibus, & factam inde coagulationem destruentibus, adeoque tali vel simili mixturâ curationem inchoant.

℞. *Aq. Charefol.* ℥iß.
Menth. ℥j.
Essent. agrimon. ʒiiß.
Centaur. min. ʒj.
♁ ✱ci anisat. ʒß.
Syrup. Scabios. ℥j.
M. d. cochleatim.

Potum ordinarium convenientem reddunt vegetabilibus quibusdam, radicibus nempe enulæ, pimpinell. Zedor. fœnic. herb. agrimon. menth. absinth Pont. heder. terrestr. marrub. piperitid. nasturt. rut. flor. Chamomill. Rom. anth summit. centaur. min. ⊖e ♀i fixo & volatili, eumque calidiusculum potiùs, quàm frigidum propinant, & hac de re decoctum Theé miris in hujusmodi casibus deprædicant encomiis, quæ tamen vires aliis Decoctis ex debitis simplicibus paratis, & calidiusculè assumtis non sunt detrahendæ, calor enim in attenuatione & resolutione succorum incrassatorum singulare præbet juvamen, quodcumque vitiosè quiescens ad motum salutarem excitando, & hanc ob causam externos etiam fotus ventriculo applicandos seriò commendant, quales sunt, qui parantur ex maceratione herbar. chærefol. taraxac. scord. absinth. flor. chamomill. sambuc. sem. lini, cumin. in spiritu vini, in mortario parùm conquassatis, & additâ camphorâ sacculo lineo inditis, ut ventriculi regioni calidiusculè applicentur. Quando verò ob nimiam collectæ materiæ copiam attenuatio & resolutio obtineri nequit, & abscessus ad suppurationem pergit, hanc promovent admotis cataplasmatis paratis ex rad. cucum. asinin. alth. bryon. allii, cepæ, fol. chærefol. brassicæ, betæ, branc. ursin parietar. farin. lini, fœnigr. fabar. ficubus, flor. chamomill. melilot. sambuc. croci, axungiâ porci, vitulinâ, humanâ, butyro, oleis lilior. chamomill. verbasc. terebinth. gum. ammon. galban. melle, aliisque emollientibus, ut succi motu hujusmodi arctiùs compressi, in angustiori spatio agitati tunicam ventriculi distendant, attenuent, & fibras quasdam tandem dirumpant, sicque materia purulenta in ventriculi cavitatem dilapsa per intestina evacuetur; quapropter pro citiori & faciliori cataplasmatum penetratione & abscessus diruptione iisdem pauculum quidpiam calcis vivæ, aut ⊖is ♀i immiscent, vel regionem ventriculi tali linimento inungunt, superimposito postmodum subsequenti emplastro.

℞. *Unguent. Agripp.* ℥ß.
Basil. ʒij.
Ol. dest. menth.
Chamomill. ana ℈ß.
Ol. lil. alb. ʒiß.
M. F. Linimentum.
℞. *Emplastr. de melilot.* ℥ij.
Diachyl. cum gum. ℥j.
M. malax. ol. chamomill. & menth. & imponatur loco tumenti.

Pulveres internè exhibent rupturam facilitantes, & materiæ purulentæ evacuationem promoventes, qualis sequens existit non contemnendi usûs,

℞. *Ocul.* ♋. ℈ij.
Sperm. cet. ʒß.
Rad. ari ℈j.
⊖is absinth. gr. xij.
C. C. volat. gr. vj.

M. F. Pulvis, de quo una vice quantum mucro cultelli capit, exhibeatur. Rebus ita gestis Decocta vulneraria in usum ducunt, vel mixturas alias convenientes ex aq. veron. alchimill. Tinctur. myrrh. Syr botryos, donec balsamo Peruviano, de Capaiba, essent. chelidon. cum ♁u ✱ci anisat. consolidationem & sic integram sanationem pro voto perficiant.

Existentibus verò succis adeò acidis, & *Ulcus*. tot

tot particulis angularibus acutis permiſtis, ut *Ulcus* per longiorem permaneat temporis tractum fortiora addunt alcalia & poroſa ex tinctura ♀i, aq. ♆. V̇. camphorat. aliisque acidum deſtruentibus, ut accedente laudabili ſucco nutritio foramen oppleri, & ſolutio continui debitè queat reduniri, cui ſcopo ſequens ſubſerviet mixtura.

℞. *Aq. Veron.* ℥iß.
Numular. ℥j.
Alchimill. ʒß.
Calc. viv. ʒiij.
∽ *miſtich.* ʒiß.
Camphor. ʒß.
Syr. Conſol. maj. ℥j.
M. d. cochleatim.

Pulveres etiam exhibent ex oculis ♋. olib. myrrh. corall. pp. ſang. dracon. & foris Emplaſtrum oppoteldoch. *F. VVürtzii* apponunt, non omiſſis fotibus calidiuſculis, ex herbis ſtomachicis & vulnerariis, cum ſpiritu vini & camphora paratis.

Vulnus. Non minorem curam adhibent in Ventriculi *Vulnere*, cui ſalibus volatilibus tum internè, tum externè uſurpatis proſpiciunt, ne in labiis ſuccorum ſtagnatio, & hinc inflammatio excitetur, quapropter exhibitis internis ſudoriferis, regioni vulneris fotus ex herb. menth. hyſſop. beton. flor. chamomill. hyperici, ſale armon. & camphorâ in Sp. Vini maceratis apponunt, tum turundas foramini abdominis inſinuant unguento traumatico illitas, & propinatis per tempus aliquod potionibus vulnerariis ex herb. centaur. min. card. bened. alchimill. pyrol. hyperic. rad. pimpinell. ſanguiſorb. Zedoar. conſolid. glycyrrh. in aq. paratis, addito pulv. ocul ♋. vel ordinario potui, cereviſiæ aut vino dulci inſtillant Tincturam hyperici, cum tincturâ myrrhæ mixtam, aut balſamum Peruvianum, aut de Capaibâ ad guttulas ſex in juſculo exhibent, & emplaſtro ſtiptico vel gryſeo foris appoſito carnis & cutis reſtitutionem, ſicque vulneris clauſuram & conſolidationem promovent, arcendo nimirum particulas acutas & ſuccos acidos, ut ſucco chyloſo benigno fibræ disjunctæ ſibi invicem rurſus agglutinentur.

Noſtra cura in Ventriculi Tumore. §. 19. *Noſtro* judicio in cura *Tumoris* Ventriculi ſemper eò incumbendum eſt, ut ſtagnatio ſuccorum ſubſiſtentium removeatur, & ipſis concedatur liberior motus, quod obtinemus acidum viſcidum corrigendo, in quem finem conducunt omnia ſalia volatilia aromatica, aliaque, quæ vim incidendi habent. Sic nuper curavimus quendam ſolo ſale volatili C. C. præ omnibus commendamus ſimul aromatica, quæ ſerum in glandulis gaſtricis emendant: liquor quoque C. C. ſuccinat. balſam. nervin. eſſent. mac. vel balſ. capaib. vel peruv. deſtillatione correctus, vel oleum ejus ritè & ſine empyrevmate deſtillatum ad guttas 3. vel ſequens conveniunt.

℞. *Eſſent. flor. Chamomill.* ʒij.
Zedor.
Macis, aa. ʒj.
∽ ⊖*is* ✱*ci volat.* ʒß.
Ol. ſuccin. gutt. vj.
M. d. guttatim.

Vel detur ſequens ſpiritus confortativus ∽n. d.

℞. *Gran. cardamom* ʒiij.
coccionell. ʒß.
∽ *confortativ*, h. e.
∽ ⊖*is* ʒiiij. *cu* ∽*u* ♀i ℥viij.
deſtill. ℥iij.
Stent in infuſione per aliquot dies, poſtea filtrentur. Doſis 20. *vel* 30. *guttulæ.*

Sal volatile oleoſum noſtrum ſuccinatum admirandas habet vires, item Elixir ſtomachicum *Thomſon.* Omnia quoque carminativa, quæ ſimul obſtructiones reſerant, proſunt, ut ſunt carminativa quæcumque, Eſſentia carminativa variis modis parata, pulveres peptici dicti, quibus & pulvis ⊖*is* ✱*ci* aliaque ſalia, ut magis penetrent, permiſceri poſſunt; nec abſorbentia contemnenda ſunt, ut antiheſt. Poter. cum ocul. ♋. mixtum ſæpiùs exhibendum. Diuretica quoque in uſum trahenda veniunt, per quæ ſæpiùs obſtructio reſeratur & materia viſcida obſtruens per urinam ad veſicam amandatur. Diaphoretica verò hîc omnem implent paginam, quæ in omnibus Tumoribus egregia ſunt, quæ partim dicta & ubivis dicenda erunt, acidum enim humorum temperant, ſuccos ſpiſſos attenuant, vias obſtructas reſerant, & quidem vel ſenſibiliter, vel inſenſibiliter. Externè imponi debent varia reſolventia vel diſſolventia, omnia enim repellentia hîc maximè nocent, proſunt verò V̇. camphorat. ▽. Lang. Regin. Hungar. cum ol. ſuccin. vel emplaſtrum de ſperm. cet. diachyl. cum gumm. diaphoret. crocat. quæ viſciditates attenuant, coagulans acidum debilitant & enervant, ſtagnantesque humores ad ordinarium curſum promovent. Sacculi & imponi poſſunt ex flor. chamomill. Sambuc. bacc. Junip. herb. abſinth. menth. roremarin. majoran. ſalv. ⊖. commun. &c. quæ ob vim alcalicam acidum enervant, ſpiſſos humores attenuant, & ad circulationem redigunt. Si ex incauta applicatione medicamentorum repellentium in maturationem abeat tumor, conducunt omnia ea, quæ acidum corroſivum emendant, quæ in Ulcere jam enarrabimus.

Curantur autem *Ulcera* Ventriculi eodem ferè modo, ac aliarum partium ulcera, nempe acidum corroſivum corrigatur, ulcus enim ſæpiùs originem ſuam debet tumori, qui ſuppuratus & ſponte apertus, multum puris emittit, quandoque tumor talis à Chirurgo aperitur, quæ apertura ſæpiùs per longum tempus durat, & ſic producitur ulcus. Ulceri ergò tali commune digeſtivum ex terebinthina, vitello ovi, aloë & myrrhâ paratum imponatur, quia hæc omnia reſiſtunt acido, & temperant corroſivum iſtud ſale ſuo balſamico, quo abundant, quod & facit ſaliva ſani & jejuni hominis. Optima & egregia ſunt decocta varia ex herb. & rad. aromat. parata, additis ▽. calc. viv. Spir. vin. Camph. ⊖. ✱ci. cum ♆. parat. Ad duritiem verò ulceris tollendam applicetur emplaſtrum ſtypticum *Paracelſi*, vel noſtrum polychreſtum, vel ſuffumigium inſtituatur. Conducent & omnia ea, quæ communicaturi ſumus cap. de Ulceribus in genere. Rejicimus hîc Chirurgis aliàs uſitata acria, pinguia & repellentia, quia tantum obſtructiones pariunt, acidum augent, & ſic partibus ſtuporem inducunt. Internè conveniunt varia acidum corrigentia, imprimis elixir propriet. ſine acido, decoctum lignor. oculi ♋. ⊖ſum ♂is. *Ulcere.*

In cura *Vulnerum* Ventriculi omnia ea, quæ in aliarum partium nobilium vulneribus *Vulnere.*

observanda sunt, bene sunt perpendenda, pars enim hæc ob partes suas membranosas, glandulosas & nervosas nobilis est, unde & periculosa sunt ejus vulnera; eò ergo semper respiciendum est, ut aër propediem arceatur, dein omnia calidè applicanda sunt, quia fibræ in solutione hujus continui abscinduntur & franguntur. Si vulnera sunt ampliora, læsa ventriculi pars ad ventris vulneratos musculos attrahi debet, ut unâ eademque suturâ ventriculi laceratæ partes cumcute simul musculisque læsis contrahantur ligenturque. Hoc facto ad digestiva seu acidum corrigentia accedendum est, acidum enim in omni vulnere nocere jam notum est, conducit ergò aqua vitæ, ol. Junip. vel ▽. theriacal. cum ♌u ⊖is ⚹ci. vel ♌ vin. Camph. cum ⊖e ⚹co mistus; vel ad aliorum mentem paretur communi methodo ex terebinth. balf. Peruvian. ▽. vitell. ov. vel ol. ov. digestivum, additis aloë & myrrhâ; nobis tamen placent in his vulneribus fibrosis & glandulosis liquida spirituosa. Febris si adest, curetur per diaphoretica, & vulneri imponantur vulgò ita dicta defensiva, quæ tamen acidum absorbent, præ aliis tamen conducit emplastrum nostrum polychrestum, quod componitur ex minio, camphorâ, ⊖e ⚹co, vitro ℥ii, & cerâ, vel emplastrum gum. elem. Tacamah. nervin. diapalm. ana. ℥ß. malaxetur ol. lumbric. &c. vel imponatur vulneri emplastrum stypticum ex terr. ⊖li dulc. ol. hyper. & cerâ. Meritò hîc carpendi sunt, qui frigida & repellentia applicant hisce vulneribus, quæ certè meo judicio ex foro Chirurgico eliminanda sunt; & pessimè faciunt ii, qui in hisce vulneribus V. S. instituunt, cùm tantùm balsamum & nutrimentum vitæ exhauriant, & sic sæpe ægrum neci dent. In hisce Ventriculi affectibus externis mihi quoque suspecta sunt omnia purgantia, quia per hæc non tantùm optimi & nutrientes succi exhauriuntur, sed & fibrillæ simul nerveæ undecumque convelluntur, irritantur ac torquentur, unde sæpe dolor, inflammatio, spasmus, convulsiones, & id genus plura excitantur symptomata.

CAPUT II.

De Abdominis & Intestinorum Vulneribus, item Hernia Intestinorum.

§. 1.

EXaminatis Ventriculi morbis, ad vicina gergimus viscera, & quidem omnium primò ad ipsa Intestina, Ventriculo adeò firmiter annexa, ut ab Anatomicis Ventriculus continuatus indigitentur, quæ cùm in Abdomine abdentur, nec ab externis violentiis lædi queant, quin munimentum hoc externum de læsione ista participet, amborum affectus simul unàque operâ jam petractabimus. Equidem Vulnera Abdomini æquæ facilè ac aliis intestinis accidunt, cùm ex iisdem ferè constet partibus Abdomen; estque *Vulnus* Abdominis & Intestinorum eorum à causa externa facta solutio continui: *Hernia* verò est nimia dilatatio, (rarissimè ruptura.) peritonæi, ab obstructione tubulorum, & à causa violenta quacumque oborta, per quam Intestina in inguen descendendo, Herniam intestinalem producunt. Haud rarò contingit, ut vel omentum, vel intestina, vel utrumq; decidant, & affectus hic *Ramex, Ruptura*, Græcisque κήλη, ἀπὸ τῦ κηλέω, noceo dicitur. à Paracelso hernia describitur der Bruch nihil aliud est als ein Loch/ da die Intestina herauß gehen/ unde non video quo jure diversi testiculorum tumores, hydrocele v. gr. sarcocele, pneumatocele, cirsocele & à pluribus practicis ad hernias referuntur cum nec ruptio quædam necque dislocatio observetur. Plures veterum Herniam fœminis supervenire non posse putârunt, quòd illæ peritonæi productionibus careant; verùm omnibus recentioribus & nostrâ experientiâ confirmare possumus, illam æquè fœminis ac viris contingere, adeoque rectè inquit D. *Stalpart van der VViel Obs. rar. p. m.* 243. licet enim membrana peritonæi exterior fœminarum vasa spermatica eodem modo, quo in maribus, extra ventris cavitatem non deducat, colligere tamen est, eandem membranam integumentum ligamentis rotundis præbere; idque satis ad inferiora productum, ut epiploo & intestinis ad valvæ usuque labia procidendi occasio ideò concedatur, ut Herniæ completæ species inde emergere possit, quatenus scil. peritonæum eo in loco, ubi ligamenta exeunt, præter modum dilatatur. Affert exemplum *R. de Graaff*, qui in cadavere filiæ cujusdam hernia laborantis eo in loco, ubi rotunda uteri ligamenta abdomen deserunt, peritonæum adeò relaxatum se invenisse refert, ut integrâm foveam sive bursam efformaret, per quam intestina in inguen descendebant, & sic Herniam producebant. Similem recenset historiam *Fabric. Hildan. Cent. 6. de Blegny de Herniis.* Confer *Thom. Bartholin. Histor. Anatom. c. 1. hist. 3. G. Blasius Obs. Med.* 8. casum recenset de muliere 40. annos nata, quæ ante sex jam annos gravi hernia fuit afflicta, ita ut validissimo vinculo sese semper cingere necesse haberet. Sed quid multis opus est? Hac in civitate novi duas matronas honestas ob ruptum ex casu peritonæum Hernia laborantes.

Abdominis & Intestinorum vulnus, Hernia.

§. 2. In hisce Abdominis & Intestinorum Vulneribus patiuntur omnes ejus partes, h. e. *sa.* musculosæ, glandulosæ, imprimis verò membranaceæ, quibus intestina ab Anatomicis in sex partes dividi solent, prima dicitur Intestinum Duodenum à pyloro enatum, ubi liquor quidam flavus & oleosus in intestina excernitur; plerumq; chylo adhuc immutato repletum conspicitur. Secunda dicitur Anatomicis intestinum Jejunum, quod in Duodeni fine incipit, ubi reperiuntur excrementa, duodecim æquat palmas, & quidem in longitudine. Tertia dicitur Ileum; & hæc dicuntur tenuia, gracilia, & angusta, reliqua dicuntur crassa, ut Cæcum, Colon & Rectum. Colon juxta Cœcum ortum suum habet, & gyro magno circa cætera convolvitur

Pars affe.

inte-

inteſtina. In ejus principio membranoſa apparet duplicatura, ita contexta, ut facilem aditum permittat ab Ileo in Colon, ſed difficillimè regreſſum. Tota Coli cavitas in parvas diſtribuitur cellulas, & eo in loco, ubi ultima inteſtinorum pars rectà ad anum tendit. Craſſà hæc inteſtina dicuntur Anatomicis, ob craſſas, ſeu robuſtiores tunicas, quas habent. Cuncta hæc inteſtina triplici conſtant tunica: Interior fibris tendinoſis diverſimodè implicatis eſt conſtructa, media ex bino fibrarum ordine, quarum aliæ ſunt circulares, aliæ longitudinales, eſt compoſita, & exterior eſt fibrarum tendinoſarum contextus. Tunicæ hæ omnes inſerviunt motui periſtaltico. Præter has tunicas, in ſubſtantia inteſtinorum tenuium advertuntur minutiſſimarum glandularum congeries, quæ tubulos ſuos excretorios in cavitatem inteſtinorum explicant, & in illam liquorem quendam tenuem & pellucidum effundunt, quem poſſumus appellare liquorem inteſtinalem, qui neceſſarius eſt ad chylum è ſtomacho emanantem magis diſſolvendum & ſeparandum.

Ne quid ſicco à nobis pede prætereatur, partium infimi ventris ſtructuram & uſum, peritonæum, vaſa ſemen præparantia, Teſtes cum tunicis & Scroto, quæ omnia Hernias conſiderantibus explicanda præcipuè veniunt, paucis hîc ex Anatomicis repetenda. Peritonæum membrana viſceribus circumtenſa firmo eadem nexu continet, & eſt duplicata membrana diaphana, ſaccum refert, in quo omnia infimi ventris viſcera reconduntur. Peritonæum hoc variis fibris ſcroto connectitur, atque intra ejus duplicaturam non duntaxat teſticulorum vaſa recondit, ſed ea quoque ab una parte contegit, ita ut vaſa hæc intra duplicaturam ex abdomine provenientia ad teſtes eorumque vicinas partes excurrant; ſubinde pervium eſt peritonæum, ut vaſa tranſmittat circa uterum, imprimis ligamenta rotunda vermiformia. In viris proceſſus ſpermaticis vaſis exitum præbentes in utroque inguine non minùs, ac mulieribus obturati ſunt, verùm in canibus aliiſque brutis aperti ſunt, ſi enim in hominibus, qui recti incedunt, aperti eſſent, vix quiſquam inveniretur abſque Hernia, quod in brutis ita fieri haud poteſt, quia horizontaliter & non perpendiculariter incedunt. Semel hunc proceſſum in viro, idque in latere ſiniſtro apertum vidit D. *Blankard. c.* 33. num juvenili tempore herniâ laboraſſet, neſcit. Teſtes ceu corpora glanduloſa optimè dices minutiſſimorum vaſculorum congeriem ſemen continentium, quæ ſi abſque ruptione diſſoluta ſibi invicem annecterentur, facilè viginti ulnarum longitudinem excederent. Si plura cupis, adeas Anatomicos, *Bartholinos*, *Blankardos Francos & Nuckios*. Tres herniarum ſpecies in praxi ſequentiores ſunt Enterocele Bubonocele & omphalocele tariſſimè contigit quod à liene hepate è loco ſuo dimoto fit ruptio.

Diagnoſis Vulnerum Abdominis & Inteſtinorum. §. 3. In Vulneribus Abdominis ſemper eò reſpiciendum, quænam partes internè fuerint læſæ; ſi vulnera hæc penetrant in cavitatem, non poteſt ſemper cognoſci, quæ partes læſæ ſint, nec admittunt ſtylum, malè enim inquiritur in hiſce partibus ſpecillo ferreo aut plumbeo, aut argenteo, ſed potiùs nullo, vel candela cerea, quia meliùs flecti poteſt & accommodari ad qualiacumque occurrentia obſtacula, hinc optimè annotavit Cl. *Muys*, quòd ſpecillum aliquando valde profundè intret, per interſtitia muſculorum tranſiens, & quòd vulnus tamen non penetret uſque in ventris cavitatem, & è contra, quòd vulnus penetret aliquando uſque in abdominis cavum, licèt ſpecillum ubi intruditur, mox inveniat reſiſtentiam, ſcilicet quia partes in corpore læſo aliter figuratæ erant, dum æger vulnerabatur, quàm poſtea, ubi vulneris ſtatus explorabatur; non ergo hæc vulnera admittunt ſtylum, ſed per conjecturam cognoſci debent partes læſæ, ex ſitu ſcil. vulnerati, ex inſtrumento, ex ſymptomatibus, ex ſanguine aliiſque excretis. Si punctim vulnus inflictum ſit, quomodo cognoſci poteſt? Enſis vix poteſt ingredi, quin non lædat inteſtina; (2.) Corripiuntur animi deliquio, ſuperveniunt anxietates, inquietudines, convulſiones, febris &c. Chirurgi ſolent turundam explorare naribus, an fœtoris quid ſpargat, ex quo inteſtina punctim læſa eſſe judicant, quod tamen ſæpe fallit. Vulnus poteſt infligi in abdomen abſque inteſtinorum læſione, ſi ſcilicet non ſint nimis repleta. Cognoſci etiam poteſt ex ſitu vulnerati, num ſedens vel ſtans fuerit vulneratus, utrum per lineam rectam, an per obliquam tranſierit, nam ſi obliquè, non tam facile læduntur, ſi ſanguis excernatur vel per anum, vel per vomitum, indicium eſt, inteſtina eſſe læſa; ſi clyſter injiciatur, videndum, an quid cruoris ejiciatur.

Diagnoſis Herniæ. *Herniæ* viſu & tactu facilè agnoſcuntur, apparet enim in inguine tumor, æquè in maribus ac fœminis, qui ab initio parvus eſt, mox altior & amplior redditur, nunc preſſus cedit abitque, rurſumque remeat, nunc mollis eſt, nunc duritiem inæqualem præ ſe fert, conanime facto, ex halitus retentione propellitur. Epiplocele dicitur, cùm ab omento fit, Enterocele cùm ab inteſtinis prodit, in quâ ſpecie ſæpiùs tumor iſte in inguine minimè ſubſiſtit, ſed inde in ſcrotum in maſculis deſcendit, & ſaccum ex parte, vel totum implet, tumorem majorem minoremve producit, cute colore non mutatâ, ſed cùm rugoſa aliàs ſit, tunc tensâ exiſtente. Hic ſi prematur tumor, aut reſupinetur corpus, perit, rurſumque his ceſſantibus redit. In ſexu ſequiori etiam ejuſmodi tumor Enterocele in inguine interdum producitur, qui & ſæpe ex inguine, quemadmodum in maribus in ſcrotum, ſic hîc deorſum ſub cutem exporrectus, eam in immenſum nonnunquam tumorem elevat, &, ut in viris, iterum abit, reditque. De Omphalocele inferiùs agemus. In omnibus hiſce herniis dolor aliàs nullus, aliàs verò maximè circa initia in inguine, tempeſtate ſcil. frigida, dolor lancinans ac punctorius percipitur. Alvus in majori Herniâ ſemper eſt conſtipata, perſeverante malo, nonnunquam oritur convolvulus, cùm ægri fœces alvi evomant, hinc plura alia oboriuntur ſymptomata atrociora, & nonnunquam ipſa mors.

Differentia Herniarum. §. 4. *Differentias* Herniarum Autores præter neceſſitatem excogitârunt plurimas, nos admittimus tantùm 3. ſpecies, Enterocelen, Epiplocelen, & Exomphalum, reliquas verò ſpecies, ut Hydrocelen, Circocelen, Phyſocelen ſeu Pneumatocelen & Sarcocelen numeramus inter tumores, quia veri ſunt tumores, & non rupturæ.

Cauſa §. 5. *Ætiologiam* quod attinet, *Galenici*

morborum horum secundum Galenicos. Abdominis & Intestinorum *Vulnerum* causam, adscribunt externis instrumentis secantibus aut pungentibus, violenta manu per Abdomen ad ipsa intestina, vel crassa, vel tenuia adactis, ut continuitas partium harum dissolvatur.

Herniæ causam vel laxationem seu dilatationem meatuum in peritonæo propè inguina constitutorum, vel diruptionem statuunt ipsius peritonæi, per quam vel omentum, vel intestinum aliquod, maximè præ cœteris intestinis magis solutum illud cœcum descendat, interdum ad scrotum usque, & huic dilatationi & diruptioni ansam præbere dicunt externas quasdam violentias, casum abalto, cursum nimium, femorum ab invicem distorsionem majorem, gestationem ponderis, dimotionem molis alicujus gravioris, conatum magnum ad explodendas fœces siccas, vel excludendum partum, tussim asperrimam, clamorem maximum, tibiarum tubarumve usum diuturnum, anhelitus contentionem violentam, coitum immoderatum, potissimùm à cibo copiosius ingesto, flatus copiosos intestinis inhærentes, aliasque violentias ob quas meatus illi multum pateant, quod quidem faciliùs contingat, quo vel per se, vel ab usu balneorum aliarumque rerum relaxantium fuerint lubricati.

Paracelsum. §. 6. *Paracelsus* & causis Abdominis & Intestinorum *Vulnerum* communem fovet sententiam, nec de *Hernia* inguinali peculiarem profert opinionem, unde rupturam vel dilatationem peritonæi eundem hunc admittere nobis colligere licet, reliquas verò Herniarum quod attinet species, de iis aliena quadam ab aliis philosophatur ratione, uti enim menstruum solis mulieribus, sic herniam soli virili sexui convenire fingit, nec locum mutare, sed partes genitales in tumorem attollere, ejusque tres excogitavit species, quarum causas lib. 4. de morbis scroti sumus exhibituri.

Helmontium. §. 7. *Helmontius* easdem, quas reliqui admittit morborum horum causas, externam videlicet violentiam, dum instrumentis acutis abdomen & intestina in *Vulneribus* discinduntur, in *Hernia* vero intestina lapsu, saltu, aliove impetu per meatum inguinalem, & interdum ad scrotum usque propelluntur, ubi ab adjunctis flatibus intumescant, & propter tumorem istum repulsionem in abdominis cavitatem reddant difficilem.

Willisium. §. 8. *VVillisium* quoad causas morborum horum Abdominis & Intestinorum Veterum sententiis in omnibus habemus consentientem, *Vulnera* enim à dissectione vel punctura instrumentis facta, & *Herniam* à violenta quavis actione produci asserit, qua peritonæum vel rumpi potest, vel meatus ejus dilatari.

Sylvium. §. 9. *Sylvius* Abdominis & Intestinorum *Vulnera* ab iisdem causis contingere posse cum aliis fatetur, à quibus aliarum corporis humani partium vulnera suscitantur; *Herniam* verò à vehementi ventris compressione excitari asserit, qualem difficilis fæcum alvinarum expulsio nonnunquam expostulat, nec non qualemcumque conatum laboriosum aut lapsum fortiorem, à quibus vehemens corporis concussio & intestinorum excitatur propulsio.

Cartesianos. §. 10. *Cartesiani* similiter Abdominis & Intestinorum *Vulnerum* causas accusant res externas scindentes, pungentes, vel perterebrantes violenta manu in abdomen & intra hoc contenta intestina, tum crassa, tum tenuia, adactas, à quibus continuitas eorum dissolvatur, quales sunt enses, gladii, secures, falces, cultri, styli acuti, acus majores, globuli plumbei, sagittæ, & hujusmodi aliæ, quæ aliarum corporis partium continuitatem dissolvere possunt, siquidem & partes præsentes omnibus istis, quibus & aliæ, expositæ sint periculis.

Herniæ causis inserunt quamcumque peritonæi processûs in ipsis inguinibus dilatandi occasionem, conatum nempe magnum in efflanda voce, expellendis fæcibus alvinis induratis, excludendo partu, lapsum ab alto, vel in ipsis infantibus super ulnas gestantis, saltum, distentionem crurum & femorum, sublationem molis gravioris, cubitum infantum super ventrem, à copiosiore mox ciborum infartu, & quicquid peritonæum vel dilatare vel dirumpere potest, ut omentum aut intestinum vel in inguen, vel in scrotum ipsum per foramen ampliùs descendat, sicque aut bubonocelen, aut oscheocelen constituat.

§. 11. Etiam *Nobis* causa *Vulnerum* Abdominis ac Intestinorum eadem est, quæ & aliarum partium, solutio scil. continui à causa quacumque violentâ producta, ceu jam dictum est à Cartesianis, cum quibus nunc & nostra vela expandimus; quo verò vulnus est amplius & penetrantius, eò periculosius est, & mox elabitur vel omentum, vel intestinum. *Nos.*

Causa *Herniæ* meo judicio non semper est ruptura peritonæi, uti ferè omnes hactenus authores putârunt, quia peritonæum est membrana crassa, tenax & humida, quæ non tam facilè in abdomine rumpitur aut dilaceratur, prout videmus in vesica humida, quæ vix manibus fortissimis dilacerari potest, sed nostro judicio membrana hæc potiùs dilatur & extenditur, hinc non differt ani & uteri procidentia ab Enterocele & Exomphalo, nisi loco, certissimum enim est, in Enterocele seu Herniâ intestinorum peritonæum circa processum suum utplurimum dilatari & relaxari, in Exomphalo circa umbilicum, ubi in procidentiâ ani duntaxat intestinum rectum, & in uteri procidentia vagina uteri dilatatur. In Exomphalo abdominis viscera quandoque à casu aut lapsu concussa sunt, ut hepar mole sua versus umbilici regionem descendat, & ob gravitatem non tantùm intestina comprimuntur, sed & peritonæum dilatatur, ut contenta forinsecus facilè conspici possint. Non negamus tamen prorsus rupturam peritonæi in herniis, quia hoc rupto & in aliis partibus dantur herniæ, quæ ab imperitis incautè pro abscessibus tractantur; *Bartholin. Cent. 2. hist. 45.* observat, herniam mox infra cartilaginem ensiformem ex ruptura peritonæi; sic propè spinam dorsi peritonæo rupto ibidem hernia excitatur, confer *Ettmüller. p. 135.* sed tantum dicimus, hanc non tam sæpe causam esse, quàm hujus peritonæi dilatationem. Relaxatio peritonæi exoritur ex eo, quòd multi ejusdem tubuli obstruantur, inque illis stagnent ac coacerventur, humores, qui progressu temporis se insinuant inter fibrillas peritonæi, illudque hoc pacto relaxant, prout optimè ratiocinatur Cl. *Muys Chirurg. rational. Observ. 3.* & hoc notandum, quòd intestina crassa tam firmiter lumbis annexa rarissimè vel nunquam in Hernia prolabantur,

tur, sed tantùm intestina tenuia, jejunum & ileum, unà cum omento. Causæ ergo Herniarum sunt omnia ea, quæ peritonæum aut laxare, aut dilatare, aut id rumpere possunt in loco quodam; sunt itaque utplurimum causæ externæ, v. gr. motus nimius quicumque, clamor nimius, equitatio, saltatio fortior, sternutatio, vomitus & tussis violentior; rarum exemplum suggerit *Plater. in Obs.* Herniam scil. intestinalem ex nimia & violenta purgatione: sic ob clamores nimios facilè infantes herniam sibi adsciscunt.

Prognosis Vulnerum Abdominis & Intestinorum.

§. 12. *Vulnera* Abdominis omnia sunt periculosa, quia ejusmodi difficulter curantur, ob motum respirationis: vulnera enim consolidanda postulant requiem. Sic & vulnera abdominis, quamvis non penetrant, & in linea alba tantum sunt, difficillimè sanantur, ob partes ramosas membranosasque ibidem existentes. Vulnera abdominis penetrantia sunt omnia valdè periculosa, sed longè magis ea, quæ ampla sunt, quia tunc vel omentum, vel intestinum facilè foras prolabitur, ubi enim omentum fuerit prolapsum, nisi id statim reponatur, brevi coagulatur, emoritur, & calorem suum mutat, ob aërem acidum ambientem, quo enim aër frigidior, eò periculosiùs malum, quia materia in vasculis exilibus adiposis, quibus præditum est omentum, contenta facilè coagulatur. Quòd si intestina simul fuerint læsa, æger in magno vitæ periculo versatur, & quidem magis, si vulnus fuerit inflictum intestino tenui, minùs verò si crasso, quia in hoc vulnus postquam consutum fuit, faciliùs conglutinatur, & crassa intestina tantùm fœces, tenuia verò chylum continent, sunt tamen exempla quòd intestina læsa & fistulata feliciter fuerint curata. Sic quoque si simul fuerint læsa & discissa vasa sanguifera maxima, vel in hepate, vel in liene, tunc malum utplurimum lethale est, quia semel effuso sanguine, is vasis suis restitui nequit. Similiter si vulnera per anteriorem abdominis partem intrent, ac per tergum & per spinalem medullam egrederentur, utplurimum lethalia existunt. Si verò Vulnera Abdominis has partes non læserint, utplurimùm curantur ægri brevi temporis spatio, & quidem intra tres, quatuor aut plures septimanas. Vulnus enim infligi potest in abdomen sine intestinorum læsione, si scil. non fuerint nimis repleta, quod cognosci potest ex situ vulnerati, num sedens vel stans fuerit vulneratus, utrum per lineam rectam, an per obliquam transierit instrumentum, nam si obliquè, non tam facilè læduntur intestina, sin sanguis excernatur vel per anum, vel per vomitum, indicium est, intestina esse læsa; si clyster injiciatur, videndum, an quid cruoris evehat.

Prognosis Herniæ.

Herniam quod concernit, si intestina diu extra abdomen & situm ordinarium suum exulant, malum est, pessimùm verò, si eadem reponi nequeunt. Quo tumor major & durior & multum dolens, eò periculosior est, si adsunt vomitus enormes, cum constipatione alvi, & superveniunt convulsiones, intestina nequeunt restitui, tunc actum est de ægro, ceu plura novimus exempla, intestina enim tam diu extra abdomen detenta ob aërem ambientem magnam contrahunt noxam, pori enim intestini aliquatenus obturantur, hinc flatus aliique vapores condensantur, & sic intestinis necem portendunt, unde & illa sæpe sphacelantur & gangrænâ afficiuntur, ceu Hanoviæ in defunctis ex herniâ sæpiùs fuimus contemplati. In senibus difficillimè, in pueris verò circa octavum annum facillime & quidem fasciis curantur.

Diæta.

§. 13. Cura *Diætetica* consistit in schola Medica recepta rerum non-naturalium, quamvis minùs prudenter ita dictarum, legitima administratione. *Aer* ergo in his affectibus sit calidus, & temperatus, frigidior aura tanquam infensissimus hostis in his affectibus fugiatur angue pejus, quia maximè impedit motum circulationem, Herniæ enim à frigore præsertim subitaneo, solent fieri lethales, coagulatâ enim materiâ in fibrillis intestinorum, dolorem, hinc spasmum & duritiem intestina acquirunt, quæ insequitur ileos; confer *M. C. Ann.* 8. *p.* 154. Exercitia nulla sint, nisi moderata, quietem enim desiderant Herniæ. Vitetur ergo quicumque motus vehementior, quies verò optimum Herniæ remedium, sic *Fabric. Hild.* refert, sexagenarium per 20. annos herniâ maximâ laborâsse intestinali, qui à nemine Medicorum ac Chirurgorum potuit curari, eumque senem postea absque remediis in totum esse restitutum pristinæ sanitati, postquam morbo quodam periculoso decubuerat in dorso per semestre spatium, quapropter optimum dicit contra Herniam remedium esse quietem & decubitum in dorso. Somnus & vigiliæ sint moderata. Victûs ratio instituatur ex illis, quæ dant optimum chylum, fugiantur flatulenta, legumina quæcumque, imprimis fabæ & lentes, acida omnia, brassica; è contra condiantur cibi aromaticis & seminibus carminativis aliis. Potus sit vinum dulce, vel cerevisia optimè defœcata & fermentata, aromaticisque imbuta. Caveatur à crapula & quocumque excessu. Animus sit pacatus & tranquillus, vitentur ira, mœror, & ejusmodi animi motus vehementiores.

Galenico-Pharmaceutico-Chirurgica cura in Abdominis & Intestinorum Vulneribus.

§. 14. *Curationem* morborum præsentium *Galenico-Pharmaceutico-Chirurgicam* aggressuri, en! præcursoribus nostris prima efferenda concedimus vota; & quidem ordinem inter eos ducentes *Galenici* eò summam in curandis Abdominis & Intestinorum *Vulneribus* locandum esse præcipiunt diligentiam, quò ipsa ex vulnerato ventre prolabentia & nonnisi superficie tenus vulnerata intestina superinsperso pulvere adstringente, sanguinem supprimente & sarcotico, quantocyus, ne ab aëre offendantur, in ventrem repellantur, sin à flatibus ita jam sint repleta, ut per angustius vulnerati abdominis foramen commodè reponi nequeant, orificium hoc sollicitè volunt dilatari, flatusque discuti, spongiâ vino, cui semina anisi, carvi, fœniculi, cumini, flores chamomillæ, & summitates anethi fuerint incocta, & adhuc calido imbutâ superimpositâ hinc intestinis repositis, peritonæi & abdominis cutis carnosæ labia suturâ convenienti volunt conjungi, ne calor ille nativus viscerum, qui tamen imaginarius est, transpiret, aut, quod veritati conformius, frigus intret externum, & læsa jam intestina magis adhuc infestet; quo facto agglutinationem & consolidationem operosæ illi morborum depulsrici Naturæ relinquunt perficiendas, cùm ignota illa Dea, more quodam Ethnicis potiùs, quàm Christianis concedendo, mirâ in curandis corporis malis illis prædita videatur potentiâ, quamvis & hanc satis infirmam esse abbreviatamque fateri cogantur, si intestina adeò sint discissa & dilacerata, ut ipsum stercus vul-

vulnere egrediatur, hoc enim in casu ob morbi magnitudinem summum adesse periculum monent, eaque propter intestinorum, maximè crassorum, labia vino stiptico priùs abluta concinnâ suturâ jubent conjungenda, & ut ante, pulverem adstringentem & sanguinem sistentem inspergendum, postremò verò ipsum abdomen consuunt, voluntque nonnulli, ut pro exitu materiæ purulentæ foramen quoddam relinquatur, alii verò de eo minùs sunt solliciti, persuadentes sibi, unà cum cæteris excrementis è vulnere exsudantibus pus illud à Natura sua ad inguina depulsum, atque in his excitatum iri abscessum, quo dirupto excrementa quæcumque faciliùs effluerent & repurgarentur. Ut tamen Deastræ illi Naturæ copiæ quædam obviam mittantur subsidiariæ, quibus agglutinatio illa vulnerum horum promtiùs perficiatur, decocta quædam propinant ægrotis, quæ parare solent ex centaurio, rubia, sanicula, caryophyllatâ, consolidâ, tormentillâ, caudâ equinâ, mastiche, mumiâ, thure in aqua communi maceratis, & deinde ad tabem decoctis, vel simplicia illa in pulverem redigunt, & in jusculo quodam ad drachmam usque exhibent, aut reliquis admiscent alimentis. Pro sordibus repurgandis, ipsisque intestinis magis adhuc detergendis & adstringendis, remedia prædicta vino incoquunt adstringenti, quod cum terebinthina, gummi, sarcocolla, thure, myrrha, aloë, terra Armena, sanguine draconis &c. permistum clysteris instar in alvum infundunt, imposito gossypio, vel linteis duplicatis, quadruplicarisve, ut in ipsis intestinis ad tempus aliquod detineatur.

In Hernia. *Herniæ* intestinalis curationem hoc modo instituunt, ut imperatâ inediâ exinanita alvo, & flatibus per clysteres discussis, nec non præmissis fotibus, insessionibus, balneis, cataplasmatibus emollientibus & flatus discutientibus. intestinum vel omentum prolapsum per meatum remediis prædictis aliquantum relaxatum in locum pristinum & ordinarium reprimatur, posthæc medicamentis adstringentibus & laqueis meatus peritonæi relaxatus aut disruptus constringatur, sicque intestinum vel omentum in loco debito conservetur, ne denuò per meatum in scrotum delabatur, quamvis utrumque sæpiùs obtentu difficillimum esse fateantur. nihilominus & interna & externa adhibenda esse volunt remedia adstringentia, potissimùm verò externa cum laqueis, ut ita faciliùs meatus comprimatur, hinc pubis & inguinis regionem fovent spongiis vel panniculis imbutis decocto rad. consolid. maj. bistort. narciss. pentaphyll. chelidon. maj. herb. equiset. polygonii. herniar. fol. pyri, berberis, plantag. flor. rosar. balaustior. stoechad. anth. pilar. cupressi, gallar. virid. immatur. cort. granat. sem. nasturt. torrefact. cumin. alumin. in vino rubro adstringente & aqua per diem & noctem priùs maceratis, & postmodum decoctis, fotu verò hoc, quàm calidè ferre potest æger, aliquoties adhibito, loco deinde priùs abraso imponunt emplastrum aliquod meatum peritonæi fortiùs constringens & occludens, qua virtute præditum esse affirmant emplastrum de pelle arietina Arnoldi de Villa nova, ramici puerorum maximè dicatum, vel quod ex sequentibus componitur speciebus.

℞. *Gallar. immatur.*
Nuc. cupress.
Malicor.
Balaustior. ana ℥j.
Gumm. Arab.
tragacanth.
Sarcocoll.
Thur.
Myrrh.
Aloës, aa. ℥ß.
Rad. aristol. rotund.
Sang. dracon.
Mum.
Bol Armen.
Lap. hæmatit.
Spodii.
Gyps.
Alum. aa. ℨiij.
Terantur omnia, & cum aceto & cera alba q. s. suscepta redigantur in formam emplastri rupturæ imponendi.

Commendant nonnulli folia cicutæ simplicis torrefacta & trita, vel folia hyperici viridis recens contusa instar emplastri rupturæ imposita. Remediis etiam internis curationem hanc promovere tentant, exhibitis vel pulvere ex rad. symphyt. maj. vel folior. balsaminæ, vel radicis Uvulariæ, vel pilulis ex pilis leporinis & melle inspissato confectis, aut aliis decoctis, syrupis, electuariis, vel pastillis convenientibus, quorum ingredientia ex sequentibus seliguntur, quæ sunt, radices bistortæ, symphyti, pentaphylli, acori, rubiæ majoris, valerianæ, herbæ plantago, caryophyllata herniaria, polygonium, equisetum, centaurium majus, balsamina, salvia, pimpinella, pilosella, semen myrtillor. coriand. pp. nasturtii torrefactum. flores rosar. balaust. authos, pilæ cupressi, costus amarus, mumia, blatta Bizantina usta & aquâ consolidæ elota, chalybe pp. bdellium, sangu. dracon. terr. sigillat. bol. Armen. tragacanth. trochisci de spod. de carabe, &c. Quando verò nec remediis hisce interiùs usurpatis, nec vinculis & ligamentis externis, ex quibus reliquis proferunt illud, quod Lupum vocant, quo meatus peritonæi relaxatus constringitur & comprimitur, intestini vel omenti prolapsus ulterior prohiberi potest, consulunt aliqui, ut testis ejus lateris, in quo intestinum in scrotum prolabitur, exsecetur, ut ita peritonæi processus arctiùs comprimi, constringi & occludi possit: hanc tamen operationem non approbant omnes, quoniam in ætate provectioribus non sine periculo instituatur, & in diruptione peritonæi parùm prodesse possit, & hac de causa eandem ei substituunt ferramentum, quo pluries supra rupturam admoto, & cutis & peritonæum contrahantur, sicque angustato meatu tum omenti, tum intestini prolapsus aptè prohibeatur.

§. 15. *Paracelsus* in Abdominis & Intestinorum *Vulneribus* curandis magnam à Chirurgo postulat diligentiam, maximè in vulneratis intestinis, hæc enim, si fieri possit, cannulis argenteis artificiosè vult connectenda, bonumque judicat omen, si unà cum excrementis exeat intestinum, quod tamen, qua ratione sit intelligendum, singulari indiget Oedipo, cùm qualis sit hic in curatione successus, non facilè sit intellectu, ipseque hic Autor industriam hanc non in omnibus subeundam esse non sine causa admonet: remedia verò eadem hic admittit, quæ reliquis vulneribus sunt dicata, & à stomacho facilè poterunt digeri, potissi- *Paracelsica cura in Abdominis & intestinorum Vulneribus.*

potissimùm potiones approbat vulnerales, quæ componuntur ex herbis consolid. maj. agrimon. serpentariâ, betâ rubrâ, ophioglosso, sed singulari ratione, dum cantharo induntur simplicia cum vino, ejusque orificium operculo obtectum benè obturatur pulte ex farina facta, sicque aquæ foventi imponitur, ut ad horam unam vel sesqui vinum cum simplicibus in cantharo bene ebulliat. Externa balsama, unguenta & emplastra eadem adhibet, quæ in aliarum partium vulneribus commendat.

Hernia. In *Hernia* curanda ad horrenda arma, adeoque ad difficillimum curandi modum non vult transeundum, sed citra manum facillima & præsentissima ratione curationem hanc absolvi posse promittit, dummodò sequentia studiosè abhibeantur remedia.

℞. *Liquoris de Xylohebeno* ℥ij.
Usnur. ℥j.
M. simul & imponatur.

℞. *Thur.*
Macis, aa. ʒß.
Terpentinæ ʒij.
Axung. de cervis, quæ est in modum unguenti, q. s.
Terantur.

Hoc linimento locum rupturæ ad tres aut quatuor hebdomadas indies bis inungi jubet, ægrotumque supinum decumbere, sic enim quicquid est rupturæ sanari sperat, dummodo didymi locus non putrescat.

Helmontii opinio de curatione Vulnerum Abdominis & Intestinorum Hernia. §. 16. *Helmontius* Abdominis & Intestinorum *Vulnera* curatu admodum æstimat difficilia, nec diversa ab iis proponit remedia, quæ Vulneribus in genere existimat convenientia.

Herniam intestinalem magnetica curatione depelli posse, per multiplicem experientiam corroboratus affirmat, herniosus enim per juvenculam quercum cultro diffissam ut dehiscat, si traducitur levi veste amictus, & postmodum quercus aliquot nexibus denuò ligetur, & rima consolidetur, etiam herniam auferri & ægrum convalescere observavit, quando verò quercus diffissa non consolidatur, sed arescit, indicium fuit, Herniam non curari, & ægrum aliquando ab alio morbo herniæ supervenientes fore extinguendum. Hanc autem curationem à superstitione vindicaturus, quam accusare quis possit ideo, quòd in transitu seminudi herniarii per fissam querculum tota hæc virtus sit consita, sufficere asserit pro responso, non subesse hic verba, incantationes, impietatesque, finemque esse honorem Dei in suis magnalibus, à quo dos ista emanare creditur in naturam propter magnam virtutem herbarum. Transitum verò istum realiter & sympatheticè consolidationem vulnerati abdominis operari, præcipuè si ipsa quercus non exarescat, sed consolidetur, manifestum vult esse imprimis, quòd pulvis sympatheticus servans cruorem vel pus in linteo, ne putrescat, deferat ejusmodi balsamicam vim ad vulnus absens, & sanetur, proinde nihil impedire, quo minùs aporrhœa à recenti quercûs lethali & medullari vulnere transeuntem afficiens, & halitu tenus inspirata sit adinstar pulveris sympathetici balsamique, potissimùm quòd quercus glandes, folia, cortex, &c. sint inter potissimi potûs vulnerarii simplicia, è quercetis verò fumus exspiret magnæ virtutis. Ulterius autem inferenti & quærenti, si halitus ille quercûs sit alicujus virtutis, cur non sufficiat adstare? non aliter respondebit, nisi quòd non sit humanum, scrutari magnalia consilia, sive judicia Dei, transitum verò requiri, nec proinde involvere superstitionem sibi persuadet, non quidem per rationem à priori, in dotibus beneplaciti divini, sed prorsus à pari, & ut dici solet, argumento, quia est; uti enim prægnans appetens cerasum, si manum fronti suæ admoverit, fœtum in fronte perpetuo ceraso signaverit, sin manum quietam servaverit, non signabitur fœtus; sic absque superstitione requiri transitum ait per fissam quercum, ut vis vitalis consolidandæ quercûs abeat in consolidandam membranam Abdominis, non verò esse animam, quæ imaginetur, aut velit signare frontem fœtus, sed manum per incuriam tangentem frontem suam id efficere, quoniam Archei sit operatio naturalis, non animæ; eadem hac ratione incuriam esse exhalationem Archealem è quercu fissâ, eamque tantùm oppositionem, quæ fit transitus, requirere, fissuram quercus rupturam herniæ, colligationem & reasserationem arboris solidaturam herniæ, transgressum per arboris rimam applicaturam intimam atque medullarem denotare, quercum verò peculiarem significationem gerere consolidationis, eò quòd potum vulnerarium membris dicatum suppeditet, & colligantiam tandem causarum & similitudinem connexum in Archeo ostendere. Similem curationem per magnetem proponit, cujus dorsum eodem modo intestinum quo ferrum propellere, & herniam curare docet. Præter sympatheticas hasce etiam aliam novit Herniæ curationem per semina contusa anisi, carvi, fœniculi, coria(n)dri, in vino cocta & potui exhibita, quæ conveniens est, si magna durities, quæ pyloro subest, intestinum retropelli impediat, his enim remediis durities emollitur, ut hernia facilè retropellatur.

Willisii curam Abdominis & Intestinorum Vulneribus. §. 17. *Willisii* cura in Abdominis *Vulneribus* non est aliena ab aliorum Auctorum procedendi modo si enim absque peritonæi & intestinorum læsione sint, ut aliarum partium vulnera vult tractanda, si verò ad intestina penetraverint, hæc ipsa priùs consuenda, pulvere adstringente ex mastiche, myrrha, aloë, sang. dracon. confecto adspergenda, & sensim in locum ordinarium sunt intrudenda & reponenda, ægro semper in latere opposito decumbente, quod idem ita fieri debet cum omento, & quando flatus repositioni obstant, ii aut carminativis internè & externè adhibitis sunt discutiendi, aut intestinum magno flatu distentum sine periculo debito in loco acu pungendum, ut ventus ipse exitum reperiat. Omentum si per vulnus elapsum corruptum sit, funiculo infra partem corruptam ligandum est, & hæc abscindenda, reliqua verò reponenda, relicta aliqua fili portione, qua foràs revocari possit, si ulteriùs computrescere incipiat. Vulnus ternum majusculum sutura, minusculum verò emplastris glutinatoriis jungendum est, instillato simul balsamo de Capaiba, & ad tempus aliquod intro assumtis potionibus aliisque tincturis mixturisque vulnerariis, ut succus nutritius balsamicis istis particulis sufficienter imbuatur.

Hernia. *Herniæ* curam ita instituit, ut omentum vel intestinum prolapsum repellatur, in situ

Tt debito

debito retineatur, & cingulis, pulvinaribus, emplastris & quieteprohibeatur, ne denuò possit prolabi, exhibitis simul internis remediis adstringentibus & herniæ convenientibus paratis, ex rad. consolid. osmund. regal. valerian. herb. herniar. pimpinell. vinca pervinc. jaceâ, sem. perfoliat. nasturt. aliisque, non multum enim ab aliorum herniam curandi modo secedit.

Sylvii sententia de curandis abdominis & Intestinorum Vulneribus.

§. 18. *Sylvius* solutæ unitatis in Abdominis & Intestinorum *Vulneribus* postulat redunionem suturâ faciendam tum in intestinis, quæ post illam aquâ calidâ abluta debitum in locum sunt reponenda, tum in ipsius abdominis partibus separatim, peritonæo nempe & musculis, inspersis pulveribus adstringentibus, & emplastro stiptico vel alio consolidante vulneri extrinsecus imposito, non omissis apozematis vel aliis medicamentorum vulnerariorum formulis interiùs assumendis.

De curanda Hernia.

In *Hernia* patiens ita locandus, ut resupinato pedibus in altum elevatis intestina vel omentum aut sponte redeant in sedem pristinam, aut si hoc fieri nequit, remotis obstaculis & potissimùm flatibus per emplastrum suum carminans discussis, manibus retrudantur, tum fasciis aut subligaculis tamdiu retineantur, donec meatus per adnascentiam musculorum ita sit angustatus, ne ulteriùs prolapsus ille contingat, quem in finem etiam unguenta vel emplastra in usum ducit, agglutinationem istam promoventia, & herniæ potissimùm dicata, fotibus verò calidioribus intestina non vult irritanda, sed solùm temperatis, ne iliaca passio aut vomitus sequantur enormes; quandoquidem etiam in ætate provectioribus conjunctio & concrescentia hujusmodi vix sit speranda, fasciis intestinum suadet in loco convenienti detineri, ne mala graviora à prolapsu scrotum iis inde sint expectanda.

Cartesianorum modus curandi Abdominis & Intestinorum Vulnera.

§. 19. *Cartesiani* in simplici Abdominis *Vulnere* absque læsione intestinorum curando eadem planè procedunt ratione, quâ vulnus in genere tractare solent, sistendo sanguinis effluxum nimium, removendo obstacula, adjungendo invicem vulneris labia & eadem consolidando, non omissis interiùs sanguinis coagulationē promoventibus, ut oculis ♋. spermate ceti C. C. aliisque sudorem promoventibus, quem hoc in casu maximè judicant proficuum. Ipsi Vulneri etiam foris adhibent fotus calidiusculos ex herbis vulnerariis, salviâ, alchimillâ, menthâ, hyperico, in vino coctis, vel linteum duplicatum spiritu lumbricorum, in quo camphora dissoluta, imbutum tepidè imponunt, donec emplastro vel unguento ex mastich. gumm. carann. terebinth. ol. Philosoph. hyperici, aliisque paratis perfectè possit consolidari. Intestina extra vulnus protuberantia & flatu distenta, vel decocto ex carminativis in vino dulci parato, vel lacte calido fovent, & vulnus angustius in tantum dilatant, ut intestina per illud commodè in abdominis cavitatem, situmque pristinum possint repelli, qua ratione etiam omentum prominens fovere solent, & portionem ejusdem corruptam, ut præcedentes, filo ligare & abscindere, relicto filo, ut denuò extrahi & portio ulteriùs corrupta resecari queat. Vulneratis verò simul ipsis intestinis, sive tenuibus, sive crassis, ut vel chylus, vel excrementa per vulnus effluant, quamvis res periculo sit plenissima, & parva de salute spes, nihilominus intestina vel lacte calido, vel spiritu vini camphorato & Essentiâ hyperici abluunt, suturâ uniunt, sicque in situm ordinarium reponunt, instillato balsamo de Capaiba, vel balsamo mort. ex aloë, myrrha, benzoë, styrace calam. ♒u vin. & pauco ♒us ⊖is parando, & internè potiunculam exhibent spirituosas particulas in tubulis intestinorum augentem & corroborantem, cujus sequens esse potest formula.

℞. *Aq. salv.* ℥iß.
menth. ℥j.
Regin. Hung. ℥ß.
Tinctur. hyperic. ʒiij.
Spirit. lumbricor. ʒij.
Mastich. ℈iiij.
Camphor. ℈ij.
Syrup. Veron. ℥j.
botryos,
de tormentill. aa. ℥ß.
M. d. cochleatim.

Reliquum vulnus ut conglutinetur, & peritonæi & musculorum partes in vulnere majori suturâ per filum crassius cerâ obductum aduniunt, & vel unguentum traumaticum *Blancardi* inungunt, vel emplastrum aliud consolidans ex acidum absorbentibus parandum, qualia sunt, bolus Armena, plumbum ustum, lithargyrum, minium, olibanum, mastix, galbanum, terebinthina, oleum loti odorati, ovorum, Philosophorum & cera. Potionibus vulnerariis semper admiscent pulverem ex ocul. ♋., ut acido fortiùs resistant.

Herniam.

In *Hernia* curanda primam quoque impendunt operam, ut intestina vel omentum eò repellantur, unde prolapsa sunt, removendo obstacula eodem planè modo, quo in Abdominis vulneribus, ad restituenda intestina flatus & intumescentias eorum fotibus aut cataplasmatis discutiunt, & durum quodvis emolliunt, qua de causa rad. alth. fol. malv. flor. camomill. sem. anis. carvi, fœnigr. in lacte coquunt, & lintea eodem imbuta calidiusculè adhibent, insimul regionem protuberantiæ sequenti inungunt linimento.

℞. *Sevi Hircini* ℥ß.
Axung. castor. ʒij.
Ol. Hyperic. ʒiij.
Lumbricor. ʒj.
Ol. Petr. alb. ℈j.
Dest. macis gutt. vj.
M. F. Linimentum.

Loco hujus usurpant butyrum, cui flores verbasci & hyperici fuerunt incocti, & postmodum ægro aut in tabula, lecto, aut, si infans fuerit, gremio matris, vel alteriùs aptè disposito, capite aliquantum ad inferiora, inguine verò ad superiora respiciente, & pedibus divaricatis, intestinum vel omentum per processum peritonæi dilatatum in ipsam abdominis cavitatem detrudunt, quo facto vel unguentum ad Hernias *Mynsichti*, illinunt, & quietem decubitumque supinum ad longum imperant tempus, vel emplastrum imponunt fibras comprimens, & ita meatum istum angustans, aut mediante accrescentia quadam carnosa occludens, quorum varias habent formulas, ex quibus sequentes aliqua præbere possunt exempla.

℞. *Resin.* ℔iß.
Ceræ, ℔ß.
Terebinth.

Farin.

Farin. fabar. aa. ℥iß.
Fœnigr.
Consolid. maj. aa. ℥j.
Rad. Alth. ʒj.
Herb. barb. caprin. ℥iiß.
Bol. rub. ℥iß.
Spir. vin. s. vin. adust. ℥iij.
Acet. vin. ʒiß.
M. f. a. F. *Emplastrum.*
℞. *Rad. Aristol. rotund.*
long. aa. ℥ß.
Filicis,
Osmund. regal. aa. ℥j.
Consolid. maj.
min. aa. ʒvj.
Ceterach.
Glasti.
Caud. equin. aa. ℥j.
Sem. plantag.
nasturt.
psyll. aa. ℥ß.
Nuc. cupress.
Gallar.
Cupular. gland.
Fabar. torrefact.
Myrtillor.
Malicorii.
Balaustior.
Acaciæ aa. ℥ß.
Ex hisce in subtilem pulverem redactis fiat cataplasma cum vino rubro ad consistentiam emplastri reducendum, cui adde
Thuris.
Myrrh.
Aloes.
Mastich.
Boli *Armen.*
Mumia.
Lap. calamin. pp.
Lithargyr. aur.
Sangu. dracon.
Picis navalis ℔ij.
Terebinth. q. s.
F. *s. a. Emplastrum.*
℞. *Pic. naval.* ℥ij.
Aloes.
Olibani.
Mastich. aa. ℥ß.
Colcot. ⊕*li.*
Boli *Armen.* aa. ʒiij.
M. F. *Pulvis, qui excipiatur vel mucilagine rad. consolidæ maj. vel albumine ovi, & instar emplastri imponatur.*

Sed circa emplastrorum horum impositionem rectè monent, non omnes eadem ferre posse, siquidem occlusis poris particulæ transsudantes sub emplastro retentæ fibras cutaneas vellicant, poros occludunt, & hac ratione pruritum, inflammationem & pustulas excitant cum dolore urente, quod si in quibusdam contingat subjectis, demto emplastro locum lacte calido abluunt, & linimento ex sevo ovillo cum oleo ovorum parato inungunt, ut pori ita dilatentur, fibræ crispatæ relaxentur, & spiculæ acutæ fibris earumque tubulis inhærentes inviscentur, sicque dolor minuatur & pustulæ decidant. Subligaculorum usum cum pulvinaribus & scuto ex cera confecto, arctèque regioni herniæ alligatis summopere ducunt proficuum ad prohibendum ulteriorem intestinorum prolapsum. A quibusdam interna quoque exhibentur remedia aperturæ occlusionem promotura, inter quæ laudantur semen nasturtii tostum, perfoliatæ, Tinctura Hyperici, Essentia symphyti, potio seu decoctum contra herniam intestinalem *Mynsichti*, vel Pulvis sequens:

℞. *Rad. Cichor. alb.* ℥ß.
Pulsatil. ℥j.
Sem. Perfoliat. ʒij.
M. F. *Pulvis, in jusculo ad* ʒj. *adsumendus.*

Sunt tamen, qui hisce parum tribuunt, vix percipientes eorum vim esse tantam, ut peritonæi processum comprimere, sicque meatum satis queant angustare, quod ipsa quoque sæpiùs monstrat experientia, quare & spiritui salis, à quibusdam ad herniam curandam valdoperè deprædicato non adeò fidunt, sed si quis felix subsequutus est curationis exitus post ejus usum, non tam spiritui huic, quàm subligaculis, quieti, & reliquo diætæ regimini eundem ferunt in acceptis. Quandò verò malum hoc ita accrevit, ut ob intumescentiam & variam contorsionem intestinorum, per meatum inguinalem in locum ordinarium repelli & pristinæ sedi restitui nequeant, & extrema confugiunt remedia, & herniotomiam approbant, resectionem tamen testiculi adustionem non adeò frequenter instituentes, sed potiùs sectionem & puncturam auream, de quibus, Herniæ curationem ulteriùs explanantes, pluribus modò sumus acturi.

§. 20. *Nostrum* ergo de morbis hisce Abdominis & Intestinorum ritè curandis sententiam sequenti nunc percipito ratione. *Vulnera* Abdominis à Chirurgo statim examinanda sunt, quænam partes fuerint læsæ, si verò satis manifestè constat, quòd vulnus in abdomen penetraverit, non opus est ut exploretur vulneris profunditas, ideoque Chirurgos nostros hîc carpo, qui specillo ferreo statim inquirunt vulneris profunditatem, & ita partes illæsas hoc instrumento lædunt, fibrillasque discindunt, præstat ergo vel candelâ cereâ uti, vel specillo plumbeo flexili, quæ ita flecti possunt, ut catheter flexilis, & sic ejusmodi instrumenta accommodantur ad qualescunque occurrentes mæandros, sed inquisitioni huic non semper fidendum est, quoniam in corpore læso partes aliter figuratæ erant, dum æger vulnerabatur, quàm postea ubi vulneris status explorabatur. Pessimè etiam faciunt Chirurgi illi, qui vulnera hæc ampliora reddunt, quia omentum & intestinum faciliùs tunc excidere possunt, in casu verò, ubi jam illa fuerint prolapsa, & ob distensionem nimiam hæc reperiri possint, tunc aliquando concedi potest, ut vulnus magis amplum reddatur. Reprehendendi non minùs veniunt, qui in hisce vulneribus statim ad venæsectionem, tanquam ad anchoram sacram, confugiunt, quia tanquam bestiæ rapaces, & tanquam hirudines ægris sanguinem, vitæ hujus nostræ unicum pabulum exhauriunt, & ægros ad plura disponunt mala. Maximè & Chirurgos nostros hodiernos carpo, qui statim utuntur frigidis & adstringentibus, humorum enim circulationem Chirurgi per frigida ac adstringentia perperam imposita retardant, in quorum verò circuitu non tantùm sanitas, sed & vita nostra consistit, & hoc retardato sanitas, penitus verò ablato vita perit.

Nostra sententia de instituenda curatione Vulnerum Abdominis & Intestinorum

Vulneratis ergo hisce meo judicio statim ex-

exhibeantur acidum absorbentia, & circulationem quorumvis humorum promoventia, inter quæ palmam aliis præripiunt oculi ♋, ♁ium diaphoret. Antihect. Poter. Mumia. sperma ceti, lapis Irlandicus, & scissilis noster. Nec omittenda sunt diaphoretica, quæ sanguinis grumos evasatos dissolvunt, & circulationem humorum promovent, sequenti ergo utatur mixturâ cochleatim.

℞. ∇. *Chærefol.*
Card. bened.
Mariæ,
Fœniculi,
Veronicæ, aa. ℥j.
Lap. ♋. *pp.* ʒj.
♁*ii diaphoret.* ʒß.
Syrup. heder. terrestr. ℥j.
M.

Detur quoque sæpiùs dosis sequentis pulveris, à quo sudor expectandus.

℞. *Ocul* ♋. *pp.* ℈j.
Lap. Irlandici. ℈ß.
M. F. Pulvis.

Vel:

℞. *Sperm. ceti* ʒß.
d.

Elapsis aliquot diebus, iterum diaphoreticum exhibendum:

℞. *Corall. rub. pp.* gr. xv.
Unicorn. ver. gr. xj.
♁*ii diaphoret.* gr. xij.

M. F. Pulvis, qui detur cum aqua veronicæ. Diuretica blandiora singulare quoque hîc præstabunt juvamen. Si verò in amplo abdominis vulnere intestinum fuerit prolapsum, hoc propediem est reponendum, aliàs enim flatibus ita distenditur, ut in pristinum locum reponi minimè possit, hinc pori intestinorum à frigore occlusi iterum aperiendi sunt, & liquoribus intus contentis major conciliandus est motus & circulatio promovenda, imo ipsa intestina lacte calido, in quo flores camomill. cocti, fovenda sunt; calidè ergo imponatur linum nendo recenter contortum, nondum verò coctum, vel ipsum linum exsiccatum, & in lacte dulci coctum. Intestina dein flatibus jam consumtis reponi debent, si id fieri non potest, vulnus magis amplum reddatur, si verò fuerint reposita, vulnus aliqua ex parte consuatur, si opus sit, turundæ ergo alibi sæpiùs jam dicto digestivo inunctæ vulneri imponantur, ac superimponatur emplastrum idoneum stipticum, vel nostrum polychrestum, superimpositis sacculis calidis.

Si vulnus Abdominis non penetrans sit in linea recta alba sic dicta, tunc & varia balsamica dicta imponantur turundæ, & tractetur hoc vulnus, uti partis membranosæ.

Cùm verò omentum prolapsum, & ob moram aliquam jam fuerit corruptum, quoniam, ceu superiùs diximus, facilè sphacelatur, tunc inter partem sanam & corruptam filum interjiciendum est, & portio corrupta abscindenda, ne pars sincera trahatur, & consuto aliquatenus vulnere, filum tamen extra abdomen pendulum relinquendum, donec decidat.

Si intestina fuerint læsa, & quidem tenuia, tunc res est in angusto, sed omnia tentanda sunt, vulnus intestini consuatur, si fieri potest, & apponantur balsamica vulneraria, vel talis pulvis inspergatur, qui paratur ex myrrh. aloë, bol. Armen. camphor. saccharo ♄i p. æq. vel foveatur sequenti vel simili spiritu cum spongia.

℞. *Spir. vin. comm.* ℥ij.
∇ *Tramat.* ℥iß.
Aloes,
Camph.
Myrrh. aa. ʒj.
∇ *Regin. Hung.* ℥j.
Sacch. ♄i ʒiß.
M.

Hîc & conducunt omnia ea, quæ superiùs de Vulneribus Abdominis agentes exhibuimus.

Si patiens in sinistro latere fuerit læsus, ipse in dextrum se conferat, &, si intestina à flatibus fuerint nimis distenta, ut vix intrudi possint, & poruli nimis sint obstructi, sequens conducet ad resolvendum.

℞. *Flor. chamomill.*
Melilot. aa. Mj.
Sem. anis.
Fœnic.
Cumin. aa. ℥iß.
Caryophyll.
Macis aa ℥ß.
Coq. in lact. add.
∽ *vin. camphorat.*
Aq. theriac. aa. ℥ij.
Sacch. ♄i ʒij.
Ol. anis. ℈ij.

M. F. Epithema, loco vulnerato & intestinis protrusis tepidè applicandum.

Si vulnus abdominis fuerit nimis amplum, consui possunt labia vulneris cum peritonæi vasis. Si omentum fuerit prolapsum, id statim pristino loco reponendum, &, si jam fuerit frigidum, sequens adhibeatur remedium cum spongia applicandum.

℞. ∽ *matrical.* ℥iij.
Aq. menth.
Regin. Hung.
Physagon. aa. ℥j.
Camphor. ʒiij.
M.

Si omentum verò jam nigrum fuerit & putridum, filo illud ligandum est, & abscindendum, at filum non abscindatur, sed ex corpore dependeat, usque fiat separatio. Omento intruso, vulnus consui potest, relicto parvo foramine, ad materiæ effluxum, & filum repetendum. Si æger non habeat alvum laxam, enema dandum non est, quia intestinum facilè ob consutionem factam rumpi potest, sed sufficit suppositorium, vel decoctum passulatum.

Interim circa vulnera hæc semper respiciendum est ad symptomata, facilè enim fieri potest, ut partes internæ contusæ fuerint, hinc facili marte febris oboriri potest, cui si haud congruis remediis occurratur, gangræna & certa mors sequeretur, quare statim ad sudoriferas mixturas, & decocta tanquam ad sacram anchoram confugiendum est. Ad crassitiem succorum incidendam, & partem corroborandam, conducet cataplasma ex ruta, summit. absinth. salv. bacc. laur. Junip. sem. cumin. fœnic. flor. chamomill. melilot. myrrh. pulv. rad bryon. &c. & in vino coctis, addita farin. fabar. q. s. ad consistentiam cataplasmatis, & dein imponatur emplastrum de cumino cum camphora, vulnera enim harum partium tractanda sunt cum cautione.

tione, & semper ad internam inflammationem & febrem respiciendum, hinc singulis quatuor horis, uti in peste solet, dentur duo cochlearia mixturæ sequentis vel similis sudoriferæ.

℞. *Aq. Scord.*
Menth. aa. ℥iß.
Regin. Hung. ℥ß.
Diascord. Sylv. s. op. ʒß.
Ocul. ♋ *pp.* ℈j.
Bezoart. min. ℈ß.
Camphoræ gr. iij.
Sacch. ♄i gr. v.
Ol. Sassafr. ℈ß.
Syr. cinamom. ʒvj.
M. d. ad vitrum.

Pro potu ordinario F. Decoctum ex rad. Scorzoneri, Chin. herb. veron. card. bened & fœnic. in ▽. commun. & vino coctis, adjecta lap. prunell. ʒß. quod semper calidè bibatur, vel instilletur vino, vel potui ordinario sequens.

℞. *Elix. vit.* ʒij.
Propr. Parac. absque acido.
♁ *nostr. cephal. oleos.* aa. ʒj.
Ol. Sassafr.
Menth. aa. ℈ß.
M.

Ad consolidandum. & ulcerationem impediendam sequens vel simile conveniet decoctum.

℞. R*ad. Gentian.*
Bardan. aa. ℥iß.
Chinæ,
Salsaparill. aa. ℥j.
Cort. Guajac. ʒvj.
Herb. Scord. Mij.
⊖*is* ♀*i* ʒß.
F. Decoctio in vino.

Hujusmodi potus continuandus est usque ad plenam restitutionem ægri.

Intestina verò prolapsa si gangrænosa fiant, & fœces exeant, consuere haud licet, sed adhibitis decenter medicamentis motum humorum promoventibus, calidioribus nempe, ut aqua ♆æ, cum ♁u vin. camphorat. consolidatio illorum sponte subsequetur. Sic in quodam viro Francothalensi tempore pestis anno 1666. hernia intestinali laborante, tumoreque hoc indies majorem ruborem concipiente, tandem gangræna correpto, remediis applicatis aperto, cùm fæces intolerabili cum fœtore emanarent, remedia superiùs dicta adhibita fuêre, post mundificationem sic dictam caro succrevit rubra, & consolidatio facta fuit. Æger adhuc sanus vivit, sed cibis copiosiùs ingestis, eo loci tenuis transsudare videtur lympha. Simile quid, sinistro tamen cum eventu, contigit in virgine 20. annorum, quæ diu in inguine tumorem sensit, qui major factus & apertus pus non laudabile exhibuit, unde humor effluens acrimoniâ suâ intestinum ileon, quod in dissectione cadaveris apparebat, corrodendo, partibus illis gangrænam inducere cœpit, successit febris lenta, & tandem hectica, quâ etiam paucorum dierum spatio fuit extincta.

Curatio Herniæ. In cura *Herniæ* intestinalis eò incumbendum, ut reponantur intestina prolapsa in situm debitum, dein repositis intestinis peritonæum firmetur & consolidetur, ne ulterior intestinis concedatur prolapsus. Ut ergo reponantur intestina prolapsa, conveniente situ ægro resupinato, cruribus & natibus ejus nonnihil elevatis adjuvanda sunt, & impedimenta, flatus, stercora, & alii humores stagnantes removenda sunt, & cùm intestina tenuia tantum prolabantur, hinc stagnatio humorum illa circulantium, & ab hac tensio membranarum & spasmodes intestinorum affectus duritiem repræsentantes oriuntur, quæ blandis ac aromaticis fomentis externis resolvenda, & si flatus simul urgent, uti semper fit in hernia intestinali, mixtura quædam carminativa propinanda; exempli gratia:

℞. ▽. *flor. Chamomill.* ℥ij.
Carminat. ℥j.
Essent. carmin. Wed ʒß.
Flor. Chamomill. ℈j.
♁ ⊖ *✱ci anisat.* ℈ß.
Syr. Cort. aurant. ʒiij.
M. d. ad Vitrum.

Alvus servetur laxa, vel suppositoriis, vel clysteribus, qui tamen ab initio non semper adhibendi sunt, sed si confirmatus fuerit prolapsus, & symptomata gravia ægrum torqueant. Fotus quoque varii humidi siccique imponantur parti affectæ, & præ aliis convenit linum nendo recenter contortum in lacte dulci coctum, & calidè applicatum, stercus ovillum dulci lacti incoctum, & applicatum, non contemnendi usûs erit remedium. Omnia ergo emollientia, blandè discutientia & anodyna, vulgò ita dicta, conveniunt: contra frigida repellentia & adstringentia in prolapsu intestinorum, atro notamus carbone, utpote, quibus remediis ægri ad cymbam sæpe Charontis deducuntur.

Homines provectæ ætatis à tali morbo nunquam, nisi sectione curantur, quæ etiam ipsis sæpe est fatalis. Varia tamen emplastra regioni lumbari, & inguini applicantur, inter quæ emplastrum Magneticum *Hoffmanni* à nonnullis celebratur, ipseque Autor opere de methodo medendi *p.* 426. talia profert: In delapsu intestinorum in inguina, vel scrotum, artificiosa & perita Chirurgi manus primùm requiritur, quæ intestina in pristinum reducat locum, id quod fit, dum æger diductis cruribus supinus collocatur, & capiti declivior, coxæ vero superior datur locus. Dein fæces induratæ emolliendæ, &, si summo cum dolore magna quoque vel inguinis, vel scroti, vel utriusque durities conjuncta fuerit, scrotum & inguen decocto rad. alth. sem. lini, flor. melilot. ante erit fovendum, ut ita facilius intestina tractentur. Hæc omnia compendiosè supplet emplastrum meum magneticum, licèt & ipsa iliaca passio unà adsit, propriâ experientiâ à me deprehensum, inque pluribus diversæ ætatis, constitutionis & sexûs, subjectis, eodem etiam malo plures per vices ad desperationem usque aliorum recurrente, multoties non sine fructu probatum, quod satis dilaudare nequeo, lumbis applicatum tormina juxtà sopiendo ventris atrocissima, intorta, dislocata & incarcerata in scroto intestina, quàmprimùm incaluerit, in pristinam transfert abdominis sedem, ipsis etiam ægrotis, non quidem sine molestia, vim ejus attractivam animadvertentibus. Emplastrum est sequens.

℞. *Gumm. de sagapen.*
Ammoniac.
Galban. aa. ʒiij.
Terebinth.
Ceræ Virgin. aa. ʒv.
Magnet. arsen. ʒj. gr. xv.
Rad. ari ʒj.

Gummata dissolvantur in ✠ q. s. & cocta in formam emplastri, additis reliquis speciebus, extendantur super alutam.

Sed ut fatear quod verum est, sæpiùs id applicari jussi herniosis meis, qui nullum exinde habuerunt levamen, nec scio, quâ vi attractoriâ suum edere possit effectum. Alii absque commodo & effectu ob vim attractoriam pinguedinem leporinam, vel ursinam dorso illitam commendant.

Ne verò Herniæ aperiantur, uti imperiti Chirurgi hernias sæpe pro bubonibus habent, & illas aperiunt, quarum herniarum incautè apertarum exempla videantur apud *Rhod. Obs. M. cent.* 2. *c.*72. *Hoechstetter. Dec.* 10. & imprimis apud Cl. *van der VViel Obs. rarior. cent.*1. *Obs.* 54. sicuti & hîc Cassellis hujusmodi casus infelix non ita pridem contigit, dum Chirurgus quidam falso deceptus præjudicio de abscessu inguinali, lancettâ tumorem tam profundè aperuit, ut ipsum intestinum pertuderit, quo facto cibus potusque, & alia ingesta per foramen effluxerunt, ægerque obitu suo postridie curam absolvit. In his ergo cautè mercari discat Chirurgus.

Ut verò repositis intestinis peritonæum iterum conglutinetur, & laceratum consolidetur, tum externa, tum interna plura ab Auctoribus narrantur remedia, inter quæ ferè non unicum veræ fidei respondet, quamvis *Hartmannus* nimiis deprædicet laudibus balsamum suum salis gemmæ, & plura ejusmodi remedia possunt peti ex jam dictis, reliqua verò videri apud Cl. *Ettmüllerum p.* m. 155. quorum præcipua sunt sequentia.

℞. *Gumm. Carann.*
Sem. nasturt. aa. q. s.
Preparentur cum album. ov. q. s. & imponantur.

Emplastrum ex pice navali, resina & lateribus coctis pulverisatis inter se mixtis paratum, item Emplastrum diasulphuris *Rulandi*, oleum lacertarum, &c. Hernias quidem sanari posse, & imprimis in juvenili ætate, non dubitamus, sed in adultioribus non nisi sectione ab experto Herniotomo institutâ. In juvenibus ergo bonam fasciam, cujùs optimam vidimus formulam, cingulum nempe, sive subligaculum abdomini circumligandum, & ex linteo confectum, cui adjunctum est pulvinar ex gossypio, aliquantum durum, & trochleâ scroto affigendum, ne intestinum repositum ulterius prolabatur, emplastro carminante *Sylvii* absque ✠ parato, & super corium extenso herniæ priùs imposito; & quies hisce juvenibus maximopere imperanda est, quæ herniarum panacæa est. Remedia interna in hunc finem data peritonæum conglutinare posse mihi minimè videntur, sed ejusmodi remedia ex falsa præconcepta opinione per fallacem experientiam sunt excogitata, proinde credulos inani spe lactant, & sperato successu sæpiùs destituunt.

Sectio ergo adultioribus suadenda, si velint sanari, quæ sequenti modo instituatur: Ægro tabulæ imposito in superiori scroti parte fiat incisio, studiosè tamen hæc instituenda, ne lædantur intestina, tum canalis argenteus pennæ anserinæ crassitiem habens, & una parte concavus, altera verò convexus, aperturæ insinuetur, secundùm ductum peritonæi dilatati, ut juxta cavitatem canalis absq; ulla intestinorum læsione apertura illa ampliari possit, donec intestina per illam commodè repellantur, quibus restitutis peritonæum profundè satis prehensum connectitur, ne intestina denuò prolabantur, & apertura filo consuitur. Quando verò ob excrementorum indurationem & intestinorum intumescentiam, aliudve quoddam obstaculum intestina per meatum angustiorem repelli, & sic debito loco restitui nequeant, canali antedicto peritonæum dilatatum in altum tollatur, & juxta cavitatem canalis abdomen versus cultello in tantum dilatetur, ut intestina aptè restituantur, quo facto vulnus consuatur, & processu ad viam angustandam adenito convenienter consolidetur.

Absque sectione sola punctura nonnulli morbum hunc tollere, & intestinorum prolapsum prohibere tentant, dum superiorem scroti regionem acu longa perforantes, acum hanc per processum adigunt peritonæi, filoque acui inserto per scrotum ligato processum illum ita claudere allaborant, ut nihilominus vasa seminaria cum teste ipso salvo libera permaneant, & æger feliciter sanetur.

Alia verò ab hac est Punctura aurea ita dicta, quòd filo aureo processus peritonæi, aut potiùs meatus iste nimiùm dilatatus connectatur, & unà cum sectione sequenti ratione peragitur. Factâ aperturâ super osse pubis, stylo ferreo infra processum istum adacto ipse processus attollitur, deinde vasa spermatica & musculi cremasteres inquirenda sunt & separanda, hinc processus peculiariter & partes etiam omnes separatæ foràs protrahuntur, processus forcipe foraminato prehenditur, & per foramina ista forcipis acu quinque aut sex fila ducente, proximè vasa spermatica & musculorum cremasterem, unà cum vulneris labiis secunda vice trajicitur, tum fila ab utraque parte contrahuntur, & nodo firmissimo connectuntur, & nodus hîc tamdiu propendere permittitur, donec sponte decidat. Sub peritonæo detecto filum aureum bis, vel plumbeum semel artificiosè trajicitur, & mediocriter contrahitur, ut vasis à contusione præservatis & illæsis, processus saltem angustetur, tum filum istud forcipulâ bis terve contorquetur, & residuum studiosè abscinditur, ne partibus ulla exinde læsio obveniat, tandem ægro lecto imposito, capite decliviore, & pube elevata, ne intestina delabantur, vulnus communi more sanatur. Si enim quidpiam est, quod in curandis herniis summopere conducit, illud sane apta & conveniens est fasciæ (vulgo ein Bruch-Band) quâ & quidem longa è linteo confecta herniæ infaustum præprimis recentes perfectissimè curari possunt, imprimis si aliquot dantaxat septimanarum quies & decubitus supinus accesserit & applicetur Emplastrum Carminativum Syl. vel nostrum ad rupturam.

Loco sectionis interdum usurpatur cauterium indolens, dum repulsis intestinis, & testiculo, quantum fieri potest, ad os pubis diducto, hic atramento notatur, postmodum testiculo situi pristino & debito restituto, loco notato imponitur corrosivum, quod ad os ipsum penetrare permittitur, hinc eschara abactâ quantum sufficit de processu peritonæi abscinditur, & foramen arte sanatur. Si verò testiculus ipse veniat abscindendus, scrotum secùndum longitudinem inciditur, per quam incisioem testiculi unà cum

parte

parte peritonæi dilatatâ eximuntur, & à scroto debitè separantur, vasa sanguifera scroti, quàm altè fieri potest, colligantur, & infra ligaturam abscinduntur, funiculo usque sponte decidat extra scrotum prominente, quo facto ad consolidationem vulnus sedulò perducitur, ut foramen ita ritè claudatur. Omnibus hisce palmam eripere dicitur nova herniarum cura per arcanum Regis Galliarum (vulgo le secret du Roy) quo Operator Gallus plures restituisse dicitur quod remedium est ∽ ⊖ probe rectificat. qui pro ætatis ratione datur à gr. iij. ad ʒij. in vino rubro, & sumendum est hoc remedium per 21. dies, applicetur simul fascia conveniens ac firma simplex sive duplex, cui effectum potiùs tribuo quàm remedio interno ∽tui salis, qui quidem in suâ diuretica serum superfluum è M. S. præcipitando sanguinem magis spissum efficere potest ut partes affectæ fibræque liquore magis consistente nutritæ ac firmiores redditæ se contrahere & in situm naturalem vindicare queant, sed meo judicio nunquam curabitur hernia solo hoc spiritu exhibito, nisi simul fascia adhibetur, & sola est fascia unde auxilium exspectari potest.

CAPUT III.

De Ani Procidentia, Fistula, Fissura, Mariscis, Condylomatis & Atritis.

§. I.

Extremitas Intestinorum commodum præbet ostium eliminandis excrementis, quæ egestio cùm maximè sit necessaria, ne diutiùs retenta graviora inferant mala, meritò nunc morbos examinamus, qui partem hanc intestinorum ultimam infestando magnas quandoque ægrè decumbentibus procreant molestias. *Ani* ergo *Procidentia* nil aliud est, quàm intestini recti prolapsus seu dilatatio, quæ fit, quando sub excretione fæcum intestinum rectum multùm prominet, & aliquando extrorsum hæret, ut non facilè possit retrahi, & in locum pristinum restitui.

Ani Procidentia.

Fistula. *Fistula Ani* est ulcus sinuosum in intestino recto, ejusdemque vicinis musculis.

Fissura, seu Rhagades. *Fissuris* seu *Rhagadibus* etiam Anus diverxatur, dum cutis ejus aridior existens, à particulis rigidioribus, & salsis acidis diffinditur, & fibrarum ejus connexus molestè sejungitur, ut majores quandoque & profundiores in eo sulci suboriantur.

Marisca. *Marisca* dicitur tumor natus in ano, ex stagnatione humorum ibidem circulantium. Dicitur etiam *Ficatio*, *Ficosus Tumor*, vel *Ficosa eminentia*. *Ficatio.*

Thymus. *Condyloma.* Huc refertur & *Thymus*, qui affectus tamen omnes sub nomine Condylomatum possint comprehendi. *Condyloma* autem est tumor, aliis carnis excrescentia callosa circa anum. Condylomata sunt aliquando citra inflammationem & mollia, quandoque verò cum inflammatione & dura dolorificaque. *Hæmorrhoides quoque cæca*, vel Protuberantia venæ hæmorrhoidalis vocantur, hinc condolendum est, quòd antiquitas adeò fuerit curiosa in fingendis nominibus, quibus medicinam tantùm obscuravit, magis enim fuit de vanorum verborum apparatu, quàm de rebus ipsis sollicita.

Hæmorrhoides cæca.

Atriti. *Atriti* seu *Atreta* dicuntur imperforati in utroque sexu, quibus anus aut genitalia perforata non sunt, sive id ex constitutione à primo ortu, sive ex morbo acciderit, carne vel membrana supercrescente, & meatum obstruente.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* horum affectuum est Anus, Culus, seu Podex. Intestinum enim rectum, ob rectum incessum ita dictum, in anum terminatur, qui est veluti mensura quædam, quâ illud, quod exterminari debuit, determinata mensurâ foràs truditur. Hujus exterior pars musculo sphinctere donata, est pars valdè rugosa. Habet autem Anus præter sphincterem adhuc duos musculos levatores, quibus excrementa excernuntur, & podex seu anus iterum clauditur. Triplici gaudet tunicâ, abs quâ dependet motus iste vermicularis ad podicem usque, & ab hoc ejectio peragitur excrementorum, quæ in intestinis remorantur, ut foràs eliminentur. Glandulis quoque suis intestinum hoc gaudet minutissimis.

§. 3. *Ani Procidentia* ex relatione ægri facilè patet, quando enim ægri hi alvum deponunt, facilè hanc observant procidentiam, & sæpe coguntur manu, vel linteis calidis ipsam reponere & intrudere, magnumque sæpe percipiunt dolorem, imprimis, si intestinum fuerit inflammatum, & stercora ejicienda existant duriora. *Diagnosis.*

Si *Fistula* sit oriunda, ab initio maximi adsunt dolores, & propter urentem materiam, antequam ipsi exitus conceditur, homines insanientes quasi reddit, aperto abscessu materia ichorosa sæpe putrida, & cum sanguine mixta effluit, quæ cuniculos agit, & sic in fistulam abit sæpe dolorificam, unde ægri aliquando neque sedere, neque ambulare, ægreque cubare possunt. Ex fistula tali calculi exscissi sunt, uti annotavit Cl. *Gottfrid. Schultzius* in *Eph. Germ. Ann. IX. & X. Obs.* 185.

Fissura sive *Rhagades* ani cognoscuntur ex visu & relatione ægri, qui tactu easdem dignovit, sunt enim rimæ quædam profundiores, interdum siccæ, interdum verò instar Ulcusculorum humiditatem quandam exsudantesque saniem, modò superficiariæ, modò profundæ, vel condylomatis junctæ, vel ab iisdem liberæ, interdum succi acres in iis collecti, vel liquor intestinalis in easdem depluens & stagnatione corruptus dolorem magnum & puritum excitant, quo ægri valdè molestantur.

Mariscæ seu *Condylomata* sæpissimè, & quasi semper hypochondriacis superveniunt, cùm habeant humores spissos ad stagnationem faciles, qui cognoscuntur ex ani ardore, in exoneranda alvo dolore maximo & parturientibus non dissimili, excrementa sunt dura & instar scybalorum, tumores sunt plures, unus altero major, adsunt insomnia, cum virium prostratione, ægri sunt mœsti, intercludit sæpe tumor talis mole sua exitum excretis illac erupturis, impediendo rigidè, ne

ne descendat alvus, vel lotium deponat vesica, statim & depositionem dolor vehemens insequitur.

Atriti seu *Imperforati* ex ano clauso & imperforato facilè cognoscuntur; Tres occlusorum dari species Practici contendunt, videlicet Angustiam seu Conniventiam intestini recti, ani Clausuram per membranam, & Coalitum, ob quem patientes propriè Atretæ sive Imperforati dicuntur. Sed quid quæso prodest hæc divisio, annon secundùm magis & minùs, & pro causarum varietate sunt iidem affectus.

Ætiologia morborum horum secundum Galenicos. §. 4. *Ætiologiam* morborum intestini hujus recti sive Ani *Galenici* hoc modo peragunt, ut in *Ani Procidentia* accusent tum musculorum & nervorum hujus partis imbecillitatem, resolutionem vel paralysin, refrigerationem, abscessus, tum quamcumque causam violentam, irritationem intestinorum vehementem in dysenteria aut tenesmo, conatum magnum in fæcibus egerendis institutum, lapsum ab alto in dorsum, unde vel nervorum, vel musculorum oriri solet resolutio, ut intestinum hoc ab iisdem ulteriùs haud detineatur.

Fistularum Ani causam sive originem referunt ad morbos alios, quos prægressos & neglectos aut malè curatos fistulæ ipsæ insequantur, aut morbi isti in fistulas terminentur, uti sunt inflammatio, phymata, abscessus, hæmorrhoides, condylomata, ficus, rhagades aliique partem hanc intestini recti exulcerantes.

Fissurarum sive *Rhagadum* causis adscribunt quicquid unitatem partis hujus dissolvere potest, confluxum nempe humorum acrium, distensionem cutis nimiam à condylomatis, conatum magnum in detrudendis & excernendis fæcibus duris aridisque in alvo diutiùs retentis, coitum præposterum & nefandum, ob quem pariter anus diffindatur.

Mariscarum sive *Condylomatum* causas tribuunt sanguini crasso & limoso, in rugosa ani substantia diutiùs detento & coacervato, maximè verò fissuris præcedentibus, quibus caro fungosa & rugosa cristarum instar excrescat.

Atritos vel in ipso utero ab errore facultatis plasticæ ita progenerari dicunt, vel ab ulceribus ita reddi malè curatis, dum meatus iste in tantum concrescat, ut excernendis nullus, vel difficillimus concedatur transitus.

Paracelsum. §. 5. *Paracelsus* nullam novam in *Ani Procidentia*, ab aliisque jam relatis differentem addere novit causam; in *Fistula* verò accusat sal excrementorum in ano emortuum, quod absque cutis perforatione extremum hoc intestinum profundiùs pervadat.

Fissuras seu *Rhagadia* ex hæmorrhoidibus oriri dicit, dum sal menstruosum se recipit ad locustas, & separationem quamvis salis scissi transire tantùm in fissuras, ubi cum alio non fuerit commixtum.

Condylomata seu *Ficus*, quos & Verrucas hæmorrhoidarum nominat, originem habere vult ex hæmorrhagiali sanguine: cum nutritivus humor separatus à sustantia sanguinis per porum suum emunctorialem penetret extra materiam propriam, sicque in talem transeat excrescentiam, quicquid enim à succo nutritivo separetur, in suæ substantiæ similitudinem transire refert, ac pro loci vitriolique salis ratione dividi in cancrum.

Imperforatos in matrice ita generari asserit, ab inæqualitate seminis, & quòd natura in liquore vitæ non sit perfecta & integra, maximè verò quòd semen, ex quo exitus hic intestini elaborari debet, aut deficiat, aut abundet, unde superfluum in hujusmodi abeat additamentum, quod meatum istum occludat. Aliâ etiam ratione anum occludi aliquando observavit, dum nempe nonnullis joco per styptica fuit compressa adeo, ut propter necessitatem excretionis opus fuerit aperiri terebris.

Helmontium. §. 6. *Helmontio* ipse Pylorus non parum ad *Ani Procidentiam* contribuere videtur, utpote cujus regimini cuncta intestina cum podice subjaceant, qui vel à felle, vel ab alia quadam causa irritatus in subjecta ista furiat, & è sede sua consueta dejiciat.

Fistulas Ani à latice intestinali corrupto & acescente produci retur, necnon *Fissuras*, & differentiam solùm in diversitate salis consistere, qui in Fissuris nondum illum malignitatis gradum obtinet, juxta quem in Fistulis intestinum rectum profundiùs erodit, sinumque callosum ob cruorem infectum producit.

Condylomata à nutritio succo ab acido corrupto, & propter contritam cutem excrescere putat; *Atritos*que vel in utero ab errore formatricis, & defectu, vel indispositione seminis generari, vel meatum ob ulcus aut fistulam callo obductam, aliamve excrescentiam ita angustari, ut excretorum transitus reddatur difficilis.

Willisium. §. 7. *Willisius* in Recti intestini *Procidentia* accusat relaxationem fibrarum musculosarum, interdum à purgantium violenta stimulatione & scybalorum duriorum propulsione inductam, nonnunquam verò ab ipso illo conatu in excernendis fæcibus majori intestinum hoc propelli, ob nimiam fibrarum distensionem, qua simul spiritus alliguntur, ut fibræ nimiùm relaxatæ ulteriùs non contrahantur, nec intestinum hoc in situm debitum reducant.

Fistularum originem adscribit latici intestinali multis particulis salsis erodentibus imbuto, & ob peculiarem quandam diathesin pravam extremum hoc intestinum profundiùs aliquando exulcerante.

Fissuras Ani fieri asserit, dum vel cutis ani existit siccior, & scybala majora, duriora & asperiora sunt, ut sic in transitu suo cutaneum illum contextum rigidiorem nimiùm extendendo divellant & findant, vel etiam particulæ salinæ sejunctionem fibrarum inducunt.

Condylomata ex particulis acidosalinis ex massa sanguinea ad cutem ani delatis concrescere autumat, & *Atritos* veros in utero ita generari à defectu vel abundantia materiæ spermaticæ, & fermenti spirituosi plastici in parte hac elaboranda debilitate, aut aberratione.

Sylvium. §. 8. *Sylvius* inter causas *Ani Prolapsum* inducentes frequentissimam admittit vehementem ventris compressionem, ad fæces alvi duriores, exsiccatas & compactas propellendas frequentiùs institutam, per quam anus simul ita propellitur.

Fistulas & *Fissuras* Ani ab acido acri in parte hac collecto originem sumere contendit, acriori quidem in Fistulis, mitiori in Fissuris, quas tamen à nimia extensione & siccitate cutis etiam produci posse concedit.

Condylomata oriri dicit à præpostero Veneris usu,

usu, & partis hujus arcto confrictu, sive id contingat à personis lue Venerea correptis, sive ab aliis sanis, cùm non tam luem ipsam Veneream sequantur, quàm nimium & præposterum Veneris usum & abusum, quo cutis hæc rugosa nimiùm confricatur.

Imperforationem Ani in utroque sexu vitium ait esse connatum, uti imperforationem vaginæ uteri in sexu fœmineo.

Cartesianos. §. 9. *Cartesiani* inter causas *Ani Procidentiæ* recensent frequentiorem alvi evacuationem, in qua per sæpiùs repetitam pressionem intestinum propellatur, excrementa duriora, hæmorrhoides cæcas intumescentia suâ meatum intestini hujus recti angustantes, sicque vehementiorem excrementorum expulsionem inducentes, calculum in vesica intestinum comprimentem, conatum validum in partu difficili, vel etiam in ipso calculo excludendo, fibrarum intestini relaxationem, ob quam facilè elabitur, nec in situ debitè retinetur.

Fistulæ Ani causam statuunt particulas angulalares succorum è vasculis ab ulceribus, tumoribus nimiùm tendentibus aut violenta commotione & agitatione partis hujus diffractis, intra musculos ani effusorum, & temporis tractu acescentium, quocumque pertingentes obstructionem tubulorum lateralium & duritiem circa eosdem callosam inducentes, intra quam vel cuniculorum, vel speluncarum instar cavitas quædam remaneat.

Fissuras Ani ab angularibus particulis liquoris intestinalis, vel hæmorrhoidalis acescentis produci existimant, à quibus cutis intestini recti diffringitur, nec non à stercoribus majoribus, durioribus & siccioribus, cutem in eorum exclusione nimiùm distendentibus, ut inde facilè rumpatur & diffindatur.

Condylomata, *Ficus*, sive *Mariscas* enasci dicunt, dum à particulis acutis erosa cutis foraminatur, ex qua carnosa quædam exsurgens substantia pro diversitate suæ figuræ hasce repræsentat excrescentias.

Ani Clausurum fieri docent, dum vel membrana accrevit foramen obducens & exitum prohibens excernendis, vel cavitas intestini recti nimiùm angusta est & connivet, vel in totum nulla in utero est elaborata.

Nostrum judicium de causa Ani Procidentiæ. §. 10. *Nostro judicio* causa *Prolapsus Ani* utplurimum est violenta & nimia dilatatio & extrusio intestini recti, dein & musculi plus minùs relaxati deficiens retractio, à spirituum animalium circulationis defectu; sic & ubi vasa omnia & nervi sint nimis à serosis humoribus relaxati; sic in pueris serosis humoribus refertis ejusmodi procidentias pluries observamus. Sic quoque à magno nisu & conatu affectus hic oritur, ceu videmus in pueris vociferantibus, in calculo vesicæ, in parturientibus, in alvo sicca, nec non à crebriori excretionis conatu in tenesmo extenduntur ac relaxantur musculorum levatorum fibræ, omnes etiam humores ibidem stagnantes & fibras irritantes facilè hunc affectum producere possunt, idemque præstant omnia acria, tum venena, tum purgantia, quæ fibras continuò lacessendo & irritando continuum ferè elapsum procurant, sæpe enim à suppositorio acri & enemate nimiùm frequenter applicato procidentiam notavi. Sic & hæmorrhoides dolentes & nimis fluentes ad hunc disponunt morbu. Procidentia Ani hæc & accidit aliquando vitio fibrillarũ, musculorum & nervorũ & in ipsis contentorum succorum, nonnunquam à percussione & casu ab alto supra os sacrum, hunc affectum productum fuisse, notârunt Autores. Diarrhœa longiùs protracta intestini recti, ac musculorum fibras relaxando similem procidentiam inferre valent: quicquid verò herniam, procidentiam uteri, oculi &c. producere solet, & hanc ani procidentiam procurare potest.

Causa Ani Fistulæ. Causa *Fistulæ Ani* est acre quoddam corrosivum, à stagnatione humorum & impeditâ eorum circulatione productum, imprimis circa venas sedales collectum, unde humorum circulantium particulæ multæ acidiores in carnem vicinam transsudant per partes magis distentas, & sic simul fibrillis ibi irritatis & post disscissis dolor oboritur, & postea ulcera, quæ dein pluribus fibrillis diruptis redduntur profunda, particulæ enim illæ acidæ pertinaciter hærentes in poris ac fibris intestini recti, humores affluentes assiduò convertunt in acidos, qui ob tubulos ab ulceribus interruptos, circulationem continuare non valentes, ab humoribus à tergo continuò insequentibus propelluntur forâs in cavitatem ulcerum, quam ad summum usque adimplent humore acri, acido ac tenui, cui simul admixtæ sunt particulæ viscosiores ac magis ramosæ, quæ ramulis suis sibi mutuò implexæ ac hærentes in superficie ulcerum, illa sordida reddunt. Omnia proinde, quæ particulis scindentibus acidis ac ramosis prædita sunt, circa anum impetum sibi rapientia & fibras discindentia, affectum hunc excitare possunt, fractis enim fibris istis circulatio humorum necessariò impeditur, succus ipse redditur acrior, & ita evasatur.

Fissurarum *Fissuræ* Intestino recto obveniunt vel à particulis illis acidioribus, fibras cutaneas ampliùs, quàm par est, dissociantibus & sejungentibus, ut sulci inde oriantur magis aliquando, vel minùs interdum profundi. Nascuntur autem acidæ illæ particulæ ex sanguine partibus spirituosis depauperato, vel à peregrino quodam acido infecto, quod non modò cum cibo & potu corpori infertur, sed tale quid etiam in præpostero & impuro coitu contingere, ubi cum spermate corrupto particulæ hujusmodi ad partem hanc ipsam defluunt, & humorem in intestino recto contentum inficiunt. Nefando etiam hoc flagitio fieri solet, ut cutis nimiùm distendatur & violenter dirumpatur, uti eandem hanc fibrarum rupturam inducunt scybala crassiora, sicciora, duriora & asperiora cutem discindentia, quod & facilè fieri potest, dum ob defectum humoris irrigantis cutis est aridior, & fibræ ejus rigidiores, quo fit, ut conatu majori ad scybalorum scciorum expulsionem fibræ ad relaxationem minùs dispositæ nimium tensæ rumpantur. In aëre tempore brumali interdum acidum tale latitat nitrosum, quod in excernendis fæcibus intestino huic diutiùs denudato & aperto insinuatum, malo huic inferendo satis est accommodatum.

Condylomatum. Causa *Condylomatum* sunt particulæ multæ acidæ & viscosæ simulque ramosæ, quæ cum humoribus circulantibus ex poris vasorum sedalium magis dilatatis ad intestinum rectum delatæ fuerunt, vel glandulæ intestini recti ab iis viscidis humoribus obstruuntur, in quibus & hærent, & dum laterum suorum acie fibrillas solito vehementiùs commovent, dolorem excitant,

Uu

citant, atque hoc pacto tubuli vicini aliquatenus distorquentur, unde humores stagnantes brevi mora in glandulis simul acescunt, hinc circulatione impedita alluentes humores cumulantur, & sic necessariò tumor oboritur; etenim omnium fermè tumorum causa est obstructio tubulorum & circulatio humorum impedita, hinc melancholici, hypochondriaci, cachectici & omnes ii, qui habent plures succos viscidos & acidos ad stagnationem, & circulationem humorum tardiorem reddendam pronos, in affectum hunc utplurimum incidunt. Sanguis quoque est sæpe inspissatus, & per arterias hæmorrhoidales in venas ejusdem nominis transire impotens, partes ani distendit & aneurismata producit, quibus ruptis sanguis emanans fluxus hæmorrhoidalis vocatur. Sæpe tamen varices eodemque in loco concitantur, sed hoc plerumque fit à prægressâ alvi constipatione, quâ sanguinis regressus impeditur, ita ut venæ magnoperè distendantur, tandemque rumpantur.

Atritorum *Atriti* veri ita nascuntur in ipso matris utero, dum intestinum hoc in formatione fœtûs non satis elaboratur, & ad extremum usque excavatur, sed pars quædam spermatica crassior, tenaciùs cohærens massam præbet spissiorem, quæ instar operculi cujusdam meatum hunc obturat, & quod fistulosum esse deberet, solidum reddit & imperviium; vel carne aut membrana quadam cuteve meatus iste obducitur, nonnunquam etiam sphincter connascitur aut carne oppletur, quod *Boniven. cap. 30. de abd.* observavit.

Prognosis Ani Procidentia. §. 11. Quid de eventu horum affectuum sperandum sit, paucis nunc perspiciemus. *Ani* itaque *Procidentia* pro causarum varietate vel faciliùs vel difficiliùs curatu est, si enim altiores egerit radices, facilè in tumorem abit & aliquando inflammatur, imo interdum gangrænam contrahit, ceu bigam exemplorum novimus. Si à resolutione & relaxatione nervorum acciderit, difficillimè sanatur; è contra si accidit pueris & robustioribus, haud adeò difficilis est curatu.

Fistulæ. *Fistulæ Ani* magnam tum ægris, tum Chirurgis creant molestiam, facilè enim multiplicantur & duæ vel tres ex una emergunt, insimul tubercula quædam suboriuntur dura, meatum istum intestini occludendo exitum fæcum prohibentia. Quæ intestinum perforant & fæcibus alvinis transitum permittunt, aut in vesicam penetrant, ut urina per fistulam exeat, pessimi sunt ominis, & raro aut nunquam optatam admittunt curationem. Nondum verò penetrantes Fistulæ & simplices aliquando sanantur, quamvis cura non sine difficultate institui possit, interdum perfectam sanationem non admittentes majus corpori non inferunt damnum, sed hæmorrhoidum instar sanguinem & saniem emittunt cum commodo ægri, tractu tamen temporis, si copiosior sequatur effluxus, adeò ut lympha ex aliis vasis ad emunctorium hoc succedat & magna emanet quantitate, atrophiam producunt, totalem corporis emaciationem, ipsamque mortem sensim inferentem.

Fissurarum. *Fissuræ* non sunt negligendæ, ex parvo enim principio magnum exsurgere potest malum, & levem hunc ab initio morbum putatum graviora excipere ulcera erodentia, & ipsæ etiam fistulæ. Si verò non negligantur, sed in tempore idoneis iisdem occurratur remediis, corrigi & in totum auferri possunt. Dolor gravis, qui easdem concomitatur, ob maximas fibrarum irritationes & spirituum dispersionem graviora provocare potest symptomata, succorum in corpore distributioni maximè incommoda, unde & apta nutritio inhibetur, & ægri contabescunt.

Condylomatum. *Condylomata* quod attinet, & hi tumores sæpe Medicis negocium facessunt, imprimis cùm materia nimis viscida tenaxque sit, & simul ægri hypochondriaci & morosi; & semel iis abactis facilè revertunt; imo humores diu commorantes acriores redduntur, qui dein fibrillas discindunt & facilè ulcera & fistulas producunt, imò ob majorem tumorem & inflammationem interdum gangræna, sphacelus & mors oboriuntur, ceu patet ex *Obs. 122. Eph. Germ. Ann. 4.* perveniunt enim hi tumores ad eam magnitudinem, ut supprimant ægrotis juxtà alvum ac vesicam, quarum tamen partium diu non possumus carere usu, quin carendum sæpe sit simul dulcissimæ lucis usurâ. Ejusmodi lethalem Ani tumorem observavit *Tulpius lib. 3. Obs. rar. cap. 10. p. m. 197.* Condylomata Ani similiter lethalia observavit *Lessius lib. 3. Observ. Medicinal. Obs. 28.* Facilè & hæc in bubonem transeunt & redduntur cancrosa, hinc ejusmodi tumores lue Venerea infectis frequentiùs accidunt, aliisque hypochondriacis & scorbuticis.

Imperforatorum. *Imperforatis* strictè sic dictis puerulis hoc vitium semper ferè lethale est, quod pluribus exemplis, præcipuè tamen apud *Tulpium*, *Platerum Ephem. Germ.* confirmatur; aliquando & curantur, ceu liquet ex observatione *Ludovici* curiosis communicatâ in *Eph. Germ. An. 3. Obs. 25.* Fœmellis verò non tam subitò aut frequenter funesta est ani occlusio, quod à *Minadoo* exemplo puellæ comprobatur, cui cùm anus imperforatus esset, & intestinum rectum in pudendum desineret, per id fæces nunquam non excernebat, vitam ad annos sex & fortè ulteriùs protrahens. Ani clausura per membranam, & ubi rima adhuc conspicitur, facilè incisione curatur, hinc *Scultetus Observ. 77.* refert, se novisse obstetricem Patavinam, quæ anum totaliter occlusum acicula communi perforare, & foramen turundis ex gentiana ampliare solita fuerit. Infantes sub tormento tam atrocis morbi durare possint ad septimum, decimum, undecimum, & decimum tertium diem, ceu *Hildanus* testatur.

Diæta. §. 12. His præmissis proximum est, ut paucis quoque vivendi regimen ordinemus. In *Procidentia* igitur *Ani* eligatur aër purus ac calidus, frigidus verò maximè existit noxius, illis enim, qui diutiùs saxo frigido insident, facillimè anum prolabi, omnes Autores Medici unanimiter testantur, nec verò sola hæc sessio, sed frigus externum quoque alio modo has partes nimiùm affligens ob acidum suum nitrosum hoc malum producere potest. Victus quoque eligatur acidum temperans, in genere euchymus & eupeptus, vitentur salita, infumata, acria, aromatica, piperata, & omnia ea, quæ salinam in se continent acrimoniam, aut nimis sunt acida. Potus sit cerevisia defæcata, vel vinum generosum dulce, at moderatè haustum. Quieti & somno indulgendum. Animi pathemata sint moderata, animus ipse tran-

tranquillus, exulet ira aliæque commotiones maiores. In *Fistulis* & *Fissuris* eadem convenit ferè diæta. In *Condylomatis* eò incumbendum, ut alvus sit libera.

Veterum methodus curandi Ani Prolapsum. §. 13. *Veteres* in *Procidentiæ Ani* curatione ita procedunt, ut restitutio ejus quàm celerrimè peragatur, ne inflammatio eum prehendat, quâ præsente restitutio ista esset difficilis, abstersis quapropter sordibus lixivio quodam ex cinere querno confecto, vel urina pueri calidâ, intestinum mundatum digito indice aut medio in sedem debitam retrudunt, quò firmiùs in ea retineatur, nec ab humoribus viscidis depellatur, qua de causâ ad firmiorem retentionem idem intestinum vino austero, in quo gallæ immaturæ, nuces cupressi, balaustia & myrrha incocta sunt, abluere solent, quo illud confirmari & corrugari promittunt. Ad majorem deinde adstrictionem & constipationem remedia adhibent laxitatem, ad prolapsum multùm facientem, prohibentia, pulveremque insperguunt ex gallis immaturis, nucibus cupressi, corticibus pini, succo acaciæ, hypocistidis, rhoë, fructu ericæ, flor. rosar balaustiis, thure, myrrha, cerussâ, alumine & similibus, ex quibus sequens eligi potest formula.

℞. *Gallar. immatur.*
Malicor.
Rhois,
Balaustior. aa. ℥iß.
Thur.
Myrrh. aa. ℥ij.
Spum. argent. ℥iij.
M. F. Pulvis.

Restituto sic intestino hoc vitanda jubent omnia alvum sollicitantia tum alimenta, tum medicamenta, & ligaturam tamdiu admovent, donec omnia sedata & intestinum omnimodo sit confirmatum. Quando verò inflammatio jam præsens tam facilem non permittit curationem, aut intestini repulsionem, majori incedunt remediorum apparatu, atque ad tollendam intemperiem illam cum materia, non modò necessariam imperant inediam, sed sanguinem etiam subtrahunt, sectâ venâ in cubito vel talo, & tum statim leviter adstringentia & repellentia adhibent intestino prolapso, oleum nempe rosaceum omphacinum, vel unguentum sandalinum, & post illa ad relaxantia pergunt, digerentia & dolorem lenientia, fotum instituentes vel balneum ex decocto folior. malvæ, altheæ, sertulæ campanæ, flor Chamomillæ, meliloti, sem. lini, fœnigr. anumq; oleo chamomelino & anethino, intermisto oleo rosaceo vetusto, illinunt, donec abactâ per remedia hæc inflammatione ad constipantia, adstringentia & siccantia superiùs indigitata transire liceat. A paralysi tandem, & nervorum ex osse sacro derivatorum resolutione, à frigore contracta originem habenti Procidentiæ Ani hoc modo obviam ire student, ut præmisso victu calido & sicco, cruditatibusque in corpore abundantibus per debita remedia priùs præparatis, post vomitu evacuatis, intestinum prolapsum foveant remediis calefacientibus & siccantibus, potissimùm lixivio ex cineribus rorismarini, lauri, vel cupressi parato, vel vino generoso, quibus incocta fuerint herbæ calaminth. marrubii, beton. puleg. paralys. verbasc. fol. myrth. cupress. malicor. balaustia, flores anthos, stoechad, tiliæ, post quem fotum vel insessum intestinum in sedem debitam digitis reponunt, & ne denuò prolabatur, fumo suffiunt ex remediis calidis & siccantibus prunis inspersis, pulvere scilicet, vel trochiscis paratis ex radicibus Cyperi, galangæ, floribus anthos, stoechadis, nuce Moschata, mace, caryophyllis, corticibus thuris, mastiche, ladano, hypocistide, quæ si in trochiscos formari debeant, pulverisata resinâ terebinthinæ igne liquata sunt suscipienda. Pro majori robore nervorum ipsi ano & ossi quoque sacro applicant emplastrum aliquod conveniens ex supradictis, vel sequenti formula paratum.

℞. *Thur.*
Myrrh.
Caryophyll.
Stercor. caprin.
columbin. aa. ℥ß.
Euphorb.
Castor.
Mixta terantur, & terebinthinâ guttulis aliquot aquæ ardentis irrigata excepta redigantur in formam Emplastri.

Mastichinum dictum emplastrum eundem in finem à quibusdam solet applicari.

In *Fistula* Ani humores pravos in corpore redundantes evacuant remediis cuique aliis prædominanti congruis, & vel Phlegmagogis, vel Cholagogis, vel Melanagogis, hinc scarificationes frequentiùs instituunt in natibus & pedibus, vel hirudines iisdem applicant, aliaque remedia ad tempus aliquod continuant exsiccantia, donec locum invenire perspiciant sordes putridas abstergentia, & carnem corruptam & putridam adimentia, ut sic carne bona restitutâ, perfecta subsequatur consolidatio. Malo verò hoc tam altas agente radices, ut remediis hujusmodi minimè cedat, specillo fistulæ immisso altitudinem ejus explorant, quâ cognitâ vel ferramentum aliquod leve & flexile, vel linum crudum tenuissimum quintuplex ad palmi latitudinem ita contortum, ut unitas facta sit, setâ equinâ obvolutum, & specillo stanneo perforato insertum per fistulam impellunt, inditoque digito indice manûs sinistræ in anum, vel ferrum istud flexile, vel specillum cum filo occurrens per intestinum rectum educunt, sicque vel podice extracto carnem, quæ inter fistulam & internam recti intestini superficiem intercedit, scalpello aliquantùm falcato una vice incidunt, ut unus eorum, quæ descendunt, pateat exitus, vel cum specillo extrema parte inclinato simul inserti eidem lini caput prehendunt, & cum altero ejus capite bis aut ter vinciunt, reliquum verò ex lino dependens intortum ad nodum alligant, jubentque ægrum, ut seipsum secet per vices, quotidie scilicet nodum fortiùs alligando, donec id, quod inter duo ora interjacet, eodem modo secetur, ac scalpello factum est, linumque integrum reddatur. Si tamen multa caro inter fistulam & intestinum rectum interponi, aut cùm fistula pertentatur, perquàm altè speculum penetrare videatur, sectionem minimè volunt instituendam, ne dum sectio incautiùs obeatur, simul musculi intestinum constringentes imprudentiùs præscindantur, ægerque fæces delabentes inposterum continere nequeat, sed invitus egerere cogatur. Facta verò sectione, vulneri isti linamenta indunt, ne sua sponte coëat, eademque fistulam efficiat, donec caustico medicamento, auripigmento *Fistulam.*

to nimirum pp. aut alumine usto, quicquid putridum existit & callosum, absumatur, & caro sana per sarcotica, unguentum de minio, de lithargyro, &c. reficiatur. Non penetrantium Ani fistularum orificium & ductum dilatant vel radice gentianæ, vel spongia exsiccatâ, &c. si nihil obediat, sinum excidunt, carnemque putridam & callosam cauterio quodam itidem absumunt, cujus loco interdum linum byssinum succo tithymalli magni intinctum, & flore æris usto & contrito inspersum, vel linamenta unguento Ægyptiaco aut psorico *Mesues* illita & implicata ad fistulæ longitudinem demittunt, vel pastillos ex minio in aqua plantag. aut melle rosato dissolutos linimenti formâ adhibent, aut fistulas aliaque ejusmodi ulcera lixivio ex cineribus sarmentorum vitis parato, in quo pariter mel rosatum dissolutum fuit, abluunt, & emplastrum de salice externo eorum orificio imponunt.

Fissuras. *Fissuras* sive *Rhagades* hac ratione tractant, ut humores peccantes & superfluos debitis syrupis priùs correctos medicamentis catharcticis evacuent, vel si inflammatio adsit, venâ cubiti dextri internâ vel malleoli dissectâ moderatam sanguinis copiam eliciant, postea ipsis Rhagadibus callo nondum obduratis topica adhibentes citra morsum & asperitatem siccantia & adstringentia, fotûs nempe ex decocto fol. plantag. olivæ, rubi, flor. rosar. aluminis, vel vaporem ex vino rubro, cui scoriæ ferri candentis inspersæ sunt, aut linimentum ex radice dipsaci in vino coctis, ad mellis crassitiem contusis, & in vase æreo spatulâ æreâ diutiùs agitatis, aut adipi anguillæ, dum ea assatur collectæ, immiscent pulverem pinearum in furno siccatarum abjectis nucleis, & linimenti forma inungunt. Præsente verò jam callo, eundem absumunt unguento Apostolorum, vel Ægyptiaco, eoque abacto Fissuras sequenti obducunt unguento.

℞. *Lithargyr.*
Cerus.
Plumb. ust. aa. ʒiß.
Camphor. ʒß.
Album. ovi ℥j.
Ol. lini. ℥iß.
M. agitentur omnia in mortario plumbeo, pistillo plumbeo, ad justam spissitudinem.
Vel:
℞. *Lithargyr.*
Cerus.
Plumb. ust.
Alum. ust.
Thur. aa. ʒj.
Adip. suill.
gallinac.
anser.
Ol. Papav. aa. ℥j.
M. omnia super igne lento, & F. Linimentum.

Conducet quoque sequens eodem modo adhibitum.

℞. *Succi Lycii* ʒiij.
Aloes ʒj.
Sang. dracon. ʒß.
Camphor. ℈ij.
Cerus. ʒij.
Adip. anser. ℥ij.
Ol. lini parum.
Subigantur omnia in formam Linimenti.

Emplastrum tetrapharmacum in oleo rosar. solutum & linimenti formâ adhibitum, ad consolidationem promovendam à quibusdam singularis existimatur efficaciæ.

Ad *Condylomata* abigenda corporis instituunt purgationem ab humoribus crassis & fæculentis per pilulas de fumariâ, electuarium Indum, confectionem Hamech, & sanguinem fæculentiis ejusmodi jam infectum emittunt ad mediocrem quantitatem, ex vena itidem cubiti dextri internâ, tum ipsam condylomatum carnem spongiosam absumere tentant remediis primùm levioribus, ne locus nimium exasperetur, ex quibus sequens valdè collaudant. *Condylomata.*

℞. *Ungu. diapompholyg.* ℥j.
Alum. ust. ʒj.
Stibii, seu ℥ii *ust.* ʒiij.
Ol. lini,
Myrrh. aa. q. s. ut
Fiat Linimentum debita consistentia.

Hoc linimentum excipiunt linamentis & loco affecto applicant, ut eidem diutiùs adhæreat. Eodem modo etiam emplastrum diachalciteos duplicatâ chalcitidis quantitate paratum, & in oleo lini vel nucum solutum admovere solent. Imbecillioribus verò hisce existentibus remediis ad fortiora properant, unguentum nempe Ægyptiacum, vel Apostolorum, aut pulverem sequentem:

℞. *Chalcitid.*
Alum. aa. ʒj.
Auripigment. ʒß.
Pulv. sabin. ℥j.
Hermodactyl. ust.
Myrtill. ust. aa. ʒiß.
Pompholyg. ʒiij.
Terantur omnia diligentissimè,
F. *Pulvis subtilissimus.*

quo fungosa excrescentia adspergatur, & ne partis acrior sensus nimis irritetur, aliquid opii, aut rad. mandragoræ, aut seminis hyoscyami admiscent. Condylomata altiora filo ligant, ut alimentum iis subtrahatur, aut novaculâ vel alio instrumento commodiori exscindunt, & sanguinem aliquantisper effluere permittunt, ut sic de impuritatibus ejusdem fæculentis aliquid simul evacuetur, quo facto sanguinem supprimunt & cicatricem inducunt vel ferramento candente, vel pulvere ex malicorio, thure, sangu. drac. bolo, farinâ volatili, & pauco alumine, qua ratione procedunt, si anus condylomatis undiquaq; sit obsitus, exscindendo nempe altiora ferramento, & humiliora remediis antedictis absumendo.

Atritis membranam istam orificium obducentem dissecant novaculâ, & speculô insertô meatum dilatant, donec fistulâ plumbeâ unguento de cerussâ, vel diapompholygos obductâ ad tempus aliquod inditâ foramen in debita servent latitudine & cicatrice obducant; qua ratione & illam angustiam corrigere student, quæ post ulcera vel vulnera sanata ob conglutinationem arctiorem fuit illata. *Atritos.*

§. 14. *Paracelsi* curatio *Ani prolapsi* eadem ratione perficitur, ut portio illa prolapsa oleo ovorum priùs illita pristino loco digito premente restituatur, & adsperso pulvere ex scarabæis pilularibus in furno siccatis, aut fumo ex scoriis ferri coërceatur, ne denuò decidat. *Paracelsi cura in Ani Procidentia.*

Fistularum Ani curationem peragit ut in aliis locis, cùm omnium unam eandemque curationem esse affirmet, mundificativis & incarnativis citra omnem corrosionem, sive internæ sint potio- *Fistulis.*

potiones vulnerariæ, sive externa localia, inter quæ aliis præfert remedium istud de quatuor gummis alibi descriptum. A lue Venerea originem ducentibus ea adhibet, quæ carcinomatis dicata sunt, potissimùm verò Realgar alcalizatum & emplastrum de cinnabari, quo curationem absolvit.

Fissuris. *Fissuras* sive Rhagadia tollere satagit vel pessario ex aloë succotrina & radice aristolochiæ pulverisatis & terebinthinâ exceptis, vel sequenti pulvere iisdem insperso.

℞. *Mumiæ* ℨj.
Laccæ rubeæ ℨß.
Pulv. aranciar.
℥ii aa. ℥ij.
Chimoliæ. ℨiß.
Cachimiæ. ℨv.
F. *Pulvis.*

Asserit etiam eadem curatione hæmorrhoides auferri posse, in qua spodium omnem partem adimpleat, adeò ut sine hoc nullo exspectari possit successus.

Condylomatis. *Condylomatum* curationem modò duplicem proponit, alteram dulcibus corrosivis peragendam, alteram medicamentis stercoralibus, modò eadem unà cum hæmorrhoidibus eadem curatione auferri posse statuit. Quæ corrosivis peragitur, fit vel corrosivo dulci simplici, vel eodem mixto cum aceto. Corrosivum dulce ita paratur:

℞. *Ol. laterini* ℨj.
de Juniperis ℥ß.
Ol. ex myrrha ℥ij.
M.

Corrosivum dulce mixtum cum aceto sequens est.

℞. *Ol. laterin.* ℨj.
Aq. aluminos. ℥ß.
Viriditatis salis ad pondus omnium,
F. *Mixtura.*

Curam de stercoribus sequenti modo vult instituendam. ℞. Patientis dejectum stercus, misce cum oleo de vitellis ovorum, premat patiens, ut exeant verrucæ ficusque, quibus tunc medicina superponatur.

Imperforatione. *Imperforationem* & *Occlusionem Ani* instrumentis perfodi aut perterebrari permittit, cùm alia ratione eundem reserari posse nunquam cognoverit.

Helmontiana cura in Ani Procidentia. §. 15. *Helmontius* cum asseclis suis *Procidentiam Ani* restaurari promittunt radice acaciæ, vel pulveris formâ aspersâ, vel fotu adhibitâ, quâ viâ regredientem podicem in vetus consortium recipiat pylorus, & furoris sui immutari conscius factus debito suo regimine pacatiùs fungi occipiat.

Fistulis. *Fistulis Ani* conveniens esse remedium asserit ipsum arcanum corallinum *Paracelsi* interiùs assumtum, sicut aliis ulceribus desperatis optatum afferat auxilium; inter topica verò auripigmentum fixatum dulce aliis præfert, ad ulcera hæc fistulosa maximè conveniens.

Fissuris. In *Fissuris Ani* singulare quoddam exstiturum esse remedium confidit ipsum oleum saturni, quo illito laticis corruptio corrigatur & productæ ab eo foveæ sanentur.

Condylomatis. Ad *Condylomata* tollenda sudorem morientium deprædicat, quo illitæ excrescentiæ illæ corrugentur, & flaccidæ redditæ tandem penitus soleant decidere.

Clausura. *Ani Clausuram* aliis instrumentis aperire permittit, quamvis operationem hanc non semper felicem nancisci successum respexit, & eandem propterea sæpiùs frustraneam esse fatetur.

Willisiana cura in Ani Procidentia. §. 16. *Willisius* restitutionem postulat *Ani prolapsi*, & jam restituti confirmationem, ne ulteriùs extra sedem convenientem decidat. Restitutio fit remotione impedimentorum tumoris nempe anum regredi vetantem, refrigerationis, flatuum intestinis inhærentium, aliorumque, per fotus emollientes & discutientes ex decocto radicis altheæ, brancæ ursinæ, lilior. herb. malv. agrimon. marrub. menth. flor. chamomill. verbasc. sem. fœnigr. carvi. bacc. lauri, & retrusione digito perficiendâ, postquam oleo quodam portio intestini recti prominens lubricata fuit, ut faciliùs retropellatur, chamomeli nempe, lilior. vel hyperici. Anus repositus in situ confirmandus est, ne denuò prolabatur, quod fit epithematis adstringentibus tepidis ex decocto rad. bistort. pentaphyll. symphyt. herb. salv. consolid. Saracen. millefol. fol. querc. lauri, flor. balaustior. sem. sumach. gallar. bacc. myrth. cort. mespilor. inunctione unguenti nervini, & Comitissæ, & inspersione pulverum ex ladano, mastiche, succino, sang. dracon. & croco ♂is adstringente, quæ remedia ut citiùs speratum edant effectum, decubitum supra ventrem aut latus aliquod, & quietem ad tempus quoddam protractam ægro summopere commendat.

Fistulis. *Fistulas Ani* inveteratas & penetrantes vix ullam admittere curationem existimat, & propterea easdem quietas relinquere melius esse, quàm remediis irritare, quæ verò non adeò diu radices egerunt, earum callum absumi posse censet vel Unguento Ægyptiaco turundâ cavitati immisso, vel ferro candente, per cannulam ferream foraminatam fistulæ intrusam, deinde dilatatam fistulam vel cultello falcato discindi vult, vel, si non sit adeo profunda, sed brevis & simplex, eam abstergere præcipit decocto agrimon. apii, cent. min. in quo mel rosatum sit dissolutum, addito pauculo æruginis æris & ☿ii præcipitat. sublimat. tum turundam ex unguento diapompholygos asperam pulvere mumiæ & sacchari ♄i insinuat, superimposito emplastro convenienti, vel stiptico Crollii, & decocta lignorum cum herbis acrimon. scabios. nummular. centaur. aliisque vulnerariis ad tempus aliquod propinat, ut latex acrior corrigatur, & nimia ejus quantitas sudore eliminetur.

Fissuris. *Fissurarum Ani* curationem aggreditur vel cutem licciorem & rigidiorem emolliendo & humectando, fotu instituto ex decocto malv. alt. branc. ursin. sem. lin. flor. lilior. deinde unguento vel emplastro parato ex terebinth. cerâ, bolo Armen. & ol. oliv. scybala etiam majora & duriora emollienda sunt clysteribus ex lacte vel decocto lenitivo, additis mucilag. sem. psyll. & oleo liliorum. Particulas autem salinas acres temperat, & ulcuscula inde producta lenit & consolidat mucilagine tragacanth. sem. cydon. unguento de lithargyro, de Thut. pomato, non omissis fortioribus absorbentibus pulveris formâ inspersis ex cerussâ, lap. calam. C. C. usto, sarcocoll. ubi laticis acrioris major adfuerit copia.

Condylomatis. Ad *Condylomata Ani* absumenda etiam interna non negligit remedia ex lignis aliisque diaphoreticis ♁atis, & simul externa absumentia, pul-

pulveres videl. inspersos ex radice scrophular. myrrha, thure, albo græco, canceris & coriis calceorum combustis, vel linimentum ex albo Græco in ▽. dissoluto; extantiora verò filo vult liganda, vel forcipe, aut scalpello abscindenda, adsperso mox post incisionem pulvere adstringente ex mastiche lap. hæmatite pp. litharg. & cerussa.

Atritis. *Atritorum* curationem difficilem esse pronunciat, nec semper imitabilem, si verò locum invenire videatur, eodem modo operationem instituendam annuit, quo superiores eam peragendam esse declararunt.

Sylvii modus curandi Ani Prolapsum. §. 17. *Sylvius* in curatione *Prolapsus Ani* eò intentus est, ut fæces duræ, propter quas vehementiori ventris compressione in difficiliori earum expulsione Anus simul fuit delapsus reddantur fluidiora, vel potulentis copiosis & jusculis pinguibus assumtis vel salibus volatilibus, & interdum acidis blandioribus fæces compactas dissolventibus, tum injectis enematis ex jusculis, urinâ, lacte dulci, aut decoctis emollientibus, addito oleo, butyro, melle, & similibus; ventrem etiam inferiorem unguentis emollientibus illinere proficuũ censet, altheæ scilicet, aut martiato, ut & hac ratione fæcum alvinarum promoveatur expulsio, qua obtenta, sicq; remotis obstaculis, ipsius podicis vel spontaneum subsecuturum esse sperat regressum, vel facili saltem opera digito aut linteo duplicato eundem repelli posse, & adsperso pulvere leviter adstringente ex thure, mastiche, gallis. cupulis glandium, fol. verbasci, aut sessione super asserem quercinum recenter detruncatum, & aliquantùm calefactum, in situ decenti tamdiu detineri, donec corroboratus ulteriùs non delabatur.

Fistulam. In *Fistula Ani* callum adimendum esse jubet cauterio convenienti, sive sit ferrum candens, sive aliud remedium consumens, ex sale potissimùm lixivioso constans, quo faciliùs stylo profunditas ejus indagari possit, & tum cuniculos discindendos. & acidum acre temperandum internè sudoriferis, ☿io diaphoretico, oculis cancrorum, decocto ligni sassafras, guajaci, juniperi, herbarum fumar. scabios. aliarumque salibus volatilibus oleosis constantium, externè balsamo de Copaiba, oleo terebinthinæ, ejusque balsamo, vel balsamo sulphuris terebinthinato, quo & ipsa hæc ulcera fistulosa omnium optimè mundari & consolidari posse promittit.

Fissuras. In *Fissuris Ani* ipsum etiam acidum temperandum esse judicat, vel clysteribus ex mucilaginosis paratis, vel oleis aliisque linimentis pinguibus ex sevo hircino potissimùm confectis, si verò cutis simul existat siccior, ut in quacumque fæcum expulsione dissiliat, emollientia adhibet in alvi procidentia jam indigitata.

Condylomata. *Condylomata* etiam *Ani*, præter luis Venereæ adhibitam curationem auferri posse docet medicamentis mercurialibus acrioribus ipsa consumentibus, aliisque spiritibus acidis, vitrioli, sulphuris, si una eorum guttâ toties, sed semel tantùm in die, tangantur, donec corrosa sint & siccata decidant, quod etiam præstari posse censet remedio, quod paratur ex aquæ plantaginis & rosarum aa. ℔j. cum aluminis crudi & ☿ii sublimati aa. ℥ij, mistis, in vitro decoctis, & post subsidentiam effusis, quod linteo parti affectæ est applicandum.

Imperforationem. *Imperforationis* curationem instituendam esse innuit, vel remotione membranæ aut carunculæ meatum obducentis, instrumento acuto pungente & scindente, per Chirurgum, si fieri possit, ut contentis excrementis reddatur exitus, prohibendo simul insertis bacillis oleis aut unguentis obductus, ne denuò concrescat.

Cartesianorum ratio curandi Ani Prolapsum. §. 18. *Cartesiani* suadent, ut *Ani Prolapsus* quantocyus in situm pristinum reponatur, & ut repositio hæc faciliùs obtineatur, portionem prominentem sequenti inungunt linimento.

Ol. commun. ℥ij.
Pulv. gallar.
Cort. granat. aa. ℥ij.
M.

Post inunctionem digitis linimento adhuc madidis anum intrudunt, & linteo aut candela, quantum satis est, repellunt. Refrigeratum priùs fovent linteis lacte calido imbutis, & retrusum in situ confirmare student fotu ex nervinis & adstringentibus parato, foliis salv. beton. absinth. matrisylv. flor. chamomill. Rom. & commun. balaust. hyperic. melilot. in vino rubro & aquâ chalybeatâ aut extinctionis ferri fabror. coctis, additâ colaturæ pauculâ quantitate sacchari ℈i. A quibusdam laudatur albumen ovorum cum alumine pulverisato agitatum. Interiùs restitutum jam anum illinunt melle rosaceo, & ad præcavendum ulteriorem prolapsum vinculum imponunt, cui subjiciunt lintea vel spongias comprimentes vel vino rubro, vel decocto alicui convenienti intinctas, ægroque fortiorem in excludendis fæcibus interdicunt compressionem, è contra eidem mandant, ut in exoneranda alvo digitis podicem retineat, & ab adstringentibus simul & nimiùm relaxantibus in totum abstineat.

Fistulas. *Fistulas Ani* curaturi interna sanguinem depurantia, & succos corrodentes edulcorantia & corrigentia præmittunt, ut liquores quicumque ad partem hanc affectam depluentes non nisi particulis constent blandis, porosis & angularium motui destructivo resistentibus, & ad quietem nimis proclives ad motum excitantibus, simulque vitiosas per sudorem eliminantibus, quibus prædita celebrant decocta ligni Guajaci. Sassafras, rad. Chin. Sarsæparigl. scabios. herb. scord. absinth Card. bened. centaur. heder. terrestr. chelidon. maj. veron. aliarumque vulnerariarum, non modò humores superfluos absumentium & siccantium, sed tumorem etiam auferentium & partem corroborantium, qualia etiam remedia externè parti huic fistulosæ admovere solent, & vel decocto abluunt per syringam ex radicibus gentianæ, valerianæ, chelidonii majoris, aut convenienti lixivio. Callum fortiùs adhærentem dissolvunt & erodunt ☿io ▽to. phlegmate ⊕li, Ol. ☿sto, ⊕lo cœruleo, aqua forti mercuriali, unguento fusco *VVurtzii* vel Ægyptiaco, humidis fistulam eluendo, & linteis aut carbasis iisdem imbutis fistulæ intrusis, unguenta & mel Chelidoniæ coquendo, inspissata sub forma turundæ pulveribus corrodentibus adspersæ eidem insinuant. Cuniculos multiplices scalpello discindunt, ut fundus earum manifestetur, & callum remediis antedictis non superabilem ferro candente absumunt, fovendo postmodum anum cataplasmatis ex scordio, Phellandryo, seu cicutaria palustri, angustifolia, sabina, ruta, solidagine Sarracenica, & ulcus ipsum mundant sequenti mistura.

℞. Succ.

℞. *Succ. Chelidon. maj.*
Scrophular.
Apii, aa. ℥iij.
Vini ℥iß.
Aloës ʒij.
M.

Fistulam benè mundatam carne laudabili opplere student, instillatis, aut turundis ex carbaso intrudendis priùs inunctis balsamo de Capaiba, Peruviano, oleo trifolii odorati, unguento aureo, basilico, & superimposito emplastro diachylon, vel diapalmæ, vel de gratia Dei, quibus ipsam etiam consolidationem, & novæ cutis inductionem perficiunt, vel si non sufficiant, adsperso pulvere ex calce lota, thutia & terra ☿-li dulci emplastrum Oppotel doch *F. VVürtzii* ad perfectam usque sanationem imponunt.

Fissuras. *Fissuras Ani* ut ritè curent, ipsas causas advertunt, & vel particulas acutas corrodentes & scindentes hebetant spiritu vini camphorato, aqua ♆., oleo myrrhæ, quibus fissuras istas abluunt, & unguento albo camphorato illinunt; vel stercora duriora emolliunt lenientibus, pinguibus & mucilaginosis tum per os assumtis, tum clysteris aliorumque topicorum forma adhibitis, laudaturque jusculum tepidum, vel butyro vel oleo olivarum aut amygdalarum dulcium pinguefactum, addita ʒj. vel altera cremoris & granis aliquot ⊖is volat. ♀i, hinc fistulas illinunt vel mucilaginibus ex sem. cydon. psyllii, gum. Arab. tragacanth. admista pauca quantitate ⊖is ♄i, vel oleo ceræ recenti, qua feliciter sæpe persanantur.

Condylomata. *Condylomata Ani* eradicare student remediis acutis erodentibus & destruentibus, butyro ♁ii, oleo ☿-li, ⌒u ♀is per campanam parato, quibus excrescentias istas quotidiè attingunt, donec exsiccatæ decidant. Extantiores autem filo vel pilo equino ligare solent quotidiè fortiùs constricto, ut hac ratione succo nutrienti denegetur transitus, & tubercula alimento privata similiter decidant, quo impetrato succos emanantes acescere prohibent pulveribus inspersis ex Thutia, cerussa, lithargyro, bolo, ærugine usto, calce lota & similibus, à quibus & cicatrix pro voto simul emergit.

Clausuram. In *Clausura Ani* membranam meatum operientem vel unguibus digitorum discerpunt, vel promtiùs cultello discindunt & meatum aperiunt, inserto postmodum canali plumbeo unguento diapompholygos, aut de lithargyro obducto, ut cicatrix eò citiùs accrescat, & meatus iste conservetur. In Conniventia frequentiùs canales aliosque bacillos oleo obductos, vel pessos ex sevo hircino & cera confectos, & oleo raparum obductos podici intrudunt, ut frequentiori ista intrusione & eductione meatus dilatetur. Quando verò podex omnimodò in utero concrevit, curationem impossibilem esse admonent.

Nostra cura in Ani Procidentia. §. 19. *Nostro* judicio ad ipsam *Ani Procidentiam* ritè curandam totius rei cardo in eo vertitur, ut Anus reponatur & repositus firmetur. Reponitur autem optimè manûs ope, quando indice digito, vel meliùs linteo in lacte cocto restituitur, quo facto æger diu supra ventrem quietus jaceat, ut ita meliùs firmetur anus, ad quem scopum faciliùs obtinendum ille illini potest oleo scarabæorum vel hyperici, superinsperso pulvere gallarum, vel nostro adstringente usuali; plures sequenti modo feliciter curavimus; si dolores scil. multùm urgeant, vel fæces induratæ sint, fotus instituendus sequens vel similis.

℞. *Flor. Verbasci*,
Chamomill. aa. Mij.
Coq. in lacte, & applica, tum sequentem insperge pulverem.

℞. *Fol. Verbasc.* q. s. *indantur crucibulo cooperto alio, & sic concrementur, deinde in pulverem vertantur subtilissimum.*

Postmodum æger insideat asseri ex ligno quercûs parato, cui inspergatur pulvis subtilissimus ex mastiche, olibano & asphalto paratus, &, si simul alvus est obstructa & stercora sunt dura, præter enementa quotidiè detur internè ol. amygd. dulc. ℥j. cum cremor. ♀i ʒj. à quo remedio alvus semper servatur aperta. Vel suffumigium instituatur ex gummi. asphalt. oliban. mastich. vel pulv. alb. græc. & scarabæorum asseri quercino inspergatur & ano excipiatur. Decoct. agrim. verbasc. cum lact. coct. & appl.

Nostra quoque experientia impedit crebriorem ani prolapsum oleum apum externè illitum, postquam anus extrusus sevo cervino calido fuit illitus & blandè intrusus. Oleum momordici externè applicatum c. linteo est summum & rarò fallax remedium.

Ubi malum ab affectu convulsivo aut paralytico fuerit productum, varii fotûs externi instituuntur ex floribus anthos, Chamomill. stæchad. Arab. foliis salv. balaustiis in vino chalybeato coctis, in quem finem quoque varii suffitus institui possunt ex succino, mastiche, thure, myrrha, asphalto, fol. rorismarini, flor. rosar. rub. stæchadis Arabicæ. conveniunt thermæ quibus Principissa quædam feliciter curata est aliis remediis frustra tentatis.

Ex Hæmorrhoidibus affectu hoc prognato, inungatur anus oleo scarabæorum, quod paratur, dum scarabæi in oleo mastiches bulliverunt; si verò productus fuerit ex tenesmo, conducet oleum mastiches, in quo flores verbasci fuerint cocti.

Alii quidem dorso & lumbis applicant emplastra, at non video, quomodo hæc opem ferre, & intestinum rectum in sede debita firmare possint. Sequenti linimento euporisto plures curatos novimus.

℞. *Unguent. de linar.* ʒij.
Camphor. gr. iij.
Lap. calaminar.
Lithargyr. aa. ℈j.
Sacchar. ♄i ℈ß.
Cum ol. rosar. q. s. f. Unguentum ano sæpiùs illinendum.

In cura *Fistulæ* eò incumbendum, ut acre corrosivum circa anum imperium sibi rapiens corrigatur & emendetur. In levi exulceratione ani conducunt inunctiones ex oleo rosar. & lumbricorum probè in mortario plumbeo agitatis, & in linimenti consistentiam redactis, item suppositoria ex sevo cervino vel hircino, cum pulvere alcolisato thuris, thutiâ, &c. parari possunt, vel illinantur exulcerationes unguento de cerussâ, camphora, vel diapompholygos, unà cum pauca quantitate terræ ☿-li dulcis ritè paratæ, quocumque modo vel per se, vel linteis applicatis ano intrusis. Quo meliùs verò ad fundum ulceris perveniatur, cultello instituenda est incisio, *Fistula.*

exhibeantur acidum absorbentia, & circulationem quorumvis humorum promoventia, inter quæ palmam aliis præripiunt oculi ♋, ♉ium diaphoret. Antihect. Poter. Mumia, sperma ceti, lapis Irlandicus, & scissilis noster. Nec omittenda sunt diaphoretica, quæ sanguinis grumos evasatos dissolvunt, & circulationem humorum promovent, sequenti ergo utatur mixturâ cochleatim.

℞. ▽. *Chærefol.*
Card. bened.
Mariæ,
Fœniculi,
Veronicæ, aa. ℥j.
Lap. ♋. *pp.* ʒj.
♉ii *diaphoret.* ʒß.
Syrup. heder. terrestr. ℥j.
M.

Detur quoque sæpiùs dosis sequentis pulveris, à quo sudor expectandus.

℞. *Ocul* ♋. *pp.* ℈j.
Lap. Irlandici. ℈ß.
M. F. Pulvis.

Vel:

℞. *Sperm. ceti* ʒß.
d.

Elapsis aliquot diebus, iterum diaphoreticum exhibendum:

℞. *Corall. rub. pp.* gr. xv.
Unicorn. ver. gr. xj.
♉ii *diaphoret.* gr. xij.

M. F. Pulvis, qui detur cum aqua veronicæ. Diuretica blandiora singulare quoque hîc præstabunt juvamen. Si verò in amplo abdominis vnlnere intestinum fuerit prolapsum, hoc propediem est reponendum, aliàs enim flatibus ita distenditur, ut in pristinum locum reponi minimè possit, hinc pori intestinorum à frigore occlusi, iterum aperiendi sunt, & liquoribus intus contentis major conciliandus est motus & circulatio promovenda, imo ipsa intestina lacte calido, in quo flores camomill. cocti, fovenda sunt; calidè ergo imponatur linum nendo recenter contortum, nondum verò coctum, vel ipsum linum exsiccatum, & in lacte dulci coctum. Intestina dein flatibus jam consumtis reponi debent, si id fieri non potest, vulnus magis amplum reddatur, si verò fuerint reposita, vulnus aliqua ex parte consuatur, si opus sit, turundæ ergo alibi sæpiùs jam dicto digestivo inunctæ vulneri imponantur, ac superimponatur emplastrum idoneum stipticum, vel nostrum polychrestum, superimpositis sacculis calidis.

Si vulnus Abdominis non penetrans sit in linea recta alba sic dicta, tunc & varia balsamica dicta imponantur turundæ, & tractetur hoc vulnus, uti partis membranosæ.

Cùm verò omentum prolapsum, & ob moram aliquam jam fuerit corruptum, quoniam, ceu superiùs diximus, facilè sphacelatur, tunc inter partem sanam & corruptam filum interjiciendum est, & portio corrupta abscindenda, ne pars sincera trahatur, & consuto aliquatenus vulnere, filum tamen extra abdomen pendulum relinquendum, donec decidat.

Si intestina fuerint læsa, & quidem tenuia, tunc res est in angusto, sed omnia tentanda sunt, vulnus intestini consuatur, si fieri potest, & apponantur balsamica vulneraria, vel talis pulvis inspergatur, qui paratur ex myrrh. aloë, bol. Armen. camphor. sacchar0 ♄i p. æq. vel foveatur sequenti vel simili spiritu cum spongia.

℞. *Spir. vin. comm.* ℥ij.
▽ *Tramat.* ℥iß.
Aloes,
Camph.
Myrrh. aa. ʒj.
▽ *Regin. Hung.* ℥j.
Sacch. ♄i ʒiß.
M.

Hîc & conducunt omnia ea, quæ superiùs de Vulneribus Abdominis agentes exhibuimus.

Si patiens in sinistro latere fuerit læsus, ipse in dextrum se conferat, &, si intestina à flatibus fuerint nimis distenta, ut vix intrudi possint, & poruli nimis sint obstructi, sequens conducet ad resolvendum.

℞. *Flor. chamomill.*
Melilot. aa. Mj.
Sem. anis.
Fœnic.
Cumin. aa. ℥iß.
Caryophyll.
Macis aa ℥ß.
Coq. in lact. add.
♐ *vin. camphorat.*
Aq. theriac. aa. ℥ij.
Sacch. ♄i ʒij.
Ol. anis. ℈ij.

M. F. Epithema, loco vulnerato & intestinis protrusis tepidè applicandum.

Si vulnus abdominis fuerit nimis amplum, consui possunt labia vulneris cum peritonæi vasis. Si omentum fuerit prolapsum, id statim pristino loco reponendum, &, si jam fuerit frigidum, sequens adhibeatur remedium cum spongia applicandum.

℞. ♐ *matrical.* ℥iij.
Aq. menth.
Regin. Hung.
Physagon. aa. ℥j.
Camphor. ʒiij.
M.

Si omentum verò jam nigrum fuerit & putridum, filo illud ligandum est, & abscindendum, at filum non abscindatur, sed ex corpore dependeat, usque fiat separatio. Omento intruso, vulnus consui potest, relicto parvo foramine, ad materiæ effluxum, & filum repetendum. Si æger non habeat alvum laxam, enema dandum non est, quia intestinum facilè ob consutionem factam rumpi potest, sed sufficit suppositorium, vel decoctum passulatum.

Interim circa vulnera hæc semper respiciendum est ad symptomata, facilè enim fieri potest, ut partes internæ contusæ fuerint, hinc facili marte febris oboriri potest, cui si haud congruis remediis occurratur, gangræna & certa mors sequeretur, quare statim ad sudoriferas mixturas, & decocta tanquam ad sacram anchoram confugiendum est. Ad crassitiem succorum incidendam, & partem corroborandam, conducet cataplasma ex ruta, summit. absinth. salv. bacc. laur. Junip. sem. cumin. fœnic. flor. chamomill. melilot. myrrh. pulv. rad bryon. &c. & in vino coctis, addita farin. fabar. q. s. ad consistentiam cataplasmatis, & dein imponatur emplastrum de cumino cum camphora, vulnera enim harum partium tractanda sunt cum cautione,

tione,& semper ad internam inflammationem & febrem respiciendum, hinc singulis quatuor horis, uti in peste solet, dentur duo cochlearia mixturæ sequentis vel similis sudoriferæ.

℞. *Aq. Scord.*
Menth. aa. ℥iß.
Regin. Hung. ʒß.
Diascord. Sylv. s. op. ʒß.
Ocul. ♋ *pp.* ℈j.
Bezoart. min. ℈ß.
Camphoræ gr. iij.
Sacch. ♄i gr. v.
Ol. Sassafr. ℈ß.
Syr. cinamom. ʒvj.
M. d. ad vitrum.

Pro potu ordinario F. Decoctum ex rad. Scorzoneri, Chin. herb. veron. card. bened & fœnic. in ▽. commun. & vino coctis, adjecta lap. prunell. ʒß. quod semper calidè bibatur, vel instilletur vino, vel potui ordinario sequens.

℞. *Elix. vit.* ʒij.
Propr. Parac. absque acido.
♒ *nostr. cephal. oleos.* aa. ʒj.
Ol. Sassafr.
Menth. aa. ℈ß.
M.

Ad consolidandum & ulcerationem impediendam sequens vel simile conveniet decoctum.

℞. *Rad. Gentian.*
Bardan. aa. ℥iß.
Chinæ,
Salsaparill. aa. ℥j.
Cort. Guajac. ʒvj.
Herb. Scord. Mij.
⊖*is* ♃i ℥ß.
F. Decoctio in vino.

Hujusmodi potus continuandus est usque ad plenam restitutionem ægri.

Intestina verò prolapsa si gangrænosa fiant, & fœces exeant, consuere haud licet, sed adhibitis decenter medicamentis motum humorum promoventibus, calidioribus nempe, ut aqua ♆æ, cum ♒u vin. camphorat. consolidatio illorum sponte subsequetur. Sic in quodam viro Francothalensi tempore pestis anno 1666. hernia intestinali laborante, tumoreque hoc indies majorem ruborem concipiente, tandem gangræna correpto, remediis applicatis aperto, cùm fæces intolerabili cum fœtore emanarent, remedia superiùs dicta adhibita fuère, post mundificationem sic dictam caro succrevit rubra, & consolidatio facta fuit. Æger adhuc sanus vivit, sed cibis copiosiùs ingestis, eò loci tenuis transsudare videtur lympha. Simile quid, sinistro tamen cum eventu, contigit in virgine 20. annorum, quæ diu in inguine tumorem sensit, qui major factus & apertus pus non laudabile exhibuit, unde humor effluens acrimoniâ suâ intestinum ileon, quod in dissectione cadaveris apparebat, corrodendo, partibus illis gangrænam inducere cœpit, successit febris lenta, & tandem hectica, quâ etiam paucorum dierum spatio fuit extincta.

Curatio Herniæ. In cura *Herniæ* intestinalis eò incumbendum, ut reponantur intestina prolapsa in situm debitum, dein repositis intestinis peritonæum firmetur & consolidetur, ne ulterior intestinis concedatur prolapsus. Ut ergo reponantur intestina prolapsa, conveniente situ ægro resupinato, cruribus & natibus ejus nonnihil elevatis adjuvanda sunt, & impedimenta, flatus, stercora, & alii humores stagnantes removenda sunt, & cùm intestina tenuia tantum prolabantur, hinc stagnatio humorum illa circulantium, & ab hac tensio membranarum & spasmodes intestinorum affectus duritiem repræsentantes oriuntur, quæ blandis ac aromaticis fomentis externis resolvenda, & si flatus simul urgent, uti semper fit in hernia intestinali, mixtura quædam carminativa propinanda; exempli gratia:

℞. ▽. *flor. Chamomill.* ℥ij.
Carminat. ℥j.
Essent. carmin. Wed ʒß.
Flor. Chamomill. ℈j.
♒ ⊖ ✱*ci anisat.* ℈ß.
Syr. Cort. aurant. ʒiij.
M. d. ad Vitrum.

Alvus servetur laxa, vel suppositoriis, vel clysteribus, qui tamen ab initio non semper adhibendi sunt, sed si confirmatus fuerit prolapsus, & symptomata gravia ægrum torqueant. Fotus quoque varii humidi siccique imponantur parti affectæ, & præ aliis convenit linum nendo recenter contortum in lacte dulci coctum, & calidè applicatum, stercus ovillum dulci lacti incoctum, & applicatum, non contemnendi usûs erit remedium. Omnia ergo emollientia, blandè discutientia & anodyna, vulgò ita dicta, conveniunt: contra frigida repellentia & adstringentia in prolapsu intestinorum, atro notamus carbone, utpote, quibus remediis ægri ad cymbam sæpe Charontis deducuntur.

Homines provectæ ætatis à tali morbo nunquam, nisi sectione curantur, quæ etiam ipsis sæpe est fatalis. Varia tamen emplastra regioni lumbari, & inguini applicantur, inter quæ emplastrum Magneticum *Hoffmanni* à nonnullis celebratur, ipseque Autor opere de methodo medendi *p.* 426. talia profert: In delapsu intestinorum in inguina, vel scrotum, artificiosa & perita Chirurgi manus primùm requiritur, quæ intestina in pristinum reducat locum, id quod fit, dum æger diductis cruribus supinus collocatur, & capiti declivior, coxæ verò superior datur locus. Dein fæces induratæ emolliendæ, &, si summo cum dolore magna quoque vel inguinis, vel scroti, vel utriusque durities conjuncta fuerit, scrotum & inguen decocto rad. alth. sem. lini, flor. melilot. ante erit fovendum, ut ita facilius intestina tractentur. Hæc omnia compendiosè supplet emplastrum meum magneticum, licèt & ipsa iliaca passio unà adsit, propriâ experientiâ à me deprehensum, inque pluribus diversæ ætatis, constitutionis & sexûs, subjectis, eodem etiam malo plures per vices ad desperationem usque aliorum recurrente, multoties non sine fructu probatum, quod satis dilaudare nequeo, lumbis applicatum tormina juxtà sopiendo ventris atrocissima, intorta, dislocata & incarcerata in scroto intestina, quamprimùm incaluerit, in pristinam transfert abdominis sedem, ipsis etiam ægrotis, non quidem sine molestia, vim ejus attractivam animadvertentibus. Emplastrum est sequens.

℞. *Gumm. de sagapen.*
Ammoniac.
Galban. aa. ʒiij.
Terebinth.
Ceræ Virgin. aa. ʒv.
Magnet. arsen. ʒj. gr. xv.
Rad. ari ʒj.

Gummata dissolvantur in ✠ *q. s. & cocta in formam emplastri, additis reliquis speciebus, extendantur super alutam.*

Sed ut fatear quod verum est, sæpiùs id applicari jussi herniosis meis, qui nullum exinde habuerunt levamen, nec scio, quâ vi attractoriâ suum edere possit effectum. Alii absque commodo & effectu ob vim attractoriam pinguedinem leporinam, vel ursinam dorso illitam commendant.

Ne verò Herniæ aperiantur, uti imperiti Chirurgi hernias sæpe pro bubonibus habent, & illas aperiunt, quarum herniarum incautè apertarum exempla videantur apud *Rhod. Obs. M. cent.* 2. *c.*72. *Hoechstetter. Dec.* 10. & imprimis apud Cl. *van der VViel Obs. rarior. cent.*1. *Obs.* 54. sicuti & hîc Cassellis hujusmodi casus infelix non ita pridem contigit, dum Chirurgus quidam falso deceptus præjudicio de abscessu inguinali, lancettâ tumorem tam profundè aperuit, ut ipsum intestinum pertuderit, quo facto cibus potusque, & alia ingesta per foramen effluxerunt, ægerque obitu suo postridie curam absolvit. In his ergo cautè mercari discat Chirurgus.

Ut verò repositis intestinis peritonæum iterum conglutinetur, & laceratum consolidetur, tum externa, tum interna plura ab Auctoribus narrantur remedia, inter quæ ferè non unicum veræ fidei respondet, quamvis *Hartmannus* nimiis deprædicet laudibus balsamum suum salis gemmæ, & plura ejusmodi remedia possunt peti ex jam dictis, reliqua verò videri apud Cl. *Ettmüllerum p.* m. 155. quorum præcipua sunt sequentia.

℞. *Gumm. Carann.*
Sem. nasturt. aa. q. s.
Preparentur cum album. ov. q. s. & imponantur.

Emplastrum ex pice navali, resina & lateribus coctis pulverisatis inter se mixtis paratum, item Emplastrum diasulphuris *Rulandi*, oleum lacertarum, &c. Hernias quidem sanari posse, & imprimis in juvenili ætate, non dubitamus, sed in adultioribus non nisi sectione ab experto Herniotomo institutâ. In juvenibus ergo bonam fasciam, cujùs optimam vidimus formulam, cingulum nempe, sive subligaculum abdomini circumligandum, & ex linteo confectum, cui adjunctum est pulvinar ex gossypio, aliquantum durum, & trochleâ scroto affigendum, ne intestinum repositum ulterius prolabatur, emplastro carminante *Sylvii* absque ✠ parato, & super corium extenso herniæ priùs imposito; & quies hisce juvenibus maximopere imperanda est, quæ herniarum panacæa est. Remedia interna in hunc finem data peritonæum conglutinare posse mihi minimè videntur, sed ejusmodi remedia ex falsa præconcepta opinione per fallacem experientiam sunt excogitata, proinde credulos inani spe lactant, & sperato successu sæpiùs destituunt.

Sectio ergo adultioribus suadenda, si velint sanari, quæ sequenti modo instituatur: Ægro tabulæ imposito in superiori scroti parte fiat incisio, studiosè tamen hæc instituenda, ne lædantur intestina, tum canalis argenteus pennæ anserinæ crassitiem habens, & una parte concavus, altera verò convexus, aperturę insinuetur, secundùm ductum peritonæi dilatati, ut juxta cavitatem canalis absq; ulla intestinorum læsione apertura illa ampliari possit, donec intestina per illam commodè repellantur, quibus restitutis peritonæum profundè satis prehensum connectitur, ne intestina denuò prolabantur, & apertura filo consuitur. Quando verò ob excrementorum indurationem & intestinorum intumescentiam, aliudve quoddam obstaculum intestina per meatum angustiorem repelli, & sic debito loco restitui nequeant, canali antedicto peritonæum dilatatum in altum tollatur, & juxta cavitatem canalis abdomen versus cultello in tantum dilatetur, ut intestina aptè restituantur, quo facto vulnus consuatur, & processu ad viam angustandam ademto convenienter consolidetur.

Absque sectione sola punctura nonnulli morbum hunc tollere, & intestinorum prolapsum prohibere tentant, dum superiorem scroti regionem acu longa perforantes, acum hanc per processum adigunt peritonæi, filoque acui inserto per scrotum ligato processum illum ita claudere allaborant, ut nihilominus vasa seminaria cum teste ipso salvo libera permaneant, & æger feliciter sanetur.

Alia verò ab hac est Punctura aurea ita dicta, quòd filo aureo processus peritonæi, aut potiùs meatus iste nimiùm dilatatus connectatur, & unà cum sectione sequenti ratione peragitur. Factâ aperturâ super osse pubis, stylo ferreo infra processum istum adacto ipse processus attollitur, deinde vasa spermatica & musculi cremasteres inquirenda sunt & separanda, hinc processus peculiariter & partes etiam omnes separatæ foras protrahuntur, processus forcipe foraminato prehenditur, & per foramina ista forcipis acu quinque aut sex fila ducente, proximè vasa spermatica & musculorum cremasterem, unà cum vulneris labiis secunda vice trajicitur, tum fila ab utraque parte contrahuntur, & nodo firmissimo connectuntur, & nodus hîc tamdiu propendere permittitur, donec sponte decidat. Sub peritonæo detecto filum aureum bis, vel plumbeum semel artificiosè trajicitur, & mediocriter contrahitur, ut vasis à contusione præservatis & illæsis, processus saltem angustetur, tum filum istud forcipulâ bisterve contorquetur, & residuum studiosè abscinditur, ne partibus ulla exinde læsio obveniat, tandem ægro lecto imposito, capite decliviore, & pube elevata, ne intestina delabantur, vulnus communi more sanatur. Si enim quidpiam est, quod in curandis herniis summopere conducit, illud sane apta & conveniens est fasciæ (vulgo ein Bruch-Band) quâ & quidem longa è linteo confecta herniæ infaustum præprimis recentes perfectissimè curari possunt, imprimis si aliquot dantaxat septimanarum quies & decubitus supinus accesserit & applicetur Emplastrum Carminativum Syl. vel nostrum ad rupturam.

Loco sectionis interdum usurpatur cauterium indolens, dum repulsis intestinis, & testiculo, quantum fieri potest, ad os pubis diducto, hic atramento notatur, postmodum testiculo situi pristino & debito restituto, loco notato imponitur corrosivum, quod ad os ipsum penetrare permittitur, hinc eschara abactâ quantum sufficit de processu peritonæi abscinditur, & foramen arte sanatur. Si verò testiculus ipse veniat abscindendus, scrotum secùndum longitudinem inciditur, per quam incisioem testiculi unà cum

parte

parte peritonæi dilatatâ eximuntur, & à scroto debitè separantur, vasa sanguifera scroti, quàm altè fieri potest, colligantur, & infra ligaturam abscinduntur, funiculo usque sponte decidat extra scrotum prominente, quo facto ad consolidationem vulnus sedulò perducitur, ut foramen ita ritè claudatur. Omnibus hisce palmam eripere dicitur nova herniarum cura per arcanum Regis Galliarum (vulgo le secret du Roy) quo Operator Gallus plures restituisse dicitur quod remedium est ♐ ⊖ probe rectificat. qui pro ætatis ratione datur à gt. iij. ad ℈ij. in vino rubro, & sumendum est hoc remedium per 21. dies, applicetur simul fascia conveniens ac firma simplex sive duplex, cui effectum potiùs tribuo quàm remedio interno ♐ tui salis, qui quidem in suâ diuretica serum superfluum è M. S. præcipitando sanguinem magis spissum efficere potest ut partes affectæ fibræque liquore magis consistente nutritæ ac firmiores redditæ se contrahere & in situm naturalem vindicare queant, sed meo judicio nunquam curabitur hernia solo hoc spiritu exhibito, nisi simul fascia adhibetur, & sola est fascia unde auxilium exspectari potest.

CAPUT III.

De Ani Procidentia, Fistula, Fissura, Mariscis, Condylomatis & Atritis.

§. 1.

Extremitas Intestinorum commodum præbet ostium eliminandis excrementis. quæ egestio cùm maximè sit necessaria, ne diutiùs retenta graviora inferant mala, meritò nunc morbos examinamus, qui partem hanc intestinorum ultimam infestando magnas quandoque ægrè decumbentibus procreant molestias. *Ani Procidentia.* *Ani* ergo *Procidentia* nil aliud est, quàm intestini recti prolapsus seu dilatatio, quæ fit, quando sub excretione fæcum intestinum rectum multùm prominet, & aliquando extrorsum hæret, ut non facilè possit retrahi, & in locum pristinum restitui.

Fistula. *Fistula Ani* est ulcus sinuosum in intestino recto, ejusdemque vicinis musculis.

Fissura, seu Rhagades. *Fissuris* seu *Rhagadibus* etiam Anus divexatur, dum cutis ejus aridior existens, à particulis rigidioribus, & salsis acidis diffinditur, & fibrarum ejus connexus molestè sejungitur, ut majores quandoque & profundiores in eo sulci suboriantur.

Marisca. *Marisca* dicitur tumor natus in ano, ex stagnatione humorum ibidem circulantium. *Ficatio.* Dicitur etiam *Ficatio*, *Ficosus Tumor*, vel *Ficosa eminentia*.

Thymus. Condyloma. Huc refertur & *Thymus*, qui affectus tamen omnes sub nomine Condylomatum possint comprehendi. *Condyloma* autem est tumor, aliis carnis excrescentia callosa circa anum. Condylomata sunt aliquando citra inflammationem & mollia, quandoque verò cum inflammatione & dura dolorificaque. *Hæmorrhoides cæca.* *Hæmorrhoides* quoque *cæca*, vel Protuberantia venæ hæmorrhoidalis vocantur, hinc condolendum est, quòd antiquitas adeò fuerit curiosa in fingendis nominibus, quibus medicinam tantùm obscuravit, magis enim fuit de vanorum verborum apparatu, quàm de rebus ipsis sollicita.

Atriti. *Atriti* seu *Atreta* dicuntur imperforati in utroque sexu, quibus anus aut genitalia perforata non sunt, sive id ex constitutione à primo ortu, sive ex morbo acciderit, carne vel membrana supercrescente, & meatum obstruente.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* horum affectuum est Anus, Culus, seu Podex. Intestinum enim rectum, ob rectum incessum ita dictum, in anum terminatur, qui est veluti mensura quædam, quâ illud, quod exterminari debuit, determinata mensurâ foràs truditur. Hujus exterior pars musculo sphinctere donata, est pars valdè rugosa. Habet autem Anus præter sphincterem adhuc duos musculos levatores, quibus excrementa excernuntur, & podex seu anus iterum clauditur. Triplici gaudet tunicâ, abs qua dependet motus iste vermicularis ad podicem usque, & ab hoc ejectio peragitur excrementorum, quæ in intestinis remorantur, ut foràs elimineutur. Glandulis quoque suis intestinum hoc gaudet minutissimis.

§. 3. *Ani Procidentia* ex relatione ægri facilè patet, quando enim ægri hi alvum deponunt, facilè hanc observant procidentiam, & sæpe coguntur manu, vel linteis calidis ipsam reponere & intrudere, magnumque sæpe percipiunt dolorem, imprimis, si intestinum fuerit inflammatum, & stercora ejicienda existant duriora. *Diagnosis.*

Si *Fistula* sit oriunda, ab initio maximi adsunt dolores, & propter urentem materiam, antequam ipsi exitus conceditur, homines insanientes quasi reddit, aperto abscessu materia ichorosa sæpe putrida, & cum sanguine mixta effluit, quæ cuniculos agit, & sic in fistulam abit sæpe dolorificam, unde ægri aliquando neque sedere, neque ambulare, ægreque cubare possunt. Ex fistula tali calculi exscissi sunt, uti annotavit Cl. *Gottfrid. Schultzius* in *Eph. Germ. Ann IX. & X. Obs.* 185.

Fissura sive *Rhagades* ani cognoscuntur ex visu & relatione ægri, qui tactu easdem dignovit, sunt enim rimæ quædam profundiores, interdum siccæ, interdum verò instar Ulcusculorum humiditatem quandam exsudantesque saniem, modò superficiariæ, modò profundæ, vel condylomatis junctæ, vel ab iisdem liberæ, interdum succi acres in iis collecti, vel liquor intestinalis in easdem depluens & stagnatione corruptus dolorem magnum & puritum excitant, quo ægri valdè molestantur.

Marisca seu *Condylomata* sæpissimè, & quasi semper hypochondriacis superveniunt, cùm habeant humores spissos ad stagnationem faciles, qui cognoscuntur ex ani ardore, in exoneranda alvo dolore maximo & parturientibus non dissimili, excrementa sunt dura & instar scybalorum, tumores sunt plures, unus altero major, adsunt insomnia, cum virium prostratione, ægri sunt mœsti, intercludit sæpe tumor talis mole sua exitum excretis illac erupturis, impediendo rigidè, ne

ne descendat alvus, vel lotium deponat vesica, statim & depositionem dolor vehemens insequitur.

Atriti seu *Imperforati* ex ano clauso & imperforato facilè cognoscuntur; Tres occlusorum dari species Practici contendunt, videlicet Angustiam seu Conniventiam intestini recti, ani Clausuram per membranam, & Coalitum, ob quem patientes propriè Atretæ sive Imperforati dicuntur. Sed quid quæso prodest hæc divisio, annon secundùm magis & minùs, & pro causarum varietate sunt iidem affectus.

Ætiologia morborum horum secundum Galenicos. §. 4. *Ætiologiam* morborum intestini hujus recti sive Ani *Galenici* hoc modo peragunt, ut in *Ani Procidentia* accusent tum musculorum & nervorum hujus partis imbecillitatem, resolutionem vel paralysin, refrigerationem, abscessus, tum quamcumque causam violentam, irritationem intestinorum vehementem in dysenteria aut tenesmo, conatum magnum in fæcibus egerendis institutum, lapsum ab alto in dorsum, unde vel nervorum, vel musculorum oriri solet resolutio, ut intestinum hoc ab iisdem ulteriùs haud detineatur.

Fistularum Ani causam sive originem referunt ad morbos alios, quos prægressos & neglectos aut malè curatos fistulæ ipsæ insequantur, aut morbi isti in fistulas terminentur, uti sunt inflammatio, phymata, abscessus, hæmorrhoides, condylomata, ficus, rhagades aliique partem hanc intestini recti exulcerantes.

Fissurarum sive *Rhagadum* causis adscribunt quicquid unitatem partis hujus dissolvere potest, confluxum nempe humorum acrium, distensionem cutis nimiam à condylomatis, conatum magnum in detrudendis & excernendis fæcibus duris aridisque in alvo diutiùs retentis, coitum præposterum & nefandum, ob quem pariter anus diffindatur.

Mariscarum sive *Condylomatum* causas tribuunt sanguini crasso & limoso, in rugosa ani substantia diutiùs detento & coacervato, maximè verò fissuris præcedentibus, quibus caro fungosa & rugosa cristarum instar excrescat.

Atritos vel in ipso utero ab errore facultatis plasticæ ita progenerari dicunt, vel ab ulceribus ita reddi malè curatis, dum meatus iste in tantum concrescat, ut excernendis nullus, vel difficillimus concedatur transitus.

Paracelsum. §. 5. *Paracelsus* nullam novam in *Ani Procidentia*, ab aliisque jam relatis differentem addere novit causam; in *Fistula* verò accusat sal excrementorum in ano emortuum, quod absque cutis perforatione extremum hoc intestinum profundiùs pervadat.

Fissuras seu *Rhagadia* ex hæmorrhoidibus oriri dicit, dum sal menstruosum se recipit ad locustas, & separationem quamvis salis scissi transire tantùm in fissuras, ubi cum alio non fuerit commixtum.

Condylomata seu *Ficus*, quos & Verrucas hæmorrhoidarum nominat, originem habere vult ex hæmorrhagiali sanguine: cum nutritivus humor separatus à substantia sanguinis per porum suum emunctorialem penetret extra materiam propriam, sicque in talem transeat excrescentiam, quicquid enim à succo nutritivo separetur, in suæ substantiæ similitudinem transire refert, ac pro loci vitriolique salis ratione dividi in cancrum.

Imperforatos in matrice ita generari asserit, ab inæqualitate seminis, & quòd natura in liquore vitæ non sit perfecta & integra, maximè verò quòd semen, ex quo exitus hic intestini elaborari debet, aut deficiat, aut abundet, unde superfluum in hujusmodi abeat additamentum, quod meatum istum occludat. Aliâ etiam ratione anum occludi aliquando observavit, dum nempe nonnullis joco per styptica fuit compressa adeo, ut propter necessitatem excretionis opus fuerit aperiri terebris.

§. 6. *Helmontio* ipse Pylorus non parum ad *Ani Procidentiam* contribuere videtur, utpote cujus regimini cuncta intestina cum podice subjaceant, qui vel à felle, vel ab alia quadam causa irritatus in subjecta ista furiat, & è sede sua consueta dejiciat. *Helmontium.*

Fistulas Ani à latice intestinali corrupto & acescente produci retur, necnon *Fissuras*, & differentiam solùm in diversitate salis consistere, qui in Fissuris nondum illum malignitatis gradum obtinet, juxta quem in Fistulis intestinum rectum profundiùs erodit, sinumque callosum ob cruorem infectum producit.

Condylomata à nutritio succo ab acido corrupto, & propter contritam cutem excrescere putat; *Atritos*que vel in utero ab errore formatricis, & defectu, vel indispositione seminis generari, vel meatum ob ulcus aut fistulam callo obductam, aliamve excrescentiam ita angustari, ut excretorum transitus reddatur difficilis.

§. 7. *Willisius* in Recti intestini *Procidentia* accusat relaxationem fibrarum musculosarum, interdum à purgantium violenta stimulatione & scybalorum duriorum propulsione, inductam, nonnunquam verò ab ipso illo conatu in excernendis fæcibus majori intestinum hoc propelli, ob nimiam fibrarum distensionem, qua simul spiritus alliguntur, ut fibræ nimiùm relaxatæ ulteriùs non contrahantur, nec intestinum hoc in situm debitum reducant. *Willisium.*

Fistularum originem adscribit latici intestinali multis particulis salsis erodentibus imbuto, & ob peculiarem quandam diathesin pravam extremum hoc intestinum profundiùs aliquando exulcerante.

Fissuras Ani fieri asserit, dum vel cutis ani existit siccior, & scybala majora, duriora & asperiora sunt, ut sic in transitu suo cutaneum illum contextum rigidiorem nimiùm extendendo divellant & findant, vel etiam particulæ salinæ sejunctionem fibrarum inducunt.

Condylomata ex particulis acido salinis ex massa sanguinea ad cutem ani delatis concrescere autumat, & *Atritos* veros in utero ita generari à defectu vel abundantia materiæ spermaticæ, & fermenti spirituosi plastici in parte hac elaboranda debilitate, aut aberratione.

§. 8. *Sylvius* inter causas *Ani Prolapsum* inducentes frequentissimam admittit vehementem ventris compressionem, ad fæces alvi duriores, exsiccatas & compactas propellendas frequentiùs institutam, per quam anus simul ita propellitur. *Sylvium.*

Fistulas & *Fissuras* Ani ab acido acri in parte hac collecto originem sumere contendit, acriori quidem in Fistulis, mitiori in Fissuris, quas tamen à nimia extensione & siccitate cutis etiam produci posse concedit.

Condylomata oriri dicit à præpostero Veneris usu,

usu, & partis hujus arcto confrictu, sive id contingat à personis lue Venerea correptis, sive ab aliis sanis, cùm non tam luem ipsam Veneream sequantur, quàm nimium & præposterum Veneris usum & abusum, quo cutis hæc rugosa nimiùm confricatur.

Imperforationem Ani in utroque sexu vitium ait esse connatum, uti imperforationem vaginæ uteri in sexu fœmineo.

Cartesianos. §. 9. *Cartesiani* inter causas *Ani Procidentiæ* recensent frequentiorem alvi evacuationem, in qua per sæpiùs repetitam pressionem intestinum propellatur, excrementa duriora, hæmorrhoides cæcas intumescentia suâ meatum intestini hujus recti angustantes, sicque vehementiorem excrementorum expulsionem inducentes, calculum in vesica intestinum comprimentem, conatum validum in partu difficili, vel etiam in ipso calculo excludendo, fibrarum intestini relaxationem, ob quam facilè elabitur, nec in situ debitè retinetur.

Fistulæ Ani causam statuunt particulas angulalares succorum è vasculis ab ulceribus, tumoribus nimiùm tendentibus aut violenta commotione & agitatione partis hujus diffractis, intra musculos ani effusorum, & temporis tractu acescentium, quocumque pertingentes obstructionem tubulorum lateralium & duritiem circa eosdem callosam inducentes, intra quam vel cuniculorum, vel speluncarum instar cavitas quædam remaneat.

Fissuras Ani ab angularibus particulis liquoris intestinalis, vel hæmorrhoidalis acescentis produci existimant, à quibus cutis intestini recti diffringitur, nec non à stercoribus majoribus, durioribus & siccioribus, cutem in eorum exclusione nimiùm distendentibus, ut inde facilè rumpatur & diffindatur.

Condylomata, *Ficus*, sive *Mariscas* enasci dicunt, dum à particulis acutis erosa cutis foraminatur, ex qua carnosa quædam exsurgens substantia pro diversitate suæ figuræ hasce repræsentat excrescentias.

Ani Clausurum fieri docent, dum vel membrana accrevit foramen obducens & exitum prohibens excernendis, vel cavitas intestini recti nimiùm angusta est & connivet, vel in totum nulla in utero est elaborata.

Nostrum judicium de causa Ani Prodentiæ. §. 10. *Nostro judicio* causa *Prolapsus Ani* utplurimum est violenta & nimia dilatatio & extrusio intestini recti, dein & musculi plus minùs relaxati deficiens retractio, à spirituum animalium circulationis defectu; sic & ubi vasa omnia & nervi sunt nimis à serosis humoribus relaxati; sic in pueris serosis humoribus refertis ejusmodi procidentias pluries observamus. Sic quoque à magno nisu & conatu affectus hic oritur, ceu videmus in pueris vociferantibus, in calculo vesicæ, in parturientibus, in alvo sicca, nec non à crebriori excretionis conatu in tenesmo extenduntur ac relaxantur musculorum levatorum fibræ, omnes etiam humores ibidem stagnantes & fibras irritantes facilè hunc affectum producere possunt, idemque præstant omnia acria, tum venena, tum purgantia, quæ fibras continuò lacessendo & irritando continuum ferè elapsum procurant, sæpe enim à suppositorio acri & enemate nimiùm frequenter applicato procidentiam notavi. Sic & hæmorrhoides dolentes & nimis fluentes ad hunc disponunt morbu. Procidentia Ani hæc & accidit aliquando vitio fibrillarū, musculorum & nervorū & in ipsis contentorum succorum, nonnunquam à percussione & casu ab alto supra os sacrum, hunc affectum productum fuisse, notârunt Autores. Diarrhœa longiùs protracta intestini recti, ac musculorum fibras relaxando similem procidentiam inferre valent: quicquid verò herniam, procidentiam uteri, oculi &c. producere solet, & hanc ani procidentiam procurare potest.

Causa *Fistulæ Ani* est acre quoddam corrosivum, à stagnatione humorum & impeditâ eorum circulatione productum, imprimis circa venas sedales collectum, unde humorum circulantium particulæ multæ acidiores in carnem vicinam transsudant per partes magis distentas, & sic simul fibrillis ibi irritatis & post discissis dolor oboritur, & postea ulcera, quæ dein pluribus fibrillis diruptis redduntur profunda, particulæ enim illæ acidæ pertinaciter hærentes in poris ac fibris intestini recti, humores alluentes assiduò convertunt in acidos, qui ob tubulos ab ulceribus interruptos, circulationem continuare non valentes, ab humoribus à tergo continuò insequentibus propelluntur foràs in cavitatem ulcerum, quam ad summum usque adimplent humore acri, acido ac tenui, cui simul admixtæ sunt particulæ viscosiores ac magis ramosæ, quæ ramulis suis sibi mutuò implexæ ac hærentes in superficie ulcerum, illa sordida reddunt. Omnia proinde, quæ particulis scindentibus acidis ac ramosis prædita sunt, circa anum imperium sibi rapientia & fibras discindentia, affectum hunc excitare possunt, fractis enim fibris istis circulatio humorum necessariò impeditur, succus ipse redditur acrior, & ita evasatur. *Causa Ani Fistulæ.*

Fissuræ Intestino recto obveniunt vel à particulis illis acidioribus, fibras cutaneas ampliùs, quàm par est, dissociantibus & sejungentibus, ut sulci inde oriantur magis aliquando, vel minùs interdum profundi. Nascuntur autem acidæ illæ particulæ ex sanguine partibus spirituosis depauperato, vel à peregrino quodam acido infecto, quod non modò cum cibo & potu corpori infertur, sed tale quid etiam in præpostero & impuro coitu contingere, ubi cum spermate corrupto particulæ hujusmodi ad partem hanc ipsam defluunt, & humorem in intestino recto contentum inficiunt. Nefando etiam hoc flagitio fieri solet, ut cutis nimiùm distendatur & violenter dirumpatur, uti eandem hanc fibrarum rupturam inducunt scybala crassiora, sicciora, duriora & asperiora cutem discindentia, quod & facilè fieri potest, dum ob defectum humoris irrigantis cutis est aridior, & fibræ ejus rigidiores, quo fit, ut conatu majori ad scybalorum siccìorum expulsionem fibræ ad relaxationem minùs dispositæ nimium tensæ rumpantur. In aëre tempore brumali interdum acidum tale latitat nitrosum, quod in excernendis fæcibus intestino huic diutiùs denudato & aperto insinuatum, malo huic inferendo satis est accommodatum. *Fissurarum*

Causa *Condylomatum* sunt particulæ multæ acidæ & viscosæ simulque ramosæ, quæ cum humoribus circulantibus ex poris vasorum sedalium magis dilatatis ad intestinum rectum delatæ fuerunt, vel glandulæ intestini recti ab iis viscidis humoribus obstruuntur, in quibus & hærent, & dum laterum suorum acie fibrillas solito vehementiùs commovent, dolorem ex- *Condylomatum.*

citant, atque hoc pacto tubuli vicini aliquatenus distorquentur, unde humores stagnantes brevi mora in glandulis simul acescunt, hinc circulatione impedita alluentes humores cumulantur, & sic necessariò tumor oboritur; etenim omnium fermè tumorum causa est obstructio tubulorum & circulatio humorum impedita, hinc melancholici, hypochondriaci, cachectici & omnes ii, qui habent plures succos viscidos & acidos ad stagnationem, & circulationem humorum tardiorem reddendam pronos, in affectum hunc utplurimum incidunt. Sanguis quoque est sæpe inspissatus, & per arterias hæmorrhoidales in venas ejusdem nominis transire impotens, partes ani distendit & aneurismata producit, quibus ruptis sanguis emanans fluxus hæmorrhoidalis vocatur. Sæpe tamen varices eodemque in loco concitantur, sed hoc plerumque fit à prægressâ alvi constipatione, quâ sanguinis regressus impeditur, ita ut venæ magnoperè distendantur, tandemque rumpantur.

Atritorum *Atriti* veri ita nascuntur in ipso matris utero, dum intestinum hoc in formatione fœtûs non satis elaboratur, & ad extremum usque excavatur, sed pars quædam spermatica crassior, tenaciùs cohærens massam præbet spissiorem, quæ instar operculi cujusdam meatum hunc obturat, & quod fistulosum esse deberet, solidum reddit & impervium; vel carne aut membrana quadam cuteve meatus iste obducitur, nonnunquam etiam sphincter connascitur aut carne oppletur, quod *Beniven. cap. 30. de abd.* observavit.

Prognosis Ani Procidentia. §. 11. Quid de eventu horum affectuum sperandum sit, paucis nunc perspiciemus. *Ani* itaque *Procidentia* pro causarum varietate vel faciliùs vel difficiliùs curatu est, si enim altiores egerit radices, facilè in tumorem abit & aliquando inflammatur, imo interdum gangrænam contrahit, ceu bigam exemplorum novimus. Si à resolutione & relaxatione nervorum acciderit, difficillimè sanatur; è contra si accidit pueris & robustioribus, haud adeò difficilis est curatu.

Fistula. *Fistula Ani* magnam tum ægris, tum Chirurgis creant molestiam, facilè enim multiplicantur & duæ vel tres ex una emergunt, insimul tubercula quædam suboriuntur dura, meatum istum intestini occludendo exitum fæcum prohibentia. Quæ intestinum perforant & fæcibus alvinis transitum permittunt, aut in vesicam penetrant, ut urina per fistulam exeat, pessimi sunt ominis, & raro aut nunquam optatam admittunt curationem. Nondum verò penetrantes Fistulæ & simplices aliquando sanantur, quamvis cura non sine difficultate institui possit, interdum perfectam sanationem non admittentes majus corpori non inferunt damnum, sed hæmorrhoidum instar sanguinem & saniem emittunt cum commodo ægri, tractu tamen temporis, si copiosior sequatur effluxus, adeò ut lympha ex aliis vasis ad emunctorium hoc succedat & magna emanet quantitate, atrophiam producunt, totalem corporis emaciationem, ipsamque mortem sensim inferentem.

Fissurarum. *Fissuræ* non sunt negligendæ, ex parvo enim principio magnum exsurgere potest malum, & levem hunc ab initio morbum putatum graviora excipere ulcera erodentia, & ipsæ etiam fistulæ. Si verò non negligantur, sed in tempore idoneis iisdem occurratur remediis, corrigi & in totum auferri possunt. Dolor gravis, qui easdem concomitatur, ob maximas fibrarum irritationes & spirituum dispersionem graviora provocare potest symptomata, succorum in corpore distributioni maximè incommoda, unde & apta nutritio inhibetur, & ægri contabescunt.

Condylomatum. *Condylomata* quod attinet, & hi tumores sæpe Medicis negocium facessunt, imprimis cùm materia nimis viscida tenaxque sit, & simul ægri hypochondriaci & morosi; & semel iis abactis facilè revertunt; imo humores diu commorantes acriores redduntur, qui dein fibrillas discindunt & facilè ulcera & fistulas producunt, imò ob majorem tumorem & inflammationem interdum gangræna, sphacelus & mors oboriuntur, ceu patet ex *Obs.* 122. *Eph. Germ. Ann.* 4. perveniunt enim hi tumores ad eam magnitudinem, ut supprimant ægrotis juxtà alvum ac vesicam, quarum tamen partium diu non possumus carere usu, quin carendum sæpe sit simul dulcissimæ lucis usurâ. Ejusmodi lethalem Ani tumorem observavit *Tulpius lib. 3. Obs. rar. cap. 10. p. m.* 157. Condylomata Ani similiter lethalia observavit *Lessius lib. 3. Observ. Medicinal. Obs.* 28. Facilè & hæc in bubonem transeunt & redduntur cancrosa, hinc ejusmodi tumores lue Venerea infectis frequentiùs accidunt, aliisque hypochondriacis & scorbuticis.

Imperforatorum. *Imperforatis* strictè sic dictis puerulis hoc vitium semper ferè lethale est, quod pluribus exemplis, præcipuè tamen apud *Tulpium*, *Platerum Ephem. Germ.* confirmatur; aliquando & curantur, ceu liquet ex observatione *Ludovici* curiosis communicatâ in *Eph. Germ. An.* 3. *Obs.* 25. Fœmellis verò non tam subitò aut frequenter funesta est ani occlusio, quod à *Minadoo* exemplo puellæ comprobatur, cui cùm anus imperforatus esset, & intestinum rectum in pudendum desineret, per id fæces nunquam non excernebat, vitam ad annos sex & fortè ulteriùs protrahens. Ani clausura per membranam, & ubi rima adhuc conspicitur, facilè incisione curatur, hinc *Scultetus Observ.* 77. refert, se novisse obstetricem Patavinam, quæ anum totaliter occlusum acicula communi perforare, & foramen turundis ex gentiana ampliare solita fuerit. Infantes sub tormento tam atrocis morbi durare possint ad septimum, decimum, undecimum, & decimum tertium diem, ceu *Hildanus* testatur.

Diæta. §. 12. His præmissis proximum est, ut paucis quoque vivendi regimen ordinemus. In *Procidentia* igitur *Ani* eligatur aër purus ac calidus, frigidus verò maximè existit noxius, illis enim, qui diutiùs saxo frigido insident, facillimè anum prolabi, omnes Autores Medici unanimiter testantur, nec verò sola hæc sessio, sed frigus externum quoque alio modo has partes nimiùm affligens ob acidum suum nitrosum hoc malum producere potest. Victus quoque eligatur acidum temperans, in genere euchymus & eupeptus, vitentur salita, infumata, acria, aromatica, piperata, & omnia ea, quæ salinam in se continent acrimoniam, aut nimis sunt acida. Potus sit cerevisia defæcata, vel vinum generosum dulce, at moderatè haustum. Quieti & somno indulgendum. Animi pathemata sint moderata, animus ipse

tran-

tranquillus, exulet ira aliæque commotiones majores. In *Fistulis* & *Fissuris* eadem convenit ferè diæta. In *Condylomatis* eò incumbendum, ut alvus sit libera.

Veterum methodus curandi Ani Prolapsum.

§. 13. *Veteres* in *Procidentiæ Ani* curatione ita procedunt, ut restitutio ejus quàm celerrimè peragatur, ne inflammatio eum prehendat, quâ præsente restitutio ista esset difficilis, absterfis quapropter sordibus lixivio quodam ex cinere querno confecto, vel urina pueri calidâ, intestinum mundatum digito indice aut medio in sedem debitam retrudunt, quò firmiùs in ea retineatur, nec ab humoribus viscidis depellatur, qua de causâ ad firmiorem retentionem idem intestinum vino austero, in quo gallæ immaturæ, nuces cupressi, balaustia & myrrha incocta sunt, abluere solent, quo illud confirmari & corrugari promittunt. Ad majorem deinde adstrictionem & constipationem remedia adhibent laxitatem, ad prolapsum multùm facientem, prohibentia, pulveremque inspergunt ex gallis immaturis, nucibus cupressi, corticibus pini, succo acaciæ, hypocistidis, rhoë, fructu ericæ, flor. rosar balaustiis, thure, myrrha, cerussâ, alumine & similibus, ex quibus sequens eligi potest formula.

℞. *Gallar. immatur.*
Malicor.
Rhois,
Balaustior. aa. ℥iß.
Thur.
Myrrh. aa. ʒij.
Spum. argent. ʒiij.
M. F. Pulvis.

Restituto sic intestino hoc vitanda jubent omnia alvum sollicitantia tum alimenta, tum medicamenta, & ligaturam tamdiu admovent, donec omnia sedata & intestinum omnimodo sit confirmatum. Quando verò inflammatio jam præsens tam facilem non permittit curationem, aut intestini repulsionem, majori incedunt remediorum apparatu, atque ad tollendam intemperiem illam cum materia, non modò necessariam imperant inediam, sed sanguinem etiam subtrahunt, sectâ venâ in cubito vel talo, & tum statim leviter adstrigentia & repellentia adhibent intestino prolapso, oleum nempe rosaceum omphacinum, vel unguentum sandalinum, & post illa ad relaxantia pergunt, digerentia & dolorem lenientia, fotum instituentes vel balneum ex decocto folior. malvæ, altheæ, settulæ campanæ, flor Chamomillæ, meliloti, sem. lini, fœnigr. anumq; oleo chamomelino & anethino, intermisto oleo rosaceo vetusto, illinunt, donec abactâ per remedia hæc inflam̃atione ad constipantia, adstringentia & siccantia superiùs indigitata transire liceat. A paralysi tandem, & nervorum ex osse sacro derivatorum resolutione, à frigore contracta originem habenti Procidentiæ Ani hoc modo obviam ire student, ut præmisso victu calido & sicco, cruditatibusque in corpore abundantibus per debita remedia priùs præparatis, post vomitu evacuatis, intestinum prolapsum foveant remediis calefacientibus & siccantibus, potissimùm lixivio ex cineribus rorismarini, lauri, vel cupressi parato, vel vino generoso, quibus incocta fuerint herbæ calaminth. marrubii, beton. puleg. paralys. verbasc. fol. myrth. cupress. malicor. balaustia, flores anthos, stoechad. tiliæ, post quem fotum vel insessum intestinum in sedem debitam digitis reponunt, & ne denuò prolabatur, fumo suffiunt ex remediis calidis & siccantibus prunis inspersis, pulvere scilicet, vel trochiscis paratis ex radicibus Cyperi, galangæ, floribus anthos, stoechadis, nuce Moschata, mace, caryophyllis, corticibus thuris, mastiche, ladano, hypocistide, quæ si in trochiscos formari debeant, pulverisata resinâ terebinthinæ igne liquata sunt suscipienda. Pro majori robore nervorum ipsi ano & ossi quoque sacro applicant emplastrum aliquod conveniens ex supradictis, vel sequenti formula paratum.

℞. *Thur.*
Myrrh.
Caryophyll.
Stercor. caprin.
columbin. aa. ʒß.
Euphorb.
Castor.

Mixta terantur, & terebinthinâ guttulis aliquot aqua ardentis irrigata excepta redigantur in formam Emplastri.

Mastichinum dictum emplastrum eundem in finem à quibusdam solet applicari.

In *Fistula* Ani humores pravos in corpore redundantes evacuant remediis cuique aliis prædominanti congruis, & vel Phlegmagogis, vel Cholagogis, vel Melanagogis, hinc scarificationes frequentiùs instituunt in natibus & pedibus, vel hirudines iisdem applicant, aliaque remedia ad tempus aliquod continuant exsiccantia, donec locum invenire perspiciant sordes putridas abstergentia, & carnem corruptam & putridam adimentia, ut sic carne bona restitutâ, perfecta subsequatur consolidatio. Malo verò hoc tam altas agente radices, ut remediis hujusmodi minimè cedat, specillo fistulæ immisso altitudinem ejus explorant, quâ cognitâ vel ferramentum aliquod leve & flexile, vel linum crudum tenuissimum quintuplex ad palmi latitudinem ita contortum, ut unitas facta sit, setâ equinâ obvolutum, & specillo stanneo perforato insertum per fistulam impellunt, inditoque digito indice manûs sinistræ in anum, vel ferrum istud flexile, vel specillum cum filo occurrens per intestinum rectum educunt, sicque vel podice extracto carnem, quæ inter fistulam & internam recti intestini superficiem intercedit, scalpello aliquantùm falcato una vice incidunt, ut unus eorum, quæ descendunt, pateat exitus, vel cum specillo extrema parte inclinato simul inserti eidem lini caput prehendunt, & cum altero ejus capite bis aut ter vinciunt, reliquum verò ex lino dependens intortum ad nodum alligant, jubentque ægrum, ut seipsum secet per vices, quotidie scilicet nodum fortiùs alligando, donec id, quod inter duo ora interjacet, eodem modo secetur, ac scalpello factum est, linumque integrum reddatur. Si tamen multa caro inter fistulam & intestinum rectum interponi, aut cùm fistula pertentatur, perquàm altè speculum penetrare videatur, sectionem minimè volunt instituendam, ne dum sectio incautiùs obeatur, simul musculi intestinum constringentes imprudentiùs præscindantur, ægerque fæces delabentes inposterum continere nequeat, sed invitus egerere cogatur. Facta verò sectione, vulneri isti linamenta indunt ne sua sponte coëat, eademque fistulam efficiat, donec caustico medicamento, auripigmen-

Fistulam.

Uu 2 to

to nimirum pp. aut alumine usto, quicquid putridum existit & callosum, absumatur, & caro sana per sarcotica, unguentum de minio, de lithargyro, &c. reficiatur. Non penetrantium Ani fistularum orificium & ductum dilatant vel radice gentianæ, vel spongia exsiccatâ, &c. si nihil obediat, sinum excidunt, carnemque putridam & callosam cauterio quodam itidem absumunt, cujus loco interdum linum byssinum succo tithymalli magni intinctum, & flore æris usto & contrito inspersum, vel linamenta unguento Ægyptiaco aut psorico *Mesues* illita & implicata ad fistulæ longitudinem demittunt, vel pastillos ex minio in aqua plantag. aut melle rosato dissolutos linimenti formâ adhibent, aut fistulas aliaque ejusmodi ulcera lixivio ex cineribus sarmentorum vitis parato, in quo pariter mel rosatum dissolutum fuit, abluunt, & emplastrum de salice externo eorum orificio imponunt.

Fissuras. *Fissuras* sive *Rhagades* hac ratione tractant, ut humores peccantes & superfluos debitis syrupis priùs correctos medicamentis catharcticis evacuent, vel si inflammatio adsit, venâ cubiti dextri internâ vel malleoli dissectâ moderatam sanguinis copiam eliciant, postea ipsis Rhagadibus callo nondum obduratis topica adhibentes citra morsum & asperitatem siccantia & adstringentia, fotûs nempe ex decocto fol. plantag. olivæ, rubi, flor. rosar. aluminis, vel vaporem ex vino rubro, cui scoriæ ferri candentis inspersæ sunt, aut linimentum ex radice dipsaci in vino coctis, ad mellis crassitiem contusis, & in vase æreo spatulâ æreâ diutiùs agitatis, aut adipi anguillæ, dum ea assatur collectæ, immiscent pulverem pinearum in furno siccatarum abjectis nucleis, & linimenti forma inungunt. Præsente verò jam callo, eundem absumunt unguento Apostolorum, vel Ægyptiaco, eoque abacto Fissuras sequenti obducunt unguento.

℞. *Lithargyr.*
Cerus.
Plumb. ust. aa. ʒiß.
Camphor. ʒß.
Album. ovi ℥j.
Ol. lini. ℥iß.
M. agitentur omnia in mortario plumbeo, pistillo plumbeo, ad justam spissitudinem.

Vel:

℞. *Lithargyr.*
Cerus.
Plumb. ust.
Alum. ust.
Thur. aa. ʒj.
Adip. suill.
gallinac.
anser.
Ol. Papav. aa. ℥j.
M. omnia super igne lento, & F. Linimentum.

Conducet quoque sequens eodem modo adhibitum.

℞. *Succi Lycii* ʒiij.
Aloes ʒj.
Sang. dracon. ʒß.
Camphor. ℈ij.
Cerus. ʒij.
Adip. anser. ℥ij.
Ol. lini parum.
Subigantur omnia in formam Linimenti.

Emplastrum tetrapharmacum in oleo rosar. solutum & linimenti formâ adhibitum, ad consolidationem promovendam quibusdam singularis existimatur efficaciæ.

Ad *Condylomata* abigenda corporis instituunt purgationem ab humoribus crassis & fæculentis per pilulas de fumariâ, electuarium Indum, confectionem Hamech, & sanguinem fæculentiis ejusmodi jam infectum emittunt ad mediocrem quantitatem, ex vena itidem cubiti dextri internâ, tum ipsam condylomatum carnem spongiosam absumere tentant remediis primùm levioribus, ne locus nimium exasperetur, ex quibus sequens valdè collaudant. *Condylomata.*

℞. *Ungu. diapompholyg.* ℥j.
Alum. ust. ʒj.
Stibii, seu ♁ii *ust.* ʒiij.
Ol. lini,
Myrrh. aa. q. s. ut
Fiat Linimentum debita consistentia.

Hoc linimentum excipiunt linamentis & loco affecto applicant, ut eidem diutiùs adhæreat. Eodem modo etiam emplastrum diachalciteos duplicatâ chalcitidis quantitate paratum, & in oleo lini vel nucum solutum, admovere solent. Imbecillioribus verò hisce existentibus remediis ad fortiora properant, unguentum nempe Ægyptiacum, vel Apostolorum, aut pulverem sequentem:

℞. *Chalcitid.*
Alum. aa. ʒj.
Auripigment. ʒß.
Pulv. sabin. ℥j.
Hermodactyl. ust.
Myrtill. ust. aa. ʒiß.
Pompholyg. ʒiij.
Terantur omnia diligentissimè,
F. Pulvis subtilissimus.

quo fungosa excrescentia adspergatur, & ne partis acrior sensus nimis irritetur, aliquid opii, aut rad. mandragoræ, aut seminis hyoscyami admiscent. Condylomata altiora filo ligant, ut alimentum iis subtrahatur, aut novaculâ vel alio instrumento commodiori exscindunt, & sanguinem aliquantisper effluere permittunt, ut sic de impuritatibus ejusdem fæculentis aliquid simul evacuetur, quo facto sanguinem supprimunt & cicatricem inducunt vel ferramento candente, vel pulvere ex malicorio, thure, sangu. drac. bolo, farinâ volatili, & pauco alumine, qua ratione procedunt, si anus condylomatis undiquaq; sit obsitus, exscindendo nempe altiora ferramento, & humiliora remediis antedictis absumendo.

Atritis membranam istam orificium obducentem dissecant novaculâ, & speculô insertô meatum dilatant, donec fistulâ plumbeâ unguento de cerussâ, vel diapompholygos obductâ ad tempus aliquod inditâ foramen in debita servent latitudine & cicatrice obducant; qua ratione & illam angustiam corrigere student, quæ post ulcera vel vulnera sanata ob conglutinationem arctiorem fuit illata. *Atritos.*

§. 14. *Paracelsi* curatio *Ani prolapsi* eadem ratione perficitur, ut portio illa prolapsa oleo ovorum priùs illita pristino loco digito premente restituatur, & adsperso pulvere ex scarabæis pilularibus in furno siccatis, aut fumo ex scoriis ferri coërceatur, ne denuò decidat. *Paracelsi cura in Ani Procidentia.*

Fistularum Ani curationem peragit ut in aliis locis, cùm omnium unam eandemque curationem esse affirmet, mundificativis & incarnativis citra omnem corrosionem, sive internæ sint *Fistulis.*

potio-

potiones vulnerariæ, sive externa localia, inter quæ aliis præfert remedium istud de quatuor gummis alibi descriptum. A lue Venerea originem ducentibus ea adhibet, quæ carcinomatis dicata sunt, potissimùm verò Realgar alcalizatum & emplastrum de cinnabari, quo curationem absolvit.

Fissuris. *Fissuras* sive *Rhagadia* tollere satagit vel pessario ex aloë succotrina & radice aristolochiæ pulverisatis & terebinthinâ exceptis, vel sequenti pulvere iisdem inspersio.

℞. *Mumiæ* ℨj.
Laccæ rubeæ ℥ß.
Pulv. aranciar.
☿*ii* aa. ℥ij.
Chimoliæ. ℥iß.
Cachimiæ. ℨv.
F. *Pulvis.*

Asserit etiam eadem curatione hæmorrhoides auferri posse, in qua spodium omnem partem adimpleat, adeò ut sine hoc nullo exspectari possit successus.

Condylomatis. *Condylomatum* curationem modò duplicem proponit, alteram dulcibus corrosivis peragendam, alteram medicamentis stercoralibus, modò eadem unà cum hæmorrhoidibus eadem curatione auferri posse statuit. Quæ corrosivis peragitur, fit vel corrosivo dulci simplici, vel eodem mixto cum aceto. Corrosivum dulce ita paratur:

℞. *Ol. laterini* ℨj.
de Juniperis ℨß.
Ol. ex myrrha ℥ij.
M.

Corrosivum dulce mixtum cum aceto sequens est.

℞. *Ol. laterin.* ℨj.
Aq. aluminos. ℨß.
Viriditatis salis ad pondus omnium,
F. *Mixtura.*

Curam de stercoribus sequenti modo vult instituendam. ℞. Patientis dejectum stercus, misce cum oleo de vitellis ovorum, premat patiens, ut exeant verrucæ ficusque, quibus tunc medicina superponatur.

Imperforatione. *Imperforationem* & *Occlusionem Ani* instrumentis perfodi aut perterebrari permittit, cùm alia ratione eundem reserari posse nunquam cognoverit.

Helmontiana cura in Ani Procidentia. §. 15. *Helmontius* cum asseclis suis *Procidentiam Ani* restaurari promittunt radice acaciæ, vel pulveris formâ aspersâ, vel fotu adhibitâ, quâ viâ regredientem podicem in vetus consortium recipiat pylorus, & furoris sui immutari conscius factus debito suo regimine pacatiùs fungi occipiat.

Fistulis. *Fistulis Ani* conveniens esse remedium asserit ipsum arcanum corallinum *Paracelsi* interiùs assumtum, sicut aliis ulceribus desperatis optatum afferat auxilium; inter topica verò auripigmentum fixatum dulce aliis præfert, ad ulcera hæc fistulosa maximè conveniens.

Fissuris. In *Fissuris Ani* singulare quoddam exstiturum esse remedium confidit ipsum oleum saturni, quo illito laticis corruptio corrigatur & productæ ab eo foveæ sanentur.

Condylomatis. Ad *Condylomata* tollenda sudorem morientium deprædicat, quo illitæ excrescentiæ illæ corrugentur, & flaccidæ redditæ tandem penitus soleant decidere.

Clausura. *Ani Clausuram* aliis instrumentis aperire permittit, quamvis operationem hanc non semper felicem nancisci successum respexit, & eandem propterea sæpiùs frustraneam esse fatetur.

Willisiana cura in Ani Procidentia. §. 16. *Willisius* restitutionem postulat *Ani prolapsi*, & jam restituti confirmationem, ne ulteriùs extra sedem convenientem decidat. Restitutio fit remotione impedimentorum tumoris nempe anum regredi vetantem, refrigerationis, flatuum intestinis inhærentium, aliorumque, per fotus emollientes & discutientes ex decocto radicis altheæ, brancæ ursinæ, lilior. herb. malv. agrimon. marrub. menth. flor. chamomill. verbasc. sem. fœnigr. carvi. bacc. lauri, & retrusione digito perficiendâ, postquam oleo quodam portio intestini recti prominens lubricata fuit, ut faciliùs retropellatur, chamomeli nempe, lilior. vel hyperici. Anus repositus in situ confirmandus est, ne denuò prolabatur, quod fit epithematis adstringentibus tepidis ex decocto rad. bistort. pentaphyll. symphyt. herb. salv. consolid. Saracen. millefol. fol. querc. lauri, flor. balaustior. sem. sumach. gallar. bacc. myrth. cort. mespilor. inunctione unguenti nervini, & Comitissæ, & inspersione pulverum ex ladano, mastiche, succino, sang. dracon. & croco ♂is adstringente, quæ remedia ut citiùs speratum edant effectum, decubitum supra ventrem aut latus aliquod, & quietem ad tempus quoddam protractam ægro summopere commendat.

Fistulis. *Fistulas Ani* inveteratas & penetrantes vix ullam admittere curationem existimat, & propterea easdem quietas relinquere melius esse, quàm remediis irritare, quæ verò non adeò diu radices egerunt, earum callum absumi posse censet vel Unguento Ægyptiaco turundâ cavitati immisso, vel ferro candente, per cannulam ferream foraminatam fistulæ intrusam, deinde dilatatam fistulam vel cultello falcato discindi vult, vel, si non sit adeo profunda, sed brevis & simplex, eam abstergere præcipit decocto agrimon. apii, cent. min. in quo mel rosatum sit dissolutum, addito pauculo æruginis æris & ☿ii præcipitat. sublimat. tum turundam ex unguento diapompholygos asperam pulvere mumiæ & sacchari ♄i insinuat, superimposito emplastro convenienti, vel stiptico Crollii, & decocta lignorum cum herbis acrimon. scabios. nummular. centaur. aliisque vulnerariis ad tempus aliquod propinat, ut latex acrior corrigatur, & nimia ejus quantitas sudore eliminetur.

Fissuris. *Fissurarum Ani* curationem aggreditur vel cutem sicciorem & rigidiorem emolliendo & humectando, fotu instituto ex decocto malv. alt. branc. ursin. sem. lin. flor. lilior. deinde unguento vel emplastro parato ex terebinth. cerâ, bolo Armen. & ol. oliv. scybala etiam majora & duriora emollienda sunt clysteribus ex lacte vel decocto lenitivo, additis mucilag. sem. psyll. & oleo liliorum. Particulas autem salinas acres temperat, & ulcuscula inde producta lenit & consolidat mucilagine tragacanth. sem. cydon. unguento de lithargyro, de Thut. pomato, non omissis fortioribus absorbentibus pulveris formâ inspersis ex cerussâ, lap. calam. C. C. usto, sarcocoll. ubi laticis acrioris major adfuerit copia.

Condylomatis. Ad *Condylomata Ani* absumenda etiam interna non negligit remedia ex lignis aliisque diaphoreticis ♂atis, & simul externa absumentia,

Uu 3 pul-

℞. *Succ. Chelidon. maj.*
Scrophular.
Apii, aa. ℥iij.
Vini ℥iß.
Aloës ʒij.
M.

Fistulam benè mundatam carne laudabili opplere student, instillatis, aut turundis ex carbaso intrudendis priùs inunctis balsamo de Capaiba, Peruviano, oleo trifolii odorati, unguento aureo, basilico, & superimposito emplastro diachylon, vel diapalmæ, vel de gratia Dei, quibus ipsam etiam consolidationem, & novæ cutis inductionem perficiunt, vel si non sufficiant, adsperso pulvere ex calce lota, thutia & terra ☉-li dulci emplastrum Oppotel doch *F. VVurtzii* ad perfectam usque sanationem imponunt.

Fissuras. *Fissuras Ani* ut ritè curent, ipsas causas advertunt, & vel particulas acutas corrodentes & scindentes hebetant spiritu vini camphorato, aqua ♆., oleo myrrhæ, quibus fissuras istas abluunt, & unguento albo camphorato illinunt; vel stercora duriora emolliunt lenientibus, pinguibus & mucilaginosis tum per os assumtis, tum clysteris aliorumque topicorum forma adhibitis, laudaturque jusculum tepidum, vel butyro vel oleo olivarum aut amygdalarum dulcium pinguefactum, addita ʒj. vel altera cremoris & granis aliquot ⊖is volat. ♀i, hinc fistulas illinunt vel mucilaginibus ex sem. cydon, psyllii, gum. Arab. tragacanth. admista pauca quantitate ⊖is ♄i, vel oleo ceræ recenti, qua feliciter sæpe persanantur.

Condylomata. *Condylomata Ani* eradicare student remediis acutis erodentibus & destruentibus, butyro ♁ii, oleo ☉-li, ~u ♆is per campanam parato, quibus excrescentias istas quotidiè attingunt, donec exsiccatæ decidant. Extantiores autem filo vel pilo equino ligare solent quotidiè fortiùs constricto, ut hac ratione succo nutrienti denegetur transitus, & tubercula alimento privata similiter decidant, quo impetrato succos emanantes acescere prohibent pulveribus inspersis ex Thutia, cerussâ, lithargyro, bolo, ærugine usto, calce lota & similibus, à quibus & cicatrix pro voto simul emergit.

Clausuram. In *Clausura Ani* membranam meatum operientem vel unguibus digitorum discerpunt, vel promtiùs cultello discindunt & meatum aperiunt, inserto postmodum canali plumbeo unguento diapompholygos, aut de lithargyro obducto, ut cicatrix eò citiùs accrescat, & meatus iste conservetur. In Conniventia frequentiùs canales aliosque bacillos oleo obductos, vel pessos ex sevo hircino & cera confectos, & oleo raparum obductos podici intrudunt, ut frequentiori ista intrusione & eductione meatus dilatetur. Quando verò podex omnimodò in utero concrevit, curationem impossibilem esse admonent.

Nostra cura in Ani Procidentia. §. 19. *Nostro* judicio ad ipsam *Ani Procidentiam* ritè curandam totius rei cardo in eo vertitur, ut Anus reponatur & repositus firmetur. Reponitur autem optimè manûs ope, quando indice digito, vel meliùs linteo in lacte cocto restituitur, quo facto æger diu supra ventrem quietus jaceat, ut ita meliùs firmetur anus, ad quem scopum faciliùs obtinendum ille illini potest oleo scarabæorum vel hyperici, superinsperso pulvere gallarum, vel nostro adstringente usuali; plures sequenti modo feliciter curavimus; si dolores scil. multùm urgeant, vel fæces induratæ sint, fotus instituendus sequens vel similis.

℞. *Flor. Verbasci*,
Chamomill. aa. Mij.
Coq. in lacte, & applica, tum sequentem insperge pulverem.

℞. *Fol. Verbasc.* q. s. *indantur crucibulo cooperto alio, & sic concrementur, deinde in pulverem vertantur subtilissimum.*

Postmodum æger insideat asseri ex ligno quercûs parato, cui inspergatur pulvis subtilissimus ex mastiche, olibano & asphalto paratus, &, si simul alvus est obstructa & stercora fiunt dura, præter enementa quotidiè detur internè ol. amygd. dulc. ℥j. cum cremor. ♀i ʒj. à quo remedio alvus semper servatur aperta. Vel suffumigium instituatur ex gumm. asphalt. oliban. mastich. vel pulv. alb. græc. & scarabæorum asseri quercino inspergatur & ano excipiatur. Decoct. agrim. verbasc. cum lact. coct. & appl.

Nostra quoque experientia impedit crebriorem ani prolapsum oleum apum externè illitum, postquam anus extrusus sevo cervino calido fuit illitus & blandè intrusus. Oleum momordici externè applicatum c. linteo est summum & rarò fallax remedium.

Ubi malum ab affectu convulsivo aut paralytico fuerit productum, varii fotûs externi instituuntur ex floribus anthos, Chamomill. stæchad. Arab. foliis salv. balaustiis in vino chalybeato coctis, in quem finem quoque varii suffitus institui possunt ex succino, mastiche, thure, myrrha, asphalto, fol. rorismarini, flor. rosar. rub. stæchadis Arabicæ. conveniunt thermæ quibus Principissa quædam feliciter curata est aliis remediis frustra tentatis.

Ex Hæmorrhoidibus affectu hoc prognato, inungatur anus oleo scarabæorum, quod paratur, dum scarabæi in oleo mastiches bullierunt; si verò productus fuerit ex tenesmo, conducet oleum mastiches, in quo flores verbasci fuerint cocti.

Alii quidem dorso & lumbis applicant emplastra, at non video, quomodo hæc opem ferre, & intestinum rectum in sede debita firmare possint. Sequenti linimento euporisto plures curatos novimus.

℞. *Unguent. de linar.* ʒij.
Camphor. gr. iij.
Lap. calaminar.
Lithargyr. aa. ℈j.
Sacchar. ♄i ℈ß.
Cum ol. rosar. q. s. f. Unguentum ano sæpiùs illinendum.

In cura *Fistulæ* eò incumbendum, ut acre corrosivum circa anum imperium sibi rapiens corrigatur & emendetur. In levi exulceratione ani conducunt inunctiones ex oleo rosar. & lumbricorum probè in mortario plumbeo agitatis, & in linimenti consistentiam redactis, item suppositoria ex sevo cervino vel hircino, cum pulvere alcolisato thuris, thutiâ, &c. parari possunt, vel illinantur exulcerationes unguento de cerussâ, camphora, vel diapompholygos, unà cum pauca quantitate terræ ☉-li dulcis ritè paratæ, quocumque modo vel per se, vel linteis applicatis ano intrusis. Quo meliùs verò ad fundum ulceris perveniatur, cultello instituenda est incisio, *Fistula.*

cisio, & sic felicissimè & facillimè curantur hæc ulcera applicatâ solâ mixtura externa inferiùs dicenda. Si verò malum altas agat radices, & fistula sit profunda, internis diaphoreticis juvandum est, ut sic acres particulæ eliminentur, & sanguis cum succis reddatur fluidior. Conducunt ergo ♁um diaphoret. cum chalybe & oculis ♋. cinnabaris, ut & decoctum lignorum, ex ligno sancto, radicib. salsaparill. enul. camp. calam. aromat. herb. scord. Nasturt. ⊖e ♀i paratum; sic & salia volatilia, Elixir vitæ cum sale volat. oleos. maximè conveniunt, possum enim testari, solis sudoriferis aliquoties repetitis affectum hunc certò curari posse, è contra purgantia angue pejus fugienda sunt, ut & Venæ sectio. Externè varia per injectionem, traumatica seu decocta vulneraria ex superioribus capitibus jam cognita infundenda sunt, si quis verò linimentum potiùs exoptat, is utatur sequenti.

℞. *Cinab. nat.* ℈j.
Camphor. gr. iij.
Sperm. ceti ℈ß.
Pulv. mumiæ ʒij.
Rad. consolid. maj.
Terebinth. in vitello ovi solut. aa. ℥ß.
Cum ol. lumbricor. & balsam. Capaib.
F. Linimentum.

Conveniunt etiam thermæ. Multi magnum quendam Regem ejusmodi affectu diutiùs vexatum & tandem curatum fuisse referunt.

Aliàs fistulæ hæ tractandæ sunt ac aliarum partium fistulæ, hinc lectorem ad caput mittimus generale de Fistulis. Fotus etiam institui potest, vel sequens applicari epithema.

℞. *Spir. vin. c.* ℥iß.
▽ *Regin. Hung.* ʒv.
Calc. viv. ʒiij.
Sacch. ♄i ʒj.
⊖ *volat. oleos.* ℈ß.
M. d.

Fistulam Ani cum duritie labiorum feliciter in rustico curavit celeberrimus D. Obercamp, sequenti modo: Primò instituit incisionem per musculum sphincterem & per labia illa dura fistulæ, dein applicuit externè cum spongia tepidè sequentem liquorem.

℞. *Elix. vit.* ʒij.
☿*ii sublimat.* gr. vj.
Tinctur. galban. ℥ß.
Camphor. ʒj.
M.

Intra sex dies callus & durities evanescebant, & exhibito decocto lignorum plenè convaluit rusticus à fistula liberatus. Balsamum vitæ D. *le Mort.* hoc in morbo aliis omnibus est præferendus, sequenti ratione præparatus.

℞. *Ol. lini* ℥xvj.
Aloes ℥j.
Myrrh.
Sandarach.
Mastich. aa. ℥ß.
Terebinth. ℥iij.

M. simul, & ponantur in balneo Mariæ, coq. per hor. ij. materiam sæpiùs agitando bacillo ligneo, donec planè soluta sint gummata. Deinde adde
Camphor. ʒij.
Lithargyr. ☉*i pulveri sat. optime* ℥ij.
M. simul, & macerentur per ♂. 3. *vel* 4. *ad minimum. Dein clarum à fæcibus per decantationem separa, & adde isti*

Ol. Petr.
Terr. aa. ℥ß.
Ceræ citrin. recent. ℥ij. vel iij.
M.

Hoc balsamo Fistulæ Ani tum externè, tum internè probè illinantur, quin turundæ eodem probè imbutæ fistulis intrudantur.

Fissurarum Ani curatio reverâ omnium optimè instituitur mitigatione humoris acidi acris ex tubulis intestinorum manantis, & fibras erodentis, vel spiritu vini camphorato, vel aquâ ♃. in qua sal ♄i fuit dissolutum, quibus fissuræ hæ diligenter eluendæ & abstergendæ sunt, & correcto isto humore fibræ mitigandæ mucilaginosis & potissimùm enemate in Rhagadiis probato *Mynsichti*, ex ol. viol. ℥v. butyri non saliti ℥iij. mucilag. tragacanth. sem. Psyll. cydon aa. ℥iß. sacchar. rub ℥j. quo non tantùm dolor mitigatur, fibræ emolliuntur & sulci sanantur, sed alvus etiam strictior moderatè solvitur, & stercora duriora, fluidiora redduntur; si verò plura exposcant remedia, unguento de sevo hircino ejusdem plures poterunt hoc in casu oppleri parietes, & emplastro ejusde carne bubula etiam atrocissimæ & ulcerosæ persanari. Tenesmus quoque sæpe oritur qui curatur optimè internè exhibita mixtura ex ▽ Menth. mastich. puleg. plantag. ol. mastich. destill. gt. v aut vi. sumpta mane & vesperi, non neglectis externis. *Fissuris.*

In Tumorum seu *Condylomatum* cura primaria opera eò imponenda est, ut circulatio impedita restituatur, & sic materia incrassans glandulas & tubulos resolvatur, in quem finem varii institui possunt fotus ex floribus Chamomill. verbasc. fol. linariæ in lacte coctis, sacculo inclusis & ano sic applicatis, omnia enim emollientia sic dicta resolvunt discutiuntque, & sæpe totam implent paginam, hinc & linimenta emollientia sic dicta optimum in condylomatibus curandis habent successum, & sequens multa experientia comprobatum est linimentum. *Condylomatibus.*

℞. *Unguent. de linar.*
dialth.
Sacch. ♄i aa. ℈j.
Croci optimi gr. v.

M. F. Linimentum. si adest inflammatio & dolor ingens est tunc conducit sequens.

℞. *Tut.* ppt. ʒj.
sacch. ♄*ni* ʒß.
ungu. de linar. ℥ß.
Cerus. ʒij.
M. F. Linimentum.

Internè detur Theriaca cœlestis, vel aliud anodynum.

℞. ▽ *plantag.*
Pomor. redol.
Linar. aa. ℥j.
Sacch. ♄i.
Lap. Calaminar. aa. ʒß.
☿*ii dulc.* ℈ß.
Camphor. gr. v.
M. d.

Injectiones etiam institui possunt ex oleo lini, nucum juglandium, additâ guttâ unâ ac alterâ balsami ♃is, vel decoctum adhibeatur tapsi barbati, scrophular. chelidon. minor. & beton. aquat. A repellentibus & acribus injiciendis maximoperè abstinendum. Fotus autem & suffitus institui optima & egregia existunt in his casibus

sibus remedia. Succi chelidonii minoris vires in hæmorrhoidibus tumentibus maximè ab Autoribus deprædicantur.

Sed nec interna sudorifera, ac diureticâ blandiora negligenda sunt, cùm obstructiones tubulorum reserent, & circulationem humorum restituant, quò & pertinent Martialia & Jovialia; quæ hisce in affectibus magni sæpe sunt usus. Scarificationes, venæsectiones, fonticulos, purgantia temnimus & exulare volumus, uti præter nostram experientiam etiam testatur *Eph. Germ. An.* 4. & 5. *Obs* 112. *Tulpius* in sanguisugis præcipuum auxilium ano appositis ponit, quas exsugendo sanguinem venas distendentem, simul malignum virus absorbere dicit, sed hoc non semper imitandum esse autor sum. Celeberr. D. *VVedelius*, Fautor ac collega noster colendus, fabariæ radicem dorso inter scapulas appensam pro amuleto olim *Bartholino* communicavit, vid. *Act. Haffn. Obs.* 51.

In Pruritu Ani fotus ex aqua plantaginis, in qua parum aluminis decoctum fuerit, laudatur. Sequens quoque linimentum proderit.

℞. *Tragacanth.*
Lithargyr.
Sacch. ♄i.
Aus citr. aa. ʒß.
Cum vin. adjecto ol. rosar.
F. Linimentum.

Sic & dolor ani, qui oritur, si charta piperata, vel alia venenosa acri materia contaminata podex fuerit detersus, sedatur fotu lactis, addita pauca quantitate aquæ rosarum. Unguentum sequens tanquam mirabile ad hæmorrhoides extollitur in *Zod. Gall. Ann.* 2. *Obs.* 11.

℞. ✝ *stillat.* ℥ij.
Dissolv. in eo
⊖is ♄ ʒj.
add. ol. rosf. omphacin. ℥iij.
Subigantur omnia in formam Nutriti, add.
ʒiß. *præcipitat. rubri subtiliter triti.*

Sed meo judicio tutiùs ab hoc & aliis hujus farinæ remediis acidis & fibras irritantibus abstinebimus, ne crabrones irritentur, & malum reddatur deterius.

Imperforatione & Attritus In omnimoda Intestini recti *Imperforatione* & veris *Atritis* cura planè nulla cum successu optato instituitur, sæpe enim tam profundè substantia quadam carnosa cavitas intestini oppleta est, & ita consolidata, ut cultellus penetrare nequeat, & infantes ipsa in operatione præ doloris vehementia moriantur, adeoque ubi nullum extat Podicis indicium, suaderem, ut sectio aut punctura planè omittatur, ne proposito malè cedente culpa imputetur operatori, sed tota hæc res divinæ committatur misericordiæ. Ubi verò sola membrana quædam meatum debitè formatum obtegit, & hic sub ea lateat, membrana ista quantocyus & audacter est dissecanda, ut fæcibus paretur exitus, foramini postmodum canalis plumbeus unguento de Thutia obductus tamdiu est inserendus, donec cicatrix inducta membranæ concrescentiam prohibeat. Similem curam etiam reposcit illa podicis occlusio, quæ à concrescentia intestini recti post ulcerum, fistularum aut vulnerum consolidationem enascitur, quamprimùm enim angustia talis in ægris hujusmodi persentitur, cutis intestini conglutinata denuò dirumpenda stylo ligneo, vel plumbeo, oleo liliorum obducto, & post convenientem istam separationem canalis plumbeus ratione jam indigitata inserendus, & tamdiu in meatu intestinali servandus, donec cicatrice enata ampliùs nequeat concrescere. Conferantur etiam hîce *Ephem. Ann.* 1. *Obs.* 11. *Ann.* 2. *Obs.* 21. *Ann.* 3. *Obs.* 287. *Act. Haffn. Obs.* 84.

CAPUT IV.

De Epatis, Lienis ac Renum Scirrhis, Ulceribus & Vulneribus.

§. I.

Viscera hæc glandulosa & membranis multis referta, multum faciunt ad circulationem humorum, dum per hæc semper segregantur particulæ crassiores à subtilibus, & sic redduntur succi quicumque circulantes fluidiores, hinc si hæc viscera lædantur, sanitas, quæ consistit in regulari succorum omnium circuitu, periclitatur. *Hepatis, Lienis & Renum.* Ipsis autem visceribus hisce. Epati nempe Lieni ac Renibus ob impeditam succorum in hisce visceribus circulationem accidunt Scirrhi, Ulcera, & ob continui solutionem ab extra inductam etiam Vulnera.

Scirrhus. *Scirrhus* dicitur horum viscerum pororum obstructio, & notabilis inde induratio, ab acido & stagnatione humorum producta.

Ulcera. *Ulcera* sunt Viscerum horum continuitatis dissolutiones ab erosione succorum acrium productæ.

Vulnera. *Vulnera* horum viscerum sunt ipsorum continui solutiones, à re violenta externa obortæ.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* est 1. *Hepar*, seu *Jecur*, quod est viscus illud magnum situm proximè diaphragma in elatiore præcipuoque abdominis loco, & quidem in dextro hypochondrio, & est conglomerata quædam glandula, quæ in diversa frustula & acinos dividitur. Viscus hoc unico excretorio pollet vase, & determinatum separat succum in cavitatem intestinorum eructandum. Cum Pancreate & Thymo similitudinem aliqualem habet quoad externa signa. Singuli lobuli, quorum sunt tres, vel quatuor, & glandulosi acini gibbam & cavam hepatis regionem constituunt, & pollent pluribus vasis & propaginibus. Plura prodeunt vasa lymphatica tum ex parte concava hepatis, tum ex vesicula fellis, quæ in Receptaculum in lumborum vertebris collocatum deferuntur. Sed & Jecur tribus ligamentis est præditum, quæ id in proprio continent situ. Primum arctè ipsum cum diaphragmate alligat. Secundum ad umbilicum pertingit. Tertium latum, robustum & laxum est, & ad cartilaginem xyphoidem progreditur. Pars ejus exterior convexa, & interior concava est, & parte sua inferiori ventriculi portionem amplexatur, quando ergo stomachus alimentis tumet, compressa vesiculâ felleâ bilis eâ ejicitur per canalem cysticum, & in

in duodenum defertur ad chylum dissolvendum & fluidiorem reddendum, prout à ventriculo descendit, adeò ut usus Hepatis sit, bilem à sanguine separare ad chylum in intestinis dissolvendum, ita illius alcalicis suis particulis subigendo, & ipsum phlegmate suo diluendo.

§. 2. *Lien* quod attinet, is in sinistro latere sub diaphragmate latet è regione Hepatis, & infinitam penè congeriem rotundorum rubrorumque corporum exhibet, cum glandulis infinitis, quæ locum & situm sibi nanciscuntur in finibus & cellulis membranosis, quibus Lienis substantia integratur. Arteria nervoque unà ingredientibus, & vena per eundem locum exeunte fruitur. Arteriæ istæ disseminantur in cellulas quasdam membranaceas, quarum figura haud malè repræsentat filicis folium. Cellulis istis interspersæ sunt minutissimæ glandulæ sibi invicem incumbentes, ut uvarum acini. Glandulæ illæ arterias à trunco arteriæ splenicæ, & surculos nerveos à nervo, qui splenem ingreditur, cum arteria mutuantur. Usus hujus visceris valde obscurus est, plurimi fermentum aliquod stabiliunt, alii aliud inesse huic visceri dicunt; sed nostro judicio corpori huic glanduloso idem, quod aliis glandulis, est officium, quæ procul dubio ab arteriali sanguine lympham accipiunt per vasa lymphatica, quæ & hîc à sima lienis parte satis sunt conspicua. Separatus iste humor lymphicus acidiusculus vehitur in cellulas nominatas, ex cellulis fermento acido imbutis in ramum splenicum, & sic ad hepar, ubi in sanguine præcipitat aliquatenus bilem, ut illa in acinis hepatis glandulosis tanto faciliùs separetur, vel suspicamur etiam, fermentum è glandularum vesiculis effluere, illudque immisceri sanguini, qui lienem pervadit. Fermentum vero istud ita constitutum est, ut à reliquis ejus partibus eas liberet, quæ sunt componendæ bili idoneæ. In Lienis etiam superficie multa conspiciuntur vasa lymphatica, quæ lympham suam in Receptaculum Pecquetianum apportant.

Renes quod spectat, nonnullis Anatomicis eorum substantia absolutè fibrosa esse videtur, sed nostro judicio ipsa mera habetur congeries glandularum minimarum; ablatâ enim membranâ, ilicò occurrunt bifurcatis hinc inde arteriis appensæ nigro & ipsæ colore infectæ glandulæ, & secto per longum rene, inter vasorum urinæ fasciculos & innata etiam interstitia innumeras ferè easdem observabis, quæ sanguineis vasis atro liquore turgidis, in speciosæ arboris formam productis, veluti poma appenduntur; quadragesimum excedunt numerum glandulæ renales, & plures earum sunt rotundæ, ceu piscium ova, de quibus vide instar omnium Anatomicum Celeberrimum *Steph. Blanckardum* in sua *Anatom. reformata cap. 26. de Renibus.* Renes obvolvuntur tunicâ, quæ toti abdomini communis est, altera tunica Renes immediatè obtegit, & separatis his tunicis palam fit Renum superficies, in qua jucundissimè ramificantur vasa sanguifera, quæ Renes subeunt ac eorum scrobiculo ad aortam & venam concavam vergente. Innumeri nervuli à plexu renali oriuntur, illisque perpetui sunt comites. Ea omnia membranaceâ vaginâ includuntur & nervi in ejus substantiam dispensantur. Dein vasa illa externum, Renum substantiæ partem excurrunt & minimas glandulas percurrunt, ex quibus integra illa interior substantia est contexta. Glandulæ istæ vasis adnascuntur, ut acini raceini trunco. Hoc modo tubulos fabricant peculiari tunica comprehensos. Tunica ista partim ad capsulam, partim ad Renum cavitatem *Pelvis* nomine exporriguntur. Cuncti hi lobuli exilibus filis tendinosis sibi invicem cohærent. Ex minutissimis his glandulis, & quidem singulis prodeunt vasa excretoria. Rectâ lineâ ad Pelvis usque viciniam descendunt sibi invicem incumbentia. Cùm sub tunicam, quæ Pelvim interiùs circumducit, pervenerint, in plurima vasa coeunt, & majorem tubulum efformant. Tuberculus iste in pelvim aperitur, & circa istius orificium advertitur tuberculum, quod *Papillam* nuncupant Anatomici. Pelvis quoque cavitas membrana obvallatur crassissima, quæ ab expansione oritur tubulorum, qui ipsam pervadunt. Adeò angusta deinde reperitur versus Renis scrobiculum, ut vas effingat pennæ anserinæ crassitiei. Constant ergo Renes glandulis, in quas desinunt arteriolæ, venæ, nec non ramuli ureterum, per arteriolas nempe liquor defertur in glandulas Renum, in quibus separatur urina, ac ramulis ureterum excepta propellitur ad vesicam, instar sequentis experimenti. Si scil. lac tepidum per syringem in arteriam injicias emulgentem, pars crassior redibit per venam emulgentem, & serosa portio sequestrabitur in Rene, ac per pelvim in ureterem deferetur. Unde patet, quòd Renes facti sint ad segregandam à sanguine serositatem quandam salsam, quæ à glandulis in illorum pelves depluit, & inde per ureteres à peritonæo & tunica propria productos in vesicam delabitur, qui liquor vulgo *Urina* appellatur.

§. 3. Hactenus partem affectam recensuimus, nunc *Signa Diagnostica* paucis investigare & subjicere incumbit; ubi præmonendum ducimus, non omnia in omnibus concurrere signa, sed nonnulla in his, alia in aliis, prout sæpe causæ secundùm magis & minùs, & corporum dispositio variant. *Tumor scirrhosus Hepatis* sæpe cognoscitur à situ partis, ubi è regione Hepatis in hypochondrio dextro dolor occurrit gravans ac obtusus, & simul adest faciei pallor, & ægri cachexia laborant, imò sæpe emarcescunt & tussiculâ per intervalla infestantur, sæpe adest ventriculi tumor, interdum & ascites conjuncta est malo altiores radices habenti, lympha enim visceris hujus vasa exsiccatione nimia occlusa, ingredi prohibita, in suis vasis exundante copia distensis ruptisve hinc inde fibris in lacinias laceras desciscere solet, hinc & in cavum abdominis effluere hanc lympham posse, nemo est, qui dubitat. Tumor externè in abdomine haud longè ab umbilico dextram versus tactu aliquando percipitur, respiratio est impedita ob tumorem istum hepatis, ita ut viscera abdominis magis resistant motui diaphragmatis. In obstructione Hepatis decubitus in sinistrum latus gravis est, quia tum Hepar ad latus illud vergens & ventriculum comprimendo ciborum digestionem impedit, & ipsum simul dolorem patitur, quòd ventriculus ei fortiùs resistat. *Diagnosis Epatu Scirrhi.*

Sic quoque *Lienis* Tumor *Scirrhosus* eadem ferè habet signa, nisi quòd in sinistro latere percipiatur tumor, ægri sunt tristes & me- *Lienis Scirrhi.*

& melancholici, respiratio est difficilis, semper de frigore conqueruntur, & ferè eadem symptomata patiuntur, quæ hypochondriacos prehendunt. In varias & vehementissimas animi perturbationes incidunt, circuitus enim sanguinis in liene impeditur, ex qua stagnatione varia insequuntur symptomata. In Scirrho Lienis dolor non est acutus, quamvis Lien multos habeat nervos, & hoc inde evenit, quòd nervi non rectà ad cerebrum ferantur, sed huc atque illuc transcurrant. Tumor percipitur externè & se sæpe extendit ad umbilicum.

Renum Scirrhi. *Scirrhus Renum* ex aliis cognoscitur signis, ægri enim urinam nullam vel paucam excernunt, dolor lumborum adest ferè continuus, & in diuturniori affectu aut hydrops sequitur aut atrophia. Sed cùm signa hæc omnia sint plerumque fallacia, & non dentur pathognomonica, sed utplurimùm post mortem ægrotantium sectione ex viscerum induratione, obstructione & colore conspiciantur, plura addere non libet, sed prudentis & circumspecti Medici omnia ritè pensitantis judicio committimus.

Diagnosis Ulceris Hepatis. *Ulcus Hepatis* cognoscitur ex dolore ardente, pulsante & mordicante in hypochondrio aut præcordio dextro, tussi molesta & difficili respiratione ob diaphragma compressum; quæ symptomata cùm in phthisi etiam occurrant, morbus uterque dignosci possunt ratione loci, quem dolor potissimum invadit. Faciei color citrinus apparet aut ictericus, & interdum pustulæ in eadem efflorescunt parvæ, à particulis salinis acidis cutem erodentibus, ex ulcere sanguini & succo nutrienti communicatis productæ. Ulcere cavum Hepatis occupante dejectiones alvinæ sunt purulentæ, quibus interdum aliquid cruentum intermistum est, cum dolore intestinorum, eo quòd materia corrodens in transitu suo ipsa vellicet intestina, & hinc affectus hic dysenteriam mentitur, abs qua tamen distingui debet ex eo, quòd sensus pungitivus & gravativus hæreat circa ipsum hepar, aliquando etiam portiunculæ quædam hepatis excernuntur. In convexa seu gibba hepatis parte Ulcus si lateat, urina observatur purulenta, absque ullo renum aut vesicæ affectorum indicio. In progressu morbi febris exoritur lenta, tandem in hecticam degenerans, unde æger atrophia consumitur, & omnium ciborum, maximè verò carnis fastidio laborat, halitu fœtet, & tandem frequentibus corripitur animi deliquiis.

Lienis. *Ulcus Lienis* ab Ulcere Hepatis distinguitur ob situm partis, purulenta enim materia interdum per alvum, vomitum vel urinam evacuatur, dolor tamen pungitivus est in sinistro hypochondrio, nonnunquam se ad diaphragma & sinistrum usque humerum extendens, decubitus in latere dextro difficilis est, quòd Lien versus intestina procumbat, in sinistro verò adhuc difficilior, quoniam ventriculus & hepar cum intestinis eundem comprimunt, & hinc dolorem augent. Præcessit Ulcus abscessus inflammationem excipiens, ex tumore doloroso in sinistro hypochondrio conspicuus. Sitis urget, cibi fastidiuntur, & linguæ lentor quidam nigricans adhærescit, cum oris amaritie, cutis & potissimùm faciei colore fusco. Aliquando febris invadit ægrum intensior, modò tertianam, modò quartanam præ se ferens, & vigiliæ ægrotos macerant, donec ipsum succedat delirium.

Ulcus Renum cognoscitur ex purulenta materia cum urina perseveranter excreta, cui aliquando particulæ quædam carnosæ seu ramenta carnea sunt intermista. Dignoscitur verò ulcus hoc ab aliarum partium, & potissimum vesicæ exulceratione per situm doloris, qui hoc in affectu circa regionem lumborum cum gravitate quadam percipitur, & in ima spinæ parte & coxendice. Quantitatis materiæ purulentæ in hoc ulcere major est, quàm in ulcere vesicæ, & urinæ magis permixta, unde hæc lacti similis profunditur, donec longè post mixtionem pus segregatum in fundo matulæ subsideat. Non adeò etiam urina hic fœtet, quàm in ulcere vesicæ, nisi exulceratio diuturnior destructis pluribus tubulis liquores corruperit, & diversorum salium inconveniens facta sit mistura, & tum urina non modò graviter fœtet, sed mucosam quandam materiam & lividam intermixtam secum fert. Erosis vasis sanguiferis effluit succus contentus, qui urinæ commixtus, eam reddit sanguineam, & dum erosæ particulæ carneæ nonnunquam crassiores existunt, quàm ut per ureteres facilem inveniant transitum, inter mejendum dolorem excitant nephritico per omnia similem, & valdè mordicantem, potissimùm quando ureteres à materia purulenta acrioti jam læsi existunt & aliquantum excoriati. *Renum.*

Vulnerum horum viscerum signa diagnostica petuntur ex profunditate vulneris, si enim est in dextro latere tribus u ciis ab umbilico distans, eoque superius, & versus spurias costas obliquè procedens, estque profundum, si specillum Chirurgi ultra digiti cum dimidio longitudinem intruditur, *Hepar* esse læsum, facile cognosci potest, si quoque multum sanguinis ex vulnere manat, si dolor intensus est, evomunt bilem, & in ventrem meliùs decumbunt sauciati. *Vulnerum Hepatis,*

Si in sinistro latere vulnus profundum fuit illatum infra ventriculum circa lienis situm, & sanguis ater effluit, *de Liene vulnerato indicium* aliquod haberi potest. *Lienis.*

In *Renibus vulneratis* urina vel supprimitur, vel difficulter redditur, & quæ excernitur, est cruenta, dolor ad inguina extenditur; quæ omnia per conjecturam deprehenduntur, ex situ potissimùm vulnerati, ex symptomatum differentia, ex sanguine aliisque excretis. *& Renum,*

§. 4. *Causa* horum affectuum magis quàm diagnosis patet; ut tamen pro more nostro ætiologiam ordine constituamus, aliorum sententias ante nostram collocatas priùs dabimus expositas, quorum ordinem ducent ipsi *Galenici* accusantes in *Hepatis Scirrho* uti & in *Lienis* & *Renum*, humores crassos, viscidos, & glutinosos, sive pituitosos & melancholicos, vel per fluxionem, vel per congestionem in visceribus hisce copulatos, & meatus eorundem obstruentes, quales humores sæpiùs relinqui putant ab inflammatione, vel aliis obstructionibus à bile vel pituita productis, in quibus post resolutionem partium tenuiorum crassiores remanent. Humorum verò crassorum, pituitosorum aut melancholicorum productionem facilitari putant à prava victûs ratione, cibis nempe crassis, frigidis & viscosis, ab ipso temperamento *Ætiologia secundùm Galenicos Hepatis, Lienis & Renum Scirrhi.*

pituitoso aut melancholico, & nativa quadam viscerum horum constitutione, juxta quam ex Galeni effato, Hepar à scirrho facilè occupetur, quòd viæ ejus strictæ sint, & sanguine crasso nutriatur, Lien, quòd sanguinem crassum recipiat, & Renes, quòd itidem sanguine crasso nutriantur. Ex inflammatione aliisque tumoribus quòd Scirrhi facilè oriantur, causam adscribunt immodico medicamentorum discutientium, vel repellentium usui, quorum priora partes subtiliores dissipent, posteriora verò refrigerando & constringendo materiam incrassent, & resolutionem omnimodò impediant, quibus omnibus adjungunt materiæ morbificæ propriam frigiditatem & crassitiem resolutioni non cedentem, ac partium debilitatem, ob quam humorum attenuationem & transsudationem sufficienter nequeant promovere.

Ulcerum. *Ulcerum* viscera hæc eadem occupantium originem imputant humorum acrimoniæ substantiam eorum corrodenti, vel materiæ purulentæ acri post ruptum abscessum vel inflammationem in iisdem stabulanti, & in Renibus speciatim calculo extremitatibus suis acutis renes lædenti, & vulneranti vasa, ex quibus sanguis effluens abeat in suppurationem.

Vulneribus. *Vulnerari* hæc viscera nôrunt à causis externis violentis, scindentibus, secantibus, pungentibus vel contundentibus, ut sunt diversimoda armorum & telorum genera iisdem hostili manu, aut infortunio quodam impulsa.

Paracelsi opinio de causa Hepatis, Splenis & Renum Scirrhis. §. 5. *Paracelsus* adeò necessariam ad vitæ productionem & nobile viscus existimat esse *Hepar*, ut non modò Jovem ipsum in corpore constituat, & sanguinis originem eidem tribuat, sed tam quoque salutiferum, ut aliquando in istas abreptus fuerit cogitationes, ipsum hoc viscus non laborare, aut fovere morbos, sed in regione saltem ejus hosce dominari, distantiâ nempe à stomacho ad hepar, ab hepate ad renes, & ab intestinis ad latus, sive à costis ad intestina, qua in regione producti morbi hepati attribuantur, quod per se non habeat qualitatem, nec infrigidet, nec calefaciat, sive elargiatur complexiones & morbos; oppilationes autem hepati attributas, sive quæ in regione hepatis colliguntur, exoriri à tartaro, vel per substantiam tartari & ab aëre, vias scil. obstruente tartaro, ut aër elementalis per totum corpus transiturus retineatur, & in crassitudinem & secundam generationem transeat, cùmque simul intermistum sit sal aliquod vitriolatum fortiùs indurans, *Scirrhosam* inde emergere statuit duritiem.

Spleni non exiguam tribuit malitiam in hoc potissimùm constantem, quòd durities generet, febres concitet, putrefactiones, oppilationes, & similia plura, eadem tamen ratione per tartarum, aerem & sal vitriolatum, quâ in hepate jam fuit explicatum.

Similiter ipsis *Renibus* morbum hunc obvenire opinatur, accedente sale vitriolato in lapillos concrescente.

Ulceribus. *Ulcera* partibus hisce contingere pronunciat ex eodem sale vitriolato, ob propriam earum debilitatem copiosiùs suscepto & in iis corrupto, adeò ut erodentem vim ex seipso nascatur, & non modò partes primùm in tumorem attollat cum dolore in illas agens, sed tumores etiam illos dein erodens ulcera faciat cava, instar vitrioli circumjacentes partes depascentia.

Vulneribus. *Vulnerari* viscera hæc fatetur ab externis telis in regionem eorum tam profundè ictu, pungendo, vel explosione adactis, ut viscera ipsa non modò attingant, sed penetrent, & substantiam eorum divellant.

Helmontii opinio de causis horum morborum. §. 6. *Helmontius* Hepatis sanguinis elaborationi propositi, Splenis in regendis coctionibus principis, & Renum lotium pro vesica separantium *Scirrhos* originem habere dicit à mucilagine quadam crassâ, post digestionem in visceribus hisce residuâ, canalibus eorum adhærente, & hospitii jus tandem violante, sicque partibus insidiante, quem hospitem viscera hæc subigere non valentia, ma ore nisu flagrent eum expellendi, & cùm appetitus hic non sit ampliùs ens rationis sive imaginatum, sed in ens quoddam surrexerit seminale, propter conceptam ab Archeo ideam sibi impressam, & materiam induerit exoticam in omnem morbosi seminis perfectionem, potestate sic agendi dotatam materiam juxta imaginem indutæ passionis agere incipere in membrum hospitale, eo quòd ipsi jam insit morbus semine efficiente potitus, qui tandem pertinaciùs connexus, sæpe victor, vitalem facultatem viscerum horum in sui subigat clientelam, morbificando nimirum, & contagio suo partes has, quibus insidet, conformes reddendo. Cùm verò partes hæ lassitioni & hujus termino sint obnoxiæ, è contra character, sive idea seminalis jam concepta sit indefessa, necesse esse, velut convocatis viribus Archei morbus ille proscribatur per crisin, vel robore morbi sponte exantlato orbetur vi agendi, fiantque applicationes & Scirrhi, nisi loco victa pellatur, & fiat abscessus, vel præpollenti medicaminis vi pellatur.

Ulcera invadere hæc viscera annuit, ut alias partes, & ab eadem origine dependere, frequentiùs autem ex apostemate pronasci, vel *Vulnere* malè curato, quod ab externa causa lædente violenter per corpus ad viscera hæc protrusa inducitur.

Juxta Willisium causa Hepatis, Lienis & Renum Scirrhi. §. 7. *Willisium* si consulimus de causis morborum præsentium, facilè percipimus *Scirrhos* Hepatis, Lienis & Renum à diuturniore eorum obstructione pronasci, dum consumtis partibus spirituosioribus partes sanguinis terrestres remaneant, quas salinæ à volatilitate in acorem degeneres arripientes in tumores scirrhosos coagulentur. Ad obstructionem verò hujusmodi humorem nerveum imprimis aptum esse, qui adeò depravari possit, ut spiritus deprimatur & partes salinæ in fluorem degenerent, corpuscula terrestria sibi adsciscentes, & mineram quandam tumoris conflantes, abs qua liquoris jugiter affluentis supplementa in parem vitiositatis indolem pervertantur. Liquoris autem nervei portionem ad viscera hæc cum sanguine pervenire asserit, in quam, tanquam communem massam varii refluant liquores, quos in circuitu secum ferat, maximè cùm succus nerveus quoad particulas suas spirituosas summè necessarius existat ad secretiones in visceribus peragendas, & sic nulla cum difficultate lymphæ immisceri posse, in qua varias excitet mutationes ab ordinario statu quandoque degenerans.

Ulcerum & Vulnerum. Salinas illas particulas fluorem nactas & acescentes, corrodendo viscera hæc in iisdem *Ulcera* excitare statuit; *Vulnera* verò eorundem produci eadem ratione, ut in aliis partibus, dum

dum instrumenta lædentia tam profundè ad viscera hæc intrudantur, & sic cum externis præmunimentis etiam ista lædi eorumque unitatem dissolvi.

Juxta Sylvium causa Hepatis, Lienis & Renum Scirrhi. §. 8. *Sylvii* juxta fundamenta *Scirrhosi* Hepatis Lienis & Renum tumorem originem sumunt ex diuturniore eorum obstructione ob sanguinis nimiam viscositatem, coagulationem, inspissationem, aut pituitosi humoris intermisti nimiam copiam, quarum causâ nec bilis secretio in Hepate, nec sanguinis plusquam perfectio in Liene; nec urinæ aut seri separatio in Renibus peragi queat, sed in arteriolis aut venis hærens sanguis arctiùs inspissetur, donec diuturniori mora omnem impediat transitum, potissimùm si coagulatio inducta sit ab acido nimis austero, unde sanguis & pituita firmiorem & magis renitentem acquirant duritiem.

Ulcerum & Vulnerum. Ab acido illo acriori vasa & putatum ab eo viscerum horum parenchyma erodi, & *Ulcera* in iisdem excitari statuit, de *Vulnerum* ortu cum cæteris planè consentiens.

Cartesianorum judicium de causis Hepatis, Lienis & Renum Scirrhi. §. 9. *Cartesiani* visceribus hisce, Jecori nempe, Lieni & Renibus *Scirrhos* accidere docent, dum ex sanguine per arteriolarum ductus particulæ crassiores, lanceolatæ, paxillares, scabræ, solidiores & inæquales non modò ductibus, sed acinis etiam glandularibus & cellulis viscerum horum inferuntur, quæ non modò ipsæ ad motum ineptæ sunt, sed volatiliores, ramosas & porosiores in motu impediunt, lymphæque subtiliori à succo nerveo refluente segregatæ se immiscent, eandem coagulant, & spissam reddunt, unde tubulis obstructis, & vel absumtis, vel coagulatis salinis & spirituosis volatilioribus fixiores & crassiores juxta succos stagnantes indies accumulantur, & ab impetu lymphæ de novo affluentis, nec coagulatum resolvere valentis, arctiùs compingantur, donec in caseosam istiusmodi omne fluidum abeat duritiem, distributione succorum & segregationi bilis in Hepate, liberationi sanguinis à graviori lymphæ sarcinâ in Liene, & urinæ secretioni in Renibus maximè incommodam.

Ulceribus. *Exulcerari* eadem hæc viscera docent, quando particulæ quædam lymphæ adeò sunt acutæ, ut fibras glandularum & tubulorum divellant, ut ii succos reddant contentos, qui multis gladiolis postmodum & ipsi ditati, idem, quod priores, agere pergunt, destruendo nimirum & divellendo tubulos vicinos, quam cladem æthereæ particulæ furiosiùs concitatæ per angustatos poros solæ introitum reperientes immane quantùm promoveant.

Vulneribus. *Vulnera* Visceribus hisce inferri concedunt ab instrumentis externis, violenta manu, aut alio quodam infortunio per exteriora corporis integumenta in ipsamet hæc viscera adactis, ut continuitas eorum inde dissolvatur.

Nostra sententia de causa Scirrhi Hepatis. §. 10. *Nostram* nunc ut aperiamus mentem, asserimus utique causam *Hepatis*, Lienis ac Renum *Scirrhi* ejusdem esse generis, glandulosorum nempe corporum horum tubulorum obstructio diuturnior, quandoquidem in visceribus hisce æquè ac in aliis corporis partibus circuitus humorum circulantium impeditur, quo facto necessariò fit tumor. Scirrhi enim utplurimùm oriuntur in partibus glandulosis, ab acido coagulatore summo, humores non tantùm spissiores & ad circulationem ineptos reddente, sed ipsam circulationem impediente, in poris enim horum viscerum per acidum nimium & fixius humores coagulans, non duntaxat congeruntur liquores, sed aliquando in gypseam planè abeunt duritiem. Scirrhus enim accidit, cùm humores partem aliquam obstruentes indurantur, partim condensatione simpliciter, partim coagulatione, ob humorum quippe acredinem sanguis corruptus & inspissatus Hepatis machinam permeare impotens, eam obstructionibus reddit imperviam, & scirrhositatibus obsidet, quo enim acidum fixius & simul humores aggreditur spissiores, eo scirrhosus tumor vel durities major est In Hepatis obstructione pleraque vasa capillaria, & tubuli minimi sunt obstructi, tumque quia sanguis & lympha satis copiosè non influunt in Hepatis substantiam, pori subsidunt, & ita Hepar obstruitur, si verò capillaria vasa obstruantur omnia, necessariò sequetur inde magna conturbatio totius œconomiæ animalis, ob magnam portionem circulationis humorum ablatam aut impeditam.

Lienis. In Obstructione *Lienis* ipsa cavitas occupatur Lienis, qui concipiendus est tanquam arteria dilatata. Certum enim est, & lympham in viscere hoc transcolari, verùm si lympha crassior, viscosior & tenacior evadat, aut particulis terrestribus sit inquinata, vel sale crasso & rigido fœta, non rarò pori glandularum obstruuntur, cumque particulæ fluidiores serosæ præ terrestribus & salinis se faciliùs accommodent angustis glandularum poris, hinc iis secedentibus successu temporis glandulæ obstruuntur à terrestribus particulis & salinis rigidioribus, quæ se angustiis pororum accommodare nequeunt. Hæ glandulæ si à materia tantum viscosa & tenaci cum terrestribus mixta in visceribus hisce obstruantur, tumores oriuntur, si prædominentur sales, degenerant in abscessus cancrosos, particulæ verò terrestres si prædominium tenuerint, degenerant in *Scirrhos*.

Renum. Eadem ratio est de *Scirrho Renum*: cùm enim lympha in renibus collecta crassior sit, & copiosioribus abundet particulis spissis terrestribus, quàm ut post urinæ secretionem & per ureteres amandationem in vesicam tubulos renales transfluere possit, & simul ab acido coaguletur, obstructio primùm, & dein ipsa scirrhosa oritur durities.

Causa Ulcerum Hepatis. Ipsi *Hepati* & fiunt *Ulcera*, quæ oriuntur ut plurimùm ab inflammatione, chylum enim acidum sanguineam massam ita inspissare posse quis dubitat? unde ad circulandum inepta evadit. Exinde obstructiones priùs in Hepate fiunt, particulæ enim caseosæ chyli in tenerioribus Jecoris canaliculis sedem figunt, imprimis si sint nimis viscidæ, ut eos tubulos permeare non possint, hinc tubuli obstruuntur, liquores postmodum, qui continua circuitione circa obstructionem commorari coguntur, incalescere incipiunt, imprimis percurrente æthere, atque hæc incalescentia inflammatio dicitur. Succi interim ibi tardiùs circulantes, vel planè evasati acorem contrahunt, & pus conficiunt, quod nihil aliud est, quàm succus chylosus leviter coagulatus, hoc autem si diu in parte stagnet, fœtet, hinc pus non unius formæ est, sed cruentum & aquosum, nam vascula erosa sanguinem & lympham aliquatenus adhuc adferre solent, non mirum ergo videri oportet, ægros in morbo hoc extremè esse

emaciatos, cùm omnis succus nutritius continuò corrumpatur.

Lienis. *Lienis Ulcus* pariter ab obstructione tubulorum & vasorum ejus oboriri potest, quàm inflammatio, & hanc fibrarum vascularium & glandularium diruptio excipit, quoniam violentior rapidioris ætheris transitus, cui soli via quædam patet, sine noxa fibrarum fieri nequit sed hæ facilè franguntur, ut liquores, quos continent, effundant, qui ab acido illo obstructiones fovente coagulantur, corrumpuntur & in materiam transmutantur corrodentem, vicinas partes assiduò destruentem. Absque obstructione prævia viscus etiam hoc exulcerari potest à liquoribus quibusdam valdè corrodentibus ex sanguine per arteriolas, in glandulas lienis effusis, quæ ob teneritatem faciliùs, quàm arteriæ, earumque rami, quos sanguis iste corruptus transfluit, læduntur & corroduntur.

Renum. *Renum Ulcera* frequentiùs itidem ab eorum obstructione aut inflammatione, & exinde tubulorum dilaceratione oriuntur, quod & fieri potest à laceratione vasorum, vel à causâ violenta, vel à calculo, vel à pure acri, aliisque succis corrosivis per eos circulantibus, vel stagnantibus

Vulnerum viscerum horum. *Vulneribus* horum viscerum causa, ut quorumvis aliorum, est continui solutio & divisio facta à vi & instrumentis externis, sunt ergo res externæ vel pungentes, vel scindentes, & continui solutionem in hisce visceribus facientes.

Prognosis. §. 11. *Prognosin* quod spectat, *Scirrhi* viscerum sunt curatu difficiles, imprimis Hepatis, qui sæpe transeunt in hydropem, ascitem, cachexiam, icterum; ut Lienis in melancholiam, icterum nigrum; Renum in ischuriam, dysuriam, aliosque morbos chronicos & difficiles curatu; ob hepar enim scirrhosum & induratum sanguis ejus texturam pervadere nequit, unde sanguinis stagnatio, quare sæpe versus mesenterium & Lienem turgens non tantùm vascula splenica immensum usque dilatat, sed ob compressionem advenientis sanguinis, in ipsa intestina effunditur, unde sæpe dejectio cruenta & nigra.

Ulcera Hepatis sæpe sunt lethalia, corrupto enim chylo latex serosus intestina nonnunquam erodit, adeò ut sanguinea vasa sanguinem effundant, qui coagulatus per anum excernitur, atque sic extrema sua fata claudere debent, vel à defectu succi nutritii planè emaciantur.

Ulcera Lienis per se quidem vitæ tam citò non inferunt periculum, quatenus autem vicina viscera, ventriculum, intestina & hepar inficiunt, & succos corruptos ad eadem transmittunt, magnum excitare possunt malum, & corporis consumtioni facilem præbent ansam. Curatio quidem est difficilis, sed si abscessum sequatur ulcus hoc, non omninodò de ea est desperandum, quamvis diuturniorem interdum reposcat temporis moram. Pluribus vasis & glandulis corrosis, post sanationem ulceris hoc remanet œconomiæ animali detrimentum, quòd segregatio lymphæ sanguinem onerantis non tam commodè peragatur, & sanguis copiosiores retineat particulas crassas, & hinc non adeò reddatur purus. Rarum quidem est ulcus hoc, sed non impossibile, &, si in tempore ejus cognitio habeatur, melior ejus obtinere tur curatio, quæ si quando nulla existit, causa est, quod citiùs non fuerit animadversum.

Renum Ulcera curatu sunt admodum difficilia, imprimis quæ à calculo & erosione sunt excitata, quæ valdè sunt periculosa, adeò ut exempla exstent Renum omnimodò inde absumtorum, & *Willisius tract. de Urinis cap. 5. p. m. 246.* in illustri Domina loco renis sinistri substantiam membranosam lumbis adnatam observavit vasorum & ureteris extremitatem complecti, ut absque ulla in ductûs cavitatem apertura serositas quædam arteriæ emulgentis osculis exsudans in ulcus sinuosum exteriùs ferretur. Facilè itaque Ulcera hæc in fistulas degenerant, nullam curam ulteriùs admittentes. Gravem aliquando emittunt fœtorem & purulenta materia cum urina ejecta stranguriam excitat valdè excruciantem. Post diuturniorem materiæ ejusmodi purulentæ effluxum, quâ cum multa quoque succi chylosi corrupti copia excernitur, corpus emaciatur, & tum mors sæpe adest in propinquo. Ab inflammatione tamen suppurata quæ producta sunt ulcera, non tam sunt periculosa, quàm priora, sed mitioribus comitantur symptomatis, & faciliorem admittunt curationem. Quo recentiora sunt, eò citiùs quoque curantur, inveterata verò curatu admodum existunt difficilia, quod etiam contingit ratione ætatis ægrorum, senes enim vix, aut admodum difficulter, juniores verò citiùs & faciliùs à Renum hac exulceratione liberabuntur.

Vulnera Hepatis, Lienis ac *Renum* maximè periculosa sunt, Hepar enim constat ex acinis glandulosis, in quos desinunt vascula sanguinea apportantia suum humorem, & ramuli pori bilarii, qui bilem in glandulosis istis acinis separatam accipiunt, quibus læsis magnus & sæpe immedicabilis producitur affectus. Vulnera tamen Hepatis non omnia esse fatalia, comprobat etiam *Celsus*. Hepatis vulnus feliciter curatum vidit Cl. D. Schelhammer. *Eph. G Decur. 2. A. 5. Obs 9.* Ita verò cum Ulceribus Hepatis, Lienis ac Renum comparatum esse puto, ut ea, quæ vasa majora pertingunt, periculosissima sint & lethalia, raro enim sanantur, idque ob vasorum sanguiferorum copiam, præsertim si vasa maxima fuerint læsa, tum enim omnis sanguis in ventrem fluit, & mors insequitur, cui enim perfecta fuerit vesica, aut cerebrum, aut cor, aut septum transversum, aut tenue quoddam intestinum, aut ventriculus, aut jecur, ex *Hippocratis* edicto lethale est, si verò aliter contingit, inter rarò contingentia recensendum est, quia non potest facilè hæmorrhagia sisti, ob loci difficilem aditum, si enim hæc magna vasa aperiantur, sequitur hæmorrhagia nullis remediis cedens, & quamvis magna illa vasa non lædantur, attamen vulnus Hepatis quantumvis exiguum, turbabit interim bilis separandæ negocium, quod tamen maximè necessarium est in œconomia animali. Ubi verò textura membranosa & acinosa solummodò superficietenus, aut ut vulgò dicunt, parenchyma & vasa non adeò magna fuerint læsa, minùs periculum est, cùm substantiam etiam pulmonum vulneratam iterum coire notum sit, qui tamen in perpetuo motu magnisque arteriis referti longè plus habent difficultatis. Hepar enim, præterquam quod quietum est, paucas etiam arterias habet (ut & Renes) easque exiguas, venas autem plurimas. Quòd si in bile sit balsamus quidam, multò facilior quoque ex hoc erit sanatio vulneris Hepatis.

Sic

Sic quoque comparatum est cum vulneribus *Lienis*, & eadem prognosis de hisce ferenda. Cùm enim Lien cum suis vasis multum conferat ad sanitatem, quia in ipsis cuditur humor acidiusculus, qui in sanguine præcipitat bilem, ut illa in aciniis hepatis glandulosis tanto faciliùs separetur, hinc facilè patet, quid mali vulnus Lienis accersat ægrotis. Et cùm pluresarteriolæ, venæ & ramuli ureterum deferantur in Renes, & in illis sequestretur serosa portio à crassiore, quæ urina dicitur, hinc liquet, quàm periculosa sint *Vulnera Renum*, & quàm difficulter possint consolidari, unde etiam facilè intelligitur, unde proveniat sanguis cum urina excretus in Rene vulnerato.

Diæta. §. 12. In *Scirrhis* & Tumoribus istis rebellibus *Diæta* volatilis & spirituosa instituenda. Aër vitetur frigidus, ob acidum enim succum malum auget, & majorem visceribus infert duritiem, magisque coagulat humores, hinc aër fit temperatus. Victus sit tenuis & volatilis spirituosus, ut obstructio viscerum reseretur, fugiantur acidi & viscidi, item salsi. Potus sit laudabilis, & concedi potest vinum ♀atum: tempore æstatis concedi possunt acidulæ artificiales, vel nativæ martiales, ut sunt VVildungenses hac in vicinia, Svvalbacenses & Pyremontenses, sed modicè hauriantur, & non pro more hactenus recepto mensuratim, quia fibræ magis inde distenduntur, & rumpuntur. Præ aliis commendo potum Theæ vel Coffæ vel Veronicæ more usitato assumendum. Motus sit moderatus non nimius, quia per exercitia vehementiora sanguis magis movetur & calidior redditur, atque ita magis distendit vasa, & omnes partes tumidiores reddit, & sic quoque tumorem scirrhosum auget obstructi Hepatis, Lienis, & Renum, qui sic auctus motum diaphragmatis magis inhibet, & sæpe respirationem planè abolet. Somnus & vigiliæ modum non excedens, alvus sit libera. Animi motus non sint vehementes, maximè verò hic mœror tanquam acidi patronus & comes nocet, maximas enim cordis anxietates inferre potest.

In *Ulceribus* & *Vulneribus* horum viscerum Diæta eadem conveniet, quæ in ulceribus & vulneribus in genere observanda est, vitentur omnia nimiùm acida & salsa, ægri in loco detineantur temperato, potus sint decocta vulneraria, vel Theæ, vel Coffæ: cibus juscula hordeacea, avenacea, quibus interdum aliquid mellis est intermiscendum, vigiliæ arceantur, motus mediocritatem non excedat, anxietates & excandescentiæ animum nullatenus occupent, intestinorum adstrictio reseretur, quæ maximè nocet, cùm purulenta materia ultra debitum retineatur, nec tamen alvi fluxus nimius diutiùs est permittendus, ne intestinorum fibræ nimis resolvantur, & sphincter intestini recti ad stricturam reddatur ineptus.

Galenicorum cura in Hepatis Scirrho. §. 13. Restat affectuum præsentium curatio *Pharmaceutico-Chirurgica*, quam veteres & *Galenistæ* ita instituerunt, ut in *Hepatis* obstructionibus & tumoribus *Scirrhosis* succos crassos debitè præparatos à Jecore averterint, & tandem è corpore penitus eliminârint. Ad humores istos debitè præparandos in usu habuerunt syrupos de fumaria, buglossâ, calamentho, eupatorio, scolopendrio, thymo, pomis, bizantinum, oxymel simplex & compositum, quæ miscuerunt decoctis radicum apii, petroselini, asparag. buglosf. herb. scolopendr. eupator. fumar. calamenth. cichor, alkekeng. hyssop. marrub. flor. borag. violar. anthos, sambuci, sem. anis. fœnic. bismalv. additis interdum foliis senæ, epithymo, & polypodio, cujus mixturæ formulam si cupias, sequens tibi sit pro exemplo.

℞. *Rad. apii*,
Asparag.
Petroselin.
Cort. rad. ebul. aa. ℥j.
Fol. borag.
Cichor.
Scolopendr. aa. Mj.
Eupator.
Marrub.
Hyssop.
Calaminth. aa. Mß.
Flor. violar.
Malv.
Sambuc.
Anthos. aa. Pj.
Sem. anis.
Fœnic.
Bismalv.
Alkekeng.
Urtic. aa. ʒß.
Passular. ℥ij.
Fol. Sen. ℥ß.
Polypod.
Epithym. aa. ʒiij.
Schœnanth.
Cinamom. aa. ʒiß.
Coq. in s. q. *aq. simpl. vel pluvial. ad* ℔j.
In Colatura dissolv.
Syrup. de pomis,
duab. radicib.
Bizantin.
Oxymell. *compos.* aa ℥ij.

M. F. Apozema, de quo singulis diebus horâ matutinâ exhibeantur ℥iiij. vel vj. Humorem crassum & fœculentum sanguini permistum postmodum ab Hepate averterunt, sectâ scilicet primùm venâ internâ dextri aut sinistri cubiti, prout hæc vel illa magis apparuit, & quidem si sanguis crassus aut ater effluxit, eundem majori copia audacter emiserunt, sin floridus fuit & tenuis, eum citiùs suppresserunt, & ad alvum sollicitantia progressi sunt, exhibitis primùm lenioribus, ut mannâ, quam mel aliqui vocant aëreum, electuar. diacatholico, diasebesten, diasenæ; posthæc validiora in usum duxerunt, qualia sunt electuarium Indum, de epithymo, Confectio Hamech, vel pilulas, seu catapotia de Ammoniaco, sagapeno, opopanace, fœtida, de fumaria, de lapide Lazuli, in quorum usu per tempus aliquod perduraverunt, & purgationem sæpius repetiverunt, interjectis apparantibus, cùm succos crassos melancholicos una vice non satis evacuari posse perspexerint. Materiam crassam & induratam *Scirrhi* postmodum magis adhuc emollire & discutere studuerunt internis simul & externis remediis, trochiscis nempe de absinthio, rhabarb. capparibus, eupatorio, laccâ, electuario diacurcuma, adjunctis gummi Ammoniaco, bdellio & sagapeno, vel pulverum, vel Rotularum, vel electuariorum forma intus exhibitis, externè verò Hepati indurato aut hypochondrio dextro vel fotus, vel linimenta, vel cataplasmata, vel emplastra admoverunt ex malacti-

lacticis sive emollientibus composita, intermistis simul leviter adstringentibus ad robur visceris hujus conservandum, prout formulæ quædam sequentes eorum componendi & applicandi modum indigitabunt.

℞. *Rad. aristol. rotund.*
Irid.
Oryon.
Lil. alb. aa. ℥vj.
Ulmi,
Mandrag. aa. ℥ij.
Fol. malv.
Alth.
Absinth.
Hyoscyam. aa. Mj.
Flor. Chamomill.
Melilot.
Sambuc.
Rosar. aa. Pj.
Sem. lin.
Alth.
Anis. aa. ℥ß.
Coq. in aqua & vino, & spongia in decocto hoc calido humectata foveatur hypochondrium dextrum.

Post fotum, vel eo etiam non adhibito, si cataplasma imponendum utile visum fuerit, sequenti formula compositum maximè putarunt esse conveniens.

℞. *Rad. lil. alb.*
Alth.
Irid. nostr. aa. ℥j.
Fol. malv.
Alth.
Origan. aa. Mj.
Flor. Camomill.
Melilot.
Summit. absinth. aa. Pj.
Sem. cumin. ℥ß.
Bacc. lauri ℥ij.
Spic. nard. ℥iß.
Croc. ℈j.
Butyr. recent.
Axung. anat.
Anser.
Medull. vitul.
Ol. irin.
Lil. alb. aa. ℥j.
Gumm. Ammon. in vino alb. generoso solut. ℥j.
M. F. Cataplasma, regioni hepatis aut tumori scirrhoso imponendum.

Quibus verò pro cataplasmate linimentum aliquod placuit, iis sequenti modo suaserunt parandum.

℞. *Gumm. Ammon. in acet. solut.* ℥j.
Galban. eodem modo solut. ℥vj.
Medull. cerv. ℥ß.
Axung. gallin. ℥ß.
Butyr. recent. ℥iij.
Ol. amygd. dulc.
Absinth. aa. ℥iß.
M. & F. Linimentum.

Nimis etiam operosè, sed absque ullo commodo, & minùs proinde prudenter abs quibusdam hujusmodi remediis intermista fuerunt hepata animalium, & præ aliis lupi, quasi propter analogiam quandam hepati in corpore humano laboranti illa vigorem quendam sint impertitura, quem tamen post mortem animalis omittunt, & succis potiùs salibus volatilibus prægnantibus, & ipsi bili in acceptis ferendum, quod Antiqui ipsi hepatis corpori & facultatibus ejusdem attribuerunt: sed ignoscamus simplicitati isti, quam defectus experimentorum, & exinde ratio non satis illuminata foverunt, & videamus, quomodo per emplastrum curationi huic colophonem tandem imponere studuerint. Etenim quando vel prædicta medicamenta voto eorum respondere noluerunt, aut materia scirrhosa ab iisdem emollita ulterius discussioni fuerit præparanda aut dissipanda, emplastrum imposuerunt de meliloto, aut de œsypo humidâ, aut de eupatorio, aut ad scopum magis collimans ex tempore aliquod paraverunt, quale sequens monstrat formula.

℞. *Gumm. Ammon.*
Ladan.
Mastich.
Styrac.
Propol. aa. ℔ß.
Galban.
Thur. aa. ℥iij.
Terebinth. ℥iß.
Ol. nard. &
vin. aa. q. s. *ut F. s. a. Emplastrum.*

Hoc modo Scirrhum tractârunt hepatis, & parum ab hac cura differt ea, quam in *Lienis Scirrho* instituerunt, nisi quod fortiora quædam prioribus addiderint medicamentis, quæ Lienis constitutionem faciliùs, quàm reliqua viscera ferre existimârunt. Fecerunt autem similiter in morbo hoc exordium ab emollientibus & digerentibus materiam crassam & limosam per Lienis substantiam dispersam, quibus statim evacuantia substituerunt. Inter digestiva & emollientia celebrârunt decocta ex rad. gentian. peucedan. rumic. silvestr. anchus. cynogloss. cort. rad. cappar. tamarisc. salic. herb. chamædr. scolopendr. cuscut. calamenth. trifol. aspalathum redolent. polii, absinth. sem. periclym. portulac. agni cast in aqua & aceto, vel aceto solo aut oxymelle parata, in quibus etiam dissolverunt syrupos de scolopendr. de thymo, aut epithymo, vel oxymel squilliticum ægris ad tempus aliquod propinârunt, aut aquam chalybeatam cum portione quadam aceti aut oxymellis, ob quam facultatem quoque chalybis non parvo in pretio habuerunt aquam depuratam ex cote, dum enses aut gladii chalybei acuuntur, defluentem, aut lutum ipsum ex cote naxia dum ferrum acuitur collectum, exsiccatum & pulverisatum in aceto exhibuerunt, & ut citiùs juvamen aliquod ægris impertiantur, ipsius chalybis scobem, vel scorias ferri pulverisatas in aceto, vino tenui, aut decocto scolopendrii aut tamarisci in usum duxerunt. Folia hederæ cum semine periclymeni in aceto decocta, nec non gummi Ammoniacum & bdellium in vino soluta, aut trochiscos de bdellio, scolopendrio, laccâ, agno casto, capparibus in decocto exhibitos valdè laudârunt; usurpatis ad tempus aliquod incidentibus, aperientibus & digerentibus hisce, ad majorem humorum vitiosorum & crassorum abundantium evacuationem catharticum aliquod præbuerunt, quo tutiùs & feliciùs, ut putârunt, postmodum ad priora incidentia iis liceret revertere, cujus gratia ipsis in usu fuerunt infusa ex polypodio & epithymo, cum syrupo acetoso

Eorum cura in Scirrho Lienis.

aut

aut melle rosarum laxativo, electuar. diacathol. diasen. diamann. Indum Confectio Hamech, Hier. diacolocynth. Pilulæ Indæ, ex lapide Armeno, Lazuli, de fumo terræ, quorum uno vel altero si vitiosa materia educta fuerit & imminuta, pro meliori emollitione & digestione tumoris externa etiam præsidia adhibuerunt hypochondrio sinistro, uti sunt fotus cum spongia ex decocto rad. Irid. alth. lil. bryon. fol. scolopendr. malv. summit aneth. absinth flor. genist. melilot. chamomill. stoechad sem. lin. fœnigr. tamarisc. in vino albo parùm diluto, linimenta splenetica ex oleo lilior. cappar. Irin. amygd. dulc. axung. anser. accipitr. ursi, taxi, emplastrum de meliloto, diachyl. ceroneum, vel quod sequenti modo paratur.

℞. *Ol. Cappar.* ℥ij.
Pingued. anser.
Medull. vitul.
Cer. aa. ℥j.
Gumm. Ammon.
Bdell. aa. *in acet. dissolut.* ʒij.
Acet. acerr. ℥ß.
Cera q. s. ut F. mollioris consistentia emplastrum.

Ad digestionem etiam majorem ipse *Galenus* adhibuit fotum ex sale floris in vesica incluso, vel aceto, in quo lapis pyrites fuit extinctus, unde etiam alii ipsum fumum commendarunt, qui ex aceto exhalat, dum lapidibus istis candentibus inspergitur, ut æger ad præcordium sinistrum eundem assumeret. *Archigenes* autem eo usque progressus est, ut ad fortiùs digerendum, & lienem absumendum fæcem aceti acerrimi adhibuerit, cataplasma ex seminibus nasturt. fœnigr. calce viv. & nitro melle exceptis, & perseverante malo post cutem in sinistro hypochondrio multis locis scarificatam eidem cucurbitulas imposuerit; *Andromachus* malagma applicavit compositum ex cera, resina pini, pice brutia arid. arsenic. alum. scissil. calce viva & aceto: tandemque amuleti instar ad lienem induratum *Aetius* commendat sanguinem ex vena magis apparente post auriculam sinistri ipsius ægrotantis extractum, ut lien isto aliquoties illinatur & confricetur.

In Scirrho Renum. Non absimili ratione ad *Renum* indurationem & tumorem *Scirrhosum* abigendum emollientia & leviter digerentia remedia necessaria duxerunt, & hinc jura pinguia exhibuerunt & decocta rad. alth. polypod. glycyrrhiz. herb. adianth. flor. malv. chamomill. melilot. sem. lini, fœnigr. melon. apii, petroselin. tribulor. ut simul urina provocaretur: in quibus etiam pulverem exhibuerunt gummi galbani & Ammoniaci, simulque externa adjunxerunt linimenta & cataplasmata ex ol. lil. alb. amygd. dulc. chamomill. lini, radicibus altheæ in hydrelæo, coctis & diligenter subactis, sem fœnigr. flor, melilot. medull. suill. vitulin. cervin. pingued. gallin. artet. emplastrum ceroneum, ex oesypo simplex & Philagrii, vel alia ex gummatis & axungiis cum cera & oleo lilior. modo superiùs indigitato composita.

Cura Ulcerum Hepatis. In *Ulcere Hepatis* post abscessum facto diruptum solliciti fuerunt, ut abstersionem peragerent decocto hordei cum melle rosaceo, vel sero lactis, postquam pus per alvum aut urinam fuerit evacuatum, tum decocta vulneraria usurparunt ex agrimonia, scabiosa, eupatorio, absinthio, rad. Chinæ, caryophyllatæ, &c. Abscessu verò nondum rupto, & suppuratione ad partem magis externam vergente, emollientia & suppurationem promoventia tum intus, tum foris adhibuerunt, propinando internè decoctum radicis altheæ, fœniculi, fol. malvæ, agrimon. sem. anisi, caricarum pinguium in jure pulli potissimùm factum; externè regionem hepatis foverunt decocto florum chamomillæ, meliloti, seminis fœnigræci, & cataplasma imposuerunt paratum ex radicibus liliorum alborum, altheæ, foliis malvæ, farinâ seminis lini, fœnigræci, hordei, floribus chamomillæ, meliloti, liliorum, butyro recenti & axungia gallinæ; vel emplastrum de meliloto cum diachylo mixtum, & tumorem suppuratum externè cultello ignito aperuerunt, ex quo si pus album & bene coctum effluere conspexerunt, spem hausere sanationis, sin rubrum, fæculentum & fœtidum, ad interitum ægri vergere pronunciarunt. Quibus ergo de sanatione spes fuit, post abstersionem corroborantia exhibuerunt vulnerariis mixta, decocto nempe radicis caryophyllatæ, tormentillæ, valerianæ, pimpinellæ, herbarum agrimoniæ, capillorum ♀is, ceterach, veronicæ, summitat. centaur. min. seminis myrtillor. cum speciebus diatrion santal. diarhod. Abbatis, & Syrupo de hedera terrestri & myrtillorum, quibus interdum ad materiæ purulentæ evacuationem radicem rhabarbari immiscuerunt, & consolidationem ulceris emplastro de gratia Dei absolvere studuerunt.

Lienis. *Ulcerum Lienis* curationem non multum à priore instituerunt diversam, rejectâ enim materiâ purulentâ aliquando subalbidâ & cinereâ, aliquando fæculentâ & lividâ, interdum etiam nigrâ & humida, vel rubescente, vix unquam verò purâ & concocta, vel per vomitum vel per secessum, abstergentia & hic adhibuerunt, quibus visceri huic in specie dicata admiscuerunt, ex radicibus filicis, polypodii, rubiæ, fraxini, capparum, apii, gentianæ, rhapontici, viticis, herbis anagallidis, rutæ murariæ, ceterach, cuscutæ, cynoglossæ, scolopendrii, fumariæ, agrimoniæ, hyssopi, polytrichi, teucrii, verbenæ, urticæ mortuæ, floribus caprifolii, lupuli, schœnanthi, genistæ, buglossæ, seminibus fraxini, chærefolii, periclymini, viticis, quæ decocti forma propinarunt, insimul species diacapparum & de terra Armena superdederunt, atque topica sinistro hypochondrio applicarunt, in quibus tamen adstringentia non adeò habuerunt curæ, nec diu continuarunt, quòd lienem partem æstimarint minùs principem, cujus robori tamdiu non sit studendum, emplastrum verò de Ammoniaco, & ut in Hepatis ulcere, ad consolidationem emplastrum de gratia Dei vocatum per tempus aliquod imposuerunt.

Renum. *Renum Ulcerum* curationem ita fuerunt aggressi, ut habita priùs partis mittentis, accipientis, & materiæ transmissæ ratione, humores acres redundaturos victu tenui prohibuerint, jam contractos lenierint & correxerint lacte asinino vel caprino, ptisanâ hordeacea, emulsione semin. melonum. cucurb. decocto glycyrrhizæ, malvæ, seminis alkekengi, passularum Corinthiacarum, amylo, tragacantho, syrupo violarum, endiviæ, nymphææ, quibus per temp. aliquod usurpatis humores istos acres evacuarunt manna, cassia fistula, electuario diacatholico, diaprunis sine scammonio, syrupo rosarum aut violarum ex

multiplici infusione paratis, infuso rhabarbari, & balnea aquæ dulcis instituerunt, non tamen adeò frequenter, ne virium exinde sequeretur solutio. Fortiora detergentia adhibuerunt in ulcere Renum sordido, decoctum nempe hordei cicerum nigrorum, glycyrhizæ, adianthi, parietariæ, equiseti, asplenii, graminis, mulsam aut ptisanam cum melle rosaceo, vel lac asininum cum conserva rosarum, quibus si ulcus satis mundatum fuerit & detersum, exsiccantia præbuerunt & adstringentia, ex radice tormentillæ, acetosæ, symphyti, herba caudæ equinæ, spodio, C.C.pp. terra Lemnia, lapide hæmatit. sanguine draconis, coralliis, cineribus, corticum cucurbitæ, trochiscis de spodio, de alkekengi, de carabe, de terra sigillata, de balaustiis, vel pulverum in cremore ptisanæ assumtorum, vel tragematis, vel electuarii, vel tabularum forma, nec decoctum radicis Chinæ & ligni Guajaci à quibusdam neglectum, & cataplasmata ex gallis, malicorio, balaustiis, rosis, plantagine, consolida, polenta, &c. in vino austero coctis, aut emplastrum diachalciteos Renibus externè fuerunt imposita.

Cura Vulnerum Hepatis. *Vulnera Hepatis* profundiora ut lethalia solis reliquerunt prognosticis, nec tela iisdem adhuc infixa tam citò permiserunt extrahenda, ne subsequuta hæmorrhagia copiosa simul effunderetur anima, superficiaria verò consuerunt, & ad præcavendam inflammationem secta vena aliisque topicis adhibitis, epithemate ex succo plantaginis, solani, portulacæ, cydoniorum, & similibus, tum ut Deastra illa Natura in consolidando vulnere feliciùs progrederetur, eam adjuvarunt medicamentis adstringentibus & glutinantibus, qualia fuerunt, decocta saniculæ, equiseti, caryophyllatæ, consolidæ, verbenæ, mastichis, thuris, sarcocollæ, trochisci de spodio, de terra sigillata, de carabe; foris vulneri consuto & abs quavis injuria externa custodito imposuerunt enema barbarum, vel ceratum de Malchitide, aut diaphœnicum, & ad inguina transmisso sanguine post abscessûs maturitatem tumorem aperuerunt, mundarunt & sinum sarcoticis impleverunt, donec cicatrizantibus consolidationem absolverint.

Lienis. Eandem planè curam etiam instituerunt in *Vulnere Lienis*, adstringentia enim & glutinantia post necessariam vulneris consutionem intus & extus adhibuerunt, additis in superiore vulnere nominatis medicamentis, myrrha, opopanace, aloë, balsamina, pulveres adstringentes albumine ovi susceptos vulneri imposuerunt, & consolidationem emplastro diachalciteos promoverunt.

Renum. Pari ratione in *Vulnere Renum* se exhibuerunt occupatos, etenim tum indigitata jam præbuerunt adstringentia & consolidantia, tum eadem in usum duxerunt remedia, quæ in Ulcere Renum aliàs soliti fuerunt usurpare.

Paracelsi opinio de curandis morbis Hepatis. §. 14. *Paracelsus* in morbis *Hepatis* quibuscumque materialem requirit medicinam, quandoquidem opus sit, si Hepati bellum gerendum, ut corpus quoddam, quod suas manus, & suos pedes habeat, pro eo depugnet, & hoc pacto materia adversus materiam procedat, & simile in suum simile agat, ea propter in Hepatis etiam *Scirrho*, uti in reliquis morbis, eidem visceri ab aliis adscriptis Essentiam Spodii commendat tanquam vim & virtutem ejus singularem.

Ad *Ulcera Hepatis* magnis laudibus evehit suum Cheiri, quo nihil præstantius aut conducibilius esse asserit ad sanitatem Hepati conciliandam, hac tamen ratione præparatum, ut à nigredine sua in albedinem sublimetur, & albedine hanc cum vino vitæ bibendam esse præcipit, hac cum promissione, quòd potu isto Hepatis apostematica natura ac putrefactio tollatur, omnisque ejus corruptio emendetur adeò, ut deinceps probè digerat & sanguinem rectè dispenset, nec illum saltem multum producat, verùm etiam bonum & laudatum, nullis morbis suscipiendis idoneum, quin veterem & exoletum sanguinem renovet & ita emundet, ut etiam lepra vanescat. Ulteriùs etiam præstans in morbis hisce remedium æstimat anthos lutheum per spiritum aquæ vitæ resolutum & ita potum, quo universas Hepatis noxas & morbos sanatum iri confidit.

In *Vulneribus Hepatis* magnum commodum præstare credit liquorem Alcahest à coagulatione resolutum, & iterum in formam transmutatam coagulatum, tunc enim, si suum simile superaverit, medicinam eum hepatis fieri asserit medicinis omnibus superiorem, qui licèt hepar ipsum ruptum & dissolutum esset, loco tamen totius hepatis esset, non secus, ac si nunquam ruptum & solutum fuisset, & propterea medicinæ operam navantibus unicè expetendam.

Splenis malitia ut eradicetur, industriam locandam esse consulit, ut splen corporis eximatur, & splen externus immittatur, seu inferatur, vitam enim sine splene diuturniorem esse contendit, quàm cum splene, adeò ut homines eo commodè carere possint, hinc practicam omnem huc conferendam esse præcipit, ut beneficio splenis externi, non interni vivant, atque internus exstirpetur & radicitùs consumatur, quod beneficio *Sutratar* fieri posse docet, abs quo liquorem ipsius separandum vult sine corrosivo, per retortam ad validum ignem, postea quinquies abstrahendum, hinc *Cohob* omne cum vino vitæ ratificandum & propinandum. In fece quoque abs qua vinum vitæ separatum est, eandem virtutem & operationem quærendam esse docet, uti etiam in *Cefa* rectè paratâ, dum videlicet ea in oleo olivæ maceratur, posteà cum ℔ß. & quadrante opopanacis miscetur, & per alembicum destillatur, quod oleum regioni Lienis illitum splenem omnem auferre, & sic morbos ejus & noxas universas adimere, certò promittit. *Splenis.*

Renum obstructionibus etiam *Scirrhosis* liquorem Tartari proficuum venditat quin etiam ipsos Renes sine omni noxa tolli posse per *Aroph* confidit, si hic per destillationem in pane in liquorem reducatur & ita bibatur, sic omne malum, quod Renes gignunt, auferri. *Ulcerum & Vulnerum* curam optimè fieri censet internâ mumiâ, quæ juvari potest hyperico, centaureâ, & braslatellâ potionis formâ adhibitis. *Renum.*

§. 15. *Helmontius* ad oppilationes viscerum præsentium singulariter fontes Spadanos commendat, quibus tartarum coagulatum omnium optimè resolvi posse, & spiritui vitæ liberam per omnia irradiationem conciliari promittit, quo facto omne nutrimentum *Scirrho* tum *Hepatis*, tum reliquorum viscerum adimi, per transplantationem verò argentum quoque vivum Scirrhum Hepatis non semel abstulisse apertè pronunciat. *Helmontii opinio de curandis Scirrho, Ulcere & Vulnere Hepatis.*

In *Ulceribus Hepatis* & dispositione ejus aposte-

apostematicâ, oculos cancrorum diligenter usurpatos magnum præstare juvamen, & reliquis remediis propterea præferendos esse, confidenter satis eloquitur.

Eosdem etiam cancrorum oculos in *Vulneribus* hujus & aliorum viscerum proficuos esse recenset, uti potiones quoque vulnerarias de alcali participantes volatili, utpote cujus virtute omnes herbæ vulnerariæ operentur.

Lienis. *Lieni* quæ commoda præstari, & ad eum extra stomachi septa traduci possint, admodum rara existere censet, attamen in *Scirrhoso* ejus affectu oculos cancrorum vel in aceto solutos, vel in vino bullitos utiliter exhiberi statuit, nec non in ejusdem *Ulceribus* & *Vulneribus* potionibus vulnerariis admixtos, propter alcali volatile, quod possident, eos accommodatos esse confidit.

Renum. Renibus eosdem oculos prodesse, novit, & in *Scirrho* & *Vulneribus* eorum laudabiles edere effectus. In *Ulcere* partium harum Spiritum ♀ii præ aliis commendat remediis, tanquam ulteriorem destructionem prohibentem, & loca læsa sanantem.

Willisiana curatio Hepatis, Lienis & Renum Scirrhi. §. 16. *Willisiana* curatio tumorum *Scirrhosorum* tum *Hepatis*, tum *Lienis* & *Renum* in eo consistit, ut coagulatum corpus humorum inspissatorum resolvatur, & omnis ab hoc facta viscerum istorum reseretur obstructio, hinc succorum vitiosorum saburra eliminetur, quo restantes spiritus exaltentur, & novus eorum acquiratur proventus. Resolutio coagulati perficitur emollientibus, & partes terrestres diluentibus internis non solùm, sed etiam externis remediis, quorum priora formâ decocti, vel destillati, vel potionis, essentiæ, tincturæ, pulveris, electuarii, aliusque compositi parari poterunt. Apozemata, infusa & destillata in *Hepatis Scirrho* componuntur ex radicibus apii, scrofular. cichorii, Spic. Celt rhapont. aristoloch. ebuli cort. fraxin. frangul. herbis marrub. origani, absinthii Pont. centaurii, eupator. floribus malvæ, sambuci, lignis Guajaci, santal. citrino, quibus adsociatur vinum chalybeatum. In *Scirrho Lienis* materiam præbent hisce medicamentis radices capparum, filicis, lapathi, fraxinellæ; polypod. querc. herbæ scolopendrii, capillor. ♀is, chamædr cochlear. epithymi, rutæ, flores genistæ, buglossi lignum salicis, cortices tamarisci semina nasturtii, apii, urticæ, in aqua chalybeata. In *Scirrho Renum* parantur ex radicibus altheæ, eryngii, lappæ majoris, filipendulæ, liquiritiæ, malvæ, ononidis, levistici, pimpinellæ, rubiæ, raphani rusticani, rusci, salsæparigl. herbis scordii, parietariæ, umbilici ♀is, tragorigani, chærefolii, hyperici, anagallid. aquat. polytrichi, potentillæ, veronicæ. floribus fabarum, malvæ arboreæ, summitatibus lycopodii, seminibus altheæ, alkekengi, anethi, seseli ocymi. Potiones aliæ misceri possunt ex aquis simplicium destillatis, & syrupis, ex quibus Hepati conveniunt aquæ marrubii, serpilli, cuscutæ, agrimoniæ, chamæmeli, sambuci, Syrupi de eupatorio, de calamentha, & alii aperitivi: Lieni Aqua fumar. flor. genist. rutæ, centaur. min. Syrup. de fumar. byzant. de scolopendria; Renibus Aqua chærefol. Alkekengi, abrotani, hyperici, ononidis, verbenæ, urticæ, malvæ, syrupus capillorum ♀is, altheæ!, liquiritiæ, quibus adsociari, aut etiam absque illis per se usurpari possunt in Scirrho Hepatis & Lienis, Tinctura ♂is aperitiva, ℥ii, essentia agrimoniæ fumar. Spiritus gummi & salis Ammoniaci, saturni, tartari, ☿us ☿satus, ☿us ⊕latus, terra foliata ☿i, limatura chalybis cum ♎epp. crocus ♂is aperitivus, sal fraxini, tamarisci, absinthii, genistæ, electuarium de chalybe *Saxon.* in Scirrho Renum Spiritus ⊕li ♀is, ⁓us cal. viv. sal s dulc Junip. Tinctura ☿i, ligni sassafras elixir. proprietat. crystalli ☿i, pulvis crystalli montani, lapis prunellæ, aselli pp. electuaria ex conservis pimpinellæ, betonicæ, malvæ, conditis radicibus eryngii, enulæ. Inter externa fotus approbat ex decocto radicum Ireos, ebuli, cucumer. agrest. bryoniæ, herbarum chamædryos, mercurialis, florum chamomillæ, sambuci, vel etiam ex aqua calcis vivæ, cum spongia regioni Epatis, Lieni vel Renum adhibitos, nec non unguenta ex oleo Irino, sambuci, lilior. capparum, Philosophorum, axungia leonum, struthionum, anatis, gruis, medullæ vituli, succis bryoniæ, cicutæ, cucumeris agrestis, allii sylvestris, cyclaminis & gummi Ammoniaco, Unguentum de cicutha, de althea, resumtivum, splenetieum, & emplastrum diachylon, ceraneum, de cicuta & Ammoniaco, de mucilaginibus. Resolutis per medicamenta hæc succis terrestribus aliisque inspissatis, materiam superfluam evacuat per vices infusis aperientibus & laxantibus, fol. sen. sem cartham. rhabarbaro, turpetho, vel pilulis de Ammoniaco, Tartareis, chalybeatis, & tandem sanguine depurato remedia salibus volatilibus prædita subjungit, ut spiritus convenienter exaltentur.

Ulcerum. *Ulcera* viscerum præsentium curare solet particulas istas corrodentes mitigantibus, hinc ulcera abstergentibus & mundificantibus decoctis vel infusis ex radice enulæ, caryophyllatæ, aristoloch. rotund. chinæ, salsæparillæ, serpentariæ virginianæ, filicis, graminis, herbarum agrimoniæ, hepaticæ, betonicæ, carduibenedicti, eupatoriæ, scolopendriæ, scordii, saniculæ, marrubii, consolidæ Saracenicæ, veronicæ, ligno Guajaco, sassafras, & alvo existente adstrictiore enemata injici, aut ne pravi humores ad Renes exulceratos copiosiùs profluant, eosdem aliquando vomitorio evacuari præcipit, tum balsamo de Capaiba, ℔i spiritu terebinthinæ, aliisque balsamicis & traumaticis integram, si obtineri possit, curationem absolvit.

Vulnerum. *Vulnera Hepatis* & *Lienis* ita tractat, ut venæsectionem in dextro vel sinistro brachio admittat, ad sanguinis revulsionem, & congrumationem ejus impediendam enemata frequentiùs immittat intestinis, & consuto vulnere potiones vulnerarias, balsamicas conglutinantes & consolidantes propinet, aliasque tincturas vel essentias traumaticas; externè verò vel epithemata, vel emplastra applicet adstringentia, exsiccantia & consolidantia in aliis vulneribus usitata. *Renibus* vulneratis internè decocta exhibet, ex millefolio, sanicula, ophioglosso, pyrola, pilosella, cum radicibus plantaginis, liquiritiæ, quibus pulveres admiscet ex trochiscis de alkekengi, carabe, terra sigillata, ut sanguinis effluxus simul sistatur, & conglutinatio promoveatur, usque ab initio balsami sulphuris aliquot guttas in jusculo præbet absorbendas, & foris cataplasmata, unguenta aut emplastra stictica seu consolidantia vulneri imponit ex cera, terebinthina, pice navali, oleo ovo-

rum

rum, laurino hyperici, gummi elemi, mastiche, thure, succino, aliisque parata, ut iisdem penitus sanentur.

Sylvii modus curandi Hepatis, Lienis & Renum Scirrhum.

§. 17. *Sylvius* in affectibus istis *Scirrhosis Hepatis, Lienis* & *Renum* ad viscositatem humorum corrigendam, incidendam & attenuandam, & sic obstructionem ab iisdē productam fortiorem resolvendam aut reserandam salia commendat volatilia frequentiùs, adeoque etiam in prandio & cœna, vino vel liquoribus aliis convenientibus indita sumenda, sive sint ex animalibus deprompta, sive in vegetabilibus contineantur, & hinc omnia approbat scorbutica, tumorique externè olea & unguenta inungit emollientia & dissolventia ex oleo laurino, Philosophorum, unguento Martiato, vel cataplasmata ex plantis aromaticis parata, nec non emplastrum carminans resolvendis humoribus inspissatis perquàm idoneum. Ad magis verò attenuandos & leviter etiam evacuandos humores illos viscidos pilulas suas laudat magistrales ex gummi galbano, cum resinis, castoreo, croco, aloë rosata, & trochiscis alhandali compositas alternis diebus deglutiendas.

Ulcera.

Ex inflammatione aut abscessu pronata *Ulcera Hepatis* & *Lienis* decoctis vulnerariis aliisque mixturis oculos cancrorum, antimonium diaphoreticum, quibus acidum satis domatur & absorbetur, recipientibus abstergit, & tum balsamo sulphuris terebinthinato mundificat & consolidat. De *Renum Ulceribus* quamvis valde dubitet, num spes aliqua sit curationis, attamen ad malum leniendum & impediendum ne reddatur gravissimum, aliquid usurpari posse concedit, eumque in finem nil præstantius se reperisse asserit, balsamo sulphuris tum anisato, tum succinato, tum juniperino, tum terebinthinato, oleo tamen terebinthinæ Venetæ, aliusve optimæ, non vulgatis, parato, à quibus, licèt viribus non parùm fractis, ad Renes pervenientibus ulcus mundari, puris proventum minui, adeoque ulceris augmentum plus minùs impediri docet, cæteris autem omnibus hoc in casu balsamum sulphuris succinatum reperit optimum.

Vulnera.

Hæc etiam balsama adhibet in *Vulneribus* viscerum horum, unà cum decoctis aliisve potionibus & mixturis vulnerariis alcalicis saturatis, quin balsama quoque foris instillat, & imposito emplastro consolidante vulnus studiosè deligari præcipit.

Cartesianorum ratio curandi Hepatis, Lienis & Renum Scirrhos.

§. 18. *Cartesianis* curatio affectuum horum tali instituitur ratione, ut succi indurati Scirrhum in visceribus hisce producentes emolliantur, coagulum spissius resolvatur, & quicquid magis, quàm decet, quiescit, ad motum excitetur, ita enim non modò omnia reddi fluidiora sperant, sed poros simul fore apertos, & exhalationem debitam recrementorum iri promotum, eaque propter digerentia exhibent & canales obstructos reserantia, cujus formulæ in *Hepatis Scirrho* existunt sequentes.

℞. *Ocul.* ♋. ʒj.
Croc. ♂*is aperitiv.* ℈ij.
Arcan. duplicat. ℈j.
Θ*is absinth.* ℈ß.

M. F. Pulvis, qui per vices in sequenti exhiberi potest mixtura.

℞. *Aq. Cichor.*
Fumar. aa. ℥j.
Essent. centaur. min. ʒiij.
∽ Θ*is dulc.* ℈ß.
Syrup. Byzant. simpl. ℥j.
M.

Ut indurata meliùs emolliantur, & obstructiones aperiantur, infusum aut vinum medicatum parant sequenti modo.

℞. *Rad. Cichor.* ʒvj.
Pimpinell. ℥ß.
Levistic. ʒiij.
Herb. abrotan.
Agerat.
Calamenth.
Summit. absinth. aa. Mß.
Flor. stœchad. citrin. P. j.
Sem. pastinac. silvestr. ʒiij.
raphan. ʒij.
Limatur. Chalyb. ℥ß.
Cass. lign. ʒiiß.
Θ*is centaur. min.* ʒiß.

M. F. Species pro Nodulo uni mensuræ vini impendendo.

Eadem quoque aut non valde absimilia in usum ducunt ad dissolvendum *Scirrhum Lienis*, uti sequentes ostendunt formulæ.

℞. *Crystall.* ♀i ʒiß.
Croci ♂*is aperitiv.* ʒj.
☉*i fulminant. parum edulcorat.* ℈ß.
Corall. pp. gr. xvj.

M. F. Pulvis, cujus dosis est quantitas in mucrone cultri contenta, in sequenti vehiculo assumenda.

℞. *Aq. Cuscut.* ℥ij.
Cinamom. buglossat.
Mynf. ℥j.
Tinctur. Junip. ʒiij.
∽ ⊕*li* ♂*is* ʒß.
Syr. aperitiv. Splenet.
Zvvelf. ℥j.
M.

Vina medicata parant ex radicibus filicis, cappar. buglos. valerian. gentian. rubiæ, herbis scordii, rutæ murar. galeopsis, puleg. sem. fraxini, nasturt. ♀o ⊕lato, ✳co, iisque alia remedia interdum subjungunt, qualia sunt Θ spleneticum *Mynsichti*, terra foliat. ⊕ri, ♀us chalybeatus, Tinctura ♂is aperitiva, Tinctura ♀i, Tinctura Cassiæ ligneæ, ∽us ⊕li volatilis.

Renibus à coagulo hujusmodi infarctis, oculos cancrorum laudant cum Θe ♀i in aqua urticæ cum syrupo dialtheæ edulcorata assumtos, nec non spiritum lumbricorum, Θe volatili succini imprægnatum, decoctum Theé pluribus affectibus à diuturniore obstructione oriundis accommodatum. Nonnunquam ♁um diaphoreticum & alia exhibent sudorifera, materiâ priùs ad fluorem disposita, ut magis adhuc attenuetur & resolvatur, & hac de causa etiam externa in usum ducunt remedia, uti sunt unguentum de althea, unguentum Agrippæ cum camphora & sulphure trito, Unguentum Spleneticum *Mynsichti*, emplastrum mitigativum & emolliens ejusdem, emplastrum griseum ♁ale *Ang. Sala*, empl. mucilaginum *le Mort*, Spiritus gum. Ammon. Spir. Θis ✳ci, matricalis *Blancardi*, oleum galbani, Philosophor. ▽æ, camphoræ, aliaque penetrantia, multas particulas volatiles per poros continuò in sanguinem mittentia, & motum succorum promoventia.

Exul-

Ulcera. *Exulcerationes* viscerum horum omni tractant studio, cùm morbi sint curatu admodum difficiles, hinc si post inflammationem suppuratio subveniat & discutientia nullum ulteriùs habeant locum, ipsam suppurationem promovent emolliendo fibras acinorum & glandularum, ut succis corruptis faciliùs cedere eorumque fermentationi locum dare valeant, simulque fortiores spiculæ hebetentur, adeoque vel decoctum propinant ex radicibus chinæ & liquiritiæ, cum herbis agrimon. malv. summitat. absinth. & caricis paratum, vel misturam sequentem:

℞. *Aq. Camomill.* ℥iß.
Malv. ℥j.
Essent. agrimon. ʒij.
Spir. terebinth. ℈ß.
Tinctur. Croci ℈j.
Syr. de Alth. ʒv.
Absinth. ʒiij.
M. de cochleatim.

Exhibent etiam aliquando oleum amygd. dulc. cum oculis ♋. Spermate ceti & ⊖e absinthii in jusculo calido. Topica foris adhibent formâ linimentorum, emplastrorum aut cataplasmatum emollientium aliunde jam cognitorum, & post abscessum vel sponte diruptum, vel instrumento apertum, materiâ purulentâ vel per vomitum, secessum, urinam, aut etiam effluxum per vulnus artificiale evacuatâ, abstergentia exhibent ex decocto rad. apii, acetos. petroselin. herb. agrimon. fragar. centaur. min. parietar. in hydromelite parato, aut pulveres absorbentes ex ebore usto aut Philos. pp. ocul. ♋., ♁io diaphoret. Sacchar. ♄i, ⊖e succini, vel trochiscos de carabe, præsertim in ulcere Renum, in quo etiam trochiscos de Alkekengi cum reliquis approbare solent, & pro meliori mundificatione Tincturam succini cum spiritu terebinthinæ commendant, aut sequentem essentiam in potu ordinatio ad guttulas xx. vel xxx. suadent exhaurire.

℞. *Essent. Hyperic.* ʒiiß.
Ocul. ♋. ʒiß.
M.

Ad consolidationem utilem ducunt essentiam Plantag. *Ang. Sal.* Tincturam myrrhæ cum Tinctura Alkekengi usurpatam, nec non species diaplantag. *Mynsichti*, aut sequentem mixturam cochleatim propinant.

℞. *Aq. Veron.* ℥j.
Alchimill. ʒvj.
♆*æ* ʒij.
Tinctur. ♁*ii* ʒj.
Myrrh. ʒß.
Syr. de Symphyt. Fern. ℥j.
M.

Emplastrum diapalmæ, de gratia Dei, aut aliud quoddam consolidans regioni visceris exulcerati foris imponunt, ut curatio eo faciliùs impetretur.

Vulnera. *Vulnera* ipsis hisce visceribus inflicta, modò non sint nimis penetrantia, nec cum contusione aut vasorum majorum dilectione conjuncta, tractare incipiunt imponendo externæ plagæ epithemata tepida ex maceratione herbarum vulnerariarum sale volatili prægnantium in spiritu vini, vel solo linteo in spiritu theriacali camphorato immerso, & postmodum balsamum *Locatelli* instillant, aut cum turundis insinuant, & emplastrum stipticum imponunt, internis tamen curationem ipsorum viscerum diligentiùs peragunt, exhibendo pulveres particulas acutas absorbentes, & hac ratione acescentiam aut congrumationem succorum evasatorum prohibentes ex mumia, oculis ♋, myrrha, spermate ceti, coralliis pp. ebore Philosophicè præparato, tum balsama consolidationem promoventia commendant, Balsamum Peruvianum, de Capaiba, Jacomo de Pinto, sulphuris terebinthinatum, nec non Tincturas vel essentias traumaticas, hyperici, plantaginis, Symphyti, vel mixturam sequentem.

℞. *Aq. Veron.* ℥iß.
Millefol. ℥j.
Tormentill. ʒvj.
Equiset. ℥ß.
Tinctur. Hyperic. ʒiij.
Mum ʒiß.
Balsam. ♀*is terebinthinat.* ℈j.
Syrup. de Hispidula ʒvj.
Veron. ℥ß.
M.

Pilulas de terebinthina, succino, mastiche, saccharo ♄i, & trochiscos de Alkekengi in Renum vulnere singulariter æstimant proficua.

§. 19. Ut ex tot Autorum labyrintho nos extricemus, nostram crisin addere libet. Rejicimus ergo cum aliis prudentioribus Venæsectionem, quia hac celebrata non video, quomodo obstructio illa scirrhosa tollatur, potiùs emissis adhuc volatilioribus particulis sanguinis reliqua massa spissior remanebit. Similiter rejicimus purgantia ista sæpius exhibita, quia particulæ purgantis rarò eo pertingunt, sed potiùs in sanguine poros magis invertunt & malum augent, si quid verò obtinendum in cura, hoc per medicamenta incidentia, attenuantia & hinc diaphoretica & diuretica fieri debet, & propterea optimè ab Autoribus in affectibus hisce *Scirrhosis Hepatis*, *Lienis* ac *Renum* commendantur decocta ex ligno Guajaco, corticibus radicum capparum, fraxini & Tamarisci, radicibus salsæparill. chinæ herb. scolopend. ceterach, &c. quæ pro partis affectivæ variatione eligenda sunt, iisque aliquando interponi possunt sudorifera ex salibus & mineralibus, quæ subinde repetenda sunt, quia non una vice, sed lenta digestione obstructiones hæ & scirrhi resolvi possunt, nec nimis sicca sint remedia & calida, sed simul acidum temperantia & viscidum incidentia, quia in scirrhosis hisce tumoribus omnes ferè humores sunt spissi & tenaces, tutò tamen in hunc finem usurpari potest Tinctura ♁ii volatilis sequenti modo parata. — *Nostra curatio in Hepatis, Lienis & Renum Scirrho.*

℞. ♀*is aurati*, vel
♁*ii crudi* q. pl.
Liq. ⊕*ri fixi* q. s.
F. l. a. Tinctura.

Hanc rursum extrahe ⊖*e volatili* ♀*i vel C. C. vel alio soluto in* ♒*u dicto, sed forti, & hac Tinctura etiam* ⊖ *volatile exhibet oleosum minerale.*

Salia volatilia blandiora, ut viperarum C. C. magni usus sunt, hinc in aulis jam usu receptum, ejusmodi sale volatili in mensa uti, & certè cum maximo commodo sanitatis. Interponi etiam possunt fixiora quædam, ut Antihecticum *Poterii*, ♁um diaphoret. bezoart. minerale; cum ⊖e card. bened. arcano duplicato, ⊖e centaur. min. tamarisci.

Per diuretica sæpe materia obstruens viscida evacuari potest, in quem finem pro varia ægrotorum dispositione diversæ speciei commendantur remedia, ut sunt acidulæ Martiales, vel alia Martialia Chymica, ut Crocus ♂is aperitivus, vel sequenti modo parata Tinctura ♂is, cum ⊖e essent. ♀i.

℞. ⊖is essent. vini ℥vj.
Liquetur super cineres, adde
⊖li ♂ʼs ℥iij.

Mixta vertantur in pulverem, quem in patina sine, donec ab aere ruber fiat, hinc Tinctura fiat cum Spiritu vini, vel aqua cinamomi spirituosa.

Salina quoque spirituosa non sunt contemnendi usûs, ut ♎us ⊖is ♃ri subdulcis, arcanum duplicatum, ♎✱ci, Junip. ♎ confortativus n. d. omnia quoque ♀ea conveniunt, ut sunt ♎us & °₀° ♀i, cremor ♀i, ⊖ ♀i, arcanum ♀i nostrum, sic & vinum ♀atum prodest nec non silices albi venis flavis aut rubris resperſi, candefacti in vino exstinguuntur, & vinum hoc epotum opem sæpiùs attulit. A quibusdam commendatur decoctum ex urtica mortua cum vino factum, in Lienis Scirrho ab antiquioribus etiam adeò æstimatum.

Sed externè etiam hostis ille sæpe simul aggrediendus est, ut citiùs superetur; conveniunt ergo linimenta, in quibus cera abesse debet, quia alias pori obstruuntur, unde magis commendantur liquores volatiles ex Tinctura croci, ♎u ⊖is ✱ci volatili parati, interdum aqua calcis vivæ pro fomento potest adhiberi, quam æger tepidè cum spongia admovere debet. Alii commendant emplastrum è succo cicutæ aut mandragoræ cum gummi Ammoniaco, sed sequens nostrum emolliens egregii erit usûs.

℞. *Ceræ flav.* ℔iß.
Ol. Olivar. ℔ß.
Gumm. Galban.
Ammon. aa. ℥ij.
Flor. chamomill. ℥j.
Sem. cumin. ℥iiij.
Rad. Irid. Flor.
Bacc. lauri aa. ℥iß.
Ol. menth.
Sabin. aa. ʒij.
Camphor. ʒiij.

M. F. Emplastrum, quod valde resolvit & discutit.

His nihil juvantibus ægri domi diutiùs defixi ad thermas nitro ♃eas ablegari possunt, quæ vi sua volatili, & à quibusdam balsamica vocata, sæpe has reserant obstructiones rebelles, ceu aliquot novimus exempla: præ aliis autem commendamus Embsenses & Carolinas, in quibus non modò duriores corporis partes emolliuntur, sed ex conversatione aliorum & loci mutatione animus exhilarabitur, & spiritus torpidiores excitabuntur; pro pauperibus tamen, quibus hujusmodi non licet adire Corinthum, artificiales parari poterunt ex herbis, mineralibus, aliisque convenientibus, quæ minori pretio adhibebuntur, & de virtutibus earum & ipsi ægri, & Medicus esse possunt certiores, facilèque ad præsentem scopum dirigentur, & operatio earum intendetur aut minuetur, prout ægrotis commodum erit, quod in aliis ab igne centrali è terra propulsis non æquè permittitur, nisi aliis herbarum decoctis permisceantur, nec Medicus semper investigare valet, quibus particulis, & quo pondere singulis diebus eæ sint imbutæ, certum enim est nobis, sæpiùs eas mutari, & particulas minerales per varios motus, sicque mutuum in se invicem occursum, varias aliquando nancisci figuras, & nonnullas in motu esse præcipiti, quo tempore venenosam potiùs, quàm balsamicam exercere poterunt operationem.

Si quando contigerit, ut post suppuratem inflammationem & ruptum abscessum in *Hepate*, *Liene* vel *Renibus* ob particularum acidarum acrium corrodentium in iisdem dominium, exortum fuerit *Ulcus*, curatio ejus admodum existit difficilis, etenim materia purulenta nec commodè potest evacuari, nec ulcus debitè detergeri & mundari, quapropter *Severinus* & alii quidam Autores è regione ulceris abdominis instituerunt incisionem, ut per vulnus hoc effluat pus & sanies; at incisio hæc vix locum solummodò habet, si abscessus in parte gibba Hepatis aut superficie viscerum externa fuerit ruptus, & in ea ulcus sit patulum, & tunc injectiones etiam fieri solent per siphones in ipsa ulcera ex decoctis aliisque liquoribus abstergentibus, mundantibus & vulnerariis; sed ulcere existente aut ostium habente in concava & interiore parte, incisio ista absque commodo instituitur, vix enim audebit Chirurgus ipsa hæc viscera in parte saniore & integra pertundere, ut puri alius exitus paretur, cum metu excitandæ fistulæ non careret. *In Ulcere.* Eapropter in Ulceribus viscerum horum interioribus remedia internè potiùs exhibenda, & materiæ purulentæ per portam spontè inventam exitus est facilitandus, imminuta simul ejus acrimonia, quod pulveribus ex oculis cancrorum, Spermate ceti, & ⊖e ♀i vel absinthii, decoctis abstergentibus ex rad. fœnic. apii, cichor. filicis, herb. chærefol. heder. terrestr. centaur. min. malv. &c. in hydromelite paratis, & enematis blandioribus præstatur, si per vasa cholidocha pus in ipsa ruat intestina, & per alvum quærat effluxum; vomitu verò si rejiciatur, juscula pinguiora cum oleo amygdalarum dulcium crebriùs sunt exhibenda, ut vomitus ille promoveatur, nec æger nimiùm fatigetur aut debilitetur, aliàs enim vomitu existente difficili, conatu vehementiore viscera erosa latiùs adhuc rumpuntur, & vasa iis adhærentia majora dilacerantur, unde effuso liquore vitali, ægroti de vita ipsa maximè periclitantur. Per ureteres non modò è Renibus, sed aliis etiam visceribus sanguini refluo priùs communicata si effluat cum urina, aut loco urinæ materia ista purulenta, diuretica dentur excretionem hanc promoventia, qualia sunt decoctum radic personar. petroselin. liquirit. herb. parietar. chamædr. fragar. veron. bacc. Junip. serum lactis, emulsiones sem. melon. cucurb. nucleor. persicor. cum aquis fragar. chærefol. agrimon. & parietariæ paratæ, succus hederæ terrestr. liquor ♀æ foliat. ♀i, Tinctura succini, ♎us terebinth. lumbricorum. Si stranguriam pus efficiat fibrasque irritet, conducet emulf. ex sem. ♃ frig. maj. violar. c. ▽. fœnic. chærefol. adject. ocul. ♋. sacchar. ♄ni, syr. dialth. Post evacuationem hujusmodi puris aliqualem ad abstergentia fortiora pergendum, nec non mundificantia, & tandem vulneraria & consolidantia, ex quibus sequens decoctum singulari cum commodo adhibebitur.

℞. Rad.

℞. *Rad. aristol. rotund.*
Caryophyllat. aa. ℥iij.
Chin. ℥ij.
Salsaparill. ℥iß.
Herb. agrimon.
Veron.
Heder. terrestr.
Ophioglosf.
Centaur. min.
Chamadr.
Flor. seu summitat. bugal. hyperic.
rosar. aa. Pß.
Rasur. lign. sassafr. ℥j.
Glycyrhiz. ℥iij.
Sem. hyper.
plantag. aa. ℥iß.
Coq. in aq. simpl.
Colatur. ℔iß. *add.*
Essent. ocul. ♋. ℥ij.
Syr. capill. ♀*is.*
veron. aa. ℥ß.
M. Sumatur pro lubitu.

Ut ægri absumto hoc decocto magis corroborentur, electuaria exhiberi possunt, quæ simul ulcus mundant & sanant, quale sequens monstrat formula.

℞. *Conserv. Heder. terrest.*
Rosar. aa. ℥ß.
Veron. ℥iij.
Tormentill.
Rad. enul. condit. aa. ℥ij.
Oc. ♋. *pp.* ℈ij.
Ebor. Philos. pp. ℥ß.
Antihect. Poter. ℈j.
Succin. alb. pp.
⊖*is* ♀*i* aa. ℈ß.
Ol. d. meliss. gt. vj.
Syr. Scabios. q. s. *ut F. s. a. Electuarium.*

Renum Ulceribus convenit conserva florum ononidis & confectio terebinthinata *Mynsichti*, trochisci de Alkekengi, *Gordonii*. Pilulæ *Barbette*. Nec adeò temnenda est cura lactis pro ulceris jam mundati repletione & glutinatione, sed ab hac sola sæpiùs ulcerum horum sanatio felicissimè clauditur, si singulis diebus manè & vesperi lac caprinum cum melle rosaceo & guttulis aliquot essentiæ millefolii cum tertia parte spiritûs terebinthinæ mistæ exhibeatur. Potui ordinario sequens Tinctura instillari potest.

℞. *Tinctur. rosar.* ℥iij.
Hyperic. ℥ij.
♤*is* ⊖*li* ℥ß.
Essent. agrimon. ℥iß.
M. Dos. gutt. XXX. vel XL.

Externa quamvis lento gradu procedant, & internis hoc in casu æquiparari nequeant, eorum tamen auxilium non omninò habendum est frustraneum, præsertim in ulcere Renum, in quo balnea & insessus approbantur ex decoctis vulnerariis & lenientibus parata, herbis nempe malvæ, agrimoniæ, plantaginis, millefolii, marrubii, foliis salicis, floribus Chamomillæ, Lysimachiæ, hyperici, semine fœnigræci, &c. quibus subjungantur linimenta ex unguento Apostolorum, vel oleo hyper. mastich. cum sang. dracon. myrrh. sevo hircino & oleo terebinthinæ, vel imponatur emplastrum ex terebinthina, gummi elemi, mastiche, sanguine draconis & myrrhâ cum oleo hyperici paratum.

In Vulneribus. *Vulnera Epatis, Lienis* ac *Renum*, quatenus viscera sunt nobiliora, curam exposcunt accuratiorem, quàm aliarum externarum partium carnosarum, hinc sæpe internis medicamentis vulnerariis res meliùs peragitur, quàm solis externis. In *Vulneribus Hepatis* semper ad hæmorrhagam sistendam respiciendum est, quiaut ante dictum est, magna vasa sanguifera in Jecinore conspiciuntur, quibus apertis hæmorrhagia oritur vix ullis cedens remediis, etiamsi maxima illa non lædantur; statim ergo in his vulneribus exhibeantur sanguinem congrumatum dissolventia & simul vasa aperta consolidantia, quapropter conducent oculi ♋., ♉ium diaphoret. mumia, lapis Irlandicus, hæmatites, bolus Armen. terra sigillata, Essentia vulneraria, quæ internis in viscerum vulneribus mira præstitit, in vulneribus pectoris jam descripta. In hæmorrhagia maxima detur sequens Tinctura adstringens.

℞. ♂ ♂*is* q. v.
🜄 *nn rectificat.* p. vj.
Digere, decanta, & in B. inspissa; adde ad part. IV. part. I. *Tinctur. Catechu, & partem* VI. *Tinctura anodyna cum solo spir. vin. rectificat. parata ex crudo opio & ol. cinamomi guttulis aliquot.* Dosis est à guttulis vj. ad xv.

Succus bellidis intrò assumtus non parum etiam proderit. Injectiones ex decoctis vulnerariis instituantur, & vulnus externè commodè deligetur, imposito prius emplastro stiptico *Crollii*, aut oppodeltoch F. *VVurtzii*, quibus curatio ista dextrè absolvetur.

Eodem ferè modo *Vulnera Lienis* solent curari.

Sauciatis quoque *Renibus* occurrendum est vulnerariis hæmorrhagiam sistentibus, urinæ suppressionem præcaventibus, & tandem abstergentibus, mundantibus & consolidantibus, magnique æstimamus oculos cancrorum cum mumia & mastiche mixtos, & pulveris formâ exhibitos, eorumque essentiam cum Tinctura Hyperici guttatim assumtam. Probantur etiam decocta vel infusa vulneraria ex agrimonia, hedera terrestri, veronica, millefolio, pyrola, plantagine, summitatibus & semine hyperici, ligno lentiscino, xylobalsamo, radic. aristolochiæ, tormentillæ, consolidæ. Sanguinem congrumatum ureteres obstruentem & urinæ transitum denegantem sequens resolvet pulvis.

℞. *Ocul.* ♋. ℈ij.
Sem. hyperic. ℥ß.
Sperm. cet. ℈ij.
Succin. pp. ℈ß.
M. F. Pulvis.

Balsamus de Capaiba ad gutt. iiij. in jusculo exhibitus mundationi & glutinationi vulneris optimè prospicit, cui subjungi possunt tincturæ mumiæ, hyperici, traumatica, alkekengi & sequens mistura cochleatim præbenda.

℞. *Aq. Millefol.* ℥j.
Veron. ℥vj.
Tinctur. Alkekeng. ℥ß.
Hyperic. ℥iij.
Essent. agrimon. ℥ij.
Spir. mastich. ℥j.
Syr. de Symphyt. ℥v.
Corall. ℥iij.
M.

Vulnus externum topicis quoque studiosè tractandum est, injectionibus primò abstergentibus, mundantibus & consolidationem faciliorem

rem parantibus, ex decocto fœniculæ, millefolii, equiseti, polygani, radicum liquiritiæ, tormentillæ, symphyti, mastichis, olibani, in vino, cui additur succus plantaginis, mel rosarum & bolus Armenus. Injectionibus hisce subjunguntur linimenta aut balsama ex oleo terebint. abietino, vulpino, seminis hyperici expresso, momordicæ, unguentum nobile *Mynsichti*, vel sequens à *Barbette* compositum linimentum.

℞. Resin. pini ℥iij.
Ol. laurin.
terebinth. aa. ℥ß.
Gumm. Elem. ʒij. ʒij.
M. F. linimentum.

Ad perfectam usque sanationem & vulneris occlusionem emplastrum stipticum *Crollii* aut *Mynsichti* imponitur & cura vulneris hujus in totum absolvitur.

CAPUT V.

De Visicæ Inflammatione, Fistula & Vulnere, item Meatûs urinarii Angustia, & Imperforatione.

§. I.

AB affectibus Hepatis, Lienis ac Renum transitum ad *Vesicæ urinariæ* morbos faciemus, qui sunt *Inflammatio*, *Fistula* & *Vulnera*, iisque ob proximitatem simul addemus *Meatus Urinarii Angustiam* & *Imperforationem*, quos affectus ordine nobis semel proposito examinabimus.

Vesicæ Inflammatio. *Vesicæ* ergo *Inflammatio* describi potest, quòd sit tumor partium ejus maximè carnosarum, tum etiam membranosarum dolorosus igneus, à succo arterioso in easdem evasato, poros obstruente, & partes vicinas simul distendente.

Fistula. *Fistula Vesicæ* est ulcus angustum & profundius in collo Vesicæ à succis evasatis acescentibus productum, dum tubuli non modò partium carnosarum eroduntur, sed succi corrupti & Particulæ carneæ derasæ commixti circa ulcus in scirrhosam & callosam duritiem coagulantur.

Cancer. Aliquando Vesicam etiam Cancer occupat, prout tale exemplum in mercatore quodam Brabando & in muliere habet *Stalpart. Obs. rar. Cent.* 1. *Obs.* 88. qui nihil aliud est, quàm glandularum Vesicæ sphacelus, post fistulas majorem corruptionem inducentes subortus, cujus sævitia vicinas quoque partes sæpe depopulatur.

Vulnera. *Vulnus Vesicæ* describitur, quòd sit partium vesicam constituentium dissolutio à re violenta producta.

Meatus urinarii Angustia. *Meatûs urinarii Angustia* est ejusdem à rebus duris, vel tumoribus, vel scirrhis, obseratio, urinæ suppressionem inducens.

Imperforatio. *Imperforatio* ejusdem meatûs est, quando vel in totum nullus adest canalis, per quem urina effluere possit, sed corpus penis & ostium vesicæ colli in penem solidum est, aut introitus vel exitus meatus illius membranula quadam obductus est, transitum liquori modò nominato & semini prohibente.

Pars affecta. §. 2. *Partes affectæ* sunt: α *Vesica Urinaria*, in infima abdominis parte, intra peritonæi duplicaturam collocato intra cavitatem, quam os sacrum coxæ & pubis constituunt, quæ veluti marsupium quoddam est, in quod defertur urina hominis à sanguine in renibus utplurimùm separata, estque illa rotunda & oblonga instar pyri & tunicis tribus combinata, cujus inferior cavitas quibusdam videtur glandulosis acinis incrustata, ex quibus glandulis an urina secernatur, nondum satis liquet. Interea rei hujus recensio ad ipsam urinæ viam, de cujus ortu & constitutione hodiedum inter Medicos lis est, me deducit. D. *Bruen* putat in vesica adesse poros foris intrò spectantes, & reverâ per glandulas minusculas, vel per poros foris intrò spectantes urinam in vesicam stillare, plurimis experimentis inductus hucusque credo, & nisi omnis, potior tamen pars à sanguine in renibus separatur. Collum seu cervix Vesicæ cingitur musculo ex fibris circularibus validisque constituto, sphinctere dicto, quo ne urina semper exstillet, vesicam constringat, & hoc collum viris magis oblongum est, quam sexui sequiori. Omnis generis vasa recipit, & tribus constat tunicis, quarum prima nil aliud est, quàm peritonæi productio, quæ totam ejus extremam superficiem ambit. Ex fibris tendinosis diversimodè intertextis est constituta. Media ex fibris carneis est composita, quarum triplex numeratur ordo: Primus est crassarum quarundam fibrarum vesicæ anteriorem partem accurrentium, & quæ recta linea à fundo ejus ad collum usque deferuntur. Secundus est fibrarum, quæ vesicam circulariter cingunt; & tertius circularibus suppositus constat ex fibris, quæ priores obliquè secant, à dextra ad sinistram tendentibus, à vesicæ fundo ad collum usque, & transversales dicuntur. Tunica interior conflata est ex fibris tendinosis, ita constructa, ut illius textura nunquam detegi potuerit. Cùm vesica non tumet, in totum est rugosa, & interior ejus superficies mucilagine semper oblinita. Constat ergo ex hisce, vesicam esse musculum concavum, cujus tunica interior & exterior sunt tendines, & media venter.

β. *Meatus* Urinarius, *Celso* Fistula urinæ, & communiter urethra vocatus, canalis est per universam inferiorem penis partem secundùm longitudinem in medio corporum nervosorum productus, eadem cum illis dotatus substantiâ, nervosâ nempe, laxâ, densâ, rarâ & molli, à cervice vesicæ tanquam longior aliqua cervix, & principio excepto, ad quod paulo capacior & crassior animadvertitur, ejusdem ad glandem usque amplitudinis. A reliquo penis corpore in eo maximè differt, quòd corpus nervosum in pene seu cole crassius sit & fungosius, in canali verò tenuioris substantiæ. Distinguitur quoque canalis hic in partem spongiosam & membranaceam. Pars spongiosa inferiori ejus parti copiosa adjacens, & propter fibras tenuiores & copiosiores minores habens poros, membranâ tegitur, quàm corpora nervosa tenuiori & fibris transversis pluribus asperâ, quæ inflata digiti

digiti obtinet crassitiem, glandem verò approperans magis magisque attenuatur, donec tandem in glande obliteretur. Hæc quoque pars spongiosa inflatis corporibus nervosis statim intumescit, flavescentibus verò illis delabitur, hocque singulare corporum horum indicat commercium, multumque ad penis erectionem promtiorem contribuit. Pars membranacea interna teres est & cava, quæ propriè à cervice, cui conjungitur, at non ab ea nascitur, incipiens, & ad glandem usque porrecta, eandem tegere videtur, ad sensús vigorem augendum. Ubi glans cum nervosis corporibus jungitur, ibi superficialem quandam habent cavernulam, ad principium verò tria foramina, unum in medio, aliorum duorum respectu majus ex vesicæ cervice prodiens, prope quod alia duo, utrimque unum, sunt angustiora, à ductu, qui à vesiculis seminariis exit, semenque in canalem defert, prodeuntia. Dum urethram hanc contingunt & amplectuntur corpora penis, sub quibus ponitur & unà cum iis reflectitur, atque ad glandem inde exporrigitur, figuram literæ S præsentare solet. Canalis hic & urinæ & semini communi quodam officio efferendis inservit.

Diagnosis. §. 3. *Inflammationem Vesicæ* commitari solent tensio partium vicinarum, item durities, ardor & dolor in regione vesicæ & pubis, urinæ impeditus fluxus, tenesmus, febris, vigiliæ, delirium, quæ omnia majora vel minora prout nempe inflammatio vel major vel minor, nec non partes vel membranosas, vel carnosas affecerit.

A Vesicæ cervicis in utroque sexu *Exulceratione* non duntaxat purulenta mictio provenit, sed etiam aliquando puris aliqua citra mictionem excretio, maximè si in cervicis vesicæ anteriore parte ulcus resideat, è quo si sordidum fiat, magna sæpe puris copia proficiscitur, mucosa ergo illa materia utplurimùm urinæ permista excernitur; aliquando apparent squamæ & ramenta, &c, si gravis & consummata est exulceratio, gravis fœtor adest in urina. Dolor sæpe adest gravis in pectine & pede: quoties ægri mingunt, dysuria adest, sæpe & tenesmus & membri virilis erectio. Si pus præcedat urinam, & aliquando absque urina effluit, vitium in pene est, si verò talia cum urina permisceantur, in vesica vel renibus malum est.

Si Sphincter vesicæ, qui urinæ effluxum cohibet, vulneretur, adest involuntaria mictio, prout in sectione ad calculum è vesicâ extrahendum, vel dilaceratione colli vesicæ in mulieribus sæpe accidit, ut licet vulnus sanetur, mictionem tamen, ob læsionem & dilacerationem musculi fibrillarum, differre, & urinam diutiùs retinere nequeant.

Sic quoque à vulnere vesicæ, urinæ effluxus per viam non destinatam sæpe fit, prout non duntaxat in lithotomia, uti jam dictum sed & si illi alio modo vulnus maximè per abdomen infligatur, accidit. Sicuti circa inguina è vulnere in sectione sarcoceles causâ susceptâ, læsâ hoc quoque casu vesicâ, cuidam urinam prosiliisse, & jam per multos annos ex eodem loco promanasse, nec per virgam ampliùs reddi observavit *Platerus*, qui & juxta pubis ac lumborum regionem è vulnere cornu bovis homini inflicto, corpusque illic penetrante & per vesicam adacto, urinam similiter utrimque profluxisse notavit.

Angustia meatus urinarii & *Imperforatio* facilè ipso visu, styli exploratione & urinæ omnimoda retentione cognosci possunt.

§. 4. *Causam* Vesicæ *Inflammationis* statuunt *Galenici* sanguinis ad eam affluxum nimium, ob intemperiem ejus calidam, aut immoderatum ejus dolorem attractum, & vel in membranosa, vel in masculosa ejus parte tumorem illum tendentem, pulsantem & dolorosum producentem; sin alii humores pro facultatis coctricis & expultricis debilitate alliciantur, diversas intemperierum cum materia, & tumorum species in vesica volunt excitari. *Ætiologia morborum horum secundum Galenicos.*

Ulcera & Fistulas Vesicæ inducere dicunt humores acres erodentes & putridos aliunde ad vesicam confluentes; calculos asperiores homine se agitante circa orificium vesicæ confricatos, unde carnosa ista pars facilè excorietur; cantharides, aliaque medicamenta aut venena acria assumta vesicam erodentia, aut instrumenta quædam minùs dextrè adhibita, quibus collum vesicæ comprimatur, claudatur, & urinæ transitus impediatur, quæ postea acrior reddita, partem istam exulceret.

Vulnera Vesicæ cum aliis partibus adjacentibus ab externis inferri fatentur, uti sunt tela, gladii, ictus, aut alia instrumenta Chirurgica, vel studio pro exscindendo calculo, vel ex imperitia ineptiùs in vesicam intrusa.

Meatûs urinarii *Angustiam*, tum in collo vesicæ, tum ipsius urethræ produci statuunt, vel à tumoribus temporis tractu ex humoribus eò confluentibus pronatis, intemperie partis frigida & sicca, remediis adstringentibus vel interiùs, vel exterius adhibitis, sanguine concreto humore crasso & viscido, materia purulenta crassa, calculo vel arenula, caruncula post gonorrhœam, vel ulcus circa cervicem vesicæ aut in ipsa urethrâ progerminante, abs quibus omnibus meatus hic obstruatur & angustetur.

Imperforationem Meatûs urinarii ipsis adscribunt naturæ exordiis, dum ob errorem aut debilitatem facultatis plasticæ canalis hic non satis fuerit elaboratus.

§. 5. *Paracelsus* tres quidem communes *Vesicæ* morbos proponit, Calculum nempe, Exulcerationem & Putrefactionem, possunt tamen ex ejusdem principiis etiam reliquorum ab aliis Auctoribus animadversorum causæ facilè explicari, *Inflammationis* scilicet, partis hujus causam deducendo à sale sanguinis, vel sanguine è vasis suis in vesicæ substantiam effuso & corrupto, sicque apostemationem ibidem producente. *Exulcerationis* Vesicæ causam ipse adscribit urinæ perodenti quinque vel sex loca, & per ea perfluenti. *Putrefactionem* ejus oriri dicit, quando materia lapidis ex coagulo oritur, & tamen lapidem generare non potest, unde statim putrefactio inducitur. *Vulnera* Vesicæ infligi posse concedit à quovis instrumento scindente aut pungente. *Meatum* urinarium angustari credit à qualibet re obstruente, calculo, excrescentiis carnosis post gonorrhœam, ex succo nutriente per excesam membranã stillante propullulantibus, pure, sanguine, coagulato, aliisque; tum vitio seminis & aberratione Naturæ, quam potentem Deam cum aliis admittit, præsertim in totali hujus canalis *Obturatione* in matrice fœtui oborta, in qua Naturæ isti aberranti totum hoc vitium putat adscribendum. *Paracelsum.*

Z z §. 6. Hel-

Helmontium.

§. 6. *Helmontius* Vesicæ *Inflammationem* excitari credit, dum cuspis calculi eidem infigitur, vel sal quoddam fixius Archeum irritat, ut cruor regioni læsæ proximus accurrat primus, aliique sanguini affluenti transitum præripiat, unde hic subsistens ratione spiritûs sui vitalis incalescat, & tumorem in parte hac pulsantem & dolorosum producat.

Ulcera & *Fistulas* Vesicæ frequentiùs contingere putat ab urina salsiore vesicam assiduò perlabente, vel propter calculum meatum occludentem diutiùs ibidem morante, aut ab acido quodam in urina occulto vesicam similiter erodente; quin à calculo nimis acuto vesicam etiam vulnerari posse internè concedit, uti ab externis telis & instrumentis variis, sive læsio hæc fiat studio & animo juvandi, quanquam minùs sæpe feliciter, ut in lothotomia, sive animo nocendi, aut ex improviso, sicut varia infligi etiam huic parti possint telorum genera.

Meatum urinarium aliquando obstrui docet à muco, quem vesica à calculo obsessa ploret, aliquando à carunculis post gonorrhœam productis angustari, nonnunquam à membranula quadam ex errore Archei plastici in utero pronata obduci, vel canalem ex eodem errore totaliter interdum abesse.

Willisium.

§. 7. *Willisius* Vesicæ *Inflammationem* oriri vult à particulis sanguinis sulphureis, in vesicam ob alias quasdam causas antecedentes & procatantes copiosiùs illatis & in ea accensis, quales causas antecedentes esse dicit ictus, contusiones, calculum, vulnera, à quibus & partes vesicæ membraneæ valde irritari, & liquores ad vesicam confluentes corrumpi possunt, præsertim verò particulis salinis asperioribus urinæ sese particulis istis sulphureis immiscentibus, & vi sua penetrativa iisdem poros aperientibus, ut ita faciliùs in partes vesicæ introducantur, & hanc inflammationem eo citiùs ob causas istas induci statuit, quando sanguinis dispositio præ existat biliosa, & copiosis constet particulis heterogeneis, cum cibo & potu interdum illatis, si cibus nimis sit salsus aut aromatibus conditus, potus verò valde generosus aut acris, & latici urinali citò communicetur.

Ab ejusmodi particulis salinis asperioribus substantiam Vesicæ inflammatam erodentibus *Ulcus* & *Fistulam* tandem excitari existimat, quæ particulæ aliquando emergunt ex ipsa Vesicæ inflammatione in abscessum versâ & suppurante, materia enim purulenta acris membranas vesicæ corrodendo continuitatem ejus dissolvit, & si apto tempore non evacuetur & ulcus mundetur, moram nimiam trahendo acrior reddita cuniculos effodit & Fistulam inducit.

Vulneribus Vesicæ communes adscribit causas, instrumenta videlicet externa scindentia, pungentia aut fortiter contundentia, tam altè penetrantia, ut partium non modò vicinarum & circumjacentium, sed ipsius etiam vesicæ unitatem sejungant.

Meatûs Urinarii *Angustiam*, & quidem ipsius colli Vesicæ, aliquando oriri statuit, dum sphincter vesicæ spasmodicè constringatur, & urinæ transitum impediat, vel collum vesicæ & peritonæum est inflammatum, ita enim ex tumore meatum comprimi, aut canalis iste in processu obstruitur à pituita crassâ, calculo aut carunculis seu vesicis post ueterem in gonorrhœa erosum prænascentibus.

Imperforationem Urethræ nec semini nec urinæ transitum concedentem itidem, ut alii, vel membranulæ adscribit orificio interno supra collum vesicæ, aut externo super glandem penis annatæ, vel totali cavitatis aut canalis in vesica aut pene defectui, in formatione fœtui in utero obtingenti.

§. 8. *Sylvii* ex opinione *Inflammatio* Vesicæ oboritur à sanguine in vasis ipsius, vel ex iisdem intra membranas aut substantiam carnosam effuso stagnante, ut partibus ejus spirituosis absumtis, acidæ & salinæ acres oleosis mistæ calorem accendant, vel etiam ab ipsis partibus salinis & acidis acribus in urina existentibus & vesicam erodentibus, & propterea post ulcera, vulnera aut læsionem vesicæ à calculo inflammationem facilè subsequi docet, siquidem sanguis erosis vasculis citò effundi, & partes salinæ urinæ oleosis illius partibus misceri possint, quæ statim ita in parte hac accendantur. Sylvium.

Ulcera & *Fistulas* ab utroque hoc, tum salino, tum acido acri erodente originem sumere vult, uti facilè contingere possit, dum urina ob calculum viam obstruentem moram diutiùs trahens acescat & acrimoniam acquirat, vel ex inflammatione materia purulenta corrosivitate sua partes vesicæ excedat, vel etiam post vulnus sanguis corruptus aciditate sua vesicam hinc inde erodat.

Vulneris Vesicæ causas admittit res varias acie sua vesicæ continuitatem dissolventibus, calculos in vesica acutos aut asperos, extra eandem verò foris instrumenta scindentia, secantia, pungentia, &c. cum vesica etiam alias partes eandem præmunientes simul lædentia, tum etiam casum & contusionem, ob quas vesica itidem rumpatur, & lotium in abdominis cavitatem effundatur.

Meatum urinarium angustari docet à calculo collo vesicæ impacto, aut carnea ex vesicæ membrana prodeunte excrescentia orificium ejus obturante, aut caruncula circa vesicæ cervicem existente, & in ipsum ejus orificium ob violentam urinæ expressionem eversâ, illudque occludente, vel in ipsa etiam urethrâ nimium excrescente, aut denique ob vesicæ excoriatæ vel exulceratæ coalitum, à quibus omnibus urinæ effluxus impediatur.

Imperforationem Urethræ, sive orificium colli vesicæ aut urethræ exteriùs in glande per membranulam quandam crassiorem coaluerit, sive nullus efformatus sit in pene canalis, per quem semen & urina effluere possint, vitium esse dicit à primo ortu & homini connatum.

§. 9. *Cartesianorum* sententia est, oriri *Inflammationem* Vesicæ à succo chyloso per arteriolas ad partis hujus nutrimentum eò defluente, & in extremitatibus arteriolarum aliisque ductibus incrassato, ut diutiùs ibidem stagnare cogatur, & ob stagnationem talem particulas acutas in eo contentas à materia ætherea fortiùs agitari, & partem in tumorem extolli, canaliculos verò à contusione aut compressione quandoque ita angustari, vel ab ulcere aut vulnere discindi, & extremitates eorum corrugari, ut succis tran- Cartesianos.

transitus denegetur, sed circa crispationes illas fibrarum subsistere cogantur, & tum particulas acutas sive acidas augeri, quæ cum porosioribus sive alcalicis sanguinis commixtæ, & utræque à globulis æthereis pressæ motum intestinum, calorem, & fibras fortiùs ferientes dolorem suscitent. Ejusmodi quoque particulas acutas salsas nonnunquam in urina ob calculum meatum urinarium obstruentem, diutiùs circa collum vesicæ detentâ existere, quæ corrodendo, aut à materia ætherea suscitatæ in fibrulas fortiùs agendo canales dirumpant, & stagnationes varias succorum promoveant.

A fortiori & majori ista canalium à particulis acutis, quales interdum cantharides quoque intrò sumtæ inferre solent, validè agitatis diruptione, & succorum contentorum effusione ipsa etiam *Ulcera* in Vesica produci credunt, in quibus chylus corruptus & multis angularibus particulis præditus, sicque in materiam abiens purulentam, fibras, præsertim in collo & parte musculosâ profundiùs destruat, atque circa latera depositus in callosam coaguletur duritiem, unde Ulcus istud redditur fistulosum.

Vulnerari posse Vesicam concedunt à re quavis externa acuta scindente, pungente, perterebrante aut contundente, per partes exteriores abdominis in vesicam usque penetrante, interdum etiam vesicam urina nimis distentam in sublatione oneris gravioris aut casu ab alto diffringi.

Meatus Urinarii *Angustiam* dependere dicunt vel à calculo, vel materia quadam viscida purulenta & glutinosa, vel à caruncculis aliisque excrescentiis in collo Vesicæ aut urethrâ pronatis canalem hunc obstruentibus, quarum origo libro proximè sequenti copiosius explicabitur. A tumoribus etiam vesicæ, glandularum prostatarum, aliarumque partium vicinarum, aut spasmodicis sphincteris vesicæ affectibus urethram comprimi, & meatum ejus ita angustari posse, aliis facilè larguntur.

Totalem Urethræ *Imperforationem*, aut à membranula quadam obductionem in formatione fœtûs in utero ideo fieri censent, quòd succus quidam adeò crassus extiterit, ut à succis spirituosis in fistulam elaborari nequiverit, aut in extremitatem canalis jam elaborati particula quædam crassâ depulsa fuerit, quæ per quietem ibidem indurata meatum hunc ita occluserit.

Juxta nostram sententiam. §. 10. *Nostrâ* ex sententiâ causa *Inflammationis* Vesicæ est eadem, quæ aliarum partium, quam à sanguine aliisque humoribus arteriosis è vasis suis in poros partium effusis exoriri statuimus, à quibus pori Vesicæ ita obstruuntur, & adeo exigua relinquuntur spatiola, ut non nisi spiritibus subtilissimis per ea concedatur transitus, qui ignitâ suâ dispositione & fulminis instar celerrimè commoti, non modò parti inflammatæ imprimunt ruborem, sed cum impetu in porulos obstructos irruentes, fibrillas lancinando, maximum etiam excitant dolorem. Inflammatur verò rariùs Vesica ex causa interna, sed utplurimùm ab externa, v. gr. contusione, aut violento ictu in regione pubis vel lapsu, vel supervenit sectionem calculi, aut quando ex quacumque causa corpus vesicæ laceratur, aut aliquando læditur, fit sæpe quarto die ejus inflammatio, dein gangræna, & intra biduum mors, aut si malum est minus fistulam perpetuam relinquit. Cantharides denique acrimonia sua rodendo vesicam ad inflammationem disponunt, quia particulæ hæ igneæ facilè accenduntur, quod observationes testantur *Eph. Cur. Ann. 2. p.* 186. ubi ex vesicatorio ex cantharidibus extra apposito inflammatio Vesicæ fuit oborta.

Ab eodem illo vehementiori impetu in fibrulas partium Vesicam constituentium, & inflammatione jam occupatarum *Ulcus*, & ex hoc tandem *Fistulam* efformari certum est, quatenus ex continua ista pulsatione fibrulæ rumpuntur, à reliquis separantur, & cum humoribus ibidem subsistentibus commiscentur, ut omnis generis particulæ ibidem cumulentur, quæ pus constituunt, cujus particulis subtilioribus absumtis, crassiores ad circumferentiam propulsæ & omni motu destitutæ in callosam duritiem coagulantur, sub qua sinus ille fistulosus fovetur. Huc etiam referenda est tanquam causa continui illa solutio, dum scilicet ex fibrillis in sectione calculi vesicæ dissectis continuò stillat humor, stillando sibi cavitatem efformans, unde Fistula oritur continuè stillans, quod sæpe fit in lithotomia; quibus subjungenda est urina acris continuò partes hasce vesicæ perlabens.

Vulneris Vesicæ, ut membrorum quorumvis aliorum, est causa & continui partis hujus cum aliis eandem præmunientibus solutio & divisio facta à vi externa, & cùm pars hæc maximè sit membranosa, hinc fit solutio partium nervosarum, quæ maximè est dolorosa.

Angustia Meatûs urinarii oritur à quacumque re obstruente & coarctante, & quidem inter varia illa mala, quæ scortatoribus adulterisque justo Dei judicio obveniunt, jure meritò recensentur carnosæ excrescentiæ, calli & verrucæ, quæ intus in urethra se manifestant, primòque originem nanciscuntur ex pustulis ulcerosis, unde sensim spongiosa quædam excrescit caro, quæ indurescit, tandem callescit, nec dolorem tantùm maximum ardoremque producit, sed & urinæ impedit exitum. Oritur etiam obstructio Urethræ à calculo vel grumo sanguinis, quod cognoscitur ex eo, quando vulnus vel ruptura præcesserit, vel si jam sanguis cum urina effluxerit. Obstruitur aliquando à pure, vel materia crassa. Fit quoque hæc angustatio à compressione partis adjacentis, ut intestini, parastatarum vel partium aliarum vicinarum prolapsu & inflammatione, vel à scirrho colli vesicæ, unde sæpe detentio urinæ, quæ vesicæ paralysin, & dein gangrænam, sphacelum & sæpe mortem ægris adfert.

Imperforationis Urethræ causa est materiæ spermaticæ in formatione in utero quoad canalem hunc à spiritibus elaborandum, ob crassitiem suam inconsueta distributio, & vel penis soliditas totalis, vel membranæ glandem obducentis continuitas, vel orificii ductûs hujus post collum cervicis incipientis connascentia, ob quæ vitia urinæ omnis denegatur transitus.

§. 11. *Inflammatio*, *Ulcera* & *Vulnera* fundo Vesicæ illata valde periculosa sunt, ast ea, quæ collum carnosum Vesicæ occupant, faciliùs curantur, ob copiam vasorum sanguiferorũ & multitudinem tubulorum humores vehementius nutritios. Aliquando quartâ & septimâ die Inflãmatio Vesicæ lethalis est, si circa collum inflammatur, *Prognosis.*

 non-

nonnunquam suppuratur, & sic accidit Ulcus vesicæ curatu difficillimum. Facta suppuratione ulcus nunc rumpitur intra vesicam, & tunc pus cum urina effluit, nunc rumpitur externè in cavum abdominis, atque tunc aliquando abscessus fit in inguine. Inflammatio Vesicæ quamvis curatu quandoque sit difficilis, faciliùs tamen quàm ejusdem *Fistula* curatur, hæc enim non facilè consolidatur, quoniam urina eam semper alluit & impedit ob acrimoniam suam salinam, quo minùs curetur, urina quoque in Fistulis solet involuntariè effluere.

Ulcera Vesicæ maximè periculosa sunt, & utplurimùm mortem inferunt, facilè enim in gangrænam & sphacelum terminantur. Vesicæ quoque ulcus facilè in anum penetrat in viris, ob partium viciniam, & cohærentiam, sicut & uteri in mulieribus.

Vulnera Vesicæ pro læsæ partis diversitate magis minùsve sunt periculosa; nam quando infima pars ejus, quæve prope collum sunt vulnerantur partes, dubitandum non est, dicente Roonhujio lib. 2. p. 180. quin sanari possint; nec minùs certum est, circa sphincterem vulnus curari posse, cujus exemplum habet N. Tulpius Obs. lib. 4. c. 29. hinc vulnera cervici vesicæ illata communiter pro non lethalibus habentur, testante *Salmuth. Cent. 2. Obs.* 22 ob hanc rationem, quòd calculi extractio hoc in loco cum euphoria sæpissimè administretur: quamvis non improbabile sit, etiam hæc vulnera, si vasa vesicæ sanguifera majora lacerent, hæmorrhagiam lethalem interdum inducere posse, quale exemplum non ita pridem in milite observavi. Sed fundus membraneus dum vulneratur, à pluribus hactenus hoc lethiferum creditum fuit, autoritate antiquissima inductis ipsius *Hippocratis Sect. 6. Aph.* 18. asserentis κύστιν διακοπέντι θανατῶδες, i. e. vesicam dissectam habenti lethale esse, & *Morb. lib. 1. §. 3.* idem inquit: Si quis vesicâ sauciatus fuerit, moritur; & §. 7. Vesica dissecta non coalescit; quale etiam exemplum *Glandorp. Specul. Chirurg. cap* 38. allegat, & quidem 1. ratione inflammationis, febris & convulsionum mox supervenientium; 2. quòd minùs commodè applicare liceat remedia, & 3. urina abdominis cavitatem repleat, testaturque Roonhusius p. 177. fundi læsionem, quàm cervicis, multò esse periculosiorem. Notetur tamen asterisco, vesicæ fundi vulnera aliquando fuisse sanata, aut duntaxat exinde mortem non subsecutam fuisse, qualia exempla *Platerus* Obs. p. 849. & 850. *Simon Pauli Flor. Danic. part. 2. p. 53. Bauhinus* in *Append. ad* Rousset. p. 192. & *VVurtz. Chirurg. part. 2. p.* 205. narrant, quò referenda est observatio 18. Cl. D. *Stalpart*, qui de lethalitate vulnerum horum accuratè disserit. Imò ratio potissima, quàm à substantia ejus nervea & membranea communiter adferunt, haud sufficiens est, cùm & fundus vesicæ tunicam exteriorem satis carneam habeat, cujus intuitu etiam hujus vulnus coalescere potest. Cui accedit, quòd fundi etiam maxima pars peritonæo & musculis abdominis contingua cum his coalescentibus facilè coëat, seu communem callum induat. Attamen si symptomata graviora & plura, v. gr. convulsio, deliria, vomitus, &c. oboriuntur, pessimum & lethale est, contrà, si minora aut nulla superveniunt. Vulneribus colli Vesicæ involuntaria mictio accidit, quod quotidiè experimur post lithotomiam, licèt enim sanatis vulneribus illis, attamen ægrotantibus sæpe per penem involuntariè effluit urina, quoniam in sectione & extractione calculorum plures fibræ musculi sphincteris vesicæ dissecantur ac rumpuntur. Vulnera verò ipsi substantiæ membranosæ inflicta utplurimum periculosa observata sunt, non modò quia hæc magis dolorifica sunt, & inflammationes atque convulsiones plerumque post se trahunt, sed etiam quia uberiore sanguinis & succi nutritii affluxu destituuntur, & propterea difficillimè consolidantur.

Meatûs Urinarii *Angustiæ* curatio est difficilis, & *Imperforationis* ferè nulla, si nempe in nativitate fuerit oborta, & totus penis solidus & absque meatu urinario existat, ubi verò vel in glande, vel in vesicæ orificio membranula sit obducta, & recto tempore operatio peragatur, in puerulis illa instrumentis discindi aut perforari poterit. Ubi adsunt verrucæ vel excrescentiæ carnosæ meatum urinarium obstruentes vel angustantes, curatio aliquando apparet, prout videmus in lue Venerea infectis, qui sæpe ab his idoneis liberantur remediis.

§. 12. In omnibus his affectibus Aer, quantum possibile, arceatur, præsertim frigidus. Ab acidis & acribus salinis cibis abstinendum est, nam Inflammationes Vesicæ à vini acrimonia productas observavi sæpius, sic & frigidus potus vitetur & crassus, quo nuper Pastor Gallicus sibi maximum accersivit tumorem parastatarum, & subsequentem urinæ detentionem, quam excepit mors. Motus nimius nocet, ob partium harum agitationem, unde & ambulationes diuturniores & equitationes vitandæ. Vigiliæ modum non excedant, aliàs succos in corpore reddunt acriores, & morbos hosce deteriores. Alvi adstrictio tempestivè solvenda, ne intestinis ab excrementis distentis vesica læsa comprimatur & dolores augeantur. Mœror nocet, nocet & ira & excandescentia, abs quibus humores aut ad stagnationem coguntur, aut agitantur, & spiritus aut torpescunt aut irritantur & inordinatè commoventur; sed animus spe potiùs laxandus, & quantum possibile, ad salutarem disponendus est hilaritatem. *Diæta.*

§. 13. *Curationem* Pharmaceutico-Chirurgicam morborum præsentium ita aggrediuntur *Galenici*, ut in Vesicæ *Inflammatione*, præmisso victu conveniente, ad prohibendum tumoris incrementum humores calidos copiosos & in corpore redundantes evacuent cum aversione ab ipsa vesica, larga nimirum venæsectione in vena interna utriusque cubiti instituta, pro plenitudine tamen & tolerantia virium patientis, tum uno vel altero die delapso ad aversionem non modò sanguinis à partibus inferioribus aliàs affluxuri, sed in partem quoque jam allapsi derivationem venam in poplite pedis dextri aut talo utroque aperiunt. Hoc facto axiomatis sui memores ac nimiùm tenaces, contraria scilicet contrariis curari, ad calorem febrilem domandum & æstum ab Inflammatione Vesicæ illatum tollendum syrupos exhibent refrigerantes, de endivia, violarum, nymphææ, cichorii, vel per se solos, vel cum decoctis refrigerantibus dissolutos, quà præmissâ præparatione ipsos humores calidiores sanguini se immiscentes, adque vesicam ita affectam confluentes laxantibus evacuant, rejectis calidis acrio- *Curatio Morborum Vesicæ juxta Galenicos.*

acrioribus & violenter purgantibus (sola adhibentes temperata, quorum numero inserunt syrupum rosarum ex multiplici infusione paratum, cassiam fistularem recenter extractam, electuarium diaprunis sine scammonio, diasebesten, diacatholicon *Nicolai*, & enemata ex herbis emollientibus & refrigerantibus, nymphæa, violaria, lactuca, endivia, malva, additis electuariis modò nominatis parata. Ad eam verò magnitudinem & statum morbo jam profecto, ut nullus præservationi locus ulteriùs existat, ad materiæ inflammationem vesicæ proximè foventis eductionem, digestionem ac dissipationem rectà digrediuntur, leviter repellentia ab initio adhibentes, quorum tamen in usu adeò diu nolunt pergendum, ne in parte hac nervosa & exsangui inflammatio vertatur in scirrhum, & proinde locum affectum, sive totum ventrem inferiorem aut inungunt oleo rosaceo omphacino, myrtino, melino, vel per se, vel parato exinde cum lacte & vitello ovi linimento, vel etiam linimento ex cassia recenter extracta, & cum lacte muliebri modò emulso subacta composito, aut vesicæ ipsi infundunt mucilaginem seminis psyllii cum aqua hordei aut lacte asinino probe dilutum, vel lac muliebre cum oleo rosarum mixtum, aut calore non admodum excedente oleum amygdalarum dulcium, quandoquidem emollientia & relaxantia tutiùs adhiberi posse tandem didicerunt, ut dolor simul leniatur, & urinæ excretio promoveatur, qua refotus instituunt cum spongia ex aqua tepida, cui tertia pars olei communis, aut seminis lini, aut chamomeli, aut scorpionum addita sit, vel decocto radicum & foliorum altheæ, florum chamomeli, meliloti, seminis lini, dauci, fœnigræci, in hydrelæo facto expressa, ex quo decocto etiam insessum parant, sive encathisimum, ita ut liquor ad umbilicum ægri usque pertingat, in quo sedentem ad urinæ excretionem sollicitant, eamque vesicam manibus comprimendo aut instrumentum aptum in eam demittendo facilitant, & post insessum cataplasmata mollia & calida imponunt, parata ex farina fabarum, hordei, seminis lini, sesami, pulveribus radicum & foliorum altheæ, foliorum sionis, florum chamomeli, addita quarta parte olei chamomeli, vel scorpionum, vel sesamini; quin ad dolorem leniendum & somnum conciliandum vel papaverina exteriùs apponunt, aut cataplasma ex farina fabarum, foliis hyoscyami & succo mandragoræ compositum adhibent, vel portionem convenientem Philonii Romani, aut Requiei *Nicolai* saccharo rosaceo permistam offerunt deglutiendam. Vergente verò Inflammatione ad suppurationem, etiam hanc promovere solent internis & externis emollientibus & suppurantibus, decocto caricarum & passularum enucleatarum ore exhauriendo propinato, pectini verò & perineo superimposito cataplasmate ex farina altheæ, fœnigræci, hordei, caricarum cum melle & albumine ovi parato, tum abscessu inde aperto ulcus abstergunt, carne replent & consolidatione curationem totam absolvunt.

Ulcera & *Fistulas* Vesicæ ita tractant, ut humores acres ad partem læsam affluxuros temperent, tum victu conveniente, tum syrupis de cichorio, endivia, violarum, glycyrrhizæ, papaverino, in decocto hordei, malvæ, jujubarum, &c. dissolutis, vel emulsionibus ex semine citrullorum aut melonum, deinde eosdem expurgent medicamentis mitioribus, ut mannâ, cassiâ fistulari, syrupo rosarum ex multiplici infusione parato, syrupo violarum, electuario diaprunis sine scammonio, diacatholico, enematis ex decoctis lenientibus, in quibus jam dicta electuaria dissolvuntur; & pro majori humorum ab ulcere aversione venæsectionem in cubito dextro interiore instituunt, tantumque sanguinis effluere sinunt, quantum morbus & plethora reposcunt, & vires tolerant. Hinc rectà ad ulceris detersionem progrediuntur, quam peragunt decocto hordei, in quo mel rosatum fuerit dissolutum, decocto asplenii, foliorum alkekengi, sive vesicariæ, cicerum nigrorum, lacte asinino vel caprillo cum melle rosaceo, emulsione seminis melonum cum saccharo canthio, exhibitis remediis hisce per os, simulque cum syringa per pudendum in vesicam & sic in ulcus ipsum infusis, hac adhibita diligentia, ne syringâ aliisve instrumentis usurpatis aut vesicæ cervix, aut penis meatus de novo lædatur: tum ulcere absterso leviter exsiccantia usurpant & adstringentia, inter quæ thermas laudant, Spadanas, Embsenses, Tetucianas, aliasque, nec non decoctum radicis chinæ & ligni guajaci, vel pulveres ex C. C. bolo Armeno, terrâ Lemniâ, spodio, trochiscos de alkekengi, Andronii, in decocto hordei cum glycyrhiza assumtos, & simul in lacte dissolutos per syringam in vesicam injectos. In *Fistula* unguentum Ægyptiacum in decocto hordei vel alio conveniente solutum, per penem mediante syringa instillant, ut callus absumatur, quod difficulter admodum hoc in casu obtineri posse verentur, si verò ulcus foris sit patulum, & Fistula instrumento attingi possit, vel ferro candente callum exuunt, vel unguento Ægyptiaco & pauco arsenici absumunt. Hoc facto, & reliquo ulcere commodè siccato, consolidationem promovent decoctis vulnerariis equiseti, saniculæ, symphyti, rhois, malicorii, balaustiorum, tum assumtis per os, tum injectis in vesicam, vel pilulas ex mastiche, C. C. spodio, lapide Judaico, sanguine draconis, bolo Armeno, Coralliis, gummi Arabico, tragacantho, succo symphyti exceptas porrigunt deglutiendas, & foris pectini imponunt cataplasma ex farina lentium tostarum, malicorio, balaustiis, gallis immaturis, acacia, hypocistide, alumine, posca parum dilutis, aut succo plantaginis & consolidæ exceptis, aut per syringam injiciunt liquores ex lacte chalybeato, aut succis adstringentibus, in quibus pulvis sit dissolutus ex plumbo usto, cerussâ, thure, amylo, spodio, &c. quibus cicatrix inducitur, & ulcus debitè occluditur.

Non absimilem ineunt curationem in *Vulnere* Vesicæ, decocta enim vulneraria jam indigitata mul propinant haurienda, & per syringam instillant, locumque vulneratum pro faciliori impetranda consolidatione inungunt oleo myrrhino, hyperici, mastichino, unguento santalino, & tandem emplastrum triapharmacum, Apostolorum, aut ad herniam consuetum imponunt, sique vulnus sit majus, labia artificiose consuunt; ne ab invicem nimis dilatentur aut distorqueantur, sed convenienter conjungantur, & arte ita conjunctæ fortiùs detineantur.

Meatûs Urinarii *Angustiam* ut curent, obstacula quævis removent, adstrictionem relaxando lacte tepido, oleo amygd. dulc. decocto malvæ, altheæ, flor. Chamomill. glycyrrhizæ, passularum,

tum per osassumtis, tum per syringam in vesicam infusis, spongiâ in decocto seminis lini, foliorum malvæ, altheæ, parietariæ, florum chamomillę meliloti &c. expressâ, & pubi, pectini & perineo tepidè imposita, illito postmodum oleo liliorum & scorpionum, quibus intemperies frigida & sicca simul aufertur, tumores verò & inflammationem abigendo ratione superius dicta, calculos & pus eximendo, pituitam viscidam incidendo, attenuando, concoquendo & detergendo decocto capillorum ♀is, hyssopi, calamenthæ, betonicæ, salviæ, stœchadis, glycyrhizæ, additis oxymelle squillitico & syrupo hyssopi, vel electuario Justino, diaspolitico & similibus, quibus præparatos humores abundantes phlegmagogis & clysteribus idoneis evacuant, post quæ medicamenta ad ulteriorem desiccationem & materiæ peccantis expulsionem, aquas thermales commendant, vel in harum defectu diuretica, decoctum radicum raphani, oxymel compositum, syrupum de 5. radicibus, de limonibus, terebinthinam, qualia etiam approbant, si ex nimia vesicæ distensione à potu copiosiùs ingesto meatus comprimatur. Excrescentias carnosas post ulcus vel gonorrhœam pronatas absumunt remediis leviter corrodentibus ac detergentibus, alumine, chalcantho, vitro, antimonio studiosè adustis, melle rosaceo exceptis, & candelæ cereæ extremitati illitis, sicque ad carunculam blandè demissis repetitis vicibus, donec penitus absumantur, quod antequam fiat, ne urinæ diuturnior retentio gravius apportet symptoma, excrescentias istas deprimunt, & canalem dilatant stylo plumbeo, ut liberiùs urinam stillando emittat. Grumos sanguinis meatum obstruentes dissolvunt rubiâ, mumiâ, pulvere ad casum, ut soluti cum urina faciliùs expelli possint, & meatus iste ab iisdem liberetur.

Imperforationem Meatûs Urinarii, sive in Vesicæ collo, sive in pene, ut vitium originale, & aberrationem Deastræ suæ Naturæ, curatu admodum judicant difficile, imo in totum incurabile, si omninò nulla in partibus hisce existat cavitas, aut nullum ejus rudimentum; sin cavitas perfecta membranula quadam obducatur, arrepto pene sinistra manu, dextra cultello aut alio quodam instrumento armata eandem discindunt aut perforant, quam operationem difficulter admodum in ipsius Vesicæ meatu institui posse largiuntur, & nonnisi præmissâ in urethram cannula, per quam instrumentum leniter trudatur, perficiendam volunt. foramini jam facto turundam plumbeam unguento de thutia obductam ad cicatrisationem usque inserendam, & antea, nisi dum urina sit reddenda, non eximendam.

Curatio Morborum Vesicæ secundum Paracelsum. §. 14. *Paracelsus* Vesicæ *Inflammationis* curationem nullam instituit diversam à curatione partium aliarum inflammatarum, potissimùm verò mumiam laudat, & omnia ex ea parata remedia intrò sumenda, externè verò emplastrum suum oppodeltoch validè deprædicat.

Ulcera & *Vulnera* Vesicæ curationem minùs admittere docet, quàm pulmonis. sed si fiat excisio, carnem supernè annatam conglutinari & coalescere credit, & non Vesicam; *Putrefactionem* verò præcaveri, aut si jam adsistat, depelli vult trochiscis de Alkakengi, & de thure, factis sequentibus additionibus, & quidem ad trochiscos ad Alkakengi:

℞. *Sem. Lactuc.* ℥j.
Terpenthinæ destillatæ ℥ß.

Ad trochiscos de thure addit sequentia:

℞. *Mumiæ,*
Laccæ rubeæ aa. ℥ij.
Sperm. ceti ℈ij.
M.

Et his præter putrefactionem istam, aliquando etiam Exulcerationes, sed difficulter curari pronunciat, monetque in Exulceratione hoc solùm agendum esse, ut mundificetur, non ut consolidetur.

Meatûs Urinarii *Angustiam* ab opilatione inductam cantharidum usu reserari posse promittit, quamvis non sint laudabile medicamen, ideòque unam solummodò guttam, addito croco, vult exhiberi, sic enim valde penetrare, & urinæ effluxum conciliare dicit: Carunculas oleo laterino absumi, sanguinem congrumatum mumiâ dissolvi, omnimodam occlusionem in matrice tempore formationis fœtûs factam nulla arte corrigi, membranulam verò canalem obducentem interdum adimi & discindi posse statuit.

§. 15. *Helmontio* curatio *Inflammationis* Vesicæ peragitur tollendo vel calculum, vel sal illud corrigendo, cujus occasione sanguinis transitus fuit impeditus & Archeus irritatus, per alcalica quædam convenientia rariora, in quorum communicatione nimis vixit avarus. *Helmontium.*

Ulcera, *Fistulas* & *Vulnera* Vesicæ admodum difficulter sanari posse pronunciat, siquidem neque lapis cancrorum, neque aliæ herbæ vulnerariæ integris viribus ad vesicam pertingere possint, sed circa primam stomachi digestionem vim suam amittant, morbos verò hosce non esse ex acore stomachi, verùm ex proprio Archei vesicæ vitio & contagio susceptos, & proinde in morbis hisce arcanis opus esse inferre pergit, quoquò penetrantibus, quæ tamen revelare cessat. Si quis verò objicere velit, lapidem cancrorum esse diureticum; ei respondet, non propterea adventum ejus in vesicam usque sperandum esse, aut vim ejus intactam & infractam manere, verùm sat esse, si lapis ille totum potum spoliet vi acescente, cùm tantillum aliàs acoris in lotio partibusque illi subservientibus hostile esse possit, quo ab alcalicis istiusmodi correcto, morbis hisce ulterius præscindi possit incrementum.

Meatûs Urinarii *Obstructionem* tolli posse existimat educendo mucum illum iisdem remediis, quibus calculus dissolvitur & ejicitur, carunculas mercurialibus absumere suadet, membranulam discindi aut perpungi permittit, defectum verò ipsius canalis nulla arte resarciri posse autumat.

§. 16. *Willisiana* curatio in vesicæ *Inflammatione* eò vergit, ut accensio ista quantocyus compescatur, detrahendo ei ulteriorem fomitem & prohibendo ne de novo sulphureum quidpiam ad vesicam deferatur, quod fieri putat sanguinis depuratione, tum per venæsectionem, tum alia remedia biliosam ejus diathesin corrigentia, aquis scilicet nymphææ, malvæ, violariæ, alkekengi, syrupo limonum, ex quibus julapia parantur, vel emulsiones seminum 4 frigidorum majorum, addito sale prunellæ, vel ♀o ☽to, simulque pro dolore leniendo & vesica distenta emollienda unguentum illinit ex butyro insulso, axungia anserina, oleo amygd. dulc. lil. violar. vel unguentum resumtivum cum rosaceo mixtum, *Willisianum.*

tum, & ne alvi obstructio vesicæ compressioni & urinæ detentioni ansam præbeat, clysteres emollientes & intestina lubrica reddentes aliquoties injici præcipit, tum cataplasmata externè regioni vesicæ imponi curat ex foliis malvæ, parietariæ, radicibus altheæ, dactylis mundatis in aqua decoctis & per setaceum transmissis, additis farina hordei, lini, oleo rosf. violar. liliorum, nec interna omittit materiam peccantem per urinam expellentia, & hanc promoventia, cui scopo sequens utile ducit apozema.

℞. *Rad. gramin.*
acetos.
charefol.
fœnic. aa. ℥j.
Fol. parietar.
fragar.
violar.
malv. aa. P. j.
Passul. probè mundat. ℥iß.
Limonium dimidium in taleolos contusum.
Contundantur passula cum Limonio, & coq. in aq font. ℔iij. *ad quarta partis consumtionem, in Colatur. dissolv.*
Sacch. canth. alb. ℥iß.

de quo bibat æger aliquoties in die ℥iij. pro Dosi. Dolore urgente, sequentem exhibet potiunculam hypnoticam.

℞. *Aq. Nymph.* ℥v.
portulac. ℥iij.
corall. pp. ℈j.
Syr. de papav. simpl. ℥ß.
M. d. una vice.

Properante Inflammatione hac in suppurationem, cataplasmata externè continuat emollientia, & unguentum dialtheæ cum oleo scorpionum sæpius illinit, hinc rupto abscessu abstergentia propinat, decoctum hordei cum passulis & radice graminis, diureticisque materiam purulentam expellit, ex quibus sequentem laudat pulverem extra suppurationem etiam locum habentem, si urina diutiùs detineatur, ejusque suppressio gravius portendat periculum.

℞. *Test. ovor.* ʒiß.
Ocul. ♋. ℈ij.
Sal. prunell. ʒß.
Sacch. canth. alb.
M. F. Pulvis. de quo ʒß. exhibeatur una vice in aqua malvæ & fragariæ.

In *Ulcere* Vesicæ ex Inflammatione vel aliunde suborto mundantia & abstergentia approbat, quibus particulæ salsæ corrodentes simul per urinam evacuentur, quare pilulas laudat sequentes.

℞. *Pulv. ocul.* ♋. ʒiß.
Myrrh. ʒj.
⊖*is prunell.* ʒß.
Sem. apii ℈j.
Cum s. q. *terebinth. Venet. lot. formentur Pilula* gr. j. *magnitudine,*

de quibus XII. una vice deglutiantur. Ut ulcus postmodum sanetur & materia acris corrigatur, ulteriorque illius proventus præcaveatur, vulneraria commendat, cum leviter purgantibus, decoctum folior. alkekengi, sanicul. agrimon. ligni sassafr. rad. liquirit. graminis, additis interdum rhabarb. & foliis senæ. Ulcere existente fistuloso injectiones per syringam usurpat ex aqua calcis vivæ & plantaginis, cum unguento Ægyptiaco, aut alia quædam lixiviosa, cum paucula quantitate ☿ii præcipitati, quibus callo absumto & ulcere satis deterso, balsamica exhibet, maximè balsamum de Capaiba, vel pulveres consolidantes ex trochiscis de Alkekengi, Gordonii, vel ebore usto, coralliis pp. succino albo pp. & sanguine draconis, & continuatis simul decoctis vulnerariis, quibus soluta unitas denuò conjungatur, foramina substantiâ carnosâ de novo repleantur, & cicatrice claudantur.

Hæc quoque remedia vulneraria & balsamica adhibet in ipsis Vesicæ *Vulneribus*; quibus subjungit Tincturas vulnerarias ex hyperico, ♃e ⊖-li, cancris; externè itidem balsamum Peruvianum vel myrrhæ instillat, & emplastrum stipticum imponit.

Meatum Urinarium *angustatum* ob spasmodicam sphincteris Vesicæ affectionem curare solet spirituosis & nervinis affectibus convulsivis maximè dicatis, aquâ salviæ, cum ∽ C. C. & syrupo paralyseos: regionem Vesicæ inungit unguento nervino, vel oleo scorpionum cum guttulis aliquot olei succini mistum. Ab aliis vesicæ affectibus oriundum iis demtis reserari promittit, pituitam crassam canalem obstruentem dissolvit aquis chærefolii, rutæ, centaurii minoris, cum ∽u ⊖is dulci, & carunculas absumit oleo ☿ii, saccharo ♄i, linimento, vel emplastro ex viridi æris, auripigmento, ☿io dulci, cum lithargyrio & oleo rosarum parato, & candelæ cereæ in summitate illitum aut impositum, quæ meatui inserenda, simulque decocta ex lignis interiùs propinat.

Imperforationem à totali colli Vesicæ, aut penis soliditate dependentem incurabilem relinquit, membranulam verò orificium occludentem discindi permittit modo à superioribus jam proposito.

§. 17. *Sylvius* Vesicæ *Inflammationem* curaturus maximè in hoc allaborat, ut sanguini in vesicæ partibus aut vasis subsistenti consuetus reconcilietur. Motus & fluxus, vasaque infarcta referentur, ut ipse sanguis liberum per ea inveniat transitum, adeoque præmissis enematibus emollientibus & aliquando flatus discutientibus prospicit, ne alvi excrementis diutiùs subsistentibus vesica nimiùm comprimatur, & hinc non modò urinæ effluxus impediatur, sed dolor etjam & ipsa inflammatio augeatur, simulque acrimonia acida temperetur, & partes ab inflammatione distentæ demulceantur, post hæc Inflammationi occurrit sudoriferis ex ♁io diaphoretico, & oculis ♋., additis opiatis pro sedandis simul doloribus, qua de causa etiam externè fotûs instituit ex plantis emollientibus & aromaticis cum spongia vel panno laneo regioni vesicæ calidè adhibendos, & venæsectionem in brachio aversionis, & in pede derivationis gratia celebrat; & hæc quidem ad inflammationem impediendam, quod si obtineri nequeat, operam locat sedulam, quâ ad suppurationem promoveatur, non modò fotibus jam indigitatis diutiùs continuatis, sed cataplasmatibus etiam ex similibus emollientibus, unà cum radicibus seu bulbis liliorum alborum, cepis priùs assis & contusis, farinisque hordei, seminis lini, fœnigr. fabarum, &c. in lacte dulci paratis, additis oleis vel unguentis quibusdam emollientibus, liliorum nempe, chamomillæ, meliloti, unguento dialtheæ composito, martiato, quibus etiam regionem vesicę antea inungit, & injectiones per penem in vesicam parat Sylvium.

ex

ex eodem decocto emollientium, quibus simul viæ lubricantur & patefiunt, ut materia purulenta faciliùs effluat, at rupto abscessu in parte vesicæ exteriore, tumorem à materia purulenta effusâ in abdomine exteriore suscitatum non minùs emollit, ut vel per se rumpatur, vel lancettâ aperiri & pus evacuari queat, quo impetrato abstergit & consolidat, ut ulcus reposcit.

Nulla autem meliora in *Ulcere* etiam Vesicæ reperit remedia, quàm terebinthinata, & balsamum sulphuris, potissimùm terebinthinatum, internè in jusculo assumta, mitigatis & correctis priùs humoribus acrioribus per emulsiones aut decocta emollientia, hordei maximè cum glycyrhiza, tum etiam iisdem diureticis per vias urinarias expulsis, oculis nempe cancrorum, & aliis quibusdam remediis aromaticis convenientibus, quibus impetratis, balsamicis antedictis ulceris mundationem & consolidationem pro voto obtineri posse confidit, & ut faciliùs ulcus occludatur, adstringentia etiam adhibet ex myrrha, mastiche, lapide hæmatite, succino, coralliis, aliisque aromaticis acidum consolidationem impediens domantibus.

Quæ verò ulteriùs in ulceribus usurpari possint, eadem esse judicat, quæ *Vulneribus* Vesicæ conveniunt, decocta nempe vulneraria ex radicibus tormentillæ, caryophyllatæ, consolidæ, pimpinellæ, herbis saniculæ, equiseti, consolidæ Saracenicæ, Sanguisorbæ, virgæ aureæ, hyperici, ophioglossæ, perfoliatæ, floribus rosar. rub. balaustiorum &c. in vino rubro parata, & vel per os sumenda exhibita, additis syrupo myrtino, de symphyto, & similibus, vel cum syringa externè injecta, ut vulnus mundetur, & mundatum consolidetur, qua de causâ etiam alias mixturas propinat ex aquis plantaginis, equiseti, hyperici, veronicæ, cum pulveribus hæmatitis, coralliorum, sanguinis draconis, & syrupis antedictis, & vulneri emplastrum stictieum ad perfectam unionem usque superimponit, simulque fascias aut ligaturas convenientes adhiberi vult, quò ulterior per vulnus urinæ impediatur effluxus, ipsaque cogatur viam suam ordinariam repetere. Absque externo verò vulnere, aut eodem existente exiguo, si vesica sola interiùs in abdomine fuerit rupta, & lotium in Abdominis cavitatem fuerit infusum, ut à casu aut contusione interdum fieri potest, simpliciter malum pronunciat lethale, quoniam non modò ascites & gangræna vesicam facilè invadat, sed vulneri etiam consolidando convenientia non possint usurpari remedia.

Angustiam Meatûs Urinarii à calculo in collo vesicæ hærente inductam auferri & curari posse docet remoto calculo isto candelâ cereâ per penem immissâ, quâ simul carunculas aliasque excrescentias carnosas deprimi, & urethræ coalitum post ulcus sejungi posse retur, ut urinæ fluxus reconcilietur, donec excrescentiæ istæ sensim consumantur, de resectione verò carunculæ instituendâ valde dubitat, ne forsan totum carnis frustum cum interna vesicæ superficie cohærens vi quadam ita avelleretur.

Imperforationem totalem & connatam tum colli vesicæ, tum ipsius penis, in quo nulla existit urethra, vitium credit inemendabile; ubi verò sola membranula quædam orificium penis vel vesicæ obturat, hanc commodo quodam instrumento chirurgico perforari, & sic urinæ exitum parari posse sibi maximè habet persuasum.

§. 15. *Cartesianorum* Vesicæ *Inflammationem* curandi ratio sequentibus innititur indicationibus. 1. Ut particulæ acutæ, sive acidæ mitigentur & abigantur. 2. Succorum stagnatio resolvatur, iisque motus progressivus deperditus restituatur. 3. Si hic restitui nequeat, suppuratio eorum promoveatur, & tum abstersio fiat, mundatio & consolidatio. Particularum acutarum angularium succos condensantium, & motum eorum inhibentium mitigationem & ejectionem instituunt porosis, quibus anguli eorum invicentur, & cum iis simul per urinam expellantur, & propterea sequentem proponunt pulverem intentionem hanc optimè promoturum. *Curatio Vesicæ Morborum secundum Cartesianos.*

℞. *Ocul.* ♋. ℈ij.
♁ii diaphoret. ʒß.
Sperm. cet. ℈j.
⊖is succin. gr. vj.
Camphor. gr. ij.

M. F. Pulvis, in jusculo, potu, vel sequenti mixtura ternis vicibus exhibendus.

℞. *Aq. fœnic.*
charefol.
petroselin. aa. ℥j.
Tinctur. hyperic.
croci ʒj.
Syr. heder. terrestr. ℥j.
M.

Ubi ex maxima fibrarum vesicæ distensione dolor vehemens suboriatur, unum vel alterum granum pulveribus istis addunt laudani opiati, attenuationi succorum simul utilis. Ut enim stagnatio resolvatur, & succis debitus concilietur motus & fluxus, studiosè allaborant, & hac de causâ salia volatilia frequenti habent in usu, qualia sunt ⌒✳ci, C. C. in vino dulci guttatim assumti, succus nasturtii aquatici, beccabungæ, raphani sylvestris & hortensis, cochleariæ, aqua alkekengi, parietariæ, quibus simul calculus ad exitum promovetur, ne meatum obstruendo urinam diutiùs subsistere & corrumpi cogat. Pro meliori etiam attenuatione succorum incrassatorum externa adhibent regioni vesicæ, sed penetrantia & calida, ut epithema ex spiritu vini camphorato, cataplasma ex radice cucumeris asinini, raphani, sio aquatico, beccabungâ, petroselino, phellandrio, floribus sambuci, meliloti, semine dauci, camphora in spiritu vini coctis & calidè impositis, quorum penetrationem si cutis abdominis densior prohibeat, eandem emolliunt & rarefaciunt unguento anodyno, martiato, oleo anethi, lilior. petræ, &c. Sed si pro fluore & attenuatione impetrandis incassum laboretur, quòd nimia succorum incrassatorum copia & stagnatio eadem prohibeat, & reliqui liquores affluentes eandem compellant, & ad suppurationem cogant, etiam hunc facilitant emollientibus, ut succus purulentus eò citiùs prorumpat, impositis cataplasmatis ex foliis parietariæ, altheæ, cepis sub cineribus assis, ficubus, fermento, floribus camomillæ, meliloti in ceravisia coctis, additis semine lini & unguento altheæ vel basilici, vel emplastro diachylo & de meliloto, oleo liliorum invicem malaxatis. Rupto abscessu in cavitate vesicæ, materiæ purulentæ per urinam promovent effluxum, & corruptionem ejus prohibent ⌒u terebinthinæ in jusculo sæpiùs exhibito, vel sequenti mixtura.

℞. *Aq.*

℞. *Aq. Agrimon.* ℥j.
Scord. ℥vj.
Tinctur. propriet. Mynſ. ʒij.
～✱ci *ſuccinat.* ʒß.
Syr. hyperic. ℥ß.
M. d. cochleatim.

In parte Veſicæ gibbâ materiâ purulentâ exitum ſibi parante, & tumorem in abdomine producente, cataplaſmata emollientia continuant, additis fortioribus quibusdam penetrantibus, ut ✱co, ⊖e alcali, ſapone, quibus ſi cutis exterior attenuata quidem, ſed nondum penitus rupta ſit, lancettâ vel cultello acuto eandem aperiunt, ut pus effluat, quo facto ulcus mundant linimento ex terebinthina, gummi elemi, myrrhâ, ærugine, oleo hyperici compoſito, & emplaſtro griſeo, vel de gratia Dei appellato ulcus penitus ſanant.

Et hac ratione in *Ulcere* quoque Veſicæ curando procedunt, quamvis difficilem hanc eſſe curationem prænuncient, ubi enim interiùs ſolùm habeat exitum, remediis externis & manu nihil vel parum poteſt præſtari, ſed remediis internis corruptio prohibenda, ut ～u terebinthinæ, Tincturâ ſuccini, eſſentiâ plantaginis *Angeli Salæ*, oculis ♋, myrrhâ, terrâ catechu, &c. per ſyringam verò decocta achimillæ, plantaginis, agrimoniæ, glycyrrhizæ, in aqua ferrariorum facta, additis tinctura myrrhæ, vel eſſentia aloës & melle roſarum, ſunt injicienda. Foramine verò in abdomine exiſtente, unguenta mundantia cum ſtuppis aut turundis imponunt, & uti in aliis ulceribus procedunt. Peſſimum tandem illud æſtimant ulcus Veſicæ, quod & foris per abdomen, & intus in cavitatem veſicæ meatum poſſidet, quoniam facilè redditur fiſtuloſum, & *Fiſtula* Veſicæ admodum difficulter veram curationem admittit, ſed frequentiùs palliativâ tractari debet, exhibendo interiùs decocta vulneraria cum lignis, & per catheterem aut ſyringam injiciendo ſuccum apii & chelidonii majoris, cum aloe in vino ſolutâ, non omiſſis cataplaſmatis corroborantibus ex ſcordio, phellandrio, ruta, centaurio minore, hedera terreſtri, radice ariſtolochiæ rotundæ, valerianæ, ſemine cumini, ſinapi. Quando in fiſtulas ipſas via conceditur, lapidem alchimiæ in aqua hederæ terreſtris & agrimoniæ ſolutum per ſyringam injiciunt.

In *Vulneribus* Veſicæ, tanquam partis membranoſæ, ſummo ſtudio convulſiones impediendas aut tollendas volunt, & propterea quamprimùm ſequentem ſauciato exhibent mixturam.

℞. *Aq. Plantag.*
Veron. aa. ℥vj.
Salv. ℥ß.
Tinctur. Pæon. ʒiß.
～. *C. C. ſuccinat.* gt. xij.
Camphor. gt. viij.
Syr. Symphyt.
Paralyſ. aa. ʒiij.
M.

Vel ſequentem:

℞. *Aq. Charefol.* ℥ß.
Regin. Hungar. ℥ß.
Ocul. ♋. ℈j.
Corall. pp. ℈ß.
Pulv. ☿*ii.* gr vj.
Camphor. gr. ij.
Sacchar. canth. alb. ʒiß.
M. d. cochleatim.

Externè etiam unguenta illinunt nervina, & antiſpaſmodica, potiſſimùm verò ſequens:

℞. *Unguent. nervin.* ℥vj.
Balſam. Peruvian. ʒj.
Ol. Petræ ʒß.
roriſmarin, ℈j.
ſuccin. ℈ß.
M. F. Linimentum.

Datis hoc facto induciis, & vulnerato lethi faucibus erepto, decocta vulneraria ſuadent vulneri inſtillant balſamum Italicum, & epithemata ex herbis verbena, veronica, equiſeto, vincâ pervincâ, ſemine hyperici, &c. in ～u vini maceratis imponunt, quin faſcias adplicant, vulnere ad longitudinem inflicto, & conſolidationem emplaſtro oppodeltoch *VVürtzii*, & diaſulphuris R*ulandi* ſtudent facilitare.

Anguſtiam Meatûs Urinarii curari dicunt removendo ipſam cauſam obſtruentem, veluti calculum, materiam viſcidam attenuantibus & diureticis, ～u lumbricorum, ✱ci ſuccinato, eſſentia chærefolii, ſucco naſturtii, &c. abſumendo carunculas internis diaphoreticis, vel ☿alibus, tum fiſtulam auream, argenteam, vel plumbeam, optimè lævigatam canali penis inſinuant, & per eandem pulveres conſumentes immittunt ex alumine uſto, ærugine, ☿o rubro, ♀e, ſabinâ: ex. gr.

℞. *Pulv. ſabinæ* ʒj.
☿*ii rub.* ʒß.
M. F. Pulvis.

Vel ſtylo mediante unguentum Apoſtolorum aut aliud quoddam conveniens illinunt ex butyro terebinthina, ☿o rubro, ærugine, hinc excreſcentiis illis abſumtis ulcuſcula relicta ſanant, vel pulveribus ex lapide calaminari, terrâ ⊖li dulci, ſigillatâ, lithargyro, plumbo uſto, Tutiâ, camphorâ, vel emplaſtro diapompholygos, aut oppodeltoch *VVürtzii*, eximendo interea, quoties opus, ſtylum iſtum, ne urina diutiùs detineatur. Tumores Paraſtatarum diſcutientibus, & ſuccos ſtagnantes reſolventibus auferunt ex ſuperioribus cognitis, ſicuti ſpaſmodicos ſphincteris affectus nervinis & cinabarinis itidem jam indigitatis nôrunt depellere.

Imperforationem, vel defectum meatûs urinarii in veſica vel pene nulla arte, uti nec alii, reſtituere ſciunt; in extremitate verò concretum canalem aperiunt cultello acuto, quæ operatio ut promtiùs peragatur, ægri ſupini glandem ſiniſtra prehendunt, & dextra cultellum tenente membranam dividunt, quo facto ſtylum plumbeum lævigatum, & unguento de Tutia illitum tamdiu inſinuant, & niſi urina ſit reddenda, infixum ſervant, donec inducta cicatrice meatus hic planè confirmetur.

§. 19 *Me* ſuadente, *Inflammationem* Veſicæ debitè curaturus nihil intermittet operæ, quâ poros partium ab heterogeneis & ſilveſtribus particulis ex ſanguine evalato & corrupto oriundis liberet, ut ſufficiens particulis convenientibus pateat tranſitus, quod aptis ſudoriferis obtinetur, hinc commendamus ～um C C. volat. ſuccini, ⊟æ, cum ▽ chærefolii, ⊖ia volatilia oleoſa & alcalia quæcumque. A purgantibus & diureticis fortioribus acrioribus omninò abſtinendum puto, imprimis autem notetur aſteriſco, ut quantum poſſibile urinæ aut alvi ſuppreſſio, quæ ſæpe malum augent, removean- *Ex noſtra ſententia curatio Veſic. Inflammationis.*

moveantur, hinc enema ex emollientibus & anodynis, aut lacte cum nitro sæpe convenit, & interponendæ sunt ad partes acriores demulcendas emulsiones ex seminibus 4. frigidis, portulac. violar. papap. alb. quibus subjungenda externa quædam discutientia, particulas coagulatas ex sanguine corrupto resolventia, & acutas obtundentia, quod oleosis temperatis & alcalicis saturatè impragnatis peragere possumus, quare inungatur pecten oleo rosarum cum camphora, aut applicentur sacculi ex radicibus & foliis malvæ, altheæ, floribus chamomillæ, verbasci, farinâ lini, fabarum, &c. vel fiat insessus in lacte vel ▽ decoctionis emollientium, vel instituatur fotus ex prædictis herbis. In metu Gangrænæ cataplasma ex farina fabarum, & lupinorum in vino decoctis applicetur, addendo aloen, myrrham, &c. aut ♁vini camphoratus sæpius illinatur.

Ulceris & Fistulæ. Si discussio pro voto obtineri non potuit, sed inflammatio transiit in *Ulcus*, & hoc in Fistulam, etiam hîc interna sudorifera non negligenda sunt, ex quibus hoc in casu imprimis conveniunt essentia lignorum, vel decoctum ligni sancti, cum radicibus calami aromatici, herbis scordii, nasturtii & ⊖e♀i, essentia rorismarini, Tinctura ♀i ♉ata, essentia chærefolii, traumatica nostra, post quæ omnia ea hîc conducunt, quæ humorum acrimoniam temperant. Ulcus sine morsu abstergunt, & acre aut corruptum quodvis emendant, quò referuntur lacticinia, deturque decoctum sequens vel simile per longum tempus.

℞. *Rad. Scorzoner.* ℥ß.
liquirit. ʒiij.
Hord. mund. Mß.
Caricar. No. vj.
Herb. agrimon.
heder. terrestr.
Flor. malv.
violar. aa. P. j.
Flav. cort. exter. citri. ʒij.
F. Decoctio in ▽. communi.

Sic ab aliis decoctum chamæpytheos cum lacte magni æstimatur, ab aliis decoctum *Thoneri* in *Obs. p.* 176. Trochisci *Gordonii* à multis specificè laudantur, nonnulli summis laudibus efferunt balsamum ♀is terebinthinatum & succinatum, alii trochiscos alkekengi, de carabe, alii ☿um dulcem. Ad consolidandum Tinctura ♀is ⊕li, antiphthisica, corallorum cum cera, succini, hyperici, veronicæ, aliaque vulneraria. Ad dolorem leniendum exhiberi possunt varia opiata, papaverina, lacticinia, imprimis si malum fuerit obortum à cantharidibus. Terebinthinata sæpe omnem implent paginam, ex quibus variæ concinnari possunt formulæ. Acidulæ si modicè assumantur, & mineralia in iis non fuerint fortiora & acria, seu venenosa, opem aliquam afferre possunt, sic exemplo *Tulpii lib.* 2. *Obs.* 53. ulcere vesicæ vexatum per fontis Spadani usum curatum esse constat, nos tamen thermarum usum illis præferimus, qua de re confer etiam *Scholz. p.* 383. & *Ettmüllerum*. Infundantur etiam liquores idonei partibus ulceratis, imprimis sequens.

℞. *Elixir. vit.* ʒj.
♁*vin. camphorat.* ℥ß.
⊖*is volat. oleos.* ʒiß.
R. *as. fœtid.* ʒiij.
⊖*is* ♀*i* ʒiß.
Myrrh. ʒij.
Aloes ʒj.
M. vel potest dilui aquâ hederæ terrestris. Imponatur liquor hic calidè cum plumaceolis.

Injicienda etiam convenientia quædam remedia sunt per catheterem vel syringam, uti lac recens, succus plantaginis, ▽ ♃æ cum sief albo, vel sequens decoctum.

℞. *Rad. symphyt.*
bistort. aa. ℥j.
Sem. hyperic. Mß.
Cort. granat. ʒiij.
Coq. in ▽. ferrar. & in eo dissolv.
Trochisc. alb. Rhos. s. op. ℥ß.
bol. Armen. ℥j.

Si sanguis simul prodeat, injici potest cum aqua plantaginis aqua nostra stiptica, quæ te rarò fallet.

In *Fistula* conveniunt succi centaurii minoris, chelidonii majoris, apii, nasturtii, cum aloe & ☿io dulci, vel in præcedente decocto dissolvatur lapis medicamentosus, & per syringam itidem injiciatur.

In *Vulneribus* Vesicæ ante omnia aeris accessus impediatur, extraneum quodcumque è vulnere eximatur, symptomata præcaveantur & avertantur, ex quibus hîc potissimum timenda sunt ischuria, dysuria & convulsiones. Internè ergo dentur essentia hyperici, & salviæ, cum ♁u C. C. succini, & oleum terebinthinæ. Vulneri instillentur balsamus de Peru, Capaiva, oleum terebinthinæ, ♁us lumbricor. & camphoratus, vel Elixir vitæ. Consolidatio fit internè decoctis & potionibus vulnerariis, ex radice aristol. liquirit. altheæ, herb. veronicæ, agrimoniæ, plantag. heder. terrestr. flor. malv. arbor. nymph. viol. essentiâ traumaticâ. Externè balsamis vulnerariis, sacculis dissolventibus & emplastris aliis sanantibus. *Vulnerum.*

Si Urethra callosis & malignis excrescentiis repleta sit, & urinæ ab his impediatur excretio, illico specillum argenteum inauratum, & undique crenis sive incisuris constans immittendum est, ut urinæ via reddatur libera. Præmittantur etiam sudorifera, & sæpius in lecto sudet æger, candela quoque cerea oleo amygdalarum dulcium oblita quàm leviter immittatur urethræ, quæ commodiùs sæpe adhibetur, quàm specillum argenteum. Hac candela Chirurgus inquirat, ubinam obstructio hæc existat; loco sic invento, notanda est longitudo, ad quam candela fuerat immissa, postmodum nonnihil attenuata, massâque quapiam exsiccante, consumente ac corrodente obducta, candelæ extremitas denuò in urethram ad partem usque affectam erit intromittenda, & aliquoties repetenda. Sunt, qui in hunc finem massam ex viridi æris, & ☿io ♎to adhibent, ceu videre est in *Eph. Germ. Decur.* 1. *Ann.* 8. *obs.* 92. inde enim eschara fit, quâ dein separata urinæ conceditur transitus. Sed me judice à nimis corrosivis, arsenico, ♂ ⊕li, ♀is, &c. abstinendum est, quia urethra sensilis admodum est, & ex acribus istis corrosivis gangræna facilè proficiscitur, quia fibrillæ omnes corroduntur, quibus corrosis succi nervei circulatio plane tollitur, & sic necessariò mors partis hujus provenire debet, quale exemplum & nos præter *Hildanum Centur.* 4. *Obs.* 55. notavimus. *Meatus urinarii Angustia.*

Car-

Carnosæ hæ excrescentiæ urethram vel in totum, vel in tantum obstruentes, oleo succini cum vitello ovi mixto & in urethram intruso curari possunt, vel ad mentem *Riverii Cent.* 2. *Obs.* 14. candela cerea linteolo obducta & sequenti linimento intincta urethræ sæpius intrudatur.

℞. *Ol. rosar.* ℔ß.
Ceruss. veræ ℥ij.
Camphora.
Tutiæ aq. ros. lot. aa. ʒij.
Lithargyr. ☉pp. ℥iß.
♉*ii optimè pulverif.* ʒvj.
Opii.
thuris.
mastich.
aloës epat. aa. ℈j.
M. omnia, & serventur ad usum.

Cl. D. *Stalpart* quatuor homines, quibus tota ferè occlusa erat urethra, ita ut per angustissimum tantùm efflueret urina foramen, sequenti curavit remedio.

℞. *Oss. sepiæ,*
Tut. pp. aa. ʒij.
C. C. ust.
Aloes lot.
Aristol. ○ aa. ʒj.
Alum. ust. ʒß.
M. F. Pulvis subtilissimus.
Postmodum
℞. *Ol. Rosar.* ℥ij.
Lithargyr. ☉ ʒj.
Fiat decoctio quousque acquirat Emplastri consistentiam, dein ab igne seposito adde illum pulverem, & ab ignem tractato & misceto, donec medicamentum evadat durinsculum.

Hoc remedium instar emplastri extremitati candelæ cereæ applicetur, & sic urethræ intrudatur. *Fabric. ab Aquapendente* hoc in casu magni æstimat pulverem sabinæ, & *Vesalius* pulverem radicis petasiditis. Excrescentiis istis imminutis, ægroti possunt, ad exemplum monachi, cujus *Riverius Cent.* 4. *p.* 67. mentionem injicit, plumbeum in urethra gestare tubulum, quem sensim ita intrudant, usque omnia ritè peragantur; alii instrumentum argenteum suadent. Si Verrucæ adfuerint, quæ obstructionem faciant urethræ, eæ tubulo argenteo sunt exurendæ, & postmodum pars affecta alumine conspergenda, nec non ▽. rosarum, cui tutiæ non nihil admistum sit, fovenda, vel aqua ⊖-lata, vel atramento tingenda.

Imperforationem totalem Urethræ in ipsa formatione in utero productam, ubi nulla planè cavitas pro canali urinario relicta est, ut incurabilem relinquimus, siquidem aut mors eandem citò excipit, & fœtus ejusmodi occlusione laborans non diu vitam trahit, aut urina alium sibi paravit exitum in inguinibus, vel parte quadam alia abdominis. Quando verò sola quædam membranula vel in superiore glandis parte extremo urethræ, vel vesicæ colli osculo, adcrevit illudque obtegit, uti candelâ cerea vitium posterius facilè explorari potest, membranula ista lancettâ, vel alio quodam instrumento discindenda aut perforanda; in orificio verò vesicæ instrumentum satis aptum per canalem argenteum insinuandum est, eâ quidem mensurâ, quæ candelâ cereâ ante operationem fuit explorata, ne profundiùs justo intrudatur, itidemque membranula ibi hærens cautè pertundatur, & post urinæ juxta membranam istam morantis effluxum, vel linteo humectato vino, in quo balaustia, rosæ, folia plantaginis, myrobalani, mastix, & terra catechu incocta fuerunt, foramen in glande abluatur, vel per syringam ad collum vesicæ vinum istud inspergatur, tum ne labia vulneris hujus artificialis conniveant, & ante cicatricem circumquaque obductam denuò concrescant, turunda quædam ex unguento de tutiâ vel diapompholygos ad debitam consistentiam inspissata, vel candela cerea, aut stylus plumbeus linimento tali, vel alio quodam liquore cicatrisante ex succo plantaginis, in quo tutia dissoluta, obductus, donec callus excrescat, insinuetur, at quoties urina reddenda, extrahatur, eâque effusâ restituatur. Ad incontinentiam urinæ à vesicæ vitio obortam & immedicabilem feliciter adhibetur bracherium, quod describit *D. Nuk.* in Exeprim. Chir. quod instrumentum conficit Mechanicus Lugdunensis Johannes à Muschenbrok. *Imperforationis.*

CAPUT VI.

De Perinæi Inflammatione, Abscessu, Ulcere, & Gangræna.

§. I.

Ut quascumque Microcosmi percurramus angulos, & latentes in iisdem in apricum protrahamus affectus, etiam ad Perinæi morbos nunc descendimus explanandos, cujus *Inflammatio* non differt ab ea, quæ alias invadit corporis partes, nisi quòd majori quandoque stipata sentiatur dolore, & ob vicinitatem colli Vesicæ urinæ suppressionem inducat, propterea tamen peculiari hic non indiget descriptione, sed ex antecedentibus ea jam satis facta est cognita. *Perinæi Inflammatio.*

Abscessus. *Abscessus* Perinæi est tumor in spatio hoc productus à materia purulenta, ex succis è tubulis ab inflammatione diuturniore destructis copiosiùs effluentibus, & tractu temporis magis compactis orιundâ.

Ulcus est continuitatis in spatio hoc dissolutio, à succis acidis erodentibus inducta. *Ulcus.*

Gangræna Perinæi, est partis hujus incipiens mortificatio, in qua color consuetus, & sensus aboletur, à succorum majori coagulatione dependens. *Gangræna*

§. 2. *Pars affecta* est Perinæum, seu Inter fœmineum locus scilicet, sive pars illa; quæ à Scroti radice extenditur, ex musculis cute & cuticula obductis, nervis & vasis tum sanguiferis, tum lymphaticis composita, in adultis pilis obtecta. *Pars affecta.*

§. 3. Peculiari non indigent affectus hi *Diagnosi*, quoniam ipsi morbi ex suis indiciis alibi prolatis cognosci possunt, num verò iidem partem hanc invadant, tum ægri relatio, tum ipse adspectus Chirurgi omnium optimè manifestabit. *Diagnosis.*

Ætiologia secundum Galenicos. §. 4. Causam *Inflammationis* Perinæi adscribunt *Galenici* tum ipsius sanguinis intemperiei calidæ, tum ipsius partis agitationi aut incalescentiæ ab equitatione diuturniore, frictione, collisione, vel aliis quibusdam causis irritantibus externis inductæ, ob quam sanguis iste calidior majori copia in regionem hanc Perinæi alliciatur, vel, uti loqui solent, attrahatur, qui partem non modò in tumorem extendat, sed calorem etiam, ruborem, pulsum & dolorem in ea suscitet propter nimiam istam distensionem, & sanguinis dispositionem calidam.

Abscessus ejus fit, dum sanguis iste in priori Inflammatione corruptus, vel humores eidem intermisti ab aliarum partium facultate expultrice irritata, & partis hujus attractrice validiore, expultrice verò debili transmittuntur, & diutiùs retenti mediante concoctrice in pus vertuntur, eò quòd in partis nutrimentum facessere nequeant.

A pure autem in Abscessu acriore reddito, vel succis quibusdam acribus ad partem hanc confluentibus *Ulcus* produci opinantur, dum cutis ab iisdem tandem erodatur, quod etiam ab externis quibusdam rebus, sudore, urina, venenis, vel medicamentis etiam salsis acribus & corrodentibus fieri solere affirmant.

Gangrænam parti huic inferri autumant, vel ab intemperie partis nimis calida, aut nimis frigida, aut spirituum interceptione, ne partem hanc influere possint, vel destructione partis ex percussione violenta, aut erysipelatis aliorumve morborum perversa curatione, dum nimis frigida loco huic apponantur, aut nimis acria, à quibus omnibus pars hæc corrumpatur, & calor ejus nativus extinguatur.

Paracelsum. §. 5. *Paracelsus* Perinæo *Inflammationem* induci fingit à sale quodam arsenicali in locum hunc ex interna quadam minera illato, abs quo calor & rubor excitetur. *Apostema* verò à sale sanguinis hic collecto, & humores corrumpente. *Ulcus* à sale quodam vitriolico suscitari putat, abs quo cutis erodatur, ut externa quædam fiat apertura, uti *Gangrænam* parti huic inferri existimat, si à natura narcotica stupor quidam fuerit inductus, abolito sensu, & tum calor præternaturalis supervenerit, abs quo ignis hujusmodi accenditur.

Helmontium. §. 6. *Helmontii* judicio Perinæi *Inflammatio* dependet ab Archæo hujus partis ab externa quadam causa, tanquam spina, lapsu videlicet, contusione, vel frictione nimiùm irritato, ut se etiam ipse accendat, & admisso cruore in parte externa signum furoris sui cum dolore & calore appendat.

Abscessum Perinæi fieri putat, dum Archæus mucilaginem sextæ digestionis indirectè adventantem, & parti huic insidiantem expellere nititur, sed tandem fatigatus cessat, mucilago verò loco pulsa, cruori ab acido, ceu ulceris sequuturi radicali fundamento, coagulato mista partem in tumorem distendit.

Tandem verò & *Ulcus* ipsum hoc in loco sequi statuit, quando acidum istud partem hanc exedit, & solitudinem ejus dissolvit, quale acidum sæpiùs quoque hæret in lacte ab externa quadam occasione prolecto.

Gangrænam parti huic inferri sibi aliisque persuadere studet à sale quodam corrosivo, degenerante, ex lege, & à vitali republica proscripto, abs quo ingens in parte excitetur calor, eandem exurens & interdum erodens.

§. 7. *Willisium* percipimus *Inflammationis* Perinæi causam adscribere sanguini, in partis hujus interstitiis, vasisve minoribus ob lentorem hærenti, eademque obstruenti, aut ab externa, vel interna quadam causa extravasato, & ob turgescentiam ibidem aggesto, sicque calorem, & ratione solutionis continui dolorem acutum inducenti, qualem lentorem sanguini inferre credit frigus externum, ab aere vel aquâ parti huic communicatum, sicuti extravasatio promoveri posset ab agitatione nimia, admotione rerum calidarum, urina acri, aliisque rebus imprudentiùs applicatis. *Willisium.*

Ex Inflammatione ista suppurata *Abscessum* suscitari docet, dum particulæ sanguinis spirituosæ avolant, & sulphureæ, salinæ & terrestres absque ullo vinculo, & dissolutæ inter se invicem fluctuant, donec particulæ salinæ sibi dominium rapientes cutaneas partes erodant, & materiæ huic exitum parent.

Dum verò erosio ista fit, *Ulcus* produci statuit, quod pro diversitate particularum istarum salinarum modò profundius, cum prostatarum & vesicularum seminalium, vel etiam colli vesicæ læsione, modò superficietenus saltem excitatur, & interdum in sinum mutatur fistulosum.

Gangrænam partis hujus fieri existimat à particulis salinis non modò sanguinis, sed aliorum quoque humorum huc confluentium in fluorem degenerantibus, & sulphureas sibi adsociantibus, adeoque ita destructivis redditis, ut spiritibus deturbatis partem liquore privent vitali, & septica sua vi eandem planè exurant.

§. 8. *Sylvius* in Perinæo *Inflammationem* excitari posse putat, dum vel ab externo frigore partem hanc ambiente, vel à re quadam frigida admota sanguis in motu suo impeditur, vel à lapsu, contusione, aut alio quodam motu, aut agitatione violentiore vasa vel comprimantur, vel dilacerentur, ut sanguis effundi & stagnare cogatur, eoque stagnante partes spirituosæ volatiles, salinas acidasque temperantes, evanescere incipiant, unde utræque acriores factæ acriùs in se mutuò insurgant, & ob partes oleosas sanguinis simul præsentes effervescentiam calidam hoc in loco excitent, & hinc tumor ille igneus dolorosus. *Sylvium.*

Dum verò temporis tractu ipsæ illæ partes acidæ & salinæ acriores sanguinem ita corrumpant, ut in pus vertatur, *Abscessum* inde produci docet; uti si partes acidæ acres cutem hanc planè erodant, *Ulcus* emergere soleat.

Ab eodem acido acri etiam *Gangrænam* partis hujus oriri pronunciat, dum acrimonia tanta sit, ut cutis inde corrumpi incipiat, & colorem rubeum aut subpurpureum acquirat, sub quo si partis integritas non servetur, & corruptio increscat, ipsum ad eam pervenire nigredinem cum periculo partis perituræ.

§. 9. *Cartesianis* Perinæi *Inflammatio* producitur ex succorum incrassatione sanguini transitum per ramulos arteriarum hypogastricarum circa regionem hanc distributos denegante, simulque arteriolas comprimente. Incrassari verò succos asserunt, dum motus eorundem consuetus inhibetur à re quadam externa tubulos comprimente aut fibras compingente, quales *Cartesianos.*

sunt

sunt contusiones, mora diuturnior in aqua frigida, in qua cutis perinæi cum scroto, cui continua est, præ reliqua corrugatur, frictiones, vel aliæ, abs quibus pori & tubuli angustantur, ut nonnisi æther subtilis per eos transitum reperiat, abs quo particulæ porosæ sanguinis, & angulares portionis chylosæ in se invicem nimis agitentur, unde non modò incalescentia oriatur magna, sed motum etiam earum impetuosum fibrarum continuitatem dissolvere, unde dolor, & à succis è tubulis suis effluentibus & stagnantibus tumor. Facilè verò & hic loci diversorum liquorum fieri posse dicunt effluxum, quoniam & ligamenta ossis pubis, & musculi directores penis acceleratoresque urinæ hac in regione sub cute latent, quæ omnia succis suis irrigantur, & eosdem in tubulis suis continent, tum pro nutrimento sui, tum ut pro membrorum motu ab iisdem debitè infleutur. A particulis salinis cum succis copiosiùs huc allatis, vel ab ulceribus partium vicinarum, aliave de causâ allabentibus in cute hac laxiore aliquando pruritum induci asserunt, pro quo sedando dum homines unguibus locum hunc scalpant, fibris agitatis majorem adhuc cieri succorum affluxum, qui tam promtè per poros tubulosq; reverti nequeant, sed stagnare & poros cutaneos in tantum angustare, ut soli ætheri subtili permeare liceat, qui adhuc magis eosdem, & imprimis diversas eorum particulas agitando tumorem istum inflammatorium suscitet.

Abscessum Perinæi Inflammationem quandoque sequi existimant, quoniam succi ita incrassati fuerunt, ut nullo modo attenuari potuerint, sed chylus coagulatus acescens fibrulas, & tubulos dirumpendo arctiùs unitur, sicque cuti approximans materiam præbet purulentam, quæ diutiùs sub cute densiore, & non aperta detenta, ob succorum novorum particulas porosas secum devehentium affluxum, quibus particulæ angulares chyli acescentis se immiscent, & cum iis effervescunt, sicque assiduò in fibras vicinas agendo, eas, ut priores, rumpunt, & majorem efformant cavitatem, unde interdum abscessus iste magnum capere solet incrementum, cum partium vicinarum destructione.

Ulcera in parte hac suscitata originem sumere dicunt vel à materia ista purulenta, sive chylo acescente in abscessu collecto, & cutem dissolvente, vel à succo quodam multis particulis acutis erodentibus prædito per scalptionem, contusionem, lapsum, vel alia quadam de causâ prolecto, uti & urinam salsiorem partem hanc diutiùs humectantem, vel materiam spermaticam corruptam in lue Venerea eandem irrigantem, hujusmodi erosionem inducere posse aliis libenter concedunt.

Gangrænam parti huic obvenire statuunt à majori tubulorum destructione, compressione, & succorum omnimoda coagulatione, ut ad fluorem planè existant inepti, sicque calor partis hujus extingui incipiat; coagulari verò succos & tubulos comprimi & destrui asserunt ab externo frigore vehementi partem hanc immediatè ambiente, remediorum frigidorum imprudenti applicatione, lapsu, aut contusione, abs quibus omnibus liquorum motus inhibetur, & particulæ eorum stagnantium acutiores ab æthere vehementiùs agitatæ fibras destruunt, ut destructis tubulis, & absumto calore pars hæc emoriatur.

§. 10. Ex *Nostra* sententia *Inflammatione* affligitur Perinæum, vel per consensum, quando scilicet illa ab alia parte ipsi communicatur, vel à causâ quâdam externâ ea illi infertur, vel tandem à causa interna, sanguinis nimirum, lymphæve, ac aliorum succorum in tubulis stagnatione, quando enim ductus urethræ incumbentis à calculo obstruitur, arteriæ sanguinem in musculos deferentes, venæ illum ab ipsis referentes, & vasa lymphatica lympham devehentes comprimuntur, sanguinisque ac lymphæ cursus impeditur, eorum autem moram trahentium volatiliores particulæ continuo, quo donantur, motu evaporantur, crassiores verò restitant. Sanguine itaque volatilioribus, quæ exhalatæ sunt, & alcalicis depauperato particulis, sulphura in eo contenta acidis in massâ ejus superstitibus obsistere nequeunt, sed ab iisdem coagulantur. Sulphura autem coagulata in angustiores tubulos propulsa in illis commorantur, eosque obstruunt. Crassa alcalica, quibus ob molem avolare non fuit concessum, à subtilioribus ut antea in motum non acta, patulis suis poris acida excipiunt, ex quo coalitu producuntur salia: at materia subtilis perpetuo fluxu adveniens, nec per poros aut inversos, aut obturatos liberè permeans, & à novis istis salibus in sanguinem vel lympham reflexa in vehementiorem motum particulas adigit, ipsasque fermentat ac rarefacit, nec priùs cessat æstus ille, quàm salia perfracta fuerint, pristinaque pororum restituta rectitudo & figura. *Nostra sententia de causis Perinæi Inflammationis.*

Idem exoritur affectus ab urethræ exulceratione, tenuiora siquidem salia in pure contenta per urethræ poros elabentia, & ad perinæum usque delata, musculorum ejus & vasorum fibrillas penetrant, aculeis suis illas vellicant ac lancinant, & in cincinnos contrahunt, fibrillæ itaque violentioribus crebrioribusque suis vibrationibus sanguinem lymphamque validiùs exagitantes illa rarefaciunt, talis enim liquor ampliùs, quàm anteà, spatium occupans vasorum tunicas distendit, & adauctâ rarefactione eò usque vasorum parietes extendit, ut desinente fibrarum illarum elasticâ vi disrumpantur tunicæ, comprehensusque humor effundatur, quo extravasato, volatiliores ejus particulæ exhalantur, crassiores remanent, coagulantur sulphura, abs quibus obstruuntur tubuli, & procreantur salia ab acidorum cum alcalicis connubio, unde adaugetur sanguinis lymphæque motus, cùm materiæ æthereæ liber transitus non concedatur. Semen in vesiculis moram trahens, in iisque putrescens, prout fieri solet in lue Venereâ affectis, ac fermentatum Perinæi inflammationem inferre potest, quum enim semen tenuissimis volatilissimisque salibus sit ditatum, si ipsi exitus per ordinarias vias denegetur, volatilia illa salia rapidissimo continuoque motu donata, phlegmata, abs quibus sunt dissoluta, exagitant, & attenuant, ac ad evaporationem determinant, sulphurumque, abs quibus colligata detinentur, vincula frangunt, & eorum amplexibus liberantur; sui juris ergò facta vesicularum seminalium poros pervadunt, & ad Perinæum accedunt, partium illud componentium fibrillas subeunt, illas pungunt & vellicant, ac in spasmodicos agitant motus, unde contingit superiùs jam indigitata sanguinis rarefactio, ejusdemque extravasatio, sulphurumque illius coagulatio,

 abs

abs quibus tubulorum obstructio oritur, & obturatio, saliumque procreatio fermentationem istam excitantium.

Casus in Perinæum, vel vehementior longiorque crurum diductio partis hujusce Inflammationis causæ esse possunt; si quis enim apertis diductisque cruribus in corpus aliquod durum cui Perinæum fortiter applicetur, deciderit, partis quæ in corpus durum impingit, vasa quædam dirumpuntur, aut comprimuntur. A prioribus excernitur sanguis aut lympha, in posterioribus verò stagnat, illorum parietibus propiùs juxta se invicem accedentibus. Eadem contingit sors musculorum fibrillis, quæ vasis sanguiferis aut lymphaticis; pressæ siquidem & arctiùs unitæ angustiora inter se relinquunt interstitia, quibus sanguinis stagnationem adaugent validioremque illam efficiunt: at quum materia ætherea, spiritus animales volatilioresque sanguinis vicinorum vasorum particulæ in sanguinem aut lympham extravasatam impingunt, tenuiores ejus partes abripiunt, & per poros eliminant. Sulphura autem crassa in parte remanentia ab acidis coagulantur, quæ tubulis angustioribus impacta in illis cespitant, alcalicorum crassiorum pori ab acidis opplentur, quos cùm non liceat materiæ subtili præterfluere, liquorem effusum exagitat ipsa, fermentat & rarefacit.

Vehementior longiorque crurum distortio Perinæi Inflammationis autor etiam ideò esse potest, quòd tum temporis musculorum vasorumque fibrillæ supra modum extensæ, & tantum de amplitudine suâ deperdentes, quantum de longitudine acquisiverunt, ordinariam liquorum copiam suscipere nequeant, & debilitatâ præ extensionis caliditate earum vi elasticâ, ordinarium liquoribus motum non concilient, earum enim vibrationibus eam, quâ par foret, frequentiam non habentibus, nec requisito robore pollentibus, tardior fit liquoris cursus, & hinc minor spirituum animalium in fibras nerveas influxus, unde sanguis & lympha hoc orbata stimulo mitiore motu donantur, & testudineo solùm gressu circulantur, liquoribus ergò particulis volatilibus non ditatis, sulphura ut decet non expanduntur, nec impetentium acidorum aculeos, abs quibus coagulantur, declinare possunt, crassioribus alcalicis fermè quiescentibus impingentia acida effugere non fas est, eaque poris suis excipiunt; inde contingit tubulorum à coagulatis sulphuribus obstructio, liquorisque ab impedito materiæ subtilis libero per alcalicorum poros transitu fermentatio & rarefactio.

Causa Perinæi Abscessus. Materia ætherea partes universas perpetim pervadens, spiritus animales indesinenti fluxu corpus irradiantes, & tenuiores sanguinis particulæ per vasorum poros irrequietè avolantes, liquoris extravasati particulas perpetuo motu exagitant & huc illuc impellunt, & in tubulos apertos adigunt; si sulphura jam ab acidis coaguata ità fortiter tubulorum parietibus inhærescant, ut ab illis extrudi nequeant, & acida alcalicorum poros opplentia ab ipsis deturbari non valeant, nec salia ab acidorum cum alcalicorum coalitu progenita, præ nimia illorum duritie ac rigiditate atteri atque perfringi non possint, intentior fit liquoris effusi motus, quàm perpetuum patiatur materiæ subtilis, spirituum animalium & particularum tenuiorũ sanguinis vicini impulsum, nec ulla via aufugere ipsi vacet; & quum perduret pororum alcalicorum obturatio & inversio, & ab illis materiæ subtilis in ea prorumpentis propulsio: salia crassa duris rigidisque spiculis horrida in partium adjacentium fibras compulsa, & in earum poros aculeos suos insinuantia, illas discindunt & comminunt, scrobemque sibi excavant, cui *Abscessus* nomen vulgò tribuitur. Restant adhuc phlegmata quædam, quæ alcalia dissolventia, ac reliquis liquoris effusi elementis intermixta fluiditatem materiæ congestæ conciliant, & hæc materia in Abscessu comprehensa pus cognominatur, albedinem præ se ferens, oriturque (quando inflammatio à sanguine producitur) ex eo, quòd exhalatis tenuioribus delicatioribusque sulphuribus, quæ sanguinis globulis superextensa ejus rubedinem faciebant, chylosæ particulæ sulphure hoc defraudatæ, album conservent colorem.

In *Ulcus* facilè transit abscessus, quod vel Chirurgi manu inducitur, vel pus proprio marte carne & cute superjacentibus erosis exitum sibi molitur; quod fit, si pus diutiùs, quàm par est, in parte stagnet ac relinquatur; salia siquidem puris huc & illuc acta ambientes partes spiculis suis impetunt, earumque fibrillas dissecant & comminuunt: sin pus diutiùs in parte relinquatur, subsistente salium actione, fovea profundior ac latior devenit, fibrillisque partium ad superficiem externam urgentium ut reliquis exesis, ad cutim cuticulamque tandem perveniunt, quæ quum non sint ejus densitatis, atque duritiei, ut salium aculeis resistere valeant, ab iis tandem discinduntur & separantur, liberque conceditur puri effluxus. *Ulceris.*

Persistentibus tubulorum obstructionibus, & à novis coagulatis sulphuribus semper advenientibus adauctis, crassisque salibus fibrillarum poris infixis, parcior fit spirituum animalium in partem affluxus; oppleti siquidem vasorum tubuli fibrillas, quibus incumbunt comprimunt & coarctant, prohibentque, ne copiosos excipiant cavitate sua spiritus, &, si qui eas permeent, pori fibrillarum à salibus occupati vix illos admittunt, fibrillæ ergo spirituum subsidio carentes, assuetà nequaquam gaudent tensione, sed concidunt, & flavescunt, ideoque sensu orbantur, deficiente quoque tensione fibrillæ, eâ quâ cederet vi, salium impetus non repellunt, nec ea à poris suis excutiunt, salia verò perpetuo indesinentique motu agitata, fibrillarumque poris infixa, eas discindunt & dissecant. *Gangrænæ.*

§. 11. Perinæi *Inflammationis* idem est finis, ac aliarum partium, nam si per poros non discutiatur, suppuratur; vel si malè tractetur, in Gangrænam degenerat; nec quoque periculo vacat partium vicinarum, tum externarum, tum internarum ratione, scroti, testiculorumque nimirum, ani, intestinorum, vesicularum seminalium, & urethræ. *Prognosis.*

Abscessus Perinæi nisi brevi aperiatur, carnes subjectas exedit, & pus in vicinas partes viam sibi sternit, & in partes usque penetrat internas, suppositaque ossa carie inficit, quare maximum ab illo imminet periculum.

Ulcus Perinæi meritò semper timorem incutere debet, quum pus acrius factum partes circumjacentes facili marte corrodat, & quum omnes Perinæi vicinæ partes tum internæ, tum externæ, si semel ulcere tactæ fuerint, difficillimam

nam aut nullam admittant curam, nec temerè pronunciare possumus, maximum enim impendet periculum ab ulcere Perinæi. Ulcus pro ea, quam inducit indole, faciliùs aut difficiliùs curatu est, vel etiam pro majori aut minori mora, quàm pus in abscessu moram fecit.

Nisi protinus *Gangrenæ* Perinæi succurratur, vix è mortis faucibus eripi potest æger, propter vicinarum partium dispositionem ac indolem. Sed nulla salutis spes superest, si Gangræna à causa interna ortum duxerit.

Diæta. §. 12. Cura *Diætetica* consistit in eo, ut succi incrassati & stagnantes attenuentur, hinc omnia alimenta & potulenta, quæ succum nutritium exhibent dulcem, angue pejus fugienda; illa enim sunt, quæ obstructiones pariunt, & succos circulantes inspissant, coagulant ac stagnare faciunt, nec non omnia acida, austera, frigida & viscida, lutosum exhibentia chylum; Aër quoque frigidus ac nebulosus nocet, uti & motus nimius, exulent animi pathemata vulgò frigida dicta, ut mœror, tristitia, terror, &c.

Curatio morborum horum juxta Galenicos. §. 13. *Curationem* Pharmaceutico-Chirurgicam Perinæi *Inflammationis* instituturi *Galenici* ad sanguinis ulteriorem influxum inhibendum, revulsionis gratiâ venæsectionem celebrant in brachio dextro vel sinistro, prout ad dextrum vel sinistrum latus inflammatio hæc magis inclinat, ad derivandum quoque in talo uno vel altero idem peragunt opus; hinc pro partis accipientis corroboratione, ne plus admittat sanguinis aliunde affluentis, adstringentia admovent mediocria, epithemata nempe ex succis nymphææ, plantaginis, solani, portulacæ, vel linimenta ex oleo nymphææ, rosaceo, omphacino, myrthino, unguentum santalinum, vel cataplasmata ex foliis parietariæ, nymphææ, portulacæ, violariæ, seminé endiviæ, dactylis, &c. in aqua decoctis, & diligenter contusis aut conquassatis, additis postmodum farinâ hordei, pulveribus florum chamomillæ & meliloti, cum oleo rosaceo parata. Fortiora adstringentia hoc in loco omittunt, ne constricto nimis sphinctere vesicæ & meatu urinario dysuria sequatur vehementiora symptomata inferens, quapropter interna quoque adhibent apozemata ex radicibus liquiritiæ, cichorii, ononidis, herbis malvæ, parietariæ, capillorum Veneris, nymphææ, floribus violarum, nenuphar, borraginis, baccarum alkekengi, jujubarum, passularum, seminibus cucurbitæ, melonum, altheæ; quin si alvus simul adsit adstrictior, ne perinæum affectum fortiùs inde prematur, & urinæ effluxus impediatur, eandem solvunt, & lubricam reddunt, vel solâ cassiâ recens extractâ, & vel in jusculo, vel decocto foliorum malvæ propinatâ, vel electuario diacassiæ cum manna, & tandem incendium in totum extinguere conantur sequenti electuario.

℞. *Conserv. rosar.* ℥j.
violar.
nymph. aa. ℥ß.
Caul. lactuc. condit. ʒiij.
Spec. diatrag. frigid. ʒiß.
diatr. santal. ʒj.
de gemm. frigid. ʒß.
M. cum s. q. Syr. nymph.
F. s. a. Electuarium.

Vergente Inflammatione ad suppurationem sive in *Abscessum* humorem intus collectum resolvere student cataplasmatis ex radicibus altheæ, liliorum, foliis malvæ, floribus chamomillæ, meliloti in aqua coctis, contusis & colatis, additis farina fabarum, ervi, oleo chamomillæ & axungiâ anseris; aliquando locum simul inungunt unguento altheæ; quibus si suppuratio fuerit promota, locum aperiunt ferro potiùs, quàm ruptorio, ne hac in parte major fiat erosio, & ut puri citò exitus paretur, partesque adjacentes ab eo liberentur. Foramini secundùm fibrarum longitudinem excitato ad dies aliquot digestivum imponunt, pureque satis evacuato, abstersionem parant, uti ulcus requirit.

In recenti enim Perinæi *Ulcere* post abscessum modò excitato, post legitimum digestivorum usum abstersionem istam facilè instituunt decocto hordei, in quo mel rosatum fuerit dissolutum; at in ulcere vetusto pluribus aliquando remediis opus esse fatentur. Etenim si ad fistulam inclinare videatur, aut magna adsit materiæ purulentæ copia, pro meliori abstersione interna quoque offerunt decocta, quorum omnium loco sequens esse poterit exemplar.

℞. *Rad. liquirit. ras.* ℥ß.
cichor.
ononid.
gramin.
pentaphyll. aa. ʒij.
Herb. parietar.
agrimon.
capillor. Vener.
plantag.
ceterach.
fumar. aa. Mß.
Flor. nymph.
borag.
violar. aa. P. j.
Granor. alkekeng. ʒiij.
Sem. 4. frigid. maj. aa. ʒiß.
Coq. in s. q. aq. commun.
In Colatur. ℔ij. *dissolv.*
Syrup. fumar.
cichor. aa. ℥iß.
Oxymel simpl. ℥j.
M.

Vel:

℞. *Decoct. hord. non excort.* ℔j.
Mell. rosat. colat.
Syr. de cichor. simpl. aa. ℥j.
M.

Non minùs ipsum ulcus topicè abstergunt decocto hordei, in quo mel rosatum fuerit dissolutum, aut si profundiùs, aut fistulosum existat, simul cum hordeo radices aristolochiæ, Ireos Florent. herbas agrimon. beton. & aliquid thuris coquunt, & in decocto hoc aliquid de unguento Ægyptiaco dissolvunt, itaque injiciunt, quibus ulcus probè mundatum carne explent, & consolidant emplastro de janua, gratia Dei, vel alio quodam huic rei idoneo.

Gangrænam hoc in loco valdè existimant esse periculosam, & nonnulli ad sanguinem corruptum proliciendum cutem hinc inde scarificant, & ad putredinem prohibendam cataplasma imponunt ex farina lupinorum, ervi, fabarum, sale communi, cum oxymelle paratum quibus aliqui addunt aloën & myrrham. In profundiore Gangræna alii fotum priùs instituunt ex lixivio forti & aceto mixtis, in quibus radices aristolochiæ, vincetoxici, Ireos Florentinæ, herbæ absinthium, scordium, ruta, lupini, &c. fuerint incocta,

cta, & post fotum demum imponunt cataplasma. Cæterùm ut in aliis locis gangræna infectis, ita etiam hic solent procedere.

Cura Paracelsi. §. 14 *Paracelsus* in Perinæi *Inflammatione* curanda, & decoctum lapidis calaminaris p. p. in aceto calidè adhibitum, & Sperniolam laudat; ad dolorem verò urentem sedandum solani succum cum nitro utiliter applicari posse opinatur.

In *Apostemate* Perinæi & *Ulcere* inde pronato interna sudorifera commendat, ut infectio à morbo hoc introducta mundificetur, tum ad balsamum naturæ corroborandum emplastrum suum oppodeltoch, quod ad apostemata recentia quævis maturanda & mundificanda utilissimum judicat, hinc incarnativis ulceris consolidationem absolvit.

Ad *Gangranam* etiam hujus regionis Realgar sublimatum in aceto coctum adhibere solet, addito oleo majoranæ, ut linimenti formam acquirat, tum curativis eodem modo procedit, ut in ulceribus corrodentibus approbatque emplastrum ex resina abietis, visco consolidæ, pauco scammoniæ, & succo chelidoniæ paratum.

Helmontii. §. 15. *Helmontius* in Perinæi *Inflammatione* Archæum irritatum pacare studet, & proinde quodcumque adimit ei invisum, quo faciliùs desinat à furore suo, dempta occasione illa, per quam in furorem istum fuit accensus, quod omnium optimè nitro antimoniato imperrari posse confidit, si interiùs sumendum exhibeatur, ut ab excandescentia sua desistat, & vela furoris sui retrahat, quo facto pars hæc ab incendio isto liberabitur.

Ad *Apostema* Perinæi emolliendum & maturandum, vel sanguinem hirci exteriùs applicat, vel pinguedinem leporis, ut faciliùs & citiùs rumpatur, sicque cruor corruptus, & in pus conversus necessarium reperiat exitum.

In *Ulcere* hoc realgaria quoque fixa, & colchotar suum vitrioli commendat, ut sanguinis corruptor ab iisdem dometur, quo superato novæ carnis in cavitate succretionem & cicatrizationem pellis subsequutura esse, naturâ illâ omnia sibi parante operatrice, sanctè promittit.

In ipsa partis hujus *Gangrena* lixivialia suadet, loco priùs profundè scarificato adhibita, utpote in gangrænæ causa, acidum scilicet omne emoriatur.

Willisii. §. 16. *Willisius* venæsectionem in Perinæi *Inflammatione* utiliter institui posse arbitratur, ut sanguis moram contrahens ad motum excitetur, & fomes iste morbi hujus à venis aliquantum inanitis rescindatur, resorbeatur, & aliò deferatur; postmodum ad leniendum dolorem, & ne alvus constipata malum reddat deteriùs, enemata injici curat, & apozemata propinat ex radicibus graminis, scorzoneræ, acetosæ, liquiritiæ, hordeo, herbis fragariæ, malvæ, violariæ, in aqua fontis parata, additis syrupo violarum, & lapide prunellæ. Urgente alvi adstrictione majorem sui solutionem, decoctum cassiæ cum tamarindis, & floribus rosarum pallidarum ad uncias aliquot bibendum exhibet. Pro sudore movendo, qui præmissis hisce aliquando necessarius est, mixturam simplicem laudat, & externè cataplasmata discutientia & emollientia imponit ex magmate decocti malvarum, betæ, flor. chamomillæ, &c. cum farina seminis lini & unguento dialtheæ, quo dolorem simul mitigari posse confidit.

Facto verò ex inflammatione ista Perinæi *Abscessu* suppurationem ejus promovet cataplasmatis, vel emplastris magis emollientibus & laxantibus ex farinis fœnigræci, hordei, fabarum, pulveribus radicis altheæ, pulpâ radicis lilior. albor. cæpâ contusâ cum oleo lilior. alb. scorpionum & pauca quantitate saponis, tum cutem cultello dirumpi vult, ut purulenta materia exitum habeat, & *Ulcus* digestivis, aliisque remediis mundari possit, quod si factum fuerit, decocta vulneraria propinat, & præmisso pulvere ex oculis cancrorum, coralliis p.p. & lapide hæmatite p.p. balsamum de Capaiba tum intus exhibet in jusculis absorbendum, tum foris inungit, vel si ulcus sit deterius, decocto hordei & lupinorum, in quo vel colchotar ⊖-li, vel unguentum Ægyptiacum fuit dissolutum, per syringam inspersò, vel pannis eodem humectatis abstergit & mundat, ut eo citiùs postmodum ulcus carne repleri, & cicatrice obducta consolidari possit, cui rei emplastrum diapalmæ, aut stipticum *Crollii* inservire existimat.

Gangrenæ partis hujus occurrit epithematis ex aqua calcis vivæ, in qua camphora & saccharum saturni fuerint dissoluta, vel lixivio forti, aut cataplasmate ex farinis lupinorum, fabarum, orobi, herbis absinthio, scordio, menthâ, carduo benedicto in lixivio paratis; additis theriaca, myrrha & aloë; nec interna omittit sudorifera, qualia sunt theriaca, diascordium, cerussâ ♁ii diaphoretica, bezoarticum minerale, ⊖ C C. quibus hoc in affectu non parvam tribuendam esse ducit utilitatem.

§. 17. *Sylvius* in Perinæi *Inflammatione* haud aliter, quàm in aliarum partium inflammatione procedit, injectione nempe enematum emollientium, exhibitione diaphoreticorum, institutâ venæsectione & applicatione fotuum, unguentorum & cataplasmatum itidem emollientium, quibus si inflammatio inhiberi non potuerit, sed *Abscessus* ad suppurationem pergat, hanc promovere studet cataplasmatis iisdem emollientibus, additis cæpis assis & contusis, ut maturatio eo citiùs expediatur, tunc abscessum aperit, mundatis abstergit & consolidat.

Ulcera Perinæum invadentia, cùm ut reliqua ab acido acri originem sumant, eadem reposcere ait remedia, quæ aliis conveniunt, & proinde hîc eadem de novo manifestare recusat.

In *Gangrana* Perinæi sudorifera suadet, & externa cataplasmata ex ruta, scordio, nasturtio, absinthio, floribus sambuci, semine urticæ in muria coctis, addito spiritu vini, quæ diligenter vult imponenda, & omni modo sphacelum præcavendum.

§. 18. *Cartesianorum* cura in Perinæi *Inflammatione* hæc est, ut succi incrassati in partium Perinæi tubulis hærentes attenuentur, & particulæ angulares hebetentur, flectantur & eliminentur, quare alvum modicè solventia hoc in casu non omninò rejiciunt, diuretica verò & diaphoretica planè ducunt necessaria, ex quibus sequens æstimatur mixtura. *Cura Cartesianorum*

℞. *Aq. petrosel.* ℥j.
fumar.
flor. sambuc. aa. ℥vj.
Ocul. ♋. ʒj.
♁*ii diaphoret.* ʒß.
Sperm. ceti ℈j.
Laudan. opiat. gr. ij.
Sacchar. canth. alb. ʒij.
M. d. cochleatim.

Spiritum quoq; cochleariæ, lumbricorum, ✱ci, & hu-

& hujus generis plura volatilia magnoperè laudant, quòd valde penetrent, coagulationem quamcunque dissolvant, & tubulos aperiant, unde & eadem externè apponunt formâ cataplasmatum ex radicibus asparagi, bryoniæ, bardanæ, herbis alsine, chærefolio, cicutariâ, petroselino, beccabungâ, floribus camomillæ, sambuci, camphorâ, sulphure, spermate ceti, fæce cerevisiæ, spiritu vini, vel linimentum parant ex sulphure, bolo Armeno, croco & camphora cum spiritû vini, quo adhibito tubulos apertum, & particulas angulares correctum & absorptum iri promittunt, ut tumor omnis discutiatur; quem scopum etiam emplastrum de minio, de spermate ceti, vel diapalmæ aliquando attigisse observârunt.

In *Abscessu* Perinæi non diu morantur, sed suppurationem promovere student cataplasmatis emollientibus ex radicibus alii, liliorum, altheæ, bryoniæ, herbis parietariâ, chærefolio, verbasco, betâ, brancâ ursinâ, floribus meliloti, camomillæ, croco, ficubus, in cerevisia coctis, additis farina fabarum, hordei, fœnigræci, axungia porci, anseris, butyro, oleo liliorum, florum sambuci, terebinthina, opopanace, melle, fermento, sapone, unguento basilico, altheæ, abs quibus omnibus fibræ emolliuntur, tubuli dilatantur, & succi fortiùs compressi resolvuntur, ut à materia subtili faciliùs commoveantur; tum ut pori cutanei magis reddantur aperti, & materia intus contenta fortiùs attenuetur, penetrantiora quædam prioribus adjungunt, ut sal tartari, calcem vivam, sal armoniacum, abs quibus si materia purulenta effluxum satis sit disposita, ei exitum parant, cutem cultello vel lancetta aperiendo, & post ejusdem effluxum cavitatem emundant linimentis ex terebinthina cum melle, vel axungia ovis, gummi elemi, myrrha, croco, & oleo ovorum; tandem eandem cavitatem carne opplent, mediante balsamo Italico, vel Peruviano, & emplastro diasulphuris, cutisque generationem promovent unguento diapompholygos, vel emplastro oppodeltoch *VVurtzii*, ut integrè ita obtegatur.

Et hac ratione quoque procedunt in *Ulcere* Perinæi, quod ab apostemate pronatum, expositam modò reposcere dicunt curationem, non multùm quoque ab ea discrepantem, si ab externa quadam re corrodente, urinâ salsâ, vel succo spermatico Venereo partem hanc alluente proveniat, his enim ulcusculis pulverem aliquando inspergunt ex C. C Philosophicè præparato, lapide calaminari, terra ☿-li dulci, myrrha, cerussâ, Thutia, vel aqua calcis vivæ, spiritu vini camphorato & theriacali abluunt, & emplastro de gratia Dei ad perfectam sanationem usque obtegunt.

Ad *Gangrænam* Perinæi tollendam maximè necessaria censent diaphoretica ex theriaca, diascordio, ♁io diaphoretico, ☿io sublimato, hinc angulares particulas absorbentia & hebetantia ex oculis ♋., terra sigillata, spermate ceti, C. C. exhibent, quibus præmissis Perinæum abluunt spiritu vini, in quo vel aloë, myrrha, ⊖ ♄i, succus chelidonii, vel unguentum Ægyptiacum fuerint dissoluta; ad separationem partis corruptæ à sana obtinendam, epithema ex -∽-u matricali, vel cataplasma imponunt ex scordio, absinthio, ruta, cicutaria, radice aristolochiæ rotundæ, ✱co in lixivio fortissimo & spiritu vini coctis, additis in fine aloë, myrrha, & aqua vitæ, vel ex calce viva, & creta in aqua coctis lixivium parant, quo Perinæum fovere solent. Impetrata sic corruptæ partis à sana separatione, unguento Basilico vel Apostolorum suppurationem instituunt, & partem bene mundatam non aliter, ac in ulceribus, carne & cute de novo investiunt.

§. 19. Prima *nostra* in depellendâ *Inflammatione* hujus partis cura est, ut omni opera annitamur id, quod ob crassitiem stagnat, resolvere & attenuare, ne Inflammatio ad suppurationem tendat, & fermentatio, quæ in partibus his excitatur, inter succos stagnantes impediatur. In hunc finem conducunt interna sudorifera tum volatilia, tum fixa, item decoctum lignorum. Inter topica sequens rarò te fallet. *Nostra Perinæi morbos curandi ratio.*

℞. *Summit. absinth.*
rorismar.
ruta aa. Mj.
Semin. cumin.
levistic. aa. ʒj.
⊖is ♀i
✱ci aa. ℥iß.

Incis. & contus. coq. in mulsa, vel vino Gallico, addefæcum vini ℥ij. & *panis biscoct.* q. s. pro cataplasmate, quod imponatur calidè & quater in die de novo applicando repetatur. Vel:

℞. *Rad. Galang.*
Irid.
bryon. aa. ʒß.
Herb. aneth.
Phelland.
Abrotan.
Menth. aa. Mß.
Bacc. lauri
Junip. aa. ℥ij.
⊖is ♀i
✱ci aa. ℥iß.

Coq. in mulsa & aqua, & addito pane biscocto, F. Cataplasma; vel cum -∽-u vini eliciatur essentia, cui addatur -∽-us vini camphoratus, & cum linteo duplicato epithematis instar adhibeatur. Possunt & addi elixir vitæ, myrrha, ✱, aloë, camphora, & itidem linteis duplicatis sæpiùs applicari.

Inflammatione verò jam ad suppurationem tendente, factoque *Abscessu*, sequentibus utendum est remediis.

℞. *Cap. alb. sub cinerib. coct.* No. 2.
Herb. malv.
bismalv. aa. Mß.
Summit. absinth.
centaur. min.
salv.
scord. aa. Mj.
Flor. Camomill.
melilot. aa. P. j.
⊖is ♀i
✱ci aa. ℥ß.

Cum hydromel. coq. ad consistentiam cataplasmatis, addendo medull. panis alb. q. s. *& Unguent. Basil.* ℥j.

quod suppurationem maximè promovet. Vel si emplastrum desideras:

℞. *Emplastr. de labdan.* ℥j.
Unguent. Basil. ʒj.
Gumm. Ammon.
Sagapen. aa. ʒij.
Tacamahac. ʒj.
M.

Ad sanguinem attenuandum, acidum temperandum, & sic per consequens circulationem, quæ in

in partibus his imminuta est, promovendam, imprimis convenit elixir vitæ n.d. abscessui inditum, vel sequens intus exhibeatur, quod constat ex volatilibus aromaticis, salibus, spiritibus, & oleis cum nonnullis alcalibus.

℞. *Ocul.* ♋. *pulv.* ℈j.
♁ii diaphoret. ʒß.
⊖is absinth. gr. xiv.
Sperm. ceti ℈iß.
Elixir vitæ ℥j.
∽ *theriac. camph.* ℥ß.
cephal. oleos. n. gt. x.
Vin. Hispan. ℥iiij.

F. Mixtura, cujus assumat æger cochlear unum & alterum, donec sudor emanare incipit, quod signum erit optimæ circulationis succorum, impedit & febrem, & alia symptomata, febris enim à perturbata mixtione & spissitudine succorum oritur.

In confinii hujus *Ulceribus* ante omnia succi acres & viscidi stagnantes fluidiores & spirituosiores reddendi sunt, in quem finem conducunt varia volatilia sudorifera, imprimis sequens, vel simile decoctum.

℞. *Ligni sancti* ℥ij:
sassafr. ℥j.
Rad. salsaparill.
pimpinell.
enul. camph. aa. ℥ß.
Herb. scord.
nasturt. aquat. aa. Mj.
⊖is ♀i ʒj.

Incis. coq. in s. q. *aq. & vin.* & assumat æger in hoc potu ∽um cephal. oleos. cum elix. vitæ, vel dentur simul acidum temperantia ex oculis ♋., ♁io diaphoret. & myrrh. Inter topica sequens commendamus, imprimis ubi ulcus sordidum est.

℞. *Unguent. Apost.* ℥ß.
Extract. inspissat. centaur.
Min. ʒiij.
∽ *✱ci* gt. x.
Elixir vitæ, vel
Essent. myrrh.
∽ *Mastic.* aa. ʒß.
M.

℞. *Rad. Gentian.*
Angelic. aa. ℥ß.
Herb. scord.
centaur.
absinth. aa. P. j.
Pulp. colocynth. ʒij.
⊖is ♀i.
✱ci aa. ʒj.

Coq. in vino Gallico aut Hispan. add. Elix. vitæ ℥ß.
M.

Vel:

℞. *Herb. trifol. fibr.* Mj.
Scord.
Card. bened. aa. Mß.
Myrrh.
Aloës aa. ʒiij.

Coq. in vase bene clauso in s. q. *Vin. Hispan. Colatur. ad* ℥xv. *add. Elixir. vitæ* ℥ß.
Applicetur quater de die & plumaceolis tegatur.

Vel sequens:

℞. *Essent. myrrh.* ʒij.
Aloes ʒij.
Spir. vin. camphor.
▽. Regin. Ung. ℥j.
⊖is alkali, oder Pottasch/ ʒiß.
Ocul. ♋.
♁ii diaphoret.
Camphor. aa. ʒj.

M. & calidè applicetur sæpius de die.

In curatione *Gangrænæ* hujus partis semper respiciendum est ad causam occasionalem, & quia sæpe post inflammationem Gangræna oboriri solet, hinc omnia ea quæ obstructiones reserant, optima sunt, & internè & externè conducunt. Internè ergò sudorifera quæcumque volatilia conveniunt sæpius exhibenda. Inter externa præ aliis hoc in casu sequens conducet.

℞. *Herb. Scord.*
rutæ.
absinth.
salv.
levistic. aa. Miß.
Phellandr. Mj.
Baccar. laur.
Junip. aa. ℥ij.
Sem. fœnic.
cumin.
anis. aa. ℥j.
Myrrh.
Aloes aa. ℥v.
⊖is ♀i,
✱ci aa. ℥ij.
Nuc. Mosch.
Caryophyll. aa. ℥iß.

Superfund. ∽ *vin. opt. & extrah. Tinctura, ex residuo verò F. Cataplasma*, quod adjecta camphora sæpius de die erit applicandum.

CAPUT VII.

De Umbilici Hernia, & Musculorum Abdominis Inflammatione.

§. I.

Pariter ac ossa situm suum mutant, molliorum quoque partium contiguitas aliquando dissociatione solvitur, harumque morbi in positu, prout dicunt, contingunt: vel quatenus saltem è loco suo ordinario ad aliam corporis partem transponuntur, & Hernias propriè dictas constituunt, vel quatenus planè extra corporis limites proscribuntur. Umbilicum modestè protuberantem habere decorum est, indecorum verò, imò molestum, sæpe etiam periculosum, si ultra decorem & modum promineat. Quæ locum duntaxat mutant, frequentiùs intestina sunt atque omentum, non semper ex laceratione Peritonæi, sed ejusdem etiam extensione; rariùs verò alia viscera prædicta elabuntur. *Spigelius de humani corporis Fabrica lib.* 8. *cap.* 14. refert; Herniam à liene contigisse, quod tamen inter raró contingentia numerandum. Epar extra hypochondrium suum ad umbilicum procidisse, huncq; in tumorem notabilem elevâsse, in fœtu observârunt Auctores. Sic & vas deferens ad scrotum aliquoties delapsum

delapsum fuisse *Barbette Chirurg. cap. 7.* testatur. Spectat & huc illa Hernia à ventriculo, cujus *Hildanus p. 915.* mentionem injicit, item ab utero, à renibus, aliisque partibus de quibus videatur instar omnium *Hildanus p. 893. Blegny de Arte Herniaria p. 1. S. 1. c. 5.* & *Zodiac. Ann. 1681. p. 52.* & Caput superius de Herniâ Intestinali & Omentali; hîc verò tractamus de illa Herniâ, ubi viscera prolabuntur ad Umbilicum, constituuntque *Omphalocelen*, Germanis ein Nabelbruch/ dicitur & latiùs Umbilici Prominentia, Dilatatio, Excrescentia, Egressio, Procidentia, Intumescentia, Tumor, Protuberantia, Extuberantia, Hernia Umbilicalis; sed ad quem usum quæso tot nomina uni rei claré perceptibili imposuere veteres? Extraordinariè tamen illa etiam aliquando supra umbilicum prodeunt, quale exemplum Hildanus *Cent. 5. Observ. 64.* habet, vel in latere umbilici, quale quid *Platerus lib. 3. p. 758.* consignavit, vel supra & infra umbilicum simul, item ad lumbos, uti *Barbette l. a.* testatur, vel; quod tanquam singulare *Blegny* profert, in fœminis ad pudendorum labia.

Musculorum Abdominis Inflammatio Contingit etiam aliquando ipsis Musculis Abdominis *Inflammatio*, quæ cùm regioni huic magnam creet molestiam, & viscerum non modò œconomiæ incommodet, sed respirationi quoque sit obstaculo, eandem priori Umbilici Prominentiæ specialius subjungemus examinandam.

Partes affecta. §. 2. *Partes affectæ* sunt I. *Umbilicus*, qui constat ex vasis umbilicalibus, ab Anatomicis recentioribus & veteribus ità dictis, quorum numerus in diversis animalibus varius est & diversus: umbilicus verò hominis constat unâ venâ, arteriis duabus & ligamento, quod vocatur urachus; nonnullis autem præter recensita adhuc alia à Mesenterio orta adjunguntur, de quibus omnibus sigillatim videas Cl. D. *Blanckardi Anatom. cap. de secund. p. m. 175.*

II. *Musculi Abdominis*, quorum à nonnullis, rectorum in quatuor dispescentibus, octo, à pluribus verò quinque recensentur paria, quorum primum est obliquè descendentium, secundum obliquè adscendentium, tertium, transversorum, quartum rectorum, quintum pyramidalium, abs quibus omnibus pro faciliori respiratione, succorum in visceribus protrusione, & excrementorum exclusione, abdomen varie constringitur, comprimitur, dilatatur, de quibus plura desiderantibus Anatomicorum scripta pervestiganda.

§. 3. *Differentias* Umbilici Prominentiæ desumunt Veteres à causis propinquioribus, hinc quæ ab aquâ oritur, Hydromphalos dicitur, quæ à flatibus, Pneumatomphalos, quæ ab intestinorum prolapsu, Enteromphalos, quæ ab omenti procidentiâ, Epiplomphalos, quæ tandem à carne increscente, Sarcomphalos, quæ à sanguine fluido ibidem stagnante & collecto oritur, ridicule Hæmatomphalos appellatur.

Diagnosis Herniæ Umbilicalis §. 4. *Dignoscitur* hæc *Procidentia Umbilici*, & ab aliis ipsius tumoribus distinguitur, primò, quòd Hernia aquosa sit tumor laxior, & ad digitorum tactum non recedat, admotâ candelâ pellucida appareat, ac commotus fluctuationis sonum edat. (2.) Flatulenta digitis cedat, mox tamen redeat, percussa sonum edat ac in quocunque corporis situ eandem formam & molem retineat. (3.) In carnosa durities major sit, quæ digitis nullo modo cedit, semperque eadem sub quovis corporis situ apparet, cùm è contra Hernia vera mollitiem aliquam, non tamen aqueam, nec duritiem carneam habeat, ac in supinis cedat.

Num verò Umbilici prolapsus ab intestinis, an ab omento exortus sit, concluditur, quòd ille mediocrem duritiem & majorem tensionem præ se ferat, circa basin angustior sit, à spiritûs cohibitione magis intumescat, & ægro resupinato, maximè si manu prematur, cum murmure aliquo detumescat; hic verò, sive omentalis, una in parte mollior, ac in altera, existat, adeoque si manibus eum quis contrectare velit, hac elabatur, & pressus absque ullo strepitu subsideat. Ut hæc omnia clariùs appareant, admotâ candelâ partes hæ sunt conspiciendæ. Ad Diagnosin quoque hanc magis illustrandam facit Cl. D. *Stalparti* Observ. 53. *Cent. 1. Obs. rarior.* quæ ita habet; Mariæ Theodori, viduæ Gerardi de Graf, fabri lignarii, anno ætatis 30. tertio partu Hernia Umbilicalis nata, quæ triginta sequentibus annis, quo tempore præter alios illa undecim infantes peperit, ita crevit, ut anno 1681. adulti hominis caput magnitudine longè superaret, adeo ut intestina hoc tumore conclusa externa parte aptè sentiri possent. Maximè illa oppressam se sentiebat, cùm nec flatus, nec fæces per alvum emittere posset, ac ante 5. vel 6. annos usque adeo obstipata alvo erat, ut occluso versus inferiora transitu, per os erumperent excrementa. Cui malo illam variorum clysterum usus denique exemit. Cùmque ea erecto sederet corpore, femoribus ejus sustinebatur hic tumor, vacuusque omninò ferè venter erat, quamvis vinculis tumorem assiduè frenaret: quò referri potest Obs. *Plateri lib. 3. p. 713.* item *Benivenii p. 144. c. 5.*

Musculorum Abdominis Inflammationis. *Musculorum* Abdominis *Inflammatio* facilè in sensus incurrit, & bene distinguendum, num hoc malum fuerit à lue Venerea, in qua omnes Abdominis Musculos aliquando inflammatos observavi; sic & ab externa causa contusione, lapsu, &c. facilè oboriri potest, & sæpe excoriatio sequitur cuticulæ. Symptomata adsunt prout in aliarum partium inflammationibus, v. gr. tumor, calor, dolor pulsatorius, & color in ruborem transmutatus.

Causa Morborum horum secundum Galenicos. §. 5. *Ætiologiam* morborum horum ita formant *Galenici*, ut in *Umbilici Hernia* accusent vagitum nimium in puerulis, contentionem, retentionem spiritûs & clamorem; in mulieribus verò nixum maximùm inter pariendum, quo tempore uterum, musculos abdominis, & cutem umbilici extensos esse nôrunt, aut saltum magnum: & has quidem causas esse dicunt efficientes, ad materiales autem referunt intestina peritonæo dilatato extra abdomen egredientia, omentum, flatus, aquam è vasis umbilicalibus pedetentim exsudantem, in cavitate umbilici collectam, & ibidem coacervatam, & carnem in eadem cavitate excrescentem, aut aneurisma ex arteriis umbilicalibus recens dissectis pronatum.

Inter *Inflammationis* Musculorum *Abdominis* causas recensent tùm sanguinem copiosiorem, tum calorem in eodem accensum, tum agitationem & dolorem musculorum hominum ce, sanguinem illum vel parum, vel aliis

humoribus, maximè biliosis commixtum attrahentem, uti vel in vulneribus, vel percussionibus, vel ulceribus, aliisve malis partibus hisce contingentibus accidere soleat.

Paracelsum. §. 6. *Paracelsus* Herniæ *Umbilicalis* causam vel liquorem salis hujus partis resoluti in aquosa statuit, in aquosa verò præter salis resolutionem, inflationem siccam arsenicalem, ventumque quendam australem versus meridiem hanc microcosmi fortiter flantem, & in carnosa liquorem nutritivum à vera membranæ umbilicalis substantia separatum, & in excrescentiam hujusmodi transeuntem.

Inflammationis Musculorum *Abdominis* causam adscribit sali arsenicali ad musculos hos allapso, & eosdem non modò in tumorem elevanti, sed tanquam ignea quadam vi dolorosè accendenti.

Helmontium. §. 7. *Helmontius* in Hernia *Umbilicali* accusat nimiam flatuum intestinalium agitationem multiplici de causa excitatam, maximè ob tormina puerorum, hinc valdè inclamantium, aut abdominis nimiam distensionem à diuturniori halitûs retentione in conatibus vehementioribus suscitatam. *Abdominis* Musculorum *Inflammationem* Archæo eorum ab occasionali quadam causa irritato & candescenti adscribere consuevit.

Willisium. §. 8. *Willisius* in Umbilici *Hernia* ut causas admittit flatus, aquam excrescentiam carnosam, intestina vel omentum ob peritonæum à causa violenta vel dilatatum, vel ruptum versus umbilicum collecta aut impulsa, & pelliculam istam umbilicalem in grandem aliquando tumorem distendendo propellentia.

Inflammationem Musculorum *Abdominis* originem sumere putat à sanguine crassiore in vasis musculorum horum diutiùs hærente, & iisdem tandem diruptis extravasato, & copiosiùs aggesto, uti facilè ista sanguinis dispositio acquiri possit ob nimiam incalescentiam, à potu calido, motu vehementiori, & subitaneam hanc sequentem refrigerationem diuturniorem, contusionem aut vasorum diruptionem per vulnera, aut alia quædam infortunia inductam.

Sylvium. §. 9. *Sylvius* Herniam *Umbilicalem* à vehementi ventris compressione qualicumque, sive propter clamores, sive expulsionem fæcum aut fœtus in mulieribus institutâ pronasci posse profitetur; *Musculorum* verò Abdominis *Inflammationem* à sanguine extravasato, & in iisdem corrupto, & incenso oriri firmiter opinatur.

Cartesianos. §. 10. *Cartesianis* videtur Umbilici *Hernia* produci à vehementi qualibet abdominis distentione, vociferatione, clamore, expulsione, intestinorum nimiâ à potu ciboque repletione, unde omentum ad exitum aut procidentiam hujusmodi propellatur, quam umbilici laxior religatio promovere soleat, frequentiùs autem in gravidis prominentiam hanc ideo excitari dicunt, quòd intestina repleta à fœtu compulsa umbilicum ita premant, ut hac ratione prolabatur.

Musculorum Abdominis *Inflammatio* iis provenit à succorum in arteriolis incrassatorum stagnatione diuturniore, cui ansam præbere dicunt motum corporis nimium & incalescentiam, unde salibus succorum volatilioribus evanescentibus, crassiores ad motum minùs promtæ remaneant, & tubulos obstruant, qui non nisi materiam cœlestem igneam admittant, quod à frigore succos ad quietem disponente, concussione canales & tubulos comprimente & lacerante, aut vulneribus eosdem dirumpentibus similiter fieri docent, cùm extremitates corrugatæ succos detineant, & stagnare faciant, quapropter materiæ illi subtili eadem actio, ut in priori statu, concilietur.

Nostrum judicium de causa Herniæ Umbilici. §. 11. *Me judice Hernia Umbilici* rarissimè oboritur à peritonæi ruptura, frequentiùs verò ab ejusdem laxatione provenit, ad latera depressis musculis rectis, ob varias easque externas & internas causas, uti, verbi gratia, ex partu difficiliore Herniam hanc, præter experientiam *Hildani Cent. 3. Obs. 63.* & nos sæpiùs observavimus; sic & nuper in fœmina ex casu, quam & *Barthol. in Cent. 6. hist. 7.* ex colica notavit, & ab imaginatione matris connatam *Scultetus Armament. Chirurg. Obs. 60.* testatur, unde rectè *Barbette cap. 74.* docet, rarissimè rumpi peritonæum, seque in apertis, addit, cadaveribus non semel observâsse ac demonstrâsse, umbilicum cum insequentibus intestinis protuberâsse majori tumore, quàm est viri caput, ita ut abdominis recti musculi hinc ad latera pressi, & à se invicem separati essent; extensum tamen tantùm erat peritonæum, nullibi autem ruptum. Peritonæum enim mirum in modum extendi ac dilatari posse, lippis ac tonsoribus notum est, uti illud non dumtaxat in hydropicis conspicitur, sed & eodem modo se res habet circa alias membranas. Sic nimirum maxima fit extensio membranæ cerebri in hydrocephalo, nec non membranæ scroti, ortis in eadem herniis, scrotum enim ad magnitudinem capitis humani extensum sæpiùs vidi. In venis quoque, arteriisque, in aneurismatibus scilicet & varicibus, quarum mirum in modum sæpe extenduntur membranæ. Sic & per clamores, vomitus, tusses, saltationes, fortiores flatus aut curruum motitationes, equitationes, tubarum inflationes, ponderis gravioris elevationes, internasve musculorum abdominis in partu pressiones, duriorum fæcum expulsiones, externam ventris contra duriorem quandam materiam pressionem, peritonæi fieri posse dilatationem nemo dubitet, peritonæum enim circa umbilicum tenuissimum est, ita ut per ejus expansionem intestina versus efformatam inclinent cavitatem, sicque Exomphalum producant. A colluvie itidem & stagnatione humorum circa umbilicum intestinum ileon laxato peritonæo è sede sua elabi, & tumorem produci posse, nos sæpe observavimus. Umbilicalis funiculus quandoque etiam dilatatur, ceu constat experientiâ plurium Chirurgorum. Sic Clariss. D. *Blankardus de morb. pueror. observ. 9.* de mirando quodam & insolito pueri cujusdam anno 1682. nati exomphalo, à cujus umbilico propendebat funiculus, qui longitudinem ulnæ quadrantis cum semisse, digitique minoris æquabat crassitiem, in cujus extremitate globulus quibam rotundus, qui duplicis pugni magnitudinem excedens, tenui obductus erat membrana, per quam motus intestinorum peristalticus optimè animadverti poterat. Idem *Obs. 11.* ejusdem l. 1. meminit infantis, qui intestinis extra abdomen propendentibus natus erat, quia mater quodam ante partum tempore per plateam ob-

obambulans felem videat, cujus corpus curru quodam ita erat protritum, ut extra abdomen propenderent intestina. Simile exemplum observavit *Cl. D. Stalpart. Obs. rarior. 33. Cent. post.* Parturientibus quoque à vehementi spiritûs cohibitione hernia umbilici oritur, rumpitur aut dilatatur enim violentia peritonæum, & intestina prominentia tumorem pariunt. Maximè tamen affectus hic infantibus est familiaris, si quando umbilicus iis non ritè ligatur, vel fortiter attrahitur, aut dum laxatur peritonæum in his delicatulis, & tumores ac flatus spatio se insinuant, ex ejulatu & tussi, abs quibus tenellum peritonæum aliquando etiam rumpitur.

Musculorum Abdominis inflammationis. Causæ *Musculorum* Abdominis *Inflammationis* sunt vel læsiones externæ, vel spina quædam interna, & fiunt utplurimùm propter motum humorum circulantium impeditum indeque ortam stagnationem. Læsiones externæ sunt contusiones & conquassationes. Per spinam internam intelligimus singulas particulas poris partium harum non conformes, quæ impediunt humores, ne ritè circulentur; adeoque stagnatio fit circa musculos hos abdominis, in quibus autem partibus ejusmodi particularum fit stagnatio, ibi oritur inflammatio.

Prognosis Herniæ umbilicalis. §. 12. *Prognosin* quod concernit, *Hernia Umbilicalis* est periculosus affectus; facilè enim inflammatio & apostema eandem sequuntur, quæ mors ipsa excipit, quale exemplum non ita pridem observavit optimus senex Cl. *D. Michael Angelocrator*, Collega meus colendus, in fœmina 56. annorum, quæ jam hernia umbilicali laborans à motu vehementiore incidit in colicam cum vomitu enormi omnium contentorum, ad quam curandam imposuit herniæ umbilicali ferreum operculum intensè calefactum, unde non tantùm dolores reddebantur intensiores, sed & simul inflammatio circa herniam cum metu gangrænæ aderat, cui varia adhibita fuere remedia, & quidem optima, sed frustrà, circa herniam enim oritur abscessus, qui à Chirurgo aulico nostro *Muttiliet* aperiebatur, pus quod effluebat, erat maximè fœtidum cum pinguedine, abscessus etiam spontè fuit ruptus, ex quo magna quantitas puris & pinguedinis liquefactæ emanabat, tandem peritonæum unà cum omento & aliis adjacentibus partibus, intestinis nempe, inventa fuere nigra & sphacelata, accessit febris cum anginâ, vires de die in diem minuebantur, & sic matrona illa halitum ducere desiit. Si tamen malum fuerit adhuc recens & non adeò vehemens, aliquando curari potest. Curantur verò herniæ hæ faciliùs in ipsis infantibus, difficiliùs in senibus, ità ut rarioribus rectè accenseat *Hildanus* l. a. herniosum seniorem sanatum, utut ejus exempla nonnulla ibidem adducat; confer *Hieronymum Fabricium ab Aquapendente*. Facile etiam circa hernias has oriuntur fungosi & scirrhosi tumores, de quibus confer *Zodiac. Gall. M. Ann.* 1. *p.* 119. Multis hoc malo afflictis lethalis tandem ileos supervenit, vel vomitiones diuturnæ, vel tabes, ceu ego novi exemplum. Si diuturna fuerit *Umbilici Procidentia*, & sine dolore ad magnitudinem capitis infantis procreverit, frustrà repulsio tentabitur, & sine curatione per totam vitam geretur. Communiter tamen infantum hac in parte eminentiæ faciliorem admittunt medelam, quàm adultorum, præsertim si gravia in his subsequantur symptomata, qualia sunt colicæ & iliacæ passiones, vomitiones, &c.

Inflammatio Musculorum *Abdominis* quo recentior est, eo faciliorem admittit curationem, quamvis eandem frequentius subsequatur abscessus multa apportans mala. Quamdiu durat, tum respiratio insigne patitur impedimentum, & non sine dolore instituitur, tum succorum in visceribus propulsio, & fæcum per intestina exclusio, quæ mediante musculorum horum motu peragendæ sunt operationes, difficilius procedunt. Sæpe ex interiori quodam abscessu materia purulenta per musculos hosce sibi exitum parans, huic inflammationi ansam præbet, cujus curatio utplurimùm est desperata, quandoquidem intestina aut alia quædam viscera eo in casu sæpe sunt corrupta, quam inflammationem quoque quàm frequenter gangræna & tandem sphacelus ipse prehendunt. Ab externa quadam causa si fuerit introducta, & peritonæum cum obtectis visceribus planè existat integrum, aut remediis idoneis apto tempore & prudenter adhibitis discuti, aut ad suppurationem promoveri potest, abscessusque non ità difficulter sanari, modò per vehementiorem contusionem plurimi musculorum tubuli & canales non fuerint destructi, & pus intus collectum, absque ulla corrosivitate existat, mite & in omni puncto audabile. *Prognosis Inflammationis musculorum Abdominis*

§. 13. *Diæta* consistit in rerum illarum, sine quibus vita nostra commodè trahi nequit, legitimo usu, quem meritò ægri attendere debent. Primò se offert *Aer*, vitandus est frigidus & humidus, nervis enim & membranis, simul & umbilico ac intestinis inimicissimus. Eligatur purus, amœnus, temperatus, nullis inquinatus nebulis, aliisque impuritatibus, fumosus enim aliusque, qui sternutationem excitare potest, herniosis cane pejus & angue fugiendus. *Diæta.*

Cibus cùm suggerat succis nostris pabulum lacteum, sit boni succi, pro optimi lactis generatione. Vitentur acres, difficiles, paucique succi, ut sunt frigidi, aquosi, flatulenti, crassi, leguminosi, incoctiles, salsi, panis non probè fermentatus, carnes fumo induratæ, fructus æstivi, & omne ciborum genus, quod ventrem constipare & flatus inducere aptum natum est, ne umbilicus protrudatur, errores enim sequentes committi possunt in cibo. 1. Peccatum copiæ, in voracitate & ingurgitatione. 2. Peccatum inopiæ, cùm quis inedia laboret, & abstineat cibo, aut eo vescatur, qui non satis nutrit.

Potus, qui ut cibo magis necessarius est, ita potest plurimùm nocere, quando non confert unquam. Potus sit in herniosis cerevisia Brunsvicensis vel alia optima, ab omni heterogeneitate fæculentâ acidaque libera, non nimis recens, nec acescens & inveterata, medicata etiam ex herbis traumaticis, vel oculis ♋, maritata usum habebit egregium. Sic & vinum modicè, imprimis Gallicum ac Hispanicum concedi potest, vel rubrum Germanicum, stomacho gratissimum. Potus verò Theæ, vel Coffæ, vel Chocoladæ, reliquis potulentis anteferendus in his malis. Caveatur frigidior, qui herniosis aliquando funestus est, ut vitam extinguat subitò, ut aliquot novimus exempla, inde enim suscitantur obstructiones, convulsiones & stagnationes lethales.

Motus quieti oppositus, moderatus & par-

cus suadendus, ut enim taceamus communes noxas in nostro casu, nil magis prolapsui intestinorum ac umbilici velificatur, quàm motus violentior; *Quieti* ergò potiùs indulgendum est, quâ solâ herniosos curatos novimus, fugiantur verò equitatio, saltatio, cursus, elevatio & gestatio oneris gravioris, jaculatio, & quicquid musculos & ligamenta umbilicumque extendere & dirumpere valet, procul absit. A clamoribus & vociferationibus sibi maximè caveat, quæ omnia peritonæum tendunt, & gravius excitant malum.

Somnus cùm functionum animalium quies sit, vires restauret & dolores mitiget, ægro commendatus esse debet, ut sufficiens sit, & sic alterna requies etiam umbilico quietem vel ipso decubitu concedat, vigiliæ productæ exulare debent.

Excreta assumtis respondeant, & curiosè imprimis alvi munus cordi habeatur, ut non cesset, vel si id fiat, admoneatur lenientibus cremore ♀i, passulis, clystere, arcano duplicato. &c.

Animi pathemata omnia dictamen sanæ mentis sequantur, vitet æger iram, quæ varias spirituum comotiones & dispersiones, succorumque coagulationes producit. Animus sui sit compos & placidus, pellat timorem, nec dolor adsit.

Inflammationis Musculorum Abdominis Diæta cum prædictâ fere convenit, & cùm sæpius inflammationum tradiderimus diætam, hanc iterum hîc repetere non libet, sed videri potest caput generale de Inflammatione.

Galenicorum modus curandi Herniam Umbilici. §. 14. *Curationem* Pharmaceutico-Chirurgicam *Umbilici Herniæ* itá aggrediuntur *Galenici*, ut quodcumque prolapsum est, sive intestinum sit, sive omentum, reprimatur & in situm debitum retrudatur, præmissâ emollitione per fotus & unguenta; reposita verò ita detineri jubent, ne denuò prolabantur, medicamentis nempe adstringentibus tum internè sumendis, tum foris applicandis ex tragacantho, sanguine draconis, semine myrtillorum, mastiche, consolida, plantagine, pulveris forma exhibitis, & protuberantiæ impositis epithematibus ex decocto malicorii, radicis consolidæ, rhapontici, foliorum hederæ, cupressi, thure, myrrha, aloe, in vino austero, & emplastro ex iisdem cum bolo Armeno, succo hypocystid. glutino tauri & pice navali, aut cera & oleo abietino, aut terebinthina susceptis, non omissis pulvinaribus ex linteis cum fascia, ut fortius à prolapsu coerceantur. In flatuum copia clysterum aut suppositoriorum usum non contemnunt, & locum protuberantem unguento Agrippæ, oleo laurino, anethino, &c. inungunt, vel fotus ex camomilla, summitat. Anethi. baccis lauri, semine cumini, anisi, aut emplastrum de baccis lauri imponunt. Ad aquam Umbilici pelliculam propellentem ejiciendam aut absumendam, fotus aut cataplasmata approbant ex petroselino, apio, sulphure, nitro, cochleis contusis, stercore caprillo, vel tumorem inungunt unguento de arthanita, aut emplastrum ex gummi Ammoniaco, bdellio, alumine, pice, terebinthina & cera compositum imponunt, quibus si aqua non consumatur, scalpello foramen efformant, per quod eandem effluere sinunt, & foramen emplastro diapalmæ aut alio quodam vulnerario iterum occludunt. Ab excrescentia carnosa & aneurismate productam herniam umbilicalem, ut incurabilem, vix solent attingere.

In *Musculorum* Abdominis *Inflammatione* Venæsectionem necessariam ducunt ad revulsionem in brachio, ad derivationem verò in pede, hinc refrigerantia propinant remedia, inter quæ decoctum hordei cum herbis endiviæ, cichorii, violarum, cum syrupo de rosis simplici & violarum commendant, externè temperata apponunt cataplasmata, vel olea unguenta ex rosacino omphacino, violarum, unguento santalino, aut vergente jam phlegmone ad suppurationem, emollientia apponunt, uti in reliquis apostematum generibus, & in tempore abscessum aperiunt, ut materia purulenta exitum reperiat, ne diutius retenta per assumtam acrimoniam abdomen erodat, ad interiora vergat & viscera corrumpat, post hæc non aliter, quàm in reliquarum partium abscessibus procedunt.

§. 15. *Paracelsus* in Umbilici *Herniâ* non aliam ab ea reliquit curationem, quam in ossei herniis instituit, in aquosa enim sequentia laudat remedia. *Cura Paracelsi.*

℞. *ficuum* ℔j.
Ol. granor. Junip. ℥iiij.
farin. fabar. ℥vj.
F. *Cataplasma super ignem*, posteà calidiusculè apponendum.

℞. *Farin. fabar.* ℔j.
Sem. psyll.
citon. aa. ℥j.
Consolid. maj. ℥iij.
Vini & aceti q. s. *ut fiat Emplastrum.*

In Ventosa curationem per pinguia viscosaque maximè commendat, ex quibus sequens instar omnium esse potest.

℞. *Visci abietin.* ℥vj.
Mumiæ. ℥v.
Folior. ebuli. ℥j.
M. F. Catapl. quod imponatur.

In carnosa resolventia adhibet ex oleo anethi, lauri, benedicto, gummi potissimùm sequens emplastrum.

℞. *Olei laterin.* ℥vj.
Oppopanac.
Galban.
Bdell. aa. ℥iij.
Reduc ad formam liquidam cum sequenti additione.

℞. *Farin. fabar.* ℥iij.
Ficuum. N. iiij.
Caphuræ.
rutæ aa. ℥j.
F. in modum Emplastri.

Ad Musculorum Abdominis Inflammationem tollendam remedia ex lapide calaminari deprompta approbat, ubi verò in apostema abierit, mundificantia adhibet, ut in reliquis Phlegmonibus facere consuevit.

§. 16. *Helmontius* in Umbilici *Herniâ* magnetem laudat, maximè dorsum ejus, quo emplastrato & herniæ imposito intestina repelli & herniam decedere promittit.

In *Musculorum* Abdominis *Inflammatione* quamcumque occasionem Archæum irritantem amoveri vult, hinc sedativa remedia intus exhiberi & foris etiam idonea unguenta & emplastra applicari, quæ citò resolvi & tumorem valeant emollire. *Helmontii.*

§. 17. *VVillisius* in Umbilici *Herniâ* à flatibus ortâ omnia comendat carminativa internè & externè adhibita, potiones ex aqua fœniculi, anisi, menthæ, essentia carminativa, clysteres, linimenta cataplasmata & emplastra ex baccis lauri, camo- *Willisii.*

camomillâ, cumino, fœnogræco, anetho, rutâ, ladano, myrrhâ, mastiche, thure. In Aquosâ humorem illum discutientibus, diureticis & diaphoreticis absumit, & cataplasmata ex farinâ fabarum, stercore caprillo & semine sinapi imponit, vel emplastrum ex cerâ terebinthinâ & gummi Ammoniaco. In Carnosâ ad excrescentiam istam assumendam internè spiritum salis dulcem exhibet, foris autem emplastrum diachylon cum gummi imponit. Ubi intestinum vel omentum prolapsa sunt, eadem reponere jubet, præmisso fotu emolliente & clysteribus non omissis, iis verò repositis emplastrum de pelle arietinâ, vel aliud contra rupturam imponit & omni modo prohibet, ne denuò prolabantur.

In *Musculorum* Abdominis *Inflammatione* Venæsectionem approbat, nec diaphoretica contemnit, & foris idonea imponit cataplasmata, uti inflammatio requirit, & aliunde cognosci possunt.

Sylvii. §. 18. *Sylvii* cura in *Herniâ Umbilicali* hæc est, ut intestina priùs ab obstructione liberentur, & fœces eorum induratæ clysteribus emollientibus ad exclusionem parentur, quo facto intestinum aut omentum in situm debitum reprimendo reponit, & ne ex eodem relabantur, emplastro ad rupturam ordinario & fasciis aptis studet præcavere.

In *Musculorum* Abdominis *Inflammatione* adhuc incipiente ulterius ejusdem incrementum prohibet clysteribus, unguentes, fotibus & cataplasmatis emollientibus, ut & diaphoreticis internis acidum temperantibus, quæ si irrito conatu adhibeantur & inflammatio ad suppurationem tendat, ad hanc ipsam promovendam fortiora emollientia cataplasmatum formâ imponit, & eodem planè modò hic, ac in alias partes occupantibus inflammationibus procedit.

Cartesianorum. §. 19. *Cartesianis* consuetum est, in Umbilici *Herniâ* infantum eosdem à fletu retinere, & fasciam convenientem cum pulvinari comprimente supra umbilicum corpori circumducere, aut emplastrum ex oxycroceo aut pice super alutam extensum formâ rotundâ tumori, emplastro verò chartam densam similiter rotundam imponere, cum linteis quadruplicatis & fascia. In adultorum Herniis Umbilicalibus causas easdem excitantes & foventes removent, sive flatus sint per carminativa abigendi, sive aqua diureticis internè datis, emplastro de baccis lauri cum stercore caprillo externè, evacuanda, sive alia quædam materia absumenda & emollienda emplastro de spermate ranarum cum mercurio, posteà intestinum vel omentum deprimunt & in convenientem situm reponunt, emplastrumque ad rupturam, vel sticticum umbilico protuberanti admovent cum fascia. In gravidis iisdem emplastris ulteriorem prolapsum præcavent, & post partum ulteriori ejus curationi perficiendæ incumbunt.

Musculorum Abdominis *Inflammationem* curaturi attenuationi succorum in tubulis musculorum rectorũ vel transversorum stagnantium, & resolutioni quam maximè student, internè exhibitis diureticis & diaphoreticis scopo huic quàm maximè dicatis, inprimis sequentem mixturam.

℞. *Aq. Charefol.* ℥j.
Heder. terrestr.
petrosel. aa. ʒvj.
Hyperic. ℥ß.
Ocul. ♋. ʒj.
Sperm. cet. ʒß.
♁ii diaphoret. ℈j.
⊖is succin. gr. vj.
Syr. Menth. ʒvj.
M. d. cochleatim.

Hac absumta ad guttas 30. vel 40. sequentem instillant Tincturam.

℞. *Tinctur. Hyperic.* ʒiiß.
bellid. ʒj.
*∽*ci* ʒß.
M. d.

Cataplasmata quoque externè imponunt discutientia, uti sequens commonstrat formula.

℞. *Herb. menth.*
absinth.
Charefol.
eupator.
cicutar.
petroselin. aa. Mj.
flor. Camomill.
sambuc. aa. pj.
rad. bryon.
cucum. asinin. aa. ℥iß.
sem. cumin. ℥ij.
**ci* ℥ß.
Camphor. vj.
Coq. in ∇. *in formam cataplasmatis*, inflammationi tepidè imponendi.

Obstante verò succorum induratorum copiâ, ne fluorem redipiscantur, suppurationem promovent emollientibus, cataplasmatis ex rad. lil. alb. alth. cepis, herb. beta, branca ursina, floribus meliloti, camomillæ, ficubus, in aqua vel cerevisia coctis, additis farinis hordei, lini, fœnigræci, oleo liliorum, butyro & axungia anatis, vel unguento de althæa, aut basilico, nec non emplastro diachylon & de meliloto invicem mixtis, quorum administratione durante, interna diaphoretica repetunt, ut succi chylosi purulenti ad cutem propellantur, & abscessus externè potius, quàm internè rumpatur, apertura facta lancetta in loco protuberante, quo facto mundantia & tandem vulneraria balsama ulcusculo insinuant & emplastrum de gratia Dei ad perfectam consolidationem imponunt. Rupto verò abscessu interius, materiam purulentam per urinam expellere satagunt sequenti ves simili mixtura.

℞. *Aq. Charefol.* ℥j.
Petrosel. ʒvj.
Lumbricor. ℥ß.
Essent. agrimon. ʒij.
Tinctur. hyperic. ʒiß.
Myrrh. ʒj.
*∽*ci succinat.*
Syr. Veronic.
Heder. terrestr. aa. ℥ß.
M. d. cochleatim.

Pure satis evacuato, & urina alium referente colorem, existenteque pellucidiore, balsama exhibent vulneraria in jusculo intus sumenda, de Capaiba scilicet, vel Peruvianum album, aut pulveres ex oculis ♋. pp. matre perlarum, myrrha, lapide hæmatite, succino & similibus paratos absorbentibus, abstergentibus & aliquantum conglutinantibus.

Nostra cura in Hernia Umbilici. § 20. Sicut duæ generales synthesеos sunt indicationes, ita eædem etiam in harum *Herniarum* cura attendendæ sunt; repositio scilicet, & retentio. Curantur enim *me* judice, tam per repositionem illius, quod è sede sua motum, quàm per reposi-

positi retentionem. Illud, nisi partes prolapsæ inflammatæ, seu fæcibus repletæ fuerint, aut umbilico coaluerint, facilè præstari potest, imò in supinato tantùm ægro sponte recedunt, leviter per manum Chirurgi adjutæ, quibus demum emollientia topica multum auxilii præstant Removenda verò sunt omnia impedimenta, qualia sunt flatus & stercora intestina replentia, atq; inflammatio, omnisq; humorum stagnatio.

Flatus tolluntur optimè per carminativa, arcan. dupl., partim internè, partim externè usurpata partim ano injecta; stercora resolvantur per emollientia iisdem modis applicata, v. gr per unguentum Altheæ, Martiatum, oleum liliorum alborum, Philosophorum; per haustum decocti Altheæ cum liquore -ǂ-æ foliatæ ♀i. In hunc finem etiam usurpari possunt insessus seu balnea ex lacte, oleo olivarum, vel aquâ, in qua herbæ & radices emollientes fuerint coctæ, nec contemnendi sunt clysteres emollientes.

Ulterior verò prolapsus ut impediri debeat, *Paraus* & *Celsus* aliique docent, & quidem mediante ligatura, cujus applicandi rationes plures ab Autoribus Chirurgicis describuntur Unicum tamen omnes scopum habent, ut Umbilici pars dilatata, quæ super ligaturam est, emoriatur, quo verò vinculo constricta glutinetur, & cicatricem contrahat. Ast quia operandi modi non duntaxat ratione stricturæ fili admodum dolorifici, sed propter partis mortificationem periculosissimi sunt, imò ab ipso *Celso*, aliisque exercitatis Chirurgis pro difficillimis habentur, imprimis si prominentia fuerit major, minor verò cingulo appropriato ita muniri queat, ut si eodem dilatatio hæc non semper curetur, certè fascia impediet, quo minùs in pejorem statum abeat, muniisque omnibus satis commodè vacare possit æger, meritò isti suspecti haberi debent; vide *Blegny l. 1. Part. 2. Sect. 2. c. 5. & Eph. Germ. Decur. Ann. 3 obs.* 128.

Describuntur apud Autores varia vincula ad umbilicum retinendum, nonnulli & fascias scapulares addunt, quæ tamen vix necessariæ videntur, commodius erit περίζωμα à *Blegny d. l. p. 2. S. 2. c. 4. & 6.* descriptum. Ejusmodi vincula optimè novit efformare Lugduni Batavorum Dn. *Muschenbrok*, qui varia ligamenta pro herniis sibi servat, quæ Françoise nuncupat, & plurimis articulis & trochleis sunt donata. *Aquapendens* emplastrum insuper adstringens commendat scuto cinguli supponendum, imò in desperatis casibus cura illa palliativa potiùs Hildani, quam per fasciam commodam *Cent. 3. Obs. 64.* adornat, adhibenda erit.

Intestino in locum pristinum reposito, pars affecta fovenda est decocto usneæ vino rubro facto, superimposito emplastro contra rupturam *Fernelii* oleo mastichino malaxato, non omissis interim internis quibusdam ex conserva symphyti, & similibus paratis: vel imponatur sacculus farina lupinorum, & linteo combusto vino adstringente subactis repletum, cum subligaculo conveniente, intestino impetum facienti resistente. Fasciis necessariò ligandus est Umbilicus, ab initio & parari potest sacculus è musco prunorum silv. bursa pastoris, plantagine in vino rubro decoctus qui umbilico imponatur, & fasciâ ritè firmetur, dein cingulum è linteo confici potest, quo abdomen devinciatur, ei verò circa umbilicum pulvinar exile, sed duriusculum adaptari potest, in cujus centro globulus è corio rubro emineat, ut iste se in umbilicum dilatatum altiùs insinuans caveret, ne omentū vel intestina denuò prolabantur. Ita in innumeris ferè infantibus curata Umbilici prominentia, & crassities cataplasmate ex sanicula in vino cocta umbilico imposito, cum ligatione strictiori, & radice consolidæ majoris contusa dorso è regione Umbilici admota, uti testatur *Velschius*. Internè exhibeatur infantibus pulvis radicis scrophulariæ à ℈ß. in lacte. Sequens pulvis prominenti inspergatur umbilico.

℞. *Bol. Armen.*
Terr. Catechu.
Myrrh.
Pompholyg. aa. ℥j.
M.

Joh Langius sequens hoc in casu laudat emplastrum:

℞. *Pic. Græc.* ℥iij.
Colophon.
Resin. aa. ℥j.
Mumia ℥iij.
Tragacanth.
Gum. Arab.
Sangu. dracon.
Mastic.
Balaust. aa. ℥ij.
Aloes epat. ℥iiß.
Oliban. ℥ß.
Glutin. pisc. ℥iij.
F. l. a. Emplastrum.

Ast cùm diversæ herniæ umbilicales etiam diversas agnoscant causas, pro singularum quoque indicationibus diversæ requiruntur curationes.

Hydromphalus, qui fit ab aqua inter peritonæum & abdominis cutem collecta hydropicis obveniens, à reliquis distinguitur, si mollis est tumor, & ad compressionem non cedit, neque minuitur, neque augescit. In curatione hujus commendamus dissolventia, fiatque cataplasma ex pulvere spicæ Celticæ & terebinthina, cui parum olei amygdalarum est admixtum, aut conficiatur sacculus ex spica Celtica, & cymino, qui in vino rubro ebulliat, & expressus tumenti umbilico imponatur, vel imponatur spiritus matricalis cum quadruplicatis linteis.

Non absimili ratione curatur etiam tumor ille, qui ex sanguine evasato fit, ceu *Coiter* observavit, tales enim dari tumores, testatur quoque experientia, ortos ob venæ vel arteriæ ruptionem.

De *Pneumatomphalo*, hoc est, flatulenta procidentia, superiùs jam egimus, cognoscitur facilè, si pressus cedit, & protinus redit, resupinato quoque corpore tumorem in eadem figura tenet. Sequens emplastrum in Umbilici Procidentia à flatibus oborta conducet.

℞. *Semin. cymin.*
lupinor.
Bacc. laur. aa. p. æq.
⊖*is* ✻*ci* ℥ij.
Pulverisata coq. in vino rubro ad pultis formam, F. Cataplasma.

Conveniunt etiam emplastra carminativa sæpiùs jam dicta, aliaque resolventia inferiùs adhuc dicenda. Umbilicus recens natorum ob incuriam obstetricum facilè inflammatur, ac quandoque sphacelatur ceu exemplum novi, cui tantum ∽ vin. c. aq. calc. viv. applicui felici c successu sic pus stillanti umbilico applicari potest ungv. alb. diapompholyg. aa. ℥ß. ol. ovorum ℥iß.
M.

In

In *Exomphali*, vel *Enteromphali*, ubi laxato vel rupto peritonæo intestina in umbilicum prolabuntur, qualis à *Schenkio* mirandus observatus fuit, curatione magna diligentia est adhibenda, nec temerè statim aperiri debet protuberantia, facta enim apertione prodeunt & effunduntur intestina, maximo sæpe cum ægri malo, nonnunquam etiam morte inde subsequente, quemadmodum & ego bis observavi. Confer Paræum. Quomodo hæc procidentia curanda sit, superius jam diximus.

Restat adhuc unica expedienda species, quam *Sarcomphalum* dicunt, sive caro sit fungosa, sive carcinomati similis. Facilè à reliquis distinguitur, nam tumor durus est, nec pressus cedit, & ad nullum decubitus modum mutatur. Ejusmodi umbilicum quatuor digitis ad penis longitudinem prolongatum vidit *Benivenius*. Fungus verò cùm extra cutim sese nudum oculis nostris objiciat, primo mox intuitu cognoscitur. Raram & admiratione dignam ejusmodi tricipitem fungosam excrescentiam literis consignavit Fabr. *Hildanus Cent. 5. Obs. 62. Benivenius* ligatione curavit ejusmodi Sarcomphalon per anabrochismum, carnem enim vinxit, singulisque diebus arctius deligans non prius destitit, quàm ea ipsa præmortua penitus excidisset. Idem fecit *Hildanus*, in fungo illo triplici, adhibitis quoque anodynis & decocto adstringente exterius, tandemque inspersit pro pleniore cura pulverem adstringentem; quòd si non sufficit hoc præsidium, removeri potest per caustica. Cum verò tenella ætas actualia non admittat, potentialibus sic dictis in iis exstirpabitur, & sufficiet hunc in finem bolus Armenus cum alumine usto. Feliciter & quandoque sectione manu periti artificis peracta removeri potest, Carcinoma verò malum incurabile est.

Eadem etiam ratione *Felix Platerus*, Felicis illius ex fratre Thoma Nepos, *Mantiss. Observ. selectior. Obs. 44. p. m. 95.* Verrucam in muliere è latere Umbilici dextro, jam à longo tempore gracili radice pendulam exstirpavit, jubendo Chirurgum, applicato priùs circumcirca emplastro defensivo, serico fortissimè ligare. Hac quidem ex ligatione mulier ab initio dolorem sensit vehementissimum, sed cùm posteà fuerit mitigatus, adhuc semel paulò inferius & fortius cum setis equinis, continuata semper defensivi applicatione, ligari jussit, unde valde intumuit cum rubore circa ligaturam, quod tamen ità in crastinum censuit linquendum, tumore intereà prope vincula incipiente nigrescere, sed dolore exquisito multum remittente, quare adhuc aliquamdiu relinqui jussit, cùm versus abdomen nullus apparuerit tumor, donec tandem dolore denuò invalescente ligaturam solvit, partique exulceratæ parum unguenti Ægyptiaci apposuit, ligaturâ autem solutâ, excrescentia iterum detumuit colore mutato, & quum ægra ligationem ferre non potuerit, Chirurgum jussit cauterium potentiale applicare, quo statim eschara fuit inducta & dolor mitior redditus, hinc paulò inferiùs lapidem infernalem absque omni ferè dolore operantem eundem in modum apponi curavit, quo circumcirca eschara enata fuit, quâ itidem delapsâ idem opus adhuc semel repetere jussit, unde tribus post diebus excrescentia ista sponte decidit de filo adhuc pendens, quo abscisso totaliter separata fuit, substantiâ constans non propriè verrucosa, sed varicosa, venulis, nervis & glandulis perspersa.

In *Musculorum* Abdominis *Inflammatione* cura eò dirigenda, ut stagnatio succorum, & inde facta obstructio tollatur, quod facili marte obtinere possumus per interna æquè ac externa remedia. Interna egregia sunt diaphoretica ex temperantium materia desumta, ut sunt invertentia, quæ cum consistant in alcali seu volatili, seu fixo, seu puro, quod dicitur sal macrum, seu mixto, & quidem oleoso, pro materia agnoscunt omnia alcalia, & ea, quæ alcali quocumque prædita sunt. Ex alcalibus volatilibus conveniet ∽ C.C. fulig. urin. &c. Ex fixioribus proficua erunt salia fixa, ♁um diaphoreticum, ebur Philosophicè præparatum, saccharum ♄i, camphora, aliaque plura, ⊖ volatile °₉osum, ex sale volatili C. C. vel alio cum oleis aromaticis paratum. Exempli gratia: *Cura Inflammationis Musculorum Abdominis.*

℞. ♁ii diaphoret. ℈iß.
Oc ul. ♋. pp. ℈ß.
⊖ii absinth. gr. xxv.
M. F. Pulvis.

Vel:

℞. ∇. Card. bened. ℥viij.
El. diascord. Fracast. ʒj.
Sperm. cet. ℈j.
Balf. nervin. ℈ß.
∽ theriacal. camphorat. ℥ß.
F. Mixtura cochleatim sumenda.

Conveniunt quoque internè salia volatilia, ⊖ volatile °₉osum cephalicum D. *VVedel.* ∽us matricalis, balsamus nervinus & similia.

Inter Topica Spiritus matricalis cum camphora & Spiritu ⊖is ✱ci maritatus ferè omnem implet paginam, tepidè cum linteis quadruplicatis applicatus, vel fiat cataplasma sequens.

℞. Summit. absinth.
Herb. rut.
Phelland.
Fol. rorismarin. aa. Mj.
Flor. Camomill.
Sambuc. aa. Piß.
Sem. cumin.
anis.
carv. aa. ℥j.
⊖is ♀i ʒij.
✱ci ʒiß.
Coq. in vino Gallico, vel mulsa, adde panis biscoct. q. s. pro consistentia cataplasmatis: quod sæpiùs de die tepidè applicandum.

Musculi enim Abdominis tractandi sunt ut aliæ partes membranosæ, copiosis enim venis & arteriis, imo nervis & fibrillis, quæ sunt fila quædam oblonga tenuissima, prædit i sunt, hinc exposcunt nervina ac roborantia, quare calidiora applicanda sunt, quæ impediunt causam inflammationis, tollendo obstructionem in vasis musculorum factam. Spiritus vini camphoratus cum spiritu florum sambuci & aquâ calcis vivæ sæpe sufficiunt.

FINIS LIBRI TERTII.

abs quibus tubulorum obstructio oritur, & obturatio, saliumque procreatio fermentationem istam excitantium.

Casus in Perinæum, vel vehementior longiorque crurum diductio partis hujusce Inflammationis causæ esse possunt; si quis enim apertis diductisque cruribus in corpus aliquod durum cui Perinæum fortiter applicetur, deciderit, partis quæ in corpus durum impingit, vasa quædam dirumpuntur, aut comprimuntur. A prioribus excernitur sanguis aut lympha, in posterioribus verò stagnat, illorum parietibus propiùs juxta se invicem accedentibus. Eadem contingit sors musculorum fibrillis, quæ vasis sanguiferis aut lymphaticis; pressæ siquidem & arctiùs unitæ angustiora inter se relinquunt interstitia, quibus sanguinis stagnationem adaugent validioremque illam efficiunt: at quum materia ætherea, spiritus animales volatilioresque sanguinis vicinorum vasorum particulæ in sanguinem aut lympham extravasatam impingunt, tenuiores ejus partes abripiunt, & per poros eliminant. Sulphura autem crassa in parte remanentia ab acidis coagulantur, quæ tubulis angustioribus impacta in illis cespitant, alcalicorum crassiorum pori ab acidis opplentur, quos cùm non liceat materiæ subtili præterfluere, liquorem effusum exagitat ipsa, fermentat & rarefacit.

Vehementior longiorque crurum distortio Perinæi Inflammationis autor etiam ideò esse potest, quòd tum temporis musculorum vasorumque fibrillæ supra modum extensæ, & tantum de amplitudine suâ deperdentes, quantum de longitudine acquisiverunt, ordinariam liquorum copiam suscipere nequeant, & debilitatâ præ extensionis caliditate earum vi elasticâ, ordinarium liquoribus motum non concilient, earum enim vibrationibus eam, quâ par foret, frequentiam non habentibus, nec requisito robore pollentibus, tardior fit liquoris cursus, & hinc minor spirituum animalium in fibras nerveas influxus, unde sanguis & lympha hoc orbata stimulo minutiore motu donantur, & testudineo solùm gressu circulantur, liquoribus ergò particulis volatilibus non ditatis, sulphura ut decet non expanduntur, nec impetentium acidorum aculeos, abs quibus coagulantur, declinare possunt, crassioribus alcalicis fermè quiescentibus impingentia acida effugere non fas est, eaque poris suis excipiunt; inde contingit tubulorum à coagulatis sulphuribus obstructio, liquorisque ab impedito materiæ subtilis libero per alcalicorum poros transitu fermentatio & rarefactio.

Causa Perinæi Abscessus. Materia ætherea partes universas perpetim pervadens, spiritus animales indesinenti fluxu corpus irradiantes, & tenuiores sanguinis particulæ per vasorum poros irrequietè avolantes, liquoris extravasati particulas perpetuo motu exagitant & huc illuc impellunt, & in tubulos apertos adigunt; si sulphura jam ab acidis coagulata ità fortiter tubulorum parietibus inhæresçant, ut ab illis extrudi nequeant, & acida alcalicorum poros opplentia ab ipsis deturbari non valeant, nec salia ab acidorum cum alcalicorum coalitu progenita, præ nimia illorum duritie ac rigiditate atteri atque perfringi non possint, intentior fit liquoris effusi motus, quàm perpetuum patiatur materiæ subtilis, spirituum animalium & particularum tenuiorũ sanguinis vicini impulsum, nec ulla via aufugere ipsi vacet; & quum perduret pororum alcalicorum obturatio & inversio, & ab illis materiæ subtilis in ea prorumpentis propulsio: salia crassa duris rigidisque spiculis horrida in partium adjacentium fibras compulsa, & in earum poros aculeos suos insinuantia, illas discindunt & comminuunt, scrobemque sibi excavant, cui *Abscessus* nomen vulgò tribuitur. Restant adhuc phlegmata quædam, quæ alcalia dissolventia, ac reliquis liquoris effusi elementis intermixta fluiditatem materiæ congestæ conciliant, & hæc materia in Abscessu comprehensa pus cognominatur, albedinem præ se ferens, oriturque (quando inflammatio à sanguine producitur) ex eo, quòd exhalatis tenuioribus delicatioribusque sulphuribus, quæ sanguinis globulis superextensa ejus rubedinem faciebant, chylosæ particulæ sulphure hoc defraudatæ, album conservent colorem.

In *Ulcus* facilè transit abscessus, quod vel Chirurgi manu inducitur, vel pus proprio marte carne & cute superjacentibus erosis exitum sibi molitur; quod fit, si pus diutiùs, quàm par est, in parte stagnet ac relinquatur; salia siquidem puris huc & illuc acta ambientes partes spiculis suis impetunt, earumque fibrillas dissecant & comminuunt: sin pus diutiùs in parte relinquatur, subsistente salium actione, fovea profundior ac latior devenit, fibrillisque partium ad superficiem externam urgentium ut reliquis exesis, ad cutim cuticulamque tandem perveniunt, quæ quum non sint ejus densitatis, atque duritiei, ut salium aculeis resistere valeant, ab iis tandem discinduntur & separantur, liberque conceditur puri effluxus. *Ulceris.*

Persistentibus tubulorum obstructionibus, & à novis coagulatis sulphuribus semper advenientibus adauctis, crassisque salibus fibrillarum poris infixis, parcior fit spirituum animalium in partem affluxus; oppleti siquidem vasorum tubuli fibrillas, quibus incumbunt comprimunt & coarctant, prohibentque, ne copiosos excipiant cavitate sua spiritus, &, si qui eas permeent, pori fibrillarum à salibus occupati vix illos admittunt, fibrillæ ergo spirituum subsidio carentes, assuetà nequaquam gaudent tensione, sed concidunt, & flavescunt, ideoque sensu orbantur, deficiente quoque tensione fibrillæ, eâ quâ cederet vi, salium impetus non repellunt, nec ea à poris suis excutiunt, salia verò perpetuo indesinentique motu agitata, fibrillarumque poris infixa, eas discindunt & dissecant. *Gangrænæ.*

§. 11. Perinæi *Inflammationis* idem est finis, ac aliarum partium, nam si per poros non discutiatur, suppuratur; vel si malè tractetur, in Gangrænam degenerat; nec quoque periculo vacat partium vicinarum, tum externarum, tum internarum ratione, scroti, testiculorumque nimirum, ani, intestinorum, vesicularum seminalium, & urethræ. *Prognosis.*

Abscessus Perinæi nisi brevi aperiatur, carnes subjectas exedit, & pus in vicinas partes viam sibi sternit, & in partes usque penetrat internas, suppositaque ossa carie inficit, quare maximum ab illo imminet periculum.

Ulcus Perinæi meritò semper timorem incutere debet, quum pus acrius factum partes circumjacentes facili marte corrodat, & quum omnes Perinæi vicinæ partes tum internæ, tum externæ, si semel ulcere tactæ fuerint, difficillimam

mam aut nullam admittant curam, nec temere pronunciare possumus, maximum enim impendet periculum ab ulcere Perinæi. Ulcus pro ea, quam inducit indole, faciliùs aut difficiliùs curatu est, vel etiam pro majori aut minori mora, quàm pus in abscessu moram fecit.

Nisi protinus *Gangrænæ* Perinæi succurratur, vix è mortis faucibus eripi potest æger, propter vicinarum partium dispositionem ac indolem. Sed nulla salutis spes superest, si Gangræna à causa interna ortum duxerit.

Diæta. §. 12. Cura *Diætetica* consistit in eo, ut succi incrassati & stagnantes attenuentur, hinc omnia alimenta & potulenta, quæ succum nutritium exhibent dulcem, angue pejus fugienda; illa enim sunt, quæ obstructiones pariunt, & succos circulantes inspissant, coagulant ac stagnare faciunt, nec non omnia acida, austera, frigida & viscida, lutosum exhibentia chylum; Aër quoque frigidus ac nebulosus nocet, uti & motus nimius, exulent animi pathemata vulgò frigida dicta, ut mœror, tristitia, terror, &c.

Curatio morborum horum juxta Galenicos. §. 13. *Curationem* Pharmaceutico-Chirurgicam Perinæi *Inflammationis* instituturi *Galenici* ad sanguinis ulteriorem influxum inhibendum, revulsionis gratiâ venæsectionem celebrant in brachio dextro vel sinistro, prout ad dextrum vel sinistrum latus inflammatio hæc magis inclinat, ad derivandum quoque in talo uno vel altero idem peragunt opus; hinc pro partis accipientis corroboratione, ne plus admittat sanguinis aliunde affluentis, adstringentia admovent mediocria, epithemata nempe ex succis nymphææ, plantaginis, solani, portulacæ, vel linimenta ex oleo nymphææ, rosaceo, omphacino, myrthino, unguentum santalinum, vel cataplasmata ex foliis parietariæ, nymphææ, portulacæ, violariæ, seminae endiviæ, dactylis, &c. in aqua decoctis, & diligenter contusis aut conquassatis, additis postmodum farinâ hordei, pulveribus florum chamomillæ & meliloti, cum oleo rosaceo parata. Fortiora adstringentia hoc in loco omittunt, ne constricto nimis sphinctere vesicæ & meatu urinario dysuria sequatur vehementiora symptomata inferens, quapropter interna quoque adhibent apozemata ex radicibus liquiritiæ, cichorii, ononidis, herbis malvæ, parietariæ, capillorum Veneris, nymphææ, floribus violarum, nenuphar, borraginis, baccarum alkekengi, jujubarum, passularum, seminibus cucurbitæ, melonum, altheæ; quin si alvus simul adsit adstrictior, ne perinæum affectum fortiùs inde prematur, & urinæ effluxus impediatur, eandem solvunt, & lubricam reddunt, vel solâ cassiâ recens extractâ, & vel in jusculo, vel decocto foliorum malvæ propinatâ, vel electuario diacassiæ cum manna, & tandem incendium in totum extinguere conantur sequenti electuario.

℞. *Conserv. rosar.* ℥j.
violar.
nymph. aa. ℥ß.
Caul. lactuc. condit. ʒiij.
Spec. diatrag. frigid. ʒiß.
diatr. santal. ʒj.
de gemm. frigid. ʒß.
M. cum s. q. Syr. nymph.
F. s. a. Electuarium.

Vergente Inflammatione ad suppurationem sive in *Abscessum* humorem intus collectum resolvere student cataplasmatis ex radicibus altheæ, liliorum, foliis malvæ, floribus chamomillæ, meliloti in aqua coctis, contusis & colatis, additis farina fabarum, ervi, oleo chamomillæ & axungiâ anseris; aliquando locum simul inungunt unguento altheæ; quibus si suppuratio fuerit promota, locum aperiunt ferro potiùs, quàm ruptorio, ne hac in parte major fiat erosio, & ut puri citò exitus pateat, partesque adjacentes ab eo liberentur. Foramini secundùm fibrarum longitudinem excitato ad dies aliquot digestivum imponunt, pureque satis evacuato, abstersionem parant, uti ulcus requirit.

In recenti enim Perinæi *Ulcere* post abscessum modò excitato, post legitimum digestivorum usum abstersionem istam facilè instituunt decocto hordei, in quo mel rosatum fuerit dissolutum; at in ulcere vetusto pluribus aliquando remediis opus esse fatentur. Etenim si ad fistulam inclinare videatur, aut magna adsit materiæ purulentæ copia, pro meliori abstersione interna quoque offerunt decocta, quorum omnium loco sequens esse poterit exemplar.

℞. *Rad. liquirit. ras.* ℥ß.
cichor.
ononid.
gramin.
pentaphyll. aa. ʒij.
Herb. parietar.
agrimon.
capillor. Vener.
plantag.
ceterach.
fumar. aa. Mß.
Flor. nymph.
borag.
violar. aa. P. j.
Granor. alkekeng. ʒiij.
Sem. 4. frigid. maj. aa. ʒiß.
Coq. in s. q. *aq. commun.*
In Colatur. ℔ij. *dissolv.*
Syrup. fumar.
cichor. aa. ℥iß.
Oxymel simpl. ℥j.
M.

Vel:

℞. *Decoct. hord. non excort.* ℔j.
Mell. rosat. colat.
Syr. de cichor. simpl. aa. ℥j.
M.

Non minùs ipsum ulcus topicè abstergunt decocto hordei, in quo mel rosatum fuerit dissolutum, aut si profundius, aut fistulosum existat, simul cum hordeo radices aristolochiæ, Ireos Florent. herbas agrimon. beton. & aliquid thuris coquunt, & in decocto hoc aliquid de unguento Ægyptiaco dissolvunt, itaque injiciunt, quibus ulcus probè mundatum carne explent, & consolidant emplastro de janua, gratia Dei, vel alio quodam huic rei idoneo.

Gangrænam hoc in loco valdè existimant esse periculosam, & nonnulli ad sanguinem corruptum proliciendum cutem hinc inde scarificant, & ad putredinem prohibendam cataplasma imponunt ex farina lupinorum, ervi, fabarum, sale communi, cum oxymelle paratum quibus aliqui addunt aloën & myrrham. In profundiore Gangræna alii fotum priùs instituunt ex lixivio forti & aceto mixtis, in quibus radices aristolochiæ, vincetoxici, Ireos Florentinæ, herbæ absinthium, scordium, ruta, lupini, &c. fuerint incocta,

cta, & post fotum demum imponunt cataplasma. Cæterùm ut in aliis locis gangrænâ infectis, ita etiam hic solent procedere.

Cura Paracelsi. §. 14 *Paracelsus* in Perinæi *Inflammatione* curanda, & decoctum lapidis calaminaris p. p. in aceto calidè adhibitum, & Sperniolam laudat; ad dolorem verò urentem sedandum solani succum cum nitro utiliter applicari posse opinatur.

In *Apostemate* Perinæi & *Ulcere* inde pronato interna sudorifera commendat, ut infectio à morbo hoc introducta mundificetur, tum ad balsamum naturæ corroborandum emplastrum suum oppodeltoch. quod ad apostemata recentia quævis maturanda & mundificanda utilissimum judicat, hinc incarnativis ulceris consolidationem absolvit.

Ad *Gangrænam* etiam hujus regionis Realgar sublimatum in aceto coctum adhibere solet, addito oleo majoranæ, ut linimenti formam acquirat, tum curativis eodem modo procedit, ut in ulceribus corrodentibus approbatque emplastrum ex resina abietis, visco consolidæ, pauco scammoniæ, & succo chelidoniæ paratum.

Helmontii. §. 15. *Helmontius* in Perinæi *Inflammatione* Archæum irritatum pacare studet, & proinde quodcumque adimit ei invisum, quo faciliùs desinat à furore suo, dempta occasione illa, per quam in furorem istum fuit accensus. quod omnium optimè nitro antimoniato impetrari posse confidit, si interiùs sumendum exhibeatur, ut ab excandescentia sua desistat, & vela furoris sui retrahat, quo facto pars hæc ab incendio isto liberabitur.

Ad *Apostema* Perinæi emolliendum & maturandum, vel sanguinem hirci exteriùs applicat, vel pinguedinem leporis, ut faciliùs & citiùs rumpatur, sicque cruor corruptus, & in pus conversus necessarium reperiat exitum.

In *Ulcere* hoc realgaria quoque fixa, & colchotar suum vitrioli commendat, ut sanguinis corruptor ab iisdem dometur, quo superato novæ carnis in cavitate succretionem & cicatrizationem pellis subsequutura esse, naturâ illâ omnia sibi parante operatrice, sanctè promittit.

In ipsa partis hujus *Gangrena* lixivialia suadet, loco priùs profundè scarificato adhibita, utpote in gangrænæ causa, acidum scilicet omne emoriatur.

Willisii. §. 16. *Willisius* venæsectionem in Perinæi *Inflammatione* utiliter institui posse arbitratur, ut sanguis moram contrahens ad motum excitetur, & fomes iste morbi hujus à venis aliquantum inanitis rescindatur resorbeatur, & aliò deferatur; postmodum ad leniendum dolorem, & ne alvus constipata malum reddat deteriùs, enemata injici curat, & apozemata propinat ex radicibus graminis, scorzoneræ, acetosæ, liquiritiæ, hordeo, herbis fragariæ, malvæ, violariæ, in aqua fontis parata, additis syrupo violarum, & lapide prunellæ. Urgente alvi adstrictione majorem sui solutionem, decoctum cassiæ cum tamarindis, & floribus rosarum pallidarum ad uncias aliquot bibendum exhibet. Pro sudore movendo, qui præmissis hisce aliquando necessarius est, mixturam simplicem laudat, & externè cataplasmata discutientia & emollientia imponit ex magmate decocti malvarum, betæ, flor. chamomillæ, &c. cum farina seminis lini & unguento dialtheæ, quo dolorem simul mitigari posse confidit.

Facto verò ex inflammatione ista Perinæi *Abscessu* suppurationem ejus promovet cataplasmatis, vel emplastris magis emollientibus & laxantibus ex farinis fœnigræci, hordei, fabarum, pulveribus radicis altheæ, pulpâ radicis lilior. albor. cæpâ contusâ cum oleo lilior. alb. scorpionum & pauca quantitate saponis, tum cutem cultello dirumpi vult, ut purulenta materia exitum habeat, & *Ulcus* digestivis, aliisque remediis mundari possit, quod si factum fuerit, decocta vulneraria propinat, & præmisso pulvere ex oculis cancrorum, coralliis p.p. & lapide hæmatite p.p. balsamum de Capaiba tum intus exhibet in jusculis absorbendum, tum foris inungit, vel si ulcus sit deterius, decocto hordei & lupinorum. in quo vel colchotar ⊖-li, vel unguentum Ægyptiacum fuit dissolutum, per syringam inspersò, vel pannis eodem humectatis abstergit & mundat, ut eo citiùs postmodum ulcus carne repleri, & cicatrice obducta consolidari possit, cui rei emplastrum diapalmæ, aut sticticum *Crollii* inservire existimat.

Grangræna partis hujus occurrit epithematis ex aqua calcis vivæ, in qua camphora & saccharum saturni fuerint dissoluta, vel lixivio forti, aut cataplasmate ex farinis lupinorum, fabarum, orobi, herbis absinthio, scordio, menthâ, carduo benedicto in lixivio paratis; additis theriaca, myrrha & aloë; nec interna omittit sudorifera, qualia sunt theriaca, diascordium, cerussa ♁ii diaphoretica, bezoarticum minerale, ⊖ C C. quibus hoc in affectu non parvam tribuendam esse ducit utilitatem.

§. 17. *Sylvius* in Perinæi *Inflammatione* haud aliter, quàm in aliarum partium inflammatione procedit, injectione nempe enematum emollientium, exhibitione diaphoreticorum, institutâ venæsectione & applicatione fotuum, unguentorum & cataplasmatum itidem emollientium, quibus si inflammatio inhiberi non potuerit, sed *Abscessus* ad suppurationem pergat, hanc promovere studet cataplasmatis iisdem emollientibus, additis cæpis assis & contusis, ut maturatio eo citiùs expediatur, tunc abscessum aperit, mundatis abstergit & consolidat.

Ulcera Perinæum invadentia, cùm ut reliqua ab acido acri originem sumant, eadem reposcere ait remedia, quæ aliis conveniunt, & proinde hîc eadem de novo manifestare recusat.

In *Gangrana* Perinæi sudorifera suadet, & externa cataplasmata ex ruta, scordio, nasturtio, absinthio, floribus sambuci, semine urticæ in muria coctis, addito spiritu vini, quæ diligenter vult imponenda, & omni modo sphacelum præcavendum.

§. 18. *Cartesianorum* cura in Perinæi *Inflammatione* hæc est, ut succi incrassati in partium Perinæi tubulis hærentes attenuentur, & particulæ angulares hebetentur, flectantur & eliminentur, quare alvum modicè solventia hoc in casu non omninò rejiciunt, diuretica verò & diaphoretica planè ducunt necessaria, ex quibus sequens æstimatur mixtura. *Cura Cartesianorum*

℞. *Aq. petrosel.* ℥j.
fumar.
flor. sambuc. aa. ℥vj.
Ocul. ♋. ʒj.
♁*ii diaphoret.* ʒß.
Sperm. ceti ℈j.
Laudan. opiat. gr. ij.
Sacchar. canth. alb. ʒij.
M. d. cochleatim.

Spiritum quoq; cochleariæ, lumbricorum, ✱ci, & hu-

& hujus generis plura volatilia magnoperè laudant, quòd valde penetrent, coagulationem quamcunque dissolvant, & tubulos aperiant, unde & eadem externè apponunt formâ cataplasmatum ex radicibus asparagi, bryoniæ, bardanæ, herbis alsine, chærefolio, cicutariâ, petroselino, beccabungâ, floribus camomillæ, sambuci, camphorâ, sulphure, spermate ceti, fæce cerevisiæ, spiritu vini, vel linimentum parant ex sulphure, bolo Armeno, croco & camphora cum spiritu vini, quo adhibito tubulos apertum, & particulas angulares correctum & absorptum iri promittunt, ut tumor omnis discutiatur; quem scopum etiam emplastrum de minio, de spermate ceti, vel diapalmæ aliquando attigisse observârunt.

In *Abscessu* Perinæi non diu morantur, sed suppurationem promovere student cataplasmatis emollientibus ex radicibus alii, liliorum, altheæ, bryoniæ, herbis parietariâ, chærefolio, verbasco, betâ, brancâ ursinâ, floribus meliloti, camomillæ, croco, ficubus, in cerevisia coctis, additis farina fabarum, hordei, fœnigræci, axungia porci, anseris, butyro, oleo liliorum, florum sambuci, terebinthina, opopanace, melle, fermento, sapone, unguento basilico, altheæ, abs quibus omnibus fibræ emolliuntur, tubuli dilatantur, & succi fortiùs compressi resolvuntur, ut à materia subtili faciliùs commoveantur; tum ut pori cutanei magis reddantur aperti, & materia intus contenta fortiùs attenuetur, penetrantiora quædam prioribus adjungunt, ut sal tartari, calcem vivam, sal armoniacum, abs quibus si materia purulenta effluxum satis sit disposita, ei exitum parant. cutem cultello vel lancetta aperiendo, & post ejusdem effluxum cavitatem emundant linimentis ex terebinthina cum melle, vel axungia ovis, gummi elemi, myrrha, croco, & oleo ovorum; tandem eandem cavitatem carne opplent, mediante balsamo Italico, vel Peruviano, & emplastro diasulphuris, cutisque generationem promovent unguento diapompholygos, vel emplastro oppodeltoch *VVurtzii*, ut integrè ita obtegatur.

Et hac ratione quoque procedunt in *Ulcere* Perinæi, quod ab apostemate pronatum, expositam modò reposcere dicunt curationem, non multùm quoque ab ea discrepantem, si ab externa quadam re corrodente, urinâ salsâ, vel succo spermatico Venereo partem hanc alluente proveniat, his enim ulcusculis pulverem aliquando inspergunt ex C.C. Philosophicè præparato, lapide calaminari, terra ♁li dulci, myrrha, cerussâ, Thutia, vel aqua calcis vivæ, spiritu vini camphorato & theriacali abluunt, & emplastro de gratia Dei ad perfectam sanationem usque obtegunt.

Ad *Gangrænam* Perinæi tollendam maximè necessaria censent diaphoretica ex theriaca, diascordio, ♁io diaphoretico. ☿io sublimato, hinc angulares particulas absorbentia & hebetantia ex oculis ♋., terra sigillata, spermate ceti, C.C. exhibent, quibus præmissis Perinæum abluunt spiritu vini, in quo vel aloë, myrrha, ⊖ ♄i, succus chelidonii, vel unguentum Ægyptiacum fuerint dissoluta; ad separationem partis corruptæ à sana obtinendam, epithema ex ♒u matricali, vel cataplasma imponunt ex scordio, absinthio, ruta, cicutaria, radice aristolochiæ rotundæ, ✳co in lixivio fortissimo & spiritu vini coctis, additis in fine aloë, myrrha. & aqua vitæ, vel ex calce viva, & creta in aqua coctis lixivium parant, quo Perinæum fovere solent. Impetrata sic corruptæ partis à sana separatione, unguento Basilico vel Apostolorum suppurationem instituunt, & partem bene mundatam non aliter, ac in ulceribus, carne & cute de novo investiunt.

§. 19. Prima *nostra* in depellendâ *Inflammatione* hujus partis cura est, ut omni opera annitamur id, quod ob crassitiem stagnat, resolvere & attenuare, ne Inflammatio ad suppurationem tendat, & fermentatio, quæ in partibus his excitatur, inter succos stagnantes impediatur. In hunc finem conducunt interna sudorifera tum volatilia, tum fixa, item decoctum lignorum. Inter topica sequens rarò te fallet. *Nostra Perinæi morbos curandi ratio.*

℞. *Summit. absinth.*
rorismar.
ruta aa. Mj.
Semin. cumin.
levistic. aa. ℥j.
⊖is ♀i
✳ci aa. ℥iß.

Incis. & contus. coq. in mulsa, vel vino Gallico, ad defæcum vini ℥ij. & *panis biscoct.* q. s. pro cataplasmate, quod imponatur calidè & quater in die de novo applicando repetatur. Vel:

℞. *Rad. Galang.*
Irid.
bryon. aa. ℥ß.
Herb. aneth.
Phelland.
Abrotan.
Menth. aa. Miß.
Bacc. lauri
Junip. aa. ℥ij.
⊖is ♀i
✳ci aa. ℥iß.

Coq. in mulsa & aqua, & addito pane biscocto, F. Cataplasma; vel cum ♒u vini eliciatur essentia, cui addatur ♒us vini camphoratus, & cum linteo duplicato epithematis instar adhibeatur. Possunt & addi elixir vitæ, myrrha, ✳, aloë, camphora, & itidem linteis duplicatis sæpiùs applicari.

Inflammatione verò jam ad suppurationem tendente, factoque *Abscessu*, sequentibus utendum est remediis.

℞. *Cep. alb. sub cinerib. coct.* No. 2.
Herb. malv.
bismalv. aa. Mß.
Summit. absinth.
centaur. min.
salv.
scord. aa. Mj.
Flor. Camomill.
melilot. aa. P. j.
⊖is ♀i
✳ci aa. ℥ß.

Cum hydromel. coq. ad consistentiam cataplasmatis, addendo medull. panis alb. q. s. *& Unguent. Basil.* ℥j.

quod suppurationem maximè promovet. Vel si emplastrum desideras:

℞. *Emplastr. de labdan.* ℥j.
Unguent. Basil. ʒj.
Gumm. Ammon.
Sagapen. aa. ʒij.
Tacamahac. ʒj.
M.

Ad sanguinem attenuandum, acidum temperandum, & sic per consequens circulationem, quæ

 in

in partibus his imminuta est, promovendam, imprimis convenit elixir vitæ n. d. abscessui inditum, vel sequens intus exhibeatur, quod constat ex volatilibus aromaticis, salibus, spiritibus, & oleis cum nonnullis alcalibus.

℞. *Ocul.* ♋. *pulv.* ℈j.
♁ii diaphoret. ʒß.
⊖is absinth. gr. xiv.
Sperm. ceti ℈iß.
Elixir vitæ ℥j.
∽theriac. camph. ℥ß.
cephal. oleos. n. gt. x.
Vin. Hispan. ℥iiij.

F. Mixtura, cujus assumat æger cochlear unum & alterum, donec sudor emanare incipit, quod signum erit optimæ circulationis succorum, impedit & febrem, & alia symptomata, febris enim à perturbata mixtione & spissitudine succorum oritur.

In confinii hujus *Ulceribus* ante omnia succi acres & viscidi stagnantes fluidiores & spirituosiores reddendi sunt, in quem finem conducunt varia volatilia sudorifera, imprimis sequens, vel simile decoctum.

℞. *Ligni sancti* ℥iij.
sassafr. ℥j.
Rad. *salsaparill.*
pimpinell.
enul. camph. aa. ℥ß.
Herb. scord.
nasturt. aquat. aa. Mj.
⊖is ♀i ʒj.

Incis. coq. in s. q. *aq. & vin.* & assumat æger in hoc potu ∽um cephal. oleos. cum elix vitæ, vel dentur simul acidum temperantia ex oculis ♋., ♁io diaphoret. & myrrh. Inter topica sequens commendamus, imprimis ubi ulcus sordidum est.

℞. *Unguent. Apost.* ℥ß.
Extract. inspissat. centaur.
Min. ʒiij.
∽ *✳ci* gt. x.
Elixir vitæ, vel
Essent. myrrh.
∽ *Mastic.* aa. ʒß.
M.

℞. *Rad. Gentian.*
Angelic. aa. ℥ß.
Herb. scord.
centaur.
absinth. aa. P. j.
Pulp. colocynth. ʒij.
⊖is ♀i.
✳ci aa. ʒj.
Coq. in vino Gallico aut Hispan. add. Elix. vitæ ℥ß.
M.

Vel:

℞. *Herb. trifol. fibr.* Mj.
Scord.
Card. bened. aa. Mß.
Myrrh.
Aloës aa. ʒiij.

Coq. in vase bene clauso in s. q. *Vin. Hispan. Colatur. ad* ℥xv. *add. Elixir. vitæ* ℥ß.
Applicetur quater de die & plumaceolis tegatur.

Vel sequens:

℞. *Essent. myrrh.* ʒiij.
Aloes ʒij.
Spir. vin. camphor.
▽. Regin. Ung. ℥j.
⊖is alkali, oder Pottasch/ ʒiß.
Ocul. ♋.
♁ii diaphoret.
Camphor. aa. ʒj.

M. & calidè applicetur sæpius de die.

In curatione *Gangrænæ* hujus partis semper respiciendum est ad causam occasionalem, & quia sæpe post inflammationem Gangræna oboriri solet, hinc omnia ea quæ obstructiones reserant, optima sunt, & internè & externè conducunt. Internè ergò sudorifera quæcumque volatilia conveniunt sæpius exhibenda. Inter externa præ aliis hoc in casu sequens conducet.

℞. *Herb. Scord.*
rutæ.
absinth.
salv.
levistic. aa. Miß.
Phellandr. Mj.
Baccar. laur.
Junip. aa. ℥ij.
Sem. fœnic.
cumin.
anis. aa. ℥j.
Myrrh.
Aloes aa. ℥v.
⊖is ♀i,
✳ci aa. ℥ij.
Nuc. Mosch.
Caryophyll. aa. ℥iß.

Superfund. ∽ *vin. opt. & extrah. Tinctura, ex residuo verò F. Cataplasma*, quod adjecta camphora sæpius de die erit applicandum.

CAPUT VII.

De Umbilici Hernia, & Musculorum Abdominis Inflammatione.

§. I.

Pariter ac ossa situm suum mutant, molliorum quoque partium contiguitas aliquando dissociatione solvitur, harumque morbi in positu, prout dicunt, contingunt: vel quatenus saltem è loco suo ordinario ad aliam corporis partem transponuntur, & Hernias propriè dictas constituunt, vel quatenus planè extra corporis limites proscribuntur. Umbilicum modestè protuberantem habere decorum est, indecorum verò, imò molestum, sæpe etiam periculosum, si ultra decorem & modum promineat. Quæ locum duntaxat mutant, frequentiùs intestina sunt atque omentum, non semper ex laceratione Peritonæi, sed ejusdem etiam extensione; rariùs verò alia viscera prædicta elabuntur. *Spigelius* de *humani corporis Fabrica lib.* 8. *cap.* 14. refert; Herniam à liene contigisse, quod tamen inter rarò contingentia numerandum. Epar extra hypochondrium suum ad umbilicum procidisse, huncq; in tumorem notabilem elevâsse, in fœtu observârunt Auctores. Sic & vas deferens ad scrotum aliquoties delapsum

delapsum fuisse *Barbette Chirurg. cap. 7.* testatur. Spectat & huc illa Hernia à ventriculo, cujus *Hildanus p. 915.* mentionem injicit, item ab utero, à renibus, aliisque partibus de quibus videatur instar omnium *Hilaanus p. 893. Blegny de Arte Herniaria p. 1. S. 1. c. 5.* & *Zodiac. Ann. 1681. p. 52.* & Caput superius de Herniâ Intestinali & Omentali; hîc verò tractamus de illa Herniâ, ubi viscera prolabuntur ad Umbilicum, constituuntque *Omphalocelen*, Germanis ein Nabelbruch / dicitur & latiùs Umbilici Prominentia, Dilatatio, Excrescentia, Egressio, Procidentia, Intumescentia, Tumor, Protuberantia, Extuberantia, Hernia Umbilicalis; sed ad quem usum quæso tot nomina uni rei clarè perceptibili imposuere veteres? Extraordinariè tamen illa etiam aliquando supra umbilicum prodeunt, quale exemplum Hildanus *Cent 3. Observ. 64.* habet, vel in latere umbilici, quale quid *Platerus lib. 3. p. 758.* consignavit, vel supra & infra umbilicum simul, item ad lumbos, uti *Barbette l. a.* testatur, vel; quod tanquam singulare *Blegny* profert, in fœminis ad pudendorum labia.

Musculorum Abdominis Inflammatio Contingit etiam aliquando ipsis Musculis Abdominis *Inflammatio*, quæ cùm regioni huic magnam creet molestiam, & viscerum non modò œconomiæ incommodet, sed respirationi quoque sit obstaculo, eandem priori Umbilici Prominentiæ specialius subjungemus examinandam.

Partes affectæ. §. 2. *Partes affectæ* sunt I. *Umbilicus*, qui constat ex vasis umbilicalibus, ab Anatomicis recentioribus & veteribus ità dictis, quorum numerus in diversis animalibus varius est & diversus: umbilicus verò hominis constat unâ venâ, arteriis duabus & ligamento, quod vocatur urachus; nonnullis autem præter recensita adhuc alia à Mesenterio orta adjunguntur, de quibus omnibus sigillatim videas Cl. D. *Blanckardi Anatom. cap. de secund. p. m. 175.*

II. *Musculi Abdominis*, quorum à nonnullis, rectorum in quatuor dispescentibus, octo, à pluribus verò quinque recensentur paria, quorum primum est obliquè descendentium, secundum obliquè adscendentium, tertium, transversorum, quartum rectorum, quintum pyramidalium, abs quibus omnibus pro faciliori respiratione, succorum in visceribus protrusione, & excrementorum exclusione, abdomen varie constringitur, comprimitur, dilatatur, de quibus plura desiderantibus Anatomicorum scripta pervestiganda.

§. 3. *Differentias* Umbilici Prominentiæ desumunt Veteres à causis propinquioribus, hinc quæ ab aquâ oritur, Hydromphalos dicitur, quæ à flatibus, Pneumatomphalos, quæ ab intestinorum prolapsu, Enteromphalos, quæ ab omenti procidentiâ, Epiplomphalos, quæ tandem à carne increscente, Sarcomphalos, quæ à sanguine fluido ibidem stagnante & collecto oritur, ridicule Hæmatomphalos appellatur.

Diagnosis Herniæ Umbilicalis §. 4. *Dignoscitur* hæc *Procidentia Umbilici*, & ab aliis ipsius tumoribus distinguitur, primò, quòd Hernia aquosa sit tumor laxior, & ad digitorum tactum non recedat, admotâ candelâ pelluci dus appareat, ac commotus fluctuationis sonum edat. (2.) Flatulenta digitis cedat, mox tamen redeat, percussa sonum edat ac in quocunque corporis situ eandem formam & molem retineat. (3.) In carnosa durities major sit, quæ digitis nullo modo cedit, semperque eadem sub quovis corporis situ apparet, cùm è contra Hernia vera mollitiem aliquam, non tamen aqueam, nec duritiem carneam habeat, ac in supinis cedat.

Num verò Umbilici prolapsus ab intestinis, an ab omento exortus sit, concluditur, quòd ille mediocrem duritiem & majorem tensionem præ se ferat, circa basin angustior sit, à spiritûs cohibitione magis intumescat, & ægro resupinato, maximè si manu prematur, cum murmure aliquo detumescat; hic verò, sive omentalis, una in parte mollior, ac in altera, existat, adeoque si manibus eum quis contrectare velit, hac elabatur, & pressus absque ullo strepitu subsideat. Ut hæc omnia clariùs appareant, admotâ candelâ partes hæ sunt conspiciendæ. Ad Diagnosin quoque hanc magis illustrandam facit Cl. D. *Stalparti* Observ. 53. *Cent. 1. Obs. rarior.* quæ ita habet; Mariæ Theodori, viduæ Gerardi de Graf, fabri lignarii, anno ætatis 30. tertio partu Hernia Umbilicalis nata, quæ triginta sequentibus annis, quo tempore præter alios illa undecim infantes peperit, ita crevit, ut anno 1681. adulti hominis caput magnitudine longè superaret, adeo ut intestina hoc tumore conclusa externa parte aptè sentiri possent. Maximè illa oppressam se sentiebat, cùm nec flatus, nec fæces per alvum emittere posset, ac ante 5. vel 6. annos usque adeo obstipata alvo erat, ut occluso versus inferiora transitu, per os erumperent excrementa. Cui malo illam variorum clysterum usus denique exemit. Cùmque ea erecto sederet corpore, femoribus ejus sustinebatur hic tumor, vacuusque omninò ferè venter erat, quamvis vinculis tumorem assiduè frenaret: quò referri potest Obs. *Plateri lib. 3. p. 313.* item *Benivenii p. 144. c. 5.*

Musculorum Abdominis Inflammationis. *Musculorum* Abdominis *Inflammatio* facilè in sensus incurrit, & bene distinguendum, num hoc malum fuerit à lue Venerea, in qua omnes Abdominis Musculos aliquando inflammatos observavi; sic & ab externa causa contusione, lapsu, &c. facilè oboriri potest, & sæpe excoriatio sequitur cuticulæ. Symptomata adsunt prout in aliarum partium inflammationibus, v. gr. tumor, calor, dolor pulsatorius, & color in ruborem transmutatus.

Causa Morborum horum secundum Galenicos. §. 5. *Ætiologiam* morborum horum ita formant *Galenici*, ut in *Umbilici Hernia* accusent vagitum nimium in puerulis, contentionem, retentionem spiritûs & clamorem; in mulieribus verò nixum maximùm inter pariendum, quo tempore uterum, musculos abdominis, & cutem umbilici extensos esse nôrunt, aut saltum magnum: & has quidem causas esse dicunt efficientes, ad materiales autem referunt intestina peritonæo dilatato extra abdomen egredientia, omentum, flatus, aquam è vasis umbilicalibus pedetentim exsudantem, in cavitate umbilici collectam, & ibidem coacervatam, & carnem in eadem cavitate excrescentem, aut aneurisma ex arteriis umbilicalibus recens dissectis pronatum.

Inter *Inflammationis* Musculorum *Abdominis* causas recensent tum sanguinem copiosiorem, tum calorem in eodem accensum, tum agitationem & dolorem musculorum horumce, sanguinem illum vel parum, vel aliis

humoribus, maximè biliosis commixtum attrahentem, uti vel in vulneribus, vel percussionibus, vel ulceribus, aliisve malis partibus hisce contingentibus accidere soleat.

Paracelsum. §. 6. *Paracelsus* Herniæ *Umbilicalis* causam vel liquorem salis hujus partis resoluti in aquosa statuit, in aquosa verò præter salis resolutionem, inflationem siccam arsenicalem, ventumque quendam australem versus meridiem hanc microcosmi fortiter flantem, & in carnosa liquorem nutritivum à vera membranæ umbilicalis substantia separatum, & in excrescentiam hujusmodi transeuntem.

Inflammationis Musculorum *Abdominis* causam adscribit sali arsenicali ad musculos hos allapso, & eosdem non modò in tumorem elevanti, sed tanquam ignea quadam vi dolorosè accendenti.

Helmontium. §. 7. *Helmontius* in Hernia *Umbilicali* accusat nimiam flatuum intestinalium agitationem multiplici de causa excitatam, maximè ob tormina puerorum, hinc valdè inclamantium, aut abdominis nimiam distensionem à diuturniori halitûs retentione in conatibus vehementioribus suscitatam. *Abdominis* Musculorum *Inflammationem* Archæo eorum ab occasionali quadam causa irritato & candescenti adscribere consuevit.

Willisium. §. 8. *Willisius* in Umbilici *Hernia* ut causas admittit flatus, aquam excrescentiam carnosam, intestina vel omentum ob peritonæum à causa violenta vel dilatatum, vel ruptum versus umbilicum collecta aut impulsa, & pelliculam istam umbilicalem in grandem aliquando tumorem distendendo propellentia.

Inflammationem Musculorum *Abdominis* originem sumere putat à sanguine crassiore in vasis musculorum horum diutiùs hærente, & iisdem tandem diruptis extravasato, & copiosiùs aggesto, uti facilè ista sanguinis dispositio acquiri possit ob nimiam incalescentiam, à potu calido, motu vehementiori, & subitaneam hanc sequentem refrigerationem diuturniorem, contusionem aut vasorum diruptionem per vulnera, aut alia quædam infortunia inductam.

Sylvium. §. 9. *Sylvius* Herniam *Umbilicalem* à vehementi ventris compressione qualicumque, sive propter clamores, sive expulsionem fæcum aut fœtus in mulieribus institutâ pronasci posse profitetur; *Musculorum* verò Abdominis *Inflammationem* à sanguine extravasato, & in iisdem corrupto, & incenso oriri firmiter opinatur.

Cartesianos. §. 10. *Cartesianis* videtur Umbilici *Hernia* produci à vehementi qualibet abdominis distentione, vociferatione, clamore, expulsione, intestinorum nimiâ à potu ciboque repletione, unde omentum ad exitum aut procidentiam hujusmodi propellatur, quam umbilici laxior religatio promovere soleat, frequentiùs autem in gravidis prominentiam hanc ideo excitari dicunt, quòd intestina repleta à fœtu compulsa umbilicum ita premant, ut hac ratione prolabatur.

Musculorum Abdominis *Inflammatio* iis provenit à succorum in arteriolis incrassatorum stagnatione diuturniore, cui ansam præbere dicunt motum corporis nimium & incalescentiam, unde salibus succorum volatilioribus evanescentibus, crassiores ad motum minùs promtæ remaneant, & tubulos obstruant, qui non nisi materiam cœlestem igneam admittant, quod à frigore succos ad quietem disponente, concussione canales & tubulos comprimente & lacerante, aut vulneribus eosdem dirumpentibus similiter fieri docent, cùm extremitates corrugatæ succos detineant, & stagnare faciant, quapropter materiæ illi subtili eadem actio, ut in priori statu, concilietur.

§. 11. *Me judice Hernia Umbilici* rarissimè oboritur à peritonæi ruptura, frequentiùs verò ab ejusdem laxatione provenit, ad latera depressis musculis rectis, ob varias easque externas & internas causas, uti, verbi gratia, ex partu difficiliore Herniam hanc, præter experientiam *Hildani Cent. 3. Obs. 63.* & nos sæpiùs observavimus; sic & nuper in fœmina ex casu; quam & *Bartholinus Cent. 6. hist. 7.* ex colica notavit, & ab imaginatione matris connatam *Scultetus Armament. Chirurg. Obs. 60.* testatur, unde rectè *Barbette cap. 74.* docet, rarissimè rumpi peritonæum, seque in apertis, addit, cadaveribus non semel observâsse ac demonstrâsse, umbilicum cum insequentibus intestinis protuberâsse majori tumore, quàm est viri caput, ita ut abdominis recti musculi hinc ad latera pressi, & à se invicem separati essent; extensum tamen tantùm erat peritonæum, nullibi autem ruptum. Peritonæum enim mirum in modum extendi ac dilatari posse, lippis ac tonsoribus notum est, uti illud non duntaxat in hydropicis conspicitur, sed & eodem modo se res habet circa alias membranas. Sic nimirum maxima fit extensio membranæ cerebri in hydrocephalo, nec non membranæ scroti, ortis in eadem herniis, scrotum enim ad magnitudinem capitis humani extensum sæpiùs vidi. In venis quoque, arteriisque, in aneurismatibus scilicet & varicibus, quarum mirum in modum sæpe extenduntur membranæ. Sic & per clamores, vomitus, tusses, saltationes, fortiores flatus aut curruum motitationes, equitationes, tubarum inflationes, ponderis gravioris elevationes, internasve musculorum abdominis in partu pressiones, duriorum fæcum expulsiones, externam ventris contra duriorem quandam materiam pressionem, peritonæi fieri posse dilatationem nemo dubitet, peritonæum enim circa umbilicum tenuissimum est, ita ut per ejus expansionem intestina versus efformatam inclinent cavitatem, sicque Exomphalum producant. A colluvie itidem & stagnatione humorum circa umbilicum intestinum ileon laxato peritonæo è sede sua elabi, & tumorem produci posse, nos sæpe observavimus. Umbilicalis funiculus quandoque etiam dilatatur, ceu constat experientiâ plurium Chirurgorum. Sic Clariss. D. *Blankardus de morb. pueror. observ. 9.* de mirando quodam & insolito pueri cujusdam anno 1682. nati exomphalo, à cujus umbilico propendebat funiculus, qui longitudinem ulnæ quadrantis cum semisse, digitique minoris æquabat crassitiem, in cujus extremitate globulus quidam rotundus, qui duplicis pugni magnitudinem excedens, tenui obductus erat membrana, per quam motus intestinorum peristalticus optimè animadverti poterat. Idem *Obs. 11.* ejusdem l. 1. meminit infantis, qui intestinis extra abdomen propendentibus natus erat, quia mater quodam ante partum tempore per plateam

Nostrum judicium de causa Herniæ Umbilici.

ob-

obambulans felem viderat, cujus corpus curru quodam ita erat protritum, ut extra abdomen propenderent intestina. Simile exemplum observavit *Cl. D. Stalpart. Obs. rarior. 33. Cent. post.* Parturientibus quoque à vehementi spiritûs cohibitione hernia umbilici oritur, rumpitur aut dilatatur enim violentia peritonæum, & intestina prominentia tumorem pariunt. Maximè tamen affectus hic infantibus est familiaris, si quando umbilicus iis non ritè ligatur, vel fortiter attrahitur, aut dum laxatur peritonæum in his delicatulis, & tumores ac flatus spatio se insinuant, ex ejulatu & tussi, abs quibus tenellum peritonæum aliquando etiam rumpitur.

Musculorum Abdominis inflammationis. Causæ *Musculorum* Abdominis *Inflammationis* sunt vel læsiones externæ, vel spina quædam interna, & fiunt utplurimùm propter motum humorum circulantium impeditum indeque ortam stagnationem. Læsiones externæ sunt contusiones & conquassationes. Per spinam internam intelligimus singulas particulas poris partium harum non conformes, quæ impediunt humores, ne ritè circulentur; adeoque stagnatio fit circa musculos hos abdominis, in quibus autem partibus ejusmodi particularum fit stagnatio, ibi oritur inflammatio.

Prognosis Herniæ umbilicalis. §. 12. *Prognosin* quod concernit, *Hernia Umbilicalis* est periculosus affectus, facilè enim inflammatio & apostema eandem sequuntur, quæ mors ipsa excipit, quale exemplum non ita pridem observavit optimus senex Cl. *D. Michael Angelocrator*, Collega meus colendus, in fœmina 56. annorum, quæ jam hernia umbilicali laborans à motu vehementiore incidit in colicam cum vomitu enormi omnium contentorum, ad quam curandam imposuit herniæ umbilicali ferreum operculum intensè calefactum, unde non tantùm dolores reddebantur intensiores, sed & simul inflammatio circa herniam cum metu gangrænæ aderat, cui varia adhibita fuere remedia, & quidem optima, sed frustrà, circa herniam enim oritur abscessus, qui à Chirurgo aulico nostro *Muttiliet* aperiebatur, pus quod effluebat, erat maximè fœtidum cum pinguedine, abscessus etiam spontè fuit ruptus, ex quo magna quantitas puris & pinguedinis liquefactæ emanabat, tandem peritonæum unà cum omento & aliis adjacentibus partibus, intestinis nempe, inventa fuère nigra & sphacelata, accessit febris cum anginâ, vires de die in diem minuebantur, & sic matrona illa halitum ducere desiit. Si tamen malum fuerit adhuc recens & non adeò vehemens, aliquando curari potest. Curantur verò herniæ hæ faciliùs in ipsis infantibus, difficiliùs in senibus, ità ut rarioribus rectè accenseat *Hildanus* l. a. herniosum seniorem sanatum, utut ejus exempla nonnulla ibidem adducat; confer *Hieronymum Fabricium ab Aquapendente*. Facile etiam circa hernias has oriuntur fungosi & scirrhosi tumores, de quibus confer *Zodiac. Gall. M. Ann. 1. p. 119.* Multis hoc malo afflictis lethalis tandem ileos supervenit, vel vomitiones diuturnæ, vel tabes, ceu ego novi exemplum. Si diuturna fuerit *Umbilici Procidentia*, & sine dolore ad magnitudinem capitis infantis procreverit, frustrà repulsio tentabitur, & sine curatione per totam vitam geretur. Communiter tamen infantum hac in parte eminentiæ faciliorem admittunt medelam, quàm adultorum, præsertim si gravia in his subsequantur symptomata, qualia sunt colicæ & iliacæ passiones, vomitiones, &c.

Prognosis Inflammationis musculorum Abdominis. *Inflammatio* Musculorum *Abdominis* quo recentior est, eo faciliorem admittit curationem, quamvis eandem frequentius subsequatur abscessus multa apportans mala. Quamdiu durat, tum respiratio insigne patitur impedimentum, & non sine dolore instituitur, tum succorum in visceribus propulsio, & fæcum per intestina exclusio, quæ mediante musculorum horum motu peragendæ sunt operationes, difficilius procedunt. Sæpe ex interiori quodam abscessu materia purulenta per musculos hosce sibi exitum parans, huic inflammationi ansam præbet, cujus curatio utplurimùm est desperata, quandoquidem intestina aut alia quædam viscera eo in casu sæpe sunt corrupta, quam inflammationem quoque quàm frequenter gangræna & tandem sphacelus ipse prehendunt. Ab externa quadam causa si fuerit introducta, & peritonæum cum obtectis visceribus planè existat integrum, aut remediis idoneis apto tempore & prudenter adhibitis discuti, aut ad suppurationem promoveri potest, abscessusque non ità difficulter sanari, modò per vehementiorem contusionem plurimi musculorum tubuli & canales non fuerint destructi, & pus intus collectum, absque ulla corrosivitate existat, mite & in omni puncto audabile.

Diæta. §. 13. *Diæta* consistit in rerum illarum, sine quibus vita nostra commodè trahi nequit, legitimo usu, quem meritò ægri attendere debent. Primò se offert *Aer*, vitandus est frigidus & humidus, nervis enim & membranis, simul & umbilico ac intestinis inimicissimus. Eligatur purus, amœnus, temperatus, nullis inquinatus nebulis, aliisque impuritatibus, fumosus enim aliusque, qui sternutationem excitare potest, herniosis cane pejus & angue fugiendus.

Cibus cùm suggerat succis nostris pabulum lacteum, sit boni succi, pro optimi lactis generatione. Vitentur actes, difficiles, paucique succi, ut sunt frigidi, aquosi, flatulenti, crassi, leguminosi, incoctiles, salsi, panis non probè fermentatus, carnes fumo induratæ, fructus æstivi, & omne ciborum genus, quod ventrem constipare & flatus inducere aptum natum est, ne umbilicus protrudatur, errores enim sequentes committi possunt in cibo. 1. Peccatum copiæ, in voracitate & ingurgitatione. 2. Peccatum inopiæ, cùm quis inedia laboret, & abstineat cibo, aut eo vescatur, qui non satis nutrit.

Potus, qui ut cibo magis necessarius est, ita potest plurimùm nocere, quando non confert unquam. Potus sit in herniosis cerevisia Brunsvicensis vel alia optima, ab omni heterogeneitate fæculentá acidaque libera, non nimis recens, nec acescens & inveterata, medicata etiam ex herbis traumaticis, vel oculis ♋, maritata usum habebit egregium. Sic & vinum modicè, imprimis Gallicum ac Hispanicum concedi potest, vel rubrum Germanicum, stomacho gratissimum. Potus verò Theæ, vel Coffæ, vel Chocoladæ, reliquis potulentis anteferendus in his malis. Caveatur frigidior, qui herniosis aliquando funestus est, ut vitam extinguat subitò, ut aliquot novimus exempla, inde enim suscitantur obstructiones, convulsiones & stagnationes lethales.

Motus quieti oppositus, moderatus & par-

cus suadendus, ut enim taceamus communes noxas in nostro casu, nil magis prolapsui intestinorum ac umbilici velificatur, quàm motus violentior; *Quieti* ergò potiùs indulgendum est, quâ solâ herniosos curatos novimus, fugiantur verò equitatio, saltatio, cursus, elevatio & gestatio oneris gravioris, jaculatio, & quicquid musculos & ligamenta umbilicumque extendere & dirumpere valet, procul absit. A clamoribus & vociferationibus sibi maximè caveat, quæ omnia peritonæum tendunt, & gravius excitant malum.

Somnus cùm functionum animalium quies sit, vires restauret & dolores mitiget, ægro commendatus esse debet, ut sufficiens sit, & sic alterna requies etiam umbilico quietem vel ipso decubitu concedat, vigiliæ productæ exulare debent.

Excreta assumtis respondeant, & curiosè imprimis alvi munus cordi habeatur, ut non cesset, vel si id fiat, admoneatur linientibus cremore ♃i, passulis, clystere, arcano duplicato &c.

Animi pathemata omnia dictamen sanæ mentis sequantur, vitet æger iram, quæ varias spirituum commotiones & dispersiones, succorumque coagulationes producit. Animus sui sit compos & placidus, pellat timorem, nec dolor adsit.

Inflammationis Musculorum Abdominis Diæta cum prædictâ fere convenit, & cùm sæpius inflammationum tradiderimus diætam, hanc iterum hic repetere non libet, sed videri potest caput generale de Inflammatione.

Galenicorum modus curandi Herniam Umbilici. § 14. *Curationem* Pharmaceutico-Chirurgicam *Umbilici Herniæ* ità aggrediuntur *Galenici*, ut quodcumque prolapsum est, sive intestinum sit, sive omentum, reprimatur & in situm debitum retrudatur, præmissa emollitione per fotus & unguenta; reposita verò ita detineri jubent, ne denuò prolabantur, medicamentis nempe adstringentibus tum internè sumendis, tum foris applicandis ex tragacantho, sanguine draconis, semine myrtillorum, mastiche, consolida, plantagine, pulveris forma exhibitis, & protuberantiæ impositis epithematibus ex decocto malicorii, radicis consolidæ, rhapontici, foliorum hederæ, cupressi, thure, myrrha, aloe, in vino austero, & emplastro ex iisdem cum bolo Armeno, succo hypocystid. glutino tauri & pice navali, aut cera & oleo abietino, aut terebinthina susceptis, non omissis pulvinaribus ex linteis cum fascia, ut fortius à prolapsu coerceantur. In flatuum copia clysterum aut suppositoriorum usum non contemnunt, & locum protuberantem unguento Agrippæ, oleo laurino, anethino, &c. inungunt, vel fotus ex camomilla, summitat. Anethi, baccis lauri, semine cumini, anisi, aut emplastrum de baccis lauri imponunt. Ad aquam Umbilici pelliculam propellentem ejiciendam aut absumendam, fotus aut cataplasmata approbant ex petroselino, apio, sulphure, nitro, cochleis contusis, stercore caprillo, vel tumorem inungunt unguento de arthanita, aut emplastrum ex gummi Ammoniaco, bdellio, alumine, pice, terebinthina & cera compositum imponunt, quibus si aqua non consumatur, scalpello foramen efformant, per quod eandem effluere sinunt, & foramen emplastro diapalmæ aut alio quodam vulnerario iterum occludunt. Ab excrescentia carnosa & aneurisinate productam herniam umbilicalem, ut incurabilem, vix solent attingere.

In *Musculorum* Abdominis *Inflammatione* Venæsectionem necessariam ducunt ad revulsionem in brachio, ad derivationem verò in pede, hinc refrigerantia propinant remedia, inter quæ decoctum hordei cum herbis endiviæ, cichorii, violarum, cum syrupo de rosis simplici & violarum commendant, externè temperata apponunt cataplasmata, vel olea unguenta ex rosacino omphacino, violarum, unguento santalino, aut vergente jam phlegmone ad suppurationem, emollientia apponunt, uti in reliquis apostematum generibus, & in tempore abscessum aperiunt, ut materia purulenta exitum reperiat, ne diutius retenta per assumtam acrimoniam abdomen erodat, ad interiora vergat & viscera corrumpat, post hæc non aliter, quàm in reliquarum partium abscessibus procedunt.

§. 15. *Paracelsus* in Umbilici *Herniâ* non aliam ab ea reliquit curationem, quam in aliis herniis instituit, in aquosa enim sequentia laudat remedia. Cura Paracelsi.

℞. *ficuum* ℔j.
Ol. granor. Junip. ℥iiij.
farin. fabar. ℥vj.
F. *Cataplasma super ignem*,
posteà calidiusculè apponendum.

℞. *Farin. fabar.* ℔j.
Sem. psyll.
citon. aa. ℥j.
Consolid. maj. ℥iij.
Vini & aceti q. s. *ut fiat Emplastrum.*

In Ventosa curationem per pinguia viscosaque maximè commendat, ex quibus sequens instar omnium esse potest.

℞. *Visci abietin.* ℥vj.
Mumiæ. ℥v.
Folior. ebuli. ℥j.
M. F. Catapl. quod imponatur.

In carnosa resolventia adhibet ex oleo anethi, lauri, benedicto, gummi potissimùm sequens emplastrum.

℞. *Olei laterin.* ℥vj.
Oppopanac.
Galban.
Bdell. aa. ʒiij.
Reduc ad formam liquidam cum sequenti additione.

℞. *Farin. fabar.* ʒiij.
Ficuum. N. iiij.
Caphuræ.
rutæ aa. ʒj.
F. in modum Emplastri.

Ad Musculorum Abdominis Inflammationem tollendam remedia ex lapide calaminari deprompta approbat, ubi verò in apostema abierit, mundificantia adhibet, ut in reliquis Phlegmonibus facere consuevit.

§. 16. *Helmontius* in Umbilici *Herniâ* magnetem laudat, maximè dorsum ejus, quo emplastrato & herniæ imposito intestina repelli & herniam decedere promittit.

In *Musculorum* Abdominis *Inflammatione* quamcumque occasionem Archæum irritantem amoveri vult, hinc sedativa remedia intus exhiberi & foris etiam idonea unguenta & emplastra applicari, quæ citò resolvi & tumorem valeant emollire. Helmontii.

§. 17. *Willisius* in Umbilici *Herniâ* à flatibus ortâ omnia comendat carminativa internè & externè adhibita, potiones ex aqua fœniculi, anisi, menthæ, essentia carminativâ, clysteres, linimenta cataplasmata & emplastra ex baccis lauri, Willisii.

camo-

camomillâ, cumino, fœnogræco, anetho, rutâ, ladano, myrrhâ, mastiche, thure. In Aquosâ humorem illum discutientibus, diureticis & diaphoreticis absumit, & cataplasmata ex farinâ fabarum, stercore caprillo & semine sinapi imponit, vel emplastrum ex cerâ terebinthinâ & gummi Ammoniaco. In Carnosâ ad excrescentiam istam assumendam internè spiritum salis dulcem exhibet, foris autem emplastrum diachylon cum gummi imponit. Ubi intestinum vel omentum prolapsa sunt, eadem reponere jubet, præmisso fotu emolliente & clysteribus non omissis, iis verò repositis emplastrum de pelle arietinâ, vel aliud contra rupturam imponit & omni modo prohibet, ne denuò prolabantur.

In *Musculorum* Abdominis *Inflammatione* Venæsectionem approbat, nec diaphoretica contemnit, & foris idonea imponit cataplasmata, uti inflammatio requirit, & aliunde cognosci possunt.

Sylvii. §. 18. *Sylvii* cura in *Herniâ Umbilicali* hæc est, ut intestina priùs ab obstructione liberentur, & fœces eorum induratæ clysteribus emollientibus ad exclusionem parentur, quo facto intestinum aut omentum in situm debitum reprimendo reponit, & ne ex eodem relabantur, emplastro ad rupturam ordinario & fasciis aptis studet præcavere.

In *Musculorum* Abdominis *Inflammatione* adhuc incipiente ulterius ejusdem incrementum prohibet clysteribus, unguentes, fotibus & cataplasmatis emollientibus, ut & diaphoreticis internis acidum temperantibus, quæ si irrito conatu adhibeantur & inflammatio ad suppurationem tendat, ad hanc ipsam promovendam fortiora emollientia cataplasmatum formâ imponit, & eodem planè modò hic, ac in alias partes occupantibus inflammationibus procedit.

Cartesianorum. §. 19. *Cartesianis* consuetum est, in Umbilici *Herniâ* infantum eosdem à fletu retinere, & fasciam convenientem cum pulvinari comprimente supra umbilicum corpori circumducere, aut emplastrum ex oxycroceo aut pice super alutam extensum formâ rotundâ tumori, emplastro verò chartam densam similiter rotundam imponere, cum linteis quadruplicatis & fascia. In adultorum Herniis Umbilicalibus causas easdem excitantes & foventes removent, sive flatus sint per carminativa abigendi, sive aqua diureticis internè datis, emplastro de baccis lauri cum stercore caprillo externè, evacuanda, sive alia quædam materia absumenda & emollienda emplastro de spermate ranarum cum mercurio, posteà intestinum vel omentum deprimunt & in convenientem situm reponunt, emplastrumque ad rupturam, vel sticticum umbilico protuberanti admovent cum fascia. In gravidis iisdem emplastris ulteriorem prolapsum præcavent, & post partum ulteriori ejus curationi perficiendæ incumbunt.

Musculorum Abdominis *Inflammationem* curaturi attenuationi succorum in tubulis musculorum rectorũ vel transversorum stagnantium, & resolutioni quam maximè student, internè exhibitis diureticis & diaphoreticis scopo huic quàm maximè dicatis, imprimis sequentem mixturam.

℞. *Aq. Charefol.* ℥j.
Heder. terrestr.
petrosel. aa. ʒvj.
Hyperic. ℥ß.
Ocul. ♋. ʒj.
Sperm. cet. ʒß.
♁*ii diaphoret.* ℈j.
⊖*is succin.* gr. vj.
Syr. Menth. ʒvj.
M. d. cochleatim.

Hac absumta ad guttas 30. vel 40. sequentem instillant Tincturam.

℞. *Tinctur. Hyperic.* ℥iiß.
bellid. ʒj.
∽*ci* ʒß.
M. d.

Cataplasmata quoque externè imponunt discutientia, uti sequens commonstrat formula.

℞. *Herb. menth.*
absinth.
Charefol.
eupator.
cicutar.
petroselin. aa. Mj.
flor. Camomill.
sambuc. aa. pj.
rad. bryon.
cucum. asinin. aa. ℥iß.
sem. cumin. ℥ij.
✱*ci* ℥ß.
Camphor. vj.
Coq. in ▽. *in formam cataplasmatis*, inflammationi tepidè imponendi.

Obstante verò succorum induratorum copiâ, ne fluorem redipiscantur, suppurationem promovent emollientibus, cataplasmatis ex rad. lil. alb. alth. cepis, herb. beta, branca ursina, floribus meliloti, camomillæ, ficubus, in aqua vel cerevisia coctis, additis farinis hordei, lini, fœnigræci, oleo liliorum, butyro & axungia anatis, vel unguento de althæa, aut basilico, nec non emplastro diachylon & de meliloto invicem mixtis, quorum administratione durante, interna diaphoretica repetunt, ut succi chylosi purulenti ad cutem propellantur, & abscessus externè potius, quàm internè rumpatur, apertura facta lancetta in loco protuberante, quo facto mundantia & tandem vulneraria balsama ulcusculo insinuant & emplastrum de gratia Dei ad perfectam consolidationem imponunt. Rupto verò abscessu interius, materiam purulentam per urinam expellere satagunt sequenti ves simili mixtura.

℞. *Aq. Charefol.* ℥j.
Petrosel. ʒvj.
Lumbricor. ℥ß.
Essent. agrimon. ʒij.
Tinctur. hyperic. ʒiß.
Myrrh. ʒj.
∽✱*ci succinat.*
Syr. Veronic.
Heder. terrestr. aa. ℥ß.
M. d. cochleatim.

Pure satis evacuato, & urina alium referente colorem, existenteque pellucidiore, balsama exhibent vulneraria in jusculo intus sumenda, de Capaiba scilicet, vel Peruvianum album, aut pulveres ex oculis ♋. pp. matre perlarum, myrrha, lapide hæmatite, succino & similibus paratos absorbentibus, abstergentibus & aliquantum conglutinantibus.

§. 20. Sicut duæ generales syntheseos sunt indicationes, ita eædem etiam in harum *Herniarum* cura attendendæ sunt; repositio scilicet, & retentio. Curantur enim *me* judice, tam per repositionem illius, quod è sede sua motum, quàm per reposi- *Nostra cura in Hernia Umbilici.*

In *Exomphali*, vel *Enteromphali*, ubi laxato vel rupto peritonæo intestina in umbilicum prolabuntur, qualis à *Schenkio* mirandus observatus fuit, curatione magna diligentia est adhibenda, nec temerè statim aperiri debet protuberantia, facta enim apertione prodeunt & effunduntur intestina, maximo sæpe cum ægri malo, nonnunquam etiam morte inde subsequente, quemadmodum & ego bis observavi. Confer Paræum. Quomodo hæc procidentia curanda sit, superius jam diximus.

Restat adhuc unica expedienda species, quam *Sarcomphalum* dicunt, sive caro sit fungosa, sive carcinomati similis. Facilè à reliquis distinguitur, nam tumor durus est, nec pressus cedit, & ad nullum decubitus modum mutatur. Ejusmodi umbilicum quatuor digitis ad penis longitudinem prolongatum vidit *Benivenius*. Fungus verò cùm extra cutim sese nudum oculis nostris objiciat, primo mox intuitu cognoscitur. Raram & admiratione dignam ejusmodi tricipitem fungosam excrescentiam literis consignavit Fabr. *Hildanus Cent.* 5. *Obs.* 62. *Benivenius* ligatione curavit ejusmodi Sarcomphalon per anabrochismum, carnem enim vinxit, singulisque diebus arctius deligans non prius destitit, quàm ea ipsa præmortua penitus excidisset. Idem fecit *Hildanus*, in fungo illo triplici, adhibitis quoque anodynis & decocto adstringente exterius, tandemque inspersit pro pleniore cura pulverem adstringentem; quòd si non sufficit hoc præsidium, removeri potest per caustica. Cum verò tenella ætas actualia non admittat, potentialibus sic dictis in iis exstirpabitur, & sufficiet hunc in finem bolus Armenus cum alumine usto. Feliciter & quandoque sectione manu periti artificis peracta removeri potest, Carcinoma verò malum incurabile est.

Eadem etiam ratione *Felix Platerus*, Felicis illius ex fratre Thoma Nepos, *Mantiss. Observ. selectior.* Obs. 44. p. m. 95. Verrucam in muliere è latere Umbilici dextro, jam à longo tempore gracili radice pendulam exstirpavit, jubendo Chirurgum, applicato priùs circumcirca emplastro defensivo, serico fortissimè ligare. Hac quidem ex ligatione mulier ab initio dolorem sensit vehementissimum, sed cùm posteà fuerit mitigatus, adhuc semel paulò inferius & fortius cum setis equinis, continuata semper defensivi applicatione, ligari jussit, unde valde intumuit cum rubore circa ligaturam, quod tamen ità in crastinum censuit linquendum, tumore interea prope vincula incipiente nigrescere, sed dolore exquisito multum remittente, quare adhuc aliquamdiu relinqui jussit, cùm versus abdomen nullus apparuerit tumor, donec tandem dolore denuò invalescente ligaturam solvit, partique exulceratæ parum unguenti Ægyptiaci apposuit, ligaturâ autem soluta, excrescentia iterum detumuit colore mutato, & cùm ægra ligationem ferre non potuerit, Chirurgum jussit cauterium potentiale applicare, quo statim eschara fuit inducta & dolor mitior redditus, hinc paulò inferiùs lapidem infernalem absque omni ferè dolore operantem eundem in modum apponi curavit, quo circumcirca eschara enata fuit, quâ itidem delapsâ idem opus adhuc semel repetere jussit, unde tribus post diebus excrescentia ista sponte decidit de filo adhuc pendens, quo abscisso totaliter separata fuit, substantiâ constans non propriè verrucosa, sed varicosa, venulis, nervis & glandulis persperſa.

In *Musculorum* Abdominis *Inflammatione* cura eò dirigenda, ut stagnatio succorum, & inde facta obstructio tollatur, quod facili marte obtinere possumus per interna æquè ac externa remedia. Interna egregia sunt diaphoretica ex temperantium materia desumta, ut sunt invertentia, quæ cum consistant in alcali seu volatili, seu fixo, seu puro, quod dicitur sal mactum, seu mixto, & quidem oleoso, pro materia agnoscunt omnia alcalia, & ea, quæ alcali quocumque prædita sunt. Ex alcalibus volatilibus conveniet ∽ C. C. fulig. urin. &c. Ex fixioribus proficua erunt salia fixa, ♁um diaphoreticum, ebur Philosophicè præparatum, saccharum ♄i, camphora, aliaque plura, ⊖ volatile °°°osum, ex sale volatili C. C. vel alio cum oleis aromaticis paratum. Exempli gratia: *Cura Inflammationis Musculorum Abdominis.*

℞. *♁ii diaphoret.* ℈iß.
Ocul. ♋. *pp.* ℈ß.
⊖*is absinth.* gr. xxv.
M. F. Pulvis.

Vel:

℞. ▽. *Card. bened.* ℥viij.
El. diascord. Fracast. ʒj.
Sperm. cet. ℈j.
Balſ. nervin. ℈ß.
∽ *theriacal. camphorat.* ℥ß.
F. Mixtura cochleatim sumenda.

Conveniunt quoque internè salia volatilia, ⊖ volatile °°°osum cephalicum D. *Wedel.* ∽us matricalis, balsamus nervinus & similia.

Inter Topica Spiritus matricalis cum camphora & Spiritu ⊖is ✱ci maritatus ferè omnem implet paginam, tepidè cum linteis quadruplicatis applicatus, vel fiat cataplasma sequens.

℞. *Summit. absinth.*
Herb. rut.
Phelandr.
Fol. rorismarin. aa. Mj.
Flor. Camomill.
Sambuc. aa. Piß.
Sem. cumin.
anis.
carv. aa. ℥j.
⊖*is* ♀*i* ʒij.
✱*ci* ʒiß.
Coq. in vino Gallico, vel mulsa, adde panis biscoct. q. s. pro consistentia cataplasmatis: quod sæpiùs de die tepidè applicandum.

Musculi enim Abdominis tractandi sunt ut aliæ partes membranosæ, copiosis enim venis & arteriis, imo nervis & fibrillis, quæ sunt fila quædam oblonga tenuissima, præditi sunt, hinc exposcunt nervina ac roborantia, quare calidiora applicanda sunt, quæ impediunt causam inflammationis, tollendo obstructionem in vasis musculorum factam. Spiritus vini camphoratus cum spiritu florum sambuci & aquâ calcis vivæ sæpe sufficiunt.

FINIS LIBRI TERTII.

JOH. DOLÆI ENCYCLOPÆDIÆ CHIRURGICÆ RATIONALIS,

LIBER IV.

DE MORBIS PARTIUM GENITALIUM UTRIUSQUE SEXUS.

CAPUT I.

DE MORBIS GENITALIUM IN VIRIS,

& quidem

De Testium Tumore, seu Inflammatione, Ulceribus, Erosione, & Contusione.

§. I.

MEdicinam exercere, esse intueri miseriam humanam, Sapiens quidam verè pronunciavit. Quot enim quæso morborum genera, quibus mortales quotidiè expetuntur, Medicis sese non sistunt in dubii quandoque eventûs certamen? Audias modò virum sanum, & fœminam incolumen; intra quadrantem horæ corripi utrumque morbo, interdum iis in partibus, quas tegere honestas præcipit, & quarum ratione unius sexûs persona ab altera discernitur. Sed cùm tam enormiter sæpe etiam hisce suis membris peccare soleant homines, carnis cupiditatibus nimiùm indulgentes, non mirùm est, si à justissimo Deo per idem, per quod tam audacter peccant, tàm graviter puniantur. Hinc tot morborum partes hasce invadentium emergunt agmina, diversorum generum, specierum, & differentiarum. Corripiunt enim peculiares morbi masculos, peculiares etiam fœminas, quos ordine nunc expositurі, initium faciemus de morbis partes genitales in viris occupantibus, & quidem hoc in capite Morbos Testium examinando.

Testium Tumor. Inter affectus autem atrocissimos, & qui luem comitari solent Veneream, *Tumor* est *Testium*, quandoque inflammatorius, qui nihil aliud est, quàm extensio vasorum seminalium, aliorumque tubulorum, à succis ibidem stagnantibus oborta: nonunquam *Inflammatio* cum rubore & dolore atrocissimo adest conjuncta. Dicitur & aliquando *Testiculus Venereus*, *Hernia Veneris*, Germanicè Sand-oder Venus-Balle / à gravitate testiculi ita dicta. *Inflammatio. Testiculus Venereus. Hernia Veneris.* Hujusmodi casum Celeberr. D. *Paullini*, Amicus noster singularis, in *Ephemer.* recenset. Faber enim ferrarius in Saxonia Anno 1676. rem cum puella menstruata ebrius habuit, ex quo impuro ac illicito concubitu altero die horrendo dextri testiculi tumore correptus est cum sævissima inflammatione, ventris, femorisque, sinistri præsertim, insigni dolore, cui tandem accessit febris, & jam cœperat testis nigrescere; qui tamen tumor diaphoreticis internis exhibitis, & externis topicis feliciter sanatus est. *Inflammatio* Testium verè nihil aliud est, quàm obstructio vasorum & tubulorum Testium vel sanguinea, vel lymphatica, imò quandoque spermatica, dum in his vasis sanguis, vel lympha, vel sperma, diutiùs hærent, & eandem obstruunt, hinc motus succorum horum progressivus impeditur, & intestinus augetur.

Si *Fungosa Excrescentia*, vel tumor nodosus Testiculis adnatus fuerit, dicitur Sarcocele, vel Hernia carnosa, Germanicè, Fleischbruch / item Hernia varicosa, seu Cirsocele, Germanicè Aderbruch / & Scrotum, nilque aliud est, quàm extensio, & aliquando ruptio vasorum Testiculorum, qui tum tumorem excitant; de qua Hernia in proximè præcedente libro verba jam fecimus. Oscheocelen mirandam monstrant *Eph. G. Dec.* 2. *Ann.* 7. *obs.* 242. & 243.

Ulcus. *Ulcus* Testiculorum est solutio unitatis vasorum spermaticorum, ab acribus succis in testiculis stagnantibus, tubulos seu canaliculos glomeris Testiculorum corrodentibus ac discindentibus.

Erosio. *Erosio* differt tantùm gradu ab ulcere, quia membranæ testiculorum duntaxat ab acribus illis, & salinis succis eroduntur.

Contusio. *Contusio* Testiculorum est vasorum ac canaliculorum compressio, & sæpe dilaceratio à causa externa violenta oborta.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* sunt Testes, quo nomine indigitantur partes illæ genitales, extra abdomen in scroto propendentes, vel quòd virilitatis testimonium præbeant, vel quòd nullis apud Romanos testari licerit, nisi quibus testes essent, & sexus forent mascu-

masculini. Numero bini sunt Testes, raro unus, quem tamen in filiolo Præfecti, & Studiosi Misnico virilitatem satis probante notavit Cl. D. *Wedelius Eph. Germ. Ann. 2. Obs. 136.* rariùs tres, quorum tamen aliqua exstant exempla, quæ allegata odiosa essent; sic in Monacho quodam tres observavit *Borellus*, & in aliis alii, ut *Reyes* & plures Autores testantur. Testiculorum substantia glandulosa est, sive minutissimorum vasculorum congeries, semen sequestrantium ex massa sanguinea, quæ si absque ruptione dissoluta sibi invicem connecterentur, facilè 20. ulnarum longitudinem excederent, ceu cum aliis Anatomicis observavit Celeberr. *D. Francus* Professor Heidelb. Amicus noster singularis: hinc optimè comparat glomeri filorum (einem Klingel Garn/) quia eodem modo defilari potest. Vasa habent Testes omnifaria, sanguifera, venosa ac arteriosa, item lymphatica, seminifica, nervea, &c.

Diagnosis. §. 3. *Tumoris*, seu *Inflammationis* Testium *Signa* eadem sunt, quæ aliarum partium inflammatarum, ut rubedo, calor, dolor, & partes vicinæ propter obstructionem adeò distenduntur, ut in immensum sæpe extendantur tumorem, ceu *Ephem. Germ* videri potest exemplum. Ordinariò bis Testiculum socium magnitudine superat tumor, sæpe acerbissimè dolet, qui dolor aliquando est pulsatorius, interdum pungens, nonnunquam miserè contundens & distendens, atque cum acerbo cruciatu ad lumbos usque protenditur, dolor enim non potest non esse maximus, dum omnes fibrillæ extenduntur, & minutissimæ rumpuntur, quæ inter rumpendum commotionem in anima excitant, & sic ejusmodi incommodum producunt, ut judicet, quòd dolor adsit. Scrotum sæpe in isto latere & ipsum tumet & rubet, ipsa lumborum regio fervere videtur, à stagnatione istarum particularum interdum durities adest instar lapidis.

Signa *Ulcerum*, *Erosionis* & *Contusionis* ex ipsa inspectione nosci possunt, adest aliquando hæmorrhagia & dolor vehemens, ob membranosas has partes valde sensibiles læsas: in *Ulcere* pus effluit album, in *Erosione* magis excoriatio externarum membranarum conspicitur, in *Contusione* livor apparet, ut quotidie observatur in aliis externis partibus contusis.

Ætiologia secundum Galenicos. §. 4. *Causas* horum affectuum ut intimiùs pernoscamus, variorum colligemus sententias, ex quibus primi in medium procedant *Galenici*, qui de hisce mentem suam exponentes, afferunt, *Tumoris Testium* originem esse ab humoribus pravis in substantia Testium, sive tunicis eorum collectis ex superfluitatibus alimenti, & propter imbecillitatem facultatis Testium concoquentis, & expellentis, tum propter innatam illis laxitatem, aut cavitatum in iis angustiam, & aliarum partium expultricem validiorem, humores ejusmodi excrementitios majori copia ad partes has debiles transmittentem, vel à testibus etiam calidioribus humores istos aliunde attrahi fingunt. Pro diversitate humorum istorum diversas etiam Tumorum species produci referunt, si enim sanguis majori copia affluxerit, Inflammationem suscitari dicunt, si bilis, tumorem erysipelaceum, si pituita, œdematosum; à semine spermaticum, à flatibus flatulentum, à sero serosum. Abundantiam verò humorum istorum in toto corpore existentem, materiamque præbentem tumoribus præsentibus colligi statuunt ab excessu in cibo & potu multum sanguinem generante, vel pravi succi similes humores in corpore producente, dein usu Veneris immodico, unde Testes nimiùm incalescant, & calefacti humores attrahant, vel ejusdem nimia abstinentia, & semine inde contra consuetudinem diutius retento; quod paulatim congregatum testes distendat & tumorem excitet, remediis aut rebus quibusdam externè testibus admotis, & intemperiem vel calidam, vel frigidam, vel humidam illis inducentibus, aqua frigida vel excessivè calida in balneis, nimiâ partium harum frictione, cauterio actuali quacumque de causa adhibito humores ad testes attrahi opinantur. In hydropicis ob nimiam excrementi serosi redundantiam aliquando destillationem hujus fieri dicunt ad testes & scrotum, abs quo suscepto deinde valde distendantur & intumescant. Cùm verò sanguis reliquis humoribus longè sit calidior, & proinde magis fluidus, eum etiam frequentius ad partes hasce influere putant, & *Inflammatiónem* excitare, rubore, calore & dolore pulsante in partibus hisce tenellis satis perspicuam.

Ulcerum & *Erosionum Testiculorum* causas accusant humores acres erodentes, vel in testiculis ipsis malè passectis tales pronatos vel aliunde tales ad ipsos allabentes, nec non instrumenta caustica scroto ac testibus adhibita, non modò partes hasce dissolventia, sed humorum quoque affluxum allicientia, & eosdem acriores reddentia.

Contusiones Testium à rebus externis durioribus infligi profitentur, dum ictu, vel lapsu & contusione, vel jaculatione & explosione instrumenti bellici impetuosius iisdem admoveantur, quas etiam à fortiori manuum compressione per nequitiam aut malitiam institutâ contingere posse nolunt negare.

§. 5. Priores proximè sequens *Paracelsus* existimat *Tumoris* & *Inflammationis* Testium originem adscribi posse corruptæ osei constellationi, quam tota regio osei non modò persentiat, sed sydus ejus internum Testes influentia sua attingens eosdem etiam inflammare. In lue Venerea Testes ut variis morbis, ità etiam tumoribus affici posse censet, eò quòd liquor eorum nutritivus corruptus in ulcera abeat imperfecta, & tumorem producat. Sic *Cambucam* partibus hisce obvenire statuit, sive tumorem post actum Venereum in iisdem exsurgere cum calore, & in urinâ saniem aliquando cerni, quem provenire vult ex bubonis materiâ, quæ citiùs, quàm oportuit, sedem fixit, nec eandem nisi propter locum à bubone differre. *Paracelsum.*

Cambucam tandem in *Ulcerationem corrosivam* transire dicit, dum salia luxuriosa partem erodant & foramina in ea efforment, quæ ulceratio subsequens in unum exedat & putrefactionem inducat.

Contusionem Testium à re externa violenta Testes attingente, ut lapsu in rem duram, quo testes offenduntur, percussione, compressione, &c. produci posse, aliis libenter elargitur.

§. 6. Sequitur *Helmontius*, qui Testium *Helmontium.*

JOH. DOLÆI ENCYCLOPÆDIÆ CHIRURGICÆ RATIONALIS.

LIBER IV.

DE MORBIS PARTIUM GENITALIUM UTRIUSQUE SEXUS.

CAPUT I.

DE MORBIS GENITALIUM IN VIRIS,

& quidem

De Testium Tumore, seu Inflammatione, Ulceribus, Erosione, & Contusione.

§. I.

MEdicinam exercere, esse intueri miseriam humanam, Sapiens quidam verè pronunciavit. Quot enim quæso morborum genera, quibus mortales quotidiè expetuntur, Medicis sese non sistunt in dubii quandoque eventûs certamen? Audias modò virum sanum, & fœminam incolumen; intra quadrantem horæ corripi utrumque morbo, interdum iis in partibus, quas tegere honestas præcipit, & quarum ratione unius sexûs persona ab altera discernitur. Sed cùm tam enormiter sæpe etiam hisce suis membris peccare soleant homines, carnis cupiditatibus nimiùm indulgentes, non mirùm est, si à justissimo Deo per idem, per quod tam audacter peccant, tàm graviter puniantur. Hinc tot morborum partes hasce invadentium emergunt agmina, diversorum generum, specierum, & differentiarum. Corripiunt enim peculiares morbi masculos, peculiares etiam fœminas, quos ordine nunc expostituri, initium faciemus de morbis partes genitales in viris occupantibus, & quidem hoc in capite Morbos Testium examinando.

Testium Tumor. Inter affectus autem atrocissimos, & qui luem comitari solent Veneream, *Tumor* est *Testium*, quandoque inflammatorius, qui nihil aliud est, quàm extensio vasorum seminalium, aliorumque tubulorum, à succis ibidem stagnantibus oborta: nonunquam *Inflammatio* cum rubore & dolore atrocissimo adest conjuncta. Dicitur & aliquando *Testiculus Venereus*, *Hernia Veneris*, Germanicè Sand-oder Venus-Balle/ à gravitate testiculi ita dicta. *Inflammatio. Testiculus Venereus. Hernia Veneris.* Hujusmodi casum Celeberr. D. *Paullini*, Amicus noster singularis, in *Ephemer.* recenset. Faber enim ferrarius in Saxonia Anno 1676. rem cum puella menstruata ebrius habuit, ex quo impuro ac illicito concubitu altero die horrendo dextri testiculi tumore correptus est cum sævissima inflammatione, ventris, femorisque, sinistri præsertim, insigni dolore, cui tandem accessit febris, & jam cœperat testis nigrescere; qui tamen tumor diaphoreticis internis exhibitis, & externis topicis feliciter sanatus est. *Inflammatio* Testium verè nihil aliud est, quàm obstructio vasorum & tubulorum Testium vel sanguinea, vel lymphatica, imò quandoque spermatica, dum in his vasis sanguis, vel lympha, vel sperma, diutiùs hærent, & eandem obstruunt, hinc motus succorum horum progressivus impeditur, & intestinus augetur.

Si *Fungosa Excrescentia*, vel tumor nodosus Testiculis adnatus fuerit, dicitur Sarcocele, vel Hernia carnosa, Germanicè, Fleischbruch/ item Hernia varicosa, seu Cirsocele, Germanicè Aderbruch/ & Scrotum, nilque aliud est, quàm extensio, & aliquando ruptio vasorum Testiculorum, qui tum tumorem excitant; de qua Hernia in proximè præcedente libro verba jam fecimus. Oscheocelen mirandam monstrant *Eph. G. Dec.* 2. *Ann.* 7. *obs.* 242. & 243.

Ulcus Testiculorum est solutio unitatis vasorum spermaticorum, ab acribus succis in testiculis stagnantibus, tubulos seu canaliculos glomeris Testiculorum corrodentibus ac discindentibus. *Ulcus.*

Erosio differt tantùm gradu ab ulcere, quia membranæ testiculorum duntaxat ab acribus illis, & salinis succis eroduntur. *Erosio.*

Contusio Testiculorum est vasorum ac canaliculorum compressio, & sæpe dilaceratio à causa externa violenta oborta. *Contusio.*

§. 2. *Pars affecta* sunt Testes, quo nomine indigitantur partes illæ genitales, extra abdomen in scroto propendentes, vel quòd virilitatis testimonium præbeant, vel quòd nullis apud Romanos testari licuerit, nisi quibus testes essent, & sexus forent mascu- *Pars affecta.*

masculini. Numero bini sunt Testes, rarò unus, quem tamen in filiolo Præfecti, & Studioso Misnico virilitatem satis probante notavit Cl. D. *VVedelius Eph. Germ. Ann.* 2. *Obs.* 236. rariùs tres, quorum tamen aliqua exstant exempla, quæ allegata odiosa essent; sic in Monacho quodam tres observavit Borellus, & in aliis alii, ut Reyes & plures Autores testantur. Testiculorum substantia glandulosa est, sive minutissimorum vasculorum congeries, semen sequestrantium ex massâ sanguinea, quæ si absque ruptione dissoluta sibi invicem connecterentur, facilè 20. ulnarum longitudinem excederent, ceu cum aliis Anatomicis observavit Celeberr. *D. Francus* Professor Heidelb. Amicus noster singularis: hinc optimè comparat glomeri filorum (einem Klingel Garn/) quia eodem modo defilari potest. Vasa habent Testes omnifaria, sanguifera, venosa ac arteriosa, item lymphatica, seminifica, nervea, &c.

Diagnosis. §. 3. *Tumoris*, seu *Inflammationis* Testium *Signa* eadem sunt, quæ aliarum partium inflammatarum, ut rubedo, calor, dolor, & partes vicinæ propter obstructionem adeò distenduntur;, ut in immensum sæpe extendantur tumorem, ceu *Ephem. Germ* videri potest exemplum. Ordinariò bis Testiculum socium magnitudine superat tumor, sæpe acerbissimè dolet, qui dolor aliquando est pulsatorius, interdum pungens, nonnunquam miserè contundens & distendens, atque cum acerbo cruciatu ad lumbos usque protenditur, dolor enim non potest non esse maximus, dum omnes fibrillæ extenduntur, & minutissimæ rumpuntur, quæ inter rumpendum commotionem in anima excitant, & sic ejusmodi incommodum producunt, ut judicet, quòd dolor adsit. Scrotum sæpe in isto latere & ipsum tumet & rubet, ipsa lumborum regio fervere videtur, à stagnatione istarum particularum interdum durities adest instar lapidis.

Signa *Ulcerum*, *Erosionis* & *Contusionis* ex ipsa inspectione nosci possunt, adest aliquando hæmorrhagia & dolor vehemens, ob membranosas has partes valde sensibiles læsas: in *Ulcere* pus effluit album, in *Erosione* magis excoriatio externarum membranarum conspicitur, in *Contusione* livor apparet, ut quotidie observatur in aliis externis partibus contusis.

Ætiologia secundum Galenicos. §. 4. *Causas* horum affectuum ut intimiùs pernoscamus, variorum colligemus sententias, ex quibus primi in medium procedant *Galenici*, qui de hisce mentem suam exponentes, asserunt, *Tumoris Testium* originem esse ab humoribus pravis in substantia Testium, sive tunicis eorum collectis ex superfluitatibus alimenti, & propter imbecillitatem facultatis Testium concoquentis, & expellentis, tum propter innatam illis laxitatem, aut cavitatum in iis angustiam, & aliarum partium expultricem validiorem, humores ejusmodi excrementitios majori copia ad partes has debiles transmittentem, vel à testibus etiam calidioribus humores istos aliunde attrahi fingunt. Pro diversitate humorum istorum diversas etiam Tumorum species produci referunt, si enim sanguis majori copia affluxerit, Inflammationem suscitari dicunt, si bilis, tumorem erysipelaceum, si pituita, œdematosum; à semine spermaticum, à flatibus flatulentum, à sero serosum. Abundantiam verò humorum istorum in toto corpore existentem, materiamque præbentem tumoribus præsentibus colligi statuunt ab excessu in cibo & potu multum sanguinem generante, vel pravi succi similes humores in corpore producente, dein usu Veneris immodico, unde Testes nimiùm incalescant, & calefacti humores attrahant, vel ejusdem nimia abstinentia, & semine inde contra consuetudinem diutius retento; quod paulatim congregatum testes distendat & tumorem excitet, remediis aut rebus quibusdam externè testibus admotis, & intemperiem vel calidam, vel frigidam, vel humidam illis inducentibus, aqua frigida vel excessivè calida in balneis, nimiâ partium harum frictione, cauterio actuali quacumque de causa adhibito humores ad testes attrahi opinantur. In hydropicis ob nimiam excrementi serosi redundantiam aliquando destillationem hujus fieri dicunt ad testes & scrotum, abs quo suscepto deinde valde distendantur & intumescant. Cùm verò sanguis reliquis humoribus longè sit calidior, & proinde magis fluidus, eum etiam frequentius ad partes hasce influere putant, & *Inflammatiónem* excitare, rubore, calore & dolore pulsante in partibus hisce tenellis satis perspicuam.

Ulcerum & *Erosionum Testiculorum* causas accusant humores acres erodentes, vel in testiculis ipsis malè paffectis tales pronatos vel aliunde tales ad ipsos allabentes, nec non instrumenta caustica scroto ac testibus adhibita, non modò partes hasce dissolventia, sed humorum quoque affluxum allicientia, & eosdem acriores reddentia.

Contusiones Testium à rebus externis durioribus infligi profitentur, dum ictu, vel lapsu & contusione, vel jaculatione & explosione instrumenti bellici impetuosius iisdem admoveantur,, quas etiam à fortiori manuum compressione per nequitiam aut malitiam institutâ contingere posse nolunt negare.

§. 5. Priores proximè sequens *Paracelsus* existimat *Tumoris* & *Inflammationis* Testium originem adscribi posse corruptæ osei constellationi, quam tota regio osei non modò persentiat, sed sydus ejus internum Testes influentia sua attingens eosdem etiam inflammare. In lue Venerea Testes ut variis morbis, ità etiam tumoribus affici posse censet, eò quòd liquor eorum nutritivus corruptus inulcera abeat imperfecta, & tumorem producat. Sic *Cambucam* partibus hisce obvenire statuit, sive tumorem post actum Venereum in iisdem exsurgere cum calore, & in urinâ saniem aliquando cerni, quem provenire vult ex bubonis materiâ, quæ citiùs, quàm oportuit, sedem fixit, nec eandem nisi propter locum à bubone differre. *Paracelsum.*

Cambucam tandem in *Ulcerationem corrosivam* transire dicit, dum salia luxuriosa partem erodant & foramina in ea efforment, quæ ulceratio subsequens in unum exedat & putrefactionem inducat.

Contusionem Testium à re externa violenta Testes attingente, ut lapsu in rem duram, quo testes offenduntur, percussione, compressione, &c. produci posse, aliis libenter elargitur.

§. 6. Sequitur *Helmontius*, qui Testium *Tumo-* *Helmontium.*

Tumorem & *Inflammationem* attribuit Archæo Testium irritato à re quadam molesta in semine vel latice contenta, unde officii sui immemor laticem seminalem non rectè distribuat, sed eundem cum cruore in Testibus cumulari permittat, ex qua coacervata tumor emergit, tandem molestiæ istius impatiens, eandem expellere conetur, & in nisu isto seipsum accendat, sicque *Inflammationem* subsequi in Testibus & tumorem cum pulsu duro, dolore & calore, qualem irritationem in lue Venerea à fermento venenoso per coitum impurum communicato sæpius excitari opinatur.

Ulcera & *Erosiones* Testium ab acido quodam in latice contento, & ab hoc interdum ipsi semini communicato produci, laticem verò aliquando à fermento isto venenoso luis Venereæ corrumpi suspicatur, qui ad Testes perveniens & in iisdem diutius hærens eos erodat & destruat.

A rebus externis variis diversimodè Testes *contundi* posse reliquis facilè largitur.

Willisium. §. 7. Medium in consessu hoc locum occupans *Willisius* in hanc inclinat sententiam, exoriri *Tumores* & *Inflammationes Testiculorum* à materia spermatica crassiore ductus eorum obstruente, in quibus cùm diutiùs hæreat, particulæ salsæ & sulphureæ cum spirituosis effervescant & *Inflammqtionem* excitent, donec subtilioribus absumtis crassiores & terrestres relinquantur, quæ temporis tractu aggregatæ ingentem aliquando in testiculis excitent tumorem.

Exulcerari & *erodi* ipsos hosce Testiculos credit à salinis particulis in materia illa obstructionem inducente existentibus copiosioribus, fibras ductuum istorum in Testibus corrosivitate sua dissolventibus.

Contusionem Testium fieri à re quadam externa dura, & violenter testes attingente, cum cæteris profitetur.

Sylvium. §. 8. Anglis hisce succedit Batavorum Apollo *de le Boe Sylvius*, cujus sententia est, *Tumorem* & *Inflammationem* Testibus induci à sanguine & lympha in vasis testium stagnantibus, quorum consumtis partibus volatilioribus salinæ crassiores restitent, & aggregatæ tumorem suscitent, adeoque materiam seminis non satis elaboratam huic morbo producendo aptam esse judicat, semen enim ex spiritibus animalibus cum parte sanguinis magis salsa concentratis produci putat, eaque propter à vi etiam externa fieri posse annuit, ut nervi aliaque vasa lædantur, & hinc varii succi confundantur, spiritusque dispereant, unde tumores & inflammationes facilè subsequantur.

Testium *Ulcera* ab acido acri ex lympha stillante suscitari putat, & *Erosiones* à salinis partibus itidem acribus & continuitatem testium hinc inde dissolventibus.

Contusionem Testibus obtingere fatetur ab externis rebus impetuosius in easdem irruentibus ex lapsu, ictu, jaculatione, explosione globorum ex instrumentis bellicis, aut alio modo eos fortius comprimentibus, & structuram eorum destruentibus.

Cartesianos. §. 9. *Cartesiani* de causis morborum horum interrogati respondent, *Testium Tumorem* induci ex stagnatione diuturniori succorum, potissimùm materiæ spermaticæ in vasculis Testium, & hinc firmiori condensatione, abs qua canales isti obstructi novæ alluenti transitum concedere nequeant, sed eandem similiter subsistere cogant donec à magna ejus collecta copia nimium distendantur & Testes intumescant. Facilè autem fieri posse credunt, ut post gonorrhœam, præsertim virulentam, citò nimis inhibitam materiæ seminali corruptæ via consueta obstruatur, quæ è prostatis per venas cum sanguine revertatur in arterias, atque ex iisdem denuò ad Testes perveniens, cum veneno Venereo ibidem commisceatur, sicque excitata effervescentiâ vasa intumescant, & pori eorum succorum in iis contentorum itâ transmutentur, ut sola materia subtilis ignea absque globulis secundi & tertii elementi per eos intrans succos eo modo exagitet, ut particulæ eorum lanceolatæ acutæ vehementiùs commotæ fibrulas pungant, lancinent & nimium distendendo rumpant, unde non modò tumor, sed dolor ingens cum rubore & pulsu ob compressas arteriolas exsurgat, quibus notis Inflammatio se manifestet, tandem verò motu isto intestino vehementiori absumtis aut depressis particulis porosis subtilioribus, at angularibus cum ramosis, ovalibus, reliquisque invicem proximè accedentibus & quiescentibus, succos itâ incrassari, ut tumor scirrhosus inde emergat.

Pro diversitate particularum istarum acutarum vasculorum fibras dirumpentium, vel *Ulcus* vel *Erosionem* in Testibus produci opinantur: si enim congeries quædam particularum istarum uno in loco fibras distendere & tandem dilacerare pergat, ut succi effusi, quibus simili figura præditæ particulæ assiduò communicantur, in lacu seu sulco quodam majori commorentur, ulcus existere indigitant; quando verò particulæ tenuissimæ fortiter acuminatæ huc illuc à vehementiori quadam succorum effervescentia dispersæ in pluribus locis canaliculorum fibras extremas divellant, angustiores hujusmodi continui solutiones, quæ Erosiones communiter appellantur.

Contundi nonnunquam Testes cum aliis observarunt ex infortunio quodam, dû homines lapsu ad rem duram regionem Testium offendant, aut vehementiori & diuturniori equitatione partes illas itâ succutiant, ut ex fortiori ista compressione fibræ distorqueantur, vel dissolvantur, & hac ratione aut angustati tubuli succis transitum denegent, aut dilacerati eosdem plane effundant, unde graviora interdum accersantur symptomata, & gangræna vel sphacelus sæpe fit in propinquo. Quibus causis etiam ictum aut percussionem, vel offensionem à globulo ex instrumento bellico exploso productam, aliasque res violentas volunt adsociari.

§. 10. *Me* judice *Tumor Testium* seu *Inflammatio* oritur non aliter, ac aliarum partium, à stagnatione sanguinis ac succorum Testium vasa ac canaliculos perlabentium, & per eadem circulantium, abs quibus fibrulæ istæ Testium nimis distenduntur, imprimis quando succis hisce multæ particulæ angulares & lanceolatæ sunt permixtæ, quæ in convenienti situ & tandem firmiori ad invicem adhæsione in tubulis obstructiones & varias canalium pariunt obturationes seminales, sanguineas, lymphaticas & chylosas. Dum verò particulæ angulares & acutæ rigidæ reliquis potentiores fibrulas non modò valde distendunt, sed etiam pungunt, & sanguis in compressis vasis arteriosis detentus *Nostrum judicium de causa Testium Tumoris & Inflammationis.*

tentus per extremitates earum transparet, rubedo & Inflammatio partium harum inde perspicitur. Contingit autem aliquando, ut qui semel tumore Testium fuerit vexatus, recidivam patiatur, ceu exemplum est in *Eph. Germ. Ann. IX. & X. Obs.* 148. Colliserat olim Senator testem sinistrum, dum equo insidere vellet, admodum, ut ægrè tum (attamen citra suppurationem) fuerit restitutus, saltem restante duplo majore post annos demum aliquot, & singulis ferè bienniis cum validâ febrili invasione erysipelatodes inibi oboriebatur inflammatio, eaque intumescentia, ut justum pueri biennis caput æquaret, aut superaret, altero magnitudine ordinariâ prædito, præputio autem cum glande ægrè conspicuo: & hoc fit ob vasorum semel contractam constrictionem, hinc facilius obstructiones oboriri possunt. Liquor quoque seminalis stagnans causa esse potest hujus tumoris, hinc videmus & iis, qui lue Venereâ laborant, tumorem hunc contingere. Sic sæpius Tumorem Testium observavi à seminis stagnatione, id enim stagnans crassescit. Ab exulceratione quoque Parastatarum oboriri solet Tumor Testium. Cùm enim humor ex parastatis in penem non ampliùs fluit, stagnare cogitur, hinc Testes duriores, majores & crassiores redduntur, &, si succi inter fibras Testium hærentes non statim ab initio attenuantur, indurescit Testiculus instar scirrhi. Plures sæpe canaliculi Testium corroduntur à materiâ stagnante, ut succi intus contenti effluant & producant hypersarcosin, & Testes hinc in immensum excrescant. In obeso quodam ad dormiendum nimis propenso Testes adeò magnos & ponderosos extitisse, recenset *Platerus Obs. lib. 1. p. m. 6.* ut capitis amplitudinem adæquarint, & propterea fascia involutos colloque appensos eos gestare fuerit coactus.

Exulcerationis. *Exulceratio* utplurimùm Inflammationem subsequi solet, quatenus fibrulæ istæ nimis tensæ vel punctæ tandem etiam à particulis acutis & cuspidatis, sive acido-salinis planè rumpuntur & discinduntur, sicque in cincinnos abeunt & majores elaborantur sulci, in quibus semper acrior colligitur succus, erosione sua pungens, & foramen reddens latius ac profundius, quod videmus toto die in lue Venerea laborantibus, aliisque morbis scorbuticis, ubi à salibus illis corrosivis in succis præexistentibus ejusmodi testes in totum corrosos observavimus Francothalii in cive scorbutico morbo detento, ceu testis est Pater meus *Joh. Dolaus*, Consul & Practicus Francothalensium. Certum est, succum, quem prostatæ glandulæ segregant, nonnunquam in ipsis prostatis stagnare, imprimis à coitu virulento, unde acrior factus ulcuscula producit; in iis, qui à longo tempore à morbis hujusmodi curati fuerunt, cicatrices relictæ malum illud adfuisse testantur.

Erosionis. *Erosio* Testiculorum oritur ab acribus succis stagnantibus, & membranas Testiculorum cingentes lacerantibus, talemque excoriationem efficientibus, obstructio enim in tubulis hisce Testiculorum aliquando ità vehemens est, ut plures rumpantur canaliculi, ex quibus manant liquores ex stagnatione acres facti, excoriantes membranas exteriores Testiculos ambientes.

Contusionis. *Contusionem* Testium vel ictu, vel casu à re quadam externa dura, & obtusa excitari, quis ignorat? Hinc nota est Observatio *VVedelii in Ephem. Germ. Ann. 2. Obs.* 285. ubi vir doctissimus, cùm centum & ultrà imperiales in capsula equo impetuosè vectus gestaret, marsupio inter femora reclinato, continua succussatione adeò læsit genitalia, ut per totam noctem immanem testiculorum, maximè verò dextri, senserit dolorem, ad ipsum umbilicum & renum regionem protensum, intumuit enim tum dexter testis, doloribus per leniter resolventia & paregorica discutientia sopitis, tandem tamen in suppurationem tendebat Contusionis tumor. In his enim Contusionibus ob evasatum sanguinem, vel alios succos circulantes, vasaque & tubulos compressa vel lacerata, adeoque succorum motum progressivum impeditum oritur tumor & livor partium contusarum, & utplurimum fit Contusio cum laceratione partium nervosarum, quarum maxima pars constituit substantiam Testiculorum, hinc est dolor valde sensilis. In graviori Contusione, ubi plures contunduntur partes, necesse est, ut suppuratio subsequatur, quæ nihil aliud est, quàm harum contusarum partium destructio, his enim canalibus & tubulis læsis, necessariò liquores eos percurrentes elabi atque corrumpi debent, hinc & iis partibus facilè gangræna & sphacelus oboritur, ceu bigam novi exemplorum. Quævis ergò instrumenta obtusiora Contusionem partibus hisce inferre possunt, si impetu vehementiori in easdem ferantur.

§. 11. *Prognosis* Medicum admirabilem quidem facit, &, si *Hippocrati* credimus, Deo similem, sed cùm solius Dei sit, futura certò præscire, hinc Medicis in his casibus tantummodò conjecturare licet. *Prognosis.* Tumorem Testiculorum intensum in principio sequitur dolor, quod in parte adeò vel ad levem collisionem sensili non mirandum est, & Tumores hi interdum in abscessum degenerant, cùm multi succi acres ibidem reperiantur. In Scirrhum aliquando transit Tumor, imprimis si haud ab initio attenuentur & resolvantur succi stagnantes. Malum est, si vasa dirumpantur ac hypersarcosin inducant insanabilem. *Inflammatio* Testium non est floccipendenda, maximos enim producit dolores, rarò suppuratur, & gangræna eam facilè sequitur, quare ei obviam eatur idoneis remediis infrà dicendis. A dolore forti ad testes irruente tussim siccam solvi *Hippocrates* testis est *Epidem. lib. 2. Sect. 5.* & vicissim testes affectos habentes tussim siccam tussire, *Epidem. 4 §. 31.* quin ubi testis intumuit, tusses diuturnæ cessant, & testis tumor à tussi cessat & allevatur, unde communionem quoque pectorum & genituræ concludit ipse Hippocrates *Popular. 2. Sect. 1.* *Ulcera & Erosiones* magnam difficultatem præ se ferunt. Sic quoque à *Contusione* tumor immedicabilis restare potest, prout superiùs ex observatione Celeberrimi *VVedelii* constat. A contusione facilè oboritur sphacelus, ceu patet exemplo *Ephem. Germ. Ann. 2. Obs.* 235. Rara utique est illa observatio 44. à *Paschequio* D. *Riverio* communicata *p. m.* 660. ubi quidam testiculos magnos admodùm habuit, ut multo intervallo superarent magnitudinem testiculorum equi, & prolem nunquam suscepit; post casum ab equo scrotum intumuit instar sphæræ, quâ trunculis luditur, tumor ad suppurationem versus est, ex quo puris insignis copia effluxit. Ulcere perfectè deterso, deciderunt testiculorum frustula omninò lapidea, siliceam duritiem æmulantia, & malleolo

ut cœteri lapides in multas partes dissilieruut; corporis & animi functiones tum quidem parum fuerunt mutatæ, tandem verò post aliquot dies febricula supervenit, cum anxietate & siti, quæ paulo pòst cæpit incrementum, pulsu è directo testiculi valdè imminuto, & priusquam in alio latere mutaretur, rubor saturatus successit in facie, & exanthemata rubra in corpore universo mortem ipsam brevi adducentia. Per abscessum testium vidi quoque febrem petechialem terminatam. Sic ex febribus modicis ab Alcibiade venienti ante judicationem testis sinister intumuit, apud *Hippocratem Epidem. 2. Sect.* 2. & testium tumores febrem ardentem solvunt apud eundem *de Judicationib.* §. 11.

Diæta. §. 12. Restat nunc *Diæta*, quæ ut ritè instituatur, paucis hunc quoque fontem examinabimus, qui hîc maximi est ponderis. Aër ergò sit ab omni inquinamento liber atque purus, temperatus, ad calorem tamen inclinans, contra verò frigidus, crassus, nebulosusque exulet. Cibos eligat æger boni succi facilisque digestionis, contra verò acidi salsi ac dulces vitentur, qui viscosos & crassos succos producere solent; exulent & hîc saccharata ac dulcia, utpote quæ acidum vitiosum augent, unde postmodum variæ vitiosæ fermentationes. Idem de potu sentiendum, qui debet esse calidus, hinc convenit potus Theæ, vel Coffæ. Motus & quies, somnus & vigiliæ, excreta & retenta, item animi pathemata hîc observentur ut in aliis hujus generis morbis, cùm enim de his ubique abunde dixerimus, Lectorem eò remittimus, cùm cramben biscoctam apponere non lubeat. Hoc interim asterisco notandum est, quòd Venus exulare debeat, ne partes hasce nimium commovendo, ægri gravius incurrant periculum.

Morbos hosce curandi ratio secundum Galenicos. §. 13. Properamus jam ad ipsam *Pharmaceutico-Chirurgicam* affectus hosce curandi rationem, de qua priùs aliorum, quàm nostram in medium proferemus sententiam: & quidem agmen hîc denuò ducent *Galenici*, cùm reliquis consessum hunc absolventibus tempore se ducant priores, qua tamen occasione simul videbimus, quale temporis successu Medicina cœperit incrementum. Innititur autem Veterum morbos hosce curandi methodus sequentibus fundamentis, ut in *Tumoribus* Testium profligandis sedulò causas observent, abs quibus fuerint producti, si enim à sanguinis aliorumque humorum calidorum copia ad testes affluente *Inflammatio* exsurgat, eaque nondum sit consummata, ulterius ejusdem prohibent incrementum, tam instituto victu tenui, quàm sanguinis ex vena cubiti interna ejus lateris, in quo testis laborat, vel utriusque, si ambo afficiantur, emissione ad avertendum, ex poplitum verò venis, & subjuncta malleolorum scarificatione ad derivandum, nec non alvi irritatione per enemata & pharmaca solutiva, attamen non calida, per os sumta; quibus præmissis humores calidiores & tenuiores in corpore reliquo abundantes corrigunt, temperant & aliquantùm incrassant, ne tam facilè ad testes valeant affluere, adhibitis decoctis vel julapiis ex herbis nymphææ, portulacæ, plantaginis, lactucæ, syrupo rosarum simplici, violarum, endiviæ, quibus si affluxus ipse impediri nequeat, hoc tamen præstari promittunt, ut humores isti ad testes affluentes minus noceant. Inflammatione vero jam facta, & sic præservatione nullum ulterius inveniente locum, ejus depulsioni & curationi omnibus incumbunt viribus, atque præmissis universalioribus & potissimùm ad materiæ in parte affecta redundantis eductionem instituta purgatione per cassiam recens extractam, electuarium diaprunis solutivum, aut aliud quoddam conveniens, materiam in testibus hærentem retrocedere ad partes, unde venit, cogendam esse ducunt per remedia repellentia, quale epithema est ex oleo, aqua & aceto rosaceis invicem mixtis compositum, in quo lintea intincta scroto imponuntur è regione testis laborantis, vel quod conficitur ex succis rosarum, nymphææ, sempervivi, plantaginis, quorum vice eundem etiam locum inungunt oleo rosaceo omphacino, myrthino, unguento rosato *Mesues*, aut ceratum album *Galeni* componunt, quibus Inflammationis fervore aliquantum imminuto ad digerentia pergunt mediocria prioribus adsociata, unde post inunctionem cataplasma superimponunt ex foliis haliacacabi, cannarum viridium, floribus rosarum, foliis hyoscyami contusis & permixtis cum farina lentium, hordei, aut fabarum, oleoque rosaceo. Sed ubi vigor Inflammationis jam fuerit transactus, & digerentia videantur necessaria, missis prioribus hæc in usum ducunt, non tamen admodum calida, sed mediocria & dissipantia, uti est cataplasma paratum ex fabis fresis coctis, aut ex farina fabarum, cum decocto seminis fœnigræci subacta, vel ex farina seminis lini, melle & oleo chamæmelino, tepidè scroto impositum, cui nonnunquam substituunt cataplasma ex passulis enucleatis cum cymino in vino maceratis, contusis & malaxatis, nec non unguentum Martiatum aut emplastrum diachalciteos oleo meliloti emollitum. Videntes vero tumorem ulterius non posse dissipari, sed Naturæ suæ motu ad suppurationem vergere, etiam hanc promovendi gratia nulli parcunt labori, sed in tempore cataplasma adhibent ex radicibus altheæ, floribus chamæmeli, meliloti, semine lini, farina tritici in aqua coctis, contusis, & oleo amygdalarum dulcium, seu axungia gallinarum, aut suilla subactis compositum, quo facta suppuratione, materia verò exitum non inveniente, nec pure per se erumpente, locum artificiosè aperiunt, ne testium substantia à pure diutius retento corrumpatur, cavendo regionem àni & non longè ab ea distantem, ne abscessus in fistulam abeat curatu difficilimam; sin spes sit absque manifesta apertione per instrumentum materiam digeri posse & absumi, cataplasma ex farina lupinorum, orobi & melle, aut cinere brassicæ, vel pulvere radicis cucumeris agrestis, cymino & vitellis ovorum paratum imponunt. Ab humore pituitoso productum Testium Tumorem Oedematosum jam perfectum, in quo præcautio, cerebri aliarumque partium mittentium, & ipsius humoris correctionem reposcens, nullum amplius reperit locum, ità aggrediuntur curandum, ut humorem hunc frigidum & viscidum calefaciant, incidant, concoquant & extenuent per decocta & syrupos idoneos ex origano, majoranâ, veronica, salvia; calamentha, floribus stoechados, roremarino, &c. ut ita debitè præparatus per cathartica & vomitoria evacuari possit, qualia sunt electuaria diacarthami, elescophi, diaphænicon, succus raphani, & similia; in quo casu etiam venæsectionem approbant in dextro vel

vel sinistro cubito, pro ratione testis affecti in hoc vel illo latere situm habentis, qua una cum sanguine humorem pituitosum in venis redundantem evacuari, & simul præcaveri posse putant, ne reliqui ad testes tam facilè profluant. Posthæc residuos in testibus humores digerentibus exhaurire student, oleo scilicet chamæmelino, anethino, rutaceo, irino, costino, vel castorei scroto inuncto, vel linimentis ex iisdem & terebinthina, cera, gummi galbano, serapino & semine cymini paratis, aut cataplasmatis ex emplastro de baccis lauri, stercore caprino, & semine cumini in vino vetusto coctis, vel ex menthastro, calamentha montana, & radice asphodeli coctis, contusis & cum fermento, butyro & sale permixtis, vel ex farinis fabarum, fœnigræci, pulveribus radicis iridis, floribus chamomillæ & meliloti in oxymelle & oleo anethino coctis, quibus nulla subsequente attenuatione & discussione, sed ad suppurationem vergente tumore ex radice altheæ, foliis brassicæ, floribus meliloti, farinâ fabarum, cicerum, cumino, in jure caricarum pinguium coctis, & cum oleo liliorum, & axungiâ suillâ subactis paratum cataplasma adhibent, & uti in priore procedunt. Ad scirrhosum tumorem fotus usurpant emollientes & leviter digerentes, spongiam scilicet ex decocto foliorum ac radicum malvæ, altheæ, lilii, seminis lini, fœnigræci, foliorum parietariæ, brassicæ, expressam, aut imbutam oleo communi, vel liliorum, meliloti, amygdalar. dulc vel unguenta & linimenta inungunt ex medulla cervina, vitulina, axungia suilla, hœdina, gummi Ammoniaco, sagapeno, bdellio in vino liquatis aut aceto, cum œsypo & oleis prædictis commixtis aut emplastrum admovent ceroneum, vel filii Zachariæ, vel cataplasma ex radicibus altheæ, haliacacabi, mandragoræ, hyoscyami in sapa coctis, contusis & per cribrum transmissis additis gummi modò nominatis, paucâ quantitate styracis & oleo meliloti, quod calidiusculè itidem imponunt, & materiæ crassæ aliquantum emollitæ exitum parant per manifestam apertionem. Ut tumorem à flatibus productum imminuant & planè etiam tollant, carminativa seu flatus discutientia in usum ducunt, non modò in testibus, sed reliquo etiam in corpore, imprimis abdomine & ventriculo contentos, qualia sunt semina anisi, fœniculi, cardamomum, macis, galanga, zinziber, electuarium diatrion pipereum, diacyminum, diacalamenthæ, mithridatium, theriaca. tryphera magna interius assumta, subjuncto haustu vini veteris & generosi, tum clysteres intestinis insinuant flatus itidem discutientes, & crudas superfluitates simul educentes, quos ex decocto parant carminativo, in quo soluta sint electuar. benedictæ laxativæ, diaphœnicon, vel diacolocynthidos cum electuario de baccis lauri, aut melle anthosato, oleo rutaceo, anethino, aut cheyrino, quibus adsociant fotus actu calidos cum spongiâ expressâ ex decocto sem. carvi, cumini, anisi, seseli, folior & baccar. lauri, folior. rutæ, summitatum anethi, florum chamomæli in lixivio facto, subjungendo cataplasma ex farinis orobi, fabar. lupinor. pulveribus cymini, apii, petroselini, fœniculi, cardamomi in vino generoso coctis, affuso oleo anethino, vel irino, vel quod conficitur ex stercore vaccino, sulphure vivo, semine cumini, cum melle anthosato & oleo anethino commixtis, aut emplastrum de meliloto & baccis lauri, vel oleo quodam discutiente, anethino, irino, costino, scrotum illinunt. Et ab hac curâ tumoris flatulenti non admodùm differentem proponunt in tumore testium producto ab humore seroso; laudant enim fotus & cataplasmata ex cumino, petroselino, apio, sulphure, baccis lauri, cochleis contusis, stercore caprino, in lixivio parata, vel unguentum de arthanitâ, aut emplastrum ex passulis rubris enucleatis, flore lapidis Asii, cumino, nitro & sulphure invicem contusis paratum, & testi laboranti calidè impositum. Tumori ex hypersarcosi, ubi scrotum simul patet propter ulcus, cinerem sarmentaceum nitro & aquâ imbutum solent adhibere.

Ulceri & *Erosioni* Testium mederi student detergentibus & siccantibus, trochiscis de carabe, de spodio, de terra sigillata in decocto aliquo adstringente & abstergente intus exhibitis, & foris si, ut plerumque fieri solet, scrotum simul sit exulceratum & via patescat ad Testes, linimenta vel unguenta adhibent ex plumbo usto, aloë, lithargyrio, pompholyge, scoria ferri, oleo myrthino & succo plantaginis exceptis, postquam ulcus probè mundatum sit & abstersum lavamento quodam, ex decocto balaustiorum, rosarum, myrtillorum & modici aluminis in vino rubro & aqua plantaginis facto, pluresque unguentum *Gordonii* sequens ad ulcera hæc tanquam singulare valdopere commendant.

℞. *Thut.*
Lithargyr.
Cerussiot.
Cadeniæ.
Sang. dracon.
Acaciæ,
Cort. granat. aa. ℥ij.
Thuris
Sarcocolla
Aloës
Aluminis aa. ℥j.
Pulverisentur, & addatur ceræ & olei ros. q. s.
F. *Unguentum.*

Ulcus hoc à lue Venerea si fuerit inductum, in exhibitione remediorum lui ipsi dicatorum, nec operam, nec tempus omittunt. In *Erosione* Testium unguentum citrinum, vel album singulare commodum allaturum esse promittunt.

Ad *Contusionem* Testium commendant unguentum Basilicum sæpius illitum, vel ubi testes contusi simul valde dolent & tument, cataplasma ex farina & lacte paratum, absque dolore verò tumentibus aliud ex farinâ fabarum, seminis lini & fœnigræci in lacte coctis imponunt.

§. 14. A *Paracelso* hoc deportamus consilium, ut in hisce Testium *Tumoribus* Medicus advertat, num ad maturitatem per se vergant, an difficilem admittant curationem. In prioribus maturationem istam promovendam vult iis remediis, quæ communiter digerentia appellantur, & quidem in propria regione, ne ventriculus & intestina propter id malè afficiantur. Immoderatè auctos hosce tumores nullis digerentibus superari posse asserit, nec nisi in Ulcera priùs mutentur, curari, aliàs in tumoribus mediocribus, etiam inflammatoriis oleum Saturni tam hoc in loco, quàm in aliis corporis partibus valde extollit. *Cura Morborum Testium secundum Paracelsum.*

In *Cambuca*, ipsisque *Ulceribus* & *Erosionibus*

bus Testium caphuratum approbat, & emplastrum de mumia, quæ remedia sequenti modo parantur.

℞. *Caphura* ʒj.
Vitell. ovor. ℥iij.

Fiat Mixtura, quæ posita super marmor in loco humido vertatur in oleum.

℞. *Mumiæ* ℥ß.
Resinæ de botin abluta per aquam rosarum q. s. *pro incorporatione, F. Emplastrum.*

Ad *Contusionem* etiam Testium commendat internè hirundinariam mumiam & sal gemmæ, ipsam vero Testis regionem perungendam esse præcipit oleo laterino, vel hyperici, & ligandam oleo rosaceo. vel imponendum emplastrum fodicationum, sicuti & reliqua vulneraria hic commodè usurpari posse existimat.

Cura Helmontii.

§. 15. Quod ab *Helmontio* de curatione morborum horum *Testes* invadentium accipimus responsum, paucis admodùm comprehenditur verbis, etenim ad sedationem Archæi in *Tumoribus* inflammatoriis operam potissimùm dirigendam esse præcipit, qua de causa saccharum Saturni, oculos cancrorum, & simul pro abigendo veneno Venereo Archæum irritante Mercurium diaphoreticum vel corollatum insigni cum utilitate intus exhiberi posse sperat, topicè verò emollientia & maturantia approbat, quæ in aliis tumoribus & inflammationibus adhibentur. potissimùm in tumore duro oleum illud commendat, quod à commodo in strumis abigendis sæpiùs probato, oleum strumarum appellat.

Ulceribus & *Erosionibus* Testium omnia ea accommodata credit remedia, quæ acidum domant in latice vel semine existens, ex quibus reliquis palmam præripiunt colcotharina, & ex his terra vitrioli edulcorata, tum etiam realgaria fixa topicè usurpata, quibus si interna adjungantur arcana fermentum corruptivum intimiùs abluentia, eo faciliorem curationem inde subsequuturam esse promittit.

In *Contusione* Testium peculiaria non adfert remedia, sed eadem ipsa, quæ aliarum partium contusionibus conferunt, etiam hîc utiliter admoveri posse censet, resolventia scilicet cruorem congelatum, quales sunt oculi cancrorum in aceto soluti, & interiùs assumti, foris autem admotum cataplasma ex bryonia alba rasa, cruorem illum non modò in aquam resolvens, sed promtè etiam exigens.

Curatio Willisiana.

§. 16. Ad vicinum prioris, & conterraneum nunc accurrimus *VVillisium*, cujus consilium est, ut ad materiæ crassioris ductus Testium in *Tumore* obstruentis attenuationem non modò fotus admoveantur ex malva, agrimonia, althea, ruta, abrotano, floribus chamomillæ, sambuci, rosarum, semine lini, in aqua & vino coctis, aut illinantur unguentis altheæ, populi, &c. sed præter venæsectionem interna quoque adsumantur remedia strictiorem materiæ obstruentis compagem resolventia, quale sequens proponit apozema:

℞. *Ligni sassafr.* ʒiij.
Guajac. ʒij.
Santal. citr. ʒiiß.
Rad. fœnic.
Gramin. aa. ℥j.
Liquirit. ℥ß.
Herb. menth.
scabios.
heder. terrestr.
beton. aa. Mß.
Sem. fœnic. ʒiiß.
seseli
rut. aa. ʒiß.
Coq. in s. q. *aq. & vin. & Colatur.* ℔ij. *add.*
Spir. ♀i ʒiß.
Syr. adianth. Fern. ℥j.
M. Assumantur una vice ℥iiij.

Apozemate hoc non modò resolutionem materiæ incrassatæ, sed ejusdem etiam resolutæ excretionem præstari asserit per urinam & sudorem, interea verò alvum laxandam esse per clysteres monet, ne ejusdem obstructio malo huic noceat. & humorum motui sit obstaculo, proinde sequentem aliquoties injici præcipit.

℞. *Rad. alth.* ℥ß.
bryon. ʒij.
Fol. malv.
mercurial.
parietar. aa. Mj.
Sem. lini ʒiij.
cumin. ʒiß.
Coq. in aq. simpl.
Colatur. ℥x. *add.*
Electuar. benedict. laxat. ℥j.
Syr. rof. sol. ℥ß.
Lap. prunell. ʒj.
M. F. Clyster.

Vergente Inflammatione ad suppurationem, cataplasmata ex farinis fabarum, hordei, fœnigr. pulveribus rad. altheæ, flor. meliloti, cum cepis assis & axungia suilla, vel oleo chamomillæ deprædicat calidiusculè admota, & clysterum usum aliquantum temporis continuatum, nec vetat Veneri gratum præstare officium, si licitè fieri possit, imprimis semine diutiùs retento tumoribus ejusmodi materiam præbente. Ubi adhuc discuti potest Inflammatio, valdè approbat sequens Höferi unguentum emplastri modo impositum.

℞. *Unguent. alb. camphorat.*
de Thut. aa. ʒiij.
Sacch. ♄i ℈ij.
Ol. Camphor. gt. iij.
Croci ℈ß.
Ol. rosar. parum.
M. in mortario plumbeo, donec nigrescat.

Ad *Ulcera* & *Erosiones* Testium sananda, commoda judicat remedia interna particulas salinas corrodentes emendantia, mitigantia, partesque læsas mundantia & restaurantia, decocta ex lignis & herbis vulnerariis, nec non diaphoretica & mitigantia, C. C pp. oculos ♋., saccharum ♄i, tum etiam balsamica, maximè balsamum illum de Capaiba, trochiscos de camphora, de Charabe, & alia; ipsum vero ulcus abstergit decocto quodam ex agrimonia, equiseto, plantagine, rosis. balaustiis &c. in quo mel rosarum & bolus Armenus sint dissoluta, cum parte aliqua terræ vitrioli, vel si sordidum sit, unguentum Ægyptiacum cum camphora & spiritu vini, mundata sanat unguento Apostolorum. In *Erosionibus* ex semine corrupto, vel alio quodam humore nimis acri pro contactu sequentem commendat mixturam.

℞. *Aceti*,
Spiritûs vini aa. ℔j.

M. &

M. & destillentur per alembicum;
Liquoris destillati,
℞. ℔ß. *in qua dissolv.*
Theriac. ℥ß.
Terr. sigillat. ʒij.
M.

Intingantur lintea, quæ tepidè admoveantur. Ulceribus ex erosionibus factis sequens accommodatum credit unguentum.

℞. *Mastic.*
Thur.
Alum. ust.
⊖*is commun.* aa. ʒj.
Ol. laurin.
Aq. vit. aa. ℥ß.
Axung. suill. q. s.
Contundantur optimè in mortario plumbeo, & addatur cum pulveribus ☿ii saliva extinct. ℥ß.

F. Unguentum, quo ulcus illud studiosè est illinendum.

Contusionibus Testium magnum aliquando inducentibus tumorem convenire existimat cataplasmata ex farina fabarum, seminis fœnigræci, pulvere cumini, florum sambuci in oxymelite paratis, addito nonnunquam pulvere lithargyri pp. tum etiam sequens linimentum, quod aliquando præmitti, & nihilominus postea cataplasma poterit imponi.

℞. *Ol. flor. sambuc.* ℥ij.
Bacc. laur. ʒ.
Spir. lumbric. gr. iij.
Camphor. ℈j.
M. F. *Linimentum.*

Nec reprobat hoc in casu cataplasma illud extemporaneum, quod fit ex parietaria cum croco in oleo chamomillæ cocta, tepidè impositum, quo dolor brevi lenietur, tumor imminuetur, & omne coagulatum resolvetur, simulque urinæ effluxus optatò promovebitur.

Sylvii cura in Testium morbu. §. 17. *Sylvius* talem proponit Testium *Tumoris* & potissimùm *Inflammationis* curationem, quâ sanguinis & lymphæ intestium vasis stagnantium motus restituatur, adeoque iidem coagulati resolvantur per salia volatilia, sudorem & urinam moventia, ex aqua fœniculi, petroselini, flor. sambuci, Spiritu ✱ci, laudano opiato, Syrupo capillorum Veneris, de quinque radicibus, quibus simul obstructio aperietur, & sanguis è vasis affusus ante suppurationem removebitur; si verò hæc præcaveri nequit, ipsam maturari vult, & promoveri. Ad resolutionem succorum stagnantium etiam externa approbat remedia, qualia sunt unguenta vel linimenta ex unguento Altheæ, martiato, oleo chamomillæ, laurino, anethino, cataplasmata dissolventia ex plantis acrioribus, nasturtio, chærefolio, mentha foliis sambuci, farina fabarum & lupinorum, cum cæpis assis contusis, fotus ex plantis aromaticis & discutientibus, ut radicibus apii, bryoniæ, foliis menthæ, betonicæ, absinthii, rutæ, majoranæ floribus chamomillæ, sambuci in vino coctis, & spiritu vini addito dum adhiberi debent. Suppuratio si præcaveri nequeat, eandem promovet cataplasmatis maturantibus ex pulvere radicis altheæ, bulbis liliorum alborum, foliis malvæ, mercurialis, brancæ ursinæ, farina hordei, seminis lini, fœnigræci, caricis, in cerevisia tenui coctis ad emollitionem, qua impetrata contusis omnibus addi vult axungiam anserinam, & butyrum recens. Loco cataplasmatis emplastrum diachylum cum gummi imponi posse concedit, & facto exinde puri citò exitum parari, aperto simul scroto ea in parte, in qua testis suppuratio promota est, quo testis eo faciliùs aperiri, & materiæ purulentæ effluxus possit conciliari.

In *Ulceribus* Testium approbat decocta sudorifera guajaci, herbarumque aromaticarum, quibus simul ulcera illa ablui & mundari possint, tum etiam balsamum sulphuris terebinthinatum, & succinatum, quo non modò mundantur humores acidi acres in ulcere contenti, sed ulcus etiam ipsum optimè consolidatur.

Ad *Contusionem* Testium ea commendat remedia, quæ sanguinem è vasis dilaceratis effusum & coagulatum resolvere possunt, unguenta nimirùm dialtheæ, martiatum, Agrippæ, cum oleo Philosophorum, emplastrum diapalmæ, & clysterum discutientium frequentiorem usum, nec non cataplasmata prædicta ex plantis aromaticis, cum farina fœnigræci & fabarum, statimque venæsectionem celebrari jubet in pede vel brachio. Si instans inflammatio discutientibus hisce non potuit præcaveri, eaque in suppurationem vergat, remediis modò enumeratis eam vult promovendam.

§. 18. *Cartesiani* suadent in Testium *Tumore* attenuantibus succorum crassitiem & stagnationem resolvere, & canales obstructos reserare, ut succi ita commoti liberiùs fluant, hinc volatilia magnis extollunt laudibus, si præmissis terebinthinatis exhibeantur, vel decoctorum, vel aliarum mixturarum formâ, approbantque à *Willisio* jam descriptum apozema, cui tamen sequentem commodè substitui posse mixturam existimant. *Cartesianorum affectum hosce Testium curandi ratio.*

℞. *Aq. flor. sambuc.* ʒiij.
rutæ ʒij.
Essent. Sassafr. ℈ij.
Liq. C C. *succinat.* vel
♁*us* ✱*ci* ℈j.
Pulv. ☿*ii* gr. iij.
Syr. scabios. ℥ß.
M. d. una vice, expectando sudorem.

Cui pulverum forma lubet, ei sequentem exhibere solent.

℞. *Oc.* ♋. gr. xij.
C.C. *Philos. pp.* ℈ß.
Flor. ✱*ci* gr. viij.
M. F. Pulvis.

Singulariter etiam hoc in affectu celebrant spiritum C.C. volatilem, ad guttulas aliquot in vino dulci generoso assumtas. Non longè quoque ab internis hisce præsidia differunt externa, sed ad magis præsentaneum impetrandum juvamen illis hæc adsociant, fotus instituendo ex herbis multo sale volatili præditis in vino decoctis, addito in fine, prout D. *Sylvius* jam monuit, aliquid spiritus vini, ut eo citiùs penetrent, vel spiritum ✱ci, prout sequens monstrat formula.

℞. *Herb. rut.*
agrimon.
nastur t. hortens.
beton. aa. Mj.
Coq. ex vino dulci ad ℔j.
Colatur. adde
♁ ✱*ci* ʒj.
Camphor. ℥ß.
M. pro fotu.

Ex solis spirituosis etiam tepidè adhibitis hu-

jusmodi fotus instituunt, cui scopo inserviunt spiritus juniperinus, spiritus matricalis, Spir. vini camphoratus, Tinctura Assæ fœtidæ, Essentia Menthæ, rutæ & Camomillæ. A cataplasmatis quoque non parum expectant subsidii, quorum aliquot communicabunt exempla.

℞. *Farin. fabar.* ℥j.
Pulv. fol. rut.
agrimon. aa. Mj.
Sem. Cum. ℥ß.
Coq. in aq. & vin. ad debitam consistentiam, & adde
Camphor. ʒiij.
✱ci ℈ij.
M.

℞. *Sterc. vaccin.* ℥iij.
Fol. rut.
cicutar. aa. Mj.
Tabac. ʒj.
Coq. ex aq. ad consistentiam pultis, add.
Farin. tritic.
Mellis aa. ℥ij.
M. F. *Cataplasma.*

Ex fæcibus quoque vini & farina, vel pane secalino cataplasmata cum spiritu vini, vel cerevisia parata maximè laudant, quibus pro faciliori penetratione admiscent aliquid salis alcali, vel Armoniaci, ut succi torpidiores eò magis commoveantur, & è sede sua dejiciantur, quâ de causa mercurialia quoque foris admovent, uti emplastrum de spermate ranarum Vigonis, cum duplo vel triplo ☿ii, emplastrum da baccis lauri, & cumino cum ☿io commista. Suppuratione Testis promota, vel antedictis, vel aliis cataplasmatis ex prioribus cognitis, purulentam materiam tum per urinam, tum aperto abscessu per scalpellum evacuant, & reliquam curam instituunt sequenti ratione.

Ulcus Testium remediis aptis emundant, ut ipsa sanatio post hæc optatiùs perficiatur, hinc pilulas terebinthinatas cum ☿io dulci præmittunt, ut materia virulenta evacuetur, postea sudorifera ex lignis, vel pulveres ex ☿io dulci & cinnabari ♁ii propinant, aliasque mixturas purificantes, qualis sequens existit egregia.

℞. *Aq. Lapp. major.* ℥j.
fumar. ʒv.
rorismar. ʒiij.
Essent. lign. sassafr. ʒiß.
Tinctur. resin. guajac. ʒß.
Syr. Scabios. ℥j.
M. d. cochleatim.

Quæ foris adhibent, virtute sua iis, quæ interna sumenda propinant, respondere volunt, & propterea aquam ☿alem, & calcis vivæ cum saccharo ♄i pro abstersione commendant, vel Spiritum vini camphoratum, cum aloë, ærugine, aut pauca quantitate auripigmenti, hinc ulcera mundata sanant internè & externè usurpato Balsamo Peruviano, aut de Capaiba, nec non unguentis ex Melle rosaceo, terebinthina, myrrha, olibano, sarcocolla, aliisque, si scroto simul exeso commodè admoveri queant. Eadem quoque ratione procedunt in Testium *Erosione*, in qua præ aliis pulveres laudant diaphoreticos, in quos dum particulæ corrodentes lanceolas suas infigunt, eæ facilè franguntur & hebetantur, ne ulterius adeo noceant, quales sunt pulveres oculorum ♋, C. C. Philosophicè pp. ♁ii diaphoret. Pulver. ♁ii, ⊖is succini, & id genus aliorum. Aperto testi inspergunt pulveres itidem porosos, in quos partes corrodentes angulares citò incurrant & hebetentur ex thure, myrrha, saccharo ♄i, camphora, albo græco, radice aristol. chelidon. maj. gentianæ, vel linteis sequenti mixtura humectatis sæpius attingantur.

℞. *Spir. Vin.* ℔ß.
Oliban. pulverisat. ℥ß.
⊖*is* ♄*i* ʒij.
Camphor. ʒj.
M.

Superata materia corrodente, ulcera sanant emplastro divino, vel diapalmæ regioni testis laborantis etiam supra scrotum impositis, ac testem ita corruptum, ut nullam planè admittat sanationem, omninò exscindunt, & emplastro stiptico imposito scrotum vulneratum vel exulceratum ad consolidationem perducunt.

Ne in *Contusione* ex dilaceratis tubulis effusi liquores corrumpantur, & stagnando nimiùm incrassescant, motum eorum omni studio promovent fotibus cataplasmatis ex farina fabarum, cumino, radice symphyti, herb. agrimon. flor. hyperic. camomill. in vino dulci coctis, & ut fibræ dilaceratæ per convenientem suppurationem penitus abradantur, & frustula conglutinari non valentia separata cum pure ejiciantur, unguenta suppurationem istam promoventia scroto, & perinæi regioni admovent, ex ol. rosarum, vitellorum ovi, hyperici, lini, Terebinth. Philosophor. cum succino, gummi elemi & camphora. Facta suppuratione eodem penè modo, ut in ulceribus procedunt. In leviori contusione, ubi suppuratione non opus est, epithema calidiusculè admovent ex spiritu lumbricorum, ✱ci & camphora, vel etiam ex aqua calcis vivæ, & succo nasturtii hortensis.

§. 19. Perceptis ita Antecessorum consiliis, nostrum nunc paucis communicabimus. Si itaque Testes tumeant cum *Inflammatione*, conducent internè diaphoretica, quæ succos incrassatos & stagnantes attenuant, subtilisant ac ad motum progressivum incitant, ex quibus sola salia volatilia sæpe sufficiunt ex. gr. *Nostrum consilium pro curandis Testium Tumore & Inflammatione.*

℞. *Theriac. vet.* ʒß.
Ocul. ♋. *pp.* ℈j.
⊖ *volat. succin.* gr. iv.
Camphor. gr. iij.
Ol. Junip. gt. v.
Cum ▽. *Card. bened. &*
Sambuc. F. *Potio.*

Vel:

℞. *Unicorn. marin.* ℈ß.
Pulv. bezoard. Senn. ʒß.
Terr. sigillat. pp. gr. xiv.
C.C. *Philos. pp.* gr. viij.
▽. *Calendul.* ℥iiß.
Syr. ejusd. ℥ß.
M.

Vel:

℞. ♁*ii diaphoret.* vel
Bezoard. ☿*alis Ludovici* ℈j.
⊖*is* C.C. *volat.* gr. vj.
M. F. *Pulvis* una vice assumendus.

Cùm febris sæpe simul urgeat, & cor à particulis acribus cum sanguine eò delatis spasmodicè afficiatur, interponi potest cinnabaris nativa ad gr. viij. vel detur ♁ium diaphoreticum, vel pulvis concharum aut ostrearum. Solus sæpe sufficit

sufficit ⁓ C. C. vel viperar. in vino Malvatico assumtus, quò & referri possunt, ⁓ Eboris, sanguinis, fuliginis, ✻ci, ⊖ volatile oleosum nostrum, ⁓ cephalicus n. quæ omnia acidum venenatum, & coagulans obtundunt. Conveniunt etiam diuretica, & imprimis salina, potusque Theæ calidus assiduò est interponendus.

Hisce præmissis & externa topica accersenda sunt, præprimis autem sequens fotus mihi solennis esse solet.

℞. *Lithargyr. aur.* ℥ij.
Flor. Sambuc.
rosar. pallid. aa. Mij.
chamomill. Mj.
Coq. ex aq. & vin. aa. q. s.
F. Fotus *calidè applicandus.*

Majoris discussionis gratiâ, si opus fuerit, nobilitari hic fotus poterit cum spiritu vini camphorato, qui sæpe solus, & si dolores simul urgeant, cum croco commixtus sufficit Spiritus matricalis cum Elixirio vitæ n. sacchara ♄i & camphora sæpiùs partibus hisce calidè applicatus rarò me fefellit.

Vel:

℞. *Myrrh.* ℥ß.
Ceruss. ℥i.
Camphor. ʒj.
Farin. siligin. ℥j.
M. F. Pulvis, qui vel per se inspergatur, vel cum spiritu vini. F. *Cataplasma tepidè imponendum & sæpiùs repetendum.*

Inflammatione aliquantùm sedatâ, postmodum tumori & duritiei obviam eatur, partem affectam balsamo ♁is succinato calidè inungendo, dein emplastrum nostrum de labdano applicando, quod egregium est, vel diasulph. *Rulandi*, vel de Cumino quod probatum reperi, vel sequens balsamus, magnarum virium in tumoribus duris emolliendis.

℞. *Scoriar. regul.* ♁ii q. s.
Terantur in pulverem, antequam humido aëris insinuantur, iisque affunde
Olei succini
terebinth. aa. q. s. *ad eminentiam duorum digitorum transversorum, digerantur ut artis est.*

Sic quoque in hisce tumoribus suffumigium ex resolventibus conducet, aut imponantur cataplasmata earundem virium, quorum sequentes existant formulæ.

℞. *Fecum vini* ℥iij.
Panis secalini ℥iiß.
Camphor. ℥ß.
⊖*is alcali* ʒiij.
✻*ci* ʒj.
Cum vini q. s. F. *Cataplasma.*

Vel:

℞. *Cerevis.* ℥vj.
⁓ *Matricalis* ℥ij.
✻*ci* gr. xij.

Vel:

℞. *Nasturt. hort.* Miij.
Butyr. recent. ℥j.
Fricentur in sartagine ad siccitatem, adde
Camphor. ʒij.
Applicetur tepidè.

Vel:

℞. ∇. ♆. *Spir. Matrical.* ℥iij.
Tinctur. Ass. fœtid. ℥ß.
M. F. Epithema.

Medicamenta hæc testibus imposita faciunt, ut particulæ tenerrimæ & volatiles mediante pressione in vasa tendant, & incrassatos stagnantesq; succos ad motum progressivum incitent, qua operatione obtenta succi isti facilem reperiunt exitum. Ab *Ettmüllero* commendatum cataplasma sequens etiam laudabile existit.

℞. *Farin. fabar.* ℥iij.
Pulv. sem. cumin. ℥iß.
Coq. in s. q. ∇*e ad consistentiam Cataplasmatis, adde*
Lithargyr. pulverisat. ℥j.
M.

Hoc Cataplasma calidè tumori & scroto imponatur, cujus usu dolor mitigatur, & tumor imminuitur.

Vel:

℞. *Rad. Alth.* ℥ß.
Farin. fabar.
Flor. Chamomill.
Fol. scord.
Sem. lini,
Fœnigr. aa. ℥j.
Carvi ℥ß.
Coq. in vino Gallico, & tepidè applicetur.

Si tumor non remittat, sed quasi scirrhosus sit, vel emplastrum nostrum de labdano, vel sequens imponi potest.

℞. *Gumm. Ammon.* ⁓. *volat. solut.*
Emplastr. de cicut. aa. q. s.
Malaxetur cum s. q. *ol. dest.* ♀ *vel ligni Guajac. Inducatur super alutam & applicetur loco affecto.*

Dan. Ludovici commendat emplastrum de hyoscyamo, utpote insigne simul mitigativum, quod paratur ex oleo ejus expresso, cum turionum expresso similiter succo, pro talium more cocto, addita huic ceræ q. s. terebinthinæque pauxillo. Totum dum adhuc fervet, per linteum colando, separato sic crassamento, fit emplastrum viride.

Epithema sequens contra tumorem testis inflammatorium cum insigni dolore ac ardore ab *Ettmüllero* laudibus evehitur, & nostra experientia quoque est comprobatum.

℞. ∇ *Calc. viv.* ℔j.
Spir. vin. camphorat. ℥j.
Ceruss. vel
Sacch. ♄*i* ʒiij.
M. F. Epithema.

Urgente maximo dolore etiam opii aliquantum addi potest.

Suppuratio, si ad eam tendat tumor, arte promovenda est, & hinc testiculus denuò sanandus, quæ sanatio si obtineri nequeat, testiculus omnimodo exscindatur.

Si tumor transeat in Sarcocelen, admodum difficilis ejus est curatio, & sinistro remediorum usu facilè transit in carcinoma & cancrum ipsum immedicabilem, uti constat ex *Obs. Wieri lib. 1. p. m. 933* & *934.* ubi refert de cancro latente, qui tandem tanto furore brevi efferbuit, ut ater teterrimo cum fœtore & frequenti sanguinis fluxu tumoris multam partem depaverit, & miserabilem in modum exederit, ægerque cruciatus incredibilis continuatione & fœtida putredinis

exhalatione victus animam suam Deo libenter reddiderit.

Cura Testium Ulceris. In *Ulceribus* Fistulisque Testium acrimonia corrosiva tum succi nutritii, tum nervei, tum aliorum liquorum testes perfluentium ante omnia est corrigenda & mitiganda, tum internis absorbentibus diaphoreticis cinabarinis, correctâ enim hac acrimonia ulcera ista facilius curantur. Detur ergò decoctum ligni Guajaci, Sassafras, sarsaparill. vel Tinctura ♁ii n. d. diaphoretica, bezoardica, ∽us matricalis, volatilia, quin etiam traumatica, imprimis essentia nostra traumatica cum bezoardica mixta, aliaque generali capite inferius dicenda. Si verò affectus hic suspicionem de lue Gallicâ nobis exhibet, præter decocta & alia spirituosa exhibenda præ aliis commendamus ∽um matricalem cum elixirio vitæ N. & Extracto Sassafras, & inde sudor excitetur rarò te effectu exoptato fallens. Præter interna vulneraria ad topica etiam transeundum, commendamusque imprimis sequens epithema.

℞. *Aq. Regin. Hungar.*
fol. sambuc. aa. ℥ij.
Calc. viv. ℥iß.
Balsam. nervin. ʒiij.
∽ *Matrical.* ℥v.
M.

Cataplasma etiam sequens satis est accommodatum.

℞. *Herb. Scord.*
rut.
Card. bened. aa. Mj.
Coq. in aq. & contusis add.
Farin. lupin. ℥iß.
⊖*is* ✱*ci* ℥ß.
Camphor. ʒj.
M. F. Cataplasma.

In sordidioribus verò æruginem æris cum melle rosato, vel aquam viridem *Hartmanni,* nec non decoctum ligni Guajaci aliaque lue Venereæ convenientia substituimus, præsertim si malum hoc morbo isti conjunctum sit. Sequens quoque unguentum mundificans erit egregium.

℞. *Ol. Hyperic.*
Terebinth. aa. ℥j.
Vitell. ovi coct. N. ij.
Butyri ♁*ii* ʒij.
M. F. Unguentum.

Addenda quoque sunt ☿ialia, imprimis sequens.

℞. ∽ *Matrical.* ℥ij.
▽♆ ʒiiß.
Lithargyr. ʒiiß.
Elixir. vitæ ʒij.
☿*ii dulc.* ʒj.
M.

Conveniet quoque unguentum rubrum nostrum super igne calefactum & ulceri immissum.

Cura Testium Erosionis. In *Erosione* Testium præter prædicta decocta lignorum, aliaque diaphoretica, sufficit unguentum nostrum pro excoriatione ex oleo papaveris, cerâ albâ & cerussâ ♁ii paratum, vel sequens epithema.

℞. *Spir. vin. camphorat.* ℥iß.
flor. sambuc. ℥ß.
Aq. Calc. viv. ℥j.
M.

Semper tamen in his Testium affectibus eò respiciendum est, ut omnia calidè applicentur, aer arceatur, quia corpus testium ex meris filamentis nerveis compactum, & quasi congeries est fibrillarum, sive congeries minutissimorum funiculorum, vel vasculorum semen vehentium, quæ absque ruptione dissoluta & sibi invicem annexa facillimè 20. ulnarum longitudinem excederent in homine, nam gliris testiculus, ceu Celeb. *Muys* testatur ad 15. ulnas extenditur, & *Blankardus* Amstelodamensis, Amicus noster, ad 20. ulnas. Frigida & adstringentia ne adhibeas, circulatio enim humorum per frigida hæc facilè retardatur & acrimonia augetur, unde facilè abscessus vel ulcus produci potest. Sacculi & pulveres sicci in Excoriatione Testium externè adhibiti non adeò contemnendi usus sunt, ut pulvis liquiritiæ, altheæ, florum sambuci, camphoræ, lithargyr. ⊖is ✱ci, ♃i, lapidis calaminaris, ⊕li, ♂is dulcis, ocul. ♋., cretæ, aliaque plura absorbentia, quæ omnia acres succos imbibunt, item volatilia quæcumque, quæ succos stagnantes liquidiores, & sic ad motum progressivum idoneos reddunt.

In *Contusione* Testiculorum eò semper respiciendum est, ut succi stagnantes ac per compressa ac dilacerata vasa effluentes resolvantur ac discutiantur. hinc conducunt varia absorbentia ac diaphoretica, quæ omnem implent paginam, quia grumos sanguinis aliorumq; succorum attenuare ac resolvere possunt, qualia sunt ♁ium diaphoreticum, oculi ♋. C C. philosophicè ep. unicornu fossile, ebur, mandibulæ lucii, mumia & sexcenta alia. Nec hic negligenda sunt Salia volatilia egregiam opem afferentia, quæ tamen in die ad ʒj. assumenda sunt, aliàs non multum opis ab iis exspectabis. Inter externa topica sint resolventia, paregorica, discutientiaque, ex quibus eminent cataplasmata ex bryonia, herbis emollientibus, floribus sambuci, meliloti, anthos, summitatibus majoranæ, thyni, &c. Ex mastiche, succino ac thure, foliis sabinæ, aliisque fiant suffumigia. Instituantur etiam fotus, sed præ aliis commendamus ∽um vini camphoratum, ▽ Regin. Hungar. ∽um matricalem cum camphorâ, ▽am ♆æ calidè aut tepidè cum elixirio vitæ N. applicata.

CAPUT II.

De Scroti Hernia, Tumore seu Inflammatione, Excoriatione, Ulcere & Vulnere.

§. I.

Ut extra corpus pendentes Testiculi, nulloque muro osseo, ut reliqua viscera, præmuniti, ab externis periculis tuti suo fungantur officio, sapientissimi Creatoris providentia pluribus investiuntur & involvuntur tunicis, quarum externa crassior sacculus est satis accommodatus, & quasi bursa testiculos in se contentos custodiens, indeque à scorteo, Veteribus usitato quodam sacculo coriaceo, scortum, & per literarum transpositionem *Scrotum* appellatum,

pellatum, quod pro variâ corporis commotione molle quidem & rugis dotatum esse debuit, attamen à morbis liberum, quos proinde Medico aut Chirurgo quamprimùm removere incumbit. Contingit enim haud rarò, ut ingentem in molem extendatur, & non modò Testibus sit nocumento, sed incessum quoque impediat, dum à diversis Herniarum aut Tumorum speciebus prehenditur, vel unitas ejus dissolvitur, nec Testes decenter continere valet. Communis quidam morbus ei obtingit, dum Hernia vel Cele vexatur, qui ab Oscheí nomine, quo Græci bursam hanc indigitant, in genere *Oscheocele* vocatur, cujus species sunt Epiplocele, Enterocele, Hydrocele, Pneumatocele, Sarcocele, Cirsocele.

Oscheo-Epiplocele. *Oscheo-Epiplocele* est Scroti nimia distensio ab omento per relaxatum peritonæi processum è sede suá in hoc prolapso inducta.

Oscheo-Enterocele. *Oscheo-Enterocele* est similis scroti distensio, & magnitudinis ejus inconveniens incrementum, ab intestinis eodem modo prolapsis dependens.

Oscheo-Hydrocele. *Oscheo-Hydrocele* est intumescentia scroti à lympha evasata & nimia copia in sacculo hoc collecta ortum habens Germ ein Wasserbruch.

Oscheo-Pneumatocele. *Oscheo-Pneumatocele* est Scroti ab aere facta nimia distensio, Germanis dicitur ein Windbruch.

Oscheo-Sarcocele. *Oscheo-Sarcocele* dicitur, dum Scrotum ob Testes variis nodis aliisque spongiosis excrescentiis inordinatè auctos nimium extenditur.

Oscheo-Cirsocele. *Oscheo-Cirsocele* est distensio Scroti à venis testiculorum nimium dilatatis, ruptis aut circa testiculos convolutis inducta.

Tumor Scroti & Inflammatio. *Tumor* Scroti *inflammatorius* est ejusdem vitiosum incrementum ex succorum in tubulis ejus stagnantium & in motu suo progressivo impeditorum augmento pronatum, dolore pulsante & urente satis molestum, & colore in rubrum mutato conspicuum.

Scroti Excoriatio. *Excoriatio* Scroti, est externarum ejus partium, cutis nempe ejusque glandularum dilaceratio à particulis acribus corrosivis in lymphâ utplurimùm contentis & ibidem subsistentibus, vel aliunde irruentibus exorta.

Vlcus. *Vlcus* Scroti est solutio unitatis à particulis acribus corrosivis, intimiores scroti cutis glandulas ipsasque membranas perforantibus producta.

Vulnus. *Vulnus* Scroti est ejusdem continui solutio à re violentâ externâ facta.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* est *Scrotum*, quod est tunica externa testiculum cingens, ideò Scrotum & Bursa dicta, quia coriaceum sacculum refert, quapropter & vulgus partem hanc marsupium & bursam virilem nuncupat, quæ nil aliud est, quàm cutis cuticulà tecta & multis glandulis referta, & quidem cutis hæc tenuior est frequentioribusque venis intertexta, nulla verò pinguedine donata, ne quandoque per illam in nimiam excrescat molem, & ad relaxationem corrugationemque fiat inepta. Scrotum hoc infima sua in sede lineam habet secundùm sui longitudinem excurrentem, quà in dextram sinistramque ab Anatomicis dividitur partem, hinc & ipsis *Sutura* audit. Huic altera adjungitur tunica, interna nempe, quæ ex musculo corrugante tenuiori consistit, & *Dartos* dicitur, cujus beneficio contingit, ut quàm promtissimè scrotum contrahatur & corrugetur, unde facilè ratio dari potest, cur in ægrotantibus infantibus corrugetur vel relaxetur hoc scrotum, quando enim mulierculæ scrotum corrugatum conspiciunt, infantem rectè valere judicant, contrà verò si relaxatum propendeat, ipsum ægrotare dicunt, quod & de viris dici potest. Si *Subjectum causæ* in Herniis simul lustrare velimus, non aliud, nisi Peritonæum est, ejusque processus lateralis sinister. Subjectum adæquatum, ut dicunt, sunt intestina proximè huic loco accumbentia, & ordinariè ab his thermopylis seclusa, uti per mechanicam notum est, per minores canales concedi posse transitum peculiarem, citra adapertam portam pro aliis quibuscumque. Hic verò ampliori concesso spatio & pondere suo prolabuntur mox intestina, & eadem ampliant sibi spatium, cumprimis & ipsa magis expansa, nominandum hinc ileum, quod & longissimum omnium, & lubricitate magis ad exitum pronum, & quod palmarium est, accubans huic regioni. Locus illapsus est processus peritonæi, quo mediante communicant cum reliquo corpore testes, extra mœnia quasi publica locati, latis illuc vasis spermaticis & communi speciei usui & proprio testium dicatis. Processus ille transitum concedit canalibus seminalibus & per accidens quoque intestinis, factâ hic locorum læsione particulari, imprimis nimia dilatatione.

Diagnosis. §. 3. *Hernia Scroti* cognoscitur ex ipsius tumore sæpe valde magno ac dolorifico, ejusdem cum cute sanâ coloris, tormina in abdomine adsunt ac ægri evomunt quicquid assumunt, quando scilicet intestina restitui nequeunt, quæ in scrotum prolapsa ægros molestant, & in ipso incessu impedimento sunt, si verò in locum suum recedunt, ægri nullum sentiunt incommodum. *Oscheo-Epiplocele* ab *Oscheo-Enterocele* ità discernitur, quòd omentum in scrotum prolapsum tumorem reddat magis inæqualem, quàm intestina, & diffici-lius, at sine murmure, reponatur, intestina verò levi pressione manus, sed cum rugitu quodam ob flatus in se contentos facilè in pristinum retrudantur locum. *Oscheo-Hydrocele* nulla manus pressione minuitur, sed figura tantum mutatur, & mollis est, & nisi aqua inter testium membranas abdita sit, aut propriâ in scroto cystide includatur, tumor hic lumini oppositus perspicuus existit, æqualis & mollis, nullus dolor ferè adest, nisi lympha acris existat, vel nimiâ copiâ extensionem maximam inferat, aqua potest hinc inde manu moveri. Si aqua in propria cystide continetur, tumor rotundus est, sin in teste, oblongus magis & ovalis. *Oscheo-Pneumatocele* facilè cognoscitur, tumor enim levior est & mollior, & ex impulsu resonat. In *Oscheo Sarcocele* sæpe præcessit causa externa contundens, cujus aliqua adhuc restant vestigia, adest durities & color fuscus. *Oscheo-Cirsocele* deprehenditur ex venarum flexibus duris, rotundis, & nodosis tactu facilè perceptibilibus. In Oscheocele sæpe tumor sensim increscit, adestque imminuta movendi promtitudo, partim ob articulationem femoris per accidens ac consensum læsam ob tumorem adauctum, qui illam impedit; partim ob tensionem majorem motu & decubitu graviore inductam, utrobique spiritibus magis defatigatis & impeditis, ægri sentiunt à pastu dolorem gravativum abdominis ad

locum affectum protensum, desidenti vel decumbenti levamen contingit, caput quandoque dolet, extraverso tumore. Aliquando etiam in Scroto calculi observati sunt, est notum mihi exemplum in puero Francofurti undecimum nondum egresso annum, ex cujus Scroto à Chirurgo aperto 60. calculi diversæ figuræ caloris flavi eximebantur.

Inflammatio Scroti cognoscitur ex ipsius tumore, dolore, rubore & calore, sæpe conjuncta cum febricula, & eadem hic apparent signa, ut in aliarum partium inflammationibus.

Excoriatio Scroti innotescit ex doloreurente & cuticulæ ablatione, ipsoque adspectu cuilibet facilè patescit, Hydropicis est solennis, per hæc enim loca effluit lympha, unde aliquot hydropes hoc modo jam vidi terminatos.

Ulcus & *Vulnus* Scroti facile in sensus incurrunt, adeò ut non opus sit id, quod satis notum, multis verborum ambagibus obscurius reddere.

Ætiologia morborum horum secundùm Galenicos. §. 4. *Ætiologiam* morborum præsentium ità formant *Galenici*, ut in *Oscheo Epiplocele* tanquam causas accusent quascumque violentias processum peritonæi vel nimiùm dilatantes, vel planè rumpentes, ut major omenti portio per rimam illam extra inguen in ipsum Scrotum dilabatur, uti in *Oscheo-Enterocele* Intestinum aliquod, præsertim cæcum magis quàm cætera solutum, quarum violentiarum numero inferunt lapsum ex alto, cursum vehementem, gestationem ponderis aut dimotionem molis gravioris, fœcum siccarum expulsionem, conatum quemcumque magnum, tussim asperrimam, proclamationem maximam, tubarum aliorumque instrumentorum musicorum multam anhelitus contentionem expostulantium inflationem diuturniorem, flatus in intestinis copiosos eadem propellentes, & id genus alias. *Hydrocelen* Scroti oriri dicunt ab excremento seroso in Scroto paulatim collecto, & vel ex partibus superioribus, & quidem abdomine potissimùm in hydropicis destillante, vel ex vasis urinariis rarioribus, vel ab urina acriori erosis transsudante, vel ex refrigeratione Scroti & sanguine per vasa spermatica eò delato frigidiore, sensim coacervato. *Oscheo-Pneumatoceles* causam constituunt flatus ab intestinis Scroto ipsi communicatos, quos ob caloris defectum adeoque intestinorum frigiditatem magna copia in iis progenerari volunt; *Sarcoceles* Scroti causam vel sanguinem purum aut impurum, vel semen diu collectum & retentum existere dicunt, in excrescentiam ejusmodi carnosam à natura transformatum. *Cirsocelem* Scroti oriri asserunt à sanguine crasso & flatulento, sive melancholico in vasa Scroti copiosiùs effuso, præsertim in venas, quæ proinde ab eodem ita amplientur & dilatentur, ut tumorem istum obliquum præsentent.

A variis humoribus in Scrotum effusis aut in eodem collectis etiam alios ejusdem *Tumores* pronasci statuunt, inter quos *Inflammatio* ejus causam agnoscat sanguinem vel purum, vel bile aut pituita commistum, & ab externâ quadam occasione, contusione scilicet, agitatione aut frictione allectum & in Scroto retentum.

Excoriationis Scroti causas recensent humores salsos vel acres, urinam in ipsis infantibus, serum in hydropicis, vapores & impuritates acres circa Scrotum collectas, vel scalptionem abs quibus cuticula Scroti eroditur aut planè abraditur.

Ab iisdem, maximè tamen humoribus acribus interius ad Scrotum irruentibus *Ulcus* ejusdem excitari dicunt, uti *Vulnus* ab externis violentis, secando, pungendo, contundendo, vel urendo continuitatem ejus dissolventibus.

Paracelsum. §. 5. *Paracelsus* quoad *Oscheo-Epiploceles* & *Enteroceles* causas tesseram adjicit prioribus, affirmans, eas ab intestino vel omento in Oscheum delapso produci. *Herniam* verò Scroti *Aquosam*, ex eo loco provenire statuit, in quo sita fuerit, esseque liquorem in Oscheo resolutum, productum ab externis accidentibus & causis, cùm quisquam læsus fuerit, vel ex abundantia spermatis putrefacti, quod in liquorem sit resolutum, sal autem quodvis resolutum in suo loco remanere statuit solum, nisi per poros deorsum transeat, quod in Oscheo fieri nequeat.

Herniam Scroti *ventosam* ex accidentalibus provenire asserit, esseque arsenicalem inflationem præter salis resolutionem, siquidem omnis inflatio sicca producatur ex arsenico puro.

Herniam Scroti *Carnosam* non aliter, quàm alcolam vel naphtham originem suam ducere statuit, solumque forma ab eis differre, liquorem quippe nutritivum, quo sustentatur oscheus, à verâ substantia separatum, & in excrescentiam transeuntem, herniam carnosam proferre docet. *Herniam Varicosam* ex sale plumoso cum substantiâ resoluto oriri dicit, sæpe ulcus cavernosum Scroti præcedente. Hujusmodi Hernias etiam facilè lui Gallicæ curatæ succedere putat, quòd causam habeant venenum à lue illâ contractum, interdum etiam cum ipsa lue complicari, & tum aquas fluctuantes, tumores, ulcera, verrucas, &c. supervenire, nonnunquam morbo hoc non curato *Herniam pustulosam* adesse commemorat.

Inflammationem Scroti ex aluminibus putrefactis, ut in aliis membris, produci asserit, atque ad apostemata accedere, quæ non tendant ad mortem, nec aliam Scroti impotentiam.

Excoriationis Scroti originem imputat sali cuidam foris ad scrotum vel cum urina, vel sudore delato, aut scalptioni Scrotum superficietenus erodentibus, uti ipsum *Ulcus* sali adscribit acriori cum liquoribus ad Scrotum pervenienti, & illud ipsum profundiùs erodenti.

Vulnus Scroto ab externis quibusdam instrumentis unitatem ejusdem dissolventibus inferri cum aliis fatetur.

Helmontium. §. 6. *Helmontius* Scroti *Herniam Omentalem* & *Intestinalem* ab exorbitatione Omenti & Intestini per foramen inguinale in ipsum Scrotum non sine excandescentia Archæi omentalis aut intestinalis oriri fingit, sicuti *Aquosam* à latice majori copia in Scrotum profluente, *Flatulentam* à Gas silvestri, in quod spermaticum Scroti alimentum fuit transmutatum, *Carnosam* à proprio testium & Scroti nutrimento his in partibus ab Archæo delassato retento & copiosiùs collecto, & *Varicosam* à vasorum Scroti à sanguine multo cruore referto distentione originem sumere sibi imaginatur.

Inflammationem Scroti à majori Archæi excandescentia peregrinum aliquod à se depellere nitentis, & proptereà cruorem detinentis, signumque furoris sui externè appendentis provenire judicat, *Ulcus* verò & *Excoriationem* ab instrumento externo unitatem Scroti dissolvente.

§. 5. VVilli-

Willisiani. §. 7. *Willisius* in Scroti *Herniâ omentali* & *Intestinali* dilatationem itidem, vel ruptionem processus Peritonæi accusat, ut vel omentum, vel intestinum aliquod per eundem in ipsum Scrotum descendat, hocque in tumorem distendat, ad quam dilatationem, vel ruptionem citiùs inducendam multum contribuat ipsa Peritonæi humiditas & mollities, conatus violentus, lapsus & aliæ corporis commotiones vehementiores, quibus omentum vel intestina, præsertim cibo & potu nimium repleta, versus Scrotum impetuosius propellantur.

Hydrocelen Scroti oriri vult à seroco piosiori, vel vaporum specie ex sangine per venas transsudante, vel propria forma effuso & in Scroto collecto, uti in hydropicis sæpe contingere soleat, in quibus etiam latex in abdominis cavitate collectus per ductum Peritonæi defluat, & Scrotum distendat.

Pneumatocelen Scroti induci credit ab halitibus ex sanguine spirituosiore per arterias delato assiduò in Scrotum decedentibus, vel à motibus convulsivis scrotum nimium distendentibus, quod distensum deinde flatus occupent copiosiores.

Sarcocelen Scroti oriri dicit à succo nutritio copiosiùs ad testes & scrotum delato, & ibidem subsistente, eo quo excrescentia hujusmodi tandem emergat, uti *Cirsocelen* à sanguine fæculento & venarum aliquo in loco compressione, unde per ea non facilè perfluere possit, sed diutiùs hæreat, & venas distendat.

Inflammationis Scroti causam ponit sanguinem in tunicæ hujus vasis minoribus ac interstitiis ob lentorem obstructum aut extravasatum, & hinc ob turgescentiam copiosius aggestum, & effervescendo tumorem, calorem & dolorem excitantem.

Excoriationem Scroti, in pueris potissimùm ab urinâ salsâ diutiùs partem hanc inundante, & cuticulam tandem erodente produci putat, nec non à latice cutaneo acriori, vel scalptione aliisve causis acribus corrosivis.

Ulcera Scroto contingere dicit vel ab inflammatione suppurata, vel ab humoribus in Scroto diutiùs retentis & tandem corruptis, ut tunicam hanc corrodendo planè dissolvant.

Vulnera Scroto inferri novit ab externis instrumentis continuitatem ejus dissolventibus.

Sylvium. §. 8. *Sylvius* ab Omenti vel Intestinorum vehementiori in Scrotum propulsione *Epiplocelen* vel *Enterocelen* progenerari dicit, uti in fortiori fæcum induratarum exclusione, vel alio quodam conatu aliquando contingere soleat. *Hydrocelen* à lympha è vasis diruptis in scrotum effusa produci vult, uti in Ascite quandoque fiat, interdum verò particulariter vasa lymphatica in scrotum distributa à diuturniori obstructione, à pituita stagnante succo proprio dirumpi, ut succus contentus ita effundatur & scrotum distendat. *Pneumatocelen* ex flatibus in Scroto collectis illudque distendentibus. *Sarcocelen* ex sanguine bene nutriente ad testes & scrotum copiosiùs allabente, & *Cirsocelen* sanguine in Venis propter obstructionem aliquam diutiùs hærente emergere asserit.

Inflammationis Scroti causam statuit sanguinem in vasis scroti vel glandulis ejus diutiùs stagnantem, cujus particulæ acidæ, amissis volatilioribus spirituosis cum oleosis effervescant, & hâc ratione non modò tumorem, sed calorem etiam, ruborem & dolorem exsuscitent.

Excoriationem Scroti Infantibus contingere docet ab urina acriore cuticulam erodente, vel ab alio quodam humore acri, aut agitatione & frictione hujus partis, ut cuticula dissolvatur.

Ulcus Scroti ab acido acri in lymphâ potissimùm diutiùs in Scroti partibus stagnante contento, & *Vulnus* ab externis instrumentis inferri profitetur.

§. 9. *Cartesiani* nullam aliam constituunt causam *Oscheo-Epiploceles* & *Oscheo-Enteroceles*, quàm ampliorem Peritonæi dilatationem à causis violentis inductam, ut omentum vel intestinum aliquod, maximè ileum, in Scrotum dilabatur, & hoc in tumorem distendat. Cartesianos.

Hydroceles Causam proximam nominant effusionem lymphæ è vasis propriis in Scrotum, antecedentem vasorum lymphaticorum diruptionem, remotiores verò lapsum, saltum, equitationes, contusiones, & quicquid vasa diffringere potest, quibus addunt exulcerationes abdominis, ex quibus materia serosa per processum Peritonæi in Scrotum adinfluat.

Oscheo-Pneumatoceles causam allegare solent aerem in Scroto contentum, illudque spasmodicè distendentem uti *Sarcoceles* originem imputant succorum per arteriolas ad testem affluentium incrassationi & stagnationi, ex inepta curatione Inflammationis per refrigerantia & incrassantia remedia inductæ, abs quibus tubuli constringantur, & de novo affluentibus succis transitus denegetur, hinc per diuturniorem stagnationem indurati, & testiculum cum Scroto distendentes excrescentiam præsentent; nec non contusioni testiculorum, ex quorum tubulis diffractis succi emanantes fibris adhæreant, & motu suo destituti coagulentur, sicque in ejusmodi abeant excrescentiam.

Cirsoceles causam esse dicunt, aut obturationem aut compressionem venarum Scroti & testiculorum, unde sanguis continuò per arteriolas affluens per venas nequeat profluere, sed in iisdem diutiùs hærens, & temporis successu auctus easdem distendat, & opplendo intumescere faciat; cui compressioni ansam præbere valeant contusiones, lapsus, equitationes, aliæque causæ remotiores ex superioribus jam cognitæ.

Inflammationem Scroti ab induratione seu incrassatione succorum oriri statuunt, qui in tubulis Scroti ob crassitiem diutiùs hærentes, non modò ob diversas suas particulas, porosas nempe & angulares, mediante materia ætherea variè ebulliant, sed fibras tubulorum distendant, & ita tumorem procreent, quin arteriolas comprimendo pulsum reddant auctiorem.

Excoriari Scrotum dicunt ab urinæ particulis acutis acidis aut salsis, fortiori scalptione, remediorum aliarumve rerum acrium admotione, lympha corrodente in hydropicis, aut hydrocele per Scroti poros exsudante, aliisque cuticulam à cute dissolventibus & dilacerantibus.

Ulcera Scroti sæpe Inflammationem, aliosque tumores subsequi docent, particulis succorum stagnantium acutis in reliquas dominium exercentibus, & fibrulas tubulorum dissolventibus, tum etiam remedia corrodentia, vel Luem Veneream, in qua succi corrupti fibrulas erodant, & succorum effluxum promoveant.

Vul-

Vulnerari nôrunt Scrotum à rebus externis, quas alii jam indigitârunt.

Nostra mens de causa Oscheo-Epiploceles & Enteroceles. §. 10. Præmissis hisce, ut pauca quædam addamus, *nostrâ* sententiâ Causa *Epiploceles* & *Enteroceles* Scroti non aliunde, quàm à relaxatione Peritonæi oritur. Hæc verò relaxatio producitur, vel quando multi ejusdem tubuli obstruuntur, inque illis stagnant ac coacervantur humores, qui cum tempore se insinuant in fibrillas peritonæi, illudque hoc modo relaxant, vel si vi quadam vehementi omnes fibrillæ una vice lacerantur & distrahuntur, unde necessariò relaxari debet peritonæum, quod fit à causa quacumque violenta, vel ab efflatione, saltatione, lapsu, ictu, &c. sic etiam à motibus quibuscumque violentis, tussi, sternutatione, vomitu. Fit etiam Hernia sæpe ab aere frigidiore & acido, tanquam causâ remotâ poros intestinorum obstruente, quod præcipuè contingit, quando intestina diutiùs, quàm par est, extra abdomen permanent, in scroto enim minor est calor, quàm in abdomine, hinc pori intestinorum eo modo aliquatenus obturati faciunt, quo minùs vapores ob minorem calorem etiam aliqua ex parte condensati ex intestinis in scroto latentibus liberè quaquaversum egrediantur, quapropter illi coacervati sunt in intestinis, illudque distendunt flatibus, videas enim sæpiùs quietè degere herniosos, quando autem aeri frigido exponunt suum corpus, accendi dolorum faces, tumorem augeri, indurari, incarcerari & minitari horrenda alia mala. Huc referri possunt cibi & alimenta, potulentaque nimis frigida, hinc nuper quidam ex tali potu in lethalem incidit herniam. Pertinent etiam huc animi pathemata, alvi constipatio nimia, quæ multum contribuere possunt ad stagnationem humorum. Disrumpi nemo negat in hernia hacce tunicam peritonæi interiorem, expandi verò duntaxat & relaxari externam, adeò ut extensio sit inæqualis.

Oscheo-Hydroceles. Causa *Herniæ* Scroti *Aquosæ* sive *Oscheo-Hydroceles* est ruptio vasorum lymphaticorum scroti à causa violenta, vel lapsu, contusione, saltu, equitatione, aliisque, quæ canales hos lymphaticos vi quasi lacerare ac disrumpere queunt, ut lympham contentam effundant, quæ in scrotum profluens illud copia sua distendit, & tumidum reddit.

Oscheo-Pneumatoceles. *Oscheo-Pneumatocele* ab aere in scroto retento originem sumit, eo quòd partes quædam convulsæ ei transitum denegent, hinc ab externo frigore scrotum immediatè ambiente facilè contrahitur, cujus acidum fibras vellicat, & poros occludit, ut nulla fieri possit exhalatio, adeoque id quod evaporari debebat, intus retentum membranas distendit, & partem reddit tumidam absque insigni duritie instar vesicæ aere sive vento repletæ & quasi inflatæ, & quidem aer seu ventus hic sæpius inter tunicas testem obvolventes continetur, quæ ita inflatæ tumorem hunc etiam in scroto præsentant.

Cirsoceles. *Oscheo-Sarcocele* frequentiùs oritur, dum scrotum læditur per contusionem, ut fibris dilaceratis & tubulis destructis succi effusi circa fibras læsas stagnent, & stagnando cumulati tandem coagulentur & indurescant, sicque excrescentiam ejusmodi exhibeant carneam.

Cirsocele in Scroto generatur, quando circa venarum valvulas portio quædam crassior hæret sanguinis easdem obturans, & alii sanguini de novo & assiduò ex arteriolis in venas affluenti denegat transfluxum, quare sanguinis copia in venis restitans easdem in tumorem extollit, quod etiam fieri solet, si ex lapsu, vel alia quadam causa venæ comprimantur, & per compressionem istam angustentur, nec sanguinem transfluere facilè permittant.

Spermatoceles. Prioribus Herniarum speciebus *Barbette* adhuc *Spermatocelen* addit, quamvis impropriè ita appellatam, quæ fit, quando vas ejaculatorium corrugatum in scrotum delabitur.

Scroti Inflammationis. *Inflammatio* Scroti oritur ab humoribus circulantibus extravasatis, & in Scrotum effusis, in ejusdemque ductibus & glandulis stagnantibus & corruptis, dum pori ita angustantur, ut sola primi elementi materia transgressum per eosdem reperiat, quæ igneis suis particulis statim calorem, ruborem, dolorem ac febriculam producit, in quibus præter tumorem ipsa inflamatio consistere ab omnibus creditur; Tumor verò oritur ab evasatis succis ibidem stagnantibus, & canaliculos Scroti distendentibus.

Ulceris & Excoriationis. *Ulcera* & *Excoriationes* Scroti pronascuntur à particulis valdè acutis corrosivis in lympha aut sanguine, aut succo nutritio, aut nerveo, per scrotum circulantibus existentibus, ipsasque fibras ac glandulas Scroti cutaneas lacerantibus ac dissolventibus, quod sæpe in scorbuto, gonorrhœa, ac lue Venerea contingere solet, uti pluribus exemplis probare possim, si ea non essent odiosa. In *Excoriatione* causa est minor, ulcus enim & excoriatio tantùm secundùm magis & minùs differunt.

Vulnerum. *Vulnerum* causæ ex superioribus satis sunt perspectæ, ut nulla hic indigeat repetitione, sunt enim violentæ, sive ictus à gladio, vel sclopeto, vel aliæ.

Prognosis. §. 11. *Hernia Scroti* satis periculosus est affectus, imprimis si Omentum vel Intestinum diu extra abdomen permanserit; Omentum enim magnum interdum sumit incrementum, & pondere suo intestina & ventriculum versus interiora trahit, unde cibi digestio impeditur. Intestinum quoque sæpe gangrænâ afficitur, unde necessariò mors ultima rerum linea præsto est, ceu patet ex observatione Cl. D. *Muys Prax. Chirurg. Rational. Obs.* 3. *p. m.* 195. ubi refert virum 40. annorum Ultrajectum Arenacum peditem profectum incidisse in herniam scrotum infestantem, (cui herniæ antea etiam obnoxius fuerit, sed tantùm in inguine:) & tamen adhuc per 4. horas incessisse pedibus, unde tumor valde excreverit, qui valde durus fuerit ac dolens, ægrum interim semper vomuisse, ac frigori expositum in stramine per totam noctem jacuisse apud rusticum, postero die manè advectum fuisse Arenacum continuò vomentem, ubi variis propinatis ægrotum quarto die morbi è medio sublatum fuisse, pulsu sensim diminuto. Aperto cadavere intestinum ileum inventum fuit gangræna affectum, spithamæ longitudine, ac situm in scroto cum flatibus excrementisque duris; præterea magna pars omenti continebatur in scroto convoluta instar pilæ cum vasis sanguiferis valdè distentis. Sic si peritonæum ruptum fuerit, curatio est difficilior, quàm si tantùm relaxatum fuerit. Quo altiores egerint radices Herniæ, eo difficiliores sunt curatu. In pueris curatio est citiùs speranda, quàm in Senibus. Si plures flatus fuerint conjuncti, tunc

tunc hernia est dolorosa, hinc oriuntur inflammationes, gangræna, morbus iliacus, & sæpe ipsa mors.

Ab initio *Hernia aquosa* curatu facilior est, quàm jam inveterata, per moras enim diuturniores lympha acrior reddita facili marte fibras scroti corrodit, unde gangræna oboriri potest. Quo testiculo propior est hernia, quàm inter cuticulas, eò difficilior est curatu.

In junioribus herniæ sunt faciles curatu, solo enim emplastro de labdano, vel alio meo ad hernias, adjecto aliquando alimento plures curatos vidimus, contra in senibus difficiliores sunt curatu.

Pneumatocele in principio non ita difficulter curatur. nec adeo periculosa est, sed si tensiones convulsivæ diutiùs durent, majus minatur periculum.

Sarcocele & *Cirsocele* in principio interdum emolliri possunt, sed valde induratæ remediis vix obediunt, & nisi sectione auferri nequeunt.

Inflammatio, *Excoriatio*, *Ulcera* & *Vulnera* Scroti non sunt vilipendenda, quia pars hæc facilè sphacelatur, unde non mirum, quod à D *Stalpart van der VViel*, amicus noster exoptatissimus in suis *Observ. rar.* 363. scrotum omne sphacelo ablatum viderit, quod & ego Francothalii observavi in viro 40. annorum scorbutico. Si verò optimis & congruis in principio Inflammationi Scroti occuratur remediis, non ita difficulter abigi potest, ut & Excoriatio. Ulcera Scroti curatu quidem sunt difficiliora, adhibitis tamen medicamentis aptis infrà dicendis plura vidi sanata. Sæpe cum levamine ægrotorum per scrotum observavi serum effluere, & militem novi Hanoviensem hydropicum. qui per scrotum non aliter ac per cribrum viginti sex libras aquæ emittebat, & planè convaluit. In lue Venerea ferè semper madent hæ partes, & excoriantur.

Diæta. §. 12. Ægris his morbis laborantibus omnia acida, frigida, austera; salsa ac viscida interdicenda sunt, contra volatilia, calida & liquida præscribenda, hinc enim meliùs se habebunt homines, & non facilè in hos incident Affectus. Imprimis in hernia ab exercitiis vehementioribus abstinendum, saltatione nempe, equitatione, lapsu, &c. Herniæ huic obnoxiis potus Theæ modicè & medicè assumtus optimè conducet. Animi pathemata, quæ ad stagnationem humorum circulantium multum contribuunt, vehementiora angue pejus fugienda sunt. Alvus sit semper libera, quod obtinebis, si diætam superiùs dictam bene observes, hinc enim solvuntur excrementa sponte, & non opus est purgantibus & laxativis, quæ sæpe plus obsunt, quàm prosunt.

Diæta Inflammationis, Ulcerum ac Vulnerum ferè eadem est, & cum alibi hanc tradiderimus, eam sæpe repetere non licet.

Curatio Galenicorum in Oscheo-Epiplocele & Enterocele §. 12. Curationem ita instituunt *Galenici*, ut in *Oscheo-Epiplocele* & *Enterocele* omentum, vel intestinum prolapsum ex scroto in abdomen, & locum pristinum restituant, quæ restitutio eo meliùs ut perficiatur, imperata priùs inediâ, alvum enemate evacuant, & fotibus, balneisque peritonæi meatum adhuc magis relaxant, tum manibus omentum vel intestinum urgent, ut in ventrem sive sedem debitam recedant, quod si pro voto factum sit, remediis adstringentibus aptisque ligamentis eadem coercent, ne denuò prolabantur, ipsumque peritonæi meatum relaxatum, vel diruptum adstringunt & occludunt remediis internis, & potissimùm externis, fotibus ex herbis plantaginis, polygonii, herniariæ consolidæ majoris, foliis berberis, floribus rosarum, stœchadis, balaustiis, gallis viridibus, nucibus cupressi, corticibus granatorum, radicibus consolidæ, bistortæ, aristolochiæ, asphodeli, narcissi, pentaphylli, rubiæ majoris, semine nasturtii torrefacto, alumine trito in vino rubro, & aqua maceratis, & calidè adhibitis, vel emplastris compositis ex iisdem simplicibus additisque gummi galbano, Ammoniaco, Serapino, tragacantho, Arabico, Sarcocolla, sanguine draconis, thure, mastiche, succino, aloë, myrrha, bolo, terra sigillata, gypso, colophonia, mumia, vermibus terrestribus exsiccatis, pilis marinis, pilis leporinis, pelle erinacei, blatta byzantina, &c. & vel cum albumine ovi, vel pice navali, cerâ & terebinthinâ exceptis, vel ichthyocolla in aceto solutâ, in emplastrum redactis & inguinis regioni appositis. Horum operationem ut aliquantùm juvarent, etiam interna quædam remedia simul in usum ducunt, quæ pulverum, pilularum, Syruporum & electuariorum forma exhibent, & parantur ex herbis balsaminæ, equiseti, herniariæ, polygonii, caryophyllatæ, radicibus consolidæ, bistortæ, tormentillæ, valerianæ, plantaginis, rubiæ majoris, seminibus anisi, nasturtii tosti, myrtillorum, coriandri ex aceto pp. pilulis cupressi, trochiscis de spodio, de charabe, chalybe pp. & similibus. Hisce verò remediis quando ob majorem peritonæi relaxationem, vel etiam ruptionem nihil proficitur, vel solis vinculis, & imprimis veteribus lupo nominato, intestina & omentum in abdomen repulsa coercent, ne in scrotum relabantur, aut si nihilominus cura ab ægris urgeatur, ad sectionem progrediuntur, quam tamen periculosam exituram præmonere solent, tum præmissis insessionibus emollientibus ægrum asseri alligant, itaque locant, ut caput aliquantum sit declive, pro faciliori intestinorum in abdomen regressu, hinc cruribus & genubus diductis inguen ad processum usque peritonæi novacula dissecant, quo facto intestina ab involucro processus liberant, hoc cum teste & vase spermatico aliquando resectis, illis verò repositis, foramen filo satis crasso mediante acu incurvata trajecto meatum constringunt, & vulnus emplastro Apostolico, vel alio quodam conveniente cludunt. Aliqui verò ut tutius proponunt remedium ferramentum candens circa pubem supra rupturam sæpius admotum, quo cutis non modò, sed ipsum etiam peritonæum contrahatur, & meatus constringatur, sicque prohibeatur, ne omentum vel intestina in scrotum denuò delabantur.

In Oscheo-Hydrocele. *Oscheo-Hydroceles* curationem ita aggrediuntur, ut in Scroto collectum excrementum serosum omni studio evacuent, vel discussione obscura minori quidem negocio, sed minori etiam periculo instituenda, vel effusione manifesta per operosiorem Chirurgiam celebranda. Pro discessione impetranda fotûs instituunt calidos sæpius repetendos & componendos ex foliis apii, petruselini, ebuli, ceterach, baccis lauri,

semine cumini, sale & sulphure in lixivio ad tertias coctis, cum spongia adhibendos, postque eos cataplasma imponunt ex cochleis contusis, baccis lauri viridibus, sulphure, & stercore caprino cum lixivio mistis, aut linimenta inungunt ex oleo rutaceo, liliorum, irino, costino, Unguento Agrippæ, de arthanita; vel denique emplastra adhibent ex Ammoniaco, bdellio, pice, cumino, baccis lauri, sulphure, nitro, alumine saccharino, chalcantho, lythargyrio, flore lapidis Asii, oleis & cera, vel cum passulis rubris enucleatis tritis commistis, quorum sequens esse potest exemplar.

℞. *Lithargyr.*
Alum. saccharin. aa. ℥j.
🜍 is ℥ß.
Chalcanth ʒiij.
Resin. pin. ℔ß.
Bdellii in vino liquati ʒv.
Olei lilior. ℥iij.
Acet. ℥ß.

Terenda terantur diligentissimè, & cum resina, oleo & aceto calefactis excipiantur, coquanturque in justam consistentiam Emplastri.

Si materiæ aquosæ discussio remediis hisce impetrari nequeat, apertam ejus effusionem instituunt operatione Chirurgica, & quidem vel cauterio scroto adhibito, ut per ulcus studio factum materia aquosa superflua effundatur, vel cultello scrotum à media parte pubem versùs dissecando, quam operationem ita aggrediuntur: Æger derasa pube & scroto, si opus est, supinus in subsellio collocatur, natibus linteo multiplici, & spongia magna scroto subjecta; Chirurgus à sinistra parte sedens ministro à dextra sedenti mandat, pene in alteram partem reflexo, scroti pellem sursum versùs abdomen extendere, ipse verò hoc facto scrotum à media parte orsus in longitudinem prope pubem usque recta incisione secat, quæ à linea scrotum dividente æqualiter distet, summaque diligentia ad erythroidem usque descendit, oras plagæ hamis aperit, & specillo herniario & scalpello tunicis dartis diductis erythroidem denudatam per medium dividit, eâ potissimùm parte, quâ à testiculo separatur, tum humore vel in totum, vel majori ex parte evacuato erythroidis partem quamque tenuissimam extrahit, & vulnus vel suturis, vel adstringentibus remediis & sarcoticis claudit, aut si solum scrotum divisum fuerit, solo emplastro barbaro superimposito illud sponte consanescere permittit. Ubi testiculus putredine, aut vitio quodam insanabili affectus fuerit, venis nervo cremasteri annexis priùs diligenter alligatis nervum ipsum cum vinculo quocumque præcidunt, & testiculum corruptum eximunt. In Bihernìis scrotum in utraque parte juxta inguina incidunt, & capitulo per incisionem in imum demisso scrotum insinuant, & scalpelli acie paululum subsecant, ut sanguini concreto aut puri exitus paretur, tum specillo linamentum, vel leminiscum trajiciunt, & ulceribus spongiâ detersis, lanam oleo inspersam per plagam deorsum ad testiculum conjiciunt, aliamque vino, cui oleum additum, madidam scroto, abdomini, inguinibus, interfœmineis & lumbis extrinsecus imponunt, superaddito linteo triplici, & deligationibus institutis sexicruriis, aliisque accommodatis hoc facto, & ægro reclinato lanas scroto subjiciunt, quo requiescat, iisque alutam mollem ad fomentorum, quæ ex oleo calido ad tertium usque diem continuant, inspersionem excipiendam substernunt, tertio pôst die resolvunt, linamentum tetrapharmaco imbutum in vulnus injiciunt, lemniscum ex polline immutant, ob inflammationem extrinsecus madefaciunt, & medicamentum aliquod ad cůstodiam linamentorum superdant, donec ulcere expurgato, & carne mediocriter superinducta, locum abluant, leminiscum extrahant, & adstringentibus, sarcoticisque integram conglutinationem absolvant.

In *Oscheo-Pneumatocele* ad flatuum discussionem omnem operam & subsidia admovent, scrotum sæpius calidè fovendo cum spongia expressa ex lixivio, in quo semina anisi, fœniculi, seseli, cumini, carvi, baccæ lauri, summitates anethi, folia rutæ, flores chamæmeli priùs bullierint, post fotum cataplasma adhibent ex farinis fabarum, lupinorum, orobi, pulveribus seminis cumini, apii, petroselini, cardamomi, fœniculi, in vino generoso coctis, addito oleo anethino, irino, aut rutaceo, vel aliud ex stercore vaccino, sulphure vivo, pulvere cumini, melle anthosato, & oleo rutaceo paratum, quorum loco etiam emplastrum de meliloto, vel de baccis lauri imponunt, aut scrotum oleo rutaceo, laurino, anethino costino, vel alio quodam conveniente inungunt. *In Oscheo-Pneumatocele.*

Ad *Sarcocelen* nondum adeò confirmatam curandam remedia adhibent resolventia, tum adstringentia, repellentia & exsiccantia, ut emplastrum diachylon cum gummi, cataplasma ex farina fabarum, vel orobi in lixivio cocta, aut fomentationibus ex aceto aut decocto adstringente, internè quoque absumentia propinant, qualia sunt pulvis corticum radicis ononidis per plures menses cum vino potus, cor talpæ exsiccatum & pulverisatum quotidie in vehiculo idoneo assumtum. Confirmatam verò jam nullâ aliâ cura auferre nôrunt, quàm amputatione, & quidem eam solam, in qua caro non altiùs assurrexit, nec inguen occupavit, tum enim morbum hunc planè censent incurabilem, cùm portioni ejus tantillæ relictæ adnascatur fungus, & malum reddatur deterius. At in tumore exiguo, vel mediocri amputationem ita instituunt, ut comprehenso toto tumore scrotum ad illum usque incidant, hinc totum id corpus tumidum, testiculum scilicet cum processu adhærente à scroto abducunt, tum acum filum validum trahentem per medium processum super testiculi tumefacti regionem trajiciunt, & denuò secunda vice eam per eundem processum intrudunt, nexuque facto ambo fili extrema connodant, ita ut altera media peritonæi portio eodem nexu & nodo comprehendatur; quibus peractis processum eum totum cum testiculo concluso rescindunt & exsecant, fili, quo superior processus pars revincta est, extrema è vulnere scroti longiusculè propendere permittentes, donec repellentibus, & constringentibus emplastris vulneri, fasciâ verò & splenio partibus vicinis impositis consolidationem & integram curationem pro voto obtinuerint. *Sarcocele.*

Cir-

In Cirsocele. *Cirsocelen* recentiorem nec adeò magnum nactam incrementum, tum emollientibus & discutientibus, tum repellentibus & adstringentibus tractant remediis, ad ulteriorem affluxum & venarum incrementum impediendum, uti sunt pro emollitione & discussione fotus ex decocto rad. alth. fol. malv. mercurial. flor. chamomill. sem. fœnigræci, lini, cataplasmata ex iisdem, additis farina fabarum & axungia gallinæ, ceratum œsypi, emplastrum diachylum cum gummi, filii Zachariæ, de Ammoniaco *Foresti*; pro repulsione & adstrictione fotus & cataplasmata ex nucibus cupressi, corticibus granatorum, radicibus tormentillæ, bistortæ, floribus rosarum, balaustiis, baccis myrti, terra sigillata, bolo Armeno, hypocistide, sanguine draconis, &c. adhibent, & fasciam aut subligaculum admovent, quo pars non modo sustentetur, sed fluxio etiam & venarum inflatio inhibeatur; quod si fieri nequeat, sed tumor jam sit inveteratus, ad sectionem pergunt ita instituendam, ut scrotum ad varicem duorum digitorum magnitudinem æquante plaga cultello facta aperiatur, acusque duplex filum ducens sub venam varicosam, quàm altissimè fieri potest, transmittatur, ut radices ejus vinculo comprehendantur, & denuò ad ejusdem venæ partem imam acus eodem modo submittatur, spatio unius digiti inter vincula ista duo relicto, cujus ligaturæ inferioris filum priusquàm constringatur, varicem in medio spatio eodem modo, quo venæsectio instituitur, aperiunt, ad sanguinem illum crassum tumorem hunc in scroto excitantem evacuandum, quo facto plagam aliorum vulnerum more tractant, relictis filis, donec per se decidant, sic inducto callo cicatrix in venæ parte superiori præcavebit, ne sanguis per eam ulteriùs transcoletur, sed à tumore hujusmodi existat immunis.

In Scroti Inflammatione. *Scroti Inflammationem* curaturi, ad revulsionem sanguinis & humorum peccantium, ne tanta copiâ ulteriùs ruant in partem hanc, venæsectionem instituunt in cubito dextro vel sinistro interiore, prout in hoc vel illo latere scrotum magis afficiatur, vel in utroque, si totum occupetur, ad derivationem verò venas poplitum secant, & malleolos scarificant, non omissis purgationibus ad humorum vitiosorum eductionem, quibus præmissis in principio repellentia adhibere consueverunt, epithemata nempe ex oxyrrhodino, vel succis nymphææ, sempervivi, plantaginis, quibus lintea mollissima intincta scroto imponunt, vel ipsum inungunt oleo rosaceo, omphacino, aut myrthino, aut unguento rosaceo, vel ceratum album admovent, donec inflammationis fervor remiserit, tum prioribus digerentia & dolorem sedantia admiscent, parato linimento ex vitellis ovorum & oleo rosaceo, vel cataplasmate ex farinis fabarum, sem. lini, foliis halicacabi, caulis viridibus, floribus rosarum, in succo sempervivi & endiviæ commixtis, addito oleo rosaceo, quibus etiam in dolore vehementi folia hyoscyami albi adjungunt. Ubi remisso omni Inflammationis vigore solâ opus est digestione, cataplasma apponunt ex farina fabarum & orob cum decocto flor. meliloti, seminis lini, fœnigræci & oleo chamæmelino subactis, vel ex passulis enucleatis cum cymino in vino maceratis, contritis & malaxatis, vel emplastrum diachalciteos oleo irino emollitum. In suppurationem tendente abscessu, hanc promovent cataplasmatis ex farinis tritici, sem. lini, rad. altheæ, floribus meliloti, in aquâ coctis, contusis & oleo amygdal. dulc. vel axungiâ gallinarum subactis, hinc facto puri exitum parant, si per se eum non inveniat, apertione scroti sufficienti distantiâ ab ano concessâ, ne fistulæ ansa detur, tum ulcere mundato & absterso vulnus cicatrice claudunt.

In Scroti Excoriatione. *Excoriationem* emendare student humorum acrimoniam corrigendo, & nonnunquam copiam eorum evacuando, postea topica adhibendo, qualia sunt decoctum plantaginis & rosarum in lacte. Unguentum de tutia, populinum, rosatum, pulvis ex foliis myrti, & lapide calaminari adspersus, vel emplastrum album coctum impositum.

Ulceribus. In *Ulceribus* Scroti humores peccantes acres interdum evacuant confectione Hamech, & ulceri ipsi ad mundificationem insinuant unguentum Apostolorum, cum unguento Ægyptiaco commixtum, præsertim si quid malignitatis in sinu gerat, ad carnem corruptam separandam, mundato ulceri adhibent incarnantia, ut unguentum de lithargyrio, de tutia, vel quod componitur ex thure, sarcocollâ, aloë, lapide hæmatite, flore æris, alumine, pulverisatis & oleo rosarum exceptis, donec tandem unguento de minio, aut eo quod in Testiculorum ulceribus descriptum fuit, cicatricem inducant & curam absolvant.

Vulneribus. *Vulnera* Scroti simplicia & parva citò ad consolidationem deducunt emplastro Apostolorum vel triapharmaco, quæ verò facta sunt cum contusione, in iis frustula membranea ad suppurationem disponunt unguento ex terebinthinâ, melle vitello ovorum, thure, myrrhâ & croco, tum Vulnus ipsum mundant & abstergunt decocto quodam vulnerario, & tandem antedictis emplastris consolidant.

Paracelsi cura in Oscheo-Epiplocele Enterocele & Hydrocele. §. 14. *Paracelsus* ipsam *Oscheo-Epiplocelen*, & *Enterocelen* absque sectione vix curari posse concedit, *Herniam* verò *Aquosam* nullo modo vult aperiri, sed defluxiones intrinsecus per mercurium laxativum averti, posthæc externa sequenti modo adhiberi jubet.

℞. *Ficuum* ℔j.
Ol. granor. Junip. ℥iiij.
Farin. fabar. ℥vj.
F. Cataplasma super ignem, quod superponatur, quanto calidiùs pati valeat, manè, sub meridiem & serò, hoc materia ipsa separatur.

℞. *Farin. fabar.* ℔j.
Sem. psyll.
Cytonior. aa. ℥j.
Consolid. maj. ℥iiij.
Vini & aceti q. s.
F. *Emplastrum.*

In Oscheo-Pneumatocele. In *Oscheo-Pneumatoceles*, sive Herniæ ventosæ curatione ritè ineundâ ab apertione & rebus siccis abstinere jubet, & resolutioni materiæ potissimùm incumbere, qua de causa sequentia præscribit remedia.

℞. *Ficuum* ℔j.
Olei ex baccis Junip. ℥iiij.
Farin. fabar. ℥vj.
M.F. Cataplasma.

Per pinguia quoque & viscosa procedere jubet, non quidem propter duritiem, cùm ventus sit, sed quia tumor hic ab arsenico crudo & realgare causetur, quæ oleum amygdalarum dulcium, viscus abietis & emplastrum ex terebinthina mitigent, & quamvis diacimimum ad ventum in ventre clausum optimè valeat, in hac tamen cura non esse idoneum seriò admonet, sed sequentia potius remedia commendat externa.

℞. *Ol. Amygdal. dulc.* ℥ij.
Farin. fabar. ℥ß.
fimi columbini,
caprar. aa. ℥iij.
Aceti q. s.

Fiat Cataplasma, quod superponatur manè, sub meridiem & serò.

℞. *Visci abietis* ℥vj.
Mumiæ ℥v.
folior. ebuli ℥j.
Commisceantur.

℞. *Terebinth.* ℔ß.
Cumin. ℥iiij.
Sem. Lactuc. ʒvj.
Ceræ q. s.

Reduc in Emplastrum.

Sarcocele & Cirsocele. Ad *Oscheo-Sarcoceles* & *Cirsoceles* curationem ex arte administrandam, è contra à rebus pinguibus, potionibus vel curis intrinsecis & à superpositione siccorum & exsiccantium abstinendum esse præcipit, sed duplicem curam admittit, per instrumenta scilicet, & medicamenta resolventia, ex quibus sequens admodum deprædicat.

℞. *Ol. laserin.* ℥vj.
Oppopanac.
Galban.
Bdellii aa. ℥iij.

Reduc. ad formam liquidam cum istâ additione.

℞. *Farin. fabar.* ʒiij.
ficuum N. iiij.
Caphuræ.
Rutæ aa. ʒj.

Fiat in modum Emplastri, quod maturat, resolvit, putrefacit, crescere magis non sinit, nec etiam dolorem infert. Hisce resolventibus annumerat oleum benedictum, oleum laurinum destillatum, oleum nucum, oleum de seminibus papaveris nigri, oleum aneti, axungiam ceræ destillatam, Alcool vini destillatum cum fabis, Alcool destillatum cum seminibus psillii, aquam flammulæ, aquam hirundinariæ, aquam de persicaria rubea, aquam de iringo, succum ex lapatio, liquorem destillatum ex fimo caprino, olea enim destillata rerum pinguium numero planè eximit. Ad abscessum etiam colligendum sequentia commendat.

℞. *Opopanac.*
Serapin.
Ammoniac.
Galban. aa. ℥j.
Ol. Philosophor. q. s.

Gummi, ut moris est, dissolvantur in aceto rosaceo, & denuò incoquantur, ac cum prænominato oleo redigantur in formam Emplastri,

quod toti Herniæ imponendum per tres vel quatuor septimanas; apostemati verò in loco idoneo collecto, per se rupto, & sub emplastro hoc resoluto emplastrum tractorium ex gummis & colophonia paratum imponi vult, ut resoluta materia etiam simul expellatur.

Scroti *Inflammationem* erysipelaceam hoc modo tractat, ut sal acre corrigatur per medicamenta ex lapide calaminari præparato & camphora, in ea verò, quæ cum abscessu conjuncta est, mundificativa adhibet ex gummis, aliaque in Phlegmone usitata. *Inflammatione.*

Ad Excoriationes, *Ulcera & Vulnera* Scroti arsenicum præparatum singulariter commendat, maximè verò mumiam, balsamum & liquorem ejus, quibus vitia hæc totaliter curari posse nullatenus dubitat. *Excoriatione, Ulceribus & Vulneribus.*

§. 15. *Helmontius* curationem *Oscheo-Epiploceles* & *Enteroceles* in mitigatione furoris Pylori consistere dicit, & propterea adeò deprædicat vinum illud, in quo semina anisi, carvi, fœniculi & coriandri ebullierint, quo virum herniosum quinquagenarium vinculi incuria Enterocelen passum, quæ ad capitis magnitudinem mox increvit & mirum in modum induruit, facile restituit, quamvis anteà tota nocte lacte & stercore vaccino fomenta calida renovaverit, ac reponere frustrà tentaverit, & tuber unicum durum instar ollæ continuum evaserit, omnemque spem per foramen decuplo minus regredi posse abstulerit, haustu tamen vini prædicti durities statim emollita est, & hernia retrò impelli potuit. Hoc autem si impetrari potest, ad ulteriorem curationem Magnetem emplastri modo impositum singulari efficacia præditum esse promittit. *Helmontii cura in Morbis Scroti.*

Herniæ Scroti *Aquosæ* auferendæ radicem bryoniæ contusam, & instar cataplasmatis impositam admodùm esse credit proficuam, sicuti in aliis tumoribus aquosis sæpius salutare præstitit juvamen.

Pneumatocelen Scroti per semina flatus discutientia auferri posse sperat, anethi nempe, carvi dauci, anisi, cymini, cùm propter testis injuriam pylorus facilè in furorem concitetur, qui niper remedia ista insigiter mitigetur.

In *Sarcocele* & *Cirsocele* ad duritiem emolliendam, à *Paracelso* modò proposita emplastra admodùm judicat proficua.

Inflammationis Scroti curationem per sedativa Archæi furibundi absolvendam esse censet; *Excoriationi* & *Exulcerationi* colcotharina, & *Vulneribus* Scroti Balsamum de Minio adhibet, tanquam rem dia ad morbos hosce tollendos satis accommodata.

§. 16. *VVillisius* nullam aliam in *Oscheo-Epiplocele* & *Enterocele* novit curationem, quàm quæ fit omenti aut intestinorum in locum debitum repositione, & repositorum detentione ne denuò delabantur. Ad priorem intentionem fotus, & cataplasmata emollientia nonnunquam necessaria esse annuit, quin etiam enemata scybala indurata resolventia, quibus præmissis, manu intestina per dilatatum peritonæi processum in abdomen repelli debere admittit. Posteriori scopo sufficere dicit retinacula & subligacula, pulvinaria nempe, quibus emplastrum supponitur contra rupturam, sive de pelle arietina, cum cingulo conveniente pulvinaria arctiùs detinente, ne intestina vel omentum possint prolabi. Interdum Herniotomiam necessariam esse concedit, quam modo à prioribus descripto instituendam esse judicat. *Willisii cura in Scroti Herniis.*

Hydrocele. In *Oscheo-Hydrocele* ad laticem aquosum nimiâ copiâ in scrotum effusum evacuandum remedia approbat ex radicibus ebuli, ireos, Jalappæ, foliis soldanellæ, elaterio, pilulas lunares, nec non diuretica ex beccabungâ, nasturtio, raphano, &c. & diaphoretica, quibus præmissis ad ulteriorem lymphæ effluxum prohibendum, emplastrum diasaponis scroto tumido jubet imponere, & remediis hisce nihil proficientibus, etiam Scroti paracenthesin cautè institutam facilè solet approbare.

Pneumatocele. *Oscheo-Pneumatocelen* auferre studet enematibus discutientibus & parum evacuantibus ex decocto rad. brusci bryoniæ, centaur. min. flor. sambuci, vel communi emollienti, in quibus extractum diacarthami fuerit dissolutum, & guttulæ aliquot spiritus Salis armoniaci additæ sint, posthæc diureticis, infusione millepedum, ⌒u Juniperino, tincturâ ⊖is ☿i, ⌒u ⊖is dulci, & similibus succum nerveum tenaciorem resolvit, ut spiritus animales in libertatem remissi tumultuari & scrotum distendere desinant, qua de re etiam fotum externum ex floribus salis Armoniaci & crystallo minerali in spiritu vini tenuiori dissolutis, cui pannus laneus intingendus & scroto imponendus, valde approbat, post quem emplastrum diasaponis, sivè de minio cum sapone paratum & super alutam extensum eidem scroto suadet applicare.

Sarcocele. In *Oscheo-Sarcocele* tumorem & excrescentiam istam circa testes intra scrotum collectam absumere jubet remediis succi nutritii moram diuturniorem solventibus, & concretum illud spissius diruentibus, qualia sunt lapis prunellæ, ⊖ ononidis, ⊖ gemmæ, Spiritus ⊖is interius propinata in aquâ Scrophulariæ, externè vero emplastrum diachylon cum gummis, aut de ranis cum ☿io approbat, quibus si tumor hic absumi nequeat, à prioribus propositam operationem chirurgicam tentare permittit.

Cirsocele. Ad *Cirsocelen* abigendam ea commendat remedia quæ sanguinem spissiorem ad stagnationem nimis proclivem attenuare & diluere solent, ut ⌒us fuliginis, ✱ci, ⊖ C. C. & externa cataplasmata prius emollientia, tum constringentia, quibus frustrà & sine juvamine adhibitis, ad Chirurgiam transitum concedit.

Inflammatione. In Scroti *Inflammatione* ad venas deplendas ut sanguinem effusum resorbeant, venæsectionem laudat in pede instituendam, tum clysteres emollientes adhibet, aliaque remedia interna sanguinis coagulationem resolventia ex aqua graminis, petroselini, parietariæ, lapide prunellæ, floribus nitri, quibus phlegmonem sisti promittit, hinc ad lentorem magis dissolvendum Spiritum tartari, vel Salis Armoniaci in usum ducit, & externa Cataplasmata emollientia & discutientia ex parietaria, malva, agrimonia, floribus chamomillæ, hyperici, sem. fœnigr. vel ex medull. panis albi in lacte cocta, addito croco & vitello ovi, vel fotus ex malva, althea, beta, ruta & floribus sambuci in aqua communi coctis tepidè adhibitos, & ad dolorem magis leniendum, vel etiam suppurationem promovendam unguenta dialtheæ populinum, & emplastrum diachylon admodùm existimat proficuum.

Excoriatione. Ad Scroti *Excoriationem* sanandam omnia laticem cutaneum acriorem mitigantia, ut pulverem ex C. C. usto, lapide calaminari, lithargyrio, unguentum populinum de tutiâ, de calce vivâ in vino extinctâ, aqua plantaginis lota & oleo rosaceo excepta & similia commendat.

Ulceribus & Vulneribus. In Scroti *Ulceribus* & *Vulneribus* præcipuè laudat decocta Vulneraria, unguenta digestiva, balsamum de Capaiba internè & externè usurpatum, unguentum diapompholygos, emplastrum de lapide calaminari aliaque stiptica & consolidantia.

Sylvii cura in Scroti Hernia Omentali & Intestinali. §. 17. *Sylvius* in Curatione *Herniæ* Scroti *Omentalis* & *Intestinalis* id agendum esse præcipit, ut ipsum omentum vel intestinum prolapsum ex Scroto in abdomen retrudatur, adhibitis clysteribus & fomentis emollientibus, si scybala indurata intrusionem permittere nolint, retrusa verò aptis subligaculis & pulvinaribus detineri vult ne denuò prolabantur, atque ut processus peritonæi dilatatus angustetur, eundem emplastro stiptico coarctat. Herniotomiam tanquam actionem valde periculosam summa cautela vult instituendam.

Hydrocele. *Hydroceles* curationem instituit tum adstrictione vasorum lymphaticorum, ne majorem aquæ emittant copiam per decocta ex radicibus bistortæ, petasitidis, tormentillæ, foliis plantag. sanguisorbæ, equiseti, floribus rosarum, &c. vel pulveres ex terra sigillata, sanguine draconis, chalybe pp. tum lymphæ in scrotum jam infusæ remotionem per decocta sudorifera ex ligno Guajaco, juniperino, herb. card. bened. scord. foliis rorismarini, &c. vel per salia volatilia & aromatica, nec non topica externa, præsertim sacculos semine milii ⊙is, cumini, foliis nasturtii, ebuli, floribus sambuci, sale tosto, cineribus, maximè clavellatis, aut arena repletos & tepidè adhibitos.

Pneumatocele. In *Pneumatocele* ad pituitam resolvendam & bilis actionem juvandam carminativa deprædicat, ut spiritum nitri dulcificatum, & potissimùm spiritum suum carminativum, aliaque flatus discutientia & diaphoretica, nec non externa cataplasmata ex floribus camomillæ, baccis lauri, semine cumini, olea rutæ, nardinum anethi, vel unguentum martiatum & similia scroto adhibita.

Sarcocele & Cirsocele. In *Sarcocele* adstringentia commodè admoveri posse existimat, ut vasa constricta sanguinem nutrientem tam copiose non admittant, qualia sunt aluminosa, & emplastra aut cataplasmata ex lapide hæmatite, sarcocolla, bolo Armeno & similibus parata cum aqua plantaginis & pauco aceto, qualia remedia etiam in *Cirsocele* approbat ad venas laxiores constringendas, qui scopus si remediis istis non attingatur, & cura nihilominus ab ægris solicitè efflagitetur, sectionem instituendam esse concedit, quamvis non sine molestia & periculo hanc institui posse concedat.

Inflammatione. *Inflammationem* Scroti avertere conatur diaphoreticis acrimoniam sanguinis acidam corrigentibus, potissimùm antimonio diaphoretico, & externis fotibus & cataplasmatis emollientibus & demulcentibus, ut pars hæc relaxetur, & dolores ità mitigentur, qua de re & sanguinis missionem è brachii aut pedis vena institui posse concedit, ut sanguis vel avertatur, vel derivetur, quibus subsidiis frustra adhibitis, ad suppurationem properantem inflammationem promovet cataplasmatis magis emollientibus ex farinis seminum fabarum, hordei, fœnigræci, pulveribus radicis altheæ, bulbis liliorum contusis & cepis

cepis parùm assis, donec ad materiam purulentam eliciendam abscessus vel per se rumpatur, vel cultello aperiatur.

Excoriatione. Ad succum acrem in *Excoriatione* mitigandum, & cuticulam destructam restaurandam fotus proponit ex herbis sale volatili præditis, ut hyperico, mentha, betonica, floribus sambuci, chamomillæ, semine lini in lacte coctis, & post hos illinitionem ex oleo ovorum, vel nucum.

Vlcere & Vulnere. *Vlcus* Scroti priùs mundandum vult & tum consolidandum, quem scopum utrumque pro voto ferire promittit, etiam hoc in affectu, balsamum sulphuris terebinthinatum, abs quo spiritus acidus in pure residens obtundatur, ut sanguis purior assiduò affluens partem consumtam restituat, & solutam unitatem optimè consolidet quare etiam in *Vulnere* ipso balsamum hunc proficuum esse sperat, cui simul emplastrum aliquod stipticum imponere minimè renuit.

Cartesianorum ratio curandi Scroti Epiplocelen & Enterocelen. §. 18. *Cartesianorum* cura in *Oscheo-Epiplocele* & *Oscheo-Enterocele* hæc est omnium rerum prima, ut è terminis suis elapsum omentum vel intestinum extra territorium alienum in proprium restituant, non omissis clysteribus & linimentis emollientibus, si viscera rigidiora satis flecti, aut porta durior & angustior absque præsidiis hisce dilatari nequeant, tum manibus omentum vel intestinum per foramen in abdomen retrudunt, ægro commodè in tabula disposito, capite nimirum decliviore, & ano aliquantùm elevato, quo facto emplastro quodam ad rupturas, vel stiptico inguini imposito prospiciunt, ut foramen angustetur, & sedulò imperatâ quiete, cavere volunt, ne commotis aut ad inferiora propulsis intestinis vel omento ansa detur denuò procidendi. Præcipua verò ingredientia ejusmodi emplastrorum sunt olibanum, sarcocolla aloe, mastix, bolus Armenus, cortices quercus, colcothar ♁-li, pix navalis, calx lota, & similia, quæ vel mucilagine radicis consolidæ maj. vel albumine, vel terebinthina suscipiuntur, & ad justam consistentiam pulverisata priùs rediguntur, emplastris adhibitis scuta & vincula per annum & ultra imponunt, singulis ferè mensibus novis cum prioribus commutatis. Quando verò intestina vel omentum ita restitui nequeunt, resectionem Peritonæi, aliasque Herniotomiæ species tentari volunt, quas alibi jam declararunt.

Hydrocelen. *Oscheo-Hydrocelen* abigere tentant remediis hydragogis, salibus volatilibus, subadstringentibus & exsiccantibus, emplastro de cumino, meliloto, de ranis cum ☿io, santalino, unguento Comitissæ, desiccativo rubro, cataplasmate aut fotu ex radicibus bryoniæ, aristolochiæ, iridis, cucumeris asinini, Spicæ Indæ, foliis chelidoniæ majoris, centaurii, rutæ, calaminthæ, chærefolii, nasturtii, anethi, floribus sambuci, camomillæ, lavendulæ, baccis lauri, semine cumini, Ammoniaco, olibano, bdellio, mastiche, myrrha, camphora, sulphure vivo, Stercore caprino, vaccino, ovillo, columbino, quæ si parum præstent acu triangulari filum sericeum ducente scrotum transversim intactis testiculis perpungunt, extracta acu filum relinquunt, quod ad citiorem aquæ effluxum promovendum bis vel ter quotidie huc illuc trahunt, sed irruentibus aliis symptomatibus, ut dolore, inflammatione, tumore, planè extrahunt, ut hisce eo melius remediis convenientibus occurrant.

Oscheo-Pneumatocele obviam eunt remediis carminantibus, antispasmodicis & salibus volatilibus aromaticis internis, externisque attenuantibus & facilè penetrantibus, ut tubuli & pori facilè aperiantur, & succi fluidiores reddantur, uti fotu ex baccis lauri, seminibus cumini, carvi, dauci, floribus camomillæ, &c. in spiritu vini coctis, cataplasmate ex stercore ovillo, bolo Armeno, ♃e vivo, aloë & myrrhâ cum melle mixtis, emplastro de ranis cum ☿io Vigonis, vel diapalmæ spir. vini dissoluto, aliisque ad tympanitidem abigendam proficuis. *Pneumatocelen.*

In *Oscheo-Sarcocele* nimis indurata, testiculi resectionem à prioribus jam indigitatam itidem suadent, in molliori verò suppurationem promovent cataplasmatibus ex farinis, radicibus liliorum & cepis assis cum axungia gallinæ, abscessum deinde aperiunt, mundant & consolidant. *Sarcocelen.*

In *Oscheo-Cirsocele* sanguinis retentionem in venis, si fieri potest, solvunt, & tumorem simul comprimentibus quibusdam imminuunt, si modò nondum adeò magnum ceperit incrementum, & tum sequens laudant emplastrum *Vigerii*, hoc in casu maximè probatum. *Cirsocelen.*

℞. *Pic. naval.* ℥iij.
Colophon. ℥iß.
Lithargyr.
Ammoniac.
Mastich.
Terebinth. aa. ℥ß.
Myrrh. ℥j.
Boli Armen. ℥ß.
Thur.
Sarcocoll.
Aloes aa. ℥ß.
Cort. Granat. ʒiij.
Glutin. in aq. dissolut. q. s.
F. Emplastrum.

In malo indurato remediis hujusmodi indomabili operationem Chirurgicam approbant, eo planè modo instituendam, quo veteres eam delinearunt.

Inflammationem Scroti curant diaphoreticis & diureticis porosis, primò partes angulares fibras distendentes, & succorum motum per tubulos prohibentes frangentibus, attenuantibus & resolventibus, tum salibus volatilibus citò penetrantibus aliunde jam cognitis, quibus subjungunt decocta lignorum cum herbis sale volatili abundantibus, & externa epithemata applicant tubulorum reserationi accommodata, & quosvis mucrones iisdem inhærentes frangentia, qualia parantur ex Spiritu vini, in quo olibanum & saccharum Saturni fuere dissoluta, vel aquâ calcis vivæ & Spiritu vini camphorato, nec non linimenta, unguenta vel cataplasmata, ex bolo Armen. Cerussa, Terra ♁-li dulci, camphora, sulphure vivo, terra sigillata in Spiritu vini solutis & tepidè adhibitis, non modò tenuissimis suis particulis tubulos reserantibus, sed succos etiam spissiores fluidos reddentibus, & acutas eorum particulas per dilatatos poros à materia subtili expulsas in poros suos absorbentibus, hebetantibus & alterantibus, aut planè auferentibus, quapropter liberati ab iisdem tubuli scroti absque fibrarum pressione succis commotis facilem posthæc largiantur transitum. *Inflammationem.*

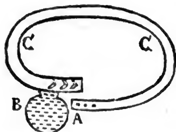
In *Excoriatione* Scroti denudatæ cuti præservandæ potissimùm incumbunt, eandem ab aëre custodiendo, & particulas succorum ex glandulis *Excoriationem.*

dulis cutaneis scaturientium auctas corrodentes frangendo, hebetando, temperando & mitigando per pulveres terræ ⊕li dulcis, cerussæ, cretæ, lithargyrii, lapidis calaminaris, vel unguenta diapompholygos, de tutiâ, album camphoratum & id genus alia.

Ulcera. Progeneratis omnimodò ab Inflammatione, Excoriatione, Lue Venereâ, vel aliundi Scroti *Ulceribus* non minùs ea adhibent remedia, quæ particulas succorum auctas corrodentes superant, & Ulcus ab iisdem emundant, qualia sunt ablutio ejus aqua calcis vivæ, vel Mercurialis *Fallopii* per injectionem instituenda, nec non mixtura ex viridi æris, Sublimato, camphora & vino generoso, aut olibano, aloë, myrrha, camphora, & spiritu vini; aut linimento ex melle rosarum, terebinthina, olibano, aloë, camphora, & pauco spiritu vini composito ulceri immisso, addito nonnunquam grano uno vel altero præcipitati rubri, cujus vicem aliquando supplet unguentum Apostolorum, & Basilicum, hisque ulcere satis mundato, subjungunt sarcotica & cicatrici procurandæ idonea, ex quibus emplastrum diapalmæ, griseum, de gratia Dei, oppodeltoch *VVurtzii*, aliis nôrunt præstare.

Vulnera. In *Vulneribus* Scroti internè diaphoretica & convulsiones prohibentia exhibent remedia ex Oculis ♋, ♃io diaphoret. cinab ♃ii Sperm.ceti, ⊖e succini, in vehiculo ex aq rorismarin. veron. menth. & Syrup. Hyperici parato, externè balsama instillant traumatica, Peruvianum, de Capaiba, Italicum, Sulphuris, vel ey unguento nervino, oleo ♂. rutæ, rorismarini, & petræ paratum inungunt, & epithemata ex spiritu vini & lumbricorum in quis mastix, succinum, myrrha & camphora soluta sunt, imponunt, & tandem emplastro Oppodeltoch curam penitus absolvunt.

Nostra sententia de curatione Oscheo-Epiploceles & Enteroceles. §. 19. *Nos* in affectuum horum curatione ità procedimus. In relaxatione peritonæi circa inguen, ob quam omentum vel intestinum in scrotum delapsum est, & vel *Oscheo-Epiploceleu*, vel *Oscheo-Enteroceleu* constituit, corrigendâ, in adultis sectione ab experto Herniotomo instituendâ opus esse existimamus, in parvulis verò ligamento optimo, quale sequens monstrat figura, quo Batavi hoc tempore imprimis utuntur.

A. est clausura vinculi, unculis & foraminibus priores excipientibus constans, quæ relaxari & constringi potest.

B. est pulvinar trochleâ scroto applicandum, ut omenti vel intestini prolapsus impediatur.

C. Est vinculum circa corpus ligandum.

Ejusmodi ligamenta varia ab Autoribus excogitantur.

Prolapsa verò intestina priùs restituenda sunt loco pristino, & peritonæum firmandum & consolidandum remediis in libro priore cap. 2. sufficienter enumeratis, imprimis emplastro ad rupturam *Fernelii*, stiptico *Crollii*, vel sequenti:

℞. ⊕li virid. ℥iß.
Aloes.
Boli Armen. aa. ℥ß.
Sarcocoll. ℥j.
Calc. lot. ℥iß.
Terr. Japon. ℥j.
Thur. ℥ß.
Terebinth. q. s.
F. l. a. Emplastrum.

Nostrum tamen de Labdano aliis antecellit.

In Hernia verò pertinaci, ubi intestinum nimis diu commoratum fuerit in scroto, (commoratur enim sæpe per 9. & 18. dies,) & pori intestini extra ventrem exulantis fuerint obstructi, eò incumbendum est, ut pori recludantur, & vapores aliquo usque condensati ma ori motûs ac agitationis quantitate donentur, ut sic rursus citato gradu circa propria sua centra rotentur, in hunc finem linum nendo recenter contortum, ac nondum coctione depurgatum in lacte coctum calidè parti affectæ applicetur, intestinum blanda manûs agitatione in abdomen ægri in bono situ collocati reponatur, dein æger vinculum vel ligamentum ad intestinum retinendum continuò portare potest. Si flatus urgeant, fotus humidi siccique ex carminativis parti affectæ imponantur. Ad fovendas partes etiam enemata ex emollientibus & dissolventibus injici possunt, & oleosa internè popinanda sunt. Rarum est, & non semper temerè imitandum, quod *Riverius* annotavit, ubi post multa remedia per plures dies frustrà usurpata intestinum in scroto commoratum repositum fuit feliciter incisione factâ usque ad productionem Peritonæi, quæ intestinum strangulabat, sæpe ultra hoc tempus, sine sectione, idoneis remediis restitui potest, ceu patet exemplo Cl. *Muys* in suo *Podalcrio* communicato, *p.m.* 94. Non omittantur etiam interna absorbentia, & carminativa, quæ alibi dicta sunt; in tali casu externè sequens imponi potest cataplasma, quod paratur è pulveribus rad. alth. flor. melilot. chamomill. farin. sem. lin. hordei in lacte coctis. Internè proderit Tinctura ♃li ad rubedinem calcinati, & ∼ salis irrigati, & hinc cum ♆. extracta, quæ in flatibus & herniâ magnæ est utilitatis. Pulveres ex oculis ♋. ebore, coralliis rubr. terra sigillat. Japonicâ, semine perfoliatæ, aliisque haud negligendi sunt.

Oscheo-Hydrocele, sive Hernia Scroti *Aquosa*, uti hydrops alius particularis curanda venit per diaphoretica & diuretica. Inter diaphoretica excellunt salia volatilia quæcumque; inter diuretica laudantur Tinctura ♀i, ∼us lumbricor. liquor ♀æ foliat. ♀i, &c Externè varia exsiccantia & resolventia imponi possunt, ex. gr. *Oscheo-Hydrocele.*

℞. *Rad. Aristoloch. rotund.*
bryon.
cucum. asin. aa. ℥ß.
Fol. aneth.
rut.
chelidon. maj. aa. Mj.
Flor. sambuc.
lavendul.
chamomill. aa. Pj.
Decoq. in Vino, F. Fotus, vel Cataplasma calidè imponendum.

Vel ex baccis lauri, gummi Ammoniaco, olibano, bdellio, myrrha, mastiche, fiat Emplastrum, aut ex stercoribus variis paretur cataplasma,

plasma, vel imponatur emplastrum nostrum de Labdano, vel ~us matricalis cum camphora & elixirio vitæ n. d. vel ~us vini camphoratus cum ~u lumbricorum, ▽ Reginæ Hungariæ, &c. Spirituosa volatilia etiam hîc, ut in hernia quacumque, optima sunt, quia poros quoscumque aperiunt. Remediis hujusmodi nihil proficientibus ad operationem ipsam Chirurgicam accendendum est, quæ hoc in casu peragitur, vel scrotum pungendo acu triangulari, vel instrumento ad hydropem usitato, quæ operationes præstant illa, quæ forcipe fit eodem modo, quo foramina ad setacea effodiuntur.

Oscheo-Pneumatoceles. Cùm etiam, ceu in causis dictum, *Oscheo-Pneumatocele* producatur ab obstructione, dum enim succi tenuissimi, sive vapores & exhalationes in scroto per poros nimis constrictos, vel ab externo frigore, vel alia causa, exhalare nequeunt, ibidem detinentur, & flatus vel ventus generatur, indeque si pori scroti contumaciùs obstruantur, tanta subinde ejus oritur intumescentia, ut rupturæ accedat periculum, ceu nuper exemplum observavimus in viro sexagenario. Cura ergò Pneumatoceles hujus consistit in deobstructione, hinc internè propinentur varia diaphoretica, ex ♄io diaphoret. antihectico *Poter.* Bezoardico minerali, Martiali & Joviali, salia volatilia, aromatica ac oleosa quævis, ~us C.C. baccr. ebuli, sambuci, cum aquis carminativis aliisque propinanda, à sudoriferis enim pori Scroti iterum aperiuntur, motus progressivus succorum augetur, & obstructiones referantur, quod si aliquid inde incommodi accessisse credant, culpa vel in aërem frigidum statim post sudorem admissum, vel in medicamentum nimis mobile & acre rejiciendum est. Post hæc convenient carminativa, Essentia carminativa *VVedelii*, *Michaelis*, &c. præ aliis salutare experti sumus arcanum duplicatum sæpius exhibitum. Absorbentia etiam interponenda sunt, & mixturæ flatus discutientes exhibendæ, enemataque injicienda carminativa. Externè verò in Pneumatocele omnis impendenda opera est, ut discutiatur tumor hic flatuosus, in quem finem instituantur suffumigia ex mastiche, olibano, foliis sabinæ, semine anethi, cumini, vel fiat fotus ex herbis aromaticis ac emollientibus, ex. gr. salviâ, majoranâ, absinthio, floribus chamomillæ, sambuci, summitatibus anethi, flor. meliloti, verbasci, baccis lauri, juniperi, sambuci, &c. addito ⊖e ✱co, vel ⊖e ♀i, vel ex his parentur sacculi sicci irrorandi ~u flor. sambuci, & calidè imponendi. Sunto formulæ quædam in juniorum gratiam.

℞. *Fol. rorismar.*
salviæ,
rutæ,
cicutariæ.
Summit. absinth. aa. Mj.
Sem. cumin.
anis.
fœnic. aa.
Bacc. lauri ʒiij.
Rad. bryon. ℥ß.
⊖*is* ♀*i.*
✱*ci* aa. ʒj.
Cum ~ vin. rectificat. ℥xxxv.

F. Tinctura, quæ calidè sæpe de die scroto applicetur. Vel fiat cataplasma sequens vel simile.

℞. *Herb. Scord.*
cicutar.
Summit. absinth. aa. Miß.
Semin. carvi.
cumin.
Cort. exterior. citr.
Bacc. Junip. aa. ℥j.
⊖*is* ♀*i,*
✱*ci* aa. ʒij.

F. Pulvis, coq. in ▽. *mulsa, vel vino dulci, non acido, addatur panis biscocti, vel farinæ fabar.* q. s. *pro Cataplasmate.*

Vel imponatur emplastrum de cumino N. vel de baccis lauri, &c. Spiritus matricalis externè cum camphora applicatus excellens erit remedium. Sunt qui inungunt has partes oleo de baccis lauri, chamomillæ, destillato anethi, & quidem cum fructu, omnia enim medicamenta, quæ gaudent copia salis volatilis, hîc conducunt sæpiùs applicata, & quidem tepidè, quæ omnia impediunt quamcumque inflammationem, aliaque atrociora symptomata. Ab apertione hujus tumoris planè abstineas.

Oscheo-Sarcocele, seu tumor ille durus ac rotundus ab hypersarcosi seu supercrescentia carnea plerumque post Vulnera aut Ulcera ortus, sui semper similis, quo etiam differt ab Enterocele & Epiplocele curatur ab initio emollientibus ac resolventibus, hinc varii fotus suffumigia, cataplasmata ac liquores volatiles topicè apponenda sunt. Sequenti feliciter usi sumus:

℞. *Summit absinth.*
cicutar.
centaur. min.
Flor. chamomill.
sambuc. aa. Mj.
Rad. bryon. ℥iij.
⊖*is* ♀*i,*
✱*ci* aa. ℥ß.
M.

Ex his vel sacculi fiant calidè applicandi, vel cataplasmata, vel coq. in ▽. vel vino instar fotûs, vel extrahatur spiritu vini essentia vel tinctura, quæ tepidè applicetur, vel inungantur linimenta ex aromaticis oleosis parata. Ex. gr.

℞. *Ol. laurin.* ℥ß.
destill. chamomill. ℥ß.
succin. ℈j.
M.

Quibus si non cedat Sarcocele, diviso in partes scroto, carnositas hæc totaliter eximatur, sectione à Chirurgo experto instituta. Hernia hæc carnosa etiam aliquando in scroto cum aqua intus contenta obvenit, quare benè ab Enterocele distinguenda est, potest enim aperiri, & per pus promoventia curari. Sic & tumor scroti sæpe mentitur herniam, & tamen apostema est, & maturato pure facilè sanatur. Sic legimus *Ephem. German. Ann. 6. & 7. Obs.* 47. quòd miles quidam insiliens equum testem alterutrum magna vehementia ephippio attriverit, subsequutusque fuerit dolor ingens, & apostema in scroto maximum, qui quidem per aliquot dies sensit dolorem, tandem doloris impatiens ipse sibi cultro suo scrotum aperuit, & sic postea feliciter unguento mundificante superimposito convaluit. Hic cautelâ tamen opus est, ne instrumento aperias hoc apostema, nisi certus sis de eo; aliàs si Hernia fuerit, intestinum lædes, & ægrum morti trades.

In

Oscheo-Cirsocele. In *Oscheo-Cirsocele*, seu Ramice varicoso, in quo vasa sanguine turgentia dilatantur, non adstringentia, uti in aliis herniæ speciebus, adhibenda sunt, sed potiùs emollientia, discutientia ac resolventia balsamica, quæ constant particulis oleosis & aquosis, hinc conducent interna absorbentia ac resolventia diaphoretica, quæ sæpiùs exhibenda sunt, nec externa topica negligenda, imprimis balsamum nervinum n. d. vel ♎ matricalis tepidè applicandus, quibus pro re nata addenda Elixir vitæ, camphora, spermaceti, vel ex vegetabilibus aromaticis parentur fotus vel suffumigia, vel cataplasmata, vel epithemata & calidè applicentur, quæ ex herbis absinthii, cicutariæ, rutæ, anethi, menthæ, centaurii min. salviæ, flor. sambuci, chamomillæ, sem. cumini, fœniculi, baccis lauri, Juniperi, ⊖e ♀i & ✱co parari possunt, vel imponatur emplastrum de labdano, de minio, de cinabari, de spermate ceti, quæ cuncta blandè resolvunt, emolliunt, discutiunt, omnemque obstructionem tollunt. Sectio quoque hoc in casu pro re nata institui debet, si tumor valdè induratus nullis separari potest remediis mitioribus, sed maxima hic est difficultas, & operatio ista exercitatum postulat Chirurgum. Constat observatione 97. *Decur.* 1. *Ann.* 6. *Ephem. Germ.* Juvenem quendam temperamenti sanguinei passam fuisse herniam varicosam in scroti tunica interna, dilatatis vasis spermaticis, cum dolore & pondere, quoties deambularet, ex cujus vena brachii ob plenitudinem sanguinis aperta ne gutta quidem effluxit, sed ubi pedibus compressit locum affectum, mitigatus fuit dolor, & largissimo rivulo saltavit sanguis acris, valde verò levatus fuit per venæ hæmorrhoidalis mediantibus sanguisugis apertionem.

Scroti Inflammationis. In *Inflammatione* Scroti totius rei cardo in eo vertitur, ut ab acido viscido coagulati humores dissolvantur, ad circulationem incitentur, atque obstructiones recludantur, internè ergò ad diaphoretica sæpiùs laudata accedendum est, imprimis commendamus salia volatilia, item nervina, ♃ata; ♎ C.C. volat. mixturis addatur, & dentur decocta ex sarsaparilla, guajaco, sassafras, china, &c parata, vel detur sequens vel simile sudoriferum.

℞. *Aq. flor. sambuc.*
fumar. aa. ℥j.
♎ C.C. *volat.* ʒß.
Syr. fumar. ʒij.
M. d. ad usum.

Vel forma pulveris:

℞. *Ocul.* ♋. ℈j.
♃*ii diaphoret.* gr. xxv.
⊖*is volat.* gr. iij.
M. F. *Pulvis.*

Potus Theæ & Coffæ hac in inflammatione modicè usurpatus non parvum præstabit commodum. Topicis etiam res hæc peragi potest, quæ omnia tepidè applicentur, maximè enim hic nocent frigida & repellentia dicta, quia humores magis incrassant, & sic ad circulationem & motum progressivum ineptos reddunt, ceu damno ægrorum suorum Chirurgi sæpe experiuntur. Ex sequenti pulvere discutione dicto plures ejusmodi Inflammationes feliciter vidimus sanatas.

℞. *Folior. salv.*
scord.
absinth.
sabin.
rorismar.
menth. aa. Miiij.
Bacc. lauri ℥iv.
Junip. ℔. ij.
Sem. aneth.
cumin. aa. ℥iij.
⊖*is* ✱*ci deparat.* ℥ß.

Incid. & contund. grosso modo, & fiat sacculus calidè applicandus, & sæpe repetendus; vel ex iisdem fiat fotus vel cataplasma in vino Gallico coctis, resolvunt enim tumores, & inflammationes, sopiuntque dolores Sis quoque ex tempore adjici possunt ♆, cineres clavellati, ✱cum, ⊕. ⊖ volatile, gummi, olea, camphora, &c. Præ aliis convenit Spiritus matricalis cum camphora & saccharo ♄i calidè ac sæpius applicatus, vel Spir. vini camphoratus cum ▽. ♆æ, Spir. ✱ci, Spir. flor sambuci, quæ omnia egregia sunt in tumoribus & inflammationibus, ut & emplastrum de labdano. Convenit & unguentum nostrum ad inflammationes. Sic & Essentia gummatum, si cum sale volatili & myrrha, aloë ac camphora mixta tepidè applicentur, optima sunt. Si tumor magnus conjunctus fuerit, comite febre, cataplasmata discutientia supra dicta & spirituosa ex spiritu matricali, aq. Regin. Hung. spir. flor. sambuci, spiritu vini camphorat. parata scroto & pubi applicari possunt, &, si res eò jam rediit, ut puri exitus parandus sit, ferrum, cum maxima tamen circumspectione admoveas, hoc est, lancetta tumorem aperias, & dein procedas uti in vulneris curatione, solo imposito emplastro de Labdano, addito balsamo de Peru, vel unguento basilico, vel Elixre vitæ. Ad febrem removendam internè exhibe absorbentia & diaphoretica. Sequens pulvis hoc in casu excellens est.

℞. *Ocul.* ♋. *pp.* ℈ß.
♃*ii diaphoret.* ℈j.
Camphor. gr. iiij.
Arcan. duplicat. gr. v.
M.

Detur insequenti, vel simili mixtura.

℞. *Aq. Card. bened.*
scord.
prophylact. aa. ℥j.
Mixtur. simpl. ʒß.
⊖*is volat.* ℈j.
♎*camphor.* ℈ß.
Syr. card. bened. ℥j.
M. & cochleatum exhibeatur.

Curationem hanc confirmat sequens observatio Cl. D. D. Dexbachii, Physici hujus loci ordinarii experientissimi, & Amici nostri charissimi. Vir enim nobilis annorum 43. dispositione corporis acida, vulgo melancholica dicta, Meta Casellas profectus, virum modò laudatum, die 17. febr. anni hujus 1688 ad se vocavit, de dolore, & quidem vesperi graviter usque ad duas horas durante, lassitudine omnium membrorum cum inflammatione insigni scroti, colore nigro jam tincta, & adstricta alvo conquestus. Causam hujus affectûs rectè adscripsit obstructioni pororum vel tabulorum, quòd non solùm insensibilis transpiratio impedita esset, sed quoque circulatio in vasis lymphaticis, aliisque non rectè peragi potuerit, unde ob stagnationem succorum necessariò allegata inflammatio accedente materia subtili primi elementi fuerit exorta. Primò ordinavit enema sequens.

℞. *Decoct. emollient.* & *carminat.* aa. ℔ß.
In quibus dissolv.
Electuar. diacathol.
Syr. è fol. sen. aa. ℥ß.
Mell. rosat. ʒvj.
Liq. C.C. succinat. gr. xv.
⊖*is C. C. volat.* gr. iiij.
Ol. ♂. *menth.* gr. xj.
Violar. ʒij.
F. *Enema.*

2.

℞. *Pulv. absorbent.* VVedel. ℈j.
⊖*is* ♀*i* gr. vij.
☿*ii dulc.* gr. v.
Ol. ♂. *cinamom.* gr. j.
F. *Pulvis pro una dosi manè sumendus.*

3.

℞. *Pulveris solut.* ♀*sat.* Zvvelff. *rec. pp.* ℈ij.
♁*ii diaphoret. ritè pp.* & *recent. detonati* gr. vij.
⊖*is* ♀*i* gr. iij.
Ol. ♂. *caryophyll.* gt. j.
M. F. Pulvis purgans, una vice sumendus.

4. Sudoriferum præscribit sequens.
℞. *Aq. card. bened. è succo dis* ℥j.
Theriacal. simpl. ℥ß.
Oc. ♋. *pp.* ℈ß.
Bezoard. min. gr. v.
∽ ⊖*is* ✱*ci dulcificat.* gt. v.
Confect. Alkerm. ℈ß.
M. F. Potio pro una dosi.

5. Decoctum.
℞. *Rasur. lign. Guajac.* ℥ij.
sassafr. ℥iß.
Rad. salsæparill. ℥j.
Chin. ʒiv.
♁*ii crud. in pet. ligat.* ℥ß.
Decoq. in ▽. *font.* q. s.
Colatur. ℔ij. *add.*
▽. *theriacal. simpl.* ℥j.
Essent. lumbric. terrestr. ʒj.
Aq. cinamom. ℥ß.
M. Sumat quovis manè ℥iiij. expectando sudorem.

2. Topica Scroto inflammato adhibenda præscripsit alcalica & ⊖ia ☋osa volatilia, ex. gr.
℞. ⊽ *sigillat.* ℥ß.
Cerus. ʒiß.
Camphor. ʒß.
🜄 q. s.
M. S. Balsamus externus pro epithemate calidè applicando.

Hoc præmisso tumorem sequenti liquore frequentiùs ablui jussit.
℞. 🜄 *rectificat. camphorat.* ℥j.
S. Liquor externus.

3. Cataplasma ordinavit.
℞. *Rad. Angelic.*
Contrayerv.
Calam. aromat.
Dictamn. Cretic. aa. ʒj.
Fol. rut.
Scord.
absinth.
centaur. min.
card. bened. aa. ʒij.
Sem. carvi ℥ß.
Farin. fabr. ℥ij.
Pulverisata coq. in ▽. *chalybeat.* q. s. *add.*
Elect. diascord. ʒij.
Camphor. ʒß.
🜄 *rectificat.* ℥ß.
F. Cataplasma tepidè applicandum.

Ad Scroti tumorem duriusculum cum Inflammatione in puerulo 5. annorum variolis graviter laborante, fluente materia impura ad scrotum, atque in tubulis ejus retento, d. 12 Octobr. 1688. sequentia præscripsit idem vir experientissimus.
℞. 🜄. *rectifi at.* & *camphorat.* ʒij.
S. Liquor externus calidè adhibendus.

Hinc:
℞. *Unguent. nutrit.* ʒß.
Bol. Armen. ℈ij.
Camphor. gr. xv.
🜄. *rectificat.* ℈j.
Elect. diascord. parum.
M. S. Balsamus Externus.

In *Excoriatione* Scroti conducunt quoque interna acrimoniam humorum corrigentia, ut sunt absorbentia, inter quæ pulvis temperans superius dictus solus sufficit, & diaphoretica pro re nata interponi possunt, ex quibus & decoctum ligni Guajaci, sarsaparill. rad. Chinæ, aliaque lui Venereæ convenientia conducent, imprimis verò ∽ matricalis, in quo gummi sassafras ac Guajaci fuerit solutum, & hinc expectandus sudor omnibus his conducibilis: sic & purgantibus aliquando opus est, pulvere scil. laxativo cum ☿io dulci exhibendo, adjectis aliquot granis gummi guttæ ad superfluum serum ab absorbantibus correctum eliminandum. Externè sufficit unguentum nostrum ad excoriationem superiùs in fissuris labiorum jam communicatum, quod constat ex oleo olivarum, cerâ albâ & cerussâ ♁ii, quò referri potest unguentum rubrum, optimum hoc in casu aliisque, & proinde nobis solenne. *Excoriationis.*

In *Ulceribus* verò scroti præter jam dicta interna, additis cinabarinis, & præprimis iis, quæ ad scorbutum tollendum commendantur, sequenti utere internè: *Ulceris.*
℞. ▽. *flor. sambuc.*
beton.
trifol. fibrin. aa. ℥ij.
Ocul. ♋. *pp.*
Corall. rub. pp. aa. ʒj.
⊖*is* ⊖*ri fixi alcool.* ℈j.
Camphor. gr. xv.
∽ ⊖*is* ✱*ci volat.* ℈iß.
Syr. trifol. fibrin. ℥j.
M. dentur 2. vel 3. cochlearia.

Sal volatile oleosum ad 25. guttas datum egregium est remedium. Ante omnia nempe acrimonia corrosiva, tum lymphæ, tum aliorum liquorum circulantium est corrigenda & mitiganda, hâc enim correctâ ulcera faciliùs sanantur, ea propter præ aliis hic in usum ducenda veniunt sudorifera, ut decoctum ligni guajaci, sassafras, rad. sarsaparill. scabiosæ, veronicæ, card. bened. scord. Tinctura ♁ii ♀lata, ♁um diaphoreticum, pulvis temperans, salia volatilia quæcumque, & interponatur semper potus Theæ cum ligno Guajaco, dein his simul usurpatis, topica optima eligenda sunt, conveniuntque decocta & injectiones vulnerariæ mediante syringa insinuanda, ex decocto rad. aristol. symphyt. major. fol. heder. terrestr. consol. Saracen. Scabios. pyrol. fanicul. plantag. flor. cheiri, hyperici, taxitr. vel sequens:

℞. *Herb. Chelidon. maj.*
absinth.
rutæ.
scord.
menth.
Rad. *aristol.* o
caryophyll. cum toto aa. ℥j.
Coq. in Aq. commun.
Colat. ℔ij. *add.*
vin. ℥ij.
Sacchar. ♄i ʒij.
Camphor. ʒj.
☿ii *præcipitat.* gr. xij. vel
sublimat. gr. vj.
M. pro plumaceolis & injectione.

Hîc externè convenit unguentum mundificans superiore capite jam communicatum, vel gryseum nostrum inferiùs dicendum, sive emplastrum nostrum de labdano, vel, qui meliores sunt, liquores varii tepidè ulceri applicandi.

℞. *Aq. calc. viv.* ℥iij.
Spir. vin. camphor. ℥iß.
Balf. nervin. n. d. ʒj.
Elixir. vitæ ʒß.
M.

Vel:

℞. ▽. *Regin. Hungar.* ℥j.
Elexir. vitæ ʒiß.
Tinctur. ass. fœtid. ʒiij.
⊖is ♀i ʒj.
Myrrh. ʒij.
Aloes ʒj.
M. & detur usui.

Medicamento hoc imbuta quater de die calidè plumaceola imponantur. Spiritus matricalis cum camphora, sacchāro ♄i & ☿io dulci optimus erit sæpiùs de die calidè applicatus.

Vulneris. *Vulnus* Scroti curatur ut aliarum partium vulnera, hoc tamen observato, quòd dum partes hæ non adeò carnosæ, sed potiùs glandulosæ ac membranosæ sunt, eò respiciendum sit, ut succi per eas circulantes ad motum progressivum incitentur, nec ad stagnationem diu detineantur, hinc conveniunt balsama volatilia vulneraria applicata, internis simul adhibitis cinabarinis, oculi ♋. & aliis temperantibus, & acrimoniam corrigentibus dictis remediis, qualia sunt omnia absorbentia, ac diaphoretica sæpiùs dicta. quare sæpius solis liquoribus vulnera hæc curari possunt; ex. gr.

℞. ▽. ♃æ ℥ij.
Spir. vin. camphorat. ℥j.
M.

℞. ▽ *Calc. viv.* ℥ij.
Ol. Hyperic. ʒß.
Agitentur, donec F. Linimentum.

Vel:

℞. *Terebinth. Ven.* ʒß.
Olei Ceræ ʒß.
Gumm. Elemi ℈ij.
Myrrh.
Mastich. aa. ʒß.
Aq. Regin. Hung. ʒvj.
Elix. vit. ʒj.

M. Applicetur cum plumaceolis scroti vulnerato calidè. Imponi quoque potest Emplastrum de Labdano, Stidicum *Paracelsi*, de Gratiâ Dei, &c. Balsamus de Hyperico & de Peru etiam commodè applicantur.

In *Contusione* Scroti annitendum est, ut obstructi canaliculi reserentur, & stagnantes succi resolvantur, quem effectum egregriè præstant omnia aromatica vegetabilia, quæ ope subtilium spirituum, salium volatilium & oleorum, quæ in se continent, humores stagnantes resolvunt, quem in finem sequens præ aliis conducet remedium.

℞. *Elix. vit.* ℥iij.
⊖is ✱ci *caryophyllat.* ʒiij.
matrical. ℥ij.
camphor. ʒiiij.

M. & applicetur parti contusæ, & quidem tepidè. Sic etiam possunt ▽ Regin. Hungar & flor. sambuc. applicari, aut cataplasmata ex aromaticis parata, nempe ex salviâ, rutâ, semine cumini, fœniculi, caryophyllorum, macis, radic. Ireos Florent. Sigilli Salomonis, summitatibus absinthii, baccis lauri, juniperi, &c. cum vino Gallico coctis & applicatis; vel si emplastrum desideras, sequens proderit.

℞. *Picis nigr.* ℥ij.
Gumm. elem. ℥j.
Styrac. liquid.
Terebinth. aa. ℥ß.
♁is ʒj.

Liquescant simul, & F. Emplastrum scroto contuso applicandum. Emplastrum quoque nostrum de labdano & de cumino in contusionibus hisce aliarumque partium egregia sunt, raròque te optato frustrabunt effectu. Sic quoque fotus ex resolventibus tum herbis, tum radicibus, tum fructibus, seminibusque utiliter parabuntur.

Interna diaphoretica ac resolventia haud negligenda sunt, quæ sanguinem ac succos stagnantes ad motum progressivum suum incitant, hinc salia volatilia, spirituosa, aliaque diaphoretica, etiam fixiora egregiam navant opem, imprimis spiritus matricalis ad guttas 60. internè exhibitus, item ♂ium diaphoreticum, bezoarticum minerale, potus quoque calidus Theæ vel Coffæ vel Chocoladæ hîc apprimè conducet, motum enim succorum promovet, eos fluidiores reddendo, quo facto necessariò sanguis ac reliqui humores in scroto stagnantes & livorem sæpe exhibentes resolvuntur, & ad circulandum idonei fiunt, unde & spiritus animales recreantur.

CAPUT III.

De Virgæ morbis, Lipoderno, Phimosi, Paraphimosi, Priapismo, Satyriasi, Distortione, Inflatione, Inflammatione, Excrescentiis, Verrucis, Caruncula & Ulceribus.

§. I.

Lipodermus. SIcut reliquæ humani Corporis partes omnes variis subjectæ sunt morbis, itá nec *Virga* ab iisdem intacta relinquitur. Inter morbos hos recensendi veniunt *Lipodermus*, qui dicitur λίπω & δερμὸς, hoc est, defectus cutis præputii, quia affectus hic est, quando præputium deest ex morbo vel sectione, vel ab alia causa contractum est, ut glandem ampliùs tegere nequeat, *Apella.* dicitur & Latinis *Apella*, Romani etiam *Recutitum* vocant, & convenit cum *Pharaphimosi*, interdum à primo ortu puerulì nudâ conspiciuntur glande, quale exemplum his diebus in propriis vidi ædibus, in quibus infans nobilis natus est, cujus penis instar hastæ erat, & glans nullo operimento dotata, sed penis omni præputio destituebatur.

Phimosis. *Phimosis* est, quando præputio ita fortiter obtegitur glans, ut illud reduci nequeat: Dicitur φιμὸς, quod nexum summi orificii sacculorum, cùm toto illius ambitu in angustum collecto funiculo clauduntur ac ligantur, significat *Rolfincio de Part. Genit. p.1.c.50.*

Paraphimosis. *Paraphimosis* ei contrarium est vitium, cùm videlicet ea, quæ ordinarios meatûs occludunt, opercula & tegumenta ita deducta sunt, ut reduci nequeant. Propriè tamen dicitur de præputio retrorsum adducto, ut glandem tegere nequeat, quod malum ex nervi contractione maximè contingere creditur, vel ex immodicâ præputii siccitate.

Distortio Penis. *Distortio Penis* dicitur, quando ipse diu distentus & distortus, & quasi incurvatus permanet: Huc referri potest *Priapismus*, seu priapi sive *Priapismus.* virilis membri invita erectio, in quo affectu penis, quasi catalepsi ac tetano affectus, totus rigidus manet citra appetitum rei venereæ à convulsione productus, indè nonnullis dicitur Priapismus, Convulsio particularis, vel rigiditas convulsiva penis, absque stimulo ad libidinem vel coitum, proveniens à Spiritibus flatuosis ac crassis, spongiosos nervosi corporis canaliculos ac meatus occupantibus ac distendentibus. Rara est historia & fascino adscribenda, quam mihi communicavit Cl. Dn. L. J. Augustinus Hünervvoltius Phys. Arnstadiensis. Non adeò nuper concubuit cum milite pagani cujusdam uxor, quæ post actum turpem, oppidò totum isti suo surripuit amasio priapum, huncque non sine militis magno cordis & abdominis dolore perditum intra 14 horas, umbilico impositis calidis cineribus, illa restituit Venefica. Intra triplicem membranarum vesicæ complexum inclusi & distensi flatus in alio membrum hoc retraxisse refert *D. Pecul* Sorbait Observ. 50. Anno 2. Ephem. nostr.

Satyriasis. *Satyriasis* vel *Satyrismus* est, quando penis libidinosè distenditur & palpitat cum stimulo ad coitum frequentiori, quàm alias in statu sano fieri conveniebat, quod contingit ob inflammationem partis hujus, unde fibræ non modò tenduntur, sed variè quoque concutiuntur: Vocatur itá à Satyris, quibus rigida & ex pruritu ad Venerem exercendam palpantia genitalia vulgò adscribuntur.

Virga Inflatio. *Virga Inflatio*, aliis *Emphysema* seu *tumor tympaniticus* dictus, est tumor flatuosus, sive à flatibus. vaporibus crassis, vel ab humoribus circulantibus, & in tubulis penis stagnantibus & partes distendentibus obortus.

Inflammatio. *Inflammatio est tumor virgæ* cum dolore ac rubore à stagnatione sanguinis ac succorum proveniens.

Virga Verruca & Excrescentia. *Verruca* & *Excrescentia* sunt vel in summo glandis, vel circa glandis carnem, & sæpè sub ipso præputio protuberantia tubercula, suntque mollia, fungosa, semper ferè madent, fœtent & indies augentur, iis solennes esse solent, qui morbo Gallico laborant, à succis acribus & diu stagnantibus oborta.

Caruncula. *Caruncula* in ipsa urethra & penis foramine existit, & canalem hunc obstruit, hinc urina impeditur, ob foraminis hujus obstructionem; itidem lue venerea infectis solennis affectus.

Ulcera. *Ulcera penis* sunt diversa, alia sunt externa, quæ visui patent, & circa glandem & præputium apparent: alia sunt interna in meatu urinario hærentia, inprimis in pelvi glandis, alia altiùs penetrant, ut æquè externæ & internæ partes exulcerentur, & ulcus usque ad meatum urinarium penetret: Alia sunt virulenta, qualia in lue venerea toto contingunt die.

Reliqui affectus peni obvenientes, ut sunt *Cancer, hamorrhagia, gangræna, penis duplex, excrementorum alvi per penem ejectio, penis imperforatio, &c* cùm ex raris contingentibus sint, non ex professo de his tractare placuit, sed possunt omnia ex generalibus capitibus haberi, ne toties repetendo lecturis nauseam pariamus.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* est *Penis seu Membrum virile*, quod & aliis dicitur mentula, quod rigida hæc pars viro mentem quasi eripiat, vel à seriis ad jocosa & Venerem avertat. Quanta æstimatione ac dignitate membrum virile apud Ægyptios & alios habitum fuerit, videre est in *Riolano, Anthropographia libr. II. cap. XXX.* & apud *Linschottum in suo Itinerario*, &c. Membrum hoc situm est in imi ventris parte inferiore, ut commodiùs fieret congressus, & aliis partibus impedimento non esset, ortum suum ducit à valido ac robustissimo fundamento, scilicet pubis ossibus. Magnitudo istius penis in ætate provectis ordinariò est unius spithamæ, sed maximè variat ista longitudo. Ineptum est illud obstetricum dictum, futurum penem majorem, si vasa umbilicalia non proximè ad umbilicum ligentur, abscindanturque in recens natis ob Urachum, qui inter vasa umbilicalia continetur, & vesicæ fundo annectitur, unde existimant retrò membrum id cum vesica trahi, quod tamen ob sua vasa & musculos impossibile est. Penis constat ex cuticula, cute & panniculo carnoso absque pinguedine, quæ partes dicuntur ab Anatomicis externæ seu continentes. Internæ

ternæ verò seu contentæ partes ipsis sunt duo corpora nervosa, septum, glans, quatuor musculi & vasa. Interna corporum horum nervosorum substantia spongiosa est, innumeris quasi fibris & glandulis mirabili figura hinc inde excurrentibus, ac membranam aliqualiter, ne nimium dilatetur, retinentibus componitur, hinc cùm penis flaccidus, magnus, vel parvus existat, à majori vel minori sanguinis ac aliorum succorum imprimis spirituum copiâ in corporibus nervosis existentibus dependet. Glans ex carnosiori parte formata est, quæ tegitur præputio, sic vocato, quia præ pudendis existit. Excrescit hæc pars Ægyptiorum Arabumque puerulis, *testante Veslingio in Syntagm. Anatom. c.6.* in tandam longitudinem, ut Periphimosis metum partem ejus abscindere cogantur, contrà verò interdum ità immunitur & coarctatur, ut non nisi cum maxima difficultate urina excernatur. Adhæret quoque præputii pars glandi, mediante vinculo, quod ab Anatomicis Frenum dicitur. Glans ipsa exquisito titillationis sensu prædita est, & magis quàm ulla totius corporis pars, quia plane ferè nervosa, eum in finem, ut coitus maximâ cum jucunditate ac titillatione peragi possit. Sic & penis sua vasa, nervos, arterias, venas ab hypogastricis prodeuntes habet. Qui plura cupit adeat Anatomicos celeberrimos *Bartholinos* ac *Blankardos*.

Diagnosis. §. 3. In tanta morborum unam partem invadentium pluralitate opus est *Dignotione*, ne unus pro alio suscipiatur curandus cum frustraneo quodam conatu. *Lipodermos* igitur cognoscitur ex penis incurvatione, à præputii retractione, & morbo convulsivo ægrum vexante, quem & Symptomata eadem comitari solent, quæ alios affectus spasmodicos sequuntur; quandoque est à nativitate, & oculorum juvamine ex datis modò signis facilè patescit.

Phymosis ipso qnoque aspectu innotescit, cùm glans tegatur præputio, ut retrahi nequeat, urinæ effluvium paucum vel nullum erit, peritonæum distenditur, adest dolor in urethrâ ob urinæ acrimoniam ibidem detentæ fibrillas lacessentem, cum maximo conatu penis interioris ægri aliquando excernunt urinam.

Paraphimosis cognoscitur ex præputii retractione glandem non tegentis, unde dolorem persentiunt ægri.

Distortio penis accidit iis, qui Veneri nimis indulgent, & distentum diu sibi servant membrum genitale, tum Spiritus & sanguis influentes distendunt canaliculos, & sic sibi viam parant aptam, alibi verò in parte penis cessat hic influxus, hinc ut distorqueatur penis, necesse est: fabæ enim & glandulæ instar protuberare facit. Sic quoq; D. *Fribe in Ann. 3 Eph Germ.* exemplum affert pueruli quinquennalis, in quo penis incurvatus apparebat, qualem *Bartholinus in Anat. reform. p.* 149. observavit, excepto hoc unico, quòd glans penis præputio fuerit legitimo modo tecta. In inferiore penis parte interna apparebat glans, filo quasi alligata, quod filum unico ductu per corpus penis ad os pudendi usque sese extendebat, brevius indies factum penem magis magisque incurvabat, itâ planè, ut postea difficulter mejeret, qualem etiam causam nuper vidi. Hinc Incurvationes istæ ipso aspectu patent, non opus est ergò pluribus signis.

Diagnosis Inflationis. *Inflatio seu Emphysema Penis* cognoscitur ex ipsius tumore, qui quandoque est pellucidus, indolens, vesicæ instar inflatus & vento repletus, à regione pubis ad extremum usque præputii ità inflatur, ut glans penis non amplius in conspectum veniat, sed fermè tegatur, omnia hîc adsunt signa, quæ ponuntur ab sauctoribus de tumoribus flatulentis, instar omnium vide *Sennertum l.5. Prax. Part.1 c.51.* qui tumor inprimis glandi accidit in Gonorrhæa virulenta, in qua effluit primò semen tenuius, postea acrius, hinc supervenit dolor super glandem, & urina cum dolore emittitur, liquamen quod effluit, graves dolores producit per universam urethram, liquor effluens fit citrinus, tandem cœrulescens, supervenit tunc tumor præputii, nam liquor hinc inde reliquias ponit intra præputium, & purulentum tandem tumorem infert.

Inflammationis signa sunt eadem, quæ sunt aliarum partium inflammationis, conspiciuntur nempe tumor, rubor, ac dolor, febris, lues venerea seu scorbutus, &c. reliqua autem signa inflammationis ex capite generali peti possunt, huc referenda. Diagnosis

Priapismi. In *Priapismo* virile membrum invitè erigitur, etiam absque appetitu Veneris, & penis convellitur cum dolore aliquo, imò tensio penis à coitu peracto non remittit, uti in *Satyriasi* accidere solet, licet in hac mox nova erectio, eaque sæpiùs subsequatur. Priapismus subinde remittit, mox iterum revertitur, reperiuntur etiam hi affectus complicati cum aliis morbis, & quidem *Satyriasis* cum inflammatione aut Elephantiasi: Priapismus cum gonorrhœa, & salacitas in iis, qui multi roboris sunt.

Verruca & Excrescentia apparent vel in summitate glandis, vel circa glandem, & sub ipso præputio extuberant, hæ Excrescentiæ sunt sæpe molles, fungosæ, & utplurimùm madent, malè olent, & de die in diem excrescunt & augentur: ubi morbus Gallicus, ibi ejusmodi fungosæ Excrescentiæ apparent.

Eodem modo comparatum est cum *carunculis & ulceribus*, externa enim ulcera visui patent, aliquando tamen sunt circa glandem & præputium, & propter membri tumorem videri nequeunt; Interna verò ulcera ex dolore à transeunte urina acri excitato, & pure ante urinam egrediente, pene tumido & tenso cognoscuntur; etiam aliquando vel ab apostemate inflammationem insequente, vel à calculis asperis transitu lædentibus: Ex ipsa tandem virulentia & foditie innotescunt ulcera antiqua.

§. 4. *Ætiologiam* morborum præsentium Galenici ita efformant, ut in *Lipodermo* tanquam causas accusent, facultatis plasticæ aberrationem aut debilitatem, aut materiæ spermaticæ defectum, unde cutis penis sufficienter ad glandis contectionem non fuerit elaborata, tum quoque abscissionem cutis, qui gentium quarundam, maximè Judaicæ, mos est, studio factam, unde cutis abbreviatur, ut ad glandis investituram non sufficiat, vel absumtionem ab humoribus erodentibus, vel spasmum, ob quam cutis contrahatur, nec supra glandem valeat diduci. Galenicorum opinio de causa Lipodermi.

Phimosin fieri dicunt tum ob cicatricem in præputio factam, unde cutis rigidior reduci nequeat, tum ob carnis accretionem præputium tam fortiter super glande detinentem, ut hæc denudari nequeat; *Paraphimosin* verò oriri volunt ab inflammatione penis, in qua cute retrò ab- Phimosis & Paraphimosis.

abducta glans intumuerit, nec præputium amplius admittat.

Priapismi & Satyriasis. *Priapismum* & *Satyriasin* originem habere putant à dilatatis oris venarum & arteriarum in pudendo, vel flatu vaporoso juxta nervum antrorsum oborto, sive spiritu flatulento ex crassis pituitosis humoribus orto, qui nervum fistulosum erectorem Penis inflat & distendit, uti ipse *Galenus lib. 9. cap. 7.* statuit. Sic etiam ob effervescentiam sanguinis arteriosi, simulque copiam, arteriarumque rarefactionem, unde copiosus spiritus in penem effunditur. Causæ remotiores ipsis *Galenicis* sunt cibus euchymus multus & acris, unde sanguinis & seminis copia generatur, item supinus decubitus, abstinentia à Venere; vel etiam fit à partium genitalium inflammatione, ulcere, dolore, &c. hinc materia illa flatulenta magnâ copiâ attrahitur, incurvatur & convellitur membrum, hominesque ad mortem nonnunquam præcipitantur, dolores enim sunt, quales tetanici. & moriuntur ventre inflato, teste *Aetio Serm. 2. c. 32.*

Distorsionis Virgæ. *Distorsionem* Penis vel à primo ortu existere dicunt, vel ex convulsione aut immodico Veneris usu postmodum contingere, eo quòd parte hâc diutius distenta, spiritus in ligamentis conclusi in aliquam alteriùs ligamenti partem impetum facientes eam relaxent & protuberare faciant, quapropter quantum huic parti accedat latitudinis, tantum ei detrahatur longitudinis, adeòque impar fiat alteri parti opposita.

Inflationis *Inflationis* Penis causam eandem statuunt, quam Priapismi, spiritum nempe flatulentum, abs quo adeò distendatur.

Inflammationis. *Inflammationem* Penis oriri volunt à sanguine puro vel impuro copiosius in eum fluente, promoventibus hunc influxum Venere immodica & impetuosa, casu, aut contusione, aliisque rebus sanguinem allicientibus.

Excrescentiarum, & c. Excrescentiarum, *Verrucarum Caruncularum* originem imputant lui Venereæ, vel Ulceribus, partes Penis interiores erodentibus ut humor nutritius extillet, qui demum incrassatus in ejusmodi abeat protuberantias.

Ulcerum. *Ulcerum* causam profitentur modò inflammationem suppuratam, modo urinam mordacem, semē acre ac virulentum, calculum asperum inter transeundum urethram erodentia, modo concubitum impurum, in quo uterus muliebris impuritatibus refertus penem inficiat & erodat, modo medicamenta ad callum absumendum adhibita exulcerantia.

Paracelsi de causis morborum borum opinio. §. 5. *Paracelsus* Virgæ *Lipodermum* & *Paraphimosin* aut à resectione studio vel necessitate facta, aut à spiritu quodam mercuriali cutis diductionem impediente fieri posse affirmat, unde glans nuda persistere cogatur.

Phimosin à vitiosa in utero formatione, in qua præputium supra glandem adeo corrugatum & arctum reddatur, ut diduci nequeat, vel ab accrescentia quadam post ulcus produci fatetur, *Priapismum* verò & *Sartyriasin* ex luxu vel contractura, uti & *Distortionem*, *Inflationem* & *Ulcus* à sale quodam vitriolico, cui si sal quoddam sanguinis intermisceatur, *Excrescentias*, *Carunculas* & Verrucas pronasci statuit.

Helmontii opinio de morborum præsentium productione §. 6. *Helmontius* priorum dicta his in morbis approbans, *Lipodermum* ex resectione aut absumtione à latice acido acri factâ ortum sumere annuit, uti *Phimosin* à vitiosa conformatione in utero, vel ex præcedente ulcere, unde partes læsæ concrescant; *Paraphimosin* ex glandis intumescentia inflammatoria, ob quam præputio tegi nequeat; *Priapismum* & *Satyriasin* nec non *Distortionem* & *Inflationem* Penis vel ex spasmo & contractione, vel ex flatu à fermento vitioso spermatico producto & virgam variè tendente; *Inflammationem* ex peregrino quodam in pene consistente & cruoris transitum impediente, sicque Archæum in furorem concitante; *Excrescentias*, *Carunculas* & *Verrucas* ex custode prodigo nutrimentum partis hujus variè dispergente, & *Ulcus* à latice acido acriori cutaneo partem hanc exedente.

§. 7. *VVillisius* ut causas admittit in *Lipodermo* resectionem præputii vel religionis, vel necessitatis gratiâ factam, dum pars hæc fuit corrupta, ut auferri debuerit; vel absumtionem ab humoribus acribus: in *Paraphimosi* glandis intumescentiam, cui tegendæ præputium non sufficiat; in *Phimosi* accrescentiam præputii ad glandem vel in utero, vel post partis exulcerationem mediante cicatrice obortam: in *Priapismo*, *Satyriasi*, *Distortione* & *Inflatione* spasmodicum aliquid subesse existimat, quo membranæ partis hujus detineantur, dum tubuli ejus à vehementi spirituum explosione intumescant. In Partis hujus *Inflammatione* causam agere vult sanguinem ob vasorum obstructionem à lentore inductam diuturniorem in interstitiis membranarum extravasatum diutius detentum, & propterea accensum. A sanguine per contagium Venereum corrupto & in glandulis impuritates suas deponente non modò *Ulcera* in Virgâ suscitari credit, sed dum succus nutritius aliique impuritatibus istis immiscentur & cum illis coagulantur, varias inde *Excrescentias*, *Carunculas* & *Veroucas* in penis meatu propellulare. *Willisii mens de morborum Virgæ causis.*

§. 8. *Sylvius* causam *Lipodermi* imputat vel resectioni, vel absumtioni ab acido acri, ut ita absente præputio glans obtegi nequeat: interdum verò *Paraphimosin* à convulsione oriri posse existimat, quod cutis itâ contrahatur, ne convenienter diduci nec glandem investire valeat. *Sylvii opinio de causis Morborum Penis.*

Phimosin vel ex malâ in utero formatione, vel ex tumore & humoribus crassis ortum habere putat, unde frenum adeò angustetur, ut cutis glandi firmiùs annexa retrahi, & glans ipsa nequeat denudari.

Priapismi, *Satyriasis*, & *Inflationis* Penis originem adscribit flatibus nimia copia in penem irruentibus, eumque itâ rigidum reddentibus, flatus verò ex pituita viscida & bili invicem commixtis etiam hîc exsurgere profitetur.

Distortionem Virgæ utplurimum ad spasmum referendam esse contendit, spiritibus animalibus ad unius lateris corpus nervosum, quàm ad aliud copiosius & impetuosius propulsis, & in eo diutiùs commorantibus.

Inflammationis Penis causam esse dicit sanguinem in ductibus Penis diutius subsistentem, ut subtiliores sive spirituosiores particulæ ejus evanescant, & oleosæ cum acidis & salsis incipiant effervescere.

Excrescentias, *Carunculas* & *Verruccas* post Luem Veneream in Pene emergere dicit, quando cute ab acido erosa, sanguis nutriens per foramina exstillat, & in protuberantias istiusmodi convertitur.

Ulcera in Virgâ excitari dicit ab acido quodam

dam peculiari, à contagio quodam Venereo frequentiùs parti huic communicato, eamque periculosè & dolorosè erodente.

Cartesianorum de causis Morborum Virgæ sententia.

§. 9. *Cartesianorum* sententia est, *Lipodermum* oriri à cutis glandem aliàs investientis absentiâ, vel quòd hac in primâ fœtus in utero formatione adeò curta sit elaborata, ut glandem attingere nequeat, vel postmodum abscissa sit vel religionis gratia, ut in circumsione Judæis est solenne, vel manu Chirurgi ob partis corruptæ amolitionem: vel quòd in ulceribus Venereis à particulis acutis erodentibus fuerit absumta, ut glans obtegumento suo ità destituatur.

Phimosin ortum sumere credunt vel ex malâ fœtus in utero conformatione, dum cutis penem & glandem investiens adeò prolixa & glandi annexa fuit, ut glans nunquam, nisi præmissa medela, denudari possit, vel ex mala ulcerum curatione, dum cutis glandi exulceratæ per cicatricem adhæreat & inter consolidandum firmiter annascatur.

Paraphimosin ab tumorem glandis potissimùm fieri volunt, impedientem, ne glans ipsa cute abbreviata obtegi possit.

Priapismi, *Satyriasis*, *Inflationis* & *Distorsionis* Penis causam adscribunt copiosiori spirituum in tubulos corporum nervosorum influxu, unde & sanguis in vasis & materia spermatica in canali diutius detineatur, compressis nempe tubulis, ut succi tam facilè nequeant transfluere, sed fibræ spasmodicè detineantur; hic verò influxus si in unum corpus vehementior fit, quàm in alterum, penem variè distorqueri dicunt, qualis distorsio etiam contingere possit, si post ulcerum perversam curationem cutis corrugetur, vel alio modo in parte abbrevietur.

Inflammationem sanguini aliisque succis in tubulis Penis stagnantibus imputandam esse volunt, unde tubuli ità angustentur, ut exclusis globulis secundi elementi sola materia subtilis succos ingrediatur, abs qua igneus ejusmodi motus suscitetur.

Excrescentias, *Caruncnlas*, *Verrucas* & *Ulcera* Penis plerumque ex Lue Venerea pronasci statuunt, eo quòd acidum illud venenosum ex impuro coitu communicatum, sive particulæ acutissimæ sibi transversim junctæ in tubulis primo succorum excitent stagnationem, hinc diversæ cum porosioribus succorum partibus commotæ fibrulas distendant & rumpant, unde Ulcera emergant, ex quibus stillantes succi ab acido variè coagulati fibrulas ruptas extra ulcera protendant, quibus succus chylosus nutriens sese associans varias istiusmodi producat excrescentias, eo citiùs emergentes, quòd semen in gonorrhœa vel urina assiduò perfluens ulcerum impediat consolidationem.

Nostrum judicium de causa Lipodermi.

§. 10. Causa *Lipodermi*, me judice, nihil aliud est, quàm motus convulsivus fibrillarum ac nervorum præputii, à volatu nimio spirituum animalium, seu eorum concitatissima agitatione & dispersione succi nervei ad hæc loca, hinc motrices fibræ præputii ita inde contrahuntur, ut glans amplius conspici nequeat. Causa mediata proximior aliquando est succus halituosus, elasticus, fixior, indeque enatus vapor spirituum auram interturbans, easdem ad inflandum partes præputii partim irritans, partim coagulans, acidus puta, acris, austerus, & crassior, tenacior & respectivè fixior.

Phimosis.

Phimosis causa est tumor præputii, in quo sæpe stagnant vel evasantur humores partes præputii distendentes, quæ distensæ obtegunt glandem, & impediunt urinæ effluxum, aliaque Symptomata excitant: Quidam dicunt esse vaporem inflativum & convulsivum. Affectus quibusdam est à nativitate, ceu aliquot novimus exempla.

Paraphimosis.

Paraphimosis causa est motus convulsivus præputii à materia acri & viscida in nervis vel succo nerveo existente, fibras præputii vellicante obortus, hinc præputium retrorsum trahitur, ut glandem tegere nequeat.

Penis distortionis.

Distortionis penis causa est spasmodica contractio vel discissio vasorum nerveorum, vel fibrillarum, hinc succus nerveus influere nequit secundùm ordinem, & sic necessariò penis distorqueri debet, quod etiam fieri potest ab obstructione quadam, vel à tumore, vel viscido acri subsistente succo quodam. Hic & Plastica vis aberrat, & in partibus his ceu in aliis distortionem efficit. Contingit quandoque freni vel præputii vitio: Frenulum quod concernit, si nimis breve est, & tenditur membrum, glans retrahitur, & membrum incurvatur: Præputii ratione fit, si nimia de glande fit retractio, ut nequeat denuò retrahi, quod sæpius ex violentiori coitu oriri solet.

Inflationis.

Inflatio & Tumor Penis inducitur tum ob succorum crassitiem ac visciditatem, minùs commodâ per vasa penis transeuntium, qui humomores ob acidum & visciditatem commorantur & stagnant, hinc penem reddunt tumentem, vel flatus succis istis immisti cutem penis distendunt, aut acre quid à coitu impuro sibi contractum fibrillas nerveas, & cutem pungit, dolorem infert, & tumorem stagnando efficit, uti & ipsum semen stagnando dolorem parit, tumoremque producit.

Inflammationis.

Inflammationis Penis causa eadem est ac aliarum partium, quæ dependet à stagnatione succorum circulantium in penis canaliculis & tubulis, & cùm hanc causam ubivis abundè dederimus, eam hic repetere tædet.

Priapismi.

In *Priapismo* convellitur ac tetano afficitur penis, unde effectus hic partim convulsivus, vel à Spirituum copia vel acrimonia productus. Sæpe affectus hic incidit cum Hernia, Colica, cum multis flatibus, calculo, Epilepsia, &c. aliquando incidit Priapismus subsequente pollutione, id quod etiam in animi deliquio & iis evenit, qui laqueo suspenduntur. Huc quoque spectat pollutio nocturna, quæ etiam diuturna est, ac veriùs diceretur somnosa, id est, in somno & insomnio contingens. Causa ergo Priapismi omne id est, quod convulsiones, spasmosque ac tetanum efficere potest, ut sunt omnia, quæ succos acres, asperosque efficere possunt, qui fibrillas convellunt corrugantque, ac talem motum convulsivum inferunt, ut alibi ad nauseam jam dictum est.

Satyriasis.

Satyriasis Inflammationem sequitur, quoniam fibrulæ à particulis igneis non modò nimiùm tenduntur, sed variè agitantur, & hinc *palpitatio* exoritur, & simul ad coitum fibræ vellicatæ incitant.

Excrescentiarum & caruncula.

Inter varia illa dolorisque immensi plena, quæ scortatoribus & adulteris justo Dei judicio obveniunt, uti diximus, sunt præcipuè *Excrescentiæ* illæ carnosæ in urethra utplurimùm obor-

obortæ, quæ causam agnoscunt succi nutritii, imprimis circa has partes collecti acrimoniam, accedente simul acido coagulante, hinc perruptis vasis suis coagulatur, & in talem carneam transit substantiam, ex qua coagulatione *Caruncula* oboriuntur, succus enim nutritius evasatus facilè accedente acido in circulatione impeditur, & non ampliùs circulans in carunculam excrescit, quando enim nimia extensio staminum & vasorum violenta sit, tunc fibrillis læsis, alimentum partis proximum ulterius recipitur, diutiùs retinetur, & magis quàm par est, evasatur, & generatur ejusmodi caruncula urethram obstruens. Seminalis quoque in Gonorrhœa effluens materia in tantùm sæpe accrescit, ut urethram interdum exulceret & excoriet, in quo loco tum concrescit verrucula, quæ vocatur Caruncula Penis, quæ tandem meatum obstruendo urinæ excretionem impedit, vel ischuriam, vel stranguriam producit, qualem non ita pridem in viro observavi sexagenario.

Causa Verrucarum. Videntur verò oriri *Verrucæ*, ceu jam alibi diximus, à succi nutritii acrimonia, vasa primò perfringente, affluente enim indies novo succo, successu temporis consuetam sibi parat viam, hic itaque à glandulis assiduò affluens succus exitum moliens etiam in distortis & diductis fibrulis sibi viam servare potest, unde meatus interior pervius manet, accrescentibus exteriùs particulis crassioribus tuberculum illud verrucosum solidè efficientibus, succi acrimonia facilè oriri potest à concubitu impuro, quia in uteri cervice impura plures hærent succi acres à semine virili æquè ac liquore muliebri relicti, vel continua irritatione excussi fibrasque rumpentes, hinc effluit succus nutritius, qui tunc in hisce locis obscœnis stagnans ejusmodi verrucas producit; hinc affectus hic lue venerea laborantibus, & scortatoribus solennis esse solet, qui toto in corpore suo habent acres succos ansam huic affectui præbentes.

Penis Ulceris causa. *Penis Ulceris* causa eadem est, ac aliorum ulcerum sæpiùs jam dicta. Causæ enim sunt succus acris corrosivus, scorbuticus, modò viscidus, & non ritè circulans, & sic in ipso ulcere demum corruptus, hinc & sæpè hic morbus ortum suum trahit, vel à lue Venerea, vel à scorbuto ab iisdem particulis corrosivis, acidis, viscidis in sanguine ac succis existentibus exortus. Producitur aliquando ab Apostemate inflammationem insequente, vel ab urina acri, vel à calculis asperis ac cuspidatis in transitu spiculis suis lædentibus fibras, hinc effluunt succi, qui constituunt pus, quod continuò effluit, & acrimoniâ suâ adhuc alios canaliculos ac tubulos perfringit, aperitque. Unde oritur aliquando ulcus fistulosum, quod nuper observavi in rustico Hasso feliciter curato à remediis infra dicendis.

Prognosis Penis Affectuum. §. 11. Affectus hi quamvis rarò existant lethales, attamen ægris maximum incommodum afferunt, &, si aliis morbis convulsivis associati sunt, periculum majus inferunt: Sic scorbutici aliique, qui pleni sunt succis acribus & viscidis, indeque circulatio succorum tardior, facilè in hos incidunt affectus, ut & ii, qui laborant lue Venerea, quia & hi scatent ejusmodi viscidis acribus succis.

Priapismus ut affectus convulsivus non facilè curatur, & quandoque in Epilepsiam, Apoplexiam aliosque morbos lethales transit. *Satyriasis* morbus est satis periculosus, sæpe enim convulsio in propinquo, & vasa seminalia penitus resolvuntur.

Ob *Distortionem* Penis generatio prolium sæpe impeditur, & dolor oritur aliquando maximus, estque affectus hic pertinax & ferè incurabilis si à nativitate fuerit, semen enim non ita fortiter, nec rectâ lineâ ejici potest, quod tamen ad legitimam generationem requiritur, ut ovum muliebre attingi & fœcundari possit contagio spirituoso ac vaporoso seminali.

Inflatio Penis malum non adeo magnum existit, nisi comitem habeat alium morbum, facilè enim discutientibus ac diaphoreticis internis, emollientibusq; externis calidè appositis curatur.

Inflammationem Penis facilè insequi solet sphacelus, vide *Bartholin. histor. 27. ac Centur. 6. histor. 96. Tulp. c. 33.* De putrefactione ejusdem membri è venerea quadam lue orta lege *Forest. l. 26. hist. 6.* Sic quoque, dum hæc scribo, Novellæ referunt de quodam viro, qui Lipsiæ semetipsum castravit absque periculo vitæ, quod & factum est abhinc aliquot annis à viro quodam mentis non planè compote.

Carunculæ ac excrescentiæ venereæ Penis ac urethræ non facilè sanantur, 1. quia sunt in parte mobili, 2. quia urina acris, seu semen tale vitiosum continuò transit, & pelliculam, quam successivè perluit, abradit acrimoniâ suâ corrosivâ. 3. quoniam ibidem Medicamenta commodè applicari nequeunt. Carunculæ hæ modò stranguriam, modò disuriam, modò ischuriam efficiunt, hinc difficillimæ sunt curatu, quia sæpe luem Veneream comitem habent; ob membranosas quoq; partes ibidem existentes corrosiva aliaque acria caustica haud applicari possunt, nec commodus locus est ad exscindendas, amputandasque has carunculas.

Verrucæ hisce in locis Penis, præsertim interiores, difficillimæ sunt sanatu, exteriores verò facilè curari possunt, modò non oriantur à lue Venerea, quæ ceu dictum, difficiliores sunt curatu, lues enim simul curari debet.

Ulcera his in partibus genitalibus membranosis difficilioris sunt sanationis, quàm in aliis carnosis, facilè enim transeunt in gangrænam & sphacelum. In quibusdam ægris lue venerea infectis prostatæ glandulosæ ulceratæ, & quasi excoriatæ fuerunt observatæ, nam dum in coitu impuro incalescunt partes genitales, ut ulcera vaginæ uterinæ exhalent miasmata acria, quæ se insinuant in cavum urethræ, & penetrant in prostatas glandulosas, dein inquinant lympham dictarum prostatarum, quæ lympha inquinata accrescit, acescit, stagnat, degeneratque in virulentiam, hinc à tali specifico acore Venereo liquor corruptus sensim effluens urethram & præputium afficit, pari modo ac videmus quotidiè miasma febrile malignum communicari aliis. Sic *Cl. D. Vogelsangius, Amicus noster singularis,* nuper invisebat quendam febre maligna laborantem, & postquam manu pulsum ægri tetigerit eamque admoverit faciei, & imprimis naso, statim ibidem pustulas à miasmate nactus est, tanquam testes malignitatis: quod etiam accidit Celeb. D. *Wvitzelio* Francofurtensi pustulam variolosam digito attingenti, & faciei similem pustulam admovendo digitum miasmate conspurcatum producenti.

§. 12. His

Diæta. §. 12. His in affectibus genitalium externis, *Diæta* etiam sedulò observanda est, hac enim neglecta optima medicamenta frustrà sæpè applicari solent, & quemadmodum homo aëre destitutus mori debet, ea propter is homini ad vitam conservandam, & sanitatem amissam restaurandam maximè necessarius est, qui tamen frigidus & humidus, ut & nimis calidus nocere potest, aër enim frigidus, ceu notum est, non tantum sangvinem, sed & reliquos succos circulantes incrassat coagulatque; aer verò nimis calidus efficit transspirationem nimis vehementem, hinc per sudorem nimium succi subtiles absumuntur, & restantes nimiùm incrassantur. Ut etiam optimum nutrimentum partibus afferatur, necesse est, ut alimenta sint optima, eligantur ergo cibi boni succi & pleni lactis, vitentur contra acidi, salsi, acres, saccharati & tenaces, qui reddunt chylum viscidiorem, & per consequens humores reliquos tenaciores, & ad bonum nutrimentum ineptiores, hinc stagnationem producunt; sic quoque à vino, spiritu vini, aliisque acidis potulentis abstinendum, & potiùs decoctum ex sarsaparilla, china, scorzonera, ligno guajac. cinamom. sandal. citrin. commendandum est, vel cerevisia tenuis medicata, vel potus Theæ vel Caphæ, vel veronicæ, betonicæ, salviæ, rorismar. vel alius herbæ aut ligni appropriati.

Motus corporis haud sit nimius, ne sangvinem ac succos reliquos nimiùm è corpore per poros cutis elicias & reliquos incrasses, certum enim est juxta commune ac notum dictum, *Quiete & abstinentia* imprimis à *Venere* & aliis pessimis cibis, multi curantur morbi.

Somnus concedendus est ad satietatem, nec his in affectibus pomeridianum atro notamus carbone, vigiliæ verò maximè sunt noxiæ, per has enim succi circulantes fiunt spissiores acrioresque, hinc affectus hi genitales magis augentur, quàm diminiuntur.

Alvus sit libera cum reliquis excernendis.

Animi passiones, ut sunt invidia, terror, mœror, ambitio, in venerem propensio, seu continua cogitatio de Venere, amor illicitus, maximopere his in affectibus genitalibus vitanda sunt, per hæc enim succi acriores viscidiotesque redduntur, qui tunc autores ac fabri horum affectuum existere possunt; hilaritati, tranquillitati ac modestiæ, pudicitiæque studendum, sua quoque sorte quisque sit contentus, hinc à mente hilari succi & liquores circulantes, imprimis succus nerveus, agiliores & ad motum aptiores disponuntur.

Imprimis hisce in morbis genitalibus à Venere, coitu impuro ac illicito abstinendum est, inde enim sæpiùs hæ lacrimæ sunt, quoniam partes hæ genitales facillimè à vaginæ uteri exulceratione, pustulis, verrucis, eodem charactere notari possunt, ceu in quotidiana praxi occurrunt ejusmodi exempla plura, quorum etiam morborum à contagio infectorum superiùs dedimus rationes sufficientes, quas hic repetere non libet nec decet.

Galenicorum cura in Lipodermo. §. 13. *Galenici* morborum virgæ *curationem* sequenti aggrediuntur apparatu. In *Lipodermo*, ex *Celsi* monito, glandem nudam faciliùs obtegi posse promittunt, si æger adhuc puer sit, vitium naturale, glans parva & juxta eam cutis, coles verò spatiosior, quàm si patiens fuerit vir, aut ex more quorundam gentium circumcisus, & glans major, cutis procul ab ea distans, & coles angustior. Ut verò glans denuò retegatur, cutem circa eandem prehendunt & extendunt, usque dum glandem condat, ibique deligant, deinde juxta pubem in orbem tergus incidunt, donec coles nudetur, magnâque cavent curâ, ne vel urinæ iter, vel venæ ibidem existentes incidantur; quo facto cutem ad vinculum inclinant, & instar circuli circa pubem nudant, tum linamenta imponunt, ut caro increscat, & vulnus impleat, sicque latitudo plagæ velamentum aliquod ipsi glandi præstet, servando membrum hoc tamdiu vinctum, donec cicatrix sit inducta, in medio exiguo solùm relicto urinæ itinere. In circumcisis sub circulo glandis cutem ab interiore cole scalpello diducunt, cùm non ita doleat, sed summo soluto citra sangvinis profluxum ad pubem usque manu deorsum deduci possit. Cutem resolutam ultra glandem rursus extendunt, multâ aquâ frigidâ fovent, & emplastrum aliquod inflammationem arcens circumdant, imperato simul victu tenuissimo, ne partem satietas excitet. Abactâ inflammatione à pube ad circulum usque deligare jubent, & super glandem adverso emplastro imposito inducere, ut ita pars inferior glutinetur, & superior ita, ne inhæreat, sanescat.

In Phimosi. In *Phimosi* ad glandem contectam aperiendam *Celsus* ita procedit Subter à summâ orâ cutem rectâ lineâ usque ad frænum incîdit, ut tergus superius ita relaxatum retrò cedere possit. Si propter angustias aut tergoris duritiem parum sic profectum fuerit, cutem formâ triangulâ ab inferiore protinus excîdit, ut vertex ejus ad frænum basis in tergo extremo sit, tum linimenta superdat, aliaque medicamenta ad sanitatem perducentia, & ne ambulatio ulcus sordidum reddat, ad cicatricis celeriorem inductionem necessariam imperat quietem. *Paulus* verò *Æginet. de remed. lib. 6. cap. 55.* talem præscribit processum. Postquam hominem prout convenit collocavit, attracto præputio in anteriorem partem, hamulos tres aut quatuor in summum ipsum immittit, eosq; ministris tenendos dat, & quantum fieri potest extendere & aperire ipsum jubet; posteà si ex cicatrice externa contractio facta fuerit, scapello sectioni venarum apto, aut cultello aculeato, ex internis partibus præputium dividit in tribus aut quatuor locis, juxta internas partes sectiones faciens in directum extentas & æquali spatio inter se distantes, & cùm duplex circa glandem præputium sit, osculum internæ in ipso partis dividit, ut ita contractione ex cicatrice oborta præputium abducatur, si verò caro ex internis partibus agnata, constrictionem effecerit, detracto præputio, in omnem carnem scarificationes facit, & eminentias intermedias carnis inter impacta vulnuscula deradit, postea verò plumbeum canalem papyro sicca obvolutum toti glandi circumdat, ita ut canalis undiquaque æqualiter sit expassus, sic enim propter canalis circumpositionem præputium prohiberi ait, ne rursus inductum concrescat, ut quod præ plumbo, & obvolutâ papyro distentum conservetur, cùm papyrus ex irrigatione intumescens cutem adhuc magis dissiparet, unde hoc facit, sive propter cicatricem, sive propter carnis excretionem facta fuerit constrictio.

In Paraphimosi. *Paraphimosin* inveteratam incurabilem pronun-

pronunciant, si verò nondum occalluerit, in directum factis vulnusculis tribus, aut quatuor, aut pluribus, & oleo calido multo affuso, ad externam partem præputium attrahunt.

In Priapismo, Satyriasi & Inflatione. Si ob copiam spirituum & sanguinis, vel seminis, *Inflatio* Penis, *Priapismus*, aut *Satyriasis* contingat, venam secare jubent, imprimis in poplite, posteà Penem & partes ei vicinas aquâ fovent frigidâ, vel succo plantaginis, nenuphar, vel aliis repellentibus. Si propter medicamenta Venerem irritantia affectus hi fuerint inducti, aquâ tepidâ partem fovent, & poscâ abluunt, si verò ob medicamenta acria, auferunt, repelluntque à parte hac sanguinem attractum. Si ob ulcus Priapismus fuerit obortus, & quidem internum, abluunt id refrigerantque injectâ aquâ nenuph. myrthi, plantag. vel solatri, & injungunt ægris his bibere aquam, & parum comedere. Quòd si post immodicum coitum id accidat, oleo rosarum, vel oxyrrhodino penem fovent, frigidisque abluunt pedes, & refrigerant renes; his enim partibus refrigeratis nunquam penem distendi posse contendunt, ob id unguento albo *Galeni* renibus inuncto utuntur, perinæum quoque & plantas pedum, vel unguento populeonis, vel cerato sandalino, vel unguento albo *Rasis* ex cerussâ illinunt.

In Distorsione. *Distorsionem* Penis à primo ortu existentem vix ullam admittere judicant medelam, eam verò, quæ à convulsione, adeoque aut inanitione aut repletione nimia, post frequentiorem Veneris actum, dependet, ita tractant, ut indictâ Veneris abstinentia ea adhibeant remedia, quæ nervosorum corporum distensioni, aut contracturæ nimiæ conveniunt, in repletione purgantia & Venæsectionem præmittentes, in inanitione refocillantia remedia ex speciebus dianthos, diamoschi, & similibus, tum Penem fovent aquâ calida, & oleo simplici calido, vel oleo castoreo, de croco, auxungiâ vulpina, &c. inungunt. A nodo quodam productam distorsionem curare tentant subadstringentibus fotu ex decocto absinthii, fol. myrti, myrtillorum, balaustiorum, corticum myrobolanorum, nucum cupressi, seminis sumach in vino nigro austero facto, & instrumentum aliquod adhibent, quo Penis denuò rectâ extendi, & inconvenientem formam disponi valeat.

In Inflammatione. In Penis *Inflammatione* præmissâ sangvinis è venis malleolorum eductione ad revulsionem, in principio statim ad repellentia sua confugiunt, perfunduntq; Penem decocto rosarum & meliloti, vel aquâ, in qua folia aut semen betæ efferbuerint, quibus apta simul instituitur discussio; adhibent etiam cataplasma ex pane cum palmulis sapâ maceratis, cum pauco olei rosacei, aut ex malicorio in vino cocto ac trito cum pane ac modico oleo rosaceo parato.

In Excrescentiis, Carunculis & Verrucis. *Excrescentias*, *Carunculas*, & *Verrucas* sive *Thymos* Penis auferunt sectione & ustione, post quam exstirpationem reficcantia admovent remedia, quibus etiam utuntur, quando chirurgia commodè nequit institui, qualia sunt medicamentum xeraphium dictum, sequenti modo parandum.

℞. *Chalcitid. cruda* ℥iß.
Missyos crud. ℥iß.
Squama æris ℥ij.
Alum. sciss. ℥j.
M. F. Pulvis.

Hunc pulverem loco priùs vino eloto siccum inspergunt, vel gallam & alumen trita, aut origanum & radicem rutæ usta & trita eodem modo adhibent, ut excrescentiæ istæ & thymi exsiccati decidant.

In Ulcere. Penis *Ulcus* curant præmissis universalibus, purgantibus & Venæsectione ventrem frequentiùs leniendo, ut eò derivetur materia peccans, sequentibus vel similibus, Cassiâ recens extractâ, tamarindis, sebesten, electuario catholico, cum syrupo rosarum solutivo ad ℥j. in forma boli, vel decoctione hordei aut prunorum, deinde suadent decocta ad sudorem provocandum, ut ulcus siccetur, subjunctis trochiscis de alkekengi, posthæc ad topica transeunt, observantes, ut, si cum inflammatione aut Phymosi sit conjunctum, medicamenta diluant aquis refrigerantibus, eaque syringâ immittant. Si ulcus denudari possit, medicamentis fortiter exsiccantibus curare satagunt, unguento nimirùm diapompholygos & cortice mali granati, vel cerussâ ustâ & lotâ, vel atramento scriptorio, pannum etiam detritum carminatum frequenter mutatum, & ulceribus cavis impositum laudant. Si ulcus putridum sit, auripigmento in aquis rosar. & plantag. soluto uti solent, ne ampliùs serpat, vel lixivio cum pauco Ægyptiaco, vel ad unguentum Apostolorum, & per vices ad mitiora perveniunt. Si recens est, cum quadem calefactione, leviter detergunt & refrigerant, qua de causâ aquam injiciunt plantaginis, solatri, nymphææ, myrtillorum, vel succum eorum, aut decoctum hordei cum syrupo de rosis laxativo, sero lactis, adduntque trochiscos albos Rhasis, vel Alkekengi, vel decoctum lithargyrii injiciunt, vel unguentum pompholygos cum albumine ovi & aqua hordei, vel sero lactis. Renibus imponunt refrigerantia, ut urinæ ardor minuatur, ut unguentum album *Galeni*, sandalinum, nutritum, album *Rhasis*, & quæ ex oleis frigidis, leviterque adstringentibus parantur. Si parum bibant, & parum mejant, citiùs ægros hosce curandos esse promittunt.

Paracelsistarum morbos Penis curandi ratio. § 14. *Paracelsus* cum asseclis suis in Penis *Lipodermo*, *Phimosi* & *Paraphimosi* præcedentium curæ nihil detrahunt, sed eandem quandoque, ne nihil agere videantur, institui posse autumant. In *Priapismo*, *Satyriasi* & *Inflatione* cataplasmata laudant ex farina fabarum & ruta parata cum aqua nenupharis, & foris Peni imposita. Ad *Distortionem* proficuum æstimatur galbanetum *Paracelsi* frequentiùs illitum, vel oleum laurinum aut de Spica, quibus spiritus ille mercurialis Penem occupans dissipatur. Penis *Inflammationi* abigendæ proficuum esse promittit *Crollius* decoctum caulis hieracii cum aqua communi paratum, quotidiè haustus ejus calidus assumatur. Ad *Carunculas*, *Excrescentias* & *Verrucas* absumendas in Pene balsamo utuntur arsenici, uti ad *Ulcera* membri hujus sananda & incarnanda oleo Mercurii, vel sequenti mixtura:

℞. *Terpentina* ℥iij.
Succi Alkekeng. ℥vij.
Reduc per ablutionem,
℞. *Hujus* ℥iiij.
Thuris ℥ß.
Gallar. ℥iß.
F. Mixtura, cujus dosis est ʒß. usque ad ʒj.

§. 15. Hel-

Helmontiana morborum Penis curatio. §. 15. *Helmontius*, & qui eum Ducem sibi proposuerunt, *Lipodermum*, *Phimosin*, & *Paraphimosin* tanquam vitia originalia in defectu vel abundantia nullis remediis, quàm maximè etiam arcanis, corrigerenôrunt, nec non eadem ipsa, quæ vel resectionem, vel alios quosdam præcedaneos morbos causas agnoscunt, quare Chirurgis tractationem eorundem permittunt, correcto simul latice, si hic morbos hosce foveat. Ad *Priapismum*, *Satyriasin* & *Inflationem* Penis commendant oleum rutæ frequentiùs Peni illitum, & alia quædam motus convulsivos placantia, ut oleum succini, castorei, quæ simul in Penis *Distorsione* à spasmo introducta conveniunt. In Penis *Inflammatione* ad Archæum sedandum saccharum Saturni internè & foris adhibitum proficuum existimant. Ad *Carunculas*, *Excrescentias* & *Verrucas* Penis absumendas remedia ex vitriolo Romano, auripigmento, & alumine parata satis accommodata existere credunt, laudatque Gremsius potissimùm sequens:

℞. *Calc. viv.*
Arsenici rubri, *utriusque*
uno die in aceto macerati
aa. ʒß.
Cerati de mucilaginibus ℥ß.
M.

Ad *Ulcera* etiam Penis abigenda realgar fixum in spiritu vini solutum & ulceribus hisce inspersum magnoperè commendant.

Cura morborum Penis juxta Willisium. §. 16. *Willisius* quoque in *Lipodermo* nullam ab ea, quam antecessores jam proposuerunt, diversam exhibet curandi rationem, uti nec in *Phymosi*; solùm in *Paraphymosi* ad tumorem glandis auferendum, quò cutis attolli & glandem contegere possit, cataplasmata discutientia approbans ex farina fabarum, lenticulæ palustris, floribus sambuci, meliloti pulverisatis, & aqua nymphææ subactis, vel ex mica panis albi, & pauco croci in lacte coctis.

In *Priapismo*, *Satyriasi*, *Distortione* & *Inflatione* Penis, ubi cum flatibus aliquid spasmodicum intermistum est, non modò flatus discutientia adhibet remedia, sed etiam antispasmodica, qua de causa præmissis aliquando clysteribus, sequentem propinat potiunculam cochleatim sumendam.

℞. *Aq. Rut.* ℥j.
menth.
nymph. aa. ℥ß.
Essenth. absint. ʒij.
Spir. ✱*ci* ʒß.
campbor. ℈ß.
Syr. de Portulac. ʒvj.
M.

Epithema Peni adhibet ex lacte in quo ruta, mentha, & semenagni casti incocta fuerunt, vel cataplasma ex foliis rutæ recentis contusis, cum foliis nymphææ, semine rutæ, agni casti, cumini, additâ aquâ nymphææ, vel solani, vel oleum camphoræ ad discutiendum frequentiùs illinit.

In Penis *Inflammatione* sanguinem ad motum excitat venæsectione tum in brachio, tum in pede instituta, ut vasa depleta eum, qui in vicinis stagnat, resorbeant, tum lentorem corrigit diaphoreticis, ex cerussâ ♃ii, vel spiritu fuliginis, aliisque, vel decocto ex lignis, & externa cataplasmata imponit, ex farina seminis lini, altheæ, floribus camomillæ, sambuci, &c. in lacte coctis, ut ita viæ dilatentur, & succi incrassati emolliantur, qua de causa, & ut simul dolores mitigentut, etiam unguentum dialtheæ aliquoties inungit.

Ad *Carunculas*, *Excrescentias* & *Verrucas* Penis tum externas, tum internas abigendas, præmisso decocto aliquo sudorifero, vel pulverem inspergit ex lapide calaminari præparato, cerussa, thutia, & pauco aluminis usti, vel eundem cum melle tosto, ut in pulverem redigi possit, commiscet, & cum terebinthina in unguenti formam redigit, & hoc carunculis istis illinit, quod si nondum satisfaciat, vel unguentum Ægyptiacum inspissatum imponit, vel crystallos arsenici emplastro diachylo excipit, & ad verrucasusque tangendas Peni insinuat.

In *Ulceribus* Penis internè deprædicat decocta sudorifera ex lignis, aliaque vulneraria, nec non balsamum de Capaiba, tincturam ♎is, spiritum ♄i, & similia; inter topica aliis præfert unguentum de thutia, vel pulverem ex thure, aloë, sarcocolla & corticibus pini, nec non oleum myrrhæ guttatim instillatum, vel aliis unguentis additum, & mediante cerea ulceri interno adhibitum.

Cura Sylviana. §. 17. Juxta *Sylvium* à præcisione factus *Lipodermus* corrigi nequit, sin fuerit à convulsione, curatur antispasmodicis humorem acrem tollentibus & absorbentibus, imprimis salibus volatilibus oleosis, quæ summopere commendat, sicuti & laudibus effert sudorifera, nempe ∾um ♀i, cum ▽ Theriacali, aut ∾u vini rectificato junctum. Externa topica varia laudat, ut olea & axungias humanam & anguillarum præputio illita, horum namque ope & salis lixiviosi, & spiritus acidi præsertim acrimonia temperatur, causaque doloris proinde ac convulsionis corrigitur. Commendat etiam fomentationes & balnea artificialia ex plantis sale volatili, & oleo abundantibus, ut & thermas sulphureas, in quibus continetur aqua, oleum, ∾us acidus, & sal lixiviosum paucum, quæ vim penetrandi habent egregiam.

Paraphimosis curam iisdem absolvi vult remediis antispasmodicis, parum enim tum differt hic affectus à præcedenti à convulsione facto.

Phimosis verò juxta ipsum curatur, ut alius partis tumor resolventibus, ac internis sudoriferis sale volatili præditis, cùm hoc in casu humores sint crassi, viscidi, qui proinde juxta ipsum attenuatione indigent, ac absterssione, sive incisione, quo fluidiores reddantur, nec in præputio alterius hæreant & conglutinentur. Commendat ergo ad humores coagulatos discutiendos Penis frictiones calore blando institutas. Hinc & sudorifera interna levem tantùm sudorem moventia extollit. Externè etiam fotus, cataplasmata, aliaque in tumoribus usitata adhibere præcipit.

Penis *Inflatio*, *Priapismus*, & *Satyriasis* juxta ipsam flatuum discussionem, & humorum acrium correctionem aut eductionem requirunt. Flatus autem discutiuntur, ad mentem ipsius, vel flatuum materiæ pituitæ viscidæ scil. incisione, vel illorum productricis bilis acrisejectione. Ad flatus Penem inflantes discutiendos commendat æquè interna ac externa remedia carminantia, oleum cort. aurant. fœniculi

 niculi

niculi, anisi, &c. cum aqua fœniculi & menthæ, additque ♁um ☿ri dulcem, huncque in finem sequentem vel similem præscribit formulam:

℞. *Aq. Petrosel.*
fœnic. aa. ℥ij.
theriacal. simpl. ʒij.
♁ ☿ri *dulc.* gt. viij.
Lauaan. opiat. gr. j.
Syr. Papav. errat. ℥ß.

M. cochleatim porrigatur, donec sudor subsequatur.

Non sine magno successu topica quoque medicamenta in usum revocanda vult, ut sunt pulveres ex foliis & floribus aromaticis parati, & cum lacte cocti, & calidè Peni tumefacto impositi, item inunctiones ex oleo rutaceo, liliorum alborum, lumbricorum, camomillæ, &c. additis oleis stillatitiis ad majorem efficaciam & penetrationem, ut ol. macis, cumini, fœniculi, &c. Emplastrum quoque carminans ipsi solenne Peni impositum laudat.

Penis *Distortionem* iisdem ferè discutientibus curat remediis, præsertim cataplasmatibus ex radice altheæ, liliorum alborum, florum camomillæ, meliloti, in lacte coctis, & calidè applicatis.

Penis *Inflammationem* curat Venæsectione institutâ, dein varia interna obstructionem solventia commendat, & externis suppetias ferentia, ut omnia aromatica temperata, & inde vocatas herbas aromaticas, nec non diaphoretica, in quem finem sequentem mixturam cochleatim in Penis Inflammatione exhibet.

℞. *Aq. Serpill.*
fœnicul.
card. bened. aa ℥j.
R. *bellid.*
cinamom. aa ʒj.
♉ii *diaphoret.* ℈j.
♁ *sambuc.*
⊖is ✱ci aa. gt. xv.
Syr. Scord. ℥j.
M.

Præmissis his ad topica confugit, & hîc cum aliis sanioribus repellentia ac refrigerantia rejicit, sed potiùs citò emollientia, attenuantia, incidentia, discutientia, deobstruentia sic vocata sola, aut cum prioribus, si nimis fortè agant, doloresque augeantur, temperata eligit, quibus materies penis corpori impacta incidetur, in halitus resolvetur, insensibiliter evacuabitur, & dolores mitigabuntur, ut ita maturè præveniatur suppurationi, qualia multa commendat simplicia, ex. gr. enulam campanam, absinthium, chamomillam, unguentum dialtheæ, imprimis sequens laudat cataplasma.

℞. R*ad. alth.*
petrosel. aa. ℥j.
Fol. bismalv.
lupul.
aneth.
hyssop. aa. Mß.
Flor. sambuc.
hyperic. aa. P. ij.
Farin. hord. Mij.
Ol. rapar. per express. ℥j.

Coq. s. a. in lactis ebutyrati q. s. *conquass. & fiat Cataplasma* Peni affecto calidè imponendum, sæpiusque iterandum. Vel imponit emplastrum diachylon simplex, aliaque cutis poros observantia commendat, nec non sacculos siccos & fomenta ex herbis prædictis aromaticis parata.

Excrescentiarum Penis curatio ipsi huic Auctori peragitur variis exsiccantibus remediis, qualia sunt pompholyx, thutia, aloë, myrrha: consolidans quoque decoctum immittendo in Penem per syringam.

Penis *Verrucas*, *Carunculas* ac *Ulcera*, quia plerumque comites sunt luis Venereæ, hanc priùs curandam esse existimat Auctor, hinc commendat in lue Venerea tum vomitoria, tum purgantia, tum diuretica, tum sudorifera, adeo ipsi nulla via est, quæ non conducat lui huic curandæ; tutiùs verò ac jucundiùs curam, peccantiumque in Venerea lue humorum evacuationem instituit per sudorifera, diuretica, & deorsum purgantia, citiùs autem at difficiliùs eandem perfici ait per salivationem moventia, & quandoque vomitoria, quippe quæ salivationi simul promovendæ sunt aptiora, in quem finem phlegmagoga eligit purgantia ex trochiscis alhandal, gummi galbano, sagapeno, opopanac. bdellio; commendat etiam ☿lia, quæ aliis addere jubet, imprimis ☿um dulcem, præcipitatum quoque maximè fixum, tanquam optimum laudat. *Verrucas* verò decocto guajaci cæterorumque lignorum foveri jubet, imprimis verò aliis frustrà usurpatis, ⊖e volatili cupri tincturâ imbuto pustulas fœdas ac verrucas feliciter curavit, ac supra propriam expectationem subinde sustulit. Commendat quoque ☿ium præcipitatum unguento alicui immistum & forinsecus applicatum.

Quod de Verrucis, Pustulis ac Carunculis modò dictum, idem de *Ulceribus* Venereis judicat Auctor, ipsa scilicet universali luis curâ, si ritè fiat, simul curari & tolli, tum eâ, quæ per decocta sudorifera, tum eâ, quæ per salivationem cæterasque vacuationes Mercuriales absolvitur. Possunt quoque juxta ipsum ulcera Venerea ablui ac mundari decocto guajaci & cœterorum aromaticorum potentium, quin tangi possunt ⊖le volatili, liquido & cupri tincturâ imbuto. Unguentis etiam feliciter admiscet ☿um tum præcipitatum, tum sublimatum, ac præsertim dulcem, quorum ope postquam mundata sunt satis ulcera Venerea, cœterorum more facili negotio etiam consolidantur.

§. 18. *Cartesiani* in utero jam productum *Lipodermum*, quamvis difficulter, aliquando tamen correctionem aliquam admittere credunt. si præmissis fotibus aut epithematis emollientibus & relaxantibus ex farina seminis lini, altheæ, fœnigræci, pulveribus foliorum malvæ, betæ, florum meliloti in lacte coctis, Penis in puerulis pugno comprehendatur, & cutis curta ab inferiori parte abdomen spectante ad glandem propellatur, &, si quid circa glandem protuberet, utrimque duobus digitis super ipsam glandem trahatur, donec hæc commodè investiatur, quando verò frænulum nimis existit laxum, forfice portiunculam quandam exscindunt, ut ità inducta cicatrice strictior reddatur. Reliquam curam ab anterioribus prolatam aliquantùm judicant esse crudelem. A circumcisione vel resectione Chirurgica inductum hunc defectum non adeò commodè restaurari posse fatentur, sed si à particulis erodentibus, in Ulceribus Venereis pars hæc absumatur, malum hoc prohibent iis remediis, quæ lui & Ulceri-

Cartesianorum morbos hosce Penis curandi ratio.

Ulceribus ipsis sunt dicata, aliisque topicis ex aqua ♆æ, 〜 camphoræ, ♄i, Tinctura myrrhæ, aloës, Spiritu olibani & hujusmodi remediis pluribus.

Phimosin ex cutis longioris in utero formatione productam nulla alia ratione, quàm decurtatione cultello instituendam corrigere nôrunt, cutem secundùm circulum auferendo, & inspersis pulveribus ex malicorio, sarcocolla, thure, thutia, lapide calaminari cicatricem inducendo. A contracto pene inductam corrigunt, cutem supra glandem digitis aliquoties versus abdomen trahendo, donec commodam formam recuperet. Quando verò post ulcera præputium glandi accrevit, cutem istam versus inferiora trahunt, & cultello separationem instituunt, qua impetrata remediis cicatricem inducentibus lamellam plumbeam ad figuram penis accommodatam obducunt, & tamdiu inter cutem & virgam inserunt, donec cicatrice firmata denudatio & obtectio glandis promtè peragatur.

In *Paraphimosi* glandis tumorem auferunt discutientibus, cataplasmate ex farina fabarum, lini, florum sambuci, sacchato ♄i, cum vino adusto aut spiritu frumenti parato, non omissis internis diaphoreticis, vel epithemata imponunt ex spiritu vini camphorato.

In *Priapismo* & *Satyriasi* spiritibus copiosiùs in tubulis corporum nervosorum commorantibus facilem parant transitum, ut vel per alios canaliculos refluant, vel per dilatatos poros exhalent, remediis exhibitis tum internis, tum externis, quorum priorum sequens esse potest formula.

℞. *Aq. menth.*
rut. aa. ℥j.
Sacch. ♄ ℈ß.
Lap. prunell. gr. ij.
Camphor. gr. iij.
Syr. absinth. ℥ß.
M. d. cochleatim.

Foris etiam epithemata ex Aqua menthæ, rutæ, nymphææ, in quibus camphora fuit dissoluta, imponunt.

In Penis *inflatione* & *Distorsione* similia in usum ducunt remedia tubulos dilatantia volatilia, omnem spirituum moram solventia, ex ⊖e volatili succini, spiritu camphoræ, sambuci, ⊕ri dulcificato, ♄i, quibus internè sumendis propinatis, externè linimenta ex axungia canis castrati, cui olea destillata, rutæ, menthæ, succini, & camphoræ admista sunt illinunt, vel Epithemata ex essentia menthæ, absinthii, rutæ, spiritu vini extracta, in qua parum camphoræ dissolutum sit, imponunt.

Inflammationem Penis curaturi tubulos aperiunt, & succos stagnantes ad motum sive fluorem sollicitant, penem lacti dulci, in quo camphora sit dissoluta, immittendo, vel aliis decoctis tepidis resolventibus, vel cataplasma imponendo ex bolo Armeno, camphora & spiritu vini, quo mediante materia ætherea in camphora contenta, pori dilatentur, ut angulares particulæ faciliùs egredi, & in poros boli transire valeant.

Excitatis verò ob dilaceratas fibras & effusos liquores *Ulceribus* detergentia usurpant remedia, portiones fibrarum dilaceratarum auferentia, & particulas succorum corruptorum cuspidatas acutas fortiter hebetantia, frangentia & destruentia, ut sunt aqua mercurialis, spiritus vini camphoratus, cum sublimato & viridi æris, vel aloë, myrrhâ & olibano forma injectionis adhibita, vel aquam præcipitati, ♆æ, instillant, aut pulverem sublimati præcipitati inspergunt, & internè pilulas de terebinthina cum ☿io dulci, vel præcipitato albo & oculis cancrorum exhibent, & decocti lignorum usum pro eliciendo sudore ad tempus aliquod continuandum præcipiunt.

Excrescentiis, *Caruncalis* & *Verrucis* Penis evertuncandis commoda asserunt ☿ialia prædicta sanguinem purificantia & decocta sudorifera, quibus simul jungunt topica ex pulveribus æruginis, aluminis usti, sabinæ, præcipitati rubri ☿ii crudi, terr. ⊕li dulcis, lapidis calaminaris, camphoræ, catheteri ex sparadrappo parato inspersis & insinuatis.

§. 19. Præmissis aliorum sententiis nunc & *nostram* de affectuum horum genitalium *curatione*, & quidem brevibus contractis velis dabimus, & quidem cùm *Lipodermus*, præter operationem manualem ab Antecessoribus nostris jam indigitatam, non aliter curari debeat, quàm affectus convulsivus, sitque utplurimùm acrimonia cum viscididate conjuncta, hinc ad eam corrigendam & incidendam varia absorbentia Cinnabarina, volatilia, castorina, balsamica oleosa, tum interna tum externa adhibemus, &, si suspicio sit de Lue venerea, hæc prius curanda est purgantibus, ☿libus aliisque decoctis liquosis ac gummosis salibus volatilibus aliisque sudoriferis ☿niatis, imprimis sequente sæpiùs exhibendo. *Nostra cura in Penis Lipodermo.*

℞. *☿nii diaphoret.*
⊖ succin. volat. aa. gr. xj.
Pulveris Angelici ℈ß.
M.

fiat pulvis tenuissimus pro una vice sumendus, & interponatur sequens vel simile decoctum præmisso tamen medicamento purgante.

℞. *Lign. Guajac.*
rad. sarsaparill. aa. ℥j.
chinæ. ℥ß.
Fol. senn. or. ʒiij.
Hermodactyl. ʒj.
C.C. rasp.
Sem. anis.
Cinamom. aa. ʒij.
Lap. alabastr. pulv. ʒiß.
Passul. min. ℥j.

Infundantur vel coquantur cum ℔v. vini optimi Potest ejusmodi apozemati addi ⊖ guajac ad ℥j. & ad ℥v. calidè assumi. Sunt, qui laudant spiritum matricalem cum oleo balsami rectificati vel oleo guajaci. Præsertim verò commendamus in lipodermo, ubi convulsio notatur, ⊖ volatile oleosum, seu 〜 cephal. cum ol. menth. guajac. balsam Peruv. maritatum, pulverem quoque nostrum temperantem & spasmodicum, quibus solis remediis interpositis externis hunc affectum vidimus curatum. Inter externa topica excellunt balsam. Nervin arthritic. extern. 〜 matrical. cum 〜 ⊖ ✱ci combinatus, item Elixir vitæ, vel immergatur penis 〜ui vini camphorato tepido, vel decocto nervino ex radicibus & herbis paregoricis parato, vel etiam Thermis artificialibus, Thermæ enim Sulphureæ ac bituminosæ optimæ hoc in casu existunt, fotus quoque varii ut & suffumigia parari possunt, & quidem ex nervinis gummosis aliis.

aliisque discutientibus, nec non cataplasmata ex resolventibus, additis ⊖le ♀ri ac ✳ci. Si est à nativitate vix curatur.

Curatio Phimosis. *Phimosis* curatur ut alius partis tumor, eò enim incumbendum est, ut stagnantes in præputio succi attenuentur & ad motum progressivum incitentur per diaphoretica, quæ sæpè omnem absolvunt paginam, ut sunt ♁nium diaphoreticum, bezoarticum Joviale, Martiale. minerale, &c. Salia volatilia quæcumque, item succinata & Mercurialia, quæ simul viscidum incidunt, ut sunt etiam Spir. ⊖ ✳ci antholat. vel laventulat. vel succinat. vel sal volatile oleosum, nec hic excludenda veniunt decocta lignorum, viperina aliaque absorbentia. Cura solis externis sæpè peragitur, & topica hoc præcipuè in affectu magnum afferunt solamen, opera enim danda est, ut tubuli præputii obstructi reserentur, ac acidum coagulans & nervis inimicum corrigatur, convenit ergò ol. balsam. Peruvian. vel nervin. vel arthriticus externus præputio illitus, item Spirituosa proderunt, inter quos excellunt ∽ vini Camphorat. calc. viv. lumbricor. Matrical. sambuc. ▽ calc. viv. ▽ fl. sambuc. sperm. ranar. &c. quibus foveatur Penis phimosi laborans, vel lacte calido, in quo flores Chamomillæ fuerint cocti: vel Empl. Vigon. c. ☿ vel de Labdano, vel aliud acidum absorbens, polychrestum sc. nostrum imponatur, vel stícticum *Crollii* vel *Paracelsi*. Oleum ranarum, sambucinum, item olea destillata fl. chamomillæ, anethi, castorii, spicæ, succini &c. egregia sunt: vel instituatur fotus calidus ex herbis rorismarin. majoran. salv. fl. chamomill. sambuc. melilot. &c. paratus. Sequente remedio nuper cum effectu usi sumus in filio nobili.

℞. *Aq. Calc. viv.* ℥iij.
Spir. Fl. Sambuc.
Matrical. aa. ℥ß.
Camphor. ʒj.
M. & applicetur tepidè.

Ubi suspicio est de lue Venerea, in ejus curatione cardo rei vertitur.

Curatio Paraphimosis. *Paraphimosis* curatio absolvi debet antispasmodicis medicamentis tam internis, quàm externis. Interna sunt volatilia sæpiùs dicta, nempe liq. C. C. succinar. balf. nervin. ∽ Cephal. Sal. volat. oleos. &c. Inter absorbentia conducent cinnabarina præprimis pulvis noster temperans ac spasmodicus, vel pulv. cephal. *M.* vel C. C. ebur, cran. human. & sexcenta alia, quæ alibi ad nauseam diximus. Cura hujus affectus solis externis sæpè absolvitur, si nempe calidè imponatur ∽ matricalis cum ▽ Reginæ Hungariæ, vel ∽ fl. tiliæ, lumbric. convulsiv. externè sæpè applicatus: nec hîc negligendi sunt fotus ex herbis aromaticis ⊖le volatili fœcundis, [roremarino, majoranâ, betonica, salvia, serpillo, spicâ, lavendulâ fl. Chamomillæ, meliloti parati, ex his additis farinis etjam cataplasmata concinnari ac applicari possunt. Hic conducit etiam suffumigium ex semine nigellæ, item gummosis sæpius institutum nostrâ experientiâ comprobatum remedium: Si verò malum à nativitate fuerit, vix restabit remedium ad id tollendum.

Curatio Penis Distorsionis. *Distorsionis penis* cura iisdem ferè absolvitur remediis, discutientibus scilicet, in quem finem conducit fotus ex lacte, in quo flores Sambuci ebullierunt, vel cataplasma ex floribus melilot. Sambuc. Chamomill. herb. parietar. &c. cum lacte coct. & applicat. Si dolores maximi simul conjuncti sint, addi potest crocus & Camphora. Ex. gr.

℞. *Medull. panis similag. in lact. coct.* ℥vj.
Vitell. ov. n. 3.
Ol. rosar. ℥ij.
Croci ʒß.
Camphor. ʒj.
M.

pro cataplasmate, & tepidè applicetur peni distorto ac convulso, vel lintea ∽ u matricali vel ∽ vin. Camph. imbuta imponantur. Quod si verò lues Venerea conjuncta sit, per terebinthinata, sudorifera aliaque jam sæpius dicta cura peragenda est. Ubi frenum penis seu præputii nimis breve est; curatur chirurgiâ, frenum enim simplici incisione solvitur, sed animadvertendum est, ut aliquid potius detrahatur de membrana præputii, quàm de glande, præputii verò cura peragi debet emollientibus, in quem finem instituuntur fotus superius jam dicti.

Curatio Penis Inflationis. Quoniam *Inflatio* ferè omnis ortum habet ab obstructione pororum, & intus contentis vaporibus seu flatibus, à stagnatione enim succorum circulantium & vaporum, seu subtilium particularum in penis tubulis contentarum sæpè, ceu dictum, oritur, & distendendo dilatandoque tunicas dolorem producit, hinc omnis opera impendenda est, ut stagnatio & obstructio hæc impediatur, quod obtineri potest per diaphoretica tum volatilia, tum fixa, quæ simul absorbendo juvant; præprimis hic externa conducunt, suffumigium & fotus, qui possunt parari ex rad. alth. fl. chamomill. sambuc. melilot. bacc. Juniper. lauri, sem. cumin. carv. ⊖ ♀. ✳ci aliisque herbis paregoricis multo gaudentibus sale volatili; vel foveatur penis inflatus spir. matric. vini camph. ▽ Regin. Hungar. spir. sambuc ol. Chamomill. maritat. In Juniorum gratiam sit sequens formula:

℞. *Spir. matrical.* ℥iß.
▽ *calc. viv.* ℥j.
Camphor. ℈ß.
Ol. cumin. dest. gt. xij.
M.

& applicetur linteis quadruplicatis & quidem tepidè. Vel imponatur emplastrum de Labdano, vel de cumino in Belgio jam usitatum, vel empl. de gumm omnia enim hic conveniunt quæ reserant poros & flatulentiam abigunt.

Curatio Priapismi. *Priapismi* curatio consistit in eo, ut motus convulsivus arceatur, quod obtineri potest per antispasmodica, cinnabarina, castorina, camphorata, aliaque absorbentia, uti sal ♄ni elegans est hoc in morbo remedium, emulsionibus vel pulveribus commixtum. Affectus enim hic eodem modo curatur ac Tetanus; quò & lectorem remittimus. Externè spir. vin. camphor. cum aqua plantaginis, sperm. ranar. ⊖ ♄ni, maritatus convenit tepidè sæpius applicatus, fotus, cataplasmata, suffumigia, aliaque sæpius jam dicta in usum trahi possunt, imprimis verò ea, quæ *Cartesianis* adscripsimus.

Curatio Penis Inflammationis. *Inflammationem Penis* curaturi, nihil intermittimus operæ, quâ tubulos penis & præputii à crassis istis particulis ex humoribus evasatis & stagnantibus oriundis liberemus, ut sufficiens particulis volatilibus pateat transitus, quod convenientibus sudoriferis obtinetur, imprimis si huic

huic malo sociata est lues Gallica, hinc ejusmodi inflammationem virgæ cum lue Venereâ conjunctam non ita pridem observavimus, ubi ægri Nobilis viginti annorum totum abdomen fuit simul excoriatum, & penis cum scroto continuò stillabat serum acre, maximè cutem excorians, qui Juvenis absque ulla recidivâ brevi sequentibus à nobis sanabatur. Primò exhibui præmisso Electuario de Hamech. ad ℥ß. Sudoriferum ☿niatum cum sale succini volatili, dein Apozema ex lignis, addito Sale Guajaci paratum exhibui, & interposuimus Decoctum Chinæ cum passulis & liquiritia pro potu ordinario, ut sudore madeat æger, qui si copiosius non eruperit, nihil est, quod de successu sis solicitus: ipsa enim dejectione urinâque copiosiore & spissa in fundo matulæ optimo sanè ominè negotium totum ex voto peragetur, per tres vel 8. dies continuando, & sic feliciter curatur sæpe huic affectui associata lues Venerea, & quidem absque Mercurio, quo tamen Indi maxima in quantitate uti solent, imprimis dulci. quem ad ʒj. & ultra præscribunt; alii Medici ac Chirurgi excitant in his morbis salivationem, exhibito præcipitato rubro ad gr. iß. cum conserva rosarum vel Teriaca. Alii ☿ dulcem cum Teriaca vel Elect. Diascord. exhibentâ granis x. ad xx. donec salivatio insequitur. Nonnulli unguento uti solent externo ad inunguendos articulos omnium artuum, sed hanc per Mercurialia curam esse palliativam plures nobis cum autumant, cum ægri vel non diu superstites maneant, aliisque morbis defatigentur, vel recidivam pati soleant. Nunc ad remedia externa topica transeamus. Cum itaque sæpè & quidem non sine tumore inflammetur ex impuro concubitu vel ex facta pollutione & inde stagnante semine, glans aut præputium, sequenti remedio externo virga inflammata tepidè ablui potest.

℞. *Vin. generos. vel Gall.* ℥iv.
Sal. ♄*ri.* ʒj.
Camphor. ℈j.
M.

Vino substituere poteris vel 🜀 matrical. vel spir. vin. camphor vel Aq. Regin. Hungar. vel mirabil. Hassiac. vel non minùs efficax est sequens remedium ac frequenti experientia comprobatum.

℞. *Lact. vaccin.* q. s.
Fl. sambuc.
Ros. rubr. aa. Mß.
Coqu. flores in lacte, colatura adjiciendum ⊖ ♄*ni* ad grana xx. vel

℞. 🜀 *matrical.* ℥ij.
▽ *calc. viv.* ℥iij.
Camphor. ℥ij.
M.

Vel

℞. *Vngu. diapomph.* ℥ß.
Ol. sambucin. ʒiij.
Sal. ♄*ni* ʒß.
Camphor. ℈j.
M.

Cathaplasmata ac fotus, ut & reliqua remedia in capite generali *Inflammationis* commendata hic prosunt.

Curatio Penis Excrescentiarum & Carunculorum. *Excrescentiarum & Carunculorum* in Pene existentium curatio ferè topicis peragitur, nisi lues Venerea eas comitetur, alias hæc prius curanda, dein facile carunculæ hæ destruuntur exsiccantibus, vel alumine usto, tutia, mandib. lucii, aristoloch. ust. myrrh. vel ungento Ægyptiaco priùs super ignem inspissato, vel Elix. vitæ, vel spr. matrical. Interdum verò vel nunquam, vel sedula operatione Chirurgi cum filo attracta commodo instrumento abscindi, atque sic, non tamen citra molestiam ægri & operationis, auferri potest excrescentia; loco vulnerato adhiberi possunt varia exsiccantia jam dicta, tutia & pompholyx, item spir. matrical. ad auferendas carunculas proficua. Chirurgus habeat candelam ceream oleo amygd. dulc. oblitam, vel catheterem flexilem quam leviter in urethram immittat, ac ubi nam hæc obstructa est, inquirat, massam ex unguento Ægyptiaco inspissato, vel ex viridi æris & ☿o sublimato candelæ vel catheteris extremitati imponas & intrudas usque ad carunculam, hanc enim post momenti circa excrescentiam, moram, mox eschara absque maximo dolore producitur, qua postea separata, urinæ liber conceditur transitus à nimis acribus corrosivis. Oleo ⊕-li, 🜀⊖ & ♃ abstinendum est, quia urethræ fibræ facilè inde læduntur ac discinduntur. Ipse *Stalpart van der Wiel* quatuor homines, quibus tota ferè occlusa erat urethra, ità ut per angustissimum tantùm efflueret urina foramen, sequenti curavit remedio, & quidem intra paucos dies.

℞. *Ossis sepiæ.*
Tutiæ ppt. aa. ℥ij.
C.C. usti.
Aloes lota.
Arist. l. rot aa. ʒj.
O usti ʒß.
f. pulvis subtilissimus: postea
℞. *Ol. rosar.* ℥ij.
Lythargyr. aur. ʒj.

f. decoct. quousque acquirat Emplastri consistentiam, dein ab igne seposito, adde illum pulverem, & ad ignem tractato ac misceto donec medicamentum evadat durinsculum; hoc remedium emplastri habet consistentiam, extremitatique candelæ cereæ præsertim si illa tenuior facta sit, satis commodè annecti potest. *Frider. ab Aquapend. operat. Chirurg.* commendat pulverem sabinæ, D. *Velschius* pulv. rad. petasitidis *Hartmannus* sequentem commendat injectionem.

℞. *Seri lact. caprin.* ℥ij.
Aq. plantag.
Rosar. aa. ʒvj.
Ceruss. ʒiij.
M.

pro injectione, Alcali plumbi hic etiam valde conducit.

Curatio Penis Verrucarum. *Verrucæ penis* cùm utplurimùm à lue Venerea ortum suum trahant, hujus præsertim morbi rationem semper Medicus habeat: Verrucæ enim, extrinsecus interdum in glande penis sub præputio hærent, tanta sæpè accrescunt mole, ut quo minus glans tegatur impediant, hæ ut partium aliarum verrucæ vel per anabrochismum, h. e. filo serico vel lineo sensim comprimendæ sunt, donec decidunt: vel abscindenda, posteaque pars atramento vel alio vitriolico conspergenda, atramentum enim in se continet ⊕-lum & gallas tanquam optima stiptica: conducit etiam aqua rosarum cum tutiæ momento, qua mixtura fovenda est pars: vel per argenteum tubulum exurendæ sunt verrucæ, vel superficietenus scindendæ, & super eas deflagretur

tur 🜂, vel oleo ☉i per deliquium parato tangantur, vel spir. vin. Camph. vel matrical. vel Elix. vitæ vel spir. lumbricor., &c. Rarum est, quod de his scribit *Henric. ab Heer p. 84.* sequenti modo: In una glande cujusdam viri amputavi verrucas, quarum maxima sexaginta quinque capitella manifesta, sive verrucas minores ostentabat, eratque juglande major, quæ illi etiam, cùm latissima, coeundi potestatem tollebat, qua verò ablata ter uxorem duxit, atque ex omnibus sobolem suscepit.

Curatio Penis Exulcerationis. Si in urethra *exulceratio* percipiatur, quam ex acriore inter mejendum dolore intelliges, ob majoris exulcerationis periculum ad interna æquè, quàm externa confugiendum remedia, inter quæ absorbentia & sudorifera aliis palmam præripiunt, antimoniata scilicet, imprimis R ♂ii ☉sat. vel Essent. rorisinar. lignorum, &c. A Mercurialibus qui non abhorret, iis uti potest, quia his ulcera valdè exsiccantur. Cinnabarina non negligenda sunt, quia & hæc acres succorum particulas absorbent, præ aliis commendamus pulverem spasmodicum vel pulverem temperantem, vel ☿um nostrum ☉em. Ad acres istas particulas in urethra stabulantes corrigendas conducit oleum balsam. Peruvian. cum alcali rectificatum ad 5. vel plures guttas, in 🜂 ad ardorem urinæ *Myns.* cum syrupo dialth. *Fernel* mixta propinatum: internè itidem exhibeatur ∽ matricalis à 20 usque ad 60. guttulas: salia volatilia oleosa, balsamica hisce in ulceribus sacra anchora sunt, absorbentia ex oculis ♋. C. C ſ. 🜂 sperm. Ceti, ol. amygd. dulc. egregia sunt remedia. Diuretica fortiora negligenda sunt. Si ulcus sit circa glandem penis, instituatur simul fotus ex decocto florum Chamomill. melilot. sem. fœnicul. fœnigræci rad. alth. sem. lini. &c. Cautè ergò his in exulcerationibus urethræ incedendum, est, injectiones fiant ex lacte dulci, maximè recenti, additis si lubet ⊖ ♄ni & Camphoræ granis aliquot. Sequens leniter detergit, acre absorbet exsiccatque.

℞. *Aq. hordei* ℥ix.
plantag. ℥iß.
⊖ ♄*ni* gr. xxv.
Camphor. gr. xij.
Mell. rosat. col. ℥j.
M.

Fiat bis quovis die injectio Mixturæ hujus. Omnem porrò exulcerationem præputii aut glandis aut urethræ sanant citò, tutò, & certò sequentia unguenta, ex gr. unguentum Tutiæ, Apostolorum, vel Spirituosa, ut ∽ vin. Camph. matricalis cum ▽ calcis viv. fl. sambuci & Camphora paratum, ex. gr.

℞. *Decoct. calc. viv.* ℥iij.
Balsam. nervin. ʒj.
⊖ ♄*ni* ʒß.
Camphor. ℈ß.
M.

Sed si exulceratio quædam curatu longè difficilior contingit, interdum ex neglecta diutiùs gonorrhœa, vel lue Venerea malè ab Empiris curata, aut ab acribus ☉eis particulis diu cum urina ejectis & in transitu ulcus excitantibus, quale exemplum in Viro Septuagenario non ita pridem observavimus; tunc conveniunt ea, quæ in Lue ipsa commendavimus, imprimis spir. matricalis cum oleo bals. Peruv. n. d maritatus, & ad guttas 20. assumptus. Si in ipso vesicæ collo aut tenerrimo urethræ ductu exulceratio existat, sequens unguentum à *Palmario* præscriptum laudamus, cùm experientia nostra constet, rarò nos id fefellisse.

℞. *Ungu. rosar. Galen. recent. alb. è ceruss. lot. aq. rosar. cum Camphora, pomad. ex capreoli adipe* aa. ℥j.
Misc. fiat unguentum mollissimum.

Linteolum filo argenteo obvolvatur, ac unguento prædicto illinatur in urethram intrudendum, è quo relicto linteolo filum extrahatur, linteolum autem ipsum quoties reddenda urina educatur, aliud eàdem arte filo adaptatum intromittatur. Nonnunquam opus est majori mordacitate, quando scilicet caro magis suppullulat, & ulcus magis est sordidum. Fiat ergò sequens vel similis injectio.

℞. *Aq. hordei* ℥iiß.
Alum. ust. gr. xij.
Sub finem ebullitionis add. fl. rosar. rubr.
P. j. *in Colat. dissolv.*
Ung. Ægyptiac. ʒj.
diapompholyg. ʒiiij.
Mel. rosar. ʒiß.
M.

Si ulcus probè detersum, ad sanationem accedendum est sequenti remedio:

℞. *Herb. sanicul.*
Veronic. aa. Mj.
Fl. rosar. P. j.
O *usti* gr. xxv.
⊖ ♄*ni* gr. xv.
Fiat decoct. in Aq. & vin. ad ℥x.

Curatam autem hypersarcosin tùm noveris, cùm absque dolore urina iterum redditur, liberque sine offendiculo ad vesicam usque catheter flexilis noster penetrat. Eadem ulcera cum hypersarcosi spirituosis, ut spir. matrical. vin. camph. Elix. vitæ aliisque volatilibus facilè aliquando sanantur. Si ulcera inter præputium & glandem externè quidem appareant, facili methodo illa curari possunt, præmissis sc. internis & jam dictis externis. Sequenti linimento ejusmodi ulcera feliciter curata vidimus.

℞. *Ungv. diapompholyg.* ℥ß.
Ol. sambucin. ʒiij.
Aloes,
Myrrh.
☿ *dulc.* aa. gr. xv.
Camphor. ℈ß.
Mell. rosat. q. ſ.
M. F. linimentum.

Balsamum quoque nostrum divinum omnibus in ulceribus, præsertim verò hisce Penis maximoperè commendamus.

CAP.

CAPUT IV.

De Genitalium in Fœminis morbis, & quidem de Morbis Cervicis Uteri, Tentigine nempe, Cauda, Angustia, Vagina uteri Extensione nimia & Prolapsu, Condylomatis, Hæmorrhoidibus, Ulceribus, Rhagadibus & Verrucis.

§. I.

QUamvis universim verum sit Græcum ex *Democriti* dictamine *Epist. ad Damagetum* desumptum proverbium, *Totus homo morbus est*, maximè omnium tamen duplici veritatis jure id ipsum competit in sequiorem sexum: utpote, qui præter communes cum masculino corporis afflictiones, propriorum insuper eorumque innumerabilium penè morborum, quibus exinde *Muliebrium* tribuitur cognomen, jugum sufferre cogitur. Accedit, quòd omnes hi morbi deprehenduntur implicati, difficiles ac periculosi, id quod omnes norunt, quid de morbis mulierum scripserunt. Procul dubio consistunt in auctiore corporis ab utero apparatu atque onere, & hinc conceptionis & gestationis, itemque pariendi & lactandi munere; quo etiam spectat Creatoris comminatio *Gen.* 3. *v.* 16. Facilè autem in omnibus istis malis primas tenent sequentes affectus Uteri Cervici seu Pudendo contingentes, nunc ordine à nobis considerandi, per quod enim sexus sequior sæpè peccat, per id etiam punitur. Inter hos Uteri Cervicis affectus primâ acie stat *Tentigo*, quæ dicitur *Mentulæ* seu *Clitoridis* in nimiam molem excrescentia, vel intumescentia, vel erectio. Tentigo nimia si fuerit absque libidine, *Priapismus* dicitur, si verò cum libidine nimia sit, *Salacitas* vocatur, potest etiam dici Tentigo fœminarum Oestrum Veneris & amoris dulcedo, Clitoridis agitatio, qui ὀλισγος interdum ob nimiam libidinem extra sinum pudoris propendens fœminas ad Venerem nescio quam incitat. *Tentigo.*

Cauda est caro indecens in uteri osculo exorta, quæ muliebria genitalia replet, & nonnunquã extra instar caudæ propendens à succo nutritio acriori evasato & ibidẽ coagulato producta. *Cauda.*

Angustia Cervicis uteri est vel ejusdem, vel orificii uteri seu per compressionem, seu per coalitionem membranarum obturatio & occlusio, dum ferè hæc angustia à prima conformatione & origine est. *Angustia Cervicis Uteri.*

Vagina Uteri extensio nimia seu vaginæ uteri *Procidentia*, cujus à veteribus nulla facta est mentio, cùm id vitii olim ipsum uterum procidentem crediderint, est istarum vaginæ membranarum à causa violenta extensio seu dilatatio. *Vagina uteri Extensio nimia, seu Prolapsus.*

Pustula Cervicis Uteri sunt tubercula in eâ parte oborta, quæ ab acribus succis eò delatis & fibrillas pungentibus pruritum & dolorem producunt; inde & dicitur *pruritus vulvæ*. *Cervicis uteri Pustula.*

Condylomata sunt rugarum nodi seu intumescentiæ in cervice uteri existentes, cum ardore dolore; vel sunt tubercula à similitudine ἀπὸ τῶν κονδύλων itá dicta. *Condylomata.*

Hæmorrhoides Uteri Cervicis sunt tubercula hæmorrhoidibus ani haud dissimilia, in uteri cervice ab acrimoniâ humorum ibidem stagnantium & vasa corrodentium, oborta. *Hæmorrhoides.*

Ulcera Cervicis Uteri sunt ejus vasorum continui solutio cum sanie & putredine ab humore acri vasa corrodente producta. Sunt & Ulcuscula quædam parva & longa, rugosam Cervicis Uteri partem corrodentia, quæ dicuntur *Rhagades*, quæ eruore & dolore in coitu facilè innotescunt. *Ulcera.*

Tumor quoque Pudendorum cum aliquali inflammatione in partu vel primo vel difficile interdum contingere solet puerperis. imò & *Ruptura Vulvæ* quandoque in angustiis fit, ubi fœtus est grandior, & pudendum ita rumpitur, ut vulva & anus fiant unum foramen. *Tumor.* *Ruptura.*

Pudendi & Cervicis Uteri *Verrucæ* dicuntur etiam tubercula, vel *Thymi*, vel *Myrmecia* à figura. *Verruca.*

§. 2. Pars affecta in *Tentigine* est *Clitoris* sive glandiforme illud corpusculum in superiore pudoris muliebris sinu situm & à nymphis custoditum, *Avicennæ* virga muliebris appellatum, estque Clitoris hæc muliebris instar uvulæ non relaxatæ, hinc dicitur *Hippocrati* ob similitudinem *Columella*, nonnullis Amoris dulcedo, œstrum Veneris libidinis sedes ac irritamentum, propterea quod nulla pars in congressu majori delectationis sensu afficitur, ac mulieres fricatrices in Venerem magis quàm illa exagitet. Substantia Clitoridis non est ossea, quamvis *Bartholinus Hist. Anat. L.* 3. *Obs.* 69. talem semel observaverit, sed ejusdem constitutionis, ac Penis virilis, ut similiter, dum necesse est, intendi atque relaxari possit, habet & glandem, septum, & corpora nervosa, de quibus vide Anatomicos imprimis *Cl. D. Blankardi Anatomiam Reformatam.* *Pars affecta.*

Reliquorum affectuum pars affecta est *Vagina*, à quibusdam *Matrix* vocata, item *Uteri ostium*, *Uteri cevix*, sed impropriè. Optimo ergo jure dicitur *Vagina uteri*, quoniam virile in se recondat membrum, ut Vagina gladium aut cultrum excipit. Vaginæ orificium cum collo uteri est rugosum, de quibus confer Anatomicos, hanc enim partem exactè describere non libet, ne forsan Juventuti libidinem illicitam excitemus.

§. 3. Antequam ad causas horum affectuum muliebrium accedamus, ratio ordinis requirit, ut phænomena sive apparentias breviter exhibeamus. Clitoris in *Tentigine* interdum in tantam excrescit molem, ut per rimam pudendi colli anserini crassitie dependeat, & virile referat membrum, & ejusdem sæpe vicem & effectum præstet, de quâ re legi meretur sequens Tulpii Observatio: Henrica Schuria, mulier virilis animi, pertæsa sexus sui, induit vestes viriles, & profecta in militiam, meruit aliquamdiu in Obsidione Sylvæ Ducis, sub Friderico Henrico, Celsissimo Arausionensium Principe. Sed domum reversa accusabatur perditæ libidinis, ob clitoridem extra sinum pudoris adeò interdum sese efferentem, ut conata fuerit non semel libidinosiùs lascivire cum aliis mulieribus, (quod κλειτοριζειν appellant Græci,) imò illas ita atterere ac fricare, (quod τρίβειν nominant iidem) ut cuidam viduæ, cujus desiderio impensè flagra-

tur 🜄, vel oleo ♃i per deliquium parato tangantur, vel spir. vini Camph. vel matrical. vel Elix. vitæ vel spir. lumbricor., &c. Rarum est, quod de his scribit *Henric. ab Heer p.* 84. sequenti modo: In una glande cujusdam viri amputavi verrucas, quarum maxima sexaginta quinque capitella manifesta, sive verrucas minores ostentabat, eratque juglande major, quæ illi etiam, cùm latissima, coeundi potestatem tollebat, qua verò ablata ter uxorem duxit, atque ex omnibus sobolem suscepit.

Curatio Penis Exulcerationis. Si in urethra *exulceratio* percipiatur, quam ex acriore inter mejendum dolore intelliges, ob majoris exulcerationis periculum ad interna æquè, quàm externa confugiendum remedia, inter quæ absorbentia & sudorifera aliis palmam præripiunt, antimoniata scilicet, imprimis R ♁ii ☿sat. vel Essent. rorismar. lignorum, &c. A Mercurialibus qui non abhorret, iis uti potest, quia his ulcera valdè exsiccantur. Cinnabarina non negligenda sunt, quia & hæc acres succorum particulas absorbent, præ aliis commendamus pulverem spasmodicum vel pulverem temperantem, vel ☿um nostrum ⊙rem. Ad acres istas particulas in urethra stabulantes corrigendas conducit oleum balsam. Peruvian. cum alcali rectificatum ad 5. vel plures guttas, in 🜂 ad ardorem urinæ *Myns.* cum syrupo dialth. *Fernel* mixta propinatum: internè itidem exhibeatur ∾ matricalis à 20 usque ad 60. guttulas: salia volatilia oleosa, balsamica hisce in ulceribus sacra anchora sunt, absorbentia ex oculis ♋. C. C s. 🜂 sperm. Ceti, ol. amygd. dulc. egregia sunt remedia. Diuretica fortiora negligenda sunt. Si ulcus sit circa glandem penis, instituatur simul fotus ex decocto florum Chamomill. melilot. sem. fœnicul. fœnigræci rad. alth. sem. lini, &c. Cautè ergò his in exulcerationibus urethræ incedendum, est, injectiones fiant ex lacte dulci, maximè recenti, additis si lubet ⊖ ♄ni & Camphoræ granis aliquot. Sequens leniter detergit, acre absorbet exsiccatque.

℞. *Aq. hordei* ℥ix.
plantag. ℥iß.
⊖ ♄*ni* gr. xxv.
Camphor. gr. xij.
Mell. rosat. col. ℥j.
M.

Fiat bis quovis die injectio Mixturæ hujus. Omnem porrò exulcerationem præputii aut glandis aut urethræ sanant citò, tutò, & certò sequentia unguenta, ex gr. unguentum Tutiæ, Apostolorum, vel Spirituosa, ut ∾. vin. Camph. matricalis cum 🜄 calcis viv. fl. sambuci & Camphora paratum, ex. gr.

℞. *Decoct. calc. viv.* ℥iij.
Balsam. nervin. ʒj.
⊖ ♄*ni* ʒß.
Camphor. ℈ß.
M.

Sed si exulceratio quædam curatu longè difficilior contingit, interdum ex neglecta diutiùs gonorrhœa, vel lue Venerea malè ab Empiris curata, aut ab acribus ☿reis particulis diu cum urina ejectis & in transitu ulcus excitantibus, quale exemplum in Viro Septuagenario non ita pridem observavimus; tunc conveniunt ea, quæ in Lue ipsâ commendavimus, imprimis spir. matricalis cum oleo bals. Peruv. n. d maritatus, & ad guttas 20. assumptus. Si in ipso vesicæ collo aut tenerrimo urethræ ductu exulceratio existat, sequens unguentum à *Palmario* præscriptum laudamus, cùm experientia nostra constet, rarò nos id fefellisse.

℞. *Ungu. rosar. Galen. recent. alb. è ceruss. lot. aq. rosar. cum Camphora, pomad. ex capreoli adipe* aa. ℥j.
Misc. fiat unguentum mollissimum.

Linteolum filo argenteo obvolvatur, ac unguento prædicto illinatur in urethram intrudendum, è quo relicto linteolo filum extrahatur, linteolum autem ipsum quoties reddenda urina educatur, aliud eâdem arte filo adaptatum intromittatur. Nonnunquam opus est majori mordacitate, quando scilicet caro magis suppullulat, & ulcus magis est sordidum. Fiat ergò sequens vel similis injectio.

℞. *Aq. hordei* ℥iiß.
Alum. ust. gr. xij.
Sub finem ebullitionis add. fl. rosar. rubr.
P. j. *in Colat. dissolv.*
Ung. Ægyptiac. ʒj.
diapompholyg. ʒiiij.
Mel. rosar. ʒiß.
M.

Si ulcus probè detersum, ad sanationem accedendum est sequenti remedio:

℞. *Herb. sanicul.*
Veronic. aa. Mj.
Fl. rosar. P. j.
O *usti* gr. xxv.
⊖ ♄*ni* gr. xv.
Fiat decoct. in Aq. & vin. ad ℥x.

Curatam autem hypersarcosin tùm noveris, cùm absque dolore urina iterum redditur, liberque sine offendiculo ad vesicam usque catheter flexilis noster penetrat. Eadem ulcera cum hypersarcosi spirituosis, ut spir. matrical. vin. camph. Elix. vitæ aliisque volatilibus facilè aliquando sanantur. Si ulcera inter præputium & glandem externè quidem appareant, facili methodo illa curari possunt, præmissis sc. internis & jam dictis externis. Sequenti linimento ejusmodi ulcera feliciter curata vidimus.

℞. *Ungv. diapompholyg.* ℥ß.
Ol. sambucin. ʒiij.
Aloes,
Myrrh.
☿ *dulc.* aa. gr. xv.
Camphor. ℈ß.
Mell. rosat. q. s.
M. F. linimentum.

Balsamum quoque nostrum divinum omnibus in ulceribus, præsertim verò hisce Penis maximoperè commendamus.

CAP.

CAPUT IV.

De Genitalium in Fœminis morbis, & quidem de Morbis Cervicis Uteri, Tentigine nempe, Cauda, Angustia, Vaginæ uteri Extensione ximia & Prolapsu, Condylomatis, Hæmorrhoidibus, Ulceribus, Rhagadibus & Verrucis.

§. I.

QUamvis universim verum sit Græcum ex *Democriti* dictamine *Epist. ad Damagetum* desumptum proverbium, *Totus homo morbus est*, maximè omnium tamen duplici veritatis jure id ipsum competit in sequiorem sexum: utpote, qui præter communes cum masculino corporis afflictiones, propriorum insuper eorumque innumerabilium penè morborum, quibus exinde *Muliebrium* tribuitur cognomen, jugum sufferre cogitur. Accedit, quòd omnes hi morbi deprehenduntur implicati, difficiles ac periculosi, id quod omnes norunt, quid de morbis mulierum scripserunt. Procul dubio consistunt in auctiore corporis ab utero apparatu atque onere, & hinc conceptionis & gestationis, itemque pariendi & lactandi munere; quo etiam spectat Creatoris comminatio *Gen.* 3. *v.* 16. Facilè autem in omnibus istis malis primas tenent sequentes affectus Uteri Cervici seu Pudendo contingentes, nunc ordine à nobis considerandi, per quod enim sexus sequior sæpè peccat, per id etiam punitur. Inter hos Uteri Cervicis affectus primâ acie stat *Tentigo*, quæ dicitur *Mentulæ* seu *Clitoridis* in nimiam molem excrescentia, vel intumescentia, vel erectio. Tentigo nimia si fuerit absque libidine, *Priapismus*, dicitur, si verò cum libidine nimia fit, *Salacitas* vocatur, potest etiam dici Tentigo fœminarum Oestrum Veneris & amoris dulcedo, Clitoridis agitatio, qui οἶστρος interdum ob nimiam libidinem extra sinum pudoris propendens fœminas ad Venerem nescio quam incitat.

Tentigo.

Cauda est caro indecens in uteri osculo exorta, quæ muliebria genitalia replet, & nonnunquã extra instar caudæ propendens à succo nutritio acriori evasato & ibidẽ coagulato producta.

Cauda.

Angustia Cervicis uteri est vel ejusdem, vel orificii uteri seu per compressionem, seu per coalitionem membranarum obturatio & occlusio, dum ferè hæc angustia à prima conformatione & origine est.

Angustia Cervicis Uteri.

Vaginæ Uteri extensio nimia seu vaginæ uteri *Procidentia*, cujus à veteribus nulla facta est mentio, cùm id vitii olim ipsum uterum procidentem crediderint, est istarum vaginæ membranarum à causa violenta extensio seu dilatatio.

Vaginæ uteri Extensio nimia, seu Prolapsus.

Pustulæ Cervicis Uteri sunt tubercula in eâ parte oborta, quæ ab acribus succis eò delatis & fibrillas pungentibus pruritum & dolorem producunt; inde & dicitur *pruritus vulvæ*.

Cervicis uteri Pustula.

Condylomata sunt rugarum nodi seu intumescentiæ in cervice uteri existentes, cum ardore dolore; vel sunt tubercula à similitudine ἀπὸ τῶν κονδύλων ità dicta.

Condylomata.

Hæmorrhoides Uteri Cervicis sunt tubercula hæmorrhoidibus ani haud dissimilia, in uteri cervice ab acrimoniâ humorum ibidem stagnantium & vasa corrodentium, oborta.

Hæmorrhoides.

Ulcera Cervicis Uteri sunt ejus vasorum continui solutio cum sanie & putredine ab humore acri vasa corrodente producta. Sunt & Ulcuscula quædam parva & longa, rugosam Cervicis Uteri partem corrodentia, quæ dicuntur *Rhagades*, quæ cruore & dolore in coitu facilè innotescunt.

Ulcera.

Tumor quoque Pudendorum cum aliquali inflammatione in partu vel primo vel difficile interdum contingere solet puerperis. imò & *Ruptura Vulvæ* quandoque in angustis fit, ubi fœtus est grandior, & pudendum ita rumpitur, ut vulva & anus fiant unum foramen.

Tumor. *Ruptura.*

Pudendi & Cervicis Uteri *Verrucæ* dicuntur etiam tubercula, vel *Thymi*, vel *Myrmecia* à figura.

Verruca.

§. 2. Pars affecta in *Tentigine* est *Clitoris* sive glandiforme illud corpusculum in superiore pudoris muliebris sinu situm & à nymphis custoditum, *Avicenna* virga muliebris appellatum, estque Clitoris hæc muliebris instar uvulæ non relaxatæ, hinc dicitur *Hippocrati* ob similitudinem *Columella*, nonnullis Amoris dulcedo, œstrum Veneris libidinis sedes ac irritamentum, propterea quod nulla pars in congressu majori delectationis sensu afficitur, ac mulieres fricatrices in Venerem magis quàm illa exagitet. Substantia Clitoridis non est ossea, quamvis *Bartholinus Hist. Anat. L.* 3. *Obs.* 69. talem semel observaverit, sed ejusdem constitutionis, ac Penis virilis, ut similiter, dum necesse est, intendi atque relaxari possit, habet & glandem, septum, & corpora nervosa, de quibus vide Anatomicos imprimis *Cl. D. Blankardi Anatomiam Reformatam.*

Pars affecta.

Reliquorum affectuum pars affecta est *Vagina*, à quibusdam *Matrix* vocata, item *Uteri ostium*, *Uteri cervix*, sed impropriè. Optimo ergo jure dicitur *Vagina uteri*, quoniam virile in se recondat membrum, ut Vagina gladium aut cultrum excipit. Vaginæ orificium cum collo uteri est rugosum, de quibus confer Anatomicos, hanc enim partem exactè describere non libet, ne forsan Juventuti libidinem illicitam excitemus.

§. 3. Antequam ad causas horum affectuum muliebrium accedamus, ratio ordinis requirit, ut phænomena sive apparentias breviter exhibeamus. Clitoris in *Tentigine* interdum in tantam excrescit molem, ut per rimam pudendi colli anserini crassitie dependeat, & virile referat membrum, & ejusdem sæpe vicem & effectum præstet, de quâ re legi meretur sequens Tulpii Observatio: Henrica Schuria, mulier virilis animi, pertæsa sexus sui, induit vestes viriles, & profecta in militiam, meruit aliquamdiu in Obsidione Sylvæ Ducis, sub Friderico Henrico, Celsissimo Arausionensium Principe. Sed domum reversa accusabatur perditæ libidinis, ob clitoridem extra sinum pudoris adeò interdum sese efferentem, ut conata fuerit non semel libidinosiùs lascivire cum aliis mulieribus, (quod κλειτορίζειν appellant Græci,) imò illas ita atterere ac fricare, (quod τρίβειν nominant iidem) ut cuidam viduæ, cujus desiderio impensè

 flagra-

flagrabat, usque eo placuerit detestanda ipsius impudicitia, ut nisi per leges stetisset, lubens ipsi nupsisset, ac dicam lubentiùs quàm marito suo jam defuncto, ex quo tamen sex susceperat liberos. Habuit autē hæc τρίβας naturalia sua saltem quoad externam faciem, haud aliter conformata, ac aliæ mulieres, sed intus percipiebatur evidenter, (uti quidem testabantur tres obstetrices.) paulò ante urinæ iter glandulosa aliqua caruncula, quam clitoridem vocant Medici, quæ licet in aliis fœminis vix unguis exprimat magnitudinem, dicebatur tamen in hac salaci fricatrice accedere ad longitudinem dimidiati digiti, & crassitudine suâ haud malè referre colem puerilem. At verò licet clitoris hæc foris nullum sui perpetuò faceret indicium, apparebat tamen interdum, præsertim ubi vel difficulter micturiret, vel percita Veneris œstro, raperetur intensiùs in illicitam hancce cupidinem, quo tempore dicebatur hæc glandula extra ipsius naturalia protuberare vel adinstar dimidiati digiti, vel etiam interdum longiùs, prout vel majore vel minore in mulieres exardesceret amore, quod impudicum mulierum genus, scribit Celebris Juris-Consultus *Johannes Paponius* morte puniendum *l.* XXII. *Tit.* VII. *arrest* II. sed hæc τρίβας clementiorem nacta judicem, cædebatur tantùm virgis, & relegata in exilium, separabatur longissimè à nequitiæ suæ consorte, videlicet illa vidua, qua cum libidinosiùs vixerat.

Cauda signa eadem sunt, quæ in Tentigine, modò fœminæ hâc laborantes coitum ac accessum metuant.

Angustiæ Cervicis uteri signa sunt mensium fluxus suppressio, doloris cum pondere sensus, aliquando urina supprimitur, interdum stranguria adest & dysuria, sic etiam angustia facilè ex ipsa inspectione & relatione obstetricis cognosci potest.

Cervicis Procidentiæ seu Dilatationis nimiæ signa satis sunt conspicua; si enim relaxata fuerit vagina uterina, propendere solet, quam falsò dicunt uteri procidentiam, cùm tantùm sit vaginæ, seu cervicis ejus. Continuò aliquando propendet, in aliis verò non semper foris conspicitur.

Uteri Pustularum & Condylomatum signa sunt pruritus, dolor, & plicæ uteri instar nodorum eminent, quibus si conjungatur inflammatio, dura sunt, sin minus, mollia sunt condylomata, & præcipuè lue Venereâ laborantibus obveniunt hæc & *Ulcera*.

In *Hæmorrhoidibus* fœminæ pallent, lassitudine tentantur, & visu, si Speculum matricis adhibeatur, deprehenduntur. Sæpe enim hæmorrhoides uteri se produnt dolore & inordinato sanguinis fluxu, & nunc dicuntur *Cæcæ*, sive non fluentes, nunc *Apertæ*, sive fluentes, nunc cum, nunc sine dolore, & non rarò fluxus albus ipsas comitari solet.

Verrucæ cervicis uteri facile cognosci possunt ope Speculi matricis, & si suspicio adsit luis Venereæ, visui enim ac tactui patent.

Signa *Ulcerum* Cervicis uteri sunt dolor, & continua in eo loco mordicatio, quæ sensim intenditur, saniosorum succorum & puris per intervalla, cum sanguine nonnunquam, si sc. ulcus magnum vel menses prodeant, effluxus, mictio frequens & ardens, si vesicæ orificium simul afficitur, urinæ ardor oritur vehementior, etiam febris supervenit lenta cum crebris horroribus. Sequentem habet casum *Cl. D. Blankardus Obs.* 16. *in Anatom. Pract. Rat.* quem ad *Diagnosin* hanc illustrandam addere libet. Matrona quædam cùm bimestri spatio mensium suppressione laboràsset, tandem exortus est dolor & inflammatio partium genitalium. Morbo propter verecundiam neglecto, abscessus & *Ulcus* in collo matricis secutum est. Adhibito matricis speculo, ulcus callosum, fœtidum, inæquale lividumque, & ut brevi dicam, cancrosum inventum est: postea acutus dolor, aucta febris, inflammatio vigiliæ, cibi fastidium & Syncope, & paucos post dies è vita discessit. Cadavere dissecto totum uteri collum plane cancrosum erat & exulceratum.

Fistula colli uteri cognoscitur, si malum ex ulceris figura, in formam fistulæ protenditur, habetque conjunctum callum, seu labia carnosa dura, atque simul tenuem, fœtidam pravamque fundit saniem.

Notandum hîc, fistulam hanc interdum ad vesicam usque penetrare, nonnunquam ad anum, & tunc excrementa ibidem prodeunt.

§. 4. *Causas* horum Cervicis Uteri morborum *Ætiologia Cervicis Uteri morborum secundum Galenicos.*
ità explicant *Galenici*, ut in *Tentigine* producenda maximam culpam imputent frequentiori clitoridis, sive mentulæ muliebris agitationi aut contritioni à vestibus, vel digitis factæ, unde sanguinis calidioris & spirituosi promoveatur in partem hanc influxus, quo facto pars hæc in mirandam interdum extendatur magnitudinem.

Eosdem planè natales adscribunt etiam *Caudæ*, influxum nempe humorum majorem in membranam cervicis uteri, abs quo cutis hæc nimiùm extensa & extra cavitatem propulsa caudæ instar promineat; vel, ut quidam volunt, ipsum uteri orificium ab influxu humorum aut nutrimenti ità extenditur, ut per collum extra pudendum prodeat: vel substantia quædam carnosa ex abundantiâ nutrimenti ipsi utero tantâ magnitudine accrescit, ut etiam foris reddatur conspicua.

Uteri *Prolapsûs*, quem reverâ contingere omnes ferè opinantur, causas consignant ipsorum ligamentorum laxitatem, ab humorum copiâ & caloris excessu inductam, vel resolutionem eorundem ac musculorum, uti fiat in mulieribus senescentibus, quæ plures partus jam ediderunt, vel impulsionem violentam ex lapsu sublimiori in pedes & coxas, non modò ità relaxatis, sed disruptis etiam ex parte ligamentis uterum suspendentibus & cum partibus proximis conjungentibus, nec non secundinarum, aut fœtus mortui violentam extractionem, aut expulsionem, tussim vehementem, sternutationem impetuosam, gestationem ponderis gravioris supra caput, humeros, pectus aut ventrem, omnemque animi perturbationem vehementem.

Ab hoc Uteri Prolapsu interdum Vaginæ uteri *Angustiam* sive occlusionem induci statuunt, quam itidem oriri posse dicunt à relaxatione membranæ cervicem investientis, ab humoribus quibusdam copiosiùs in eam influentibus & ad invicem comprimentibus, vel à flatibus similiter distendentibus & cavitatem hanc coarctantibus, aut sinum hunc angustiorem reddi ab inflammatione, scirrho, vel alio quodam tumore partem hanc occupante, vel à medicamentis

mentis quibusdam adstringi, aut ab humoribus tenacibus. crassis & viscidis interdum obstrui referunt.

Pustulas Vaginæ Uteri excitari credunt ab humore bilioso acri, adusto aut maligno in partem hanc fluente, & in membrana ejus ob acrimoniam suam non modo dolorem, & pruritum producente, sed etiam pustulas & furfures procreante.

Condylomata hujus Vaginæ oriri credunt, dum rugæ circa os uteri existentes inflammantur, inpurantur & attolluntur, sicque tumorem & crassitudinem quandam in locis efficiunt. Rugas verò hasce præcipuè post partum, vel dum menses prodeunt, attolli pronunciant.

Hæmorrhoides in Cervice etiam uteri à sanguine crasso fæculento copioso pronasci volunt, dum propter menses inordinatos in venas hujus partis profluat, in iisdemque subsistens ea in tumorem extollat.

Ulcera Cervicis Uteri aut ex Inflammatione in abscessum versâ oriri arbitrantur, dum materia purulenta acrior reddita partem affectam erodit, sicque abscessus rumpitur & pus effunditur, vel ab aliis quibusdam humoribus biliosis aut serosis acribus, aut semine corrupto aut medicamentis, vel aliis quibusdam rebus erodentibus parti huic imprudentiùs applicatis.

Tumorum Cervicis Uteri causas diversos dicunt esse humores ad partem hanc ob propriam debilitatem transmissos, & diutiùs detentos, sanguinem scilicet, bilem, pituitam, aut humorem melancholicum, unde tumor existat vel inflammatorius, vel erysipelaceus, vel œdematosus, vel scirrhosus, cui influxui sæpe occasionem præbeat violenta partis hujus extensio in partu difficili, vel alio quodam conatu, unde nimis relaxata humores affluentes faciliùs recipiat.

Ex violenta partis hujus extensione quandoque R*upturam* ejus contingere dicunt, uti fiat, si fœtus grandior egredi nequeat, sed vehementiùs quandoque extrahatur, vel in ejusdem extractione hamuli membranam cervicis perfodientes eandem in extractione vulnerent, & longiùs dilacerent.

R*hagades* oriri statuunt internè ab humoribus acribus, secundinis, fluxu albo, semine, sanie, aliisque membranam cervicis hujus erodentibus; externè verò à coitu violento, penis grossitudine, compressione, vel medicamentis acribus, nigellâ, aliisque parti huic appositis.

Verrucas emergere putant ex humore pituitoso, vel melancholico crasso rugis cervicis hujus adhærente, & in tubercula hujusmodi indurato, qualis humor citiùs erumpat, si pars hæc per repetitum coitum frequentiùs agitetur, & rugæ ejus atterantur.

Ætiologia secundum Paracelsum.

§. 5. *Paracelsus* Cervicis Uteri *Tentiginem* ad ulcera referre videtur, eandem in obscuram & pravam distinguens, quam posteriorem Noli me tangere vocat, dicitque ex superfluitate eam oriri salis acetosi, quod in profluvio, vel in menstruis existit: si enim menstruum aut profluvium transeat in salis acuitatem, ex qua produceretur ferrugo, tandem ad matris substantiam eam se conferre dicit, & tentiginem excitare obscuram.

Caudam per excrescentiam novæ generationis pronasci vult, dum natura superfluitatem ex centro generationis producat, quæ juxta cervicem hanc, in qua collecta fuerit ex menstruis, accumulata, in excrescentiam generetur caudæ instar propendentem.

Angustiam Cervici huic quandoque ex vitiosa conformatione adesse credit, interdum verò à vicinis partibus morbo laborantibus, præsertim tumoribus, aut excrementis refertis intestinis, vel calculo repleta vesica collum aut cervicem hanc comprimentibus, nonnunquam à propriis morbis, excrescentiis & tumoribus eam angustiorem reddi.

Uteri Procidentiam omnium frequentissimè ex partu difficili oriri opinatur, quo fit, ut fœtus, vel secundina violenter extrahatur, & ipsa simul uteri vagina cum iisdem arripiatur, & extra locum suum foràs eliciatur.

Condylomata in vulva pronasci vult ex liquore carnis aut sanguinis, dum locus hic nimio coitu frequentiùs fricetur, post quam fricationem sæpiùs repetitam apostema aliquod exsurgat, per novam quandam generationem excrescentiam talem producens.

Hæmorrhoides Cervicis Uteri Autori huic vix differunt à R*agadiis*, cùm hæc in vulva nihil aliud ei videantur, quàm quòd *Hæmorrhoides* sunt in ano, vultque eadem hîc provenire ex sale menstruoso, cùm actus venereus & menstruum simul concurrunt, & sese mutuò complectuntur, tandemque ex separatione salis scissi eadem transire in fissuras, dum sal hoc cum alio non fuerit commixtum.

Ulcera in Cervice hac excitari credit à fluxione quadam arsenicali condylomatis conjuncta, quæ propter sal suum partem hanc destruat, & foramen excitet cum effluxu.

Verrucas ut Condylomata ex liquore sanguinis hoc in loco progenerari asserit, promovente earum excrescentiam coitu frequentiori, unde & interdum in *Tumores* abeant Gallicos, si venenosum aliquid ex lue hac iis communicetur.

Causa morborum horum secundum Helmontium.

§. 6. *Helmontii* ex sententia *Tentigo* adscribi debet latici cruoris copiosiùs in Clitoridem delato, adeò ut pars hæc ab influente isto latice in magnitudinem aliquando ingentem intumescat, & foràs extra sinum pudoris promineat.

Ab eodem latice in uteri collum aut vaginam nimiùm effuso, ut dilatata promineat, & foràs propendeat, *Caudam* oriri suspicatur, præsertim si multum cruoris latici sit immistum, unde in substantiam hic carneam abiens novam quasi excrescentiam producere videat.

Angustiam Cervicis Uteri aut à primo ortu esse existimat, aut à variis excrescentiis tumoribus, compressionibus, vel concretione laterum hujus cervicis post ulcera, dum partes exesæ ab Archeo irritato fortiùs compellantur, & mediante cruore glutinosiore invicem concrescant.

Cervicis, sive Vaginæ Uteri *Prolapsum* à violenta quavis commotione exoriri posse concedit, sed ita ut Archeus Uteri valde inde fuerit irritatus, ut non modò quòd in domicilio suo per tempus custodivit, ejiciat, sed ipsam etiam domum destructis columnis evertat, & tædio quodam effectus è sede & fundamentis suis propellat.

A cruore etiem *Condylomata*, *Hæmorrhoides* & *Verrucas* propullare statuit,

Hh 2 dum

dum menstruus diutiùs detineatur, & à latice interdum corrumpatur, vel à veneno etiam luis Venereæ, ab quo in tubercula hujusmodi cruor ipse facilè coaguletur.

Ulcera hujus Cervicis ab ipso quoque latice salsiori, vel à veneno Venereo induci credit, cujus fermentum ipsum cruorem inficiat, ut in saniem vertatur, & vicinas partes similiter destruat.

Rhagadum originem adscribit aut latici salsiori rugas Cervicis hujus discindenti, aut violentæ vaginæ hujus distensioni à pene majori in coitu importuno, vel fœtui majori vi extracto, unde rugæ nimiùm distensæ rumpantur, quod faciliùs contingat, si ob defectum laticis benignioris membrana rugosa nō satis fuerit irrigata.

Causæ morborum Cervicis Uteri juxta VVillisium. §. 7. Juxta *VVillisium* fieri creditur *Tentigo* nimia sine libidine, ab humore lymphatico in Clitoridis glandulis miliaribus contento, & acore donato, cujus particulæ acriores ac robustiores fibris nerveis & musculosis hujusce partis infixæ eas irritant, spiritibusque eas incolentibus inordinatum motum conciliant. Illi verò œstro perciti, & in fibrarum parietes prosilientes ipsas inflant & extendunt, easque in simili statu detinent, quamdiu salsior acriorque latex ex arteriis à glandulis secernitur. Si verò humor fibras irrorans easque subiens volatilior fuerit, ipsas blandè titillat: Spiritus autem jucundo isto mulcimine allecti turmatim illuc appellunt, & in parte, quam in tumorem elevant, quasi consultant & conjubilant. Quum enim in sensorio communi hospitantibus Spiritibus parem motum communicent, libidinis sensatione m in eo creant.

Cauda in Utero procreatur, quando contingit, ut plures in eo laxiores fibræ copiosiorem, quàm par est, succum nutritium excipiant. Ille enim ab admixtis Spiritibus animalibus compulsus fibrarum parietes distendit, easque nullo ab anteriori opposito obice elongat. Vasa verò sanguinea indictis fibris conspersa parē patiuntur cum iis extensionem, continuoque sanguinis appulsu, & à nullo robustiore corpore compressa ampliantur, Caudæque molem adaugent. Cauda enim eousque excrescit, donec Vaginæ peripheriam pertingat, quæ eam undiquaque comprimendo, fibrarum ampliorem dilatationem præpedit, copiosioremque succi nutritii proventum inhibet.

Angustia Cervicis Orificiive Uteri producitur à succo nutritio viscidiori abundantiorique, qui partium illarum fibras subingressus illas inflat ac distendit. Accedentibus hoc pacto propiùs ad se invicem fibris, & ramosis, quæ per ipsarum poros exsudant, particulis coëuntibus, excrescunt fibrillæ, quæ oppositos uteri parietes conjungunt. Quandoq; autē crassior spissiorq; lympha, sanguisq; torpidior, tardiorique motu progrediens in dictis partibus coacervantur. Quum verò spiritus animales in iis hospitantes nec in ea sint copiâ, nec eâ polleant virtute tanto ponderi excutiendo necessariis, obruuntur fibræ, earumque tono debilitato relaxantur, & in suppositas partes concidunt, easque comprimunt, viamque antehac liberam & apertam occludunt.

Extensio nimia, seu *Prolapsus* Vaginæ Uteri contingit, quando scilicet uteri fibris à violenta quadam causa nimiùm elongatis, pori illarum arctiores, canalesque angustiores fiunt. Sic enim angustatis viis, per quas spiritus animales in partem manare consueverunt, parciori copia illam attingunt, nec suppetente ipsis spatio sufficiente ad motus suos explosivos exercendos, relaxatas fibras in pristino statu reponere non valent. Præterea sanguis laxiores istas partes rapidum, ut antea, cursum non obtinens, paucioribusque subtilioribus particulis ditatus, sufficienter non advehit spiritibus subsidiarias copias, quibus vis eorum explosiva & redintegretur, & augeatur. Latex etiam serosus ob spirituum penuriam, tardiùsque circulantem sanguinem, abundantiùs ibi colligitur, relaxationique isti fovendæ & adaugendæ mirum confert.

Pustula ortum ducunt ab humore lymphico acido viscidoque facto, in glandulis miliaribus vaginæ moram trahente. Quum enim continua fiat reparatio particularum à novis è sanguineo laticè profluis, recentes istæ cum veteribus permixtæ, & ab iis maximè differentes, haud facilè coëunt, sed mutua facta inter se collisione effervescentiam excitant, cujus beneficio crassiores invicem uniuntur, & in materiam recrementitiam facescunt, quæ in cutis poros cespitans eos implet, cutemque in tumores extollit, qui adaugentur à sanguine è talibus obstructionibus in curriculo suo præpedito, & ad extravasationem coacto. Quùm verò per effervescentiam intensiorem acorem contraxerit massa ista recrementitia, acredine, quâ pollet, fibrillas pungit & irritat, pruritumque excitat.

Originem habent *Condylomata* à latice seroso glutinosiore atque spissiore, qui, quum per rugarum vaginæ foraminula ob visciditatem prodire nequeat, illorum ostiolo adhæresit. Aquosioribus autem particulis à calore perpetim in vaporem elevatis, quod crassius est, densiùs coalescit, & in duros tumores nodorum instar coagmentatur.

Hemorrhoides excitantur à sanguine crasso & fæculento, qui ad laxiores vaginæ venas accedens in illis congeritur & remoratur, & pondere suo fibrarum ipsarum laxitatem adauget. Venarum itaque tono debilitato, plus in illas propellitur sanguinis ab arteriis, quàm ex iis amandari possit, novâque istâ mole gravatis venis, mirum quantum distenduntur earum tunicæ, ipsarumque amplitudo supra modum dilatatur, efformanturque varices, quæ ob similitudinem Hæmorrhoides cognominantur.

Ulcerum causa est humor acris in parte quadam laxiori subsistens, eamque corrodens, & in illa continui solutionem inducens. Quum enim passim reperiantur vasa sanguifera, quædam ex iis erosa sanguinem in partem effundunt, ubi per moram putrescit, & in pus vertitur. Fiunt quoque ulcera; quum sanguis ab obstructione quadam in vasis retinetur, in quibus ob stagnationem eum acorem consequitur, qui vasi erodendo par sit. Patente ergo ostio sangvis in partem suppositam delabitur, ubi temporis tractu corrumpitur, & in pus commutatur.

Tumor vel in primo, vel in difficili accidit partu, à vehementiori illa Uteri partium divulsione, quæ fit vel ob propriam Uteri angustiam, vel ob grandiorem fœtum inverso modo prodeuntem. Tunc enim validis illis, quas patitur Uterus,

Uterus, conquassationibus, violentioribusque fibrarum divulsionibus exprimitur sangvis è vasis inter ipsas fibras dispersis. Sangvis verò extravasatus nullam viam, qua regrediatur, reperiens in eo loco, in quem decidit, aggeritur, cutemque in tumorem elevat. Deinceps verò in parte stagnans in ea turgescit ac effervescit, inflammationemque parit. In angustiis autem fibræ vaginæ musculorumque perineum constituentium densiori ordine sunt dispositæ, atque ad extensionem minùs aptæ; quare in difficili partu, diuturniorique nixu, ac à grandiori fœtu ex sæpiùs repetitis conquassationibus continui solutionem patiuntur ac *dirumpuntur*, illarumque dilaceratio ad anum usque extenditur.

Rhagades inducuntur à seroso latice sale acri impregnato, qui in fibras vaginæ excurrens ea, quâ pollet, acrimonia illas corrodit & dilacerat, fissurasque in iis progignit.

Verrucæ oriuntur à succo nutritio abundantiori cum sangvine permixto, qui fibras aliquot vaginæ subiens, illas inflat, sursumque elevat. Et quum fibræ istæ adjunctos habeant vasorum sangviferorum surculos, verrucæ sangvine perfunduntur, rubicundoque colore donantur.

Iuxta Sylvium Causa vaginæ Uteri morborum.

§. 8. *Sylvius* causam *Tentiginis* deducit à copia spirituum animalium ipsam Clitoridem, virili peni quoad confirmationem non absimilem, nimis distendentium, sicuti non rarò ex petulanti contrectatione plurimùm excrescat, ut eâ abuti possint mulieres, hinc aliquando ad colli anserini magnitudinem ipsi observata est. Nec excludit humores alios, qui ipsam Clitoridem tumefacere possunt, imprimis viscidos facilè stagnantes; quæ eædem causæ ipsi etiam *Caudam* producunt.

Angustia verò Cervicis Uteri, juxta ipsum, à pluribus causis produci potest, nempe vel à nativitate, vel cùm collum uteri situm est inter uterum & pudendum, substantiâ præditum membranaceâ fungosâ rugosâque, facilè obstructio his in locis aboriri solet, hinc sæpe clauditur à substantia membranosa, vel cùm rugæ nimis sint extensæ, ac sic claudunt uteri collum exterius.

Nimiæ Dilatationis Colli Uteri causam deducit ab humoribus serosis, fluxu menstruorum nimio partes Uteri Cervicis rugosas & fungosas nimis relaxantibus. Refert etiam huc Uteri à nativitate constitutionem laxiorem, & congressum nimium vasa Cervicis uteri omnia nimiùm distendentem, & partum difficilem.

Pustulas colli Uteri squamosas sæpe ac scabras liquorem acrem sive serum simul effundentes, vel siccas aliquando pruritum molestum inferentes deducit ab acido plus minusve fracto ac temperato, prout namque illud plus aut minùs infringitur, graviùs item, aut leviùs sæviet in cervicem, atque pruritum graviorem aut leviorem producet. Ubi autem acidum illud acre magis est concentratum, pustulæ producentur magis acidæ. Ubi contra idem est magis solutum, minùsque concentratum, pustulæ producentur madidiores ac serum aliquod stillantes, imò celeriùs serpentes. Ab acidi ergo acrimonia meritò deducit uteri cervicis pustulas Venereas, ipsamque Luem Veneream.

Condylomata Uteri ipsi etiam sunt tubercula dura & occallescentia, tædioque magis, quàm dolore partes affectas molestantia, in vagina muliebri oriri solita à præpostero Veneris usu, & partium genitalium arcto confrictu, sive id contingat in personis lue Venerea correptis, vel aliàs sanis. Condylomata igitur, juxta ipsum, non tam sequuntur luem Veneream, quam nimium Veneris usum & abusum, qui familiaris esse solet iis, quæ lue Venerea sunt correptæ. Hinc ipsi non mirum videtur, si & frequentiùs lui illi copulentur, postquàm rariùs evenit, ut quæ Veneri nimiùm indulgent, commercium non habeant aliquando cum infectis. Sunt itaque Condylomata, ad mentem ipsius, non tam luis Venereæ signa propria, quàm Veneris frequentioris documenta, unde nil certi quoad causam ipsorum veram determinari posse arguit, communissimè tamen à causâ luis Venereæ, sive ab acido acriori deducit.

Hæmorrhoidum Uteri fluxum & quidem symptomaticum derivare solet ab apertione vasorum hæmorrhoidalium, à copioso sero sangvini admisto, & vasa simul relaxante. Cœcas verò hæmorrhoides à viscida colligi putat pituitâ vasa illa hæmorrhoidalia obstipante.

Ulcera verò Cervicis Uteri inter symptomata luis Venereæ refert, quæ nullis partibus parcent, glandulosis autem præ aliis omnibus infesta, & ipsa sensim plus minùs celeriùs tardiusve depascentia, hinc ulcera ista ab acrimonia acida oboriri contendit, & pluribus comprobat experimentis, imprimis quòd lues Venerea solo mercurio crudo cum unguentis misto & illito felicissimè curetur unà cum omnibus suis symptomatibus & ipsis adeò ulceribus, quod ipsum confirmat, luem hanc ab acido produci, postquam illud in se allicit, vel admittit mercurium, moxque per salivationem educit, sicque luem istam cum ulceribus curat.

Rhagadum Cervicis Uteri causam esse dicit humores acido-acres uteri rugas corrodentes, atque fissuras has Rhagades dictas.

Verrucas Cervicis Uteri oriri statuit à materia pituitosa, sed valde tenaci, viscida ac coagulata, accedente acido in uteri cervice, & ibi non tantum in æqualitatem, sed & ipsa hæc tubercula producente.

Causa morborum Cervicis Uteri secundum Cartesianos.

§. 9. *Cartesianorum* hæc de morborum Cervicis Uteri origine stat sententia, produci ipsam *Tentiginem* ab influxu copiosioris sangvinis, & succi nervosi in Clitoridem, inde quidem producto, quòd fibræ corporis hujus glandulosi ab acri quodam salso liquore irritatæ spiritus alliciant, qui per nervos ingredientes partem hanc inflando extendant, & tubulos examplient, qua de causâ etiam ad Venerem nimis proclives vitio hoc præ aliis infestari putant, quandoquidem partem hanc impudicè contrectando fibras relaxent, & sangvinis spiritumque influxum promoveant, vel de rebus istis, quæ partes hasce demulceant vel titillent, assiduò cogitando, spiritus ad partem hanc determinent, ut hi impetuosiùs irruendo per tubulos musculorum mentulam hanc muliebrem in immanem quandoque distendant magnitudinem. Nec abnuunt, ipsam hanc partem interdum ob inflammationem ex stagnatione succorum productam tumidam reddi, ut magno cum incremento, at non sine dolore, promineat.

Caudam excrescere suspicantur, quando lympha succusque chylosus nutrimento partium destinatus, in tubulos membranæ uteri osculum investientis abundantiùs fluentes, eandem adeò distendant

distendunt, ut succedente per vices novo succo nutriente, fibræ relaxatæ eodem obductæ magnum capiant incrementum, & in vaginam usque propendeat textura ista relaxata. Quòd verò fibræ ita tensæ non rumpantur, inde fieri existimant, quia à particulis lymphæ lumbricis emolliuntur, ut succo chyloso, qui idem & ipse hoc in casu mitior est, affluenti cedant, cujus particulæ oleosæ, sive ramosæ fibris istis adhærentes incrementum hoc valdè solent promovere.

Angustari Cervicem Uteri referunt, tùm à partium vicinarum & adjacentium tumoribus, à quibus vagina uteri valdè comprimatur, sicque cavitas ejusdem imminuatur; tum ab crescentiis & tumoribus propriis in ipsa vaginæ hujus cavitate rugarum intumescentiâ, condylomatis & verrucis, quæ quòmagis increscant, eo magis etiam cavitatem hanc occupent sicque angustiorem reddant. Nonnunquam à prima conformatione in utero cavitatem hanc valde existere nôrunt angustam, aut post exulcerationem parietes concrescere, vel fibris spasmodicè affectis, partem hanc nullam pati distensionem.

Uteri Prolapsus, vel potiùs Vaginæ Uteri *Extensionis nimiæ* causas varias solent enumerare, quarum frequentissimam putant partum difficilem, dum caput fœtus majus existat, quàm ut facilè per vaginam propelli aut protrahi queat, & hinc rugæ vaginæ invicem comprimantur, & versùs exteriores partes depellantur, quod citius contingere soleat in fœminis multis recrementis humidis repletis, abs quibus rugæ istæ relaxentur; & intumescant. Interdum etiam ipsas hasce rugas relaxatas & intumescentes ab obstetrice imprudente arripi judicant, & violenter foràs protrahi. Relaxationi huic sæpissime ansam præbere dicunt tum mensium profluvium inordinatum, aut diuturnum, aut fluorem album copiosum & per tempus aliquod ferè perpetuum: Labores itidem magnos, ponderis sublationem, clamores intensiores, tussim violentam, pandiculationes frequentiores, lapsum, tenesmum, saltum, contusiones aut percussiones in ventrem morbo huic producendo idonea esse fatentur. Quin propter secundinas utero firmiùs adnatas, & ab obstetrice violenter attractas uterum ipsum sequi & prolabi admittunt, nec non ob ligamenta humoribus aut ulceribus erosa uterum situm mutare posse, aliis placidè largiuntur.

Pustulas in Vaginâ seu Cervice Uteri excitari putant, à succis quibusdam acidis aut salsis, quorum particulæ acutæ fibras quasdam rumpant & erodant, teneriorem verò pelliculam tandummodò distendant & tubercula producant, eo quòd liquor quidam lymphaticus in sulcis diffractarum fibrarum colligatur. Semen virile corruptum vaginæ hujus partibus membranosis communicatum, ob particulas acutas fibras compingentes & poros angustantes, pustulis hisce ansam dare autumant, quandoquidem succus in glandulis cutaneis collectus, & in ipsam vaginæ cavitatem manare solitus ità occluditur, occlusus verò hic illic fibras erodat & pelliculam distendat. Idem hoc à fluore albo acriori provenire posse concedunt.

Condylomatum originem esse dicunt à succis acidis, quorum particulæ asperiores acutæ membranam vaginæ erodant, sicq; vascula quædam aperiant, ex quibus succus profluens ab aliis quibusdam angularibus particulis coaguletur, qui coagulatus in excrescentias hujusmodi abeat. Tales verò particulas corrosivas itidem ex semine corrupto parti huic communicari referunt.

Hæmorrhoides hac quoque in parte à sangvine crasso & viscido induci rentur, qui cùm non satis sit idoneus, ut singulis mensibus effluat, in venis vaginæ hujus subsistat, & easdem protuberare faciat. Partes verò angulares motui sangvinis, sive fluori ejusdem resistentes multum ad stagnationem hanc contribuere autumant. Post diuturniorem verò hujusmodi stagnationem acutissimas quasdam particulas rodendo fibras venarum dirumpere asserunt, sicque majori foramine sangvini isti crassiori exitum parari, & hæmorrhoides reddi fluidas.

Ulcera in Vagina hac Uteri à variis particulis induci credunt acutis, fibras membranaceas dirumpentibus, sive hæ in sangvine existant menstruo, sive in fluore albo, sive cum semine virili à lue Venereâ infecto communicentur. Ex diuturniore quoque succorum in tubulis vaginæ hujus stagnatione fibras quasdam tandem dirumpi, & consumtis particulis porosioribus angulares glandulas & fibras ulteriùs destruere, sicque exulcerationes inducere posse, nullatenus dubitant.

Rhagades efformari credunt à fortiori rugarum compressione aut diductione, ut sic fibræ nimiùm tensæ penitus dirumpantur, uti in coitu violento sæpius contingat, vaginâ hac præsertim existente sicciore, tum enim fibræ rigidiores non facile cedunt, sed impulsui cuivis resistunt, donec à vehementiori & frequentiùs repetito diffringantur.

Verrucas ideo propullulare existimant, quod à particulis quibusdam acutis acribus erosâ membranâ, à succo per tubulos & foramina profluente nutritio fibræ relaxatæ magis distendantur, ut extra circumjacentem membranam promineant, circa quas prominentias assiduò profluens succus colligatur, & hypersarcosin quandam efficiat, data enim porta quadam liquor iste nutritivus partium liberiùs promanat, & in excrescentias ejusmodi abit carnosas.

§. 10. Nobis ipsa *Tentigo* ut plurimum ob laxitatem vasorum ac tubulorum oriri videtur, & quod spiritus frequenti partis hujus contactu alliciantur. Hinc succi omnes circa hanc partem sibi imperium rapiunt, illamque sic extendunt dilatantque; aliquando quid convulsivi interest, & illas non aliter afficit ac Priapismus viros, & fere eadem causa est, de quo affectu superiùs latiùs diximus. Convellitur enim hic clitoris ac tetano afficitur non aliter ac penis, quod non sine dolore aliquando fit, ita ut tensio à coitu peracto non remittat, uti in Satyriasi accidere solet, licet & in hac mox nova erectio eaque sæpiùs subsequatur. Habet tamen Priapismus id quoque, quod subinde remittat, mox iterum revertatur, unde partim convulsio, partim motus convulsivus est. Reperiuntur verò hi affectus complicati cum aliis morbis, & quidem Satyriasis cum Elephantiasi, Priapismus cum Gonorrhœa, & Salacitas in iis quæ multi roboris sunt. Aliquando incidit Priapismus subsequente pollutione, id quod etiam in animi deliquio viris quibusdam accidit. In Hernia, colica cum multis flatibus, calculo, Epilepsia aliisque affectibus spasmodicis affectus hic conjungitur, sic etiam

Nostra sententia de causis morborum Vaginam Uteri invadentium.

etiam in viris observatur Priapismus, qui laqueo suspenduntur.

Causa *Caudæ* ita dictæ ferè cum *Tentiginis* causa eadem est, modo succus nutritius in eo loco magis evasetur, & ob viscididatem quam conjunctam habet succus nutritius silvestris, quasi caro ac spongiosa nascatur; vasa ac tubuli ad hanc partem tendentes & succum nutritium vehentes, in nonnullis fœminis ampliores sunt, hinc & plus nutrimenti accipit hæc pars, & talem magnam efficit caudam.

Causa *Angustiæ* uteri Cervicis vel est à nativitate, sic non ita pridem hic Cassellis vidi puellam duorum annorum, quæ à nativitate tantùm foraminulam habuit, per quod vix acum intrudere potuisses, & urinæ tantùm per hoc concedebatur transitus, quod tamen Chirurgus noster Castrensis *Christianus Hoffmannus* b.m. cultro incisorio aperuit, & impositis plumaceolis liquore quodam imbutis amplius reddidit non absque successu. Sunt & aliæ causæ, quæ Cervicem hanc arctionem reddere possunt, ut calculus magnus in vesica, tumor in intestino recto & ipsâ Cervice, item fungus & carunculæ ibidem existentes & cervicem obturantes occludentesque.

Cura.

Nunc causam *nimiæ Dilatationis* seu *Cervicis* vulgò Uteri, *procidentiæ* videbimus. Est sæpè violenta causa in partu difficili ab obstetricibus, quæ sæpè digito loco secundinæ fœtusve hasce rugas arripiunt, adducuntq; unde vagina à subjectis avellitur partibus ac prominere incipit, confer *van der Wiel* Observ. rar. p. 295. Obs 68. Sic & propendet & relaxatur vagina, quando rugæ vaginæ in quâdam saltem parte laxatæ, aut excisæ, aut erosæ nonnihil sunt, tunc enim à sangvine aliisque succis in parte relaxata stagnantibus successivè extra pudendi labia sæpe propendet, ut repræsentet corpus amplum, rotundum angusto collo annexum, quod collum interius intra sinum pudoris se abscondit. Hoc corpus interdum capitis infantis molem æquat, imò interdum usque ad genua propendet, & pravum odorem spirat, pondere dolorem infert, congressumque impedit, ex continuo fluore albo sæpè laxantur rugæ & fibræ Vaginæ, succi dein stagnantes facilè acorem concipiunt, ac dictas partes in ulcera vertunt.

Causa *Pustularum* vaginæ uteri sunt utplurimùm succi acres viscidi, in uteri cervice subsistentes, vel à semine virili corrupto ibidem effuso & acri facto, productæ, quia enim cervix uteri rugosa & glandulosa est, ibidem facile lympha acris tubulos suos corrodere dein subsistere, & sic corrodendo pustulas producere potest. Nec eximenti sunt alii succi salinis, muriaticis ac corrosivis particulis referti ibidem subsistentes, & sic acerrimi facti tubulos suos perfundentes, pustulasque has producentes. Facilè & hæ oboriri possunt, si quis à lue Venereâ infectus cum muliere rem habet, omne enim eò delatum pustulas producere aptum natum est.

Eadem est causa Cervicis Uteri *Condylomatum* quam Ani, si enim in glandulis Cervicis, vel rugis existant nimis crassi ac lutosi viscidi succi, ii stagnando ejusmodi tumores excitant. Huic quoque morbo sæpiùs ansam dat lues Venerea. Alia sunt cum inflammatione, in quibus dolor & ardor major est ob conjunctam succorum acrimoniam fibrillas cervicis uteri pungentium, & condylomata sunt dura; alia sunt sine inflammatione, & sunt instar scrophulorum, quæ & recentia & antiqua seu inveterata dicuntur. Si enim lympha in glandulis Cervicis uteri subsistit & crassior redditur, ejusmodi nodosi tumores inde emergunt, ceu videmus in Collo puerorum sæpè scrophulosos tumores ab eadem causa productos, existentes.

Hæmorrhoides vaginæ uteri sunt vel apertæ vel cæcæ, uti sunt ani, & causa eadem est. Sanguis enim effluxurus nimis lutosus ac crassus viscidus ab acido factus ibidem stagnando cæcas producit uteri hæmorrhoides, ob crassitiem enim sangvis per arterias uteri Cervicis hæmorrhoidales in venas ejusdem nominis transire impotens, partes Cervicis distendit, & aneurisinata concidat, quibus planè ruptis vel per acrimoniam sangvinis corrosis, sangvis effluens æquè hîc ac in ano apertas hæmorrhoides constituit, hinc fluxus hæmorrhoidalis dicitur.

Causæ vaginæ uteri *Exulcerationum* plures sunt tum internæ tum externæ, quæ scilicet acrimoniâ suâ corrosivâ continuum in parte illâ rugosâ cervicis uteri solvere possunt. Externæ causæ possunt esse medicamenta corrodentia, partus difficilis & inde orta violenta dilaceratio harum partium tubulorum ac canalium ab obstetrice improvidâ, quò referri potest concubitus violentus. *Internæ causæ* etiam plures sunt, ut secundina sphacelata, vel alio modo corrupta, lochia retenta, fluor uterinus maximè acris & virulentus, lues Venerea, inflammationes in abscessum conversæ, sic etiam succi circulantes omnes acres ibidem congesti & partes has corrodentes ulcera producere valent.

Menstrua quoque muliebria ex sangvine nimis crasso ac tenaci sæpè supprimuntur, sangvis tunc depluens in colli uteri vasculis stagnat subsistitque, hinc acrior redditur, præsertim vero lympha in glandulis stagnans acriorque reddita facilè invadit glandulosas partes exulcerationesque efficit, quod observamus in mammis, aliisque glandulosis partibus, quæ à corrupto sanguine & stagnante lympha aliisque succis ita afficiuntur, ut Inflammationes, Cancer aut *Ulcus* inde exoriri possint, Cancer enim nihil aliud est, quàm glandularum Sphacelus, cujus sævitia vicinas partes non rarò quoque depopulatur: at ulcus est continui in partibus mollibus solutio, vel à tumoribus, inflammatione, combustione, vel punctura vel contusione lapsu &c. oborta.

Causa *Rhagadum* Cervicis uteri est, vel continui solutio à partu laborioso, vel coitu violento vel alia frictione petulanti, vel ab succis acribus ibidem stagnantibus & in partibus hisce rugosis fissuras excitantibus, sequuntur quoque ulcera hæc prægressas inflammationes & condylomata.

Causa *Fistularum Cervicis Uteri* eadem est ac aliarum fistularum, disruptio nempe vel corrosio vasorum Cervicis Uteri, unde effluit pus, quod impedit partium coalitum, sunt ergò particulæ acres ibidem stagnantes tubulosque dilacerantes, ex quibus emanat ichor fœtidus virulentusque, qui continuò stillans fistulam producit.

Verruca sive *Myrmecia* à succis crassis & fœculentis in vaginæ uteri glandulis ac tubulis stagnantibus oriuntur, qui tandem in callosam

istam

istam soliditatem indurantur, ac verrucosas has producunt eminentias.

Prognosis. §. 11. Quod Prognosin attinet, *Tentigo* & *Cauda* affectus sunt haud periculosi, sed pudicitiam exponunt & valde molesti. *Dilatatio nimia* Cervicis uteri malum per se non est periculosum, attamen metuendum ne subinde in gravia abeat ulcera, aut inflammetur cervix uteri, aut in gangrænam desinat. Quò est recentior, eò faciliùs curatur, si inveteratus est affectus, palliativè tantum curatur. Si fit à causa interna per successivam relaxationem faciliùs curari potest, eò quòd fit per violentiam externam: qui fit per impetum obstetricis, insanabilis est.

Pudendi Angustia, quæ est à primâ nativitate & conformatione, Medici vel Chirurgi ope nisi in ætate infantili vix tolli potest, verùm aliquando vel à coitu, vel partu magis dilatatur; Sæpe lethale malum est, si simul urethra seu meatus urinarius in totum occalluerit, si verò urinæ adhuc concedatur transitus per rimulam, tunc faciliorem admittit emendationem

Hæmorrhoides uteri si moderatè, melius est, quàm si nimium fluant; sic cæcæ fluentibus deteriores & difficiliores sunt curatu.

Nullum ulcus præsertim vero vaginæ uteri spernendum, licet exiguum, quia fibrillæ omnes ab acribus particulis discinduntur, & pars succis suis privata vigore suo necessario destituitur. Sordida, antiqua, quæ in imo hærent, reliquis curatu difficiliora sunt, ut etiam illa ulcera quæ comitem luem Veneream vel scorbutum habent.

Fissuræ sive *Rhagades* si recentes fuerint, faciliùs tolluntur, antiquæ verò & quæ jam callosi facta sunt ulcera, curatu utplurimum difficillima sunt, ut & ea, quæ sequuntur morbum Gallicum.

Fistulæ sunt difficillimæ sanatu, redduntque fœminas miseras ac ærumnosas, idque eò magis, quo fistulæ altiores & diuturniores egerint radices, & anfractuosæ fuerint, vel corpus scorbuticum, vel lue gallicâ infectum, vel senile cachecticum offendant, tunc enim sanatio nulla speranda est.

Condylomata & *Verrucæ* quo sunt profundiores in uteri vagina, eò difficiliùs sanantur. Exteriores vero è contra facilè tolli possunt, difficilius etiam ea curantur, quæ à lue Venereâ ortum suum agnoscunt, item in iis mulieribus quibus menses subsistunt & cachecticæ vel scorbuticæ sunt, quæ enim in succis suis carent sale volatili, sed loco hujus possident sanguinem viscidum, tenacem ac lutosum, non facilè curantur.

Diæta. §. 12. Non satis est, *Divini Senis* effato, Medicum suum fecisse officium, nisi suum quoque & ipsi faciant æger & adstantes, sintque externa omnia ritè comparata. Imprimis enim ægræ lubenter suo palato blandientes juxta medicamentorum usum. *Diæta* eo exactior est observanda, quo majus in *illa* ad morbum sive præcavendum sive curandum positum est momentum. Diæta ergò in his jam recensitis affectibus muliebribus requirit aerem purum, serenum, temperatum, ab omnibus inquinamentis liberum, qui tamen magis ad caliditatem quàm frigiditatem vergat, vitetur marinas, crassus & particulis Salino nitrosis refertus, item fugiantur conclavia & hypocausta, ubi ægroti imprimis lue Venereâ infecti fuerint, aer ergo corruptus semper per suffitum corrigatur. Quoad cibos, eligantur cibi euchymi, boni & pleni dulcis succi lactei, ut sunt carnes gallinarum, caponum, vitulinæ, perdices, alaudæ, aliæque aves montanæ, item varia juscula avenacea, hordeata, &c. liquida ac calida solidis ac frigidis præferuntur, præstat enim Ventriculum imprimis pessimorum ciborum mole non obruere, fœminis etiam magis indecorum est. Embammata ex cochlearia, sinapi, nasturtio cum vino Gallico & non acido parata optimè conveniunt, quoniam omnia alimenta sale volatili, multo gaudentia optima sunt. Hinc pisces tanquam nutrimentum lutosum aquosumque rejiciendi sunt, præter saxatiles qui concedi possunt. Vitentur etiam angue pejus omnia acida, nimium salita, fumo indurata, dulcia viscida, & occultum acidum in se continentia, ut saccharata, quæ in aulis jam ita usu quotidiano recepta sunt, ut mensæ his quasi obtegantur, & mille artes excogitantur ad misellum sexum sequiorem decipiendum, facile enim ab his saccharatis quibus deditæ sunt mulieres, obstructiones fiunt, ex quibus affectus muliebres dicti propullulant. Fructus quoque horarii, omnia flatulenta crassiora & digestu difficilia exulent. Potus sit ipsis delicatulis vinum Gallicum, Vin de Sesterne dictum, vel vinum Hispanicum, vel Tokaviense, vel aliud generosum, quo vero acidius est vinum, eò est pejus. Conducit quoque Cerevisia clara, defœcata ex optima aqua cocta & lupulo debitè condita, dein radicibus & herbis aromaticis ac antiscorbuticis impregnata. Omnibus verọ fœmellis, imò puellis & virginibus imprimis his affectibus vexatis commendamus potum Theæ vel Coffeæ, quod potûs genus egregium est his in affectibus muliebribus. Corporis motio & quies sint juxta virium & affectus conditionem, nemo enim ultra posse obligatur. Somnum & Vigilias quod attinet, horum usum *Poeta* sequenti distichio inclusit:

Est dormire bonum & vigilare: sed utraque, quamvis
Optima; si fuerint immoderata nocent.

Excreta ac Retenta justum modum ac tempus etiam in his affectibus observent necesse est.

Animi pathemata, quibus sexus hic sequior magis obnoxius est, quàm masculinus, sunt temperanda, imprimis verò hic exulet ante omnia Venus, cujus usus etiam in honestis mulieribus hisce affectibus vexatis sit nullus, vel parcissimus, omnes quoque aliæ illecebræ fugiendæ sunt, quæ ansam dant hisce affectibus Cervicis Uteri, præsertim si mulieres rem habent cum variis lue Venereâ jam infectis, vel gonorrhœâ inveteratâ laborantibus, tum necessariò in hos dictos affectus incidere coguntur, quoniam per contractum harum partium infectarum in rugis Cervicis Uteri subsistentes succi facilè eodem charactere acri notantur, hinc ibidem stagnantes & eâdem acrimoniâ tubulos corrodunt, ac succi evasantur, eundem vel similem producunt affectum, ceu experientia quotidiana testatur. In inveteratis hisce malis etiam exulent ira, mœror, tristitia, invidia, & amor vesanus præsertim vitandus, quia succus nerveus hisce animi passionibus stagnare cogitur, & suâ volatilitate privatur, ut per suos tubulos ac canaliculos non

ita

ita ut antea perfluere possit, hinc mille mala emergere possint.

Galenicorum modus curandi Tentiginem. §. 12. *Galenici* in *Tentigine* curanda potissimùm utuntur sectione, sive nymphotomiâ, quam amputandi rationem ex Ægyptorum mente *Aëtius Tetr. 4. Serm. 4. cap. 103.* sequentibus communicat verbis. Virgini, vel mulieri, in sellâ locatæ, assideat adolescens robustus, qui brachia sua proplutibus virginis subjiciat, cruraque ejus ac totum corpus regat, & tum Chirurgus ante ipsam stans, forcipe ampliori nympham corripiat, & per sinistram manum distendat: per dextram verò prope forcipis dentes resecet. Mensuram autem resectionis eandem, quam in columellæ sectione servandam esse monet, ut ne funditùs ea resecetur, sed supervacua tantùm pars amputetur; adeòque propè dentes forcipis nympham resecandam esse existimat, quoniam quùm pelliculosa sit, plurimùm extendatur, & nisi quis diligenter observet, facilè ultrà, quàm oportet, amputationem faceret; atque hinc carunculæ decrementum, quod Rhœada Græci vocant, consequeretur. Peractâ Chirugiâ, suadet, ut spongia ex vino adstringente, aut aqua frigida expressâ vulnus detergeatur, manna thuris inspergatur, linamentum posca madefactam indatur, & spongia ex posca expressâ superdeligetur. Post septimanam cadmiam minutissimè tritam per se, aut cum rosarum floribus, aut pulverem ex lapide Phrygio paratum, aut cinerem ossium palmularum inspergunt.

Caudam. Eodem modo *Caudæ* resectionem peragunt, muliere enim priori ratione collocatâ, carunculam prominentem forcipe extendunt, & totam ex basi resecant. Post Chirurgiam eosdem inspergunt pulveres, quos in Tentigine adhibuerunt.

Uteri Cervicis Angustiam. *Angustiam* Cervicis Uteri emendant, vel loca à nativitate connata dissecando, & sic ferro viam parando, vel locos angustiores dilatando radicæ gentianæ, vel spongia, pessi forma impressis, ut ità hisce paulatim auctis, vagina ipsa dilatetur, simul etiam interiora inungunt oleo amygdalar. dulcium, liliorum alborum, lini, irino, foventque decocto malvæ, altheæ, fœnigræci, & similium, ut emollita faciliùs extendantur. Si virum quidem admittant, sed cum dolore, tragacantha aqua violarum soluta interiora illinunt, qua inflammationem arceri, tensionem leniri, & cavitatem hanc lubricari promittunt, eamque mixta pingvedine capi, vel porci nonnunquam redigunt in unguentum.

Uterum prolapsum. *Uterum prolapsum* restituere student, in principiò, dum facilè dirigitur, & rectè locata permanet, vulvam contrahendo, quod in vigore ætatis faciliùs perfici, in profectioribus verò eandem quidem contrahi, sed ex levi occasione rursus prolabi monent. Ne quoque aut durum stercus in recto intestino diutiùs retentum, aut lotium in vesica collectum coarctando & comprimento impediat, ne uterus repellatur, & in situm proprium reducatur, stercus clystere evacuant, & lotium fistulâ vesicæ adaptatâ similiter evocant, quibus præmissis ægram supinam collocant, coxis altioribus, poplitibus reflexis, ac cruribus disparatis; partemque uteri prolapsam oleo tepido, butyro, vel decocto malvæ, betæ, altheæ, fœnigræci, seminis lini, aut similium fovent, lanamque convolutam figurâ ac crassitudine muliebri pudendo correspondentem, linteoloque involutam, & acaciæ aut hypocystidis succo vino diluto imbutam sive intinctam utero apponunt, & citra violentiam totum, quod prolapsum est, reprimunt, donec tota moles intra sinum recipiatur; posteà lanam in pudendum subdunt, & alium lanæ hapsum bino adstringente imbutum superponunt, totumque spongiis ex poscâ expressis integunt, & mulierem reclinant crura extensa & coaptata habentem, ità ut alterum alteri incumbat, tutius tamen fore judicant, si ad genua usque constringantur. Nonnulli uterum recens prolapsum cucurbitæ domesticæ ac betæ decocto cum urinâ graveolenti, aut aceto acri, aut re aliquâ fœditâ proluunt. Si verò uterus prolapsus temporis progressu intumuerit, plurimoque humore refertus fuerit, ut præ tumore reduci nequeat, betarum decocto ipsum rigant, deinde acetum affundunt, & salem tenuissimum adspergunt, sedatoque tumore, eodem decocto ipsum perfusum retrudunt, cucurbitasque umbilico & utrique lateri cum plurima flamma affigunt, & odorata naribus assiduè admovent. Die tertia, lana adhuc intra sinum pudendi existente, mulierem in vino nigro austero aliquatenus tepefacto, aut in decocto myrti, lentisci, rubi ac malicorii jubent insidere. Post insessionem rursus supinam coxis locant altioribus, & sublata ex pudendo priore lana, aliam eodem medicamento imbutam subdunt, forinsecus verò cataplasmata imponunt ad imum ventrem, ex palmulis, polenta, lenticula ac malicorio, cum aceto mulso, quæ tertia die repetunt, usque ad perfectam curationem. Uteros crebrò prolabentes posca abluunt, & in eadem mulierem diutiùs insidere jubent. Ob locorum quoque sensus subdilitatem rejecto aceto terram nigram in lentibus repertam aqua diluunt, & ex ea partem affectam plurimùm fovent. Sin uterus ob humorum lentorem difficulter repellatur, vini fecem ustam, aut nitrum lixivio permixtum obluunt, & decocto aliquo adstringente, aut terra ista nigra aqua diluta fovent, plumbique cremorem oleo myrteo aut melino admixto parti prolapsæ illinunt, ac in sinum pudendi retrudunt, & locos internos, ægra undiquaque circumtecta, rebus fœtidis suffiunt, naribus autem odoratissima quæque admovent, cibosque boni succi & vina odorata tenua offerunt. Torpedinis corium recens detractum, parti prolapsæ obvolutum, aut pastinacæ marinæ aculeum cum hyoscyami succo illitum uterum repellere nonnulli perhibuerunt. Alvum intereà nimium non esse subducendam admonent, ne partes vicinæ exsolvantur & laxentur, uterusque ipse recidat. Si quoque contigerit, ut pars prolapsa temporis progressu per negligentiam computruerit, & ex assidua urinæ irrigatione & adhærentibus sordibus fuerit exulcerata, illam citra ullius periculi formidinem auferendam esse præcipiunt, cùm totum uterum putrefactum aliquando ablatum esse, & mulierem nihilominus supervixisse noverint.

Pustulas. Ad *Pustulas* Cervicis Uteri abigendas alvum lacte asinio purgant, vomitum à cœna instituunt, in balneo exudationem & in calidam insessus fieri volunt, locosque vino calido cum nitro eluunt, post vinum aquam calidam infundunt, & lycium Indicum, aut amurcam, aut butyrum cum sulphure, aut ceratum myrteum

cum spuma argenti, aut alumen rodundum cum melle, aut malicorium cum myrrha & melle illiniunt. Ad squamas & furfures extergendos, cyclaminis radicem cum melle illitam deprædicant.

Condylomata. *Condylomatis* partis hujus fomenta adhibent adstringentia, pessusque indunt è malicorio & butyro, aut ex lycio Indico & œsypo paratos.

Hæmorrhoides. *Hæmorrhoides* Cervicis Uteri varicosas ac malignas dimittunt, duras ac modicum sangvinem fundentes, nec vasis annexas statim amputant, multum verò sangvinis emittentes circa fundum circū circa scarificant, volsella elevant, funiculo constringunt, & posteà paulatim resecant, quo facto floridum medicamentum siccum inspergunt. Ad easdem verò citra Chirurgiam exsiccandas & excœcandas pulveres inspergunt ex spodio, rosis siccis, balaustiis, malicorio, vel terram Lemniam cum aceto illiniunt, vel pastillos ex succo mandragoræ, alumine rotundo, acacia, cum vino tritis paratos & vino dilutos, vel eodem modo adhibent eos, quos sequentes monstrant formulæ.

℞. *Succi cicutæ*
Hyoscyami
Alum. scissi.
Rubricæ Sinopicæ aa. ʒij.
Sandycis ʒj.
Cum vino terito & excipito, usus que tempore vino diluito.

vel:

℞. *Diphrygis* ʒvj.
Cerussæ,
Spumæ argenti,
Plumb usti & loti
Succi hypocistidis aa. ʒiij.
Excipe succo cicutæ, & cum vino adhibe.

Insessiones etiam in decoctis adstringentibus commendant.

Ulcera. *Ulcera* Cervicis Uteri curare solent insessionibus, irrigationibus, cataplasmatis ac pessis, præsertim verò eo, qui paratur ex croco optimo cum lacte muliebri trito ac cerato excepto, ceraque Tyrrhenica, & oleo rosaceo aut susino, cum adipe anserino, & medulla cervina; vel ad dolorem magis leniendum sequentem adhibent pessum, paratur ex capitibus papaveris decem in passo diluto per triduum maceratis, deinde donec flaccida fiant, coctis & posteà expressis tritis, cum seminis aut foliorum rosarum ʒv. croci ʒiij. & inter terendum ipso decocto admixto, tum cerato ex ceræ sextante, & olei rosacei aut narcissini eadem quantitate parato ad ea affuso, & medicamento in pyxide stannea servato, donec usu expetente oleo rosaceo aut narcissino dilutum & in pessum exceptū subdatur. Ad acrium etiam humorum influxum pruriginosum inhibendum sequens laudant remedium, vel linimenti, vel pessi forma adhibitū.

℞. *Plumbaginis* ℥ij.
Glauci ʒj.
Terantur cum succo hyoscyami, & olei myrtei aut rosacei, q. s. *admisceatur.*

Ad Ulcera carbunculosa privatim commendant lentes, folia oleæ sine melle, lupinos in vino austero coctos, & in eorundem decocto institutas insessiones. In ulceribus sordidis emplastro utuntur Ægyptiaco citra æruginem præparato, cùm mordacia quævis & crustas inducentia utero adversa esse cognoverint; parant etiam medicamentum ex melle, terebinthina, oleo rosaceo aut susino & butyro, quibus interdum etiam crocum admiscent, vel ad ulcera hæc fortiùs repurganda radicem iridis Illyricæ cum melle imponunt, & decoctum aristolochiæ per se, vel cum melle infundunt, aut sequentem indunt pessum.

℞. *Terebinth.* ʒiiij.
Adipis anserini ʒvij.
Myrrhæ ʒj.
Croci ʒiij.
Medullæ bubulæ.
Oesypi aa. ʒij.
Mellis,
Olei Cyprini, aut Iryni. aa. ʒij.
Thuris,
Rad. panaceæ,
iridis. aa. ʒij.
Cyperi ʒiiij.
M. F. Pessus.

Ulcera depascentia & afferata lacte equino, aut asinino, vel in utriusque defectu, quocumque alio recente & cocto abluunt, addita dimidia quantitate mellis, & postea insperso pulvere ex radice iridis. Vel abluunt eadem aqua mulsa, in qua absinthium, aut calamus aromaticus, aut leucanthemū, vel chamæmelum, aut buphthalmum decoctum est, eoque, quod infusum est, excreto, locos decocto malvæ eluunt, pessumque subdunt ex farina cervi, iridis, lentium aut foliis oleæ in vino tritis, aut cineribus hederæ aureum florem habentis, aut aristolochia longa & rubrica Sinopica hepatis colorem referente, tritis & melle exceptis. Parant quoque pulverem ex semine tamaricis & nitro rubro æqualibus partibus commixtis, tritis, eumque vel aridum inspergunt, vel cum melle rosaceo in linimentum redactum adhibent. Ulceribus repurgatis cicatricem inducunt, vel cerato ex ceræ albæ quadrante, olei rosacei optimi dodrante ad prunas liquefactis, & quadantenus refrigeratis, deinde in mortarium conjectis ac lacte muliebri, aut asinino, aut caprino recens mucto affuso, cum pistillo subactis, donec totum inalbescat, deinde lacte priore diffuso, novo denuò infuso rursus subactis, & croci drachma una admixta. Si fortius mitigatorium desideretur, accipiunt olei rosacei septuncem, adipis enserini, & medullæ ejusdem ana unciam unam & invicem miscent, vel pro rosaceo oleum melinum aut susinum admiscent. In frequenti etiam usu ad ulcera hæc sananda illis est medicamentum ex ordeo sequenti modo paratum.

℞. *Ordei usti ac triti*,
Spumæ argenti lotæ,
Cerrussæ lotæ aa. ℔j.
Adip. anserin. ℔iij.
capræ recent. ℔iij.
Ol. myrtei ℔ij.
Mellis despumati bess.
Terebinthinæ ℥iij. *vel* iiij.
M.

Ex pompholyge quoque, plumbo usto, cadmia aut ladano parata media hîc valde existere ducunt utilia.

Rhagades. In *Rhagadibus* Cervicis Uteri curandis Chirurgiâ & medicamentis mordacibus rejectis, insessionibus simplicioribus ac pessis utuntur, alisque remediis ex pompholyge, stibio & plumbo usto paratis. Si callosæ fuerint, chartam ustam oleo

oleo rosaceo dilutam illinunt, vel si acrimonia ejus ferri non possit, iridem Illyricam terebinthinâ exceptam indunt. Inductâ Ulceribus cicatrice, remediis ex cadmiâ, spumâ argenti lota, stibio, aloë, aliisque paratis utuntur, quale sequens exhibet formula.

℞. *Spuma argenti lota*
Ceruss. lot.
Plumbi usti & lot. aa. ℥xxv.
Stibili loti ℥ix.
Pompholygis lota ℥viij.
Cadmiæ lota ℥v.

Hæc omnia primùm seorsim, deinde simul terunt, & vini ac olei myrtei aa. ℔j. paulatim adstillant, ac probè terunt, & unita in pyxide plumbeâ servant ad usum. *Archigenes* prioribus speciebus adhuc ceræ Tyrrhenicæ ℔j, & adipis anserini tantundem, alii verò etiam plumbaginis ℥xx. adjiciunt.

Verrucæ. *Verrucas* & *Thymos* partium muliebrium recentes ut alias tractare solent, inveteratis verò Chirurgiam adhibent, muliere nempe rectè locatâ eminentiam volsellâ extentam, totam funditus resecando, deinde curationem cruentis vulneribus aptam administrando. Ad thymos in abdito reconditos, & verrucas formicarias medicamenta usurpant, summèque conferre dicunt humoram ex oculis capræ recens jugulatæ compunctis profluentem, assiduè illitum, quo intra sex dierum spatium verrucas formicarias extirpatum iri promittunt. Stercus bubulum calidum illitum easdem sanare referunt. *Aëtius* fumum origani festucæ ad lucernam accensæ & verrucis formicariis singulis diebus ter admotæ easdem radicitus abstulisse in uxore propriâ fuit expertus. Soleas etiam veteramentarias & cucurbitam siccam sigillatim exurunt, & minutissimè trita paribus portionibus permiscent, locisque vino priùs elotis inspergunt, hocque remedium experientia satis cognitum esse asserunt. Malignorum thymorum sectionem, ob eruptionis sangvinis periculum reprobant, non malignos autem tutò resecari posse censent, cùm nullus in his eruptionis sangvinis timor adsit, cavendum tamen esse monent, ne uterus à scalpri acie lædatur, quod facilè vitari posse existimant, si thymus distentus prope volsellæ dentes amputetur. Resectione factâ ad desiccandos locos medicamentum aliquod sangvinem sistens adhibeat, cùm humectatio & medicamentorum pingvium usus causa sint, ut thymi regenerentur; quapropter per totam curationem laxantia ac pingvia fugienda esse præcipiunt, & post Chirurgiam protinus gallas tritas, aut alumen scissim cum pari thuris pondere admovent, vel medicamento utuntur florido, ex stomomate ferri, aut flore rosarum & cytinis siccis parato, aliisque contrahentibus, quadantenus repurgantibus & ulcera ad cicatricem perducentibus.

Paracelsica cura in Tentigine & Cauda. §. 14. *Paracelsus* parùm favet in morbis hisce curandis operationibus Chirurgicis, in *Tentigine* enim ab aliis ità nominata, sive Clitoridis incremento & *Caudâ* auferendis, omni instrumento rejecto, solummodò incrementum morborum horum imminuit remediis in Sclirosi aliàs usitatis, inungendo scilicet renes, vasa spermatica & femora mixtura ex oleo myrtillorum, Nucis Moschatæ, axungiâ jumentorum & petreolo. In Tentigine quoque obscura, & prava, ubi cum fluxu menstruo aqua, & cum urinâ sanies, cum dolore pudendorum effluit, qui affectus facilè abit in ulcus, à purgationibus, consolidationibus & mundificationibus itidem abstinendum esse præcipit, sed earum loco tripertitam proponit curam, unam per sparallium, aliam per potiones; tertiam per unguenta, quæ parum ab ea, quæ in matricis ulceribus fieri debet, differre solet. Primò verò laudat potiones, sive cardonia, quæ sequenti modo parantur.

℞. *Agrimoniæ,*
Saniculæ,
Pyrolæ,
Utriusque pervincæ, aa. ℈j.
Aristolachiæ rotundæ ℥j.
Herb. pastinacæ
Perdetis aa. ʒj.

Musti non maturi ex vino rubeo, usque ad centum Kist, id est, ducentas mensuras vini,

Fiat Cardonium, hoc est, ponantur in mustum herbæ supradictæ, macerentur, & simul repurgentur, de quo vino per medium annum quotidie bibat mulier.

vel:

℞. *Consolid. regal.* ℔ß.
Aristol. rodund. ℥vj.
Diapens.
Alchimill. aa. ℥x.
Serpentin. minor. ad pondus omnium,
Fiat Cardonium secundùm usus.

Componit etiam sal, cujus usum esse vult in omnibus periculis laborantis tentigine matricis, ejusque sequentem tradit formulam.

℞. *Sal. commun.* ℔ß.
Thuris;
Mumiæ,
Hæmatitis aa. ℥ij.

Fiat mixtura cum sale, quo condiatur omne, quod ederit.

Sparallia sequenti ratione præscribit:

℞. *Aq. plantag.*
Serpentin.
Matricar.
Hypercinon. aa. ℔ß.
Lumbricor. terrestr. ℥vj.
Dragacant. ʒj.
Consolid.
Fol. aristoloch. long. aa. ℥iij.

Fiat Sparallium optimo sacchаro permistum, hoc est, fiat metrenchita, vel clysterium, quod vulvæ imponatur, perque tres, quatuor, vel quinque horas in ea maneat singulis diebus.

vel:

℞. *Succi Hypericon.*
Persicar aa. ℔ß.
Aq. de prunis,
de cerasis, aa. ℔j.
Terebinth. lot. in aq. rosar. ℥vij.

Fiat Sparallium pro matrice, quod indatur in vulvam quolibet die bis; aut pluries, pro necessitatis exigentia.

Vel sequens:

℞. Olei *Hypericon.*
Persicar.
Aristol. rotund. aa. ℔j.
Ranar.
Lumbricor. aa. ℥xij.
Ol. ex vitellis ovorum ad pondus omnium.

Formetur Sparallium, quod ut in tanta quantitate administretur ob pinguedinem suam, non opus esse admonet, cùm quicquid lubricum est, matrix ad se libenter attrahat.

Unguentum insuper ad dorsum tale præscribit.

℞. *Mercurii absque substantiâ frigidâ, & omni mordicatione correcti* ℥ß.
Boli scissi ℥iij.
Axung. cervin. ℔ß.
Ol. aneth.
ex vitellis ovorum, aa. ʒvj.
Fiat unguentum cum curâ.

Medicamina ista, unguentum scilicet, sparallium & cardonium simul, & quidem quolibet die bis vult administrari.

Angustia. Cervicis Uteri *Angustiam* à nativitate ità existentem vix curationem admittere judicat, crudele enim ferrum, nec semper utile fore existimat, ubi verò aliquod concessum est spatium, oleosis & pingvibus remediis partem hanc temporis tractu adeò disponi posse sperat, ut vel formis convenientibus, vel membro virili in coitu legitimo facilè amplietur. A tumoribus, condylomatis, excrescentiis aut morbis aliis inductam, iisdem abactis nonunquam emendari posse aliis non ità difficulter largitur.

Procidentia. Uteri Cervicis *Procidentiam* aliquando restitui posse sibi aliisque persuadet, in principio nempe, si morbus hic non adeò diu duravit, instillato oleo succini in umbilicum, vel guttis ejus aliquot intus exhibitis, abs quo medicamento uterum optimè regi posse censet, nec instrumenta operosè quidem, sed incassum ab aliis sæpius excogitata, illud reparare posse statuit, quod illud non potuit in statum meliorem reponere.

Pustulis. *Pustulas* Cervicis Uteri à tentigine prava, vel lue Gallica inductas, tum remediis internis per emunctorium conveniens, imprimis menstruum purgantibus, Auro nempe soluto & ☿io corporali hæmatino exhibitis, & fumo externo ex mercurio in colorem cinabarinum redacto instituto, & pudendis admoto, optimè depelli posse opinatur.

Condylomatis. *Condylomata* Cervicis uteri abigere tentat deoppilationibus, provocatis menstruis & hæmorrhoidibus, tum externa eadem adhibet, quæ destruendis verrucis sunt idonea.

Hæmorrhoidibus. *Hæmorrhoides* etiam hujus partis tumidas priùs incidit, & tum sequentem iis inspergit pulverem, quo omnium optimè eas auferri posse promittit.

℞. *Marcasit.* ℥iß.
Alcool vini optimè exsiccati ℔j.
Misceantur.
℞. *Hujus marcasit.* ʒiij.
Sal. gemm.
Mumiæ, aa. ʒj.
Fiat Pulvis.

Ulceribus. *Ulcera* hæc eodem modo tractat, quo Tentiginem pravam superiùs curavit, cùm remediis in eâ nominatis optimè mundificentur & consolidentur.

Rhagadiis. In *Rhagadiis* Cervici Uteri ad ulcerationem intrinsecam prohibendã, & ne putrefiant in ejectionem saniei, pessaria & sparallia in frequenti habet usu, quorum sequens est compositio.

℞. *Aloes succotrin.* ℥j.
Rad. Aristol. rotund. ℥iij.
Terebinth. lotæ q. s.
F. Pessarium ad sufficientem longitudinem.
℞. *Terebinth. lot.* ℥vj.
Albi græci ℥j.
Ceræ ℥ß.
Pulv. agrimon.
Consolid.
Pyrolæ aa. q. s. *pro incorporatione.*

Fiat Pessarium, quod Rhagadia tegat, ulteriùsque non procedat, nec sit Rhagadiorum loco brevius.

℞. *Mucilag. psyllii* ℥j.
Ol. Amygdalar. amar. ℥iij.
Succi florum tapsi ʒvj.

Fiat Sparallium hoc modo: Linteum ejusdem longitudinis, cujus Rhagadia fuerint, huic intinge liquori: postmodum indes in vulvam, in qua per tres horas maneat: his transactis iterum intingatur, indurenturque.

Aliam adhuc descriptionem sequenti modo adjungit.

℞. *Succor. pyrol.*
consolid. aa. ℥iiij.
flor. hypericon.
prunell.
centaureæ aa. ℥j.
betonicæ ℥vij.
Ol. anethin. ℥iiij.
Fiat Mixtura.

Pulverem insuper adhibet sequentem, non modò Rhagadiis, sed ipsis etiam hæmorrhoidibus hujus partis accommodatum.

℞. *Mumiæ* ℥j.
Laccæ rubeæ ℥ß.
Pulv. arantiarum.
♂ii aa. ℥ij.
Chimoleæ ℥iß.
Cachimiæ ʒv.
Fiat Pulvis.

Verrucas Cervicis Uteri non aliter ac Verrucas hæmorrhoidarum tractat, nempe vel dulcibus corrosivis, vel medicamentis stercoralibus. *Verrucis.*
Corrosivum dulce est sequens.

℞. *Ol. laterin.* ℥j.
de Juniper. ℥ß.
ex myrrhâ ʒij.
Misceantur.

Corrosivum dulce mixtum cum aceto ita paratur,

℞. *Ol. laterin.* ʒj.
Aq. aluminos. ℥ß.
Viriditatis salis ad pondus omnium.
Fiat Mixtura.

Cura de stercoribus sequenti modo peragitur.

℞. *Patientis dejectum stercus*,
Misce cum oleo de vitellis ovorum.

Premat patiens, ut exeant verrucæ, iisque tunc medicina hæc superponatur.

§. 15. *Helmontius* curationem *Tentiginis* pro causæ varietate variandam esse innuit, quæ fit, quando spiritus ex arteriis ad cavernas Clitoridis dirigente voluntate recipiuntur, quæ suscitatur per phantasiam libidinis in splene residentem, tunc suadet omnia Antivenerea, ut sunt succinum, agnus castus, virga cervi, veronica, lepus siccatus. Quando autem à spiritûs flatuosi mala dispositione, & retentione Clitoridem ità expandente, & Archeum uteri in furorem agente producitur, curam consistere ait in tenui victu, *Helmontiana cura in Tentigini.*

victu, ut ægra lactucam comedat & portulacam, dein porrigendum suadet pulverem ex trochiscis de camphora, saccharo ♄i, semine viticis, radice nymphææ, & cataplasma adhibet refrigerans, vultque ut Clitoris lacte papaveris sæpius foveatur.

Cauda. Si verò *Cauda* fuerit à laticis evasatione exorta, omnia ea propinanda suadet, quæ laticis hunc effluxum sedant & corrigunt.

Uteri Cervicis Angustia. *Angustia* Cervicis Uteri si fuerit propter nativam dispositionem malam, tunc cum aliis auctoribus præter sectionem externam nulla commendat remedia, reliquas verò species emollientibus, lubricantibus & pessis quibusdam spongiosis nonnunquam corrigi posse opinatur.

Procidentia. In Cervicis Uteri *Procidentiâ* Archæum omnium primò placare studet per magisteria perlarum, succini, oculorum cancri, & similia, tum partem prolapsam repellit, & subadstringentibus, fotu nempe ex decocto musci, pruni sylvestris, plantaginis, balaustiorum eandem cohibet, ne denuò prolabatur, sin Archeus nimiùm irritatus partem retrogredi non permittat, eundem pesso ex assâ fœtida eò disponit, ut à furore cessans id, quod prolapsum est, in locum debitum diducat.

Pustulis. Ad *Pustulas* Cervicis Uteri curandas commendat varia depurativa remedia, & omnia è sulphure parata, item ♁ata, ☿alia, aut pro re nata realgaria fixa.

Condylomatis & Hæmorrhoidibus. *Condylomata & Hæmorrhoides* Cervicis Uteri eodem modo, alani condylomata & hæmorrhoides curanda vult, quarum curationem omnium optimè institui censet per sui mortificationem extinctionemque totalem, attactu & impressione medici agentis & mortificantis sympathetici & magnetici, ui lumen lunare frigidum in conum collectumq; unitumque per vitrum eas superradians, donec à frigore penetrentur suaviter, adeòque sic in radice mortificentur, ut deinceps sua sponte evanescant. Commendat etiam in *Hæmorrhoidibus* sudorem morientium Cervici Uteri applicandum. Secare tumores hosce strenuè prohibet. Dolorem hunc per amuleta sanari posse non dubitat.

Ulceribus. *Ulcera* Cervicis Uteri curari ait eodem modo, ac aliarum partium ulcera, sed hîc præprimis abluitionem fermenti corruptivi Cervicis Uteri remediis tum internis arcanis, tum externis suadet instituendam. Ad Ulcerum ergò Cervicis Uteri fabrum & corruptorem enecandum præ aliis realgaria sua fixa summopere commendat, i. e. arsenicum vel auripigmentum primùm per ⊕um fixata, dein ad 🜍 adstringens edulcorata, & mitigata per repetitam ∽us vini cohobationem, nec non colcothar ⊕li, vel terram ejus in ▽ communi solutam. & Cervici Uteri cum linteis duplicatis applicatam.

Rhagadibus. *Rhagadibus* Cervicis Uteri medullosa inungit, unde pellis rigidior emolliatur, & dissoluta reuniantur, quâ de causâ medullam cruris vituli in linimentum redactum, conveniens satis existimat esse remedium.

Verrucis. *Verrucas* etiam Uteri Cervicis ab affrictione pulpæ pomi per medium transcissi; & ad putrescendum posteà in terram defossi, disparituras esse promittit.

Willisii cura in Tentigine. §. 16. *Willisius* ipsi *Tentigini* curandæ studet, Clitoridis sensum paululùm obtundendo, ejus poros aperiendo, salia attenuando, illorumque exitum promovendo; quæ omnia obtinentur remediis diaphoresin adjuvantibus narcoticis associatis. Lactis etiam & balneorum usum in tali affectu non improbat, quibus talium acrimonia mitigetur.

Cauda. Quod *Caudæ* curam spectat, illam pro more solito tractat, nec ab aliis Auctoribus in eâ tollendâ differt.

Uteri Cervicis Angustia. Quum Uteri Cervicis *Angustia* à viscidiori tenaciorique nutritio liquore oritur, illi tenuiori fluxiliorique reddendo operam navat, quam metam assequitur diaphoreticis, & quibusdam ex eis volatilibus. Prioris ordinis sunt folia Imperatoriæ, Valerianæ, card. bened. radic. chinæ, petasitidis, contrayervæ, sarsæparillæ, C. C Philos. ♁um diaphoret bezoard. minerale. 🜔 absinthii, C. C volatile. ∽us C C. &c. Ad humoris viscidiatem corrigendam, illique fluiditatem comparandam, sequentem commendat mixturam.

℞. *Aq. Card. bened.*
Flor. Sambuc. aa. ℥iß.
Bezoard. miner. ℈iiß.
🜔 *volat.* C. C. gr. vj.
∽ ⊖*is* ✱*ci* ʒß.
Syrup. Sabios. ʒvj.
M. Utatur cochleatim.

Prolapsu. Uteri Cervicis *Prolapsui* medetur, fibras ejus corroborando & constringendo, spiritus volatiliores reddendo, quo fibras relaxatas faciliùs percurrant, & serositates partis relaxationem foventes exhauriendo. Hæc peragit cùm internis, tum externis medicamentis. Internè volatilia quædam exhibet, qualia sunt 🜔 volat C. C. fuliginis, viperar. & ∽us eorundem, quæ cephalicis admisceantur; v. gr. aquæ betonicæ, majoranæ, melissæ, lilii convallium, ∽ui ejusdem, urin. cran. human. Externè lumbos inungit balsamo apoplectico, petroleo, &c. Si Uterus foras prodeat, illum fovet decocto ex foliis salviæ, rorismarini, origani, pulegii, lauri, quercûs, florum balaustiorum, rosar. rubr. parato. Hisce non sufficientibus, pessarium aliquod, uterum magis coërcens vaginæ ejusdem solet inserere.

Pustulis. *Pustulas* curat, statim venam secando, & dein sanguinem purificantia, visceraque corroborantia, præmissâ purgatione, propinando. Tale aut simile purgans exhibet.

℞. *Sulphur.* ♁ii gr. vij.
Scammon. 🜍*ati.* gr. vj.
Cremor. 🜿*i* ℈ß.
M. F. Pulvis, cum vehiculo exhibendus.

Hujusce verò aquæ usum maximè suadet.

℞. *Summit. abiet.* M. vj.
Fol. fumar.
agrimon.
elatin.
hepatic.
becabung. aa. M. iiij.
Rad. lapath. acut. ℔ij.
Cort. sambuc. M ij.
exterior. vj. *aurantior.*
Incisis & contusis affunde seri lactis cum cerevisiâ mediâ facti ℔viij. *Destil. l. organ. communi.*

Sed incassùm hæc administrarentur medicamina, si topicorum obliviscercmur, quare hoc unguento pustulæ sunt illinendæ, si ad partem usque affectum ferri poterit.

 ℞. *Flor.*

℞. Flor. ♃is ʒß.
Butyr. non salit. ℥iiij.
Zinzib. pulverisat. ℈ß.
M. F. Linimentum.

Condylomatis. *Condylomata* curat laticis serosi spissitudinem & crassitiem atterendo & corrigendo, quæ peragit attenuantibus, sanguinique majorem motum conciliantibus. Huic scopo magnopere inservit pulvis sequens.

℞. Rad. Contrayerv.
Serpentar. Virgin.
Petasitid. aa. ʒj.
Coccinell.
Croci aa. ʒß.
M. F. Pulvis, cujus dosis ʒß. in vehiculo idoneo.

Pulvis etiam viperarum, extractum card. bened. Guajaci, ~us baccar. sambuci, hederæ theriacalis camphoratus, &c. talibus affectibus profligandis opitulantur. Gummi Ammoniacum. Galbanum, emplastrum de meliloto applicari debent condylomatis, si profundiùs in utero non fuerint posita.

Hæmorrhoidibus. *Hemorrhoidibus* auxiliatur, sanguinis motum augendo, ejusque particulas subtiliores reddendo, & laxiores vasorum tunicas constringendo; ad hunc finem verò pervenit ope chalybeatorum, oculorum præparatorum, corallorum pp. cum admixtis diaphoreticis adhibitorum. Si Hæmorrhoides tumidiores existant, eas ferro, vel hirudinibus, magnâ tamen adhibitâ cautelâ, vult aperiendas.

Ulceribus. Si in *Ulceribus* adsint carnes putridæ & superfluæ, ipsas unguento Ægyptiaco aufert, & deinceps illa curat mundificantibus ex apio, & centaurio minore, & digestivo ex terebinthinâ Venetâ, vitello ovi dissoluta, oleo hyperici, myrrha & aloë confecto, illudque decocto ex radice gentianæ & aristolochiæ rotundæ, foliis absinthii & summitatibus hyperici lavando, & tandem ipsum ad consolidationem perducit adstringentium beneficio, cujus classis sunt pompholyx, rutia, plumbum ustum, cerussa, lapis calaminaris.

Tumore. Sanguinem in *Tumore* collectum statim dissipare satagit, tum internis, tum externis medicamentis. Internè enim exhibet pulveres ex myrrhâ, mumiâ, oculis cancrorum præparatis, coralliis pp. ⊖e absinthii, antimonio diaphoretico, &c. qui etiam in appropriatis vehiculis dilui possunt. Partem deinceps fovet decocto ex herbis chamomillæ Rom. melissæ, hyssopi, pulegii, calaminthæ, cerefolii, foliis rorismarini, &c. Sed si sanguis extravasatus nec à venis resorberi, nec per poros evaporari queat, illud ad suppurationem deducit emplastro diachylon magno cum gummi: abscessum postmodum aperit, & ulcus emplastro diapalmæ & digestivo communi consolidat. Partem per totum curæ tempus contra gangrænam munit illam inungendo spiritu vini camphorato, aquæ calcis vivæ associato. Solutio continui in pudendis facta, vel in difficiliori partu, vel à grandiori fœtu, ejus suasu balsamo Arcæi, cui admiscentur guttæ aliquot balsami Peruviani aut Tolutani, resarcitur, ægrota constanter tranquillâ & in legitimo situ in lecto decumbente.

Rhagadibus. *Rhagades* sanat sanguinis diathesin acido-salinam mutando, serumque acre forâs eliminando. Hoc ultimo officio funguntur acidulæ chalybeatæ, serum lactis, & sequens purgatio.

℞. Rad. Oxylapath. sicc.
Polypod. querc. aa. ℥ß.
Fol. senn. ʒx.
Rhabarb.
Mechoac. aa. ℥ß.
Santal. citrin ʒij.
Spic. Celtic. ʒß.
⊖is ♀i ℈ij.

Ponantur in vitrum cum vini albi ℔iij. deinde in usum depromantur, effundendo quotidie q. s. liquoris clarificati. Fissuras verò hoc linimento illinit.

℞. Ol. ovor.
Pingued. vervec. liquef. aa. ℥j.
M. F. Linimentum.

Ad *Verrucas* profligandas in auxilium advocat omnia ea, quæ succi nutritii penu imminuere, ejusque remoram in partibus impedire valent. Ab euchymis ergò alimentis abstinere imperat, & sanguinis motum augentibus uti jubet. Verrucas verò hoc pulvere dissipat. *Verrucis.*

℞. ☿ii præcipitat. rub. ʒß.
Alum. usti.
Pulv. sabin. aa. gr. xv.
M. F. Pulvis verrucis inspergendus.

§. 17. *Tentiginis* cura peragitur, juxta *Sylvium*, absumendo ac sopiendo spiritus animales nimis circa Clitoridem sævientes. Spiritus animales absumuntur vigiliis perseverantibus, doloribus, inquietudine, ac animæ vexatione: & cùm ipse Author statuat, à nihilo magis spiritus hos irrequietos reddi posse, quàm à sale volatili acriori & quasi ab igne, sale putà in glandulis Cervicis Uteri forsan hærente, ac ibidem acriori facto, & hinc per volatilem spirituum volatilisato, ac tandem accedente arteriosi sanguinis igne majorem acrimoniam nacto, & sensim ad cerebrum elevato, & animalibus spiritibus conjuncto, atque illos in continuâ agitatione agente, & sic deliria excitante, quapropter acrimoniam istam spirituum corridendam esse præcipit oleosis, emulsionibus hordei, seminum 4. frigidor. maj. & papaveris, & quandoque amygdalarum, vel, quod juxta ipsum præstat omnibus, ♃e pacativo ⊕li neutiquam narcotico. Pro causæ ergò varietate seligenda esse diversa remedia sæpius præcipit. *Sylvii methodus curandi Tentiginem.*

Angustia verò Cervicis Uteri si fuerit à nativitate, ferro eam aperiendam esse jubet, ut & illam, quæ fit propter obductam membranam validam. *Cervicis Uteri Angustiam.*

In *Nimiæ Dilatationis* Cervicis Uteri curâ sedulam dat operam, ut causæ externæ nocentes vitentur, atque noxa in utero reperta laxitasque nimia corrigatur. Cavendum ergò imprimis esse vult ab usu vel abusu potiùs omnium aqueorum nimia copia assumendorum, à balneo nempe aquæ dulcis & fotibus similibus relaxantibus, cœterisque emollientibus. Usurpanda è contra præcipit cum alimentis condimenta tum aromatica, tum blandè austera & adstringentia, sed grata. Commendat quoque suffitus blandè adstringentes, quos præfert fomentis, quæ tamen cum vino rubello, & adstringente, si parentur ex plantis adstringentibus, usurpari quoque posse autumat. Talia sunt, quæ parantur ex radicibus bistortæ, tormentillæ, caryophyllatæ, plantaginis, bellidis, equiseti, foliis quercûs, myrti, *Distensionem nimiam.*

myrti, ſorbi, meſpili, &c. floribus roſarum rubrarum, balauſtiis, baccis myrti, gallis, cortice granatorum, Nuce cupreſſi; terræ ſigillatæ omnes, alumen rupeum, &c. Suffitus etiam parat ex maſtiche, thure, roſis ſiccis. Commendat ſimiliter internè medicamenta leniter adſtringentia, & quidem quantitate parva, & vicibus repetitis; juxta ipſum enim, ſi aſſumantur medicamenta blandè adſtringentia, tota ſanguinis maſſa reddetur paulatim craſſior firmiorque, ipſeque adeo uterus conſiſtentiam acquiret firmiorem ac denſiorem.

Puſtulas. *Puſtularum* Cervicis Uteri cura abſolvitur juxta ipſum iiſdem remediis, quæ in lue Venereâ conducunt, decoctis nempe tàm ſudoriferis, quàm evacuationibus mercurialibus, ac imprimis ſalivatione ritè inſtitutis, his enim convenienter adminiſtratis puſtulas hasce ſponte ceſſuras eſſe exiſtimat. quas etiam puſtulas, ut cura feſtinetur, decocto Guajaci aliorumque lignorum foveri vult, quibus non proficientibus, ⊖ volatile cupri tinctura imbutum laudat, tanquam arcanum, nec non ☿ium præcipitatum unguento diapomp holygos admixtum & puſtulis applicatum.

Condylomata. Cura *Condylomatum* muliebri pudendo inexiſtentium, præter luis Venereæ curam univerſalem, per medicamenta illis applicata ☿alia acriora ipſa conſumentia, cæterosque ſpiritus acidos ⊕li, ♃is, & ſimiles commendat. Conducit præprimis juxta ipſum ſequens remedium.

℞. *Aq. plantag.*
Roſar. aa ℔ß.
O. *crud.*
☿ii *ſublimat.* aa. ʒ j.

Miſta in vitro decocta & poſt ſubſidentiam effuſa linteo parti affectæ applicentur.

Hæmorrhoides. In *Hæmorrhoidum* fluxu nimio ſummis evehit laudibus mixturam ſolennem ſequentem cochleatim exhibendam.

℞. *Aq. Plantag.* ℥ ij.
Cinamom.
♁ *ſtill.* aa. ℥ ß.
Diaſcord. ʒ ij.
Ocul. ♋. *pp.* ʒ ß.
♂ii *diaphoret.* ℈ j.
Syr. roſ. rubr. ℥ j.
M.

Cui conditi forma eſt gratior, et ſequens præſcribat.

℞. *Conſ. roſ. rub.* ℥ ij.
Diaſcord. Frac. ʒ ij.
Confect. Hyacinth. ʒ j.
C. C. *uſt. & pp.* ʒ ß.
Syr. myrrh. q. ſ.

M. F. Conditum, de quo aſſumat ægra aliquoties in die ad nucis moſchatæ quantitatem.

In Hæmorrhoidibus verò cæcis commendat aperientia, pituitam incidentia ac Martialia hinc inde ad nauſeam jam præſcripta.

Ulcera. *Ulcerum* Cervicis Uteri cura convenit cum curatione luis Venereæ, quia ut plurimum ipſius ſunt ſymptomata. quare univerſali luis curæ ipſa ſimul curari & tolli ſtatuit, tum eâ, quæ per decocta ſudorifera, tum eâ, quæ per ſalivationem cæteraſque vacuationes ☿ales abſolvitur. Ea verò etiam decocto Guajaci aliarumque radicum & herbarum aromaticarum potentium ablui ac mundari poſſe ſcribit, tangique vult ſale volatili liquido & cupri tinctura imbuto. Unguentis etiam admiſcet ☿um tum præcipitatum, tum ſublimatum, ac præſertim dulcem, concludit dein conſolidantibus. Ad Ulcera verò hæc tam mundanda, quàm conſolidanda, præ aliis Author commendat balſamum ♃is vel aniſatum gratiorem, vel ſuccinatum potentiorem, ad guttas duas vel plures in miſtura vel decocto aliquoties in die ſumendum.

Rhagades. *Rhagadum* cura conſiſtit in acrimonia humorum temperanda ac corrigenda, in quem finem commendat oleoſa plura, oleum ipſum, lac quodvis, & alia acidum concentrantia, ut cretam, ⊖ ſti, corallia, thutiam, maſtichen, &c. rhagadibus perquàm utilia, aliaque cataplaſmata hinc inde jam commendata.

Verruca. *Verrucæ* Vaginæ Uteri curantur ab ipſo, imprimis ſi lues conjuncta eſt, cura univerſali, dein per externa applicata ☿alia acriora ipſas verrucas conſumentia, aliaque acida oppoſita, ut ſunt ſpiritus acidi ⊕-li, ♃is, ⊕ti, &c. quorum ſpirituum gutta una vel altera tangantur verrucæ, & quidem toties, donec corroſæ ſint & ſiccatæ decidant.

Carteſianorum ratio curandi Tentiginem. §. 18. *Carteſiani* curationem *Tentiginis* dextrè abſoluturi, morbi hujus gradus ſtudioſa pervolvunt mente, atque ex diuturniori ſpirituum in tubulis mentulæ hujus muliebris detentione productam marpeſiam iſtam cautem reſolvunt emollientibus fibras, & dilatantibus poros, ut hac ratione ſpirituum copiæ diſpergantur & vertantur in fugam per conciliatam exhalationem, quod commodè peragi poſſe obſervarunt fotu aliquo mediocri ex lacte calido, quo linteum imbutum parti huic limites egreſſuræ admovetur, vel decocto quodam florum ſambuci, nymphææ, corticum fabarum, herbæ ſolani, cui parum additum ſit de camphora. In majori Inflammatione linimentum ex bolo, vel terra ſigillata cum camphora, mediante ſpiritu vini unitis paratum parti huic inungunt, ut ſpiculæ illæ igneæ promtiùs eliciantur. In furore Venereo concitatis æſtum hunc aliquando ſedari & intumeſcentiam imminui poſſe aſſerunt, avocatis ſpiritibus alior ſum per ſubitum quendam terrorem, & affuſione aquæ frigidæ ex improviſo in Cervicem & ſinum, modò & hic ne quid agatur nimis, nec totalis liquoris nervoſi circuitus inhibeatur. Redditâ denique parte hac ex frequentiori ſpirituum aliorumque liquorum, imprimis chyloſi nutritii, ſæpe libidinoſa quâdam petulantiâ promoto, influxu tam vaſtâ, ut pudoris in ſinu ulteriùs nequeat tegi; ſed ipſum etiam inceſſum reddat moleſtiorem, ab antiquioribus jam monſtratam reſectionem concedunt inſtituendam, ut abjecta ſic corporis parte ſuperflua, reſiduum ab onere importuno liberetur.

Caudam. Hoc quoque corrigunt conſilium in *Caudâ*, ut portio uteri extra collum propendens, & non adeò magna, diſcutientibus ad formam redigatur decentiorem, vel ſi fibræ ab humorum influxu redditæ ſint laxiores, decocto roſarum, balauſtiorum, foliorum quercûs, gallarum & aluminis eam aliquoties abluunt mediante ſyringâ; majorem caudam pulveribus cauſticis ex alumine uſto, vitriolo uſto, vel etiam ſublimato aut unguento Ægyptiaco per canalem quendam plumbeum aut ſtanneum adhibitis, ne cæteri tangantur parietes, abſumunt, vel partem ſuperfluam filo ligant, ut ulterius ei nutrimentum denege-

negetur, & portio flaccescens decidat; aut partem forcipula prehensam cultro apto abscindunt, & residuo pulverem ex myrrha, mastiche, aloë, calce viva, & ⊕lo usto adspergunt.

Cervicis Uteri Angustiam. *Angustiam* Cervicis Uteri leviorem solo digito aliquando corrigi & dilatari posse promittunt, eoque faciliùs, si oleo priùs fuerit intinctus: vel etiam congressu cum viro, sed legitimo & non violento. Ubi partes sunt duriores, & dilatationem hanc non admittunt, easdem emollientibus fovent ex decocto malvæ, altheæ, artemisiæ, seminis lini, & posteà pessum vel turundam insinuant ex radice gentianæ, vel spongia arctâ ligata, ut ita sensim dilatetur. Orificio existente angustiore, digito intromisso illud dilacerant, & posteà vel solum ovorum oleum, vel unguentum digestivum commune illinunt, aut in hæmorrhagia majori pulverem ex thure, bolo armeno, sanguine draconis, mastiche aliisque inspergunt. *Membranam* qua orificium obducitur, decussatim incidunt, & canalem plumbeum linimento cicatrisante obductum tamdiu indunt, donec omnia sint consolidata. Totalem vaginæ defectum, ubi nullum cavitatis adest vestigium, nulla arte sciunt emendare.

Vaginæ Procidentiam. *Vaginæ Procidentiam* curant partem prolapsam in situm convenientem reponendo, & in eodem studiosè conservando. Repositionem peragunt muliere in dorsum supina recumbente, cruribus distentis & genibus sursum attractis, candela cerea portionem dependentem reprimendo, quod ut faciliùs voto respondeat, candelam oleo hyperici illinunt, & ⊖e ♄ni adspergunt. Intrusa parte ipsam candelam, per tempus aliquod in cavitate permittunt, ut ità relapsus prohibeantur, & ut candela commodè rursus extrahatur: alteram ejus extremitatem filo alligant, quod extra vaginam propendeat. Parte sic repositâ, eam vinculis, pulvinulis comprimentibus, spongiis & emplastro de mastiche, de pelle arietinâ, vel sequenti, ut in situ remaneat, obfirmant.

℞. *Pic.* ℥iiij.
Resin. ℥ij.
Baccar. lauri ℥ß.
Colcot. ⊕*li* ℥j.
Gallar. ℥iß.
Ol. myrtillor. q. s.
M. F. *Emplastrum.*

Ægram intereà quietam degere volunt, atque à tussi, clamore, incessu frequentiori, conatu validiori in excernendis scybalis intestinorum penitus abstinere, quâ de causa jubent, ut per octiduum ægra quieta degat in lecto, & ad duriorem alvum solvendum utatur clystere emolliente. Pileolum etiam eburneum debita magnitudine ad detinendam partem prolabentem suadent adhibendum, in superiore parte foraminosum, in parte verò inferiore margine dotatum, per quem vincula trajecta sint, quibus dorso alligetur, ut sic urina cum menstruis transfluere possint, & pileolus hic nihilominus firmus permaneat, quem externâ etiam in parte emplastro quodam adstringente obducunt.

Pustulas. *Pustulas* Cervicis Uteri abigere student præmissis internis purgantibus, particulas acutas absorbentibus & eliminantibus, ex ☿io dulci, cum confectione Hamech, nec non similibus diaphoreticis, & quæ ex ☿io & lignis comparantur, & pustulas ipsas abluendo aquâ calcis vivæ, cum spiritu florum sambuci & camphoræ, vel decocto plantag. flor sambuci, ligni sassafras, olibani & lapidis caliminaris, cui nonnunquam aliquid colcotharis, aut florum ♃is addant. Decoctum quoque farinæ lupinorum in cerevisiâ secundariâ factum, in pustulis hisce salutare existere asserunt, quod præstantius redditur, si myrrha in eo fuerit dissoluta.

Condylomata. In *Condylomatibus* sudorifera magno habent in usu, ut succi superflui iisdem absumantur, tum externa absumentia inspergunt, ut pulverem ex alumine usto, ærugine, sabina, ☿io rubro, ☿io crudo, terra ⊕li dulci, lapide calaminari, quos cum terebinthina & butyro etiam in unguentum redigunt, illudque tuberculis hisce illinunt.

Hæmorrhoides. *Hæmorrhoides* Cervicis Uteri nimiùm fluentes sistunt venæsectione in brachio instituta, & post hanc remediis internis particulas acutas absorbentibus, & sanguinis fluxum imminuentibus, qualia sunt Conserva balaustiorum, tormentillæ, rob. de cornis, bolus Armenus, succinum album pp. semen sumach, sanguis draconis, corallia rub. pp. lapis hæmatites præparatus; liquor aureus, decoctum ad hæmorrhagiam uteri *Mynsichti*. Topica quoque adhibent ex C. C. usto, mastiche, olibano, aloe, cum terra sigillata, vel bolo Armeno, & aqua folior. quercus in linimentum redactis: vel loco aquæ adhibito oleo myrtino, vel cydoniorum. In Hæmorrhoidibus vicinæ hujus cæcis, tumentibus & dolentibus purgationem approbant, & sudorifera commendant, tum topica anodyna adhibent, emollientia & discutientia, ex albumine ovi, unguento populeonis, oleo rosarum, axungia anatis, anguillæ; vel radicem scrofulariæ coquunt in butyro insulso donec in mortario lapideo contundi, & in linimentum redigi possit, addito vitello ovi & pauco croci, illudque inungunt. Interdum linimentis istis pulveres admiscent ex cerussa, lithargyrio, alumine, testis concharum fluviatilium ustis, lapide scissili, thure & ejusmodi aliis.

Ulcera. *Ulcera* Cervicis Uteri sanare tentant ☿alibus tum purgantibus, tum sudoriferis, aliisque ex lignis paratis remediis intus exhibitis, sæpiusque tincturam tartari ☿atam, & myrrhæ ordinario potui instillant. Ulcera ipsa detergent aqua mercuriali, spiritu vini camphorato, infuso thuris, aloes, camphoræ, & sublimati in spiritu vini facto, ut hisce mediantibus à particulis purulentis destructivis eluundentur, quo impetrato residuas particulas acutangulas absorbent porosis ex lithargyrio, tutia, cerussâ, lapide calaminari, terra vitrioli dulci, mastiche, myrrha, terebinthina, unguento diapompholygos, linimento ex ebore usto, plumbo in aqua trito, & myrrha mediante aqua calcis vivæ parato, quibus optimè carne explentur & consolidantur.

Rhagades. *Rhagades* complanare student tum mucilaginosis fibras rigidiores emollientibus, tum porosis particulas angulares absorbentibus, præmisso sudorifero ex lignis, quapropter linimentum adhibent ex sevo cervino, thutia præparata, camphora, saccharo ♄i & oleo ovorum.

Verrucas. *Verrucas* Cervicis Uteri minores interdum attingunt butyro ♁ii, oleo sulphuris, vel ☿io sublimato; longiori collo præditas constrictione fili aut resectione cultelli auferunt, & unguento

guento de thutia particulas acutas absorbent & cicatricem conciliant.

Nostra cura in Tentigine. §. 19. *Nos* tali utimur apparatu. In Curatione *Mentulæ* seu *Tentiginis* non statim ad sectionem accedimus, ut plures incautè faciunt, sed potiùs remediis convenientibus eandem, quantum possibile, auferre tentamus. Si affectus fuerit convulsivus, conducunt omnia antispasmodica, ut sunt Cinnabarina, castoreata, succinata, Camphorata, non quod Camphorata Venerem exstinguant, uti Veteres sominarunt, sed ad tetanum abigendum, omnem enim obstructionem in nervis factam tollunt: pulv. spasmodicus n.d. item Cephal. Mich. ∼ eboris, C.C. ligni aloes, liq. C.C. succ. ♄ succin. castor. ∼ fl. Thiliæ, ∼ ⊖ ✱ci anthosat. lavendulat. &c. Sunto formulæ in Juniorum gratiam sequentes.

℞. *Cryståll. ppt.* ʒj.
Dent. hippopotam. ph. ppt. ʒß.
Cinab. ♁ii gr. xvj.
⊖ *succin. volat.* gr. vj.
Camphor. gr. iv.
M. F. Pulvis, cui scatula imposito adhuc instill.
Ol. dest. rutæ gt. iij.
Cinaoi. gt. j.
M. F. Pulv. cuspidatim ac per vices capiendus.

Vel:

℞. ▽. *Scabios.* ℥iß.
Card. bened. ℥j.
∼ *fl. thil.* ℥ß.
Ebor. ph. ppt. ʒß.
Unicornu fossil. gr. xvj.
Cinab. ♁ii gr. iv.
Syr. pæon. ʒvj.
M. D. Cochleatim.

Externa etiam egregiam afferunt operam, ut spir. matricalis, ∼ vini Camphorat. Elixir vitæ, △ Calcis vivæ, ▽ Regin. Hungar. ∼ ⊖ ✱ cum Camphora & tepidè applicata vel injecta. Si malum verò fuerit à nativitate vel à laxitate vasorum, decocta injiciantur modicè astringentia.

Aliquando & aliæ carneæ excrescentiæ è pudendo muliebri enascuntur, uti hoc morbo affectæ fœminæ, contrà quam fit in *Tentigine* laborantibus, horrent coitum, eumque præ dolore ferre nequeunt, quæ caro luxurians tutius exscindi potest, si nempe hypersarcosis notetur & propendeat, quæ sectio fit vel filo serico vel equino, vel ferro, semper tamen medicamenta fortiter exsiccantia, ut ∼ calcis viv. ∼ matricalis, &c. præmittenda, si his non cedant, ad fortiora accedere debemus, ubi enim medicamenta non sanant, ferrum sæpe sanare debet.

In Cauda. *Cauda* est caro spongiosa, quæ vel corrosivis, vel fortiter exsiccantibus tolli debet, ut sunt calx viva, & ejus spiritus, pompholyx, Tutia, aloë, mastix, succinum, & ex his paratus ∼ matricalis, crystalli, mandibulæ lucii, alumen ustum, terra Japon. in formâ pulverum imposita, vel in forma epithematis, vel instar linimenti. Inter composita excellunt unguentum Ægyptiacum nostrum correctum & ad duritiem priùs coctum, Elixir vitæ. Imò sæpè etiam ad acidos corrosivos confugiendum est spiritus, ut ∼ ⊖lis, ⊖lis, ♀. &c. ▽ calcis vivæ, cum ☿ dulci macritata optimè conducet, imprimis si huic affectui conjuncta fuerit lues Venerea, Mercurialia enim quascumque viscididates acidas absorbendo attenuant.

Cervicis Uteri nimia Angustia. Quoad *nimiam Angustiam* Cervicis Uteri, hæc subinde repetito negotio conjugali solet sanari, sin minus id fiat, per speculum matricis dilatanda venit, si verò fuerit penitus occlusa, methodo Chirurgicâ curatur. Et, si vagina uteri forsan coalescat, post excoriationem aut exulcerationem, vel à nativitate, difficile, imò plane impossibile est eam citra sectionem curare, quæ cura & sæpè dubia est. Si membrana pudendi orificio vel collo Cervicis annata pudendi fores claudat, instituatur sectio, dein applicetur pessarium ex plumbo per triduum, vel applicetur cum linteis duplicatis liquor noster divinus, ne coalescant partes disjunctæ, seu labia: Si post exulcerationem pudendi labia coaluerint, sectio quoque tutò institui potest. Sin verò profundiores partes coaluerint, non absque periculo ejusmodi sectiones instituuntur. Si verò pudendum à tumore quodam duro claudatur, tumor ille resolventibus blandis discutiendus, si ab excrescentiâ, ea etiam priùs tollatur exsiccantibus ita dictis remediis, ut sunt myrrha, aloe, alumen ustum, Martialia, olibanum, aristoloch. flor. rosf. sicc. balaust &c. vel ex compositis ∼ matricalis, ∼ calcis vivæ, Elixir vitæ, spir. vini Camphor &c. Si verò his tolli nequit, superfluum idoneo instrumento abscindatur, & lege artis consolidetur.

Nimia Dilatationes. Si nimis patula & relaxata sit vagina, seu cervix uteri, ope balneorum, insessuum, aut infusionum adstringentium aluminosorum aliquando curatur: hinc sequens conducet pro insessu.

℞. *Rad. consol. maj.*
bistort. aa. ℥j.
Cort. granat. ℥ß.
Fl. balaust.
Fol. quercus.
Plantag. aa. Mj.
Terr. Hassiac. nostr. ℥j.
Coq. in Aq. simpl. q. s. pro insessu.

Vel liquor noster ex terra Hassiaca, ex alumine & vitriolo constans, quadruplicatis linteis exceptus calidè imponatur sæpiùs, hinc enim constringuntur omnia vasa ac corrugantur. Alii parant ex sindone rubro sacculos aut pessos coctos in vino rubro pudendo insinuandos. Nonnulli frustum aluminis oblongum Vulvæ intrudi jubent, plures Spongiam aceto imbutam applicandam suadent; sed in hisce cautè incedendum, ne ejusmodi acidis noxam partibus hisce membranosis valde sensibilibus inferas. Oleum momordicæ & hic conducit.

Pustula. *Pustulæ* Cervicis Uteri, quæ sæpè à lue Venerea ortum habent, curantur diaphoreticis aliisque remediis lui huic dicatis; conveniunt ergò decocta lignorum, omnia volatilia, item ☿lia, quæ acidum hoc morbosum valdè domant, in quem finem instituatur sæpè sudor sequenti vel simili remedio.

℞. ▽ *fumar.* ℥iß.
fl. sambuc. ℥ß.
∼ *matrical.*
R ♁ii ☿*fat.* aa ʒß.

 Bezoard.

Bezoard. ♃al. gr. iij.
Syr. fum. ℥ij.
Misc.

Potest etiam mixtura diaphoretica per vices & cochleatim assumi.

℞. ▽ Card. bened.
enulæ aa. ℥ij.
Essent. fumar.
enul. aa. ʒij.
viperar. ʒj.
Specif. uterin. n. d. ℈j.
Syr. card. bened. ℥j.
Misc.

Sic etiam potui ordinario indi possunt herbæ scabios. fumar. Enul. Saponar. phleg. Rad. bryon. enul. caryophyllat. ♁n. crud. vel essent. lignorum, viperarum, vel ℞ Corallor. cum ♈ matricali parata, ad 40. guttas potui instillari possunt. Pustulæ enim hæ non aliter, ac lues gallica, curari debent.

Externè mixtura ex ▽ calcis vivæ, plantagin. cum ♈ matrical. ☿ dulc. & Camphora erit instar omnium, vel sequens, quo plures ejusmodi curavimus pustulas virulentas.

℞. Ol. Sambuccin. ℥j.
Sal. ♄ni ʒiß.
Camphor. ℈iß.

Misc. f. Linimentum, quo imbuta lintea intrudantur vaginæ seu Cervici Uteri, vel decoctum calcis vivæ cum ⊖le ♄ni, vel in formâ fotus calidè pustulis imponendi.

℞. Pulv. myrrh.
oliban. aa ʒiß.
▽ fl. sambuc. ℥iij.
Plantagin.
Sperm. ranar. aa. ℥ij.
⊖ ♄ni ʒß.
El. diascord. ℥ß.
Misc.

& imponatur tumoribus pudendi, vel injiciatur ipsi Cervici Uteri pustulis obsessæ.

Vel: ℞. Ol. ♀. per deliq. cum oleo amygd. dulc. permixtum, applicetur, vel decoctum aliquod ex herbis resolventibus, cui addatur Sal ♄ni, & momentum ☿ præcipitati, Camphoræque.

Condylomatis. Cura *Condylomatum* Uteri Cervicis in eo consistit; ut stagnatio succorum in Cervice Uteri coagulatorum ac collectorum impediatur, quod tum internis, tum externis remediis obtineri potest. Inter interna commendamus varia diaphoretica, stagnationem succorum præ aliis tollentia, inter quæ & varia incidentia eminent, ut sunt ♈ matrical. Elixir vitæ, Essent. Nicotian. anthos, essent. enul. fabariæ, meliss. cort. citri; Elix. propr. sine acido spir. ⊕li ♂. pulveres absorbentes ac incidentes ♀rei interponendi sunt, non neglectis uterinis & ⊖le volatili gaudentibus medicamentis, herbæ ac radices aromaticæ hic quorumque modo conveniunt. Inter externa conducunt quoque varia tumoribus aliis & quidem induratis convenientia, præ aliis proderit fotus ex emollientibus herb. linar. fl. sambuc. chamomill. verbasci, Sem. lini, fœnugræc. &c. adjectis ⊖ ✱, ♀. &c. institutus. Prosunt etiam varia linimenta in hæmorrhoidibus cæcis jam dicta, pluresque commendant pulv. testar. cochlear. nostrâ verò experientiâ lapis scissilis Anglicus vel Irlandicus formâ pulveris vel liquore nostro volatili vel spir. matricali exceptus calidè sæpius tumoribus his imponatur. Cl. D. *Michaëlis* ex pomo insan. N. j. in minutas partes conciso, addito oleo capparum cocto ad exsiccationem, & virid. ær. ʒj. c. s. q. ceræ parat unguentum. Emplastrum quoque de Labdano cum oleo lini in formâ linimenti egregium est. Sectionem hic ab Aetio aliisque antiquis commendatam non admittimus, sed potiùs dissuademus. Lintea aquâ Reginæ Hungariæ additâ camphorâ imbuta apponantur, vel aqua calcis viv. spir. vin. camph. fl. sambuc. ⊖ ✱ cum calce vivâ paratus, quæ remedia in curandis his condylomatibus egregia sunt.

Hæmorrhoidibus. Curam *Hæmorrhoides* Uteri aliam exposcunt *cæca* aliam *fluentes*, cæcæ & multo sanguine turgentes curantur fotu ex flor. chamomill. verbasci, herbis linariæ, fabar. vel cataplasmate ex herbis emollientibus malv. alth. parietar. ebul. fl. nymph. chamomill. farinâ hordei, cum lacte parato, vel linimento ex oleo lini verbasci, ♀. florum *Mynf.* Mitigato dolore, ad exsiccantia remedia accedendum, Sal ♄ni aloën, mastich. & ex his paratum spiritum matricalem, vel spir. vini camphoratum, &c. Sæpe etiam his nihil proficientibus fricentur foliis ficus aut parietariæ. Alii tubercula hæc hæmorrhoidalia salivæ illitu tollunt. Sic quoque Celeberr. D. *Wedelius*, Amicus noster singularis, fabariam de collo suspendere jubet, & quidem cum effectu. Onisci in oleo lini macerati vel infusi oleum constituunt anodynum, Specificum contra hunc dolorem hæmorrhoidalem, quem etiam optimè curat. Oleum Scarabæorum singularissimum habetur anodynum in doloribus hæmorrhoidalib. cæcis.

In *fluentibus* verò *hæmorrhoidibus* Cervicis Uteri, qui scilicet nimium sanguinis fluxum comitem, habent, fluxus iste ante omnia sistendus est tum internis, tum externis topicis remediis.

Inter interna præ aliis hic commendamus ℞ ♁ris, ⊕li ♂, vel Rterr. nostræ Hassiac. vel corallor. cum cerâ paratam, vel terr. Japon. cum spir. matricali paratam, & omnia ea, quæ in nimio Mensium fluxu laudavimus hic prosunt, imprimis sequens:

℞. Rad. filipendal.
Tormentill.
Rub. Tinct.
Liquirit. aa. ʒij.
Herb. menth.
Caryophyll.
Veronic.
Heder. terr. aa. Mß.
Fl. bellid.
Hyperic. aa. Pij.
Ocul. ♋. crud. ℥ß.
Coq. in Aq. commun. Colat. ℔ij.
add. Syr. veron. heder. terr. aa. ℥j.
Dentur ℥iij. pro una vice.

Inter Externa aliis palmam præripiunt liquor noster stipticus, vel aqua nostræ stiptica, vel liquor terr. Hassiac. per deliquium in cella paratus & tepidè applicatus, vel solutio terræ ⊕li Martialis, cum linteis quadruplicatis impositus, vel ol. momordicæ, imò sufficit aliquando spir. vini tepidè applicatus. Proderunt quoque omnia ea, quæ capite de *hæmorrhagia* prolixius commendavimus, quæ hic repetere non libet.

Procidentia. Ad *Procidentiam* Cervicis seu potius *Prolapsum sinûs pudoris*, cutis anguillæ elegans habetur remedium, ubi suffitus inde

inde instituatur, quo D. *Michael* felicissimè usus est. Conveniunt verò omnia remedia, quæ attulimus in procidentia uteri, & ani: instituatur ergò ante omnia suffitus ex asphalto, mastiche, olibano, &c. spir. matricalis cum camphora sæpiùs validè applicatus in prolapsu vaginæ uteri maximè prodest. item linteum coeruleum madefiat in aqua culinari tepide imponatur cervici uteri. Sic & hic ligamenta cum globulis ex cera, vel corio confectis nõ contemnenda sunt, vel pomũ amoris in oleo hipperic, pos. & applicat. conducit. Imprimis in inveteratis procidentiis: fotus adstringentes hoc in casu haud negligendi sunt, de quibus alibi ad nauseam diximus, affectus enim hic non aliter curatur, quàm procidentia uteri vel ani. Huic supra dictum oleum momordicæ elegans erit remedium. Excrescentiæ verò nunc rugosæ, nunc carnosæ extra vaginam uterinam enatæ prolapsum uteri mentientes abscissione curatæ sunt, vide *Kerkring*. de vaginæ uteri extensione nimia, & confer *Stalpart*. 296.

Ulcere. Si *Ulcus* vaginæ uteri fuerit contractum ex reiterato coitu cum maribus lue ♀reâ inquinatis, & simul adsit tam prostatarum glandularum, quàm vaginæ uterinæ exulceratio, quæ saniem cum insigni dolore, & molestia stillat, ob plures laceratos tubulos succos suos, imprimis nutritium effundentes: curatur hoc ulcus eodem modo, ac gonorrhæa maligna virorum, terebinthinatis & remediis ex lignis, spir. matrical. cum resina Guajaci ac sassafras, &c. Inveterata verò non aliter sanabis, quàm ut ipsam luem Veneream tum per purgantia, Confect. Hamech. ☿. dulc. &c. tum per sudorifera spirituosa spiritum Matricalem, Lumbricorum, sassafras, guajac. & Decoct. Antivenereum nostrum experientiâ probatissimum.

Inter topica præstat aliis sequens linimentum, quod turundis illitum intrudunt in vaginam uterinam, ut mortificetur ulcus jam productum: vel utere sequenti remedio topico.

℞. 🜄 *calc. viv.* ℔j.
Elix. vitæ ℥iij.
M.

quo eluantur partes exulceratæ.

Vel:

℞. 🜍 *vin. Camph.* ℥iv.
Oliban. pulv. ʒj.
⊖ ♄ni ʒß.
○ *ust.* ʒj.
Misc. & calidè applicetur.

Vel:

℞. *Ol. hyperic.*
Sambuc. aa. ℥ij.
🜄 *calc. viv.* q. s. Redigantur l. a. per agitationem in formam nutriti, quod calidè immittatur ulceri Cervicis Uteri: 🜍 matricalis & hic quoque convenit. Varia itidem decocta ex vegetabilibus parata injici possunt. Thermæ quoque in ulceribus hisce inveteratis ac fistulis imprimis exsiccantes ♃reæ optimæ sunt, tum etiam artificiales, ex similibus paratæ mineralibus.

Si ulcus fuerit productum à secundinâ putrescente, Elixir propr. sine acido paratum prodest, item 🜍 matricalis ad 6. guttas in 🜄 pulegii, meliss. vel arthemis. &c. sæpiùs propinatus. Conveniunt quoque suffitus ex gummi hæderæ, Juniperi, Thure, mastiche, myrrha, Labdano, quibus, si sc. à morbo Gallico ulcus sit, addatur Cinnabaris nativæ vel ♃nii momentum. Huc quadrat sequens casus: Susanna de Fontfroide, uxor pharmacopolæ Nemausensis, 50. annis major, quæ per 25. annos ulcus uteri cum omnium ægritudinis istius Symptomatum syndrome sustinuerat, atrocibus tandem alvi & coccygis doloribus correpta est, quæ per trium aut circiter hebdomadarum spatium noctesque diesque sævientes, deliria, convulsiones, ileumque excitârunt. His sedatis duodecim aut tredecim ossa parvula quidem, verum integra & rectè conformata cum biliosis alvi dejectionibus excrevit. Horum figura peculiaris in nullis unquam bipedum quadrupedumque ossibus visa fuit, ne suspicari contigisset ab ægrotante deglutita esse. Defunctæ cadaveræ aperto, prædictum uteri ulcus callo obductum inventum est. Abscessus autem steatomatis indolem redolens, uterum inter & rectum intestinum adfuit, sanis interim & inculpatis visceribus donata nullam in partibus carneis osseisve læsionem præbuit.

Rhagadibus. Rhagadarum cura est pro causæ diversitate varia, si enim vel à coitu violento, vel partu laborioso sint pronatæ, clystere uterino utatur ægra ex decocto aristolochiæ, plantag. cum olibano & terra Japonicâ. Si pruritus vel dolor conjunctus sit, conducet ungu. anodynum ex mucilag. sem. psyll. cydon. malv. cum butyro majali, vel:

℞. *Ungu. diapompholyg.*
Populeon.
Anodynæ aa. ʒiii.
⊖ ♄ni ℈j.
☿ *dulc.*
Camphor. aa. ℈ß.
Misc.

Vel:

℞. 🜍 *vin. Camph.* ℥ij.
Sacch. ♄ni ʒj.
Elix. vitæ ʒiß.
M.

vel: ℞. 🜍 matrical. cum camphora adhibeatur. Ex variis decoctis mundificantibus possunt etiam fieri injectiones in Cervicem Uteri.

Verrucis. *Verrucarum vaginæ Uteri* cura consistit in earum ablutione, in quem finem conducunt omnia remedia, quæ potenter exsiccant discutiuntque, ut sunt origanum, ruta, scordium, sabina, thus, aloë, Mastix, Thurix cortex, imprimis verò ex his compositus ac cum spir. vini destillatus, spir. matricalis, exuviæ serpentum cum cariciis mixtæ, & applicatæ pro specifico hujus mali habentur. His nihil juvantibus ad potentiora, erodentia nempe accedendum est, ex quibus hoc in casu commendantur succi bryoniæ, cucum. agrestæ, esulæ, stercus ovillum & fel hircinum cum ⊕ro. Alii ad acida fortissima transeundem esse jubent, sed cautè hisce incedendum esse author sum. Securum ac tutum verò remedium est ad absumendas excrescentias quascumque, liquor noster ☿um in ☽ commutans, constans acido nitroso & ⊖lico subtili. Remediis istis nihil proficientibus verrucæ hæ ferro exstirpandæ sunt volsellâ scil. vel forcipe, at dein pulvis sanguinem sistens vel liquor noster stipticus imponendus, & vulnus debito modo curandum. Rarissimè vel nunquam fœminæ pudicitiâ

pudicitiâ instructæ hoc in casu admittunt Chirurgum, ea propter negotium hoc mulieribus obstetricibus committendum est. Verrucæ magis forâs propendentes & pensiles pilo equino vel filo sericeo deligandæ veniunt, singulis diebus constringendo ut deficiente tandem nutrimento planè decidant. Vel sæpiùs applicetur ∽ vin. Camph. ∽ ⊖ ✳ci cum calce viva destillatus, Elix. vitæ, ∽ matric. ol. ♀ per deliq. &c. quod si propter loci profunditatem hoc obtineri nequit, rorismarini vel origani caulis accendendus & verrucis admovendus, vel caule ignito sæpiùs tangendæ sunt. Si nec hoc modo abigi possint, ad ferrum candens pergendum, quo verrucæ istæ, donec exsiccatæ decidant aut evanescant, aliquoties sunt adurendæ.

CAPUT V.

De Uteri Inflammatione, Scirrho, Sphacelo, Ulcere, Vulnere, Dilaceratione post partum difficilem, & Fœtus mortui Extractione.

§. I.

Quid est homo? folium caducum, ait *Homerus*. Quid est homo? Imbecillitatis exemplum, temporis spolium, lusus fortunæ, mutationis imago, invidiæ & calamitatis trutina. Ita sanè est.

Bulla sumus, levis umbra sumus, lusúsque Deorum.

Nascimur & morimur, quin imò nascentes morimur. Nobis qui viri sumus, quique nescio quibus sexus nostri prærogativis ac dotibus ingenii superbimus, nobis inquam est corpus fragile, infirmumque, ac nimis & in molestiis anxius & in timore humilis, & ad labores mollis. Nec verò alia est fœminarum, imò pejor conditio, aut enim iisdem aut parùm certè diversis & molestiis & angoribus vexantur, prætereà permulta hoc in sexu sequiore sunt, abs quibus viri existunt immunes.

At verò undenam Ilias hæc malorum misellis mulieribus suboritur? Indubiè non aliundè, quàm *ex Utero*. Quasi & mors ipsamet in vitæ seminario conciperetur. Sub durissimâ sanè fatorem lege nasci videntur fœmellæ: Pereunt sæpè nisi pariant, sæpiùs autem pariendo pereunt, animas simul ac fœtus enitentes, ſv. tamque amittentes cum dant, sive fruantur sive careant virorum consortio, in pari versantur discrimine, nec paucioribus malis objiciuntur, quæ semper steriles sunt, quam quæ liberorum multitudine abundant. Sapienter itaque magnus Medicinæ Princeps *Hippocrates* inquit, πάντων τῶν νοσημάτων αἰτίαι εἰσίν. *Uteri omnium morborum muliebrium* scilicet *sunt causa*, quorum quidem plures jam enarravimus in *Encyclopediâ Medicâ*, aliquot tamen restant modò examinandi, inter quos primas tenet *Uteri Inflammatio*, quæ describi potest, quod sit obstructio tubulorum ac canaliculorum, imò omnium partium membranosarum uteri à particulis acutis rigidis ac stagnantibus, accedente materiâ subtili primi elementi, oborta: omnis enim inflammatio præsupponit tumorem, omnisque tumor obstructionem, hinc omni in inflammatione respicimus ad partes obstructas, obstruentesque particulas. *Uteri Inflammatio*

Scirrhus Uteri nihil aliud est, quàm obstructio pertinacissima glandularum, tubulorum ac vasorum minutissimorum Uteri, ab acido aliisque frigidis intempestivè & sæpe in inflammatione usurpatis, coagulatis, viscidis ac limosis terrestribus salinis succis producta. *Scirrhus.*

Sphacelus Uteri est obstructio plenaria, seu ruptio vasorum, unde est denegatus influxus succorum, imprimis nervei, vel circulatio impedita ad vasa uterina, hinc necessariò pars mori debet, ubi enim tubuli omnes vel obstructi vel abscissi sunt, necessario vita partis perdi debet; namque in fluidis consistit vita cujuslibet partis, & totius hominis viventis. *Sphacelus.*

Ulcus Uteri describi potest, quòd sit disruptio fibrarum uteri, & evasatio in iis contentorum humorum, à particulis acribus, salinis, corrosivis, discindentibus, vel à quâcumque causâ violentâ orta. *Ulcus.*

Vulnus Uteri est continui solutio vasorum tubulorumque Uteri à causâ violenta quâcumque producta. Quò & pertinet *Dilaceratio* uteri, à manu obstetricis vel Chirurgi malè ac incautè applicatâ. *Vulnus.*

Fœtus mortui extractio est operatio Chirurgica, sive prudens atque methodica manus applicatio, quâ fœtus mortuus, vivente adhuc matre, ope manûs vel instrumentorum, manu Chirurgi ex *Utero* matris extrahitur, vel mortuâ jam matre mediante dissectione eximitur fœtus vivus: hinc dicitur *Partus Cæsareus*, sive Hysterotomatocia. Chirurgiam hanc triplici de causâ in usum vocandam esse communiter dicunt, vel ubi mater vivit, & fœtus mortem obiit: vel matre & fœtu superstite: vel matre mortuâ & vivo existente fœtu, de quibus omnibus latiùs in cura dicemus. *Fœtus mortui extractio.*

§. 2. *Subjectum* seu *Pars affecta* omnium horum dictorum affectuum est *Uterus*, quem ad concipiendum, conservandumque fœtum in fœminis condidit Optimus ille Maximusque Protoplastes. Partis hujus tanta tamque conspicua est dignitas, ut licet ad Individui conservationem non sit necessaria, ad Speciei tamen æternitatem, fœtusque γένεσιν καὶ τελείωσιν, maxima est ejus nobilitas, cujus rei probè conscii Veteres plura Utero, quàm ex cæteris animalium partibus ulli, nomina imposuere, quibus tamen explicandis & recensendis non immorabimur cùm ipsius organica conformatio sat abundè ejus dignitatem testetur. Non mihi hîc animus est generalem contexere historiam partium generationi in muliere inservientium, id jamdudum ab accuratissimis Seculi hujus Anatomicis, *Swammerdam*, de *Graaf*, &c. summâ cum fide, ac immortali utriusque gloriâ factum. *Uterus* situs in hypogastrio, vesicam inter & intestinum rectum, tanquam inter duo pulvinaria, ne ossium duritie lædatur in Utero sæpè detentus tenellus embryo. Magnitudinem ejus non duntaxat variat ætas, corporisque moles, sed & veneris usus & fœtura. In recens natis annotarunt Hysterotomi Uterum aliquando ʒj. interdum *Pars affecta.*

dum ℨiß. pependisse, in vetulis verò & virginibus jam viro maturis fuisse magnitudinis, & utplurimùm ab ℥j. ad sesqui unciam ponderasse, rarò tamen duas excessisse uncias. Substantia est membranacea sive nervea, plicis haud paucis prædita, quæ in gravidis explicantur ad uteri extensionem, contrahuntur verò excluso fœtu; constat enim propria uteri substantia ex carnoso quodam fibrarum contextu, qui concepto fœtu ob ubertatem succorum spongiæ in modum imbutus, & cum maceratis pariter membranis laxatus, mirandam in gravidis distensionem admittit, simulque, quod asterisco notandum est, quò magis ab augescente fœtu dilatatur, eò magis indies crassior, carnosior & robustior redditur, ut ultimis gestationis mensibus, duorum ferè digitorum crassitiem æquet, & tamen notum est, tantam uteri molem intra duas vel tres à partu hebdomadas per celebrem lochiorum expurgationem ad pristinam magnitudinem redire. Per uterum etiam discurrunt varia vasorum genera, arteriæ scilicet, venæ, nervi, lymphæductus & tubuli quidam utero peculiares; innumeræ ferè arteriolæ uteri tubulos ingredi, ibidemque terminari conspiciuntur, sed usqueadeò exiles, ut sine Microscopii auxilio vel alio artificio instituto, vix discerni queant. Illud etiam notatu dignum est, quòd duplo vel triplo plures & majores, magisque flexuosæ arteriæ per uterum ipsum, quàm per vaginam, serpant.

Diagnosis. §. 3. Quod *Diagnosin Uteri* affectuum concernit, *Inflammatio Uteri* cognoscitur ex febre comite, obstructione mensium vel lochiorum, adsunt quoque dolores circa inguen. Comitatur hanc uteri inflammationem & sitis cum linguâ siccâ ac inflammata, anxietates, deliria ac sæpe motus convulsivi accedunt; interdum circa uteri regionem apparet tumor, cum ardore & distentione gravitateque locorum muliebrium. Affectus enim hic ferè omnia signa febris malignæ habet.

In *Scirrho Uteri* humor adest durus & magnus sæpè sinistro in latere è regione umbilici tactui renitens, & pergrande in aliis abdomen tumidumque apparet, ac si gravidæ sint: Post mortem scirrho uteri defunctarum mulierum, uterum in magnam molem distentum, tamque duræ substantiæ invenimus sæpe, ut novaculæ aciem vix admiserit, licet acutissimam, quale quid simile invenit *Regnerus de Graaf.* prout testatur Observ. 128. *in Anno I. Ephemer. German. Curios.* confer *etiam Ephem. Ann.* 9 & 10. *Observ.* 126. Sequentem communicat Celeb. D *Blankardus* in *Anatom. Pract. Rational. Obs.* 21. Mulier cum intra triduum parere non posset, speculum matricis adhibitum est, tumor aderat durus & magnus in sinistro latere è regione umbilici tactui renitens, omnibus auxiliis frustrà adhibitis, altero die circa vesperam è vita decessit. Abdomine aperto, uterus in textrâ (sanâ nimirum parte) diruptus, & infans extra uterum locatus, Scirrhusque insignis magnitudinis à fundo uteri incipiens & ad os uteri desinens repertus erat.

In *Sphacelo Uteri* signa sæpè adsunt tristia, febris nempe inflammatoria, dolores nephriticis similes, summa debilitas, & accedunt deliria, convulsiones &c. imprimis si sphacelus fuerit ab infantis in utero denati corruptione productus. De uteri Excrescentia gangrænosa sequentem habet observationem *Cl. Blankardus Obs.* 52. *Cent.* 2. Mulier quædam ab aliquo tempore circa Uteri regionem acerbissimis tentatur doloribus, adeò ut se mille modis torqueret, postea vitæ exuvias deposuit. Inspecto abdomine, Uterus ab excrescentia carnosa & gangrænosa ad magnitudinem capitis puerilis intumuit.

Matricis abscessu laboranti fœminæ pus per foraman ano erosione illarum effluxit, ex quo etiam pus per intestina spargebatur, annotante *Cl. D. Blankardo.*

Ex ulcere Uteri indesinenter purulenta ac fœtida saburra fluere solet, accedunt gravissimi pubis dolores & aliquando convulsiones, vel sæpè sphacelus inde oritur, qui nonnunquam se extendit usque ad pudenda. Confer *Observ.* 168. *Ephem. Germ. Ann.* 6. & 7.

Vulnus Uteri cognoscitur ex prægressâ causa violenta, dolore & effluxu sangvinis, deliquio animi, subsequentibus aliis signis, vulneribus quibuscunque solemnibus, quæ ex capite generali inferiùs petantur.

Dilaceratio Uteri cognoscitur, si obstetrix inexperta manum admoverit ad eximendas secundinas, & quasi vi cum dolore puerperæ extraxerit, si sangvis floridus continuò stillet, instar hæmorrhagiæ uteri.

Ad *Embryulciam*, sive *Fœtûs mortui* extractionem antequam accedas, certus esse debes de morte infantis in utero. Signa autem mortem ejus manifestantia sunt vel antecedanea, vel concomitantia. Inter antecedanea post causas externas & alios matris affectus potissimum est hæmorrhagia uteri nimia vel inordinata, si partûs tempus instet; Concomitantia petuntur aut à fœtu, aut à matre. Quoad fœtû sunt ejus motus cessans, quamvis etiam fœtus satis debilis, utut parùm aut nil moveatur, vivus adhuc existere queat, quare digito utero immisso explorari debet, an cerebrum vel potiùs arteriæ illius pulsent, quorum illud circa fontanellam, hoc in temporibus, carpo, flexura genuum & umbilico ritè notari potest. Porro si eodem digito fœtus ori immisso nulla suctio lingvæque motus observetur. Si ventri matris calida & spirituosa cum aromaticis ac volatilibus imposita aut propinata fœtum haud commoveant, nec si mater spiritum seu anhelitum cohibeat; si funiculus umbilicalis diutiùs extra uterum propendeat, & secundina fœtum præcedat. In Matre autem mors fœtûs innotescit, si hæc à causa nulla externa rigorem subitaneum & vehementem patiatur; si circa umbilicum & inguen dolorem percipiat, si de frigore interno conqueratur, si conatu mejendi & alvum deponendi corripiatur, item meconium in utero & cervice percipiatur. Quod si verò diu infans in utero fuerit mortuus, omnia symptomata existunt pejora, olet enim tunc mater cadaver putridum.

§. 4. *Galenicis* videtur Uteri *Inflammatio* oriri à sangvinis circa eundem collectione, cui occasionem præbeant fluxûs menstrui suppressio, lochiorum retentio, frigus externum, plaga, abortus, dolor partus diuturnior, divulsio violenta, vel durior attrectatio, quæ cuncta partem hanc per se sangvinem colligentem morbo isti suscipiendo habilem efficiant. *Galenicorum opinio de Causa Uteri Inflammationis.*

Ex Inflammatione ista Uterum facilè *Scirrhum* contrahere innuunt, humidioribus nempe & subdilioribus sangvinis partibus absumtis,

vel incrassatis, quapropter ob frigus externum tempore fluxûs menstrui imprudenter admissum, morbum hunc mulieres sibi facilè acquirere dicunt, uti & ob potum frigidum, unde fluxus cohibeatur, & sangvis retentus condensetur & crassescat.

Sphaceli. *Sphacelum* Uteri frequentiùs succedere dicunt inflammationibus magnis, abscessibus, ulceri, vel cancro malè curatis, quando color partis hujus vitalis vel suffocetur, vel destruatur; suffocari calorem volunt in ipsâ inflammatione, quando plus sangvinis affluat, quàm calor iste partis valeat digerere aut in pus commutare; destrui verò ab intemperie frigidâ illum extinguenente, aut à calidâ resolvente ac dissipante.

Ulceris. Inter *Ulcerum* Uteri causas referunt inflammationem suppuratam & abscessum inde diruptum, humores acres in Uterum confluentes, medicamenta in Uterum immissa, vel alia quædam assumta acria & erodentia.

Vulneris. *Vulnera* Utero induci fatentur ab externis instrumentis tundentibus, scindentibus, contundentibus & dilacerantibus, vel animo hostili, vel ex imprudentiâ adhibitis, ut præsertim in *Dilaceratione* partis hujus contingat, quando vel obstetrix ungvibus, vel Chirurgus hamo in fœtu mortuo extrahendo partem hanc prehendant, & sic continuitatem ejus violenter dissolvant.

Fœtus mortui. Causis *Fœtum* in Utero *enecantibus* accensent lapsum gravidæ, aut percussionem ejus in ventrem inferiorem, mœrorem ejus diuturnum, vel morbos acutos nutrimentum fœtûs absumentes, medicamenta acria aut nimiùm amara, fumum extinctæ lucernæ aliumque ingratum partibus etiam inferioribus admotum, partum difficilem, in quo fœtus ipse ad exclusionem sui cum matre collaborans, tandem viribus deficit & emoritur, vel in locis angustioribus diutiùs constrictus suffocatur: quod etiam contingere dicunt, si funiculus umbilicalis in partu laborioso circa collum volvitur, & in extractione fœtûs illud nimium ab eo constringitur. His similibusque de causis si fœtus fuerit emortuus, ejus extractionem necessariam esse profitentur.

Paracelsi opinio de causa Uteri Inflammationis. §. 5. *Paracelsus* ex menstruis diutiùs suppressis Uteri *Inflammationem* originem habere judicat, sale in iisdem aluminoso resoluto aut liquefacto tumorem & apostema producente.

Scirrhi. *Scirrhum* Uteri ex sale Vitriolato oriri putat majori copia in Uteri partibus collecto, & in lapillos quosdam concreto.

Sphaceli. *Sphacelum* Utero inferri dicit, quando calor ejus à salibus penitus sit absumtus, ità ut melior Uteri pars penitùs destruatur.

Ulceris. *Ulcera* itidem à salibus sæpe in sangvine menstruo copulatis oriri vult, quatenus Uteri substantiam erodant, cùm nullum unquam ulcus existere possit absque corrosione, hæc vero semper sal aliquod pro causa agnoscat.

Vulnerum & Dilacerationis. *Vulnera* Utero ab externis inferri novit instrumentis, uti *Dilaceratio* ejus frequentiùs contingat ex partu difficili, & secundinis ei fortiùs annatis, quæ dum impetuosius manu vel instrumentis extrahuntur, Uterus ipse dilaceratur, vel instrumenta, pro fœtu mortuo extrahendo adhibita ipsam uteri substantiam prehendunt & lædunt.

Fœtus mortui. *Fœtum* à diversis istis causis, quas Antecessores jam allegârunt, *emori* posse, ut extractio ejusdem necessaria sit, facillimè fatetur.

Helmontii sententia de causa Uteri Inflammationis. §. 9. *Helmontius* Uteri *Inflammationem* à solo spiritu causaliter, ab infixâ verò spinâ occasionaliter duntaxat procedere ait, multùmque hîc conferre Archeum Uteri irritatum propter spinam infixam, unde inflammationem cum tumore, & pulsu duro obvenire in Utero haud dubitat.

Scirrhi. *Scirrhum* verò uteri ex tartaro peregrino, pertinace coagulationum principe, in Utero sensim collecto coalescere contendit, uti facilè contingit, quando aliquid cruoris in Utero existentis ineptum fit, aut non sensim disponitur, gradusque subit, ut totum per totum fiat volatile & transvolabile, eo enim momento scirrhos in utero concipi arguit.

Sphaceli. *Sphacelum* Uteri fieri contendit à terrefacto & in rabiem succenso Uteri Archeo, pro diversitate & constitutione Uteri partium, ad quas Archeus furibundus ac terrore plenus diverterit, unde sphacelos deducit Uteri lethales.

Ulcerum. Uteri *Ulcerum* causam occasionalem ac radicem eorum dicit esse fermentum Uteri deleterium, atque virus susceptum partibus impressum & insitum, ejusque Archeo exoticum, sicque continuitatem Uteri dissolvens.

Vulnerum. *Vulnera* ac *Dilacerationem* Uteri post partum difficilem sæpe contigere asserit, unde labra sæpe tumeant doleantq; acutè, & dolores quasi stabiles æstuent, quosque oriri statuit ab aquâ glareali, easdemq; affectuum horum causas violentas Utero illatas cum aliis Auctoribus agnoscit.

Fœtus mortui. *Fœtum mortuum*, quem considerat ut ramulum arbori insertum, & quem non rarò ipsum Uterum profligâsse muliere dudum mortua statuit, à terrore Archei, ejusque extinctione produci asserit.

Willisii ratio de causis Uteri Inflammationis. §. 7. *Willisius* Uterum *Inflammatione* corripi docet, cùm sangvis lentescens in tenuioribus Uteri vasis remoratur, & in eorum interstitia extravasatur, aut in iisdem obstructiones parit, quandoquidem sangvis ità stagnans turgescat, vehementiùs exæstuet, cutem in tumorem elevet, partemque inflammet.

Scirrhi. *Scirrhum* Uteri ideò excitari credit, quòd mollis laxaque ejus structura glandulis conspersa, pluribus è sangvine recrementis excipiendis partem idoneam faciat. Succum siquidem ait nutritium copiosas ab impuro sangvine terrestres particulas viscidis associatas mutuare, ipsasque ad Uterum devehentem illas ibi deponere, quæ cùm ob propriam crassitiem & viscíditatem partisque dispositionem exitum sibi parare non valeant, in illâ hæreant, à calore exsiccentur, indurentur, ac in tumores hosce calculosos excrescant.

Sphaceli. *Sphacelus* Uteri juxta Auctorem hunc, contingit, post suppuratam ejus inflammationem, in quâ succi extravasati vehementissimam passi sunt effervescentiam, & in acido-salsam viscidamque summâ acrimoniâ donatam recrementitiam materiam concreverunt. Fibræ nerveæ à viscidis particulis obstructæ, spirituumque à cerebro confluentium subsidio orbatæ, ac spiritibus ipsas incolentibus narcosi affectis, concidunt & relaxantur. Materiæ ergò acrimoniâ à spirituum permixtione nullatenus contemperatâ, neque excussis tensionis ope heterogeneis istis acrioribusq; particulis, vim illarum nequaquam

quam declinare possunt, atque ab ipsis corroduntur & dissecantur, absque ulla doloris sensatione, spiritibus sensus ministris in parte deficientibus.

Vlceris. Latex serosus spissior glutinosiorque acido-salsis particulis inquinatus in laxiores uteri fibras delatus, in iis moram facit, illasque obstruit, & corrosiva, qua pollet, virtute hospitium suum destruit, partisque substantiam cum vasis sanguiferis in illa distributis exedit & dilacerat. Sangvis ergò ex apertis suis vasis effluit, & in parte aggeritur ac effervescit, purisque naturam induit. Oritur etiam *Vlcus* hoc à crassiore sangvine minora sua vasa obstruente, & in jis remanente atque exturgescente, eximiamque acrimoniam ab effervescentia assequente.

Vulneris. *Vulnera* Uteri juxta Authorem hunc nullam internam causam agnoscunt, sed ab externis tantummodò excitantur, quæ pungendi, secandi aut contundendi vi donatæ uteri continuum solvere valent.

Dilaceratio. Cùm in capite præcedenti de Ruptura satis fuerit explanatum, quo pacto dilaceretur Uterus, dicta illa hîc loci non repetentur.

Fœtus mortui. Fœtus quoad Authoris hujus placitum, in utero materno conclusus sexcentis obnoxius est calamitatibus, abs quibus etiam, antequam communi aura fruatur, extingvitur. Mater itaque tristi illo ac inerti onere gravata incassum universas suas colligit vires, ut illo sese liberet: nullum enim ab ipso fœtu auxilium mutuans, subsidiarias Chirurgorum manus accersere cogitur, ad quas tanquam ad sacram anchoram Author noster cum veteribus confugere suadet.

Sylvii opinio de causis Uteri Inflammationis. §. 9. *Sylvius* Uteri *Inflammationis* causam deducit à sangvine in vasis & ductibus uterinis subsistente, aut ex iisdem in glandularum substantiam effuso ac incenso. A lochiis etiam ob externū frigus suppressis vel diminutis morbum hunc fieri posse contendit, idem enim lochiorum sangvis ex parte licèt in utero hærens atque acrior idcirco factus inflamationem producit, exituque suo lacerat, mordet, roditque & sic dolores nonnunquam producit intolerabiles.

Scirrhi. *Scirrhi* Uteri causam deducit ab acido viscido in vasis uteri existente, ibidemque sangvinem ac lympham coagulante & inviscante, sicque scirrhum inducente. Causæ autem glutinosam illam visciditatem acidam in sangvine cœterisque humoribus producentes sunt cibi viscidi, imprimis pisces marini, aer frigidus, vita sedentaria ac curis expers, somnus multus, tardus vel nullus fluxus mensium, mœror ac terrores, quæ omnia juxta ipsum ansam huic affectui præbent sufficientem. Propter spirituum etiam defectum sangvis minùs fluxilis, crassior minùsque temperatus existit, & cùm spiritus ubique sangvini permisceri debeant, & illud maximè in utero requiratur, ad quem multus sangvis fertur, & quo proindeProtoplastes summus multos nervos deduxit, ut copiosos spiritus advehant, non mirum, si illis parciori copia accedentibus sangvis adhuc crassior evadat & partes subsistentes acescant; & cùm quotidie accidiores evadant, sangvinem universum incrassant, qui poros glandularum uteri offertiens ac distendens, partem tantùm fluxilem magis transfluere permittit, ac stagnatione diuturniore intra uterum tumor exoritur, quòd si verò motum perseveret, sangvis terrestrior sit & acidum fortius existat, febris accendatur fortior & corpus exsiccetur, indurabitur uterus & scirrhosus evadet, consumta tandem tumiditate sangvinis, & propter obstructionem impedito novo ejus ad uterum affluxu.

Gangrana & Sphaceli. In *Gangrana* Uteri partium ejus membranosarum corruptionem esse ait incipientem, atque talem, ut ad integritatem redire possit uterus. In *Sphacelo* verò, ubi omnia nigra existunt, partes omnes uteri extremè corruptas esse docet atque emortuas, & spontè separari omnia, hincque Author conclamatum esse affectum Sphacelum uteri contendit. Omnem corruptionem uteri à causis internis obortam vel à salso lixivo, vel ab acido pendere existimat.

Vlceris. *Vlceris* Uteri causam Auctor dicit esse humorem acrem & virulentum, circa vasa uterina hærentem, sangvinem ac semen aliquando corrumpentem, atque post ipsius corrupti effluxum aliqua sui parte in solidis & continentibus uteri partibus exulceratis remanentem, atque novæ materiæ affluentis corruptione nova tum ulcus, tum fluxum virulentum perpetuantem.

Vulneris. *Vulneris* Uteri causam eandem dicit cum aliis Auctoribus; nempe continui solutionem à re externa, vel interna violenta, lapsu, contusione ac dilaceratione, fœtûs motu nimio, &c. quò & pertinet *Dilaceratio* pòst partum difficilem à manu incauta obstetricis facta, quando obstetrix nasututa vel temeraria festinansque ad mulieres in partûs labore versantes urgeat subinde gravidam necdum in partûs conatibus positam, ut ad pariendum se componat, aut intrudat sæpenumero in uteri orificium non tantùm externum, sed & internum digitos suos, quam digitorum in uteri orificium internum intrusionem valde periculosam pronunciat, quoniam digitorum ungvibus facillimè lædi potest, hinc & omne instrumentum, atque adeò matricis speculum nimis festinanter in uteri orificium internum intrusum periculosum esse judicat.

Fœtus mortui extractionis. *Fœtum mortuum* extrahendum esse quidem autumat, modo de ipsius morte sufficienter constet, quod ipse colligit 1. ex frigore molesto gravidæ corpus universum absque causa evidenti aut febrili paroxysmo occupante. 2. ex pondere gravativo circa uteri regionem observato. 3. ex fœtore post ruptas secundinas unà cum aquis prodeunte. 4. ex frigore & mollitie cadaverosis partium fœtûs vel Uteri orificio appositarum, & obstetricis manu digitisve exploratarum, vel per idem orificium prodeuntium & idcirco faciliùs contrectatarum. 5. ex motu omni deficiente in fœtu adhuc calente. Quo plura ergò ex prædictis concurrunt signa, eo certiùs de fœtus obitu decenter judicari potest obstetrix prudens.

Cartesianorum judicium de causa Uteri Inflammationis. §. 9. *Cartesiani* ipsam Uteri *Inflammationem* deducunt ab obstructione extremorū arteriarū uterum pervadentium ramulorum à succo crasso, cujus particulæ angulares propter diuturniorem stagnationem eum porosioribus, mediante materia subtili variè commoveantur & effervescant, unde calor suscitetur, simulque compressis ità vicinioribus arteriolis, succum chylosum cum sangvine in transitu suo impediri, & ob diuturniorem eorundem detentionem & stagnationem tumorem augeri statuunt, qui tumor arterias comprimendo sangvini difficiliorem efficiat transitum, sicque pulsum in parte hac majorem reddi & frequentiorem. Huic autem suc-

corum

eorum incrassationi & stagnationi ansam sæpius præbere dicunt potum frigidiorem imprudentiùs à fœmellis assumtum, abs quo & mensium fluxus cum insigni sanitatis detrimento supprimatur, maximè præcedente quâdam corporis & sangvinis incalescentia, particulas enim subtiliores & spirituosiores volatiles extra ambitum corporis per poros ità eliminari statuunt, remanentibus crassioribus ad motum minùs promtis. Frigus insuper immediatè in Uterum immissum, & quidem subitaneum, affectui huc producendo sufficiens esse referunt, quemadmodum potissimùm in puerperis contingat, dum hiante adhuc à partu Utero illud copiosiùs & imprudentiùs arripiant. A violenta uteri compressione, vel alia ejusdem læsione affectum hunc itidem produci dicunt, quatenus coangustatis aut diffractis canaliculis quibusdam succi in transitu suo impediuntur, vel effusi corrumpuntur, & aliis succis impedimento sunt, ut cum reliquis non adeò promtè queant transfluere.

Scirrhi. *Scirrhum* Uteri nonnunquam ex ipsa oriri dicunt Inflammatione, absumtis particulis subtilioribus, crassique & angulosioribus salsis relictis, quæ sibi invicem per diuturniorem quietem arctiùs junctæ, in spissiorem tandem abeant duritiem. Absque verò morbo illo præcedaneo, à solis istis particulis acutis angularibus acidis, in succis hinc inde existentibus copiosis, & communi illo cum vehiculo sangvine per arterias in uterum delatis, tumorem hunc duriorem in eo suscitari posse annuunt, siquidem succus chylosus ab iisdem facilè coaguletur, cujus particulæ crassiores caseosæ à reliquis sejunctæ, & sibi invicem arctiùs unitæ durissimum præbere soleant tumorem.

Sphaceli. Ab omnimoda succorum in tubulis uterinis stagnatione & coagulatione *Sphacelum* hujus visceris oriri docent, cùm à particulis acutis acidis à lympha communicatis succorum motus non modò impediatur, sed ipsi quoque destruantur canaliculi, effusique liquores continuò stagnent, & arterias comprimendo sangvinis transfluxum impediant, qui cùm transitum non reperiat, itidem in arteriis quiescere & stagnare incipiat, unde viscus hoc debito privetur calore, & præterea ab acutioribus particulis à globulis æthereis fortiùs commotis fibræ dissecentur & dirumpantur, unde totalis ejusdem partis oriatur destructio.

Inflammatione in abscessum abeunde, ex particulis angularibus acutis in materiâ purulentâ contentis continuitatem Uteri dissolventibus, *Ulcus* ipsius prodire autumant; vel abque præviâ Inflamatione ab ejusmodi particulis in succis morantibus & in quâdam Uteri parte copiosiùs collectis illud excitari, interdum à lue Venereâ uterum infici, corrumpi, erodi: aut lapsu, percussione, contusione Uterum lædi, fibras ejus dirumpi, canaliculos destrui, ut succi transitum non reperientes, sed circa destructos canaliculos diutiùs stagnantes intestino motu agitentur, quo acutiores particulæ suscitatæ plures fibras rumpunt, & succi quoque chylosi effusionem promovent, qui corruptus materiam etiam hâc in parte præbeat purulentam.

Vulnerari Uterum dicunt variis de causis, instrumentis nempe scindentibus, pungentibus, contundentibus, potissimùm verò *Dilacerationem* partis hujus post partum contingere ajunt difficilem, fœtu fortiori pedibus calcitrando eandem dirumpente, vel obstetrice secundinas arctiùs annexas violentiùs extrahente, unde non modò vasa, quibus placenta Uteri adhæret, sed ipse etiam Uterus nonnunquam dirumpantur. Ab hamulo in fætu mortuo extrahendo imprudentiùs applicato & acutiore, Uterum aliquando prehensum & dilaceratum fuisse observârunt.

Fœtus Extractionis. *Fœtus* extractionem triplici potissimùm de causâ institui posse concedunt; vel ut ex matre mortuâ vivus fœtus, vel hic mortuus ex illa viva, vel fœtus vivus ex matre vivâ, ob utriusque debilitatem, eximatur; mortuum enim ex mortua extrahere velle, si de illius morte certò constet, laborem ducunt minùs necessarium. *Emori* autem fœtum pluribus ajunt de causis, quas inter recensent lapsum gravidæ in ventrem, percussionem violentam, morbos diuturnos, vel mœrorem continuum, unde debitum fœtus detrahatur nutrimentum, sinus pudoris angustiam nimiam, in qua fœtus valde compressus tandem suffocetur, chorii crassitiem nimiam, ob quam fœtus membranam hanc nequeat dirumpere, sed post multos labores tandem viribus deficiat & vitam derelinquat; qualem casum D. D. *Vogelsangius* præterita æstate observavit, ubi puerpera per triduum partûs difficultate laboravit, nec fœtum eniti potuit, quamvis duarum obstetricum subsidio fuisset usa, accersitus tandem Chirurgus post multos fœtum extrahendi conatus portionem quandam attraxit molliusculam, crassitie tamen digitum facilè æquantem, quàm cùm Chirurgus dignoscere non valeret, quid sit, ipse D. *Vogelsangius* attingere necesse habuit, & cùm post fortiorem ejus compressionem puerpera nullum sentiret dolorem, eandem audactar forfice incidere jussit, quo facto primùm aqua fuit effusa, quam fœtus ipse in sinistra capitis parte plaga seu ecchymomate notatus, flaccidus & valde fœtens statim fuit sequutus.

§. 10. Erant hæc aliorum responsa, restat ut nostram subjungamus sententiam. Apertâ igitur hic, ut ubivis, profiteor mente, *Inflammationem Uteri* nihil aliud esse, quàm obstructionem tubulorum Uteri membranaceorum, à particulis acutis rigidis & talibus, quæ non in totum illorum fores oppleant, sed spatiola quædam adeò exigua relinquant, quæ nulli nisi materiæ ætheræ sint pervia, succi enim, qui continuâ circumductione restitare coguntur, incalescere incipiunt, dum in Utero stagnantes ad motum hunc intestinum occasionem majorem nanciscuntur, quàm cùm celerrimo itu huc illuc vehebantur. Facilè ergò à lochiis detentis vel stagnantibus succis aliis, affectus hic oriri solet, hinc puerperis solennis est, plures enim puerperæ hocce malo moriuntur, quamvis affectus causa lynceos oculos latitet, multa enim sacro involucro tecta jacent, neque ullis mortalibus omnia scire ac prænosse fas est; inest namque sæpè in incredibili verum, & in verisimili mendacium. *Nostra sententia de causis Uteri Inflammationis.*

Scirrhi. *Scirrhus Uteri* causam agnoscit sangvinem aut alium succum in ipsis vasis Uteri instar coaguli seu gelatinæ coactum ac induratum, omnes enim glandulæ vel tubuli, quos Uterus continet, humoribus viscosis ac terrestribus referti sunt,

sunt, obstructionem enim si patiuntur, facilè horum succorum ariditas accedit, ac dein facies apparet scirrhosa; quippe succi circulantes ampliùs glandulas permeare non valentes, *scirrhum* efficiunt, qui succi cùm notabilem in se contineant salis fixi copiam, magna necessariò fieri debet induratio. Remotè symbolum suum addere possunt menses, vel *lochia*, aliique fluxus præter morem restagnantes, accedente acido succos in scirrhum planè mutante.

Sphaceli. *Sphacelus Uteri* est sanguinis & reliquorum succorū, imprimis nervosi, plenaria in vasis suis ac tubulis stagnatio, aut ab omnimoda obstructione, vel abscissione vel laceratione vasorum, aut ab ipsorum succorū crassitie & coagulatione oriunda. In gangræna enim humores esse crassos & tardè circulantes quis est qui dubitat? Vasa siquidem magna dissecta causam quoque *Sphacelo* inducendo præbent: Omnes enim totius nostræ Machinæ partes continuò sanguinis & succorum affluxu & refluxu gaudent, imò & minimæ, quibus, si destituantur, pereunt. Huc pertinet & fœtus emortuus jam in Utero corruptus & sphacelatus, qui uterum facilè in consensum trahit ac charectere suo imbuit & eodem stigmate ac malo inficit. Huc etiam referri potest gangræna seu *Sphacelus Pudendorum*, prout exstant præter quotidianam Experientiam in *Ephem. Germ. Ann 9. & 10. Obs. 163. & Thom. Bartholin. Cent. 2. Histor. Anatom. 6.* Imò sanguis intra Uterum extravasatus vicinas sæpè comprimit partes, ut tubuli succum nerveum ulteriùs ad nervos provehere nequeant, quibus hoc modo obstructis necessariò corruptio oboriri debet. Sic quoque quicunque sanguis evasatus concretus ex mora corruptus non parùm Sphacelo ansam præbet, hinc puerperæ improvidæ à potu frigidiore, vel acri frigidiore expositione sibi sæpe sphacelum Uteri contrahunt; potus enim frigidus sanguini æstuanti affusus, eundem coagulat, cujus coagulum per Uteri tubulos transitum non inveniens, in iis non tantùm stagnat, sed etiam corrumpitur, unde tota hujus morbi tragœdia, ex qua plures è sequiore sexu moriuntur.

Ulceris. *Ulcus Uteri*, ex nostra observatione, oritur utplurimùm ex suppressione mensium ac lochiorum ex sanguine aliisque succis nimis crassis & coagulatis acribus, præsertim in substantia ejus glandulosa, accedentibus à lympha acribus & corrosivis particulis, à quibus dilacerantur vasa, ac tubuli, quibus discissis ac dilaceratis necessariò sanies effluit, imò sanguis ipse corrumpitur, ac simul cum pure emanat, acrimoniamque acquirit, & perrumpendo plura vasa ulcus producere potest chronicum seu diuturnum. Succi enim tardius in Utero circulantes acorem contrahunt, unde pus; quippe pus nil aliud est, quàm succus Chylosus evasatus & leviter coagulatus, qui pro mixtura sanguinis ac succorum diversus est.

Dilacerationis. *Dilacerationis Uteri* causa sæpe est manus obstetricis ignara, exemplum enim novi hac in civitate, ubi ejusmodi incautæ mulieres non tantùm Uteri vaginam ejusque vasa, imò ipsam urethram (inde urina continuò stillabat) laceraverint, sed & ipsam Cervicem extraxerint pro secundinis. Sic sæpe Uteri Cervicem seu vaginam elabentem pro Utero habent. Infans etiam prægrandis ansam sæpè huic dilacerationi mole ac magnitudine sua præbere potest. Sic etiam quæcumque causæ violentæ. Frequentiùs occurrit illa improvida & imanis Uteri dislocatio, quam rudiores obstetricium manus, secundinas violentiùs eripientes, aut loco harum Uterum arripientes præstant. non sine atrocissimo parturientis in abdomine dolore, inflamatione, convulsionibus & repentina morte, quales casus exstant apud *Bartholin. Marchett. Solingen. Mauriceau*, &c.

Fœtus extractionis. *Fœtus extractionis* causa est ipse fœtus in Utero matris defunctus, cujus gratiâ ne mater malum inde contrahat, & ab eodem post diuturniorem retentionem putrescente Uterus inficiatur, operatio hæc à Chirurgis instituitur. Vivus enim contrectatione violentiore ac instrumentorum applicatione haud lædi debet. Infans facilè in Utero materno mori potest, si mater tempore ingravidationis perversa victûs ratione usa fuerit, hinc infantulis liquores fiunt crassiores, qui dein efficiunt obstructiones, ex quibus mille affectus in tenellulis in Utero materno adhuc existentibus contingere possunt: ut quotidie videmus ex potu nimis frigido vel glacie frigerato, vel terrore, vel irâ, fœminas abortientes infantes mortuos parere.

Prognosis. §. 11. Quod *Prognosin* affectuum horum muliebrium attinet, ii summam prudentiam sæpe politicam à Medico requirunt. *Inflammatio Uteri* certè est affectus periculosus, & facilè in gangrænam Uteri transit; consule *Hippocr. Aph. 43. S. 5.* hinc sæpe Sphacelus oritur comitantibus febre, deliriis ac convulsionibus, subsequente morte Ex hoc enim affectu innumeræ intereunt mulierculæ puerperæ.

Scirrhi. *Scirrhus Uteri* est affectus curatu difficillimus, & comitatur sæpe misellas mulierculas usque ad mortem, imprimis si à frigidis ac tepellentibus in inflammatione perperam applicatis, fuerit productus.

Gangrænæ & Sphaceli. *Gangræna* ac *Sphacelus* Uteri utplurimum mulierculis lethale malum est, imprimis si ipsa substantia Uteri corrupta, & sic omnes tubuli obstructi aut discissi sunt, quamvis aliquando Uterum corruptum vel sponte excidisse, vel sectione sublatum fuisse fœmellis superviventibus scripta testentur, modò Auctoribus fides sit adhibenda, & non potius portio fuerit vaginæ Uteri, quàm ipse Uterus, quem vix absque vitæ periculo exscindi posse nobis persuademus.

Vulnerum. *Vulnera* Uteri vulgò pro non lethalibus habentur, ideò præsertim, quòd partus Cæsarei non rarò observati fuerint felicissimi eventus & quòd Uterus ad vitam non simpliciter necessarius sit, sed propagationi Sobolis tantùm prospiciat, non lethalia sibi persuadent, contrarium asserente *Foresto l. 6. Observ. Chir. 5. in Schol.* non tàm quòd juxta hunc exanguis, secundum alios membranacea sit ejus compages, sed si ejus vasorum sanguiferorum unum alterumq; sauciet ur, per quod sanguis non duntaxat Utero, sed toti quoque subtrahatur, aut in abdomine, in detrimentum Uteri viscerumque individui conservationi destinatorum, cumuletur. Præprimis verò Uterus imprægnatus læsus vulnus lethale infert, fœtu præsertim grandescente si vulneretur, vel ratione hæmorrhagiæ, ob vasorum majorum diramationum dilacerationes exortæ, proli ac matri lethiferæ. Illi quidem, quod ultimis præsertim mensibus, totus Uteri cavernosus seu spongiosus ambitus cruore multo turgeat, hinc laceratus ad deliquium ani-

mi eundem profundat, insequente simul illo quoque, quem vasa tunc temporis per Uteri fundum tumidiora, continebant: Huic verò, quod subsidiis maternis defraudetur. Si majus exstiterit vulnus, fœtus extra Uterum ad cavitatem abdominis prolabitur, subsequente morte certissima. Non impraegnatum quoque Uterum saltem ratione suorum vasorum hæmorrhagiam & vulnera pati lethalia, ratio suadet.

Dilacerationis. *Dilaceratio Uteri* post partum difficilem est periculosa & ferè semper lethalis, hinc exstat casus sequens apud *Celeberrimum Bohnium, Amicum nostrum singularem, in erudito tractatu de Renunciatione Vulnerum.* Testantur *Acta Facultatis*, in Juvencula Zittaviensi filii primipara, hujus enim placentam Utero arctiùs annexam, dum obstetrix imperita violentiore manu educere moliebatur, simul Uteri portionem protrahit, quam pro fœtu peculiari seu gemello habens, puerperam ad novos conatus urget, nec labori ipsamet in illo educendo parcit, contradicente licèt illa, de illata vi & evulsione interaneorum omnimoda conquerente, ac vix elapsâ à feliciore aliâs partu horula expirante. Cujus Hypogastris pelvis Utero hujusque annexis vacua, hic autem ex sinu muliebri ultra spithamam propendens in cadaveris dissectione cum stupore adstantium cernebatur. Qualis quidem funesti eventus ætiologia non semper sanguinis illa est profusio, ejusmodi impetuosioris Uteri evulsionis vasorumque sanguiferorum rupturæ effectus ut in fœmina, cujus primò mentionem fecit, annotavit *Mauriceau* l. 2. sed sola aliquando partium nervearum ac sensibilium maximè tensio dolorifica, & in convulsiones graviores ac mox lethales con, iciens: ita quidem ut nihil planè cruenti penes quasdam, nec in harum cadavere, reperiatur, observante *Solingen* & Medico qui sectioni puerperæ Zittaviensis præerat.

Dilacerationem Cervicis Uteri insequitur ipsius procidentia, quæ sæpè incurabilis est. Si majora vasa fuerint rupta. & hæmorrhagia sit largior cum deliquio animi, malum erit lethale, quale quid nuper in matrona hujus civitatis observavi ab obstetrice imprudente productum. Sæpè & fibræ membranaceæ disrumpuntur, hinc etiam oriuntur convulsiones, anxietates circa præcordia, vomitus, deliria, quæ pessima symptomata, dum hæc scribo, in puerpera tristis observavi, quæ & miserè inter lachrymas adstantium vitam finivit, & animam creatori suo placidè reddidit.

Fœtus extractionis. *Fœtus mortui Extractionem* quod concernit, si mater sit fortis & fœtus non diu fuerit mortuus, Operatio hæc sæpè feliciter succedit, quando verò fœtus jam ab aliquot diebus exstinctus, & vires matris vel à partu, vel ab alia quâdam causâ fuerint debilitatæ, simulque vomitus, convulsiones, atque pudendorum tumor adsit insignis, his in casibus res est desperata, & Chirurgiam sæpè respuit. Novi quendam Chirurgum Marburgensem senem, cujus mentionem quoque injicit Celeberr. D. *Waldschmid. Epistolâ quintâ*, qui fœtus tùm vivos tùm mortuos manu, vel aliquando duobus tantùm digitis in Cervicem Uteri intrusis. quàm accuratè eximere solet, quod sæpè cum admiratione vidit prælaudatus D. *Waldschmidius*. Alium novimus in Helvetia, qui etiam singulari modo novit extrahere fœtus sine violentia, qui modus nobis maximè arridet, sed non omnibus contingit adire Corinthum.

Diæta. §. 12. De *Diæta* horum muliebrium affectuum nunc agendum restat, quàm si ægræ observare nolint, nihil sæpè efficiemus, quod etiam *Hippocrates* innuit *Aph. I. S.* 1. Si itaque non duntaxat suæ sanitati, sed & Medici famæ studeant misellæ, id quod bonam atque probam decet puerperam, caveant sibi oportet. ne vitam intemperanter & inordinatè transigant, & ne tempore gravidationis se farciant fructibus horariis acidis, neglectis calidis cibis ac jusculis, sed omnem in *Diæta* fugiant excessum. Sit autem puerperis Aër temperatus ac calidus, frigidus verò ceu pestis fugiendus est. Quod cibum attinet in Morbis Uteri, ante omnia frigida ac acida vitentur, frigida enim sanguinem instar gelatinæ concrescere faciunt, acida autem eundem coagulant, atque hæc duo sæpius his affectibus ansam dant, ob sanguinis enim mixturam turbatam febris oriri solet, nam si cibis hisce vel potulentis puerperæ abutuntur, multum aciditatis ac cruditatis in sanguine reliquisque succis acquirunt, quare & nimis viscida vitentur. Potus sit decoctum Theæ, vel Caffæ, vel jusculum calidum, vel cerevisia calida. Accuratum puerperis regimen præscribit *Celeberr. noster Waldschmidius in Monitis suis Medicis.*

Somnus ac vigiliæ moderatæ sint. Somno tamen non statim indulgendum est. Ira, tristitia, terror cum animi passionibus aliis fortioribus & incongruis angue pejus vitentur. Alvus sit pro more. Venus exulet. Reliqua sint mediocria, *ne quid nimis*, & omnia sanâ fiant ratione, ut sic anima sana in corpore sano existat, præprimis motus corporis debito modo, si fieri potest, in Scirrho Uteri instituatur. In reliquis verò his affectibus quieti studendum est, optimum enim præservativum est, si puerpera corpore existente quieto, & mente tranquillâ ad diem II. usque in lecto detineatur. Singulis Uteri affectibus specialem præscribere curationem Diæteticam non libet, quoniam opus esset infiniti laboris, & lecturo duntaxat tædium pareremus, cùm hæc generalia de diæta dicta facilè ad specialem morbum applicari possint.

Galenicorum cura in Uteri Inflammatione. §. 13. Cura juxta *Galenicos* itâ instituitur in Uteri *Inflammatione*, ut *Philumeno*, ex relatione *Aetii*, suadente, in principio ægrotam in domicilio obscuro & moderatè tepido collocent, quietem imperantes & omni crurum motu interdicentes. Artus deinde manuum contrectatione demulcent, & pedum ac manuum juncturas fovent irrigantque. ac lana pura integunt; alvum verò eluunt & infuso molli evacuant. Inflammatione existente vehementiore, nec ætate, nec habitu, nec anni tempore obstante, nec inflamatione post abortum, aut nimiam sanguinis evacuationem superveniente, cubiti venam secant, & sangvinem pro virium ratione detrahunt. venamque in secunda die incidere, in tertiâ verò detractionem repetere permittunt, & ægrâ posteà alica ex aqua mulsa, aut pane loto, aut ovo sorbili alternis alunt, omnibus moderatè exhibitis, fervente inflamatione lanam succidam vino & oleo, aut aceto & rosaceo imbutâ. aut palmulas vino incoctas, aut mala cydonia in posca cocta, & cerato melino aut rosaceo admixta imo ventri ac pubi imponunt, & posteà cataplasma ex meliloto in passo cocto ac trito, additis vitellis

ovorum

ovorum assatorum, & cum rosaceo, aut melino, aut crocino mixto, vel vino diluto palmulas fervefactas cum polentæ farina & aliquo ex prædictis unguentis terunt & imponunt. Ad inflamationes erysipelatis igneo ardore cognoscibiles cataplasmatis utuntur ex polenta & intubo, perdicio, umbilico Veneris, sedo, polygono, pampinis vitis, portulaca, plantagine, & similibus præparatis, & lanam aliquo herbarum harum succo imbutam in pudendum subdunt. Cataplasmatum verò onus locis istis non tolerantibus, aquam rosaceo admixto ex modicis intervallis affundunt. In exacerbationis declinatione totum corpus inungunt, & ægrum in aqua tepida usq; ad lumbos insidere jubent, deinde pessos subdunt ex aliquo unguento leniter adstringente, ut rosaceo, melino, lentiscino, aut œnanthino, adjectis ovorum vitellis crudis sive assatis, & croco, aut aliquo ex succis prædictis admixto paratos, & caput rosaceo cum modico aceto irrigant. Inflammatione mitigata mulierem in aqua oleo admixto insidere, & pessos ex narcissino aut susino unguento subdere, lanamque oleo calido imbutam pectini ac lumbis adhibere volunt. Interdum & cucurbitas lumbis affigunt & tumore magno existente scarificationem instituunt. Postquam Inflammatio declinare inceperit, ad ea deveniunt, quæ laxare ac discutere possunt, quapropter in fœnigræci, althææ, seminis lini, & interdum quoque pulegii, marrubii, salviæ, artemisiæ, decoctis ægram insidere jubent, & ad imum ventrem ac pubem farinam hordeaceam cum fœnogræco & lini semine in aqua mulsa coctam imponunt, aut caricarum decoctum adhibent. Ubi curatio processerit, victum tenuem & parsimoniam tollunt, & manifesta jam facta declinatione balneum ac vinum concedunt, cibosque exhibent reficientes. Emplastrum etiam imponunt de melilito, pessosq; subdunt paratos ex fœnigræci decocto, adipe anserino vel gallinaceo, aut decocto capitum papaveris, cum medulla cervina vel sola, vel adjectis pulveribus ex galbano, myrrha, troglodytica, thure, opio & casia, aut sequentem pessum aureum dictum hoc in morbo valde existimatum.

℞. *Ovorum assator. vitell.* N. vj.
Medulla cervin. ℥iiij.
Croci ʒij.
Oesypi ʒij.
Cera alba,
Terebinth.
Adipis anserin. aa. ʒij.

Crocum cum modico vino dulci terunt, ova trita adjiciunt, & liquabilia liquefacta admiscent & adservant. Usus autem tempore medicamentum oleo nardino dilutum pesso excipiunt ac subdunt. Pessum quoque Enneapharmacū ad Inflammationes hasce valde laudant, qui paratur ex adipe anserino & bubulo, cera alba, terebinthina, butyro, medulla cervina, melle, oleo rosaceo & cicino, omnibus recentibus æquis portionibus liquefactis. Ad Inflammationes ferventiores emplastrum ex succis cum rosaceo liquatum & succo plantaginis, senecionis aut intubi adjecto, in pessum formatum adhibent. Ex floribus lilii in oleo rosaceo tritis, aut mucilaginibus seminis lini, fœnigræci, radicis althææ, cum croco & axungiis paratos pessos etiam laudibus hîc extollunt; omnia tamen recentia esse volunt, cùm butyrum, medulla & adipes antiqua, dum liquantur, nidorosa fiant, & calidiora evadant; sicque inflammationes potiùs exacuent. Menses non nisi sedata jam inflammatione provocandos esse monent, cùm loci ob inflammationem conclusi sanguinis transitum impediant. Vergente verò Inflammatione in Abscessum, suppurationi student promovendæ, imposito cataplasmate ex semine lini, fœnigræci, farina hordei, caricis coctis, radice althææ & terebinthina parato, imo ventri & lumbis, interdumque stercus columbinum cum oleo & melle adhibent. Pudendi sinum per spongias assiduè fovent, & vapores per arundinem operculo ollæ perforato insertam intra pudendum recipi jubent. Insessiones etiam frequentes instituunt, decoctis in aquâ iis, quæ attractoriā vim habere credunt, uti sunt pulegium, marrubium, salvia, artemisia, laurus, dictamnus, centaurea. Dolore vehementiùs infestante, papaveris capita in aquâ coquunt & contusâ cataplasmatis admiscent, & caricas crudas in mortario cum resinâ pinus, terebinthinâ, ac modico nitro tritas imponunt, pessisque utuntur ex terebinthinâ, myrrhâ, œsypo ac butyro paratis, vel sequenti singulariter morbo huic conveniente.

℞. *Carnis caricar. pingu.*
Adipis anserin.
Olei irini aa. ℥ij.
Terebinth. ʒj.
Ruta ʒiij.
Myrrha,
Iridis
Nitri aa. obolos duos;

Excipiantur lanâ in pessum, qui oleo irino aut Cyprino tepido tinctus subdatur. Ventrem imum ac pectinem decoctis prædictis assiduè jubent foveri. Rupto abscessu, si pus ad vesicam fuerit delatum & cum urinâ excernatur, lactis potum & cucumeris semen propinant; & cataplasmata prædicta, cerataque emollientia ac odorata adhibent; si verò ad intestinum rectum progreditur, & cum stercore, vel per se egeritur, lentium & malicorii decoctum per clysterem infundunt; si in pudendi sinum erumpit, & purum est pus, rosaceum aut tetrapharmacum cum butyro recenti ac rosaceo infundunt, & locos rosarum aut lentium decocto, aut ptisanæ succo eluunt. Destillante sanie tenui & fœtidâ, velut à nomâ & ulcere depascente, magis adstringens infundunt, quale est decoctum baccarum myrti, palmularum, lentium, & malicorii. Permanente post humorum excretionem, inflammatione, cataplasmata quoque & insessiones superiùs indicatas continuant; si verò inæqualia fuerint, quæ prodeunt, fomenta & insessiones ex aqua mulsa parant, in qua absinthium, marrubium, ervum, centaurium, aut lentes sunt decoctæ, locos verò ptisanæ succo eluunt, addito & melle rosaceo; at Uteri os & ani cerato rosaceo aut butyro inungunt, cui spodii, aut stibii, aut plumbaginis, aut spumæ argenti aliquid, cum lacte muliebri sit admixtum. Humore denique profluente fœtidissimo, vino mulso sinum pudendi eluunt, & in eo usque ad exactam curationem solent perseverare.

Ad *Scirrhum* Uteri curandum, in principio, si nihil obstiterit, nec ætas aut vires prohibuerint, sanguinis mediocrem copiam à cubiti vena secta detrahunt, aut per Hieram Archigenis purgant, posteà insessionibus utuntur ex decoctis feni- *Scirrhus.*

fœnigræci, feminis lini, pulegii, artemisiæ, foliorũ sambuci, radicis & foliorum cucumeris sylvestris, aromatum vapore fomenta faciunt, & Uterum oleo susino, narcissino, irino, glaucino, adipe anserino, gallinaceo, suillo recenti, aliquo unguento admixto, nec non lacte bubulo aut caprino cum adipe anserino colluunt, & cataplasma imo ventri apponunt è caricis, hyssopo, nitro & absinthio, & cucurbitas cum scarificatione affigunt. Emplastrum etiam imponunt polyarchium, aut de baccis lauri, pessosque subdunt mitigatorios, aperientes & emollientes, è quorum numero sequens existat pro exemplo.

℞. *Ceræ albæ,*
Terebinth.
Medull. cervin.
Adipis gallinac.
anserin.
Butyri
Unguenti nardini,
susini.
Myrrhæ aa. portiones æquales,
Excipiantur melle, & formetur pessus.

Inter epithemata imo ventri apponenda sequens singulariter deprædicant.

℞. *Resinæ pinûs* ℔iij.
Ceræ ℥xx.
Apochymatis
Fermenti acidi aa. ℔j.
Galbani ℥iij.
Ammoniaci
Opopanac. aa. ℥ij.
Muriæ acerrimæ q. s.

Opopanacem & Ammoniacum cum muria coquito, & fermentum adjicito, ac aliquatenus dissolvito: deinde liquabilia liquata admisceto, & spathulâ, donec frigefiant, agitato, & in mortarium translata probè subigito. Sequentẽ etiam pessum *Archigenis* hoc in casu valde extollunt.

℞. *Ol. irin.*
susin.
cyprin.
Ceræ aa. ℔j.
Mellis Attici ℥v.
Unguent. foliat.
nardin. aa. ℥iiij.
Adip. anser. ʒiij.
Medull. cervin.
Oesypi aa. ℥ij.
Terebinth. ʒiß.

Oesypum & medullam cum melle subigito: deinde ceram cum oleis liquefacito, & posteà terebinthinam & adipem, & consequenter pretiosa unguenta, nardinum ac foliatum addito, & in mortarium translata, probè unito. Hoc non tantummodò ad exactam curationem, sed etiam post adeptam sanitatem aliquando tempore majoris securitatis gratiâ utuntur, quin ipse *Soranus* etiam pro malagmate forinsecus imponit, & ad prædicta admiscet thuris, ceræ, Ammoniaci, thymiamatis, myrrhæ, floris junci odorati aa. ʒviij. picis ʒxvj. galbani, opopanacis, aa. ʒiij. thus, galbanum & opopanacem vino odorato adstringente terit, & ad œsypum & medullam ac mel adjicit, & omnia simul rursus terit: deinde ceram cum pretiosis unguentis liquat, & Ammoniacum tritum, resinamque ac reliqua admiscet; hinc ablato ab igne medicamento ac frigefacto, myrrham & florem junci odorati inspergit, unit & ad usum reponit.

Sphacelum Uteri curaturi frequentes instituunt ablutiones ex decocto absinthii, abrotani, rutæ, myrrhæ, syringâ injecto, addito nonnunquam unguento Ægyptiaco, & ventri imo lumbisque cataplasma imponunt ex farinâ orobi, fabar. hordei, lupinorum, absinthio in oxymelite coctis, additis aloë & myrrhâ. Partem corruptam & emortuam forcipe attractam abscindunt, & residuum putrefactioni jam traditum, ad vivum usque unguento Ægyptiaco absumunt, quo facto cicatrisationi student, & enemata frequentiùs injiciunt emollientia, abstergentia & refrigerantia. Toto insuper curationis decursu cordis roborationi incumbunt, tum remediis internis, tum epithematis cordis regioni forinsecus impositis. Sphacele.

Ulcus Uteri curant prohibendo fluxum humorum acrium per venæsectionem in brachio institutã, si ægra sit plethorica, per purgationem verò, si sit cacochymica, utuntur que benignioribus tantummodò catharticis, ut foliis sennæ, rhabarbaro, myrobalanis, tamarindis electuario catholico, quibus præmissis decocta propinant vulneraria & abstergentia ex radice chinæ, symphyti, aristolochiæ rotundæ, foliis agrimoniæ, plantaginis, pimpinellæ, centinodiæ, millefolii, artemisiæ, vel terebinthinam exhibent cum saccharo rosaceo, & pro majori ulceris exsiccatione pilulas de bdellio aut pulvere ex trochiscis alkekengi. Foris verò in sessiones, injectiones, cataplasmata, pessos & suffumigationes adhibent exsiccantia, adstringentia & consolidantia quæ parantur ex radice bistortæ, consolidæ, ireos, aristolochiæ, herbis absinthii, saniculæ, apii, pilosellæ, millefolii, bursæ pastoris, vel decoctum hordei, in quo mel rosatum sit dissolutum, additâ paucâ quantitate myrrhæ, injiciunt. Pessum quoque adhibent paratum ex croco, oleo rosaceo, adipe anserino & medullâ cervinâ, vel ex plumbagine, glauco cum succo hyoscyami tritis, additaque quantitate sufficiente olei myrtei aut rosacei. Ad ulcera Uteri sordida repurganda, tum emplastro Ægyptio citra æruginem præparato, tum sequenti utuntur pesso. Ulcere.

℞. *Terebinth.* ʒiiij.
Adipis anserin. ʒvij.
Myrrh. ʒj.
Croci ʒiij.
Medullæ bubulæ,
Oesypi aa. ʒij.
Mellis,
Olei Cyprini, aut irini aa. ʒxvj.
Thuris
Rad. panaceæ,
iridis aa. ʒij.
cyperi ʒiiij.
Incorporentur, & serventur ad usum.

Pro suffumigio sequentibus utuntur trochiscis.

℞. *Thuris*
Storacis calamit.
Myrrh.
Mastich.
Gumm. junip.
Ladani aa. ℥j.
Cum s. q. *Terebinth. F. s. a. Trochisci.*

Ulcera depascentia sive nomas lacte eluunt asinino recens emulcto, vel in ejus defectu, quocunque alio cocto, cui mel & pulverem radicis ireos addunt, & in Uterum infundunt, aut eodem modo utuntur aquâ mulsâ, in qua absinthium, aut

aut calamus aromaticus, aut buphthalmum, aut leucanthemum fuit incoctum. qua iterum effusa, locos decocto malvæ eluunt, & pessum ex farina lentium, vel foliis oleæ in melle tritis & melle susceptis insinuant. Ulcere satis repurgato, cicatricem inducunt unguento diapompholygos, vel cerato sequenti.

℞. *Ceræ alb.* ℥iij.
Ol. rosac. optimi ℥ix.

Ad prunas liquefacito, & quadantenus refrigerato: deinde in mortarium conjicito, ac lacte muliebri aut asinino, aut caprino recens mulcto affuso, cum pistillo subigito, donec totum inalbescat, deinde diffuso priore lacte, novum infundito ac rursus subigito, & croci ʒj. admisceto. Sequens etiam medicamentum ex hordeo hoc in casu valde collaudant.

℞. *Hordei usti ac triti*,
Spumæ argenti lotæ,
Ceruss. lot. aa. ℔j.
Adip. anserin. ℔iiij.
Capr. recent. ℔iiij.
Ol. myrtei ℔ij.
Mellis despumat. ℥viij.
Terebinth. ʒiij. vel iiij.
M.

Vulnere & Dilaceratione. In *Vulneribus* & *Dilacerationibus* Uteri decocta propinant vulneraria ex radice tormentillæ, bistortæ, symphyti, herbis millefolii, artemisiæ, centinodiæ, plantaginis, bursæ pastoris & similibus, pessosque adhibent dolorem lenientes & consolidantes ex cera & oleo rosaceo vel narcissino, quibus subjungunt medicamenta superiùs in Ulceribus jam notata.

Ratio fœtum mortuum extrahendi. In *Fœtûs mortui* extractione ità procedunt, ut mulier supina in lecto reclinetur, & magis ut deorsum vergat, mulieres aut ministræ quædam crura elevata utrinque teneant, vel si hæ non adsint, per vincula quædam thorax mulieris ad lectum deligetur, ne dum attrahitur fœtus, corpus ipsius sequens tractus vigorem exsolvat. tum duæ aut tres buccellæ panis vino imbutæ offerantur ad arcendum animi deliquium, & in ipso opere assiduè facies vino respergatur. Deinde pudendi alis per ministrum diductis, Chirurgus manum sinistram, cum robustis ac constrictis digitis, pinguefactam in uteri osculum dimittit, ac ipsum dilatat, & infuso in ipsum oleo laxius reddit, & ubi commodè uncus infigi possit, quærit. Locos autem ad infigendum uncum commodos in capite recensent oculos, occiput, os palati, mentum, calviculas, & circa costas ac præcordia locos; in pedes verò fœtu delato, ossa supra pubem, & costarum spacia intermedia & claviculas, posteà uncum manu dextra detentum, & flexuram ipsius inter digitos occultatam, per sinistram manum leniter, & in quodam ex relatis locis infigit, usque ad locum inanem, alterumque huic oppositum, quò æqualis & non ad alteram partem attractio fiat: tum æqualiter trahit, non solùm in directum, sed etiam in latera, nec tensionem remittit: posteà digito indice pinguefacto, aut etiam pluribus, inter Uteri osculum & corpus impactum, velut si excoriet, in orbem circumducit. Unco pro ratione sequente, ipsum in partes ulteriores transfert, sicque usque ad perfectam fœtus extractionem facere pergit. Si manus fœtus præmissa sit, & impacta retrudi non possit, obvoluto panniculo, ne ob lubricitatem elabatur, aliquantulùm illam attrahit, & ubi prodierit, totam de humero resecat. Idem etiam facit, si ambæ manus præmineant, similiterque etiam pedes promimentes, reliquo corpore non subsequente, resecat, & postea reliquum corpus dirigere conatur. Facta verò à capite majore obstructione uti fieri solet, si fœtus hydrocephalus est, spatulâ polypis destinata aut aciculâ aut cultello aculeato, inter digitos occultato c variam dividit, quo aquâ evacuatâ concidat. Capite verò ità naturaliter, ut dicunt, amplo existente, divisam similiter calvariam per forcipem dentibus aut ossibus extrahendis commodam contundunt, &, si supereminent ossa, ipsa eximunt. Si protracto capite circa thoracem obstructio fiat, eodem instrumento locos circa claviculas usque ad inanem locum dividunt, quò humore evacuato thorax concidat, quod si non fiat, factâ dissectione claviculas ipsas auferunt. Si imus venter, mortuo fœtu, aut hydrope affecto, inflatus fuerit, eadem ratione humerum unà cum ipsis intestinis evacuant. Iis verò qui in pedes deferuntur, inclinationem ad Uteri osculum facilè dirigi promittunt, si verò circa thoracem aut abdomen impactus fœtus hæreat, panniculo obvoluto eam attrahunt, & eodem modo facta divisione, ea, quæ continentur, evacuant. Si reliquis ablatis caput recurrens detineatur, sinistram manum immittunt, & siquidem disparatum fuerit Uteri osculum, manum in profundum demittunt, & repertum caput digitis ad osculum devolvunt, deinde unco uno vel altero infixo attrahunt; si vero Uteri osculum ob inflammationem conclusum sit, nullum uncum inferunt, sed pinguibus ac largis infusis, mollientibus, irrigationibus & cataplasmatis utuntur, quò disparato osculo educatur. Fœtu in obliquum prodeunte, siquidem dirigatur, prædictis utuntur modis, sin minùs, totum fœtum intus dissecant & particulatim educunt, diligenti habitâ animadversione, ne qua particula intus latens relinquatur. Post Chirurgiam, curationibus ad Uteri inflammationem utuntur, omnique studio sanguinis sistunt eruptionem.

Paracelsi cura in Uteri inflammatione. §. 14. *Paracelsus* ad Uteri *Inflammationem* profligandam magisterium commendat perlarum, lapidem prunellæ & aurum lunificatum in aqua melissæ & florum sambuci propinatum, ad eluendum verò ipsum Uterum decoctum serpilli laudat & cataplasma ex radice & foliis hyoscyami sub cineribus assatis, & cum aceto in pulticulam redactis, quod ipsi abdomini circa regionem Uteri inflammati est apponendum. Si jam in abscessum abierit, unguentum ex oleo ovorum, chamomilla & galbano pesso illitum adhibet, & pure evacuato, locum aqua salis, in qua mel rosaceum fuerit dissolutum, abstergit.

Scirrho. In *Scirrho* Uteri curationem non temere attentandam esse monet, cùm nec digerentibus, nec corrodentibus aliquid præstari possit, sed solùm menstruorum provocationem facilitari posse admittit, eaque de causa essentiam Martis ægræ utiliter exhiberi putat, si verò scirrhum in ulcus transmutari contingat, hujus curationem minori cum periculo suscipi profitetur.

Sphacelo. *Sphacelum* Uteri quod concernit, non tam perfectum curare aut abigere aggreditur, quàm incipientem prohibere, ne perfectionem adipiscatur, quem scopum ut obtineat, frequenti in usu habet aurum lunificatum, quod interne in

aqua melissæ propinat, foris verò lapidem calaminarem præparatum in decocto matricariæ, scordii & salviæ dissolutum inspergit, vel mumiam arsenicalem radici levistici in formam pessi redactæ illinit, & ad locum usque infectum insinuat.

Ulcere. *Ulceris* Uteri curationem potissimùm peragit internis potionibus vulnerariis mundificantibus & abstergentibus ex decocto radicis aristolochiæ, bistortæ, herbarum melissæ, artemisiæ, perforatæ, persicariæ, millefolii &c. in quo interdum pulverem ex magisterio coralliorum & perlarum exhibet, omnique modo menstruorum sal corrosivum domare intendit, posteà forinsecus etiam lapidem calaminarem præparatum in aqua plantaginis solutum inspergit, & linteum in pessum formatum mumia arsenicali imbuit, eoque ulcus attingere conatur.

Vulnere. *Vulnera* Uteri si tantummodò sint interna, ex *Dilaceratione* violenta inducta, potiones exhibet vulnerarias ex radice aristolochiæ, consolidæ, diapensiæ albæ, angelicæ, herbis melissæ, betonicæ, salviæ, matricariæ, pyrolæ, alchimillæ, summitatibus hyperici, floribus anthos, cheyri, mastiche, succino albo, myrrha, & similibus cum aqua in cantharo pulte ex farina benelutato paratas; si verò externum simul adsit vicinarum partium vulnus, balsamum parat vulnerarium, ex herbis salviæ, melissæ, ophioglossi, betonicæ, plantaginis, radice consolidæ, aristolochiæ, lumbricis, castoreo, succino, in butyro majali tritis, & Soli expositis, donec clarum separari possit, quod vulneri illinit, & postmodum emplastrum fodicationum superimponit.

Fœtu mortuo. In *Fœtu mortuo* expellendo non statim ad instrumenta Chirurgica transeundum esse existimat, sed remedia quædam ad fœtum expellendum idonea præmittenda, qualia sunt oleum succini ad 10. guttas in aqua artemisiæ aut pulegii exhibitum. Tinctura cheiri, essentia castorei, sabinæ, borrax, decoctum dictamni Cretici in vino, pulvis myrrhæ & croci, quibus si non expellatur, extractionem per manus, & tandem per instrumenta instituendam esse concedit, modò studium adhibeatur, ne Uterus ipse lædatur, & unà cum fœtu mater quoque simul enecetur.

Helmontiana cura in Uteri Inflammatione. §. 15. *Helmontio* Uteri *Inflammationis* curatio consistit in eo, ut furor Archei Uteri placetur, & spiritus furibundi sistantur, quod peragi dicit arcanis internis & topicis externis. Inter priora extollit ☿um suum diaphoreticum melle dulciorem & ad ignem fixum, Tincturamque coralliorum volatilem singulari & specifica dote cum Utero symbolizantem. Inter externa, infusa commendat ex abrotano, ruta, salvia, veronica, artemisia, floribus sambuci & castoreo parata.

Scirrho. *Scirrhi* Uteri curationem consistere ait in tartari coagulati resolutione, quæ peragitur volatilibus gummosis ex olibano, mastiche, gummi Arabico, resina abiegna destillatis, nimis autem calidis remediis Scirrhum Uteri magis indurescere dicit, & ubi affectus internus externum petit subsidium, ut morbus præsens, unguina deforis lapide calefacto, vel arena calida foveri jubet, potenti, enim calore existimat apposita unguenta animari & spiritum Uteri & Archeum, qua de causa etiam balnea commendat ex Uterinis emollientibus & resolventibus.

Sphacelo. Uteri *Sphaceli* curam nullam esse pronunciat, si verò *Gangræna* adfuerit, lixivium, ideò quòd acidum necet gangrænæ, in Uterum infundendum esse præcipit.

Ulcere. Uteri *Ulceris* curationem eò dirigendam esse vult, ut venenum & faber ejus, sanguinisque corruptor: acidum nempe, dometur & enecetur, quapropter lapides cancrorum & ☿ium diaphoreticum internè exhibere suadet, & mundificativa externè Utero immittenda.

Vulnere. *Vulneris* ac *Dilacerationis* Uteri post partum curationem absolvendam esse refert, quantum possibile, per remedia mansueta & sedativa, virtute balsamicâ pollentia, quæ Archeo Uteri irritato pacem & quietem conciliant, ideòque internas potiones vulnerarias laudat, quia spiritualis sunt qualitatis. Lapides quoque cancrorum & ossifragum in spiritu aceti dissolutos, vel in vino bullitos propinat. Externa etiam balsamica Utero infundere præcipit, ut balsama resinarum, herbarum, & florum appropriatorum, ut melissæ, abrotani, matricariæ.

Fœtu mortuo. *Fœtus mortui* extractionem admittit, quem tamen muliere dudum mortuâ ipse Uterus sæpe profligat, eum verò mortuum in tempore cum aliis Auctoribus eximendum esse asserit.

Willisii cura in Uteri Inflammatione. §. 18. *Willisius* in Uteri *Inflammatione* sanguinem lentescentem, & in parte hâc stagnantem sudoriferis attenuat, & ad diaphoresin disponit, eumque aptiorem facit ad venarum oscula subintranda. Partem itaque spiritibus hisce fovet, ut humorum effusorum motum adjuvet.

℞. *Spir. vin. camphorat.* ℥ij.
Junip.
Flor. sambuc. aa. ℥j.
C. C. succinat. ℨiij.
M.

Sed si sanguis effusus nequaquam à venis resorbeatur, vel per poros avolet, maturationem & suppurationem eâdem plane ratione, quâ in aliarum partium abscessibus utitur, strenuè solet promovere.

Scirrho. *Scirrhum* Uteri curatu admodùm difficilem pronunciat, & præter balnea & insessus ex herbis emollientibus parata, emplastrumque diachylum cum gummis Uteri regioni impositum, vix ulterius quidpiam audet tentare.

Sphacelo & Ulcere. Carnes *Sphacelo* infectas, quantum possibile est, cultro dissecat & tollit, illisque deinceps unguentum Ægyptiacum applicat, ulcusque digestivo tractat & tincturâ ex myrrhâ, & aloë in spiritu vini factâ inungit. Ulcus planè purgatum & mundatum, ut alia ad perfectam consolidationem perducit.

Vulnere. In Uteri *Vulneribus & Dilaceratione* vulneraria propinat apozemata, unà cum pulveribus ex coralliis pp. oculis ♋. succino albo, & balsamum de Capaibâ sæpius in jusculis exhibet, quin & pessos & injectiones parat, & emplastrũ aliquod stipticum è regione partis læsæ foris apponit.

Fœtu mortuo. *Fœtum mortuum* simili prorsus methodo, ac alii Auctores, extrahere præcipit.

Sylvii cura in Uteri Inflammatione. §. 17. Juxta *Sylvium* Uteri *Inflammationis* cura in eo consistit, 1. ut compressio vel obstructio vasorum Uteri tollatur, 2. ut subsistentis stagnantisque sanguinis motus restituatur. Hinc Auctor hic commendat salia volatilia ex variis animalium partibus parata sæpius exhibenda, quippe quæ omnia singulari ac egregiâ vi pollent

coagu-

coagulata & conglutinata omnia in corpore humano dissolvendi, eademque ad pristinam fluiditatem reducendi, atque insuper sudorem movendi. Præter hæc etiam venæsectionem in talo, vel pro re natâ in brachio instituendam esse præcipit, sanguinis enim missione sanguini stagnanti motum restitui contendit. Inter topica injectiones commendat ex decoctis emollientibus, ardorem in utero exortum compescentibus, & unguenta, emplastra & cataplasmata externæ Uteri regioni imponenda esse jubet.

Scirrho. In *Scirrhi* Uteri curatione, ubi corpus ægræ humoribus crassis, viscidis, terreis ac lentis adhuc scatet, incidentia, & attenuantia calidiora, uti aromatica spirituosa & salia volatilia commendat, & ubi serum maximè peccet, hydragoga laudat, sudorifera & diuretica. Humorem crassum viscidum incidunt aromatica, qualia sunt absinthium, betonica, mentha, radix enulæ, gentianæ, imperatoriæ centaurium minus, aristolochia, carduus benedictus, crocus, cujus tincturam sive extractum cum vino paratum valde æstimat, ut & Elixir proprietatis *Crollii*, cum salibus volatilibus paratum. Externè fotus, emplastra & cataplasmata præscribit ex altheâ, aro, bryoniâ, malva, sigillo Salomonis, Nicotiana, gentiana, sarsaparilla, semine lini, floribus chamomillæ, meliloti, genistæ, semine agni casti, polypodio, corticibus capparum, fraxini, frangulæ, foliis rutæ, ceterach, semine sinapi, myrrhâ, aliisque pluribus. Sic fotum ex aceto scyllitico adjectis amaris, centaurio minore, absinthio, cum decocto prasii & sigilli Salomonis commendat, vel suffumigia ex galbano, sagapeno, opopanace, bdellico, &c.

Gangræna & Sphacelo. In *Gangrenâ* ac *Sphacelo* corruptionem Uteri partium commendat, imprimis in Gangræna Uteri incipiente salia volatilia præscribit, ut & oleosa sæpius exhibenda, sic & myrrham, olibanum, mastichem, aloen, aliaque plura, imprimis ex his paratum Elixir proprietatis internè sumendum. Externè infusiones laudat in Uterum injiciendas ex aqua calcis vivæ, vel decoctis herbarum aromaticarum paratas, quò refert forus, suffumigia, aliaque corruptionem integram prohibentia, præsertim theriacalia ac camphorata, quæ ex capite generali sunt petenda.

Ulcere. *Ulcus* Uteri curat humores acres corrigendo, in quem finem commendat emulsiones, decocta emollientia ac lenientia ex glycyrrhiza, hordeo, & similibus parata. Ipsa terebinthinata, ejusque oleum, balsamum Peruvianum, oleum de Capaiva dictum laudat, ut & omnia acidum temperantia, inter quæ primum locum tribuit oculis ♋. in hoc affectu curando utilissimis. Interdum affectum hunc curandum vult ut luem Veneream, seu gonorrhæam virulentam, quæ etiam sæpe conjuncta est huic ulceri; ejus ergò cura consistit in alteratione ac contemperatione humoris acris ulcus in Uteri vasis vel glandulis excitantis, in quem finem præscribit decocta sudorifera, quæ non tantùm per sudores, verùm per urinas quoque humores peccantes acriores expellunt, ac simul quoque acres acidos simul temperant. Corroborat quoque debilitatas Uteri glandulas per blandè adstringentia & aromatica, sale saltem fixo & acidum frangente donata, castoreum nempe, succinum, myrrham, mastichem, corallia, lapidem hæmatiten, laccam, quæ internè etiam assumenda suadet, & foris olea quædam, ut mastichinum, & alia convenientia circa perinæum illinit.

Vulnere vel Dilaceratione. Uteri *Vulnus* vel *Dilacerationem* à violenta fœtus vel placentæ Uterinæ eductione excitatam per medicamenta curat excoriationem sanantia & consolidantia, qualia sunt omnia blandè adstringentia, bistorta, tormentilla, consolida quævis, myrtus, hypericum, corallia, terra sigillata, bolus quælibet, sanguis draconis, lapis hæmatites, &c. ex quibus varias medicamentorum formulas pro ægrotæ placito parare solet, & præsertim lochiorum fluxu nimio simul præsente sequenti utitur mixtura.

℞. *Aq. Plantag.* ℥iß.
Antepileptica Amstelodamens. ℥vj.
Lap. hæmatit. ℈ß.
Corall. rub. pp. ℈j.
Laudan. opiat. gr. ij.
Syr. Myrtin. ℥j.
M. & de hac agitata subinde exhibeatur cochleare unum. Decoctum etiam sequens hoc in casu singularis æstimat efficaciæ.

℞. *Rad. Tormentill.*
bistort. aa. ℥ij.
Fol. consolid. maj.
sanicula,
pyrola,
Summit. hyperic. aa. Mj.
Coq. ex aquâ ferratâ,
In Colatura ℥xx. *dissolv.*
Syrup. de Symphyt. Fernel. ℥iij.
Aq. Antepilept. vel
Hysteric. Amstel. ℥vj.
M. Exhibeantur bis terve in die ℥iij.

Foris etiam unguenta adhibet, linimenta, olea, & emplastra vim leniendi propter dolores ab excoriatione obortos, & consolidandi habentia, imprimis abdominis parti inferiori, aliquando lumbari quoque regioni illita, vel applicata, qualia existere putat unguentum Martiatum, populeum, adstringens Fernelii, Aureum, calcis, diapompholygos, refrigerans Galeni, &c emplastrum ad rupturas Fernel. ceratum santalinum, &c. oleum cydoneorum, hyperici, nepethæ, nymphææ, rosaceum, omphacinum, solani, mastichinum, myrtillorum, quibus, ut partes excoriatæ citiùs consolidentur, & fluxus lochiorum nimius feliciùs sistatur, etiam opiata solet admiscere.

Fœtu mortuo. Ubi proinde satis superque constat de *Fœtûs interitu*, jubet Author obstetrici quamvis fœtus partem occurrentem (quantum id parturiens commodè ferre potest) manu prehendere atque allicere; at si reliquum corpus haud sequatur, aut sequi non possit, amputare: atque sic fœtûs molem paulatim minuere, donec tandem omnes partes habuerit cum secundis.

Cartesianorum ratio curandi Uteri inflammationem. §. 18. *Cartesianis* Uteri *Inflammatio* curatur remediis porosis particulas angulares sive acidas absorbentibus, frangentibus & hebetantibus, ut iisdem ablatis succorum fluxus prohibitus in canaliculis Uterinis restauretur, & omnis stagnatio resolvatur, quapropter sequentem pulverem exhibent, sudorem & urinam promoventem.

℞. *Ocul.* ♋. ℈ß.
♁*ii diaphoret.* gr. viij.
Sperm. cet. gr. vj.
⊖*is succin.* gr. ij.
Camphor. gr. j.

Croci

Croci gr. iij.

M. F. *Pulvis* inſequenti vehiculo unâ vice exhibendus.

℞. *Aq. flor. ſambuc.* ℥ß.
Petroſel. ʒij.
Syr. fœnic. ʒiß.
M.

Regionem Uteri etiam fovent diſcutientibus, ut decocto bryoniæ, bardanæ, cucumeris aſinini, herbarum matricariæ, menthæ, artemiſiæ, cicutariæ, petroſelini, fœniculi, ſcordii, abſinthii, chærefolii, florum chamomillæ, ſambuci, meliloti, vel ſpiritu vini camphorato & crocato, ex quibus etiam injectiones faciunt in Uterum ipſum, nec non ex aquâ calcis vivæ, ſpiritu vini vel matricali, ceruſsâ, croco & camphorâ. Abdomen etiam circa regionem pubis & dorſum inungunt unguento martiato, dialtheæ, oleo camomillæ, anethi, terebinthinæ, ſuccini, & peſſum formant ex emplaſtro de ſpermate ceti; vel diapalmæ, eumque inſinuant, vel linteum in formam peſſi contortum & filo obductum linimento imbuunt ex bolo Armeno, camphorâ & ſpiritu vini, eoque locum inflamatum attingunt. Properante verò inflammatione ad ſuppurationem, fotus & cataplaſmata adhibent ex radicibus liliorum alborum, altheæ, ceparum, foliis mercurialis, betæ, malvæ, brancæ urſinæ, floribus meliloti, verbaſci, ſemine fœnigræci, lini, altheæ, farinâ hordei, fabarum, dactylis, ficubus, vel unguento Agrippæ & baſilico locum inungunt & emplaſtrum de meliloto & diachylum cum gummis invicem mixta imponunt. Ex ſpiritu matricali cum ∾u terebinthinæ fotum faciunt, cujus fumus per infundibulum ad Uterum inflammatum eſt dirigendus.

Scirrhum. In *Scirrho* Uteri ad ſuccos per diuturniorem coagulationem nimiùm inſpiſſatos incidendos, attenuandos & reſolvendos tum martialia laudant, tum ſpirituoſa & ſalia volatilia, non omiſsis poroſis angulos particularum acidarum coagulantium abſorbentibus, frangentibus & hebetantibus, qualia ſunt magiſterium ♂is, oculi cancrorum, ⊖ ♀i, flores ✱ci, ⊖ ſuccini, fæculæ bryoniæ, myrrha, ſpiritus matricalis, aſſa fœtida, & id genus alia, ex quibus potiſſimùm remedia in ſequentibus formulis exhibita probati erunt uſûs.

℞. *Fæcul. bryon.* ℈ij.
Ocul. ♋. ʒß.
magiſter. ♂*is* ℈j.
⊖*is artemiſ.* ℈ß.
Succin. gr. ij.

M. F. *Pulvis* duobus vicibus aſſumendus.

Vel:

℞. *Cryſtall.* ♀*i*, ʒj.
⊖*is ejusd.* ʒß.
⊕*-lis* ♂*is* ℈ij.
Flor. ✱*ci* ℈j.

M. F. *Pulvis*, cui inſtill. ol. d. macis gr. ij. dividatur, in quatuor doſes inſequenti mixtura aſſumendas.

℞. *Aq. matricar.* ℥ij.
meliſſ. ℥j.
Eſſent. roriſmarin. ʒß.
Spir. matrical. ʒiij.
Syr. de Scrophular. ℥j.
M.

Uteri regionem ſæpius fovent ſpiritu matricali, ✱ci, aqua calcis vivæ, decocto radicis bryoniæ, ſcrophulariæ, cucumeris aſinini, herb. ☿alis, parietariæ, atriplicis, cicutariæ, florum chamomillæ, malvæ, meliloti, ſeminis lini, & ſimilium, ex quo etiam injectiones parant uterinas, & cum butyro recenti non ſalito & oleo liliorum, aliiſque, & interdum melle mercuriali enemata, quorum partes ſubtiles per poros inteſtini in poros Uteri ingredientes, ſuccos inſpiſſatos reddant fluidiores, & coagulatos induratosque reſolvant & emolliant. Eadem quoque de cauſa linimenta & emplaſtra circa pubem, dorſum & lumbos applicant, ex unguento dialtheæ, Agrippæ axungia anatis, gallinæ, anſeris, oleo terræ, vulpino, laurino, camphoræ, emplaſtro diachylo cum gummis, de galbano cum croco, vel cataplaſmata ex cepis coctis, ſemine ſinapi, ſulphure, camphorâ & ſpiritu vini parata, hoc in caſu quàm accommodatiſſima.

In *Sphacelo* Uteri incipiente maximè allaborant, ut ulterior ſuccorum coagulatio & tubulorum impediatur obſtructio, cùm aliàs mors non procul abſit à foribus, ideòque diaphoretica aſſiduo habent in uſu aliaque ſpirituoſa, poroſa & amara, quorum ſequens eſſe poteſt formula. *Sphacelum.*

℞. *Aq. florum ſambuc.* ℥j.
roriſmarin. ʒv.
theriacal. camphorat. ʒiij.
Diaſcord. Fracaſtor. ʒj.
Ocul. ♋. ʒß.
Liq. C. C. ſuccinat. ℈j.
R *Myrrh* ℈ß.
Syrup. meliſſ.
card. bened. aa ʒiij.

M. exhibeatur cochleatim.

Menſes etiam moventia & diuretica frequentiùs ſubjungunt, ut quâvis ratione ſanguis ad motum concitetur & purificetur. In Uterum lixivioſa, ſpirituoſa, aloëtica & myrrhata injiciunt, ut aquam calcis vivæ, ſpiritum matricalem, theriacalem camphoratum, Decoctum radicum angelicæ, valerianæ, ariſtolochiæ rotundæ, gentianæ, Imperatoriæ, herbarum rutæ, ſcordii, alliariæ, abſinthii, meliſſæ, ſalviæ, matricariæ, foliorum roriſmarini, florum ſambuci, Chamomillæ Romanæ, hyperici, ſeminum ſinapi, lupinorum, naſturtii, leviſtici, in ſpiritu vini & lixivio, vel in ſpiritu vini & ſucco uno vel altero prædictarum herbarum diſſolvunt aloën, ſaccharum ſaturni, myrrham, ✱cum, fimum columbinum, aut unguentum Ægyptiacum, uti ſequens monſtrat formula.

℞. *Spir. vin.* ℥iij.
Succ. rut.
chelidon. maj. aa. ℥j.
Unguent. Ægyptiaci ʒiij.
∾ ✱*ci* ʒj.

M. pro injectione.

Sphacelo verò jam vires & dominium habente, curationem vix ſalutarem obtineri poſſe profitentur, cùm mulieres plerumque enecet, ſeparationem enim partis jam emortuæ à ſanâ difficulter peragi poſſe hoc in loco, probè nôrunt, & adjacentia viſcera nimis citò infici, at totum Uterum eximere velle, rem periculoſæ dicunt aleæ, & rariſſimè pro voto ſuccedentem; ne tamen ægram planè neglecturi videantur, internè cum Electuario diaſcordii grana quinque vel ſex exhibent Mercurii ſublimati præcipitati, & in-

& injectiones lixiviosas in Uterum instituunt. Faciliùs interim in ipsa vagina Uteri à sphacelo occupata separationem partis corruptæ à sana institui posse asserunt, cujus rei gratia sæpius per syringam injiciunt decoctum herbarum anteà nominatarum, in lixivio & spiritu vini paratum, additis ✱co, saccharo ♄i, aloë & myrrha, quibus si separatio nondum pro voto succedat, partem corruptam forcipe prehendunt, & incisorio conveniente à sana sejungunt, quâ extractâ unguento aureo, Apostolorum, basilico, aliisve suppurationem promovent, & tandem emplastro diapalmæ vel gryseo aut de gratia Dei curam absolvunt.

Ulcus. *Ulcus* Uteri ritè ut curent sanguinem purificantia diaphoretica, & diuretica intus exhibent, præsertim ex lignis parata, quæ singulariter etiam prodesse affirmant, quando ex Lue Venereâ originem habuerit, iisque adjungunt porosa & terrestria particulas acutas hebetantia, inter quæ primum locum illis merentur oculi ♋, tum ♁ium diaphoreticum, terra Melitensis, vel alia sigillata quævis, ⊖ succini, saccharum ♄i, camphoræ, aqua calcis vivæ, Tinctura ♁ii, ♀sata, quorum formulæ sequentes esse possunt.

℞. *Ocul.* ♋. ℈j.
♁*ii diaphoret.* gr. xv.
Myrrh. gr. vj.
Sperm. cet. ℈ß.
⊖*is succini* gr. iij.
Camphor. gr. j.
M. F. Pulvis duabus vicibus exhibendus.

℞. *Aq. Matricar.* ℥j.
Salv. ℥v.
Calc. viv. ℥iij.
Essent. cent. min. ℨj.
∽ *matrical.* ℨiß.
℞ ♀: ♁*at.* ℨß.
∽ *camphor.* ℈ß.
Syrup. meliss. ℥v.
Card. bened. ℨiij.
F. Mixtura, detur cochleatim.

Per syringam injiciunt liquores & mixturas detergentes ex aquâ calcis vivæ, mercuriali, spiritu vini camphorato, spiritu simplici, in quo thus & aloë sunt dissoluta. Ulcere benè derso & mundato, quod læsum est sanant vulnerariis & balsamicis, quibus sequens constat formula.

℞. *Conserv. veron.* ℥ß.
meliss. ℨij.
Lapid. ceratit. ℨß.
Balsam. de Capaib. ℈j.
⊖*is succin.* gr. ij.
Cum s. q. *Syrup. meliss.*
F. s. a. Electuarium ad nucis Moschatæ quantitatem unâ vice exhibendum.

Vulnus. *Vulnera* Uteri curant remediis vulnerariis internis, ut balsamo Peruviano, sulphuris terebinthinato & succinato, Tincturâ Mumiæ, Essentiâ traumaticâ, aliisque decoctis vulnerariis & remediis nervinis, qualia sunt decoctum tormentillæ, caryophyllatæ, levistici, salviæ, matricariæ, alchimillæ, betonicæ, verbenæ, saniculæ, quibus aliquando pulveres adsociant ex coralliis & succino pp. oculis ♋. cinabari ♁ii, ⊖e lumbricorum volatili, vel essentiam rorismarini, spiritum matricalem, tincturam hyperici, quæ remedia quoque ordinario potui instillant. Vulnus abdominis externum communi tractant more, hoc saltem observato, ut ad Uterum usque læsum nervina instillent & antispasmodica, qualia sunt oleum lumbricorum, laurinum, balsamus hyperici, oleum castorei, succini, salviæ, macis, rorismarini, vel petræ, & epithema ex spiritu matricali calidiusculè imponant. Injectiones vulnerarias ex decocto saniculæ, salviæ, rorismarini, matricariæ, hyperici, cum spiritu lumbricorum succinato, vel essentia castorei singulariter etiam approbant. *Dilacerationem* Uteri à violenta secundinarum avulsione exortam iisdem curant vulnerariis, propinata internè mixtura ex aquis bursæ pastoris, tormentillæ, plantaginis, cinamomi cydoniatæ, Tinctura terræ catechu, ♀is ⊕li, spiritu mastiches & syrupo coralliorum. Abdomen forinsecus inungunt oleo mastichino, myrtino unguento martiato & epithema imponunt ex ∽ matricali, vel emplastrum stipticum *Crollii.*

In *Fœtu mortuo* eliciendo non statim ad hamulum aliaque accelerant instrumenta, sed convenientibus remediis priùs eundem tentant ejicere, quorum felicem operationem, etiam in casibus difficillimis, ubi nihil quicquam instrumentis obtineri potuit, sæpius experti sunt, qualia sunt borrax Venetus, cassia lignea, sal succini, sabinæ, castoreum, crocus, semen nigellæ, myrrha, essentia artemisiæ, spiritus lavendulæ, ✱ci succinatus, aqua pulegii, melissæ, serpilli, Dominarum *Mynsichti.* Hisce præmissis vaginam Uteri oleis satis reddunt lubricam, & obstetricem vel Chirurgum manum bene inunctam vaginæ jubent insinuare, & fœtum, si possibile est, ità convenienter locare, ut arrepto capite, digitum medium vel ori, vel oculo intrudant, sicque eundem extrahant. Hoc verò si sit impossibile, quem integrum nequeunt, frustulatim conantur eximere, adhibito hac de causa forcipe quadam acuta, qua partes arreptas statim abscindant & extrahant. Econtrà matris jam emortuæ ventrem discindunt, ut per hysterotomiam hanc fœtum vivum è tumba eripiant. Fœtum verò mortuum ex matre mortua velle eximere, si de utriusque extinctione certò constet, rem ducunt esse supervacaneam & nullius planè utilitatis. *Fœtum mortuum extrahendi.*

§. 17. *Curatio*, me auctore, his in *Uteri affectibus* maturanda, nec moram patiuntur hi affectus & symptomata gravia urgentia festinationem petunt. In *Uteri inflammatione* ante omnia eò incumbendum est, ut obstructio in tubulis, vasis ac glandulis Uteri facta tollatur, quia in his aperiendis totius inflammationis cura vertitur, & quia acidum sæpè in causa est, hinc commendamus omnia absorbentia, sudotifera ac volatilia, imprimis si malum fuerit à mensium vel lochiorum obstructione, conveniunt ergo hoc in casu varia Emmenagoga, ut sunt Tinctura lunatica volatilis c. ∽ matricali parata, omnia succinata, cinnabarina, pulvis imprimis noster spasmodicus, myrrhata, aloetica, Camphorata, Castorina, Armoniacalia, Martialia, ♁niata, &c. ▽ melissæ, pulegii, cinamomi, arthemis. ▽ Epilept. Balsam. Embryon. ▽ Regin. Hungar. in pellendis lochiis egregium medicamen. In Uteri Inflammatione, ejusque tumore & instante gangræna sequentem Essentiam matricalem tanquam polychrestum commendo remedium. *Nostra methodus curandi Uteri Inflammationem.*

Croci gr. iij.

M. F. *Pulvis* in sequenti vehiculo unâ vice exhibendus.

℞. *Aq. flor. sambuc.* ℥ß.
Petrosel. ʒij.
Syr. fœnic. ʒiß.
M.

Regionem Uteri etiam fovent discutientibus, ut decocto bryoniæ, bardanæ, cucumeris asinini, herbarum matricariæ, menthæ, artemisiæ, cicutariæ, petroselini, fœniculi, scordii, absinthii, chærefolii, florum chamomillæ, sambuci, meliloti, vel spiritu vini camphorato & crocato, ex quibus etiam injectiones faciunt in Uterum ipsum, nec non ex aquâ calcis vivæ, spiritu vini vel matricali, cerussa, croco & camphorâ. Abdomen etiam circa regionem pubis & dorsum inungunt unguento martiato, dialtheæ, oleo camomillæ, anethi, terebinthinæ, succini, & pessum formant ex emplastro de spermate ceti; vel diapalmæ, eumque insinuant, vel linteum in formam pessi contortum & filo obductum linimento imbuunt ex bolo Armeno, camphorâ & spiritu vini, eoque locum inflamatum attingunt. Properante verò inflammatione ad suppurationem, fotus & cataplasmata adhibent ex radicibus liliorum alborum, altheæ, ceparum, foliis mercurialis, betæ, malvæ, brancæ ursinæ, floribus meliloti, verbasci, semine fœnigræci, lini, altheæ, farinâ hordei, fabarum, dactylis, ficubus, vel unguento Agrippæ & basilico locum inungunt & emplastrum de meliloto & diachylum cum gummis invicem mixta imponunt. Ex spiritu matricali cum ⁓u terebinthinæ fotum faciunt, cujus fumus per infundibulum ad Uterum inflammatum est dirigendus.

Scirrhum. In *Scirrho* Uteri ad succos per diuturniorem coagulationem nimiùm inspissatos incidendos, attenuandos & resolvendos tum martialia laudant, tum spirituosa & salia volatilia, non omissis porosis angulos particularum acidarum coagulantium absorbentibus, frangentibus & hebetantibus, qualia sunt magisterium ♂is, oculi cancrorum, ⊖ ♀i, flores ✱ci, ⊖ succini, fæculæ bryoniæ, myrrha, spiritus matricalis, assæ fœtidæ, & id genus alia, ex quibus potissimum remedia in sequentibus formulis exhibita probati erunt usûs.

℞. *Facul. bryon.* ℈ij.
Ocul. ♋. ʒß.
magister. ♂*is* ℈j.
⊖*is artemis.* ℈ß.
Succin. gr. ij.
M. F. Pulvis duobus vicibus assumendus.

Vel:

℞. *Cryst. all.* ♀*i*, ʒj.
⊖*is ejusd.* ʒß.
⊖*li* ♂*is* ℈ij.
Flor. ✱*ci* ℈j.

M. F. *Pulvis*, cui instill. ol. d. macis gr. ij. dividatur, in quatuor doses insequenti mixtura assumendas.

℞. *Aq. matricar.* ℥ij.
meliss. ℥j.
Essent. rorismarin. ʒß.
Spir. matrical. ʒiij.
Syr. de Scrophular. ℥j.
M.

Uteri regionem sæpius fovent spiritu matricali, ✱ci, aqua calcis vivæ, decocto radicis bryoniæ, scrophulariæ, cucumeris asinini, herb. ☿alis, parietariæ, atriplicis, cicutariæ, florum chamomillæ, malvæ, meliloti, seminis lini, & similium, ex quo etiam injectiones parant uterinas, & cum butyro recenti non salito & oleo liliorum, aliisque, & interdum melle mercuriali enemata, quorum partes subtiles per poros intestini in poros Uteri ingredientes, succos inspissatos reddant fluidiores, & coagulatos induratosque resolvant & emolliant. Eadem quoque de causa linimenta & emplastra circa pubem, dorsum & lumbos applicant, ex unguento dialtheæ, Agrippæ axungia anatis, gallinæ, anseris, oleo terræ, vulpino, laurino, camphoræ, emplastro diachylo cum gummis, de galbano cum croco, vel cataplasmata ex cepis coctis, semine sinapi, sulphure, camphora & spiritu vini parata, hoc in casu quàm accommodatissima.

In *Sphacelo* Uteri incipiente maximè allaborant, ut ulterior succorum coagulatio & tubulorum impediatur obstructio, cùm aliàs mors non procul absit à foribus, ideòque diaphoretica assiduo habent in usu aliaque spirituosa, porosa & amara, quorum sequens esse potest formula. *Sphacelum.*

℞. *Aq. florum sambuc.* ℥j.
rorismarin. ʒv.
theriacal. camphorat. ʒiij.
Diascord. Fracastor. ʒj.
Ocul. ♋. ʒß.
Liq. C. C. succinat. ℈j.
R *Myrrh* ℈ß.
Syrup. meliss.
card. bened. aa ʒiij.
M. exhibeatur cochleatim.

Menses etiam moventia & diuretica frequentiùs subjungunt, ut quâvis ratione sanguis ad motum concitetur & purificetur. In Uterum lixiviosa, spirituosa, aloëtica & myrrhata injiciunt, ut aquam calcis vivæ, spiritum matricalem, theriacalem camphoratum, Decoctum radicum angelicæ, valerianæ, aristolochiæ rotundæ, gentianæ, Imperatoriæ, herbarum rutæ, scordii, alliariæ, absinthii, melissæ, salviæ, matricariæ, foliorum rorismarini, florum sambuci, Chamomillæ Romanæ, hyperici, seminum sinapi, lupinorum, nasturtii, levistici, in spiritu vini & lixivio, vel in spiritu vini & succo uno vel altero prædictarum herbarum dissolvunt aloën, saccharum saturni, myrrham, ✱cum, fimum columbinum, aut unguentum Ægyptiacum, uti sequens monstrat formula.

℞. *Spir. vin.* ℥iij.
Succ. rut.
chelidon. maj. aa. ℥j.
Unguent. Ægyptiaci ʒiij.
⁓ ✱*ci* ʒj.
M. pro injectione.

Sphacelo verò jam vires & dominium habente, curationem vix salutarem obtineri posse profitentur, cùm mulieres plerumque enecet, separationem enim partis jam emortuæ à sanâ difficulter peragi posse hoc in loco, probè nôrunt, & adjacentia viscera nimis citò infici, at totum Uterum eximere velle, rem periculosæ dicunt aleæ, & rarissimè pro voto succedentem, ne tamen ægram planè neglecturi videantur, internè cum Electuario diacordii grana quinque vel sex exhibent Mercurii sublimati præcipitati, & in-

& injectiones lixivioſas in Uterum inſtituunt. Faciliùs interim in ipſa vagina Uteri à ſphacelo occupata ſeparationem partis corruptæ à ſana inſtitui poſſe aſſerunt, cujus rei gratia ſæpius per ſyringam injiciunt decoctum herbarum anteà nominatarum, in lixivio & ſpiritu vini paratum, additis ✱co, ſaccharo ♄i, aloë & myrrha, quibus ſi ſeparatio nondum pro voto ſuccedat, partem corruptam forcipe prehendunt, & inciſorio conveniente à ſana ſejungunt, quâ extractâ unguento aureo, Apoſtolorum, baſilico, aliisve ſuppurationem promovent, & tandem emplaſtro diapalmæ vel gryſeo aut de gratia Dei curam abſolvunt.

Ulcus. *Ulcus* Uteri ritè ut curent ſanguinem purificantia diaphoretica, & diuretica intus exhibent, præſertim ex lignis parata, quæ ſingulariter etiam prodeſſe affirmant, quando ex Lue Venereâ originem habuerit, iisque adjungunt poroſa & terreſtria particulas acutas hebetantia, inter quæ primum locum illis merentur oculi ♋, tum ♁ium diaphoreticum, terra Melitenſis, vel alia ſigillata quævis, ⊖ ſuccini, ſaccharum ♄i, camphoræ, aqua calcis vivæ, Tinctura ♁ii, ♀ſata, quorum formulæ ſequentes eſſe poſſunt.

℞. *Ocul.* ♋. ℈j.
♁ii diaphoret. gr. xv.
Myrrh. gr. vj.
Sperm. cet. ℈ß.
⊖is ſuccini gr. iij.
Camphor. gr. j.
M. F. Pulvis duabus vicibus exhibendus.

℞. *Aq. Matricar.* ℥j.
Salv. ʒv.
Calc. viv. ʒiij.
Eſſent. cent. min. ʒj.
∽ matrical. ʒiß.
℞ ♀i ♁at. ʒß.
∽ camphor. ℈ß.
Syrup. meliſſ. ʒv.
Card. bened. ʒiij.
F. Mixtura, detur cochleatim.

Per ſyringam injiciunt liquores & mixturas detergentes ex aquâ calcis vivæ, mercuriali, ſpiritu vini camphorato, ſpiritu ſimplici, in quo thus & aloë ſunt diſſoluta. Ulcere benè deterſo & mundato, quod læſum eſt ſanant vulnerariis & balſamicis, quibus ſequens conſtat formula.

℞. *Conſerv. veron.* ℥ß.
meliſſ. ʒiij.
Lapid. ceratit. ʒß.
Balſam. de Capaib. ℈j.
⊖is ſuccin. gr. ij.
Cum ſ. q. Syrup. meliſſ.
F. ſ. a. Electuarium ad nucis Moſchatæ quantitatem unâ vice exhibendum.

Vulnus. *Vulnera* Uteri curant remediis vulnerariis internis, ut balſamo Peruviano, ſulphuris terebinthinato & ſuccinato, Tincturâ Mumiæ, Eſſentiâ traumaticâ, aliisque decoctis vulnerariis & remediis nervinis, qualia ſunt decoctum tormentillæ, caryophyllatæ, leviſtici, ſalviæ, matricariæ, alchimillæ, betonicæ, verbenæ, ſaniculæ, quibus aliquando pulveres adſociant ex coralliis & ſuccino pp. oculis ♋. cinabari ♁ii, ⊖e lumbricorum volatili, vel eſſentiam roriſmarini, ſpiritum matricalem, tincturam hyperici, quæ remedia quoque ordinario potui inſtillant. Vulnus abdominis externum communi tractant more, hoc ſaltem obſervato, ut ad Uterum uſque læſum nervina inſtillent & antiſpaſmodica, qualia ſunt oleum lumbricorum, laurinum, balſamus hyperici, oleum caſtorei, ſuccini, ſalviæ, macis, roriſmarini, vel petræ, & epithema ex ſpiritu matricali calidiuſculè imponant. Injectiones vulnerarias ex decocto ſaniculæ, ſalviæ, roriſmarini, matricariæ, hyperici, cum ſpiritu lumbricorum ſuccinato, vel eſſentia caſtorei ſingulariter etiam approbant. *Dilacerationem* Uteri à violenta ſecundinarum avulſione exortam iisdem curant vulnerariis, propinata internè mixtura ex aquis burſæ paſtoris, tormentillæ, plantaginis; cinamomi cydoniatæ, Tinctura terræ catechu, ♎is ⊕li, ſpiritu maſtiches & ſyrupo coralliorum. Abdomen forinſecus inungunt oleo maſtichino, myrtino unguento martiato & epithema imponunt ex ∽ matricali, vel emplaſtrum ſtipticum *Crollii*.

Fœtum mortuum extrahendi. In *Fœtu mortuo* eliciendo non ſtatim ad hamulum aliaque accelerant inſtrumenta, ſed convenientibus remediis priùs eundem tentant ejicere, quorum felicem operationem, etiam in caſibus difficillimis, ubi nihil quicquam inſtrumentis obtineri potuit, ſæpius experti ſunt, qualia ſunt borrax Venetus, caſſia lignea, ſal ſuccini, ſabinæ, caſtoreum, crocus, ſemen nigellæ, myrrha, eſſentia artemiſiæ, ſpiritus lavendulæ, ✱ci ſuccinatus, aqua pulegii, meliſſæ, ſerpilli, Dominarum *Mynſichti*. Hiſce præmiſſis vaginam Uteri oleis ſatis reddunt lubricam, & obſtetricem vel Chirurgum manum bene inunctam vaginæ jubent inſinuare, & fœtum, ſi poſſibile eſt, itâ convenienter locare, ut arrepto capite, digitum medium vel ori, vel oculo intrudant, ſicque eundem extrahant. Hoc verò ſi ſit impoſſibile, quem integrum nequeunt, fruſtulatim conantur eximere, adhibito hac de cauſa forcipe quadam acuta, qua partes arreptas ſtatim abſcindant & extrahant. Econtrà matris jam emortuæ ventrem diſcindunt, ut per hyſterotomiam hanc fœtum vivum è tumba eripiant. Fœtum verò mortuum ex matre mortua velle eximere, ſi de utriusque extinctione certò conſtet, rem ducunt eſſe ſupervacaneam & nullius planè utilitatis.

Noſtra methodus curandi Uteri Inflammationem. §. 19. *Curatio*, me auctore, his in *Uteri affectibus* maturanda, nec moram patiuntur hi affectus & ſymptomata gravia urgentia feſtinationem petunt. In *Uteri inflammatione* ante omnia eò incumbendum eſt, ut obſtructio in tubulis, vaſis ac glandulis Uteri facta tollatur, quia in his aperiendis totius inflammationis cura vertitur, & quia acidum ſæpè in cauſa eſt, hinc commendamus omnia abſorbentia, ſudorifera ac volatilia, imprimis ſi malum fuerit à menſium vel lochiorum obſtructione, conveniunt ergo hoc in caſu varia Emmenagoga, ut ſunt Tinctura lunatica volatilis c. ∽ matricali parata, omnia ſuccinata, cinnabarina, pulvis imprimis noſter ſpaſmodicus, myrrhata, aloetica, Camphorata, Caſtorina, Armoniacalia, Martialia, ♁niata, &c. ▽ meliſſæ, pulegii, cinamomi, arthemiſ. ▽ Epilept. Balſam. Embryon. ▽ Regin. Hungar. in pellendis lochiis egregium medicamen. In Uteri Inflammatione, ejusque tumore & inſtante gangræna ſequentem Eſſentiam matricalem tanquam polychreſtum commendo remedium.

℞. *Gumm. Galban.*
Ammoniac. aa. ℥iij.
Ol. Juniper. ℥iß.
Terebinth. ℥j.
Tacamahac. ℥ß.
Succini.
♀ aa. ʒij.
🜍 *rectif. alcalis.* ℥xii.

Digerantur ad extractionem, dein decantetur. Internè convenit ad guttas x. aut xv. & externè quoque mediante injectione cum aliis liquoribus in Uterum immissâ. Sic etiam Spiritus Uterinus Sale volatili & myrrha, aloë ac Camphorâ saturari, ac cum spongia applicari potest, quem effectum etiam præstat 🜄 matricalis cum Camphorâ internè ac externè usurpatus. Si patiens fuerit puerpera, res est periculosior, hinc mens reflectenda est ad lochia, num ritè fluant, quòd si non fluant, detur Tinct. myrrh. ♁nii, succin. cum myrrha. Salia quoque volatilia oleosa egregiam sæpè præstant operam; imprimis ⊖ volat. nostrum cum myrrha paratum, item 🜄 cephal. cum ol. myrrh. & puleg. maritatus, 🜄 C. C. compositus. in ▽ scord melissf. puleg. propinatus. Mixturis his addi possunt ▽ calc. viv. 🜄 ⊖ ✱ anthos. succinat. vel Aq. Reginæ Hungar. 🜄 fl. sambuci. Sic si febris adfuerit itidem hoc in casu ad lochia respiciendum est, & ejusmodi remedia exhibenda sunt, quæ horum fluxum promoveant vel saltem non retardant, v. g. C. C. s. △ lapid. ♋ ♁n. diaphoret. Cinnab. ♁nii, myrrh. ex. gr.

℞. ▽ *puleg.*
fl. cheiri
hysteric. aa. ℥j.
Tinct. ♁nii ♀f. ʒj.
Myrrh ℈j.
Syr. de arthemis. ℥j.

M. Detur cochleatim, & quidem per vices.

Sæpius præsenti etiam febri fluunt lochia, sed ob continuam solutionem & intus factam stagnationem adest inflammatio, unde febris & consequenter Convulsiones & mors.

Nihil ergò intermittendum est, sed & ad topica confugiendum. Potest ergò ex herbis salv. scord. rorismar. menth. sem aneth. cumin. bacc. Juniper. fl. sambuc. &c. sacculus impleri, & loco affecto calidè imponi, vel decoctum earum calidè per Syringam in Uterum injici; vel:

℞. ▽ *Calc. viv.*
fl. sambuc. aa. ℥ij.
🜄 *matrical.* ℥j.
Camphor. ʒij.

M. pro Injectione.

Vel fumus excipiatur per infundibulum, qui excitari potest ex variis gummatibus, Thure, Mastic. Myrrha succin. scor. regul. ♁nii. &c.

Scirrhum. Cura *Scirrhi Uteri* ferè eadem est, modò respiciatur hîc ad glandularum Uteri obstructionem à sero viscido ac terrestri, obstructio enim in Scirrho est pertinacissima ac non ita facilè resolubilis, duro ergo nodo durus applicandus est cuneus. Hoc ergò in affectu conducunt præ aliis interna, imprimis ♀rea ac ♂lia; ex sequenti Tinctura aperienti egregios observavimus effectus:

℞. ⊖*li* ♂
♀ *albiss.* aa. lbß.
Aq. commun. lbvj.

Coq. agitando ad consistentiam mellis, affunde 🜍 non rectif. lbvj. digere, decanta & lb j. ab eo evapora, residuo adde Cinamomi ʒij. & fiat *Tinctura*, dosis à guttis xv. ad xxx. Hoc in morbo instituantur sæpè sudores, imprimis exhibeantur Antimonialia, in quem finem commendamus sequentem Ram ♁nii ☉rem.

℞. *Virg.* ♂ p. j.
♁nii vel miner. p. ij.

candefac ♂ in crucibulo, cochleatim injice ♁nium. Stent per horæ quadrantem, sensim adde ⊕ ℥ij. vel ℥iij. ad lbj. ubi fluit, effund. & f. Regulus ♂, quem purifica cum ℥j. ⊕.

℞. Reg. ♂ part. iv.
☉*ri part.* j.

funde & affunde, fiatque pulvis, cujus Electri ℞. part. i. fulminis part. iv. quod fit ex ♀ part. i. 🜍 part. 2. & ⊕ part. iij. itaque Electrum cum fulmine per vices detonetur in ✛, funde, effunde & scorias collige à Reg. quem cum novi fulminis part. iv. iterum detona, funde, effunde, scorias collige, Reg. adhuc superstitem eodem modo tracta, donec nihil sit præter scorias, quod si ☉ separetur, adde de novo part. ij. Reg. ♂ & cum fulmine fiant scoriæ, ex his extrahe Tincturam primò in liquore ⊕ fixi, dein ex hoc cum 🜍 rectif. Quòd si mineram sumseris, quæ melior est, eam tere, aquam affunde, emulge, decanta partem leviorem, & albam, sic portio gravis & bona secedit, eam exsicca. Tinctura hæc ☉rea maximè est diaphoretica, imò ob utilitatem mirabilis, talis enim Tinctura ad Medicinæ universalis dignitatem adspirat, dosis à gr. x. ad xxx, hujus defectu substituatur R ♁nii ♀iata, quæ facilis paratu est, sed purissima, & ab acido 🜍ris fixata, quæ etiam suâ laude non caret, ut & liquor terræ foliatæ ♀ri. Si hæc aliaque generosa non juvant, ad fortiora accedendum est, quæ vitia in lympha existentia facilè curant, lympham incrassatam & stagnantem attenuent & ad motum progressivum suum incitant, inter quæ & Mercurialia aliis palmam facilè præripiunt; sequenti vel simili bolo uti solemus.

℞. *Confect. Hamech.* ʒj.
☿ *dulc.* ℈j.
⊖ *succini volat* gr. iv.

M. F. bolus pro una vice assumendus, & sæpe per mensem repetendus. Interponatur vero sequens vel similis mixtura.

℞. ▽ *Card. bened.*
meliss.
arthemis.
puleg. aa. ℥j.
R *♁nii ♀f.* ʒiij.
Liq. C. C. succ. ʒß.
Syr. de arthemis. ℥j.

M. d. ad vitrum, & cochleatim exhibeatur sæpius per diem.

Injici possunt in Uterum variæ injectiones ex resolventibus paratæ, item decocta tepida, quorum capite generali de Scirrho mentionem injecimus, item fumi ex scoriis Regul. ♁nii, & ex gummatibus aliisque resinosis instituti.

Tubuli nervorum aliorumque vasorum Uteri si in *Gangræna ac Sphacelo Uteri* sint vel obstructi, vel angustati, vel abscisi, ita ut debitam Spirituum animalium quantitatem transmittere non valeant, illorum reseratio quantum possibile est, sollicitetur per volatilia incidentia & succum nerveum attenuantia, qui **Gangrænam & Sphacelum.**

sæpe

sæpe nimis existit crassus lentusque, in quem finem sales commendamus volatiles succini, C. C. sangu. human. ∽ ⊖ ✱ci alcalis. & aromatic. quibus addi possunt varia Camphorata, ∽ vin. Camph. Theriacalis Camph. & Matricalis cum Camphora, qui egregiè in *Sphacelo* juvat, ab omni enim corruptione præservat, Uteri partes læsas counit, & obstructiones in nervosis tubulis factas reserat, quod & omnia præstant Salia volatilia oleosa, Balsamus Nervinus vel Cephalicus cum oleo bals. Peruvian. maritat. vel Elixire vitæ, & sæpe exhibitus; sudorifera enim quæcunque necessaria sunt, El. diascord. Tinctura bezoard. &c. Tentetur etiam cura per Mineralia & Metalla fixa, utpote per folia & crocum ☉, arcan. dupl. ☿ diaphoret. Reg. ♁nii, Arcan. Cinnab. ☉rat. pulv. spasmod. &c. quæ omnia ex capite generali huc referri possunt.

Inter *Topica* in affectu hoc tristissimo laudamus inter alia injectiones tepidas in Uterum, quæ fiunt ex decocto herb. scord. absynth. Card. bened. Calaminth. meliss. puleg. Sabin. Sem. lupinor. rad. Ostrut. &c. adjectis Camphor. Theriac. diascord. ∽ Matrical. vel sequens.

℞. *Decoct. calc. viv.* ℔ij.
∽ *Theriacal.* C. ℥iv.
fl. sambuc. ℥iß.
El. diascord. ℥ß. pro injectione.

M. vel solus injiciatur ∽ matricalis cum ▽ calc. viv. adjectâ Camphorâ. Abdomini ægri Cataplasmata varia calidè imponantur, ad Spiritus animales sopitos eliciendos, & obstructiones tubulorum nervosorum aperiendas, spiritumque Plasticum corroborandum.

lcus. Curatio *Ulceris Uteri* in eo consistit, ut particulæ acres corrigantur ac eliminentur, ad quem finem obtinendum sola diaphoretica ac absorbentia sufficiunt; hic ergò internè conveniunt decocta lignorum, salia volatilia quævis, oculi ♋. C. C. ebur. s. △ parat. unicornu fossil. imprimis ∽ matricalis & quidem sequenti formulâ præscriptus.

℞. ▽ *lignor.*
Cochlear.
Puleg. ad ℥j.
∽ *matrical. Camph.* ʒij.
Elix. vitæ ʒj.
⊖ *artemis.* ℈j.
Syr. fumar. ℥j.

M. detur cochleatim, donec sudor prorumpat; Vel ubi purulenta per urinam transeunt.

℞. *Ocul.* ♋ *ppt.* ʒj.
Ebor. s. △ *ppt.* ℈ij.
fæcul. bryon. ʒß.
⊖ *artemis.* ℈ß.
succin volat. gr. iij.

M. F. pulvis qui exhibeatur cuspidatim in vehiculo quodam gratissimo.

℞. ∽ *matrical.* ʒß.
Ol. balsam. Peruv. rectif. ℈j.
Camphor. gr. xij.

M. detur ad guttas 20. in ▽ melissæ vel calc. vivæ vel fl. sambuci. Omnia hic conveniunt salia volatilia oleosa, aliaque alibi jam ad nauseam dicta. Inter Topica fiant injectiones ex abstergentibus, camphoratis, aloeticis imprimis ∽ matricalis cum balsamo divino nostro maritatus, vel aq. calc. viv. &c. suffumigia etiam instituantur ex variis volatilibus ac resinosis.

Vulnus & *Dilacerationem.* *Vulnus* ac *Dilaceratio* vasorum uterinorum post partum difficilem eodem modo curari solent: ut ergò tubuli ac vasa lacerata, iterum couniantur, omnia obstacula removenda sunt, ab aere ergò frigido se bene muniat vulnerata, & statim detur restaurans aliquod, v. gr. unum vel alterum cochleare vini calidi, vel decocti Theæ, qui potus calidus valde refocillat vulneratos, interponantur absorbentia & paululum adstringentia atque traumatica, ut sunt ℞ traumatica, hyperic. corallor. c. cera par. terr. Japon. mumiæ &c. Essent. veronic. heder. terr. oculi ♋ cum corall. & terra Japonicâ egregium hoc in casu existit remedium sæpius exhibitum. Si Uterus embryone fuerit repletus & fœcundus, tum conducent varia spirituosa reliquis vulnerariis permixta, ut aq. Regin. Hung. cinamomi, balsam. embryon. ∽ matrical. ol. balsam. Peruvian. rectif. decocta vulneraria cum oculis ♋, omnem ferè absolvunt paginam. ♁n. diaphor. antihecticum Poteri, &c. optima erunt remedia. Inter Topica varia cataplasmata ex vulnerariis & nervinis multo Sale volatili pollentibus parata regioni pubis seu Uteri calidè imponantur, ut & emplastra ex gummosis ac volatilibus oleosis concinnata & applicata. Fotus & suffumigia ex mastiche, olibano, gum. galban. ass. dulc. &c. per infundibulum excipiantur. Cùm pars Uteri sit valdè membranosa, eò semper respiciendum est, ut medicamenta applicentur calidissimè, interna etiam sint simul antispasmodica, in quem finem conducent omnia Cinnabarina, Castorina, Camphorata, ♁niata, pulv. spasmod. hinc & Salia volatilia oleosa, liq. C. C. succ. egregiam navant operam.

Si Signis in Diagnosi superiùs dictis constet *Fœtum* adesse *mortuum* (si fœtus enim per 3. vel 4. dies hæserit in partu, meritò habetur pro mortuo:) satius est, eum frustulatim uncis extrahere, quàm ad matris internecionem eum relinquere. Antequam verò ad operationem istam te accingas, permittentium ac prohibentiū nonnullarum adhuc habenda erit ratio, & quidem primò considerandum est, num fœtus jamdum ab aliquot diebus mortuus fuerit; Secundò, an vires Matris vel à partu, vel ab alia causa valdè debiles existant; an Vomitus, vel convulsiones adsint, in quibus cunctis casibus res periculi plena est, & vix Chirurgiam admittit. His pensitatis in tempore manus applicetur, in sellam puerperis solennem collocetur Parturiens, ita ut tibias atque coxas probè retractas habeat, hinc viæ haud satis patentes laxentur ac dilatentur, vel fotu ex herbis emollientibus facto, vel linimentis emollientibus aliisque oleis & axungiis inunctis, quo manum immittere liceat, & quidem tam pro situ fœtus explorando, quàm eodem protrahendo, quem in scopum ab omnibus Auctoribus commendatur instrumentum, *speculum Uterinum* vocatum, & in *Armament. Chirurg. Sculteti* descriptum, quod tamen hisce in casibus est ineptissimum, quia fœtus per instrumenti hujus expansi apices duriores minusque cedentes magis remoratur, quàm ut ipsi transitus paretur liberior, mole enim suâ viam angustat, adeoque nihil, quàm dolorem parit, videturque instrumentum hoc dilatatorium saltem præstare ad ulcera aliaque mala profundiori Cervicis Uteri parti inhærentia dignoscenda, ac commodiùs tractanda, quemadmodum hoc nomine quoque à prudentio-

ribus Chirurgis admittitur adhibeturque. Confer *Solingen Embryulc. c.* 13. *Ronhysen Obs.* 1. *Wier. Obs.p.* 101. & *Mauriceau l.* 2. *c.* 33. Commodiùs vero Cervix cum orificio Uteri interno dilatatur, si labiis pudendorum alterutra manu oleosis inunctâ diductis, alterius extensi, simul tamen ita complicati digiti, ut pollicem reliqui absconsum teneant, Uteri vaginæ blandè immittantur, hinc digitis expansis, vagina paulatim amplietur, usque dum iidem ad ostium Uteri interni pertingat, quod pariter successivè perforent ac dilatent, ita quidem, ut si fœtus caput immineat, inter hoc & posticam Uteri partem, aut sanè à latere ejus digiti ad ipsum Uteri fundum pertingant, quod verò corruptum jam est, amputandum, ne pars sincera trahatur, idque vel sectione, vel ustione, vel ligaturâ, quod tamen difficillimè fieri potest, nisi propendeat pars corrupta foràs; cum fœtu verò relicto mortuo pro arte incedendum est. Quoniam tamen fœtus mortuus protrahendus, atque situs ejus quandoque diversus est, hinc quoque fœtus diversimodè movendus ac ad exitum dirigendus est. Si ergò caput ad cervicem Uteri inclinet, in vaginam Uteri immittatur manus oleo quodam inuncta, orificium Uteri internum doloribus accedentibus probè dilatet, & si hoc haud sufficiat, aut eadem manu aut utriusque manus digitis anterioribus caput fœtus ponè aures comprehendat, aut eosdem ori imponat Chirurgus, novoque imminente parturiendi conatu eum adtrahat, cavendo, ne forsan funiculus umbilicalis collo aut alii ejus parti circumvolutus rumpatur. Extractio tamen hæc tali modo fiat, ut capite in latere agitato, dum hoc egreditur, humeri illius locum obtineant, idque sequatur. Si adest hydrocephalus, vel caput nimis grande, illud per incisionem vel discissionem dissolvatur, ut per angustias prodire valeat. Aliquando accidit, cum capite fœtus tunicam cervicis rugosam simul deprimi, in illis maximè fœminis, quæ ad hanc procidentiam inclinant, in quo casu parturiens non sedeat aut ambulet, sed supina decumbat, nec ipsi injiciantur enemata, uti fieri solet, nec vagina lubricitantibus inungatur, sed digitis lateribus Capitis fœtus, uti suprà dictum, applicatis. Si dolores recurrant, rugæ vaginæ sursum cogantur, sicque fœtui via paretur libera, idem tamen nunquam fortiùs extrahatur, sed sensim ac blando duntaxat conatu, ut scilicet altera manus eum parum commoveat, dum altera in reponendis rugis occupatur. Si fœtus progressus ratione capitis impeditur, si nempe id ex parte ossibus pubis matris immoretur, aut si illo intorto & ad alterutrum humerum aut dorsum reclinato, ita ut facies priùs eminens ad exitum nitatur, in priore casu super lectum resupinatâ parturiente humeris apprehensis, fœtus sursum urgetur, ut caput cervicem Uteri plenariè & absque ullo obstaculo ingrediatur, at quoniam hæc compressio in fœtu vivo facilè evasationem sanguinis aliorumque succorum, & sic per consequens Sphacelum sæpè producit, hinc genitura tandem enecatur, quod si accidat, simili modo, reclinetur fœmina supina, ita tamen ut si versùs alterutrum latus fœtûs caput torqueatur, in oppositum aliquantum decumbat, hinc Chirurgus manum ad latus capitis immittat, illudque sensim reducere conetur, quod verò non respondet, usque ad humerum manum mittat, iisque paululum retrusis ulterius manûs digitos anteriores, reductionem capitis in auxilium vocando. Quando brachium aut manus eminet, resupinatâ clunibus elevatis parturiente allaborandum, ut brachium reponatur, (non tamen, ut fieri solet, in vaginam saltem, sed ipsum Uterum.) & secundum corporis latus extendatur, quo facto sunt, qui pedibus apprehendunt & extrahunt: quia tamen caput orificio Uteri propinquius est in hoc corporis situ, commodius videtur, vel brachio reposito caput adducere, vel idem brachium forcipe excisorio resecare, quod factum sæpius observavimus, quo tamen non fuit præstitum, ut reliquæ partes eximi potuerint, sed decrepita adhuc hyeme duæ matronæ hujus civitatis miserè vitam suam cum fœtu deponere coactæ fuere. Abdomine verò aut pectore fœtus orificio Uteri obverso, ut funiculus umbilicalis propendeat, manibus pedibusque ad Uteri fundum reflexis, supinata, ut dictum, parturiente, tentandum, an fortasse alium hâc ratione fœtui situm conciliare liceat. Hinc an abdomen, an thorax orificio Uteri propinquior sit, exploretur, ubi in priore casu humero comprehensus fœtus reponendo ita commoveatur, donec caput compareat, sinistrâ manu juvandum. Sin verò inferior trunci pars promineat, pedibus potius fœtus educatur; imò ad mentem *Mauriceau c.* 25. etiam in priori casu, ita tamen ut juxta hunc per dorsum & nates potius manum & pedes deducat Chirurgus, quàm ut per abdomen adscendat. In genua vel utraque, vel alterutrum si prodeat fœtus, operatio facilior videtur, cùm pedes orificio Uteri magis propinqui sint. Genua itaque sursum compellantur, donec pedem alterutrum successivè educere liceat. Quod si verò genubus tam firmiter is innitatur, ut commoveri nequeat, instrumento accommodato tibia altera resecetur, quo alteri pedi plus spatii, ut & toti corpori regendo comparetur, hinc altero genu extenso fœtus educatur, imò si nec hac ratione procedat negotium, altera quoque tibia amputanda. Quando alterutro pede intra orificium Uteri comparet fœtus, inprimis certus sit Operator, an unicus fœtus, an gemelli subsint, ne utriusque gemelli alterutrum pedem apprehendens, partum difficillimum, imò impossibilem reddat. Hunc in scopum secundùm ductum prominentis pedis manum Utero immittat, usque ad pubem fœtûs: hinc ad extremitatem remanentis per nates declinet: sic enim poterit certus esse, unius corpusculi pedes se arripuisse iisque fœtum tutissimè & facillimè educere, postquam qui primus deprehendebatur, aliquo modo retrusus fuerit. Si utroque pede idem orificio Uteri obvertatur, in tali quoque corporis situatione partum adjuvare debet obstetrix, fœtum primò pedibus extremis, hinc tibiis, tandem circa femora & lumbos apprehendendo. Minimeque audiendus est *Dalechampius*, qui eundem invertere & capite educere jubet.

Quod si verò manus & pedes simul exserat fœtus, sunt quidam, inter quos *Ruffius*, qui manus & pedes reponere, ac caput adducere jubent. Verùm quoniam nec pedes cum manibus adeò facilè sursum impelli, nec caput sine magna difficultate adduci valet, *Mauriceau c.* 22. & *Solingen, c.* 26. manuum saltem repositionem, & fœtus per pedes extractionem instituere jubent, imò si brachia

brachia non facilè retro agi queant, eadem aliquando resecare convenit.

Hysteromatocia necessaria quoque videtur, ubi fœtus & Mater vivunt, nec à se invicem alio modo liberari valent, seu matris, seu fœtûs culpâ hoc pariter contingat. Interim utut hæc omnia ita se habeant, manet tamen dubium, an Sectio Cæsarea in Matre vivente absque summo hujus periculo administrari queat, quod negant *Pareus, Guillemeau, Rolfinc.* Affirmant idem alii & quidem per exempla talia, quibus operationem hanc feliciter successisse testantur, vid. *Cornarius Histor. admirab. 6. & 7. Rousset. de part. Cæs. S. 1. c. 5.* & Roonhuysen part. 1. Obs. Chir. p. 56. Quorum tamen posteriorum argumentis, & quidem primò hoc licet reponere, quòd una hirundo non faciat ver, *Roussetus* eum nunquam & vix ullus post eum vidit. Testatur siquidem *Guillemeau*, bis quidem operationem illam se celebrasse, & aliquoties ab aliis celebratam vidisse, ast omnes periisse: ac *Rolfinc.* se semel tantum cum infausto successu eam aggressum fuisse refert. Periculosissimam proin & nunquam exercendam in Matre vivâ hanc dicimus operationem.

Num autem operatio hæc mortuâ jam Matre conveniat, vel alicujus usus sit, dubitare videntur nonnulli, pro impossibili & absono habentes, Matre mortua fœtum ad momentum supervivere posse, cum hujus vita ab illius incolumitate dependeat, quales sunt *Varandeus de Morb. Mulier. Lib. 2. c. 6.* & *Bauhinus* in Epistol. Dedicator. Roussèto præfixa. Imò *Rodericus à Castro de Morb. Mulier. l. 4. c. 3.* præcipit, ut operatio hæc, antequam Mater plenariè exspiret, adornetur, quæ tamen præceptis ac observationibus Anatomicis refragantur, quibus fœtum propriâ vitâ vivere constat, ita ut horæ, imò diei ferè spatium intra Uterum matris mortuæ is aliquando superstes observatus fuerit. Matrona quædam gravida apoplexiâ illicò exstinguitur, fœtus altero die se adhuc movebat, me ipsomet observante. Ipsam ergo operationem antequam aggrediatur Chirurgus, in omnibus cautè procedat, ne fœtum lædat. Plura qui de partu aut sectione Cæsarea desiderat, *Roussetum* ejusque Interpretem fidelissimum *Bauhinum* adire ne gravetur.

CAPUT VI.

De Pudendi muliebris Carunculis, Pruritu, Ejus Labiorum Tumore, & Imperforatione.

§. I.

DE Partis hujus obscœnæ affectibus tractaturi, jubemus hinc procul abesse profanos, & arcemus, qui venereis verbis lascivas titillant aures. Nec etiam moramur morosos illos,

Qui Curios simulant, & Bacchanalia vivunt;

quique mores spectabunt ex verbis. Fatemur illum moribus non exprimere Catonem, qui dictione Catullum; sed Medici, ut olim Stoici, nullam in verbis turpitudinem aut obscœnitatem agnoscunt. Constitutionis humanæ filii audiunt, & candidè nihil aliud ficum dicunt, quàm ficum. Casta meditantibus, castè viventibus, nos casti, hæc castâ mente legenda propinamus ab omni obscœnitate abstinentes.

Pudendi muliebris Carunculæ. Pronascuntur itaque ex Pudendis muliebribus aliquando *Carunculæ*, quæ sæpè funiculis adhærent, prout ejusmodi carunculam ex rimâ pronatam & duobus funiculis adhærentem in virgine ætatis 45. observavit Illustris D. *Volckamerus, Præses Collegii Leopoldini, Fautor ac Amicus noster summoperè colendus.*

Pruritus. Interdum partes hasce genitales sive Vulvam vexat *Pruritus*, qui affectus tum puellas, tum fœminas juniores, præcipuè verò annosas afficit, uti plerique inter Practicos statuunt, de quo *Mercatus, Aetius, Sennertus, Joël & Roder. à Castro* distinctis capitibus tractârunt, cui **Labiorum Tumor.** pruritui nonnunquam Labiorum *Tumor* solet conjungi.

Sinus Pudoris Occlusio. Quemadmodum etiam infantes sæpè orificio ani occluso nascuntur, ita nonnunquam & fœmellis sinus pudoris in Utero Matris membranâ quâdam obducitur, cujus mali observationes quædam exstant apud *Schenkium l. 4. Obs. 12. 13. 14. Fabr. Hildan. Cent. 3. Obs. 60. Sennert. Institut. Med. libr. 5. p. 1. s. 21. 7.* Pudendorum labia, & *Nos* hîc Cassellis vidimus ità coalita, ut minimum pisum in rimam vix intrudi potuerit, quæ urinam solùm effluere permittebat, quale quid etiam annotavit Celeb. D. *Simon Schulzius* in *Eph. Germ. Ann. 3. obs. 3.* ubi Chirurgus quidam naturalia puellæ inspiciens, invenit eadem membranâ validâ obducta, vix conspicuâ rimâ, quasi acu leviter facta versus intestinum rectum apparente, per quam urina in vagina cumulata non stillabat, sed vix transsudabat; ulteriùs instrumento illuc intruso invenit membranam admodùm crassam, circumcirca cum carnosâ parte firmiter connexam, imò cum ipso meatu conjunctam, unde puella dolorem gravissimum in urinæ emissione percipiebat. Uti etiam glande non perforatâ puellos nonnullos genitos fuisse, à Græcis ὑποσπαδιαίους dictos, testantur Auctorum monumenta, quemadmodum in Polonia D. *Polisius* observavit in *Ephem. Germ. Ann. 9. & 10. Obs. 105.* quòd quis foramen aliquod vel potiùs vestigium foraminis in extremitate glandis conspicuum habuerit, quod tamen non pervium fuerit, tam pro urina quàm semine effluxuris. Sic dum hæc scribimus infans unius mensis nobis offertur, cujus penis rima totaliter obstructa est, & urina ad latera penis per duas rimulas effluit, & quidem per foramina minutissima vix acum admittentia: Ita claustra etiam hæc genitalia muliebria in puellis aliquot novi, solâ restitante urethrâ seu ductu urinario, ad urinam emittendam apto.

§. 2. *Pars affecta* horum affectuum est *Pudendum muliebre*, quod constat fissura magna, labiis, monticulis & pilis, &c. quæ omnia Pudendo- **Pars affecta.**

 dendo-

dendorum nomine indigitantur; propterea, quod importuno tempore & loco detecta, fœminis pudorem inferant. Dicitur etiam *Vulva*, à valvis, vel aliis à volendo, eò quòd insatiabiliter coitum desideret in lascivis, juxta istud *Proverb. cap.* 30. Tria sunt insatiabilia, *infernus* & *os vulvæ* & *terra*. Partis hujus situs, ut opinor, omnibus notus est, & raró istum sub axillis quærent; sita enim est extrinsecus intra ossium pubis & ani regionem, similemque cum genitalibus virilibus locum occupat, nempe in imi ventris regione, ut coitus tantò faciliùs peragatur, & ut intestinorum fœces eò commodius sine aliarum partium defœdatione excernantur. Primaria pars pudendorum optimo jure *Rima* sive *Fissura magna* vocatur: quia ab ossium pubis inferiori parte ad anum usque pertingit, ità ut inter illam & anum spatium, quod Perinæum dicitur, vix pollicis transversi latitudinem excedat. Quod autem *Fissura* in mulieribus ita magna ordinata sit, ratio hæc est, quoniam externa cutis ad dilatationem haud tam apta existit, quàm membranacea pars, ex quâ interna illius fissuræ substantia componitur; difficultati, quæ parturientibus suboriri poterat, prudenter tam amplo prospectum est aditu. Usus hujus *fissuræ*, est, canalis modo penem tanquam in follam dirigere, urinæ, mensibus, lochiis aliisque corporis excrementis exitum præbere, & fœtus exclusioni inservire. Parietes sive latera hujus Pudendi, *Labia* seu *Labra* dicuntur, quorum cutis inferior, ligamentosa ab Anatomicis *frænum* labiorum dicitur, quod in virginibus tensum, in puerperis laxatum plerumque conspicitur. Pubis verò partem, quam montem Veneris dicunt, quia in Veneris castris militaturi, omnium primò hunc conscendere debent, Reliquas verò partes nempe pilos, &c. nunc non examinabimus, quia ad nostros non pertinent affectus.

Diagnosis. §. 3. *Carunculæ* Pudendi muliebris cognoscuntur ex inspectione & relatione patientis. Sæpius *Excrescentiæ* hæ seu *Carunculæ* sunt fungosæ & extra pudendum prominent, quale quid legi potest in *Ephem. Germ. Ann.* 2. *Observ.* 121. observante *Celeberrimo Dno Segero*. Confer quoque *Ephem. Germ. Decur.* 2. *Ann.* 2. *Obs.* 186. *fol.* 413. Hinc sæpe menses subsistunt, vel maximo cum dolore excernuntur, in hypogastrio præsertim, quos excipit sæpè in pudendo tumor, qui quotidie crescit, ut ægræ Medicatricem in consilium vocare adigantur; urina quoque his in casibus difficulter & cum dolore sæpe excernitur.

Pruritus pudendorum cognoscitur ex eo, quòd circa vesperam & noctem exacerbetur, hinc fiunt sæpe fricatrices, imò instar scabiei illas vexat hic pruritus, & ipsis valdè molestus est, diuque durat, & inde nonnunquam inflammatio hisce partibus accidit, quare de febre, calore & aliquando de Tumore inflammatorio conqueruntur misellæ.

Tumor labiis Pudendi facilè accidit & ipso visu apparet, qualem nuper in puellâ quintum annum nondum egressâ, à lue Venereâ, & quidem ex contagio infectâ, observavimus, durissimum scilicet ac intensè rubescentem, ut maximos inde dolores pati deberet misella puella, quæ jam peccata suorum parentum luere ac ferre cogebatur. Aliam novimus fœminam eâdem lue infectam, cujus pudendi labrum dextrum ità intumuit, ut singulare ad id ligamentum efficere debuerit, & sic subligaculo hoc retinere cogeretur hunc tumorem; Lue enim Venereâ infectis ejusmodi tumores solennes esse solent, ipsisque gressum impediunt, & justo Dei judicio per id puniuntur, per quod peccârunt lascivæ istæ adulteræ.

Imperforatio Pudendorum muliebrium à relatione ægræ, vel consanguineorum, vel parentum, vel ex ipsa inspectione patescit. Quo meatus est angustior, eò & difficiliùs urina excernitur; si verò urethra planè fuerit obstructa, nullum excernitur lotium; quæ omnia locum accuratè inspicienti innotescent; hinc non opere pretium duximus plura hâc vice de *Diagnosi* adjicere.

§. 4. *Galenici* existimant, *Carunculas* Pudendi muliebris ortum sumere à lue Venereâ, vel ulceribus rugas pudendi interiores erodentibus, ut tumor nutritius existeret, qui dêmum incrassatus ac condensatus abeat in tales carunculas excrescentiasque, ad quod etiam faciat affluxus humorum pituitosorum. *Pudendi muliebris Carunculatum aliorumque morborum causæ secundum Galenicos.*

Pruritum in cervice Uteri, mulieribus præsertim annosis, easdem cruciatu & scalpendi necessitate ità fatigantem, ut somnum adimat, oboriri credunt à congestione aut affluxu pituitæ salsæ, quæ cum in rugas pudendi decumbat, importuno scalpendi desiderio illato multum exhibeat negocii, in alias verò corporis partes sese spargens, ibidem urentem & prurientem faciat scabiem.

Tumoris Pudendi muliebris causâ constituunt vel influxum humoris calidi biliosi, vel sanguinei in rugas & musculos partium harum sæpe ab externis causis productum, ut coitu rudiori, vel ipsâ lue Venereâ, vel congestionem humoris pituitosi, vel melancholici ex debilitate facultatis coctricis non satis elaborati, & expultrici ibidem retenti, vel quoque materiæ copiam & spissitudinem in semine à facultate formatrice imbecilliore minus justè distributam, unde labia Pudendorum tumida reddantur.

Imperforationem Pudendi hujus in ipsis Uteri claustris ab errore facultatis plasticæ produci plenis asserunt buccis, vel ab ulceribus ità reddi malè curatis, dum foramen istud in tantum concrescat, ut excernendis & immittendis nullus vel difficillimus concedatur transitus & aditus. Utplurimùm verò adscribunt naturæ exordiis, dum ob errorem aut debilitatem facultatis plasticæ foramen hoc non satis fuerit elaboratum.

§. 5. *Paracelsus* Pudendi hujus muliebris *Carunculas* per excrescentiam novæ generationis produci scribit, dum nempe natura abundantiam ex centro generationis proferat, quæ juxta cervicem hanc, in qua cumulata & coacervata fuerit ex menstruis, in carunculas hasce abeat. *Paracelsum.*

Pruritum Vulvæ ex luxu & Veneris intemperantiâ sæpè provenire scribit, & aliquando lui Venereæ conjunctum esse asserit. Ipsius verò Pruritûs vulvæ origo juxta ipsum ex cruoribus emergit in cervice resolutis, quibus accessit alumen minerale scissum.

Tumorem Pudendi produci existimat non tantùm à collectione humorum, sed etiam à liquore in pudendi rugis corrupto; aliquando post actum Venereum exurgere cum calore statuit, & in urinæ saniem nonnunquam cerni, quem

quem provenire vult ex bubonis materiâ, quæ citiùs, quàm decuit, radices egit, nec eundem propter locum à bubone differre.

Imperforationem Pudendi muliebris fieri dicit ab inæqualitate seminis, & quòd natura in liquore vitæ haud sit perfecta; utplurimùm verò, quòd sperma, ex quo exitus hic Uteri elaborari debet, aut defectu, aut excessu peccet, unde in superfluum transeat additamentum, quod meatum hunc Uterinum adeò ad propagandum hominem necessarium occludat, in quo naturæ aberranti totum hoc vitium existimat ad scribendum.

Helmontium. §. 6. *Helmontius* Vulvæ *Carunculas* oboriri dicit ab eadem causâ, abs quâ lues Venerea excitatur, imprimis verò à fermento venenoso in solidis & liquidis partibus coagulato, qui morbus aliquando occultè serpit, &, si patiens celaverit suspectum concubitum, non facilè cognoscitur lues, at per carbunculos, gummata & apostemata se quandoque explicat.

Pruritum Vulvæ dicit sal esse pruritivum in partibus hisce genitalibus imperium sibi rapiens, & ab indigestione natum. Salia ejusmodi habere posse existimat rationem salium transmissorum, fermentis viscerum malè affectis vel impeditis, quæ transmissa archeos in furorem concitant, ut ii deinde totaliter incandescant, fermentali veneno pruritivo circa partes hasce producto.

Imperforationem quod attinet, cum aliis Authoribus consentit.

Willisium. §. 7. Juxta *Willisium* Vulvæ *Carunculæ* fiunt à commixtis succo nutritio lentescente, & sanguine abundantiùs in regionem hanc delatis, partesque, in quibus commorantur, opplentibus, atque in iis ob visciditatem in carunculas excrescentibus.

Pruritus excitatur à seroso humore particulis salinis acribus infecto. Ille enim ad cutaneas Pudendi glandulas deveniens, tales in ipsis deponit particulas quæ nerveas fibrillas in iis dispersas pungentes & vellicantes pruritûs sensationem creant.

Imperforata in lucem prodeuntes tale secum afferunt vitium in primâ conformatione ipsis communicatum, in iis enim vel fibræ Pudendi densiori pressiorique ordine dispositæ, sibique invicem arctiùs cohærentes, rimæ cavitatem adeò angustam reddunt, ut vix in eam pateat aditus. Vel plures nerveæ fibrillæ ab Uteri parietibus pullulantes sibi adversam partem petunt, & sibi invicem decussatim incumbentes membranulam efficiunt, quæ vulvæ aut cervicis Uteri ostium occupat.

Sylvium. §. 8. *Sylvius* Pudendi muliebris Carunculacarum causam reputat materiam pituitosam, sed valde tenacem, viscidam & coagulatam, accedente acido austero, eam in carunculas commutante.

Pruritûs causam dicit humores acres acidosque in partibus Pudendi hærentes, & pruritum doloremque excitantes.

Tumor Labiorum juxta ipsum itidem oritur à stagnatione humorum crassorum ac pituitosorum partes labiorum pudendi in tumorem elevantium.

Imperforationem dicit Auctor hic esse vitium à primo ortu & connatum, quod dum haud observant in tempore matres, ipsius quoque curam in primâ ætate parvo negotio absolvendam negligunt, quapropter, ubi ad pubertatem venerunt puellæ, atque menstruus excitatur fluxus, nec tamen prodit, verùm sensim incommoda parit, priùs ad partem affectam non attenditur, tum propter verecundiam, tum quia tale quid non creditur, donec tandem tumor grandis & dolor atrox in pudendis se manifestans cogit etiam maximè pudibundas, auxilii causâ conspectum istarum partium concedere tum Medicis, tum Chirurgis.

§. 9. *Cartesiani* videntur Pudendi muliebris *Caruncula* ex succo chyloso per corrosos à particulis quibusdam acutis tubulos emanante, & absumtis partibus ejus volatilioribus à materiâ subtili easdem auferente, incrassato & coagulato pronasci. Communicari verò existimant membro huic particulas istas acutas erodentes vel à semine virili veneno venereo infecto, vel à fluxu albo & liquore glandularum vaginalium acriori, vel urina iisdem refertâ, abs quibus liquoribus ulcuscula priùs excitentur, quæ cùm assiduò à præterlabente urinâ attingantur, consolidari nequeant, sed liquorū chyloso nutrienti perpetuus concedatur affluxus, quo in superficie subsistente, & per quietem diuturniorem inspissato carnosa hujusmodi exsurgant incrementa. *Cartesianos.*

Pruritum in Pudendo hoc suscitari putant à particulis quibusdam angularibus subtilioribus & mollioribus, cum aliis quibusdam porosioribus invicem variè, sed leviter & blandè saltem commotis, in tubulis membri hujus extremis à liquore quodam spissiore obstructis, unde fiat, ut anguli isti latera fibrularum quarundam nervearum aliquantùm quidem fortiùs, quàm agitari aliàs fueverint, commoveant, sed absque graviori vehementiâ & citra ullam distensionem, quapropter in mente sensus ejusmodi excitetur, titillationis; quando verò anguli quidam duriores cuspidati sint intermisti, qui motu intestino ab ambiente calore lecti vel hypocausti promoto vehementius agitentur, & fibras istas majori in parte attingant, pruritum emergere dicunt dolorosum & pungentem, in vetulis propterea, quàm in junioribus frequentiorem, quòd succis abundent crassioribus, & ad celeriorem per tubulos transfluxum minùs dispositis.

Tumorem Pudendi muliebris à succis quibusdam particulis volatilioribus depauperatis, & tubulos obstruentibus oriri pronunciant, hos enim ad motum minùs promtos in tubulis istis stagnare credunt & novos affluentes circa eosdem subsistere, cùm transitus iisdem denegetur, sed à collectâ hâc succorum copiâ fibras distendi & partem in prominentiam quandam augeri. Ansam quandoque obstructioni isti præbere referunt luem Veneream, liquores acres perfluentes, contusiones aliasque offensiones glandulas cutaneas destruentes, quarum succi corrupti incrassentur, stagnent & tubulos infarciant; res quasdam ineptas admotas, uti frigidas, aliove modo poros occludentes & liquores in fluore & motu suo impedientes.

Imperforationem Pudendi in Utero fœtui contingere credunt à succis crassioribus & copiosioribus spiritum efformantem obruentibus, quare fibræ pro rima constituenda jam jam elaborandæ satis flecti & incurvari nequeant, sed violentius protensæ utrimque fortiùs conglutinentur.

§. 10. Indagantibus porrò *Nobis* causam *Carunculară Pudendi muliebris*, primariam dicimus esse succi nutritii, imò & sanguinis aliorumque succorum circulantium circa partes has collecto- *Nostra sententia de Carunculis*

rum

rum acrimoniam, accedente simul acido coagulante, hinc præruptis vasis, succi isti coagulantur, & cum stagnant, tandem in talem transeunt carneam massam. Remotiores ergò causæ omnes sunt, quæ succos in corpore acriores reddere possunt, hinc *Excrescentiæ* & *Caruncula* scorbuticis, imprimis verò lue Venerea laborantibus accidere solent, quæ scatent salsis acribus, serosis, acidis & corrosivis particulis ad affectum hunc producendum apprimè aptis.

Pruritus. Causa *Pruritûs Pudendi muliebris est*, me judice, quando particulæ non adeò tenaces, sed potiùs volatiles paululum acriores his in partibus genitalibus muliebribus collectæ, per allisionem aliarum particularum alluentium & circulantium appelluntur, & appulsio totius massæ sanguineæ aliorumque succorum non fortis, sed tantùm debilis est, hinc duntaxat cum miti & blando motu alliduntur succi hi, per quem motum blandum fibræ tantùm levi modo pulsantur premunturque, exinde ergò potius titillatio, quàm dolor sequi debet. Quòd verò noctu magis hic pruritu excitetur, ratio hæc est, quia in lecto, quando fœmellæ coopertæ sunt, corpus earum continuò transspirat, hinc necessariò fermentatio in succis stagnantibus & motus intestinus oboriri debet, quo particulæ in partibus hisce affectis, imprimis in labiorum vulvæ glandulis commoventur, & ejusmodi producunt pruritum, ipsis aliquando per tempus gratum, sed & dein valdè molestum.

Labiorum Tumoris. *Tumoris Labiorum Pudendi muliebris* causæ esse possunt vel *interna* vel *externa*, quæ provenire possunt à lapsu, contusione, &c. hinc enim facilè stagnatio succorum fieri potest, quam excipit *Tumor*. Causæ internæ possunt itidem esse plures, à quibus tantùm succi in corpore incrassari valent; sic si partes hæ à motu nimio vel violento nimis dilatentur, fibræ aliaque vasa rumpantur, ut succi effluant stagnentque, hinc tumor hic facilè oboritur. Sic quoque in Partu difficili, si hæ partes ab obstetrice vel Chirurgo nimis fortiter contrectentur, facili marte affectus hic producitur externus, quale quid in pluribus parturientibus observavimus. A particulis item acribus vel in massâ sanguineâ, vel aliis in succis hospitantibus, & his in locis obscœnis imperium sibi rapientibus, canaliculos tubulosque perforando Tumor hic inferri potest, hinc videmus lue Venereâ laborantibus facilè hunc tumorem obvenire, quia in his succi facilè coagulabiles existunt.

Imperforationis. *Imperforationis Pudendi muliebris* causa est ipsa conformationis in Utero aberratio, dum particulæ quædam glutinosiores, & ad motum minus promte inter fibras pro foramine constituendo sejungendas intercedunt, quæ non permittunt, ut rima hæc exactius elaborêtur, aut fibræ latiùs diducantur.

Prognosis. §. 11. *Prognosin Pudendi muliebris* affectuum quod concernit, *Caruncula* hæ maximum inferunt incommodum, coitum impediendo, imò aliquando sanguinis menstrui excretionem ordinariam arcendo, & hinc plurima mala, & pessima oboriri solent symptomata, imprimis si fuerint magnæ Excrescentiæ, meatum urinarium premant, & urinæ inhibeant transitum. Quandoque Excrescentiæ hæ in gangrænam ac Sphacelum abeunt, quale quid observavit Celeberr. *Segerus* in prædictis *Ephem. Germ. Ann. 2. Obs. 121.*

Pruritus Pudendi nihil quidem per se infert periculi, attamen valdè est molestus, & particulæ acres subtiliores à calore sub plumis aucto suscitatæ quietem turbant, & fibrulas blandè vellicando digitorum admotionem expostulant, sed dum partes hæ diutiùs & fortiùs scalpuntur, sæpè post factum pœnitet actum, & voluptatem ipse dolor subsequitur.

Tumor inflammatorius partium harum obscœnarum si fuerit à contusione vel aliâ externâ causâ, facilior est curatu, quàm si à lue Venereâ fuerit productus, & quasi scirrhosus; tunc enim tumores hi curatu difficillimi sunt, & quandoque fœminas ad mortem usque comitantur, nisi iis succurratur remediis convenientibus & lui Venereæ dicatis.

Imperforatio malum est non sine magnâ molestiâ, & interdum nullo modo corrigibile, sæpè ipsam mortem procurans, præsertim quando urinæ vel mensibus exitus præcluditur, & penè ne quidquam relictû est canalis, ubi verò internus meatus satis elaboratus solummodò externâ quâdam obducitur membranâ, hæc scalpello perpungi, urinæ exitus parari, & sic mors ipsa potest præveniri.

§. 12. Quantum ad *Diætam* hisce in affectibus, *Diæta.* nihil aut perparum modò dicemus, quoniam & prolixè, sæpeque ad nauseam, & speciatim his in carunculis, *Pruritu* & Tumoribus eam prosecuti sumus. Generatim tamen fugiendus aër frigidus, impurus, è regione verò eligendus moderatè calidus, purus, tenuis, arte saltem procuratus; cibus sit boni succi, facilis digestionis. Vitentur acida salsa ac viscida. Potus sit cerevisia medicata ac optimè defæcata, vel decoctum lignorum, vel infusum Theæ, vel Caffæ. Motus & quies justæ sint moderationis, somnus Vigiliis præstat. Alvus & vesica, ut & mensium fluxus ordinario respondeant motui. Ex animi affectibus, præter gaudium vix ullus hic ex usu est; vitetur Venus.

§. 13. *Galenici* in curâ *Carunculárum* admo- *Cura affectuum Pudendi muliebris secundum Galenicos.* vent varia hepatica sanguinem depurantia, interna & externa, auferuntque easdem sectione vel ustione post quam ablationem varia commendant exsiccantia remedia, quibus etiam uti solent, quando operatio Chirurgica ritè institui nequit, eumque in finem laudant calcem vivam, chalcitidem crudam, Mysin crudam, squamam æris, alumen scissum pudendis immissum, eluuntque pudendum variis lavamentis ex gallis & alumine paratis, vel decocto origani, rutæ, agrimoniæ, absinthii, quibus carunculæ istæ exsiccatæ tandem decidant.

In *Pruritu* Pudendi ad prurientem genitalium uredinem, adspersâ & asperiùs affrictâ parti favillâ restinguendam unguentum adhibent Ægyptiacum in ▽ marina, aut lixivio dissolutum, syringe exprimendum injiciendumque, eodemque imbutos pessos ex stupis cannabinis in Uterum demittunt & sic sanant. Imò cùm affectus hic non rarò anum, vetularum præsertim, exerceat, iisdem uti solent remediis in forma lavamenti, quo partes hæ eluantur. Ad salsam pituitam corrigendam & educendam comendant catharsin humoris salsi, quàm peragunt extracto melanagogo, aliisque atræ bili dicatis purgantibus, alibi jam ad nauseam enumeratis, dein hoc etiam in affectu phlebotomiam & scarificationes suadent, imprimis verò diætam refrigerantem ac humectantem præscribunt. Inter topica laudant unguen-

unguentum emulatum cum mercurio, vel sequens totius corporis pruritui curando accommodatum.

℞. *Axung. porc. rec.* ℔iß.
Sapon. nigr. vel *Gallic.*
⊖is ☉ tri assat.
♀i
Sem. staphysagr. aa. ℥ß.
♃is vivi ℥j.
Argent. viv. ℥ij.
Acet. rof. quart. j.

Incorporentur omnia simul, & f. Linimentum secundùm artem.

℞. *Alum.*
Spir. ☉ri
♃is vivi aa. ʒvj.
Staphysagr. ℥j.

Dissolvantur omnia in aceto rosato, addendo butyri recentis quantum sufficit, fiat Linimentum ad usum commemoratum.

In *Tumore* Pudendi ipsum advertunt humorem peccantem, cujus influxus vel congestio partes has obscœnas reddit tumidas, eumque pro diversitate sua priùs emendatum appropriatis, ut existimant, medicamentis eliminant, biliosum nempe cholagogis, melancholicum melanagogis, phlegmaticum verò phlegmagogis jam abunde cognitis; & ne ulterior fiat affluxus humorum, eosdem revellunt frictionibus, cucurbitulis, fonticulis, & setaceis: facultatem concoctricem roborant, &, si adfuerit lues Venerea, eam remediis antivenereis appropriatis curant, decocto scil. lignorum, aliisque in superioribus jam dictis. Externè humore influente tenuiori bilioso in causâ existente, aliquando repellentia applicant, eodem verò crassiore attenuantia & resolventia, ut unguentum Apostolorum, emplastrum diachylon parvum *Mes.* Scarificationem etiam in pudendi labiis aliquando instituunt, maximè si humores sunt pertinaciores.

In curâ Pudendi *Imperforationis* eò collimant, ut claustra hæc rursus aperiantur, excernendisque trânsitus concedatur, & suo tempore intromittendis aditus, in quem finem membranam istam orificium sæpe pudendi obducentem dissecant, vel foramen nimus angustum speculo inserto meatum dilatant, donec fistulâ plumbeâ unguento de cerussâ vel diapompholygos oblitâ ad temporis spatium aliquod intrusâ, foramen in debitâ servent dilatatione & cicatrice obducant. Pari modo etiam illam angustiam emendare solent, quæ post ulcera vel vulnera sanata ob conglutinationem arctiorem fuit illata.

Paracelsum. §. 14. *Paracelsus* in Pudendi *Carunculis* præter alia absumentia balsamum commendat arsenici, unaque ⊖lum Romanum, auripigmentum & alumen rochæ magni solet æstimare.

In *Pruritu* hoc Pudendi à potionibus, digestionibus, purgationibus, à diaphoreticis, ab exsiccativis & morbillorum unguentis ægri ut caveant præcipit, & sequentem commendat mixturam.

℞. *Alum. plumosi*
Ental. aa. ℔j.
M.
vel:
℞. *Alcali de aluminib.*
Salis fusi aa. q. v.
M.

In curatione Pudendi *Tumoris* maturantia commendat medicamenta, imprimis si Medicus præsens advertat, eundem ad maturitatem per se vergere hinc digerentiâ in propriâ regione applicari vult; immoderatè verò auctos hosce tumores nullis digerentibus curari posse contendit, nec nisi in ulcera priùs mutentur sanari, sed in tumoribus pudendi mediocribus oleum ♄i externe illitum valde extollit.

In curandâ Pudendi muliebris *Imperforatione* & occlusione aliam non novit rationem, quàm ut instrumentis perfodiatur & aperiatur.

§. 15. *Helmontius* Pudendorum *Carunculas* curari ut luem Veneream asserit, & mortificari eodem remedio, nempe hydrargyro. Commendat etiam in Carunculis auferendis unguentum de cerussâ, cum pulvere corticum granatorum, in umbrâ siccatorum & Oe sacchârino, quo remedio inungendas suadet carunculas, vel sequens adhibet. *Helmontium.*

℞. *Ellebor. nigr.*
Stercor. mur.
⊖is parùm tosti aa. ʒj.
Cerat. de cerusâ ℥ß.
M. vel:
℞. *Calc. viv.*
arsenic. rub.
Colchotar. aa. ʒß.
Cerat. de mucilag. ℥ß.
M.
℞. *Alum. ust.*
Virid. ær. aa. ʒß.
Cerat. de mucilag. ℥ß.
M.

Inter experimenta refert, si quis similes excrescentias collecto in conum lunæ lumine per vitrum superradiet, donec frigus intrò senserint, facilè deinde suâ sponte evanescere ait, rationem addens, quia ejusmodi defectus crescenti auscultant lunæ.

In *Pruritu* vulvæ eò incumbendum esse dicit, ut sal pruritivum in partibus genitalibus collectum corrigatur, per interna depurativa ac sudorifera, inter quæ laudat ☿um suum diaphoreticum, nec non per externa ☿alia & sulphura depurativa.

Imperforationis curam eandem commendat, quam alii in medium protulerunt, nempe apertionem sectione instituendam.

§. 16. *Willisius* curationem *Carunculatum* iisdem planè peragit remediis, quæ suprà in Uteri Verrucis commendavit, alumine videlicet usto, ☿io præcipitato rubro, calce vivâ, pulvere sabinæ, aliisque excrescentias ejusmodi destruentibus. *Willisium.*

Pruritui Pudendi subvenit salia illum producentia blandè diaphoreticis attenuando, & per habitum pellendo. Acidulis, lacte, balneisque illorum acrimoniam demulcet, eorumque proventum præcavet, non neglectis purgantibus. Parti affectæ lac tepidum injicit, ad retundendos salium pungentium aculeos.

In *Imperforatis* fibrillas vaginam occupantes eamque occludentes cultro secat, meatumque illius hoc pacto facit liberum.

§. 17. *Sylvius* Pudendi muliebris *Carunculatum* curationem peragit variis visciditatem dissolventibus, imprimis ☿alibus, tum internis, tum externis, tum per gummata aromatica, tum caustica potentialia & actualia, & per unguenta ☿alia, ut & fotus Guajacinos & Juniperinos. *Sylvium.*

 Inter

Inter interna præ cœteris commendat sarsaparillam & ejus decoctum, curam enim luis universalem primario præscribendam esse præcipit, utpote cujus ope Carunculæ sensim minuantur & tandem in totum tollantur.

Pruritum Pudendi curat per salia lixiva & imprimis blandiora, vel fixa, quale in calce vivâ reperitur, vel volatilia. Solis quoque externis curatum vidit hoc malum. Imprimis verò commendat aquam seu decoctum calcis vivæ cum spiritu theriacali camphorato, vel locum pruriginosum abluendum vult decoctis aromaticis, adjectis camphorâ, tutiâ, aliisque absorbentibus.

Labiorum Pudendi *Tumorem* curandum esse putat, uti aliûs partis tumorem, & præter interna viscidam pituitam incidentia, ac volatilia ex animalium partibus variis parata, sola externa topica commendat, interpositis pilulis suis ex gummi paratis. Præ aliis laudat sequens vel simile linimentum.

℞. *Unguent. alth. compos.*
Ol. cappar. aa. ℥j.
Philosoph. ʒij.
M.

Emplastrum suum carminans magni etiam facit, tumori impositum. Si luis Venereæ suspicio adsit, emplastrum ☿ale laudat, aliaque lui appropriata remedia.

Pudendi *Occlusionem* instrumentis perforandam esse cum aliis contendit.

Cartesianos. §. 18. *Cartesianis* Pudendi muliebris *Caruncularum* curatio peragitur internis sudoriferis tubulos aperientibus & succos crassiores attenuantibus & resolventibus, quorum etiam copiam aliquando mercurialibus imminuunt, præsertim lue Venereâ easdem comitante. His præmissis ipsas hasce excrescentias carnosas auferunt pulveribus, liquoribus vel linimentis externis contextum illum vitiosum destruentibus, & ulteriorem humorum affluxum impedientibus, quorum compositionem ingrediuntur ærugo, sulphur, alumen, ☿ius ruber præcipit. unguentum Apostolorum, aliaque ejusmodi constantia particulis, quæ motu suo celerrimo omnem succorum istorum vitiosorum solvant quietem, nec diutiùs stagnare permittant. Sublatis verò ipsis excrescentiis, nullum omittunt studium, quo ulcuscula ità excitata quàm citissimè consolidentur, ne succorum vitiosorum novus admittatur affluxus, quod peragunt pulveribus ex antimonio crudo, bolo Armeno, cornu cervi usto, lapide calaminari, plumbo usto, mastiche, olibano, Tutiâ, terrâ ⊕li dulci, camphorâ; vel unguentum adhibent diapompholygos, aut emplastrum opodeltoch imponunt.

Pruritum Pudendi sedare student remediis succos in tubulis latentes depurantibus, & à particulis acutis pungentibus probè liberantibus, quâ virtute pollere dicunt sudorifera ex ligno Guajaco, sassafras, radice sarsæparillæ, lapathi, herbis fumariæ, scabiosæ, floribus sambuci, vel pulveribus ex antimonio diaphoretico, floribus sulphuris, oculis cancrorum, sale volatili succini & id genus aliis. Externè linimenta adhibent ex lithargyrio, lacte sulphuris, nitro, ☿io præcip. rubro, camphora, cum oleo nucum juglandium, vel butyro non salito paratum.

Labiorum Pudendi *Tumorem* imminuere conantur non tantùm sudoriferis internis, sed discutientibus quoque externis, epithematibus scilicet calidis discutientibus ex aquâ calcis vivæ, spiritu matricali, florum sambuci, aliisque obstructionem tubulorum resolventibus, & succorum motum resuscitantibus, quorum ordinem præ aliis exornat spiritus vini camphoratus, vel theriacalis camphoratus, in quibus etiam porosiora terrestria, ut terra sigillata, bolus Armenus, creta, aliaque dissolvi & in linimentum redigi possunt, quod tepidè imponendum.

Imperforationem Pudendi reserare student sectione, labiisque arte divisis frustulum plubeum unguento quodam cicatrisante obductum insinuant, ut cum tempore introductâ cicatrice defectui huic prospiciatur.

§. 19. Postquam itaque aliorum opiniones ad vivum quasi dedimus, restat ut & in horum *Pudendorum* affectuum *curationem nostris* principiis innixam, quantum breviter fieri potest, incumbamus. Totius ergò curationis *Carunculararum* Pudendi cardo in ablatione earum vertitur, & utplurimùm consumentibus ac exsiccantibus externis absolvitur, præmisso medicamento purgante Mercuriali & hydragogo, item sudoriferis, quare spiritus Matricalis, cum elixire vitæ nostro maritatus, & sæpe tepidè appositus rarò nos fefellit, item unguentum Ægyptiac. inspissatum & cum melle rosarum mixtum & appositum. Vel si fortiora requirit, etiam ad ☿um sublimatum vel præcipitatum transeundum est. Alumen ustum cum variis decoctis abstergentibus non negligendum, pulveres absorbentes ex mastiche, myrrha, calce vivâ, olibano, ocul. ♋. tutia, pompholyge, mandib. lucii, &c. interponendi sunt. Si lues venerea conjuncta fuerit, ea prius curanda est sudoriferis, aliquando Mercurialibus. Si filo deligari possunt, operatio hæc aliis sæpè præstat remediis. Dein remediis sarcoticis ita dictis curentur. *Nostra curatio in Pudendi muliebris Carunculis.*

In *Pruritu Pudendorum* instituantur balnea aquæ dulcis, & unguento rosaceo renes & dorsum illinantur, atque laventur partes hæ obscœnæ aquis plantaginis, calc. viv. sacch. ♄ni, Camphora aliisque impregnatis, ut sic particulæ acriores ibidem subsistentes eluantur. Ol. ♀i per deliquium cum ol. amygd. ut & liquore ⊖ ♄ni mixtum optimum erit remedium externum. Ad particulas acriores eliciendas internè dari potest Tinctura ♉ii ♀f. vel viperin. Externè decoctum gallar. vel decoctum ♃, vel sequens. *Pruritu.*

℞. *fol. tussilag.*
Fl. sambuc. aa. Mj.
Coq. in ▽ *pluviatil.* ℔ij.
Colatura add.
Lithargyr. ʒß.
⊖ ♄*ni* ʒj.
Mastich. ʒij.
✝ *vini* ℥ij.

post filtrentur per linteum, ut subtilior pars pulveris transeat, adhibeatur pro externo Epithemate. Vide *Rod. à Fonseca Tom. 2. Consult. Med.* 68. in muliere 38. annorum. & *Ambros. Paraeum Oper. Lib. 23. cap.* 64. qui mulierem, quæ vehementem partium genitalium pruritum & uredinem sustinuit, unguento Ægyptiaco sanavit feliciter. Applicentur etiam, me suasore, ∽ matricalis, ∽ vin. Camph. cum tutiâ, ▽ calc. viv. cum Camphorâ, Sale ♄ni & myrrhâ, aliisque. Nec non interne continuentur varia sudorifera, decoctum lignorum, ∽ Matricalis, ⊖lia volatilia, quævis Viperina, Cervina ac ♉nata, item ⊖ volatile oleosum. Omnia enim Medicamenta, quæ

quæ in Scabie conducunt, hîc etiam prosunt juvantque.

Tumore. Curatio *Tumoris* labiorum Pudendi muliebris in eo consistit, ut in his Labris facta obturatio tubulorum ac canaliculorũ iterum deobstruatur, quod per interna incidentia ac diaphoretica obtinere possumus; exhibeantur ergò varia decocta incidentia, ♀rea, ⁓ ⊖ ✱c. aromat. ⁓ matrical. salia volatilia oleosa quæcumque. Essent. rorismar. fumar. lignor. viperin. liq. C. C. succ. Essent. cent min. melisl. ℞ ♉nii, imprimis si lues Venerea eam produxerit, tunc ad decocta lignorum aliaque fortiora transeundum est.

Inter Topica applicanda sunt varia Cataplasmata ex roremarino, melisl. bacc. lauri, Junip. rad angel. enul camp. herb. Sabin. oliban. mastich. abrotan. rut. cicutar. sem cumin. anis. ⊖ ♀, ✱ci &c. quæ in vino Gallico vel mulsa coquenda sunt & tumori calidè applicanda. Sicquoque ex prædictis speciebus ⁓us destillari, vel mediante ⁓tu vini ♀sati per infusionem Essentiæ parari, ac tepidè cum linteis duplicatis applicari possunt. Spiritus etiam Matricalis, vin. Camph. cum ▽ ♆ sæpius applicata egregiam navant operam. Si verò tumor hic à lue Venerea obortus fuerit, Emplastr. ♉alia aliaque fortiter resolventia imponenda sunt. Vel sequente utere fotu vel cataplasmate calidè applicando.

℞. ▽ *fl. sambuc.*
sperm. ranar. aa. ℥ij.
cicutar. ℥iß.
pulv. myrrh.
oliban. aa. ℥j.
croci or. ℈j.
Sacch. ♄ni ʒß.
El. diascord Frac. ʒiij.

M. Quod maximè conducet, quo etiam remedio vidi nuper curatam puellam. Fotus & suffumigia ex discutientibus resinosis ac volatilibus aliisque non sine commodo institui possunt, de quibus *Capite de Tumoribus* abundè dicemus, quo etiam Lectorem prolixiora desiderantem remittimus.

Imperforatione. *Imperforatio*, tanquam vitium congenitum, nullo alio remedio præterquam sectione corrigi potest. Puellâ ergo, cujus pudendum membranâ validâ obductum fuerit, & duntaxat foraminulum restat, decenter disposita, sectio ab inferiore parte versus superiorem instituatur vel scalpello, vel forcipe acutâ ad id singulariter formatâ, partes vulneratæ medicamentis partim dolores, partim sanguinem sistentibus sanari debent, liquore nempe stiptico sequenti;

℞. *Limatur* ♂ q. s. *affunde*
⁓ ⊕*li* q. s. *add.*
phlegm. ⊕*li* ℥vj.
Colatur. add.
Solut. ○*um* ▽ *pluviatil.*
fact. ℔iß.

Detur ad vasculum & calidè applicetur.

Tandem unguento diapompholygos imposito cicatrix inducatur. Eodem modo & processit *Chirurgus noster Castrensis Hoffmannus*, & res feliciter cessit. Notandum autem in ejusmodi operationibus magnam impendendam diligentiam esse, ne vel partes versus collum lædantur vel quæ separari debent, intactæ maneant, neve foramen nimis angustum fiat, quod postea in Matrimonio constitutis nocere poterit, & tandem ne partes divisæ iterum coalescant, ceu plura exempla ejusmodi casuum, apud Auctores prostant. Similia exempla & operationes vide apud *Hier. Fabr. ab Aquapend. Oper. Chirurg.* p. 1. c. 82. *Joh. Andr. à Cruce Offic. lib.* 5. c. 47. *Bevervvik Chir. c. 3. de Paracenth. Henric. van Ronhuysen Obs. p. 1. p. 102. Paulum Barbette* p. 1. *Chir.* c. 13. ut & apud *Peccet.* & *Pigraum* aliosque. Operatione ergò Chirurgicâ, quæ vocatur *Diæresis*, malum hoc muliebre curari debet, quæ partes corporis vitiosè junctas separat ac disjungit, illasque ut disjunctæ maneant, in partibus scilicet præter morem coalitis, & ad discontinuationem ordinariam reducendis, v. gr. in ani occlusi apertione &c. adeoque *Diæresi* opus est, & ferro pudendum muliebre clausum aperiendum est, & dein omni studio & omni operâ impediendum est, ne disjunctæ partes, ceu dictum, iterum coalescant, in quem finem varii pessi, item plumaceolæ liquoribus variis, imprimis ⁓ matric. imbutæ imponantur: sunt qui ex plumbo pessum efformant, eumque foramini intrudunt.

LIBRI QUARTI FINIS.

JOH. DOLÆI ENCYCLOPÆDIÆ CHIRURGICÆ RATIONALIS,

LIBER V.

DE MORBIS ARTUUM, SEU VARIARUM CORPORIS PARTIUM, TUM MAGNITUDINEM VITIOSE AUGENTIBUS, TUM CUTEM DEFORMANTIBUS.

CAPUT I.

De Corpulentia Nimia.

§. 1.

Næ nullum artificiosiùs fingi potest Automatum, nec ulla machina ita accuratè fabricata præ nostro corpore, cujus tot partium sunt particulæ omnes ut sapientissimè exstructæ, ità mille affectibus obnoxiæ, ut mirùm videatur, vel per horæ minutum integram illam ex toto, citra morbosum defectum subsistere posse. Nihil tamen æquè lædit easdem, ac pro conservatione illarum subministratum nutrimentum, vitiatum si fuerit, cujus primarius error est deficiens digestio, quæ ortum habet in ventriculo, reliquisque partibus digestioni dicatis, nihilominus tamen quibuslibet in assumtis, præter homogeneum nostri Corporis partibus assimilabile, & heterogenei haud parum deprehenditur, cujus sequestrationi maturè incumbendum, cùm minus noxium retentum, quàm ingestum vitiosum Oeconomiam turbet nostram. Huic negotio maximè inservit motus partium corporis organicus, cujus ope, dum vehementius agitantur contenta corporis fluida per totum corpus, eo ipso validiori impetu & nisu subeunt tàm intimiores recessus partium nutriendarum, quàm etiam tubuli minutissimi recrementis secernendis apti, per quos penetrant copiosius secernenda, & ita faciliùs ac ulteriùs separantur. Cùm verò assumtorum excessu, & excernendorum defectu machina nostra nimiis repleatur succis, & carne & pinguedine corpus nimis augeatur, Machinæ sæpè si non interitus, attamen maximum excitatur incommodum, mole suâ extraordinariâ *Corpulentiæ* nomine insignitâ, de quo affectu paucis mentem nostram revelabimus.

Corpulentia nimia. Affectus dicitur *Corpulentia nimia*, vel *nutritio corporis aucta*, in quo vitio corpus non quidem in longitudine, sed saltem latitudine & profunditate, seu uno verbo, crassitie excedit, & tales obesi seu corpulenti Germanis dicuntur dicke fette Menschen. Ejusmodi obesorum hominum exempla exstant hinc inde in monumentis Practicorum: hinc obesis his, quibus *Pinguis aqualiculus propenso sesquipede* annumerari potest ille Germanus, cujus Epitaphium sequens Durlachii inveniri *Crusius in Annal. Svev. Part. 3. l. 12. c. 11.* mentionem facit sequentibus verbis: Anno 65. den 4. Nov. starb Frantz Erhard/ der fromme/ redliche und grosse Stadtschreiber/ welches Cörper gar nahe 6. Centner gewogen hat. Pistor quidam Hanoviensis K. 400. libras ponderabat civiles. *Sennertus* mulierem 36. annorum 480. lb. & virum 600. pendentes refert. Sic nuper Hagæ Comitis vir obesus mortuus est, qui 500. libras incirca ponderabat. Qui plura desiderat exempla, conferat *Ephem. Germ. Ann. 2. Obs. 87.* Differentiam plures faciunt inter Corpulentiam nimiam, & obesitatem: priorem dicunt *musculosarum partium auctionem* & posteriorem *pinguedinem nimiam.*

§. 2. Machina nostra ex ovo enata ab initio existit parva, successivè verò alimenti ope sustentatur, nutritur, ac augmentatur, & corpus per totum vitæ curriculum conservatur tale, quale est, augmentatur verò per ætatem accrescentem, ut partes organicæ machinam nostram componentes, debitam magnitudinem acquirant, quâ aptiores fiunt ad actiones debitas, quarum sunt instrumenta, perficiendas. Machina verò nostra constat ex partibus fluidis & solidis, quæ posteriores sunt ejus fundamentalia stamina; partes autem fluidæ sunt sanguis ac succi reliqui plures. Partibus solidis nil nisi canaliculi intelliguntur, adeò ut totus homo unus quidam continuus existat tubulus, instar arboris ex uno quodam trunco inferiori in summitate ramos multos & varios projicientis; præcipuè hic notandi veniunt peculiares tubuli membranacei oleosas & pingues particulas tantum recipientes, qui noviter detecti sunt. Stirps omnium vasorum statuitur Cor. Arteria ubi terminatur in Cerebro, abit in glandulam, ex glandulâ fit filamentum, ex filamentis nervi, hi verò per musculos reliquasque machinæ nostræ distribuuntur partes. Tubulorum horum longitudo & major minorve extensilitas quarumvis partium longitudinis & auctionis normam præscribit, cùm & ipsa ossa ex fibris firmiùs & arctiùs tandem junctis & proximè appositis sint *Pars affecta.*

compa-

compagis rudimenta habeant. Ubi ergò textura fibrarum secundùm extensilitatem in longum, partium longitudinis fundamentum existit, ita illarum major vel minor numerus ferè latitudinis ac profunditatis basin constituit, quam pro earum copia majori vel minori simul necessario, vel amplioribus circumscribatur pars terminis, vel angustioribus coarctetur limitibus. Dein accedit ipsum partium nutrimentum, sui appositione quantitatem fibrarum ac tubulorum, adeoque & magnitudinem partium, in specie ratione latitudinis & profunditatis, vel augens sui copiosiore distributione & retentione, vel imminuens sui defectu. Nutrimentum ergò nihil aliud est, quàm chylus firmius & uberius circa fibras coagulatus. Sunt præterea, qui carneas partes nonnisi quasdam particulas rubicundas ac rotundas sanguinis grumefactas & inclusas membranæ subtili, tanquam tenui vasculo, adeoque mentiri tantùm carnosam substantiam, asserunt. Adipem quoque uberiorem & carnem copiosiorem nunc sociata *Corpulentiæ nimiæ* Subjectum proximum statuenda esse, ex jam dictis constat.

Diagnosis. §. 3. *Signa Diagnostica* hic apponere superfluum esse existimamus, quia per se patula sunt. Facilè etiam discernitur hic affectus à Cachexiâ, Anasarca, ac Leucophlegmatia, quæ signa distinctiva alibi, & quidem suis capitibus peti possunt. Homines corpulenti ad motum tardiores sunt, utplurimùm de difficili conqueruntur respiratione, & anhelosi sunt. Rarum est exemplum obesi hominis, qui non ità pridem, Anno nempe 1688. Hagæ Comitis defunctus est, in cujus cadavere pinguedo unum & dimidium pedem æquavit, referente mihi Celeb. Dn. Kiirsnero, Amico meo singulari. Plura alia hinc inde exstant exempla obesorum hominum, qui vix de loco se movere poterunt.

Causa Corpulentiæ nimiæ secundum Galenicos. §. 4. Juxta Veteres, & quidem Antesignanum eorum *Galenum*, ipsius *Corpulentiæ* hujus *nimiæ* continens *Causa* est sanguis propriè sic dictus, aut pinguior & purior ejus pars. Antecedens est epatis musculorumque temperatura moderata, calida scilicet & humida. Externa autem sunt cibi boni succi quiesque nimia; quod etiam apparet ex *lib.* 14. *Galen. de morbis curandis*, ubi ità refert: Acuta exercitatio & tenuans victus, & id genus medicamenta, & animi cogitatio, temperamentum non solùm calidius, sed etiam siccius ac propterea corpus exilius reddunt, confirmatque cum juvene annorum quadraginta, qui oppidò obesus ac corpulentus, per exercitationem multam, cursum velocem, victum exsiccantem ac extenuantem, ejusque generis medicamenta fuit curatus.

Paracelsum. §. 6. Ad mentem *Paracelsi* nihil uspiam creatum est, quod non indies suo alimento egeat, imò ipsas stellas ex suo elemento edere & nutriri, hominem verò nutriri terra, de qua est, asserit, atque ex cibo sanguinem suum habere & carnem. Ciborum multitudinem nutrimentum immodicum corpori inferre refert, quod deinde in immensum ità excrescere possit, ac sic errorem virtutis digestivæ accusat, juxtaque Auctorem hunc faber ac opifex in ventriculo habitat, qui carnem ex eo fingit humanam. Is autem duabus naturis instructus creditur, cùm coctio tamen saltem unica sit. Altera natura in eo est, ut si in viro operetur, carnem virilem gignat, si operetur in fœminâ fœmineam carnem generet. Quod enim alimentum concernit, id domat ac subigit Archeus in ventriculo, ac ex eo fingit formatque, quod opus est, siquidem omne, quod edit homo, ipsemet est; hoc est, caro & sanguis, nam illa sumus nos. Corpus enim, quod morbosum est, non augescit, sed minuitur. Ideòque in *Corpulentiâ nimiâ* ac Obesitate corpus cibum laudabilem in majore quantitate pro alimento, quàm par est, suscipit, & faber Archeus in stomacho residens plus partibus dispensat, quàm pro excrementis. Ex succi propterea nutritii abundantiâ Corpulentiam originem ducere ait, tanquam ex boni superfluo, propter excessum in carnem & pinguedinem post hujusmodi succi nutritii abundantis separationem ab Archeo factam translato.

Helmontium. §. 6. *Helmontius* demonstrat hinc inde, quod elementorum mistura conflatum creditur, fieri materialiter ex solo aquæ elemento, quod primordialiter in rebus constitutis cunctis se habet per modum laticis. Cibos ac potum in stomacho assumere materiam chyli asserit, cum retentione qualitatum vitæ mediæ ciborum. Destrui quidem, pergit, pristinam ciborum materiam & approximari ad materiam latici, sive elemento aquæ viciniorem; satagente nimirum ad hoc fermento specifico stomachi, non secus atque fermentum hepatis chylum in cruorem transmutat, cujus comes ac socius, non item pars, est latex. Fermentum stomachi in homine faciliùs cibos in chylum, quàm illorum pinguedines transmutare, eò quòd pinguedo remotior sit à latice sive primâ materiâ, quam sit cibus. Quæ digestio transmutationis in succos aquosos, eò huc adducta est, quo constet, laticem facilè concepto in nobis peregrino semine, membrorumque fermenta, transmutari in alienam prolem, atque ab abundantiâ hujus laticis homines obesos & corpulentos fieri haud dubitat, nec arbitrari potuit unquam, renes suum habuisse munus transmutandi adipem sub pelle distentum in aquam: quin potiùs credidit, id illi concedendum facultati, quæ cruorem in adipem formavit, ut scilicet ejusdem sit facultatis læsæ, convertere adipem in laticem, cujus anteà officium fuit, è cruore adipem conficere. Istam autem non esse asserit renum dignitatem, quòd nos pingues aut macilentos faciant, dum non rarò tabidis ac calculosis renibus pinguescant plures. Sæpe namque (inquit) occurrit Capucinus longo jejunio gravatus, potuque pauco & parvæ cerevisiæ saturatus, crasso tamen corporis habitu dotatus. Ex adverso autem, cernuntur edaces, lautoque mangonio educati insigniter macilenti. Ut utrumque casum ruminet, reperit Auctor fontalem stomachi digestionem gubernatricem cœterarum velut sibi subalternatum. At mirum ipsi videtur saltem, quo pacto resolutus adeps oleosus in pristinum aquosum laticem retromigret, imò in venas, ac tandem ad renes per classicam retrahatur.

Willisium. §. 7. *Willisii* ex fundamentis sequens *Corpulentiæ nimiæ* formari potest ætiologia. Statim à primâ fœtus in Utero formatione contingit quædam in illo jactura ob motum particulis ejus fluidis communicatum, quas resarciri ab aliis de novo advenientibus necesse est. Sed quum partes debitam quoque magnitudinem assequi debeant, alias adhuc præter priores illas ipsis appo-

apponi opus est. Duo ista à nutritione nominatim pendere statuit Author noster, & utrique huic fini sanguinem satisfacere asserit. Cruor autem universas corporis partes pervagans singulis per arteriosos surculos materiam operi illi parem perficiendo largitur. Quum verò liquor iste pigrior hebetiorque existat, quàm ut propriâ virtute munia sua peragat, alio quodam vegetiore particulisque valde activis donato indiget, quo actuetur, ac debitè disponatur. Talis est humor nervosus spirituum vehiculum, qui iisdem prægnans maximâ donatur activitate. Generosior itaque succus iste facultate quadam, quâ pollet, plastica, cum delectu quodam materiei nutritioni & accretioni dicatæ particulas destinatis usibus disponit, fibrasque spirituum animalium impostetum hospitia futuras efformat. A dictorum autem succorum variâ diathesi diversa exsurgit animalium constitutio, & ab eadem causâ dependet eorum salus, fique omnes, quibus affliguntur, affectus emergunt. Ab utroque enim rite contemperato justa fit disperditæ substantiæ reparatio, partesque debitâ proportione protrahuntur. Sed si sanguis mollioribus scateat particulis, uberiorque succus nervosus spiritibus turgidus in partes diffundatur, maximâ factâ ab eo liquoris alibilis in partium substantiam assimilatione, corpus improportionatâ mole accrescit, produciturque iste affectus. Corpulentia nimia denominatus.

Sylvium.

§. 8. Cùm clarissimus *Sylvius* sanguine nutriri corpus statuat, hinc omne nutritionis vitium sanguini vitioso adscribit. Nutritionem ergò nimiam tum in carnosâ musculorum excrescentia, tum in obesitate, fieri vult à sanguine multo ac laudabili, concurrente corporis motu, exercitioque moderato, vitâ curis anxiis vacuâ, somno mediocri vel protractiore alimentorum multi succi ac fermentationis facilis assumtione largiore. Sic etiam corpus æquè in habitu & superficie, ac interioribus pinguius & magis obesum deducit à sanguine pinguiore, ad cujus productionem juxta ipsum facit corporis constitutio sana quidem, concurrente tamen succo acido satis copioso, sed blando, temperatoque, bile autem parciore minùsque acri, motu corporis pauco, vitâ itidem sine curis rodentibus, somno placido & longiore, alimentorum pinguium assumtione continuâ ac multâ. Existimat etiam Auctor hic, corpus rarius gravari carne multâ vel nimia, frequentiùs verò pinguedine.

§. 9. *Cartesiani* ab optimâ omnium partium nutritione *Corpulentiam nimiam* originem habere referunt, eamque ex redundantiâ chyli laudabilis emergere. Chylum verò laudabilem eum nominant, qui particulis constat oblongis, ramosis, & paucis leviusculè mucronatis, sive aquosis, oleosis & parum salsis, optimèque, & ad minimùm per duplam fermentationem elaboratum, qui facilè ad corporis partes transfluere, & iisdem assimilari possit. Assimilationem hanc chyli in singulis partibus non ideò promoveri volunt, quòd homines ejusmodi variis vescantur cibis, qui omnis generis constent particulis partibus nutriendis accommodatis, propter homogeneitatem quandam; adeò ut particulæ osseæ ossibus, musculosæ musculis, pinguiores & adiposæ pinguedini associentur, eorumque augeant substantiam, sed quòd fermenta quædam in partibus existentia particulas chyli disponant, ut membris alendis adaptentur. Materiam chyli cum reliquis cibum admittunt & potum non modo copiâ assumtum, sed in ventriculo quoque probè digestum, & in substantiam lacteam chylosam in intestinis transversum, ut sacculus chylosus, sive receptaculum penu quodam nutritivo assiduò abundet. Ut verò particulæ chyli allabentes membris firmiùs adhæreant, multum contribuere dicunt vitam desidem, animum curis vacuum, labores intermissos, & somnum diutiùs protractum, ut non opus sit liquori nervoso magnam præparare, aut ex chylo tribuere materiam, cùm laboribus & mentis & corporis non absumatur. Hac enim ratione facilè oriri posse asserunt, ut particulæ chylosæ membris per quietem firmiùs adhæreant, nec tam citò abluantur, quod cùm in singulis corporis membris æqualiter contingat, habitum ejusdem in crassitie, non modo quoad pinguedinem, sed ipsam etiam carnositatem perquàm pronunciant augeri.

Nostra sententia de causa Corpulentiæ nimiæ.

§. 10. Nos, antequam ad *causam Corpulentiæ nimiæ* explicandam accedamus, prius opus nutritionis & succi nutritii indolem explicemus. Veterum & quorundam Recentiorum Medicorum sententia est, sanguinem corporis nostri universale esse nutrimentum. Alii duplex corporis nutrimentum statuunt, sanguinem nempe pro nutritione partium carnosarum, & liquorem roscidum per nervos in partes derivatum pro partibus membranosis seu nervosis, & ita etiam pro pinguedine, ita ut causa obesitatis nimiæ futura sit abundantia talis succi per nervos influentis, cujus opinionis defensores sunt Angli plures. *Bilsius* verò rorem suum tanquam succum nutritium agnovit, sed & hujus viri opinio ab Anatomicis hujus seculi ex exercitatissimis rejecta est, quia motus hujus succi rori planè contrarius est, quàm uti existimavit *Bilsius*, cum ipsius morte ergò & sententia ista sepulta est. Ut verò *Chylificationis* opus examine nostro aggrediamur, observamus eam alimentis solidis fluiditatem conciliare. Ex Physica didicimus, fluiditatem in divisione & vario motu particularum corporum fluidorum positum esse, itaque oportet ut in hoc opere chylificationis partes alimentorum à se invicem secedant, & diverso motu agantur. Separatio ista sive texturæ turbatio particularum alimentorum peragi nequit, nisi ab attritione aut fermentatione. Nihil in Ventriculo novimus, quod par sit alimentis molendis ac terendis æquè ac necesse est, ut in chylum facescant; judicandum est ergò, eversionem istam structuræ partium alimentorum à *fermentatione* induci, sed fermentum constare debet ex principiis fermentationem creare valentibus, à quo solvantur Sulphura alcalia & salia. Et cùm statuerimus 🜍ra ab alcalicis, alcalia ab acidis, & salia à phlegmatis dissolvi, necessariò colligere debemus, *fermentum Chylificationis ex acido alcalico & phlegmate* conflatum esse. Si fermentum Ventriculi tale fuerit à primâ alimentorum cum ipso commixtione, ejus acida in illorum alcalia Vires suas exercebunt, & fermentatione, quam in illis excitabunt, totius massæ alimentorum dissolutionem exordientur. Alcalia fermenti sese deinceps insinuantia inter Sulphureas alimentorum partes, ipsas ab invicem sejungent, demum phlegmata dissolutis salibus locum obtine-

obtinebunt inter cunctas alimentorum partes, quarum unio ab actione acidorum & alcalicorum periit. Quando ergo alimenta in ventriculum descendunt, pondere suo comprimunt minimas glandulas, quæ inter tunicam ejus internam & mediam sunt conspersæ. Cùm enim eæ meræ sint exiguæ vesiculæ, ubi primùm comprimuntur, evacuantur, & in ventriculi cavitatem effundunt satis abundantem rorem fermenti, quod commiscetur illis, quæ jam in ventriculo continentur, ipsa fermentat & liquefacit, quod jam liquatum fuit, summum petit, & ventriculi motui peristaltico parens per pylorum elabitur. Dum perdurat fermentatio ista, exit aliquid indesinenter, & quando ea absoluta est, animal edere cogitur, vel fami exponitur, quæ oritur ex eo, quòd cùm fermentum purum ac impermixtum in ventriculo comprehendatur, tunicam ejus interiorem vellicet. Fermentum alimentorum partes eorum integrè nunquam dissolvit, quin intemerata aliqua particula evadit, quapropter chylus sub stomachi exitum non percipitur, & quàm plurimis partibus inutilibus confunditur. Eâ de causa fluit per oblongam intestinorum fistulam, in quibus miscetur variis in locis cum diversis liquoribus, qui inserviunt separandis iis, quæ bona & utilia sunt, ab illis, quæ nocere possent conservationi corporis animati. Chylus à stomacho prodiens in ductum pyloro continuum devehitur, qui intestinorum nomine designatur, qui verò chylus magnæ non est liquiditatis à ventriculo erumpere paulisper æmulatur gluten ex farina cocta cum aquâ confectum, subgryseum exhibet etiam, ut illud, colorem, & magnam obtinet viscriditatem. Sed diutiùs non perseverat in tali statu. Præterlapso duodeno ipsi statim admiscetur liquor quidam croceus, summè amaricans, bilis nomine cognitus, qui constat ex multo alcalico fixo, paulo volatili, pauco Sulphure, pauciori adhuc terrâ & copioso phlegmate: unde concludere licet, bilem cum chylo permixtum alcalicis suis tum fixis, tum volatilibus, excipere partem quandam acidorum, quæ Sulphura ejus colligata detinent, & hoc pactò viscriditatem illam, quâ in duodeno præditus est, fovent, itá ut deinceps Sulphura Chyli majore patiantur libertate, & à se invicem longius sint semota; quare inter particulas suas minùs phlegmata suscipiunt, quæ integram massam diluunt, majoremque illi fluiditatem conciliant. Bilis à sanguine in Hepate separatur ad chylum in intestinis perficiendum, Sulphura illius alcalicis suis dissolvit, & ipsum phlegmatis suis diluit. Præter hanc bilem liquor adhuc alius tenuis & limpidus aquæ instar in duodenum depluit, vocaturque *succus Pancreaticus*, qui ad lymphæ indolem ferè accedit, videlicet ex Sulphuribus phlegmatis & alcalicis volatilibus est conflatus. Ubi primùm in intestina decidit, cum Chylo miscetur, si occurrat in Chylo acidis quibusdam, quæ Sulphura ejus colligata teneant, alcali illius volatile ea absorbet, & hoc pacto Sulphurum reliquorum principiorum compedes solvuntur, Sulphura hæc, quæ in succo pancreatico continentur, inter chyli particulas sese insinuant, & Alcalicorum cum acidis fermentationem attemperant, prohibentque ne violentior evadat, tum enim damna plurima inferret, phlegmata viam sternunt alcalicis ac Sulphuribus. Ut eò meliùs cum omnibus chyli partibus commisceantur. Ex his luculenter satis subsequitur, succum Pancreaticum chylum perficere, illumque liquidiorem reddere, cujus acida alcalico suo obtundit, & eâdem viâ Sulphura dissolvit. Adeò necessarium est ad hominis conservationem, ut chylus ab acidis suis expurgetur, ut Summus rerum Opifex quàm multas minimarum glandularum congeries posuerit in gracilium intestinorum tunicas, quæ in loca ista liquorem succo Pancreatico similem effundunt, qui permixtione suâ cùm chylo id complet, quod bilis & succus pancreaticus ita prosperè susceperant. Parvi illi glandularum acervi variæ sunt crassitiei. Quidam ducentas & ampliùs glandulas complectuntur, quidam verò ne triginta quidem continent. Omnes chyli partes aptæ natæ non sunt subeundis canaliculis, qui *venæ lacteæ* appellantur. Quædam sunt crassiores, & illæ crassa excrementa constituunt. Chylus abundat particulis venis lacteis subintrandis idoneis, quando à bile & succo pancreatico præparatus fuit, quapropter massa ejus tantoperè in intestino jejuno imminuitur; quoniam particulæ illius subtiliores ab ipso discedunt, & in venas lacteas propelluntur. Videmus etiam copiosiores venas lacteas à jejuno proficisci, quàm à reliquis omnibus intestinis. Sub jejuni terminos excrementa quædam cum multis particulis chylosis permixta reperiuntur. Succus glandulosus illis commiscetur, & dissolvit Sulphura partium chylosarum, quæ iis insunt. Quod ita paratum fuit, venis lacteis adhuc excipitur. Deinde excrementa illa in Ileum protruduntur, ubi adhuc in plurimis locis succo glanduloso adsperguntur, qui eundem, quem anteà, edit effectum. Tandem postquam penitus partibus suis chylosis exuta fuere, in crassa intestina deturbantur. In venis lacteis reperitur lac, quod purus & putus chylus est, qui ab intestinorum cavitate in venas lacteas compulsus est, quod sequentibus probatur argumentis: 1. Lac, quod in venis lacteis comprehenditur, ab intestinis prodit. Ad oculum patet veritas illa, cum venæ lacteæ digitis premuntur, lacte deplentur, & dein videtur illud ab intestinis venire venam vacuam repleturum. 2. Lac tantum in venis lacteis conspicitur aliquot horis post cibatum animal. 3 Jejunum ferè semper percipitur exinanitum, propter numerosas venas lacteas, quæ ab illo exoriuntur. Denique ex eo, quòd reperiantur excrementa pura in ileo, quæ crassiora adhuc fiunt illud intestinum percurrendo, quoniam plurimæ venæ lacteæ pluribus donatæ sunt valvulis sibi proximè adjacentibus, quæ itá sunt comparatæ, ut chylo commeatum per venas lacteas in glandulas mesentericas permittant, sed illius refluxui obstent. Copiosæ ab intestinis proficiscuntur, & plurimæ in unum coëunt, prout ulteriùs progrediuntur. Hoc pacto truncos paulo crassiores componunt, qui chylum effundunt in vesiculas glandularum mesentericarum. Chylus vesiculas harum glandularum subintrat, ut in iis suscipiat spiritus animales, qui in illas confluunt per plurimos nervos à plexu mesenterico oriundos, spiritus isti chylum subtiliorem atque fluidiorem efficiunt alcalico suo volatili, & si qua adsit in illo aciditas, eam corrigunt, alcalicis suis ipsam excipiendo & in sal illam commutando. Chylus prætergressis glandularum mesentericarum vesiculis

culis duos trésve canales ingreditur, ex inferiori earum parte exeuntes. Deinceps pertingunt ad succum quendam membranaceum in lumborum vertebris positum, *Receptaculum chyli* nominatum, quod idem est, ac lymphæ cisterna. Chylus enim in hoc cum abundanti lymphâ commiscetur, quâ turgescit receptaculum. Ab ipsâ diluitur & liquidior fit, ut faciliùs fluat. Denique à Chyli receptaculo proficiscitur canalis quidam, *Ductus Thoracicus* vocatus, qui aliquoties in furcam diducitur, & rami ejus denuò coalescunt, & sæpè etiam simplex observatur advertiturque. Canalis hic implantatur venæ subclaviæ, & supra insertionem ejus adest valvula, ita ut sanguis, qui in vena subclavia fuit, super illa transeat, nullo chyli ingressui obice posito. Cum inflatur ductus Thoracicus, copiosæ conspiciuntur valvulæ in illius cavitate.

Ex quibus concludendum, chylum ex receptaculo suo, in venam subclaviam sinistram deferri, ubi sanguini immiscetur. Cursum ejus insequitur & in venam cavam delabitur, quæ ipsum in dextram cordis auriculam advehit. Auricula illum impellit in dextrum ventriculum, & ut chylus tum temporis sanguinis partem constituit, cum ipso fluit, per totum corpus una circulatur. Hisce præmissis facile perspectu est, ex omnibus succis corporis nostri *solum chylum* potissimùm corpulentos ac succulentos reddere. Corpus enim nostrum ex meris canaliculis constat; quo quis ergò copiam succorum habet abundantiorem, eò major existit, si enim succi multi vasa transeant, ea sensim ac sensim dilatant, ut plus succi recipere possint; sic homo qui 280. ℔. ponderat, plus quàm centum libras succorum habet, estque ponderosior, quàm alius macris homo. Chylus autem ut genuina & vera lactis est materia, ità idem sanguini in axillari seu subclavia sinistra permistus & aliquoties circulatus, non illicò in sanguinem mutatur, sed sub lactis suavissimi formâ aut sanguini infusus, aut sub gelatina albicantis formâ à sero vel nutrimenti vehiculo solutus, mediantibus vasis sanguiferis in totum corpus distribuitur, omnes ejus latebras perreptat, quia totum corpus ex innumeris & solis tubulis conflatum est, partes æquè membranosas ac nervosas nutrit, & superfluus paulò à minutissimis membranaceis tubulis receptus per eas transit, & superficie earum hærens in pinguedinem succrescit, imprimis chylus ratione olei, quo abundat, & sic pro amplitudine ac laxitate & constitutione tubulorum pars quasi superfluè nutritur, hinc & solùm lac nutrit infantes tenellos, eosque impinguat, quod & sæpè videmus in emaciatis, qui solâ lactis curâ ad obesitatem ac corpulentiam restituuntur. Nam, ut dictum est, butyrosa, seu oleosa lactis, seu chyli substantia os humerosque similis est pinguedini corporis nostri. Massa ergò sanguinea copiosior, eaque minus salina, acris & aspera, sed suaviter oleosis temperata existens, & simul blando dulci ac fluido chylo, eoque copioso pingui ac oleoso turgida, existentibus simul tubulis amplioribus & laxatis, & præcipuè circa extremas corporis partes, homines reddit nimis corpulentos; fluidum chylum hunc esse, ut per vasa minutissima fluere possit, necessarium, & aptitudo partium solidarum respondeat opus est, nempe tubulorum & spatiolorum amplitudo inter fibras partium molliores paulò, ac speciatim circa membranaceas & cutis glandulas, imprimis verò circa membranas externas intra panniculum carnosum & cutim fibrasque musculorum Trunci & abdominis. Num verò pinguedo hæc mediantibus glandulis in solum hunc usum destinatis, à sanguineâ massâ secernatur, & in peculiares tubulos seu vesiculas defluat, sub cute ejusmodi tubulos maximâ in quantitate reperiri quis dubitat? Et membrana carnosa utplurimùm ex ejusmodi tubulis & glandulis constat, quæ tantum recipit & separat oleosas particulas, &, si huic oleo plures acidæ & terrestres particulæ fuerint commistæ, fit *pinguedo*. Pingues enim istæ particulæ non manent in suis cellulis sed per alios tubulos refluunt in massam sanguineam. Quorum ergò sanguis multo scatet acido & salso, isti homines haud sunt obesi, quia ab acido & salso absumitur oleum: sic & illi, qui laboribus dediti sunt, rarò obesi redduntur, quia oleosæ particulæ avolant, & sanguis ob continuam transspirationem suas perdit particulas subtilissimas. Sunt & alii, qui multum edunt, & tamen manent macri, quia oleum & sulphur in alimentis vix sufficiens est ad acidum, quod in suis succis habent, temperandum, cujus generis hominibus conducent pinguia & non acida. In Corpulentia nimia dum chylus massæ sanguineæ permistus ad partes dictas alluit, earum porulis minutissimis se insinuat, ipsæ membranæ musculorum aliarumque partium lacteo nutrimento implentur, cujus abundantia externè cutim versus irrigat, quia internè fibris musculorum sanguine vestitis adeo commodè adhærere nequit, ipsa verò cutis ex extremitatibus minutissimis arteriarum, venarum & nervorum reticulatim contexta dum per glandularum minutarum ipsi intertextarum excretoria vasa, ut & si qui sint præterea, poros in specie sic dictos insensibilis transspirationis materiam vaporum formâ transire permittit, crassiusculum lacteum nutrimentum cum sanguine allatum externorum pororum angustias cohibet, quod ità introrsum versus coërcitum successivè in corporis peristomia adiposum densatur, ceu loquitur beatus *D. Ettmüllerus Disp. de Corpulent. à nimiâ.* Malè & irrito quodam ausu alii crescendi vim ex cerebro per medullam spinalem derivare conantur. Inter causas remotas referre possumus omnia ea, quæ massam sanguineam lactescentem seu chylosam reddere possunt; huc facit multum optima chylosis & constitutio radicalis succorum & spirituum. Ordinariò quidam ad corpulentiam hanc dispositi sunt, & familiæ reperiuntur, in quibus sunt homines obesi, hoc, me judice, evenit, quia in his à nativitate fibræ ac tubuli extremorum sunt extensiles & ampliores, ob quam causam & fœminæ præ maribus possunt esse magis corpulentæ. Stupenda est ista obesitas pueri recens nati ex imaginatione matris, cujus mentio fit in *Ephem. German. Decur. Ann. 6. p. m.* 380.

Inter res vulgò nonnaturales ità dictas sunt, quæ symbolum suum addunt corpulentiæ nimiæ; Aër nempe temperatus, hinc in regione temperatâ, imprimis nonnihil Boreali, obesiores reperiuntur homines; qualis enim aër, talis massa sanguinea, hinc Galli & Itali non sunt ità corpulenti, ut nos Germani; sic & Boëti sunt pingues, juxta notissimum illud:

Boetium in crasso jurares aëre natum. Deinde & potus copiosior & temperatus ingestus,

maximè

maximè si digestio simul ritè peragatur, necessariò homines corpulentiores reddere debet. Panis tanquam optimum nutrimentum, & *Helmontio* Theriaca alimentorum audit, multum facit ad corporis auctionem. *Joel* passulas Corinthiacas pinguefacere dicit, ut & caricas, sic & ob oleositatem, quam habent amygdalæ dulces, pistaciæ, pingues ex eorum esu evadunt homines, quibus annumeranda sunt milium, hordeum, triticum, unde erevisiæ triticeæ & hordeaceæ maximè nutriunt. Lac quoque uti infantes pingues reddit, sic & adultos imprimis cum Theè paratum, nec non butyrum; quò pertinent omnia alimenta ac potulenta insipida ac crassiora, ut inter alimenta sunt pulli gallinacei, gelatinæ, ova recentia, aliæque carnes temperatæ & mucilaginosæ, quæ omnia potentiùs nutriunt, & corpulentiam augmentant. Potulenta etiam multum huc contribuunt liquida, aqua enim ceu testatur *Celeb. Malebranche in Explicat. S. ad libr. 3. p. 103.* humores nimis crassos resolvere & circulationem sanguinis per omnes corporis partes faciliorem reddere potest, huc pertinet cerevisia Brunsvvicensis, & nostrum Bryhanium. Ut verò lauta & splendida victus ratio incremento corporis multum contribuit, ita quoque otium & quies affectui huic producendo admodùm sunt idonea, tempore enim somni & quietis circulatio sanguinis, chyli aliorumque succorum optimè peragitur, hinc somnus & quies homines impinguare possunt: uti vigiliæ & labores succum nutritium attenuant & nimis per sudorem eliminant, & acrimoniam accersunt. Quid enim somnus & quies faciant, hoc videre est in Ursis, Taxis, Muribus, qui tempore hyemali in latebris quiescentes somno sepulti pinguiores evadunt. Hinc *Martialis*:

Dormitis nimium glires, vitulique marini,
Nil mirum, si vos crassa Minerva premit.

Rationem addit *Cl. D. Ettmüllerus*, partim quòd intra omentum, aliaque viscera interna collecta pinguedo; de qua suprà; successivè attenuata, sub nutritionis partium nervosarum munere, indeque & alia quoque in loca distribuatur, & ibidem sub torpore illo agglutinata aliqualem copiosioris pinguedinis speciem repræsentet, partim quod sanguis eorum ex voracitate prægressæ æstatis chylo crassiore abundans, hunc quantum ejus possibile sibi assimilatum, in nutrimentum partium sanguinearum impendat, crudiore & quasi pituitosiore ejus parte, partes solidas obsidente, & sub habitu plus minùs leucophlegmatico, corporis peripheriam occupante, ac speciem corpulentioris habitûs repræsentante; id quod facilè fieri potest, dum sub istâ quiete & rarâ respiratione tardior est motus sanguinis localis, remissior intestinus, unde tardissima sanguificatio, paucissima transspiratio, parcissima nutrimenti absumtio.

Prognosis. §. 11. *Nimia Obesitas* vel *Corpulentia* non tantùm immaturam affert senectutem, cùm fuerit pinguedo cumulata copiosissimè, & enormi quantitate per universum corpus sparsa, verùm etiam repentinæ sæpius mortis occasionem dat, unde *Hippocrates*, Medicinæ Parens & accuratus omnium rerum medicarum Observator, optimè inquit: *Qui à nativitate valde sunt obesi, celeriùs moriuntur, quàm graciles.* Ceu nos ejusmodi plura, eheu! novimus exempla, & primò in Cive Hanoviensi K. 46. annos tantum attingente, & pinguedine suffocato; dein in Aulæ Magistro Schaumburgico *Naurath* dicto 47. anno suæ ætatis apoplexiâ subitò defuncto; aliisque pluribus, Expositi enim sunt ejusmodi homines crassi catarrho suffocativo, paralysi, apoplexiæ, Hydropi, &c. Pingues enim non ad longinquos perveniunt annos, ast utplurimùm brevioris sunt vitæ. Nam cùm illis paucus sit sanguis, & spiritus ipsis citò vel minimâ de causâ coagulatur & stagnat, unde mors, quæ nihil aliud est, quàm coagulatio seu stagnatio omnium succorum circulantium. Exemplo fit Reverendus iste Minister *Johannes Masinius* Polonus, cujus mentio fit *Ephem. Germ. Ann. 2. Obs. 87.* ubi post Chirurgicam apertionem, in abdomine supra musculosam carnem, satis amplam & robustam, adeps coloris ad citrinum vergentis, octo digitorum transversorum crassitiem superans conspiciebatur. Similem adipem observavi in cadavere *Kochendorferi*, Civis Hanoviensis à me exenterato. Hinc optimè *Plinius* inquit: *Pinguia corpora citius senescere.* Et certè Pinguedo musculis adnascens inter vasa quæcumque, cùm multa est, adeò arctè constringit Spirituum & sanguinis vasa, ut libera circulatio plurimùm impediatur, unde necessariò angustia & spirandi difficultas, & tandem mors oritur, quod & jam diu agnovit *Galenus l. 2. aph. com. 43.* malus esse solet ad crassitudinem excessus, quod in iis angustæ sint cùm arteriæ tum venæ: atque ob id, qui crassi sunt, paucum omninò sanguinem habent, atque spiritum adeò, ut quùm ætate processerint, citò ipsis, vel parvam ob causam vita destituatur.

§. 12. Quantum tùm à morbis, tùm à morte præservationis virium sit in *Diæta* regimine, quotidiana docet Experientia, & *Seneca* id inculcat sequentibus, dicens: *Non accepimus brevem vitam, sed fecimus, nec inopes ejus, sed prodigi sumus: sicut amplæ opes, ubi ad malum Dominum pervenerunt, momento dissipantur, at verò licet modicæ, si bono custodi traditæ sunt, crescunt.* Diæta. Quare & Nos de re in omni vitâ, maximè verò in cujusvis morbi curatione tam necessariâ, de productione & tractatione Corpulentiæ nimiæ solliciti, non quidem agemus in genere, sed in specie designabimus, qualem diætam Corpulentiæ nimiæ conditio postulet. Aër ergò ad imminuendam Corpulentiam nimiam debet esse subtilior ac calidior & siccior, hujus enim ope succi magis attenuantur & resolvuntur, hinc plurimæ reliquiæ ex chylo in auram avolant & evacuantur, & pars reliqua non tam in copiâ apponi potest, quapropter obesi eligant calidiores, imprimis, quæ Tropicis propinquiores sunt regiones; huc & referre licet aërem arte calefactum, ut balneum siccum, hypocaustum, &c. Ut etiam corpulenti & pingues faciliùs macrescant, cibus & potus sit parcus ac paucus, nam abstinentiâ plures certè curantur morbi, imprimis verò Corpulentia nimia. Nulla enim res minuit majori celeritate & securitate pinguedinem, quàm subtractio fluidi, solidi ac humidi. Quoad qualitatem, cibus non sit temperatus; sed acris, salinus & acidus, ut incidat, attenuet & resolvat; sic & ea, quæ vim diureticam habent, multùm juvant, ut & omnia asperiora & alcalica, quæ citò sanguinem percurrunt transeuntque, inter quæ sunt

sunt acida quæcumque, ut sunt acetum, succus citri, Julepi, ∽⊖, ∽⊕li, ⦶, 🜍ris, &c. inter acriora aromatica excellunt, zziber in India conditum, macis, caryophylli, piper, sinapi, cinamomum, eruca, nasturtium, raphanus, imprimis rusticanus. Et quoniam potus Thée habet vim diureticam eximiam & sudoriferam, contra Corpulentiam nimiam optimum erit remedium, instar ordinarii potûs assumptus. Quidam commendat ▽ chalybeatam aceto temperatam. Quod si acetum à ⊕ cohobetur, & ita fortificetur, eò convenientius huic usui futurum esse asserit *B. D. Ettmüller*, quod ipsum obtineret pariter, si sal ✳ci modicum in nitro solvatur. De aceti simplicis, scyllitici, absynthiaci, rutacei viribus in Corpulentiâ nimiâ allegat nonnulla exempla modò allegatus Author. Sed me judice, aurea hîc regula observanda est, *Ne quid nimis*! ex acidis enim intempestivè ac nimiùm usurpatis in alios facilè obesos conjicies affectus periculosos, nunquam ampliùs curabiles, quare cum cautione hæc sunt intelligenda. Si multum habuerint alcali in primis viis corpulenti, & acida bene ferre possint tunc res in vado erit. Vigiliæ nimiæ & exercitia vehementiora pro corpore attenuando, & machina atterenda multùm faciunt, uti exemplo rusticorum ac artificum patet, qui rarissimè corpulenti observantur, sudor enim maximè emaciat.

Quod excernenda & retinenda concernit, viæ omnes, per quas digestionum excrementa emitti debent, sint patulæ, hinc diuretica, imprimis diaphoretica conducunt, quia per has vias sæpè eliminantur ea, quæ aliàs carni ac pinguedini impenduntur. Mensium in fœminis obesis, hæmorrhoidum verò in viris corpulentis semper promoveantur effluxus, hinc crocus, sabina, myrrha, &c. remedia optima sunt in sexu præsertim sequiore auxilia. Rarum est quòd beatus *Ettmüllerus* viderit mulierem delicatioris texturæ, cui croci, cùm mola parvâ attereretur, odor diuturnior ex fonticulo cruris sanguinem copiosum effluere fecit. Veneris quoque usus hic conducit, absumtis enim spiritibus animalibus succi nutritii copia absumtorum locum sequi debet. Quod attinet animi passiones, ad corpulentiam nimiam imminuendam multùm faciunt mœror ac curæ, quæ incrassando succos homines graciles reddunt, quod & faciunt gaudium magnum & incandescentia concitatior, per hæc enim ∽us attenuantur, eorum fluxus concitatior fit, & reliqui succi acriores vel salsiores redduntur.

Curatio Corpulentiæ nimiæ secundum Galenicos. §. 13. Curatio *Pharmaceutico-Chirurgica* hujus affectûs ut commodè instituatur, aliorum priùs de eâdem percipiemus consilia. Suadent verò *Galenici*, ut ad molem corpoream imminuendam frequentiores instituantur purgationes, venæsectiones, scarificationes, ac frictiones, nec non fatigationes per labores continuas, vigilias diutiùs protractas, balnea, victum tenuem, paucam & exsiccantem laudant, remediaque exhibent amara, calida, sudorifera, diuretica & absumentia, qualia sunt absinthium, centaurium minus, rosmarinus, juli coryli, radices polypodii, gentianæ, aristolochiæ, myrrham, gummi sandaracham, tartarum crudum, nitrum, semen fraxini, petroselini, alumen, piper, zingiber, zedoariam, ex quibus vel decocta in vino, vel pilulas, vel pulveres parant, quibus adjungunt pulverem viperarum, & acetum aliquoties haurire jubent, potissimùm verò oxymel tum simplex, tum scylliticum unâ cum speciebus diaspolitici magno habent in pretio.

Paracelsum. §. 14. *Paracelsus* curam in eo consistere ait, ut cibus detrahatur, ne in tantâ copiâ succum ex eo confectum nutritium Archeus partibus carnosis & pinguibus transferat dispensetque eaque propinat remedia quæ portionem non parvam materiæ nutrimento partium destinatæ citò ad ostia excretionis deferant & humiditates absumant, ideoque sequentem pulverem assiduo habere vult in usu.

℞. *Spec. diatr. Piper.* ℥ij.
⊖*is acetos.*
⦶*ri pp.* aa. ʒß.
M. F. Pulvis.

Helmontium. §. 15. *Helmontius* Pinguedinem sive Obesitatem observavit unico bimestri per potum diureticum, loco cerevisiæ sumtum, abactum fuisse. Pharmaca autem peregrina chinæ, zarzæ, Guajaci, &c. quod laticem per sudores profunderent, ficto mentitoque titulo exsiccantium nomen acquisivisse statuit. Vidit enim Author ipse corpus, cujus pinguedo tota resoluta fuit in laticem, qui dein per lotium excretus fuit. Omnia proin diuretica in Corpulentiâ ac obesitate nimiâ summoperè commendat. Laudat quoque liquorem acidum 🜍is, quotidie ad aliquot guttas absumtum, quòd facilè inferat gracilitatem.

Willisium. §. 16. *VVillisius* ad *Corpulentiam nimiam* imminuendam nutrimenti partium detractionem admodùm ducit necessariam, quæ non tantum cibi potûsque parciori instituitur usu, sed iis etiam remediis, quæ chylum fundunt, & particulis quibusdam salsis & acribus imbuunt, ne tam facilè membris assimiletur, nec substantiam eorum aut pinguedinem eadem ambientem augeant: proinde præter exercitia, labores continuos, jejunia, vigilias, curas & sollicitudines, sudorifera & diuretica frequentiùs adhibere jubet, potissimùm quæ parantur ex lignis aliisque exsiccantibus, nec non acidulas aliaque acida ex nitro, ⊕lo & alumine, spiritum fuliginis, salis, tincturam tartari, sal viperarum & aromatica quædam acriora ex pipere, zingibere, cinamomo cum sale absinthii, fraxini, tamarisci, fimi columbini, lapide prunellæ. Sal quoque viperarum in potu tenui sæpius adhibitum maximè laudat absque ullis aliis remediis. Alvi eductionem frequentiùs institutam etiam approbat per pilulas aloëticas vel tartareas, vel tincturam Jalappæ cum guttulis quibusdam paucis spiritus nitri, ut diuresis simul promoveatur. Fonticulos etiam commendat, ut cum latice simul succus nervosus & nutritius imminuantur, quod quo faciliùs succedat, unâ vice duos simul præcipit effodiendos, in brachio videlicet unius lateris & pede alterius, quæ remedia si studiosè urgeantur, nutritionem superfluam impediri posse confidit.

Sylvium. §. 17. *Sylvium* quod attinet, hic *Corpulentiam nimiam* ac augmentum carnis musculosæ curandum vult, 1. minuendo subinde sanguinem sectâ venâ. 2. exercendo valde ac solito diutiùs corpus ad defatigationem satis notabilem. 3. occupando vexandoque animum curis ac solicitudinibus gravibus. 4. augendo vigilias, detrahendo-

hendoque aliquid somno. 5. usurpando parciùs alimenta multi, optimiq; succi, horumq; loco sumendo, quæ minùs nutriunt aut difficiliùs fermentantur. Corporis verò Obesitatem curat, 1. usurpando sæpius satisq; abundanter condimenta quævis acria, tum acida, aromatica, hoc est, salsa, vel amara, quæ tàm liquores glandulosos præstent acidiores, quàm bilem magis amaram, & acrem; in quem finem commendat acetum, succum citri, ∽um salis, &c. piper, caryophyllos, sinapi, raphanum quemvis, imprimis rusticanum. 2. Corpus movendo multùm. 3. Animum torquendo curis. 4 Somno indies aliquid detrahendo. 5. ab alimentis oleosis & pinguibus in totum abstinendo; sic enim paulatim non tantùm pinguedinem superfluam consumi, sed ejusdem augmentum novum impediri promittit.

Cartesiani. §. 18. *Cartesiani* ad imminuendam *Corpulentiam nimiam*, primam adhibent curam, ut superfluum non modò, sed consuetum etiam partibus detrahatur nutrimentum. Hoc verò cùm chylus sit optimè elaboratus, & hic ex cibo & potu facilis concoctionis & probi succi perficiatur, abstinentiam & jejunia non parum facere ad nutrimenti imminutionem asserunt, siquidem in absumti locum paucum subministretur. Si verò detractio hæc alimentorum nondum sufficiat pro liberatione machinæ humanæ vivæ ab onere tam gravi, agilitati membrorum ejus magno existente obstaculo, etiam pinguiores succos partibus firmiùs adhærentes & crassitiem augentes, absumere tentant, attenuando videlicet eosdem, & à quiete ad motum reducendo, ut particulæ oblongulæ lubricitate suâ per tubulos & poros evadant, ramosiores & molles indurescant & frangantur, paxillares verò, acutæ & cuspidatæ augeantur & in priores dominium adipiscantur, quibus fermenta propria partium è benigno in statum deducantur acriorem & acidiorem, sicque per arteriolas advectum liquorem chylosum magis fundant, præcipitent, & potissimùm in glandulis lymphæ productionem adaugeant, quæ postmodum faciliùs per poros cutaneos evaporetur, vel ad renes & ureteres delata copiosè eliminetur. Huic scopo maximè accommodatas esse credunt anxias curas & labores, quibus liquor nervosus sive spiritus absumantur, quibus restaurandis dum major succi chylosi pars massæ sanguineæ sit impendendus, ut ex eâdem sufficiens hauriri possit eorum penu, & circulatio liquorum valde sic reddatur concitatior, materia nutrimentorum absumitur, & elaboratio novi chyli non ità ob spirituum defectum peragitur, sed à succo pancreatico non parum eidem communicatur acidi, ad nutritionem augendam satis inepti. Itinera quoque longiora per vectiones, & potissimùm navigia instituta imminutioni huic molis corporeæ admodùm credunt proficua, magis verò si cibo & potui consueta simul detrahatur copia, ita enim per succussiones in rhedis aut curribus succos corporis non modò agitari, fundi, & lymphæ fluxum ad ureteres promoveri, aut ratione vaporum ex aquâ adscendentium, & inspiratione assumtorum, succos acidos in corpore augeri putant, & portionem non paucam succi nutritii absumi, sed in absumti locum parum restitui, ut particulæ pinguiores in partium nutrimentum facilè abire debeant. Promtiùs verò id peragi putant, si medicamenta unà assumantur ramosas particulas frangentia, & unà cum teretibus magnâ copiâ ad renes & ureteres pellentia, ut per urinam excernantur, & propterea hoc in casu acidulas approbant, aliaque remedia particulis constantia acutis, assimilationem succi inhibentia, qualia sunt nitrosa, vitriolacea, arcanum duplicatum, tartarus nitratus, vitriolum Martis, nitrum crudum, fixum, lapis prunellæ, quibus omnibus diuresis augetur, cujus gratiâ lixiviosa etiam copiosiùs propinant, quibus succi chylosi & glutinosiores inciduntur, resolvuntur & attenuantur, ut in lympham citò facessant & per vesicam evacuentur. Non sufficiente diuresi, etiam salivationem excitant, quâ chylus resolutus non minùs sub specie salivæ aquosioris copiosè excernitur, eamque mercurialibus facilè excitant. Pro majori tandem resolutione & attennatione succorum alibilium frequentiùs instituunt sudationes, quibus simul pori cutanei aperiuntur, ut succi resoluti viâ brevissimâ evaporentur, ideoque decocta & essentias lignorum, quæ simul validè exsiccant, assiduo habent in usu. Sed non priùs hujusmodi sudorifera volunt exhibenda, quàm post peractam diuresin, cùm aliàs succi glutinosiores tam facilè nequeant resolvi & attenuari, ut exhibito sudorifero statim eliminentur, & hinc corpulentiores difficulter sudare asserunt, si absque ullâ resolutione tam cito ad sudorem cogantur. Resolutis autem succis & attenuatis, simulque poris cutaneis apertis, exhalationem eorum sponte etiam subsequi, per insensibilem transspirationem confidunt. Purgantia in hoc potiùs morbo, quàm in ullo alio, concedi posse annuunt, cùm glandulas intestinales fortiùs irritent, ut lympham contentam effundant, quâ emissâ, alia ex vicinioribus assiduò affluit, simulque succus chylosus in ipsis intestinis hærens à lymphâ hâc glandulari acriori redditâ cum scybalis durioribus eliminetur, antequam per vasa lactea ad commune devehatur receptaculum. Per amara quoque diutiùs usurpata pinguedinem simul absumi, & prohiberi credunt, ne nova tam facilè colligatur, quibus si salsa adjungantur, scopum hunc citiùs attingi referunt, quapropter, cum essentia absinthii, vel centaurii minoris, vel corticum aurantiorum, vel tincturâ myrrhæ spiritum salis, vel clyssum mineralem commiscent, & quotidie fermè ad scrupulum unum vel drachmam dimidiam propinant. In morbo demum contumaciori etiam millepedes & cantharides in usum ducere cum aliis consuescunt.

§. 19. Præmissis his curationem *nostram* aggredimur, initio facto, secundum triplicem methodi medendi indicationem: à *Curatoria* malum ipsum respiciente exordientes, & cùm contrariis contraria curentur, ut impedimentum & periculum sanitatis ac vitæ, quod sæpè ex Corpulentiâ nimiâ impendet, auferatur, eò incumbendum est, ne nimium generetur nutrimentum, vel genitum & superfluum per consuetas vias eliminetur, ut & tubuli seu fibræ, tanquam solidæ partes nimis laxæ & extensæ, aliquomodo constringantur, & quasi exsiccentur, ut ità contractiores fiant, & ob poros interceptos angustosque nutrimentum excludant. Alimenti copia ut impediatur necesse est, minuendo assumendorum quantitatem, & emendando eorum qualitatem, ne adeò sint temperata, al- *Nostra ratio curandi Corpulentiam nimiam.*

terando sub digestione chylum, ne adeò insigniter nutritivus, sed potius sudoriferus ac diureticus generetur, reddendo massam sanguineam ex dulcescente acrem, asperam & salinam, sic enim citiùs eliminari potest. Genitus enim succus nutritius seu assimilatus attenuatur, resolvitur sive liquescit sive evacuatur ex corpore, sive per alvum, sive urinam, sive sudorem, sive salivam, sive insensibilem transpirationem. Abundantia enim succorum seu copia uber, redundantia sine tumore vasorum & morte existere nequit. quare banc expungere oportet, cùm ejusmodi tumor, & quæ inde consequeretur vasorum ruptio non appareat. Quid quod succorum indies consumtio tanta sit in transspiratione, sudore; alvi ac urinæ ejectione, ut nulla videatur fames, digestio nulla, nulla deniq; tã magna ingurgitatio cibi potusque incidere posse, quæ abundantiam vel minimam, taceo eam, quæ per dies aliquot aut menses totumque morbi cursum perseveraret, efficiendo induceret. Addemus ex pleniore victu aut crapulâ copiam humorum gigni, quamdiu erit? Sanè vix uno vel altero die, & levis inedia eam prorsus dissipabit. Quin imò si copia succorum peccaret, unâ venæsectione purgationeque, vel unâ quæ copiosè evacuat, morbus protinus tolleretur, cujus tamen rei nullum est inter observationes exemplum, nullum ab omni memoriâ repertum. Verùm opponunt adversarii, supprimi evacuationes, hinc colligi in vasis humores, sed quænam supprimuntur? an transpiratio? Sanè ea non potest sisti absque vitæ exstinctione; Jam Urina ubi sistitur? in unâ Ischuriâ sæpe lethali. Alvus fateor, sæpe constringitur, verùm quæ hinc evacuantur, nullo numero sunt. At ne quis dubio locus sit, statera dirimit omnem litem, ad pondus enim librati, qui in morbum incidunt, suntne ponderosiores, quàm erant dum erant sani? Nequaquam, sed leviores reperiuntur, & hoc magis, quo diutiùs ægrotant. Itaque humores abundantes aut nullum habeant pondus, aut nulla sit abundantia, necessum sit. Certum ergò est nostrâ experientiâ, de 8. libris assumtorum tandem duas in nutritionem nostram converti, reliquas verò, & quidem potissimùm per insensibilem transpirationem ac reliquas vias excerni: quia consumtio per cutem, renes & alvum non desinit, aut si alvi intermittit, raro lotium, nunquam verò transpiratio supprimitur. Quid quod si ad ea attenderis, quæ agunt ægri, antequam conqueruntur, comperies ita plerumque eos se componere, ut plus consumant, quàm instaurent, etsi quotidie bibant & vorent, uti deinde clarè conficiemus. Tandem pondus ad stateram dubitare nos nequaquam sinit, quia ex victu pleniore vel crapula plurium dierum, imò mensium aut annorum nemo fit ponderosior, omnes verò plus minus leviores. Notum est lippis & tonsoribus, quod corpulentia maximè tollatur sub febribus ardentibus, item in Scorbutica salina atrophia, ubi omnes succi corporis sunt acres ac salini, à calore exedente præsertim febrili liquescere contenta quælibet, & attenuari magis, oleosæ plus minus cum sint texturæ, non secus ac ipsa pinguedo, nemo facilè inficias ibit. Ad Corpulentiam abigendam ergò proficua erunt quæcumque acriora assumta medicamentosa, ut aromatica, salina, ac acida, accedo omnis est vel acida, vel salsa. Diuretica etiam optima sunt, per urinas enim quosdam omnem suam Corpulentiam exiisse, *Helmontius Tr. jus duumvirat.* §. 59. jam dudum agnovit, & id confirmat diabetes, qua correpti emaciari solent: hinc ex pinguedinis aut roris chylosi liquefacti cum salibus urinariis misti mutua temperatura, & in dulcedinem vergente textura urinæ diabeticorum miram dulcedinem derivandam vult *B Ettmüllerus.*

Diaphoretica positiva sic dicta corpulentos emaciant, hinc illi, qui diæta lignorum sudorifera utuntur, extenuantur, ut & illi, qui vehementibus laboribus vel exercitiis corporis sudorem exulando crassiorem exuunt habitum, ut & ægrotantes, qui valdè sudant, macres fiunt. Purgantia vehementiora & acriora maximè corpora attenuant emaciantque, ceu videre est in illis, qui vel diarrhœa & dysenteria diutius laborant. Per ptyalismum corpora etiam insigniter emaciari testatur lues Venerea, per Mercurialia crebra salivatione curata, præter summam enim ☿rii per quosvis poros meatusque penetrantiam, acerrimum ejus 🜍 externum penitus destruere potest & superare 🜍 animale coagulativum nutrimenti, seu ab ejusdem acrimonia adeò mutari concretum coagulati alimenti mollioris pinguedinis & carnis, & coagulatore destructo concretum resolvatur in liquaminis viscosi consistentiam, hinc per convenientia cribra transcolandum & excernendum. Ad alterandam ergo Massam sanguineam, eamque attenuandam, ac resolvendam, laticem serosum, ejusque contentam gelatinam chylosam fundendam ac evacuandam, & sic Corpulentiam nimiam imminuendam, diximus convenire Purgantia, inter quæ tamen delectus instituendus, ne acriora exhibendo magis lædamus, & pro attenuatione corporis mortem acceleremus obesis; hinc rejicimus helleborina, scammoniata, colocynthiaca, elateria, ac ejusmodi venena potius quàm medicamenta, quomodo verò hæc corpori nostro nocere possint, vide *Epistolam nostram secundam* ad *Celeberrimum Dn. VValdschmidium datam.* Blandiora tamen aloëtica, quæ vim exsiccandi habent, ut sunt pilul. Francofurtens. aloëphang. Classian. &c. in hunc finem concedi possunt cum myrrhâ mista, quæ uti alia amara, detersivâ quasi suâ amaritie succos attenuare & dissolvere simul, bilem acuere & sic acriorem & amariorem chylum reddere queunt, quo major enim bilis acrimonia, eò nutritio minor est, hinc biliosi rarò sunt corpulenti, & pilulæ aloeticæ quæcunque, item ex aloeticis parata Elixiria, Extracta, nec non ex Rhabarbaro, aloe & agarico parata insigne hîc præstabunt commodum, unde nemo mirari debet, quod pilulas ex amaris paratas ad ℈ß. singulis matutinis sumendas adeò suadeat *Platerus Prax. T. 3. p. 51.* quæ sequentes sunt.

℞. *Rad. aristoloch.*
gentian. aa. ʒj.
rub.
Summit. cent. min. aa. ʒß.
O crud. ℈j. *c. succo.*
Polypod. f. Massa.

Inter *Diuretica* aliis præferimus ♀rea & nitrosa, hinc conducit Ra Nephritica *Moebii*, & nostra ad Calculum ex ♀ & nitro confecta, ut & arcanum duplicatum, quod sequenti modo parari potest.

℞. *Capit.*

℞. *Capit. mort. ex destill.* 🜄. q. pl.
cum ▽ *extrahe* ⊖.
vel:
℞. ⦶ *part.* iij. vel iv.
⊖*li Hungar.* p. j.
Funde in Crucibulo & injice fl. 🜂 *ad depurat. tunc refrigeretur*, ▽ *solvatur*, *filtretur*, *& inspissetur.* vel:
℞. ⊖*li in* ▽ *solut.* q. p.
⊖ ♀ *vel* ⊖ ⦶ *fix. in* ▽ *resol.*
q. s. ad punctum saturationis. filtra & evapora.

Sic etiam contra Obesitatem sequens diureticum egregium est.
℞. ⊖ *volat. succini* part. ij.
Lapid. prunell. p. ij.
⊖ ⦶ *fix.* p. ß.
M. dosis a gr. x. ad xx.
vel:
℞. ⊖ ⦶ ℥ij. *fluant*,
add. 🜂 ʒß. *deflagret*,
adde ⊖ ✳*ci* ℈j. *deflagret.*

Acetum etiam siccum *Billichio* sic dictum commendatur á pluribus, nempe ♀ seu ⊖ istud enixum, ex acido vini & fœcibus ejus alcalinis oleosis solutis enatum, quod potenter absumit pinguedinem. Alii commendant instar panaceæ contra Corpulentiam nimiam pulverem ex ♀ depurat. & cymarum seu julorum Coryli verno tempore excrescentium æquali portione paratum, mane & vesperi sub introitum lecti, quantum cuspis cultri capit, aceto priùs irroratum assumendum. *Forestus* sequente pulvere aurifabrum se curâsse narrat.
℞. ♀ ʒij.
Cinamom. ℥iij.
Zzib. ʒj.
Sacch. albiss. ℥iv.
M.

Terra foliata ♀ elegans est remedium, post quod vel primum locum sibi vendicant ⦶-lata; sic oleum ⊖-li super 🜂 ♁nii effusum, indeque per retortam destillatum egregium est, cujus destillati guttæ 8. vel 9. in ▽ rosarum assumtæ & sæpiùs reiteratæ cujusdam viri obesitatem, qui 4. ulnarum circumferentiam habuit, in tantùm diminuit, ut 5. ulnæ quadrantum macrior redditus fuerit, curatam notavit sæpius laudatus *Ettmüllerus*. Acidulæ quoque Martiales, vitriolaceæ, nitrosæ maxime conducunt in obesis, quia per urinam & sudorem eliminant chyli portiunculas, ceu patet exemplo casus *primi l. 6. Dn. à Guldenklee.* Nec Thermæ exsiccantes potæ & pro balneo adhibitæ inutiles erunt, imprimis Embsenses & Carolinæ, quæ hodie magno in usu sunt, extrinsecus enim admotæ stringunt & corrugant plus solito relaxatas fibras, arctantque & angustant partium tubulos, quo ipso copiosioris nutrimenti receptio necessariò impeditur. Ex regno vegetabili præ aliis commendamus potum Theæ, qui omnibus indicationibus satisfacit, alvum enim solicitat, urinam & sudorem movet; maximè enim est nitrosus, nostrâque experientiâ constat, hoc potu, addito simul semine fraxini, quendam ad duas ulnas in circumferentiâ fuisse macilentiorem inde ad dimidiam ulnam redditum. Sic etiam succus betulæ, semen urticæ cum melle mixtum, item Terebinthina cum sacharo, gummi Juniperi, vel pilulæ ejus Mynsichti ceu insigniter diuretica & detersiva contra obesitatem maximè laudantur. Ram Diureticam sequentem tanquam experientiâ sæpius hoc in casu utilem repertam commendamus junioribus Medicis.
℞. *Milleped. ppt.*
Apum ppt.
Cicad. ppt. aa. Mß.
Cantharid. P. ij.
M. F. Pulvis, & Ra cum liquore ⊖ ⦶ *fixi, hinc cum* 🜅 *extrahatur.* Detur à guttis x. ad xv.

Inter Sudorifera commendamus varia ex lignis parata, quæ attenuando Massam sanguineam, ejus circulationem rapidiorem reddunt, unde superfluum alimentum, seu succus nutritius sensim liquefactus, lymphæque denuo imbibitus, sensim per poros corporis excernitur: hinc præter decocta Delicatioribus sequentem præscribimus Essentiam lignorum ad xxx. guttas sæpius exhibendam:
℞. *Lign. sanct.* ℔ß.
Cort. ejusd. ℥iij.
Sassafras ℥v.
Sarsaparill.
Lign. buxi & pini aa. ℥iß.
Santal. rubr. & citr. aa. ℥j.
Lign. rhod. & nephrit. aa. ℥ß.
Bacc. Juniper. ʒvj.
affund. liq. ⦶ *fixi q. s.* ∴. *Ra longiore digestione, qua rursus* 🜅 *rect. s. extrahatur.*

Spiritus verò sequens Catarrhalis noster egregias possidet vires in Corpulentia nimia abigenda.
℞. ∽ *C. C. volat. opt.* ℥vij.
Oliban.
Mastich.
Myrrh. aa. ʒiij.
post 24. horarum infusionem destill.
Dosis à guttis 20. ad 60.

Sequens pulvis *Ferdinandi* Imperatoris contra *Obesitatem* à pluribus magni æstimatur.
℞. *Pulv. Sarsaparill.* ℥j.
Coriandr.
Anis.
Cinamom.
Caryophyll. aa. ʒij.
Calam. arom. ʒj.
♀. ℥ß.
Sacchar. alb. q. s. f. Pulv.

⊖lia volatilia more recepto in mensa accipi possunt, imprimis ⊖ C. C. volat. vel succin. quod est optimum sudoriferum & potens Diureticum. Ex ♁nialibus sequentia egregia sunt, cùm per sudorem & urinam opem ferant. Ra ♁nii ♀sata optima est, hæc tamen juxta præparationes variat, omnes quidem continent 🜂, sed magis vel minùs fixum, hinc quoque Ra vel cathartica, vel diaphoretica, vel diuretica, & temperans paratur; sequens verò hîc optimè conveniet Ra ♁nii alcalina dicta.
℞. *♁nii crud. pulv. q. s.*
Liq. ⦶ *fixi q. s. ad eminent.* 8. *digitorum transversorum, diu digere.*
Ram decanta & elice cum 🜅. *rectificato.*
vel:
℞. *♁nii crud.* q. v.
irrora ∽ ⊡ *vel Sale volatili liquido, & admoto* △ *excrescet* 🜂, *quod collige & extrahe cum* 🜅 *rectificato.*

Vel sequens Ra ♁nii Regulina.
℞. *Reg. ♁nii part.* j.
⦶ part. iv.

redigantur in pulverem, qui detonetur, hinc cum ∽ vini rectif. f. ℞a. Sic etiam ex ☿nii crud. part. j. & ⊕ part. IV. pulverisat. & detonat. cum ∇ rect. f. paratur ℞a elegans.

Pulveres viperini tam simplices quàm compositi non minùs conducent, hinc novimus Medicum quendam Empiricum illas pro universali remedio venditantem, & modo in formâ Electuarii, modo in formâ pulveris exhibentem, imprimis pro magno arcano æstimantem: Electuarium in omnibus morbis conducibile, quod paratur ex confectione alkermes, paucis guttis ∽ ⊖li, Specif. Cephal. & pulvere viperino, sed ut audio fama ipsius cum pulvere exspiravit, & in auram avolavit cum promissis suis magnis & audacibus.

Quod attinet reliquas Chyrurgicas Operationes in Obesitate nimiâ, abdominis scilicet incisionem, pro imminuenda & tollenda, seu extrahenda pinguedine, cujus mentionem facit *Plinius l. 11. c. 37.* dum inquit: *L. Apronii Consularis viri filio detractos adipes, levatumque nec corpus immobile onere:* eam tanquam impossibilem & periculosissimam, nec unquam institutam, rejicimus: venæsectio verò ad imminuendum chylum, & sic emaciandum hominem per vices institui potest. Sic & fonticuli & setacea hoc in affectu haud proscribenda, sed potius in usum vocanda sunt; hæc enim promiscuè, quicquid inveniunt humoris alluentis, colliquescere faciunt, & ità etiam successivè succum nutritium in forma liquaminis purulenti exhauriunt. Fames verò & labores cum animi passionibus frequentibus, imprimis mœrore, terrore &c. egregia remedia sunt ad obesos ac corpulentos reddendos macilentiores. Tabacus etiam facit ad imminuendum corpus. Omnia amara, ⊖lia volatilia, ⊖ volat. viperar. Essent. absynth. C. pilulæ de sandaracha *Mynf.* aliis palmam præripiunt, ut & Zziber in India conditum, aliaque aromatica in Indiâ solennia, quæ ibidem inter potum Theæ maximâ in quantitate assumuntur, hinc Indi sunt ferè omnes macris texturæ.

CAPUT II.

De Inflammatione, Abscessu & Sinu.

§. I.

Succorum in corpore nostro existentium motus inordinatus, aut varia ejusdem tardatio, non tantùm visceribus gravia importat mala, sed externis etiam artubus. Quando enim contingit, ut hâc vel illâ in parte membrorum ob stagnationem sanguinis cum reliquis liquoribus diutiùs, quàm par est, subsistant, in tantum diversarum in iisdem commorantium particularum motus intestinus augetur, in quantum progressivus imminuitur, non sine noxâ partis illius, cui stagnatio ista obvenit, insigni, quippe poris ità à particulis crassioribus obstructis, ut globulis cœlestibus transitus denegetur, igneæ particulæ subtilissimæ tanto partes contentas cum continentibus percellunt furore, ut magnum aliquando suscitetur incendium, quod consueto nomine *Inflammationis* Medici indigitant.

Inflammatio. Phlegmone. Phlogosis. Est autem *Inflammatio* partium externarum, affectus, qui quotidie in praxi occurrit, & Græco nomine *Phlegmone* exprimitur, interdum etiam *Phlogosis* nominatur, quando scilicet immoderatus accidit calor in partibus præsertim superioribus, & speciatim in facie, sed saltem momentaneus, absque tumore, qualis scorbuticis frequens est, ex quo affectu superiùs abunde egimus in capite de Morbis Faciei; strictè verò denotat tumorem in partibus utplurimùm carnosis, cum rubore & dolore, à stagnatione sanguinis & reliquorum succorum in tubulis suis vel ex iis, vel extra eos in alienis evasatorum, & sic ordinem in motu turbantium productum. Aliter etiam describi potest, quòd sit partis cujusdam tumor extraordinarius, à sanguine aliisque succis in eâ stagnantibus & ebullientibus obortus. Vel dici potest rubedo partis alicujus inordinata. Exactâ definitione ad leges Logicæ non opus est Chirurgo ad curandum ægrum, cùm Scholasticis istis tempus inutiliter tantùm teratur. Varia nomina ulteriùs, & quidem pro ratione loci, in quo hæret, aliorumque accidentium imposita fuêre à veteribus. Voluere etenim Græculi posteriores & illi, qui in scholarum pulvere consenuerunt, quum rerum scientiâ veteres superare non possent, magnâ verborum strue, quibus umbraticam δοξοσοφίαν ostentabant, luxuriare, & per vocabulorum myriades sæpius rem obscurare, non enim res, sed nomina sæpissimè absque necessitate multiplicârunt. Dividitur in partium internarum & externarum inflammationem, illa plerumque est erysipelacea & malignis febribus aliisque communis. Veteres quoque distinxerunt in legitimam, quæ à sanguine puro, copiâ tantùm peccante, oritur; & spuriam, quæ à sanguine heterogeneo, vel bilioso, vel seroso crudo provenit, quâ tamen distinctione non opus est, quia constat, sanguinem non solum, sed unà cum aliis humoribus, quibus permixtus est, evasari.

Abactis per diuturniorem succorum stagnationem particulis eorum subtilibus, spiritibus nempe & salibus volatilibus, crassiores arctiùs junctæ miscelam exhibent, quæ partem, in qua hæret, distendendo *Abscessum* producit, & quamvis vocabulum hoc satis generale sit, omnem tumorem humoralem denotans, cujus causa in aliqua membri cavitate ab humore extraordinariè collecto parata asservatur: Specialiùs tamen & κατ' ἐξοχὴν illud Abscessus genus hoc loco indigitat, cujus materia purulenta est. Dicitur & *Apostema*. *Abscessus* enim est à verbo abscedere, unde partes anteà unitas abscedere indicat, quæ in saniem abeunt. Describi potest *Abscessus*, quod sit Tumor, in quo pus vel aliud extraordinarium latet, & cum sanie permixtum, ex abscedentibus fibrillis laceratisque vasis. Sicque *Abscessus* est purulentæ materiæ ex humore stagnante Tumorem excitante, in partis alicujus cavitate collectio. *Abscessus.*

Vocabulum *Abscessus* latiùs etiam sumitur, & denotat continuitatis vel contiguitatis solutionem, quæ fieri solet in Crisi imperfectâ sic dictâ à materia

materia morbifica ad aliam partem vergente, collecta. *Abscessus* verò nostro sensu denotat, ceu diximus, Tumorem, cujus materia collecta chylosa ob acidum latens & stagnatione elicitum in pus aut in saniem abit. Distinctio inter Abscessus est, quod alii sint *sine*, alii *cum folliculo*; sunt enim hujusmodi tumores in quodam folliculo & membrana inclusi, quorum materia vel speciem pultis, ut in *Atheromate*, vel mellis, ut in *Meliceride*, vel sevi, ut in *Steatomate* præ se fert, de quibus particulari Capite inferiùs agemus. Nonnunquam etiam in Abscessibus reperiuntur pili, ceu exemplum Curiosis in *Ephem. Germ.* communicavimus, item carbones, testæ, item plus centum lapilli excreti, ossicula, amurcæ, lutum, lapides, chartæ, vermes, araneæ, lacertæ, ranæ, bufones, &c. de quibus omnibus videri possunt *Ephemerides nostræ Curiosæ, & quidem ipsarum Annus* 4. & 5. *Obs.* 189. Quin non tantùm superiùs dicta, sed insignis variorum humorum varietas in apertis abscessibus interdum observatur, quorum alius amurcam, alius vini feces, alius aliud quid refert cum deterrimo sæpe fœtore. *Abscessus* etiam duriores inficit partes, hinc *Abscessum* ossis observavit *Bartholinus Act. Hafn. Volum.* 5. *Obs.* 8.

Sinus. *Sinus* nihil aliud est Chirurgis, quàm *Abscessus exulceratus*, *inveteratus*, quando nimirum in medio carnosarum partium tumor utplurimùm chylosus cum sanguinis effluxu stagnat, & acrimoniâ salinâ sibi exitum quærit, & simul fibrosas partes in liquamen putridum abire facit. *Sinus* est ergò cavitas in carne, producta à pure in quâdam parte diutiùs stagnante, cujus orificium strictius est, interior verò illius cavitas amplior & latior existit; & in quo cutis adjacens carni subjectæ non coalescit. Differt hic affectus à Fistulâ, partim flexuositate, partim callositate, quæ in *Sinu* haud occurrunt, hinc & aliis dicitur *Ulcus sinuosum*; & reverâ nihil aliud est quàm Ulcus, & non opus fuisset distinctionem hanc, me judice, in forum Chirurgicum introducere. Inflammationis status est talis, in quo pori partium solidarum ita occluduntur, ut materiæ subtilis sensibiliter acceleretur transfluxus, cum dolore tensivo, pungente vel scindente, rubore partium, aliquando cū, aliquando sine febri.

Pars affecta. §. 2. Omnes ferè *Partes* hi affectus occupant, præprimis verò musculosas; Musculi verò ex arteriis, venis, fibris tendinosis & nervosis constant. Primò tunicæ illorum externam superficiem pervagantur, illumque pertundunt. Penetratâ illâ, statim in subtilissimos ramos distribuuntur, qui fibris tendinosis inosculantur. Nervi aliquoties tendines subintrant, & interdum musculosum ventrem. Postquam in quamcumque ingressi fuerint partem, percipiuntur semper fines ramorum ipsorum fibras tendinosas attingere. Hæ omnes fibræ tendinosæ cavitatem habent, illas siphonis instar percurrentem. Musculi omnes subtilissimâ obducuntur membranâ, adeò ut tria partium genera compositionē Musculorum ingrediantur. 1. Copiosæ venæ & arteriæ in iis apparent. 2. Nervi & 3. tandem fibrillæ, quæ nec sunt arteriæ, nec venæ, nec nervi, sed fila quædam oblonga, tenuissima & tamen robustissima. Modus, quô fibrillæ istæ in musculis sunt dispositæ, quidpiam continet notatu dignissimum. Statim enim in unum coactæ occurrunt, & tum temporis funiculum exhibent, deinde à se invicem desciscunt & inter se varias arteriarum & venarum ramos recipiunt: Denique in unum coalescunt, & funiculum rursus conficiunt. Tendinosa membrana est minutissimarum fibrillarum sibi mutuò secundùm longitudinem immediatè junctarum certa compages, cujus intermedia pars ab extremis differt consistentiâ, crassitie & calore & ab intermedia parte fibrarum motricium separata est per transversas fibrillas, propriæ musculorum membranæ continuas. Prior & posterior funiculi tendines, sive caput & cauda musculorum vocatur. Pars illa, quæ inter caput & caudam jacet, & in quâ fibræ tendinum à se invicem disjunguntur, & ubi inter se arterias & venas admittunt, Venter Musculi dicitur. Inter fibras has membranaceas & tendinosas oriuntur utplurimùm *Inflammationes*, *Abscessus* & *Sinus*, quæ & sæpe ipsas glandulas tum conglobatas, tum conglomeratas, imò nonnunquam interiora occupant viscera quæcumque, de quibus tamen hic non tractabimus, cum in capitibus specialioribus satis jam fuerint explicata; hîc verò de affectibus externarum partium simus dicturi. Ubicunque his in partibus dantur interstitia, in quibus sanguini extra vasa aliquid peregrini confundi potest, & sic necessariò stagnat, ibi etiam *Inflammatio* locum habet: frequenter tamen est in partibus membranaceis. Hinc pro loci varietate Veteres peculiare nomen imposuère, & propterea aliquot *Inflammationū* nomenclaturas recensebimus. Ubi igitur Inflammatio adnatam oculorum tunicam defœdâtat, *Ophthalmiam*, si palpebræ cilium, *Epiphoram*, si solum oculi interiorem versus nasi radicem angulum, *Ægilopa*, & hinc exortam excesionem, Sinum & *Rhyadem* nuncupârunt: in auribus ὠταλγίαν, in glandulis pone aures, *Parotida*, in gingivis *Parulidem*, in faucibus *Anginam*, &c. Si in externâ cute apparet renitens cum pulsatione dolorificâ tumor, Inflammatio & Phlegmone ἁπλῶς vocatur; quæ si mitior, *Oedematodes* dicitur; cui si ardor jungitur, & dolor & rubor latè se extendat, *Erysipelas* est, cui si ardor est intensus & per vices, *Phlogosis* seu *ignis sacer* erit. Externarum & Inflammationum nomina iterum subdividunt, & his ipsis nova condunt nomina, sæpiùs etiam barbara, quibus eas insigniunt, magnâ calliditate verborum strophis sibi eruditionis famam captantes; hinc in glandulis emergens Inflammatio *Phygethon* seu *Panus*, *Phyma*, *Bubo*, *Anthrax* seu *Carbunculus* vocatur; subtus cutem Ecchymosis est, sub Unguibus *Paronychia* seu *Reduvia*: in Pede *Pernio*. Huc refer Furunculos, Epinyctides, Herpetes, Pustulas omnes, scabiem, ejusque species, Achores, Tineam & omne ulcerum ac Apostematum genus, Steatoma, Atheroma, Melliceridem, nec non Gangrænam & Sphacelum, quæ cuncta non tam reapse, quàm loco, gradu, nomine, colore & similibus accidentibus differunt, & nihil aliud sunt, quàm *Inflammatio* ejusque effecta. Si quis verò Nobis objiciat, Nos ipsos methodum hanc tam strictè non esse secutos, is sciat, juniorum Medicorum captui nos accommodâsse, ut de quâcumque parte morbis occupatâ latiùs & accuratiùs dissseruerimus, & quod medicamenta interdum pro loci varietate fuerint varianda, hac de causa placuit *Veterum* insistere ordini, ut à quolibet omnia ritè intelligantur.

§. 3. Ut

Diagnosis Inflammationis. §. 3. Ut in cognitionem morborum præsentium ritè perveniamus, ad *Signa Diagnostica* animum sedulò advertamus. Id quod Inflammationem dicimus, est accidens partis alicujus, in quâ observatur tumor, calor & rubor, cum pulsatione & dolore. Tumor oritur, si in loco aliquo in tubulis angustioribus succus quidam stagnant, & inde canaliculi obstruuntur, & liber succis denegatur transitus, unde quidam tubuli tamdiu distenduntur, donec rumpantur, & sic succum intus contentum effundant, qui succus stagnans tumorem & tensionem efficit. Et quoniam ubivis, ceu sæpiùs dictum, arteriæ & venæ in partibus musculosis exstant, quæ tunc per evasatum succum in loco, ubi pars intumescit, copiosiùs expressum maximè comprimuntur, arteriarum inde oritur pulsatio, quæ aliàs arteriis existentibus liberis tam vehemens non percipitur: Similiter cùm sanguis quasi vi transeat & circuletur, hinc necessariò calor intensior oriri debet, qui non adesset, si sanguini ac reliquis succis liber concederetur transitus. Adhæc à pressione ista sanguinis violentâ per angustiores & exteriùs coarctatas arterias & venas, non tantùm oritur pulsatio & calor, sed etiam dolor, dum scilicet membranæ & fibrillæ tendinosæ violentiâ quasi premuntur, & tenduntur, imò sæpè planè dirumpuntur, hinc dolor diutiùs abesse nequit, particulæ enim acriores spiculis suis partes membranaceas vellicant, quæ fibrillis nerveis impactæ eas vehementiùs vibrando concutiunt, quod dum ad nervorum principia usque continuatur, sensorium commune eo, utpote inconsueto, vehementiùs movetur, & cum aversatione tristem sensationem, ruptionis periculum tum minitantem, tum sæpiùs afferentem, anima recipit, quam perceptionem ad sensum relatam dolorem vulgò nuncupamus: qui pro ratione partis affectæ, modi afficiendi, sanguinis & particularum concurrentium pungens, rodens, lacerans, lancinans, contundens, gravans, comprimens, distendens, ardens, pulsans in illâ parte esse creditur, ex quâ vibratio, pressio, & concussio fibrillarum nervearum ad sensorium commune resultat. Magnam Inflammationem etiam febris comitatur, quod liquores in parte inflammatâ alterati, per ductus venosos reliquæ massæ sanguineæ commixti heterogeneum quendam motum in eâ suscitent, similique labe inficiant, ex quâ miscelâ inordinatâ febres resultant, sæpè inflammatoriæ dictæ. *Inflammationis* ergò signa sunt, ut breviter comprehendam, calor, dolor, rubor, febris, renitentia & partis pulsatio.

Diagnosis Abscessus. *Abscessûs* Signa Diagnostica quod spectat, alia fientem, alia factum designant. Fieri illum patet *ex S. 2. aph. 47. Hippocratis*, quòd nimirum calor, dolor atque pulsatio in parte augeantur: facti verò seu puris confecti plures circumstantiæ sunt, sc. primò, si jam dicta accidentia parùm remittant, imò tumor etiam aliquantum subsideat; dein si duobus digitis se haud contingentibus tumor contrectetur, ita ut unus illorum leviter premat, alter suspensus magis teneatur. Si materia intus contenta sufficienter maturata, seu ut loquuntur, cocta, ejus fluctuatio & motus quidam, per quem illa de loco in locum propellitur, sub altero & quiescente digito percipitur. Inflammatio etiam ut antè, non adeò est intensa, nec ad rubedinem inclinat, sed subalbet. Tandem in eminentiam fastigiatam & quasi mucronem tumor abit, cujus rei ratio dari potest, quòd cùm partes Apostematis laterales aliquomodo detumescant, & subsideant propter materiam illas hactenus distendentem, nunc verò ad Sinum Apostematis depositam, hæc illum tanquam sit receptaculum distendat, atque elevet ad illam quidem plagam, i. e. partem supernam atque exteriorem, ubi levius est obstaculum. Signa ergò Abscessus sunt vel ipsius fientis vel ejusdem facti. Inflammationem in Abscessum converti denotant dolor & palpitatio in parte cum febre: Ipsum verò factum designant calor imminutus, dolor sedatus, tumor in mucronem elevatus, mollescens & albescens, ac pus sub digito fluctuans, nisi pars sit crassâ, vel materia profunde nimis lateat.

Abscessus sæpe latent circa partes absque calore, dolore ac rubore progressis, sed cutis cum sanâ cute colore convenit, hinc plures Chirurgi sunt, qui vel pro fungoso, vel Emphysematico, vel alio agnoscunt tumore, & eos aperire non audent: hinc pus quod sensim ac sensim colligitur, plures tubulos, imò & sæpe ligamenta absumit. quare Chirurgos hic omnes moneo, ut ritè cognoscant priùs humorem, & si ex mollitie ejus pus suspicetur, ad propediem factâ incisione emittant, ne pars sincera à puris acrimoniâ lædatur, & tumor evadat incurabilis. Plura enim ejusmodi novimus exempla, hinc non sæpè valet regula illa Chirurgorum: *Quod nulla suppuratio fieri possit absque inflammatione, rubore ac dolore partis.*

Sinus facilè cognoscitur, ex Abscessu scilicet exulcerato & inveterato, vel si nulla callositas observetur, ut in Fistula. Si verò latera fuerint callosa ac dura, tunc propriè *Fistula* appellatur, hoc enim solo differunt Fistula & Sinus. Sinus est vel rectus, vel obliquus, magnus vel parvus, cavus vel superficiarius, acclivis aut declivis. Acclivis est, cujus os vergit sursum, fundus deorsum, declivis contrà. Quoties in magnis Abscessibus pus diutiùs stagnat, sive quod tardius aperti, sive negligentiùs mundati fuerunt, morâ longiore corrumpitur, vicinasque carnes ac fibras tendinosas exedit, inde ulcus efficitur Sinuosum. Si ulcus uniri non potest, & caro fit spongiosa seu fungosa, si ulcus saniem reddat nigram & oleosam, si linteamina, quæ sicca imponuntur, quoties removentur, graveoleant, hinc Sinum adesse denotant. *Diagnosis Sinus.*

Sinum ergò in parte quâdam, Abscessu anteà afflictâ, residere dignoscimus, primò ex eo, quòd orificium, cujus consolidatio inducta fuit, brevi post aperiatur, & materiæ ichorosæ ab illo prodeant. 2. Ex eo, quòd turunda, quæ statim in angustius orificium inducta fuit, deinde in amplam cavitatem impellatur.

§. 4. *Causa* proxima *Inflammationis* existimatur *Galenicis* ipse sanguis, & quidem in exquisita bonus & purus, in spuria verò non ità bonus & purus, sed mixtus cum copia quadam humorum aliorum, unde contingat, quòd interdum lenior sit, interdum acrior, interdum tenuior, interdum crassior, nec moderatus uti in exquisita deprehendatur. Adeò quoque multus ab iis putatur sanguis hic, ut non solùm vasa magna, sed etiam parva distendat, & quæ priùs evidentia non erant, apertè in conspectum veniant, unde cùm nequeat ob copiam contineri, *Galenicorum opinio de causa Inflammationis.*

ex

ex vasis roris modo effundatur, & à parvis foraminibus proximarum partium, maximè laxiorum, uti musculosarum & glandulosarum combibatur. Ad causas antecedentes referunt tum partem mittentem validiorem, tum partem recipientem imbecilliorem, quam imbecillitatem vel naturalem esse dicunt, vel adventitiam. Ad priorem referunt substantiæ laxitatem, canalium ad ipsam pertinentium amplitudinem, & situm in loco inferiori. Posteriori attribuunt, quando pars vel nimium dolet, vel nimium calet, unde debilitata ab aliis partibus sanguinem, quamvis non adeò redundantē, ad se alliciat. Dolere partem docent, quando vel vulneratur, contunditur, luxatur, frangitur, distenditur, vel vehementem sentit frigoris vel caloris appulsum; dolorem verò istum cùm natura illa, quam ferè in cunctis adorant, depellere conetur, eandem ab aliis partibus ad affectam unà cum sanguine & spiritibus deferri. Tumorem & calorem inflammationem sequi, ob sanguinis statuunt copiam in partem effusam, & in eadem retentam; dolorem ob partis distensionem à sanguinis illâ multitudine illatam, pulsum molestum, ob calorem auctum, sanguinis enim copiam in loco angustiore facere, ut arteria partem verberet, & ab eadem reverberetur. Febrem interdum excitari putant, quando calor in parte adeò sit intensus, ut ipsum cor appetat, isque vel solus, unde febris diaria, vel cum putredine, unde febris emergat putrida, quæ putredo vel ob magnitudinem, vel viciniam partis affectæ ipsi cordi communicetur.

Abscessus. *Abscessus* in generi considerati causas accusant vel substantiam solidam, vel humorem unum vel alterum ex quatuor, aut omnes simul concretos, ob quæ partes, quæ se contingebant, ab invicem abscedant; in specie tamen hîc ipsum pus accusant, quòd distendendo & rodendo majus sibi faciat spacium. Puris verò materiam constituunt sanguinem, efficientem causam ipsum calorem, uti dicunt, præternaturalem, unde frequentiùs sequatur inflammationem, quàm tumores alios, quoniam sanguis non modò humidus sit, sed calorem facilè contrahat, quæ duo ad pepasmum istum, sive concoctionem sanguinis in pus, maximè sint necessaria.

Sinus. *Sinum* fieri docent à pure acriore, quod nimium rodendo sinuet, & partes profundiùs à se invicem abscedere cogendo majus sibi spatium comparet, hácque ratione particulam ità excoriet, & continentia à subjectis separet, ut distantia inter se pristinum statum haud facilè queant recuperare.

Iuxta Paracelsum causa Inflammationis sive Phlegmones. §. 5. *Paracelso* ipsa *Inflammatio*, sive *Phlegmone* est apostema, quod non tendit ad mortem, nec ad impotentiam membri, minùs ad aliquod aliud accidens. Producuntur autem apostemata ista præter corporis detrimentum orientia, juxta Auctorem hunc ex aluminibus liquefactis, & ab aliis apostematibus hoc solo differunt, quòd non sint obnoxia morti, nec etiam accidentibus.

Abscessus & Sinus. *Abscessus* ac *Sinus* cùm ex sale sanguinis, tùm ex utriusque humorum abundantiâ oriri statuit, tanquam ex boni superfluo propter excessum in apostema translato, post hujusmodi superabundantis separationem à naturâ factam, quod cùm collectum est, in corruptionem transire cogitur, per locum, in quo situm habet, quia repletus est ultra suum diametrum.

Ubi jam in sanguine superfluitas orta est, ex quâ generantur apostemata communia, si cutis eo loci naturale centri foret ejus emunctorium, transit in apostema, quod aliàs per nasum destillâsset. Abscessus hujusmodi maximos dolores & putrefactiones præter infectionem excitat, eò quòd excessus in suâ puritate minimè permanere possit: cùm superfluum quodvis putrefactionis sit exordium.

§. 6. *Helmontius* spiritum seu Archeum calefacere hominem naturaliter in sanitate existimat, eundemque in febribus æstuare ait, affertque sequens exemplum: Spina querna digito infixa actu & potentialiter frigida mox in digito excitat calorem p. n. Non quidem, quòd calidi humores affluant, quasi per spinam eò convocati, exspectâssent spinæ vulnus, & qui aliàs suis sedibus temperari resedissent, siquidem cruor vulneri proximus, primus accurrit, aditumque venienti cruori præripit. Et ipse per se quoque non calet, sed ex gratiâ vitalis spiritûs. Itaque audacter statuit Author, *Inflammationem* & tumorē cum pulsu duro, dolore & calore à solo spiritu causaliter, ab infixâ verò spinâ occasionaliter duntaxat ortū suum habere. Quamobrem calor p. n. auctus in parte quadam indicium est Inflammationis, non verò ipsa Inflammatio, nec illi ideò inter medendum magnopere insudandum esse arguit. Hinc ideò factum esse putat, quòd *Hippocrates* seriò monuerit, calorem & frigus non esse morbos, neque horum causas, sed causas, (nimirum occasionales) morborum esse amarum, acre, salsum, ponticum, &c. spiritum verò esse eum, qui impetus omnes, adeòque & Inflammationem faciat. Materialem verò causam admittit cruoris vel alimenti in partem aliquam evasationem. *Helmontii cogitata de causa Inflammationis.*

Abscessus & *Sinûs* causam dicit esse sextæ digestionis mucilaginem, quæ adhæret intra venas & arterias, canalesque quoslibet sua primùm qualitate insontem, sed hospitii jus, quatenus indirectè advena est, violantem, unde mox dein ab Archeo parti insito concipiatur desiderium eam expellendi, cujus conceptus idea in exosam mucilaginem imprimatur. Membrum autem non valens subigere hospitem, sibi invito connexum, majore flagrante nisu, appetituque expellendi: qui tandem pertinaciùs connexus sæpe victor vitalem facultatem illius membri in sui clientelam subigat, mortificando nimirum, suoque contagio conformem partem, cui insidet, reddendo. Pars autem cùm sit lassationi, hujusque termino obnoxia; è contrà verò character, sive idea seminalis jam concepta, sit indefessa, necesse est, velut convocatis viribus Archei, morbus ille proscribatur per crisin, vel robore morbi spontè exantlato, orbetur vi agendi, fiantque oppilationes; vel loco victa pellatur, fiatque Abscessus. *Sinusque* itidem & Abscessus desperatos contingere ait solius sæpe naturæ ductu, quos abscessus etiam per ipsa ossa fieri notavit. Si in Phlegmone cruor vel alimentum solidorum in pus degenerat, Abscessum instare arguit, & apostemata à vitio distributivo, at stabiles eorum dolores ex indignatione Archei esse pronunciat. *Abscessus & Sinus.*

§. 7. Ex opinione *VVillisii* sanguinis motus vera est in eo accensa flamma, quæ ab iisdem prorsus causis ac in igne nostro elementari in illo produ- *Willisii opinio de causa Inflammationis.*

producitur ac fovetur. Sulphureæ siquidem particulæ jam motu à primo principio donatæ, exquisita eventilatione foventes nitrosas ex ambiente aëre perpetim & abundanter emanantes apprehendunt, atque ab iis expanduntur & accenduntur. Sanguinis autem incendium sibi semper non est consimile, nec in omnibus subjectis eandem servat normam. Ast intensior remissiorve advertitur, pro sanguinis principiorum proportione & mensura, eorumque dispositione. In iis enim vividior est flamma, in quibus spiritus & sulphur prævalent, spiracula debita libertate gaudent, nitrosumque pabulum copiosum advehitur. Secus autem accidit illis, quorum sanguis salinus, aquosus ac terrestris existit, paucumque communicatur nitrum, & tenuis fit eventilatio. Si verò sanguinis massa spiritibus turgescat, sulphureoque scateat pabulo, copiosiusque nitrum ab aëre mutuetur, intenditur ejus accensio & cursus, eoque concitatior & rapidior venit cruor, siquidem effervescens ad angustiora adductus vasa, eorumque tunicas plus nimio distendens, illisque inhærens ob glutinositatem à sale depresso acquisitam, ab ipsis expelli nequit, sed in eorum alveis retinetur. Vasorum etiam pori à validiore illâ distensione, humorisque viscidi remorâ, & arctiores fiunt, & obturantur, quo fit, ut fuligines exitum sibi parare nequeant, & denuò in sanguinem concidant, qui fumo & vapore quasi obruptus vehementius ebullit & inflammatur, partique, in quâ stagnat, labem suam communicat, & in eâ *Inflammationem* inducit. Dipositio autem ista inflammatoria à quamplurimis causis cruoris massæ infertur, quæ cum à sex illis rebus non naturalibus vulgo dictis repeti debeant, ab iis enumerandis hîc supersedemus.

Abscessus. Furibundus ille atque inflammatorius sanguinis motus sensim imminuitur, tandemque propemodum extinguitur. Spiritus siquidem indesinenter avolant, partesque sulphureæ perpetuâ, quam patiuntur, collisione atteruntur, earumque subtiliores evaporantur: difficiliori etiam factâ, tum ob poros obstructos, tum ob partis, in quâ subsistit viscidus sanguis & coagulatus, repletionem, materiæ extravasatæ ventilatione, parcius illi commiscetur pabulum nitrosum, à quo flamma ejus conservetur. Tum temporis autem resurgunt salinæ particulæ, quæ à crasso viscidoque sulphure exaltato irretiuntur, & diuturnâ concoctione in pus commutantur, quod summâ gaudet acrimoniâ ob salis evecti aculeos, à sulphure exaltato actuatos. Putridus itaque ille humor fibras partis, in qua cespitat & fluctuat, spiculis suis attingens, eas exedit ac corrodit, nidumque sibi parat, quem mora adauget atque ampliat, *Abscessumque* producit, è quo aperto prorumpit fœculentus fœtidusque liquor, ingrato utplurimùm odore nares afficiens, crassioribus particulis sulphureis, spirituum consortio destitutis, turmatim impetuoseque à reliquâ massâ secedentibus, odoratûs organum molestè ferientibus.

Sinus. Puris materia virtute mirè corrosivâ prædita, si diutiùs in parte sinatur, altiores semper agit cuniculos. Intestino enim, quo illa agitur, motu in partes circumjacentes perpetuò compellitur. Musculi humori isti circumpositi, continuo spirituum affluxu agitati liquorem premunt, & in laxiorem quandam adjacentem partem portionem ejus aliqualem protrudunt. Pus ergò partes carnosas & membranosas subiens illas exedit & dilacerat, ipsarumque strage alveum sibi cudit. Sed quùm tenuiores tantùm puris particulæ huc usque attingere potuerint, aliis ob molem visciditatemque in fovea remanentibus, paucæ disperduntur fibræ. Carneæ verò solæ non destruuntur, sed nervearum quoque contingit jactura, è quibus exstillans succus nerveus portioni illi humoris alibilis partibus spermaticis enutriendis distinatæ associatus, fibras nerveas efformat, ambitumque cavitatis istius, *Sinus* nomine, à pure factæ, tunicâ quadam semicartilagineâ succingit, quæ partes carnosas & membranosas ipsi adpositas à liquoris corrodentis acrimoniâ vendicat.

§. 8. *Sylvio* causa *Inflammationis* continens est sanguis vel in vasis suis subsistens & stagnans, vel extra eadem effusus & corruptus, cujus corruptionis exemplum allegat in aqua communi, hæc enim licèt sit pura, modò stagnet, aut in vase diutiùs conservetur, putredinem subit; eodem modo illud etiam existimat fieri in corpore nostro, nam sanguis extra vasa sua effusus propter motum ipsi denegatum ibi hæret, subsistit, stagnatque, hinc fit, ut spiritus subtiles ac volatiles tum acidas partes, tum salinas temperare soliti avolent, unde tunc acida ac salia in sanguine existentia evadant acriora, quæ acriùs in se agunt & paulatim ità corrumpunt, ut in pus mutetur, uti videre est in præparatione lactis sulphuris, ibi enim sulphur in lixivio forti coctum colorem rubicundum lixivio communicat, huic dum affunditur acetum destillatum, aut quicumque spiritus acidus, color rubicundus mutatur in album; hinc *Abscessus* dicitur, quando scil. acidum materia defervescente incipit exsuperare, avolantibus subinde plùs minùs particulis volatilioribus, & accedentibus hinc inde heterogeneis, sanguis enim ità corrumpitur, ut in pus abeat, acidum verò in pure maximè accusat. Stagnat verò, juxta ipsum Auctorem, in vasis suis sanguis, quoties eadem sunt obstructa. Obstructio autem illa fit vel ab ipso sanguine propter aërem frigidiorem, ut & ipsa medicamenta acida & austera puta, coagulato, vel à materia aliqua viscida & pituitosa: existimat enim *Sylvius* pituitam à calore solutam unà cum sanguine deferri per totum corpus, imò etiam per vasa minima & capillaria, quòd si tum pars aliqua à frigore externo afficiatur, aut aër potusque liberaliori haustu assumatur, tum ab eo humor ille pituitosus ac viscidus anteà à calore motus & attenuatus, adeòque in illius partis vasa minima propulsus, ibi coagulatur, & eo faciliùs, quo vasa sunt minora, qui humor pituitosus à frigore coagulatus in vasis subsistit, & sic obstructionem facit, unde tunc à sanguine continuò accedente vasorum illorum distensio oritur, ubi autem ampliùs distendi nequeunt, tunc tandem rumpuntur, & per consequens sanguis ex vasis suis effunditur, qui tunc effusus corrumpitur, & inflammationem facit, nam sanguis juxta ipsum extra vasa sua effusus, in aliqua parte diu hærere nequit, quin acquirat acrimoniam propter spiritus abeuntes, iis autem absentibus, corrumpitur sanguis. Effunditur ex vasis suis sanguis propter eorum apertiones, aperiuntur autem vel per anastomosin, vel per diæresin, vel per diabrosin. Causa ergò obstru-

Sylvii opinio de causa Inflammationis, Abscessus & Sinus.

obstructionis, & consequenter Inflammationis, antecedens est ipsa pituita, & præsertim viscida abundantiùs in corpore hærens, quæ ad vasorum sanguineorum ramusculos capillares delata, ibique viscidior reddita aut coagulata, fit ejus causa continens, hinc negata sanguinis circulatione, motuve illius impedito, necesse est sanguinea vasa ità distendi, ut tandem rumpantur, sanguisque contentus effundatur, nunc in vicinæ partis substantiam, nunc in musculi alicujus interstitium, qui sanguis effusus partium suarum actione mutua corrumpitur, & juxta Auctorem hunc inflammationem parit, si verò jam sanguis corruptus fuerit, & in pus mutatus, tunc *Abscessus*, &, si sinuosos anfractus sibi paret, *Sinus* ipsi dicitur.

Cartesianorum sententia de causa inflammationis. §. 9. *Cartesianorum* ex sententia *Inflammatio* oritur, quando humores arteriosi extra vasa in poros & tubulos partium solidarum effusi, partium istarum poros ità obstruunt, & tam exigua spaciola relinquunt, ut non nisi materia primi elementi per ea transire possit, quæ cùm ignita sit, parti inflammatæ ruborem inducit, cumque fulminis instar celerrimè moveatur, & cum impetu irruat in istos minimos porulos, lancinando fibrillas istarum partium, dolor ille inflammationem comitari solitus inducitur. Liquor etiam chylosus in diductis arteriolarum extremitatibus stagnans, viciniores ductus comprimit, & liquorem in iis contentorum transitum impedit, qui circa extremitates istas copiosiùs collecti, tumorem producunt, abs quo cùm arteriolæ comprimantur, & sanguis per ductus constrictiores fluere cogatur, pulsus quoque augetur. Ex succis istis ob stagnationem diuturniorem motu intestino celerius agitatis ipsa febricula quandoque suscitatur.

Abscessus. *Abscessus* oritur à copiosiore pure intra partem collecto, quod inde generatur, quòd materia primi elementi tanto cum impetu irruat in fibrillas partium solidarum, in quibus hærent inflammationes, ut illæ tandem ex continua expulsatione ista rumpantur, & à reliquis separentur, sicque cum reliquis humoribus ibi stagnantibus misceantur, adeòque fiat ibi quasi confusum chaos omnis generis particularum, quæ ibi quandam formant cavitatem, & hæc mixtura vocatur pus, quod cruentum fit, quando vascula sanguifera etiam per istas partes dispersa ab acredine istius puris eroduntur, ut sanguinem suum in eandem cavitatem effundant varium; coloratur pus, quando ipsi admiscentur particulæ biliosæ, aut flavæ sanguinis hactenus innominatæ, quale ulcus sordidum & malignum vulgo nominatur.

Sinus. *Sinus* oritur à majori fibrillarum à pure acriori devastatione, unde liquores contenti ex tubulis dilaceratis copiosè effunduntur, quorum particulæ volatiliores facilè absumuntur, crassiores verò remanentes lateribus fortiùs adhærentes, sibi invicem firmiùs sociantur ob quietem diuturniorem, inter quas spatium relinquitur magnum, & fistula quasi amplior elaboratur.

Nostra sententia de causa Inflammationis. §. 10. Ut præmissæ aliorum de causis sententiæ facilius intelligantur, *nostrum* nunc submittemus judicium. Optimè verò *causæ Inflammationis* constituuntur internæ & externæ. Posteriores referuntur vel ad læsiones externas, quales sunt contusiones, fracturæ, puncturæ, &c. vel ad sex illas res vulgari nomine non naturales indigitatas, quæ Inflammationem excitare valent, sanguinis particularum ordinis turbationi ansam præbendo, ipsiusque & aliorum succorum stagnationem inferendo. Quando enim pars aliqua contunditur, fibrillæ ipsius comprimuntur, & ad se propiùs accedere coguntur, sanguinis & reliquorum succorum particulæ aliquales è tubulis suis exprimuntur, & in fibrillarum interstitia effunduntur. In valida illa sanguinis expressione, partium ejus situs & dispositio invertitur, alkalicarum enim pori, per quos antea materia ætherea liberè perfluebat, immutantur, fiuntque vel obliqui, vel angustiores in medio, quàm in superficie, aut etiam ab aciculis acidarum, quæ compedibus suis solutæ fuerunt, occupantur. Materia ætherea, quæ partes omnes perpetim præterfluit, viam sibi præclusam reperiens, & à nova à tergo insequenti impulsa, in alcalicarum poros impetu vehementissimo impingit, sed cùm obex sibi oppositus fortior sit, quàm ut primo molimine ipsum tollere possit, ab illo reflectitur, & in sanguinem repellitur, eundem velociori agitat motu; ac in tali perdurat opere, donec sibi liceat recto incedere tramite, seu alkalicis in minutiores particulas perfractis, seu exturbatis acidis ab illorum poris, pristinâque ipsis restitutâ rectitudine. At cùm Sulphura alkalicis, à quibus antehac soluta, & à se invicem semota conservabantur, sint destituta, & à phlegmate, cui innatant, undique premantur, sibi invicem propius accedunt, eorumque rami inter se implicantur, & in grumos facessunt, qui tubulorum orificiis inhærentes illa occludunt, sanguinisque affluentis & materiæ subtilis adventantis cursui obstant. Talis autem subsistit coagulatio, donec alkalica acidis liberata Sulphuribus denuò commisceantur, ipsorumque ramos explicent, & illa ab invicem semoveant, in fracturis & puncturis, adest semper vel fibrillarum pressio, quare eâdem ratione, quâ in contusione Inflāmationem contingere asserere possumus. Omnes ergò Inflammationes non nisi ab humoribus incrassatis exoriuntur, quæ pro diversâ fibrarum ac ductuum angustiâ, ac humorum crassitie & tenuitate, etiam varia phænomena proveniunt. Hæc si paucis comprehendi debeant verbis, dicendum esset, Inflammationem à causâ externâ productam aut ab aëre aut contusione, aut puncturis nervorum, ustione, vulneribus, aut fracturis; ab internâ verò à malâ humorum sive succorum dispositione ac misceâ. Sic si corpora calefacta, vel à motu nimio, vel ab exercitio violento, subitò refrigerantur, Inflammationes facilè patiuntur; dum enim incalescimus, succi nostri celeriùs per corpus propelluntur, posteà verò refrigescente corpore ac sanguine, succi minus moventur & magis incrassantur, prout toto die videmus in aqua à frigore in glaciem mutatâ. Exinde sequitur, motum in corpore vel in aliqua parte imminui ex eo, quòd influxus ætheris ei denegatur, intumescentiâ ergò diminutâ, etiam vasa ac pori detumescunt ac præcluduntur. Hinc apparet, sanguinem priùs adeò agitatum ulterius posse fluere, quàm ante calefactionem, nam tempore calefactionis particulæ viscidæ ac crassæ adeò fluidæ redduntur, ut vascula etiam illa minima penetrare possint, postmodum autem sanguine refrigescente, tenaces illi succi se ex canaliculis istis excutere nequeunt, adeò ut obstrui cogantur, nam denegato priori motu magis ad invicem à circumstante aëre premuntur.

Certum enim est, Inflammationem oriri ab exhalatis particulis potissimùm salinis rigidis, porosque obstruentibus paulò inferiùs clariùs explicandis. In Inflammatione tres circumstantiæ advertendæ sunt, obstructio nimirum in canaliculis ad ductibus minimis, à minori ætheris motu facta, deinde mutationes, quas succi adsciscunt, qui in vasculis obstructi continentur; denique pulsionem ac pressionem sanguinis ac succorum. Omnium Phænomenωn Inflammationis facilè causam reddere possumus; Calor enim oritur non duntaxat à motu particularum nimio Inflammationem facientium, ast potissimùm à materiæ subtilis influxu vehementiori: particulæ enim istæ hoc pacto disponuntur, & ad invicem premuntur, ut interstitiis minimis remanentibus ætheri tantùm cœlesti aditus patescat, & globuli ætherei excludantur, cœlesti igitur igne primas tenente, particulæ pellentes ab eodem agitantur, unde calor oritur, omnis enim calor à motu particularum minimarum vario excitatur.

Sic quoque color iste sanguineus Inflammationibus solennis fit non duntaxat à motu ætheris celeriori partes in superficie ita disponente, ut radii ab iis reflectentes nobis repræsentent rubedinem, sed & oritur à sanguine adfluente & præterfluente, obstructio enim ista & stagnatio seu incalescentia istius Inflammationis premit arterias circumcirca pertranseuntes, exinde angustantur, & per consequens sangnis allabens patentes vias non reperiens ibidem magis coacervatur, vascula & membranas extendit, hinc color sanguineus per cutim ipsam apparet; à calore quoque particulæ istæ sanguineæ accenduntur & moventur impetuosius, hinc calor iste intenditur. Porrò ob angustationem arteriarum majore in copiâ colligitur sanguis, quàm per venas reduci potest, hinc oritur intumescentia, seu partis affectæ elevatio, stagnantem autem sanguinem Inflammationem inducere & partem in tumorem elevare quis nescit?

Ob dilatationem & nimiam partis inflammatæ expansionem fibræ nervosæ ferè disrumpuntur, hinc *dolor*, qui ab Animâ percipitur, nam dolor nihil aliud est, quàm tristis sensatio, fibræ enim, ceu dictum, ab incalescente materiâ, vel à sanguine stagnante expanduntur & dilacerantur. Dolor enim solet in principio esse *tensivus*, quia per celeriorem ætheris fluxum partes circumjectæ fortiùs expanduntur, si autem salinæ particulæ in partium poris hærentes, iis per celerrimum ætheris fluxum vel per pressionem insequentem, vel aliam ob causam altiùs imprimantur, dolor ex *tensivo* abit in *scindentem* vel *pungentem*, pro ratione Salium obstruentium, si enim dolor est *fixus*, *scindens*, potissimùm oritur ab acidis scindentibus, vel acido-pungentibus particulis, fibrillasque erodentibus; si verò dolor est vagus, pungens, igneus, signum est salis potissimùm pungentis alcalici.

Ob inflationem & expansionem inflammatæ partis oritur *renitentia*, quæ sæpè non aliter digitis cedit & resultat, quàm vesica inflata propter angustationem arteriarum partem inflammatam transeuntium, sanguis non nisi majori vi permeare potest, & arteriarum latera interiora magis ab eodem afficiuntur, hinc *Pulsatio* oritur; quò & referri potest calor & agitatio particularum acidarum arterias convellens & convulsionem excitans, unde motus ac pulsus augetur, imprimis si simul coagulatio succorum aderit. In Inflammatione vehementiori cor majorem exprimit sanguinis copiam, quàm angustas arterias perfluere potest, & sanguis simul existit crassior, hinc à congrumato crassioreq; sanguine cor perlabente, id quasi convellitur, & *Pulsatio* multùm augetur. Febris autem hæc symptomatica potest oriri, dum hæ particulæ, poros obstruentes motum celerrimum ætheris peregrini in corpus introducunt, qui cum sanguine per arteriarum & venarum poros communicatus, motum ejus multùm auget & perturbat, quæ tamen *febris* in omnibus Inflammationibus haud est sensibilis. Hinc haud difficulter percipere poterimus, quare in generatione puris, quam *Inflammatio* præcessit, *febris* fit intensior, doloresque acerbiores, quàm generato pure; cùm ante pus generatum particulæ obstruentes hærent in singulis tubulis, ibique ætheri transeunti viam præcludunt liberiorem, *Inflammatio* in suo vigore constat, tubulis autem per ætheris transeuntis motum saliumque celeri agitatione disruptis, liberior transitus ætheri conceditur, ac proinde febris acuta doloresque atroces & potior *Inflammationis* pars cessat, quæ apprimè conveniunt cum illis, quæ *Hippocrates* S. 2. Aph. 47. prædixit, dicens: *Dum pus fit, dolores ac febres accidunt magis, quàm confecto.*

Ex hisce apparet, nec solum *sanguinem*, nec *bilem* causam esse Inflamationis, uti veteres existimârunt, sed potiùs omnem humorem ex canaliculis suis evasatum, ibidem stagnantem, & ob acidum suum cum alkali vel salso effervescente, ruborem, calorem, dolorem & tumorem introducentem. Certum enim est, quo plus humoris ex canaliculis suis effluit, eò tumor fit major, hinc & fibræ magis extēduntur & dolor augetur. Omnis ergò Inflammatio supponit tumorem, omnisque tumor obstructionem, in omni enim Inflamatione respicimus ad partes obstructas, obstruentesq; particulas, diversa enim est obstructio, & hinc Inflammatio, pro diversitate particularum, à quibus & partis, in quâ producitur, prout enim materia vel est salina alcalica pungens, vel acida pungens, variant Inflammationum Phænomena. Ratione etiam loci partisq; affectæ etiam inter se differt, prout enim in diversis partibus observatur, diversis etiam nominibus insignitur; in cute enim *Inflammationis* vel *Erysipelatis* nomine venit, si autem pleuram membranam occupavit, dicitur pleuritis, si verò cerebri ejusque meningum substantiam invasit, vocatur *phrenitis*, quæ nomine solùm variant, in essentia autem conveniunt, omnium enim eadem est ratio, causæ eædem esse possunt, sive enim obstructio fiat, & hinc acceleratus ætheris fluxus in hâc sive illâ parte, erit tamen *Inflammatio*. Nulla igitur est differentia, quàm quæ diversitatē spectat salium, prout enim hi variant, sic *Inflammatio* differt. In Inflamatione ergò (ut Tyronibus omnia clarè & perspicuè proponamus, eapropter quandóque hæc repetere libet:) quæcunque diversitas partium observanda est, tubuli enim in unâ parte sunt firmiores, quam in aliâ, hinc patet, quare Inflamatio oculorum sit pertinacior, quam si musculus inflamatus fuerit; 2. una pars plures habet nervos, hinc patet, quare Inflamatio tendinis sit valdè dolorifica. 3. Observanda diversitas humorū, quos tubuli vehunt. Alia lympha est in glandulis parotidibus, quæ videtur magis viscosa, quàm quæ est in glan-

glandulis cutis (miliaribus dictis:) illarum lympha autem crassior multis particulis ramosis, chylosis conferta est in tubulis musculorum, hisce accedit amplitudo tubulorum, quibus positis, varia jam emergere debent symptomata. Omnes succi quo crassiores sunt, minus apti sunt ad Inflammationem excitandam, hinc non credimus sanguinem solum extravasatum primariam causam Inflammationis esse, sed præter sanguinem alii etiam humores effunduntur, qui faciliùs obsequuntur motum ætheris, & *hinc Inflammatio*. Certò enim persuasi sumus, sanguinem extravasari posse sine subsequente Inflammatione. Sic videmus, quod inflammatio tendinis sit omnium peracuta, ratio est, quia lympha est omnium tenuissima, est ipse succus nervorum, qui facillimè ab æthere agitari potest, non mirum proinde in tali Inflammatione gravissima suboriri symptomata. Et ut Tyrones Inflammationem clarè percipiant, ipsis dico, quòd Inflammatio ita fit, si sal aliquod adigitur in porum quendam, & interstitia quædam relinquantur soli ætheri pervia, sal autem illud agitur in porum, quando à motu, vel exercitio corporis humores vehementius agitantur. hinc partes lubricæ facilè sequi possunt, non autem rigidæ, quæ tunc hærent & à tergo venientibus premuntur. Hoc idem ⊖ figi potest vel sisti in suo motu à frigore constringente poros, ⊖ ibi hærens & agitatum tam à particulis à tergo, quàm æthere premente pungit & disnectit tubulos, unde dolor, affluxus autem fit, quia dum sal pungit, fibræ contrahuntur ac quasi convelluntur. Rubor, qui ibidem conspicitur, non est ad mentem veterum à sanguine, aliàs eo aperto sanguis exstillare deberet, quod tamen non observatur, prout omnes Chirurgi testari coguntur. Eas partes, quarum tubuli sunt firmioris texturæ, minoris diametri, variè intorti, multisque nervorum propaginibus colligati, si contigerit obturari, à particulis cujuscumque generis ratione molis, figuræ & agitationis, angustiæ viæ ordinariò accommodatis, non crassissimis. (utpote quæ cum glutinosioribus à cæteris secedentes per venas ad cor pergunt) stagnantibus à causâ vel internâ, humidis & spirituosis è corpore à nimio corporis motu ac exercitio expulsis, & frigidis crassioribus salsis, imprimis acutis ac acidis, in tubulos ampliatos fortiter adactis hærentibus, &c. dicuntur Inflammatione corripi, 1. Si particulæ activæ stagnantes à copiosâ congestione compressæ, ab invicem secedentes, avolantibus lubricis & spirituosis in motum turbulentum excitantur ab æthere, per poros constrictos, (ut in fœno non debitè congesto, floribus sambuci aliarumque herbarum recentibus compressis,) inæqualiùs ruente, quo acutæ scindentes ac pungentes acidæ particulæ viscosarum ramos auferendo, caput exserunt, stagnantem materiam resolvunt, staminaque tubulorum dissecando, eos erodunt, quod non contingit sine dolore, & hinc influxu concitatiori spirituum, ardore, & hinc rubore, (ita determinatâ ab æthere globulorum propensione in motum circularem & rectilineum:) nec non sensu pulsationis à compressione arteriolæ, sanguine fortiùs impingente. 2. Si pori constantiores tubulorum à rigidis inhærentibus ita partialiter obturentur, ut per intervalla relicta non nisi subtilissimus celerrimè perruat æther, qui cùm merus sit ignis, sufficientissimus est ad ea, quæ concomitentur Inflammationem, producenda phænomena. Si demum contigerit fibrillas partis inflammatæ propter ætheris celerrimum transfluxum, & particularum acutarum violentam adactionem rumpi, humores, qui per tubulos cursum suum ordinariò absolvunt, extravasantur, atque ita ab irregulari ætheris perruptione immutantur, ut in pus degenerent, tunc præsens est *Abscessus*, si cutis vel erosa, vel ferro aperta est, pus autem pro diversæ partis Inflammatione, diversa mora, diversa sanguinis constitutione, auctione, &c. particularum, est magis vel minùs corrosivum lividum, viride, tenue vel album, tenaciusculum, &c. Porrò prædominantibus in sanguine particulis acribus, ab eo derivata materia, vel pus debitò acrius morando diutiùs viscosas oleosas dividit, seque ab earum amplexu liberans vicinos circumcirca erodit tubulos, sicque *Abscessus.*

Sinum seu concavitatem efformat, sique *Sinus.* non debitè cavitas illa mundetur, particulæ purisacris, per interstitia musculorum tubulos obvios ibi pauciores, ac proin minùs resistentes erodendo per varios anfractus sibi viam aperiunt, atque hic illic *Sinus* efformant, qui cùm debitè mundificari nequeant, & tubuli erosi à transeuntis viscosæ materiæ portione, (fugatis lubricis & tenuibus,) quasi visco obducti, (impeditâ hinc eorum accretione) callum contraxisse dicuntur, constituunt *Ulcus anfractuosum* vel *fistulosum*, quod vel manet in eodem statu, vel ulteriùs serpit, prout ex apertis & erosis tubulis humor stillans magis vel minùs acris, vel aliter constitutus fuerit.

Remotè suum Symbolum addunt res nonnullæ, inter quas Aer primum occupat locum, qui juxta varias suas constitutiones Inflammationum author esse potest, æstuans siquidem particulis summè volatilibus rapidissimoque motu agitatis est refertus, quæ cutis poros subeuntes sese in fibrillas insinuant, sanguinique immiscentur, ad quem etiam inspirationis ope advehuntur; vellicantur ab illis tubulorum fibrillæ, quæ in cincinnos abeuntes à tubulis sanguinem aliosque succos exprimunt, & in spasmodicos quasi motus ab irritatione, quam patiuntur comitatæ, vibrationibus suis frequentioribus illum comminuunt, ac ipsius particulas à se invicem dividunt; aëris particulæ volatiles alkalicorum poros subintrant, illa exagitant, subtilioraque per poros tunc dilatatas foràs abripiunt, unde accidit, ut paucioribus in sanguine aliisque succis evasatis restitantibus alkalicis, Sulphura (ut cum Chymicis loquar,) resistere nequeant acidis, à quibus coagulantur, nec phlegmatis, à quibus conglobantur acida reliqua, quæ Sulphuribus non sunt intricata, & à materiâ subtili, spiritibusque animalibus in partes vicinas appellentibus sunt commota, crassiorum alkalicorum, quibus avolare non licuit, poris infiguntur, à quibus omnibus turbatur sanguinis, reliquorumque succorum circulatio, materiaq; subtilis in cursu suo impeditur. Aër frigidior particulis duris, rigidis, acutis, iisq; crassis donatur, quæ corporis partib⁹ exceptæ, & tubulorum poris infixæ, illas obturant & constringunt, sanguinis aliorumque succorum alkalica saturant, illiusque sulphura cogunt, & sic succos coagulant & incrassant, præcluditurque hoc modo liber transitus & materiæ ætheræ & sanguini, reliquisque

que succis. Aër nebulosior, humidiorque particulis scatet aqueis, molis nec mediocris, quæ corporis externæ superficiei appositæ poros ejus obstruunt, impediuntque, ne subtiliores salinæ particulæ per insensilem transpirationem avolare assuefactæ, exhalentur: illa verò in sanguinem repulsæ majorem turbationem conciliant, & in tubulos impingentes acrimonià suâ salinâ pungunt, sanguinemque aliosque succos ab ipsis exprimunt: tenuiores aqueæ particulæ, sanguini commixtæ acida & alcalica illius solvunt & enervant, sulphur in grumos cogunt, destructâ ergò acidorum & alkalicorum dispositione, Sulphuribusque in grumos collectis, sanguini, succis, & materiæ æthereæ adventantibus obsistitur. Cibus quandoque Inflammationes inducit; illius enim acidiores particulæ à ventriculo dissolutæ in chylum lacteum conversæ, & sanguini permixtæ alkalicorum poros opplent, aciculis suis Sulphura coagulant, & sic tubulorum orificia obstruunt; Cibi verò volatiliores acrioresque particulas possidentes in chylum commutati, & sanguini confusi, eadem prorsus ratione illius stagnationem & rarefactionem inferunt, quâ aer fervidior. Potus Inflammationum causa est pari modo, quô cibus; Potus acidior, seu nive glacieque refrigeratus particulis abundat acutis, duris & rigidis, quæ alkalicorum poros saturant, Sulphuraque coagulant. Potus autem ex liquoribus ardentibus Inflammationes progignit, ut jam de cibo diximus, ad aeris æstuantis exemplar. Motui concitatiori succedere potest Inflammatio, quia quum in eo uberior spirituum animalium copia cùm ad cor, tùm ad arterias accedat, abundantior sanguis in universum corpus compellitur. Copiosiores etiam determinantur spiritus in reliquas corporis partes, quarum fibras extendunt, & valido agitant motu. Sanguis in vasis suis contentus velociori agitur cursu, ab abundantioribus massæ suæ admixtis spiritibus, particulæque illius comminuuntur à continuâ vehementique fibrillarum à spiritibus extumescentium in ipsum vibratione, unde sanguis rarefit & attenuatur partium illius situs, earumque pororum dispositio immutatur; subtiliores ejus partes avolant, crassiores verò remanent. Acida, quorum exigua pars, habitâ alkalicorum proportione, evaporata sunt, & quæ à spiritibus, quorum ingens facta fuit dissipatio, ampliùs non continentur, alkalicorum poros subeunt, & Sulphura cogunt, à quibus occluduntur orificia tubulorum, vel canaliculorum, qui angustiores facti sunt, poris illorum ac parietibus à longâ istâ & fortè mutuâ affrictione sibi propiùs admotis. Sed si rapidior motus Inflammationem inferre valeat, desidiosa etiam quies illum procreare potest; in illa siquidem pauciores determinantur in ventriculum uti in alias partes spiritus animales, ideoque alimenta in ipso minùs comminuuntur, acidorum spicula debiliùs atteruntur, & ab alkalicorum poris exterminantur, Sulphuraque paucioribus acidis, à quibus coagulantur, liberantur, chylus è massâ istâ elicitus sanguini, cui commiscetur, crassiores apportat particulas ac ad motum ineptiores: quæ quum in minutiores tubulos, eosque tum ob spirituum penuriam minùs dilatatos pervenerint, in iis facili negotio remorantur, eosque occludunt. Nemo nescit in *vigiliis* animam objecto cuidam considerando, vel motui cuidam exercendo semper esse attentam, hinc spiritus animales copiosiores in partes amandantur ab illo, velocioreque motu donantur, isti sanguini commixti partiumque fibrillas copiâ sua validiùs extendentes, sanguinis massam vehementiùs exagitant, partes illius magis comminuunt & attenuant, à frequenti inter se factâ collisione, fibrarumque vibratione. Particulæ subtiliores alkalinæ, & tenuiores phlegmaticæ à reliquâ massâ per durabiliorem istum motum separatæ, foràs per patulos poros cum spiritibus exeunt. Cùm verò acidorum vis à phlegmatis ampliùs ut antea, non infringatur, nec à spiritibus subtilioribusque sanguinis particulis in proprio situ contineantur, illa crassiorum alkalicorum poros subintrant, & in Sulphurum ramis implicantur, unde fit tubulorum obstructio, materiæ æthereæ sanguinis, reliquorumque succorum circulationis interruptio, à quibus Inflammatio; quæ omnia de vigiliis immoderatis sunt intelligenda. Nec mirum si à nimiâ evacuatione subsequatur Inflammatio, in ea enim copiosi deperduntur spiritus, tenuioresque ac volatiles avolant sanguinis particulæ, crassiores verò ad motum ineptiores in eo remorantur; quare acida, quæ ob propriam configurationem omnium difficillimè in motum cientur, in sanguine remanent, dominiumque obtinent, alkalica impraegnant & Sulphura coagulant. Assuetis excretionibus suppressis succedunt utplurimùm Inflammationes. Inter ea enim, quæ ordinariò è corpore nostro eliminantur, Principatu gaudent salia, quæ quum nihil aliud sint, quam alkalia acidis prægnantia, eorumque spiculis horrida, si in tubulis, è quibus excerni debent ob nimiam crassitiem, cespitent, materiæ æthereæ & sanguini adventantibus sunt impedimento.

Animi perturbationes Inflammationum causæ fiunt, vel spirituum subtiliorumque sanguinis particularum dissipationem promovendo, vel cursum ejus tardiorem efficiendo, spirituumque proventum præpediendo. Primas tenent ira, gaudium profusum, &c. Secundæ verò classis sunt timor, tristitia, &c. quum enim ab hisce vel spirituum penu imminuatur, & sanguis volatilioribus alkalicis exuatur, vel spirituum restauratio inhibeatur, Sulphura, quæ ab alkalicis æquè ac antea à se invicem semota non detinentur, ab acidis coagulantur, & alkalica ob torpidiorem suum motum acida nec declinare, nec è poris suis excutere valent.

Causæ internæ respiciunt vel tubulorum obstructionem, vel sanguinis nimiam rarefactionem, ipsiusq; in parte aliquâ stagnationem, quæ quum supra jam explicata sint, ipsis diutiùs non immorabimur. A nonnullis causæ internæ spina interna dicuntur, quia sicuti quamdiu spina parti cuidam infixa remanet, dolor perseverat, ita etiam perdurat Inflammatio, donec tubuli reserati fuerunt, sanguis ac reliqui succi pristino fruuntur cursu, liberaque gaudent circulatione.

Si sanguis aliorumque succorum particulæ tubulos seu canaliculos infarcientes, per diaphoresin expelli nequeant, & acida. alkalicorum poris sint adeò infixa, Sulphurumque acidorum ramis adeò intricata, ut ab illis exturbari haud valeant, materia æthεrea, quæ aliò deflecti nequit, continuo impetu in Salia, quæ ab acidorum cum alcalicis connubio emerserunt impingit,

git, in motum illa concitat, eaque impellit in partium ambientium fibrillas, quas aculeorum suorum cuspidibus discindunt & dilacerant, foveamque hoc pacto excavant, fibrillis minutim incisis & canaliculis ruptis, & sic *Abscessus* constituitur. Sed unde quæso pus in Abscessu? Nos asserimus, pus esse lacteam sanguinis partem, in ipso Abscessu plus minùs alteratam, cui quædam subinde portiunculæ dilaceratorum tubulorum unà cum cruore admiscentur.

Quum particulæ salinæ puris majorem partem constituant, eædemque spiculis duris & acutis sint horridæ, & à materiâ subtili adventante, ac spiritibus animalibus ad partes circumpositas appellentibus in motum agantur, tubulos & canaliculos dictarum partium scindunt, scrobemque excavant, quæ quo latior & profundior fit, eò diuturniorem moram trahit pus in parte, sed non sufficit, ut fovea ampla ac lata sit & profunda, quæ *Sinus* denominatur, sed superficies ejus interior præterea obduci debet pelliculâ vel callo, abs quibus impediatur parietum ejus coalitus; quapropter Sulphura, quæ in pure restant, ab acidis non fuêre coagulata, in tubulos & & fibrillas à salibus dilaceratos impingentia, ramos suos poris & interstitiis illarum infigunt, & quum Sulphurum particulæ flexiles sint, tubulis, canaliculis seu fibrillis superextenduntur, iisque applicantur viscida phlegmata, quæ in pure continentur, materiæque fluiditatem conciliant, at salium acrimoniam attemperant. in particulas Sulphureas acidas tubulis ac fibrillis adnatas impingentia, illas validiùs in ipsarum poros & interstitia impellunt, iis fortiùs adjungunt, utrasque inter se arctiùs uniunt. Super extensis itaque Sulphureis particulis ac infixis partium circumjacentium fibrillis earumque interstitiis, ipsisque strictè inter se conjunctis efformatur pellicula levis & æqualis, quæ parvos & angustos poros possidens, ab ipsis lædi nequit; sed è contrà eadem ipsam eò densiorem faciunt, quo frequentiori impetu in illam feruntur, particulas ex quibus constituitur, arctiùs hoc modo inter se conjungendo, & fibrillis partium applicando, inde fit, ut aliquando totus *Sinus* callo circumdetur, & sic fistula producatur.

Prognosis Inflammationis. §. 11. Quæ de morbis hisce formari possint *Præsagia*, nunc paucis percipiemus. *Inflammatio* partium tendinosarum & membranosarum longiori tantùm elapso temporis spatio solvuntur, carnosarum verò breviùs finiuntur, de quibus partium specialium Inflammationes videas, ubi earum invenies prognosin. Omnis Inflammatio, quæ per insensilem transpirationem non discutitur, suppuratur, vel si malè tractetur in gangrænam degenerat, & sæpè in ipsam mortem. Inflammatio partium internarum est periculosissima & sæpè lethalis. Quo inflammatio est intensior & partes occupet nobiliores, eò curatu difficilior existit; faciliùs curatur Inflammatio in Juvenibus, quàm Senibus, quia partes Juvenum sunt molliores & faciliùs cedunt motui ætheris & partibus obstruentibus quàm in Senibus, ubi omnia sunt rigidiora. A malignitate quoque causarum, item Symptomatum vehementiâ desumuntur præsagia. Si partes adenosæ fuerint Inflammatione obsessæ, facilè ad concipiendam corruptionem aptæ natæ sunt, hinc in gangrænam ac Sphacelum facillimè degenerant. Inflammatio quoque secundùm tempora judicatur, nimirum si in principio non respondeat voto, aut statim discutiatur, aut resolvatur, neque in fine statûs & inclinationis suppurari velit, sed induretur, quod maximum facessit negotium, quia resolvi vix aut ne vix quidem potest, aut planè tendat ad Syderationem, quod absolutè pessimum est, tum quia minatur abscissionem aut subitaneam mortem ob sanguinis coagulationem in corde factam. Ex his patet, quòd obstructio Inflammationem præcedens, quo gravior est, eo soleat etiam esse gravior Inflammatio, quia talis partium fieri potest obstructio, ut impeditâ humorum ad partem affectam circulantium communicatione, insequatur gangræna. Dolores quo sunt vehementiores, eo etiam difficilior est, quo autem partes minùs rubent, eo etiam facilior est, quia tantam prognosis partium obstructionem, ac per consequens tantam ætheris agitationem non præsupponit.

Prognosis Abscessus. Prognosis *Abscessuum* variat vel intuitu causæ, vel partis affectæ; ratione causæ à Veteribus dicitur criticus. qui in morbis acutis observatur, & per causæ aut materiæ morbificæ collectionem contingit, seu cum euphoria seu secus hoc fiat; alius non criticus, qui vel à causa externa, saltem internâ localià vulgo ita dictâ tantùm dependet. Ille ergò qui minùs criticus est, nihil periculi portendit, ac prolixam in Prognosi circumspectionem haud desiderat, cùm eductâ materiâ facilè curetur. Intuitu partis affectæ i. e. membri modò nobilioris, h. e. magis membranosi & sensibilis magis, modò ignobilioris atque minùs sensibilis, alius Abscessus erit periculosior, qui prius aliquod genus, alius securior, qui posterius quoddam occupat. Abscessûs apertio quò diutiùs protrahatur, eo pejus est, succedunt enim febres, sinus, ossium subjectorum caries, imò & gangræna. Pus eò laudabilius erit, quo magis ad indolem chyli & succi nutritii accedet. Sin acorem nimium contraxerit, inficiet sanguinem, febres producet, corrodet atque exedet fluidorum canaliculos. Si pus aquosum & tenue minus aut viscidum fœtidum fuerit, pejoris notæ, nec puris nomine dignum erit, cùm contumacis obstructionis, præcipitationis & putredinis indubitatum perhibeat testimonium.

Prognosis Sinus. Sanies seu pus ex *Sinu* profluens valde tenue, malè coloratum, viride, nigrum aut putridum, nihil boni promittit. Pus autem album instar chyli vel succi nutritii, læve, æquale, minimeque fœtidum certò & sanitatem pollicetur; sic & si dolor & tumor dispareant, bonum est. Sed cùm pars etiam leviter compressa dolet, subjectas nervosas, fibrosas ac tendinosas ulceratas & tactas esse, non levis est conjectura. Si sanies in *Sinu* exeat valde tenuis, eaque nigra & fœtida, malum est; denotat enim, quòd ad os usque caries pervasit. Sin crassa, viscida & similis fœci materia est, signum est solam carnem ulceratam esse. Cùm spiritus volatiles particulas cæteras temperantes arctè & amicè continentes avolârunt, sal tum fluorem concipit; unde insignis ille *Acor* curiosis linguis perceptus; tum cum 🜔re exaltatus nervi odoratorii fibrillas spiculis suis concutit, quod insuetum anima sub odoris ideâ recipiens ut ingratum aversatur, id quod tum ad sensum respicientes fœtorem dicimus Sal quoque & 🜔ita combinata materiæ flavedinem conciliant, quam tum Latiniores dixere saniem, quod in eâ sani quid sanguinis adhuc continere-

tineretur, de cujus à pure differentiis eleganter, ut solet, *Celsus* edisserit. Interea dum acidum incipit exsuperare, avolantibus subinde plùs minùs particulis volatilioribus, Inflammationis tragœdia Catastrophen suam sortitur ex Tumore inflammato in ulcus purulentum abscedendo, Abscessum & Ulcus *Sinuosum* constituens. *Sinus* curatio difficilis est exspectanda, si callum & duritiem contraxerit, at boni ominis est, si pus paucum, bonum, album exeat, & ferè siccus existat Sinus, nullusque adsit amplius dolor.

Diæta. §. 12. Quod concernit *Diætam*, Aër fugiatur nimis calidus & frigidus, sit verò temperatus, nimis enim calid⁹ dissipando spiritus, & frigidus coagulando sanguinem succosque, nocere potest. Alimenta sint optima, abstineatur à nimis calidis, ut piperatis, fluorem quidem & cursum cruori restituentibus, sed majorem Inflammationi dolorem parientibus, propter angustatas & pressas vias, quia sanguis nimiùm premens dolorem Inflammationi auget, plus enim sanguinis ibi colligitur, quàm venæ absorbere possint, ex illâ pressione vasa & membranæ expanduntur, & fibræ minantur rupturam, hinc difficultas illa dolorem parit, & propterea quidam ad venæ sectionem coguntur descendere, ut nimirum sanguinis cursum moderentur, temperantibus itaque uti debemus, ne in illud malum incidamus. Ab acidis quoque salitis, saccharatis & frigidis abstinendum est, præcipuæ enim morborum causæ existunt, hinc fugienda sunt. In Inflammationibus potus commendatur Theæ vel Coffeæ, omnem stagnationem sanguinis & succorum arcens, vitentur vina acida; in assuetis tamen concedi potest vinum, in quo baccæ sambuci fuerint infusæ, & sacchari momento ad gratam dulcedinem edulcoratum. Cerevisiæ malè coctæ & veteres, item julepi acidi, qui potiùs Inflammationem augent, quàm minuunt, fugiantur. Pessimè ergò sanitati suæ consulunt ii, qui in Inflammationibus refrigerare tentant, cùm hæc in deterius omnia ruere faciant.

Motus quoque nimius, vigiliæ immoderatæ angue pejus fugiantur, cùm hæc omnia æquè motum intestinum ac progressivum augeant, & sic dolorem & ruborem partis efficiant.

Excreta & retenta sibi invicem respondeant, ne motum excedant.

Animi passiones immoderatæ, imprimis ira & mœror, atro carbone notandæ sunt, & animus potiùs sit tranquillus, confidens in Deum O. M. fidum illum in re quâvis difficili Auxiliatorem; quæ omnia etiam accuratè observanda sunt in *Abscessu* & *Sinu*.

Galenicorum modus curandi Inflammationem. §. 13. *Galenici* in curatione *Inflammationis* ex arte constituendâ ad morbum, causam & symptoma solent respicere. Cùm verò cuncta sint auferenda, potissimùm verò morbus & causa, quibus ablatis symptoma facilè cesset, venæsectionem præsertim existimant necessariam, siquidem sanguine detracto, qui inflammationem facit, tumor, calor, obstructio, vel adstrictio & unitatis ulterior solutio desinant. Hac verò præmissa ad calorem nimium in partibus solidis restinguendum refrigerantia nonnulla adhibent, ulterioremque materiæ in partem prohibent influxum, remediis in usum ductis repellentibus & digerentibus simul junctis, ne repellentia sola adhibita materiam ad partes nobiliores remittendo, vel sola digerentia, utpote calida, ad partem affectam eandem materiam copiosiùs attrahendo plus noceant. Habito proinde respectu ad hepatis intemperiem calidiorem, quam temperandam volunt, & victu instituto tenui, omni adhibito studio ulteriorem ad partem affectam sanguinis prohibent influxum, eamque laxiorem corroborant adstringentibus, spongiâ nempe vino madente, vel defensivo ex bolo Armeno, terrâ Lemniâ, oleo rosaceo & aceto parato imposito. Dolorem tamen vehementiorem leniri volunt relaxantibus non nimiùm humidis, qualia sunt perfusio olei & aquæ calidæ, vel cataplasma ex farinâ triticeâ, vel ceratum ex passo, oleo rosaceo & cerâ, vel linimentum ex vitellis ovorum, oleo rosarum & croco. Hæc in ipso peragunt principio, in majori verò incremento digerentia admiscent repellentibus, & in vigore hisce planè omissis solis utuntur digerentibus. Repellentium numero adscribunt remedia frigida & humida, qualia sunt lenticula palustris, alsine, psyllium, portulaca, malva, cucurbita, lactuca, folia hyoscyami, succus mandragoræ; vel refrigerantia & adstringentia, uti sunt umbilicus Veneris, sempervivum, plantago, solanum, malicorium, balaustia, hypocisthis, Thus, galla immatura, vinum austerum. Digerentia & simul repellentia illis sunt, myrrhus, lentiscus, absinthium, panetaria, lens, crocus. Remedii in augmento Inflammationis adhibendi sequens esse potest formula.

℞. *Fol. Semperviv.*
Lactuc.
Parietar.
Cucurbit. aa. Mj.
Flor. rosar. rub. Mj.
Chamomill.
Melilot. aa. Pj.
Malicorii
Rhois aa. ℥ß.
Farin. hord. Mij.
M. Coq. ex aquâ additâque portione quâdam olei rosacei, F. Cataplasma.

Emplastrum quoque diachalciteos, vel enæmum barbarum ad eundem usum imponunt. Pro derivatione præter venæsectionem cucurbitulas & frictiones adhibent. Ad magis digerendum, si opus sit, cataplasmata parant ex uvis passis cum pane & melle, vel ex radicibus altheæ, liliorum alborum, foliis malvæ, floribus meliloti, semine lini, fœnigræci, caricis, farinâ triticeâ, oleo chamæmeli & pinguedine suillâ, vel anseris & gallinæ. Si digestio impetrari nequeat, & inflammatio jam sit remissa, humorem crassiorem aperto loco affecto; vel si hic aperiri nequeat, loco maximè vicino, effundunt.

Vergente verò Inflammatione in *Abscessum*, propter copiosum pus intus collectum, quod distendendo & rodendo partes anteà se contingentes faciat abscedere, concoctionem istam humoris & transmutationem in pus promovent emplasticis & cutim occludentibus, calidis nempe & humidis pus facilè moventibus, ut terebinthina, galbano, bdellio, pice, emplastro diachylo, cataplasmate ex farinâ hordei vel secalis in aquâ decoctâ, in quâ radices altheæ priùs ebullierint, additâ adipe gallinaceâ vel anserina, aut quod paratur ex caricis in aquâ coctis, & farina tritici, vel quod sequens exhibet formula. *Abscessum.*

℞. *Rad.*

℞. *Rad. alth.*
lilior. aa. ℥iiij.
Ferment. ℥ij.
Farin. sem. lin. ℥j.
Resin. terebinth. ʒß.
Croci ʒij.
Ol. chamomill.
Adip. gallin. aa. q. s.

Terenda terantur, & cum pinguibus misceantur, ut F. Cataplasma.

Pus probè maturum vel digerentibus & in vapores convertentibus discutiunt, vel si hoc fieri nequeat, aperto loco evacuant. Inter digerentia referunt ficos, farinam hordei, panem ex furfure, terebinthinam, picem aridam, adipem vitulinam, baccas lauri, nitrum rubrum, vel cataplasma aut linimentum ex muco cochleæ, pure, aloë ac myrrhâ paratum. Si verò ob altitudinem loci, puris copiam vel acrimoniam, vel crassitiem digerentia ista parùm queant proficere, loco aperto pus illud manifestè evacuant. Apertionem istam nonnunquam ab ipso pure acriori & in superficie existente fieri nôrunt, interdum verò medicamentis vel Chirurgiâ eam instituendam esse præcipiunt. Medicamenta apertionem istam perficere docent, vel extrahendo pus ad partes externas, vel erodendo, vel adurendo. Extrahentia illis sunt propolis, pix, sulphur, radix cucumeris agrestis, bryoniæ, narcissi, arundinis, aristolochiæ, emplastrum ex gummi ammoniaco, terebinthinâ, cera, sulphure & nitro, vel theriaca & mel invicem mixta. Ex erodentibus laudant allium superimpositum, vel fermentum cum cantharide. Adurentium ordini hîc accensent saponem nigrum, chalcitidem, oleum chalcanthi. Chirurgiam celebrant vel secando locum scalpello, vel adurendo ferramento candente, quo facto pus facilè evacuatur, sed non priùs operationem hanc instituunt, quàm pure toto bene confecto, nisi abscessus sit prope anum, aut circa articulos, in quibus materiam subcrudam evacuant, ne à puris acrimonia vel fistula producatur, vel nervi aut ligamenta erodantur. In minoribus autem abscessibus unicam apertionem sufficere monent, sed in majoribus plures concedunt, respiciente semper foramine inferiora, ut pus commodius evacuetur. Si contingat, ut venæ vel arteriolæ grandiores sanguinem nimis effundant, easdem claudunt emplasticis & crustam inducentibus, ut albumine ovi, stuppâ vel linamento excepto, si dolor affligat, lintea oleo rosaceo madida imponunt; si partes vicinas inflammatio occupet, emplastrum diachalciteos oleo rosaceo dilutum illis imponunt; si durum aliquid restet, illud emplastro tetrapharmaco debitè emolliunt. In evacuatione puris monelam etiam Hippocratis advertunt, ne unâ vice illud totum emittunt, ne animæ sequatur defectio, cui fortè supervenienti odoribus, vini potione, & aquæ frigidæ in faciem aspersione statim volunt esse succurrendum.

Sinuum. *Sinûs* curationem aggrediuntur detergentibus, hinc eundem implent, & cicatricem inducunt, abstinentes semper à pinguibus & olei vim habentibus, cùm siccandum sit. Detersionem peragunt abluendo Sinum mulsâ, vel vino cum aqua marina mixto, aut cui sal adjectus fuerit, vel terebinthina & farina hordei cum melle, aut squama æris cum vino & melle. Sinum ità mundatum carne implent, auferendo impedimenta naturæ suæ opus inhibentia, & difficultatem inferentia, quod perficiunt medicamentis modicè detergentibus, & sine morsu siccantibus, ut pulvere ex radice iridis aut aristolochiæ, manna, thure, myrrha, aloë, aut remedio ex fermento & ostreis ustis & ablutis. Carne sic procreata veram cutem attingente, cicatricem inducunt, prospiciendo simul, ne caro nimis multa procreetur, quod fasciis peragunt, easdem à fundo sinus arctando, ut sublimia sedem contingant, ad os verò ejusdem laxiores ducendo, orique linamento, emplastro barbaro obducto, & ad saniem effundendam in medio perforato imposito. Ipsum verò os Sinûs semper deorsum spectare volunt, ne sanies retineatur, quod si fortè sursum spectet, aut membrum ità collocant, ut in partem inferiorem vergat, aut demisso specillo, quà pervenit fundum, scalpello aperiunt, ut humor superstes evacuetur, & os supernum occludunt. Cute tandem à pure diutiùs retento nimis extenuata, & à carne subjecta separata, victu idoneo & totius corporis purgatione prohibent, ne sinus noxium humorem recipiat, tum medicamentis siccantibus & modicè detergentibus cutem cum subjecta carne paulatim agglutinant, compellendo in unum per vesicam bubulam vel suillam, cui fistula alligata sit, emplastrum ex charta combusta aut iis oleo rosaceo liquatum, aut aloen, thus & myrrham cum melle aut pulverem ex centaurio, symphyto, radice iridis, farina ervi cum melle, nec locum nimis comprimunt; sed carne subcrescente paulatim sinunt agglutinari.

§. 14. *Paracelsus* in *Phlegmone* curam commendat mundificantem, quam sequentibus potissimùm peragit remediis: *Paracelsi cura in inflammatione.*

℞. *Ol. ovor.* ʒvj.
Camomelini ℥j.
Serapini.
Galbani aa. ʒvj.
Visci de abiete aut pino ad pondus omnium,
Farin. hordei,
fabarum, aa. quantum sufficit pro incorporatione.
Commisce in formam Unguenti.

Mel etiam rosarum & salis aquam simul permiscet, eoque liquore sero manèque locum jubet lavare.

In curâ *Apostematum* & *Sinuum* abstinendum esse ait à magno magisterio, vel artis Chirurgicæ nimiâ subtilitate, quæ potiùs, quàm curabunt, inficient. In omnium siquidem ulcerum curâ animadvertit, naturam sui ipsius esse Medicum, atq; medelam innato proprioque suo balsamo peragi. Sed si fortè balsamum hoc illi deficeret, vel aliquâ parte minutum foret, balsamum vult introducendum per emplastrum oppodeltoch, quod quidem Apostemata recentia maturando & mundificando curat, vigesimâ quâque horâ renovando, ligandoque. Ex. gr. *Abscessu & Sinu.*

℞. *Lithargyr. cocti in ceroium* ℥iij.
de incarnativis quatuor ʒß.
de gummi liquefactis ℥ij.
M. F. Emplastrum s. artem.

In principio ait tutum fore prævenire plebotomiis venarum, à quibus Apostema generatur, & situm habet: his enim, inquit, aufertur illis rubedo membrorum per sanguinis diminutionem, & unà cum eâ tollitur superfluitas sangui-

nis abundantis, nedum in his tantùm, verùm etiam in omnibus aliis apostematibus. Tria verò potissimùm in Apostematum curis observanda vult: Primum ut spiritus vitæ fortificetur, ne præ dolore debilis fiat: sicuti solet in his, qui venenum hauserunt, præservantibus medicamentis noxæ præveniri. Secundum, ut infectio, quam introduxit morbus, diaphoreticis mundificetur & specificis, quæ non solùm clarificant, sed etiam dolores mitigant. Tertium, ut locus affectus à toxico præmuniatur. Si carnis aliqua pars à suâ naturâ sit alienata, quod putrefactum est ejus auferri vult, cùm ex ejusmodi carnis infectione, juxta Authorem hunc, tale damnum inferatur ei, quale combusto fit ab una parte ligno, & ab alterâ sano.

Helmontiana cura in Inflammatione.

§. 15. *Helmontius* Inflammationis cujuscumque partis curam eò dirigit, ut causa occasionalis sive spina tollatur, quâ depulsâ Archeus ab ulteriori accensione redigitur ad quietem, quapropter internè arcana sua diaphoretica commendat, externè verò omnia ea, quæ ex lapide calaminari & camphorâ parantur.

Abscessu.

In *Abscessu* quocumque emollitionem & maturationem promovet, per medicamenta apostematibus accommodata, imprimis pinguedinem leporis, maximè vetustam commendat, quæ ea valde emollit & rumpit. Sic etiam sanguinem hircinum exteriùs applicatum ea maturare ait, oleumque strumarum hic magnificat externè illitum, cujus descriptio in capite de Strumis videri potest.

Sinu.

Sinum hoc modo tractat, ut sal acre corrigatur per medicamenta ex lapide calaminari præparato & camphorâ, nec mundificativa omittit ex gummi aliisque detergentibus parata.

Willisii modus curandi Inflammationem.

§ 16. *Willisius* ad *Inflammationem* quamcumque abigendam, curam eò dirigit, ut sanguini motus suus iterum reconcilietur, & à lentore suo in statum pristinum restituatur, quod peragi posse putat venæsectione, hirudinibus, & nonnunquam cucurbitulis applicatis. Alvum adstrictam relaxandam esse innuit, & reliqua sanguinem temperantia, & æstum ejus sedantia intus assumenda commendat, quâ de causâ tum julapia, tum apozemata præscribit. Ex gr.

℞. *Aq. nymph.*
Violar.
Papav. errat.
Endiv. aa. ℥iij.
∽ △is ℥ß.
Syr. pomor. ℥iß.
M. d. ad vitrum.
℞. *Decoct. rad. acetos.*
cichor.
Endiv.
Ligni santal. citrin.
Ras. C.C.
Pom. Citri N. j.
D.

Omnia ea remedia, quâ sanguinis coagulationem resolvunt, internè commendat Author, imprimis sequens.

℞. *Aq. Acetos.*
Gramin.
Petrosel.
Parietar. aa. ℥j.
Lapid. prunell. ʒj.
Syr. de Cichor. ℥j.
M. D. cochleatim.

Vel in formâ pulveris.

℞. *Lapid. prunell.* ʒij.
Flor. ①ri ʒß.
Ocul. ♋. pp. ʒiß.
M. F. Pulvis, qui detur cuspidatim.

Ad lentorem sanguinis magis dissolvendum spiritum ☿i, vel ⊖is ✳ci magni æstimat. Inter externa commendat cataplasmata emollientia & discutientia ex scordio, ruta, parietaria, malva, agrimonia, floribus chamomillæ, meliloti, verbasci, hyperici, semine fœnigræci, vel ex medullâ panis albi in lacte coctâ, sequenti modo.

℞. *Herb. parietar.*
malv.
agrimon. aa. Mij.
Flor. chamomill.
Hyperic. aa. Piß.
Sem. fœnigr. ℥j.
Medull. panis alb.
Coquantur in lacte ad pultis consistentiam,
Add.
Vitell. ov. N. ij.
Croci ʒß.
M. F. Cataplasma.

Fotum etiam instituit ex malva, althea, beta, scordio, ruta, floribus sambuci in aquâ communi coctis tepidè adhibitum, & ad dolorem magis leniendum, vel etiam suppurationem promovendam, unguentum dialtheæ, populinum, & emplastrum diachylon admodùm existimat proficua.

In *Abscessu* & *Sinu* internè laudat decocta vulneraria, externè unguenta digestiva, balsamum de Capaiva internè & externè usurpatum, unguentum Basilicum, maturantia scilicet seu suppurantia, ut sunt cataplasmata ex radice altheæ, herbis malvæ, parietariæ, agrimoniæ, floribus chamomillæ, verbasci, meliloti, semine lini, farina fabarum, fœnigræci & sexcenta alibi jam dicta.

Sylvii cura in Inflammatione.

§. 17. *Inflammationis*, hinc & *Abscessus Sinusque* curationem ad mentem *Sylvii* quod attinet, consistit ea 1. in obstructionis vasorum solutione; 2. in sanguinis subsistentis ac stagnantis motûs restitutione; 3. in sanguinis effusi & aliquo modo corrupti correctione; 4. in maturatione *Abscessûs* facienda; 5. in sanguinis maturati, seu Abscessûs apertione; 6. in abscessûs aperti mundificatione, 7. in ejusdem consolidatione. Si ergo obstructio vasorum seu compressio fuerit à vinculis arctiùs parti affectæ circumjectis, illa propediem auferantur. Obstructio verò vasorum à pituita viscosa vel sanguine in ipsis coagulatis solvitur medicamentis, quæ motum sanguinis egregiè accelerant, illudque impedimentum, quo sanguis stagnare cogebatur, tollunt, qualia sunt blanda aromatica, & salibus præsertim volatilibus abundantia, nam quatenus ea medicamenta sunt aromatica, eatenus humor pituitosus attenuatur, ut desinat efficere obstructionem; quatenus autem ea sunt Sale volatili constantia & prædita, uti sunt de Ossibus Cornu cervi, &c. non tantùm vim habent coagulata dissolvendi & fluida reddendi, sudorem movendi & sic materiam peccantem expellendi, sed & ipsum sanguinem effusum, & à spiritu suo liberatum, adeoque acidum factum corrigendi, cujus acidi vis dum est infracta, nova coagulatio impeditur,

eam

eam ergò in finem formulam sequentem præscribere solet.

℞. ▽ *Hyssop.*
fænicul. aa. ℥iij.
Ther. simpl. ℥ß.
⁓ ⊖ *ci* gt. xxv.
♉nii diaphoret. ℈j.
Laudan. opiat. gr ij.
Syr. papav. err. ℥j.
M.

Hujus mixturæ cochleare unum aut alterum subinde assumendum esse præscribit ægro, ut ea ratione obstructio solvatur. Ad Salem volatilem quoque refert oculos ♋. mandibulas lucii, os de corde cervi, &c. cùm hæc ⊖le volatili abundent. Omnia quoque Sulphura metallica & mineralia, sed fixa, hoc in casu conducere scribit, imprimis ♉nium diaphoreticum ad fixitatem aliquam deductum. Nec tantùm hîc laudat animalium salia volatilia, sed omnia ex variis plantarum scorbuticarum & acrium partibus petita, eorundemque vim æmulantia, uti sunt succi erysimi, cochleariæ nasturtii & hortensis & aquatici, taraxaci, ▽ theriacalis, &c.

Externè in Inflamatione partium commendat fotus ex plantis aromaticis in ▽ aut vino coctis paratos, vel ⁓ vini rectif. tàm simplicem, quàm compositum, item olea & unguenta varia, ungu. sc. martiat. alth. ol. lil. alb. chamæmelin. aneth. laurinum, Philosoph. &c. vel cataplasmata magis dissolventia, quam emollientia, vel maturantia, quorum vis per cutis poros penetrat, & sic obstructionem solvit. Exempli loco seq. præscribit.

℞. *Capar. sub cinerib. aut fictili vase assarum & contus.* ℥ij.
Fol. erysimi,
Charefolii.
Nasturt. hort.
Sambuc. aa. Miß.
Farin. fabar.
Lupinor. aa ℥j.
Nid. hirund. N. j.
Albi Græc. ℥j.

F. s. a. decoctio in lacte ebutyrato ad cataplasmatis consistentiam. Ejusmodi cataplasma mediocriter calens parti externæ inflammatæ applicandum vult, cujus ope internæ quoque obstructiones solvuntur, & observandum vult, quòd renovandum sit, quamprimùm exsiccari incipiat.

Dein 2. sanguinis stagnantis motum restituit sudoriferis & modò dictis salibus volatilibus, quandoque etiam venæsectione, sed in initio, & quidem pro ægrorum constitutione peculiari & viribus per iteratas vices institutâ, quatenus in omni sanguinis eductione major motus sanguini concedatur.

3. Sanguinis effusi & aliquo modo corrupti correctionem consistere ait in acidi emendatione & sanguinis coagulatione impedienda, quod juxta ipsum præstant oculi ♋ ♉n. diaphoret. mumia, Sperma ceti, Gumm. Galbanum, Sagapenum, opium, Cerevisia Joppensis dicta; Inter Externa laudat Emplastr. de sperm. ceti, cum Gumm. Galbano, ut & fotus ex aromaticis paratos.

In Abscessu. In *Abscessu*, ubi materia profundior hæreat, promovendam esse suadet maturationem per emollientia ac maturantia dicta, qualia sunt radices altheæ, herbæ malvæ, bismalvæ, lil. alb. branc. ursin. atriplex mercurialis, quæ coquenda sunt in lacte, & cujus lactis parva copia est usurpanda, possunt etiam illa maturantia cataplasmatis forma parti dolenti applicari, imprimis seq. cataplasma.

℞. *Farin. rad. alth.*
hordei aa. ℥ij.
Fol. malvæ,
branc. ursin. aa. Miij.
Sem. lini, ejus farin. ℥iß.
Caricar. concis. N x.

Coquantur igne lento ex aqua pura, cerevisiâ tenui, aut urgente ardore summo *ex lacte ebutyrato ad humiditatis consumptionem ac decoquendorum emollitionem, tunc contusis omnibus adde*
Axungiæ porcinæ
Butyri recent. aa. ℥iß.
M. F. Cataplasma.

Commendat quoque Emplastr. diachyl. s. cum Gumm. ut & mucilag. imprimis ubi multâ pituitâ eâque viscosâ scatet corpus & sanguis. Absolutâ sic puris generatione non procrastinendam vult puris eductionem, cùm pus morâ reddatur acrius, atque ab ipso partes vicinæ magis magisque corrumpantur, sicque *Sinus* curatu difficilior efficiatur, imprimis quando vasa vicina corroduntur à pure illo acriore facto, & naturâ suâ existente acido, quapropter ubi ex partis affectæ mollitie tactu manifesta, ut & rubedine ac dolore diminutis puris perfecti præsentia innotuit, aut cultello acuto, aut potentiali cauterio puri exitum parat, & quidem in loco tumoris maximè molli ac declivi. *In Sinu.*

Quòd si nimis delicatulus aut morosus fuerit æger, ut apertionem hanc utramque permittere recuset, tunc sequens Empl. suadet imponendum tumori.

℞. *Mellis opt.*
Farin. secal. aa ℥j.
Vitell. ovi N. j.

Imponantur igni blando & agitentur ad Emplastri formam. Ficus quoque contundi & cataplasmatis modo applicari jubet, quo sic facilitetur & promoveatur *Abscessûs* apertio. Ubi autem puris multum continetur in *Abscessu*, cavendum vult Author, ne omne unâ vice educatur, sed partitim, ne vires ægrorum prosternantur. Ubi verò puris parum, concedit, ut omne effluat, sed sine pressione forti ac diutinâ, unde plus mali, quàm boni emergat. Quoties autem in loco ab apertione remotiore pus hæret. aut *Sinuoso* duntaxat ductu ad locum apertionis fertur, toties pressione blandâ ipsum foràs propellere permittit. In Abscessus ac *Sinus* consolidatione tum externè, tum internè guttam unam vel alteram balsami ♀ terebinthinati vel anisati commendat summoperè, non solùm quatenus & ulcus mundificat, & consolidationem excitat, sed etiam quatenus oleositate sua & ⊖ volatili acidum expellit & enervat.

§. 18. *Cartesiani* ad curandam *Inflammationem* remediis utuntur attenuantibus, particulas acutas frangentibus, hebetantibus, & coagulationem succorum resolventibus, quibus calor imminuatur, & effervescentia sedetur. Pro sedando dolore vehementi venæsectionem admittunt, ne sanguis impetuosiùs affluens fortiore suâ pressione dolorem adaugeat, nec stagnatione chylum ad suppurationem disponat. Si tamen suppuratio vetari nequeat, eandem pro- *Cartesianorum ratio curandi Inflammationem.*

 movent,

movent, & mundationi ac consolidationi incumbunt. Nonnunquam ad particulas acutas sive acidas evacuandas remedia exhibent purgantia ex radice potissimùm Jalappæ, ejusq; resinâ composita, quibus glandulæ intestinales agitatæ magnam emittant lymphæ vitiosæ copiam. Hisce remedia subjungunt sale prædita fixo vel volatili materiam viscidam incidentia, & ad fluiditatem disponentia, quorum numero adscribunt diaphoretica & diuretica, qualia sunt antimonium diaphoreticum, oculi ♋, unicornu, bezoardicum minerale, mandibulæ lucii, ♒us ✱ci, C.C fuliginis, sperma ceti, crocus, laudanum opiatum, remedia ex herbis nasturtii aquatici & hortensis, cochleariæ, beccabungæ, cichorii, taraxaci. Forinsecus etiam resolventia adhibent, succos stagnantes & incrassatos ad fluorem disponentia, qualia componuntur ex radice bryoniæ, bardani, raphani, cucumeris asinini, iridis, foliis absinthii, scordii, cochleariæ, beccabungæ, chærefolii, cardui sylvestris, floribus chamomillæ, sambuci, croci, ✱co, bolo, cerussâ, creta, camphora, sulphure, spermate ceti, fermento, spiritu vini, fæce cerevisiæ, & vini, stercoribus animalium, unguento albo camphorato & similibus. Approbant itaque singulariter linimenta attenuantia & absorbentia ex sulphure trito, bolo Armeno, terra ☽-li, camphora & spiritu vini, vel fotus ex fæcibus cerevisiæ, albo Græco, ⊖e ✱co, camphorâ, vel cataplasmata ex foliis taraxaci, cardui sylvestris, cochleariæ, alsines, lenticulâ palustri, sulphure invicem contusis, aut ex radice cucumeris asinini, baccis lauri, foliis eupatorii, cicutariæ, tabaci, absinthii, petroselini, chærefolii, floribus Camomillæ Romanæ, sambuci, sem. cumini, & camphorâ in spiritu vini coctis parata, vel emplastra de spermate ceti, ranarum, diapalmæ cum terra vitrioli, de minio, vel in subjectis densa cute præditis & oleosa tolerantibus unguentum dialtheæ, martiatum, oleum anethinum, laurinum, terræ, Philosophorum, Petræ, succini, terebinthinæ. Pro exemplo sequentem D. D. Dexbacchii, Physici Cassellani celeberrimi Observationem nobis hodie communicatam adjungimus. Juvenis enim mercator 39. circiter annorum per triduum inflammatione totius pedis sinistri cum dolore capitis, siti auctâ, inquietudine continua, febre atque alvo obstructa, rubore & tumore cum maculis lividis afflictus, die nono Calendarum Decembris Anno 1688. laudatum modò virum accersivit, qui sequentibus remediis acidum vitiosum, succos coagulans & in tubulis restitare faciens corrigentibus, attenuantibus & absorbentibus pristinæ eum restituit sanitati. Ratione enim alvi obstructæ sequens præscripsit enema.

℞. *Rad. fœnicul.*
Petrosel. aa. ℥ß.
Contraverv. ℥j.
Herb. menth.
Cherefol.
Erysim.
Card. bened. aa. Pß.
Theé P. j.
Flor. sambuc. Mj.
Chamomill.
Hyperic. aa. P. j.
Myrrh. ʒiß.
Sem. fœnic. ʒij.
Incis. & contus. affund. Aq. hord. calefact. vel fervent. q. s.
⊖is ♀i ʒj.

Stent. per 5. horas in digestione in loco calido, dein coq. & exprimantur ad lbj. *in quâ dissolv.*
Elect. Diacathol.
Mell. anthosat. aa. ℥j.
Essent. sambuc. ʒß.
Elect. Diascord. Fracastor. ʒß.
Ol. violar. coct. q. s.
⊖*is sambuci* ʒß.
M. F. Enema.

2. ℞. ♀*i solubil.* ʒj.
Oc. ♋ *pp.* ℈ß.
♉*ii diaphoret. ritè pp. & recenter detonati* gr. ix.
Camphor. gr. j.
⊖*is sambuc.* gr. ij.
Extract. croci. gr. ß.
M. F. Pulvis digestivus pro unâ dosi.

3. ℞. *Oc.* ♋. *pp.* ℈ß.
Corall. rub. pp. gr. v.
♀*i emet. ritè pp.* Mynſ. gr. iij.
⊖*is C. C. volat.*
sambuc. aa. gr. j.
M. F. Pulvis vomitorius pro unâ dosi manè sumendus.

4. ℞. *Essent. sambuc.*
fumar. aa. ʒß.
Tinctur. ♉*ii* ☾*sat.* gt. xv.
♒ *C. C. rectificat. absque fœtore parat.* gt. xiij.
F. *Mixtura sudorifera pro unâ dosi.*
℞. ▽ *flor. sambuc.* ℥iß.
S. Aqua ad mixturam sudoriferam, etiam pro unâ dosi.

5. ℞. C. C. *s.* △ ʒj.
Ocul. ♋. *pp.*
Ebor. pp. aa. ℈j.
♉*ii diaphoret. ritè pp. & recenter detonati* gr. xxiiij.
Myrrh. elect. gr. vij.
Camphor. gr. iij.
⊖*is sambuc.*
Card. bened.
Scord. aa. gr. v.
M. & divid. in 6. doses aquales.
S. Pulvis absorbens pro 6. dosibus.
℞. *Aq. flor. sambuc.* ℥vj.
♒ *antiscorbutic.* n. ʒj.
M. S. Aqua ad pulverem absorbentem, pro 6. dosibus.

6. ℞. ♒ ⊖*is* ✱*ci succinat.* ʒij.
S. Spiritus guttatim usurpandus, pro una dosi gutt. vij.
in potu ordinario.

7. *Decoctum Theé* per dies 14. usurpavit.

Remedia externa adhibuit sequentia.

1. ℞. ♒*us vin. camphorat.* ℥ij.
S. Spiritus externus, de die bis tepidè applicandus.

2. ℞. *Rob. sambuc.* ℥vij.
Elect. diascord. Frac. ℥ij.
Pulv. erysipelat. Mynſ. ʒvj.
Flor. sambuc.
Chamomill. comm. & Rom. ℥j.
Scord. ʒvj.
Myrrh. ʒij.
Camphor. ʒij.

Crocior.

Croci or. ℈j.
∽*us vini* q. s.
F. Cataplasma tepidè applicandum.
3. ℞. *Herb. beccabung.*
Cochlear.
Scord.
Erys.
Absinth. aa. ℥iß.
Flor. sambuc.
Chamomill. comm. & Roman. aa. ℥ij.
Pulv. erysipelat. Myns. ʒiß.
Sem. nigell. ℥j.
Creta ʒvj.
Camphor. ʒiß.
Croc. or. ℈j.
F. *Pulvis grossus.*
S. Pulvis ad 2. sacculos, calidè applicandus.

4. Secundâ vice spiritum vini camphoratum ordinavit, quibus æger Deo auxiliante convaluit.

Abscessum. Vergente verò Inflammatione ob materiæ copiam & crassitiem nimiam, resolutionem quamcumque & attenuationem recusantem, in *Abscessum*, suppurationem promovent emollientibus particulis suis ab æthere facilè mobilibus calorem imminuentibus, & chylum corruptum ad exitum propellentibus, qua virtute præstare volunt radices alii, altheæ, bryoniæ, cepæ, cucumeris asinini, filicis, liliorum alborum, folia altheæ, atriplicis, betæ, brancæ ursinæ, brassicæ, chærefolii, malvæ, mercurialis, parietariæ, spinachiæ, verbasci, violariæ, farinas fabarum, hordei, seminis altheæ, fœnigræci, lini, ficus, mala dulcia, passulas majores, dactylos, flores camomillæ, croci, malvæ, meliloti, sambuci, verbasci, gummi Ammoniacum, bdellium, galbanum, Opopanac. Sagapen. resinam pini, terebinthinam, styracem, ceram, mel, fimum animalium, aloën, myrrham, nec non ex compositis unguentum Altheæ, Agrippæ, Basilicum, emplastrum diachylum simplex, cum gummis, de meliloto, de mucilaginibus, de cumino, de baccis lauri. Pro exemplo sequens existat cataplasma.

℞. *Cepar. sub cineribus coct.* ℥iß.
Herb. betæ Mij.
Ferment. acris ℥ß.
Fic. pingu. N. x.
Flor. melilot.
Camomill. aa. Mj.
Coq. ex cerevisiâ crassâ in consistentiam debitam,
Contusis adde
Farina lini,
Unguent. basilic. aa. ℥ij.
M. F. Cataplasma; cui interdum portionem quandam saponis immiscent.

℞. *Emplast. diachyl. simpl.* ℥ij.
de melilot. ℥j.
M.

Ut cataplasmata ista magis penetrent, subtilioribus prædita particulis iisdem immiscent, qualia sunt nicotiana, semen sinapi, piper Indicum & Brasiliense, cinamomum, caryophylli, ∽us C.C. calx viva, ⊖ alcali, Amoniacum, ♀i, aliaq; volatilia. Factâ suppuratione, tumorem aperiunt vel ruptorio ex sapone nigro & calce, aut luna spiritu nitri calcinata, & in lapidem infernalem mutata, vel lancetta aliove cultello acuto, ut materiæ purulentæ exitus paretur, qua evacuata, cavitatem mundant remediis sale volatili oleoso, vel alcalico fixo præditis, quamcumque chyli acescentiam prohibentibus, & fibras diruptas à carne sana separantibus, qualia sunt radices gentianæ, succus chelidonii majoris, alchimillæ, rorismarini, myrrha, sagapenum, balsamus ♀is, vitrum, ♂ii, mel rosatum, unguentum Apostolorum, Basilicum, c. Elix. vitæ, resina pini, terebinthina, gummi elemi. Mundatione peracta sarcoticis & consolidantibus foramen denuò occludunt, instillato vel oleo Hyper. petræ, balsamo Capayvæ, vel illito balsamo Italico, aut imposito emplastro diasulphuris, aut oppodeltoch Würtzii, tandemque carnem cute obducunt, cui scopo illis inserviunt lithargyrium, cerussa, plumbum ustum, tutia, lapis calaminaris, unguentum deficcativum rubrum, emplastrum griseum, diapompholygos, & oppodeltoch.

In *Sinu* potissimum eò respiciunt, ut succum acidum acrem carnem depascentem doment, remediis alcalicis & volatilibus, præsertim succo vel melle chelidonii, ex quo pessum formant, eundemque cavitati immittunt, aut abstersiones ex decocto scordii, absinthii, nicotianæ, vel succo centaurii, nasturtii, apii, rorismarini in quibus myrrha sit dissoluta, injiciunt, vel unguentum Ægypriacum in iisdem dissolvunt & eodem modo adhibent, vel turundis illitum insinuant. Pesso etiam vel turundæ ex melle chelidoniæ formatæ ☿ium præcipitatum adspergunt, & cavitati ad fundum usque immittunt. Expressa satis materia purulenta, & callo absumto, ipsaque cavitate probè mundata, sarcotica superiùs enumerata in usum ducunt, ut coërcitis particulis acutis depascentibus, ex chylo benigniori nova carne defectus resarciatur, & spelunca ista convenienter occupatur.

§. 19. Prælibatis ità aliorum opinionibus, restat ut *nostram* quoque de morbis hisce curandis subjungamus sententiam. *Nostra Curatio Inflammationis.* Quum ex suprà dictis pateat, Inflammationes tantùm prodire ex tubulorum obstructione facta ab alcalicis acidis saturatis, ac ob inæqualem superficiem ad motum ineptioribus, & à Sulphuribus ab iisdem acidis coagulatis, à quibus non tantùm sanguis, & reliqui succi in circulo suo retardantur, & materia ætherea in cursu suo sistitur, operæ pretium est, quo curam ejus absolvamus, ut medicamenta adhibeamus, quæ acida absorbeant, sanguinem & reliquos, succos volatilioribus ditent particulis tubulosque obstructos hoc modo expediant. Curatio enim pro temporis & Inflammationis, statûs, partis affectæ, ac proin materiæ obstruentis diversitate variat. Talia medicamenta sunt vel interna vel externa. Interna sunt vel absorbentia dicta, vel sudorifera quæcumque. Prioris ordinis sunt oculi ♋. carbo tiliæ C. C. ust. ♁ii. diaphoret. ebur ust. Corall. rubr. cryſtall. mont. ♀ lapis Irland. mum. optima, ex. gr.

℞. *Sperm. Ceti* ʒj.
Ocul. ♋. ʒß.
C. C. *ust.*
Lap. Irland. aa. ℈j.
⊖ *volat.* C. C. *vel succin.* gr. ij.
M. F. Pulv. divid. in 6. partes æqu. & mane & vesperi dosis exhibeatur, cum potu calido Theæ vel Capheæ. Alcalia enim tales possident poros & meatus, in quibus cuspides particularum acida-

acidarum omni occasione suscipiuntur, adeò ut vel cuspides aliquo modo frangantur, vel saltem obtundantur, atque sic materia stagnans tandem fluidior reddatur. Posterioris ordinis sunt Bezoard. minerale, Joviale, Martiale. Antihecticum Poter. Tinct. bezoard. volatil. nost. ♁ nitri dulc. Theriac. Diascord. mixt. s. ♁ Theriacal. viperar. &c. Ut autem ipsarum partium obstructarum fiat reseratio, materiaque obstruens incidatur, conveniunt omnia incidentia, salia volatilia & fixa oleosa, Diaphoreticis combinata, incidentibus suis particulis, & ratione ætheris perfluentis, poros obstructos aperientia. Talis sudoriferi poterit esse forma sequens:

℞. *Regul.* ♁*nii* ℈ß.
⊖ *Card. bened.* gr. xij.
Prunell. gr. vj.
Camphor. gr. iij.
M. F. Pulvis.

vel:

℞. *Theriac. v.* ℥j.
⊖ *volat.* C C. ℈ß.
Bezoard. min. gr. xij.
Ol. Juniper. gr. iij.
M. F. bolus.

Medicamenta enim omnia quæ ex plurimum alcali constant, quæ & simul acidum absorbent, & per consequens fluiditatem sanguini restituunt, non negligenda sunt, in quem finem conducunt varia decocta ex rad. chin. Salsaparill. sem. anis. rad. liquirit. vel potus Theæ vel Coffeæ, quibus acidum peccans domabitur, rustici verò decoctum flor. sambuci cum albo græco cum lacte paratum assumant. In omnibus etiam Inflammationibus mirè juvant Salia volatilia debitâ in dosi exhibita, quoniam tales particulas obtinent, quæ à subtili materiâ facilè agitantur, & vulgò calida nominantur, quæ & internè & externè symbolum suum conferunt, qualia sunt scordium, ruta, abrotanum, absynthium, salv. rosmarin. bacc. Juniper. lauri, sem. cumin. levistic. Camphora, Myrrha, Mastix, ♁ vin. Camph. ♁ ⊖ ✱. calcis vivæ, flor. Sambuc. Camphoræ, Matricalis, &c. Sic & hic maximam opem afferunt salia volatilia oleosa, quæ tales poros habent, quos materia subtilis facillimè perfluit. Motus iste, quo sal ille movetur, iterum cutis poros penetrat, eundemque motum particulis obstruentibus adfert, & sic dissolutio peragitur. Ex sale enim volatili oleoso internè & externè exhibito tumorum inflammatorium detumefactum sæpiùs observavimus. &, si dolor simul maximè urgeat, tutissimè ℞ anodyn. nostra c. ♁ C. C. volatili circa vesperam propinari potest. Anodyna enim commodè cum sudoriferis miscentur, viscositate enim sua acutos salium angulos obtundunt, itaque:

℞. *Theriac. rec.* ℈ij.
Diascord. F. ℥j.
♁*nii Diaph.* gr. xv.
Salis prunell. gr. v.
Theriac. cœl. gr. j.
M.

Febris curandæ ratio consistit in reductione massæ sanguinis ad pristinam mixturam, quod optimè per sudorifera fixiora, ut regul. ♁nii, bezoard. miner. &c. perficitur. In Inflammationis augmento tentetur attenuatio stagnantis incrassatæ, non debitè mixtæ & agitatæ materiæ, introducendo particulas fluidas ▽sas, & effluvia oleosa subtilissima (non crassa, ramosa, quibus poris magis constrictis, malum potiùs augeretur) spirituosa, salina, volatilia, (aliquando & acida tenuissima, si viscositas sit incidenda:) quibus inhibetur effectus acutarum imprimis acidarum scindentium, particulæque inhærentes rigidæ è poris elutriuntur, præprimis à lubricis facilè se in- & extricantibus, materia coagulata fluidior debitè mixta & agitata redditur, imò & tubuli laxantur, & ad hanc sufficienter admittendam convenienter disponuntur, quo ipso discutitur tumor, fitque legitima restitutio. Applicantur indicata remedia optimè sub formâ fotus externi vel cataplasmatis calidè usurpandi, multum enim contribuit calor actualis. Cura ergò Inflammationis perfici debet, non, uti veteres solebant, repellentibus, adstringentibus, & refrigerantibus, quæ tantùm obstructiones tubulorum augent, qui subtilioribus evanescentibus particulis acriores redditi, fibras & tubulos discindunt vel rumpunt, unde auctâ obstructione major supervenit tumor, & ad gangrænam via redditur magis expedita. Meliùs proinde obstructionem hanc factam tolles alcalibus volatilibus aromaticis ac balsamicis, ex. gr. ♁ vin. Camph. item simplici rectificato, ut ♃iato vel crocato. ♁ ⊖ ✱ci, c. ♁ vini & ♆ parato, auxiliatur etiam vinum & cum vino factum lixivium, Decoct. calc. viv. cum ♁ vin. Camph. & Matricali mixtum, sequenti pro usu ordinario nobis servamus,

℞. ▽ ♆ ℥iij.
♁ *vin. Camph. crocat.*
matrical. aa. ℥j.
⊖ ♄*ni* ʒj.

M. D. ad vitrum, quod linteis duplicatis calidè sæpiùs applicetur. In Curatione Inflammationis solum ▽ calidam cum sapone venetâ proficuam fuisse observavimus, ut & infusum Theæ. Suffumigia ex succino, mastiche, gum. animæ, oliban. sæpiùs instituta non negligenda sunt, vel Epithemata ex scordio, card. bened. absynth. ruta cum quatuor farinis in urina, vel in sero lactis vel in lixivio, vel cum proprio decocto sæpiùs tepidè applicata, maximè juvant. Epithema sequens *Phlegmoni.um* maximè conveniet:

℞. *Summit. rutæ*
Scordii aa. Mj.
Rorismar. Miß.
Absynth.
Allii aa. Mj.
Sem. cumin.
Carvi
Fœnicul. aa. ℥ß.
⊖ ♃*ri*
✱*ci* aa. ʒiß. in vin. solut.
Spir. vin. rectif. ℔ij.
Extrahe in MB. l. a. Ra.

℞. *Hujus Tinct. Phlegmonicæ* ℥xij.
Camphor. ʒiij.
♁ ⊖ ✱*ci* ʒj.
Sperm. ceti ʒß.

M. & applicetur calide cum linteis. Cataplasmata enim Nobis magis arrident, imprimis sequens vel simile.

℞. *Herb. rutæ*
Scordii
Absynth. aa. Mß.

Pulv.

Pulv. rad. bryon ℥ß. ʒij.
Fl. sambuc.
Chamomill. aa. Mß.
Farin. lupinor. ℥j.
bacc. lauri ʒx.
Coq. ad consistent. pultis mollis, add. ~
⊖ ✱ci c. calc. viv. parat ʒij.

M. calidè applicandum & bis vel ter in die repetendum. Tinctura myrrhæ, aloës, croci, macis, nec non sinapi, allium. cæpa, tabacum &c. quæ in se continent sal volatile ac aromaticum maximè proficua erunt externè applicata. Cùm verò vulgus inflammationibus abhorreat à madidis tum spirituosis, tum cataplasmatibus, hinc ægri sicca expostulant, in quem finem ex supradictis herbis fl. sambuc. aliisque aromaticis, adjectis ⊖lis ♀ & ✱ci Camphor. &c. sacculi repleri & calidè applicari queunt, hæc enim omnia acidum temperant, invertunt ac absorbent, alii farinam vel cretam cum floribus sambuci & cort. inter sambuc. applicant: salia volatilia oleosa applicari possunt, ut & diascordium & Theriaca, quæ juvant novos inducendo motus. Pars quoque inflammata foveatur crebriùs decocto ♁ris cum urinâ, conducitque succus cancrorum fluviatilium calidè impositus & renovatus. Excellit insuper decoctum ex blandis diaphoreticis ac aromaticis cum spir. vini Camph & ▽ Regin. Hungar. Ad partem etiam fovendam egregium est decoctum Rad. bryoniæ in vino, vel si in eodem decoquantur plantæ aromaticæ, veluti rad. ireos nostr. rosmarin. menth. scord. &c. prodest quoque lixivium sequens vel simile:

℞. *Ciner. Sarment. vit.*
⊖*li* aa. ʒij.
⊖ ♀ ʒj.
cum vino gallic. &
▽ *fl. sambuc. f. l. a.*
lixivium calidè
sæpius applicand.

Aliquando & emplastra pro re natâ applicari possunt, modo non nimis emplastica fuerint, & præ aliis confert Empl. de Labdano, vel de Cinnabari nostrum, vel diasulph. vel Empl. de sperm. ceti cum camphora & croco. Melius verò juvat Epithema sequens vel simile.

℞. *Facis cerevis.* ℥v.
⊖ ♀*ri* ʒiß.
Camphor. ʒj.

M. & calidè cum linteis applicetur. In Inflammatione semper eò respiciendum est, ne medicamenta nimis sint calida; nam sicuti ignis nimio suo calore res corrumpit ac discindit, ita & fibras plurimas ejusmodi remedia calidiora dirumpunt, ac discindunt, imò in cincinnos abire faciunt, medio ergò tutissimus ibis, quod juniores Medicos apprimè notare velim. Ab omnibus quoque acidis in Inflammationibus abstinendum est; si motus sanguinis nimius est, venæsectionem admittimus, ut & Enemata, imprimis ubi dolor urget. Lac virginis sunt qui calidè imponunt, sed videndum ne in vulnus ponatur, quia interdum constat acidis, hinc partibus vicinis tantùm imponunt. Si autem pori tam pertinaciter sint obstructi, ut tam subtilibus nolint auscultare, nec se incidi patiantur, & sic Inflammatio discuti nequeat, suppuratio iisdem remediis procurari potest, solis enim acalicis & volatilibus tota res perficitur; si enim obstructio partis inflammatæ talis existat, ut obstructæ fibræ penitùs rumpantur, particulæ chylosæ effundantur & puris materiam præbeant, tunc suppuratio ac maturatio promovenda est; quibus maturantibus sc. remediis externis pori magis obstruuntur, quâ obstructione factâ interior promovetur fermentatio, ac proinde ruptis tubulis materia extravasata, quæ in illis stagnabat, in unum focum colligitur, & pus constituit; quæ suppurantia ex viscosis, pinguibus mollibus efficiuntur. Post maturationem pus emittatur, ulcus detergatur ac consolidetur, ceu inferiùs de Abscessu prolixiùs percipiemus.

Qui sanguinis circulationem norunt à repellentibus, incrassantibus facilè abstinebunt, cùm sciant particulas inhærentes non posse per arterias regredi, omniaque acida & austera valdè nocere, hinc & repellentia, quæ talibus constant particulis, angue pejus ceu dictum, fugiunt, cùm acida, ut notissimum, omnes nostros succos coagulent, & constipent potiùs quàm dissolvant vel repellant. Malè verò faciunt, qui ejusmodi remedia applicant supra partem affectam, frustra impedituri, ne materia ad partem ruat, cùm hæc omnia ex ignorantia circulationis sanguinis procedant. Si sanguis hic nimium premens dolorem infert & Inflammationem auget, quando scilicet plus sanguinis circa partem inflammatam colligitur, quàm venæ absorbere possint, & simul ex illâ vehementi pressione membranæ ac vasa extenduntur, & sic fibris minantur rupturam, hoc in casu V. S. institui potest, ut nimium sanguinis cursum moderemus, & interponenda sunt temperantia, aliàs V. S. plùs obest quàm prodest. V. S. enim non intendimus derivationem sanguinis à parte affecta, cùm circulatione detecta sanguinem per partem affectam circulari clarissimum fit, sed V. S. hoc in casu hoc præstabit, quod sanguinis impetum & copiam diminuat, unde arteriarum vasorumque latera collabuntur, porisque eorum minùs patulis factis, tanta humorum trajectio & pressio fieri non potest, & præcavetur, quo minùs per pressionem à tergo sequentem vel profundiores emergant obstructiones, vel ipsarum fibrarum ruptiones. Suffumigia etiam, ceu jam diximus, instituantur, quæ sola sæpè laudabilem præstiterunt effectum, ex pulv. fumal. usitato, additis sabinâ, tabaco, scordio, rorismarino, thure, mastiche, aliisque pluribus.

In Statu Inflammationis, quando vasa à contentâ materiâ modò sunt erosa, vel ubi erosio impediri nequit, & adsint ardor, rubor, tumor, pulsatio, dolor, (phænomenis hisce humoris qualitatem, partem affectam, morbique statum indicantibus, ut id in tendinis à puncturâ Inflammatione manifestissimum est,) agitatioque particularum modicè adaugenda (non sistenda, ne gangræna suboriatur:) similibus aut fortioribus, quàm in discussione adhibendis, quibus dum maturatio (ut ajunt) seu erosio & fluiditas sunt promota, cutis aperitur, proditque *Exulceratio*; quæ pro sui diversitate, vel curationem vix admittit, vel diversimodè curatur, temperando pus, sive materiam, eamque educendo, & quicquid accretionem à ramosis, viscosis, &c. insinuantibus se & adhærentibus (secundum cursum fluidi,) filamentis tubulorum impedit, amovendo, internè ob intemperiem acrem, vel aliam causam, non benè constitutum sanguinem corri-

corrigentibus: Externè remediis acre quodcunque temperantibus & propterea merito suo appellandis mundificantibus. Tumor quoque Inflammationi adjunctus est durus & nodosus, qui vel discutiendus vel maturandus est, in quem finem seq. Emplastrum conducit.

℞. *Empl. diaphor.* M.
de Ammoniaco For. aa. ℥j.
Ol. ☿ *destil. nigr.* ʒj. *M.*

Curatio Abscessus. *Abscessum* cum consideraverimus, vel ut fientem, vel ut factum, duplex etiam instituenda est ejus curatio. Ubi primùm enim videmus Inflammationem diaphoreticis & resolventibus nequaquam obtemperare, quamvis omnes ad suppurationem materiæ stagnantis promovendam statim confugiant; meliùs tamen agemus, si quamprimùm discutiamus ac Inflammationem ritè curemus, omissis repellentibus omnibus adstringentibus ac refrigerantibus, cogitationes unicè in obstructionem intendentes, cui scopo inserviunt sæpiùs dicta alcalia volatilia, aromatica, balsamica, tum interna, tum externa, v. gr. ~ vin. Camph. Balsam. Nervin. ~ catarrhalis n. d. volatilis, cephal. volat. arthrit. balsam. Ischiat. ~ ⊖ ✱ci aromat. cum ▽ calc. viv. Suffumigia Sal. volat. oleos. &c. quorum plura superiùs in Inflammatione enumeravimus. Oleosa & pinguia angue pejus vitentur, emollientibus & resolventibus, iisque in lacte coctis utendum, quapropter aliis pulverem nostrum dissolventem, vel Empl. de Cumino in Belgio multo usu receptum imponatur. Alii Empl. de meliloto malaxat. cum oleo lil. alb. jam in acutum tendenti tumori ac ad maturationem inclinati imponunt, plures Empl. de melilot. cum diachyl. miscent: Nos aliis Empl. de Laudano hoc in casu præferimus. Inter reliqua eminet lac, in quo coctus fuerit Sapo Venetus, cujus dosis pro Inflammationis statu augebitur, aut imminuetur. Decoctum illud parti affectæ cum linteis multiplicatis appositum mirè maturat, & Abscessum aperit: in quem finem etiam ex variis emollientibus fl. chamomill. verbasc. melilot. sem. lini, farin. secal. mell. vitell. ovor. &c. parari possunt varia cataplasmata ac linimenta calidè imponenda, quo præstantius sequenti vix ullum datur.

℞. *Herb. alth.* Mij.
Menth. Mß.
Fl. Chamomill.
Melilot. aa. Mj.
Coq. in lact. dulc. ℔. 3. *in fine add.*
Mica panis alb.
Farin. lini aa. ℥iij.
Ol. diapalm. ℥j.
Vitell. ov. N. iij.
aliquid croci.
F. *Cataplasma.*

tepidè applicandum. Quando verò nobis constat pus adesse in sufficienti quantitate, nec in suos canaliculos refluere posse ipsum eliminandum, & foràs ejiciendum est, ne tubulos vel canaliculos plures discindat ac dilaceret, atque ampliorem foveam excavet. Circa Abscessûs maturationis tempus cum gummatibus, &c. plurimum ætheris transmittentibus simulque cutis poros obturantibus, quo intestina agitatio magis continuetur, applicandi. Aperitur dein *Abscessus* vel benignioribus, velut diachyl. cum sem. sinapi & sale, vel sequenti ruptorio nobis solenni.

℞. *Mell.* ℥ß.
Ferment. ʒij.
Ocul. ♋. ʒß.
⊖ *succin. v.* gr. vj.
Axung. lepor. ℥ij.
M.

vel ferro & cauterio potentiali. Pure evacuato, ulcus ab acido acri liberandum, sive ut vulgares loquuntur Chirurgi, mundificandum est, in quem finem plures utuntur succo apii, centaur. min. agrim. betonic. absynth. aristoloch. chærefol. virg. ⊙ vel eorundem decocto in ▽ & vino, non verò turundis utendum, sed tantùm plumaceolis, si pars non fuerit sensûs delicatioris, associatis rad. aristoloch. O. gentian. scrophul. dictamn. Omnem verò absolvunt paginam spir. vin. Camph. ▽ Regin. ♆ Balsam. ♃ris terebinth. vel anisat. Ol. balsam. Peruv. bals. divin. spir. matrical. &c. Probè sic purgato ulcere, chylus fiat balsamicus volatilis & dulcis, ut parti appositus carnem generaret, cui scopo inserviunt pomphol. lithargyr. cerusl. ⊖ ♄ni, pulv. aristol. long. ⊖ laca & Onosa eximia etiam sunt balsamica ac absorbentia. Productâ carne esse cicatricem inducendam vulgo urgere solent, quod perficiunt exsiccantibus, contrahentibus, adstringentibus & densantibus, quibus tamen me judice non opus est, quia correcto chylo ab ipso hoc ritè apposito, & ab aëre defenso, omnia perfectè consolidabuntur. Si caro copiosius expullulat, absumenda est catharcticis, quæ tamen ita corrigenda est ac temperanda, ne magna nimis ab illis fiat absumtio, utimur hoc in casu aluminosis, ungu. Ægyptiaco inspissato &c. sed corrigendum est acidum & abundantius serum absorbendum, hinc & remedia internè in Abscessu adhibenda sunt, varia scilicet volatilia oleosa, sal volat. nostr. oleosum, Elixir vitæ, ~ matrical. volat. imò hic omnia viperina conducunt. Tinctur. viperin. Vigan. ♄niata quoque haud negligenda sunt, Tinct. nostr. ♄nii ⊙ata, ♄nium diaphoret. Antihect. Poter. imprimis acidum absorbentia, hinc sæpe soli sufficiunt oculi ♋. in Abscessibus egregiam navantes operam, ut & cryst all. montan. Terr. Japon. &c. imò Balsamica hic omnem implent paginam. Præ aliis autem commendamus ol. balsam. Peruvian. ritè cum alkali destillatum, vel Balsam. Chili Anglorum. Potiones quoque vulnerariæ, item potus calidus Theæ vel Caffeæ apprimè conveniunt, quia sunt, diuretica, quæ magni usus sunt, tum in Abscessibus internis, tum externis, ex variis vulnerariis parata, ex. gr.

℞. ▽ *Heder. terr.*
Agrimon.
Fumar. aa. ℥iß.
℞. *Ocul.* ♋. ʒj.
Bellid. ʒiij.
Syr. dialth. F. ℥j.

M. F. Mixtura cochleatim assumenda. *Curatio Sinus.* Ut curam *Sinûs* paucis etiam attingamus, statim hic aperiendus est, & materia intus contenta evacuanda, dein expurganda venit cavitas spir. matricali, ▽ calc. viv. vel hord. in qua solutum sit mel rosaceum, quo posteriore Galli cum fructu utuntur; & quoniam pellicula vel callus cavitatem illius obducentes carnium agglutinationem inhibent, ipsis auferendis opera danda est. Si in partibus carnosis sedem habuerit *Sinus*, totam ejus cavitatem dissecare expedit, at si ferrum ad

ad fundum usq; pervenire non valeat, intingendæ sunt turundæ lapide caustico liquato & in Sinum immittendæ. Si verò Sinûs angustia ferrum nequaquam admiserit, hoc uti possumus remedio.

℞. *Therebint. ven. in vitell. ov.*
dissolut. ℥j.
Pulv. Mastic.
Oliban.
Myrrh. aa. ʒij.
Ol. ros. q. s. f. digest. cui miscetur ☿ *præcipit. rubr.* ʒj. *alum. ust.* ʒiij.

M. ad usum. Conducit quoque balsam. ♄ni cum Camphora Sinui imponend. cum linteis carptis, item confert oleum ♄nii. Omnibus verò aliis generosis præferimus Balsamum nostrū divinum, ob vires divinas ita à nobis nominatum, quo plures Sinus & fistulas pro incurabilibus à Chirurgis habitas feliciter curavimus; testis est Chirurgus noster Castrensis, hujus n. balsami guttulæ aliquot Sinui vel ulceri fistuloso immittantur egregio, & semper felici cum successu. Ubi callus magnus adest, qui ferro abscindi nequit, sequens adhibendum est:

℞. ☿ *Sublimat. correct.* ʒj.
Opii exsiccat. ʒß.

Excip. Tragacanth. & formentur trochisci, pisi magnitudine, qui Sinui immitantur, in eoque per 12. aut 24. horas retineantur. Si autem trochisci vehementiùs agant, opii dosis est augenda, Sinus anfractuosi ferro ad fundum usque, si locus incisioni detur, aperiendi, callosaque latera mitioribus vel fortioribus, prout res opus habet, cathæreticis auferenda, dein procedendum, ut in Simplici ulcere. Interna cura eò dirigenda est, ut intemperies acris sanguinis aliorumque Succorum corrigatur per absorbentia, sudorifera ac diuretica, superius de Abscessu satis dicta, quæ repetere non libet.

CAPUT III.

De Bubone & Anthrace, seu Carbunculo.

§. I.

PRout in Macrocosmo ardentes & flammantes observantur montes, ut sunt Ætna, Vesuvius, Ganapus, &c. Sic in Microcosmo aliquando tempestuosissimus sanguinis ac succorum conflictus & æstus exsurgit, unde sæpè ardentes oriuntur monticuli, h. e. Tumores inflammatorii, veluti montes flammivori, modò aperto igne conspicui magis, unde *Anthracum* fluxit nomen, modo occulto, quod in *Bubonibus* visendum est. *Anthrax. Bubo.* Ut enim ipsi illi montes modo cæruleas fundunt & præcipitant flammas, insignissimâ strage accolarum & vicinorum camporum, modò fumante solùm tecto easdem sublimant; ita quoque in Tumoribus hisce utplurimùm malignis se res habet. Ut alluvie suâ continuâ, & motu maris perenni fomitem incendii præbent & suggerunt marini fluctus, commoventes Sulphur, ignis matricem: Parilem in modum unda microcosmi despumat quasi ad extimos parietes miasmata unctuosa, crassiora, salino-sulphurea, calore, rubore, dolore, per cuniculos elatos incendiū particulare afferentia. Terribilis est uterq; effectus, casus difficilis, & non paucis lethalis.

Bubo ab inguine, tanquam utplurimùm existente loco affecto, ita dictus. Tumor est inflammatorius occupans utplurimum partes glandulosas, hinc potissimùm glandulas iguinis, nonnunquam colli vel secus aures, unde parotides emergunt, de quibus suprà de Aurium Affectibus abunde egimus, nunc verò de Bubone in genere pauca dicturi sumus. Vocatur & aliis Tumor inflammatorius erysipelaceus.

Bubo dividitur vulgò in benignum vel simplicem, & malignum, hicque rursus in Venereum & Pestilentialem. Simplices Bubones sunt pueris & adolescentibus familiares, unde & vulgò augmenti corporis indices habentur & dicuntur Germanis, Wachs-Drüsen/ ab abundante sero ibidem stagnante quâcunque de causâ ob laborem, aërem frigidum &c. oborti tumores. Maligni vel pesti debentur, ceu fructus & effectus, simulque indicium communissimum, vel lui venereæ, hinc venerei dicti, luem enim hanc comitantur, cum gonorrhæâ virulentâ aliisque Symptomatibus, maximam acrimoniam, & viscositatem seri, & inde obstructionem enatam pertinacissimam notantibus.

Quod si φιλολογῶν animus sit, ipsa notio meliùs Tyronibus patebit. Notat verò Bubo extra corpus humanum consideratus avem feralem, quo de Poëta:

Ignavus Bubo, dirum mortalibus omen.

Nostro verò in foro triste & ferale pestilens virus utplurimùm denotat, sic etiam, ceu diximus, Tumorem glandularum Inguinis benignum indicat. Sunt ergò Bubones Tumores glandularum maligni & dolorifici, in locis magis glandulosis corporis infecti erumpentes, à lymphâ aliisque succis acribus corrosivis stagnantibus producti.

Carbunculus dicitur Latinis à Carbone, uti Græcis *Anthrax* indigitatur; *Carbunculus.* Carbunculi hi indefinitis locis hinc inde palantes visuntur majori ardore & rubore infames, unde Anthrax Ulcus vocatur, crustam habens cum multâ partium circumjacentium Inflammatione. Dicitur hic affectus aliis Ignis Persicus, quod Persis sit solennis, ab *Avicennâ* nuncupatur *Pruna*, item Carbo; Germanis dicitur, eine Kohl-oder eine Carfunckel-Blatter/eine Pestbeul; Gallis un Charbon. Describitur vulgò Carbunculus, quod sit exulceratio cum Inflammatione, aliquando cum ipsa peste conjuncta, nonnunquam sine eâ, cum pustulis igneis ardentissimis febre & dolore acutissimo, variis in locis nonnunquam cum plerumq; absque Suppuratione productus latiùs in ambitum serpens, carnem exurens & ulcus veluti Escharetico inustum relinquens, à stagnantibus acribus corrosivis succis proveniens. Vel breviùs describitur, quod carbunculus sit Tumor à succis acribus rodentibus ac scindentibus tubulos lacerantibus proveniens.

Num ad classem potius Epidemiorum, quàm Endemiorum Carbunculus referendus, an sit novus morbus, prout nonnulli somniant, judicent Critici.

Differentia Bubonis & Anthracis utplurimùm in eo vertitur, ut Bubo occupet partes glandulosas, Anthrax ve ò tendinosas.

§. 2. Subjectum horum affectuum sunt partes externæ corporis, non exclusis etiam internis, *Pars affecta.* has enim affici posse, Experientiâ & ratione comprobatur, *Paulus Barbette* enim inquit *de Peste p.* 415. Rarum admodum, attamen verum, oculum

lum, nasum, ventriculum, imò & intestina ipsa Carbunculo affici posse, absque ullâ curationis spe. De Carbunculo in cervice vesicæ suppressionem Urinæ, & tandem mortem inferente, confer eundem *Barbette* loco citato, & paulò inferiùs. Utplurimùm verò tendinosas corporis partes affici in Carbunculo omnibus notum est, hinc & dolor intensus semper adest. In Bubone verò partes glandulosas utplurimum affici jam superius indigitavimus, glandulæ istæ corpora sunt rotunda, in quibus tria asterisco digna observantur: Primò, singulas glandulas arteriæ ramum recipere, qui ad illas sanguinem advehit, & ab ipsa proficisci venæ ramum, qui eam sanguinis portionem revehit. Secundò, ex singulis glandulis oriri Canalem, ex quo fluit liquor à sanguine diversus. Tertiò tandem glandularum compositionem duplicem esse, quædam tantùm sunt fasciculus aut glomer vasculorum, quæ mutuò conjuncta canalem efformant, per quem peculiaris liquor defluit: Illæ verò nihil aliud sunt, quàm glandularum minimarum compages. Quibusdam in locis vesiculæ istæ sunt angulares, & inter earum cavitatem mutua conspicitur communicatio, ita'ut illæ universæ in duas tresque desinant, quarum elongatio canalem, unde fluit liquor à sanguine differens, efficit. In aliquibus aliis locis eæ vesiculæ sunt distinctæ, quarum unaquæque singularem canalem emittit. Glandulæ vesiculares sunt, quæ ex vesicularum congerie solummodo constant. Si tria hæc attentâ mente consideraverimus, & ad eorum examen animum nostrum adjunxerimus, nullo negotio glandularum detegetur textura. Arteriæ sanguinem adferunt, qui irroratis vasculis vesiculisque glandularum retrograditur per venas, quæ ab ipsis exoriuntur. Deinceps glandulæ ex vasculis aut exiguis vesiculis liquore à sanguine diverso repletis sunt coagmentatæ. Sed quia hucusque nullum oculis nostris occurrit vas, quod aliquid ad glandulam afferat, præter arterias, quæ ad illam sanguinem apportant, jure merito credere possumus, liquorem istum portionem sanguinis arteriosi quendam esse, quæ ab eo separata fuit, vel à vasculis, vel à vesiculis, & quæ in ipsorum cavitate collecta est, unde fit, ut liquor ille semper è glandulâ effluat per canaliculum, qui ab eâ proficiscitur, & quem canalem Excretorium appellamus. Asserere quidem possumus, non solùm diversos poros arteriarum glandularum non esse pares, verùm etiam poros arteriarum unius glandulæ absimiles esse poris alterius glandulæ, quod liquet eo, quod aliquoties exeat ab unâ glandulâ liquor plane discrepans à liquore qui ab alterâ effluit. Notandum deinceps de glandulis, quasdam apparere solitarias, & nulli alii connatas, nominantur eæ glandulæ *conglobatæ*, quia considerantur ut globuli, qui liquorem à sanguine separant segregantque.

Sed quando adest glandularum congeries, & universæ unicâ involvuntur tunicâ, & cuncta eorum vasa excretoria in unum coëunt, atque hoc pacto canalem componunt, per quem fluit liquor, quem unanimiter à sanguine separatum existimant, *Glandulæ conglomeratæ* nuncupantur, quam verò distinctionem *B. Bontekoe Amicus noster, dum viveret, singularis, & post busta colendus*, non admittit, qui statuit, omnium liquorum separationes fieri ope glandularum, quæ nihil aliud sunt, quàm textura minutissimorum canaliculorum, ex minutissimis arteriarum ramis, in quos sanguis nimis crassus non influit, sed tantùm tenuis succus in tam exiles canales ingreditur. Separatio igitur humorum non per poros peragitur, sed per canales, qui magis apti sunt, quia succi facilè ex parvis ductibus in minores intruduntur, & sic premuntur, donec à crasso sanguine & succo separantur. Ab aliis pleræq; glandulæ conglomeratæ dicuntur *Vasculares*, & pleræque conglobatæ vocantur *vesiculares*. Sed aliquantum in gratiam Tyronum erimus in his prolixiores, ut eò meliùs parte affectâ sic explicatâ, causas & curationes horum affectuum intelligerent. In glandulis ergò conglobatis principaliter in inguinibus, & sub axillis prorumpere solent, quorsum etiam pertinent Tonsillæ in summitatibus faucium consitæ, lympham deponentes ad humectandum, & lubricandum œsophagum pro usu deglutitionis, & deglutitorum promotionis, in quibus tonsillis Bubonem observavimus aliquoties. Dein etiam in collo, sub mento & prope aures potissimùm, interdum in glandulis mammarum erumpunt. Utplurimùm verò ceu jam sæpiùs diximus, in inguine Bubones apparent, hinc à pluribus Pestis Bubonibus comitata *Lues Inguinaria* vocatur. In aliis quoque corporis partibus, præsertim in artubus, tales tumores oriri possunt. Sic D. *Gieselerus Obs.* 172. *de Peste Brunsv.* in Brachii sinistri medio musculo supra cubitum, Bubonem seu tumorem durum non admodum elatum, sed latum, indolentem & cuti reliquæ concolorem, unâque similem sub *Mento* vidit. Sic etiam *P. Barbette* Obs. 30. mentionem injicit Bubonis pestilentialis, interiùs circa brachii sinistri articulum musculi bicipitis tendini inhærentis. Et *Zacutus Lusitanus l.* 3. *Prax. admirand. Obs.* 39. Bubones se observâsse scribit plures, etjam in capite, nuccha, humeris, thorace, umbilico, femore & tibia lethales, eo nomine refutatas à *Diemerbrokio l.* 1. *de Pest. c.* 14. *Zacuto* enim non magna fides adhibenda est, quoniam in pluribus excedit. Sed veritati semper studendum est, ne Tyrones decipiamus, & à viâ Regiâ declinemus. Carbunculi in omnibus verò corporis nostri partibus prorumpunt, non enim habent certa determinata loca, in quibus producuntur, sed indiscriminatim modò in collo, modò in abdomine, sæpiùs in dorso, frequenter in cruribus, brachiis, pedibus, digitis, qualem Francothalii tempore Pestis observavimus, imò in visceribus interioribus forsan fuere abscessus, & non Bubones, ipsis tamen analogi.

§. 3. Quo quis melior in cognitione, eo felicior erit in curatione, effatum est commune. Opus ergò est signis, quorum ope morbus innotescat, quapropter *Signa Diagnostica* Prognosticis præmittenda sunt, cùm qualis sit morbus, & quæ ejus conditio, doceant. *Bubo* cùm vel simplex sit, vel aliis quibusdam symptomatibus stipatus, utriusq; cognitionem nobis comparabimus. Dignoscitur autem simplex à tumore cum renitentiâ, rubore, dolore & febri levicula. Symptomaticus cognoscitur, si per se & nullo prægresso morbo oboriatur. Criticus vel ille dicitur, qui morbum alium sequitur, ægerque ad ejus eruptionem levatur. Bubo malignus aut Pestilens percipitur tum ex eo, quod ipsius symptomata sint vehementiora, imò quæ ipsam Pestem comitari solent, tum quod vel in Febribus malignis vel sæviente Peste exoriatur, frequentius sub axillis *Diagnosis.*

quàm

quàm in Inguine appareat. Bubo Venereus Inguina utplurimùm affligit, & in axillis rarissimè videtur; ipsum venereum esse certò scimus, si ægrotans cum impuro scorto se rem habuisse fateatur, reliquaque luis venereæ signa appareant. Bubones primò se in conspectum dant ex albo rubicundi apparentes, dein brevi rubicundiores, redditur ac splendidiores, imò sæpiùs fusci ac ex nigro rubicundi, ardore ac æstu summo præditi; plerumq; altiùs sub cute latent in glandulis, & in initio hinc inde protrudi possunt, verùm statim magis magisq; intumescunt, ac incrementũ accipiunt, sicq; immobiles redduntur cum tensione, duritie ac velut solido nervo ad partes vicinas sæpe producto: notabile tamen est, aliquando citiùs oboriri Bubonem, ita ut vel occurrat ante febrim, interdum post demum; nonnunquam etiam leviùs ferri, tum quoad totum, tum quoad ipsam partem affectam, quæ singula à diversitate succorum earumque stagnatione eveniunt, & ubivis probè discernenda.

Signa Diagnostica *Anthracis* sæpiùs infallibilia esse scribit *Barbette de Peste p.* 477. quia Anthrax seu Carbunculus diversâ admodum specie se manifestat. Plerumque tamen, ubi Carbunculus fieri debet, adest pruritus, sequitur pustula major, vel plures minores milii seminis magnitudine & acerrimæ, quæ inde oriuntur, quòd non duntaxat ramus quidam magnus, ubi Anthrax prodit, fit obstructus, sed rami etiam minores, ex quibus pustulæ itidem minores erumpunt & visu conspiciuntur. Nec diu pustulæ speciem servant Anthraces, quin mox tumorem duriorem in universâ sui circumferentiâ ostentant, sicuti in sui medio & centro in ulcus exedens aperiuntur, quin imò sæpenumero quaquaversum ambulant, & vicinas partes mirè depascunt, unde nonnunquam oculos inde excidisse *Sylvius* notavit. Sed & post curationem subinde contingentem, fœdæ ac prægrandes cicatrices remanent propter carnis multæ deperditionem. Caro omnis Anthracibus correpta mortificationem gangrænæ similem patitur. Aliquando verò absque pustulâ magna oritur Carbunculus, sed ulcus crustosum producitur, quale fieri solet à candente ferro, cujus crusta modò nigricantis modò cinerei coloris est. Caro circumposita maximè ardet, & quidem circa vesperum, & colorem habet nigriorem, quàm in Erysipelate, & phlegmone. Crusta ablatâ non semper pus, sed caro aliqua spongiosa occurrit, quæ à sana parte relicto ulcere cavo, abscedit. Colorem pustulis his atropurpureum assignat *Barbette de Peste*, qui ibidem etiam albas pustulas non excludit, hisce prolatis verbis: ***At sæpiùs non nisi pustula alba atque plana se exhibet, quæ pus bona nota continere videtur, compressa verò sicca omninò & dura notatur, profundè admodum subjectam carnem consumens.*** Varia Carbunculum malignum comitantur Symptomata, veluti febris, nausea, vomitus, palpitatio cordis, animi deliquium, delirium, convulsiones, anxietates præcordiorum, &c. ut jam dicta breviùs connectamus: Manifestat se Carbunculus quâdam minori albicante pustula, interdum numerosis iisque acerrimis & acutissimis doloribus ægros infestantibus, quibus propediem succedit ulcus crustosum, iis non absimile, quæ à ferro candente excitantur. Nonnunquam erumpit ulcus absque præcedente pustulâ, crustâ modò nigrâ, modo cinereâ obductum, quâ sublatâ profundum apparet Ulcus, putridam carnem circumcirca depascens & mortificans. Caro ipsi circumposita cum intensâ phlogosi, & ardore circa vesperam ingravescente, effervescit, unde omnis Carbunculus circulo rubro est circumdatus, qui nihilominus aliquoties lividus est, aut cœruleus in Carbunculis malignis, quibus simul adjunguntur, febris, vomitus, inappetentia, palpitatio cordis, animi deliquia & deliria.

Galenicorum judicium de causa Bubonis.

§. 4. Traditâ sic Diagnosi, restat ut causam quoque subjungamus, & quidem priusquam *nostram* aperiamus sententiam, aliorum Affectus hosce explicandi rationem præferemus, inter quos ob vetustatem *Galenicis* primus conceditur vota sua proferendi locus. Hi verò *Bubones* glandularum inflammationem esse dicunt, quos abscessorios tumores in pestiferos, simplices & prodromos morbi Gallici dividunt. Bubonis pestiferi *causas* conjunctas duas esse contendunt. Efficiens nempe conjuncta est robur & vivacitas expultricis Facultatis ipsarum partium principalium, quæ expulsio semper ab illis ad sua emunctoria fit. Causam materialem esse dicunt sanguinem quendam corruptum, & omninò propriâ naturâ privatum, & sæpè adeò alteratum & immutatum, ut à totâ substantiâ naturæ inimicus sit. Causam hujus corruptionis esse ex aëris corruptione ajunt, qui attractus inficit spiritus & corrumpit sanguinem, atque sic Pestilentes Bubones à putredine quatuor humorum oriri contendunt. *Bubonem* autem *simplicem* nihil aliud esse, quàm glandularum inguinalium Inflammationem, atque dicunt Hepar sæpe exonerare materiam vitiosam ad inguina.

Bubones verò Gallicos in inguinibus obortos, quamvis non noverit Antiquitas, hinc à nonnullis Angi vocantur, Codolellæ, Tincones & Panochiæ. Utplurimum verò tumores hos Gallicos deducunt à materiâ frigidâ transmissâ ab Hepate, sed accidit, ut aliquando calida portio misceatur, & tunc dolor, rubor, caliditas apparent, & de isto Bubone venereo pronunciant celerem & bonam maturationem.

Carbunculi.

Sanguine verò magis atrabilario existente, ubi sc. ebulliit, & ad partem aliquam irruit, *Carbunculos* oriri asserunt, eosdemque produci ajunt *Galenici*, ex quibusdam popularibus causis, inprimis malignos & pestiferos. Cùm Anthrax conspicitur splendicans veluti pix & bitumen, hoc esse ex atra bile contendunt; pestiferum Anthracem esse à materiâ venenatâ non dubitant; vesicarum & pustularum in Carbunculis exortarum causam ajunt esse vapores ibi exhalantes. Alii sunt ex antiquitate, qui Carbunculos fieri autumat ex sanguine crasso & calefacto, alii ceu dictum, ex atrâ bile, h. e. ex massâ sanguinis crassâ vergente ad naturam atræ bilis, alii à putredine quatuor humorum.

Paracelsi ratiocinium de causa Bubonis.

§. 5. *Paracelso Bubo* vel *Boso* est infectio ex duorum similium commixtione proveniens, & ex tertio in Apostematum generationem, ac per salia luxuriosa tandem in Ulcerationem producta. Cùm enim illa duo mineralia simul in matricem veniunt, inde juxta ipsum Authorem, generatur *Bubo*, tum ex accessione tertii subsequitur Bubo vitriolatus; & causam hujus esse dicit, quod sperma luxuriosum scabie sua infectum est.

Carbunculi.

Anthrax verò *ipsi Paracelso* est apostema, quod ex Realgare Mercurii generatur, & in radice venarum

narum earundem oritur, posteà sibi facit exitum, suo centro nihilominus in radice manente. Inde sequi, ait, unamquamque venam hujusmodi minerale Realgar continere. Quare quot venas tot Anthraces contingere contendit, ut Anthrax salvatellæ, Anthrax medianæ, cephalicæ &c. Est ergo ipsi Anthrax apostema per sanguinem ex venarum ejus primâ radice pulsum, uti communia cum emunctorio proprio, & est apostema radicale, quod oritur eo tempore quo mineralia venena solent apparere, similisque corruptio est ei, quæ fit in mineralium concavitatibus.

Juxta Helmontium causa Bubonum ac Anthracum.

§. 6. Nunc etiam paucis de *Bubonibus* ac *Anthracibus* audiamus *Helmontium nostrum*, qui Bubonem ac Antharacem aut Escharam, non esse materiam Pestis primitivam comprobat, sed effectum ac productum, quod Pestis sibi paravit. Negat etiam contra Scholas, Bubones ac Anthraces pestilentes non nasci à putredine quatuor fictorum humorum, ut neque ex aëris calore aut frigore, nec ex veneno aliquo abditarum causarum alumno. Denique advertendum esse ait, quòd cùm Tartarus cruoris sive ultimæ digestionis viriatæ scoria susceperit fermentum pestilens, non minùs quàm cætera transmutata, privilegium habent exhalandi per poros, sive ulla post se residentia, sive residuo capite mortuo, si nempe humores fuerint alimentarii, non autem si ipsa solidorum substantia in Escharam, aut Anthracem sit ambusta. Quanquam autem Tartarus cruoris præfatâ quoque gaudeat prærogativâ, quoties extra vitæ Oeconomiam, ut infamis est proscriptus: attamen dum in pus aut virus saniosum transmutatus est, pellem priùs erodit in Escharæ speciem, quàm quod vaporetenus transsudet. Idq; scilicet ob impressam peregrini fermenti labem, qua degeneravit in transmutatum formale. At si odorem fermenti quidem hauserit tartarus cruoris, sed nondum sit transmutatus, fiunt juxta Authorem nostrum *Glandulæ* & *Bubones*, quæ sudoris profluvio citra cutis apertionem non rarò terminantur, ubi præfata illa nequeunt. Bubones venereos facilè propagari posse, à sordidâ Meretrice: Pestis ideam facili marte in glandulas protuberare ait: Pestiferos odores in stomacho paratos comitari sæpe Bubones in inguine scribit. Sic quoque Terroris imaginem in peste solo nutu suo, tam diversa à se invicem producta cudere existimat author, qualia ipsi sunt Anthraces, Bubones, eschara, vesiculæ, tumores ac vibices. Anthracum causam à sale caustico vult deducendam.

Willisii opinio de causa Bubonis.

§. 7. *Willisii* opinio de *causa Bubonum* est sequens: dum proportionata subsistit principiorũ sanguinis mixtura, motus ejus æquabilis permanet, & universis corporis partibus, quas lustratione continua perluit, succos tum ad vitam, tum ad nutritionem necessarios justâ mensurâ largitur. Sed si ab heterogeneæ cujusdam materiei adventu spiritus in motu suo perturbentur, sanguinem exagitant, & vehementes effervescentias in illo excitant, donec extraneum istud vel domitum, vel forâs expulsum fuerit. Turgescit enim sanguis juxta mentem Authoris, quum scilicet irritantur spiritus à retentis fuliginibus, vel eorum penu à generosioribus alimentis locupletatur, vel à Sulphure copiosiori exaltato acuuntur. Tunc enim tumultuariè commovetur sanguineus latex vehementiusque ebullit, atque principiorum ejus solvitur, nec sanguis solus effervescit, eo vitio etiam contaminantur succi, tùm ab eo emanantes aut discedentes, tum ad illum appellentes, variique ex eorum discrasiá exsurgunt affectus. Nulla autem cruoris massæ advenit extraordinaria effervescentia, à quâcunque excitata fuerit causa, quin ipsam subsequatur crassiorum, recrementitiarumque particularum segregatio: & quò intensior durabiliorque fuerit fervor, eò copiosior fiat materiæ impuræ separatio, majorque atque auctior ejus coagulatio. In axillarum verò inguinumque glandulis deponitur nonnunquam vitiosa ista materia, ubi ad mentem Authoris Bubones excitat, quia vasorum sanguiferorum surculis tenuissimis existentibus in illis, venæ impares sunt, sanguini illuc arteriis advecto facilè promteque reportando. Ipse autem crassioribus coagulatisque particulis refertus vascula ista permeare non valens, in iis commoratur ac stagnat. Succus quoque nutritius, cujus adenes receptaculum existunt, & per quas in vasa sanguifera transfunditur, in earum laxiori substantia coagulatas suas particulas deponit, quæ illarum poros adimplentes & obturantes, cum sanguineis jam aggestis glandulam distendunt, & in tumorem Bubonis nomine insignitum elevant.

Carbunculi.

Carbunculum verò Author dicit à Miasmate quodam ven enato sanguinem cum aëre subingresso pendere, quia juxta *Ipsum* atomi isti perniciosi cruori permixti, spiritus ejus in motus inordinatos compellunt, partes sulphureas exaltant, febrilemque ebullitionem in eo concitant, partes verò sanguinis tali labe infestatæ ab aliis deficiunt, & in glomusculos coagulantur. Sanguis enim perperam partes universas corporis pervagans, ad superficiem delatus, & in vasa capillaria propulsus in iis sistitur, glomusculis ipsi innatantibus in tenuioribus istis vasis hærentibus, viamque liquori adventanti præcludentibus. Aggestæ verò coagulatæ istæ locum, in quo coëunt, extollunt, & tumorem in eo producunt, qui sensim accrescit, à novæ peccantis materiæ accessu. Immanis autem ardor talem tumorem concomitans oritur, juxta Authorem, ab atroci istâ deflagratione in sanguine productâ à spirituosis ejus particulis œstro percitis, & sulphur. summè evectis, à qua potior aquæ portio exhauritur, spiritusque & tenuiores sulphuris partes perpetim avolantes dissipantur. Sal itaque freno ampliùs nequaquam temperatus exaltatur, spiritibusque ac sulphuri furibundis adjungitur: sed tandem principatum obtinens, & cum terra, crassioribusque quibusdam sulphuribus associatus retorridam constituit massam, cujus particulæ congelatæ, & in tenuiora quædam vasa delatæ in iis cespitant, & locum, in quo nidulantur adurunt, exeduntque; liquor nervosus, à tali contagio intemeratus nullo modo subsistit: quum enim à sanguine tanquam à scaturigine sua ortum ducat, venenata ista miasmata, qui ab aëre in ipsum irrepserunt, in sinum suum suscipit, quibus infectus cerebrum nervosasque partes subiens varios irregulares motus in iis parit.

Sylvii opinio de causa Bubonis.

§. 8. *Sylvius* triplicium *Bubonum* mentionem injicit, pestilentialium nempe, venereorum, & non-malignorum dictorum. Bubonum omnium causam *ipse* dicit sanguinem acrem ac viscidum, ob suam acrimoniam vel visciditatem, vel aliud vitium, in conglobatis, (non verò conglomeratis) glandulis hærentem, atque illas in tumorem attollentem, accedentibus pro vitii

vitii diversitate symptomatibus diversis. Ipse Author notat etiam, difficiliùs ad sui maturationem deduci Bubones pestilentes quam alios, & dolorem ardoremque molestiorem habere utplurimùm comitem, ex ardore autem bilem biliosumque humorem, h. e. sale volatili constantem peccare judicat. Si proinde in non-maligna dicta inflammatione acidum sanguinis tandem superat ejus amarum, hinc in maligna idem desiderari, & minus potens esse tunc acidum contendit. Hoc est, in malignis pestilentibusque Bubonibus sanguinem bile abundare magis quam decet, habere saltem ipsum acriorem, aut humorem sali volatili similem, & acri constantem, minùs verò acidi continere.

Carbunculi. *Carbunculi* autem causam *Sylvius* ab acri, vel ab acido, vel à salso lixivo deducit, & probat per id, quod à salso lixivo ardor rodens producatur, ceu id testantur cauteria potentialia cuti applicata, idem confirmat per butyrum ♁nii, quod ardorem urentem ac rodentem cuti applicatum inducat. Butyro verò ♁nii inesse acidum acre sal lixivum temperans, & infringens nullus dubitat. Concludit ergò, sal lixivum acre humoribus inexistens Carbunculos producere, hinc caro omnis Anthracibus correpta corruptionem, Gangrænæ similem patitur, ad internecionem integramque mortificationem deducitur.

Cartesianorum opinio de causa Bubonis. §. *Cartesiani* adscribunt *Bubonum* originem succo chyloso in glandulis conglobatis ab acido quodam, sive particulis quibusdam angularibus acutis in lympha existentibus coagulato, & propterea in iisdem stagnante, non modo ipsas glandulas, sed partes etiam vicinas distendenti, & tumorem cum dolore, rubore & pulsu, uti in ipsa inflammatione producenti, hic verò succus chylosus cùm in glandulis hisce non adeò sit lutosus, ut in aliis partibus, propterea bubones ajunt non facilè suppurari.

Carbunculi. *Carbunculorum* causam non tantùm obstructionem esse dicunt tubulorum in partibus quibusdam corporis nostri, sed materiam etiam, abs qua obstructio illa inducitur, particulis multis salsis corrodentibus refertam esse, partes vicinas destruentibus & mortificantibus. Ejusmodi verò particulis acutangulis, sive salibus acidis corrosivis tempore pestis aërem abundare dicunt, quæ cùm unà cum aëre assiduò inspirentur, sanguinem non modò incrassent, sed particulis etiam chylosis tenuissimis se insinuando, easdem ad similem redigant corrosivitatem; quapropter in extremitatibus arteriolarum subsistentes particulæ istæ chylosæ corruptæ, atque à materia cœlesti aliter, quàm antea commotæ, angulis suis acutis fibras nerveas dissecando, non modò pruritum & inflammationem inferant, sed partes etiam vicinas destruant, mortificent, & hinc inde pustulas suscitent.

Nostra de causis horum Affectuum sententia. §. 10. *Nos* ut in causarum horum affectuum recensione eò feliciùs provehamur, ponemus ulteriùs, quæ ad harum inquisitionem solidiorem faciunt. Constat nempe vitam nostram fundari super circulatione sanguinis ac reliquorum succorum. Cùm enim cor in corpore nostro sit instar antliæ in machina Hydraulica existentis, hinc cor contractione sua sanguinem ex ventriculis suis in auriculas immittit. Sed quoniam arteriæ sensim decrescunt, sanguis in eas injici nequit magno cum impetu, quin eas tumefaciat. Cùm arteriæ hoc modo tument, ad pristinum redeunt statum fibrarum suarum elatere, & ea ratione partem sanguinis, quem acceperunt, cordis venis impendunt, ut æquilibrium inter sanguinem arteriosum, & venosum, servetur apprimè. Et cùm cor iteratis vicibus sanguinem in arterias protrudat, ita etiam illæ extolli debent & subsidere iteratis vicibus. Motus iste arteriarum Pulsus vocatur, circa quem annotandum est, arteriarum dilatationem cordis contractionem concomitari, & arteriarum contractionem ejus dilatationi adjunctam esse. Nos cordi tantùm tribuimus munus sanguinem in arterias compellendi, ipsumque præcipuum circulationis instrumentum existimamus. Iis, qui autumant, cor esse sanguificationis organon, permittendum est, incertiori inniti conjecturæ, ut alibi videre licet. Sic quoq; lympha quæ constat partim ex succo nerveo, partim ex lacte, circulatur ex receptaculo lumbari in cor, & de corde in cerebrum, & sic iterum de partib⁹ externis ad suum receptaculum. Sic & succus nerveus suam habet circulationem, quando ergò unus vel plures ex his succis subsistunt, fit morbus, imprimis verò serum cum sanguine aliquando στάσιν indipiscuntur in glandulis, hinc oriuntur tumores glandularum Bubones dicti, quorum causa proxima & immediata dici potest obstructio angustiorum tubulorum, seu canaliculorum glandularum conglobatarum, sive stagnatio lymphæ in suis glandulis ichore secentis acris corrosivæ, à qua extenduntur & rumpuntur tubuli & canaliculi, ex quibus major evasatur seri viscidioris quantitas, quæ dein stagnat, & hunc tumorem ob particulas acriores conjunctas igneum excitat, hinc & membranæ maximè premuntur & extenduntur, unde dolor iste vehemens. Cùmque sanguis cum lymphâ in Peste sæpè maximè corrosivus existat, tantùm abest, ut promptè secerni & revehi amet, ut potiùs in minutissimis canaliculis glandularum coaguletur, stagnetque, & acribus scindentibus triangularibus suis particulis salinis se insinuet, unde tumor, dolor & ardor ingens seu Bubo excitatur.

Illustrari hæc possunt non solùm exemplo Bubonum simplicium benignorum, & venereorum, & pestilentium malignorum, in quibus diversis saltem & remissioribus gradibus causarum, stagnatio consimilis observatur. In morbis & febribus fiunt hi tumores per congestionem, dum particulæ hæ viscidæ acres massæ sanguineæ ex volatili acri corrupto oriundæ coagulantur, circa vasa capillaria, & dum sanguini vias intercludunt, Inflammationem talem cum tumore constituunt, tubuli enim glandularum conglobatarum imprimis in Inguine existentium apprimè nati & fabricati sunt, ad ejusmodi tumorem producendum, quod si imprimis circa inguina contingat talis tumor, Bubo tum vocatur. Causa ergo Bubonis est, uti antea jam meminimus, obstructio angustiorum tubulorum glandularum conglobatarum, in quibus is exoritur, à succis quibuscumque crassis tubulos oppletibus. Febris, quæ Bubonem comitari solet, designat sanguinis particularum dispositionem esse turbatam, ejusque motum esse inordinatum, & in illo fermentationem quandam fuisse excitatam, nulla autem quæ fieri potest in stagnatione succorum ab acidorum cum alcalicis miscelâ, impeditoque libero materiæ æthereæ

commeatu. Si enim acidorum penu â quâdam ex sex vulgò dictis non naturalibus rebus adauctum sit, vel si dissipatis in diuturniori eoque acuto quodam morbo ad maximam partem volatilioribus alcalicis, acida imperio potiantur alcalicorum in sanguine subsistentium, pori ab acidis occupantur, sulphuraque ab illis coagulantur, à quibus in tubulos delatis emergit obstructio. Materia ætherea, quæ anteà alcalicorum poros absque impedimento permeabat, ab illis acidis oppletis reflectitur, & in sanguinem repellitur, quem vehementiùs turbat & exagitat, donec vel acida ab alcalicorum poris abegerit, vel ipsa alcalia contriverit, partiumque atque earum pororum dispositionem immutarit, adeò ut rectâ tendere possit. Sed si acida duriora fuerint altiusque alcalicis infixa, irriti fiunt materiæ subtilis conatus, nec penes ipsam est liberam sibi sternere viam. Ex arctâ illâ igitur acidorum cum alcalicis unione exsurgunt salia, quæ cum sanguine in angustos; & à Sulphuribus coagulatis jam obstructos glandularum inguinum aut axillarum tubulos delata, in iis cespitant, & retinentur, particulæ ejusdem ordinis partes hasce indesinenter attingentes, nec ulteriùs progredi valentes, prioribus ad unguntur, tumoremque coacervatione adaugent: qui durior fit, particulis salinis materiæ ætheræ continuo impetu in ipsas irruenti, obsistentibus, ab illa arctiùs conjunctis, & unitis, comminutisque hac ratione, & expressis phlegmatis ac foràs expulsis.

Causa maligni seu Pestilentis Bubonis. Febres malignas, Pestilentiales, & Pestem ipsam per gradus tantùm inter se differre jure statuunt Medici, illasque ab eâdem causâ, cujus effectus variant, juxta intensiores vel remissiores ejus vires produci fatentur. Præmissis igitur aliorum placitis, existimamus supra dictos morbos produci, à particulis quibusdam duris, rigidis, acutis & scindentibus arsenicales audientibus, quæ è terræ fodinis in aerem elevatæ, & cum ipso in sanguinem reliquosque succos usque penetrantibus alcalicorum poros subeunt, iisque infiguntur, sulphuraque coagulant, à coagulatis Sulphuribus obturantur canaliculi, & impeditur sanguinis ac reliquorum succorum circulatio, ab alcalicorum poris ab acidis occupatis reflectitur materia subtilis, quæ in sanguinem repulsa violentas in eo excitat turbas, vehementissimoque conamine particulas illas salinas ex acidorum arsenicalium, cum sanguinis alcalicis coalitu prodrudit, validissimoque impetu in reliquas sanguinis & succorum particulas, & partium fibrillas compellit: illæ vero angulis duris & acutis donatæ occurrentes sanguinis particulas atterunt, & comminuunt, fibrillasque partium violentiùs lancinant & convellunt: nec à sanguinis phlegmatis attemperari possunt propter eam, quâ pollent, duritiem & rigiditatem, à quibus potiùs phlegmata viscida incidunt & attenuant, pauca quoque ex acidis istis arsenicalibus quæ sanguini sunt permixta, in Sulphurum ramis implicantur, quia cùm Sulphura particulis mollibus sint donata, acidorum duritiei & rigiditati resistere nequeunt, atque ab iis scinduntur ac minutim secantur, unde fit, ut Bubonis maligni aut pestilentis Symptomata atrociora multùm sint simplicis Symptomatibus. Certum enim est, quando coagulatus sanguis è corde hanc vel illam arteriam obstruit, Anthraces gigni, quæ nihil aliud sunt, quàm gangrænæ & sphaceli, cùm enim sanguis coagulatus ibidem in parte aliquâ stagnat, acidum illud acre seu serum acre à sanguine secedit, sicuti serum à lacte, h. e. motu pristino circulari denegato materiæ subtilis alio modo particulas illas disponit, adeò ut quædam magis ab aere, aliæ minùs premantur; habet se vero istud acre, ac si parti escharoticum fuerit impositum.

Causa Bubonis venerei. *Venerei* verò *Bubonis* causa utplurimùm est acidum acre, à pure ulcusculorum in mulieris pudendis excavatorum elevatum, & viri urethra ac balano exceptum; quod vasorum sanguinis tunicas penetrans illius massæ immiscetur, quædam ex illius alcalicis saturat, & quædam Sulphura coagulat, quæ in inguinum & axillarum glandulas cum sanguine circulante advecta, in illarum angustioribus tubulis commorantur, sanguinique affluenti, & materiæ ætheræ advenienti sunt impedimento.

Bubo ergò (qui pro pestilentiali ob subjectum Carbunculum intelligendus videtur, vixque sine ipsius Pestis expositione sufficienter exponitur:) est particularis inflammatio, orta ex obstructione tubulorum angustiorum varieque intortorum, in glandulis parotidum vel axillarum, vel inguinalibus, à secedentibus ex cæterorum contubernio, particulis quibusdam imprimis acutis irregularis figuræ &c. (ob dissolutum nexum & unionē particularū sanguinem & humores constituentium, vel terrore, & imaginatione, rejecto veneno omni contagioso pestifero speciatim sic dicto, à particulis pestiferis corrosivis & inconsueto ab iis, vel cum iisdem adducto æthere:) hærentibus & viscidis, quæ hic ordinariè cum lymphâ secernitur, involutis, hinc veneni pestilentialis corrosiva vis hic non tam efficax, quàm ubi in glandulis & tubulis cutis variantem ob diversum diametrum, &c. liquorem continentibus exigua, vel pluribus exilibus pustulis (inflammatione ad suppurationem vergente,) se prodens, non ita irretita, circumvicinorum tubulorum, & subjectorum musculorum filamenta disnectens, efficit, ut iis in cincinnos resilientibus, omnemque humoris adventum, vel transitum denegantibus omnino gangræna, si non perfectus sphacelus, producatur.

Causa Carbunculi seu Anthracis. *Carbunculi* & Bubones à congenere, h. e. eâdem ferè ac Bubonis materia, excitantur, & eadem est earum *causa*, duoque isti tumores in eo tantùm inter se differunt, quòd in Carbunculo materia acrior ardentiorque sit quam in Bubone, & non tantùm in glandulosis, sed etiam aliis & variis corporis partibus decumbat. Materia verò Bubonem excitans utplurimùm in inguinum axillarumque glandulis stabulatur. Novimus enim primò, Bubones in glandulis sub axillis, ponè aures, aut in Bubonibus sic dictis glandulis produci: notum etiam est genuinis Medicis, non verò lippis & tonsoribus, glandulas constare ex tenuioribus arteriarum canaliculis variè inter se contortis. Oriuntur quoque Bubones hi, quando succi sanguinis nostri malè sint commixti, ut fieri solet tempore malignitatis, hinc succi illi per glandulas transire nequeunt, sed in iis manent, ac obstructionem inferunt, quia partem affectam continuo motu discindunt, palpitatio quoque ob arteriam convulsivè affectam percipitur postea, sed tardè ad suppurationem tendit. Ex hâc distinctione clarè patet, *Carbunculi* seu Anthracis causam esse particulas sangui-

guinis ac succorum corporis nostri secedentes acriores, ac corrosivas circa partem quandam exteriorem sibi cavitatem parantes, & tubulos quoscunque corrodentes: & huc referri possunt omnia ea quæ superiùs de Bubonibus imprimis pestilentibus ac malignis diximus.

Prognosis Bubonis. §. 11. Cùm Signa *Prognostica* Medico magnam famam, si rectè prædixerit, ingens verò vituperium, si secus fecerit, conciliare possint, meritò in eo totus esse debet, ut hac in parte, quantum per vices licet, studium suum collocet & cautiùs discat mercari, si ea ignoret. Curatio *Bubonis* dubia est, si tardiùs maturetur, quùm in fistulas abeat periculosas, ceu, dum hæc scribo, in Rustico in proximo pago Hohenkirchen habitante observavi, cui neglecto Bubone in inguine in fistulam abiit, ex quâ excrementa liquida continuò effluebant, crassioribus verò per anum. Nisi quoque Bubo Venereus citò curetur, vel si materia illius acrior fuerit, & succedaneam habeat luem Veneream, majus impendet periculum à maligno ac pestilenti, quàm à simplici, & si negligatur ejus cura, vel si materia vehementioris fuerit acrimoniæ, partis gangræna, ossium subjectorum caries, imò & ipsa mors subsequi potest. Bubo siquidem affectus est periculosissimus, imprimis in inguine, quod sequens confirmat historia: hîc enim Cassellis ancilla in inguine prope pudenda, & quidem dextro latere, maximum sensit dolorem, quem sequebatur Bubo, quem autem ancilla ob pudorem neglexit, tandem ob acrimoniam succorum intùs contentorum tubulos omnes corrodentium rumpebatur; ex quo prodibant itidem excrementa, (per alvum excernenda (fœtida cum flatibus, quare Chirurgus, & quidem non malè, suspicabatur intestinorum exulcerationem, etenim non solum hæc, sed & peritonæum, pudenda usque ad coxendicem cum nervis & musculis sphacelata & putrida observata fuêre: adhibitis tùm internis tùm externis remediis optimis, septimo die morbi prunella alba, à Chirurgis sic dicta, accidit, ut & hæmorrhagia ex gangrænosa parte exorta sit adeò vehemens, ut undecimo die circa horam nonam matutinam animam Creatori suo placidè reddiderit. Cadavere dissecto repertum fuit intestinum jejunum ad magnitudinem nucis juglandis corrosum ac pertusum, reliqua etiam penitus fuêre corrupta. Non tamen semper adeò periculosus affectus hic existit, aliam enim novimus 20. annorum filiam Bubone in dextro coxendicis latere laborantem, ex quo maturato excrementa fœtida non duntaxat prodiere, sed & in appositis Emplastris crudi reperiebantur cibi, quem felicissimè curavit Chirurgus noster aulicus Dn. *Johannes Muttiliet*, & quidem intra 8. hebdomadarum spatium: idem & alium curavit militem eodem affectu laborantem. Dicit etiam Hippocrates Medicorum Princeps, qui ex offensionibus aut aliis ulceribus aut doloribus proveniunt Bubones, extra periculum sunt: qui verò ex febribus (quæ sanè maximè in Peste coincidere solent:) pessimi existunt, sive juxta femur, sive sub alis, aut ad collum enati fuerint. Periculum item ex ætate, regione & viribus desumendum esse existimamus, quia delicatulis, item regionibus calidissimis inhabitantibus ac debilibus majus periculum denotat, quàm adultis, regionem incolentib' temperatam tam ac robustis. Maximum itidem periculum exoriri solet, si ægri Bubones negligant, & nec internis nec externis utantur Topicis, sed soli suæ deastræ naturæ curandos relinquant. In pestilentib' Bubonib' non levem promittunt spem, quando vires constant, & medicamenta optima non revomunt ægrotantes, sed per sudorem eliminentur, & sic ad emunctoria sua vulgo sic dicta, v. g. sub axillis, prope aures, vel inguinibus, ubi glandularum adest copia; sic & quo citiùs Bubones apparent, iique constantes, ut minùs retrocedant, ac perfectam acquirant maturitatem, eo minùs mortis incurrunt periculum ægrotantes; si verò maligniores sint, citum etiam interitum inferunt. Observantur tamen Bubones ad chronicorum morborum naturam deflectere, quando morbo ipso principali jam quiescente ad plures sæpe septimanas horum consolidatio ob *κακοήθειαν* succorum producitur, adeoque quæ de abscessibus in universum prædicantur in Scholis Medicis, illa possunt intelligi de Bubonibus. Bonus nempe est, qui maturè erumpit, imprimis in inguine, si colore vivido conspicuus est, hinc optimè dicit Senex noster: Tubercula extra extuberantia & acuta, & fastigiata, & æqualiter maturescentia, & non obdura, & deorsum vergentia, & non bifida, meliora; contraria verò mala, & quantò plus contraria, pessima. *l. 6. Epid. s. 1. t. 29.* conferri etiam potest *5. Aph. 65. & 67.* Sic vires prostratæ, vomitus tum Medicamentorum, tum assumptorum frequens & continuus, faciei partes subitò immutatæ & cadaverosæ, lipothymiæ sæpe recurrentes, convulsiones, delirium exteriora frigida, interiora calida, alvi dejectiones nimis copiosæ ac diversi coloris, atræ nempe & ad lividum tendentes, ut & urinæ fœtidæ ac nigricantes, denotant mortem in olla esse. Sic etiam non absque mortis periculo apparent Bubones in collo & ad aures, cum dolore gulæ, ac summa deglutiendi difficultate conjuncti, de quo tumore egimus superiùs, de œsophagi tumore, quò Lectorem remittimus. *Paræus l. 21. c. 30.* ait de Bubone: Lethale est, tumores repentè augeri, & furente veluti impetu ad debitam magnitudinem pervenisse, summaque omnia doloris, tumoris ac ardoris accidentia subitò & momento habuisse. Si Bubones circulum quendam instar iridis habeant, vel si sint lividi ac nigri, mortis sunt prodromi, sed & hæc signa in malignis sæpe infida sunt, id quod Autores plures nôrunt; moriuntur enim non rarò, & quibus rubicundi sunt Bubones, & quibus œdematosi, aut cuti concolores, tanta est hujus morbi fallacia. Pessimi quoque ominis signum habetur Bubonum cita evanescentia; Maligniora sunt, *inquit Hippocrates l. 2. Epid. s. 3. t. 136.* qui derepente disparent: item, quando impositum vesicatorium intra 8. vel decem horas nullas plane vesicas excitat, vel humiditate scatet, ægrum in summo versari periculo, certissimum. Hinc quoque periculosiores sunt illi, qui sub axillis & in collo apparent, quàm qui in inguine, ex metu suffocationis. Pessimum est, si locis Bubonum ordinariis Carbunculi, vicem eorundem tenentes, occupant. Modus eventûs Bubonis cum aliis tumoribus communis est, solent enim terminari vel per discussionem paulatim, neque enim semper in ulcus degenerant, sed sæpe per se evanescere solent, sive materia sit pauca & tenuior, sive per uberes sudores aliò versa, ut suo quasi nutrimento privatus tumor excrescere minùs possit, &

medica-

medicamentis Bezoardicis discutiatur, & in auras exsolvatur, id quod sæpè lentè accidit, prout apparet ex *Barbette Observ.* 4. quatuor sc. septimanarum spatio, vel quod ordinarium est, per suppurationem materiæ in pus versâ, quod itidem genio Succi vel humoris non adeò acris vel maligni est conveniens; vel per necrosin, corruptionem, vel per indurationem, qui modi pessimi sunt, & utplurimùm lethales.

Prognosis Carbunculi. *Carbunculorum* curatio ferè nulla exspectanda est, si mox evanescant, qui erubuerunt; difficillima, si post febrem pestilentem erumpat anthrax, æquè ac si niger in emunctoriis, ac prope membra nobiliora prodeat; facilior est ejus cura, si ante febrem pestilentem apparuerit, uti & eorum, qui rubicundi, parvi & soli exoriuntur. Tumorem hunc inflammatorium, Carbunculum dictum, esse valdè periculosum, suo etiam exemplo probavit *Constantinus Copronymus* Imperator, qui ex Carbunculo pedi inhærente mortuus est, ut refert *Zuvingerus in Theatro suo vitæ Human. vol. 2. l. 7. p. 526.* Atrocitatem affectûs hujus optimè cognovit *Quintus Serenus Sammonius*, scribens c. 38.

Horrendus magis est, perimit qui corpora Carbo,
Urit hic inclusus, vitalia rumpit acerbus.

Affectus hic imprimis pestilens, inter acutissimos à Medicis refertur, cùm brevi ægris mortem afferat. Unde *Quintus Serenus Sammonius* ait, vix ad 7. dies produci posse vitam infecti hoc affectu. Qui in membranis aut nervis fiunt, non tantùm dolorem maximum inferunt, sed & diutiùs permanent, ut etiam inflammationes Erysipelatosæ ipsis fiant: non paucis autem ad suppurationem convertuntur, plerisque etiam febres adsunt. Periculosiores sunt Carbunculi *interni* quàm *externi*. Omnes Carbunculi qui occupant partes nervosas ac membranaceas, plus periculi, ceu diximus, alunt, quam qui occupant partes carnosas, hinc & pessimi moris habentur, qui in emunctoriis, & glandulis prope membra nobilia & principalia extuberant. Periculosus valdè est Carbunculus, qui niger, quia maximam denotat partis mortificationem ac necrosin, huic succedit lividus & flavescens; minùs malus est rubicundus; quo pauciores Carbunculi, eò minus periculi est; sic majores minoribus deteriores sunt. Exitiosi etiam habentur, qui ubi eruperunt, mox iterum evanescunt. Notandum quoque est, num pestilens Anthrax ante febrim oriatur, an verò pestilentiali febre præcedente, demum producatur. Prior casus majorem salutis spem promittit quàm posterior. Buboni accedens Carbunculus pro lethali signo à *Barbette* habetur, qui etiam valdè periculosum pronunciat Carbunculum caudâ quâdam præditum.

Diæta. §. 12 Jam demum veniendum ad id, cujus gratiâ reliqua omnia præmittuntur, *Curationem* scilicet, & primò ad Medicinæ organum illud primum, *Diætam* nempe, quæ in omnibus affectibus legitimo ut instituatur modo, opus est. Præprimis eò incumbendum, ut succi omnes corporis nostri liberiorem transcursum habeant, nullibique stagnent, quare Aër eligatur temperatus, purus ac copiâ subtilis materiæ refertus, vitetur è contra frigidus, carens materiâ cœlesti multâ, acidus ac nebulosus, fœtidus squalore ac contagio omni infectus. Cibus sit euchymus & eupeptus, celeri heic opus est refocillatione & succorum deficientium restitutione. Prosunt ergò juscula caporum, pullorum, Gallinarum, & omnia ea alimenta quæ multum salis volatilis in se continent, vitanda acida coagulantia, & acria corrodentia, & salina fumoque indurata: potus sit calidus Theæ vel Caffeæ, interponendus alius potus consuetus, & cerevisia herbis & radicibus aromaticis ac volatilibus maritari possunt, ex rad. helen. Scorzon. herb. card. bened. scord. rut. betonic. &c. Vigiliæ ac somnus sint ut in statu sano esse solent. Quies corporis sæpè nocet nimia, motionis verò loco corpus moderatè confricetur linteis calidis. Venus imprimis illicita, ac cum scortis, & lue Venereâ infectis instituta exulet, nec conversatio tuta est & cum iis, qui morbo pestilenti correpti sunt. Excernendorum sedula quoque habenda est ratio, defectusque, quantum fieri potest, debitis resarciatur remediis. Animus valedicat curis & sollicitudinibus necesse est, iraque, timor & terror similiaque proscribantur. Gaudio potiùs exhilaretur mens nostra in Deum confidens.

Galenicorum cura in Bubone. §. 13. Nunc ad *Curam Pharmaceuticam ac Chirurgicam* accedamus, in quâ primus locus debetur *Galenicis*, juxta quos *Bubonum curatio* in eo consistit, ut humorum copia minuatur per V. S. & purgantia leniora sæpiùs dicta, aliaque quæ atram bilem & frigidam hîc peccantem corrigunt materiam; non semper hic, ut in aliis tumoribus, ad repellentia confugiunt, ut ne dum repellitur materia, ad profundum recurrat; à discutientibus verò incipiendum esse jubent, quod si nihil prohibeat, velut ætas, aut vires, V. S. cum cautione tamen hic institutam suadent, in loco verò affecto fomentis ex decocto ll. Chamomæli aut anethi, &c. uti solent. Aster Atticus ipsis est specificum, quam herbam etiam Bubonium ob hoc ipsum vocant, quod non solum impositum, sed etiam colligatum Bubonibus auxiliari credunt.

In Bubonibus malignis incipientibus duos *Galenici* respiciunt scopos, ut non solùm impediant fluentem materiam, sed eam trahant, quoniam materia est maligna & contagiosa; secundò ut dolorem mitigent & laxent locum. Ratione doloris Ol. chamomæli ponunt, ratione verò relaxationis ol. amygd. dulc. Alii solent accipere lanam redundantem sordibus, in quâ est vis relaxandi & molliendi, & eodem inungunt oleo: sunt, qui recurrunt ad motum, & jubent ægrotos, ut se maxime commoveant, ut motu fiat fluxio: accedunt alii ad usum cucurbitularum, quum timent maximam luem vel infectionem. Bubones etiam maturandos esse ajunt veteres, in quem finem sequens commendant Emplastrum.

℞. *Rad. alth.* ℔j.
Farin. commun. ℥ij.
Caricar. coct. in ▽ ℥iß.
Sem. lini ℥j.
Pingu. Gallin. vet.
Porcin. aa. ℥ij.
M. & cum decoct. rad. altheæ & Caricar. f. Empl.

Alii nôrunt parare Emplastrum ex fermento, cæpis, lil. alb. coctis melle crudo & alth. laudant quoque Empl. diachyl. ex Gummatibus, cui addunt tria Gummata, armoniacum, bdellium & sagapenum. Sunt qui ad sectionem & cauterium accedunt, dein applicant dolorem mitigantia, in quem finem oleum abietinum impo-

imponunt, ad extra emplastrum maturativum per 3. vel 4. dies applicant, ut si quid relictum est materiæ congestæ, maturetur mitigato dolore, & concoctâ materiâ, omnia faciunt, ut vulnus servent apertum, & quidem ad 40. dies: vel ungu. Isidis, vel imponunt diapalm. ad moderandam fluxionem & impediendam putrefactionem. Aliquando intercidunt glandulas tumefactas, & faciunt ut cadant more caruncularũ.

Carbunculo. *Carbunculos* verò *Galenici* curari asserunt per venæsectionem, sanguinis evacuatione ad animi deliquium usque facti. Scarificare etiam post venæsectionem non incommodum fore ajunt, profundioribus vulnusculis impactis ob humoris crassitudinem. Quotidie quoque, seu ad minimum alternis diebus esse fæces educendas per alvum lenientia contendunt, ut sunt Confect. Hamech, elect. ros. Mes. elect. de succ. rosar. diacathol. Ad removendam adustionem corrigendam esse atram bilem dicunt, in quem finem exhibent Syr. de acetos. seu de ejus succo, de soncho, cichor. acetos. s. cum decocto prædictarum herbarum, ut sonchi, cichorei, acetos. endiviæ, & nunquam omittendam esse volunt scabiosam, quia inter reliquas herbas optimè hæc medetur, adeò quòd si ejus decoctio, aut aqua sola sumatur, hoc in casu apprimè conveniant.

His internis peractis ad locum transeunt affectum, & ei moderatè repellentia ac discentientia applicant, in quem finem Cataplasma parant ex plantagine, ac lenticulâ coctâ, cui panis clibanitæ, neque valdè puri neque sordidi. micæ teneræ sint adjectæ, super ipsum verò ulcus ex vehementibus aliquod imponunt, velut est Andronis, & Polyidæ, & Pasionis pastillus. Diluantur autem passo ad strigmentitiam compagem. Sed & Massaliolæ pulvillus siccus, aut etiam ipse similiter dilutus. Commendant quoque radicem dracunculi, aut aristolochiæ, aut succum Silphii, aut Cyrenaicum, singula cum aceto illita. Postquam verò Carbunculi ardor remisit, cerata capitalia diluta, & linamentis excepta Carbunculis immittunt. Maximè autem id conducere, quod ex herbis & nitro paratur, & pulvilli sicci nominis dicati tum per se, tum cum rosaceo. Duritie verò Anthracis permanente melino Serapionis utendum esse dicunt. Ante omnia student, ut Carbunculus citissimè suppuretur, in quem finem bis in die & semel noctu Cataplasmata ac Medicamenta emollientia imponunt. Cæterùm ut planè Carbunculi eradicentur, & à conjunctione cum vicinis adjacentibus exolvantur, mala punica acida contusa in aceto cocta, & fluida trita sicque linteo infarcta imponunt, ubi verò resiccantur, aceto madefaciunt. Carbunculum suppurare ac rumpere dicunt nucis regiæ veteris nucleo imposito, item laudant cupressi folia ac germina, & recentes ac teneras pilulas cùm polentâ, uvas passas vinaceis rejectis, caricas in vino coctas, papaveris cornuti flores, succum Silphii cum rutâ & modico melle, vel picem liquidam cum uvis passis & adipe suill. vel seq. summis extollunt laudibus.

℞. *Spum. argent.* ℔j.
Olei veter. ℔iß.
Auripigment. ℥j.

M. quod linamentis illinunt, imponuntque, si adfuerit magna crusta in medio Carbunculi, Celsus dicit nihil meliùs esse, quam partem Carbunculo infectam adurere.

Paracelsi cura in Bubone. §. 14. Si tumor in altero sulco penes pudenda surrexerit cum rubore succedente, viresque deficiant, calor atque frigus invaserint, eadem die transierit appetitus, ut sic Bubonem adesse videat, ejus *curam Paracelsus* per apertionem fieri contendit, & quidem maturatione propriâ, postmodum per oppodeltoch curandum esse scribit. Descriptio Maturativi ipsius sequens est.

℞. *De quatuor resinis* ℥ß.
De liquoribus althea,
Bismalvæ aa. ℥iij.

Fiat Mixtura superponenda.

Descriptio oppodeltoch ipsius sequens est.

℞. *De quatuor seminib. incarnativis* ℥ß.
Ceræ,
Colophoniæ aa. ℥ij.
Picis navalis ℥iij.
M. & reduc in Emplastrum.

Cautelam adjungit, cavendum nimirum esse à resolutivis, corrosivis & attractivis Medicamentis.

In Anthrace. Cùm Anthracis seu apostematis invectio juxta *Paracelsum* privativa consurgit ex Mercurii mineralibus, & est mineralis cuilibet innatus venæ flos, quæ omnia causantur ex venarum hujusmodi corruptis cavitatibus, hinc in curâ ejus primum dicit esse virtutis diaphoreticæ Medicamentum adhibitum illius venæ radici. Postmodum ustionem circumcirca factam commendat. Deinceps in escharam ductum Consolidativis curat. Virtus diaphoretica est descriptio Lithontripon, si fuerit separata à suâ substantia: quia tum accedit radices venarum, humectat sanguinem excitatum, & tum venit sudor, & ipsi est signum optimum. Species, quæ ingrediuntur Lithontripon, debent à sua substantiâ separari per spiritum vini. Diaphoretica Medicina talis est.

℞. *Vin. correcti* ℥x.
Theriac. ℥ß.
Myrrhæ rubeæ
Croci singulorum aa ℥j.
Liquoris Zingiberis aa. ʒß.
M. de quo bibatur unica semis in optimo vino.

Realgaris aliaque fugienda esse cauteria monet.

Helmontii cura in Bubone & Carbunculo. §. 15. *Helmontii* nunc audiamus Consilium in *Curâ Bubonum* ac *Anthracum*, eò verò incumbendum esse ait, ut omnes digestionum sordes in extimas usque oras persequamur, cum vindictâ. Hinc Bubones & Anthraces citra venæsectionem, purgationem, solis sudoriferis curari dicit, in quem finem commendat sua diaphoretica specifica ac arcana.

Externè verò commendat cauterium actuale, nisi deterreat doloris atrocitas, cujus verò vicem implet cauterium potentiale, vel vesicatorium, quorum numerum complet emplastrum arsenicale magneticum. Escharam mediantibus digestivis separandam, ulcusque mundificativis & defensivis tractandum vult, ne venenum latiùs serpat, unde non raro carnis magna frusta excidere solent, in quem finem Sapphirum circa tumorem ductum commendat. Nullo ampliùs apparente pure vel veneno, consolidationi studet Author, & laudat emplastrum Saturni syderati.

Willisii cura in Bubone.

§. 16. Perspectâ Curâ *Helmontii*, nunc paucis audiamus *VVillisium*. Bubones juxta ipsum sunt vel maligni vel benigni, illi febribus malignis & pestilentialibus succedunt, vel easdem comitantur, quare cura eorum variè institui debet à benignorum curâ; suadet enim illicò Author noster veneno in illis contento edomando, & materiæ aggestæ maturandæ & educendæ: priori siquidem intentioni satisfacere satagens, bufonem, vel ex illo paratum cataplasma imponit. Secundæ ut obsecundetur, escharam vesicatorio parti inurit, remotaque crustâ emplastr. Magnet. Ang. Salæ imponit, sic apertum Bubonem ad consolidationem producit ope balsami Sulphuris, ungu. Basilic. vel digestivo communi cum Theriacâ. Benignus verò ab eosdem suppuratur Medicamentis, quæ vulgo in usum vocantur, ad alias inflammationes suppurandas, qualia sunt cataplasmata ex emollientibus parata, ungu. de altheâ &c. Quod interna attinet Medicamenta, in prioribus alexiteria Medicamenta veniunt propinanda, quæ veneno sanguinem infestanti resistant: hujus generis sunt ruta, scordium &c. Mithridatium, Diascordium, Theriaca. In posterioribus blandè diaphoretica sunt, ad mentem Authoris exhibenda, quorum beneficio materia aggesta faciliùs subigatur, citiusque foràs eliminetur.

In Carbunculo.

Anthraces omnes malignam naturam obtinere inquit, quapropter in eorum curatione alexipharmaca non negligenda putat *VVillisius*. Externè verò idonea auxilia à Chirurgiâ expetantur, ut promtiùs profugetur infensus ille hostis, extemplò autem, secundùm Authorem, ducatur circulus circa Carbunculum butyro antimonii, & caro mortificata separetur; vel excitetur crusta vesicatorio, quâ sublatâ imponatur empl. Magnet. A.S. vel si hæc præ manibus non fuerint, scarificetur Carbunculus. Ulcus dein mundificetur, remotâ escharâ, & diu apertum retineatur, & denique secundùm artis leges, & accommodatis remediis consolidetur.

Sylvii cura in Bubone.

§. 17. *Consilium Sylvii* nunc restat, qui *Bubonum* Venereorum *curationem* in eo sitam esse contendit, ut maturetur quàmpropediem eorum suppuratio & aperio, in quem finem Emplastra varia aromaticis ac volatilibus Gummatibus parata commendat, inter quæ præ aliis Diachyl. Magnum laudat. Quòd si segniùs procedat suppuratio, ad cauterium potentiale, ad aperiendum scilicet tumorem confugit cum aliis Practicis, ne ad interiora pergat venenum in tumore maligno existens.

Bubones verò *pestilentiales* ut discutiantur jubet Author, & si discuti nequeant, ut maturentur & ad suppurationem deducantur, suadet, hinc eos aperiri, mundari ac tandem consolidari vult. Eadem adhibet Medicamenta, quibus alios glandularum tumores curare satagit. Hic verò imprimis ad venenum respiciendum vult, in quem finem Theriacam, Mithridatium similiaque commendat, quibus aliisque admiscenda præcipit oleum è C. C. destillatum, aliaque sale volatili oleoso constantia. Unguentum Martiatum cum Theriaca mixtum ad discussionem Bubonis pestilentis reperit præstantissimum, ut & emplastrum Diachylum cum gummatibus compositum; nisi dolor vehemens urgeat, non admittit Bubonum scarificationem, multò minus ipsis adhibet vesicatoria vel cucurbitulas. Ubi autem grandes sunt Bubones ardentesque, viribus adhuc constantibus, tum cucurbitulas, tum scarificationes permittit, nunquam verò vesicatoria, quia nunquam exinde redundasse observavit Author. Bubonum discussionem & suppurationem forinsecus applicatis & internis temperantib' blandis Medicamentis promoveri vult, ut hisce acrimonia humorum temperetur.

Quamprimùm verò suppurati fuerint Bubones, eos aperiendos esse præcipit vel scalpello vel ruptorio, licet scalpellum aliis instrumentis ferreis præfert. Aperto Buboni imponit Balsamum ♃ris terebinthinatum & anisatum, unà cum unguento Basiliconis & Theriaca, hujus enim ope brevi absolvi Ulceris mundationem scribit. Consolidationem verò Bubonum prædictis Balsamis feliciùs ac citiùs evenire ait, superimposito ad cicatricem accelerandam Emplastro diapompholygos. Non malignum verò Bubonem curandum esse ait simplici modo tanquam alius partis tumorem, Empl. sc. diachyl. cum gumm. apertum autem mundandum esse communi digestivo, & consolidandum Empl. de tutia, diapomph. vel alio consolidante stictico.

Sylvius Carbunculum pestilentem curat serpentem partium vicinarum mortificationem separando, partem mortuam mundificando, & ulcus relictum consolidando. Ad separandum butyrum ♁ii commendat, si circumcirca parti illinatur affectæ; ad miraculum enim ait sisti partium omnium corruptionem serpentem ac omnia depascentem. Huic proximum existimat Magnetem Arsenicalem, ex partibus æqualibus Arsenici, Antimonii & ♃ris partium, & Emplastris convenientibus immixtum: cujus ope ad sui separationem disponi partem corruptam haud dubitat. Ad partes verò separatas mundificandas laudat Balsamum ♃ris imprimis anisatum, unà cum unguento Tetrapharmaco & Basiliconis vocato mistum, & ulceri applicatum. Ad mundificatum ulcus consolidandum itidem magni facit balsamum ♃ris, ut & alia emplastra vulgaria. *In Carbunculo.*

Carbunculum non malignum ferè iisdem curat remediis, impositis etiam emplastris gummosis diachyl. c. & magn. aliis tumoribus solennibus.

§. 18. *Cartesiani* curam *Bubonis* instituunt remediis obstructionem glandularum reserantibus, & interdum succos vitiosos evacuantibus, purgantibus nempe ex Jalappa, diaphoreticis ex antimonio, bezoardico minerali, ∽u C.C. florum sambuci, Electuario diascordii, theriacâ, & diureticis ex Tincturâ ♀i, ∽u lumbricorum & similibus. Externè Buboni simplici imponunt emollientia & anodyna, quibus sequens constat cataplasma. *Cartesianorum ratio curandi Bubonem.*

℞. *Fol. alth.* Mj.
Flor. melilot. Miß.
Farin. sem. lini ℥iiij.
Butyr. recent. ℥ij.
Lactis vaccin. q. s.
M. F. Cataplasma.

Vel:

℞. *Emplastr. de mucag.* ℥ij.
Vitell. ovor. n. iiij.
Butyr. recent. ℥j.
M.

Ad effervescentiam sedandam buboni etiam gallinam, columbam vel ranam applicant, & apertionem sequenti promovent emplastro.

℞. Em-

℞. Emplastr. de mucag.
diachyl. cum gumm. aa. ℥iiij.
Resin. pini ℥vj.
Unguent. Basilic. ℥iiij.
Sem. sinapi ℥ij.
M. F. Emplastrum.

In Bubonibus malignis fortiora adhibent particulas acriores ad superficiem allicientia, & potissimùm vesicatoria ex fermento, cantharidibus, sapone & aceto vini, vesiculas inde productas post 7. vel 8. horas aperiunt, & emplastrum imponunt magneticum, vel loco vesicatoriorum ruptoria adhibent, separatâque eschara foramen ad tempus aliquod apertum servant, ut unguento aureo, basilico, vel Apostolorum probè queat mundari. Duriores scarificant & marginem butyro antimonii oblinunt, ne tumor increscat.

Carbunculum. Carbunculi curam peragunt internis diaphoreticis particulas acutas scindentes hebetantibus, frangentibus & eliminantibus ex bezoardico minerali, vel ♂io diaphoretico, C. C. Philosophicè præparato, ⊖e volatili viperar. camphorâ, aqua Scorzon. flor. sambuc. Card. bened. Electuario diascordii, Theriacâ & id genus aliis, foris verò incrementum impediunt butyro ♂ii circa tumorem illito, quo simul separationem crustæ instituunt, vel peculiariter ea de causâ sequentia adhibent emplastra.

℞. Ferment. acid.
Unguent. Basil.
Fulig. camin. aa. ℥j.
Melis citrin.
Butyr. recent. aa. ʒij.
Ærug. ℥j.
Sapon. vulg. ℥iiij.
Terebinth.
Res. pin. aa. ℥ij.
Croc. ℥ß.
M. F. Emplastrum.

Vel:

℞. Calc. viv.
Cantharid.
Æruginis.
⊖li Rom. ust. aa. ℥j.
Arsenic. ʒij.
Mell.
Sapon. aa. q. s.
M. F. Emplastrum.

Crustâ verò adeò existente tenaci, ut præscriptis obedire & separari nequeat, eandem ad carnem usque sanam discindunt, & lixivio, aut unguento Ægyptiaco in 🜅 vini dissoluto, abluunt, vel unguento Apostolorum aut Basilico illinunt, balsamoque 🜍is mundant, & ad perfectam dirigunt sanationem.

Nostra methodus curandi Bubonem. §. 19. *Nostro* judicio *Bubonis* cura cum Anthracis ferè consentit, & omnia quæ in eo conducunt & hic proderunt. Hoc ergò in Inflammatorio tumore commendamus internè omnia volatilia alexipharmaca, imprimis Theriacalia, ut in ▽ Theriac. camph. scordii, 🜅 Therical. matrical. 🜅 C. C. compos. item ⊕sat. liq. catarrhal. volat. Nost. omnia enim hic conveniunt & Bezoartica ♂niata, viperina, imprimis pulvis Anglicus ex viperis, rad. contrajervæ aliisque absorbentibus paratus, & ad grana 20. in vehiculo appropriato exhibitus. Sudorifera enim ac absorbentia omnem implent paginam, detur ergo sequens vel similis pulvis cuspidatim.

℞. Ocul. ♋ ppt.
Ebur. ppt.
Unicornu fossil. aa. ʒß.
♂ ii diaphoret. ℈j.
Camphor. gr. vj.
⊖ viperar. volat. gr. iv.
M. F. Pulvis alcolisatus.

Vel in forma Essentiæ.

℞. 🜅 C. C. composit. ʒij.
Theriacal. ʒj.
Camph. ℈ß.
M. detur ad 20. guttas per vices in vehiculo convenienti, ▽ scordii vel Card. bened. &c.

Dari etiam potest Theriaca Andromachi, vel Cœlestis nostra Cassellana, vel diasc. *Frac.* vel *Sylvii*, ex quib⁹ variæ concinnari possunt formulæ.

Externè quoque in Bubonibus simplicibus conducunt varii fotus ac Cataplasmata ex volatilibus aromaticis parata, & capite de Inflammatione commendata calidè imponenda, adjectis Theriac. & diascordio, Empl. de Labdano, de Theâ, item 🜅 matrical. ▽♆ & 🜅 vin. Camph. succi hyperic. cicut. conducunt summoperè Bubonibus imposita.

In Bubonibus Venereis conveniunt omnia antivenerea interna, & curari solent instar ipsius luis Venereæ decoct. lignorum ac ☿libus. Externè etiam ☿lia egregium sæpe præstant effectum, *Bubonem Venereum* tumoribus ergo his venereis imponatur Emplastrum Vigonis cum quadruplo ☿ii, Diachyl. c ol. ♀ malax. Diaphoret. cum ☿o. Bubones hi maturati aliquando aperiri possunt, rarissimè enim succedit suppuratio, vel cultro vel cauterio potentiali, scarificationes, vesicatoria, cucurbitulas non semper admittimus. Consolidatio promoveatur balsamicis ol. balsam. Peruv. dest. Guajaci, hyper spir. matrical. ▽calc. viv. succ. hyperic. nummular. veronic. myrrh. ungu. de apio, ex his enim parari possunt mixturæ Bubonibus apertis calidè cum linteis excarptis instar plumaceolarum imponendæ. Empl. potest esse divinum, stipticum Par. &c. imponendum, à pinguibus abstinendum est. Sed sequenti meo liquore *dissolvente* sæpè illivi Bubones minores, qui paratur ex spir. vini alcolisato, cinamom. caryophyll. & croc. inferiùs describendis.

Quod *curationem* attinet *Bubonum pestilentium* Methodo medendi innixam, commodè illa dividitur in *generalem*, quæ Pesti ipsi in genere debetur, & *Specialem*, quæ Bubonibus ipsis tribuitur. *Bubonem Pestilentem.* *Generalem* prosequi hic nostri instituti non est, cùm in *Encyclopædiâ Medicâ* de Peste eandem sufficienter tractaverimus. Si ullibi, certè in Bubone Pestilenti alexipharmaca dicta remedia ac sudorifera volatilia & fixa, sola anchora erunt, ad quæ confugiendum est, ut sunt Tinctura Nostra *Bezoartica* sequens:

℞. Rad. Angel.
Zedoar.
Gentiar. aa. ℥ß.
Myrrhæ ʒiv.
Croci ʒj.
Castor. ʒij.
N. M.
Macis aa. ʒj.
Caryophyll. ʒß.
F. Pulv. grossi. mod. add.
Camph. ʒij.
⊖. [illegible]

liquor. ☽ *fix.* q. f.
digere & f. l. a. Tinctura, quam rursum extrahe ex ⊖*le volatili &* 🜄 *rectificat. Optimum & egregium est sudoriferum; dosis, à* ʒß. ad ʒj. ʒiß.

Inter fixa laudamus ♉nium diaphoreticum, Bezoarticum minerale ac ♂le. Antihecticum Poteri, pulverem Anglicum Bezoarticum Nostrum sequentem, qui insignes vires habet, quem junioribus omnibus hîc commendamus.

℞. C. C. *f.* △ *ppt.* ℥j.
Terra sigillat. ʒvj.
Unicornu fossil.
rasur. Eboris aa. ʒiij.
M. F. Pulvis subtilissimus, dosis à ℈ß. *ad* ʒß.

Sic etiam ⌒ eboris, ebeni (qui præstantissimus est,) C C. viperarum, allii, cepar. Essent. alexi pharmaca, vel sequens ▽ cochleatim exhiberi potest.

℞. *Allii* ℥iv.
Cepar. ℥ij.
Cumin.
⊖ ✱*ci* aa. ℥j.
Herb. rut.
absynth. aa. Mj.
Vin. Malvat. infund. & destillentur, add.
Spir. C. C. *compos.* ʒij.
M.

Salia enim volatilia quæcunque, ut & ⊖ ✱ci sanguinem ac succos machinæ nostræ attenuant, & simul acidum coagulans temperant. Externè in Bubonibus pestilentibus instar omnium sequens magnificimus.

℞. *Gumm. Galbani.*
Empl. Arsenical. aa. ℥j.
Mirrh.
Mastic. aa. ʒvj.
Bdellii ℥j.
Pulv. euphorb. ʒß.
rad pyrethri ℈ij.
Croci opt. ℥ß.
Theriac. Andr. ʒiij.
Ol. Therebinth.
Juniper. aa. ʒij.
Succin. ʒiß.
Pulv. sem. cumin. ℥ß.
sinapi
ervæ aa. ʒiß.
M. f. l. a. Ceratum.

Et simul interponantur Diaphoretica volatilia superiùs jam recensita, quæ selectu & respectu habito ætatis, sexûs, virium & aliarum circumstantiarum, saluberrimam præstant opem, & omnem absolvunt paginam, quatenus hæc ipsa vim veneni pestiferi coagulativam solvendo ac cohibendo aculeos hebetant, & quod inordinati massæ sanguineæ inest, uti revera est, per canaliculos cutaneos excludunt & eliminant. An venæsectio in Bubonibus pestilentialibus locum obtineat, à pluribus hodiernis disquiritur. Tota Galenicorum cohors cum pluribus Neotericis, Langio, Sydenhammio aliisque eam admittit, *Langius* enim *l.* 1. *epist.* 18. inquit, apparente Bubone, secare venam in eodem latere, sub ipso affectu nil vetat; cùm per venam sectam, ut ille ait, veneni pars, quæ intra vasa contine-tur sanguini commixta, educi, obstructio expediri, febrisque æstus commodè remitti possit. Verùm si in hisce attendamus usum venæsectionis collatum cum veneno pestilenti, & præcipuè per cuniculos hosce se jam exerente, fatendum est venæsect. consultiùs omitti, cùm noxam potiùs inferat quàm utilitatem, ceu pluribus exemplis probare satago. Quantitate enim sanguinis ablatâ, reliqua massa congrumescit magis & vias jam dum debiles satis, vel non sufffecturæ magis exhauriuntur. Pestis enim acrimonia coagulativa & aculeata in sanguine, & succis reliquis corrigi hoc pacto renuit, ut potiùs parte sanguinis diluente ablatâ magis sæviat. Motus ad exteriora hoc ipso non promovetur, sed potiùs inhibetur, & quidem non sine præsentaneo vitæ periculo. Sed cùm brevitati nos studeamus, si quis authoritates, rationes plures & observationes desideret, hanc in rem legi merentur Diemerbroc. *Simon. Method. cur. pest. l.* 1. *p.* 47. & alii. Quod jam de venæsectione diximus, id quoque valet de cucurbitulis, item de hirudinibus, & præsertim de purgantibus. Non enim in primis viis vel extra massam sanguineam malum residet, quin diarrhœæ sæpè malignæ dictæ conjunguntur, nisi enim lenem alvi reserationem per cremorem ♀. ol. amygd. dulc. vel clysteres aliaque mitiora procures, præstat & ab iis abstinere. Purgantia enim ad massam sanguineam delata, in ea non aliter præcipitando secernendoque particulas, itemque corrodendo effectum præstant, ac ipsa venena, reliqua setacea atque scarificationes in torturam hominum excogitata sunt hic non admittenda.

Curationem *Bubonis pestilentialis specialem* seu localem externam internæ succenturiandam quod attinet, præmissis supra dictis acrimoniam corrigentibus medicamentis, dissolvendæ ac corrigendæ sunt particulæ corrosivæ stagnantes. Æquè in benignis ac malignis Bubonibus perfecta in initio dissolutio & dissipatio locum habet, in pestilentialibus verò maturatio procuranda. Cura enim variat pro peccantis succi acrimoniâ, sic in Bubonibus venereis, ubi acidum viscidum magis peccat, conveniunt ☿lia, & non æquè in Pestilentibus. Si benigni sint Bubones, nisi dissolvi ac dissipari possint, maturationi opera danda est; Medicamenta hîc conducunt varia maturantia, quibus, uti solemus aliis in Inflammationibus ad suppurationem tendentibus, etiam hic utendum est, ut sunt cataplasmata ex emoll. rad. alth. malv. fl. chamomill. sem. lini, sic. inter Composita aliis præferimus ungu. Basiliconis, quod egregiè internam promovet fermentationem, non enim, uti Chirurgi loquuntur, hæc attrahunt humores, sed maturativa potius blandis suis particulis volatilibus promovent, & adjuvant fermentationem succorum stagnantium, Emplast. de Melilot. diachyl. s. aliæque mucilagines commendantur, à pinguibus tamen, me judice, potiùs abstinendum est, & potiùs mucilaginosa & cataplasmata locum inveniunt in lacte cocta & tepidè applicata, ex farinâ sem. lini fabar. fl. sambuc. verbasc. malv. vitell. ov. croco, aliisque, possunt etiam his addi Theriaca, cum cæpis vel diascord. cum Bufone mell. rutac. &c. Cùm jam maturuerit Bubo, apertusque si non sponte, cultro tamen fuerit opus, omni autem conatu promovenda est, (ceu jam dictum) Bubonis suppuratio, quæ si vix obtinea-

tur

tur cataplasmatibus vel emplastris appropriatis, sunt qui eam ipsis vesicatoriis tentandam esse volunt, licet aliàs vehementiora contra Bubones remedia, ut & altæ in Carbunculis scarificationes plus aliquando damni, quàm emolumenti adferant, qui ut hi quo mitiùs vel circumspectius tractati, eò citiùs curati observati sunt. Discutiendus autem Bubo pestilens non est, uti Bubo simplex, ne sanguinis mixturam turbando advenientibus ex parte affectâ particulis incongruis, imò pestiferis sulphureis corrosivis, (hic ut & alibi verbis venia, modò de re constet:) periculosiora & sæpe lethalia producantur Symptomata. Etenim semper & ubique expendendum, num plus mali ab ipsâ exulceratione immineat, an verò à particulis diverso à sanguine modo agitatis, fermenti indole fruentibus, & non rarò sanguinis (si communicentur, ut fit in omni discussione:) mixturam turbantibus. Quoad Bubones pestilentes ac malignos, qui facilè patent, dum loca occupant glandulosa, horum eadem est indoles hoc in casu, ac Carbunculorum, nisi sint mitiores, ad quorum acrimoniam causticam venenatam delendam plures Bubonibus calidè applicant bufones in aceto maceratos, vel ex istis cataplasma parant, sicque imponunt. Alii laudant cucurbitulas, vesicatoria, setacea alii, quorum omnium dicunt securissimum esse remedium, quod setaceum aliquando cum fructu institutum vidimus. Si dolor in Bubone imprimis pestilentiali maximè urgeat, sequens Cataplasma tepidè applicatum eximii erit usus.

℞. *Herb. scord.*
rutæ
cicutaræ
Fl. Chamomill. aa. Mj.
melilot. Mß.
Summ. absinth. P. ij.
Mica panis similag. q. s.
Myrrh.
Croci opt. aa. ℥ß.
▽ *Regin. Hungar.*
Theriac. Andr.
El. diascord. aa. ʒiij.
M. pro Cataplasmate.

Si Bubo simplex aliam præter ordinariam afficit partem, ex. gr. si sub mento appareat, & haud magnus est, dissolvendus est, in quem finem *liquorem* nostrum *dissolventem* commendamus applicando vel fortiter illinendo.

℞. *Spir. vin. alcalisat.* ℥vj.
Cinamom. acutiss. ℥ß. ʒij.
Caryophyll. ℥ß.
Croc. opt. ʒiß.
M. & digerantur diu; aliquando & destillentur.

Vel sequens aut simile imponatur Empl.

℞. *Gumm. Ladan.* ℥j
Galban. ℥ß.
Tinctur. ejusdem q. s.
Camphor. ʒj.
Myrrh.
Aloes aa. ℥ß.
Pulv. sem. cumin.
anis.
Herb. salv. aa. ʒiij.
Spir. matrical. q. s. *ad consistentiam Cerati mollioris.*

Vel si hisce non cedat Bubo, sequens conducet.

℞. *Aloës.*
Myrrh. aa. ℥j.
Camphor. ʒiij.
⊖ ♄*ni* ℥ß.
▽ *Regin. Hungar.* ʒiij.
Spir. matrical. ℥xx.
Elix. vit. Matth. ℥j.

Cum spongiâ fricetur, & imponatur sacculus ex herbis discutientibus, & sale ♀ri, & ✱ci, sem. cumin. repletus, omnia enim hæc attenuant & resolvunt, imprimis cùm accedat calor actualis, quo vires Medicamenti promoventur, & fermentatio interna succorum augetur; vel illinatur ∽ lumbric. cum ∽ ⊖ ✱ci succin. &c. Si verò Bubonem satis magnum ad maturationem vergere appareat, maturantibus & suppurantibus adjuvandus; ita quando æger dolorem lancinantem & pulsantem remittere, & quandam titillationem succedere sentit, & cedens mollities digitis aliaque apparent signa perfectæ suppurationis, & brevi futuræ apertionis, nisi spontè rumpatur, abscessus à perito Chirurgo aperiendus est, & quidem magis lancetta; cauterium enim potentiale, propter longam escharæ moram, si optio detur, minùs locum habere videtur, idque in loco declivi, & quidem magis latè, vel per transversum, præcipuè in inguinibus, quo materiæ ichorosæ acerrimæ facilior pateat exitus. Factâ apertione mundantia dicta conveniunt, ad ulcus depurandum & apertum servandum, ne citiùs consolidetur, nisi succis pravis alius magis idoneus concedi potest exitus: sunt qui canalibus plumbeis servant apertum ut depleatur pus, vel injiciendi sunt varii liquores, si ulcera hæc profundiora sint, vel quod melius, turundæ vel plumaceolæ ex linteo carpto fiant, & imponantur cum ▽ calc. viv. ∽ matrical. ∽ vin. Camph. vel digestiv. vel Basilic. bals. ♃ terebinth. cum Theriacâ vel diascordio, vel spir. vin. myrrhatus, qui instar omnium est, & cunctis ulceribus optimum remedium existit. Si ichorosâ magis sit materia, addatur Balsamus de Capaiv. vel pulv. herb. scord. vel bals. nost. vulner. &c. Quando verò notantiora evanuerunt Symptomata, ac reliqua ad statum pristinum magis accedunt, tunc sarcoticis & consolidantibus vulgò sic dictis locus erit: ex Emplastris hic conveniunt oppodeltoch, stipticum, Diapalm. item Terebinthinat. imprimis verò ex olibano, aloë, myrrhâ, mastiche, camphorâ, sarcocollâ, succo hyperic. veronic. nummular. prunell. parata remedia.

Curatio *Carbunculi* seu *Anthracis* cum curâ *Bubonis* ferè convenit, nam Tyrones sciant velim, quod affectus hic curari debet ut Gangræna, & cùm jam ad sphacelum tendat gangræna, omnis propediem opera adhibenda est, ut suppuratio sequatur, & per consequens separatio Escharæ. Præcipuè ergò curæ totius cardo vertitur in partis sideratæ à sanâ separatione, h. e. tubulis debitò patentibus solitum fluidum convenienter transmittentibus, quæ fit à sanguine & humoribus continuò impingentibus in partem, æque ratione tubulorum erosorum ac fluidi contenti, putrescentem, quam dum penetrare nequeunt, tandem de sè decrescunt, idque faciliùs, si vel ab acido vel ol. ♉ni circumliniti intus contento toti jam abscissi fuerint tubuli, vel scarificationibus aperti tubuli sani vi propulsûs cordis copiosum effundunt humorem, qui *Cura Carbunculi seu Anthracis.*

 insinu-

insinuans se inter partis demortuæ fragmenta, jam divisa ea lubricando efficit, ut frustulatim decidant, facilitatque hæc separatio, si applicentur sub formâ imprimis Cataplasmatis, talia, tum quæ agitationem, tum particularum acidarum &c. in parte demortua, quàm humorum in parte sanâ adaugent, tum quæ spirituosis salinis volatilibus balsamicis &c. particulis, ne acidum corrosivum ulteriùs in tubulos sanos sæviat, impediunt, humorumque è tubulis stillantium acrimoniam auferunt; quod ad mundificationem & consolidationem requiritur, sicque Carbunculus in exulcerationem transit, quæ hic terminatur extremitatibus vasculorum abruptorum, ex quibus, & per quæ humores (ut alibi fluunt, sic hic) exstillant, curanda ut omnis alia, habito saltem ad ipsam sanguinis constitutionem, ut & cæterorum fluidorum ab eo ut fonte derivandorum, respectu.

Ad separationem plures utuntur butyro ♁nii, eoque circa Carbunculos saltem circulum ducunt, inde statim pars corrupta secedit à sanâ, & dein ulcus facili negotio mundificant, & ad perfectam deducunt curationem, vel loco butyri ♁nii Emplastro Magnetico A. Salæ uti possumus, quod propediem crustam excitat, quâ separatâ unguento maturante separanda est materia supposita.

Si malignitatem adesse constet, præter interna Diaphoretica, Bezoartica, Theriacalia, viperina & absorbentia varia Camphorata, aliaque superiùs dicta, ad externa quoque confugiendum, & est sequens insignium virium, in Anthrace singulis bihoriis, vel etiam pro re natâ citiùs repetendum, & calidè applicandum.

℞. *Herb. scordii.*
Rutæ
Cicut. aa. Mß.
Sem. Bardan. ℥iß.
Aloes.
Myrrh. aa. ℥ß.
Oliban. ʒiij.
Tinct. Galban. ʒiiiß.
Croci ℥ß.
Terebinth. ver.
Ungu. Basilic. aa. ʒiij.
Resin. pini ʒij.
▽ *Regin. Hungar.* ℥iß.
Camphor. ʒij.
Farin. fabar. q. s.
& Theriac. Andr. ℥j.
M. f. l. a. Cataplasma calidè imponendum, & sacculus arenâ calidâ refertus super applicandus.

Si quis à tali magno apparatu abhorreat, imponat vel Theriacam Andr. vel Diascordium Frac. vel aliud Cataplasma magis simplex. Sunt qui priùs scarificant Carbunculum, & dein imponunt seq.

℞. *Succ. Symphyt.*
Scabios.
Calend. aa. ʒiß.
Theriac. vet. ʒiij.
Vitell. ov. N. 2.
M. & calidè applicetur.

Sunt qui crudeliter agunt, & ferro aperiunt Anthracem, vel cauterium imponunt potentiale, facta apertione ulcus mundificant unguento de apio, &c. & tandem consolidant sequenti vel simili.

℞. *Succ. calend.*
absynth.
scabios.
apii.
Myrrh.
Irid. fl.
aloës aa. ℥j.
Sarcocoll. ʒiß.
Mel. ros. ʒiiij.
M.
Vel quod nobis magis arridet,
℞. ▽ *calc. viv.* ʒi.
Spir. vin. camph. ℥j.
Succ. hyperic. express.
nummular.
prunell. aa. ℥ß.
Myrrh. ʒiß.
M.

CAPUT IV.

De Phygetlo, Phymate & Furunculo.

§. 1.

QUamvis hi affectus cum supradictis Phlegmone Bubonibus & Carbunculis, non quidem nomine, sed & utplurimùm re conveniant, & tantùm quoad figuram, situm, & dein secundùm magis & minus differant, attamen Antecessorum nostrorum methodum semel receptam imitari, & eos in Tyronum gratiam perspicuè tractare nobiscum constituimus. Hi enim affectus non minùs ac Bubones sunt glandularum passiones, solâ differentiâ in gradibus positâ.

Phygetlon. *Phygetlon* describitur, quod sit tuberculum inflammatorium, vel potiùs Erysipelaceum glandularum subcutanearum absque suppuratione, cum dolore urente & mordicante, à lymphâ stagnante acriori obortum. Dicitur etiam *Panus*, veteribus *Panis*, item *Panula* vel *Panicula*, Græcis verò *Phygetlon.*

Phyma verò generaliter tuberculum denotat, hic verò strictè sumimus, pro tuberculo glandularum inflammatorio mox erumpente, & ad suppurationem tendente. Aliis tantùm est Bubo statim adauctus, & ad suppurationem festinans, qui revera nil nisi modum Bubonis, & gradum certum exprimunt, unde meritò sub ejusdem genere, & notione à Practicis tractari deberent, cùm non opus fuisset ob minimam circumstantiam tumoris novum non tantùm excogitare nomen, sed & alia. Phyma.

Furunculus, Græcis *Dothien*, describi potest, quòd sit tumor in hâc vel illâ corporis parte exiguus in acutum tendens, ovum columbinum vix excedens, cum rubore, dolore, à stagnatione & acrimoniâ succorum obortus. Furunculus. Dothien.

§. 2. Quod *partem affectam* tumorum horum concernit, Phygetlon & Phyma Adenum seu glandu- Pars affecta.

glandulosa occupant loca, maximè verò emergunt in cervice, alis, & inguinibus utplurimùm post febres. Phygetlon in inguine productum dicitur Bubo. Furunculi verò omnes corporis partes possident, imprimis verò in carnosis plerumque partibus circa cutem cum inflammatione & distensione fibrillarum circumvicinarum hærent, aliquando sunt profundiores, & usque ad membranas penetrant, & modo plures simul afficiunt partes, sæpè verò in musculis hærent, & motum artus obstruendo ac distendendo fibrillas impediunt.

Diagnosis.

§. 3. Perspectâ parte affectâ nunc paucis *Diagnosin* horum tumorum perspiciamus. Signa verò ex quibus cognoscitur Phygetlon, sunt tuberculum seu tumor instar Erysipelatis vel Inflammationis; adest enim calor, durities, dolor ac distensio, febris, sitis, vigiliæ: ac initio adest pulsatio, gravitas, ardor, rubor, horrorque, rarissimè hi tumores ad suppurationem perveniunt.

Phyma cognoscitur à tumore glandularum in sensus nostros incurrente, qui facile ad suppurationem transit, minor est tumor quàm Phygetlon, minoremque habet dolorem & ruborem.

Quod Furunculorum Diagnosin attinet, apparent isti rubertimi cum ardore & duritie, eruptionem horum comitari solet horror, rigor & febris. Dolor adest valdè intensus, imprimis, si ad suppurationem tendunt, adest enim pulsatio, calor cum maxima inflammatione totius artus. Diversæ sunt magnitudinis, utplurimùm sunt instar ovi columbini, alii minores, alii majores; si unus abit, alter revertitur, & hoc per menses aliquot sæpè durare solet, rariùs sponte evanescunt, sed ut plurimum per suppurationem, & quasi ulcera dein constituunt, materia, quæ prodit, valdè tenax est & lutosa, coagulata & aliquando cum sanguine mixta, sæpè foraminula in superficie cutis exhibent, per quæ humor stagnans subtilis emanat, & reliqua durities discutitur, per frustula sæpè chylus coagulatus extrahi potest. Furunculi hi sunt aliquando Epidemici, prout hoc anno 1688. observavimus illos per totum Districtum Cassellanum grassantes.

Galenicorum opinio de causa Phygetli.

§. 4. *Ætiologiam* tumorum imprimis *Phygetli* vel *Pani Galenici*, dicunt nihil aliud esse, quàm glandulæ alicujus erysipelas inflammatum, aut inflammationem erysipelatosam; vel phlegmone in adenum locis emergens, maximè verò in cervice, alis & inguinibus, utplurimùm post febres aut post alicujus partis dolorem, quæ fluxionem etiam adenis proritant, eveniens. Phygetlon verò in inguinibus emergens veteribus dicitur Bubo. Causas tumoris hujus calidè & celeriter orti dicunt, esse alias externas, alias internas; illæ *ipsis* sunt quæcunque fluxionem promovent, hæ verò ipsis sunt plethora, & partis recipientis, emunctorii scilicet mollities receptioni apta, conjuncta vero causa Galenicis est sanguis biliosus ejusmodi tumorem excitans.

Phymatis.

Phyma Galenici dicunt tumorem glandularum, quem à sanguine pituitoso produci existimant, qui citò ad suppurationem pervenit, ob humiditatem à pituita provenientem putredinis matrem.

Furunculi.

Furunculus ipsis est humor abscessorius ex crassis humoribus in carnosis maximè locis conflatus, mitis quidem, quum in ipsa solâ cute consistit: malignus autem, quum ex ampliore profunditate emerserit.

Paracelsi opinio de causa Phygetli, Phymatis & Furunculi.

§. 5. Phygetli seu Pani causam *Paracelsus* ex colore emortuo provenire ait, sic quoque juxta ipsum in Musculis affectis absconditur hoc tuberculum, quod ex sale Mercuriali oriri contendit. *Phymatis* verò *causam ex nutrimentorum* proprii membri liquoribus deducit: *Furunculum* esse apostema per sanguinem ait, consurgitque ex Mercurii mineralibus.

Helmontii de causis horum affectuum opinio.

§. 6. *Helmontius Phygetlon*, *Phyma* & *Furunculos* à Laticis & cruoris affluxu produci existimat, & à solo spiritu vitali causaliter eos tantùm oriri arguit. Phyma verò è latice infecto salium dissolutorum oboriri haud dubitat.

Willisii opinio de causa Phygetli.

§. 7. *VVillisius* de causâ *Phygetli* sequenti modo ratiocinatur. Immanis illa sanguinis effervescentia febrilis, & per se & ex ægrotorum querelis satis superque conspicua ab admixtâ materiâ quadam heterogeneâ, vel ab exaltatis spiritibus sulphuribusque accenditur. Si enim extraneum quid massæ sanguineæ confundatur, & ab illius particulis ita dissimile existat, ut cum iis nequaquam uniri, nec toti massæ assimilari possit, eam violenter perturbat, & motus maximè inordinatos in illâ excitat, duratque intensior ista ebullitio, donec silvestris & aliena ista materia vel subacta, vel foràs eliminata fuerit. Si verò spiritus aut sulphur dominio gaudeant, & ultra præscriptas limites evehantur, alia principia obruunt, nulloque freno coërcita impetum faciunt, sanguinisque liquorem plus debito exagitant, nec malaciam illis priùs concedunt, quam excandescentes istæ particulæ deflagraverint, factâ autem per humorum turgescentiam subtiliorum particularum evaporatione, sal spirituum consortio orbatus, nec ab iis exaltatus acescit, atque coagulatur; at glandulæ liquorum corpus perreptantium partibus excrementitiis heterogeneisque iis confusis excipiendis destinatæ, & ob substantiæ laxitatem illas facilè admittentes, easdem ob pororum angustiam in gremio suo retinere coguntur. Adenes verò ab aggesta hâc materiâ, à quâ ipsarum interstitia opplentur, distenduntur, & in tumorem durum ob exhaustas in excandescentiâ particulas aqueas, elevantur.

Phymatis.

Phymatis causam quod attinet, Præternaturalis, ut ille loquitur, sanguinis fervor cùm ab heterogeneâ materia ipsi confusa, tùm ab ferocientibus ejus activis principiis exorta, remissior quandoque existit, modo ab illa pauciori copia minusque fermentescibilis indolis cruoris massâ admixta, modò ab his minùs efferis, tum temporis enim parcior contingit ex[illegible]ei illius humorem sanguineum subingressi secretio, minorque partium liquorum coagulatio; tenuiorum quoque & aquearum particularum tanta nullatenus accidit deperditio, residuæque massæ fluiditatem conciliandæ sufficientes supersunt; in adenes ergò delatæ extraneæ istæ, coagulatæve succorum particulæ, tardiorique motu in illas compulsæ, tenuiora ipsarum vasa, ad quæ pervenerunt, obstruunt, depressiorem minusque durum in glandulis tumorem producunt, ob tranquilliorem excitatam in sanguine turgescentiam, materiæque fluiditatem, propter quam etiam tumor promtè suppuratur.

Furunculorum.

Quod *Furunculorum* causam concernit, ex Willisii principiis sequenti modo explicari possunt *Furunculi*. Alieni atomi sanguini nequaquam congeneres, nec ipsi ritè miscibiles illum

subeun-

subeuntes nullam interdum sensibilem promptamque perturbationem in eo inducunt; quandoque etiam liquoris sanguinei solutum quodammodo strictum vinculum nullatenùs subsequitur subitanea vehemensque ejus effervescentia. Parumper tantùm intenditur sanguinis cursus, nulla apparente in corpore alteratione. quia materia heterogenea, tenuioresque ac paucæ particulæ in reliqua massâ separatæ facili negotio omnes corporis glandulas pervadunt: sed quùm ad miliares perventum fuerit, nec arctiores quarundam ex iis poros permeare valeant, in iis commorantur, eosque infarciunt, glandulasque extendunt, partemque, in qua ipsæ sunt conspersæ, tumefaciunt: in illâ verò utut temperata sanguinis turgescentia, indesinenter avolant spiritus, laxiorque fit totius massæ compages: principia autem à se invicem secedunt, crassæque particulæ à tenuioribus seu fluidis separantur, quibuscum tamen universas corporis partes percurrunt, earumque ampliores poros penetrant, & pertranseunt, sed ad cutaneas glandulas attingentes, & in angustioribus earum poris inhærentes, in illis sensim ac sine sensu aggeruntur, & quum continuo fluxu illuc advehantur, tenuiorisque sint indolis, partem validè distendunt, acuminatumque tumorem producunt, in sanguine verò vehementior ab iis excitatur ebullitio, quia quum ob abundantiores in parte aggestæ fuerint, à cruore nullo modo subigi & secerni, & propter obturatos meatus foràs amandari possunt.

Sylvii ratiocinium de causa Phygetli.

§. 8. *Sylvius* Phygetlon, Phyma & Furunculos ad magnitudinem auctam refert. Tumores igitur alii sunt ex partium consistentium magnitudine atque substantia aucta, alii ex partium contentarum extra locum naturalem effusione in vel inter partium consistentium substantiam. Author etiam tumores hos non multùm à Bubonibus & Carbunculis differre, ait, eandemque ipsis assignat causam, quamvis benigniorem, & acrimoniam non adeò esse fortem ac in Bubonibus, sed viscidam admixtam esse pituitam, & sanguinem non valdè acrem, hinc pro diversitate hujus miscelæ sanguinis vel *Phygetlon* vel *Phyma* vel Furunculum produci arguit.

Phymatis.

Phygetlon ergò *Ipsi* est à sanguine magis biliosо, *Phyma* verò à sanguine magis pituitoso, qui statim ad suppurationem pervenit, hinc minor est tumor quàm Phygetlon, minoremque habet dolorem ac ruborem, & citiùs ad maturationem transit.

Furunculi.

Furunculus verò *Ipsi* est tuberculum in acumen magis protuberans, cum inflammatione & dolore, ovum columbinum magnitudine adæquans. Furunculum *Sylvius* agnoscit alium benignum, alium malignum seu pestilentem. Furunculum benignum esse mitem ait, qui cutim ferè tantùm occupat; malignum verò qui pesti est conjunctus, hinc & causam variare dicit. Causam ergò Furunculorum humores pituitosos atque impurum esse sanguinem contendit. Pestilentis verò causam humores esse vult acriores ac lixivos nimis corrodentes.

Cartesianorum judicium de causa Phygetli.

§. 9. *Cartesiani* causam *Phygetli* attribuunt succo crasso chyloso multis particulis acutis rigidis referto, & ductus glandularum conglobatarum obstruenti, circa quam tubulorum obstructionem hærens, nec transitû inveniens, liquor glandularis fibras distendat & tuberculum suscitet.

Phymatis.

Phymatis causam ejusdem planè generis, ut prioris tuberculi, esse existimant, nisi quod particulæ chyli acutæ non sint adeò rigidæ & faciliùs flecti queant, unde & citiùs suppurationem admittat.

Furunculi.

Furunculum, sive *Dothien*, à succo oriri docent chyloso crassiore multis particulis tenacibus, viscidis, caseosis & lutulentis repleto, in quo retentæ partes acutæ minùs, quàm in prioribus, sint subtiles, sed grossiores & graviores, quas æther subtilis majori violentia movere debeat, unde & coagulatio hæc difficiliùs queat dissolvi.

Nostra sententia de causa Phygetli.

§. 11. Perspectis aliorum *de causis* tumorum sententiis, nunc & nostrum deponamus judicium. Causa *Phygetli* eadem est ac aliorum tumorum inflammatoriorum, vel Erysipelatodum, nempe obstructio inflammatoria, quæ secundùm magis & minùs, & pro materiâ, ejusque viscidate ac acredine, locoque, quem occupat, differt, & cùm obstructionem hanc inflammatoriam superiùs capite de Inflammatione latius deduxerimus, ea hic rursus repetere supersedemus. Causæ etiam hic possunt esse vel *internæ* vel *externæ*. Internæ sunt *acidum* sanguinem ac succos nostros, imprimis verò lympham in glandulis contentam coagulans, ductusque obstruens, ut allmentibus succis nulla concedatur circulatio, hinc similis producitur tumor. *Externæ* quoque *causæ* variæ symbolum suum afferre possunt, ceu in aliorem opinionibus sufficienter jam dictum.

Phymatis.

Phyma itidem ab obstructione inflammatoria dependet, imprimis si plures tubuli in glandulis fuerint obstructi, & lymphæ motus aut perfluxus ordinarius haud concedatur, cùm simul multum succi chylosi eò perveniat, & fermentatio propediem fiat, facile tumor hic in suppurationem abit.

Furunculi.

Si ritè causa *Furunculi* pensitetur, certissimum est, ipsum oriri ex sanguine polyposo acido coagulato, admixto simul crasso chylo stagnantibus. In his enim tumoribus salia alcalia minùs subtilisata sunt, quoniam salsum acidum muriaticum non ritè dispertitur, prout decet. Hinc sequitur, quod ex ejusmodi sanguine muriatico tot salia volatilia, aut spiritus subtiles, vel particulæ oleosæ, gummosæ, produci nequeant, quot ad œconomiam animalem necessaria sunt, hinc attenuatio particularum reliquarum sanguinis impeditur, sed stagnant potiùs in musculosis ac carnosis partibus, excitantque tumorem ovi columbini magnitudinem æquantem, & in acumen vergentem. Sanguis enim lutosus diu ita per totum corpus circulari potest absque productione *Furunculi*, nisi causæ aliæ interveniant, quæ mutationem aliam in Massâ sanguineâ producant: quam diu sc. particulæ chyli crassæ ac lutosæ cum acido in arteriis & venis circulantur, tam diu sanitas perfistit, si verò mediante aëre fermentatio in sanguine oboritur, tunc improportionatæ particulæ è sanguineâ massâ propelluntur in partes extremas, hinc fiunt ab *acido* in sanguine latente particulares coagulationes in carne ac cute externâ. Obstructio inflammatoria ergo existit modo in hoc, modo in illo vasculo, & non duntaxat in uno ramo, sed nonnunquam in mille aliis minutissimis vasis. Hic ergò est stagnatio succorum maxima, à ruptione vasculorum oborta. Qui enim abutuntur

tuntur acidis, salsis, ac muriaticis, facilè in affectum hunc incidunt, uti in pueris observamus tempore autumnali fructibus immaturis vel alimentis crassis, spirituosis & sale volatili carentibus, abutentibus.

Prognosis. §. 12. Quod Prognosin concernit, *Phygetlon* est tumor non facilis curatu, quoniam glandulas occupat, omnes enim tumores glandulosi difficilioris sunt sanationis, quàm aliarum partium carnosarum.

In pueris, quibus *Phyma* est familiarius, citiùs curatur quàm in juvenibus, quibus raró contingit, difficiliùs ad suppurationem vel maturationem propediem abit hic tumor phymaticus.

Prognosin *Furunculorum* quod spectat, tardiùs isti ad suppurationem tendunt, rariùs in Gangrænam ac Sphacelum transeunt. Suppuratio enim nihil aliud est quàm attenuatio & fermentatio succorum evasatorum, & hæc operatio similis est chylificationi, quæ in stomacho contingere solet. Cùm non sint periculosi Furunculi, attamen infantes facilè ad atrophiam disponunt, diu sæpè durant, ac facilè recidivæ fiunt, si unâ in corporis parte aperiantur, & curentur, aliâ iterum repullulant, doloremque maximum ab initio cum horrore, febre, & externâ inflammatione, rubore, calore inferunt, infantibus sæpè dyspnœam aliosque affectus accersunt, ceu sæpissimè id evenisse animadvertimus. Nonnunquam in ulcera transeunt diuturna. Difficillimi quoq; curatu sunt hi tumores, quando aperti foramen profundum ac rotundum excavant. Tumores hi tempore ad fermentationem excitandam apto, solent grassari epidemicè. Furunculorum cura sæpius ad menses differtur, imprimis in scorbuticis ac cacheticis subjectis, quo enim acredinis humorum gradus major, eò cura difficiliùs succedit. In adultis non tam facilè, quàm in pueris curantur hi tumores.

Cura Diætetica. §. 13. *Curam Diæteticam* quod concernit, his in tumoribus præprimis eò dirigatur *Diæta*, ut obstructio facta tollatur, & succi liberentur ab acidis aliisq; causis stagnationem succis inferentibus, ut ipsis tantùm liberior concedatur transitus per omnia vasa ac tubulos, imprimis per glandulosos; Aër ergò, qui ad *Diætam* pertinet, sit temperatus, purus & ab omnibus inquinamentis liber, vitetur frigidus copioso acido nitroso refertus, item nebulosus fuliginosus &c. Cibi sint optimi succi lactescentis copioso turgidi ⊖ volatili, fugiantur omnia acida, salsa, muriatica, terrestria facilè succos coagulantia, & ad stagnationem invitantia, potus sit ita comparatus, ut succi inde fluidiores reddantur, nec ullus ad hoc præstandum aptior exitet, quàm potus calidus Theæ vel Coffæ, hinc filiam nostram à furunculis pluribus, aliis remediis nihil juvantibus, non ita pridem liberavimus; vel si placebit, talis calidus potus parari potest ex fumaria, epatic. nob. ex Enul. aliisque, vel Caffe. Vinum Gallicum vel Hispanicum modicè in prandio concedi potest, qui verò vino Rhenano assueti sunt, nec plane ab eo desuescendi; cùm subita mutatio periculosa sit, sanguis enim ac succi nostri debent conservari iisdem particulis, quibus à prima nativitate nutriti sunt, hinc sanguis noster ac succi reliqui, amaris, salsis, acidis, dulcibus volatilib. terrestribus, viscidis ac sexcentis aliis constare debent, sed ne vel acidæ vel salinæ, vel aliæ in illis copiâ prævaleant.

Vigiliæ ac somnus, motus ac quies sint pro re nata legibus sanorum accommodata, neque excedant limites ordinarios.

Excreta & retenta quod attinet, ea semper more solito excernantur, vel retineantur, si obstructiones vel alvi, vel mensium, vel lochiorum, vel hæmorrhoidum idoneis solicitentur remediis, hinc inde abundè, & ad nauseam revelatis.

Animi passiones firmâ fiduciâ in Deum nostrum rationis freno regulentur, mœror, terror omnimodo exulent, ne ab his coagulentur succi corporis nostri, maximi enim hi sunt coagulatores sanguinis ac succorum nostrorum, ceu experientia quotidiè testatur.

§. 14. *Curationem* ita instituunt *Galenici* in *Phygetlo*, attendentes, ad indicationes sequentes, ut sc. magnitudo aucta tollatur, intemperies corrigatur & pars corroboretur: his indicationibus satisfaciunt, præcipuè si ab externis causis oriatur malum: secùs, si à peste, & febribus malignis: tunc enim periculosissimum dicunt affectum: quod si non obstet febris alicujus malignitas, à principio statim injecto enemate sangvinem detrahunt, & saburram corporis leniente pharmaco eàdem cautione adimunt, & si absit malignitas, Topica aliquantum repercutientia & refrigerantia applicant, oxycratum linteolis calidè apponunt, vel lanam succidam, oleo rosaceo, vel olivarum imaturarum omphacino dicto intinctam tumori obvolvunt. Si verò adsit febris vel magna humorum copia, minime repercutiendum, sed potius discutiendum esse præcipiunt: in quem finem sequens commendant. *Galenicorum cura in Phygetlo.*

℞. *Fol. malv.*
parietar.
alsines aa. Mj.
Rad. althea ℥j.
Flor. melilot.
hyperic.
chamomill. aa. P. j.
pulverisentur vel minutissimè incidantur, & cum s. q. aquæ in cataplasma coquantur, quod tepidè applicetur.

Si adsit durities, maturantia & emollientia laudant, & sequens præscribunt.

℞. *Fermenti,*
Caricar. aa. ℥iij.
Coq. c. s. q. hydromelitis, addendo
adipis suillæ ℥ij.
M. f. Cataplasma, cui add.
Gumm. ammoniac. ℥j.
Farin. hordei
lini aa. ℥iß.
Cum aq. in pult. mixt. & calidè applicetur.

Suppuratione facta tumorem aperiendum, dein mundificandum & carne implendum esse dicunt.

Quod si rumpentibus opus sit, apponunt fermentum cum caricis contusum & melle. Vel rad. cucum. asinini, lupin. & rad. cappar. excip. s. q. terebinth. & applicant in casu, ubi patientes aperturam pati renuunt.

Curam *Phymatis* in plerisque convenire ajunt cum Phygetlo jam dictâ: Topica debent hic esse talia, inquiunt, quæ naturæ motum sequuntur, quò enim natura vergit, eò per loca conferentia esse ducenda, ajunt, Mel, in quo dissolutum sit gummi ammoniacum, apponunt, ut emolliatur tumor, deinde suppurantia applicant. *Phymatis.*

Furuncul. *Furunculi*, ad menten *Galenicorum*, curantur 1. ordinatâ victûs ratione, 2. causæ antecedentis ablatione, & 3. conjunctæ materiæ correctione. Prima intentio, juxta ipsos, perficitur debitâ rerum sex non-naturalium administratione: Secundo satisfaciunt scopo, si fluxionem avertant venæsectione vel scarificatione, frictione, ligaturâ, motu &c. ultimæ verò intentioni satisfaciunt, si materiam non repercutiant, sed corrigant imposito fermento cum mastiche, vel Empl. diachylum simplex.

Vel:

℞. *Micæ panis silig.* ℥iij.
Farin. sem. lini
fœnigræc. aa. ℥ij.
Caricar. pingu.
Fermenti aa. ℥iv.

Coq. c. s. q. lact. caprini ad consistentiam Cataplasmatis: si dolor adsit, hisce addunt *rad. althea lil. alb.* & *fol. malv.* quod si tumor apertus, mundificativo de apio abstergunt, item seq.

℞. *Succi apii* ℥iij.
Terebinth. ℥ij.
Vitell. ov. N. ij.
Pulv. thuris ʒiij.
Coq. ad aliqualem succi exhalationem, deinde add.
Farin. hordei ℥ij.
Mell. rosat. q. s.
M. F. liniment.

Dein ulcus implent & cicatrizant.

Paracelsi cura in morbis hisce. §. 15. *Paracelsus* in curâ Phygetli Phymatis & Furunculorum Sonath commendat, cui virtus expulsiva inest, hujus enim virtute ac vi singula Apostemata pelli ait, quia hoc resolvit, mitigat, denique expellit Apostemata ex corde. Unâ etiam adesse, dicit, oportet Chirurgiæ Praxis, intervenientibus Maturativis quibus in emunctorium redigantur tumores hi. Maturativa quoque cum attractivis ita conjungi vult, ut expulsivum attractivum sequatur. Directo igitur Sonath in virtutem suam expulsiva sequitur Thyriaca, sub quâ delitescere contendit Arcanum in omni veneno propter virtutem usurpandum.

Helmontii cura. §. 16. *Helmontius* tumores hos non aliter curari ait quàm alios tumores, per interna sc. sudorifera & Arcana sua, ☿ diaphoret. &c. Inter externa magnifacit axungiam leporis vetust. sanguinem hircinum, imprimis verò oleum strumarum.

Willisii modus curandi Phygetlon. §. 17. *Willisius* materiam in adenibus aggestam, & *Phygetlon* in iis producentem ex partibus terrestribus crassioribus Sulphureis, & paucis aqueis illas diluentibus constitutam, ad suppurationem redigendam incumbit, & internis sudoriferis & Martialibus, & quia materia valdè compacta existit, fortioribus etiam maturantibus externis ad suppurationem eam deducendam vult, in quem finem suadet ut foveatur statim Phygetlon decocto sequenti:

℞. *Rad. alth.*
lil. alb.
Fol. malv.
parietar.
violar.
branc. ursin.

Coq. in 4. font. ad ℔ij. & decoct. tepid. bis in die foveatur tumor: post fotum imponatur Cataplasma sequens:

℞. *Resident. decoct. supra dict. in mortar. contus. & per cribrum traject. q. s.*
cep. sub cinerib. coct. N. ij.
Ol. lil. alb. q. s.
M. F. Cataplasma applicandum tumori bis in die.

Si hæc autem non suffecerint, imponatur tumori emplastr. de galbano, vel de gummi ammon. vel diachyl. magn. cum gummi. Abscessus deinceps aperiatur, & solito more tractetur ulcus.

Phyma. *Phymatis* materiam temperationem fluidioremque faciliùs maturari ait Author, promtiusque suppurari. Sequens commendat Cataplasma.

℞. *Micæ panis*
Uvar. pass. sine acin. aa. ℥j.
butyr. recent.
axung. suill. non salit. aa. ʒvj.
lact. vaccin. ℥ij.

M. F. Catapl. l. a. quod bis in die tumori imponatur. vel:

℞. *Farin. fœnigræc.*
Sem. lini aa. P. æq.
Decoq. in lact. vaccin. s. q.
M. F. Catapl. s. ac servetur ad usum.

Furunculum verò maturari statim author suadet, imposito sc. emplastro citrino, vel aperiri ferro vel cauterio. Evacuata autem materiâ absque Medicamentorum auxilio plerumque coalescere existimat, sed si sponte non consolidetur, imponi illi Emplastr. de meliloto, vel etiam tantillo balsam. Peruvian. illini jubet.

Sylviana curatio Phygetli. §. 10. *Sylvius* Phygetlon ceu Bubonem curat discutientibus nimirum externis, item emplastris & unguentis emollientibus ac resolventibus, ut sunt diachyl. melilot. de gumm. Varia quoque Cataplasmata ex aromaticis, ac salibus volatilibus parata imponi jubet, si maturatus fuerit tumor, eum aperiendum esse præcipit maturantibus sc. ac rumpentibus, inter alia commendat fermentum cum caricis contusum, & melle mixtum sicque impositum, vel in fortioribus aperiatur scalpello vel lancetâ in parte molli ac declivi. Apertum mundare jubet digestivo vel bals. 🜍 anis. vel terebinthin. Dein ad consolidandum Empl. diapompholyg. vel stictic. Crollii applicandū esse suadet.

Phymatis. Curam *Phymatis* quod attinet, Sylvius noster eam cum curâ Phygetli in plerisque convenire ait, & Empl. diachyl. cum gummat. aliisque volatilibus concinnatum laudat, item mel in quo dissolutum sit gummi Ammoniacum, exinde enim illicò emolliri humorem hunc scribit, quem dein imposito bals. 🜍 Terebinth. vel anis. mundificandum & iterum consolidandum esse Tyrones suos docet.

Furunculi. *Furunculum* etiam iisdem remediis curandum esse contendit, imprimis Empl. diachyl. s. commendat, vel seq.

℞. *Micæ panis silig.* ℥iij.
Farin. sem. lini
fœnigræc. aa. ℥ij.
Caricar. pingu.
Ferment. aa. ℥iv.

Coq. c. s. q. lact. caprin. ad consist. Catapl. si dolor adsit, hisce addi vult:

rad. lil. alb.
alth.
Fol. malv. aa. ℥ß.
M.

Pro mundificatione sequens laudat.

℞. *Succ.*

℞. *Succ. apii* ℥iij.
Terebinth. ʒij.
Vitell. ov. N. ij.
pulvis Thuris ʒiii.
Coq. ad aliqualem succi exhalationem, dein add.
Farin. hord. ℥j.
Mell. rof. q. s.
M. F. linimentum.
Dein impleri jubet ulcus cicatrizandum.

Cartesianorum methodus curandi Phygetlon & Phyma. §. 11. *Cartesiani* talem nobis suppeditant *Phygetlon* vel *Phyma* curandi rationem, quâ impuritates ex intestinis eliminentur, ne succo chyloso & sanguini communicentur, hinc resinam Jalappi, scammonium rosatum, & mercurium dulcem in usum ducunt, quibus si scoriæ crassiores ejectæ sint, particulas acidiores & rigidiores obstructionem ductuum, glandulosorum inducentes flectere, absorbere & per habitum corporis eliminare conantur remediis porosis, alcalici, fixis & nonnunquam volatilibus, ⊖e nempe fumariæ, scordii, bezoardico minerali, ⊖e C.C. volatili, rob sambuci, Tincturâ ♀i antimoniatâ, vel infusis & decoctis ex lignis aliisque herbis sanguinem depurantibus. Ipsa verò hæc tubercula externis topicis attenuare, incidere, emollire & resolvere student, illito vel oleo amygd. dulcium cum oleo scorpionum, additisque guttulis quibusdam olei destillati anisi vel succini, misto, vel unguento dialtheæ & Basilico, vel imposito emplastro de mucilaginibus, aut diachylon & de meliloto invicem mistis. Materiâ satis emollitâ tumorem aperiunt, & exempto pure ulcusculum mundant unguento aureo, vel basilico & balsamo sulphuris, emplastroque diapalmæ, vel de gratia Dei ad optatam perducunt sanationem.

Furunculum. *Furunculi* curationem itidem emollientibus peragere tentant, qualia sunt Empl. de gummi Ammoniaco, sulphure, camphora, euphorbio & oleo petræ, vel quod sequens exhibet formula.

℞. *Pic. naval.* ʒij.
Pyrethr.
Galban. aa. ℥ß.
Terebinth.
Cera aa. ʒj.
M.

Materiam suppuratam remediis corrodentibus separant, ulcus mundant, & sarcoticis explent. Recusante verò materiâ suppurationem, sectione cruciformi præmissâ & cute sublata, materiam spatula separant, reliquias unguento Ægyptiaco, vel præcipitato, aut alumine usto absumunt, & ulcus emplastro oppodeltoch debitè occludunt.

Nostra sententia de Phygetli cura Pharmaceutica ac Chirurgica. §. 12. Quod *Nostram* curationem Pharmaceuticam ac Chirurgicam tumorum horum attinet, *Phygetli cura* consistit in tumoris glandulosi deobstructione, quæ obtinenda est æque per remedia interna ac externa, interna egregia sunt incidentia, & dein diaphoretica sive absorbentia, inter incidentia hoc in tumore amara & tartarea meliora sunt, ex. gr. Essent. myrrh. cent. min. card. bened. absynth. &c. inter ♀rea liq. tetr. fol. ♀ R ♀ nostr. volat. ♀. ♃ lat. Crem. ♀. cum ocul. ♋. hæc enim optimè cum absorbentibus conjungi possunt, & sic una fideliâ plures dealbamus parietes. Et cùm sæpe aliquid maligni seu acrimoniæ subest, hinc Diaphoretica non contemnenda sunt, imprimis ⊖. C. C. volat. viperar. ex exuviis viperar. solum confectus, ∽ viperar. ex viventib. viperis cum toto destillatus, salia volatilia oleosa, imprimis hic conducet internè ∽ matricalis nost. oleosus, egregium remedium in omnibus tumoribus. Externa etiam statim tumori apparenti applicanda sunt, hinc angue pejus repellentia ac alia refrigerantia fugienda, sed statim ad resolventia ac deobstruentia transeundum est: commendamus ergo statim ab initio seq. vel similem fotum, seu formâ Cataplasmatis applicandum.

℞. *Herb. salv. origan.*
rutæ, cicutar.
malv. atripl.
alsines aa. Mß.
rad. alth. ℥j.
Flor. melilot.
hyperic.
chamomill. aa. Pß.
bacc. Junip. ℥j.
Coq. in vin. Gall. vel mulf.
dein add.
∽ *matrical.* ℥iß.
Fl. sambuc. ℥j.
Camphor. ʒiij.
⊖ ✻ *ci* ℥ß.

Vel spiritus matricalis cum linteis madefactis & quadruplicatis imponatur. Theriacam cum cæpis alii cum effectu applicant. Imponantur varia emplastra, ut de ✻co diachyl. f. diaphoret. de melilot. de mucilag. omnibus verò præstat Empl. de Labdano cunctis tumoribus discutiendis egregium Empl. Ut verò horum applicatione per aliquot dies continuatâ, si tumorem satis magnum ad maturationem vergere appareat, quamvis hoc in tumoris genere rarissimè fiat, maturantibus & suppurationem promoventibus succurratur; ita quando & æger dolorem lancinantem & pulsantem remittere, & quandam titillationem succedere sentit, & cedens mollities digitis, aliaque apparent signa perfecta maturationis & brevi futuræ apertionis, nisi sponte rumpatur abscessus, à perito Chirurgo aperiendus est. & quidem lancettâ, idque in loco declivi; factâ dein apertione mundandum est ulcus & tantùm exsiccandum, quod more solito cito curetur ▽ calc. viv. ∽ matric. vin. Camph. succ. hyperic. numular. plantag. ⊖ ♄ni, aliisque balsamicis digestivis vel ungu. nostro balsamico, bals. de Peru, de Capaivâ, Tolutan. vel Chili, vel plumaceola cum supradictis liquoribus & balsam. nostro divino imbuta applicentur tepidè. Empl. divin. diachalcit. de plumbo stictic. oppodeltoch, vel polychrestum nostrum apponantur.

Cura *Phymatis* vix differt à cura prædicti Phygetli, gradu enim à se invicem differunt; internè ergò conveniunt incidentia, absorbentia ac diaphoretica, hinc inde ad nauseam dicta, imò vinum medicatum ex herbis & radicibus aliisque parata volatilibus & absorbentibus hic maximè convenit. *Cura Phymatis.*

Cura externa eò dirigatur ut suppuratio promoveatur, quod obtineri potest, si externis impositis fermentatio succorum augeatur, in quem finem conducet ungu. basilic. externè impositum, vel alia Cataplasmata ex emollientibus parata, specificum in hoc tumoris genere habetur mel, in quo dissolutum fuerit gummi ammoniacum, si apponatur illicò, à quo emolliuntur & aperiuntur Phymata. Vulgus imponere solet mel cum farinâ subactum; apprimè conveniet farina lini

melle mixta. Dein aperti facilè curantur impositis mundificantibus, & dein exsiccantibus jam superiùs dictis ex ♆, & succis temperantibus paratis.

Cura Furunculi. In *Cura Furunculorum* eò respiciendum est, ut coagulum sanguinis ac succorum impediatur, & circulatio promoveatur, ne partes lutosæ alibi stagnare possint, quod obtinere possimus, si acidum in sanguine ac succis existens mortificetur vel absorbeatur, & dein sanguis crassiùs attenuetur, in quem finem absorbentia diaphoretica fixiora commendamus, imprimis verò sequentem pulverem ad ℈j. vel plus vel minus pro re natâ exhibendum.

℞. ♁nii diaphoret. ʒß.
ocul. ♋ *ppt.* ℈j.
alb. græc. ʒj.
Ebor. ppt. ℈j.
M. F. Pulvis.

Salia enim volatilia & alcalica hoc in pulvere contenta acidū apprimè temperant, prout hunc effectum in pluribus morbis, præsertim in Sodâ, vidimus. Hic verò effectus non tantùm in primis viis percipitur, sed etiam in chylo ad cor tendente effectum hunc præstat. Prosunt etiam hîc omnia salia volatilia oleosa, hinc Furunculis affectis semper exhibendæ sunt guttulæ aliquot salis volatilis oleosi, vel ∽ catarrhalis oleosi, vel cephalici in vino malvatico, non Rhenano vel alio acido, quoniam cum hoc effervescens volatile oleosum figuram suam, & per consequens, vires suas amittit. Si hisce *Furunculi* non cedant, ad acidum magis temperandum, & sanguinem attenuandum ac incidendum sequens conducet decoctum ad ℥iij. ter de die exhibendum.

℞. *Rad. China*
salsaparill. aa. ℥j.
bardan. ℥ß.
Lign. Guajac. ℥iv.
Bacc. lauri
Herb. rorismar. aa. ℥ß.
Fl. verbasc.
Cent. min. aa. Mß.
Herb. cochlear. ʒj.
Sem. anis. ʒß.
⊖ ♀
✱ci aa. ʒj.
♁nii *crud.* ʒvi. *in nodulo ligand. vini & seri lact. q. s. coq. & servetur colat.*

Jucundiùs verò ægri curantur decoct. lignor. ac rad. chinæ cum Thée infus. & saccharo edulcorat. & more solito ex patellis absorpto. Hisce non juvantibus ad vinum chalybeatum accedendum est, & sequens commendamus.

℞. *Limat. Chalyb.* ℥j.
in vino optimo generoso vel Gallico vel Hispanico Mens. dimid. loco calido digeratur.

& patiens vitrum hauriat, & simul Tincturam corallorum cum cerâ paratam nostram assumat, & interponantur salia volatilia ut C. C. ✱ci, de quibus de die ʒj. assumat. Hæc omnia sanguinem crassum attenuant, & acidum peccans temperant, quò semper in tumoribus hisce respiciendum est. Nec negligenda sunt Antimoniata Tinct. ♁nii ♀s. aliaque alibi ad nauseam dicta.

Curatio Furunculorum externa itidem consistit in sanguinis lutosi ac ab acido coagulati ac incrassati incisione & attenuatione, ut succi stagnantes ritè rursus circulari possint, & quoniam non multum fluidi in hoc tumoris genere reperiatur, hinc particulæ Medicamentorū fores haud perrumpere possunt, ex quo tarditas motûs dependet. Ratio ergò æquè ac experientia Nos docet, quod ejusmodi tumores ope vehementiorum maturantium & fermentationem internam promoventium Medicamentorū curari ac auferri debent. Utplurimùm ergò in curatione Furunculorum animus dirigendus est ad ipsius massæ sanguineæ aliorumque succorum correctionem & emendationem, materia enim peccans, quæ adhuc cum aliis succis in sanguine commixta est, ansam dare potest novæ productioni tumorum, quod apprimè hic notandum est, si enim hoc non ritè observatur, per plures menses artus vexantur, prout experientia Nos docet abundè. Nec etiam ab initio ut in aliis tumoribus, discutientibus volatilibus discutere tentemus Furunculos, sed potius ad eos suppurandos nos accingamus, aliàs tantum detinemus materiam, quæ dein profundiùs excavat corroditque.

Ad maturationem ergò Furunculorum sequens Tyronibus communicamus remedium egregium.

℞. *Gumm. ladan.*
Galban.
Ammoniac. aa. ℥ß.
Styrac. calam.
Pulv. rad. bryon.
Herb. sal.
Sem. cumin. aa. ℥ß.
Resin. pini ℥iij.
Ol. Guajac. ʒj.
M. f. l. a. Ceratum mollius.

Gummata enim, ex quibus constat hoc Ceratum, quia in se continent sal volatile acre, oleum & spiritus, maximè prosunt, imprimis Ladanum, cujus oleum multum subtilius est quam galbani, prout ex suavi odore gumi hujus percipi potest, hinc sequitur ejusmodi gummi optimè particulas coagulatas & lutosas discindere posse, quoniam materia subtilis aliter per commixtionem particularum gummi ladani fluit, quam per gummi Galbani; reliqua quoque Medicamenta in Cerato hoc contenta in se continent Salia penetrantia & volatilia, item olea balsamica, sic & pulveres particulas suas salinas habent, quarum ope operatio Medicamenti hujus maximè promovetur, & inde necessariò particulæ stagnantes ad motum intestinum seu fermentationem incitantur, hinc sequitur inflammatio, quam dein excipit suppuratio. Si dolor maximè urgeat Cerato præscripto *croci* ʒij. misceri possunt. Vel imponatur unguent. Basilicon. quod egregium est ad maturandos tumores, quoniam internum motum particularum ac fermentationem promovet. Si inflammatio sit vehemens, conveniunt Cataplasmata ex scord. menth. fl. chamomill. &c. parata, vel Theriaca vel Diascordium formâ Cataplasmatis imponantur tepidè. Si jam maturatio & brevi futura apertio imminet, nisi sponte rumpatur abscessus, ferro aperiendus est, factâ dein apertione ulcus mundandum est à quâcunque sorditie, imposito vel balsamo nostro digestivo ex myrrh. thure, aloë, ♆. vitell. ov. Terebinth. parat. pro re natâ & ungu. Ægyptiac. imponend. vel balsam. de Peru, vel Chili, vel sequenti mixtura, quæ rarò de effectu frustrabit

℞. Aq.

℞. *Aq.* ♃. ℥j.
 ∾ *matrical.* ℥ß.
 Succ. hyperic.
 nummular.
 plantag. aa. ʒv.
 Sal. ♄ni ʒj.
M. quâ mixturâ plumaceola imbuta imponantur ulceri, vel imponatur basilic. cum elix. & diapl.

Empl. divin. vel sticticum vel calam. de tutia, vel aliud exsiccans imponatur. Pinguia in his aliisque angue pejus fugiantur, & asterisco notandum Chirurgis in omnibus, ut omnia calidè applicent.

CAPUT V.

De Ecchymomate & Plaga.

§. I.

ECchymosis cutis affectus dicitur, hinc varia sortitur nomina, *Ecchymoma* nempe, à Græco verbo Ἐκχύμωμα, vel ἐκχύμωσις i. e. Effusio, Sugillatio, Suffusio, νευσίωσις: species Ecchymomatis sunt Hypopyon & Hyposphagma, sanguinis sc. evasati concursus ad ungues ex plagâ, de quo vitio de unguium affectibus in specie fusiùs dicemus. Huc referri possunt vibices, stigmata, peliomata, à fustigatione vel plagâ (Germanis Knippfen / Pezen / dicitur) exorta. *Ecchymosis* ergò est affectio circa cutem & sub cute, qua sanguis è suis vasis per fissuras & rimas effunditur, nondum in grumos coactus, tandem tamen à stagnatione acidior redditus in grumulos abit, & partem livescere facit. Hinc jure meritoque vulgo dicunt Ecchymosin solutionem continuitatis cum contusione & ruptione vasorum sanguiferorum aliorumque conjunctam: alii Ecchymosin describunt, quod sit suffusio sanguinis in spatia vicina, unde pars affecta lividum sortitur colorem.

Ecchymoma sugillatio, suffusio. *Ecchymosis.*

Plaga. Si verò hoc malum fit à contusione, fractura, lapsu vel alia causa violenta, *Plaga* dicitur, quæ verò sanguinis effusio à causa fit interna, nulla prægressâ evidente causâ violenta, *Ecchymosis* dicitur: quam verò veterum differentiam & distinctionem tanquam inutilem rejicimus, si enim vel ab interna vel ab externâ causa producatur affectus, idem tandem affectus erit. Hinc iterum abundè patet. Veteres in nominibus excogitandis magis curiosos quàm in aliis utilioribus explicandis fuisse. Sic quoque Molops, item vibex ipsis nihil aliud est, quàm cutis fugillata ex verberibus; idem significant stigmata ac peliomata.

Pars affecta. §. 2. Pars affecta merito *Cutis* dici potest, quia in ea apparent stigmata illa; & cum Cutis rete mirabile variorum tubulorum & lymphaticorum, glandularum; arteriolarum, venarum, nerveorum &c. sit, nulli mirum videri debet, hanc eandem cutem & in ea vasa potissimùm sanguifera pati debere. Quæ vasa sanguifera in cute vel sub cute latentia facili marte eroduntur à causâ internâ, succis scil. acribus, ac corrosivis scindentibus, vel aperiuntur à causâ violentâ, hinc non potest non fieri, quin evasatus ibidem jaceat stagnetque. & ob crassitiem minimos tubulos permeare, multò minus per cutis poros avolare nequit.

Diagnosis. §. 3. Affectus hic Sugillatio scilicet, nullis indiget signis, quibus dignoscatur, quàm oculis, quibus se satis manifestat; sanguis enim ex contusis, erosis vel ruptis arteriolis ac venis exsudans, ruborem, dolorem, inflammationem vel livorem excitat. Signa ergò Ecchymoseos sunt tumor mollis, lividus, quandoque cum, interdum sine doloris sensu partes corporis nostri imprimis sub cute latentes occupans varias. A relatione ægri nosci potest, num à causâ violentâ, vel à causâ internâ producta fuerit Sugillatio. Livorem totius corporis periodicè recurrentem observavit Celeberr. *Carolus Raygerus*, testantibus *Ephemer. Germ. Nostr. Ann.* 9. & 10. *Observ.* 3.

Causa secundum Galenicos. §. 4. In eruendâ *Causa* Ecchymomatis adscribunt eam *Galenici* sanguini evasato, cùm caro ab aliquo pondere incidente contusa fuerit, venæque parvæ quæ per eam dispersæ sunt, ruptæ fuerint, sanguis profunditur, quasi transcolans, isque sub cute collectus, juxta ipsos facit id, quod Ecchymoma vocatur, cute adhuc integrâ: ruptacum Ecchymosi h. e. sanguine, qui in loco contuso collectus sit, omninò fieri ajunt. Ecchymosis ipsis est ceu aliis effusio sanguinis subter cutem, quam ab omnibus causis fieri asserunt, quæ possunt exprimere sanguinem, è venis arteriisque extravasare, ruptis, erosis, apertis aut rarefactis eorum tunicis, & cutaneum aneurisma facere. Plagam dicunt eodem ferè modo oboriri, quam tamen à causa violenta utplurimum fieri ajunt, ut nempe ex acuto retusove telo, aliisque instrumentis.

Paracelsum. §. 5. *Paracelsus* coagulationes sanguinis in cute vario modo fieri posse contendit, ut *trusionibus*, *casibus*, *percussionibus*, vel in corpore vel in membris. Cùm aliquod membrum gravi nimium percussione contusum fuerit, impossibile est, ut in eo fiat iterum naturalis unio læsi cum circumstantibus, quia, ut ille ait, mortem in se recipit à percussione vel trusione; at si percussionibus, trusionibus aut casu coagulationes intra corpus contigerint, sanguinem mox in putrefactionem transire ait, nam ibidem ac in membris extrinsecis tamdiu resistere non potest, ob internum calorem in corpore, sic in deterius pronum est, ut quicquid in eo læsum fuerit, mox in putrefactionem agi contendat.

Helmontium. §. 6. Secundùm *Helmontium nostrum* Ecchymoma ac Plaga à causis variis produci potest, sæpissimè verò à plagis & percussionibus artuum & partium carnosarum, hinc Ecchymomatis causam in coagulatum & evasatum cruorem unicè rejicit, concretionem ac contusionem cruoris adesse nullus dubitat, hinc ipsum cum aliis sub cute congelatum & nigricantem esse statuit.

Willisium. §. 7. *Willisius* in Ecchymosis causa deducenda sequenti modo ratiocinatur: Sanguis in partium substantiam effunditur, & in eâ remoratur, vel ob earundem partium contusionem, vel ob vasa aperta aut disrupta à cruoris acrimonia, vel ab eodem crassiore obstructa: grave siquidem corpus aliquod parti cuidam violenter appli-

applicatum fibras ejus vasaque sanguifera in eo dispersa comprimit, ipsaque sibi invicem propiùs adjungit, & coarctat, sanguis autem curriculum suum pergens, & per arterias ad locum contusum appellens, compressa vasa penetrare nequit, nullàque patente viâ, quâ ulteriùs progrediatur, in eâ parte ad quam pervenit moram facit, & in illâ stagnat, ac talis sanguinis effusio *Ips. Plaga* dicitur. Disrupto verò apertove vase aliquo ab insitâ sanguinis acrimoniâ, cruor in vicinas partes delabitur, ipsasque inundat; & quùm plus sanguinis ab arteriis deferatur, quàm à venis reportari possit, nec sanguis ab arteriis exiens, pari modo ac antea venarum oscula subeat, in parte, in quam decidit, aggeritur, & cespitat. Si enim sanguinis quidam grumulus ad tenuiora partium vasa attigerit, quæ ob eam, qua pollet, molem permeare nequeat, in ipsorum limine hæret, illorumque orificia obturat, cruorique indesinenter adventanti viam præcludit, ille verò in itinere suo impeditus in parte commoratur & retinetur, & hæc sanguinis extravasatio *Ecchymoma* denominatur, sanguine dictis de causis in parte quadam cespitante, spiritus pernici motu agitati à reliquis principiis desciscunt, & per poros avolant: Sulphur verò spirituum consortio orbatum deprimitur, & crassescit, terreasque ac salinas particulas venis suis complectitur. Quum autem propriè dicta tunc existat principiorum residuorum confusio, nec ea sub exacto mixtionis vinculo à spiritibus contineantur, interstitia, quæ inter eorum particulas intersunt, irregularia existentia, plerosque lucis radios absorbent, coloremque subnigrum aut lividum exhibent.

Sylvius. §. 8. *Sylvius* Ecchymoseos & Plagæ *causam*, ut & omnis alius sanguinis efflnxûs dicit esse apertionem vasorum sanguiferorum qualemcumque, sive illa fiat à causa externa violenta, ut ictu, casu, contusione, vasa lacerante, aut ex nimia vasorum à copioso, valdè rarefacto aut retardato sanguine, flatibusque, distensione, sive ab humoris aut in vasis, aut extra ipsa subsistentis acrimonia rodente, sive à re dura & acuta vulnerante, obtusave contundente, aut plaga aut quovis alio idem contingat modo.

Cartesiani. §. 9. *Cartesiani* sanguinem è vasis suis inter cutem & cuticulam effusum tanquam causam materialem proximam admittunt in *Ecchymomate*, eamque effusionem, ob arteriolarum potissimùm diruptionem contingere affirmant, vel ab interiori sanguinis impetu ex fortiori particularum angularium, cum porosis effervescentia orto, vel ab externa quadam violentia per contusionem, concussionem, fustigationem, unde *Plaga*, virgis factam cæsionem, unde *Vibices* excitentur, inducta. Internam diruptionem plerumque arteriolarum & tubulorum quandam præcedere dicunt obstructionem, ob quam sanguis in transitu impeditus arteriolas nimium distendat, novus verò assiduò affluens, & priorem in angustiorem ramum depellens, ostiolum aliquod nimis aperiat, ut portio quædam ejus cum succo chyloso nutritio in partem effundatur, ibidemque hærens ⊖ suo volatili pedetentim destituatur, porosque obstruens globulorum æthereorum appulsum variè commutet, ut vel ad latera deflectantur, sicque livorem exhibeant, vel omnimodò suffocentur, & atrum quendam colorem præsentent.

Nostrum judicium de causa Ecchymomatis & Plagæ. §. 10. Causæ ergò Sugillationis, *me* judice, in duplici sunt ordine, duplicemque ejus constituunt differentiam: causæ siquidem ejus sunt, ceu jam dictum est, *Externæ* vel *Internæ*. Prioris classis sunt contusio, fractura, lapsus, collisio, fustigatio, &c. & inde sanguinis effusio à causis istis producta veteribus Plaga denominari solet. Posterioris verò ordinis sunt tubulorum obstructio & sanguinis stagnatio, hinc tandem facta diruptio vasorum, vel à corrosione humorum vel nimia horum distensione vasorum, illa sanguinis evasatio propriè Ecchymosis dicitur. Nos verò promiscuè affectus hos pertractamus. Parti cuidam infertur Sugillatio, cùm grave quoddam instrumentum vehementiùs in illam impellitur, & ab illo canaliculi sanguinem deferentes validiùs premuntur, juxta se invicem propiùs adiguntur, & ab orificiis suis sanguinem, quem continent, ejicere coguntur in partem, in qua terminantur. Sanguinis particularum ordo à fortiori ista pressione destruitur, ipsæ à se invicem dispescuntur, & illarum perit unio, materia ætherea partes omnes irrequietè pervadens, ad sanguinem istum extravasatum appellens, & in particulas ejus alcalinas tenuiores, & ad motum aptiores æquè ac in viscosas phlegmaticas impingens, ipsas ad exitum determinat, vel per reliquorum interstitia viam illis molitur; quum verò acida Sulphura, & crassiora alcalica motui sint minùs idonea, in parte remorantur. Acida Sulphurum ramis intricantur, eaque coagulant, quæ motu, quo à materia ætherea adventante, & à spiritibus animalibus influentibus donantur, in tubulos angustiores, quàm ut liberum permittant illis transitum, compulsa in illis retinentur eosque obstruunt & impediunt, ne sanguis illos præterfluere valeat. At quum omnes partis tubuli vel canaliculi ab instrumento contundente non fuerint compressi, & strictiores tantummodo sint occlusi, adsitque anastomosis inter vasa congenera, sanguis ab obturatis canaliculis in apertos deflectit, à quâ datâ porta ruit: quare ea non fit sanguinis stagnatio, quæ tumori elevando sufficiat. Alcalia crassiora, quæ in parte stagnârunt, amplioribus gaudent poris, quàm ut acida, quæ illos subeunt, in iis coërceantur: quum ergò acida præ tenuitate sua latos alcalicorum poros facili negotio pervadant, nullumque adsit materiæ subtili advenienti impedimentum, & ea liberè per Sulphurum coagulatorum interstitia transire queat, rectà tendit, neque vel minimam in sanguine turbam concitat. Quapropter contingere potest sanguinis extravasatio seu sugillatio sine subsequente inflammatione, attamen si contusio gravior fuerit, canaliculique ampliores & angustiores, ac profundiùs in parte jacentes, æquè ac illi, qui in superficie sunt positi, supra modum compressi fuerint, & eorum parietibus atque poris validiore ista compressione propiùs ad se invicem admotis, sanguini non liceat per canales illorum iter facere, nec subtiliora alcalica in profundiori latentia evaporari queant, necessariò utplurimùm subsequitur inflammatio, quia alcalica tenuiora in parte retentâ delicatorum acidorum spicula poris suis excipiunt, quæ cum ipsis remorantur, eosque angustiores facientes materiæ æthereæ accedenti obicem ponunt, quæ in sanguinem reflexa, illum velociori agitat motu. *Ecchymoseos* propriè dictæ

dictæ causas internas asseruimus canaliculorum obstructionem, & sanguinis stagnationem accusavimus, at quum sanguinis stagnatio utplurimum à canaliculorum obstructione & ruptione producatur, & canaliculorum obstructio à Sulphuribus viscidis coagulatis excitetur; unde oriatur Sulphurum coagulatio, rimari operæ pretium est: eam autem emergere à sanguineâ massâ acidis à causis in Capite de Inflammatione allatis, satis jam perspectum dedimus: quæ acida, in Sulphurum ramis implicata illa coagulant; sed si delicatiora fuerint acida, subtiliora solùm quædam sulphura cogent, quæ in minutiores grumulos à phlegmatis, quibus innatant conglobata, ampliores canaliculos prætermeabunt, & in arctioribus tantummodo conspitabunt, quare Ecchymosis, uti & Plaga, Inflammatione vacare potest, quod accidit pro obstructorum canaliculorum ratione, si nimirùm fuerint latiores aut arctiores, in profundo aut in superficie collocati. Certum ergo ex his colligere est, sanguineo liquore coagulato, ac hinc & inde à motu quiescente, Ecchymosin constitui. A coagulatis succis obstruuntur & ita comprimuntur, ut circulatio spirituum animalium, seu succi nervei impediatur, quemadmodum enim hypothesin de Circulari Sanguinis motu ab omnibus sanioris mentis Philosophis ac Medicis receptam, & infinitis Experimentis atque Ratiociniis confirmatam novimus, sic quoque succum nerveum seu spiritus animales moveri à cerebro per nervos ad partes, ab his per vasa lymphatica ad venam Subclaviam & Cor, hinc per arterias Carotides & plexum Choroidem ad glandulam Pinealem, & ad Ventriculos cerebri anteriores tres, per porositatem verò hujus denuò ad nervos. Alii supponunt, in plexibus choroidibus cerebri produci & in glandulâ depurari fluidum quoddam aëreum simulque flammeum, quod ad nervos delatum nomine succi nervei aut spirituum animalium, sensuum ac motuum cunctorum in corpore nostro existat author, hoc verò fluidum seu spiritus animales necessariò circulari debere, i. e. ad principium suæ emanationis reverti, extra omnem dubitationis aleam ponimus.

Prognosis. §. 11. Si leves sunt Ecchymoses, nullum habent periculum, sed tantùm defœdationem Corpori inferunt. Sanguis sub pelle extravasatus vel insensibiliter discutitur, vel suppuratur, vel obstruendo nervosos tubulos Gangrænam aut Sphacelum inducit. Plaga à graviore contusione vel lapsu orta, ut & Ecchymosis in profundiore loco facta, subsequentem habent utplurimum suppurationem, quam tamen Ecchymosin in manu dextra absque suppuratione vel ullo incommodo, & per 24. annos durantem vidi in generoso viro quodam hisce in oris commorante. Sic etiam partis affectæ ratione sunt vel difficiliores vel faciliores; in pedibus & tibia difficillima curatu est suffusio imprimis in scorbuticis aut cachecticis, continuò enim madent partes, quam Ecchymosin in Nobili Aulico à lapsu graviore ortam per annum & ultra durasse observavimus; Utplurimùm remanent stigmata livida tanquam coagulati sanguinis testes.

Diæta. §. 12. Nec *Diæta* in Sugillatione negligenda venit, aliàs accedente succo nutritio acido acri ac terrestri affectus hic potius augebitur, quàm diminuetur; eò enim collimandum est, ut succi omnes attenuentur & volatilisentur, in quem finem Patiens aërem eligat calidum ac temperatum, frigidum ac pluviosum contrà fugiat sollicitè. Conveniunt cibi eupepti, fluidi, aromatis ac Sale volatili turgidi, partim ut sanguis stagnans & evasatus attenuetur & resolvatur, humores incrassati obstructionem parientes incidantur ut meliùs fluant, è contra vitentur summoperè frigida, item salina, muriatica ac acida. Potus sit hic imprimis calidus Theæ nempe vel Caffæ, vel alius herbæ volatilis, cerevisia quoque variis herbis ac radicibus aromaticis maritata concedi potest, vel vinum Gallicum vel Rhenanum, modo fuerit oculis ☉. maritatum, vel in quo baccæ sambuci fuerint infusæ; vel cum sale volatili more solito in mensa assumi potest.

Somnus, vigiliæ, motus & quies, excreta ac retenta, animi passiones sunt pro re nata rationistrutina perpendenda.

§. 13. Cura *Galenicorum* in Ecchymomate & Plaga in eo consistit, ut concretus sanguis per halitum digeratur, idque celeriter, priusquam nigrescat, ab initio ergò si Ecchymosis magna est V. S. instituunt, & Syruptos, seu Julapia sanguinis coagulationem, seu concretionem, seu putredinem prohibentia propinant: uti sunt Syrupus de succo limonum, de succo acetosellæ, de acredine citri &c. Inter Topica commendant illi adstringentia, refrigerantia digerentibus admixta, ut calor partis unatur, & putredo prohibeatur, & venulæ sanguinem effundentes constringantur, miscent itaque albumen ovi cum ol. rosato, & mediocri, adstringente tamen ligaturâ parti affectæ applicant, partem quoque in circuitu eodem inungunt oleo, & addunt pulverem rad. bryon. vel rос. rub. inspergatur, sunt etiam ex hoc grege, qui in principio Ecchymomata scarificant. Aliqui ex iis pellem arietinam recenter detractam, & adhuc calentem iisdem pulveribus & pauco sale pulverisato inspergunt, & contusis Ecchymosi atque laborantibus circumligant partibus. Alii ut utuntur ungu. dialtheæ cum croco, myrtill. rad. bryoniæ vel rosar. rub. pulv. partem sugillatam quoque foveri ajunt vino calido, in quo mel & sal sint dissoluta. Quod si Ecchymosis sit inveterata & radices egerit, raphanum contusum applicant, alii partem affectam lavant aceto calido vel decocto raphani cum vino facto, vel sequens Cataplasma: *Curatio Ecchymomatis & Plagæ secundum Galenicos.*

℞. *Herb. malv.*
cherefol.
flor. chamomill.
melilot. aa. ℥j.
rad. symphyt.
altheæ aa. ℥ij.
succi absinth. ℥iß.
vin. alb. q. s.
M. f. l. a. Cataplasma.

Si malum ad maturationem tendat, hanc adjuvandam esse jubent, & dein ulcus detergendum & consolidandum.

Cæterùm de numero *Ecchymomatum* sunt quæ sugillata nominantur, & livores ex *Plagâ* contracti; in quibus præter jam dicta conveniunt hydropiper unà cum suo semine illitum, sugillata & humores qui obduruerunt, discutit. Pellem autem pecudis recens detractam, eos qui flagris cæsi sunt, potiùs quàm cætera omnia, uno die unaque nocte persanare ajunt. Ranunculum quoque

quoque illitum, aut capparis folia, aut cerussam cum aceto laudant. Oleum liliaceum continuè inunctum vibices concolores abigere non dubitant.

Paracelsum. §. 14. *Paracelsus* duas conditiones remediorum pro coagulationibus sanguinis esse arguit. Externarum hoc est percussionum vel contusionum remedium, ut locum oleo laterino perungas, postea liges cum aceto rosaceo. Non est, inquit, quod cœruleum colorem auferre cures, at resolvere, tum abeunt per se colores. Inter cætera quæque præstantissimum oleum ad omnia externa membra contusa fractaque, hypericonis deprædicat. Itidem & olea vulneria, balsama, & ex fodicationum emplastris tracta esse in usum, qui dictus est, utilia.

Ad coagulatum sanguinem intrinsecus multa recepta posse adferri scribit, hic aliqua tamen corpora præstantissima, è quibus omnia constant remedia, inquit, quorum tradit sequentia selecta, ut sunt Rheubarbarum, sperma ceti, lacca, carbones tiliarum arborum, astrucium, vel branca ursina, aqua pœoniæ, endiviæ, bolus armenus, terra sigillata, hirundinaria, reupontica, lapatium majus, aqua valerianæ, Mumia, diagridium, agaricus, scolopendria, Ysopus, aqua cardui Mariæ, sal gemmæ. Omnes etiam purgationes aut laxationes coagulatum sanguinem pellere dicit, cùm aliud remedium haberi nequit. Locus etiam casûs aut contusionis inungi debet prædictis medicamentis ad exteriora membra positis ad mitigandum. Clysteres quoque commendat juxta necessitatem. Mannam pariter esse excellentissimum hoc loco remedium ait. Animadvertendum vult, ne priusquam ad maturitatem pervenias, acribus utaris medicamentis, at à mitioribus incipias.

Helmontium. §. 15. *Helmontius* ad contusionem concretionemque Cruoris absorbendam & dissolvendam commendat æque interna ac externa remedia, inter interna aliis præfert lapides ♋. & ossifrag. in spiritu aceti resolutos & assumtos, item Diuretica ac Diaphoretica tanquam specifica remedia laudat, post volatilia ut ∽ ☿ C.C. lignorum, Camphorata, &c. Sudorifera fixa extollit, ut & Mercurium Diaphoreticum, quo remedio plus quàm centum hoc morbo affectos sese feliciter curâsse gloriatur. Ejusque indolis Mercurialis habetur Rothmaleri particulare ex universali.

Inter externa Topica commendat rad. Bryon. alb. ras. & parti sugillatæ superimpositam, quæ Ecchymomati ac Plagæ, in qua cruor sub cute congelatus & nigricans est, eum paucis horis in aquam resolvit, eamque pariter per cutem exigit.

Willisium. §. 16. *Willisius* sanguinis suffusionem quamcunque curat, ipsum congrumatum blandè Diaphoreticis intrò assumtis dissolvendo, & spiritibus parti applicatis per poros discutiendo; ultimi ordinis sunt spirit. Vini Camphoratus, ∽ lavendul. flor. sambuc. Juniper. &c. qui juxta authorem sanguinis stagnantis partes comminuendo, & in motum ciendo, porosque aperiendo, illum per insensilem transspirationem evaporare faciunt.

Sylvium. §. 17. *Sylvius* sanguinem è vasis suis effusum, ac per vicinarum partium substantiam dispersum, si removeri queat, in totum aut ex parte quantocyus inde removendum putat, impediendo idcircò ipsius coagulationem, atque potenter dissolvendo partes ipsius crassiore sub cute latentes & Ecchymosin efficientes, discutiendoque tenuiores, ac temperando insimul acriores, idque tam internis medicamentis, quàm externis. Ad sanguinis ergo coagulationem quamcumvis impediendum Author commendat oculos ♋. ♉nium Diaphoreticum, Mumiam, sperma Ceti, Gum. Galban. Sagapenum, opium, cerevisiam Joppensem dictam, & sequentem præscribit formulam:

℞. ▽ *hyssopi.*
fœniculi aa. ℥ij.
✝ *stillat.*
∽ *vini rectif. vel cujusvis*
Aromatici ℥ß.
ocul. ♋. ʒj.
sperm. ceti
Mum. Alex. aa. ℈j.
laud. opiat. gr. iv.
Syr. 5. rad. ℥iß.

Hujus misturæ propinat Ægro cochleare unum & alterum, æquè in sanguinis effusi concretione interna ac externa sub cute.

Parti affectæ inungit ungu. martiat. de Althea compositum, aliudve aromaticum quodvis, additis quandoque oleis itidem aromaticis, Laurino, Anethino, aliisve potentioribus aut stillatitiis Terræ, Terebinth. Succini, Laterino, &c. sed minori quantitate. Inter Emplastra aliis præfert Emplastrum de *spermate Ceti* dictum sequens:

℞. *Ceræ alb.* ℥iv.
sperm. Ceti ℥ij.
Gum. galban. ✝ *dissolut.* ℥j.
M. f. Emplastrum,

per quod liquatum trahatur tela, fiatque vulgo dictum sparadrappum utrinque alternatim applicandum, quod egregium ad sanguinem in externis corporis partibus omnibus. Fotus quoque conducere posse ait ex plantis Aromaticis & potenter discutientibus, in aqua vinóve coctis paratos, addendo subinde usus tempore aliquid spiritûs vini. Ex. gr.

℞. *Rad. Bryon.*
Apii aa. ℥ij.
Filicis,
Fol. sambuc.
Eupator.
Cannab.
Chamædr.
Menth.
Absynth. aa. Mj.
Flor. melilot.
Chamom. Rom. aa. Miß.
Sem. cumini,
Bacc. lauri aa. ℥j.
M.

Crassè contusa omnia coquantur ex aqua pluviali, sed igne lento, atque vase clauso. Servetur ad usum, vel cùm sacculis applicetur, vel potest pannus laneus vel spongia mollis partem affectam tegere, apta Fotui calenti imponi, mox expresso liquore superfluo parti dolenti applicari, atque sicut modò dictum aliquoties renovari.

Ubi in talem, tamve profundum locum effusus est sanguis, ex quo citra suppurationem & Abscessum amoveri nequeat commodè; promovendam fore ac accelerandam Puris confectionem ac generationem, in quem finem cum aliis Auctoribus Practicis commendat medicamenta

menta emollientia & maturantia vulgò dicta, radices & fol. Altheæ, Malvæ, lil. alb. branc. ursin. Atriplex, Mercurialis, &c. horumve farinas ut & hordei, caricas pingues, Axungiam humanam, suillam, pingued. Anseris, Gallinæ, vitulinam. &c. Ex his sequens parare solet Cataplasma:

℞. *Farin. rad. alth.*
hordei aa. ℥ij.
fol. malv.
branc. ursin. aa. Miij.
Sem. lini ℥iß.
Caricar. pingu. No. X.

Coq. in igne lento ex aqua pura, cerevisia tenui, & tepidè applicetur.

Cartesiani. §. 18. *Cartesiani* ad auferendum *Ecchymoma* primariam curam eò locare solent, ut coagulatum resolvatur, attenuetur, & quantum possibile, in debitam redigatur fluiditatem, ut in venas resorberi queat, quod verò reliquis succis immisceri ineptum est, apertis poris ejiciatur, quapropter internè salibus volatilibus prædita exhibent sudorifera, subtilitate sua penetrantia, atque in membris hærentem sanguinem incrassatum non modò è quiete in motum provocantia, sed in motu comprehensum per patulos etiam meatus expellentia, quale sequens mixtura præbet remedium.

℞. *Aq. Charefol.* ℥ß.
menth. ℥ij.
∽ *lumbricor. essentificat.* ʒj.
⊖ *is volat.* C. C. gr. iiij.
Syr. Hyperic. ʒiiij.
F. *Mixtura* duabus vicibus exhibenda.

Juxta sudorifera, vel post eadem usurpata, diuretica quoque præsidia in usum ducunt, ad reliquias crassiores egerendas, quorum numero inferunt oculos ♋, sanguinem hirci, ejusque sal volatile, sal succini, sperma ceti, rubiam tinctorum pulverisatam, vel decocti formâ exhibitam, mumiam, camphoram, myrrham, spiritum florum sambuci, aliaque humores crassos resolventia. Externè ea quoque adhibent remedia topica, quæ poros aperiunt, sanguinemque concretum attenuant atque discutiunt, ut succum raphani, mucilaginem radicis sigilli Salomonis, & gummi tragacanthæ, aqua chærefolii vel liliorum extractam, aquam calcis vivæ, spiritum lumbricorum, ✱ci, cataplasma ex farina fabarum, & aqua florum sambuci paratum, unguentum de cynoglossa. Abluunt etiam maculas lividas frequentiùs urina calida, vel sequenti mixtura.

℞. *Aq. Sigill. Salomon.* ℥iß.
flor. fabar.
geran. Robert. aa. ℥j.
∽ *vin.* ℥ß.
Myrrh. ʒj.
Sacch. ♄ ʒß.
Camphor. ℈ß.
M.

Nostra cura in Ecchymomate. §. 19. Cura *Ecchymoseos* & *Plagæ me Arbitro*, eadem est, eaque vel interna est, vel externa. Interna medicamenta, quibus hic uti necessum est, sunt sudorifera ac attenuantia sanguinem congrumatum resolventia, sicque fluidiorem reddentia, & sic conveniunt omnia ea, quæ in pleuritide & casu conducunt, ut sunt pulvis contra casum, sperma Ceti, lapis Irrland. ♁n. Diaphoreticum, oculi ♋. Sangu. hirci, cervi, terr. Japon. mandibul. lucii, flor. papav. errat. & omnia absorbentia, Diaphoretica blandiora cum absorbentibus maritata optimè propinentur. Volatilia quoque maximè prosunt, quia sanguinem congrumatum ritè dissolvunt, inter quæ ∽ ⊖ ✱ci aromat. aliis præferimus, omnia enim alcalia sanguini stagnanti & quiescenti motum restituunt, ut sic meliùs fluidior nempe redditus à venulis resorberi queat. Imprimis hic conducet Mixtura Sylvii contra hæmorrhagiam sanguinis sæpe præscripta, sine tamen aceto parata cochleatim exhibenda. Vel sequens in juniorum tyronum gratiam præscribi potest formula:

℞. ▽ *flor. sambuc.*
charefol. aa. ℥j.
menth. ℥ß.
∽ ⊖ ✱*ci anthosat.* ʒß.
matrical. ʒß.
ocul. ♋. *ppf.* ℈j.
Syr. papav. err. ʒvj.
M.

Vel in forma Pulveris:

℞. ♁*n. Diaphoret.* ʒß.
ocul. ♋. *ppf.* ʒj.
lapid. sciffil. Irland. ʒij.
⊖ *volat. succin.* gr. vj.
M. f. pulvis. cuspidatim exhibendus.

Vel ℞. *Fæc. rad. bryon.* ʒß.
ocul. cancr. ppf. ℈j.
terr. Japon. ℈ß.
⊖ *volat.* C. C. gr. iv.
M. f. pulv.

Externè conveniunt ea omnia, quæ in Capite de Inflammatione retulimus, sanguini grumoso ac coagulato stagnanti dissolvendo eidemque discutiendo appropriata, ut sunt spir. vin. camph. crocat. cum ∽ ⊖ ✱ci, cum calc. viva parat. mixt. & parti sugillatæ tepidè cum linteis duplicatis imposita. Huc pertinent varia Cataplasmata ex rad. Bryoniæ & herbis aromaticis concinnata, & calidè imposita, nec negligantur suffumigia, quæ & sæpe graviores sugillationes citissimè resolvunt. In contusione partium nervearum, & simul exorta Ecchymosi conducet Balf. Peruvian. in vitell. ovi & sp. vin. Camph. Matrical. dissolutus. Leviori in suffusione sufficit sæpe Emplastrum contra Livorem faciei *Mynsichti*, vel sequens Paræi:

℞. *Styrac. calam.*
Ladan.
Benzoes aa. ℥vj.
Mastich.
rad. irid. flor.
Bacc. lauri
Cinamom.
Caryophyll.
Calam. arom. aa. ℥iß.
Lign. aloes.
Fl. Chamomill.
Lavendul.
N. M. aa. ʒß.
Mosch. ʒj.
Ceræ novæ ℥vj.
Resin. ℥ij.
Ol. rosar. q. s.
M. f. l. a. Emplastrum,

quod valdè resolvit, ac fluidiora omnia reddit.

Sic etiam quandoque sola bryonia rasa parti affectæ seu sugillatæ imposita sufficit. Sequens

verò me rarò fefellit, quoniam partes acidas congrumatas maximè dissolvit attenuatque, acidumque temperat:

℞. *Myrrh. el.*
aloes Epat. aa. ℥ij.
▽ *Regin. Hungar.*
Elix. vitæ Matth. aa. ℥j.
∽ *Matrical.* ℥xx.
Camphor. ʒiij.
⊖ ♄ni ℥ß.

solve Myrrh. & aloen cum ∽ matricali, & misce in vase clauso, & adde ultimùm Elixir vitæ & Camphoram, & cum spongia applicetur sæpiùs calidè, vel cum linteis quadruplicatis apponatur. Cùm autem hujus Spiritus Matricalis sæpiùs mentionem injecerimus, ejus descriptionem hìc dabimus.

℞. *Mastichis*
Myrrhæ
Oliban.
Succini aa. ℥ij.
∽ *vin. rectif.* ℔ij.

F. Infusio.

dein destilletur, & dein cohobetur Spiritus, qui insigniendus nomine *Matricalis*, qui solus calidè applicatus Ecchymosin tollit.

In *Contusione* semen cumini cum Caryophyllis & rad. Sigill. Mariæ applicatum egregiè conducit, vel absynthium in vino tostum & applicatum adhibent Nostrates. Alii solo ∽tu vini in quo Caryophyll. & N. M. fuerint infusa, ad illinendum vel applicandum utuntur. Omnia enim hic conferunt Salia aromatica vegetabilia, quoniam eorum spiritus, salia volatilia & olea operari, & externè apposita sanguinem resolvere debent, sequens ergò erit egregium.

℞. *Elix. vitæ* ℥ii.
∽ ⊖ ✱*ci caryophyll.* ℥ß.
Matrical. ℥iß.
▽ *flor. sambuc.* ℥ij.
Camphor. ʒiij.

M.

quod remedium omnibus contusionibus & sugillationibus applicari potest. Sequens nuper in oculi contusione & inde nata Ecchymosi oculo instillatum juvit.

℞. ∽ ✱*ci volat.* ʒß.
matrical. ʒiß.
⊖ ♄ni gr. iv.
Camphor. ℈ß.
Croci opt. gr. xv.
▽ *fœniculi*
euphras. aa. ℥j.

M.

In quacunque sugillatione sequens proderit Cataplasma.

℞. *Rad. sigill. M.*
ireos fl.
Sem. cumin.
fœnicul.
herb. Salv. aa. ℥ß.
caryophyll.
Macis aa. ʒiij.

Coq. in Vin. Gall. & add. Panis biscoct. q. s. ut fiat Cataplasma, quod calidè parti imponatur sugillatæ.

Si Sugillatio fuerit ex contusione fortiori, ex qua fit sanguinis è vasis suis effusio, debet discuti & consumi per Sacculos discutientes ex absynthio, malva, ruta, semperviv. fl. Chamom. sambuc. ⊖ ♀ ✱ci &c. paratos.

In magnis sæpè contusionibus & plagis metuenda est gangræna, vel exulceratio, vel inflammatio, vel abscessus, in quem finem ad hæc Symptomata impedienda nullum præstantius offendi remedium, quam sequens, nunquam me nec in desperatis ferè casibus deserens, quod junioribus Medicis communicare libet.

℞. *Summ. Absynth.* Mj.
Scordii.
Marrub.
abrotan. aa. Mß.
fl. Chamom.
melilot.
sambuc. aa. Pij.

Concis. coq. ex decocto earundem herbarum, ut consistent. Cataplasm. acquirat, add.

Farin. Hordei.
lini q. s.

Dein add.

⊖ ✱*ci depurat.* ℥ß.
▽ *Camphor.* ℥ij.

Cataplasma hoc tepide applicetur, & effectus mirandos in Inflamationibus malignis, Punctura nervorum, Gangræna & Sugillatione percipies.

Sunt ægri, qui sæpè Emplastra exoptant, inter quæ aliis palmam præripiunt Empl. nostrum Cinnabarinum, de Labdano, de Cumino, de Spermate Ceti, de Bryonia, Diachyl. s. & plura alia alibi dicenda. Sæpe etiam sanguinem evasatum Scarificatione facta eximunt, & cutem defœdatam illinunt oleo Talci.

CAPUT VI.

De Erysipelate & Herpete.

§. I.

Sanguinis aliorumque machinæ nostræ corporeæ succorum motum, consistentiam & stagnationem, seu è tubulis suis evasationem plurium morborum esse causam, & exinde eam derivari & illustrari posse in confesso est. Causa enim morborum utplurimum est motus sanguinis ac reliquorum succorum malè se habens, ut hic vel instar omnium sit, & facem in Pathologia præbeat radices lustrandi & symptomatum fontes. Nec minùs morbos excitat Motus Sanguinis ac Succorum Littoralis, quo alluitur ad littus Microcosmicum, Cutem nempe, ex canaliculis plurimis & variis mirè contextam, ejusque glandulas minutissimas miliares dictas. Non rarò huc sordes, quisquilias, & peregrina acida, acria, Sulphura & Phlegmata suis undis vecta exspumat; frequenter æstum particularem huic illive affricat. Exemplo sit *Erysipelas* & *Herpes*, motui huic vitiato debita, sive ab intrinseco ardore & pustulis ad extimam vestem efflorescat instar rosæ, sive Solis calore incalescat pars, ut canaliculis ruptis humor insideat magis, & alcali cum acido humori insitum effervescat. *Erysipelas. Herpes.*

De hisce dum agere impræsentiarum animus est, nulli dubitamus, quin hi affectus ferè in omnibus conveniant cum Inflammatione jam superiùs tractatâ, etenim gradu tantùm differant, & non inconcinnè Erysipelas, ut species Inflammationis minor consideratur, eadem enim observantur phænomena, & effectus à similibus præterpropter causis derivandi; Herpesque dici potest Inflammatio leviter exulcerata; quare tantùm in eo differt, quòd humor seu succus magis acris, & non multo phlegmate refertus in minutissimis tubulis & canaliculis evasetur stagnetque. Ast cùm Auctores hanc jam triverint viam, eandem in juniorum Medicorum gratiam etiamnum sequi voluimus.

Erysipelas quid? *Erysipelas* ergò dicitur & ignis sacer, propter acriorem calorem, qualem ægri in ambustis sentiunt, hinc aliis dicitur ignis Sylvestris, quasi efferatus ob fervoris ferociam, Græcis affectus hic appellatur φλόγωσις, ardor, Germanicè, die Rose / das Rothlauff / das Heilige oder Sancti Anthonii Feuer / nonnullis die Schöne. Latinis etiam dicitur ignis Persicus ferus: sed ad quem finem Veteres uni rei claræ tot imposuerint nomina, rationem non video. Erysipelas ergo est vocabulum Græcum, & originem suam debet nomini ἔρευθος, rubor, à quo ἐρυθρὸς, ruber, & verbo πελάω, vel πελάζω, propinquo, ut ita denominationes hæ à Veteribus partim à colore, partim ab ardore desumptæ videantur. Erysipelas est tumor seu rubor cutis aliarumque partium, à succis sale acri & pungentibus saturatis, in aliqua parte utplurimùm subcutaneâ decumbentibus; cum maculâ rubrâ latâ dispersâ, & aliquando pustulis cum dolore exortus. Descriptionem hanc quod attinet, licet non planè conformis sit præceptis Logicis, hoc nobis satis erit, Erysipelas ad Medicam clarè ac verè delineasse artem, hinc à nobis brevissimè describi solet, quod Erysipelas sit obstructio vasorum lymphaticorum capillarium in cute cum febre.

Herpes quid? *Herpes* seu *Herpeton*, Latinè quibusdam etiam Serpigo dicitur, item ulcus serpiginosum, seu pustulæ serpiginosæ. Duplex vulgò statuitur, *Miliaris*, & *Esthiomenos*, seu exedens. Herpes igitur describi potest, quòd sit Inflammatio exulcerata à sale acri & rodente, paucoque phlegmate soluto, in superficie partis alicujus sæpiùs cum pustulis & erosione cutis, producta. *Miliaris* ille dicitur, qui summam exasperat cutem, & sub epidermide consistit, exiguas illic pustulas producens, quæ minimùm exstant aut prominent, milio semini haud absimiles. Exedens seu ferus Herpes, ruptis pustulis veram exulcerat cutem & profundiùs hæret, serpitque in latum & altum sensim, multoque tempore emergit, pustulas monstrat aridas. Affectus diuturnus est, & febris utplurimùm expers. Siccus ille est, ubi nullum adest serum, humidus verò vulgò dicitur, qui sero irroratur multo. Sordidus verò Herpes dicitur, ex quo manat serositas quædam graveolens.

Pars affecta. §. 2. Subjectum principale affectuum horum sunt partes membranosæ & cutaneæ, & quoniam cutis ex innumeris canaliculis diversos vehentibus succos, componitur, facilè hisce affectibus obnoxia est, imprimis verò vascula lymphatica cutis superficiem perreptantia patiuntur, & læsæ perspiciuntur, ex eo, quod Erysipelas & Herpes in cutis superficie nascuntur; quod enim in Erysipelate vascula lymphatica capillaria obstruantur, & non sanguifera, ex eo patet, quòd in Erysipelate rarò pus apparet. Lympha ergò quoad particulas suas rigidiores acresque peccat, quæ hîc cumulatæ & sui juris factæ atque separatæ, affectum hunc producunt. Si ex phlegmate acri interdum glandulæ minutissimæ, quibus cutis maximâ ex parte contexitur, obstruantur, & succus stagnans & evasatus mediante acido & alcali incalescat; nonnihil elevantur glandulæ & tubercula minima seu pustulas cum rubore partis efficiant, quæ etiam ob modò dictam effervescentiam inter alcali & acidum multùm prurirunt, unde Herpes oritur.

Paucis attingamus affectuum horum differentias. *Differentia.* Differt Erysipelas ab Inflammatione, quoniam in hac calor ardens est minor, quàm in Erysipelate; differunt & dolore, in Inflammatione siquidem dolor est comprimens & pulsans, in Erysipelate verò dolor est instar acicularum pungens. Sic etiam colore differunt, si premitur digito cutis Inflammatione obsessa, tunc permanet rubra, in Erysipelate verò albescit, & dein iterum rubescit. Tumor in phlegmone non ita à premendo cedit, quod tamen in Erysipelate observatur. Sic etiam tensio major est Inflammatione, quàm in Erysipelate. Phlegmone in eodem quoque manet loco sine mutatione, sed Erysipelas facile serpit de loco in locum, & est instar ignis fatui modò in hac, modò in alia parte. Humor quoque Erysipelas producens tenuior est, quàm Inflammationis.

Diagnosis. §. 3. *Diagnosis* nunc affectuum nostrorum consideranda venit: incipit Erysipelas cum horripilatione, quæ nulla alia ratione produci potest, quàm ex nimia & continua agitatione particularum rigidarum, ex quibus acidum & alcali constituitur, hinc existimamus, rigidas particulas illabentes panniculo carnoso, eum titillare ac vibrare, unde horripilatio animadvertitur. Sic & sæpè adest capitis dolor ab eadem productus causa, nervosas capitis fibras vibrante. Calor etiam intensior adest & volatilior, propter majorem istius succi obstruentis tenuitatem, particulæ enim alcalicæ & acidæ subtilis materiæ ope magis ad invicem collidun-tur, hinc calor augetur. Adest quoque dolor instar acuum vel acicularum pungens, & quoniam particulæ flexiles, ut oleosæ & ramosæ ineptæ sunt ad dolorem hunc producendum, necessum est, ut particulæ rigidæ continuò fibras nervosas vibrent, unde talis percipitur dolor, qui propter minorem tensionem tolerabilior existit.

Color rubicundior hoc in affectu apparet ex eo, quod sanguis præterfluens hic non tam diu stagnat, quàm in Inflammatione, sed cuticulæ magis appropinquat, hinc fibræ eodem liquore majori copia irrorantur, sed in Inflammatione profundiùs latet humor, adeò ut color nimis saturus sit, quàm hîc; & quoniam digitorum pressione succi isti stagnantes facilè ex fibris premuntur, & hæ exsuccæ redduntur, color ruber potest meliori jure adscribi texturæ tubulorum mutatæ, unde radii luminares aliter reflectuntur: color albus sub digitis apparet, sed remotis digitis, succis

eundem locum petentibus, rubor denuò apparet, ut antè; exindeetiam constat succos stagnantes minorem obtinere fluiditatem.

Tumor in Erysipelate non tàm altè elevatur, idque ob minorem humorum coacervationem & stagnationem, dein ob majorem fluiditatem faciliùs humor vasa perfluit, huic tumor non adeò elevatur, nec tàm rubicundus & calidus, uti in phlegmone apparet, hinc & ob humores istos magis & facilius transeuntes sanguinique cedentes minor est tensio, quàm in Inflammatione, in qua humor obstipans solidior ac crassior est, & sanguini minùs cedit. Certum ergò est, quòd in Erysipelate tumor non adeò est elatus, uti in Inflammatione, sed calor intensior, dolor item acicularum instar pungens, & multùm tolerabilior est. Color rubicundior est, & defervescente humore ad flavedinem magis vergit. Loco sæpe mutatur & vaga est, nec tensio adeò difficilis, cedit quoque prementibus digitis, & color rubeus in album mutatur, qui tamen, ceu jam diximus, illicò rubescit. Febris quoque aliquando adest & comitatur Erysipelas, ob turbatam sanguinis mixturam & secessionem particularum

Herpes ferè cum omnibus hisce explicatis symptomatis convenit, & in eo differt, quòd Erysipelatis tumori accedant pustulæ, & à rigidis particulis cutis glandulæ miliares corrodantur, hincque parte ægra vesiculæ ac bullæ producuntur, ex quibus liquor salsus & acris corrosivus parumque tenax emanat, quod Batavi belroos dicunt. In hoc affectu ergò adsunt tumor latus & partem exasperans, durities, dolor, sensus ustionis, progressus quasi in orbem, medio, dum extrema procedunt, sanescente. Hinc affectus hic merito jure Erysipelas exulceratum vocari potest.

Galenicorum causa Erysipelatis. §. 4. *Ætiologiam* instituturi, præmittimus aliorum judicia nostro, & quidem agmen ducunt *Galenici*, quorum de causis *Erysipelatis* hæc est opinio, quod originem sumat ex sanguine fervente ac tenui, ex sanguine sc. ac bile, quum enim sanguis superat, inflammationem Erysipelatosam: quum flava bilis, Erysipelas inflammatum appellant. In communi verò, tumorem ex sanguine ac bile calidioribus factis productum Erysipelas nominant. Sunt qui causam bilem alimentalem dicunt non excrementitiam, (quæ icterum absque febre generat,) à calidis visceribus, motu, tempore æstuoso, cibo, potu calido, &c. generatum.

Herpetis. *Herpetis* causam dicunt flavam bilem citra alterius humoris admixtionem secretam, in parte aliqua consistentem, & siquidem bilis crassior fuerit compage, magisque acris, totam cutem usque ad subjectam carnem exulcerat, & hinc ab ipsis vocatur Herpes adedens. Si verò tenuis & minùs acris ac calida, bullas parvas in summa cute excitat milio similes, & miliaris Herpes ex similitudine dicitur; verùm ex *Oribasii* sententia, pituitæ cum flava bile mixtio miliarem Herpetem facit. Causam Herpetis remotam & externam dicunt omnem, quæ bilem producere valet, ut aër calidus, cibus & potus calidus, &c. interna verò sunt dispositiones viscerum calidæ, conjuncta autem est bilis sincera & ardentissima, quæ ob tenuitatem partes carnosas transit, & cuti tanquam subjecto densiori adhæret, illamque corrodit. Quamvis tàm Herpes, quàm Erysipelas, à bile fiant, in hoc tamen differre ajunt, quòd hoc fiat à bile alimentitia, ille verò à bile præternaturali, quæ dum magis fera & acris est, magis depascitur, & vocatur Herpes exedens, & ἑλκώδης ulcera faciens: in hoc etiam differunt Herpes & Erysipelas, quòd ille sensim, hoc verò derepentè invadat: quòd ille fit cum prurigine: hoc cum dolore.

Paracelsi opinio de causa Erysipelatis. §. 5. *Paracelso* Erysipelas est consumtum sal vitriolatum, hoc primum in rubedinem & corrosionem, postmodum in ulcerationem transit; locum ejus esse utplurimùm inter genua & calces circumcirca crus: ibidem esse morbum Mercurialem dicit, & quamvis vitriolatum sal morbum efficiat, est tamen ipsa minera Mercurialis tantùm, à qua proprium recessit balsamum, & liquor salis, ejusque species pro quantitate recessûs demonstrantur.

Persicum verò ignem esse sulphureum corpus, accensum, quod ex suo transformatum est iliado cum omnibus speciebus sulphuris, & est calx viva sicca, & calx viva liquida, quæ suam accensionem à liquido sale recipit, postmodum urit, consumitque membrum penitus, uti calx cadaver aliquod.

Herpetis. *Herpetem* verò Mordacem vel Esthiomenam, vulgò lupum oriri ex sale Mercuriali tantùm contendit Author, ejusque centrum figi, ubi defectus major fuerit: & quamvis adscribatur hepati, vel per ejus curam procedatur, morbus tamen eam per se recusare ait. Fixum quoque esse, & in circumferentia centrum suum coagulare intrinsecus ad os fodiens, urere, callososque nodos tandem procreare usque ad mortem, arguit. Vidi puellam 20. annorum Herpete exedente laborantem & quidem in mamma sinistra circa papillam tres digitos exedente, quæ crustacea dici potest, jam ultra triennium hoc malo fuit afflicta.

Helmontii opinio de causa Erysipelatis. §. 6. *Erysipelas Helmontio* etiam vocatur Apostema igneum, unde Author hic de ipsius causa ratiocinans supponit fingitque. Archeum aliquâ in parte ultimæ digestioni famulante conceptum doloris stigma iniquè ferentem, ac velut furore percitum Erysipelas suscitare. Unde in Erysipelate venenum aliquod ideale ab Archeo natum esse contendit. Frigus quoque insolitum modicum, non tamen rigorem in initio Erysipelatis obvenire ait, quia acor halituosus adhuc modicus est: qui dum ad corporis superficiem pertigerit, extra proprium sui diversorium ibidem acescit atque putrescit. Hinc saponariam & lixivialem medelam exstinguere Erysipelas arguit, eo quòd in lixivialibus omne acidum commoritur. Febres enim continuas ab intus detenta aciditate similiter primùm rigere, & in finem sive consumtionem usque postmodum æstuare comprobat. Aciditatem ergò vaporalem pervadentem in Erysipelate corporis penitissima acidum esse humorem nullus dubitat, imprimis hoc demonstrat exemplo, quod saponariis aliisque lixivialibus acidum domantibus mitescit remediis. Gustu etiam comprobat, liquorem illum ex Erysipelate emanantem non esse amarum seu bilem, uti Veteres existimant, sed acidosalsum, hinc Erysipelas produci ait à spiritu vitali alcalisato. Causa Erysipelatis occasionalis est sal quoddam acidum, si hoc copiosiùs abundat, Archeum in tantum lacessere potest, ut is partem aliquando gangrænet, vel etiam fieri potest

potest salium corrosivorum incensio in particulari membro, ubi affluente latice & cruore pars intumescit, & Archeus partis rebellis existit.

Herpetis. In *Herpete* seu *igne Persico* sal causticum de sorte alcalium pro *causa* allegat *Helmontius*, rejicitque Galenicorum causam, quam de amaris & bile fingunt, quapropter effectus maximè ignei in corporibus existunt. Ridet frustraneum bilis commentum, cùm præsertim, qui ignis indolem imitantur, minimè sint humoris biliosi clientes.

Willisii ratiocinia de causa Erysipelatis. §. 7. Juxta *VVillisium* exoritur *Erysipelas* à sulphure extra temperiem ordinariam evecto, cujus particulæ quædam cum aliis principiis congeneres non existentes, & cum ipsis sororiari non valentes, à mixtione solvuntur, efferatæque evadunt, & sanguinem exagitant, ac conturbant. Dominium itaque obtinentibus sulphureis particulis, laxataque cruoris compage, spiritus avolant, augescitque liquoris sanguinei fervor atque excandescentia, sulphure à spiritibus nullo modo ampliùs contemperato. Circulante itaque sanguine, furibundæ illæ sulphureæ particulæ sibi invicem impingentes simul coëunt, & uniuntur, majoresque hac ratione vires acquirunt, & sanguinis incendium intendunt, sed quùm ad angustiores quosdam tubulos pervenerint, quos ob crassitiem percurrere non possunt, in iis commorantur & aggeruntur, adustionisque sensum excitant, & adaucta indesinenter earum aggerie, ad superficiem usque propelluntur, cutemque distendunt, & in tumorem elevant. At quùm eodem impetu semper agitentur, nisi cito compescatur ipsarum conflagratio, repagula, à quibus cohibentur, effringunt & disperdunt, partesque, in quibus continentur, exurunt.

Herpetis. *Herpes* ex *VVillisii* sententia producitur, quandoscilicet sal in sanguine luxuriat, vel summo jure potitur; quùm siquidem sal uberiùs ab alimentis massæ sanguineæ suppeditatur, vel ob pravam digestionem ritè non exaltatus, crudiorque remanet, aut dissipatis depressisque spiritibus ab aliis dissociatur, fluoremque assequitur. Salinæ itaque particulæ cæterorum principiorum jugo solutæ unà confluunt, & per totam massæ sanguineæ compagem sese explicant, atque ob eam, qua gaudent, similitudinem, unà coëunt, & conjunguntur, cruorique acido-salsam diathesin communicant. Sanguis enim universas corporis partes pervagans, ad superficiem advectus, salinas illas, quibus infestatur, particulas humore lymphico dissolutas in glandulis cutaneis; in quibus omnia recrementa sua deponere assolet, relinquit; Pori verò minimarum istarum glandularum arctiores existentes, quamvis lymphæ huic à salibus copiosioribus visciori factæ exitum præbeant, eam in sinû suo retinent, illâque plus nimio saturati obstruuntur. Salia autem ista ob varias, quas inter se fecerunt, concrescentias, & plurimas terrestres particulas, quas secum abripuerunt, majorem acquirunt molem, glandularùmque substantiam, in quibus cæspitant, in tumorem extollunt. At salium spicula utut ab admixta terra obtusa, per poros cutis, cujus fibrillas vellicant & dilacerant, foràs prominent, & pro intensiori remissiorive acredinis gradu dolorem aut pruritum excitant, & cutem exesam in squamulas discindunt.

Juxta Sylvium causa Erysipelatis. §. 8. Erysipelas *Sylvius* cum *Galenicis* à bile pura deducit, ubi scilicet bilis sine sanguine in partem aliquam effunditur aut erumpit, illamque acrimonia sua vexat & malè afficit, ac ex conflictu dolorem excitat in parte sensu prædita, ubi enim sensus major non est, ut in parte carnosa, juxta *Ipsum* corrumpitur & mortificatur ea nonnunquam sine ullo sensu. Ortum quoque *Ipsi* videtur Erysipelas ab humore bilioso & lymphatico vel pancreatico acribus, & vitiosè in corde simul effervescentibus, febrimque producentibus, arctiusque inter se, ideoque laxiùs sanguini junctis, atque cum ipso tamen quaquaversum propulsis, & facilè in corporis superficie, ut & alibi forsan hærentibus, ibique tumorem levem, ardorem autem ac dolorem magnum *Erysipelatis* nomine notum excitantibus. Si tumor hic ampliùs ibi corruptus, ab externo frigore imprudenter admisso repellatur ad interiora, & sanguini admisceatur, vel non satis medicamentorum externorum ope via ipsi sternatur ad exitum, nec internorum opera propellatur idem foràs, juxta *Ipsum* gravior producitur febris cum delirio, & sæpè mors sequitur ipsa. Humorem enim hunc, & de bile maximè participantem, ad corporis superficiem propulsum, magis à temperie suâ degenerantem & acriorem factum, non sine summa sanguinis noxa eidem admisceri, unde mox ardentiorem produci febrim, & effervescentiam nocentem in corde ante omnia cerebro, animalibusque functionibus adversam, quas mox ita turbat ac confundit, ut sensus externi vacillent, interni delirent, annuique motus turbentur æquè ac motus corporis animalis. Bilem acriorem sanguini affusam delirium excitare in febre tam intermittente, quàm continuâ, asserit Author. Hinc in Erysipelate retroacto post turbatam mentem mortem in sene jam delirante, & medicamentis præposterè utente Noster se scribit observasse.

Herpetis. In *Herpete* verò bilem acriorem ad corporis superficiem, cutem sc. delatam accusat Sylvius, quæ ibidem existens bilis cuticulam corrodit, vesiculasque producit.

Cartesianorum ratiocinium de causa Erysipelatis. §. 9. *Cartesiani* à serosiori succi chylosi liquore in cute molliori subsistente, & coagulato, tumorem illum superficialem produci referunt, quem *Erysipelas* vocant, partesque hujus liquoris acutiores subtiles, sive salinas à materia æthera celerrimè agitatas, fibras cutaneas & nervosas tenuiores vellicando dolorem aliquantùm urentem excitare & ruborem. Retineri verò particulas istas sub cute arguunt ob pororum ejus occlusionem & tubulorum obstructionem à liquore incrassato, quàm incrassationem interdum ab externo frigore induci norunt, ob quod in ductibus lymphaticis liquor iste in motu sive fluore suo impediatur, sed quia ob subtilitatem à calore superveniente liquor hic faciliùs resolvi queat, quàm chylus crassior, eapropter etiam contingere affirmant, ut Erysipelas ad loca vicina migret, fluit enim aliquantùm lympha ista à priori coagulatione resoluta ad tubulos proximos, sed cùm volatilioribus salibus sit destituta, in pristinam coagulationem facilè relabitur, & in tubulis istis, ut in prioribus, stagnat. A vini acidioris potu largiori & ira affectum hunc suscitari nôrunt, quòd lympha à priori non modò in copiâ augeatur, sed multis etiam particulis acutis, & cuspidatis repleatur, quarum mucrones in

in fibris cutaneis & nervosis facilè hæreant, & poros obstruendo insensibilem transspirationem impediant, unde lympha diutiùs hæreat, & quietem acquirat, qua sola coagulatio ista producatur. Ob excandescentiam & iram succos omnes & maximè lympham turbari, particulas angulares à reliquis segregari, & majori copia ad partem aliquam unà cum lympha transmitti dicunt, quandoquidem ob vindictam liquor nervosus impetuosiùs ad membra externa, ceu executionis organa, influens, lympham in vicinis tubulis simul propellat. Arteriolæ à lympha hac in tubulis cutaneis stagnante compressæ sanguinem in exterioribus suis ramulis diutiùs detinere æstimantur, cujus rubor per cuticulam transpareat. Interdum una in parte tumorem hunc abire, & in alia etiam remotiori de novo exsurgere propterea existimant, quòd lympha ista resoluta in massam sanguineam refluxerit, at nondum ab acutis istis particulis salsis liberata, circuitu sanguineo in aliam partem effusa, eandem obstructionem & fibrillarum excitet agitationem. Pulsum in tumore non abesse existimant, quod minores tantummodò arteriarum ramuli, non verò majores earum trunci comprimantur. Tubulos etiam quandoque ab acutioribus particulis nimiùm agitatis erodi, aut à succis impetuosiùs irruentibus dirumpi credunt, unde pustulæ excitentur. Quando verò contingat, ut succi quidam lutosi viscidi ex chylo crassiore subsequantur, & tubulos quosdam sub cute obstruant, Erysipelati simul œdema quoddam adjungitur.

Herpetis. A succo quodam multis particulis angularibus imbuto, sive acido glandulas cutaneas obstruente, easdemque in tubercula quædam distendente *Herpetem* oriri volunt, quandoquidem lympha acidior & crassior in glandulis stagnans easdem in granula quædam duriuscula disponat, unde *Herpes miliaris* vocetur, sed à materiâ subtili interdum commota fibras vellicet, & pruritum provocet, ad quem sedandum si homines cutem scalpant, cuticulam abradi referunt, canalesque ita apertos assiduò liquorem quendam roris instar effundere, qui particulis acutis erodentibus prædictus vicinas fibrulas cutaneas exedat, sicque ultrà serpat, donec tubercula invicem proximè jungantur, & cutis valde destruatur, & in formam crustaceam mutetur, cùm amissis particulis lubricis anguillarib᷒ volatilibus liquor remanens perquam incrassetur, & tandem ratione particularum erodentium partes subjacentes musculosas non minùs destruat & exedat, ut profunda quandoque effodiantur foramina.

Nostra sententia de causa Erysipelatis. §. 10. Glandularum miliarium seu subcutanearum pensum est tantùm à sanguine separandi ac secernendi salia à tenuiorum alcalicorum cum subtilioribus acidis coalitu genita, & in phlegmatis dissoluta quibusdamque sulphuribus associata, quando verò in sanguine existunt abundantiora acida, eorumq; spicula æquo sunt longiora & rigidiora, copiosiora iis imprægnantur alcalica, & salia quæ ex mutuo eorum connubio emergunt, propter longiores, quibus gaudent, aculeos ad motum sunt ineptiores, & ob eosdem duriores & rigidiores acriora & mordaciora fiunt. Quædam ex sulphuribus, quæ cum salibus per poros amandari debebant, ab acidis copiosioribus coagulantur, & in glandularum angustiores tubulos impulsa, in iis remanent, eaque obturant, ac sanguinem reliquosque succos in circulo suo retardant; salia jam dicta ad easdem glandulas pervenientia, & in earum tubulos sese insinuantia ob spicularum, quibus horrent, longitudinem, illos præterfluere nequeunt, & in ipsis cespitare coguntur, sed quùm in continuo motu versentur, tùm à materia ætherea, tùm à spiritibus animalibus, tùm à subtilioribus sanguinis in viciniâ circulantis partibus, aliorumque succorum communicato, & serie perpetua ab aliis à tergo subsequentibus compellantur, & altiùs adigantur, aculeos suos parietum tubulorum poris infigunt, fibrillas illorum dividunt & discindunt, viamque sibi sternunt ad cuticulam usque, quæ cùm densioris robustiorisq; sit texturæ, illorum acutiei resistit, ipsaque sub se reprimit. At cùm indesinens fit salium istiusmodi à sanguine secretio, & in glandularum tubulos amandantur, per quos ad cuticulam accedunt, priorum ibi commorantium copiam adaugent, cuticulam distendunt, eamque in vesiculas aliquando elevant, distentæ cuticulæ pori arctiores fiunt, difficiliorque eo patet salinis particulis exitus, paucioresque hâc de causâ exhalantur. Sub cuticulâ ergò coërcitæ, & perpetuo motu agitatæ spiculis suis cutis ac cuticulæ fibrillas violentiùs impetunt, ac spasmodicos motus illis inferunt, unde dolor, qui in Erysipelate percipitur, & exulceratio, quæ sublata cuticula interdum apparet. Certùm ergò est, quòd vascula tenuia lymphatica cutis affecta seu rupta sint in Erysipelate, in quâ non adest tantus tumor, quia lympha sat tenuis est, hinc fluidior pars faciliùs per vasa lateralia delabitur, hinc non tanta congestio, neque pus generari potest, quia non plures chylosæ particulæ admixtæ sunt humori evasato; ratio est, quòd humor iste in minimis istis tubulis pauciores tenaces particulas chyli in se contineat, nec tubuli chyliferi majores rupti sint, sed tantùm minutissimi. Atque hac ratione lympha hæc affecta facilè à causa quadam superveniente resolvi potest, sicque petit hac in parte Erysipelas, verùm ubi hæc materia soluta pervenit ad sanguinem, febrim, h. e. levem secessionem particularum sanguinis excitat. Et cùm tubuli cutis non sint ejusdem magnitudinis, quippe in facie sunt minoris Diametri, si illic alluit, facile pedem figit, sicque reproducitur Erysipelas, sentitur pruritus, quia in hoc lymphæ inflammans quædam superest fluiditas, hinc partes salinæ à se invicem dissociatæ sunt, & quasi quælibet particula salina seorsim ab æthere agitatur, sed collectis viribus uno impetu non possunt ruere in fibrillas nerveas easque dilaniare.

In Erysipelate ergò, ceu dictum est, afficiuntur exigua cutis vascula lymphatica, continentia lympham prægnantem non minùs cujuscunque generis acutis particulis, sed non adeò ramosis viscosis chyli obvolutis, sicuti in majoribus cutis inferioris, carnis, &c. tubulis in Inflammatione contingit, prout eorum tubulorum textura magis vel minùs compacta dilatari nescit, & Diameter exigua est, facileque oboritur Erysipelas ab externa causâ, ut frigore, incarcerata lympha, vel ab interna aliquatenus tantummodo turbata sanguinis mixtura, quod in quibusdam fœminis instante menstruatione, (imprimis si salsarum vel acidarum particularum ad reliquas sanguinem & humores constituentes proportio non fuerit debita,) manifestissimum.

Inter

Intumescentia & resistentia in Erysipelate minores sunt, quàm in Inflammatione (ratione molis & inhærentiæ utriusque habitæ,) cùm ibidem & tubuli minores sint, & materia stagnans non adeò copiosè congeritur, & fluidior faciliùs per vasa lateralia delabitur, nec tantam (licèt promptiùs) suscipit fermentationem, hinc est, quòd acutæ, acidæ, &c. ab æthere transfluente adactæ, singulæ seorsim ob intermixtum fluidùm impingant quidem in fibrillas tubulorum, non autem tanta vi disnectantur, atque ad rupturam usque distendant, ut in Inflammatione, hinc pruritus potiùs, quàm acutus doloris sensus percipitur, ardor autem major sentitur, tum quia morbosum cutis rete proximum est, tum quia ab ætheris celerrimo interfluxu materia hinc fluidior, promptiùs ejus agitationi obsecundans, nervulos magis afficit: adhæc color rubens, cùm ejus causa non tàm altè lateat, vividior apparet, dependens cum priori phænomero ab eodem ætheris celeri transitu; abit autem facileque redit, eodem vel alio color vagabundus loco, in Inflammatione permanens quoniam obstructio à particulis aliquatenus adhuc fluidis & lubricis orta salsas rigidasque è poris educentibus, accedente majori earum ab æthere agitatione, ignisque è corde impulsi vi facilè solvitur, quod cùm fit, materia ex obstructione in sanguine turbas excitando secessionem leviorem causatur, qua particulæ extra debitam unionis sphæram ejectæ, cum sanguine per universum corpus distributæ, eodem si illuc propellantur, vel alio in loco hærent, cùm textura vasorum cutis & epidermidis ubique ferè sit consimilis, ac proin æquè alibi, quàm ubi soluta est obstructio, reproducitur Erysipelas; exstillat autem, si erosi fuerint tubuli, (ut aliquando fit in Erysipelate faciei nomine bellæ rosæ insignito) non pus, ut alibi eruptis tubulis chylosam sanguinis portionem continentibus, sed lympha acerrima subjectas partes excorians; quando verò innumeræ adsunt & exiguæ pustulæ, videntur glandulæ miliares cutis vel obstructæ, vel modò erosæ, quæ si imprimis in infantibus à frigore (uti in aliquibus sudantibus ab impedita transspiratione mox pustulæ oriuntur,) obstruuntur & dein eroduntur tubuli, exstillat lympha vel ichor quidam tenuis instar roris, quæ species Germanis Thau-Wurm vocatur. Ex hisce proliχiùs deductis abundè constat, causam Erysipelatis Inflammatoriam quandam esse obstructionem. Causæ remotæ Erysipelatis sunt vulnera, contusiones, exulcerationes, calor ignis, vel Solis, vel abusus frigidorum ciborum ac potulentorum, ex quibus facilè causa interna oriri potest, nempe obstructio à lympha in tubulis minimis cutis incrassata & stagnante.

Causa Herpetis. Quòd si contingat, ut vascula cutanea erodantur, humor qui effluit ratione acrimoniæ suæ salinæ excedit partes circumjacentes, & si pustulæ inde excitentur, indicium est ipsas glandulas miliares simul esse affectas, & tunc hic affectus in Infantibus ut plurimùm vocatur Herpes; in adultis verò inde oriuntur ulcuscula. Causa ergò immediata est secessio particularum serosarum & volatilium oleosarum sanguinis, qualis enim illa intemperies est in sanguine & lympha, talis etiam est in minutissimis his tubulis. Herpes miliaris oritur, si lympha debito viscosior absumptis & fugatis ab aëre aquosis & tenacibus concrescit in squamulas seu crustulas, dicitur Herpes sicca squammosa. Differunt autem à crustis squammæ, cùm sint tenuiores & in superficie exteriori siccatæ à cute dissiliant, quod in crustis non ita fieri solet. Sub crustis verò effusa lympha fermentescens punctione particularum acutarum in fibrillas nervorum pruritum, imò ardorem cum leviori Erysipelate, & sæpè dolorem excitat, & pro majore aut minore acredine sanguinis, ac lymphæ, acrior vel secus alios vicinosque cutis tubulos erodens, (contribuente ætheris vicinos humores turbantis inordinato, ut in omni Inflammatione, transitu) ipsosque capillorum exedens, ut fit in lue ♀rea, scabie, &c. dicitur meritò Herpes exedens. A glandulis subcutaneis particulas salinas è sanguine secerni vidimus, illudque ab ipsis produci comperimus, eò quod longioribus rigidioribusque spiculis sint donatæ, ideoq; ad exitum ineptiores existant, sed quùm in phlegmate sint dissolutæ, vis illarum obtunditur, & cuticula ab earum acrimonia præservatur, à congeneribus salibus oriri Herpetem existimamus, illaque spiculis duris, rigidis & acutis esse donata quis negabit? Æquè ista, ac priora, cum hac tamen differentia, quòd posteriorum spicula priorum spiculis sint breviora. Acida siquidem, quæ hoc in ultimo affectu alcalica saturant, sunt delicatiora, & brevioribus pollent aculeis, qua de causa salia ex mutuo eorum coalitu emergentia sunt minutiora, faciliusque glandulas subcutaneas pervadunt, & ad cuticulam usque deferuntur. Sulphura pauciora à subtilioribus tenuioribusque istis acidis coagulantur, rarioresque exsurgunt, & in minutissimis tantùm tubulis obstructiones, unde minor contingit sanguinis stagnatio, quum liberilli sit aditus in ampliores tubulos, à quibus resorbetur. Phlegmata salia dissolventia, & unà cum ipsis à sanguine separata, vel illi remiscentur, & cum eo denuò circulantur, vel à continuo motu à materia subtili & spiritibus animalibus communicato attenuantur, comminuuntur, ac per poros exhalantur. Salia itaque pauco sero dissoluta minùs occupant spatium, levioremque cutis elevationem inferunt, sed cùm etiam à phlegmatis vis eorum non infringatur, nec illorum acumina ab ipsis obtunduntur, & in irrequieto motu persistant, cutis & cuticulæ circumpositarum fibras, in quas impingunt, duriùs graviusque pungunt ac lancinant, ustionisque sensum inducunt, quùm autem ab aliis perpetuò de novo advenientibus compellantur, & rectà in oppositam cuticulam protruduntur, poris suis spicula sua infigunt, à quibus foris prominentibus fit partis asperitas, at continuata & durante impulsione cuticulæ fibrillæ aculeis, quos poris suis exceperunt, minutim secantur & in *furfura* abeunt.

§. 11. Sequitur *Prognosis*, & quidem ratione salutis & mortis; ubi asterisco notandum, quòd licèt rarò lethale sit Erysipelas, (quod tamen in perverso, & quidem repellentium ac refrigerantium remediorum usu aliquoties lethale observavimus,) nihilominus cùm altiores in imis viscerum medullis, imò & cutis glandulis miliaribus radices egerit, satis rebelle est, & furca fusteque licet expulsum, tamen usque recurrere aptum natum est. Breviter sæpè hic affectus terminatur, ipsam verò radicem exstirpare, ut nullum meditetur reditum, hoc opus, hic labor est. Principem enim Serenissimam novimus, *Prognosis.*

quæ

quæ plus ultra 12. annorum spatium Erysipelas à quacunque tempestate vel excessu in diæta recidivans patitur, nullis remediis, quamvis optimis adhibitis, cedens. Facilè ergò, ceu dictum est, recidivat hoc malum, vel aliquando degenerat in ulcera. Curatio illius difficilior est, si ossium denudationi aut fracturis supervenerit, si ab exterioribus ad interiora, ut vulgo dicitur, convertitur, si putrescit, aut suppuratur, quod verò rarissimè vel nunquam observatur. Malum est, si Erysipelas in facie ac capite oboritur, si in Hepate, utero aliisque partibus internis erumpit. Modum eventûs ad salutem dicimus utplurimùm fieri per insensilem transspirationem, ubi accedente pruritu cuticula quasi in squamas fatiscet, colorque in ordinarium & consuetum sensim mutabitur. Sin verò nullius curæ malum ægro fuerit, facili negotio, inconsideratè applicatis (ceu superiùs diximus,) repellentibus & refrigerantibus non alcalinis, unâ cum aliis erroribus in cura commissis, in ulcera rebellia & ipsam sæpe gangrænam & mortem abit. Introrsum pulsum Erysipelas ipsi vitæ struit insidias, *juxta 6. aphorism. 25. Hipp.* Quod concernit Herpetis prognosin, ferè eadem est cum Erysipelatis prædictione. Simplicis & humidi Herpetis curatio faciliùs obtinetur, quàm sicci & feri. Ferus si vel sponte, vel repellentium ac refrigerantium medicamentorum ministerio promtiùs supprimatur, graves sæpe habet morbos subsequentes, Apoplexiam nempe phthisin, febrem, &c. Herpes in subjectis scorbuticis, ubi succi sunt instar aquæ fortis acerrimi, obveniens, difficillimè curatur, & transit sæpe in ulcera diuturna.

Diæta. §. 12. Perspecta prognosi, pervenimus ordine nostro constituto ad *Curam Diæteticam*; cùm verò Diæta nostrorum affectuum nempe Erysipelatis & Herpetis ferè eadem est, ac Inflammationis superius jam latiùs deductæ, non operæ pretium duximus plura præter generalia hic addere. Ab aëris ergo calore intensiore, succos nostros dulces ac volatiles per cutis poros avolare faciente, & à frigore eos coagulante & acriores stagnando reddente sibi caveat æger Erysipelate vel Herpete infectus; facilè enim inde recrudescet malum, & sæpe non absque ægri periculo. Hinc lympha incrassatur & in tubulis minutissimis, seu glandulis cutis miliaribus facilè stagnat, unde frigore vago, & postmodum febri admodum periculosa tentantur ægri, sanitati suæ non ritè studentes. Aër ergò sit temperatus ad calidum vergens, vitatis summopere extremis utrisque. Calidior enim dilatando plus justo, & eliminando nimis, ad stagnationem disponere potest succos nostros, inprimis lympham corporis nostri. Quoad cibos, acidis non vescatur æger, nocent etiam omnia alimenta salsa, dulcia saccharata, pinguia, nimis calida & nimis aromatizata. Potus calidus Theæ vel Caffeæ, vel lign. Guajaci vel Sassafras, sarsaparill. &c. optimus est. Quies & somnus conducunt, quia succi machinæ nostræ hisce recreantur ac attenuantur, ut sic fluidiores cunctos tubulos etiamque minimos perfluere valeant.

Motus intempestivus exulet, quia facilè inde coagulatio succorum oritur, prout ex motu nimio palpitationem cordis & arteriarum, à coagulatione succorum ortum habentem fieri toto die observamus.

Venus non sit immodica, animi affectus coagulationum succorum authores sanæ rationis moderentur freno. Cane ergò & angue pejus vitetur ira vel excandescentia quæcunque, obstetricans facillimè morbo.

Alvus, ut quotidie officium faciat, admoneatur. Hæc omnia & singula occasionalem causam & ansam ut præbere queant affectui recursuro, ita providè sunt observanda, adeoque si exesse hospitem hunc velit, commendatissimum sibi habere Diætæ studium necesse erit.

§. 13. Curationem *Erysipelatis* aggredientes priùs *Galenicorum* videamus. Statim *isti* ab initio ubi comparuerit Erysipelas, venam in cubito secant, maximè quidem humeralem: sin minùs, eam, quæ invenitur: si verò ob aliquod impedimentum venam non secent, purgatione utendum esse ajunt, & bilem educens medicamentum & sequ. vel simile præscribunt; *Cura Galenicorum Erysipelatis.*

℞. *Rhei elect.*
Cort. myrob. citrin. āā. ʒij.
fol. senn. ʒiij.
mann. elect. ℥j.
His superaffunde
▽æ cichor. bullientis ℥iv.
Stent per noctem: in colat. dissolv. Syr. de cichor. quadrupl.
Rhabarb. ℥ß.
Crem. tartar. ℈j.
Elect. de Tamarind. ʒj.

M. f. potio: vel etiam clysteres fortiores applicant. Ipsam purgationem sæpiùs reiterant, ut verò sanguis defervescat & bilis corrigatur, Julapia refrigerantia ex aquâ endiviæ, nymphææ, lactucæ, portulacæ, cum Syr. de endivia, de nymphæâ exhibent.

Quod exteriora Topica attinet, illinenda esse Erysipelati ea, quæ partim id quod influit repellant, per frigefacientia, partim ut id quod jam coacervatum est, discutiant per moderatè calefacientia ac humectantia, priusquam livida ac nigra pars fiat, ita ut ea quæ illinuntur semper humida conserventur, per hoc ut frequentiùs alterentur: atque illud fieri posse contendunt, si per molles spongias priùs illita abluantur. Multus enim partis fervor citò exhalare faciens hæc reficcat. Opus autem habere Erysipelata ab initio dicunt frigefacientibus cum humiditate absque adstrictione, velut est sempervivum & portulaca, & psyllum, lenticula palustris, seris, cucurbita, solanum, hyosciamus, lactuca, glaucium, insuperque apium & rhamni folia per se aut cum pane imposita, & cerata ex aquâ valdè frigida. Miscent & opii quid istis, & succi papaveris, & cicutæ, & mandragoræ, & efficiunt medicamenta composita. Parant quoque eum in finem ceratum ex cera alba, rosaceo quadruplo admixto, quod ex oleo crudo citra salem sit paratum, ita ut hæc in pila emolliantur, & aquæ frigidæ affundatur, quantum suscipere possunt. Aceti etiam tenuis ac pellucidi reliquis medicamentis parum admiscere solent, sed & polentæ cum aliqua ex relatis frigefacientibus herbis, & palmulæ pingues ab ipsis applicantur. Illinunt etiam partem affectam cerussa aut cimolia, aut figulari terra cum solano, aut spuma argenti cum

cum rosaceo, aut chalcitide cum oleo & passo, aut cerussa cum aceto lycio, aut acacia cum aceto. Remittente autem fervore utuntur simplicibus quidem sulphure vivo & menta, cum aceto rosaceo, aut ruta cum absinthio & aceto ac oleo, aut spuma argenti cum porri & betæ succo. Compositis autem privatim quidem ad caput, hoc pastillo utuntur spumæ argenti, cerussæ, croci, sulphuris vivi, opii cum passo: in communi vero ad omnes partes, minii, sinopici, chalcitidis, misyos torrefacti, æruginis, atramenti sutorii, aluminis scissi singulorum æquales partes, utuntur ex aceto.

Vel:

℞. *Sulphur. viv.*
Cerussæ,
opii,
acaciæ aa. ℥ß.
aceti q. s.
M.

Vel:

℞. *fol. recent. altheæ tener.* ℔j.
in aceto coct. probè trit. & addito
rosacei triente,
spumæ argenti,
Cerussæ, singulorum sextante & ℥ß.
rursus tertio cum Coriandri aut sempervivi aut solani succo, dein adjectis micis panis, ut Emplastri formam accipiat, imponunt.

Sequenti quoque Emplastro utuntur:

℞. *Olei cecini*
myrtei aa. ℔j.
Ceræ ℥v.
spum. argent. ℥iij.
æruginis ras. ʒvj.

Postquam verò cessavit inflammatio aut diuturna fit, antea quàm livida pars fiat, Cataplasma ex cruda hordeacea farina imponunt. Si verò jam livida facta fuerit, scarificant, & cataplasma diutiùs imponunt, & perfundunt aqua calida dulci, aliquando etiam marina aut muria, quandoque enim cataplasmati eadem admiscent, posteà verò relatis compositis utuntur cum animadversione, nam si diutiùs permaneant, in pus aut putredinem transmutationem contingere existimant.

Herpetis. Cura *Herpetis* ad mentem *Veterum* consistit primò in benè ordinata victûs ratione; secundò in materiæ antecedentis aversione & inhibitione; tertiò in evacuatione humoris partem affectam occupantis: quartò in ulceris sanatione. Diætam eandem, nempe frigidam ac humidam, quæ in Erysipelate describitur, commendant, circa universalia ipsis quoque idem consilium est, purgandum enim, venamque secandam esse contendunt, evacuant igitur totum corpus per medicamentum bilem educens. Dein transeunt ad *Topica*, affectis autem locis frigefacientia ac siccantia adhibent medicamenta, ab initio quidem pampinos vitis & rubi ac plantaginis in cataplasmate apponentes, postea verò lenticulam, hisque aliquando etiam mel ac polentam miscent, vel seq.

℞. *Decoct. fol. rubi*
arnoglossæ aa. q. s.
in quo dissolve
farin. hordei,
lupinor. aa. ℥iv.
pulv. rad. enulæ ʒvj.
M. f. Cataplasma, cui add.
Ol. Nymphææ,
rosacei aa. ʒvj.

M. & applicetur moderatè calidè, vel loco ejus ungu. de liquiritia, vel atramentum scriptorium saltem applicant, quod (ut illi ratiocinantur,) ratione vitrioli putredinem corrigit, ratione gallarum repercutit & refrigerat, vel sequens applicant unguentum:

℞. *Laccæ succidæ ustæ & pulverisatæ* ʒij.
Corticis pini usti & loti ʒiß.
adipis caprilli ℥j.
ol. myrtin. ℥iij.
Ceræ q. s.

M. f. linimentum, quo partem affectam illinunt.

Vel:

℞. *Aceti,*
Aq. plantaginis aa. P. æq.

M. & applica. Sunt qui terram cimoliam cum succo solani subactam & ad unguenti formam redactam apponunt. Quòd si Herpes ulceratus adsit, medicamenta moderatè exsiccantia & minimè acria esse administranda arguunt, ulcus itaque sequenti decocto abluunt:

℞. *Herb. plantag.*
solani,
bursæ pastoris,
Centinod. aa. Mj.
endiviæ Mß.
Calicum virid. gland.
Nucum Cupressi aa. ℥iij.
balaust.
gallar. aa ℥j.
Thuris
malicorii,
Myrrhæ aa. ℥ß.

M. f. decoct. in aqua fabrorum, quo ulcus ritè mundandum esse præcipiunt. Dein comburunt lanam succidam in olla nova, combustam terunt in pulverem, & cum s. q. aq. rosar. redigunt in liquorem instar atramenti, quod plumis illinunt, alii ipsum atramentum applicant. Nonnulli ulceratum Herpetem illinunt pastillis passo solutis aut vino tenui & austero non veteri aut posca aquosa. Adhibent etiam glaucium & huic similia ex aqua, & hoc nihil efficiente, acetum admiscent. Sed & plantaginis succum aut solani dilutum magnoperè laudant, aut lini semen tostum, ac vino oleoque coctum & tritum imponunt, aut cimoliam solani succo dilutam illinunt, & spumæ argenti trientem succi porri cyathos septem, succi betæ tantundem, trita inungunt, ubi verò diuturna jam sunt talia ulcera, idoneum esse dicunt *Musæ* pastillum & *Andronis.*

Vel:

℞. *Lanæ mollis non lotæ, circum tedam obvolutæ ac ustæ,* ℥iß. ʒß.
Ceræ ℥iij.
recrementi plumbi acetabuli dimidium, adipis caprin. curat. & lot. in aq. ℥iiß.
olei Myrtei ℥v.
M.

Vel:

℞. *Malicorii mali Punici dulcis* ʒvj.
spumæ argenti ʒvj.

quæ plus ultra 12. annorum spatium Erysipelas à quacunque tempestate vel excessu in diæta recidivans patitur, nullis remediis, quamvis optimis adhibitis, cedens. Facilè ergò, ceu dictum est, recidivat hoc malum, vel aliquando degenerat in ulcera. Curatio illius difficilior est, si ossium denudationi aut fracturis supervenerit, si ab exterioribus ad interiora, ut vulgo dicitur, convertitur, si putrescit, aut suppuratur, quod verò rarissimè vel nunquam observatur. Malum est, si Erysipelas in facie ac capite oboritur, si in Hepate, utero aliisque partibus internis erumpit. Modum eventûs ad salutem dicimus utplurimùm fieri per insensilem transspirationem, ubi accedente pruritu cuticula quasi in squamas fatiscet, colorque in ordinarium & consuetum sensim mutabitur. Sin verò nullius curæ malum ægro fuerit, facili negotio, inconsideratè applicatis (ceu superiùs diximus,) repellentibus & refrigerantibus non alcalinis, unâ cum aliis erroribus in cura commissis, in ulcera rebellia & ipsam sæpe gangrænam & mortem abit. Introrsùm pulsum Erysipelas ipsi vitæ struit insidias, *juxta 6. aphorism. 25. Hipp.* Quod concernit Herpetis prognosin, ferè eadem est cum Erysipelatis prædictione. Simplicis & humidi Herpetis curatio faciliùs obtinetur, quàm sicci & feri. Ferus si vel sponte, vel repellentium ac refrigerantium medicamentorum ministerio promtiùs supprimatur, graves sæpe habet morbos subsequentes, Apoplexiam nempe phthisin, febrem, &c. Herpes in subjectis scorbuticis, ubi succi sunt instar aquæ fortis acerrimi, obveniens, difficillimè curatur, & transit sæpe in ulcera diuturna.

Diæta. §. 12. Perspecta prognosi, pervenimus ordine nostro constituto ad *Curam Diæteticam*; cùm verò Diæta nostrorum affectuum nempe Erysipelatis & Herpetis ferè eadem est, ac Inflammationis superius jam latiùs deductæ, non operæ pretium duximus plura præter generalia hic addere. Ab aëris ergo calore intensiore, succos nostros dulces ac volatiles per cutis poros avolare faciente, & à frigore eos coagulante & acriores stagnando reddente sibi caveat æger Erysipelate vel Herpete infectus; facilè enim inde recrudescet malum, & sæpe non absque ægri periculo. Hinc lympha incrassatur & in tubulis minutissimis, seu glandulis cutis miliaribus facilè stagnat, unde frigore vago, & postmodum febri admodum periculosa tentantur ægri, sanitati suæ non ritè studentes. Aër ergò sit temperatus ad calidum vergens, vitatis summopere extremis utrisque. Calidior enim dilatando plus justo, & eliminando nimis, ad stagnationem disponere potest succos nostros, imprimis lympham corporis nostri. Quoad cibos, acidis non vescatur æger, nocent etiam omnia alimenta salsa, dulcia saccharata, pinguia, nimis calida & nimis aromatizata. Potus calidus Theæ vel Caffeæ, vel lign. Guajaci vel Sassafras, sarsaparill. &c. optimus est. Quies & somnus conducunt, quia succi machinæ nostræ hisce recreantur ac attenuantur, ut sic fluidiores cunctos tubulos etiamque minimos perfluere valeant.

Motus intempestivus exulet, quia facilè inde coagulatio succorum oritur, prout ex motu nimio palpitationem cordis & arteriarum, à coagulatione succorum ortum habentem fieri tot die observamus.

Venus non sit immodica, animi affectus coagulationum succorum authores sanæ rationis moderentur freno. Cane ergò & angue pejus vitetur ira vel excandescentia quæcunque, obstetricans facillimè morbo.

Alvus, ut quotidie officium faciat, admoneatur. Hæc omnia & singula occasionalem causam & ansam ut præbere queant affectui recursuro, ita providè sunt observanda, adeoque si excesse hospitem hunc velit, commendatissimum sibi habere Diætæ studium necesse erit.

§. 13. Curationem *Erysipelatis* aggredientes priùs *Galenicorum* videamus. Statim *isti* ab initio ubi comparuerit Erysipelas, venam in cubito secant, maximè quidem humeralem: sin minùs, eam, quæ invenitur: si verò ob aliquod impedimentum venam non secent, purgatione utendum esse ajunt, & bilem educens medicamentum & sequ. vel simile præscribunt; *Cura Galenicorum Erysipelatis.*

℞. *Rhei elect.*
Cort. myrob. citrin. aa. ʒij.
fol. senn. ʒiij.
mann. elect. ℥j.
His superaffunde
▽*æ cichor. bullientis* ℥iv.
Stent per noctem: in colat. dissolv. Syr. de cichor. quadrupl.
Rhabarb. ℥ß.
Crem. tartar. ℈j.
Elect. de Tamarind. ʒj.

M. f. potio: vel etiam clysteres fortiores applicant. Ipsam purgationem sæpiùs reiterant, ut verò sanguis defervescat & bilis corrigatur, Julapia refrigerantia ex aquâ endiviæ, nymphææ, lactucæ, portulacæ, cum Syr. de endivia, de nymphæâ exhibent.

Quod externa Topica attinet, illinenda esse Erysipelati ea, quæ partim id quod influit repellant, per frigefacientia, partim ut id quod jam coacervatum est, discutiant per moderatè calefacientia ac humectantia, priusquam livida ac nigra pars fiat, ita ut ea quæ illinuntur semper humida conserventur, per hoc ut frequentiùs alterentur: atque illud fieri posse contendunt, si per molles spongias priùs illita abluantur. Multus enim partis fervor citò exhalare faciens hæc reficcat. Opus autem habere Erysipelata ab initio dicunt frigefacientibus cum humiditate absque adstrictione, velut est sempervivum & portulaca, & psyllium, lenticula palustris, seris, cucurbita, solanum, hyosciamus, lactuca, glaucium, insuperque apium & rhamni folia per se aut cum pane imposita, & cerata ex aquâ valdè frigida. Miscent & opii quid istis, & succi papaveris, & cicutæ, & mandragoræ, & efficiunt medicamenta composita. Parant quoque eum in finem ceratum ex cera alba, rosaceo quadruplo admixto, quod ex oleo crudo citra salem sit paratum, ita ut hæc in pila emolliantur, & aquæ frigidæ affundatur, quantum suscipere possunt. Aceti etiam tenuis ac pellucidi reliquis medicamentis parum admiscere solent, sed & polentæ cum aliqua ex relatis frigefacientibus herbis, & palmulæ pingues ab ipsis applicantur. Illinunt etiam partem affectam cerussa aut cimolia, aut figulari terra cum solano, aut spuma argenti cum

eum rosaceo, aut chalcitide cum oleo & passo, aut cerussa cum aceto lycio, aut acacia cum aceto. Remittente autem fervore utuntur simplicibus quidem sulphure vivo & menta, cum aceto rosaceo, aut ruta cum absinthio & aceto ac oleo, aut spuma argenti cum porri & betæ succo. Compositis autem privatim quidem ad caput, hoc pastillo utuntur spumæ argenti, cerussæ, croci, sulphuris vivi, opii cum passo: in communi verò ad omnes partes, minii, sinopici, chalcitidis, misyos torrefacti, æruginis, atramenti sutorii, aluminis scissi singulorum æquales partes, utuntur ex aceto.

Vel:

℞. *Sulphur. viv.*
Cerussæ,
opii,
acaciæ aa. ℥ß.
aceti q. s.
M.

Vel:

℞. *fol. recent. altheæ tener.* ℔j.
in aceto coct. probè trit. & addito
rosacei triente,
spumæ argenti,
Cerussæ, singulorum sextante & ℥ß.
rursus tertio cum Coriandri aut sempervivi aut solani succo, dein adjectis micis panis, ut Emplastri formam accipiat, imponunt.

Sequenti quoque Emplastro utuntur:

℞. *Olei cecini*
myrtei aa. ℔j.
Ceræ ℥v.
spum. argent. ℥iij.
æruginis ras. ʒvj.

Postquam verò cessavit inflammatio aut diuturna fit, antea quàm livida pars fiat, Cataplasma ex cruda hordeacea farina imponunt. Si verò jam livida facta fuerit, scarificant, & cataplasma diutiùs imponunt, & perfundunt aqua calida dulci, aliquando etiam marina aut muria, quandoque enim cataplasmati eadem admiscent, posteà verò relatis compositis utuntur cum animadversione, nam si diutiùs permaneant, in pus aut putredinem transmutationem contingere existimant.

Herpetis. Cura *Herpetis* ad mentem *Veterum* consistit primò in benè ordinata victûs ratione; secundò in materiæ antecedentis aversione & inhibitione; tertiò in evacuatione humoris partem affectam occupantis: quartò in ulceris sanatione. Diætam eandem, nempe frigidam ac humidam, quæ in Erysipelate describitur, commendant, circa universalia ipsis quoque idem consilium est, purgandum enim, venamque secandam esse contendunt, evacuant igitur totum corpus per medicamentum bilem educens. Dein transeunt ad *Topica*, affectis autem locis frigefacientia ac siccantia adhibent medicamenta, ab initio quidem pampinos vitis & rubi ac plantaginis in cataplasmate apponentes, posteà verò lenticulam, hisque aliquando etiam mel ac polentam miscent, vel seq.

℞. *Decoct. fol. rubi*
arnoglossæ aa. q. s.
in quo dissolve
farin. hordei,
lupinor. aa. ℥iv.
pulv. rad. enulæ ʒvj.
M. f. Cataplasma, cui add.
Ol. Nymphææ,
rosacei aa. ʒvj.

M. & applicetur moderatè calidè, vel loco ejus ungu. de liquiritia, vel atramentum scriptorium saltem applicant, quod (ut illi ratiocinantur,) ratione vitrioli putredinem corrigit, ratione gallarum repercutit & refrigerat, vel sequens applicant unguentum:

℞. *Laccæ succidæ ustæ & pulverisatæ* ʒij.
Corticis pini usti & loti ʒiß.
adipis caprilli ℥j.
ol. myrtin. ℥iij.
Ceræ q. s.

M. f. linimentum, quo partem affectam illinunt.

Vel:

℞. *Aceti,*
Aq. plantaginis aa. P. æq.

M. & applica. Sunt qui terram cimoliam cum succo solani subactam & ad unguenti formam redactam apponunt. Quòd si Herpes ulceratus adsit, medicamenta moderatè exsiccantia & minimè acria esse administranda arguunt, ulcus itaque sequenti decocto abluunt:

℞. *Herb. plantag.*
solani,
bursæ pastoris,
Centinod. aa. Mj.
endiviæ Mß.
Calicum virid. gland.
Nucum Cupressi aa. ℥iij.
balaust.
gallar. aa ℥j.
Thuris
malicorii,
Myrrhæ aa. ʒß.

M. f. decoct. in aqua fabrorum, quo ulcus ritè mundandum esse præcipiunt. Dein comburunt lanam succidam in olla nova, combustam terunt in pulverem, & cum s. q. aq. rosar. redigunt in liquorem instar atramenti, quod plumis illinunt, alii ipsum atramentum applicant. Nonnulli ulceratum Herpetem illinunt pastillis passo solutis aut vino tenui & austero non veteri aut posca aquosa. Adhibent etiam glaucium & huic similia ex aqua, & hoc nihil efficiente, acetum admiscent. Sed & plantaginis succum aut solani dilutum magnoperè laudant, aut lini semen tostum, ac vino oleoque coctum & tritum imponunt. aut cimoliam solani succo dilutam illinunt, & spumæ argenti trientem succi porri cyathos septem, succi betæ tantundem, trita inungunt, ubi verò diuturna jam sunt talia ulcera, idoneum esse dicunt *Musæ* pastillum & *Andronis*.

Vel:

℞. *Lanæ mollis non lotæ, circum tedam obvolutæ ac ustæ,* ℥iß. ʒß.
Ceræ ℥iij.
recrementi plumbi acetabuli dimidium, adipis caprin. curat. & lot. in aq. ℥iiß.
olei Myrtei ℥v.
M.

Vel:

℞. *Malicorii mali Punici dulcis* ʒvj.
spumæ argenti ʒvj.

lanæ non lotæ circum tedam obvolutæ ac ustæ ʒiij.
Ceræ ℥xij.
Cerussæ ℥j.
thuris,
alumin scissi. aa. ʒj.
Vin. & myrteo excipiantur.

Cura Erysipelatis ad mentem Paracelsi.

§. 14. *Paracelsus* curæ principium in Erysipelate esse ait, ut ligamenta stringantur cum allohol, ne concurrant alia salia, postea sperniolo mortificandum, deinceps amotis doloribus per oppodeltoch consolidandum esse contendit. Descriptio allohol est sequens:

℞. *Salis anacthron* ℥j.
Anodi ℥ß.
reduc ad formam cum oleo de spica.

Descriptio Sperniolí:

℞. *Spermatis Ceti,*
Ranarum,
Cerefolii,
Juniperi aa. q. v.
fiat destillatio in Sole.

Vel:

℞. *Glutinis aquatici* ℥iij.
destillentur in aquam, cui fimus mineralium imponatur, & bulliant simul per horam, aut donec in formam pulverum reducantur, adde *Caphuræ* ℥j. *fiat unguentum*, quo cum ligetur crus terno quoque die semel, per tres septimanas continuando. Postea sæpiùs abluendo mundetur aqua foliorum querci, vel aqua salsa. Curabitur optimè non aliàs, ac si medicamentum superpositum esset: nam ejus est indolis medicina prædicta, quod tribus hebdomatibus etiam operetur, post ejus omissionem, donec omninò curaverit. Anacthron est genus salis, quod crescit in petris, veluti muscus lapidibus supernascens, nitri similitudine: non est nitrum tamen, quod à vitrariis conficitur. Est sicut usnea quid, ac decoctum aqua sit, ut alumen, acidum. Postremò vitri formam accipit, spumamque producit, quam antiqui falsò putarunt *anacthron*. Ignis Persici curam duplicem esse dicit Author, una priusquam natus sit morbus, altera cùm jam est vigentesimus: ad priorem curam seq. proponit:

℞. *Spermatis ranarum* ℔ß.
Caphuræ ℥iij.
Myrrhæ,
Thuris aa. ℥j.

Reduc ad destillationem Solis, quod sic intelligas, ponatur in vitrum ad Solem, donec liquefiant. In hunc liquorem pannos intinctos superponit loco dolenti, cum siccati fuerint, rursus intingit, superponitque tam diu, donec sedetur. Ad posteriorem curam adhibet seq. v. gr.

℞. *Terebinth. induratæ* ℔ij.
Oppoponaci ℔ß.
Colcotharis ℥iij.
Reduc in Emplastrum.

Bulliens etiam despumat mel, cui præcedentia cùm imposuerit, inde efficit Emplastrum tenue, hoc pannis illitum imponit.

Herpetis.

Herpetis cura in refrigerio consistere ait, demum remediis mucilaginosis, ad callos nodosque tollendos, postea curat per oppodeltoch. Mucilaginosum ipsius remedium est sequens: v. gr.

℞. *Liquor. de Mumiâ,*
de Mastice,
de Caphurâ aa. ℥ß.
Mucilag. de fœnugraco,
de psyllio,
de cytoniis aa. q. s.
pro incorporatione, usum hujus esse sicuti Emplastri oppodeltoch.

Refrigerium vel infrigidatio fit sperniolo, anodyno per quinque aut sex dies, post quos mumiam addes. Aliam curam proponit Author nempe sequentem:

℞. *Realgaris crystallini* ℥j.
olei ardentis ℥ij.
cerussæ ʒij.
M. f. unguentum.

Circumponatur hoc lupi circumferentiæ tantùm ut in medio nihil sit. Renovetur singulis duodenis horis semel, usque ad sextum vel octavum diem: deponit postmodum & permittit. Circulis ille totus aufertur per se, quo facto, lavat mane vesperique hâc aquâ, superponit etiam infrà scriptum Emplastrum secundum artem Chirurgicam. Aqua, vel ejus lavamentum est sequens:

℞. *Aquæ glutinis,*
rosarum aa. ℥vj.
parthenionis ℥v.
M.

℞. *Olei lini* ℔ß.
æris viridis,
Ceræ aa. quartam. F. Cerotum, cui superadd. *Bdellii colati* ℥j.
Liga secundùm artem.

Helmontii Cura Erysipelatis.

§. 15. *Helmontius* Erysipelatis venenum ex ira Archei deducens, sanationem ejus ponit in lepore, cui timor, mansuetudo, fuga & vita innocua. Cruor itaque, in quo est productum seminale paventis mansuetudinis, & efficiens, mortificat virus ex incandescentia venenosa natum. Etenim amores, odia, terrores, horumque seminalia producta, sigilla, ideas & characteres in rebus notavit, unde plurium occultorum causas proximas adinvenisse gloriatur. Erysipelas quoque Apostematum maximè ignenm appositâ aquâ vitæ sanari Nobiscum statuit. In genere ergò juxta ipsum sufficiunt remedia saponaria & lixivialia, quæ illud extinguunt, quia acidum ejus causam mortificant, in specie verò magnetem sive stercus humanum calidè applicari jubet, quod unâ nocte omne acidum extrahit & necat, ut vix ampliùs deinceps redeat.

Herpetis.

Sic & supradictum cruorem leporis venati, & in Martio capti linteo exceptum, & calidè applicatum æquè in Erysipelate ac Herpete conducere ait; quasi idea & phantasia leporis tanquam animalis mansueti & pavidissimi metu suo ideam furentem Archei sedat ac cohibet. Helmontius ridet etiam hic Scholas, quòd applicare jubeant refrigerantia quatenus fructui, & non arbori vitiatæ remedium applicant. Ad acorem hunc halituosum, & inde Archeum partis excandescentem placandum commendat remedia, cui insunt ideæ timoris, hic etiam laudat carnem leporinam in furno exsiccatam. Usum adstringentium & refrigerantium contemnit, hujusmodi enim salibus acidis corrosivis volatilibus ad viscera interiora & massam sanguineam, quod facilè mediante latice fieri contendit, retrocedentibus, tùm lethalis apoplexia, vel catalepsis, imò & mors oboriri potest.

§. 16. VVil-

Cura Erysipelatis. §. 16. *Willisius* sudoriferis materiei in Erysipelate stagnantis per poros sufflaminationem promovet, quibus opium associat: & inter Diaphoretica rob sambuci plurimùm laudat, Parti applicat medicamenta, quæ transspirationem adjuvent, liquoremque extravasatum attenuent, ejusque ardorem compescant & mitigent. Prioris generis sunt spiritus vini crocat. & camphor. in quibus infundantur flores sambuci. Secundi verò sunt Saturnina, Minium. &c.

Herpetis. In cura *Herpetis* Willisius laudat viperina, acidulas, lac integrum & serum illius, quæ omnia miræ efficaciæ hoc in affectu esse asserit Author. Sed quùm hæc plerumque non sufficiant, nisi ad topica confugiamus, sequentia commendat.

℞. *Ol. olivar.* ℥ iij.
Terebinth. opt.
Ceræ flav. aa. ℥ j.
sublin. corr. ʒ iß.
benzoin.
Styrac.
pulv. ireos flor. aa. ʒ ij.
M. f. s. a. unguentum.

Vel:

℞. *Ungu. pomad.* ℥ j.
præcipit. alb. ʒ ij.
M. f. unguentum.

Vel:

℞. *Alum. ust.*
Sacch. canth. aa. ʒ j.
Sperm. ceti,
Ceræ flav. aa. ʒ iß.
ol. amygd. dulc. ℥ ß.
M. F. unguentum.

Sylvii Erysipelatis Cura. §. 17. *Sylvius* in Erysipelate multis aliis remediis præfert sudorifera, blanda imprimis, quando aliqua febricula associata est, hinc laudat Antimonium Diaphoreticum, bezoarticum minerale ♂ale, Joviale, Saturninum, Tinct. ♁nii ☿sat. ocul ♋. Ebur phil. pp. crocum ♂, &c. quibus admiscenda vult salia volatilia ac aromatica, in quem finem sequentem præscribere solet formulam:

℞. ▽ *flor. sambuc.* ℥ j.
fœnicul.
Card. bened. aa. ʒ vj.
♁*nii Diaphoret.* ʒ ß.
ocul. ♋. *ppf.* ℈ j.
laudan. opiat. gr. ij.
Syr. card. bened. ʒ vj.

M. detur cochleatim atque per vices. Externè laudat cremorem cum creta mistum. & Erysipelati calidè impositum, ut & aquam calcis vivæ cum aqua florum sambuci calidè applicanda.

Herpetis. Ad Herpetem Sylvius commendat sempervivum, portulac. saccharum Saturni, &c. optimum & egregium dicit esse linimentum ex pulvere subtilissimo cretæ & cremor. lactis, quo sæpiùs Herpes illinatur, item si ♆ in aqua exstinguatur, istoque liquore locus affectus eluatur.

Ast si multum exedens sit Herpes, in usum vocat remedia Morbi Gallici, nempe potiones ex salsaparilla, Guajaco, Sassafras, rad. Chinæ, santal. citrin. rad. enulæ, & simil. sudores præterea suadet. Externè verò convenire ait unguentum Saturninium, ex lithargyr. ☉ri & ol. olivar. sine igne tum in mortario plumbeo diuturnis tritionibus mistum maximè laudat, Balsam. ♁ complementum absolvit.

Cartesianorum ratio curandi Erysipelas. §. 18. *Cartesiani* in curatione *Erysipelatis* commodè instituenda eò studiosè respiciunt, ut lympha crassior stagnans resolvatur, & in debitum redigatur fluorem, quo obstructio tubulorum cutaneorum ab ea facta tollatur, eaque de causa ea interius sumenda exhibent remedia, quæ particularum angularium in lympha contentarum mucrones hebetent, absorbeant & frangant, ut fibrulis ulteriùs inhærere nequeant, sed poris magis accommodatæ per sudorem facilè expellantur, cui scopo sequens inservire potest mistura.

℞. *Aq. fumar.* ℥ ß.
∽ *flor. sambuc.* ʒ j.
Electuar. diascord. Frac. ℈ ß.
∽ ✳︎*ci* gutt. vj.
Syr. card. bened. ʒ iij.
M. Exhauriantur una vice.

Vel:

℞. *Aq. scord.* ℥ ß.
Rob sambuc. ʒ j.
Tinctur. Croc. gutt. vj.
⊖*is fumar.* ℈ ß.
volat. succin. gr. ij.
Syr. scabiof. ʒ ij.
M. Assumatur una vice.

Forma etiam pulveris convenientia adhibent sudorifera, ut particulæ cuspidatæ pungentes eò magis inter poros eorum frangantur, & irretitæ per poros eliminentur, cujusmodi remedii sequens tyroni existat exemplar.

℞. *Ocul.* ♋. gr. xij.
bezoard. miner. ℈ ß.
⊖*is succin.* gr. ij.
ebor. Philos. pp. gr. vj.

M. F. Pulvis una vice in aqua florum sambuci sacchare parùm edulcorata exhibendus. Prospectis ità poris & tubulis obstructis cutaneis, ut reserentur remediis internis, non cunctantur etiam topicis sive externis resolutionem istam lymphæ coagulatæ, & salium pungentium mucronatarum hebetationem, & extra poros ejaculationem promovere, quod præstant volatilioribus, porosis & blandis remediis, quorum numero inscribunt sacculos floribus hyperici, camomillæ, sambuci, chrysanthemi, herbis scordii, phellandrii, menthæ, farina volatili, creta, C. C. usto præparato & pulve. isto repletis tepidè impositis, linteo crocato & spiritu vini camphorato humectato calidiusculè applicato, quam intinctionem optimè institui putant, si crocus in aqua spermatis ranarum solvatur, & tinctura hac linteum mundum saturatè imbuatur, & lentè exsiccetur, exsiccatum de novo solutioni immergatur, & denuò siccetur, hæcque immersio & siccatio sexies repetatur, tumque linteum istud tinctum ad usum servetur. Eodem modo etiam telam sanguine leporis Martio capti imbutam, & usûs tempore aqua florum sambuci humectatam tepidè imponunt, eamque valdè deprædicant. Sequenti mixtura tepidè adhibita sæpius Erysipelas se abegisse gloriantur.

℞. *Aq. sperm. ranar.* ℥ iij.
Spir. vin. camphorat. ʒ iß.
flor. sambuc. ʒ j.
Tinctur croc. ʒ ß.

M. & hac mistura Erysipelas aliquoties illinatur. Dissolvunt quoque, vel in pulveris formam redigunt olibanum, succinum, myrrham, crocum & camphoram, iisque spiritum vini affundunt, & in loco tepidè per diem & noctem servant in digestione, tum liquore hoc eodem

modo, ac priori mistura utuntur. Fovent etiam partem Erysipelate infectam decocto corticum sambuci, decocto lithargyrii, myrrhæ & lactis sulphuris, vel mistura sequenti:

℞. *Spir. vin.* ℥iiij.
aq. flor. sambuc. ℥ij.
△is viv. ℥ß.
trochisc. alb. Rhas. ʒij.
camphor. ʒj.
M.

Imminuto tumore & dolore tendente, cùm æger liberiùs incedere occipiat, ad reliquias acidas auferendas non abhorrent levia quædam purgantia, quæ glandulas intestinales aliquantum stimulantia excretionem lymphæ per intestina promoveant, ne tanta in copia hæc acrior chylo admisceatur, & ad membra externa devehatur, cujus rei gratia sequentem potissimùm approbant formulam:

℞. *Aq. flor. sambuc.* ℥iij.
cinamom. ʒj.
Tinctur. Jalapp. ʒß.
⁓ *✱ci* gutt. vj.
Syr. de cichor. cum rhab. ℥iß.
F. Mixtura laxativa una vice exhaurienda.

Quando pustulæ sunt excitatæ, easdem aperiunt, ut lympha acrior effluat, & pustulas vel tinctura croci, vel linimento ex cerussâ & spiritu vini illinunt. Ulcera facta aqua calcis vivæ abstergunt & mundant, & unguento albo camphorato, vel ex vitellis ovorum induratis, myrrha, croco, camphora, oleo hyperici & spiritu vini parato ad sanitatem perducunt.

Herpetem. In *Herpete* lympham glandularem corruptam corrigunt, particulas angulares pungentes & rodentes abigendo internis itidem sudoriferis ex antimonio potissimùm & lignis, aut radicibus chinæ & salsæparillæ paratis, quibus liquor iste simul attenuatur, & obstructio glandularum cutanearum, sive miliarium solvitur, tum foris locum affectum abluunt decoctis lignorum, vel aqua Mercuriali, aut lixivio ex cineribus tabaci, & oleum tartari vel solum, vel cum oleo amygdalarum amararum mistum sæpius illinunt, vel alia quædam convenientia unguenta, qualia sequentes exhibent formulæ:

℞. *Unguenti rosat.* ℥j.
Præcipitat. rub. ℈j.
M.

℞. *Cret. alb.* ℥ß.
Butyr. vet. ℥j.
M.

℞. *△is trit.* ℥iß.
⊕ri,
⊖is ♄i aa. ʒij
Lapid. sciffil. ʒiij.
Ol. rapar. veter. q. s.
M. F. Linimentum.

Vel:

℞. *Unguent. rosat.* ℥j.
Lacc. rub.
☿ii precipit. alb. aa. ʒß.
⊖is ♄i ℈ij.
♁ii Diaphoret. ʒij.
M. F. Unguentum.

Vel:

℞. *Sevi ovill.* ℥ij.
fell. bovis ℥iij.
Coq. ad consumtionem humiditatis. F. Unguentum.

Imponunt etiam cataplasmata ex farina secalis, myrrha & apio, in lacte ebutyrato parata, vel linimenta illinunt ex fuligine camini, thure, lithargyrio, scoriis ♀is, △e, baccis lauri, radice aristolochiæ, nitro, ⊕lo, aut alumine, aliisque cum butyro & spiritu vini mistis composita. Quin sequens linimentum singularis existere dicunt usus.

℞. *Tut. pp.*
Ceruss. aa. ℥ß.
Succi Limon. q. s.
F. Linimentum.

§. 19. Curationem *Erysipelatis* facilè assequimur obstructionem inflammatoriam tollendo, hinc acidum & coagulatum, à quo excitatur infringendo ac in tertium mutando, & sic fluxum liberiorem per canaliculos promovendo, cui proposito satisfaciunt medicamenta tum interna tum externa, absque internis curatio nonnunquam frustrà suscipitur, per interna enim lympha cum reliquis succis coagulata ac in tubulis stagnans ad fluiditatem facili marte redigi potest. Ex internis conveniunt potissimùm Diaphoretica & absorbentia quæcunque, quæ non tantùm poros aperiunt, sed & succos acidos in alcalicos redigunt, & sic acidum pessundant, atque hujus generis sunt alcalia, tam fixa, quàm volatilia & oleosa, conducunt ergò in Erysipelate, ⁓ C. C. volat. eboris, ⁓ ⊖ ✱ci oleos. sive aromaticus, ⁓ catarrhalis volatil. ⁓ fl. sambuc. Mixt. s. ℞ bezoard. sine acido parata, ℞ ♁nii ♀sat. Essent. viperin. ♁n. Diaphoret. bezoard. miner. martiale, imo omnia chalybeata hic conducunt, ocul. ♋. C. C. s. △ pp. unicorn. foss. ebor. s. △ pp. mand. lucii, Sacch. seu ⊖ ♄ni: sed quis omnia recensebit? in juniorum Medicorum gratiam unam vel alteram communicemus formulam: *Nostra ratio curandi Erysipelatis.*

℞. ▽ *fl. sambuc.*
card. bened. aa. ℥j.
roob. samb. ʒij.
⁓ *ejusdem* ʒß.
Ebor. s. ▽ *pp.* ℈j.

M. detur ad vitrum, vel detur cochleatim, vel una vice propinetur. Vel in forma pulveris præscribatur sequens vel similis:

℞. *Bezoard. ♂tial.*
ebor. s. △ *pp.* aa. ℈j.
mandib. lucii ʒß.
cinab. ♁nii gr. vj.
camphor. gr. iij.

M. detur cuspidatim hic pulvis cum ▽ flor. sambuc. vel fumar. vel cum potu Theæ. Cinabarina & Camphorata egregia sunt in Erysipelate remedia. Vel sequentis Essentiæ detur dosis ad guttas 30. 40. vel 50. in vehiculo convenienti.

℞. ⁓ *fl. sambuc.*
cochlear. aa. ʒj.
♀.
⊕li ♂ aa. ʒß.
⊖ *✱ci gutt.* x.

M. vel detur ℞ ♁nii ♀sat. ad guttas 20. bis in die. Pro rusticis & pauperibus sufficit seq.

℞. *Alb. græc.* ℥j.
Flor. sambuc. Mj.
Coq. ex lacte dulci aa. ℥vj.
Colat. add.
Croci ℈j.

M. Quod

M. quod calide & imprimis vesperi ab ipsis bibatur.

Purgationes, fortiores (nisi inprimis viis lateat saburra acida, in quo casu convenit infus. nostr. laxativ.) V. S. tanquam noxia in Erysipelate rejicimus, hanc tamen plures in Erysipelate instituendam volunt, non ad causam tollendam, sed ad sanguinis pressionem fortiorem tollendam imprimis urgentibus maximis doloribus Erysipelati conjunctis. Diuretica verò prosunt, quia & per hæc lympha coagulata resolvi ac stagnans per urinam duci potest, inter quæ aliis palmam præripiunt nostra Diuretica, arcanum duplicatum, & omnia nitrosa, imo & salia, item succinata, ex. gr.

℞. *Ocul.* ♋. *pp.* ʒj.
⊖ *absynth.* ℈j.
arcan. duplic. ʒß.
⊖ *volat. succin.* gr. iv.

M. f. pulvis, detur cuspidatim in ▽ fl. Chamomill. sambuc. chærefol. &c. In quem finem conducit serum tamarind. vel destill. cum rad. acetos. Sarsaparill. & sero lactis, addito ∽ u nitri c. ∽ ⊖ ✻ dulcificat. Ut verò obstructio inflammatoria meliùs tollatur & auferatur, parti affectæ adhibenda sunt varia localia ac topica remedia, quæ sibi quisque habeat commendata, quæ sint resolventia, vel acidum destruentia, & coagulatum stagnansque dissolventia, ut lymphæ coagulatæ & acri minimis in tubulis liberior concedatur transfluxus, hinc commendamus omnia alcalina, & absorbentia, camphorata, volatilia oleosa, aqueis tamen temperata, sola sæpe ▽ calida cum sapone Veneta calidè applicata, vel tantùm infusum Theæ cum linteis Erysipelati oppositum sufficit; item ∽ vin. camph. vel crocat. vel in quo flores & baccæ sambuci infusi, seu cui eorum spiritus adjunctus fuerint, vel aliis præferimus sequens:

℞. ▽ *Calcis viv.*
fl. sambuc.
∽ *matrical.*
vin. Camph. aa. ℥iß.

M. applicetur calide quadruplicatis linteis. Vel:

℞. *Myrrh.*
Oliban. aa. ʒv.
Coq. in ▽ *& vin. Gall. f. q. dein add.*
Camphor. ʒij.
croci ʒß.
M.

Vel:

℞. ▽ *fl. sambuc.*
∽ *vini* aa. ℥ij.
Camphor. ʒij.
⊖ ♄*ni* ʒj.

qua mixtura linteum quadruplicatum imbutum sæpiùs parti affectæ calidè imponatur, quo non tantum acidum peccans & obstruens temperabis, sed & tubulos à lympha acri obstructos reserabis, quibus obtentis Erysipelatis symptomata certò certiùs cessabunt ac imprimis ardor inductus. Si hæc præter spem non juvant, ad validiora transeundum est.

℞. ▽ *pluviatil.*
∽ *flor. sambuc.*
vin. crocat. aa. ℥ij.
myrrhæ ʒiß.
Camphor. ʒß.
∽ ⊖ ✻ *ci succ.* ℈j.
⊖ ♄*ni* ℈ß.

M. calefiant parum, quo linteola madefacta parti affectæ imponantur, eaque toties renovanda, quoties frigefieri aut exsiccari percipiuntur. Vel pro pauperibus:

℞. *Flor. sambuc.*
fol. levistic. aa. Mj.
Coq. ex lact. dulc. aa. ℥vj.
colat. add.
∽ *vini* ℥ij.
⊖ ♀ ℥ß.
M.

vel ex herb. rutæ, scordii, absynth. nicotian. fiat decoct. cui add. ∽ vin. camph. vel crocat. sic etiam conducunt lintea saponis lixivio, vel aq. ♃ vel urina madefacta Erysipelati imposita.

Nescio quo anili metu absterriti hactenus Medici ac Chirurgi, quod non audeant Erysipelati applicare remedia humida, sed tantummodo sicca: ast sciant hi scioli, hæc humida volatilia magis per poros penetrare, faciliùs tubulos aperire, succos stagnantes ad liberiorem transfluxum incitare, sicque obstructionem inflammatoriam tolli posse: ego verò omnibus junioribus Medicis Epithemata varia calidè applicanda commendo, & ex experientia videbunt, quantum Praxis Rationalis Neotericorum distet à Veterum obstinatorum irrationali. Sicca verò non rejicienda volo, sed & ea magno cum fructu sæpe applicari statuo, hisce autem nihil juvantibus, ad humida spirituosa ac temperata confugiendum esse. Inter sicca topica eminent pulv. Erysipelatodes *Mynsichti*, item ex alcalinorum classe sunt Saturnina, creta contusa, farina lupinorum, tritici, lini, cortices interiores sambuci cum farina Erysipelati imposita, mulierculis remedium est universale, meliùs verò conducet pulvis ex saccharo ♄ni, cerussa, minio, thure, croco, camphora paratus, & cum lino vel cannabi applicatus: Pulvis quoque liquiritiæ, flor. sambuc. melilot. chamomill. lac virg. &c. eodem modo impositi laudantur. Ex gr.

℞. *Farin. hord.* ℥j.
fabar. ℥ß.
pulv. liquirit. ʒv.
Cretæ,
myrrh. aa. ʒiß.
Cerussf. ʒiij.
Camphor. gr. vj.

M. externè inspergatur hic pulvis: vel sequens magis simplex:

℞. *Farin. c.* ℥j.
myrrh.
cerussf. aa. ℥ß.
camph. gr. v.
M. f. pulvis tenuissimus.

Creta enim & farina sæpè sola sufficiunt, quoniam ex alcali constant, quorum particulæ minimæ cutis poros intrant, & acidum quantum possunt absorbent, pari modo sicuti colchotar ⊖li aëri expositum denuò acidis saturatur particulis. Huic scopo ob alcali copiosum convenit sperma ranarum, & lintea spermate hoc probè impnægnata, ut & pannus lineus crocatus *Mynsf.* conferunt, vel Myrrh. Camphor. croco affund. ∽ vin. vel sambuci, in quo liquore imbuantur lintea, quæ postmodum iterum exsiccentur, & dein ita exsiccata applicentur Erysipelati, quæ tutò & cum summo emolumento apponi possunt.

Alii laudant fel carpiorum calidè illitum, alii commendant folia raphani rusticani, quæ in forma sicca imponenda suadent Empl.

Hic etiam cataplasmata non negligenda, quæ sæpè totam implent paginam, ex herb. rut. scord. absynth. abrotan. decoct. cui add. ⊖ ✱ci depurat ⊖ ♀. spir. vin. camph. & tepide applicetur. Vel Theriaca Androm. vel Diascordium tepidè applicetur per vices, & hinc plus commodi, quàm ex aliis percipies: mutanda enim sunt sæpiùs medicamenta, quia sæpe unico effectum non præstante aliud præstabit. Pars etiam Erysipelate affecta quinquies vel sexies de die mastiche & thure suffumigetur, suffimenta enim ex sabina, radice levistici, fl. stœchad. & aliis, quæ jam in vulgus abierunt, & optima sunt. Uti enim pulveres temperant & moderantur ardorem, ita suffumigia particulis suis alcalinis volatilibus dissipant, & in motum cient stagnantes & subsistentes particulas, ut vel in ordinem redeant vel exhalent.

Curatio Herpetis seu Erysipelatis exulcerati ex jam dictis constat, non multùm differt à curâ Erysipelatis, sal Herpetem producens acrius esse, quàm in Erysipelate, pauciorique sero esse dilutum, quare ut illius quoque curam absolvamus, necessum habemus ea adhibere remedia, quæ salium acrimoniam obtundunt, poros glandularum miliarium obturatos reserant, cuticulæ angustiores poros ampliant, lymphæque penu adaugent. Herpetis curatio variat, prout ipse affectus, si adsit intemperies sanguinis salsa muriatica vel acida, ea (quantum possibile,) auferenda exhibendo infanti vel nutrici appropriata alimenta & medicamenta acredinem involventia, ut decoctum radicis chinæ & leviorum Diaphoreticorum usus sit continuus, conducunt enim omnia Diaphoretica & Diuretica superiùs recensita, & externè ferè nihil tentandum, nisi in antecessum internis causis sit prospectum, quo peracto spontè sæpè curatur, quo neglecto multa sæpè graviaque symptomata subsequuntur. Diversa autem in usum vocari possunt tum lavamenta ex mundificantibus variis absynth. aloe, myrrh. camph. ⊖. ♄ni, ⏜ ⊖ ✱ci, ▽ calc. viv. & similibus conflata linimenta ex unguento rosac. c. ⊖le ♄ni, vel ☿ ▽to alb. sejunctim vel simul vel cum aliis camphor. therebinth. ocul. ♋. flor. 🜍. ⊖ ✱ci commixt. prout res exigit; tum pulveres aspergendi ex cerussâ, lap. calaminar. tut. ocul. canc. ⊖ ♄ni, cret. &c. Omnia quoque medicamenta, quæ in scabie præscribuntur, & hic prosunt, ut ol. ♀. ▽ enulat. Saturnina, Cinabarina, & sequens conducit pulvis Herpeti inspergendus:

℞. *Ocul.* ♋. ℥ij.
cinabar. nat. ℈j.
⊖ ♄*ni* ʒß.
sperm. ceti ʒj.
camphoræ ʒß.
M. f. pulvis.

Vel illinatur balsamus Peruvianus, vel cum linteis carptis imponatur. Quandoque etiam ad fortiora accedendum est, ex. gr. sequens in Herpete sæpè optimum præstitit effectum, cautè tamen applicandum.

℞. *Sublimat. opt.* gr. xij.
▽ *pluvial.* ℥vj.
Coq. super cineres calidè in phialâ vitreâ ad dimidias.

Vel in forma linimenti: Vel
℞. ☿ *sublim.* ʒij. *ad* ℥ß.
immittatur vasi stanneo, ac ei affund.
▽ *fl. fabar. sigill. sal. ad* ℥vj.
stent ita per noctem, mane filtretur aqua, ut clarescat. Vel
vitriol. Ungar. ℥ß.
▽ *Plantag.* ℥iij.
applicetur quadruplicatis linteis.

℞. *Ungu. rubr.* ℥j.
camphor. ʒj.
☿ *præcipit.* ʒß.
ol. rosar. ʒß
M. fiat l. a linimentum.

quo Herpes calidè inunguendus est, vel theriaca vel diascordium, vel spir. matrical. cum aq. ♆ vel Elix. vit. imponantur: ex salib. volatilibus impositis sæpe optimum observavi effectum imprimis si cum aqueis fuerint temperata, sic & convenit ⊖ volatile oleosum illitum. Suffumigia nec hic contemnenda sunt. Celeberrimus D. *a Guldenklee* Herpetem miliarem feliciter curavit præmissis cholagogis & fervorem particularum emendantibus remediis solis paucis topicis, cerato sc. Hieronymi Fabricii ex succo tabaci, &c. & postmodum arcano Valesii de Tarantâ applicato funditùs hisce delevit.

CAPUT VII.

De Oedemate & Scirrho.

§. I.

INter Tumorum genera Medici & Chirurgi referunt *Oedema* sive *Oedos*, quod derivatur à verbo Græco οἴδημα & οἶδος, quod significat tumorem frigidum laxum, mollem, albicantem, doloris expertem, non renitentem, per quem materia subtilis seu cœlestis liberè sine remora perfluere potest; *Oedema quid?* describi potest *Oedema*, quod sit tumor mollis, laxus, digito prementi cedens, indolens & albicans in cruribus præcipuè apparens, à succis, imprimis lympha effœta & viscida ac stagnante, vel planè è tubulis suis evasatâ, à defectu ætheris ortum habens, morbisque chronicis plerumque succedens.

Scirrhus derivatur etiam à Græco verbo σκίῤῥος, quod propriè tumorem durum, renitentem, ac indolentem denotat. *Scirrhus.* Sunt, qui distinguunt inter Scirrhum legitimum, sive exquisitum, & non exquisitum, quem vocant ὄγκον σκιῤῥώδη. Nos verò hanc distinctionem rejicimus, pro causæ enim & loci, seu partis affectæ ratione saltem differunt. Distinctio ergò in Scirrhum phlegmonodem, erysipelatodem, œdematodem tanquam inutilem è foro Chirurgico exulare jubemus, cum doctrina hæc de quatuor humoribus *Galenicis* sit relinquenda. Scirrhus ergò describi potest, quòd sit tumor durus reni- *Ejus Descriptio.*
tens

tens & indolens absque inflammatione sensim in partibus mollioribus genitus, partes internas æquè ac externas invadens, à succis spiritibus volatilioribus fraudatis, fixioribus ac crassioribus in tubulis stagnantibus & vix fermente scibilibus & sic partem extendentibus obortus. Scirrhus vulgò, ceu dictum, dividitur in exquisitum, & nothum dolenem.

Pars affecta. §. 2. Omnes corporis nostri partes internæ, ac externæ, quatenus constant ex tubulis ex uno magno tubo prodeuntibus, pro parte affectâ Oedematis haberi possunt, cùm collectio humoris viscosi ac aquei in hâc vel illa parte facilè fieri possit, præsertim verò in extremitatibus, & quidem pedum, hic tumor observari solet, & hoc facilè fieri potest ob loci declivitatem. Oedematis ergò sedes sunt *vasa lymphatica*, effœtam lympham vehentia cum intemperie sanguinis viscida & pauco sale referta, hinc cùm vasa sanguifera comprimantur, lymphatica autem distendantur, oritur pallor. Scirrhi verò pars affecta sunt glandulæ omnes & tubuli quicunque, vel partem internam, vel externam constituentes.

Diagnosis. §. 3. *Dignoscitur* Oedema, seu tumor œdematosus, ex iis, quæ jam superiùs in ejus descriptione relata fuerunt, tum ex eo, quòd vestigia digiti impressi diutiùs supersint, & successivè iterum eleventur, tum etiam ex pallore tumoris, & ex doloris, Inflammationis & caloris absentia, humor quippe obstruens dolorem ac inflammationem non efficit, ex eo apparet, quod succus iste minimè fermentativus est, unde patet, fibras haud tanta vi expandi, & per consequens minorem dolorem & calorem causari. Nullus enim in hac obstructione œdematosâ adest particularum minimarum motus intestinus. Hinc etiam Oedema rarò suppuratur, materia enim obstruens est humor viscidus ac crassus, qui non facilè, ut chylus, coagulatur, ideoque rarissimè, vel nunquam in pus mutatur, nisi efficiatur, ut alcali & acidum in eodem tumore invicem digladientur ac fermententur, non aliter, ac fieri videmus in oleo Ҫi per deliquium oleo ⊕li affuso, sal enim Ҫri & quodvis sal alcali acuta habet spicula, interim pluribus poris amplioribus est donatum, & per consequens multum ætheris secum vehit, oleum autem ⊕li constat ex particulis acidis scindentibus, non tam porosæ substantiæ, porisque non tam amplis, hinc etiam tantam ætheris quantitatem non fert. Itaque si confusio duorum horum liquorum fit, magnæ oriuntur turbæ, acidæ enim scindentes particulæ se amplis salis Ҫri poris insinuant, illisque obstructis, ætheri, quem copiosum secum vehit, viam præcludit, qui concitatiori motu in illos ruens manifesta nobis sui transitus exhibet signa, imò cum tanto impetu partes distendit, ut si incautiùs confusio fiat, vitrum in partes dissiliat. Ab hoc itaque concitatiore ætheris motu calor, strepitus & murmura deduci solent. Fumi autem oriuntur, quia per celerem illum ætheris motum particulæ attenuantur, inciduntur, & resolvuntur, quæ resolutæ nobis fumos exhibent. In hoc verò Oedemate cessat hæc effervescentia, quia æther per continuatum motum novos sibi formavit poros, quos liberè ac sine ullo impedimento transit, quamdiu enim liberè transire nequit, & vi quadam ruere debet, tamdiu effervescentia liquorum & succorum corporis nostri durat, novis verò poris factis illa cessat.

Scirrhi signa Diagnostica sunt tumor durus & renitens, ab initio minimus apparens, de die verò in diem crescens, modò lividus, modò pallidus, juxta varietatem humorum stagnantium, & exinde enatam texturam partium, absque verò Inflammatione, calore & dolore apparet hic tumor scirrhosus, ex quo iterum patet, succos hos non esse fermentescibiles, sed potiùs in ipsis cessare motum intestinum particularum minimarum, hinc est, quod nullus calor, nullusque dolor percipiatur, de quibus jam abundè egimus.

§. 4. Quemadmodum *Galenici* ex biliosâ fluxione Erysipelas, sic ex pituitosâ deducunt *Oedema*, quod ipsis tumor laxus est citra dolorem. Norunt autem etiam tumores laxos fieri circa pedes in affectionibus aquæ inter cutem, & tabe, ac malo corporis habitu. Ob pituitosi ergò humoris influxum, laxum tumorem in parte aliqua oboriri statuunt. Causæ primitivæ ipsis sunt omnia ista, quæ intemperiem frigidam & humidam producere, pituitæque proventum generare possunt, ut est aër frigidus & humidus, victus inordinatus, crapula, &c. Causa antecedens *ipsis* est temperies humida ventriculi, cerebri, Hepatis, & pituitæ in corpore proventus, quæ est causa Oedematis conjuncta, quatenus est, ut illi loqui amant, naturalis, & quarta sanguinis pars insipida & alba. *Galenicorum opinio de causa Oedematis.*

Scirrhum autem exquisitum à viscoso, ac crasso humore, partibus Scirrho affectis adeò impacto, ut ægrè avelli possit, fieri contendunt. Alii ex *ipsis* Scirrhi causam ab humore melancholico naturali, nonnulli à pituita crassa deducunt. Ab hepate & liene malè affectis facilè humorem vitiosum mitti posse non dubitant. Plerumque tamen à Medicis *Scirrhum* fieri ajunt, qui inflammationes & ignes sacros perfrigerant ac adstringunt. *Scirrhi.*

§. 5. *Oedematosum* tumorem *Paracelsus* deducit à liquore in parte quadam resoluto, producto ab externis causis & accidentibus, cùm quisquam læsus fuerit, vel ex abundantia liquoris, sal autem quodvis resolutum in suo loco remanere statuit solùm, nisi per poros transeat, quod in Oedemate fieri nequeat. *Paracelsi placita de causa Oedematis.*

Scirrhum verò in omnibus corporis partibus vel à sale nitroso in eas dejecto, & ibidem alienam indolem induente tumoresque hosce producente, vel à vitriolo in duritiem abeunte excitari existimat, quorum posteriores tumores ob vitrioli corrosivitatem aliquando in ulcera transeant. *Scirrhi.*

§. 6. *Helmontius* in cruore extravenato, detento & condensato esse fermentum excitativum existimat, hinc latex quamdiu cum cruore in venis existit, vel ad glandulas fertur, communi vita potitur, nec regulis hydraulicis paret. Sursum verò atque deorsum nescit, quia non habet. Ast extra vitæ consortium semel rejectus, jam excrementi naturam subit, deorsumque sæpè properat, proprio gravatus pondere. Vilis itaque pretii latex in Oedemate evalatus ab ipso habetur, ideoque quoties unumquodque viscus malè afficitur, statim laticem negligit, eumque à cruoris sui consortio excludit, satisque sibi negotii in sui tutelam reperit domi. Ergò latex semel alibi repudiatus, vitæque sodalitio spoliatus, & in partibus quibusvis corporis delatus, *Helmontii ratiociniorum de causa Oedematis.*

excre-

excrementi statim indolem suscipit, quin suam sibi que nativam. Hæc ipsi *Helmontio* est *causa Oedematum*, & non tam causa, quàm productum, laticem in Oedemate minùs vitæ consuetudine privum, quàm in Ascite, etiam rursus in venas sorberi, & ad renes labi, ut ultimam lotii determinationem subeat, contendit Author. Latex enim, secundùm *Ipsum*, in cruoris massa innoxius vagatur, ad loca opportuna defertur, distributivæ facultati promptè auscultans. Pariter licet in morbis obsequiosus abundet, & œdematosa crura inflet, id fortè contingere ait. Natura enim, ut loquitur, generali nisu odiosum sibi hospitium parit, illudque excrementis farcinat, quæ abigere optat. Oedemata fieri statuit, si attractrix laborat restagnatque latex in hepate. Eapropter *Galenicorum* opinionem, quam habent de pituita in Oedemate seu tumore laxo collecta, ridet, & pluribus comprobat rationibus & experimentis, eam falsam esse, sed potiùs laticem acidum & restagnantem accusat.

Scirrhi. Pro *Scirrhi* indole & *causa* ritè expiscanda *Helmontius* statuit, quòd totus cruor, ut in Gas abeat, duabus alis ad volandum opus habeat, aëre & fermento, quare quoties aliquid cruoris in externo corporis ineptum fit, aut non sensim disponatur, gradusque subeat, ut totum per totum fiat volatile & transvolabile, eo momento jam *Scirrhos* & *Nodos* esse conceptos arguit. *Duros* etiam *Scirrhos* ex Tartaro peregrino sæpè coalescere non dubitat, Tartarumque hunc inesse materialiter in edulis & potibus, itemque permanere per digestionum officinas, atque proinde tandem coagulari in miseriis tradit Author. Coagulata in nobis fieri per exsiccationem (excepta creta podagrica, neque per tartarum incxiste tem clam, multo minùs ex Microcosmi conditione saxosa aut calcinatoria. Alioqui sit initio, prout & *Scirrhosum* quodlibet, itemque bolus, lutum, mucago, arena & duelech seminalibus initiis juxta *Ipsum* coagulantur ac resolvuntur, atque longè aliter solvuntur ac coagulantur, quam si pertinax & immutabilis rerum quatumlibet tartarus sua sponte in nobis peregrinum coagulum dedisset. Mucilaginem quoque in partem aliquam per Crisin delatam suscitare sæpiùs *Scirrhos* pluribus Author comprobat rationibus.

Willisii rationes de causa Oedematu. §. 7. *VVillisius* statuit, sanguificationem perfici tum fermentatione, tum accensione, cruorisque crasin integram permanere, dum earum utraque ritè exercetur; si verò spiritibus & sulphuribus dissipatis aut depressis, & sale à copiosiori aqua diluto, latex serosus præpolleat, infirmatur pervertiturque hæmatosis. Chylus itaque in sanguinis massam confluens, eumque cadaverosum quasi reperiens, ab illo nequaquam fermentatur, nec dissolvitur, comminuiturve: chylus ergò nullam vel saltem levissimam passus alterationem, in aqueum vitiosumque commutatur liquorem, qui indies augescens sanguinem obruit, ejusque calorem imminuit. Cruor autem curriculum suum per universam corporis peripheriam tardiori tamen gressu pergens, serum istud exuberans ex arteriolarum osculis in laxiori quadam parte deponit, illud verò spiritibus destitutum & torpidum existens, venarum orificia, à quibus refertur, subingredi non valet, & majori sua diuturniorique aggestione, impletis omnibus poris partis, in qua residet, eam in tumorem elevat. Morbus iste contingit etiam ex sanguinis accensionis defectu, quando scilicet inspirato crassiori aëre paucioribusque nitrosis particulis dilato, sanguis in præcordiis ritè non accenditur, & tenuiore in illo excitata efflagratione rectè nullo modo perficitur; hocque pacto depravatur cruoris latex, ac vi sua fermentativa penè exutus, chylo dissolvendo atque assimilando impar reperitur, illumque in serosum humorem permutari sinit. Quum tamen sanguinis fermentatio ejusque accensio semper adeò non invertantur, ut nulla ipsi ampliùs supersit chylum fermentandi assimilandive virtus, sed earum utrique aliqualis contingat imminutio, liquoris aquosi proventus semper copiosior non accidit, parcâque solummodò copiâ aggeritur, & in peculiari quadam parte laxioris texturæ aggeritur, quam in tumorem *Oedema* appellatum elevat.

VVillisius noster de Scirrhi causâ ratiocinans asserit, adeò copiosas interdum adesse in sanguine terrestres particulas, ut activorum ejus principiorum volatilisatio ab illis inhibeatur, & ipsius æque ac succi nutritii consistentia spissior reddatur. Latex ergò sanguineus testudineo gradu corporis partes perluens, terreisque particulis scatens, quum ad angustos glandularum ductus per arterias delatus fuerit, eos permeare, venarumque oscula subintrare nequit. In glandulis itaque remorari cogitur, & in illis stagnare necesse habet; sed quum serosæ particulæ præ ea, qua pollent tenuitate, venarum orificia subire possint, à terrestribus deciscunt, easque relinquunt in glandularum vasculis, quas continua suæ aggestione adimplent atque infarciunt. Liquor verò nervosus malo fermento præditus, pravum istum succum in glandulis effusum ipsis assimilare nequaquam valet, & eum in illarum substantiam convertere, sed durum tumorem *Scirrhi* nomine venientem ex eo compingit & efformat. Scirrhi.

Sylvii opinio, quo modo generetur Oedema. §. 8. *Sylvius* in quibusvis corporis partibus tumores *Oedematosos* contingere posse asserit, eorumque *causam* existimat serum & pituitam nimiam, non tantùm massæ sanguineæ admixtam, sed & intra partes corporis externas effusam, quod subsistens serum aut pituita in parte aliqua, ibidem juxta *Ipsum* producit Oedematosos serososque tumores in partibus particulares, cruribus præsertim & pedibus, tum in singulis corporis partibus. Tumores hos sæpè ortum suum habuisse existimat à nimio potu, cui indulgent non pauci ob sitim ferè inexstinguibilem, qua fuere affecti in quibusdam febribus & continuis & intermittentibus, imprimis durante frigore, existente tunc potu pernitioso.

Scirrhus. *Scirrhosi* verò tumores juxta *Sylvii* fundamenta originem sumunt ex diuturniore partium obstructione, ob sanguinis ac humorum nimiam viscositatem, coagulationem, inspissationem, aut pituitosi humoris intermisti nimiam quantitatem. Coagulationem hanc humorum induci ait ab acido nimis austero, unde sanguis ac pituita firmiorem & magis renitentem acquirunt duritiem.

Cartesianorum judicium de causa Oedematis. §. 9. *Cartesiani* à succo quodam crasso, sive lympha lutulenta, viscida & coagulata tubulos partium obstruente tumorem *Oedematosum* progenerari docent, cujus succi viscidi originem accu-

accusant chylum crudiorem ex ingurgitatione cibi & potus ventriculum obruente pronatum, præsertim verò vinum acidius majori in copia potum tumori huic ansam præbere nôrunt, quandoquidem succi acidiores alias particulas porosas & volatiliores in motu suo impediant & in quietem cogant, sicque succos inspissari. Frigus etiam externum vehementiùs vel inspiratione assumtum, vel poris corporis adhærens, succorum motui in corpore obsistere, & in viscidatem eosdem cogere fatentur, quapropter piscatores, aliosque homines sæpius aquæ calidæ insistentes pedum Oedemate tandem onerari norunt, uti & illos, qui tempore pluviali & hyemali sive gelida iter aliquod longinquius conficiunt, quod asthmaticis & difficultate spirandi affectis eo citiùs contingat, cùm sanguis cum reliquis succis in machina eorum debitè ventilari nequeat, & per inspirationem frequentiorem aërem frigidum aperto ore in pulmones admittere opus habeant, qui massæ sanguineæ communicatus ejusdem circulationem tardiorem reddat, & multis particulis acidis angularibus ad motum intestinum minùs promtis eandem inficiat, unde lympha tam clara à reliquis ejus succis sequestrari nequeat, sed turbida & lutulenta per glandulas transire inepta, extremis corporis partibus potissimùm, & nonnunquam etiam ipsi trunco communicetur.

Scirrhi. Ab ipso verò chylo ab iisdem particulis angularibus, sive acidis coagulato *Scirrhum* in parte aliquâ glandulari pronasci credunt, particulis enim volatilioribus & ramosioribus à crassioribus caseosis segregatis, posteriores firmiùs compinguntur, & interdum adeò incrassantur, ut in tophaceam & calculosam abeant duritiem. Nonnunquam in ipsis inflammationibus contingere dicunt, ut perversâ topicorum minùs convenientium applicatione volatiliores istæ chyli obstruentis particulæ per poros nimiùm dilatatos abeant in auram, quibus absumtis residuum in fluorem redigi nequeat, sed ob terrestreitatem suam in tubulis quiescat & eosdem obstruat, circaque obstructionem istam novi succi, & præsertim chylosus, tamdiu hæreant, donec per diuturniorem motum intestinum volatiliores eorum sales denuò aufugiant, & terrestres partes prioribus in tubulis jam morantibus aggregentur, & tumor ità durus augeatur. Ut verò ejusmodi terrestreitates in succis corporis humani colligantur, multum attribuere censent victum, crassum, frequentiorem & diuturniorem esum casei antiquioris, carnis infumatæ, piscium marinorum infumatorum, vel muriâ diutiùs conditorum, potum cerevisiæ crassioris ex aquis lutulentis, sabulosis aut calcariis paratæ, nec non vini non satis depurati, & particulis terrestribus abundantis, aërem crassiorem, sulphureum, & nebulosum aut frigidum copiosiùs & diutiùs inspiratum, qui chylum in sanguine contentum pariter inspissat. Ex diuturniore mœstitia multos succos acidos, & austeros in corpore colligi putant, coagulationi chyli aliorumque liquorum, quàm maximè accommodatos, unde externa quoque remedia acidiora inflammationi vel eryspelati sinistrè adhibita humores ibidem loci detentos coagulare, & tumori huic spisso ansam præbere fatentur.

Nostra sententia de causa Oedematis. §. 10. Ut & nostram de causa *Oedematis* addamus sententiam, dicimus & hunc tumorem esse à stagnatione humorum in partibus tubulosis, nullus enim tumor esse potest, quando corporis nostri canaliculi aperti & integri sunt, succi liberè perfluere ac circulare possunt, in Oedemate verò succi sunt magis lutosi & effœti, quàm in aliis tumoribus, humor enim in Oedemate est instar gelatinæ seu jusculi carnis frigefacti: in principio ex dilaceratis vasis lympha & succus nerveus exstillant, & in partes vicinas effluunt, quæ dein ope acidæ acrimoniæ in materiam lutosam commutatur, non aliter ac si decocto cornu cervi affunderis acidum, quod dein mutatur in gelatinam, vel si jusculum carnis exponas aeri acido à quo crassius redditur. Causa ergò immediata Oedematis est lymphæ in parte quadam stagnatio, à vase lymphatico obstructo & distento, vel ab effusione ejusdem in partem, in quâ colligitur, à rupto vase, causa verò mediata est lymphæ viscíditas, crassities, & aquositas; experientia enim constat, lympham ex alcalibus sulphuribusque volatilibus, & ex sulphuribus fixis ac phlegmatis constitutam esse; dum enim principia ista ordinem suum servant, justæ sunt magnitudinis, & figuræ, ac motu æquabili aguntur, nulla fit lymphæ in corpore remora, at quum ex plurimis causis notabilis immutatio iis omnibus accidere possit, nec mirum quoque, si lympham aliquando in partibus stagnare videamus. Succus enim Oedematosus seu lympha ob crassitiem & aquositatem suam non facilè ab *aithere* agitari potest, non mirum proinde est, quod in tali tumore non graves subveniant inflammationes aliaque symptomata. Subsequitur quidem Oedema morbum chronicum, & acutum nulla causa evidente prægressâ, nisi quòd in morbis chronicis & acutis maxima fit spirituum animalium deperditio, tenuis contingit illorum reparatio, volatiliores sanguinis particulæ dissipantur, & sale volatili oleoso sanguinis deficiente necessariò lympha crassa ac effœta remanet, imo partium fermentationes seu motus particularum minimarum intestinus cessat. Saliva autem phlegmatis (quæ in morbis acutis aut chronicis dissipata fuerit.) æquè ac par est non abundans, alimentis sufficientem non conciliat fluiditatem, acidaque illius, ut & salia crassiorem adepta molem alimentorum tenuiores particulas subire nequeunt, easque intemeratas ferè dimittunt. Alimenta in ventriculum delapsa, & leviorem tantùm in ore passa præparationem; æquè ac par esset à fermento stomachi non dividuntur & comminuuntur, quùm per morbi decursum vel ejusdem violentiam notabile contigerit alcalicorum phlegmatumque detrimentum, & fermentum ventriculi nihil aliud sit, quàm liquor ex alcalibus acidis & phlegmatis compositus, si liquor iste, qui à sanguine secernitur, alcalicis & phlegmatis fuerit depauperatus, alimentorum salia aptè non diluet, nec eorum sulphura, uti necessum foret, dissolvet, unde accidit, ut chylus, qui ex hâc massâ ita fermentatâ oritur, crassus fiat ac viscidus, talis autem chylus ad duo-

denum appellens, & intestinorum tubulum excurrens, à succis in illorum cavitatem defluentibus non corrigitur. Bilis siquidem, quæ ex multo alcalico fixo, pauco volatili, pauco ♃re, paucissima terra & copioso phlegmate constat, satis abundantibus alcalicis phlegmatisque ditata, chyli acida, ut conduceret, non absorbet, nec convenientem fluiditatem illi impertitur, succi cùm ex Pancreate, tùm ex glandulis intestinorum tunicis insertis emanantes, & ex alcalicis volatilibus sulphuribus, phlegmatisque constituti, alcalica satis copiosa non possidentes, nec phlegmatis ea, quæ requireretur, abundantia prædita, residua chyli acida, ea qua par esset ratione, non absorbent, sulphura sufficienter non dissolvunt, chyli particulas reliquas, ut conferret, non diluunt, nec justam mixturam illis conferunt. Is itaque chylus sanguini permixtus, ab isto corrigi nequit, omnesque succi ab hoc separati, ejus indolem participare debent.

Quum ergò sanguis lymphæ fons existat, hæc illius indolem redolere debet. Si autem potior particularum volatilium sanguinis portio avolarit, crassiores tantùm, inter quas primas obtinent *acida*, ad motum ineptiora, & sulphura crassà remanent. Lympha ergò, quæ ex sanguine à glandulis separatur, particulis suis volatilioribus fraudatur, & ex crassioribus tantùm sulphuribus, quibusdam acidis & phlegmatis constat, sed paucis restitantibus alcalicis in lympha, quæ sulphura ejus dissoluta detineant, acidis in illorum ramis sese implicantibus, & phlegmatis illa circumducentibus resistere nequeunt, quare coagulantur & conglobantur, & in vasorum lymphaticorum angustiora orificia delata, in illis cespitant, eaque obstruunt, novæ lymphæ advenienti obicem ponunt, quæ quum ulteriùs progredi nequeat, hoc in loco remoratur, perpetuoque affluxu vasis tunicas distendit, partesque adjacentes in tumorem elevat œdematosum; at verò tanta fit interdum lymphæ in vase collectio, ut fibris tunicarum illius ampliùs sese extendere non liceat, cessànteque elatere, & continua facta lymphæ in tunicas impulsione, fibræ tandem disrumpantur, vasaque contentum liquorem effundant, vel quoque temporis tractu delicatiora acida lymphæ à sanguine communicata, remanentium alcalicorum poros subeant, saliaque producunt, quæ vasorum tunicas impetentia fibras illorum discindunt & dilacerant, vasisque aperturam inducunt. Quando ergò adest intemperies viscida, terrestris sanguis & succus in remotissimis minutissimisque tubulis facilè sistitur, unde obstructio totalis sine dolore acuto, quia partes terrestres & viscidæ prædominium obtinent, hinc partes salinæ acutæ incarceratæ, & quasi sicuti ensis in vaginà reconditæ sunt. Quando verò Oedema oritur, nulla prægressà caussà evidente, sex quoque res non-naturales vulgò dictas meritò accusare debemus, omnia enim ea contribuunt, quæ vel volatiliora alcalica dissipant, aut abundantiora acida sanguini ac succis inferunt, quæ jam in capite de Inflammatione satis fusè explanata sunt; & quum lympha à sanguine tanquam fomite, ut suprà vidimus, originem ducat, illius constitutionem æmulari debet, paucisque in illo existentibus alcalicis copiosisque acidis compositionem ejus ingredientibus, ad visciditatem coagulationemque prona fit, vel acrimoniam assequitur. Cùm proinde debita inter sanguinis particulas non est proportio, ac proin intestina ejus agitatio ritè non procedit, prævalentes (cùm nec chylosarum seu viscidarum fiat attenuatio,) particulæ crassæ viscosæ, terrestres sibi mutuò facilè adhærent, sibique ea de causa in angustissimis, licèt laxis, à corde remotissimis tubulis, h. e. in extremitatibus, manibus pedibusque sistuntur, quos tum totaliter obturant, vixque ulla inter ipsas fit fermentatio, paucis acutis omninò involutis, nullum nisi gravativum cum sensu frigoris excitant dolorem, cumque sensim & sensim coagmententur, pedetentim intumescit pars Oedematosa tum dicta, pallida ob compressionem vasorum sanguineorum, tubulis ultra tonum expansis à materià viscosiore, quàm in universali Oedemate seu Leucophlegmatià, ubi viscriditati major conjuncta ▽æ & ⊖lis copia, illic autem major viscriditas cum acido adesse videtur, manente aliquamdiu fovea digito impressa, viscidis particulis tardè tandem locum, quo expulsæ erunt, repetentibus.

Materia obstruens si magis, quàm prior, fuerit crassà, viscosa, resinosa, prout arctiùs vel copiosiùs poris tubulisque infarcta, vel plures simul circumvicinarum partium, præprimis glandulosarum, tubulos intortos obsesserit, recenter, aut à longò tempore, fugatis interim lubricis aquosis aliisque subtilibus, cum magis vel minùs notabili quantitate particularum ⊖sarum, terrestrium vel acidarum conjuncta, majores durioresque (interdum tophaceos & calculosos,) producit *Scirrhos* exquisitos vel nothos dolentes: Porro Scirrhi non raró oriri solent in partibus Inflammatis post intempestivum refrigerantium ac repellentium usum, non dispari ratione, ac gangræna post applicationem albuminis ovi cum bolo, imò multi tumores à nimiùm calidis resolventibus, fluidas potiùs expellentibus, quàm crassas dividentibus, seu attenuantibus, scirrhosi fiunt magis vel minùs pro materiæ & partis varietate. *Scirrhi.*

Causa ergò Scirrhi est succorum coagulatio, eorumque in parte aliqua, præsertim glandulosa, stagnatio & induratio, acidum enim coagulando materiam in duritiem adigit. Jam superiùs demonstravimus, Inflammationem fieri à tubulorum obstructione à sulphuribus, à medicamentis acidis coagulatis, & ab alcalicis iisdem saturatis orta. Si enim pro remediis, quæ acida absorbeant, motum succis stagnantibus communicent, poros strictiores dilatent; ea adhibeantur medicamenta, quæ acidorum penu adaugeant, succorum cespitantium motum inhibeant, porosque obturent ac stringant, qualia sunt repellentia, materia compactior redditur, obstructioque validior fit. Prorumpens autem materia subtilis, accedentes spiritus animales, subtilioresque sanguinis in vasis circumjacentibus contenti particulæ impingentes, in succos illos stagnantes, tenuiores tantùm in motum agunt eorum partes, easque ad exitum determinant; at quum alcalia volatilia, sulphura volatilia, phlegmataque, eæ sint particulæ, quæ ad motum magis sunt pronæ, motu donatæ ab aliis desciscunt, & per poros effugiunt. Crassiora verò salia ab alcalicorum cum acidis connubio genita, crassa sulphura & terrestreitas

in parte

in parte remanent, quum autem continuetur materiæ æthereæ, spirituum animalium, & volatiliorum sanguinis vicini particularum in succum stagnantem appulsus, nec crassiores illius particulæ ab iis attenuari nec comminui possint, acida in alcalicorum poros altiùs ab ipsis adiguntur, & sulphurum ramis fortiùs involvuntur, saliaque in partis fibras compulsa, illas mutuò inter se arctiùs adjungunt, earumque interstitia angustiora faciunt. Sed quum sulphura salium aculeis superextendantur, & terrestreitas massæ isti permixta eorundem salium spicula obtegat, partium fibrillæ à salium insultibus vindicantur, nullusque, vel levis excitatur dolor, Durities ex eo prodit, quod evaporatis volatilioribus alcalicis, reliquæ particulæ juxta se invicem quietæ remaneant, sulphura ab alcalibus, ut antea, nequaquam dissoluta, coagulentur, motuque destituantur, dissipatisque phlegmatis, aliæ particulæ à se invicem semotæ non detineantur & undique pressæ propiùs ad se invicem accedant, ac rara parvaque relinquant interstitia. Sic quoque validiora discutientia medicamenta parti alicui inflammatæ incautè & sæpè applicata, & per poros ad succum in illâ parte stagnantem delata, tenuiores ejus particulas in motum concitant, irritatis partis fibrillis, frequentiusque iteratis illorum vibrationibus, magis volatilisatur succus stagnans, eliminanturque per poros subtiliores ejus particulæ, crassiores que in parte relictæ arctiùs inter se uniuntur, fortioresque faciunt obstructiones, quæ durum producunt tumorem indolentemque, salium illas facientium aculeis sulphuribus absque terrestreitate obtectis.

Remotæ causæ sunt res non naturales malè à Medicorum vulgo ita dictæ, quæ & suum symbolum ad excitandum hunc affectum afferunt; aër enim calidus & exæstuans concitatiorem motum succis concilians, illaque vehementiùs rarefaciens, tubulorumque fibrillas fortiùs pungens, ex illorum vasis eruptionem infert; aër autem iste fervidior succum extravasatum volatilisando, partisque poros ampliando, succi subtiliores partes abripit, ejusque crassamentum ex salibus sulphuribusque crassis & terrâ compositum in parte relinquit, consumtis ergò tenuioribus particulis, à quibus reliquæ in motu conservabantur, & exhaustis phlegmatis, à quibus dissolutæ detinebantur, hæ undique à materia subtili pressæ, & à continua fibrarum partium ambientium vibratione compulsæ, arctiùs invicem connectuntur, crassioresque constituunt moleculas, quæ pertinaciores in tubulis efficiunt obstructiones, à quibus tumor excitatur durus & indolens *Scirrhi* nomine veniens.

Aër frigidus particulis duris, rigidis & acutis donatus, fibrillarum poros subiens illos occludit, earumque interstitia angustiora reddit. Salia volatilia per insensilem transspirationem exire solita, obturatis poris, angustatisque fibrarum interstitiis avolare nequeunt, sanguinique, chylo vel lymphæ remixta, rapidiorem motum illis communicant, validiusque ea exagitant, & tenuiores subtilioresque ipsorum particulas evaporare faciunt, subtilioribus ipsis exhalatis, acida alcalicorum crassiorum poros subeunt, sulphuribusque ramis intricantur, eaque coagulant. Salia ergò ab acidorum cum alcalicis unione orta, & sulphura ab acidis coagulata ad constrictos tubulos delata in iis remorantur, eosque obstruunt. Materia subtilis, spiritus animales & volatiliores vicini sanguinis particulæ tenuiores, si quæ adhuc supersint, partes exagitant, & à reliqua massâ separant, ac per poros amandant; crassiores ergò tantùm particulæ remanent, quæ arctiùs inter se conjunctæ durum efficiunt tumorem, qui nullum adjunctum habet dolorem, salium aculeis nudis non existentibus.

Cibi acidi & acerbi copiosiora sanguini impertientes acida, salium in eo abundantiam promovent, sulphurumque majorem adducunt coagulationem. Salia ergò illa, sulphuraque ista coagulata, ad angustiores vel minùs robustis fibris pollentes tubulos deducta, in illis obstructiones faciunt, nullo ipsis concesso ob molem exitu. Stagnante igitur in parte humore, tenuiores ejus particulæ perpetuo, quo donantur, motu evaporantur, crassioraque salia & sulphura coagulata cum terrestreitate in parte subsistunt.

Cibi nimiâ terrestreitate, aut viscciditate, sive crassioribus sulphuribus iisque copiosioribus præditi Scirrhum procreare valent; si enim terra in eâ adsit abundantiâ, ut à phlegmatis dissolvi nequeat, repletisque aliorum elementorum sanguinis, vel succorum ab illo segregatorum, interstitiis, copiosa adhuc superfit, ad arctiores tubulos delata, scabraque superficie donata illorum poris affigitur, ipsisque adhæret: angustioribus ita factis tubulis, succus ad illos perveniens in cursu suo impeditur, subtiliores ejus particulæ exhalantur, crassiores stagnant, alcalia ab acidis saturantur, sulphura ab iisdem coagulantur, terrestresque particulæ in consimiles impingentes, iis adnascuntur, tubulorumque obstructionem, ac partis tumorem adaugent. Potûs eadem habenda est ratio, quæ cibi.

In vehementiori motu, frequentioribus iisque validioribus fibrarum partium in sanguinem vibrationibus, hic rapidiori agitur motu, nimisque attenuatur ac rarefit; eodem de causâ copiosiori tenuiorique sanguine ad cerebrum appulso, abundantiores in eo progignuntur spiritus, & ad partes majori vi determinantur, à quibus adaugentur sanguinis motus & rarefactio: quod chylo & lymphæ etiam evenit, durante rapidiori tali motu, minutiores sanguinis, chyli, lymphæve particulæ majori parte exhalantur, reliqua verò massâ tenuioribus hisce orbata particulis, à quibus in motu conservabatur, & crassiores soluminodò possidens, quietior redditur torpidiusque fluit acida: crassiorum alcalicorum poros subeunt, iisque inhærent, sulphura ab alcalicis ampliùs, ut anteà non dissoluta, ab acidis coagulantur, & ad angustiores tubulos devenientia in illis retinentur, illosque obturant. Continuâ per motum humori obstruenti communicatum dissipatione, subtiliorum particularum, terra tantum cum salibus & sulphuribus coagulatis remoratur. In quiete debiliores fiunt fibrarum partium in sanguinem vibrationes, ideoq; particulæ ejus, ut par esset, non comminuuntur ac atteruntur, nec à se invicem æquè ac ex re foret, separantur ad nullam succis fluiditatem conciliandam; paucus sanguis isque crassior ad cerebrum apportatur, pau-

 ciotesque

cioresque hâc de re in cerebro producuntur spiritus, & minori, quàm requireretur, copiâ ad partes confluunt, coctiones ob spirituum penuriam deteriùs peraguntur, nec particulæ, ut deceret, à se invicem extricantur. Motus ergò sanguinis, sufficientibus non affluentibus spiritibus animalibus nullo modo intenditur, neque partes ejus volatilisantur aut rarefiunt; acida ex alcalicorum poris nequaquam deturbantur, nec à sulphurum amplexibus abripiuntur, sed potiùs altiùs in illa adiguntur, à pressione, quam undiquaque patiuntur. Salia ergò & sulphura coagulata ad angustiores tubulos appellentia, in illis retinentur, eosque obstruunt, penitusque exhaustis tenuioribus particulis exsurgit tumor durus.

Somnus nimius & laboriosus dictus multùm conferre potest ad producendum hunc affectum, in somno enim levis fit partium corporis motus, tubuli cerebri viscidiore lympha occlusi paucos admittunt spiritus, quo fit, ut sanguinis circulatio aliorumque succorum lentiùs progrediatur: loquor enim hîc de laborioso & morboso somno, in naturali enim somno omnes succi celeriùs circulantur.

Vigiliæ quoque symbolum suum afferunt, ad producendum Scirrhum: in vigiliis enim spiritus animales absumuntur, & fit sæpe in partes uberior spirituum animalium influxus, majusque eorum contingit detrimentum; corporis partes frequentiori eoque validiori agitantur motu, fibrillæque magis iteratis in sanguinem vibrationibus suis illum tenuiorem rapidioremque efficiunt; particulæ sanguinis attenuatæ ad exitum sunt procliviores, & à reliquâ massâ copiosiores descīscunt: acida verò dominium obtinentia crassiorum alcalicorum remanentium poros impregnant, sulphuraque ab acidis non dissoluta coagulantur, atque ab iis obstruuntur arctiores tubuli. Exhaustis itaque per continuum motum phlegmatis, residuisque particulis subtilioribus, crassa tantùm supersunt salia, sulphura coagulata & terrestreitas, à quibus Scirrhus pronascitur.

Si succi corporis ab aliquo viscere secerni soliti, vel ob majorem crassitiem, vel ob nimiam viscididatem in eo stabulentur, id est, si abundantioribus salibus crassis, aut copiosiore terrestreitate, vel uberioribus crassis sulphuribus ab acidis coagulatis præditi in eos perveniant tubulos, qui angustiores fuerint, quàm ut transitum illis permittant, retinebuntur in illis vel salia ista crassiora, vel sulphura coagulata, vel terrestreitas, in iisque obstructiones efformabunt, quæ à nova & consimili adveniente materia accrescens, perdurante verò particularum obstruentium in parte remora, quod subtilius in iis superest, ab illis separatur, & exhalatur, parumque magmatis restitat, à quo nascitur Scirrhus.

Sic & animi pathemata causa procatarctica existunt Scirrhi, profundior enim durabiliorque mœror graviorque tristitia Scirrhorum plerumque causæ sunt. Anima enim tunc temporis unico tantùm eique tristi objecto attenta, paucos amandat in corporis partes spiritus, sanguis illis non ditatus testudineo fertur gressu, pauciorque ad cerebrum devehitur, quod fit, ut pauciores in eo procreentur spiritus, tubulorum fibrillæ spiritibus non distentæ concidunt, illosque angustiores efficiunt, ac sanguinem difficiliùs admittunt; nec illius circulationi properandæ, ejusque attenuationi promovendæ vibrationibus suis opitulantur: sanguine ergò requisitâ spirituum abundantiâ carente, particulisque illius sufficienter non volatilisatis, succi fermentitii ab illo secreti volatilioribus particulis, à quibus ad munia sua peragenda maximè adjuvantur, satis abundè nequaquam ditati, alimentorum digestiones imperfectè operantur, crassiores alimentorum partes aptè non penetrant, nec dividunt, phlegmatisque salia terramque soluturis viam, ut par esset, non aperiunt. Cùm sufficientia non adsint alcalia volatilia, alimentorum acida, uti conveniret, non absorbent, eaque compedibus soluta in alimentis relinquunt. Sulphura coagulata ab acidis non liberantur alcalicorum, quorum adest penuria, ministerio: chylus ergo ex tali massa elicitus, & venas lacteas subingressus, nullo negotio in illorum angustioribus moram trahit, vel quædam ex illius crassioribus sulphuribus ad arctiores glandularum tubulos devenientia, in ipsis remorantur, quùm ob molem eos præterfluere non valeant. Hic verò chylus sanguini commixtus, & universas corporis partes cum eo pervagans, ad angustiores earum tubulos appellens, in iis crassiora sua salia, aut coagulata sulphura deponit, illosque obstruit: nec lymphæ à sanguine separatæ felicior contingit sors; à sanguine crassiora salia, & sulphura ab acidis coagulata mutuatur, à quibus quædam illius vasa obstruuntur, humoribus itaque istis in partibus obstructis remanentibus particulæ illorum tenuiores, & ad motum aptiores evaporantur, solumque superest crassamentum, à quo progignitur Scirrhus.

§. 11. Oedematis prognosis dubia est, quod per se prodiens mali est ominis, morbi enim chronici subsequentis indicia præbet; si verò tumor pedum Oedematosus phthisin vel hæmorrhagiam, vel hypercatharsin, ceu dum hæc scribo, exemplum novi, succedit, pessimum est signum, & mortis sæpè adventum denotat; ubi lympha vel sanguis omni suo sale volatili fuerit fraudatus, & subsequitur tumor œdematosus, utplurimum lethale existit signum. Ubi verò homines temperamentum roboris habent, in iis raro lethale est œdematosus hic tumor, diu tamen durat. Sic etiam particulares tumores œdematosi haud sunt periculosi. Raro suppurantur hi tumores aquosi, propter viscididatem succorum stagnantium & defectum particularum volatilium & alcalicarum. Aliquando tamen ob nimiam compressionem vasorum nerveorum, & ⊖lis volatilis defectum in succis Oedemata transeunt in gangrænam & sphacelum, prout tale quid simile videmus contingere in Hydropicis. *Prognosis Oedematis.*

Scirrhi quoque curatio difficilis est, ob materiæ crassitiem, siccitatem, & particularum ejus intimiorem unionem & obstructionem pertinacem, & nulla sæpè est expectanda, imprimis si sensu penitus careat; sed aliqua adhuc salutis superest spes, si sensu aliquali donetur, ex hoc enim apparet, quòd obstructio non sit totalis, sed quædam fibræ & tubuli adhuc suum succum nerveum & quidem volatilem oleosum recipiunt; hinc si Scirrhi sint in debilibus & emaciatis corporibus, res periculi plena est. Scirrhi cùm notabilem in se contineant salis vel acidi vel corrosivi

rosivi

rosivi copiam, simili existente sanguinis ac succorum constitutione, cum aliquâ omnium functionum depravatione in subjectis ætate vel alia de causa debilibus, facile ac pede presso in cancros degenerant, superveniente dicti salis vel acidi vehementiore motu: (vel si tandem fermentationem suscipiant, vel quando in tubulis circumvicinis, &c. oriatur Inflammatio seu Erysipelas, vel quando intempestivè emollientia & discutientia fuerint applicata, &c.) quo tempore ardor ob speciem Inflammationis introductam sentitur, hinc particulæ acutæ scindentes commotæ, hic illic nervorum propagines dilacerant, unde dolor acutus, pungens, scindens, partisque fibrillas disnectunt, omnis humoris adventus præcluditur, ipsaque gangræna, si non Sphacelus, (indicante id colore atro vel livido partis & venarum vicinarum partim, vel totaliter compressarum,) inducitur, sensim vel festinanter partes circumjectas inficiens, pro majore copia, acutie & motu corrosivorum, ipsaque subjecti dispositione, donec tandem magis proserpens mors subsequatur. Scirrhi si ad suppurationem perveniunt, facilè transeunt in Cancrum vel Fistulam pravam & ferè incurabilem.

Diæta. §. 12. *Diæta* æquè in Oedematoso tumore ac in Scirrhoso observanda est, aliàs sæpè frustrà medicamentis ages, cùm ingurgitando cibos incongruos & aquam frigidam hauriendo affectus hos tantùm augeas. Eò enim his in tumoribus pertinacibus curatio dirigenda est, ut succi spissiores ac aquosi incidantur ac sensim dissipentur, in quem finem Aër eligatur temperatus, contra fugiatur nimis calidus ac frigidus, imprimis hyemalis, hyems enim œdematosis maximè noxia est.

Cibi sint copioso sale volatili referti, & conducunt aromaticæ ac dulces gelatinæ aliaq; , quæ succum nutritium augent, eumque sale volatili replent. Potus sit Theæ vel Caffæ, in aqua tepida, in qua priùs rad. chin. & lign. Sassafras fuerint cocta, vel vinum generosum, vel Gallicum, vel Hispanicum, modicè tamen haustum.

Vigiliæ & somnus non excedant mediocritatis limites. In motu seu exercitio semper sit æger, equitando, modò curru vehendo, modò ambulando se exerceat, sed *ne quid nimis*, per vehementiores enim motus corporis volatiliores avolant particulæ, remanentibus viscidioribus noxiis. Excreta & retenta sint in statu suo ordinario, exulent verò purgantia. Animi passiones omnes hic nocent, imprimis terror ac mœror.

Galenicorum curatio Oedematis. §. 13. *Diæta* pertractata, nunc videamus curam *Oedematis* pharmaceuticam, & quidem primùm *Galenicorum*, qui Oedema curari asserunt, vel per resolutionem, vel per suppurationem, vel per indurationem: Primò requisitam ordinant *Diætam*: Secundò humorem pituitosum præparant & evacuant: Tertiò topica applicant, accidentia & symptomata corrigunt. Secundæ intentioni satisfaciunt, decocti hyssopi in Hydromelite facti ℥iv. cum oxymelle scyllitico singulis diebus cubitum eunti propinando, dein sequens vel simile phlegmagogum exhibent.

℞. *Fol. senn. s. st.* ℥ß.
mechoacann. alb. ʒij.
zzib. ʒj.
agaric. in petiâ ligat. ʒij.
myrobal. chebul. aa. ʒj.
Infund. omnia per noctem in
▽ *hyssop.* ℥iv.
Manè facta levi ebullitione in colat. dissolv.
Mann. el. ℥j.
el. Diaphœnic. ʒij.
M. F. potio.

In hoc affectu tam frigido non convenire ajunt venæsectionem, nisi fiat à mensibus retentis, in quibus aliquando eam permittunt. Topica *Ipsis* sunt primò *aqua & acetum*, unde ad Oedema curandum spongiam poscâ imbutam cum ligamento leniter stringente imponunt. Initium verò deligandi ab inferioribus partibus ducunt, & ad superiores partes progrediendo desinunt, spongiam verò novam esse oportet, si talis non sit ad manus, eam, quam habent, nitro extergunt & meliùs etiam lixivio, quod stillatitium vocant. Si horum usu tumor non subsidat, paululum aluminis miscent. Valere ad idem ajunt mollissimum ex lucerna linamentum hoc eodem humore imbutum & impositum. glaucium quoque utile esse narrant. Si verò inveteravit Oedema, particulam oleo priùs inungunt, deinde spongiam ex lixivio imponunt, arctiusque constringunt atque ità tumori laxo medentur. *Isatim* etiam *sativam* tumores hosce mirabiliter digerere & comprimere scribunt. Idem præstare terram omnem pinguem & magis etiam Ægyptiam volunt. In Galenicorum gratiam unam & alteram adjiciemus formulam:

℞. *Lixivii acerrimi* ℔ij.
acet: ℔ß.
ol:i ℥iij.

M. Intingunt calide linteola & Oedemati applicant. Quòd si tumor ad declinationem venerit, sequenti vel simili utuntur cataplasmate:

℞. *Sulphuris,*
Farinæ fabar. aa. ℥iß.
stercoris columbini ʒiß.
mellis communis ℥j.
decoct. rad. asphodeli q. s.

Coq. ad consistent. cataplasmatis, quod bis de die renovant. Alii tantùm sulphur cum axungia suilla miscent & inungunt. Alii Diachylon cum gummi commendant.

Quando Oedema ad maturationem devenit, illud aperiunt in loco inferiori, servata fibrarum rectitudine, vel ferro, vel corrosivo, vel medicamento rumpente, dein ulcus apertum mundificant, & digerunt terebinthina vitello ovi mixta cum pauca quantitate gummi ammoniaci in aceto soluti. Facta digestione ulcus carne implent cum ungu. basilico minore linteolis inuncto & applicato, tandemque cicatrizant. Dolori occurrunt per unguenta relaxantia: ut ungu. de althea, cum oleo anethino, chamomælino, lil. alb. Quòd si tumor in duritiem abierit, emollientia imponunt.

Scirrhum curant *Galenici* primò Diæta calefaciente & humectante, secundò causæ antecedentis præparatione & evacuatione, in quem finem sequens, vel simile ordinant Melanagogum: *Scirrhi.*

℞. *Herb. adianth. nigr.*
epithym.
lingv. cerv.
cuscut.
capill. ♀. aa. Mß.

Myrob. Indor.
agaric. rec. troch. aa. ʒij.
fol. sen. s. st. ℥ß.
His in omnibus superaffundunt
Aq. fumar. bull. ℥v.
Stent per noctem, manè factâ unicâ ebullitione, in expressione Colat. dissolvunt
Mannæ el. ℥iß.
Confect. Hamech. ʒiij.
M. f. potio.

Deinde, si malum oriatur ob hæmorrhoides obstructas, illas aperiunt, &, si ob menstrua retenta, provocant illa: si sanguis in toto redundet, aperiunt basilicam sinistri lateris, foramine sat amplo, ut sanguini fœculento detur exitus: si obstructiones in hypochondriis adsint, eas reserant adhibitis primò præparantibus, deinde evacuantibus, quæ sæpius repetenda esse volunt.

Ad Topica accedentes medicamenta, digerentia adhibent unà cum emollientibus juncta. Inter digerentia recensent fœnumgræcu, fimum caprillum cum posca. Inter mollientia autem magni æstimant hoc in casu adipem & medullam cervinam, item adipem taurinum, hircinum & ursinum, item ammoniacum, bdelliumque & styracem. Horum usu duritiem dissolvunt additis digerentibus.

De volucribus commendant adipem anserinum & gallinaceum ac phasianum. Verùm in tendinibus ac ligamentis, lapidem igne candefactum acerrimo aceto exstinguunt, in quem finem æstimant lapidem pyritem vel molarem. In hoc affectam partem commoveri volunt, quo exhalantem vaporem suscipiat, & posteà rursus mollitorium imponunt medicamentum. Oleo tamen tenui ab initio, non aqua, partem perfundunt perpetuò singulis diebus, aliquando etiam altheæ, aut cucumeris silvestris radicem in oleo incoqunt & applicant. A balneo verò in totum ipsis ægris abstinendum esse suadent, aut saltem à frequenti. Ubi verò Scirrhus moderatè fuerit emollitus, ammoniacum pinguissimum acerrimo aceto dilutum parti illinunt ad multos dies: post quos rursus mollitorio utuntur, quod galbanum & opopanaca pinguissima recipit. Inter talia autem maximi faciunt id, quod ex perna fit & Amythaoni inscribitur; aliaque in struniis commendata.

Paracelsi cura in Oedemate. §. 14. *Paracelsus* Tumorem *Oedematosum* nullo modo vult aperiri, sed defluxiones intrinsecus per Mercurium laxativum averti, posthæc externa sequenti modo applicari suadet.

℞. *Caricar.* ℔j.
ol. granor. Junip. ʒiv.
Farin. fabar. ℥vj.
M. F. cataplasma super ignem, quod Tumori aquoso superponatur, quando calidiùs pati valeat æger. Commendat etiam sequens vel simile Emplastrum.

℞. *Farin. fabar.* ℔j.
sem. psyll.
cytonior. aa. ℥j.
consolid. maj. ʒiv.
Vini & aceti q. s.
F. Empl.

In *Scirrho* quocunque sanando *Paracelsus* ex terebinthina & lithargyrio parata maximè æstimat, adhibito simul studio, ne in Cancrum abeat.

Helmontiana cura §. 15. *Helmontius* Laticis ignorantiam multam medendo, somnia in œdematibus suscitasse scribit; turgidis nimirùm sero cruribus, fossulam prementis digiti retinentibus & manè evanescentibus pituita à *Galenicis* ridiculè putata, nocturna digestione in cruorem versa. Et cùm Author noster laticem acidum & restagnantem accuset, Oedemata sanare lapillum Butle[...] tendit. Externe verò radicem bryoniæ co[...] & instar cataplasmatis applicatam admodi[...] credit utilem, sicuti in aliis tumoribus a[...] sæpè salutare præstitit auxilium. *in Oedemate.*

In *Scirrhis* curandis gummata appli[...] vult Author, quæ maximè resolvunt, in quem finem laudat etiam sequens unguen.

℞. *Ol. laurini* ℥viij.
Olibani,
Masticis,
Gumm. Arabic.
resin. abiegnæ aa. ℥iij.

Destillentur, dein repetatur destillatio, & quidem cineribus clavellatis, & habebis balsamum egregium.

Ubi affectus internus externum petit subsidium, ut *Scirrhus* unguina. deforis lapide calefacto vel arena calida foveri jubet, idque se didicisse ait contuendo paleam, in aheno aquæ tepentis, sursum ac deorsum velut à calore subter accenso commotam deambulantem; ideoque potenti calore apposita unguenta animari, & spiritum suum cruori nostro jungere suspicabatur primùm, deinde comperit, sic malum foràs elici sistique impulsiones symptomaticas. Et quæcunque Balnea agunt in toto, hoc idem calefacta fotaque unguina absolvunt in parte sine totius jactura. Later enim fovens, juxta Authorem, pellit odorem emplastri intrò, attrahitque foràs, quæ alias pigriora hærent, iterumque cum cruore spiritus impetus faciens attrahitur, dispergitur à calore aliusque succedit suo loco, vim medicaminis haurit & velut ebulliens intrò, revolvitur. *In Scirrho.*

Willisii modus curandi Oedema. §. 16. Quum *Willisius* prædictum affectum, *Oedema* nempe ex vitiata chylosi, ut & hæmatosi provenire dicat, hinc ad affectum hunc curandum æquè interna ac externa commendat. Inter interna, stomachica aromatica, item Elixir proprietatis, & Diaphoretica aliis præfert; sed quùm serum non solùm per poros sudoriferorum beneficio expelli debeat, at eorum secretio per urinas etiam sit promovenda, supradictis remediis diuretica adjungit. Tumori autem externè applicat cataplasma ex absynth. rorismarin. origan. calaminth. chamom. &c. in lixiv. comm. vel vino decocta, quo decocto Tumorem Oedematosum fovet. Cui usui inservit etiam aqua calcis vivæ, uti & lixivium ex cineribus sarmentorum.

Scirrho verò Author statim imponit resolventia fortiora discutientibus moderatis permista, ut sunt Gummi Ammoniac. Galban. &c. Ammoniac. ad hunc affectum tollendum plurimis extollit laudibus, sive solùm in usum revocetur, sive cum empl. diachylo vel aliis commistum. Si hæc debiliora fuerint, ad Empl. Vigon. dupl. cum Mercurio recurrendum esse jubet. *Scirrhum.*

Sylvii methodus medendi Oedemati. §. 17. *Sylvius* curam Oedematis consistere ait in seri aut pituitæ nimiæ evacuatione, hinc præter purgantia phlegmagoga Author commendat varia diuretica, quæ simul impediunt novam pituitæ productionem, ac corrigunt simul acidum noxium, emendantque cætera inde orta vitia in sanguine

sanguine pituitosiore ac serosiore, ipsum incidendo & attenuando, in quem finem aliis medicamentis præfert omnia salia volatilia & aromatica, quippe quæ & acidum temperant & pituitam seu serum incrassatum incidunt, hacque imprimis ratione juxta *Ipsum* urinas movent. Post hæc sudorifera commendat, quæ tum serum, tum pituitam foràs propellunt, & sanguinem crassum incidunt, inter quæ cuncta volatili sale turgentia vegetabilia laudat, ut sunt radices apii, bardan. pimpinell. zedoar. chin. imperator. salsaparill. fol. capill. ven. scord. summ. cent. min. melilot. fl. chamomill. sambuc. lign. Guajac. Sassafras, quercûs, Juniperi, buxi, bacc. Juniper. sambuci, ebuli, Diascord. &c. Atque ex his varia forma parat medicamenta interna sudores moventia. Præter hæc commendat etiam Antimonium Diaphoreticum, Bezoarticum minerale ex eodem ♁nio, sed cum ☿o sublimato in butyrum priùs destillato, hinc cum Nitri ∽tu fixato confectum. Laudat quoque Bezoardicum Lunare, ☉re. Salia etiam volatilia atque olea stillatitia ex partibus animalium parata summoperè æstimat. Præter hæc interna & forinsecùs quædam applicanda suadet Author, imprimis hic commendat balnea tùm aquæ dulcis, tùm variorum decoctorum, tùm ∽tûs vini & laconica dicta. Sic quoque fotus ex aromaticis & sale volatili constantibus vegetabilibus parare & calidè applicare jubet, vel suffumigia varia ex iisdem & gummosis instituit, emplastra ac linimenta ex resolventibus parata magnipendet, ut sunt Carmin. Diachyl. de bacc. Lauri, de Gumm. Ammon. ungu. dialth. C. Ol. Philosoph. macis, &c. aliaque resolventia sæpè recensita.

Scirrhi. *Sylvius* prælaudatus in affectibus *Scirrhosis* ad viscositatem humorum corrigendam, incidendam & attenuandam, & sic obstructionem ab iisdem productam fortiorem resolvendam salia præscribit volatilia frequentiùs in vino vel liquoribus aliis convenientibus assumenda, sive sint ex animalibus deprompta, sive in vegetabilibus detineantur. Ad magis verò attenuandos & leviter etiam evacuandos humores illos viscidos & tenaces pilulas suas laudat magistrales ex gummi galbano cum resinis, castoreo, croco, aloë rosatâ & trochiscis alhandali compositas, alternis diebus deglutiendas.

Externè olea & unguenta inungit emollientia & dissolventia ex oleo laurino, Philosophorum, vel cataplasmata ex plantis aromaticis parata, nec non Emplastrum Carminans resolvendis humoribus inspissatis perquam aptum. Sic quoque omnia gummosa & volatilia externè tumoribus Scirrhosis imposita magni æstimat.

Cartesianorum cura in Oedemate. §. 18. *Cartesiani* maximum locant studium in *Oedemate*, ut humor sive lympha illa lutulenta & coagulata quantocyùs resolvatur, atque fluidiore factâ potiore ejus parte, recrementa crassiora & reliquorum succorum miscelæ incongrua tùm per urinam, tùm per sudorem eliminentur. Hoc verò eorum propositum, quo citiùs obtineatur, attenuationi lymphæ crassioris sedulò incumbunt remediis internis, in materiam lutulentam particulis suis volatilibus, mediante æthere subtilissimo easdem excitante, facilè agentibus, quoscunque tubulos perreptantibus, & calorem ob suppressum motum inductum in succis resuscitantibus, quem scopum sequenti ferire tentant vino medicato.

℞. *Rad. Imperator.* ʒiij.
Valerian.
enul. aa. ʒij.
eryng.
aristol. aa. ʒiß.
Salsparill.
contrayerv.
fraxinell. aa. ʒj.
Herb. salv.
chamædr.
scabios.
verben.
menth.
fol. rorismar. aa. Mß.
summit. thym.
centaur. min. aa. Pj.
flor. sambuc.
flor. schœnanth. aa. Pß.
sem. dauci ʒiij.
lini fraxin. ʒiß.
Saff. fr. ʒiß.
⊖is ♀i ʒj.
absynth.
✱ci aa. ʒß.
costi amar. ℈ij.
cinamom. ℈j.

F. Species pro Nodulo uni & dimidiæ mensuræ vini impendendo. Locum, in quo æger decumbat, calidum esse volunt, ut calor externus cum remediis intrò assumtis simul cooperetur, & tum quovis manè de prædicto vino ℥ij. ægro œdematoso propinant. Absumto eo, & urinæ fluxu satis promoto, ad sudorem eliciendum progrediuntur, exhibentque ægroto de sequenti mixturâ quotidie duo cochlearia:

℞. *Aq. Angelic.* ℥iß.
rorismarin.
chamædr. aa. ℥iß.
∽ *Junip.* ʒiij.
flor. sambuc. ʒiß.
♀i ℈j.
✱ci *cinamomisat.* ℈ß.
Syrup. Scord. ℥j.
M.

Internis hisce simul jungunt externa, frequentesque instituere jubent frictiones panno lineo calefacto, & succino, mastiche & gummi sandarachæ probè infumato; fomentationes etiam suadent ex herbis salviæ, origani, foliis rorismarini, baccis lauri, juniperi, floribus sambuci, camomillæ, semine cumini, stercore columbarum, sulphure & ⊖e ✱co, quibus peractis spirituosa penetrantia & fortiter resolventia illinunt, ut coagulatio lymphæ dissolvatur, humorque fluidior redditur vel ad ductus urinarios devehatur, vel per poros partis affectæ exhalet, ubi tamen sedulò advertere præcipiunt, ne humor salsior fibras cutis erodat, & inflammationem vel gangrænam in eâdem suscitet, laudantque sequentem imprimis mixturam spirituosam.

℞. *Spir. Junip.* ℥iij.
flor. sambuc. ℥iß.
Essent. Valerian. ℥ß.
salv. ʒiij.
∽ *Camphor.* ʒj.
Ol. ⅆ. *cumini* ʒij.
M.

Cata-

Myrob. Indor.
agaric. rec. troch. aa. ℨij.
fol. sen. s. st. ℥ß.
His in omnibus superaffundunt
Aq. fumar. bull. ℥v.
Stent per noctem, manè factâ unicâ ebullitione, in expressione Colat. dissolvunt
Mannæ el. ℥iß.
Confect. Hamech. ℨiij.
M. f. potio.

Deinde, si malum oriatur ob hæmorrhoides obstructas, illas aperiunt, &, si ob menstrua retenta, provocant illa: si sanguis in toto redundet, aperiunt basilicam sinistri lateris, foramine sat amplo, ut sanguini fœculento detur exitus: si obstructiones in hypochondriis adsint, eas reserant adhibitis primò præparantibus, deinde evacuantibus, quæ sæpius repetenda esse volunt.

Ad Topica accedentes medicamenta, digerentia adhibent unà cum emollientibus juncta. Inter digerentia recensent fœnumgræcu, fimum caprillum cum poscâ. Inter mollientia autem magni æstimant hoc in casu adipem & medullam cervinam, item adipem taurinum, hircinum & ursinum, item ammoniacum, bdelliumque & styracem. Horum usu duritiem dissolvunt additis digerentibus.

De volucribus commendant adipem anserinum & gallinaceum ac phasianum. Verùm in tendinibus ac ligamentis, lapidem igne candefactum acerrimo aceto exstinguunt, in quem finem æstimant lapidem pyritem vel molarem. In hoc affectam partem commoveri volunt, quo exhalantem vaporem suscipiat, & posteà rursus mollitorium imponunt medicamentum. Oleo tamen tenui ab initio, non aqua, partem perfundunt perpetuò singulis diebus, aliquando etiam altheæ, aut cucumeris silvestris radicem in oleo incoquunt & applicant. A balneo verò in totum ipsis ægris abstinendum esse suadent, aut saltem à frequenti. Ubi verò Scirrhus moderatè fuerit emollitus, ammoniacum pinguissimum acerrimo aceto dilutum parti illinunt ad multos dies: post quos rursus mollitorio utuntur, quod galbanum & opopanaca pinguissima recipit. Inter talia autem maximi faciunt id, quod ex perna fit & Amythaoni inscribitur; aliaque in strumis commendata.

Paracelsi cura in Oedemate. §. 14. *Paracelsus* Tumorem *Oedematosum* nullo modo vult aperiri, sed defluxiones intrinsecus per Mercurium laxativum averti, posthæc externa sequenti modo applicari suadet.

℞. *Caricar.* ℔j.
ol. granor. Junip. ℥iv.
Farin. fabar. ℥vj.

M. F. cataplasma super ignem, quod Tumori aquoso superponatur, quando calidiùs pati valeat æger. Commendat etiam sequens vel simile Emplastrum,

℞. *Farin. fabar.* ℔j.
sem. psyll.
cytonior. aa. ℥j.
consol. d. maj. ℥iv.
Vini & aceti q. s.
F. Empl.

In *Scirrho* quocunque sanando *Paracelsus* ex terebinthina & lithargyrio parata maximè æstimat, adhibito simul studio, ne in Cancrum abeat.

Helmontiana cura §. 15. *Helmontius* Laticis ignorantiam multam medendo, somnia in œdematibus suscitasse scribit; turgidis nimirùm sero cruribus, fossulam prementis digiti retinentibus & manè evanescentibus pituita à *Galenicis* ridiculè putata, nocturna digestione in cruorem versa. Et cùm Author noster laticem acidum & restagnantem accuset, Oedemata sanare lapillum Butleri contendit. Externè verò radicem bryoniæ contusam & instar cataplasmatis applicatam admodùm esse credit utilem, sicuti in aliis tumoribus aquosis sæpè salutare præstitit auxilium. *in Oedemate.*

In *Scirrhis* curandis gummata applicanda vult Author, quæ maximè resolvunt, in quem finem laudat etiam sequens unguen.

℞. *Ol. laurini* ℥viij.
Olibani,
Masticis,
Gumm. Arabic.
resin. abiegnæ aa. ℥iij.

Destillentur, dein repetatur destillatio, & quidem cineribus clavellatis, & habebis balsamum egregium.

Ubi affectus internus externum petit subsidium, ut *Scirrhus* unguina, de foris lapide calefacto vel arena calida foveri jubet, idque se didicisse ait contuendo paleam, in aheno aquæ tepentis, sursum ac deorsum velut à calore subter accenso commotam deambulantem; ideoque potenti calore apposita unguenta animari, & spiritum suum cruori nostro jungere suspicabatur primùm, deinde comperit, sic malum foràs elici sistique impulsiones symptomaticas. Et quæcunque Balnea agunt in toto, hoc idem calefacta fotaque unguina absolvunt in parte sine totius jactura. Later enim fovens, juxta Authorem, pellit odorem emplastri intrò, attrahitque foràs, quæ alias pigriora hærent, iterumque cum cruore spiritus impetus faciens attrahitur, dispergitur à calore aliusque succedit suo loco, vim medicaminis haurit & velut ebulliens intrò, revolvitur. *In Scirrho.*

§. 16. Quum *Willisius* prædictum affectum, *Oedema* nempe ex vitiata chylosi, ut & hæmatosi provenire dicat, hinc ad affectum hunc curandum æquè interna ac externa commendat. Inter interna, stomachica aromatica, item Elixir proprietatis, & Diaphoretica aliis præfert; sed quùm serum non solùm per poros sudoriferorum beneficio expelli debeat, at eorum secretio per urinas etiam sit promovenda, supradictis remediis diuretica adjungit. Tumori autem externè applicat cataplasma ex absynth. rorismarin. origan. calaminth. chamom. &c. in lixiv. comm. vel vino decocta, quo decocto Tumorem Oedematosum fovet. Cui usui inservit etiam aqua calcis vivæ, uti & lixivium ex cineribus sarmentorum. *Willisii modus curandi Oedema.*

Scirrho verò Author statim imponit resolventia fortiora discutientibus moderatis permista, ut sunt Gummi Ammoniac. Galban. &c. Ammoniac. ad hunc affectum tollendum plurimis extollit laudibus, sive solùm in usum revocetur, sive cum empl. diachylo vel aliis commistum. Si hæc debiliora fuerint, ad Empl. Vigon. dupl. cum Mercurio recurrendum esse jubet. *Scirrhum.*

§. 17. *Sylvius curam* Oedematis consistere ait in seri aut pituitæ nimiæ evacuatione, hinc præter purgantia phlegmagoga Author commendat varia diuretica, quæ simul impediunt novam pituitæ productionem, ac corrigunt simul acidum noxium, emendantque cætera inde orta vitia in sanguine *Sylvii methodus medendi Oedemati.*

sanguine pituitosiore ac serosiore, ipsum incidendo & attenuando, in quem finem aliis medicamentis præfert omnia salia volatilia & aromatica, quippe quæ & acidum temperant & pituitam seu serum incrassatum incidunt, hacque imprimis ratione juxta *Ipsum* urinas movent. Post hæc sudorifera commendat, quæ tum serum, tum pituitam foràs propellunt, & sanguinem crassum incidunt, inter quæ cuncta volatili sale turgentia vegetabilia laudat, ut sunt radices apii, bardan. pimpinell. zedoar. chin. imperator. salsaparill. fol. capill. ven. scord. summ. cent. min. melilot. fl. chamomill. sambuc. lign. Guajac. Sassafras, quercûs, Juniperi, buxi, bacc. Juniper. sambuci, ebuli, Diascord. &c. Atque ex his varia forma parat medicamenta interna sudores moventia. Præter hæc commendat etiam Antimonium Diaphoreticum, Bezoarticum minerale ex eodem ♁nio, sed cum ☿o sublimato in butyrum priùs destillato, hinc cum Nitri ~tu fixato confectum. Laudat quoque Bezoardicum Lunare, ☉te. Salia etiam volatilia atque olea stillatitia ex partibus animalium parata summoperè æstimat. Præter hæc interna & forinsecùs quædam applicanda suadet Author, imprimis hic commendat balnea tùm aquæ dulcis, tùm variorum decoctorum, tùm ~tûs vini & laconica dicta. Sic quoque fotus ex aromaticis & sale volatili constantibus vegetabilibus parare & calidè applicare jubet, vel suffumigia varia ex iisdem & gummosis instituit, emplastra ac linimenta ex resolventibus parata magnipendet, ut sunt Carmin. Diachyl. de bacc. Lauri, de Gumm. Ammon. ungu. dialth. C. Ol. Philosoph. macis, &c. aliaque resolventia sæpè recensita.

Scirrhi. *Sylvius* prælaudatus in affectibus *Scirrhosis* ad viscositatem humorum corrigendam, incidendam & attenuandam, & sic obstructionem ab iisdem productam fortiorem resolvendam salia præscribit volatilia frequentiùs in vino vel liquoribus aliis convenientibus assumenda, sive sint ex animalibus deprompta, sive in vegetabilibus detineantur. Ad magis verò attenuandos & leviter etiam evacuandos humores illos viscidos & tenaces pilulas suas laudat magistrales ex gummi galbano cum resinis, castoreo, croco, aloë rosatâ & trochiscis alhandali compositas, alternis diebus deglutiendas.

Externè olea & unguenta inungit emollientia & dissolventia ex oleo laurino, Philosophorum, vel cataplasmata ex plantis aromaticis parata, nec non Emplastrum Carminans resolvendis humoribus inspissatis perquam aptum. Sic quoque omnia gummosa & volatilia externè tumoribus Scirrhosis imposita magni æstimat.

Cartesianorum cura in Oedemate. §. 18. *Cartesiani* maximum locant studium in *Oedemate*, ut humor sive lympha illa lutulenta & coagulata quantocyùs resolvatur, atque fluidiore factâ potiore ejus parte, recrementa crassiora & reliquorum succorum miscelæ incongrua tùm per urinam, tùm per sudorem eliminentur. Hoc verò eorum propositum, quo citiùs obtineatur, attenuationi lymphæ crassioris sedulò incumbunt remediis internis, in materiam lutulentam particulis suis volatilibus, mediante æthere subtilissimo easdem excitante, facilè agentibus, quoscunque tubulos perreptantibus, & calorem ob suppressum motum inductum in succis resuscitantibus, quem scopum sequenti ferire tentant vino medicato.

℞. *Rad. Imperator.* ℥iij.
Valerian.
enul. aa. ℥ij.
eryng.
aristol. aa. ℥iß.
Salsaparill.
contrayerv.
fraxinell. aa. ℥j.
Herb. salv.
chamædr.
scabios.
verben.
menth.
fol. rorismar. aa. Mß.
summit. thym.
centaur. min. aa. Pj.
flor. sambuc.
flor. schœnanth. aa Pß.
sem. dauci ℥iij.
lini fraxin. ℥iiß.
Saff. fr. ℥iß.
⊖is ♀i ℥j.
absynth.
✱ci aa. ℥ß.
costi amar. ℈ij.
cinamom. ℈j.

F. Species pro Nodulo uni & dimidiæ mensuræ vini impendendo. Locum, in quo æger decumbat, calidum esse volunt, ut calor externus cum remediis intrò assumtis simul cooperetur, & tum quovis manè de prædicto vino ℥ij. ægro œdematoso propinant. Absumto eo, & urinæ fluxu satis promoto, ad sudorem eliciendum progrediuntur, exhibentque ægroto de sequenti mixturâ quotidie duo cochlearia:

℞. *Aq. Angelic.* ℥iß.
rorismarin.
chamædr. aa. ℥iß.
~ *Junip.* ℥iij.
flor. sambuc. ℥iß.
♀i ℈j.
✱ci *cinamomisat.* ℈ß.
Syrup. Scord. ℥j.
M.

Internis hisce simul jungunt externa, frequentesque instituere jubent frictiones panno lineo calefacto, & succino, mastiche & gummi sandarachæ probè infumato; fomentationes etiam suadent ex herbis salviæ, origani, foliis rorismarini; baccis lauri, juniperi, floribus sambuci, camomillæ, semine cumini, stercore columbarum, sulphure & ⊖e ✱co, quibus peractis spirituosa penetrantia & fortiter resolventia illinunt, ut coagulatio lymphæ dissolvatur, humorque fluidior redditur vel ad ductus urinarios devehatur, vel per poros partis affectæ exhalet, ubi tamen sedulò advertere præcipiunt, ne humor salsior fibras cutis erodat, & inflammationem vel gangrænam in eâdem suscitet, laudantque sequentem imprimis mixturam spirituosam.

℞. *Spir. Junip.* ℥iij.
flor. sambuc. ℥iß.
Essent. Valerian. ℥ß.
salv. ℥iij.
~ *Camphor.* ℥j.
Ol. ⚗. cumini ℥ij.
M.

Cata-

Cataplasmata etiam imponunt ex herbis scordii, rutæ, foliis rorismarini, floribus camomillæ, sambuci, baccis lauri, stercore gallinarum, farina lupinorum, fabarum, semine cumini, sale Armoniaco & croco cum lixivio & spiritu vini parata, vel emplastrum de baccis lauri sequenti modo præscriptum:

℞. *Emplastr. de bacc. lauri* ℥ij.
ol. ſ. cumini ʒij.
camomill. q. ſ. *pro malaxat.*
D. in usum.

Mutato Oedemate particulari in leucophlegmatiam universalem, sive anasarcam, cum magno scroti tumore malum hoc utplurimùm experti sunt incurabile, quod nullis remediis, etiam aliàs penetrantissimis & maximè resolventibus potuit emendari.

In Scirrho. *Scirrhoso* tumori fortiora adhuc adhibent emollientia, particulis volatilibus spirituosis prædita, internaque commendant aperientia ex martialibus, aliisque tophaceam materiam destruentibus, eâ de causâ sequentibus speciebus medicatum vinum extollunt:

℞. *Aq. petroselin.* ʒiij.
apii ʒiiß.
bardanæ ʒij.
peucedani,
Ireos aa. ʒj.
Herb. Calamenth.
rut.
scord.
Agrimon.
parietar. aa. Mß.
flor. anthos Pj.
cort. fraxin. ʒiij.
⊖li ♂is ʒj.
ocul. ♋. ʒiß.
sem. levistic. ʒj.

D. ad Chartam pro nodulo uni mensuræ vini impendendo. Hoc absumto sequentem mixturam quovis die bis, manè & vesperi, ad cochleare unum exhibitam pro majori dissolutione materiæ incrassatæ maximè judicant idoneam.

℞. *Aq. genistæ* ℥j.
puleg. ʒvj.
rorismarin. ʒiij.
Essent. scorphular. ʒiß.
croci ♂is ʒj.
∽ ✱ci carvat. ʒß.
Syrup. scabios.
fumar. aa. ʒß.
M.

Pulveres etiam laudant ex oculis cancrorum, crystallis tartari, croco ♂is, ⊖e succini, & ejusmodi aliis paratos. Inter topica deprædicant primo spirituosa ex essentia scrophulariæ, spiritu gummi Ammoniaci, ✱ci cum calce vivâ parato, spiritu camphoræ, matricali, cataplasma ex fæcibus vini cum sulphure & semine carvi, ex fariná fabarum cum semine sinapi, deinde oleosa, ut oleum petræ album, succini, silicum, Philosophorum, & tandem unguentum de arthanitâ, emplastrumque de gummi Ammoniaco, quod cum pauca quantitate butyri ♁ii mistum etiam tumores solvit quàm durissimos.

Nostra ratio curandi Oedema. §. 19. Perspectis aliorum sententiis de *Cura Tumorum Oedematosorum ac Scirrhosorum*, nunc & nostram deponamus crisin. Curatio ergò *Oedematis* principalis est interna, & in sanguinis ac succorum intemperiei correctione, obstructionumque reseratione versatur, introducendo in sanguinem & succos tales determinatas particulas, quæ impedimenta sufficientis motûs sanguinis tollunt, adminiculaque ejusdem restituendi suppeditant, & obstructiones reserando occasionem debitæ per partes circulationis sanguinis exhibent. Tumores ergò hi aggrediendi sunt remediis incidentibus & simul attenuantibus, succorum crassitiem & stagnationem resolventibus, ut fluorem pristinum recipiant, & tubuli ab obstructione liberentur, quod præstari potest fixis Diaphoreticis, & salibus simul volatilibus incidentibus armoniacalibus, quodais angulare domantibus, & factam inde coagulationem destruentibus, adeoque tali vel simili mixturâ curatio inchoanda est:

℞. *▽ absynth.*
aperitiv. aa. ℥j.
menth. ℥ß.
Essent. agrimon. ʒij.
centaur. min. ʒj.
∽ ⊖ ✱ci aromat. ʒß.
Syr. scord. ʒvj.
M. detur cochleatim.

Vel:

℞. *Tinct. Bezoart. sine acid. parat.* ʒiij.
∽ Juniper. ʒß.

M. detur ad 30. guttas in vino vel ▽ fl. sambuc. chamæpyth. quâ Essentiâ nuper curavi virum 50. annorum Oedemate laborantem, adhibito externo Emplastro de cumino cum ol. ♀. & succin. malaxato: incidentia ex variis radic. herbis aromaticis, baccis & seminibus oleosis egregiam afferunt opem; sic etiam pulveres incidentes non contemnendi sunt.

℞. *Ocul. ♋. pp.* ℈ij.
spermat. ceti ʒß.
rad. ari ℈j.
⊖ absynth.
✱ci depurat. aa. gr. xij.
fæcul. bryon. ʒß.
C. C. volat. gr. vj.
M. f. pulvis cuspidatim exhibendus.

Decoctum radicis bryoniæ sæpe solùm sufficit internè exhibitum ad Oedematosos curandos affectus. Hic etiam omnia ea conveniunt medicamenta, quæ in Hydrope proficua sunt, cùm verò hæc alibi ad nauseam dixerimus, ea repetere non libet, tantùm addamus pauca de Mercurialibus, quæ graviori in casu, circumspectè tamen, usurpata efficacissima sunt, incidunt enim & educunt viscositatem sale vel potiùs acido fœtam, per glandularum salivalium tubulos (cùm viscosis transmittendis forsan nullæ in corpore æquè sint aptæ viæ seu partes:) dilatatos à prægrandiusculis ☿ii particulis magis vel minùs, prout majori vel minori copia spicula acida acutiora, vel secus, vel magis vel minùs extra ordinariam earum superficiem eminent. ⊖lia volatilia diu usurpata omnem sæpè in Oedematosis Tumoribus implent paginam, oleosis & incidentibus juncta.

Externè etiam Topicis applicatis viscosa, stagnansque materia etiam est attenuanda, fluidiorque reddenda, tum actuali calore, tum particulis activis simul cum diluentibus adhibitis, ita ex. gr. fomento vel balneo ex ♃re, ♃o, cineribus clavellatis, sale armoniaco, absynth. ruth. cicut. malv. fl. chamomill. sambuc. & similibus vino vel urinæ incoctis pars affecta calidis-

calidissimè foveatur, vel immergatur, fasciis longioribus debito strictiùs deliganda. quo vasorum amplitudo debito major auferatur h. e. quo debita vasorum Diametri proportio respectu Huoris continendi restituatur. Fotum sequentem extollit Dn. à Guldenklee.

℞. *Herb. potentill.*
arthemis.
pilosell.
betonic.
salv.
rorism.
origan.
absynth. aa. Mj.
fl. chamomill. Miß.
cent. min.
summ. aneth. aa. Mj.
bacc. lauri ℥j.
Junip. ℥iv.
salis marin. ℔j.
Coq. in ▽ pro Fotu.

Si autem adhuc fortiora desiderentur auxilia, applicetur cataplasma magis vel minùs resolvens ex his vel similibus, ruta, absynth. scord. cicutar. aneth. cucut. rad. bryon. cort. sambuc. ebul. bacc. lauri, fl. sambuc. chamom. sem. anis. fœnicul. cumin. ⊙, ⊖ ♀, fab. tost. gumm. Ammoniac. Labdan. Ex quibus omnibus vel Epithemata, vel Essentiæ, vel Extracta, vel Cataplasmata, vel Fomenta, vel Emplastra parari possunt, quo præstantius nullum est sequenti de Labdano.

℞. *Ol. olivar.* ℔iß.
Lithargyr. aur. ℔j. ℥iv.
Coq. s. a. ad consistent:
add.
Ceræ citrin. ℥xj.
Colophon.
resin. pini aa. ℥ij.
Gum. Galban.
Ammoniac. aa. ℥iß.
Elemi ℥j.
Labdani ℥iij.
Ol. Lauri ℥iv.
Axung. porcin. ℥ij.
Cervi ℥j.
Storac. calam. ʒß.
rad. irid. flor.
bryon. aa. ℥ij.
Sem. cumini ℥j.
Bacc. lauri ʒvj.
Flor. chamomill.
melilot. aa. ℥ij.
Herb. sabinæ,
Thymi aa. ℥ß.
M. f. l. a. Emplastrum.

quod egregias possidet vires in tumoribus quibuscunque discutiendis: imprimis in œdematosis sequens *Ceratum de Cumino* nobis in usu esse solet.

℞. *Ceræ citrin.*
Empl. Diapalm. aa. ℥viij.
ol. lil. alb. ℥vj.
bacc. lauri ℥ij.
ungu. martiat. ℥iv.
sem. cumin. subtiliss. pulv. ℥vj
⊖ ✳*ci depurat.* ℥ß.
M. f. l. a. Empl.

Conducet etiam Emplastrum Diaphoreticum *Mynsichti*. Hic quoque proderunt suffumigia ex resinosis ac gummosis volatilibusque instituta, & à tumoribus excipiendi, vel sacculi imponantur ex prædictis speciebus parati, additis sale ♀ & ✳co. Alii commendant raphanum, alii fermentum panis, alii rutam pedibus Oedematosis imponenda. Liquores quoque spirituosi externè illinendi sæpè sufficiunt, ut sunt ∽ vin. Camph. lumbricor. flor. sambuc. ⊖ volat. oleos. & similia.

Scirrhi vix nisi initio sui curationem suscipiunt, hinc eò incumbendum est, ut succi indurati emolliantur, coagulu spissius resolvatur, & quicquid magis stagnat, quàm decet, ad motum excitetur, ita enim non modò omnia reddi fluidiora speramus, sed & poros simul fore apertos, & evaporationem debitam recrementorum iri promotum, eaque propter digerentia propinamus & tubulos obturatos reserantia, in quem finem interna & externa exhibenda sunt remedia. Inter interna conveniunt, quæ vim volatilisandi habent, ut sal. volat. viperar. Essent. viperin. Zvvelf. Tinctur. ♁nii ♀s. ∽ ⊖ ✳c. aromat. chalybeata seu Martialia quoque conveniunt, ut ⊕-♂, Tinctura ♂is aperit. Tinct. ♀i, liq. terr. fol. ♀i. Vina medicata paranda sunt ex incidentibus & aromaticis, ex. gr. *Scirrhum.*

℞. *Rad. aron.*
pimpinell.
enul. aa. ℥ß.
Herb. abrotan.
calaminth.
majoran.
salv. aa. Mß.
fl. stœchad. Arab. Pij.
bacc. Junip. ʒiij.
limat. ♂ ʒß.
cass. lign.
cinamom. aa. ʒij.
⊖ ♀. ʒiij.
✳*ci* ʒij.

M. f. species pro nodulo uni mensuræ vini imponendo: vel ex cristall. ♀i, croco ♂is aperit. & ⊙ fulminante fiat pulvis, cujus dosis est quantitas in mucrone cultri contenta, in sequenti vel simili vehiculo propinanda.

℞. ▽ *aperitiv.* ℥ij.
Cinamom. bugloss. M. ℥j.
Tinctur. Juniper. ʒiij.
∽ *lumbric.* ʒj.
⊕*li* ♂ ʒß.
Syr. scord. ℥j.
M. detur ad vitrum.
Vel:
℞. *Ocul.* ♋. *pp.* ʒj.
croc. ♂ *aperit.* ℈ij.
arcan. dupl. ℈j.
Camphor. gr. iij.
⊖ *cent. min.* ℈ß.

M. f. pulvis, qui per vices exhiberi potest: Tinctur. ⊕li ♂ in uteri Scirrho communicata etiam hic conducet. Quod externam curam Scirrhi attinet, itidem difficilis est, quo enim magis emollitio tentatur, eò sæpissimè malum latius extenditur, discutientibus fortioribus etiam ità indurantur hi tumores, ut tandem degenerent in materiam quandam calculosam. Prout autem partem internam vel externam, vel secus latentem obsederint, recentes, vel inveterati cum pluribus adjunctis varii generis acutis, vel discussio, (iis. quæ simul resolvendi & emolliendi vim habent,) vel fortè fortunâ suppuratio, tentanda; sic post

 debi-

debitam fomentationem aliquando non frustrà cataplasma ex rutha, absynth. malv. fl. sambuc. ebul. rad. bryon. bacc. lauri, sem. cumin. fœnicul. ⊖ ♀i, ♃, fabis, &c. vel malagma ex gummi Ammon. bdellio, galbano cum terebinthinâ sæpè & ☿o, vel Empl. de Ran. c. Merc. quadrupl. vel Empl. de cicut. cum gumm. Ammoniac. vel unguent. arthanit. cum Theriac. & succo Bryoniæ, pluraque similia applicanda esse monemus, fortiora enim hic affectus requirit remedia, quàm tumor Oedematosus, Empl. Divinum, de Labdano, de Cumino, cum aliis juncta sæpè magnum edunt effectum, modo tumor existat curabilis. Emplastrum nostrum de herba Theè paratum in dissolvendis tumoribus rebellibus egregium est, quod est sequens:

℞. *Gumm. Galban.* ℥iij.
Sagapen.
Ammoniac. aa. ℥ij.
solv. in ol. terebinth.
add.
Gumm. Elem. ʒiß.
ol. C. C. ℥vj.
Tacamahac. ℥ij.
♀ *fœtid.* ℥j.
Camphor. ʒiß.
Myrrh. ℥iij.
Pulv. herb. Theæ ℥iv.
Sperm. ceti ℥ij.
Picis ℥vj.
terebinth. ℥v.
colophon. ʒiij.
⊖ *volat. succ.* ℥j.
♀. ʒß.
Ceræ q. s.

M. f. l. a. Emplastrum, quod resolvit & discutit pertinaces ac scirrhosos tumores, confert & plurimis aliis affectibus externis;

Vel:

℞. ∼ *formicar.* ℥ij.
camphor ℈iij.
⊖ *persicar.* ℈j.
M.

quo remedio illinantur Tumores Scirrhosi. Qui Scirrhus in perfectum transit cancrum, nullis externis remediis (nisi forsan valdè exiguus in parte quâdam externâ,) curatur, cùm sit perfectus Sphacelus, qui tantùm iis (ut ajunt) exacerbatur, h. e. introducta majori agitatione, facillimè ulteriùs proserpit, verùm si latuerit tali in parte, quæ exscissionem admittit, nullis circumstantiis impedientibus, totus quantus radicaliter exstirpandus est; si autem nec externis remediis debitè tolli possit, nec ferro locus sit, vix quid tentandum, imò nec internis quidem, cùm à minima agitatione virus ejus circumvicinas inficiat partes.

CAPUT VIII.

De Cancro seu Carcinomate.

§. 1.

ARtis nostræ Apollineæ Proceres de nominibus magis, quàm de rerum momentis soliciti, huic affectui, sumpta à Cancro in aquis degente similitudine *Cancri* nomen indidere; vel ob capacitatem, quâ rei semel prehensæ hamulosas chelas pedesque ità infigit, ut difficilis sit extricatio, graveque effugium: vel ob venarum subnigrarum, tanquam radicum viroso fermento gravidarum dispersionem, quâ pedes Cancri marini divaricatos exprimit; quam verò significandi diversitatem, ut & alia Philologis & Lexicographis potiùs relinquamus. Dicitur & Carcinus, item tumor cancrosus, Carcinoma non exulceratum phagædena, item lupus (der Wolff) ulcerato magis tribuitur. Noli me tangere dicitur, quia malum hoc tangendo sæpiùs exasperatur, & exulceratum significat cancrum. Missâ ergò Etymi indagine, qua plurimi autores in morbis enucleandis prolixiores sunt, & quidem ad nullum usum inde resultantem, ad utiliora absque ambagibus nos conferamus. Cancer vulgo describitur, quod sit tumor lividus, durus, ab initio parvus, renitens, dolorificus, in partibus glandulosis obveniens, ab acidis ⊖licis sale alcalino subtili junctis particulis, & ipsas glandulas devorantibus productus.

Cancer quid. Nos verò eum breviter describimus, quòd sit gangræna glandularum à succo sensim ac sensim acidiore & acriore facto partes adjacentes corrodente, cum dolore partis affectæ molesto oborta.

Differentiæ quoque Cancri multiplices sunt, alius occultus est, seu non exulceratus, alius manifestus, sive exulceratus, alius quadantenus indolens, alius doloris plenissimus, alius lentus, alius citò prodiens, alius superficiarius, alius profundus, alius concentratus, alius dispersus; alius totum obsidet corpus, cujus elephantiasis exemplum esse potest ex mente Arabum, alius duntaxat partem aliquam glandulosam occupat; v. gr. mammam, labia, nasum, pudenda, &c. Alius ex occasione externâ prodit, ut compressione, contusione, &c. alius ab internâ oritur causâ.

§. 2. *Locus affectus* seu sedes nativa vel Subjectum quod vocant, Canceri sunt *partes* omnes corporis nostri *glandulosæ*, quæ maximè dominio huic subjacent, quæ glandulæ ex vasculis aut exiguis vesiculis, liquore à sanguine diverso repletis sunt coagmentatæ, sed quia hactenus nullum est vas, quod aliquid ad glandulam afferat, præter arterias, quæ ad illam sanguinem advehunt, igitur credimus, liquorem istum quandam esse portionem sanguinis arteriosi, quæ ab eo separata fuit vel à vasculis, vel à vesiculis, & quæ in ipsorum cavitate cumulata est, unde accidit, ut liquor ille semper è glandulâ effluat per canaliculum, qui ab ea proficiscitur, & quem canalem excretorium nominamus. Differentia, quæ intercedit inter liquorem istum & sanguinem, ab illa sententia nos deterrere non debet. Quùm enim sanguis ex principiis heterogeneis constet, certa quædam portio unius vel plurium ex hisce principiis, à sanguine segregari potest, & excipi cavitate vasculorum aut vesicularum glandularum. Et quia sanguinis principia in hoc liquore sine debito numero, sive eâ, quâ par est, proportione, ut sanguinem conficiant, non adsunt, liquor, qui ex hac coagmentatione exsurgit, debet esse liquor à sanguine differens. Omnes ergò glandulosæ partes si refertæ sunt *Pars affecta.*

liquore

liquore corrosivo, facilè corrodi possunt, ex quibus mammæ compositæ sunt, quæ reliquis sunt capaciores, ità ut juxta *Paracelsum* ad solas mammas fœminarum, & scapulas virorum sedes Cancri restringatur, uti alias etiam affectuum injurias fomitis instar in se suscipiunt mammæ: cancer etiam nec labiis, genis, oculis, axillis, inguinibus partibusque genitalibus in lasciviæ pœnam parcit, nec ossa penitus labis hujus immunia existimamus, licet alia forsan facie & nomine, *Cariei* scilicet, veniat.

Diagnosis. §. 3. Ut Cancri *Diagnosin* paucis attingamus, notum est, quod Cancer occultus ab initio vix nisi per specialiora irritationis indicationes, punctiones, &c. oculatissimo etiam Medico suspicionem movere potest; sunt, qui præsentiam Cancri occulti ab initio colligere satagunt, si nempe leniens & emolliens Medicamentum tumori imponatur, & post duas vel tres horas tumor non cedat, sed in spongiosam abeat substantiam, crescente dein malo; sed nec huic fidendum est, nam haud malum faciendum est, ut inde eveniat bonum. Cancer verò nobis manifestus apparet, non tantum ex tumoris inspectione, sed quoque si dolor nunquam desit, & noctu exasperari soleat. Exesa autem cute si prorumpit, fit ulcus horrendum, cavernosum, & hinc dicitur *Cancer exulceratus*, estque inæqualis cum tuberculis & caruncculis; dein dolor ferè est intolerabilis, & æger non aliter dolorem percipit, ac si mille aciculis pungatur. In attactu est durus & obstinatus, aliquando etiam mollis, maximè enim fœtet Cancer exulceratus, ex quo effluit materia fœtida ac ichorosa, interdum flava, labia ulceris sunt crassa, prætumida, foris inversa, venarum & arteriolarum extremitates à glanduloso ac corrosivo liquore exeduntur ac corroduntur, hinc larga sæpè sanguinis profusio sequitur, carnes vicinæ depascuntur, sæpe ità, ut absumtis musculosis partibus in ipsam thoracis cavitatem inspicere possimus, imprimis in Cancro mammarum, febris adest lenta ob secessionem particularum ac turbatam sanguinis mixturam, cibi quandoque est fastidium, sæpe & animi deliquium, in pluribus tandem subsequitur hydrops, quam excipit ipsa mors. Quæ omnia phœnomena tristia observavimus in virgine honestâ Hep dictâ placidè & piè demortuâ. Alium puerum in vicino pago Wolffsanger dicto vidimus, cujus nasus, labia, oculi & tota facies ad collum usque, horrendo ac abominabili sanè spectaculo erant depasta, qui & sic miserè vitam suam finivit. Plures alios quoque contemplati sumus, inter quos plures reperimus, in quibus vermiculi vivi ac mortui prodierunt. Confer etiam *Ephem. Germ. nostr. Ann.* 2. *observ.* 148.

Ætiologia Cancri secundum Galenicos. §. 4. Circa hujus affectus gravissimi Cancri causam magnæ occurrunt difficultates & dissidia apud Authores, imò adeò ipsis occulta fuit ejus causa, ut *Platerus* maluerit ignorantiam suam hic fateri, quàm credulæ assentiri Antiquitati.

Tota enim *Antiquitas Galenica* Cancrum ab atrâ deducit bile, hinc accusant Jecur calidum & siccum, lienisque intemperiem calidam & siccam, quæ juxta ipsos congenerem profert sanguinem, ablegatque ad partes exteriores, ibique Cancros phagædenicaque ulcera producit. In omni corporis parte Cancrum nasci posse dicunt, verùm in mammis mulierum maximè abundare, eò quòd laxæ sint & materiam quàm crassissimam promtè suscipiant. Ex atra enim bile effervescente Cancros produci statuunt *Veteres*, &, si bilis acrior fuerit cum exulceratione, quapropter colore etiam nigriores sint inflammationibus citra tantam caliditatem. Venas verò repleri, & circumcirca tendi ad similitudinem pedum Cancri animantis scribunt, unde etiam hanc appellationem morbus habet. Cancri ergò *causæ* remotæ, ad mentem *Veterum*, sunt omnes eæ, quæ sanguinem adustum generant & melancholicum, ut sunt carnes infumatæ, allium, porrum, cæpæ, legumina, vigiliæ, &c. Internæ verò sunt obstructiones, v. gr. hæmorrhoidum, menstruorum, calida jecoris intemperies & lienis imbecillitas: causa conjuncta est sanguis adustus melancholicus, seu melancholicus præternaturalis, qui ubi acrior est redditus, ac contumacior in venis impactus, & putrescit, Cancrum facit exulceratum, ubi verò mitior est, non exulceratum producit.

§. 5. *Paracelsus* strenuus ille Reformator ponit *causam Cancri* in Colchotare vel Realgare Microcosmico, prout enim Colchotaris conditio est, circum se rodere ac abedere, quum ab eo separatum fuerit, à quo temperatur, ac tum pro situ suo corporis aliqua parte suam tyrannidem exercere: non secus Colchotarinum sal acutum est materia producens Cancrum, sub hac videlicet differentiâ, quòd viris ex hæmorrhoidalibus fluxionibus, fœminis autem ex menstrualibus obveniat. Ex his colligit, Cancri situs & loca non alibi fore posse, quàm ubi fluxus ejusmodi sibi centrum faciunt. Nec alio sese loco ponere possunt, quàm ex hæmorrhoidibus inter scapulas, & ex menstrualibus ad pectus. Notat etiam, fluxus menstruales acutissima salia continere. Quare si corrosivi salis in matrice fieret hujusmodi separatio, ut à menstruo sejungeretur, Cancrum, ut suprà dictum, & pravam lentiginem ibidem oriri posse non dubitat. Esse etiam in hujusmodi sale realgaris quendam concursum scribit, qui quidem in sale Calcbino minimè fit. Cancer ergo *Paracelso* est Apostema, quod ex hæmorrhoidalibus effluxionibus provenit in viris, atque mulieribus ex menstruorum corrosivo sale meatuum in locustis manifestato, cujus salis duplex est, plumosi videlicet ac arsenicalis differentia. Idem Author in Cancro sal causticum virulentum, & necrosin partis affectæ producens accusat, innuitque his verbis Germanicis: Dann so das Saltz sich erhöhet / und besondert sich / was ist es als ein fressend Ding / wo seine Hoffart liget / da naget sie und frisset / aus diesem fressen und nagen da entspringen die Ulcerationes, Cancer, Cancrena. *Paracelsum.*

Helmontium. §. 6. *Helmontius* in pluribus Paracelsi fidelis assecla, Cancrum à sale alcalico corrosivo deducit, lumen enim ait, formale virulentum subnatum in vitâ nostrâ, fit ipsum vivens, adeoque prout Archeus tabidus fermentaliter contagium externum suscipit, ita & in *Cancro* aberrans, se transplantat in furores, quibus carnem topicè infestat. Nam uti ille loquitur, sive deferantur intrò, per accidens externum, sive verò intus suscitentur, adeoque hactenus aliqualiter differant, quoad initium principiativum. Quædam subitò se propagant in totum, & necem mox inferunt, alia verò topicum venenum exercent,

 eò quòd

eò quòd horum proprietas etsi penetret ex naturâ veneni, se dilatat tantùm juxta præscriptum sui veneni. Cancrum quoque à contusione factum in muliere notavit Author. Verum tamen Cancrum ad mentem Paracelsi in ubere & utero mulierum duntaxat esse statuit. Cancrum etiam in carne acutissimi sensus, & continuæ exesionis esse scribit, hinc à sale caustico ejus *causam* deducit *proximam*.

Willisium. §. 7. Sanguis ex *VVillisii* opinione materiam nutritioni necessariam suppeditat, succus verò nervosus formam ipsi confert, illamque partibus assimilat, ac in earum substantiam convertit: atque hoc pacto resarcitur detrimentum, quod passæ fuerunt partes, ipsarumque accretioni impenditur opera; dum siquidem nervosi humoris crasis inculpata subsistit, nulloque vitio inficitur, sanguinis particulæ nutritioni accretionique dicatæ debitâ congenerique donantur formâ, & proportionata partibus exhibetur alimonia. Alieno verò & heterogeneo quodam fermento laici nervosis commistus humor, ab arteriis pro alimento suffusus, degenerem induit formam. Si enim ob exhaustos depressósve spiritus, copiosioremque aquosarum particularum ab intensiori sulphuris efflagratione dissipationem, sal nimis evehatur, fluoremque patiatur, sanguis atrabilariam diathesin consequitur ab exaltatis salibus fixis, crassioribus sulphuribus in massâ residuis conjunctis. Cruor verò ad glandulas perveniens, crassiores atque coagulatas, quas sibi admistas habet particulas, per arctos ipsarum canales abripere non valens, eas in ipsis deponit. Liquor autem nervosus eidem, quâ sanguis, labe infectus, per fibras nerveas ad partes, in quibus relicta fuit atrabilaria ista materia, & nutriendis partibus improportionata, appellens, tumorem ex ea cudit, qui ob similitudinem ipsi *Cancer* denominatur. *VVillisius* ergò à liquore acetoso instar liquorum à buxo & aceto exstillatorum *Cancrum* produci statuit.

Sylvium. §. 8. *Sylvius* Cancrum produci existimat in glandulis partibusque glandulosis ab acido acri. Docuit enim *Ipse* abundè, in glandulis succum subacidum à sanguine secerni, eundemque succum acidum in ipsis contemperari à spiritibus animalibus per nervos ad easdem delatis, & si acidum reddatur in corpore acrius atque in glandulis secerni solitum, quoties redundat, facilius partes has lædat, quàm alias. Ab acri enim acido *Cancrum* generari comprobat, quia eum comitari solent dolores lancinantes acidi acris proditores, item quoniam acidum concentrantibus ac contemperantibus eundem leniri contendit.

Cartesianos. §. 9. *Cartesiani* glandularum obstructionem ad *Cancrum* producendum, quàm maximè existimant accommodatam, quam inferre volunt liquorem viscidum è sanguine per arteriolarum meatus in ductus glandularum delatum, absquo cùm segregatio & transitus lymphæ per easdem impediatur, tumores primò in glandulis suscitari dicunt tenaces absque ullâ corrosione, sed quùm lympha non valens transire diutiùs circa obstructiones istas detineatur, subtiliores particulas ab æthere sæpius commotas tandem à reliquis secedere & exhalare, quibus absumtis particulas acutas & mucronatas, ante à blandioribus ramosioribus & porosis iisdem intermistis sub jugo servatas, dominium adipisci, & angulis suis non modò succis & fibris firmiùs inhærere, sed eorum etiam extremitatibus acutis fibras destruere & erodere, quæ ramenta angulis quibusdam intermista, sanguini ex destructis arteriolis effuso communicentur, & miscelam ex diversis istis succis constituant; quæ per venas debitè nequeat transfluere, nisi ubi venæ istæ magis dilatantur, & propterea sanguinem istum corruptum, & plurimis particulis angularibus acutis, sive acidis, refertum, & in venulis circa tumorem istum sive glandulas obstructas constitutis hærentem, pedes illos cancrinos subatros intuentium oculis exhibere, cùm radii lucis in poros venularum istarum distensarum quidem, sed simul etiam obstructarum incidentes aliquomodo suffocentur. Ex vellicatione quoque fibrularum membranosarum, & nervosarum à particulis istis angularibus dolorem induci, &, si portio quædam succi chylosi reliquis acidis immisceatur, suppurationem partis cancrosæ cum salutari quodam eventu & cancri exstirpatione, dum omninò circumcirca cancrum istum contingat, subsequi docent. Lapsum sæpe aut percussionem affectui isti ansam præbere affirmant, quatenus violenta ista concussione textura unius vel alterius glandulæ destruatur, & lymphæ percolatio inhibeatur, liquor verò hic circa tubulos destructos diutiùs hærens corrumpatur, & acidam istam acquirat dispositionem, quod itidem contingat, si tuberculum aliquod glandulosum diutius & fortiùs unguibus scalpatur, ut hoc etiam modo tubuli quidam destruantur, & succorum diversorum debita impediatur segregatio, & per distinctos suos ductus ad varias corporis partes distributio, volatiliores enim partes facilè secedunt, & asperiores angulares arctiùs copulantur.

§. 11. *Nos* in *Cancro* explicando, ejusque causam perspectam reddendo supponimus, per glandulas fieri secretionem liquoris, quem glandulæ à sanguine sequestrant, eumque semper eundem esse. Attamen ideò imaginari nullo modo debemus, omnes glandulas consimilem separare liquorem. Experientia demonstrat nobis maximas differentias inter liquores, qui à variis glandulis excernuntur, quod satis testatur, diversas glandulas varia utplurimùm separare principia à massâ sanguinea. Sed cùm hæc menti non planè satisfaciant, nullatenus fortasse inconsultum erit, modum pervestigare, quo glandulæ à sanguine segregant liquores, qui ab ipsis manant. Ut propositum in hâc conquisitione successum obtineamus, animadvertimus, arterias in glandulæ corpus sanguinem advehere, huncque compositum quoddam esse ex plurimis particulis heterogeneis, quasdam ex particulis istis heterogeneis ab arteriarum cavitate egredi, & in cavitate vasculorum aut vesicularum, quæ glandulam constituunt, colligi. Unde concludimus, adesse meatus, à cavitate arteriarum ad vasculorum vesicularumve cavitates pertingentes, eosque meatus ità esse dispositos, ut nullum aliud sanguinis principium illos pervadere queat præter ea, quæ sunt absolutè necessaria ad eum componendum liquorem, qui ex singulis glandulis sigillatim emanat. Tales meatus, sive talia foramina *Pori* dicuntur ac nominantur. Sed quia liquor, qui è glandulâ effluit, ex particulis heterogeneis constat, necessum est, ut omnes pori singularum partium non sint consimiles. Quâ de causâ prout *Iuxta nostram sententiam.*

liquor

liquor glandulæ cujusdam compositus fuerit ex sulphuribus, alcalicis, phlegmatis, aderunt quoque habitâ proportione, in arteriis hujusce glandulæ pori apti ad liberum dandum exitum alcalicis, sulphuribus, vel phlegmatis; si verò acres acidæ vitriolicæ, Sale alcalino subtili junctæ particulæ glandulas perfluant, necessario eæ corrodendo ac stagnando tumorem Cancrosum producere aptæ natæ sunt, quia hæ particulæ non sunt oleosæ & spirituosæ, sed potiùs terrestres acres corrosivæ, tubulos corrodentes quosvis, ex quarum particularum vitiosarum miscela Cancri materia producitur, absque dubio hæ particulæ crassæ ac tardiores tubulis cuspidibus suis nimis se infigentes tardiores ad motum sunt, & nunquam per tam angustos meatus & tubulos perfluere possunt, sed potiùs in glandulis stagnant, & sic obstructionem Cancrosam pariunt. Causa ergò Cancri potissimùm est succus glandularum corrosivus aquæ forti similis, qui tubulos cum carne & membranis corrodit absumitque. Accretio particularum harum corrosivarum est lenta, quia in magno ramo, ex quo glandulæ oriuntur, non facile stagnant, sed pedetentim minimis in glandulis cumulantur hærentque, reliquæ verò particulæ cum reliqua rursum circulantur massâ. Causæ ergò omnes Cancrum producentes sunt obstructionem hanc Cancrosam efficientes, & sunt vel Externæ, vel Internæ. Externæ sunt vel à fortiori glandularum contusione, vel pressione, inde tubuli glandularum obstruuntur, lymphaticus liquor sale corrosivo fixo refertus coacervatur stagnatque, & sic facilè Cancrum producere potest: Dein datâ portâ succi hi corrosivi magis corrodunt & sæpè sibi apertam faciunt viam, sicque Cancrum exulceratum constituunt. Cancros etiam sæpè oriri videmus ex pertinacibus obstructionibus, quales produci solent per repellentia Medicamenta partibus glandulosis imposita, quale quid in fœminâ, dum hæc scribimus, observavimus, quæ ex tumore glandularum mammarum, per abusum repellentium Medicamentorum incidit in Cancrum, quia succi sale acido abundantes glandularum tubulis magis impinguntur, & quasi impalantur.

Causæ Internæ sunt dispositio nativa & obstructio in glandulis ipsis, quæ & oritur à sanguine viscido terrestri sale fixo & acido referto, à quo haud melior lympha à glandulis separari potest, in quibus stagnant succi, & de die in diem acriores redduntur, & continuò discindendo ac corrodendo planè aliam texturam in glandulis immedicabilem efficiunt. Hisce deductis jam paucis quoque phænomenon Cancrum comitantium rationem reddamus, ut accuratiùs Tyrones indolem Cancri percipiant.

Si autem tantus corrosionis non adfuerit gradus, majorque fluiditas in humoribus contentis in parte affectâ non ita profunda, sed cuti propiore, nec nimis firmæ, sed laxioris texturæ, non ipse sphacelus seu Cancer, sed potius exulceratio exoritur cancrosa (à malignitate sic dicta,) fistulosa proserpens cum variis Symptomatibus, prout ipsa materia corrosiva variat, cum continuâ vellicatione & exesione, hinc succorum copioso affluxu cum pure tenui, acri, valdè fœtente, flavo, livido, pro diversis vasculis exesis diverso, & sæpè à sanguiferis vasis exesis cruento, superveniente sæpe febri, animi deliquiis, &c. à materiæ illius attenuatis, & intra sanguinem receptis particulis variè eum turbantibus. Differt hæc exulceratio non nisi gradu ab iis, quæ scorbuticis sæpè eveniunt, variantes inter se secundùm diversos dissolutionis & corrosionis gradus, per quos etiam à gangræna differunt, quæ sæpè erosionibus gingivarum scorbuticis supervenit, (hic loci nomine Cancri aquosi ob sinus salivales, insignita:) imò & maculæ lividæ in scorbuticis, non sunt nisi gangrænæ species leviores.

Dolor est in Cancro exquisitissimus, imprimis in exulceratm, quoniam particulæ inter se fermentantes fibrillas nervosas concutiunt rumpuntque, nihil enim magis dolorem excitare potest, quàm particulæ acidæ ac salsæ hic abundantes, pungentes, scindentesque figuras possidentes, prout videre est in fermentatione & commotione acidorum cum alcalicis. In glandulis istis obstructis idem est apparatus, hinc succi acres ac corrosivi redduntur, quibus acutis particulis instar cultellorum tubuli & fibrillæ inciduntur ac discinduntur, unde necessariò *continuus dolor* oboriri debet.

Materia etiam in Cancro detenta sæpè ita fœtet, ut non tantùm adstantibus, sed & ipsi ægro nauseam pariat, ex qua apparet abundè, quod hic affectus paucis tantum differentiis à Gangræna differat, quia in hac idem fœtor observari solet. Fœtor ergò hic non aliunde oritur, quàm à secessione oleosarum & volatilium Sulphurearum particularum.

Per plures quoque annos sæpe *delitescit Cancer*, quia ipse oritur à viscoso humore & sale acido & corrosivo, atque hoc corrosivum interdum per plures, quàm 20. annos ita obvolutum jacere potest, ceu constat præter experientiam nostram ex Tulpiana observatione aliorumque; certum ergò, *Cancrum* sub formâ exigui tuberculi per longum temporis spacium delitescere, & tandem inopinatò prorumpere posse, prout plura novimus (ceu dictum est) exempla, eam verò ob causam hoc accidit, cùm scilicet illud acidum corrosivum à vinculis viscosi humoris, quibus antea obtegebatur & alligabatur, liberetur, & aculeis suis cuspidibusque incipiat pungere, scindere ac corrodere.

Materiæ diversitas, quæ effluit ex Cancro exulcerato, consistit in discissione diversorum vasorum seu tubulorum, quia in nonnullis tenuior & albidior, in quibusdam crassior conservatur succus, imò dissectis vasis sanguiferis, ipse *sanguis* in formâ sanguinis rubicundi emanat, imò arteriolis ruptis *sanguis cum impetu, & indistans exsilit*, ceu id sæpius in ægris vidimus. Cancer exulceratus est indolens ob pressos nervos & quod acidum quiescat, hinc

Febris lenta in Cancro ortum suum habet ab iisdem particulis corrosivis acidis resolutis, in massam sanguineam derivatis, ibidem ejus mixturam turbantibus.

Deliquium animi facilè hoc in casu accidere potest, quoniam per fermentationem succorum stagnantium plures acidæ particulæ ad massam sanguineam mittuntur, quæ eò delatæ ipsum coagulant incrassantque, sicque sanguinis circulationem ad tempus impediunt, & sic deliquium animi atque Syncopen inducunt.

Pars Cancrosa apparet *livida*, & nonnunquam *cineritia*, qui color oritur à nonnullis

acidis subtilibus particulis per tubulos minutissimorum Capillarium vasorum sanguiferorum penetrantibus, sanguinem in suo cursu, in parte affectâ impedientibus, & texturam cutis variantibus, quo incidentes radii coloremistum lividum exprimentes.

Callositas labiorum ac durities Cancri eodem modo se habet, ac superiori Capite abundè diximus de Scirrho.

Nonnunquam & *Vermiculi* tum vivi, tum mortui, in *Cancro* observati fuerunt, quod phænomenon nonnullos Medicos aliosque ad hanc opinionem traxit, ut existimaverint, causam Cancri exulcerati imprimis esse farraginem, seu copiam parvulorum venenatorum vermiculorum carnem devorantium, & simul ipsi corruptionem conciliantium, hinc dicunt esse causam, quòd tam citò per ambitum devorent carnem, & hujus rei hanc esse causam addunt, quod unicus vermiculus in chartâ exceptus, intra unius horæ spatium 50. similes producat: in hunc finem nuper frustulum carnis corrosæ cancrosæ exscindi curavi, & microscopio armatus vermiculos nullos observare potui, sed eorum loco, potiùs viscidum humorem gelatinæ similem perspexi.

Prognosis. §. 11. Nunc itaque detecto damnoso hospite, in ejus *Signa Prognostica* paucis inquiramus, ex quibus non magnum habebunt solamen ægrotantes, ludit enim medicantes & ipsos deludit *Cancer*, hinc Chirurgorum dicitur opprobrium, qui quo intimiùs afflictis partibus implicatur, eò & pertinaciùs hæret & mordaciùs torquet. Per annos sæpè latet plures hoc malum, quod corpori magnam inurit noxam, ratio hæc est, quòd acidum & alcali per allisionem vel pressionem aliarum viscidarum ac tenacium particularum in suo motu impediunt, quo minùs fibras partium continentium, ita citò discindere vel secare queant. Nullus verò est morbus, qui ægris majorem incutit metum, quàm *Cancer exulceratus*, nullusque est qui Chirurgum magis fatigat, quàm hoc malum. Hinc verò omnes practici malum hoc incurabile dicunt, imò ipse *Paracelsus*, qui aliàs sat benignus in prædicendo est, & ubique jactat se omnes morbos curaturum esse, in *Libro* verò *de Apostemate c. 3.* inquit: Cancer successu temporis corrodit foditque rectà cor versus, mortemque repentinam in suâ molitur periodo; illum circumfusus hoc & albis fama jugalibus, illeque multo pretiosus auro foret, qui dirum potentum imprimis carnificem tollere possit carcinoma, dum veluti vultures apud inferos Titii discerpant jecur. Exemplo suo etiam comprobavit veritatem maximus Græcorum Doctor *Hippocrates*, dicens *S. 6. aph. 30.* Quibus occulti Cancri adsunt, non curare meliùs est. Curati enim citiùs intereunt, non curati verò longiore tempore vivunt: hinc an curabilis Cancer sit, an secus, maximè controvertitur, possibilitatem verò docent Auctorum quamplurimorum exempla, præsertim *Helmontii libr. 30. de ideis morbos. §. 38.* num verò hisce fides sit adhibenda, judicent nobiscum Practici. Distinguendum autem esse existimamus inter partem affectam, sic v. gr. in utero, intestinis, oculis, palato, &c. curationem vix admittit Cancer. *Helmont. l. alleg. n. 37.* inquit: Interim nil actum, nisi furor ille Archei ideas germinans siluerit, naturaque inde perstans virus suffocetur. Neque enim occiditur per corrosiva; imò ne quidem in ulceribus, nisi & corrosivis vis necandi insit, utpote quæ furorem aliàs magis accendunt, quàm placant aut interimunt. Ex quibus Cancri curationis difficultas satis liquet. Unde etiam illud Nasonianum:

Curando fieri quædam pejora videmus
Ulcera, quæ meliùs non tetigisse fuit.

Hinc quoque enatum illud Proverbium: Cancer remedia mitiora contemnit, fortioribus exasperatur. Sic quoque *Platerus* inquit: Si Cancer primùm inceperit, & adhuc exiguus sit, nec negligatur, (uti ferè fit, cùm nonnisi à peritis Medicis tunc cognoscatur;) ipsius incrementum difficulter impediri, si adauctus sit, ægerrimè, &, si ad summum pervenerit, nunquam curari posse, &, si exulceratus sit, nisi possit funditus & integer exstirpari, &, si longo tempore sæpè perdurare possit, lethalem esse. Mitiorem certò nostro judicio Cancer meretur prognosin, nempe exteriores corporis partes obsidens, facilè cultro exstirpari potest, vel aliis remediis acre corrosivum corrigentibus, interjectis, ut impediatur, ne alibi pedes figat. De quibus in paragrapho de curâ agente dicturi sumus. Rarissimè enim hic affectus curatur imprimis exulceratus, præsertim in loco inconveniente & operationi instituendæ inidoneo existens.

§. 12. Expeditis iis, quæ Theoriam concernunt, ordinis ratione ad ipsam curationem, & quidem primò *Diæteticam* accedamus, sine enim ordinata vivendi ratione reliqua præsidia frustrà adinoveri, quis non toto observat die? Diæta verò nobis, ceu centies dictum, sub rerum sex non-naturalium vulgò ita dictarum titulo offertur, quorum singulas paucis perstringamus. *Diæta.*

Aër sit temperatus ac ab omni impuritate liber, copiosa materia subtili refertus, à quo succi nostri corporis imprimis lympha aliique attenuantur ac fluidiores redduntur. Omnia alimenta ac potulenta sint superfluo alcali, & sale volatili oleoso referta, vitentur angue pejus viscida ac acida, terrestria ac sale fixo corrosivo prædita, quia hæc sanguinem & succos nostros, imprimis in glandulis incrassant ac coagulant, ineptosque ad circulationem reddunt, unde facilè succi in glandulis stagnare ac Cancrum producere possunt. Sanguis enim noster constat quidem ex sexcentis particulis, ut plurimùm verò ex sale alcali volatilibus, si accedat acidum sal, tum incrassatur sanguis, simili modo, prout apparet, si oleum ♀i per deliquium inspissatur per affusionem ⌒tus ⊕li acidi, spicula enim Acidi in canaliculis alcali hærent, dein particulæ acidæ in corpore nostro possident acres figuras in omnibus lateribus secantes, quæ oleosas particulas discindunt & incidunt. Si enim sanguini evasato affundas acidum quendam liquorem, ipse apparebit statim niger & spissus, imò si infuderis acidum in venam alicujus animalis, morietur in momento, ceu nuper in cane hoc instituimus experimentum. Contrarium observatur in sanguine, si aquam ex sale ✱co vel nitro compositum ipsi affuderis, hinc sanguis apparet rubicundus & fluidior redditur. Sed ad rem; hoc in affectu nocent admodùm salsa, quorum particulæ sunt instar longarum duarum, circa quas aqueæ anguillares succos nostros circumvolvunt, qui tot salinis particulis aggravati succi sangui-

sanguinem in motu suo tardant, hinc plures scorbutici morbi, præprimis verò Cancer ortum suum habere possunt, vitentur ergò carnes muriâ conditæ, fumo induratæ, haleces, brassica sale condita, &c. Omnia verò alimenta & potulenta, quæ nec nimis calida, nec nimis frigida sunt, h. e. quæ ex subtili alcali cum subtili oleo circumsepta, sunt optima, quæ sanguinem vix mutant & relinquunt in mediocri fluore. Nimis calida sanguinem nimis activum & fermentantem reddunt, quòd plures particulæ subtilissimæ avolent. Nimis pinguia nocent, ut sunt farcimina, petasones, lardum, caro suilla, anguillæ, anseres, legumina, caseus vetustus, &c. item omnia saccharata, quia viscidum acidum in se continent, hinc ad obstructiones cancrosas producendas disponunt succos nostros. Cibi ergo sint boni succi & sale volatili oleoso turgidi. Potus sit Infusum Theæ vel Coffæ, vina acida & cerevisiæ vetustæ angue pejus vitentur. Conceduntur vina Gallica ac Hispanica, aliaque sale acido fixo haud prædita.

Somnus hic ad reparandos spiritus animales maximè proficuus erit, qui omni ope procurandus. In Cancro mammarum non super dorsum decumbendum est, ne pressione hâc spiritus animales circulantes impediantur.

Motus magis conducit, quàm quies, hinc exercitiis dediti rarò Cancro afficiuntur; sanguis enim cum succis nostris redditur motu fluidior, quiete verò fit crassior, & ad motum ineptior. Post pastum motus ne sit nimius, aliàs cibi in ventriculo non sufficienter digesti vi ejiciuntur.

Alvus servetur lubrica, sique aliàs solennis & consueta evacuatio fuerit suppressa, omni operâ promoveatur. Veneris usus rarus sit. Excernenda ad consuetudinis leges mensuranda.

Ira, mœstitia, terror, aliaque animi pathemata maximè certè, nocent, & in praxi quotidie effectum tristem observare licet, sanguinem enim & succos nostros facilè coagulant, & ad motum tardiores reddunt. Qui ergo sanitatem amant, ii semper hilaritati, quantum possibile, studeant, omni operâ & in Deum O. M. fiduciam suam ponant, certi quòd Dei voluntas bona sit, suosque nunquam deserat, & quòd tandem cum carne sua resurrecturi sint, & visuri Filium Dei, in summâ gloriâ in judicio apparentem, & fruituri æternâ vitâ. In lætitiâ enim & gaudio talique fiduciâ longè liberius, & feliciùs procedit sanguinis fermentatio à copiosiori spirituum animalium influxu ad uta, unde succorum ac spirituum copiosior distributio per totum corpus, quàm quidem in mœrore ac tristitiâ, ubi propter minorem spirituum animalium in fibras fermentatio sanguinis, illorumque distributio per totum corpus valdè imminuuntur; imprimis Succus pancreaticus primis in viis redditur austerus & bilis iners, plurima certè symptomata affert.

Cura Cancri secundum Galenicos. §. 13. Cura *Galenica* ipsius *Cancri* in eo consistit, ut incipientes Canceri augeri prohibeantur, in quem finem causam peccantem, nempe atrabilarium humorem evacuant, priùsquam in parte affectâ confirmetur. Evacuant autem primùm, si nihil prohibeat, per venæsectionem: deinde per purgationem, ab initio ex simplicioribus, quale est epithymum, quod quatuor drachmarum & dimidiæ pondere, ex sero lactis aut aquâ mulsâ dant: postea verò ex hierâ, quæ nigrum veratrum recipit. Vel præscribunt priùs Apozema præparans seq. vel simile.

℞. *Scolopendr.*
Adianth. nigr.
Capill. Veneris
Fumar. aa. Mj.
F. Decoct. in lbiij. *aq. fumar.*
vel lactis caprin. In colat.
dissolv.
Syr. de Scolopend.
de pomis Regis Sapor. aa. ℥j.
Byzant. ʒvj.
M. F. Julapium.

De quo singulis mane ℥iv. exhibent: & postea sequenti melanagogo præparatum evacuant humorem adustum.

℞. *Decoct. præcedent.* ℥ivß.
in quo infund. per noctem
fol. senn. s. st. ʒiij.
Myrob. Indar ʒij.
Rad. bellebor. nigr. ppt. ʒj.
stent per noctem, manè, factâ una aut alterâ ebullitione, in colat. dissolv.
Syr. de pomis c. fol. senn. ℥ß.
Confect. Hamech. ʒiß.
M.

Ad locum affectum etiam varia applicare jubent, vitando exasperantia aut mordentia; sequens vero commendant:

℞. *Ol. rosarum*
Omphacin.
Succ. solan. aa. ℥ij.

Quod tamdiu in mortario plumbeo cum pistillo plumbeo agitant, donec concrescat & plumbeum acquirat colorem: deinadd.

Lythargyr.
Cerussæ aa. lbß.
M. cum oleo & f. l. a. linimentum.

Vel urticam contundunt, & cum succo solani mixtam superponunt, sola etiam rutæ folia cum passulis à nucleis liberis contusa applicant.

Ad locum vero ulceratum absque offensione adhibent solani succum linteo molli duplicato in ipso tincto ac imposito. Forinsecus autem supra illud laneam teneram circumdant, quæ ipsâ succo sit imbuta, & diligenter provident, ne illa reficcetur, ita ut frequentiùs succum affundant. In ulceratis Cancris diuturniùs uti solent Medicamento ex pompholyge. Semen quoque Raphani domestici contusum, & cum aceto mixtum applicant. Hisce non juvantibus, si patientes sint fortes & juvenes, ad ferrum accedunt.

§. 14. Juxta *Paracelsum* in curâ Cancri hæmorrhagiales menstrualesque fluxiones amovendæ sunt per Physicum: deinde per Chirurgum anodyno mortificandum erit ter, vel quater, ut in Noli me tangere fieri dicit: postremò descriptione consolidativâ eodem loco posita curandum. Gluten aquaticum in aquam, ubi reduxeris, accipit semper ad unam libram Colchotaris ejus ℥iß. *florum æris*: proportionem hanc à quantitate Colchotaris observando, mixta simul ulcerique vel Cancro superposita maneant, donec putrescant: quod plerumque juxta ipsum fieri solet in quatuor diebus. Deinde amovendo superponit mundificatum sequens: *Paracelsum.*

℞. *Picis navalis,*
Visci pini,

abietis

abietis aa. lbj.
ex locustis de latice lbiß.
Larigna quar. j.

Mixta liquefiant cum ceræ & olei partibus æqualibus, ut ambo sufficiant ad emplastri compositionem: quod isto, non alio quovis, extrahi poterit. Dein superponit pulverem hunc:

℞. *Pulv. ex succo chelidonia*
Parthenionis
Centaurea aa. ℥ß.
Mumia ℥j.
Mane vesperique ligat.

Anodyni ipsius descriptio est seq.

℞. *Spermoli,*
Succi solatri aa. ℥j.
Liquoris de firnis vel vernicis ℥ß.
Reducatur in formam Unguenti.

Helmontium. §. 15. *Helmontius* existimat, solum attactum lapilli Buttleri, tanquam remedii potentis sat esse ad exstinguendum *Cancri* virus ab indignato Archeo ortum, quia externa remedii oblinitiò, quadam consecutione contiguitatis, totum domat Archeum, non secus ac dens rabidi, etiamsi optimè invento, detersus tamen rabiem quandoque adfert. Commendat etiam gluten Aquatico Paracelsi i. e. Ranam integram vel Bufonem, per Blas lunare ipsius plenilunii, & frigus hybernum atrocissimum in albam & crystallinam conversam, supra baculum in campo aperto locatam, per unicam noctem, manè liquatum tragacanthum referentem, cum formâ seu figurâ pristinâ. Laudat quoque Author in Cancro Colchotar vitrioli priùs aliquamdiu in cella ad mollescendum repositum, dein cum farinâ avenæ, & lacte in Cataplasma subactum, quod juxta *ipsum* Cancrum tollit necatque.

Willisium. §. 16. *VVillisius* ad crassiores ac coagulatos humores educendos commendat pilulas Tartar. Querc. vel de succino Crat. cum ammoniac. vel sequens Apozema.

℞. *Rad. polypod. q.* ℥iij.
Herb. ceterach. ℥ij.
Fol. senn. s. st. ℥ß.
Santal. citrin. ℥ij.
Coq. in 🜄 *fontan.* ℥xiv. ad ℥x.
addend.
Agaric. ℥ij.
Rhabarb. ℥iiß.
Colat. clarificata add.
Syr. de pomis purgant. ℥ij.

Hujus Apozematis ℥iv. accipiat æger, repetendo intra 3. vel 4. dies semel.

Varia quoque hoc in morbo commendat absorbentia, ut sunt oculi ♋. Corall. margarit. Ebur. ppr. Item inter alterantia & refert prælaudatus Noster Chalybeata, imprimis acidulas ferratas seu martiales, quia maximo melancholicis hæ aquæ esse solent solatio, copiosè enim epotæ sanguinis tincturam salino-sulphuream eluunt, ejusque mala fermenta destruunt, & viscerum sordes abstergunt obstructionesque reserant, & per consequens sanguinem purificant.

Inter Externa, Saturnina omnibus reliquis præfert.

Sylvium. §. 17. Cura *Cancri* ad *Sylvii* mentem in eo consistit, ut acidum concentretur ac contemperetur. Concentrant autem juxta *Ipsum* potenter Acidum aere areta, sanguis draconis, coralla, oculi Cancrorum, mandib. lucii piscis, item opium, item quodvis sulphur metallicum aut minerale fixum. Ex quibus aliisque varias concinnat formulas.

§. 18. *Cartesiani* talem instituunt in *Carcinomate* curationem, qua particulæ illæ angulares acutæ, & succi acidi hebetentur, mitigentur & obstructiones glandularum, quantum possibile est, reserentur. Hâc de causa sudorifera commendant, & remedia porosa & volatilia, ut anguli partium acuti, quibus humores peccantes referti sunt, intra poros remediorum frangantur & sic hebetentur, deinde viscidítas incidatur, & succi in convenientem redigantur fluorem, ut itâ simul glandulæ obstructæ reserantur, & ubivis patula liquoribus reddatur via. Maximè verò in Cancro nondum exulcerato proficua judicant vina medicata, vel decocta herbarum multo sale volatili refertarum, cùm tota inde purificetur massa sanguinea, crassi & ad motum torpidiores succi in debitum suscitentur fluorem, & proinde tubuli quicumque facilè aperiantur & permeabiles reddantur. Hujusmodi verò vino sequentes imponunt species: *Cartesianos.*

℞. *Rad. Scrophular.* ℥ß.
Contrayerv. ʒij.
Scabios. ʒiij.
Salsaparill. ʒiß.
Bardana ʒiiß.
Herb. geran. Rupert.
fumar.
chelidon. min.
agrimon.
centaur. min.
card. bened.
scord. aa. Mß.
Flor. sambuc. P. iß.
Persicor. Pj.
Rasur. lign. Colubrin. ℥ß.
Sem. Phellandr.
levistic. aa. ʒij.
⊖*is fulig.* ʒj.
Jovis ʒß.

D. ad chartam pro speciebus uni mensuræ vini impendendis. Succis ità ad sudorem satis aptatis, & crassioribus eorundem impuritatibus per urinam rejectis, pulveres exhibent diaphoresin largiorem promoventes, qualem sequens proponit formula.

℞. *♁ii diaphoret.* gr. xvj.
Chelar. ♋ ℈ß.
☿ii ☉aris gr. iij.
Camphor. gr. j.

F. *Pulvis* in sequenti vehiculo unâ vice exhibendus.

℞. *Aq. fumar.* ℥ß.
Essent. enul. ʒ.
🜊 flor. sambuc. ʒß.
Syr. scord. ʒiiß.
M.

Præmissis hisce subjungunt externa quædam penetrantia, & glandulas obstructas aperientia, quæ per poros ingredientia succos viscidos incidant, attenuent, & fundant, uti sunt emplastrum de spermate ceti, de ranis cum ☿io Vigonis, balsamus sulphuris, oleum myrrhæ, spiritus tabaci, unguentum nobile Mynsichti, vel sequens, imprimis si incrementum assumere conspiciatur.

℞. *Rad.*

℞. *Rad. aristol.*
virid. ar. aa. ℨiiij.
Minii ℥ß.
Arsenic. cryståll.
Auripigment. aa. ℥ß.
Opii
Camphoræ aa. ℈ij.
Axung. porcin. ℥ij.
F. Unguentum.

Sectionem tamen accommodatissimum existere dicunt remedium Cancri adhuc incipientis, quo funditus exstirpetur, ne unquam aliquod capiat incrementum; at in majori, ubi multæ jam à sanguine impuro repletæ sunt venæ, & copiosæ tumori huic subjacent arteriæ, operationem hanc periculo haud vacare quàm liberrimè profitentur. Destructis etiam plurimis glandularum fibris, & arteriolarum extremitatibus chylum advehentibus, ut tumor jam convertatur in ulcus, nec hoc ipsum incrementum acquirat, & partes depascatur vicinas, nullum intermitti volunt studium, sed frequentiores instituere jubent fomentationes ex spiritu matricali, vel decocto Theæ, scrophulariæ, contrajervæ, scordii, nicotianæ, ulcusque abstergere mandant liquore mellis ab ☿io abstracto *Ang. Salæ*, vel liquore mercurii præcipitati attingunt, pulveresque inspergunt, quarum poros succi acidi ulcere contenti copiosè ingrediantur, ex sale Jovis, vel Saturnini, cretâ, cerussâ, pompholyge, lithargyrio, thure, & ut partes fibrosæ jam corruptæ à sanis separentur, illa adjungunt, quæ motu celerrimo ab æthere agitata easdem abradant, dissecent & sejungant, quorum adscribunt numero amalgama ☿ii, auripigmentum arsenicum, sublimatum, calcem vivam, vel butyrum ♁ii, quintam essentiam arsenici, oleum ♄ii saccharinum, oleum ☿ii dulce, & hujusmodi alia, quæ sequentes in se comprehendunt formulæ.

℞. *Plumbi ust.* ℨiij.
Ceruss. ℨiß.
☿ii crud. ℨij.
Pomphol.
Camphor.
⊖is ♄i aa. ℨj.
Ol. nicotian. ℥j.
Succi ejusdem q. s.
F. s. a. Linimentum in mortario plumbeo, quousque Cancrosum studiosè illinatur.

Vel:

℞. *Lithargyr.* ℥ij.
Auripigment. ℨij.
⊖li alb. ℨiij.
Mell. despumat. ℥vj.
F. Unguentum.

Balsamum etiam Lithargyrii studiosè illitum egregiam navare operam asserunt, nec stercus improbant humanum, cùm succi corrodentes optimè hoc domentur. Ad sanationem, vel si hæc penitus pro voto obtineri nequeat, ad præcautionem, ne incrementum sumant, nec vitæ insidias ponat ulcus hoc aliàs satis destructivum, sequens approbant unguentum.

℞. *Litharg. aur.* ℥ij.
Minii ℥j.
Mum. ℨvj.
⊖is ♄i ℥ß.
Camphor. ℨij.
Ol. ros. q. s.
F. Unguentum.

Hisce subjungunt emplastrum diapompholygis, vel diasulphuris, ulceri huic maximè convenientia.

§. 19. Præmissis aliorum curationibus, & *Nostram* Pharmaceuticam ac Chirurgicam aggredi libet. Huic itaque pernitioso & glandulis ut plurimùm incarcerato Sanitatis hosti eruendo ac destruendo acuenda sunt ingenii organa, iisque reserandæ delitescentis Adversarii fores. Attemperantibus & imprimis corrosivam acidam istam acrimoniam in succis demulcentibus Medicamentis hostis iste aggrediendus est, inter quæ palmam aliis præripiunt omnia alcalia vel volatilia vel fixa, item temperantia & oleosa, diaphoretica, quæ omnia acidum acre corrigunt, & ex corpore eliminant: cinnabarina, cancrina, ♃rea, saturnina ac camphorata, item nitrosa, chalybeata, testacea ac sexcenta alia commendantur hoc in affectu atroci. In juniorum Medicorum gratiam, & Nos unam & alteram communicemus formulam, & quidem in forma decocti, imprimis ubi dolores urgent. *Cura Cancri ex nostra sententia.*

℞. *Rad. chin.*
sarsaparill.
liquirit. aa. ℥vj.
Rasur. lign. Guajac. ℥iß.
Fol. alth.
Flor. papav. err. aa. Mj.
Capit. papav. alb. c. seminib. N. ʒ.
passul. ex acinat. ℥iß.
Coq. secundùm artem ex s. q.
▽ simpl. postquam per noctem infusa fuerunt, Colat. ℞. ℥ XL. Det. S. Apozema, de quo calidè bibatur aliquando vitrum plenum.

Vel:

℞. *Rad. chin.* ℥iß.
gentian.
contrajerv.
enul. aa ℥ß.
angelic. ℨij.
Herb. scordii
card. bened. aa. Mß.
Sem. ejusdem ℥ß.
Infund. & coq. in s. q. Aq. commun. & vin. in vase benè clauso ad Colat. ℔iv. *Edulcoretur syrupo scordii.*

Interponatur sequens vel simile sudoriferum, imprimis si dolores maximè urgeant.

℞. ▽ *Hord.*
card. bened. aa. ℥iß.
cinam. ℥ß.
Ocul. ♋. ppt.
♁nii diaphoret. aa. ℈ß.
Opii correct. gr. ij.
Syr. scordii ℥ß.
M. pro unâ vice hauriendus potus.

Vel:

℞. *Roob. Juniperi* ℥ß.
⊖ C. C. volat. gr. xij.
♃ bezoart. ℈ß.
Aq. scordii q. s.
M. F. diaphoreticum unâ vice assumendum. Omnia enim remedia, quæ in Peste & Gangræna solent præscribi, & hîc proderunt; eò enim semper respiciendum est, ut obstructio illa cancrosa tollatur, & lympha à sale acido corrosivo fixo liberetur, in quem finem sequentia sanguineam massam depurantia commendamus.

℞. Elix. vitæ ʒij.
∽ Cephal. volat. n. d. ʒj.
Tinct. corallor. ʒij.
M.

Vel sal. volat. oleos. quodvis conducet: vel in formâ pulveris sequens conferet.

℞. Cinabar. nat. gr. iv.
Ocul ♋. ppt. ℈ß.
Sacch. ♄ni gr. ij.
Camphor. gr. j.
M. F. Pulvis singulis vespertinis horis assumendus.

Vel:

℞. Antihect. Poteri ℈ß.
Arcan. dupl. gr. v.
Laudan. opiat. gr. j.
M. F. Pulvis.

Vel:

℞. Sem. melon. ʒij.
▽ heder. terr.
bellid. aa. ℥ij.
F. emulf. add.
Ocul. 69. crud. ℈j.
Cryst all. ♀.
Sacch. ♄ni.
M. f. l. a. Emulsio cochleatim & per vices exhibenda.

Varia martialia edulcorantia interponenda sunt, aliaque acidum acre in succis existens corrigentia, & per diuresin eliminantia, quale sequens egregii eritusus.

℞. Rad. scabios.
enul. aa. ℥ß.
polypod. ʒv.
sarsaparill.
chinæ aa. ʒiij.
Herb. fumar.
scordii.
Herb. Veronic.
scolopend.
senecion. aa. Mß.
Flor. sambuc. Pij.
hyperic. Pj.
Rasur. santal. citr. ʒvj.
sassafras. ℥ß.
Guajac. ʒij.
Cort. ejusdem ℥ß.
⊕li ♂ ʒiij.
⊖ ♀ ʒj.
Sem. dauci ℥ß.
M. dentur ad 6. ℔ vini generosi.

℞ ♉nii ♀sat. viperin. Zvvelferi ⊕li ♂, aliaque plura interponenda sunt. Acidulæ quoque martiales & nitrosæ non negligendæ sunt, cum consilio Medici potæ. Si in primis viis lateat amurca viscida, eas eluendas volumus sequenti lenitivo.

℞. Pulv. prunor. ʒj.
resin. Jalapp. gr. iij
☿ dulc. gr. xv.
M. F. bolus.

Mercurialia enim sæpè optimum præstant effectum, prout in omnibus tumoribus, sic præprimis in Cancrosis. Alias nocent purgantia, quia malum latet utplurimùm in partibus solidis, & si centies purgabis, Cancrum non curabis. Eodem modo V. S. nocebit, qua enim nil aliud efficies, quàm ut ægro aliquid de ipsius vitâ demas.

Si febris urgeat, interponi potest sequens vel similis mixtura cochleatim assumenda.

℞. ▽ menth. ℥v.
Diascord. Sylv. ℈j.
♉nii diaphoret.
Ocul. 69. aa. ℈j.
Elix. vitæ. ʒvj.
Laudan. opiat. gr. j.
F. Mixtura.

Si dolores intensi sint, opii dosis augeri, ut & Camphora addi potest, quæ sæpè plus præstat, quàm opium. Detur sæpiùs cryst alli mont. ppt. ad ℥ß. cum laud. opiat. gr. ij. n. 3. Curatio ergò Cancri, si quæ ob loci congruitatem fieri potest, utplurimùm duobus remediis perfici potest, unum est culter, qui tutissimus & compendiosissimus, & ægri malè sanitati suæ consulunt, qui remedium hoc metuunt protrahuntque, donec res non ampliùs integra est. Alterum remedium sunt Medicamenta caustica, quibus malum crustis absumitur. Ulcus Cancrosum, quod Cancrum apertum (quo jure non quæro) vocitant, cùm vix curationem, si omnia jam depasta fuerint, admittat, præstat sæpe palliari, quàm curari, atque illud remediis lenioribus externis, (non posthabitâ internè sanguinis ac succorum correctione jam superiùs dictâ,) ut unguento ♄nino cum Camphora superimpositis stupis, ∽ theriacali Camphorato, vel similibus madefactis, non tamen nimiùm efficacibus, qualia partim discutiendo quasdam sanguini redderent particulas ejus mixturam valdè turbantes, partim viscidis à longo tempore involutas in vicinis adhuc tubulis quiescentes corrosivas in motum suscitando efficerent, ut citiùs omnia (ne quidem nervis vel tendinibus, unde immanes dolores, vel sanguiferis majoribus exceptis,) erodendo proserperet ulcus. (si tamen de verâ curatione rationari licuerit) abblandientibus favorabilibus quibusdam circumstantiis, in iis, qui nimiùm diu non tardati sunt, corporeq; sano & vegeto, sive temperamento roboris sunt præditi, si commoditas loci permittat per ferrum, ut commodiorem & breviorem viam, malum integrum simul cum portione partis sanæ anferatur, quod si non admittitur, per iterata caustica quasi per multos cultellos, illud, quod una, vel alterâ sit incisione illic efficiendum, ut malum corticatim eradicetur, caustica verò sine periculo applicantur carni & glandulis, non autem tendinibus, nervis, vasibus sanguiferis majoribus, à quibus proin cavendum. Præterea inter vel præter caustica (Experientiâ teste,) valde ad excitandum efficaces compertæ sunt rigidissimæ, acutissimæque acidorum corrosivorum particulæ, poris vel amplexibus particularum ♃ii vel ♉nii firmiter inhærentes, quarum molem cùm augent, circumquaque eminentes scindunt, pungunt, & ob figuram irregularem corporum interstitiis sat diu & firmiter inhærentes, ab aquosis elui ferè renuunt, quæ cùm non augeant agitationem particularum acutarum in ipsa parte, sed potiùs ob dissoluta stamina, ob secessionem introductam, &c. sistant, optimo aliquando cum successu ad malum funditus eradicandum applicantur, hoc respectu in usum vocari possunt ▽ divina, Tr. vel lavamentum ex ▽ ♆ ♉o♎to, ∽ theriacal. Camph. extracto colocynth. absynth. Ol. Guajac. cum balsam. Peruv. &c. Possunt etiam pulveres ex aristoloch. ocul. ♋. sal. ♄ni & pluribus aliis appropriatis aspergi, donec ulcus malignum redditum & benignum, eodem ut simplex modo, curetur.

Hic

Hic verò omnia unguenta, cataplasmata farinacea & spissa vel unctuosa nocent, quamvis salibus volatilibus fuerint mixta. Sequentia & similia lavamenta calidè ter vel quater de die linteis quadruplicatis applicari possunt.

℞. *Aq. Regin. Hungar.* ℥ij.
Calc. viv.
Decoct. Guajac. aa. ℥v.
Elix. vitæ ʒij.
⊖ *volat. oleos.* ʒiß.
Camphor. ʒiij.
Balf. Peruv. ℥ß.
Ol. sassafras ʒij.
☿ii ♎ti ℈ß.
M.

Sequens quoque Balsamus externus, à pluribus magni æstimatur Cancro illitus.

℞. *Balsam. aurei*
♃ *cum* ♒ *tereb. par.* aa. ℥j.
Pulv. opii crud. ʒij.

M. & f. balf. quo illine Cancrum non exulceratum & exulceratum. Balsamus Aureus sequenti modo paratur.

℞. △ *viv.*
⊖ ♄ni aa. ℥ß.
Camphor.
Borrac. aa. ʒij.
Ol. amygd. amar. ℥ij.
add.
Ol. Talci ℥ij.
M.

Omnia enim remedia externa acidum acre temperantia, obstructiones Cancrosas reserantia, & Cancrum induratum resolventia egregia sunt. Supersedeamus Practicorum Catalogum Medicamentorum digerentium, catharcticorum, diaphoreticorum, uno verbo, universalium in medium proferre, utpote pharmacorum pro impetrando fine minùs idoneorum, inefficacium ac ineptorum. Sunt quoque, qui statuunt veram ac geminam Cancri curationem consistere in ☿o, non quidem vulgari crudo & indigesto, sed singulari quâdam encheiresi parato; ex ejusmodi prosapiâ dicunt esse pulverem istum indolentem à viro quodam Juliacensi unumquemlibet Cancrum sanante adhibitum, & ab *Helmontio l. de Ideis morbos.* notatum: sed si verum, de quo valde dubito, dolendum est, præparationem ejus cum Artifice fuisse sepultam. Salivationem ope ☿ii peractam sæpiùs profuisse testantur monumenta Medicorum. In quem finem alii sequentem commendant Essentiam quotidie ad guttas 20. & plures usurpandam.

℞. *Essent. vulnerar.*
hyperic. aa. ʒij.
Solut. myrrh.
aloës aa. ʒj.
in ♒ *vini solut.* ℥ij.
☿ii *præcipitat.* ʒß.
M. f. l. a. Essentia.

☿ius enim est acidorum domitor strenuus. Saturnum quoque in laminas redactum, & Cancro nondum exulcerato impositum palliativè felici cum successu adhibitum fuisse testatur *Observ.* 161. *Ephemeridum German. Ann.* iv. & v. ubi notatu dignum quid occurrit, quod sc. lamina ejusmodi plumbea intra duos menses erosa, & in medio in albicantem pulverem reducta fuerit. Alii optimo cum successu laminam plumbeam ☿io vivo illinunt, sicque Cancro non exulcerato, ut & exulcerato imponunt. Quod de Arsenico, ♁nio, aliisque mercurialibus scribunt, ex eodem fluit fonte, quia non nisi ratione particularum ☿lium vires exercent suas, hinc sequens balsamus egregius est.

℞. *Cinnabar.* ♁nii ℈j.
Ocul. 69.
⊖ ♄ni aa. ʒj.
Sperm. ceti ℈ij.
Camphor. gr. v.
cum balsam. Peruv. q. s.
M.

Vel:

℞. *Plumb. ust.*
Terr. ⊕ *li dulc.*
sigillat.
Ceruss. lot. aa. ʒj.
⊖ ♄ni
☿ *dulc.* aa. ℈j.
Thur.
Myrrh.
Extr. aristoloch.
Consol. maj. aa. gr. v.
Ol. vitell. ov.
Balsam. Peruv. q. s.
F. balsam.

Celeberrimus *Poterius* præscribit Balsamum suum ☿lem indies Cancro illinendum.

Sunt, qui in Cancro curando Cancros fluviatiles, item ranas ac bufones magni æstimant, de quibus videantur *Paracelf. Helmontius, Aquapendens, Fabr. Hildanus*, qui in eum finem unguentum ex ranis viridibus, quod ab his laudatur, ab illis culpatur, composuit. Alii sunt, qui extollunt stercus felis Cancris fluviatilibus antea nutritiæ. Decoctum ♃, ⊖ è capite mortuo fuliginis ab Authoribus commendantur. Ex vegetabilibus Geranium, Polytrichon, Chærefolium, Solanum, Cicutam, Plantag. pomaque putrida laudibus evehunt.

Celeberrimus Muys in ulcere Cancroso ora aut alias corporis partes occupante proficuum dicit pulverem ex ranis aquatilibus, gammaris & C. C. usto compositum.

Sulphura mineralium anodyna fixa & opiata pro mitigando dolore, & pro curâ palliativâ præ aliis prosunt; sed quis quæso omnia recensebit remedia, sunt enim innumera, & ferè totum replent librum, quæ ab Auctoribus commendantur. Nullum verò mihi tutius & melius remedium videtur, quàm culter & caustica, ad quæ semper ægri, ab initio præsertim, à Medicis incitandi sunt, quæ caustica cum cautelâ applicari possunt, inter quæ facilè palmam aliis præripit Oleum meum ♁nii ⊙ratum externè Cancri labiis appositum, vel arsenicum correctum alii applicant, omnia autem caustica cum cautione apponenda sunt, &, si Inflammatio suboriatur, statim Medicamentis idoneis recurrendum & non timendum est, quod malum aliquando revertatur, ceu observavit *Celeberr. VVedelius l.* 1. *f.* 2. *c.* 7. *Amænit. Med.* domito sic apparenter Cancro, partibus vi corrosivorum destructis, & fontibus lymphæ velut exsiccatis, malum tamen non æquè cessasse. Sic etiam sectio ipsa male instituta sæpe in Cancro incurabili recidivam minatur, ceu non ita pridem in cive hujus Civitatis tumore oculi Cancroso laborante observavi, cùm is ab Empirico non ritè exscinderetur,

 prope-

propediem repullulabat, & quidem cum majore tumore: ast hic Cancer non ritè exsectus fuit, plures enim mammas Cancrosas abscindi vidi, absque ullâ recidivâ. Sic quoque *Fabric. Hildanus* totam mentulam Cancro exulcerato laborantem feliciter se sectione sustulisse scribit; ego Cancrum labii inferioris feliciter Limburgi ad Lahnam exscindi curavi, forpice sc. tollendo Cancrum cum bonâ labii parte simul, ac uniendo labia vulneris, ut in labio leporino, quod & conspexit Cl. D. Muys celebris ille Chirurgo-Medicus, qui etiam in Cancro crystallum montanum tam internè, quàm externè usurpatum efficax remedium dicit, quia acidum egregiè temperat. Unguentum verò Ægyptiacum jure meritoque in Cancri curâ rejicit. Si à sectione vel caustico applicato remedio sanguis nimiùm stillet, applicari potest illico liquor stipticus vel noster, vel *Drelincourtii* sequens.

℞. *Alum.*
nitri.
⊖li aa. ℥ij.
M. c. album. ovor. n. ij.
ut omnia inter se fluant.

Vel inspergatur sequens *Pulvis stipticus.*

℞. *Bol. commun.* ℥ij.
Gallar. immatur. ℥j.
⊖li de Cypro
Camphor. aa. ℈j.
M. F. Pulv.

Vel seq. Aq. stiptica.

℞. *Limat.* ♂
Ol. ⊖li aa. ℔ß.
M. & effervescant; postea add.
Alum. ℥ij.
lap. hæmatit. ℥j.
æris usti ℥ij.
Iterum effervescant, posteà add.
Aq. commun. ℔ij.
M. & percolentur.

Aq. stiptica, quæ æquè guttatim internè, quàm externè usurpanda est.

CAPUT IX.

De Scabie, Lepra, Græcorum & Arabum, Impetigine, Alpho & Leuce.

§. I.

NÆ! diversæ oriuntur in corporis nostri diversis partibus obstructiones, ut & ex his dependentes diversi affectus cutanei, tam pro diversitate particularum obstruentium, quàm ipsarum partium, in quibus obstructio est suborta. Si enim à sale quodam obstruantur tubuli cutanei, & vascula excretoria in glandulis cutis miliaribus, oriuntur *Scabies, Lepra, Impetigo, Alphus & Leuce*, qui affectus valde deturpant extimam nostram vestem, simulque clam vitæ insidias struunt. Nec in proprio desæviunt corpore, sed & in alia impetunt, propagare gestientes virosum ichorem & disseminare ampliùs, adeoque & invisi sunt hi affectus. Noctu graviores sunt, interdiu fœdiores, semper ingrata sunt symptomata. De quorum affectuum ac symptomatum ratione ordine tractaturi sumus, ut tyrones eos clarè ac verè perspiciant intelligantque. Pauca ergò priùs de Nomine, antequam ad realia accedamus, in usum Tyronum addere libet, de Etymologia non soliciti, de Synonymia tantùm dicemus, quod Scabies dicatur aliis psora, & quidem à Græcis, Germanis, der Grind/ die Krätze. Scabies alia dicitur humida, seu serosa; alia sicca seu pruriginosa. Omnis verò scabies est maligna & contagiosa.

Scabies quid? *Scabies* describi potest, quod sit obstructio tubulorum cutaneorum, imprimis excretoriorum, in glandulis cutis miliaribus, cum capillarium vasorum lymphaticorum obstructione, vel etiam disruptione à sale quodam fixo acido oborta.

Lepra. *Lepra* valde congener & affinis affectus est cum Scabie, ita ut hæc nil aliud sit, quàm mitior Lepra; gradu enim tantùm differunt. Est enim *Græcorum Arabum.* Scabies ad Lepram Græcorum quasi via, ut Lepra Græcorum ad Lepram Arabum: seu Elephantiasin, si nempe sal acrius & abundantius, pluresque & profundiores afficiat glandulas, sicque morbus diutiùs protrahatur. Sic etiam squamulæ in Leprâ generantur, quæ in Scabie non conspiciuntur, ex quâ furfuracea tantùm decidunt recrementa. Dicitur & Lepra ab his squamulis quasi λεπίς, i. e. squamosa.

Lepra Græcorum quid? *Lepra* Græcorum describi potest, quod sit obstructio scabiosa vel totius corporis, vel certæ alicujus partis, sicca, furfuracea, squamosa, vehementissimè pruriginosa, à salinis ⊖eis fixis coagulativis, in sanguine & succis præexistentibus & ad glandulas cutaneas delatas, ibidem obstructionem pertinacem producentibus, oborta.

Elephantiasis seu Lepra Arabum. *Elephantiasis* seu *Lepra Arabum* non nisi gradu differt, & una aliâ malignior est & vehementior; alia mitior & benignior est, pro salis acrimoniæ gradu, à cujus cum humoribus miscela, & inde exorta textura cutis colorum istorum diversitas petenda est, & non à quatuor illis famosis humoribus, prout Veteres explicarunt, & juxta humorum varietatem more solito nova indiderunt nomina; quæ à sanguine fuerit producta, Alopeciam, quæ à pituita, Tyrcam, quæ à bile, Leoninam, & quæ à melancholia reliquis majorem Elephantiasin nominarunt. Juxta Recentiorum magis intelligibilium Principia describi potest Elephantiasis, quòd sit obstructio scabiosa pertinax ac maligna, cum defœdatione totius corporis, crustis & tuberculis duris, maculis lividis & ulceribus, à sale quodam fixo ac corrosivo humori viscido ac terrestri implicato, & in cutis tubulis glandularum profundioribus hærente eosque dilacerante, ortum trahens.

Impetigo. *Impetigo*, aliis *Lichen* volaticum, mentagra, aliis Herpes squamosus dicitur, pro quarum squamarum diversis, colore, crassitie, consistentia, &c. & ulceris, cujus sunt recrementa, profundioris, vel superficialis varietate variè denominatus est Impetigo, vel vitiligo, cujus species esse videntur *Alphus & Leuce.* Hæc gravior cùm altius descendat, & (vel copiosiores albidioresque producit squamulas,) vel tantùm cutem obstructionibus vexando (hærente in tubulis materia

materia in squamas concretura) maculas producit albidas, ipsas pilorum radices aggrediens; illic levior, gradu tantùm minore differens. Dicitur autem adesse Impetigo, quando ex unâ vel pluribus erosis productâ pustulâ succus erodens circumquaque æqualiter vel minus, (prout majorem minoremque invenit resistentiam, & hic vel illic perviæ adsint obstructiones vel secus, circumvicinas aggreditur glandulas, & latiùs usque serpens profert acervos orbiculares, vel variiformes, ulcusculorum fundentium materiam, mox in squamas nonnihil albidas concrescentem. Describi ergò potest *Impetigo*, quòd sit obstructio scabiosa cum tuberculis planioribus pustulosis ferè magis proserpentibus, à sale fixo acido ac acri glandularum cutanearum tubulos obstruente, oborta. Cùm *Alphus* & *Leuce* gradu tantùm differunt, facilè eorum descriptio dari potest. Duplex Impetiginis genus à Celso constituitur, unum mitius, alterum ferum. Impetigo mitior minimas cutis pustulas exasperat, & non tam citò serpit, cùm fera Impetigo celeriter ad vicina serpat, & pruritum vehementiorem habeat comitem.

Pars affecta. §. 2. Affectus hi cutanei idem agnoscunt *Subjectum*, & cùm duplex Scholæ constituant Subjectum, primarium sc. & secundarium, Subjectum ergo primarium seu adæquatum dici potest totum corpus, & potissimum sanguis cum suis succis, qui sanguis cùm perenni suo fluxu & refluxu minima corporis alluat, & pervadat loca & pressione adjuvet, non potest non labem suam ipsis affricare, & particulas suas fœculentas in ipsis deponere glandulis cutaneis ac miliaribus dictis, & eorum vasculis excretoriis, non aliter ac in tubulis ac canalibus artificialibus, liquoris, quem vehunt, recrementa quædam lateribus adhærent, at jam prout pars quævis corporis vasis pluribus & angustioribus, aut aliàs majori aliquâ, ad impuritates has sanguinis remorandas pororum dispositione prædita est, ita & iisdem suscipiendis & hospitandis aptior existit. Potissimam ergò sedem affectus hi figunt in cute ejusque membranis, præcipuè verò in glandulis miliaribus, earum tubulis, & vasculis excretoriis cum capillaribus vasis lymphaticis. Quòd verò *Scabies* in membranosis locis magis hospitari soleat, ratio hæc est, quòd scilicet membranæ poros habeant constantiores, quibus se accommodare difficiliùs possunt particulæ rigidæ, unde faciliùs in ipsis hærere quoque debent. Quare etiam *Helmontius* rectè Subjectum Scabiei solam pellem constituit, exclusis omnibus visceribus & Hepate. Cùm enim Scabiem contraxisset ex Chirothecâ Scabie infectâ, & per reiteratas purgationes adeò macilentus, raucus & lassus evasisset, ut vix stare potuerit, & nihilominus Scabies permanserit, scabiem non ex vitiosis, biliosis & adustis humoribus, aut ex Intemperie Hepatis, sed solo contactu Chirothecæ sibi molestam fuisse optimè judicavit. Reliqui affectus etiam cutem pro subjecto agnoscunt, in istis verò glandulæ profundiores obstruuntur ac afficiuntur; cutis enim nihil aliud est, quàm contextus quidam retiformis, qui construitur ex innumeris filamentis vasorum sanguiferorum, nervorum tendinumque mirâ arte invicem implicatis, per quorum spatia vacua ordine parallelo emergunt ductus quidam excretorii à *Stenone* primùm observati, à glandulis subjacentibus orti, & papillæ quædam pyramidales à nervis prodeuntes, quæ à molli lymphâ ex ductibus illis exsudante perpetim rigantur, & in cuticulam tutelæ ergò superjacentem per tenues fibras protenduntur. Has cum Celeberrimo *Malpighio*, illarum Inventore, pro immediato tactûs organo agnoscimus. Animadvertendum adhuc, quòd præter jam recensita in Cute, mirabili rete, ope microscopii detegantur pori duplicis generis, *majores* aliis, qui plerique pilos sibi insertos sustinent, & *minores*, quæ spatia ab aliis relicta occupant.

Diagnosis Scabiei. §. 3. Incipientis Scabiei signa sunt, si percipitur pruritus vehemens, qui quasi prodromus Scabiei est, item delectatio in scalpendo, dolor verò post confricationem, cutis & cuticulæ corrugatio. Præsentis jam signa visui sese offerunt, & cognoscuntur ex miserrimo ægri statu, & molestissimis cruciatibus, præsertim noctu, dum ægri in lecto incalescunt & fermentatio major excitatur. Cutis asperatur, interdum prurit, roditurque. Pustulæ aliquando majores, aliquando minores, modòicciores, modò humidiores sunt, aliæ quasi confluentes. Pustulis ruptis & apertis fiunt ulcuscula, quæ sanie & ichore evacuatis obdurescunt in crustulas, quibus tegitur, squamosas, & scabendo surfuracea secedunt; deturpatio verò cutis minor est, ac in Lepræ speciebus, cùm in his crustæ squamæque longè sint majores, & exulceratio longè profundior, & malignior: utplurimùm infantes ac pueri Scabie inficiuntur, nec adulti atque senes ab ipsa tuti sunt.

Diagnosis Lepræ. *Lepra* Græcorum pruritum habet inseparabilem, & tantus hic est, ut etiam ægri vehementissimè scalpendo nullo modo juventur, sed potiùs omnis generis ulcera & phlegmonas accersat, quod cutem exasperet & subjectam ei carnem multò quàm in Scabie profundiùs depascatur, quia profundiores afficiuntur glandulæ, & materia est hîc acrior, quàm in Scabie, unde & squamulas producit, quales in Scabie haud generantur; dicitur & Lepra ab his squamulis, quia cutis in cortices quasi squamasque resolvatur.

Nunc ad veræ Elephantiasis seu Lepræ Arabum Diagnosin pergamus, in qua eò accuratiùs versari nos decet, quo magis interest, accuratum judicium ferri de suspectis in hominum consortio aut tolerandis, aut inde excludendis.

Incipientis hujus affectus signa utplurimùm sunt ab initio obscura & aliis morbis communia, cùm veluti anguis sub herbâ lateat, nihilominus tamen aliquatenus illam produnt lassitudo, & segnities spontanea totius corporis, mentis ignavia, stupiditas cum summâ in somnum proclivitate, ejusque tamen frequente interruptione. Insomnia metûs & tristitiæ plena, & sæpè incubo vexantur ægri, aliisque affectibus soporosis: sic quoque leprosum somnambulonem novimus; in venerem alii proclives sunt, ut ipsis aliquando priapismus ac satyriasis accidat, respiratio est difficilis ac tarda, exspiratio gravis ac fœtida, pulsus parvus, tardus & sæpè inæqualis, sitis intensa, appetitus debito minor. Alvo supra modum astricta laborant infecti, urinæ aliquando jumentorum lotiis similes, cutis crassior, durior ac asperior redditur, color faciei & totius corporis lividus apparet. Flatuum ac ructuum copia, à vitiosâ nempe digestione

 alimenta

alimenta in substantiam viscidam ac tenacem mutante, quæ sæpè ope fermenti resoluta, dum ampliùs spatium requirunt, nec per poros obstructos exitum habent, datâ portâ per superiorem & inferiorem gutturem erumpunt ruuntque.

Increscentis hujus affectûs atrocissimi, & quasi è latebris suis prodeuntis signa diagnostica multo jam manifestiora sunt, & quasi partæ victoriæ vexilla in facie primùm, ceu cute tenuissimâ donatâ, & aëri frigido poros quosvis constringenti, & fuliginum aliorumque recrementorum exclusionem impediendi maximè expositâ, apparent. Quantum enim transspiratio per poros cutis impedita sanitati noceat, testantur abunde monumenta Medicorum, nisi enim à sanguine exirent varia corpuscula, quæ aërem comprimendo materiam subtilem eò determinarent, ut locum ab ipsis derelictum occuparet, foret, ut sanguis sufficienti nullatenus donaretur agitatione, ut aëris gravitati resisteret. Insensilem ergò transspirationem in singulis corporis nostri partibus perfici quis negabit? Imò si ea quæ exhalantur & evaporant, oculis percipi possent, foret, ut corpora nostra nube semper circumdata apparerent: cum Celeberrimo ergò *Sanctorio*, Medicinæ Staticæ Auctore confirmamus, copiosiorem materiam à corpore nostro excerni per insensilem transspirationem, quàm per urinas & secessus, & ex octo alimentorum libris, quas quotidie quis usurpabit, quinque per poros avolaturas. Oritur autem secundùm nonnullos in Elephantiasi, in partibus inferioribus mollibus & spongiosis narium primò lenticula, quæ crescendo in tumorem insignem ac deformem nares attollentem exsurgit, unde pinnæ narium dilatatæ, patulæ, simæ & salebrosæ redduntur, parte verò superiori ab his ipsis tumoribus coarctatus nasus respirationi obest, & dispnœam causatur; similia deinde tubercula ex rubro sublivida, indolentia, & quæ loco moveri possunt, in facie etiam, fronte præsertim, & genis exsurgunt, partesque omnes faciei fœdè intumescunt, cum maculis crebris vivido-nigricantibus interspersis, quæ à sanguine ob tuberum illorum præsentiam in motu suo impedito & stagnante oriuntur. Frons crassescit & corrugatur, supercilia præ tuberositate deorsum pendent, palpebræ tumidæ & inversæ conspiciuntur, malæ crassescunt ac intumescunt, labia prætumida prominent, mentum crassescit, aurium pinnæ in ambitu rotundiores & contractiores apparent, auricula verò tumidior & parotides circumjacentes in insignem tumorem elatæ conspiciuntur. Aspectus torvus est, oculi ex flavo rubent, pellicula sive unguis adnascitur oculis, & sæpe visum tollit, oculi sæpe in orbem agi videntur, capilli & pili defluunt. Tubercula quoque granulosa flavescentia, vel sublivida in lingua depressâ, & in palato ac faucibus spectantur, quales grandiores non rarò in porcis cernuntur, deglutitio impedita est, voxque rauca, venæ raninæ item temporum & aliarum corporis partium, præprimis inferiorum ob acclivem & difficiliorem sanguinis crassi ac acidi per illas motum tumentes, nigricantes & varicantes sanguine illo propriâ viscididate ac aciditate admistâ stagnante, apparent. Tubercula per totam capitis pilosam partem, per collum, artus & totum corpus reliquum dispergutur, & in brachiis cubitum manuumque summitatem, in pedibus verò femora & genua potissimùm occupant, idque prope articulos, qui copiosis glandulis gaudent. Adest insuper fœda cutis, in artubus imprimis extremis & capite piloso, Scabrities & inæqualitas crustis quibusdam & squamis albis quandoque sublividis, inde aliquando depluentibus, & cutis aliquando dehiscit in plantis & digitis pedum, succedit tandem partium corporis consumptio, unde ossa, scapulæ præsertim alarum instar prominent. In vigore morbi constitui ægri exhibent tubercula jam dicta, & totam cutem nigrescentem. Tumores tandem excavantur in fœda ulcera, quæ cutem profundè penetrant, lata sunt ac serpentia, labrisque callosis & prætumidis prædita, & sanguinem, si contrectentur, facilè profundentia; nullum tamen sensum, quod mirandum, hæc ulcera habent, non minùs ac tubercula ista, etiamsi acus ad magnam profunditatem adigatur, aut aqua fervens affundatur, non tamen uratur pars, quod certum indicium est gangrænæ illa occupantis, aut fibrarum nervearum partis materia viscida adeò infarctarum, & ab acido succo ità arrosarum, ut spiritibus animalibus sensûs primarii Auctoribus nullum amplius cum partibus liberum commercium, quod in tota cute quandoque obtinet. In dictis ulcusculis & verniculi observati fuere, non secus, ac in gangrænâ, quia instar lupi rapacis omnia membra dilacerat, ac devorat, hinc bestia illa sævit in ipsa ossa, & decidunt sæpe manuum & pedum digiti, imò nasus & genitalia, radices quoque unguium digitorum arroduntur, funduntur ac dilacerantur, odoremque tetrum ac cadaverosum spirant: Febris quoque adest hectica.

Perspectis his, restat ut ex illis eruamus certa & pathognomonica signa, quibus nixus firmum aliquid Medicus judex infectorum pronuntiare possit: sed si rem accuratè perpendo, ex ingenti hoc numero vix aliqua pauca sunt, quibus omninò fidendum sit, nisi plurima alia signa concurrant, & sequentia esse possunt.

1. Nodosæ, granulosæ, tuberosæ & sublividæ protuberantiæ in facie, linguâ, artubus, & quandoque reliquis in partibus molles & indolentes.

2. Ulcera profunda, callosa ac fœtida, acum sine perceptione doloris admittentia.

3. Horrenda & terribilis ista faciei deformitas superiùs descripta.

4. Quando omnia, & quidem generosa Medicamenta frustrà adhibentur.

Alii addunt, elephantiacos noctu toto corporis habitu splendere, quod tamen falsissimum esse hactenus observavimus.

In *Impetigine* mitiora observantur signa, summa tantùm conspicitur cutis asperitas cum multâ prurigine, squamis & furfuribus, &, si albæ simul appareant maculæ, simulque squamulæ albidæ decidant, & si quoque altiùs descendat & profundiores afficiat glandulas. Dicitur & *Leuce*, quæ simul pilorum radices aggreditur. Alphus verò cognominatur, quando cutis est aspera, & albo colore in superficie tingitur. Affectus enim hi, ceu jam superiùs diximus, gradu tantùm differunt. *Diagnosis Impetiginis*

§. 4. *Galenici causam* Scabiei explicantes, dividunt ipsam in *humidiorem* & *sicciorem*. Humidiorem enim generari volunt à sanguine cum admix- *Galenicorum opinio de causa Scabiei.*

admixtione phlegmatis salsi. Sicciorem verò fieri à sanguine bili flavæ commixtò. Utplurimùm Scabiem excitari per contagium statuunt, nec non à cibis salsis, nimis calidis & aromatibus acutis & amaris. Tenuiora enim ajunt quidem excrementa in sudores absumta, ita cutem egrediuntur: verùm crassiora, atque idcircò difficilem exitum invenientia, dicunt ibi in cute subsistere, & ita paulatim discuti; & hinc prurigines & scabiosos deducunt affectus.

Elephantiasis, Leontiasis, Satyriasis, seu Lepra. *Elephantiasis*, *Leontiasis*, *Satyriasis* seu *Lepra Causam* veteres deducunt à crasso, viscoso, ac atra bile redundante sanguine, & pituitâ multa salsâ ac acida. Causæ enim externæ *ipsis* sunt omnia illa, quæ sanguinem Atrabilarem & Melancholicum gignunt, & inde vitiosam nutritionem causare possunt: ut caro porcina, communicatio saniei & spiritus elephantiaci. Apprehendi autem hâc affectione viros magis, quàm fœminas dicunt, atque inter illos magis, qui crassum & viscosum ac atrâ bile refertum sanguinem habent, & qui abundant pituita salsa ac acida, item qui victu crasso & ægrè concoctili utuntur, & qui in otio degunt; non minùs verò iis, & qui multis exercitiis inordinatè utuntur, & per hoc sanguinem inspissant: itemque ii, qui cibos assiduè in ventre corrumpunt: quod verò regionem attinet, hujus mali inductricem, esse ajunt illam regionem quæ valdè calida tumquæ vehementer frigida est: & altera quidem ob id, quòd sanguinem adasset: altera, quod frigore suo eundem congelat & perspirationes prohibeat, ac insitum calorem suffocet.

Lepra Græcorum. *Lepram Græcorum* itidem *Galenici* ex melancholico succo, & reliquâ Cacochymia enasci contendunt, ubi verò serosi, tenues & acres humores aliis crassis succis admixti, ad cutim tanquam ad commune emunctorium à partibus internis rejiciuntur, λειχῆνες, i. e. *Impetigines*, generari dicunt, quæque brevi in Scabiem ac Lepram transire statuunt. Remotè omnia conferre dicunt, quæ humores possunt reddere acriores, quibus accedit cutis constipatio à frigore.

Alphi. *Alphum* Veteres deducunt à pituitâ albâ, quia color cutis in hâc specie albus est, ferè subasper & non continuus, ut quædam quasi guttæ dispersæ esse videantur, interdum etiam latiùs, & cum quibusdam intermissionibus serpit. *Melan* colore ab hoc differre dicunt, quia niger est & umbræ similis. Leucen verò Alpho habere aliquid simile dicunt, sed magis albida est, & altiùs descendit, in eâque pili albi & lanugini similes sunt.

Leuces. *Leucen* sive *Vitiliginem albam* à pituitâ lentâ ac glutinosa in summa cute impacta *Galenici* oboriri sibi persuadent, quia iis, quæ pituitam evellunt, curari solet. Hinc Leucen dicunt transmutationem cutis ad colorem albidiorem, à viscosâ ac glutinosâ orientem pituita. Vitiliginum generationem ejusdem cum Leuce speciei esse scribunt, verùm illas ad profundum usque corpus mutare, ut etiam pili similes enascantur. Vitiligines verò in cutis superficie consistere ajunt, præterquam, quòd etiam ipsæ moram trahentes, ad profundum usque procedunt, ut etiam pilos albos producant propter subjectum humorem. Nam ex pituitoso humore albas, nigras verò vitiligines ab atrabilare fieri haud dubitant.

Paracelsi opinio de causa Scabiei. §. 5. *Paracelsus Scabiem* procedere ait ex sale liquoris, quod in spumam transmutatur, aut in locustis exsiccatur, & super cutem non aliter, quàm sal super urticam extrinsecus adhæret. Non secus illud, Scabiei nempe, vel pruritum, in extremitates erumpit ex liquore varias in cuspides, prout in urtica videtur. Altera via, inquit Author, progreditur ex sanguine sal & rodit cutem, carnem ac ossa prorsum unà cum venis, ligamentis, nervis, juncturis, &c. Scabiei plures species juxta salis diversitates describit. Scabiei originem etiam provenire ex cruoribus resolutis haud dubitat, quibus accessisse ait alumen minerale scissum, à quo etiam pruritum, Sapharum & furfures deducit.

Lepra. *Lepram Græcorum* à sale arsenici simili, vel à sale vitrioli plumosi deducit.

Elephantiasis. *Elephantiasin* ex hæmorrhoidalium liquoribus menstrui produci ait, vel nutrimenti descendentibus ad locustas membrorum. Quamlibet Elephantiasin serpere ait in modum Naphtæ, solùm verò eò differre ab hac illam, quod ejus substantia liquorque simul nascantur. Si ex menstruis, vel hæmorrhoidalibus morbus iste processerit, flavam aquam; si ex liquoribus, rubicundam profluere perhibet. Omnis enim Lepra juxta Ipsum frigidior existit naturâ atque præpinguior, neque fieri potest, ut unquam cum Medicaminibus concilietur. Plures quoque Lepræ species Author constituit. Leoninam videlicet, Elephantiam, Alopeciam, Thyram, Morpham & Undimiam, quas omnes ad eandem medendi rationem redigit.

Impetiginis, Alphi & Leuces. *Impetiginem*, *Alphum* & *Leucen Paracelsus* exoriri contendit ex cruoribus resolutis, quibus accessit alumen minerale scissum, & pro varietate salis peccantis vel Impetiginem, vel Alphum, vel Leucen produci existimat.

Helmontii opinio de causa Scabiei. §. 6. Juxta *Helmontium* Scabie pellis inficitur, ut cutis nequeat alimentum depuratum in propriam vertere alimoniam, sed in salsum ichorem traducat, qui est pruritivi & urticalis salis, hinc *Helmontius* existimat, quod omnis Scabies non intrinseca petat remedia, sed solùm topica, quæ sunt enecando pruritivo sali, adfert in se ipso experientiam, cùm enim Scabiem contraxisset ex Chirotheca Scabie infecta, & per reiteratas purgationes adeò macilentus, raucus & lassus evasisset, ut vix stare potuisset, nihilominus Scabies permansit, hinc concludit, contra Galenicorum sententiam, non ex vitiosis biliosis & adustis humoribus, neque ex intemperie Hepatis, sed ex solo Chirothecæ contactu Scabiem productam fuisse. Impossibile enim Ipsi videtur, quomodo Scabies ex contactu contracta, quadrantis horæ spatio ante intemperiem Hepatis induci posse & ab intemperie, ut sic effectus esset ante causam; potius ergò ab acido latice tanquam fermento, & semine in pelle existente causam Scabiei proximam deducit. Et ut breviori circino comprehendam omnia, causa Scabiei ad mentem Helmontii est vitium & contagium pellis virulentum proprium, non verò Jecoris, Principio scilicet interno spontaneo, sive externo, fomite contagioso aliunde haustum & transplantatum in contactu sc. corporis, lintei vel supellectilis infectæ, in pelle tangentis concepto.

Lepra. *Lepræ Causam* quod attinet, *Helmontius* dicit, Lepræ insensibilitatem subjectivè esse in habitu carnis, effectivè in quodam veneno, quod est cruentum anodynum glaciale propemodum mortificans & Archeum inficiens, & fœtida conta-

contagio in regione sudorifera communicabile; hoc venenum, juxta Ipsum, incipit ab extra, ubi sentiunt internos dolores, & externum frigus & calorem, hinc venenum hoc foris sedem habere contendit, quoniam spiritui sensitivo confermentatum ab innato calore foris protruditur, atque aliqua ex parte frigori respondet, licèt non in qualitate prima elementali; alio titulo est glaciale & mortificat per modum gangrænæ, verùm duntaxat partem, quam ulcere signat. Imò nec etiam inde se procul dilatat confestim, quia est ex veneno glaciali constringente insensibilitatis Auctore. Lepra ergò juxta Ipsum, venenum habet anodynū, non quidem soporativum, sed glaciale propemodum, mortificans cum infectione spiritus sensitivi, ideoque potenter contagiosum, præcipuè in regione fervida ac sudorifera.

Impetiginis In *Impetiginè* pruritivum fermentum in Pelle latere statuit, hinc *Impetigines Lichenes* pellis vitia esse ait à pruritivo jam dicto fermento oborta, quæ si partem aliquam obsederint, pertinaciter eam ulceroso pruritu defœdant.

Alphi & Leuces. Cùm juxta *Helmontium* latex pluribus usibus destinetur & officiis, sequitur eundem etiam exorbitantem totidem & plurium adhuc morborum causam fieri occasionalem, falsuginem nempe, acredinem ac putridi commistiones ab internarum partium sordibus infectas suscipit, multasque ideo pellis excoriationes, *Alphum* sc. & *Leucen* excitant, prout & in pelle suas atque varias prurigines producunt. Errare itaque Scholas inscitiâ latiùs credit, quæ hos defectus in Jecur insons referunt ejusque intemperiem incusant; nec advertunt, quod unica ovis totum gregem Scabie infestet, absque Jecoris labe ullâ, quodque absterfisse manum linteo, quo Scabiosus est usus, Scabiem propaget citra Jecoris contagium aut defectum ullum.

Willisii opinio de causa Scabiei. §. 7. *Scabiem* oriri contendit *VVillisius* ex humore lymphico acido salino facto in glandulis cutaneis constanter residente. Sanguis verò, è quo lympha depromitur, talem acido-salsam diathesin consequitur, vel ex alimentis uberiore sale refertis, & in ventriculo non ritè volatilisatis, vel à spiritibus debitâ copiâ cruorem non irradiantibus, nec salem ampliùs coërcentibus. Quum enim novus iste serosus latex è sanguine elicitus salibus turgescens ad glandulas cutaneas, per quas foras erumpere debet, pervenerit, cum liquore in illis jam contento fermentat, quia cum ipso facilè nequaquam uniri potest, illi congener non existens, & post fermentationem in alienam concrescunt materiam, quæ ob crassitiem poros cutis, quos pervadere nequit, opplet atque obturat, & cutem in acuminatos tumores elevat, qui tum mole tum numero augescunt à sero perpetim adventante, & à sanguine in vasis suis à tumoribus istis compressis retento, & in cursu suo impedito. Fibræ autem nerveæ in glandulis miliaribus dispersæ à salinis particulis, quibus pori omnes sunt infarcti, vellicatæ, inordinatum spiritibus animalibus motum conciliant, molestique pruritus sensum excitant.

Causa Lepræ. Ventriculi fermentum nonnunquam tantopere depravatur, ut alimenta ingesta protervè concoquantur, & male digerantur, ipsorumque principia inter se confusa ritè non expendantur, neque explicentur. Crassior ergò rudisque ex massâ ista conficitur chylus, qui in sanguinem delatus, ab ipso nequaquam subigi assimilarique potest; sed suffocatis quasi spiritibus ipsius, ab illius adventu, tardior in motu suo redditur. Particulæ salinæ, quæ abundantes & pleræque fixæ aut minùs volatiles omnibus alimentis insunt, crudæ minimeque exaltatæ sanguini commixtæ, spissiorem eum circulationique minùs habilem, & ad obstructiones in universis partibus, quas perlustrat, producendis aptiorem efficiunt. Depressis autem spiritibus, sulphureque in semetipso implicato, sal nullo ampliùs freno cohibitus sese in libertatem vendicat, & cæterorum principiorum jugo excusso, eorumque consortio privatus ad fluoris statum pervenit, fixusque penitus evadit, atque coagulatur. Sanguis itaque spissior factus fixisque salibus refertus, passim in tenuioribus partium tubulis cespitat, crassasque ac coagulatas salium particulas relinquit; quarum aggerie à novis perpetim advenientibus augescente, partium cutisque pori ab illis opplentur ac distenduntur, & in tumorem elevantur. Quum enim salium istorum superficies spiculis horrida existat, partium, in quibus continentur, texturam destruunt, earumque fibras dissecant, atque cutem in squamulas discindunt. Succus nervosus quum à vitio isto immunis non persistat, fibrarum nervearum canales, per quos circulatur, in finibus obstruit, spirituumque influxum in partes exteriores impedit, earumque sensum obtusiorem reddit.

Willisius negat *Impetiginem* produci ab humore merè cutaneo, vel contagio, vel à quavis alia causâ depravato. Asserit verò in cruoris massâ nonnunquam ob salis fixi fluorem passi abundantiam quasdam fieri concretiones acido-salinas, quæ quum nec edomari, nec comminui aut atteri possint, sanguinique innatantes cum ipso circulentur, ad cutim compulsæ ejus poris inhærent, quos opplent, & in tumorem elevant, atque in superficie pustulas producunt. Sanguinis enim crasi penitùs vitiata existente, & sale in ipso imperium obtinente, novæ fiunt indesinenter salinæ concretiones, quæ priorum vestigia prementes ad corporis habitum perveniunt, ubi ipsis aduniuntur, & pustularum in superficie prominentium aggeriem adaugent. Spiritibus à sale hoc pacto in cruoris massâ præpollente prorsus depressis, sulphurisque inflammatione & exaltatione præpeditis, illius coagulationes indies augescunt, & materia tartarea in sanguine uberiùs progignitur, quæ perpetuâ circulationis lege per arterias versus cutem delata, primarum pustularum molem adauget, novasque in superficie producit. Sed si sanguineus latex totus quasi tartareus evadat, in omnibus sanguiferis vasis in corporis habitu dispersis tartareas istas concretiones relinquet, ex quorum stupenda illa coacervatione in immensum exsurget pustularum aggeries, universaque superficies squamosa seu leprosa incrustatione obducetur: & tum humor cutaneus vitiati istius liquoris contagio corruptus, cum ipso associabitur, morboque vehementiori atque pertinaciori efficiendo auxiliares manus conferet. *Causa Impetiginis.*

Dum cutis & cuticulæ pori liberi & adaperti persistunt, humoresque excrementitii ad glandulas miliares, per quas foras prorumpant, appellentes, debita fluiditate gaudent, cutis lævis ac polita, & concolor permanet. Quum verò mitis ille humor in glandulis cutaneis hospitans, interdum nimis exhauriatur, aut vitiosus fiat, *Causa Alphi.*

vel

vel cutis cuticulæve textura densior evadat, earumque pori tum à prava victus ratione, tum à duriori labore, aut vehementiori frigore constringatur: humor serosus, qui per cutis foramina, continuâ evaporatione foras eliminari debet, præpedita via in cutis poris retinetur, & coacervatur, ejusque aggestio à novo indesinenter advenienti accrescit. Quum enim in poris cutis non adsit sufficiens iis omnibus serosis particulis continendis spatium, nec pateat ipsis exitus ob densiorem cuticulam, è poris cutis erumpentes sub cuticulâ expanduntur, & cuti suppositæ applicantur, illiusque colorem immutant: nigro liquidem eam tingunt colore, si Sulphura quædam crassiora & adusta admixta habeant, albo verò si liquor lymphicus purus & putus fuerit, humor autem serosus per poros exhalari solitus sale, sed volatiliori naturaliter turget; sed si vitietur, fixior fit, & acorem quendam contrahit, salisque ejus spicula paulò crassiora atque duriora evadunt, qui cutis cuticulæque porostum sibi angustiores reperiens, in illis hæret, & remoratur; sed quum illius aculei illis infixi remaneant, forisq; promineant, cutis asperitas contingit. Si verò cuticula densior fuerit, particulæ serosæ sale utut volatili impregnatæ, eam pervadere nequeunt, & sub illa remorari coguntur, sed quum ad evaporationem continuò tendant, spicula sua cuticulæ poris inferiùs paulò apertioribus infigunt, quæ ad exteriorem superficiem pervenientia, eam asperam & inæqualem reddunt.

Causa Leuces. Liquor serosus è sanguine per glandulas cutaneas secretus, & per cutis poros foràs emanans, sale volatili turget, & indole sua mitis est & oleosus: cutis itaque benigno illo humore irrorata æquabilis tersaque permanet, & quamdiu per poros suos liberum exitum ei præbet, cuticulæque pori satis patuli illius evaporationem non impediunt, nullum contingit cuti ab ipso detrimentum. Sed quum corrumpi possit liquor ipse, pororumque cutis ac cuticulæ, uti & earum texturæ dispositio immutari possit, variis defœdationibus, imprimis *Leuces*, pluribusque aliis affectibus obnoxia fit cutis; abundantiores autem in humore seroso existentes salinæ particulæ spissiorem eam faciunt, & ad evaporationem ineptiorem, ille verò crassioribus pollens particulis in cutis poris remanere cogitur, & in iis stagnare, sed quum perenni fluxu novæ prioribus adjiciantur, hæ ab illis è poris, quos occupabant, extruduntur, & versus cuticulam propelluntur, quam tum ob propriam molem, tum ob eam densiorem permeare non valentes, in subjectam cutem decidunt, & super externâ ejus superficie expanduntur, cujus innatum colorem pervertunt. Salia enim in sero diluta aculeos suos in majoribus cutis poris, per quos exeunt pili, infigunt, earumque radices erodunt & destruunt, ac illorum delapsum inferunt, sicque *Leucen* constituunt.

Juxta Sylvium causa Scabiei, Lepra, Impetiginis, Alphi & Leuces. §. 8. *Sylvius Scabiem feram, Lepram, Impetiginem, Alphum & Leucen* gradu tantum inter se differre ait, hinc & non multum juxta ipsum horum affectuum causæ differunt. Causam enim Scabiei, Lepræ aliorumq; cutaneorum affectuum esse humorem acrem dicit, simulque glutinosum, & potissimùm acrimoniam acidam esse causam reputat, humores etiam istos acres acidosque in corporis superficie hærere vult aliquando propter pituitam glutinosam ipsis admistam, aliquando propter aliquod in Diætâ vitium patratum. Cutis enim rubedinem & apertionem Ipse ab acri mordaci, & ad salsedinem muriaticam tendente humore deducit, qui simul tenax existit, & hinc facilè concrescit & accrescit vestimentis, indusiis, aliisque linteis parti affectæ proximis.

Existimat igitur Author, in Leprâ acre maximè viscidum glutinosumque in corpore præexistens ad corporis superficiem cum circulante sanguine propulsum ibidem sisti. Et cùm duo sint acria ab Authore primùm inventa, salsum sc. lixivium, & acidum, hinc pro diversitate hujus acris & reliqui glutinis modò *Lepram*, modò *Impetiginem*, modò *Alphum*, modò *Leucen* oboriri contendit. Cæterùm hæc redicit illos humores acres acidosque in corporis superficie aliquando propter pituitam glutinosam ipsis admistam. Notat quoque idem Author humorem acrem ex læsa cute partes vicinas, quibus glutinositate suâ adhæret facilè inficere, ac similiter afficere, quo nomine serpere solent hi affectus; quin ratione eâdem vitium hoc contagiosum reddi comprobat, dum iste humor alios attingit, ac præcipuè infantes & pueri, quorum humores pituitosiores, quàm in adultis, faciliùs, juxta Ipsum, simili afficiuntur corruptione, illamque servant, hinc Scabiem, Lepram, Impetiginem aliaque utplurimùm contagiosa pronunciat, quia alios contactu suo inficiunt, adhærente sc. humoris acris & plus vel minùs glutinosi parte alterius cuti, quam penetrat, & allabentis sanguinis sani partem corrumpit, atque in cute permanens, diuturnum sæpe malum parere posse contendit.

Cartesianorum judicium de causa Scabiei. §. 9. *Cartesiani* etiam hic in pristinâ suâ persistunt opinione, statuuntque *Scabiem* ab obstructione orti tubulorum cutis, quòd iisdem succi inhæreant spissi & viscidi à particulis quibusdam cuspidatis & taliter figuratis, ut certis quibusdam tubulis pedum, manuum, aliorumve corporis artuum inhæreant, quorum cavitati superficies eorum correspondeant, in motu impediti. Eæ enim particulæ cùm pro diversitate figurarum & tenuitatis vel crassitiei diversos constituant acidorum gradus, vario quoque modo alios succos, quibus immiscentur, in motu impediunt, & fibras tubulorum, per quos fluere solent, afficiunt. Quippe cùm plures ejusmodi particulæ viscido humori inhæreant, quæ cuspidatæ & acutæ non tantùm utrinque, sed etiam tenuiores sunt, celeriùs quidem, sed non ità vehementer ab æthere pertranseunte commoventur, quam si pluribus gaudeant mucronibus, at majorem etiam habeant molem; etenim priores ità agitatæ à visciditate non adeò difficulter sejunguntur, & plures perforant fibras, verùm subtiliores tam magna non efformant foramina, unde parvæ solummodò in cuticulâ excitantur pustulæ, quæ facilè aperiuntur, & paucum effundunt pus; crassiores autem ex multis constantes aciebus ab æthere, cujus motui aliquantum resistunt, vehementiùs agitatæ, fibras plures in uno quodam districtu fortiùs dirumpunt, ut chylus etiam ex cavitatibus suis effundatur, qui cuticulam foramen istud obtegentem distendat, & pustulas majores cum ambiente quadam inflammatione efformet. Dilaceratis etiam & destructis ab acidis illis succis glandulis, cum ductibus suis lympha effluit, & partes humectat, quæ Scabiei species vulgo humida dicitur. Apertis verò pustulis, si acutæ illæ particulæ, sive succi acidi, chylum inficientes vicinas semper fibras non

modò cutaneas, sed subjacentes etiam musculares erodant, & devastent, scabies redditur ulcerosa. Ex esu verò fructuum horariorum in corpore ejusmodi succos coacervari nôrunt, cùm qui in corpore existunt ab iis facilè incrassentur. Propagari frequentiùs morbum hunc per contagium aliis etiam concedunt, quandoquidem spicula cum succis corruptis effluentes per attactum, sudorem, aut linteaminum usum aliis facilè communicentur; quæ poris cutis inhærentes tubulorum obstructionem, & succorum cutaneorum corruptionem spe citiùs introducant.

Lepra. Majori succorum viscidorum copiæ, & particularum angularium & rigidarum, sive acido-salsarum iisdem inhærentium adscribunt *Lepræ* causam, quatenus ad unum penè omnes totius corporis tubuli & glandulæ ab iis obstruuntur, & sales acidi glandulis cutaneis firmiùs inhærent, atque aculeis suis fibras cutaneas pungendo pruritum excitant, ad quem sedandum quando cutis scalpitur, ea jam arrosa facilè dissolvitur, succique corrupti ex denudatis suis ductibus lentiùs effluentes superficiei adhærent, & in tantum augentur & indurescunt, ut levi ab attactu squamarum instar decidant, siquidem lympha, utpote causa earum materialis, adeò crassa existat, & lubricis suis particulis cum spirituosis orbata, ut neque ad fluorem prompta exsistat, neque superficiei corporis firmiùs agglutinetur, sed particulis rigidioribus plena facilè dissiliat. Antequam verò adeò indurescat lympha, sed viscidior saltem in glandulis cutaneis & in specie ipsius faciei, brachiorum & coxæ hæreat, tubercula efformari indolentia & mobilia referunt, quibus morbus hic primùm se prodat, quibus cùm cutis exterior satis est repleta, faucium & radicis linguæ tubulos viscido ejusmodi succo repleri, uti & aliarum tandem partium, atque ab acutioribus particulis fibras cutaneas erodi, ulceraque plana & lata tum in naribus, tum in aliis membris excitari, donec tota massa sanguinea corrupta sit, & succus chylosus vitiatus ad tubulos perveniat, & nullum partibus conveniens distribuatur alimentum, unde & destructis glandulis pili decidant, & è locis punctis nullus sanguis effluat, cùm arteriolæ succo quodam viscido repletæ sint, nervi relaxentur, ut nullus sentiatur dolor, & color vividus, ob sanguinis & succi chylosi purioris defectum, deperdatur, donec arteriæ tandem & venæ coarctentur, ulcera verò nasum depascantur, & asperam arteriam occupent, vitamque finiant. Ungues etiam ob nutrimenti corruptelam istam findi, intorqueri, & ungularum brutorum in modum excrescere dicunt. Colligi verò pravos illos succos in corpore profitentur ex malâ victûs ratione, cibis non satis coctis sed crudis, multùm infumatis, salitis, aliisque fœdis, aëre impuro, & id genus aliis diætæ aberrationibus suo locò brevi latiùs enumerandis.

Impetiginis. Tenuiore verò existente lymphâ, sed ab acido in motu impeditâ, & in glandulis primò paucioribus, deinde pluribus hærente, & easdem in cute obstruente, fibrasque vellicante *Impetiginem* suscitari referunt, cujus particulæ cùm ab æthera materia celeriùs moveantur, tubera ista in superficie calida & rubicunda reddi dicunt, & cùm successivè lympha ista obstruens augeatur, tubera illa augeri, uno post aliud succrescente, & posterioribus priora in altum prementibus, ut botrum referant, donec lympha exsiccata, & particulis salsis rigidioribus existentibus, cuticula dehiscat, & succi indurati squamatim decidant.

Alphum sive *Vitiliginem* ortum habere censent ex corrupto chylo & sanguine, qui si partim adhuc bonus existat, & in cute ejusque glandulis earumve interstitiis tum partes corruptæ spissiores, tum bonæ fluidiores & butyrosæ dispergantur, partes spissiores & ad motum pigriores cuti adhærentes, sed eidem assimilari non valentes, guttas repræsentare albas, Alphi nomine notas, quæ nec asperæ sint, nec squamosæ, nec ulceratæ, nec dolentes nec fricatæ rubeant; si verò succus quidam accedat acidus, fibras & glandulas cutaneas destruens, ut radii luminares suffocentur in iisdem, coloremque fuscum præsentent, *Melas* produci innuunt, vel Morphæam nigram: uti si omnimodò destructis hinc inde glandulis pili decidant, & lympha ex diruptis suis canalibus effluens albidior coaguletur, & radii lucis incidentes immutati remittantur, *Leucen*, sive Morphæam albam pronasci, in qua fluidiores adhuc paucæ remanentes particulæ pilorum progeniei insufficientes, & ad cutis superficiem delatæ ab ambiente aëre comprimantur, & prout in motu fuerunt coagulentur, sicque superficiei inhærentes lanuginem ejusmodi, qualis mala cydonia, vel folia populi albi investiat, exhibeant.

§. 11. Eadem ferè *Scabiei* causa, me judice, est ac Erysipelatis & Herpetis suprà jam recensitæ, glandulæ enim hic æquè ac tubuli lymphatici subcutanei obstruuntur & eroduntur, sed tamen profundiores, quàm Erysipelatis; variæ enim & hic oriuntur pustulæ, & ulcuscula, quæ prout diversa est sanguinis humorumque intemperies, ipsius cutis diversa textura laxior vel constrictior, etiam pro eorum minimis diversitatibus ratione siccitatis, humiditatis, acredinisque majoris vel minoris, figuræ, magnitudinis, vel pertinaciæ, vel quatenus cum aliis morbis conjunguntur, vel eos subsequuntur, varia sunt variisque insignita nominibus, ita ex. gr. ab usu nimio fructuum (licet ordinariò per contagium disseminetur,) æstivorum præprimis acidiusculorum, austerorum, ut uvarum, &c. obortæ in cutis tubulis intortis, angustis vel constantioribus membranosis, ut circa manûs regionẽ, obstructiones & dein erosiones pro acredinis gradu & copia conjuncta majori vel minori viscididitate, vocantur *Scabies* seu *Psora*, magis vel minùs *humida* cum materia purulenta, ichorosa & sæpè ab erosis vasis sanguiferis eruenta: vel *sicca* cum squamis vel crustis majoribus vel minoribus, pro multitudine diversorum vasculorum exesorum, materiæque viscidítate, cum pruritu vel dolore ac ardore, decidentibus pustulis novæ succedunt: vel quia materia ex iis sanguini communicata aliqualem secessionem, atque hinc ob tubulorum angustiam novam obstructionem causatur: vel quatenus materia sub crustis novos exserit tubulos: cumque hæc materia aliquatenus sit tenuis, & volatilis per sudorem alterius corpori, & hinc sanguini communicata, vel lymphæ in cutis extremis existenti, talem in sanguine producit mutationem, ut sal vel acidum præcipitetur, hoc est, ut hæreat angustis in cutis tubulis, ob aëris injurias forâs avolare nequeat, mox exulcerationibus se proditurum; vel cum ob conjunctas viscidas particulas manibus, &c. alterius hominis facillimè adhæreat, & quasdam epidermidis vel cutis fibrillas

Nostra sententia de causa Scabiei.

fibrillas abscindendo ab iis in cincinnos resilientibus retinetur citiùs vel tardiùs, pro sui tenuitate, acutie, &c. atque subjecti dispositione; vel accedente aëris mutatione instar fermenti succum lymphaticum in mixturâ, (qui dein sanguinem) turbando, tubulosque ejusdem erodendo, labe scabiosâ est infectura. Hinc liquet, cur viscriditati involuta & stagnans in cutis tubulis aliquando certum tempus requirat, antequam in actum deducatur; adhæc cur Scabies desiisse visa vel curata ob consolidatas exulcerationes, certo revertatur tempore. Sal ergò acidum coagulans & obstruens est in *Scabie* subtilius, quam illud, ex quo & per quod furunculi generantur, & magis in superficie hæret, affectus enim hi tantum gradibus differunt, quia eadem ferè conspiciuntur phænomena, pustulæ enim scabiosæ circa furunculos æquè apparent, ac in Scabie. Sal acidum subtilius in Scabie adesse constat ex eo, quòd hic affectus aliis facilè per sudorem communicari possit, uti quotidiana notum est experientia, hinc facilè explicari potest, quomodo Scabies aliis communicetur, non verò furunculi; supponi ergò debet, quòd sudor Scabiosi manibus vel aliis corporis nostri partibus communicetur per tubulos, cujus sudoris particulæ fermentibiles cum lympha ibidem contenta ad cor mediante sanguine revehantur, ibidem appellens sanguis particulis peregrinis refertus instar fermenti exotici, necessum est ut ejusmodi vitiosa sanguinis ac succorum mixtura in peculiari genere vasorum discernatur ac comprehendatur, & cùm nullæ ad hanc materiam vitiosam recipiendam aptiores sint, quàm ipsæ glandulæ cutaneæ, quia cum his vasculis in motu, ordine, & figurâ magis conveniunt, quàm cum aliis. Et ut accuratius Tyrones rem hanc intelligant, supponant, 45. libras succorum cum sanguine in toto nostro corpore subsistere, & plures quàm millia diversorum canaliculorum, in quibus succi vehuntur, reperiri, ac quodlibet vas repleri, sique aliorsum circuletur succus, propediem alio adventante succo repleri, ita ut quodlibet vas juxta suam capacitatem & magnitudinem ex communi alveo adimpleatur. Ex quibus facilè ratio peti potest, cur Scabies potiùs in tubulis cutaneis, quàm in aliis corporis partibus producatur. Certum est in Scabie non semper totam massam sanguineam esse viciatam, uti vulgò à Medicis creditur, qui propterea statim confugiunt ad purgantia, cùm tamen nil quicquam istis efficiant. Sunt enim plures homines Scabie infecti, quoad cætera sanissimi, potest ergò esse, quòd aliquod fermentum lateat in poris cutis, quod salem fixum in sanguine à particulis reliquis præcipitet; adeoque cura tantùm est instituenda ad huncce salem per poros cutis evacuandum.

Opinio hæc nostra de causâ Scabiei non Novitatis argui debet, nuper enim incidi in Librum *Jacobi Sadoleti Episcopi & Cardinalis de Laudibus Philosophiæ intitulatum*, & *Anno Christi* 1541. *impressum*, in quo de Scabie sequenti modo disserit: *Scabies est morbus vulgaris, & omnibus notus, quem Psoram Græci vocant, nos vertimus Scabiem, cùm sanguis acescens sparsim è cute conatur erumpere, & quacumque funditur, propter acumen stimulis pungit inficitq; corpus, & inficiendo pruritus acres ciet, qui sunt quasi fermenta quadam, & nondum appropinquantis doloris.* Ex hisce patet, veteres Philosophos prægustum veritatis jam habuisse. Nunc pergamus ad explananda in Scabie obvenientia phænomena, & quidem paucis. Ex pruritu satis superque constat, materiam, ex qua Scabies producitur, non esse adeò crassam ac tenacem compactamque, sed quòd particulæ volatiles facilè per allisionem aliarum particularum alluentium appellantur, sed quoniam appulsio totius massæ sanguineæ nimis debilis est, hinc tantùm cum miti & blando popysmate allidit, à quo fibræ tantùm leniter tanguntur ac pulsantur, exinde *titillatio* oritur. Pruritus nocturni causa est calor, dum enim cooperti sumus, corpus nostrum continuò transspirat, hinc fermentatio in succis stagnantibus oritur, & sic particulæ in glandulis affectis commoventur, & ejusmodi producunt pruritum molestum.

Si pustulæ decidunt, aliæ regenerantur, ratio hæc est, quia ab attenuatâ pustulâ nonnullæ particulæ peregrinæ sanguini iterum commiscentur, qui rursus huc delatæ eundem edunt effectum, & producunt affectum. Reliqua phænomena facilè explicari possunt.

Ad causas Scabiei mediatas remotiores nunc festinandum est, inter quas eminet Aër: hic nocet aër nimis nitrosus, frigidus, qui ad coagulationem succorum producendam aptus est: imprimis verò morbifer Autumnus, qui corporis nostri succos ad plurimos disponit morbos, præsertim ob assumtos fructus horarios tum temporis abundantes, nihil enim magis hòc in affectu nocet, quàm abusus ejusmodi alimentorum acidorum & salinorum, de quibus & aliis paragrapho de *Diætâ* inferiùs latiùs & fusiùs acturi sumus.

Si totum corpus Scabie fuerit infectum, & sanguis ita inquinatus, ut per universam cutim obstructiones, & hinc fœtidæ continuæ exulcerationes fuerint exortæ, vel tantæ fuerint tenuitatis & acredinis, ut continuò circumvicinos aggrediendo tubulos tum erodendo, tum speciem Erysipelatis ac gangrænæ levioris introducendo, randem per totum corpus fuerint diffusa, ubique continua fœtida crustacea & squamosa ulcera dicitur adesse Lepra, atque à similitudine, (cùm adeò sæpè fuerit crustosa cutis, ut Elephantis cutem repræsentet:) Elephantiasis, qui affectus optimo jure Cancer totius corporis, seu Gangræna omnium glandularum dici meretur, cujus causa proxima sunt particulæ terrestres & viscidæ cro sive sale quodam fixo & acri de indole acidorum prægnantes. Viscidas enim ac terrestres particulas peccare, præter testimonium oculorum & manuum quòd easdem in sanguine demonstrat, etiam evincit pertinacitas morbi, tuberculorum & tumorum durities & tenacitas, eorumque, ut & ulcerum & quandoque totius cutis insensibilitas. Sic etiam acres & austeræ particulæ, quando à crassis succis præcipitantur, nec propter rigiditatem, quâ gaudent, mæandris, sive tubulis partium solidarum accommodari debitè possunt, sed illis constanter infixæ hærent necessariò aculeis suis, prout sc. illæ magis vel minùs fuerint rigidæ & acutæ, continuum pruritum & etiam dolorem, fibrillas nimis discindendo, in mente excitare possunt. Sal etiam acidum in Leprâ adesse probatur à corrosione partium carnosarum & ipsorum ossium, item à colore obscuro & nigri-

Causa Lepræ.

nigricante totius corporis leprosorum, & præcipuè illorum sanguinis, qui similis est ei, quem spiritus acidi minerales in venas carnis vivi vel alius animalis per siphonem injecti producunt, spissum sc. & atrum, contrarium verò edunt effectum salia alcalia volatilia & fixa injecta, ut sunt ♁ ⊖ ✳ci, C. C. ol. Ṽri per deliquium, quæ sanguini infusa colorem exaltant, quod quilibet in vino experiri potest, sal enim volatile C. C. vino infusum illud intense rubescerefacit. Sic quoque notabilis exstat observatio apud *Marcellum Donatum*, si ipsi fides adhibenda sit, quod sanguis ex vena sectâ Elephantiasi laborantis emissis ipsam congelaverit aquam.

Lepra quoque aliquam habet affinitatem cum Scorbuto, Cancro & Lue Ṽreâ, qui affectus omnes itidem oriuntur ab acido coagulativo, quare sæpè morbi in hunc vel illum commutari solent, sed in Leprâ acidum hoc vitiosum ab humore terrestri ac viscido implisum ab humore terrestri ac viscido implicatur ac infringitur, unde nonnisi lente rodit & mediante illâ viscidi tate corporibus alius tenaciùs adhæret; & volatili suo acido per contagium se propagat.

Certum enim est, cùm humor iste tenax ac terrestris tùm sal acidum in massâ sanguineâ abundent, & proportione excedant, illius mixtionem non tantùm pervertunt, sed & motum ejus turbant. In Leprosorum ergò sanguine ac succis particulæ sunt ad motum ineptiores, quadratæ, vel ramosæ & rigidæ viscido inhærentes, imò aliquando instar palorum inter reliquas ad motum promptiores ubique infixæ, illarum motum impediunt; imò particulæ salinæ acidæ cum reliquis concrescendo illas præcipitant, & instar lactis coagulant, hoc autem haud impedit, quo minùs motu sanguinis ac succorum ordinario ita turbato & impedito, extraordinaria ejusdem fermentatio adesse possit, cui etiam tribuendum est, quòd humor malignus, qui in profundioribus & magis abditis lateat glandulis, velut in domo Plutonis delitescat, jam internorum victor, superficiem corporis invadat, ibique trophæa sua erigat, variis ac crudelissimis Symptomatibus conspicua. Contingit quoque simili modo, quo Ṽus & fœculentiæ in musto fermentante ad latera dolii, recrementa ista crassa & salia coagulata ad latera vasorum lymphaticorum ductuum glandularum excretoriorum, & Peripheriam corporis pellantur, ubi serositate adhuc excepta & diluta, minutissima etiam vasa capillaria subire possunt, quâ ratione cutem & glandulas lympham filtrantes ac segregantes replent, ibi à lymphâ per poros, vel aliorsum evadente, derelicta, nec ob crassitiem per poros excerni nec minuta venarum oscilla cum sanguine reliquo subingredi possunt, hærent itaque in angustiis illis, & ab aliis pari modo subsequentibus pressa, & invicem aggesta, partem in fœdos attollunt tumores, ibique magis magisque exsiccata majorem acquirunt malignitatem & acrimoniam, atque erosione ulcera excitant insanabilia, insensibiliaque.

Causæ *remotiores* & ansam huic affectui præbent, ut Aër, qui calidior & siccior remotè suum symbolum conferre potest, hinc Ægypto, teste etiam *Galeno*, endemius est, & in Asiâ, Africa & Hispaniâ frequentior est Lepra, quàm nostrâ in Europâ, crebriùs tamen occurrit in Galliâ Narbonensi & Aquitaniâ, Germaniâ item superiori. Nocet quoque Aër frigidior, qui succos incrassat viscidumque auget, vel acrior, qui particulis salinis ex terrâ imprægnatus, vel putris ac fœtidus. Lepra & tempore Veteris Testamenti maximè communis erat, num verò fuerit à certâ aëris constitutione, vel Dei punitione, id Theologis discutiendum relinquamus.

Mala victus ratio ipsum morbum producere valet, vel tantùm ad eum recipiendum corpus disponere potest; sub hâc classe referuntur cibi pessimi, salini ac acidi, vel singularibus particulis prædîti, & omnia ea, quæ chylum viscidum acidum salsum & terrestrem suppeditant, ut sunt carnes ac pisces fumo indurati aut muriâ conditi, pisces butyro frixi, fungi, bulbi, caseus vetustior, panis furfuraceus aut nimis acidus, legumina nonnulla, carnes non coctæ, quibus Tartari vesci solent, hinc & Lepræ obnoxii sunt; nocent etiam cerevisiæ crassæ ac vina tartaro crasso fœcunda, usus spiritus vini & aliorum ♁tuum Δreorum. Somnus quoque & vigiliæ nimiæ, ut & quies suum afferunt Symbolum, quò etiam referri possunt Excreta & Retenta extraordinariè se habentia. Denique animi pathemata vehementiora ansam Lepræ dare possunt, quæ ceu fulmina sanguinem & succos percutiunt, & inter ea imprimis, quæ spiritus figunt, debitam eorum ex cerebro in partes subjectas emanationem, sanguinisque in corde expansionem & rarefactionem impediunt, & per consequens succis crassis ac acidis plus justo augendis occasionem dant, cujusmodi sunt tristitia ac mœror curæ immodicæ, &c. Contagium quoque facillimè producit hunc morbum, quod vel ab ortu, vel post nativitatem communicatur, unde Elephantiasis vel *hæreditaria* vel *ascititia* dicitur. Primò igitur hæreditate ad invitos etiam transeunte hoc malum possidetur, alterutro Parentum vel utroque etiam seminia morbosa suppeditante. Patris enim semen cùm nihil aliud sit quàm chylus spiritibus alcalibus volatilisatus, illorum diatheses morbosas facilè recipere & conservare potest, nec impedit, si cum Harvæo Anglo spiritum tantum genitalem ad ovum immediatè (non verò prius per totam sanguinis massam & dein ad ova delatum, prout quidam opinantur:) pertingere, illudque fœcundare credamus, cùm haud difficulter percipi possit, spiritum illum in universali hâc totius corporis corruptione à Principiorum suorum, sanguinis, succorum ac spirituum labe planè immunem esse non posse, sed miasmatibus, seu particulis nonnullis exoticis, characterem affectûs continentibus necessariò conspurcatum existere debere, quæ cum instar fermenti venenati se habeant, teneras ovuli partes facilè in indolem suam deflectere possunt, & tubulos succosque ita disponere, ut eâdem labe infans afficiatur. Mater quoque, quæ in opere hoc generationis haud omninò se passivè habet, ut Veteres somniârunt, suum addit symbolum, dum præter ovum, ceu primam fœtûs materiam, nutrimentum etiam illi in utero suppeditat, succum nempe chylosum, neutiquam autem sanguinem menstruatim aliàs excerni solitum, prout Arabes fabulantur.

Sic

Sic & post nativitatem contagium hujus morbi suscipitur, non duntaxat per leprosorum, aut rerum, quibus usi sunt, contactum, sed & per halitus tùm ex toto eorum corpore & glandularum poris, tùm imprimis ex ipsis ulceribus sordidis in aërem sparsos, & cum eo per tubulos corporis subeuntes, & sanguineæ massæ communicatos, eandemque producentes mixturam sanguinis ac succorum. Lepra etiam per coitum communicatur, item per oscula, lintea, vestes, pocula, &c. per hæc enim subtilior veneni hujus pars per fermentationem abrasa, & leni alicui viscositati involuta, poris cutis se insinuat, & secundùm ductum vasculorum illius excretoriorum in glandulas, & hinc mediante lymphâ in sanguinem defertur, quem paulatim vi fermentativâ in indolem suam convertit & degenerare facit.

Causa Impetiginis, Alphi & Leuces.

Ulcuscula verò in *Impetigine* nec ut in Leprâ contagiosa sunt, nec ab externâ causâ contagiosâ oriuntur, sed à sanguinis & succorum certâ dyscrasiâ seu intemperie introductâ, vel ab erroribus in Diætâ, vel à morborum quorundam non ritè curatorum reliquiis, ut scorbuti, luis Greæ, &c. vel à parentibus traductâ, cùm qualis parentum sit sanguinis & humorum mixtura, talis per semen propagetur, & per alimentum fœtui communicetur: porrò nec ita ut in Lepra, (saltem non ordinariò, si gravissimam speciem exceperis,) per universam cutem diffusa sunt, sed tantùm hanc vel illam, vel aliquas corporis partes obsidet *Impetigo*, cujus materia ichorosa ex orificiis vasorum expulsa tenuibus vel aquosis particulis, ab aëre vel corporis calore, vel ætheris celeriori (ob præsens Erysipelas) transfluxu, &c. fugatis, diversimodè citiùs vel tardiùs concrescit varias in squamulas, prout unus vel plures tubuli glandulæ unius miliaris erosi transmittunt copiosiùs vel parciùs chyli portionem resinosam, viscidam magis vel minùs acutioribus salsis, vel acidis, vel humidis permixtam, si autem capillaria sanguinem ad vel à singulis glandulis vehentia, pluresque glandularum plurium vasorumque tubuli fuerunt erosi, simul copiosiorem fundunt materiam in varias transformandam crustas.

Sic quoque sal istud in tubulis cutaneis hærens, cum humoribus serosis ibidem existentibus aliam efficiunt texturam, ita ut pustulæ nigro tingantur colore, quia particulæ hæ salinæ ob densiorem cuticulam stagnantes, è poris cutis erumpentes sub cuticula expanduntur, & cuti suppositæ applicantur, illiusque colorem immutant, & sic oritur *Alphus*.

Quod si simul sal istud acre contingat ad glandulas minutissimas pilosas, easque acrimonia sua erodat, ut pili exeant & decidant, oritur affectus, *Leuce* dictus. Affectus enim hi parùm inter se ratione causæ differunt.

Prognosis.

§. 11. Sequuntur ordine horum affectuum *Signa Prognostica*, & primò *Scabiei*. Scabies non tam periculosa, quàm molesta est, nec per se lethalis existit, nisi in curatione error committatur, retropulsa enim pejora sæpe producit symptomata, imò in infantibus & pueris nonnunquam ipsam mortem, sic observavi palpitationem cordis, anxietates, Epilepsiam, tussim convulsivam, convulsiones, diarrhœas, Apoplexiam, aliaque mala exinde producta: sic quoque in filia decem annorum à Scabie retropulsa saltum sancti Viti, seu saltationem convulsivam vidi. Aliquando pectoris dolores, & catarrhi suffocativi ex Scabie retropulsa in praxi nostra quotidie animadvertimus. Bona aliquando est Scabies, ut *signum*, quatenus sanguis liberatur ab impuritatibus, & segregatur in glandulis: mala verò est ut *causa*, quatenus abundare ejusmodi salinas fixas particulas in M. S. ac reliquis succis denotat, quæ cutim diversimodè defœdant: pessima quoque Scabies est, si caput obsideat. Quò plures occupat partes, (universalis quasi,) eò pejor; quò fœdius exasperat, eò deterior. Scabies ergò quo asperior est & magis prurit, & plures partes afficit, eò difficiliùs tollitur. Scabies quæ in ulcera imprimis pedum transit, curatu difficillima est. Scabies *sicca* difficiliùs quam *humida* curatur. Neglectum hoc malum facili marte in Impetiginem, Lepram & Elephantiasin nonnunquam incurabilem transit.

Omnis verò Scabies est maligna & contagiosa, hinc & sæpiùs multum in cura facessit negotii, quia quamvis cætera salva sint in corpore, superficialium tamen tubulorum & vasculorum cutaneorum tanta est obstructio, ut sæpiùs quò magis sudent Scabiosi, eò magis in cute defœdentur.

Elephantiasin incipientem tanquam monstrum in incunabulis haud difficulter curari, sed ubi jam altas egerit radices, vestigiis violentiæ suæ cuti impressis, rem multò jam difficiliorem & periculosiorem esse notum est, quamvis spem omnem curationis necdum abjicere debeamus: sed quando ad summum malignitatis acumen adscenderit, insanabilem planè esse, prout etiam quæ hæreditaria est, quæ nunquam in totum exstirpari potest, cùm ejus principia primis jam fœtus staminibus combinata, arctè nimis partibus adhæreant: unde hos & confirmatos Elephantiacos & Leprosos spem curationis abjicere jubemus, eosque quemadmodum olim Veteres mortuos suos Diis subterraneis consecrandos judicarunt. Hinc & in nostrâ Germaniâ ejusmodi leprosi propriis ædibus in viâ Regiâ extra civitatem exstructis inhabitare solent, ut meliùs extra consortium aliorum hominum vivere, & Eleemosynam à transeuntibus petere queant. Morbus enim est valde contagiosus.

Prognosis *Impetiginis*, *Alphi*, & *Leuces* magis vel minùs est periculosa & curatu difficilior, prout ipsa causa, videlicet acredo vel crassities, fuerit major vel minor, vel prout combinati fuerint cum aliis morbis; si introrsum vergunt, periculum indicant maximum, aliàs quantum indicant materiam peccantem propter fermentationes sufficientes posse ad circumferentiam corporis expelli, bonum exhibent signum. Omnes verò hi dicti morbi contagiosi sunt & attactu halituque in alios transferri possunt:

§. 12. Multum sanè ponderis ad felicem affectuum horum atrocissimorum curationem situm est in congruâ ac legitimâ *Diætâ*, quæ id quandoque præstat, quod Medicamenta nequeunt, imò pluribus morbis fomes quasi præscindi potest. Aër ergò sit ante omnia purus, saluber & lucidus, Euro perflabilis, multo æthere refertus, vitetur omnis aër fœtidus, crassus, turbidus ac nimis frigidus, ut & pravis nebulis atomisque conspurcatus. Alimenta sint boni succi, & facilis digestionis, carnes animalium juniorum, avicularum, vel vervecinæ, vitulinæ, jusculisque incoquantur herbæ aromaticæ, fugiantur

Siantur nimis salsæ, acres, fumo induratæ, & carnes crudæ, &c.

Potus sit hîc imprimis calidus Theæ vel Coffeæ cum decocto lignorum paratus, quo solo potu plures vidimus curatos. Cerevisia tenuis probè defœcata & aromaticis condita, ut sunt radices Enulæ, herbæ scolopendr. fumar. cort. Guajac. citri, &c. vina acida Rhenana, Franconica, Neccarina, Mosellana, Baccharacensia, quæ omnia in se continent acidum sal fixum, maximè noxia existunt. Concedi verò potest Gallicum, Hispanicum, *Secq.* dictum.

Motus sit modicus & deambulationes præsertim post pastum institutæ. Quies nimia & vita sedentaria sæpe nocet, hinc interdicenda est, quia inde tenax ac viscidus producitur sanguis. Alvus respondeat sponte, vel artis beneficio ad officium redigatur.

Venus nullo modo concedenda, chylus enim optimus cum spiritibus planè his absumitur, tunc in tubulis remanet duntaxat sal fixum ac acre viscido inhærens obstruensque. Sunt, qui statim post coitum in deliquium animi incidunt, ceu nos quædam novimus exempla. Excernenda omnia justo tempore reddantur, ne obstruendo sanguini ac succis nostris coagulationem afferant.

Animi passiones vitentur, ira & indignatio ad sanæ rationis trutinam mensuranda sunt, Medicus animum ægri mœrori & tristitiæ deditum certâ curationis spe soletur ac demulceat.

Galenicorum cura in Scabie. §. 13. *Galenici* quoad *Scabiei* curam, à purgatione semper initium ducunt, & sunt ex iis qui purgantibus præmittunt præparantia humores, ex herbis fumar. endiv. cichor. borrag. lupul. Epithymo aliisque parata, & in sero lactis caprini ad tertiæ partis consumtionem decocta & dein edulcorata. Pro purgatione commendant omnia melanagoga phlegmagogis mixta, ut sunt massa pilular. de fumo terræ, extr. agar. cochiar. pulv. Syrius. Priùs etiam sanguinem educunt, postea exuberantem humorem, ubi antea eum extenuarunt & concoxerunt, exhibitis potionibus meatus obstructione liberantibus, Medicamentis purgantibus expellunt, ac demum ad præsidia, quæ loco affecto accommodata accedunt.

Inunctionibus exsiccantibus & discutientibus summæ cuti inhærentes humores digerunt ac evacuant. Balnea prodesse dicunt, ea maximè, quæ sua sponte prorumpunt & nitrum ac sulphur, & ejusmodi aliam qualitatem recipiunt, quæ abundè exsiccare & dissipare credunt, post quæ convenientia innumeraque unguenta, linimentaque præscribunt, ex. gr.

℞. *Salviæ,*
Fol. a. Æthyop. lachrymæ aa. ℥ß.
Cort. rad. capparis,
Gummi aa. ʒviiß.

benè trita coq. cum aceto & oleo q. s. confectumque inung. crebrò in Sole.

℞. *Succi rad. asphodeli* ℥ivß.
Sulphuris ignem non experti,
Mannæ aa. ʒv.
Nitri ʒß.

M. Trita madefaciunt cum aceto acerrimo, ut in succum solvantur, & crebrò illinunt.

℞. *Colophon. arid.*
Pingued. bovis & gallin.
Ol. laurin.
Sulph. ignem non experti.
Ceræ puræ
Resin. Terebinth. aa. ℥ß.

Subacta fervefaciunt cum oleo rosaceo, & illinunt in Sole. Sequentem illinitionem admodum mirabilem in Scabie dicunt.

℞. *Lauri amaræ folior. tenerum* ℥ij.
Benè tusa coq. cum oleo communi ad tertias, dein colant, & species abjiciunt oleo, atque admiscent
Ceræ albæ ℥iij.
& elixant, quoad dissolvantur, posteà insperg.
Sulphuris ignem non experti, triti ℥j.
bene confectum illinunt in Sole,

Vel:

℞. *Succi squillæ* ℥iij.
Ceræ puræ ℥ij.
Olei rosacei ℥iv.
lithargyr.
ceruss. aa. ℥iij.
picis liquid. ℔ß.
helcysmatis, seu scoriæ argenti Syriaci aa. ℥ij.

Trita irrigant cum aceto, & cocta ad consistentiam illinunt in Sole frequenter.

Sequentem quoque illinitionem Scabiei admodum esse probatam scribunt.

℞. *Farinæ ervinæ*
lupinorum.
fœnigræc. aa ℥ij.
cicer. nigr. ℥j.

Trita excip. cum melle, & confecta illinunt in Balneo.

Ova decem in aceto acerrimo macerant, quoad omnis ipsorum testa marcescat & mollescat. Dein coquunt cum rosaceo, & aceto lævigatis adjiciunt lithargyr. ℥ß.

Sed quis quæso hæc omnia describat?

In siccâ verò Scabie commendant seq.

℞. *Ceruss.*
amyli
rad. anchusæ aa. Mj.
Ceræ
olei aa. ℥ij.
M.

Si verò Scabies est humida, sequens laudant.

℞. *Ol. rosac.*
laurin. aa. ℥j.
Pulv. Nitri
sulphuris aa. ʒj.
Styrac. ʒß.
M. F. linimentum.

In Lepra seu Elephantiasi. *Lepram* seu *Elephantiasin* confirmatam, & altas agentem radices, & quidem exulceratam tanquam Cancrum totius corporis incurabilem esse contendunt, ubi verò in principio est affectio, ut neque aliqua partium decidat, neque ulcerata sit cutis superficies, neque etiam tumidæ eminentiæ plurimùm insurgant, verùm turpis solùm sit facies, itâ tamen, ut non valdè indecorum aspectum præferat, curare tentant. Non pauci per solam capitis ustionem, plerosque qui ita inceperunt, prohibere conantur, ne ab affectione superarentur. Statim igitur incipiente morbo venæsectione utuntur, cum repetita sanguinis detractione, atque hoc magis in vere, quando maximè & gignitur affectio & exacerbatur. Paucis autem interpositis diebus, novem aut decem, purgant ipsos pulte ex colocynthide, non unâ vice, sed sæpè, juxta rationem Medicamenti do-

ti dosin adaugent. Purgationem quoque ex hiera iis commodam esse dicunt.

Rursus autem diebus circiter 10. interjectis, serum lactis scissi ipsis dant. Sequentibus verò diebus lacte non scisso, aut recens mulcto ægros alunt, purgationem ex veratro albo bis vere, autumno verò semel instituunt. Materiam peccantem ad ventrem ac intestina deducunt, & ex alto evacuantibus ac transferentibus humores utuntur, siccant ac adstringunt cutem. Leves igitur cucurbitas ad os ventriculi, & ad præcordia affigunt, & iisdem quoque partibus dropaces adhibent. Pauco autem tempore interposito rursus reflectendum esse ajunt, initio à purgatione per hieram sumpto, omissâ venæsectione, ex quâ majus detrimentum, quàm utilitatem ullam futuram esse perhibent. Dein ad specifica transeunt & potiones sequentes plures laudant.

℞. *Aceti cyath.* N. j.
cedriæ
succ. brassic. crud. cyath. aa. N. ij.

Mixta hæc dant manè & vesperi.

Vel exhibent pulv. folior. Sideritidis herbæ ad ℥j. in vini cyatho uno: aut C.C. ℥j. & aceti scillit. cyathi mensuram bibendam præbent quotidie post matutinam deambulationem, aut sequens Electuarium.

℞. *Scillæ assatæ* ℥v.
Mell. q. s.
M. ad formam eclegmatis.

Aut exhibent succi cyrenaici ervi magnitudinem melle & butyro dilutam, aut ramenti eboris drachmæ dimidium cum vini cyathis duobus, aut cumini Æthiopici drachmas tres cum melle velut eclegma. Præ omnibus autem hoc in morbo efficacem esse dicunt Theriacam ex viperis, & potam, & forinsecus illitam. Si verò habere possunt ipsa animalcula, nihil adeò efficax esse, velut viperarum carnes coctas comestas ex albo jure, factâ cocturâ per aquam copiosiorem, & salem, & porrum, & anethum usque ad spinarum separationem, abscissis priùs capitibus ac caudis ipsarum, ad digitorum quatuor mensuram, exemptis etiam intraneis ipsarum, pelleque detractâ. Quo remedio utplurimùm in Galliâ & Italia Medici moderni uti solent in morbis ferè omnibus desperatis, & in jusculis viperas vivas etiam decoquunt ægrisque propinant manè & vesperi. Quin & Theriaci sales idem præstare ipsis censentur, cum obsoniis sumti: si enim ipsis utantur, squamas veluti corticem quendam de cute ipsorum discedere promittunt. Cæterùm post curationem intrinsecam Smegmatis in balneo utuntur ex decocto betæ aut fœnigræci cum aphronitro, aut sapone, aut myrobalano, & quandoque etiam psilothris. Detergere etiam dicunt portulacam cum aceto tritam, & tenue sempervivum, & rumicis radices aceto coctas, & alumen cum sale & sandarachâ, æquis portionibus in vino & oleo lentiscino: & id quod ex alcyonio, nitro, sulphure, & myrti foliis paratur, cum aceto tritum & illitum, & quòd ex sepiæ testâ ustâ, & pumice, nitro, cimoliâ tostâ, gummi & gallâ omphacinâ, paribus partibus parant, siccum inspersum aut cum aceto affrictum. Sed etiam sequens mirificè juvare credunt.

℞. *Radic. Rumicis* Mj.
Nitri ℥Lx.
Thuris ℥xxv.
Sulphur. ℥xxij.
Cum aceto Ægyptio illinunt.

Efficax esse etiam sequens perhibent.

℞. *Auripigmenti* ℥x.
Sulphuris viv. ℥viij.
Costi ℥xij.
Calcis viv. ℥iv.
Ceræ ℥v.
baccar. lauri aridar. ℥xij.

Hæc omnia populi foliorum succo aut crasso decocto subigunt, & mellis spissitudinem habentia illinunt.

Cataplasma enim imponunt, si tumidæ eminentiæ aut inflammatæ, aut exulceratæ fuerint, quod parant ex alicâ cum succo polygoni aut plantaginis, aut helxinæ tritâ; sed & milesiæ herbæ viridis folia cum axungiâ tusa ac imposita mirificè opitulari perhibent. Exulceratis autem partibus imponunt Emplastra varia, id quod ex diaphryge paratur, & Melinum ex vino, & coriacium, & quod fit ex aceto mulso. Pastillus etiam Andronius & pompholyx & cadmia illis prædicantur. Cæterùm ad spirandi difficultatem in elephantiacis asellos sub vasis aquariis quinque aut sex ex aquæ mulsæ cyathis tribus bibendos præbent. Aquarum verò naturalium usum velut maximè necessarium eligunt, aluminosarum præsertim & ferrosarum, &, si fieri potest, frigidarum. Conferre etiam Ipsis easdem in potu annuunt, eandemque vim habere etiam arenæ marinæ usum, & omnia exudatoria ac sudorifica. Habitationes ipsorum Elephantiacorum quàm longissimè removendas esse ab urbibus, & in mediterraneis ac frigidis locis statuendas esse asserunt.

Lepræ Medicinam facientes *Galenici* venæsectionem primùm instituunt, si corpus humorum copia redundare vident, sin minùs omninò tamen purgationem per ea, quæ atram bilem evacuant, præscribunt. Forinsecus autem utuntur in communi quidem veratro utroque, & calce lotâ in usum sicca sepositâ, usu verò expetente aquam diluentem strigmenti spissitudine illinunt.

℞. *Salviæ*
Oleæ Æthiopicæ lachr. aa. ℥viij.
Cort. rad. capparis
Gummi aa. ℥xiij.
F. Linimentum, quod illinunt cum aceto in sole.

Lepras autem privatim removere ajunt anemonas appositas, radicem vitis albæ, compositam verò hanc farinæ loliaceæ chœnicem, cardamomi albi drachm. 4. spumæ nitri drachm. j. atramenti sutorii drachm. 8. asphodeli radicis mediæ drachm. 4. terunt in aceto & cerati crassitudine illinunt, loco ex nitro præparato.

℞. *Radic. asphodel.* ℥vj.
Sulphur. vivi
Mannæ aa. ℥x.
Nitri ℥viij.
aceto diluta illinunt.

Prætritis cum aceto vitellis & sulphuri ceratum adjiciunt. Quin & argenti spuma cum aceto & rosaceo trita, ut emplastri formam accipiat, Lepram depurgant. Sed & ex lapatho smegmata, & pleraque ad Elephantiacos descripta, in communi etiam ad lepras & Scabiem contumaciorem facere ajunt.

Alphi

giantur nimis salsæ, acres, fumo induratæ, & carnes crudæ, &c.

Potus sit hîc imprimis calidus Theæ vel Coffeæ cum decocto lignorum paratus, quo solo potu plures vidimus curatos. Cerevisia tenuis probè defœcata & aromaticis condita, ut sunt radices Enulæ, herbæ scolopendr. fumar. cort. Guajac. citri, &c. vina acida Rhenana, Franconica, Neccarina, Mosellana, Baccharacensia, quæ omnia in se continent acidum sal fixum, maximè noxia existunt. Concedi verò potest Gallicum, Hispanicum, *Secq.* dictum.

Motus sit modicus & deambulationes præsertim post pastum institutæ. Quies nimia & vita sedentaria sæpe nocet, hinc interdicenda est, quia inde tenax ac viscidus producitur sanguis. Alvus respondeat sponte, vel artis beneficio ad officium redigatur.

Venus nullo modo concedenda, chylus enim optimus cum spiritibus planè his absumitur, tunc in tubulis remanet duntaxat sal fixum ac acre viscido inhærens obstruensque. Sunt, qui statim post coitum in deliquium animi incidunt, ceu nos quædam novimus exempla. Excernenda omnia justo tempore reddantur, ne obstruendo sanguini ac succis nostris coagulationem afferant.

Animi passiones vitentur, ira & indignatio ad sanæ rationis trutinam mensuranda sunt, Medicus animum ægri mœrori & tristitiæ deditum certâ curationis spe soletur ac demulceat.

Galenicorum cura in Scabie. §. 13. *Galenici* quoad *Scabiei* curam, à purgatione semper initium ducunt, & sunt ex iis qui purgantibus præmittunt præparantia humores, ex herbis fumar. endiv. cichor. borrag. lupul. Epithymo aliisque parata, & in sero lactis caprini ad tertiæ partis consumtionem decocta & dein edulcorata. Pro purgatione commendant omnia melanagoga phlegmagogis mixta, ut sunt massa pilular. de fumo terræ, extr. agar. cochiar. pulv. Syrius. Priùs etiam sanguinem educunt, postea exuberantem humorem, ubi antea eum extenuarunt & concoxerunt, exhibitis potionibus meatus obstructione liberantibus, Medicamentis purgantibus expellunt, ac demum ad præsidia, quæ loco affecto accommodata accedunt.

Inunctionibus exsiccantibus & discutientibus summæ cuti inhærentes humores digerunt ac evacuant. Balnea prodesse dicunt, ea maximè, quæ sua sponte prorumpunt & nitrum ac sulphur, & ejusmodi aliam qualitatem recipiunt, quæ abundè exsiccare & dissipare credunt, post quæ convenientia innumeraque unguenta, linimentaque præscribunt, ex. gr.

℞. *Salviæ,*
Olea Æthyop. lachrymæ aa. ℥ß.
Cort. rad. capparis,
Gummi aa. ʒviiß.

benè trita coq. cum aceto & oleo q. s. confectumque inung. crebrò in Sole.

℞. *Succi rad. asphodeli* ℥ivß.
Sulphuris ignem non experti,
Mannæ aa. ℥v.
Nitri ℥ß.

M. Trita madefaciunt cum aceto acerrimo, ut in succum solvantur, & crebrò illinunt.

℞. *Colophon. arid.*
Pingued. bovis & gallin.
Ol. laurin.
Sulph. ignem non experti.
Ceræ puræ
Resin. Terebinth. aa. ℥ß.

Subacta fervefaciunt cum oleo rosaceo, & illinunt in Sole. Sequentem illinitionem admodum mirabilem in Scabie dicunt.

℞. *Lauri amaræ folior. tenerum* ℥ij.
Benè tusa coq. cum oleo communi ad tertias, dein colant, & species abjiciunt oleo, atque admiscent
Ceræ albæ ℥iij.
& elixant, quoad dissolvantur, posteà insperg.
Sulphuris ignem non experti, triti ℥j.
bene confectum illinunt in Sole,

Vel:

℞. *Succi squillæ* ℥iij.
Ceræ puræ ℥ij.
Olei rosacei ℥iv.
lithargyr.
cerusſ. aa. ℥iij.
picis liquid. ℔ß.
helcysmatis, seu scoriæ argenti Syriaci aa. ℥ij.

Trita irrigant cum aceto, & cocta ad consistentiam illinunt in Sole frequenter.

Sequentem quoque illinitionem Scabiei admodum esse probatam scribunt.

℞. *Farinæ ervinæ*
lupinorum.
fœnigræc. aa ℥ij.
cicer. nigr. ℥j.

Trita excip. cum melle, & confecta illinunt in Balneo.

Ova decem in aceto acerrimo macerant, quoad omnis ipsorum testa marcescat & mollescat. Dein coquunt cum rosaceo, & aceto lævigatis adjiciunt lithargyr. ℥ß.

Sed quis quæso hæc omnia describat?

In siccâ verò Scabie commendant seq.

℞. *Cerusſ.*
amyli
rad. anchusæ aa. Mj.
Ceræ
olei aa. ℥ij.
M.

Si verò Scabies est humida, sequens laudant.

℞. *Ol. rosac.*
laurin. aa. ℥j.
Pulv. Nitri
sulphuris aa. ʒj.
Styrac. ʒß.
M. F. linimentum.

In Lepra seu Elephantiasi. *Lepram* seu *Elephantiasin* confirmatam, & altas agentem radices, & quidem exulceratam tanquam Cancrum totius corporis incurabilem esse contendunt, ubi verò in principio est affectio, ut neque aliqua partium decidat, neque ulcerata sit cutis superficies, neque etiam tumidæ eminentiæ plurimùm insurgant, verùm turpis solùm sit facies, ità tamen, ut non valdè indecorum aspectum præferat, curare tentant. Non pauci per solam capitis ustionem, plerosque qui ita inceperunt, prohibere conantur, ne ab affectione superarentur. Statim igitur incipiente morbo venæsectione utuntur, cum repetita sanguinis detractione, atque hoc magis in vere, quando maximè & gignitur affectio & exacerbatur. Paucis autem interpositis diebus, novem aut decem, purgant ipsos pulte ex colocynthide, non unâ vice, sed sæpè, juxta rationem Medicamenti do-

ti dosin adaugent. Purgationem quoque ex hiera iis commodam esse dicunt.

Rursus autem diebus circiter 10. interjectis, serum lactis scissi ipsis dant. Sequentibus verò diebus lacte non scisso, aut recens mulcto ægros alunt, purgationem ex veratro albo bis vere, autumno verò semel instituunt. Materiam peccantem ad ventrem ac intestina deducunt, & ex alto evacuantibus ac transferentibus humores utuntur, siccant ac adstringunt cutem. Leves igitur cucurbitas ad os ventriculi, & ad præcordia affigunt, & iisdem quoque partibus dropaces adhibent. Pauco autem tempore interposito rursus reflectendum esse ajunt, initio à purgatione per hieram sumpto, omissa venæsectione, ex quâ majus detrimentum, quàm utilitatem ullam futuram esse perhibent. Dein ad specifica transeunt & potiones sequentes plures laudant.

℞. *Aceti cyath.* N. j.
cedria
succ. brassic. crud. cyath. aa. N. ij.
Mixta hæc dant manè & vesperi.

Vel exhibent pulv. folior. Sideritidis herbæ ad ʒj. in vini cyatho uno: aut C.C. ʒj. & aceti scillit. cyathi mensuram bibendam præbent quotidie post matutinam deambulationem, aut sequens Electuarium.

℞. *Scillæ assata* ʒv.
Mell. q. s.
M. ad formam eclegmatis.

Aut exhibent succi cyrenaici ervi magnitudinem melle & butyro dilutam, aut ramenti eboris drachmæ dimidium cum vini cyathis duobus, aut cumini Æthiopici drachmas tres cum melle velut eclegma. Præ omnibus autem hoc in morbo efficacem esse dicunt Theriacam ex viperis, & potam, & forinsecus illitam. Si verò habere possunt ipsa animalcula, nihil adeò efficax esse, velut viperarum carnes coctas comestas ex albo jure, factâ cocturâ per aquam copiosiorem, & salem, & porrum, & anethum usque ad spinarum separationem, abscissis priùs capitibus ac caudis ipsarum, ad digitorum quatuor mensuram, exemptis etiam intraneis ipsarum, pelleque detractâ. Quo remedio utplurimùm in Galliâ & Italia Medici moderni uti solent in morbis ferè omnibus desperatis, & in jusculis viperas vivas etiam decoquunt ægrisque propinant manè & vesperi. Quin & Theriaci sales idem præstare ipsis censentur, cum obsoniis sumti: si enim ipsis utantur, squamas veluti corticem quendam de cute ipsorum discedere promittunt. Cæterùm post curationem intrinsecam Smegmatis in balneo utuntur ex decocto betæ aut fœnigræci cum aphronitro, aut sapone, aut myrobalano, & quandoque etiam psilothris. Detergere etiam dicunt portulacam cum aceto tritam, & tenue sempervivum, & rumicis radices aceto coctas, & alumen cum sale & sandarachâ, æquis portionibus in vino & oleo lentiscino: & id quod ex alcyonio, nitro, sulphure, & myrti foliis paratur, cum aceto tritum & illitum, & quòd ex sepiæ testâ ustâ, & pumice, nitro, cimoliâ tostâ, gummi, & gallâ omphacinâ, paribus partibus parant, siccum inspersum aut cum aceto affrictum. Sed etiam sequens mirificè juvare credunt.

℞. *Radic. Rumicis* Mj.
Nitri ʒLx.
Thuris ʒxxv.
Sulphur. ʒxxij.
Cum aceto Ægyptio illinunt.

Efficax esse etiam sequens perhibent.

℞. *Auripigmenti* ʒx.
Sulphuris viv. ʒviij.
Costi ʒxij.
Calcis viv. ʒiv.
Ceræ ʒv.
baccar. lauri aridar. ʒxij.

Hæc omnia populi foliorum succo aut crasso decocto subigunt, & mellis spissitudinem habentia illinunt.

Cataplasma enim imponunt, si tumidæ eminentiæ aut inflammatæ, aut exulceratæ fuerint, quod parant ex alicâ cum succo polygoni aut plantaginis, aut helxinæ tritâ; sed & milesiæ herbæ viridis folia cum axungiâ tusa ac imposita mirificè opitulari perhibent. Exulceratis autem partibus imponunt Emplastra varia, id quod ex diaphryge paratur, & Melinum ex vino, & coriacium, & quod fit ex aceto mulso. Pastillus etiam Andronius & pompholyx & cadmia illis prædicantur. Cæterùm ad spirandi difficultatem in elephantiacis asellos sub vasis aquariis quinque aut sex ex aquæ mulsæ cyathis tribus bibendos præbent. Aquarum verò naturalium usum velut maximè necessarium eligunt, aluminosarum præsertim & ferrosarum, &, si fieri potest, frigidarum. Conferre etiam Ipsis easdem in potu annuunt, eandemque vim habere etiam arenæ marinæ usum, & omnia exudatoria ac sudorifica. Habitationes ipsorum Elephantiacorum quàm longissimè removendas esse ab urbibus, & in mediterraneis ac frigidis locis statuendas esse asserunt.

Lepra Medicinam facientes *Galenici* venæsectionem primùm instituunt, si corpus humorum copia redundare vident, sin minùs omninò tamen purgationem per ea, quæ atram bilem evacuant, præscribunt. Forinsecus autem utuntur in communi quidem veratro utroque, & calce lotâ in usum sicca seposita, usu verò expetente aquam diluentem strigmenti spissitudine illinunt.

℞. *Salvia*
Olea Æthiopica lachr. aa. ʒviij.
Cort. rad. capparis
Gummi aa. ʒxiij.
F. Linimentum, quod illinunt cum aceto in sole.

Lepras autem privatim removere ajunt anemonas appositas, radicem vitis albæ, compositam verò hanc farinæ loliaceæ chœnicem, cardamomi albi drachm. 4. spumæ nitri drachm. j. atramenti sutorii drachm. 8. asphodeli radicis mediæ drachm. 4. terunt in aceto & cerati crassitudine illinunt, loco ex nitro præparato.

℞. *Radic. asphodel.* ʒvj.
Sulphur. vivi
Manna aa. ʒx.
Nitri ʒviij.
aceto diluta illinunt.

Prætritis cum aceto vitellis & sulphuri ceratum adjiciunt. Quin & argenti spuma cum aceto & rosaceo trita, ut emplastri formam accipiat, Lepram depurgant. Sed & ex lapatho smegmata, & pleraque ad Elephantiacos descripta, in communi etiam ad lepras & Scabiem contumaciorem facere ajunt.

Alphi

In Alpho. Alphi curationem sequenti medicamine peragi promittunt *Veteres*.

℞. *Aluminis scissilis* ℥iij.
Nitri ℥iv.
Myrrhæ aridæ contritæ ℥vj.

M. dein in balneo super Alphum inspergunt farinam ex fabâ.

Incidunt etiam cutem nonnunquam, & materiam intus contentam eximere tentant.

Illos verò *Alphos*, quos Melanas vocant, sanant, quùm simul contrita sunt alcyonium, thus, ordeum, & fabam sine oleo, in balneo ante sudorem inspergunt, tum genus id vitiliginis defricant.

In Impetigine. In *Impetiginibus* Medicamenta vehementer siccantia commendant, proinde post totius corporis evacuationem simplicia ipsis competere ajunt, ut sunt cicer, veratrum, erinaceus in petris degens, pix cerato ac resinæ admixta, crocodili terrestris stercus & sturnorum, ubi solam oryzam ederint. Multi verò hoc solo Impetigines in mento aut etiam alibi curare satagunt: Triticum multum incudi ferventi imponunt, & defluentem ex ipso liquorem adhuc calidum Impetigini illinunt, ac puerorum Impetigines salivâ hominis assiduè confricant; ad has etiam facere dicunt pruni gummi illitum. Inveteratæ verò Impetigini Viticis folia trita cum aceto imponunt, aut eodem modo capparis folia. Composita verò hæc, ut sulphur cum thure aut cum ammoniaco aceto dilutum illinunt, sicuti etiam Pastillos plures in eum finem componunt, ut sunt sequentes.

℞. *Sulph. viv.*
spumæ nitri aa. ℥ß.
canchryos ʒj.
Terunt cum aceto, & partem affectam illinunt.

Vel:

℞. *Veratri alb.* ℥j.
farin. lupinorum,
buccinorum ustorum,
nitri aa. ʒiij.
M. illinunt & affricant.

Ad fortiora sæpe confugiunt levioribus nihil juvantibus.

℞. *picis*
rad. helleb. alb. trit.
ol. rosar. aa. p. æq.
M. f. l. a. unguentum molle.

Ad Excoriantia quandoque deveniunt, ut est applicatio folius picis & violenta ejus detractio.

Vel:

℞. *Æris usti*,
fol. viticis,
lithargyr.
nitri aa. ʒj.
sulphuris viv.
rad. Veratri alb. aa. ℥ß.
æruginis ℈ij.

Terantur omnia separatim, c. s. q. olei rosacei & ceræ citrin. F. linimentum, quo remoto mundificant unguento viridi vel Apostolorum, deinde ad cicatrizandum imponunt ungu. de tutia, vel de minio, vel Empl. de lapide calaminari.

In Leuce. *Leuces* Curationem Veterum quod attinet, hi non omnem Leucen dicunt curabilem, sed dignotiones ipsius tales habent. Leucen in superficie non ultra cutem perpungunt, &, si quidem sanguis fluxerit, curam recipere ajunt: si verò humor lacteus effluat, incurabilem esse pronunciant. Quidam igitur ustionem per ferrum in Leuce probârunt, & alia, quæ per adustionis modum solùm adhibent: alii verò & ex ustione dolorem, & ex hâc cicatricem veriti, quæ non minùs quam ipsa *Leuce* decorem vitiaret, crustam inducentibus Medicamentis utuntur, qualia etiam concolorem cicatricem efficere tradunt: alii etiam horum difficultatem reprobantes, Tincturas adhibent, & sequentibus compositionibus uti solent:

℞. *Adarces*,
Canchryos,
Sulphuris vivi aa. p. æq.

singula tusa ac cribrata seorsim, dein cum aceto simul ad multos dies lævigata in Sole illinunt. Progressu verò temporis adjiciunt parùm quid de veratro & de galla.

Fici nigræ virgulta aceto macerata, & lævigatis aphronitri, sulphuris vivi, myricæ fructus, singulorum æquales portiones admiscent, & nitro præfrictis illinunt, ac insolant, cavendo ne exulcerentur. Alii calce vivâ sufficienti ad fici folia admixta utuntur & ubi defricueris, inquiunt, Leucas veratro albo, donec exudarint, reliquo corpori concolores fient, quâ de causâ etiam sinopide aut meliade terrâ easdem illinunt, aut acubus simul innitentibus perpunctione factâ, donec cruorem fundant, sinopide cum aceto illinunt, aut præfrictas fici succo recenti illinunt, & folia ipsius aliquantum confricant.

§. 14. *Paracelsus* in *Scabie* abstinendum esse ait à potionibus, digestionibus, purgationibus, à diaphoreticis, ab exiccativis & morbillorum unguentis, sequentia verò in Scabiei curâ commendant. Paracelsi cura in Scabie.

℞. *Aluminis rupei* ℔j.
alumini Armenis ℔ß.
F. Mixtura pro Scabie.
℞. *Aluminis plumosi*
Entali aa. ℔ij.
F. Mixtura pro pruritu.
℞. *Alcali de albuminibus*,
Salis fusi aa. q. v.
F. Mixtura pro furfuribus.
℞. *Vitrioli*
aluminis scissi aa. ℔ß.
Fiat Mixtura in Sapharis.

Hæc etiam ipsa prodesse ait in Leprâ Græcorum.

Elephantiam verò terminari in ulcus cavernosum asserit, quò membri consumtio transit ad principale membrum, & inde sequi mortem haud dubitat. Juxta Ipsum ergo triplex est Elephantiæ cura: quarum una est hæmorrhoidarum; secunda menstruorum provocatio: tertia liquorum exsiccatio. In Elephantia.

Leprosos laxativis ullis non purgari vult Author. Quod enim est oleum ad aquam, hoc idem est, ad mentem Authoris, Medicina ad Lepram; quare plenam atque perfectam aggreditur curam, præparationem nempe regenerationis, & idipsum juxta præscriptum Spagyricæ Tincturæ in hunc modum: Principio mundanda esse ait metalla leprosorum interveniente Tincturâ, in quâ duplex Tinctura & duplex Lepra delitescit, rubea sc. & alba, hanc Lunarem, illam Solarem appellant Spagyrici. Priorem ex Tincturâ Solis, posteriorem verò ex Tincturâ Lunæ accipit. Hic non existimat operæ pretium esse observari ea, In Lepra.

quæ

quæ Veteres de origine Lepræ scripserunt, cum eadem Praxis adferat. Porrò inquit, qui velit Spagyricè consulere Lepræ, videat, ne cum his, qui Mercurium Solis, quem plerique Spagyricorum primam materiam appellant, (*aurum potabile* falsò crediderunt,) aberret. Ille asserit, Lepram rubeam à Mercurio Solis, albam à Mercurio Lunæ sanari. Hoc opus, hic labor est, ut Mercurium exactè conficias. Postremò pergit, etsi Mercurius ad tingenda metalla non prorsus sufficeret, valeret tamen in corpore, ut illud sanitati restitueret. Sunt præterea alia quædam arcana, quorum de vitâ longa fecerat mentionem, quæ Lepram ex æquo tollunt.

In Alpho, Impetigine ac Leuce. *Alphum*, *Impetiginem* ac *Leucen* Author curari asserit per sua arcana, mortificativa & mundificativa, imprimis seq.

℞. *Vitrioli*
aluminis sciss. aa. ℔ß.
F. Mixtura.

Vel:

℞. *Alcali de albuminibus*
Salis fusi aa.
F. Mixtura.

Helmontii modus curandi Scabiem. §. 15. *Helmontius* ad *Scabiem* curandam præ aliis interna commendat salia urticalia acidaque enecantia & eliminantia, magni enim æstimat sua sudorifera, imprimis Mercurium diaphoreticum, aliaque Ipsi solennia. Omnia enim, quæ detersivam facultatem ex copioso nitro habent, etiam laudat, unde cruorem detersivum illius salis pruritivi reddunt. Remedium unicum externum hic extollit, unguentum nimirum præcipuo è Sulphure paratum, quod contagio inimicum tollit omnem propemodum pellis Scabiem, cui addit radices Ellebori albi, & baccas lauri, quo unguento partes Scabie infectas sæpiùs illini jubet.

Lepram. *Lepram* Author dicit esse malum difficilis sanationis, propter contagium glaciale ac fermè mortificans, spiritusque sensitivi oppressivum, hinc testatur, quòd Lepram nemo mortalium curaverit unquam, qui non potius sit liquore Alcahest, qui sit tædiosissimæ præparationis, nemoque, etsi artis gnarus fuerit, ad ejus consecutionem perveniet unquam, quem Altissimus speciali dono non eò duxerit, particulari enim privilegio sit oportet electus ac dotatus, si potiri illo medio debeat: per quod sc. juxta Ipsum, tàm sensitiva, quàm insensitiva sublunari æqualiter penetrantur, usque in radicem seminalem atque intrinsecam primi Entis. Idcircò etiam cuncta sub se domat, & commutat absque reactione patientis, agentisque depauperatione. Lepra ergò ad mentem Ipsius difficulter sanatur, eò quod venenum glaciale confermentetur, ceu dictum, spiritui sensitivo, unde remedium debet habere accessum ad prima nostri constitutiva, ubi venenum est superando, & glaciem hujus hiemis novo Vere suffundendo, id quod præstant Ipsius arcana, ut sunt Arcanum Corallinum, Tinctura Lili, &c. de quibus jam alibi dictum est.

Impetiginem. Ad *Impetiginis* pruritivum fermentum exstirpandum ac enecandum commendant *Helmontiani* liquorem sequentem Mercurialem saccharatum.

℞. *Plantag.* ℥vij.
rosar. ℥ij.
☿ *sublimat.*
sacchar. alb.
🜋 *vini* aa. ℥ß.
M. add.
▽ *fortis* ℈j.
M.

Cum penicillo liquore intincto tingendum volunt locum affectum, & quidem sæpiùs de die.

Alphum & Leucen. Internè etiam æquè hoc in casu, ac in *Alpho* & *Leuce* ad Laticem exorbitantem reducendum, & salsedinem seu acredinem in pelle peccantem enecandam deprædicat *Helmontius* Mercurium suum diaphoreticum, & parare solet ex Elleb. alb. & bacc. lauri varia linimenta.

Willisii armatura ad profligandam Scabiem. §. 16. *Willisius* tum internis, tum externis remediis *Scabiem* curare promittit. Mox ab initio venam secat, & deinde purgans Medicamentum exhibet. Pro potu ordinario sequenti infuso uti jubet.

℞. *Summit. Tamarisc.*
fumar. sicc. aa Miij.
rad. lapath. acut. sicc ℥vj.
Cort. solan. lignos ℥ij.

Incis. & contus. misc. & in doliolum quatuor congiorum cerevisiâ tenui plenum injiciantur. Sed quùm interna auxilia sine externis nihil aut parum proficiant, sequens unguentum præscribit.

℞. *Ungu. enulat. sine Mercur.* ℥iv.
Pulv. Sulphur. ℥ß.
Ol. Tartar. per del. q. s.
M. f. Unguentum.

Si verò pertinacior fuerit Scabies, ad unguenta Mercurialia recurrit.

Lepram. Etiamsi *Willisius* Lepram utplurimùm incurabilem esse denunciet, Viperinorum usum longum tamen suadet. Acidulæ etiam, uti & serum lactis juxta Ipsum prosunt. Chalybeata quoque optimi esse usus promittit; Hic etiam decocta lignorum cum Antimonio crudo in nodulo concluso, laudat, & tandem curationem ejus per salivationem Mercurialem tentandam esse ait.

Willisius ad horrendæ *Lepræ* profligationem convenire dicit post universalia, sc. phlebotomiam, & catharsin, serum lactis, acidulas chalybeatas, herbarum expressiones succulentas, imò & salivationem; & omnibus aliis ex Viperis parata Medicamenta anteponit, aliorumque serpentum carnes elixas, & loco cibi ordinarii comestas mirum afferre auxilium asserit.

Alphum. Si *Alphus* ex pororum constrictione ortum ducat, *Willisius* tunc diaphoretica juvare promittit, quibus poros constrictos aperit. Si verò ab humore lymphico vitiato affectus hic producatur, illi corrigendo & alterando operam navat. Sed quùm Medicamenta externa talibus defœdationibus delendis sint apprimè necessaria, sequenti utitur ad cutim detergendam.

℞. *Lixivii è sale Tartari minus saturati* ℥iv.
Olei amygd. amar. per express. fact. q. s.

Oleum lixivio in tali proportione misceatur, ut totus liquor lactescat, ac ità persistat. Mixturâ hâc illinantur partes Alpho affectæ manè ac vesperi.

Leucen. Particulis salinis in *Leuce* cuti inhærentibus demulcendis, iisque foras eliminandis & poris cutis aperiendis Author operam navat, in quem finem sudorifera, diuretica aliaque commendat. Deinde hoc Medicamento partem inungit:

℞. *Camphor. incis.* ʒij.
Teratur in mortario vitreo, sensim affund. *succ. Limon. unius*, deinde adde *vin. alb.* ℔j.
M. f. colatura; & *Camphora Residua* petiâ ligata, in vitro suspendantur, & servetur ad usum.

Sylvii processus in curatione Scabiei, Lepræ, Impetiginis, Alphi & Leuces.

§. 17. *Sylvius* in curatione *Scabiei* eò reflectit, ut acrimonia acida & pituitosum glutinosum corrigatur, in quem finem extollit salia lixiva & imprimis blandiora vel fixa, quale in calce vivâ reperitur, vel volatilia ex omnibus animalium partibus parabilia, utroque enim remedii genere usus est feliciter & plures facilè curavit Author. *Scabiei* curationem plerumque solis externis absolvi vult, & quidem absque internis Medicamentis ullis, nisi observentur præterea alia in humoribus vitia, imprimis si Scabies producta fuerit à sudore quovis modo impedito, in quem casum sudoriferis blandis ac sæpiùs exhibitis denuò viam parat humoribus in superficie hærentibus, ibidemque ità corruptis, ut Scabiem feram producant. Ubi verò criseos modo ad cutim propulsus fuerit humor acer, idemque ob admistam pituitam tenacem ibi hærens Scabiem produxerit, cæteris functionibus ritè se habentibus curationi ejus non ità incumbit, cùm temporis accessu spontè evanescat. In curatione æquè Scabiei ac reliquorum affectuum, nempe Lepræ, Impetiginis, Alphi ac Leuces instituenda omnia ea laudat Medicamenta, quæ cutis poros servant apertos, quin eosdem aperiunt, quæque humorem acidum temperant, glutinosumque incidunt & abstergunt, sicque partem affectam restituunt, & consolidationem promovent. Maximè verò cavendum esse ait, ne adhibita Medicamenta ullo modo cutis poros occludant, humoremque peccantem ad interiora repellant, unde sæpè in Scabie, aliisque cutis affectibus plurima gravia mala, febres nempe, asthmata & Epilepsiam, & post eam sæpe mortem produci ait. Aliis ergò Medicamentis Author præfert sola salia volatilia, sed blandiora, quorum ope plures curavit hisce morbis cutaneis obsessos & quidem feliciter, satque citò & facilè. Dandam quoque esse operam monet, ne crustæ facilè à partibus subjectis, imprimis in Scabie, separentur, cum sub ipsis feliciùs contingat cura tota. Eadem de Scabie ferâ, item de *Leprâ*, *Impetigine*, *Alpho* & *Leuce* dicta vult, cùm iisdem salibus volatilibus affectus hi sensim decedant.

Cartesianorum ratio curandi Scabiem.

§. 18. *Cartesiani* in curatione *Scabiei* ad succos viscidos & acidos maximè advertunt animum, ut iidem attenuentur, & eliminentur, tum per sudorifera, tum levia quædam cathartica, præsertim si glandulæ intestinales ejusmodi visciditate & particulis angularibus acutis refertæ sint, ità enim easdem cùm visci do humore simul evacuari, & sanguinem cum chylo ab iisdem præservari promittunt. Diaphoreticis tamen potiorem adscribunt potentiam in subvertendis istis particulis mucronatis cuti inhærentibus, & glandulas ejusdem destruentibus, & hâc de causa non diu cunctantur, sed protinus ad eorum accedunt usum, propinando vel decocta ex lignis Guajaci, sassafras, fraxini, radicibus chinæ, scabiosæ, Lapathi acuti, enulæ, herbis fumariæ, cardui benedicti, persicariæ, centaurii minoris, floribus sambuci, aquilegiæ; vel pulveres ex ♁io diaphoretico, cerussâ ♁iali, ⊖e fumariæ, scabiosæ, ♀i, sulphure, vel alias quasdam misturas, ex quibus diversas componunt formulas, quarum sequentia quædam existant exempla.

℞. ♁ii *diaphoret.* gr. xij.
⊖is *fumar.* ℈ß.
volat. C. C. gr. ij.
M. F. Pulvis.

℞. *Aq. Persiccar.*
senecion. aa. ʒij.
Essent. Enul. ℈ij.
⁓ *flor. sambuc.* ʒß.
R ♁ii ℈j.
Syr. fumar. ʒiiß.
M.

Præmissis internis hisce, quibus glandulæ earumque ductus obturatæ optimè reserantur, & succi viscidi non modò attenuantur, sed cum particulis mucronatis iisdem inhærentibus foràs ejiciuntur, etiam ab extrà remedia adhibent succos illos sævientes domantia, & devastationes cutaneas ab iis jam factas restaurantia, quorum de numero primum locum penes ipsos merentur balnea vel ablutiones ex decocto rad. bryoniæ, lapathi acuti, aristolochiæ, scrophular. ari, herbarum persicariæ, saponariæ, agrimoniæ, parietariæ, nicotianæ, foliorum betulæ, farinæ lupinorum, sem. staph. diagr. 🜍is, &c. in cerevisiâ tenui, vel ex aquâ calcis vivæ, in quâ aliquid mercurii dulcis fuit dissolutum, vel alio quodam decocto ♁iali, quæ omnia calidiusculè, vel saltem tepidè sunt adhibenda, & post eorum usum cutis leviter tantummodò linteolo quodam detergenda. Fortiora si desiderantur, ad unguenta procedunt, qualia sunt enulatum cum ☿io, ☿ale *Ang. Salo* ♁ale cum ☿io ejusdem, Medicamentolum *Myrsibti*, de lithargyrio, de tutiâ cum lacte 🜍is & ⊖e ♀i, vel quæ sequentes exhibent formula.

℞. *Flor.* 🜍is ʒiij.
butyr. non salit. ℥iij.
zinzib. ʒj.
☿ii *præcipitat.* ʒß.
M.

℞. *Ol. Nuc. jugland. rancid.*
🜍is aa. ℥j.
Succ. apii q. s.
F. s. a. Unguentum.

℞. *Unguent. alb. camphorat.* ℥ij.
🜍is *trit.* ʒij.
Sapon. Venet. ʒiß.
Lithargyr. ʒij.
⊕yi ʒj.
☿ii *dulc.* ʒij.
Ψa ʒiij.
M. F. Unguentum.

Vel sequens D. D. *Vogelsangii* elegans, quo Scabiem manuum sæpius pro voto ægrorum abegit.

℞. *Ol. balananin. recens express.* ʒiß.
⊖is ♀i ʒß.
Lactis 🜍is ℈ß.
Ol. d. Ligni Rhod. gt. viij.

Spatulâ aliquoties agitando redigantur omnia in Linimentum subalbidum, quo locus affectus bis de die inungatur.

Pustulas aperiunt, & chylum corruptum in iis latentem linteolo leviter exprimunt,

munt, hinc aquâ mercuriali vel calcis vivæ abluunt, & unguento Medicamentoso inungunt. Ulcera non minus aquâ calcis vivæ, vel spiritu camphorato emundant, & pulverem ex radice fumariæ bulbosæ, albo græco, olibano, myrrha, & cineribus ossium inspergunt, tum emplastro diasulphuris imposito debitè consolidant. Indusium quoque sulphuratum nullatenus contemnunt.

Elephantiasin & Lepram. Fortiora quædam in usum ducunt in *Elephantiasi* tum Arabum, tum Græcorum, sive *Leprâ*, quales ægros à sanorum consortio separatos volunt, & sudoriferis tractari diutiùs continuatis, si forsitan in principio ulterior succorum coagulatio & omnimoda acescentia prohiberi queat, consummatos enim inanem sæpius de perfecta curatione concipere spem nullatenus ignorant. Sunt verò remedia, quæ leprosis & elephanticis convenire existimant, decocta ligni Guajaci, thermæ sulphureæ, nitrosæ & martiales, antimonium crudum, & senecta serpentum cerevisiæ imposita, pulveres ex nitro & floribus ✳ci, unicornu ☉are, flores ☿ii argentei, Theriaca tum Andromachi, tum Saxonica *Mynsichti*, Tincturam ex floribus reguli ♂ii. Externè admodùm convenire existimant balneum illud abstergens, purgans, rarefaciens & digerens *Rondeletii*, quod componitur ex bryoniæ, cucumeris asinini, serpentariæ, enulæ aa. lbß. cum radicibus, lapathi acuti, acetosæ, borraginis, buglossæ, saponariæ aa. Miij. cum radicibus, fumariæ, lupulorum, endiviæ, cichorii, plantaginis, aa. Miij. lupinorum, corticum fabarum, hordei integri aa. P. ij. rosar. rubr. flor. nenuphar. trium flor. cordial. tamarisci, aa. Miiij. flor. chamomill. melilot. aa. Mij. in aqua fontana & pluviali decoctis, post quod o͡o bufonum inungunt.

Impetiginem. Eadem quoque procedunt ratione in *Impetigine*, cui etiam sublimatum præcipitatum conferre credunt, vel sal ☿ii, & foris unguenta adhibent post balnea, quæ picem liquidam in se continent, præsertim illud, quod paratur ex carne vervecina radice lapathi trajecta, & pice liquida perfusa, in veru assata, liquor defluens servatur ad usum. Unguentum sequens valde approbant.

℞. *Ol. Junip.*
nuc.
♀i per deliq. aa. ℥ij.
⊕li Roman.
⊖is commun.
🜍is trit. aa. ℥iij.
Litharg. aur. ℥iiij.
Cera q. s.
M. F. Unguentum.

Mercurialia subsistunt, si priora parùm efficiant, adhibentque ad singulas drachmas præcipitati albi unguenti rosacei unciam, & invicem probè miscent.

Alphum & Leucen. Pariter & in *Alpho* ejusque speciebus, adeoque in ipsa etiam *Leuce* sudorifera fortiora approbant, qualia sunt præter superiùs recensita bezoardicum ☉are *Mynsichti*, Tinctura ex ☿io ♂ii cum ☉o, Tinctura ex floribus ♂ii. Externè locum affectum oleo bufonum illinunt, vel balsamo lithargyrii terebinthinato, aut liquore ☿ii vivi, nec unguentum de nicotiana hoc in casu adeò improbant, quamvis inveteratus affectus fortissima etiam rejiciat remedia.

Nostra curatio Scabiei. §. 19. Si respicias ea, quæ *Nos* de causa *Scabiei* diximus, facili marte Tibi etiam nostra apparebit *cura*, quæ nostro judicio consistit in temperando acido, & diluendo sale fixo acido, in cutis glandulis miliaribus ejusque ductibus excretoriis hærente, simulque resolvendo succo ab iisdem coagulato, quæ omnia obtinere possumus per *Incidentia*, cathartica leniora, *Diluentia aquea*, *Diaphoretica mitiora*, & *Diuretica blandiora*, quò enim materia tendat, eò ducendam esse hactenus omnes judicârunt Medici. Ex classe *Incidentium*. Nos præ aliis commendamus ♀rea, ✳calia & amara. In Juniorum gratiam sequentem vel similem apponamus formulam.

℞. *Cryst.* ♀ ℈ß.
Pulv. ari, enul. aa gr. v.
⊖ *✳ci depurat.* gr. ij.
M. f. pulv. detur in triplo.

Essentia trifol. fibrin. & Elix. nostr. polychrestum, cum ∽ matrical. paratum egregia sunt.

Inter *Catharctica leniora & blandiora* commendamus, quæ sc. non ad sanguineam perveniunt massam, fortiora enim purgantia proscribimus, hinc novimus exemplum, quod viro 40. annorum scabioso pulvis Jalappæ ℈j. cum crem. ♀ ℈ß. fuerit exhibitus, absque hypercatharsi eodem manè quô assumserat, mors subsecuta est. Alios scabiosos centies vidimus purgatos, remanente in exterioribus cutis glandulis Scabie. Concedi tamen possunt mitiora, ut sunt Infusum passulatum cum foliis senn. Elect. nostr. laxans cum ☿ dulci, decoct. fol. senn. cum Rhabar. quod & per se vel cum aliis potui ordinario imponi potest. Quod attinet *Diluentia aquea*, ea sæpe omnem implent paginam, si sint simul temperantia, sal enim istud acidum in glandulis subcutaneis existens maximè diluunt temperantque, ex quibus potus Theæ tantùm omnia superat, quantum lenta solent inter viburna Cupressi; salia enim acria diluit, ac acidum viscidum temperat, circulationem sanguinis ac succorum promovet; potest etiam hic potus parari cum decocto Guajaci, sassafras, rad. chinæ, enulæ, &c. & sic præstantior erit, potus quoque Capheæ egregius est. In hunc finem & varia destillata ex herbis & succis antiscorbuticis parari possunt, vel ad præscriptum *Dn. à Güldenklee* dentur singulis matutinis & vespertinis horis Mixturæ temperantis ac diluentis sequentis ℥iij.

℞. ▽ *fumar.* ℥iv.
cichor.
endiv. aa. ℥iij.
Succ. recent. ex cochlear.
nasturt.
fumar.
cichor. aa ℥iij.
Sacchar. q. s.
Digerantur & filtrentur.

Vel dentur varia cum sero lactis infusa à Medicis Practicis ad nauseam hinc inde descripta, & inter Antiscorbutica relata.

Salibus hisce dilutis & temperatis audaciùs ad Diaphoretica blandiora accedere possumus, cùm sic diluta & quasi subtiliora facta salia faciliùs per poros cutis, mediantibus sudoriferis, eliminari queant, in quê finem conducunt omnia salia volatilia, ex gr. ⊖ volat. C.C. eboris, viperar. quæ viperina aliis palmam præripiunt, item

⊖ volat. urinæ ✱ci, item salia alcalina fixa, ut sunt ♁nium diaphoret. bezoart. miner. Martiale, Joviale & animale C. C. Philos. calc. Eò enim in curatione Scabiei incumbendum est, ut superficialium tantùm tubulorum & vasculorum cutaneorum obstructio tollatur, quod obtinetur aliquando per Tincturam ♁nii ☉lar. à guttis x. ad xx cum decocto ligni Guajaci exhibitam. Cerussa ♁nialis sequens in Scabie curanda egregii usus est.

℞. *Reg.* ♁*ii* part. j.
⦶ part. iij.

M. f. pulv. qui detonetur, edulcoretur, & exsiccetur, Dosis à ℈ß. ad ℈j. quovis manè. Imò ipsum ♁nium crudum exhiberi vel potui indi potest. Viperina semper interponenda sunt, & ipsæ viperæ jusculis carnium incoqui & sic assumi possunt. Axungia viperina tum internè tum externè maximè confert, quæ cum conserva fumar. vel rosar. aliquoties exhibita Scabiem quamcumque certò curabit, modò non sit adulterata, prout in Galliâ hoc remedio plures vidit curatos Frater meus *Jacobus VVilhelmus Dolaus.*

Si Scabies retropulsa est, & particulæ hæ vitiosæ & exoticæ vel massæ sanguineæ mixturam turbant, vel succos reliquos, imprimis nerveum coagulant, ac acrimoniâ suâ salinâ in istis succis varia & vehementiora producunt Symptomata, eò annitendum, ut per diaphoretica iterum ad sedem priorem, cutis sc glandulas expellantur, in quem finem sequens vel similis præscribi potest Mixtura.

℞. ▽ *fumar.*
fl. sambuc. aa. ℥iß.
R♁*ii* ♀*s*. ʒj.
Essent. myrrh. ℈j.
lignor. ʒiß.
⊖ *volat. viperar.* gr. iv.
⌒ *camphoræ* ℈j.
Syr. de fumar. ʒvj.
M. & detur cochleatim, & quidem per vices repetendo.

Vel sequens Domini à *Guldenklee.*

℞. ▽ *fumar.*
fl. sambuc. aa. ℥iß.
♁ *aurat.* gr. xj.
⌒ *ebuli* ʒj.
Theriacal. ʒß.
M. pro una dosi.

Vel sequens Juniperinum:
℞. *Roob. Juniperi* ʒß.
⊖ *Juniperi* gr. xij.
Spir. ejusd. ʒj.
c. ▽ *Junip. vel fl. sambuc.*
F. potiuncula una vice assumenda.

Pauperculæ hisce in locis ad Scabiem expellendam uti solent ♁re vivo ad ʒj. aliquoties assumto. Scabies sicca & maligna non aliter curatur, quàm Lues ♀. ea per decocta lignorum, rad. salsaparill. ⊖ Guajac. spir. matrical. extracta aliaque specifica capite de Lue venerea petenda.

Quandoque mediante sero per *Diuretica blandiora* educuntur particulæ istæ salinæ & acidæ Scabiem producentes, hinc Tinctura ♀ri cum essentia lignorum, item serum lactis cum herba fumaria, pro pauperibus sæpè sufficit; & cum potus Theæ tanquam optimum diureticum inclaruerit, eapropter & hoc nomine conducet. Inter reliqua blandiora Diuretica referimus sequentia.

℞. ▽ *bellid.*
Fragar. aa. ℥iß.
⌒ *nitri* ℈ß.
R ♀*ri* ʒj.
Syr. de 2b. rad. ʒß.
M. detur cochleatim.

Vel detur liquor noster diureticus è ♀ & nitro paratus ad 30. guttas, vel Tinct. ♁nii in Aq. card. bened. succus quoque Betulæ tempore veris exstillans conducet, qui salinas particulas in humoribus existentes circumvolvunt & cum urina educunt, quod etiam præstat decoctum contra Scabiem *Mynf.* vel ejus loco decoctum sum. pini, vel dentur spiritûs seq. Balsamici guttæ 30.

℞. *Spir.* C. C. ℥vij.
gumm. pini clarissimi ʒiv.
M. & destilla juxta modum chymicum.

Vel:

℞. *Terebinth. inspiss.* ʒj.
gumm. Ammoniac. ʒß.
asell. ppt. gr. xv.
ocul. ♋ *ppt.* ℈ß.
Balsam. Peruvian. gt. v.
M. f. pilulæ pisi minoris magnitudine cum pulver. rad. liquirit. inspergendæ, & 20. pro unica dosi assumendæ.

Ad Classem Diureticorum etiam pertinent Acidulæ & Thermæ ad leges Medicas assumtæ, quæ & hic opem spondent. Peractis hisce omnibus & instituta pro causæ varietate electione dictorum remediorum Internorum, ad Topica seu *Localia Externa* accedendum est, quibus sæpè solis Scabies, & absque Internis à plebejis curari solet, hinc tantùm ex ♁ vivo cum axungia porcina unguentum parare nôrunt, quòd sæpè cum fructu, nonnunquam verò cum tristi effectu illinunt. Sulphur verò sanat Scabiem non ob adjunctum spiritum acidum, nam ille solus nequicquam hic proficit, sed ob reliquam ♁ris substantiam, quæ saturata non est tanta acidi quantitate, quin ei facilè possit longè plus adhærere humoris acidi in Scabie peccantis. Sic etiam Mercurius, magnus iste acidi domitor seu magnes, sine acido Scabiem semper tollit, plura enim commendantur linimenta contra Scabiem, quæ pro basi agnoscunt Mercurium vel ejus præcipitata, album, viride, rubrum, &c. prout malum fuerit pertinacius. Emplastrum etiam ☿le, & sæpè zonæ inclusum, nam circa corpus gestatum Hydrargyrum tollit omnes cutis defœdationes scabiosas, quæ si refractariæ, & nullis ordinariis auscultent remediis, in usum vocentur simul remedia Lui Venereæ ac Scorbuto dicata interna. Tartarea & myrrhata externè sæpè omnem implent paginam & sunt tutissima, ut & Camphorata, Sequens nobis solenne est.

℞. *Ungu. Enulat.*
sapon. Venet. aa. ℥j.
♁*ris viv.* ʒiß.
⊖ ✱*ci depurat.* ℈j.
camphor. ʒß.
☿ *dulc.* ℈j.
ol. Terebinth. q. s. f. linimentum.

Vel in forma liquida sequens, vel similis applicari potest.

℞ ▽ *Calc.*

℞. ▽ *calc. viv.* ℥v.
spir. vin. Camph.
matrical. aa. ℥j.
℞ *myrrh.* ʒiij.
ol. ♀ *per deliq.* ℥ß.
M.

Vel:

℞. ▽ *solan. rosar.* ℥iij.
☿ ♎ ℈ß.
aluminis ℈j.
⊖ ♄ni
♀ aa. ʒß.
Coq. in vase terreo.

Vel:

℞. ⊖ *li ungu.* ℥ß.
▽ *plantag.* ℥iv.
M.

Hartmannus linimenta varia ex 🜍re, pulvere pyrio, Camphora, pice liquida, resinâ pini, Tereb. &c. parata summopere commendat. Ab aliis laudatur sequens.

℞. *Sapon. Ven.* ℥v.
⊖ ✱c. ʒß.
fl. cerid. N. j.
M. c. aq. rosar. f. linimentum.

℞. ☿ *viv.* ʒß.
solut in ▽ *ut lapis infern.*
cujus ℞. ʒj.
Ung. diapomph. q. v. ℥j.
☿ *viv.*
⊖ *nitri* aa. ℈ij.
⊖ ✱ci
⊖ *volat.* C. C. aa. ʒj.
Elix. vit. q. s.
f. Unguentum.

Mercurialia enim omnibus in pustulis aliis palmam præripiunt; credas experto Roberto. Vel applicetur sequens magis approbat.

℞. *Crem. lact.* ℥iv.
Rad. lapath. rec.
ex quibus f decoctum instar p. d. p. ℥iiß.
flor. 🜍 *citrin.* ℥ß.
Caryophyll. ʒj.
M. f. l. a. Unguentum.

Hisce nil juvantibus nonnulli ad fortiora transeundum esse judicant, seq. vel simile præscribentes.

℞. *Mercur. sublimat.* ℈j.
Ungu. nutrit. f. c. ℥iv.
M. exactè.

Linimentum Cosmi Slotani à *Guilhelmo Fabricio* descriptum à pluribus magni penditur.

Optimo verò cum successu & Balnea tum naturalia, tum artificialia institui solent, ut quasi eluantur salia ista acida coagulativa fixiora. Inter naturalia laudantur ea, quæ multo 🜍re & bitumine, vel nitro sunt imprægnata, & hinc Embsenses, Aquisgranenses, Carolinæ, & in viciniâ Wisbadenses ac Geismarienses, aliæque ubivis terrarum scaturientes Thermæ. Sed cùm non cuivis contingat adire Corinthum, & utplurimùm pauperes magis, quibus curta est supellex, quàm divites Scabies afficiat, eapropter istis balnea commendamus artificialia, qualia ex Malvâ, Scabiosâ, Saponariâ, Nepetha, Fumariâ, Betonicâ, rad. oxylapathi, Farinâ Lupinorum, Furfuribus in Aq. decoctis parari solent, quibus addi potest ⊕, 🜍 & ⊖. Ex. gr.

℞. *Rad. Helen.* ℥ij.
oxylapath. ℥iij.
Herb. fumar.
saponar.
scabios.
nepeth.
Fol. helen. aa. Mij.
Tabaci Mj.
🜍 *crud.* ℔¼.
Bacc. lauri ℥j.
⊕ ℔ß.
M. pro Balneo.

Sic etiam insessus ex iisdem speciebus componi possunt, inter quos sequens laudatur:

℞. *Herb. scabios.*
fumar.
agrimon.
malv.
cent. min. aa. Mj.
Fl. chamomill. Miv.
rad. lapath.
cort. rad. frang.
🜍 *viv.* aa. ℔ß.
Sal. comm. ℔j.

f. decoct. ex aq. fluviatil. pro insessu septimanatim bis repetendo.

Lavamenta quoque è lixivio Reguli ♁nii ejusque scoriarum, vel ipsius ♁nii, vel aq. divin. vel virid. *Hartmanni*. Tinct. Tabaci, aq. ferrariorum &c. sæpissimè solâ illinitione Aquæ Reg. Hungariæ, vel spiritûs vin. Camphor. vel spiritus matricalis Scabiem curatam observavimus. In quem finem quoque pro delicatis Aulicis & virginibus varia smegmata & sapones odorati parari queunt, quibus reliquiæ residuæ abluantur ac abstergantur. Ex. gr.

℞. *Sapon. Venet.* ℥j.
Styrac. calam.
lap. medicamentos. aa. ʒij.
rad. ireos flor. ʒj.
N. M.
cinam. aa. ʒß.
pulv. Santal. alb. ʒj.
asa dulcis ℈ij.
caryophyll. ℈j.
Mosch. gr. iv.
ol. ♀. q. s.

Lepra Græcorum, quæ est intensior scabiei gradus, hinc in *Curâ* planè hi affectus non differunt. eadem ergò in Leprâ hâc Græcorum conducent, quæ superiùs fusius descripsimus, modò sudorifera aliaque Incidentia medicamenta sint paulò fortiora. Hic ergò præ aliis conveniunt viperina, ac ♁niata cum ☿libus fixioribus, cinnabarinis, aliisque ad nauseam jam dictis, & externis Topicis recensitis. In Scabie æquè ac in Leprâ Græcorum Venæsectionem proscribimus, quia causam morbi lege circulationis tollere nequit, sed sanguis, spirituosiore ejus parte emissa, reliquus crassior evadit. Non minùs inefficaces sunt cucurbitulæ siccæ ac scarificatæ, fonticuli, hirudines, &c quæ omnia tanquam inutilia & in torturam ægrorum tantum excogitata protinus rejicimus. **Cura in Lepra Græcorum.**

Ad hostem *Elephantiasis* in latebris suis limosis latentem eruendum, vix arma ulla restant, & in hoc obtinendo oleum & opera perditur: est tentare licet eum aggredi remediis potenter incidentibus, attenuantibus, viscididitatem succorum resolventibus, & sic particulas in remotissimis **In Elephantiasi.**

tissimis tubulis impactas, & quasi incuneatas è sede suâ dimoventibus, quibus indicationibus omnibus satisfaciunt potus Theæ, & possum asseverare, quod nemo hoc potûs genere utens unquam Leprâ affici possit, potus quoq; Capheæ egregius est, item decoctum lignorum calidè assumptum, & cum ∽tu ⊖ ✱ci & camphoræ permixtum. Incidentia optima sunt ✱calia & ♀rea cum aromaticis quibuscumque permixta. *Diuretica* nec hic negligenda, sed paulò fortiora, quàm in Scabie sunto, optima sunt, quæ constant ex alcalibus volatilibus & fixis, quæ acidum peregrinum, quod sanguini justò crassiorem consistentiam conciliat, ac seri & excrementorum per Renes secessum impedit, absorbendo, tum rigiditate particularum suarum tubulos renales deobstruendo, effectum suum præstant, quibus addi possunt, quæ lubricitate partium suarum vias aperiunt, & aliis formulis præsertim millepedes adjunguntur. Si hisce medicamentis in recenti malo, crassior succi peccantis pars subducta videbitur, tum feliciore sidere ad *Sudorifera* accedere poteris, quæ reliquas particulas salinas fixas, poros & glandulas cutis obstruentes convellunt, cum serositate, quam eò confluere faciunt, ex corpore eliminant. Cavendum autem, ne hæc in usum vocentur, antequam sanguis ac succi à nimia asperitate diluta sint, ne sanguis nimis inflammetur & morbus exacerbetur. Dentur ergò hic in principio morbi mitiora ac humidiora, quæ humiditate sua salia diluant, & in sinu recondita educant, quæ parari possunt ex herbis & radicibus copioso sale volatili præditis, quod cum acido sanguinis vitioso fermentet, & illius cum partibus terrestribus concretiones dissolvat, addendo in progressu ⊖ volat. C.C. eboris, succin. fuligin. viperar. eboris, serpentum nostrat. ∽ theriacal. quæ tandem armari possunt remediis majore rigiditate præditis, & acidum potentius domantibus, ut ♁n. Diaphor. Merc. Diaphoret. Bezoart. Min. Joviale, ♂le, pulvis Poterii cum Nitro, ♁nio & Jove confectus, quem si commisceas cum resina Guajaci præstantissimum habebis sudoriferum. Antimonium ☉le, cerussa ♁nii, Tinctur. ♁nii, & pulvis meus ☿io Antimonialis, quo nullum in Lepra datur præstantius remedium, & dum Hanoviæ Praxi operam dedissem, mihi & Chirurgo *Wedling* puella 10. annorum de pago *Steinheim* dicto, prope Hanoviam sito, oblata fuit, cujus totum corpus crustosis squamis obductum erat, quæ puella solo hoc pulvere sudorifero ☿io-♁niali ad grana x. & ultra de die in diem propinato curabatur, & singulis matutinis horis, & quidem post sudorem, manipulus & plus squamarum in lecto reperiebatur, quæ tam diu deciderunt, donec ab omnibus liberata fuit, & nunc optimè vivit. Tinctura ♁nii etiam egregia est, & detur sequendi modo cochleatim:

℞. *Tinct. ♁nii* ʒij.
▽ *fl. sambuc.* ℥iij.
M.

Auxungia vipernia cum conserva fumariæ sæpiùs exhibita etiam egregii in Elephantiasi erit usus, multo enim sale volatili gaudet, cujus ratione crassitiem ac tenacitatem succorum incidendo ac resolvendo, acidum obtundendo & ex corpore educendo, & hinc sanguini ac succis justam consistentiam mixtionemque restituendo effectum suum sortitur; haud dissimilem præstant opem serpentes nostrates in jure decocti & assumti, item millepedes aliaque animalcula, sale volatili turgentia, ut bufones eorumque sal volatile. Inter panaceas referunt Balsam. 🜍 ♁niatum sine Marte, ol. ☿ii Diaphoret. ☿ præcipitat. rubr. calcinat. magn. ☿le Paracelsi. Inter Lepræ arcana etiam refertur *Tinctura* ☽æ, seu potius ♀ris Helvetii, qua dicunt ipsum fœminam Elephantiasi laborantem, & ab omnibus Medicis derelictam, feliciter curasse: paratur verò Tinctura hæc ex ⊖ ✱ci & ⊕-lo, quæ detonentur in crucibulo, & dein extrah. ∽ vini, hinc fit viridis, & si ei affuderis aliquot guttas ol. ♀. per deliq. tunc apparebit cœrulea instar Tincturæ Lunæ, & hæc dicitur ista decantata Tinctura. Alii jactant præcipitatum pulverem ☉rem Rappii. Alii extollunt liquorem Alcahest, nonnulli panacæam albam. Num fidem mereantur, judicent ii, qui tot egregia possident arcana, Nos enim his destituimur.

In Elephantiasi V. S. Cucurbitulas, Hirudines, Vesicatoria, Setacea, Cauteria, castrationem & similia dolorosa nocumenta potiùs, quàm medicamenta rejicimus. Cucurbitulæ enim & Hirudines sanguinis partem tenuiorem saltem eliciunt, Vesicatoria verò & Cauteria seu Fonticuli sanguinis ac chyli partem tenuiorem & fluidiorem absumunt, & reliquos humores magis incrassant, & sic malum potiùs augent, quàm imminuunt.

Hac in Elephantiasi etiam *Externa Topica* in usum trahenda sunt. Primo igitur duritiem & siccitatem cutis emollire ac corrigere, sal istud fixum viscidumque è glandulis cutaneis, quantū possibile, dissolvere, illisque exitum procurare conemur, quem scopum obtinebimus per balnea aquæ dulcis tepidæ, quæ optimum salium menstruum esse potest, imprimis si & ipsa aqua sale quodam adjecto auctior & præstantior reddita fuerit. Laudamus etiam hic Thermas bituminosas & 🜍reas. Defectu autem Thermarum Balnea artificialia parari possunt ex Scoriis ♁nii cum ⊕ & ♀o, vel seq.

℞. *Ciner. Bufon.* q. s. ad Balneum.
🜍 *commun.* ℥ij.
M. & coq. in ▽ communi,
add.
Solut. Myrrhæ ℥j.
ungu. ☿lis ʒij.
M. pro Balneo.

Ægyptii Reges in hoc morbo ex sanguine humano balneum pararunt; alii balneo primogeniti, (audaci nimis consilio,) aut alio, in quo cadever putrefactum fuit, uti solent. Alii locum Leprâ infectum secundinâ recenti fortiter fricant. Fotus verò, semicupia & cataplasmata ad emolliendos partium externarum tumores commendantur; à balneo linteolis detersus æger sequenti vel simili utatur linimento.

℞. *Axung. viperar.* ʒij.
ursi ℥ß.
ol. laurin. ʒiij.
succ. fumar.
veronic.
nummular.
scabios. aa. ʒj.
pulv. rad. aristoloch. ○ ʒß.
⊕ ʒj.
lithargyr. ☉ ʒß.
Cui add. potest.
☿ *præcipitat. rubr.* *fuligi-*

fuliginis,
♁*ris.*
M.

Si his omnibus haud obtineri potest, ut tumores leprosi evanescant, ferrum arripiendum est, vel causticis utendum, qualia sunt lapis infernal. ☿ sublimat. ol. Antim. ritè destillatum & rectificatum.

Ulcera verò ▽ ☿ali *Rulandi* lavari, aut decocto Guajaci, aut succis plantag. nummular. &c. mundificari possint, cicatricem inducas stiptico Paracelsi. Ubi autem gangræna jam partes corripit, abstinendum est ab omnibus unguentis & emplastris, & si sphacelus accedat, cultro vel serra membra sunt abscindenda, ne pars sincera trahatur.

Sunt Leprosi qui Priapismo & Salacitate laborant, & in Venerem maximè proni sunt, ad hoc symptoma curandum varia specifica præscribi solent, ut sunt ▽ Nymphex, ⊖ ♄ni, aq. castitatis, Mynf. Succus Lactucæ, emulsio canabina, pulv. cryftall. &c. imprimis verò Nitrum in aq. Nymphex solutum à D. Guldenklee laudatum singulis matutinis ac vespertinis exhibendum est.

Cura in Impetigine. *Impetiginis* gradus intensior *ferus* dictus vix ullam admittit medelam, etsi ulli salivationi à Mercur. excitatæ cedit, quæ Mercurialia validissimè omnem ferè succorum acredinem, æquè acidam ac salsam viscidit ati conjunctam per ductus salivales evacuat, imò præterquam quod multùm acidi intra suos poros vel amplexus suscipiunt, ipsos glandularum cutis erosos tubulos ampliando, & aliquorum filamentorum decussatim eos nectentium extremitates solvendo efficiunt, ut faciliùs major humidi copia eos transiens acutas acres eluat, viscidasque diluat particulas, quo consolidationi sufficiens sternitur via. Ad humorem serosum acrem mordacem cum crassioribus & terrestribus particulis maritatum eliminandum conducent serum diluentia ex cichorio, endivia, fumaria, borragine, polypodio, in sero lactis caprino decocta, ut & interpositis catharticis blandioribus Mercurio dulci junctis. Elixir Antihypochrondr. nostr. maximè hoc in casu confert, ex iisdem enim paratur herbis & radicibus.

In *Impetigine Leviori* seu Lichene (Flechten/ qui est levissimus Herpetis & Serpiginis gradus,) omnia ea conveniunt, quæ commendavimus in Scabie, imprimis illa, quæ depromuntur ex fumaria, ♃nio, imprimis hic noduli purificantes conveniunt.

Inter Topica excellunt in quacunque *Impetigine* ▽ sperm. ranar. florum omnium, lac ♁ris, ol. ovorum, decoctum ♆, liquor ☿ saccharat. *Mynsichti*, unguentum Medicamentosum Nobile *ejusdem*, ungu. ex ♄no, ex ol. ♀. camphor. & ceruss. & empl. cinnabarin. ⊖ ♄ni, camph. & balf. ♁. decoctum & infusum *Poterii* omnia Mercur. hic prosunt. Partibus impetiginosis applicari potest sequens.

℞. *Succi semperviv.* ℥ij.
cretæ pulv. q. s.
⊖ ♄ni ʒj.
M. f. linimentum.

Quod si pruritus molestus fuerit conjunctus, imponatur *Prævotii* unguentum, quod describit in *Medicinâ Pauperum*, vel tentetur Experimentum *Joelis* ex recremento ferri. Spirituosa etiam hic eximii erunt usus, ▽ nempe ♆ cum ∼ matricali & camphora, vel cataplasmata calidè imponenda.

In Curatione *Alphi* & *Leuces* eodem modo, ac in Scabie dictum est, incedas, affectus enim hi cutanei tantum secundùm magis & minùs differunt: hinc omnia quæ superiùs in Scabie commendavimus, & hic prodesse inculcamus, imprimis incidentia, diluentia, diuretica ac diaphoretica, imprimis etiam hic potum Theæ cum decocto lignorum laudamus, una cum viperinis. Externè verò imprimis ad maculas albas valet unguentum rosaceum cum ☿io præcipitato, camphora cinnabar ac balsamo Peruviano. Hic etiam prosunt ol. ♀. per deliq. ∼ matrical. cum ol. amygd. dulc. item lac Virginis, absque aceto parat. ungu. ex ♆ ♁ viv. item aq. sperm. ranar. item ▽ Regin. Hungar. Balsam. divin. Cura in Alphi & Leuce.

Vel:

℞. *Ungu. Pomat.* ℥vj.
☿ *viv.* ʒß.
▽ *fortis* ʒij.
M.

Vel:

℞. *Ungu. Pomat.* ℥j.
⊖ *volat.* C. C. ʒj.
Elix. vitæ ʒij.
♁ *viv.*
⊖ *nitri* aa. ʒij.
∼ ⊖ ✱ci ʒj.
M. f. linimentum egregium.

In *Leuce* conveniunt præter jam dicta in Scabie, interna acrimoniam absorbentia, ut Ebur. s. △ parat. Epatic. rubr. spec. diarrhoi. Abb. Diatrion. Santal. & sexcenta alia. Balnea fiant ex rad. lapath. ♁ & ⊕. Curatur enim eodem modo ac Scabies & Impetigo, quæ remedia omnia si hic repeteremus, nauseam tantùm pareremus Lectori, quare cramben biscoctam apponere non libuit.

CAPUT X.

De Phlyctenis, Sudaminibus, Epinyctidibus, Terminthο, Essere, Psydracio, Ficu & Talpâ Topinaria.

§. I.

TUmorum, Tuberculorum ac Pustularum Cutem nostram defœdantium adeò multa & varia sunt genera, ut numerus eorum in ducentos viginti sex, recensente *Johanne Philippo Ingrassia de Tumoribus, Tract.* 1. *cap.* 1. *com.* 2. excrescat. Unde dubium quandoque videtur, quo nomine hic vel ille tumor aut pustula sit indigitanda, cùm & in ipsis nominibus interpretandis non parva occurrat difficultas. In juniorum Medicorum verò gratiam sequentes explicaturi sumus pustulas, distinctionem vix admittentes.

Phlyctenæ dicuntur & *Phlyctides*, Germanis Hitzpo- Phlyctena, Phlyctides.

Hitzbocken / hitzige Blattern / aliis das wilde Feuer / Nachtbrandt: sunt pustulæ in summa corporis planitie & superficie enascentes, à tenui sanie in cute stagnante, eamque sua acrimonia salina erodente, pungente, & urente, unde aliis dicitur *Ignis silvestris*: sunt enim vesiculæ quædam citò erumpentes, nec adeò dolentes, humore flavo vel subalbido repletæ, pustulas ab ustione aquæ ferventis inductas referentes.

Sudamina, Hydroa, Papula rubra. *Sudamina*, Græcis *Hydroa*, aliis *Papulæ rubræ, mordicantes, sudorales*, aut *sudorosæ*, cùm ex sudore proveniant. Germanis dicuntur Gribelsucht / Schwülen: describi possunt, quòd sint pustulæ post sudorem obortæ, à fibrillis & ductibus propter acredinem discissis & in cincinnos resilientibus, indeque in cavitatem evasato succo nutritio vel lympha productæ.

Epinyctides, Pustulæ nocturnæ. *Epinyctides* sive *Pustulæ nocturnæ*, à nocte ità dictæ, cùm noctu oboriri soleant, doloremque sæpè producunt insignem. Germanis dicuntur die Nachtblattern. *Plinio* dicitur pustula livens & noctu inquietans. Sunt ex pustularum genere, colore sublividæ & nigricantes, quandoque subalbidæ cum vehementi Inflammatione & dolore, vix fabam magnitudine excedentes, & pro specie carbunculi habentur hæ pustulæ: describi possunt, quòd sint pustulæ, quales ab ▽ fervente excitantur, sua sponte nocte præsertim in cute erumpentes, ab acribus salinis humoribus tubulos cutaneos perrumpentibus obortæ.

Terminthus. *Terminthus* cutis etiam dicuntur eminentiæ plerumque in tibiis & cruribus productæ, colore ex nigro & viridi rotundæ, interdum non absimiles sunt herpeti exulcerato. Germani istas vocant eminentias, die braune Blattern; describuntur, quòd sint tubercula parva à salinis ac corrosivis succis cutis glandulas ac tubulos corrodentibus, & cavitatem parantibus oborta. Scorbuti ac Luis Venereæ comites esse solent hæc tubercula.

Essera, Saire. *Essera*, (quod vocabulum Arabicum est, & apud Abinsinam & Serapionem legitur,) dicuntur etiam ab aliis *Saire, Pemphinx, Bullæ, Ampullæ, Exanthismata*, Germ. die Nesselsucht / & sunt pustulæ parvæ Scabiei bullarum instar vel squamarum eminentes, ac si ab apum ictu fuerint excitatæ. *Paracelsus* vocat has pustulas *squamulas pediculares*, easque ex vaporibus Talci vel Cachioniæ deducit, hinc morbum familiarissimum esse metalli fossoribus scribit *Tr. de Ulc. & Apost. cap.* 47.

Psydracia. *Psydracia* indigitantur papulæ vel vesiculæ utplurimùm in capite à tenui minusve acri lympha tubulos cutaneos ibidem corrodente obortæ, unde à Phlyctenis in hoc tantùm differre docent Authores.

Ficus, Ficosis, Ficatio, Tumor Ficosus, Marisca. *Ficus* vel *Ficosis*, vel *Ficatio*, item *Tumor Ficosus*, aut *eminentia Ficosa*, aliis *Marisca*, qui tumor nasci solet in oculo ejusque palpebris, vel in mento, vel in ano, (à *Thymo* sola magnitudine differens,) vel in digitorum extremis protuberans, item in utero proveniens; nonnullis dicuntur *Condylomata*. Describi potest, quòd sit tumor cum excrescentiâ quadam carnea à succis viscidis, imprimis nutritio, stagnantibus, obortus.

Talpa topinaria. *Talpa* dicitur etiam *Topinaria*, est tumor scabiosus cutis capitis ac faciei proprius, sæpè pus seu chylum album coagulatum in se continens, & ob acrimoniam serpendo cuniculos instar Talpæ sub cute efficiens, sed etiam tumorem rotundum exhibens, quales Talpæ terram subfodiendo efficiunt. Vocatur etiam *Testudo*, confer *Bonetti Med. Sept. L.* 1. *S.* 1. *c.* 9. *p.* 13. Quam Testudinem verò alii ob figuram differentem à *Talpâ* differre scribunt. *Paracelsus* Testudinem & Celsam dicit, hoc ipsi est id, quod huc atque illuc discurrit. Quibus omnibus tantùm ingenia Tyronum fatigantur, & Tubercula hæc optimo jure sub uno nomine, me judice, comprehendi potuerunt: sed nunc Veterum vestigia semel calcata incedere cogimur.

§. 2. *Pars affecta* harum pustularum sunt utplurimùm cutis, cuticulæ seu epidermidis tubuli ac glandulæ miliares, eò enim delati succi salini acres scindentes ac corrodentes, facilè ejusmodi pustulas producere apti nati sunt. In pluribus quoque jam dictis affectibus cutaneis exigua cutis vascula lympham continentia afficiuntur, quæ sæpe acescens lympha facilè in his vasculis excretoriis stagnare, & diversi generis tubercula excitare valent. *Pars affecta.*

§. 3. Quod *Diagnosin* horum Affectuum cutaneorum attinet, eos accuratè describere, hoc opus, hic labor est, meliùs enim depingi, quàm describi possunt, &, si mihi vacasset, Tyronibus Chirurgiæ in pictura quoscumque tumores & varii generis pustulas hoc in Opere descriptas, imò & ulcerum diversitates clarè ante oculos repræsentassem, ut ex figurâ cum suis coloribus differentias animadvertissent. Negotia verò aulica & practica non permiserunt hac vice hæc omnia ad vivum ità proponere: hinc Diagnosin more solito clarè ac perspicuè, quantum possibile, nunc tradamus. *Diagnosis.*

Phlyctenarum. *Phlyctenæ* ergò cognoscuntur ex suis vesiculis in cute extima citò erumpentibus, nec adeò dolentibus, in quibus succus flavus & subalbidus chylosus continetur, & ferè similes sunt pustulis illis ab ustione aquæ ferventis productis.

Sudaminum. *Sudamina* sunt pustulæ, quæ in sensus incurrunt nostros, sunt enim rubræ, mordicantes & utplurimùm post sudorem & tempore æstivo, quo homines facilè sudoribus infestantur, item sæpè in iis animadvertuntur, qui statim post sudorem se aëri frigido exponunt, vel qui sudore Anglico vel sudore colliquativo laborant.

Epinyctidum. *Epinyctides* sunt pustulæ, quales ab aqua fervente excitantur, sua sponte nocte præsertim in cute erumpentes. Interdum sunt sublividæ & nigricantes, nonnunquam rubræ & albæ cum Inflammatione vehementiori atque dolore, vix fabæ magnitudinem excedentes.

Terminthorum. *Terminthi* cognoscuntur ex eminentiis seu tuberculis colore ex nigro & viridi rotundæ plerumque in tibiis & cruribus oboriuntur, & ferè hæc tubercula herpeti exulcerato sunt similia.

Esserarum. *Essera* cognoscuntur ex pustulis parvulis in cute erumpentibus cum squamis bullarum instar, cum insigni pruritu, & instar ignis sacri, modò hanc modò illam occupat partem, febris instar tertianæ comitari solet; confer. Encyclopæd. Med.

Psydraciarum. *Psydracia* facilè patent ex vesiculis seu papulis Phlyctenis ferè similibus, à quibus vix differunt, hæ pustulæ in se continent lympham tenuem acremque, quàm facilè dein effundunt.

Ficatio

Ficus. *Ficatio* seu *Marisca* cognoscitur ex excrescentia aliqua carnea fabæ majoris, seu ficus magnitudinem non multùm excedente, quæ oritur non tantum in ano, sed etiam mento, utero, digito minore, vel oculo, imò etiam in aliis corporis nostri partibus.

Talpa. *Talpa* verò cognoscitur ex tuberculo seu tumore rotundo instar Talpæ acervi, sub quo etiam cutis effosa est, existentibus scilicet succis corrosivis tubulos corrodentibus, & cavitatem seu fossulam sibi comparantibus.

Ætiologia secundùm Galenicos in Phlyctenis. §. 4. *Causas* horum morborum quod concernit, veteres *Galenici* primò *Phlyctenas*, (quæ ipsis sunt vesiculæ quædam citò erumpentes, humore flavo refertæ, bullarum instar lividæ, pustulas ab ustione aquæ ferventis inductas referentes,) à copia humoris, cui conjuncta est bilis fervida sub cuticula collecta & illam distendens, produci ajunt. Sanguinem quoque menstruum, cùm diutiùs retinetur, & postquam biliosus evadit, similes sæpè tumores excitare docent. Alii ex Veteribus causam continentem ponunt in sanguinem nimis serosum ac biliosum, qui à natura ad corporis superficiem detrudatur; procatarcticæ verò juxta *Galenum* sunt omnis generis cibi multum bilis ac seri præbentes.

Sudaminum. Galenici *Sudaminum* causam à nimio seroso sanguine ad cutem delato & ibidem coërcito deducunt, serum per sudorem evacuari impeditur, & hoc utplurimùm æstate contingere asserunt.

Epinyctidum. Causa *Epinyctidum* juxta Veteres à causa Phlyctenarum non multum differt, & tantùm in eo consistit, quòd hæ exulcerationes cutaneæ nocte magis, quàm die fiant & infestent. Sunt & alii, juxta quos Epinyctis à sanguine adusto & hepate calidiore oritur.

Terminthi. *Galenus* & ejus sequaces *Terminthorum* causam rejiciunt in humorem atrabilarium à naturâ in partes inferiores seu ignobiliores tibias vel crura expulsum.

Essera. *Essera* causa juxta Veteres duplex est, in quibusdam sanguis nimis cholericus, in aliis pituita salsa atque nitrosa, in aliis serum salsum existit, tale enim acre juxta ipsos mordax & mobile est, ideoque facilè ejusmodi tubercula producit, citoque dissipatur & evanescit. *Forestus* in suis *Observat.* hunc affectum ad Epinyctidas retulit.

Psydraciorum. *Psydraciorum* causa ad mentem *Galeni* differt à causa *Phlyctenarum* in hoc, quòd harum pustularum seu Phlyctenarum causa sit acrior ac tenuior, illarum sc. Psydraciorum sit magis crassum ac minùs acre, hinc etiam pustulæ summam cutem exedentes subalbidæ, duræ, acutæ ac ferè indolentes, & sæpè in capite oborti.

Ficus. *Ficûs*, quatenus denotat excrescentiam aliquam carneam, & quidem vel in oculo ejusque palpebris, causa juxta Galenicos consistit in pituita crassa dulci ac insipida, quatenus verò sumitur pro excrescentia tumorosa in ano, & idem cum Thymo significat, originem trahit ex sanguine fœculento crasso atque melancholico, item isti ficus, qui sunt eruptiones ulcerosæ rotundæ, subduræ, rubicundæ, dolorosæ eos ab eadem deducunt causa.

Talpa. *Talpa* metaphoricè significat Tumorem pituitosum in capite, & quidem juxta Neotericos aliquot. *Galenus* dum de Atheromate, Steatomate & Meliceride agit, meminit quidem, quòd adhuc tumorum species, in quibus res aliæ contineantur, quæ non humorum modò, sed & solidorum quorundam corporum proprietates repræsentent, verùm inquit, quòd rariùs occurrant, ideoque illos nominibus nec vocabulis propriis non donavit, ideoque diversa nomina, inter alia etiam *Talpa* seu *Testudo* ab aliis excogitata sunt, cujus causam ponunt in pituitam viscosam ac insipidam. *Guido* Talpam magis refert ad Atheroma, quàm Meliceridem, affirmatque, quòd Talpa sit ipse Tumor, qui vocaretur Testudo, & cum albâ materiâ reperiatur, hoc in Tumore pituitam viscidam æquè pro causa agnoscit.

Paracelsi opinio de causa harum pustularum. §. 5. *Paracelsus* causam *Phlyctenarum*, *Sudaminum*, *Epinyctidum*, *Terminthi* ac *Psydracii* mineralem esse inquit, & quidem corrosivam, quæ enim corrosivæ sunt, illæ juxta Authorem in depascentes novasque formas abeunt, pustulas nempe, Phlyctenas, Escharam, Sudamina, Epinyctides ac Terminthos ulceraque his similia efficientes. Pustulæ enim, juxta ipsum, per se suaque naturâ nil nisi crustæ, seu Eschatæ sunt: ex una enim eademque materiâ istas fieri contendit, quamobrem cùm Cossi, Saphaci, &c. similiter sese habeant, ipsorum naturam quandoque pustulæ hæ imitantur, nam ex natura salis, ex quâ omnes crustæ fiunt, singula ista generantur. Differentias verò ac proprietates, quibus singula insigniuntur, ex Spermatis ac Mineralium variis corruptionibus ortum habere Author contendit. Itaq; cùm chaos ad constitutionem Microcosmi concurrat, pro diversitate ejus pustulas variare haud dubitat; nam perinde ut mannæ jam hæc, jam illa qualitas præcellit, sic pustularum symptomata diversa evadunt, quædam cum laxatione, quædam cum vi Diaphoretica, quædam cum anodynâ virtute, multis cùm in colore, tum primis qualitatibus differentiis concitatæ ingruentes, uti manifestiùs explicat ipse Author.

Esseras Paracelsus provenire ait ex vaporibus mineralium extrinsecorum, ubi calx inciderit aut cachimia, hinc Esseræ juxta illum sævire solent in eos, qui salia montana, vitriolum aut cuperosam excoquunt; vel cuprum effodiunt, liquefaciuntque. Fodinarum artifices morbo simili tum pulmonis cordisque passionibus doloribusque torquentur. Cùm igitur in spiritibus mineralium hæreat hic morbus, nullum per se terminum facit, imò potiùs in uno statu permanet. Si enim nodus quispiam tumorque vermiculos pediculorum instar ederet, qui postmodum in latum extenderentur, crustasque rubeas, ut sunt squamæ piscium producerent, Esseras fore judicat.

Ficum Paracelsus ex hæmorrhoidali sanguine utplurimùm oriri contendit, cùm nutritius humor separatus est à substantiâ sanguinis, & per porum suum emunctorialem penetrat extra materiam propriam, transit in excrescentiam, quæ *Ficus* denominatur.

Talpam, seu Testudinem, seu Celsam, (hoc est, id, quod huc atque illuc discurrit,) ex salibus accidentalibus coagulatam esse dicit, notat etiam, cùm Cellâ ex corpore suo transit in coagulatum, vagationem suam retinere secundùm coagulationem.

Helmontii opinio de §. 6. *Helmontius* Phlyctenarum, Sudaminum, Epinyctidum, Terminthi, Esserarum, Psydracii, alia-

Causa harum pustularum. aliarumque pustularum *Causam* adscribit Latici fermento quodam salino acri infecto, à quo in pelle coagulatur latex, & indè facilè excitari has pustulas contendit.

Willisii opinio de causa Phlyctenarum. §. 7. *Phlyctenarum* progeniem tribuit *Willisius* particulis salinis fixioribus in sanguine majori copia aggestis, quæ per glandulas miliares à cruoris massa secretæ, ad poros cutis, ut per eos forâs evaporentur, tendunt; sed quum ea, quâ donantur, crassities earum exitui obstet, sub cuticula hærent, cutisque poros adimplent atque in eâ coacervantur, augescenteque illarum aggestione cutem & cuticulam in tumorem elevant. Fluorem verò assecutæ dominiumque obtinentes cutis fibras acredine suâ vehementissimè vellicant ipsasque erodunt.

Sudaminum. *Sudamina* ex *Willisio* oriuntur ab humoris lymphici per cutis foramina exeuntis ac sudorem producentis, particulis crassioribus sub cute remanentibus; illæ enim à novis perpetim advenientibus versus superficiem compulsæ nullumque sibi liberum exitum adinvenientes, sub cute cespitant, illam extollunt, & pustulas in ea procreant. Crassiora verò illa lymphæ salia nerveas cutis fibrillas, in quas impingunt, lancinant & convellunt, doloremque pariunt.

Epinyctidum. *Willisius* opinatur, insensilem transspirationem æquè non exerceri noctu atque interdiu, nec tanta copia & pari libertate humores excrementitios per cutem exhalari. Quando enim sanguis abundantioribus, iisque minùs volatilisatis turget salibus, serosus ille humor, qui ex ipso à glandulis cutaneis separatur, viscidior contingit, & ad exitum ineptior. Quum enim noctu pori superficiei minùs patuli existant, spissior illa lympha per ipsos viam sibi parare nequit, & sub cute remorari cogitur: & in ipsa aggesta eam in tumorem elevat. Sanguinis verò vasis ab humore isto excrementitio in cutis substantia stagnante compressis, cruor in suo motu retardatur, qui ideò moram faciens mox corrumpitur & excandescit, inflammationemque parit, cui adjungitur dolor à salibus nerveas cutis fibras pungentibus inductus.

Terminthi. *Willisius Terminthum* progigni contendit ex sanguine corrupto & coagulato in minores grumos concrescente; tales enim grumuli cum reliqua cruoris massâ per universum corpus delati, & ad superficiem per arteriarum oscula protrusi, in partibus à corde longè dissitis, ubi sanguis minori motu agitatur, in cute desiguntur, atque remorantur, ejusque interstitia opplentes eam in tumorem extollunt: Liquor verò nervosus adveniens talem depravatum sanguinem in partium substantiam convertere non valens, tubercula ex eo efformat. Sal autem, quod tales in sanguine concretiones produxit, à calore partis actuatum fibras circumpositas aculeis suis impetit, easque erodit & exedit, ac foveam sibi excavat.

Esserarum. *Esseras* oboriri vult *Willisius* ex humore lymphico in acido-salsam indolem commutato, sub cute, quam in tumorem elevat, aggesto, & è sanguine ex vasis à tali acriore humore erosis erumpente, atque cum ipso commixto, & à succo nervoso in extuberantem carnem cum pustulis à seroso liquore exortis convertit.

Psydraciorum. *Psydracia* provenire ait *Willisius* ex seroso humore per cutis foramina exhalari solito, paulò quam par est viscidiori & acriori. Liquor autem iste, quum cutis poros ob spissitudinem subire nequeat, sub ea retinetur atque colligitur, illamque in tumorem elevat, acredineque, qua prædita est, fibrillas ejus dissecat ac discindit.

Ficus. *Ficûs* originem adscribit Author noster succo nutritio spissiori, ob viscidìtatem suam in parte quadam residenti. Liquor enim nervosus ad locum illum accedens humoremque nutritium mollioribus particulis refertum ibi aggestum reperiens carnem superfluam flaccidamque ex illo producit.

Talpæ topinariæ. *Talpam Topinariam* fieri asserit *Willisius* à sero copiosiori in sanguine aggesto, abundantique sale, eoque fluorem adepto, referto, quum enim sanguis recrementa sua in variis emunctoriis deponat, & in glandulis cutaneis portionem seri, quo gravatur, relinquat, poros cutis, per quos forâs eliminari debet, infarcit & obstruit, si salibus crassioribus fixioribusque scateat. Cutis ergò spiracula pervadere non valens & sub ipsa remorari necesse habens, in illius interstitiis coacervatur & congeritur, eamque distendit, atque extollit. Salia autem mole gaudentia & acutis cuspidibus donata, sibi oppositas fibras exedunt & discindunt, cuniculosque continuatâ actione suâ in partibus agunt.

Sylvii cogitata de causa horum tuberculorum. §. 8. Quamvis *Sylvius* non ex professo de hisce diversis egerit pustularum speciebus, attamen ex ipsius principiis facilè causæ earum deduci possunt, solemus enim hoc in opere omnia Authorum complere, quæ omiserunt. Phlyctenas itaque, Epinyctides, Terminthos, Esseras, Psydracia, aliasque pustulas produci credit à partibus succi pancreatici acrioris tum humoris formâ ad cutem delatis. Pustulas dicit alias squamosas & scabras, alias acrem liquorem sive serum simul effundentes, alias nullum, sed siccas esse, aliquando pruritum molestum habere conjunctum, aliquando nullum aut levem duntaxat. Non deducendas proinde vult pustulas venereas à sale lixivo vel fixo vel volatili, sed ab acido plus minusve fracto ac temperato. Prout namque illud plus aut minùs infringitur, graviùs idem aut leviùs sæviet in cutim, atque pruritum graviorem aut leviorem producet. Ubi autem acidum illud acre magis est concentratum, pustulas juxta Ipsum producet magis aridas: ubi contra idem est magis solutum minusve concentratum, pustulas producet madidiores ac serum aliquod stillantes, imò celeriùs serpentes. Ab acidi ergò acrimonia plures deducit pustulas.

Cartesianorum ratiocinium de causis Phlyctenarum. §. 9. *Cartesiani* ortum pustularum præsentium adscribunt succis cutaneis, chyloso nempe nutritio, & lymphæ vitiosè se habentibus, adeoque tum in motu impeditis, & uno vel altero loco circa glandulas inter cuticulam & cutem firmiùs hærentibus, tum particulis acutis angularibus refertis. Ità *Phlyctenas* suscitari autumant, dum chylus nutritius lympha acidiori dilutus ab externa quadam causa, frigore nempe, igne, vel medicamentis ad superficiem corporis allicitur, & cutim perforando cuticulam distendit atque in tuberculum propellit. Cùm verò particulæ illæ acutæ subtiliores sint, & non tam copulatæ, quàm huc illuc dispersæ, pustulas etiã nõ adeò magnas, sed minores & plures emergere pronunciant, nisi temporis tractu cuspides istæ acutæ ab æthere frequentiùs agitatæ plures diffringant & erodant tubulos cutaneos, & hinc pustulas augeri, & in sul-

in sulcis liquores corruptos colligi, qui diversis particularum in se contentarum figuris modò radios luminares dispergant, modò suffocent, modò variè reflectere cogant, & propterea diversos etiam pustularum harum conspectui dari colores. Quascumque etiam corporis partes huic morbi generi obnoxias esse asserunt, ad quas lympha pertingere solet, adeò ut nec oculorum tunicæ ab eo degant immunes.

Sudaminum. *Sudaminum* originem imputant lymphæ resolutæ, & cum sudore quidem extra poros cutaneos ejectæ, sed ob causam quandam externam, præsertim diuturniorem obtectionem circa cutem collectam, cujus particulæ acutæ sive acres cutem erodant; vel fieri docent, dum inter sudandum corpus detegatur, & frigus externum ambiens poros cutaneos subitò occludat, ut lympha & liquores eliminationi destinati inter cutem & cuticulam restare cogantur, & coagulati pustulas & maculas producunt. Quòd verò, juxta *Hippocratis* effatum, plerumque genitalium partium summam cutem occupent, hoc ideo fieri censent, quoniam partes hæ ob partes adjacentes, femora præsertim, continuo foveantur calore, & ad glandulas inguinales major lymphæ deferatur copia, unde perpetuo quodam madeant sudore.

Epinyctidum. *Epinyctides* suscitari credunt à lympha glutinosiore tubulos cutaneos obstruente, cui adhæreant multæ particulæ lanceolatæ acutissimæ fibras cutaneas dilacerantes, & propterea magnum dolorem & tandem etiam ulcuscula producentes, in quibus lympha ista glutinosior tanquam in sulcis colligitur. Noctu verò tùm oriri, tum maximè excruciare volunt, quòd tum temporis liquor ille crassùs ob caloris defectum tardiùs commoveatur, & globuli secundi elementi fibras cutaneas versùs lanceolas illas fortiùs premant, unde & major obstructio, & fortior dolor exoritur, radii etiam luminares suffocantur, & ater in illis color vel lividus conspicitur.

Terminthi. *Terminthum* ex succo chyloso crassiore & spissiore in tubulo quodam stagnante & fibras cutaneas valde distendente produci docent, unde non modò tuberculum exsurgat, sed cùm ex lympha variæ quædam ei associentur particulæ diversarum figurarum, cuspidatæ & porosæ, pro earundem motu & situ diverso interdum fibrulas quasdam cutaneas diffringi & pustulas excitari, tum radios lucis quosdam suffocari, quosdam verò leviter refrangi, & colorem inde emergere atroviridem, quo tubercula ista superbiunt, & figura sua terebinthi fructum repræsentant.

Esserarum. *Esseras*, *Pemphynges*, sive *Ampullas* excitari volunt à lympha multis particulis angularibus mucronatis referta, in plurimis glandulis cutaneis hærente, & tubulos obstruente, cui admisceatur de chylo crassiori portio quædam, quæ poros angustando soli materiæ æthereæ subtilissimæ transitum permittat, hæcq; celeriùs commota fibrulas variè verberando inflammationes producat. Cùm verò lympha nondum depauperata sit salibus suis volatilibus benignis & partibus spirituosis, ideò succum chylosum crassiorem brevi attenuari & resolvi, angulosque acutos mitigari dicunt, & tubercula etiam brevi recedant, sed quoniam ista resolutio & mitigatio non sufficiat ad fluiditatem plenè restituendam, propterea eadem citò satis redire asserunt, & sæpe levi quadam de causa externa subitò refrigerante, aut terrorem incutiente, unde fibræ cutaneæ constringantur & pori angustentur, in scenam de novo produci.

Psydraciarum. *Psydracia* ortum trahere putant à simili quâdam tubulorum obstructione à lympha crassiori, sed particulis mucronatis non adeò refertâ, inductâ, & præsertim in glandulis cuticularibus capitis sedem figente, quapropter tubercula hæc duriuscula quidem, sed minus dolorosa esse fatentur, quòd fibræ cutis membranosæ non adeò perpungantur.

Ficus. Quocumque in corporis loco excrescat *Ficus*, eundem à succo nutritio sive chyloso crassiore pronasci statuunt, dum aliquo in loco nimiùm augetur & stagnat, ut fibræ propterea valdè extendantur, & nonnunquam nervosæ quædam dirumpantur, hinc liquor nervosus copiosiùs effluens chylosum fortiùs ad exteriorem corporis superficiem propellat, cui cùm novus assiduò succedat, extuberantiam hanc ulteriùs ajunt capere augmentum, & succum intus contentum adeò interdum inspissari, ut ob siccitatem in granula ficuum semini non absimilia secedat.

Talpa. *Talpam* oriri existimant à chyli sive succi lactei particulis crassioribus & coagulatis inter cutem & cranium potissimùm collectis, eò quòd ductus chylosi sive lactei à particulis acutis lymphæ corruptæ priùs sint erosæ, & liquor ex iisdem effluens acidior chylosum coagulet, qui stagnans cutem in tumorem distendat, lympha verò acrior relictis particulis illis ad effervescentiam & motum ulterius ineptis, ad vicinas partes serpens mediante materia ætherea cum succis earum de novo conflictum ineat, fibras dirumpat, destruat, & effusum chylum, ut priorem denuò coagulet, sicque novam producet protuberantiam, instar talpæ terram perfodientis, & tumulos in eadem projicientis.

Nostra sententia de causa harum Pustularum, & in specie Phlyctænarum. §. 10. Pervenimus deniq; ad horum affectuum cutaneorum *causam nostro judicio* deducendam, & in genere dicimus, ubi contigerit, quòd vel propter abundantiam particularum crassarum ⊖inarum vel acidarum magis vel minus corrosivarum in toto sanguine & humoribus, vel propter ustionem fortuitam ab igne aliove externo vel interno, hic illic in poris tubulisq; cutis (quæ longius à corde distat, injuriisque externis magis est obnoxia,) fiat obstructio, illico diversi generis oriuntur maculæ vel albicantes, vel nigricantes, lividæ, cœruleæ, rubescentes, vel etiam si major gradus corrosionis adfuerit, oriuntur pustulæ & ulcuscula, quatenus videlicet fibrillæ propter acredinem abscissæ in cincinnos resiliunt, lymphaque nutritioni aliàs dicata in cavitatem deponitur, quæ igni exposita vel aëri facilè exsiccatur, utpote viscosa & gummosa. Pro diversitate rursus harum pustularum & ulcusculorum ratione majoris vel minoris humiditatis aut acredinis, hos vel illos lacerant corroduntque tubulos.

Porrò pro minimâ harum pustularum diversitate, ratione figuræ, magnitudinis, vel pertinaciæ, vel quatenus cum aliis morbis conjung untur, varia iis imposita sunt nomina, & causæ aliqua diversitas occurrit, hinc paucis & quidem nostro judicio ità sunt deducenda.

§. 11. *Phlyctæna* possunt dici species Inflammationis minimæ, cum tuberculo; afficiuntur enim hic vascula lymphatica continentia lympham præ-

prægnantem diversis particulis salinis acutis, & viscosis chyli obvolutis, quæ eò delatæ tales pustulas cutem elevando excitant, prout eorum tubulorum textura magis vel minùs compacta dilatari possit, cùm fiant pustulæ vel majores, vel minores. Sic ab externis causis vel frigore coagulante incrassanteque lympham, vel etiam ab internis succis salinis ac terrestribus particulis scatentibus, in fermentationem facilè transeuntibus itidem excitantur.

Causa Sudaminum. Cùm per cutem porosam necessariò continua peragitur transspiratio, hinc facilè fieri potest, ut cum lympha aliisque succis, salinæ acidæ terrestresque particulæ simul eliminentur, quæ verò nimis crassæ exitum haud invenientes in glandulis cutaneis stagnare coguntur, hinc obstruuntur tubuli, qui & dein eroduntur, uti & sæpius in aliquibus sudantibus ab impedita transspiratione ejusmodi pustulæ *Sudaminum* nomine insignitæ oboriuntur, cùm enim tubuli eroduntur, exstillat lympha vel ichor tenuis, vel chylus remanente viscidiore in cuticula textura ista mirabili & sudamina repræsentant, frigore quoque externo accedente, imprimis si corpus nostrum priùs sudore maduerit, facilè succi in tubulis glandulosis cutaneis existentes coagulantur, & sic hujus generis pustulæ producuntur.

Causa Epinyctidum. Causa *Epinyctidum* est itidem particularis inflammatio, & cùm utplurimùm hic affectus nocturno tempore excitetur, & dolorem intensum comitem habeat, necessariò sequitur, ipsum oriri ex obstructione tubulorum angustiorum varieque intortorum, in glandulis cutaneis à secedentibus ex cæterarum contubernio particulis imprimis acutis irregularis texturæ, & quidem pungentibus, sicque dolorem inferentibus fibrillis sc. inde irritatis, & in cincinnos adactis, à fortiori etiam acido succos figente Livor infertur.

Terminthi causa. *Terminthus* oboriri solet, lympha si sit debito acrior, absumtis & fugatis ab aëre aquosis & volatilibus particulis, effusa enim lympha acris fermentescens, punctione particularum acutarum in fibrillas nervorum pruritum & sæpe dolorem excitant, & pro majore vel minore acredine sanguinis ac succorum, acrior vel secus aliàs vicinosque tubulos erodens, imò si conjuncta est lues ♀rea ipsosque capillorum radices exedens, vel *Scorbutum* comitans, eadem enim ferè est causa Luis Venereæ, ac Scorbuti, sal enim acre ac corrosivum in sanguine ac succis existens, & ad cutem delatum ejus tubulos cutaneos erodentibus, imprimis verò in tibiis & cruribus existentibus.

Essera causa. Cùm *Essera* aliquando squamulas conjunctas habeat, ex hoc phænomeno pro certo conconcludi potest, quòd lympha in *Esseris* sit debitò viscosior, absumtis particulis aqueis & tenuibus, concrescit in squamulas seu crustulas, imprimis si adfuerit sanguis & lympha salinis particulis rigidis referta, quandoque non constans est, hinc lympha.

Psydracii causa. *Psydracia* haud multùm in causa differunt à *Phlyctenis*, cùm obstructio sit in hoc casu in subtilioribus & superficialibus cutis glandulis, & *lympha* est etiam tenuior & acrior, epidermidem facilè elevans & inter eandem & cutem se effundens, sicque papulam vel vesiculam producens.

Causa Ficus. Causa Ficûs latet sæpe in sanguine & succis, cùm debita inter sanguinis particulas non est proportio, ac proin intestinus motus (seu intestina agitatio,) non ritè procedit, prævalentes enim (cùm nec chylosatum seu viscidarum fiat attenuatio,) particulæ crassæ viscosæ, terrestres & salsæ vel acidæ sibi mutuò adhærentes facilè, levique de causa in angustissimis à corde remotissimis tubulis, h. e. in extremitatibus digitorum, vel alibi in cutaneis tubulis sistuntur, & ficum inducunt, hic enim major visciditas cum acido adesse videtur.

Causa Talpa. In *Talpâ topinaria* lympha acrior aliquando visciditatem conjunctam habet, hinc acredine suâ quidem tubulos corrodit & evasatur, sed ob visciditatem lentè gradum simul facit, & sic sub cure ceu Talpa sub terra fodiendo hunc affectum producit.

Prognosis Phlyctenarum. §. 11. *Phlyctena* quamvis ex se periculo vacent, sæpè tamen si non ritè tractantur, in herpetem degenerant.

Sudaminum. *Sudamina* nullum periculum inferunt, sed cùm deformitatem inferant, à sexu sequiore sæpè curatio exoptatur.

Epinyctidum. *Epinyctides* quoque periculosæ sunt, sed maximam defœdationem cuti inferunt, & facilè exulcerantur, quæ exulceratio haud difficilè curatur.

Terminthi. Si *Terminthus* luem ♀eam non comitem habeat, nil periculi adest, sed facilè in herpetem exulceratum transit, & difficillimè sæpè sanatur, imprimis si scabiem vel prædictam luem conjunctam habet.

Essera & Psydracii. *Essera* & *Psydracia* carent omni periculo, facileque curantur, at facilè etiam redeunt. Prænunciant tertianam aliquando: & sunt ut tertiana.

Ficus. *Ficosis* est *affectus* diuturnior & difficilior curatu, quia humores viscosi ac tenaces non facilè sunt dissipabiles.

Talpa. *Talpa* est etiam curatu difficilis & facilè in ulcus, seu fistulam transire potest.

Diæta. §. 12. *Prognosi* perspecta nunc ad *Curam* Diæteticam nos conferamus: Cùm verò omnes hi affectus vel ab obstructione, vel ab erosione producantur, necessariò *Diætetica cura* eò dirigenda est, ut obstructio & erosio impediantur, *Diætetica cura.* hinc aër sit temperatus; cibi sint boni succi & optimè nutrientes, fluidi ac calidi, exulent frigida alimenta, exsucca, viscida ac terrestria, salina, acida, muriatica, quæ simul obstructionem & erosionem inferre possunt. Potus esto calidus, imprimis Theæ vel Caffeæ, vel aliùs Decocti, santalini, vel lignor. vel si placet cerevisia ac vinum, variis aromaticis ac resinosis maritentur, vel in vino assumatur aliquid salis volat. C.C. vel oleos. Sylv. vel nostr. fugiantur autem potulenta frigida glacie refrigerata, cerevisiæ crassæ ac acidæ, item vina austera ac acida. Somnus, vigiliæ, motus & quies sint ad justum modum instituta, excreta, & retenta sint more solito & consueto seu ordinario sanorum similia. Animi pathemata fortiora & exagitantia angue pejus fugiantur, ut ira, mœror, invidia, &c. cùm his vel exagitentur succi bene antea mixti, vel magis coagulentur.

Galenicorum cura in Phlyctænis. §. 13. Nunc *Curam* horum affectuum ad mentem *Galenicorum* examinabimus, & quidem curam *Phlyctenarum* prius exponentes, quam instituunt observando Diætam refrigerantem, humectantem & diureticam, dein ad Hepar respiciunt. Curationem ergò præmissis universalibus (si opus) decocto lentium, & Epithemate ex lixivio forti cum cineribus fagi parato, deinde oleo lini ac nucum aa. p. æq. mixto perfi-

perficiunt. Quamprimum pruritus, dolor & rubor apparent, sequens statim applicant:

℞. *Bol. Armen.*
Coriandri pulv. aa. ℥ß.
C. s. q. *aq. rosar.* F.
s. a. Linimentum.

Quod si ulcerentur accipiunt adipem suillam, liquefaciunt & cum s. q. spumæ argenti minutiss. pulv efficiunt linimentum pustulis his applicandum, cui & sulphuris pulv. parum addunt, & sic efficacius reddunt.

In Sudaminibus. Cùm *Sudamina*, juxta Veteres, ex nimio sero in sanguine contento oriantur, quod in cute coërcetur, densatur, ac per sudorem evacuari prohibetur, hinc curationem Veteres instituunt primò hydragogis seu serum evacuantibus medicamentis: secundò topicis, & quidem Epithemate ex aq. foliorum quercûs, cum aliquot granis camphoræ mixtis.

Epinyctidibus. Cura *Epinyctidum* ad mentem Veterum consistit primò in ordinato victu, ut nempe omnia acria acida & salsa vitentur: secundò in materiæ antecedentis per venæsectionem & purgationem ablatione: tertiò in applicatione Topicorum. Veteres ergò hisce pustulis seu exulcerationibus medentur brassicæ, cicutæ, vel solani, vel hyoscyami, vel rhamni, aut plantaginis foliis cum melle impositis. Egregiè etiam ab ipsis laudatur calx cum oleo ad mellis consistentiam subacta imposita, itidem Laser cum aquâ omnium florum mixta. *Oribasius* verò oleosa non admittere vult, & loco olei aceto cum vino utitur, admonetque, ne acria, acida aut salsa medicamenta adhibeantur. Vitari etiam jubet fomenta, balnea & Solem.

Termintho. Juxta Veteres *Terminthorum* curam similem esse dicunt medelæ pustularum nocturnarum, seu Epinyctidum jam modò relatæ.

Esseris. Curationem *Esserarum* Veteres tribus remediorum generibus peragunt, sudore, balneo aquæ dulcis, & farina secalinâ; sudore enim juxta illos causa evacuatur, quâ profligatâ affectus etiam desinit: Balneo aquæ dulcis humor salsus mordax, nitrosus & cholericus mitigatur, porisque apertis sensibiliter & insensibiliter eliminatur. Si vero opus sit universalibus uti, tunc illa exhibenda esse, nec diuretica negligenda, monent.

Psydraci. Curatio *Psydraciorum* juxta *Galenum* ejusque sequaces, (præmissis universalibus præsertim cephalicis aut caput purgantibus:) fit applicatione discutientium ac refrigerantium, æquali portione mixtorum, imprimis sequens commendant:

℞. *Argenti spumæ,*
cerussæ aa. ℥iv.
aluminis,
rutæ folior. virid. aa. ℥ij.
ex aceto myrteoque oleo

inungunt. Magis autem proficere ajunt ea, quæ humiditate scatent. Ad Psydracia calidissima & fera commendant farinæ fabarum ℥ij. cum vino exceptas, & ad cerati formam redactas & illitas.

Ficus. *Ficus* curationem quod attinet, quatenus excrescentiam aliquam carneam denotat, præprimis Veteres intendunt suppurationem prohibere, ideoque per pilulas cochias causam, seu materiam peccantem evacuari volunt, deinde discutientibus; hisce verò non juvantibus, emollientibus ad suppurationem promoventibus utuntur. Exulceratis verò ficubus ceratum citrinum vel pulpam ficûs melli mixtam imponunt. Quatenus sumitur pro excrescentia tumorosâ applicant sequens.

℞. *Squam. æris,*
Sandarac. aa. ʒj.
Alum. sciss. ʒij.
M.

Per se singula terere jubent, ac cum rosaceo miscere ac imponere imperant.

Ad *Ficosas* in capite ac mento pustulas medicamentum sequens applicant:

℞. *Misyos* ʒiß.
chalcitidis ʒiiß.
squamæ æris ʒj.
aluminis sciss. ʒß.

M. hoc siccum loto largè imponunt. Laudant enim his in pustulis alumen scissile, flores æris, & gluten taurinum, tum squamam æris, quæ dupla sit, teruntque ex acero & illinunt. Probantur etiam ab ipsis capita menularum combusta biscocta, & cineres unà cum aceto commixti.

Curationem *Talpæ Topinariæ* Veteres juxta minus & magis à Steatomatum curatione differre statuunt. *Talpa.*

§. 14. *Paracelsus* in curatione *Phlyctænarum*, *Sudaminum*, *Epinyctidum* ac *Terminthi*, aliarumque pustularum sequenti modo incedit. Hyemalibus infestantibus pustulis per Solem. i. e. per Medicinas resolventes curationem aggreditur, è converso æstivâ ingruente influentia per hyemalia, i. e. coagulativa remedia malum attentat. Sin aliæ forsan intempestivæ ingruant impressiones, ut sunt grandines, ros, pruina, &c. nil admodùm juxta ipsum laborare oportet, cùm ultrò successu temporis aboleantur. Quod si verò astrali elemento generaretur quodpiam Crystallo ac Berillo simile, tum ipsum, quod generatur, ferè fixum est, nec tàm facilè loco movetur, nisi illa coagulatio in tantùm infringatur, ut nunquam deinceps ad coagulationem pervenire queat, namque ejusmodi Elementi ignis proprietas est, talemque naturam quandoque pustulæ referre cernuntur: corpus enim penetrant, ut sine negotio nunquam deinceps evellantur, sed omni ex parte Berillorum naturam referant. Simili planè ratione nimirum ventorum instar, dolores punctiones, vectigationes, &c. contingunt, itaque in curandis illis observat, ne quidquam attentet nisi prius exitu qua erumpere possit præparato. Curationem ergò per suffocationem pustularum maximè improbat author, quas pustulas catharcticorum usu non curari asserit, sed potiùs commendat sua Diaphoretica arcana. Externè laudat Alumen rupeum, plumosum, sal fusum, Entali, Vitriol. alum. scisl. vel sequens: *Paracelsi cura in Pustulis hisce.*

℞. *Succi agrimon.* ℥j.
de porris ℥ß.
olei anethin. ad pondus omnium.

F. mixtura, cui pannum intinges, hanc superponit non aspergendo.

Vel:

℞. *Aq. glutinis,*
rosarum aa. ℥vj.
parthenionis ℥v.
M. Vel:

℞. *Olei lini* ℔ß.
æris viridis ℥ß.
M. quo illinantur pustulæ.

 Esseras

Efferas Paracelsus curare sic agit sequentibus:

℞. *Olei ex Juniperis* ℔ß.
amygd. dulc. ℔j.
de coste ℥viij.

M. Fiat mixtura: postremum fit sicuti oleum de Guajaco, aut buxo. Oleum de Juniperis non fieri vult per descensum, sed oleum de coste, h. e. ex fagino ligno. Vel:

℞. *Olei de Spicâ* ℥ß.
quercini ℔iij.
Axungia catti ℔j.

Commisceantur: ungantur, & his oleis præservabuntur à spiritibus, qui morbum hunc generant, quia unctuositas illa non finit hujusmodi spiritum subintrare. Natura quidem, juxta Ipsum, aluminis est officiumque, findere. Cùm tamen his cutis peruncta fuerit axungiis, tales spiritus nullos recipit, qui sibi detrimentum inferre valeant.

Ficuum curam Paracelsus *duplicem* esse ait, unam absolvi stercoralibus medicamentis, alteram verò fieri dulcibus corrosivis. Authoris verò corrosivum dulce sequens est.

℞. *Olei laterini* ℥j.
de juniperis ℥ß.
ex myrrhâ ℥ij.

M.

Corrosivum dulce dictum cum aceto sequens est:

℞. *Olei laterini* ℥j.
Aquæ aluminosæ ℥ß.
Viriditatis salis ad pondus omnium.

Cura de stercoribus sequenti modo peragitur. ℞. Patientis dejectum stercus, M. cum oleo de vitellis ovorum. Premat patiens (si existant in ano,) ut exeant, quibus tum medicina superponatur.

In cura Talpæ seu Testudinis, ipsi *Paracelso* & Celsæ dictæ, cavendum esse ait Author ab unguentis, unctionibus & corrosivis. Cura ergò Ipsius talis est, ut regio circumdetur ejus alumine plumoso, & postquam eschara deciderit, superponit oppodeltoch: hac via Testudinem putrefieri ait in ejectionem, & communibus emplastris curam concludit.

Helmontii de pustulis hisce curandis opinio. §. 15. *Helmontius* in curationibus harum pustularum pauca admodùm revelat remedia, omnemque operam latici corrigendo impendendam esse sibi aliisque persuadet, qua virtute in *Phlyctenis*, *Sudaminibus*, *Epinyctidibus*, *Terminthο*, *Effere*, *Psydracio*, *Ficu* & *Talpa Topinaria* præ aliis salem nitri viribus perquam pollere existimat.

Willisii ratio curandi Phlyctenas. §. 16. *Willisius Phlyctenas* curat humorem glandulosum jam corrigendo fermento alterationem illius producente penitùs exstincto, & poros cutis reserando, venâ ergò sectâ, corpus hoc medicamine expurgat:

℞. *Sulphur. ♁nii* gr. vij.
Scammon. sulph. gr. viij.
Crem. ♀ri ℈ß.
M. f. pulvis.

Deinceps sequenti cerevisia medicata uti jubet.

℞. *Rad. polypod. qu.*
lapath. acut. aa. ℥iij.
senn. opt. ℥iv.
Epithym.
Turbith.
mechoacann. aa. ℥ij.
santal. citr. ℥j.
sem. coriandr. ℥vj.

f. a. præparentur, fiat sacculus pro iij. congiis cerevisiæ, post 5. vel 6. dies hauriatur, & sumatur ad ℥xij. plus minus omni mane per viij. vel x. dies. Diuretica etiam exhibet ad salsius istud serum per urinas evacuandum: Diaphoretica verò imperat ad poros aperiendos, materiamque excrementitiam foras per eos eliminandam, sed quum, ut jam alicubi dictum, tales affectus vix absque topicorum auxilio evanescant, partem illinit ex unguento facto ex radicibus oxylapathi in butyro cum vino albo coctis ad vini consumtionem, & oleo Tartari per deliquium s. q. admixto.

Sudamina. *Sudaminum* curam instituit poros cutis reserando & relaxando, crassioresque salinas particulas attenuando, & per ductus communes ejiciendo. Præmissis enim universalibus, si consultum fuerit, Diaphoreticorum ope poros aperit, & deinceps balneis aquæ tepidæ cutem relaxat. Si verò his non cedat affectus, Diuretica in usum advocat; & tandem decocto ex sulphure & vegetabilibus parato partes tepidè fovet.

Epinyctides. *Epinyctides* tollit angustiores poros aperiendo, & crassiorem lympham attenuando, ac foràs deducendo, ad quem finem lignorum decoctum commendat, aliorumque sudoriferorum, uti & Diureticorum usum laudat.

Terminthum. *Terminthum* sanat, præmisso medicamento quodam Diaphoretico, carnosis istis excrescentiis inspergendo pulverem compositum ex ossibus sepiæ, pomphol. ceruss. & pauco alum. ust. aut ær. ust. & si hisce non pareant, ungu. Ægyptiaco illas illinit.

Efferas. *Efferas* delet humorum recrementitiorum excretionem per cutis foramina promovendo, unguentoque ex unguento pomato, conchil. ust. pauc. ciner. tabac. & parva quantitate sabinæ pulverisat. carnem superfluam auferendo.

Psydracia. *Psydracia* fugat lymphaticum humorem attenuando & demulcendo, ac per vias ipsi destinatas expellendo; à purgatione verò auguratur, ipsique sudorifera subjungit, quæ propositum finem non assecuta fuerint, ea subsequuntur Diuretica, ut sunt serum lactis, & acidulæ martiales.

Ficum. *Ficum* dissipat succum nutritium decocto quodam sudorifero subtilisando, ipsique trochiscum sequentem applicando:

℞. *Mercur. subl. corros.* ℨj.
opii pulv. ℈j.
muccag. gum. tragacanth. q. s.
fiant Troch. l. a. magnitud. pis. serv. ad usum.

Deinde ulcus digestivo communi sanat, illudque ad consolidationem perducit.

Ultimò *Talpam Topinariam Willisius* profligat Diureticis copiosiorem serosum liquorem excernendo, salsamque ejus Diathesin sequenti vel simili electuario corrigendo.

℞. *Conserv. rad. lapath. acut.* ℥vj.
ocul. ♋. pp.
corall. pp. aa. ℨij.
Ebor. ℨj.
lign. aloës,
santal. citr. aa. ℨiß.
sal. prunell. ℨij.
⊖li ♂ ℨiß.
syr. è succ. lujul. s. q.

F. Elect. dos. ℨij. cui superbib. aqua sequens:

℞. Fol.

℞. Fol. tamarisc. q. pl. in massam contusa ponantur in olla fictili vitreata cum operculo, quæ clibano post panes extractos indita, stet per horas sex aut octo. Dein massâ in colum effusa, liquor clarus effluat, cujus dosis ℥iv. aut ℥vj. eaque usurpari potest extra Electuarium.

Sylvii de curandis hisce tuberculis sententia. §. 17. *Sylvius* in pustulis quibuscumque *Phlyctenis, Sudaminibus, Epinyctidibus, Terminthо, Esseris, Psydraciis*, & *Talpâ* curandis interna commendat sudorifera, imprimis laudat decocta lignorum, & salia volatilia. Externè etiam etiam magnifacit decoctum lignorum, quo foveri vult pustulas, quæ si non sufficiunt, accedit ad sal suum volatile cupri Tinctura imbutum, quo pustulas fœdas & plane malignas feliciter curat. Dein quandoque ubi sc. suspectio est de lue Venerea, ad fortiora transit, & pustulis applicat Mercurium præcipitatum alicui unguento immistum.

Cartesianorum modus curandi Phlyctenas. §. 18. *Cartesiani* talem subministrant *Phlyctenas* curandi rationem, qua acutæ particulæ porosis medicamentis absorbeantur, & extra corporis meatus eliminentur, tum tubercula aut pustulæ emolliantur, aperiantur, & materia intus collecta eximatur, posthæc ulcuscula mundentur, abstergantur & consolidentur. Lympham proinde asperioribus refertam salibus ab iisdem liberant sudoriferis ex fumaria, scabiosa, ♁io diaphoretico, bezoardico minerali, sale cardui benedicti, spiritu florum sambuci, tinctura tartari, vel etiam decocto lignorum & ejusmodi aliis sudorem elicientibus, particulas asperiores mitigantibus & cum sudore ejicientibus. Pustulas postmodum ipsas attingunt spiritu florum sambuci, terebinthinæ, camphoræ, aqua calcis vivæ, decocto ficuum, vel linimentum ex farina fabarum, seminis fœnigræci, oleo nucum & succo oxylapathi illinunt. Hisce si pustulæ non abigantur, easdem aperiunt, liquorem intus contentum acriorem linteo tenero leviter exprimunt, ulcuscula abstergunt aqua florum sambuci, hyperici & plantaginis, in quibus flores sulphuris & sal ♄i fuerint dissoluta, & unguento de tutia vel diapompholygos omnimodò tentant sanare.

Sudamina. *Sudamina* abigere tentant similibus sudoriferis, ut pori cutanei aperti incongruum emittant, & reliquiæ incrassatæ resolutæ & fluidiores redditæ convenientes repetant ductus, quapropter C. C. Philosophicè præparatum cum cinabari antimonii satis conveniens hîc existere dicunt remedium, ad proliciendum sudorem intus assumtum. Sudore probè promoto autem studiosè abstergunt, & ipsas efflorescentias spiritu florum sambuci & succo bryoniæ cum camphora mixtis calidiusculè abluunt, & pulverem ex farina lupinorum, myrrha, olibano & lithargyrio iisdem aspergunt, abs quibus particulæ acres facillimè absorbentur & cutis apprimè mundatur.

Epinyctides. In *Epinyctidibus* sudorifera laudant subtilia, poros cutaneos citò aperientia, lympham crassiorem resolventia & attenuantia, nec non particulas angulares acutas, sive sales acidos acres mitigantia, quorum ordini includunt spiritum theriacalem camphoratum, electuarium diascordii, rob sambuci, cinabarim ♁ii, ⊖ volatile C. C. Pustulas etiam aperiunt, & aqua theriacali abluunt, tum unguento aureo, vel linimento ex oleo hyperici, calce viva, & camphora sanant.

Terminthum. Sudorifera etiam in *Terminthо* ducunt necessaria ad lymphæ coagulatæ cum succo nutriente resolutionem, post quæ forinsecus emollientia adhibent, uti sunt essentia radicis scrophulariæ, cum spiritu gummi ammoniaci calidè adhibita, emplastrum diachylum simplex, vel cum gummis, vel de ammoniaco Foresti. Si discuti nequeat, sed ad suppurationem vergat, eam promovent, post hanc apertionem instituunt, & expressa materia purulenta spiritu matricali ulcusculum aliquoties abluunt, & imposito emplastro diapalmæ vel de gratia Dei debitè occludunt.

Esseras. Ad *Esseras* abigendas, & reditum earum præcavendum, sudorem admodùm etiam judicant proficuum, quem sequenti potissimùm proliciunt potiuncula.

℞. *Aq. rorismarin.* ℥ß.
 ∼ *flor. sambuc.* ʒij.
 ♁ *Diaphoret.* ℈j.
 ⊖ *is scabios.* ℈ß.
 ol. ♂. *cort. citr.* gutt. iij.
 Syr. fumar. ʒiij.
M. exhibeatur una vice.

Post sudorem balneum instituunt ex herbis agrimoniæ, scabiosæ, salviæ, betonicæ, alchimillæ, furfuribus, argilla & aliis. Mixturam etiam foris adhibent ex aquis hyperici, florum fabarum, sambuci & lacte sulphuris cum camphora. Aquam calcis vivæ cum ♀io hoc etiam in morbo non credunt ineptam esse exstituram.

Psydracia. *Psydracia* abigere student blandioribus sudoriferis, præsertim puerorum capita infestantia, quapropter sequentem mixturam apprimè convenire promittunt.

℞. *Aq. scabios.* ℥ß.
 Essent. rorismar. ʒj.
 fumar. ʒß.
 liq. C. C. succinat. ℈ß.
 Syr. card. bened. ʒij.
M. d. cochleatim.

Ipsas hasce pustulas illinunt oleo ♀i, cum oleo amygdalar. amarar. & guttulis aliquot olei spicæ misto, vel creta in spiritu vini camphorato dissoluta, aut unguento aureo.

Ficum. *Ficui* convenire dicunt emollientia, attenuantia & succum chylosum incrassatum fluidum reddentia, unde nec hîc interna contemnunt sudorifera ex salibus præsertim volatilibus parata, tum externa quoque adhibent emollientia, uti emplastrum de Amoniaco cum sulphure & camphora, de galbano, aliaque suppurationem promoventia, qua obtenta tuberculum aperiunt, materiam intus contentam exprimunt, & aqua Mercuriali ulcusculum aliquoties attingunt, donec unguento diapompholygos consolidetur.

Talpam. *Talpa topinaria* emollientia non minùs imponunt, & materiam aliquantùm emollitam facta incisione eximunt, tum aqua sublimata ulcus emundant, & emplastro de gratia Dei ad convenientem deducunt consolidationem.

Nostra curatio Phlyctenarum. §. 19. *Phlyctenarum* curatio *nostro* judicio variat pro causæ varietate. Si enim adsit intemperies sanguinis salsa muriatica, vel acida, ea quantùm possibile, auferatur, exhibendo appropriata medicamenta acredinem involventia, qualia sunt decocta chinæ, aliorumque lignorum cum Thea, & simul fixiorum diaphoreticorum usus interponendus est, ex quibus laudantur ♁ium diaphoreticum, ebur Philosoph. pp. C. C. eodem modo elaboratum, antihecticum *Poterii*, oculi

oculi ♋, Martialia quæcumque, ut & viperina &c. quorum medicamentorum usus sit per spatium aliquod temporis continuus.

Externè verò nihil tentandum, nisi priùs internis causis bene fuerit prospectum, quo peracto, spontè sæpe abeunt, sed sæpe etiam externa postulant remedia. hinc spiritus matricalis sæpe sufficit Phlyctenis illitus, vel epithematis instar impositus, vel ▽ ♆ cum ~ ⊖is ✱ci, vel unguentum rosarum cum ⊖e ♄i, ereta & similibus absorbentibus, vel cum camphora, terebinth tutia, oculis ♋, floribus ♤is, ⊖e ♀i aliisque commixtum. Lixivium è cineribus pini tanquam specificum laudatur: omnia verò lixiviosa id præstant. Si adest simul inflammatio, tunc unguentum diapompholygos cum camphora sufficit, ut & omnia exsiccantia, imprimis emplastrum de lapide calaminari cum camphora & oleo mastiches malaxatum. Hic nec purgantibus, nec venæsectione, nec cucurbitulis, nec scarificationibus, nec hirudinibus aliquid utilitatis præstabis. In pustulis hisce Galli solent imponere emplastrum divinum à *Barbette* descriptum.

Cura Sudaminum In *Sudaminum* curatione eò annitendum est, ut priùs massa sanguinea ac reliqui succi à suis viscidioribus salinis ac terrestribus liberentur particulis, in quem finem varia absorbentia, Diaphoretica leviora, imprimis verò Diuretica interna conducent, ut sunt ♉n. Diaph. bezoart. Jovial. ♂le cum ocul. ♋. ebor. & unicornu fossil. &c quæ omnia sanguinis mixturam debilitatam restituunt, acidumque temperant: interponantur varia Diuretica, Tinctur. bellid. fumar. Tinctur. ♀i, liq. terr. fol. ♀, crem. ♀i cum ocul. ♋. decoctum lignor. cum herb. heder. terr. fumar. & rad. aperientib dict. eryng. enul. &c. pil. ex terebinth. cum milleped. & salibus fixis paratum. His enim remediis salsæ ac terrestres acidis conjunctæ particulæ per urinam eliminantur, quæ per poros cutis excerni nequeunt.

Externa cura consistit in Sudaminum ablatione, hinc conducunt varia lavamenta ex mundificantibus parata, nempe absinth. ruta, myrrha; sit ergò sequens formula:

℞. ▽ *fl. sambuc.* ℥ij.
~ *matrical.* ℥j.
ol. ♀i per deliq. ʒij.
M. & abluantur hæ pustulæ, & quidem tepidè, hac mixtura. Vel in forma linimenti.

℞. *Ol. sambucin.* ℥j.
cret. ʒij.
⊖*l. ♄ni* ʒß.
fl. ♤. ʒj.
M. f. linimentum.

vel ungu. de lithargyr. cum camphora mixtum, quo illinantur hæ pustulæ. Vel ▽ calc. viv. cum ~ vin. camph. & fl. sambuci sufficit. Vel:

℞. ▽ *l. til.*
Sperm. ran. aa. ℥ij.
~ *theriacal. camph.* ℥j.
Troch. alb. Raf. ʒß.
M. pro fotu & illinitione.

Ex. gr.

℞. ▽ *flor. sambuc.*
calc. viv. aa. ℥ij.
~ *matrical.*
fl. sambuc. aa. ℥ß.
⊖ ♄ni ʒij.
camphora ʒß.
M. d. ad vitrum.

applicetur hoc epithema quadruplicatis linteis, & quidem tepidè. Convenit etiam unguentum ♄nin. ex lithargyr. ⊙r. & ol. olivar. sine ▵, tum in mortario plumbeo diuturnis tritionibus mixtum, maximè conducit. Balf. ♤ complementum absolvit.

Cura Epinyctidum. Curatio *Epinyctidum* itidem consistit in depuratione M. S. à salinis ac terrestribus acidis maritatis particulis, quem effectum præstant Diaphoretica temperatiora. V. S. & purgatio contra veterum omnium Auct. opinionem plus nocet, quàm juvat, hinc commendamus essent. fumar. bellid. cum ~ ⊕li ♂, quæ simul particulas ipsas vitiosas per urinas eliminant educuntque, ut decoct. lign. sassafr. ac santal. item varia antiscorbutica remedia, & præsertim temperata egregia hic erunt remedia. Denique ad Topica deveniendum est, inter quæ excellunt ♀rea, ol. ♀i cum olei cochleariæ guttula una vel altera maritatum & illitum. Sunt, qui oleum Juniperi commendant, tanquam specificum, alii brassicam vel cicutam parum contusam pustulis his impositam, ~ matrical. spir. vin. camph. fl. sambuc. ▽ calc. viv. colinet. item varia decocta mundificantia hinc inde dicta hic conducent.

Cura Terminthi. In *Terminthο* ante omnia ad mixturam sanguinis reflectendum est, num ista sit vel acida vel salsa muriatica, quæ priùs corrigenda decoctis appropriatis chin. vel lign. santal. vel ⊖lib. volat. ⊖ volat. oleos. elix. vit. ol. cochlear. vel Guajac. omnia enim medicamenta, quæ acredinem involvunt, appropriata hic sunt, leviora ergò ac temperata Diaphoretica interponenda sunt ex antihect. ♉nio Diaphoret. aliisque absorbentibus, imprimis detur pulv. absorbens noster. Nec hoc in casu diuretica blandiora negligenda veniunt, ut variæ Essentiæ ex herbis & rad. diureticis paratæ, vel ♀rea quævis.

Externè exulceratis hisce pustulis inspergantur varii pulveres ex mandibulis lucii, cerussa, lap. calaminar. tut. ocul ♋. cœrul. fl. ♤, ⊖ ♀. aloë, myrrh. camph. parati: vel fiant fotus & imponantur varia Epithemata.

℞. *Aq. fl. sambuc.* ℥ij.
~ *matrical.* ℥j.
~ ⊖ ✱*ci cum calce viv. parat.* ℥iß.
M. f. Epithema calidè applicandum.

Possunt & applicari varia linimenta, vel empl. imprimis nostrum de labdano.

Cura Essarum. In *Esseris* sive pustulis illis parvis eadem remedia conveniunt, tam interna, quàm externa, quæ in scabie commendavimus. Massa enim sanguinea multis salinis scatet particulis, quæ vel per sudorem, vel per urinam eliminandæ sunt. Hunc scopum attingemus si exhibeamus varia Diaphoretica fortiora & volatiliora iis, quæ in præcedentibus commendavimus: conducet ergò ⊖ vel spiritus volatilis viperarum, vel C. C. vel Tinct. ♉nii ♀s. vel nostra ⊙ris. Ex. gr.

℞. ▽ *enul.*
card. bened. aa. ℥iß.
Tinct. ♉*nii* ♀*s.* ʒj.
myrrh. ʒß.
Syr. de fumar. ℥ß.
M. d. cochleatim per vices.

sed cura non tam facilis est in Scorbuticis ac puerperis sed sæpe Medicos fatigat, imprimis cum accedat

accedat febris tertiana, in quem finem omnia conducunt antifebrilia temperata. ex gr.

℞. ocul. ♋. ppt.
arcan. dupl. aa. ʒß.
deturante paroxisf. cum ▽ card. bened.
febrifug. ♄.
anodyn. Mixt. f.

M. Camphora appendatur collo & Empl. febrifug. Schobelb. imponatur pulsibus, & primæ viæ expurgentur laxantibus.

Topica hic haud negligenda sunt, sed fiant lavamenta ex herb. malv. saponar. fumar. oxylap. scabiof. cum farin. lupinor. ♎ & ⊕. Vel illinantur Ellerae lixivio reguli ♁nii, vel decocto tabaci, vel ▽ plantag. sacch. ♄ni, ☿ dulc. spir. matrical. spir. calc. viv. adject. vel ol. ♀i cum ol. amygd. dulc. Reliqua vide *Capite de Scabie.*

Cura Psydracii. In *Psydraciis* apprimè conveniunt sudorifera, ut obstructio tollatur, & lympha corrigatur. Detur ergò sæpius pulvis noster absorbens cum ♁nio Diaphoret. vel ⊖ C. C. volat. vel viperar. vel Tinct. ♁nii ♀f. Essent. fumar. lignor. radic. enul. lapath. acut. spir. matrical. & plura alia sæpiùs commendata. Inter topica sæpe sufficit ▽ calc. vivæ cum sacch. ♄ni & camphora sæpius applicata. Linimenta quoque ex ol. sambuci, cum ⊖ ♄ni & camphora parari, sicque applicari possunt. Ol. ♀. per deliquium egregium erit remedium, imprimis si oleo amygdal. dulc. maritetur, spir. matricalis sæpe quoque omnibus aliis palmam præripit, ut & aq. Regin. Hungariæ tepidè applicata. In eorumdefectu imponatur spir. anthos vel flor. sambuci, vel spir. vin. camphorat. in hunc finem tyronibus sequentem aut similem commendamus formulam:

℞. ▽ fl. sambuc.
plantag. aa. ℥iß.
spir. matrical. ʒß.
⊖ ♄ni ʒj.
camphora ℈iß.
Balsam. divin. n. d. ʒiij.
M. D.

Cura Ficus. Cùm in *Ficoso tumore* sanguis nimis crassus sit, ille priùs incidendus ac volatilisandus est, in quem finem conducent varia acidum temperantia, ac dein volatilisantia remedia, ut sunt ⊖ volat. oleos. Elix. vit. liq. C. C. succin. balf. nervin. decoct. lignor. Præmissis his tumor hic dissolvendus est, in quem finem varii fotus, suffumigia ac Epithemata parari queunt ex herb. rutæ, cicutar. Nicotian. salv. flor. chamom. verbasc. melilot. sem. lini fœnigræc. bacc. lauri Juniper. ⊖ ♀i, ⊖ ✱co, ex quibus variæ concinnari possunt formulæ & tepidè applicari. Vel spir. matrical. cum spir. ⊖ ✱ci cum calc. viva parato imponatur, vel spir calc. viv. fl. sambuc. &c. His nihil juvantibus, ad fortiora accedendum est, aquam nimirum quandam corrosivam, quam Doppelwasser vocant, adjici enim potest momentum ☿ii sublimat. vel præcipitat. item ☿ dulc. quâ aquâ plures curavit *Sorbait. c. 8. ac Excrescentiis miris.*

Curatio Talpæ. *Talpa* cura pro causæ varietate variat, & hic conveniunt omnia ea interna superiùs dicta Diaphoretica ac absorbentia, item externa recensita resolventia ac discutientia, volatilibus oleosis ac resinosis mixta. Utplurimùm tamen Talpa sine manus operatione vix curari potest, quæ operatio fit vel applicato corrosivo, cui incisio per totam escharam sat profunda subjungitur, quo tamen corrosivo non semper opus est, sed statim fiat incisio, dein reliqua cutis ab ipso tumore digitis paulatim separetur, & ad fundum seu radicem deveniatur, quo facto eximatur tota massa inspissata, hinc mundificativa cum plumaceolis imponantur, donec vulnus sarcoticis consolidetur.

CAPUT XI.

De Tumoribus Cysticis, Ganglio, Atheromate, Meliceride, Steatomate & Emphysemate.

§. I.

Tumores hi, de quibus modò tractaturi sumus, nomen suum à diversitate materiæ intus contentæ sortiti sunt; hinc dicuntur Tumores Cystici, quia propriæ includuntur Cystidi, seu tunicæ, seu folliculo.

Ganglion. *Ganglion* describitur, quòd sit tumor durus indolensque cum cute sanâ, à tubulorum tendinosorum contorsione & induratione, post laborem utplurimùm in manibus pedibusque obveniens. *Germanis* à duritie dicitur Uberbein. Ganglia nihil aliud sunt, quàm nodi in nervis ac tendinibus. Nodi verò isti callosi, qui Glied-schwämme Germanis vocantur, differunt ab his duritie, & quòd non in nervis aut tendinibus existant, sed illis tantùm adjaceant. Ganglia cognominantur à figurâ externâ *corpora olivaria.*

Atheroma. *Atheroma* est species tumoris seu abscessus cum folliculo, in quo aliquid *pulti* simile continetur peculiari tunica inclusum. Si tumor talis, quod frequentius accidit, in capite excrescat, ob firmam capitis cutem firmiter cranio circumtensam, non tam extrorsùm prominere potest, sed potiùs tumor talis latiùs sub cute capitis sæpè expanditur, unde tunc *Testudo*, item *Talpa nigra* appellari solet. Hoc in tumore materia proprio folliculo contenta & diutiùs retenta, subinde acrior redditur, & aliquando ipsum os cariosum reddere potest. Tales tumores si sunt immediatè suprà suturas, relinquendi sunt intacti.

Meliceris. *Meliceris* describitur, quod sit species tumoris vel abscessus cum folliculo, humorem melli similem in propriâ tunica continens. Melicerídem pilorum fasciculum intus simul continentem vidit Cl. Hoffmannus test. Eph. G. Dec. 2. A. 5. Obs. 210.

Steatoma. Si verò materia in tunica propria contenta sevo vel adipi similis est, tunc vocatur Medicis vel Chirurgis *Steatoma.*

Sunt & alii ejusmodi tumores cystici, qui continent vel pilos, vel carbones, vel vitra, vel

oculi ♋, Martialia quæcumque, ut & viperina &c. quorum medicamentorum usus sit per spatium aliquod temporis continuus.

Externè verò nihil tentandum, nisi priùs internis causis bene fuerit prospectum, quo peracto, spontè sæpe abeunt, sed sæpe etiam externa postulant remedia. hinc spiritus matricalis sæpe sufficit Phlyctenis illitus, vel epithematis instar impositus, vel ▽ ♃ cum ∽ ⊖is ✱ci, vel unguentum rosarum cum ⊖e ♄i, creta & similibus absorbentibus, vel cum camphora, terebinth tutia, oculis ♋, floribus ♁is, ⊖e ♀i aliisque commixtum. Lixivium è cineribus pini tanquam specificum laudatur: omnia verò lixiviosa id præstant. Si adest simul inflammatio, tunc unguentum diapompholygos cum camphora sufficit, ut & omnia exsiccantia, imprimis emplastrum de lapide calaminari cum camphora & oleo mastiches malaxatum. Hîc nec purgantibus, nec venæsectione, nec cucurbitulis, nec scarificationibus, nec hirudinibus aliquid utilitatis præstabis. In pustulis hisce Galli solent imponere emplastrum divinum à *Barbette* descriptum.

Cura Sudaminum. In *Sudaminum* curatione eò annitendum est, ut priùs massa sanguinea ac reliqui succi à suis viscidioribus salinis ac terrestribus liberentur particulis, in quem finem varia absorbentia, Diaphoretica leviora, imprimis verò Diuretica interna conducent, ut sunt ♉n. Diaph. bezoart. Jovial. ♂le cum ocul. ♋. ebor. & unicornu fossil. &c quæ omnia sanguinis mixturam debilitatam restituunt, acidumque temperant: interponantur varia Diuretica, Tinctur. bellid. fumar. Tinctur. ♀i, liq. terr. fol. ♀, crem. ♀i cum ocul. ♋. decoctum lignor. cum herb. heder. terr. fumar. & rad. aperientib dict. eryng. enul. &c. pil. ex terebinth. cum milleped. & salibus fixis paratum. His enim remediis salsæ ac terrestres acidis conjunctæ particulæ per urinam eliminantur, quæ per poros cutis excerni nequeunt.

Externa cura consistit in Sudaminum ablatione, hinc conducunt varia lavamenta ex mundificantibus parata, nempe absinth. ruta, myrrha; sit ergò sequens formula:

℞. ▽ *fl. sambuc.* ℥ij.
∽ *matrical.* ℥j.
ol. ♀*i per deliq.* ʒij.
M. & abluantur hæ pustulæ, & quidem tepidè, hac mixtura. Vel in forma linimenti.

℞. *Ol. sambucin.* ℥j.
cret. ʒij.
⊖*l.* ♄*ni* ʒß.
fl. ♁. ʒj.
M. f. linimentum.

vel ungu. de lithargyr. cum camphora mixtum, quo illinantur hæ pustulæ. Vel ▽ calc. viv. cum ∽ vin. camph. & fl. sambuci sufficit. Vel:

℞. ▽ *fl. til.*
Sperm. ran. aa. ℥ij.
∽ *theriacal. camph.* ℥j.
Troch. alb. Ras. ʒß.
M. pro fotu & illinitione.

Ex. gr.

℞. ▽ *flor. sambuc.*
calc. viv. aa. ℥ij.
∽ *matrical.*
fl. sambuc. aa. ʒß.
⊖ ♄ni ʒij.
camphoræ ʒß.
M. d. ad vitrum.

applicetur hoc epithema quadruplicatis linteis, & quidem tepidè. Convenit etiam unguentum ♄nin. ex lithargyr. ☉r. & ol. olivar. sine △, tum in mortario plumbeo diuturnis tritionibus mixtum, maximè conducit. Balf. ♁ complementum absolvit.

Cura Epinyctidum. Curatio *Epinyctidum* itidem consistit in depuratione M. S. à salinis ac terrestribus acidis maritatis particulis, quem effectum præstant Diaphoretica temperatiora. V. S. & purgatio contra veterum omnium Auct. opinionem plus nocet, quàm juvat, hinc commendamus essent. fumar. bellid. cum ∽ ⊖li ♂, quæ simul particulas ipsas vitiosas per urinas eliminant educuntque, ut decoct. lign. sassafr. ac santal. item varia antiscorbutica remedia, & præsertim temperata egregia hic erunt remedia. Denique ad Topica deveniendum est, inter quæ excellunt ♀rea, ol. ♀i cum olei cochleariæ guttula una vel altera maritatum & illitum. Sunt, qui oleum Juniperi commendant, tanquam specificum, alii brassicam vel cicutam parum contusam pustulis his impositam, ∽ matrical. spir. vin. camph. fl. sambuc. ▽ calc. viv. cosinet. item varia decocta mundificantia hinc inde dicta hic conducent.

Cura Terminthi. In *Terminthe* ante omnia ad mixturam sanguinis reflectendum est, num ista sit vel acida vel salsa muriatica, quæ priùs corrigenda decoctis appropriatis chin. vel lign. santal. vel ⊖lib. volat. ⊖ volat. oleos. elix. vit. ol. cochlear. vel Guajac. omnia enim medicamenta, quæ acredinem involvunt, appropriata hic sunt, leviora ergò ac temperata Diaphoretica interponenda sunt ex antihect. ♉nio Diaphoret. aliisque absorbentibus, imprimis detur pulv. absorbens noster. Nec hoc in casu diuretica blandiora negligenda veniunt, ut variæ Essentiæ ex herbis & rad. diureticis paratæ, vel ♀rea quævis.

Externè exulceratis hisce pustulis inspergantur varii pulveres ex mandibulis lucii, cerussa, lap. calaminar. tut. ocul ♋. cœrul. fl. ♁, ⊖ ♀. aloë, myrrh. camph. parati: vel fiant fotus & imponantur varia Epithemata.

℞. *Aq. fl. sambuc.* ℥ij.
∽ *matrical.* ℥j.
∽ ⊖ ✱*ci cum calce viv. parat.* ℥iß.
M. f. Epithema calidè applicandum.

Possunt & applicari varia linimenta, vel empl. imprimis nostrum de labdano.

Cura Essararum. In *Essaris* sive pustulis illis parvis eadem remedia conveniunt, tam interna, quàm externa, quæ in scabie commendavimus. Massa enim sanguinea multis salinis scatet particulis, quæ vel per sudorem, vel per urinam eliminandæ sunt. Hunc scopum attingemus si exhibeamus varia Diaphoretica fortiora & volatiliora iis, quæ in præcedentibus commendavimus: conducet ergò ⊖ vel spiritus volatilis viperarum, vel C. C. vel Tinct. ♉nii ♀f. vel nostra ☉ris. Ex. gr.

℞. ▽ *enul.*
card. bened. aa. ℥iß.
Tinct. ♉*nii* ♀*f.* ʒj.
myrrh. ʒß.
Syr. de fumar. ℥ß.
M. d. cochleatim per vices.

sed cura non tam facilis est in Scorbuticis ac puerperis sed sæpe Medicos fatigat, imprimis cum accedat

accedat febris tertiana, in quem finem omnia conducunt antifebrilia temperata. ex gr.

℞. ocul. ♋. ppt.
arcan. dupl. aa. ʒß.
deturante paroxis. cum ▽ *card. bened.*
febrifug. ♄.
anodyn. Mixt. s.

M. Camphora appendatur collo & Empl. febrifug. Schobelb. imponatur pulsibus, & primæ viæ expurgentur laxantibus.

Topica hic haud negligenda sunt, sed fiant lavamenta ex herb. malv. saponar. fumar. oxylap. scabios. cum farin. lupinor. ♆ & ◐. Vel illinantur Ellerae lixivio reguli ♁nii, vel decocto tabaci, vel ▽ plantag. sacch. ♄ni, ☿ dulc. spir. matrical. spir. calc. viv. adject. vel ol. ♀i cum ol. amygd. dulc. Reliqua vide *Capite de Scabie.*

Cura Psydracii. In *Psydraciis* apprimè conveniunt sudorifera, ut obstructio tollatur, & lympha corrigatur. Detur ergò sæpius pulvis noster absorbens cum ♁nio Diaphoret. vel ⊖ C. C. volat. vel viperar. vel Tinct. ♁nii ♀s. Essent. fumar. lignor. radic. enul. lapath. acut. spir. matrical. & plura alia sæpiùs commendata. Inter topica sæpe sufficit ▽ calc. vivæ cum sacch. ♄ni & camphora sæpius applicata. Linimenta quoque ex ol. sambuci, cum ⊖ ♄ni & camphora parari, sicque applicari possunt. Ol. ♀. per deliquium egregium erit remedium, imprimis si oleo amygdal. dulc. maritetur, spir. matricalis sæpe quoque omnibus aliis palmam præripit, ut & aq. Regin. Hungariæ tepidè applicata. In eorum defectu imponatur spir. anthos vel flor. sambuci, vel spir. vin. camphorat. in hunc finem tyronibus sequentem aut similem commendamus formulam:

℞. ▽ fl. sambuc.
plantag. aa. ℥iß.
spir. matrical. ʒß.
⊖ ♄ni ʒj.
camphoræ ℈iß.
Balsam. divin. n. d. ʒiij.
M. D.

Cura Ficus. Cùm in *Ficoso tumore* sanguis nimis crassus sit, ille priùs incidendus ac volatilisandus est, in quem finem conducent varia acidum temperantia, ac dein volatilisantia remedia, ut sunt ⊖ volat. oleos. Elix. vit. liq. C. C. succin. bals. nervin. decoct. lignor. Præmissis his tumor hic dissolvendus est, in quem finem varii fotus, suffumigia ac Epithemata parari queunt ex herb. rutæ, cicutar. Nicotian. salv. flor. chamom. verbasc. melilot. sem. lini fœnigræc. bacc. lauri Juniper. ⊖ ♀i, ⊖ ✱co, ex quibus variæ concinnari possunt formulæ & tepidè applicari. Vel spir. matrical. cum spir. ⊖ ✱ci cum calc. viva parato imponatur, vel spir. calc. viv. fl. sambuc. &c. His nihil juvantibus, ad fortiora accedendum est, aquam nimirum quandam corrosivam, quam Doppelwasser vocant, adjici enim potest momentum ☿ii sublimat. vel præcipitat. item ☿ dulc. quâ aquâ plures curavit *Sorbait. c. 8. de Excrescentiis miris.*

Curatio Talpæ. *Talpa* cura pro causæ varietate variat, & hic conveniunt omnia ea interna superiùs dicta Diaphoretica ac absorbentia, item externa recensita resolventia ac discutientia, volatilibus oleosis ac resinosis mixta. Utplurimùm tamen Talpa sine manus operatione vix curari potest, quæ operatio fit vel applicato corrosivo, cui incisio per totam escharam sat profunda subjungitur, quo tamen corrosivo non semper opus est, sed statim fiat incisio, dein reliqua cutis ab ipso tumore digitis paulatim separetur, & ad fundum seu radicem deveniatur, quo facto eximatur tota massa inspissata, hinc mundificativa cum plumaceolis imponantur, donec vulnus sarcoticis consolidetur.

CAPUT XI.

De Tumoribus Cysticis, Ganglio, Atheromate, Meliceride, Steatomate & Emphysemate.

§. I.

Tumores hi, de quibus modò tractaturi sumus, nomen suum à diversitate materiæ intus contentæ sortiti sunt; hinc dicuntur Tumores Cystici, quia propriæ includuntur Cystidi, seu tunicæ, seu folliculo.

Ganglion. *Ganglion* describitur, quòd sit tumor durus indolensque cum cute sanâ, à tubulorum tendinosorum contorsione & induratione, post laborem utplurimùm in manibus pedibusque obveniens. *Germanis* à duritie dicitur Uberbein. Ganglia nihil aliud sunt, quàm nodi in nervis ac tendinibus. Nodi verò isti callosi, qui Glied-schwämme Germanis vocantur, differunt ab his duritie, & quòd non in nervis aut tendinibus existant, sed illis tantùm adjaceant. Ganglia cognominantur à figurâ externâ *corpora olivaria.*

Atheroma. *Atheroma* est species tumoris seu abscessus cum folliculo, in quo aliquid *pulti* simile continetur peculiari tunica inclusum. Si tumor talis, quod frequentius accidit, in capite excrescat, ob firmam capitis cutem firmiter cranio circumtensam, non tam extrorsum prominere potest, sed potiùs tumor talis latiùs sub cute capitis sæpè expanditur, unde tunc *Testudo*, item *Talpa nigra* appellari solet. Hoc in tumore materia proprio folliculo contenta & diutiùs retenta, subinde acrior redditur, & aliquando ipsum os cariosum reddere potest. Tales tumores si sunt immediatè suprà suturas, relinquendi sunt intacti.

Meliceris. *Meliceris* describitur, quod sit species tumoris vel abscessus cum folliculo, humorem melli similem in propriâ tunica continens. Melicerídem pilorum fasciculum intus simul continentem vidit Cl. Hoffmannus test. Eph. G. Dec. 2. A. 5. Obs 210.

Steatoma. Si verò materia in tunica propria contenta sevo vel adipi similis est, tunc vocatur Medicis vel Chirurgis *Steatoma.*

Sunt & alii ejusmodi tumores cystici, qui continent vel pilos, vel carbones, vel vitra, vel chartas

chartas, vel linteamina, vel vermes, aliamque materiam peregrinam, hinc nomina ista superiùs dicta essentiam horum tumorum non satis explicabunt.

Emphysema. *Emphysema* est tumor flatulentus, sub quo ventus vel flatus in tubulis, vel meatibus, vel peculiaribus tunicis continentur, tum enim flatus isti locum ampliorem quærunt, tubulos distendunt, sicque tumorem flatuosum *Emphysema* dictum excitant.

Certum est, quòd omnes istæ prædictæ materiæ contineantur in peculiari tunicâ, & in hoc omnes ferè consentiunt, quamvis in aliis differant. De Gangliis multùm disceptatur inter Auctores, sed potiùs controversia est de nomine quàm re.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* horum tumorum tunicatorum sunt partes membranosæ ac fibrosæ, quæ sæpè ita extenduntur, ut proprium sibi efforment folliculum, ad succos istos diversos continendos; cùm enim membranæ violentiùs aut ab externa, aut ab internâ quâdam causâ distendantur, facilè tunc dilatantur ac lacerantur, hinc ejusmodi Tumores tunicati oboriuntur.

Gangli verò pars affecta sunt nervi ac fibræ tendinosæ, & occurrunt Ganglia utplurimùm in articulis, manuum sc. & pedum, præcipuè verò circa juncturas apparent. Nervi plurimi in variis corporis partibus in cincinnos abeunt, & adeo inter se invicem intricantur, ut Anatomici tales coagmentationes *Plexum* dixerint, dein à plexibus proficiscuntur, & circumcirca dispergintur. Quando plures nervi in unum coëunt, observandum est, vasa, ex quibus constituuntur, nullam inter se habere anastomosin, & eam solummodo in ipsorum involucro reperiri, & cùm nervus in plures ramos distribuatur, vasa ipsius privatim in plura non dispescuntur, sed divisio in ipsorum involucro occurrit, & vasa, quæ unico comprehensa fuerant fasciculó, plurimos constituunt ramos; quæ omnia nobis magnum affundunt lumen ad explicandum Ganglion inferiùs de causâ petendum.

Diagnosis. §. 3. Parte affecta explicata ordine semel nobis proposito ad Diagnosin horum affectuum Tunicatorum accedamus. Ganglion ergò cognoscitur ex tumore duro, renitente inæquali, indolenteque, qui vel in manibus, vel pedibus mole suâ utplurimùm nucem avellanam adæquat, estque ejusdem cum cute sana coloris. Post laborem majorem homines in hunc incidunt tumorem. Tumor hic tantùm ad latera movetur, non verò prorsum aut retrorsum, & per hoc differt à Meliceride & Atheromate, item ratione duritiei, quæ in Ganglio observatur, differt à reliquis tumoribus Tunicatis.

Atheroma verò cognoscitur ex tuberculo utplurimùm in capite, sæpè etiam in aliis corporis partibus membranosis existente, in Tunica propria materiam pulti similem continente. Quod Atheroma in humero sinistro in spinam vergens ovi columbini magnitudine observarunt *Curiosi Germani Ephem. Ann. 2. Obs. 93.* Me præsente aperuit atheroma in pectore supra scrobiculum cordis Dn. Costnitz Chirurgus Cassellanus in 13. annorum ex quo atheromate quatuor unciæ materiæ pulti, similis effluxere.

Meliceris cognoscitur ex materiâ melli simili & proprio inclusa folliculo; prout *Steatoma* observatur, si materia folliculo proprio contenta sit sevo similis. Observatur etiam, quòd tumores hi tunicati Lunæ phases imitentur, & utplurimum circa partes nerveas radicentur, & proinde frequentiùs circa caput, collum, nucham & similia loca nervosa inveniantur, in carneis verò partibus *Sarcomata* oboriuntur. Facilè quidem patet, an sint proprio inclusi folliculo, quam verò contineant materiam, vix antequam aperiantur, dignosci potest. Ejusmodi tumores generantur intra corpus nostrum, prout id observavimus in Abdomine D. D. Dexbachii.

Emphysema facilè cognoscitur, facilè enim digito cedit, & non tàm durus est, quàm œdematosus tumor.

§. 4. *Ganglion* ad mentem *Veterum*, manuum juncturas ac talos frequentiùs, cubitum & caput autem rarius occupat; juxta illos quoque ex plagâ vel labore originem sumit, quatenus ex hisce, sc. plaga, percussione, nimio labore, nervosæ & tendinosæ partes in nodum quasi, ac consequenter in tumorem coguntur. Tumorem hunc à lentâ ac crassâ pituita oriri contendunt. Hinc Ganglium dicunt nervi contorsionem ex plagâ aut lassitudine provenientem, in pluribus quidem corporis partibus, maxmè verò in iis, quæ moventur, velut est summa manus & pes, obvenientem. Galenicorum opinio de causa Gangli.

Juxta Veteres *Atheromatis* seu Nodi causa est spiritus vaporosus; sæpè & oritur juxta Ipsos ab humidâ, ac mucilaginosâ, præsertim autem pituitosâ materia, aut utraque mixta; quocunque enim modo hæc causa sub cute latitat, ac per tempus ibidem manet, natura Deastra illorum adjuvante, varias formas induit & repræsentat, ut modò pulti, modò luto, amurcæ fæci similis evadat ac propria investiatur Tunica. Atheromatis.

Causam *Meliceridis* ac *Steatomatis* eandem esse dicunt, nempe pituitosum ac mucilaginosum humorum insipidum & in proprio folliculo latentem, hinc tantùm ab Abscessu differre ajunt. Meliceridis ac Steatomatis.

Emphysema, h. e. inflatio juxta *Galenicos* ex frigido crassiorique spiritu conflatur, hinc inflationes, quòd spiritus cutem intendat. Renitentur tangendo, ajunt, & hinc differre ab œdemate contendunt. Imò ipse *Hippocr.* statuit, quòd Emphysema sit copia spiritus flatuosi in cavitatibus, præsertim verò articulis. Emphysematis.

§. 5. *Paracelsus* Tumores hos Cysticos, ut *Ganglion*, *Atheroma*, *Meliceridem* ac *Steatoma*, apprimè describit sub nomine Sclroses, dicit enim, *Sclirosis* est Apostema, vel nodus, qui nascitur per excrescentiam novæ generationis, quando scil. natura superfluitatem ex centro generationis producit, accumulato postmodum in excrescentiam juxta membrum, in quo fuerit, generatur. Regeneratio juxta Ipsum major est, quàm ubi corpus nascitur; possibile est, ut fiat secunda regeneratio, & est pura superfluitas regenerationis. Tumores hi juxta Ipsum aliquoties in fronte nascuntur, ut nodus, in cervice & in manibus. Quando sub costis aut sub ventre nascitur, tunc ejus Duritiem non bene percipi posse ait. Ex mellifluis mineralibus hosce tumores, imprimis *Meliceridem*, produci posse nullus dubitat. Paracelsi cogitata de causis tumorum Cysticorum.

Emphysema esse à flatibus cum reliquis Auctoribus consentit, & sæpe ex accidentalibus provenire asserit, esseque sæpè arsenicalem inflationem præter salis resolutionem, siquidem omnis inflatio sicca producatur ex arsenico puro. Emphysematis.

§. 6. Hel-

Helmontii de causis horum tumorum opinio. §. 6. Helmontius Ganglion & tumores hos Tunicatos seu Cysticos induci vult à mucilagine ex la ice relictâ, & sub propria tunica latente, eandemque in tantam magnitudinem distendente, & materiam diversam exhibente.

Emphysema verò seu Inflationem deducit ex flatu à fermento vitioso spermatico producto, partes varias membranosas variè tendente.

Willisii ratiocinia de causis Gangl. §. 7. *VVillisius* innuit, *Ganglion* oriri ex fibris à duro quodam instrumento aut insolito, aut diutiùs tractato, vel à gravi aliquo corpore premente, à proprio situ deturbatis, sibique invicem propiùs & arctiùs admotis. Fibrarum ergò poris atque interstitiis strictioribus hoc pacto redditis, fuligines per ea evaporari solitæ retinentur, ac in illis coacervantur, ipsaque opplentes fibrarum duritiem ac tensionem adaugent; aquosioribus subtilioribusque earum particulis exhalatis, crassioribus verò remanentibus.

Tumorum Cysticorum. Tumores Cystici ex *VVillisii* mente progignuntur ex succo nutritio à sale acido in illo præpollente, viscidiore facto atque coagulato, & in cujusdam arteriolæ, per quam devehitur, fine remorante. Liquor autem ille crassior ac lentescens in vasis termino cæspitans, perpetuaque aggestione accrescens, arteriæ parietes dilatat, fibras ejus ab invicem semovet, ac in longius protendit, amplioremque illius cavitatem efficit. Fibrarum autem arteriæ fines à partibus ambientibus coërciti in sese mutuo incurvantur atque concurrunt, & aduniuntur, vasisque osculum obturantes folliculum ex eo efformant. Quum verò sal istud coagulans in humore nutritio dominium obtinens variæ sit indolis, minorisque vel majoris aciditatis, & sulphur in eo coagulatum crassius vel tenuius existat: Liquor concrescens dissimilis indolis reperitur, diversæque advertitur consistentiæ colorisque differentis; & varia ideò sortitur nomina tumor ex tali humore coagulato exortus. Si enim materia in folliculo conclusa pultem referat, *Atheroma* dicitur, si verò melli consimilis fuerit, *Meliceris* denominatur, at si sevo aut adipi par existat, *Steatoma* indigitatur.

Emphysematis. *VVillisius* autumat *Emphysema* ortum habere à flatibus in vase quodam contentis, illudque distendentibus ac dilatantibus, negat vero flatus primariam esse hujusce affectus *causam*, statuitque propriam illius originem deberi spiritibus animalibus in motu suo ab incongruo quodam perturbatis, qui inordinatè & turmatim per fibras nerveas in alicujus vasis tunicas irruentes, mirè illas inflant, atque distendunt, & quaquaversùs extumescere faciunt. Liquore verò in vase dilatato contento à vehementiore isto spirituum impetu validiùs agitato, portio ejus in vapores rarefit, & in flatus ampliùs illud spatium implentes cedit.

Sylvii opinio de causis horum morborum. §. 8. *Sylvius Ganglii* ac *Tumorum Tunicatorum* seu *Cysticorum* causam deducit à pituita viscida ac glutinosa, proprium sibi folliculum efformante, & in parte quadam corporis coacervata.

Emphysema ex flatibus in vasis aliisque cutis partibus collectis, partemque externam distendentibus oriri censet.

Cartesianorum judicium de causa Ganglii. §. 9. *Cartesiani* existimant, *Ganglion* produci à nimia nervorum & tendinum extensione, unde ramuli contorqueantur, ad latus excrescant, & simul liquor nervosus ex fibrula quadam dirupta effluat, atque circa nervum coaguletur, tandem continuo quodam effluxu cumulatus tumorem excitans. Hanc verò nervorum diruptionem ab externa quadam suscitari dicunt violentia, contusione scilicet, lapsu, distorsione, luxatione, quibus sæpius tumor hic in acceptis ferendus sit.

Atheromatis, Meliceridis & Steatomatis. *Atheromatis*, *Meliceridis*, & *Steatomatis* originem adscribunt chylo in propriis suis vasis ab acido quodam liquore coagulato, cujus partes crassiores caseosæ inspissatæ, & continuo aliarum affluxu adauctæ tunicam vasis illius extendant, quæ ita extensa folliculum constituat materiæ intus contentæ. Prout verò materia hæc caseosa vel mollior sit & aquosior, vel spissior, pinguior aut aridior, & ratione vulvularum, quibus vas illud chylosum constat, à se invicem dispersa, ita eandem modò pultis, ut in *Atheromate*, modò sevi, ut in *Steatomate*, modò mellis, ut in *Meliceride*, interdum etiam tophorum, carbonum, & quando plures quædam venulæ obstructæ, tandem succorum transfluxum admittere non valentes concreverunt, & invicem convolutæ fuerunt, pilorum, aliarumque rerum speciem præ se ferre affirmant.

Emphysematis. *Emphysema* ortum habere dicunt à succorum quorundam tenuiorum invicem mixtorum effervescentia, veluti si lympha acidiuscula & liquor nerveus particulis porosioribus constans, in parte quadam confundantur, & mediante æthere diversæ hæ particulæ actuentur, tum spirituosæ à reliquis sejunctæ tubulos musculorum distendunt, & tumorem ejusmodi flatulentum excitant. Dum verò particulæ porosæ succi nervei superant particulas acutangulas lymphæ, hasque destruunt, nullam etiam inflammationem produci statuunt, quoniam materia æthérea facilem reperit transitum. Nonnunquam tumorem hunc excitari credunt, quòd reverâ in parte ista aër distendens contineatur.

Nostra sententia de causa Ganglii. §. 11. Tumor, qui *Ganglii* nomine à plerisque nuncupatur, oboritur, *Mejudice*, si tubuli nervei vel fibræ tendinosæ ab insueto labore ita distorquentur, ut succi circulantes multas obstructiones pro offendiculo offendentes stagnent in tubulis tendinosis, tandemque ab humoribus à tergo insequentibus propellantur usque ad membranam illam, quæ tendinem circumvestit, ubi efformata fovea colliguntur & concrescunt, abeuntque in duritiem eximiam particulæ viscosæ ac terrestres, tenuioribus interim exhalantibus. Certum enim est, tumores nervis adnatici, nam *corpora* ista *olivaria* ab implicatione tantùm vasculorum nerveorum efformantur, ea prorsus arte, qua filum, ex quo funda contexta fuit, amplius spatium terere videtur in medio fundæ corpore, ubi lapis collocatur, quàm in funiculis, qui ex utraque ejus parte exoriuntur. Sic & Ganglion sæpè eodem modo generatur ac tumores tunicati, cùm quis manum intorqueat, facilè fieri potest, quòd vas aliquod nervosum comprimatur, hinc facili marte ejusmodi tumor producitur. Sunt etiam, qui credunt, Ganglion oriri ex succo nutritio abundante, & in tumorem viscosum coacervato.

Tumores tunicati omnes oriuntur, me judice, à vase chylifero à quacunque causa ampliato. Tunica enim illa, quæ circa hunc tumorem reperitur, nihil aliud est, quàm dilatatum vasculum chyliferum, vel vas, in quo succus, quo

nutrimur, continetur, & uti *Aneurisma* fit ex arteria dilatata, & varix à vena dilatata, cùm arteria, ubi aneurisma est, maximam habet dilatationem, quod & de vena in varice intelligas, sic hic dilatatur vas chyliferum, & chylus ibidem stagnans coagulatur, & in materiam vel pulti vel melli vel sevo similem abit, prout enim chylus variat, & evasatio diu durat. Causæ verò hanc dilatationem & extensionem producentes, plures esse possunt, primò glandula obstrui potest, à qua obstructione magis illa intumescit, hinc vas adjacens compressum dilatationem & extensionem producere valet. A causa quoque violenta vas aliquod chyliferum vel lymphaticum majusculum, vix enim hæc vasa inter se differunt, ad medium aut discindi, aut rumpi potest, & tunc necessariò chylus affluens nullamque resistentiam inveniens vas suum dilatat. Sæpè enim à contusione, ictu vel lapsu affectus hi tunicati orti observantur. Huc etiam refertur ipse succus ineptus, & per has angustias circulari non valens, qui reliquas partes membranosas dilatat, & ejusmodi tumorem pro humoris varietate, vel Atheromatis vel Meliceridis vel Steatomatis nomine insigniendum, producit: & cùm extensio sit dilatatio in superficialibus vasis lymphaticis, fit, ut in his lympha reperiatur, tunc Medici nomen indidere *Hydatidum*.

Tumorum Cysticorum. Nunc etiam paucis ad affectuum Tunicatorum phænomena explicanda animum dirigamus; ex omnibus verò apparet, quod succi in tali corpore fiunt crassiores, imprimis chylus, qui tardiùs circulatur, & sic stagnare cogitur. Dilatatio vasis fit sensim atque sensim, quoniam affluxus & appulsus succorum non sufficiens est; si verò materia circa tunicas semel sibi aliquam efformavit cavitatem & dilatationem, necessariò semper plures insequuntur particulæ ejusdem indolis, quæ ibidem colliguntur, & cum tempore talem constituunt Tumorem Tunicatum.

Diversitas materiæ, quæ in Tunicis his colligitur, deduci potest primò à conformatione vasis, in quo dilatatio fit, vasa enim cuncta ob angustiam & flexuram non quemlibet admittunt succum. Juxta hanc succorum, imprimis chyli, diversitatem, diversa reperiuntur vasa chylifera ad hanc vel illam nutriendam partem. Sic etiam à mixturâ sanguinis diversitas materiæ dependet, cùm in quibusdam subjectis succi sunt tenuiores, quàm in aliis, ubi reperiuntur crassiores, in quibusdam succis vel est acidum, vel salsum, vel oleum, vel spiritus abundantiores; si addas & hanc causam, mutationem nempe vasis in longum & latum, quam figuram nactum est vas, dum dilatabatur, si enim dilatatur vasculum vel tunica, fibrillæ coarctantur, & hinc fit expansio major, & ob majorem vel minorem extensionis gradum etiam cavitas major vel minor efficitur; in senectute ob fibrarum coarctationem vasa latiùs distendi nequeunt, in Juvenibus verò fibræ meliùs extendi possunt: ex quibus omnibus sequitur, peculiarem in his vasis separari succum.

Si materia stagnans vel acidior, vel oleosior, vel spirituosior, vel salsior existat, juxta horum varietatem succorum materia hisce in tumoribus Tunicatis, vel tenuior, vel spissior, vel pinguior, vel durior apparebit.

Sic etiam diuturna stagnatio hujus evasati succi hanc vel illam faciem induere facit; si enim particulæ continuò in motu suo conserventur, & inter se ratione figuræ mutentur, facili marte fieri potest, ut oleosæ particulæ à spirituosis deserantur, & mixtura turbetur. Pressio quoque externa ansam dat, ut materia in his tumoribus contenta compactior reddatur, quia particulæ invicem hamis & uncis combinatæ sunt, prout in oleis destillatis videre est, quæ amissis spiritibus incrassescere solent.

Si ergò ipsius materiæ stagnantis cuspides ab acido præsenti per mensium aliquot spatium planè disrumpuntur vel franguntur, materia commutatur in *materiam duriorem* pinguedini bovinæ non dissimilem, & sic producitur *Steatoma*, quia acidum particulas figit volatiles.

Si verò in tumoribus his tunicatis plus salis fixi quam acidi colligatur: materia pulti erit similis, quia particulæ fixæ talem mutationem, quam volatiles, non efficiunt in succis, hinc oritur *Atheroma*.

Quilibet ergò ex his facilè mente assequi potest, quòd materia per tot menses latens stagnansque in parte aliqua plures mutationes circa figuras subeat, ex quarum particularum figuris, mixtura, combinatione, motu, hoc vel illud corpus generari posse neminem latebit, qui saniorem Philosophiam modò summis degustaverit labiis, quæ materia toties mutari potest, quoties diversæ ibidem colligantur particulæ.

Non necessum est, si hæc vel illa extranea in ejusmodi tumoribus tunicatis reperiantur, statim ad Diabolicas confugere artes, quando sc. vel muscæ, vel vermes, vel pili, aliaque inveniantur peregrina, cùm & hæc ovulis aliisque miscelis succorum oboriri queant. Non verò omnem incantationem abesse volumus, & consistunt illa in quadam fascinatione, & Diabolus sæpè fucum facit suis præstigiis, & sæpiùs inter puris ac materiæ effluxum quædam immiscet & supponit, quibus se mancipiis suis potentem, aliis formidabilem reddere vult: & cùm sæpè hæc non fideliter referantur à circumstantibus & nimis credulis ac garrulis, plura hâc vice addere non libet.

Quod verò proprii folliculi generationem seu productionem attinet, ipsum sequenti modo generari videtur. Fibræ crassæ aut laceratæ, & sic à se invicem separatæ: ut in naturalem unionem haud ampliùs redigi queant, à nutrimento distenduntur in largius ac protenduntur, hinc emittunt fibras, quæ mutuò concurrentes, talem constituunt membranam, quæ membrana nutritia & dilatata cum tumore incrementum capit, quoniam succus transsudans non ordinario situ transponitur, sed coagulatus coacervatur simpliciter, materia aut sero, aut pulti aut melli similis efformatur. Juxta Lunæ phases hi tumores Tunicati augeri vel minui observantur.

Causa *Emphysematis* seu *Tumoris Flatulenti* est obstructio pororum à quâcumque causa oborta, cum sæpè crassiores & copiosiores vapores per poros obstructos transire impediti, *flatus* constituunt. Flatus enim nihil aliud est, quàm vapor crassùs in cavitate musculorum, vel aliarum partium conclusus, compressusque, qui distendens expandensque partem membranosam, in eam veluti ventus impellitur, sicque *Emphysema* constituit. *Emphysematis.*

§. 12. Quod

Prognosis. §. 12. Quod *Prognosin* dictorum affectuum concernit, magis vel minùs curatu difficilis est, prout ipsa causa, videlicet crassities fuerit major vel minor. Cùm Ganglion non vitæ exitum minetur, attamen est affectus curatu difficillimus, qui nec emollientibus, nec discutientibus aliisque specificis volatilibus obedit, hinc affectus hic ægros sæpè ad vitæ finem comitari solet, quia indolens est, non magni æstimatur, nec Chirurgi opera imploratur.

Sic etiam Tumores Tunicati absque periculo per plures gestantur annos, & lento progrediuntur gradu, medicamentis etiam rarissimè cedunt. Sponte tamen nonnunquam suppurantur, & modò in ulcera sordida & fistulosa abeunt, modò accuratiore cura inferiùs explicanda radicitus tolluntur. Atheroma interdum in putrefactionem abit, & quemadmodum ulcus ad basin se extendit, quo venæ sæpè eroduntur & periculosæ hæmorrhagiæ causæ existunt, imò duas sanguinis libras effusas esse ex Atheromate aperto legimus in *Ephem. German. Ann.* 2. *obs.* 93.

Omnes hi Tumores Cystici sunt ferè sine periculo, attamen, quia sæpè enormem excrescentiam, nonnunquam deformitatem inferunt, curandi sunt.

Emphysema pro loci varietate variat, facilè aliàs curatur; non verò aperiendus est tumor flatulentus.

Diæta. §. 13. Si æger ritè curari vult, oportet, ut & exacta utatur Diæta, si enim sanguis & succi impregnati sunt multis viscidis, tenacibus ac terrestribus particulis obstructionem patientibus, fixoque sale poros vasorum obstruentibus, ac sensim nimis dilatantibus, viamque particulis viscidis præbentibus. Victûs ergò ratio optima instituitur, quæ ferociam salis mollitie suarum partium demulcere valent. Aër hisce in affectibus sit temperatus, ad calidum vergens & sale volatili multo refertus, vitetur aër multis particulis terrestribus ac crassis aut nimis nitrosis acidis repletus, ut est aër nempe frigidus ac marinus, qui succos ac ipsum chylum in vasis circulantem, coagulando vel inspissando adeò crassum reddunt, ut postmodum morbi præfati inde oboriantur. Indulgeant ægri cibis facilioris digestionis, quique exhibent nutrimentum subtilius, quod facilè in forma chyli ad sanguinem delatum leges circulationis sequi potest. Exulent omnia acida & viscida salsa, &c. Potus sit cerevisia optima, cui interponatur. Potus Theæ vel Caffeæ ad sanguinem & succos attenuandos, sicque ad circulationem faciliorem incitandos, exulent omnia vina atque potulenta acida. Exercitia, somnus ac vigiliæ, imò & alvus sint pro consuetudine. Excretiones quoque solitæ suppressæ aut nimis auctæ, quatenus multùm ad affectuum horum productionem faciant, ad ordinarium incitentur cursum.

Quantum animi pathemata œconomiam nostram turbare queant, vel ex eo patet, quòd ex nimio terrore, gaudio ac mœrore nonnulli vitam cùm morte commutaverint, hinc & multùm ad affectus nostros producendos contribuere possunt: cùm enim anima corpori tam amico fœdere juncta sit, ut nihil ipsi eveniat, quin pro illius constitutione aut simul gaudio afficiatur aut tristetur, aut id, quod corpori molestum est amore conetur, si forte corpori inopinatè gratum aut pernitiosum quid obveniat, illi statim in auxilium adesse omni ratione conabitur, quando spiritus magna copia ad omnes corporis partes determinabit, qui tanta celeritate, fulminis instar, ad singula corporis puncta penetrabunt, ut inde sanguis & reliqui succi non duntaxat in certo particularum suarum ordine conturbentur, quo postmodum paucos spiritus promere queant, sed magno isto impetu sæpiùs ex latibulo quodam expellitur fermentum peregrinum, quod humoribus admixtum œconomiam animalem turbat.

§. 14. *Galenici* in *Ganglio* calcem vivam cum adipe anserino & terebinthina prodesse dicunt, medicamentum ex Achate lapide parant & imponunt, vel sequens: Galenicorum cura in Ganglio

℞. *Cerussæ*,
resinæ pinûs,
olei veteris,
ammoniaci Thymiamatis,
galban. aa. ℥j.
Ceræ trientem.
M.

Laminam plumbeam crassiorem, veluti sunt verricula, Ganglio majori imponunt ac deligant. Gravitate enim dissolvi ajunt per longum tempus.

Commendant etiam oxerum & masticherum Emplastrum. Sunt qui benè fricant Ganglion cum sale & fol. sambuci, simul mixtis, dein applicant emplastrum de cicuta. Veteres in curatione *Ganglii* à Chirurgia abstinent, ac solis medicamentis utuntur, præsertim verò Gummi ammoniacum super ignem emollitum & ad Emplastri formam redactum cum lamina plumbea superponunt, ne verò hinc & inde moveri possit, arctis vinculis constringunt; si transactis aliquot diebus Ganglium emollitum fuerit, nulla rei mentione ad ægrum facta, statim (dum adhuc calet locus,) vincula tollere, pollicem dextræ manûs Ganglio immittere, ac reliquos quatuor digitos parti affectæ injectos comprimere jubent, inde Ganglium citò dissolvi & evanescere sperant.

In *Atheromate*, *Meliceride* & *Steatomate* Chirurgiam, uti in strumis, adhibent, quæ consistit in Sectione, excoriatione & suturis, reliquaque curatione: eam verò operationem ità instituunt, ne & pelliculam saucient, eò quòd contentus humor effusus impediat Chirurgiam, & ne partem ipsius relinquant, quæ regenerationis plerumque causa fit, circa manuum juncturas, & malleolos, & partes, quæ secundùm articulum moventur; quemadmodum etiam struma, si aut tota aut pars ipsius relinquatur. Quod si tale quid relictum fuerit, melius esse dicunt non suere, sed erodentibus medicamentis relicta consumere. Atheromate, Meliceride, & Steatomate.

In *Emphysemate* curationis scopum esse ajunt, corporum rarefactionem & crassi spiritûs attenuationem per calida ac tenuium partium medicamenta perficere. Præmissa evacuatione per hydragoga, quæ pituitam seu serum ceu materiam (ex qua flatus generantur,) evacuant, progrediuntur ad sacculos ex carminativis, discutientibus ac calefacientibus, eosque calidè parti affectæ imponunt. Si verò musculi ob contusionem inflati fuerint, partes valdè calida & acria ægrè ferre dicunt, quare ab initio mitigantibus perseverare oportet, declinatione verò contingente in discutientibus. Utuntur itaque sæpa Emphysemate.

cum modico oleo, lanis fuccidis excepto, aut etiam cerato ex œfypo admixto, & curam adhibent, quo caliditas permaneat, nam frigiditatem non conducere ajunt. Poftquam verò mitigatio facta eft, acetum admifcent & nitrum aut aphronitrum, & poftea etiam lixivium: poftremum autem emplaftra difcufforia adhibent usque ad perfectam mali difcuffionem, ftrigmenta fervefacta primùm, ut pura fiant, excolant ac rurfus in ollam injiciunt, & tritam calcem vivam inftar farinæ infperfam inferciunt, donec luti fpiffitudo fiat, quo tum utuntur.

Paracelfi cura in Ganglio, Atheromate, Meliceride & Steatomate.

§. 15. *Paracelfus* in Tumoribus Cyfticis, *Ganglio* nempe, *Atheromate*, *Meliceride*, *Steatomate* curandis eodem modo inceditac in Tophis & Sclirofi, commendat ergò in eum finem fequens unguentum,

℞. *Ol. myrtillor.* ℥ij.
N. Mofcatæ ʒß.
Axung. jumentorum ʒij.
petrolei. ad pondus omnium.
M. f. Mixtura.

In Emphyfemate.

In *Emphyfematis* curatione ritè inftituenda *Paracelfus* ab apertione & rebus ficcis cavere præcipit, & refolutioni materiæ potiffimùm ftudere, varia ergò ex ficubus, oleo, ex bacc. Juniper. farin. fabarum parare jubet cataplafmata. Ad ventum in Tumoribus abigendum fequens vel fimile laudat cataplafma:

℞. *Ol. ex bacc. Juniper.*
amygd. dulc. aa. ℥j.
farin. fabar. ʒß.
fim. columbin.
caprar. aa. ℥ij.
Aceti q. f.

M. f. l. a. cataplafma, quod fuperponatur mane, fub meridiem & vefperi. Vel feq. Empl.

℞. *Terebint.* ℔ß.
Cumin. ℥iv.
fem. lactuc. ʒvj.
cera q. f.
M. f. Empl.

Helmontiana cura in tumoribus hifce.

§. 16. *Helmontius* in affectibus Cyfticis, ut Ganglio, Atheromate, Meliceride & Steatomate omnia ea, quæ in aliis Tumoribus reperta habet & hic prodeffe ait. Internè propinat oculos ♋, aliaque Diaphoretica, quæ infigni cum utilitate intus exhiberi poffe fperat. Topicè verò emollientia adhibet, potiffimùm in tumore duro oleum illud commendat, quod in ftrumis depellendis fæpiùs probatum reperit, & oleum ftrumarum ab ipfo vocatur.

Helmontius Emphyfema feu Tumorem flatulentum per femina flatus difcutientia auferri posfe contendit, anifi, dauci, carvi, anethi, cymini, imprimis cùm propter contufionis injuriam pars quædam lacerata in furorem concitetur, qui per remedia ifta infigniter mitigetur.

Willifiana curatio Ganglii.

§. 17. *VVillifius Ganglion* curare ftudet, illud infenfibiliter refolvendo laminæ plumbeæ ope, quam parti firmiter applicat, vel folam, vel Mercurio vivo illitam, vel oleo Juniperi deftillato infinctam. Folia fempervivi majoris itidem adhibet; inferiorem eorum cuticulam priùs detrahendo, novaque manè & vefperi imponendo. Gummi Ammoniacum in emplaftri formâ parti etiam applicat. Sed fi *Ganglia* hifce omnibus refiftant, ad emplaftrum de Ranis Vigonis cum Mercurio confugit, vel etiam parti fucceffivè imponit plumbi laminam fpiritui vini & aceto deftillato infufam, cui euphorbium infpergit.

Atheromatis, Meliceridis & Steatomatis.

Atheroma, Melicеridem, & Steatoma fimili tractat methodo. Statim enim follicitè materiam aggeftam tum internis tum externis medicamentis infenfibiliter difcutit. Sed quum illud infrequentiùs contingat, imò & in recentioribus tantùm tumoribus cyfticis hoc exfpectare liceat; materiâ parumper maturatâ tumorem aperit, humorem evacuat, & loculum penitùs excidit, ulcusque deinde curat balfamo vel fulphuris vel Peruviano; nulla autem fupereft refolutionis fpes, fi tumor aliquamdiu duraverit, & ad Chirurgi manum, tanquam ad facram anchoram tunc recurrere neceffe eft. Cyftis enim, ut jam dictum, radicitùs tollenda venit, nec minima quidem ex fibrillis illam conftituentibus eft relinquenda, ne novus deinceps Tumor exfurgat, qui deinceps in diuturnum fœtidumque ulcus, aut fiftulam abit. Ad hunc autem finem affequendum utitur vel inftrumento Chirurgico, vel unguentis exedentibus. A principio enim hos Tumores maturat emplaftro ex gummi ammon. pyrethr. & ol. fuccin. deftill. parato. Poft apertionem autem unguentum Ægyptiacum in finum immittit vel purum, vel cum terra vitrioli, & pauco viridi æris auctum.

Emphyfematis.

In *Emphyfematis curatione* abftinet à phlebotomia, uti & à catharcticis atque Diaphoreticis, & Diuretica, qualia funt fequentia, folummodo commendat:

℞. *Milleped. vivor. mund.* ℥iß.
Nuc. Mofch. incif. No. j.
Simul contufis affund. aquæ diureticæ infra fcriptæ ℔j.
f. expreff. dof. ℥iij. *ad* ℥iv. *bis in die.*

℞. *Baccar. Juniper. virid.*
fambuc. aa. ℔iij.
Conor. abiet. ℔ij.
Jugland. virid. ℔j.
Cort. VVinter. ℥ij.
citr. ℥iij.
Aurant. ℥ij.
Limon.
fem. ammeos,
erucæ,
nafturt. aa. ʒvj.
aneth. ℥j.
affund. fer. lact. è vin. alb. parat. ℔iv. *deftill. organ. commun. totus liquor mifceatur.*

Tumori autem fequentia topica applicat:

℞. *Flor. fal. armon.* ℥j.
cryftall. min. ℥ij.
vin. tenuioris multo phlegmate imbut. ℔ij.

Mifc. & diffolve in vitro, huic liquori pannum lineum bis in die intingit, & tumori flatulento applicat.

Vel:

℞. *Empl. Diafapon. h. e. de minio cum fapone Veneto* f. q.

extendatur tenuiter fuper alutam tenuem, quod parti impofitum in illâ per aliquot dies finit, ipfumque tum renovat.

Sylviana cura in Ganglio & tumoribus cyfticis.

§. 18. *Sylvius* in Ganglio reliquisque Tumoribus Cyfticis curandis ad glutinofam pituitam peccantem corrigendam, incidendam & attenuandam, ficque tumores refolvendos, falia commendat volatilia frequentiùs in vino vel liquoribus

bus aliis indita sumenda, sive sint ex animalibus deprompta, sive in vegetabilibus contineantur. Externè olea & unguenta illinit emollientia & dissolventia ex oleo laurino, Philosophorum, unguento martiato, vel cataplasmata ex plantis aromaticis parata, imprimis verò Emplastrum suum carminans commendat. Ad evacuandos humores viscidos pilulas suas laudat magistrales.

In Emphysemate. In *Emphysemate* ad pituitam viscidam resolvendam & bilis actionem juvandam carminativa laudat, ut spiritum nitri dulcificatum, & potissimùm spiritum suum carminativum, aliaque flatus discutientia ac sudorifera volatilia & fixiora quæcunque.

Inter Externa magnificat *Sylvius* cataplasmata ex floribus chamomillæ, baccis lauri, semine cumini, olea rutæ, nardinum, anethi, vel unguentum martiatum & similia partibus flatibus distentis adhibita.

Cartesianorum modus curandi Ganglion. §. 19. *Cartesiani* talem subministrant *Ganglion* curandi rationem, quâ tumor ille spissus ex liquore nerveo coagulato productus resolvatur, dissipetur, & à nervorum ramis & tendinibus amoveatur, ut rami illi & tendinum extremitates à distorsione & convolutione liberari, & in situm convenientem reponi queant, qua de causâ emollientia & interdum suppurationem promoventia tumori imponunt, qualia sunt emplastrum ex galbano, vel Gummi Ammoniaco in vino dissolutis, diachylon cum gummis, de ranis cum ☿io, vel tumorem illinunt balsamo nervino, spiritu gummi Ammoniaci & ⊖is ✳ci invicem mixtis. Adhibent etiam ad coagulati illius succi dissolutionem impetrandam laminam plumbeam ☿io illitam, vel auream, quam super Ganglion firmiter alligant, vel digitis comprimunt, aut duobus prioribus digitis manûs sinistræ illud prehendunt, & dextrâ percutiunt, ut itâ dissipetur; quo facto emplastrum defensivum *Vigonis* superimponunt. Sectione quoque secundùm longitudinem institutâ illud nonnunquam student auferre.

Atheroma, Meliceridem & Steatoma. *Atheromatis, Meliceridis & Steatomatis* curationem peragunt emollientibus, ut sectione postmodùm faciliùs materia intus contenta unà cum folliculo suo sive cystide eximatur. Sequens itaque emplastrum singulariter celebrant.

℞. *Gummi Ammoniac.* ℥ij.
🜂is ℥ß.
Camphor. ʒij.
Euphorb. ʒj.
Ol. petr. q. s.
M. f. Emplastrum.

Sectionem crucis formâ super tumore instituunt, ad ipsam usque materiam, tum cutem elevant, & materiam spatulâ à reliquis partibus separant, hinc unà cum tunica illa eximunt, & suscitatam fortè hæmorrhagiam ob diruptas venulas aut arteriolas convenientibus remediis sistunt, cavitatem unguento Ægyptiaco, vel melle chelidonii mundant, reliquias aquâ sublimata, ☿io ♉to vel alumine penitus absumunt, & curam uti in aliis ulceribus debitè absolvunt.

Emphysema. *Emphysemati* conferre credunt interna remedia effervescentiam sedantia & discutientia, quæ parantur ex crystallis ♀i, ebore Philosoph. pp. floribus ✳ci, oculis ♋, nec non aliis sudoriferis & diureticis lympham resolutam extra corpus eliminantibus. Inter externa tumori adhibenda sequens approbant linimentum.

℞. *Unguent. martiat.* ʒiiß.
Agripp. ʒiß.
Sperm. cet. ʒß.
ol. ♂. aneth. gutt. vj.
cumin. gutt. iiij.
Petr. alb. ℈j.
F. Linimentum.

Fotus etiam & cataplasmata deprædicant ex herbis betonicæ, menthæ, chamædrios, salviæ, phellandrio, foliis rorismarini, floribus sambuci, chamomillæ, farina fabarum, 🜍o & sale Ammoniaco parata, uti & emplastrum de baccis lauri, oleo Philosophorum malaxatum & calidè impositum.

§. 20. In cura *Ganglii nostro* judicio eò incumbendum est, ut obstructiones tollantur, ac succi viscosi ante omnia attenuentur, hinc præter interna volatilia & incidentia solis externis peragitur remediis, ut sunt ∽ lumbricor. matricalis, vini camph. item fotus & cataplasmata ex blandè resolventibus parata. Hisce verò nil juvantibus, eò deveniendum est, ut exstirpatio hujus instituatur manu Chirurgi exercitati, quæ per Sectionem fit. hinc Ganglion circa articulos vel alibi emergens tollitur vel concussione aut digiti compressione firmiore, seu manu fricetur vel validè comprimatur, usquedum incalescat, mollescat, & evanescat, & sic vi compressionis succi tumorem constituentes iterum quaquaversum protrudantur & quidem per tubulos; & ne recidivam patiantur ægri, ad succos porrò attenuandos obstructionesque reliquas tollendas, ipsi tumori superimponatur lamina plumbea aut alia simplex ☿o incrustata, & super hanc Emplastrum tenaciter hærens (vulgò Hefft-Pflaster/) cum spleniâ compactiore & deligatione arctiore, eousque quo cystis rupta & materia intus contenta discussa fuerit, quod sæpè intra mensem & citiùs contingit; vel loco laminæ imponatur Emplastrum de ranis cum duplo ☿ii cum strictâ ligatura, quæ impedit ne succi viscosi inconsuetâ cavitate iterum ut antè cumulentur. In quem finem & Emplastrum nostrum de Thea egregium erit, item de Labdano, Divinum *Barbettes*, Diaphoret. *Mynf.* Alii aliquid de emplastris his dictis, aut gummi saltem ✳c. dissolutum sub forma Emplastri laminæ plumbeæ supponunt, & facta decente deligatione eundem exspectant effectum. Sequens linimentum Gangliis illitum à pluribus magni æstimatur. *Noster methodus curandi Ganglion.*

℞. *Ol. Limac.*
lumbric. terr. aa. ʒij.
lil. alb.
chamomill. aa. ʒiß.
verbasc.
Tabac.
sambuc. aa. ʒj.
castor. ℈ß.

Quo linimento manè & vesperi artus Gangliis infecti & deturpati calidè illinantur, vel loco hujus fotus instituatur ex herbis Absynth. Arthemis. Origan, Salv. gran. Juniper. in lixivio decoct. Item suffumigiis utendum est ex gummosis aliisque discutientibus volatilibus. Sed breviori manu negotium hoc succedere videtur, si nempe pugni ictu duplici fortiore, membro super tabulam commodè situato rumpatur capsula, quod vugus imitari solet, tumorem versus tabulæ apicem

apicem aliudve corpus solidius premendo, sicque pariter cystim ejus lacerando. Sed ubi Tumor altas jam egerit radices, & per annos duraverit aliquot, tunc ad præscriptum Celeberrimi Domini *Muys* ferula lignea haud differens ab illâ, qua Præceptores in castigandis pueris utuntur, nisi quod plumbi portio in illius medio infusa jaceat, juvat, & talis ferulæ uno ictu, ægroti facie à manu affectâ in dorsum aversa, tumor rumpi solet. Quo remedii genere prælaudatus vir Ganglium per quadriennium patientem vexans evanescere vidit, cujus medela brevi per Emplastrum & strictam ligaturam absoluta fuit. Qui à duro hoc cuneo abhorrent, ii uti possunt sequenti vel simili linimento.

℞. *Ol. de Laterib.* ℥j.
terebinth. ℥iij.
ceræ ʒij.
camphor. gutt. v.
vitell. ov. No. j.
M. f. linimentum.

Quidam ex Chirurgis sunt, qui aperiunt Ganglia, eaque per suppurantia sanare tentant. Alii Emplastrum Arsenicale extollunt, ac dein ictum pugni. Rarum est, quod Cl. *Muys.* refert in *Podalirio* suo ex *Blankardo*, materiam Ganglii ex cadavere exemtam instar crystalli pellucidam apparuisse & satis duram, eamque literas subjectas exhibuisse, multò majores, quàm erant revera, sic ut illud Ganglion tum temporis pro microscopio inservierit, quod tamen phænomenon non tam ejus pelluciditati, quam figuræ attribuendum existimo, quòd facilè experiri est, dum pupilla ex vitulo alioque animali exemta imponatur chartæ, literas videbis multo majores, quàm erant reverà.

In *Ganglio* ETTMULLERUS folia sempervivi majoris, cui detracta sit inferior cuticula commendat, quæ imponatur quotidie, manè & vesperi removendo, meliore jure applicatur lamina ♄ni 🜕 vini camph. irrorata & adspersa euphorbio, quod Ganglia successivè dissipare ajunt, ut penitus tandem evanescant.

Atheroma, Meliceridem, & Steatoma. Quod Therapejam affectuum reliquorum Tunicatorum *Atheromatis*, *Meliceridis* & *Steatomatis* attinet, cura ferè eadem est, eorum enim sublatio fit per interna volatilia & fluiditatem succorum conciliantia remedia, ut sunt potus Theæ vel Caffeæ more jam recepto calidè absorbendus, aliaque incidentia & Diaphoretica sæpiùs recensita. Cura verò insensibiliter peragitur per attenuantia & resolventia fortiora medicamenta, imprimis si tumores hi adhuc materiam fluidam contineant. Sensibiliter verò magis cura perficitur per Maturantia, Septica atque Sectionem.

Inter Resolventia medicamenta primas tenent calx viv. ejusque decoctum, 🜕 vin. camph. 🜕 matrical. cum aliis oleis aromaticis & gummosis mixta vel in Emplastra redacta, quæ sæpè post pugni ictum imponi possunt ad materiam melius resolvendam. Ex. gr.

℞. *Gum. Galban.*
✱ci,
Styrac. calam. aa. ʒiij.
Resin. pini ℥ß.
Ol. Guajac. ʒj.
ceræ ʒß.
Philosoph. ʒiß.
pulv. rad. bryon. ʒj.
M. f. l. a. Empl.

Emplastrum nostrum de Thea, item de Labdano, de cicuta, de Tabaco, item Divinum de Ranis cum ☿ de Galbano Muys. & Magneticum, imprimis si quid Camphoræ addatur, egregia sunt in resolvendis quibuscumque Tumoribus, præsertim in his Tunicatis. Vel in forma linimenti sequens vel simile præscribatur:

℞. *Ungu. Dialth.*
Martiat.
ol. Laurin. aa. ℥ß.
Philos. ʒij.
ceræ ʒj.
Tinct. Galbani ℥j.
🜕 ⊖ *✱ci volat.* ʒiij.
Camphoræ ʒij.
M. & illinatur, dein superiùs præscriptum applicetur Emplastrum.

Balsamus Peruv. item vapor à pyrite ignita exceptus, & oleum rubetarum à *Barbette* laudantur.

Quoad maturantia medicamenta asterisco notandum est, quòd hisce cautè incedendum sit, ne, quemadmodum à potentioribus exsiccantibus durities redditur scirrhosa, maturantium fortioribus malignitatem cancrosam inducamus. Meliùs ergò mitioribus resolventibus ut Empl. ex. gum. ✱c. ol. succini & pulv. rad pyrethri mixto tumores hi discutiuntur; mediante enim hoc remedio Tumorem tunicatum in maxilla ruptum fuisse testatur *Sennertus*.

Caustica verò seu corrosiva medicamenta externa Tumores hos Tunicatos erodentia aliquando in usum vocantur, quæ cutem cum folliculo eorum abrodunt, sicque Tumores excavant, eapropter ea in Meliceride, Atheromate & Steatomate maximè conveniunt. Ex quorum erodentium seu causticorum classe cuti erodendæ applicandorum sunt lapis infernalis sive causticus officinarum, oleum vel butyrum ♁nii, item ⊕lum ☽æ, vel quæ Escharâ, quam illa induxerunt, remotâ, ipsum folliculum penitus erodunt, inter quæ sunt viride æris, colchotar dulciss. Alum. ust. ☿ ♎tus, & ♏tus, ungu. fuscum *Wurzii*, quibus tamen medicamentis eo allaborandum est, ut cum materia contenta omnis folliculi substantia auferatur & ossa quoque, si his adhærescant tales humores, studiosè abradantur, aliàs Tumores hi in ulcera abeunt fistulosa, facileque repullulant.

Chirurgica ac manualis curatio horum Tumorum Tunicatorum consistit in pugnæ ictu, prout superiùs in curatione Ganglii diximus, posteà curari potest ut aliud ulcus. Caustico priùs adoriendi, & cultro reliquiæ exscindi possunt. Operatio ergò sequenti modo peragenda est: Incidatur cutis superposita ad formam crucis, & manu labris à Tumore separatis cystis eximi debet cum tota intùs contenta materia, quæ interdum pinguedinis, mellis, pultis, interdum lapidis, vel calcis, vel etiam ceræ, vel glandulæ coctæ similitudinem habet, &, si aliquid membranæ remanserit, ad istam destruendam penicillum 🜕 ⊖ commun. imbui, & sic applicari potest;

Vel:

℞. *Empl. dia*🜂. ℥iij.
ol. succini,
♀ aa. ℥ij.

M. &

M. & applica Tumoribus Tunicatis, Lupiæ, aliisque.

Materia sublata, curatur ut aliud vulnus.

Dum hæc scribo, in mentem venit sequens casus: Condiscipulus meus *Selein* dictus, Francothalensis, sub mento maximum sensim ac sensim nactus est Tumorem Cysticum, quem tandem curandum suscepit Empiricus quidam Gallus nomine *Atavan* notissimus, qui materiam in Cystide contentam Sectione instituta me præsente exemit promtissimè, quæ materia erat glandulæ coctæ similis, sed post aliquot dies obveniebant Symptomata graviora, ut die à Sectione octavo inter parentum lachrymas optimæ hic spei Juvenis animam efflaverit. Dum hæc scribo, puero Cystis aperiebatur tum difficulter separatur folliculis evacuatâ jam materiâ, folliculi interna facies exempta materiâ est, quasi ex plicis composita.

Emphysema. Curatio *Emphysematis* consistit potissimùm in removendis tubulorum obstructionibus, per interna Diaphoretica volatilia ac carminativa specifica, ut sunt ∾ nitri dulc. Essent. carminat. camomill. Rom. cort. aurant. menth. Zedoar. arcan. dupl. sem. carminativa quæcunque, & ex his parata ∾tus & olea. Omnia enim aromatica hic egregia sunt, ut Tinctura cinnamomi, macis & sexcenta alia cum ▽ fœnicul. carmin. aliisque propinanda. In Juniorum gratiam esto sequens formula:

℞. ▽ *fœnicul.* ℥ij.
carminat. ℥j.
f. chamom. ℥iß.
Essent. cort. aurant. ʒiij.
∾ *nitri dulc.* ℈ß.
Syr. fl. chamom. ʒvj.
M. d. cochleatim.

Vel detur per vices arcanum duplicatum à ℈ß. ad ℈j. excellens in flatibus remedium, interponantur ∾ anis. angel. matrical catarrhal. Elix. vit. Essent. bacc. lauri, Juniper. ∾ ⊖ ✳ci anisat. Ut & omnia reliqua salia volatilia oleosa conducunt. Solis enim sudoriferis internis curatur *Emphysema*.

Externè in *Emphysemate* conducunt sacculi ex fl. chamomill. sambuc. sem. anis. &c. in vino cocti & tepidè parti flatulentæ impositi, vel parentur ex herb. ruthæ, scord. Malv. fl. chamomill. sem cumin. carvi, bacc. lauri, Juniper. ⊖ ✳ci, ♀i, &c. Ex quibus pro re nata parentur fotus vel Epithemata vino Gallico vel lixivio incoquenda, & calidè applicanda. Vel sequens:

℞. ▽ *fl. sambuc.*
♆ aa. ℥ij.
♎ *vin. Camph.*
matricalis,
Angel. aa. ℥j.
M. cum quadruplicatis linteis applicandum Epithema.

Ceratum de *Cumino*, Empl. de bacc. lauri, de Theâ, de Labdano, carminat. Sylv. &c. optimo sæpè cum successu applicantur.

Tumores hi flatuosi haud incidi, aut ferro aperiri debent; Gangræna enim ac Sphacelus facilè subsequi solent, sed potiùs medicamentis idoneis cataplasmatibus, aliisque oleis chamomill. Philosophor. succin. carvi, cumini, anis. &c. resolvendi ac discutiendi sunt. Conducunt etiam suffumigia ex carminativis ac gummosis resinosisque parata.

CAPUT XII.

De Aneurismate & Varice.

§. I.

Affectus quivis & eorum causæ internæ non alibi quærendæ sunt, aut reperiri possunt, quàm in succis & canalibus, ex quibus partes solidæ & universum corpus conflatum est; nam quia sanitas, vires & vigor actionum à partium solidarum motu pendent, hæc verò à succorum agitatione, adeoque necesse est, ut succi per canales fluant refluantque quá decet via, & modo ordineque, ut sanitas in propatulo sit; unde elucescit, actiones nunquam lædi posse, nisi læsis succis vel canalibus, aut ambobus. Itaque explicatis, quæ hic occurrere possunt vitiis, reseratæ erunt fores, ut clarè læsarum actionum, adeoque morborum phœnomenon causas clarissimè perspiciendo ob oculos ponamus. Nunc verò occurrunt & canalium sanguiferorum vitia, inter quæ imprimis perspicua sunt *Aneurisma* & *Varix*.

Aneurisma. *Aneurisma* dicitur etiam Latinis *Arteriæ dilatatio*, & describitur vulgo, quòd sit tumor extraordinarius continuò pulsans, digitis facile cedens, at propediem iterum sese extendens, ab arteriarum interioris tunicæ ruptura, & exterioris dilatatione. Brevissimè describi potest, quòd sit ruptura interioris Tunicæ arteriæ à causâ quacunque violenta producta.

Varix, Græcis κιρσὸς, vocatur, Germanicè *Varix.* generaliter dicuntur Varices die Krampff-Adern / specialiùs verò die Kinds-Blattern / quoniam gravidis plerumque accidunt. Varices ergò nihil aliud sunt, quàm venarum nodosæ, lividæ & molles intumescentiæ, tractum atque colorem illarum observantes, quæ compressæ quidem digito imposito cedunt, mox tamen recurrunt, à sanguine crasso & ad stagnationem apto circa valvulas alicujus venæ, cujus membranæ à majori sanguinis copia ibidem cumulata ita distenduntur, ut sacculos quasi sanguine repletos efforment. Varix vulgò describitur, quòd sit venæ dilatatio extraordinaria vel cum vel sine ulcere existens, contingensque modò in temporibus, modò circa umbilicum, frequentissimè verò in cruribus, ut plurimùm à nimia dilatatione venarum oborta. Me judice describi potest, quod sit venarum extensio nimia, à causa violenta tùm interna tùm externa oborta.

§. 2. Aneurismatis *Pars affecta* sunt Arteriæ, *Pars affecta.* vasa ex fibrillis albis conflata, sanguinem ex globulis ovalibus constantem vehentia, quas arterias vasa esse continuata sanguifera solidè probat *D. Antonius van Leeuwenhoek*, *Socius Collegii Anglicani*, in *Tractatu Belgico*, *Den*

 wvaaragtie

vvaaragtigen Omloop des Bloeds. Cor quidem contractione sua sanguinem ex ventriculis suis in auriculas immitit, sed quoniam arteriæ sensim decrescunt, sanguis in eas injici nequit magno cum impetu, quin eas tumefaciat. Cùm arteriæ hoc modo tument, ad pristinum redeunt statum, fibrarum suarum elatere, & ea ratione partem sanguinis, quem acceperunt, cordis venis impendunt. Et cùm cor iteratis vicibus sanguinem in arterias protrudat, ita etiam illæ extolli debent & subsidere, iteratis vicibus. Motus iste Arteriarum Pulsus vocatur, circa quem annotandum est, arteriarum dilatationem cordis contractionem concomitari, & arteriarum contractionem ejus dilatationi adjunctam esse. Ii, quibus satisfacit perspicuus rerum conceptus, cordi tantummodò tribuent munus sanguinem in arterias compellendi, ipsumque præcipuum circulationis instrumentum existimabunt. Iis, qui autumant cor esse sanguificationis organum, permittendum est, in certiori inniti conjectura. In omnibus verò corporis partibus, ubi existunt Arteriæ, Aneurisma contingere potest. Sic in Naso Virgo post variolas Aneurisma passa est, prout testantur *Bartholini Acta Hafniensia*, & quidem *Obs.81. vol 1.* quod Aneurisma nullis remediis cedens febris superveniens curabat. In brachio, pedibus, collo aliisque locis observavimus Aneurismata, quæ etiam internè nobis non observantibus contingere possunt.

Varicum pars affecta dicuntur venæ cùm suis valvulis, itidem vasa sanguifera, & quidem vulgo revehentia dicta, sanguis enim copiosus, crassus ac acidus à venis majoribus ad minores fluens ob crassitiem & suam viscositatem ad valvulas vasorum subsistens & incrementum capiens, venæ tunicam facilimè distendere, & talem sacculum varicosum producere ac efformare potest, imò & internæ venæ à tali affectu non immunes sunt, uti Varices in venis pulmonum annotavit *Hippocrates.* Utplurimùm verò Varices in gravidarum cruribus ac Abdomine observantur, qui tamen in omnibus corporis nostri partibus contingere possunt.

Diagnosis Aneurismatis. §. 3. Nunc ad Diagnosin horum vasorum sanguiferorum affectuum nos accingamus. Aneurismata externis in partibus in sensus nostros facilè incurrunt, Tumor enim est arteriarum mollis & laxus, ut digitorum compressioni aliquo modo cedat, mox tamen redeat; quamvis cum tempore & in Aneurismate inveterato tumor satis durus ac magnus evadat, prout Aneurisma pugni magnitudinem excedens & 5. circiter unciarum pondere vidit *Celeberrimus Dn. Schrækius.* In Aneurismate pulsus deprehenditur pulsui Arteriarum respondens. Circa Aneurisma sugillatio vel livor utplurimùm observatur, cutis adest densitas, sanguis enim extra illius cavitatem erumpens in loca vicina fertur, & apertio ejusmodi læsorum vasorum arteriosorum causa est, quam infelix Venæsectio sæpè suppeditat.

Prognosis Varicum. Varices quoque externi in conspectum veniunt & facilè cognoscuntur ex ipsorum livore & tumore molli, in cruribus enim & prope malleolos aliquoties hi Tumores varicosi, lividi & subcærulei observantur ad mori vel uvæ magnitudinem, quales nodos in virgine rustica *Celeberrimus* observavit *Georgius Francus in Decur. Ephem. Ann. 3. Obs. 12.* qui varices etiam sponte quinquies rumpebantur, & inde effluebat ultra libram sanguinis, quos sponte apertos vidit Cl. *VVedelius A.6. Decur.2. Obs.115. Eph.G.* In gravidis utplurimùm observantur imprimis circa femur, abdomen & crura. Interni Varices vix à Medico oculatissimo cognosci possunt. *D. Johannes Mutillet, Chirurgus noster Aulicus* nuper vidit Aneurisma in Brachio circa cubitum Viri Juvenis alicujus, ovi struthionis magnitudinem excedens, quod per annorum aliquot spatium absque ullo incommodo gestabat, sed strepitum continuum produxit tumor, non aliter, ac ventus sibilare solet, sanguis enim sic cum impetu irruebat. *Paracelsus* ait, si crurum venæ tumeant, qualescumque sint, nodosæque fiant globulorum instar, cum nativi coloris in cæruleum, nigrum aut subviridem transmutatione, velut inflata cutis præter carnis detrimentum, Varices fore judicabis.

§. 4. *Galenicis Aneurisma* dicitur dilatatio arteriæ, seu tumor arteriæ, qui est ad tactum mollis & digitis cedens, quem ex *sanguine & spiritu* generari dicunt. Fieri & Aneurisma ajunt arteriâ sauciatâ, ubi quidem incumbens ipsi cutis ad cicatricem devenerit, manserit autem vulnus arteriæ neque conglutinatæ, neque cicatrice obductæ, neque carne obturatæ. Cognoscunt affectum hunc ex pulsu arteriarum, imò ubi comprimuntur arteriæ, tumor omnis disparet. Quæ ex osculi arteriæ apertione fiunt, oblongiores apparent, & in profundo consistunt, & ad digitorum impressionem, velut strepitus quidam auditur, quum in affectionibus ex ruptione nullus sonus percipiatur, & sint quoque hæ magis rotundæ, & in summo occurrant. *Galenicorum judicium de causa Aneurismatis.*

Varix Galenicis dicitur *vera dilatatio*, quæ occurrit aliquando in temporibus, quandoque juxta imi ventris partem sub umbilico, maximè verò circa crura. Generationem hujus affectûs juxta ipsos ex materia atrabiliosiore ortum habere contendunt. *Varicis.*

§. 5. *Paracelsus Aneurisma* ex sanguinis arteriosi sale caustico oboriri contendit, & *Varices* juxta Ipsum oriuntur ex sale plumoso, quod cum substantia resolutum est: illis evenire ait, qui cavernosum ulcus exspectant: ac mulieribus gravidis: ideò quod ulcus hoc in matrice debeant exspectare per generationem in easdem venas expulsum. Notat enim asterisco, cùm sal aliquod ex operatione propria seipsum aperit, ejus est sanitas: ubi non, transit ad radices hujusmodi venarum, & ulcus cavernosum intrinsecum generat. *Causa ad mentem Paracelsi Aneurismatis.*

Helmontius Aneurismata ac *Varices* ab Arteriarum ac Venarum partium à sanguine multo cruore referto distentione originem sumere, & natales suos habere sibi imaginatur, ac de eo non ampliùs dubitat. *Helmontii de causis Aneurismatu & varicu opinio.*

§. 7. *Aneurisma* secundùm *Willisii* opinionem oritur à causa vel externa vel interna; causa externa est arteriæ sectio vel punctio, ab aliquo instrumento talem effectum producere valente inductæ. interna verò est sanguis salibus acribus & erodentibus luxurians; quorum particulæ quædam Tunicarum arteriarum poros subingressæ, fibras Tunicæ interioris discindunt ac dissecant, illamque ab exteriore robustiore existente separant. Sanguis verò eodem semper impetu circulum suum agens, hiatum illum in cursu suo obvium subingreditur, & spatium istud inter exte- *Iuxta Willisium causa Aneurismatis.*

exteriorem & interiorem arteriæ tunicam subsistens subiens, ipsas à se invicem latiùs sejungit, & aggestione sua validiùs illas distendens atque extollens, Tumorem Aneurisma dictum generat.

Varicis. Varix, sentiente Authore nostro, inducitur à sanguine crassiore & fœculento in venis remorante, illarumque Tunicas dilatante. Cruor enim ex arteriarum osculis elapsus, & venas subingressus, tardiori multò quàm antea motu agitur, tum ob spiritus parciori copia illum tunc inhabitantes, tum ob tunicarum venarum tenuitatem, earumque laxitatem: quo fit, ut sanguis, qui arterias torrentis instar percurrit, testudineo quasi gressu in venis circuletur. Si verò cruoris massa spiritibus sit jam depauperata, aut liber ipsi non suppetat commeatus per venam aliquam vel compressam vel obstructam, in vasis alveo detentus sanguis tunicæ fibras & pondere suo & aggestione à se invicem dimovebit, illasque extendet ac elongabit, & venæ parietes dilatans, illius cavitatem ampliabit, eamque in tumorem elevabit.

Sylvii opinio de causa Aneurismatis & Varicis. §. 8. *Sylvius* de causa *Aneurismatis* ac *Varicis* differens statuit *Arteriæ* Tunica læsa *Aneurisma*, *Venæ* autem tunica itidem læsa & laxata *Varicem* excitari, quia juxta Ipsum æquè in Arteriis ac Venis requiritur conveniens firmitas & soliditas, quo sanguis per ipsas debitè moveri & propelli queat.

Cartesianorum ratiocinia de causis Aneurismatis. §. 9. *Cartesiani* adscribunt originem *Aneurismatis* nimiæ exterioris arteriæ tunicæ extensioni, quæ à sanguine per interioris tunicæ fibras resolutas, suppuratas aut contusas, ad exterioris fibras fortiùs allabente, & motu suo pulsorio in eas agente frequentiùs dependeat, abs quo etiam pulsu & continuo sanginis allapsu ipsa ista tunica exterior nonnunquam dirumpatur, & sanguis effusus circa eandem stagnando coaguletur. Externa quædam infortunia, qualia sunt lapsus, contusiones, aliæque offensiones, malo huic interdum ansam præbere asserunt, dum arteria sanguine turgida vehementiùs percutiatur aut constringatur, qua violentia fibræ internæ valde lædantur, & nonnunquam penitus diffringantur.

Varicis. Haud absimili ratione etiam *Varices* progenerari credunt, dum scilicet à vi quadam compressæ venæ sanguini ab arteriis fortiùs propulso transitum permittere nequeunt, qui circa valvulas subsistens, & copia auctus ibidem loci venam distendit & tumorem producit, interdum ob segregatas partes chylosas acescentes in suppurationem prodeuntem. Compressionem verò istam venearum sæpiùs contingere dicunt, dum homines grave aliquod onus in altum elevant, aut etiam humeris vel capite gestant, ita enim musculi ad laborem istum exantlandum liquore nerveo admodum referti & intumescentes, vicinas premunt venas, & easdem coarctant, ut sanguis libere satis per eas transfluere nequeat. Fœtum quoque in gravidis eandem compressionem aliquando instituere, cum aliis fatentur.

Nostra sententia de causa Aneurismatis. §. 10. In quo autem *Aneurismatis* indoles consistat, nostram nunc inter tot Authorum discrepantias deponamus sententiam: rupturam enim interioris arteriæ tunicæ ex triplici substantia glandulosa, musculari & membranosa ad mentem *Willisii*, constantis, exterioris autem nerveæ extensionem, ceu pluribus visum est, admitti vix posse alii asserunt. Nonnulli sagaciores addunt vix possibile esse internam & crassam satis tunicam rumpi posse externa tenuissima salva manente, nisi fortè internam duriusculam à sanguinis stagnantis acrimonia sensim atque sensim erodi, externa interdum crassiore reddita, & sanguini irruenti extensione sua, utpote molliori, amplius spatium concedente, imò utramque tunicam imbibendo serosi humoris plures, quàm ordinariò aliàs solent, particulas extendi, sicque Aneurisma quasi aliquod produci posse plures asserunt. Sanguis in Aneurismate remoram ducens vel stagnans in arteria summam sæpè acquirit acrimoniam, quæ erodit internam arteriarum tunicam, & hinc excitat tumorem cum pulsu forti, quod in arteriis carotidibus in collo utplurimùm accidere solet, & nonnunquam quoque in aliis minoribus, rarò vel nunquam in majoribus. In his enim ratio ejusmodi distensionem vix ac ne vix admittit, cùm tunicarum illarum fortis resistentia istam impediat, nec valvulæ adsint, motus quoque celerior sanguinis, quàm in venis exstet, quæ omnia impediunt, ne tam citò excitetur Aneurisma. Frequentissima Aneurismatis causa est sæpè pertusio arteriæ loco venæ. In variis corporis arteriis Aneurisma excitari posse testantur Monumenta Medicorum; Aneurisma in Aortâ observavimus; WValæus ex disruptâ arteria Aneurismata observavit, quod quartam Thoracis occupaverat partem.

Varicum. *Varices*, me judice, utplurimum à massæ sanguineæ particulis multis, acidis, terrestrioribus & viscidis stagnantibus, ac vasa venosa ipsorumq; valvulas nimis distendentibus oriuntur, ab acidi enim & viscosi nimia quantitate assumpta, sanguis crassus ac ad stagnandum aptus redditur, quare & portio illius ad venam deferri, & moram præsertim circa valvulas alicujus venæ nectere potest, unde membranæ venarum vel valvularum à majori sanguinis copiâ ibidem cumulata ita distenduntur, ut succi ex arteriolis inter membranas illius venæ dispersis egressi, & per membranarum tubulos fluentes liberè transire nequeant, sed stagnare cogantur, sese inter interstitia fibrillarum figant & quidem tanta copia, ut hæc non tantùm dilatentur & amplientur, sed ut prætereà etiam aditus spiritibus animalibus intercludatur, ex nervulis in tubulos illos prolabentibus, ac venam aliquatenus constringentibus, inque illo motum quendam peristalticum producentibus, ad sanguinis circulationem in venâ promovendam, atque sanguis in venâ illa stagnans, membranas illius admodum distendens, *Varicis* causa esse potest.

Cur Varices frequentissimè in cruribus accidant, ratio est, quia valvulæ in ramo crurali fortissimæ, imò duplices existunt, quæ sanguini affluenti validè resistunt. Quòd verò Varices potiùs in Tibiâ & inferioribus corporis partibus prodeant, causa & ratio est, quòd sanguis venosus ibidem adscendere debet per viam horizonti perpendicularem, & aliquando hæc via aliquatenus occluditur à ligaculis illis, quibus crura constringere solemus ad retinendas caligas. Sanguis ergò majori, quàm par est, copia cumulatus in venis, quasdam ipsarum venarum membranas distendit magis, quàm alias crassiores, & sic recessus, seu sinus, seu sacculos sibi formant, ac præsertim circa valvulas, in quibus sanguis indole sua jam acidiusculus, majorem adhuc acorem contrahit,

hit, quia ibi diutiùs absque circuitu commoratur.

Dolor si quis oboritur, ratio est, quòd sanguinis particulæ plures acidiores in carnem vicinam transeant per sinus, & sic fibrillis ibi irritatis & posteà planè discissis, dolor in mente oboritur, &, si plures fibrillæ discinduntur à particulis istis acidioribus, aliquando ulcera dolorifica & profunda excitantur, hinc etiam sordida redduntur, & quidem ab acri acido humore ac tenui, cui admixtæ sunt particulæ quædam viscosiores ac magis ramosæ, quæ ramulis suis sibi mutuò implexæ ac hærentes in superficie ulcerum illa sordida reddunt. Reliqua phænomena ex his principiis facilè deduci & explicari possunt.

Prognosis Aneurismatum. §. 12. *Aneurismata* minora, inque minoribus arteriis & iis non adeò profundè delitescentibus contingentia, imprimis si à dilatatione tantùm arteriarum, faciliùs curantur, quàm quæ in majoribus arteriis, & à ruptura orta fuerint, quæ maximo cum periculo conjuncta sunt, ità ut hoc respectu *Bartholinus Cent.* 3. *Epist. Med.* 54. meritò scripserit: *Deum soleo precari, ut hujusmodi casus vel avertat, vel mea cura subtrahat.* Si aperiantur Aneurismata, sanguinis fluxus difficulter sistitur, & partes adjacentes facilè in Gangrænam abeunt: sic & *Celeberrimus Bartholinus* lethale vidit Aneurisma in Juvene Nobili ex læso femore, quia arteria magna cruralis rupta fuit, hinc sectio non tuta erat aut possibilis, propter materiæ copiam, & inter musculos delitescentis ingentem rupturam, nec ligatura sufficiens erat, quale quid Hannoviæ in fabro lignario sibi arteriam cruralem lædente observavi, cui quæcunque generosa remedia adhibebantur, ast sinistraneo affectu, mense enim uno vel altero post ictum magna effusa sanguinis copia, Hydrope defunctus est. Ex his omnibus apparet, quòd Aneurismata majora sicut difficilioris curationis sunt, ita minora interdum adhuc curam admittant. Antiqua verò, ac quæ ab arteria profundius latente exoriuntur, nec non quæ ex nimis adstringentibus callosa facta sunt, vix sanantur, & membri exstirpationem sæpè expostulant. Externa verò Aneurismata aliquando sunt absque periculo, & ægri diu superstites esse possunt, quoniam tamen periculum est, ut sanguis tandem corruptionem vel gangrænam concipiat, subinde necessum est, ut curentur.

Si Tumor Aneurismatis non adeò magnus, nihil periculi fovet, sed cum eodem vita satis diu protrahi potest, refertque *Sennertus L.* 5. *p.* 186. Mulierem quandam Aneurisma nucis juglandis magnitudine in cubiti flexura ultra triginta annos gestasse.

Si incautè Aneurisma aperiatur, non nisi mors exspectanda est; unde si Tumor minor exstiterit, meliùs est incommodum levius tolerare, quàm periculosæ curationi se submittere, nihilominus sin major, materiaque latens putrescat, gangræna & mors exspectanda, quæ pariter metuenda, si sponte sua rumpantur Aneurismata. *Conf. Eph. G Decur.* 2. *A.* 7. *Obs.* 207. 208.

In Cive A. W. Limburgensi rupturam Aneurismatis post febrem salutarem reperimus, sed hoc inter rara numerandum est contingentia.

Prognosis Varicum. Utut *Varices* generati in cruribus femoribusque nihil periculi inferant, metuendum tamen, ne rumpantur, cum ex earum spontanea apertione plura pejora symptomata, imò mortis periculum oboriri queant, quale subiit illa gravida, cui sinistri pedis varix rumpebatur, quæ confestim exstillante sanguine, maritum vocat, fluxum ut inhiberet, quod cùm non posset, subito exstincta est, ceu testatur *Observatio* 204. *Decur.* 1. *Ann.* 3. *Eph. German.* quod etiam facili marte contigisset illi, cujus *Observ.* 54. *ejusdem anni* mentionem injicit, ni manus Chirurgi auxilium attulisset. In gravidis Varices quandoque turgescentes à fœtu excluso iterum sponte subsident & disparent ceu in conjuge nostra Charissima Susanna, nata Svvert, aliquoties observavimus. Varices etiam in ulcera diuturna transeunt, imò & dolore & inflammatione obesse possunt.

Melancholicis, quibus sanguis est crassus ac acidus, sunt Varices familiares, quibus etiam salutares esse & ab insania eos liberare ait *Hippocrates* S. 6. aph. 21. In scroto varix existens hernia varicosa dicitur, cujus prognosis proprio petatur capite. Gravidis in femore & cruribus Varices valdè molestæ sunt, & quidem ultimis mensibus, post partum verò ritè fluentibus lochiis sponte obliterantur. In non gravidis & sanguineis Varices cum euphoria sæpè rumpuntur. In ulcus verò, ceu dictum, sæpius transeunt diuturnum.

Sectio periculosa est, quin & ruptio quandoque lethalis, quod illa fœmina 7. menses gravida experta est, cujus in *Ephem. Germ. Ann.* 3. *p.* 380. mentio fit. Hæmorrhagiam enim lethalem causantur Varices apertæ, quam sæpe excipit ipsa Mors, linea ultima rerum: *Paracelsus* enim inquit, cutis in turpissimum fœtentissimumque foramen aperitur, quod si cum laterum punctionibus accidat, morti judicato morborum obnoxium esse.

§. 12. In Affectibus canalium sanguiferorum etiam *Diæta* accurata observanda est, & eò dirigenda, ut massa sanguinea ab acidis ac viscidis particulis, quæ causæ antecedentis nomine gaudet, liberetur. In aëre ergo Ægri versentur moderatè calido. Cibus sit tenuis, mollis, facilis, vitentur ungue pejus alimenta incrassantia acidaque, quæ multùm contribuunt ad hos affectus canaliculorum inducendos. Potus sit eodem modo comparatus, conducit præ omnibus calidus potus Theæ vel Caffeæ, vel cerevisia tenuis, in assuetis vinum generosum vel Gallicum cum ⊖ C.C. volatili more solito in mensa assumtum, quo acidum vini corrigi potest. Exercitia mediocria, non verò nimia, conducunt, à quibus abstinendum. Somnus ac Vigiliæ pro consuetudine instituantur. Hilaritati dent patientes operam; Alvus & imprimis menses in sexu sequiore respondeant ordinario cursui. Animi pathemata, ut mœror, ira, terror, aliaque vehementiora vitentur summoperè, ne sanguinis coagulationi ac stagnationi in vasis sanguiferis ansam demus. *Diæta.*

§. 13. *Perlustratio* fonte *Diætetico* nunc ad Pharmaceuticum ac Chirurgicum. Nos conferamus, & primò *Galenicorum* de hisce intimiùs perspiciamus opinionem, qui in curando Aneurismate tutò incedunt, quæ enim Aneurismata in aliis & inguinibus ac collo fiunt, itemque in aliis locis, si magnitudine excedunt, ea Chirurgiâ non tentant, ob magnitudinem vasorum; quæ verò in extremis partibus & artubus, aut in capite consistunt, ea sic aggrediuntur: Si ex apertione arteriæ tumor *Galenicorum modus curandi Aneurismata.*

tumor factus est, sectionem rectam in longitudinem cuti infligunt, deinde disparatis per hamulos labiis, velut in vasorum exsectione solent, excoriantes & per apta ad hoc instrumenta à membranis repurgantes, arteriam nudant, & acus sub eâ transmissione, & per duo fila deligatione usi, ubi priùs intermediam arteriæ partem scalpello pungunt, & quod continetur in eâ evacuant, superante curatione utuntur, donec deligata filorum vincula excidant. Si verò ex arteriæ ruptione dilatatio facta est, totum ipsum quantum ejus fieri potest, unà cum cute digitis prehendunt, deinde acum infra apprehensam trajiciunt, quæ duplex filum trahat: & post trajectionem, ipsam duplicis fili ansam dissecant, & sic per duo fila tumorem hac illac deligant; quòd si timor seu metus sit, ne fila delabantur, etiam aliam acum transmittunt, quæ priorem per totum premat, similiterque duplex filum trahat, & ansâ dissectâ, sic per quatuor fila tumorem deligant. Aut aperto juxta medium tumore, post excretionem ejus, quod in ipsâ continetur, cutem amputant, eo quod deligatum est relicto, & splenio vino ac oleo imbuto imposito, curationem per lineamenta perficiunt.

Varices. Galenici *Varices* curant adipe gallinaceo cum cæpâ tritâ imposito vel perducto assiduè. Ad Varices fugandos commendant Hederæ radicem quum fuerit Luna in Aquario, alii hederæ baccas tres, quæ per parietem repit, pedi in quo sunt Varices, alligant vel radicem ejus circumdant. Ad Varices qui suffunduntur & claudi non possunt, lanuginem de papyro apponunt, & sic eos claudi dicunt.

Varices ne nascantur lacertæ sanguine crura ægri jejuni illinunt: ad Varices siccandos seq. utuntur:

℞. *Sevi hircini* ℥j.
Saponis ʒvj.
M. & linteolo illitum medicamen apponunt.

Quibus Varicibus etiam mederi balnea aluminosa haud dubitant. His vero aliisque frustrà tentatis ad Sectionem Varicum accedunt, quam operationem sequenti modo describunt: Lotum enim hominem, vinculo in superna femoris parti circumdato, ambulare jubent, repletam autem venam attramento scriptorio aut collyrio, secundùm situm ipsius, ad trium aut paulò ampliùs digitorum longitudinem notant, & reclinato extensis cruribus homine, alterum vinculum supra genu circumdant, & elevata in fastigium Venâ, scalpello in loco, quem notant, secant, non altiùs quàm per cutem, ut ne venam dividant: & labiis sectionis per hamulos distentis & membranis per incurva scalpella ad herniam aquosam parata excoriatis, nudataque vena, & undiquaque expassâ, femoris vincula solvunt, & elevato per cæcum hamulum vase, acum duplex filum trahentem subjiciunt, sinumque fili dissecant, & divisa in medio vena per venæ sectorium scalpellum, sanguinis quantum opus est evacuant, deinde uno filo superiorem vasis partem constringunt, & crure in directum extento, manuum expressione sanguinem, qui in crure est, evacuant: & posteà rursus infernè vas constringunt, aut partem venæ inter vincula interpositam, præsectam auferunt, aut etiam manere permittunt, donec suâ sponte unà cum vinculis excidat: & linamentis siccis inditis, & si lenio vino ac oleo imbuto imposito deligant, ac ductu suppuratorio medicamentorum, quæ linamentis excipiuntur, curant. Plures inter Veteres vinculis non usi sunt, sed statim nudatum vas exscindunt, quidam ex profundo extentum ipsum cum violentis extrahunt ac abrumpunt.

§. 14. *Paracelsus* in curandis *Aneurismatis* & *Varicibus* à corrosivis aquis, balneis, purgationibus cavendum esse præcipit, item ab omnibus unctionibus morbillorum, à Merc. & Sulphure. *Paracelsi curatio Aneurismatis & Varicum.*

Ad *Varices* tollendos & *Paracelsus* ad sectionem sequenti modo confugit: Aperiantur venæ cum tempore digesto, postmodum liquoribus gingivarum leporum ungendum erit per tres aut quatuor septimanas: unam tantùm esse aperiendam venam per vicem monet, & postmodùm alteram, non verò ambas simul. Digestum tempus esse ait, cùm per annum absuerint, ac postea redeunt. In Anno semel si venerint, & venæ semel aperiantur, si bis, & bis juxta Ipsum aperiendæ sunt ordine, deinde leporum gingivas, aut pinguedinem humanam superponit.

§. 15. *Helmontius* in curatione *Aneurismatum* ac *Varicum* cum Paracelso ut in pluribus aliis convenit, eandemque approbat. *Helmontii de Aneurismatis & Varicum cura sententia.*

§. 16. *VVillisius* si arteria puncta aut secta fuerit, statim partem læsam strictè ligat, vel plumbi laminam illi imponit. Si hoc non sufficerit, valida applicat parti adstringentia, qualia sunt terra sigillata, terra vitrioli dulcis, bol. armen. sperniol. Croll. &c. cum laudano opiato mixta, iisque Emplastris superimponit laminam plumbeam, & tandem si istis medicamentis cura uni non fuerit Aneurisma, cum aliis Auctoribus arteriam aperit, illique vitriolacea blandè corrodentia applicat, & deinceps foramen consolidat. *Willisiana ratio curandi Aneurisma.*

Varicibus VVillisius medetur punctura acûs sanguinem crassiorem evacuando, si tumor grandior fuerit, & posteà laminam plumbeam illis applicat. Laudat etiam unguentum *Hartmanni* ex Butyri Majalis part. j. & succi ♋ fluviatil. part. ij. simul coctis paratum, quod illinatur interius laminæ Varicibus applicandæ. Sequens quoque à *Fernelio* propositum commendat. *Varices.*

℞. *Alumin. roch.* q. v.

Coq. cum aceto acerrimo, & spongia eo imbuta parti applicetur mane ac vesperi, illique strictissimè alligetur, quod per mensis curriculum continuetur.

§. 17. *Sylvius* in curandis *Aneurismatibus* ac *Varicibus* varia constringentia approbat medicamenta unà cum venæsectione institutâ, nec non vincula ac ligamenta varia tum Aneurismatibus tum Varicibus circumponenda æstimat. *Sylvii opinio de curandis Aneurismatis & Varicibus.*

§. 18. *Cartesiani* ad curationem *Aneurismatis* ritè perficiendam, opus esse censent, ut sanguis arteriæ tunicam dilatans & in distentionis loco firmiter hærens inde ad aliam arteriæ depellatur regionem, ut fibræ postmodùm tunicæ exterioris distentæ quantum par est in situm pristinum reducantur, & sanguis ubique liberum per arteriam reperiat transitum. Hunc ut attingant scopum, tumorem digitis comprimunt, & emplastrum imponunt exsiccans & constringens, cui laminam superdant plumbeam ad fortiorem impetrandam compressionem. Convenire vero ex emplastris hoc in casu dicunt Diapom- *Cartesianorum methodus curandi Aneurisma.*

pholygos, desiccativum rubrum, ad rupturas, vel quod sequenti modo componitur.

℞. *Scor. ferri* ℥v.
mum.
tragacanth.
Gumm. Arab. aa. ʒiij.
thur.
acac. aa. ℥j.
Glutin. vulg. ℥iij.
gypsi ℥ij.
Resin. ℔iß.
Cum succ. consolid. maj. & cera miniat. q. s.
F. Ceratum.

Diutiùs autem hæc emplastra continuanda esse monent, ut optatum præstent effectum, qui si obtineri non posse tandem perspiciatur, sectionem seu deligationem arteriæ instituendam concedunt, modò à perito Chirurgo, & cautè peragatur. Denudari enim ipsam volunt arteriam, ut Aneurisma integrè veniat in conspectum, tum arteriam supra & infra tumorem filo quadruplicato sericeo cerâ abundè obducto arctè vinciunt, & Aneurisma in medio ligaturarum exscindunt, quo facto vulnus balsamo implent Capayvæ, & donec carne impleatur fortiter deligant. Vulnere ità sanato, vinculum super illo per anni spatium continuò gestari volunt, & post tempus hoc sensim relaxari, donec penitus auferatur.

Varices leviores & recentiores blandiùs tractant, adhibendo scilicet externa linimenta emollientia & resolventia, ex sevo hircino, butyro majali, verbascino, oleo hyperici, unguento martiato, & similibus, nec non fotus & balnea convenientia ex radicibus altheæ, scrophulariæ, bryoniæ, herbis agrimoniæ, malvæ, foliis & floribus sambuci & similibus parata, quibus sanguis spissior ad fluorem restituatur. In gravidis enim fortiora non admittunt, cùm partu feliciter peracto, & onere hoc comprimente remoto sanguis liberiorem facilè requirat per venas transfluxum, in aliis verò nec remedia interna sanguinis motum circularem promoventia, nec externa comprimentia, & ligaturas contemnunt, ut ita sanguis è loco pellatur, & dilatata venæ tunica constringatur, quapropter sequens etiam, vel simile quoddam emplastrum haud ineptum fore confidunt.

℞. *Thur.* ℥ß.
aloes ʒij.
album. ovi q. s.
M. F. Emplastrum.

Quando verò sanguis induratus & in thrombos coagulatus nec dispergi, nec in fluorem ulteriùs redigi potest, atque in cruribus existens magnum in ipso ingressu excitat dolorem ipsam etiam aliquando tentant varicum apertionem, ut sanguis iste crassior compressione sursum deorsumque factâ evacuetur. Sectionis verò hujus modum longo jam usu receptum non improbant, peragiturque, dum ægro resupino & cruribus modicè inflexis in scamno collocato crus ad venæ intumescentiam supra & infra tumorem fascia ligatur, venaque in conspectu sic posita atramento notatur, & cute elevatâ sursumque digitis obducta, sicque juxta lineam annotatam in longum dissectâ, denudatur, & à corporibus circumjacentibus explicatur, hinc acus obtusa, ne partes violet, & duplex filum trahens, ipsi subjicitur, ac suprà trans mittitur, quo tanquam habenâ elevetur. Solutis posthæc cruris ligaturis, vena parte supernâ arctiùs ligatur, ac infra ligaturam non aliter, ac si phlebotomia sit celebranda, per medium scalpello dividitur, ut sanguinis parte inferna quantitas sufficiens detrahatur, & tum eadem vena parte etiam inferna ligatur & vinculo constringitur. intermedia verò portio inter ligaturas abscinditur, extremitatibus utrimque in carnem se subducentibus, venæ ligaturæ ad spontaneam usque decidentiam permittuntur, & post triduum vulnus consolidantibus & sarcoticis, pro more in aliis vulneribus consueto, ex arte tractatur.

§. 19. Aneurismatis curatio, *meo* judicio, in eo vertitur, ut fibræ ruptæ vel dilatatæ arteriæ cujusdam læsæ iterum uniantur; si ergò Aneurisma est à pertusione arteriæ loco venæ, mox forti ligatura pars læsa ligetur, vel lamina plumbea vel placentula *On. Muys* imponatur, & fortiter ligata pars læsa firmetur. Sunt etiam quidam, qui in opposito latere ad sanguinem imminuendum V. S. instituunt. Sola verò admotione spleniorum & fasciarum in cura recentium Aneurismatum felix fuit *Morellus* testante *Zodiaci Med. Gall. Ann.* 3. *Obs.* 1. Sed, me judice, cautè ligaturis hisce mercandum est, ne necrosis partis subsequatur, cùm strictioribus ligaturis commeatus sanguinis ac succorum intercipiatur. Adstringentibus tamen & arcta ligatura malo huic obviam eundum esse omnes ferè asserunt tum Medici, tum Chirurgi. Hinc parti affectæ applicare solemus varia ex farina volatili, gypso, bolo Armeno, sanguine Draconis, Thure, aloë, succo plantaginis, bursa pastor. hypocistid. acac. sperniol. Croll. parata remedia, modò in forma pulveris, modo cataplasmatis imponenda: Emplastra Diachalcit. contra rupturam, de arietin. pell. applicata cum firmiore deligatione, modò membri talis sit constitutio, cui ligaturam commodam applicare licet, v. gr. in Collo, ubi digito vel manu saltem comprimendus tumor, quo ipsius augmentum inhibeatur, imo aliquando planè evanescat: aliàs deligationi subjici potest lamina metallica firmiter reprimens, imò si loci conditio fasciarum applicationem haud ferat, v. gr. prope arteriam asperam, plurimæ ejusmodi laminæ sibi invicem superimpositæ, plumaceolis instructæ, & vinculis firmatæ sufficere debent. Si verò Aneurisma à causa externâ, ex. gr. à punctura oriatur, & hæmorrhagia sequatur, sanguinis effluxus ante omnia impediendus est, & puncturæ loco applicetur linteolum duplicatum cum liquore stiptico nostro imbutum, vel Tincturâ ♀ris ⊕li, vel imponatur Colophonium pulverisatum per se vel cum albumine ovi permixtum, egregium sanè stipticum. Manu adstantis locus fortiter comprimendus est, & in opposito latere pro re nata V. S. instituatur, sed ne quid nimis; interim pulveres adstringentes ac Emplastra applicentur, superior verò membri pars linteis aqua spermatis ranarum madidis involvatur, ac fasciâ duorum capitum muniatur sæpiùs circa partem affectam circumvolvenda, atque sic membrum læsum per spatium aliquot dierum relinquatur in situ congruo.

Noster apparatus ad curandum Aneurisma.

Nec interna cura utroque in casu negligenda est; si enim Aneurisma ab acrimonia interna canaliculos sanguiferos corrodente ortum habeat, præscribenda sunt omnia absorbentia, ut sunt oculi ♋, corall. Ebur, C. C. s. △ pp. terr. sigill. cryſtall.

cryſtall. mont. & ſexcenta alia, nec negligenda ſunt ſpirituoſa oleoſ. ut ∽ matricalis oleoſ. ⊖ volat. oleoſ. &c. Si verò jam hæmorrhagia præſens ſit, conveniunt Tincturæ 🜍ris ⊕-li, liquor ſtipticus, Diaſcord. Tinctura Hæmatit. terræ catechu, traumatica, aliaque plura capite de Hæmorrhagia petenda.

Alii volunt ut arteria ſuper Aneuriſma digito aut conveniente ligatura comprimatur, & Lanceola aperiatur, atque ſanguis collectus educatur: Vulneri verò & rupturæ arteriæ admoveatur globulus ſeu fruſtulum ⊕-li Cyprii goſſypio tenui involutum, & huic ſuperinſpergatur pulvis colophonii, vel ſarcocollæ, ac demum applicentur ſplenia albumine ovi imbuta, vel apponatur linteum duplicatum liquore ſliptico imbutum, hoc modo conſtringitur ſimulque cauteriſatur arteria læſa, ita ut ſanguinis appulſus eam minimè reſolvere valeat, adaptata ſimul ligatura conveniente. Alii ſuadent cauterium actuale. Verùm enim verò noſtro judicio cautè incedendum eſt cum Sectione Arteriæ, inprimis majoris; nuper enim hic in Nobili quodam triſte vidi exemplum, cui in Aneuriſmate à punctura gladii in carpo manus producto nulla remedia, nec etiam generoſa à Chirurgis noſtris applicata, nec Sectio juvamen attulerunt, ſanguis enim continuo effluebat, inſtabatque Gangræna, quare Chirurgi manus amputationem ſuaſerunt, ſed carnifex curationem abſque amputatione manûs, more ſolito promittebat nimis audacter: ſed, ſodes, quæ audacia eſt, audere viribus imparia? audim dicere ſtultitia: tertio enim die non tantùm manûs, ſed & totius brachii ſideratio acceſſit, quam excepit ipſa mors truculenta. Ego juſſu *Sereniſſimi ac Potentiſſimi Principis, Domini mei Clementiſſimi*, cadaver unà cum manu ac brachio ſiderato aperui, quod verò nihil præter corruptionem, totalem brachii obſtructionem putrefactionemque exhibebat, internis præter ſanguinem ſanis apparentibus.

Hinc ſectionem niſi cum maxima cautela inſtituendam eſſe author ſum; Locus quoque aptus eſſe debet, ut ritè pars ligari ac comprimi poſſit.

Arcta ligatura miraculi inſtar ſubinde patentem hiantemque conſtringit arteriam, ſed operatio eventum in minoribus tantùm præſtat, non verò in majoribus, quia tunicæ craſſæ nec facilè rumpuntur, niſi à vehementi cauſa, nec ruptæ propter perpetuum ſpirituoſi ſanguinis affluxum facilè ſanantur, & hinc quotidie creſcit Aneuriſma, faciliùs quoque in arteriæ tunica dilatata, quàm rupta prorſus ſperata conſolidatio ſuccedat.

Curationis *Varicum* noſtro modo inſtitutæ cardo in eo vertitur, ut acidum in ſanguine delitcſcens temperetur, & coagulatio ſanguinis impediatur, dein vena dilatata, vel rupta tunica conſtringatur conſolideturque. Ad acidum ergò corrigendum temperandumque quotidie æger per vices aſſumat pulveris ſequentis vel ſimilis doſin: *Cura Varicum.*

℞. *Ocul.* ♋. *pp.*
corall. alb. pp.
cryſtall. mont. aa ℈ß.
Terr. catechu gr. v.
M. f. pulv. dentur 9 doſes.

qui pulvis in ▽ chærefol. vel alia traumatica exhibeatur. Dein accedendum eſt ad ſudorifera temperata, ut Antimon. Diaph. C. C. unicornu, Bezoar, terr. catechu, unicornu foſſil. &c. Potus quoque calidus Theæ vel Caffeæ eximius exiſtit per longum tempus continuatus, quo ſolo potu plures vidimus à varicibus liberatos.

Quod externa Topica attinet in *Varicibus*, hìc præ aliis conducunt Empl. ex gumm. Ammon. & Galban. divin. de Thea, de Labdan. &c. *Hartmannus* in praxi ſua unguentum è butyro majali vel oleo roſaceo cum ſucco cancrorum maximè laudat, quod profuit cuidam matronæ à ſeptimo menſe cum ejuſmodi malo conflictanti; Unguentum Dialth martiat. &c. item placentula à *Cl. D. Mays* celebrata egregium ſæpè præſtant effectum. Alii laudibus extollunt adſtringentia, quæ tamen ſint moderata. Balnea ac thermæ hìc optimè conducunt.

Quod Sectionem *Varicum* concernit, hanc itidem eſſe cum cautione inſtituendam volumus imprimis in gravidis & minoribus varicibus, in quibus poſt partum ſponte abeunt, in quem finem ergo dubia inſtituatur cura, in majoribus verò ſectio inſtitui poteſt. Cl. D. *Mays* Varicem cum ulcere conjunctum ſingulis annis ſemel & feliciter aperuit, ex eoque libram unam ſanguinis eduxit, atque ſic effecit, ut ulcera concomitantia poſteà nunquam iterum diſrupta ſint.

Inter Chirurgica præſidia, etiam *Deligationes* veniunt, quæ ulteriorem venarum diſtenſionem ac dilatationem inhibent: commodum huic ſcopo erit medicamen ab *Aquapendente* de Varicum exciſione commendatum, & ad candelæ figuram formatum, quod tractui varicis imponitur, & ſuper hoc arundinis cortex, qui ſua cavitate medicamenti convexitati reſpondeat, hocque comprimat faſcia idonea firmandus. Quò ſi verò Varices majores ſint, præter Sectionem aut uſtionem nihil auxilii reſtitare videtur.

CAPUT XIII.

De Verrucis, Cornibus & Fungis.

§. I.

Cùm ſucci in Machinâ noſtra hydraulica continuò moveantur, agitenturque, & ſic ad deſtinatos impellantur fines per peculiaria & tenuitati & craſſitiei ſuccorum reſpondentia vaſa etiam minutiſſima, & ſæpe viſum fugientia, quorum ſucci acres erodunt vaſa, & per foramina profluentes varias excitant prominentias & hypercarcoſes, quæ excreſcentiæ carnoſæ Medicis ac Chirurgis dicuntur *Verrucæ*, *Verruca.* quarum ſpecies vulgò quatuor ſunt pro ratione radicis, vel ſunt nunc *plana* ſeu *ſeſſiles*, nunc *penſiles*, vel ex anguſto collo capite ampliore prominentes. *Penſiles* vocantur *Myrmecia*, poſteriores verò *Acrochordones*. Sic quoque & alia ſpecies dicitur *Porrus*, quæ exterius quaſdam radiculas habet inſtar porrorum, alia vocatur *Thymus*, colorem floris Thymi referens, in ſummo eſt latior, quam *Acrochordon*, ad *Myrmecia. Acrochordones. Porrus. Thymus.*

magni-

magnitudinem fabæ excrescens. Sed non video ad quam utilitatem & necessitatem ejusmodi distinctiones & imposita nomina inserviant. *Germanis* die Wartzen.

Verruca describi possunt, quod sint excrescentiæ carnosæ ex profluente succo nutritio productæ.

Cornua. Ad has quoque Excrescentias carnosas referuntur aliæ, *Cornua* dicta, in hominibus sæpiùs observata, prout præter nostram experientiam testantur *Hildan. Cent.* 1. *Obs.* 25. *Ephem. German. Ann.* 1. *Obs.* 30. & *Clar. Dn. Franci Exerc. de Cornutis*, *Bonetti Med. Septentr. l.* 1. *Sect.* 3. *c.* 3. &c. Cornua hæc pro duritiei conditione possunt dividi in *mollia* & dura, qualia cornua dura exhibent Filius & Filia Illustris cujusdam Baronis, in pedum ac manuum digitorum apicibus, singulis mensibus erumpentia, & dein sponte iterum decidentia, magnitudinemque avellanæ in quolibet digito non excedentia.

Cornua describi possunt, quòd sint prominentiæ ferè osseæ à sale fixiore ac acido succum nutritium fortiùs coagulante productæ. *Germanis* Hörner.

Fungi. Ad classem hanc excrescentiarum pertinent quoque tuberosæ eminentiæ, *Fungi* dicti, quorum meminit *Hipp. l.* 2. *de Morb.* 48. & 10. *Hildan. Cent.* 1. *Obs.* 15. pluresque alii. Germanicè dicitur, ein Schwamm-Gewächs. Fungus describitur, quòd sit excrescentia mollis sensim ac sensim incrementum capiens ex dilatatione aut laceratione membranarum, & circa has collectis & evasatis succis, imprimis nutritio, & utplurimùm circa articulos oborta. Hinc Germ. didicitur etiam ein Glied-Schwamm.

Pars affecta Verrucarum. §. 2. Subjectum adæquatum *Verrucarum* constituimus totum corpus & potissimùm sanguinem, qui cum unà cum succo nutritio continuo suo fluxu ac refluxu minimos machinæ hydraulicæ tubulos alluat, pervadat, erodatque, non potest non labem suam affricare, & hinc ejusmodi propullulant excrescentiæ carnosæ, datâ enim porta quadam liquor iste nutritivus partium liberiùs promanat, & in excrescentias ejusmodi abit carnosas, non aliter ac videmus in arboribus junioribus effluentem succum, accedente extrinseco aëre acido instar Verrucæ coagulari, ut jam prout pars quævis corporis vasis ac tubulis succum nutritium vehentibus, pluribus & amplioribus vel angustioribus aptior existat, accedente succo acriori & corrodente, eò excrescentiæ hæ in majore vel minore exoriantur copia.

Cornuum. *Cornua* eandem agnoscunt partem affectam, quæ tamen magis pro basi habent os & membranas. Nos novimus fœminam quandam juvenem adhuc superstitem tria cornua in capite ad cranium usque pertingentia gestantem, pollicis magnitudinem, æquantia. Viri quoque sunt plures cornua gestantes, ad forum medicum neutiquam spectantia.

Fungorum *Fungi* utplurimùm circa articulos apparent, & membranis radicitùs inhærere solent. In genu sæpè apparent ejusmodi tumores fungosi, & dum hæc scribebam infans 3. annorum & Juvenis 20. annorum iisdem affecti mihi curandi offerebantur.

Diagnosis Verrucarum. §. 3. Quod *Verrucarum Diagnosin* spectat, præsentium Verrucarum adducere signa non necessum existimamus, siquidem omnes per se manifestæ sunt & sensus nostros incurrunt, videri & palpari possunt. Ratione radicis quædam sunt planæ, profundè radicibus inhærent cuti; aliæ sunt pensiles & ex angusto collo, capite ampliore prominent: & cùm Verrucæ lippis tonsoribusque notæ sint, illas fusiùs describere haud operæ pretium ducimus.

Cornuum. *Cornua* quoque facilè ex eorum excrescentia ossea & duritie cognoscuntur, duritiem enim præ se ferunt, ac videmus in unguibus nostris, quæ cornua in aliis minora conspiciuntur. Varias quoque corporis partes occupare solent. Sic *Borellus* cornu tale in facie ac pede observavit. *Fabricius Obs. Chirurg. Cent.* 2. *Obs.* 257. Cornua in calcaneo enata vidit. *Thomas Bartholinus* mulierem & virginem in capite cornutas notavit *in Hist. Anatom. rarior. c.* 1. *hist.* 78. *c.* 5. *hist.* 27. Variant itidem cornua hæc magnitudine; sic vidimus in fœmina suprà mentionata cornua ad pollicis magnitudinem extensa, in aliis verò æquant tantùm nucem avellanam vel moschatam, vel juglandem, pro copia materiæ chylosæ evasatæ, & in duritiem hanc per quietem redactæ.

Fungorum. Excrescentiæ fungosæ facilè in visum nostrum incurrunt, & ex tactu haud difficulter ab aliis dignosci possunt, cùm substantiam habeant spongiosam, mollem atque albicantem, & impresso digito nulla remanet fovea, nec ægri magnum inde percipiunt dolorem, utplurimùm verò augmentum capiunt, & circa articulos observantur, imprimis circa genu & molam, seu patellam, hinc genu loco suo sæpè adeò dimovetur, ut extensioni ac ambulationi obsit, pedemque ad ambulandum faciat ineptum. Cùm tamen & aliæ partes carnosiores non sint ab iis immunes, sed membranis quibuscumque inhærere queant, & à causa violenta vel relaxatione, vel casu inducantur; sic etiam à vulneratione membranæ cranii fungum enatum non ità pridem in Milite observavimus. Alium ex oculo luxuriantem, item alium ex auribus propullulantem novimus. Fungosi hi Tumores similes sunt strumis glandularum.

Ætiologia secundum Galenicos Verrucarum. §. 4. Diagnosi deductâ, nunc videamus horum affectuum causam. *Verrucas* seu poros *Galenici* ab humore terrestri & melancholico oboriri dicunt, pluresque ipsarum species constituunt, & ipsis vocantur *Myrmecia*, *Acrochordones*, *Condylomata*, *Crista*, *Thymi*, *Marisca*, &c.

Cornuum & Fungorum. *Cornua* ac *Fungos Galenici* deducunt à crassis ac spissis humoribus, à calore quasi in cornua adustis, & ejusmodi tumores efficientibus.

Juxta Paracelsum causa Fungorum. §. 5. *Paracelsus* observat, vulneribus luxuriantibus sæpiùs carnem increscere Fungorum ac spongiarum instar, quam dum imperiti Chirurgi nunc corrodentibus Medicamentis tollere, nunc sectione auferre conati sunt, Lerneæ hydræ capita repullulârunt, ut sine dolore scribere etiam nequeat miserias, quibus ægros afflixerunt. Causam harum spongiarum paulo altiùs repetere vult, aitque, Verrucarum quoddam genus esse, quod abscissum subinde majus ac copiosiùs prorumpit, & quo sæpiùs vel abscissum, vel arrosum fuerit, eò luxuriat magis: ex quo genere & Fungos & spongias esse reputat. Etenim hujuscemodi Verrucarum radice vulneratâ, ipsi consentaneum est Fungos, & spongias tales à luxuriante Natura protrudi. Accidit & juxta ipsum illud, sed rariùs, ex cicatricibus jam olim ductis similem carnem enasci:

enasci: utut sit, Verrucarum ratione id accidere contendit.

Fungus enim Ipsi dicitur, quùm post vulneris sanationem enascuntur Verrucæ quædam, & ex eis deinceps tumor in quantitatem duarum, trium aut quatuor librarum excrescens, ac adhærens, non secus ac arbori Fungus: fœtet ac foraminibus scatet.

Helmontii opinio de causa Verrucarum & Fungorum.

§. 6. *Helmontius* Verrucas suæ carnis Fungos esse asserit, & sæpè ex custode prodigo nutrimentum partis alicujus variè dispergente oboriri asserit.

Fungorum verò originem accenset nutrimenti partium abundantiæ & copiæ, ex quâ Fungi partium supercrescunt, dum caro à latice uberiùs affluente nimium humectatur, & in fundum quendam ejusmodi excrescentiis proferendis apprimè habilem disponitur.

Willisii sententia de causa Verrucarum.

§. 7. *Verrucarum* progeniem tribuit *VVillisius* copiosiori succo nutritio, quandam sanguinis portionem admixtam habenti, & in laxiori aliquâ parte remoranti. Ille siquidem partis istius fibras subingressus, easque aggestione suâ extollens & dilatans, à liquore nerveo adveniente in fibrarum substantiam convertitur. Verrucæ verò carnis colorem sanguinisque subsidium mutuantur à vasis sanguiferis, quibus fibræ illas constituentes stipatæ erant.

Cornuum.

Cornua, opinante *VVillisio*, excrescunt ex humore alibili glutinosiore, qui ad papillas cutaneas devectus illis adhærescit, atque in ipsis remoratur, easque continuâ suâ aggestione elevat ac producit: plures verò contiguæ papillæ cutaneæ à liquore nutritio oppletæ sibi invicem adnuntur, & unà coëunt, succique in iis cæspitantes tenuioribus atque aquosioribus particulis avolantibus, crassiores in papillis subsistentes ampliùs nec dilutæ, nec in motum actæ, in materiam compactam facescunt, & iis infarcta papilla in corneam substantiam facessunt.

Sylvii de causa Verrucarum, & Fungorum.

§. 7. *Sylvius Verrucas* à lymphâ glandulosa acido spiritu abundante produci existimat, ut & *Fungos* ac *Cornua*, ab acido enim spiritu humorem glandulosum spissiorem reddi posse, ut in poros cutaneos deductus eosdem opplens, ab alio succo affluente propellatur, sicque *Verrucas*, *Fungos* & *Cornua* producat.

Cartesianorum sententia de causa Verrucarum.

§. 9. *Cartesiani* ex ramulorum nerveorum læsione, vel obstructione *Verrucarum* deducunt originem, existimantes, ramulo quodam nerveo in cute vel ab externa violentia, scalptione, erosione, punctura, & similibus, vel internis quibusdam particulis acutis in lympha evasata contentis, uti in Scabie, dilacerato, succum ejus inter cutem & cuticulam effundi, ibidem inspissari & in excrescentiam talem converti, quæ à subsequente liquore continuum capiat nutrimentum, instar surculi ex arbore efflorescentis. Pro majori verò nervi læsi concavitate, & pluribus inde fibrulis dispersis, etiam formam & magnitudinem Verrucarum differre dicunt, ut quo plures fibræ expandantur & dispergantur, quæ instar radicularum nutriantur, eo etiam excrescentias illas copiosioribus constare videantur in superficie quasi foliis, ramulis, aut squamulis: si verò fibræ arctius conglutinentur, radicem & petiolum longiorem & crassiorem conspectui dari. Huic læsioni ramulorum nerveorum ansam quoque præbere opinantur attactum urticæ urentis, vel lanuginosæ non minùs quàm spinosæ illius materiæ, qua cavitas fructuum cynosbati unà cum arillis referta conspicitur, cujus cuti adhærentes spinulæ ab externo calore agitatæ fortiùs infigantur cuticulæ, ut ad extremitates nervulorum cutem perreptantes pertingant, easdem vellicent & pruritum excitent, cui cùm succedat scalptio, nervulos istos jam distentos facilè dirumpi, & succum eorum profundi referunt, obstructionem ramulorum istorum nerveorum à succo crasso Verrucarum productioni ideò credunt esse idoneam, quòd liquor continuo effluens & debitum non reperiens transitum, priorem illum crassum ad extremitates magis propellat, fibras cutaneas altiùs diducat, & novo assiduoque affluxu obstructionem augens tuberculum producat, & sustentet, Verrucam exhibens magis rotundam, lævem & interdum non adeò pendulam, sed sessilem, instar monticuli cujusdam in microcosmi superficie erecti.

Cornuum.

Cornuum illorum visibilium & tangibilium, utrumque sexum interdum invadentium & decorantium, non modò in digitis manuum & pedum unà cum unguibus, sed aliis etiam in membris, & quandoque ipsa in fronte procrescentium, ortum sumere docent à papillarum cutanearum sub cute & contextu reticulari easdem obvelante longiore diductione, à succo crassiore & salso eas expandente inducta & interdum ab externa fortiori & frequentiori compressione excitatâ. Fieri enim sæpe dicunt, ut lympha, & succus nutritius in scabie à liquore acido coagulentur, qui inspissati à novis succis versus papillas illas propellantur, hæ verò fortiter erectæ & invicem copulatæ contextum etiam reticularem elevent, & ad novum suscipiendum succum expansæ promineant, qui cùm assiduò subsequatur, & à particulis angularibus inter papillas commorantibus in motu impediatur, & ad subitaneam redigatur quietem, magna cum tempore ibidem colligi eum asserunt copia, & duram proferre eminentiam. Externa offensione, compressione, vel alia quadam cutis agitatione oppositas istas papillas ad expansionem premi asserunt, ut succus nutritius versus easdem propellatur, unde in calce aliisque plantæ pedum vel volæ manuum regionibus ex continuo incessu, vel laboribus durioribus, offensione in fronte cornua excrescant, quòd ductus non modò quidam dirumpantur succos suos postmodum effundentes, sed papillæ quædam fortiùs premantur, & ad succum recipiendum evasatum aptè satis disponantur. Ungues etiam non abscissi in corneam abire prominentiam dicunt, quoniam papillæ cutaneæ versus eorum principia ita sint disposita, ut succum ungues nutrientem majori excipiant abundantia.

Fungi.

Liquorem tendinosum & nervosum succo unctuoso articulos lubricanti majori, quam par est, copiâ commistum, & cutem distendentem, excrescentiam spongiosam, sive *Fungum* producere docent, qui succi propterea commiscentur, quòd ab externa violentia canaliculi eorum dirumpantur, & succi ipsi effundantur, uti sæpe in genibus contingit, quando vel percutiantur lapsu, calcitratione equi, aut similibus rebus violentis, vel frequentiori & diutur-

diuturniori in genua procubitu fibræ fortiùs compressæ vel distendantur, vel dirumpantur.

Nostrum judicium de causa Verrucarum. §. 10. Difficilem esse *causarum* doctrinam, & intricatam illarum investigationem nemo fortean negabit, si consideret, Nos ex tot Authorum Principiis non tantùm eas eruere conari, sed earum etiam supplere defectum, quas ipsi Authores ob gravitatem affectuum explicare vix ausi sunt. Existimamus autem *Verrucas* ideò propullulare extuberareque, quòd à particulis nonnullis acutis acribus scindentibus ac corrodentibus membranæ erodantur, & à succo per tubulos & poros profluente, emananteque succo nutritio fibræ relaxatæ magis distendantur, & aliquando prorsus rumpantur, ut extra circumjacentem membranam promineant: circa quas protuberantias assiduò emanans succus nutritius colligitur, & hypersarcosin quandam producit. Vasa enim capillaria vel à quacunque causa magis dilatata, vel attrita corrosaque succum nutritium chylosum emittunt, data enim porta quadam liquor iste nutritius partium liberiùs profluit, qui accedente tunc acido vel interno, vel externo coagulante in excrescentias ejusmodi abit carnosas. Eodem modo videmus in arboribus junioribus læsis succum quendam exstillare, qui ab accedente acido aëris coagulatus similes excrescentias Verrucosas exhibeat.

Causas remotas ansam Verrucis generandis dare posse, extra omnem dubitationis aleam ponimus, ad quas res non-naturales vulgò ità dictas referunt. Inter quas primas tenet Aër, qui frigidior admissus succos nostros justo nimis incrassat, & insensilem excrementorum transspirationem impedit; sic novi rusticum mille Verrucis per totum corpus dispersis infectum, qui à sola aquæ frigidiori immersione has se acquisivisse mihi fassus est. Fœcundæ dein segetis instar est mala victûs ratio, omnia enim, quæ chylum crassum acidum ac viscidum, mox talem sanguinem ac succum nutritium suppeditant, Verrucas producere apta nata sunt, imprimis si accedant acria salita ac muriâ condita, quæ omnia facilè tubulos erodere valent. De quibus & reliquis omnibus in *Diatâ* acturi sumus.

Cornuum. *Cornua* verò, me judice, à succo nutritio evasato oriuntur, cujus fluidis particulis sensim exhalantibus, reliquæ ceu ☿ ossis seu cornu duritiem & formam assumunt. A quiete hunc succum ita indurari posse quis negabit? Rarum est, quod scribit *Alex. Bened. L. 1. Histor. part. Corp. hum. c. 14.* vidimus, ait, in Getâ vulnerato genu sagittâ cornu nigrum rupicapræ capitis simillimum (è vulnere) prodiisse, materiamque, quæ in ossis substantiam converti debuisset, in carneam indolem aeris afflatu conversam, rami modo indurescentem.

Fungi utplurimùm circa articulos oborti ex violenta distensione, dilatatione ac laceratione violentâ fibrarum tendinosarum producuntur, hincque effluit succus nutritius & quidem in maximâ copiâ, ex quo caro mollis, rara & luxurians squamosa generatur, quæ dicitur fungus, qui utplurimùm post vulnera membranarum emergere solent, quod si accedat acescentia & corrosio, fungi exoriuntur Cancrosi. Qui plura desiderat de Fungis his microcosmicis conferat *Ephemer. German. Ann. 9. & 10. obs. 63.*

Prognosis Verrucarum. §. 11. *Prognosin* horum affectuum quod concernit, *Verrucæ* pueris solennes sunt, nihilque mali portendunt. In adultioribus nonnunquam suspicionem injiciunt Luis Venereæ, imprimis circa partes genitales occurrentes. Verrucæ vulgares sanitati non obsunt, sed cuti deformationem & molestiam inferunt. Sæpè inopinatò protuberant, & inanimadvertenter rursus evanescunt, præsertim Acrochordones & Thymi. Myrmecia verò quatenus profundiùs hærent & fibris sæpè nerveis implicantur, tendinosisque fibrillis profundiùs insident, difficiliùs curantur, quia periculum est, ne tendinibus læsis Inflammatio vel Gangræna inferatur. Acrochordones verò excisæ non facilè relinquunt radiculas, ideoque rarissimè repullulant. Thymo autem exciso in carne radicula remanet, ex quâ renascitur sæpè Verruca. Verrucæ quæ conjunctam habent Luem Veneream aliumque morbum Chronicum, difficiliores sunt curatu, quàm quæ sunt simplices. Sic etiam istæ, quæ apparent in extimâ cutis superficie, faciliùs sanantur, quàm quæ in internis hærent corporis partibus.

Cornuum. *Cornua* seu excrescentiæ osseæ omnes difficillimæ sunt curatu, imprimis durissimæ, quæ nullum præter sectionem admittunt remedium, quæ sectio itidem pluribus involvitur difficultatibus; molliores excrescentiæ si ad maturitatem pervenerunt, decidunt quidem, sed post mensem iterum repullulant, ceu observavimus in cornibus digitorum.

Fungorum. *Fungi* sæpe etiam per plures annos afficiunt homines, sed præter incommodum & dolorem, nisi si contingant in articulis, motum ac sensum premendo nervos aliquomodo tollunt. Ob stagnationem verò diuturnam succus acrior redditur, qui facilè tumorem Cancrosum producere potest. Corpus quoque ad Tabem disponunt omni succo nutritio in fungo deperdito. Aliquando malum hoc lethale est.

Diæta. §. 12. Quod *Diætam* refert, ista eò dirigenda; ut succi ritè constituti absque ruptione tubulorum circulentur, in quem finem aer eligatur calidus ac temperatus. Frigidus verò admodum nocet, quoniam incrassat succos nostros, transspirationemque impedit. Alimenta sint facilis digestionis, exulent acida, acria, salina, muriatica, corrosiva, exinde enim succus nutritius pessimus partibus affertur, & sic ruptio tubulorum & evasatio succi nutritii facilè produci potest. Potus sit calidus, imprimis potus Theæ, vel Caffeæ, vel Succolad. vel vin. Gallic. Hispan. aliudque non acidum, vinum enim Rhenanum, Franconicum, imò ipsum sæpe Mosellanum, quatenus acido & Tartaro abundant, coagulando succos maximè nocent; eligatur potiùs cerevisia tenuis ritè defæcata & herbis volatilibus ac aromaticis maritata. Vel juscula non salita cum herbis sanguinem purificantibus.

Vigiliæ & somnus, item motus & quies sint moderata, & modum solennem haud excedant, motus enim nimius si mox à pastu fit, chylum crudum & cum impuritatibus per alvum expellendis, permistum in sanguinem pellit, quies verò immodica, ut est vita sedentaria, quam experiun-

experiuntur Sartores, nocet, quibus propterea Scabies & Verrucæ, fungosique tumores familiares sunt. Animus sit hilaris, nullis passionibus obnoxius. Animi enim passiones vehementiores ad affectus hos excitandos ansam dare possunt, quæ fulminum instar sanguinem percutiunt, & inter ea potissimùm quæ spiritus figunt, debitam eorum ex cerebro in partes subjectas emanationem sanguinis ac succorum circulationem impediunt, & per consequens succis crassis ac acidis imprimis nutritio plus justo corrigendis ansam præbent, cujusmodi sunt tristitia mœror, curæ immodicæ, odium, terror, &c.

Galenicorum modus curando Verrucas.

§. 14. Jam ad *Curam Pharmaceuticam* ac *Chirurgicam* horum affectuum accedamus, & primò Galenicorum perspiciamus, qui *Verrucas* quascunque tollunt per elaterium cum sale impositum. Imò ad has extuberantias delendas plura excogitavit vetustas remedia, qualia sunt Thus cum aceto, grossi ficus cum aceto, farina, ac nitro, fici liquor illitus, itemque Tithymali, Smaridis caput salsum ustum, ærugo cum sulphure vivo usta, ocymi folia cum atramento sutorio: itidem id, quod destillat à Sarmentis vitis viridibus, adhuc dum uruntur, ovillum stercus cum aceto, hirci fel illitum, heliotropii magni semen cum vino impositum, ruta cum nitro & pipere, nitrum cum urina pueri impubis, stercus bovis gregarii cum acedo. Galenus, ejus & sequaces, Verrucam Formicariam duræ pennæ fistulâ, quales sunt veterum gallorum & anserum ac aquilarum, circumscarificandam esse censent, ità, ut obtorqueatur per vim in profundum & ex fundo Verruca formicaria tollatur: alii verò ex ipsis ænea aut ferrea fistulâ idem præstant. Aliis placuit eam circumscarificare, & volsellâ prehensam, scalpello velut clavos excindere. Quod Acrochordonem basin angustam habentem & pendere visam attinet, extentam hanc eminentiam excidunt, sin minùs filo saltem aut pilo ipsam deligant, omnes quoque has eminentias plerasque frigido cautere consumi contendunt.

Cornua & Fungos.

Cornua verò ac Tumores *Fungosos Galenici* per resiccantia Medicamenta tollere satagunt, & commendant diphryges inspersum, & æris squamam & testacea omnia usta, & erinaceos ustos cum toto corpore. Hisce non juvantibus ad fortiora transeunt, ut sunt Petræ Asiæ flos, sori, & chrysocolla, & chalcitis, & misy: (usta verò minùs mordere dicunt,) æris flos, ærugo. Sal ustus fungosas flavidasque carnes juxta ipsos consumit, & linamenta evulsa ex linteo facta muriâ acriore macerata ac resiccata, indita & applicata duros ac fungosos tumores consumi ajunt. Æruginem autem cum spumâ æris ex his vehementer operari dicunt. Inter composita laudant Rhodium siccum, & Platon & flavum appellatum, æstimantur ab ipsis pastilli Faustiani triti ac inspersi, & siccum Sole ustum dictum, quod verò recipit calcis vivæ, squamæ æris & mannæ æquales portiones, & ad excrescentias facit, & fungis similia repurgat cum melle, & replet cum aceto.

Paracelsi curatio Verrucarum.

§. 14. *Paracelsus* in Verrucis delendis & abigendis remedio singulari uti solet, nempe Ipsi Polygonaton dicto. Adhæc Tubercula, Verrucas seq. maximè extollit; accipit enim *oleum ardens*, quo locum affectum singulis diebus quater mungit, hoc auferre dicit omnia, quæque similia nascuntur in vulneribus. Author in Porris & Cornibus sequentia magnipendit:

℞. *ol. ex bacc. Juniper. Besonnæ.*
Agarici aa. ʒj.
fell. bovis q.s. pro ungu.

inunge dies noctesque, dein appone Oppodeltoch quod seq. modo paratur.

℞. *Colophon.* ℔j.
pulv. Chelidon.
arant. aa. ℥iv.
visci de &c.

Fungi.

Ad *Fungum* absumendum accipit filum arsenicale, quo fungum excrescentem ex vulnere abscindit, postmodum sistit sanguinem, & *oleo ardente* perungit. Consumentur, ait, hoc oleo Verrucæ, fungique omnes ac rami vel radices, è quibus nascuntur. Et post consumtionem curat sanatque poros emplastro de Mumiâ. Verùm ubi sanguis nimiùm abundè proflueret, laxat venam retrò Fungum & refrigerat. Duros tumores, ut sunt Cornua, eodem ferè modo curat.

Helmontii modus abigendi Verrucas.

§. 15. *Helmontius* inter arcana refert pomum transscissum, cujus pulpa interna sit affricta *Verrucis*, donec intepuerit, & religatis medietatibus per filum donec pomum putruerit [l]; tunc enim vidit Verrucas attactas dispatuisse. Simul atque enim vita pomi ultima petit, cui Verrucarum impressio fuit conglutinata, perit Verrucarum vita ultima, retrocedendo per mediam.

Willisii cura in Verrucis.

§. 16. *Willisius Verrucarum* curam exorditur decocti cujusdam sudoriferi usu, iisque deinceps inspergendo pulverem ex tutiâ, lapid. medicament. & pauco ære usto. Commendat etiam ligaturam.

Cornibus.

Cornua tollere satagit internis Medicamentis sanguini fluiditatem conciliando, saliaque acida succum nutritium coagulantia corrigendo, eaque foràs eliminando; quibus conferre ait Martialia, Corallia præparata, oculos Cancrorum, rasuram eboris, aliaque hujusce farinæ. Diaphoretica etiam atque Diuretica summæ esse efficaciæ hoc in casu asserit: ad juvandam siquidem diaphoresin hoc exhibet Medicamentum.

℞. *Antimon. diaphoret.* ʒij.
eboris ust. ℈iiij.
⊖ *volat. C C.* ℈ij.
M.f. Pulv. dos. ʒß. ter aut sæpiùs in die.

Diuresin verò excitat sequentibus Medicaminibus.

℞. *Tinctur. Sal.* Çi ʒj. ad ʒiß.
Aq. raphan. compos. ℥iß.
M. detur in haustu liquoris possetici cum rad. & sem. bardan. incoctis.

Vel:

℞. *Milleped. prep.* ʒij.
Flor. ⊖ ✻ci
Nuc. Mosch. pulv. aa. ℥ß.
Terebinth. Venet. q. s.
F. Pilul. sumat æger bis in die iv.

Quod ad externa Medicamenta in *Cornibus* & *Fungis* tollendis attinet, emollientibus illa fovet, & sequens, vel simile adhibet:

℞. *Rad. alth.* ℥j.
Fol. malv.
parietar.
branc. urs.
violar. aa. Mß.

Flor. chamomal.
melilot. aa. Pß.
Sem. fœnigræc. ℥ij.
F. decoct. in aq. communi, quo foveatur pars affecta.

Vel herbas has in formâ Cataplasmatis applicat. Si istis non satis relaxentur papillæ cutaneæ oppletæ, nec materia indurata illas obstruens non emolliatur, Medicamentis cathæreticis, jam superiùs de Verrucis explanatis radices Cornuum ac *Fungos* erodit, illaque hoc pacto destruit.

Sylviana cura in Verrucis, Cornibus & Fungis.

§. 17. *Sylvius* in curandis *Verrucis*, *Cornubus* ac *Fungis* ad acidum, tanquam omnis mali hisce in affectibus causam præsertim respicit, ut illud dometur, & excrescentiæ hæ superfluæ consumantur, quod cauteriis tum actualibus, tum potentialibus ex lixiviosis concinnatis atque Medicamentis Mercurialibus optimè obtineri posse haud dubitat. Verrucas ac reliquas excrescentias exsiccari vult, quo omni succo privati flaccescant ac decidant, imprimis verò constrictione fili & attactu linteoli ♒tu 🜍is vel alius acidi humectati.

Cartesianorum cura in Verrucis.

§. 18. *Cartesiani* destructioni *Verrucarum* omni operâ incumbunt, adhibendo tuberculis hisce ea remedia, quæ radices eorum erodant, vel poros occludant, ne per eosdem capiant incrementum, sed omni succo destituta flavescant & decidant. Approbant itaque succum chelidonii majoris, quo Verrucæ frequenter attingendæ sunt, nec non aquam calcis vivæ, vel aquam fortem, præsertim sequentia remedia à D. D. *Vogelsangio* utilissimè adhibita, quibus varii generis Verrucæ abactæ fuerunt.

℞. *Decoct. pisor.* ℥iij.
Dissolv. in eo
✳ci ℨiß.
add.
Pulv. santal. rubr. ℨj.
M. & probè agitentur, abluanturque Verrucæ aliquoties in die tepidè. Post ablutionem hanc

℞. 🜄 *commun.* ℥j.
✳ci ℨij.

Stent per horam unam vel alteram in vitro in digestione arenæ calidæ, donec intimè uniantur. Hoc liquore imbuatur stylus lignens, quo postmodum Verrucæ priùs fricatæ vel digitis compressæ tangantur. Spiritum quoque nitri, vitrioli, sulphuris interdum adhibent, vel sequens linimentum.

℞. *farin. lupinor.* ℨj.
stercor. caprin.
ciner. fraxin. aa. ℨß.
✝ *fort.* q. s. *ut f.*

Linimentum Verrucis imponendum, locis vicinis emplastro defensivo priùs munitis, per cujus foramen quæque Verruca promineat. Interdum emplastrum aliquod imponunt Verrucis emolliens & discutiens, ut nutrimento ita difflatò absumantur, qualia sunt de Ammoniaco & galbano, imprimis si quidpiam salis Armoniaci iisdem sit immistum. Acrochordones & Thymos, sive Verrucas pensiles filo constringunt, ut sic constrictis poris succo nutritio transitus denegetur, & Verrucæ alimento suo privatæ exsiccentur & decidant. Myrmecias sive Verrucas sessiles subtilioribus quibusdam illinunt spiritibus facilè penetrantibus, poros aperientibus & succum spissiorem attenuantibus & resolventibus, quale sequens existit.

℞. *Essent. Verrucar.* ℨiiß.
Sabin. ℨj.
♒ *✳ci* ℨiß.
M. & Verrucæ calidiusculè illinantur.

Post illinitionem, & quando essentia hæc debitè intra poros Verrucæ penetravit, emplastrum superimponunt emolliens, præsertim verò de Ammoniaco, aut diachylon cum gummis. Nihil verò recensitis hactenus remediis juvantibus, ad butyrum accedunt ♁ii, eoque, partibus vicinis priùs imposito defensivo, Verrucas attingunt, quas funditus tùm extirpatum iri promittunt. Corpore quoque variis in locis excrescentiis hisce referto, interna simul remedia in subsidium vocant, præsertim ea, quæ succos incrassatos resolvere, poros aperire, & per eosdem eliminare possunt, quod aliàs Verrucis cedere solet in nutrimentum, quo prædicato è reliquis florere censent sudorifera, sive in decocti, sive in aliâ hæc exhibeantur formâ, in pulveris tamen formâ aliis hìc præstare credunt bezoardicum ♂ale, flores ✳ci, 🜍 ♁ii, & similia in aquâ scabiosæ exhibita.

In Cornubus.

Cornua olim basin habentia, qualia in capite & fronte quandoque emergunt, difficulter admodùm & vix absque periculo vitæ, nedum sine doloribus, auferri posse censent, cùm ferrô sint detruncanda, & remedia alia, sive interna, sive externa, in his nihil possint præstare juvaminis, duriora enim norunt, quàm ut emolliri aut resolvi queant, & firmiùs cranio implantata, quàm ut absque partis, cui inhærent, læsione & majori damno evellantur, proinde huic nodo nullum aptare solent cuneum, ne operam & oleum perdant. Minoribus autem & cutaneis Medicam interdum adhibent manum, detrahendo iisdem alimentum, nempe succos crassiores, quibus nutritius refertus est, remediis purgantibus hoc in casu convenientibus existimatis, & in formâ infusi ad tempus aliquod exhibitis, qualis parantur ex foliis sennæ, turpetho, polypodio, agarico, additis aliis quibusdam simplicibus sanguinis purificationi aliàs destinatis. His subjungunt sudorifera aliquoties repetenda, ut in papillis cutaneis hærens succus in alimoniam Cornuum cessurus attenuetur, ac resolutus per apertos poros evaporetur, & cornua nutrimento suo privata post rarefactas radices decidant, quo nomine decocta lignorum Guajaci, sassafras, colubrini, Juniperini, fraxini, radicum sarsæparillæ, chinæ, contrayervæ, peucedani, herbarum ceterach, chamædrios, scabiosæ, foliorum rorismarini, sambuci, melissæ, nec non flores mercurii argenteos, bezoardicum ☉are, & Tincturam ex floribus reguli ♁ii valde deprædicant. Externè thermas commendant sulphureas & aluminosas, quibus non modò duriores eminentiæ circa radices emolliuntur, sed pori etiam cum papillis cutaneis constringuntur & succi superflui absumuntur, ut excrescentiæ hæ alimoniâ defraudata decidant. Ablatis verò Cornubus si papillæ istæ prolongatæ & tumentes medullæ instar extra cutem prospiciant, iis pulverem inspergunt ex alumine usto, testis ostrearum vel concharum calcinatis, calce vivâ cum saccharo mistâ, corticibus granatorum,

natorum, aristolochia, vel unguentum Ægyptiacum super igne inspissatum imponunt, & circumligato vinculo per tempus aliquod relinquunt, donec pori ità sint transmutati, ut liquorem tantâ non admittant copiâ. Molliora proximè radices filo duplicato forti & cerâ obductâ firmiter constringunt, usque dum ob denegatum alimentum similiter exiccata & arida delabantur. Minoribus & non ità prominentibus butyrum illinunt ☿ii, quo erosa non minùs ut Verrucæ perire aut decidere affirmant.

In Fungis. *Fungoso* tumori circa articulos, & imprimis genu existenti, atque ex lapsu aut contusione originem ducenti fotus convenire judicant discutientes ex salviâ, betonicâ, agrimoniâ, roremarino, floribus hyperici, chamomillæ, baccis lauri, semine cumini, nec non epithemata calida ex aquâ calcis vivæ, spiritu juniperi, lumbricorum, essentia rorismarini, spiritu salis armoniaci, & similibus, quibus præmissis emplastrum imponunt de ranis cum ☿io, nervinum, vel de gummi ammoniaco. Interna sudorifera non contemnendam hic opem afferre posse existimant, præprimis ex salibus constantia volatilibus. Alii autem fungosis excrescentiis in vulneribus nonnunquam conspicuis inspergunt pulveres exsiccantes & absumentes ex radice ireos Florent. aristol. rotund. corticibus granatorum, alumine usto, colchotare vitrioli, ☿io præcipitato, vel aqua abluunt mercuriali. In fungis hujusmodi capitis & cerebri vulneribus supervenientibus cautos esse volunt Chirurgos, ne fortioribus corrosivis majora mala, aut ipsam mortem accersant.

Nostra methodus curandi Verrucas. §. 19. Nostra *Verrucarum* curatio in eo consistit, ut succi nutritii effluxus ac subsequens coagulatio impediatur, quod verò obtineri potest, si particulæ acres ac corrosivæ in succo nutritio hospitantes obtundantur ac eliminentur, in quem finem omnia conducunt sanguinem purificantia dicta Medicamenta, præprimis sequens vinum medicatum commendamus:

℞. *Rad. enul.* ʒiij.
caryophyllat. ʒij.
pentaphyll.
petasit. aa. ʒiß.
Herb. fumar.
Herb. scabios.
capill. ♀.
agrimon.
heder. terr.
salv. aa. Mß.
Ras. lign. Juniper. ʒiß.
colubrin. ℈ij.
fl. sambuc. P. j.
anthos. Pß.
Sem. anis. ʒij.
⊖ ♀i ʒiß.
F. Species pro mensura vini.

Varia etiam absorbentia acidum infringentia & sudorifera partes has per tubulos eliminantia interponi possunt, qualia sunt Antimon. diaphoret. Bezoart. minerale ♂le, Joviale; item cinnabar. nativ. ♁nii, Decoct. lignor. potus Theæ vel Caffeæ, Essent. fumar. Tinct. Antimonii ♀sat. quæ hic egregia est, Essent. Viperarum & sexcenta alia, quorum mentio capite de *Scabie* facta est. Hic etiam Mercurialia maximè sæpè necessaria sunt, & institui debet cura ☿lis sive salivatoria, prout in Lue Venerea. Cùm verò cura Verrucarum solis externis peragi soleat, eapropter internis recensendis diutiùs inhærere non placet, sed ad Externa transeamus, totius enim curæ cardo in eo vertitur, ut Verrucæ dempto succo nutritio exsiccentur & exstirpentur, seu absumantur, quod obtinemus per acidum absorbentia & spirituosa, ut spir. vin. Camp. ∽ ⊖ ✳cum ♆ paratus, ▽♆, vel ipsa ♆ Verrucis applicetur, & superimponatur fomes accensus, vel solvatur ⊖ ✳ci in ▽ pluviatili. qua mixtura imbuantur lintea duplicata & sic apponatur Verrucis. Alcalia omnia & ♀rea conducunt, hinc ℅♀ per deliquium paratum non inconveniens erit remedium externè illitum, item seq.

℞. *Ung. alb. Camphor.* ʒj.
ol. ♀ri ʒiij.
calc. viv. ℈j.
☿ *dulc.* ℈ß.
M.

Spiritus lumbricor. Matrical. ∽ olibani, Elixir vitæ non contemnendi usus sunt in exstirpandis Verrucis. Nec negligenda sunt specifica, ut sunt succus chelidon. maj. succus Esulæ, Limaces rubri, quibus fricentur Verrucæ, & hoc remedium in vulgus abit, nostra verò experientia sæpè fallit. Inter specifica etiam referunt sanguinem columbinum externè applicatum, item disparere dicuntur Verrucæ, si laventur liquore illo salso, qui in doliolis butyri saliti reperitur. Alii Verrucas cum frustulo lardi fricant, nonnulli cum Pisis, plures cum pomo Borsdorfiano in medium disciso, ad mentem Helmontii, quidam cùm floribus Calendulæ, *Celeberrimus V. V. delius* eas manu mortua tangi vult.

Emplastra etiam sæpè his in monticulis satisfaciunt, ut sunt de galban. *Mynf.* oppodeltoch, de Thea, vel Empl. ex cera cum tantillo ☿ii vel Vigonis cum quadruplo ☿ii. Sequens magnifacit *D. à Güldenklee.*

℞. *Gumm. Galban.* ℥j.
⊖ ✳*ci* ʒj.
picis naval. ℥ß.
Empl. diachyl. magn. ℥iij.
M. f. Empl.

Alii emplastrum ex resina, cera, de Tacamahac. auripigment. paratum commendant. Ungu. ♀ni Camphor. maximè confert. Sæpè etiam excrescentiæ istæ Verrucosæ abiguntur instituta fortiori frictione cum stramine madido. Sic etiam radice Chelidonii fricentur hæc tubercula, usque sanguis stillat, hinc aliquando arescunt deciduntque. Sed sæpè his non satisfacientibus ad fortiora accedendum est remedia, cui intentioni satisfaciunt ruptoria ex alcalibus parata, in quem finem imponendi sunt cineres clavellati, imprimis fraxini, item omnia ex sapone concinnata ruptoria laudant plures. Imò necessitate efflagitante ad corrosiva transeundum est, ut sunt ærugo, alumen, præcipitatum rubrum, Antimonium crudum, ∽ ⊕li, 🜍, ⊖, ☽, ✢. Ad ipsam 🜄 nonnulli audaciter nimis accedunt, item oleo Antimonii vel Butyro Antimonii prominentias has tangunt, & sic eas profligant, cautè tamen hisce incedendum esse suadeo, ne fibrillis nerveis ac tendinosis applicentur, alias præter dolorem immanem, inflammationem & gangrænam parti affectæ accersere possunt, magis mihi arridet linimentum *Timæi à Güldenklee* sequens.

 ℞. *Mell.*

℞. *Mell. ros.* ℥j.
∽ ⊕li ʒiß.
M.

Vel:

℞. *Ol. Nuc.* ʒiij.
bals. Peruv. ℈ß.
Sacch. subtiliss. pp. ℈ij.
M.

Vel sequens, quid fortius est.

℞. *☿ sublimat.*
arsen. alb. aa. ℈ß.
aq. fort. q. s.

F. Massa tenuis, cum ligno tangantur verrucæ, donec nigrescunt, dein illinantur butyro non salito.

Vel:

℞. *Rad. Dracunc.*
ari
cyclam.
irid. aa. ʒiij.
Fol. sabin. ℥ß.
sem. heliotrop. ʒij.
⊖ ✱ci ʒj.
oxymel. squill. q. s.

M. f. Unguentum, quo illinantur tumores hi Verrucosi, ol. Juniperi, de laterib. Sabinæ, spic. illinantur sæpius, dein abluantur ▽ smegmatis. Sunt, qui protuberantiis his ausu nimis temerario infigunt aciculam, dein caput aciculæ ad flammam candelæ admovent, ut subcandeat, quo modo Verrucas urunt, quæ dein decidunt, remanente solùm parva excoriatione. Sunt etiam, qui crudeliter ferrum arripiunt, easque exscindunt.

Nostro judicio Verrucæ citò, tutò ac jucundè curantur per Anabrochismum, dum filo sericeo vel pilo equino sensim ac sensim constringuntur, ut arefiant ac decidant, locus verò atromento vel alio Vitriolico inungatur aliquoties, quo modo omnes ferè tollimus Verrucas. Tutò etiam tangi possunt verrucæ Lapide nostro infernali, madido facto, quô remediô plures sustuli, vel butyro ♉nii. Sunt alii, qui acicula eas perfodiunt dein ad candelam caput aciculæ urunt, tunc decidunt, sed reliquunt inflammationem dolorosam.

Alii curam nescio quam Sympatheticam jactant, & solo contactu istas excrescentias abigi scribunt. Ex. gr. prout testatur *Timæus à Guldenklee,*) si internodia straminis secalini vel alterius frumenti singulis Verrucis fortiter imprimantur, postmodùm defodiantur in terram sub tecti alicujus stillicidio, putrescentibus internodiis, sensim contabescunt Verrucæ, quæ tandem emoriuntur ac disparent. Imò quot Authores, tot remedia Empirica, quæ verò vix satisfaciunt: in Juniorum saltem gratiam unum & alterum apponamus.

Panarolus Myrmecias tangi vult sudore illo, qui emanat ex lignis quibuslibet, dum uruntur; semel vel bis de die tangendo.

Franciscus Peccetius serpentis exuvium tritum cum carne caricarum, rejectis granis, in formam Emplastri redactum vult, quod Verrucis imponatur.

Schizius commendat pedes gallinæ, si sub prunis ponantur, donec excorientur, corio ab ossibus separato fricentur calidè ter aut quater de die Verrucæ.

Sennertus inquit, tolluntur Verrucæ, si cum nigellâ & urinâ fricentur sæpiùs, item si laventur cum liquore ex floribus Verbasci collecto, & cum floribus Verrucis apposito. Item decoctum ex Sinapi, ♀re & ⊖e paratum commendat: Item si folia sabinæ in vino macerata imponantur Verrucosis eminentiis. Laudat etiam ▽ ex sarmentis vitium, dum uruntur, exudantem. Alii scyllam viridem, vel succum scyllæ impositum laudibus efferunt. Alii sanguinem leporis, item succum portulacæ commendant, sed quis omnia sæpè anilia recensebit?

Quòd *Curam Cornuum* attinet, hæc eò dirigenda est, ut materia ista condensata, & in duritiem adacta tophacea vel emolliatur, vel incidatur, vel planè auferatur, quem finem æquè per interna, quam per externa ob[illegible]e debemus, varia ergò incidentia & sangui[illegible] purificantia, & decocta sudorifera conducent, aliaque diaphoretica, quandoque etiam diuretica, cornua enim deben curari, ut Lues Venerea, quia sunt instar tophorum Venereorum, hinc cornubus everruncandis commoda asserimus ☿alia aliaque, quæ primas eluunt vias. In ejusmodi tuberculis cornutis manuum & digitorum sequens præscripsit *Celeberrimus D. Schleiermacher, Archiater Darmstadinus.* *Curatio Cornuum.*

℞. *Rad. enul.*
cichor.
cort. tamarisc. aa. ʒiß.
herb. beton.
ceterach.
fumar.
veronic. aa. P. j.
fol. senn. el. & mund. ʒiij.
rhabarb. opt. ʒj.
agaric. alb. ℈ij.
sem. cartham. ℈ij.
cinamom.
zzib. aa. gr. xv.

Incis. D. pro mulsa vel vino.

℞. *Tinct. ♉nii ☿sat.* ℈ij.
∽ C. C. essentif. ℈j.
M. S. Mixtur.

℞. *Conserv. borrag.*
rad. enul. aa. ℥ß.
pulv. viperar. ʒß.
Corallor. rubr. ppr.
Matris perl. pp. aa. ℈ß.
Syr. condit. cort. citr. q. s.
M. f. Elect.

℞. *Empl. de cicut.* ℥j.
Gumm. sagapen. ʒij.
☿ dulc. ʒß.
ol. rutæ q. s.
M. F. Empl.

℞. *Ol. rutæ coct.* ℥ß.

pro inungendis cornibus. Certum est, purgantia ☿lia & sudorifera Antimoniata egregiam sæpè præstare operam. Sequens proderit.

℞. *Confect. Hamech.* ʒiij.
☿ dulc. gr. xv.
M. pro una vice.

Dein exhibeantur sudorifera & simul specifica, ut sunt Essent. lignor. spir. matrical. cum gumm. Guajac. Tinct. ♉nii. Tinct. viperar. pulv. viperar. &c. Sunto formulæ:

℞. *▽ fumar.*
lignor. aa. ℥ß.
R. ♉nii ☿. ℈j.

essent.

essent. viper. ℈ß.
spir. matrical. ʒj.
⊖ *Guajac.* ℈ß.
Syr. scord. s. ℥ß.
M. detur bis vel ter in septimanâ.

Vel:

℞. *Pulv. Anglic nostr.* ℈j.
D.

Vel:

℞. *Pulv. viperar.* ℥ij.
☿ *dulc.* ℈j.
ocul. ♋ *ppt.* ʒj.
⊖ *Sassafras* ʒiß.
c. roob. sambuc. q. s.
F. Condit.

Diuretica etiam hic maximi usus sunt, ut succi acres scindentes & tubulos effringentes per urinam eliminentur, in quem finem commendamus præ aliis Tincturam nostram Diureticam, aliaque alibi ad nauseam dicta.

Quibus internis simul jungenda sunt *Topica* Medicamenta, ut Cornua hæc emolliantur, & dein post emollitionem poros mutantia & paululum constringentia applicanda sunt remedia, ut succus nutritius exstillare ampliùs nequeat. Inter emollientia commendamus varia Cataplasmata, Epithemata, Emplastra, balnea & id genus alia ex chamomill. melilot. herb. & rad. emoll. sem. fœnigræc. lini, cumin. &c. parata. Empl. de Labdano, de Thea, &c. aliaque ex Gummi parata conducunt. Emollienda sunt cornua & curanda instar Clavorum. Dein poros immutantia & incidentia fortiterque resolventia applicanda sunt, inter quæ laudamus Empl. Vigon. cum quadruplo ☿ii, vel sequens:

℞. *Gumm. Galban. c.* ⁓ *vin. in solut. & iterum inspissat.* ℥j.
⊖ *gemmæ* ʒj.
gumm. ✱*ci* ℥ß.
ceræ
resin. aa. q. s.
M. F. Emplastrum.

Emplastrum nostrum Mercuriale, quod paratur cum Sale Mercurii, egregium est per temporis spatium impositum. Tanquam specificum in Cornubus commendamus succum ex hederæ arboreæ trunco recisco exstillantem, & tuberculis cornutis illitum. Sunt, qui cineres ramorum vitis laudant applicatos, alii ex stercore ovino vel caprillo, cum lacte & caricis parant Cataplasma tepidè Cornubus imponendum. Alii aciculis pungunt Cornua, & sic ea disparere putant. Sequens proficuum erit sæpiùs applicatum.

℞. *Mercur. dulc.* ʒij.
virid. æris ʒiß.
mel. rosar. ℥ß.

M. f. linimentum, quo ter vel quater calidè Cornua illinantur, dein abluantur sequenti vel simili spiritu.

℞. *Spir. vin. Camph.* ℥j.
⊖ ✱*ci c.* ♃. *parat.* ʒj.
M.

Cum spir. matricali, Elixire vitæ, spir. lumbricor. balsamo Nervino sæpissimè fricanda sunt Cornua. Sunt qui sectionem suadent, sed cùm utplurimùm hæc Cornua ossibus insideant, & per consequens periostio aliisque membranis ac tendinibus adhæreant, maximâ cautione utendum est, & perito Operatori committatur hæc operatio. Nonnulli fortissimis corrosivis Cornua aggrediuntur, eaque tangunt oleo ♁nii, & sæpè usque ad os perveniunt, dein iterum more consueto vulnus sanant, sed etiam hæc periculum involvunt, ne fibrillis omnibus corrosis, vel sensus, vel motus membri pereat, vel gangræna sequatur partis. Quamvis ad radicem ferè usque ejusmodi cornua per corrosiva v. gr. ol. ♁nii, vi erosa, attamen præter omnem spem repullulant, nisi applicueris, ⁓ Matrical. &c.

Fungi curatio difficilis est, eò enim strenuè incumbendum est, ut obstructiones reserentur, & evasatio succi nutritii ante omnia impediatur, quod obtinere possumus, si particulæ acres scindentes ac corrodentes è succo nutritio eliminentur, in quem finem conducunt interna sudorifera, & pro re natâ interna laxantia Mercurialia, aliaque, quæ suprà in Cornubus recensuimus, chylus etiam purificetur sequenti vel simili nodulo: *Curatio Fungi.*

℞. *Rad. scabios.*
enul. aa. ℥ß.
sarsaparill. ʒiij.
Herb. scordii.
fumar.
nummular.
veronic.
scolopendr.
ceterach. aa. Mß.
Flor. sambuc. P. ij.
hyperic. P. j.
Ras. santal. citr. ʒvj.
sassafras. ℥ß.
guajac. ʒij.
cort. ejusd. ʒiij.
⊕*li* ♂ ʒij.
⊖ ♀i ʒiß.
sem. dauci ℥ß.
M. pro mensura 1½. vini.

Dein exhibeantur Tinct. ♁nii ♀s. essent. viperar. essent. lignor. aliaque superiùs jam dicta. Chalybeata hic egregia sunt nodulo includenda, & potui ordinario indenda.

Cura Fungorum præsertim externis Topicis peragitur. Thermæ hic præ aliis conducunt, in quem finem facilè Thermæ artificiales parari possunt. Sæpè etiam ad Ferrum accedendum, & exscindendus est Fungus in casu, ubi inclinat ad Cancrum, & cum hoc sit periculosum, pro partis affectæ ratione pulveribus acidum temperantibus incrementum ejus, quantum possibile, impediendum, in quem scopum conducunt omnes pulveres ex Sale ♄ni, Camphora, Calce viva, Tutia, Lapide Calaminari, Myrrha, succino, Thure, C. C. ust. parati: spongiosis his tumoribus item inspergi possunt ⊕lum, ○ ustum, vel pulv. ex aristoloch. rot. calam arom. caryoph. concinnatus; imprimis conducit Elix. vitæ Mich. Applicentur etiam spiritus Matricalis, olibani, cum calce viva, imò instituantur varia suffumigia ex succino, herb. sabin. oliban. mastiche, &c. vel ex herbis ⊖le volatili gaudentibus parentur fotus, Cataplasmata & calidè fungosis imponantur tumoribus. Nec negligenda sunt Empla-

Emplastra optimè resolventia, ut sunt Empl. de Theâ, divin. de Labdano, de ran. cum ☿ & ⊕-lo alb. parat. vel Cataplasma egregium ex cucumere asinino, Limac. rubr. coct. in vin. Gall. add. pulv. rad. Jalapp. & Bryon. s. q. Empl. de cicutâ & de Cumino itidem conducunt. Frequenter tumores hic non deligandi, nec quod Chirurgis notandum, aperiendi sunt, hinc etiam à cauteriis abstinendum est, quare ab ejusmodi tumore improvidè aperto mors secuta est, uti patet ex *Obs. 63. Eph. Germ. Ann. 9. & 10.* in quibus etiam legere est, quod sæpe excoriati cultro vel digito, vel ungue auferantur hi tumores & fungi Microcosmici.

CAPUT XIV.

De Cutis Nigredine, Furfuribus, Lentiginibus, Ephelidibus, Panno, Nævis maternis, Maculis Infantum Volaticis, & Maculis Hepaticis.

§. I.

PUlchritudinis amans homo est, imprimis sexus sequior, qui potiùs mori amat, quàm deformis vivere. Etsi enim elogio *Isidori Pelusiotæ*, quod flos nunc splendidus, cras in nihilum redigitur, & quod hodie ignis est, cras in cinerem commutabitur, attamen nativus decor, qui partium proportione, & colore homini præ reliquis obtigit, sui conservatione gaudet, quis enim non se ipsum abhorreat, non dicam scabiosus, leprosus, Elephantiacus, sed vel minima deformitatis macula deturpatus? Quis Nævis defœdatam faciem publico exponere sine pudore sustinet, ubi *ζωτικὸν* faciei *ἄνθος* in nigrum plumbeum colorem mutatum, vel pluribus maculis interspersis contaminatum est. Tegere licet partes alias, speculum verò corporis, faciem existimo, apertum esse debet. Nec sæpe tegere licet manus, brachium, collum, &c. quæ sæpè morborum & succorum in corpore peccantium indices & vitia, ut Cutis *Nigredo*, *Furfuratio*, *Lentigines*, *Ephelides*, *Nævi Materni & Maculæ variæ* tum *Volaticæ* tum *Hepaticæ* dictæ, quæ omnia Cutis politum ebur deturpant, temporum gravitatem dejiciunt, & fastum, qui pulchræ hinc parti inest, exuunt. Cutem ergo maculatam in pristinum nitorem præsentibus his paginis restituendam libido est.

Nigredo. *Nigredo cutis* est affectus, quo Cutis alba & florida, in subnigrum seu fuscum commutatur colorem, ex Cute hispida omnimodaque asperitate donata, obortus.

Furfures, Furfuratio, Porrigo. *Furfures*, seu *Furfuratio*, vel *Porrigo*, est Scabies sicca seu Furfuracea Cutis, ejus imprimis, quæ capitis est, pueris familiaris, à salinis & asperis succis producta. Nomen habent à Furfuribus tritici, Kleyen.

Lentigo. *Lentigo*, Græcis *φακὸς*, aliis *Lenticula*, est affectus cutaneus, imprimis faciei; vel sunt Cutis maculæ modò ex flavo rubescentes, modò coloris fusci Lentibus colore & magnitudine similes, quibus in utroque sexu, in sequiore verò magis conspicuis facies, manus, bracchia & pectus, ceu aëri & Solis radiis expositæ partes consperguntur, sine dolore & molestia productæ à particulis acido-fuliginosis in tubulis subtilissimis cutaneis ob coagulationem subsistentibus. Hinc à Solis radiis maculas has cognominant solares, Germanis Sonnenflecken.

Ephelis. Cùm affectu prædicto ferè ad mentem quorundam coincidit *Ephelis*, quas maculas *Blankardus* nominat Sommerflecken. Sed Ephelis derivatur à Græco verbo Ἔφηλις, h. e. aspredo & nigrities in facie. Hinc alii gravidis familiares esse has maculas existimant, quæ majores sunt, & post partum spontè evanescunt, quæ etiam sæpe virgines infestant circa os & labia, sed cessante mensium fluxu iterum evanescunt. Sunt etiam maculæ à Sole provocatæ, quos Græci *ἐφήλιδας* vocant ex *Critone*.

Pannus. *Pannus* notans *maculam* vel *nævum* in Cute sive ex lue Gallicâ, sive ex alio morbo maligno dependentem, est macula grandior palmæ interdum magnitudinis, coloris subflavi, vel rubicundi, vel fusci, vel subnigri in facie sæpius proveniens, & sexum sequiorem defœdans. *Germanis*, dicuntur die Honigflecken/ Sonnenbrand.

Nævi materni. Affines sunt his maculis etiam *Nævi materni* connati, aliis Maculæ originales, vel Notæ infantum à Matre gravidâ tempore gestationis per imaginationem vel terrorem fortiorem impressæ & communicatæ. Germanicè dicuntur die Mutter-mähler. Maculæ hæ in Infantibus *duplices* observantur, sunt enim vel *protuberantes*, vel *plana*, figurâ variâ & colore diverso pro causæ varietate.

Macula Infantum Volatica. *Macula infantum Volatica* Germanis dicuntur der Flug. Maculæ hæ sunt efflorescentiæ cutaneæ, seu exanthemata infantibus familiaria ex fermentatione succorum, & dein coagulatione in cutis tubulis obortæ. Affectus hic tum in causâ, tum in curâ cum Erysipelate planè convenit, vocatur etiam aliis *Zona*, Græcis *σοςῆς*.

Macula Hepatica. *Macula Hepatica*, Germanis die Leberflecken/ sunt efflorescentiæ cutaneæ, quandoque largæ, quæ sanguinis ac succorum acrimoniam, & inde evasationem cum aliquâ coagulatione in tubulis cutis præsupponunt.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* horum affectuum est Cutis, rete illud sanè mirabile, tot plurimis filamentis vasorum sanguiferorum, nerveorum, fibrarumque variè inter se complicatis contexta, quibus glandulæ numerosæ & lymphæ-ductus densissimè interponuntur. Tota enim Cutis cum rugis suis instar agri ab aratro sulcati, & dein cum ordinibus versis, seu potiùs obliquis occati; apparet enim ita ut plano suæ areæ supra sulcos utriusque generis eminentes figuræ utplurimùm Rhomboidis existant, & juxta quod sulci isti cum rugis, sive areis, breviores ac minores, aut etiam profundiores ac majores fuerint, textura cutis delicata, sive tenuis vel crassa, sive levidensis videtur. Hujus constitutio licèt plurimùm nativitati ac primogeniæ staminum ac humorum concretioni ac coagulationi debeatur, ea tamen ob diversimoda vitæ insequentis accidentia multifariam alterari solet, quò pertinet victus crassior, labores duri, aër Boëtianus, vide de his *Blankardi Anat. Reformat.* Et cum Cutis variorum tubulorum & lymphaticorum, glandularum, arte-

arteriarum, venarum, nervorum textura fit, nulli mirum videri debet, hanc etiam variis maculis conspurcari posse.

Diagnosis. §. 3. Quod *signa* spectat *Diagnostica* Maculas has in apricum sistentia, ipsis non diutiùs inhæreamus, quia in oculos nostros incurrunt.

Cutis Nigredo ipsis patet oculis, nec signis aliis opus est, si enim cutis florida, & alba abeat in fuscam, statim deturpatur Cutis.

Furfures quoque ex furfuribus seu squamis utplurimùm in capite infantum productis cognoscuntur, cùm & decidentes in oculos incurrant.

Lentigines sunt maculæ lentes colore ac magnitudine referentes, ex flavo rubescentes & fuscæ emergunt utplurimum in facie, manibus atque nonnunquam in pectore, partes enim, quæ Solis radiis exponuntur facilius maculis his infestantur; à colore enim Solis quasi coagulantur, & per totum sæpè perennant æstivum tempus, & magis tum temporis in conspectum veniunt, tempore verò hyberno aliquantum disparent, facilè tamen repullulant, suntque his familiares, quibus ruffi sunt pili, quibus etiam est cutis politior.

Ephelides verò majores sunt & prægnantibus, & quibus menses obstructi sunt facilè obveniunt, & post partum, & post mentium fluxum evanescunt, circa os & labia aliasque corporis partes apparent.

Maculæ originales sive *Nævi Materni* facilè cognoscuntur, cùm à nativitate nostris appareant oculis, qui nævi pro imaginationis, vel cupidinis, vel terroris matris varietate variant; referunt enim modò cerasum rubrum, modò mora, modò murem pilosum, vel testudinem, vel sexcenta alia, quæ hic recensere nimium foret. Nævi vel plani conspiciuntur, nonnunquam verò elevati. Color etiam Nævorum maximè variat, modò cœruleus, modò flavus, modò niger, modò rutilus existit. Virgo hîc degit, cujus faciem ferè totam rutilus occupat color, à matre gravida incendium subitò advertente, atque ex terrore faciem suam contrectante ei impressus.

Maculæ Volaticæ Infantibus familiares sunt, quæ modò apparent, modò disparent, sunt parva stigmata in Cute nostrâ, quæ ferè cum Erysipelate conveniunt, discrimen in eo tantùm consistere videtur, quòd Erysipelas in uno loco plerumque persistat: in volatica autem rubor priorem locum deserit, ulteriùs tamen progreditur locaque vicina invadit.

Maculæ Hepaticæ sunt majores in ambitu, & hinc inde per totum corpus in brachio, in pectore, in collo, &c. dispersæ apparent, & aliquando pruritum excitant, cutem asperam reddentes, ubivis enim vagantur.

Galenicorum opinio de causa Nigredinis. §. 4. Nunc *causas*, & primò ex veterum *Galenicorum* mente, harum macularum videamus, qui *Nigredinem* Cutis ab humore atrabilario summam cutem inficiente oboriri censent.

Furfurum. *Furfures* ex crassis lentisque corruptis humoribus gigni, aut in toto corpore, aut in solo capite, pro exuberantium humorum loco, contendnnt. Alii à pituitâ salsâ, aut humore biloso, aut atrabilario sanguine Furfures fieri autumant.

Lentiginum & Ephelidum. *Lentigines ac Ephelides à Sole* provocari ajunt, à cujus colore humores in Cute subsistentes quasi aduruntur.

Panni & Nævi materni. *Pannum* seu Maculam fuscam Veteres ad Nævum referunt maternum, eosque deducunt ab imaginatione matris, licet veram ejus ortus rationem sufficienter nequeant explicare.

Macularum Infantum Volaticarum & Hepaticarum. *Macularum Infantum Volaticarum* ac *Hepaticarum* causam frequentiorem statuunt sanguinem biliosum adustum Cuticulam occupantem, & ibidem in humorem melancholicum degenerantem: *Hepaticas* verò ab Hepate produci ajunt, sanguinem reddente calidiorem.

Paracelsi mentum de causa Cutis Nigredinis ac Furfurum. §. 5. *Paracelsus Cutis Nigredinem* à sale, & *Furfures* ex cruoribus resolutis, quibus accessit alumen minerale scissum, provenire ait.

Lentigines ex cholera vel ex cælibatu nasci negat Author, verùm liquoris Mercurii esse dicit, ubi liquor Mercurii fuerit, qui vergat in sui regenerationem, tum enim oriri Lentigines contendit.

Nævorum. *Nævos* verò ab imaginatione matris provenire ait, à quâ astra interiora citissimè commoveantur, ut fœtui hæc vel illa macula imprimatur, pro varietate rei externè obvenientis, & imaginationem turbantis: per matris imaginationem, conceptum, vel ad aliquam rem appetitum habentis, aut præ timore vel incusso metu, quæ Macularum ejusmodi causa sunt.

Panni. *Pannum Paracelsus* ex colore emortuo produci statuit; quicquid enim ex coloribus moritur, in corpore juxta ipsum fixum manet. Cùm enim infans ex utero matris suæ maculam aliquam luteam, cæruleam aut nigram attulerit Pannum esse judicat.

Macularum. *Maculas Infantum Volaticas* & *Hepaticas* à fluore menstrui oboriri contendit.

Helmontii de causis horum affectuum opinio. §. 6. *Helmontius* secundùm Principia *causa Cutis Nigredinis, Furfurum, Lentiginum, Ephelidum, Panni, Nævorum Maternorum, Macularum Infantum Volaticarum*, atque *Macularum Hepaticarum* ab impuritatibus sextæ digestionis relictis, & transvolationi ineptis deduci potest, sæpe etiam ab imaginatione matris perturbata alimentum fœtus, ei ut ramulus arbori insertì, inficiente.

Willisii ratiocinium de causa Nigredinis. §. 7. *Nigredinis* Cutis causam esse opinatur *Willisius* bilem atram & adustam in sanguine luxuriantem, vel ob impeditam ejus in Hepate secretionem, vel ob abundantiorem ejus ac velociorem in cruoris massâ generationem; quæ per arteriolas ad superficiem advecta sub cute ob viscididatem suam retinetur. Bilis enim nigrum istum consequitur colorem, quando scilicet aquosioribus ejus particulis tenuioribusque sulphureis à magnâ ebullitione dissipatis, salinæ summâ rerum potiuntur, crassioraque sulphura residua coagulant. Quum autem sulphurei illi grumuli nullum inter se ordinem servent, & ita sint dispositi, ut ampla adsint inter ipsos interstitia, radii incidentes ab istis cavernulis demerguntur, nec denuò reflectuntur.

Furfurum. *Furfures* excitari putat à seroso humore à glandulis cutaneis è sanguine secreto, & per poros evaporari solito, salibus paulò acrioribus crassioribusque imprægnato, liquor enim iste serosus ad cuticulæ poros perveniens, eosque angustiores, quàm ut particulis ipsius scabris majoremque molem obtinentibus exitum præbeant, reperiens, salinarum particularum, quas possidet, spiculis Cutem ac Cuticulam discindit, & in laminulas Furfurum instar dissecat.

Ephelidum. *Ephelides* deducit à tenuiori humoris biliosi portione, vi Solis illam attenuantis, quæ evapo-

evaporari incipiens in Cutis superficie aut Cuticulæ, quam pertransire nequit, concavo defigitur.

Lentiginum. Quum etiam *Lentigines* secundùm Authorem nostrum parùm aut nihil ab *Ephelidibus* differant, illas ab eâdem causâ produci statuit.

Naevorum Maternorum. *Nævos Maternos* in fœtibus imprimi dicit, quando scilicet gravida mulier objectum quoddam fortuitò percipit, ipsiusque possidendi vehementissimo derepente ardet desiderio: tum temporis autem hoc objecto in retinæ fundo depicto, illius imago statum ad sensorium commune per spiritus animales nervos opticos incolentes convehitur: ab istis verò comoti spiritus in corporibus striatis hospitantes ad appendicem nervosum confluunt, & per eum in partes deferuntur, ac per fibras nerveas vasis sanguiferis implantatas cruoris massam subeunt. & cum ipsâ ad uterum pergunt; ipsi itaque cum materno sanguine commixti, & per vasa umbilicalia ad fœtum usque penetrantes, atque ad illius cerebrum tandem pervenientes, spiritibus in eo fabrefactis characterem in cerebro materno susceptum communicant. Hi autem majore motu perciti sanguinem fœtus vehementius exagitant ac rarefaciunt, & in laxiorem quandam eum copiosiùs, quàm par est, propellunt. Liquor verò nervosus objecti à matre percepti, à spiritibus animalibus imaginem mutuatus, sanguinem majori abundantiâ, quàm ad partem nutriendam requiratur, offendens, illum commutat in substantiam ejusdem penè figuræ, cujus erat objectum matris cerebro repræsentatum.

Macularum Infantum volaticarum. *Willisius* censet *Maculas Infantum Volaticas* progigni à quibusdam sanguinis grumulis à sale acido coagulatis, & in arctioribus Vasculorũ orificiis hærentibus. Infantum enim Ventriculi fermentum quandoque vel à phlegmatis in ejus cavitate residuis obvolutum, aut satis robustum non existens, lacti vel pulti ritè concoquendis non sufficit. Salinæ ergò illorum particulæ rectè non explicatæ, & nullatenus volatilisatæ, ac cum chylo in sanguineam massam delatæ coagulationes in ipsa efficiunt; quæ cum ejus massâ per totum corpus circulantes, & ad superficiem pervenientes, in tenuioribus ejus vasculis, quæ ob molem transcurrere nequeunt, cæspitant, eaque obturant, & rubras aut purpureas Maculas excitant, pristinum suum colorem servantes.

Macularum Hepaticarum. *Maculas Hepaticas* provenire arbitratur à quibusdam biliosis particulis in hepate à sanguine non separatis: quæ cruoris massæ iterum admixtæ ad glandulas miliares per arteriolas deportantur, à quibus cum sero à sanguine segregantur. Quum verò evaporationi penitùs inhabiles sint tales fœculentiæ, serò foràs per cutis foramina prorumpente, illæ sub cuticulâ remanent, cutemque, cui inspergimtur, defœdant & conspurcant.

Sylvii opinio de causis horum affectuum. §. 8. *Sylvius* Cutis *Nigredinis* causam dicit esse, quando sc. humores quidam crassi sanguini admisti, & ad corporis superficiem propulsi, ut excernantur, sub cuticulâ hærent, ipsamque colore subnigro inficiant.

Furfures verò, *Lentigines*, & *Ephelides* oboriri ab acido humore in Cute coagulante, & quasi mortificante; sic quoque ab acrimoniâ salinâ lixivâ in Cute sæpe mortificationem fieri statuit, quemadmodum in gangrænâ & Maculis gangrænosis. Maculas ab acido productas ad ruborem inclinare ait, atras verò ab acrimoniâ dependere salinâ lixivâ haud dubitat.

Nævos verò Maternos fœtui imprimi ait ab imaginatione matris, quia mater & fœtus sibi arctè sint uniti, & fœtus à matre facilè aliquid patiatur, sicque nota rei imaginationem graviter occupantis imprimatur.

Macularum Infantum volaticarum ac Hepaticarum causam corruptioni humorum attribuit, qui corrupti è massâ sanguineâ ad Cutem depulsi varias producunt Maculas.

§. 9. *Cartesiani* pororum Cutis certæ dispositioni *Nigredinis* adscribunt causam, videlicet eorundem dilatationi & fibrarum cutanearum relaxationi, unde fiat, ut radii luminares in talem incidentes Cutem non reflectantur aut refrangantur, sed profundius recepti suffocentur, & motus eorum intercipiatur ac sistatur, prout pila, quamvis fortissimè è manu projiciatur, in parietem tamen molliorem, uti est ille, qui linteo, reti, vel panno obducitur, incidit, nullatenus resilire soleat, sed omni suâ vi privata à motu cesset, corpori illi molli eo omni communicato. Hanc verò pororum dilatationem Cuti obtingere volunt ab æstu externo Solis succos cutaneos ad externam superficiem allicientis, qui dum frequentiùs evaporantur, & particulæ quædam asperiores iisdem sunt immistæ, pori, per quos frequentior iste contingit transitus, distenduntur, ampliantur, & fibræ nonnullæ eroduntur, quarum extremitates in superficie variè reflexæ, extensæ, distortæ, connexæ, vel dilatatæ majorem iis conciliant profunditatem, & numerum eorum augent. Sordities etiam Cuti diutiùs adhærentes particulis suis asperioribus acutis fibras cutaneas erodere & distringere posse ajunt, ut hâc ratione pori magis amplientur, ut iis obveniat, qui fortioribus & ejusmodi laboribus assiduò occupentur, inter quos magnus excitetur pulvis, qui Cutem externam ambiens, & cum sudore se miscens, cutem modo jam dicto afficiat, vel qui ex incuriâ rariùs se lavare consueverint. In Africâ cùm Solis calor homines nudos continuò assaresoleat, & liquores ex ductibus suis ad superficiem externam prolicere, homines ibi etiam existere nôrunt nigerrimos Æthiopum nomine cognitos. *Cartesianorum sententia de causa Nigredinis.*

Furfures cutis excitari putant à particulis quibusdam acido-salsis è lympha ad Cutem rejectis, eandemque erodentibus, ut succi extillent, qui incrassati aut coagulati in squamulas condensantur, post scalptionem facilè è Cute decidentes. In capite Furfures istos copiosiores quandoque colligi credunt, quoniam ob impeditam aliqualiter transspirationem attenuati succi circa pilorum radices subsistere coacti inspissentur, & per coagulationem incrassati floccorum instar dissoluti depluant. *Furfurum.*

Lentigines à succis oriri censent per tubulos cutaneos exstillantibus, & sub cuticulâ coagulatis, quam distendentes in altum elevent, & diuturniore suâ stagnatione, &, quam ductibus inferunt, obstructione moleculam coloratam referant, tam citò non dissipabilem, quòd similibus particulis à tergo sequentibus assiduò sustentetur. Fuscum illum, quo præditæ sunt, colorem à majori etiam deducunt pororum cutaneorum prolongatione, ob quam radii luminares aliqualem patiantur suffocationem, & quum spissiores sint succi hi, quàm ut tam citò resolvi possint, propterea obstructionem hanc non reserari, sed maculas hasce diu conspicuas manere asserunt. *Lentiginum.*

Ephelides

Ephelidum. *Ephelides* autem à fuccis quidem iftiusmodi à Solis vel ætheris fubtilioris fortiori in fibras cutaneas agitatione ad fuperficiem prolectis, & ibidem coagulatis produci exiftimant, fed quùm fucci ifti non adeò fint incraffati & fpiffi, hinc fi cellet externa illa Solis vel ætheris actio, eosdem facilè refolvi & per ductus convenientes in lympham & maffam liquorum omnium communem refluere docent, quapropter & tempore autumnali, aut dum homines diutiùs fub umbra degunt, maculæ hæ difpareant, Cute priftinum fuum recuperante colorem.

Panni & Naevorum Maternorum. *Panni*, aliorumque *Naevorum maternorum* caufam imaginationi adfcribunt fortiori gravidæ, objecto cuidam defiderato cogitatione fuâ diutiùs, & per exftafin quandam inhærentis, vel ex terrore quodam vehementiùs commotæ, quare fpiritus ejusdem validiùs excitati impetu quodam totam non modò propriam percurrant machinam, fed ad ipfum etiam ei implantatum pertingant fœtum, & in ejusdem fimili membro, quod in proprio corpore attigit mater, fibras ità diducat, ut tubuli dilatati fanguinem aliosque fuccos majori admittant in copiâ, qui per coagulationem ibidem ftagnantes pro diverfa configuratione, quam fpiritus fecundùm corpoream illam ideam, quam mater ex confpecto externo objecto concepit, determinârunt, varias exhibeant maculas & picturas, quin etiam prominentias & imagines certas quasdam animalium aut fructuum fpecies diftinctè fatis referentes.

Macularum Volaticarum. Ex particulis quibusdam angularibus acidis lymphæ, in extremis tubulis hærentibus, & obftructionem quandam inflammatoriam inducentibus, *Maculas* dicunt infantum oriri *Volaticas*, quæ particulæ cùm non adeò exiftant rigidæ, fed à novis alluentibus fuccis fuperari, flecti & moveri poffint, aut per dilatatos poros cutaneos eas diffipari & exhalari credunt, aut cum lymphâ refluente per confuetos poros aliò deferri, unde in prioribus partibus difpareant, & quando fimiles particulæ in aliam corporis regionem cum lympha ferantur, in iisdem maculæ tales denuò confpiciantur.

Macularum Hepaticarum. Fieri etiam interdum dicunt, ut plures tubuli & glandulæ in Cute à fucco craffiore obftruantur, & lympha multis particulis acutangulis, five acidis referta magna copia inter Cutem & cuticulam effundatur, quæ per poros tranfitum non reperiens, fed ibidem ftagnans *Maculas* præbeat *Hepaticas* dictas, quòd Veteres ab hepate humores biliofos in partes transfundi crediderint, unde maculæ iftæ oboriantur: quam tamen opinionem veritati nullatenus congruere afferunt, fed liquori acido in lympha exiftenti potiùs earundem originem adfcribendam effe, easque poft febres fæpe confpici, quòd abfumtis particulis fubtilioribus, craffiores & acidiores lymphæ remaneant, quæ ceffante motu fanguinis vehementiore magis, quàm antè, coagulentur.

Noftrum judicium de caufa Nigredinis. §. 10. *Nigredinis* Cutis caufam *Nos* in Cute ferè hifpida omnimodaque afperitate donata, ponimus, pro diverfitate enim partium commixtarum, poros Cutis vel fuperficiem afperiorem reddentium & diftorquentium, & radios fuffocantium, Affenfum præbere jubet pannus fericeus niger, (Sammet) cujus exigua filamenta ferica, è quibus conftat, ferè hifpida funt, ideoque inter omnia maximè niger appa-ret. Corpora enim cuncta nigerrima funt, quæ exftinguunt luminis motum, ejusque radios fuffocant. Ut album nigro opponitur, ita oppofita albedinis & nigredinis eft ratio, etenim majorem porofitatem in corporibus nigredo requirit, ut ita microfcopia indefinitos in nigris corporibus poros detegunt, quorum in una ferie carbo unius digiti millenarium interdum excedit. Quæ etiam ratio videtur effe, cur nigra cæteris paribus læviora albis funt. Nigra ergò non reflectunt foràs, fed fuffocant potiùs radios, hinc certum eft, corpora alba vifum laffare, nigra autem laffitudinem folvere. Nunquam enim album in oculos incurrit, quin fimul admittatur impresfio multorum radiorum, à quibus vifus fatigatur, cùm nigrum videatur, ubi nulli recipiuntur radii, quod fatigationem tollit. Quoad ergò poros majores, in quibus plerique radices pilorum confitæ funt, & per interftitia ex utroque latere cujusque rugæ cutaneæ ordinæ parallelo difponuntur, vel minores, quarum innumeri fpatia cuncta pluribus interjecta quafi punctis creberrimis adimplent. Ut ergò Cutis magis polita alba & nitida evadat, plurimum intereft poros ejus omnes fucco benigno dulci ac oleofo impleri, ita namque dum meatus omnes pleni ac tenfi fiunt, totius Cutis planities læviffima apparet: attamen fi humor vitiofus poris iftis fuppeditatur, aut qui infuit benignus, nimis exhauritur, Cutis proinde afpera, rugofa ac nigra fiet. Sic victus craffior, labores duri, aëris inclementia, ac imprimis caloris ac frigoris exceffus, Cutim afperiorem nigrioremque etiam, è contrà educatio mollis & delicata, tenorem ac texturam magis fubtilem leviorem, ac politam reddunt.

Furfurationis. *Furfuratio* eodem modò, ac fuprà de Scabie dictum eft, oritur, glandulis fc. & tubulis lymphaticis & fubcutaneis obftructis & erofivis variæ generantur Maculæ & Puftulæ, quæ prout diverfa eft fanguinis ac fuccorum intemperies, ipfius Cutis diverfa textura, laxior vel conftrictior etiam pro eorum minimis diverfitatibus ratione ficcitatis, humiditatis acredinisque majoris, figuræ magnitudinis, vel quatenus cum aliis morbis conjunguntur. Certum enim eft, *Furfurationis* caufam effe plurimas particulas falinas accedente acido in Cutem delatas, & in fquamas & furfures per coagulationem degenerantes.

Lentiginum. Absque erofione Cutis deturpantur fæpe aftus plurimis Maculis, utpote *Lentiginibus*, quæ potiffimùm æftate accidunt, cute rariori texturâ à nativitate donatâ exiftente, dum fubtili æthere plures aliquando particulæ à craffioribus avelluntur, & cum exhalationibus reliquis ad fuperficiem machinæ corporeæ delatæ, non ita ritè poros permeant, fed inibi hærentes & per æftatem novis femper infequentibus fuftentatæ, tales maculas producunt.

Lentiginum ergò origo, & aliarum macularum fanguinis aliorumque fuccorum corruptioni & ftagnationi debetur, omnes enim maculæ, five fint flavæ, five rubræ, five fufcæ, nil aliud funt, quam in tubulis Cutis coagulati & ftagnantes & quafi cadaverizati fucci. Solis quoque calor multùm ad humorum in tubulis exiftentium concretionem conferre poteft, quatenus volatiles, mites ac oleofi avolant, & reliqui magis exficcati ac inepti retinentur, hinc *Lentigines* foramina quoque pilofa,

Hhhh 2 quæ

quæ & sudatoria dicuntur, ob transspirationis beneficium (tempore æstivo præsertim) effluvia copiosiora continuò emittunt, quare majora semper illa ac potentiora videntur; sin verò à frigidiusculo aëre externo hæc subitò occludi contigerit, vapores intus coërciti Cutim circa eruptionum loca undique inflant ac in moleculas seu maculas attollunt. Certum enim est, quod succi vitiosi quidam in subtili cuticula coagulantur, & per cuticulam transparent, & sic formam macularum talium repræsentant.

Tempore autumnali cùm Sol non admodum ardeat, hinc coagulatæ & inspissatæ sensim ac sensim influente mitiore æthere attenuantur & educuntur, hinc Cutis pristinam recuperat formam. Maculas ferè omnes ab obstructis ac erosis vasis capillaribus enascuntur, quando sc. sanguis ac reliqui succi evasantur, particulæ volatiles avolant, relictis crassioribus, quæ ob lentorem non tam ritè progredi possunt, sed in ambitu corporis (ceu littore Microcosmico, quod alluit sanguinis unda) extravasatæ & fixæ hærent, prout nunc sanguis magis magisque ab indole sua degener factus, ejusque crasis vehementiùs vel mitiùs destructa fuerit, sic quoque diversæ macularum apparitiones variabunt. Rubræ si apparent, signum est sanguinem non usque adeò corruptum esse, unde rubore adhuedum suffusæ sunt. Sin lividæ appareant, majorem sanguinis ac succorum corruptelam innuunt, pessimè verò omnium notæ existunt nigræ, quæ summum sanguinis statum putrilaginosum, & ad nigredinem vergentē indicant, & maculæ hæ sunt superficiei Cutis mortificationes Sphacelo haud absimiles.

Ephelidum. *Ephelides* itidem exoriuntur ex coagulatione sub Cute stagnantium succorum, imprimis ab obstructione mensium obortæ, hæ enim maculæ sub vel in Cute generantur, exinde, quia sanguis fit crassior & minùs mobilis, adeoque facilè in superficie corporis hærent; sunt & sæpè fermenta quædam vel acida minutissima, quæ in hisce cutaneis porulis latentes humores præcipitant coagulantque, ita ut ampliùs suum circulum continuare nequeant. Et quod Ephelides in gravidis stagnantibus mensibus aliisque oboriuntur, & dein fluentibus lochiis mensibusque iterum evanescunt, hinc facilè causa Ephelidum erui potest.

Nevorum. *Nevorum causa primaria* est coagulatio varia succorum, in Cutis tubulis facta à forti imaginatione vel terrore matris uteri materni claustris adhuc incluso fœtui impressa, à quâ perversa imaginatione, & improviso terrore ejusmodi stigmata tenellulis embryonibus imprimi solent. Experientiâ enim constat, quòd si gravidæ vehementi aliquâ animi passione aliquid appetant, ejus signum fœtui in uteri claustris adhuc contento imprimi; itâ si quæ gravida tempore quodam, summo & insatiabili desiderio appetiverit fructus, vel cerasa, vel mora, vel pyra, &c. si sui compos fieri nequeant, tunc horum fructuum imaginem imprimet isti parti fœtus, quam mater in suo proprio corpore attigerit inanimadvertenter, cùm magno percellebatur horrore. Sic si de improviso pyrum vel prunum decidat in gravidæ caput, & fuerit inde perterrefacta, & caput tetigerit, infans post nativitatem talem fructus iconem exhibebit. Difficillimi hujus problematis causam reddere hoc opus hic labor est: si verò cogitemus, quòd corpus nostrum sit ubivis permeabile, & quidem ad momentum fulminis instar, ita ut spiritus animales undequaque admittat, quia fibrillæ capillares & minutissimæ adsunt & inserviunt pro ipsorum canaliculis, si igitur jam gravida magno teneatur desiderio alicujus fructus, vel etiam summo terrore percutiatur, facilè nobis persuademus, animam hisce unicè esse intentam, & hasce fructuum imagines ita conjugere cum spiritibus animalibus per totum corpus diffusis, adeoque ipsum uterum permeantibus, ut illæ imagines nullo negotio imprimi possint tenello corpusculo fœtus intrà contenti; observamus enim hasce figurarum signaturas non nisi gestationis mensibus fœtui communicari à matre. Ratio autem, cur in corpore matris non sequatur idem effectus, hæc est, quia illud est nimis solidum, & durum, adeoque instar terræ mortuæ sigillum respicit, cujus tamen impressionem facilè recipit molle fœtus corpusculum, quod instar ceræ mollioris flecti potest: cur autem ista imago præcisè imprimatur illi fœtus parti, quam mater in proprio corpore tetigit, ratio hæc est, quod anima eo tempore nullius ampliùs motus est conscia, quàm tantùm illius, quo mater certam sui corporis partem contrectavit, unde etiam huic unicè inhærens, ei junxit istam imaginem hujus vel illius fructus ardenter desiderati, vel animalis cujusdam; sed cùm hæc spirituum determinatio ad hanc partem matris radiavit ad ipsum uterum, factum est, ut etiam tenderet ad simile membrum fœtus, eique suam imaginem imprimeret, ut egregiè disserit *Celeberr. D. Craan, Amicus meus, dum viveret, singularis.* Facilè etiam hic effectus oboriri potest, si gravidæ obvius factus est de improviso vel mus, vel aranea, vel rana, vel bufo &c. & ubi mulieres prægnantes se tangunt, ibi stigma apparet. Quomodo verò impressio hæc fiat, non dubitandum, ab ipsis spiritibus animalibus id contingere, si enim gravidæ ob causam aliquam terrore afficiuntur, hinc solent in loco, quem manu tangunt, fibrillæ infantum etiam simul commoveri, ut majorem sanguinis quantitatem admittant, quàm aliàs solenne est, hinc illæ extenduntur, majores redduntur, & per consequens rubicundiores, quod si diu durat, manet macula rubra, hinc rubor modò in facie, modò in oculo, modò in dimidiâ facie, modò aliis in partibus apparet.

Macularum Volaticarum causa ferè eadem est ac *Erysipelatis*, lympha enim in volatica est subtilior, acrior in extremis Cutis tubulis stagnans; humores enim acriores ac mordaciores vasa minutissima capillaria subcutanea facilè corrodere possunt, evasati humores quoad particulas volatiles ac subtiliores abeunt in auras, relictis in Cutis tubulis crassioribus stagnantibus, maculasque tales in infantum tenellorum Cute excitantibus. Macularum Volaticarum.

Ubi contigerit, ut vel propter abundantiam particularum crassarum salinarum, vel acidarum magis vel minùs corrosivarum in toto sanguine, vel humoribus existentibus, vel propter præcipitationem fortuitam, alio quodam à fermento inductam fiat obstructio, ab eâ diversi generis oriuntur maculæ, & sic etiam *Maculæ Hepaticæ* dictæ; & hîc non ad hepar insons respiciendum est, sed observanda venit tàm intemperies sanguinis, prout enim illa variat, ita & ipsæ maculæ colore variare possunt; quàm læsio tubulo- Macularum Hepaticarum.

bulorum, prout plures vel pauciores, majores vel minores affecti sunt, macula erit major, si occupat tubulos laxioris texturæ, hinc dilatationem facilè admittunt, & cùm humor etiam fuerit viscosior, i. e. pluribus particulis ramosis & chylosis conspersus, major fit congestio & stagnatio.

Prognosis Nigredinis & reliquarum Cutis Macularum.

§. 11. Quod *Prognosin* Macularum Cutis concernit, Cutis *Nigredo* à nativitate vix emendabilis erit, juxta sacrum Codicem, *Jeremiæ c. 13. v. 23.* Nunquid mutabit æthiops pellem suam, & Pardus maculas suas? Ast cùm à morbo vel sorditie succorum ad Cutem depositâ oriatur *Nigredo*, ista aliquomodo corrigi potest.

Reliquarum macularum, ut *Lentiginum*, *Ephelidum*, &c. curatio licet ex se non sit necessaria, à plerisque tamen magis, quàm vel alius gravissimi morbi, expeti solet. Maculæ enim hæ sunt Curatu difficillimæ, & sæpè, me judice, incurabiles.

Quod Nævorum *Prognosin* attinet, Veteres Physiognomici, imprimis *Cardanus* aliique recentiores, *Nævos* ejusmodi Verrucarios lævâ faciei parte infaustos plenis pronunciaverunt buccis, violentosque exitus portendere crediderunt, quod licet vanissimum, Romanis tamen quoque Veteribus ad superstitionem promptissimis receptum fuisse, ex ipso Cicerone patet, qui Pisoni morum fœditatem objiciens, non *Pilosæ*, aiebat, genæ deceperunt me, nec *vultus totus*. Nævorum igitur curatio quamvis non sit necessaria, à pluribus tamen ob turpitudinem desideratur. Difficillimè in Infantibus & rariùs vel nunquam in adultis curantur, nisi corrosivis & fortioribus remediis, quæ etiam non semper satisfaciunt.

In *Maculis* Infantum *Volaticis* refert *Sennertus*, si maculæ illæ orificium aliquod, os putà, nares, oculos, aures, nates attigerint, & eò usque penetrârint malum lethale esse, quod tamen nos nondum observare potuimus, sed licèt tumor igne suo totam faciem, labia, nares, oculos & aures occupaverit, morbi tamen lætum eventum subsecutum vidimus.

Maculæ Hepaticæ sæpè sponte abeunt, sæpè etiam difficulter curantur, facileque recurrunt, nihil præter Cutis defœdationem inferentes.

Diæta in maculis hisce observanda.

§. 12. In externis minimis affectibus etiam *Diætæ* ratio habenda est. Aëris enim constitutio diversa diversos in Cute colores producere posse testantur variæ nationes: hinc Galli nigriores sunt, quàm Angli, aut Dani, aut Germani, ubi enim Aër magis temperatus est, quàm nimis calidus vel frigidus existit, colore etiam incolæ prædití gratiore & splendidiore. Solis enim æstui exposita Cutis alba facilè in nigrorem abit, prout videmus in rusticis, qui ruri habitant, à quo etiam mulieres formosæ se optime munire norunt larvis Masque dictis. Huc etiam pertinet victus, qui sit tenuis, blandus, boni succi, vitetur crassior, acidior ac salsior, qualis enim chylus, talis Cutis; educatio enim mollis, & delicata reddit Cutim subtilem, leviorem ac politam; imprimis verò potus calidus conducet, cerevisia herbis ac radicibus sanguinem purificantibus maritetur, ut sunt rad. gram. bellid. caryophyll. lign. santali, citr. chin. &c. præ aliis commendamus puellis & virginibus, ut & fœminis pulchritudini studentibus potum Caffeæ & Theæ, qui juxta versus Germanicos sequentes omnis generis maculas abstergit mundificatque:

Flecken / Finnen / Eyterbeulen /
Kupffer-Nasen und Gesicht /
Da der Wein mit Macht außbricht /
Wilstu auß dem Grunde heilen /
Recipe
Edlen Thee,
Der wird vom Gesicht und Nasen /
Solchen Unflat bald wegblasen.

Delicatulæ etiam haud nimis vigiliis, item motibus nimiis incumbant, & imprimis eo annitantur, ut excernenda consueto exeant tempore, atque summoperè animi pathemata vehementiora fugiant, & iram, mœrorem, sollicitudines omni studio vitent, & quod asterisco notandum, abstineant à Mercurialibus cosmeticis.

Galenicorum modus curandi Nigredinem.

§. 13. Hisce deductis ad *Curam Chirurgicam* ac *Pharmaceuticam* nos conferamus, & priùs Veteres *Galenicos* de Curâ harum Macularum audiamus, qui ad nigredinem Cutis commendant farinam fabarum, cum succo interiore peponis mixtam, & in trochiscos octo reductam, & tres ex his imponunt aquæ & illinunt Cutem. Herbam quoque Rhodiam ex aceto tritam illinunt & siccescere permittunt, atque ita eluunt. Vel recipiunt Iridis contritæ, farinæ ptisanæ, farinæ fabaceæ cujusque sextarium unum & dimidium, salis ammoniaci, C. C. ust. ammoniaci, thymiamatis, cujusque sextantem in aquâ dissolvunt & pastillos efformant, quos in umbrâ exsiccatos asservant, atque usus tempore in aquâ resolutos illinunt: vel, farinæ ptisanæ, thuris, iridis, farinæ fabarum, farinæ ervi, spumæ nitri, costi, cujusque chænicis partem quartam, amygdalas amaras N. xx. informant cum candido ovorum & lacte asinino, exsiccant in umbrâ ac utuntur. Aliud multo usu exploratum dicunt, Thuris sesquiunciam, cerussæ probè lotæ, spumæ argenti in decocto cicerum alborum ad Solem frequenter ablutæ, amyli recentis, scobis marmoris albissimi, mastiches puræ, spumæ nitri albentis, testar. sepiæ sing. unc. j. saponis Gallici ℥xij. candid. ovor. n. x. M. Sequens fuisse Cleopatræ dicunt Reginæ odoratum & pretiosum: ℞. Costi, myrrhæ trogloditicæ, iridis, spicæ nardi, amomi, folii malabathri, cassiæ, floris junci odorati aa. ℥j. Myrobalan. ℔iv. spumæ nitr. ℔j. Contund. cribr. & utere. Cutis nigredinem emendant per ea, quæ modicè detergent, qualia ptisana, aphronitrum, amygdalæ amaræ, &c.

Furfures.

Furfurum curationem sic peragunt; evacuant totum corpus imprimis melanagogo. Dein cimoliam aquæ præmadefactam ad betæ succum admiscent, illinunt, &, donec, resiccetur sinunt: deinde abluunt, & thus cum vino ac oleo terunt ac illinunt: postridie verò staphidem silvestrem cum oleo illinunt: sequentem etiam commendant formulam:

℞. *Nitri*
facis vini usta
myrobal, aa. ℔j.
staphidis silv. ℔ß.
vino dissoluta parti affectæ affricant.

Verùm ad humidiores porrigines muriâ aut lupinorum decocto ad abluendum utuntur.

Lentigines ac Ephelides iisdem curant remediis externis, optimè nempe extergentibus ac discutientibus, cujusmodi est assum aphronitrum & farina

Lentigines & farina ervi. Ad maculas solares & lentigines seq. commendant.

℞. *Terræ Cimoliæ* torrefactæ heminæ dimidium,
aphronitri tosti ℥j.
farinæ ervi ℥ß.
ramentor. fellis taurini ℥j.
Trita affricant.

Vel:

℞. *Facis vini*
farinæ ervi aa. ʒx.
fabæ fresæ ʒix.
veratri albi ʒv.
aphronitri ʒx.
alcyonii ʒix.
M. & confricant.

Vitis albæ item nigræ radices cum oleo decoquunt, donec succulentæ reddantur; laudant quoque oleum amygdalarum cum cerâ, radicem lilii cum melle. Maximè autem omnium lentigines delere dicunt gummi & nitrum æquali pondere, melle permixta. Item Brassicæ semen aquâ contritum illinunt. Columbæ quoque stercus cum acri aceto terunt ac utuntur. Ad diuturnas Lentigines seq. magni æstimant.

℞. *Radicis Cucum. sylvestr.* sextant.
Cimoliæ ℥j.
in pulverem redigunt ac reponunt.

Vel:

℞. *Bulborum depurator.*
Thuris aa. ℥j.
conterunt, adjecto cochlearum terrestrium magnarum cruore, oportet autem ipsas adhuc vivas stylo pungere, atque id quod effluit mucosum pharmaco injicere, melle quoque exceptum inungunt. Eundem effectum præstat ari radix sicca cum melle, & umbilici Veneris radix cerato liquido excepta atque illita. Brassicam contritam & illitam ad maculas à Sole productas, & lentigines, atque omnia illa, quæ mediocri extersione ac repurgatione indigent, utilem dicunt. Similiter & sepiæ, testæ ustæ, aut testæ purpurarum ac buccinorum cum melle illitæ conducunt. Vel seq.

℞. *Ceræ Tyrrhenicæ* ʒxv.
olei rosacei ℥viiß.
pingu. anserin. ℥j.
spumæ argent. lotæ & dealbat.
ceruss. aa. ℥j.
gummi. ℥ß.
mellis Attici ℥j.

Dissoluta illinunt, & post spatium horarum sex spongiâ detergunt ac lavant cum sapone.

Alii lupinos in lixivio per triduum maceratos conterunt, & cum iis vel Lentigines vel Ephelides illinunt, donec avelli possint. Saponem Gallicum aquâ tritum modicè adjecto melle inungunt, & per horas tres inhærere sinunt. Laudant quoque myrobalanos, bulbum crudum per se vel cum ovi luteo, aceto aut melle radices narcissi in aceto decoctos, imò quilibet Veterum experimentum singulare jactat, & integer tractatus non sufficiet ad omnia hæc comprehendenda.

Pannum & Nævos. *Pannum* seu maculam istam fuscam non aliter Veteres curandam volunt, quàm ipsum *Nævum maternum*, qui juxta ipsos curatur sequenti ratione.

℞. *calc. viv.* ʒvj.
fæcul. coll. ʒiij.
nitri ust. ʒij.

Hæc terunt & lixivio de cinere caprifici facto, vel de sarmentis immiscent, ad ici...que rubricæ aliquid aut atramenti, quo possit colorari, quæ simul mixta in patellâ fictili coquunt ad mellis spissitudinem, & recenter parato utuntur.

Adhibent etiam sinapi cum aquâ calidâ in formam pultis redactum, vitellum ovi assatum tritum & Nævis impositum, item costum cum aquâ & melle applicatum commendant, nec non Alysson, fell. gallin. saponem album, sanguinem menstruum vel secundinas calidè Nævis adhibita magni æstimant, quas aliasque inunctiones vesperi ante ingressum lecti institui mandant, & matutinis horis decocto sem. lupinor. iterum abluere, quæ omnia aliaque Topica vix voto respondent, hinc plura ex eorum scriniis addere non libet.

Maculas Volaticas & Hepaticas. Ad *Maculas* Infantum *Volaticas* & *Hepaticas* exterendas utuntur variis internis, & in hepaticis semper ad Hepar respiciunt, V. S. & purgationes instituunt, dein aquas Epaticas, Endiv. cichor. aliasque refrigerantes exhibent. & serum lactis propinant, variaque ad Hepar confortandum exhibent. Inter Topica Gallas immaturas, melanteriam, itemque malicorium contusa, ut succum emittant, imponunt, & ampeloprasorum succum viridem adhibent, donec teneri cerati crassitudinem habeat. Maculas nitro perfricandas & abstergendas esse scribunt: quæ maculæ etiam juxta ipsos exteruntur betæ decocto, aut nitro tosto, aut smegmate, quod ex ervo conficitur. si verò nigror ex hoc appareat, florem æris admiscent, aut per se inspergunt. Dein tollunt maculas ac cicatrices hunc in modum: Maculas illinunt resina per dies quinque, sexto die solvunt, acubus maculas densis puncturis pungunt, ut locum æquè vellicent, sanguinemque fluentem abstergunt, quumque horæ dimidium ita permiserint, spongiâ locum mundant, ac Medicamentum in quamcunque maculam indunt, tertio die iterum solvunt & de ligaturis expediunt.

Vel:

℞. *Ceræ*
nitri
aphronitri
calcis vivæ
lixivii
thuris aa. ʒij.
M. & cum Melle excipiunt.

Paracelsi cura in Nigredine & Furfuribus. §. 14. *Paracelsus* curationem *Cutis Nigredinis* & *Furfurum* ita instituit, ut primò Cutis Medicamento corrosivo evellatur, quo postmodum nova, pura & immaculata producatur, in quem finem sequens commendat.

℞. *Album. ovor.*
test. ovor. calc.
destill. in aquam, & add.
marchasit. arg.
chimoleæ, f. digestio ad mensem & destillatio.

Sic quoque in Furfuribus maximè prodesse dicit sequens:

℞. *alcali de albuminibus*
salis fusi aa. q. v.
Fiat Mixtura pro Furfuribus.

Curam

In Panno. *Curam Panni Paracelsus* peragit Tincturâ sequenti:

℞. *de floribus fabarum* ℥ß.
calcis ovorum ℥ij.
salis peregrinorum ℔j.
Aqua consolida,
Alcool. vini aa. ℥xv.

Destillat per alembicum, & hâc medicinâ Pannum inungit; & fiet albior quàm Cutis altera.

Sequentem etiam commendat Tinctura.

℞. *Aluminis plumosi*
scissi aa. ℔j.

Destilla in aquam cum istâ additione:

℞. *Caphura* ℥ß.
sigilli Salomonis ℥ij.

Rursum destilla, postea linteolo hâc aquâ madefacto Pannum inungit lavatque.

Cura Naevorum maternorum. *Naevos Maternos Paracelsus* tantùm sanari credit, si res, quæ imaginationem matris agitavit, & quâ mater perterrita est, adhibeatur, vel infans vel re appetitâ fruatur, vel terrore aut timore afficiatur, ut res illa exstirpetur, & tum ut extrinsecus ad Cutem deveniat, Cutis aqua aliqua forti, ut Regis eluatur, & dein iterum exsiccetur. Commendat quoque omnia ea, quæ detergunt & cutem transformant, ut sunt Caphura, flores fabar. album. ovorum, calces ac testæ ovorum, fol. argent. stann. plumb. Venus, Marchasit. argent. aurea. chimolea, aqua consolidæ, sigilli Salomonis, alumen plumosum, scissum, ⊖ ✱c. viride æris, & plura alia. ex quibus varias concinnat formulas, imprimis verò hanc præ aliis commendat curam, & sequentibus verbis exprimit: Demus de vermibus imaginem visibilem, coloreque similem in maculæ formâ quovis corporis loco habere: Perquirendum est à Matre primùm, cujus magnitudinis, coloris & formæ cum tempore, die videlicet hora, minutoque, quibus accidit, ac adimpleta fuit imaginario talis: perquirenda est istius occasio, tactusque. Si tamen exactè singula per matrem addisci nequeant, quòd rarò cuncta recolant, ab Astronomia & magia petendum erit: istæ siquidem artes perfectissimam instructionem dabunt. His à te cognitis, est quod ejusdem generis vermem accipias unum, omni proportione correspondentem, &, si vivus ille fuit, de quo mater imaginationem conceperit, vivum etiam sumere decet, si verò mortuus, & mortuum accipito, quem eodem etiam tempore, quo matris accidit imaginatio, super maculam servata concordantiâ quâvis ligato, & vivum in mortem usque relinquito, mortuum autem usque ad putrefactionem immotum. Et si forte matri ex appetitu contigisset, infans eo satiandus fuit & contendendus: si tamen ex timore terroreque, simile quid infantu fuerit incutiendum interea temporis, quo superligatur vermis. Ad hunc modum eradicari dicit à fundamento *Vermem* extra carnem, non tamen extra Cutem intrinsecus. Ad hoc autem assumendam esse ait aquam fortem vel Regis vehementissimam, tum priùs aquâ recenti lotam Cutem, illam perliniendam. Ejusmodi Cutis in octo vel quatuordecim diebus ad summum auferetur, & recens ac munda nascetur alia. Hac viâ, inquit, poteris nedum animalium quascunque maculas ejus detegere generis, verùm & fructuum & creaturarum omnium per ei simile quod matrem ad imaginationem traxerit. Hanc curam occultissimam neminem ante ipsum revelâsse scribit.

Macularum Volaticarum & Hepaticarum. Macularum Infantum Volaticarum & Hepaticarum curam consistere ait in abstersione & correctione salium, hîcque omnia ea prodesse scribit, quæ superiùs in Panno communicavimus.

Helmontii propositum de maculis hisce curandis. §. 15. *Helmontius* Maculas has nigras, item *Lentigines, Ephelides, Pannum,* & ipsos etiam *Naevos* sponte evanescere promittit, si maculis jam characteritatis manus cadaveris longa tabe exstincti, omnique vitæ proprietate exuti, admoveatur & applicetur, donec frigus partem maculatam penetraverit.

Willisii consilium de curanda Nigredine. §. 16. *Willisius*. cùm affectum istum Cutis, sc. *Nigredinem*, à bile in sanguine redundante deducat, illam foràs ejicere statim anxiè curat, quare hoc Medicamentum ante omnia administrat:

℞. *Sulphur.* ♃ *ii* gr. vij.
scammon. sulph. gr. viij.
crem. Tartar. ℈ß.

M. f. Pulv. detur è cochleari j. panatellæ.

Sequentem bolum deinceps exhibet:

℞. *Electuar. è succo rosar.* ʒiv.
rhabarbar. ʒß.
⊖ *absynth.*
crem. tartar. aa. ℈ß.
Syr. de rhabarb. q. s.

M. f. bolus.

Elixir. propr. cum vehiculo idoneo propinatum commendat ad gutt. xx. manè & hora quinta pomeridiana. Martialibus magnam etiam efficaciam tribuit hisce in affectibus. Topico tandem sequenti alienum istum colorem Cutem desœdantem tollit:

℞. *Rad. agri*
bryon.
sigill. Salom. rec. aa. ℥j.
sem. fœnigræc. pulv. ʒj.
camphor. ʒß.
simul contus. affund.
ol. ♀ *i per deliq.* ℥iij.

Fiat express. applicetur cum petia bis in die.

Furfuribus. In *Furfuribus Willisius* statim pororum apertioni studet, materiæque serosæ stagnantis per eos excretioni, blandè diaphoreticis. Salium acrimoniam verò compescit sero lactis, ac balneis aquæ dulcis tepidæ, & partem Furfuribus afflictam hoc linimento inungit.

℞. *ol. Tartari per deliq.*
nucum aa. p. æq.

M. f. linim. locis affectis bis in die illinendum.

Lentiginibus, Ephelidibus & Maculis Hepaticis. *Lentigines, Ephelides, & Maculas Hepaticas* nulla medendi methodo indigere ait, sed tantùm cosmetica Medicamenta requirere asserit. Primò enim partem affectam sequenti cosmetico illinit.

℞. *Sulph. viv. pulv.* ℥j.
sapon. nigr. ℥ij.

ligata in petia suspende in aceti ℔ʲ. per dies ix. dein in usum adhibeatur, loca, affecta bis in die abluendo & confricando.

Posteà in usum adhibet lac istud Virginis:

℞. *Solutionem lithargyr. in aceto destillato factam, f. ejus præcipitatio ol.* ♀ *i per deliq. à quo liquor instar lactis albicans devenit,*

venit, eoque facies & manus bis in die laventur, ac blandè confricentur.

Vel:

℞. *Minium in acet. solut.* q. v.
aut ejus loco *ceruss.*
F. eorum præparatio cum aqua aluminis aut sal. gemmæ.

Nævos Maternos curare tentat Author Cosmeticis, quibus utitur ad reliquas Cutis defœdationes abigendas.

Maculis infantum volaticis. *Maculas Volaticas* infantum sanat illorum pulti admiscendo grana aliquot sal. absynth. & ocul. ♋. ppt. vel ♁nii diaphor. & corall. rubr. adeò ut stomachi phlegmata dissolvantur, ejusque fermentum validius reddatur, & sanguini requisita fluiditas tribuatur, ejusque coagulationes dissipentur. Quoad externa verò Medicamenta, hoc solummodò utitur:

℞. *Camphor. incis.* ʒij.
teratur in mortario vitr.
sensim affundendo succ. unius limonii, dein adde vin. alb. ℔j.
F. colatura, & Camphora residua in petia ligata suspendatur in vitro.

Sylvii cura in cutaneis hisce affectibus abigendis. §. 17. *Sylvius Cutis Nigredinem*, *Furfures*, *Lentigines*, *Ephelides*, *Pannum* aliasque Maculas non priùs curari asserit, quàm propulso humore obstruente foras, superataque in totum causa, quod verò sudoriferis obtineri posse contendit, commendat in eum finem varia decocta lignorum, ♁nium diaphoreticum, Bezoardicum minerale, & salia volatilia ex animalibus parata, quæ omnia causam, nempe acidum, tollunt, & simul materiam in Cute hærentem forâs propellunt. Forinsecus autem cum commodo usurpari posse promittit fotus ex vino vel aceto, cum Theriaca & Camphorâ, myrrha & similibus misto, & calidè sæpiùs applicato, ut & inferiùs dicendis.

Sic quoque ad *Nævos*, *Maculas Infantum Volaticas* & *Hepaticas*, pro diversitate causæ varia commendat remedia; ad rubras & flavas abigendas Maculas utitur lixiviosis, ut farina orobi, sale Armoniaci, Melle, succo ceparum, & felle animalis cujusdam in linimentum redactis, vel oleo ♀ri; ad nigras vero maculas tollendas laudat subacida, ut succum limonum, fimum columbinum cum aceto subactum, lac Virginis, quibus illim posse omnivarias maculas contendit.

Cartesianorum apparatus ad curandum Nigredinem. §. 18. *Cartesiani* Æthiopem quidem lavare, ut albescat, aut innatam *Nigredinem* penitus auferre non aggrediuntur, eam verò, quæ delicatis antè candida satis Cuti præditis post diuturniorem in Sole commorationem contigit, quòd succi corporis è ductibus consuetis ab externo calore adurente versus superficiem prolecti, & frequentiùs per poros cutaneos evaporati eosdem dilataverint, & acutiores ejus partes fibrulas quasdam erosérint, atque moleculæ quædam eorum obscuriores circa easdem hæserint, emendare interdum student remediis quibusdam internis diaphoreticis impuritates istas cutaneas removentibus, potissimùm verò externis sorditiem quamvis absorbentibus, abstergentibus, fibras aliquantùm constringentibus aut relaxantibus, & poros dilatatos particulis quibusdam oleosis replentibus, ut radii luminares non amplius suffocentur, quapropter delicatis hujusmodi pulchritudini corporis studentibus suadent, ut Solis se subtrahant radiis, aut obtectis facie & manibus, si ambulandum sit, iisdem occurrant, frequentissimè verò umbraticam agant vitam, & membra decolorata sequentibus emundent remediis.

℞. *Unguent. rosat.* ʒiij.
magister. marcasit. ʒj.
ol. d. lign. Rhod. gt. vj.
express. nucl. Persic. ʒiß.

F. Linimentum, quo partes nigredine defœdatæ ante introitum lecti probè illinantur.

℞. *Mal. Medic.* N. j.
scindatur in frusta orbicularia, quæ ad bora unius spatium macerentur in ℔j. *vini, super igne cinerum, postea fiat colatura cum levi expressione.*
Liquori transcolato adde
Aq. rosar. ℔ß.
Album. ov. N. ij.
Agitentur omnia virgâ betulinâ, ut ritè commisceantur & spumescant, post subsidentiam liquor decantatus servetur ad usum;

quo partes unguento priùs illinitæ manè denuò abluantur. Parant etiam linimentum ex magisterio illo marcasitæ cum aqua spermatis ranarum, quo vesperi locos denigratos obducunt, & manè illud abluunt eadem aqua spermatis ranarum, vel sequenti destillato cosmetico egregio.

℞. *Mali Citrii* N. iij.
Limon. N. ij.
in talcolas scissis superfund.
lact. vaccin. ℔. iij.
Stent per noctem in digestione, posteà destillentur per alembicum, cujus rostro imponatur nodulus aliquid camphoræ, benjoini & storacis, cum granis aliquot ambra continens. Liquor exstillans servetur pro ablutione. Laudant etiam essentiam benzoini, tanquam remedium inter cosmetica minimè ultimum existimandum.

Ut cutis à *Furfuribus* mundetur, præter interna sudorem excitando particulas acutas per poros eliminantia, hosque apertos servantia, ut evaporatio recrementorum promoveatur, externa abstergentia, posthæc fibras cuticulares lubricantia admovent, ne tam facilè obrigescant, & à particulis acutangulis lædantur. *Furfures.* Furfures igitur furfuribus abigere nôrunt, abstergendo Cutem furfuribus triticeis in sartagine tantillum frixis & adhuc calidis, quibus postmodum decidentibus, simul furfures cutanei delabuntur. Similem instituunt abstersionem decocto herbarum parietariæ, saponariæ, agrimoniæ, seminis lupinorum, radicis cucumeris asinini, aliorumque, post quam ablutionem partem unguento Medicamentoso *Mynsichti* inungunt; vel urinâ calidâ, in quâ flores ♀is sunt dissoluti, ejusmodi peragunt ablutiones. Præmissis hisce fibras rigidiores relaxant & emolliunt oleosis, unguento pomato, pulpâ ex amygdalis dulcibus, amaris, semine melonum, papaveris albi contusis, addito spermate ceti; & oleo ligni Rhodii, cujus pulpæ portio in aquis rosarum & hyperici dissolvitur, eâque pars furfurosa inungitur. Oleum etiam laudant amygdalarum amararum, nucum, balanimum, sesaminum, & alia Cutem emollientia.

Lentigines *Lentiginibus* auferendis ea adhibent remedia, quæ

quæ cuticulam penetrantes ſuccos in poris cutaneis coagulatos reſolvere, & poros ita diſponere poſſint, ut alia ſuccorum recrementa tam facilè non admittant, ſuadentque propterea, ut maculis hiſce tincti longo tempore ſpiritum meliſſæ tum intus uſurpent, tum foris adhibeant, lentigines eo tangendo & abluendo, vel balſamum florum anthos illinant, aut aquâ ari, vel ſatyrii maculoſi, cum aquæ calcis vivæ tertiâ parte, miſtâ, additaque portione camphoræ, aut ſequenti aquâ Gallicanâ Epiphanii Empirici ſtudiosè abluant.

℞. ♀i *ad albedinem cremati* ℔j.
maſtich.
tragacanth. aa. ℥ß.
camphor. ʒvj.
album. ovor. N. iiij.
Trita & mixta in aquâ roſaceâ deſtillentur.

Commendat quoque liquorem ſive aquam deſtillatam limacum, præſertim quæ cum ſale gemmæ paratur, ſuccum bryoniæ, in quo aliquid ✱ci ſit diſſolutum, vel ſequentem aquam.

℞. *Borrac.* ℥j.
camphor. ʒß.
alum. commun. ʒiij.
gum. Arab.
tragacanth. aa. ℥ß.
ſarcocoll.
aſſ. dulc. aa. ʒij.
ceruſſ. ℥iiij.
Omnia bene trita miſceantur & infundantur in
aq. ſerpentar.
flor. lilior. aa. ℔ß.
geniſt.
ſolan.
nymph. aa. ℥iiij.
M. deſtillentur in alembico vitreo.

Quamvis autem optima adhibeantur hujusmodi remedia coſmetica, nôrunt tamen Lentigines eadem ſæpe illudere, quapropter ſi earum ablatio feriò urgeatur, & adeò non exiſtant numeroſæ, per cauſtica cuticulam erodunt, & ſuccum coagulatum maculam efficientem deſtruunt, tangendo nempe lentigines ſtilo ligneo acuto ſpiritu ♎is aut ⊖li madido bis vel ter in die, donec ulcuſcula ſint effoſſa, quæ nihil niſi carnem ſubrubicundam exhibeant, quod ſignum eſt, nihil ulterius de ſuccis iſtis corruptis ſupereſſe, hoc facto ulcuſcula iſta aq. roſacea & plantaginis abluunt, & adhibito unguento de lapide calaminari, vel tutiâ carnis promovent generationem, ut foveæ denuò adimpleantur, quæ cura ad ſummum trium ſeptimanarum ſpatio abſolvetur.

Ephelides. Ad *Ephelides* abigendas utuntur aquâ bryoniæ, cum ſucco limonum & felle gallinarum, liquore myrrhæ, lacte virginis, & remediis camphoratis, quibus remediis ſi non cedant, ad vitrioli phlegma, aut mercurialia accedunt, diſſolventes ſublimati portiunculam in aquâ roſarum, quâ tum maculas attingunt.

Pannum. *Pannum* illinunt oleo tartari, vel albumine ovi, in quo tartarus calcinatus ſit diſſolutus, vel pulverem ſeminis erucæ & lupinorum cum ſucco limonum, & oleo baccarum lauri in linimenti formam redigunt, quo maculam hancce inungunt veſperi, & manè aqua roris marini, vel ſigilli Salomonis abluunt.

Nævos maternos in fœtu ſtatim poſt partum adverſos lacte matris recente & calente, vel ſecundina etiamnum calente, jubent abluere aut detergere, in adultioribus verò præter recenſita in prioribus maculis ad fortiora accedunt quandoque erodentia, nævis videlicet exiſtentibus minoribus, quos ſpiritu ♎is aut ⊖li attingunt, & eodem modo procedunt, ut in Lentiginibus jam docuerunt, vel illinunt unguento aureo. Approbant etiam ſequens remedium, quo Nævi ſæpius tangantur. *Nævos.*

℞. *Alcohol. lap.* ♋. ℥ij.
⊖*is ſubtiliſſ. trit.* ℥j.
Superfund. acet. ad ſupereminentiam duorum digitorum, ſtent per octiduum & ſæpius agitentur, & linteo eodem liquore imbuto nævi illinantur. Oleum myrrhæ per deliquium paratum, & tincturam benzoini etiam commendant.

Maculis Infantum *Volaticis* interna ſudorifera convenire dicunt ex aquilegia, fumaria, ſcabioſa, cinnabari ℈ii, tinctura tartari antimoniata, maculas verò ipſas abluunt aqua omnium florum, liliorum, centaurii minoris, roſarum, in quibus crocus & camphora fuerunt diſſoluta. *Maculas Volaticas.*

Maculis Hepaticis abigendis eadem prodeſſe cenſent ſudorifera interna antimoniata cum C. C. Philoſophicè pp. & ⊖e cardui benedicti in aqua fumariæ exhibita, poſthæc externa abſtergentia, ut cuticula demta ſucci vitioſi ſtagnantes diſſolvi, abſorberi, & planè auferri poſſint, quas vires ſequens habere dicunt remedium, paucis quidem conſtans ingredientibus, ſed utiliter ſemper adhibitum. *Maculas Hepaticas.*

℞. *Aq. flor. ſambuc.*
hyperic. aa. ℥j.
lact. ♎*is* ʒj.
ſacch. ♄i ʒß.
camphor. ℈ß.
M.

Maculæ linteo priùs aliquantum fricentur, tum miſtura hac bene agitata tepidè illinantur.

§. 19. Præmiſſis aliorum de *Maculis hiſce* opinionibus, nunc & *Noſtram* apponamus. In *Cutis Nigredinis Curatione* eò incumbendum eſt, ut Cutis terſa, candida ac polita ſeu æquabilis evadat, quod obtinemus, ſi Cutis pori humore benigno, miti, ac velut oleoſo impleantur, ita namque, dum meatus omnes pleni ac tenſi fiunt, totius Cutis planities læviſſima ac candida apparet. Ad ſanguinis craſin imprimis reflectendum eſt, hinc varia interna ſanguinem depurantia commendamus, inter alia verò pulverem noſtrum renovativum ob egregias vires ita à nobis nominatum: Imprimis verò externa conducunt coſmetica, inter quæ ex Talco parata extolluntur, omnia verò aſperiora & ſalina, quæ ſuccum benignum ex Cute exhauriunt, vitanda ſunt. Quare ſi cui uſpiam Cute molliſſimâ ac planiſſimâ ſeu candidâ præditi manus aq. ſaponatâ, lixiviali, calcariâ, aut etiam ſanguine calenti aliquamdiu madefient, propterea mox humore ſalino per ſales alios è poris extracto, ſulci & *Noſtra methodus curandi Nigredinem.*

rugæ illicò majores & profundiores evadent: quare fœminæ delicatiores lavacra saponata & quævis alia Cutim sulcantia acriora religiosè evitent; Blandiora potiùs balsamica Sulphurea aliaque cosmetica ex Talco parata in usum vocari possunt, hinc ▽ Talci, ex Talco sæpè calcinato, cum borrace, & ▽ lil. alb. vel sigill. Salom. habetur pro præstantissimo cosmetico. Liquor quoque Talci magni æstimatur, de oleo hujus Talci plures prostant descriptiones, verùm adhuc cum industriâ quærunt Chymici.

In Cutis *Nigredine* à primo ortu sequens commendatur aqua, ex furfur. tritic. cum duodecim ovis recentibus cum vino misc. & destillentur. Sic etiam sola ▽ ex albumine ovorum ad duritiem coctorum parata, & Cuti illita à pluribus magni æstimatur. Sequens à Foresto magni penditur.

℞. *Porracis*
🜍ris
ceruss. aa. ʒj.
camph. in ▽ ros. sol. ℈ij.
pulv. ireos
fabar aa. ʒiiß.
▽ fl. fabar.
rosar.
fumiterræ aa. ℥ij.
F. Mixtura pro lotione.

Sunt quædam divites formositati studentes adeò, ut margaritas aliaque pretiosa, solvant, & cuti illinant, Cætera verò præstantiora sunt, præ omnibus aliis Cosmeticum nostrum commendamus, experientia sæpè comprobatum, ob Empiricos verò non communicandum. Munditiei cutis studentes abstineant à V. S. sæpiùs instituta, multis purgationibus, hirudinibus, scarificationibus, laboribus vehementioribus, alias incassum tentabunt & optima cosmetica: sed nunc ad alias pergamus Cutis Maculas curandas.

Furfurationum. *Furfuratio* curatur eodem modo ac Scabies, internis sc. depurativis, sudoriferis ac temperantibus, ut sunt ♁nium diaphoreticum, Bezoardicum minerale, cinnabaris ♁nii, viperina, Tinctura ♁nii 🜿sata, Essent. fumar. lignor. &c. Aliæ quoque calces seu absorbentia omnium optima sunt in cutis affectibus hisce, calces enim hæ, licèt acido saturatæ, nihilominus tamen magnetes acidi esse non desinunt, temperant enim acida corporibus nostris & præcipuè in externa Cute nocua, quod indubitatis hactenus probatum est exemplis, sunt quippe temperantia potentissima, & continuato usu utplurimùm huic malo medentur.

Externè verò in Furfuribus conducit interalia liquor ex ⊖e 🜿ri & myrrha in cella liquefactis, quo pars furfuribus affecta illinatur, & dein cum decocto lupinorum cum urina parato abluatur. Prodest quoque decoctum centaur. minor. ex pisorum brodio paratum, quo lavetur pars furfuracea, inde enim decident furfures. Quidam solo lixivio cum herb. centaur. min. decoct. uti solent, alii illinunt succum scyllæ, & tanquam præstantissimum deprædicant remedium: 〜 matricali, vel aqua vitæ, vel aqua Reginæ Hungariæ laventur partes, & sic laterem non lavabis. Mulierculæ nostrates in malo pertinacissimo Empl. Piceum efficere norunt, quod vocant eine Pech-Haube/ quo Cutem sæpe cum furfuratione tollunt.

Quod *Lentiginum* curationem attinet, quamvis illa non tam sanitati, quàm Cutis nitori adversæ sint, attamen formositati studentes virgines earum ablationem avidè desiderant, curatu difficillimæ sunt; sed tentari possunt varia extrahentia seu resolventia, & aliquando Cutis poros constringentia, ne sedem figere commodè queant, in quem finem *Agricola* sequens ceu expertum laudat. *Lentiginum.*

℞. *Sem. sinapi alb.* ℥ij.
contund. cum pauco 🜊, ut fiat instar pultis, tunc adde
⊖ commun. ℥j.
album. ov. N. j.
M. quo illinantur maculæ in hypocausto calido, & relinque aliquamdiu, dein rursus abluatur aqua sigill. Salom.

Convenit etiam in Lentiginibus ol. 🜿 per deliq. vel lixiv. ⊖🜿, cum aqua flor. fabar. fact. item 〜 vin. camph. 〜 matrical. Sequens à *Cl. D. Junken* magni æstimatur.

℞. *☿ dulc.* ℈ß.
sacch. ♄ni ℈j.
camphor. gr. xij.
borrac. ʒß.
magist. marcasit. ℈ij.
aq. sper. mat. ranar.
fl. fabar.
sigill. Salom.
ros. aa. q. s. ut fiat instar pultis, cum hoc noctu cubitum ituri inungatur facies, manè verò abluatur aqua sigill. Salom. continuetur hoc per 8. dies. Alii commendant pulverem excorticatum amygd. cum pauco oleo 🜿 madefactum, quo illinantur maculæ: sequens verò in aula nostra pro usu receptum est ad sordes quascunque eluendas.

℞. *♁nii crud.* ℔j.
pom. citri N. 13.
ovor. N. 8.
Coq. in aq. pluviatil. & benè agitent, quâ mixturâ laventur sæpissimè Lentigines.

Vel:

℞. *Ol. amygd. dulc.* ℥ß.
🜿 per deliq. ʒij.
M.

Alii Lac Virginis laudant, nonnulli phlegma ⊕li, quidam lac suillum, sequens pluribus profuit.

℞. *▽ è cochleis*
limacib. aa. ℥j.
nymph. ℥j.
camph. ʒj.
liq. 🜿 ʒij.
Tinct. benzoes ʒß.
M.

Sunt

Sunt, qui extollunt in Lentiginibus delendis farinam lupinorum cum aceto vel oxymelle subactum & appositum.

Vel:

℞. aq. fl. satyr.
fabar. aa. ℥ij.
ol. ♀ per deliq. ʒij.
M.

Vel:

℞. aq. leucoji,
sigill. Salom. aa. ℥iij.
cosmet. ℥ij.
camphor. ʒß.
ol. ♀. ʒv.
M.

His nihil juvantibus ad fortiora accedendum est. Virgo 15. annorum à lentigibus curata est sequentibus:

℞. mell. opt. ℥ij.
alum. sciſſil. ʒij.
M. & applica vesperi.

℞. phlegm. ⊖li ℥vij.
quo facies & artus Lentiginibus conspurcati manè & vesperi abluendi sunt.

Nec his juvantibus ad corrosiva accedendum est, & proin ☿ sublimat. ad ʒj. cum aq. rosar. ℔iiß. misceri potest, & lentigines ea abluantur, hac tamen admonitione, ut cautè his incedamus corrosivis, ne aliæ partes lædantur.

Lentigines sæpe omnia respuunt remedia, imprimis si sint sphacelatæ, cultro quidem vel corrosivo exstirpari queunt, sed cicatrices, quæ relinquuntur, sunt sæpè deteriores, quàm ipsæ maculæ.

Ephelides. Quod verò concernit curam *Ephelidum*, hæ curantur ut aliæ maculæ, internis absorbentibus & temperantibus antimoniatis aliisque superiùs dictis, & inferiùs adhuc dicendis remediis sanguinem purificantibus. Externè verò cura Ephelidum variis alcalicis ♀reis & myrrhatis cum ♆ mixtis peragitur. Pro specifico commendant Authores baccarum lauri pulverem, cum melle in linimenti formam redactum, vel alii cum aqua fungorum in formam Epithematis redigunt & illinunt Ephelidibus. Liquor ♀i & myrrhæ præ aliis nostrâ experientiâ confert. Alii Sulphur calcinatum in aqua solutum commendant, nos Essentiam Benzoës cum momento Camphoræ laudamus, ∽ matrical. Camph. c. aq. sigill. Salom. & aq. sperm. ranar. ♆ rosar. &c. optimum erit cutis depurativum.

Si rugæ cutis hisce maculis fuerint conjunctæ conducet albumen ovi cum ○ in linimentum terendo redactum, & per aliquot dies mane & vesperi applicandum.

Nævi. *Nævos* quod attinet, hi curationem etiam postulant: Fœminæ enim, quæ lautissima utuntur fortuna, imprimis in aulis constitutæ, turpitudinem hanc magnis sæpè redimunt sumptibus, ex sequiore enim sexu plures nobis notæ sunt fœminæ pulchritudini maximè studentes, quæ pro qualibet macula delenda ducatum obtulerunt. In his maculis ad externa confugiendum est; pro Specifico commendantur in Maculis his originalibus secundinæ recenter illitæ; sed toties hoc remedium probavimus, nunquam tamen effectum præstitit promissum, quare legi meretur *Observ. 197. Eph. German. Ann. 3.* ubi invenies, quòd secundinæ sic illitæ magis noceant, quàm prosint, inde enim tumor & inflammatio fuerunt producta. Nos pro secreto commendamus albumen ovi, quod detineatur super igne, donec vesiculæ instar perlarum appareant, quo liquore *Nævi* sæpiùs de die illinantur, vel seq.

℞. aqua ♆ ℥j.
ol. ♀ per deliq. ʒj.
Tinct. myrrh. ʒiij.
ciner. clavell. ʒj.
M.

Vel:

℞. aqua Caryophyllat. ℥ij.
♆ ℥j.
∽ ⊖ ✱ci ʒj.
M.

Quæ Medicamenta cum penicillo Nævo illinantur. Sequens non contemnendum Cl. Muys commendat.

℞. aqua plantag.
♆ aa. ℥j.
ciner. clavell. ʒj.
M. & utatur. eodem modo.

Cl. D. *Jünken*, Medicus Mosbacensis, amicus noster vetus, laudat succum ex viridibus nucum juglandium corticibus expressum, à quo nigrescet Cutis, quæ separanda, unde Nævi minores, ut ille ait, facilè auferuntur, quòd si stigma profundiores egerit radices, cujuscumque etiam sint formæ, nunquam tangantur manu Chirurgicâ, ne exulceratione inductâ major inducatur deformitas, vel in præsentius periculum homo præcipitetur. Idem ad Nævos empyreumaticos admodùm extollit linctum, matris repetitum. Nævi etiam saliva propria illini possunt quotidie; alii scarificant priùs partem affectam, eamque posteà tangunt penicillo butyro ♉nii imbuto. Cùm Nævi originales à fœtu se manifestantes vix absque excoriatione tolli possint, applicetur ergò sæpiùs ∽ ⊖ ✱ci cum ♆ paratus, quo inuncto fit excoriatio Cutis, quæ dein curatur oleo è vitellis ovorum parato. Adultiores facti turpitudine Nævorum commoti aquâ regiâ uti solent loco affecto subtilissimè inuncto, sed aliquando cicatrix redditur turpior, quàm ipse Nævus. Anglis Cosmeticum sequens in Nævis aliisque Cutis Maculis ac tuberculis solenne est, nostra quoque experientia comprobatum, Junioribus ideò Medicis communicandum.

℞. aqua fontan. ℔v.
sem. pap. alb. recent. contus. ℔ß.
f. Emulſ. nunc in vitro magno pone ♉ii ♎ti sæpius loti ℥j.
album. unius ovi benè conquassatum, simul agitentur per horam, tunc add. Emulſ. papav. cochl. j.
agita per horam, tunc add.

cochlear. ij. emulsionis, & sic deinceps, donec aciculam non omnino tinget, per diem & noctem intus dependentem, tunc add.

sach. canth. alb.
Borrac. albiss. subtiliss.
pulv. aa. ℥j.

Agita per duas horas, donec nivium candorem conciliat, nihil enim damni adfert. Navis maculisque aliis & tuberculis illitum.

Cura Macularum Volaticarum Infantum. Ut in omnibus maculis, sic & in his volaticis Infantum ad sanguinis & succorum purificationem respiciendum est, & quia infantes acido abundant, ad id corrigendum & absorbendum pulveres maximè conducunt, ex Antimonio diaphoret. cinnabar. ocul. ♋. ebor. unicorn. C. C. aliisque bezoarticis concinnati, præ aliis conveniunt, inter composita, pulverem Anglicum viperinum commendamus ad grana aliquot exhibendum in aqua fumar. vel alio vehiculo convenientiore. Tinctura quoque Antimonii, Essent. fumar. lignor. itidem per vices exhiberi possunt. Externè præter jam dicta in maculis his Volaticis convenit illinitio cum aq. rosar. plantag. in quibus crocus maceratus fuerit, & duplicatis linteaminibus applicandus liquor. Vel ⁀ Matricalis cum Camphora apponatur.

Cura Macularum Hepaticarum. Cura *Macularum Hepaticarum* in eo vertitur, ut sanguis ac succi depurentur & corrigantur, ut eo melius stagnatio succorum impediatur, præprimis internè sequentem commendamus pulverem renovativum.

℞ ♁ *nii diaphoret.* ʒj.
alcool. spinar. viperar. ʒß.
cinabar. ♁ *ii* ℈ß.
crystall. mont. ℈j.
M. f. pulv. dosis à ℈ß. *ad* ℈j.

imprimis hic conveniunt sudorifera blandiora, ex. gr.

℞. *Chyl. min.* ℥ß.
Diaphoret. ex clyss. ℈j.
C. C. *phil. pp.* ʒß.
Roob. sambuci ℥ß.
▽ *cent. min.*
hyperic. aa. ℥ij.
M. assumatur cochleatim.

Sunt qui ad purgantia ☿libus admixta accedunt. Alii sanguinis corruptionem sequenti Electuario depurativo corrigere satagunt.

℞. *Conserv. rosar.*
cichor. aa. ℥ß.
rad. cichor. cond. ʒiij.
♀i ⊕ *lat.* ʒß.
pulv. santal. rubr.
citrin. aa. ʒj.
⊕ *l.* ♂ ℈j.
M. f. l. a. Conditum, dosis ʒj. *ad* ʒij. *bis in die exhibendum.*

Externè convenit sequens.

℞. *liq.* ⊖ ♀. *cum* 🜂.
myrrh. in cellâ fus. ℥ß.
succ. plantag. ℥ij.
aq. chalybeat. ℔j.
M.

Vel:

℞. *aq.* ♆ ℔j.
ſ. 🜂. ʒvj.
⊖ ♄ *ni* ʒiß.
M.

In Maculis his flavis existentibus summopere juvat sequens.

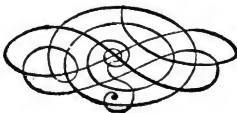
℞. *lact.* 🜂 ʒj.
camphor. ʒß.
aq. hyperic. ℥ß.
fol. quercus ℥ß.
M.

Vel:

℞. ▽ *hyperic.* ℥v.
🜂 *viv.* ʒß.
M.

qua Mixtura illinantur maculæ hepaticæ. Maculæ & foveæ à variolis relictæ optimè etiam iisdem curantur cosmeticis, quale cosmeticum sibi servat Celeb Dn. *Willichius*, Sereniss. ac Potentissimi Electoris Brandenburgensis Consiliarius ac Archiater dignissimus, Fautor ac Amicus noster colendus, qui dum hæc scribimus Bielefeldæ Sereniss. Marchionem Brandenburgensem, *Albertum Fridericum*, variolis laborantem non tantùm felicissimè curavit, sed etiam à maculis & foveis quamplurimis, prædicto cosmetico, liberavit. Laudamus etiam in maculis aliis quibuscumque Cosmeticum Anglicum superiùs descriptum.

FINIS LIBRI QUINTI.

JOH.

JOH. DOLÆI ENCYCLOPÆDIÆ CHIRURGICÆ RATIONALIS,

LIBER VI.

DE MORBIS ARTUUM, SEU VARIARUM CORPORIS PARTIUM, TUM MAGNITUDINEM VITIOSE IMMINUENTIBUS, TUM CONTINUITATEM DISSOLVENTIBUS.

CAPUT I.

DE ARIDURA.

§. I.

Nihil sanè in ortu sui perfici, sed spei rudimentum ante perfectionem cernas quotidie, sic ex embryone fit infans, puer, adultus, tandem senex, horum individuus comes est corporis quoad trinam dimensionem extensio, aliàs *Nutritionis* nomine veniens, hac verò cùm non gaudeat corpus vel ejusdem Pars, *Atrophia* dicitur, quæ Poëtis mors, item tabida lues, tabidumque malum audit. Quum itaque hanc moriendi sortem omni ætati quàm frequentissimè contingere, variisque insuper modis tot individua tabido hocce corrumpi malo videamus, prout Febris hectica, Phthisis ex pulmonum vitio, Atrophia ex Scorbuto, Rachitis Anglorum, Macies puerorum, Tabes dorsalis, Marasmus senilis, atque *Aridura partium* hic tractanda, testimonium ferunt sufficientissimum; ideò ultimam hanc speciem, *Ariduram* nempe partium, hîc tantùm tractare Nobiscum constituimus, quatenus pertinet ad corporis partes externas, & per consequens ad *Chirurgiam.*

Atrophia.

Aridura Partium.

Aridura aliis vocatur *Macilentia*, nonnullis *Marcor*, ac *Macies* partium dicitur, pluribus autem *Atrophia Particularis*, vel membrorum omnimoda consumptio vel consideratio cognominatur, Germanis dicitur, das Schwinden der Glieder / die Darre.

Macilentia, Marcor, Macies, Atrophia particularis.

Describitur vulgò, quod sit extenuatio extraordinaria partium externarum, imprimis artuum, ob frustratam nutritionem à pluribus causis oborta.

§. 2. Ut autem in genere quidem Tabi obnoxium sit totum corpus, omnesque illius partes tam solidæ, quam fluidæ, quia ex alimento ac inde facto chylo incrementa capiunt omnes, manifestiùs tamen & ad sensum consumuntur partes molliores carne & pinguedine investitæ, v. gr. Musculi artuum, minus verò partes solidiores, ut sunt membranæ, Tendines atque ossa, quæ potius exsiccantur. Artus ut plurimùm contabescunt, observamus enim in praxi sæpissimè extenuari solum brachium vel crura, salva reliquorum substantia & mole. Sic non ita pridem observavimus ariduram in pene, item in digito uno & altero, feliciter tamen curatam. Absumpto quippe aliquibus in partibus corido nectare chyloso, nisi citò causa tollatur, malum augeri solet, ita ut adiposæ à defectu oleosarum ac pinguium particularum, dein tendinosæ, ligamentosæ & membranosæ partes chylo & oleo destitutæ imminuantur.

Pars affecta.

§. 3. *Diagnosis* morborum quorumvis & externorum rectæ curationis clavis est, & quilibet Medicus tantum valet in curando, quantum in cognoscendo: ideoque paucis eam nunc tradere necessitas jubet. Præsens quidem *Aridura Partium* oculos non fugit, ac ex partium concidentia quilibet haud falsò *Atrophiam* partis concludit. Particularem enim Tabem seu Ariduram facili marte cognoscimus, quando partem aliquam justò flaccidiorem & minorem, imò aliquando nigriorem, quàm aliàs in statu sano esse solet, deprehendimus, pars enim una atque altera marcescit, reliquis adhuc salvis existentibus, sæpe motus simul perit, & stupor aliqualis deprehenditur. Pars enim tabida filo circumligari, & idem filum vel charta alteri sanæ parti applicari potest, unde ex ejus longitudine partis emaciatio & tenuitas explorari potest. Post Paralysin partis alicujus, item post fracturam artus, nec non ex fortiori ligatura ejusmodi Atrophiæ particulares oboriri queunt, prout toto die in praxi nostrâ quotidiè observamus.

Diagnosis Ariduræ.

§. 4. Pergendum nunc ad id, quod vel palmarium, vel inter palmaria est, in hoc affectu, nempe ad *causam*, ex cujus accurata cognitione *Cura* procul dubio dependet. *Veteres* verò, quibus ratione temporis prioritas debetur, Marcorem membri ab humore putrefaciente irruente in membrum aliquod deducunt. Sæpe quoque

Causa Atrophiæ particularis ad mentem Galenicorum.

culpant Hepatis intemperiem, unde sanguis non ritè paratur & ad membra distribuitur, si vel fuerit inflammatum, vel corruptum, unde musculi à defectu hujus sanguinis ac nutrimenti extenuantur macie. Sic quoque existimant extenuari artus, quando ab articulo luxato premantur arteriæ ac venæ, ut nulla alimenti portio ad membrum commeare possit. Pluresque alias causas externas ac remotiores allegant.

Paracelsi. §. 5. *Paracelsus*, cui *Aridura* membri nihil aliud est, quàm transpositio membrorum, & curæ successus pravus, eam oriri dicit, quando per mumiam naturæ membra non bene coëant, conveniant ac conjungantur, quodlibet enim membrum siquidem cum alio convenire debet, idque solum industriâ Naturæ, non sapientiâ Chirurgi, quapropter ille Naturam vocat Medicam, ac non Chirurgum ipsum dicit Medicum fore vulnerum. Ex glarealiaquâ vulnerum idem deducit causam Ariduræ, inquit enim, cùm viscosus liquor ad albumen ovi profluit à vulneribus, indicat accidens periculosissimum, ut membri totius & medullarum exsiccatio, cui nemo poterit obstare, nisi liquor ille justo pondere fuerit membro prorsum aliqua medendi ratione restitutus, aliàs exsiccatur ut lignum ab arbore suâ truncatum; quod accidens Ipsi *Paracelso Auridura* vocatur.

Helmontii. §. 6. *Helmontius* in Aridura membri existimat aliquando liquorem nutritivum aliò furtim subduci, imò atrophiam hanc oboriri putat ex deturpato alimento alicujus membri: equidem retenta juxta ipsum, sive sint transmutata, sive verò transmissa, semper tamen intrinseca insigniuntur idea, ente inquam morboso, unde sæpè degenerationis hostilitatem suscipiunt, quare & radix primarii morbi plerumque ipsis adhæret, eandemque ideò æmulantur ac repræsentant, quatenus ipsius sunt producta. Macies ergò omnis nascitur ex elemento subtracto, & utplurimùm Aridura partium, juxta ipsum, fit à vitio distributivo.

Willisii. §. 7. *Willisius* docet, Ariduram induci à sanguine acido facto, vel in eo supra modum exaltatis particulis salino-acidis aut sulphureis summè acribus, hac enim de causa succus alibilis ex intestinis in cruoris massam appellens, ab ipsa jam depravata ritè assimilari nequit, nec idoneus reddi partium nutricatui. Liquore ergò nutritio sanguinis labem contrahente, & partibus solidis sese non solùm nequaquam applicante, verùm etiam particulas illarum delibante: ipsæ tum genio suo defraudatæ, tum ab acri illo humore propriis particulis spoliatæ emarcescunt, & exarescunt. Liquor etiam nervosus à tali scaturigine fluens, à natura sua degener existit, crassiorque ac viscidior existens, difficiliùs per fibras nerveas delabitur, pauciorique copia ad partes appellit, illorumque nutritionem parùm promovet. Talem etiam affectum excitant ea omnia, quæ liquoris nutritii magnum inferunt dispendium, vel ejus proventum, uti & spirituum animalium influxum in partem impediunt.

Sylvii. §. 8. *Sylvius particularem Atrophiam* contingere asserit in determinatis tantùm partibus, Artubus præsertim, à vitio utplurimùm sanguinis, aliquando etiam partis affectæ. Sanguinis culpa Atrophiam evenire ait, si is deficit in parte aliqua, aut ineptus est partibus contabescentibus reparandis. Sanguinem ergò deficere dicit in parte aliqua propter impeditum ejus ad vel in ipsam fluxum, arteriarumque adeò ad ipsam tendentium dissectionem, aut compressionem qualemcunque, ob luxationem ossium, tumores duros, vincula, &c. corpori continenti, ejusdemque *Partibus* pluribus paucioribusque nutriendis ac reparandis ineptum esse sanguinem ait, propter qualitatem vitiosam, humoresque vitiosos, falsos, viscosos, purulentos, &c. ipsi admistos.

Partium quoque nutriendarum vitio Atrophiam accidere arguit, quoties ipsæ à quacunque demum causa & imprimis externa fortuitaque aliquam sunt passæ noxam, ex casu nempe, contusione, vulnere grandi, &c. unde non tantùm vasa per ipsas delata rupta sunt aut dissecta, verùm carnes ipsæ, ac membranæ, &c. labefactatæ & vitiatæ; quocirca non tantùm deficit, verùm corrumpitur quoque accedens ipsis alimentum, sangvis. Ab obstructione, compressione, constipatione ac coalescentia Atrophiam hanc fieri contendit.

Spirituum animalium transitum & influxum impeditum in partes emaciatas, itidem nervorum vel dissectorum, (cujus exemplum etiam habet Charleton in sua œconomia animali, exercitat. x. §. 3.) vel compressorum vitio ait contingere.

§. 9. *Cartesiani* partem aliquam corporis humani *Aridurâ* prehendi & tabescere affirmant, quoniam debitum ipsi subtrahatur alimentum. Cartesianorum. Fieri autem hanc nutrimenti partis subtractionem dicunt, non modò quòd illud diversimodè consumatur per diuturniores hæmorrhagias, salivationes, diarrhœas, sudores colliquativos, aliasque succorum extra corpus effusiones, quibuscum materia succo nutrienti destinata simul elabitur; sed quod illud etiam propter canalium occlusionem, compressionem vel destructionem ad partes pertingere nequeat, aut à reliquiis quibusdam succi alicujus vitiosi tubulis partis nutriendæ adhærentibus corrumpatur, aut antequam ad ipsas istas partes alendas perveniat, jam sit corruptum & ad nutritionem ineptum. Particulas quasdam viscidiores arteriolas obstruere posse credunt, ut aliis aptioribus transitus & ad fibras alendas accessus prohibeatur, vincula externa strictiora canales occludere, lympham spissiorem in ductibus suis hærentem vicinos tubulos comprimere, lapsum contusionem, fracturam, & luxationem distorquere, compingere, vulnera & ulcera destruere, divellere, discindere & erodere, ut sejunctorum canalium extremitates fibrosæ in cincinnos abeant, & meatus eorum obturentur, quibus de causis omnibus liquori nutrienti transitus impediatur. Hisce convulsiones adjungunt & paralyses, ob quas frequentiores canales distorqueantur aut comprimantur. Acutas quasdam lanceolatas, aut ab utroque latere scindentes particulas, vel nimiùm angulares, liquorem nutritium corrumpere existimant, quòd mucronibus & angulis suis partes teretes, anguillares & ramosas chyli divellant, & fibrulis firmiùs adhærentes posteriorum accessum & agglutinationem impediant, sicuti utplurimùm in vulneribus contingat, dum diversi generis ductibus dilaceratis & diruptis succi eorum, lymphaticus nempe, nervosus, tendinosus, sanguis tum venosus, tum arteriosus confundantur, qui in se invicem mediante æthere agentes sese ipsos destru-

destruant, & dominium tandem capiente lympha acidiore, plures ab eo corrodantur canales, ut succi in copiâ aliquando effundantur etiam chylosas nutrientes secum auferendo. Succum nutrientem corruptum ad partem deferri referunt, si loco particularum chylosarum blandiorum, ramosarum, & teretium diversæ magnitudinis, multæ angulares, cuspidatæ, acicularum instar, sive acidæ & salsæ ex sanguinea massâ per arteriolarum extremitates ad partem emittantur, quod in scorbuticis frequentiùs obveniat.

Nostra sententia de causa Atrophiæ

§. 10. Nostro judicio omnem Tabem tàm universalem, quàm particularem immediatè constituit *frustrata Nutritio*. Quantum enim ad Nutritionem spectat, scire oportet, primò chylum nostrum constare uniformibus particulis, sed ratione magnitudinis & figuræ valdè diversis, utpote ex diversis eduliorum generibus intra stomachum præparatum: dein sciendum est, hasce particulas, ubi per venas lacteas ac ductum thoracicum ad cordis ventriculos pervenerunt, in illis porrò fermentari, attenuari ac incidi. 3 Perpendendum est, maximam in arteriis dari occasionem illis particulis egrediendi; dum enim sanguis ex ventr culis cordis magno cum impetu erumpens ex spatio augusto & latiori semper debet transire in spatium angustum & minùs latum, necessario urgebit & expandet arteriarum tunicas, adeoque & poros earum summoperè & ampliabit dilatabitque, per quos facili negotio particulæ chyli oleosæ & dulces sanguini innatantes, & nondum intimè cum ipso mixtæ, expropter ingredi poterunt in singulas partes, per quas sanguis transit. Cùm autem illæ particulæ chylosæ inveniunt poros in corporis nostri partibus, suis figuris & superficieculis accommodatos, illic hærebunt & agglutinabuntur istis pororum lateribus solâ quiete: hoc igitur modo facilè percipimus, quî particulæ chyli nutrientes cum nutriendis cohærere queant, quare nonnullæ ex his particul s alimentorum potiùs degenerent in os, aliæ in carnem, aliæ in membranas, aliæ in glandulas, aliæ in pinguedinem, hoc verò non fieri à facultate quadam assimilatrice, notum jam est lippis tonsoribusque, quod vocabulum nihil significat, quàm chymæram; neque huic satisfacient ii, qui statuunt, in chylo latitare similem particularum varietatem, quia & nos plerumque & ossa & cartilagines & carnes assumimus, adeoque has particulas cohærere posse cum sui similibus: huic enim responsioni reponi potest experimentum de vacca vel cervo, qui solo vescentes gramine, prædictam partium varietatem nihilominus exhibent. Nec isti rem, meo judicio, acu tetigere, qui statuunt in singulis corporis partibus latitare fermentum quoddam peculiare, quod aptum natum sit allucentes chyli particulas in substantiam convertere similem, ut in poris cartilaginum latitet aliud, quàm in poris ossium, in his iterum aliud quàm in poris membranarum, & sic porrò. Sed quibus constat, Machinam nostram ex meris canaliculis conflatam esse, majoribus, maximis, minoribus, & minimis, facili negotio hæc explicabunt. Nos enim persuasi sumus, opus hoc consistere in eo, prout canaliculi chylum recipientes sunt diversæ magnitudinis vel amplitudinis, liquor crassior recipitur; cum enim chylosæ particulæ crassiores inveniunt canaliculos ampliores, hinc nutritur *Caro*, si verò canaliculos constrictiores & minores transeant chyli particulæ subtiliores, tunc membranæ & cartilago augmentantur: quando verò transeant chyli particulæ subtilissimæ, tunc ossa nutriuntur, hoc modo unus chylus plures potest nutrire partes; quo enim vasa majora vel minora sunt, chylus recipitur vel crassior vel subtilior. Duplex ergo statui potest Nutritio, una scilicet, & quidem præcipua, partium fluidarum, altera verò partium stabilium sive solidarum. Inter partium fluidarum, præprimis spirituum animalium restitutio necessaria est; cùm enim valdè subtiles & ad motum faciles, adeoque sphæram suam debitam, intra quam moveri possunt, semper quærit ent, hinc indesinenter per sudatoria cutanea, qu bus scatet Cutis innumera, ipsorum quamplurimi auras petunt, & ita præsentiâ suâ illud defraudant, languidumque reddunt, quod post diuturniorem aliquando famem animadvertunt homines, qui exinde animo linquuntur; subtiliores enim sanguinis particulæ quæ eundem debitè motu & mixtura conservare fideliter solebant, jam dudum avolârunt, contrà verò cum partes stabiles & solidæ juxta se invicem quiescant, per solam enim quietem sunt stabiles.

Quatenus itaque spirituum illorum in corpore nutritio nihil aliud est, nisi continua particularum valdè subtilium suppeditatio, cujuscumque demum fuerint indolis particulæ istæ subtiles. Requiruntur itaque ad debitam partium solidarum nutritionem particulæ tales, quæ leni suâ ramositate & flexibilitate por s partium varie possint accommodari, & superficiebus ipsarum applicari, quales sunt blandæ oleosæ, h. e. quæ blandè saltem juxta se invicem repunt: *oleosæ* dico, nam humidæ cum nimis sint glabræ & anguillarû instar lubricæ, eâdem, qua poros irruerunt, facilitate rursus etiam elabuntur, quod sanè non requiritur, si aliquid partibus apponere debeat, quietem enim aliquam huc concurrere necessarium est. Acidæ verò particulæ aqueæ, salinæ ac amaræ magis nutritionem, quatenus talem, impediunt, quàm juvant, attaqueæ quidem & salinæ, modò non nimis sint acutæ, in tantum etiam aliquid ad nutritionis opus contribuunt, quatenus aliis ramosioribus partim inserviunt pro vehiculo, partim ipsis viam præparant ad partium nutriendarum poros ingrediendum, sesque superficieculis ipsarum applicandû.

Præmissis his, *Atrophiæ Particularis* causam facilè eruere possumus, quæ æquè ab internâ, quàm externâ observatur causâ. Utplurimùm præcedentem quandam occasionem externam Tabes hæc sequi solet, ob nutrimenti vitium & ejus defectus, finemque tàm sanguis propriè dictus, quàm chylus non ritè affluit in partem nutriendam. Ob aliquod impedimentum propter arteriæ nempe ad eam tendentis læsionem, & à causa externa compressionem, vel ex luxatione, vel fracturâ, tumore duro, &c.

Fit ergò *Aridura* vitio tubulorum vel canalium; si nempè fuerint obstructi vel plane rupti ac abscissi, ut per eos liquor chylosus vel nerveus emanare ac stagnare nequeat, alias comprimendo & obstruendo parti Ariduram inferre potest. Sic in puella nuper hîc observavi, quæ in genu defluxionem, ut vocant, sustinuit, Chirurgus verò imperitus accersitus statim tumorem aperit, ex quo humor stillavit flavus & paucus

cus, remanente tumore, qui Chirurgus nimis audacter cum adhuc semel ferit, efficitque 6. foramina, sed frustrà, tandem resolventibus aliis puellam quidem intra aliquot mensium spatium curavit, remanente Aridurâ totius Tibiæ, adhuc durante. Affectus hic sæpè oritur à liquore chyloso acore imbuto tenacique, & ad circulationem inepto, canaliculos partis alicujus obstruente, & comprimente vicinos tubulos, hinc succi per eos transire nequeunt. Certum enim est, succum nerveum seu spiritus animales ex cerebro fluentes, omnesque ramulos nerveos toto in corpore replentes, non modò partium nutrimentum dispensare, ut pars nutrienda ritè suo fungi queat munere, cuilibet siquidem notum est, spiritus animales esse distributores chyli: Partis enim nutriendæ est succendiculis illis, per pulsionem & motum oblatis, fibras suas legitimè dilatare, quale & quantum ad sui nutritionem sufficit, dispensare per suos canaliculos. Læduntur verò dictæ *Nutritionis* operationes in *Aridurâ* artuum aut ex culpâ spirituum, aut eorundem canalium; spiritus enim peccant vel quantitate vel qualitate: quantitate peccant, ubi insufficiens eorum est copia, & adfertur portio: quod ipsum fit vel ob senectutem nimiam, vel ob cibos acidum vel austerum ac crassum præbentes chylum, vel ab inediâ, aliisque morbis defunctis, imprimis Paralysi, vel evacuationibus nimiis. Item quando spiritus animales, etiamsi in corpore præsentes sint, ad alias sæpiùs vocantur actiones, v. gr. meditationes profundas, curas, mœrores, amores, &c. adeò ut in his nimis occupati & distracti Nutritionis negotio debita adminicula subtrahant, partesque hâc ratione segnius & insufficienter nutriri faciant.

Qualitate peccant etiam spiritus animales, ubi particulæ ipsis admixtæ sunt salinæ, acidæ ac viscidæ, quæ eorundem motum & vigorem impediunt, & ipsos reddunt torpidiores, imò aliquandò ipsos canaliculos nerveos lædunt, quales sunt acres scorbuticæ, narcoticæ spirituum velut exstinctoriæ, venenatæ ex fumo arsenici, auripigmenti, ut ita non pridem ex tali fumo instituto Atrophiam hanc particularem in quodam Pharmaceutices Studioso observavimus. Id quod etiam Metallurgi probant, qui sub quotidiano labore illiusmodi fumos noxios copiosissimè attrahunt, hinc artuum debilitates, tremores, contracturæ & imprimis *Aridura* ipsis obveniunt. Canaliculi omnes, & præcipue ex iis Nervi, eorumque fibrillæ inculpantur meritò, quando iidem læsi spiritibus animalibus liberum cursum vel motum denegant, atque hinc eorundem operationes sensum & motum & per consequens ipsam impediunt Nutritionem, & Ariduram partibus inferunt. Notandum porrò hic est, non qualemcunque nervorum læsionem statim inducere maciem & absumtionem, nisi ubi pars priùs omni spirituum animalium influxu prorsus destituta sit. Hinc contingit, membrum Paralyticum motu interdum destitui, superstite adhuc sensu & nutritione, quæ nutritio tamen plerumque pravitatem quandam habet junctam. Læduntur autem Nervi (1.) quando obstruuntur, vel à particulis acidis, austeris, crassis, stipticis eosdem obsidentibus & obstruentibus; vel per vertebrarum aliorumque articulorum luxationem, tumorem, cicatricem, aut ulcus vicinum eas prementibus, & sic spiritus animales transeuntes suffocantibus: vel quando continuitate solvuntur nervi, ut in vulneribus, fracturis, contusionibus, nec non luxationibus, aliisque stagnationibus succorum acrium accidit; sæpe etiam ob defectum nutrimenti exsiccantur vasa, quod nutrimentum nunc subtrahitur per nimiam sanguinis & seri evacuationem, v. gr. immodicum synoviæ & sanguinis effluxum in sauciatis aut ulceribus, per coitum justo frequentiorem, sudores copiosos; nunc ob canaliculos quocunque modo obstructos oritur *Aridura*. Pertinet huc denique defluxus seu potiùs stagnatio catarrhalis, quando sc. sine ullâ causâ manifestâ, saltim ob seri evasati decubitum & pressionem in quandam partem ejusque articulationem, & inde fibrarum ad tendinem, paralyticam flacciditatem, cum sensu doloris obtuso. Fit quoque Aridura membri à dislocatione articuli commentis ligamenta ac nervos, ceu observavit *Hildanus* à dislocatione in coxâ tibiæ Atrophiam. A gibbo Atrophiam particularem observavimus. Nervorum ergò & fibrarum læsiones causam Tabis particularis aliquando esse quis negat? Si enim nutrimentum optimum & sufficiens, ejusdem copia per vias destinatas continuò omnibus æquè offertur partibus, & nihilominùs pars una atque altera marcescit, reliquis adhuc salvis. Ex his dictis constat, quòd Atrophia particularis oritur vel ex defectu succorum, vel eorum lentore, aut ex eorum acrimoniâ. A defectu, quando sc. vasa seu canaliculi rupti vel corrosi, vel ab alia causa violenta distorti, vel compressi fuerint, hinc crispantur & absque succis in fibras exsiccantur. A lentore seu pigritie succorum oritur Atrophia hæc particularis, quoniam succi circulantes crassi sunt, & in plures parvulos canaliculos intrare nequeunt, ut inde eodem modo collabantur. Ab acrimoniâ succorum, quoniam ab acribus succis canaliculi hinc inde corroduntur, qui succi effluunt, sicque stagnant, &c. si aperta via est, penitùs ex corpore emanant, & tunc hæc vel illa pars iis fraudatur. Sic quoque hic affectus oboritur vitio canaliculorum, quando nempe sunt coaliti, vel nimis angusti, vel planè indurati, hinc succis nullus ad partes conceditur transitus, vel si fuerint compressi à variis incumbentibus. hinc ægri ob has causas & per sequentes, sc. per nimios labores, vigilias, jejunia, sitim, mœrorem, sudores, nimiam balneationem, violentas purgationes, suctiones infantum, Apostemata, ulcerationes, fonticulos, V. S. Hæmoptysin & emarcescunt & patiuntur modò Atrophiam generalem, modò hanc Particularem. Nuper etiam Ariduram brachii observavimus in Lavatrice ex perfrigeratione aquæ frigidissimæ, ubi facta est impedita sanguinis ac succorum reliquorum circulatio. Remotè plures causæ contribuere possunt ad hunc affectum producendū, quas omnes ob nimiam prolixitatem hâc vice recensere supersedemus, & ad *Prognosin* nos conferimus.

§. 11. Quod itaque Ariduræ Particularis Prognosin concernit, sequentia observanda veniunt. Ariduræ Particulares ex nervorum & fibrarum læsione subortæ, plerumque suum reliquo corpori haud impertiunt vitium, nec lethales sunt, sed in principio convenientibus restitui possunt remediis: imò eidem soli parti ad mortem usque fixæ inhærent, reliquis corporis partibus semper salvis, quò major enim *Prognosis.*

causa,

causa, & quò plures simul conjunctæ sunt causæ, eò contumacius & periculosius malum hocce dicendum erit. Affectus hic est Chronicus, & vel paralysin, vel fracturam sequitur: novimus enim plures, qui membrum aliquod per plures annos emarcidum habuerunt; sæpè etiam partes aridæ motum ac sensum perdunt, hinc etiam hoc laborantes affectu facilè in apoplexiam labuntur, vel cadunt in motus convulsivos, ob defectum & inde acres fœtores spirituum animalium & reliquorum succorum. Generosis enim remediis nil proficientibus, metus est, ne tandem gangræna vel totalis corruptio, Sphacelus nempe, insequatur, ubi in tempore cadaverizata pars auferenda, ne vicinis partibus labem communicet.

Si à luxatione & vulneribus Aridura fuerit, curatu est difficillima, & ferè sæpe optima eludit remedia, sic etiam cum reliquis comparatum est. In Junioribus faciliores sunt curatu Atrophiæ hæ particulares, quàm in adultis & senibus.

Diæta. §. 12. Perpensa *Prognosi* deducimur nunc ad *Fontem Diæteticum*, auxiliis ditissimum, utpote cujus solius beneficio sæpè gravissimi tolluntur morbi, & quo sine etiam utplurimùm frustrà laborare solent Medici ac Chirurgi. Consistit autem *Diæta*, ceu sæpiùs dictum est, in legitimâ assumendorum, gerendorum & excernendorum concinna administratione, quoniam si illa non ritè observantur, causæ morborum existunt. *Aer* ergò inter ea primas tenet, quo homo in lucem prodiens statim tanquam pabulo vitæ utitur, sine quo nec homo, nec animal vivere potest, ceu hoc probari videmus per antliam nostram Pneumaticam, in quâ posita animalia exantlato aëre illicò moriuntur, imò, quod mirandum, ipsis vegetabilibus vita sine aëre perit. Aër ergò in Aridurâ debet esse temperatus, si enim nimis frigidus existit, sanguinem nostrum reliquosque succos circulantes inspillat, coagulat & ad motum ineptos reddit, quia aer frigidus in se continet multum acidi. Si nimis calidus est, ansam dat ad nimis vehementiorem transspirationem, quâ subtilissimæ & volatilissimæ particulæ sanguinis & succorum avolant, & restans pari modo crassùm, spissum ac lutosum redditur; præterea omnis calor reddit sanguinem acriorem, exsiccatque reliquos corporis nostri succos: nec hic cum aliis Medicis aërem commendamus humidum, aër enim humidus secum fert penetrans frigus, quod catarrhos, vel potiùs obstructiones vasorum lymphaticorum producit, augetque lympham in corpore, per quam sanguis aquosior fit, ut in circulatione suâ potiùs impediatur, & sic motu suo frustretur. In Atrophiâ hâc potissimùm nocet Aër noxio corrosivoque refertus acido, vel ab arsenicalibus, sulphureis, narcoticis aliisque venenatis particulis, vaporibus aut nebulis productus, quia corrosivum acidum sanguinem circulantem pro gradu actimoniæ magis vel minùs coagulat, & hinc ad Ariduram disponit, vel eandem incurabilem reddit, hinc eligatur rure aër temperatus, si non haberi potest, arte corrigatur salibus volatilibus, vel suffumigiis aromaticis ac resinosis, ut ex succino, bacc. Juniper. gumm. animæ, mastiche, olibano, &c.

Cibi sint facilioris digestionis, optimi lactei que succi, ut corpori languido & membris emacidis robur & nutrimentum inde accedat, per cibos enim & potum succi nostri, qui per urinam, alvum, sudorem ac insensibilem transspirationem quotidiè & momentaneò consumuntur, resarciri debent, ità ut ex 8. libris alimenti assumpti quinque per vasa sudorifera avolent, hinc continua restitutio valde est necessaria. si enim particulas per poros corporis continuò egredientes videre poteris, semper hominem nebulâ circumdatum aspicies. Cibi quoque elegendi sunt, qui ab infantiâ consueti & sapori nostro grati sunt; gustu enim decipimur, cùm ab infantiâ à matribus cum lacte assumto sæpè depravetur, ut inde multis præjudiciis occæcati simus. Esto ergò nobis generalis hæc regula, quòd omne id, quod circulantem sanguinem ac succos in motu suo impedit, crassùm, pigrum, lutosum ac viscidum acremque reddit, simulque coagulat, summè noxium existat, hinc tria hæc vitanda sunt, *Acidum* nempe, *salsum*, ac *dulce*. Hæc enim viscosa, utut salsedinem massæ sanguineæ optimè inviscare valeant, vitentur, quia exilia vasa infarciunt, glutinant, chyli aliorumque succorum transitum denegant, ut inde partes corporis, ubi obstructio facta, tabescant; facilè ergò quilibet eligere potest ea, quæ multum salis volatilis in se continent, uti sunt omnes carnes, imprimis leporinæ ac cervinæ juniores, vitulinæ ac bovinæ, &c. quæ multum præbent salis volatilis; sic Pharmacopœus quidam ex integro cervo 100. lb. pendente, libras sex salis volatilis more chymico elicuit & collegit. Assumantur ergò carnes quævis recentes non salsæ vel muriâ confectæ, vel fumo induratæ, quæ nullum præbent nutrimentum, sed potiùs sanguinem ac succos inspissant. Eligantur lac & ova recentia, quæ in Atrophiis maximi sunt usus. Vitentur omnes fructus acidi, inter fructus verò concedi possunt nuces juglandes, avellanæ, amygdalæ dulces, pistaciæ, ciæ, pineæ, &c. sed de his jam satis alibi egemus.

Potus quoque emaciatos reficit, succosque nostros fluidos reddit, ad quod præprimis commendamus potum Theæ cum lacte, vel calidum Capheæ, vel etiam Chocoladæ; in consuetis concedi possunt cerevisiæ, pingues ac temperatæ volatilibus alcalibus impregnatæ herbis præstant: alii laudant decoctum hordei cum passulis & lign. santal. citrin. vinum Gallicum minùs acidum, non austerum, modicè potum conducit, quia spiritus animales incitat ad fores clausas aperiendas, ubi spiritus languent, vinum Hispanicum concedi potest. Vitanda verò sunt omnia vina acida, ut sunt omnia Rhenana, Baccharacensia, Mosellana; generosa tamen, quæ dulcedinem præ se ferunt, admitti possunt, & quidem in consuetis, quia vina hæc in se continent acidum intensum, quod omnes succos nostros, qui sunt lacti vel cremori hordei similes, in corpore nostro, uti lacti affusa coagulant, & sic obstructiones tubulorum pariunt, totamque œconomiam nostram pervertunt, meliùs ergò vina conducunt alcalica, quale in districtu Hanoviensi Sancti Wilhelmi dicti crescit, quod vinum maximè sanitati conducit, cùm acidum non in tantâ copiâ ac alia vina in se contineat; vitandæ verò sunt omnes potationes & ingurgitationes cujuscunque potûs, hâc enim ratione ventriculi tonus & fermentatio destruitur, massa sanguinea nimia cruditatum accumulatione

vitiatur, spiritus debilitantur, quid igitur mirum, si corpora bibonum emarcescant?

Quoad *somnum* ac *vigilias*; somno æger indulgeat longiori, & corpus quiescat, nec motionibus, curis, mœrore, terrore, metu, irâ, meditationibus, amore, nimiove Veneris usu enerventur artus. In tubulorum quorumvis nutrimentum vehentium, nec non nervorum obstructionibus tabificis reserandis multùm conducit *Motus*, moderatus tamen, non enim sit laboriosus.

Alvus nec sit nimis adstricta, nec laxa nimis, oblita verò officii sui, quod tabidis solenne est, per blanda solutiva tantùm, vel meliùs spirituosis alcalicis & absorbentibus admoneatur.

Unò ut comprehendamus verbo, quæcunque ad nutritionem ritè promovendam sanitatemque tuendam aliàs requiruntur, summâ operâ tabidis observanda sunt, contraria vitanda. Nutritio enim est vitæ conservandæ medium cum quovis subjecto, illa desinente, ipsa etiam vita desinit; raræ enim & utplurimùm fictitiæ sunt illæ abstinentiæ diuturnæ exempla, imò rarissima est historia illa, quam recenset *D. Boisot Abbas S. Vincentii* de *Jacobinâ Nicolet*, quæ intra 35. septimanas nihil comedit & potavit, qualis inediæ qui plura exempla desiderat, adeat *Paul. Lentulum ac Inediâ prodigiosâ Apolloniæ Schreiera*. Conferantur etiam *Licetus* de Feriis altricis animæ, & *Pechlinus* de aëris & alimenti defectu.

Atrophiam curandi ratio secundum Galenicos. §. 13. Datâ sic Diætâ, restat ut Therapeiam quoque subjungamus, & quidem priusquam nostram aperiamus sententiam, aliorum affectui huic medendi rationem præferemus, inter quos ob vetustatem *Galenicus* primus conceditur consessus ac locus, vota sua proferendi.

In *Ariditate* ergò membri alicujus eò insudant, ut hepatis intemperies corrigatur variis hepaticis in eum finem internè propinatis, si verò Atrophia fuerit ab obstructione pituitosâ, materiam hanc præparant, & dein variis exhibitis phlegmagogis eam evacuant, dein accedunt ad roborantia; quandoque & ex naturæ, deastræ ipsorum partis vitio, & adstrictioribus linteis id accidit, ut quasi sideratum, & marcidum membrum affectum gracilescat. Quandoque etiam ex Atrophia partis. Omnia igitur hæc in melius commutanda esse ajunt, cùm toti corpori prospiciatur optimis alimentis. In affecto membro instaurandam esse vitam jubent, laxandam esse deligationem strictiorem, & attrahendum vel alio modo eò adigendum esse sanguinem. Laudant ergò in eum finem dropaces, sinapismos, moderatam aquæ temperatæ perfusionem, idoneas frictiones, præterea commodam deligationem, sed contrà quàm in Fracturis. Marcescente enim tibiâ, femur superius alligant ab inguine ad genu deductâ fasciâ; atque initio quidem arctiorem paulatim relaxant, ut à communibus venis, quasi rivis, deorsum sanguis exprimatur. Femore dextro contabescente, vel toto crure, sinistro femori fascias injiciunt, à genu ductis orbibus, adstrictiùs quidem, qui cùm desinant in inguine, hic etiam ita constringunt, ut pars aliqua sanguinis in gracile membrum derivetur. Eâ autem ratione temperant deligationem, ut neque dolorem creet, neque universum alimentum à parte incolumi reprimat. Eandem rationem servant in superioribus membris. *Guil. Fabr. Hildan.* brachii Atrophiam insuccatione decocti Capitum & intestinorum vervecum, vel vituli; & suctione per cucurbitulam corneam arteriis & venis majoribus appositam curavit. Hanc Hildani curam suâ Experientiâ Tulpius *Observ. l. 3. c. 49.* confirmat.

§. 14. *Paracelsus* in *Aridura membrorum* commendat varias Vulnerarias potiones, ex. gr. *Paracelsum.*

℞. *Flor. spicæ* Mj.
hypericonis, Miv.
taxi Mij.
betonicæ,
Flor. centaureæ,
prunell. aa. Mß.
præparata secundum usum de spicâ dictum.

Commendat externè medullam ossium & pinguedines animalium, item medullam humanam ac pinguedinem, item unguenta ex resinis odoratis & balsama varia, ex. gr.

℞. *Galbani* ℔j.
terebinth. ℔iij.
olei laurini,
olivarum aa. ℥iij.
F. oleum, quo mane vesperique utitur.

Vel:

℞. *adipis vulpis*
taxi aa. ℔ß.
mumiæ de medullis ℥iij.
F. Unguentum.

§. 15. *Helmontius* in *Curatione Ariduræ membri eo* tendit, ut vis distributiva non aberret, in quem finem laudat internè elementum perlarum lacteum, externè adipem & mumiam humanam cadaverum violenter mortuorum. Sunt ex sequacibus ejus, qui ad membra consumta & contabescentia brevi tempore reficienda balneum instituunt ex foliis salicis, illudque singularibus condecorant encomiis. *Helmontium.*

§. 16. *Willisius Ariduræ membrorum* subvenit salso-acidam sanguinis dyscrasiam corrigendo, sulphurumque acrimoniam temperando, decoctum lignorum statim præscribit, &, si Aridura à febri hecticâ oriatur, passulas lignis adjungi jubet, quippe quæ summæ sunt efficaciæ in hecticâ. Perlas & oculos ♋. hoc in casu inter alia commendat, pluribusque etiam extollit lactucam, nymphæam, endiviam, cichorium, &c. Lactis usum in Ariditate magni facit, æquè ac omnia lacticinia. Topica verò Medicamenta internis associat, adeò ut earum ope fibrarum nervearum obstructiones reserari possint, quales sunt spiritus lumbricorum terrestr. Lavendul. Juniper. Sal. armon. cum calce vivâ parat. &c. miræ est quoque virtutis arcanum aluminis cùm linimentis, & pinguedinibus appropriatis applicatum. *Willisium.*

§. 15. *Sylvius* particularem Atrophiam fieri asserit in determinatis tantùm partibus, Artubus præsertim, eamque ex arteriarum vel nervorum solutâ continuitate oriundam incurabilem pronunciat: Sin ex arteriarum obstructione causam ducat, eâ sublatâ, eam tolli asserit, in quem finem omnia ea medicamenta commendat, quæ non tantùm humores glutinosos incidunt, sed & educunt, humorum glutinositatem juxta ipsum corrigunt & emendant, omnia aromatica & sale volatili abundantia, qualia sunt inter radices calam. arom. levistic. galang. 5. aperient. pyrethr. *Sylvium.*

pyrethr. raphan. gentian. zarzaparill. Cortic. Tamarisci, cinam. macis: fol. card. bened. calaminth. melifs. rorismar. origan. absynth. scord. petrosel. saturej. majoran. pimpinell. serpill. sem. anis. fœnicul. carv. cardam. cubeb. gran. paradis. nasturt. eruc. salia volatilia, C. C. urinæ, ⊖ ✱ci sangu. hum. olea varia, & quæ sunt talia plura. Ex quibus variæ formulæ pro Medici intentione & ægri palato formari possunt, ex. gr.

℞. ▽ *meliss.*
card. bened. aa. ℥iß.
vit. Matthiol. ℥ß.
⊖ ✱*ci* gr. xv.
ol. macis. still. gt. iij.
Syr. 5. rad. ℥j.
M.

Capiat æger subinde hujus mixturæ cochleare unum vel alterum. Humorem glutinosum quodammodo correctum si abundet, evacuat colocynth. hermodactyl. Mercur. dulc. gumm. var. ex. gr.

℞. *Gumm. sagapen. cum* ♁ *mund. & inspissat.* ʒß.
trochisc. albandal. ℈ß.
☿ *dul.* gr. xv.
M. F. Pil. N. xv.

Exhibeantur ægro manè.

Atrophia quæ arteriarum compressioni, ex tumoribus, luxationibus, & cæteris talibus vitiis adscribitur, iis curatis nutrimentum partibus denuò concedi.

Si ex nervorum compressione ab humore pituitoso circa medullam spinalem vel alibi hærente, præter jam dicta incidentia & attenuantia interna, etiam externa usurpat Cataplasmata, unguenta, linimenta, Emplastra & alia plura, ex. gr.

℞. *Ungu. martiat.*
dialth. aa. ℥j.
ol. Philos. ʒiij.
succin. ʒj.
M.

Emplastra nervina & ex gummi parata magni facit.

Cartesianorum curatio Aridura. §. 18. *Cartesiani* restitutionem alimenti maximam partem curationis *Aridura* sive *Atrophia particularis* existere docent, quam pro causarum varietate diversimodè impetrare student. Defectum enim chyli nutrientis supplere aggrediuntur remediis digestionem in ventriculo & distributionem ejusdem succi per venas lacteas promoventibus, ut magna satis copia in massam influat sanguineam, atque ex eadem omnibus partibus æquè communicetur, qualia existere putant, quæ particulis abundant spirituosis, salinis volatilibus & oleosis, mentham videlicet & ex ea paratam essentiam, nec non essentiam rorismarini, zedoariæ, spiritum salis armoniaci cinamomisatum, tartarum solubilem, aliaque stomachica, præsertim famosum illud specificum stomachicum *Poterii*. Ne verò frustra urgeatur distributio, etiam prospiciunt, ut alimentis facilis digestionis & multùm nutrientibus debita chyli suppeditetur copia, quapropter juscula carnium juniorum animalium, & ex lacte parata approbant. Sed quamvis in reliquis corporis artubus nulla sentiatur penuria, in certa tamen parte illa nutrimenti contingit defraudatio, eo quòd canales & tubuli illius non satis sint dispositi ad transitum particulis nutrientibus concedendum, operam locant, ut in specie ductus hi particulares referentur, & proinde omnia removeantur obstacula, quæ succorum influxum possunt inhibere. Crassiores itaque & viscidiores illas partes sanguini immistas, & arteriolarum extremitates obstruentes attenuant & resolvunt tum internis spirituosis & volatilibus, sudorem excitantibus, & omnes succos fluidiores reddentibus, tum externis poros facilè penetrantibus, fibras agitantibus, & contentos in canalibus liquores ad motum suscitantibus. Vincula etiam membra nimis stringentia relaxant, fracturas uniunt, sanant, & partes luxatas in situm debitum restituunt, easdemque ferulis coërcent, ne denuò excidentes vicina vasa & tubulos comprimant. Ut autem liquorum motus promoveatur, & canales debitè ab iisdem expandantur, sequens vinum medicatum magno extiturum esse dicunt auxilio.

℞. *Rad. Levistic.* ʒiij.
Angelic. ʒij.
caryophyllat.
Imperator. aa. ʒiiiß.
Herb. menth.
salv.
origan.
fol. rorismar. aa. Mß.
rasur. lign. colubr. ℥ß.
flor. cheiri Pß.
bacc. Junip. ʒiij.
cardamom. min. ʒj.
cinamom. acut. ℈ij.
✱*ci depurat.* ʒß.

F. Species pro Nodulo uni mensuræ vini impendendo.

In Convulsionibus & paralysi huic morbo præcedaneis prioribus speciebus adjungunt majoranam, rutam, betonicam, flores lavendulæ, baccas lauri, & sal volatile cornu cervi frequentiùs exhibent. Promovent etiam sanguinis & liquoris nutrientis in partem influxum remediis externis, ut à debita succorum copia canales compressi sufficienter dilatentur & amplientur, vel distorti in convenientem disponantur situm, eaque propter haud contemnendas esse affirmant frictiones panno laneo calido, vel foliis & semine urticæ, quibus præmissis partem illinunt oleis penetrantibus ex castoreo, Philosophorum, erucæ, terræ, terebinthinæ, saponis, vel spirituosis, quale sequens infusum existit, magnum hoc in affectu exhibens commodum.

℞. *Herb. abrotan.*
Herb. ruta,
origan.
salv.
sabin.
menth. Saracen.
fol. rorismarin. aa. Mß.
flor. chamomill. Roman.
lavand. vel *spic.*
cheiri aa. Pj.
Rad. ari ʒiij.
pyrethr. ʒij.
levistic. ℥ß.
bacc. laur.
Junip. aa. ʒiij.
pip. ʒiß.
zingib. ʒiiß.
lumbricor. adhuc vivor. ℥j.
formicar. viv. ℥ß.
castor. ʒj.
euphorb. ʒß.
Sem. eruc. ʒij.

Debitè apparatis affund. Spir. vin. s.q. in vitro ad eminentiam 6. digitorum, stent in loco calido per aliquot dies & noctes, postmodùm membrum aridum aliquoties in die calidè liquore hoc illinatur. In defectu hujus infusi aliquando Simpliciores spiritus in usum ducunt, quales sunt spir. lumbricorum, formicarum, Juniperi, angelicæ, essentia castorei, aqua Anhaldina mirabilis, & similes. Nec unguenta contemnunt, præsertim quando post vulnus vel ulcus magnum & diuturnum plures canales sunt destructi, ut fibris emollitis, & vicinis tubulis & canalibus liquores majori influant copia, & membrum sufficientibus succis irroretur, qua de causa sequens unguentum in Ariduris hisce auferendis, & nutritione promovenda summopere deprædicant.

℞. *Ung. alth.* ℥viij.
arregon.
martiat.
agripp. aa. ℥ß.
Ol. laurin.
Junip. è baccis aa. ℥ß.
lign. ℥iß.
lumbric.
castor.
Petræ R.
spicæ,
hyperic. aa. ℥ij.
axung. taxi,
ursi
canis
porci
mur. mont. aa. ℥j.
homin. ℥ß.
sev. cervin. ℥j.
pulv. pip. nigr. ʒiij.
euphorb.
pyrethr.
alum. plumos. aa. ʒij.
ceræ citrin. ℥iij.
M.

Salibus fixioribus refertâ massâ sanguineâ in scorbuticis volatilia interna & externa scorbuto convenientia in usum ducunt ex cochlearia, nasturtio, armoracia, semine erucæ, sinapi, raphani, non omissis anteà internis porosioribus & alcalicis, quibus sales acutiores facilè adhæreant & ab iis corrigantur, oculis scilicet cancrorum, ebore Philosophicè præparato, corallis præparatis, antihectico *Poterii*, ♃io diaphoretico, nec non arcano duplicato, singulari in hoc affectu remedio. Foris sequens adhiberi potest mixtura spirituosa & balsamica.

℞. *Spir. Junip.* ℥ij.
lumbric. ℥j.
spir. cochlear. ℥ß.
✱ci ʒij.
Essent. eruc. ʒiß.
ol. d. Camomill. Rom. ℈ß.
lavendul. gt. viij.
rorismarin. gt. vj.
M.

Nec debitas suas hîc detrahunt laudes balneis & thermis sulphureis & bituminosis, quibus membra arida sæpiùs immergi & foveri volunt iisdem, easque adhuc judicant præstantiores, quæ ex terra proveniunt, multum aluminis plumosi in se continente, ad quarum indolem accedere videtur fons ille medicatus, ante parvum temporis spatium in Hassia nostra in agro prope Schencklengsfeldiam prosilire observatus, cujus usu aliquot jam reconvaluere. Potest tamen harum suppleri defectus aliis quibusdam artificialibus, incoquendo scilicet aquæ communi vel pluviatili herbas nervinas, huicque decocto adjungendo sulphur crudum, bitumen & alumen scissile sive plumosum, quod tum pro fotu & balneo salutariter adhibebitur. Sparadrappam nonnunquam imponunt arido membro, ut fibræ non tantùm emolliantur, sed aër quoque arceatur noxius, ne per poros ingrediatur, nec liquores resoluti tam citò exhalentur, qualem sequenti conficiunt ratione.

℞. *Resin. pini,*
ceræ,
sevi hircin. aa. ℥iiiß.
Dissolvantur super prunis, & immisceantur
pulv. sem. hyper. ℥iß.
Coquantur invicem, & tela linea Mixturæ
huic immergatur.

quæ siccata parti tabescenti post fotum & inunctionem commodè imponatur.

§. 19. Perspecta itaque aliorum *Curâ*, operam dabimus, ut illud etiam, quod Particularem Atrophiam produxit, quantum possibile, auferamus, finemque sic artis, quæ sanitas est, assequamur. *Nostra Ariduram curandi ratio.* *Cura* ergò, *nostro judicio*, diminutionis hujus tabificæ restitutionem, mediante nutritione ac quasi regeneratione in carne, pinguedine, &c. præcipit: quòd si itaque massa sanguinea orbata sit succo nutritio sive chylo à morbis exantlatis, ille reparetur cibis, qui in succum ac sanguinem facilè converti possunt, & multo alcali & sale volatili sunt referti, ceu jam superiùs de *Diætâ* ad nauseam diximus. Et cùm utplurimùm obstructio tubulorum vel à luxationibus, vulneribus, fracturis, contusionibus aliisque compressionibus externis oborta, tolli debeat, quibus enim sublatis & curatis, & tollitur inde producta Aridura, de horum prædictorum affectuum curatione suo loco agemus. Si ergo ab obstructione nervorum, aliorumque tubulorum à succis crassis viscidis ac lutosis oborta, omni studio eò collimandum est, ut hæc auferatur, &, si concurrat visciditas ac aciditas, conveniunt hoc in casu præ aliis absorbentia sudorifera blandiora ac incidentia, quæ sanguinem cum reliquis succis attenuant, spiritus augent, eosque volatiliores reddunt, sicque obstructionem tubulorum tollunt: conducunt ergò ⊖ C.C. volat. succini, ⊖ volat. oleos. liq. C.C. succin. ∾ ⊖ ✱ci succin. imprimis verò spiritus noster Catarrhalis, & spiritus C.C. cum ⊖♀ paratus, vel ∾ matric. fuliginis, Essent. castor. Zedoar. viperar. lign. aloës, spir. Eboris, lumbric. lil. convall. cochl. urin. formicarum, quæ æquè internè ac externè usurpari possunt, &, si acidum coagulans adfuerit intensum, magnetem acidi commendamus, Cinnabarin sc. ♃nii & nativ. pulv. spasmod. n. d. specif. ceph. D. M. ☿ dulc. in obstructionibus reserandis egregium remedium, quod etiam aliis addi potest remediis. In Juniorum gratiam unam & alteram communicabimus formulam.

℞. ∾ *Matricalis* ʒiij.
⊖ *volat. oleos.* ʒiß.
M. & assumuntur 30. usque ad 60. guttas.

Inci-

Incidentia varia interponenda sunt Tartarea, ar-moniacalia, &ex herbis atque radicibus aromaticis vel formâ vini medicati propinanda, vel formâ Essentiæ exhibenda.

Dein *Cura* eò dirigatur, ut promoveatur spirituum animalium influxus, tollendo obstructionem, & hinc simul sanguis ac reliqui succi, ad partem quo reparetur sufficiens nutritio pellantur, in specie habenda est ratio, an cum solutione continui & effluxu nutrimenti inducta fuerit Aridura, an verò solâ læsione vel obstructione sine continui solutione, sive hæc à vi externâ facta fuerit, sive ab interno lymphæ acidæ decubitu, in quem finem acidum absorbentia interna conducunt, ut oculi ♋. Ebur, C.C. aliaque corpora terrea, & insipida, quæ salium acutorum acrimoniam obtundunt, ut corallia, cryftall. mont. testæ conchæ, in ditioribus margaritæ, unicornu, bezoar, &c. ex mineralibus Sal ♄ni, Antihecticum Poteri, ♃nium diaphor. Balsamica volatilia oleosa hic apprimè prosunt, quatenus spirituum animalium influxum promovent, tubulos obstructos quoscumque aperiunt, Balsam. noster nervinus, item volatilis noster contra Atrophiam egregius est, quo plures inveteratas sustulimus Ariduras artuum. Conveniunt etiam ♒ meliss. fl. tunicar. lil. convall, lavendul. rosar. fl. tiliæ, salv. anthos, sive ex florib. rorismarini titulo ▽ Regin. Hungariæ notissimus.

Si particulæ salinæ terrefactæ obstructionem tubulorum causantur, & sic Atrophiam inducunt particularem, in eum finem diuretica laudamus, quæ simul viscididates incidunt, ut sunt ♒ ⊖ ✱ci, succ. liq. ♀ foliat. ♒ Juniper. lumbric. asell. pil. Terebinth. cum salib. &c.

Purgantia verò quæcunque, ut ferè ubivis, sic & hic atro notamus carbone, quæ in Aridurâ angue pejus fugienda sunt, quia malum potiùs augent quam demunt, dum succum nutritium, aliosque ad nutritionem necessarios eliminant. Sic quoque hic improbamus venæsectionem, quoniam hæmoptoici in ariduram incidunt, & videmus eos, qui diarrhœâ laborant diuturnâ, facilè tabescere.

Nec hic Topica varia negligenda, sunt, quibus solis sæpè malum tollimus, quare pro tubulis quoquo modo obstructis rursus aperiendis & ampliandis, atque sic in statum ordinarium revocandis, instituantur frictiones cum pannis asperis succino sumigatis, vel singulis septimanis bis vel ter parti affectæ apponantur 7. aut 8. cucurbitulæ cum flammâ, absque tamen scarificatione, illæque relinquantur, donec rubescat cutis, tunc applicentur varii liquores illinendi & infrà dicendi. *Tulpius* Ariduræ nil melius esse scribit, quàm ut mediante Cucurbitulâ corneâ, & per hanc instituto suctu, juxta arteriarum cursum, nutrimentum, ut ille loqui amat, rursus attrahatur.

Si cum effluxu nutrimenti aut Synoviæ post vulnera insignoita accidit Aridura, huic prosunt fotus externi patris aridæ, cum decoctis emollientibus & nervinis volatilibus ex animalium partibus paratis. Sunt, qui partes emacidas illinunt pinguedine hominis aut vulpis, lupi, canis, taxi vel ardeæ, aut castor. vel ranar. lumbricor. Juniperi, apprimè tamen hîc conveniunt ol. succini, anthos, spicæ, petræ alb. &c.

Si verò Aridura fuerit ex paralysi, vel à fortiori contusione aliaque compressione, post frictiones partium deorsum versus institutas linimentum applicari potest sequens vel simile.

℞. *Ol. laurin.*
ungu. martiat. aa. ℥j.
ol. Juniper.
hyperic. aa. ℥iß.
alumin.plumos. ℨj.
ol.sabin. dest. ℨiij.
petræ alb. ℨj.
M.

Partes emarcidæ cum pannis asperis & calidis fricentur sæpiùs, præsertim in casu, ubi Ariduræ membri sensus formicationis aut stuporis unà adsit. ♒ lumbricorum etiam, imprimis essentificat. & cum spiritu formicarum & ⊖ ✱ci volat. vel succin. vel lavendulat. vel anthos. junctus hoc in casu mira præstat, quæ volatilia spirituosa omnem implent paginam.

In Aridurâ, imprimis in eâ, quæ oritur à catarrhali lymphæ effluxu sequens proderit.

℞. *Sem. urtic.* ℥ß.
rad. aronis
angel. aa. ℥v.
piper. long. ℨiij.
affund. his spir. matrical. ℔j.
add.
Spir. lumbric.
urinæ aa. ℥j.
✱ci aromat. ℥ß.
ol. caryophyll. ℨß.
M. qua mixtura illinantur partes emarcidæ.

Vel:

℞. *Infus. arthrit.* ℥iij.
spir. lumbric.
formicar. aa. ℥ß.
liq. C. C. succin. ℥ij.
△ ♃ ℥iß.
M.

Vel:

℞. *Liq. lumbric.terr. per deliq. in clibano parat.* ℥iij.
▽ ♃ ℥ij.
M

Vel:

℞. *Succ. lumbric. c.* ▽ *Regin. Hungar. express.* ℥iij.
ol. de ranis ℥j.
M. & agitentur optimè, quo illinatur pars arida.

Ex fotu sequenti plures restituti sunt.

℞. *Herb. majoran.*
trifol. fibr.
salv.
spic. aa. Mj.
fl. chamomill.
melilot. aa. Mß.
sem. cumin.
fœnicul. aa. ℥ij.
⊖ ✱ci ℥j.
♀ ℨvj.
Dentur incisa ad chart.
Coq. in ▽ *communi pro fotu.*

Dein Emplastro de Labdano artubus emaciatis imposito curavimus plures, ob partes enim volatiles gummosas maximè resolvit, sicque obstructiones pertinaces reserat, & sic spiritibus animalibus transitus rursus conceditur, in quem finem alia etiam emplastra ex volatilibus & gum-

mosis parata conducunt, imprimis Nostrum de Theâ. Sic quoque Thermæ sulphureæ & nitrosæ conducunt, vel artificiales possunt parari, quæ sæpè magnam præstant emaciatis opem, in quibus varia animalia, ut canes juniores, item pedes agnorum & vervecum, adjectis formicis, lumbricis, aliisque pluribus sale volatili abundantibus. Balnea enim hæc & fotus ideò juvant, quatenus sc. particulæ quædam volatiles, & dulces ex herbis coctis redundantes communicantur succis per vasa illa partis Atrophiâ infectæ circulantibus, quo fit, ut obstructiones reserentur & nutrimentum cum spiritibus iterum affluere possit. Balnea ergò sunt, ceu dictum, ex decocto capitis & pedum vervecis, vel cervi, vel ex herb. origan. majoran. malv. alth. betonic. flor. lil. fol. salicis, salv. rorismar. &c. parata; vel fotus ex ejusmodi herbis concinnatus, ex quo prodeuntem vaporem excipiat membrum aridum, quo solo fotu plures vidimus curatos, additis nimirum scoriis Reguli ♃nii, vel instituantur suffumigia varia ex succin. ass. fœtid. castor. oliban. mastich. & pluribus aliis, quæ sæpiùs plus præstant, quàm unctuosa & pinguia. His jungendæ sunt frictiones cum fumo succini, vel pannis asperis institutæ, & calidioribus, vel etiam pelle vulpinâ foveantur. Alii pro fotu utuntur cane, cùm sc. ejus vel etiam alius animalis adhuc viventis Thoracem aperiunt, eidemque retorridam immittunt partem, idque aliquoties repetunt, donec pristinum parti robur & augmentum redierint. Immittunt alii artum emarcidum maltæ coctæ, sive reliquiis post coctam cerevisiam (Trebern) sæpiusque reiterant. Præfectus militaris Dn. du Mont curatus est Aridura Tibiæ laborans applicata sæpe cute vitulina calide applicata. *Hartmannus* commendat spiritum mellis singulari modo paratum, aitque, mirabili etiam potestate valere in restituendis Ariduris *aquam fluviatilem*, quæ inter aquandum ex ore equorum generosorum, postquam biberint, profluere solet, si nempe diligenter colligatur, & potanda manè & vesperi detur, sed de hujus exoptato effectu valdè dubitamus. Meliùs ergò, cùm imprimis malum fuerit ab obstructione nervorum aliorumque tubulorum, conveniunt spirituosa nervina, ut Balsam. Nervin. m. d. spir. salv. ▽ Regin. Hungar. vel spir. fl. anth. succinat. astrum nostrum cephalicum; ⊖ volat. ✱ci urinos. aliaque sæpiùs illita. *Felix VVürtz* arcanum suum ⊙nis aliis unguentis aut pinguedinibus mixtum commendat, quo omnem Ariduram particularem promptissimè curari assêverat. Emplastra ex gummatis, imprimis de Labdano, de Theâ, & omnia, quæ salibus volatilibus prædita sunt, gummata verò non in ✢ sed ∽ vin. dissolvi debent, nec multum ceræ aut resinæ Emplastris addantur, vel ceratum nostrum de Cumino, vel aliud pro picatione in Atrophiâ membrorum, ex quacunque causa probatum est. Spiritus quoque sequens ad Ariduram egregius est.

℞. *Fl. lavendul.*
cheiri
fl. hyperic.
lil. convall.
chamomill.
herb. menth.
origan.
Sarracacen.
rorismar.
spic. aa. Mij.

Infund. in spir. vin. Gall. stent per mensem indigest. dein colentur cum forti expressione, servetur ad usum, quo ∽ membra arida sæpe laventur.

Convenit etiam hîc ♂o animale, quod superiùs in *Oesophagi Paralysi* communicavimus. Sic quoque *Pedemontanus de Secret. l. 1. p. 38.* modum parandi oleum ex cane russo laudat, quo quendam sanavit, qui per 11. annos brachium instar ligni aridum habebat.

Platerus sequens magnificit, quod haud contemnendi usus est.

℞. *Summit. sabin.*
Summit. Juniper.
fol. levistic. rec. aa. Mij.
fl. chamomill. P. ij.
gran. Juniper. virid. P. iij.
concis. & contus. add.
ol. laurin.
lil. alb. aa. q. s.
axung. porcin. ℥j.
▽ *vitæ* ℥ij.
Coq. omnia ad consumtionem humiditatis, coletur exprimaturque,
adde,
ol. spicæ ℈ij.
pulv. sem. sinapi ʒß.
rad. pyrethri ʒiij.
piper. long. ʒij.
Ceræ q. s.
M. f. Unguentum.

Alii sunt, qui succum urticæ membro arido sæpiùs illitum magni æstimant. Rarum est exemplum *Tulpii Obs. Med. 49. l. 3.* quòd Atrophia membri luctu sanata sit. Amuletum è cranio hominis violentâ morte exstincti adversus atrophiam paralyticorum magni æstimatur, Confer, *Eph. Germ. Decur. II. Ann. 6. Obs. 37.*

Est autem alia species Ariduræ sive Atrophiæ qui dicitur tabes infantū ac puerorum dicitur pædotrophia cum ventre promiuculo, ac duro Corporis consumtione lenta, appetitu alimentum aucto, phlogosi post pastum vaga, calore vespertino, sudore nocturno & alvo nunc fluida, nunc sicca. Interdum in collo & sub auribus propullulant tumores duri, doloris & inflammationis expertes, vel superficietenus saltem ac leviter inflammati, qui sensim augentur & rarò exulcerantur.

Pædotrophia ex crudo chylo in vasis lacteis & glandulis mesaraicis stagnante, ibidemque conjecto ac nonnunquam in colli quoque glandulis subsistente, & has manifestè distedennte.

Pædotrophia iisdem remediis, quibus Rachitis incipiens tollitur, & ventri simul illito unguento de alth. & martiat. cum oleo laurin. chamomill. & Philosophor. subacto, quod etiam rhachiticorum abdomini tumido inungendum est. Si affectus cedere nolit, Millepedum cum vino in mortario tritorum succus proderit, per plures dies pueris sub modica exhibitus, qui glandulis quibusvis impactam pituitam resolvit, maximè si ol. ad scrophulas Helmont. foris simul colli tumoribus illinatur.

Pædarthrocace seu spina ventosa, quæ primum tumore duriusculo cuti concolore & parum dolente, circa pedum talos, aut genua, vel etiam in cruribus, manibus, brachiis & aliis Cor-

Corporis locis, ipsaque spina dorsi suborto se prodit, postea ex inflammatione, ibidem cum dolore vehementiore & profundo, junctisque pustulis serum acre fundentibus; quod partem carnosam cum subjecto osse corrodit, febrisque hectica cognoscitur.

Affectus hic est à stagnante in ossium cellulis sero viscido & simul acri, quod tandem causticam indolem induit, & vicinas fibras osseas, ac postea circumpositam carnem absumit, atque ita dolorem, tumorem, inflammationem cum ossis carie & febre hectica infert.

Pædarthrocaces remedia interna sunt traumatica & balsamica, nec non humorum acrimoniam temperantia, qualia sunt decocta lignorum cum herbis vulnerariis, Antimon. diaphoret. & ♂, Tinctur. myrrh. balsam. nostr. &c. ut & externa plantarum mundificantium decocta, cum aq. phagæden. dilatatis ulceribus sinuosis, infusa linimenta balsamica, myrrhâ, camphorâ, oleoque destillato caryophyllorum, imbuta, & Emplastra siccantia ac resolventia poscit; quod si verò caries major fuerit, hectica aut leucophlegmatia superveniens ægrum tandem necat.

CAPUT II.

De Ulceribus & Fistulis.

§. I.

UT è quinariâ Chirurgicorum affectuum classe ferè nullus *Ulceribus*, ita ex Ulceribus nullum *Fistulis* accuratiorem considerationem meretur, juxtaque Chirurgum non vulgarem, aut barbitonsorem, aut balneatorem, sed dextrum & benè exercitatum, imò ipsum Medicum postulat. Adsertum hoc roborat frequens horum Chirurgastrorum utplurimùm imperitiæ debitus proventus, nec non difficilis, si non planè impossibilis curatio, unde à vulgaribus Ulcera & Fistulas ad Divos relata esse, quòd horum ope indigeant. *Petr. Forestus l. 7. Obs. Chir. 16.* existimat memorabiles ad *S. Eligium Guido de Cauliaco*, cum gentilibus remittit, *Chir. magn. tr. 4.* nec non balneatores & Carnifices, qui hanc artem in contemptum Chirurgorum ac Medicorum turpiter sanè exercent. Imò hisce in locis ad fascinum impiè confugiunt, dicuntque, Cacodæmonem, modò ministrantibus ejus mancipiis sagis & veneficis, Ulcera seu Fistulas efficere, ut non ità pridem Carnifex quidam ob Fistulam talem curatam, sed infeliciter, ad hoc confugit excusationis asylum. Sed quàm impiè hæc sint dicta, quilibet videt, & omnia hæc rident, quibus causa & cura *Ulcerum* ritè perspecta ac cognita sunt. Qui Carnifices, non verò Medici, uti quidam existimant, meritò Romà expulsi fuere, & adhuc hodierno tempore non in Republicâ benè constitutâ tolerandi essent, qui tantùm ad tormentùm generis humani artem istam exercent. Eapropter incitat Nos communis hominum salus, ut in Ulcerum & Fistularum veras causas, signa, & curationem rationalem paulo penitiùs inquirere constituerimus, ut clarè & distinctè absque veneficiis appareant.

Ulcus. Ulcus Græci ἕλκος vocant, videturque nomen Latinum à Græco deductum esse, dicitur & Helcus, Hulcus, Helcosis. Germani dicunt ein Geschwär / oder alter Schade. Statim autem ex jam dictis abundè patet, mihi in præsens rem esse cum Ulceribus continui solutionem ab acribus succis stagnantibus, in quibuscunque corporis partibus & tubulos seu canaliculos discindentibus seu corrodentibus factam, & ejusmodi Ulcera diversa producentibus. Ulcus enim nihil aliud est, quàm solutio unitatis vasorum & sæpe eorum osculorum, per quæ, & ex quibus succis, imprimis verò chylosus effluit, qui simili modo ad alias manat partes, easque partis mollis pariter ac duræ perluit, corrodit, absumitque substantiam; in quo consistit essentia Ulceris.

Ulcus differt secundùm rupturam & corrosionem vasorum vel majorum vel minorum, item si Ulcus occupat vel membranas, vel alias partes sive canaliculos, hinc etiam varii effluunt succi. Inter doctrinam Ulcerum possunt ure meritoque *Fistulæ* recenseri, quæ tantùm paucis ab Ulceribus differunt; *Fistula* enim dicitur illud *Fistula.* ulcus, quod arundinis instar fistulosum est, partem, quam occupat, penetrans, corrodensque, & fistulas cavitate sua immutans, præsertim musculorum, quæ ut in superiore parte foramen angustum habent, ab inferiore latius, ita hæ utplurimum os strictum formant, in profunditate in latum extenduntur. *Ulcera* inde Medicis *fistulosa* dicuntur, Spagiricis *Ulcera salis petræ*, & Idiotis *divi Quirini foramina audiunt*, Græci σύριγγας eodem cum Latinis jure, item τυλώσεις à callo nominant. Germani appellant fistulas Röhr-oder Hohl-Geschwäre / Röhrlöcher. Fistulæ ergò describuntur, quòd sint Ulcera vetusta sinuosa, profunda, in orificiis utplurimum stricta, in profunditate latiora, cum duritie callosa, in partibus quibuscunque à particulis acribus acidis corrosivis, canaliculos maximos perforantibus & discindentibus, atque hinc effluentibus succis oborta. Dantur Ulcerum diversæ species. Differentia autem imprimis sumenda *Species Ulcerum.* est ab excrementis Ulcerum, quandocunque enim ulcus pus album, æquale ac minimè foetidum excernit, dicitur *Ulcus vulgare*, omnium *Ulcus vulgare.* facillimè sanabile. Ubi verò serosus succus affatim emanat, ulcus dicitur *saniosum*, Veteribus rheumaticum, phlegmaticum, vel fistulosum dictum, Germanis ein fliessender / rinnender Schade. Effluxus hujus copiosæ lymphæ dicitur ichor, das Glied-Wasser / ulcusque hoc tamdiu insanabile redditur, donec iste effluxus cessat. Ubi autem sordes mixtæ sunt, nempe sanies, aut atrum, lividum, cinereum aut variè coloratum, crassum ac sordidum, glutinosum & tenaciter ulceri inhærens in eo reperitur excrementum cum foetore & profunditate, tale *ulcus* di- *Ulcus sordidum.* citur *sordidum*, Veteribus ulcus *melancholicum*, *malignum & depascens*. Sic quæcunque depascentia & in profundum ambitumque rodentia ulcera à quibusdam vocantur *lupus*, Germanicè *Lupus.* ein fressender Wolff. Alii tamen per lupum intelligunt ulcus quoddam specificum utplurimùm in carnosa femoris parte sedem figens, & acerbis cruciatibus affligens, nisi ulceri quotidie frustum carnis recentis imponant. Alii è contrario sævam illam faciei & narium exulcerationem, quæ aliàs Noli me tangere appellatur, *lupum* *Noli me tangere.* vocant.

Ulcus phagedænum. vocant. Sic quoque ejusmodi corrosiva ulcera nuncupantur Phagedæna & *Nomodes*, Germ. ein umb sich fressender Schade. Aliis etiam Chironia, à Chirurgo Chirone, aliis dysepulotica ac Telephia dicuntur, h. e. quæ non duntaxat affectam carnem erodunt, & quasi dentibus devorant excavantque, sed etiam adjacentes & vicinas partes erodendo & exedendo depopulantur. Talem autem inter utrumque esse differentiam volunt, quod nimirum *Phagedæna* sit paulo mitius Nomode, & saltem ambulando (hinc dicitur Foresto ambulativum ulcus,) & serpendo cutem erodat, sitque species Impetiginis & *Serpiginis*: *Nome.* Nome verò non tantùm cutem, sed & carnem excavat. Sed quæso? nonne nomina hæc Tyronem magis confundunt, quàm juvant, nauseamque ipsi pariunt? Hinc & nos in iisdem nolumus prolixiores esse, sed ad Lexicographos eorum amatores remittimus. Cùm autem ulcus cum tumore præduro incipit, ac dein in malignissimum & maximè dolorificum ulcus *Ulcus cancrosum.* degenerat, tunc Ulcus dicitur *Cancrosum* seu Cancer exulceratus, de quo suo loco ex professo agemus. Sic quodlibet etiam Ulcus malignum seu virulentum exedens & omnem sanationem *Ulcus cacoethes.* respuens *Cacoethe* vocatur. Ulcera particularia etiam sua sortiuntur peculiaria nomina, de quibus omnibus in suis capitibus agemus. *Ulcera particularia.*

Ulcus cum vermibus. Nascuntur aliquando adhuc alia Ulcera, *Ulcera Verminosa* & phthiriasiaca dicta, variis in locis à vermibus subcutaneis capillaribus, vulgò der Haar-Wurm/ partes devorantibus: quin & majores *vermes* in Ulceribus reperiuntur, cum putrida ac fœtente corruptaq; sanie, prout eosdem vermes vidi in milite hujus loci. *Ulcus cum luxuriante carne.* Ulcus quoq; datur cum hypersarcosi sive excrescentia carnis seu luxuriante carne. *Ulcus scorbuticum.* Sic existit ulcus scorbuticum quod scorbutum comitem habet. *Ulcus quod alios affectus sequitur.* Aliud est quod tumorem, aliud quod inflamationem, aliud gangrænã, aliud hydropem excipit. *Ulcus cum carie ossis.* Sic & ulcus cum carie & corruptione ossis interdum conspicitur. Et ita quidē fistulæ sunt, sub aliâ tamen atque aliâ differentia, ratione formæ aliæ sunt rectæ, flexuosæ aliæ, nonnullæ unius, aliæ multiplicis sinus, plures breves, multæ altiùs penetrantes, vivæ vel mortuæ dicuntur; ratione subjecti quædam nobiles partes, quædam imobiles occupant, nonnullæ intra musculos desinunt, pars ad articulos & ossa ipsa excurrunt, sæpe ad interiora pertingunt, suumq; inde nomen à loco mutuantur, carnosæ, nervosæ, ligamentosæ, venosæ, quasi variæ species dici possunt. Causæ respectu diversitatem etiam inter se alunt, ut causæ ipsæ diversæ sunt, internæ, externæ, benignæ, malignæ, virulentæ, scorbuticæ. Symptomatum intuitu vel cum dolore aliisque symptomatibus stipatæ incedunt, vel sine his; denique ratione materiæ effluentis, deinque curatu vel faciles vel omninò impossibiles sunt.

Pars affecta. §. 2. *Subjectum* quod concernit, Ulcera cum Fistulis commune habent partes machinæ nostræ imprimis molliores omnes, quarum continuum erosione solvi, & quavis à causa exedi potest, ut difficulter iterum coalescat. Ossa excipi posse, quoniam ad cariem pertinent eò cum vulgo relinquamus. Caro ita non modò propriè dicta musculosa afficitur, sed & glandulosa, stillatque hæc materia in carnosas partes ex glandulis ceu corporis cibris, secundum *Nicolaum Stenonium de glandulis*, ex sanguivehis Fistulis, quas inter cum sanguine extra glandularum commercia circulatur, ex ipsis etiam lymphæ ductibus, quorum rami in carnosas & membranosas partes immediate inseruntur, cum omnibus reliquis canaliculis & tubulis, membranis, venis, arteriis, vasis lymphaticis, fibris, nervis tendinibus &c. Unam tamen harum partium præ altera magis dispositam esse nemo inficiabitur, ubi præsertim existunt plures canaliculi & vasa lymphatica, ibi enim sunt copiosiores succi, sicque frequentiora Ulcera sunt in inguinibus, abdomine, ano, utero, scroto, perinæo, ut hinc inde notata exempla & quotidiana experientia comprobat. Sic quoque sanguis scorbuticus, lue venereâ contaminatus multis scatens particulis acribus salinis tanquam subjectum causæ accusari potest.

Diagnosis. §. 3. Sequuntur *Signa Diagnostica*, quorum narratio videri posset supervacanea, externa siquidem ulcera etiam plebejis & idiotis nota sunt, quoniam vel visu vel olfactu vel tactu deprehenduntur. Nos hæc quidem ulcera etiam certis Medicis imperitis & cognita esse concedimus, sed nosse oportet eorum differentias, quæ curationem maximè variant. Ideoque de istorum ulcerum diagnosi aliquid in medium proferendum, ubi ergo pus apparet ibi ulcus, quod pus est diversum, modò album instar lactis, & crassum instar cremoris lactis, absque odore & fœtore, quod optimum habetur, gustu percipitur subacidum. Alia ulcera pus flavum, viride, tenue, acre, ac interdum crassum seu spissum exspuunt.

Signa ulceris sicci. Sunt & *sicca Ulcera*, quæ multum negotii facessunt Chirurgis, quia utplurimùm reperiuntur in ejusmodi corporibus, quæ ipsamet in vitâ servari nequeunt. Cognoscuntur ejusmodi Ulcera ex siccitate aridâ, nullam digestionem de se præbente, partis squalor & siccitas & quasi quædam rugositas adest, uti & asperitas quædam & durities Ulcerati membri, à pertinacissima obstructione canaliculorum provenientia symptomata. Ulcera enim Sphacelata nullum exhibent pus.

Ulcus *Phagedænum* à τοῦ φαγεῖν exedere dictum, quia partes vicinas quasi dentibus comminuendo devorat: signa ex quibus cognoscitur, sunt sequentia. Ulcera Phagedænica sunt cum Telephiis & Cheroniis rebellia, magna, nullis obedientia Pharmacis, oras habentia duras tumidasque; quando enim optima applicantur remedia, in deterius ruunt hæc Ulcera, & magis discindunt sanam carnem cum suis vasis, & ægri adeò vehementem patiuntur dolorem, ut dies noctesque insomnes traducant; Ulcus denudatum plures angulos & profunditates exhibet, fibræ, venæ ac arteriæ sæpe nudæ in conspectum veniunt, cum metu gangrænæ. Materia quæ effluit nihil aliud est, quam ichor fœtidus aut flavum putridum serum. Sæpe erysipelas vel Herpes degenerat in tale ulcus. Ulceris, cui os corruptum subjacet, signa hæc sunt; primò materia, quæ effluit, est spissa instar oleosæ pinguedinis, utplurimùm graveolens, aliquando subflavi, interdum viridis coloris, utplurimùm tenuis & fluida ac copiosa effluens, & inde probatur, num os sit corruptum, nempe Chirurgus imponat plumaceolum profunditati hujus Ulceris, & altero mane exemti plumaceoli pars inferior magis fœtet, quàm superior, quod certum signum est, os subjectum esse corruptum.

Alii

Alii Chirurgi Emplastrum imponunt, & si hoc altero mane nigrum conspiciatur, de ossis carie non ampliùs dubitant. Adest 2. carnis Ulceri incumbentis mollities & flacciditas cum spongiosâ & fungosâ substantiâ, ejusdem partis livor est modo instar lardi, modo flavi coloris prominet caro. 3. Mali diuturnitas, ad cicatricem enim perduci nequit, quamdiu os corruptum manet, & quamvis sæpe coalescant labia, postea cum majori incommodo iterum rumpuntur, ceu id quotidie observatur. 4. Est, quod tutissimum, præsentia scilicet ipsius ossis, si nudum conspicitur & nigrum excoriatum, inæquale, quod & ferro experiri solent Chirurgi, periculosum malum, & non nisi amputatione curatur, est enim sphacelus ossis, uti in carne sphacelus itidem non aliter curatur, quàm abscissione, de quibus vide inferius, ubi de *Carie ossium* ex professo tractabimus.

Signa Ulceris Scorbutici. *Ulcus Scorbuticum* cognoscitur ex signis, quæ scorbuto sunt utplurimum solennia, primo ergo dispiciendum, an parentes hocce malo afflicti fuerint, an æger illis in locis, ubi scorbutus endemius, ut Belgio, Anglia aliisque locis maritimis vitam degerit, an malo hypochondriaco vel febre quartana, vel alio diuturno laboraverit morbo; inde enim via habetur explanata ad penitiorem cognitionem, si dolor capitis vel in hoc, vel in illo percipitur loco, & quidem intensus, si ægri fuerint somnolenti, vel laborent vertigine, deliriis, apoplexia, paralysi, convulsionibus, ptyalismo, si simul adsit sanguinolentia gingivarum cum fœtore intenso halitus, præcordiorum angustiâ atque difficultate spirandi, & pectoris dolore, tussi sicca, ut putent jam sese suffocari cum deliquiis animi, si in primis viis circa ventriculum percipiant sæpe dolorem cum nausea, sæpeque vomitu, si abdomen est distentum flatibus, aliquando corripiuntur dysenteriâ, adhæc percipiunt in artubus dolores vagos arthriticis similes, conspiciuntur maculæ rubræ, purpureæ, aliaque exanthemata in facie, pectore aliisque corporis partibus. tumor pedum adest cum subsequente sæpè hydrope. Sed quis omnia hæc recensebit: in uno hæc, in alio alia apparent phænomena: si caries ossium simul conjuncta est, caro semper in Ulcere luxuriat, ac major puris copia adest, quàm Ulceris angustia requirit. *Signa Ulceris cum carne luxuriant.* Caro enim valde luxurians & sensibilis, facilè sanguinem stillat. Color hisce in scorbuticis Ulceribus subcœruleus est, cum punctis albis instar lardi, & humor, qui effluit, non est instar albi olei, sed est ichorosus, lutosus & tenax, malè olens. *Ulceris sordidi signa.* Ulceris sordidi seu putridi signa ut attingam, sunt ferè eadem, tumorem enim vel pustulam sequitur: materia intus contenta est, & hæc instar lardi, h.e. tenax, lutosa & maximè loco hærens, in lateribus sc. Ulceris: facile hoc ulcus cocochymicos infestat, h.e. corpus, in quo succi non satis attenuantur vel subtilisantur, vel fluidiores fiunt. Succi ex ulceribus effluentes varia quoque à Veteribus sortiti sunt nomina. 1. Pus dicitur, quod nobis est alba & crassiuscula materia benè olens, & nihil aliud est quam coagulatus chylus cremori lactis similis, quæ à Veteribus concocta in Ulceribus habetur materia. 2. Ichorosus sanguis, qui communiter acidum spirat, & gustu deprehenditur salsus, & videtur esse serum sanguinis, dicitur *sanies*, & cùm permisceatur sanguini, dicitur *pus sanguinolentum*. 3. *Ichor* vocatur tenuis ille humor chyli sulphureus & salsus, qui etiam sæpe ex ulceribus effluere solet. 4. *Sordes* dicitur illa materia, quæ lardo similis est, lutosa, spissior, quæ non facilè canaliculos carneos perfluere potest, & lardum repræsentat in Ulceribus difficilioris curationis. 5. *Virus* quod appellatur, est acris, fœtidus, tenuis humor, Ulceribus maximè noxius, qui vulnera aperit rodendo & cutem pustulosam reddendo. 6. *Melagium* est oleosus humor, qui ex corruptis ossibus effluit, & instar ossium comminutorum fœtet.

Fistulæ differunt, ceu superiùs diximus, tantùm profunditate, angustiâ & diuturnitate ab Ulceribus, habent enim profundum, fistulosum foramen extrinsecus angustius, latius intrinsecus, cum callosis subinde & duris labiis, intus plures quoque habet canales Fistula, qui se ad omnes partes explicant, & usque ad superficiem cutis, & valde profunda est Fistula, in qua cavitate, tanquam in speluncâ commutatur pus, & sensim, & partitim emanat, sæpeque coalescit, tunc iterum aperitur; materia quæ effluit etiam in Fistulis alba & aliquando vel flava, vel viridis, nonnunquam nigra, interdum albidior, sæpe putrida ac cadaverosa, sæpe cum copia materia nonnunquam pauca cum quantitate excernitur. *Signa Fistularum.* Omnes occupant corporis nostri partes, nec ulla pars datur, ubi Ulcus vel Fistula non produci potest, & pro partis affectæ ratione minùs vel magis periculosa est Fistula; apta enim est quæcumque materia exedente & corrodente vi prædita, in quocunque loco moram nectens, sive sanguis restagnans & corruptus, sive alius succus aut sanies sit à contusione, tumoribus, abscessibus, vulneribus, Ulceribus relicta, ut sinum ad Fistulæ formam excavet. Fistulæ spumosam, aquosam, saniosam materiam, subinde virulentam & aliquando cum sibilo ad compressionem eructant, quandoque tamen ferè siccæ sunt, variaque curationis spe Chirurgum ita plerumque lactant, idque juxta malè vel benè institutam diætam, dolor vel nullus vel exiguus adest, nisi pars maximè sensilis subsit, quia plures fibræ discissæ sunt, hinc nullus sensus doloris. An simplex, an in plures diducta sinus sit Fistula, ex effluentis materiæ majore vel minore copia colligere est, plura item orificia liquoris injecti habitâ effluxûs ratione explicare facile est. Brevem aut altius penetrantem, ut & flexuosam aut rectam stylus prodit introsus, qui in flexuosis ex flexili magis materia paratus stylus convenit, aut hujus loco candela cerea substituitur. Veteres ad explorandum, ut dolorem evitarent, variis usi sunt instrumentis. *Galenus* setâ uti voluit: *Hippocratis* aliique recentes caule: *Guido* cum sui temporis Chirurgis petroselini aut betæ radice Fistulæ altitudinem exploravit. Sed ad quem usum talis apparatus? Explorationes enim has, tanquam periculosas non admittimus. Si Fistula in sola carne hæret, quod stylo tangitur molle est, pus exit album, æquale, copiosum: ad nervum quæ pertingit, in profunditatis exploratione dolorifica est, pus crassum, oleo haud dissimile exspuit, motumque partis, in quam hic inseritur, lædit, affectis vasis sanguiferis, sanguis cum pure exit, ex venis quidem crassior, ex arteriis pellucidus magis & aliquali cum saltu & titillatione prosilit. Ubi ad os tendit Fistula, durum quid & re-

 nitens

nitens, & æquale stylo occurrit, dolor, solo perioſteo, non omnis abeſt, ſub carie aſperum & inæquale eſt, eoque magis, quo caries major, pus nigricat, mali odoris & tenue admodum deprehenditur. Num verò Fiſtula recens aut vetuſta ſit, continua aut periodica, tempus & res ipſa loquuntur. An callus in orificio ſolo hæreat, an interiora etiam durior inveſtiat, facile diſtinguitur. Ani fiſtularum & recti inteſtini ſpecialia ſigna videantur ſuperiùs ſuo capite.

Veterum opinio de causa Ulcerum. §. 4. *Cauſam Ulcerum* conſtituunt *Galenici* humores acres erodentes, eosque vel pituitoſos, vel bilioſos, vel ſeroſos, vel atrabilarios. Cauſæ *Ulcerum*, juxta ipſos, ſunt plures externæ, aliæ internæ. Antecedentes ſunt cacochymia, vel à toto vel à parte proveniens: externæ cauſæ rerum nonnaturalium ſiniſter uſus. Cauſæ conjunctæ ſunt humores acres & erodentes, ſeu ſalini, qui ulcus excitant, à malâ viſceris alicujus diatheſi, vel à toto provenientes. Inter *cauſas externas* & *procatarcticas* numerant Medicamenta corroſiva, adurentia, corpora item fricantia, & intertriginem cauſantia, item contagium tum Venereum, tum ſcabioſum, tum peſtilens, lepram, &c. Ab Ulceribus tres præcipuè humores profluere ajunt, unum ſubtilem, qui *ſanies* dicitur, alium craſſum qui *ſordes*, tertium qui medio modo ſe habet, & *Pus* vocatur; hinc Ulcera vel *ſanioſa*, vel *ſordida*, vel *purulenta* indigitantur; quos humores hoc modo fieri aſſerunt; quod ſi ſc. humores aquoſi ad partem confluant, dicitur ſanioſum Ulcus: ſi craſſi, ſordidum; ſi purulenti, purulentum. Bonum eſſe dicunt *Pus*, quod eſt album, læve, æquale, & minimè fœtidum. Sanies autem dicitur ipſis *Ichor*, aliis *virus*. Ulcera partium etiam fieri aſſerunt ob mandantis partis affluentiam & humorum copiam, aliquando à partis recipientis potentiâ attractivâ.

Oſſa corrumpi ajunt vel ab *externis* cauſis, ut ab aëre nimis frigido vel calido: vel à corpore incidente, contundente, rumpente, Medicamentis acribus & corroſivis, vel ab apoſtemate præcedente: vel an *internâ cauſâ*, ut ſunt humores vitioſi corroſivi, virulenti, ſanioſi, viſcoſi, &c. ab humorum quantitate & qualitate peccantium affluxu; unde *Dyſepulota*, *Cacoëthica* & *Chiroma* dicuntur. Juxta ipſos Fluxiones excitant *cauſa externa*; v. gr. Aër in qualitatibus excedens, cibi & potus mali ſucci & copioſi, vigiliæ nimiæ, ſomnus longus, motus nimius, cura, ſollicitudines, evacuationes conſuetæ impeditæ: *Cauſa* aliæ ſunt quatuor, utpote pars mandans, pars recipiens, humoris fluentis conditio, & via, per quam fit fluxio. Pars mandans humores à ſe propellit, vel quia potens & valida, vel quia irritata; huc confert via, & partium meatus. Humores autem generari dicunt, vel à pravâ victûs ratione, vel ab alicujus viſceris nobilioris, vel membri vitio. Partem autem recipientem fluxionis eſſe cauſam, vel quia debilis, rara, mollis, vel quia in loco inferiori & patente ſita eſt; humorem fluxionem cauſare arguunt, quia vel copiâ, vel qualitate manifeſta, vel malignâ irritat, vel ob fluxibilitatem & pondus; ut in hydropicis: canales autem & via ſunt in cauſa, eò, quòd nimiùm dilatantur & patent. Et hæ ſunt ipſorum cauſæ fluxus humoralis.

Ulceris *Depaſcentis* ſeu *Nomes*, *Phagedænici* ſeu *Ulceris ambulativi cauſa* ipſis ſunt humores pravi, acres, bilioſi, ſalſi, & affectæ partis intemperies calida & ſicca; vel etiam foventur ab alicujus viſceris, aut præcipui membri, ſimili intemperie, incipiunt ſæpiùs ejusmodi Ulcera poſt herpetes, ſeu exurentes puſtulas. Cauſæ ſunt illa omnia, quæ calidos, acres, & corrodentes humores gignere poſſunt, uti eſt aër præfervidus, cibi & potus calidi, ira, Medicamenta acria, vulnera malè ſanata, quæque multum degenerârunt, qualia ſæpe evadunt Sclopetorum.

Ulceris Sordidi cauſam externam dicunt alimentum pravum, aërem impurum & peſtilentem, Medicamenta oleoſa; *internam* verò arguunt pravum & craſſum humorem, qui per incaleſcentiam & fervorem putredinalem non parvam nactus eſt malignitatem; huic adſtipulant affecti membri debilitatem.

Ulceris Sinuoſi, quod anguſtum orificium, intus verò latum habet ventrem, & interdum cuniculos agit citra duritiem aut calloſitatem. Cauſam eſſe demonſtrant à ſanie aut pure corroſivo, quod apoſtema aut abſceſſus neglectus progeneravit.

Sinuoſa hæc Ulcera ſæpiſſimè degenerari in *Fiſtulam* obſervant, quæ ipſis nihil aliud eſt, quàm Sinus ulceroſus, anguſtus, longus & calloſus. Fiſtulæ in modum, per quem humores effluunt. *Fiſtula.*

Fiſtulam ab eâdem cauſâ, ac Ulceris Sinuoſi, deducunt. Fiſtula enim tantùm Callo à Sinuoſo differt Ulcere. Callum autem in Fiſtulis oboriri cenſent à craſſæ & viſcidæ materiæ influxu, eum autem potiùs in ſinûs orificio, quàm in fundo fieri ſcribunt, cujus ratio ipſis hæc eſt, quod Natura, ipſorum Deaſtra, ſemper ad cutim protrudit excrementa, quæ etiam cutis ſuâ duritie ad calli generationem, non parum contribuit. Fiſtulas enim ex acribus ac mordacibus humoribus partem mollem exulcerantibus nulli dubitant.

§. 5. *Paracelſus* de Fundamento *Ulcerum* diſſerens, ulcus aliquod in corpore præter corroſiva nullo modo poſſe fieri ſtatuit, aitque, nullum etiam corroſivum extra ſalium genera reperiri. Inde quorumvis Ulcerum originem ex ſalibus deducit, non eâ viâ quidem, ut ſal transmutetur, melius aut pejus reddatur, uti de complexionibus fictum arguit. Centuplicatam in corpore ſalium varietatem exiſtere ait Author, quorum quodque genus peculiare ſuum Ulcus efficit: ex quorum conditionibus juxta ſalium exiſtentiam Ulcus pejus fit, aut melius alio. Inde ſuam formam, conditionem, eſſentiam ut externa ſalia ſumunt. Sal quod limaturæ ferri permiſcetur, ut ille ait, peculiarem ſuam ferruginem habet: item ſal urinæ ſuam & alumina propriam, &c. quamquam ferrum unum & idem exiſtit, nihilominus transmutationes, quæ per ſalia fiunt, haudquaquam ſimiles, quod in ſalium conditiones tranſeant. Et prout unum guſtu vehementius eſt alio, quod à differentiâ percipitur inter Vitriolum, ſal commune, ſal nitrum, & alumen, quodque peculiarem dolorem infert, uti guſtum habet proprium. *Paracelſi opinio de causa Ulcerum.*

Non ſecus, imò pejus ea efficere Ulcera dicit, quæ proveniunt ex Realgaribus, ut ſunt Arſeni-

Arſenicalia, auripigmenta, uſnea, petrea &c. ut iſta, pro ſui conditione veneni tumefaciunt, pungunt, &c. hic etiam ubi producunt Ulcera, ſeſe palam faciunt. Horum omnium primum fundamentum eſſe ait, cognoſcere totum corpus in hujusmodi ſalibus conſtitutum: & quantum externa mineralia comprehendunt, Microcoſmum tantundem etiam concludere. Ex prædictis fieri Ulcera contendit, non aliàs quàm ſuper ferrum ferrugo, quod proprium ſal conſumit. Sic & cuprum, juxta ipſum, ſuo ſale proprio convertitur in æris florem, aut viride æris: non ſecus in ſui conſumptionem per ſalia ſua transmutatur corpus. Aliam nonnullorum *Ulcerum* originem fieri ſtatuit ad hunc modum. Salia quædam ſubtilia ſunt, & liquoroſa, quæ per propriam ſubtilitatem corrumpuntur, eò quod in aliis liquoribus exiſtunt aut ſeparantur poſtmodum in hunc modum. Vinum integrum & ſanum videtur, & in eo ſal ejus non percipitur, quia dulce bonumque, nec non in ſubſtantiâ ſuâ potentiſſimum: ſuo tempore poſt ab eo ſal proprium ſeparatur, ac tartarum producit ad latera vaſis, quod ſal acutiſſimum exiſtit; pariter ratiocinatur Author, in corpore liquorem, qui neceſſarius eſt illi, temporis etiam ſucceſſu talem in ſeparationem tranſire: pellis ejus eſt vas, cui juxta ipſum tartarus adhæret, ut in dolio, cum ſuâ differentiâ tamen, & corpus corrodit. Similiter vinum aceſcere ait, quia ſubſtantia ſua ſeparatur ab eo. Nam aliis in corpore liquoribus accidit, qui centuplicatè variantur, ubi ſimilem in acetoſitatem incidunt, ſtatim adeſſe corroſivum ſtatuit. Nec eſt, quòd miretur quispiam ob ſalium in corpore multitudinem, cum idipſum varietas demonſtret Ulcerum corporis. in quo generationes omnes elementorum exiſtunt. Latiùs notat ſalia corroſiva juxta ſeparationem tartari, nec non aceti proceſſum à vino ſimiliter Ulcerum originem eſſe, quum in ſuam exaltationem ad hunc modum veniunt: & prout unum diutiùs altero vinum conſervatur, & acutius exiſtit, in corpore ſalia juxta ipſum haud abſimilem differentiam habent. Nihil enim præter corroſivum in corpore exiſtere poſſe arguit, quod ulcus forare poſſit, aut corroſivum eſſe poſſe, quòd ſal non ſit. Omnia Ulcera dicit Author mineralia eſſe, uti ſc. terra corpus eſt mineralium; accidere enim ait, ut uno in loco reperiatur aluminoſa, vitriolata quidem in alio, ſalita ſimiliter in tertio, quarto verò nihil, &c. Sic etiam contingere in corpore aſſerit. Ex ſale *Noſter* omnia deducit Ulcera tùm interna, tùm externa, & non ab humoribus, uti Galenici fecere. Sal etiam urinæ varia producere Ulcera Author arguit, per urinæ enim viam prout in Cambucâ ſimilibusque, ſal iſtud cum urinâ ſimul, ut acetum cum vino bibitur, effluere debere teſtatur. Quum tamen in ſeparationem tranſit, inde mox centrum ſequitur, poſt eruptio manifeſtatioque foraminis, quod ad mentem ipſius pro conditione ſui ſalis formam habet. Simili proceſſu cognoſci poſſe ait ſalia hæc omnia, quæ ex ſalino vero corpore profluunt, quæque plura ſunt, ſub fundamento comprehenſa tamen omnia, prout ipſe Cambuca continet. De coloribus, qui videntur Ulceribus accidere, ſolùm ex ſalibus, è quibus oriuntur omnes, procedere pariter & formas vult. Ubicunque ſal non fuerit, ibidem juxta ipſum & color nullus, & in extractione proprietatum ſalis colores fiunt manifeſti; ſic etiam ex formâ varia curantur; idque juxta ſpecies: Cryſtallum in angulos cudit aliud nihil, quam ſui ſalis proprietas; quod citrinus lapis aliam formam habeat, alterius eſt ſui ſalis cauſa: ſal aliud in Sapphiro, quàm in Granato latêre dicit: ſimiliter juxta eum aluminis eſt alia forma, quam Vitrioli. Salis communis formas varias eſſe arguit, unam quidem aqueam, cotis inſtar aliam, granulatam quandam, &c. Sic etiam Ulcera corporis apparere vult longum unum, latum aliud, angulare hoc, rotundum illud, quod ſalium ſuorum, ut cujusq; quæque proprietas, efficit.

Fiſtularum originem pariformiter ac Ulcerum exſurgere contendit, ut, quum alumina ſimul una cum nutrimentis aliquo loco reſolvuntur, hæ juxta eum ſuum locum incluſum appetant, h. e. putrefaciant, & non corrodant: eſtque dulce quoddam alumen earum. In Lacertis eas primùm oriri aſſerit, etiam in juncturis arterias inter aut ligamenta. Poſtquam occultam ejusmodi putrefactionem fecerint, aut in latum extenderint, ſpiraculum ſibi parare non alia de cauſa dicit, quàm ad reſpirationem. Ob debilitatem iſtius aluminis corrodi eatem non poſſe aſſeverat. Fiſtulas etiam ex omnibus Vulneribus & Ulceribus naſci poſſe haud dubitat. *Fiſtularum.*

Hujus generis alia multa foramina fieri in corpore ſtatuit, quæ minora ſunt extrinſecus, quàm intrinſecus. Iſtorum eſſe conditionem ait dolores non inferre, ſed prout aluminis dulcis eſt natura, ſemper humiditatem emittere, vel in aquam reſolvi. ſic & Fiſtularum conditionem eſſe ait, ſpumam, aquam & ſaniem ejicere: ubi tamen glacici non fuerit alumen, aut ejus acuitas mortificata, nam per illud dicit Fiſtulam cavernoſum ulcus efficere. Cùm Fiſtula, (pergit Author,) perſeverat in exaltatione ſuâ, manet quouſque morbus ad eam alius accedat: nam juxta ipſum ex Fiſtula mors nulla producitur. Latius in alumine conſiderat, id quod plumoſum dicitur, ſæpiùs manifeſtari, de quo mirabiles admodùm conditiones oriri aſſerit, ut ſunt ſcrophulæ, formicæ, & id genus alia, quæ omnia produci ait ex alumine plumoſo, quod quum ſeparatur, tria, quatuor, quinque, vel plura centra facit, uſque in centum vel ducenta, hunc in modum: Quoties gutta ſeparatur, toties ea coagulatur, & hac duritie circum ſe corrodit in foraminis productionem: & ubi multæ guttæ reſolvuntur, juxta Authorem multa pariter foramina fiunt, nodi glandesve donec incidant. Quandoque mitigari ſcribit per aluminis dulcis acceſſionem, ut ſua foramina dolores non ita vehementes inferant, ac per ſe: nonnunquam ab arſenico malitiam ſuam adauctam habere notat, quâ pejus efficitur, quàm aliàs exiſteret. Hujusmodi plumoſi conditio, quum incipit oriri, duplici viâ manifeſtatur: Priore, nodis ac duris glandibus præmiſſis, ex quibus juxta Authorem fiunt Scrophulæ, nec non id genus Ulcera multa, quæ ſub Scrophulis omnia comprehendit; poſteriore, pruritibus & uſtionibus primùm aggreditur, ex quibus non adeò magna vel profunda fieri Ulcera aſſerit, ſed pejora ſatis & acutiora juxta mixtionis incidentiam, ſeſe multo minusve manifeſtare poſſunt.

Notat insuper fœtorem, profunditatem, vermes & similia, quæ occurrunt in similibus. occasione carnis fieri, quæ conditionis illius existit, ut istorum facilè generationem admittat. In carne vermes quandoque nasci arguit, quando putrefactio nimiam in resolutionem tendit, ut, in fœtorem transeat. Pariter si cum Gangræna, quod Ulcus appareat causam esse putat, qui bonum atque malum accidentia sua recipiunt.

Helmontii ratiocinium de causa Ulcerum. §. 6. *Helm... ius* Ulcerum causam occasionalem & radicem eorum esse ait fermentum quoddam seminale, deleterium atque virus proprium contagiosum susceptum, partisque fundo ac labris seu oris (non cavitati) impressum & insitum, ejusque Archeo exoticum, carnis & cruoris boni corruptivum. Pariter quoque Ulcera fieri asserit vel à vulnere malè curato, vel à contusione, vel ab apostemate erumpente, vel tandem à veneno intus genito, quod sui malignitatem plantat in externâ parte, ibique fermenti sui virulenti proprietates fixit. Unde quoque juxta ipsum, quicquid cruoris alendæ parti in horas distribuitur, id totum in virus vertitur juxta fermenti sui prosapiam. Author valdè insurgit contra Galenicos, eosque ridet; & saniem ac pus, non ut illi, dicit Ulceris aut partis excrementa, ut neque digestionis naturalis: sed esse ait producta seminum sive radicum Ulcoris, statuitque in Ulcere habitare proprium corruptorem, qui cruorem alimentarium vitiat, antequam digeri sit aptus. Degenerari arguit ille & transmutari cruorem in radice partis, quâ corruptor locatur resideteque, non autem in ipsa Ulceris cavitate, sive alveo, alioque namque necesse esset, merum atque innocuum cruorem decidere semper in ipsam Ulceris cavitatem, atque ibidem corrumpendo degenerare, quod oculos & quotidiana ipsius experientia falsum asserunt. Radicem cujusvis Ulceris esse in fundo & labris, sive margine, nullus dubitat, i. e. partibus cavitati finitimis habitat, quibus nempe sua est coquina, quâ cruor alteratur in corrosivam saniem, pus, &c. sanies verò ipsa est illi productum, sive effectus positivus Ulcerum, ipsa autem cavitas ejus, quæ Vulgo medentum ulcus æstimatur, est productum privativum, atque deficiens. In oris Ulceris enim circumhabitare statuit hostilem corruptorem & hospitem fermentum virulentum, ad quod cernit oras atque fundum diversimodè alterata. Enimverò majora Ulcera pure carere asserit, saniem duntaxat plorare ait continuam, & subinde decuplo plus, quàm juxta alioqui cruoris distributio requirit, atque in aquas acres, atque depascentes transmutatum ichorem diffluere putat. Etenim ut acor, ad mentem ipsius, in stomacho est gratus & ordinarius sapor: sic extra stomachum, omnis aciditas est præter naturam & hostilis, hinc quoque corrosionem in Ulceribus ab *acido* deducit. Author cum Paracelso tot species Ulcerum statuit, quot salia, quia fundunt synoviam continuam salsam. In Ulceribus rodentibus ac putrescentibus colores prodire ex acido primum concepit. Dolet enim, inquit, anima sensitiva primùm, quæ tandem assueta, minùs excandescit, perinde ut insuetus equus calcaria recusat. Dolorem quandoque in Ulcere ex sola metaque indignatione æstuare memorat. Imò Ulcera sanguinem mutare sæpe in aquam pungentem contendit.

Fistularum. *Fistulas* quoque Author à latice corrupto ac acescente, partes corrodente, ac exedente, produci asserit, & easdem ac Ulcerum causas accusat, differentiamque solum in diversitate salis consistere dicit, qui in Ulceribus nondum illum malignitatis gradum obtinet, juxta quem corporis partes à Fistulis profundiùs eroduntur, sinusque callosus ob cruorem infectum producitur.

Willisii opinio de causa Ulcerum. §. 7. Juxta *VVillisii* effatum Ulcus generatur ex humore seroso acido salso & glutinosiori, qui in parte quadam laxioris texturæ moram faciens, acrimoniâ suâ fibras ejus dissecat & discindit, valorumque sanguineorum, è quibus exstillat sanguis, erodens. Cruor in foveam jam excavatam delapsus, in eo stagnat ac remoratur, atque effervescit, tunc verò volatiliores illius particulæ majorem assecutæ motum ab aliis deciscunt, & exhalantur, salis autem terræque particulæ elevantur, summoque jure potientes, & cum crassioribus sulphuribus superstitibus mixtæ, atque ab aquosis particulis residuis dilutæ, materiam eximiâ acrimoniâ præditam constituunt, quæ partis, in quâ nidulatur, substantiam perpetuò exedens, ampliorem semper sibi foveam excavat. Generatur etiam ad mentem Authoris à sanguine in parte quâdam remorante ac putrescente, & acrimoniâ, quam in ebullitione assequitur, partis substantiam erodente.

Fistularum. *VVillisius* asserit *Fistulam* fieri ab Abscessu vel Ulcere diuturnioribus, in quibus particulæ ob moram singularem assecutæ acredinem, & acutiores atque robustiores factæ, nec à spiritibus, sulphureis subtilioribus particulis jam evaporatis ampliùs cohibitæ, & continuo motu donatæ, in partem, in quâ continentur, altiùs sese insinuant, fibrasque sibi circumpositas perpetim erodentes ac dissecantes, profundiores indesinenter agunt cuniculos. Quum verò fibræ quædam firmioris sint texturæ, quàm aliæ, materiæque purulentæ vim declinare valeant, pus recto semper non incedit tramite, sed flexus agere cogitur: paries vero Fistulam obducens fit ex eo, quòd viscida illa portio puris salsas & corrodentes particulas comprehendens fibris tum carneis tum nerveis exesis applicata, illis adhærescit, earumque orificia obturat, succus nutritius per illas fluens in ipsarum termino remoratur, & à succo nerveo adveniente in earum substantiam convertitur, atque in substantiam semicartilagineam commutatur, ab admixtione succi nervei fibras nervosas nutriente, cum liquore sanguinis alibili commixto.

Sylvii opinio de causa Ulcerum. §. 8. *Sylvius* Ulcera pleraq; aut consequi vulnera ait, aut excoriationem circa tertium diem, quando sanguis in pus incipit mutari, aut per se habere ortum dicit ab humoribus acribus partes molles rodentibus, atq; in Ulcus vertentibus. Humores esse ait ferè salsos, muriaticos vel acidos, à quibus partium superficies, sive cuticula primùm corrodi, ac consumi solet, mox & pars subjecta similiter exedi, quam partis exesæ apertionem *Ulcus* vocat, in quo sanguis eò ad nutritionem delatus in pus corrumpitur, semper ad albedinem vergens, nisi mali moris reddatur Ulcus, vel ab errore aliquo in rebus nonnaturalibus vel Medicamentis commisso illud alteretur ac mutetur. Sic exemplum allegat, quòd pus priùs albicans à sulphureis Medicamentis immixto nigricabit Pleraque Ulcera post cuticulæ corruptionem ac secessum, novæ

novæ ortum impedire ait, quia continuè in latum vel profundum serpunt, subjectasque partes consumunt. Ulcera ergò pleraque & ferè omnia deducit Author ab *acido-acri*, non obstante quod plures sint, qui id negant, propter Ulcera tùm à cauteriis potentialibus producta, tùm Gangrænam sequentia. Sed regerit Author, Ulcera per se à dictis Cauteriis salinis lixivis haud produci, sed ab acido in corpore existente, atque ad partes cauterio ustas, vel Gangrænâ corruptas accedente, atque salsum lixivum superante: nam si hoc non fiat, nulla fiet partis sanæ ab emortuâ separatio, nulla puris generatio, quin nullum Ulcus. Postquam juxta eum non priùs ibi apparet Ulcus, quàm & quousque contingit partis utriusque vivæ ac mortuæ separatio: succedente illi separationi Ulcere in parte vivâ, dum mortuâ vel in pus corrumpitur vel resecatur.

Fistularum. *Fistulas* in corpore humano obvenientes pariter ut Ulcera ab acido-acri in parte quâdam collecto, eamque excavante originem sumere contendit.

Cartesianorum judicium de causa Ulcerum. §. 9. *Cartesiani* oriri dicunt *Ulcera* ex erosione fibrarum, tubulos & canaliculos constituentium, factâ à particulis succorum quorundam acutissimis, ab æthere fortiùs commotis, & transitum non reperientibus, quapropter in vicinas illas fibras vehementiùs agentibus, easque dirumpentibus, discindentibus, dissecantibus & perterebrantibus. Prohiberi verò succis transitum asserunt, quoniam tubuli ab aliis quibusdam incrassatis jam sint obstructi, quorum particulæ cùm varii existant generis, volatiliores & tenuiores, utpote ad motum proniores, per poros avolent, acutiores verò iis viciniores impetuosiùs in fibras pellantur, quibus diruptis, contenti in ductibus diversi liquores effundantur, & inter se ordinatè mixti, purulentam exhibeant materiam, quam chylum dicunt ab aliis ei junctis succis corruptum & impurum redditum, unde varios quandoque exhibeat colores, odores, sapores, pro diversitate succorum illorum chylo se immiscentium. Dare etiam sæpius destructioni & obturationi isti canaliculorum occasionem vulnera, contusiones, ambustiones, inflammationes & inde natos abscessus unanimiter affirmant, à quibus cùm liquoribus consuetus inhibeatur transfluxus, hi diutiùs in fossis aut ductibus commorantes à priori suo desciscant genio, & ob separatas à reliquis particulas acutiores, & sibi invicem copiosiùs conjunctas, erodentes & dilacerantes reddantur. Chylum quoque istum corruptum nonnunquam absumtis omnibus particulis volatilioribus ita inspissari nôrunt, ut materiam lardi, aut sebi similem exhibeat. Eum verò succorū congeriem, quæ particulis abundat acutioribus, tam profundè aliquando musculos penetrare recensent, ut in ipsa agat ossa, eaque perterebrando cariem producat, in Ulceribus quibusdam profundioribus observabilem. Adhæc si contingat, ut unus vel alter pediculus, vel alius quidam vermiculus à capite, vel aliunde, etiam ab alio quodam homine ex improviso ulcus ingrediatur, & in eo, tanquam nido, ovula ponat, ex quibus alii excludantur vermiculi, ulcus produci dicunt verminosum, vel cum Phthiriasi conjunctum, quo ægri quidam miserè aliquando fuerint excruciati.

Fistularū. Juxta multiplicem longitudinem, latitudinem aut profunditatem, si à liquoribus istis, particulis gladiolatis acutis discindentibus refertis, altior fiat erosio & excavatio, & ex destructis canalibus aut tubulis effluentes succi à liquorum istorum particulis parietes Ulceris fortiùs verberantibus undique versus eosdem compingantur, & in quiete diutiùs detineantur, *Fistulas* emergere docent, quæ modò speluncam referant, si una cavitas effodiatur amplior, modò antra quædam cunicularia, dum plures hinc inde elaborentur. Fieri enim sibi persuadent, ut plurimis tubulis & canalibus ita destructis succi magna in copiâ effusi nullum reperiant effluxum, sed intra cavitatem istam detineantur, quorum activæ particulæ sese cum aliis dominium gerentibus commisceant, crassiores verò ab iisdem à consortio suo detineantur, quæ circa latera Ulceris hærentes tubulos obturent, & intercedente quiete in scirrhosam occallescant duritiem.

§. 10. Uti æterna veritas est, quod nulla exulceratio fit absque aliquali tumore, ita quoque firma est regula, quod nullus tumor absque obstructione esse possit. *Ulceratio* ergò oritur, nostro judicio, à tumore, tumor ab obstructione, obstructio fit ab hoc vel illo stagnante, & ab acido inspissato succo, quæ spissitudo & viscid tas succorum est quoque varia, & pro quorum varietate varii oboriuntur tumores, & juxta horum varietatem & diversâ producuntur Ulcera. *Causa ex nostra sententia ipsorum Ulcerum.* Sic & Inflammatio est diversa, est enim major vel minor, hanc vel illam occupans partem, producitur vel à causâ externa vel internâ, juxta horum diversitatem tot diversa generantur Ulcera. Sic quoque gangræna ex diversis producitur causis, & juxta harum diversitatem major vel minor est gangræna, & per consequens inde producta Ulcera diversa oriuntur. Sic & à vulneribus male curatis, Ulcera generari solent. Enim differentia tumoris & Ulceris in eo consistit, quòd tumor id est, quod tantum in tubulis suis conclusum lateat, h. e. tunc dicitur tumor partis, quando materia adhuc in subtilissimis vasculis conclusa maneat stagnetque, & cum ea non effluat, nondum dici potest Ulcus, hinc Ulcus præsens dicitur, quando vasa à contenta materia discissa ac rupta seu corrosa fuerint, & quod illa pro diversitate materiæ & modo operandi, diversa sunt. Ulcerum causa ergò primaria certè est acrimonia salium quorumvis, & tota sæpe massa sanguinea, & exinde prosilientes reliqui succi, hisce salibus silvestribus, acribus, corrosivis, arsenicalibus, mercurialibus, & quo nomine illa insignire velis- perinde est, referti sunt, qui perfringendo, corrodendo, discindendo canaliculos viam sibi ad exitum parantes, qua factâ via ulcus producunt. Manentibus enim vasis seu canaliculis integris, nullus succus effluit, hinc etiam nullum ulcus, sed potius tumor produci potest: in catarrhis quidem rumpuntur aliquando tubuli, sed liquor emanans non valde acris stagnat tantùm inter musculos vel cutem, sed materia ulcus excitans acrior & lixiviosior est, eosque instar lapidis infernalis aliusque cauterii perforat, corroditque omnes, quos alluit, tubulos, unde flavus vel albus, vel dulcis, vel salsus aut tenuis, vel crassus succus, qui vulgò pus dicitur, provenit. Unde verò color ille oriatur, facilè concipere possumus, cùm necessariò is succus ex certis canalibus fluere debet; notum enim

enim est totum hominem constare ex meris tubulis & canaliculis, & quòd alia vasa sint arteriosa, alia venosa, alia lymphatica, alia adiposa, alia nervosa, & quæ adhuc plura alia sunt. Ex his vasis mirè & variè, ordine tamen, inter se intertextis, componuntur omnes corporis nostri partes. Ex hisce luce meridianâ clarius apparet, quod pus in Ulceribus ex certis canaliculis effluit, ex quibus effluere nequit, nisi sint rupti, aut corrosi, aut discissi, sanguis enim effluere non potest ex suis vasis arteriosis vel venosis, nisi vasa illa fuerint vel discissa vel corrosa, vel alio modo rupta, & asterisco notandum est, quòd omnia vasa inter se contexta sint, quibus ruptis succi inter se immiscentur, ex quibus diversitas puris producitur, quod non semper ex puro sanguine, uti Veteres, nec ex puro semper chylo, uti Recentiorum quidam putant, provenit, sed ex succis diversis, quorum canaliculi discissi sunt vel rupti, sæpe verò si fuerint rupti soli chyliferi ductus, hinc effluens alba & spissa materia nihil aliud est, quam coagulatus chylus, sanies verò seu aquosus sanguis, qui acidum olet & salsum saporem habet, est serum sanguinis, quia cum eo commiscetur & sanguineum pus vocatur. Ichor est tenuis succus chylo-sulphureus & salsus. Sordes est materia lardo similis, quæ lutosa, spissa & non facilè per canaliculos musculorum fluit. Virus est tenuis ac fœtida materia, quæ carnem & cutem exedit. Melagium dicitur oleosa materia, quæ communiter à carie ossium oritur & valde fœtet. Generatur ergò Ulcus, quando particulæ acidæ salsæ & aliæ ejusdem farinæ confusè & inordinatè mixtæ latent, & nullam occasionem nanciscuntur evasandi propter præsentem obstructionem, hinc vasa simili modo, ac si quis id præstet cum mille cultellis, discinduntur, & non apud Chirurgum tot varia inveniuntur instrumentorum genera, quæ hic non reperiuntur in materia ista purulenta, quod probari potest, si vel sanguis, vel materia purulenta destilletur & rectificetur, quæ detineatur ante nares, vel imponantur guttæ unæ vel alteræ linguæ, percipiet destillator, imò ipse incredulus Thomas, quòd cutelli admodum sint acuti, fateri debet. Medicus ille Viennensis tempore pestis bubonem pestilentialem alembico immiserat, exinde destillatum liquorem aliis gustandum porrexit, ex cujus cultellis omnes canaliculi erosi ac discissi, omnesque succi coagulati fuerunt, & hinc degustatores mortui sunt. In Ulceribus tria bene considerandа veniunt, multitudo nempe vasorum ruptorum, dein materia quæ ex his emanat, & postmodum *effectus*, quem effluens & effluxa materia producit. Si enim plura vasa rupta sunt, plus effluit materiæ, & multitudo ruptorum vasorum dependet à majore circumferentiâ tumoris, quo enim major est circumferentia, eò plures rumpuntur canaliculi: nihil tamen magis vasa corrodit, quam per fermentationem acrior redditus evalatusque succus, qui acido-albus est, ex chylo nempe producto, modò flavus & tenuis, modò acris ac viridis, modò crassus, flavus & viridis iste succus non ab hepate vel liene aut aliis visceribus, uti Veteres somniarunt, ac hodie plures reperiuntur, qui falsæ huic opinioni adstipulantur; sed potiùs oritur à fermentatione ibidem facta inter succos effluentes, flavus ergò humor non à Bile, uti veteres putarunt, sed flavedo hæc oritur ex liberis particulis volatilibus, acidis & dulcibus inter se mixtis. Fœtor verò puris oritur ab eadem causa, accedente enim fermentatione & diu durante salia volatilia avolant fœtoremque inducunt.

Cavitas Ulcerum oritur, quando scindentes & mordentes aciculæ salsæ & acidæ ex proximis vasis effusæ adjacentia minutissima vasa simul dilacerant, discinduntque ac planè sæpe erodunt, & sic sibi cavitatem parant tanquam foveam, unde Ulcus ortum suum habet.

Prout ulcus Phlegmonem seu inflammationem ac tumorem sequitur, sic & gangrænam excipere solet, vel ab incongruis remediis gangrænæ applicatis, vel si gangræna jam radices egerit. Ulcera verò non semper producuntur eodem modo, ac supra diximus de eò, quod phlegmonem seu tumorem excipit, nam in hoc pus ejicitur, in illo verò, quod gangrænam sequitur, nullum pus reperitur, & in gangræna cùm omnia vasa corrupta & rupta sunt, ut plane nullum commercium restet cum aliis vasis, hinc nullus succus nutritius effluere potest, contrarium verò observatur in tumore.

Quod illa Ulcera, quæ comitem habent scorbutum, aliamque intemperiem sanguinis, difficiliora sunt curatu, ratio est, quòd succi in M. S. non bene constituti sint, vel particulæ sunt nimis salsæ vel acidæ, hinc ulcera fiunt manantia, & ab aëre externo adhuc acriores redditi perforant roduntque alios canaliculos proximos & impediunt accretionem carnis. Pro regulà enim firma stabilienda est sequens veritas, quòd omnes succi corporis nostri tam diu in vasis suis circulantur, meliusque in statu suo conservantur, quàm illi, qui extra vasa stagnant, quia circulantes succi in vasis suis contenti ab aëre impediuntur, aër enim ipsos succos ita non facilè coagulare potest, dein per circulationem etiam per cor meliùs miscentur, à quo succi ab irregulari commixtione & motu servantur, sicque quoque novo fermento imbuuntur circulando, hinc non facile corrumpi possunt.

Si ergò succi sunt acidi, vel nimis salsi, aut acidi & pauco sale volatili & spiritibus & oleo præditi, facilè vasa perrumpunt & foras emanant aliamque nanciscuntur indolem extra circulationem suam constituti. Salia enim volatilia, olea & spiritus corpora nostra quæcunque à corruptione præservare debent; dantur enim varia acida & salsa & maximè inter se differunt.

Nunc paucis rationem reddamus, quomodo sphacelus in hydropicis sæpe Ulcus producit. Hic ergò considerandum est, quòd si adsit obstructio vasorum lymphaticorum, v. gr. in Tibia, &c. per quæ succi aliàs circulare debent, quòd tamen nequeunt ob obstructionem vasorum à muco tenaci factam & minori vi succorũ, hæc vasa præter modum à succis istis extenduntur, & extra ordinarium suum situm dimoventur, hinc in parte illâ oritur occasio ad discussionem & corrosionem vasorum, & cum plura discinduntur, & à reliqua carne quasi separantur, tunc fit Ulcus, distenta enim sunt vasa, & non ampliùs à debili influxu spirituum ad pristinum statum deduci possunt, nec separatio succorum fieri potest.

Ulcera ex scorbuto sæpissimè producuntur à particulis istis salinis acutis sanguini ac reli-

quis

quis succis inexistentibus, tubulosque tandem erodentibus.

Ulceris sordidi. Si particulæ acidæ pertinaciter poris labiorum Ulcerum inhærentes, succos dulces de novo alluentes convertunt itidem in acidos, qui ob tubulos ab Ulceribus ruptos, circulationem continuare nequeunt, à succis ergò à tergo continuò insequentibus propelluntur foràs in cavitatem Ulcerum, quam ad summum usque fere semper adimplent succo quidem acri, acido ac tenui, cum quædam viscosiores ac magis ramosæ particulæ intermisceantur inhærentes in superficie Ulcerum, illa sordida reddunt.

Ulceris cum carie ossis. Ulcus cum carie ossis, & fungosa inde nata carne oritur ab acido corrosivo, ossium tubulos corrodente, & sic ossa cariosa reddente, vasaque sanguifera magis quam par est aperiente, ex quibus prolongatis effluens succus transit in carnem fungosam.

Ulcus mirandum est, quod notavit *Celeberrimus Muys Obs. 4. prax. Chir. rational.* ex qua una vice prodierunt 30. ova humore limpido plena, deinde per aliquot subsequentes dies plura alia egrediebantur, quæ omnia simul sumpta numerum centenarium superabant, eorumque quædam ovi gallinacei, quædam columbini, quædam etiam ovi passeris magnitudinem habebant, singulaque eorum propria ac à cæteris separatâ, candidâque cingebantur membranâ, quæ chartæ lusoriæ crassitiem habebat: ovis subventaneis hæc ova valde similia apparebant, omniaque simul in communi crassaque membrana inclusa jacebant. Nos & ulcera inveterata vidimus, ex quibus chartæ lusoriæ, vitra, araneæ, lacertæ, musci, pili, ranæ & ejusmodi res prodibant, vide de his *Commerc. nostr. lit. Epist.* 1. Num hæc à naturalibus causis prodeant, *Cl. Muys* curiose explicat; vel num diabolus ejusmodi res non animadvertentibus Chirurgis & adstantibus substituat, quæ non in ulcere anteà fuere. De animatis tandem ratio reddi potest, sed de inanimatis, uti vitris, ubi adhuc insignia cujusdam nobilis fuerunt impressa, vix credo ejusmodi res naturaliter à succis variè dispositis produci posse, sed à dæmone mille artium fabro fuisse potiùs substituta nemo erit, qui inficiabitur. Sic & frustulum fistulæ adæquantis longitudinem dimidii digiti, qua tabaci amatores utuntur, in Abscessu vidit prælaudatus *Cl. Muys*, sed ab ægro fuit in fauces adactum per lapsum, quem ex improviso substinuit, de quo Abscessu mirando confer sæpiùs nominati *Cl. Muys Obs. VI. Chir. ration.*

Causa Fistularum. Causæ *Fistularum* ad quatuor capita reduci possunt: 1. à vulneribus & puncturis oriri possunt Fistulæ. 2 à tumoribus vel abscessibus. 3. Ab ulceribus inveteratis, & 4. à carie & corruptione ossis. A vulneribus enim sive puncturis exoritur Fistula sequenti modo: Si enim quis profundè læsus fuerit, & æger in peculiari situ ita constitutus, ut nemo ad profunditatem vulneris pervenire possit, certum dein ut materia stagnet & peculiarem succum sibi efformet, facili marte proin accidere potest, ut superius vulnus consolidetur, remanente materiâ, quæ de die in diem acrior redditur, vicina vasa corrodit, unde effluxus materiæ major fit, ut cutis iterum corrodatur, sicque Fistula generatur. Si jam materia ex sua cavitate effluxerit, non tam repente illa replet, hinc restat semper mucus viscidus, avolantibus scilicet particulis subtilibus, hinc crassus succus hæret in orificio Fistulæ, impeditque effluxum tenuis de novo affluentis materiæ. Callositas Fistularum producitur utplurimùm à pressione materiæ, prout videmus in callis manuum provenientibus à labore. Fistula nihil aliud est, quam particularis exulceratio, h.e. apertio extraordinaria vasorum; in Fistula enim semper remanet fermentum acidum, prout in stomacho liquor quidam gastricus, quod succos effluentes alterat, & hinc pus variè alteratur, modò sanguineum, modò album, modò flavum, aliquando salsum vel acidum vel crassum, &c. Quòd in Fistulis nullus doloris sensus sæpe percipitur, ratio est, quod partes Fistulæ sint compressæ & constrictæ, vel planè abscissæ & induratæ, & labia interna ferè callosa; hinc videmus, quòd callositates manuum vel pedum absque dolore scindi possint. Causa ergò primaria Fistularum utplurimum est acris & corrosivus succus in cavitate delitescens, plures tubulos & canaliculos discindens. Ansam huic præbet sæpè sanguis crassus & stagnationi aptus, si multis nimirum acidis & viscosis fuerit refertus particulis, hinc portio quædam harum particularum defertur ad partem aliquam nostri corporis, & ibidem subsistens moramque trahens in carnem vicinam transit, fibrillas disrumpit, redditque sibi cavitatem ampliorem, sicque Fistulam producit. Si verò crassiores ramosæ particulæ circa Ulceris latera seu labia sibi imperium rapiunt premuntque fortiter vasa, hinc callosam efformant Fistulam. Non tamen necessum est, succos acredinem suam aliasque vires ubique, & manifestè semper prodere, sed qui occultè subinde sale, ut *Helmontius* ait, gaudent, quod sub sanguinis tegunt involucro, nec nisi cùm secreti fuerint, & per se exstiterint, seorsim conspicui fiunt, hominemque lædunt ac molestia afficiunt, & cujus genii aut generis sint manifesti fiunt ex *Hippoc.* Res nos ambientes multum faciunt ad Ulcera & Fistulas producendum; & quomodo contribuant suumque symbolum addant, ex diæta infra dicenda apparebit, aër enim acidus & multo sale refertus, sanguinem facilè hisce particulis impregnat, hinc & ii, qui per mare vehuntur, ob salsas & acres exhalationes, & diætam viscidam ac salinam, sicque incongruam hisce Fistulis & Ulceribus obnoxii sunt: succedunt alimenta & potulenta succo saleque mordaci & acido abundantia, & in fermentationem, corruptionē facilè tendentia: Vinum acidum quodvis nobis suspectum est, & omnes potus acidi, ut cerevisia acida, vinū pomaceum, &c. Ex lacte vitiosi succi infans cum nutrice sua totum corp⁹ multis refertum Ulceribus circumtulit, teste etiam ipso *Galeno de aliment. facult.* Motus nimius, ut & vigiliæ, cacochymiæ non difficiles causæ operosæ quoque hic sunt ordinariè excernenda, si præter modum retineantur, v.gr. in viris hæmorrhoides suppressæ ob stagnationem sanguinis acrioris & viscidi, Fistulosa circa anum Ulcera dederunt, prout apud *Hildan. cent. 2. Obs. 75.* aliosque legere est, quod & ipsa testatur experientia. Item ob menses in fœminis stagnantes & acriores collum cervicis Uteri planè cancrosum exulceratumque notavit prædictus *Hildan. cent. 1. Obs. 61.* Mulierem lochiorum fluxu non satis purgatam post partum, nuper observavi copiosissimis crurum Ulceribus refertam, quæ adhibitis remediis congruis

congruis feliciter, Deo benedicente, à me curata fuit. Mœror quoque scorbuticorum Ulceribus fovendis aptissimus est, sic tumores, inflammationes, gangrenæ, hydrops, cacochymia quæcunque, difficiles partus, dilaceratis nempe circa Uterum vasis, causam Ulceri Fistuloso dare possunt: frequentissimè verò accidit Vulnera in Ulcera, Abscessus & Fistulas degenerare, malè præsertim curata. Sic & catarrhi contusiones sæpè in Ulcera & Fistulas degenerant. Excoriatio intestini recti à succis acribus virulentis in lue Venereâ & gonorrhœâ occasionem Fistulosis Ulceribus dant, & non ità pridem adhuc virum quendam balsamo nostro divino feliciter curavimus, qui per tricennium & ultra hac affigebatur Fistula, & inde sæpe febrem passus est; post variolas & morbillos malè curatos sæpiùs vidimus Ulcera & Fistulas, sic & post fracturas cariemque ossium, item ab ictu, à bubonibus, ex mala dentis extractione aliisque prægressis morbis observantur Fistulæ, ceu quotidiana constat experientia.

Prognosis Ulcerum. §. 12. Quod *Prognosin* concernit Ulcerum; si pus dulce est, & bene olet, optimum signum denotat, facilis curationis ulcus, non esse malignum, & quòd fermentatio non ad summum pervenerit fastigium. Si verò pus sit flavum, vel viride, maximeque fœtet, malum est.

Difficultas curationis Ulcerum in eo consistit, quod simul acre redditū pus, reliquum affluens ad partem affectam eodem induit charactere. Illa Ulcera, quæ propter gangrænam ex scorbuto, hydrope & frigore oriuntur, sunt pessimi moris, illa verò, quæ post phlegmonem & tumorem seu abscessum oriuntur, melioris sunt notæ faciliores que curatu. Per calorem enim seu motum succi nostri circulantur, à frigore verò non tantùm succi inspissantur, & ad motum inepti redduntur, sed & ipsi canaliculi, per quos circulantur, constringuntur, hinc faciliùs obstruuntur. Ulcera saniosa sunt curatu difficillima & diuturna, membranæ enim non tam citò sanantur, quàm caro. Sic & illa, quæ chylum inspissatum instar lardi in se continent, pejoris sunt notæ. Fistulæ etiam, quæ occupant juncturas aut partes, ubi majores sunt canaliculi, itidem difficulter curantur, quoniam succi facilè effluunt, & in eandem abeunt amurcam, quo ulcus profundius existit, eo difficilius est curatu. Atrophiam ulcus quandoque excipere solet.

Ulcera in hydropicis oborta rarò sanantur & exsiccantur, quia continuò emanant, omnes enim canaliculi obstructi sunt, vel rupti, vel corrosi sunt, hinc nulla alia via restat, quàm extra cutem ideoque nulla consolidatio fieri potest ob continuum effluxum, aquosæ materiæ seu ichoris, propter acres pungentesque particulas, quibus vasa discinduntur, hinc etiam melioris sanationis spes elucet, si materia albidior & spissior redditur. Non enim copia aquæ hydropicis mortem accersit, sed obstructio, hinc plures novimus, quibus aqua per aliquot septimanas ante mortem effluebat, & abdomen instar sanorum redditum fuit macilentum, attamen paulo post mortui sunt.

Cùm in glandulosis partibus aliquid subtilis secernatur & lympham constituat, contumaciora sunt Ulcera, magis quoque dolorosa & corrosiva, quæ facillimè degenerant in Fistulas, imò hæc ulcera cancrosam induunt sæpe indolem.

Ulcera & vulnera articulorum sunt curatu difficiliora, propter facilem lymphæ aut sanguinis stagnationem, corruptionem ac acescentiam, sic quoque Ulcera facilè producunt cariem ossis, quoniam acor lymphæ aut sanguinis ad os subjectum delatus, aut ex alteratione ipsius ossis ab aëris contactu ortus, aut etiam ex aciditate intensâ ad os cum chylo delatus, os ipsum corrodit cariosumque reddit.

Quod *Prognostica* Fistularum Signa attinet, quæ omnes generaliter curatu difficiles sunt, plus tamen difficultatis aliæ, aliæ minus habent, imò nonnullæ planè incurabiles censentur; sic filia Prætoris cujusdam per annum & ultra in manu cujusdam Empirici versabatur, quæ laborabat Fistulâ circa os femoris, sed frustra operam navavit Empiricus ob profunditatem & multa disrupta vasa majora, cariem ossis subjectam, & atrophiam conjunctam. Simpliciter verò recentes intra carnem non adeò profundæ sub cute transversim existentes, in corpore juvenili robusto, cætera sano, labiis quodammodo mollibus & mucosis præditæ, faciliorem cæteris curationem spondent, difficiliorem autem minantur inveteratæ valde profundæ, & rectà ad interiora tendentes, scorbuticæ, lardo similes, tortuosæ, variis sinubus constantes, sensus planè expertes, luem Veneream aut gangrænam redolentes in hydropicis, senibus emaciatis corporibus, pueris & junioribus obviæ, raroque ita exemplo, quatuor rectum intestinum perforantes Fistulas in infantulo unius mensis perfectè sanavit *Petrus de Marchett. de Fistula ani p.* 180. Fistulosæ exulcerationes nostro judicio curationem admittunt, si singularis Medici aut Chirurgi dexteritas, & ægri obedientia accedant. Periculosæ verò sunt quàm maximè illæ, quæ visceribus vicinæ ad musculorum capita, vasa, articulos, dorsi vertebras, ossa, ventriumque cavitates extensæ quoque gravia post se symptomata relinquunt, ut febrem, cacheriam, tabem, syncopen; degenerant quoque non rarò in phagedænica Ulcera in intestinis, sæpe & claudicationem in femore inferunt. Fistulam ventriculi feliciter curatam fuisse ex *Eph. N.C. Ann.* 7. & 10. *Obs.* 131. à Nobis communicatâ constat, quæ circa juncturas manus aut pedis nascuntur, cùm nec manum Chirurgi, nec Medicamenta decenter admittant, difficilimæ sunt curatu. Ut & cancrosæ perdifficilis sunt sanationis. Quas etiam plures non semel attingendas esse volunt: curatam tamen talem memorat *Georg. Velschius exoticar. curat.* Fistulæ non benè curatæ facilè iterum recluduntur, coacervata materiâ imprimis ubi subest caries ossium, acris autem perforat. Sunt & nonnullæ, quibus occluduntur Fistulæ, hinc conqueruntur de anxietate & angustia pectoris, respirandi difficultate, &c. ratio est, quòd fiant coagulationes in succis nostris. Ex materia effluente majus vel minus periculum concludere potest Chirurgus; si enim materia valde fœtet & circa os latet, signum est cariei ossis, si circa juncturas prodeat & fœteat, signum est corruptionis tendinum. Fistulam pedis gangrænosam lethalem observavit Celeb. *Georg. Francus*, PP. Heid. Decur. *Eph. Germ. A.* 6. *Obs.* 81.

Prognosis Fistularum.

Cura diætetica. §. 12. Non duntaxat Medicamenta commoda in Ulceribus ac Fistulis inserviunt, sed & *Diæta* in his non negligenda est, ne Medicus & Chirurgus semper suppeditatâ nova causâ peccante.

inanem

inanem ludat operam. Aër ergò eligatur purus, nitidus, nullis inquinamentis & nebulosis salsis ac acribus exhalationibus inquinatus, sed temperatus, nimis enim frigidus sanguinē & cæteros circulantes succos incrassat, & nimis calidus acrioribus suis particulis sanguinem reliquosque succos replet, & sic ansam Ulceribus ac Fistulis præbet, & quæ vis aëris in sanandis Fistulis sit, legi meretur *Obs. 45. volum. 3. act. Haffniens.*

Post aërem cibi potusque ratio habenda est, usurpentur ergò omnes cibi volatili gaudentes sale, & vitentur angue pejus omnia acida, salsa, acria, saccharata, sive dulcia viscida, de quibus alibi ad nauseam diximus. Hoc asterisco etiam notandum est, quod acida valdè noceant, sæpius in mensa assumta, ex ejusmodi enim acidorum abusu, imprimis succi citri singulis cibis in mensa aspersi, Seren. Elector Palatinus Carolus Princeps certè seriore Libitinâ dignus, non tantùm planè emaciatus est, sed etiam post mortem ipsius in intestinis innumera inventa fuere *Ulcera.* Fugiatur ante omnia vinum Rhenanum æque ac Mosellanum & Baccharacense, si sint sc. acida, quæ ob aciditatem maximè nocent Ulceribus ac Fistulis, concedatur verò vinum Gallicum, aqua pro re nata dilutum, vel Malvaticum, vel Tokayense, potus Theæ in omnibus Ulceribus, item & Capheæ maximè conducit, & nunquam in his negligendus est, quoniam ope hujus potûs particulæ acres salinæ viscidæ peccantes vel per urinam, vel per sudorem eliminantur; sive aqua calida, quâ utitur Czar ordinariè in Moscovia cum pauco fermenti panis, & ad stomachum roborandum interponit aliquando vitrum vino Hispanico repletum & fit longævus, quo potu calido Princeps Septuagenarius Lüneburgico Guelferbytanus utitur. Vel sumatur istius in Galliâ usitatæ aquæ vitæ nomine l'eau de Siam insignitæ parvum vitrum. Somnus sit largior, etsi etiam sit meridianus, quem concedimus, quia is nihil aliud est, quàm mortis frater à debiliori influxu spirituum obortus, quo enim quis volatiliorem & subtiliorem sanguinem & succos habet, eo minus ad somnum proclivis est, quo verò sanguis & succi crassiores, tenaciores & viscidiores, eò ad somnum propensiores sunt. Vigiliæ verò, ut & lucubrationes modum ne excedant. Vigiliæ enim portiones spirituosas in M.S. nimis absumunt, sicque sanguinem vappescentem quasi lentumque ac viscidum relinquunt, succos etiam exsiccant, eosque acres ac corrosivos reddunt.

Motus & quies ita alternis vicibus instituenda sunt, quò minus spiritus deprimi aut motus eorum impediri queant, nam per motum sanguis & succi nostri attenuantur, & ad circulationem promptiores redduntur, quies verò nimia succum nostrum nerveum seu spiritus animales in musculis nostris, (qui sunt interni motores nostræ machinæ aquæ rotam molarem circumgyrantis) nimis exhaurit, producitque vappescentem, lutosum ac viscidum sanguinem succosque, sicque ansam dat Ulceribus Fistulisque nostris. Per motum etiam nimium avolant particulæ subtiliores, remanentibus in M.S. lutosis ac viscidis ramosisq; particulis, sanguinem ac succos incrassantibus.

Excreta ac retenta denique ad ordinarias leges debito modo revocandas esse Author ero, præprimis mensium in fœminis Fluxus solitus promoveatur, nec insensibilis transspiratio impediatur, sic & urina, fluxus seminis, lac ac saliva, ut & alvus sit lubrica, ita ut æger ex usu tàm Medicamentorum quàm Diætæ optimæ regimine cum sanitate pristinâ in gratiam redire possit.

Animi pathemata, ut mœror, ira, &c. Venerisque ludibria nimia maximè hic nocitura rectæ rationis freno coërceantur, ne breve illud gaudium diuturna Ulcera & Fistulas excipiant.

§. 15. Traditâ nunc curâ Diætetica, *Pharmacia* vel *Chirurgia* manum auxiliatricem alteram porrigit, cùm Ulcera neglectis internis remediis non tantùm in deterius ruant, sed & plurium aliorumque vehementiorum ac lethalium morborum Auctores esse possint, quod præter experientiam monumenta Medicorum abundè testantur. Priùs ergò de Ulcerum curatione audiamus *Galenicos*, qui *Indicationes* desumunt ab ipso morbo, à causis ipsius, & à Symptomatibus. Ulcus itaque cùm sit solutio unitatis, reuniens expetunt, & cùm deperdita sit substantiæ porti o, repletionem instituunt; causæ indicant sui remotionem, symptomata verò sui delinitionem. Ut primo satisfaciant scopo siccantibus, & parùm adstringentibus utuntur ad præscriptum *Hipp.* inquientis, quod *siccum est sanum*; *quod madet, ad vitiatum propiùs accedit.* Siccandum esse ajunt ob excrementum tenue, abstergendum verò ob excrementum crassum, quod utrumque in Ulceribus reperitur: eadem tamen & in eodem statu Medicamenta non esse adhibenda docent, nam juxta ipsos Ulcera quatuor habent tempora, *principium sc. augmentum, statum & declinationem.* In principio autem, ubi sanies est valdè cruda, & in ipsa parte generatur, præ ente inflammatione, dolore, &c. adhibent maturantia & dolorem parùm sopientia, & tamdiu in suppurantibus persistunt, usque dum pus album, læve & æquale appareat: in *augmento* crassiori sc. excremento per coctionem sese accumulante abstergunt: in *statu*, & *declinatione*, in hac tamen magis, sarcotica administrant, in fine tandem cicatrisantia applicant. Si verò aliquod grave Symptoma Ulceri sit complicatum, quod rationem causæ induat, & Ulceris curationem impediat; isti auferendo prius incumbunt.

Galenicorum cura in Ulceribus.

Primò itaque omnium *Galenici* in *Ulcerum Curatione* convenientem instituunt *Diætam*, tenuiorem sc. & aliquantum siccantem, partis tamen temperiem maximè respicientem: secundò evacuantia, repellentia, aut intercipientia præsidia adhibent, itaque venæsectionem, si adsit plethora: & purgationem, si cacochymia urgeat, præscribunt, humorum verò qualitatem alterantibus tum alimentis, tum Medicamentis corrigunt, etiam per cucurbitulas, frictiones, ligaturas, vincula, &c. contrariis partibus adhibent, revulsiones & interceptiones instituunt, per Medicamenta frigida humores fluentes intercipiunt, incrassando sc. humores, cogendo, & adstringendo: tertiò solliciti sunt de symptomatibus corrigendis: & quartò de omnimoda Ulceris curatione. Ut itaque Ulceri simplici auxilientur, ad *maturantia* confugiunt, ætati & temperamento congrua, in corporibus enim mollioribus mitiora sufficient, ut v. gr. illud quod fit ex vitello ovi & ol. rosaceo, in corpore verò non ità molli illud, quod fit ex terebinthina & vitello ovi, in corpore sicco ac adulto addunt oleum masti chinum, & farinam hordei, pulv. thuris, succum apii, sem. lini pingu. anatis, &c. nec toto Ulceris tempore continuant suppurantia,

ex metu, ne Ulcus fiat fordidum, fed tantùm donec fit optimum fundamentum carnis rubicundæ & vivacis pofitum: nam deinde fufficere ajunt plumaceolas five linea filamenta; regenerationem folius naturæ effe opus arguunt, modò fanies & quæ hoc opus impediunt à Chirurgo arceantur. Cùm duo hîc effe excrementa ftatuant, craffum & tenue, craffum abftergunt, & tenue exficcant, v. gr. farina hordei, fœnigræci, thure, aloë, ungu. Bafilico majore ac minore: fi ficciora funt corpora, adhibent ariftolochiam utramque, farinam orobi, lupinorum, fabarum, ungu. de matrifylva: fi verò corpora fint valdè ficca, ad magis adhuc ficcantia deveniunt: ut funt Chalcitis, lapis calaminaris, cadmia ufta ac lota, tutia, abfinth. ungu. Apoftolor. Ipforum abftergentia Medicamenta funt hydromel, de apio, mel rofaceum, pulv. fem. erucæ, &c.

Si cavitas repleta eft hifce, & remanet tandem fimplex feu fuperficiale Ulcus, præfcribunt *Cicatrizantia* feu epulotica, uti funt empl. de lap. calam. diapalm. myrrh. olibanum, aloë, cinis corii antiqui, pomphol. plumbum uftum, ungu. de minio balauft bolus Armena, terra figillata, fem. fumach, ungu. deficcativum rubrum, alumen fciffile, pulv. rofar. rubr. fantal. rubr.

Si calida Ulceris fuerit intemperies, ad refrigerantia illicò confugiunt, ex gr. ungu. album Rhafis, album Camph. de ceruffà, de tutià, populeum. refrig. Galeni Santalin. aqu. plantag. rofar. portulac. fucc. femperviv. folani, cicutæ, burfæ paftoris, vinum nigrum ftypticum, ex quibus plurima parant remedia, intus quoque ea quæ refrigerant, adminiftrant, ut funt emulfiones, Julapia, Jufcula, &c.

Si intemperies Ulceris fuerit frigida ad calida topica confugiunt, ut funt oleum Terebinth. hypericonis, de fpicà, anethin. camomill. vinum calidum fpongiis applicatum, ungu. Apoftol. ceratum, de betonic. quod fi magis calefacere oporteat, aquam vitæ vel vinum Hifpanicum calidè fpongiis applicant, in quibus coquunt falv. hyffop. abfinth. pulegium, rosmarin. folia lauri, lavendul. &c. Imò adhibent oleum euphorbii, aut de piperibus inftillant.

Si intemperies *humida* fuerit, ficcantibus utuntur, *ficcam* verò intemperiem præ reliquis maximè confiderant, & eò refpiciunt, an intemperies hæc fit ex alimenti defectu, vel ex impreffà ficcâ intemperie, vel ex utroque. Si ex alimenti defectu, quòd pars non ritè attrahat, cibo euchymo & facilis diftributionis utuntur, dein adhibent fomenta, aquam tepidam, cucurbitulas, picationes, frictiones, &c. donec ipfa pars rubedinem contraxerit; fi verò intemperies ficca fit impreffa, humectantia adhibent, ut funt aquæ temperatæ fotus, vel feq. unguentum humectans:

℞. *Fol. malv. contuf.* lbß.
butyri recent. ℥viij.

M. coquantur ufque ad mollitiem, trajiciantur, dein addo

ol. lil. alb. ℥iß.

M. F. linimentum.

In *Ulcere Phlegmonofo* vinum tepidum, in quo mala punica fuerint cocta, vel pofcam, vel mulfam aquofam applicant: in *Eryfipelatofo* Ulcere convenire ajunt cataplafma ex cidoniis & pyris acerbis, cum vino & aceto factum: fi Oedema adfit, Medicamenta paulò magis calefacientia; fi fcirrhus, fimul emollientia: fi durities in Ulceris labiis cum decoloratione adfit, eam quamprimùm tollunt. Imprimis hoc in cafu emollientia comendant, tale parant Cataplafma.

℞. *Mucilag. fem. althee aq. malv. extr.* lbß.
pingued. anatis,
anferis,
Gallinæ aa. ℥iij.
farina fem. lini ℥iiiß.
mica panis tritici ℥iv.

c. f. q. lactis coq. ad confiftentiam catapl. ita tamen, ut pinguedines ultimò demum injiciant; vel inftituunt embrocationes ex decocto carnis arietinæ, quæ & infigniter emolliunt & temperant. Si durities fuerit à repletione, evacuantia & refolventia fuadent: fi humores grumofi duritiem efficiant, eos diffolvunt emollientibus fimul incidendi vi pollentibus, & Medicamentis in hunc finem acetum admifcent. Si partis duræ color niger fit, eam novaculâ à parte fanâ feparant, vel fcarificant, vel cauterio ad decidentiam follicitant, vel corrofivis fortioribus tollunt. Quod fi vermes in Ulceribus à putredine & pituitofo, ut illi dicunt, excremento genera[ti] fuerint, eos auferunt vel necando & putredinalem illam humiditatem tollendo; Vermes auferunt vel fpecilli cufpide, vel alio quovis inftrumento; quod fi hoc afficere nequeant, applicant amara ex abfynthio, aloë, centaurio minore, tanaceto, fcordio, helleb. nigr. parata remedia, vel etiam ferro candente eos interficiunt. Ulcera cum offe corrupto curant purgatione ac pro re nata venæfectione inftitutis, dein os denudant, nifi obftent nervi, venæ aut arteriæ majores. Item fi offa capitis, femoris, vertebrarum fuerint corrofa, ab incifione & uftione abftinent, & potentialibus tantùm utuntur, in aliis autem corruptis partem offis incidunt, urunt, & auferunt; fi caries tantùm fuerit fuperficialis, eam tollunt ficcantibus remediis, ut funt aloë, ariftolochia, fem. fumach, pumex calcinatus, cinis ficulneus, calx, fæx ufta, rad. ireos, &c. quæ tamen ità applicant, ne circumjectæ partes tangantur, hinc filamentis has benè muniunt. Prædictos pulveres vel cum melle, vel cum ungu. Ægyptiaco, vel cum terebinthina, pice, cera, &c. mifcent & applicant, os autem per Chirurgiam vel abrafione, vel uftione tollunt, quæ omnia videri poffunt *capite de Carie Offium.*

Ulus virulentum depafcens, Phagædenicum feu Ulcus ambulativum curant *Galenici* humorum peccantium evacuatione, virulentæ materiæ exficcatione & intemperiei correctione, Ulceris repletione, confolidatione & cicatrifatione. Primæ indicationi fatisfaciunt corpus bene expurgando, fanguinem, fi exuperet; extrahendo; humorem intercipiunt per defenfiva. Dein ad localia perveniunt, inter quæ frigida, ficca & ftiptica commendant, uti eft aqua aluminofa, dein ungu. diapompholygos, vel fequens aut fimile:

℞. *Herb. plantag.*
prunell.
burf. paftor. aa. Mj.
fl. rofar. rubr.
balauftiorum
nucum cupreffi, aa. ℥iij.

Decoq. in aq. fabrorum & aceti partibus æqualibus, quo decocto ulcus corrodens fæpiùs abluunt, defenfivis inter partem mandantem & reci-

recipientem semper diligenter applicatis. Quod si verò hisce non juvantibus malum ulteriùs serpat, Guidonis curam cum laminâ plumbea perforata superligata approbant. Dein si nec ista prosint, ad escharotica vel ignem actualem confugiunt, hoc enim melius & præstantius nullum reperiri, ajunt, & in Ulcere Phagædenico, venerea plerumque malignitate pertinaci 10. vel 12. instrumenta ferrea candentia Itali exstinguunt. Post hanc operationem, ne Inflammatio parti sit inducta, refrigerantibus agunt, ut ungu. albo Camph. album. ovor. ol. rosar. benè conquassatis, vel succo solani cum ungu. albo Rhasis conjuncto. Quod si omnis malignitas ablata fuerit, tandem Ulcus more aliorum implent, consolidant, & cicatrisant.

Ulceris sordidi curam peragunt (1.) *Diætâ* ritè institutâ, (2.) humoris peccantis evacuatione per revulsoria, ac derivatoria, (3.) topicis seu localibus. Quod ad localia pertinet, corpore bene mundato, orificii dilatationem quamprimùm moliuntur, semper à nervis, venis & arteriis officiosè cavendo: vel loco sectionis, eâdem factâ cautione, cauteria potentialia applicant, dilatationem sinumque aperiunt. Si Patiens eam admittere nolit, injiciunt detersoria, & exsiccantia, talia, sunt mulsum, cui aliquid, ad putredinem magis arcendam, oxymelitis addunt, ad primam injectionem muriam, lixivium, aqu. aluminosam, &c. adhibent, vel etiam, si adest maligna putredo, injiciunt Ægyptiacum in spiritu vini cum paucâ theriacâ dissolutum, quando Inflammatio abest; hæc enim si adsit, cremor. hordei cum melle rosaceo mixt. vel ap. mulf. in qua absinth. symphytum majus &c. coquunt. Factâ abstersione vinum calidum rubrum pro corroboratione injiciunt, cui vino incoquunt myrrham, thus, aloën, sarcocollam & similia sarcotica, extra verò spongiam vino calido madidam ità applicant.

Galenicorum Cura in Fistulis. *Fistularum* Curationem perficiunt institutâ *Diætâ*, dein *humorum evacuatione*, internorum membrorum correctione: & topicis Medicamentis; jecur, lienem, stomachum, caput, &c. confortant tum per appropriata, tum per decocta ex lignis & herbis aliquoties repetita. Optimâ ergò *Diætâ* institutâ, expurgato corpore, partibus internis roboratis, fluxione à parte affecta in contrariam retracta, vel saltem prohibita, aut intercepta, cùm hîc sese plura offerant, utpote sinus, callositas & orificii angustia, hinc vident, à quonam horum incipiendum sit. Fistulas enim curari non posse ajunt, nisi callo ablato, & orificio taliter dilatato, ut Medicamenta ad cavitatis fundum pervenire possint. Itaque ab orificii dilatatione curam omninò auspicantur, quod fieri ajunt turundis ex valdè compressâ & colligata spongia, vel etiam ex medulla ligni sambucini cum extractorio filo, ut, si in sinum ipsum inciderint, tutò possint extrahi. Talia, postquam humores imbiberunt, sese dilatant, adeoque orificium ampliant, hinc per 12. horas esse relinquenda monent, dein extrahunt; & sic turundas majores semper esse introducendas dicunt, donec foramen sat amplum fuerit redditum; imò usque ad sinuosæ cavitatis fundum, si fierit possit, pertingant. Hoc facto callum auferunt, quòd si Patiens neque ustionem, neque incisionem ferre velit, callusque non sit admodùm crassus, cum *Corrosivis* præmissâ priùs scarificatione, consumunt, talia sunt ex ipsorum scriniis, uti ungu. Ægyptiac. succus tabaci, rasur. rad. aristoloch. rotund. asphodeli, melle illitæ, ad id maximè laudant rad. hellebor. nigr. per triduum in cavitate detentam. Præcipuè si is sit ab humore melancholico, conducere ajunt elaterium, terebinthina exceptum & applicatum. Valentiora ipsorum corrosiva sunt Chalcanthum ustum, pulvis Cantharidum, Sapo niger, lac esulæ, lixivium ex cinere & calce viva, &c. Ex his componunt turundas & imponunt, ex. gr.

℞. *Æruginis* ℥iß.
ammoniaci ℨij.
aceti q. s.
M. F. Massa.

Unde formant turundas Fistulis indendas.

Alii ex corrosivis illis pulverem conficiunt, quem deinde in foramen per canulã insufflant, alii eosdem pulveres cum mulsa dissolvunt, & siphone injiciunt in Fistulæ foramen, id quod maximè observant, ubi Fistulæ sunt valdè profundæ, cuniculosæ & anfractuosæ: illuc enim sola liquida penetrare possunt. Dum acria hæc administrant, defensiva semper ad vitandam majorem à dolore concitatam fluxionem & consequenter inflammationem, applicant; faciliorem verò & breviorem viam esse arguunt, vel per incisionem, vel per ustionem, imprimis ubi Fistulæ sunt profundæ, eò enim tendunt, ut ad ipsum fundum perveniant. Si ergò secare velint, primò specillum ligneum immittunt, suprà quod instituunt incisionem cum novaculâ aut scalpello, atque ita omnes sinus, vitatis vitandis, detegunt & aperiunt, donec eorum finem adinveniant. Sequenti dein die callum vel caustico, vel corrosivo consumunt, adurunt & omnimodò tollunt. Deinde post operationem oleo rosaceo cum vitello ovi benè agitato dolorem demulcent, quo facto butyro recenti vel aliis unctuosis escharam paulatim emolliunt, & ad decidentiam præparant, quo peracto, si pus album, læve & æquale succedat, & Ulceri color laudabilis redeat, boni successûs spem esse optimam memorant, si præcipuè dolor, tumor & alia symptomata recesserint, & optima caro, loco calli per Sarcotica incipiat regenerari, quod antequam fiat, Ulcus probe esse detergendum monent, ne ullum Fistulæ seminarium remaneat. Quòd si, vel ob debilitatem ægroti, vel ob loci, in quo est Fistula, periculum talis cura institui non possit, *Palliativam* sufficere *Curam* ajunt, hinc tenuem imperant Diætam, corpus autem superfluis scatens humoribus optimè expurgant, & quantum fieri potest, fluxum ad partem minùs nobilem derivant, quin &, juxta ipsos, non leve adest periculum, ne antequam percurent Fistulam, sine fluxionis derivatione, materia ad partem mandantem regurgitet; hinc Fistulas in pedibus & manibus ad magis constantem sanitatem sæpe relinquunt, quin & in mutatione ætatum, uti sæpiùs observarunt, desinunt.

§. 14. *Paracelsus* curam sanationemque patentium *Ulcerum*, in Balsamo solùm consistere censet, quod eo corporis loco simile Balsamum deficiat. Addit sequens exemplum: corpus in se Balsamum continet, quod à putrefactione conservat quicquid in illo continetur, ubi tamen eorum aliquid à corpore separatum fuerit, huic balsamo non subest amplius. Balsamum, quo sanari debent Ulcera, consistere ait in exteriori- *Paracelsi processus in cura Ulcerum.*

 bus

bus elementis, & esse id, quod alia genera defendit à putrefactione, nuncupat ergò Mumiam corporis exterioris elementorum, h. e. fructuum eorundem, quamvis enim Mumia sit, cùm tamen ab uno in aliud applicatur, Balsamum esse dicit. Nam quod ex uno corpore transfertur in aliud, vel permutatur, est *ipsi* Mumia transmutata sub nomine Balsami comprehensa. Hujus extractionem Balsami fieri autumat in separatione, sic, ut hoc ipsum, quod sustentatur à Balsamo, sumatur. Jam ad hæc animadvertit, Balsamum existere, præter liquorem Mercurialem, unde existimat, in Mercurio sanationem omnem contineri. Similem & potentissimum in Thereniabin, & Nostoch, item in aquæ mineralibus terræque fructibus Mercurium haberi memorat. Ex eo colligit, Antimonium excellentissimum Ulcerum exhibere Medicamentum, cùm hujusmodi liquoris Mercurii plus in se continet, quàm aliæ quævis Margaritæ, Kakimiæ & cætera similia. Solum ex eo curam & sanationem suam recipere aurum statuit, quod supremum arcanum ac remedium habeat. Subtiliorem enim liquorem Mercurialem inter ea, quæ per elementum aquæ producuntur, minimè reperiri posse existimat. Similiter eorum, quæ terra profert, nullum excellentius arcanum sanationis existere ait, quàm liquorem Mercurialem ex Realgare Cheiri. Liquorem Mercurialem esse scribit pro parte crocum Martis, pro parte florem Veneris, & pro suâ parte spiritum Jovis, non tamen eò prorsum adductum: quùm separatio vera facta fuerit, juxta sui recepti vel processus potiùs tenorem, unumquemque liquorem Mercurialem hujusmodi potentissimè curare Ulcera promittit.

Primò, quòd ad Balsamum attinet ex auro productum, in Ulceribus adeò proficuum, in hunc modum elici censet, ut aurum hoc absque spiritu salis omni, tum Realgare vel similibus, in pulverem, oleum, aquam aut hujus generis tale quid adducatur: quod nedum in auro, verùm etiam in quovis ei simili corpore per transmutationem fieri debet. Nam absque simili transmutatione mineram nullam suas operationes adimplere posse ait, ut in se continet ac habet à naturâ, licèt aliquam similitudinem exhibeat, ex fundamento verò non procedit. Ejus extractionis processus est, ut aurum per Thereniabin crudum in siccum reducatur absque destillatione quâvis. Nam per destillationem sal exaltatur, quod juxta eum in hoc auro nullo modo prædominari debet, nec aliâ viâ quâcunque reducendum esse ait in pulverem. Receptum ejus est sequens:

℞. *Auri laminati* ʒj.
olei de pino ℥ß.

Pone simul in digestionem septimanis quatuor, postmodum oleum ablue, manebit in fundo pulvis. Hunc unà cum Thereniabin crudo administrat. Vel alio modo sic procedit.

℞. *folior. auri* ʒj.
olei masticis ʒvj.

Digerantur per mensem. Posteà separat ab oleo, sicut prius, & affundit alcohol vini, digerit per octo dies, postmodum abstrahi vult è balneo Mariæ. Hoc oleo in Ulceribus utitur.

Ex ferro similiter balsamum ad hunc modum parat, scilicet, ut cum aceto destillato reverberetur in crocum, à quo postmodum octies aut novies elevari jubet sal armoniacum, & inde post in oleum redigit optimè dulcificatum. Usum horum, auri videlicet ac ferri designat, ut illud quâlibet septimanâ ter Ulceribus patentibus imponatur, ferrum verò singulis duodenis horis semel.

Pariter in Cupro similem balsamum existere contendit, quum in Vitriolum rursus convertitur, & hoc in aquam, ejusque posteà Colchotar in rubeum oleum, quæ quidem ambo valere ait ad omnia *Vulneraria Ulcera*, sicut Cancer, Lupus, Fistula vel similia corrodentia quæque foramina fuerint.

Ex plumbo etiam spiritum istum parari posse, nullus dubitat, si per acetum destillatum ex cineribus ejus extrahatur, quæ dulcedo postquam in oleum venerit, nedum Ulcerum patentium, verùm etiam apostematum, & Vulnerum admirandum esse remedium narrat.

Similiter ex Argento Vivo, quùm in oleum convertitur, auri balsamo comparandum esse statuit, & ubi congelatum postmodùm fuerit à Colchotare, posteà cum aquâ Parthenionis administratum, omnia, quotquot sunt, excellit Balsama, & in crocum versum aut præparatum in florem, Ulceribus ejusmodi summam curam exhibere dicit.

Præstantissimum etiam ad Ulcera patentia approbat remedium ipsa realgaria, prædictis non immeritò comparanda. Arsenicum enim quodcunque patens Ulcus, cujusvis etiam conditionis fuerit, validissimè sanandi sufficientes vires habere inquit, hoc suo processu tamen, ut sibi venenum, quod habet, auferatur ad hunc modum, fixat per sal urinæ, demum in oleum per se ipsum convertitur, quodvis Ulcus patens persanandi potentissimum. Hâc viâ cum Antimonio incedit, ubi hoc in pultes aquâ vitrioli decoquit, & postmodum ab eo sal armoniacum elevat, colat, & rubeum obscurum colorem depromit, & spissum liquorem, earundem, ut antè dictum, virium.

Salium etiam vires ad Ulcera patentia maximæ virtutis esse scribit, quùm alumina suis privantur corrosivis, absque stipticæ suæ conditionis corruptione; sic ut ab alumine liquor sumatur, non tamen à calcinatione; contrà capi vult à vitriolo suum oleum, & liquorem nullum, à sale colorem deducit puniceum, alio semoto. Ex salibus præparat in hunc finem balnea, quæ mineralia, ut ipsæ thermæ continent, quandoquidem, juxta ipsum, ex salibus omnia balnea procedunt. Horum etiam virtutibus aquam frigidam calescere arguit in balnea, quæ patentia quævis Ulcera curare, sanareque posse testatur.

Balsama etiam terræ ad sanationem *Ulcerum adhibet Author*. Notat ergò, Mumiam terræ balsamum exhibere, quum ad eundem salis urinæ modum in alcali reducitur. Postmodum omne, quod ex terrâ nascitur, Mumiam latiùs præbere ait.

Balsama arborum, qualia Botin & Juniperus exhibet, partim in Ulceribus aliquid posse contendit in uno quàm in alio magis tamen, aliquando frondes aliis fructus excellere dicit alia. Generale tamen magis eligit Balsamum. Inter arbores aut herbas aliquod Parthenioni simile laudat, quum liquores ejus in modum extrahuntur, ut sua virtus Mercurialis maneat, cum administratione sui vera: hâc viâ potentem evadere ait Chirurgum in Fistulas, Ulcera corro-

corrodentia, cancerum, ferruginem, &c. quocunque modo vel forma fuerint. Et non aliàs ac moscus aromatum odores excellit omnes, Parthenion virtutes omnium vegetabilium, arborum, herbarum, &c. quæ terra producit. His ille Balsamis terræ Mumiæ, compositionis ejusdem, & Parthenionis omnium terrenorum balsamorum vires conclusisse vult. Pari modo quod, juxta ipsum, elementum aëris in suo Thereniabin exhibet, liquosa Thereniabin existit, supremi balsami. Sed pro tenore suæ contentionis & elementi proprietate, separari debet à suâ humiditate, per additionem Parthenionis non aliás & Nostoch. cùm tamen ista non sint in usu, repertu satis difficilia.

Mortificationem ac Mundificationem in Ulceribus instituit. Mundificatio ipsius est sequens:

℞. *picis navalis* ℔j.
visci pini
abietis aa. ℔ß.
visci locustarum è larice ℔ß.
pic. larigna ℥iij.

liquefiant omnia simul cum sui omnium ceræ medietate, ac olei quantum satis fore videbitur, ut formam acquirat emplastri. His peractis curam aggreditur sequentibus:

℞. *Ceræ*
picis communis aa. ℔ß.
aristoloch. rotund. ℥iij.
mumiæ ℥ij.
antimonii triti ℥ivß.

M. f. Emplastrum & eo mane vesperique ligat, juxta consuetudinem.

Vel:

℞. *Resin. abietis* ℔ß.
visci consolidæ ℥iij.
succi chelidoniæ q. s.

inde fiat Emplastrum.

Ad Ulcera mundificanda tali utitur remedio.

℞. *Aluminis usti* ℥ß.
in ✠ *exstincti*
mellis ℥ß.
aloëpatici ℥j.

pulverisanda pulverizentur, & super ignem coquendo medicè commisceantur. & in emplastri non duri formam reducantur, hoc manè vesperique ligari vult Ulcera. Si vetera sint & prava calcinati parum addunt. & sic mundificabuntur ad fundum usque, moxque suadet sequentem consolidationem.

℞. *fodicationem emplastri* ℔j.
secundùm artem Chirurgia compositi, cui
croci ♂ *addatur* ℥ß.
& calcinati ℥ß.

& inter manus commisceantur, hoc Medicamento liganda vult Ulcera manè vesperique in finem conclusionis.

Pro tertia curâ eò respicit, ut quod consolidatum est, hâc ratione stabiliatur. ut singulis annis aliquot vicibus venæ magnæ vel varices aperiantur, & venæ sævientes in furis aut nodis extrinsecus aut intrinsecus pro damni respectu.

Curam *Ulcerum emortuorum* peragi vult per mundificationem & posteà consolidationem, mundificationem perficit calcinatis; curam fodicationum emplastris: & conclusionem croco Martis. Calcinata miscet cum unguento de melle, hoc ligat tamdiu, donec bonum fundamentum appareat, absque putrefactione carnis & fœtore, aut similibus, quod quinto ad summum die fieri dicit. Fodicationum emplastra ex lithargyrio vel colophoniâ superponit & ligat, quinto quoque die renovat emplastrum ab initio semper continuando. Concludit curam croco Martis, quem in igne per se combustum aut reverberatione paratum, non peracetum Ulceribus istis inspergit quoque die bis. Secundò etiam inspergit, lavatque priùs Ulcus hâc aquâ:

℞. *communis aquæ Mens. part.* 5.
aluminis ℥j.
salis communis ℥ß.

Et ubi mundè laverit, exsiccat, postmodum inspergit crocum Martis & concludit. Patienti post diætam aut ordinem in cibo & potu præscribit, nec non phlebotomias convenientes supra damni locum. Etiam in Thermis balneare reperit proficuum.

Sic quoque curanda vult Ulcera simul accumulantia & crurum per se aperientia, admiscet tantum aliis ungu. de vitell. ovor. cum calcinatis, add. oleo ☿ii. Imprimis si duri adfuerint nodi. Sequens magni æstimat:

℞. *Corticum ovorum calcinat.* ℥ß.
aluminis usti & exstincti ʒj.
croci ♂ ℥iß.
thuris
masticis
myrrh. aa. ʒß.

His omnibus tritis utitur, ut moris est.

Curam *fœtentium* Ulcerum peragit Author itidem mundificatione & consolidatione.

℞. *Resina pura abietis* ℥j.
cum vitellis f. ungu. add.
calcinata pro libitu.

consolidationem instituit per sequentia.

℞. *Ceræ* ℔j.
colophon. ℔ß.
resin. quam coxisti ℥iij.

liquefac omnia simul; postmodum injicit pulverem hunc *masticis* ʒij.
myrrh. ʒvj.
carabes flavi ℥iß.
addit postremò.
consolidæ majoris
aristolochiæ rotundæ aa. ℥ß.

Redigit simul in emplastri formam, quo manè vesperique ligat.

In Cura Ulcerum, quorum unum in aliud genus transmutatur, eadem fere remedia approbat, imprimis Mercurium & lithargyrium: item Ulceris agnati curam & eorum, quæ fracturas, adustiones, vulnera insequuntur iisdem peragi vult.

Ad Ulcera ex propriâ constellatione oborta curanda sequens commendat.

℞. *Chelidoniæ* Miij.
folior. quercus Mij.

In fimo putrefiant, & postmodùm in oleum destillentur, quo lavat hæc Ulcera, & dein pulverem ex iisdem ad incarnationem inspergit. Plura atque infinita ex ipsius Authoris scriniis depromi possent, nos verò hâc vice selectis contenti sumus, non enim animus est omnia describere, sed tantùm meliora.

Paracelsus noster de *Fistulis* differens inquit, nunquam hactenus auditum esse, genus hoc Ulcerum sanatum per se fuisse, verùm per Medica- *Paracelsi cura in fistulis.*

menta solùm & optimè conditionata, aliàs verò minimè curari testatur. Duplicem Fistularum agnoscit curam, videlicet internam per potiones, & externam per aquas & emplastra, vel aliàs illinitiones. Cùm verò semel consolidata fuerint, nunquam amplius erumpunt, nec indigent conservationibus, & minùs diætâ, in quem finem potionem talem commendat.

℞. *ciclaminis* M j.
saniculæ albæ M j.
herbæ Sophiæ M ß.

Coq. in vino prout vulnerarias potiones. Postmodum addit

caryophyllor. olei per alembicum tracti ℥ iß.
M.

Ter quovis die Patientibus dat in potum, ut in quovis haustu justa sit olei portio mixta & æqualis. Hâc potione solâ recentes Fistulas sanat. Ablutionem sequentem commendat.

Destillat simul ℥ iij. *olei laterini*, ℥ vj. *olei Terebinth.* ℥ iß. *olei caryophyllorum per alembicum*,

& postmodum cum additione hâc rursum destillat.

℞. *masticis*
myrrhæ
thuris aa. ℥ ij.
mumiæ ℥ iij.

Destillato hoc abluit Fistulam immissione per Syringam usque ad fundum quovis die bis: vel intermissis vicibus abluit eodem instrumento sæpius vino vel aquâ falsâ, ut in eis nullo putredo maneat.

Extrinsecùs applicat fodicationum emplastrum cum calcinato mixtum, & eo manè vesperique ligat, secundùm usum: alia multa quæ Fistulas curant, commendat, ut oleum Saturni, oleum Mercurii, aqua Mercurialis. Hæc certissima esse & minimè fallentia Medicamenta renunciat. Sequens quoque commendat ad Fistulas.

℞. ▽ *de cornibus cervi* ℔ j.
centaureæ.
consolidæ aureæ aa. ℥ iij.
parthenionis ℥ ivß.
parthenionis ℥ ivß.
His imponit
rhabarbari
mannæ elect.
spermatis ceti aa. ℥ j.

Hujus optimè commoti singulis vicibus mane vesperique exhibet cochlear unum, & mox inde vini cochlearia tria. His potiunculis mundificari ait internè Fistulam, perseque sanari, absque Medicamento latius externeque posito. Et si quid superponere velis, sequens suadet Emplastrum.

℞. *de gummi quatuor* ℥ ij.
ceræ ℔ j.
Coquantur simul & injice
viscæ botini ℥ iij.
Fiat Emplastrum.

Ad ejusmodi Ulcera putrida cavernosa seu Fistulas *croci*, *hermodactylorum* accipit grana vi. *olei* Nucis grana iv. permiscet ac in quinque partes dividit, quarum unam singulis noctibus administrat. Postmodum sequens Emplastrum imponit.

℞. *ceræ abietis albi* ℔ j.
visci de botin. ℔ ij.
resinæ communis ℔ iß.

Liquefiant omnia simul & eis addit *nucum olei* ℔ iij, *Minii*,
Lithargyr.
lap. calaminar. aa. ℔ ß.
tutiæ ℥ j.
carabæ ℥ iij.

Terenda conterantur, & ex omnibus fiat cerotum, & postquam satis coctum fuerit, addit

calcis Corticum ovorum ℥ vijß.

& in magdaliones agitat.

Ad Fistulas sequens empl. magnipendit,

℞. *Empl. de Mumiâ* ℥ ij.
visci de botin. ℥ iß.
consolidæ rubeæ liquorum ℥ j.

Fiat Emplastrum, quod superpositum immotum ad sex dies maneat.

Postea innovat & æquè diu relinquit.

Vel:

℞. *Aquæ Galotheni* ℥ iiij.
olei vitell. ovorum ℥ j.
mumiæ liquorum ℥ vi.

Fiat oleum, quo madidi panni superponantur.

Ad pustulosam Fistulam sequens præscribit:

℞. *liquorum carabis*,
asphalti,
armoniaci aa. ℥ ß.
ceroti de Mumiâ ℥ iij.
M.

simul in empl. formam & applicat.

§. 15. *Helmontius* in Cura *Ulcerum* instituit ablutionem fermenti corruptivi remediis vel internis, ut arcanis, quantum à principio interno dependent, vel externis, quæ sunt vel magnetica, vel ordinaria, suntque venena inversa & fixa, jamque mitia & mansueta, quæ ipsum Ulcerum fabrum & corruptorem enecant, non ut corrodentia, & abstersiva, ita ut Ulcera pro suâ malignitate corrosionis gradus suique augmenta optent. Talia autem sunt 1. Realgaria fixa, unde Balsamus Fuliginis Paracelsi, i. e. Arsenicum vel auripigmentum, primò per Nitrum fixata, dein ad Sulphur adstringens dulcorata & mitigata per repetitam spiritûs vini cohobationem: quæ ad mentem Authoris Ulcera sanant, non quòd rodunt & exedunt, sed quòd jam venenum mite inanitumque nactum per sui dulcorationem, quo ipsum Ulcerum Venenum & Fabrum, sanguinisque corruptorem domant & enecant foràs applicata. *Helmontii cura in Ulceribus & Fistulis.*

Colchotar Vitrioli omnem Ulcerum corruptionem necare asserit, idque pro Ulcerum differentia diversi modè applicatum, sc. vel integrè maceratum in vino, quod tum solâ lotione sufficit.

Laudat quoque terram ejus saltem elatam & edulcoratam exactè inspersam, ac nonnunquam in oleo lini coctam usque ad nigredinem, quæ pro basi est unguenti vulnerum Felicis VVürzii.

Restitutionem cavitatis per succretionem carnis & cicatrisationem pellis, quæ natura quidem per se præstat, quo semel enecato corruptore caro deinceps sponte è fundo succrescit.

Persicariam sive piper aquaticum, Consolidam, Sophiam, serpentinam, brassatellam, &c. istud habere peculiare scribit, ut si frigidæ demergantur in aquam, & super Ulcus aliquantisper

tisper intepescant, mox defodiantur, cœnosolosso: ubi putrere incipiunt, etiam attrahere satagunt ex ægro, quicquid nocuum est. Ulcera tantùm odoribus per inuncta applicatis mitescescere vel exasperari inquit. Ubi interim Ulcera externa longè pejora, per pharmaca oretenus sumpta sanantur: tametsi ab ore longiùs distent quàm interna: eò quòd viscera atque membranæ internæ juxta Authorem alantur sanguine plùs quàm cruore. Ulcera mitigata irritari ait abstergentibus. In curatione enim semper eò incumbendum esse inculcat, ut hostilis fabricator partique insidens corruptor deleatur, quippe qui nil exsiccando abstergendoque remittit mitescitque. Seminalis videlicet deleterii qualitas, venenosaque impressis Archeo partis exotica, bonum cruorem sibi dispensatum pervertens, sui duntaxat ablationem naturaliter indicat. Est ergo virus, fermentum quoddam atque contagium fundo insitum, cruoris atque carnis corruptivum. Sunt enim totidem Ulcerum fermenta, quot Ulcerum diversæ corruptiones, corruptorumque distantiæ. Est ergò juxta eum plena atque exacta Ulcerum sanatio, fermenti sui ablatio, non autem hepatis refrigeratio, non bilis somniatæ vel saniei abstersio. Non enim realgar fixum per salem petræ, atque in adstringens sulphur dulcoratum sive mitigatum, sexaginta forte Ulcerum diversitates exstinguit: quia rodit, exeditque (etenim sic non sui dulcorationem cum repetito spiritu vini exposceret:) sed quia venenum mite jam habet, quod ipsum Ulceris fabrum, cruorisque corruptorem, est enecando, quo videlicet semel in totum demortuo, non cessat deinceps caro sponte è fundo succrescere. Itaque juxta illum cavitas Ulceris carnis succretionem pellisque cicatrizationem indicat, ut ablata sc. fiat restitutio. Author hic maximè carpit *Paracelsum*, quod causas Ulcerum in microcosmi fodinas minerales atque salinas transtulerit. Voluit nempe cuncta salia, lapides, mineralia, herbas, &c. in homine velut seminariis suis delitere; non attendens, quod absonum sit, cùm Microcosmus non minùs Astris & plantis constare velit, quam mineralibus, quod potius in salia quàm in plantas, & quadrupedia sese resolveret.

Postremò totum esse Paracelsum ridiculum scribit, docentem ulcus & Vulnus ali herbis, balsamo, unguentis. *Helmontius* noster Colcotar dicit enecare omnem Vulnerum ac Ulcerum corruptorem. Sal Tartari per spiritum vini rectificati, donec adstringentem nanciscatur gustum, magni æstimat, estque balsamus Samech Paracelsi, prout ex Arsenico pro Ulceribus est ejus balsamus fuliginis: eò quòd apud peritos Realgar habeatur fumus Metallorum. Sexaginta enim Ulcera sanat Arsenicum fixum, quia Ulcerum venena necat, quod etiam præstat auripigmentum.

Willisii ratio curandi Ulcus. §. 16. *VVillisius Ulcus* sub curâ habens primò istud acido-salsum mitigare & exstinguere, ac deinceps è corpore ejicere conatur, priorem autem finem attendit internis Medicamentis ex ocul. ♋. corall. rubr. ebor. ust. Martial. &c. paratis: secundùm verò diaphoreticis & diureticis. Externis etiam utitur ad materiæ Ulcus foventis acrimoniam contemperandam, qualia sunt absynthium, mentha, agrimonia, nicotiana, myrrha, aloë, ♈, ⊕, vitrioli, Saturnina, &c. quæ in Curæ principio atque in Ulceribus minùs malignis conveniunt. Si verò Ulcus putridum ac mali moris fuerit, fortiora adhibet Medicamenta acriùs fortiùsque detergentia, cujus generis sunt ea, quæ cum Mercurialibus, vel oleis volatilibus commiscentur; mundato enim Ulcere ad glutinantia devenire jubet, qualia sunt balsama, vel digestiva Vulneraria passim ubique descripta.

Fistulæ. Chirurgicis tantùm auxiliis munitus Author *Fistulæ* curam suscipit, callosamque ipsius circumferentiam præcipitato rubro, vel albo digestivo admixto, vel cauterio potentiali liquato, cui intinguntur turundæ in Fistulam immittendæ, destruit, & si hæc debiliorum virium fuerit, trochiscis ex sublimato corrosivo, opio, & gummi tragacanth. paratis ad hunc finem utitur. Si verò Fistula profundiùs altiùsque serpserit, & in corporis superficie posita sit, cultro aut forficibus eam ad ipsius usque finem aperiendo, illusque callosam tunicam supradictis Medicamentis excedendo: deinceps remediis appropriatis carnium generationi, Ulcerisque consolidationi studet.

Sylviana cura in Ulceribus. §. 17. *Sylvius* in *Curatione Ulcerum* eò reflectit, ut obtundatur acrimonia illa in causâ notata, dein mundentur ipsa à puris sordibus, postea consolidentur eadem ac cicatrisentur. Ad acrimoniam acido-acrem corrigendam laudat internè decocta vulneraria, aliasque mixturas ex oculis ♋, ♁nio diaphoret. paratas, quibus acidum-acre satis domatur & absorbetur. Mundationem verò ac consolidationem Ulcerum consistere ait in correctione puris acidi rodentisque, ulceratæ parti adhærentis, atque sanguinem ipsi nutriendæ dicatum ex parte saltem corrumpentis ac in novum pus vertentis. Corrigi verò illud pus parti affectæ adhærens à Sulphuris Balsamo laudato, imprimis ratione olei Aromatici, adeoque sale volatili oleoso abundantis; à quo spiritus acidus in pure luxurians, quin sanguinem in pus indies corrumpens, non tantùm obtundatur, sed insuper mitigetur, emendeturque ita, ut affluens sanguis partes priùs consumptas brevi reparet, consolidationemque ultimam expediat. Quamvis autem existimet convenire quoque Ulceribus spiritus acidos externè applicandos, & quantitate parvâ syrupis & mellitis junctos, præ aliis tamen laudat Salia tum volatilia, tum aliàs blanda per oleosa ampliùs obtusa, temperataque, qualia sunt Balsama sulphuris pleraque, & imprimis gratiora, ut anisatum, succinatum, Juniperinum, Terebinthinatum, &c. quæ vel per se, vel cum syrupis mellitisque juncta extollit, in quibus quoque inesse ait vim mundantem.

In Ulceribus Venereis approbat decocta sudorifera guajaci, herbarumque aromaticarum, item salivationem, cæterasque evacuationes Mercuriales laudat. Quæ Ulcera venerea etiam ablui ac mundari jubet decocto guajaci, & cæterorum aromaticorum potentium, quin tangi posse ait sale volatili liquido & cupri tincturâ imbuto. Unguentis etiam pro re natâ admiscet Mercurium tum præcipitatum, tum sublimatum ac præsertim dulcem.

In Fistulis. *Fistularum* curam peragit Sylvius sequenti modo: callum adimendum esse jubet cauterio appropriato, sive sit ferrum ignitum, sive aliud Medicamentum consumens, ex sale potissimum

mùm lixiviosо paratum, quo faciliùs stylo profunditas ejus explorari possit, dein cuniculos discindendos esse monet, ac *acidum* acre peccans temperat internis sudoriferis, ex oculis ♋. ♉nio diaphor. bezoart. miner. decoct. lign. juniperi, guajaci, sassafras. herbarum fumariæ, scabiosæ aliarumque salibus volatilibus oleosis pollentium. Externè in Fistulis magnifacit Author Balsamum de Capaiba, oleum terebinthinæ, ejusque balsamum, vel balsamum sulphuris terebinthinatum, quo & ipsas has Fistulas omnium optimè mundari ac consolidari posse non dubitat.

Cartesianorum curatu Ulcerum. §. 18. *Cartesianis* ad veram *Ulcerum* curationem impetrandam propositum est emundationem eorum omnium primò peragere, quâ obtentâ cavitatem carne student explere, & cute illam investire, ut parti læsæ debita sua sic restituatur integritas. Consistit autem illis emundatio ista Ulceris in separatione fibrarum destructarum, & succorum ex tubulis & canalibus suis diffractis & erosis effusorum & corruptorum separatione à partibus sanis, harumque præservatione, ne à prioribus similiter corrumpantur, & succi vicinii inficiantur, ubi prudenter simul advertunt, si ulterior corruptio inhiberi debet, ut particulæ illæ gladiolatæ acutæ & scindentes, quibus succi referti sunt, hebetentur, attenuentur, frangantur, mitigentur & auferantur, ne ulterius ab iis sit timendum periculum, sed ex arteriolarum extremitatibus parti læsæ succi communicentur destruentibus istis particulis valenter obsistentes, & impetum earum frangentes, ineptique ad partis nutrimentum & corroborationem liquores eliminentur. Depurationem itaque totius massæ illius, ex quâ diversi ad diversos diversarum partium usus distribuuntur succi, remediis instituunt internis tum per secessum, tum diuresin aut diaphoresin recrementa quæcumque è sanguine abolentibus, præsertim ex lignis, antimonio, & mercurio compositis, quibus subjungunt porosa alia reliquias mucronatas recipientia, & impetum earum sistentia, quorum è numero illis existunt Balsamus ♃ii, ♉ius ☉ris, magisterium ♄i, nec non oculi ♋, myrrha, album Græcum, decoctaque magni habent in pretio, quorum sequens esse potest formula.

℞. *Rad. Vincetoxic.* ℥ß.
aristol. rotund. ʒiij.
Peucedan. ʒiß.
caryophyllat. ʒiiß.
Herb. scabios.
scord.
agrimon.
veron.
card. bened aa. Mß.
summitat. cent. min. Pj.
flor. sambuc. Pß.
rasur. lign. sassafras ʒiij.
sem. fraxin. ʒij.
F. Decoctio in s.q. *aq. simpl.*
Colatur. ℔ij. *add.*
Essent. Guajac. ʒiiiß.
Tinctur. ♃ii ʒiß.
Syr. scabios. ℥iij.
M. Propinentur ægro singulis diebus manè ℥ij.

Ulcus ipsum abluunt spiritu vini crocato vel myrrhato, aut si magna adsit impuritas, decocto scordii, ♆æ, vel aquâ ♉ali, unguentaque illinunt, vel stupam aut turundam iis obductam imponunt, qualia ex terebinthinâ parantur, vitellis ovi, gummi elemi, & melle rosarum, & quæ fortiora sunt, ex resinâ pini, pice, fuligine, ærugine, alumine, sapone, præcipitato; ex compositis adhibent unguentum Apostolorum, aureum, basilicum, fuscum F. VVürtzii, emplastrum diachylon cum gummi, de gratia Dei, simulque inflammationi ulcus ambienti occurrunt unguento albo camphorato eidem illito, vel emplastro diapalmæ, cui colchotar ⊖-li immissum est, aut cataplasma apponunt, quale sequens exhibet formula.

℞. *Herb. apii,*
absinth.
scord.
rut.
Phellandr. aa. Mj.
flor. sambuc.
melilot. aa. Piß.
Fiat decoctio ex vino, & adde farin. orobi ℥ij.
M. ut F. Cataplasma.

Chylo ita in Ulceribus corrupto & inspissato, ut materiam pinguem lardo similem præsentet, etiam ab eâ Ulcera emundant resolventibus & destruentibus materiam illam inspissatam, præsertim sequenti lavamento.

℞. *Herb. scord.*
absinth.
centaur. min.
sabin.
flor. rosar. aa. Mj.
Coq. ex vino ad ℥xx.
Colatur. add.
aloës.
myrrh. aa. ʒj.
Ungu. Ægyptiac. ℥j.
M. F. Injectio.

Vermiculos in Ulceribus nidulantes atque pediculos enecant amaris & ♉alibus, aloë, myrrhâ, colocynthide, radice gentianæ, hellebori, diptamno, felle tauri, melle chelidoniæ, ex quibus tum decocta pro injectione, tum linimenta componunt. Factâ hâc ratione Ulceris commodâ emundatione, cavitatem carne implere student, removendo aut demendo reliquias chylum corrumpentes, instillantque idpropter balsamum ♁is, Peruvianum, de Capayvâ, vel remedia adhibent ex radicibus consolidæ majoris, aristolochiæ, ireos, herbis alchimilla, pyrolâ, veronicâ, nummulariâ, solidagine Saracenicâ, mastiche, myrrhâ, gummi animæ, styrace liquidâ: vel ex compositis, emplastro diapalmæ, de gratiâ Dei, stictico ♂ali *Ang. Sala*, de minio camphorato, quibus adjuvantibus si cavitas satis carne conspiciatur repleta, operam locant, ut cutis eandem debitè investiat, coërcendo subtiliores chyli particulas, ne tam facilè exhalentur, sed cum oleosis aliisque fixioribus mixtæ in superficie quiescant, & in substantiam cutaneam indurescant, quâ de causâ remedia deprædicant ex lapide calaminari, bolo, calce lotâ, minio, antimonio, tutia, lithargyrio auri & argenti, plumbo usto, cerussâ, pompholyge, mastiche, thure, terrâ ⊖-li dulci, ex quibus etiam composita exstant unguentum diapompholygos, nutritum, emplastrum de lapide calaminari, dia♄i *Mynsichti*, griseum, de

Stercore

Stercore canis *Vigonis*, oppodeltoch., *Fel. Wurtzii*, & præsertim sequens magni æstimant, quo plura Ulcera, etiam satis antiqua nôrunt feliciter fuisse curata.

℞. *Lap. calamin.* ℥iß.
min.
ceruss. aa. ʒvj.
oliban. nigr.
alb. aa. ℥ij.
mastich. ℥ß.
camphor. ʒvj.
⊖li alb. ℥ij.
cera,
colophon.
resin. aa. ℥iij.
Gumm. Galban.
terebinth.
ol. ovor aa. ℥ij.
Junip. ʒvj.
M. F. Emplastrum.

Non tantùm emplastro hoc ulcus bene mundatur, carne repletur, cute obducitur, & sic in totum consolidatur, sed hypersarcosis prohibetur, & caro superflua absumitur, quam ob causam alias adhibenda sunt alumen ustum, præcipitatus, colcothar aut oleum ⊖li, ærugo, cortices granatorum, lapis alchymiæ, aqua ☿alis, unguentum fuscum, Ægyptiacum, quibus omnibus caro illa laxior & spongiosior absumitur, & melioris durabiliorisque paratur proventus.

Fistula. In *Fistuloso* Ulcere fortiorem humorum vitiosorum exsiccationem necessariam esse præcipiunt, & calli absumtionem, ut impedimentis hisce ablatis cavitas carne expleri possit, & cura uti in aliis Ulceribus peragatur. Remedia, quibus scopum hunc obtinere sperant, parare solent ex radice chelidonii majoris, gentianæ, ari, hellebori albi, herbis apii, centaurii min. foliis sabinæ, nicotianæ, semine sinapi, raphani, nasturtii, succo, ari, chelidoniæ, apii, tithymalli, lixivio, ærugine, auripigmento, vitriolo, calce, alumine, ☿io sublimato, præcipitato rubro, aquâ ☿ali, viridi *Hartmanni*, unguento fusco aut Ægyptiaco, qualia dum adhibentur, partem simul corroborant cataplasmatis ex ruta, scordio, absinthio, Phellandrio, salviâ in vino coctis, vel emplastro de cumino, aut cerato santalino. Ex unguento fusco vel Ægyptiaco inspissato turundam parant, eamque Fistulæ insinuant, vel instillant liquorem mellis ab ☿io abstractum *Ang. Sal.* balsamum ex scoriis Reguli ♁ii, liquorem ☿ii vivi, ☿ii ~tati, oleum seu liquorem arsenici, quibus si callositas absumta sit, ulcus non aliter quàm uti superiùs jam dictum est, tractare pergunt, donec omnimodò consolidetur, nec parvi ad felicem hujusmodi obtinendam curationem sequens ducunt unguentum D. *Borrhy*, quo plures Fistulas norunt sanatas,

℞. *Plumb. Antor. Philos. calcin.* ℥iß.
☿ii viv. cum vitell. ovi agit. ʒvj.
⊖li ter rubificat. & ter lot. ab omni acrimoniâ ℥ix.
Lap. magnet. pp. ʒj.
Ungu. rosat.
Infrig. Galen. aa. ℥iij.
M. F. s. a. Unguentum.

Ad cauterium sive ipsum ferrum candens confugiunt, si prædictis remediis callositas absumi nequeat, & plures cuniculos discindunt, ut una existat cavitas, cui remedia commodiùs queant applicari, tum Ulcus benè mundatum & abstersum perfectè, sanant, & sequens propterea laudant emplastrum.

℞. *Ol. rosar.* ℥ß.
myrtillor. ℥ij.
ceruss.
lithargyr.
lap. calaminar. aa. ʒiij.
Tut. pp. ʒj.
Bol. Armen. ʒiß.
Camphor. ℈j.
cera ʒij.
M.

Nostra methodus curandi Ulcera. §. 19. Perspectâ nunc Curâ Aliorum *Pharmaceuticâ*, ordine incedamus, & cuilibet Ulcerum speciei peculiarem, & quidem ad mentem *nostram* assignabimus Curam, quam etiam postulat. Ante omnia duo in Curatione Ulcerum accuratè attendenda sunt, nimirùm restitutio, sive redintegratio vasorum ruptorum, & materiæ stagnantis & intus contentæ acrimoniæ emendatio, quæ corrigenda & edulcoranda est, & hoc aliter fieri nequit, nisi materia temperetur, h. e. in pristinum suum, quantum possibile, restituatur statum.

In Ulcerum ergò Curatione primariò ad acrimoniam salium respiciendum est. Toti itaque massæ sanguineæ priùs per universalia prospiciendum, deinde tutiùs ad externa detergentia, acidum temperantia & obstructos labiorum poros reserantia deveniendum, inter quæ laudem merentur spirituosa, & pulveres absorbentes, volatilia oleosa internè reliquis palmam præripientia, imprimis oleum balsam. Peruv. cum cineribus clavellatis rectificatum, spir. matric. cum Elix. vitæ, &c. Imprimis enim eò annitendum est, ut succi peccantes corrigantur, acresque temperentur, quod ad curationem multùm facit, hinc præprimis decoctum commendamus sequens vel simile:

℞. *Rad. liquirit.* ℥ß.
chinæ
salsaparill. aa. ℥ij.
Herb. scord.
agrimon. aa. Mj.
limat. chalyb. ℥ß. vel
pulv. ♁nii crud. ℔ß.

Coq. in aquâ communi & vino. De quo decocto æger bis vel ter de die ℥iv. bibat & quidem tepidè.

Ubi simul Scorbutus conjunctus est, antiscorbutica non negligenda sunt, ut spir. trifol. fibr. beccabung. cochlear. &c. In omnibus speciebus Ulcerum æquè conducunt diaphoretica, quæ omnem absolvunt paginam, sive sint ♁niata sive volatilia alcalica oleosa, &c. sunt formulæ:

℞. ▽ *scabios.*
fl. sambuc. aa. ℥iß.
R♁nii ☿*.* ʒj.
Ess. lignor. ʒij.
Syr. fumar. ʒvj.
M. F. Mixtura d. cochleatim, assumenda

℞. ⊖ *vol. oleos. u. d.* ʒj.
ol. bals. Peruvian. ʒj.
M. d. gutt. xv.

Laudamus inter diuretica sequens sudoriferum catholicum.

℞. ⦶ *part. 3.*
♁ *p. j.* fundantur per horam, sic primò flamma exhalat, quod nihil aliud est, quàm spirit.

 nitri,

nitri; ut verò hic aquiratur, detonatio per ♉ tubulatam fiat, ità i recipiente acquiritur ♒ ♉tri. Diaphoreticus abluatur ▽ fontan. qui destruit acidum & sudorem movet: constat spir. ex alcali & nitro. Quibus Chirurgus Hanoviensis VVedling plura inveterata aliis incurabilia Ulcera brevi feliciter curavit. Sic & Bremæ est Empiricus quidam, qui quæcunque Ulcera feliciter sanat, ceu Nobis retulit D. *Gehema*. Extollunt plures viperina, quibus solis sæpiùs Ulcera auscultant. Antimon. diaphor. bezoard. miner. optima sunt remedia, quæ constant ex alcali &, ⊕ omnia quoque salia volatilia C. C. succini, &c. in usum vocanda sunt, quæ attenuant sanguinem & succos, eosque simul temperant. Mercurialia tum internè tum externè maximè conducunt, quòd sint in Ulceribus sæpius altera Chirurgi manus, male verò usurpata Ulcera & Gangrænam excitare solent, ceu nuper in Nobili observavi, cui Empiricus artus illinivit unguento ☿li, à quâ illinitione Sphacelus totam faciem cum faucibus devoravit, ut miserè vitam cum morte commutaverit. Confer *Ephem. Germ. Decur. Ann.* 4. Quare prius succi temperentur, aliàs à ☿ omnes acidi acres interne in unam partem coagulantur, ☿ dulcis Nobis in Ulceribus magnum præstitit commodum cum theriac. vel diascord. vel conserv. rosl. singulis diebus à ℈ß. ad ʒj. exhibitus, donec salivatio sequitur. Sal ☿ nostrum egregium existit remedium tum internè, tum externè tutò usurpandum quod citò, tutò ac jucundè curat ulcera ☿ dulcem & Indi magna quantitate suis ægris cum commodo præscribere solent. Sunt, qui ordinant præcipit. rubr. ad gr. iß. c. conserv. rosar. & theriac. in Ulceribus, post usum enim ☿alium Ulcera & Fistulæ multum exsiccantur: sed multi ab his abhorrent, & fateor, constatque nostra experientia, quòd sæpe ælibus tantùm peragatur cura palliativa, & ægri facilè recidivam patiuntur, & majorem fidem adhibeo ♒matricali cum gum. guajac. vel sassafras, vel ol. balſ. Indic. &c.

Diuretica egregia in Ulceribus inveteratis remedia sunt, hinc acidulæ, potus Theæ & Capheæ, cum decocto lignorum, vel veronicæ sæpe maximum afferunt commodum, & hisce partibus, observata simul diæta exacta plures vidimus curatos & liberatos ab Ulceribus diuturnis & quidem mali moris. Hinc in Ulceribus inveteratis magnam vim habent aselli, sicut præter *Riverium* mirabilia recenset *Celeb. Boyle*, item spir. essentif. cancror. vel viperar. vel ♀, Balſ. ♁ cum ol. lign. sassafr. spir. cancror. ⊖ vol. succin. essent. chærefol. decoct. consol. med. adject. rad. chinæ. R♀, R ♉nii ♀lat. liq. terr. fol. ♀i, R asellor. spir. fragor. cynosbat, &c. Calidiora ac volatiliora remedia in Ulceribus quibuscunque optima sunt, quia succos acidos & quasi frigidos stagnatione ità factos, calefaciant, ad motum incitant ac volatilisant, sicq; resolvunt: frigidiora omnia nocent summopere, quia magis inspissant succos eosque acriores reddunt.

Purgantia angue pejus in quibuscunque Ulceribus me judice fugienda sunt, quæ tantùm ægros debilitant succosque acriores reddunt, quia succi acidi non expurgari possunt, & cum centies purgaveris, nullum tamen Ulcus sanabis, quod experientia quotidiana constat abunde. Consuetudini tamen aliquid dandum est; ubi enim seron abundant humores sequens exhiberi potest.

℞. ocul. ♋ ℈j.
resin. ℈j.
alapp. ℈ß.
☿ *dulc.* gr. vij.
M. f. pulv. pro dosi.

Eodem carbone notamus V. S. & quamvis juxta veteres & aliquot recentiores bilis in causa sit, impossibile tamen est eam V. S. eliminare, totum enim sanguinem emittas, necesse est, bilis enim omni sanguini permixta manet, vel quis statuere debet, bilem tantùm solum per V. S. evacuari posse, quod certè absurdum est statuere. Sic & fonticuli non multum utilitatis afferunt in Ulceribus sanandis, cum dulcem chylum tantum emittant & non corruptum; corrumpitur enim chylus in ipso Ulcere ab acri corrupto ichore. Fonticulum pedi Ulcere laborantis adaptatùm, parùm verò proficientem observavit mecum *Celeb. Francus P. P. Heid. Decur. Ann.* 6. *Obs.* 81. Usum tabaci plures commendant, exinde enim plures Ulceribus diuturnis laborantes restitutos fuisse legi meretur *Obs. Cl. Frommanni Decur. Ann.* 3. *Obs.* 167. Sudorifera verò egregia sunt absorbentibus mixta in quem finem in juniorum Medicorum gratiam aliquot communicamus formulas.

℞. ♉ii ♂ *cachect.* ʒß.
cinnab. nat. aurat. ppt.
pulv. vip. vel Angelic. aa. ℈j.
elæosacch. cinam. ℈ß.
M. F. pulv. in 3. dos. divid.

Vel: ℞. *diaphoret. Helm.*
⊙ *vitæ Burrhi* aa. ℈ß.
♁ ♉nii *fixat. Sylv.* gr. vj.
elæosacch. citr. ʒß.
M. F. pulv. divid. in 3. part. æq.

Vel pro pauperibus.
℞. *Flor.* ♁ ʒß.
pulv. enul. ʒiij.
viperar. ʒj.
myrrh. ℈j.
sacch. albiss. ʒß.
M. F. Pulvis.

℞. *Extract. cent. min.*
diaphoret. Helmont.
bezoard. ⊙*ris* aa. ℈j.
ol. still. sassafr. gutt. ij.
M. f. pil. 60. & dentur pro dosi 10. cum ▽ card. bened. omnia etiam ♉ta & volatilia conveniunt.

In *Curâ externâ* ad succum seu materiam effluentem intus latentem respiciendum est, *Cura externa.* num quoque materia crassa, alba & absque fœtore sit, quod Ulcus facilè curatur, & non opus est multo apparatu, sed solo unguento basilico calidè infuso, & emplastro ex eodem confecto imposito, si sanies verò circa latera Ulceris reperitur, flava vel viridis fluidaque, ad fortiora transeundum est; quo enim Ulcera sordidiora sunt, eo fortiora requirunt remedia. Sequentia ergò conducent, quibus sæpissime feliciter inveterata curavimus Ulcera, & aliquando cum Gangræna conjuncta.

℞. ▽ *calc. viv.* ℔j.
vitæ ℥iv.
M. qua mixtura eluantur Ulcera.

Dein ℞. *Spir. vin. C.* ℥iv.
oliban. pulv. ℥j.
sal. ♉ni ʒß.
alum. usti ʒvj.
M.

Ipsi

Ipsi Ulceri imponenda.
Sequens omnibus ulceribus convenit.

℞. *Nitri* ℥xij.
♁ *crud.* ℥vj.
M. f. pulv.

Calcinetur & cum aq. commun. coq. & f. lixivium applicetur cum linteis duplicatis.

℞. *Ol. hyper.* ℥ij.
℞ *galban.* ℥ß.
▽ *calc. viv.* q. s. f. l. a. per agitat. instar. nutriti. ℞ ☉ à Celeberrimo Dn. *Crugio*, Cons. & Archiatr. Brandenburgico, Amico meo Veteri communicata egregias in Vulneribus & Ulceribus navat vires. Omnia verò Medicamenta quod asterisco notandum, calidè applicanda sunt, quia calor maximè attenuat succos, hinc & sacculi reliquis emplastris arena calida repleti imponi solent. Si Ulcus nimis cavum sit, injectiones variæ fiant, ex decocto scilicet herbar. absynt. scord. hyperic. veronic. agrimon. rutæ, cui add. Elix. vitæ, ▽ Regin. Hungar. calc. viv. Camphor. ex. gr.

℞. *Herb. chelidon. major.*
absinth.
ruta,
scordii,
mentha aa Mj.
Rad. aristol. O.
caryophyllat. c. toto aa. ℥j.

Coq. in ▽ *commun. colat.* ℔ij. *add.* 🜊 ℥ij.
sacch. ♄ni ʒij.
camphor. ʒj.

M. f. Mixt. pro injectione Ulcerum, & pro re nata addi possunt ☿ præcipitat. & sublimat. Imponi possunt ∿ matricai. cum Elixir. vitæ, sacch. ♄ni & Camph. vel sequens cum plumaceolis impositum, rarò fallens, & ex succ. hyperic. plantag. fanicul. aloe, myrrh. calc. viv. 🜊 paratum. Emplast. nostrum aromaticum sequens egregii est usus.

℞. *gummi galban.* ℔ß.
sagapen.
opopanac. aa. ℥ij.
ammoniac. ℥iv.
solv. in ol. tereb. colent. add.
gumm. Elem. ℥iij.
ol. ♀ *per deliq.* ʒj.
camphor. ʒij.
myrrha ℥v.
caryophyll. ʒiij.
picis ℔j.
colophon. ℥ß.
terebinth. ℥xij.
⊖ *volat. C C.* ℥ij.
cera q. s. M.

si hisce non cedat, sequente utere.

℞. *Ung. basil.* ℥ß.
pulv. castor.
asa fœtid. myrrh. aa. ℥j.
Elixir. vita ʒij.
camphor. ℈j. *M.*

utere calidè in Ulcere.

Hæc enim omnia crassum ac viscidum succum in Ulceribus attenuant, & simul acidum fermentum ibidem latens corrigunt, emendantque, Medicamenta enim hæc ex volatilibus constant salibus, & gummosis pergratis oleosis particulis tubulos consolidantibus, quibus certè acida & salsa optimè ligantur; sic & Elix. vitæ, aliaque spirituosa, impediunt ulteriorem corruptionem succorum, qui alias de novo affluentes à fermento acido latente corrumperentur. Curatio Ulcerum nihil aliud est, quàm consolidatio seu occlusio apertorum & ruptorum vasorum, non enim semper vasa in totum sunt destructa, sed tantum in uno vel alio loco rupta.

Notandum hic, quod turundæ nec Ulceribus, nec Fistulis, quicquid etiam obgarriant Chirurgi, sint imponendæ, sed potius plumaceolæ unguento aureo vel basilico inunctæ, vel spirituosis balsamicis oleosis madefactæ imponantur, dein totum membrum Ulcere infectum linteis circumvolvatur, per eam enim ligationem pori invertuntur, ne succi corrupti ita ad partem affectam tendant. Sic in Ulcere Tibiæ debet totus pes ligari, quia succi influentes, quasi sibi certos poros formant, quo mediante tali ligamento immutantur, quod & confirmat experientiâ edoctus *Celeberrimus Muys Obs. de usu fonticulorum.* Sic quoque in exulcerationibus cum Gangræna, in obstructionibus glandularum, maximo cum fructu utimur cataplasmatibus ex herbis roborantibus, scordio nempe, absynth. marrubio, rutha, fl. sambuc. rorismar. & c. addi potest farin. fabar. sem. anis. carvi, &c. in sero lactis vel in lixiv. vel cum decocto herbarum in cataplasm. redactum, quod antequam imponatur, aspergatur spirit. vini Camph. & Theriaca. Mercurialia, imprimis sublimat. percipitat. aliaque egregia sunt in Fistulis & Ulceribus.

Sic quoque istud Ulcus, quod insequitur Gangrænam, non multum differt à curatione prædicti, quod sequitur phlegmonem, huic unguentum basilicum prædictum cum gummi elemi, oleo Guajaci, Elix. vitæ & camphor. paratum optimum erit cum plumaceolis calidè Ulceri gangrænoso impositum, & simul ordinarium emplastrum applicatum vel stypticum, vel de labdano, &c. Si vero Ulcus ad meliorem reducitur statum, commisceri possunt prædicto unguento & absorbentia vitriol. ♂ vel ocul. ♋, vel ♁ diaphor. vel antihect. Poter. Cinnab. ♃nii, Ebur. ppt. & mandib. lucii piscis, &c. Et, si Ulcus profundum & maxima adest corruptio succorum, quod ex fœtore materiæ effluentis apparet, tunc conveniunt infusiones ex rad. Angel. Imperator. Gentian. herb. absynth ruthæ, scordii, card. bened. & adject. Elix. vitæ, aloë, myrrh. camphor. ℞ ass. fœtid. Aër ante omnia ab ejusmodi Ulceribus arcendus est, incredibile enim dictu, quàm propediem materia in his Ulceribus gangrænosis corrumpi solet. Si à frigore fuerit gangrænosum Ulcus, tunc magis calidiora, ut ol. Philosoph. ℞. castor. bals. Peruv. vel bals. Chili Anglorum, aliis prædictis unguentis & mixturis addi, calidiusque applicari debent, ut & varia cataplasmata ex prædictis concinnata & calidissimè applicata. Si Ulcera fuerint mundata, ad mitiora accedendum est, & solus sæpius sufficit bals. Peruv. vel de Capaiva, vasa vero disrupta facilè consolidari vel counici possunt, modò consideremus, quòd canaliculi per succi nutritii appositionem elongentur, usque offendant alium, quo se simul uniant. *Curatio Ulceris, quod sequitur Gangrænam.*

Sic & Ulcera, quæ Anthracem excipiunt, eodem modo curantur ac prædicta, præ aliis sequens conducet in hoc Ulcere.

℞. *Elixir. propr. s. acido,*
vita aa. ℥ß.

Cura Ulcerum phagedæn. dicti.

ammoniac. ʒj.
ol. guajac. ʒß. vel ʒj.
camphor. ʒj.

In Ulceribus Phagedænis dictis conveniunt præter interna sudorifera, fortiora superiùs dicta, quæ sanguinem & succos simul temporant, decoct. liquor. vel oc. ♋. ♉ diaph. Antihect. Poter. quia temperata alcalia & non acria sunt diaphoretica, quæ hic præ aliis conducunt, & ægri in hisce affectibus semper ad sudorem disponendi sunt, in quem finem seq. vel simile cochleatim propinari potest.

℞. ▽ *fumar.*
fœnicul. aa. ℥ij.
ocul. ♋. ℈j.
sal. card. bened. ℈ß.
Elix. vita Matthiol. ʒß.
laud. opiat. gr. j.
syr. scord. ℥j.
M. D.

Vel: ℞. *Aq. card. bened.*
fumar. aa. ℥j
Essent. enul. ʒj.
C. C. *volat.* ʒß.
syr. scord. ʒß.
M.

Ad corruptionem impediendam, & obstructionem reserandam, acidumque temperandum seq. fotus applicatus apprimè conducet.

℞. *Rad. angel.*
bryon.
gentian. aa. ʒß.
Herb. cochlear.
trifol. fibr.
scordii
menth. aa. Mj.
myrrh.
aloës aa. ʒß.
Coq. in s. q. vini in vase bene clauso, colat. add.
elix. vitæ ʒß.
spir. ⊖ ✱*ci* ʒß.
M.

Varia quoque Emplastra imponantur ejusmodi Ulceribus, inprimis laudatur, quod Cartesianis adscriptum ex cerus. min. camph. lap. calamin. colophon. ol. ovor. &c. parat. quod egregium est, vel pulvis seq. inspergatur.

℞. *Croci* ♂ *is ex* ⊕ *l. pracip.* ʒiij.
lact. lunæ ʒiß.
myrrh.
aloës,
macis aa. ℈j.
caryophyll.
camphor. aa. ℥iß.
M.

Vel: ℞. *Aq. calc. viv.* ℔j.
☿ *dulc.* ʒiiß.
M.

Vel: ℞. ▽ *calc. viv.* ℔iß.
spir. theriacal. camph. ʒiv.
sacchar. ♄*ni* ℥j.
☿ *dulcis* ʒß.
M. probè.

Sic post variolas epidemicas phagedænica in tibiis cuidam exorta sunt Ulcera, quæ sat diu illusere Chirurgorum manus, & tandem insperso pulvere stercoris ovilli feliciter à Parentibus fuere sanata, prout videre est ex *Observ. 94. Decur. Eph. A. 6.*

Cura Ulcerum cum carie ossis.

Nunc ad curam Ulceris cum carie ossis conjuncti transeamus; sed cùm de carie ossis hac inferiùs ex professo tractabimus paucis hîc tantum nostrum expleamus officium. In his verò Ulceribus semper ad os respiciendum est, nisi enim prius cariem ossis sanaveris, Ulcus nunquam curabis, nam semper caro luxurians excrescit, quæ nullis remediis absumi potest, &, si absumatur, statim repullulat, hinc cultro incisorio ad os usque penetrandum est, & animo cordato id faciendum. Cùmque ab aëre talis caries sæpe producatur, ad eum prohibendum applicetur Balsam. meus nervinus ex V ⊖ volat. spir. sal. armon. & ol. macis ac caryophyll. paratus, vel divinus, quo præmissis callum absumentibus remediis, nullum præstantius in Ulceribus ac Fistulis invenies remedium: & quidem calidè balsami hi sunt admittendi, in quorum tamen defectu imponatur Ulceri Elixir. vitæ, vel aq. Regin. Hung. vel spir. matrical. & per dies aliquot relinquatur, tantùm de novo imposito plumaceolo hoc Elixir. imbuto; cave verò ne sæpius aëri exponas hujus generis Ulcus, quod dilatandum, immittendumque carioso ossi Euphorbium vel myrrh. oliban. aloe, & spongiæ combustæ lotæque tantillum in forma pulveris, subinde unguentum digestivum immittendum, & spir. vini adjungendus, ⊖ spir. & ☿, & os corruptum eximi debet: vel sequens.

℞. *Aq. Regin. Hungar.* ℥iij.
Succ. plantag. ℥ij.
euphorb. pulv. ʒij.
calchant. ʒß.
myrrh. ʒj.
aristol. O. & long. aa. ʒj.
calc. viv. ʒß.

Singulis diebus bis de hac mixtura cum plumaceolis madefactis Osse corrupto & cavo impositum, adjunctis spongiolis eodem liquore imbutis. Sunt, qui singulis quoque septimanis cauteria actualia per cannulam cariei apponunt, ut & calchant. pulverem siccum ipsumque euphorbium: Ulceris verò duris labiis digestivum applicant, vel ferrum candens admovent, sine quo vix cariem ossis curari posse plures fatentur.

Cura Ulcerum scorbuticis.

Si corruptio magna adsit, ejusmodi Ulcera elaventur cum aq. Regin. Hung. vel Elix. vitæ, addita camphor. & muria humana, vel succ. absynth. vel:

℞. *Spir. anthos.* ℥iij.
Balsam. nervin. m. d. ℥ß.
Camphor. ʒiß.
ol. cochlear. ℈j.
M.

Vel: ℞. *Elixir. vitæ* ʒij.
aq. Reg. Hung. ʒß.
spir. ⊖ ✱*ci* ʒß.
℞ *Euphorb.* ℈j.
℞ ♀ ʒß.
M.

Hisce remediis instructus Chirurgus mira præstat, ⊖ volatilia enim infringunt acidum Ulcerum æque ac ossibus inimicum.

Si unquam certè hâc in Ulceris specie diaphoretica antiscorbuticis nupta optima & egregia sunt, imprimis decoct. lignor. cù antiscorb. ex gr.

℞. *lign. sassafr. sancti* aa. ℥iij.
rad. china ʒij.
pimpinell.
trifol. fibr. aa. ʒiß.

Bacc.

Bacc. juniper. ʒiij.
Herb. tr. fol. fibr.
scord.
nasturt. aq.
cochlear. aa. Mß.
sal. ♀i,
absynth. aa. ʒß.
Infund. & coq. vel in sero lactis, vel aq. s. colat.
℥xxx. *edulc. syr. trifol. fibr.* q. s.

Interponenda sunt varia acidum absorbentia, & digestiva sæpius dicta, ex ♉ diaph. Bez. mineral. ocul. ♋ ♀ ⊕l. parat. vel bis de die æger assumat seq. spirit. in vin. Malvat. vel Gallic. à vino enim acido abstinendum est.

℞. ∽ *cochlear.*
Balf. nervin. n. d. aa. ʒij.

Vel: ℞. *R. corall. c. spir. Guajac. parat.* quæ est specifica.

Vel *Elixir. vitæ*, vel *sal. vol. oleos.* Cerevisiæ ordinariæ indatur Antimon. crud. ℔ß. vel limat. Chalybis, quod maximè mortificat acidum in Scorbuticis, quod acidum & salsum maximè prædominatur. Purgantia hic & ubivis maximè nocent, acidum enim expurgari nequit, sed volatilia & temperantia dicta adhibeantur, hæc quippe interna remedia non tantum acidum temperant, sed & attenuant succos, eosque fluidiores reddunt, & ita Ulcera à corrupto nutrimento præservant. Sic quoque acidum per externa remedia temperatur, cùm volatilia alcalia acidum destruant, & spirituosa id temperent. Spirituosa enim acida infringunt, quod videre est inter alcalia & acida commista, ubi fit effervescentia, & in effervescendo alcalia acidum obtundunt, certum enim est, quòd in succis nostris certa & proportionata quantitas acidi & alcali seu salis volatilis continetur, & acidum sæpe prævalet, ut solet in Scorbuticis; hinc spirituosa assumpta succis admissa acidum oppugnant vel impediunt, ne corpori majora mala accersat, quem effectum etiam præstant ocul. ♋. sacch. ♄ni. Sic & nostro judicio acidum volatile in Scorbuticis debet restitui, hinc & pluribus Scorbuticis acida blandiora maximè conveniunt, & sine iis vix vivere possunt, fermenta enim nostra à primordio corpori nostro infusa debent maximè conservari: atque hic sæpe maximo cum commodo utuntur externè spir. ⊖ ♀ ⊕lat.

Externè conducunt & hæc topica ex rad. bryon. trifol. fibr. herb. scord. & trifol. fibr. cochl. & ⊖ ♀i in vin. Gall. coct. & hoc eluantur Ulcera Scorbutica, si lardo similis est caro, hinc addi potest balf. nervin. spir. cochl. trifol. fibr. & Ammoniac. & imponatur Empl. superiùs dictum, vel liniment. seq. vel simile:

℞. *Ung. diapomph.*
Basil. aa. ℥j.
pulv. myrrh.
aloës aa. ʒj.
sal. ♄ni, *spir. trifol. fibr.*
ocul. ♋. aa. ʒß.

quod ungu. calidissimè Ulceribus Scorbuticis imponi debet, alias laterem lavabis.

Si dolores pertinaces adsunt & quidem nocturni, tunc reliquis remediis camphor. cum suffic. quant. admisceatur, ut & pro re nata ipsum opium, dolorum domitor. Ulcera probè mundata curari debent ordinariis remediis, ut Empl. divino. Si Ulcera verò forsan in pede vel tibia existant, conducit quoque balneum, vel fotus, ex supra dictis herbis & radicibus parata, sed simul convenienti ligaturâ instituta. Ex. gr.

℞. *lign. sanct.*
cort. Guajac. aa. ℥ij.
Rad. gentian. ℥j.
Herb. veron.
absynth.
trifol. fibr. aa. Mj.
nasturt. aquat. Mß.
♀i ⊕lat. ʒiij.

M. Coq. in aq. communi,

& cum Ulcera maligna comitem habeant utplurimùm Cachexiam scorbuticam, ad acres ergo particulas obtundendas collimandum est, ad consolidanda & exsiccanda ejusmodi Ulcera, qua de causa sequens linimentum ob vires egregias nobis *sacrum* dictum commendamus.

℞. *Terr. sigill. strig.*
⊕*li Hass.*
plumb. ust.
croc. ♂ aa. ʒß.
camph.
myrrh.
mastich.
ceruss. lot.
☿ *dulc.* aa. ℈iv.
Balf. Peruvian. ℥j.
oo. vitell. ovor. q. s.

M. F. linimentum.

In *Ulcere hypersarcotico*, seu cum carne luxuriante, eadem interna remedia ac in aliis Ulcerum speciebus conducunt, variat enim parum in cura, & quidem externâ. Si enim corruptio maxima est, possunt & absumentia fortiora applicari, & quidem seq. modo. *Cura Ulceris cum luxuriante carne.*

℞. ▽ *Regin. Hungar.* ℥j.
balf. nervin. ʒij. vel *Elix. vitæ.*
camphor. ʒß.
Mercur. sublim. gr. iij.

M.

Communiter Chirurgi utuntur in hypersarcosi alum. ust. seu ⊛. ⊕li, vel præcipit. alb. vel rubr. nobis verò magis placent aloëtica, myrrhata, ut spir. matric. vel etiam ung. Ægyptiac. inspissat. Si verò hypersarcosis contumax & magna sit, nil impedit, quo minùs cultro exscindatur, hoc enim plus efficimus, quàm mille aliis invisibilib. cultellis, puta corrosivis remediis. Si verò æger ferrum abhorreat, ad caustica transeundum est; ad hoc ergò conducet lapis infernalis, vel nostrum causticum aliquoties laudatum ex cineribus fraxini paratum, hinc escharæ digestivis impositis facilè semper separari possunt. Si dolores maximè urgeant, digestivis camphora in majore copia addi potest. Si inflammatio urgeat, antiflammatoria conveniunt, ex gr.

℞. *aq. fl. sambuc.* ℥ij.
card. bened. ℥j.
balf. nervin. n. d. ʒj.
spir. fl. sambuc. ʒiij.
camph. ʒiß.

M. D.

Si hypersarcosis jam fuerit ablata, facilè Ulcus convenientibus aromaticis remediis sanabitur, & raró ad ignem accedendum est, nisi summa necessitas urgeat, ac prædicta remedia diu frustrà adhibita fuerint, solo enim balsamo divino nostro ea curare potes. Ubi lardo simile quid apparet, calx viva vel mortua imponatur Ulceri, poly-

polychrestum enim est externum in Ulceribus aliisque, absorbet in se quæcunque acida corrosiva, & Ulceribus antiquis inspersa, absorbet sordes & fermentum Ulcerum acidum, insimul tubulos laceratos consolidat, & inter cicatrisantia optima est; sic quoque ▽ calcis vivæ, Chirurgis ▽ benedicta dicta Ulcera sanat, & nuper fœmina quædam Ulcus habuit in genu, quæ solâ hâc aquâ curata fuit felicissimè. Si ▽ hâc Ulcera abluantur linteaque imbuantur, verminosa licèt ac putrida sint, tamen curantur. Supernatat huic calci crusta albicans subpinguis, si illinatur Ulceribus malignis cancrosis, singulare quid obtinet, destruit enim fermentum Ulceris corrosivum temperando, istud est enim alcali temperatum à 🜂re.

Curatio Ulceris sordidi. Sanatio Ulceris sordidi consistit in eo, ut sanguis & succi nostri attenuentur, fluidiores ac spirituosiores, sive magis fermentescibiles reddantur, hinc conducit sæpius dictum decoctum ex lign. sant. rad. sassaparil. Enucl. c. rad. chin. pimpinel. herb. scord. ped. leon. ⊖ ♀i, & ad eundem finem obtinendum conducet internè sequens.

℞. *Aq. Regin. Hung.* ℥ß.
Balf. nerv. n. d. ʒiß.

M. assumantur gutt. 20. vel 30. in cerevis. aut vin. Hispan. & cum acidum in succis imperium exerceat, interponi potest pulv. ex ♂ diaph. chalyb. & ocul. ♋ quod satis potens est in absorbendis acidi aculeis, nec negligendus est spir. matric. tum internè ad gutt. 60. assumendus, tum externè adhibendus, cui associari potest momentum gummi guajac. vel sassafr. vel alius: sudorifera ac diuretica hîc nunquam negligenda sunt, quæ diximus superius in speciebus Ulcerum.

Inter Topica eadem, quæ jam in reliquis Ulcerum speciebus diximus, usurpari possunt, commendemus præprimis sequens vel simile linimentum calidè usurpandum.

℞. *Ung. Apost.* ℥j.
Balf. nervin. n. d. ʒß.
▽ *Regin. Hung.* ʒij.
Extr. absynt.
cent. min. aa. ℥ß.
M. F. Unguentum.

Ungu. nicotian. Vigani in Ulceribus sordidis proficuum est. Sequenti mixtura sive decocto eluantur Ulcera sordida.

℞. *Rad. calam. arom.*
gentian. aa. ℥j.
Herb. absynth.
ruthæ
scord. aa. Mj.
⊖ ♀,
ammon. aa. ʒj.
pulv. colocynt. ʒiij.
M. Coq. in vin. Gall. add.
colat. ad ℥vij. *Elix. vitæ* ℥ß.
aq. Regin. Hung. ℥j.

Omnia enim hæc salia volatilia conducunt, quare & sequenti plures curavimus feliciter.

℞. *aq. Regin. Hungar.* ℥ij.
balf. nervin. n. d. ʒiß.
Tinct. galban. ʒiij.
myrrh. ʒij.
aloës ʒj.
ol. ♀ ʒiß.
M.

Vel:

℞. *Herb. trifol. fibr.*
scord. aa. Mj.
absynt. Mß.
myrrh. aloes aa. ℥ß.
In vin. Gall. vel aq. calc. viv.
coq. ad ℔iß. *cui adde*
aq. Regin. Hung.
balf. nervin. n. d. aa. ʒij.
M.

quo calidè abluantur Ulcera, atin unguentum sequens calidè imponatur.

℞. *aq. Regin. Hung.*
myrrh.
aloës aa. ʒij.
⊖ *alcali*
ocul. ♋.
♂ *diaph.*
camph. aa. ʒj.
M.

quo Medicamento quater de die imbuantur plumaceolæ, & imponantur calidè Ulceri. Extr. absynt. scord. card. bened. egregia sunt aliis addenda. Saccharum & myrrha in Ulceribus putridis reliquis Medicamentis addi possunt. Myrrha enim Ulcera putrida verminosa & Gangrænam minantia curat. Sal fixum fuliginis, quod reperitur in ♈, resolvi potest in oleum, quod in omnibus Ulceribus mira præstat, cùm alcalicâ suâ vi destruat acidum: lixivium scoriarum reguli antimonii, egregium est mundans in Ulceribus sordidis: ol. ♀i per deliq. non contemnendum est remedium.

Dura labia scirrhosum tumorem referentia, *Cura Ulceris cum duris labiis.* ceu dictum, oriuntur ab obstructione & inde facta stagnatione succorum, è quibus omne ⊖ volat. evolavit in auras, quæ labia tum debent emolliri variis emollientibus seu resolventibus volatilibus maritatis ex Elix. vitæ, ▽ Reg. Hung. balf. nervin. n. d. spir. ⊖ ✳ei asthmat. compos. Sunt, qui causticis nituntur hunc scirrhosum tumorem tollere, inter quæ lapis infernalis notissimus est, vel sæpe Ulceri imponantur absumentia, imprimis sequens:

℞. *lap. calaminar.* ʒj.
virid. æris
alum. ust.
vitriol. alb.
⊖ *com. tost.* aa. ℈j.
ceræ,
resin. q. s. vel aa. ʒvj.
M. & f. l. a. emplastrum.

Hic & interna decocta sudorifera, in quibus totius curationis cardo vertitur, non negligenda, & diæta stricta, & etiam sudorifera observanda est; ab acido & salsis prorsus abstinendum est, imprimis verò cavendum est ab album. ov. bol. armen. aliisque repellentibus remediis, quæ omnia succos magis coagulant inspissantque, & sic ad motum & circulationem ineptos reddunt: interponenda ergò sunt liquida varia & spirituosa ac oleosa, ut ▽ Regin. Hung. balf. nervin & ☿ sublim. aliaque ☿lia, imprimis ⊖ nostrum Mercuriale hic quoque prosunt: alii seq. vel similem commendant pulverem.

℞. *ocul.* ♋ ℥ß.
Antihect. Poter. ʒj.
sang. dracon. ʒß.
præcipitat. alb. gr. vj.
myrrh. ℥iß.

M. F.

M. F. Pulv. inspergendus bis de die Ulceri Fistuloso. Rad. gentian. hujusmodi Ulceribus angustis sæpe immittitur, ut callum Ulceris Fistulosi exedat. Circa turundarum applicationem, ceu dictum, melius plumaceolæ imponuntur quam turundæ, si verò quis præjudiciis occupatus eas potiùs amet, monendus est, ut filo alliget turundas, ut tutiùs, si altiùs descenderint & promptiùs, si tenacius adhæserint, revocari possint. Nostrates hoc cavent superiori turundæ parte incisâ & explicata, ut reductâ turundâ materia priùs effluat, quàm altera & nova substituatur, suppressâ enim illâ, sinûs major dilatatio, dolor, inflammatio metuenda, quæ contigisse memorat *Scultet. armament. Chir. p. 2. Obs. 86.*

Cura Ulceris verminosi. Hoc in Ulcere verminoso & sanguis ac reliqui succi corrigendi sunt decocto lignor. & interponantur simul antihelminthica, seu amara quæcunque spirituosis juncta, ex gr.

℞. *Elix. vitæ,*
aq. Regin. Hungar. aa. ʒij.
ess. cent. minor.
℞ *tanacet.* aa. ʒß
myrrh. ʒiij.
ol. sassafr. gutt. x.
arant. gutt. vij.
M. D.

assumantur 60. & plures guttulæ in vino. Interponatur pulvis talis digestivus & resolutivus.

℞. ♀ ⊕-*l.*
♁ *diaphor.* aa. ℈ß.
myrrh. gr. j.
ocul. ♋ gr. vij.
M. D. bis in septimâ.

Sic & Mercur. dulc. cum resin. guajac. & gumm. ammoniac. qui hebdomade semel assumi posset. Pueris vel infantibus conducet decoct. chinæ, vel rad contrajervæ calidè bibendum & propinandum, & seq. mixtur.

℞. *Elix. vit.* ʒj.
balf. nervin. ℈j.
ol. sassafr. ℈ß.

Gutt. vij. usque ad 10. pro ætatis ratione exhibeantur in vino Malvat. & potui ordinario addi potest ♀ ⊕-latus.

Externè imponatur panis mellitus Norinb. cum pipere vel mel cum pipere.

Si vulnus ob negligentiam in *Ulcus Verminosum* transierit, ut vermes viventes in corpore vivo conspiciantur, quale quid dum hæc scribo, in milite observavi, qui curatus fuit spirituosis adjectis myrrh. & aloë, imprimis verò Extr. absynth. cent. card. bened. scord. quæ egregia sunt in hisce Ulceribus verminosis: ubi Ulcus cum maximâ inflammatione & pustulis reperiatur, omnia conveniunt, quæ de *Inflammatione* diximus, imprimis sequens vel simile.

℞. 🜄 *aromat. n. d.* vel
aq. Regin. Hung. ℥iv.
camphor. ʒß.
M.

Maximè enim his acidum inflammatorium Ulcus excitans temperatur & obstructio reseratur. In Ulceribus cum maximo frigore calidiora usurpanda sunt, & cùm hæc superiùs dicta sint, nolumus cramben bis coctam apponere, & toties repetendo lectori nauseam parere.

Cura Fistularum. Audiatis de *Curatione Fistularum* etiam *Nostram Crisin*, juxta methodum verò nostram instituitur curatio hæc per remedia interna sanguinem & succos nostros corrigentia, dein per remedia topica: 3. per ferrum sive cultrum.

Ea, quæ sanguinem ac succos corrigunt, sunt acidum temperantia, ac sudorifera superiùs jam dicta, v. gr. decoct. lignor. item ♁ diaphor. bezoart. miner. ocul. ♋. cryst. ppt. sive volat. ≁ C. C. sal. viperar. imprimis pulv. noster ex ♁nio & ☿ paratus: unde in specie *Felix Platerus* in Ulceribus ex lue venerea aliisque diuturnis Diaphoretica potissimam curationis partem absolvere scribit, Diætamque sudoriferam eundem in finem *Marsinus ap. Riverium commun. 4.* præscripsit. Hæc enim acres ichores & serosas superfluitates in continuum ad locum affectum fluentes eliminant, exque glandulis exprimunt. Sic quoque diuretica in Fistulis suam spondent opem, hinc potiones vulnerariæ ceu diureticæ maximo in usu sunt Germanis seq. modo præscriptæ.

℞. *Herb. heder. terr.*
fl. hyperic. aa. Mij.
Rad. Chinæ.
Gentian. aa. ℥j.
ireos Florent.
aristol. O. aa. ℥ß.
Galang. ʒiij.
alb. græc. ℥ij.
sem. anis.

Minutim concis. coq. in vin. Gall. vel Rhenan. & aqua.

In hunc etiam finem & commendantur acidulæ de ⊕-lo ♂'is, sale & alcali volatili participantes, modicè, tutius & securius conducunt thermæ seu acidulæ calidæ Embsenses aliæque, à quibus plures Fistulas observavi exsiccatas sanatasque. Loco harum & artificiales parari possunt thermæ & acidulæ. Salia volat. oleosa & quæcunque antiscorbutica egregii hic usus sunt, ≁ matric. cum gumm. sassafras & ol. Balsam. Peruvian. destill. & ad gutt. v. vel plures, in aqua convenienti assumptus, & præsertim in sequenti vel simili mixtura propinetur.

℞. *aq. flor. sambuc.*
veron.
beton. aa. ℥ij.
ocul. ♋. *pp.*
corall. rubr. pp. aa. ʒj.
⊖ *nitri fixat.*
alcali aa. ℈j.
camphor. ʒß.
spir. ⊖ ✱*ci volat.* ℈j.
Syr. trifol. fibr. ℥j.
M.

℞. ⊖ *volat. oleos. n. d.* vel *Sylv.* vel alius, dentur gutt. 15. ad 20. & plures. Mercur. dulcis etiam aliis remediis admisceri potest, vel sal viperar. &c. In Mercurialibus latet optima vis.

Inter Topica & Chirurgica præprimis commendamus ferrum seu cultrum, quo incisio instituatur, sine qua *P. de Marchettis* Fistulam ani nullam curatam vidit, sub 50. annorum praxeos suæ cursu, in omnibus enim Fistulis sinus denudandus venit, ut meliùs Chirurgus operari possit, totus ergò ductus, modò partis conditio ferat, præeunte & quasi viam monstrante specillo aut liquore quodam infuso, syringotomo instrumento hinc inde apud Auctores obvio & depicto, ab orificio ad extremum usque fundum inciditur. Aliquando verò sine specillo prævio, cerâ muni-

munitum in cuspide scalpellum, ne lædat innocuas in transitu partes, vel cultro obtusis cuspidibus, ex arte ita paratis ad fundum Fistulæ immittitur. Tota caverna ergò aperitur, quæ incisio, ut omnium citissima & momentanea quasi, ita ferè optima censetur, feliciterque in Curatione abscessus in tibia sinuosi *à Fabr. Hildan. adhibita fuit cap. 4. Obs.* 48. Curatio Chirurgica per filum olim quidem crudum & lineum, nunc sericum & infectum, ab *Hippoc.* de Fistul. memorata, & à C. *Celso* plenissimè explicata *l. 7. c.* 8. confertatur. Tertiam ex filo & syringotomo compositam operationem monstrat *Scultetus tab. 45. f. 3.* His autem omnibus irritis pro partis conditione, ad ▽ itur, successu sæpe infelici, quem nuper in desperata partis inferioris Fistula post vulnus plumbea sclopeti manuarii glande illatum, relictâ laborante observavi: ubi cùm ob venarum & nervorum majorum ramos sectio tuto institui non posset, aliis etiam Medicamentis nequicquam proficientibus, post extractam prius ex inferiori & externa femoris parte glandem, *Frater meus Joh. Frid. Dolæus*, *Chirurgus*, & à servitiis Serenis. Marchion. Brandenburgensi penicillis ex lana carpta exstructis, & ▽ sub connubio Mercur. dulc. imbutis brevi & feliciter sinus callosos curavit, nec non balsamo quodam divino Nobis dicto mira in Fistulis curandis præstat, qui paratur ex viride æris cum saliv. mixt. & cavitatibus Fistulæ applicat, cum turunda, quod remedium Callum brevi tempore absumit. Sunt, qui malè hanc aquam, nec non ☍ ⊕li suspectum reddunt, præsertim in lachrymali Fistulâ, ob metum excursus in vicinas partes, plusque solidis & crassioribus confidunt, metus hujus expertibus. Fistulâ apertâ Ulceri imponantur specilla & plumacèola, quæ labia solutæ unitatis distendant & coitionem impediant, post calli studendum ablationi est, sive Medicamentis, sive ferro, sive igne munita in ambitu parte. Caustica remedia jam sunt nota. Ferro præciditur callositas, si æger consentit levi doloris sensu: & sanguine effluente feliciter peracta operatio censetur. Novaculâ ità callum à Fistulâ incurabili removit Chirurgus apud *Borellum c. 4. Obs. 53.* post mundandum Ulcus aquis vulnerariis, decocto apii, & suprà dictis incarnandum, & ad cicatricem ducendum est. *Borellus* ubi æger sectionem admittere recusaverit, labia Fistulæ alumine usto corrosa, post ungu. ex alum. ol. nuc. cer. & cineribus formato, & ung. ex sacchar. ol. olivar. argent. viv. ad partes æqual. confecto obtentum vidit *cap. 2. Obs. 67.* Solus quoque succus plantag. & urtic. vel decoct. persicariæ, admotis simul parti affectæ foliis contusis curam absolvit. Antequam verò ad ferrum sive ignem actualem accedamus, ad quem verò meo judicio raró confugere aptum erit, facilè enim nervosæ partes & venæ sive arteriæ læduntur, tentanda ergò sunt generosa remedia, quæ sæpe callositates sanaverunt, ex. gr.

℞. *Aq. Regin.* ℥j.
 ☿ *sublimat.* ℈j.
 ℞ *galb.* ℥ß.
 Camph. ʒj.
 vitriol. alb. ʒß.
 spir. ⊖ *✱ci volat.* ℈ij.
M.

Si ignem amas, applica prius oleum terebinthinæ cum plumaceolo, & dein admove ferrum candens, quantum ferre potest æger. Ubi plures & anfractuosi sinus, ibi convenit sequens:

℞. *Unguent. Ægyptiac.* ℥ß.
 aloes ʒß.
 ☿ *dulc.* ʒj.

Coq. ad consistent. pro turundis conficiendis. Inflari etiam possunt pulveres sicci cum calamo scriptorio. *Sachsius* maximè commendat succum cancrorum, qui & nostrâ experientiâ comprobatus est in Ulceribus ad cancrum tendentibus. Seq. ergò per siphonem injectum conducet.

℞. *ligni sanct.*
 sassafras.
 rad. chin. aa. ℥ß.
 gentian.
 aristol. O.
 ireos florent. aa. ʒiij.
 Herb. nicot. Mj.
 Fl. hyperic. Mß.
 alum. crud.
 aloes.
 alb. Græci aa. ʒiij.
 aq. fortan. ℔ij. vini Rh. ℔j.

Coq. ad consumpt. Med. Colat.

℞. ℥iv.
 succi cancr. ℥ß.
 ☿ *dulc.* ʒj.
M.

Alii *quint. essent.* ♁nii, alii *liquor. fl.* 🜍 *immittunt.* Alii Empr. stictic de gratia Dei, Oppodeltoch, Saturnniaque commendant.

Si ossis caries conjuncta sit, priùs illa curanda supra dictis & infra adhuc dicendis remediis, pars enim cariosa abradenda, hocque legitimè peracto, caro laudabilis brevi iterum accrescit. Potest & tantùm ossi corrupto euphorbium inspergi per se, vel cum melle rosato permixtum, quod in squamis & ossis carie auferendis, felicissimum semper invenit etiam *Hildanus*, hinc mundificato satis Ulcere & reducta carne, pulv. præcipit. balsam. Toletanum, vel ol. Peruvian. filamentis applicuit, ut cicatrix plana & pulchior fiat. In Fistulis diuturnis crystalli stanni cum melle rosato applicati commendantur à pluribus Chirurgis.

Cæterum ♄nus tanquam quarta Chirurgiæ columna est, absorbendo acida, destruit caussam proximam omnium Ulcerum. Nuper in puella 7. annorum Fistulam in coxendice habente felici cum successu sequentem injici curavi mixturam.

℞. *Decoct. calc. viv.* ℔j.
 ☿ *sublimat.* ʒj.
 succi absynth.
 veronic.
 scordii aa. ℥iß.
M.

Spir. essentif. cancror. vel viperar. vel ☿i, Bals. 🜍 cum ☍ lign. sassafr. parata. Bals. flor. vel 🜍 ♁nii fixati egregium est sanguinis purificans. Inter sudorifera sequens laudamus.

℞. *♁nii ♂tis cachectic.* ʒß.
 cinnabar. nativ. ppt.

pulv.

pulv. viperar. aa. ℈j.
elaeosacch. cinam. ℈ß.
M. F. pulv. in 3. dos. divid.
℞. *Diaphoret. Helmont.*
aur. vitæ Burrhi ℈ß.
🜂 ♁nii *fixat. sylv.* gr. vj.
elaeosacch. citri ℈ß.
M. F. pulv. divid. in 3. part. æq.
Vel pro pauperibus:
℞. *Flor.* 🜍 ℥ß.
pulv. enul. ʒiij.
viperar. ʒj.
myrrh. ℈j.
sacch. ℥ß.
M. F. pulvis.
℞. *Extract. centaur. min.*
Diaphor. Helmont.
bezoart. ☉*aris* ℈j.
ol. still. sassafr. gutt. ij.
M. F. pil. 60. & pro dosi 10.
Externa exiccantia sunt cineres cancrorum, tabaci, fulig. omnes calces metallor. edulcoratæ, Antimon. diaphor.
℞. *Lapid. calam.* ʒiij.
litharg. pulv.
ol. olivar. aa. ℥ij.
mastich.
oliban. aa. ʒij.
M. f. l. a. Empl. confert etiam Empl. ♄ni, vel sequens:
℞. *minii* ℥ß.
ol. olivar. ℥j.
juniper.
petr.
🜍*is* aa. ʒß.
antimon. rubr. ʒj.
M. f. l. a. Emplastrum.
Fontanellæ conceduntur à *Michaële*, item Jüngken Chym. Exper. de Ulcerib.
Acidulæ & thermæ à pluribus commendantur, thermas artificiales ex ○, ⊖ & pauco 🜍 laudat Celeb. *D. Joh. Mich. Fehr. Præses Colleg. Curios. Amicus noster singularis.* Succus betulæ & pini assumi potest.
Diuretica in Fistulis, ♌ 🜔, spir. cancror. sale suo volat. essent. ⊖ vol. succin. & ejus liquor essent. chærefol. ocul. ♋ D. M. liquor. diuret. ex test. ovor. & lap. ♋. Balsam. 🜍 cuminat. juniperin. succin. pineat. & terebinth. Ex antimon. & calc. viva & ☿ cum ▽ lixivial. & applica calidè: item confert lixivium ex scoriis ♁nii, ol. ♄ni. item liq. ♁nii bals. ℥i. ol. 🜍 rubri ♄ni aa. ʒj. M. oppodeltoch *Paracelf.* bals. 🜍 saturnisat. confert etiam in cancro. In foraminulis verminosis applica seq. *Agricolæ.*
℞. *ol.* ♀*i per deliq.* q. s.
⊖*li calcinat.*
ol. olivar. q. s.
M. ad consist. linimenti.
Balsam. vulnerarius cachecticus D. *Hagendornii* egregius est, nec non Balsamus vulnerarius contra sphacelum, ne accidat hic Fistulæ.
℞. *Ol.* ♄*ni & caryophyllor.* aa. ℥ß.
Camphor. ʒij.
M.
Dein consolida cum *Ungu. Aloëpatico Birlingii.* Sequens etiam conducit liquor balsamicus ad Ulcera in Fistulis.
℞. *Terebinth. Venet.* ℔j.
Vermic. pictor. ℔ß.
mastich.
myrrh.
thur. aa. ℥j.
🜄 ℥iv.
M. F. Bals.
digerendo & destillando.
In Ulceribus verminosis commendatur à *Poterio* decoct. ♃ cum ☿ dulci paratum.
In Fistulis optimè instituuntur suffumigia ex mastiche, thur. ass. fœtid. gumm. galban. succino, &c.
Sequens magnificat *Cl. Blankardus*, Amicus noster, in sua *Chirurg.* & tribuit compositionem fœminæ cuidam Anglæ, quo remedio, ut ille ait, plures mille hominum curati fuere.
℞. *Camphor.* ℥i.
⊖*li alb.* ℥iv.
Contund. minut. & imponatur vasi lapideo, torrefiant parum, ut misceantur, uti in confectione lapidis alchymiæ fieri solet, donec rubescant, & add. bol. rubr. ℥iv. sedulò deinde custodiantur. Hujus pulveris 3. cochlear. plena M. c. ▽ pluviali ℔ij. paulisper ebulliant, tum parum agitentur. ut aq. clarescat, quâ mixturâ eluantur sæpe Fistulæ imbuanturque plumaceola. Prælaudatus Dominus *Blankardus* commendat etiam sequens:
℞. ⊖ ✱*ci* ℥iv.
Vitrioli Roman. ℥iij.
litharg. aur. ℥ß.
Camphor. ʒij.
℞. *Hujus pulv.* ℥ß.
Coq. in ▽ *pluvial. dein add.*
N. M. ℥ß.
precipitat. rubr. ʒß.
M. & instar fotus impone Ulceri Fistuloso.
Sic & Ulcera cacoëthica plura, frustra adhibitis aliis generosis remediis, cinere tabaci sanata vidit *Celeberr. Wedelius*, item inspersis pulver. terreis, mandibulis lucii piscis, imprimis Saturninis & ♂alibus, quibus remediis Ulcera Venerea antiqua & rebellia curantur quotidie.
In Ulceribus & Fistulis egregium est remedium Balsamum de Chili naturale, in Angliâ apud Dn. William Salmon, Professorem Medicinæ, usitatum & guttatim applicatum. Vide de balsami hujus viribus *Encyclopediam Nostram Medicam* in linguam Anglicam à *prædicto Celeberrimo viro William Salmone* translatam, & Londini impressam.

CAPUT III.

De Gangrana & Sphacelo.

§. I.

Cùm nullus ferè in Chirurgiam cadat ex innumeris calamitatum myriadibus atrocior affectus, imò tota in Medicina vix ullus offeratur morbus lamentabilior crudeliorque ipsa *Gangrana* & *Sphacelo*, nullus certe infensior Tyrannus est quam Sphacelus; hic enim tantâ atrocitate atque sævitia in humanum corpus sævit, ut nulla propè pars sit, quæ ipsius tyrannidi & sævitiæ se subtrahere, aut ab ejus invasione secura esse possit, imò nobis viventibus integræ partes corporis nostri immanes inter cruciatus & æstum igneum, tandem omni sensu motuque destitutæ moriuntur atque putrescunt, & ne animantis necrosis subsequatur, congruisque remediis occurratur, ab initio, à vivente reliquo corpore, crudeli manu Chirurgi, ferro & igne separantur & abscinduntur. Neque enim is adinstar aliorum morborum perfunctoriè infestat, aut ad salutem quandoque terminatur, sed ubi semel nidum suum elegit, pertinacissimè inhæret, & haud duntaxat partem illam, quam aggreditur, corrumpit mortificatque, sed citò pede progreditur, ac sæpe, nisi, ceu dictum, citissimè occurratur, totam microcosmi machinam destruit, ægrumque sine ulla salutis spe è medio tollit. Qui ergò hujus pessimi mali sævitia auxiliis generosis repelli ac coërceri possit, Tyronibus hisce pagellis breviter declaraturi sumus. Primo itaque ut benè intelligant, de quo affectu scripturi sumus, ejus nomen ante alia explicabimus. *Gangrana* igitur dicitur à γράινειν comedere, quia maximè devorat instar cancri vel lupi, hinc etiam omnes fere Interpretes. N.T. gangrænam in *Epist. D. Pauli ad Timoth. 2. c. 2. v. 17. gangranam per cancrum verterunt*, καὶ οἱ λόγοι αὐτῶν ὡς γάγγραινα ἕρπει, & sermo eorum ut cancer serpit. Omni enim Gangrænæ proprium est, quamprimùm labem communicare partibus sibi vicinis, & hoc quidem brevi. Dicitur & aliis ignis S. Antonii, ignis Persicus, Esthiomenus. Germanis vocatur der heisse Brand / meliori jure dici potest, die anfangende Ersterbung. Describi potest, quòd sit alicujus partis incipiens & imperfecta mortificatio, à pluribus causis obstruentibus oborta, hinc à nobis Gangræna incipiens mortificatio succorum nominari soler, sive principium ad perfectam corruptionem sanguinis & succorum.

Gangrana.

Sphacelus à Græco nomine σφάκελος, ἀπὸ τοῦ σφάζειν, à jugulando, enecando, dicitur, quia affectus hic partes corporis humani viventes, modò semel in iis radices egerit, enecat: ab aliis dicitur σφακελισμός, item Esthiomenos, Necrosis, Latinis autem sideratio, i.e. sideris perculsio, mortificatio, corruptio, putrefactio, plerumque tamen retento Græcorum nomine appellatur Sphacelus, Veteribus Ignis S. Antonii vel Marcelli vocatus fuit. Germanis nostris audit & impropriè der kalte Brand / meliori verò jure die vollzogene oder vollkommene Ersterbung / sive perfecta mortificatio. Sphacelus describi potest, quòd sit succorum & solidarum partium humani corporis corruptio ac mortificatio plenaria, ab obstructione tubulorum omnium orta. Sphacelus enim est mortificatio & corruptio ipsa, quæ nil aliud est, quàm secessio succorum, quòd succi ita confusè inter se commoveantur, ut nunquam iterum ad pristinam suam mixturam redigi possint; sic & textura vasorum simul est dissoluta & rupta.

Sphacelus.

§. 2. De *Subjecto* Gangrænæ ac Sphaceli disceptatur inter Medicos ac Chirurgos; sunt qui cum Galeno seu Angelo (anagramm.) Gangrænam in carnosis, Sphacelum autem in spermaticis partibus residere statuunt: alii mortificationem & corruptionem in carnosis partibus Gangrænam vel Sphacelum, in ossibus verò exesionem seu erosionem vel *cariem* vocari existimant. Sphacelum verò nostro judicio esse tam carnosarum, quàm ossearum partium corruptionem, mortificationemque, quis inficias ibit? Omnes partes corporis humani, tum internas, tum externas Gangrænâ ac Sphacelo affici posse, præter experientiam quotidianam compluribus & innumeris Practicorum observationibus patet: sic uterum, pudendûm muliebre, scrotum, brachium, à pulvere pyrio exploso, pollicem, faciem, pedem, tibiam, perinæum, anum sphacelata egomet observavi. Sic nec ab eo insontia sunt viscera, imprimis intestina, uti in dysenteria sæpius Sphacelata reperi, quo intestinorum Sphacelo Princeps quidam Hassiæ olim, eheu! defunctus est. In gingivis & labiis vidi nuper in infante 3. annor. varioloso Sphacelum. *Dodonaus* vidit puerum 6. annorum, cui Sphacelus brachia, pedes, & aures occupavit, ita ut puer mutilatis ac amissis membris perierit. Cerebrum quoque Sphacelo affectum nuper in milite observavi. Nec cor immune, sed sideratum & escharoticum in peste interempto inventum tradit *Helmont. & Th. Barthol.* Aliorum viscerum *Sphacelos* notarunt Auctores.

Pars affecta.

Et Nos hinc concludimus, omnes partes corporis, imprimis verò solidas subjectum Sphaceli esse. In Gangræna verò sæpè sanguis cum succis tantùm absque solidarum partium læsione afficitur, ceu experientia constat, quòd unico applicato remedio omnia iterum restituantur.

Sic in Gangræna ac Sphacelo non tantùm quæcunque vasa corporis nostri, sed etiam tendines & ligamenta mortificantur. Hic asterisco notandum, prout Gangræna ac Sphacelus utplurimùm membranosas carnosasque occupant partes, ità si glandulosæ attingantur, Cancer, si ossa, vocatur affectus *Caries.* Observamus autem toto die, partes illas, quæ paucis gaudent nervis, aut etiam à corde sunt remotiores, h.e. qui sufficientem accipere nequeunt sanguinis ac succorum influxum, potissimùm dicto affici malo, unde quoque inferiorem corporis humani præ superiore vulgo invadi Gangrænâ conspicimus, quia scilicet in illo reliquis partibus crassior, adeoque minùs mobilis continetur sanguis ac succus, quàm quidem in superiori, uti

uti evidentissimè ex legibus motus sequitur mechanicis.

Diagnosis. §. 3. Nunc paucis attingamus Diagnosin. Gangrænæ ex inflammatione indicium est, cùm color ab initio flavus apparet, mox ingravescente malo cum diris & immanissimis cruciatibus abit in fuscum & livescentem colorem, & simul exoriuntur pustulæ grandiores ichore loturæ carnium simili refertæ, multò autem remissior calor, dolor ac pulsus insequitur, quàm qui cum inflammatione præcessit, & quæ pars ad mortificationem tendit.

Tumor quoque, qui antea extensus est, nunc collabascere incipit, & relinquit eum attingendo foveam instar œdematis. Si à frigore oritur Gangræna, tunc adest, (qui tamen brevi mitescit,) dolor pungens, pars fit livida, & locus evadit instar glaciei frigidissimæ, reliquaque jam dicta signa quoque partim apparent; ab hydrope, ab initio dolores sunt mediocres, si verò pars ad mortificationem tendat, dolores ingravescunt, pulsus cessat, vel fit minor, parsque livescere incipit & insensibilis redditur.

Si à defectu succi nutritii affectus noster producatur, ab initio nec dolor, nec tumor, nec inflammatio adsunt, pars verò redditur frigida ac torpida, & affectus hic observatur utplurimum in externis artubus, manibus scilicet, pedibus, naribus vel auribus, & sæpe affectus hic absque dolore ad perfectam mortificationem transit.

Si à constrictione, ligaturâ fortiori affectus hic exortus fuerit, ex duritie partis, tumore, doloribus intensis & inflammatione, vesiculis aqua repletis & nigrore seu livore partis, cognoscitur, membrum fit grave & immobile, pars cum vaporibus intumescit, & ipsa cutis à carne discedit, si incidatur, nihil præter vaporem cum pauca lymphæ quantitate effluit.

Si à morsu venenatorum cum ulcere vel ab ictu, statim insequuntur febres malignæ, cum deliquiis animi, vomitibus & deliriis aliisque pestiferis morbis solennibus signis.

Signa Sphaceli. Signa verò Sphaceli Diagnostica quod concernit, cognoscitur ratione temporis incipiens Sphacelus, si caloris, ruboris, doloris, pulsionis & tensionis accidentia sunt intensiora, quam in suppurationibus esse solent: perfecti Sphaceli signa sunt, cum pars liveat aut nigrescat, tumida, mollis & cadaverosa appareat, idque sine ullo arteriarum pulsu, nec dolor adsit, nec sensus ullus, ut etiam sine sensu doloris altè scalpellum adigi possit; si enim pars ità laborans secetur, pungatur vel aduratur, ut non prorsus sentiat æger, ac simul exsucca omnia existant, Sphacelus dici potest, si verò adhuc sentit, dicitur Gangræna. Observamus etiam in Sphacelo, quòd si digitus imprimatur, non facilè decedat in profundum, nec posteà resiliat & relevetur, nec foveam relinquit. Abscedit quoque à subjacente carne cutis, & fœtidum tamque acrem emittit halitum atque ichorem, quem adstantes vix ferre valent. Febris adest maligna in summo gradu, ac in ipsa peste.

Ætiologia Gangrænæ ac Sphaceli secundum Galenicos. §. 4. Ætiologiam *Gangrænæ* ac *Sphaceli Galenici* hoc modo peragunt. Appellant Gangrænam alicujus partis ob inflammationis, qua conflictatur, magnitudinem, mortificationem non, quæ jam confirmata sit, sed quæ etiamnum fiat: nam quum jam pars emortua est, ipsis Sideratio, & Sphacelus Græcis, affectus nominatur, quem Gangrænæ terminum dicunt, hanc esse partis corruptionem in fieri dicunt, illam vero in facto esse. Corrumpi autem partem statuunt, quando calor ejus nativus exstinguitur à valida quadam intemperie, aut à nimio frigore, sive ab hyemali tempestate, sive à medicamentis nimiùm refrigerantibus; ut in summis inflammationibus. Fieri etiam dicunt à nimio calore externo, qui nativa consumpta humiditate, nativum calorem, subjecto carentem, dissipat & exstinguit; id facere ajunt summam inflammationem, & medicamenta frigida in Erysipelate, Sclopetorum, vel maximè venenatorum ictus, vulnera item ob intemperiem calidam, qua partes eliquantur & nativo suo calore destituuntur. Fieri quoque Gangrænam censent à morsu venenati animalis, à crisi, facta nempe humorum pravorum in partem aliquam translatione, ab arteriotomia & ancurismate, à marasmo, à luxationibus, vehementibus ligaturis, compressionibus, contusionibus, & pororum constipationibus, quibus secundùm eos naturalis calor suffocatur.

Sphacelum tàm mollium, quàm durarum partium mortificationem statuunt perfectam, & cum pars sensum amiserit, non ampliùs Gangrænam, sed σφάκελον appellant. Hunc affectum etiam ossibus accidere putant, quum circumsita caro vitiatos humores saniosos generans his perrigaverit illa ac putrefecerit.

§. 5. *Paracelsus* partibus *Gangrenam* inferri arguit, si à natura Narcotica stupor quidam fuerit inductus abolito sensu, & tum calor præternaturalis supervenerit, abs quo ignis hujusmodi accenditur, hinc Author Gangrænam Anodynam quandam vocat ustionem inde ortam. Itaque plures ignis Persici species constituit, nam alium comparat lignario igni, alium montano seu Æthnæo, tertium salis Nitri, alium Resinæ, &c. *Causa Gangrenæ ac Sphaceli secundum Paracelsum.*

Alibi Author etiam Persicum ignem dicit Sulphureum corpus accensum, quod ex suo transformatum est in aliud, cum omnibus speciebus sulphuris, & est calx sicca & calx viva liquida, quæ suam accensionem à liquido sale recipit. Postmodum urit, consumitque membrum penitus, uti calx cadaver aliquod. Trium priorum transformationem mortalem efficere consumptionem ait, cùm proprium & innatum in ipso calidum sit elementum occultum.

Sphacelum partibus inferri ait, quando calor ejus à salibus penitus sit absumtus, ita ut melior pars membri penitus destruatur.

§. 6. *Helmontius Gangrenam* parti alicui inferri dicit à sale quodam corrosivo, degenerante, ex lege, & à vitali Republica proscripto, abs quo ingens in parte producatur calor, eandem adurens, gangrænans, & instar gliris subinde carnes erodens. Gangræna quoque secundùm Authorem totaliter mortificat. Hinc & sæpè ejus causam deducit à spiritu vitali alcalisato; nam ad transmutationis tam peregrinæ & exoticæ (à peregrina sc. & exoticâ imagine productæ,) rabiem, quicquid est vitale in ipsamet solida partium substantia, id totum excandescente principio vitali irato, ac succenso, accenditur, variosque morbos (qui in Gangræna ac igne Persico,) parit. *Helmontium.*

Ab eodem terrefacti & in rabiem succensi

Archei initio contingere ait, nunc in stomacho, nunc in pelle, tum etiam subinde in ipsamet solida Similarium, unde lethales deducit Sphacelos, atque Escharas contingere vult pro diversitate partium, ad quas Archeus furibundus ac terrore plenus diverterit.

Causa Gangrænæ & Sphaceli secundùm Willisium. §. 7. *Willisius* opinatur, Gangrænam exoriri à cruore ob nimiam vel visciditatem vel crassitiem tardiùs circulante, & in laxiore quâdam parte stagnante, atque à succo nerveo similibus vitiis affecto in fibris, per quas fluit, restitante, sanguis enim in aliquâ parte cæspitans citò exardescit, ac ebullit, volatilioresque illius particulæ mox evehuntur, ipsumque vehementiùs commovent. Sed quum præ tenuitate sua per poros viam sibi parent, brevi evaporantur, dominiumque cedunt salinis particulis, quæ nec à spiritibus, nec à tenuioribus sulphuribus contemperatæ fluoris statum assequuntur, & acrimonia sua partis substantiam destruunt, spiritus verò animales glutinosiori crassiorive vehiculo fibras nerveas obstruenti involuti, partes, ad quas tendebant, attingere nequeunt, vel pauci tantùm ad illam perveniunt, quô fit, ut nulla vel exigua solummodo contingat solutionis contigui in parte factâ perceptio.

Sphacelo partem quandam affligi autumat Celeberrimus Author noster, quando scilicet succi extravasati visciditate aut crassitie donati tantam adepti sunt acrimoniam, prorsus dissipatis vel oppressis, aut narcosi affectis spiritibus animalibus, ut partis, in quâ resident, substantiam penitus destruant ac disperdant, absque ulla doloris sensatione, tum enim liquor ille stagnans spissior existens, & fibras nerveas comprimens, spirituum animalium sensûs uti & motûs ministrorum ad partem accessum impedit. Liquor etiam nerveus summa tum temporis pollens crassitie aut visciditate, surculorum nerveorum tubulis inhærens, viam spiritibus ex cerebro defluentibus omninò præcludit, partique omnimodum cum cerebro commercium impedit. Liquor autem accidit ex ampliatis ab humore corrodente fibrarum interstitiis, à quibus lucis radii absorbentur.

Sylvii opinio de causa Gangrænæ & Sphaceli. §. 8. *Sylvius* ab acido acri cutem ac carnem corrumpente *Gangrænam* oboriri docet, & quidem sæpe corruptionem hanc tantam esse dicit, ut pars colorem rubeum aut subpurpureum nanciscatur, talem tamen, ut ad integritatem redire possit pars affecta; quamprimùm autem cutis vel caro ad nigredinem pervenit, conclamatum esse ait, atque tanquam extremè corruptam emortuamque cutem aut carnem considerat, unde *Sphacelus* ortum suum habet.

Cartesianorum judicium de causa Gangrænæ. §. 9. *Cartesiani* ad succorum cum sanguine per tubulos partis alicujus prohibitum transfluxum, & omnimodam illorum in ea coagulationem in *Gangræna* causâ proxima constituenda confugiunt. Obstructionem enim adesse dicunt vehementiorem & contumaciorem tubulorum & canaliculorum per partem distributorum, ut ipsa illa pars nullum nanciscatur nutrimentum, vel non sufficiens, cùm per obturatos canales occlusasque arterias succi & sanguis perfluere nequeant, sed hîc in fluore suo impeditus subsistat, coaguletur & mora sua reliquo sanguini transfluxum impediat, ut hic similiter ob transitum denegatum subsistere & coagulari cogatur, unde interdum non una duntaxat pars, sed totum corpus subitaneè emoriatur. Hanc autem succorum coagulationem & vasorum obstructionem originem quandoque sumere docent à frigore externo validissimo, abs quo motui succorum obsistente lympha primùm, tum sanguis ipse à circulatione ad quietem cogatur & coagulationem, particulæ verò succorum stagnantium porosæ & angulares mucronatæ à materia subtili suscitatæ, in se invicem impetuosiùs agentes, fibras vicinas membranosas & musculosas dirumpant, discindant & partes ità destruant. A remediis nimiùm adstringentibus & frigidis tumoribus calidis sive inflammationibus importunè appositis, succorum transitum impediri & stagnationem promoveri recensent, uti à combustione, rebus erodentibus, morsu animalium venenatorum, contusione & abscissione vasa & partes diffringantur, erodantur, & destruantur, ut tubulis ità vasisque destructis vel compressis nulli ulteriùs succi ad partem devehantur, insuper succi à venenis aut salibus scorbuticis coagulati ad fluorem reddantur inepti. Defectu necessarii alimenti sanguinem etiam & succos interdum inspissari & corrumpi nôrunt, ut partibus conveniens detrahatur nutrimentum, suaque privetur vitalitate.

Quamdiu coagulatio ista succorum in vasis adhuc incipiat, & motus intestinus particularum etiamnum in succis adsit porosiorum & angularium vehementior, ut pars cum tumore valde incalescat & rubeat, subtiliores verò & volatiliores eorum particulæ avolare pergant, relictis solummodò crassioribus obstructioni inducendæ aptis, Gangrænâ partem laborare fatentur, sed consumtis tandem particulis istis lymphæ, sanguinis & liquoris nervosi volatilioribus, & succis istis totaliter coagulatis, ut circulatio in parte omnimodò prohibeatur, pars ipsa colore plumbeo aut atro obducatur, & fœtore inficiatur, ipsum *Sphacelum* adesse dicunt, necrosin sive lethalem partis extinctionem, cujus corruptio partes vicinas facilè inficiat, quandoquidem lympha in proximis vasis, & sanguis in vicinis arteriis in fluore & transitu suo impediri subsistere cogantur, qui dein succi stagnantes aliis affluentibus obicem ponant, usque dum omnes in universo corpore succi coagulentur, & mors totalis subsequatur, nisi pars emortua in tempore amputetur, & totali isti succorum coagulationi prohibendæ studiosè prospiciatur. *Sphaceli.*

Nostra sententia de causa Gangrænæ. §. 10. Enim verò *Nos* existimamus, *Gangrænam* incipientem in totali fere omnium tubulorum & pororum consistere obstructione usque adeò pertinaci, ut non ampliùs sanguis ac succi, sed subtilis saltem horum succorum vapor ad partem Gangrænosam perveniat, qui paucos illos succos ibi adhuc existentes commovet, turbat, acriores magisque corrosivos reddit, hinc fibræ nerveæ penitus abscinduntur, quo ipso pars magis obstruitur, & omni motu ac sensu destituitur, atque ob denegatam nutritionem livorem induit. Sic Gangræna sæpè ab inflammatione in corpore cacochymico vel scorbutico oborta natales suos habet, vel ab applicatis incongruis remediis astringentibus, repellentibus nempe, aut refrigerantibus & emplasticis, vel poros obstruentibus, quæ omninò circularem sanguinis cursum ac succorum impediunt, ipsos succos

cos

cos inspissant ac coagulant porosque obstruunt. Si enim inflammationibus imponuntur adstringentia, succi ab his quasi incarcerantur, ut coagulari & inspissari debeant, & cùm inde fixatæ particulæ in tenellulis vasis hæreant eosque obturent, necessariò impediunt circulationem reliquorum succorum, ut sanguinis, lymphæ & succi nervosi, è quibus dein partes emori quasi coguntur, si ipsis congruis remediis haud propediem auxilium afferatur, & exulent remedia repellentia dicta, per ista enim medicamenta imposita, v. gr. bolum cum album. ovor. pori cutis obstruuntur, ac sic particulæ heterogeneæ eliminari nequeunt, atque impeditur, ne materia cœlestis influere & obstructionem queat reserare. A frigore intensa oritur sæpe Gangræna, quoniam frigus succos facili marte coagulat, inprimis lympham & sanguinem, qui succi stagnantes sæpe totum membrum in putrefactionem ac fœtidam corruptionem præcipitant, hinc à pernionibus ex frigore obortis Gangrænam observavimus sæpissimè. Notandum hic, quòd Gangræna utplurimùm extrema artuum, ut digitos pedum vel manuum occupare solet, ceu plura novimus exempla, quia his in partibus adsunt pauca vasa sanguifera, & consequenter paucus sanguis ad calefaciendum, & pressio sanguinis hic mitior est, quàm in aliis partibus; sic & impetus sanguinis in has partes cessare incipit, & irradiatio spirituum minor est, & in partibus hisce maximæ tunc sunt obstructiones. Ab hydrope sæpissimè oritur *Gangræna* ac *Sphacelus*, à quibus præ aliis inferiores partes hydropicorum affici solent, quoniam hæ per longum temporis spatium ab abundantia aquæ fuerint distentæ, sicque compressæ, à qua compressione tubulorum, imò ab eorum excisione & corrosione facilè affectus hic oboriri solet, lympha enim in hydropicis corrosiva acrisque existit, & hoc in casu adsunt magnæ obstructiones in tubulis, pauci enim adsunt spiritus, instar fulminis aliàs influere soliti, & calor minor, quia nulla ampliùs circulatio succorum in his partibus fit: à defectu succi nutritii seu chylosi, excitatur sæpe hic noster affectus, cùm enim omnes canaliculi obturati, vel abscissi, vel nimis compressi fuerint, ut pars nullum amplius nutrimentum accipiat, non potest non fieri, quin pars ista emarcescat ac emoriatur, hinc affectus hic observatur in debilibus macris & emaciatis sæpè subjectis.

Quandoquidem affectus hic noster producitur à nimis forti ligatura in fractura ossis, vel ob aliam causam instituta, imprimis si simul parti affectæ à Balneatore alioque Empirico astringentia & repellentia, seu refrigerantia ac poros obstruentia medicamenta malè applicata fuerint, quæ sæpe in hunc finem apponere solent (ut pessimè ratiocinantur,) ne affluxus fiat humorum ad partem affectam, & hinc uti solent bolo armeno, alb. ov. & aliis frigidè applicatis obstruentibus. Rara est sequens observatio, quam Celeberrimus *VValdschmidius* noster notavit: Chirurgus quidam septuagenario major vesicatorium in tarso pedis applicuit, subsecuta est statim Gangræna, quæ in Sphacelum degeneravit, tandem turbato à pestilenti hoc acore sanguine totius, profundior accessit somnus, quem elapsis aliquot diebus ipsa mors excepit. Causa funesti hujus experimenti fuit lymphæ defectus, quæ spicula cantharidum aliàs demulcere solet; hæc autem magis sic sui juris facta fibras nervosas amputârunt, quæ in cincinnos retroactæ angustationem pororum, partium vicinarum compressionem, & succorum in tali senectute, jamdum vi corrosiva contaminatorum restagnationem crearunt. A Fractura Tibiæ in senibus facilè observatur Gangræna, quod fit à nimia ecchymosi sive compressione sive à defectu spirituum, quale quid hodie observavimus in Aulæ magistra nostra.

Affectus hic à morsu venenatorum animalium, imò canum rabidorum oboritur, ceu non ità pridem exemplum hâc in civitate contigit, ubi fœmina rustica à cane rabido fuit morsa à quo morsu Gangræna & Sphacelus illicò oboriebantur in tibia, quam licet Chirurgus serrâ amputaverat, attamen altero die ad pluresabiit, & à fermento venenatorum animalium acido, salivæ inexistenti, dentibus sanguini communicato oritur, à quo massa sanguinea corrumpitur; hinc oriuntur febres, deliquia, deliria, quæ maximam perturbationem sanguinis denotant. A dentibus quoque franguntur vasa lymphatica ac sanguinea ex quibus succi effluunt, hinc comprimuntur reliqua vasa nervea, à qua compressione spiritibus influxus denegatur, hinc affectus hi oboriri solent. A combustione Gangræna sæpe produci solet, ceu ætate decrepita in milite observavimus, cujus brachium à tormento bellico VVeisensteinii solo pulvere pyrio fuit combustum, quamvis propediem congrua adhibita fuerint remedia, nihil potuit effici, quoniam à pulveris pyrii igne, nervi, vasa sanguifera ac lymphatica omnesque tubuli fuerint corrosa, abscissa ac rupta, ut per ea planè nulli succi ampliùs ad partem, brachium nempe, fluere potuerint, hinc brachium cadaverisatum fuit, quod tandem serrâ amputatum fuit, secundò verò ab operatione die placidè defunctus est æger. Tempus enim amputationis ritè observandum est, aliàs si jam sanguis fuerit infectus, frustra institues crudelem hanc operationem.

Affectus hic etiam producitur à maximâ confusione succorum, in hac vel illa parte existentium, item à contusionibus, abscissionibus vasorum, anthracibus ceu carbunculis, præsertim à scorbuto contumaci & maligno, circa gingivas aliasque oris partes, præcipuè in infantibus, ceu nuper observavi in variolis puero defuncto, qui etiam affectus Batavorum infantibus solemnis esse solet, & ipsis dicitur der Waater-kreeft. Tandem ut ritè intelligatur, quo modo in Gangræna calor imminuatur, sequentia perpendena sunt: 1. Tubuli obstructi à tergo venientibus succis ita premuntur, ut rumpantur, quibus ruptis, succi evasantur & fermentatio nulla ampliùs in iis observatur, stagnantes enim aquæ efficiunt paludes fœtidas, hinc pars necessariò corrumpi debet, similique modo, ac videmus in plantis, quæ reservandi gratia prelo premuntur, dein chartæ agglutinantur ad illas exsiccandas pro herbario vivo, primo eas prelo subjungimus, quòd si parum premantur, colorem viridem retinent, si vero à prelo vel pondere nimis magno fortiùs premantur, & quasi lacerentur, tunc statim nigrescere solent herbæ sive frutices, quia sic succi unâ vice, & cum impetu exprimuntur.

Affectus hic quoque facilè à scorbuto produ-

citur,

citur, item in infantibus in ore sæpe oritur Sphacelus, quia in histextura vasorum est flaccidior, & eorum sanguis nimis fermentans est, sed & crassior, inprimis, quando à scorbuticis parentibus nati sunt. Sic & in ore saliva separatur, quæ si existat ex sale & acido aliisque corrosivis particulis, facilè causam huic affectui dare possunt. Quòd verò in Gangræna pars inflammata & rubore prædita in lividum transeat, ratio hæc est, quod ob obstructionem nimiam succi in partem affectam influere nequeant, hinc reliquæ particulæ confusio & inordinata commixtio inspissatorum & coagulatorum succorum itidem oritur ab instructione.

Dein ab heterogenea mixtura succorum oritur sæpe corruptio, quia facilè à corruptione reliqui succi corrumpuntur, pari modo, ac videmus, quòd pomum putridum aliud pomum sibi vicinum eodem imbuat charactere. Sanguis evasatus stagnansque colorem vel rubicundum, vel cœruleum, vel sublividum refert, prout videmus in contusione aliisque coagulationibus sanguinis, pustulæ verò, in quibus sæpe aqua subrubicunda, vel aliquando flava continetur, oriuntur ex eo, quoniam succi acres & cutis tubulos, & per consequens vasa lymphatica & minutissima vasa sanguifera perfregerint, ex quibus vasis distentis & necessariò ipsis ruptis liquor intus contentus effluere debet. Quod verò pars flaccescere incipiat, ratio est, quia spirit. animales aliique succi, imprimis ob obstructionem factam influere, & ità partes distendere nequeunt, hinc privatæ partes his liquoribus talem colorem exhibent, dolor verò & sensus pereunt, quia nervi comprimuntur non tantum, sed & rumpuntur, & per consequens spiritibus animalibus influxus denegatur, quo denegato fibræ non irritantur, sicque neque dolor, neque sensus percipi solent.

In incipiente *Sphacelo* pars redditur sublivida & frigidissima: ratio est hæc, quòd ab obstructione nervorum & denegato spirituum influxu, acidum & alcali in succis non amplius commoventur, hinc nullus motus intestinus seu fermentatio oritur, omnia enim hoc in casu comprimuntur & effringuntur. Ex hisce ergò omnibus abunde patet, partes tunc Gangræna affici, cùm ipsarum tubuli ità sunt obstructi, ut paucissimus sit sanguinis & succorum in illos influxus, aut per illos transeursus, seu circulatio. Dicimus, paucissimum in Gangræna esse influxum, ad differentiam sc. indicandam, quæ circiter illam & Sphacelum, in quo nullus planè adest sanguinis & succorum reliquorum influxus: nam in Gangræna relicti adhuc sunt tubuli quidam aperti, in quos spiritus & succi aliquatenus possunt influere, hinc quoque vita illius partis ad breve aliquod conservatur tempus, nec tàm difficilis hæc est curatu, quàm Sphacelus.

Causa Sphaceli. Sic Gangræna ac *Sphacelus* tantùm gradibus differunt, eandem enim ferè, ceu dictum, agnoscunt causam, in Sphacelo verò omnia deteriora sunt. Nostro judicio tubuli ferè omnes, in quibus circulatio succorum fit, disrupti, corrosi & fracti sunt, imò sanguis reliquique succi adeò corrupti existunt, ut nullus motus intestinus, nullaque fermentatio ampliùs inter ipsas fieri possit, imò sæpe induunt indolem ☿ ♎ti corrosivi, omnia erodentis, nil ergo nisi corruptio & mortificatio inde speranda, omnia redduntur cadaverosa, & vitæ expertia; in Gangræna verò adhuc paucissimi tubuli aperti sunt, per quos succi aliquantulum influere possunt.

Cùm verò tubuli omnes sunt disrupti, nullus succus in istis circulari potest, his enim salvis facilè fermentatio in succis his excitari potest, novi enim liquorem, qui si in membrum, brachium sc. vel demortui alicujus arteriam infundatur, partem illam reviviscere dices, prout sæpiùs in demortuis hunc effectum observavi. Sphacelum ergò gigni dicimus, quando in parte quadam adest totalis tubulorum obstructio. Videamus nunc paucis obstructonis hujus causam, crassi enim & acidi corrosivi succi, dum motum suum per partium tubulos persolvere nequeunt, ibidem hærendo obstructiones multas efficiunt, & interea ibidem continuò cum spiculis istis scindentibus partium fibras solvunt, adeoque efficiunt, ut in cincinnos veluti chordæ tensæ resiliant, unde tubuli totaliter præcludantur, majorque evadat obstructio, ex qua quoque fibrarum solutione resultat ille in Sphacelo tam hebetus sensus, ut profunda fieri possit in parte affecta incisio sive scarificatio ullo sine sensu, motus enim fibrillis partium communicatus ad sensorium commune perferri ob ipsarum fluiditatem nequit.

Remotiores causæ possunt esse res extraordinariæ plures, & inter quas referunt temperamentum, quod magni est roboris, hinc pueri, senes mulieres facilius huic affectui obnoxii sunt, quia in his spirituum reliquorumque succorum circulatio est tardior: Sic novi mulierem lactantem Sphacelo in facie laborantem infantem eodem contagio infecisse. Inter alias nos ambientes res tanquam causas primò se offert aër, qui, docente *Hippocrate*, ut mortalibus est causa vitæ, ità & morborum & sæpè mortis, inprimis aër frigidissimus multum ad hunc affectum excitandum contribuere potest, in istis enim regionibus, ubi frigus semper prædominatur intensissimum, ut Islandia, Lappia, Grönlandia, Norvegiâ, &c. plures auribus, naribus & digitis orbari asseritur: sic & nocet aër nimis calidus, novimus enim, quod decrepita æstate diebus sc. canicularibus tres vel quatuor fuerint Sphacelo afflicti & omnes mortui, quamvis membra fuerint amputata. Sic & alimenta frigida, crassa, acida, corrosiva suum symbolum addere possunt, ut & potus corruptus, aquæ paludosæ; huc referri possunt medicamenta incautiùs usurpata, vel nimis refrigerantia vulgo ita dicta seu repellentia, sic & *Tagaut. Instit. Chirurg. l. 1. c. 7.* jam dixit, Sphacelum aliquando contingere ab immoderata & inconsultè ac temerè molitâ inflammationum refrigeratione: à narcoticis & venenis citissimè Sphacelus oboritur. Motus nimius ob dissipationem spirituum animalium ansam dare potest, imprimis verò animi perturbationes fomites quoque Sphaceli esse possunt, ceu constat *Ovs. Rolfincii in Ord. & Method. Spec. l. 2. c. 105.* Nobilis vir 50. annorum territus in solitudine umbrâ corporis sui, lunaribus radiis expositi, existimans se videre spectrum, sentit levem rigorem, calorem circa scrotum, inflammatio sequitur, quam illico excipit Gangræna.

Evacuationibus & retentis etiam quandoque adscribenda culpa, ut sunt hæmorrhagiæ magnæ, hæmorrhoidum ac lochiorum mensiumque

quo

que fluxus immodicus ac retentus, sanguis enim ità retentus & stagnans ulcera ac necrosin inducere apta sunt, ut docent monumenta Medicorum: ex urinæ suppressione Sphacelum procreatum in suo filio observavit *Hildanus*. Referri ad excreta potest spurcities illa, quam Chirurgi in ulceribus putridis relinquunt, vel etiam immunditics corrosiva, quam ægroti sæpe in corporibus suis minimè curant.

Ex causarum reliquarum censu sunt, seu superius jam dictum, scorbuticum miasma, quod sæpius fomitem subministrat, item inflammatio, quam sæpius Sphacelus excipit. Ex anthrace & carbunculo Sphacelum provenisse, *Paraeus l. 11. c. 2. Observat.* dicit. In phthisi, hydrope, febribus, variolis & morbillis, passione Iliaca, à partu laborioso, à vena incautius secta, in fracturis quoque & luxationibus, ulceribus, vulneribus, item nervorum læsionibus, & aliis plurimis morbis huic affectui fores aperiri quotidie observamus. *Hildanus* in Podagrico septuagenario Gangrænam vidit. *Borellus Obs.* 82. *Cent.* 1. meminit Sphaceli & mortis subsecutæ clavum pedis resectum. Prætereà *Obs.* 7. *c.* 3. narrat, in nobili quadam matrona digitum fuisse amputatum ob Gangrænam ab aciculæ puncturâ productam. Ex fortiori constrictione fasciarum in fractis membris quotidie observatur Gangræna ac Sphacelus. *Hildanus* rectè in immoderatum usum adstringentium, quæ Practicis defensiva malè dicuntur, Sphaceli causam sæpe rejiciendam esse censet. In contusionibus non infrequenter Sphacelo partes affici, observationes abunde testantur, rationem puto hanc esse, quòd cùm sanguis vel extravasatur, & copiosiùs ad partes transmissus ob lacerationem venularum circulari sive egredi non possit, mora sua alteretur, corrumpatur, inflammationem putredinemque producat, imò ipsum Sphacelum.

In febribus materia obstruente ad exteriores & plerunque inferiores partes depulsa ibidemque stagnante, Sphacelum produci lippis & tonsoribus notum est. Exemplum hujus sistit *Tulpius Obs. Med. L.* 3. *c.* 48. nam mulieri cuidam à febre ardente impensè extorrefactæ, effudit se tanto impetu pestifer morbi humor in brachium sinistrum, ut facto initio non commissum humeri, præcipitaretur una nocte in immedicabilem Sphacelum usque ad extremos digitorum apices: Sic prope Limburgum in pago Pastorem quendam 50. annor. post febrem malignam & petechialem Sphacelo sinistræ tibiæ usque ad genu correptum fuisse observavi, qui sphacelatus pes etiam in præsentia meâ ab experto Chirurgo Limburgensi *Dn. Birkenbütel* amputatus, ægerque sanitati restitutus lignum sibi adaptavit pedem, & sic cathedram adscendit & concionatur. Plura alia restant Sphacelum facili negotio inferre valentia, quæ ex *Ephem. Germ.* aliisque auctoribus peti possunt.

Prognosis. §. 11. Commemoratis causis Gangrænæ ac Sphaceli, methodus jubet subnectere *Prognosin*, & cùm tanta sit atrocitas hujus mali & malignitas, ut nisi ocyssimè suppetiæ ferantur, pars interitura, imò mortificationis suæ contagio vicinas partes comprehensura sit, insuper Chirurgus nonnunquam desperato jam penitus malo demum vocatur, instituta exquisita Prognosi merito sibi prospiciat, ne incautè se suamque artem prostituat, est enim juxta *Celsum*, prudentis Medici, ubi gravis metus est in morbis, indicare necessariis periclitantis in difficili rem esse, ut si victa ars malo fuerit, vel ignorasse vel fefellisse non videatur, vel si mori contingat laborantem, Medicus occidisse credatur, quem sors dira peremit. Tria autem Medicus vel Chirurgus benè prædicturus considerabit tempus morbi, vires patientis & sedem affectam. Gangrænam ex quacunque causa profectam gravissimum morbum esse nemo est, qui ignorat. Sunt tamen distincti gradus, quibus aliæ mitiores & curatu faciles, aliæ perniciosiores & incurabiles existunt, ait enim *Celsus*, Gangrænam, si nondum planè obsideat & teneat partem, sed adhuc incipiat, curatu non difficillimam esse, præcipuè in corpore juvenili. Dicimus ergò recentem Gangrænam, & corruptionem superficiariam in cute & carne, haud tamen insigniter nervos, venas, tendines & solidiores partes occupantem, medelam suscipere atque curari posse, minime verò contrario modo se habentem, & in confirmatum Sphacelum degeneratam.

Partium laborantium, eorundemque dignitatis & situs respectu, Gangræna sanabilis vel immedicabilis prædicenda, sic partium internarum Gangræna, præsertim cerebri, hepatis, lienis, massæ sanguineæ, mesenterii, intestinorum, renum, &c. lethales semper sunt, externarum verò curationem admittunt; partes molles, laxæ, ut gingivæ, palatum, nares, aures, pudenda, osculum matricis vix curationem admittunt; sic & hydropicorum tibiis & scroto, quæ supervenit Gangræna difficilis curatu est, quæ tamen ab initio congruentibus applicatis remediis arceri potest, prout sæpius id præstiti, & non ità pridem in viro sexagenario sartore hujus civitatis *Prang* dicto, hydropico, quamvis Gangræna aderat, attamen remediis idoneis ab ipso Sphacelo liberabatur, qui morti jam destinatus erat.

A causis externis quæ provenit, contusione, motu, ustione, fractura, vulnere, &c. sanabilior & minùs periculosa habetur eâ, quæ ab internis proficiscitur causis sanguinem coagulantibus, sicuti & illa, quæ ex senili ætate, defectu alimenti & succi nutritii oboritur, rarò sanabilis est. Summatim, ut paucis multa dicam, Gangrænæ omnes summo cum discrimine conjunctæ sunt, maximè verò, quæ cum humorum, uti dicunt, affluxu accidunt: & hic asterisco notandum est, si pus album apparet, signum esse, quod Gangræna separanda sit, & inferiores partes affluxum succorum habeant, quia chylus inter emortuas & sanas partes effluit, & pus exhibet. Si Gangrænæ non statim occurratur, transit in Sphacelum, succi enim continuo magis magisque coagulantur, & sic mortificatio fit, in junioribus major affulget sanitatis spes, quia in his succi fluidiores sunt, in senibus frigidis verò ii facilè coagulantur.

Sphacelus terminum suum absolutus difficulter curatur, unde Paulus tantæ, inquit, est ferocitatis, ut nisi quis rupta omni mora præsentissimas tulerit suppetias, laborans particula facilè emoriatur, vicinas sedes invadat, & hominem ipsum juguler, itaque secundum Ovidii dictum, Prognosis sphaceli.

Ense

Ense rescindendum, ne pars sincera trahatur.

Sphacelus enim seu emortuum membrum nisi à sanis partibus tempestivè præcidatur, & amputetur, primùm proximas partes, dein totum corpus corrumpit putrescereque cogit, quæ sanguis perfluere nequit, sed stagnare cogitur, & hominem sub frigido sudore extinguit, illud enim, quod in Sphacelo computruerit, veneni in modum suo contactu, quod adhuc sanum & integrum est, inficit, corrumpitque, partes etiam molles, ut pudenda, os, uterum & anum, pejorem statum prænunciat. De dur tione hujus morbi nil determinare licet, modò enim brevioris termini est, & intra paucas horas vitæ finem imponit, modò longius durat & ad unum alterumque diem protenditur: imò in Beato Dn. Brey, Hanov. Præceptore ad 4. duravit septimanas Sphacelus pedis, antequam finem enecavit, tandem febre accedente extinctus est. Inter Chirurgos maxima lis adhuc hodie exsurgit, an membrum sc. sit amputandum? cùm sæpe plures sint, qui statuunt, membrum potuisse conservari idoneis remediis, & non statim ad amputationem transeundum esse: alii dicunt, si nimis tardè amputatur, ut sanguis jam fuerit corruptus, tunc amputatio non proderit, sed omnes ferè post eam moriuntur; ut ergò tempus bene attendas necesse est.

Ad salutem terminatur Sphacelus incipiens, si suppetiis à medicamentis generosis allatis omnia tolerabilia apparent, gravioraque symptomata evanescunt. Ad mortem verò tendit, neque generosissimis medicamentis & auxiliis quid efficitur, sed symptomata ingravescunt, pars nigrescit, & cadaverosum spargit fœtorem, sudor frigidus à toto promanat corpore, & jactationibus, deliriis atque insomniis ac singultu æger defatigatur, vel syncope subsequitur, tunc enim cum horrore & tremore mors horrida cito pede insequitur.

Diæta. §. 12. *Diæta* in his affectibus ità instituenda, ne illius sinister usus morbi causam gignat, & medicamentorum vim impediat. Aër itaque sit purus, temperatus, serenus, non autem fuliginosus, nebulosus, frigidus ac nimis calidus, aut aliis inquinamentis infectus, si autem talis, corrigendus erit suffumigiis ex santal. citrin. lign. juniper. aliisque aromaticis institutis. Eligantur cibi boni succi facilisque digestionis, facile in succum & sanguinem abeuntes, commendantur aviculæ, ova, jus cula caponum, gallinarum, vitentur contra omnia acida austera, salsa ac saccharata sanguinem & succos nostros facile coagulantia, corrumpentia & stagnationem obstructionemque producentia, quæ hic ceu pestis fugienda sunt. Potus sit potus Theæ vel Capheæ, vel alius calidus aromaticus, & succolata, vel cerevisia bene cocta ac herbis appropriatis correcta, vel vinum dulce Gallicum vel Hispanicum, vel aliud minus acidum. Potus exulet omnis frigidus. Hic potiùs Gallorum proverbium attendendum est: *il est sain boir, aussi chaud, que le Sang. est.*

Motus & quies, somnus & vigiliæ ut respondeant sibi invicem, summo studio annitendum, alterna enim requie quod caret, durabile non est. Quantum noceant animi pathemata in his affectibus, superiùs notavimus, ideo rationis fræno sunt coërcenda. Excretorum & etendorum ut in omnibus, ità & in his affectibus maxima habenda est ratio. Alvus sit aperta, &, si officium suum denegat, suppositorio, clysterib. Greis cum oleo amygd. dulci solicitanda. Menses quoque, hæmorrhoides & urina ut legitimè evacuentur, omni studio prospiciendum.

§. 13. *Veteres* in *Gangræna* curatione ità procedunt. Perfectè mortificatam partem celerrimè rescecant, quo loco sanæ parti appropinquat; Gangrænam verò curant sanguinem quamplurimum ex parte affectâ evacuando, quæ si fiat à magna inflammatione, poris sc. constipatis, materiam, quæ non potest discuti, illicò evacuant, factis in membro profundis scarificationibus vel sectionibus, ut etiam ipsæ venæ sanguine plenæ exonerentur, animadvertunt tamen, ne nimia fiat sanguinis evacuatio. Aliqui scarificationum loco hirudines parti gangrænatæ applicant. Post sectionem, seu scarificationem factam, partem muria calida, vel etiam aceto, vel sale, vel lixivio in quo lupini sint cocti, abluunt. Farinam ervi, aut lolii, aut fabarum cum aceto mulso: si verò vehementius adhibere velint, salem adjiciunt, aut pastillum Andronis, aut aliquem similem, ex. gr. *Galenicorum curatio Gangrænæ.*

℞. *Farinæ orobi vel fabarum, vel sem. lolii* ℔ß.
Cum s. q. oxymelitis, F. cataplasma quod apponatur.

Vel:

℞. *Mellis rosat. colat.* ℥iv.
ungu. Ægyptiac. ℥ß.
calc. viv. ʒiij.
M. & applica.

Commendant etiam *Galenici* Veteres nuces, urticam, & tithymali succum tempestivè & moderatè adhibitum; vel decoctum lupinorum amarorum affusum: quidam verò post sectionem, securitatis sectionis gratiâ, etiam cauterem adhibent, in quibus sale cum porri succo utuntur, postea autem ad crustam removendam, cataplasma ex pane, aut hordeaceâ aut triticeâ farina in aqua & oleo coctum imponunt, item capitalem siccum pulvillum cum melle applicant; tetrapharmaco etiam ac Macedonico appellato utendum esse ajunt. Probè verò separare dicunt crustas panem cum apio tritum, aut cum ocymo, aut iridem aut panacem, aut aristolochiam, aut acorum cum melle, aut thus. Aufert etiam secundùm eos crustas, Machærionis medicamentum, & Isis, melle excepta in linamentis, verùm in mollibus corporibus farina ervi sufficit cum melle.

Alii æruginis rasæ, minii, aluminis scissi singulorum æquales partes aqua tritas illinunt. Gangrænas circum scarificant imposita farina loliacea cum raphano & sale, quandoque etiam aceto, uva passa exemptis vinaceis cum cortice, addito sale & aceto multò, nucum regiarum nucleum commendant, alii myrtifolia in vino cocta trita cum melle.

Sphaceli. In Sphacelo partem mortificatam celerrimè resecandam volunt, quatenus attingit vicinam sanam, ita ut nihil prorsus putridi ac cariosi relinquatur; deinde locum inurunt, & postea sesamum cum melle, vel siccum capitale item cum melle adhibent, dein panem exterius, vel farinam hordeaceam aqua & oleo subactam imponunt, sed & iris & panacis radices & aristolochiam ac ervum applicant, iisque crustas tollunt, singula

singula cum melle miscenda esse contendunt. Item Machærionis emplastrum, & Isidem cum rosaceo & melle diluta adhibent. Ubi verò crustæ exciderint, curationem reliquis ulceribus communem adhibent.

Paracelsi cura in Gangræna. §. 14. *Paracelsus* ad Gangrænam curandam commendat Realgar sublimatum in aceto coctum addito oleo majoranæ, ut linimenti formam acquirat, item relecteria commendat medicamenta, ut sunt urtica, flammula; tum curativis eodem modo procedit, ut in ulceribus corrodentibus, approbatque emplastra ex resina abietis, visco consolidæ, pauco scammoniæ & succo chelidoniæ paratum. Gangrænam autem sal-nitrosum per solum Vitriolum resolutum curant. In curando igne hoc Persico imprimis rationem hanc tenet, quæ in exterioribus ignibus observari solet. Itaque ignem ex lignis suscitatum quàm facile affusione simplicis aquæ exstinguant homines, at ea ipsa aqua non ita in igne Persico operari vult, itaque penitus Medico introspiciendum fore ait, in aquæ essentiam, & dicit, eam nihil aliud esse, quàm alumen dulce, ex quo etiam ralumen ad restinctionem ignis Persici adhibendum: itaque quia *Sulphuris lacte* Æthnæ ignis juxta eum restinguitur, *illud ipsum* quoque ad ignem Persicum accomodari vult. Et cum Author plures species ignis Persici constituat, hac ergò ratione in exstinguendo Sulphure Microcosmi progreditur, nec ulla alia compendia ex Medicinæ fontibus excogitari vult illis ipsis exceptis, quæ de Mineralibus annotavit. Præcisionem membrorum Author maximè improbat, atque omninò cum Medicina pugnare dicit: ipse non ferrâ vel instrumento, sed subscripti emplastri usu emortuas partes ab integris separare solet.

℞. *Colofoniæ* ℔iij.
Liquor Myrrhæ ℥vj.
Ex quatuor Gummis ℔ß.
Fiat Emplastrum, quod eâ parte applicetur, quâ sanum emortuo contiguum est.

Verùm ubi os ex ustione nimiùm intumuisse constaret, non præter rationem putat ipsum ferra discindi, sed à sanis partibus sedulo cavendum & abstinendum ait. Hac ratione emortuas partes aufert, integris quandoque manentibus ossibus. Consolidationem denique per aquam salis & oppodeltoch auspicandam esse censet. Sequentem aquam sanantem sanam partem ægrâ jam remotâ, apponit.

℞. *Aq. salis ex raphano* ℥j.
Ex cuticulâ ℥iij.
Succi plantaginis digesti ℥viij.
Mixta mane & vesperi adhibenda esse jubet.

Vel:

℞. *Succi chelidoniæ,*
Aquæ Aluminis Rochi,
Jameni aa. ℥iß.
Nitri resoluti ℈ij.
M. & utere ut prius.

℞. *Olei de Frumento,*
de ovis aa. ℥iiß.
de Glandulis ℥v.
Ceræ,
Picis communis aa. ad pondus omnium.
Fiat cerotum secundum artem, adhibet pro more vulgato.

Æthneas deinceps per bituminis navalis & Camphoræ resolutæ æqua pondera curare solet.

Gangrænæ autem igni lignario respondentes ab eo Thure & Myrrhâ curantur. Sulphureæ verò ac Resinosæ per Lac Virginis ex sulphure paratum ab ipso sanantur plerumque; in usum autem omnium horum eò intendit, ut subinde nova imponantur, nec unquam pars sicca relinquatur, sed perpetuò humectetur.

Abstinendum esse ait à Medicamentis secundùm elementa compositis, à repercussivis à morbillorum unguentis, unctionibus, suffumigiis & Guajacano ligno. Ignis Persici curam duplicem dicit, unam priusquam natus sit morbus, alteram cùm jam est vigentesimus. Ad priorem curam seq. laudat.

℞. *Sperm. ranar.* ℔ß.
Caphuræ ℥iij.
Myrrhæ,
thuris aa. ℥j.

Reduc ad destillationem in Sole, donec liquefaciant. In hunc liquorem pannos intinctos superponit loco affecto, cùm siccati fuerint, rursus intingit, superponitque tamdiu, donec sedetur. Ad posteriorem curam sequens adhibet:

℞. *Terebinthinæ induratæ* ℔ij.
Oppopanacis ℔ß.
Colchotaris ℥iij.
Reduc in emplastrum.

Mel despumatum cum superioribus ingredientibus mixtum parti sectæ imponi vult.

§. 15. *Helmontius* in cujuscunque partis Gangræna Lixivialia magnificat, quæ etiam loco priùs profundè scarificato adhibenda esse suadet, utpote in quibus Gangrænæ causâ, acidum scil. omne emoriatur. Lixivium enim forte Gangrænas profundè scarificatas potenter sistere contendit, quia in lixivialibus, ceu dictum, omne acidum commoriatur necesse est. Sanguinem Talpæ in Gangræna applicatum magni pendit Author. *Helmontii medela in Gangræna & Sphacelo.*

Sphaceli curam nullam ipse agnoscit.

§. 16. *VVillisius* sanguinis crassitiem & visciditatem corrigendo, succoque nerveo subtilisando statim omnem operam impendit, volatilioribusque Diaphoreticis hunc scopum attingere conatur, iisque associat ea, quæ spirituum motum intendere, illorumque penu adaugere valent. Quod ad externa verò medicamenta pertinet, scalpello partis superficiem extemplò dissecat, & si *Gangræna* altas egerit radices, profundiùs ferrum insinuat. Deinde incisas carnes lavat Tinctura ex aloe & myrrha in spiritu vini facta, vel ungu. Ægyptiac. in spiritu vini camphorato dissoluto: partemque curat digestivo, cui aloe & myrrha admiscetur. Purgatoque ulcere corruptis istis carnibus, ejus consolidationem idoneis medicamentis accelerat. *Willisiana curatio Gangrænæ.*

In *Sphacelo* eadem, quæ in Gangræna propinat medicamenta, sed cùm in eo integra adsit mortificatio, partem sanam ab ægra separat, vel cultri ope, vel butyri Antimonii beneficio: interim topica non negligit, & inter alia laudat aquam phagædænicam, decoctum scoriarum Antimonii in aceto factum, spirit. theriac. camphorat. quæ applicantur, ut progressus ulterior impediatur. Postmodum ulcus curat suppurantibus *Sphacelis*

 bus

bus & mundificantibus, illudque tandem justa methodo ad perfectam consolidationem perducit.

Sylvii cura Gangrænæ ac Sphaceli. §. 17. *Sylvius* in *Gangrænâ* curanda tanquam optima remedia Diaphoretica laudat quæcunque, suadet quoque cataplasmata ex ruta, scordio, absynthio, floribus sambuci, semine urticæ in muriâ coctis, addito spiritu fl. sambuci, vel spiritu vini camphor. quæ omnia diligenter jubet imponere & omni modo Sphacelum præcavere. Inter Diaphoretica laudat salia volatilia, ut & oleosa sæpiùs exhibenda, sic & myrrham, olibanum, mastichem, aloen aliaque plura, imprimis ex his confectum Elixir proprietatis internè sumendum commendat. Externè verò laudat præter prædicta, aquam calcis vivæ, vel decocta herbarum aromaticarum, quo refert fotus, suffumigia, aliaque totalem corruptionem prohibentia, ut theriacalia, camphorata, aloetica, myrrhata, &c.

Cartesianorum modus curandi Gangrænam & Sphacelum. §. 18. *Cartesiani* toti in eo sunt, ut succorum & sanguinis in *Gangrana* incipiente prohibeatur ulterior coagulatio, obstructiones vasorum reserentur, & necessaria restituatur circulatio, quapropter ad ipsa statim properant sudorifera, aliaque remedia satis porosa, particulas acutas & angulares frangentia, ne vasa ulterius lædant & succorum motui obsistant, quorum remediorum sequentia communicant paradigmata.

℞. *Aq. card. bened.* ℥j.
 ∽ *Angelic.* ʒij.
 Ocul. ♋ ʒß.
 Sperm. cet. ℈ß.
 Myrrh. gr. vj.
 ⊖is C. C. *volat.* gr. iij.
 Camphor. gr. ij.
 Syr. Diascord. simpl. ℥ß.
F. *Mixturâ* una vice exhibenda.

Vel:

℞. *Aq. Hyperic.* ℥ß.
 scabios. ʒiij.
 Theriac. ʒj.
 ∽ C. C. ℈j.
 camphor. ℈ß.
 Syrup. de scord. ℥ß.
M. d. una vice.

Interdum etiam ad ipsum accedunt sublimatum præcipitatum, quem cum electuario diascordii & theriaca in forma boli præbent assumendum. Partem Gangrænâ affectam abluunt spirituosis & lixiviis, quæ remedia ut faciliùs penetrent, scarificationem ad partem usque sanam admittunt, & vel myrrham, aloen & sal ♄i, vel unguentum Ægyptiacum in spiritu vini dissolvunt, eoque partem lavant, addito interdum pro separatione partis corruptæ à sana spiritu vitrioli, 🜔is vel nitri. Laudant etiam aquam calcis vivæ & spiritum ✱ci, nec non decocta & cataplasmata ex radicibus gentianæ, valerianæ, angelicæ, aristolochiæ, herbis scordii, alliariæ, cicutæ, phellandrii, rutæ, nasturtii, cardui benedicti, salviæ, nicotianæ, foliis quercûs, lauri, floribus hyperici, sambuci, meliloti, croci, semine sinapi, dauci, cumini, nasturtii, lupini, lini, baccis lauri, nucibus juglandis, cupressi, fructu colocynthidos, sale Ammoniaco, ♀ri, sulphure, nitro, alumine, ærugine, sapone, fimo columbino, caballino, fermento cerevisiæ. Impetrata convenienti separatione partis corruptæ à sana suppurationem promovent unguento Apostolorum, aureo, vel basilico, & ulcus consueto more tractant, ut carne de novo expleatur & cute obducatur.

A *Sphacelo* partem totaliter corruptam penitus solent amputare vel carnem corruptam cultro exscindere, ferroque candente ustionem instituunt, ne partes vicinæ corrumpantur.

Cura Pharmaceutica ac Chirurgica nostra in Gangrana. §. 19. Ut jam me andiatis paululum vestras mihi præbeatis aures & oculos rogo, qui in curatione *Gangrana* eò collimo, ut ante omnia obstructio tubulorum tollatur, & stagnantibus succis liberior concedatur transitus & motus progressivus, in quem finem exhibere soleo varia Diaphoretica, absorbentia, spirituosa, balsamica, oleosa, salia volatilia quæcunque & simul aromatica facta, hinc prodeunt Tinct. bezoard. vel:

℞. *Elix. propr.*
 Tinct. myrrh. aa. ʒj.
M. D. bis de die assumantur 20. gutt.

Vel:

℞. *Elect. Diascord.* ℥j.
 confect. alkerm. ʒj.
 pulv. cord. pret. ℈j.
 c. Syr. scord.
F. *Elect.* Singulis horis exhibeatur quantum cuspide cultri capi potest. Theriaca sæpe sufficit, si nil aliud ad manus sit. In Gangræna ab inflammatione, & in ipsa applicatis remediis contrariis frigidis ac repellentibus eò respiciendum est, ut ista medicamenta priùs abjiciantur. Dein rationis oculo examinandus status partis gangrænosæ, in qua sæpe succi coagulati & stagnantes sale suo volatili, spiritibus destituti sunt, qui qua data porta avolant, sanguis cum reliquis succis non amplius circulantibus stagnat, perverseque mixtus est, salia acida ac corrosiva, cùm ad partem læsam sibi imperium rapiunt, canaliculos ferè omnes disrumpunt, & sic fores effringunt reliquis obstructis relictis: ad quas aperiendas, vitam iis cum reliquis partibus reparandam, & succos corruptos stagnantesque fluidiores volatilioresque reddendos, sudorifera ex superius dictis, diascord. theriac. spirit. C. C. vol. ocul. ♋ parata, aliaque acidum imprimis temperantia remedia conducunt. Sequens mixtura cochleatim assumatur.

℞. ▽ *Card. bened.*
 meliss. aa. ℥j.
 ther. C. ℥ß.
 ∽ *rosar.* ʒß.
 C. C. ℈j.
 Syr. cinam. ℥ß.
M. D.

Exhibeas patienti per vices Elixir. vitæ ℥j. cum portione salis volatilis C. C. quam dosin singulis diebus assumat necesse est, aliàs laudabilis effectus non sequi solet. Spiritus matrical. cum Elixir. vitæ maritatus, & ad gutt. 20. sæpius de die assumtus excellens erit remedium. Statim verò externè applicetur linteis duplicatis calidè spiritus matricalis *Dn. Blancard.* qui seq. est.

℞. *Mastich.*
 Myrrh.
 Oliban.

Succin.

Succin. aa. ℥ij.
spirit. vini rect. f. ℔ij.
F. l. a. destillatio.

Nos verò statim accedimus ad sequens excellens remedium, quod raro me fefellit: vel instituenda statim ablutio sequenti:

℞. 🜅 *vin. Camph.*
🜄 *calc. viv. p. aq.*
camphor. ʒiij.
M. & calidè applic.

℞. *Rad. vincetox.*
ireos.
aristoloch. O. &c.

Superimposito cataplasmate ex mic. panis albi inveterati ℔ij. herb. scordii, absynth. aa. Mij. Vini Gallic. q. s. coq. ad formam cataplasmatis. Vel imponatur seq. cataplasma ad Gangrænam nobis solenne.

℞. *Rad. Aristol.* utriusque
hirundin.
scorzoner.
angelic. aa. ℥ß.
Herb. scord.
rutæ recent.
absynth. aa. Miß.
prunell.
beton.
majoran.
origan. aa. Mj.
summ. rub. vulgar.
fl. sambuc.
chamom. aa. Mß.
sem. lupinor.
cumin.
anis. aa. ℥j.
Bacc. lauri,
Juniper. aa. ℥iij.
myrrh.
aloës aa. ℥v.
sal. ♀.
⊖ ✱*ci* aa. ℥ij.
N. M.
caryophyll. aa. ℥iß.

quæ species vel cum linteo duplic. in formam catapl. redact. applicentur, vel quod melius, extrahatur cum 🜅 ♀. essentia, vel destilletur spirit. in quo dein myrrh. & aloes ad consistent. cataplasm. solvatur, addatur & spirit. matrical. q. pl. spiritus hic ad usum reservari debet: ingredientia supra dicta stent infusa per horam unam vel alteram, dein coqu. addita portione panis biscocti & partis Caplicæ, vel farinæ fabarum tostar. Aromaticæ species in fine priùs addi debent, ne spirituosæ & efficaces particulæ inter coquendum in auram abeant, prima vice huic cataplasmati addere poteris Elix. vitæ ℥j. in quo camphor. ʒj. soluta fuit. Secundâ vice addas adhuc Tinct. castorei ℥ß. aliâ vice Tinct. allæ fœtidæ, quarta vice spirit. sal ✱ci ℥ß. & pro re natâ species mutare poteris, & singulis 6. horis rursus applicari debent. Vel:

℞. *Lixiv. fortiss. spir. vini* aa. ℔iß.
Herb. rutæ salviæ,
scordii, absynth. aa. Mß.
Rad. aristoloch. utriusque aa. ℥j.
⊖ ✱*ci* ℥ij. *coq. ad tertias*
dein add. myrrh. aloes aa. ℥ß.
🜄 *vitæ* ℥iß.
M. f. l. a. catapl.

Omnia hæc remedia juvant, quatenus constant salibus volatilibus oleosis & spirituosis, quæ omnia reviviscere faciunt, spiritus ac liquores nostros, & non duntaxat particulæ stagnantes ac ad corruptionem tendentes hisce fluidiores redduntur, sed & ipsi succi ad regularem mixturam disponuntur; hinc immediatè sequitur, quod obstructiones reserentur, & sanguis in vicinas partes ejusque succi recipiantur circulationem, spiritusque etiam animales iterum influere incipiunt, & vasa iterum coarctantur, & propellunt inclusos succos mediante pulsu ad partes quascunque, & sic partem salvam sospitemque reddunt: vita ergo hujus partis gangrænosæ iterum cum aliis partibus communis redditur, h. e. canaliculi iterum restituuntur, & succi iterum per hos circulantur, uti in statu sano, & in hoc consistit quod vivere dicimus. Si verò jam pars gangrænosa fuerit sphacelata, ad separationem sanæ partis à mortua species prædictæ iterum accipiantur, & ex iis paretur cataplasma adjectis gummatibus vel Tinct. ex iis paratis.

De scarificatione partis gangrænosæ ac sphacelatæ hodie inter Medicos etiam Neotericos controvertitur, ob sanguinem attrahendum. Veteres dicunt ad resolutas partes, in quibus hac ratione sanguinis motus & vigor restituitur, & vel lancetta vel novacula in parte inflammata & tumefacta per ipsius longitudinem & latitudinem, *Botallus de Vulnerib. Sclopet. c. 21.* hoc remedio plures se liberasse fatetur, & nullum aliud præstantius neque tutius, si tempore usurpetur, inveniri addit: sed *Celeberr. Overcamp.* aliique rem attentius examinarunt inveneruntque, quod pars jam sufficienter sit scarificata per minutissimos cultellos intus latentes, per quos textura partium laceratur, dein viæ, per quas medicamenta penetrare debent satis apertæ sunt, & non opus esset majores efficere: magis ergo juxta ipsos noxiæ sunt scarificationes, quia vasa lacerant, includunt discinduntque, ex quibus sanguis & succi evasantur & coagulantur, sicque magis ad putredinem ansam dant: addunt quod aër externus sanguinem magis corrumpit ac coagulat, quia ipsum jam aperte aggrediatur, quod non potuerit efficere, cum sanguis vasis suis inclusus fuerit. Experientia quoque constat, si frustum carnis recentis incidatur sæpius illud citiùs putrescere, quàm si non fuerit facta incisio. Contra *Celeberrimus Broen de duplici bile Veterum p. 173.* ait: Verùm me hercle alia plane ratio est inter scissionem illam internam ab acidis particulis, & externam per cultellum incisorium: illa enim malum auget, hæc verò mitigat, non quidem per se, sed per conseq. Primò enim sanguis sanus & floridus in partem affectam effluens, quatenus per poros suos transmittit materiam æthercam valde peregrinam, ab illa, quæ poros partis gangrænosæ vel sphacelosæ perfluit, fermentum illud acidum ibidem hærens commodè valet infringere. Secundò mediante illa incisione aditus conceditur liberior medicamentis applicandis, & sic curatio evadit brevior, quemadmodum hoc felicissimè non ita pridem est expertus Amstelodami, ubi vocatus fuit ad curandum puellum quendam bien nalem, cujus scrotum sphacelo planè erat occupatum. Instituta circa vesperã scarificatione ad levẽ usque sanguinis eruptionem; adhibito uno lavamento ex 🜅 theriacal. & cataplasm. idoneo

parato ex philandr. scordio, absynth. aloë & myrrh. animadvertit ipse matutino tempore insequentis diei jam factam fuisse separationem carnis putridæ à viva, ortum fuisse boni & laudabilis puris proventum, sive ut loquuntur digestionem, & sic porro adhibitis adhibendis brevi temporis spatio integrè ab eodem est restitutus. Multum ergo inquit prælaudatus Author, ad brevem curationem gangrænæ ac instantis sphaceli contribuit debitè instituta scarificatio, alias enim facilimè proserpit ulterius malum, & tandem pervenit, uti vulgus loquitur, ad cor, h. e. fermentum illud gangrænosum reliquas inficit & corrodit partes fluidas & solidiores circumjacentes, hæ iterum alias, & sic porro pergitur donec tota M. S. hoc fermento est imbutus, unde tandem prorsus coagulatur, in motu suo sistitur, & sic homo mori cogitur. Nec est, ait, quod quispiam aëris accessionem metuat in scarificatione, eo forsan ductus exemplo, quod carnes concisæ facilius in aëre corrumpantur quam solidæ, tempus enim non requiritur tam diuturnum, ut noxii aliquid ab aëre possit adferri, inprimis cùm egregium interea ad usum revocetur lavamentum sale & oleo volat. turgidum, sed ut has lites non nostras faciamus, dicamus, quid de scarificatione sentiamus, nempe eam non modò non noxiam, sed aliquando etiam utilem esse, cùm remedia topica eo meliùs in vasa & tubulos penetrent, & succos in iisdem coagulatos resolvant, potestque Medicus inde colligere, num sensus aliquis supersit, aliàs non valde juvat.

In malo contumaciori spirituosa, ut sunt Elix. vitæ, Tinct. castor. assæ fœtid. cum camphor. majori quantitate usurpanda sunt, imprimis spirit. ⊖ *ci in bene clauso vitro calefactus calidissime applicetur, & cataplasma iterum imponatur calide, & omni bihorio repetatur. ▽ calcis vivæ, ▽ benedicta Chirurgor. dicta per se vel cum spirit. vini camphorato mixta in gangræna & incipiente sphacelo egregium est remedium: paratur item ex ▽ calc. viv. aqua phagedænica Gallis Chirurgis solennis, ex hac enim cum ☿ dulc. & 🜄 paratur lixivium scoriar. ♁nii in locis gangrænâ affectis egregium est, ▽ pomor. destillata contra gangrænam magni momenti est. Urina humana & stercus vaccinum ob sal volatile, quod possident, in rusticis aliisque plebejis summum remedium est.

Si Gangræna producitur, ceu diximus, ab externo frigore à quo succi nostri quasi congelati, & in coagulum abeunt, & quidem à defectu subtilis materiæ illos perfluentis, cùm nempe in aere non sufficiens materia subtilis adfuerit, ad succos fluidiores servandos, hinc stagnant obstructionesque pariunt. Ex hoc fundamento omnia phænomena explicari possunt, ad curam ergo hic transeundum. Non ergo membrum refrigeratum illico igni admovendum est ad congelationem tollendam & membrum calefaciendum; ratio hæc est, quod repentina irradiatio ignis particulas volatiles restantes penitus expellat, unde maxima confusio & textura partium plane tolleretur, quod experientia constat, cum id videamus in pomis congelatis, quæ si igni admoveantur, statim putrescunt: sic quoque observamus quotidie in nobismet, quando digiti nostri à frigore immobiles facti, si statim igni admoventur, inde est ac si mille aciculis pungantur, sensum præbent. Congelata ergò membra prius aquâ frigidâ niveâ fricentur, vel cum ipsa nive: hoc aliis Paradoxum erit, sed si ritè rem perpendamus, ratio id nobis persuadebit, cum cura tantùm hoc modo inchoetur, sed non perficiatur, sensim enim ac sensim coagulati succi debent resolvi, & ad pristinam mixtionem redigi, & hoc optime perficitur ope △ frigidæ vel nivis frictione; ratio est, quia per partem congelatam aquæ impositam plus materiæ subtilis perfluit, quam per congelatas, & nimis strictè compressas particulas, per quam materiam subtilem particulæ iterum fluidiores redduntur, quæ in parte affecta fixæ fuerant; frictio quoque cum nive capropter juvat, quoniam ipsis in manibus nostris liquescit, & hinc amicabilis fit resolutio particularum congelatarum; adde & quòd commotione ista reliquos quoque succos stagnantes ad motum incitat postmodum succi inspissati calore fortiori dissolvendi sunt, in quem finem conducet seq. vel simile balneum, aut ex iisdem paratus fotus.

℞. *Rad. angelic. galang.* aa. ℥ß.
rapar. bryon. aa. ℨij.
Herb. ruta scord. rorismar.
absynth. nicot. aa. Mij.
Semin. cumin. urtic.
erucæ aa. ℥j.
piper. long. ℨvj.
⊖ *ci, ⊖ ♀ aa. ℥iß.

Coq. in part. 1. vin. Gallic. & 2. part. urinæ, & bene coct. adde 🜄 optim. ℥vj. & membrum congelatum calide immittatur, & dein fricetur seq. vel simili linimento.

℞. *Spir. vini camphor.* ℥ij.
Balf. nervin. n. d. ℥ß.
Ol. Guajac. Juniper.
Terebinth.
Philosophor.
Tinct. ass. fœtid. aa. ℨj.
Spirit. cochlear. ℥iß.
M.

Vel oleo 🜄 Lulliano simili fricentur partes gelu induratæ. Si verò pars tendat ad sphacelum, imponatur cataplasma nostrum superius dictum, & procedatur eodem modo ac superius recensuimus: in hoc præter externa & interna interponenda sunt, præsertim sudorifera, quæ omnem implent paginam; detur etiam cum vino ℨß. spir. C. C. volat. vel sal ejusdem, vel:

℞. *Vin. Gallic. vel Rhenan. dulc.* ℥ij.
Elix. vitæ ℨij.
M.

A nimis calidis remediis aliquando ægri Gangræna affecti malè se habent, hinc Author sum, ut semper calidissima remedia aqueis temperentur, ut sunt ▽ ♃, aq. fl. sambuci &c. his enim succi à frigore quasi congelati, à spirituosis & volatilibus oleosis salibus pedetentim resolvuntur, & iterum fluidiores redduntur. Imo internis remediis semper adjungendus spirit. matrical. qui hisce in affectib. egregium remedium, quod nostra experientia constat; detur enim per se, v. gr.

℞. ~ *matrical.* ℥ß.
Balf. nervin. n. d. ℨiß.
M. d. 30. usque ad 60. gutt.

Si malum hoc fuerit productum ab hydrope, cum partes diu à succis evasatis & stagnantibus

bus fuerint distentæ, hinc omnis textura partium perdita ac disrupta à corrosivis istis & fermentantibus succis, qui instar lupi esurientis omnia corrodunt devorantque, succi quoque in hydropicorum toto corpore existentes corrupti sunt, & privati omnibus spiritibus, hinc circulatio debilis est, & febris lethalis simul coincidit: ad curam ergo properandum, quæ non multum differt à priori jam dicta, & sæpe magno cum effectu seq. remedio usi sumus.

℞. ▽ *calc. viv.* ℔j.
spir. vin. campb. ℔ß.
Balf. nervin. n. d. ℥j.
Elix. vitæ ℥iv.
M.

applicetur calidè cum linteis, Seq. non contemnendi usus erit in Gangræna ab hydrope producta.

℞. *Rad. angel. bryon.*
allior. aa. ℥iij.
Muriæ limon. ℥viij.
⊖ ☿ ℥ß.
Extr. absynth. spir. matr. Blank.
Aloes myrrh. campb.

M. l. a. & applica calidè cum cannabi vel lino, postmodum applicari potest seq. vel simile cataplasma ex herb. menth. absynth. pulv. scord. bacc. juniper. sambuc. sem. sinap. fœnic. bardan. ⊖ ☿ nitri, ✱ci, quarum species in urina & fœcibus vini coqui possunt. Cui decocto dein addatur farin. lupin. vel fabar. ad consistent. cataplasm. quod calidè, quantum ferri potest, applicetur, & simul supra hoc cataplasma sacculum arena calidissima repletum impone, quo enim pars calidior servatur, eo melius, & si his malum non cedit addi possunt penetrantia remedia & in majori quantitate, Elix. sc. vitæ, vel spirit. ⊖ ✱ci, vel balf. nervin. ad ℥ij. &c.

Cura Gangrænæ à defect. succi nutritii. Gangræna ista quæ à defectu succi nutritii oritur, cum quasi ipsa pars vitâ privetur à nutrimenti plenario defectu vix curatio superest, sed ne ægros planè deseras sequens vel similis fotus præscribi potest.

℞. *Herb. scord. rutæ, salviæ,*
majoran. aa. M iv.
cochlear. M v.
Rad. consol. major. ℥vj.
Sem. card. bened. erucæ aa. ℥vj.
Baccar. juniper. lauri aa. ℥v.
▽ *calc.* ℔ß.

Coq. in ℔ß. urinæ fœtidæ & lixivio, & quater de die foveatur pars, simulque fricetur cum ol. terebinth. Guajac. succin. Tinctur. ass. fœtid. spirit. lumbric. balf. nervin. spirit. cochlear. oleo ejusd. quæ omnia succos inspissatos congrumatosque attenuant: in rusticis aliisque, quibus inopia est, stercus bubul. calidissimè sæpe applicetur, cui cataplasmati & add. herb. aromatic. salv. malv. sabin. sem. bardan. eruc. bacc. juniper. & cum urina fœtida parari potest cataplasma calidissimè sæpius de die imponendum, & ditioribus addi possunt myrrh. aloes in Elix. vit. vel spirit. matrical. solut.

Vel:

℞. *Spir. vin.*
Ol. terebinth. aa. ℥v.
∾ ⊖ ✱*ci* ℥iß.
M.

In hoc casu nec interna remedia negligenda sunt ad succos crassios fluidiores reddendos, in quem finem Patiens decoctum ex rad. chin. salsaparil. galang. zedoar. macis, croc. herb. cochlear. nasturt. sem. anis. ⊖ ☿ ✱ci in vin. Gallic. decoct. & pro libitu bis vel ter de die æger tres assumat uncias, & interponat. spir. cephal. nostr. vel aliud sal. volatil. oleos. ad 30. & plures gutt. assumend. vel Elix. vit. ʒij. sic & oleum cochl. ad gutt. 3. in vino Hispanico assumptum egregiam navabit operam, medicamenta enim hæc resolvunt sanguinem, & succos temperant acidos, circulationem promovent volatilisant, & quasi resuscitant; in succis enim alicujus hominis sani ℔j. salis volat. reperitur, 1½. ℔. olei, & 6. ℔. spiritus, reliquum erit phlegma.

Malum hoc utplurimùm infantes infestat, quorum dentes sæpe omnes excidunt, gingivæ fœtent, os maxilla corruptum corrosivumque conspicitur, febris adest continua, facies pallida, œdematosa ac humida, lingua sæpe multis foraminibus pertusa, qui infantes auxilium petunt, tristi ergo affectui ut ocyssimè occuratur necesse est, hinc eluantur partes infectæ cum spirit. vini camphor. ℥vj. balf. nervin. ℥j. M. vel quod fortius est seq. *Cura Gangrænæ à scorbuto productæ.*

℞. *Muriæ limon.* ℥ij.
∀ *aromatic.* ℥iß.
Spir. ⊖ *dulc.* ℈j.
balf. nervin. ℥ß.
Elixir. vitæ ℥iß.
☿ ⊖ *lat.* ʒj.
Camphor. ℈ij.
Extract. centaur. min. ℥iß.
⊖ *vola*. *oleof.* ʒß.
Myrrh. ʒj
Ol. cochlear. ʒß.
M.

quâ mixturâ sæpius abluantur partes infectæ & corruptæ; est remedium, quod te rarò fallet, & experientia nostra sæpissimè comprobatum est. Hæc omnia remedia ad principia magni Cartesii, Philosophi, correspondent; quæ ratio ergò est, quòd multi Philosophiam hanc docentes relegantur? In promptu causa est, quia veritatis ac pacis amatores sunt, juxta enim Tacitum: *Non minus periculum ex fama magna, quam ex mala.* Deo veraci & æternæ Veritati nostram commendemus rem, qui Veritatem tandem in apricum ducet, per lapsum enim Adami hanc amisimus, & nemini nisi cui ipse Deus revelavit cognita est. In Te speravi, Domine, & non confundar in æternum. Veritas premitur, non verò opprimitur. Futuro seculo omnes principiis his Neotericorum imbutos videbis, & post finem Veritas de die in diem exsurget. Sed sufficiant hæc. Nos ad *Curam* mali nostri porro Nos accingamus. Si ergo hoc in malo observatur macula cœrulea & nigra, statim superius mixtura descripta calidissimè & sæpissimè applicetur & reiteretur, postmodum imponi potest cataplasma jam sæpius descriptum ex ruta rec. absynth. salv. cariophyll. N. M. myrrh. aloe spir. vin. aromat. farin. fabar. q. s. pro cataplasm. si durities partium fuerit, addi potest cataplasmati Tinct. gumm. ammon, castor. ass. fœtid. & spirit. cochlear. ol. caryophyllor. vel macis parum addit. Hoc enim in malo semper antiscorbutica admiscenda sunt, ut ex. gr. spir. cochl. tr. fol. fibr. nasturt. beccabung. &c. Internè conducunt varia antiscorbutica in Encyclop. Med. nostra Cap. de scorbut. præscripta, imprimis sequens ad 20. & plu-

& plures gutt. in vino Hispanico assumendum.

℞. *Elixir. vitæ* ℨij.
spirit. trifol. fibr.
cochlear. aa. ℨj.
Balsam. nervin. n. d. ℈ij.
M. D. usui.

Hujus remedii ope mucus acidus in primis viis latens attenuatur temperaturque, ac ipse sanguis reliquique succi edulcorantur, interponatur decoct. lignor. supra descript. adjectis herbis aromaticis cochlear. beccabung. trifol. fibr. rorismar. bacc. juniper. ⊖ ♀ ✱ei in vin. Gall. decoct.

Si malum fuerit à combustione vehementiori, tunc cura non multum differt à priori & seq. simile conducet cataplasma hoc in casu:

℞. *Herb. scord. salv. origan.* aa. Mj.
Baccar. lauri juniperi aa. ℥j.
Cepar. allii, macis, caryophyll. aa. ℥ß.
Myrrh. aloes, balsam. nervin. spir. matric. spir. cepar. Gumm. galban. ung. Basilic. ⊖ ♀. ⊖ ✱*ci c. lixivio.*
F. l. a. catapl.

Vel:

℞. *Decoct. calc. viv.* ℥iß.
spirit. vin. camph. ℥ß.
Balsam. nervin. ℨiij.
Mell. ros. ℨij.
M.

Quod si Gangræna fuerit à morsu vel ictu venenatorum animalium, tunc imprimis conveniunt sudorifera, quia stagnantes succi attenuant & fluidiores reddunt, acidumque corrumpens simul temperant emendantque: in eum finem præscribi potest seq. vel similis mixtura à cochl. uno ad duo singulis horis propinanda, donec sudor sequatur.

℞. ▽ *fumar.* ℥iv.
theriacal. ℨj.
Balsam. nervin. ℨiß.
Spirit. ⊖ *C. C. volat.* ℨß.
Camphor. gr. vj.
Diascord. Sylv. ℨiß.
M. S. Mixtura.

Et assumat æger decoct. lignor. superius descriptum, vel dentur Theriacalia, Diascord. bezoartica, aliaque quæ in febribus malignis ac peste usitalia sunt, omnia enim ea, & hic juvamen præstant. Calidissimè externè applicetur parti affectæ cataplasma superius descriptum ex herb. rutæ, scord. cum aloë, myrrh. camph. theriac. ol. n. m. &c. cum urin. & vin. Gall. f. catapl. Si Gangræna inveterata sit, nullisque auscultari velit remediis, calx viva c. ☿ dulc. & ∽ vini. calido linteis duplicatis applicetur, & sæpius de die renovetur prægressa partis scarificatione, ut humores exire & medicamenta intimius penetrare queant. Hic etiam proderit ipsa theriaca vel Diascord. in spiritu matricali dissolutum & tepidè applicatum: ▽ camph. theriacal. ▽ calc. viv. &c. & hic in usum vocanda sunt. Vel lixiv. ex nitro alcalisat. parat. quo nuper quendam curavi.

Si Gangræna natales suos accepit à contusione quadam vehementiori, hinc cura non differt ab alia, uti & illa, quæ fit à forti ligatura, quæ statim solvenda, sed tamen cum hac cautela, ut tantum fiat laxior, ne uno impetu ruant sanguis & succi in partem affectam, & ipsam nimis extendant, sed relaxetur ligatura sensim ac sensim, dein cataplasmata aromatica & reliqua spirituosa sæpius jam dicta imponantur: pulvis quoque ex cortic. quercus (gorbulos) coquatur cum vino, & imponatur calide. Emplastra hic ut in aliis speciebus Gangrænæ haud conveniunt, quia poros magis obstruunt, & medicamenta calide apponi semper debent, si nimia adsuevit putredo, tunc pulveres exsiccantes ex aloë, myrrha, C. C. inspergi possunt. Si verò Gangræna fuerit oborta in fractura tibiæ aut brachii, tunc priùs Gangrænæ obviam eundum est, quam fracturæ; hinc conducent cataplasm. ex ∽tu vin. camph. & ▽ ♃. Alii laudant liq. ♄ni cum ✝ &c. parat.

De cura Sphaceli jam solliciti sumus, sed quorsum hæc, dicat aliquis? Sphacelus siquidem est morbus incurabilis, & pars, quam occupavit, jam reddita est mortua, & ad primum suum elementum redacta, neque unquam in vitam restitui poterit, Deus T. O. M. solus hæc efficere potest, hinc ergo tantùm eò annitendum est, ut pars corrupta eschara & emortua benè à sana separetur, ne pars sincera trahatur: si ergo Gangræna à neglectis optimis & generosis remediis migraverit in Sphacelum, isque plane perfectus fuerit, fortiori vi tractandus est, & quia, quamcunque etiam partem invaserit, brevi hominem trucidat, ultimum remedium ad manus sumendum est, parsque emortua citò, tutò tamen rescecanda: optandum esset, quod nunquam in usum esset trahenda operatio hæc, sed persuasus sum, quod mille ac mille homines ob defectum generosorum mediorum superius recensitorum neglecti talem torturam pati coguntur, superius enim recensitis remediis certo certius avertes hoc malum, in casu verò, ubi nimis sero vocaris ad patientem, vel si à causa nimis violenta fere omnes dilacerati fuerint canales, ut succis omnis transitus denegatus sit, ad exstirpationem transeundum est. Consultius enim esse cum Celso existimamus anceps auxilium experiri in re gravi, quam nullum. Unicum enim servandi corporis remedium restat, membrum videlicet emortuum & corruptum à sano rescindere ac exstirpare. Crudelem siquidem Medicum necessitas facit, nam crudele malum, crudeli remedio expugnandum. Nihil interest an tutum præsidium sit quod est unicum; satius est anceps remedium experiri, quam nullum: melior est dubia spes, quam desperata salus: satius est motum alicujus partis perire, quam totum hominem: nec illa dura videtur curatio, cujus est salutaris effectus. Quamvis verò Auctores circa modos amputationis inter se valde discrepent, atque in iis enarrandis prolixi esse possemus, malumus tamen, ut in omnibus sic & hic brevitati studere, & rem paucis tradere. Commodior modus nobis videtur esse sequens, quem feliciter cessisse sæpe vidimus, sc. antequam incisio fiat, implorato ante omnia Divino auxilio, patiens volatilibus & spirituosis corroborandus est, quæ vulgo cordialia vocantur, quæ Me judice cordialia omnia ea sunt medicamenta, quæ morbi causam attingunt; & omnia quæ ad hoc opus requiruntur instrumenta & alia necessaria in promptu sint,

Cura Sphaceli.

fint, ut citò absque votis suis respondeat institutum. Dein detineatur Patiens vel imponatur in scamnum conveniens, vel & sellæ imponi potest æger. Chirurgus si ex. gr. pedem sphacelatum altiori scamno firmiter fasciis alligaverit, trahat cutem, musculos & carnem sursum versus sanas partes, ut sc. operatione peractâ ossi denudato iterum obduci possint, sicque arctissimè vinculo valido hæc constringat, partim ad doloris imminutionem, partim ad hæmorrhagiam inhibendam. Peractâ hâc ligaturâ in sanâ parte tres digitos latum, quem modum ego cum Hildano, & aliis longe præfero, qui in parte demortua, fit ob rationes ab *Hildano* aliisque sufficientissimè adductas, carnem usque ad os scalpello aliquantulum falcato circumcirca inscindat, ita ut periostium quoque benè perscissum sit, quod postmodum in illo loco cui serra imponi debet, abradendum, caroque musculorum in parte non amovenda, ne obstaculo sit, hinc serram huic rei aptatam, qualem *Hildanus* describit, ossi imponat, sicque illud citò tutò, agilique cum dexteritate tribus vel quinque tractibus detruncet. Quod tamen nunquam factum vidi, sed ad minimum decem tractibu hoc factum fuisse notavi, nihil enim interest, quot tractibus id fiat, modò æger leniter tractetur, nam per nimium motum plura mala obvenire possunt, ut citiùs ægri moriantur. Facta sectione & post solutionem vinculi sunt, qui cauterium actuale aliquando crudele, sed non contemnendum remedium admovent, alii hanc adustionem damnant, & tantùm imponunt stuppam cannabinam albo ovor. madefactam, & pulvere styptico seu sola calce viva inspersam, vel solo liquore styptico imbutum linteum imponunt, & vesica bubula obtegunt, & dein deligetur, sicque deligatum per duos tresve dies detineatur, his ablatis ligaturis, sique indurata & adglutinata sunt, prius emollitis, eschara ut decidat opera detur, eà delapsâ, vel filo vulneris os latis suturis constringendum, vel per emplastr. cutis attrahenda, fasciis ulcus involvendum diligenter, ne aët conglutinationem impediat & corruptionem ac nigredinem ossi inducat: atque sic pergendum est usque ad plenariam ægri recuperatam sanitatem.

Quamvis autem melius esset, si, quod *Thom. Fienus lib. Chirurg.* 11. *cap.* 4. monet, partem non semper in fine sanæ proxime apud ægrum, sed quandoque remotè ab ea ambutare liceret, ex.gr. si Sphacelus sit in pede, etiamsi totum crus sit sanum & posset salvari, tamen prope genu amputaretur, quia præterquam, quod non tantus metus sit relicti miasmatis gangrænosi, cum sæpe clam ipsam medullam ossium inficit, nihil quoque juvat ægrum ipsum crus longum habere, nulli quippe usui ipsi est, sed magno impedimento: obtemperandum tamen in hisce ægris & adstantibus esse censemus. In brachio quidem res longe aliter se habet, & ipsius semper tantum relinquendum est, quantum possibile, ut immidiatè ferrea manus ei applicari possit. Plura de hujusmodi amputationis operatione vide apud *Hildanum*, aliosque *Chirurgos celebres*.

Sed hic Asterisco notandum, quod ubi in parte aliqua fuerit Sphacelus, prius caro mortua exscindatur, & eò respiciendum, num membrum servari possit, & hoc in casu cauteriis utendum est, ad ambulationem, uti Chirurgi loquuntur, impediendam. Si verò pes vel manus resecanda est, operatio fit cum (Meissel/) digitus resecatur cum forcipe, mit einer Kneip-Zangen/ vel cum prædicto ferro.

CAPUT IV.

De Combustione seu Ambustione.

§. I.

Verum equidem est, infinitas ignem nobis præbere utilitates de totâ ferè nostrâ vitâ. Imò hoc universum consistit in calore, illoque conservatur, totque insuper utilibus succurrit remediis, ut vix dentur meliora. Ast cum omnia sano perpenduntur sensu, nescimus, an Prometheo debeamus gratias, aut illi culpam attribuamus, cùm velut è pyxide *Pandoræ* (sit venia fabulæ:) infinita inde etiam prodierint mala, tot tormenta, tot cruciatus, ac sæpè remedia ipso morbo, ipsaque morte crudeliora, id quod de *Combustione* videre est, ut taceam tot in Macrocosmo effectus satis funestos. Valeant igitur phantastici Persarum ritus. Valeant Empedocles, aliique Pythagorei Vivicomburio immortalitatem acquirentes. Valeat Agesilaus Themistoclis Frater ejusque Constantia, Mardonium Regis Persarum Satrapen pro Rege interimens atque errantem dextram comburens. Nos neque minimam corporis nostri partem comburendam trademus, sed potiùs curabimus, quomodo ignis crudelitatem effugere, aut mitigare queamus. Nobis enim hic est sermo de ignis particulis corpori nostro inflictis, quomodo damnum infligat, & quomodo istud curandum sit, quem affectum Medici ac Chirurgi Combustionem, vel Ambustionem, vel Ustionem dicunt, Germanis eine Verbrennung/ Brandt. *Combustio.*

Affectus hic est adeò simplex, ut nullâ indigeat descriptione, sed cùm malâ consuetudine receptum sit, dare & in minimis descriptionem & definitionem, in gratiam vulgi hanc apponere lubet. Combustio est solutio continui in solidis partibus quibuscunque, cum inflammatione, vesiculis excitatis, doloreque à particulis igneis pungentibus pyramidalibus, vel extra applicatis, vel introrsum sumptis, facta. *Ejus Descriptio.*

§. 2. *Subjectum* Combustionis sunt vel partes externæ variis injuriis expositæ, quod toto observamus die; sic non ità pridem totum corpus (quoad externam superficiem,) infantis 3. annorum incidentis in ahenum aqua calidissimâ refertum ità combustum fuit, ut iterum feliciter curatus fuerit. Omnes ergò nervi, tendines, membranæ, fibræ, arteriæ, venæ, ligamenta, caro, ossa, omnesque canaliculi comburi possunt. Sic quoque internæ partes ab hac *Pars affecta.*

hac combustione haud immunes sunt, quando sc. particulæ igneæ altiùs & profundiùs in viscera tendant, facilè ea comburere ac crispare possunt, quod etiam fieri potest ab aqua forti, spir. vini rectificatissimo, aliisque caussticis acidis stygiisque aquis ignem seu igneas acerrimasque particulas contingentibus. Totum ergò corpus potest, ceu dictum, hîc affici, ut & omnes Tubuli; quò enim partes subtiliores, eò faciliores comburuntur. Nullam partem in corpore nostro offendere potui, quæ minùs Combustioni obnoxia est, quàm lingua, quia cera sigillata liquefacta & cum flamma ipsi imposita ei nullum affert damnum.

Differentiæ. *Differentiam* Ambustionis quod attinet, differt Ambustio ratione partium internarum vel externarum, & ratione caussarum; est enim vel ab igne, fulmine, ferro candente, titione, aqua fervente, vel spirit. vini, aqua forti, oleo fervente, vel pulvere pyrio. Ratione symptômatum, alia graviora, alia leviora inducit: ratione magnitudinis, alia enim penetrat cutim, alia musculos, alia nervos, arterias, venas & ipsa ossa: alia Ambustio pustulas excitat, alia non, alia cutim exsiccat, elevatque, alia non idem præstat.

Diagnosis. §. 2. Variant *Signa Combustionis* pro ratione caussarum, symptomatum ac graduum Combustionis. Primi gradûs signa sunt cutis rubedo, dolor acerbus pungitivus, locus quoque combustus aliquomodo intumescit: imò à relatione ægri nobis facilè innotescit, & non opus est plurimis signis, sed iis utimur, si nobis de profunditate Combustionis non constet; notitia ergò caussæ nobis hîc plura manifestabit. Si ignita corpora fortassè non satis propè admota, aut non satis fervida, aut consistentiæ levioris fuerint, tunc non profunda potest produci Combustio, quam excitant utplurimùm aqua fervens, pulvis pyrius accensus, scintilla ignis, linum, stuppa, stramenque accensa.

Secundi gradûs signa sunt atrociora, si nempe materia corpus tangat diutiùs, satisque crassa ac tenax sit, ut oleum, vernix, sevum, aliaque resinosa, unde etiam statim pars inflatur, rubescit, dolet, & in momento pustulæ elevantur, ægerque conqueritur de nimia cutis tensione, quia hæc corpora ob particulas ramosiores ignem diutiùs includunt, atque servant, pluresque abscindunt tubulos, unde etiam gravior oboritur Combustio.

Tertii gradûs signa dicuntur, si cuti res ignita adhæreat, statimque pustulæ producantur, subjecta cutis nigrescet, sensusque nullus ampliùs adsit, cuncta existunt exsiccata ac dura, quæ si decidant ulcus profundum aut putridum constituunt, imò hanc fortem Combustionem utplurimùm Gangræna ac Sphacelus sequi solent, ceu sæpius id vidimus, ubi scilicet maxima adfuerit contusio: hæc intensa Combustio fit à metallis fusis, chalybe, auro, stanno, aliisque vehementioribus igneas particulas diutiùs servantibus, & facilè omnes tubulos usque ad os concremantibus, quia in his corporibus non duntaxat ignis, sed & particulæ metalli angulares & cuspidatæ continentur, quæ valdè tubulos dirumpere ac discindere apta nata sunt.

Tumor in Combustione utplurimum accidens, non, ut Authores communiter statuunt, à majore humorum affluxu propter attractionem facto oboritur, attractionem enim hanc falsam esse, lippis ac tonsoribus notum est; sed hoc in casu fibræ potiùs ac viæ obstructæ sunt, hinc succi non ritè per eas circulari possunt, sed semel allati, ibi stagnant, & nisi per canales subterraneos refluant flumina, facilè ageretur mare; pari modo etiam in Microcosmo accidit, ubi succi affluentes refluere nequeunt, necessariò stagnare ac tumorem excitare debent.

§. 4. Ad *Caussarum* investigationem & enodationem ut me accingam, ordinis ratio postulat, eapropter ut profundiùs in Caussarum *Combustionis* cognitionem perveniamus, aliorum priùs de iisdem percipiamus opiniones, & quidem omnium primò *Galenicorum*; qui in Ambustione accusant ignem, & quæcunque ignita, imprimis globos Sclopetorum, unde contusio & laceratio musculorum, venarum, arteriarum, &c. oritur, vel etiam à fulmine hanc Ambustionem fieri posse non dubitant, vel ab aqua fervente, vel oleo aliaque materia utente. *Ambustionis caussa secundum Galenicos.*

§. 5. *Paracelsus* notat, qua ratione suas in corpus imprimat proprietates *Adustio*, quocunque modo fiat: utpote casum *Adustionis*, vel accidens calorem non existere, sed subtilium spirituum asperitas vel acuitas potiùs secundùm eum corpus destruit. Sal iterum accensum ignescit prorsum, & omne, quod ab igne hoc damnatum sit, nitrum efficit, & non essentiæ complexio. Sulphur etiam accensum, aliam substantiam ad se recipit, est nihilominus Sulphur hoc ipsum, quod autem absumit, istud est in eo, per accensionem tamen, excitatum. Non aliter de *Adustionibus* sentit Author. Quum ignis corpus aliquod arripit aduritque, non ad mentem *ipsius* externus ignis hoc efficit, quod damnum existit: Verùm accenditur corpus, & quicquid inde sequitur damni, solùm ex eo procedere ait, quod accensum est, ac in accensionem incidit, ut lignum carbo per seipsum fit. Nam sulphur corporis, quamvis ipsum exhibeat flammam, ob fixam ejus conditionem, accenditur uriturque tamen, estque juxta ipsum, fixus ignis, & eò per externum adducitur, cui tantisper tantumque resistit, quantisper & quantum adfuerit ignis. *Paracelsum.*

Adustionis differentiam duplicem statuit Author, unam per flammam, quæ molitur consumptionem, alteram, quæ fit bullientibus. Flamma fit ad mentem ipsius, sive lignorum, pulverum, resinarum aut pinguedinum: Bullitionibus, ut calidorum oleorum, aquarum bullientium, &c. Præterea reperiri aliam naturam habentem dicit, ut ea, quæ fit liquefactis metallis, & similibus.

Adhæc animadvertendum vult, utrum ex substantia quicquam adhæreat, an non; ut ex pulvere, quod sulphur, & sal nitrum post se vel sui consumptionem accensione factam, reliquam adhuc pinguedinem, relinquant. Similiter oleum peculiare suum residuum, aliud metallum, aliud resinæ, aliud aqua, quodque proprium habet, cognitu necessarium; non propter sanationem, sed extremos dolores, quos inferunt hujusmodi reliquiæ. Salis nitri, sulphuris & resinarum spirituum acuitatem peculiares dolores edere ait, nam ibidem esse spirituum

spiritum salis arguit. Ex metallis etiam alios ac singulares deducit dolores, quòd eo loco sit Mercurius. Ex aliis adurentibus adhuc alios, quia sulphur secundùm ipsum, ibidem est resolutum. Hujusmodi sulphuris separationes in membro variare dolores statuit. Adustionum dolores accidentia esse dicit, originem ex igne ducentia, postmodum ex aëre quidem exteriore mineralem conditionem acquirentia. Notat insuper, post veneni conceptionem istud per meatus & venas in primum suum centrum permeare, quo mortem inducere ait.

Helmontium. §. 6. *Helmontius* Ambustionis actum in vivis fieri ait efficienter ab ipsa vita, occasionaliter ab igne. Quod est dicere, vitam esse agens proprium sensationis in sensitivis: & vitam esse ejusmodi causam, quæ insuper vim habeat Ambustiones faciendi in vivis, & in materia Medica, imò etiam resistendi, vel non. Quamobrem reperit vitam primarium efficiens, ac immediatum sensûs, ac doloris. Siquidem vis ignis recepta ac introducta in cadaver, secundùm ipsum, non est sensibilis; imò nec propriè ambustiva, qualis in vivis: sed potiùs assativa vel tostiva. In vivis namque liquor carnis, per indignationem animæ sensitivæ, celerrimè in acre liquamen convertitur, ac substantialiter transmutatur: qui in mortuis non est vitali transmutationi obnoxius. Adeoque inter fibras bulliendo & frixando, carnes torret & assat. Caro enim mortua, ad mentem ipsius, patitur per gradus, quos alia corpora non sensitiva, univoco modo patiuntur ab igne. Verùm in vivis etiam aqua bulliens statim vesicas parat: pars solida dein velociter contrahitur & crematur. Idcircò istam Ambustionis actionem in vivis ac sensitivis fieri ait efficienter ab ipsa vita: ab igne autem effectivè per modum medii activi, occasionalis & externi. Vita nimirum ipsa sentiens ignis rigorem, acuit suum liquorem, transmutatque in vesicas ac dein in escharoticum liquamen. Et quantum scilicet ab igne corripitur, tantundem postmodum per dispositionem relictam corrumpitur, quia mortuum est.

Willisium. §. 7. Si à *Willisio* rescire voluerimus, quomodo fiat *Combustio*, ipsum *Causam* illius statuentem audiemus in particulis igneis summa subtilitate donatis, & rigidis atque acutis existentibus & introitu suo in quandam corporis partem continuum illius solventibus. Tales enim particulæ turmatim, ac vehementi isto, quo aguntur impetu cutim subeuntes, glandulasque miliares impetentes, & fibrillas nerveas illas ambientes, aut in earum substantiâ distributas pungentes ac violentius vellicantes, humorem lymphicum à glandulis fibrarum convulsarum beneficio exprimunt, & versus superficiem compellunt, qui ibidem aggestus cuticulam in tumorem elevat, vesiculasque in eâ excitat. Si verò dictæ particulæ majori vi polleant, copiosioresque partem aliquam subingrediantur, abundantius serum ex glandulis cutaneis eliciunt, cutisque fibris infixæ hærentes, illam in rugas extollunt, & liquoris transitum ad cuticulam usque inhibent, eumque in cutis poris remorari cogunt. At si particulæ tum mole, tum copiâ & motu adhuc potentiores partem quandam subintrent, fibras ejus ipsarum impetui sustinendo nequaquam pares dissecant & comminuunt, & crustam in illâ excitant, lympha in glandulis cutaneis residente spissiore factâ, post evaporatas ipsius aquosiores tenuioresque particulas, fibrarum ab igneis atomis dissectarum fragmenta obvolvente.

§. 8. *Sylvius* calore ignem se nostris manifestare ait sensibus, adeò ut illo in sensu observato judicet Anima ignem adesse: ut autem ab eodem igne rarefiat oleum, aqua, & quodvis aliud, præter calorem aliud quidpiam requiri in igne statuit, cujus vi absolvere possit rarefactionem. Cùm enim secundùm eum rarefactio sit partium densarum, densatarumque distractio ab invicem, ac diductio quasi à Centro versus circumferentiam; utique, ut fiat distractio, diductio, expansioque partium ab invicem, opus esse inquit, ut rarefaciens se insinuet inter rarefaciendi partes proximè ac densè applicatas, quo se ipsis interponendo illas queat diducere ac quasi removere ab invicem, unde concludit Author, partes ignis esse *Tetraedras*, hoc est Pyramides, sed æquilateras ex triangulis constantes, aut assurgentes. Docet ergò ille, ignem, ut rarefaciat, non posse considerari tanquam calidum, h.e. Calorem producendo in sensu, sed tanquam Tetraedris constantem. Ex his facilè Authoris opinionem de Ambustis hariolari possumus, quòd ignis cutem attingens suis particulis Tetraedris, in quibus solis est acumen, non item in Cubis, illam laceret aduratque. hinc vesicæ ac aliquando eschara inducuntur. Sylvium.

§. 9. *Cartesiani* à re quâvis adurente *Combustionem* fieri posse statuunt, si partibus corporis nostri propius admoveantur, qualia sunt ferrum, plumbum, stannum, titio, carbo, oleum, adeps, pulvis pyrius, calx viva aquâ modò dissoluta, aqua fervens & ejusmodi plura. Læsionem istam hac ratione peragi credunt, quatenus particulæ primi elementi subtilissimæ, explosis globulis æthereis in rebus istis magna copia collectæ celerrimo agitantur motu, & corpora vicina crassiora & ramosa dissolvunt, destruunt & in pabulum suum convertunt, attingentes porrò per approximationem corporis istius particulis hisce pleni locum quendam, corporis nostris impetu quodam poros epidermidis & aliquando cutaneos ingrediuntur, & fibras abrumpunt, unde dolor maximus oritur, fibræ verò ità diruptæ & in cincinnos resilientes, vicinos musculorum tubulos obstruunt, quapropter humores per tubulos illos ordinariò ferri, soliti propter obstructiones illas circulationem suam illac perficere nequeunt, sed stagnantes & à sequentibus humoribus pressi tumorem in parte illâ vel vesiculam producunt. Propiùs verò adhuc ad cutem ipsam accedentes contextum ejus gladiolis suis acutè scindentibus, quorum myriades in igne existere dicunt, & motu vehementissimo inter se agitatis, diffringere, dissecare & contundere asserunt, quæ textura undique contusa & dissecta Escharam exhibeat. Ad musculos penetrantes gladiolos istos vehementer agitatos filamenta carnium transversim sita nervosa dirumpere addunt, ardoremque in parte ambustâ remanere, quamvis res adurens jamdiu fuerit sublata, quoniam materia primi elementi cum impetu per poros ruens, eosdem sibi paraverit figuræ suæ convenientes, & quidem iis in partibus, in quibus tales pori ordinariò non erant, hinc cùm Cartesianos.

per illos poros nil nisi materia primi elementi possit fluere, ardor in parte illa maneat, quamdiu pori in tali figura maneant. Nonnulli ignem fluidissimam dicunt esse congeriem tubulorum sphæricorum, è ramosis, maximè per materiam subtilem dilatatis & in gyros infinitos redactis, conflatam, è quibus sphærulis tenuissimis circumgyrantibus salium puncta prominentia serrulas & rotulas acuminatas efficiant, superficie undiquaque instar limæ rotundæ acutâ & scindente instructa Sphærula itaque una de loco pulsa & extricata eminentiis suis asperis acutis alias etiam de loco pellat necesse esse pronunciant, unde omnes sensim per mutuum contactum & levem intricationem ut rotulæ serratæ in horologiis moveri debeant, qua de causâ & ignis corporum divortia acceleret, & sese interstitiis & meatibus à se jam excavatis in transitu suo celerrimo insinuet & coacervet, sicque partium ejus situm commutet. Fibræ igitur partium corporis celerrimo huic ignis motui obsistentes dirumpuntur, quæ verò tenuiores sunt, ut illi cedant, seque flecti patiantur, adeò non læduntur, nec distringuntur, & quo magis varius particularum subtilissimarum ignitarum in se invicem motus ab occurrente quodam corpore rigidiore impeditur, eo impetuosiùs in fibras ruunt, easque dirumpunt. Ex diversâ quoque corporum ramosorum figurâ, in quorum poris materia primi elementi coacervata detinetur, diversa illa emergere credunt rerum ignitarum effecta, & quòd aliæ aliis fortiùs adurant.

Nostra sententia de causis Ambustionis. §. 10. Præmissis aliorum de *Ambustione* sententiis, nunc & *nostram* apponamus *crisin*. Nulli dubitamus istam solutionem continui fieri à particulis igneis pyramidalibus pungentibus, scindentibus, duris vehementer motis, sine igne enim seu igneis his particulis non potest fieri combustio, &, si consideramus flammam ignis, quæ est corpus densissimum ac simplicissimum omnium aliorum corporum, h. e. in omnibus suis partibus est ignis, quod de nullo alio corpore dici potest; Aër enim non est purus, sed multis aliis conspurcatus particulis, item aqua, terra, aëre aliisque crassioribus particulis sunt referta, ex quo patet, ignem consistere in certo particularum densissimarum ac simplicissimarum motu, uti ejus probat effectus; videmus enim scintillas in flammâ volantes sine intermissione moveri. Omnis enim ignis effectus dependet primariò à motu, ejusque figurâ. A motu est, dum flamma collecta solidas partes à re combustibili continuò absumit, adversùs externas aëris injurias, ut conservetur, necessariò aliæ debent succedere in earum locum, atque inde est, quod ignis indigeat pabulo, materiâ nimirum ad urendum aptâ, hoc si fieri nequit, talisque materia deest, ab aëre exteriore corrumpitur, excutitur, evanescit atque transit in auras. Ità videmus ex parva scintilla oriri posse maximum incendium, si nempe ignis congregatus in exiguâ quantitate conveniens invenit pabulum, illud consumit crescendo, dum partem in suam transmutat substantiam, partim etiam materiam tertii & secundi elementi propellit, atque à se invicem disjungit, ut globuli ætherei eò meliùs congregentur atque in ignem convertantur, teste *Magno Cartesio p. 4. Princip. Phil. p. n.* 177. A figura verò est, dum pro vario motu variè pellitur, figurâ suâ pyramidali partes occurrentes diversas incidit, attenuat, liquefacit, condensat, dissipat, urit, ebullitionem efficit, quòd autem ipsius figura sit pyramidalis atque acuta, probant ejus effectus in dissolutione corporum, quippe si molestus motus in nervis excitatur & à mente perceptus fuerit. Sic ignis urit, cùm partes corporis unitate disjungit figura sua pyramidali atque celerrimo particulatum motu nonnullas secum aufert, atque ita corpus reddit siccius, in qua discissione tubulorum & succorum intus contentorum ablatione consistit *Ustio*. Imò si intimiùs ignis materiam, & quidem ad leges chymicas consideremus, certum est, illum constare ex spiritu, oleo, sale & acido, ignis verò motum fortiorem quoad particulas suas ope subtilis cœlestis ætheris impellit. Ex hisce præmissis facili marte Symptomatum in Ambustione obvenientium rationem reddere possumus; *Dolor* enim in Combustione oritur, cùm particulæ ignis pungentes scindentesq; fibras, quas tangunt, non tantùm contundant, sed & discindant incidantque, unde molestus hic motus menti repræsentatus excitatur. Si verò omnes fibræ simul discissæ fuerint, nullus apparebit dolor, sed is vehementior erit, quando fibræ duntaxat incidun- tur & premuntur. Sic ab initio Combustionis dolor statim percipitur, si sc. fibrillæ ab igneis particulis nimis commoveantur, & succis nimis effervescentibus nimis premantur.

Vesiculæ in Combustione productæ obotiri solent, quando minutissimi vasorum lymphaticorum ramuli per ignis pressionem rumpuntur, vel per salsas acresque particulas ab igne commotas vascula cutanea eroduntur. Omnia enim vasa ab igne aliquo modo constringuntur; hinc lympha à tergo accedens stagnare cogitur, quæ tandem nimiâ suâ extensione vasa perrumpit, sicque has vesiculas producit. Vel etiam oriri possunt ab impeditâ transspiratione, quæ facilè in Combustione oritur, ob cuticulam enim constrictam succi, qui ope glandularum cutanearum discerni debent, necessariò stagnare coguntur, qui tandem acriores facti succi vasa cutanea perrumpunt, vesiculasque attollunt. Materia, quæ his in vesiculis continetur, dolorem producit, quia ex salsis, acidis, corrosivis aliis innumeris malè figuratis constat particulis, hinc ab ordinariâ suâ circulatione impeditæ facilè fibrillas concutere valent, à qua concussione dolor iste oboriri solet, hinc succi ad fermentationem tendunt, quæ particulæ fermentantes cum tempore *exulcerationem* in parte combusta efficiunt, prout id toto observamus die.

Considerato ignis actualis effectu, pergimus ad potentialem hoc nomine insignitum, ubi invenimus aquam fortem, cujus salia particulis suis aculeatis atque valdè angularibus feriunt corporis nostri partes molliores, subtiliores, easque incidunt, findunt, scinduntque pari ferè modo, ac ipse ignis, qui ex ipsissimis constat particulis, dumque sanguis aliique succi ad has partes læsas cum spiritibus perveniunt, legitimo modo circulari nequeunt, sed potius turbantur, ex quâ varia commotione ac turbatione inflammantur partes, unde sæpè gangrænam inferunt, usque tandem propter nimiam exaltationem spiritus resolvuntur, emoriuntur atque abeunt in vappam, unde Sphacelus, ac tandem mors sequitur; nisi in tempore ei occurramus remediis congruis. Non mirum igitur existimamus, quòd

quòd has partes molliores spiritus acidi ità afficiant, cùm Chymicorum ac Aurifabrorum Laboratoria ac operationes abunde demonstrent, istos variè præparatos spiritus acidos & alcalicos solidissima dissolvere metalla, aurum, argentum, plumbum, &c. quæ solutiones probant, harum aquarum stygiarum vim unicè dependere ab ipsorum salium particulis rigidis.

Pertinet huc Calx viva, quæ satis fortiter etiam comburit, uti observavit *Borellus C.* 10. *Obs.* 30. si ei aqua adspergatur, quia ità ejus pori adaptati sunt, ut partes aquæ soli primo elemento septas recipiant, adeò ut globulis æthereis expulsis, sola remaneat materia subtilis, illáque dominetur, unde effervescentia atque adustio: confer *des Cartes. Princip. Phil. P.* 4. *p.*174. quam effervescentiam fieri videmus, & quidem haud dissimilem in spir. ⊖-li atque oleo ♀ inter se mixtis.

Inter Causas Combustionis referimus etiam fulmen, quod sæpè combustionem infert, imprimis si est cum lapide tonitruali, cum vulnere interdum verò sine Vulnere fit Combustio, imò nos vidimus aureos annulos in digito fuisse à fulmine fusos absque læsione cutis, alios verò fuisse combustos. Si igitur particulæ nitrosæ prævaleant, non fit accensio, sed duntaxat Combustio, quia nitrum impedit, quo minùs possit concipere flammam, & plerumque fit cum sonitu atque fragore, secus verò ubi sulphur prædominium habet. Huc & pertinet Combustio à Sclopetis facta, hinc plures Medici ac Chirurgi nescio qualem vim & efficaciam vel pulveri pyrio vel glandibus adscribunt, dicuntque, quod Combustio prius debeat extingui, alias malum esset incurabile, ajunt enim, quod incendat partes adjacentes, carnem nigrefaciat & ad corruptionem disponat; sed huic sententiæ jam contrarius fuit *Paræus l. X. Chir. apol.* 1. & 2. ubi ait, glandes tantum calorem non posse concipere, ut causticorum obeant munus; si enim incandescerent, colliquescerent formamque admitterent, quod falsum, quia si glandem ceream intrudamus in Sclopetum, non liquescet in explosione, quod tamen deberet fieri; ut taceam exiguam illam moram in pulvero pyrio accenso, imò neque charta, neque ceta si transit, neque vestimenta, quæ prius occurrunt, liquefiunt, aut comburuntur, sic etiam plumbum liquefactum aut titivillitio superfusum teste experientiâ non comburit. Combustio ergò hæc neque à globulo, qui frigidus est, atque me judice id, quod non habet, dare nequit, nec à pulvere pyrio, quia uti ctio fit, ita citò perit, neque etiam à motu, qui continuus esse deberet, dum urere possit. Sunt quoque, qui pulverem pyrium dicunt venenatum esse, quod cum *Paræo* citato loco negamus, cùm nihil eorum, quæ ipsius compositionem ingrediuntur venenatum existat, ac sulphur, ac nitrum, ac carbones ægris nostris exhibeamus. Symptomata enim maligna his Vulneribus supervenientia potius dependent à conquassatione globulorum atque tubulorum discissione, & neutiquam à pulveris pyrii venenatâ qualitate, dum ipsæ fibræ à violento hoc motu globuli, imò omnes ferè tubuli & canaliculi ad nutritionem partis destinati infringuntur, discinduntur ac in cincinnationes abeunt nervuli, ut aliter efformentur, ità ut illa necessariò deficiat, unde si sanguis, lympha & spiritus ad partes illas perveniant, viam non invenientes inter se effervescunt, abeuntque in Vappam ac putrefactionem, unde Gangræna, Sphacelus ac nigredo labiorum Vulneris, de quibus *Capite sequenti de Vulneribus* fusiùs dicemus.

Inter causas remotiores & ferrum candens, aliaque metalla ignita referimus, quæ vehementissimè urunt, superant tamen hæc omnia Aurum, quia partes ejus arctæ inter se complicantur, ignemque ob hoc diu servant foventque; porique adeò sunt exigui, ut soli materiæ primi elementi dent ingressum. Excandescit autem ferrum, dum partes ignis poros ferri subeunt, atque ita ejus substantiam augent, quod manifesto videmus ex vulnere illato, quod semper majus est, ac ipsum ferrum. Præterea id percipimus, si baculum ligneum ejusdem magnitudinis efformemus, atque adaptemus ipsi ferro jam ignito, videbimus esse dissimilem, idque quia particulæ ignis sunt in perpetuo motu, quæ latera ferri extendunt. Urit autem vehementissimè ferrum, quia ejus partes satis sunt rigidæ, angulosæ, ac proinde si accedant ipsius ignis pyramidales, fortiter impingunt in subjectam partem, atque sic continuum solvunt, comite dolore gravissimo pungitivo, Inflammatione aliisque symptomatibus gravioribus.

Similiter fit combustio ab aquâ fervente, alio tamen modo urit, effervescit ac commovetur, dum partes igneæ subeunt poros aquæ, ejusque partes commovendo à se invicem divellunt, ut majus acquirant spatium, quia ab ingressâ materia subtili augentur, quod videmus in cacabo aquâ ebulliente semipleno. Omnis autem urendi vis hujus aquæ dependet, ceu dictum, ab igne, cùm ob particularum flexibilitatem aqua ferè nil contribuat, secus ac in ferro, ubi ejus particularum rigiditas auget solutionem. Oleum eodem modo incalescit, sed cùm habeat particulas ramosas variis hamis uncisque inter se repentes, materiam subtilem intropulsam tenaciter retinet, atque ita vehementius ruit, quam aqua, imò ob hoc ipsum difficulter etiam empyreuma potest evocari; id quod vel cotidie videmus in cibis mensis appositis, ubi alii citiùs, alii diutiùs calorem perdunt.

Huc etiam tanquam ignis referri potest, novum Anglorum inventum, Phosphorus dictus, quia leni frictione in apertam quasi ruit flammam, saponi Veneto duro est similis, aquâ fontanâ frigidâ debet conservari, ne in auras abeat, calori expositus statim liquescit, in frigore verò iterum coagulatur. Sunt, qui hoc Inventum vel adscribunt *Helmontio*, vel celeberrimo *Roberto Boylæo*, nonnulli verò attribuunt hoc arcanum Medico cuidam Hamburgensi: sunt ex Anglis, qui id tribuunt celeberrimo Dno *Sture* Anglo, amico nostro singulari: alii, qui clarissimum Dominum Weidenfellium pro authore agnoscunt. Omnes ferè fateri debent, Phosphorum hunc ex urinâ fieri; modi plures describuntur, uti apparet ex tractatu Germanico Noctilucæ nomine insignito. Sequentem vero Nobilissimus Helmontius Junior Amico nostro Dn. Kürinero communicavit.

℞. ⊡ *fœtid. coq. ad consist. mell.*
add. aren. part. iij.
Destill. per retortam, recipiens sit magnum & aquâ repletum, da ignem fortem. Alii addunt bolum.

Phosphorum in formâ liquida in Laboratorio nostro Seren. Principis ex urina laboravimus, in Anglorum sicco Phosphoro jam sumus occupati, ex hoc Phosphoro facilè ignis indolem explicare licet, sed hæc ad alia nobis reservamus; nunc verò ad *Combustionis* Prognosin pergendum est.

Prognosis. §. 11. Cum *Signa Prognostica* Medico magnam famam, si rectè prædixerit, (quod tamen non semper, quamvis expertissimo, fieri potest,) ingens verò vituperium, si secus fecerit, sibi conciliare potest, meritò ergò Medicus ac Chirurgus in eo totus esse debet, ut hac in parte quantum per artem licet, studium suum collocet. Affectûs nostri *Prognosis* desumitur à magnitudine causæ, corpore læso, ac symptomatibus concomitantibus. Sic levis combustio facilè sanatur & sæpe nulla remanente cicatrice; contrà verò magna, & quæ nimis profundè membranas ac tendines combusserit, est periculosissima, quæ aliquando lethalis à nobis alisque observata est. Vix sanantur combustiones absque relictis cicatricibus; quia cutis & carnis fibrillæ planè aliter efformantur, ac erant ante solutam unitatem. Periculosa est combustio partium nobilium, ut oculorum, intestinorum, aliarumque partium maximè sensibilium, partim ob earum constrictionem, ubi vasa per se satis oxilia planè comprimuntur vel abscinduntur, vel comburuntur, ita ut nutritio in parte fieri nequeat, inde sequitur atrophia, sæpe si majora attingat vasa, Gangræna ac Sphacelus oboriri solent. Corpori cacochymico si accidat combustio, facilè in ulcus fœdum ac malignum abit, ceu id non ita pridem in virgine scorbutica observavimus, & hoc accidit sæpe ob lymphæ celerrimè circulantis (lympha enim intra unius horæ spatium vigesies per vasa sua circulatur,) acrimoniam ac corruptionem, sæpe etiam lympha stagnat, & continuo affluxu partes vellicat, nutritionemque plane tollit vel inutilem reddit. Si combustio nervos vellicet, supervenit facilè convulsio, quæ lethalis, imprimis si fuerit universalis, teste *Hippocr. S. V. v. aph. 2.*

Periculosissima omnium habetur illa combustio, quæ à fulmine oborta est, quia secundum *Paracelsum libr. 1. Chirurg. Magn. tr. 5. Cap. IX.* non extingui potest, ita ut omnia animalia solo contactu occidere, ac hominem vix evadere posse, testetur *Plinius lib. 2. cap. 540. Histor. Natur.* Hinc cæci Veteres fulmina adorarunt. Sed hæc aliter se habere docet quotidiana experientia, sic novimus plures ex sexu sequiore in arce Schaumburgensi ad Lahnam fulmine tactas, quæ omnes à me, DEO benedicente, felicissimè curatæ fuere. Si verò fulmen fuerit intensum, & quasi omnes combusserit tubulos, & sanguinem cum succis in acidam vappam una vice redegerit, ut videre est in cerevisia tempore fulminis, tunc malum existit lethale, & omnem nobis adimit *Medicatus* spem, uti vult *Barbette Chirurg. pag. 2. l. 3. cap. 41.* & hoc non provenit à vi pestiferâ, quæ vulgo dicitur inesse fulmini, nec à facultate supranaturali, uti dicunt, sed potiùs, quia sulphur tenaciter ob particulas ramosas partibus inhæret, sicque si causa difficulter tolli potest, multo magis causatum. Multum quoque hoc in passu efficit metus atque consternatio, ubi spiritus animales satis turbati obruuntur, ac pessimè dantur. Eventus ergò curationis combustionis ambiguus est, ob diversitatem materiæ urentis vel igneæ, diutius quoque tempus requiritur ad hanc vel illam curandam. Periculosa quoque est ista combustio, quæ est ab aqua salsa, sapone, alumine, aut vitriolo maritata, quæ facilè possunt inducere pessima symptomata.

In varietatibus Combustionum id solum est observandum, inquit *Paracelsus prælect. de Vulneribus pag. 568.* ut si combustio spiritum habeat penetrativum & vel cephalicam, vel cordis venam tetigerit, & combusserit, tunc illa penetratio tendit ad mortem. *Pergit*, olea, aquæ, ligna &c. quando calida sunt, nihil habent penetrativi, sed calor ex sale nitri proveniens affert mortem; nam habet, ut ille ait, vim penetrativam. Sed ad magis utilia. Certum est, quod combustio sæpe diu duret, & nullum sequatur pus, quod etiam celeberrimus Dn. *Mays* notavit, qui vidit mulierculam 70. circiter annorum, quæ semiebria in ignem prolapsa fuerat, ac dimidiam capitis partem ita combusserat, ut quidquid etiam ageretur, nullum pus sequeretur, nec ullæ etiam vesiculæ excitatæ fuerant. Sed temporis progressu cutis cum panniculo carnoso & pericranio in unam escharam coacta, separabatur, nec hoc solum, sed dimidia fermè cranii portio ingentem ac valdè crassam laminam de se mittebat, quâ ablatâ ulcus tandem, licet tardissimè coaluit, subinde tamen parvis ulcusculis hic atque illic redeuntibus.

In Milite Cassellano idem observavimus, qui brachium à pulvere pyrio ita combusserat, ut nullum sequeretur pus, sed siccum manserat, tandem accessit Sphacelus & mortuus est.

§. 12. Aggrediemur jam ad ipsam *Curam Diæteticam* in Ambustione vehementiori observandam. *Diæta.* In Combustione ergò omnis vitetur aër, imprimis frigidior, quem incautè admissum mala varia posse inducere demonstrat *Fabric. cap. 4. Obs. 95.* quare etiam vulnera ob hunc intempestivè admissum cacoëthica facta fuisse, testantur monumenta Medicorum. Aër ergò omnimodo arceatur à combustione, & æger in conclavi sit temperato. Victus sit laudabilis, qui optimum nutrimentum lacteum præbet, ut eò facilior possit succedere sarcosis, seu appositio succi nutritii. Somnus ac vigiliæ sint ad ordinarias leges institutæ, vigiliæ si adsint nimiæ à spiritibus maximè mobilibus, somnus provocandus. Corpus, quiescat, motus nimius exulet, donec partes fibrosæ fuerint consolidatæ. Moderata sint animi pathemata, exulent ira, mœror &c. reliqua vide *in Diæta Vulnerum.*

§. 13. Cura juxta *Galenicos* ita instituitur in *Combustione.* *Galenicorum cura in Combustione.* Ambusta moderatè detergentibus medicamentis curare satagunt, citra hoc ut manifestè calefaciant aut frigefaciant. Proinde terram Chiam, & Cimoliam, & Creticam & omnem levem terram cum aceto non valde acri, aut aquâ admixtâ, illitam magnificiunt, quia bullas excitari prohibent hæc medicamenta; item ovum totum crudum è vestigio impositum laudant, quia moderatè perfrigerat, & citra mordacitatem resiccat, sed & atramento obliniunt, aut thure aquâ diluto, aut lenticula coctâ tritâ, aut ervo obtegunt. Cæterum ad Ambustiones ex aqua calida, priusquam bullæ exciten-

excitentur, olivarum muriâ conditarum aquam affundunt, & ipsas olivas cum polentâ tritas imponunt, aut alumen scissum tritum cum aceto illinunt, aut fel taurinum cum aqua larga liquatum inungunt, aut lixivium affundunt, aut garo, aut muriâ perfundunt aut bulbos liliorum, aut hyacynthi, aut narcissi cum rosacco tritos, & ad strigmenti crassitudinem redactos illinunt: panniculum melle imbutum & in hordeo obvolutum exurunt. Hinc:

℞. *Cineris ejus* ℥j.
cerussæ ℥ß.
butyri ℥j.
Ceræ ʒij.
adipis caprin. ʒiß.
rosacei ℥ij.
M.

quod si jam bullæ excitatæ fuerint, rhoem & polentam tritam cum aceto imponunt, aut calcem vivam cerato admixtam, & linteo infarctam applicant, quin & sphærion appellatum medicamentum conducere ajunt. Quæ verò ulcerata sunt, porro trito integunt, aut portulacam tritam cum polentâ imponunt, aut columbinum stercus linteo involutum exurunt, & cinere ejus oleo diluto uti solent: admirandum esse dicunt remedium in ambustis pinum aut piceæ corticem, aut adianthum siccum tritum, aut myrti folia trita ambustis inspersa.

Ut pili ex ambustis nascantur, commendant fici folia in olla torrefacta, cum cerato Emplastri vice impositâ, aut sequenti utuntur:

℞. *Caricar.* ℥j.
Sampsuchi ʒj.

Trit. cum oleo excipiantur.

Vel:

℞. *Lapidum præsegminis* ʒC.
squamæ æris ʒx.

Cum aqua pastilli efformentur. Usu verò expetente, partem unam ad octo cerati partes admiscent ac diluunt.

Ceratum ad ambusta sequens commendant Veteres.

℞. *Ceræ alb.* ℥iij.
rosac. ℥jv.
ovor. num. 6.
perdiciadis ℥iij.
M.

Facta enim ambustione prodesse ajunt medicamenta frigidâ potestate pollentia, ut sunt album Rhazis, atramentum, cerussa, creta, calx cum oleo rosaceo applicata. Item utuntur unguento refrigerante *Galeni*, magnifaciunt betæ folia, coriandrum, item populeum, item oleum olivarum cum sale mixtum, vel sequens:

℞. *Aquæ fontis* ℔j.
vitell. ovor. Num. ij.
optimè agitentur, dein adde olei olivarum liquidi ℥j.
M.

Huic mixturæ intingunt lintea duplicata, & ambustæ parti applicant, siccata sine linteorum ablatione iterum madefaciunt. Vesicas ante tertium vel quartum diem non esse aperiendas ajunt, nam dum citius aperiuntur, eas difficilioris esse curationis dicunt, & multum dolorificas.

Si magna adsit inflammatio, lenticulam cum melle mixtam applicant, si abstergere velint, miscent terebinthinam cum melle & apponunt, si ulcus remaneat, præ aliis sequens æstimant:

℞. *Ungu. popul.*
ol. rosac. aa. ℥ij.
Mucilag. sem. rosar. aq. solaan. extr. ℥ß.
vitell. ov. Num. 2.
M. F. Unguentum. Oleo ovorum finiunt curam.

§. 14. *Paracelsus* in curâ *Adustionis* eò respicit, ut solum Sulphur corporis superetur, cùm in eo sanatio consistat. Flores tiliæ, verbascique liquores, oleum lini, butyrum & lardum calida liquefactaque, nec non alia plura tanquam vulgaria non multum æstimat: commendat verò sequentia. *Paracelsi curatio Adustionis.*

℞. *Olei ex laganis avium.* ℥v.
Adipis cervi ℥iiß.
ceræ.
liquorum ex ovis aa. ℥iv.
M.

Hujusmodi medicamentum ab initio curæ sufficiens esse in finem usque, nec opus esse alio, quod in eo mumia constituta sit, quâ caloris adustio curatur, vel:

℞. *Olei costi* ℔j.
sevi hircin. ℔ß.
ceræ ℥ix.

Fiat Unguentum, quod singulis quaternis horis applicandum vult, aut sæpiùs, quo locus melius humiditatem suam retinere valeat.

Cùm Metallica ac Mineralia, juxta ipsum, singularem quandam veneni communicandi rationem obtinent, ipsis à propriâ Naturâ implantatam, atque hinc propriam quoque curandi methodum; quæ etsi ad omnia metalla generalis *ipsi* est, in particularibus tamen quandam diversitatem observat: nam restinctio caloris diversa est in Mercurio, Sale, Vitriolo, ac Alumine, tùm in rubigine. Ad extrahendum autem, ac restinguendum calorem seu ustionem Metallorum sequens commendat: ℞. adipis suilli, id est lardi, quantum sufficit, liquefiat ac incalescat, post calidissimè infundatur in aquam solani, agitetur, dum consistentiam unguenti nactus fuerit, hoc unguento perungit malum, ac sine aliorum remediorum accessione percurat. Ubi à Mercurio quis ustus est, locum affectum in lacte calidissimo intinctis pannis vicies vel ultra fovere vult, sic ut ubi refrixerit, semper immutetur, pòst unguento ex butyro parato calorem extrahit Emplastro de Colophoniâ, cicatricem efficit. Hunc ustionis modum rarum esse ait, contingere tamen si amalgamata, quæ vocant, parentur. Singularia quoque hunc affectum habere scribit Symptomata, odontalgiam ac tremorem, quæ abstinentiâ à contactu Mercurii, usu aquæ vitæ in lotione manuum, tum gargarisatione, seu oris collutione cum aqua lavendulæ sine negotio curari promittit. Frequentia hæc esse iis addit, qui Cinnabarim parant, Mercurium per descensum præparant, Metalla separant, aliisque Metallorum artificibus; &c. ustiones porro ab aquis salinarum fontium; aluminis & vitrioli, quocunque tandem modo eæ fiant, periculosissimas dicit, nisi enim accuratè empyreuma, id est, calor, extrahatur, gravissima subsequi mala sæpiùs observavit. Hoc in casu Author certissimum remedium sub unguenti formâ promittit.

℞. *Olei Nucum* ℔ß.
Sevi cervini ℔j.

Butyri preparati ℔ß.

M. F. Unguentum:

utatur quotidie bis, manè & vesperi, donec nihil doloris, phlegmones ac caloris supersit. Denique si istis non planè cedat, Balsamo, unguento, vel pulvere traumatico cicatricem facit.

Adustionis differentias cùm varias constituat Author, hinc etiam ejus curandi rationes diversas proponit. Nam quemadmodum medicamenta ad Solem cocta alias vires adipiscuntur, quàm ad ignem parata, alias ad flammam, alias in prunis cocta, utique alia est sulphuris, alia aquæ vitæ, alia lactis, alia mellis flamma in prærandis remediis: sic adustiones à flammâ simplici, lacte, aquâ, pulvere tormentario, sulphure, fulmine, fulgure, &c. aliæ sunt ab iis, quæ à vapore, metalli fusionibus, aquâ salis Vitrioli, Aluminis, &c. fiunt, hinc etiam in his distinctam proponit curam. Et flammæ simplicis lignariæ curatio ad mentem ipsius talis est. Primùm omnium calorem ad exteriora attrahendum vult, & quidem hoc modo: Recipe Butyri recentis quantum sufficit, calefiat; calidissimum aquæ frigidæ infundatur, ac agitetur, donec nivis instar albescat, post abjecta aqua serveturad usum in formâ unguenti, quod valere dicit ad omnem Adustionem simplicem à ligno, lacte, oleo, butyro, resinâ, &c. factam. Utendum esse ait bis, ter, quaterve, aut pluries locum affectum eo perungendo, & studet semper pinguem ex butyro servare partem affectam, nec unquam exsiccari patitur, donec planè percurata sit, hoc unguento quemvis maximum calorem extrahit. Quin ubi Adustio tanta fuerit, ut Ulcera fiant, ipsum sufficere ait, si emplastro stictico inungatur, nec opus esse aliis insudare remediis inquirendis, hoc unico tanquam certissimo contentus est. Observat tamen in Adustione perpingues res, ut oleum, butyrum, &c. facta, majorem paulo Emplastri stictici usum requiri.

Adustionem pulveris pyrii, salis nitri, sulphuris præter Cœlestem periculosissimam dicit, quemadmodum & eam, quæ à vehementibus Chemicorum aquis, ut Mercuriali, Gradatoriâ, Regali, &c excitatur: hanc tamen magis ob Corrosionem, quæ à venenorum acrimoniâ excitatur, quàm aliâ de causâ gravem esse pronunciat. Itaque ut primùm quis à pulvere tormentario ustus fuerit, utile fore ait hoc unguento locum passum perungere.

℞. *Butyri* ℔j.
ol. Nucum.
Sevi cervini aa. ℔ß.
Medull. Tauri quartar.

Liquefacta ac fervida infundantur in aquam Nymphea ter quaterve, agitentur probè & fiat unguentum, quo ungatur æger, ubi incaluerit, renovare convenit, donec dolor quieverit, ac denique ut vulnus simplex curat.

Sin à Chemicis aquis ustio facta sit, præter hoc oleis traumaticis, vel stictico Emplastro corrodentem vim frangere nititur, tandemque curat.

In Ambustis à fulmine & fulgure curam ferè nullam superesse ait, Medicinam verò quæ in hoc malo fit, eam dicit, ut antequam empyreuma extrahatur, vehementissimè refrigeret: nam nisi ea adhibeatur, urendi nullus finis est, quemadmodum hoc ipsum in pulvere tormentario sæpissimè expertus est. Restinctorii illius medicamenti formulam talem proponit:

℞. *Spermat. ranar.*
Succi sedi.
Astacorum fluviatil. aa. p. æq.
Myrrha.
Vitrioli modicum.

Mixta omnia imponantur membro affecto donec calor remittat, quo restincto, unguentis præscriptis ad ustiones, curationem perficit.

Sin eousque malum sæviit, ut jam omnia instar Carbonum usta sint, sequenti emplastro utitur, tum pars emortua à sanâ abscedet ac decidet.

℞. *Colophon.* ℔j.
picis commun. ℔ß.
Cera quartar.
olei terebinth. modicum.

Malaxetur & Fiat Emplastrum, quod impositum, vivum à mortuo separat, dein Emplastro Stictico curam absolvit.

Empyreuma à glandibus tormentariis factum sive ustionem hanc periculosam esse censet, quia ejus calor diuturnus est, & metallicam quandam venenositatem comitem habet, tum ex violento ictu, ad mentem ipsius, difficultatis quid contrahit. His curandis malis primùm omnium ad refrigerandum glandem restinguente Medicamento utitur, ut sunt Acetum rosaceum, succi Solani, Nymphea, Sempervivi, &c. Succus Astacorum, tum sperniolæ, si per Syringam injiciantur sæpiùs, donec calor resederit, quo facto, unguentis, balsamis, &c. vulneratis tanquam puncturam simplicem curat. Refrigerantium magnam ubique adesse copiam dicit, ut Limacum, Ranarum, Astacorum, intestinorum terræ, succus Sperneolarum & similia. Succi tamen herbarum Nymphea, Solani, Sempervivi potiores ab ipso habentur, neque contemnit etiam atramentum sutorium. Omnium verò præstantissimum parat medicamentum ex aceto rosaceo & succo Astacorum invicem mixtis: horum verò non hic saltem, sed & in pulveris tormentarii ustionibus utitur. Accidere non rarò ait vulneratos perterrefactos aquæ se immergere totos, vel frigida vulnus fovere; quod ubi factum fuerit, unguento ad Ambusta superiùs dicto curationem perficere jubet. Notat denique hanc Ustionis speciem interim lethalem fieri, si calor interiora, ac principalia membra, ut cerebrum, &c. petat, quo in casu salutem nullam sperandam ampliùs esse prædicit. Sin lethale adhuc malum non est, intrinsecus per potiones datas calorem restinguere annititur. Potiones autem ipsius in totum refrigeratoriæ sunt aqua, lac, zythum, succus pomorum, præcipuè verò commendat aquam prunorum Cypricorum minorum potam, à vino autem omninò arcendos esse ægros monet.

§. 15. *Helmontius* in Ambustis præter interna diaphoretica, pauca vel nulla habet Medicamenta externa, sed reliqua cum Paracelso approbat jam dicta. *Helmontii curatio Ambustionis.*

§. 16. *VVillisius* si quædam in hoc affectu interna adhibenda sunt auxilia, ex diaphoreticorum classe illa depromit: quod ad topica verò spectat, si cuticula integra adhuc subsistat, partem combustam fovet spiritu vini simplici aut Camphorato, vel essentiâ rorismarini, aut, juxta Paræi præceptum, cæpas crudas contusas *Willisii curatio Combustionis.*

cum

cum pauco sale admixto illi applicat, vel succo alii eam illinit; cùm autem adsunt rugæ, ipsæ statim aperiendæ veniunt, & linimento ex partibus æqualibus ungu. rosarum & populeon sunt inungendæ: tum verò linimento cum oleo communi & vino facto utitur, & deinceps nutritum calcis ex aquâ calcis & oleo rosat. & paucâ cerussâ admixtâ partium adhibet. Nec sequens unguentum contemnit.

℞. *Ol. commun. cum* ▽ *font. ad integram aqu. evaporat.* ℔j.
Cort. med. an. sambuc. ℥ij.
Umbilic. Veneris Mij.
M. F. Ungu. s. a. servandum.

Idem præstare ait decoctum hederæ muraria, & cortic. median. Ulmi; quando crusta inusta fuit, illius casus citò est promovendus linimento ex butyro recenti in mortario plumbeo agitato, cum decocto malvæ parato & foliis brassicæ tepidis applicato. Si tale medicamentum non sufficiat, vel ejus effectus exspectari nequeat, ferro separanda est eschara. Ulcus autem ut recens aliud Ulcus deinceps est curandum, & solitis in iis casibus remediis ad integram consolidationem est deducendum.

Sylvii modus curandi Ambustionem

§. 17. *Sylvius* cum *Willisii* jam dictâ Combustionis curâ fere consentit, interna Diaphoretica & Salia Volatilia maximè extollit, linimenta quoque varia præscribit, laudatque ▽ calcis vivæ, spiritum Vini Camphoratum, æstimat quoque in hoc casu nutritum ex lithargyro, oleo rosarum & aquâ vitæ factum.

Cartesianorum ratio curandi Ambustionem.

§. 18. *Cartesiani* in principio statim ipsius factæ *Combustionis* non modò approbant, sed etiam tanquam salutare remedium commendant partis ambustæ ad rem illam ignitam, quâ combustio peracta est, propiorem admotionem, hâc enim ratione non modò poros partis læsæ à particulis materiæ subtilis è re ignitâ egredientibus apertos reservari dicunt, ut intus in parte læsâ contentæ particulæ gladiolatæ & serratæ promtiorem reperiant exitum, sed easdem ipsas in motu quodam ulteriùs teneri vario, absque jam assueto fibrulæ non lædantur, sed motu illo pedetentim cessante, & materiâ subtili majori in re ignitâ externâ contentarum particularum homogenearum se sociante acervo remaneant integræ; contra enim si contingat, & pars ambusta aut in aëre contineatur frigido, aut rei frigidæ admoveatur, idem ei accidere profitentur, quod vitro calefacto subitò aëri frigido exposito, aut aqua vel manu aut digito frigidis attacto, cùm occlusis poris & fibrulis à frigore rigefactis materia subtilis in easdem pertinaciùs ei obsistentes vehementius commoveatur, easque inflexiles dirumpat: Haud absimili ratione spiritum vini loco materiæ istius ignitæ proficuum existere pronunciant, siquidem subtilissimæ primi elementi particulæ in eo contentæ priorem præstent effectum, & partem combustam spiritui huic immersam placidissimo affici sensu, non aliter, ac si frigido quodam rore inundetur. Hic etiam de causa felici cum successu nonnulli cretam in spiritu vini dissolvunt, & linimenti instar adhibent, & Dn. D. *Vogelsangius* ipsam calcem vivam in spiritu vini dissolvit ad tenuis linimenti formam, & parti ambustæ, etiamsi ipsa cutis læsa fuerit, illinit, cujus ope dolor citò cessat, empyreuma separatur, & excitatum ulcus unguento albo camphorato brevi sanatur. Laudant quoque eandem ob causam linimentum ex calce vivâ in spiritu vini solutâ, & oleo hyperici invicem agitatis compositum, & spiritum vini camphoratum in ipso principio adhibitum singulari habent in pretio. Ad escharam separandam remedia imponunt particulis constantia à subtili materiâ facilè moveri & agitari valentibus, ut motu in carne emortuâ suscitato, fibræ ejus à sanis placidè abrumpantur, uti sunt cepæ coctæ, & saponi Veneto commixtæ, Mercurius præcipitatus ruber axungiæ porcinæ commixtus, succus ceparum, oleum raparum cum creta & camphorâ, lardum accensum & in folia lauri stillatum, donec folia ista vertantur in cineres, quæ pinguedo postmodum illinitur. In profundiore combustione escharam scarificari permittunt, posthæc Unguentum ei admovent ex fuligine, terebinthinâ, butyro recenti & oleo de vitellis ovorum, vel quod sequens exhibet formula:

℞. *Cort. sambuc.* Mij.
fol. plantag.
salv. aa. Mj.
Coq. ex aqua ad ℥xx.
Colaturæ adde
fuligin. ℥ij.
butyr. non salit. ℥vj.
Sterc. Gallin. rec. alb. ℥iij.
Unguent. basilic.
Sapon. vulg. aa. ℥ij.
M. F. Unguentum.

Illud etiam non contemnunt linimentum, quod ex stercore gallinarum albo, foliis plantaginis & salviæ in butyro non salito assatis & per linteum trajectis componitur, cum felix curatio eo sæpius sit impetrata. Escharâ separatâ curam ut in aliis ulceribus continuant, adhibito unguento aureo, vel basilico, vel emplastro de gratia Dei. Vulgare quidem, sed non contemnendum remedium existere promittunt, si farina avenacea in butyro aliquantum assetur, & linimenti instar illinatur, nihilque ulteriùs superimponatur, & illinitio hæc tamdiu continuetur, semper relictis prioribus linimenti reliquiis, donec crusta collecta sponte decidat, & pars ipsa conspiciatur sana. Eodem modo linimentum adhibent *Mynsichti*, ex oleo olivarum & albumine ovi, invicem ad spumantem albedinem agitatis compositum, cui si sacchari Saturni quidpiam addatur, adhuc magis illud æstimant proficuum. Interna diaphoretica ex tincturâ bezoardica, spiritu vini camphorato, theriacâ & diascordio, aquâ florum tiliæ & sambuci summopere deprædicant, & consolidationi sequens sufficere dicunt unguentum.

℞. *Ceruss.* ℥iij.
Lap. calaminar.
Thuris aa. ʒij.
cera alba ℥i.
olei olivar. ℥iß.
Camphor. ʒij.
aq. rosac. ℥ß.
album. ovi Num. 1.
M. F. Unguentum.

Nostra methodus curandi Ambustionem.

§. 19. Jam pergendum est ad *ipsam Curationem* ex fonte *nostro* Chirurgico ac Pharmaceutico depromptam. Methodus verò medendi nostra aliquomodo pro causæ ambustionis varietate variat.

Præservatoria indicatio est, *Procul ab igne*: apud Veteres ratione fulminis se muniverunt vel lauro quam in capite gestarunt, qualem coronam

nam ex lauro concinnatam turpissimus Imperatorum, Tiberius Nero, ob id gestâsse dicitur, teste *Suetonio in ejus vita c. 69.* Sed fabulosum puto. Alii pavidi vituli marini pellem super caput ponunt, alii aquilam ob Jovis armigerum servant, ejusque lapidem, sed omnia fabulosa, superstitiosa, imò irrita esse adversus altitonantis Dei iram credimus, juxtà Psalmistam *Psalm. 139. v. 7.* Quò ibo à Spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Si ascendero in cœlum, ibi es, & si stratum fecero in inferno, ecce tu ades, si assumam alas auroræ, & habitem in novissimo maris, etiam illuc man⁹ tua deducet & apprehendet me dextera tua.

Missa quoque facimus istorum Impostorum ignem devorantium arcana atque experimenta, quibus se muniunt, ut sine damno possint tractare ac devorare ignem, utut modum nobis tradat *Plin. l. 29. c. 3. & Swender.* in seinen Erquickstunden.

Majoris verò momenti est indicatio curatoria, quæ consistit in hoc, ut fibræ aliæque partes combustæ ac dilaceratæ non in tantas cincinnationes transeant, & statim applica sequens Epithema, cum subtili & duplicato linteo loco ambusto, sicque vesiculæ impedientur.

℞. ▽ ♃ ℥v.
Spir. vini Camph. ℥ij.
M.

Vel:

℞. *Spir. vini vel aq. Regin. Hungar.* ℥iv.
Camphor. ʒij.
▽ *ad ambust.* Qu. ℥iß.
Balsam. nervin. m. d. ℈j.
vel Elixir. vitæ ʒß.
M.

Sunt alii, qui ad vesiculas impediendas apponunt liquorem salsum in doliolis butyri saliti reperibilem, ut & aquam marinam vel salsam, alii saponem nigrum, mel, butyrum, decoctum raparum, muriam Harengorum, aut muriam brassicæ: præprimis si conquassentur cum oleo lini vel raparum, vulgus applicat atramentum, rustici hisce in locis loco combusto stercus vaccinum parum tostum cum oleo lini vel raparum applicant. Alii albumen ovi tanquam volatile, constans ex animalibus partibus volatilibus ambustis applicatum pro arcano venditant. A Clarissimo Dn. Muys laudatur creta cum spiritu vini camph. imposita cum arctâ ligaturâ.

Linimentum sequens ad Ambusta optimum effectum nobis præstitit, imprimis si combustio à pulvere pyrio fuerit producta.

℞. *Cerussæ*
pulp. rad. consol. maj. aa. ℔ß.
Lithargyr.
Lap. calaminar.
minii aa. ℥iiß.
Camphor. ℥ß.
ol rapar.
M. f. l. a. Unguentum.

Hoc tamen fateri debemus, liquida, ut decoct. calc. vel ejus aqua cum Spiritu vini Camph. vel Matrical. plus nobis præstitisse, quam unguenta ac linimenta: Mixturis enim his continuò calidè partes combustæ laventur & iis madefacta lintea imponantur.

Si tantum cutis externa fuerit ambusta, mulieres nostrates propriam inungunt salivam sale volatili constantem, aliæ cepas cum sapone in forma cataplasmatis parant imponuntque. Plures pro experto exclamant remedio calcem vivam cum oleo raparum commixtam, & calidè ambustis partibus impositam. Alii utuntur oleo raparum cum creta. Rustici stercus gallinæ cum butyro & fuligine, additis herbis Salv. cort. sambuc. misc. & ad formam unguenti coquunt applicantque non absque levamine.

Aliquando ad generosiora transeundum est, ubi enim desinit anicula, ibi sæpè incipit Medicus, in curandis scilicet morbis, in ambustis ergo profundioribus sequentia eligere solemus.

℞. *Ungu. Basil.* ℥j.
ol. Juniperi ʒiij.
Terebinth. Ven. ℥j.
ol. anisi ʒvj.
macis ʒß.
ceræ ʒiij.
Croci ʒj.
Styrac. liquid. ℥j.
Gumm. galban. ℥ß.
M. f. l. a. unguentum.

Quò etiam referri potest unguentum ad Ambusta seq.

℞. *Cort. med. sambuc.* ℥ij.
infund. & coq. in olei rapar. ℔j.
colato oleo add.
axung. ovillæ,
ceræ flavæ aa. ℥iij.

Liquefactis insperge continuo agitando
pulv. ceruss.
minii aa. ℥iiß.
&, si parum refrixerint, immisc.
Camphoræ tritæ ʒij.
M. f. l. a. unguentum.

In gradu secundo, ubi cutis nimis fuerit contracta, ad fortiora transeundum est, & sequens calidè apponi potest.

℞. *Spir. Matrical.* ℥ij.
Tinct. galban. ℥ß.
aq. ad ambust. vel calc. ℥iß.
camphor. ʒj.
aq. Regin. Hungar. ℥iß.
Balsam. nervin.
Tinct. castor. aa. ʒß.
M.

Urgente etiam necessitate superponi potest ad calorem partis conservandum sequens cataplasma.

℞. *Herb. scord.*
rutæ aa. Mß.
fl. rapistr. Mj.
melilot. P. I.
malv. P. ij.
N. M.
caryophyll. aa. ℥ß.
⊖ ♀i
✱ci aa. ℥j.

cum mulf. & urin. fœtid. q. s. f.
adjectâ farinâ fabarum Cataplasma.

Si vero Gangræna ac Sphacelus parti combustæ immineat, confugiendum est ad sequens Cataplasma calidè applicandum, quamvis hoc in casu etiam conducat aqua calc. cum Spiritu vini camph.

℞. *Herb. salv.*
rutæ.
scordii aa. Mj.
cep. crud. rec. ℥iij.
Sapon. liq. nigr. ℥ß.
myrrh.

aloës

aloës aa. ℥iij.
Croc. opt. ʒj.
⊖♀i
✳ci aa. ʒß.
f. a. c. vin. & mull. f. Cataplasma.

Et, si malum fuerit intensius, ut cutis planè fuerit contracta, Cataplasmati prædicto addi potest,

Unguentum Basilic.
Styrac. liquid. aa. ℥v.
Gumm. elemi ℥vj.
Galban. ʒij.
olei ceræ ʒij.
M.

Oleum Philosophorum etiam externè illitum egregiam sæpè navat operam, ut & omnia salia volatilia, quæ liberum ac convenientem succis motum restituere, meatus obstructos reserare, & acredinem illius obtundere valent, hic adhibenda sunt. Omnia enim hactenus recensita remedia ex particulis volatilibus constant, quæ à materia subtili facili motu commoventur ac agitantur, hinc similem motum communicant carni combustæ ac emortuæ. In graviori Ambustione fæces cerevisiæ cum pane applicatæ optimum præstiterunt effectum, ut & allium, lentes palustres, Empl. diasaturni *Mynſ.* Mucilag. sem. cydon. cum aqua sperm. ranar. extract. additis camphora & saccharo ♄ni, quod elegans est remedium tepidè applicatum.

Momordica in oleo lini infusa & ei addit. ol. ♄ni citra inflammationem Ambustiones sanat, oleum apum cum pauco olei ovorum vel scorpionum sæpè juvat.

Vel:

℞. *Calc. viv. lota.* ℥j.
♀ viv. ʒj.
ol. lini
rapar. aa. q. s.
M. pro linimento.

Sunt quoque, qui in Ambustione commendant oleum Nucum cum ovorum luteis mixtum.

Si combustio per prædicta remedia sublata fuerit ad cutem deleniendam & dolores sedandos sequenti utere:

℞. *Ol. lini* ℥ß.
N. M. dest. ℈ß.
ungu. Basil. ℥j.
Gum. Elemi,
galban. aa. ʒij.
Camphor. ℥ß.
▽ Regin. Hungar. ʒij.
roci ʒj.
M. f. l. a. unguentum.

Omni enim ope à combustione Gangræna arcenda est, hinc varia Cataplasmata ceu jam dicta, ex volatilibus & spirituosis paranda & calidè applicanda sunt, spirituosa enim obstructiones tollunt, tenacem mucum resolvunt, imprimis si Camphorata fuerint simul mixta, hinc sæpe sufficit Spir. vini Camph. c. aq. calc. Tinct. castor. Spir. cæpar. matrical. Bals. Nervin. Tinct. Galban. quæ omnia compactas particulas valde resolvunt & fluidiores reddunt: sic etiam salia volatilia oleosa adhuc sunt fortiora, quia eorum particulæ meliùs penetrant, & solidiores ac firmiores sunt, & omnia optimè resolvunt. Hic Chirurgos moneo, ut omnia medicamenta in combustione calidè applicent, quia actualis calor ipsam sæpè sanat combustionem, succi enim coagulati per externum frigus à calore iterum resolvuntur ac attenuantur. Cæpæ etiam locis ambustis applicatæ magnum afferunt solamen, quoniam in se continent sal volatile, cujus ope viscíditates resolvuntur, hinc, ceu diximus, omnia salia volatilia, tum internè tùm externè in combustionibus conveniunt.

Sapo Venetus est in combustione egregium remedium, quia constat ex penetranti sale volatili, & acri, cujus ope viscíditates facile resolvuntur, item ex oleosis particulis, per quas cutis fibræ demulcentur, & acida sal sæque particulæ temperantur.

Aquâ forti si quis combustus sit, non inconveniens erit imponi externum Epithema ex aqua sperm. ranar. cum butyro ♄ni. *Mündererus in Med. Militar.* curavit Chymistam ab aqua forti combustum solo oleo lini atque cremore lactis. Sic etiam empyreuma vulgò dictum evocatur. Si in levi combustione membrum admoveamus igni, particulæ antea impulsæ & continuum solventes ab aliis ingredientibus retropelluntur, atque simul empyreuma. Malè faciunt, qui admovent combustis partibus caustica, quia magis discindunt fibras. Cavendum quoque, ne aplicentur frigida, quæ malum potius augent, quàm imminuunt, omnia etiam tepidè applicentur.

Crusta vel eschara si adsit, illa incidenda ac leniter separanda est, si non potest fieri in tota parte, fiat diversis in locis, ut ita ichor, devorans fibrillas, subtus contentus queat effluere. Si verò ad nervos usque pertinget, summâ cautione opus est in removendâ eschara, & priùs applicanda sunt nervina & demulcentia.

Si in oculo est ambustio, ratio præsertim habenda est doloris, in quem finem conducet lac muliebre sæpiùs tamen mutatum, quoniam facilè acescit, reliqua etiam ophthalmica, aqua nempe rosar. mucilag. sem. cydon. fœnigræc. croc. aqu. euphras. hic verò apprimè convenit arcanum *Timæi à Guldenklee* seq.

℞. *Pomor. d.* Num. 2.
coq. in aq. Euphras.
rosar. aa. q. s. ad
mollitiem, trajiciantur per setaceum: add.
Sacchar. alb. ʒij.
camphor. gr. xv.
croci gr. v.
M. & applicetur calidè.

Si combustio in juncturis circa tendines & ligamenta observetur, statim ad laudata Epithemata & cataplasmata confugiendum est. Conducet etiam in hac combustione ol. septem florum *Mynſ.* cum album. ovi & mucilag. sem. cydon.

Quando ossa simul sunt ambusta, eximantur frustula forcipe, si verò tota pars fuerit adusta, ense recidenda est.

Cùm à pulvere pyrio pars quædam corporis fuerit combusta, & grana remaneant cuti infixa, non statim ea acu vel alio instrumento eximenda sunt, sed potius suppurationi relinquenda, quæ dein in conspectum veniunt; si enim grana pulveris pyrii in frustula fregeris, tantum se magis

cuti implicant, & difficilius aut nunquam eximuntur.

Quando verò prælaudata applicaveris medicamenta, grana illa pulveris è cute abefferveſcente lymphâ facili marte propelluntur, quod etiam confirmat *Clariſs. Muys* dicens in *Podalirio ſuo rediviv. pag. m. 39.* Grana pulveris tormentarii relicta in facie quidem ope acus chalybeæ eruere conantur, ſed ſupervacaneum eſt, quandoquidem fibrillas per emollientia in tantum flexiles reddere poſſumus, ut grana ſponte prolabantur. Ut etiam paucis interna remedia in combuſtione proficua attingamus, ſciendum eſt, ſi cacochymia conjuncta eſt, & ſuccus nutritius nimis acris ſit, ut conſolidari nequeat Ambuſtio, conveniunt omnia ea interna, quæ ſequenti capite de Vulneribus præſcribimus, imprimis hic commendamus diaphoretica ex Antimonio & Mercurio dulci parata, Antihect. Poterii, oculos cancri, ſacch. Saturni, item ſulphurata, camphorata, myrrhata, & ſemper interponenda ſunt volatilia, quæ viſciditates reſolvunt, in quem finem etiam Chirurgi cum commodo uti ſolent decocto lignorum cum Theâ; cum ſarcoſis & agglutinatio partium dependeat à chylo, & neutiquam à vulgo dictis ſarcoticis emplaſtris, aliiſque Chirurgorum medicamentis; hoc Chirurgis porro notandum eſt, ut fugiant in combuſtione adſtringentia & poros obſtruentia medicamenta, tùm interna tùm externa, quia his combuſtio magis exaſperatur, viſciditates cumulantur, & particulæ incluſæ & infixæ marcent partibus combuſtis.

Si Combuſtio abeat in fiſtulam, & Medicus nimis ſerò advocatus fuerit, ſunt, qui in hunc finem commendant butyrum Antimonii rubr. vel lini deſtillat. ex capit. Mort. ♁li, ſed nos commendamus potius Balſamum noſtrum divinum, rarò in Fiſtulis fallens remedium.

In quibuſcunque Ambuſtionibus Agricola extollit ſequens:

℞. *Sacch. ♄ni q. ſ. add.*
ol. roſar.
M. F. linimentum, quo locus ambuſtus calidè inungendus eſt. Oleum Hyperici n. d. etiam egregium eſt ſæpius applicatum: imò ſexcenta alia poſſunt proferri, ſed ſi hæc non ſatisfaciunt, alia certè etiam vix præſtabunt: meliora enim & approbata Junioribus communicamus Medicis ac Chirurgis, quibus in praxi conſummati non opus habent.

CAPUT V.
DE VULNERIBUS.

§. I.

MAchina noſtra ex ſolidis & fluidis conflatus, quàm fragilis exiſtat, ex eo patet, quod Medicina excogitari debuerit ei ſuppetias ferendo, imò eapropter Medicina ac Chirurgia apud Ethnicos de die in diem excrevit, experiendi enim occaſionem dedit Neceſſitas. Nam quum homines læderentur à beſtiis mordacibus, artem hanc excudere cœpêre, quæ eo magis neceſſaria fuit, quo ſæpiùs homo homini lupus fiebat, & beſtiâ quâvis pejor, juxta illud *Juvenalis Satyr. 15. verſ. 164.*

Serpentum major concordia: parcit
Cognatis maculis ſimilis fera: quando Leoni
Fortior eripuit vitam Leo? quo nemore unquam
Exſpiravit aper majoris dentibus apri.
Indica Tigris agit rabida cum Tigride pacem
Perpetuam: Sævis inter ſe convenit urſis.
Aſt homini ferrum lethale incude nefanda
Produxiſſe parum eſt, cum raſtra & ſarcula tantum
Aſſueti coquere & raſtris ac vomere laſſi,
Neſcierint primi gladios excudere fabri.

Nunc ergo ad ipſa tranſeamus *Vulnera*, vel ab hominibus vel beſtiis *violenter inflicta*, quæ ſunt ita ſimplicia, ut definitione ſeu deſcriptione non opus habeant. Vulgo verò in foro Medico *Deſcriptio.* *deſcribitur Vulnus*, quòd ſit continui ſolutio in parte quâdam molli & carnoſâ (cur non æquè in dura ac fibroſâ, caro enim diſcindi nequit abſque læſione cutis & fibrarum?) ab inſtrumento aliquo ſecante vel pungente violenter facta.

Animum ergo Veteres intendunt duntaxat ad partes ſolidas, atque ad magis ſenſibiles: ſed quis neſcit corpus noſtrum ex ſolidis & fluidis componi partibus? Neque illas dividi aut rumpi poſſe, ut non fluidarum ordo & mixtio turbetur, quo divortio ſemel admiſſo novæ ſtatim fiunt combinationes, concreta, variæ oriuntur excreſcentiæ, coagulationes, ſtagnationes, quæque ſabri exiſtunt omnium illorum graviorum ſymptomatum, quæ vulnera comitari ſolent. Corpus enim noſtrum nihil aliud eſt, quam congeries indefinitorum canaliculorum, tubulorum & vaſculorum fluida varii generis corpuſcula tranſmittens. Hinc Chirurgi æquè fluidarum quàm ſolidarum partium habeant rationem neceſſe eſt.

Vulnerum Differentia quod attinet, nunc vulnera ſunt majora, nunc minora, atque cæſim vel punctim inflicta, nec ad eandem illata menſuram, ſed mille modis variantur. Hinc variæ ab Auctoribus recenſentur differentiæ, quas vulgò in Eſſentiales & Accidentales dividere ſolent, illas deſumunt à vulneris eſſentiâ, partis vulneratæ conditione & cauſa, has verò à fiendi modo, ſitu & tempore. Meliori verò jure dividi poſſunt vulnera in vulnera Sclopetorum, contuſa, puncta & morſa. Item in Vulnera Capitis, Thoracis, Abdominis, Hepatis, Lienis aliorumque viſcerum, & externorum Artuum, qualem nos in Chirurgia hac noſtra ordinem obſervare voluimus. *Differentia Vulnerum.*

§. 2. Pars affecta Vulnerum non tantum ſunt canaliculi vel partes fibroſæ aliique tubuli totius corporis, ſed & ipſi ſucci in iis contenti, itaque ſi turbæ his in partibus producantur, & harmonia illa ſtupenda à legitima pororum diſpoſitione, & particularum ordine dependens, auferatur, eadem contingent infauſta emergentia: ibi enim corroſivum ſenties acidum: hic varia habebis ſalia; illic tetricum reſtagnabit liquamen, alibi purulentam conſpicies amurcam: hìc intumeſcentiam, ibi inflammationem, alibi excreſcentiam & dolores *Pars affecta.*

reperies

repeties atroces, qui cuncta non tàm ex continui solutione, quàm ex fluidorum perverso ordine, statu & mixtione natales suos habent. Partes ergò æquè internæ ac externæ, quia ex iisdem constant tubulis, à causa violenta lædi possunt.

Diagnosis. §. 3. Quoniam ipsa vulnera quoad externam præsertim faciem in sensus incurrunt, inanem luderem operam, si recensendis *Signis Diagnosticis* diutius immorari vellem: quod enim interiorem concernit constitutionem, situm & magnitudinem, ea nonnisi sagaci conjecturâ, & accurato Medici judicio sciri poterunt, siquidem haut semper facile judicatu sit, quæ partes internæ vulneratæ sint, & quousque vulnera penetraverint, cum tale Scrutinium Scientiâ anatomicâ, & diligenti partium, actionum læsarum nec non excretorum examine nitatur, verbi gratia: in Vulnere Thoracis sanguis cum tussi si rejicitur, & aër è Vulnere foras egreditur, certiores reddimur instrumentum in thoracis cavitatem penetrâsse, ipsosque pulmones cum vasis sanguiferis perfodisse. Ex anatomiâ ergò sciendum est, quis partis cujusvis situs, quis usus, symptomata simul consideranda sunt, ex quibus apparet succorum corporis indoles & dispositio, hinc & eorum quæ per vulnera ejiciuntur, conditio notanda.

Propria cujusque Partis accidentia contemplari animus non est, cùm vulnerum particularium in propriis Capitibus mentionem jam injecimus, quo Lectorem remittimus, sed earum partium tùm internarum, tùm externarum, quarum nondum mentio facta est, considerabimus: Ex. gr.

Corde vulnerato vel percusso vel transfosso, sanguis multus effluit, ac præsertim si dexter ventriculus vulneretur, unde etiam niger exibit sanguis ac fervens: Si vasa lymphatica fuerint simul discissa, magna lymphæ copia in thoracis cavitate reperitur, nam ex sinistro cordis Ventriculo sæpè flavus emanat liquor, in his Vulneribus arteriæ languescunt & albescunt, vires collabuntur, sudores frigidi cum colore faciei pallidissimo erumpunt, tandem omnia externa frigent, quod frigus sæpè excipit mors atrox.

Septo transverso percusso & vulnerato, præcordia sursum quasi attrahuntur, spina dolet, spiritus rarus existit, anxietates præcordiorum cum sanguine spumante ejecto sæpe observantur, magna adest spiratio cum gemitu & dolore per totam humeri partium compagem.

Medullâ percusâ, quæ in spina est, si vulneretur, nervi resolvuntur vel distenduntur. Sensus intercidit interposito tempore aliquo, inviti per inferiores partes vel semen, vel urinam, vel stercus excernere coguntur ægri.

Icta aspera arteria exiguum sanguinem fundit, ad dorsum plurimus dolor, fauces paulatim sanguine replentur, vox rauca & linguæ aciditas percipiuntur.

Ubi Vulnera venenata sint, seu à venenatis telis aliisque instrumentis inflicta fuerint, ea Vulnera reperiuntur statim sicca, & circumcirca pallida, sublivida & quasi cadaverosa apparent: simul adsunt deliquium animi & cordis palpitatio, caput obfuscatur, convulsiones artuum, aliaque symptomata observari solent, tandem accedit Gangræna ac Sphacelus, quem excipit utplurimùm Mors. Nota enim est historia de Balneatore, qui lancettâ suâ necavit scarabæos, aliaque plura insecta, unde Vulnera, quæ instrumento hoc instituit in V. S. aliisque operationibus, incurabilia exorta sunt.

§. 4. Nunc ad *Causas Vulnerum* accedamus, & primò de iis *Veterum Galenicorum* judicium audiamus, qui *Causas Vulnerum* dicunt omnia illa, quæ extrinsecus advenientia, continuum solvere valent: Vulnera enim partibus mollibus induci fatentur ab externis instrumentis tundentibus, scindentibus, contundentibus, & dilacerantibus, vel animo hostili, vel ex incuriâ, & imprudentiâ adhibitis, item vel à lapsu, vel ictu bombardæ, aliusque rei externæ continuum violenter dissolventis. Symptomatum quoque in Vulneribus obvenientium rationem reddamus ex ipsorum sententiâ. Dolorem, tristem illam sensationem deducunt vel à puris quantitate nimiâ, vel qualitate, vel à calida vel nimis frigidâ intemperie, doloris enim causa est continui solutio vel intemperies, non sensim, sed confertim facta, continui autem solutionem fieri ajunt vel ab humorum influxu, vel à corpore præter naturam infixo, vel à qualibet alia re distendente, comprimente & aggravante. *Inflammationem* Vulneri supervenientem à sanguinis & bilis influxu nimio deducunt, *Oedema* verò eidem accidens ex debilitate caloris nativi, alimentum non concoquentis, sed in pituitam tantùm vertentis fieri asserunt. *Ætiologia secundum Galenicos Vulnerum.*

Pruritum Vulnera sæpè comitantem ab humore salso, mordace, & amaro contingere haud dubitant.

Livorem verò Vulnerum fieri ajunt vel ob caloris nativi exstinctionem, vel ob frigidam intemperiem, vel ob nigrum in parte contentum humorem, vel ob os subtus corruptum.

§. 5. *Paracelsus* inter plurima quæ Chirurgum nosse decet, primum ac præcipuum illud esse dicit, ut quocunq; tandem oblato Vulnere, primò statim intuitu, qualenam illud sit, cognoscat, qui de curationis possibilitate, ac fine certi quid prædicere queat. Sanorum corpora tot casibus exposita esse inquit, ut à variis instrumentis externis inferantur varia & diversa Vulnera, imprimis à plagis cæsim vel punctim illatis, infici quoque dicit ab hostibus enses, gladios, hastas, tela: domesticis quoque usibus venenum contrahere ait instrumenta mechanica, ut falces, ex. gr. quæ usûs tempore dum incalescunt naturam eorum, quæ secant, ut herbarum, rubetarum, arnearum facile recipiunt. *Iuxta Paracelsum causa Vulnerum.*

Febres in Vulneribus à cœlo fieri contendit, & tales quidem febres, quæ statis periodis rigore & calore paroxysmum perficiant, quæ quotidianarum ac tertianarum typos observent, quæque non priùs ægrum relinquant, quàm vulnus ipsum coaluerit: superveniunt adhæc Vulneribus affectiones, quarum radix non in ipso Vulnere, sed in toto corpore continetur, ut sunt phrenitides, epilepsiæ, spasmus &c.

Fusorum verò ac aliorum instrumentorum, quæ frequenter manibus versant homines, (mulieres præcipuè) virus admodum pestiferum Vulneribus existere arguit, quod ea ex frequenti usu venenum in se recondant vehementissimum.

Hæmorrhagiam in Vulneribus vel ex irâ, vel ex Venere, vel ex motu, vel ex repletione, vel ex cœlesti constellatione fieri existimat.

Synoniam seu *fluxum glutinis albi* duabus de causis in Vulneribus accidere ait, vel enim ægrorum libidine ac inobedientiâ, vel Chirurgi errore tùm in medicamentis, tùm in deligaturis commisso.

Phlegmonem per vim illatam Vulneribus obvenire ait.

Spasmum verò oboriri asserit à nervis in Vulneribus læsis.

Luxuriantem verò carnem, vel ob medicamenti vim, vel ob plethoricam constitutionem fieri asserit.

Helmontii Opinio de causis Vulnerum.

§. 6. *Helmontius* in *Vulneribus* non solam continui fieri asserit solutionem, sed simul introduci exoticam qualitatem, unde labra Vulneris indignata, mox æstuant, apostemantur, imò totum abinde corpus febribus ac variâ Symptomatum Syndrome conflictatur.

Pus fieri Author in Vulnere ait, cum fundum vel labra Vulneris acor, putredinis index contrahit. Item vermes in Vulneribus ob putredinem produci existimat, uti in culinis, si carnes corrumpi incipiant illarum juscula acescere solent.

Ipsam Continui separationem esse ait quidem immediatam, atque sufficientem causam occasionalem, quatenus nempe aperit, contundit &c. quæque etiam consolidatione eget.

Vulnerum dolorem suscitari ait ab aquâ glarealí, quoniam vulnus ex cruore celerem copiosamque parat Synoniam sive glarealem aquam.

Sedationem ergo Archei indignati & irritati necessariam pro Vulneribus; forinsecus inflictis & duplicatis, quæ proprio nomine ad mentem ipsius dicuntur Vulnera sua, scilicet qualitas & dispositio exotica vel maligna, Vulneribus aliàs simplicibus introducta & impressa per ideas malignas indignationis, iræ, vindictæ &c. concepta, adeoque sola censura læsionis & sensationis injuriæ & indignæ, quando homo læditur, nisi à se ipso, currente simul aeris inimico congressu, unde mox sanguis & Archeus in labris Vulnerum offensus æstuat, intumescit, apostematur & suppuratur: idque per extractionem dispositionis hujus peregrinæ, qua labra ab omni accedente doloris & suppurationis pure servantur, moxque per se sponte accrescunt, quia ipsa Natura est morborum Medicatrix.

Secundùm Willisium causæ Vulnerum.

§. 7. *Willisius* nullas alias Vulnerum causas agnoscit præter res omnes scindentes & acutas, quæ parti cuidam violentiùs applicata continuum ejus solvunt. Easdem etiam illorum causas cum aliis Authoribus statuit, tùm quod ad ipsorum vel partis affectæ constitutionem, tùm quod ad eorum prognosin attinet.

Juxta Sylvium causæ Vulnerum.

§. 8. *Sylvius* easdem Vulnerum causas statuit, agnoscit enim continui solutionem à quacunque etiam re externa violenter inductam.

Cartesianorum judicium de causis Vulnerum.

§. 9. *Cartesiani* Vulnera in Continui solutione cum reliquis Authoribus consistere haud dubitant, & ea æquè in mollibus ac partibus durioribus contingere asserunt, læduntur enim juxta ipsos modo caro, ossa, modo tendines, vasa alia, ligamenta &c. Vulnera agnoscunt cum aliis externa, & quæ ad internas penetrant partes, ea enim fieri in Capite, Pectore, Ventre & Artubus toto observant die, sunt vel profunda vel superficialia, vel transversa, vel infliguntur puncturâ, vel à sclopeto, vel à morsu, vel à lapsu vel ictu.

Causas ergo vulnerum esse dicunt vel *res scindentes*, ut sunt culter, forpices, gladii, enses, vitra, glacies, crystallus; vel *res pungentes*, ut sunt acus, aciculæ, spinæ, dentes, tela, &c. vel *res perforantes*, ut sunt globuli grandiores & minores; vel *res contundentes*, ut lapsus, ictus, plaga, elevatio ponderis majoris &c. Quæ omnia partibus corporis vi quadam intruduntur, continuum solvunt, & vulnus excitant.

Nostra sententia de causis Vulnerum.

§. 10. Vulnerum *causæ*, nostro judicio, sunt res externæ variæ violenter partibus nostris solidis intrusæ, sive sint perforantes, ut gladius, stylus, hasta, acus, frustum vitri, spina, ictus ac morsus bestiarum, imo hominum iracundorum, globulus ex sclopeto ope pulveris pyrii accensi emissus, sagitta, & innumera alia, quibus discinduntur corporis nostri tubuli, canaliculique, & succis conceditur effluxus, & hinc commixtio perversa oritur, à quâ plura ac innumera deducuntur symptomata: sunt & res secantes, ut ensis, culter, &c. sive contundentes, ut pugnus, baculus, lapis &c. fortiter & impetuosè machinæ nostræ partibus mollibus carneis fibrosis, atque duris membranosis, imò aliquando ipsis visceribus impulsa intrusaque, interdum & ipsis ossibus, tunc dicitur vulgo vulnus cum fractura ossis. Certum enim est canales & membranas in vulnere lædi. Apertio enim eorum vulnus facit, & vulnus sæpe est in membranis, quæ canales constituunt, quæ canalium ruptio fit vel 1. à ruptione, cum vi disrumpitur canalis ab humore, quem continet, impetum faciente, 2. ab erosione, cum ab acredine canalis perforatur, 3. à vi externa, contusione, punctura, incisione sive sectione.

Prognosis Vulnerum

§. 11. Relictâ causâ transitum facimus ad *Prognosin* vulnerum, à qua plurium salus sæpius dependet, interest enim scire, vivente etiam adhuc vulnerato, an vulnus periculosum, vel an, uti illi loquuntur, per accidens aut per se lethale sit. Ubi statim sub considerationem venit distinctio vulnerum in simpliciter & semper lethalia. Periculi certè plena res est judicium ferre de Vulneribus, atque an per se, an verò per accidens lethalia sint renunciare, etenim juxta hujusmodi renunciationes Medicas Juris-Consulti sontes reos condemnare, insontes vero absolvere solent: quia ergo hic de sanguine & corio humano agitur, qui sanguis semel effusus, nullam restitutionem in integrum à Prætore impetrare potest, ideò probè & absque omni præjudicio singula accuratè circa vulnus inflictum examinanda sunt, diuque deliberandum, quod de lethalitate semel statuendum est. Nobis displicet distinctio ab omnibus recepta, nempe inter vulnera *per se* & per *accidens* lethalia. Si vulneratus moritur symptomatibus dirioribus, quæ necessariò vulnus sequuntur, cur dicetur tale vulnus per accidens lethale, cum enim vulnus tale non fuerit inflictum, æger non mortuus fuisset. Carnifex vulnera infligit per se lethalia, uno ictu mortem inducens: meliori ergò jure, respectu graviorum symptomatum vulnera possunt dici valde periculosa.

Quà

Quâ de causâ enim vulnera cordis, cerebri, vesicæ &c. per se æstimantur lethalia? certè quod tendinosæ ac membranosæ, ac nervosæ, item vasa diversa fuerint læsa, liquorumque hinc effusiones, irritationes, stagnationes, convulsiones, deliria concitata & tandem mors oboritur. Contraria tamen testatur experientia & Autopsia edocens, quandoque stupendas fieri curationes, & generosum Medicum nunquam difficillimis in casibus terreri debere. Sic visum est cordis vulnus non lethale in demortuo, ubi in cordis substantiâ musculosâ cicatrix observata fuit ab inflictu ensis ante plures annos facto. Nec in simplici & absolutâ lethalitate temporis habenda est ratio, cùm vulnerati in corde aliisque visceribus & partibus nobilibus quandoque ad diem undecimum, quandoque 15. & plures adhuc supervixerint, profectò non video, quomodo hæc vulnera & absolutè & simpliciter sive semper mortifera dicenda sint: confer *Prechlinum*, *Bonettum*, *VVilhelmum Rivam Chirurg. Roman.* Nos quoque Limburgi vulnus profundum cerebri observavimus sanatum. Sic quoque vulnus glande plumbeâ inflictum non fuit lethale, in *Ephem. German. Ann. 9. & 10. Observ.* 85. pari felicitate intestinum jejunum vulneratum sanavit ipse succus nutritius blandus in sauciati corpore existens, in *Zodiac. Gall. Ann.* 1. *Obs.* 5. adde *Decur. German. Ephem. Ann.* 2. *Obs. Tulpii*, in quibus stupendas plures vulnerum sanationes admiraberis. Plura enim olim lethalia Vulnera nominabantur quàm hodie, ubi dies diem docuit, & vulnera quædam tot retro seculis pro lethiferis habita, nunc non nisi certis positis circumstantiis fiunt mortifera. Ex quibus omnibus patet Vulnera Cerebri non nisi profundiora, nervorum principium & nervos alios attingentia, vel cum lethalibus symptomatibus sociata, lethalia fore. Vulnera etiam cordis profundiùs acta nervos, atque magna arteriosa ac venosa vasa lædentia, item vulnera spinalis medullæ non procul à cervice inflicta, nec non vulnera diaphragmatis in parte nerveâ, ut & vulnera arteriæ magnæ, venæ cavæ, vel etiam venæ arteriosæ & arteriæ venosæ non procul à corde illata lethalia sæpe sunt: ut & ictus intestinorum tenuium, ubi multa vasa sanguifera concurrunt, in hoc casu sanguis aliique succi effunduntur, & æger mori cogitur. Vulnera vesicæ & ventriculi majora & in parte nervea inflicta, majorumque tendinum nerveorumque cum dirioribus symptomatibus ex necessitate lethalium censeri possunt, & sunt periculosissima. Vulnera quoque hepatis, lienis, pancreatis, diaphragmatis in parte membranosa, item fibrarum plurium in abdomine contentarum, utplurimùm sunt periculosissima imò lethalia. Idcirco necesse est, ut inspectores Vulnerum in Anatomico Studio ritè sint versati, texturam, constitutionem, connexum, situm, & usum partium internarum probè sciant, Cadaver etiam cautè aperiendi & sollicitè inspiciendi modum calleant: præterea in vulnerati ætatem, statum pristinæ sanitatis, vulneris modos & figuras, instrumentum, quin & posituram corporis, in qua tum temporis Vulneratus læsus est, atque insuper in omnes illas circumstantias & accidentia, quæ in ipsa vulneratione & ab ipso Vulnerato, tum ratione curæ, & diætæ, ut & quoto die acciderint, anxiè inquirant: & quæ ulterius scitu necessaria sunt ex actis à Judice loci collectis petant, singula attendant trutinentque. Unde manifestò patet, non cuivis Barbitonsori, aut Balneatori, aut Carnifici soli Vulnerum inspectionē aut Cadaveris apertionem tutò cōmitti posse, sed artis probè peritos Medicos ac exercitatos Chirurgos consulendos esse, videantque illi Judices, quomodo conscientiæ suæ consulant, qui contingente graviore vulneratione, aut etiam non necessariâ, si quis vulneratus demortuus est, Cadaveris apertione & inspectione, imperitos & quemcumque tandem proximè habitantem Empiricum ad inspectionem vulneris ac curationem Vulnerati, apertionemque demortui requirunt. Etenim quomodo quæso accuratam, legitimam, ac juxta leges artis institutam inspectionem vulneris, aut apertionem Cadaveris, aut etiam æquum super lethalitatem vulneris judicium exspectare poterit Judex ab eo, qui artem nunquam studuit. Hoc tamen non obstante, quantum hoc in passu toto die peccetur, optimè norunt Collegia Medica, utpote quæ hujusmodi à Barbitonsoribus & Balneatoribus & Carnificibus commissos errores, atque absurdas sæpe relationes vix satis detestari possunt. Materia hæc meretur, ut intimius examinetur, nobis verò hâc vice non libet, festinandum enim nobis est ad reliqua prognostica, in quâ prognosi ritè formandâ observandas sequentes regulas experientiâ & rationibus sancitas, nobis præfigimus ex quibus periculum hauriri potest. 1. Loco stet *pars læsa.* 2. *Vulnus ipsum.* 3. *Ipsius cura.* 4. *Vulnerati persona.* In parte læsa præprimis considerandum, qualis illa sit, an nobilis, & qualibus partibus solidis & fluidis constet, & an ad vitam simpliciter necessaria sit nec ne? an majora vasa, nervos ac tendines habeat? In vulnere ipso videndum & sciendum est, quo instrumento id factum, an venenatum, an verò minùs, an cæsim, punctim aut contundendo factum, explorandum quoque est, an vulnus sit magnum, transversum, profundum, an in ipso plures fibræ, arteriæ, venæ, tendines, ac nervi discissi ac lacerati fuerint, quæ necessariò & inevitabiliter graviora post se trahunt symptomata, ex. gr. hæmorrhagiam nimiam, dolores, vigilias, subitaneam inflammationem, Gangrænam, Sphacelum, deliria, convulsiones &c. In *Cura* observandum est, an remediorum adsit applicandi possibilitas nec ne? an Chirurgus peritus in promptu adfuerit, an iste cum Medico nihil auxilii & remedii omiserit, aut uterque vel ambo inter operandum aliquid erroneum commiserit. In *persona* Vulnerati perpendendum est, an ante acceptum vulnus sanus fuerit nec ne, an nullum in Diæta commiserit errorem, an ex præscripto Medici vixerit.

In genere vulnera punctim inflicta plus alunt periculi quàm quæ cæsim facta sunt. Vulnus cum intensâ febri inflammatoriâ, dolore, convulsivis motibus, monstri quid alit, imprimis si ab initio Vulneratus se ritè habuerit, & citra causam aliquam manifestam externam ruat in deterius. Vulnera Nervorum aliquando bona apparent, sed ex improviso invadit Vulneratos convulsio, hinc infida sunt, si materia serosa effluat instar seri, (wie Molcken) vel si lactea instar albuminis ovorum, vel aquea, dicunt Chirurgi, id esse das Glied-Wasser: cùm verò nostro judicio vel succus nutritius vel lympha ex vasis lymphaticis discissis emanans sit. Si nervus, aut

aut tendo, aut arteria, aut vena, si in totum fuerint recisa, minus intendent periculum, quàm si tantum ex parte fuerint dissecta. Vulnera hæc nervorum, item tendinum aliarumque membranarum gravioribus stipata symptomatibus sunt periculosissima, & utplurimùm lethalia. In Vulneribus pus laudabile & maturum, seu concoctum uti vulgo dicunt, mox apparens, sicuti testimonium sanguinis succique nutritii ritè dispositi perhibet, ita brevi sanationem pollicetur. Tempore æstivo, & quidem circa dies caniculares, nullum vulnus quamvis exiguum in subjecto cacochymico seu scorbutico superficialiter tractandum, cùm eo tempore ex parvo vulnere magna oriri possit calamitas, prout id pluribus comprobare possim exemplis; Succi enim nostri non tam multis gaudent spiritibus, quia tum temporis calidissimi per apertam portam puta cutis spiracula evolant, & sic sanguinem nostrum reddunt debilem & imbecillem, hinc & ipsa pars suis caret spiritibus, & sic mixtura turbatur & inordinata fit mixtio, unde sæpe Gangræna ac Sphacelus natales suos habent. Sic videmus cerevisiam quoque diebus canicularibus faciliùs acescere quàm hyeme. Nimium etiam frigus Vulneribus etiam obest adeò, ut Nobis persuadeamus, si aër à vulnere arceri possit, vulnus sponte iterum coniturum esse. Frigus enim obstructiones parit coagulando succos in vulnere existentes, impedit transpirationem incrassando omnes succos, hinc sæpius inflammatio, gangræna, livor &c. ortum suum habent.

Si in magnis Vulneribus & pravis tumor non appareat, id ingens portendit Veteribus malum, quod tamen nostrâ experientiâ falsum est; melius enim est nullum adesse tumorem; denotat enim partes fluidiores posse circulari, nec tot discissos esse canales. Vulnera quo diutius aëri exposita sunt, eò faciliùs sphacelantur. Vulnera à sclopeto inflicta plus damni inferunt quàm alia, non verò propter imaginariam illam ambustionem, quàm à glande fieri plures persuasum habent, ast ob variarum fibrarum, aliorumque canaliculorum fortiorem contusionem, & subitaneam earum discissionem. Nisi enim is qui bombardam explodit, admodum vicinus sit corpori læso, ita ut flamma pulveris pyrii attingere possit, nunquam ambustio animadvertitur: hinc montes aureos frustra pollicentur ii, qui arcana sua nescio quæ antipyretica contra ambustionem crepant jactantque. Vulnera venenata sæpius sub pelle vulpinâ ex insidiis suam exercent atrociam, & si in aliis, certè in his momentum temporis, à quo magni exercitus clades hoc tempore sæpius dependet, reverenter habendum, cum præsentia tempora, uti olim, teste *Curtio* apud *Alexandrum*, & segnes Medicos & lenta remedia non expetat. Vulnera, quorum labia maximè disjuncta sunt, ut in rotundis vulneribus videre est, difficiliora sunt curatu, quàm eorum quorum labia facilè conjungi possunt; ratio in promptu est, quia tubuli sibi propius accedere & sic accrescere possunt. Malum signum habetur, si convulsiones *Vulnus* comitantur, denotat enim lacerationem & contusionem majorum nervorum, ita tamen factam, ut istæ fibrosæ partes non planè discissæ, sed tantum punctæ fuerint, unde circulatio succorum imminuitur, & per consequens inflammatio, gangræna &c. aliaque symptomata producuntur.

Vulnera Sclopetorum summam etiam spirituum & sanguinis perturbationem inferunt, semper enim aliquid de ipsa substantia aufertur, sic quoque est semper Vulnus compositum, vix enim transit globulus cutim, ut non nervos, tendines, fibras atque varios cum contusione maxima tubulos lædat. Vulnera sclopetorum sunt vel cum vel sine ossis fracturâ: illa sunt periculosiora & curatu difficiliora, hæc verò non tàm periculosa. Vulnera quæ cavitatem insignem penetrant, ut caput, pectus, ventrem, sunt periculosiora quàm si transirent partem carnosam.

Vulnus ab acu lethale observatum est, testantibus *Ephemerid. Germ. Ann.* 3. *Obs.* 315. Sic dum hæc scribimus, quidam duorum digitorum unguibus comprehendit mammæ alicujus fæminæ partem, & fortiter comprimit, à qua pressione tumor ungens exortus est, qui tandem exulceratus, & metus erat, ne cancer ipsam corripiat. Vulnera nervorum, ceu diximus, vix sanabilia sunt, instituimus sæpius in canibus experimentum, quibus nervos recurrentes ab utroque lathere cultro dissecavimus ad omnem vocem vel sonum eis adimendum, altero tamen die vel tertio canes sic vulnerati utplurimùm sine voce moriebantur.

Vulnus à fele rabidâ Vetulæ cuidam inflictum non tantum maximam inflammationem, sed & gangrænam accersit illi, quæ tamen congruis infrà dicendis remediis feliciter curata fuit. Vulnera aliàs à rabidis animalibus inflicta periculosissima sunt, accidit sequens exemplum hoc anno: Puer 17. annorum auceps avium Ortelans dictarum, ante 4. mensium spatium à cane rabido mordetur in manu, quo morsu facto assumsit theriacam & benè sudavit, vulnerique congruis etiam prospexit remediis, ut ritè consolidata fuerint vulnera parvula. Quid fit? puer iste hisce diebus absque ullâ datâ causâ de cordis anxietatibus maximis conqueritur, & prorsus nihil deglutire potuit ob & spasmum, & sic intra 24. horarum spatium absque ullo alio obveniente symptomate mortuus est. Sic sæpè fermenta ista venenata in tubulis diu latere possunt, datâ verò occasione facilè sanguinem nostrum coagulare & mortem accersere possunt. Ictus etiam vesparum & apum aliorumque animalium infligunt etiam vulnera, quamvis minima, attamen utplurimùm pungunt corpora compactiora ut sunt partes fibrosæ, tendinosæ ac membranaceæ, hinc etiam oriuntur atrociora symptomata, ut sunt inflammatio, convulsio, gangræna ac nonnunquam ipse sphacelus. Nuper balneator quidam hujus civitatis venam secaturus loco venæ nervum tetigit, à quâ puncturâ atrocissima symptomata, ut Inflammatio, gangræna, sphacelus ac tandem ipsa mors subsecuta est.

§. 12. Atque hæc quidem de *Prognosi* in genere dicta sunto, cùm Vulnerum particularium prognosin suo loco jam dixerimus, restat, ut *Diætam* paucis etiam attingamus. Ante omnia vitandus est aër, quicunque enim in vulnere arcendus est, qui solus ita poros vulneris destruere potest, ut Gangrænæ aperiantur fores. Si enim recens Vulnus in momento constringi possit, ut nec aër externus irrueret, nec amplius quid è vulnere efflueret, à solo liquore nutritio dulci fibris aliisque canaliculis ruptis apposito consolidaretur. *Diæta Vulnerum.*

daretur. Maximè enim aëris habendus est respectus, qui sæpe quid in sinu gerit quod Vulneribus infensum est, uti constat ex obsidione Insulæ Candiæ, ubi Christiani tum temporis levissimè vulnerati, quicquid etiam adhibuerunt Medici ac Chirurgi, obierunt. Contrà Æthiopes ad caput bonæ spei habitantes gravissimis Vulneribus nil applicant aliud quam sevum ovillum, quod calidum Vulneribus instillatum, ea feliciter curat, nimirùm aërem jam ingressum expellendo & recentem non admittendo. Inprimis verò vitetur aër frigidior ac calidior, & sit potiùs temperatus, pessimè enim consulunt sanitati ægrorum suorum illi Chirurgi, qui sæpius Vulnera detegunt & aëri exponunt.

Victus sit tenuis, boni lacteique succi, hinc enim generatur optimus chylus qui vulnerum est balsamus universalis, & quod Veteres *Naturæ* adscripsere, id Nos huic succo nutritio adscribimus. Angue pejus fugiantur omnia acida & salsa saccharataque; eò enim semper respiciendum, ut succus nutritius dulcis ac fluidior generetur. Conducunt ergò omnia hordeata, aliaque juscula cum succo Cherefolii, Veronicæ, Beccabungæ, Portulacæ aliisque cocta, item conveniunt varia aromatica. Malè ergò Veteres in Vulneribus comendarunt diætam frigidiorem, inde enim magis incrassantur succi & functiones reliquæ impediuntur. Vulneratis semper alimenta calida dentur, imprimis, si febris adest, in hoc enim casu frigida maximè nocent.

Potus non sit liberalior, sed moderatus, cerevisia sit tenuis ac ritè defæcata & herbis vulnerariis maritata, vini generosi usus præsertim in assuetis non planè interdicatur, uti fecerunt Veteres, eligatur dulce vel Gallicum vel Hispanicum vel Hohstadiense crudiori Tartaro non abundans, nec adeò acidum, ut sunt quædam vina Rhenana.

Sed Vinum optimum non sumatur mensuratim, ast cochleatim, sic enim vinum sanguinem & succos nostros corroborat, & hic multùm consuetudini dandum est, si enim succi nostri singulari gaudent mixturâ particularum vinosarum, iisdem & sustentari volunt, ex. gr. si enim quis vino adusto assuetus sit, & unâ vice id intermittat, certè maximum vitæ periculum incurret, ceu pluribus exemplis demonstrare possumus. A solo lactis potu calido periculosè vulneratos benè habuisse hactenus observavimus, imprimis si potus Theæ fuerit commixtus, vel solus potus Theæ vel Caffeæ, vel Veronicæ aliusque herbæ Vulnerariæ conducet.

Somnus & Vigiliæ mediocriter se habeant, somnus tamen sit liberalior, magis enim convenit quàm Vigiliæ immodicæ, Æger non decumbat in latus læsum.

Excernenda assumptis respondeant quantitate, & justo excernantur tempore, & alvus astricta solvatur Enemate non autem singulis diebus applicato. Vitentur præprimis in Vulneribus Animi passiones; nocent enim ira, mœror, Venus, quæ existunt sanguinis, ac imprimis succi nervei coagulatores maximi, quæ ea propter ceu pestis fugienda sunt: sic & risus vitetur, cujus noxam vide apud *Hildanum Cent.* 1. *Obs.* 15. *pag.* 26. Maximè enim, ceu dictum, ab animi passionibus coagulantur sanguis ac succi corporis reliqui, qui coagulati quam tragœdiam producant, Medicis omnibus jam notum est, imprimis in Vulneribus, ubi omnes succi liquidiores ac fluidiores esse debent, ut eò citiùs per canaliculos minutissimos fluere & refluere possint, hinc enim fit consolidatio Vulnerum, à stagnatione vero & coagulatione è contrà fiunt inflammationes, tumores, ulcera & alia plura mala, alibi ad nauseam jam dicta.

§. 13. Perspecta *Diæta* nunc ordo nos jubet accedere ad *Curam Pharmaceuticam* ac *Chirurgicam*, prius ergo *Veterum* de *Vulneribus* audiamus curandi rationem, quæ juxta ipsos consistit in labiorum disjunctorum reunione, ut illa, quæ per divisionem plura sunt facta, unum fiant per unionem, quam dupliciter fieri asserunt, vel à Deastrâ Naturâ vel à Medico. *Naturam* dicunt id facere tanquam agens præcipuum, & tanquam causam efficientem, alterantem, regenerantem, alentem, nisi fuerit impedita; Medicus verò secundum eos saltem tanquam minister naturæ, impedimenta removet, atque ita secundariò curat: quod ut faciat, debet primò efficere, ne quid extraneum in Vulnus incidat, ut sunt pili, pulvis, oleum, quod conglutinationem impedit: secundo ut, si quid inciderit, tollatur, ut sunt sanguinis grumi, ossa, terra, &c. quæ si absque ægri interitu demi possint, demenda esse ajunt, idque bifariam, vel instrumentis vel medicamentis. In telorum extractione diligenter attendunt eorum figuram & partem, cui affixa sunt, & quàm profundè hæreant: Instrumenta telis extrahendis apta dicunt *rostrum corvinum*, *forcipes*, *novacula*, *terebras*, *impellens cavum*, *impulsorium fœminam*, & *perpulsorium marem* &c. Medicamenta, quibus externa tela scilicet spinas extrahunt, sunt emplastrum diadictamnum, sapo niger, rad. dictamni alb., aristoloch. rotund. cum melle mixta, arundinis, radix thapsiæ, sagapenum, ammoniacum, lignum visci quercini, succinum, magnes præparatus &c. ex quibus parant emplastra, vel unguenta vel cataplasmata. Extractis & remotis iis, quæ curationem frustrabantur, partes disjunctas reuniendas esse contulunt, labia Vulneris æqualiter & commodè conjungendo, quod Medici potius quàm Deastræ *Naturæ* beneficio perfici ajunt: Fieri autem reunionem contendunt, vel vinculo ex duobus initiis circumdato, vel ligaturâ fila, vel sutura, vel fibulis impositis, aut horum quibusdam emplastris glutinantibus, omnem, quantum fieri potest, dolorem præcavendo: suturam plerumque fieri debere statuunt in partibus mollibus. Eò etiam respiciunt, ut partes debito situ, pulvinariis, fasciis, aëre competenti conserventur. Veteres de conservanda partis temperie in Vulneribus maximè soliciti sunt, hac enim conservata vulnera faciliùs conglutinari & sanari dicunt, cùm solius sit temperamenti & naturæ opus. Necesse est, proinde ajunt, partis tonum & siccitatem in suo gradu continere, quod fieri dicunt optimo instituto victus ordine, pharmacia, phlebotomia & Topicis medicamentis, inter quæ siccantia, moderatè refrigerantia & adstringentia commendant, ut nempè superfluas humiditates absorbeant sc. Refrigerantia concentrare ajunt calorem & unire: Adstringentia vero corroborare & repellere, laxitatem parti adimendo, quæ ad humorum receptionem plurimum facere asserunt; Glutinatione etiam & invitatione opus esse monent,

Curatio secundum Galenicos Vulnerum.

quæ plurium corporum unionem per mixtionem partium procurat.

Vinum nigrum stypticum seu austerum astringendi & siccandi vi vel facultate pollere dicunt, item sequentia, ut sunt, succus millefolii, anagallidis, plantaginis, fol. salicum, vesicatum ulmi, cupressi, equiseti, pulv. sangv. draconis, boli armen. cort. granat. balaustiorum, gallarum immatur. rosar. rub. corall. rub. lap. hæmatit. terr. sigillat. santal. rub. mast. sarcocoll. aloe &c. ex his plura componunt medicamenta; magnificiunt empl. diapalm. de cerussâ, ungu. aureum, citrinum, basilicum; ad partis robur conservandum ex iisdem parant varia defensiva, qui superiori parti membri, ad impediendum humorum affluxum applicant. Purgationem quoque Veteres in Vulneribus magnis suaserunt ob revulsionem, si nempe partes superiores fuerint læsæ, per inferiores partes corpus evacuant, & prout humores maximè peccare videntur, & patientis temperamentum indicat, ita & purgationem esse dicunt: Si nempe biliosi redundent humores, cholagoga, si melancholici peccent, melanagoga exhibent. Hipp. & alii in Vulneribus (non verò sine periculo) scammonium promiscuè adhibuerunt. Quod symptomatum Vulnerum curationem attinet, si dolor oriatur à calidâ intemperie, & post illam frigida, calidam intemperiem corrigunt decoctis, vel aqua vel succis refrigerantibus, ut decoctis, aqua vel succo solani, lactucæ, endiviæ, rosar. violarum, nenufaris &c. sæpiùs applicatis, vel albuminibus ovorum benè conquassatis cum oleo, rosaceo, iisque madefactis linteis sæpiùs adhibitis. Frigidam intemperiem contrariis curant: utpote coquunt salviam, rorem marinum, folia lauri, lavendulam, majoranam &c. in vino generoso & applicant, madefactis in eo linteolis, vel spongiola in oleo vulpino, chamæmelino, de spica, lumbricorum & similibus intincta superligant. Si veneni adsit suspicio, hisce semper alexipharmaca & venenum attrahentia commiscent, si verò corpus quoddam extraneum dolorem excitet, ut v. gr. grumi sanguinis partem distendentes, fluxionem revellendam esse ajunt per venæsectionem; si alia qualiacunque, hæc quamprimùm removenda: eodem modo, si à vinculis, vel suturis excitetur dolor, illa laxanda esse dicunt, has verò tollendas.

Si quantitas puris dolorem faciat, huic exitum per dilatationem procurant. Anodyna interdum adhibent, ut oleum nenufarinum, de mandragora cum pauco opio & castoreo ad corrigendum frigus: vel contundatur solanum cum radice, & cum axungia suilla bulliat fiatque unguentum. Medullam panis cum lacte vel aqua ferventi coctam ad modum cataplasmatis apponunt.

Si inflammatio vulneri supervenerit, huic quantocius occurrunt, recurruntque ad venæsectionem, deinde contundunt malum granatum dulce in mortario, & affundunt vinum stypticum dulce, parantque ex his cataplasma quod apponunt. Si Erysipelas vulneri accidat, purgant vel corpus, vel cataplasma ex succo solani & farina sem. lini, in ipsum autem vulnus digestivum sequens simile imponunt.

℞. *Terebinth. opt. aq. solani aliquoties lotæ* ℥j.
farinæ hordei vel lini ℥j.
vitell. ovi No. j.

Agitant benè simul, & efficiunt linimentum. Si convulsio contingit vulneribus, & quæ fit secundùm eos ab inanitione, Topica varia eligunt, & hydræleum applicant calidè: item ol. amygd. dulc. rosac. violac. lil. alb. pingued. anserin. anatis, butyr. recens. In Vulneribus superficialibus sequentem commendant *pulverem agglutinativum*, albumine ovorum exceptum & appositum.

℞. *Boli armen.*
aloës hepat.
Olibani
myrrhæ
Mastichis
Sarcocoll.
tragacanth. aa. ʒß.
farin. hordei
fabar. aa. ʒj.
M. F. pulvis.

Exsiccata lintea semper vino madefieri volunt, carnem verò generantia, vel debiliter exsiccantia & abstergentia sunt mastix, olibanum, colophonia, farina hordei, fœnum græcum, aloë, resina, vinum rubrum. Mediocria verò sunt farina lupinorum, orobi, fabarum, aristolochia utraque, iris, ungu. basilicum minus, de betonica, de cerussa, aureum, de matrisylva. Maximè autem talia dicunt limaces ust. plumbum ustum, myrrh. centaurium minus, unguentum Apostolorum de tutia. Primò ergò Galenici vulnus abluunt vino calido, & concoquentia adhibent, qualia sunt ex vitellis ovorum & terebinth. digestiva dicta: secundò detergentia, quæ parant ex melle, vel syr. rosaceo, farinâ hordei, fabar. hisce factis ad sarcotica deveniunt; dein cicatrizantia applicant, qualia sunt cinis corii usti, galla immatura, malicorium, balaustia, acacia, sumach, bolus armena, cerussa alba, plumbum ustum, pulvis arnoglossæ, ungu. de cerussa, de minio, de lithargyrio, sangu. draconis, terr. sigillat. pulv. rosar. santal. rub. Si cicatrix eminens fuerit, scarificant, dein erodunt & alumen ustum adhibent, vel eminentiam novaculâ exscindunt, vel pondere laminæ plumbeæ reprimunt.

Supercrescentiam carneam tollunt corrosivis calidis in quarto gradu, acribus & abstersivis, talia sunt Chalcitis, misy, sory, chalcantum, ærugo, alumen ustum, rad. asphodeli, trochisci de calce idem faciunt, sed mitius spongia & stupa cannabinâ minutim incisa, linamenta antiqua muriâ imbuta & exsiccata.

Curationem *Vulnerum* à morsu vel ictu venenatorum animalium illatorum dicunt esse debere extemporaneam, antequam vires prosternantur, instituunt fortem ligaturam, ne venenum cor petat, cucurbitulas siccas, si earum pars sit habilis, applicant, vel cauterium actuale vel potentiale, vel Theriacam cum alliis, cæpis vel pulvere gentianæ apponunt, si magnus adsit dolor post cucurbitularum admotionem, gallinam per medium sectam, vel omentum hædi, porcelli, vel agni adhuc calens superligant. Interea vitalem indicationem minimè negligunt, sed Theriacæ ʒij. in vini generosi ℥iij. dissolv. & exhibent.

Vel:

℞. *pulv. cancror. fluviatil.*
magnet. ppt. aa. ʒß.
Aq. scordii
pimpinell.
vini allii aa. ℥iß.

Syrup.

Syrup. de succo citri ℥ß.
M. F. potio.

Item Theriacam diatesseron in vino dissolutam propinant, etiam theriacam in oleo rosac. dissolvunt & in vulnus linamentis intrudunt, item æstimant scordium, centaureum minus, terram lemniam, pulv. cancrorum fluviatilium, dictamnum &c.

In vulnere nervorum à punctura cæca, ut dicunt, instrumento sc. subtili facto, egere ajunt dilatatione & interdum omnimodâ incisione: si verò punctura non fuerit cæca, sed aperta, tunc adhibent dolorem mitigantia simul & abstergentia, ut sunt oleum vetus calens terebinth. hyperic. lil. alb. vulpinum, de castoreo, ovorum, quæ bis de die applicant. Membrum quoque vulneratum foveri jubent hydrelæo calido, ita tamen, ut semper ante refrigerationem deponatur & renovetur fomentum, vel emplastro vulnus muniunt, seu cerato ex cera, terebinth. & pice facto, inunctâ tamen prius oleo tota parte: semper verò ab acribus cavendum esse ajunt.

Paracelsi cura in Vulneribus. §. 14. *Paracelsus* Tyrones suos in *curatione Vulnerum* ita docet, ut prius sciant, quænam sit efficiens causa curationis Vulnerum, eam enim conveniens medicamentum indicare posse dicunt; statuit ergò, Deastram naturam corporis, carnis, ossium, nervosarumque partium radicalem ac congenitum balsamum in se continere, qui vulnera, puncturas, omnemque continui solutionem curandi facultate præditus sit, quod sic intelligendum vult: Balsamus naturalis in carne reconditus, carnosum vulnus sanat. Sicque secundùm Authorem omnis humani corporis pars curationis efficientem causam, i. e. naturalem Medicum in se continet, qui ipsius continuationem solutam denuo conjungat. Non Chirurgum, sed Balsamum hunc vulnera curare ait. definit itaque Chirurgum custodem naturæ (balsami radicalis.) ab actionibus externorum elementorum. Pus in vulneribus dententum aliud à putredine esse vulneris dicit, aliud à nutrimento medicamentoso, quod excrementitium pus dicitur. Monet quoque Chirurgos, ut vulgâtum fuendorum ac albumine ovi oblinendorum vulnerum morem abjiciant, tanquam naturæ adversissimum: Curationis internam causam intuendam esse vult, exterius verò vulnus mundum servandum esse præcipit, & ab injuriis tuendum. Hanc namque veram esse curandorum Vulnerum methodum arguit.

Deligandorum Vulnerum rationem tùm in recentibus cùm inveteratis plagis commendat maximè, aptam namque ligaturam mirificè in inveteratis prodesse scribit, recentia vulnera à symptomatis præcavenda esse ait. Vulnus itaque vel mundum antea, vel jam demum mundatum, singulis diebus bis deligandum vult, præcisè semper duodecim horis interpositis; post duodecim enim horas cujusvis medicamenti actionem & nutritionem elanguescere statuit, ex quo vulnus ipsum postea paulatim in deterius prolabitur.

Suturas rejicit author, dicitque, Naturam ipsammet vulnus suere ac conglutinare, medicamentis enim legitimè adhibitis nervos, ligamenta, tendines, cutem, carnem naturæ suenda ac glutinanda relinquit. Hinc suendi rationem non solùm ut ab arte alienam, sed ut dolores & fluxiones concitantem improbat, & dolet tàm inartificiosam operationem inter artis secreta numerari. In quarum locum Author substituit pulveres glutinatorios ac aquas colleticas.

Deligaturus initio Vulnus, primùm omnium ipsum oleo vel balsamo vel unguento vulnerario tepidis, unà cum his, quæ in iis intabuerint, implet, dein Emplastro Stictico imposito accuratè deligat, circa vulneris autem regionem eadem ipsa adhibet, vel oxyrrhodino ipsum membrum irrigat, & istud continuandum præcipit in novem vel octo dies, prout vulnus ipsum magnum vel parvum exstiterit: immutat autem seu iterat singulis duodecim horis. Istis ritè perfectis, majore curâ nil opus esse ait, nisi vulnus admodum amplum sit, vel in quo tendo vel ligamentum aliquod vulneratum majora symptomata minetur: ubi vulnus punctim factum est, Syphone oleum aliquod ex prædictis injicere jubet, vulnusque curat.

In Vulneribus scarificationem vel venæsectionem naturæ oppressæ subvenire ait, sanguinis verò immodicam profusionem culpat, quæ sæpè dyspnœam, quandoque hydropem aliosque tumores effecisse notavit.

Author in Vulneribus ad purgandum sanguinem Aquam Cichoreæ & Chamædryos exhibet; hæ enim, secundùm ipsum, omnem sanguinis noxam tollere aptæ sunt.

Vulnerariarum potionum facultatem in eo consistere ait, ut auxiliante naturâ, intrinsecus omne vulnus tàm cæsim quàm punctim illatum percurare possint. Potiones enim has natura ceu alimentum recipit, cui quæ inest medicamentosa vis non respuitur à natura. Potiones hæ vulnerariæ, juxta ipsum, conservant naturale temperamentum, omnemq; intemperiem corrigunt, adhæc naturam sic alunt, ut planè nil ipsa præterea desideret. Simplicia, ex quibus potiones vulnerarias Author parare solet, sunt sequentia: Sanicula alba, silvestris, alchimilla, dracunculus, ophioglosson, sapo, senecta serpentis, trifolium, consolida media, telephium, pastinacæ sativæ alterius herba, limonia utraque, mumia. sperma ceti, noctua, terra sigillata vera, Rhabarbarum, Buxi folia, Cyclamen, Periclymenum, Tuber, Aristolochia, Agrimonia, Symphytum, Persicaria, Beta utraque, pavonis pennæ, polytricum aureum sive Apuleji, lilium convallium, id est, Ephemeron non lethale. Inter hæc tria esse dicit, quorum succo epoto, omnia vulnera ac puncturæ curentur. Item duo notata esse, quorum utrunque priùs aquæ intinctum, si vulneri imponatur, ipsum vulnus prius glutinari, quam herbæ computrescant. Estque & unum ex his, quod ter potum vulnera, omniaque Vulnerum Symptomata glutinare ac tollere efficax est. Vinum cum nonnullis prædictis herbis in cantharum imponit, ac commissuris vasis probè circumlitis in duplici vase decoquit; sic enim de vini substantiâ ac viribus non solum nil perditur, sed & in illud omnis facultas herbarum decoctarum transit. Digit vinum antiquum album, tenue: vitandum autem esse ait rubrum ac crassum. Possunt ad mentem Authoris vindemiarum tempore, sine coctura, potiones tales parari, si herbæ enumeratæ in musto deferbuerint, ac post tertium mensem aliæ recentes impositæ fuerint, ut vinum omnem earum qualitatem induat, quod deinde absque ulteriore præparatione, potionis vulnerariæ loco dari poterit: cinnamomum hisce decoctis

ctis adjicit, tùm gustûs commendandi, tum restaurandarum v rium gratiâ. Simili ratione alimenta vulneraria parat, si carnes vel pullos ac gallinas &c. cum aqua quantum sufficit, adjectis herbis vulnerariis, in duplici vase decoquit, vel si aqua displicuerit, in vino bullire facit, ac dein gelatinam parat; hujusmodi enim alimenta mirum in modum Vulnerum glutinationem adjuvare scribit.

Formulas potionum vulnerariarum sequentes tradit.

℞. *Sanicula*
Vinca pervinca
centaurea
Betonica aa. Mj.
consolida regalis Mß.
Agrimonia Mij.
decoq.

Vel:

℞. *Ophioglossi* Miij.
Alchimilla Mij.
Vinca pervinca minoris Mj.
Periclimeni Miß.
Rhabarbari ℥j.
Rhapontici ℥iij.
coq. ut dictum est.

Vel:

℞. *Angelica* ℥ß.
Mumia ℨi.
sperm. ceti ℨij.
glandium ℥j.
Telephii Mij.
Ciclaminis ℥ij.
Limonii utriusque aa. Miij.
Vini quantum sufficit, fiat decoctio in duplici vase.

Alios quoque præparationum modos habet, si herbæ in aquis destillatis intabuerint, ac postea in duplici vase coquantur, ex. gr.

℞. *Aqua limonii sextarium unum, herbarum limonii* Mj.
Diapensia Mß.
Vinca pervinca Mß.

Fiat decoctio eo, quo dictum est modo, in cantharo. Baccas Juniperi, in quibus latere dicit singularem ac secretiorem quandam facultatem vulnera respicientem, sequenti modo præscribit:

℞. *Baccar. Juniperi contus.* ℔ij.
Limonii utriusque
Periclimeni radicis
Diapensia alba aa. Mß.
Ophioglossi Miß.
symphyti
aristolochia aa. ℥v.
persicaria ℥iv.

Destillentur arte Chemicâ, aquæ destillatæ rursus immergantur herbæ dictæ, tùm Baccæ Juniperi cum cinnamomo, & fiat decoctio in diplomate vase benè occluso. Similiter ex floribus vulnerariis cum spica parare novit pinguedinem quandam, quam parvâ dosi, tam in cibo, quam in potu sumptam vulneribus prodesse memorat. ex. gr.

℞. *Fl. spica* Mj.
hyperici Mivß.
verbasci Miiß.
Bethonica
centaurii minoris
prunella aa. Mß.

parat id more solito.

Sequens universale dicit:

℞. *Rad. Symphyt.* ℥ij.
aristolochia ℥iij.
calami aronis ℥j.
Ireos ℥ß.
herba vinca pervinca Miv.
sanicula alba Mß.
pennarum extremitat. pavon. ℥ij.
Myrrh.
Masticis
Thuris
Mumia aa. ℥ß.

coq. in vino vel aqua communi, prout necessitas postulaverit.

Idem Author inter Topica Vulnerum cum antiquis, Græcis, Arabibus, Mauritanis, Ægyptiis laudat unguenta, quorum corpora sunt Mel sc. & Butyrum, eâ ratione, quòd Apes & Boves omne genus florum ac herbarum exsurgere & depascere videat, existimans iis varias herbarum facultates communicari: seq. ergò communicat formulas:

℞. *Butyri majalis* ℔j.
Arnoglossa
limonii utriusque
Beta cum radicibus aa. Mj.
Ophioglossi Mij.

contundantur & permisceantur cum butyro, & insolentur per menses aliquot, post percolentur ac serventur ad usum.

Diligit ipse efficacissima, ut sunt rad. Symphyti, Aristolochiæ, Ophioglossum, limonium & intestina terræ. ℞. radices & herbas ex commemoratis quæ placuerint, eas adhuc virides contundit in formam pulticulæ, postea affundit vini tantum, ut paululum supernatet, coquit in duplici vase Cantharo inclusa per horas decem, dein exempta rursus commiscet & percolat, ac adjectis mellificii apum recentis, vel butyri, quantum sufficit, mixtisque omnibus imponit in cantharum, & coquit ut prius, cocta iterum percolat, ac prelo exprimit, denique Alembico indita insolat usque ad justam consistentiam, & reservat ad usum, quod unguentum magni æstimat.

Ex resinâ lariceâ & abiegna etiam parare solet unguenta, ut:

℞. *Resina laricea* ℔j.
album ovor. No. 20.

Agitentur benè ac subigantur, fiat unguentum colore subflavum, cui permisce

pulv. rad. Symphyti majoris ℥ß.
aristolochia rotunda ℥j.
farina hordei ℥vj.

subigantur omnia & fiat unguentum perfectum in omnia Vulnera.

Aliud parat ex abiegna.

℞. *Resina abiegna* ℔ i.

liquefiat paulatim & à sordibus perpurgetur; post adjice.

Medulla vituli parum,
radicis symphyti vel
intestinum terræ tantundem,

contundantur omnia & permisceantur in mortario calido, & imponantur vulneri.

Olea seu Balsama Vulneraria magnificat Author, & quidem sequentia composita.

℞. *Corporis i. e. olei vel Terebinth.* ℔iß.
Camomilla
rosar. rubr.

prunella

prunellæ aa. Miß.
Hypericonis Mij.
Fl. centaureæ
Chelidoniæ aa. Mß.

Mixta omnia ponantur ad Solem per duos menses. Hoc oleo seu balsamo mira se præstare dicit in vulneribus præter omnem dolorem, sequenti anno eosdem flores in eodem oleo denuò macerare jubet;

Vel:

℞. *Herbar. Ophiogloss.*
Limonii minoris
Agrimoniæ
Saniculæ aa. Miß.
Hyperici Mij.
rad. Symphyt. Mß.
Vermium terrestr. mundatorum No. 100.
olei vel terebinth. q. s.

pro maceratione omnium sistantur ad Solem, ad tempus legitimum digestionis, & utere. Sequens verò Balsamum Vulnerarium præ aliis laudat.

℞. *Olei olivarum* ℔ß.
Terebinth. quartar. j.
Fl. hyperic. q. s. ad implendum,
Fl. verbasc. tertiam partem ad fl. hyperic.
Vini alb. generosiss. sextar. j. & ß.

Decoquantur ad consumptionem vini postea ad tempus legitimum insolentur.

Vernicem cum vino carabe, ac Mastiche percoquit, vel cum ex oleo & terebinthinâ destillatis conficit Balsamum: Medullas quoque cum dictis herbis permistas, ad Solem in oleosam quandam formam reducit, præfert tamen aliis humanam, post hanc cervinam, in harum defectu Vitulinam substituit, item caponis, gallinæ, & Thymalli.

Paracelsistæ etiam curant per Medicamenta expurgantia, vulgò mundificativa dicta, inter quæ referunt salivam, hinc dicunt canes linctu vulnera sua curare, in vino decoquunt aliquas herbas vulnerarias modico salis adjecto, eoque decocto, lavant vulnera, nec non aluminatas aquas; succum plantaginis ac chelidoniæ, pauco sale adjecto, Vulneribus medicari dicunt; *Paracelsus* ipse Persicariam occulta vi vulnera expurgare experientiâ comprobavit.

In vulneribus & puncturis curandis author magnificit Emplastra, & præter plura sequens longo usu comprobavit efficacissimum esse.

℞. *ceræ Virgineæ,*
olei vulnerarii nostri aa. ℔iß.
lithargyr. auri ℔j.
plumbi loti ℔ß.
fiat Cerotum, cui adjice
Fernicis cum herbis parati ℔ß.
Terebinthinæ quartar. j.
Gummi ac pulveres, quicumque placuerint.

macerentur cum Balsamo Vulnerario, ac fiat Emplastrum secundùm artem.

Vel:

℞. *Olei olivarum* ℔j.
ceræ ℔ß.
lithargyr. ℔ij.

coq. in cerotum, cui adde
Thuris, Masticis, Myrrh. aa. ℥iiß.
commisceantur, & adjice
Mynii ℥iij.
pinso manibus extrahendo cum
Camphoræ ℥ß. *in oleo anethino, vel ex verbasco.*

Vel:

℞. *Olivarum olei* ℔j.
Masticis
Thuris
Myrrhæ
Oppoponaci
Serapini
Storacis
Bdelii aa. ℥j.

coq. in formam, postmodum accipe
Ceræ ℔j.
Calaminar. ppt. ℔ß.
coq. in Cerotum, & pinse cum
Camphora.

Pulveres etiam Traumaticos in Vulneribus ac puncturis sanandis maximè laudat Author. exempl. gr.

℞. *Thuris*
myrrh.
masticis aa. ℥ß.
corall. rubr. ℨij.
aloes epat. ℥ij.
M. F. pulvis.

Vel:

℞. *Acaciæ, succ. Gall. immaturar.*
succi Saniculæ,
clematidis
ophioglossi aa. ℥v.

exsiccentur ad Solem, interim dum siccantur, adjice
Gummi Ammoniaci perpurgati ℥ij.
omnia exsiccata redigantur in pulverem.

Curationem quoque Vulnerum per Cœlestes operationes fieri posse approbat, nec non sublimata quædam ac destillata ad Vulnerum curationem commendat, quæ omnia hic recensere nimis longum foret. Nunc ergò *Symptomatum potiorum Vulneribus* supervenientium Curam ex ipsius principiis addamus, & primò *Hæmorrhagiæ* curationem tradamus, quam ex ira vel Venere obortam vix curari posse asserit, nisi animus fuerit pacatus. Si in profundioribus punctionibus ac Vulneribus à sanguine pus colligatur, illud expurgandum vult lavamento ex vino, myrrhâ & sale coctis ac per syringam injectis. Emplastrum ergò sticticum imponendum vult, ante omnia verò membra calida servare & ambiens frigus devitare præcipit. Paracelsi sanguinem cohibentia remedia sunt sequentia, Crocus Martis subtilissimè reverberatus, Æs ustum instar Croci Martis paratum, Farina volatilis inspersa, ut cum sanguine mixta obstruat, pili leporini & præcipuè sub cauda, Muscus craniorum cadaverum, Carneolus suspensus vel in manu detentus, Cinis ranarum, Hæmatites lapis, dysenterica remedia, lana seu Xylon in putamine nucis alligatum Vulneri. Cœlestem verò operationem non contemnit Author, quæ, juxta ipsum, Characteribus perficitur.

Ad *Synoniam* seu *fluxum glutinis albi* sistendum Author utitur traumaticis oleis, unguentis ac Emplastris. Ad *phlegmonem* tanquam ad caput & calor & frigus referuntur, quibus dein durities ac decoloratio subsequuntur, omnibus istis unicam curationem competere ait, quæ scil. per Jusquiamum absolvitur, vel papaver, aut lolium:

 Hyoscia-

Hyoſciamo quoque Author noſter plurimum tribuit, pro conditione ſcilicet & occaſione ægri, ac remediorum. Sic quoque jubet, & tanquam pro Canone curationis habet, ut membro vulnerato quies, corpori ſomnus concilietur. Formula verò remedii talis eſt:

℞. *Rad. Hyoſciami* q. ſ. digeratur in aceto roſaceo ad Solem, fiat epithema, in eo madeant petiæ lineæ, imponantur loco dolenti tepidæ, donec dolor quieverit.

Spaſmum verò vulneribus frequentiſſimè complicatum per ea, quæ nervos confortant Author pellere ſtudet, inter quæ primum locum obtinere arguit oleum terebinthinæ, quod primò profuit, tum oleum olivarum, quibus locus affectus & partes adjacentes perungi ſedulò mandat.

Luxuriantis ſeu ſupercreſcentis carnis curationem non opus eſſe eam ſingularibus remediis vel corrodentibus, ut alumine uſto, vitriolo, vel auripigmento vel Mercurio ſublimato abſumere, ſed ſi vulnera ritè tractentur, facilè eam ſponte abſumi putat.

Frequens quoque & illud eſſe ait, vulneribus glutinatis ea denuò rumpi, eaque poſtea *Carcinomata, Syreon* ac *Fiſtulas* ſubſequi, quæ impediri poſſe ſcribit, ſi vulnus, priusquam primò deligetur, viridi oleo vitrioli abluatur:

Quin etiam juxta ipſum vulneribus curatis *defluxiones typica*, (i. e. quæ tempeſtatum ac motus Lunæ ratione periodicè infeſtanr,) ſuccedunt, ea facilè ſanari poſſe promittit factâ evacuatione per pilulas Arthetticas, habito quoque perſonæ reſpectu, tum oleo laterino in vulnus infuſo, ſi ſc. dolores ſuccreſcant. Sed quis omnia ea recenſebit, quæ Author habet de vulneribus, integrum enim complent librum: meliora ergò dedimus, qui plura cupit, ipſum adeat authorem.

Helmontii Curatio Vulnerum. §. 15. *Helmontius* Naturas ipſas *Vulneris* Medicatrices eſſe contendit, Medicum illius tantum miniſtrum, nec pharmacum in vulnere carnem gignere, ſed ſatagit, ſi obſtacula removerit, quæ aliàs unicum armorum unguentum arcere ſatis ſecurè & opulenter promittit. Magnetiſmum hujus unguenti trahere ait peregrinam illam diſpoſitionem ex vulnere, unde labra, nullo demum accidente prægravata ſine dolore ſunr, & mox accreſcere feſtinant, nullatenus impedita.

Vulnera quoque Author odoribus per inuncta applicatis uniteſcere ſcribit. Juxta ipſum enim certum eſt, non ipſum unguentum, ſed ejus ſaltem Odores introſerpere & curare Vulnera. Pulverem cancrorum Vulneratis contuſis ac ex alto præcipitatis proficere ſcribit. Sic quoque lapidem oſſifragum in Vulneribus internis ſanandis magni æſtimar.

Si vulnus ſit recens, ac balſamo à corruptione munitur, non advenire pus contendit.

In Vulneribus putridis, ubi multum puris latet, vel vermes conſpicui ſunt, commendat Author omnem potionem vulnerariam, occultum Alkali, & quidem volatile, in ſe continentem, quod omnibus accidentibus ex corruptione natis reſiſtit, quatenus Alkali quodvis omnem aciditatem, quam attingit, perimit. Sic nempe lapis cancrorum diureticus eſt & vulnerarius. Nam vino maceratus, poſt diem ſapit lixivium. Docuit quoque Noſter, quantumvis potus vulnerarii cohibeant in extremitate pedis puris fabricam, accidentiumque formidinem, non tamen idcirco potus vulnerarios potiri, quam alioqui reliqua pharmaca, juxta ipſum enim non materialiter ad vulnus properant remotum, hinc vulneraria fabricari in ſtomacho arguit. Herbas quoque vulnerarias operari virtute cujusdam innati Alkali pluribus oſtendit, docetq; nimirùm, Mercurium tàm præcipitatum quàm ſublimatum facilè revivicari, imbibito per bullitionem ſucco clarificato vulnerarium. Unde conſequens, herbas excellentiores in hoc gradu eſſe, quarum ſuccus ille bullitus cum præcipitato & dein ablutus, faciliùs atque copioſius Mercurium revivificaverat. Quapropter & in medendo magis præcellere lapidem cancrorum ait, ſi cum vino, quàm ſi in aqua potetur; eò quod is lapis in vino facillimè vim atque ſaporem lixivii induat. Hinc juxta ipſum Medicus non abhorrere debet vini uſum in vulnere, febre &c. Nam eo ipſo, ut ſapit Alkali, vini vires atque proprietatem amittit. Sic nempe propinat feliciter Alkali è tilia, non ſecus atque pulverem cancrorum. Vulnera artuum imprimis ſanari per potiones inquit. Colcotar quoque enecare omnem vulnerum corruptorem arguit. Cùm vulnera conſolidatione egeant, per collam in vino ſolutam (eſt quippe è pellibus animantum parata:) mox conglutinari promittit: præſertim ſi colla è corio hominis violenta morte, id eſt, integris viribus interempti ſit. Aſt alterationes Archei à profuſo cruore, conceptâque vindictæ aut indignationis alterius idea genitæ, quas proprio nomine ſua vocat vulnera, & non aliena: ſive quæ forinſecus infliguntur, non ſolâ indigent diſcontinui conglutinatione, ſed alterati Archei ſedatione. Huc nempe ſpectant olea, balſama, Emplaſtra, quæ injuriati Archei inſiti, & localis, pacem conciliant. Quorſum nata ſunt balſama reſinarum, florum, herbarum: Itemque quæ parantur è minio, ceruſſâ vel colcotare. Huc etiam facere ait Sal Tartari per ſpiritum vini rectificati, donec adſtringentem guſtum nanciſcatur. Eſt namque balſamus Samech Paracelſi. Vulnus difficulter curari ſcribit, ſi lunæ radii illuxerint illud, citò enim putrent omnia.

Helmontius noſter vidit frequenter venenatorum Vulnerum factas ſanationes, alioqui penitus deſperatas, ſuccino diſſoluto in ſpiritu vini applicato.

In omnibus vulneribus commendat remedia quæ ſunt manſueta & ſedativa, quæ pollent aguntque virtute balſamicâ, quæ Archei inſiti & injuriati & localis pacem & quietem conciliant. Internam verò, ceu jam diximus, potionem vulnerariam magnipendit, cujus nempe qualitas ſpiritualis eſſe debet Alcali occulti, & quidem volatilis in ea contenti, talem autem eſſe ſtatuit in lapidibus cancrorum & oſſifrago, in ſpiritu aceti diſſolutis, vel in vino bullitis. 2. in herbis vulnerariis dictis, vino & aquâ decoctis. Item in Alcali fixo etiam ligni Fraxini & Tiliæ in lixivio aſſumto.

Externa Balſamica, eaque vel magnetica, ceu diximus, magnipendit, imprimis Balſamum Samech Paracelſi ſanans quævis vulnera ſtatim ſine ſuppuratione, aut dolore: eſtque Sal Tartari rectificatum & immutatum in Balſamum, adeò ut ejus ſapor lixivialis & cauſticus in ſaporem adſtringentem & Balſamicum convertatur per connubium, copulamque, & impregnationem ſalis volatilis ſpiritus vini.

Halecem

Halecem crudam ſalſam, in morſu canis rabidi applicatam, eum ſanare dicit, ante Hydrophobiam triduò renovatam.

Willisii cura Vulnerum. §. 16. *VVillisius* partibus ſeparatis uniendis ſolummodo ſtudens, idque tantùm liquoris nutritii beneficio perfici poſſe certò ſciens, ipſi conſervando, vel degeneri corrigendo omnem curam impendit, & ea univerſa, quæ vulneris labiorum, quorum coalitum totis viribus promovet, unionem impediunt, removet. Vulneratis ergò & balſamica ſudoriferis ſalinis blandè volatilibus, ut & viperinis ac antimonialibus aſſociata propinat.

Corpus identidem lenibus purgantibus excrementitiis humoribus ſublevat. Balſamo autem Peruviano, Tolutano, Sulphuris, aut oleo hyperici vel terebinth. Vulnus conſolidat, adhibitis tamen moderatis Sarcoticis, in Vulneribus autem capitis, aut in iis, quibuscum conjuncta eſt contuſio, digeſtiva à principio adhibet, & deinde mundificantium & Sarcoticorum ope illa conglutinat.

Sylvii modus curandi Vulnera. §. 17. *Sylvius* in Vulneribus curandis approbat Decocta Vulneraria ex veronica, ſanicula, vinc. pervinc. chærefol. Plantag. Prunell. rad. biſtort. liquirit. & ſimilibus parata, pulverem ex Antimonio diaphoretico & oculis ♋. ſæpiùs internè datum magni æſtimat, & in forma mixturæ ægris ſuis propinat. ex. gr.

℞. *Aq. Cherefol.*
plantag. aa ℥ij.
cinamom. ℥j.
♁nii diaphoret. ʒß.
ocul. cancr. pp. ℈ij.
Syr. myrtin. ℥j.
M. D. cochleatim usque ſudor ſubſequatur.

Salia quoque volatilia ex animalium partibus parata propinanda vult.

Si Hæmorrhagia comitatur vulnera, eam curat mixturâ contra fluxum ſanguinis notiſſimâ. Balſamum quoque Sulphuris aniſatum, terebinthinatum & ſuccinatum internè ad guttas aliquot exhibitum magni æſtimat.

Inter externa laudat myrrham, aloën, balſamum Capaivæ, ceruſſam, lapidem calaminarem, plumbum uſtum, oleum Hyperici: item ex Sarcocollâ, colophonia, reſina pini, pice, maſtiche, Gummi Elemi, varia parat Unguenta ac Emplaſtra, ut ſunt unguentum aureum, Baſilicum, Emplaſt. Opodeltoch. Stictic. Diaſulphuris &c. nec non fotus ex aromaticis & traumaticis paratos magnipendit.

Carteſianorum modus curandi Vulnera. §. 8. *Carteſianis* in curatione *Vulnerum* ſecundum rationem cum ſalute ægrorum prudenter adminiſtrandâ, opera præcipua eò dirigitur, ut ſucci per dirupta vaſa & tubulos in foramen partis diſſociatæ confluentes, per remedia convenientia & aëris externi temperationem, aut à vulnere coercitionem ita præſerventur, ne quid particularum acutarum corrumpentium admittant, quo fibræ partium ſolidarum exedantur, rumpantur ac diſcindantur, & redunioni fibrarum ſejunctarum, mediante ſucco nutritivo glutinoſo perficiendæ, obex ponatur. Ea propter quàm propediem fieri poteſt in vulneribus ſequentem vel ſimilem internam propinant mixturam.

℞. *Aq. veronicæ*
alchimillæ
ſaniculæ
card. bened. aa. ℥j.
ocul. ♋. *pp.* ℈ij.
myrrh. el. ℈ß.
lap. ceratit. ℈j.
♁nii diaphor. gr. xv.
ſyr. veronicæ ʒß.
M. D. cochleatim.

Vel:

℞. *Aq. caprifol.*
alchimill.
veronic. aa. ℥j.
Tinct. hyperic. ʒiij.
myrrh. ʒj.
Spir. lumbric. eſſentif. ℈j.
ſyr. de ſcord. ſ. ℥j.
M.

Vel:

℞. *aq. alchymill.*
aq. veronic. aa. ℥ij.
Antihect. Poterii ʒiß.
Ebor. ſ. △. ppt. ʒj.
⊖ *✱ci depurat.* ʒß.
ſyr. Heder. terr. ℥j.
M.

Decocta ad potiones vulnerarias etiam magni pendunt, & eos parant ex traumaticis variis, inter quæ excellunt, rad. ariſtolochiæ, Symphyti majoris, Iridis: herbæ ſaniculæ, verbenæ, betonicæ, vincæ pervincæ, veronicæ, virgæ aureæ, conſolidæ ſarracenicæ, conſolidæ majoris, Hyperici.

Antequam ad Topicam accedunt curam, omnia extranea vulneribus inſita eximenda eſſe volunt, quæ vel removent aut inſtrumentis, aut digitis, aut emplaſtris ejus ejaculationem promoventibus, ex melle ocul. ♋. ſuccino. Sed duriora & ſolidiora eximi debent inſtrumentis, alias vulnera haud coaleſcunt. Dum hæc ſcribimus, ſequens nobis obvenit caſus. Juvenis quidam 25. annorum ab alio Sclopeto in dextri cubiti articulo adeò lædebatur, ut globuli minores (Schroot) Num. 12. in cute ejus loci percipi poſſint: Carnifex quidem vocatus, relictis iſtis globulis, pingua ex adipe caninâ & humana pro more ſolito cataplaſmata & linimenta parata vulneri applicuit: quid fit? tertio die brachium totum usque ad ſcapulam planè ſphacelatum ac teterrimè fœtens, Juvenem quoque delirantem & agonizantem offendit vocatus *D. Valentinus Schadius* Medicus Hamburgenſis, quamvis brachium ab ipſo amputaretur, altero die tamen mortuus eſt Juvenis, quod non accidiſſet, ſi Carnifex appoſuiſſet remedia convenientia. Gangrænæ potiſſimum reſiſtentia volatilia remedia & ſpirituoſa & balſamica. Eapropter *Carteſiani* ſuadent, vulneribus recentibus & contuſis indenda eſſe varia Balſama, Capaivæ, Peruvianum, Elix. vitæ &c. Digeſtiva quoque in vulneribus ab initio impoſita magnifaciunt, quæ parant ex vitell. ovor. terebinth. croco, butyro recenti, mell. roſ. Spir. matrical. impregnat. farin. hord. fænigræc. thure, reſina pini, maſtiche, Gumm. Elemi &c. ex. gr.

℞. *Reſin. pini* ℥j.
Butyr. majal. ℥ij.
Thuris.
ariſtoloch. long. aa. ʒiß.

ol. hyperic.
terebinth. aa. ℥ß.
M. F. unguentum.

Inter carnem generantia varia commendant traumatica, ut sunt Aloe, Myrrha, Balsam. Peruvianum, Æris, terra sigillata, cerussa, plumbum ustum, sarcocolla, mastix, gummi elemi, oleum myrrhæ, Hyperici, trifolii odorati, unguent. desiccativum rubrum, Aureum Basilicum, Hispanicum, Anglicum, Empl. oppodeltoch de Betonice, Divinum, vel seq. applicant.

℞. ▽ vitæ rectif. ℔iij.
Fol. Hyperic.
chelidon. maj.
solidag. Sarracen. aa. Mj.
Thuris
myrrh. aa. ℥iß.

Infund. destillentur & serventur usui: vel sequens:

℞. *Ol. trifol. odorat.*
hyperic. aa. ℔iiß.
resin. pini
Gumm. Elemi.
terebinth.
ceræ aa. ℥j.
hyperic.
chelidon. maj. aa. Mß.
croc. ʒj.
pingued. porc. rec. ℥iij.

coq. & cola per linteum, quo remedio omnia curant vulnera.

Vel:

℞. *Spir. vin. rectif.* ℥iij.
myrrh. pulv.
camphor.
mastich.
Styrac. liquid. aa. ʒij.
M. f. artem.

Sequens unguentum traumaticum Celeberrimus *Blankardus*, Cartesianus magnificit in quibusvis vulneribus.

℞. *Ceræ citrin.* ℥iv.
ol. Hyperic.
trifol. odor. aa. ℥v.
vini canar. ℥iij.

coq. donec humiditas evaporata est, cola & add.

Terebinth. Ven. ℥iij.
Balsam. Capayvæ.
Peruvian. aa. ℥ß.
Styrac. liquid. ʒvj.
Santal. rubr. ℥j.
Bol. rubr. ℥ij.
M. F. s. a. unguentum.

Inter cicatrizantia vel epulotica sequentia commendant, cortices, nimirùm granatorum, glandium, flores balaust. rosf. rubr. cineres & usta; ut sunt lana cremata, linteum ustum, gossypium ustum, spongia usta, testæ fornacum ustæ, pili leporis usti. Corallia, creta, terra sigillata, tutia, pompholyx, gypsum, scoria ferri, æs ustum, plumbum ustum, cadmia lota, sulphur, Antimonium ustum, & diaphoreticum, spodium, ebur ustum, mastix, aloes, sarcocolla, ungu. alb. camphorat. Diapompholyg. Emplast. Norimbergense, de Minio, barbarum, Divinum, griseum. Ex quibus varias concinnant formulas. In Vulneribus etiam ad symptomata advenientia apprimè respiciunt, inter quæ accidere solet utplurimùm Hæmorrhagia, quam sistunt pulveres inspersorii ex aloe, thure, mastiche, farinâ volatili &c. vel per se inditi, vel cum albumine ovi agitati, illiti: vel imponunt vulneri linteum carptum, vel crepitum lupi, vel aranear. tela &c. Internè exhibent aquam Plantaginis cum Camphora.

In Vulnerum inflammatione ab impedito succorum circuitu factâ, internè exhibent varia sudorifera, imprimis sperma ceti & oculos canc. quæ omnia stagnantes particulas fluidiores & ad circulationem aptas reddunt, externè decoctum verbenæ, veronicæ, alchymillæ, pursæ pastor. cum vino Rhenano parant, applicantque.

Si dolor maxime urgeat, sequenti uti solent.

℞. *Olei papav.* ℥ij.
ovi Num. I.
croci gr. xvi.
Boli ʒij.
Camphor. ʒß.
M.

Cataplasmata ex mica panis, croco, lacte, ovis &c. laudant. Convulsiones ac spasmi præcaventur antispasmodicis intus & extus adhibitis. Internè dantur Essentia Hyperici & Salviæ cum spiritu C. C. succinat. cinnabarina, camphorata, castoreata, balsamica nervina &c. Vulneri verò instillant oleum terebinthinæ, Spiritu lumbricorum & camphoræ maritatum. Conducunt quoque olea succini, spicæ, lavendulæ, majoranæ, castorei, ceræ, petræ, anthos &c. ex. gr.

℞. *ungu. nervin.* ʒj.
olei petræ
rorismar.
Balsamum Peruv. aa. ʒj.
M.

Si vulneribus à punctura nervorum, vel à negligentia Artificis Gangræna vel Sphacelus accidit, iis statim convenientibus remediis occurrendum est, & in ejusmodi vulneribus imponenda sunt vel oleum ceræ, terebinthinæ, castorei, trifolii odorati, rutæ, lavendulæ, quæ omnia acidum Vulnerum intensum necant; ex gr.

℞. *Ol. Terebinth.*
Hypericon. aa. ℥j.
Mastich. ʒij.
M.

Vel:

℞. *Ceræ*
picis
resinæ aa. ℥iß.
euphorb. ℥ß.
terebinth.
ol. hyperic. aa. ʒij.
M.

Ad humiditates sedandas, quæ vel ex nerveis vel lymphaticis effluunt vasibus, sequentem extollunt pulverem.

℞. *Boli Armeni*
Nuc. cupress.
sang. dracon.
sem. Hyperic. aa. p. æq.
M. F. pulvis.

In Vulneribus venenatis uti solent theriacâ, vel Orvietano intus & extus, aliisque remediis sudoriferis, vel imponunt Vulneri Cataplasma ex theriacâ, cæpis, stercore humano, carne viperinâ, Spiritu vini q. s. paratum, suadent quoque salia volatilia vulneribus applicanda. Vel locum affectum adurunt ope moxæ vel ferri candentis.

Item

Item in morsu animalium venenatorum vel apum approbant theriacam, quam internè ad ℥j. cum ▽ card. bened. exhibent, externè verò cum spiritu vini mixtam applicant. Commendant quoque oleum scorpionum, item vesicatoria, rutam, lac, caricas, muriam, halecem, folia lauri contusa, farinam hordei cum aceto, lac ficulneum, stercus bubulinum, thymum, melissam, vel etiam locum inurunt moxâ.

Vel parant emplastrum ex sem. lini, sale & aceto, imponuntque.

Nostra methodus medendi Vulnera. §. 19. Ordinis vult ratio, ut & **nostrum** proponemus *Consilium* curandi *Vulnera*. Ne itaque temerario ausu eam auspicemur, & periculosam subeamus aleam, remisque velisque destituti, necesse erit, ut indicationes eruamus, quæ intentioni nostræ velificentur: sufficient quatuor indicationes, quibus Vulnera medendi methodus innititur. Prima jubet, ut omne extraneum è vulnere priùs eximatur, siquidem commodè fieri possit. Secunda vult, ut adducantur labia & fiat counitio partis læsæ ac laceratæ, & simul partis vulneratæ temperies conservetur. Tertia graviorum Symptomatum medelam urget. Quarta denique consolidationem commendat. Totius enim curationis Vulneris cardo in temporis momento vertitur, si enim aëris ingressus arceatur, & fluiditas succorum per partem vulneratam circulantium, præsidiis, temperiem partis foventibus vulgò dictis, conservetur, jam expedita erit via ad curam auspicandam. Itaque omne illud, quod vulneri immissum est, sive sit glans, sive telum, sive ramenta, sive festucæ, sive ipsa caro Vulneris dilacerata & conquassata, sive ossium frustula separata, sive grumi sanguinis, sive pili, sive vitra, charta vel aliud quid peregrinum, statim eximi debent, quia accretionem tubulorum, & per consequens Vulnerum curationem impediunt, modo citra largiorem hæmorrhagiam majoremque partis vulneratæ injuriam id tentare liceat. Si enim æger ob instantem hæmorrhagiam in præsentissimo versetur vitæ discrimine, satiùs est ante omnia eam sedare, ipsumque Vulnus probè deligare, quo cohibito sanguinis effluxu, eo tutius scopum suum Chirurgus possit assequi: id quod non duntaxat de Vulneribus sclopeto inflictis, sed & de illis in quibus grumi sanguinis delitescunt, loquimur, nam & hi in primo accessu nequaquam vi extrahendi sunt, potissimum cùm sæpè Vulneri grumi isti adhuc satis proficui sint, frigus externum arcendo & sanguinem sistendo: nuper enim observavimus, quod Vulneratus à grumo sanguinis vulnus obturante ad aliquot dies in vitâ conservatus fuerit, quod nunquam fuerit factum, si grumus sanguinis defuisset: si enim hæc extrinseca vi eximantur, irritamus sæpius crabrones, Vulneratum enim in novum præcipitamus vitæ periculum.

Quod verò extrahendi modum rerum extranearum attinet, quilibet exercitatus Chirurgus facilè noverit, faciliùs enim modus ostendi quàm describi potest, hoc tantùm notandum, ut Chirurgus ab omni dilaceratione Vulneris caveat, & si sanguis vel lympha in cavitate quâdam extravasata hæreat, Siphone vel vulneris dilatatione circumspectâ, is extrahatur, reliqua extranea vel forcipe vel alio instrumento è vulnere eximantur, nam aliàs impossibile est quod vulnus sanari possit, quia hæ res counitionem canaliculorum impediunt, imò & pili circa Vulnus tonsurâ tollendi sunt, & omnis conspurcities amoveatur, si arena, vel frustula vitri minutissima, vel festucæ & similia vulneri indita sunt, quæ aut vino rubro generoso de ergenda, aut linteis mollioribus abstergenda, aut vollellis similibusque instrumentis aptis tollenda sunt. In telorum, globulorum, fragmentorum ossium, aliorumque instrumentorum lædentium remotione ante omnia considerandum est, an post eorum extractionem aliqua vitæ spes supersit? Si enim nulla superest, horum extractio potiùs non tentanda est, ne Chirurgus ægro mortem acceleràsse videatur, cùm experientia testetur, quod hi per unam vel alteram horam ac diem supervivere possint, qui inter extrahendum aliàs exspiràrent. Sin verò spes aliqua reconvalescentiæ subsit, mox & antequam inflammatione atque tumore corripitur membrum, extrahantur res extraneæ, nisi adeò firmiter inhærescant, ut instrumentis haud cedant, sed demum interveniente suppuratione protrudantur. Scopo hoc feliciter obtento, videndum, quomodo Vulnus probè deligari & pars vulnerata commodè locari queat, quibus satis faciend. apparatus requiritur, ex spleniis, ferulis, fasciis, emplastris, fibulis, acu, filo &c. quæ pro Vulnerum conditione nunc plura nunc pauciora numerantur.

Remedia generalia in Vulneribus fuêre Antecessoribus V. S. & purgatio: sed quæso quod juvamen præstare hæc possunt, cùm duntaxat ægrum debilitent enerventque, succosque residuos incrassent acrioresque reddant; imprimis si simul parcum victum concedunt, annon hæc ægrum ad mortem potius disponunt? hoc modò certè fiunt Vulnera per accidens, lethalia, hinc sequens Proverbium Veteribus adscribitur: Si *Medicum accersas, lecto affigeris.* Meliori ergò jure, si Vulnus requirat interna remedia, ea quæ acidum absorbent & simul succos fluidiores reddunt, ut succorum circulantium itus & reditus per partem vulneratam sartus tectusque servetur, commendamus, inter quæ sunt diaphoretica, quæ simul sanguinem confortant, imò chylosin ut meliùs peragatur, promovent, cùm è contra V. S. non sanguinem emendet, sed magis debilitet: observavimus enim hactenus: in Praxi nostrâ, quod institutâ V. S. vel purgatione, materia seu pus in Vulneribus in minore quantitate quàm aliâs, reperiatur, imò quod inde majores obstructiones & dolores in Vulneribus oboriantur. Certum enim est, quod post institutam venæsectionem reliqui succi adhuc deteriores reddantur, si enim homo ægrotat, non ægrotat ob nimiam sanguinis copiam, sed quod habeat febrem vel sanguinem nimis spissum, quem certè V. S. celebratâ non attenuabis, nec febres, hâc institutâ, curabis, crassus fit enim sanguis à defectu salium volatilium & spirituum à coagulatione ab acido facta, quam certè per V. S. non impedies, nec per purgantia. Cautè ergò hisce incedendum esse in Vulneribus author sum; Enema tamen in obstructione alvi concedi potest, sed non singulis diebus, prout Chirurgi faciunt, impossibile enim est, quod Vulneratus lecto affixus tot sedes habere possit ac sanus, qui laboribus incumbit, quare non dolores sumptusque frustra suis ægrotis faciendi

ciendi sunt, propinetur potiùs pro re natâ seq. in jusculo.

℞. *ol. amygd. dulc. rec.* expr. ℥j.
crem. ♀. ʒj.
M. D. cum jusculo.

Nos Diaphoretica præ aliis in Vulneribus quibuscunque magni æstimamus, quia chylum Vulnerum consolidatorem & sanguinem optimè purificant & dulcificant, ut sunt ocul. ♋. Antimon. diaphoret. lap. Irland. terr. Japon. Antihect. Poter. Martialia, Saturnina aliaque innumera. In Juniorum Medicorum gratiam unam vel alteram addamus formulam:

℞. ♁ii *diaphoret.* ʒß.
ocul. ♋. *pp.* ℈ij.
sperm. ceti ℈j.
Terr. Japon. ℈ß.
⊖ ♄ni *gr.* iv.
M. F. pulvis, divid. in part. 4. æqual. & datur in vehiculo conveniente calido & dulci.

Vel in formâ Mixturæ:

℞. *aq. menth.*
aq. Charef. l. aa. ℥iiß.
pulv. ocul. canc. ʒj.
♁ii *diaphor.* ℈j.
⊖ *absinth.* ℈ß.
theriac. Andr.
sperm. ceti.
Elix vitæ ʒj.
Syr. veronicæ ℥j.
M. detur ad vitrum.

quæ mixtura cochleatim assumi potest, donec sudor sequitur, sin magna inflammatio & calor cum siti enormi adfuerit, ea aliquo modo mutari potest, & quidem sequenti modo.

℞. *aq. menth.*
plantag. aa. ℥ij.
El. diascord. Fr. ʒj.
lap. prunell. ℈ß.
⊖ ♄ni *gr.* xij.
sperm. ceti ʒß.
Camphor. gr. iv.
M. & cochleatim assumatur, & simul interponi potest seq. vel simile decoctum vulnerarium.

℞. *Rad. Chin.* ℥j.
Contrajerv. ℥ß.
Zedoar. ʒvj.
herb. heder. terr. Mj.
sem. anis. ℥ß.
⊖ ♀ ʒiij.
Infus. coq. in aq. commun. colat. ad ℥xxx.

qui potus calidè bibatur, & addantur aliquot guttæ salis Volatilis oleosi. Certè in Germaniâ nulla Vetula, nullus Barbitonsor, nullus Carnifex ex stit, qui non singularem potum Vulnerarium venditat. Hic verò, me judice, planè aliâ incedendum est viâ Veteribus inusitatâ, decocta enim hæc non plenis buccis & mensuratim, sed tantum 6. cochlearia pro unâ vice vulneratis nostris propinare solemus, & quidem calide præserti n primis diebus, quo de sanguinis statu atque acoris gradu reddemur certiores, id quod desumpto quidem signo à juvantibus & nocentibus haud erit difficile: huic etiam jungenda sunt & alia interna consolidantia & traumatica, ut Essentia traumatica Hagendornii, vel Nostra sequens:

℞. *Rad. Aristoloch.*
contrajerv.
fl. hyperic.
Myrrh.
Aloes.
Mastich.
Succin.
Terr. Japon.
ocul. ♋.
terr. Mart. aa. ℥ß.
c. spir. cherefol. q. s. f. digestione & rectificatione l. a. Tinctura traumatica, omnem effectum, quem ex decoctis vulnerariis aliis exspectabis, in sola hac invenies Tincturâ. *Hagendornii* est hæc:

℞. *Mumiæ.*
sangu. dracon. aa. ℥j.
terr. Japon.
myrrh.
rad. tormentill. aa. ʒß.
fl. rof. rubr.
hyperici aa. ʒij.
santal. rubr. ʒiij.
nucist. ʒj.
concis. & contus. extrah. Sp. ♀s. opt. Oculi ♋. sæpe soli sufficiunt potui ordinario inditi, vel sæpe in substantiâ assumpti. Traumatica etiam varianda sunt pro ratione affectuum & effectuum. Bals. Peruv. ejusque oleum cum cineribus clavellatis destillatum, cum ⌒ quodam volatili junctum, erit conveniens vulnerarium: item Bals. de Chili, Tolutanus, de Copaiva ad guttas aliquot exhibenda, quæ remedia egregia sunt in succis corrigendis acribus, & obtundendis particulis cuspidatis, in diuturnis vulneribus: nec diuretica negligenda veniunt, quæ sæpe omnem implent paginam, hinc & potus Theæ & Coffeæ & Veronicæ conducet, item decoctum lignorum, vel ♄ Scarificationes, cucurbitulasque tanquam inutiles rejicimus. Ut verò ad *externam* vulnerum *curationem* redeamus, omni sedulitate vulnus ab omni immundo liberetur. Galli in hunc finem omne vulnus vino rubro eluunt, sed cum vinum Gallorum non tàm acidum quàm Germanorum sit, hinc non semper in Germania ablutio hæc concedenda est, quia puris proventum impedit acidum quodvis, cujus verò generatio omni operâ ac diligentia potius promovenda est, quem in finem digestiva dicta medicamenta optimis glutinantibus temperata vulneribus imponenda sunt, & quidem calide, qualia sunt terebinthina, gumm. elem. resina, cera, thus, mastix, myrrh. ol. ovorum, eorum vitellus, Bals. Tolutan. & Peruvianus, de Thilli, Succi herbarum vulnerariarum recenter expressi, & Bals. Mindereri sequens Chirurgum raro deserent.

℞. *Terebint. Cypr.*
ol. hyperic. aa. q. pl.
liquesicant simul, interim gummi elemi liquescat seorsim, & addatur ad justam consistentiam ol. destill. ceræ pacum, f. Balsam. turundis vel plumaceolis applicand. superimposito Empl. Oppodeltoch à Zwolfero correcto.

Sequens etiam oleum in Vulneribus recentibus curandis maximas possidet vires.

℞. *ol. Olivar. q. s.*
Flor. hypericon.
trifol. odorat. aa. q. s.

Digerantur per æstatem, & si quid superest, sequenti æstate novis floribus imbuatur, egregium hic

ſic obtinebis oleum in vulneribus proficuum, quod nullo tempore corrumpetur, ſed ætate evadet melius. Externè quoque mira in vulneribus præſtat Tinctura Antimonii dulcis, ſeu oleum dulce ſequens:

℞. *♁ii crud. vel miner. pulv.* q. ſ.
ſpir. ⊖li philoſoph. ex ☿ vitæ rectificat. q. ſ.
Diger. per menſem, Tincturam rubram decanta, inſpiſſa, donec guttæ flaveſcant, affunde ſpir. vini, digere, Tincturam iterum decanta & abſtrahe ſpir. vini, in fundo manet Tinctura & oleum, & balſamus dulcis egregius.

Sic quoque oleum ♀ri per deliquium vulneribus cum plumaceolis impoſitum ſanat; quod etiam vidit Celeberrimus *VVedelius*, quod per ſe applicari vel miſceri vult cum balſamo terebinth. vel balſam. de Peru, &c. Sequens Balſamus Vulnerarius externus nobis ſolennis eſt, conglutinat enim vulnera recentia ſæpe ſpatio 24. horarum:

℞. *Sem. hyperic.* ℥j.
rad. card. bened.
valerian.
contrajerv. aa. ℥ß.
Infund. per biduum in vino albo generoſo, add.
ol. vetuſt. olivar. ℥ij.
frumenti integri ℥j.
Coq. ad conſumptionem vini, tum fortiter exprime, & add. terebinth. Venet. ℥jv.
pulv. oliban. ℥j.
M. F. l. a. Balſamus vulnerarius.

Nos vidimus plurima recentia vulnera curata ſolis plumaceolis impoſitis liquoribus volatilibus oleoſis, ex gr. ▽ Regin. Hungar. ſpir. matrical. ſpir. vin. camph. ſal. volat. oleoſ. ▽ calc. maritat. Elix. vitæ. De Turundis tamen hic notandum eſt, & admonendi ſunt Chirurgi, ne faciant eas longiores, cum aliàs carnis generationem impediant, fibrillas etiam magis coarctant, fiunt meliùs ex linteo inveterato in filamenta redacto quam aliùs, quia nimis rigidas habent particulas. Nobis verò magis placent plumaceolæ variis jam dictis liquoribus imbuendæ; quibus etiam Chirurgi Batavi uti ſolent.

Vulnera debent quoque obtegi Emplaſtro, quod loco cutis inſervit, & materiam & vulnus ab aere externo munit, qui aliàs maximam noxam inferre poteſt. hinc inquit Celeb. *VValdſchmidius* in aureo ſuo libello Apollineâ certe Bibliothecâ digno, *Inſtitut. Medicinæ Rational.* graviter peccant ii, qui vulnera ſæpiùs de die detegunt, ſi enim coaleſcentiæ & unionis impedimenta tollantur, ſponte coaleſcent partes diviſæ, & citiùs, quàm ſi eruditè nimis & officioſè tractentur. Conſiſtit autem ablatio impedimentorum in tubulorum obſtructionibus, ut ſuccorum circulantium itus & reditus per partem vulneratam ſartus tectusque ſervetur. Hinc Emplaſtra dicuntur defenſiva, quia vulnera ab aere defendunt. Defenſivum ſequens Chirurgis commendamus:

℞. *Ceræ albæ*
reſin. pin.
terebinth. Ven. aa. ℔ß.
ol. lauri ℥j.
mucaginis ex rad. conſol. maj. ac ſem. fœnig. contuſ. cum ▽ extract. ℥vj.
ſandarac. ℥ij.
ceruſſ. ℔ß.
croci ʒß.
opii crud. c. ceruſſ. & croco pulveriſat. ʒij.
camphor. ℥j.
ol. ſem. lini, q. ſ. f. l. a. Empl.

Emplaſtro hoc contegantur Vulnera, quod dolores lenit, inflammationem aliaque arcet. Clauſo ſæpè vulnere, pars incipit liveſcere, & veſicæ oboriuntur, hinc & in magnis & periculoſis Vulneribus & Emplaſtris ſuperponenda ſunt varia cataplaſmata ad temperiem partis vulneratæ conſervandam, & ſuccorum reſtagnationem, Gangrænam tandem comminantem, præcavendam, quæ ex farinâ fabarum, ſem. lini, fœnigræc. baccar. lauri, rad. altheæ, flor. chamomæl. melilot. herb. abſinth. ſcordii, ſem. cumin. &c. parantur: ex. gr.

℞. *Summ. abſinth.* Mij.
bacc. lauri
Juniper.
ſem cumin. ℥iß.
Sal. ⊖. ℥ij.
coq. vel in vin. vel in aq. addend.
farin. fabarum q. ſ. pro conſiſtentia cataplaſmatis. vel:

℞. *Mic. panis biſcoct.* ℔ij.
fol. ſcordii
rutæ
ſumm. abſynth. aa. ℥iß.
F. pulv. add. vin. Gall. q. ſ.

Ducatur ſuper linteum, & tepidum imponatur, tunc & optimum fit pus, cujus indolem paucis nunc examinabimus, quod Chirurgis veteribus & plurimis adhuc hodiernis eſt neſcio quid novi & inſoliti, à Naturâ Deaſtrâ illâ, ope medicamentorum generati. Nos exiſtimamus, ceu ſæpius dictum eſt, pus eſſe lacteam ſanguinis partem ſeu chyloſam, in ipſo Vulnere plus minus alteratam, cui quædam ſubinde portiunculæ dilaceratorum tubulorum unâ cum cruore admiſcentur. Pus ergò eò laudabilius erit, quo magis ad conſiſtentiam chyli & ſucci nutritii accedet, ſin verò acorem nimium contraxerit, inficiet ſanguinem, obſtructionem pariet, febres excitabit, corrodet atque exedet fluidorum canaliculos. Si aquoſum & tenue nimis aut viſcidum fœtidum fuerit, pejoris meritò cenſetur notæ, nec puris nomine dignum erit, cùm contumacis obſtructionis, præcipitationis, & putredinis indubitatum perhibeat teſtimonium. Pus illud primis diebus in vulneribus non prodit, non quod in digeſtivis primo produci debeat, ſed quod id primis diebus nec chylus nec ſangnis ſecerni poſſit, quod ex fibrarum contorſione & illaqueatione tanta facta ſit obſtructio, ut nec molliori ſanguinis parti tranſitus concedatur, atque aliquot inſumantur dies, quibus Chylus cum ſanguine arterioſo advectus fibras reflexas & in ſitu valde turbatas elongare, & in rectam viam protendere, ſibique liberum tranſitum procurare poſſit. Sic quoq; conſolidatio vulneris ſeu carnis generatio, nec à Deaſtra natura, nec à medicamento ſarcotico fit, vel generatur, omnes enim partes ſolidæ ſunt ex lacte, quo ſi ſanguis abundet, idq; per partem affectam liberè diſpenſet, Vulnus brevi ſanabitur: ſin verò intemperie acidâ aut ſalinâ aut perverſâ mixtione fuerit contaminatus, lentum opus erit ſanatio. Imò fruſtra exſpectabitur conſolidatio, niſi priùs

vel infringatur acidum, aut sal acre temperetur, aut legitima sanguinis mixtura restituatur. Et hæc quidem sæpiùs ex voto succedunt : verùm si graviora vel primis statim vel ultimis diebus accedunt symptomata, ea non rarò Chirurgum usque adeo angunt, ut relictâ ordinariâ methodo, omnes suas curas ad *Symptomata* urgentiora dirigere cogatur, quæ si non maturè avertantur vel tollantur; ægrum sauciatum in præsentissimum conjiciunt vitæ periculum : quapropter & de his paucis discurrendum erit, quorum quinque vulgò recensentur, quæ præ aliis promtissimum desiderant juvamen, ut sunt *Hæmorrhagia, Inflammatio, Dolor, Spasmus* & *Febris*. *Hæmorrhagia* certè periculosum, si quod aliud, symptoma, reliquis januam aperit; si enim hic vitæ balsamus *Sanguis* nimiâ copiâ ab initio effundatur, restans vix par est coercendis reliquis succis, ut metuendum sit, ne pars sauciata tandem emoriatur, & ex vulnere non lethali lethiferum fiat, ceu toto die id accidere observamus : sed quinam modus periculosum hoc sufflaminandi profluvium adhibendus sit, cùm quilibet ferè Chirurgus peculiare hic jactet arcanum, Nos experientiâ edocti, in Hæmorrhagia vulnerum sequentia probata reperimus.

℞. *Bol. armen.*
amyl. alb.
sang. dracon.
colophon.
aloes aa. p. æq.

M. f. pulvis, qui vel plumaceolis siccus vulneri imponatur, vel cum spir. vini, vel cum album. ovi applicetur.

℞. *Terr. Hassiac.*
calc.
sangu. dracon.
Thuris
aloes aa. q. v.

Redigantur in pulverem, & album. ovorum & tel. aranearum misceantur in unguentum. Vel sequens pulvis Stegnoticus erit egregius:

℞. *Farin. volat.* ℥ij.
Bol. armen.
Gypsi
Colophon. aa. ℥ß.
sang. dracon.
alum. ust.
⊕*li alb.* aa. ʒij.
calcis viv. ʒj.
pilor. leporin. ʒß.
M. f. pulvis.

Nonnulli solo pulvere Colophonii vulneri sanguinem stillanti imposito contenti sunt, alii chartam bibulam, alii crepitum lupi, alii calc. alii linteum, quod in caligis virorum, ubi scrotum gestatur, eximunt concremantque, & in Hæmorrhagia narium Vulnerumque pro arcano venditant. Nuper quidam in mala dextra fuit vulneratus, & nullis remediis ab Hæmorrhagiâ vulnus comitante liberari potuit, quàm sequenti apposito.

℞. ⊕*li Cypr.* ℥ij.
terr. Hassiac. ℥j.
calc. viv.
Amyl. alb. aa. ℥ß.
pulv. caphe seu
fabarum tostarum ʒvj.

f. pulv. qui inspergatur, vel cum liquore pro libitu excipiatur, & instar cataplasmatis apponatur.

Certè Chirurgo sciendum est, læso quocunque gravius vase sanguifero, nisi restringatur, omnem sanguinem effluere necesse esse. Plures Recentiorum confugiunt ad Vitriolum ceu salutis anchoram, neque dubitandum, quin ejus ejus solutio ritè facta sit idem ille *liquor stipticus*, quem Gallus quidam Regi Daniæ vendidit, nunc autem publici juris factus est à Cl. *VVebero Archiatro Cæsareo*, cujus descriptionem dedimus superius capite *de Hæmorrhagiâ Narium*. Linteamina quadruplicata liquore hoc stiptico probè humectata, Vulneri, vel orificio arteriæ, vel trunco membri exstirpati superimpone, cum adæquatâ ligaturâ, & videbis sanguinem in momento coagulari : linteamina per aliquot dies superimposita relinque, ne crusta sanguinis, vel sanguis incrustatus simul detrahatur, & sanguini fenestra prosiliendi aperiatur, sic sæpè Vulnus nullo alio adhibito remedio perfectè sanatum invenies. Sed famosum hoc arcanum suos habet nævos, cùm nec exspectationi satisfaciat semper, quod propriâ testari possum experientiâ. Celebris quoque est liquor Magneticus *Dn. VValdschmidii*. Sic ad mentem Celeberrimi *Bohnii* spiritus vini hæmorrhagiam Vulneris cohibet. Cujus effectus causa sequæ modo explicari potest; 🜅 vini in se continet quod sanguinem ex arteriis impetuosè prosilientem inhibet, ratione verò spirituositatis efficit ut sanguinis obstructio prius tollatur, ut eo melius perveniat, nec fluere possit. Alii omnem collocant spem in pulvere Sympathetico *Dn. Dygbi* : Inventor hujus remedii celebratur ab ipso prædicto. *Dygbi*, Carmelita Monachus, qui hoc secretum ex Oriente adduxerit, à quo hoc arcanum didicit. Paratur nempe ex quovis Vitriolo extemplò adhibito, & pulverisato vel soluto pro re natâ, nam idem præstitisse testatur Dygbæus : vel quod solennius est: ℞. ⊕ Cyprium, vel nostràs quoque calcinat. calcinatione nempe aëreâ, expositum Solis radiis mense Jul. vel Augusto, donec in pulverem album fatiscat, exuto virore vel cœruleo colore suo, addito pro lubitu, quod nonnullis placet, gummi tragacanthi pulvis ad partem subdecuplam, seu ad ʒx. drachm. unam, imò quidam tantum pulveris solius applicatione id præstant, & sanguini effuso inspergunt; vide ipsum Dygbæum. Ab eo tempore quo in Germania inclaruit, creduli eum omnibus vulneribus, & instrumentis, quibus vulnera facta fuere, adhibuerunt, de cujus vero effectu mecum dubitant plures, confer *Cl. Dn. de Muralto in Ephem. German. Ann. 1. Decur. 2.* Vitriolum calcinatum, & cum ovi albumine mixtum, in linimento implicitum, vulneribus applicatum, optimum sæpè habet effectum: spectat huc alius pulvis colore jucundus, & ex lacca Florentina & One paratus. Prælaudatus *Dn. de Muralto* pulverem equiseti tenuissimum contritum sanguini vulneris calenti admiscendum commendat. Alii alia adstringentia austera & liquida, ut atramentum, oxycratum, ipsum acetum, item Usneam turundis inspersam tenuissimè priùs pulverisatam laudant, quo & referunt terram Japonicam. *Celeberr. VVedelius* in hæmorrhagia vulnerum tanquam arcanum commendat pannum xylinum ustum & cum albumine

ovorum

ovorum exceptum, sicque, vulneri sanguinem stillanti applicatum, posito desuper crepitu lupi, & cum spleniis factâ deligatione. Sic etiam concerptâ linamenta, pili leporis, turundæ compositæ ad mentem ipsius applicari possunt. Cataplasmata ex fungo pulverulento, pilis leporis, musco cranii humani, pulvere gallarum, bufonum & stercore suillo, sæpè plus præstant quàm alia: pulvis quoque stipticus noster ex bol. gall. immatur. vitriol. de cypro & camphor. paratus rarò nos fefellit, vel sequens aqua stiptica:

℞. Limat. ♂.
ol. vitriol. aa. ℔ß.
M. & effervescant, postea add.
aluminis ℥ij.
lapid. hæmatit. ℥j.
æris usti ʒij.
Iterum effervescant, add.
aq. commun. pint. j.
M. f. s. a. per colat.

aq. stiptica quæ internè guttatim propinari, & externè linteis madefactis applicari potest, quæ egregia & multâ experientiâ approbata est. Terra Vitrioli ♂ sæpè quoque sufficit. Crispant quoque & ferruminant cauteria mitiora potentialia dicta, in quem finem sunt, qui laudant Colchotar Vitrioli, sed cùm hæc corrosiva sint, non semper præstant effectum desideratum. Vix itaque aliud superesse videbitur remedium, quàm *ferrum* candens, ea sanans, quæ medicamenta sanare nesciunt, juxta versiculos sequentes:

Si non morbosos sanant Medicamina, Ferrum
Arripe, sin frustra, Pharmacon ignis erit.
Hæc tria ni possint ægris adferre salutem,
Amphitryoniadis robur inane cadet.

Ignis enim si orificiis vasorum admoveatur, & sanguinem & carnem ita adurit, ut veluti aggere facto sanguinis effluxus cohibeatur. Cauteria enim actualia ignita crispant, corrugant & crustam inducunt, quod certè remedium inter extrema, attamen probatissima remedia plures numerant, modo cum prudentiâ & exercitato administretur Chirurgo. Hoc remedii genus etiam magni æstimavit *Fabr. ab Aquapendente*, ut posthabitis causticis potentialibus semper ferro ignito priùs usus fuerit, ex eo quòd legem illi modumque imponere potuerit, his nequaquam præterea tribuit ferro vim roborandi partem, cùm causticum sæpè corrumpat, & putredinem inducat, *vid. l. 2. de Vulnerib. p.* 88. Quod tamen remedii genus timoris ac periculi plenum absque effectu adhibitum vidimus: sic nunquam tuta fides! quod remedium non ita pridem in Nobili de *Boynenburg* frustrà adhibitum fuit. Alium novimus ligni fabrum Hanoviensem in tibiâ sauciatum, ex quo Vulnere sanguis fortiter exsiliebat, omnia hoc in casu à Chirurgis frustrà tentabantur & æger defunctus est. Alii tutiùs rem confici posse autumant, si situs vasis sanguinem fundentis priùs accuratè exploretur, pòst, digito labia arteriæ comprimantur, ut impetuosior sanguinis effluxus retardetur: & non inficior compressionem talem digitis factam plura sæpiùs præstitisse, quàm alia stiptica, iis præsertim in casibus, ubi vas sauciatum non adeò profundè delituit, Sic in Principe Auriaco optimè cessisse id remedii genus monumenta Medicorum testantur. Sic quoque exemplum recenset Cl. *Ronkuysen*, de famoso quodam adultero, qui ex lue Venereâ gravissimâ sanguinis profusione correptus, è faucibus orci revocatus fuit per vasis excessi compressionem, frustrà adhibitis remediis stipticis, & cum nullo alio sanguis cohiberi posset medio, conduxit Vulneratus suasu Chirurgi aliquot sartores, vitæ sedentariæ assuetos, qui alternatim in excubiis sedentes digito vasis sauciati labella comprimerent, & saluti hujus viri juxta lectum invigilarent. Quando verò plura vasa fuerint dilacerata, unius hominis digiti impares erunt foraminulis illis & rivulis obturandis atque occludendis, adeòque iterum efficaciora hic requiruntur remedia, & quidem superiùs dicta.

Alterum symptoma ægro & Chirurgo multum in Vulneribus facessens negotii est *Inflammatio*, quando nempe in parte affectâ fit obstructio talis, ut particulæ sanguinis & reliquorum succorum soli materiæ cœlesti seu subtilissimæ innatent, & talem nanciscantur statum, qualem habent particulæ succi nutritii in fœno recens dissecto; hinc ob obstructionem factam Vulnus fit siccum, quia vasa sunt constricta; & sic denegatur parti influxus ac perfluxus succorum. Ad hanc Vulnerum inflammationem malè certè Veteres frigida ac repellentia applicârunt, quæ tantùm obstructionem tubulorum, & per consequens Inflammationem augent & humores inspissant. Dum hæc scribimus, Chirurgus quidam Senior Nobis objicit, quod secundùm hanc methodum plures curaverit, & præ aliis Camphoram tanquam frigidum remedium allegavit, hinc est, quòd Chirurgi quotidie utantur remediis, quorum vires nesciunt, cùm Camphora non frigida, sed calidissima sit. In Vulnerum Inflammationibus proscribimus vulgaria illa externa pinguia & oleosa, quæ specioso & splendido nomine *defensiva* appellantur: quibus tantùm poros cutis infarciunt, & sæpè Inflammationi Vulnerum januam laxant. Et Nos quidem non videmus, quo sub colore aliquod inde solamen exspectare possimus, quin persuasum habemus rationi & experientiæ non duntaxat magis consonum, sed ipsi parti affectæ etiam proficuum fore, si vel sacculo arenâ calidâ repleto, vino generoso calido, aut spiritu vini camph. aut matrical. aut aq. Regin. Hungar. vel spiritu sambuci trifol. fibrin. crebriùs abluatur. Exulent ergò hìc omnia repellentia, adstringentia ac refrigerantia, quæ obstructiones augent, succosque machinæ crassiores detinent, qui subtilioribus evanescentibus acriores facti fibras discindunt, vel rumpunt, unde auctâ obstructione major supervenit tumor, & ad gangrænam via redditur magis expedita. Quod periculum ergò ut maturè averruncetur, necesse erit, ut curas & cogitationes hoc in casu unicè in obstructionem intendas, in quem finem conducunt alcalia volatilia aromatica, balsamica, v. gr. spir. vini camph. cum aq. Regin. Hungar. spir. sal ✻ci Balsam. nervin. n. d. aq. calc. viv. spir. fl. sambuc. sal volat. oleos. spir. matrical. aq. mea ad Gangrænam, constans ex aq. ♆ & spir. vin. cum multâ Camphorâ, Diascord. & Theriaca, omnia enim, quæ novas inducere valent fermentationes, proficua sunt. Inter omnia, quæ acidum stygium temperant, corrigunt, edulcorantque, quæ Capite *de Inflammatione* ad nauseam jam dicta sunt, hic ea repetere non libet, ne Lectori cramben sæpiùs coctam propinemus.

Inter Vulneris Symptomata & *Dolor* refertur, qui ægris ac Chirurgis multum facessit negotii, cui dolori sæpè tumor supervenit, non propter majorem humorum affluxum, prout omnes Veteres hactenus crediderunt, sed potius ob eorundem restagnationem, dum interea semper à tergo sequuntur succi & priorum copiam augent. Dolor ille, qui percipitur dum, Vulnus infligitur, est ab agitatione, commotione, distensione, dilaceratione & concussione fibrillarum nervearum, quo enim fibrillæ vehementiùs discinduntur, eò majorem Mens de extremo aliquo insolito judicans, percipit dolorem. Verùm ille dolor, qui factâ solutione vulneratos torquet, & plerumque aliquot elapsis horis intenditur, est à novo impetu succorum circulantium, quibus transitus ab obstructione denegatur, hinc elabentibus, quâ datâ porta succi ruunt, flexilibus suis particulis emissis, reliquæ acriores factæ rodendo dolorem augent. Sic in ipso Vulnere possunt quoque existere res extraneæ, vel festucæ, vel frustula vitrorum vel instrumentorum fractorum, vel grumi sanguinis acres ac acidi, fibrillas aliaque vascula minima concutientia, quæ dolorem intensum producunt. Sic etiam dolor oritur à fluidis cum vulnere extravasatis & stagnantib, tandemq; effervescentibus, unde sæpiùs accidit, quando aer frigidior Vulneri immittatur, tunc dolor in ipso observatur vehemens, quod etiam Veteres notarunt, cùm dicere solerent, quòd aer frigidus Vulneri admissus dolorem producat, rationem verò non addidêre. Ratio autem hæc est, quod ab aere frigido particulæ in Vulnere volatiles fermentescibiles & mobiles incrassentur & inspissentur, imò hæ particulæ volatiles ab aere alias peregrinas nanciscuntur particulas, quæ ordinem turbant, hinc etiam mixtura perturbatur, & aliam induunt indolem, & tum tendunt ad fermentationem, & dein instar lactis acescunt, quæ spicula acida tubulos ac fibrillas concutiunt, & sic *dolorem* producunt. Ex hisce præmissis apparet, quàm malè Antecessores nostri fecerint, quod dolorem frigidis ac repellentibus remediis coërcere allaborârint, quare etiam hocce in casu ea medicamenta rejicienda sunt, & ad ea confugiendum est, quæ succos fluidos reddunt: omnia ergò hîc conducunt *resolventia* vel blandè emollientia remedia, quæ copiam salis volatilis in se continent, imò omnia ea hîc conveniunt, quæ commendavimus *Capite de Gangrenâ*, spirituosa nempe camphorata, imprimis spir. vin. camph. sal. volat. oleos. spir. matrical. cum fl. sambuc. chamomill. imprimis verò aliis præferimus varia Cataplasmata anodyna ex micâ panis, flor. chamomill. theriac. croc. cum lacte & vitell. ov. parata jam sæpiùs dicta.

Ad Vulnerum Symptomata quoque refertur *Spasmus*, qui accidit Vulneri, ubi tantùm causa fortior & commotio ac distensio fibrillarum major existit, imprimis ubi tendinosarum fibrarum læsio adfuerit, quam utplurimùm sequitur *Spasmus*, ceu nuper in quodam prope claviculas vulnerato observavimus: & notandum est, quod sæpissimè hisce in casibus, ubi tendines vel nervi magni læduntur, statim accedit *tumor flatulentus*, qui, me judice, nihil aliud est, quàm ipsi spiritus animales evasati & formâ vaporis subsistentes. Hic itidem eadem conveniunt remedia, & cataplasmata, ex nervinis aromaticis parata, ut & oleosa balsamica, castorina succinata, Armoniacalia, ol. caryophyll. spic. lavendul. cinabarina, balf. spasm. M.

Inter Vulnerum Symptomata *Febres* notissimæ sunt, & accidunt à turbatâ sanguinis mixtione, cùm læsis tot vasculis necessario succi effluere debeant, qui stagnantes, & massæ sanguineæ iterum corrupti advecti mixturam ejus turbant. Febres in vulneribus varii generis deprehenduntur, vel ephemera; vel putrida continua, vel intermittens tertiana, vel duplicata, adeoque singulis diebus recurrens. Causa Ephemeræ est sæpe in principio, & utplurimùm vel ex mœrore, terrore, vel nimiâ spirituum agitatione. Febres etiam exasperantur à Medico, si intempestivè medicamenta adhibet purgantia fortiora, & sudorifera calidiora, vel acida &c. Item ab astantibus, dum ad iram concitant ægrum. Ab ipso ægro, si vinum acidum haurit, aliaque acida assumit, hinc abit in pejorem putridam vulgo dictam febrem, cujus causa est in ipso vulnere, quando scil. pus cum succis circulantibus ad massam sanguineam abripitur, eamque nimis turbat. Calor in Ephemerâ est mitior, intensior autem in putrida. & omnia symptomata sunt graviora quàm in Ephemera. Inflammatio febrem excitat, & pro diversitate & constitutione sanguinis, Febris vel continua vel intermittens oritur: si enim sanguis semel turbatus, diu manet sæpè talis, sed si pus per intervalla advehitur sanguini, tunc Febris habet suas intermissiones. Purgantia semper nocent vulneratis præsertim febricitantibus. Curatio ergo Febris Vulnerum consistit 1. in blanda diaphoresi, 2. in succorum fermentescentium præcipitatione, ex. gr. sequenti modo:

℞. *Lapid.* ♋. *ppt.*
Bezoar. occ. aa. ℈ß.
M. F. pulvis una vice assumendus.

℞. ▽ *fl. sambuc.*
veronicæ aa. ℥j.
Essent. traumat. ʒß.
Syr. trifol. fibr. ʒiij.
M. pro vehiculo.

In omnibus vulneribus *Veronica* palmam aliis præripit, hinc etiam omnibus formulis addenda est: pro altero scopo obtinendo inservit sequens:

℞. *C. C. s.* △ *ppt.*
lapid. scissil. Irland.
ocul. cancr. ppt. aa. gr. vj.
arcan. duplic. gr. iij.
M. F. pulv.

Lapis enim scissilis magnam habet præcipitandi vim, hinc nobis solennis est: quod si cui mixtura arrideat, sequens proderit:

℞. *Aq. febrifug.*
card. bened.
papav. Err. aa. ℥ij.
C. C. citr. ℥j.
Mixt. s. ʒß.
syr. papav. Err. ℥ß.
M. D. omni bihorio cochleare unum & alterum.

In formâ Tincturæ vel essentiæ dentur Tinctur. bezoard. volatilis, Essent. citr. tot. aq. cordial. Saxon. Theriacal. Camph. vel Theriac. cum aq. Scordii.

His in Febribus Vulnerum conducunt omnia præcipitantia, salina & absorbentia, v. g. lap.

lap. ♋. C. C. Myrrh. Camph. arean. 2. pl. lap. prunell. elhin. de chin. rad. gentian. ſl. ⊖ ✱. Nitr. perlat. vel nitrum cum carbonibus alcolisatum.

Chirurgis notum eſt, quod vulnerati vel per nimiam hæmorrhagiam, aut ob terrorem, aut ob venenum à morſu ſc. animalis in *Syncopen* incidunt, ægri enim palleſcunt, pulſus ceſſat, ſudore frigido corripiuntur: non mirum eſt, quod à nimio ſanguinis effluxu vulnerati deliquium animi patiuntur, quia ſi ſanguis non ad cor lege circulationis redit, neceſſario ad alias tranſit partes, ſicque horologium pervertitur, per terrorem cor contrahitur, ut ſanguis ad partes ruere nequeat, & ſimul ſpiritus animales ad liberum ſuum fluxum impediuntur, hoc in caſu conducunt omnia ſalia volatilia, ſpiritus volatiles & oleoſa, quæ ſanguinem ad circulationem incitant. In Juniorum Medicorum gratiam unam & alteram communicabimus formulam:

℞. *Aq. menth.* ℥iſs.
cinamomi, bugloſſ. ℥ſs.
ſpir. menth. ʒij.
roſar. ʒiſs.
ol. ſaſſafras. gut. IV.
Syr. de cinamomo. ʒvj.
M. Mixtura hæc cochleatim abſumatur.

Vel:

℞. *Elix. vitæ* ʒij.
ol. cinamom. gt. ij.
ſal. volat. oleoſ. gt. XX.
aq. Regin. Hungar. ʒj.
M. dentur aliquot guttulæ in vino vel alio liquore convenienti. Ante nares detineatur ſpir. ſal. ✱ volat. vel aromat. cum ſpir. anthos, vel ſal C.C. volat.

Reliqua quæ in Vulneribus occurrunt ſymptomata facilè Medicus ac Chirurgus ex jam dictis petere poteſt.

Vulnera ſclopetorum. Nunc nos conferamus ad Vulnera à diverſis inſtrumentis inflicta. Cùm ergò humana aſtutia in excogitandis variis machinis ad lædendum hominem de die in diem aſſurgit, ſic quoque inventa ſunt ſclopeta cum pulvere pyrio, ex quibus Vulnera fiunt periculoſiora, quàm ab aliis inſtrumentis, quod lædendi genus vetuſtati ante 200 annos ignotum fuit, hinc quoque hactenus eorum ferè omnes Vulnera ſclopetorum pro venenatis habent, atque in eo quidem prudentiæ edunt argumentum, quod ignorantiam ſuam celare, atque ſucceſſus parùm felices malignitati ac virulentiæ tribuere ſatagunt: tantum enim abeſt, omnia ſclopetorum Vulnera venenata eſſe, ut potius ob rationes ſatis notas omnium illorum Symptomatum ferax ſit. Præterquam enim quòd in his Vulneribus aliquid de ipſâ partis læſæ ſubſtantia auferatur, etiam hoc majus adhuc infert periculum, quod plures fibrillæ contundantur ac diſrumpantur, in aliis autem Vulneribus paucæ duntaxat diſcindantur, inde enim eſt, quare Sclopeto ſauciati Gangrænæ & Sphacelo aut putredini, nec non Spaſmo ac febribus præ aliis ſint obnoxii, major enim hic eſt obſtructio, major tubulorum & pororum perverſio, major in fluidis perturbatio quàm in Vulneribus cæſim vel punctim inflictis. Hic etiam ſimul indolem *pulveris pyrii* examinabimus, & quoque conſideranda eſt velocitas globulorum ex ſclopetis emiſſorum, à quâ Vulnera producuntur periculoſa, juxta enim velocitatis gradum & globulorum magnitudinem contuſio partium varia eſt, quæ verò de combuſtione partis globo trajectæ aut Vulnerum horum empyreumate pro exaggerando periculo plures adducunt, ea cum Celeberrimo *Waldſchmidio* noſtro ceu anile commentum inter fabulas collocamus, quis enim, inquit, unquam vim ignitam in globulo obſervavit? Ecquis neſcit ipſos tormenti globos acervum pulveris pyrii tranſire, ſine ullo accenſionis metu? niſi forte impetum fecerint in corpus durum, ex quo ignis excuſſus ipſum pulverem pyrium accendat. Videmus ergò illos qui remedia ſua contra Empyreuma in his caſibus venditant, quibus ſe & alios inani lactare ſpe uno fallere ſolent. Vulnera à Sclopeto inflicta apparent ab initio livida, nigra & ſæpè flava ut alia Vulnera, & æger conqueritur de dolore gravativo, interdum ſequitur tumor, nonnunquam aliquid ſanguinis è Vulnere effluit, poſt ictum Vulnus quaſi contrahitur, ut vix turunda intrudi poſſit, ad quod multum facit ſanguis congrumatus ibi hærens obſtipansque, ſucci enim noſtri eum ſpiritibus animalibus vaſis incluſi non ſufficientes ſunt ad reprimendam vim globuli exploſi, hinc non tantùm vaſa & canaliculi diſrumpuntur, ſed & ſucci cum incredibili velocitate à ſuo ſtatu permutantur, unde reliqua ſymptomata faciliùs deduci poſſunt, quod jam alibi deduximus. Nunc verò ad Sclopetorum Vulnerum curationem tranſeamus, magnam enim ex antedictis fœneramur in curatione lucem. Si Vulnus non ſatis amplum fuerit, id cultello inciſorio magis dilatandum eſt, partim ut materiæ effluxus concedatur, partim ut ſi adfuerint Oſſis feſtucæ vel globuli minores, eximantur felicius: & hoc ſtatim ab initio conſiderandum, ſi enim pars læſa fuerit nimis tumida ſeu tumore obſeſſa, tunc nimis tardum erit, & ſi in Vulnere res extraneæ adfuerint, ad eas eximendas debet Patiens in hoc ſitu locari, quo accepit Vulnus, aliàs fibræ diſtorqueri poſſunt, inde dolor oboritur maximus. Accidit ſæpius, ut vulnus coaleſcat relictis oſſium fragmentis, in quo caſu omnis opera impendenda eſt, ut eximantur, aliàs fruſtra Chirurgus laborabit, cum tempore enim oſſa cariem induunt, & ulcus excitant Vulneri pejus. Digiti ſæpe melius inſtrumentum ſunt ad has res eximendas, & ſi globus nimis profundè lateat, inciſio facienda eſt, & forcipe eximendus eſt globulus, nos enim non approbamus iſtud inſtrumentum, quod Chirurgi Kugelzieher nominant, quia lædendo magis nocet quàm prodeſt. Dein accedendum eſt ad deligationem Vulneris, & cùm utplurimùm caro & fibrillæ contuſæ, & ſucci incraſſati fuerint, hinc optima remedia ſunt illa, quæ ſuccos attenuant, ut ad circulationem idonei reddantur, & ſeparatio quovis modo tentanda, proderit ergo ſequens vel ſimile remedium in & ſupra Vulnus applicandum:

℞. *Ungu. Baſil.* ℥j.
Aloes.
myrrh. aa. ʒvj.
aq. Regin. Hungar. ℥j.
⊖ ♄ni ʒiij.
Spir. ⊖ ✱*ci caryophyllat.* ʒſs.
M. & detur uſui.

Hoc calidè cum plumaceolis in & circa vulnus applicetur, vel ſuperponatur vulneri ſpir. matricalis cum ſpiritu ſambuci, Vin. camphorat.

Spirit. ⊖ ✱ci. Myrrh. Aloës &c. Hisce enim remediis insistendum est usque Tumor evanuit. Nihil tamen excellentius quam sequens *unguentum Basilicum*, quo solo Chirurgus Castrensis in vulneribus à sclopeto inflictis contentus esse potest, nunquam enim ipsum deseret, addito pro re natâ Elix. vitæ n.

℞. *ceræ citrin.*
resinæ aa. ℔ß.
ol. olivarum ℔ij.
picis nigræ ℔ß.
M. F. unguentum.

si primæ 3. species refrigeratæ fuerint, add. picis nigr. q. v.

Vulnera magna cum contusione vehementi, solo applicato Spiritu Matricali, Spir. ⊖ ✱ci saturato, observavimus curata absque ullo subsecuto pure. Ubi contusio major est, ibi suppuratio promovenda, & additis aliis croco & vitello ovorum, & si suppuratio vix appareat, seq. cataplasma calidè applicetur.

℞. *Herb. Absinth.*
rorismar.
cent min. aa. Miß.
bacc. lauri
sem. cumin.
fœnicul. aa. ℥ß.
camphor.
myrrh.
aloës aa. ℥j.
Coq. in aq. & add. Farin. fabar. q. s.

Hisce impositis necessariò succi ex canaliculis diruptis effusi fermentari debent, quo facto pus subsequitur. Hoc in casu internè quoque conducunt omnia ea, quæ constant particulis volatilibus spirituosis ac oleosis, ut & omnia quæ acidum temperant, & cum suis particulis volatilibus spicula acidorum amplexantur, prout videmus in butyro quod acetum amplectitur: & cùm spiritus nihil aliud sit, quàm subtile & attenuatum oleum, eundem præstat effectum, sic Spir. Sal. Nitr. dulcificantur cum spiritu vini per cohobationem institutam. Commendamus ergò internè Salia volatilia oleosa, balsam. Nervin. Peruvian. de Chili, aquam Theriacal. camph. lap. ♋. Tinctur. Bezoart. Traumat. volat. Omnia ex Scordio & Veronica conducunt. Antimon. diaphor. Antihect. Poteri, aliaque absorbentia interponenda sunt, esto formula.

℞. *El. diascord.*
aq. fœnicul. ℥iv.
cherefol. ℥j.
Balsam. nervin. m. d.
ocul. ♋. aa. ℈ij.
camphor. ℈ß.
M. D. cochleatim.

Vulnus à morsu animalium. Si globi vel tela fuerint venenata, vel si vulnus à morsu animalium excitetur, diaphoretica bezoardica ac Camphorata, Theriacalia per diuturnum tempus continuanda sunt, sæpius enim in tubulis latet venenum, quod data occasione erumpit, & coagulando penitus sanguinem hominem è medio tollit, ceu hoc vidimus in puero Venatoris superius dicti: ea propter sunt, qui radicem gentianæ internè ad ʒj. datam magni æstimant. Nos viperina, imprimis pulverem Anglicum & Bezoarticum nostrum, item Tincturam viperinam Vigani, ut & ejus Elix. propr. commendamus. Adversus morsum canis rabidi infallibile euporiston commendat *Hannemannus*, cujus mentionem facit *Bartholin. Act. Hafn. Volum.* 2. *Obs.* 110. beneficio enim ejus multos commorsos, & aliquot jam actu rabidos, felicissimè restituit, & est seq.

℞. *Herb. rutæ,*
abrotan.
betonic.
angustifolii.
Salviæ fol. angust. aa. Mj.
M. incis. affund. Vin. opt. ℔j.

Sique tempus permittit, per aliquot horas maneat in infuso, exprime, expresso add.

Theriac. Andr. ʒij.
M.

Adultus magnum de eo faciat haustum, junioribus verò & puerulis detur cochleatim, sin verò periculum metuatur, additur herb. card. fullon. Mj. vel hujus sem. contus. ℥j. Vulnus commorsum per plures dies apertum servandum esse necessum est, & semper ad sudorem disponatur æger, in quem finem sequens vel similis propinetur haustus.

℞. ▽ *theriac.* ℥j.
cinam. ℥ß.
Ol. sassafras gt. vj.
cinamom. gt. iij.
Balsam. nervin. m. d. ʒß.
vin. q. s.
M. F. haustus.

Nec externa negligenda sunt, vulneri ergò imponatur sequens calidè cum plumaceolis:

℞. ▽. *Regin. Hungar.*
Spir. matrical. aa. ℥j.
myrrhæ
aloës
terebinth. aa. ℥iß.
ol. caryophyll.
sassafras aa. ʒj.
camphor. ʒiß.

M. & calidissimè infundatur vulneri venenato, vel sæpius eluatur vulnus decocto scord. rad. contrajerv. rutæ, abrotan, betonic. salv. in decocto ℔j. dissolv.

El. diascord. ℥j.
Spir. vin. camph. ℥iß.
M.

Alii theriacam morsui applicant, alii bufonem vivum loco cataplasmatis imponunt. Boyle ferrum candens morsui applicari vult, sic etiam lapidem serpentum contra quæcunque commendat venena. Æstivo tempore vidimus canes à canibus rabidis morsos, ex quorum vulneribus observavimus prolem vermium prodire, quia, me judice, à muscis hisce vulneribus non deligatis impositis ovula imponebantur, quæ à carne semiputridâ & quasi fermentante exclusa sunt.

Dum hæc scribimus, Vetula à rabidâ fele in manu mordebatur, tumor manus & totius brachii intensus subsecutus est, exhibitis verò internis sudoriferis ex El. diascord. ♉n. diaphoret. Bezoar. aliisque, & impositis Cataplasmatibus aromaticis, illicò remiserunt symptomata & brevi convaluit: inter externa optimè tulit sequens:

℞. *Ol. Hyperic. n. d.* ℥j.
scorpion. ℥ß.
M. calidè vulneri infus.

Dolores ac tumor inde statim cessârunt. Si ex colore livido vulnerum sensus motusque ablatione, atque cadaveroso frigore mortis princi- *Vulnus cum incipiente Gangræna.*

pium

pium, Gangrænam nempe adesse animadvertant Chirurgi, profundiorem statim in confinio instituunt scarificationem, quo sanguis acidus & cruoris nomine magis dignus exprimatur. Nos vulnus gangrænosum absque Scarificatione eluimus spiritu nostro bezoardico, vel decocto superius dicto vel aquâ muriaticâ, quo obstructiones vel pori obstructi eò faciliùs aperiantur, mox liquorem ex calce vivâ cum aqua pluviatili, spiritu vini camph. & Mercurio vel melle applicamus, superimposito cataplasmate de 4. farinis dict. vel fotu ex Scordio, Absynth. Marrub. Theriac. spiritu vini aliisque parata. Neque enim hic ulla admittenda est mora, aut induciæ concedendæ sunt, cùm locum hîc habeat illud quod *Tiberio* cunctanti dictum est: *Aut age aut desiste:* quoniam quo citius pars cadaverosa à sana separetur, eò certiùs æger in tuto collocatur, sin autem nimis serò advocatur, & extremæ calamitatis, & ægro periculosa subeunda erit alea, atque ad exstirpandam hanc hydram ferrum in subsidium vocandum.

Nam, quod non sanat medicamentum, hoc sanat ferrum: quod non sanat ferrum, sanat ignis.

Hypersarcosis in Vulneribus. *Hypersarcosis* etiam in vulneribus obveniens Chirurgis sæpe impedimento est, quæ aliquando propter victum & inde generatum chylum copiosum, crassiorem tamen ac faciliè coagulabilem exoritur, eò ergò intendendum est, ut caro ista spongiosa tollatur, & in quem finem pulveres inspergantur absorbentes, ut Calx viv. Sal Saturni, mandibul. luc. Corall. Camphor. vel Elixir. vitæ, Spiritus Matrical. spirit. vini camph. cum aqua calc. Elixir. vitæ cum sale ♄ni & camphorâ, vel unguentum Ægyptiacum inspissatum, vel imponatur Emplastrum divinum Barbette, vel Stidicum, vel Oppodeltoch.

Nonnulla hic addamus de Tendinum vulneribus maximè periculosis, diutius quam alia hæc aperta servanda sunt. Cum igitur hisce in vulneribus dolor valde molestus sit, & inflammatio urgeat. V. S. instituenda est, Medicamenta simul interna & externa calida nervina adhibenda sunt, ut sic vi unita, quæ semper fortior est, huic malo occurratur, pro Tendinis quomodocunque vulnerati curatione & symptomatum inhibitione totum membrum affectum ad nervorum principium usque inungendum, ol lumbricor. acuato cum ol. lavend. dest. quod hoc in casu excellit, vel ol. salv. succin. &c. Balsamus ex ♄nio seq. egregium est. Extrahatur ex scoriis Regul. ♄nii cum ⊖le alcalino fixo paratis, mediante aqua sal sulphureum, tum solutio filtrata leni calore inspissatur; hujus ⊖lis ℞. ℥j. cum ol. juniper. menthæ, anis. aa. ℥ii. superfundantur, add. ∽ vin. rectif. ℥j. hæc invicem probè mixta indantur Retortæ vitreæ, & leni calore arenæ digestio per 12. horas instituatur, ita ut forsan. ℥j. olei exstillet, deprehenditur sic in Retorta balsamus sanguinis instar rubicundus, paulo crassior, non ingrati saporis, externè vulnera citissimè sanat, convenientissimum autem est læsionibus partium nervearum ac tendinosarum, in quibus periculosa avertere solet symptomata.

Tendo igitur si punctura vulneratus fuerit, videndum, num vel cæca vel aperta sit. In priori, quia sanies collecta nec effluere, nec medicamenti vis ad locum pervenire potest, opus est, ut vulnus dilatetur per sectionem cutis ac carnis, usque ad tendinem, cavendum tamen, ne cultro tangatur; punctura si aperta sit, latius pro re nata incidenda, patens autem servari debet vulnus, non autem turundis; illicò enim dolor exacerbatur, imponenda sunt terebinthina, Gummi, Elemi, Carracc. Opobalsamum, balf. Copaiv. Peruv. Tolut. ♃ ol. dest. succin. lavend. sabin. philos. laurin. ∽ vin. &c. In hisce enim vulneribus, ubi jam nervus vel tendo denudatus est, nec unguentum, nec olea pinguia unquam admovenda sunt, quia maxima inde excitari solet inflammatio; in hoc casu præsertim conducit oleum terebinth. destill. si calidum vulneri tendinum instilletur, ejus loco ol. dulc. in usum vocetur, quib. seq. addi potest.

℞. *Ol. tereb. dest.* ℥j.
∽ *vin.* ʒj.
Camphor. ʒß.

M. quæ commodè puncturæ tendinum instillantur.

Est unicum fermè medicamen Chirurgis hodiernis usitatum, quod calide vulneri imponunt, superimpositis defensivo quodam & fomento ex variis herbis nervinis & confortantibus conflato.

Helmontius tanquam specificum in hisce vulneribus tendinum cerumen commendat, cui addi potest Bals. Peruv. vel ♃ ol. nucl. jugland. express. vel ol. sem. hyperic. S[illegible]monihii inspissetur in formam unguenti.

Ad dolorem sedandum conducit quoque cataplasma ex mica panis, lacte & croci tantillo, parti affectæ utiliter applicatur, vel additis quibusdam anodynis felicius consequimur.

℞. *Mic. pan. alb.* ℔ß.
Fariu. althea ℥iß.
flor Chamomill.
aneth. aa. Mß.
Vitell. ov. No. j.

Coq. in lact. dulc. f. cataplasin.

Dein caro inducatur sarcoticis, ut sunt thus, aristoloch. suavia balsama nativa & gummata.

Quod si omnibus hisce scopum nostrum non attingamus, ægerque in pejus quotidiè ruat ob symptomatum partim atrocitatem continuam, partim ob gangrænæ, marasmi aliorumque metum, melius erit, ut difficiliorem curationem, nonnunquam etiam mortem antevertamus, tendinem nempe in totum dissecando, quo fit ut mala præcaveantur imminentia.

In punctura insectorum propediem imponatur plumaceolum sequenti medicamento imbutum.

℞. *ol. terebinth.*
∽ *vini* aa. ℥j.
ol. cera, in quo aliquid euphorb. solut. ℥ij.

M.

Huic superimponatur aliud siccum, mox spatula ignita aut stylo planiori applicato, ut calor & vis mixturæ ad interiora læsa deferatur, hac inustione peracta, plumaceolum unguent. Basilic. inunctum priori remoto admoveatur;

Si tendo putrefactus reperitur, abscindendus est.

Si pun-

Si puncturæ fiant ab animali vel instrumento venenato, ne ergo in M.S. venenum penetret, sanguis ante omnia è vulnere exprimendus, idque abluendum ✝ acerrimo, vel potius ∽ vin. s. vel camph. & Theriac. insimul vis ejus infringatur alexipharmacis internis, & ad exteriora vocetur per sudorifera antidota, quæ intereà in usum semper vocanda sunt, dum in externorum applicatione occupatus est Chirurgus, ad venenum extrahendum utebantur veteres frictionibus per homines certos institutis, qui psyllii dicebantur. Hisce remediis nihil juvantibus ad sectionem transeundum est, & hodie experientia constat, quàm vanus nunc nobis appareat metus, quem veteres Medici de hisce vulneribus conceperunt, non credentes, discissos tendines iterum curari posse, quos tamen hodierna experientia multoties confirmavit; imò vidi in Gallia tendines laceratos à Chirurgo iterum filo & acu consutos & curatos fuisse, de quibus videatur Mekeranus, Nukius, Silvius aliique.

Ad impediendam Synoviam inspergi potest sequens vel similis pulvis.

℞. *Testar. Ostrear.* ℥j. *cran. adust. oss. Sepiæ.*
Mandibul. Lucii pisc. calcin. aa. ʒij.
Spodii ppt. terr. sigillat. vel alum. aa. ʒiß.
M. F. pulvis, qui inspergendus vulneri.

Polychrestum quoque est remedium, si destilletur ▽ ex cancr. fluv. contus. cum linteis duplicatis imposita Synoviam sistit.

In nimia Tendinum laxitate & contractura conveniunt Thermæ, imprimis Schwalbacenses, das Schlangen-Baad.

CAPUT VI.

De Ligamentorum Stupore & Laxatione, Nervorum contusione, Juncturarum Incurvationibus & Luxationibus.

§. I.

Ex innumeris Calamitatum myriadibus, quibus machina nostra undique per omnes sui partes, proh dolor! est exposita, imò humani corporis pars aliqua, quo dignior ac præstantior quandoque majorem præbet usum totius œconomiæ, hæc pluribus, hæc atrocioribus morbis est obnoxia, in machinâ enim nostrâ plures reperiuntur partes, quæ ligamentorum & tendinum texturam participare videntur, eò quod æquè dura non sint atque illa, & his minus mollia sunt, cartilagines indigitantur. Primaria ratio, propter quam nos conjicimus, cartilagines nil aliud esse quam fibrarum tendinosarum compagem, quæ induratæ fuere ex alcalicorum volatilium infarctu, hoc est, quod nulla sit cartilago, in quam non desinant multæ fibræ tendinosæ: verisimilis ex eo redditur conjectura nostra, quod cartilaginis substantia, quæ oculis percipitur, nihil aliud sit, quam fibrarum congeries; res enim extra dubium ponitur, eò quod in junioribus animalibus multæ partes, quæ tendinosæ erant, tractu temporis cartilagineæ deveniant, & in vetustioribus animalibus quidem tendines in cartilagines mutati conspiciantur. Sic hæc ligamenta tendines, ut & nervi suos patiuntur manes, & à Medicis Chirurgicis exspectant auxilium, imprimis in *Ligamentorum Stupore*, & eorum *Laxatione*, *Nervorum contusione*, *Juncturarum Incurvationibus & Luxationibus*. Quos affectus omnes ordine & more solito examinaturi sumus. *Stupor* dicitur etiam Narce, Narcosis seu Torpor, est propriè sensus motusque abolitio.

Descriptio Stuporis Ligamentorum. *Stupor Ligamentorum* describi potest, quod sit obstructio ligamentorum à succo nerveo coagulato, vel à compressione alicujus rei extraneæ, exorta.

Laxationis *Laxatio* verò *ligamentorum* describi potest, quod sit eorum in longum extensio, à causa violenta vel succorum abundantiâ ipsa relaxante, producta.

Contusionis. *Contusio Nervorum* sufficienter intelligitur, nec opus est *Descriptione* prolixiore, aut definitione *Logicâ*, Tyronibus magis inutili, eos duntaxat confundente.

Incurvationis. *Incurvatio Juncturarum* itidem facilè percipitur, cum sc. juncturæ à causa violenta quadam vel ligamentorum vel nervorum causâ incurventur ac intorqueantur. Latinis hic Affectus etiam dicitur *Contractura* membrorum, Germanis, er ist contract, er ist krumm und lahm / vel, eine Lähmung. Græcis dicitur, ἀγκύλη à verbo ἀγκυλεῖσθαι, quod ipsis incurvare dicitur. Gallis, contract de nerfs, Italis Incortato audit. Sed sæpè contingit, ut Spasmus, Convulsio, Paralysis, Stupor & Contractura inter se confundantur.

Luxationis. *Luxatio* est capitis articuli è propriâ sede, sive proprio sinu in alienam insolitam sedem prolapsus, cum motûs voluntarii læsione.

Pars affecta. §. 2. *Partem affectam* esse Ligamenta, Tendinesque, ut & Nervos, ex jam dictis abundè liquet, nec excludimus Spiritus animales ad hos affectus excitandos symbolum suum addentes. Ad rem ergò eximiùs examinandam, ut eò faciliùs *Causam* horum affectuum eruamus, in texturam & compositionem harum partium inquiramus.

Uti ergò tendines nihil aliud sunt, quàm compages fibrarum purissimarum, quæ ideò fibræ tendinosæ appellari merentur: sic etiam non magna differentia est inter tendinem & ligamentum; Fibræ enim arctè juxta se invicem oppositæ, constituunt *Tendinem*, adhuc magis verò coarctatæ *Ligamentum*, firmiùs tandem junctæ & proximè appositæ *Cartilaginem* & *Os* ipsum exhibent. Et hic asterisco notandum, quod omnes hæ fibræ tendinosæ seu ligamentosæ cavitatem habeant, quæ illas percurrit Siphonis instar; cavitas equidem illa visu apprehendi nequit, sed prostat experientiâ,

quæ

quæ validè satis evincit, cavitatem eam esse necessariam, ut ab iis, quibus recta ratio satisfacit, non rejiciatur. Hæc est experientia, nimirùm quotiescunque musculus quidam officio suo fungitur, fibræ ipsius maximè abbreviantur, & eodem modo crassiores evadunt. Interim mente nullo modo capere possemus, quo pacto fibræ flexiles crassiores & breviores eodem temporis puncto fierent, nisi id contingat ab aliquo liquore, qui adimpleat earum cavitatem, quæ longitudinem earum occupat. His positis admodum difficilè non erit videre, quâ ratione ea omnia operari debeant: Singulæ fibræ tendinosæ nervum recipiunt, & singuli nervorum ramuli spiritus animales fundunt in cavitatem singularum fibrarum tendinosarum: Spiritus animales sunt sanguinis partes subtilissimæ & agitatissimæ, cùm cavitates fibrarum tendinosarum subingressi sunt, illas tumefaciunt & abbreviant. Eodem planè modo, quo aër in intestinum insufflatus ipsum in tumorem extollit, illudque eodem instanti brevius facit, prout etiam videmus in vesicis inflandis.

Sic etiam nervos in ipsorum contusione pro parte affectâ agnoscimus, quorum constitutionem & texturam etiam paucis examinabimus. Superficies cerebri & cerebelli æquè ac media medullæ spinæ dorsi, observantur ex corpusculorum rotundorum congerie esse conflata. Percipiuntur arterias recipere, venas emittere, & ex iis fibrillæ albæ proficiscuntur.

Cùm attentiori animo corpora ista rotunda examinentur, nihil aliud in singulis conspicitur, præter arterias, venas & fibrillam albam. Particulæ, quæ à sanguine sequestrantur, per arteriam non abeunt, cùm sanguis ad corpora rotunda ab arteriis advehatur. Venâ quoque non excipiuntur; si hoc enim foret, nulla interessèt differentia inter arteriæ & venæ sanguinem. Superest igitur, ut fibrillam albam subeant, & ita comperimus Cerebri superficiem ex minimis tantùm glandulis constare, quæ à arteriis sanguinem accipiunt, per venas demandant, & canales habent excretorios, ex quibus manat liquor, quem à sanguine separârunt. Vasa, quæ Cerebri aut Cerebelli, (cujus substantia est glandulosa,) hujus verò substantia corticalis dicitur, corpus callosum componunt, ita in illis mutuo sunt complicata, ut rete quoddam referant. Nondum liquet, utrum mutua sit inter ipsa anastomosis, an rete simpliciter contexatur ex eo, quòd se decussatim invicem subeant. Tandem in parvos combinantur fasciculos, qui in membranaceis vaginis occluduntur. Prout in animalis corpus progrediuntur, in plures ramulos dividuntur, & hoc pacto in universas partes expanduntur, ita ut paucissimis Corporis animalis partibus aliqualis eorum portio denegetur. Fasciculi isti vasorum excretoriorum cerebri, cerebelli & spuriæ, *Nervi*, de quibus sermo est, appellantur. Denique spiritus animales examinandi veniunt. Quod ad liquorem istum attinet ex tenuissimis & volatilissimis sanguinis particulis necessariò est compositus. Instar auræ subtilissimæ consideratur, quæ in fibras nervorum sese insinuat. Cùm siquidem oculorum nostrorum aciem fugiat, nec vel optima microscopia eam visui nostro repræsentare possint, merito jure autumare valemus, liquorem omnium, qui ex sanguine in glandulis corporis animalis segregantur, eum esse tenuissimum. Cognominatur liquor iste, *spiritus animales*, propter summam suam subtilitatem, & illi sunt ea anima, quà Bruta vivunt, quamvis liquor iste colligi nequeat, ut ejus inquiratur mixtura & constitutio, ab ipsius admistione cum acidis & alcalicis, nihilominus examinabimus, alcalicum volatile nullo prædominium obtinere, cum sulphure supra modum volatili, quod inde constat, quòd alcalia omnia volatilia internè usurpata Spirituum animalium penu augeant. Sulphura Volatilia idem ferè operantur: & nihil tantoperè eorum abundantiam promovent, quàm alcalia volatilia sulphurata, qualia sunt alcalia omnia volatilia aromatisata. Effectus etiam alcalicorum in sulphura nos in hâc opinione confirmat. Nam alcalica sulphura dissolvunt, eorum partes ab invicem semovendo, & hoc pacto impediunt, quo minùs eorum rami inter se intricentur. Inde fit ut interstitia aut spatia ramorum à materiá æthereá impleantur, æquè ac pori, qui inter sulphura & alcalia remanent, qui tùm ampliores sint, quàm forent, si liquor simpliciter alcalinus aut sulphureus fuerit, copiosiorem etiam in se materiam æthream continent: & quoniam materia istaætherea in rapidissima versatur agitatione, maximo nixu cunctas partes hujusce liquoris commovet, quod parùm non confert ad ejus activitatem & tenuitatem. Sed ne diutiùs extra oleas vagemur, nunc ad ipsam partem affectam *Juncturarum*, quæ sunt illæ conjunctiones articulorum, qui mediantibus ligamentis & ossibus connectuntur, deveniamus.

§. 3. Quod *Diagnosin* horum Affectuum concernit, *Stupor Ligamentorum* cognoscitur ex motûs sensûsque ablatione; sensus enim in parte est obscurior, instar formicarum percurrentium, pars quoque, cui annexum est ligamentum, vix de uno loco in alium moveri potest; torpescit enim pars, & maxima totius artûs debilitas percipitur, quia spiritus animales haud influere possunt, hinc necessario pars quasi flaccescere debet: Sic & cognoscitur ex prægressâ causâ violentâ per Compressionem seu Contusionem fortiorem productâ. In Stupore seu Torpore non distinctè, sed obscurè & veluti in somno constitutus, percipit actionem objectorum satis fortiter Organum tactûs moventium. *Diagnosis Stuporis Ligamentorum.*

Laxationis Ligamentorum signa petuntur ex prægressâ causâ violentâ, laceratione artuum, vel à nimio onere, ut non ita pridem talem Laxationem vidi in viro, qui magnum pondus elevare frustrâ conatus est. In membro, ubi laxatio facta est, nullum adest ampliùs robur, & sæpè excidit, ceu id observavimus in Virgine Nobili quâdam, quæ ex essedo in terram adeò fortiter ruebat, ut Laxatio ligamenti in juncturâ cubiti facta fuerit, & simul exciderit cubitus, quamvis is bis vel ter à Chirurgis repositus fuerit, attamen semper rursus excidit, & plures sumptus: c dolores per aliquot annos sustinere coacta, tandem per thermas aliquod solamen percepit. Per vim lapsûs caput ossis acetabulo suo est excussum, quod tamen nunquam fieri potest, quin ligamenta debeant laxari, quæ sponte suâ quandoque iterum contrahuntur, & os suum trahunt extra acetabulum suum. Magnus quoque adest dolor, quia ligamentosæ fibræ, quæ sunt in parte oppositâ, maximè tenduntur. Motus aboletur, quia Os situatur in acetabulo *Laxationis Ligamentorum.*

suo. *Imperfecta Laxatio* dicitur, cùm laxantur tantùm tendines membranæ, ita ut in acetabulo suo Os vix contineri possit.

Nervorum Contusionis.

Nervorum Contusio, faciliùs cognoscitur ex partis motu & sensu imminutis, & prægressâ causâ quadam ponderosâ contundente, & plagâ, ictu, lapsu &c. & inde exorto partis dolore intenso.

Juncturarum incurvationis.

Juncturarum Incurvationes & rigor membrorum ex relatione ægri & sensibus ipsis satis innotescunt, oculis enim Incurvationem ac rigorem membrorum percipimus. Incurvatio enim cognoscitur ex membri contorsione & curvaturâ, signis propriis causæ externæ non indigent, utpote in sensus incurrentes, quamvis hoc in passu aliquid lucis concedat dispositio parentum, quatenus claudicantes à claudicantibus sæpe generari experientia docet, nam partium solidarum vitiosa constitutio per hæreditatem in prolem transfertur, prout videmus etiam à debilibus parentibus generari rachiticos. Conjunctus sæpè est tumor & durities, succedit his curvitas membri, quatenus sc. ligamenta ac tendines ob fibras musculi breviores redditas, adducuntur versus principium, unaque cum iis ossa, quibus inseruntur, retrahuntur. Nec tamen ullus percipitur dolor, adest aliqando partis atrophia, sic vocatur artuum contractio sensim facta, unde flexio impeditur, & non nisi cum dolore & vi quâdam peragitur, in vicinis partibus fit macies seu atrophia.

Luxationis.

Luxationis signa Diagnostica sunt communia & propria, quæ ejus causas harumque differentias manifestant. Illa sunt vel mutatio figuræ membri ordinarii, quatenus in parte ejus altera, tumor, circa sinum seu acetabulum fovea apparet; quod solis oculis dijudicare licet in tenerioribus ac mollibus subjectis ac membris; in carnosis verò & crassioribus contrectatio simul requiritur: vel longitudo membri vitiatur, quatenus hæc modo deficit; in Luxatione perfectâ & ad superiora contingente modo nimia est, sc. in subluxatione & prolongatione. Dein motus membri læsi seu hic aboletur in luxatione completâ, seu imminuitur aut depravatur in Subluxatione. Postremò dolor circa juncturam, nisi tendines & ligamenta nimis laxata fuerint, v. gr. in Luxatione à causâ internâ, ab humorum ad ligamenta atque tendines effluxu, & stagnatione circa juncturas, luxationem esse colligitur, 1. Ex succorum evasatorum copia. 2. Si Luxatio sensim atque sensim fit, ita ut luxandum membrum per aliquod tempus huc atque illuc motibus inordinatis agitetur, vacillet, ac licet reponatur mox iterum procidat. Callum verò subesse judicatur, si membri ante luxati restauratio contigerit, præsertim in articulis non multâ carne stipatis, ut in cubito, genu &c. Callus autem sicuti modò durior modò mollior est, ita illius signa sunt, quòd articulus gracillimus ac siccissimus deprehendatur, nec ab ægro, nec ab astantibus violentiori manu moveri queat, extenuatio & gracilitas membri si sit diuturna.

Molliorem è contrà adhuc significant, si recens fuerit dislocatio, si membrum aliquantum adhuc moveri queat, ad tactum quoque tumor mollior observetur. Denique Tophum subesse, præter signa causarum internarum & calli durioris generaliora suadet dispositio ægri arthritica.

Ætiologia

§. 4. *Galenici* causam *Stuporis Ligamentorum* dicunt esse ex cerebro & dorsi medulla, nervisque & inde exortis, vel in ipsis ligamentis ex nervosis partibus constantibus, idque vel ex intemperie quâpiam, vel ex aliquo impacto humore provenire ajunt, potissimùm tamen Torpores Ligamentorum & sentiendi difficultates ob refrigerationem accidere volunt, Ligamentorumque sensilium obstructos meatus.

secundùm Galenicos stuporis Ligamentorum.

Laxationis Ligamentorum.

Laxationis seu *Resolutionis* Ligamentorum causam effectricem deducunt ex crasso, viscoso, frigido, interdum etiam terrestri & Melancholico humore, volunt etiam vitium hoc ex qualitate calida aut sicca proficisci, ubi calida intemperies sanguinem & humores nimium torrefecerit: similiter etiam ob frigidam qualitatem solam vel ab evacuatione nimia Laxationem hanc provenire contendunt.

Nervorum Contusionis.

Nervorum Contusionis causam dicunt continui solutionem à causâ violentâ, à re externâ quâcunque contundente, & dolorem insignem inducente, imò sæpè cutem ipsam solvente & exulcerante, obortam.

Juncturarum incurvationis.

Juncturarum Incurvationes seu Arculorum contractiones ob humorem pituitosum aliumque impactum, aut nervi affectum quempiam in artubus, oboriri dicunt. Imò has contracturas ex ellebori potione sæpe contingere, scribunt.

Articulorum Luxationis.

Articulorum Luxationum causas dicunt Veteres vel *internas* vel *externas*. Internæ ipsis sunt humores excrementitii, & flatus: nam humores ligamenta ita humectant & resolvunt, ut articulos continere non possint, flatus autem distendunt, ut ossa conjuncta divellant; uti sæpe in passione arthriticâ & ischiaticâ apparere dicunt. Externæ causæ sunt casus, ictus &c. Hæreditariæ sunt, quæ licet non necessario fiant, sæpe tamen contingere ajunt, ut gibbosi à gibbosis, luxati à luxatis generentur.

Paracelsi deductio causarum in Ligamentorum stupefactione.

§. 5. *Paracelsus Ligamentorum* stupefactionem dicit, quando ea læsa dormire videntur, ac si formicæ discurrerent in iis. Laxationem verò ligamentorum ait à nullo alio esse quam à defectu glutinis albi, seu sinoniæ, ligamenta nervosa non amplius irrigantis, sed ab aliis humoribus effluxis ea relaxantibus.

In Nervorum Contusione.

Nervorum Contusionis causas catarcticas habet vel ruptionem, vel casum ab alto, vel plagam à re externa violenter nervos contundente, nam istis de causis non tantum sanguinem extra vasa effundi existimat, in parte dolente colligi, in grumos abire, ac tandem putrefactum, vicinas partes erodere, ac vulnus facere; sed & nervos ita lædi, ut Sinonia vel gluten album evasetur.

In Articulorum Incurvatione seu contractura.

Juncturarum seu *articulorum Incurvationis* seu contracturæ causas plures dicit Author: Unam fieri ait ex læsione corporis, & quidem ab externis accidentibus, utpote verberationum, vel fodicationum ictibus, casu, vel aliàs diversimodè, jaculis, telis, bombardis, abstrusionibus, fractionibus &c. quandoque etiam propter constipationem in carne, quæ nutrimentum impedit, contracturam contingere statuit, vel propter venarum obstructionem, quæ nutrimento suum transitum impediunt, non ut ille amat loqui, per naturam, sed accidentibus extrinsecis: item contracturas oboriri probat ex alteratione pororum & meatuum in arteriis, sæpius etiam illam contingere arguit, ut propter abbreviationem alicujus membri, vel curæ defectum, (quæ fiat

fiat plerumque ex medicamentorum impertinentiâ) contractura nascatur, quia, juxta ipsum, causa per quam lapsus jam factus fuit, carnes & venas obstruit atque mortificat, ut nervi prorsus in se ipsis deficiant, membroque nullas vires adhibere valeant, unde etiam ipsum deficere cogitur. Aliam contracturam ex calculo vel tartaro procedere scribit: omnes ergò partes quæ à Tartaro vel calculo recipiunt impressiones, tartareasque proprietates, quas retinet, secumque velut ad regiones, ad quas à natura disponitur, ibidem contracturas oboriri contendit. Quod si pauca fuerit hujusmodi substantia, manet in fundamento hærens, & Incurvationem dorsi facit. At si paulo plus fuerit substantiæ, progreditur ad femora: si plurimum, ad externas corporis partes, infimasque transiens, contrahit omnes, impotentesque reddit. Arenæ lithiasisque materiam lapideam esse dicit acerrimæ concretionis & coagulationis: cùm igitur venis, juncturis, ossibus, medullis, & carnibus admiscetur, horum naturam immutat nutrimentum, ductus obstruit, venas & medullam ossium frigefacit, ut instar aceti coagulati fiant, per acetosam & tartaream hujusmodi frigiditatem prorsus immobilia membra fieri memorat: nec solùm propter frigiditatem, sed etiam ob auctam acredinem ipsæ venæ corroduntur.

Contracturarum ex colica originem humorem acetosum esse dicit, quare humoris vis causat ejusmodi attractiones, & postmodum inducit intorsiones in membra capitalia, cum concepta humorum pravorum receptione, ibidemque manentem irritationem huic similem tamdiu, donec per eum humor perniciosus ille vitæ penitus absumatur.

Sic quoque contracturas ex cholera ortum suum habere singulari explicat capite. Fieri ergò potest juxta ipsum, ut ex invidia nascantur Incurvationes, & ex istis contracturæ, prout ex cholera proveniunt.

Sic quoque contracturas ab excessivo potu vini tartarei provenire scribit explicatque.

In Luxatione seu Dislocatione. Dolor, qui *dislocatis Juncturis* inest, Author non aliunde provenire scribit, quam ex liquore, qui extra suam Anatomiam excessit, & ex acetositate hâc membri dolores oriuntur. Nam liquores juncturarum ubi corrumpuntur, secundum eum in incendium transeunt. Pariter Anatomia corporis pati minimè potest absque dolore, membrorum dislocationes, aut læsiones fieri, quod in sua sanitate rectam dispositionem capiat: ejusque natura talis est, ut prout concatenata, nervis, arteriis, venis &c. juxta hunc ordinem fore manereque velit & debeat, à quo si perturbetur, dolorem concipit illi similem, qui fit ex vulnere, fodicatione, vel rupturâ. Quare juncturarum dislocationes optimè considerandas esse monet, quod nonnullæ proveniant ex talibus, aliquæ ex dislocationibus Anatomiæ humore acido, veteri crescentiâ, reliquæ ex Synochia humorum corruptione. Ex quibus omnibus dolores membrorum oriri posse contendit, ariditas postmodum & contracturas.

Spasmi similiumque morborum occasionem esse dicit Fluxum mineralem ex arsenico, natura cujus & conditio est excitare humores & calores.

Helmontii sententia. §. 6. *Helmontius* dicit cruorem esse spiritum, item traduci in sanguinem arterialem, & dare spiritum vitalem; cujus favore à mente informetur atque animatus fiat, & hinc demum transferri in sinus sive stomachos cerebri, ibidem variam suscipere characterum determinationem, ita ut motivus fiat in spinali medulla, visivus in opticis officinis. Qui si aliquo errore ad linguam ducantur, gustatui sunt plane inutiles. Quapropter fieri, ut non raro partes vel membra *stupescant*, ut in nostro affectu, in quo pars aliqua mobilis, vel sensum, vel motum, relicto sensu amittat, *causam* esse hujus *Stuporis*, eò quod alieno spiritu & devio, partes irrorentur, sunt nempe juxta eum tactuum authores motui impares & vicissim. Stupefacto membrò sensum redeuntem fieri quasi titillando scribit. *de causa Ligamentorum Stuporis.*

Ligamentorum Laxatione. *Ligamentorum* verò *Laxationem* dicit esse à copia laticis ligamenta nimium relaxantis.

Nervorum Contusionis causam esse dicit injuriam quandam externam nervos contundentem: juxta ipsum nervus est organum delativum, imperii arbitralis, intus nervum dicit esse medullarem, extra verò tegi membranulâ suâ, qui etiam motum ad musculum defert, quoties ergo illis accidit injuria, vel contunduntur vel etiam contrahuntur.

Incurvationis seu contracturæ. *Incurvationes* seu *Contracturas* Juncturarum Author esse dicit à convulsivis motibus juncturas contrahentibus. In unoquoque dolore contracturam observasse scribit.

Luxationis. Luxationis causam eandem agnoscit cum reliquis Authoribus jam dictis, & modò dicendis.

Juxta Willisium causa Ligamentorum Stuporis. §. 7. Willisius statuit, Fibrarum musculi compagem constituentium motum ac sensum à spiritibus animalibus vel influentibus vel insitis pendere, ad idem opus peragendum magnopere non currentibus & liquore nerveo & latice sanguineo. Dum enim liber est spirituum animalium per nervos in fibras tendinosas commeatus, liquor nerveus in debita crasi perseverat, & sanguis absque ullo impedimento in musculo circulatur, tendines ac ligamenta acutissimo sensu gaudent, & ad omnes motus promptissimè exercendos parata existunt. Si verò ex fibris tendinosis aliquales spirituum animalium irradiatione propter compressionem vel obstructionem, aut in ipsis aut in fibris nerveis contingentem orbentur, vel liquor nerveus degener existens spiritibus rapide convehendis amplius non sit idoneum vehiculum, aut sanguine tum ob crassitiem, tum ob visciditatem tardiùs circulante, vel à compressione aut obstructione vasorum sanguineorum præpeditâ ejus in musculo circulatione, leviùs tantummodo actuentur spiritus animales in fibris tendinosis; ligamentorum motus & sensus hebetiores fiunt; spiritibus nec motus nec copiâ sufficientibus tum fibris tendinosis distendendis & contrahendis, tum impressionibus in ligamento susceptis, undulationibus suis ad sensorium commune deferendis, unde Author *ligamentorum stuporem* deducit.

Laxationis Ligamentorum. *Laxationem* verò *Ligamentorum* oriri vult à fibrarum nervearum in cujusdam musculi ligamentum tendentium obstructione, vel compressione, aut continui solutione. Fibræ itaque ligamenti spirituum afflatu amplius non extensæ, collabascunt & concidunt, & contractioni penitus inhabiles fiunt. Si vero affectæ fuerint, spirituum penu ligamento communicare nequeunt.

unt. Sed præter jam enumeratas causas, particulares quasdam narcoticas spirituum extinctorias eundem effectum producere posse affirmat, quæ si potentiores fuerint, sine magna viarum obstructione ligamentum laxare valent, in nerveis ductibus quosdam spirituum manipulos dejiciendo, vel à motu supprimendo.

Nervorum Contusionem. *Nervorum Contusionem* Author adscribit gravi cuidam instrumento violenter parti alicui applicato, & vim suam ad nervum usque parti insertum exerenti, fibrasque ipsius propiùs ad se invicem admoventi, spirituumque animalium & humoris nervosi per canalem ejus liberum influxum prohibenti.

Juncturarum incurvationis. *Juncturarum Incurvationis* causam reputat Author non solum pendere ab irritatione musculi antagonistæ, in cujusdam articulationis interiori parte positi, verùm etiam & præsertim à copula explosivâ & nimis elasticâ spiritibus animalibus adjunctâ, cum liquore nerveo à Cerebro descendente, & per nervos in musculos delatâ, & in eorum tendines transeunte. Fatetur tamen extraneas istas particulas, nullamque cum spiritibus animalibus proportionem servantes, in nervos sese insinuare posse per eorum fines, & musculi, quem ipsi subingrediuntur, contractionem hoc pacto inferre posse, indesinenti autem contingente hujusce materiæ heterogeneæ & spirituum collisione, violentæ ac continuæ eduntur explosiones, spiritusque tanquam œstro perciti vehementer exiliunt, fibrasque ipsos continentes inflant atque extendunt. Fibræ enim hâc ratione in latitudine sua auctæ, in longitudine sua imminuuntur, partemque musculo, quem componunt, appensam ad se retrahunt, ejusque *Incurvationem* inducunt; Talis verò persistit Juncturæ Incurvatiò, donec materia illa explosiva à genere nervoso deturbata fuerit, succusque spirituum irriguùs ab ipsa fuerit repurgatus.

Juncturarum Luxationis. *Juncturas luxari* statuit Author vel ab externis vel internis causis, externæ sunt motus cujusdam partis violentiores, ejusdem contorsiones, casus, ictus, contusiones &c. ad internas verò causas refert succi nervei varia vitia; quando sc. liquor iste partibus spermaticis nutriendis viscidior existens, terrestribusque particulis abundans, fibras cartilaginis cavitatem ossis caput excipientem obducentis, quas subingreditur, transcurrere nequit, in iisque remoratur, & congeritur. Fibræ verò illius aggestione inflatæ, ampliusque spatium occupantes, ossis caput à receptaculo suo tandem ejiciunt: humor quoque nerveus copiosioribus particulis aqueis dilutus, & in ligamentorum fibras delatus, earumque fibras adimplens, ipsas laxiores efficit, & ossi in proprio situ continendo illas inhabiles reddit.

Secundum Sylvium causa Ligamentorum stuporis. §. 8. *Sylvius* Ligamentorum stuporem deducit à defectu spirituum animalium & eorum denegato totali influxu, malè affectos depravatosque censet spiritus animales, quando 1. nimiùm torpidi agitatione sunt, aut etiam perperam moti: quando 2. impuri sunt & à re quavis præter naturam ipsis admistâ inquinati. Animalium spirituum Torporem, vel agitationem nimiam, motumve inordinatum observari facillimè ait Author in animali motu tunc simul læso. Torpidos & ad motum ineptos esse Animales Spiritus censet ob *vim Narcoticam* ipsis admistam, vel in corpore paulatim productam, vel forinsecus introductam, nunc ex aëre inspirato, & carbonum fumo inquinato, nunc ab alimentis medicamentosis, potu generoso præsertim, ac inebriante, ipsisque medicamentis, opio puta, omnibusque opiatis perperam, h. e. immodicè cujusvis respectu assumptis, vel Ligamentis applicatis, hinc ipsorum sæpiùs oboriri scribit *ligamentorem stuporem.*

In *Laxatione Ligamentorum* author culpat humores pituitosos & aquosos circa ligamenta hærentes, ipsorum tunicas, membranasve hinc & Medullam humectantes, ac forsan eatenus laxantes, ut ipsa per subsistentiam collabens Tubulos suos transmittendis Animalibus spiritibus ineptos reddat, evincere videtur Laxatio Ligamentorum à pluviâ frigidiore, post vestes inde madentes partem hanc aut illam afficiente orta, ut nunc vel hæc vel illa vel plures partes motum ac sensum plus minùs amittant.

Nervorum Contusionem Author fieri ait à causâ externâ, ictu, lapsu &c. nervos contundente, unde spiritibus animalibus denegatur totalis influxus, hinc necessariò in parte affectâ sensum ac motum imminui statuit aliquando cum aliquo partis Stupore ac Torpore. *Nervorum Contusionis.*

Juncturarum Incurvationem dicit oriri vel à Ligamentorum obstructione, à materia viscidâ tenacique, vel ab eorundem læsione violenta, spirituumque animalium influxu denegato. *Juncturarum Incurvationis.*

Situm Ossium vel Juncturarum extraordinariò mutatum Author dicit esse *Luxationem* vel *Subluxationem*, prout vitium fuerit gravius vel levius. Juxta ipsum fit Luxatio, quando partes duæ pluresve solidæ, duræque, ossa puta, sibi mutuò adaptantur, ut alii functioni, motui nempe inserviant, uti fieri asserit in Ossium articulatione, dicuntur ab ipso ita sitæ, hicque ipsarum esse situs, quem quoties mutant, dicit Ossa luxari ac dislocari, patique morbum in situ, quoniam functionem, motum partis lædunt. *Luxationis.*

§. 9. Cartesiani causam *Stuporis Ligamentorum* deducunt ab ipsorum obstructione, non enim dubitant illa usum eundem ac nervos præstare, obstrui verò Ligamenta posse concedunt vel à causa externa premente vel contundente, vel à ligatura forti, vel à tumore vel ab onere incumbente, itidem à succis nimis crassis viscidis ac tenacibus, spiritibus animalibus transitum denegantibus, quibus partes destitutæ necessariò stupere debent. A defectu spirituum animalium à magnis morbis defunctis oborto, hunc affectum sæpè obvenisse notârunt prædicti. *Cartesianorum opinio de causa Ligamentorum Stuporis.*

Cartesiani lymphæ copiosioris circa ligamenta stagnationem causam pronunciant eorum *Laxationis*, quatenus fibrosa substantia ab ea nimiùm distendatur, hæcque ita distensa & relaxata lapsum quendam mentiatur. Nec quoque vim violentam excludunt, à quâ sæpè ligamenta ita distenduntur & relaxantur, ut elabi debeant, nullumque ampliùs robur relinquatur Ligamentis. *Ligamentorum Laxationis.*

Nervorum Contusionem vel ictu, vel casu à re quâdam externâ durâ & obtusâ excitari statuunt, unde cute non solutâ, non tantùm venulæ vel arteriolæ conquassatione dilaceratæ sanguinem, sed & ipsi nervi contusi aliquando succum nerveum profundunt, qui succi extravasati, nec in debitas vias regredientes cutem extollunt, & pro majori vel minori sui corruptione filamenta membranea, & nervulos plus minus exagitantes; *Nervorum Contusionis.*

vel

vel vehementiorem vel remissiorem causant dolorem.

Juncturarum Incurvationis. *Juncturarum Incurvationem* esse vel ab ortu, vel à causâ internâ vel externâ statuunt, internam esse vel contractionem ligamentorum à succis acidis, vel accidit Incurvatio ob Luxationem, Fracturam, vel ob humoris serosi copiosam in juncturâ quadam collectionem & stagnationem, subsequentem tumorem durum ac sæpè dolorem. Sic quoque Juncturarum articuli sæpe quasi ligantur & immobiles redduntur, debili existente succo nerveo spirituoso, & imprimis à stagnatione & coagulatione humorum ab acido. Vel etiam fieri posse contendunt hanc Incurvationem, à motibus convulsivis & paralysi, motui quarumcunque partium maximè contrariis.

Luxationem sæpiùs contingere nôrunt ab ingressu infeliciter peracto, aut re violentâ obveniente, lapsu, concussione & interdum, quamvis rariùs, à musculorum debilitate, ob spirituum animalium parciorem influxum, quo fieri solet, ut musculorum fibræ non sufficienter tendantur, sed flaccescentes ad levem quamcunque causam articuli protuberantes pristino suo loco excidere possint. Sed utplurimum Dislocationes seu Luxationes oboriri solent à casu, ictu, saltatione, cursu, extensione violentâ Juncturarum. Vel ab internis causis, si sc. humores in Juncturis evasantur, ibidemque diu stagnant, tandem Subluxationem efficiunt.

Nostra sententia de causis Ligamentorum Stuporis. §. 10. Restat ut & *nostra* nunc addatur *Crisis*. *Nos* verò medio tutissimi inter prædictas opiniones ibimus. Verissimum est, quod *Stuporis Ligamentorum Causæ* plures esse possint; Est verò utplurimùm ab eo, quando scilicet nervi premuntur, ut liquor nerveus per suos tubulos liberè perfluere nequeat, sive viæ præcludantur à succis coagulatis ibidem latentibus, vel à tumore vel callo ipsos comprimentibus, vel à fortiori ligaturâ aliâque causâ violentiori graviter premente. Hic enim notandum velim de Ligamentis, quòd non sunt tantùm partes simplices ut Veteres existimârunt, nec duntaxat Ossa colligant, sed, me judice, ligamenta præstant usum tendinum ac nervorum, & plus ad motum quàm musculi contribuunt, quia ceu dictum, ex fibrillis conflati sunt, qui pro succo spiritus animales vehunt. Et cùm in Stupore obstructio non adeo fit vehemens, ac impacta, ut omnes fibræ tendinosæ constipatæ fuerint, sed nonnulli spiritus adhuc transeant, si enim totalis obstructio fuerit, partis etiam totalis mortificatio seu paralysis oboriatur. Præter has causas adhuc aliæ cuduntur, nempe tumores, polypi, hydropes particulares, succi extravasati, unde canaliculi & fibrillæ tendinosæ comprimuntur, ut spiritus eas perfluere nequeant, item læsiones ex Vulneribus, casus ab altò, similiaque, quibus fibrosa Machina quoad partem quandam articuli læditur: quod etiam fieri potest à quocunque liquoris nervei defectu oborto: quemadmodum enim obstructio in cerebro Apoplexia dicitur, sic & in nervis facta obstructio, & quidem extra cranii mænia, Paralysis vocatur, quâ impeditur, ne ad hanc vel illam partem spiritus vel succi moventes transeant, hinc vel in uno latere existit, vel ambo latera medullæ spinalis obstructa sunt, & tunc Paralysis universalis dicitur. Ita quoque particularis dici potest, cùm brachium, crus &c. moveri vel officio Fungi non possit: sic quoque quando ligamentosæ fibræ obstructæ sunt, non in totum, sed quoad partem hanc oritur Stupor. Statuimus enim esse interceptas non in totum sed quoad partem vias, hæc autem viarum interceptio vel oritur à compressione, ceu dictum, vel obstructione, vel in spirituum depravato influxu & quasi narcosi. In *prima* à succis in vasis, aut extra eadem existente tumore, vel luxatis membris fieri potest. In *altera* à succis crassis ac viscidis intra eadem vasa. In *hac* à fumis narcoticis variorum, vel simplicium vel compositorum, vel à spirituum animalium consumptione nimiâ, à quacumque causa etiam facta fuerit. Compressionis itaque causæ quandoque erunt succi crassi, viscosi, in vasis vel extra eadem, in juncturis circa ligamenta, & in eorum poris collecti, neque per emunctoria expurgati, vel unico momento elapsi, sive crassi sanguinei sive phlegmatici fuerint, quorum singulorum moles porosam fibrosarum tendinosarum substantiam vel sensim comprimendo *Stuporem* hunc inferre apta nata sunt: Tumor quoque adjacens Stuporem hunc inducere potest, ceu bigam exemplorum novimus.

Sic etiam ab ictu, casu, percussione aut allisione ad corpus durum ligamenta hæc comprimi possunt, ut spiritibus animalibus transitus denegetur. Obstructionem etiam in nostro affectu producent vel sanguis, vel lympha, sanguis potissimum crudus, quando scilicet sub forma sanguinis in ligamentorum substantiâ porosâ extra vasa effusus poros ibidem occupando, tales obstructiones inferre valens; hujus autem sanguinis effusionis causæ internæ, (procatarcticas enim negligimus,) possunt esse vel tenuitas, vel illius motus & volatilitas, aut acredo. Effuso autem jam sanguine fluida & volatilia avolant, & diffluunt, unde à tergo grumosam terrestremque sui portionem relinquunt, hujus Affectus sæpe Fabrum.

Serum quoque subviscidum & lentum, quod eodem modo extra vasa ibidem locorum depositum, relicta sua viscidiore & lentâ portione, tantas clades introducit, & hinc sæpius catharrhosis, imo iis, qui ad Apoplexiam inclinant, hic Affectus solennis esse solet. Sæpe & vidimus hunc Affectum à puncturâ nervi, vel alicujus membranæ, ceu in V.S. malè à Chirurgo institutâ, obortum. Idem præstare poterit spirituum animalium influxus denegatus, atque inde emergens ligamentorum ac tendinum laxitas, prout observavimus sæpiùs in Paralyticis, & ob sanguinis & succorum effœtam indolem in scorbuticis ac Cachecticis observatur Stupor.

Ligamentorum Laxationis. *Ligamentorum Laxatio* fit, me judice, itidem à causa violenta externa, vel à lapsu, extensione nimiâ, per vim enim lapsus & duritiem lapidum substratorum caput ossis alicujus articuli acetabulo suo excidit, quo vix fieri potest, quin ligamenta laxentur, inde oritur aliquando luxatio & articulus, imprimis si femur luxetur, fit brevior, & interim ligamenta, quæ sunt in parte oppositâ magis tenduntur, quam solent ordinariò, hinc intensus oritur dolor, atque perfecta vocatur luxatio. In imperfecta luxatione laxantur tantùm tendines, membranæ, ita ut in acetabulo suo os articuli contineri vix possit. Laxatio Ligamentorum etiam fieri potest à laxitate poro-

pororum, à colluvie serosa productâ, prout sæpe observavimus in catarrhis, vel à fibrillarum tendinosarum ac ligamentosarum diruptione & nimiâ extensione, ut luxatione artuum fibræ tendinosæ vix abbreviari possint, utut elongatæ, sic & oritur à minimâ in istis fibris existente spirituum animalium, copiâ, quoniam horum virtus à robore elateris fibrarum augescit.

Contusionis Nervorum. Diximus superiùs de parte affectâ, quod nervi nihil aliud sint quàm congeries innumerabilium filamentorum teretium, quorum multa, non tamen omnia ortum suum habent à superficie concavâ ventriculorum cerebri. Spiritus animales continuò ex ventriculis cerebri immediatè per poros concavitatis ventriculorum sive tubulorum, nervorum initium in omnes nervos influunt & omnes tubulos implent, tum fibrillas omnes nervosas à se invicem separant, & singulas fibrillas in spiritibus innatare faciunt, & in hoc consistit nervorum tensio, flaccidi sunt cum spiritus non influunt in nervorum tubulos, quare omnes subsident & supra se invicem collabuntur fibræ. Contusio ergò nervorum oritur utplurimùm à causa violenta externâ, lapsu, ictu, plagâ &c. hinc contusi nervi spiritus animales admittere nequeunt, sic partis interitus imminet. Et cùm nervi ex plurimis fibris constent, hinc plures sæpè contunduntur, salvis relictis & aliis sufficientibus pro motu partis.

Juncturarum Incurvationis. *Juncturarum Incurvationis causæ* possunt esse internæ & externæ; internæ sunt variæ, & quidem vel ab ortu tales prodeunt, vel à succis effusis, vel à contractionibus Ligamentorum ac tendinum ab internis causis exortis, prout videmus in Affectu isto Anglico puerorum, ab illis Rachitidis nomine insignito, certè nobis Germanis itidem satis familiari, cujus Affectûs causas deduximus in *Encyclop. Medica de morbis Infantum, capite de Rachitide.* A causa violentiori quâcunque, itidem influxu spirituum animalium denegato hic Affectus oboriri potest. Sic quoque causa externa cum interna concurrit, unde etiam est, quod tenellorum puerorum ossa frequentius & à causa externa leviore membrorum Contusiones patiantur, eò quòd eorum articuli imperfectiores & molliores adhuc sint. Confer *Volch. Coiter. de Ossibus Infantum l.* 1.

Dum autem succi abundant & evasantur, spatia & poros fibrarum distendendo contractionem hanc artuum inferunt, imprimis si sint vel succi vel spiritus animales crassitie & tartaro fœti, hi enim ad motum & circulationem minus sunt apti, unde in musculorum spatiis stagnant, accedente frigore vel calore nimio volatili indurantur, unde tophi Podagricorum sæpissimè producunt contracturam. Possumus enim huc referre vapores raritate conspicuos, viscidis & acidis inter se non ritè effervescentibus, qui distendendo effectum hunc sinistrum aliquando inducunt. Atro quoque notanda sunt carbone salia succis nostris immersa tartarea, austera, acida, tanquam summè nociva. Tanta enim ἀντιπάθεια inter acidum, partes solidas, & succos nostros, ut quamprimum istud augmentum capiat, centena præsto sint mala, tùm omnium quidem partium, tum imprimis nervosarum fibrillarum. Acida enim ut & frigida figunt seu coagulant spiritus fluidissimos, nervos ac membranas stringunt, crispant, hinc non mirum est, *juncturas* ob partes nervosas & membranosas ab iisdem tam sinistrum inferre effectum. Motu tandem & quiete etiam peccant succi; isto quidem, quatenus copiosè ad has partes deportantur & emanant, sive in ipsa læsa parte colligantur, sive à massa sanguinea per vasa istuc ferantur, unde succedet quoque quies sive stagnatio, dum enim succi ob spissitudinem per poros expelli nequeunt, stagnat ibidem & partibus molesta fit. Multum hic facit dispositio hæreditaria, hæc enim sæpius in gnatis arthritidem scorbutumque frequentes sc. contracturæ causas, producere apta est. Inter remotiores causas referri possunt aër tàm calidus quàm frigidus, uterque tamen in excessu peccans. De quibus, ut & de cibis videatur *Diæta*. Sunt nonnulli qui inter causas referunt fascinum, venena ac philtra. Contracturam à Mercurio præposterè usurpato, non ita pridem in cive observavimus. A Luxatione & fracturis, ulceribus & vulneribus Juncturarum, si non ritè curentur, imprimis non rectè deligentur, non rarò perfectam contracturam oriri quis negabit? in utrisque enim est distorsio, & in priori quidem, si ad latus aliquod fiat retractio & abbreviatio musculorum, quæ in causa est, cur ad membra hoc modo affecta restituenda sit necessaria quam maximè extensio & deligatur partis.

Contractura alia est universalis, qualem vidimus in duobus Baronibus Thermis Embsensibus utentibus, qui rigidi & ita contracti erant, ut nisi à famulis portati non moverentur. Alia verò est particularis, quæ accidit in artuum horum vel illorum juncturis, pedibus, brachio &c. imò ipso quandoque dorso, quod contortum vidit *Tonerus* in mercatore quodam. Alia est connata, *Platerus* enim se vidisse ait quosdam rigido dorso vel inflexo aliisque partibus contractis natos. Hic Casellis est puer 9 annorum è Galliâ profugus, laborans spinâ ventosâ, ubi manus, digiti & femur sunt tumida, imo ipsa spina dorsi plane contorta est, & sic cum ventre tumido contortus incedit, & munia quædam peragit. Ratione morborum affinium differt contractura à convulsione, quod hæc non tamdiu duret, sed citò terminetur, ista sit constans ad multos annos, imò usque ad mortem perdurans, & quidem sine dolore, hæc verò summo cum dolore. Convenit contractura cum Paralysi in genere, quod in utraque sit impotentia motus, differt tamen, quod Paralysis à resolutione, Contractura verò à contractione, unde & nomen habet, oriatur.

Luxationum. *Luxationem* causæ itidem vel internæ vel externæ sunt: Internæ præter conformationem ossium, ligamentorum & musculorum vitiosam, (quemadmodum latius ossis innominati acetabulum, & exilius ossis femoris caput Luxationi incurabili occasionem dedisse *Kerkringius* Spicileg. Observat. 61. tradit:) sunt succi imprimis lymphatici extravasati, & in juncturis decumbentes, qui vel ligamenta interiora atque exteriora laxantes, ut horum tono vitiato firmiter talis contineri nequeat, vel eosdem musculos & ligamenta externa contrahentes, ut hæc abbreviata, illa è sedibus quasi protrahant. Illius generis humores, hincque emergentes Luxationes observavimus in hydropicis, catarrhosis, &c. quæ verò ex musculorum & ligamentorum contractione violentiore accidunt, convulsivos

fivos præcipuè artuum motus pro causa agnoscunt. Imò iidem succi intra articulos congesti & stagnantes, mole & pondere suo ossa extra sedes deturbant, præprimis, si coagulentur, & in tophum abeant, exempl. grat. in arthriticis, quò etiam referri debent calli in acetabulis dictis, post tardiorem ossium luxatorum repositionem producti: confer *Sculteti Armament. Chirurg. Part. 1. Tabul.* 56. Dein Luxationem inferre potest spirituum animalium influxus denegatus, atque inde emergens ligamentorum ac tendinum laxitas, quemadmodum in paralyticis quotidiana confirmat experientia. Externæ causæ sunt varia violenta, quæ machinæ ac imprimis ejus artubus accidere possunt, scil. extensio, lapsus, ictus &c. ita ut horum vis fœtui quoque intra uterum adhuc latitanti Luxationem inferat, prout nuper in puella recens enixâ luxationem vidimus, imo in proprio filio meo Johanne Daniele, qui eum luxato pede in lucem prodiit, tempore enim ingravidationis uxor *mea Charissima Susanna*, nata Svvert Hanoviensis, in terram ruebat, remanente pede in scala, & sic eodem modo prodibat infans, qui tamen facile curabatur.

Dislocatio juncturarum sex complectitur differentias, à loco, in quem os prolabitur, petitas, nempe ad inferiora, superiora, dextrorsum, sinistrorsum, in anticam & posticam partem; quamvis paucissimæ articulationes has differentias cunctas sustineant. Dum verb. gratia, maxilla inferior antrorsum saltem in adultis luxatur, os femoris ad interiora, exteriora atque anteriora, rarius ad posteriora: Os humeri rarissimè sursum aut extrorsum, frequentius deorsum seu introrsum luxatur.

Prognosis. §. 11. Pulchrum & ex Medici dignitate est, mortem ipsam aut vehementes dolores prædicere. *Stupor* ergo *Ligamentorum* est malum non contemnendum, hinc ei propediem auxilium afferendum est, alias definet in perfectam Paralysin, vel Gangrænam ac Sphacelum, imò nonnunquam excipit Stuporem hunc ligamentorum aridura seu macies, omnes enim affectus nervosarum ac tendinosarum partium, imprimis earum obstructiones sunt periculosissimæ. Prodromus quandoque est Apoplexiæ.

Laxatio Ligamentorum est affectus curatu difficilis, & sæpe post se relinquit Paralysin ac debilitatem partis, facilè etiam malum hoc recrudescere solet; semel enim relaxatæ istæ fibræ, facillimè iterum relaxantur.

Nervorum Contusio est affectus periculosissimæ aleæ, quam facili marte excipit partis Necrosis aut Paralysis aut Stupor, imò inde etiam possunt produci deliria, febres, tumores, inflammationes & convulsiones, quæ symptomata sæpe excipit mors truculenta, ceu id aliquoties observavimus; quare hujusmodi contusiones non parvi faciendæ sunt, sed statim appropriatis remediis obviam eundum. Nervus enim est pars nobilissima.

Quod signa Prognostica *Juncturarum Incurvationis* attinet, omnes confitentur uno ore Practici esse morbum chronicum, hinc magis molestum, quàm periculosum, quia nullis partibus nobilioribus aut ad vitam necessariis accidit, quod tamen, me judice, experientiæ ac rationi contrariatur; nervi enim, tendines & ligamenta partes nobiliores, nobilissimum enim vehunt succum vitæ nostræ maximè necessarium. Non negamus tamen affectum hunc esse affectum chronicum. Imminuens verò malum facilius curari posse, quàm inveteratum diuque affligens, quis negabit? præsertim in junioribus. Incurabile verò habetur jam confirmatum ac tophaceum. Incurvatio quæ cum ligamentorum contractione est, difficillimè sanatur. Nisi enim primis hujus morbi principiis obviam eatur, chronicus fit, & plerumque commoriens, eoque molestior & commiseratione dignior, quo non apprehensorios modò, sed etiam progressorios artus occupare solet, atque sic ineptos ad agendum & ad eundum reddit. Podagram sæpissimè contractura artuum sequitur, si imprimis ab intempestivâ topicorum applicatione materia figatur & in tophos coaguletur. Post coxendicum dolorem contracturam observavimus, ut & sæpe post hemiplexiam, prout jam pueri 4. annorum crus dextrum ipsius contractum est, cui medicinam facimus. Sic quoque tumor durus, scirrhosus, item vulnera juncturarum, & ulcera ejusmodi contracturam inferre posse, Praxis quotidiana docet. Quam contracturam etiam non ita pridem à lue venereâ obortam notavimus.

Quod *Prognosin Luxationum* attinet, sciendum, nullam harum per se esse lethalem, nisi capitis & vertebrarum spinæ, præprimis superiorum, luxationem excipias, utpote quam necessariò spinalis medullæ circa suum principium compressio, hinc ad partes inferiores spirituum animalium influxus denegatus excipit. Specialiorem verò Prognosin, & quæ curam faciliorem luxationum aut difficiliorem promittit, suppeditant forma, & conditio Luxationis. Difficilius curatur Luxatio perfecta, quàm imperfecta, ratione causæ, quæ si fuerit externa, faciliorem pollicetur curam, quàm interna conditio subjecti, quatenus in corporibus puerorum & adolescentum, alias molioribus, Ossa luxata faciliùs equidem restituuntur, non tamen adeò firmiter retinentur, cujus contrarium in adultis & solidioribus subjectis contingat. Sic quoque tempus observandum est, cujus ratione Luxatio recens cum minore inveterata, cum majore labore curatur. Dein ad Symptomata respiciendum est, quæ quo plura & vehementiora, eo magis curationi obstrepunt, quo pauciora & mitiora, eo feliciorem promittunt restaurationem: hinc v. gr. Luxationes, in quibus Ossium supercilia franguntur, pessimæ sunt, eò m articulus restitutus non firmiter satis retineatur; pariter quibus Luxationibus dolor vehemens, Inflammatio, fractura aut vulnus combinatur, curatu sunt difficiles, eò quod sine Convulsionum periculo restitui nequeant. Tandem membrum luxatum considerandum, quatenus v. gr. Luxatio vertebrarum dorsi, potissimùm ad interiora, difficiliùs curatur, difficiliùs quoque reponitur Os femoris, (Confer *Ephem. Germ. Ann.* 8. *Obs.* 24. & *Act. Haffn. Volum.* 1. *Obs.* 37.) quàm humeri. In Luxatione imperfectâ curatio quoque solet esse difficilis, quoties per longum tempus jam confirmatam incipit habere longitudinem extraordinariam.

§. 12. Investigatâ igitur & cognitâ morbi cognitione, curationi jam studendum est, & quidem primò *Diæta*; Eligatur ergo aer temperatus, nocet enim frigidus, autumnalis ac austrinus, *Diæta.*

dum succorum transpirationem insensibilem in his affectibus valde necessariam impedit. faciteque ut nullæ excrementitiæ particulæ in corpore accumulatæ ac congestæ effluant, quæ relictæ magnum inferre possunt damnum. Omnia quoque acida salsa & frigida abroganda sunt, imprimis potus acidus nocet, quæ omnia stagnationem augere, ac ligamentis, nervis ac juncturis incommodum afferre queunt. Sint ergo alimenta boni succi, in specie verò observatum fuit, electionem alimentorum glutinosorum & siccorum in tempore consolidationem promovisse, humidorum impedivisse. Potus sit calidus, imprimis Theæ & Coffæ, vel chamædrios, salviæ, rorismarini, sed ne quid nimis, nimia enim repletio semper nocet. Nimium motum seu exercitium vehementius detrimentum attulisse hactenus observavimus. Somnus & Vigiliæ sint ordinaria. Dein alvus aperta semper est asservanda, sic quoque cum aliis excernendis faciendum, restagnantes etiam succi ex morâ dum non ampliùs cum sanguine circulantur, & spiritibus de novo sæpiùs imbuuntur, & sublimantur, acorem contrahunt, coagulationem subeunt, & sic magnam noxam inferre valent. Animi inter Pathemata, Ira Veneri & Baccho nupta, articulis laborantibus infesta esse solet, dum genus nervosum & articulos valdè debilitat, spiritusque absumit. Cæteri animi affectus, mœror ac solicitudines hisce affectibus ansam dare possunt, quare summoperè vitanda sunt, & potiùs gaudio aliisque exhilarationibus animus recreandus est.

Cura pharmaceutica Galenicorum in Ligamentorum Stupore. §. 13. *Galenici* ad *Curam* horum Affectuum accedentes, attendere jubent causas, à quibus producti fuere, hinc Stuporem seu Torporem Ligamentorum amoliri student, refrigerata excalefaciendo, humoresque extenuando, tum meatus deobturantibus ac rarefacientibus medicamentis laxando, hoc enim loco commodum imprimis ac attenuantem victum suadent. Prodest, inquit *Celsus*, torpentis membri summam cutem exasperâsse, vel utricis cæsam, vel imposita sinapi, sic ut ubi rubere cœperit corpus, hæc removeantur. Scyllam quoque contritam bulbosque contritos Veteres imponunt. Resinâ quoque cutem tertio die diutiùs vellunt, pluribus etiam locis, aliquando sine ferro cucurbitulas admovent. Unctioni verò aptissimum dicunt esse vetus oleum vel nitrum aceto & oleo admixtum: quinetiam fovere jubent aquâ calidâ marinâ, vel si ea non adest, salsâ: Thermas & Balnea hoc in affectu magni pendunt.

In Ligamentorum Laxatione. In *Laxatione Ligamentorum* Astringentia ad Laxantia admiscent, & frictionem instituunt. Laxatis Ligamentis adhibent oleum cum momento nitri & fæcis vini ustæ tritæ. Perfundunt quoque membra luxata aquâ calidâ & maximè marinâ, in quâ coctæ sunt Lauri baccæ aut viticis germina, aut sampsuchus, &c. Rubificationes autem iis maximè convenire ajunt, proinde cædunt etiam partes ferulis, aut urticæ ramusculis, si verò permaneat resolutio seu Luxatio, dropacem imponere mandant. Omnivaria etiam corroborantia applicari volunt, humorem quoque peccantem evacuant per appropriata, deinde dant Hieram addita Castorii portione, initio facto à dimidiâ drachmâ cum pauco melle & aquâ calidâ dissolutam, aut per se, aut piperis scrupulo dimidio addito: deinde quatuor diebus interpositis exhibent drachmam perfectam, & postea sesquidrachmam, deinde duas tresve. Ipsis autem Ligamentis luxatis imponunt medicamenta quædam astringentia, adjectis castoreo, aut pipere, aut pyrethro, aut rorismarini semine. Ad hæc commendant irrigationes ex oleo rutaceo, aut Sicyonio, aut veteri. Cucurbitas quoque aliquando Ligamentis resolutis apponunt. Alvum quoque subducunt per aloën, aut polypodium, aut scammonium, aut per pultem ex colocynthide. Instituunt quoque pingues illinitiones ex oleo vetusto, in quo scylla inveteratur ad dies quadraginta ad Solem. Potiones ex castoreo, item ex Sagapeno pilulas formatas sæpiùs exhibent. Utuntur etiam acopis calefacientibus, & pituitam per Os detrahentibus. Balneum quoque suadent & post id dropacem: postmodum cataplasmata ex sinapi apponunt, si sc. sensus ac motus periit. Luxatos articulos contrahere ac firmare ajunt acaciæ succum aquâ dilutum ac affusum, & spinæ Ægyptiæ fructum, rubi item ac myrti, & malicorii, ac foliorum quercûs decoctum, & myrteum ac lentiscinum oleum assiduè illitum, & malicorium coctum, & cerato myrteo exceptum, aut per se vino coctum tritum ac impositum.

In Nervorum Contusione. *Nervorum Contusionem* à causâ violentâ quâcunque, vel à lapsu, vel plaga, vel ictu, factam curare satagunt, imprimis si cutis simul contusa fuerit & ulcerata, per farinam fabaceam cum aceto mulso, aut ervi farinam cum sapâ, & modico aceto, applicata, ambas enim dicunt efficaces. Quod si cum contusione dolor adsit, picem liquidam ad fabaceæ farinæ Cataplasma addunt, & simul cocta calida adhibent. Si verò majori resiccatione opus esse considerant, tunc parem mensuram farinæ ervi admiscent, itemque Iridem Illyricam, si adhuc fortiùs resiccare volunt. At si nervus fuerit contusus citra manifestam cutis Contusionem, oleo calido discussorio, anethino aut rutaceo locum assiduè perfundunt, & lanâ oleo imbuta adhibent; Porrò si totus nervus fuerit dissectus, nullum quidem periculum imminere dicunt, verùm partem mutilam fieri putant, præsertim si nervus dissectus magnus fuerit.

In Juncturarum Incurvatione. *Juncturarum Incurvationes* curari posse promittunt medicamentis laxante, mollientique vi præditis; Ad has convulsorias contractiones, oleo imbuta linteola calida parti affectæ circumdant, & cerata liquida, quæ & Castorei & Syconii quid habeant. Ante hæc quoque artus calidâ aquâ perfundunt, item balnea commendant vel naturalia vel artificialia.

In Articulorum Luxatione. *Articulorum Luxationum* curatione quinque scopos Veteres observant: 1. tenendo, 2. trahendo, seu extendendo: 3. impellendo: 4. in debitâ figurâ & situ collocando: 5. Symptomata supervenientia corrigendo. Ad primum scopum quod spectat, quem tenendo assequuntur, ille fit, juxta Veteres, vel in toto corpore, vel in parte; totum corpus valido ministri amplexu firmant, ubi humerus, aut vertebræ, aut femur luxatum est: si verò pars aliqua sit reponenda, utpote cubitus, manus, genu, pes aut crus, partem manu tenere solent. Firmandum ergò esse membrum luxatum fixissimè, ne trahentem aut extendentem sequatur. Secundum scopum perficiunt trahendo, seu extendendo variè,

pro

pro vario musculorum Ossium, aut ligamentorum robore, & in hanc aut illam partem luxatione. Quod si ad hoc manus non sufficiat, in usum ducunt varia organa ac machinas à Galeno aliisque depictas. Nec magis extendendum esse membrum inculcant, nisi quantum Os è directo sui loci naturalis retractum fuerit. Hoc ubi consecuti fuerint, tertium scopum observant, nempe ossis dislocati Caput in suam foveam modestè impellendo. Signa autem ossis repositi sunt strepitus quidam, seu sonus, qui percipitur, deinde conveniens figura, magnitudo, & doloris remissio. Hoc facto quartum adimplent scopum, ut Os, postquam repositum est, in suo sinu contineatur, ne ampliùs resiliat: ad hoc instituunt ligaturas artificiosas cum stupis & spleniis, in oxyrrhodino maceratis, & convenientibus medicamentis oblitis. Quietem imperant & membrum quatriduo ligatum relinquunt, nisi dolor aliquis, aut graviora, à forti deligatione, aut aliunde supervenerint accidentia: quæ secundùm quintum scopum sui correctionem requirunt. Si antiquæ fuerint Luxationes, adsitque callosa aliqua durities, vel humor aliquis in Ossis cavitate; antequam eas pro repositione aggrediantur, fomentis priùs ex Decocto intestinorum vervecis, malvæ, altheæ, vel ungu. emollientibus, vel emplastris partem per aliquot dies humectant, & præparant ut magis fit tractabilis; dein humorem qui ad partem influxit, attenuant, lubricant, dissolvunt, ut musculi, ligamenta, musculorumque fibræ laxentur.

Paracelsi Cura in Ligamentorum Stupore, Laxatione, Nervorum contusione, Juncturarum incurvatione.

§. 14. *Paracelsus* in *Stupore ac Laxatione Ligamentorum, & Nervorum Contusione*, item in *Juncturarum* seu *Articulorum Incurvationibus* seu *Contracturis* omnia commendat medicamenta aperitiva pororum, humorum calefactiva, humectantiaque nervos & arterias. Hoc tamen animadvertit, ut in eodem gradu sint, in quo morbus ipse. Non omne calidum nec humidum quodvis, licet etiam aperitiva sint, facere ad Curam ait, sed ut inclinationem habeant à formâ specificâ, necessarium esse adjungit, particulariterque particularibus etiam Contracturis apta sint. Spiritum vitæ revocandum esse suadet, recuperandumque & renovandum, excellentissimis & confortantibus plurimùm remediis, quorum humore novo spiritus ille vi quâdam introducatur in membra, de quibus pravi cum suis venenis & infectionibus humores expellantur, singulari Medicina practicâ naturaliter hoc ipsum operante. Duobus modis Curam *Contracturæ* fieri statuit: unò quidem, ut illa membra, quæ sunt à suo loco mota, restituantur, ut decet. Altero verò, ut maximis Confortativis, prout sunt *Aurum potabile, Oleum Solis, Materia Perlarum, Essentia Antimonii, Arcana quinta essentia, Aqua vita, oleum Vitrioli, Aqua Tartari, quintum esse gemmarum, Corallorum, & similium*, paulatim subleventur, confortentur, & in pristinas vires revocentur.

Sic quoque externum Contracturæ aliorumque Ligamentorum affectuum curandi modum præscribit, per fumigationes ex balsamis & arcanis: per balsama terebinthi, Lauri: per oleum ranarum, adipum, gummi, per arcana, compositum, solidum, & elementatum curat: varia quoque Unguenta describit. Dixit autem author, Contracturas alio modo curari minimè posse, quàm per Medicinas in supremis gradibus existentes, ut est earum Aurum Potabile, cujus dosis est ℈j. qualibet vice olei dosis aurei pondus granorum hordei decem non excedat; & quintæ Essentiæ auri, granorum est trium similium per vicem aquæ vitæ bonæ, vel alterius aquæ subtilissimæ commixtorum, maneque, sub meridiem, & vesperi sumptorum, pro medicinæ quidem exigentia: qua sine corrosivorum, aut corrumpentium additione fieri non dubitat, sequentem Auri potabilis descriptionem tradit:

℞. *Auri foliati pulverati, nec non in succum soluti* ℥j.
& Aceti destillati q. s. est:

Addito, simulque destillando toties à se mutuo separato, quoad saporis ejus, quod adjunctum est, nihil prorsus maneat. Postmodum sume subsequentis aquæ vitæ ℥v. quas in pellicanum affusas, simul per mensem digerendo, perfectum esse Aurum Potabile scribit:

Authoris Aquæ vitæ descriptio est seq.

℞. *Vini ardentis* ℔ x.
Rosarum, Melissa,
Rorismarini
Anthos
Cheiri
folior. utriusque ellebori
Majorana, aa. Mj.
Cinamomi
nuc. muscata
Caryophyllorum
Granorum Paradisi
piperum omnium
cubebarum aa. ℥ij.
succ. Chelidonia
Tapsi
melissæ aa. ℔ß.
Cinerum fabarum ℥v.

Mixta simul omnia per duodecim dies in pellicano digerantur, separa tandem & utere.

Olei Solis descriptio est sequens.

Postquam succus ab auro per acetum, uti supra, fuerit separatus, bulliat quindecim dies in digestione, quæ sequitur, deinceps balneo separetur, & in secundo manebit oleum spissum, quod aurum permixtionis est expers.

Formula conficiendi margaritarum succum.

℞. *Aceti destillati mundissimi,*
Aqua vita circulata ℔ß.
margaritarum mundatarum ℥iv.

quæ postquam pulveratæ subtiliter & præparatæ fuerint, unà cum aliis in circulatorio digerantur per mensem: subsidebit materia perlarum, ut pinguis liquor: qui cum apparebit, separentur aquæ per affusionem, succo reservato, de quo dentur grana sex per vicem. Arcana & essentiæ quintæ sulphuris & aquarum vitæ pro pro Contracturis.

℞. *Florum Sulphuris* ℔ß.
alb. Antimonii ʒiß.
Succi auri ℥j.
Aq. vita circulata ℥x.

Digerantur ad mensem, & in massam duram congelentur. Hujus qualibet vice ʒj. administrat.

Aq. vitæ descriptio penetrantissima:

℞. *Aq. meliss.*
rosar.
cheiri, salvia,

balsami aa. ℔j.
piperum omnium.
Cubebarum.
Zingiberis
Cinamomi
Masticis
Myrrhæ rubeæ
Maceris
Caryophyllorum aa. ℥ij.
succi mellis
Aq. vitæ rectificat. ℔v.

Digerantur omnia simul per novem dies, & postea separentur, & in pellicano destillentur ad spiritum. Tandem ad liquorem hunc adde pomum tostum & fractum, & simul unà cum subsequentibus aromatibus, digerantur super cineres per 3. dies, de qua sumantur grana quinque singulis diebus.

℞. *Cinamomi*
caryophyllorum
macis aa. ℥ij.
anthos
cheiri aa. ℥ß.
ambræ ʒij.
musc. gr. v.
Zibet. ʒß.
Zingib. cubebarum
N. M. aa. ℥iß.
amomi ʒij.
Zedoariæ ℥iiß.
gran. paradis. ℥iß.

post horum omnium digestionem separa servaque vasis vitreis obstructissimis.

De Medicamentis Vitrioli & Tartari pro contracturis vide ipsum Authorem latiùs disserentem. Quoad externa; contractum sive pedem sive brachium includit in vas appropriatum satis amplum, ut in eo constrictum non sit, ac vas cooperiri valeat, ne fumus exhalare possit. Postmodum accendere jubet quod sequitur, & in vas reconditum cooperit, tantisper ibi maneat, donec fumus ille cessaverit: hoc faciendum esse ait per medium diem. Si suffimenunum videatur non sufficere, plura fiant, vapores in vase densabuntur in liquorem, ut in alembico solent. Hujusmodi subtilem vaporem, qui propriè fumus non est, penetrare dicit, membrum calefacere, venas & humorem vitæ refocillare, ac ad naturalem vitam revocare.

℞. *Olei olivarum*
Juniperi aa. ℥v.
Masticis ℔ß.
Terebinthinæ ℥jv.
salis Petræ ℥iß.

Mixta simul in cacabo succendens, accensa peroptimè super fundum vasis inferiùs & intùs pones, ac membrum teneatur super vaporem, cooperiatur vas fundo superiore, ne vapor exeat. Cum perceperis extinctam esse materiam, exemptam rursus accendas, & imponas toties, donec tempus supradictum impletum sit. Sequens quoque commendat suffimentum.

℞. *Taxi pinguedinis*
ol. olivarum
adipis ranæ minimæ viridis
calamites appellatæ aa. ℔j.
myrrh.
masticis
Terebinthinæ aa. ℔ß.
Ascende sicut dictum est.

Laudabilia quædam præscribit balsama, quibus *Ligamentorum Stupores, Laxationes, Nervorum Contusiones, & contracturæ* curantur, calidis enim membra optimè perungenda esse suadet singulis diebus ter & absque intermissione.

℞. *Terebinthinæ destillatæ* ℔ij.
Galbani destillat.
Gummi elemi destillat. ℔ß.

Rursus destilla simul, & inde fac balsamum à suis fecibus & phlegmate separatum.

Vel:

℞. *Terebinthinæ*
ol. laurini
olivarum.
Juniperi aa. ℔j.
Masticis
Myrrhæ
Thuris aa. ℔ß.

Destilla per se, quæ sunt ejusdem qualitatis, videlicet olea per se, reliqua tria etiam per se, quæ mixta simul iterum destilla semel, & utere. vel:

℞. *Adipis Taxi*
sevi cervini
ranarum adipis
ceræ aa. ℔j.
masticis ℔ij.
Thuris ℔ß.
Euphorbii ℥iij.

Destilla sicut narratum est.

Vel:

℞. *Storacis liquidæ* ℥iß.
ranarum No. xx.
adipis taxi ℔ß.
aceti destillati
vini ardentis aa. ℥iß.

Postmodum mensem exprimens, usuique reservat.

℞. *lignorum Juniperi*
fraxini
sabinæ
fagini aa. ℔j.

E quibus arte communi destilletur oleum, quo quidem rectificato per pellicanum, utere.

Arcanorum quoque in contracturis quatuor species existere ait, videlicet, Arcana Compositum, Solidum, Elementatum, & Metallicum.

Formula arcani compositi sequens est:

℞. *Alcool. vini* ℔vj.
Cantharidum ℥x.
Canapi
fol. tapsi
chamomill.
Hypericonis aa. Mvj.

Tere, misceque simul, & in Sole, vel fimo digerantur per mensem, destillentur postmodum, & huic ea, quæ sequuntur, impones.

℞. *Canapi, florum tapsi, camomillæ, Hypericonis, Centaureæ, Prunellæ, Betonicæ* aa. ℔ß.
Masticis, Mumiæ, aa. ℥iß.
Thuris ℥v.
Lumbricor. terrestr. ranar. aa. ℔ß.

Destillentur in circulatorio per octo dies, hoc utere tanquam balsamo.

Arcanum solidum est sequens:

℞. *Succi flammulæ ex tota substantia, hoc est, ex florib. caule, foliis & radicibus.*
Succi florum tapsi aa. ℔j.
alcool. vini ℔j.

Dige-

Digerantur in ventre equino per decem dies.

Arcanum elementum.

℞. Chelidoniæ, Melissæ, Erucæ, Ivæ artheticæ, florum tapsi, papaveris, Centaureæ, Bethonicæ, Parthenionis, Hypericonis aa. Mij. terantur omnia simul, & aceti parumper addito, putrificentur & exprimantur optimè. succusque per circulatorium vas, decem diebus ascendat absque intermissione, quo liquore utere.

Arcanum metallicum est sequens: Resolutum accipe metallum, quod circuletur 8. dies, dulcificetur postmodum & in usum assumatur. Metallorum tamen discrimen erit faciendum: Solis est aqua metallina, præ cæteris ad contracturas præstantissima.

In Juncturarum Luxatione seu Dislocatione. In Cura Dislocationis Juncturarum scire Chirurgos vult, ut in dislocatis hujusmodi Juncturis, istas non fore priùs medicandas, quàm suis restitutæ locis fuerint, eoque redierint, unde exiverant, & harum Juncturarum suo loco restitutiones manu & oculis addisci posse memorat, quod in usu maximo & in promptitudine consistant. Contingit etiam sæpè, dislocationes ab imperitis Chirurgis depravatas, per se ipsas sanari, ut concrescant & à patientibus non existimentur ampliùs. Item ut liquores illi cessent, ac ita postmodum in suum locum redeant.

Item sæpiùs evenire solet, ut juncturis non dislocatis, vetus crescentia nervique similes dolores concipiant, ut è suo loco fore putentur, & ut Synonia quandoque discedat, & membrum contractum fiat, non aliàs ac si dislocatum esset. Notare vult ergo Chirurgos, ut hæc signa probè cognoscant, ne quando Juncturas præsumant restituere, quæ minimè dislocatæ sunt, & hâc viâ dislocent eas, quod sæpe contingere ait, ut posteriora pejora fiant prioribus. Suo ergo primum loco membrum dislocatum restituendum suadet, post camomillæ succo vel agrimoniæ ligandum. Si tamen in frigidata Junctura sit, oleo ex floribus herbæ, flammæ cœli dictæ, mixtæ cum petroleo, cumque maturuerit, in locum restituendum ait. Animadvertere etiam jubet, ne facile terrearis reponendum inter, aut extrahendum: nam sæpè contingere solet, ut dolores hujusmodi non transeant absque punctionibus, quod Junctura contra sit; quæ verò subductiæ sunt, curandum esse taxo laterino. Et si dislocatæ non fuerint, visco de consolidâ dolorem atque morbum sedendum esse præcipit.

Helmontii sententia de Curatione Ligamentorum Stuporis. §. 15. *Helmontius* in *Ligamentorum Stupore* præ aliis interna Diaphoretica ac arcana commendat jam sæpiùs dicta, externa verò Topica, fomenta nempe, aliaque quæ Ligamenta confortant.

Ligamentorum Laxationis. *Laxationem* verò *Ligamentorum* per Tincturam succini vel Elixir suum propriet, & per externa nervina curandam esse præcipit.

Nervorum Contusionis. In *Contusione Nervorum* internè lapides cancrorum & ossifragi commendat. Inter externa verò rad. bryoniæ albæ rasam & superimpositam contusioni præ aliis eligit.

Incurvationis vel Contracturæ. In *Incurvationibus* vel *Contracturis* æquè externa fomenta, quàm interna, quæ convulsivos motus placant, maximè necessaria esse inculcat.

In *Luxationis Curatione*, articuli restitutionem desiderat, & prætereà aliorum curam tacitè approbat.

Willisii §. 16. Willisius *Ligamentorum Stuporem* curat & internorum & externorum medicamentorum subsidio: Internè Diaphoretica porrigit, è quibus præcipuæ notæ esse asserit, decoctum guajaci, sarsaparillæ, &c. spiritus & oleum guajaci, inter quæ & sunt Mixt. simplex, spiritus & flores salis Ammoniaci, aurum Diaphoreticum, viperarum sal, pulvis & vinum. Bezoarticum minerale, solare, tinctura Antimonii &c. administrationibus externis sudationem etiam promovet, ut materiæ tendinum poros occupantes per poros patentiores faciliùs exhalentur; *methodus in curando Ligamentorum Stupore.* Ipsius ergo suasu craticula cum carbonibus aut spiritu vini accensis, Laconicum, & balnea varii generis & formæ, ac thermæ naturales adhiberi solent.

In Ligamentorum Laxatione. *Ligamentorum Laxationi* medetur per internè sudorifera remedia, quale est decoctum lignorum infrà descriptum.

℞. *Rasur. lign. sanct.* ℥vj.
sarsaparill.
sassafras. aa. ℥iv.
Santal. alb.
citrin.
ras. eboris.
C. C. aa. ʒß.

f. a. infund. & coq. in ▽ font. ℔vj. ad medias, addend. *Antimon. crud. pulv. & in nodul. ligat.* ℥iv.

rad. calam. arom.
galang. min. aa. ʒß.
irid. flor. ʒj.
cardam. m. ʒvj.
sem. coriandr. ʒß.
Dactylor. No. vj.

f. Dec. utatur etiam pro potu ordinario. Suadet etiam, ut ægri utantur per 15. aut 30. dies, dosi tincturæ sulph. terebinth. aut tinctur. antimon. vel Succini, quandoque item Elixir. proprietatis aut pæoniæ, capiantur in cochleari aquæ destillatæ superbibendo ejusdem ℥iij. Externè commendat decocta ex salvia, rosmarino, lavend. origano, pulegio &c. & tandem ægris thermas præscribit.

In Nervorum Contusione. In *Nervorum Contusione* diaphoretica volatilia exhibet, nervumque contusum oleo flavo terebinthinæ illinit, partem verò adjacentem oleo chamomillæ aut catellorum illinit.

In Juncturarum Incurvatione. *Juncturarum Incurvationem* curat sequentia medicamina extemplò administrando.

℞. *Castor.*
opopanac.
sang. dracon.
Antimonii.
sem. pæon. pulveris. aa. p. æq.
M. F. pulvis; dosis à ʒß. ad ʒj.

utatur manè cum vino aut decocto appropriato, aut cum aqua cerasorum nigror.

Vel:

℞. *Cran. human. ppt.* ʒj.
visc. querc.
cinnabar. factit.
ungul. alcis aa. ʒß.
M. F. pulvis; dosis ℈ß. *ad* ℈j.

Articulum verò contractum hoc inungit linimento.

℞. *ol. irin.*
verm. terrestr. aa. ℥j.
Castor. pulv. ℈iv.
M. continuo agitando.

Oleum etiam laurinum, lini, liponis, decoct.

lumbri-

lumbricorum, pinguedinem humanam & animalium hoc in casu laudat.

In Luxatione. VVillisius *Luxatam Juncturam* firmare satagens, factâ repositione, partem fovet decocto ex flor. hyperic. & rof. rub. in vino rubro facto, vel petroleum illi calidè inungit, aut emplastrum ex tacamahaca cum balsamo Peruviano malaxato ipsi applicat. Si verò *Luxatio* à causa interna ortum duxerit, diaphoreticis insistit, lignorumque decoctum pro potu ordinario præscribit, & partem fovet decocto ex radicib. gentianæ, aristol. rot. flor. rosar. hyperic. ror. marin. fol. absynthii, salviâ, origano, querc. &c. vel de Vigone illi imponit.

Sylvii modus curandi Ligamentorum Stuporem. §. 17. Sylvius in *Stupore Ligamentorum* eo respicit, ut torpidi & ad motum ineptiores spiritus animales excitentur, & à vi narcoticâ ipsis admista liberentur per salia volatilia, sed acriora, medicamentaque omnia mordacitate aromaticâ prædita, piper, caryophylla, castoreum, allium, raphanum rusticanum, Sinapi, Cochleariam, Erysimum & similia sæpius minore quantitate usurpata: ex. gr.

℞. ▽ *cochlear.*
Erysimi aa. ℥j.
Tinct. castor. ʒj.
ol. caryophyllor. gt. ij.
syr. cochlear. ʒvj.
M.

Hujus mixturæ cochleare unum accipiat sæpenumerò Æger, vel seq. decoct.

℞. *Rad. galang.* ʒij.
raphani rustican. ℥ij.
fol. erysimi Mij.
caryophyllor. ʒß.

Fiat decoctio in vase clauso, ex aquæ & vini albi aa. q. s.

In colat. ℥xx. *dissolv.*
Syr. cochleariæ ℥iij.
Tinct. cinamomi ℥j.
M. F. Apozema.

Hujus Apozematis cochlearia quinque aut sex aliquoties in die usurpet Æger in lecto decumbens, ac mediocriter tectus, quò si possibile, sudor erumpat levis, ægrum levaturus. Horum enim medicamentorum ope non tantùm Animales spiritus liberati ait à suo Torpore, verùm ipsam vim narcoticam vel in corpore tractu temporis genitam, vel forinsecus admissam quoque corrigi, & tandem superari. Externè varia olea aromatica & volatilia illinenda commendat, item partis frictiones, asperis linteis aliisque pannis institui vult.

Ligamentorum Laxationem. Author in *Ligamentorum Laxatione* humores pituitosos & aquosos circa Ligamenta hærentes, ipsorumque membranas medullamque nimis humectantes laxantesque corrigit ac tollit per interna sudorifera, imprimis aromatica, tum externa incidentia & discutientia, inter quæ iterum laudat salia volatilia; quod si multùm in corpore redundent humores suprà dicti pituitosi, commendat phlegmagoga & hydragoga per vices usurpata.

Nervorum Contusionem. *Nervorum Contusionem* Sylvius curari dicit per interna Diaphoretica, Salia volatilia, his enim Spiritibus animalibus liberior conceditur permeatus, quæ simul defectum Spirituum animalium restituunt. Externè itidem commendat varia nervina ac aromatica, oleum Terebinth. Philosoph. Ungu. Dialtheæ compos. Martial. Ol. succini, Lavendul. &c. fotus quoque haud negligendo amat.

Juncturarum Incurvationem. *Juncturarum Incurvationem* itidem per interna volatilia sudorifera curandam esse suadet, item decocta lignorum Mercurialia, aliaque, ut viscidum solvatur, & obstructio Ligamentorum reseretur, spiritibus liberior concedatur transitus, magnifacit. Externè varia præscribit nervina, linimenta, unguenta, emplastra, ex aromaticis institutos fotus, balnea &c.

Luxationem. *Juncturarum Luxationem* quod attinet, in pristinum suum locum articulum elapsum restituendum vult. Dein varia Emplastra corroborantia, & modicè astringentia applicari amat, quorum descriptiones jam alibi dedimus.

Cartesianorum curandi ratio in Ligamentorum Stupore. §. 18. *Cartesiani* in *Ligamentorum Stuporis* curatione commodè perficiendâ, ipsas advertunt causas, à quibus fuerit productus, has enim removere annituntur, si possibile est, ne quid remaneat, obstaculi, quo minus spiritus animales per Ligamenta perfluere possint: quapropter si fuerit à Luxatione, Os luxatum restituunt, si à fractura, illam sanant reponendo Ossa fracta, & postmodum eadem glutinando. Musculorum verò vitia corrigunt, sive ulcera sint, sive vulnera, sive convulsiones, sive paralyses, quibus in casibus remedia appropriata seligunt, potissimùm proficua esse dicunt succinata, castoreata, & nervina, imprimis ubi stupor est à defectu spirituum animalium, omnia conducunt salia volatilia, oleosa, inter quæ sequens magni pendunt.

℞. *Elix. vitæ nostr. vel Hoffmanni* ʒij.
*spir. sal. *ci volat.* ʒj.
M. detur guttatim.

vel in forma Mixturæ propinant:

℞. ▽ *Lavendul.* ℥iß.
Ungar. ℥j.
Elix. vitæ Matthiol. ʒvj.
*spir. sal. *ci succinat.* ʒij.
Essent. castor. ʒj.
syr. flor. Stœchad. ℥j.
M.

vel in forma Electuarii seq. exhibent.

℞. *Conserv. rorismar.* ʒiij.
menth. ℥ß.
salv. ʒij.
Cond. cort. aurant. ʒiiß.
spec. dianth. ʒj.
diagalang. ʒß.
pulv. sem. cnnc. ℈ij.
*flor. sal. *ci* ℈j.
Sal. C. C. volat. ℈ß.
ol. destill. caryophyll. gt. jv.
M. f. q. s. syr. flor. tunic. f. q. opiata.

Externè etiam fotus non negligunt, quos parare solent ex foliis rorismar. salv. majoran. lavendul. origan. fl. paralys. anth. bacc. lauri, Juniperi, lumbricis, formicis in vino coctis, quibus tepidè adhibitis, spiritus etiam limacum, lumbric. *ci, essent. castor. & succini sunt illinenda, ex. gr.

℞. *Spir. lumbric.* ℥iß.
aq. Anhald. ℥j.
*spir. sal. *ci* ʒß.
M.

Balnea quoque & Thermas magni faciunt.

In *Ligamentorum Laxatione* sudorifera magno habent in pretio, & exhibent sal volatile C. C. ad

C. C. ad ʒj. in vino vel alio liquore appropriato, externè varios fotus paululum subadstringentes commendant, ut thermas aluminosas, Emplastra corroborantia & firmantia, qualia dicunt esse de pelle arietina, ad fracturas, & nervinum cum terra Japonica mixtum.

In Nervorum Contusione. In *Contusione Nervorum* leviore, ubi nervi tantùm superficialiter contusi sunt, sudorifera exhibent dissolventia, attenuantia, ut sic tubuli læsi iterum aperiantur per novum spirituum affluxum, qualia sunt oculi canc. Antimonium diaphoreticum, Sal. C. C. volat. lumbricorum, decoctum Bardanæ, & lanæ mundæ, Tinct. Mumiæ, spir. sal. ✳ci succinat. In gravissima verò contusione, in qua cutis & musculi non tantùm sunt conquassati, sed etiam ipsi nervi, sanguis quoque & reliqui immisti liquores imprimis nervei corrupti partes subjacentes Gangrænam minantur, omni studio malignitati eorum resistunt, acrimoniam mitigant, & partes ulterius defendunt, internè Bezoardicis & sanguinem depurantibus, Electuario verbi gratiâ Bezoartico *Aug. Sala*, Tinctur. Bezoard. volatili Diascord. Theriac. &c.

Externè fovendo partem affectam spiritu vini theriacali & Camphorato, applicando cataplasmata ex farina orobi, lupinorum, herb. scord. rut. absynth. cum spiritu vini parata, vel inungendo aut imponendo linimentum sequens:

℞. *Medull. cervin.* ℥j.
axung. castor. ℥ij.
ol. lumbricor. ʒvj.
petræ alb. ʒß.
Gumm. animæ ℈j.
salviæ ℈ß.
lavendul. gt. vj.
⊖ *succin. volat.* ℈ij.

M. Redigantur omnia s. a. in formam linimenti.

Incurvationis quoque Juncturarum curationem instituunt juxta causarum varietatem, si fuerit à luxatione vel fractura, eas prius curant, si verò fuerit ab obstructione, à spirituum animalium influxu impedito, eos promovent per spirituosa ac volatilia & ipsis propinant seq. vinum medicatum:

℞. *Rad. valerian.*
Imperator.
pæon.
Angelic. aa. ℥iij.
Rhapontic. ℥ß.
armorac. ʒij.
fol. chamædr.
chamæpyth.
salv.
rorismar.
majoran.
menth. aa. Mß.
flor. paralys.
Stœchad. Arab.
lavendul. P. 1.
ras. ligni Junip. ʒv.
guajaci ℥iij.
bacc. Juniperi ℥ß.
Cardamom. ʒiij.
Cinamom. ʒij.
Cubeb. ʒj.
⊖ ♀ ʒiiß.
✳*ci depurat.* ℥iiß.
M. pro 4. vel 5. vini libris.

Externè varia commendant spirituosa aromatica ac volatilia imponenda, ut sunt spiritus lavend. lil. convall. matrical. bals. Ischiat. Infus. arthrit. Emplastra varia nervina imponunt, inter quæ laudant Empl. de Labdano, cinnabarinum &c. Balnea, fotus ac thermas quoque magnifaciunt. Balnea vel fotus parare solent ex salvia, majorana, betonicâ, rorismarino, pulegio, chamædr. origano, bacc. Juniperi, cineribus Juniperi, Sal. ♀ vel commun. in vino & aqua decoctis.

Luxationem curant articulum elapsum ad partem oppositam manibus propellendo, & ita in locum pristinum restituendo, & ne succi crassiores interstitiis illapsi sint impedimento, tùm diaphoretica internè, tum spirituosa externè adhibent, ita enim illi succi stagnantes expelluntur ad musculos, & tandem apertis poris sub specie vaporis eliminantur, & penitùs discutiuntur, quod fotus præstant ex herbeis majoranæ, salv. origani, chamædr. fl. sambuc. anth. Sulphuris in Spiritu vini maceratis, tepidè adhibiti, nec non spiritus vini camphorat. aliquoties illitus: restitutos articulos quiete & emplastro nervino jubent corroborare.

Nostra cura in Stupore Ligamentorum. §. 19. Nos in *Curatione* Morborum horum ita procedimus; In *Stupore* Ligamentorum advertimus causas, à quibus fuerit inductus, has enim prius removere studemus, si possibile est, ne quid remaneat obstaculi, in eo enim totius curationis cardo vertitur, ut obstructio in fibrillis tendinosis ac nervosis existens tollatur, sicque promoveatur influxus spirituum animalium liber ac pristinus. Si enim Stupor obortus fuerit à defectu Spirituum animalium, vel obstructione crassiorum succorum, ante omnia incidendi sunt, & simul volatilisandi, in quem finem internè & externè conducunt salia volatilia aliaque diaphoretica oleosa, quæ maximè penetrare, & canaliculos subtilissimos fibrillarum tendinosarum aperire valent. Potissimùm verò succinata, castoreata, camphorata, aliaque nervina sunt proficua. In Juniorum Medicorum gratiam unam vel alteram communicabimus formulam:

℞. ⁓ *Matrical.*
▽ *Regin. Hungar.*
Spir. camphor. ʒß.
Cephal. oleos. ℈j.
M. D. guttatim.
Vel:

℞. ▽. *rorismar.* ℥ij.
mirabil.
hirund. c. castor. aa. ℥ß.
Spir. C. C. ℈iß.
syr. fl. paralys. ʒvj.

M. aliquoties cochleatim exhibenda. Spiritus Lumbricorum essentificatus, item spir. anthos. salv. spicæ, spir. sal. ✳ci succinat. Tinctura castorei sunt generosa remedia. Conducunt quoque Cinabarina, pro re natâ Mercurialia ritè parata, præsertim commendamus pulverem nostrum ☿lem ☉rem, qui nos rarò deserit. Item Antimon. diaphoret. Bezoard. Min. Mercuriale, Joviale &c. hoc in casu æstimamus, ex. gr.

℞. ♁nii diaphoret. ℈ß.
bezoard. Martial. gr. v.
ocul. ♋. *ppt.* gr. vj.
Sal. absinth. gr. v.
sperm. ceti gr. iv.

 M. f.

M. f. pulvis pro una vice, detur cum ▽ lil. convall. vel fl. tiliæ &c.

Prosunt quoque spir. urin. cran. human. spir. sanguinis mag. cran. human. spir. fulig. C. C. eboris essentif. spir. Tartar. volat. sal. volat. oleos. fœt. Elix. vit. vel detur sequens sudoriferum:

℞. ▽ *card. bened.*
rorismar. aa. ℥j.
♁*nii diaphoret.* gr. xv.
Tinct. croci ℈ß.
Sal. card. bened. gr. v.
spir. sal. ✱*ci succin.* gt. vj.
syr. card. bened. ℥ß.
M. D. ad vitrum.

Hoc in affectu Purgantia V. S. Cucurbitulas, aliaque tormenta proscribimus, aliquando vesicatoria concedi possunt. Si à nimia Lymphæ copiâ & acrimoniâ fuerit productus affectus, Diuretica commendamus, per quæ superflua ac acris lympha è corpore eliminari potest, sæpe cum maximo fructu.

Topica præsertim in Ligamentorum Stupore æstimamus, quæ sæpè totam implent paginam, inter quæ aliis palmam præripiunt spirituosa volatilia, quæ obstructas fibras tendinosas hunc affectum excitantes summopere reserant, hinc egregiè conducet spir. Matricalis, convulsivus, & topicus spir. lumbricor. essentif. formicarum, bruchorum, balsam. nervin. extern. & intern. spir. camphor. lign. guajac. Essent. castor. succini. Cataplasmata & fotus hic maximè conducunt ex fol. rorismar. beton. salv. majoran. lavendul. origan. fl. Paralys. anth. baccis lauri, Juniperi, mace parat. Item suffumigia ex succin. ass. fœtid. galban. castor. mastich. thure concinnata: qui amant mixturam externè applicandam, sequens erit proficuam:

℞. *Aq. Regin. Hungar.*
Spir. vin. camph. aa. ℥j.
Matrical. ʒvj.
lumbricor. ess. ʒij.
Elix. vitæ ʒj.
M. D.

Emplastra ex gummi aliisque volatilibus fabrefacta egregiam sæpè navant operam, imprimis Empl. Norimbergense, cinnabarinum nostrum, de Theâ, Nervinum. Thermæ sulphureo-Martiales, vel nitro-sulphureæ utilem sæpe navant operam, in earum defectu artificiales parari possunt: confer ea quæ inferius de contracturâ dicemus.

In Ligamentorum Laxitate. *Laxitas Ligamentorum*, nisi protinus & brevi tollatur, verendum est, ne affectus diu duret, quoniam à decubitu & stagnatione succorum ligamenta relaxantur, pori ligamentorum longa morâ figuræ extraordinariæ assuefiunt, similemque eapropter materiam peccantem facilè transmittunt, qui succus si longas præterea moras circa ligamenta nectat, Laxitatem majorem producere poterit, laxando ac relaxando fibrillas tendinosas: & cùm malum hoc potissimum oriatur à catarrhis, vel nimio sero evasato, id ante omnia eliminandum est vel purgantibus (præmissis incidentibus Tartareis) pulv. sc. laxativ. Extr. diacar. diacitr. aliisque pilulis aloeticis, vel quod sæpe meliùs succedit, diaphoreticis ac sudoriferis eliminanda venit lympha abundans. Dein semper eò incumbendum est, ut ligamenta laxata firmentur corroborenturque. In quem finem conveniunt fortiora exsiccantia vulgo dicta, cum nervinis juncta, nec non spirituosa, ut spiritibus animalibus melior concedatur transitus, & per consequens pristina fibrarum fiat extensio, hinc commendamus seq.

℞. *Spir. matrical.* ℥iv.
Sal. ✱*ci succin.* ʒß.
♆ ʒij.
Elix. vitæ ʒj.
M. & applicetur calidè.

quando relaxantur ligamenta tendinesque artuum, unde Luxationes sæpe veniunt, Oleum terræ illitum experimentum est *Barbette*, firmat enim Ligamenta, resolvitque lympham coagulatam authorem hujus relaxationis.

In Nervorum contusione. *Nervorum Contusionis* cura potissimùm in eo consistit, ut per contusionem evasati, congrumati & stagnantes succi resolvantur, in quem finem præter interna diaphoretica, & incidentia sæpius dicta & assumpta, conducunt, ut sunt aqua chærefol. cum spir. C.C. ocul. canc. ♁n. diaphor. pulv. contra casum, sperm. ceti, spir. matrical. lap. sciffil. Irland. pulv. Anglic. &c. Externa Topica sæpe aliis palmam præripiunt, sequens imponatur calidè cum quadruplicatis linteis, quod etiam quater vel quinquies de die repetatur.

℞. *Spir. matrical.* ℥v.
Balsam. nervin. in d. ℥ß.
camphor. ʒiß.
spir. sal. ✱*cis caryophyll.* ʒj.
M. D. usui.

Fotus, suffumigia ex nervinis discutientibus & emollientibus parata interponenda sunt. Si dolores vehementiores adsint, ol. ovorum addi, & camphora augeri potest, & si hisce non cedat Contusio, sequenti utere:

℞. *Spir. matrical.* ℥x.
chærefol. ℥v.
sem. cumin.
carvi
anisi aa. ℥ß.
Sal. Tartar. ʒiij.

Stent in digestione, donec Tinctura rubescat.

℞. *hujus prædictæ Tincturæ* ℥vj.
camphor. ʒij.
balsam. nervin. ℥j.
ol. sassafras. ʒj.
spir. sal. ✱*ci anis.* ʒij.
M. D. usui.

Applicetur linteis, uti antea, sed hâc cautione ut bene clausum vitrum detineatur in aqua calida, ut tepidè applicari possit. Suffitus gummi animæ optimum & tutum in Contusionibus remedium est. Et hisce medicamentis per aliquot dies continuandum, antequam ad alia accedas. Si Emplastrum magis arrideat, Empl. de Labdano, de Cumino, vel de Theâ vel seq. resolvens aut simile conducet.

℞. *Styrac. calam.* ʒij.
Empl. Labdan. ʒiß.
benzoin. ʒiij.
ol. sassafras ʒß.
cumini ʒj.
camphor. ʒiß.
spir. matrical. q. s.
M. & f. l. a. ceratum.

quamvis ab applicatis Emplastris plures vesiculæ in quibusdam excitentur, quæ non curandæ, sed aperiendæ sunt.

Nunc

In Iuncturarum Incurvatione. Nunc pergamus ad curam *Juncturarum Incurvationis* seu Contracturæ membrorum. Chirurgia hoc in affectu parum commodi afferens, cum pharmaciâ conjungenda est. Proscribimus è foro Chirurgico V.S. Cucurbitulas, vesicatoria, fonticulos, quæ duo ultima præsidia admittimus, quando malum ab abundante sero oritur. A Chirurgia in Incurvatione mutuamur *Extensionem* & *Deligaturam* partis contractæ seu incurvatæ: quæ tamen non violenta, sed successiva sit, adhibitis eo fine præter fotus, spirituosis volatilibus linimentis & unguentis nervinis, paulo inferius tradendis, si præcipuè exsucca sit pars, ut iisdem inunctis emollita & laxata eò facilius cedere discat. Quæ operatio ut eo melius succedat, excogitarunt Chirurgi & fascias, quibus membrum detentum sensim attollitur: ejusmodi instrumenta descripta & delineata invenies in *Actis Eruditorum Lipsiens.* imprimis in Luxationibus artuum maximè inservientia. Huic enim malo ut medeamur, oportet artubus ægri adnectere fasciam linteam tres digitos latam. Imò in Incurvatione pedum hisce in locis utimur ocreis in hunc finem à sutore aulico apprime factis, sic quoque in reliquis corporis artubus fasciæ vel instrumenta parti appropriata facilè excogitari possunt.

Et cùm *Incurvatio* hæc sit potissimùm ab obstructione, & inde facta contractione, eò semper respiciendum est, ut succi crassi ac quasi tophacei incidantur ac resolvantur, unde pharmacia consulenda est, quâ nobis ea lenientia, & incidentia, quæ mucum incidunt, depromit, quo nomine præcipuè veniunt Tartarea, crem. & cryttall. & Tinct. ♀. ⊕-lat. resolut. Tinct. ♀. liq. terr. fol. ♀. item nitrosa. Arcan. duplic. Nitr. Antimonial. ⊖ digestiv. spir. aperitiv. Moebii: huc quoque referri possunt Martialia, Essent. ♁nii, spir. matricalis, C.C. Eboris Ceph. oleos. &c.

Tandem & ob amurcæ copiam ad Purgantia accedimus, quæ non ex primis solùm viis, sed altiùs etiam infixam materiam morbificam exstirpare possunt. Proderunt ergò radix laxativ. Massa Pilularum ♀. vel detur Extract. diacartham. diacitri &c. & alia apud auctores prostantia, quæ proderunt variis in formulis adhibita.

Hisce præmissis ad Diaphoretica tanquam ad anchoram sacram confugiendum est. Hæc enim id quod in vasis & glandulis subcutaneis à purgantibus intactum relictum est, expellunt, in quem finem prosunt tàm volatilia quàm fixa & media, ex. gr. Rad. scorzoner. chin. salsaparill. herb. card. bened. scord. fl. galg. calendul. lign. sassafras, sanct. spir. serpent, viperar. ♀ſ. & oleosus, C.C. eboris, Tinct. bezord. volat. Tinct. Diaphor. Mynſ. & liq. ejus, spir. volat. oleosus cephal. Balsam Nervin. spir. matricalis, Mixt. s. per se & volatilis, item omnia ex Antimonio parata. Orvietanum, Camphora, Bez. min. ♂le, cinnabarina, lap. Bez. C.C. spir. viper. quæ omnia & alia pro variis indicationibus à Medico prudenti eligi, combinari, variari, & adhiberi possunt.

Succedunt his *Diuretica*, quæ id, quod neque per Purgantia aut Diaphoretica expelli poterat, per ductus urinarios evacuant. Faciunt huc tàm Vegetabilia, quàm animalia & mineralia. Inter Vegetabilia recensemus rad. asparag. rusc. fœnicul. ononid. vincetox. saxifrag. herb. heder. terrestr. bellid. &c. Ex animalibus ocul. ♋. testacea, ex Chymicis Arcan. dupl. Arcan. ♀. Malv. Junip. spir. Junip. ex bacc. spir. Nephrit. Succinata omnia & Terebinthinata, ⊖ succin. volat. spir. & essent. ejusdem. Tinct. contra calculum, liq. C.C. succ. balf. ♀ &c. Omne tandem ferunt punctum appropriata, nervina, antiscorbutica, antiparalytica, antihypochondriaca, vulgo ita dicta, quia hæc omnia obstructiones reserant, proderunt in eum finem omnia Martialia, croc. mart. aperit. ⊕-lum mart. spir. ejudem dulcis, vel pulv. Cachect. Cinnabarin. Si malum fuerit ex colicâ, conducent præ aliis Volatilia spirituosa, oleosa, Essent. & spir. cort. citri, Essent. Zedoar. extract. castor. ladan. &c.

Externa nunc paucis dilibabimus *Topica*, quibus pars incurvata foveri, humectari, sicque ad extensionem aptari potest: Excellunt hoc nomine Nervina, spir. matrical. aq. Regin. Hungar. spir. Cephal. volat. & oleos. balsam. nervin. Elix. vitæ, spir. sal. ✱ci aromat. C. C. volat. ebor. cum aq. Anhaltina Lumbric. Spir. Camphoræ Spir. formicar. &c. Linimenta quoque parari possunt ex pingued. human. axung. viperar. castor. vulp. urs. lupi, ol. Chamomæl. aneth. dest. lil. alb. ruth sapon. Ven. ol. scorpion. terebinth. &c. aliis mistum oleum paregoricum VVedelii, ol. hyperic. u. d. item conducit balsam. de Catulis, bals. Indic. de Tolu, Chili, ol. elemi, ol. ex sangu. Cervin. & human. balsam. polychrest. Mynſ. Oleis expressis semper addantur olea destillata tum spirituosa, ut ol. succin. destill. macis, anisi, caryophyllorum, Cumini, Chamomill. Commendantur quoque pelles recentes mactatorum canum, leporum, vulpium, vitulorum, item immissiones membrorum in ventres canum apertos vel vulpium, vel luporum, aliorumque animalium adhuc calentium. Ex Unguentis proderunt Unguentum Nervin. Martial. D altheæ comp. &c. quæ roboranda sunt oleis, ex. gr.

℞. *Ungu. laurin.*
martial. aa. ℥j.
Ol. salviæ dest.
majoran. dest.
succini.
angelicæ.
spicæ aa. ℈j.

Suffimenta pro usu exsiccatorio aliquando optimo cum successu adhibentur ex succino, mastich. gumm. animæ, sandar. cinab. ♁nii, ad suffumig. commendamus spir. vin. vel aq. Regin. Hungar. accensum, super cujus exhalationem membrum contractum tenendum est. Sunt qui argillam peculiari sale maritatam membris contractis applicant, qualem esse dicunt in fonte Sotero (Heilbrunn) nuper in Hassiâ prope Hirschfeldiam invento; cujus argillæ ope, quâ fons abundat, plures à Contracturâ convaluere, ita ut ligneis instrumentis innixi cùm accederent, relictis iisdem tanquam testibus recuperatæ sanitatis abiissent. In defectu scaturientium fontium artificialia ex argill. aliisque mineralibus & nervinis paranda sunt, sequens commendamus:

℞. *Herb. betonic.*
salv.
rorismar.
majoran.
hyperici aa. Mij.

bacc.

bacc. lauri.
Juniper. aa. ℥ij.
🜄. *viv.* ℥v.
argilla. ℔ij.
M.

Profuisse etiam vidimus fotus paratos è capite mortuo cerevisiæ, vel ex jam dictis herbis, eidem membrum contractum tepido immergendo & fovendo, cui fini etiam sacculi ex nervinis parati, & spiritibus volatilibus irrorari, vel sicci quoque applicari possunt, huc referri merentur insessus in siliquis uvarum, item formicarum grandiorum acervo, vasi cuidam indito, quibus aqua calida infusa fuerit. Emplastra ex gummi galban. commun. bdell. plurimum sal. volat. in se continentibus haud negligenda sunt. Item Empl. Diaph. Mynf. de Theâ, de Labdano &c.

In his affectibus præ aliis conducunt Thermæ, quarum mineris tutò se concredere possunt ægri, imprimis Embsensis fonticulus, delicatulâ martiali qualitate & vitriolatâ dulcedine (vitriolum enim pars essentialis ferri est,) pollens pro potu, & Thermæ illæ Sulphureo-Martiales pro balneo eligantur, plures enim contractos & à Colicâ pareticos factos hisce curatos vidimus; Equidem reparandæ Valetudinis aquæ minerales, si minere benè constant, multum præstant, & sæpè plùs, quàm è longo medicamentorum usu in eos redundat emolumenti, qui potu vel lavacro illarum utantur; hinc Sacræ priscis dictæ, magnificis & sumptuosis ædificiis honoratæ; ast non sine præmeditatione ex judicio medicinæ operam dantium, & earum minerarum exploratione accuratâ, atque cautelæ abusu, licentiæ immoderatæ victûs libidine, administratione contrahatur, quàm emolumenti; quin potius sollicita illarum mixturæ certæ portionis & quantitatis, & temperamentorum seu morborum diversitatis curioso delectu habenda est ratio, thermis & acidulis scaturientibus, si deficiant, facillimè artificiales substitui poterunt.

In Luxatione. Nunc curam *Luxationis* videamus: si unquam, certè in Juncturarum seu ossium repositione ipsi Chirurgi quandoque suam produnt ignorantiam, cùm non luxatum pro luxato, non repositum pro reposito sæpius habent, quod inde fit, quoniam verum ligamentorum & tendinum situm ac texturam ignorant. Quippe os semel è suo acetabulo elapsum reponi nequit, nisi in ligamenta partis attendas. Tota certè ars Chirurgica consistit in accurata & mechanica cognitione œconomiæ animalis, quam nonnisi in Scholis Cartesianorum vel rationalium Medicorum ac Chirurgorum addiscent, hinc merito jure Chirurgia Rationalis appellatur. Non negamus in luxatione curanda opus esse convenienti manuali operatione, cujus tamen fundamentum est ipsa œconomia animalis vel si mavis Philosophia Mechanica. Chirurgia enim pertinet ad Medicos tanquam Dominos, Practica autem ad Chirurgos tanquam Medicorum ministros. Os ergò semel è suo acetabulo elapsum restitui nequit, nisi, ceu dictum, in Ligamenta partis oppositæ curas intendas tuas, hæc enim valde distenta & elongata magis, illa verò in parte, per quam os elapsum est, contracta vel breviora erunt: hinc summâ utendum est cautelâ, ne extendendo membrum luxatum his vel illis ullam inferas injuriam, sed opera potius impendenda est, ut articulus accuratè per eam viam, quâ elapsus est, regredi possit, si enim hic erraveris, ipsam repositionem impossibilem & malum incurabile reddes, unde postmodum tumor, inflammatio, ingens dolor & quandoque abscessus excitantur, prout id quotidie experientia æquè sapientum ac stultorum Magistra comprobat. Quodsi infantibus repositio ad plures dies differatur, penitus illa impossibilis erit, quoniam succi, imprimis lympha in acetabuli vacuum copiosissimè transsudans, & in mucilaginem tophaceam vel cartilagineam excrescens, omnem elapso articulo præcludit ingressum, ceu id in puellâ 5. annorum hac in civitate observavimus.

Extensio etiam vix in omnibus Luxationibus necessaria est, nempe (1) ubi ligamentorum relaxatio nimia, nec (2.) in subluxatione; sed tunc demum, ubi musculi ossi luxato implantati hoc versus suum principium retrahunt. Quod si verò conveniat, quàm maturè erit adornanda, antequam inflammatio superveniat, ejusque instrumenta varia sunt, quorum intuitu duplex reponendi modus ab Auctoribus constituitur, *Palestrinus* nempe, qui solis manibus fit, & *Medicus*; qui iterum duplex, vel *methodicus*, quî habenis, scalis & foribus, aliisque mensilibus peragitur; vel *Organicus* qui machinamentis diversis perficitur; de quibus videantur *Hipp. Paræus*, *Scultetus*, & alii, illius Galli machina in hunc finem excogitata antefertur machinæ Germanorum, quarum icon in *Actis Eruditorum Lipsiens. Ann.* 1683. *Mense Januario* videre est.

Quod si ergò sufficiens videatur extensio, quod judicatur, si luxatum os acetabulo suo è diametro opponatur, & si membrum idem sano aliquando longius appareat, restauratio, *Mochleosis* dicta, debet fieri, quæ facilimè accidit, si os luxatum manibus suis ita dirigat, articuloque adaptet Chirurgus, ut musculorum tractus observet, ac extensione sensim laxatâ, illud quasi sponte suâ sedem ordinariam repetat. An autem benè restauratum sit membrum, dignoscitur ex iisdem signis, quæ ossa fracta probè coaptata testabuntur.

Deligatio, quia tàm topicorum applicationem, quàm fasciationem ac ferularum impositionem involvit, medicamenta in principio convenientia sunt, quæ roborando dicuntur operari, uno verbo illa, quæ sub principium fracturæ etiam admovebantur: si ergo ossa luxata, reposita & succi crassiores interstitiis illapsi internis diaphoreticis discussi fuerint, externè instituti variis fotibus ex herbis majoran. salv. chamædr. flor. sambuc. anth. 🜄. in spiritu vini maceratis tepidè adhibitis, nec non spiritus vini, C. 🜄 regin. Hungar. Spirit. matrical. aliquoties illiti; sunt qui Emplastra magni æstimant, seq. ergo applicari potest:

℞. *Styrac. calam.* ℥j.
mastich.
succin.
Benzoës aa. ℥ß.
bacc. lauri ʒvj.
charyophyll. ʒiij.
N. M. ʒij.
cera nova ℥v.

resin.

resin. ℥j.
ol. myrtillor. ℥iß.
ovorum ℥ß.
ſucci chelidon.
cicutar. aa. ʒß.
M. f. l. a. Empl.

Ad impediendam inflammationem fortiter adſtringentia intermittenda ſunt, ſed potius tunc reſolventibus, atque nervinis eſt agendum, verb. gr. Spir. matric. vin camph. ol. lumbricor. terræ, vulpin. Peruvian. aut inſtituatur fomentatio ex ſcord. abſinth. herb. ſalv. roriſmar. fl. roſ. balauſt. bacc. Juniper. lauri, ſem. cumini &c. quâ ſc. tendinoſarum fibrillarum rigiditas deligatione introducta aliquomodo corrigitur, ſpirituumque animalium influxus reſtituitur.

Quod *Faſciationem* attinet, fieri poteſt hæc ſimili modo ac in fracturâ retentivâ atque expulſiva ſimul, ſeu eadem per unam faſciam, ſi ſcilicet articulus ad prolapſum non adeò proclivis, ſeu tribus, pari ratione ac in fracturâ artuum fieri ſoleat; ita tamen ut deligationis principium fiat in latere, per quod os præcedit, itidem etiam faſcia ſemper firmius conſtringatur; ſpleniorum verò, quæ iis ſupponuntur, plura ſint, non tantùm melioris firmationis & retentionis gratiâ, ſed ut juncturarum quoque cavitates & inæqualitates repleantur, pro faſciarum commodiore injectione, horum tamen craſſius & maximum illi articulo apponatur, per quem os luxatum prodibat, ne hoc extra ſedem ſuam adeò facile elabatur: de cætero ſi membri ratio hoc patiatur, & inflammatio non impediat, ferulæ imponantur, obſervatis illis circumſtantiis, quas alibi indigitabimus.

Reſtitutos articulos quiete & emplaſtro nervino jubemus corroborare, optimè ergò articuli luxati poſt repoſitionem collocentur, ut melius firmentur, ut non rurſus elabantur, ſic brachium repoſitum ad pectus teneatur in faſciâ, pedes verò in ſitu optimo ſerventur, & ſemper commoda ac tempeſtiva fiat religatio, hinc vulgò dicitur renovatio deligationis ac ejuſdem duratio. Quoad renovationem faſciationis, niſi circumſtantia aliqua contrarium urgeat, ſcil. dolor ac faſciarum nimia conſtrictio, ſunt, qui ante 6. & 7mum diem hæc non ſolvant: ſed me judice periculoſum eſt, omnia ſic tecta relinquere, melius enim eſſet, ut Chirurgus quotidie inſpiciat, numne Gangræna aliudque malum acciderit. Nuper fœminam quandam ita in deligatione reliquerat Balneator, cum Empl. tolleret integra tibia ſphacelata fuit, & matrona ad plures abiit.

Durationis tempus vix ſpecialiter determinari poteſt, niſi dicamus, tunc demum tollendas eſſe faſcias, ſi articulus ſufficienter firmatus obſervetur, quod in articulis minoribus, ut digito, die 14. in mediocribus brachio ac tibiâ circa 20. in majoribus verò humero, ſcapulâ ac femore, vix intra 40. contingere ſolet. Quoniam autem pro diverſitate ſubjectorum, regionum, ætatis, anni temporum, roboris, majore, ac minore, ligamentorum tenſione, Luxatione recenti & veteri magis articulorum quoque robur modò celerius modò tardius reſtituit, tutiùs illi agunt, qui ſupradictis diebus aliquot adhuc addunt, ac demum vinculis ſublatis ægrum monent, ne membrum ſtatim motibus vehementioribus exagitet. Dein ut rigiditatem fibratum tendinoſarum emendare laboret per ſequens aut ſimile linimentum.

℞. *Ol. lumbric.*
Terebinth.
hyperic. n. d. aa. ℥j.
Balſam. Peruv. ʒiß.
ol. maſtich.
vulpin. aa. ℥iß.
balſ. nervin. ℥iij.
M.

vel cum ▽ Regin. Hungar. ſpir. topic. vini camph. matrical. artus illinantur.

Si membrum luxatum ritè reſtitutum fuerit, ex ſignis ſequentibus patet, ſi nempe in figura, magnitudine, longitudine cum parte ſana correſpondet, & nullus dolor amplius percipitur, ac membrum moveri poteſt.

Atque hæc de deligatione ſimplici, nunc de compoſitâ notandum, quæ ſc. inflammationem, dolorem, ſpaſmum, callum, vulnus, fracturam aut ligamentorum laxitatem comitem habet, cùm pro varietate horum affectuum atque ſymptomatum curam Luxationis aliquo modo variare conveniat, quippe ſi dolor, tumor atque Inflammatio urgeant, & quidem ſtatim ante repoſitionem, his certè ante omnia ſuccurrendum eſt, niſi articuli luxati reſtitutio mox timetur ex partium nervoſarum & tendinoſarum fibrillarum violentiore diſtenſione, & irritatione, convulſiones, ſpaſmus, aliaque atrociora mala, imò ipſa mors producantur, quare Luxationes non parvi faciendæ ſunt: Hinc poſito membro in medio minusque doloroſo ſitu, applicentur reſolventia cum Inflammatione atque dolorem mitigantia, qualia ſunt ſpir. matricalis, ▽ Regin. Hungar. ſpir. vin. camph. Balſam nervin. aq. calc. viv. additâ ſemper camphorâ, item cataplaſmata aut fotus, quibus ſimul admiſcenda ſunt anodyna, ſcil. herb. malv. parietar. rad. alth. flor. chamomill. verbaſc. ſambuc. ſem. lini, farin. fabar. &c. Sin repoſitionem demum ſymptomata prædicta oboriantur, ante omnia vincula ſtatim laxentur, ac recenſita applicentur remedia.

Si vulnus Luxationi combinetur, in maximo æger verſatur periculo, inflammationem, ſpaſmum, imò Gangrænam & mortem ſæpe infert, præſertim in juncturis majoribus, ſive membrum reſtituatur ſive ſecus: Unde Chirurgi prudentiores ſuaſu *Hippocratis* ab ejusmodi Luxatorum reſtitutione abſtinent, imo dicente *Celſo*, nec minorum articulorum repoſitiones abſque prædictione periculi ſuſcipiendæ ſunt, ita quidem, ut ſi repoſito articulo inflammatio major ac ſpaſmus ſupervenerit, meliùs à quibusdam annotetur, ſi ſine magna violentia hoc fieri valeat, articulum ex ſede ſua iterum exturbare. Ante omnia itaque in Luxatione membri majoris ratio habeatur Inflammationis atque Convulſionum metuendarum, hinc in media pariter minusque doloroſâ figurâ membrum collocetur aut ſuſpendatur, eadem applicando topica appropriata cum anodynis. Minores verò articuli aliquando ante inflammationem interdum illâ topica demum reſtituuntur, & quidem extenſione mediocri, quoniam validam non ferunt: & ſi reſtaurati fuerint, inflammationem atque convulſiones prohibentia apponantur.

Fractura ſi Luxationi jungatur, affectus ſanè pericu-

periculosissimus evadit, quæritur ergò non immeritò, Utrum huic an luxationi prima manus sit applicanda. Quamvis in praxi hodiernâ & communi priùs membrum luxatum reponi, ac postmodum demum Fracturæ rationem haberi dicunt, quod si tamen ante hujus curationem articulus sine periculo restitui nequeat, primò Fractura: & postquam tempus generationis calli accedit, Luxatio curetur.

Sin callus in Juncturâ ante vel post repositionem oriatur, & quidem tophaceus, ejus curatio frustranea erit; ceu in Virgine Limburgensi observavimus, cui ter vel quater iterum ex sede suâ elapsa fuit ulna, ejus restitutio semper frustra tentabatur. In molliore verò successus desideratus aliquando contingit. Articulus ergo semper foveatur vel aq. Regin. Hungar. spir. matrical. vel decoct. ex herb. malv. absynth. bis malv. majoran. rad. altheæ, cucum. asinin. bacc. Juniper. lauri aliisque nervinis, ex quibus cataplasma parari potest. Item Empl. de Gummi, de Theâ, de cicutâ, de ranis cum ☿ Cinnabarin. nostr. conducent: hic asterisco notandum est, quod plures homines emplastra nullatenus ferre possunt, sed statim inde inflammationem ac pustulas in cute nanciscuntur, quia statim ab iis tubuli obstruuntur: sunt etiam qui pinguia ferre nequeunt, alii verò cum successu tolerant oleum pingu. human. remedium aliàs egregium & singulare in contracturis partium & luxationibus articulorum, pro consolidationis promotione. Suffitus quoque instituantur ex Gummosis mastich. succin. thure aliisque resolventibus &c, cùm alibi formulas tradiderimus eas repetere tædet.

Scultetus articuli ustionem commendat, eam omnibus aliis remediis anteponendo hujusque administrandi rationem tradit *Armament. Chirurg. pag.* 142.

Quoniam ultimò non rarò à deligatione membris luxatis pruritus molestissimus accidit, pro illo sopiendo, religatum membrum perfundatur aut fomentetur aquâ tepidâ communi, vel Sale Armoniac. aut marino maritatâ. Et cùm ubivis particularium Luxationum mentionem fecerimus ea hic repetere non libet, ne Lectori nauseam, crambem biscoctam offerendo, pariamus, & generalia hæc dicta facilè ad curam specialem applicari possunt.

Contractura tendinum solet etiam utplurimum accidere in Fractura ossium malè curata, quando scilicet musculi aliquamdiu contracti sese iterum extendi non patiuntur, verùm membrum semper contractum relinquunt. Causa hujus quoque mali Chirurgi incuriæ venit adscribenda, membrum aliquod nimis diu incurvum ac immotum relinquendo hoc ægro contrahit, cùm potius post fracturam passim singulis post tertiam deligationibus paululum flectere, & leviter iterum extendere illud debuisset. Musculorum namque sic contracti tendines talem pororum fibrarum suarum hinc subeunt mutationem, ut qui anteà rotundi erant, hac diuturna contractione ovales evadant. Verùm enim verò humores, qui aliàs musculos hosce liberrimo motu pervadebant, iisdem diutius contractis, venisque simul compressis multò tardiori cursu, quàm anteà moventur, imò fere subsistere coguntur. Particulæ ergò eorum crassiores omnium primò subsistentes, forte sese inter poros illos tendinum ovales insinuant, eosque replendo in figura illa ovali conservant, tandemque successu temporis quibusdam levioribus ac mobilioribus, quibus anteà adhuc sociatæ erant, abeuntibus, sedem ibi adeò fixum sibi figunt ut vix ac ne vixquidem se posteà expellere patiantur. Hinc tendines manent contracti, atque breves, duriores, nec prius iterum extendi possunt, nisi Materia hac ex poris eorum expulsâ, illisque naturali figuræ rotundæ restitutis. Ad quod sustinendum sæpè multò opus est labore hinc, v. gr. autores suadent, ut ægri, si hæc contractura sit in brachio; sæpiùs pondus quoddam gestent in manibus; vel si in pedibus, iis tale quoddam ægro sedente appendatur. Medicamenta verò parti applicentur reserantia, resolventia ac emollientia ut ritè ratiocinatur

Celeberrimus D. Hoffmannus P. Hallensis, Amicus noster exoptatissimus in disputatione.

CAPUT VII.

De Ossium Fractura, Carie & Tophis.

§. I.

AD Synthesin, operationem Chirurgicam, quæ adducit, conjungit & conjunctas servat partes machinæ nostræ, à quacunque causâ extraordinariè separatas, schola Chirurgica refert inter alia & *Fracturam Ossium*, de quâ, ut & de ossium *Carie* & *Tophis* sermo nunc erit.

Descriptio ossium Fracturæ. *Fracturæ Ossium* describi possunt, quod sint ossium continui solutiones, à causâ violentâ utplurimum externâ factæ.

Descriptio ossium Cariei. *Caries verò ossium* vel Pædarthocace describitur, quod sit corrosio ossium à succis acribus & corrosivis viscidis proveniens. Imò *Caries*, nostro judicio, nihil aliud est, quàm ossium mortificatio seu Gangræna, fibris enim tendinosis corrosis & discissis, necessario ejusmodi mortificatio oboriri debet.

Descriptio Tophorum. *Tophi* sunt tumores duri, & tactui renitentes, interdum dolentes, in ossium medio enati, à viscidis succis ex acore vitioso ibi imperium sibi rapiente coagulatis, exorti. Tophi etiam appellantur Nodi, seu, Tuberositates seu gummata Gallica, vel aliæ partes lapidosam & ferro quasi renitentem duritiem inducentes. Ejusmodi Tophi hinc inde in corporis nostri observantur partibus, imprimis circa ossa; sic legimus in *Ephem. Germ. Ann.* 9. & 10. quòd membranæ & arteriæ in ejusmodi Tophos fuerint mutatæ. Sic quoque Celeberrimus *Dn. Drelincurtius* arteriam descendentem potissimùm Iliacam variis in locis totam in lapidem induruisse notavit. Nos in puero Dizensi vidimus unum digitum &c. quidem

quidem medium planè in duritiem versum: sic etiam Lugduni Batavorum vir quidam Curiosis manum lapideam monstravit. Confer *Celeberrimi Franci Lapidicinam*. Podagricis ac Lue venerea affectis Tophi hi solennes esse solent.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* horum affectuum sunt ossa: ut ergò ipsorum compositio & textura nobis constet, paucis in ipsorum constitutionem inquiramus. In animali corpore plures reperiuntur partes, quæ ossium indolem participare videntur, eò quòd æquè dura non sint, atq; illa, & his minùs mollia sint, per quæ Cartilagines indigitantur. Sicuti tendines temporis tractu in Cartilagines convertuntur, ita etiam cartilagines in ossa abeunt. Si ergo novimus Cartilagines nihil aliud esse quam fibrarum tendinosarum compagem, ex eo quòd interdum tendines in cartilagines mutentur, inde necessariò judicare debemus, ossa tantùm composita esse ex fibris tendinosis, quæ postquam induratæ fuerint, in cartilagineam usque consistentiam, denique in substantiam osseam indurescunt. Observationes, quæ in fœtûs ossibus instituuntur, veritatem istam meridianâ luce clariorem exhibent. Re ipsâ permultæ in illis animadvertuntur fibræ tendinosæ, & nominatim in cranio, in principio membranæ solum ex fibris tendinosis contextæ speciem refert, cartilagineum deinceps devenit, demum in os penitus facessit. Quibus ita pensitatis nullum superesse potest dubium, quin ossa sint congeries fibrarum tendinosarum, quæ ita firmius junctæ ac oppositæ induruerunt, ut duritiem ossis adeptæ fuerint. Fibræ tendinosæ indurantur ex facto in se temporis tractu alcalicorum volatilium infarctu. Fibræ nerveæ illarum cavitatum spiritus animales infundunt, & sic subtilius per poros avolat, & crassius remanet; ita ut fibræ istæ sint extemplo alcalicis volatilibus sulphuribusque volatilibus refertæ; dum adsunt sulphura, sub cartilaginis formâ apparent, sed simul ac sulphura absumpta fuere, sive à fibrarum nutritione, sive per poros avolando, sive sese comminuendo, Ossium faciem exhibent. Inde fit, ut nullæ sint partes in corpore animalis, ex quibus tam copiosum sal volatile elici possit quàm ex Ossibus.

Denique observantur Ossa à membranâ contegi, quæ Periostium cognominatur; Membrana ista adeò arctè Ossibus adhæret, ut quibusdam in locis ab ipsis nequaquam avelli possit, nisi eam scindendo sive dilacerando. Cum illa membrana attentius consideretur, ex triplici partium genere constare visitur, ex multis sc. fibris tendinosis, plurimis ramis nerveis, & aliqualibus arteriolis & venulis, ita ut omnibus ritè perpensis comperiatur *Periostium* nihil aliud esse, quàm contextum fibrarum tendinosarum Ossis, quorundam nervorum, & aliquarum arteriarum venarumque.

Diagnosis Fractura Ossium. §. 3. Quoniam Medicus ac Chirurgus curam non aggreditur, antequam cognoverit, quæ curanda sint, de *signis* & hic agere necessum est.

Signa ergò *Fracturarum Ossium* sunt vel communia vel propria. Communia observantur, si sc. Fracturarum occasiones atque causæ præcesserint, & æger forsan aut adstantes simul strepitum quendam perceperint: Dein causam illam dolor atque inflammatio ingens mox excipiat, postmodum si membro inæqualitas notabilis hinc introducatur, & si Ossium extremitates promincant, aut digito vel specillo in hoc immisso Ossis inæqualitas deprehendatur, ac ultimò, si membri læsi actio notabiliter vacillet. In specie verò transversalis seu obliqua dignoscitur Fractura, si ex contractione membri percipiatur strepitus, aut manu illi transversim suppositâ hoc incurvetur: dein quando illa cum extremitatum Ossium recessu accidit, aut hæc fragmenta separata deprehenduntur, aut membri notabilis observetur inæqualitas, i. e in unâ hujus parte fovea, in alterâ tumor; posteà membri motus tollitur, præsertim si à se invicem Ossa recesserint, aut quamvis extremitatibus eorum adhuc sibi contiguis aliquid motus ipsi supersit, imperfectus tamen admodum hic est. Imò ultimò membrum non rarò brevius redditur, quatenus recedentium Ossium partem inferiorem musculi sursum retrahunt. *Asseralis* difficillimè dignoscitur, nisi quòd post Fracturæ causam aliquando tumor atque inæqualitas in parte affectâ observetur cum summo dolore. Comminutionem tandem monstrat eadem membri notabili dolore combinata inæqualitas ac tumor, imò aliquando particularum Ossis fracti ad digitorum contrectationem agitatio, membrique ad motum impotentia: quamvis & hæc difficulter quoque dignoscatur, præter signa enumerata exactione læsâ; ut & symptomata ex suis signis judicanda erunt.

Cariei Ossium quoad *Diagnosin*, sine ulcere sordido aut Fistulâ rarò observatur *Caries Ossium*, prout enim ulcus devorat carnosas fibrosas molles partes, sic *Caries* duriores ac Osseas. Pus quod effluit ex tali ulcere carioso, est oleosum, pingue, ac maximè fœtidum, aliquando flavum, subviride, utplurimùm verò tenue est, & fluidum, & plus materiæ effluit ex tali ulcere quàm ex alio, intensè quoque, ceu dictum, fœtet, & sæpè emplastra nigro tingit colore. Caro quoque solet esse spongiosa, mollis & fungosa, & in superficie apparet sublivida pallidaque, est sæpe instar lardi. Quamvis tale ulcus curatum videatur, suâ sponte tamen iterum aperitur. Dein ex ipso detecto Osse carioso cognosci potest, si sanguis sit niger, coagulatus, & Os sit inæquale & molle & quasi cavernulis multis præditum. *Diagnosis Cariei Ossium.* Cognoscitur ergò Caries in Osse denudato, 1 per autopsiam; 2. ex materiâ promanante, quæ est tenuis, oleaginosa, flava & graveolens; 3. si exulceratio vetustior, juxta *Hipp. Sect. 6. Aph. 45.* 4. si coalescentia ejus difficilior aut post coalitionem denuò rumpatur. 5. Si caro circumstans spongiosa, flaccida, pallida & livida observetur; 6. si supra turundas aut Emplastra macula nigricans appareat, comprobante hoc per experientiam *Sculteto Armament. Tab. 37.* quibus 7. addunt, si specillo immisso asperitas in Osse deprehendatur, imò hoc ab illo perforari videatur. Quorum tamen posterius ita se habet, ut quamvis non observetur, nequiquam tamen inferre liceat, nullam Cariem subesse: testatur siquidem *Paraus Lib. 18. Cap. 26.* Quædam Ossa cariosa ab igne ita induruisse, ut nullo specillo penetrare, neque trepano perforare illa licuerit.

Diagnosis Tophorum. *Tophorum Diagnosin* quod spectat, illi sunt humores duri ac tactui renitentes, aliquando dolentes in medio Ossium producti, & immediatè incumbunt periostio, subinde ipsis dolorem nocturnum, ostocopum gravissimum inferunt,

 tan-

tandem partes molles & Ossa subjecta erodunt, ipsorum fibras tendinosas corrodunt, dilacerantque, ac sic Cariem sæpè inducunt, atque tument. Isti communiter, qui Lue Venereâ diu laborârunt, hoc malo infici solent. In Arthriticis observamus etiam ejusmodi nodos Tophaceos rarò curabiles.

Galenicorum judicium de causa Ossium Fracturæ. §. 4. *Ætiologiam* horum morborum quod attinet, *Veterum* sententia est, Ossium Fracturam oboriri à re violentâ externâ. Causæ enim sint omnia ea, quæ vim habent contundendi, distorquendi, rumpendi, dividendi &c. Fractura enim ipsis est continui in Osse solutio absq; incisione, violenter extrinsecus à re rumpente, vel contundente facta, ut sunt telum durum & ictus vehemens; tum ipsa habilitas Ossis, ratione cujus alterum altero faciliùs diffringi aut retrocedere potest, crassius enim majorem præbet renisum, quàm tenuius, durum, quàm molle. Ratione quoque ætatis & temperamenti Ossa variare dicunt, in infantibus junioribus & fœmellis tenuiora sunt quàm in viris & senibus, in humidioribus, quàm in siccis. Proinde tenuiora faciliore marte frangi posse contendunt, etiam à re non valdè durâ, aut vehementi percussione, dura autem non nisi à re validâ vehementiori impetu illatâ. Dicunt Fracturam vel simplicem vel compositam, vel completam, vel incompletam esse, si una tantùm pars frangitur, ab ipsis dicitur *incompleta*.

Cariei. §. 5. Ossium verò Cariem deducunt Veteres ab acrimonia humorum Ossa singulariter impetente & nulli parcente.

Tophorum. *Tophos* Galenici dicunt Gummata, quia gummosam in se continent materiam, Tumores hos duplices esse ajunt, sunt enim alii *Tophacei*, alii non: Tophacei, ad mentem ipsorum, sunt ex materiâ lapidosâ, & quasi osseâ, dein si materia est mollis, tunc referunt ad speciem atheromatis. Tumores Tophaceos utplurimùm oboriri contendunt circa pedes & crura, in ligamentis scilicet articulorum Ossibus, periostiis, in quibus fiunt dolorosissimi tumores, aliquando in Ossis superficie. Materiam, à quâ generatur hic tumor, dicunt esse tenacem, pituitosam, melancholicam, imprimis crassam, ex quâ fieri Tophos haud dubitant.

Paracelsi opinio de causa Ossium Fracturæ. §. 6. *Paracelsus* Fracturam Ossium non aliter contingere ait, quàm ubi quis accinctus gladio super hunc decidens, illæsâ vaginâ frangatur ensis, hoc de Osse pariter intelligendum vult ad pellem & carnes comparando, prout vaginæ gladius, cui solum adhibendum esse remedium jubet. Item sæpiùs ait frangi Os, medullis penitus illæsis. Chirurgo notandum esse præcipit, in qualibet Ossium Fracturâ, dolorem omnem casu provenientem in rupturâ quærendum esse. Fracturis plura accidentia contingere memorat, ut sunt calores, frigora, tumores, cruditates, pustulæ, nigri glaucive colores, insensibilitas, putrefactiones, fistulæ concavitates, incendia &c. quæ quidem ex primo casu non procedere ait, sed ex accidentibus, incuriâ vel imperitiâ Chirurgi causatis in hujusmodi membro. Liquores illos membrum sustentantes esse ipsosmet Medicos scribit, curari enim ait Fracturas à Mumiâ Corporis in Carne, ligamentis, medullis &c. existente, cujus in medio situm Os & circumseptum est, à quibus omnibus etiam persanatur.

Cariei. *Cariem Ossium* Author à sale fieri multis comprobat rationibus & experimentis, ab ulceribus enim diuturnis tanquam pessimum symptoma accidere solet, imprimis carne venis ac nervis erosis, Ossa tunc quoque cariosa fieri notat.

Tophorum. *Tophos* Author ex mellifluis fieri mineralibus provenire statuit, item ex arthritide sæpissime Tophos generari, item ex lue venereâ ac veneno Gallico.

Helmontii sententia de causa Ossium Fracturæ. §. 7. *Helmontius* Ossa acidissima dicens Fracturam ipsorum fieri à quacunque re externa violenta, & in eo cum aliis consentit. Ossa & enses faciliùs frangi sub frigoribus quàm æstate memorat. *Cariei.* Cariem verò deducit à latice corrosivo ad Ossa delato eaque corrodente.

Tophorum. *Tophos* exoriri author existimat à mucilagine associata pulveri, mucilagines enim inspissatæ & è corpore suo resolutæ facilè juxta eum in Tophos transeunt, quos ex mucilagine & pulvere fieri contendit.

Willisii opinio de causa Ossium Fracturæ. §. 8. *Willisius* vult *Ossium Fracturam* utplurimùm à causa externa violentiori atque insigni eorum substantiam disconrinuante prodire; nullo modo tamen inficias ire volens à nimiis violentioribusque artuum convulsionibus Ossa quædam frangi ac disconrinuari posse.

Cariei. *Willisius* accusat ut veram *Cariei* causam, acido-salsas & acres succi alibilis Ossium nutritioni destinati particulas; quæ ob molem & figuram evaporationi nequaquam idoneæ, & ad nutritionem, ob suam cum fibris disproportionem ineptæ, Ossis substantiam corrumpunt, ejus fibras spiculis suis, quæ ipsarum poris defigunt comminuentes ac discindentes, atque in minutulas particulas conrerentes.

Tophorum. Ossa ex Willisio *Tophis* affliguntur, quando scilic. succus nutritius particulis acidis scatens atque coagulationes patiens, coagulatus, quas in se continet particulas in angustioribus atque in Ossium superficie positis deponit, evaporatis autem tenuioribus materiei istius remorantis atque aggestæ particulis, residua crassior devenit, & à liquore nerveo in substantiam ferè osseam commutatur. Cùm verò in stagnante isto humore alibili contentæ essent salinæ particulæ, ossea ista substantia Ossi supperaddita scabra fit, à salium spiculis foris prominentibus.

Sylvii mens de causa Ossium Fracturæ. §. 9. *Sylvius* cum aliis Auctoribus in causa Ossium Fracturarum consentit, & à causa externa quacunque eam provenire posse non dubitat.

Cariei. *Cariem* verò *Ossium* produci statuit ab acido spiritu nimis puro in corpore existente, quod ex præviis sæpenumero doloribus intolerabilibus, & à sola aciditate provenientibus liquet. Acrimonia siquidem à lixivo sale oborta, fixior, juxta ipsum, permanet in eodem loco, partemque affectam videtur urere, dum spiritus acidus partem à se correptam repetitis lancinationibus impetere aut lacerare aut perforare judicatur; hinc Cariem in Lue Venerea sæpè contingentem ab acido venereo arctissimè Ossibus sese insinuante, illaque ad internecionem corrumpente, deducit, difficultatem curationis hujus inde pendere dicit, quod venenum sese intimiùs insinuet Ossibus, quo penetrare nequeunt remedia illi corrigendo apta; nec facilè igne sivè cauterio actuali superari possit idem malum. Ossa sana

vivere

vivere ait Author, in Carie verò Venerea Ossa Carie correpta pro mortuis habenda esse contendit.

Tophorum

Tophos seu *Tuberositates* Sylvius inter Luis Venereæ symptomata refert, quæ hinc inde Ossibus sub periostio accrescunt, & ubique deformitatem insignem ac inæqualitatem comitem habent, Arthriticis quoque solennes sunt. Causam horum Tophorum ipse dicit esse materiam pituitosam, valdè tenacem, viscidam ac coagulatam stagnantem, & talem tumorem durum ac lapideum quasi producentem. Has protuberantias, pituitam viscidam pro materiâ agnoscere, visum evincere dicit, & curationem, quæ perficitur per medicamenta eandem pituitam incidentia sensimque dissolventia, Mercurium imprimis & olea stillatitia, ideoque sale volatili oleoso prægnantia confirmat. Ab acido pingui visciditatem hanc enormem produci statuit, hinc concurrere ait ad gummatum illorum, Tophorum ac Tuberositatum generationem Acidum, à quo ideò & Luem Veneream deducit.

Cartesianorum opinio de causa Ossium Fractura.

§. 9. *Cartesiani* in Ossium Fracturâ non minùs causam remotiorem ponunt rem quandam externam, duram, ictu vel casu Ossibus vehementiùs illatam, vel à lapsu, &c. Senioribus facilè Fracturam contingere ajunt, adeò ut ipsa Ossis dispositio causæ proximioris vicem hic obeat, quæ ob filamenta, è quibus Ossa cum cæteris machinæ membris sunt composita, faciliùs modo uno findi volunt, quàm alio, aut obliquè etiam frangi, cùm easdem adhuc fibras retineant, postquam induruerunt, quas habuerunt sub formâ membranarum & cartilaginum.

Cariei.

Ossium Cariei causam constituunt particulas angulares acutas, vel cum succo nutriente ex arteriolis, vel cum lympha ex ductibus propriis, vel ex succo nerveo Ossium poros ingredientes, interstitia illorum tandem dissolventes, maximè si ulcus vel vulnus adsit, & diu aëri exponatur.

Tophorum

Ossium verò *Tophos* inde produci credunt, quod vel succi nutritii, vel aliorum succorum particulæ ob figurarũ & magnitudinum suarum convenientiam cum Ossibus, intercedente solâ quiete, iisdem fortiùs adhæreant, vel ob viscositatem & ramositatem à particulis quibusdam acutis lamellatis in ipsis ossibus jam contentis coagulentur & inspissentur, ut ita non modo in lapideam quandam abeant duritiem, sed Ossibus etiam ob particulas cuspidatas eorum poris unà inhærentes firmiùs annectantur.

Nostra sententia de causis Fracturarum Ossium.

§. 10. Ista aliorum, hæc nostra est sententia; *Causæ Fracturarum Ossium* sunt externæ ad infortunium pertinentes, ut sunt ictus, casus, lapsus & occursus, plaga, &c. & quæcunque continuum Ossis solvere possunt, licet observationes Practicorum testentur, internam dispositionem illius vim non rarò augere aut juvare posse, quatenus Ossa seniorum ob rigiditatem atque siccitatem intensiorem franguntur, quàm puerorum molliora, & flexibilia. Pariter Arthritici, atque defluxionibus acrioribus ac erodentibus laborantes, Fracturis magis obnoxii sunt quàm alii: item qui frequentiorem aut diuturniorem Mercurii inunctionem passi sunt, quorum exempla *Marcellus Donatus Histor. Mirab. L. 5. c. 1. & Hildan. Cent. 2. Observ. 66. 67. 68.* recenset. Mirari subit, quod apud authores etiam fiat mentio fracturarum ex solâ matrum imaginatione miseris infantibus contractarum cujus phænomeni rationem explicat de la Forge in not. ad Cartes.

Differentiæ Fracturarum Ossium.

Fracturarum differentias quod attinet, Practici petunt illas à tribus, sc. ab earum formâ, parte affectâ, & symptomatibus. Ratione formæ alia observatur καυληδὸν, quæ per transversum Ossis fit, & Fractura κατ' ἐξοχὴν vocatur: alia *Asseralis* dicitur, quæ secundùm longitudinem illius contingit: alia denique σύντριμμα seu comminutio, quando os in plura fragmenta secedit. Ratione Subjecti alia est cranii, alia est costarum, alia brachii, alia tibiæ, &c. ac tandem ratione symptomatum, alia cum tumore, alia cum Inflammatione, vulnere ac contusione est, Germanicè Blat- Fleck- Klafft- Bruch; item es ist gantz zerschellert. Ossium substantia & structura nihil aliud est quam Compages quædam ex fibris tendinosis in multiplices laminas formatis, & à singulari interveniente osseo succo in substantiam adeò solidam compactis.

Causa Cariei ex nostra sententia.

Sed è diverticulo in viam, & videbimus *causam Cariei Ossium*, quæ verò nostro judicio sequenti modo contingere solet. In Tumoribus quando obstructa sunt vascula quædam, liquor obstruens acidus & acrior factus periostium corrodit, unde sæpè gravissimus dolor, corrodendo enim ipsas fibras tendinosas Ossium frangit, & sic ipsum Os invadit, idemque totum sæpè usque ad intima consumit, hinc Caries Ossium Lue Venerea laborantibus solennis est, quæ acidis ac corrosivis scatent succis. Dum hæc scribimus, in Nobili quodam diu Lue Venerea laborante observavimus à Carie non tantùm omnia faciei, sed & nasi Ossa cum maxilla superiore ac inferiore ita exesa fuisse, ut eximi potuerint, imò ipsius facies cum naso tota collapsa fuit, certè horrendo aspectu, & sic miserè vitam finivit. Post variolas etiam pædarthrocacen obortam fuisse notant Curiosi. Facilè quoque Ossa corroduntur ac corrumpuntur, si vulnus exsangue diu exponatur aëri, ita etiam ulcus putridum & usque ad os profundum, ob acidum acre mordens & spicula corrosiva, fibrillas tendinosas discindere, & sic Cariem Ossis inducere potest. Sunt utplurimùm succi circa Ossa stagnantes & acriores facti, qui hasce fibras osseas seu tendinosas corrodunt, ac Cariem inferunt. Quòd succi fibras tendinosas perfluentes Cariem inducere possint, ex eo patet, quia Ossa faciliùs in corpore vivente corrumpuntur, quàm in defunctorum Ossibus. Ossa enim constant ex sale volatili, dein spiritu, & postmodum oleo, & ultimò sale fixo & acido volatili, quæ particulæ volatiles non tantùm in tubulis reperiuntur, sed ipsa Ossa tales continent, quò Ossa enim duriora, eò plus dant salis volatilis, imò hæc Ossa recipiunt æquè tot succos ac aliæ partes: & quod Ossa faciliùs in viventibus, quàm defunctis corrumpantur, causa est, quòd aër ambiens acidus succos coagulet & ipsos planè immutet; si enim particulæ extraneæ cum reliquis in succis contentis commisceantur, inæqualis oritur mixtio ac operatio, & hinc resolvuntur succi facilè Cariem inducentes. In Ossibus viventium succi continuò affluunt, & sic recreantur hoc Nectare Ossa: quod verò in defunctorum Ossibus fieri nequit, in quibus potiùs particulæ penitus incrassatæ ac arctiùs combinatæ ac coagulatæ existunt: cùm enim quis moritur,

motus succorum, ut in aliis partibus, sic etiam in Ossibus cessat, unde penitùs incrassati ac inspissati ab aere ampliùs commoveri nequeunt. Fractura atque Fissura Ossium aliquando corruptioni Ossium seu Cariei ansam atque occasionem præbent, Ossa enim non ex tam solidis partibus constant, ut flecti possint, ea enim ex salsis rigidis ac mollibus partibus conflata sunt, non possunt ergò sic existentia, instar ceræ ac metallorum quorundam flecti, quamvis Ossa humana per machinam quandam noverit emollire, instar gelatinæ, ut comedi possint, *Celeberrimus Dn. Papin, Professor Marburgensis, & Illustris Boyle*, qui in eum finem peculiares fornaces exstrui curarunt, qui videri possunt in prædictorum Virorum Laboratoriis: hoc verò nostro judicio non aliter contigit, quàm ex rarefactione aeris inclusi exitum non habentis. Ossium ejusmodi mollitiem, & flexibilitatem in homine sano, sed qui nec stare nec ambulare potuit, vidit *D. Romelius Test. Eph. G. Decur. 11. A. 7. Obs. 212.* In Osse ergò ipso interdum causa Cariei Ossium generari solet, & quidem à magnis ac diuturnis morbis, in quibus furiens ac corrosivum acidum existit, uti observamus in Lue Venereâ, in quâ sanguis ac succi corporis sensim ac sensim viscidiores ac tenaciores redduntur, ita ut omnes ipsius particulæ in Ossibus separatæ in materiam gypseam ac Gummi similem abeant, materia hæc ibidem coacervata per annum & ultrà absque ullo manifestationis indicio stagnat, sed cùm simul acidæ particulæ has tenaces resolverint, fibrillas tendinosas tum corrodunt, perfringuntque, sicque Cariem inferunt. Si enim acidum cum corrosivo sale maritatum, in canaliculos se insinuet, & cum intùs contentis succis commisceatur, necessariò commotio & alteratio succorum oboriri debet, cùm ipsorum particulæ ex multo sale volatili, oleosis & spirituosis constantes, contrarientur reliquis peregrinis particulis, ut materia cœlestis non ut antea perfluere possit, unde canaliculi vi rumpuntur, & sic ordo & textura frangitur, & confusio fit succorum, unde corruptio oriri debet, hinc oritur Caries sive Gangræna Ossis; ut enim caro à Gangrænâ, sic Os à Carie devoratur, corroditur, corrumpiturque.

Causa ex nostra sententia Tophorum. Quemadmodum ex cartilagine aut tendine Os fit, ita ex Osse tandem compactis arctiùs particulis, oleosisque humiditate emuncta, *Tophum* enasci existimamus, ibi flexibilibus magis hamosisque particulis, hic paulò rigidioribus, & per cuncta cohærescentibus. In his enim Tophis dum in porulis & vasis capillaribus, quæ comitantur periostium, succi quidam chylosi aliique crudi stagnant, unde partes hæ, circa quas hærent, sensim intumescunt, & instar spongiarum inflantur, qui viscidi tumores successivè indurati in specie ex acore vitioso eos utplurimum imprægnante & coagulante, imò ex acido Luis Venereæ partes nerveas, in specie Ossa infestante tales, humores duros & tactui renitentes constituunt, qui in sanguineis partibus Scirrhi, in spermaticis & osseis, Nodi & Tophi, in glandulis Strumæ seu Scrophulæ appellantur: si enim viscidus liquor acido junctus in partibus his firmiùs impingat, eorum chylum corrumpit coagulatque, hinc necessariò ejusmodi succi accedente acido forti, indurari debent, qui indurati & Tartaro maritati constituunt ejusmodi Tophos, qui tandem partes vicinas erodendo in ulcera abeunt. Podagricis Tophi isti solennes sunt, quia abundant acido & viscido Tartaro, & imprimis eorum succus nerveus eodem charactere imbutus ad juncturas ac membranosa ligamenta & periostium perveniens, ob tenacitatem ac visciditatem stagnare cogitur, & si simul topica astringentia frigida ac repellentia loco affecto applicentur, magis compacta redditur, quæ tandem in Tophos coagulatur.

Prognosis Ossium Fracturæ. §. 11. Quoad *Fracturarum Ossium Prognosin*, nulla equidem Fracturarum à Chirurgis per se lethalis habetur, sed per accidens duntaxat talis interdum evadit, ex. gr. ratione contusionis ingentis, hincque emergentis Inflammationis ac Sphaceli, earum tamen alia faciliùs ac citiùs, alia difficiliùs ac tardiùs curatur. Nam (1.) faciliùs sanatur recens, cùm si ultra septimum diem Ossis repositio protrahitur, extremitates hujus facili marte callum contrahant, hinc ad coalitionem ineptæ reddantur, aut os corrumpatur; (2.) faciliùs curatur, quæ in Osse minore, v. gr. digiti, quàm in majore, videlicet femoris: (3.) quæ à causâ externâ sola, quàm quæ internam dispositionem conjunctam habet: (4.) quæ sine aliis morbis ac symptomatibus: (5.) quæ in Subjecto juvenili ac puerili: (6.) quæ in corpore puro & sano, quàm in cachectico: (7.) quæ membrum tale occupat, in quo restauratio ac deligatio commodè fieri valeat, ita ut v. gr. Fractura humeri, brachii, tibiæ, &c. feliciùs sanentur, quàm femoris, vertebrarum dorsi, &c. Longitudinalis faciliori marte sanatur, quàm transversa seu comminutione facta, illa etiam faciliùs curatur, quæ à juncturâ & articulo remotior existit, ac quæ in membro, quod duplici Osse gaudet, horũ autem unum saltem fractum.

Cariei Ossium. *Caries Ossium* difficillimè curatur, imò si ulcera ipsam produxerint, tunc res est periculi plena, nam acres succi incarnationem impediunt, sicut autem cuncta cum Ossis Carie ulcera non adeò facilè consolidantur, hinc inter maligna numerantur; ita majores difficultates pariunt illa, ubi juncturæ atque capita Ossium, quàm ubi media eorum pars corruptione hac laborant, utpote quibus remedia Cariosum separantia non commodè applicare licet. Quæ Luem Veneream comitatur, difficillimè quoque curatur, sed ægros usque ad mortem insequitur, ceu plura novimus exempla. Plures Cariem absque igne nunquam curari posse asserunt.

Tophorum. *Tophorum Prognosin* quod concernit, illi facilè in ulcera ac *Cariem* Ossium transeunt, hinc difficillimi sunt curatu; Arthriticos ac Venerea Lue laborantes usque ad mortem Tophi comitari solent, & vix curabiles existunt, hinc eos tangere non licet.

Diæta. §. 12. Perspecta jam *Prognosi*, restat ut *Diætam* his in affectibus Ossium attingamus, qua neglecta aliquando in iis curandis frustrà laboramus, ceu id experientia quotidiana abundè testatur. Eligatur ergò aer temperatus, imprimis vitetur aer nitrosus, ac frigidus, qui quocunque modo à Fractura, Carie & Tophis arcendus est, hic enim solus ita Ossium poros destruere potest, ut Gangrænæ æquè carnosarum partium ac osscarum laxentur fores. Victus sit tenuis, dulcis ac boni lacteique succi, ut chylus ac sanguis laudabilis generetur, alimenta condiantur macere, N. M. croco, cinamomo, additis

ditis herbis aromaticis: vitentur acida, salina, & indurata, nimis muriata, fixa, viscida, ac glutinosa. Potus sit vel calidus Theæ vel Capheæ, vel salviæ, veronicæ, betonicæ, & bene lupulata, quia non facile acescit &c. vel cerevisia defæcata ac dulcis, inter quæ Anglica, Bregensis, & quæ tardiùs acescit, præ aliis palmam meretur Brunsvicensis duplex, nam cùm nautæ lineam sive æquatorem nuperrimè transirent, omnia potulenta, quibus naves instructæ erant, acorem contraxerunt, sola Brunsvvicensi excepta, quæ & saporem & odorem servavit. Vinum generosum, Gallicum ac Hispanicum moderatè sumtum concedi potest, vel si lubet aliud vinum infusione ocul. ♋. vel ⊖e volatili alteratum assumatur.

Motus sit moderatus, quies enim in Fractura Ossium summum existit remedium, qua sola ipsæ curantur Fracturæ. In somno & vigiliis aurea servetur mediocritas, alvus & vesica officii sui sint memores, ne excrementa in corpore cumulentur. Animi pathemata, ut terror, mœror, excandescentia ac tristitia tanquam Patroni Acidorum & Coagulatores Succorum, procul abesse jubeantur, contra animus servetur pacatus spe convalescentiæ erigendus.

Cura Pharmaceutico-Chirurgica secundùm Galenicos in Ossium Fractura.

§. 13. His prælibatis ad ipsam *curam Pharmaceuticam* & *Chirurgicam* transeamus, unde ægri plus levaminis percipiunt. *Galenici* in *Fracturâ Ossium* eò respiciunt, si Ossa sint tenella, ut extensio ab uno, utraque manu facta sufficiat: si verò fuerint dura, non tantùm à duobus viris, sed etiam fasciis, circa articulos trahi, & ut reparentur, extendi docent, quam tamen extensionem primis statim diebus fieri debere suadent, nam tertio, aut quarto, dum adest inflammatio, fieri eam minimè licet, sed novum exspectant: primoque inflammationem removere student revulsione instituta per venæsectionem, aut cucurbitulas. Signa Ossis repositi Ipsis sunt: quando dolor est sublatus, & contrà percipitur ab ipso Patiente quædam quasi voluptas, quando membrum est alteri æquale, & nulla adest asperitas aut fovea, &c. tali in statu membra continent & benè deligant, ut callus regenerari possit: Superponunt autem emplastrum aliquomodo refrigerans & adstringens, quale est ad Fracturas rubeum, quod tamdiu relinquendum non esse dicunt, donec pruritum & dolorem excitet: quod si advertant, tertio die fieri dicunt solutionem: si minus, relinqui posse concedunt ad quintum, sextum aut septimum diem, sed aut tribus Galeni fasciis cum stramineis spleniis, aut ferulis ligneis, aliquantulum cavis vinculis & lana benè munitis. Quoties autem solvitur membrum, toties calida aqua fovent usque ad rubiginem, dein iterum superposito emplastro ad Fracturas, vel Diachalciteos cum bolo & sanguine draconis mixto instituunt ligaturam satis strictam, citra ullum tamen dolorem, nam per nimiam adstrictionem fieri dolorem & partis atrophiam observarunt.

Dum callus incipit fieri, eum augent iis, quæ faciunt ad callum generandum, inter quæ recensent orizam, hordeacea, gelatinas. Membrum sit quietum & satis elatum, ne copiosiùs humores illuc decumbant. Callum plerumque 40. die confectum esse scribunt, nisi obstiterit Inflammatio, dolor, fortis ligatura, squama aliqua ab Osse secreta, quam priùs incisa cute extrahendam esse ajunt.

De crurum Fracturis rectis, seu fissuris, quas Germani vocant **Klag-Brüche**/ videatur *Felicis Tract. Chirurg.* Coxend. & Humeri Fracturæ docta Chirurgi manu adaptari & reponi debent.

In Ossium Carie.

Cariei Ossium curationem quod attinet, partem Ossis corrupti tollunt, integrum verò conservant. Tollunt verò Os dupliciter, vel manu, vel medicamento, quo irritari ajunt Naturam ad putridi Ossis separationem, quamdiu enim illud, quod est corruptum, demptum non fuerit, tamdiu impossibile esse dicunt ulcus sanari & solidam carnem supercrescere. Auferunt autem Os vel scalpro excisorio, cum malleolo ut solent statuarii, vel perforant Os terebro fabrili in tribus aut quatuor partibus scalpro percurrendo cum malleolo à foramine ad foramen: agunt etiam aliquando scalpris rasoriis. Imprimis totum illud corruptum ablatum esse signum esse dicunt, quando cruor succedit: & tum ab opere cessandum esse monent, inspergunt potiùs aristolochiæ rot. radic. cum myrrha pulverisata. Sæpè etiam Os cariosum adurunt, ut quod corruptum est, omni alimento & humiditate privetur: ablata enim sustentatione, naturam ajunt facilius separare separanda: idem facere scribunt medicamenta siccissima & frigidissima; quale est quod fit ex foliis & semine hyoscyami, cum vitriolo usto contusis, item radix ireos, peucedani, aristolochiæ rotundæ, squama æris, ærugo, aqua aluminis magistralis, qua sæpiùs Os madescat, curare ajunt Cariem absque dolore: Euphorbium juxta eos tenet inter cætera principatum: sed ita adhibent, ne aliàs partes vicinas corrumpat, miscent cum pasta ex radice ireos, & ita soli Ossi corrupto applicant, ferro quoque candente Os adurunt; & repetunt ustionem usque dum perficiatur opus. Facta ustione Os ab inflammatione vendicant aqua rosarum cum oleo rosar. vel violar. & albumine ovi, stuppa exceptis & applicatis: deinde mitigato dolore procedunt ad Ossis separationem, denique sarcoticis ulcus curant.

In Tophis.

In *Tophis* curandis *Veteres* applicant emplastrum Diachylon cum gummis, cui addunt galbanum & sagapenum cum ammoniaco, vel inungunt oleo amygd. dulc. cum oleo Scorpionum mixto, quando Tophaceam materiam eximere jubent, consumpta materia, carne locus per sarcotic impleatur.

Paracelsi opinio de curatione Ossium Fractura.

§. 14. *Paracelsus* statuit *Ossi fracto* nihil accidere periculi posse, ac curari sanarique necessariò deberè à Mumia corporis in carne, ligamentis, medullis, &c. existente, cujus in medio situm Os & circumseptum est, à quibus omnibus persanatur. Quandoquidem apertùm nil, per quod externis accidentibus pateret accessus. Quapropter aptè ligare, naturæque sua requies data, juxta Ipsum, certissimum in istis medicamentum sunt, & indubia cura.

Si tamen ad rupturas accedant Vulnera, per quæ fragmenta quæpiam apparerent Ossium à fistulis soluta vel disjuncta, per vulneralia medicamenta jam dicta extrahentia suadet, ut extrahantur, & nullo modo per ferramenta vel alia quævis instrumenta fodiendo conatur extrahere: nam secundùm ipsum vera Mumia potest quicquid est naturæ contrarium elicere, tum quæ semifissuræ sunt, natura per se curat. Membrum

brum siquidem, ubi rectè probeque rursus conjunctum suis aptis ad hoc instrumentis fuerit, ac in temperatura & situ conveniente conservatum, per Mumiam propriam citiùs multo curari, quàm herbis omnibus fieri queat, ipsius monumenta docent.

Principio ergo *Fracturas Ossium* ut curet, animadvertit, concavis ut instrumentis membra concludens erigat, utque ab anteriore posterioreque partibus, & quaquaversum liberè possit accedere tangereque. Postmodum vulneralibus ligat medicamentis, & si promptus in eorum usu fuerit, hoc notat, quemlibet viscum nigræ consolidæ, serpentinæ & aristolochiæ rotundæ rupturas optimè curare, mane vesperique superligatum, non usque adeò strictè, singulis vicibus iterum apertis ligaculis recentem & calidum appositum: alia enim medicamenta, quæ per sparadrapp. rotularia, ligacula, vel aliis pannis fiunt, tanquam merè futilia rejicit, & membri magis ad perditionem, quàm sublevationem facientia. Ligationes tertio quovis die tantùm factas, item suffultiones, compressiones nimias, & similes vanas operationes contemnit, quia inde accidentium producuntur centenaria. Verùm etsi vulnera forent, è quibus Ossa prominerent, erigit, ac ad modum Vulneris curat.

Ossium Cariosi. *Cariosa Ossa* si *Paracelso* curanda occurrunt, nec lima vel alio instrumento atterit vel frangit, juxta Carnificum tonsorum vulgatum modum, sed tantùm ea mundat, & si usta vel inflammata fuerint, exstinguit: deinceps facilè carnem Ossi superinducit. Remedium ipsius quo Ossa erosa, inflammata &c. restituere solet, est sequens:

℞. *Olei de Camphora per albumen ovi præparati,*
Olei Caryophyllorum aa. ℥ß.

Mixtis invicem juxta reliqua remedia utitur felicissimè.

Tophorum. *Tophorum curationem* in eo consistere ait *Paracelsus*, ne ea quæ fixa sunt in transmutationem deducantur, siquidem omnia transmutata in membris, non autem in mineralibus subsistunt, quantum ad fixa attinet. Duo mineralia unâ esse arguit, aliud dulce, aliud austerum, sic & juxta eum duæ essentiæ se mutuò comitantur, quæ nisi *resolvantur*, omnem curationis spem præcludunt.

Helmontii sententia de cura Ossium Fracturæ. §. 15. *Helmontius* in *Fractura Ossium* eò respicit, ut Ossa iterum consolidentur, quæ fracto poro osseo quacunque ætate consolidari existimat. Lapidem quoque Ossifragum, spiritu aceti resolutum & internè assumtum dono appropriato ac specifico sanare Fracturas Ossium scribit. Arcanis enim suis in omnibus fidit, in quavis ergo Fractura Ossium radicem symphyti & lapidem osteocollum aliis præfert Chirurgiis, cùm juxta ipsum Archæus iisdem sedatus & ad officium vocatus, ipsemet sanationem istarum Fracturarum quovis artifice meliùs & accuratiùs peragat.

Cariei. *Cariem Ossium* oleo caryophyllorum, succini aliisque acidum-absorbentibus curandam fore promittit.

Tophorum. Ad *Tophos* curandos Author commendat suum oleum Strumarum, item pinguedinem leporis maximè vetustam, & sanguinem hircinum exteriùs applicatum.

Willisii modus curandi Ossium Fracturam. §. 16. *VVillisius* noster *Ossa fracta* statim reponit, repositaque firmat, naturæque auxiliatrices manus confert ad eorum conglutinationem perficiendam, genuinam succi alibilis crasin conservando, vel alteratam corrigendo, & si opus fuerit, ejus penu augendo: si pars fracta inflammata fuerit, priùs inflammationem curat, & deinde totus est in curanda Fractura: reposito autem osse partem illinit spiritu vini, cui infusi fuerint flores hyperici, vel cum eodem cui admixta fuerit tertia pars spiritus lumbricorum terrestrium per putrefactionem. Si contusa fuerit pars, inungatur illi mel, cui admixtus sit spiritus vini, illinatur etiam locus fractus ol. Hyper. & Lumbric. terr. pauco oleo destill. terebinth. & pauco ol. ror. marin. acuatis. Applicetur deinceps parti affectæ emplastrum ex resina alba, terebinthina & cera, quibus addatur pulvis radicis barbæ hirci. Interim medicamenta interna præscribit tum ad callum promovendum, tum ad symptomata præcavenda, & inter alia eminere asserit rorem marinum, folia agrimoniæ, consolidam majorem, Geranium, Robert. Sabinam, & lapidem Ossifragum.

Cariem. Si *Caries Ossium* juxta ipsum altiùs non penetraverit, essentiâ caryophyllorum, aut ol. Guajaci illam tollere conatur. Si verò profundiùs serpserit, ferro candente illam corrigit, illudque sæpiùs applicat, ipsiusque ministerio eo usque nititur, donec nulla sanies, nullusque alius corruptus humor exeat. Ablata enim Carie, parti affectæ imponit pulverem ex radicibus aristolochiæ, Iride, myrrha, &c. compositum, remediisque vulnerariis calli generationem adjuvat.

Tophos. VVillisius ad *Tophos Nodosque* curandos nullo peculiari utitur medicamento, in iisque tollendis alios Authores sequitur imitaturque.

Sylviana cura in Ossium Fractura. §. 17. *Sylvius* in *Fractura Ossium* à reliquorum methodo observanda, ne unguem latum secedere videtur, sed cum iis consentit.

In Carie. In *Cariei Ossium* curatione eò respicit, omnesque vires intendit, ut tota pars Carie affecta, utpote mortua, separetur à sana & viva, cum qua nec coalescere, nec diu subsistere potest pars Cariosa, quin eandem itidem inficiat, & ad corruptionem similem paulatim deducat. Difficile autem esse notat ipse, aut igne ferroque ignito, aut medicamentis convenientibus partem Carie infectam separare ab integrâ, postquam per cuniculos in sanam se insinuat Venenum, inprimis Venereum non quiescens, sed eundo vires acquirens. Sicut manifestum est in omni Carie Venerea, cujus causa non sistitur aut infringitur ab Osse ipso, quod corrumpitur, sed indies augetur & acrior fit, unde tandem, ubi ad summum pervenit, Caries Venerea fit incurabilis. Difficultatem autem summam in Carie curanda etiam inde pendere arguit, quod remedia ipsi curandæ convenientissima sæpenumerò satis convenienter applicari, usurparique non possint. Partes namque Ossibus vicinæ, Membranæ, Tendines, nervi, & similes ab actuali cauterio simul læduntur & intolerabiles dolores patiuntur. Augeri autem idem malum existimat, quando sæpiùs applicantur actualia illa cauteria, quæ unâ vice parùm præstare solent, at sæpiùs iteranda sunt, si laudabilem effectum producere debeant. Cætera remedia, quæ Cariei consumendæ aut tollendæ adhibentur, pro invalidis habet, quia non satis penetrare possunt

ad

ad quævis loca, in quæ se insinuavit venenum Venereum in Aciditate acri consistens ac penetrantissimum. Acidi acrimoniam debellant vel salia lixiva tàm fixa, quàm volatilia, vel spiritus volatiles, vel olea, vel aqua. Salia verò lixiva, fixa, quæ acidis sunt inimica, pura & sola si fuerint, in superficie hærebunt, nec aliquid laudabilis magnivè præstabunt, sin aquâ diluantur, simul partem aliquam virium suarum amittent; si cũ spiritu volatili conjuncta fuerint, penetrabunt quidem quaquaversum faciliùs, operabuntur autem simul debiliùs. Si cum oleo in saponem mutata fuerint, debiliora sunt facta, nec facilè ad interiora penetrant, quibus si aqua admisceatur, ut diluantur & ulteriùs penetrare possint, reddentur simul magis inertia. Adeò ut inter omnia venenum acido-acre Cariem producens corrigentia & emendantia remedia, post Cauterium Actuale, nullum præstantius noverit; secundum verò locum assignat salibus volatilibus, utut satis debilibus ad tantum & tam grave malum curandum. Veram etenim rationem curandi reputat, ut Os infectum, quoties tutò licet, totum tollatur, postquam vix unquam sisti potest in ipso Caries, aut pars Ossis corrupta separari à sana. Laudat maximè in quacunq; Ossium Carie salis volatilis usum, quem laudabiliorem fore dicit, si quis salia volatilia plurium generum adornet, atque optima quævis per accuratam & attentam Experientiam seligat. Usurpanda esse quoque monet in Ossium Carie curanda Tutiam, Lithargyrium, Cerussam, imò Guajacum in pulverem trita & inspersa: quæ omnia juvant, quatenus acidum in se concentrant, & ab Ossibus allectum avertunt, ne ulteriùs serpere, ac ipsa corrumpere pergat. Hæc igitur esse blandissima curandæ Cariei remedia asserit, proxima verò esse sive media salia tùm volatilia, tùm fixa, tanquam Cauteria potentialia, potissimum verò esse Cauteriũ Actuale audacter statuit, quorũ ope nisi curari possit Caries, habet ipsam pro incurabili.

In Tophis. *Excrescentes* in variis partibus sub membrana Ossa investiente, Periostio, *Tuberositates* insignes curare solet per emplastra & unguenta Mercurialia, imprimis universalem curã ope salivationis institutam. Sin Ossa infecerint, & materia pituitosa viscidior illas constituat, vix curatas fore ait, nisi aperto Tumore, atque sublato sensim humore viscido, tum per gummata aromatica, tum caustica potentialia & actualia; perseverando tamdiu in eorundem usu, donec Os mundatum & liberatum ab omni phlegmate observetur, atque tunc pergendo ad consolidationem per remedia Chirurgica vulgò nota.

Cartesianorum opinio de curatione Ossium Fracturæ. §. 18. *Cartesiani* Ossium Fracturas curari promittunt, solo Chirurgi manu, Ossa fracta in pristinum restituendo situm & figuram. Dein Emplastrum quoddam ad rupturas imponendo, aut cataplasma ex radice symphyti, quando sc. Fractura existit simplex absq; ullo vulnere, contusione & inflammatione, cum pessimis verò hisce conjuncta majorem reposcere apparatum fatentur, & non modò remedia interna sudorifera, & post hæc volatilia ex Tinctura hyperici, ♁tu lumbricorum, Tinct. bezoard. ♁ C.C. volat. propinanda esse, sed per incisionem frustula Ossium separata eximenda, & partium carnearum & membranearum aut præcavendam esse corruptionem per spiritum vini camphoratum, crocatum & aquam calcis vivæ, aut si hæc præcaveri nequeat, per suppurationem eadem à parte sanâ & integra esse separanda; tum portiones Ossium fractæ uniri jubent, eam quæ extra protuberat, manu in situm debitum, ceu dictum, reponendo, à Chirurgo debitè locando, & impositis fasciis aut emplastro glutinatorio imposito penitùs curando.

Ossium Cariei Curam quòd concernit, quando illa non valde accrevit, ne illa ampliùs incrementum capiat, omni studio prospicere mandant, adhibitis absorbentibus & particulas acutas erodentes frangentibus, pulveribus sc. cancrorum, ex cineribus lumbricorum & camphora compositis. In Carie verò profundiori ipsi euphorbium commendant Carici insper-sum, vel ferro candente ipsa Ossa Carie infecta exuri jubent.

Tophorum remotionem tentant variis medicamentis exsiccantibus, ut aloë, mastiche, sandaracha, alumine usto, sale ♁ni, vel etiam aliquando ad fortiora accedunt, & commendant acida corrosiva, spiritum salis, sulphuris, nitri: vel ungu. Ægyptiac. vel cum melle ♁tus matricalis misceatur & imponatur; cineres quoque fraxini, vel rorismarini magnipendunt impositos.

§. 19. *Nostram* nunc *Fracturam Ossium* curandi methodum referemus. Primò curam pharmaceuticam tradamus. *Nostra ratio curandi Ossium Fracturam.*

Omne quod ex pharmaceutica curatione promittere nobis possum⁹ auxilium, in calli sufficienti generatione, eoq; mediante Ossium disjunctorum consolidatione promovendis situm esse arbitror; utrumq; quidem unanimilitam Veterum quàm Recentiorum consensu solius naturæ circulantis est opus, & medicamenta vix aliud efficiunt, quam quod obstacula, consolidationẽ impedientia removeant, adeò ut non nisi latè admodùm Catagmatica, vel parotica vocari debeant; Sic ex. gr. de lapide Osteocollæ, quem & ossifragum nonnulli nominant, quas non legimus observationes? quam non ejus in consolidandis ossibus gignendoq; callo vim deprædicant? Lapis enim absorbendo virtutem suam præstat, ac Corallia, ocul. ♋. C. C. ust. acidum consolidationi ac sanguinis fluiditati inimicum potenter absorbendo humores crassos fundendo, tubulos renum stimulando, aut obstructos reserando, diuresin maximè promovere, sicque notabilem feri quantitatem unà cum salibus è M. S. eliminare, quo tunc eò felicius calli generatio, impedimentis sublatis succedere possit. Solent autem lapidem osteocollam in jusculis, Helmontius in aceto, alii in vino, alii in aqua destillata, v. gr. Symphyti, Chærefolii &c. tradere; sequentem formulã vires non contemnendas aliquando in subjecto senili fœminæ nempe Uffel exeruisse recordor.

℞. *Osteocoll. ppt.* ℥ij.
♉nii *diaphor.* ʒj. *Croci* gr. vj.

M. Dentur singulo vespere ℈ij. in ▽ Cerasor.

Dantur adhuc alia medicamenta, quæ ab autoribus ad fracturarũ consolidationẽ & novi calli generationẽ cõmendari solent, ut sunt communiter dicta catagmatica, quibus omnia antacida & acrimoniam corrigentia, diaphoretica, sanguinis duplicem motum conservantia, ac poros cutis aperiendo, noxia consolidationi salia simul eliminantia accenseri possunt, ut sunt decocta & essentiæ lignorum Guajac. fraxin. cent. & radagrimon. aristoloch. fabarici, Jalappæ, sanicula rub herb. scord. veron. card. ben. cent. mi. verben. betonic. bacc. lauri, virg. aur. hyper. flor. sambuc. lap. cancr. ter. Japon. mum. ost. dracon. C. C. ust. sang. hirci, succinum, liq. C. C. succ. Antim. diaphor. bals. naturalia, myrrh. aloe, Essentia succini &c.

Decocta vulneraria moderatè assumta aliis palmam præripiunt, imprimis si saccharitis non fuerint corrupta; purgantia hic exulare jubeo, verum aptis ali-

bacc. lauri.
Juniper. aa. ℥ij.
♆. *viv.* ʒv.
argilla. ℔ij.
M.

Profuisse etiam vidimus fotus paratos è capite mortuo cerevisiæ, vel ex jam dictis herbis, eidem membrum contractum tepido immergendo & fovendo, cui fini etiam sacculi ex nervinis parati, & spiritibus volatilibus irrorati, vel sicci quoque applicari possunt, huc referri merentur insessus in siliquis uvarum, item formicarum grandiorum acervo, vasi cuidam indito, quibus aqua calida infusa fuerit. Emplastra ex gummi galban. commun. bdell. plurimum sal. volat. in se continentibus haud negligenda sunt. Item Empl. Diaph. Mynf. de Theà, de Labdano &c.

In his affectibus præ aliis conducunt Thermæ, quarum mineris tutò se concredere possunt ægri, imprimis Embsensis fonticulus, delicatulâ martiali qualitate & vitriolatâ dulcedine (vitriolum enim pars essentialis ferri est,) pollens pro potu, & Thermæ illæ Sulphureo-Martiales pro balneo eligantur, plures enim contractos & à Colicâ pareticos factos hisce curatos vidimus; Equidem reparandæ Valetudinis aquæ minerales, si minere benè constant, multum præstant, & sæpè plùs, quàm è longo medicamentorum usu in eos redundat emolumenti, qui potu vel lavacro illarum utantur; hinc Sacræ priscis dictæ, magnificis & sumptuosis ædificiis honoratæ; ast non fine præmeditatione ex judicio medicinæ operam dantium, & earum minerarum exploratione accuratâ, atque cautelæ abusu, licentiæ immoderatæ victûs libidine, administratione contrahatur, quàm emolumenti; quin potius sollicita illarum mixturæ certæ portionis & quantitatis, & temperamentorum seu morborum diversitatis curioso delectu habenda est ratio, thermis & acidulis scaturientibus, si deficiant, facillimè artificiales substitui poterunt.

In Luxatione. Nunc curam *Luxationis* videamus: si unquam, certè in Juncturarum seu ossium repositione ipsi Chirurgi quandoque suam produnt ignorantiam, cùm non luxatum pro luxato, non repositum pro reposito sæpius habent, quod inde fit, quoniam verum ligamentorum & tendinum situm ac texturam ignorant. Quippe os semel è suo acetabulo elapsum reponi nequit, nisi in ligamenta partis attendas. Tota certè ars Chirurgica consistit in accurata & mechanica cognitione œconomiæ animalis, quam nonnisi in Scholis Cartesianorum vel rationalium Medicorum ac Chirurgorum addiscent, hinc merito jure Chirurgia Rationalis appellatur. Non negamus in luxatione curanda opus esse convenienti manuali operatione, cujus tamen fundamentum est ipsa œconomia animalis vel si mavis Philosophia Mechanica. Chirurgia enim pertinet ad Medicos tamquam Dominos, Practica autem ad Chirurgos tanquam Medicorum ministros. Os ergò semel è suo acetabulo elapsum restitui nequit, nisi, ceu dictum, in Ligamenta partis oppositæ curas intendas tuas, hæc enim valde distenta & elongata magis, illa verò in parte, per quam os elapsum est, contracta vel breviora erunt: hinc summâ utendum est cautelâ, ne extendendo membrum luxatum his vel illis ullam inferas injuriam, sed opera potius impendenda est, ut articulus accuratè per eam viam, quâ elapsus est, regredi possit, si enim hic erraveris, ipsam repositionem impossibilem & malum incurabile reddes, unde postmodum tumor, inflammatio, ingens dolor & quandoque abscessus excitantur, prout id quotidie experientia æquè sapientum ac stultorum Magistra comprobat. Quodsi infantibus repositio ad plures dies differatur, penitus illa impossibilis erit, quoniam succi, imprimis lympha in acetabuli vacuum copiosissimè transsudans, & in mucilaginem tophaceam vel cartilagineam excrescens, omnem elapso articulo præcludit ingressum, ceu id in puellâ 5. annorum hac in civitate observavimus.

Extensio etiam vix in omnibus Luxationibus necessaria est, nempe (1) ubi ligamentorum relaxatio nimia, nec (2.) in subluxatione; sed tunc demum, ubi musculi ossi luxato implantati hoc versus suum principium retrahunt. Quod si verò conveniat, quàm maturè erit adornanda, antequam inflammatio superveniat, ejusque instrumenta varia sunt, quorum intuitu duplex reponendi modus ab Auctoribus constituitur, *Palestrinus* nempe, qui solis manibus fit, & *Medicus*; qui iterum duplex, vel *methodicus*, quî habenis, scalis & foribus, aliisque utensilibus peragitur; vel *Organicus* qui machinamentis diversis perficitur; de quibus videantur *Hipp. Paræus*, *Scultetus*, & alii, illius Galli machina in hunc finem excogitata antefertur machinæ Germanorum, quarum icon in *Actis Eruditorum Lipsiens. Ann.* 1683. *Mense Januario* videre est.

Quod si ergò sufficiens videatur extensio, quod judicatur, si luxatum os acetabulo suo è diametro opponatur, & si membrum idem sano aliquando longius appareat, restauratio, *Mochlеosis* dicta, debet fieri, quæ facillimè accidit, si os luxatum manibus suis ita dirigat, articuloque adaptet Chirurgus, ut musculorum tractus observet, ac extensione sensim laxatâ, illud quasi sponte suâ sedem ordinariam repetat. An autem benè restauratum sit membrum, dignoscitur ex iisdem signis, quæ ossa fracta probè coaptata testabuntur.

Deligatio, quia tàm topicorum applicationem, quàm fasciationem ac ferularum impositionem involvit, medicamenta in principio convenientia sunt, quæ roborando dicuntur operari, uno verbo illa, quæ sub principium fracturæ etiam admovebantur: si ergo ossa luxata, reposita & succi crassiores interstitiis illapsi internis diaphoreticis discussi fuerint, externè institutis variis fotibus ex herbis majoran. salv. chamædr. flor. sambuc. anth. ♆. in spiritu vini maceratis tepidè adhibitis, nec non spiritus vini, C. ▽ regin. Hungar. Spirit. matrical. aliquoties illiti; sunt qui Emplastra magni æstimant, seq. ergo applicari potest:

℞. *Styrac. calam.* ℥j.
mastich.
succin.
Benzoës aa. ℥ß.
bacc. lauri ʒvj.
charyophyll. ʒiij.
N. M. ʒij.
cera nova ℥v.

resin.

resin. ℥j.
ol. myrtillor. ℥iß.
ovorum ℥ß.
succi chelidon.
cicutar. aa. ʒß.
M. f. l. a. Empl.

Ad impediendam inflammationem fortiter adstringentia intermittenda sunt, sed potius tunc resolventibus, atque nervinis est agendum, verb. gr. Spir. matric. vin camph. ol. lumbricor. terræ, vulpin. Peruvian. aut instituatur fomentatio ex scord. absinth. herb. salv. rorismar. fl. rof. balaust. bacc. Juniper. lauri, sem. cumini &c. quâ sc. tendinosarum fibrillarum rigiditas deligatione introducta aliquomodo corrigitur, spirituumque animalium influxus restituitur.

Quod *Fasciationem* atrinet, fieri potest hæc simili modo ac in fracturâ retentivâ atque expulsiva simul, seu eadem per unam fasciam, si scilicet articulus ad prolapsum non adeò proclivis, seu tribus, pari ratione ac in fracturâ artuum fieri soleat; ita tamen ut deligationis principium fiat in latere, per quod os præcedit, itidem etiam fascia semper firmius constringatur; spleniorum verò, quæ iis supponuntur, plura sint, non tantùm melioris firmationis & retentionis gratiâ, sed ut juncturarum quoque cavitates & inæqualitates repleantur, pro fasciarum commodiore injectione, horum tamen crassius & maximum illi articulo apponatur, per quem os luxatum prodibat, ne hoc extra sedem suam adeò facile elabatur: de cætero si membri ratio hoc patiatur, & inflammatio non impediat, ferulæ imponantur, observatis illis circumstantiis, quas alibi indigitabimus.

Restitutos articulos quiete & emplastro nervino jubemus corroborare, optimè ergò articuli luxati post repositionem collocentur, ut melius firmentur, ut non rursus elabantur, sic brachium repositum ad pectus teneatur in fasciâ, pedes verò in situ optimo serventur, & semper commoda ac tempestiva fiat religatio, hinc vulgò dicitur renovatio deligationis ac ejusdem duratio. Quoad renovationem fasciationis, nisi circumstantia aliqua contrarium urgeat, scil. dolor ac fasciarum nimia constrictio, sunt, qui ante 6. & 7mum diem hæc non solvant: sed me judice periculosum est, omnia sic tecta relinquere, melius enim esset, ut Chirurgus quotidie inspiciat, numne Gangræna aliudque malum acciderit. Nuper fœminam quandam ita in deligatione reliquerat Balneator, cum Empl. tolleret integra tibia sphacelata fuit, & matrona ad plures abiit.

Durationis tempus vix specialiter determinari potest, nisi dicamus, tunc demum tollendas esse fascias, si articulus sufficienter firmatus observetur, quod in articulis minoribus, ut digito, die 14. in mediocribus brachio ac tibiâ circa 20. in majoribus verò humero, scapulâ ac femore, vix intra 40. contingere solet. Quoniam autem pro diversitate subjectorum, regionum, ætatis, anni temporum, roboris, majore, ac minore, ligamentorum tensione, Luxatione recenti & veteri magis articulorum quoque robur modò celerius modò tardius restituit, tutiùs illi agunt, qui supradictis diebus aliquot adhuc addunt, ac demum vinculis sublatis ægrum monent, ne membrum statim motibus vehementioribus exagitet. Dein ut rigiditatem fibrarum tendinosarum emendare laboret per sequens aut simile linimentum.

℞. *Ol. lumbric.*
Terebinth.
hyperic. n. d. aa. ℥j.
Balsam. Peruv. ʒiß.
ol. mastich.
vulpin. aa. ℥iß.
bals. nervin. ℥iij.
M.

vel cum ▽ Regin. Hungar. spir. topic. vin camph. matrical. artus illinantur.

Si membrum luxatum ritè restitutum fuerit, ex signis sequentibus patet, si nempe in figura, magnitudine, longitudine cum parte sana correspondet, & nullus dolor amplius percipitur, ac membrum moveri potest.

Atque hæc de deligatione simplici, nunc de compositâ notandum, quæ sc. inflammationem, dolorem, spasmum, callum, vulnus, fracturam aut ligamentorum laxitatem comitem habet, cùm pro varietate horum affectuum atque symptomatum curam Luxationis aliquo modo variare conveniat, quippe si dolor, tumor atque Inflammatio urgeant, & quidem stimante repositionem, his certè ante omnia succurrendum est, nisi articuli luxati restitutio mox tentetur ex partium nervosarum & tendinosarum fibrillarum violentiore distensione, & irritatione, convulsiones, spasmus, aliaque atrociora mala, imò ipsa mors producantur, quare Luxationes non parvi faciendæ sunt: Hinc posito membro in medio minusque doloroso situ, applicentur resolventia cum Inflammatione atque dolorem mitigantia, qualia sunt spir. matricalis, ▽ Regin. Hungar. spir. vin. camph. Balsam nervin. aq. calc. viv. additâ semper camphorâ, item cataplasmata aut fotus, quibus simul admiscenda sunt anodyna, scil. herb. malv. parietar. rad. alth. flor. chamomill. verbasc. sambuc. sem. lini, farin fabar. & c. Sin repositionem demum symptomata prædicta obotiantur, ante omnia vincula statim laxentur, ac recensita applicentur remedia.

Si vulnus Luxationi combinetur, in maximo æger versatur periculo, inflammationem, spasmum, imò Gangrænam & mortem sæpe infert, præsertim in juncturis majoribus, sive membrum restituatur sive secus: Unde Chirurgi prudentiores suasu *Hippocratis* ab ejusmodi Luxatorum restitutione abstinent, imo dicente *Celso*, nec minorum articulorum repositiones absque prædictione periculi suscipiendæ sunt, ita quidem, ut si reposito articulo inflammatio major ac spasmus superveniat, meliùs à quibusdam annotetur, si sine magna violentia hoc fieri valeat, articulum ex sede sua iterum exturbare. Ante omnia itaque in Luxatione membri majoris ratio habeatur Inflammationis atque Convulsionum metuendarum, hinc in media pariter minusque dolorosâ figurâ membrum collocetur aut suspendatur, eidem applicando topica appropriata cum anodynis. Minores verò articuli aliquando ante inflammationem interdum illâ sopita demum resti tuantur, & quidem extensione mediocri, quoniam validam non ferunt: & si restaurati fuerint, inflammationem atque convulsiones prohibentia apponantur.

Fractura si Luxationi jungatur, affectus sanè pericu-

periculosissimus evadit, quæritur ergò non immeritò, Utrum huic an luxationi prima manus sit applicanda. Quamvis in praxi hodiernâ & communi priùs membrum luxatum reponi, ac postmodum demum Fracturæ rationem haberi dicunt, quod si tamen ante hujus curationem articulus sine periculo restitui nequeat, primò Fractura: & postquam tempus generationis calli accedit, Luxatio curetur.

Sin callus in Juncturâ ante vel post repositionem oriatur, & quidem tophaceus, ejus curatio frustranea erit; ceu in Virgine Limburgensi observavimus, cui ter vel quater iterum ex sede suâ elapsa fuit ulna, ejus restitutio semper frustra tentabatur. In molliore verò successus desideratus aliquando contingit. Articulus ergo semper foveatur vel aq. Regin. Hungar. spir. matrical. vel decoct. ex herb. malv. absynth. bis malv. majoran. rad. altheæ, cucum. asinin. bacc. Juniper. lauri aliisque nervinis, ex quibus cataplasma parari potest. Item Empl. de Gumm. de Theâ, de cicutâ, de ranis cum ☿ Cinnabarin. nostr. conducent: hic asterisco notandum est, quod plures homines emplastra nullatenus ferre possunt, sed statim inde inflammationem ac pustulas in cute nanciscuntur, quia statim ab iis tubuli obstruuntur: sunt etiam qui pinguia ferre nequeunt, alii verò cum successu tolerant oleum pingu. human. remedium aliàs egregium & singulare in contracturis partium & luxationibus articulorum, pro consolidationis promotione. Suffitus quoque instituantur ex Gummosis mastich. succin. thure aliisque resolventibus &, cùm alibi formulas tradiderimus eas repetere tædet.

Scultetus articuli ustionem commendat, eam omnibus aliis remediis anteponendo hujusque administrandi rationem tradit *Armament. Chirurg. pag.* 141.

Quoniam ultimò non rarò à deligatione membris luxatis pruritus molestissimus accidit, pro illo sopiendo, religatum membrum perfundatur aut fomentetur aquâ tepidâ communi, vel Sale Armoniac. aut marino maritatâ. Et cùm ubivis particularium Luxationum mentionem fecerimus ea hic repetere non libet, ne Lectori nauseam, cramben biscoctam offerendo, pariamus, & generalia hæc dicta facilè ad curam specialem applicari possunt.

Contractura tendinum solet etiam utplurimum accidere in Fractura ossium malè curata, quando scilicet musculi aliquamdiu contracti sese iterum extendi non patiuntur, verùm membrum semper contractum relinquunt. Causa hujus quoque mali Chirurgi incuriæ venit adscribenda, membrum aliquod nimis diu incurvum ac immotum relinquendo hoc ægro contrahit, cùm potius post fracturam passim singulis post tertiam deligationibus paululum flectere, & leviter iterum extendere illud debuisset. Musculorum namque sic contracti tendines talem pororum fibrarum suarum hinc subeunt mutationem, ut qui anteà rotundi erant, hac diuturna contractione ovales evadant. Verùm enim verò humores, qui aliàs musculos hosce liberrimo motu pervadebant, iisdem diutius contractis, venisque simul compressis multò tardiori cursu, quàm anteà moventur, imò fere subsistere coguntur. Particulæ ergò eorum crassiores omnium primò subsistentes, forte sese inter poros illos tendinum ovales insinuant, eosque replendo in figura illa ovali conservant, tandemque successu temporis quibusdam levioribus ac mobilioribus, quibus anteà adhuc sociatæ erant, abeuntibus, sedem ibi adeò fixum sibi figunt ut vix ac ne vixquidem se posteà expellere patiantur. Hinc tendines manent contracti, atque breves, duriores, nec prius iterum extendi possunt, nisi Materia hac ex poris eorum expulsa, illisque naturali figuræ rotundæ restitutis. Ad quod sustinendum sæpè multò opus est labore hinc, v. gr. autores suadent, ut ægri, si hæc contractura sit in brachio; sæpiùs pondus quoddam gestent in manibus; vel si in pedibus, iis tale quoddam ægro sedente appendatur. Medicamenta verò parti applicentur reserantia, resolventia ac emollientia ut ritè ratiocinatur

Celeberrimus D. Hoffmannus P. Hallensis, Amicus noster exoptatissimus in disputatione.

CAPUT VII.

De Ossium Fractura, Carie & Tophis.

§. I.

AD Synthesin, operationem Chirurgicam, quæ adducit, conjungit & conjunctas servat partes machinæ nostræ, à quacunque causa extraordinariè separatas, schola Chirurgica refert inter alia & *Fracturam Ossium*, de qua, ut & de ossium *Carie* & *Tophis* sermo nunc erit.

Descriptio ossium Fracturæ. *Fracturæ Ossium* describi possunt, quod sint ossium continui solutiones, à causa violentâ utplurimum externâ factæ.

Descriptio ossium Cariei. *Caries verò ossium* vel Pædarthocace describitur, quod sit corrosio ossium à succis acribus & corrosivis viscidis proveniens. Imò *Caries*, nostro judicio, nihil aliud est, quàm ossium mortificatio seu Gangræna, fibris enim tendinosis corrosis & discissis, necessario ejusmodi mortificatio oboriri debet.

Descriptio Tophorum. *Tophi* sunt tumores duri, & tactui renitentes, interdum dolentes, in ossium medio enati, à viscidis succis ex acore vitioso ibi imperium sibi rapiente coagulatis, exorti. Tophi etiam appellantur Nodi, seu, Tuberositates seu gummata Gallica, vel aliæ partes lapidosam & ferro quasi renitentem duritiem inducentes. Ejusmodi Tophi hinc inde in corporis nostri observantur partibus, imprimis circa ossa; sic legimus in *Ephem. Germ. Ann.* 9. & 10. quòd membranæ & arteriæ in ejusmodi Tophos fuerint mutatæ. Sic quoque Celeberrimus *Dn. Drelincurtius* arteriam descendentem potissimùm Iliacam variis in locis totam in lapidem induruisse notavit. Nos in puero Dizensi vidimus unum digitum &

quidem

quidem medium planè in duritiem versum: sic etiam Lugduni Batavorum vir quidam Curiosis manum lapideam monstravit. Confer *Celeberrimi Franci Lapidicinam.* Podagricis ac Lue venerea affectis Tophi hi solennes esse solent.

Pars affecta.

§. 2. *Pars affecta* horum affectuum sunt ossa: ut ergò ipsorum compositio & textura nobis constet, paucis in ipsorum constitutionem inquiramus. In animali corpore plures reperiuntur partes, quæ ossium indolem participare videntur, eò quòd æquè dura non sint, atq; illa, & his minùs mollia sint, per quæ Cartilagines indigitantur. Sicuti tendines temporis tractu in Cartilagines convertuntur, ita etiam cartilagines in ossa abeunt. Si ergo novimus Cartilagines nihil aliud esse quam fibrarum tendinosarum compagem, ex eo quòd interdum tendines in cartilagines mutentur, inde necessariò judicare debemus, ossa tantùm composita esse ex fibris tendinosis, quæ postquam induratæ fuerint, in cartilagineam usque consistentiam, denique in substantiam osseam indurescunt. Observationes, quæ in fœtûs ossibus instituuntur, veritatem istam meridianâ luce clariorem exhibent. Re ipsâ permultæ in illis animadvertuntur fibræ tendinosæ, & nominatim in cranio, in principio membranæ solum ex fibris tendinosis contextæ speciem refert, cartilagineum deinceps devenit, demum in os penitus facessit. Quibus ita pensitatis nullum superesse potest dubium, quin ossa sint congeries fibrarum tendinosarum, quæ ita firmius junctæ ac oppositæ induruerunt, ut duritiem ossis adeptæ fuerint. Fibræ tendinosæ indurantur ex facto in se temporis tractu alcalicorum volatilium infarctu. Fibræ nerveæ illarum cavitatum spiritus animales infundunt, & sic subtilius per poros avolat, & crassius remanet; ita ut fibræ istæ sint extemplo alcalicis volatilibus sulphuribusque volatilibus refertæ; dum adsint sulphura, sub cartilaginis formâ apparent, sed simul ac sulphura absumpta fuere, sive à fibrarum nutritione, sive per poros avolando, sive sese comminuendo, Ossium faciem exhibent. Inde fit, ut nullæ sint partes in corpore animalis, ex quibus tam copiosum sal volatile elici possit quàm ex Ossibus.

Denique observantur Ossa à membranâ contegi, quæ Periostium cognominatur; Membrana ista adeò arctè Ossibus adhæret, ut quibusdam in locis ab ipsis nequaquam avelli possit, nisi eam scindendo sive dilacerando. Cùm illa membrana attentius consideretur, ex triplici partium genere constare visitur, ex multis sc. fibris tendinosis, plurimis ramis nerveis, & aliqualibus arteriolis & venulis, ita ut omnibus ritè perpensis comperiatur *Periostium* nihil aliud esse, quàm contextum fibrarum tendinosarum Ossis, quorundam nervorum, & aliquarum arteriarum venarumque.

Diagnosis Fracturæ Ossium.

§. 3. Quoniam Medicus ac Chirurgus curam non aggreditur, antequam cognoverit, quæ curanda sint, de *signis* & hic agere necessum est.

Signa ergò *Fracturarum Ossium* sunt vel communia vel propria. Communia observantur, si sc. Fracturarum occasiones atque causæ præcesserint, & æger forsan aut adstantes simul strepitum quendam perceperint: Dein causam illam dolor atque inflammatio ingens mox excipiat, postmodum si membro inæqualitas notabilis hinc introducatur, & si Ossium extremitates promineant, aut digito vel specillo in hoc immisso Ossis inæqualitas deprehendatur, ac ultimò, si membri læsi actio notabiliter vacillet. In specie verò transversalis seu obliqua dignoscitur Fractura, si ex contractione membri percipiatur strepitus, aut manu illi transversim suppositâ hoc incurvetur: dein quando illa cum extremitatum Ossium recessu accidit, aut hæc fragmenta separata deprehenduntur, aut membri notabilis observetur inæqualitas, i. e in unâ hujus parte fovea, in alterâ tumor; posteà membri motus tollitur, præsertim si à se invicem Ossa recesserint, aut quamvis extremitatibus eorum adhuc sibi contiguis aliquid motus ipsi supersit, imperfectus tamen admodum hic est. Imò ultimò membrum non rarò brevius redditur, quatenus recedentium Ossium partem inferiorem musculi sursum retrahunt. *Assulatis* difficillimè dignoscitur, nisi quòd post Fracturæ causam aliquando tumor atque inæqualitas in parte affectâ observetur cum summo dolore. Comminutionem tandem monstrat eadem membri notabili dolore combinata inæqualitas ac tumor, imò aliquando particularum Ossis fracti ad digitorum contrectationem agitatio, membrique ad motum impotentia: quamvis & hæc difficulter quoque dignoscatur, præter signa enumerata exactione læsâ; ut & symptomata ex suis signis judicanda erunt.

Diagnosis Cariei Ossium.

Cariei Ossium quoad *Diagnosin*, sine ulcere sordido aut Fistulâ rarò observatur *Caries Ossium*, prout enim ulcus devorat carnosas fibrosas molles partes, sic *Caries* duriores ac Osseas. Pus quod effluit ex tali ulcere carioso, est oleosum, pingue, ac maximè fœtidum, aliquando flavum, subviride, in plurimùm verò tenue est, & fluidum, & plus materiæ effluit ex tali ulcere quàm ex alio, intensè quoque, ceu dictum, fœtet, & sæpè emplastra nigro tingit colore. Caro quoque solet esse spongiosa, mollis & fungosa, & in superficie apparet sublivida pallidaque, est sæpe instar lardi. Quamvis tale ulcus curatum videatur, suâ sponte tamen iterum aperitur. Dein ex ipso detecto Osse carioso cognosci potest, si sanguis sit niger, coagulatus, & Os sit inæquale & molle & quasi cavernulis multis præditum. Cognoscitur ergò Caries in Osse denudato, 1 per autopsiam; 2. ex materiâ promanante, quæ est tenuis, oleaginosa, flava & graveolens; 3. si exulceratio vetustior juxta *Hipp. Sect. 6. Aph. 45.* 4. si coalescentia ejus difficilior aut post coalitionem denuò rumpatur. 5. Si caro circumstans spongiosa, flaccida, pallida & livida observetur; 6. si supra turundas aut Emplastra macula nigricans appareat, comprobante hoc per experientiam *Sculteto Armament. Tab. 37.* quibus 7. addunt, si specillo immisso asperitas in Osse deprehendatur, imò hoc ab illo perforari videatur. Quorum tamen posterius ita se habet, ut quamvis non observetur, neutiquam tamen inferre liceat, nullam Cariem subesse: testatur siquidem *Paræus Lib. 18. Cap. 26.* Quædam Ossa cariosa ab igne ita induruisse, ut nullo specillo penetrare, neque trepano perforare illa licuerit.

Diagnosis Tophorum.

Tophorum Diagnosin quod spectat, illi sunt humores duri ac tactui renitentes, aliquando dolentes in medio Ossium producti, & immediatè incumbunt periostio, subinde ipsis dolorem nocturnum, ostocopum gravissimum inferunt,

tandem partes molles & Ossa subjecta erodunt, ipsorum fibras tendinosas corrodunt, dilacerantque, ac sic Cariem sæpè inducunt, atque tument. Isti communiter, qui Lue Venereâ diu laborârunt, hoc malo infici solent. In Arthriticis observamus etiam ejusmodi nodos Tophaceos rarò curabiles.

Galenicorum judicium de causa Ossium Fracturæ. §. 4. *Ætiologiam* horum morborum quod attinet, *Veterum* sententia est, Ossium Fracturam oboriri à re violentâ externâ. Causæ enim sunt omnia ea, quæ vim habent contundendi, distorquendi, rumpendi, dividendi &c. Fractura enim ipsis est continui in Osse solutio absq; incisione, violenter extrinsecus à re rumpente, vel contundente facta, ut sunt telum durum & ictus vehemens, tum ipsa habilitas Ossis, ratione cujus alterum altero faciliùs diffringi aut retrocedere potest, crassius enim majorem præbet renisum, quàm tenuius, durum, quàm molle. Ratione quoque ætatis & temperamenti Ossa variare dicunt, in infantibus junioribus & fœmellis tenuiora sunt quàm in viris & senibus, in humidioribus, quàm in siccis. Proinde tenuiora faciliore marte frangi posse contendunt, etiam à re non valdè durâ, aut vehementi percussione, dura autem non nisi à re validâ vehementiori impetu illatâ. Dicunt Fracturam vel simplicem vel compositam, vel completam, vel incompletam esse, si una tantùm pars frangitur, ab ipsis dicitur *incompleta*.

Cariei. §. 5. Ossium verò Cariem deducunt Veteres ab acrimoniâ humorum Ossa singulariter impetente & nullis parcente.

Tophorum. *Tophos* Galenici dicunt Gummata, quia gummosum in se continent materiam, Tumores hos duplices esse ajunt, sunt enim alii *Tophacei*, alii non: Tophacei, ad mentem ipsorum, sunt ex materiâ lapidosâ, & quasi osseâ, dein si materia est mollis, tunc referunt ad speciem atheromatis. Tumores Tophaceos utplurimùm oboriri contendunt circa pedes & crura, in ligamentis scilicet articulorum Ossibus, periostiis, in quibus fiunt dolorosissimi tumores, aliquando in Ossis superficie. Materiam, à quâ generatur hic tumor, dicunt esse tenacem, pituitosam, melancholicam, imprimis crassam, ex quâ fieri Tophos haud dubitant.

Paracelsi opinio de causa Ossium Fracturæ. §. 6. *Paracelsus* Fracturam Ossium non aliter contingere ait, quàm ubi quis accinctus gladio super hunc decidens, illæsâ vaginâ frangatur ensis, hoc de Osse pariter intelligendum vult ad pellem & carnes comparando, prout vaginæ gladius, cui solum adhibendum esse remedium jubet. Item sæpiùs ait frangi Os, medullis penitus illæsis. Chirurgo notandum esse præcipit, in quâlibet Ossium Fracturâ, dolorem omnem casu provenientem in rupturâ quærendum esse. Fracturis plura accidentia contingere memorat, ut sunt calores, frigora, tumores, cruditates, pustulæ, nigri glaucive colores, insensibilitas, putrefactiones, fistulæ concavitates, incendia &c. quæ quidem ex primo casu non procedere ait, sed ex accidentibus, incuriâ vel imperitiâ Chirurgi causatis in hujusmodi membro. Liquores illos membrum sustentantes esse ipsosmet Medicos scribit, curari enim ait Fracturas à Mumiâ Corporis in Carne, ligamentis, medullis &c. existente, cujus in medio situm Os & circumseptum est, à quibus omnibus etiam persanatur.

Cariei. *Cariem Ossium* Author à sale fieri multis comprobat rationibus & experimentis, ab ulceribus enim diuturnis tanquam pessimum symptoma accidere solet, imprimis carne venis ac nervis erosis, Ossa tunc quoque cariosa fieri notat.

Tophorum. *Tophos* Author ex mellifluis fieri mineralibus provenire statuit, item ex arthritide sæpissime Tophos generari, item ex lue venereâ ac veneno Gallico.

Helmontii sententia de causa Ossium Fracturæ. §. 7. *Helmontius* Ossa acidissima dicens Fracturam ipsorum fieri à quacunque re externa violenta, & in eo cum aliis consentit. Ossa & enses faciliùs frangi sub frigoribus quàm æstate memorat. *Cariei.* Cariem verò deducit à latice corrosivo ad Ossa delato eaque corrodente.

Tophorum. *Tophos* exoriri author existimat à mucilagine associata pulveri, mucilagines enim inspissatæ & è corpore suo resolutæ facilè juxta eum in Tophos transeunt, quos ex mucilagine & pulvere fieri contendit.

Willisii opinio de causa Ossium Fracturæ. §. 8. *Willisius* vult *Ossium Fracturam* utplurimùm à causa externa violentiori atque insigni eorum substantiam discontinuante prodire; nullo modo tamen inficias ire volens à nimiis violentioribusque artuum convulsionibus Ossa quædam frangi ac discontinuari posse.

Cariei. *Willisius* accusat ut veram *Cariei* causam, acido-salsas & acres succi alibilis Ossium nutritioni destinati particulas; quæ ob molem & figuram evaporationi nequaquam idoneæ, & ad nutritionem, ob suam cum fibris disproportionem ineptæ, Ossis substantiam corrumpunt, ejus fibras spiculis suis, quæ ipsarum poris defigunt comminuentes ac discindentes, atque in minutulas particulas conterentes.

Tophorum. Ossa ex Willisio *Tophis* affliguntur, quando scilic. succus nutritius particulis acidis scatens atque coagulationes patiens, coagulatus, quas in se continet particulas in angustioribus atque in Ossium superficie positis deponit, evaporatis autem tenuioribus materiei istius remorantis atque aggestæ particulis, residua crassior devenit, & à liquore nerveo in substantiam ferè osseam commutatur. Cùm verò in stagnante isto humore alibili contentæ essent salinæ particulæ, ossea ista substantia Ossi supperaddita scabra fit, à salium spiculis foris prominentibus.

Sylvii mens de causa Ossium Fracturæ. §. 9. *Sylvius* cum aliis Auctoribus in causa Ossium Fracturarum consentit, & à causa externa quacunque eam provenire posse non dubitat.

Cariei. *Cariem* verò *Ossium* produci statuit ab acido spiritu nimis puro in corpore existente, quod ex præviis sæpenumero doloribus intolerabilibus, & à sola aciditate provenientibus liquet. Acrimonia siquidem à lixivo sale oborta, fixior, juxta ipsum, permanet in eodem loco, partemque affectam videtur urere, dum spiritus acidus partem à se correptam repetitis lancinationibus impetere aut lacerare aut perforare judicatur; hinc Cariem in Lue Venerea sæpè contingentem ab acido venereo arctissimè Ossibus sese insinuante, illaque ad internecionem corrumpente, deducit, difficultatem curationis hujus inde pendere dicit, quod venenum sese intimiùs insinuet Ossibus, quo penetrare nequeunt remedia illi corrigendo apta; nec facilè igne sive cauterio actuali superari possit idem malum. Ossa sana

vivere

vivere ait Author, in Carie verò Venerea Ossa Carie correpta pro mortuis habenda esse contendit.

Tophorum

Tophos seu *Tuberositates* Sylvius inter Luis Venereæ symptomata refert, quæ hinc inde Ossibus sub periostio accrescunt, & ubique deformitatem insignem ac inæqualitatem comitem habent. Arthriticis quoque solennes sunt. Causam horum Tophorum ipse dicit esse materiam pituitosam, valdè tenacem, viscidam ac coagulatam stagnantem, & talem tumorem durum ac lapideum quasi producentem. Has protuberantias, pituitam viscidam pro materiâ agnoscere, visum evincere dicit, & curationem, quæ perficitur per medicamenta eandem pituitam incidentia sensimque dissolventia, Mercurium imprimis & olea stillatitia, ideoque sale volatili oleoso prægnantia confirmat. Ab acido pingui viscitatem hanc enormem produci statuit, hinc concurrere ait ad gummatum illorum, Tophorum ac Tuberositatum generationem Acidum, à quo ideò & Luem Veneream deducit.

Cartesianorum opinio de causa Ossium Fractura.

§. 9. *Cartesiani* in Ossium Fracturâ non minùs causam remotiorem ponunt rem quandam externam, duram, ictu vel casu Ossibus vehementiùs illatam, vel à lapsu, &c. Senioribus facilè Fracturam contingere ajunt, adeò ut ipsa Ossis dispositio causæ proximioris vicem hic obeat, quæ ob filamenta, è quibus Ossa cum cæteris machinæ membris sunt composita, faciliùs modo uno findi volunt, quàm alio, aut obliquè etiam frangi, cùm easdem adhuc fibras retineant, postquam induruerunt, quas habuerunt sub formâ membranarum & cartilaginum.

Cariei.

Ossium Cariei causam constituunt particulas angulares acutas, vel cum succo nutriente ex arteriolis, vel cum lympha ex ductibus propriis, vel ex succo nerveo Ossium poros ingredientes, interstitia illorum tandem dissolventes, maximè si ulcus vel vulnus adsit, & diu aëri exponatur.

Tophorum

Ossium verò *Tophos* inde produci credunt, quod vel succi nutritii, vel aliorum succorum particulæ ob figurarũ & magnitudinum suarum convenientiam cum Ossibus, intercedente solâ quiete, iisdem fortiùs adhæreant, vel ob viscositatem & ramositatem à particulis quibusdam acutis lamellatis in ipsis ossibus jam contentis coagulentur & inspissentur, ut ita non modo in lapideam quandam abeant duritiem, sed Ossibus etiam ob particulas cuspidatas eorum poris unà inhærentes firmiùs annectantur.

Nostra sententia de causis Fracturarum Ossium.

§. 10. Ista aliorum, hæc nostra est sententia; *Causa Fracturarum Ossium* sunt externæ ad infortunium pertinentes, ut sunt ictus, casus, lapsus & occursus, plaga, &c. & quæcunque continuum Ossis solvere possunt, licet observationes Practicorum testentur, internam dispositionem illius vim non rarò augere aut juvare posse, quatenus Ossa seniorum ob rigiditatem atque siccitatem intensiorem franguntur, quàm puerorum molliora, & flexibilia. Pariter Arthritici, atque defluxionibus acrioribus ac erodentibus laborantes, Fracturis magis obnoxii sunt quàm alii: item qui frequentiorem aut diuturniorem Mercurii inunctionem passi sunt, quorum exempla *Marcellus Donatus Histor. Mirab. L. 5. c. 1. & Hildan. Cent. 2. Observ. 66. 67. 68.* recenset. Mirari subit, quod apud authores etiam fiat mentio fracturarum ex solâ matrum imaginatione miseris infantibus contractarum cujus phænomeni rationem explicat de la Forge in not. ad Cartes.

Differentia Fracturarum Ossium.

Fracturarum differentias quod attinet, Practici petunt illas à tribus, sc. ab earum forma, parte affecta, & symptomatibus. Ratione formæ alia observatur καυληδὸν, quæ per transversum Ossis fit, & Fractura κατ' ἐξοχὴν vocatur: alia *Asseralis* dicitur, quæ secundùm longitudinem illius contingit: alia denique σύντριμμα seu comminutio, quando os in plura fragmenta secedit. Ratione Subjecti alia est cranii, alia est costarum, alia brachii, alia tibiæ, &c. ac tandem ratione symptomatum, alia cum tumore, alia cum Inflammatione, vulnere ac contusione est. Germanicè **Blat- fleck- Klafft- Bruch**; item **es ist gantz zerschellert.** Ossium substantia & structura nihil aliud est quam Compages quædam ex fibris tendinosis in multiplices laminas formatis, & à singulari interveniente osseo succo in substantiam adeò solidam compactis.

Causa Cariei ex nostra sententia.

Sed è diverticulo in viam, & videbimus *causam Cariei Ossium*, quæ verò nostro judicio sequenti modo contingere solet. In Tumoribus quando obstructa sunt vascula quædam, iique obstruens acidus & acrior factus periostium corrodit, unde sæpè gravissimus dolor, corrodendo enim ipsas fibras tendinosas Ossium frangit, & sic ipsum Os invadit, idemque totum sæpè usque ad intima consumit, hinc Caries Ossium Lue Venerea laborantibus solennis est, quæ acidis ac corrosivis scatent succis. Dum hæc scribimus, in Nobili quodam diu Lue Venerea laborante observavimus à Carie non tantùm omnia faciei, sed & nasi Ossa cum maxilla superiore ac inferiore ita exesa fuisse, ut eximi potuerint, imò ipsius facies cum naso tota collapsa fuit, certè horrendo aspectu, & sic miserè vitam finivit. Post variolas etiam pædarthrocacen obortam fuisse notant Curiosi. Facilè quoque Ossa corroduntur ac corrumpuntur, si vulnus exsangue diu exponatur aëri, ita etiam ulcus putridum & usque ad os profundum, ob acidum acre mordens & spicula corrosiva, fibrillas tendinosas discindere, & sic Cariem Ossis inducere potest. Sunt utplurimùm succi circa Ossa stagnantes & acriores facti, qui hasce fibras osseas seu tendinosas corrodunt, ac Cariem inferunt. Quòd succi fibras tendinosas perfluentes Cariem inducere possint, ex eo patet, quia Ossa faciliùs in corpore vivente corrumpuntur, quàm in defunctorum Ossibus. Ossa enim constant ex sale volatili, dein spiritu, & postmodum oleo, & ultimò sale fixo & acido volatili, quæ particulæ volatiles non tantùm in tubulis reperiuntur, sed ipsa Ossa tales continent, quò Ossa enim duriora, eò plus dant salis volatilis, imò hæc Ossa recipiunt æquè tot succos ac aliæ partes: & quod Ossa faciliùs in viventibus, quàm defunctis corrumpantur, causa est, quòd aër ambiens acidus succos coagulet & ipsos planè immutet; si enim particulæ extraneæ cum reliquis in succis contentis commisceantur, inæqualis oritur mixtio ac operatio, & hinc resolvuntur succi facilè Cariem inducentes. In Ossibus viventium succi continuò affluunt, & sic recreantur hoc Nectare Ossa: quod verò in defunctorum Ossibus fieri nequit, in quibus potiùs particulæ penitus incrassatæ ac arctiùs combinatæ ac coagulatæ existunt: cùm enim quis moritur,

motus succorum, ut in aliis partibus, sic etiam in Ossibus cessat, unde penitùs incrassati ac inspissati ab aëre ampliùs commoveri nequeunt. Fractura atque Fissura Ossium aliquando corruptioni Ossium seu Cariei ansam atque occasionem præbent, Ossa enim non ex tam solidis partibus constant, ut flecti possint, ea enim ex salsis rigidis ac mollibus partibus conflata sunt, non possunt ergò sic existentia, instar ceræ ac metallorum quorundam flecti, quamvis Ossa humana per machinam quandam noverit emollire, instar gelatinæ, ut comedi possint, *Celeberrimus Dn. Papin, Professor Marburgensis, & Illustris Boyle*, qui in eum finem peculiares fornaces exstrui curarunt, qui videri possunt in prædictorum Virorum Laboratoriis: hoc verò nostro judicio non aliter contigit, quàm ex rarefactione aëris inclusi exitum non habentis. Ossium ejusmodi mollitiem, & flexibilitatem in homine sano, sed qui nec stare nec ambulare potuit, vidit *D. Romelius Test. Eph. G. Decur.* 11. *A.* 7. *Obs.* 212. In Osse ergò ipso interdum causa Cariei Ossium generari solet, & quidem à magnis ac diuturnis morbis, in quibus furiens ac corrosivum acidum existit, uti observamus in Lue Venereâ, in quâ sanguis ac succi corporis sensim ac sensim viscidiores ac tenaciores redduntur, ita ut omnes ipsius particulæ in Ossibus separatæ in materiam gypseam ac Gummi similem abeant, materia hæc ibidem coacervata per annum & ultrà absque ullo manifestationis indicio stagnat, sed cùm simul acidæ particulæ has tenaces resolverint, fibrillas tendinosas tum corrodunt, perfringuntque, sicque Cariem inferunt. Si enim acidum cum corrosivo sale maritatum, in canaliculos se insinuet, & cum intùs contentis succis commisceatur, necessariò commotio & alteratio succorum oboriri debet, cùm ipsorum particulæ ex multo sale volatili, oleosis & spirituosis constantes, contrarientur reliquis peregrinis particulis, ut materia cœlestis non ut antea perfluere possit, unde canaliculi vi rumpuntur, & sic ordo & textura frangitur, & confusio fit succorum, unde corruptio oriri debet, hinc oritur Caries sive Gangræna Ossis; ut enim caro à Gangrænâ, sic Os à Carie devoratur, corroditur, corrumpiturque.

Causa ex nostra sententia Tophorum. Quemadmodum ex cartilagine aut tendine Os fit, ita ex Osse tandem compactis arctiùs particulis, oleosaque humiditate emunctâ, *Tophum* enasci existimamus, ibi flexibilibus magis hamosisque particulis, hic paulò rigidioribus, & per cuncta cohærescentibus. In his enim Tophis dum in porulis & vasis capillaribus, quæ comitantur periostium, succi quidam chylosi aliique crudi stagnant, unde partes hæ, circa quas hærent, sensim intumescunt, & instar spongiarum inflantur, qui viscidi tumores successivè indurati in specie ex acore vitioso eos utplurimum impraegnante & coagulante, imò ex acido Luis Venereæ partes nerveas, in specie Ossa infestante tales, humores duros & tactui renitentes constituunt, qui in sanguineis partibus Scirrhi, in spermaticis & osseis, Nodi & Tophi, in glandulis Strumæ seu Scrophulæ appellantur: si enim viscidus liquor acido junctus in partibus his firmius impingat, eorum chylum corrumpit coagulatque, hinc necessariò ejusmodi succi accedente acido forti, indurari debent, qui indurati & Tartaro maritati constituunt ejusmodi Tophos, qui tandem partes vicinas erodendo in ulcera abeunt. Podagricis Tophi isti solennes sunt, quia abundant acido & viscido Tartaro, & imprimis eorum succus nerveus eodem charactere imbutus ad juncturas ac membranosa ligamenta & periostium perveniens, ob tenacitatem ac viscididatem stagnare cogitur, & si simul topica astringentia frigida ac repellentia loco affecto applicentur, magis compacta redditur, quæ tandem in Tophos coagulatur.

Prognosis Ossium Fracturæ. §. 11. Quoad *Fracturarum Ossium Prognosin*, nulla equidem Fracturarum à Chirurgis per se lethalis habetur, sed per accidens duntaxat talis interdum evadit, ex. gr. ratione contusionis ingentis, hincque emergentis Inflammationis ac Sphaceli, earum tamen alia faciliùs ac citiùs, alia difficiliùs ac tardiùs curatur. Nam (1.) faciliùs sanatur recens, cùm si ultra septimum diem Ossis repositio protrahitur, extremitates hujus facili marte callum contrahant, hinc ad coalitionem ineptæ reddantur, aut os corrumpatur; (2.) faciliùs curatur, quæ in Osse minore, v. gr. digiti, quàm in majore, videlicet femoris: (3.) quæ à causâ externâ sola, quàm quæ internam dispositionem conjunctam habet: (4.) quæ sine aliis morbis ac symptomatibus: (5.) quæ in Subjecto juvenili ac puerili: (6.) quæ in corpore puro & sano, quàm in cachectico: (7.) quæ membrum tale occupat, in quo restauratio ac deligatio commodè fieri valeat, ita ut v. gr. Fractura humeri, brachii, tibiæ, &c. feliciùs sanentur, quàm femoris, vertebrarum dorsi, &c. Longitudinalis faciliori marte sanatur, quàm transversa seu comminutione facta, illa etiam faciliùs curatur, quæ à juncturâ & articulo remotior existit, ac quæ in membro, quod duplici Osse gaudet, horū autem unum saltem fractum.

Cariei Ossium. *Caries Ossium* difficillimè curatur, imò si ulcera ipsam produxerint, tunc res est periculi plena, nam acres succi incarnationem impediunt, sicut autem cuncta cum Ossis Carie ulcera non adeò facilè consolidantur, hinc inter maligna numerantur; ita majores difficultates pariunt illa, ubi juncturæ atque capita Ossium, quàm ubi media eorum pars corruptione hac laborant, utpote quibus remedia Cariosum separantia non commodè applicare licet. Quæ Luem Veneream comitatur, difficillimè quoque curatur, sed ægros usque ad mortem insequitur, ceu plura novimus exempla. Plures Cariem absque igne nunquam curari posse asserunt.

Tophorum. *Tophorum Prognosin* quod concernit, illi facilè in ulcera ac *Cariem* Ossium transeunt, hinc difficillimi sunt curatu; Arthriticos ac Venerea Lue laborantes usque ad mortem Tophi comitari solent, & vix curabiles existunt, hinc eos tangere non licet.

Diæta. §. 12. Perspecta jam *Prognosi*, restat ut *Diætam* his in affectibus Ossium attingamus, qua neglecta aliquando in iis curandis frustrà laboramus, ceu id experientia quotidiana abundè testatur. Eligatur ergò aër temperatus, imprimis vitetur aër nitrosus, ac frigidus, qui quocunque modo à Fractura, Carie & Tophis arcendus est, hic enim solus ita Ossium poros destruere potest, ut Gangrænæ æquè carnosarum partium ac ossearum laxentur fores. Victus sit tenuis, dulcis ac boni lacteique succi, ut chylus ac sanguis laudabilis generetur, alimenta condiantur macere, N. M. croco, cinamomo, ad-

ditis

ditis herbis aromaticis: vitentur acida, salina, & indurata, nimis muriata, fixa, viscida, ac glutinosa. Potus sit vel calidus Theæ vel Capheæ, vel salviæ, veronicæ, betonicæ, & bene lupulata, quia non facile acescit &c. vel cerevisia defæcata ac dulcis, inter quæ Anglica, Bregensis, & quæ tardiùs acescit, præ aliis palmam meretur Brunsvicensis duplex, nam cùm nautæ lineam sive æquatorem nuperrimè transirent, omnia potulenta, quibus naves instructæ erant, acorem contraxerunt, sola Brunsvvicensi excepta, quæ & saporem & odorem servavit. Vinum generosum, Gallicum ac Hispanicum moderatè sumtum concedi potest, vel si lubet aliud vinum infusione ocul. ♋. vel ⊖c volatili alteratum assumatur.

Motus sit moderatus, quies enim in Fractura Ossium summum existit remedium, qua sola ipsæ curantur Fracturæ. In somno & vigiliis aurea servetur mediocritas, alvus & vesica officii sui sint memores, ne excrementa in corpore cumulentur. Animi pathemata, ut terror, mœror, excandescentia ac tristitia tanquam Patroni Acidorum & Coagulatores Succorum, procul abesse jubeantur, contra animus servetur pacatus spe convalescentiæ erigendus.

Cura Pharmaceutico-Chirurgica secundùm Galenicos in Ossium Fractura.

§. 13. His prælibatis ad ipsam *curam Pharmaceuticam* & *Chirurgicam* transeamus, unde ægri plus levaminis percipiunt. *Galenici* in *Fracturâ Ossium* eò respiciunt, si Ossa sint tenella, ut extensio ab uno, utraque manu facta sufficiat: si verò fuerint dura, non tantùm à duobus viris, sed etiam fasciis, circa articulos trahi, & ut reparentur, extendi docent, quam tamen extensionem primis statim diebus fieri debere suadent, nam tertio, aut quarto, dum adest inflammatio, fieri eam minimè licet, sed novum exspectant: primoque inflammationem removere student revulsione instituta per venæsectionem, aut cucurbitulas. Signa Ossis repositi Ipsis sunt: quando dolor est sublatus, & contrà percipitur ab ipso Patiente quædam quasi voluptas, quando membrum est alteri æquale, & nulla adest asperitas aut fovea, &c. tali in statu membra continent & benè deligant, ut callus regenerari possit: Superponunt autem emplastrum aliquomodo refrigerans & adstringens, quale est ad Fracturas rubeum, quod tamdiu relinquendum non esse dicunt, donec pruritum & dolorem excitet: quod si advertant, tertio die fieri dicunt solutionem: si minus, relinqui posse concedunt ad quintum, sextum aut septimum diem, sed aut tribus Galeni fasciis cum stramineis spleniis, aut ferulis ligneis, aliquantulum cavis vinculis & lana benè munitis. Quoties autem solvitur membrum, toties calida aqua fovent usque ad rubiginem, dein iterum superposito emplastro ad Fracturas, vel Diachalciteos cum bolo & sanguine draconis mixto instituunt ligaturam satis strictam, citra ullum tamen dolorem, nam per nimiam adstrictionem fieri dolorem & partis atrophiam observarunt.

Dum callus incipit fieri, eum augent iis, quæ faciunt ad callum generandum, inter quæ recensent orizam, hordeacea, gelatinas. Membrum sit quietum & satis elatum, ne copiosiùs humores illuc decumbant. Callum plerumque 40. die confectum esse scribunt, nisi obstiterit Inflammatio, dolor, fortis ligatura, squama aliqua ab Osse secreta, quam priùs incisa cute extrahendam esse ajunt.

De crurum Fracturis rectis, seu fissuris, quas Germani vocant Klag-Brüche/ videatur *Felicis Tract. Chirurg.* Coxend. & Humeri Fracturæ doctâ Chirurgi manu adaptari & reponi debent.

In Ossium Carie.

Cariei Ossium curationem quod attinet, partem Ossis corrupti tollunt, integrum verò conservant. Tollunt verò Os dupliciter, vel manu, vel medicamento, quo irritari ajunt Naturam ad putridi Ossis separationem, quamdiu enim illud, quod est corruptum, demptum non fuerit, tamdiu impossibile esse dicunt ulcus sanari & solidam carnem supercrescere. Auferunt autem Os vel scalpro excisorio, cum malleolo ut solent statuarii, vel perforant Osterebro fabrili in tribus aut quatuor partibus scalpro percurrendo cum malleolo à foramine ad foramen: agunt etiam aliquando scalpris rasoriis. Imprimis totum illud corruptum ablatum esse signum esse dicunt, quando cruor succedit: & tum ab opere cessandum esse monent, inspergunt potiùs aristolochiæ rot. radic. cum myrrha pulverisata. Sæpè etiam Os cariosum adurunt, ut quod corruptum est, omni alimento & humiditate privetur: ablata enim sustentatione, naturam ajunt facilius separare separanda: idem facere scribunt medicamenta siccissima & frigidissima; quale est quod fit ex foliis & semine hyoscyami, cum vitriolo usto contusis, item radix ireos, peucedani, aristolochiæ rotundæ, squama æris, ærugo, aqua aluminis magistralis, qua sæpiùs Os madescat, curare ajunt Cariem absque dolore: Euphorbium juxta eos tenet inter cætera principatum: sed ita adhibent, ne aliàs partes vicinas corrumpat, miscent cum pasta ex radice ireos, & ita soli Ossi corrupto applicant, ferro quoque candente Os adurunt; & repetunt ustionem usque dum perficiatur opus. Facta ustione Os ab inflammatione vendicant aqua rosarum cum oleo rosar. vel violar. & albumine ovi, stuppa exceptis & applicatis: deinde mitigato dolore procedunt ad Ossis separationem, denique sarcoticis ulcus curant.

In Tophis.

In *Tophis* curandis *Veteres* applicant emplastrum Diachylon cum gummis, cui addunt galbanum & sagapenum cum ammoniaco, vel inungunt oleo amygd. dulc. cum oleo Scorpionum mixto, quando Tophaceam materiam eximere jubent, consumpta materia, carne locus per sarcotic impleatur.

Paracelsi opinio de curatione Ossium Fractura.

§. 14. *Paracelsus* statuit *Ossi fracto* nihil accidere periculi posse, ac curari sanarique necessariò deberè à Mumia corporis in carne, ligamentis, medullis, &c. existente, cujus in medio situm Os & circumseptum est, à quibus omnibus persanatur. Quandoquidem apertum nil, per quod externis accidentibus pateret accessus. Quapropter aptè ligare, naturæque sua requies data, juxta Ipsum, certissimum in istis medicamentum sunt, & indubia cura.

Si tamen ad rupturas accedant Vulnera, per quæ fragmenta quæpiam apparerent Ossium à fistulis soluta vel disjuncta, per vulneralia medicamenta jam dicta extrahentia suadet, ut extrahantur, & nullo modo per ferramenta vel alia quævis instrumenta fodiendo conatur extrahere: nam secundùm ipsum vera Mumia potest quicquid est naturæ contrarium elicere, tum quæ semifissuræ sunt, natura per se curat. Membrum

brum siquidem, ubi rectè probeque rursus conjunctum suis aptis ad hoc instrumentis fuerit, ac in temperatura & situ conveniente conservatum, per Mumiam propriam citiùs multo curari, quàm herbis omnibus fieri queat, ipsius monumenta docent.

Principio ergo *Fracturas Ossium* ut curet, animadvertit, concavis ut instrumentis membra concludens erigat, utque ab anteriore posterioreque partibus, & quaquaversum liberè possit accedere tangereque. Postmodum vulneralibus ligat medicamentis, & si promptus in eorum usu fuerit, hoc notat, quemlibet viscum nigræ consolidæ, serpentinæ & aristolochiæ rotundæ rupturas optimè curare, mane vesperique superligatum, non usque adeò strictè, singulis vicibus iterum apertis ligaculis recentem & calidum appositum: alia enim medicamenta, quæ per sparadrapp. rotularia, ligacula, vel aliis pannis fiunt, tanquam merè futilia rejicit, & membri magis ad perditionem, quàm sublevationem facientia. Ligationes tertio quovis die tantùm factas, item suffultiones, compressiones nimias, & similes vanas operationes contemnit, quia inde accidentium producuntur centenaria. Verùm etsi vulnera forent, è quibus Ossa prominerent, erigit, ac ad modum Vulneris curat.

Ossium Cariei. *Cariosa Ossa* si *Paracelso* curanda occurrunt, nec lima vel alio instrumento atterit vel frangit, juxta Carnificum tonsorum vulgatum modum, sed tantùm ea mundat, & si usta vel inflammata fuerint, exstinguit: deinceps facilè carnem Ossi superinducit. Remedium ipsius quo Ossa erosa, inflammata &c. restituere solet, est sequens:

℞. *Olei de Camphora per albumen ovi praeparati,*
Olei Caryophyllorum aa. ℥ß.

Mixtis invicem juxta reliqua remedia utitur felicissimè.

Tophorum *Tophorum curationem* in eo consistere ait *Paracelsus*, ne ea quæ fixa sunt in transmutationem deducantur, siquidem omnia transmutata in membris, non autem in mineralibus subsistunt, quantum ad fixa attinet. Duo mineralia unâ esse arguit, aliud dulce, aliud austerum, sic & juxta eum duæ essentiæ se mutuò comitantur, quæ nisi *resolvantur*, omnem curationis spem præcludunt.

Helmontii sententia de cura Ossium. Fracturæ. §. 15. *Helmontius* in *Fractura Ossium* eò respicit, ut Ossa iterum consolidentur, quæ fracto poro osseo quacunque ætate consolidari existimat. Lapidem quoque Ossifragum, spiritu aceti resolutum & internè assumtum dono appropriato ac specifico sanare Fracturas Ossium scribit. Arcanis enim suis in omnibus fidit, in quavis ergo Fractura Ossium radicem symphyti & lapidem osteocollum aliis præfert Chirurgiis, cùm juxta ipsum Archæus iisdem sedatus & ad officium vocatus, ipsemet sanationem istarum Fracturarum quovis artifice meliùs & accuratiùs peragat.

Cariei. *Cariem Ossium* oleo caryophyllorum, succini aliisque acidum-absorbentibus curandam fore promittit.

Tophorum Ad *Tophos* curandos Author commendat suum oleum Strumarum, item pinguedinem leporis maximè vetustam, & sanguinem hircinum exteriùs applicatum.

Willisii modus curandi Ossium Fracturam. §. 16. *VVillisius* noster *Ossa fracta* statim reponit, repositaque firmat, naturæque auxiliatrices manus confert ad eorum conglutinationem perficiendam, genuinam succi alibilis crasin conservando, vel alteratam corrigendo, & si opus fuerit, ejus penu augendo: si pars fracta inflammata fuerit, priùs inflammationem curat, & deinde totus est in curanda Fractura: reposito autem osse partem illinit spiritu vini, cui infusi fuerint flores hyperici, vel cum eodem cui admixta fuerit tertia pars spiritus lumbricorum terrestrium per putrefactionem. Si contusa fuerit pars, inungatur illi mel, cui admixtus sit spiritus vini, illinatur etiam locus fractus ol. Hyper. & Lumbric. terr. pauco oleo destill. terebinth. & pauco ol. ror. marin. acuatis. Applicetur deinceps parti affectæ emplastrum ex resina alba, terebinthina & cera, quibus addatur pulvis radicis barbæ hirci. Interim medicamenta interna præscribit tum ad callum promovendum, tum ad symptomata præcavenda, & inter alia eminere asserit rorem marinum, folia agrimoniæ, consolidam majorem, Geranium, Robert. Sabinam, & lapidem Ossifragum.

Cariem. Si *Caries Ossium* juxta ipsum altiùs non penetraverit, essentiâ caryophyllorum, aut ol. Guajaci illam tollere conatur. Si verò profundiùs serpserit, ferro candente illam corrigit, illudque sæpiùs applicat, ipsiusque ministerio eo usque utitur, donec nulla sanies, nullusque alius corruptus humor exeat. Ablata enim Carie, parti affectæ imponit pulverem ex radicibus aristolochiæ, Iride, myrrha, &c. compositum, remediisque vulneraribus calli generationem adjuvat.

Tophos. VVillisius ad *Tophos Nodosque* curandos nullo peculiari utitur medicamento, in iisque tollendis alios Authores sequitur imitaturque.

Sylviana cura in Ossium Fractura. In Carie. §. 17. *Sylvius* in *Fractura Ossium* à reliquorum methodo observanda, ne unguem latum secedere videtur, sed cum iis consentit.

In *Cariei Ossium* curatione eò respicit, omnesque vires intendit, ut tota pars Carie affecta, utpote mortua, separetur à sana & viva, cum qua nec coalescere, nec diu subsistere potest pars Cariosa, quin eandem itidem inficiat, & ad corruptionem similem paulatim deducat. Difficile autem esse notat ipse, aut igne ferroque ignito, aut medicamentis convenientibus partem Carie infectam separare ab integrâ, postquam per cuniculos in sanam se insinuat Venenum, imprimis Venereum non quiescens, sed eundo vires acquirens. Sicut manifestum est in omni Carie Venerea, cujus causa non sistitur aut infringitur ab Osse ipso, quod corrumpitur, sed indies augetur & acrior fit, unde tandem, ubi ad summum pervenit, Caries Venerea fit incurabilis. Difficultatem autem summam in Carie curanda etiam inde pendere arguit, quod remedia ipsi curandæ convenientissima sæpenumerò satis convenienter applicari, usurparique non possint. Partes namque Ossibus vicinæ, Membranæ, Tendines, nervi, & similes ab actuali cauterio simul læduntur & intolerabiles dolores patiuntur. Augeri autem idem malum existimat, quando sæpiùs applicantur actualia illa cauteria, quæ unâ vice parùm præstare solent, at sæpiùs iteranda sunt, si laudabilem effectum producere debeant. Cætera remedia, quæ Cariei consumendæ aut tollendæ adhibentur, pro invalidis habet, quia non satis penetrare possunt

ad

ad quævis loca, in quæ se insinuavit venenum Venereum in Aciditate acri consistens ac penetrantissimum. Acidi acrimoniam debellant vel falia lixiva tàm fixa, quàm volatilia, vel spiritus volatiles, vel olea, vel aqua. Salia verò lixiva, fixa, quæ acidis sunt inimica, pura & sola si fuerint, in superficie hærebunt, nec aliquid laudabilis magnivè præstabunt, sin aquâ diluantur, simul partem aliquam virium suarum amittent; si cū spiritu volatili conjuncta fuerint, penetrabunt quidem quaquaversum faciliùs, operabuntur autem simul debiliùs. Si cum oleo in saponem mutata fuerint, debiliora sunt facta, nec facilè ad interiora penetrant, quibus si aqua admisceatur, ut diluantur & ulteriùs penetrare possint, reddentur simul magis inertia. Adeò ut inter omnia venenum acido-acre Cuiem producens corrigentia & emendantia remedia, post Cauterium Actuale, nullum præstantius noverit; secundum verò locum assignat salibus volatilibus, utut satis debilibus ad tantum & tam grave malum curandum. Veram etenim rationem curandi reputat, ut Os infectum, quoties tutò licet, totum tollatur, postquam vix unquam sisti potest in ipso Caries, aut pars Ossis corrupta separari à sana. Laudat maximè in quacunq; Ossium Carie salis volatilis usum, quem laudabiliorem fore dicit, si quis salia volatilia plurium generum adornet, atque optima quævis per accuratam & attentam Experientiam seligat. Usurpanda esse quoque monet in Ossium Carie curanda Tutiam, Lithargyrium, Cerussam, imò Guajacum in pulverem trita & inspersa: quæ omnia juvant, quatenus acidum in se concentrant, & ab Ossibus allectum avertunt, ne ulteriùs serpere, ac ipsa corrumpere pergat. Hæc igitur esse blandissima curandæ Cariei remedia asserit, proxima verò esse sive media salia tùm volatilia, tùm fixa, tanquam Cauteria potentialia, potissimum verò esse Cauteriū Actuale audacter statuit, quorū ope nisi curari possit Caries, habet ipsam pro incurabili.

In Tophis. *Excrescentes* in variis partibus sub membrana Ossa investiente, Periostio, *Tuberositates* insignes curare solet per emplastra & unguenta Mercurialia, imprimis universalem curā ope salivationis institutam. Si n Ossa infecerint, & materia pituitosa viscidior illas constituat, vix curatas fore ait, nisi aperto Tumore, atque sublato sensim humore viscido, tum per gummata aromatica, tum caustica potentialia & actualia; perseverando tamdiu in eorundem usu, donec Os mundatum & liberatum ab omni phlegmate observetur, atque tunc pergendo ad consolidationem per remedia Chirurgica vulgò nota.

Cartesianorum opinio de curatione Ossium Fractura. §. 18. *Cartesiani* Ossium Fracturas curari promittunt, solo Chirurgi manu, Ossa fracta in pristinum restituendo situm & figuram. Dein Emplastrum quoddam ad rupturas imponendo, aut cataplasma ex radice symphyti, quando sc. Fractura existit simplex absq; ullo vulnere, contusione & inflammatione, cum pessimis verò hisce conjuncta majorem reposcere apparatum fatentur, & non modò remedia interna sudorifera, & post hæc volatilia ex Tinctura hyperici, ∽tu lumbricorum, Tinct. bezoard. ∽ C.C. volat. propinanda esse, sed per incisionem frustula Ossium separata eximenda, & partium carnearum & membranearum aut præcavendam esse corruptionem per spiritum vini camphoratum, crocatum & aquam calcis vivæ, aut si hæc præcaveri nequeat, per suppurationem eadem à parte sanâ & integra esse separanda; tum portiones Ossium fractæ uniri jubent, eam quæ extra protuberat, manu in situm debitum, ceu dictum, reponendo, à Chirurgo debitè locando, & impositis fasciis aut emplastro glutinatorio imposito penitùs curando.

Ossium Cariei Curam quòd concernit, quando illa non valde accrevit, ne illa ampliùs incrementum capiat, omni studio prospicere mandant, adhibitis absorbentibus & particulas acutas erodentes frangentibus, pulveribus sc. cancrorum, ex cineribus lumbricorum & camphora compositis. In Carie verò profundiori ipsi euphorbium commendant Cariei insper-sum, vel ferro candente ipsa Ossa Carie infecta exuri jubent.

Tophorum remotionem tentant variis medicamentis exsiccantibus, ut aloë, mastiche, sandaracha, alumine usto, sale ♄ni, vel etiam aliquando ad fortiora accedunt, & commendant acida corrosiva, spiritum salis, sulphuris, nitri: vel ungu. Ægyptiac. vel cum melle ∽tus matricalis misceatur & imponatur; cineres quoque fraxini, vel rorismarini magnipendunt impositos.

§. 19. *Nostram* nunc *Fracturam Ossium* curandi methodum referemus. Primò curam pharmaceuticam tradamus. *Nostra ratio curandi Ossium Fracturam.*

Omne quod ex pharmaceutica curatione promittere nobis possum⁹ auxilium, in calli sufficienti generatione, eoq; mediante Ossium disjunctorum consolidatione promovendis situm esse arbitror; utrumq; quidem unanimilitam Veterum quàm Recentiorum consensu solius naturæ circulantis est opus, & medicamenta vix aliud efficiunt, quam quod obstacula, consolidationē impedientia removeant, adeò ut non nisi latè admodùm Catogmatica, vel parotica vocari debeant; Sic ex. gr. de lapide Osteocollæ, quem & ossifragum nonnulli nominant, quas non legimus observationes? quam non ejus in consolidandis ossibus gignendoq; callo vim deprædicant! Lapis enim absorbendo virtutem suam præstat, ac Corallia, ocul. ♋. C. C. ust. acidum consolidationi ac sanguinis fluiditati inimicum potenter absorbendo humores crassos fundendo, tubulos renum stimulando, aut obstructos reserando, diuresin maximè promovere, sicque notabilem seri quantitatem unà cum salibus c M. S. eliminare, quo tunc eò felicius calli generatio, impedimentis sublatis succedere possit. Solent autem lapidem osteocollam in jusculis, Helmontius in aceto, alii in vino, alii in aqua destillata, v. gr. Symphyti, Chærefolii &c. tradere; sequentem formulā vires non contemnendas aliquando in subjecto senili fœminæ nempe Uffel exeruisse recordor.

℞. *Osteocoll. ppt.* ℨij.
♂*ii diaphor.* ℈j. *Croci* gr. vj.
M. Dentur singulo vespere ℈ij. in ▽ Cerasor.

Dantur adhuc alia medicamenta, quæ ab autoribus ad fracturarū consolidationē & novi calli generationē cōmendari solent, ut sunt communiter dicta catagmatica, quibus omnia antacida & acrimoniam corrigentia, diaphoretica, sanguinis duplicem motum conservantia, ac poros cutis aperiendo, noxia consolidationi salia simul eliminantia accenseri possunt, ut sunt decocta & essentiæ lignorum Guajac. fraxin. cent. & radagrimon. aristoloch. sabarici, Jalappæ, fænicula. rub herb. scord. veron. card. ben. cent. min. verben. betonic. bacc. lauri, virg. aur. hyper. flor. sambuc. lap. cancr. ter. Japon. mum. ossi. dracon. C. C. ust. sang. hirci, succinum, liq. C. C. succ. Antim. diaphor. bals. naturalia, myrrh. aloe, Essentia succini &c.

Decocta vulneraria moderatè assumta aliis palmam præripiunt, imprimis si saccharitus non fuerint corrupta; purgantia hic exulare jubeo, verum aptis ali-

mentis, rad. cichor. C. passulis Endiv. jusculis carnium, potu Coffe, decocto raparum exsiccatarum vel brassicæ rubræ, alvum, si opus est, lubricam esse reddendam, vel apto clystere vel suppositorio stimulandam author sum. Purgantia enim, nisi admodum lenia, cum nunquam sine alteratione quadam, imo turbatione sanguinis assumantur, quam hîc, ubi febres traumaticæ aliàs rarò abesse solent, ægrisque quiete nihil melius, nec magis conducibile, sanguinem magis turbando ac febrim augendo præstent opem, unicuique patere mihi persuadeo.

Ratione symptomatum primò *dolor* se affert, cui æquè internis ac externis prospiciendum; internè sæpè cum effectu dedi cinnabarina cum anodynis, Theriaca cælesti, castoreo, laudano opiat. croc. mixta parcè propinentur.

In *Inflammatione* interne dentur absorbentia diaphoreticis mixta, ut ocul. cancr. C.C. ust. pulv. cachect. Ludov. aur. fulm. cinnab. nat. & ex ea parat. pulv. Cephal., M. pulv. bezoar. Essent. Theriac. succin. Crocata prosunt & Camphorata. In subjecto plethorico V. S. instituenda, salia volatilia exhibeantur parcè.

In *terrore in somno*, qui sæpe ægros excruciat, conducent talia, quæ obstructiones reserando, salia acria obtundendo, vel, quod melius, eliminando, & spirituum irritatorum ferociam demulcendo operantur; qualia sunt diaphoretica ac diuretica cum nervinis anodynis & absorbentibus mixta; ut sunt Antim. diaphor. ocul. cancr. Cinnabarina, Camphorata, Croc. laud. opiat. Castor. Theriac. cæl. myrrh. ambræ succinum aq. fl. sambuc. syr. fl. papav. Err.

℞. *Cinnab. nat.* ℈j.
pulv. Anodyn. n. d. ℈ß.
M. detur pro una dosi.

Cura Fracturarum jure meritoque à Græcis [illegible] nuncupatur, scilicet *extensio, coaptatio, deligatio* ac *repositio*: ad quas operationes antequam se accingat Chirurgus expertus ac rationalis, præparet instrumenta, tàm quæ si fortassis manus non sufficerent, ad extensionem, quàm quæ ad deligationem ac repositionem necessaria: dein æger ante omnia super lectum, in quo permanere debet, situ conveniente collocetur, nec in alio loco facilè deligetur. Præsto habeat ministros dexteritate & robore pollentes. Postmodum attendat, an fortean duplex subsit Fractura, ne unâ neglectâ membri figura & actio depravata maneat. Hoc asterisco notandum est, quod in Fractura cum dislocatione, priùs Os suo loco reponendum, quò excidit, tunc *Fractura* obliganda est. Extensio autem non semper necessaria, imò sæpè impertinens, est, si sc. Ossium extremitates extra situm suum haud commotæ fuerint, tum verò saltem eâ opus est, si hæc invicem a se recesserint. Circa extensionis operationem notandum, quod manibus Chirurgi perfici soleat, utpote secundùm ejus circumstantias extensio fit hodie ferè semper à Chirurgi manu, à Veteribus facta fuit habenis vel machinis in hanc finem à Veteribus variis depictis: ex. gr. in Tibia fracta, alter ministrorum tibiam fractam supra Fracturam & circa genu comprehendat, ita ut utrumque pollicem ipsi Tibiæ imponat, alter verò si dextrum crus affectum fuerit, ejus alteri extremitati prope mallêolos manum sinistram supponat, dextram verò tibiæ applicet, contraria ratione procedendo, si pes sinister laborat, adeoque in ipsa extensione pars ita tractetur, ut lineam rectam atque tractum musculorum observet. Operationem hanc sæpè ab unico vidimus Chirurgo institutam, qui duabus manibus restitutionem Ossis optimè molitus est. Extendatur etiam membrum sufficienter aliquantùm longius, ne Ossa, quæ in reducendo se invicem tangunt, eorum prominentiâ frangantur ac repositionem impediant. Repositio fit, si Chirurgus manibus oleo quodam munctis, an sufficiens sit extensio exploret, quod agnoscit, si inter extrema aliqualis fovea, aut in Fracturæ loco nulla ampliùs inæqualitas appareat. Mox membrum hinc inde leniter impellat, semper partem ossis eminentiorem in contrarium agendo, quo prominentiæ Ossium sponte potiùs sua, extensione leviter interdum relaxata, se mutuo excipiant, Chirurgus has saltem dirigat, usque dum omnes prominentiæ ad sinus suos repositæ fuerint, quo facto extensio sensim remittatur. Chirurgus pronunciat autem legitimam repositionem 1. ex figura, comparatione facta nimirum cum artu sano, & v. gr. si pollex pedis cum genu in recta stet linea. 2. Ex superficie ac æqualitate restituta, ac ex doloris majoris cessatione.

Dein ad deligationem se accingat Chirurgus, cujus usus est tam Ossa reposita, quam medicamenta apposita retinere. Medicamenta sint in principio talia, quæ inflammationem arceant, huic Batavi imponunt suum Emplastrum de cumino, idque semper anteà illinunt spiritu vini Camphorato: proderunt ergò spiritus Matricalis Camphoratus, spir. vin. Camph. spir. flor. sambuc. &c. hinc convenit præ aliis Empl. ad rupturam nostrum mille experimentis comprobatum, quod dum imponatur, membrum prius spirit. vini camph. illinend. vel cum linteis duplicat. imponend. imprimis si contusio adfuerit:

℞. *Ceræ citrin.*
Empl. Diapalm. aa. ℥viij.
ungu. Martial. ℥iv.
pulv. rad. altheæ,
farin. fabar. aa. ℥iß.
sem. cumin. ℥iij.
barb. capr.
consol. maj.
fœnigræc.
lap. osteocoll. aa. ℥ß.
camphor. ʒiij.
Terr. Japon. ℥j.
∽ vin. q. s.
M. f. l. a. Emplastr. ad rupturam.

Sunt etiam qui Empl. de cicuta imponunt, aliaque ad rupturam laudant; alii oxycroc. cum Diachalcit. mixt. commendant, quæ tamdiu continuant, donec callum productum esse conjecturantur, quod apparet ex doloris omnimoda cessatione (2.) si circa locum fractum color cutis nativus effloreScat, & si cum vulnere saniei copia imminuatur.

Sequens mihi placet methodus restituendi & curandi Fracturam Tibiæ vel brachii: primò Os reponatur manu Chirurgi in suum locum, quod cum strepitu fiat; dein Tibia imponatur capsulæ ex charta (Pappen) confectæ, & ligamentis largis ex linteo confectis, & fasciæ ita adaptentur, ut constringi ac relaxari, imò aperiri possint, relicta Tibia fracta in sua sede, ut sic quotidie Tibia à Chirurgo conspici queat, num Inflammatio vel Gangræna immineat, an forsan à commotione ægri intempestiva membrum è situo suo fuerit elapsum; cui dein congrua applicari possunt remedia: à pinguibus oleo popul. ungu. ceruss. &c. abstinendum esse monemus. Quod ipsum deligandi modum attinet, ne sit constrictior nimis, alias Inflammatio aderit, splenia membri conditioni adaptata, & deligationis faciendæ longitudinem emetientia, postquam hæc in initio uno vel altero superiùs recensitorum liquorum tepido fuerint imbuta. Hinc ad manus sint fasciæ 3. pariter liquoribus supradictis imprægnandæ, quarum una eaque brevissima circa ipsam Fracturam pervolvatur, postmodum ad membri partem sanam 5. vel 6. circuitibus ascialibus adscendat; quo facto alteram quoque unius capitis & priore duplo longiorem eidem Fracturæ, vel in contrariam plagam pariter bis vel ter circumliget Chirurgus, eâdemque quater vel quinquies descendat, mox iterum per totam ligaturam & sursum ad finem usque prioris redeundo, quod tamen magis demonstrari quàm præscribi potest. His aliquando loco spleniorum imponatur linteum quaduplicatum, cui, si pars deliganda inæqualis fuerit minora quoque splenia apponantur. Ligatio quoque nec nimis laxa sit, alias non retinet, nec arctior justo, præsertim ubi callus protuberat, ac corpus tenerius fuerit, alias dolorem atque inflammationem, imò atrophiam accerses, cum motûs imbecillitate. Oportet ergò, si metus adest Gangrænæ, ægrum sæpiùs invisere, pro deligationis conditione inquirenda.

Circa Fasciarum religationem notetur, quamvis pluribus Chirurgis religio sit, illas ante diem sextum vel septimum solvere, tertio tamen, vel secundo quoque rectissimè, & jubente divino *Hipp. de Fract. Text.* 5. solvantur, vel quia tunc laxari incipiunt, vel ob transspirationem impeditam sæpiùs inflammatio, pruritus, imò Gangræna metuenda veniunt, qualia exem-

exempla præter quotidianam Praxin apud *Hildan. Cent. 2. Observ. 92.* apparent. Nec etiam credas, quod vel fasciæ vel emplastra ad rupturam tantis polleant viribus ad Fracturam consolidandam, ut Tibi imagineris, quod sola efficit quies, hinc semper ad symptomata respiciendum est. Fasciis superimponunt ferulas tot, quot ambiendo toti membro sufficiunt, & aliquando eas emplastro nonnullo glutinoso incrustant, quo sponte quasi adhærescunt, usque dum omnes admotæ tribus vel quatuor subligaculis sufficienter constringunt. Post septimum diem callum generantia non saltem exteriùs plures applicant, sed & interiùs consolidantia propinant. Inspergunt quoque externè Aloën, Myrrham, Labdanum, Tragacanth. &c.

Emplastr. de Labdano impositum egregiè juvat, item ultimò ad corroborandum, & omnes obstructiones tollendas conducunt variæ lotiones & fomentationes. Imò sunt qui, si Callus tardiùs succedat, admovent dropaces. *Hildanus* & alii osteocollum tanquam specificum hoc in casu extollunt, alii succum primulæ veris, rad. & fol. agrimoniæ magnifaciunt. Si vesiculæ cum nigredine partis oboriantur, istæ sunt aperiendæ, & cataplasmata ex scordio, rutâ, absynthio, farin. lupin. add. ⏜ vin. camph. ▽ calc. viv. &c. internè nec sudorifera negligenda, quæ egregiam navant operam. Chirurgi in Belgio sequenti modo curant Fracturam Ossium, ex. gr. brachii, tibiæ, &c. post Ossa restituta imponunt Empl. de cumino, dein plura lintea spiritu vini camphorat. imbuta, dein circumvolvunt vigesies, ultimò colligant. Omnia cum fasciis ex chartâ (Pappen) confectis, sicque relinquunt ad octo dies, antequam iterum aperiunt. Lugduni Batavorum vir quidam ante plures annos Ossium Carie laboravit, decidit in terram & Os tibiæ fregit in totum, Ossa enim non aliter ac vitrum dissiliebant sine ullis extremitatibus & inæqualibus: Ossa istius viri restitui nequibant, quia combinari non poterant, sed oblique locabantur à se invicem, & ex carne prodibant, ad hanc Fracturam curandam Chirurgi Batavi usi sunt tali fasciâ, quâ uti solet *Celeberr. Muys*, in eo intenti erant, ut Gangrænam arceant, in quem finem decoctum herbarum cum spiritu vini Camph. & Theriaca adhibuerunt, cum plumaceolis & linteis duplicatis impositis, Ossa limabant, & sic feliciter restituebant virum.

Callus in Fractura ossium sæpe major, quàm par est, generatur, & membra reddit deformia, & doloris in eorum motu causa existit; Callus verò naturaliter formatur sequenti modo; ossa suis gaudent vasis sanguiferis, perque ea eorum tubulis infundi certum quendam succum, æque ac in aliis corporis nostri tubulis ibi circulantem, (prout D. *Haverus* in osteolog. sua docet.) Hic igitur succus ad fracti ossis extremitates delatus, cùm ulteriùs ob varia obstacula, à Fractura facta per lineam rectam in cursu semel incepto pergere nequeat, ad latera ossis necessariò deflectere cogitur, ubi tunc ejus partes quædam partibus ossis propter superficieculorum convenientiam facili marte adhærent, aliis in auras evanescentibus, sensimque à reliquis, eadem ratione adhærentibus auctæ, callum tandem constituunt, ossa iterum conglutinantem. Quamobrem optimi Chirurgi erit, ut Calli succrescentis statum in omnibus à 3. vel 4. deligationibus diligenter expiscetur, ægro victum moderatum tantùm præscribat, ne nimis excrescat callus, quod si videat, quod nimiùm excreverit, fasciis paulò arctiùs constrictis & emplastro emolliente ac discutiente v. gr. meliloti cum anatica portione Empl. de Ran. cum 4plo Mercurii hoc impediat, aut si fracturæ conditio patiatur, lamina plumbea superligata eum deprimat.

Hoc in affectu sæpè ossa, multo interveniente callo, coalescere nequeunt, aliquando ob tubulorum osseorum totalem obstructionem; ita ut succus nutritius eorum ad aperturas ad novum callum generandum nullus elabatur; nonnunquam ob arteriarum ossis nutritioni destinatarum obstructionem, interdum ob sanguinis nimiam acrimoniam, ita ut ex poris tubulorum ad callum delatus rigidis suis auctisque partibus eum semper rursus abradat, ut in lue venerea observavimus. Sæpè ob victus inopiam, ut in pauperibus; item in senibus ob tubulorum osseorum angustiam & rigiditatem, ut etiamsi adhuc aliquid succi eos transeat, id tamen adeò tenue fit, ut ad calli generationem vix sufficiat. Cuilibet causæ propria sua convenit curatio, quæ ex supra dictis facili Marte quivis eligere potest.

Symptoma Fracturæ ossium superveniens satis molestum est Synoviæ fluxus, vulgò das Glied-Wasser vocatus. Hunc fluxum è vasis lymphaticis disruptis maxima ex parte effluere credo, cui si admisceantur nonnullæ aliæ sanguinis rubicundi particulæ, è tubulis vasisque pariter disruptis effluentes, illa sub ichoris flavescentis vel rubicundi colore profluit; in iis verò fracturis, ubi epiphyses sunt diffractæ & vulnus in ipsâ junctura adest, huic ipsi Synoviæ etiam illa mucilago sive lympha unguinosa ex glandulis partium mucilaginosis, *Havero* dictis, sequastrata commiscetur. Fluxus ergò hic sistendus est, tum quod is aliàs consolidationem maximè retardet, tum quod vascula lymphatica, si in locis disruptis occludantur, lympham alias profluxuram facili Marte aliorsum per ramos laterales derivare mihi persuadeo. Quomodo verò is sistendus, jam alibi dixi.

Pergimus ad *Cariei Ossium* curationem, quæ diversa pro causæ sc. diversitate institui debet; à tumore & imprimis in eo contenta materia acida, acri ac corrosiva Os corrumpitur; sic quoque ab exulceratione produci potest, à cujus acri materia facili marte Os corroditur, quam exulcerationem comitatur utplurimùm excrescentia carnis seu hypersarcosis. A diu denudato Osse relicto & aëri imprudenter exposito, Os corrumpi solet. Juxta harum causarum varietatem cura aliquomodo variari debet, sed vix per medicamenta Ossa à Carie hac liberari possunt, si ad ea pervenire non licuerit: ante omnia ergò eò incumbendum est, ut per incisionem ad partem affectam deveniamus ad Ossa *Ossium Caries.*

Carie infecta denudanda, sed hac cautione, ne majora vasa æquè sanguifera ac membranacea tendinosa discindamus, quod cuilibet in Anatomicis parùm versato facilè innotescet: hinc tantùm cultro incisorio simplici utendum est, ne cunctando pejus reddatur malum, imò ulceratio ipsa cum labiis suis induratis aperienda & abscindenda est, dein vel Os Carie infectum urendum, vel medicamentis imprimis balsamo divino, utendum. Si patiens ferrum ac cultrum abhorreat, imponatur pulvis corrosivus Barbette ulcerationi & hypersarcosi, eschara facta eximatur, usque Os denudatum conspicitur, vel plumaceolis imponatur ☿ sublim. cum ▽ plantag. dein imponatur Cariei balsam. divin. noster.

In casu ergo ubi ab aëre Os cranii vel alius partis corruptum fuerit, applicandum est calidè Elix. vitæ, & hoc ter vel quater repetendum erit, & quidem plumaceola eo imbuta imponatur. Ossium quoque corruptionem, præcipuè superficiem in vulneribus, ulceribus, maximè tuetur pulv. ireos florent. Si verò corruptio fuerit in palato ossis, eluantur partes cariosæ seq. vel simili mixtura,

℞. *Elix. vitæ* ℥iß.
extract. absynth. ʒiiß.
Camph. ʒij.
Muriæ limonum ℥ij.
M. quæ mixtura spongiâ imbuta applicetur.

Omnem quoque Cariem Ossis non tantùm præservat, sed & curat oleum ligni Guajaci, vel per se, vel cum oleo coehleariæ maritatum, addito parum ∽ ⊖ ✱ci seq. modo.

℞. *Elix. vitæ* ℥iß.
∽ ⊖ ✱*ci* ʒij.
ol. lign. Guajaci,
cochlear. aa. ʒß.
camphor. ʒj.
∽ *lumbricor.* ℥iij.
M.

Vel sequens:

℞. *Rad. aristoloch. utriusque*
gentian.
irid. flor. aa. ℥j.
calam. arom.
cinamomi aa. ℥ß.
caryophyll. ʒiij.
Infund. in ▽ *Regin. Hung. per aliquot dies colat. serva.*

Tinctura hac lintea imbuta cariosis ossibus bis vel ter quovis die imponantur. Conducet quoque Tinctura euphorbii, additis granis aliquot Mercurii sublimati. Vel seq.

℞. ∽ *matrical.* ℥iij.
ol. caryophyllor. ʒj.
∽ ♀*ri* ʒiij.
Camphor. ʒij.
M.

Celeberrimus Dominus Muralto feliciter curavit Cariem ossis, frontis & claviculæ sequenti remedio:

℞. *Ol. myrrh.*
caryophyll. aa. ℥j.
Guajaci ℥ß.
M. & plumaceola madefacta pars affecta tegatur, exfoliatio intra paucas hebdomadas facta, & æger curatus est, vide *Decur. Ephem. Ann. 3. Observ. 13.* Prælaudatus Vir hunc affectum optimè ad Pædarthrocacen sive Spinam ventosam refert, de quo affectu exstat *Josephi Pandolphini* libellus, cum Celeb. *Merclini* Annotationibus. Si Tumor adsit imponatur Empl. Diaphor. M. magnet. Sal. cum ol. ♀. maritat. vel Empl. Vig. c. ☿. vel, quod optimum, Empl. de hyosciamo Lud. ℥ij. ☿ dulc. ʒij. malaxetur c. balf. nervin.

In *Carie Ossium* eò semper incumbendum, ut ossa corrupta separentur, & exulceratio curetur, & quidem sequenti modo.

℞. *Pulv. myrrh.*
aloës aa. ʒj.
Elix. vitæ ʒiß.
mell. ros. ℥j.
camph. ʒß.
M.

Thermæ artificiales ex 🜂 & calce viva paratæ hic summopere conveniunt.

Interponenda sunt quoque Medicamenta interna ad acidum acre corrosivum corrigendum, & cùm utplurimùm in Carie Ossium sanguinis massa à scorbuto infecta, & sanguine viscido ac acido referta est, in quem finem conducet purgans, Antimonialia cinnabarinis juncta, decoctum chinæ aliorumque lignorum, cum carne viperarum, item sal. volat. oleos. cum ∽ cochlear. item ♃n. Diaphor. Antihect. Poter. ⊖ volat. viperar. C. C. succini, fuligin. eboris, &c. Omnia enim hæc medicamenta juvant, quatenus constant ex volatilibus salibus, aromaticis, oleosis & resinosis particulis, quæ acidum Os corrumpens temperant, materiam viscidam attenuant, & sic obstructiones reserant, resolvuntque, sic enim succi corroborantur, volatilisantur, & sic reliquos succos restaurant & præservant, imò amicâ iterum harmoniâ confluunt, & sic facilè Os corruptum seu cadaverosum de se pellunt.

Externa remedia omnia eundem effectum præstant. Sunt qui in *Carie* Ossium propediem ad ignem actualem accedunt, uruntque Ossa cariosa, & sic sæpe curantur: sed cùm ægri abhorreant metuantque ignem, & non persuaderi possint, quòd Ossa non sentiant, hinc potiùs præmittenda sunt remedia suprà dicta generosa, his verò nihil proficientibus, nullum est securius & utilius remedium quàm ustio, modo à Chirurgo experto sectio ritè instituatur, & dein os cauterio actuali aduratur: dein applicandus balf. divin. vel possunt ferro ignito infundi varii liquores, ut oleum Terebinth. prope ulcus, ut vapor ad Os penetrare possit, quòd sæpè egregium præstat effectum. Si Lues Venerea vel Scorbutus Cariem comitatur, his curatis morbis, *Caries* facilè sanatur. Si verò fuerit in digito pedis vel manûs melius ferro amputatur, ne sincera pars trahatur.

In curatione *Tophorum* ac *Nodorum*, imprimis à Lue Venereâ obortorum Mercurialia tum internè, tum externè haud negligenda sunt, corpus enim ab impuritatibus viscidis liberari debet, in quem finem ab initio instituatur sequens purgatio, & repetatur singulis septimanis. *Tophos.*

℞. *Gumm. Guajac.* ʒß.
resin. Jalapp. ℈j.
☿ *dulc.* gr. xv.
⊖ *Guajac.* gr. vi
M. f. pilulæ, pondere gr. j.

Assu-

Assumantur 13. & plures pro re nata, & interponatur sequens Essentia, *Antivenerea* nobis dicta.

℞. *Essent. scabios.*
lignor. aa. ʒiß.
♎ *matrical.* ʒiij.
Tinct. ♁*nii* ☿f. ʒij.
M. dentur 30. usque ad 60. guttæ in vehiculo appropriato, vel decocto lignorum, vel in vino Hispanico.

Præter interna applicanda sunt varia gummata resolventia, antequam ulcera inferant, convenit empl. de Labdano, cui pro libitu aliquid ☿ii addatur, vel Empl. de Ranis cum quadruplo Mercurii, vel lamina ♄ni cum ☿io vivo illita: Elix. vitæ, ♎ matrical. cum ol. Guajac. & si urgeant dolores momento addito opii, quod dolores sistit, simulque resolvens, vel illinantur Tincturâ nostra resolvente ex cinam. caryophyll. macere, cum spiritu vin. alcalisat. parat.

Tophi præsertim podagrici tolluntur illinitione olei, ♀, spiritus lumbricorum & impositione Emplastr. de Labdano vel Diasulphuris: vel applicetur seq. vel simile cataplasma:

℞. *Rad. alth.*
allior.
ireos rec. aa. ℥j.
sem. lini ℥iß.
coq. cum vin. add.
farin. fabar. q. s.
camphor. ʒiij.
M.

Pro arcano habetur usneæ querc. & avellan. cum sapone nigro & nitro mixtus calidèque appositus. Sequens non erit contemnendum, mutanda enim sunt remedia.

℞. *Succ. nicotian.* ʒiij.
resin. pini ʒiß.
terebinth. ℥j.
Gumm. ammoniac. ʒij.
ol. chamomill. ℥j.
Elix. vitæ ʒß.
Ceræ ʒij.
M. f. ceratum.

Egregium est sequens in Nodis ac Tophis quibuscunque, & à quacunque causa obortis:

℞. *Rad. Bryoniæ nigr. excavatam imple cum ☿io ♎to, & colloca in humido cellario ad 10. dies, resolutum exime, & radicem in partes divide, & expressum succum collige, quo Nodi ac Tophi inungantur tepidè, deinde succo exarescente locum affectum illine sequenti:*
℞. *Ol. chamomill. still.* ʒij.
ceræ ℥ß.
add. struthiocamel. ʒij.
M.

Sequens Emplastrum ad Tophos & gummata multa comprobatum est experientia.

℞. *Empl. Oppodeltoch Penoti aut Crollii.*
sal. alc. vulg. aut ♁nii aa. p. æq.
Malaxentur simul cum panxillo gummi Guajaci, & ex aluta nodis admoveantur.

FINIS LIBRI SEXTI.

JOH. DOLÆI ENCYCLOPÆDIÆ CHIRURGICÆ RATIONALIS,

LIBER VII.

DE MORBIS MANUUM ET PEDUM IN SPECIE.

CAPUT I.

De Morbis Manuum Specialibus, nempe Fissura, Sironibus & Callo.

§. I.

CORpus nostrum, Machina sensu externo deprehenditur longè artificiosissima, mechanicè constructis organis gaudens, in hoc tamen differt ab aliis automatis, quòd hæc gravitate ponderum vel elatere pinnularum per vectes, rotulas, aliaque moveantur; nostra autem Machina à fluidis præsertim spiritibus animalibus tanquam elatere, movetur, quibus ergò spiritibus & opus habent Artus nostri, Manus scilicet & pedes; sunt enim ejusmodi artus, quibus sine maximo incommodo carere non valemus, cùm plures manibus se nutrire debent, hinc & ipsorum affectus nobis molesti sunt, eapropter eos hoc in Libro pertractaturi sumus, & quidem primò Manuum affectus considerabimus, qui sunt *Fissura*, *Sirones* & *Callus*.

Descriptio Manuum Fissurarum. *Fissuras Manuum* referimus ad solutionem continui. Hæ sunt vel *nativæ*, vel *adventitiæ*. *Describi* possunt, quòd sint scissuræ seu fossulæ parvæ seu rimulæ in manibus à labore validiore, aliisque acribus scindentibus internis vel externis causis accedentibus exortæ, hinc effluente liquore acri exulcerationes quasi leves fiunt.

Sirones vel *Sirenes* vel *Cirones*, aut *Chirones*, sunt vermiculi sc. minutissimi, quasi pediculares in pustulis serosis prurientibus sub cuticula manuum imprimis & pedum subsistentes; Germanis dicuntur Seurn/ item Reitleisen.

Descriptio Sironum. *Describi* possunt Sirones, quod sint pustulæ in volis manuum & plantis pedum vermiculos intùs habentes, à lympha seu ichore crassiore ovulis impraegnato, minutissimis tubulis in cutem desinentibus impacto, & ibidem à calore fermentescente, genitæ.

Callus seu *Callositas* in genere dicitur de omni duritie cutanea, carnea & ossea, qua ordinaria, qua extraordinaria, specialiter verò hic sit dictum de Callo in volis manuum oborto.

Descriptio Calli. Callus verò manuum describi potest, quod sit durities cutanea volarum manuum, à tubulis compressis & coarctatis, vel à labore, vel calore externo, &c. producta.

Pars affecta. §. 2. *Pars affecta* horum affectuum est manus, ceu organon utilissimum, unde & Philosopho Veteri Instrumentum Instrumentorum dicta est. Manus enim ex pluribus constat partibus, hinc & variis subjecta est affectibus: manus suos habet poros ceu certa spatia permeabilia, per quos illa sudat, aut perspirat, imprimis pori hi in manibus notabiles sunt respectu tam eorum positionis, quàm amplitudinis. Etenim si quis modo operam impendet contemplandi, ope microscopii, palmam suæ manûs diligenter, & adhibito sapone ablutæ, advertere poterit, præter majores illas lineas à Chiromantis certis nominibus insignitas, ut & eas, quæ mediæ sunt magnitudinis, & rugæ cutis audientes, innumeras strias exiguas æqualis amplitudinis atque distantiæ, ac ubivis ad semet invicem parallelas. S, eciatim verò striæ hæ deprehenduntur in summitatibus ac primis articulis digitorum ac pollicis, in summa parte volæ manûs, & prope radicem pollicis parùm supra carpum. In quibus locis striæ istæ perquam regulariter contextæ sunt in triangula sphærica, & ellipses, ut in manu ipsa. Super his striis exstant pori, æquis omnes ordinibus ac talis magnitudinis, ut absque microscopio etiam oculo visûs acumine pollenti pateant. Quòd si microscopii cujusdam ope conspiciantur, quivis porus speciem exhibet fonticuli cujusdam, ac sudor inibi stagnans apparet æquè limpidus, ut aqua fontana, dein etiam resurgens quoties abstergitur. Manus quoque omnivarios habet tubulos glandulasque, nempe miliares, item lymphatica, vasa sanguifera, nervea, membranacea, item musculos, ossaque. Sed hic nobis duntaxat sermo erit de partibus manuum mollibus, striæ autem manuum maximè juvant usum & motionem manûs, cutis quoque volæ densior est ac superior manûs pars cutanea.

Diagnosis Manuum Fissurarum. §. 3. Ut igitur expeditiorem medendi methodum indagemus Affectuum manuum, *Signa Diagnostica* facem nobis præferent. *Fissuræ* verò *manuum* oculos nostros incurrunt, neque opus habemus Microscopio ad istas visendas quærendasque, imprimis si præcesserint labores diuturni,

turni, vel lotio manuum aqua lixiviosa aliisque acribus.

Sironum. Longè à Crinonibus Sirones differunt, sunt pustulæ vesiculares, in quibus subsistunt vermiculi minutissimi acari dicti instar pediculorum. Pustulæ sunt serosæ ac prurientes, sub cuticula manuum quandoque & pedum latent. Vermiculi hi microscopiorum ope distinctè satis & accuratè conspici possunt, colore sunt albicante, pedibus exceptis, qui propiùs intuenti nigricare videntur, pedibus sex instructi sunt, binis utrinque mox juxta caput positis, quibus talparum ritu cuniculos sub cuticula agere, & oblongas non rarò quasi sulcos trahere, simulque molestissimum pruritum producere videntur, quod ipsorum dorsum sit squamosum seu squamis coopertum, affirmat Celeberrimus Dominus *Rohault*, *Tract. Phys. Part.* 1. *c.* 21. inquit enim, non ignotus est *acarus* grano arenæ minus animal, quia progressus ejus observabatur, ac tantùm per excogitatum & inventum microscopium jucundo spectaculo deprehendimus acari dorsum squamis coopertum, tripedem esse utroque ex latere, & duabus maculis nigris in capite notatum, quas oculos esse verisimile est, quia ad præsentiam cuspidis aciculæ viam intercipienti ad latus deflectit; quandoque acarus incedit, est preditus cruribus, necesse est ea crura juncturas habere, quo eæ juncturæ motu fruantur, oportet adesse musculos, nervos & tendines, nervos illos fibris donari, quales deprehendimus in majoribus animalibus vel saltem iis æquipollentes: si verò ulteriùs structuram ejus perpendere velimus, ac de ejus corde, sanguine, cerebro, spiritibusque animalibus verba facere, id in altum mare nos conjiceret, terræque visum eriperet, & confiteri cogeret imaginationem nostram imparem esse, comprehendendæ summæ exilitati ultimarum partium animalculum illud constituentium. Optarem tamen mentem eò dirigi, dataque opera hic immoratus sum, vitaturus ingenii eorum tenuitatem, quibus quodcunque offertur, ridiculum videtur, nisi congruat cum crassis illorum ideis, jocoque excipiunt dum apud illos sermo de materia aliqua subtili habetur. Cujus agitatio, & tenuitas viam ubique sibi aperit, locumque ubique concedit. Mirum de cætero est, quantas molestias tam pusillum animal cuti infixum excitare queat, quas stupenda historia pluribus explicat *Monfetus in Theatro Insect. l.* 2. *c.* 24. Nostri verò vermiculi, anatomorum semiatomi communiter in extremis manibus pedibusque, in cubito verò & Tibiis rarissimè deprehenduntur. Dignoscuntur ab aliis pustulis, à pruritu in supra dictis locis excitato, & præsertim punctis nigricantibus, in ipsis conspicuis, quæ nihil aliud sunt, quàm Sironum capita extrorsum protuberantia.

Calli. *Callus manuum* ipso aspectu & tactu innotescit, cutis enim dura est & quasi ossea, non est dolorifica, quamvis novaculâ vel cultro scindatur, & fere tactus sensus in hisce partibus abolitus est.

Ætiologia secundum Galenicos manuum Fissurarum. §. 4 *Ætiologiam* prædictorum affectuum nunc instituturi, aliorum sententiam pro more consueto nostræ præmittemus. Agmen autem ducent Galenici, in *Fissura manuum* causam adscribentes laboribus duris, vel acrium humorum ad manus affluxui, vel siccitati vel frigiditati. Rimas seu fissuras has aliquando profundas esse scribunt, aliquando superficiales, aliquando callosas & duras, aliquando molles & humidas, aliquando latas, aliquando angustas.

Sironum. Sirones oboriri credunt à dulcis pituitæ copiâ, ad manûs cutem delatæ, imprimis plurimo calore accedente, materiam putridam in manibus existentem animante, in *Sironibus* putrescentes culpant humores.

Calli. *Callum manuum* dicunt esse tumorem durum indolentem, ab humore pituitoso & melancholico, mediante pressu, attritu, & intertrigine, labore, &c. productum.

Paracelsi judicium de causa manuum Fissurarum. §. 5. *Paracelsus manuum Scissuras* provenire putat ex sale alopeciæ, h. e. vitriolato, membrorumque locustas propter virtutem expulsivam occupant. Juxta ipsum cùm alopeciæ generatio deviat, in alias quàm proprias locustas, in eis fit ejus etiam productio.

Sironum. Author vidit Sirones in cruribus apparuisse, & in causa cum aliis consentit.

Calli. *Callus* Paracelso est arsenicalis tumor, ex liquore carnis aut sanguinis proveniens, si post fricationes aliquod exsurgat Apostema rubeum atque tumens, *Callum* esse dicit.

Secundùm Helmontium causa manuum Fissurarum. §. 6. Helmontius *manuum Fissurarum* originem adscribit aut latici salsiori cutem volæ manuum discindenti, aut duro labori, frigorique, unde rugæ nimiùm distensæ rumpantur, quod faciliùs contingat, si ob defectum laticis benignioris cutis volæ Manus non satis fuerit irrigata.

Sironum. *Sirones* Author deducit à Larice putrido, ad manus volam delato, & in ejus glandulis miliaribus subsistente, & pustulam cum vermiculis producente.

Calli. *Callum manuum* deducit à laticis glandulas pellemque volæ Manus non irrigantis defectu, hinc omnia sicca & dura fieri contendit.

Willisii sententia de causa manuum Fissurarum. §. 7. Willisius existimat, *Fissuras manuum* induci à particulis salino-acribus Lymphæ in glandulis miliaribus residuis, quæ aculeis suis cutis, cujus poros permeare nequeunt, texturam dissecant ac discindunt, fibrasque illius dividentes & erodentes Fissuras ea parte in qua aggeruntur, excitant.

Sironum. *Sirones* deducit ab aliqualibus humorum particulis in manibus cespitantibus & putrescentibus, quarum principia evecta & unâ coëuntia invicemque conjuncta tales progignunt vermiculos manus infestantes.

Calli. *Callum* derivat ab humore nutritio viscidiore atque glutinosiore, qui ad manus advectus, illarumque fibris inhærens, post dissipatas subtiliores & aquosiores particulas, spissior devenit, & tandem in Callum, eo in loco, ubi congestus fuit, convertitur: ipsius etiam originem attribuit instrumenti cujusdam durioris, & insoliti contrectationi, à quo partis fibræ vel disrumpuntur, vel sibi invicem superimpositæ & propiùs admotæ corpus durum constituunt, sub quo particulæ salinæ per insensibilem transspirationem exhalari assuetæ coacervantur, per coarctatos poros facili exitu illis non suppetente, callique duritiem aggestione sua adaugent, evaporatis aquosis particulis, à quibus diluebantur.

Sylvii opinio de causa manuum Fissurarum & §. 8. *Sylvius Fissurarum Manuum* causam esse dicit humores acido-acres lixiviosas cutem manûs corrodentes, atque Fissuras has producentes.

Sirones

Sironum. *Sirones* seu *Pustulas* cum *vermibus* deducit à liquore sive sero acri & putrido ibidem in vermiculos degenerante.

Calli. *Callum* verò *manuum* vel à succis crassis, vel à labore duro oboriri statuit.

Cartesianorum opinio de causa Manuum Fissurarum. §. 9. *Cartesiani Manuum Fissuras* fieri censent à defectu humoris benigni, particulis suis teretibus fibras manuum irrorantis, sicque tunicam mollem reddentis, ut citra noxam distendi possit, quem defectum interdum causant particulæ rigidiores terrestres in aëre existentes, flante borea exsiccante, vel à calore interno urente, omne humidum consumente, ut in Hectica, quare volæ manûs fibræ humiditate privatæ, & ob siccitatem rigidæ, ad leviorem quamvis tensionem, vel ob laborem vehementiorem facilè dirumpuntur, nonnunquam etiam à particulis angularibus acutis fibrillæ volæ manus discinduntur aut variis in partibus transfodiuntur.

Sironum. *Sironum* causam dicunt esse particulas acutas & oblongas seu salsas, vel cum succo chylosiore ex sanguine per arteriolas, vel cum lympha ovulis impregnata per ramulos lymphaticos ad manuum cutem delatas, ibidemque à calore illo fotui ovulorum & animalculorum ex iis exclusioni maximè accommodato, has pustulas verminosas Sironum nomine insignitas provenire contendunt.

Calli. A succorum quoque defectu & canaliculorum induratione, & quasi quiete *Callum* oboriri contendunt, præsertim à labore duriore diutiùs instituto, unde comprimuntur fibræ & canaliculi, & cum nullus ampliùs affluat succus nutritius vel lymphaticus, necessariò ductus hi una cum rete mirabili, cute nempè, in duritiem insensibilem ac ferè osseam transeunt.

Nostra sententia de causa manuum Fissurarum. §. 10. Nunc & Nos accingimus ad *Causas* horum Affectuum explicandas, principiis Mechanicis, ut ubique, sic & in his insistemus, arduum profectò opus aggredimur, hoc præcipuè tempore, ubi magna vis inest manibus agilibus, ubi sermonis suavitas & verborum copia, quamvis rerum apud plures adsit inopia, ignorantia Practicorum apud vulgum plus valet, quàm recta ratio Medicorum conscientiosorum. Multi hodie plus æstimant irrationalem Medicinam vel Chirurgiam, quàm rationalem operandi methodum, sed nos invidorum calumnias non curamus, salus publica nobis murus est aheneus, rectè faciendo & veritatem docendo nil timemus; experientur Tyrones Medicinæ nostris insistentes principiis plus efficere se posse, quàm aliorum sæpè multa frustrà pollicentium. Nos ergò in *Fissura manuum* causas plures agnoscimus, est enim aliquando quædam siccitas seu species contractionis in tubulis manuum, à quâ sæpe oriuntur ejusmodi rimulæ in manibus. Sic quoque particulæ rigidæ salinæ ad manus delatæ facilè cutis fibrillas minutissimè findere, ac tales sulcos efficere queunt, quales particulæ observantur tempore hyemali in aëre, à quo tum temporis in manibus Fissuræ oboriri solent. Quod etiam observatur à lixivio, hinc lavatrices post lotionem linteaminum ab aqua saponaria sibi tot Fissuras manuum & sæpè exulceratas accersunt. Quò etiam pertinent succi acres, salsi, ad volam manus delati, in Hypochondriacis, Hecticis aliisque scorbuticis Fissuras manuum scindendo producentes. Ad quas Fissuras excitandas striæ suum Symbolum addunt, perquàm enim providè super his striis, ac non in sulcis interjectis pori locati sunt, quô sic eorum structura tantò firmior esset, nec ita facilè depravationi per compressionem obnoxia, per quam ipsam scilicet sulci tantummodo dilatantur aut coarctantur, striis constanter iisdem manentibus, porisque non adeò non alteratis, ac ob eandem rationem pori etiam hi largiores sunt, ut semper tanto melius conserventur cute, quantum maximè compressâ ac condensata per usum ac laborem manûs: atque pori hi manuum sic constructi ac muniti admodum benè conveniunt, ac viam aperiunt evacuationi particularum sanguinis magis noxiarum, ut salinarum acrium copiosè nempe ad eos advectarum ope continui usûs manuum: hinc videmus quod plurimi homines Hypochondriaci, aut fœminæ hystericæ tantùm non continuum ardorem persentiscant in manuum volis, non autem in eorum dorso, quæ partes scilicet non adeò calefieri aut fricari solitæ, minùs aptæ sunt ad recipiendas prædictas particulas noxias, nec proinde isto pororum genere instructæ fuerunt. In Manuum his Fissuris deficit quoque *Succus lubricans*.

Quòd *Sironum causam* attinet, jam ejecta è Physicorum Scholis sententia est de rebus sponte ac sine semine nascentibus, illa è contra opinio invaluit, quod quicquid in hoc orbe sentire, imò quicquid vivere videmus, ex ovo emersit, ipsa quoque insecta, quorum magna pars ad unum illud principium generationis univocæ vix referri posse videbuntur, ex *ovo* originem ducere, demonstratum est jam à *Francisco Rhedi, Malpigio*, aliisque. Contra quam opinionem non ita pridem Jesuita quidam Italus, *Philippus Bonanni*, in Libro Romæ edito insurrexit, & veterum Peripateticorum Sententiam resuscitare tentavit, & ex putredine insecta produci voluit, imprimis limaces ac vermes, sed solidissimis rationibus iterum à prædicto laudato Viro refutatus est. Ovorum ergò doctrina apud eruditos omnes nimis inclaruit, quàm ut operæ pretium judicemus isti stabiliendæ diutiùs immorari: quapropter superest nobis impræsentiarum demonstrare, quomodo ova quædam intemerata ad manuum volas, pedumque plantas deportentur, ibidemque excludantur. Sciendum ergò est ex quotidianâ experientia, muscas aliâque insecta ovis suis epulas nostras æquè ac potus conspurcare, eaque brevissimo temporis spatio, per æstatem nominatim, in carnibus excludi, sed quum nobis etiam mensæ accumbentibus vel paulò ante, muscæ cibariis circumvolitent, vel ea in quæ ova sua eructant, qualis est panis vel potus, ipsis ita properè excludendis non obstetricentur, illa integra ore excipimus; & cùm ob molis suæ teneritudinem dentium attritionem declinent, ea intacta deglutimus; eadem tenuitas à fermenti ventriculi spiculis ipsa tuetur. Quare cum cibis in eo concretis in duodenum descendunt, in quo uti & in reliquo intestinorum canali quodam exclusa in varias lumbricorum species commutantur, minutiora verò aliqualia supersunt, quæ vel ob exiguitatem, vel immaturitatem cum chylo in venas lacteas abripiuntur, circulationisque lege sanguini permiscentur, & in universas corporis partes devehuntur. Habitus autem corporis passim est poris pervia, iis verò quibusdam in locis patentioribus, & in aliis arctioribus: unde fit, ut ova illa,

Sironum.

vel

vel etiam vermiculi exclusi, per priores unâ cum sudore vel halitibus perpetim per eos exeuntibus extrudantur; at cùm pori in volis manuum plantisque pedum subsistentes posterioris sunt ordinis, seu à primis principiis, seu à continuo attritu, perpetuoque aëris ambientis attactu, ova retinent, quæ à vicini sanguinis calore fota, & ab halitibus indesinenter avolantibus irrorata, in illorum gremio excluduntur, vermiculosque *Sirones* dictos efformant, qui aliquoties & in facie apparent; in iis partibus, in quibus pori strictiores sunt. Multùm & hic facit manuum applicatio rebus ejusmodi ovis conspurcatis, quæ dein se insinuant cutis porulis & interstitiolis in hunc finem adaptatis, sicque produci possunt. Sicuti Acari è lacticinio veterascente facilè oriuntur; sic Sirones etiam è corruptæ chylositatis ovis refertæ, alimentaris succi roridæve lymphæ particula generari possunt. Quæ dicta animalcula Sirones dict. producuntur sæpè maxima in copia, hinc vidit Celeb. D. *Daniel Ludovici*, *Eph. Germ. Ann.* 9. & 10. *Observ.* 39. fœminam corpulentam per totum aqualiculum consectariaque ejus miserrimè obsessam, & ad summam impatientiam usque vexatam, quæ fœmina præ pudore domestica saltem, nec incongrua adhibuerat remedia, sed frustrà: unde affinem aliam, in effodiendis istis animalculis exercitatam, dato Sostro dimidio frumenti carioris modio, adhibuit, quæ continuato per paucos, totos tamen æstivosque dies, labore ultra quatuor millia se exemisse, & cùm glomeramen cannabis granum æquans collegissent, in cochleari ferreo cum stridore combussisse jurabat mulier à nugis aliena hodieque vivens. Ista verò sic sibi restituebatur, enchirisin fassa, veneficioque imputans.

Calli. Quod *Calli causam* concernit, sciendum est, quòd in Callo canaliculi sunt indurati, & motu non gaudent peristaltico, seu ad hæc canales sint, seu unâ occlusi in fibras, i. e. filum degeneraverint. Calli ergò ab induratione fiunt, cùm canales membranæ, quæ molles erant, eam duritiem adipiscuntur, qualis in tendinibus, cartilagine & quasi ossibus reperitur. Neque mirari licet, sic indurari tunicas vasorum, quia in cute, imprimis manuum & pedum, non modò frequentes calli fiunt, maximè in iis, qui vehementes labores sustinuerunt, verùm Anatome defunctorum docuit, arteriam aortam, & arterias carotides, aliaque vasa nimium quantum ossis duritiem assumsisse; ita in ipsa senectute cutis à succorum defectu dura fit, & in rugas hinc inde contracta, quod etsi nullum foret, indicio est, membranas omnes cum tempore aut his vel illis de causis indurari, uti cartilagines & ossa, quæ in primis annis adeò erant mollia, ut nondum motibus in stando & incedendo sufficerint, paucis annis soliditatem acquirunt, quæ cùm facta est, non subsistit, sed ultrà pergit: ita quoque membranis contingere & ratio docet & Anatome. Nam ut membra omnia crescunt, atque in majorem molem sensim extenduntur, longioraque & crassiora evadunt, ita etiam duriora redduntur, sensimque per ætatem à fluido & molli principio, unde cœperunt, deflectunt, atque quod senibus evenit ab annis, id hinc inde à morbis accidere solet, ut nimirum canales indurati cartilaginei, callosi aut ossei facti idcircò sint minùs fluxiles, & quod antiquitus credebant, fibræ, i. e. fila sine meatu interno, sunt plane exsucca. In Callo enim deficit *Succus lubricans*, qui membranas, tunicas, cartilagines & vasa omnia oblinit, lævemque & glabram efficit superficiem, quali quoque exteriùs cuticulæ cutisque sulci adimpleantur, hic autem potest deficere, vel crassior ac viscosior reddi, unde facilè callus in manibus aliisque locis oboriri potest. Certum ergò est, Callum fieri vel ab induratione & commutatione, seu compressione ac condensatione, cutis canaliculorum in duritiem cartilagineam, aut huic proximam, vel eâ majorem soliditatem, id quod à crassiore alimento efficitur: ita ut brevi ad senium suum pervenirent membranæ, quæ solent alioquin molles diu remanere, imprimis si succi omnes in istis tubulis quiescant.

§. 11. Quod *Prognosin* attinet, Affectus hi ut *Fissura manuum* nihil mali portendunt, sed tantùm manus dedecorant, & quibusdam artificibus impedimento sunt. Inveteratæ manuum Fissuræ difficulter curantur, sed sæpè homines ad mortem usque comitari solent, imprimis si fuerint nativæ. *Prognosis Manuum Fissurarum.*

Nullum quoque à Sironibus imminet periculum, sed facili negotio exstingui possunt. Sed quum innata partium succorumque dispositio vel difficillimè vel nullo modo immutari queat, vix præcaveri potest nova eorum generatio. Cùm radices egerint altiores, diu sæpe durant cum maximo & tædioso pruritu, & non priùs curantur, quàm usque omnes vermiculi exemti fuerint, ceu constat ex superiùs dicta historia. *Sironum.*

Cùm & *Callus* sit affectus cutaneus, nullum ergò infert periculum, manibus vero defœdationem quandam affert. Calli inveterati sunt difficillimi curatu, & cùm affectus canaliculorum sit, qui rarò semel uniti & constricti iterùm dissolvi ac dilatari possunt, hinc vix curabilis Callus inveteratus existit. *Calli.*

Ut in minimis affectibus *Diatâ* opus est, sic & hæc in his affectibus necessaria est, tutum enim bona *Diæta* remedium est, nec in externis affectibus negligendum, quòd sæpè vel solum de malo præsente triumphat. In his ergo manuum affectibus aër sit temperatus, vitetur frigidus ac nimis calidus; temperatus enim optimus est ad succos nostros fluidiores conservandos, è contra frigidus ac asper succos coagulat inspissatque; hinc videmus, quod cutis à frigore densa, crassa ac minùs pervia reddatur. Accommodatissimi quoque cibi benè nutrientes sint temperati ac humectantes, fugiantur cibi viscidi, acidi, salini ac frigidi, eligantur potiùs alimenta aromatica & sale volatili turgida, quæ virtute incidendi ac corrigendi succos viscidiores prædita sunt, in Sironibus præserventur imprimis alimenta, ne à muscis conspurcentur ovis. Potus sit largior, imprimis in *Callo* manuum, ubi maxima siccitas est & defectus succorum in tubulis, qui ergò sunt irrigandi, caproter potus Theæ vel Caffeæ conveniet. In *Sironibus* potulenta optimè obtegantur, ne muscarum ovulis perturbentur. Quies corpori concedenda, à laboribus enim abstinendum, ne per hos cutis manuum magis densa ac aspera reddatur, imprimis manus haud laventur lixiviosis aliisque venenatis acrioribus. *Cura Diætetica.*

§. 13. Ga-

Curatio Galenicorum in Manuum Fissuris.

§. 13. *Galenici* in *Fissura Manuum* ad causam, à qua producitur, attendendum esse inculcant, si à laboribus, nam accedente quâvis violentia semper recrudescunt, si à lixiviosis saponariis aquis, ea omnia vitare debent, imprimis omnia acria, salsa, aut aspera, saponaria. Inter localia maximè laudant pinguia, & adipe anserino aut caprino curant, aut cum medullâ bovillâ aut cervinâ, ita ut cum sempervivo atque terebinthina unita, illinant, aut gallam omphacinam tritam, terebinthina aut œsypo liquido aut melle excipiunt & imponunt. Alii gallam & mastichen quàm tenuissimè trita œsypo, i. e. lanæ succidæ sordibus in formam cerati redacto excipiunt & utuntur. Nonnulli gallarum unciam unam, cadmiæ unam, cerussæ quadrantem conterunt cum rosaceo & illinunt. Item Musæ pastillum cum sapa aut vino dilutum satis crassum imponunt. Alii Adipem anserinam, vel sevum caprinum melle ac solani succo mixto adhibent, vel lacte illinunt. Alii decoctum malvæ vel altheæ cum semine lini factum, vel cremor. hordei & mucilag. tragacanth. sem. malva aq. ejusdem extract. tepidè lavant. Alii rimas digitorum ac pedum pice liquida obliniunt, cancrum fluviatilem ad carbones urunt, testam abradunt, ex oleo terunt ad mellis spissitudinem fissuris priùs abstersis instillant, & Cornu C. cum sevo caprino mixtum laudant.

In Sironibus.

In Sironibus *Veteres* commendant varia amara, imprimis sequens decoctum, quo manus lavandæ sunt sæpiùs.

℞. *Herb. absynth.*
tanaceti,
cent. min. aa. Mj.
Coq. in aqua communi vel vino.

Vel:

℞. *Ol. absynth.*
anagallid.
cydon. aa. ʒiij.
In his dissolvuntur
myrrha ʒß.
pulv. C. C. ℈j.
M. f. linimentum.

In Callo.

In *Callo Manuum* Balneum ex herbis emollientibus parant & manus imponunt. Pinguibus quoque & oleosis manus callosas lavant.

Paracelsi modus curandi Manuum Fissuras.

§. 14. *Paracelsus* in *Scissuris Manuum* sequens magnifacit.

℞. *Ex quatuor gumm. oppopanac.*
Serapini,
Galbani aa. ℥j.
Colophoniæ ℥ij.
Terebinthinæ lotæ ℥iiij.
M. f. Unguentum.

Liquefac illud super carbones, & sic manibus calidum superponatur per duodecim horas, deinceps laventur aquâ mundâ, rursùsque superponatur eis calefactum, hoc toties repetendum est, donec liquorem ampliùs non emittant, quod plerumque fit in quindecim plus minusve diebus. Quatuor gummi peculiarem admirandamque virtutem abstersivam exsiccativamque habere memorat. Abstinendum verò esse inculcat ab aquis corrosivis, cantharidibus, à purgationibus, unctionibus, fumigiis, & ligno Guajacano.

Sirones.

Sirones Paracelsus expellit per vermes in hominibus ortum & sustentationem exhibentes, siccatos, pulverisatos, nec non hominibus intrinsecus administratos, cum quovis liquore, præsertim in caprino lacte. Externa omnia quæ in ulceribus verminosis prosunt, hic quoque conducere ait.

Callum.

Callum Manuum resina locustarum Abietis curari asserit. In Calli cura postquam in apostema transierit, hac utitur descriptione.

℞. *Olei rosar.* ℥vj.
calcis vivæ extinctæ ℥iij.
caphuræ ʒv.
Fiat Mixtura, quæ superponatur unguenti loco.

Helmontiana Cura in Manuum Fissuris.

§. 15. *Helmontius* in *Fissura Manuum* Medullosa inungenda suadet, unde pellis volæ manûs rigidior emolliatur, & dissoluta reduniatur, eapropter præ aliis medullam cruris vituli in linimen redactum, appropriatum satis reputat esse remedium.

In Sironibus.

Sirones Author dicit haud meliùs curari posse, quàm si animalcula hæc in pustulis existentia interimantur, in quem finem commendat aquam communem cum Mercurio vulgi bullitam, qua sæpiùs laventur manus.

In Callo.

Callum verò *Manuum* curare tentat per balnea & fotus, aliaque calida fotaque unguinia pelli volæ manûs applicata, item varia Emplastra, quæ odoribus suis resolvunt duram manus pellem.

Willisiana curatio Manuum Fissurarum.

§. 16. *Willisius Fissuras Manuum* curat illis inungendo vel balsamum Arcæi, vel Peruvianum, vel linimentum ex sevo hircino, pauca cera & pauco ol. hyperici paratum.

Sironum.

Sirones enecat partibus ipsis infestatis illinendo essentiam aurantiorum, vel pomatum, cui admixtus fuerit Mercurius sublimatus dulcis, vel illas lavando decocto ex herbis absynthii, scordii, centaur. cort. aurant. aut tandem illas mungit aqua sublimata.

Calli.

Callos Manuum Decoctis emollientibus, & emplastro de Mucilagine applicato emollit, eumque dein scalpro aufert.

Sylviana curatio Manuum Fissurarum.

§. 17. *Sylvius* in *Fissuris Manuum* omnia ea commendat, quæ acrimoniam humorum temperant ac corrigunt, in quem finem laudat oleosa plura, oleum ipsum, lac quodvis, & alia acidum absorbentia, ut cretam, saccharum Saturni, tutiam, mastichen, Fissuris manuum inuncta, aliaque cataplasmata sæpiùs dicta.

Sironum.

Sironum cura, juxta ipsum, absolvitur æquè decoctis internis sudoriferis, quàm evacuationibus Mercurialibus, Decocto Guajaci, centaur. min. tanacet. foveri vult, quibus non proficientibus ad Mercurialia transit, nec non Mercurium præcipitatum unguento Diapompholygos admixtum, & pustulis verminosis manuum applicatum commendat.

Calli.

Callum verò *Manuum* variis emollientibus impositis curare satagit, in quem finem oleosa, cataplasmata ex emollientibus parata, item emplastra blandiora laudat.

Cartesianorum curatio Manuum Fissurarum.

§. 18. *Cartesiani* ad curationem *Manuum Fissurarum* pro voto obtinendam, operæ pretium ducunt, ut fibræ rigidiores siccæ emolliantur & humectentur, atque quod talis acidi acuti in succis istis cumulatum est, hebetetur & corrigatur, quo consolidatio partium sejunctarum facilè subsequatur. Particulas igitur acutas acido-salsas reliquis intentionibus adversas domant remediis porosis & volatilibus, spiritu sc.

vini

vini camphorato, ▽ ♆ dulci, vel linimento ex oleo lini & terr. ⊕-li dulc. vel Fibras rigidiores tum emolliunt pinguioribus, axungiis animalium, oleo ovorum, lumbricor. momordica. Mitigatis particulis acutioribus, & fibris emollitis, consolidationem haud difficulter consecuturam esse confidunt, aut ulceribus profundioribus adhuc manus occupantibus oleum myrrhæ, vel balsamum de Capaiva, vel alium appropriatum imponunt, & cavitatis fissurarum manfis oppletionem, sicque ipsam consolidationem, vel unguento Diapompholygos, vel emplastro gryseo, stiptico aut Diapalmæ penitùs perficiunt.

Sironum. Ad corrigendas particulas salsas & acutas in *Sironibus*, & necandis vermibus, medicamentis utuntur porosis & alcalibus amaris permixtis, à quibus non duntaxat particulæ salsæ & acutæ pustulas producentes absorbentur, sed etiam vermes necantur, commendant ergo præ aliis spiritum vini aloëticum & myrrhatum, quo pustulæ sunt illinendæ, vel linimentum, quod parant ex colocynthide, aloë, hellebor. alb. Mercurialia quoque hic magnifaciunt, & ex pinguedine & ☿r. dulc. unguentum paratum pustulis istis illinendum, magnifaciunt.

Calli. In *Manuum Callo* varia emollientia commendant balnea, ac fotus, item immersiones in oleum lini; ex spermate Ceti parant ceratum diuque Callo imponunt, vix tamen remedium hic dari approbatissimum, existimant.

Nostra methodus curandi Manuum Fissuras. §. 19. Ea quæ in curandis *Manuum Fissuris* Cartesianis tribuimus, etiam *nostra* facimus, eò enim operam impendimus, ut fibræ manuum rigidiores emolliantur, quod optinere possum per mucilaginosa, tum per porosa, particulas angulres absorbentia, hinc sequens linimentum solenne est, quod paratur ex Sevo Cervino, Tutiâ, Camphora, Sale Saturni, Oleo ovorum. Novimus aliud parare ex Talco & magisterio Marchasitæ, quod egregium est. Sevum hircinum familiarissimum remedium est contra Fissuras manuum, imprimis à frigore contractas. Nostræ Lavatrices in Fissuris manuum ab aqua saponaria productis, uti solent cerevisia calida, in qua vel butyrum, vel sevum hircinum fuerit solutum, quâ lavare solent manus Fissuris defædatas. Ex amygdalis, Benzoinis, Camphoratis, aliisque parare solemus massam instar saponis, quâ manus laventur, item non contemnendum est unguentum de sevo hircino Mynf. vel Empl. de carne bubula M.

Sironum. Quod curationem *Sironum* attinet, quæ nostro judicio curantur vermiculorũ vel evulsione, vel enecatione, loci affecti ablutione ac inunctione, sæpè hoc in casu sufficit spiritus matricalis, cujus solius usu vermiculi facilè enecantur, & simul pustulæ pruriginosæ sanantur. Vel abluantur sequenti vel simili decocto:

℞. *Decoct. quercûs* ℥vj.
pulv. aloes ʒij.
aluminis,
myrrh. aa. ʒj.
Succ. absynth. expr. ℥ß.
M.

Aqua Theriacalis, cum farina lupinorum, instar epithematis applicata convenit, omnia amara, ut fel animalium, succus flor. persic. acaciar. lapath. nuc. jugland. tanaceti, absynthiaca, aloëtica, myrrhata: Item Mercurialia, laudamus imprimis cum Helmontio aquam communem cum Mercurio vulgi bullitam. Omnia ea usurpari possunt, quæ in Phtiriasi conducunt, eodem enim ferè modo hic affectus curari potest. Aliquando nec Amara nec Mercurialia vermes pellere & enecare solent, sed potiùs contra communem methodum piperis & mellis majorem enecandi vim habuisse, in Praxi nostra observavimus; pipere enim muscæ aliaque insecta enecantur, quidni etiam vermes. Sit ergò formula:

℞. ▽ *hyperic.* ℥vj.
mell. commun. ℥ß.
pulv. piperis ʒj.
M. d. pro eluendis Sironibus.

Vel:

℞. *Summ. absynth.*
Tanaceti aa. Mß.
myrrha ʒj.
croci opt. ʒß.

Coq. in s. q. vini Gallic. ut colatura fiat ad ℥x. cum spongiâ Sironibus applicanda. Si quis Mercurialia amet, sequens proderit:

℞. *Axung. porci* ℥j.
Argent. vivi ℈j.
▽ *fort.* ʒß.
M. f. linimentum flavum.

Sequentia verò priùs usurpanda sunt, antequam ad Mercurialia accedamus:

℞. *Summ. absynth.* Mß.
myrrh.
aloës aa. ʒj.
♀ *alb.* ℈ß.
🜍 *viv.* ℈ij.
M. & detur usui; coq. in s. q. vin. Gallic. ad ℥xij. quibus add.
∾ ⊖ ✳ci ʒj.
camphor. ʒij.
M.

Vel:

℞. ∾ *matrical.* ℥j.
extr. absynth.
gentian.
angel. aa. ℥ß.
ol. lign. sanct. ʒj.
myrrh.
aloës aa. ʒij.
camph. ʒj.
∾ ⊖ ✳ci ʒiß.
M. ad eluendos Sirones.

Et cùm utplurimùm hisce in hominibus Sironibus vexatis adsint sanguis & succi tenaces ac viscidi acidi, inde ad ova excludenda apti, prout quotidie videmus in aceto aliisque vinis acescentibus & tenacibus factis ejusmodi vermiculos, quod etiam observatur circa carnem, caseum, &c. itidem facili marte ex lympha acida viscida quasi ad putredinem tendente, cum ovulis tamen prægnata, ad cutem delatâ, pediculos generari posse haud dubitamus. Quare & interna remedia in Sironibus suademus ad viscidos acidosque succos corrigendos, & sanguinis massam emendandam, in quem finem proderit decoctum lignorum ex Sassafras, Guajac. rad. gentian. angel. bacc. lauri, herb. centaur. cochl. sale ♀, Infus. vel in vino Gallic. vel cerevis. vel in sero lactis coctum, ad ℥xxx. addit. oxymel squillit. ℥j. bibat æger pro libitu. Interponat etiam seq. essent. à ʒß. ad ʒj. in vino Hispanico, vel aqua mulsâ assumendam.

 ℞. Elix.

℞. *Elix. vitæ* ʒij.
extr. absynth. ℥j.
℞ *corallorum* ʒj.
ol. Sassafras gutt. vij.
Aurantior. gutt. v.
M. D. usui.

Ad Mercurialia quoque interdum accedendum, & vesperi pro re nata seq. assumendæ sunt pilulæ:

℞. *Resin. Guajac.* ℈ß.
Gumm. ammon. gr. vj.
☿ *dulc.* gr. v.
ol. Guajac. q. s. f.
Pilulæ.

Omnia hîc conveniunt, quæ vulgò dicuntur putredini resistentia, ut sunt omnia myrrhata, Antimoniata, aloëtica, volatilia quæcunque, spiritus matricalis internus, sal volatile oleosum, spir. volat. cum ol. Tanaceti, vel cort. aurant. vel myrrhatum, quo egregium præstabis effectum. Essent. cent. min. absynth. cort. aurant. flor. persic. Nec non aliquando cum ☿ dulci, pulvere Jalappæ, sale absynthii instituatur purgatio, & ovula ista ex primis viis eliminanda.

Optimè cura succedit, si statim, quando se exhibent Sirones, effodiantur, sic fœmina ista cujus mentionem fecimus superiùs, tali modo à quatuor mille Sironibus liberata fuit, immunisque ab iis semper vixit.

In *Callo* manuum eò respiciendum est, ut tubuli iterum amplientur, ac flexiles reddantur, ut succum nutritium ac liquorem lubricantem majori copia recipere ac continere queant, in quem finem præter interna absorbentia, volatilia succos attenuantia, & sic pressionem succorum adjuvantia, & per consequens canaliculos ampliantia, ut sunt spir. C C. volat. ⊖ volat. oleos. spir. cephal. &c. conducent, & externa varia Topica emollientia ac resolventia cataplasmata ex aromaticis, fl. chamomill. sem. fœnigræc. cum lacte coct. & sæpiùs applicat. vel callus cum 🜅 vini, camphorat. crocat. vel 🜅 matricali fricetur, vel iis imbuta lintea imponantur, vel gumm. ammoniac. in 🜅 vin. solut. & iterum inspissat. applicetur Callo. Balnea ac fotus seu immersiones manuum non negligenda sunt ex emollientibus parata. Spermati ceti fuso & liquefacto linteum intrudatur & applicetur callo manuum, sic quoque laudatur succus Sempervivi vel Tabaci Callis impositus, hinc emolliuntur Calli, ut postmodum abscindi possint. Sed diutiùs his immorari non operæ pretium duximus, quia rarissimè Medici vel Chirurgi in his consuluntur ab ægris. *Callum.*

CAPUT II.

De Digitorum Coalitu, Digito Sexto, & Paronychia.

§. I.

EXtremis etiam Articulis insidiæ in tantum struuntur, nobiliorum ut partium infelicitatem non superent, maximè tamen adæquent. Non dicam jam de cunctis Articulorum Adfectibus. Sunto nobis *Digitorum* tormina, quis enim non cum terrore aspiciat *Coalitum Digitorum*, vel non admiretur ac stupeat *Digitum sextum*, quis *Paronychiæ* truculenta ac periculosissima symptomata diu perferre potest? Ut ipsi hi affectus & in Scriptis Medicorum, & in foro Practico minùs obvii, ejus sub tyrannide vel mœsti, vel gemebundi, tremebundi ac in *Paronychiâ* furibundi aliquando eheu! apparent.

Digitorum Coalitus. *Coalitus Digitorum* dicitur & ipsorum Coalescentia, Græcis σύμφυσις, est enim nihil aliud quam unio & compages duorum digitorum in utero matris facta.

Digitus Sextus. *Sextus Digitus* etiam fit in claustris Matris, quando scilicet infans in lucem prodeat sex Digitis instructus, vel in una vel utraque manu. Meminit etiam Sacer Codex 2. *Sam.* 21. *vers.* 20. Viri excelsi, qui *Sex* in manibus pedibusque Digitos habebat. Totidem instructam Neostadii ad Orlam Archi Diaconi filiam vidit D. *Joh. Petrus Pinkelius*, *testant. Eph. Germ. Ann.* 9. & 10. *Obs.* 8. Sex sæpe, septem verò Digitos in utraque manu vidi semel Limburgi ad Lhanam.

Paronychia dicitur à Græco παρὰ & ὄνυξ, i. e. *prope unguem*, quia hic Affectus in summitate alicujus Digiti, lateribusque unguis reperitur, & est Abscessus seu fissura cutis circa radicem unguium. Nonnullis imprimis Latinis *Reduvia* dicitur, alii reduvium, item redubiam appellant: alii verò Reduviam alium dicunt affectum, pterygium vocantes. Panaritium etiam vocatur ab aliis. *Paracelsus libr. de Apostem. cap.* 17. *pag.* 439. affectum hunc etiam Passam nuncupat, hoc est, distentum, à pateo vel pando, quia extremitates digitorum distendit. *Os fractum* à quibusdam nominatur, quia si non rectè curatur, affectus os corrumpit & perdit. Unguis juncturam Hispani Panarizo, Itali Panaricio hunc affectum dicunt. Gallis verò dicitur Panaris, le ver en doigt, Onglée, i. e. Unguiratio. Belgis der Nydnagel/ seu unguis invidiosus; nobis Germanis audit der Wurm/ à dolore mortificativo vermis ad instar rodente. Aliis vocatur das Nittel/ quasi mediale, meditullium enim digiti infestat. Pariter ob genuini nominis ignorantiam, partim ob vulgi creduli imaginationes simpliciter das Ungenannte/ das böse Ding cognominatur.

Discerni tamen merentur, quòd affectus ille sit levis, qui externam solummodò cutim affligit, ex. gr. Reduviæ, inde *Plutarchus libr. de inutil. pudor.* risu prosequitur hepate laborantem, quòd à Medico remedia ad Reduvium peteret; unde etiam Proverbium enatum, Reduviam curare, i. e. rem levem: de hoc tamen impræsentiarum animus non est agere. Propriè verò dicta *Paronychia* periculi dolorisque plena, interiores Digitorum partes corrodens *Panaritium Arabum* salutatur, & hunc affectum hoc loco enodandum sumsimus.

Describi potest hic affectus, quod sit tumor in extremitatibus Digitorum dolorificus, cum periculosissimis non rarò symptomatibus, à stagnatione succorum acrium, circa periostium, corum- *Descriptio Paronychiæ.*

eorundemque è tubulis suis effluxu productus. Extuberantia equidem in initio tantùm levis est extremis in partibus Digitorum, neglecto autem morbo tota manus, imò brachium ipsum intumescere consuevit. Sunt qui hunc affectum modò per abscessum, seu apostema, modò per inflammationem, modò per ulcus definiunt, cùm nonnunquam vel inflammatio, vel abscessus intercurrat, & ulcus sæpè producatur. Sed nostro judicio nihil interest per quod definias, modò causam & curationem benè noveris.

Differentia Paronychia. *Differentias* quòd attinet; Paronychia alia est superficialis, alia profunda, illa cum exiguo dolore extremas tantummodo partes, hæc verò nervos, periostium, fibras tendinosas, & ipsa ossa immanissimis excruciat doloribus. Paronychia à pterigio differre dicitur, quod illa plerumque abscessus sit circa unguium radices coiens, hoc verò carnis salutatur incrementum, partem tantùm operiens, ex Paronychia aliaque causâ proveniens. Ratione Subjecti alia extremam solùm cutem affligit, ut Reduviæ, alia verò interiores partes, ut duræ matris processum, periostium scilicet & os ipsum clandestino modo afficit: alia insuper in manuum, in pedum digitis reperitur, juxta *Theophr. Paracelsum de Myster. Verm. c. IX.* alia anterioris, medii alia, in tertio alia reclinat digito, veram, ac genuinam propè unguem, spuriam verò juxta reliquas partes invenire licebit, alia in latere unguis, alia in dorso digiti, alia in ventre ejusdem existit.

Pars affecta. §. 2. Concinnè *Cornelius Celsus l. 4. de re Medica cap. 1. pag. 53.* inquit, faciliùs omnium morbi curationesque in notitiam venient, si priùs eorum sedes ostendero, quibus Subjecti accuratæ notitiæ necessitatem clarè admodum posteritati reliquit. Sunt ergò Digiti, de quibus hîc agimus, qui constant plurimis canaliculis nerveis, tendinosis, membranosis seu periostio, venosis, arteriosis, lymphaticis, osseis, &c. hinc iisdem externis morbis obnoxii sunt, quàm aliæ partes externæ.

Subjectum verò Principale Paronychiæ dici potest Periostium, (aliquando & ipsum os:) Periostium cum membrana sit tenuissima, & nervea, facilè patet quàm exquisitissimè sentiat. Minùs principale seu adæquatum, ut cum Scholis loquar, sunt digiti manuum & pedum, eorumque maximè extrema cum annexis partibus, quæ in consensum trahuntur, ut sunt cuticula, cutis, carnosa progenies, venæ, arteriæ, glandulæ & tubuli ad vitam & nutritionem facti, imprimis nervi ad sensum destinati, imò ipsa ossa non sunt à læsione libera, quia non raro corrosionem & cariem ob hanc ipsam causam patiuntur. Experientiâ constat pollicem præsertim huic malo subjici, seu quod major sit, seu quod præ reliquis injuriis externis & laboribus sit expositus, præcipuè cùm ipse singulorum reliquorum quasi minister & adjutor existat.

Diagnosis digitorum coalitus. §. 3. Nunc paucis Digitorum Affectuum *Diagnosin* perspiciamus. *Coalitus digitorum*, quando scilicet fœtus in lucem prodit, digitos alterutrius vel utriusque manûs mutuò conjunctos & unitos habens, ita ut unicam partem constituere videantur, sufficienter dignoscitur, & oculis nostris percipitur. Sic infantis alicujus, cæteræ sanissimi, digitus dextræ manûs annularis & minimus, itemque pollex & index ope ligamenti coaluerunt, hoc modo, ut pollex minor justo indicem annexum, sicut arcum funis incurvat, ad se traheret, accretâ in medio eorum carnis parte, velut novi pollicis rudimento: in sinistrâ quoque manu pari ratione uniebantur digitus minimus & huic proximus, interjectâ ad superiorem articulationem etiam carunculâ exiguâ: ceu testantur *Decur. Eph. Germ. Ann. 6, Obs. 58.*

Digitus sextus, cùm fœtus in lucem prodiit, in sensus nostros incurrit, hinc non necessarium ducimus longiorem de hoc affectu proponere *Diagnosin.* *Digiti sexti.*

Signa sequentia & imminentem & præsentem Paronychiam produnt. Imminentem enim indicat dolor circa radices Unguium exiguus, levis & adhuc tolerabilis: præsentem verò indicant dolor exquisitissimus, seu cruciatus incredibiles, tumoris æquè ac ruboris præsentia, totus enim digitus maximè tumidus est, ut quater crassitiem ordinariam superet; pullatio adest vehemens, quæ accidentia ob consensum nervorum per totum sæpe brachium extenduntur, accedunt vigiliæ, deliria, quæ dependent ab inflammatione periostii. Appetitus est prostratus, lipothymiæ, inquietudines percipiuntur à Chirurgis, si dolor non cessat, & remedia inconcinna applicantur, sæpe Gangræna ac Sphacelus aliaque graviora accedunt symptomata. *Paronychia.*

§. 4. *Causam* horum affectuum, & quidem primò *Digiti Coalitûs*, ipsi *Galenici* statuunt, digitos vel in Utero Matris protinus, vel propter communem exulcerationem cohærere, & inde deducunt causam à vi plasticâ. A quâ causâ quoque derivant *Ætiologia secundùm Galenicos digiti coalitus.*

Sextum digitum in Utero ob errorem vis plasticæ productum: adnasci enim dicunt digitos, quandoque propè magnos digitos, quandoque juxta parvos, rarò autem circa alios digitos visos esse statuunt. Qui verò ita agnoscantur, partim per totum carnosi sunt, partim etiam ossa in se habent, quandoque etiam ungues qui ossa habent, partim ab articulo exortum habent, in commissurâ ad articulum cum altero digito communicantes: partim ab internodio enati sunt: qui igitur ab internodio sive spatio inter articulos enati sunt, peritùs immobiles sunt, reliqui quandoque moventur. Causam immediatam seu proximam Panaritii, dicunt esse ῥεῦμα seu affluxum humorū factum jam & consistentem, mediatæ proximioris causæ titulum sibi vindicat influxum faciens & irruens humor calidus, biliosus & acris, seu sanguis non quidem floridus, sed humoribus tenuibus, venenatis ac malignis inquinatus, vel pituita concreta putrescens & corrosiva, vel tenuissimus biliosus sanguis. Alii ex ipsorum classe à sanguine adusto & atrabilario deducunt causam hujus affectus. Causam quoq; ejus aliquando esse dicunt ab ossis ipsius fractura, quâ ossis frustulum partibus nervosis & sensibilibus infigitur. Peccat etiam juxta ipsos sanguis quoad essendi modum, tum quantitate, si plus ad partem hanc affluit quàm à Deastrâ Naturâ ipsi fuit adsignatum, si extravasetur, quantillum etiam illud sit, & hinc ob prohibitam reassumptionem stagnet & corrumpatur. Hinc apertione factâ, macula una vel altera rubicundior sæpè occurrit, ceu causa continens omnis mali. Consideranda volunt hoc in affectu, membrum mandans, recipiens, vias & modum *Digiti sexti & Paronychia.*

dum partem mittentem. Ipsi totam pro subjecto causæ agnoscunt massam sanguineam, concurrunt etiam viscera coctioni & sanguificationi, Hepar imprimis aliaque, dum certa quædam ob impedimenta munia naturalia ritè atque decenter obire non valentia: inde sanguis bile, acribusque impregnatur humoribus, quæ infausto auspicio parti affectæ affiguntur. Recipiens pars sunt digiti manuum & pedum totius extrema, & adeò justo debiliores & remotiores, hinc eo locorum vitiosam sibique valdè inimicam materiam ablegare consuevit ridicula Natura. Viæ ipsis sunt venæ & arteriæ hic desinentes.

Paracelsi opinio de causa digiti coalitus. §. 5. Theophrastus Paracelsus *Coalitum digitorum* contingere ait ab inæqualitate Spermatis, & quod Natura in liquore vitæ non sit planè perfecta, utplurimùm autem, quòd sperma, ex quo exitus hic Uteri debet, aut defectu aut excessu peccet, unde in superfluum transeat additamentum, quod digitos in Utero matris cohærere faciat, in quo Naturæ totum hoc vitium putat attribuendum.

Digiti sexti. *Sextum* verò digitum fieri itidem putat ab inæqualitate seminis, quod tamen solummodo excessu peccat, unde in superfluum transeat additamentum, quod *sextum* efformet *digitum*, & itidem hoc vitium aberranti ascribit Naturæ.

Panaritii. Author noster de *Panaritio* differens, in corporibus nostris duplicem putrefactionis ac corruptionis constituit speciem, unam in humoribus naturalibus, in mineralibus alteram, tandemque concludit, affectum hunc pro verà matre habere humores minerales, quia eo ipso addit rationem, quod in radicibus solum ad ungues locum habet, ibi enim est radix salis nitri; vel in eo loco, per quem transmigrat. Cùm in unguium radicibus dolor, ustio, tumor & inflammatio tanquam ignis sævirent & corrosio vermium instar panaritium esse dixeris. Sic quoque Crollius, & quamplures alii cum Paracelso ridiculè admodum sacrâ vulgi simplicitate persuasi, vermem semper in medio pustulæ latentem nigello capite præditum adstruunt. Plures eorum hypothesibus innixi etiamnum idem propugnando microscopii fide innixi mira sibi imaginantur.

Helmontii sententia de causa Digitorum Coalitus. Digiti Sexti & Panaritii. §. 6. *Helmontius* causa *Coalitus digitorum*, ut & *sexti digiti* ex vitiosa conformatione esse credit, aut ex spermate in Uterum ad fœtum formandum nimio effuso.

Panaritium non esse affluxum cruoris Author existimat, vel defluxum è capite aut Jecinore. eò missum per ambages viarum intellectui impossibiles: Sed esse laticem acidum tyrannidem suam prope ungues in digito exercens. Inquit enim Helmontius: ac licet incautos sensus decipiat, videanturque sentire defluxum supernè, sensuum tamen sunt fallacia indicia, prout dolente dente in totum capitis latus depluere videtur augmentum causæ dolenti. Non secus atque ad dolorem Panaritii, glans sub axilla apparet. Topico enim remedio odontalgia abit, vel erudicatio cessat, & glans evanescit, ubi digitus dolore levatur.

Willisii Ætiologia Digitorum coalitus. §. 7. *VVillisius* arbitratur, *Digitos* in Utero materno *coalescere*, quando scilicet fœtûs manuum altera ab aliquà parte ipsi superimpositâ, comprimitur, digitique sibi invicem propiùs adjunguntur, & mutuâ istâ, quam inter se patiuntur, constrictione, mollem cuticulæ ac cutis solvunt texturam: idem contingere quoque autumat, cum talis accidit in dictis partibus continui solutio ab humore acri & corrodente in illis reside: papillæ enim carneæ tegumentis suis tunc exutæ, & à liquore nutritio perpetim adveniente distensæ, ac elongatæ, versùs oppositum digitum tendunt, ejusque interstitiis implantatæ & adnascentes, atque à subcrescentibus cute & cuticulâ contectæ digitos mutuâ connexione colligant.

Digiti Sexti. *Sextum Digitum* formari censet à materià seminali, conceptionis tempore copiosiùs aggestà eo in loco in quo digiti staturninari debent, & à succo spirituosiore in semine contento, & plasticâ vi donato in digitum viciniori, cujus compositioni tota ista materia distincta erat, consimilem, efformatâ: minor tamen legitimo digito contingit superfluus iste, quia supervacanea tantum illa materiæ seminalis portiuncula illi efformando impenditur. Credit etiam istud evenire ob perceptum à prægnante muliere primis conceptionis temporibus *Sextum Digitum*, talis enim character spiritibus animalibus matris impressus, & in sensorium commune ipsius delatus, ab iisdem in fœtûs sensorium commune devehitur, ejusque spiritibus animalibus communicatur, qui tali imagine imbuti similem digitum in fœtu excitant.

Paronychia. *Paronychia*, juxta VVillisii placitum, oboritur ex humore seroso summè acri & corrodente, aquæ forti simili, nitrosis ac ardentibus particulis referto, in periostium vicinasque partes nerveas exstillante, & circumposita vasa sanguifera exedente atque aperiente. Sanguis enim è vasis suis delapsus, & in parte, in quam excidit stagnans, morâ corrumpitur & putrescit, ac in pus convertitur, tumoremque *Paronychia* nomine producit.

Sylvii opinio de causa digiti coalitus & sexti. Paronychia. §. 8. Sylvius *Digitorum Coalitum* ac *Sextum Digitum* esse vitia à primo ortu & connata, vel à matris forti imaginatione, vel terrore, vel alio modo à superfluo semine producta, statuit.

Author noster succi Pancreatici defensor, illum succum salsum-acrem ceu inquinantem massam sanguineam, ac per consequens talem tumorem *Paronychia* nomine insignitum inducentem accusat.

Cartesianorum judicium de causa Digitorum coalitus. Digiti sexti. §. 9. *Cartesiani Digitorum Coalitum*, vel digitorum accretioni in Utero, vel extra eum Ulceribus malè curatis, succo nutritio glutinoso existenti contingentiaccensent, unde Digiti unà concrescunt.

Digitum Sextum itidem in Utero matris contingere ajunt, vel à matris forti imaginatione, vel terrore, materiam seminalem non ritè mediantibus spiritibus animalicus dispensante.

Panaritii. *Panaritium*, secundùm Cartesianorum sententiam, producitur ex succorum quorumvis particulis acidis pungentibus, scindentibusque in periostium vicinasque digitorum partes nerveas & membranaceas, imò osseas effusis, ibidemque vasa omnia tendinosa ac nervea exedente

dentibus atque corrodentibus, sicque Ulcus Paronychiæ vel Panaritii nomine insignitum producentibus.

Nostra causa Digitorum coalitus.

§. 10. Adeò, nostro judicio, miseranda est hominis conditio, ut & ante exitum ab utero materno sexcentis calamitatibus obnoxius sit, innumerisque affligatur affectibus, priusquam communi potiatur aura; ii autem affectus vel illi communicantur à materno, quo sustentatur sanguine, matre scilicet morbo quodam detentâ, vel à præpostero quodam animi corporisque parentibus doloris potius quàm gaudii à primò ortu creantes, vel ob mancas quasdam partes aut superfluas, vel ob easdem malè efformatas ac alienum situm obtinentes; & quum digiti quamplurimis usibus sint necessarii, rectaque eorum dispositio sit maximè requisita, valde dolenda est eorum sors, qui in lucem eduntur, cum iis vel malè efformatis aut pravè dispositis: tales sunt ii, quorum *Digiti unâ coalescunt* mutuisque vinculis sunt invicem conjuncti. Fœtus autem in Utero adhuc hospitantis genuinus situs vel ex matris casu, saltu, ictu, vel ejusdem vehementiori animi pathemate, imaginatione scilicet perversâ invertitur, illiusque manuum alterutra, vel utraque hoc pacto graviori cuidam corporis parti supponitur, & ab illa premitur. Digiti ergo sibi invicem superimpositi, se invicem confricant, mollemque adhuc cutem tenerosque musculos hâc ratione dilacerant. Fibræ itaque discissæ continuo nutrimenti appulsu excrescunt & exsurgunt, quædamque ex iis in oppositam partem, seu in adversum digitum deflectuntur, & in eundem inseruntur, ubi cum propriis digiti fibris intricatæ, iisque accretionis ope arctius colligatæ, validiorem efficiunt digitorum Coalitum, principii cujus nulla deinceps animadvertuntur vestigia, cute loco ferruginato superextensa. *Coalitum Digitorum* ex matris anserum vescendorum appetitu frustrato enatum (horum enim ferè pedes connexio hæc digitorum æmulabatur,) esse, *Ephemerides Decur. Ann. 6.* testantur.

Digiti Sexti.

Quantum vis imaginationis valeat in prægnantibus, & sic sæpè fœtum à matre aliquando signari, exstat historiam in *Ephem. Germ. Ann. 6. & 7. Obs.* 118 ubi viri cujusdam uxor prægnans quinto mense accepit dono cancros egregiâ magnitudine, illos admirantis & manu contrectantis digitum minimum unus chela comprimit, ita ut manui adhæreret: Illa perterrita quidem cancrum tandem manu excussit, nil ampliùs de illo sollicita. Quid fit? justo tempore filium parit, qui in utraque manu digitum minimum habebat duplicem, unum debito loco positum, alterum ab illius articulo infimo dependentem, in sinistra quidem manu magis adhærentem, in dextra verò planè pendulum. In pede autem dextro digitus minimus uterque articulo suo inserti, sed carne & cute ad supremum apicem usque sibi adhærebant, ut ferè chelyn cancrinam formarent. Sic etia[illegible]stica in manu dextra geminum forma[illegible]m in filiolo Limburgensi, uterque enim o[illegible]s partes & articulos, ipsum etiam unguiculum habuit, quod & testantur *Ephem. Decur. Ann. 6. Obs.* 88. ut ergò optimè intelligatur, quomodo hæc contingant, paulum dilucidius ea explicaturi sumus. Jam plures clarissimi Anatomici non solùm fœtum ex ovo formari probarunt, sed modum, quo partes omnes in eo fabrefiunt, demonstrarunt. Superflue verò quandoque in fœtu progignuntur partes, quæ non solum inter inutiles referuntur, sed etiam in deformium & incommodarum censu reponuntur; spiritus seminales fibras, quarum contextus embryonem facit, & ex quibus universæ corporis partes constitui debent, subingressi, eas penetrant, transcurrunt & extendunt: Si enim iidem vel robustiores fuerint, vel copiosiores ad articulum digiti cujusdam, cujus textura laxior molliorque reperiatur, delati fuerint, virtute qua pollent fibras quasdam, ex iis quas occupant, & in quibus abundantiores inhabitant, sublevant, & ab aliarum fasciculo separant: quum verò fibræ primariam, qua donatæ sunt in prima formatione, dispositionem non exuant, earumque numerus compositus sit, tum ex iis, ex quibus constitui debent vasa sanguinea, & lymphatica: inde fit ut ex ipsarum connexione alter exsurgat digitus illi similis, cujus est appendix; quo tamen minor esse videtur, quoniam potior fibrarum pars spirituum seminalium impetui obstitit, minimaque ab ipsis abrepta fuit. Istud etiam evenire potest, ceu dictum, si gravida mulier fortuitò ac cum terrore, vel commiseratione hominem sextum digitum habentem intueatur; tunc enim in retina Sexti digiti forma depictâ; spiritus animales illius occasione certo modo moventur, ut ad Uterum delati, & ad ovum attingentes spiritus seminales, quibus cum conjunguntur, pari motu agant, eosque in eam impellant partem, in qua efformari debet digitus illi similis, cujus ipsi imaginem susceperunt; quod eò faciliùs accidit, quo partes eximiæ adhuc sunt mollitiei, cunctis impressionibus excipiendis sunt dispositæ.

Paronychiæ.

Immediata seu proxima causa *Paronychiæ*, me judice, est obstructio inflammatoria tubulorum digitorum à succis salso-acribus facta, qui succi acriores facti effluunt, sicque periostium distendunt, lacerant, talemque dolorem vehementissimum cum reliquis symptomatibus producunt, scatent enim succi totius corporis in ejusmodi ægro particulis salinis acribus corrosivis, insigni igitur acrimoniâ massa hæc maritata, ad digitum quendam delata, facili negotio ruptionem tubulorum, ac sic productionem ejusmodi tumoris efficere potens est. Subsistens hîc extra sphæram suam materia magnâ activitate ac fermentatione ferociam suam exercet, & in acerrimam malignam seu quasi venenatam non rarò degenerat. Remotè suum symbolum addere possunt corpora cacochymica, quæ facillimè Paronychiâ corripiuntur.

Aër frigidus & nimis calidus affectui huic fores aperire possunt, & imprimis ab inæqualitate aëris subitaneâ, ut quando ex aere frigido membra rigida statim foco calido admoventur, vel viceversâ, cum motu & labore calentia extrema aquæ frigidæ immerguntur, ortum malum sæpiùs observavimus. Cibus quoque qualitate peccans, acris, salsus, acidus ac viscidus hoc malum producere potest, par ratio est potus, si vina acida, etiam spiritus vini aliaque potulenta fortiora sanguini phlogosin inducentia & partes sulphureas & acres inferentia, peregrina

copio-

copiosiùs hauriantur, ut & aquæ frigidæ nimia ingurgitatio, quâ ſucci noſtri facilè coagulantur. Vigiliæ mediocritatis limites excedentes ſuppetias ferunt, excreta & retenta, ſudor imprimis prohibitus &c. ſuum addunt Symbolum.

Ita etiam contuſiones, diſtorſiones, violentæ tenſiones, feſtucæ digito intruſæ, puncturæ &c. infelicem hunc fœtum non rarò excludunt. *Simon Pauli l. cit.* Obſervationem ſequentem domeſticam communicavit: Obſervare, *inquit*, mihi viſus, vel rarenter vel nunquam Paronychiam ab internis cauſis obſidere digitos, niſi malorum morum morbi, ut ſunt malignæ & petechiales febres diuturnæ tertiæ, non ut par erat, per criſin deſinentes, itemque variolæ & morbilli præceſſerint: maximè ubi error vel ab ægro vel adſtantibus in iis committitur.

Jam, dum hæc ſcribo, puero 6. annorum Medicinam facio, cujus digitus ſpinâ ventoſâ laborat, panaritio non multùm abſimili, niſi quòd caro magis ſpongioſa exiſtat. Spina enim ventoſa plerumque infantes afficit, præſertim circa articulos, cum tumore, livore, & Ulcere aliquando partium mollium ac carnoſarum, quæ non duntaxat ab acido fixo & lenteſcente lymphâ exeduntur, ſed etiam ipſum os ſubjectum, quod focus hujus mali plerumque eſſe videtur, carioſum & nigrum reddit, hinc non malè ein Beinfreſſer dicitur; Apoſtema quoque oſſis eſt, ſeu lentus oſſis & adjacentium partium Sphacelus, ab acido fixo & maligno fermento intra oſſeam ſubſtantiam, aliquando ipſis in Uteri cunabulis matris primitùs congeſto, productus. Sicuti enim fermentum varioloſum intra tubulos partium carnoſarum à lacte, quibus infans nutritur, & ex quo etiam formatur, in ipſo Utero colligitur, & poſtmodum occaſione novi & inſoliti ætheris cum aere, ventis, vino aliiſque advecti in actum erumpit; ita hoc fermentum in oſſium uno vel altero tubulo ab eodem lacte corrupto generatur, & morâ, alimentis, noviſque allabentibus ſuccis acrius & deterius redditur, donec focum ſuum perfodiat, os cæteraſque partes exedat, lympham inficiat, & malignum hunc producat tumorem. In aere quoque latet aliquid, quod fermentum latens in apricum deducat: ſic anno decrepito 1688. *Paronychiam* obſervavimus *Epidemicam*, plures enim infeſtavit, & plus quam centum hâc in civitate notavimus panaritio affectos.

Prognoſis Digitorum Coalitus & Digiti Sexti. §. 11. De *Prognoſi* nunc aliquid addamus, ante omnia aſteriſco hîc notandum eſt, in *Coalitu Digitorum*, ut & *Digito Sexto* curam eſſe dolorificam, & poſt ſectionem ſæpè Symptomata Vulneribus ſolennia obvenire ſolent, ut ſunt hæmorrhagia, tumor, inflammatio, aliquando à Medicamentis incautè applicatis ipſa Gangræna ac Sphacelus accidere poteſt.

Si adnatus Digitus fuerit parvus, & ſine oſſibus quaſi pediculo appendens, curatio facilior eſt, quàm ſi ſua oſſicula habeat.

Paronychia. Prognoſin *Paronychiæ* quod concernit, liceat ille affectus in principio levi cum dolore partem affectam occupet, adeò ut ſæpè ſiſque deque habeatur, nihil minùs tam altiùs paulò ſi irrepſerit, triſtiſſimum eventum ſortitus eſt, quoniam nervoſas invadit partes, Gangræna & Sphacelus ſæpiùs præſto eſt, hinc facili marte accedente ægrotantium ſupina negligentia, quoſdam mortem ſibi acceleraſſe Practicorum obſervationes teſtantur, & *Mercurialis* Autor eſt, ſe vidiſſe interdum aliquos de vita periclitatos, imò ſæpe ex dolore mortuus eſt æger, obſervante Barbette & Blankardo. Nuper vidimus Chirurgum Caſtrenſem noſtrum Paronychia periculosè laborantem, cum Gangræna, febri & deliquiis animi inſtantibus, qui tamen adhibitis congruis remediis optimè convaluit. Vulnera lethalia Digitorum & notavit Celeberrimus *Bartholinus Hiſtor. Anat. c. 4. Obſerv. 89.* Dum verò malum adhuc quaſi in cunis eſt, & erudita accedit manus, faciles in promittendo eſſe poſſumus. Quò materia ſtagnans ab oſſe & perioſtio remotior eſt, eò faciliorem ſpondet curam, & viceverſa, & quo magis conſpicuus eſt tumor, eò melior, *teſte Hipp. 5. aph. 65.* Extremam occupans partem perículoſior eſt quàm 2. vel 3. digitorum partem. Si ſucci ſunt dulces ac mites in corpore ægrorum, affectus facilè terminatur, ſin verò corroſivi ac acerrimi exiſtunt, oſſis articuli extremi, imò totius digiti corruptio, & pro re nata vitæ periculum metuendum. Quo enim corroſivior & malignior ſeu acrior ſuccus, eo etiam ſymptomata graviora ſunt.

Modus eventûs unicus eſſe ſolet, ad ſalutem terminatur, ſi ſucci corrigantur ac fluidiores reddantur, ut affluere ac refluere poſſint, *Diſcuſſione* quoque ad extra reſoluta in halitus, & exſpirantibus particulis acrioribus; vel ad intra ſi recipiatur iterùm in vaſa aliiſque modis diſflectur, quæ terminatio optima eſt, & ex eo pateſcit, ſi membrum ſe ipſo fiat levius, calor, dolor & pulſatio ceſſent. Vel ſuppuratione, maturatâ materiâ, ut dicunt, adeoque per inciſionem puriſque extractionem. Ad ſiniſtrum verò eventum & mortem quandoque finitur corruptione partis & totali abſciſſione tubulorum perioſtii, &c. Unde non tantùm actio partis perit, ſed & accedentibus, febre, deliriis ac convulſionibus ipſa mors ſequitur. Malum denique eſt, ſi induretur, & caro fiat ſpongioſa vel nigra, ſæpe ultra menſem cura durat.

Diæta. §. 12. Cùm plerique, qui de *Digitorum affectibus*, imprimis de *Panaritii* curatione quicquam æternitati conſecrârunt, diætandi rationem commendent, quos inter Chirurgorum non poſtremus *Jacobus Ryff*: vel hinc hæc in externis digitorum morbis, & *noſtro judicio*, non contemnenda eſt. Nos ergò æquè in coalitu digitorum, imprimis verò in Paronychiâ violenta aerem quemcumvis, præſertim verò frigidum arcendum eſſe jubemus, cibus quoque ſit euchymus & boniſucci, vitentur, ceu dictum, alimenta acida, ſalia, ac acria quævis. Potus eſto moderatus, cereviſia benè cocta & fermentata, hinc laudem meretur Cereviſia Naumburgenſis, ac Brunſvicenſis, hîc in vicinia Grebenſteinenſis; acidorum etiam, imprimis vini acidi, uſus immoderatus cane & angue pejus fugiendus eſt, concedi poteſt vini Gallici vel Hiſpanici moderat[illegible] nunquam verò intermittendus eſt potu[illegible] Theæ vel Coffeæ, vel alius herbæ vulne[illegible]

Somnum largiorem in hiſce Digitorum morbis concedimus, Vigilias verò nimias improbamus, his enim ſuccus nerveus vel ſpiritus animales tantùm acriores redduntur, qui ita facti Paronychiæ magnum damnum inferre poſſunt.

Motus

Motus & quies mediocritatis non transcendant limites, præstat tamen quiete blandâ malo inducias procurare, quàm motu intempestivo id irritare, licet ipse dolor præsertim in Paronychia sat atrox hanc sæpissime excutiat.

Alvi lubricitas semper proficua, hinc proderit vel enema, vel crem. ♀. vel per se vel cum oleo amygdalar. mixt. vel passul. vel pruna laxativa &c. Venus medullisorba, variorumque affectuum mater feracissima, præsertim illicita & cum scortis instituta, maximoperè vitanda.

Animi affectus temperandi sunt, & ubi vel levissima commotio percipitur, confestim ejusmodi ignis, ut cum *Quercetano* loquar, aquâ continentiæ à ratione sublimata & alembicata, exstinguendus est. Vitentur ergo ira, mœror, curæ, & plura alia vehementiora animi pathemata, animus è contrà sit placatus.

Curatio Pharmaceutico-Chirurgica secundum Galenicos in Digitorum Coalitu. §. 13. Hisce præmissis ipsam *curationem Pharmaceutico-Chirurgicam* aggredimur, quam *Galenici* in Coalitu Digitorum instituunt sequenti modo. primò digitos cohærentes scalpello diducunt, dein separatim utrumque non pingui emplastro circumdant, ita per se uterque sanescit. Si verò sit Ulcus in digito, postcaque malè inducta cicatrix curvum eum reddit, primùm malagma tentant. Dein si id nihil prodest, vident, nervine id vitium an cutis sit. Si nervi est, non attingunt, & tanquam incurabile relinquunt; si cutis, totam cicatricem excidunt, quæ vero callosa efficit, ut extendi digitum non patiatur tum rectum, sicad novam cicatricem perducunt.

In Digito Sexto. Sextum vero digitum non aliter curandum esse ajunt quàm superfluum ferro abscindere, vel si nihil obest, relinquere. Carnosorum verò digitorum facilem esse amputationem, scalpello enim abscindunt: eorum verò qui ab articulo exortum habent, difficiliorem esse aggressionem dicunt: at eorum qui ab internodio enati sunt, carnem primùm in circulum ad os usque resecant, ipsum verò os excisorio Scalpro dissecant, aut serra amputant, dein in curatione radunt ipsa, & cicatrice obducunt, quemadmodum in Vulneribus ossium.

In Paronychia. *Galenici* etiam in *Paronychia* suam medendi methodum propinant, qui juxta ipsos gaudet tribus indicationibus, curatoria, præservatoria & denique vitali. Hisce igitur indicationibus manus auxiliatrices suppeditant ex tribus usitatis fontibus, Chirurgico, Pharmaceutico, ac Diætetico. Ex fonte Chirurgico depromunt venæsectionem, addentes hanc rationem, quod V. S. balsamum vitæ à furibunda bilis effervescentia accensum refrigeret, insimulque febrilis caloris focum destruat. Astrologi veteres suadent, ut ea hora sanguis mittatur, qua Horoscopus signo gaudet idoneo, Dominusque adscendentis, & ☾ in IV. & VIII. domo ♄ conspiciuntur, neque ullum cum Domino VIII. ceu mortis domus aspectum habent. Commendant aliquando ceu vicarias cucurb[illegible] Frictiones quoque, Sinapismos & ve[illegible] instituunt.

Ex Pharmaceutico fonte depromunt purgantia modo Electuaria, modo Apozemata: ex rad. acetos. cichor. fumar. fl. borrag. bugloss. tamarind. uv. pass. fol. Senn. Alex. Rhabarb. prun. damascen. parat. & in sero lactis coct. add. Syr. de cichor. c. Rhabarb. ℥j. Vomitoria quoque ad biliosorum humorum Saburram ἄνω viam affectantem, feliciori successu ex corporibus eliminandam, viribus adhuc robustis, concedunt, in quem finem commendant Elect. Dasari F. Dein alterantia his subjungunt, quæ in genere humorum calorem & fervorem, ceu causam morbificam corrigere, & visceribus fomitem subministrantibus succurrere apta nata sunt. Si hepar in segregatione officium suum non ritè faciat, aperientia, si Uterus in culpa simul sit in sexu fœmineo hysterica, & sic porrò alia quoque opponunt.

Inter Topica externa *Galenici* respiciunt tum humorem influentem, qui divertendus est, tum eum, qui jam influxit, hinc pro temporis diversitate Topica variant, & commendant ab initio *Repellentia* tum acida, tum aquea, & terrea frigida, sive adstringant simul, sive refrigerent, hinc suadent submersionem digiti Paronychia affecti in aquam frigidam, vel acetum, vel applicant succum solani, portulacæ, & sæpè cum oleo rosarum miscent, ex compositis laudant ungu. refrigerans *Galeni*, ungu. de lythargyrio, Empl. album Camph. & imprimis ex succis herbarum refrigerantium, solan. hyosciam. parat.

Defensiva etiam partibus vicinis, seu manui ipsi applicanda esse jubent, commendantque varia Emplastra Defensiva, præsertim sequens:

℞. *Acet. Saturnisat.* ℥ij.
album. ov. N. ij.
mucilag. sem. psyll. cum aq. solan. extract. ℥ß.
Camphor. gr. vj.
M. f. l. a. Emplastrum.

Vel imponunt *Epithema de Marmor. cœrul. Schenck.* ℥iij.
Ol. Camph. gr. vj.
M.

Post hæc ad Digerentia & Paregorica accedunt, quæ sunt tenuium partium, exsiccant & fovent calorem nativum partis, vel per se adhibita, vel cum leniter repellentibus prout usus postulat accuratè permixta. Imprimis omni seculorum memoria à Dioscoride, Galeno aliisque laudatissima ad hunc affectum fuit herba, ob hoc ipsum adepta nomen Paronychiæ, sed quasi invideretur tantum remedium, dissensus tot Auctorum, quæ & qualis ea sit, dubium reddidit. Ut enim alios plures taceamus Auctorum hypotheses, à *Matthiolo* Celeberrimo Botanico pro eâ exhibetur Adianthum & Paronychia altera, à *Dodonæo* Paronychia alsine folia, & altera minor crenata rutaceo, à *Lonicero, Mss, Gesnero*, Lunaria Italica, ab hoc etiam Lunaria arthritica, cui contra *Matthiolum* utrique potiùs folia peplii attribuit. *Glandorpius* & *Simon Paul.* interim alsine folium *Dodonæi* & *Lobbelii* ab experientia commendant. Quam verò litem dirimendam relinquimus Botanicis. Veteres ad Paronychias incipientes, priusquam suppurentur, sive in manuum sive pedum digitis fuerint, lanam ex aqua frigidâ imbutam imponunt, aut per linteolum ex aqua expressum assiduè refrigerant. Thus quoque & gallam cum melle trita simul aut seorsim imponentes, folia myrti trita inspergentes, aut ceratum m, rtcum impo-

nentes, aut sordes aurium assiduè illinentes Paronychiam sanant. At si fuerint inflammatæ, panem aqua madefactum cum rosaceo adhibent; vel olivæ folia tenera imponunt, Cadmiam tritam inspergunt, carnem verò undiquaque ab ungue separant, linimentis convulsivis è linteo interpositis, & probè adhibita Medicamenta alligant. Spodium quoque simili modo applicant. Ad Paronychias exulceratas alio modo incedunt & opponunt seq.

℞. *Æruginis.*
Spumæ argenti aa. ℥ß.
Sarcocollæ ℈j.

Terunt & largè inspergunt, aut farinam ervi adhibent. Carnem quoque separantes, linteum ex vino expressum, itemque spongiam vino imbutam apponunt, ac verò depascendo jam proserpentes sistunt, auripigmento usto trito ubertim insperso, & linteo cum vino madefacto superimposito. Alii Sandaracham & auripigmentum, æquis portionibus simul trita adhibent, & si cicatricem inducturi sunt, Tereb. liquidam applicant. Quòd si suppuratæ fuerint Paronychiæ, primùm ipsas perforantes humorem exprimunt, & deinde lenticulam cum melle imponunt, aut rosas virides, aut siccas aquâ madefactas tritas adhibent. Sunt qui statim ab initio ad incisionem mali transeunt quâ facta, mundificantibus & detergentibus benignioribus utuntur, quod si sordities major conjuncta sit, cum ung. degestivo misceut Ægyptiac. Apostol. Alum. ust. &c. Prospiciunt etiam Cariei ossium.

Secundum Paracelsum curatio Digitorum Coalitus & Digiti Sexti, Panaritii.

§. 14. *Paracelsus Bombast ab Hohenheim* dictus in curando Coalitu Digitorum, aliam non novit curationem, quàm instrumento eum separare, & dein curare ut Vulnus. Sic quoque *Digitum Sextum tollere* non valet quàm per Sectionem ferro seu Scalpello institutam.

Panaritii verò triplicem esse curam scribit, per Characteres unam, quam tamen trisomnistis Superstitionalibus, ac aliis ejus farinæ Magistris relictam vult, cujus fortean ductu Exorcista quidam chartæ, cui sequens inscriptum: ✠ ut ✠ credis ✠ ita ✠ Tibi ✠ eveniat ✠ trium dierum spatio firmiter digitum involvebat, infausto tamen successu vanitatis suæ pœnas dando. *Marcellus* de *Med. l. c.* 18. non dissimili instructus Philosophiâ sequentia fabulatur de *Paronychia*: *Parietem continges, & rursum digitum ducens dices ter pu, pu, pu, nunquam ego te videam per parietem repere.* Secundam curam per naturalia fieri asserit, sicut sunt sperniolum & anodyna, cùm ex corio sacculus digito constructus aptusque sperniolo ter vel quater madefactus induitur. Etiam externis putrefactis curam peragi posse contendit, ut porcorum stercore cum aceto decocto superpositoque. Author noster lumbricos vivos imponere jubet.

Helmontiana cura in Digitorum coalitu, Digito Sexto & Panaritio.

§. 15. *Helmontius* in Curatione *Coalitus Digitorum*, & *Sexti Digiti*, cum Paracelso convenit & scalpello coalita separanda, vel scalpello superflua membra abscindenda esse vult. In *Panaritio* Talpæ cruorem pellemque recentem digito circumductam una nocte illud mortificari promittit. Idem præstare scribit sanguinem vespertilionis. Vel juxta ipsum lumbricus terrestris vivus imponatur, donec moriatur. Allium quoque cum fæce calculosâ Matularum contusum & mistum applicat.

Willisii modus curandi digitorum coalitum.

§. 16. *Willisius Digitos Coalescentes* maturè ferro separat, & deinceps vulnera illis illata balsamo Sulphuris aut Peruviano conglutinat, curatque.

Digitum Sextum.

Digitum Sextum vel filo sericeo, vel filamento radicis Thymelææ in radice ligat, & ejus casum exspectat.

Paronychiam.

Digito *Paronychiâ* afflicto opitulatur liquore lumbricorum in clibano facto, spiritu lumbricorum, balsamo Sulphuris, linimento ex sordibus aurium cum saccharo ♄ni admixt. & pauc. ☍ avellan. express. facto. Jubet etiam digitum sterquilinio intrudi, vel linteum sterquilinio humectatum calidè digito applicari.

Sylvii curatio Coalitus Digitorum & Digiti sexti. Paronychia.

§. 17. Sylvius æquè in *Coalitu Digitorum* quàm in Sexto Digito ferrum commendat, & dein exinde facta vulnera ad ipsius mentem traumaticis curanda esse præcipit.

In *Paronychiâ* commendat salia volatilia quæcunque, internè sumpta æque ac externè applicata. Omnia enim, quæ acre acidum absorbent ac emendant, egregia esse scribit.

Cartesianorum modus curandi Digitorum Coalitum.

§. 18. *Cartesiani Digitorum Coalitum* ut ritè curent, ad ipsas respiciunt causas, Digitorum accretionem separando cutello, & prohibendo, ne denuò accrescant, qua in operatione eodem modo ac Nos, procedere solent.

Digitum Sextum.

Digitum Sextum anabrochismo vel ferro cum reliquis Authoribus tollunt, dein curant instar alius Vulneris.

Paronychiam.

In *Paronychiâ* præter sudorifera ex ♁nio diaphoretico, oculis ♋, myrrhâ, Tinctura ♁nii, bezoard. etiam ⊖ volatilia oleosa exhibent: item digitum affectum usque ad os secundùm longitudinem cultro secant, & dein sequenti lavàmento eluunt digitum apertum & vulneratum:

℞. 🜍 vin. Camph. ℥ij.
Theriac. veter. ʒij.
mell. chelidon. ℥j.
M.

Imponunt quoque Cataplasma emolliens cum Emplastro quodam defensivo.

Alii cornu illinunt digitum ☍ ♀ris, vel imponunt ☍ calido, vel immittunt ad imitationem *Riverii* in aurem felis. Alii digito vermes vel lumbricos vivos applicant. Nonnulli Moxam inustam magnificaunt. Item ex asa fœtidâ, allio & albumine ovorum unguentum parant illinuntque.

Inflammatione simul existente intensiore, non propediem vulnus consolidant, sed potiùs apertum servant, & quidem per globulum impositum, ut ex melle Chelidon. confectum. Apparentibus ossium festucis, eas ab ossibus separant eximuntque, corruptumque exscindunt. Ad consolidandum Ulcus sequens magnipendunt.

[illegible]ngu. *Apostol.*
Basilic. aa. ʒvj.
mell.
terebinth. aa. ℥j.
myrrh.
aloës
thuris aa. ℈j.
M.

§. 19. No-

Nostro cura in Digitorum Coalitu. §. 19. Nostro Consilio *Digitorum Coalitus cura* à ferro tantùm, eoque à prudenti Artifice administrato, sequenti modo exspectari potest. Cùm unionis hujus inconvenientis vinculum sit tenue, nec multis vasis sanguineis majoribus aut tendinibus intermixtum, aut solâ cute contextum sit, facilè curâ succedit. Hoc in casu uno ictus, acutâ forfice incidi potest cutis carnosæ paries integerrimus, exscissis utrobique superfluis digitorum novorum quasi fundamentis; non opus hic est ligno triangulari, ad imitationem *Plateri Mantiss. Observ.* 43. nec scalpello, quo uti solet *Hieronymus ab Aquapendente Part.* 2. *Chir. c.* 101. *Obs.* 43. Hîc tamen asterisco notandum venit monitum Celeberr. *Ronhys.* O *s.* 10. *p.* 41. quod deligentur digiti in novam cohæsionem proni, quod optimè institutis ligaturis ac Medicamentis idoneis facilè præcaveri potest. Sic quoque cura Coalitûs Digitorum feliciter cessit, testantibus *Ephem. nostr. Decur. Ann.* 6. *Obs.* 58.

In Digito Sexto. *Sexti Digiti* Cura, me arbitro, in ejus ablatione consistit, & optimè perficitur abscissione cum ferro, novaculâ scilicet, ligaturâ priùs instituta, & hoc potest fieri in infantibus. Legimus enim in *Ephem. Germ. Ann.* 6. & 7. *Obs.* 118. Cùm infans tertiam septimanam tantùm complevisset, ligaturâ priùs institutâ digitum firmiùs adhærentem novaculâ absciderunt Chirurgi, mox altera die absque ligatura alium adhuc digitum amputârunt, quod sine magno dolore & sanguinis profusione factum, & vulnera facilè sanata sunt, ita ut vix vestigium relictum fuerit, Confer Cl. *Riedelini Obs. p. m.* 187. Sunt qui exemplo *Plateri test. Obs.* 42. *Mantiss.* à resectione abstinent usque infantes adultiores facti sunt; sed non videmus ob quam rationem id omitti debeat, cùm digitus tantùm quasi petiolo pendeat, & exiguus sit, is instituto Anabrochismo facilè curari potest h. e. ligatura cum filo serico institutâ; hinc enim digitus superfluus marcescit & decidit, postmodum facili negotio Medicamentis congruis penitus sanari potest. In adultioribus verò Digitus Sextus commodè cum ferro, quod Germani ein Meissel dicunt, exstirpari potest.

In Paronychia. *Paronychiæ* notitia in superioribus abundè detecta, reddit nunc Medicamentorum inventionem. Curatio ex Pharmaciæ fonte *Paronychiæ* conducens institui debet, ut sc. stagnantes acriores corrosivi in Digito affecto subsistentes succi corrigantur ac emendentur, inter quæ absorbentia & sudorifera aliis palmam præripiunt, ab initio verò morbi concedimus Lenientia ☿rea aliaque solutiva ad acres fæculentias in primis viis latentes eliminandas, ne lege circulationis ad partem affectam deveniant, purgantia verò omnia quæ ad sanguinem transeunt, & ibidem tyrannidem suam exercent, hic ac ubique exulare jubemus, uti & vomitoria, & diuretica acriora, mitiora tamen aliquando usum inveniunt.

Sudorifera ergò & absorbentia hic sola sufficiunt pro re nata anodynis maritata, quæ enim acrimoniam succorum corrigunt, subsistentes & coagulatos succos resolvunt, & per sua vasa iterum refluere faciunt, ut sunt omnia bezoartica viperina, ♃nialia, imprimis ℞ nostra ♃nii. Sunto in juniorum Medicorum gratiam formulæ nonnullæ.

℞. ♃nii diaphoret. ℈j.
⊖ C. C. volat. gr. v.
M. F. pulvis.

℞. ▽ *scabios.*
fl. sambuc.
card. bened. aa. ℥iß.
℞ ♃nii nostr. descript. ʒj.
Essent. lignor. ʒij.
Syr. fumar. ʒvj.
M. D. Cochleatim.

℞. *Malvat. Sambuccin.*
⌒ ☿. *rectif.* aa. ʒj.
⊕ li ♂ gr. vj.
Essent. lignorum ʒj.
M. dentur guttæ 50.

Decocta lignorum, item omnia salia volatilia, C. C. viperar. herb. Paronychiæ, item omnia nervina, quæ aliàs in doloribus & irritatione nervosarum ac membranosarum fibrarum proficua usus monstravit, quibus omnibus palmam præripiunt Cinnabarina, verbi gratia Cinnab. nativ. Ungar. ☉ris ♃niata, Panacea Hartmann. Pulv. spasmod. nostr. descr specificum Cephal. *Michaelis* & alia ♁re ☉ri pollentia, Essent. lumbric. terr. succinata, imprimis spiritus noster matricalis internus, oleum balsam. Ind. nigr. Balsam. nervin. quæ quantum possint in solando hoc ardore & dolore, illis nosse datum est, quibus & selectior & accurata praxis obtigit.

Anodyna utpote Symptomati æquè ac acrimoniæ succorum urgenti debita, circa horam somni commodè interponi & propinari queunt, ut sunt papaveracea, imprimis Theriaca cœlestis nostra reformata Castellana, singulari modo non ita pridem parata, Anodynum nostrum ☉e, vel laudan. opiat. Theriaca Andr. item laudanum Langelotti, cydoniat. Hoffmanni vel simplex, Essent. anodyna Zvvelferi, Tinctura Nepenthes nostra, vel liquor opii, vel Sydenhammii Essent. sc. anodyn. cum vino Malvat. parata, quæ opiata simul acrimoniam succorum corrigunt, hinc ea in omnibus Ulceribus tùm externis tùm internis magni æstimantur, legitimâ verò dosi exhibita; sed quis omnes descriptones recensebit? Sunto formulæ nonnullæ apprimè in dolore Paronychiæ maximè conducibiles.

℞. ⌒ *lumbric. volat.*
lignorum.
matricalis aa. ʒj.
℞ *anodyn.* ʒß.
M. D. guttatim.

Vel:

℞. *pulv. spasmod.* ℈ß.
anodyn. A. S. gr. ij.
eleosacch. cinamoni. gr. iij.
M. f. pulvis pro dosi vesperi exhibendus.

Vel:

℞. *Essent. succin.* ☿sat.
℞ *Corallor. cum cerâ parat.*
vel menstruo cœlesti aa. ʒß.
Essent. opii liquid. gr. vj.
M.

Vel in formâ boli.

℞. *Confect. de hyacinth.* ʒj.
laudan. opiat. ☉ gr. ij.
sacch. q. s.

 M. f.

M. f. bolus, pro unâ dosi assumendus.

Dictis jam internis generosis remediis Externa To ica semper sunt interponenda, quæ sæpè apud vulgum sola sufficiunt. Succi enim in digitis stagnantes ac jam evasati & viscidi, hinc ad refluendum in sua vasa inepti facti, resolvendi, attenuandique sunt. Hinc exulent omnia repellentia tum acida tum aquea & terrea frigida, sive adstringant simul, sive sine obstructione, ut dicunt, refrigegerent, hinc angue. pejus fugienda est, quam commendant nonnulli, submersio digiti in aquam frigidam vel acetum. Sed hic potiùs conveniunt calidissima remedia, quæ te nunquam affectu frustrabuntur, in Panaritio seq. methodo insistimus, præmissis internis absorbentibus volatilibus oleosis aliisque sudoriferis superius dictis, seq. cum carptis linteis imponere soleo.

℞. Elix. vitæ, n. d. ʒj.
∽ ⊖ ✱ci arom. ℈ß.
ol. sabin. gt. v.
camphor. gr. ij.
M.

Vel sequens simul epithema calidè applicare jubemus, & ita plures feliciter curatos vidimus.

℞. ▽ fl. sambuc. ℥ij.
∽ vin. Camph. ℥j.
fl. sambuc. ʒß.
M.

Vel sola lintea sequenti liquore madefacta, Inflammationi Paronychiali circumponere solemus:

℞. ∽ lumbricor. ʒß.
⊖ ✱ci cum ♆ parat. ʒiß.
Vel:

℞. Elix. vitæ ʒij.
°o°. sabinæ ℈ß.
Camphor. gr. vj.
M.

Sufficit quoque sal volat. °o°. vel balf. Peruvian. externè tepidè applicand. Vel in formâ Cataplasmatis seq. modo.

℞. Herb. scord.
rutæ
paronychiæ
fl. chamomillæ
melilot.
farin. lini
fœnigræc.
bacc. lauri.

Coq. in vin. Gallic. vel lact. & calidè Digito affecto applicetur sæpiùs. Vel ∽ vini camphor. crocat. cum ℞ castorei vel balsamo arthritico externo, ac essent. rorismar. vel ▽ Hungar. externè imponi potest. Communissimum remedium dicitur, ut digitus Panaritio laborans in panem similagineum calidum, quantum patiens perferre potest, ponatur, sic *Riverius Cent. 4. Obs. 19. & 63.* vidit mulierem quandam Paronychiâ laborantem, cùm immisisset Digitum in aurem felis, intra horæ quadrantem sanatam. Lumbrici vivi Paronychiæ impositi sæpè ad experientiam aliorum votis respondebant. Hinc *Julius Cæsar Baricellus*, Ego, inquit, profectò certissimum experimentum comprobavi, lumbricos vivos super Panaritium alligatos præsertim in principio mirabiliter apostema compescere & sanare, ut vix dici spatium affectus pertranseat: Consentit *Kesler. Process. Chym.* LXIV. *Croll.* de sign. In levi quidem Panaritio hoc semel contigisse credimus, in fortiori verò, negamus, hic enim generosioribus opus est remediis. Inter Emplastra vix melius datur quàm nostrum de Labdano, add. pulv. lumbric. terrestr. ʒj. Theriac. ℈j. vel

℞. Ol. mastich.
lumbricor. aa. ℥ß.
♁rii depurat. ʒj.
tutiæ ppt. ʒiij.
ceræ alb. Venet.
Gumm. Labdan. depur. aa. ℥ß.
M. f. l. a. Ceratum.

Sed sæpè egregia hæc remedia frustrà adhiberi solent, quin ullum inde resultet commodum, unde sæpè ad ferrum transeundum est, imprimis si profundius malum radicatum est, & caries ossium observatur. Hinc *Hildanus*, *Bayer*, *Pareus* aliique statim ad sectionem confugiunt, quâ nihil quicquam ægrotantes magis sublevare dicunt. Materia verò altiùs si penetrat digitum, tunc per aliquot dierum spatium adhibitis suppurantibus incisionem quidem differendam censent, sectionem tamen instituere solent cum rasorio lateraliter ab ungue usque ad os, à summitate Digiti ad juncturam exclusivè, quamvis autem incisio hæc statim ab initio, non exspectatâ maturatione, aut notabili tumore, vel inflammatione, secundùm longitudinem à quamplurimis commendetur, eam tamen *Nos* instituendam, nisi summa urgeat necessitas, non permittimus, quid enim proderit tubulos integros ita discindere? Si verò adfuerit caro emortua, ut sæpè accidit, hæc ferro abscindi debet, caustica verò sine carne emortuâ existente potius fugere consultius est; plures enim malè statim ab initio uti solent ☿io præcipitato vel sublimato; cavendum enim est, ne tendinosis fibris vitium altiùs affricetur; ossis denique caries non negligenda est, quæ & aliorum & nostrâ observatione sæpiùs in ossibus Digitorum observata est. Eam autem adesse, doloris pungitivi perseverantia ac continuitas, hypersarcosis declarare possunt, plurima enim mihi reservo frustula ossiculorum cariosorum à digitis in Panaritio discessa: quomodo verò Caries curanda, peculiari jam indigitavimus Capite, quò lectorem remittimus.

Si verò adfuerit *Spina Ventosa* in Digito, ut sæpè fieri solet, non cum ignavis Chirurgis ad oxycroceum aut stipticum, vel alia adstringentia imprudentiùs confugiendum est, sed hoc in passu conducet sectio, quæ ad formam crucis instituenda, usque ad os ipsum Digiti affecti, quod dein vel scalpendum, aut urendum aut exscindendum. Vulnus dein more solito consolidandum, & hic egregium est notissimum *Emplastrum Norimbergense*, cujus vera descriptio est sequens:

℞. Minii subtil. pulv. ℥viij.
ol. rosar. coct. ℥xij.
Camphoræ ol. rof. dissolut. ʒß.
Fiat l. a. Emplastrum.

Internè

Internè hoc in casu non negligenda sunt superiùs jam commendata sudorifera, imprimis bezoarticum Mineral. Joviale ac Martiale, ℞ ♁nii nostr. & ♀sata. Omnia Viperina etiam hîc prosunt; ipsæ enim viperæ in brodio carnium decoctæ & brodia assumta. Vel pulvis Anglicus vel alia gelatina viperina, item vinum viperinum maximè prosunt: pilulæ quoque Mercuriales hoc in affectu magnipenduntur.

Externè ∾ vini Camph. vel Elix. vit. vel ℞ ☉ cum spir. ⊖ parat. Euphorb. cum melle & spiritu vini Camph. proderit, Empl. Vigon. cum quadruplo Mercurii; quod si malum contumax hæc omnia eludat præsidia generosa, præsentissimum erit remedium cauterium actuale, vel amputatio, de quibus omnibus Consule *Severinum* & *Jacobum van Mekeren*.

CAPUT III.

De Unguium Inæqualitate, Crassitie, Rugositate, Scabritie, Coloru mutatione, Curvaturâ, Fissura, Casu.

§. I.

Unguium Inæqualitas & Crassities, Rugositas ac Scabrities. Coloris mutatio. Curvatura & Fissura.

Ungues si gibbosi & rugosi sint, maximam inferunt deformitatem in manibus, sic quoque deformes sunt Unguium omnium solutæ continuitates, eoque magis, si in manibus, cùm sem, er oculis pateant, hæc vitia existant, inter quæ frequentior est *Inæqualitas* & *Scabrities Unguium*, perseverans in quibusdam deformitas, eoque major, si simul illi crassescant, & sic *Crassi* dicuntur: vel color ipsorum mutetur, & vel *liveant*, vel etiam *nigricent*, vel *maculas plures albissimas* accipiant; vel *incurventur*. Huc & pertinent *Fissura* Unguium, si nimirum in longum fissi sunt, vel quod sæpissimè contingit, si per transversum divisi, & veluti in duas laminas dissecti existunt. Ex quibus vitiis quædam aliorum morborum, ut Psoræ, Elephantiasis ac Luis Venereæ comites sunt, cæterisque copulantur, aliis verò sunt tanquam dedecorantia vitia, quò & pertinet ipsorum *Callositas*, duritie se prodens. Postremò & Ungues *situ* interdum *permutato* huc illucque inclinant, ac mobiles facti sæpè diu antequam decidant, sic hærent & deformitatem inferunt, quandoque etiam planè decidunt. *Casus.* *Reduviæ* quoque dici possunt istæ pelliculæ, quæ in digito circa radicem Unguis prostant. Qui Affectus omnes absque *Definitione* aut Descriptione sufficienter intelliguntur, hinc non necessarium duximus illam apponere, sed festinamus ad *Partem affectam*.

Pars affecta. §. 2. *Partem affectam* quod concernit, sunt *Ungues*, qui dicuntur partes solidæ, mediæ ferè inter ossa & cartilagines, in digitorum extremitatibus, quibus numero & magnitudine respondent, occurentes planæ, siccæ, læves, albæ seu corneæ, ad majorem digitorum fortitudinem & meliorem operationem facientes. Ungues, nostro judicio, substantiæ sunt cartilagineæ, membrana sensili intus tectæ, extrema digitorum loco superiore claudunt moderatè, molles, flexiles, densi, coloris ex albo rubicundi vinculo circa radices, quas vasa accedunt, firmati, ad id ut velamentum sint atque apprehensionem faciant. Ordinario Ungues albescunt, Æthiopibus verò nigrisque brutis magis nigricant. Externè Ungues sunt convexi, internè verò concavi. Sunt nihil aliud, quàm fibræ tendinosæ invicem concretæ, si enim ope microscopii conspiciuntur, ex plurimis filamentis & canaliculis eos esse conflatos diceres. *Cl. D. Blankardus* ex pilis invicem concretis Ungues esse compositos existimat. Confer prælaudati *D. Blankardi Anatomiam Reformat. Capite de Unguibus.*

§. 3. *Diagnosin* Unguium affectuum quod spectat, ii per se sufficienter dignoscuntur, quùm oculis percipiantur, & in sensus nostros incurrant, hinc amplam *Diagnosin* hîc formare non operæ pretium duximus, sed iis studiò neglectis, ad eorundem causas explicandas statim nos accingemus, ne inutiliter tempus teramus. *Diagnosis Unguium affectuum.*

§. 4. Veteres & ex illis maximè *Galenici*, *Unguium Inæqualitatem* originem ducere ajunt ab humoribus vitiosis & excrementitiis non benè dispensatis, & inæqualem nutritionem præbentibus. Sic quoque *Crassitiem Rugositatemque* Unguium deducunt ab humorum crassiorum in Ungues se insinuantium copiâ, tum etiam à topicis refrigerantibus, aut actu frigidis sæpè applicatis, quæ Ungues crassiores reddunt vel rugosiores. *Ætiologia secundùm Galenicos Inæqualitatis unguium.*

Unguium Scabritiem derivant à succo, melancholico seu atrabilario, coloris verò in album mutationem ab humoribus crassis & imprimis pituita spissiore Unguibus per frustula impactis, deducunt. *Unguium Scabritiei.*

Curvaturam ac Fissuram, ut & casum Unguium, vel à materia quadam sicca ungues ita depravante, vel à causa violenta, vel ex aliqua offensa, contusione fortiori Unguium *Casum* inducente, provenire ajunt. *Curvaturæ, Fissuræ & Casus.*

§. 5. Ex *Paracelsi* Principiis Unguium *Inæqualitas* ac *Crassities* causam agnoscit ipsam materiam, sive sal cum Mercurio primo resolutum, & in Ungues majori copiâ influens; & si simul cum Sulphure inspissetur & coaguletur *Rugositas* etiam & *Scabrities* producitur. *Paracelsi opinio de causis unguium. Inæqualitatis, Crassitiei, Rugositatis ac Scabritiei.*

Unguium Coloris mutationis. Unguium *Coloris mutatio* in albissimas maculas, juxta ipsum, oritur à separatione spiritus salis, cum Mercurio à sulphure; sal enim subtile fluidius sese ex consortio sulphuris eripiens, & cum Mercurio resolutum subter Unguem se diffundit, & rubedinem sulphuris exstinguit, eapropter Unguis peregrinum vel induit colorem, vel maculas albas ipsis imprimit Unguibus.

Unguium Curvaturæ & Fissurarum. *Curvaturam* & *Fissuras* Unguium ex sale Unguis vel sanguinis fieri cotnendit, ex quo sale *Scissuræ* istæ *siccæ* unguium oboriuntur.

Casus. *Casum Unguium* itidem esse statuit ex sale caustico ab ulcere, vel contusione productum.

Helmontii sententia de causis unguium inæqualitatis & Crassitiei. §. 6. *Helmontii* juxta Fundamenta in hoc differt digestio unguis à digestione aliarum partium: quòd hæc fiat in culinis sibi internis, illa verò in culina radici illorum contiguis. *Inæqualitas* ergò & *Crassities* unguium, juxta ipsum, oritur à succis mucilaginosis cum laticè ad ungues delatis, atque ibidem inspissatis, qui cum arctè adhæreant, nec se tam facilè ab unguibus patiantur divelli, ejus vel inæqualitatem faciunt, vel ejus substantiam augent & crassiorem reddunt.

Rugositatis ac Scabritiei. *Rugositatem* verò ac *Scabritiem Unguium* itidem deducit à latice sale multo referto, & sic ad ungues delato.

Coloris mutationis. *Coloris Unguium mutationem* derivat Author ex proximo Venarum nutrimento, ad ungues delato, & diversas maculas, imprimis verò à latice effuso, albas producente.

Curvaturæ ac Fissurarum. *Curvaturam* ac Unguium *Fissuras* excitari ait à latice sal quoddam asperum sibi copulante, quo ungues disrumpit, quodque illis sæpius ab externo aëre communicatur.

Casus. *Casum* verò *Unguium* vel oriri credit à latice corrosivo radices unguium non tantùm corrodente, sed planè exedente, hinc eos necessariò excidi debere haud dubitat.

Porri. *Porrum* provenire ex acri liquore, qui nutrimentum radicum esse debet unguium, scribit, notat etiam, ubi porrus, non longe distant ungues: itaque radices earum in excrescentiam abeunt, quæ porros efficit. Cùm in digitis pedum aut manuum porri nascuntur, quibus tactus dolorem infert, ac indies magis excrescunt, in avellanæ nucis medietatem porros fore dixerit. Ultimò simul cum carne crescunt in unguium duritiem, & cùm per corrosivas aquas vel incisionem aperti fuerint, in Elephantiæ principium incidunt incisioneque majores efficiuntur.

Juxta Willisium causa Inæqualitatis unguium. §. 7. *Unguium Inæqualitas* ex *Willisii* mente, fit ex crassioribus terrestrioribusque succi nutritii particulis, quæ ob molem in certis tubulorum, ex quibus constant ungues, angustioribus locis retentæ atque aggestæ, coacervatione sua quasdam producunt in unguibus extuberationes, quæ ipsos *inæquales* efficiunt.

Crassitiei ac Rugositatis. *Crassitiem Unguium* emergere statuit, quando particulæ istæ paulò minùs crassæ, sed viscidis involutæ, universos unguium tubulos, totumque illorum canalem opplent; ipsisque inhærentes eos extendunt, & elevant, unguemque crassum reddunt. Si verò quidam tantummodo tubuli à crassiore viscidioreque humore infarciantur, reliqui verò liberi subsistant, *rugosos* fieri *ungues* statuit, tubulis obstructis liberos superantibus.

Scabritiei. *Scabros* devenire *Ungues* asserit à salibus liquori alibili viscidiori permixtis, quæ cùm liberè per unguium tubulos iter facere nequeant, aculeos suos eorum poris infigunt, qui in superficie prominentes ejus *Scabritiem* edunt.

Coloris mutationis. *Color Unguium*, juxta ejus sententiam, mutatur à sanguine in aliqua eorum parte remorante, & stagnante, vel ob vasa suppositæ carnis à quodam instrumento gravi & contundente compressa & angustata, vel ob ipsum sanguinem à particulis quibusdam acidis congelatum, & in iisdem vasis retentum.

Fissurarum. *Unguium Fissuras* deducit Author à salibus acrioribus in succo nutritio luxuriantibus; quæ validis, quibus gaudent, spiculis unguium tubulos dividunt ac dissecant, pluresque eorum disperdentes Fissuras in ungue excavant.

Casus. *Ungues excidere* contendit, quando scilicet genio suo defraudantur, requisitoque succi alibilis subsidio privantur, quod accidit vel ab obstructis vasis, liquorem ipsis nutriendis dicatum deferentibus, vel ab iisdem cum fibris nerveis, per quas in ungues accedunt spiritus animales, à quodam humore corrosivo instar aquæ fortis excesis, vel tandem ab iisdem surculis nerveis obturatis, spirituumque influxum unguibus denegantibus; qua de causa succus nutritioni partis destinatus nequaquam actuatus, in ejus alimoniam nullatenus cedit. Non reparato ergo detrimento à continua evaporatione dilatantur pori, qui papillas ex suppositis partibus protuberantes excipiunt, & ungues hisce sustentaculis orbati, à vicinis partibus separantur, ac tandem decidunt: hoc etiam contingere contendit ab excesis papillis, quæ unguium poris inosculantur, vel à pure, vel ab alio humore acri & erodente.

Sylvii sententia de causa Inæqualitatis & Crassitiei unguium. §. 8. Sylvius *Unguium Inæqualitatis* & *Crassitiei* causam deducit à pituita viscida, cum sanguine per arteriolas unguium humori nutritio affusa, quæ dum unguium tubulis arctiùs adhæret, & cum tempore induratur, ungues *crassiores* & *inæquales* reddit.

Rugositati ac Scabritiei. *Rugositatem* ac *Scabritiem* deducit à salibus lixiviosis sanguini & succo nutritio commixtis, unà cùm viscidiore pituita, & in unguibus subsistentibus, eosque rugosos ac scabros reddentibus.

Coloris unguium mutationis. Sic quoque *Coloris mutationem* à sanguine circa ungues stagnante, vel pituita commorante provenire contendit.

Curvaturæ ac Fissurarum. *Curvaturam* ac *Fissuras* Unguium à salibus acrioribus in sanguine luxuriantibus & ad ungues delatis, quæ dividendo ac dissecando Fissuras producunt, incurvando & distendendo Curvaturam excitant.

Casus. *Casum* verò *Unguium* fieri contendit, quando radices

radices ipsorum corroduntur, vel ab acidis vel acribus humoribus, sive in massâ sanguinea præexistentibus, sive ab ulcere, vulnere ac contusione, productis.

Cartesianorum opinio de causis unguium Inæqualitatis.

§. 9. *Cartesiani* causam *Unguium Inæqualitatis* & *Crassitiei* imputant variis particulis terrestribus succi nutritii glutinosis commixtis, sese fibris illis ungues constituentibus inferentibus & quiescentibus, quo pactis fibris illis arctiùs adhærentes, illorum immutant texturam ac Compagem, ut inæquales & crassiores reddantur ungues.

Rugositatis.

Unguium Rugositatis ac *Scabritiei* causam dicunt esse particulas acutas & salsas, vel cum succo chylosiore, ex sanguine per arteriolas, vel cum lympha per canaliculos lymphaticos unguibus illatas, quarum figuræ minimè respondeant poris & interstitiis fibrillarum eorum, proinde pori à particulis istis pervertuntur, & unguibus Scabritiem & Rugositatem inferunt, imprimis si deficiat liquor lubricans adeò necessarius.

Coloris mutationis.

Unguium Coloris mutationis causam dicunt esse particulas succi nutritii vel crassiores unguibus illatas, quæ radios solares vel impediunt in eorum progressu vel eos deflectunt, vel quandoque facile permittunt, hinc enim ungues vel livent, vel nigrescunt, vel albescunt.

Curvatura vel Fissura.

Unguium verò *Curvatura* vel *Fissure* à particulis austeris, & multis angulis aut hamulis præditis ad ungues delatis, ibidemque hærentibus, ad mentem Cartesianorum inducuntur, unde ungues indurati ac rigidi curvaturam faciunt, & si simul particulæ hæ rigidæ discindant unguium tubulos, *Fissura* eorum oboriuntur.

Casus.

Unguium autem *Casum* deducunt à succorum ungues irrorantium particulis acrioribus scindentibus ac erodentibus, radices unguium devorantibus, & ita eos planè tollentibus.

Nostrum judicium de causa unguium Inæqualitatis.

§. 10. Jam demum & *nostram* de causis Unguium morborum proferamus sententiam: Ungues, ceu diximus, variis affliguntur affectibus, tum à propria structura, tum à peculiari succorum dispositione, tum à causarum externarum inclementia enatis; quum enim tubuli, ex quibus contexti sunt ungues, arctè invicem sint connexi, strictioribusque polleant canaliculis, tenuiores tantùm admittunt succi nutritii particulas. Si verò in sanguine contineantur crassæ, terreæ, viscidæque particulæ, quædamque ex iis cum sanguine ad ungues deportatæ sese in eorum tubulos insinuant, tubuli ii, qui tales exceperunt particulas ab illis infarciuntur, & à novis continuò advenientibus attolluntur ac extumescunt. Sed quum crassiores sint istæ particulæ, quàm ut omnes fibras subire valeant, & ad finem usque earum, quas sunt subingressæ, pervenire possint, contingit ut *Ungues* in certis locis promineant, in aliis verò *æquales* remaneant.

Crassitiei.

Cùm verò sanguis superiùs dictis particulis, nimisque crassis, pauciorique visciditate involutis scateat, eæque abundantes ad ungues appellant universos, vel saltem plerosque eorum tubulos complent & extendunt, & in ipsis novo affluxu coacervatæ Unguem *crassiorem* reddunt, *molemque* illius *adaugent*.

Rugositatis.

Ungues quando *rugosi* apparent, quod tum fit, quum scilicet propositæ jam particulæ fibras eorum aliquales ab origine ad finem usque compleant, dum verò aliæ pristina fruuntur libertate: quum verò hæ constituant interstitia, à quibus illæ ab invicem separantur, efformantur hac ratione sulci seu rugæ, à quibus ungues *rugosi* dicuntur.

Scabritiei.

Copiosæ interdum adsunt in sanguine salinæ particulæ pluribus præditæ angulis, à quadam terrestreitate admixtâ parumper obtusis, quæ per circulationem ad ungues delatæ, illorum tubulos subintrant, in iisque ob improportionatam figuram remorari coguntur; sed quum perpetuo agitentur motu, penitiùs in tubulos sese insinuant, spiculaque sua fibrarum parietibus infigunt, quæ continuatâ actione sua tandem ad externam superficiem perveniunt, quam denso suo ordine scabram faciunt; illam verò non findunt obtusis, ut jam dictum, earum acuminibus ab adjuncta terra.

Coloris mutationis.

Fibræ unguium contextum componentes sunt ex nervearum genere, coloreque albo ideò donatæ, sed à sanguine ipsas perpetuo affluxu irrorante rubro induuntur colore, factâ autem levi quâdam in vasis sanguiferis unguem perreptantibus obstructione, statim apparet innatus unguium color eo in loco, quem sanguis non inundat; diu tamen non perdurant similes obstructiones, brevique evanescit color iste albus; sanguis siquidem continuato suo motu, spirituumque animalium subsidio adjutus, oppositos sibi obices tollit, pristinoque tramite pergit iter suum, quod antea per anastomoses inter vasa congenera communes fecerat.

Curvatura unguium.

Crassæ succi nutritii particulæ, quæ unguium fibras subeunt, aliquando tantæ sunt molis, ut in limine ferè hæreant, earumque principia impleant: & cùm salinas easque acuminatas quasdam possideant, fibras in origine vellicant; hæ verò sic irritatæ versus principia contrahuntur, & finem vi elastica adhuc gaudentem versus eundem terminum retrahunt, unguemque sic *invertunt incurvantque*.

Unguium Fissura.

Particulæ salinæ copiosè in sangine ac succis nostris existentes, si duris rigidisque polleant spiculis, quæ nullo phlegmate, nullave terra hebetentur, fibras, in quas protruduntur discindunt ac dilacerant, atque ab invicem *dividunt*, *fissurasque* in unguibus progignunt.

Unguium Casus.

Ungues interdum *decidere* conspicimus, quod à plurimis causis tum internis tum externis evenire potest; quæ sc. unguium fibras necessariâ orbant alimonia, vel earum commercium tum cum fibris nerveis, tum cum partibus vicinis, quibus sunt alligatæ, interrumpunt: internæ sunt, v.gr. obstructiones pertinaces, quæ fiunt in unguium tubulis, à quibus præpeditur influxus spirituum animalium, succique alimentarii; unde sensim emarcescunt fibræ, interstitiisque, quibus inosculantur musculorum fibræ, quarum ope fiebat cum musculis commercium, dilatatis, hæ juris sui fiunt, unguesque dimittunt; qui

qui nullis adminiculis sustentati excidunt: nonnunquam verò acres atque lixiviosæ quædam particulæ tenuiores, in aliis tamen supradictis casibus in fibris cespitantes, eas sensim ac sine sensu erodunt ac dissecant, atque ab aliis, quibuscum conjunctæ erant, dividunt ac separant, obstructionesque mora sua producentes, commodum sanguinis Spirituumque commeatum præpediunt, & sic *Unguium Casum* inferunt. Earundem sunt virium Ulcera & Abscessus in partibus unguibus subjectis facta. Causæ externæ, quales sunt contusio, vulnus &c. simili modo ac prædictæ unguium casum inducunt.

Reduvia. Causæ Unguium Reduviæ sunt particulæ acriores ad carneam & radices unguium delatæ, itidem cuticulam & cutem discindentes, ac ejusmodi Reduvias excitantes.

Prognosis. §. 11. *Prognosin* quòd attinet: Omnes hi affectus unguium vix periculum, sed potiùs defœdationem manibus inferunt, sunt etiam aliquando difficillimi curatu hi affectus. Sic unguium crassities nimia, si non duntaxat in illis, qui jam sunt, ast etiam in succrescentibus similiter se offerat, corrigi nequit, cùm, etsi quid ab illis deradatur, rursum in aliis, qui recrescunt, vitium hoc redeat. Sed hi affectus unguium non planè negligendi sunt, quia constant ex fibrillis & filamentis nerveis, & facilè ex eorum irritatione spasmus, convulsio ac mors oriri potest, ceu patet ex *Ephem. Germ.* ubi ex improvida sectione unguium mors secuta est.

Puncta & maculæ albæ in unguibus apparentes non pro vitiosis, sed potius pro vitæ longævæ indicibus habentur, in juvenibus laudantur, in senibus spem vitæ longioris faciunt, seu vulgus loquitur.

Cura Diætetica unguium affectuum. §. 12. *Diæta* nec in minimis ac vilissimis morbis contemnenda est, sic & ea nec negligenda venit in affectibus unguium externis, qui à succo nutritio ex cibis & potu parato hi affectus oboriri solent, & cùm utplurimùm hi affectus, ceu in causa diximus, à stagnatione coagulationeque succorum, imprimis succi nutritii producuntur necessariò eò respiciendum est, ut stagnatio ac coagulatio æquè observata congrua Diæta, quàm applicatis remediis impediatur. Aër ergò eligatur purus, temperatus, fugiatur frigus angue pejus, cibi eligantur boni succi lactescentis, ut inde optimus emergat succus nutritius, ab omni terrestreitate ac viscid tate alienus, vitentur cibi acidi, salsi, saccharati, muria conditi, gaudeant potiùs copiâ salis volatilis. Potus sit cerevisia benè fermentata, ac herbis vel radicibus aromaticis, ⊖ volatili abundantibus maritata, & vinum Gallicum interponatur, vel sit potus calidus Theæ vel Caffeæ; fugiantur vina acida, aliaque refrigerantia, succos, imprimis nutritium tantùm coagulantia. In hisce casibus imprimis munditiei studendum est, ne manus cum digitis ac eorum unguibus rebus sordidis multum applicentur, vel diutiùs aquæ frigidæ immergantur. Reliqua sunt pro re nata observanda.

Curatio secundum §. 13. Ordine nunc devolvimur ad *curationem* *Pharmaceuticam & Chirurgicam*, quam Veteres *Galenici* in Unguium *Inæqualitate* & *Crassitie* instituunt, evacuando priùs humorem superfluum, pituitosum scilicet; dein ad *Topica* transeunt inter quæ humorem crassum attenuantia maximè laudant, adipem ovillum emollitum, & super linteum extensum adhibent, ac tertio die solvunt, & si mollem unguem repererunt, deradunt & eundem rursus imponunt, & tertia die solutum similiter deradunt, atque hoc tamdiu faciunt, donec ungues glabri & æquales ac tenues fiant. Alii thus tritum cum adipe ovillo excipiunt, ac eodem modo utuntur. Alii alumen scissum anserino adipe mixtum usurpant pari modo. Nonnulli, ex cujus usu successum sentiunt, Masticen Chiam in aquam ferventem conjectam ac emollitam ungui imponunt ac obligant, & tertia die solvunt & deraso ungue iterum imponunt, atque hoc faciunt usque ad perfectam restitutionem. *Galenicos unguium inæqualitatis & crassitiei.*

Rugositatis ac Scabritiei. In *Rugositate* & *Scabritie* Unguium Hordei farinam cum Pice ad emplastri formam coquunt ac imponunt, si hæc non juvant ad fortiora accedunt, quæ efficiunt, ut ungues ita deturpati decidant, & novi meliores recrescant, in quem finem sequentia laudant. Auripigmentum colore aureo, & sandarracham æquis portionibus probè terunt, terebinthinam ad emplastri formam excipiunt & imponunt, ubi priùs per unum atque alterum diem farinam hordeaceam cum aceto & silvestris cucumeris radice tritam adhibuerint. Item calcem vivam cum oleo, aut mastichen cum opobalsamo imponunt.

Coloris mutatione. In *Coloris mutatione* Unguium rasionem commendant Veteres, dein varia excoriatoria ex cantharidibus, sulphure vivo, chalcitide, nasturtio, sinapi, nigella, atramentario sutorio, &c. parata applicant.

Curvatura. In *Curvatura* & *Fissuris* unguium plurimum hic conferre ajunt pulmentum avenaceum, cum pulvere radicis altheæ in aq. in cataplasmatis formam coctum. Ungues incurvatos vitro priùs terendos esse ajunt, dein adipe ovi sæpiùs emolliendos. In *Fissuris* vel *Scissuris* commendant aquam folior. cynogloss. quam linguam canis vocant, sæpiùs applicatam.

Casu unguium. Ad *motos ungues* ex aliqua offensa, caricas cum melle tritas mitigare dicunt. Quod si dimidium unguis exciderit, nitrum aut salem cum pari fellis vitulini mensurâ mixtum, adhibent, sanantque.

Ad *contusos Ungues* Myrti & mali Punicæ folia tenera imponunt, aut felle tauri evacuato, in ipsam fellis vesicam unguem indunt, ac sinunt, donec perfectè sanetur. Vel sal fossile cum aqua & oleo tritum illinunt.

Ad *subcruentos Ungues*, picem siccam liquefactam, & cum farina mixtam apponunt. Aliquando subcruentatum unguem in medio perforant, ac cruorem effusum exprimunt.

Ad *reparandos* Ungues commendant sequens:

℞. *Myrrh.* ℥j.
alum. sciss. ℥ß.
panis hordeacei sicc. ʒj.
Excip. melle & imponunt.

Lau-

Laudant quoque ad ungues ægrè orientes, Betæ agrestis semen cum aceto tritum ac impositum, vel polium, cum adipe vitulino & terebinthina tritum adhibent.

Paracelsi cura in unguium Inæqualitate & Crassitie. §. 14. *Paracelsus* in Unguium *Inæqualitate* & *Crassitie* uti solet resolventibus, ut nimirum coagulatum illud ex ⊖e & Mercurio cum Sulphure ritè dissolvatur, in quem finem commendat lapidem calaminarem, gummi Arabicum, aliaque commendat.

In Rugositate & Scabritie. In *Rugositate* & Unguium *Scabritie* laudat vapores, qui adscendunt instar fotûs ex radic. urticæ minoris; vel sequens laudat:

℞. *Farinæ hordei*,
siliginis aa. ℥j.
Pirolæ,
Agrimoniæ
Centaureæ,
Prunellæ aa. ℥ß.

Aquæ puræ quantum sufficit pro decoctione.
Aut illinit sequens:

℞. *Ol. ex Juniperis* ℥j.
de spica ʒij.
laterini ʒvij.

Fiat Mixtura.
Ungantur Ungues hoc unguento.

In Coloris mutatione. In *Coloris Unguium mutatione* commendat Tincturam lapidis scissi, vel sequens:

℞. *Camphoræ* ℥ß.
Sigilli Salomonis ℥ij.

destillat, postmodum linteo hâc madefacto parum inungit lavatque Ungues.

In Curvatura. *Curvaturæ* ac *Unguium Scissurarum* cura, juxta ipsum, fieri debet sic modo:

℞. *Rad. urticæ minoris* ℥vj.
Raponticæ ℥iij.
consolidæ regalis ℥iß.

Aquæ puræ q. s. est pro Decoctione.
In Decoctione superpone Ungues, & olla sit optimè cooperta, ut vapor ungues meliùs tangat, hoc fac singulis diebus quater aut quinquies, postea purgabis sanguinem, uti sequitur.

℞. *Gamandreæ*,
Cichoreæ aa. q. v.

bulliant in optimo vino. Hanc potionem dicit rectificare sanguinem. Vel in forma unguenti sequens applicetur.

℞. *Petrolei*,
Axung. cati silv.
cervi,
taxi aa. ℥ß.

M. f. Unguentum super carbones manè & serò illine.

In Casu. In *Casu Unguium* omnia ea approbat, quæ extrinseca accidentalia avertunt, laudibus extollit oleum quercinum circa radices unguium illitum, vel axungiam catti, vel oleum de coste, de granatis, & quæcunque alia, quæ modicè astringunt; applicat quoque hoc in casu realgar & talcum.

In *Porro* ab incisionibus & corrosivis aquis abstinet, & seq. commendat. *In Porro.*

℞. *Oleum ex baccis Juniperi*,
Besonnæ, *Agarici* aa. ʒj.
fellis bovis q. s. pro unguento:

Unde dies & noctes linteolo, quo magis triveris eo meliùs efficiuntur nigri siccanturque: post oppodeltoch ad 4. vel 5. septimanas utere.

Vel:

℞. *Realgaris* ℈j.
Olei vitell. ovor. ʒß.
calcis exstinct. q. s. pro unguento.

§. 15. *Helmontius* ad *Inæqualitatem* & *Crassitiem*, ut & *Rugositatem* & *Scabritiem* Unguium corrigendam eo intendit, ut spissior ista accretio resolvatur, & alliciatur latex purior ad ungues, in quem finem commendat tanquam arcanum axungiam muris, sæpiùs unguibus illinendam. *Helmontii curatio unguium Inæqualitatis, Crassitiei, Rugositatis ac Scabritiei.*

In *Unguium Coloris mutatione* omnia ea commendat, quæ laticem purificant, & interiùs mucaginem abluunt, & sic ungues nitidos reddunt; in quem finem commendat interna sudorifera, externè verò fel leporis. Si verò à sugillatione fuerit, laudat ea quæ in hoc affectu jam deteximus. *Unguium Coloris mutationis.*

Curvaturam, *Fissuras* & *Casum* iisdem curat remediis ac prædicti Authores fecerunt. *Curvaturæ, Fissurarum ac Casus.*

§. 16. *Willisius* in omnibus suprà descriptis affectibus exhibet medicamenta, quæ succo nutritio fluidiori, volatiliori, & dulciori reddendo conveniunt. Quoad externa verò ea ipsorum singulis juxta variam liquoris Diathesin affectusque naturam administrat. *Willisii Cura in unguium Inæqualitate, Crassitie, Rugositate ac Scabritie.*

Inæqualitatem, *Crassitiem*, *Scabritiem* & *Rugositatem* sanat Empl. de cera, pice aut resina, vel etiam mastiche imposito; ut prioribus decrescentibus novi æqualiores succedant. Si fortioribus sint detrahendi, folia ranunculi applicata approbat, uti & arsenicum ceræ admixtum.

Quum *Coloris mutatio* in hoc casu à sugillatione fiat, Author medicamenta sanguini dissolvendo appropriata præscribit, qualia sunt catapl. ex farina fabarum, fœnigræci, pulv. cymin. croc. vel catapl. ex melle, nucl. nuc. & sale, item oleum coctum radicis bryoniæ, & unguentum de Alabastro. *In Coloris mutatione.*

Curvaturam Unguium corrigit Emplastris emollientibus, qualia sunt Empl. Diachyl. de mucilag. &c. *In Curvatura.*

Fissuris Unguium medetur Emplastro ex colophonia, terebinthinâ & thure.

Ars Medica in *Casu Unguium* nullum auxilium afferre novit; radix enim Unguis absumta nullis remediis reparari potest, novusque est exspectandus, qui ex radice in carne contecta repullulet. *In Casu.*

§. 17. *Sylvius* ad curandam *Inæqualitatem* ac *Crassitiem Unguium* in eo occupatus est, ut humor peccans ac viscidus corrigatur medicamentis incidentibus & attenuantibus, seu sale volatili præditis tum internis, tum externis. *Sylvii cura in unguium Inæqualitate ac Crassitie.*

 Et si

Et si simul copia peccent hi humores, evacuentur per phlegmagoga tum communia, tum maximè Chymica, Mercurium potissimum dulcem. Externè verò commendat spiritum vini cum oleo aromatico, vel balsamo sulphuris, maritatum sæpiùs *Unguibus* applicatum.

In Rugositate, Scabritie ac Coloris mutatione. *Rugositatem Unguium* ac *Scabritiem*, item *Coloris commutationem* quod spectat in curatione cum aliis consentit.

In curvatura ac Fissuris. *Curvaturam* & *Fissuras Unguium* curat ungues à siccitate rigidos emollientibus, ut unguento Dialtheæ, axungia caponis, & id genus aliis remediis.

In Casu. In *Casûs Unguium* cura Author cum Willisio consentit.

Cartesianorum ratio curandi Unguium Inæqualitatem & Crassitiem. §. 18. *Cartesiani* ad *Inæqualitatem* & *Crassitiem Unguium* varia destruentia, resolventiaque, adeoque ab ipsa quiete ad motum excitantia adhibent, ut sunt spiritus vini, calcis viv. ⊖ ✱ci, sed cùm hæc vix sufficiant, ad cultrum accedunt, ut Ungues tamdiu rodantur, donec æquales & tenues reddantur.

In *Rugositate* ac *Scabritie* commendant medicamenta aliquantum pinguia, quibus anguli hebetentur, & rigiditas unguium cornuum flectatur, ut sunt butyrum recens, lardumque ungu. Dialth. &c.

Curvaturam ac *Fissuras Unguium* corrigunt medicamentis particulas habentibus teretes, lubricas, vim angulorum eludentes, quæ fibris unguium irrepentes, & Fissuras replentes, efficiunt, ut vis illa angulorum scindentium valdè minuatur, & benigiores particulæ succi nutritii admittantur, fibras denuò glutinantes, quod præstant omnia Medicamenta mucilaginosa & blandiora ramosa, particulas acutas inviscantia & hebetantia, imprimis linimentum ex butyro recenti insulso, cum creta & camphora, vel unguentum aureum.

In *Unguium Casu* commendant eadem & alia in ulceribus ipsis solennia, ex Saturno, Tutia, &c. parata, ∿ vin. camphor. aliaque remedia acidum absorbentia, mitigantia & hebetantia, alibi jam dicta, & inferiùs adhuc dicenda, adhibent.

Cura Inæqualitatis unguium secundum Nostram methodum §. 19. Quoad *Nostram* sententiam, cura in *Unguium Inæqualitate* consistit in eo, ut emolliantur & dein abradantur; ad emollitionem varii fotus, cataplasmata, unguenta, olea, succi, &c. applicari possunt: Emplastrum ex cera, resina, mastiche, & succo heder. arboreæ egregium erit, nec Empl. nostrum de Thea & spermat. ceti, vel de Labdan. contemnenda sunt. Si hisce medicamentis & rasioni non cedant, ad fortiora accedendum est, & quidem corrosivis, ut sic prioribus decrescentibus novi æqualiores succedant ungues, in quem finem conducet aqua nostra corrosiva Mercurialis, qua sola imposita statim decidit unguis. Sed semper durante cura unguis ab aëre muniatur, facilius enim tunc recrescunt. Rarum est quod nuper in filio 12. annorum Illustris alicujus Baronis observavi, cui ungues non crescunt, sed succus nutritius unguibus destinatus ad partem carneam transit, & ibidem tumorem instar clavi producit.

Crassitiei unguium. Vix *Crassities Unguium* aliis remediis curari potest, quàm abrasione sæpiùs cultello instituta, vel illinantur elix. vitæ nost. d. vel ∿ matrical. vel ▽ Regin. Hungar. tunc facile recrescere solent ungues, & vix impediri potest, ne iterum incrassescant ungues, alluente sc. novo succo nutritio.

Ad *Crassitiem* hanc *Unguium* impediendam commendamus etiam varia Emplastra, imprimis istud quod solemus parare ex cera, pice, thure, mastiche, succo anagallidis, quod continuò super unguem gestandum est, vel Emp. Cinnabarinum nostrum.

Unguium Scabritiei & Fissura. *Ungues Scabri* vel *Fissi* vix redintegrari aut æquales fieri possunt, sed procrescentes tandem cadunt, quod ut meliùs fiat, neque alii similes succedant, sequentibus uti solemus, vel si adhuc subsistunt, ut auferantur, applicari solemus Empl. de Labdano, vel applicetur cera cum mastiche liquefacta, vel spirit. matricalis, vel fiat cerat. ex colophon. terebinth. addito ♎re, camphora, & sale ✱ci. Empl. Vigon. cum quadruplo Mercurii. Inter fortiora Ungues scabros detrahentia commendantur varia medicamenta caustica imposita, quibus tamen cautè incedendum esse, Author ero, ne tubulos illos fibrosos nimis irrites & discindas: sic quidam Empiricus oleo ♃nii ungues tollere conatus est, inde verò puero 12. annorum pessima symptomata acciderunt, caput dolebat & lachrymæ continuò involuntariè ex oculis effluebant.

Unguium Coloris mutatione. Si ungues *liveant* ob pallorem corporis, vel si maculam nigram contineant ob sugillationem sub ipsis factam, cùm hi colores non in ipsis, sed in substratâ carne existant, & per ipsos pellucidos tantum transpareant, non alia cura, quàm in pallore ac sugillatione revelata fuit, his quoque assignanda est, quòd si ungues *nigri* existant, prout apud *Bartholinum in Act. Hafn. T. 1. p. 64.* exemplum exstat, nulla superest cura æthiopibus. Quod puncta vel maculas ungium albas attinet, cùm longævitatem hominibus portendant, & jam præjudiciis his occupati homines sint, potiùs intactæ relinquendæ, quàm attingendæ sunt, cùm Medicus in vili tali morbo artem suam sæpiùs prostituere cogatur. De quibus, ut & de Dentium sera regeneratione vide *Helmontium*, qui nugas has inanes optimis instructus rationibus & experimentis rejecit, non decet enim rationalem Medicum hisce aliisque præconceptis opinionibus fidem adhibere.

Curvatura unguium. Quod si experimentum Celeberr. *Boyle* & *Papini* Profess. Marburgensis, ad ossa mollia reddenda institui possit in vivis hominibus, in Medicina egregium præstaret usum, imprimis etiam ad ungues emolliendos & planandos, sed cùm hoc non possit fieri, ad Medicamenta accedere cogimur, commendamus etiam hic varios fotus, linimenta ac Emplastra, nec contemnimus spirituosa unguibus sæpiùs apposita, huc facit præ aliis spiritus Matricalis, Terebinthinæ, vel Empl. Diachyl. de mucilaginibus, de Thea, de Labdano, de Cinnabari, vel etiam Norimbergense, unguis etiam diu in lacte, in quo flores chamomillæ & melioti

cocti

cocti erant, detineatur, qui fotus diu continuandus est, vel decocto malvæ fovendus, vel pro re nata aliquomodo radendus est; si malum fuerit ab Elephantiasi, nullam admittit curam.

Casus. *Casus* Unguium cura in eo consistit, ut Medicus bene advertat, à qua causa casus fuerit productus; si est ab ulcere, illud priùs ritè curandum est balsamicis ac spirituosis, in quem finem præ aliis balsamum nostrum divinum commendamus; si verò casus oboriatur à particulis acribus corrosivis, succo nutritio permixtis, sanguis ac succus nutritius priùs ab ipsis liberandus est, per decocta & Essentias lignorum, Antimonii, aliaque sudorifera balsamica, Elix. antiscorbut nostr. spir. matrical. Si à Lue Vea malum ad Mercurialia sæpè transeundum est, ut corrigatur istud acidum-acre, in Lue hac ubicunque abundans: itidem conducent sal vel spiritus Guajaci, Sassafras, Sarsaparill. decocta lignorum, essent. Antimonii, & sexcenta alia alibi dicta. Decidentiam unguium, si necesse est, acceleramus scalpello, eum molliter separando, atque emplastr. de ammon. bdellio aut galbano imponendo. Ungue sublato, quo novus citiùs succrescat, digitale ex cera virginea, sæpe renovandum imponatur.

Reduvia primò diligenter amputentur, dein detineantur digiti in vino adstringenti, in quo bullierit cupressus, & parum aluminis, nam hujusmodi abluitio ita constringit, ut postea non facile renascantur pelliculæ istæ, Reduviæ quoque nomine insignitæ. Reduviis Cura.

CAPUT IV.

De Morbis Tibiarum, Roseolis nempe Saltantibus, Zostere, & Thymo.

§. I.

Roseola Saltantes. Affectus Manuum Pedumque persequentes, reperimus affectum, qui percrebuit, & cui *Roseola Saltantis* nomen imposuerunt Majores nostri, quæ est pustula subrubra, fœculenta, & recondit tuberculum, quod tactu fabæ vel lupini magnitudinem ac formam repræsentat, dolore se declarans, sæpè & ulceratam pustulam comitem habet. Roseolæ dicuntur, quòd rosarum formam & colorem præ se ferunt, vel quod rosidas quasdam inspersiones repræsentant. Dicuntur autem Saltantes, seu Salturiciæ, quòd Tibias privatim occupare consuetæ, per dolorem faciant, ut stantes & iis vexati homines salturiant, i. e. tibiis alternè sublatis aut terra pressis crebrò agitentur. Saltantes hæ pustulæ indefinitis ac incertis sedibus inhærescunt, vagisque excipiuntur locis.

Zostere. Alter Tibiarum affectus, *Zostere* dictus, aliis vocantur *Zona*, & habetur pro Herpetis specie, quæ occupat Tibiam, & illam quidem regionem, ubi homines Zona se cingere solent, unde & aliis *Circinus* appellatur, vocatur & ζωςὴρ, *Helmontio* aliisque *Zirzsla* dicitur. Flandri & Batavi vocant **den roden Umloop** / Germanis dici potest, **der feurige Umblauff.**

Rarissimus est hic affectus, ex Veteribus enim præter *Scribonium*, *Apulejum*, *Marcellum* & *Plinium* nemo ejus meminit. *Johann Langius Epist. Med. l. 1. Epist. 32.* Sub alterius cujusdam erysipelatis, & quidem pernitiosi specie, quæ à Cingulo ζωςὴρ appellatur, eandem quoque depingit & binis exemplis demonstrat. Affectus ergò hic meritò vel ad Herpetem vel Erysipelas referri potest, quia unus idemque est affectus, utriusque eadem essentia, una causa, unaque curandi ratio, discrimen in eo tantùm consistere videtur, quod Erysipelas in uno loco plerumque persistat, in volatica autem seu Zona rubor priorem locum sæpè deserit, ulterius tamen progreditur, locaque vicina invadit. Liquor quoque Zonæ est acrior ac subtilior, tubulosque subtilissimos occupat, quàm fieri solet in Herpete & Erysipelate.

Thymus, aliis est verrucæ species, Veteribus verò tumor parvus, asper, subruber & oblongus, qui si abscindatur major effunditur sanguinis copia, quàm pro magnitudine tuberculi, & non solùm in ano extuberat, sed & inter coxas. Nomen autem habuit à summitate vel cacumine Thymi herbæ. Porrò cùm multùm increscit Thymus, in συκώσεις abit; ficosas eminentias Veteres appellant, quarum duas esse dicunt, malignas, & malignitatis expertes; *Thymum* verò hic tractamus, qui Tibiam occupat. Thymus.

Differentia Roseolarum Saltantium. Sunt qui Roseolas Saltantes cum Pernionibus confundunt, non ergò sunt Chymethla Græcorum aut Perniones Latinorum. Nec sunt Terminthi *Galeni*, Roseolæ enim sunt pustulæ latæ potiùs quàm phyma ac tuberculum. Terminthi verò phymata sunt ac tubercula elata supra cutem, & rotunda non lata & fusa, suntque supernè pustulata. Roseolæ noctu imprimis molestissimæ sunt, quod de Terminthis non observatur. Hinc sunt qui existimant, *Hipp. l. 6. epid. comm. 2. Sect. 30.* per hæc indicasse Roseolas Saltantes: *Lata pustula non admodùm pruriginosa, quales Simon hyeme habebat, qui cum ad ignem inungeretur, aut calida lavaretur, juvabatur, vomitus non juvabant, puto si quis calida fomenta adhibuisset, utilitatem percepturum.* Roseolæ sunt vel lenes, breviores & curatu faciliores, quæ per se ipsas discedunt appropinquante vere,

quæ hyeme fuerunt ortæ; aliæ verò sunt superiores dictæ, quæ manuum articulos & internodia afficere consuetæ sunt pruriginosæ, ac de uno in alios digitos, deque sinistra in dextram manum vagæ, in metacondylis verò natæ ad extremum discessum ungues ab radicibus plerumque divellunt, proprietates nempe, quæ in alteris non percipiuntur. Affectus Roseolæ dictæ cum plerisque vitiis extimi corporis conveniunt, similis enim est Terminthis, latis Exanthematis, Esseris, Benat noctis, sic & Syphilia tubercula sunt Inflammatoria, noctuque perdolentia, quæ manus pedesque & eminentes omnes corporis partes occupare solent, ad quæ accedunt maximè Roseolæ, accedit & Podagricos quædam sors, quæ jam dictas Roseolas, per exsuscitatos manibus pedibusque nodulos rubeolas & affligentes æmulantur, sed Roseolæ non articulos tantùm, sed & mediam Tibiam occupant, quæ etiam utplurimùm pueris & maximè puellis contingunt, nec non fœminis junioribus, præsertim iis quibus menses non ritè fluunt. Si grandioribus id eveniat, apparente quidem imagine Roseolarum, non tamen erunt veræ Roseolæ, plurimum enim Syphitidos & hoc germen, verrucosam simul & impetiginosam vitii formam referens, quam xe deleteria sua causâ sedulus indagator facilè deprehendet.

Pars affecta. §. 2. *Pars* horum morborum affecta utplurimum est Tibia, & varii sunt liquores per hanc circulantes, Græcis dicitur Tibia κνήμη, est tota cruris inter talum & genu in interiori parte sita, cujus Tibiæ pars anterior tenuis & carnis fere expers *Ocrea* vocatur, posterior verò carnosa pars *Sura* appellatur. Roseolæ crura Tibiasque potissimùm affligunt, Zoster verò Tibias non tantùm, sed imprimis Zonam, seu eum locum, ubi Cingulum in Tibia gestare solemus, unde & nomen habet, occupat: sic etiam aliquando femora ad genua usque, brachium & manus aliaque corporis loca sub alio tamen titulo afficere solet. Thymus hic etiam Tibiam tantùm occupat, cùm aliàs etiam alia possideat loca.

Diagnosis Roseolarum Saltantium. §. 3. Nunc pergimus ad horum affectuum *Diagnosin*, & quidem primò *Roseolarum*, quarum non una est apud omnes Practicos facies, sunt qui putant esse macularum modo cutem Tibiarum supremam lambentes & efflorescentes, iterumque evanescentes. Ad Suppurationem, me judice, aliquando perveniunt Roseolæ. Signum Pathognomicum habetur, quòd noctu invadant & exasperentur. Insolens quoque & singularis apparet forma tumoris, qui Roseolarum Saltantium promeritus est nomen, est tumor intra sua limina, non verò ut alii extra, circa septa sua latiusculum, sed uniforme latet tuberculum, quin potiùs tubercula plurima simul coacervata, singula suis latebris involuta, ob id autem quod unitate contenta non sint, ob id ipsum à Veteribus Roseolæ numero plurium sunt nominatæ, singula presulam referunt rotunditatem, adeò ut apprimè fabis *Cornecius*, & alii Lupinis æquipararint, visentur in inspectione radii quidam ex albo rubescentes, quas sanguineas fibras dixeris, per cutem translucentes, & maximè alterantur, luculenterque turgescunt, ubi per noctem dolor simul incurrat. Roseolæ hæ utplurimùm ad hyberna tempora facilè erumpunt, & iis Scorbutici ac Cacochymici sæpius afficiuntur.

Zostere cognoscitur ex eo, si cutis fuerit exasperata instar Herpetis, in eâ regione media Tibiæ, ad quam homines Zonâ se cingere solent. *Zostere.*

Thymus autem cognoscitur ex extuberantia in Tibia oborta, Thymi florem referente & figurâ morum. *Thymi.*

Galenicorum opinio de causa Roseolarum Saltantium. §. 4. *Galenici Roseolarum Saltantium causas* varias enumerant, & quidem ante omnia è quatuor humoribus cunctis, quorum vitio morbus emergat, maximè verò à sanguine vitioso abundante deducunt causam, quod hi affectus plurimùm in calidis atque humidis ætatibus, habitibus, &c. visatur, quæ maximè ad sanguineam exuperantiam accedunt. Post sanguinem, esse quoque aliquando pituitam in causâ, statuunt, quæ non difficilè congeritur in fœminis & albidis corporibus. At neque rejiciunt bilem, quæ vellicatum aliquem & acrimoniam præ se ferat, quia ob pruriginem & dolorem saltare faciant homines Roseolæ. Multò verò maximè derivant à melancholica portione, præsertim aliqua parte retorridâ, cujus & malignus mos, & fuscus color, & pertinacia sæpe observantur. Itaque nullum excludunt vitiosum humorem, sed omnes aut plures confluere ajunt, sæpè sanguini nonnihil viscidæ pituitæ vel ichoris admistum esse contendunt. Evidentiores ipsis causæ sunt hujus morbi, aëres, aquæ & loci, maximè cùm ad frigidam ac humidam exuperantiam exorbitent. Hunc ergo affectuum populis dicunt esse Endemium, potissimùm verò Neapoli frequentem, propter loci situm & victum inordinatum, & quia Lues Venerea seu Neapolitana solennis esse solet, & quasi initia sua ibidem petiit. Inter causas remotiores etiam referunt suppressionem superfluorum, unde fœminis morbum hunc esse solennem, contendunt.

Modum generationis Roseolarum quod attinet, earum pustularum in aperto corporis generationem aperiit *Galenus ipse ad libr. 6. Epidem. text. 30.* dicens: Egerminant pustulæ naturâ corporis altiores sedes repurgante, ut nonnunquam per excretionem, ita & per depositionem ad cutaneas partes, subtiliores siquidem, dilutioresque succos extenuans natura discutit; crassioribus autem cuti, sed potius pelliculæ, quæ epidermis vocatur, utpote densiori inhærescentibus *pustula* exoriuntur, idque magis incidit, his qui densiore ac duriore cute sunt, difficilis est enim per ipsam pinguiorum tenaciorumque succorum transitus.

Zonam seu *Zosterem Galenici* communiter bilem flavam in partem illam Tibiæ, ubi Zonâ se cingere solent homines, effusam accusant, remotiores verò omnia ea dicunt causas, quæ bilem augere possunt. *Zona seu Zosteres.*

Thymum verò dicunt esse à pituita viscida, aliquando cum melancholico humore commixta, & ad Tibiam delato, ibidemque ejusmodi tumorem producente. *Thymi.*

§. 5. *Pa-*

Paracelsi sententia de causa Roseolarum Saltantium.

§. 5. *Paracelsus* Roseolas Saltantes ex sale minerali deducit, & quidem in loco Tibiæ cumulato, ubi ejus centrum figitur, ibidemque pruritum & dolorem excitat, & sæpè materiam peccantem esse sal aluminatum ab aëris elementis extra suum chaos expulsum ad cutem secundùm aëreorum expulsivorum operationem.

Zosteren verò esse consumptum sal vitriolatum, hoc primum in rubedinem & corrosionem, aliquando in ulcerationem transit, locus ejus esse dicitur inter genua & calces circumcirca crus, ibidem enim juxta ipsum est Morbus Mercurialis. Notat etiam, quamvis vitriolatum sal Morbum efficiat, est tamen ipsa minera Mercurialis tantùm, à quâ proprium recessit balsamum, & liquor salis, ejusque species pro quantitate recessus demonstrantur.

Thymum à sale stiptico in Tibia succum nutritium coagulante esse contendit.

Helmontii opinio de causa Roseolarum Saltantium.

§. 6. *Helmontius* causam *Roseolarum Saltantium* in acido consistere, ait, cum latice ad Tibiam delato, ibidemque tyrannidem suam exercente.

Zona.

Zonam verò seu *Zosteren* ex ira Archæi esse contendit, & simul esse Apostema igneum, circa Tibiam, ubi homines cingulo se muniunt, contendit.

Thymi.

Thymum verò esse pustulam pruriginosam ex latice incrassato, & circa Tibiam stagnante.

Willisii ratio de causis Roseolarum.

§. 7. *VVilisius Roseolas Saltantes* deducit à liquore acido-salso, & à sanguine permixtis: sanguis enim in parte remorans à succo nerveo in carnem protuberantem commutatur; serum verò superiora petens, & ob viscidıtatem evaporationi inhabile existens, in cutis poris aggeritur, ibique stagnans corrumpitur, ac putrescit.

Zona.

Zosteren derivat à sale abundantiori atque fixiori, qui per arterias ad glandulas miliares cum sanguine appellens, & per eas ab ipso separatus, in angustioribus cutis poris illa in regione Tibiæ in qua cingimur, colligitur, atque coacervatur, & aggerie sua pustulas in superficie excitat.

Thymi.

Thymum procreari censet à copiosiori succo alibili sanguinem admixtum habente, & in quadam Tibiæ parte ad eum excipiendum disposita aggesto, ibidemque à succo nerveo in carnem istam superfluam efformato.

Sylvii opinio de causis Roseolarum Saltantium.

§. 8. *Sylvius* in *Roseolis Saltantibus* accusat acidum acre pustulam in Tibia excitans. In *Zonâ* verò accusat solam bilem sine sanguine in partem illam, in qua cingulo se cingunt homines effusam & eruptam, illamque acrimonia sua vexantem & malè afficientem, unde ex conflictu dolor excitatur.

Thymi.

In *Thymo* accusat acidam pituitam in Tibia tuberculum excitantem.

Cartesianorum judicium de causa Roseolarum Saltantium.

§. 9. *Cartesiani Roseolarum Saltantium* causam deducunt à particulis acutis & oblongis seusalsis, vel cum succo chylosiore ex sanguine per arteriolas, vel cum lympha per ramulos lymphaticos Tibiæ tubulis illatis, quarum figuræ minimè respondeant poris & interstitiis fibrillarum ejus: proinde pori à particulis istis pervertantur, & fibrillæ nimis distendantur; unde pustulæ in Tibia emergant, & dolorem maximum inferant, spiculis suis acutis membranas vellicando.

Zosteres.

Zosteren seu *Zonam* derivant à succo quodam multis particulias angularibus imbuto, sive acido glandulas cutaneas, circa eam Tibiæ partem, quâ Zonam gestare solemus, obstruente, easdemque in tubercula quædam distendente, *Zonam* oriri volunt.

Thymi.

Thymum verò *Cartesiani* produci volunt, quando particulæ istæ acutæ à crassioribus obtusangulis, quibus succus nutritius simul scatet, adhuc in Tibiæ parte detinentur & opprimuntur, quæ tamen temporis tractu ab acutioribus arrodi, attenuari, sicque vinci & pari modo acui possunt.

Nostrum judicium de roseolis Saltantibus.

§. 10. Perceptis ità sufficienter aliorum judiciis, jam demum & *nostrum* de affectuum horum causis liberum dabimus judicium. *Roseolarum* igitur *Saltantium* causam dicimus esse acidum succos per tubulos Tibiæ circulantes coagulans, relicto tuberculo magnitudine fabæ vel lupini, maximum dolorem inferens, succorum enim particulæ salinæ pessimè figuratæ, per tubulos Tibiæ transire nequeunt, quia hæ permotum ex massâ sanguinea vel lymphatica segregata, duntaxat densiùs aglomerantur, ut circa tubulos Tibiæ stagnent, & hasce *Roseolas Saltantes* inferant.

De Zona.

Zosteres verò aut *Zona* causam itidem deducimus ab obstructione tubulorum, si enim Tibiæ tubulorum obstructioni interdum glandulæ miliares minutissimè, quibus cutis maximâ ex parte contexitur, obstruantur, & succus, circa eam partem Tibiæ, qua cingulo cingimur, stagnans & evasatus, mediante acido & alcali incalescat, nonnihil elevantur tubercula minima, seu pustulas cum rubore partis efficiant, quæ etiam ob jam dictam effervescentiam inter alcali & acidum multùm pruriunt, inde instar Herpetis species Zostere seu Zona oboritur.

De Thymo.

Thymum quoque esse ab acido viscido ac coagulante, & sæpè à sanguine in Tibiæ tubulis coagulato, vel succo nutritio non ritè assimilato, & speciem floris Thymi exhibente.

Prognosis Roseolarum Saltantium.

§. 11. Et hæc de causis sufficiant: haurienda jam *Præsagia*. Roseola neminem ad interitus pericula perducit, si Hipp. fides adhibenda 1. Epid. Sect. 3. ajens; nocturna non admodum lethalis, verùm longa. Sed tamen in Arthritina & membrorum languores sæpè finivisse, observarunt Veteres, qui itidem notarunt, in ulcus etiam sæpe transmigrâsse latam hanc pustulam, fomentis acribus & salsis in cautè fotam: sunt autem morbi moræ cum obsesso corpore semper longæ. Sed cùm hic affectus rarissimè, hisce in locis occurrat, eapropter non operæ pretium duximus ampliorem prognosin proponere.

Zona.

Zona seu *Zostere* est affectus non negligendus, sæpe enim in exulcerationem transit curatu difficilem, & omnis prognosis Herpetis & Erysipelatis huc applicari potest.

Thymi.

Thymus facilè ob acidum, quod haud rarò nimis

nimis

nimis corrosivum ob stagnationem reddi solet, in Cancrum transit.

Diæta. §. 12. *Diætam* quod spectat, in his *Tibiæ* affectibus ante omnia eò respiciendum est, ut aer eligatur calido-temperatus, in iis enim locis, ubi minimus est solis lucisque collustratus, & in ea regione, in qua etiam pluviosa nimiùm est anni pars, & sæpè austrina constitutio, hinc Affectus; Roseolæ Saltantes dicuntur esse Neapolitanis solennes, prout testatur M. A. SEVERINUS, in qua urbe propter celsitudinem ædificiorum, quæ se proximè, id est, pauca loci intercapedine spectant, nulla Solis adest collustratio. Quibus causis accedit & victus crassus, ex carne bubula & suilla, ex omni brassicæ genere, & ex salsis cibis acidisque, ac piscibus, quibus abutuntur incolæ. Eligatur ergò victus euchymus & eupeptus, lacteus & dulcis, qui optimum in se continet succum nutritium, vitentur carnes & pisces minùs bonæ notæ, omnia nimis salsa, acria, saccharata, acida: Omnes fructus horarii, legumina quæque, fugienda. Item brassica capitata more Germanorum sale condita, quæ maximè est noxia, quamvis plures ex ignorantia ea delectantur, & ob purgationem, quam excitat, amant, sed falluntur & sæpe inde magnas corporis sui luunt pœnas. Cerevisia non defæcata, item omnis potus glacie refrigeratus perquam noxius existit, è contra potus calidus Theæ vel Caffeæ egregius & perquam utilis est, si simul reliqua potulenta non assumantur nimis frigida, si enim à potu Theæ solamen exspectare quis velit, omni potui frigido renunciare debet, alias plus noxæ, quàm emolumenti experietur. Somnus & vigiliæ sint moderata. Motus sit corporis conveniens, nocet verò quies & otium, inde enim fiunt cruditates, obstructiones, cacochymiæ, cacochyliæ, & fovetur cacoethia. Alvus & menses in fœminis consueto ordini respondeant.

Animi affectus immoderati omnes abigendi, maximè enim nocent Venus, Ira, Bacchus, mœror, solicitudines.

Galenicorum cura in Roseolis Saltantibus. §. 13. Veteres *Galenici* præsertim *Roseolarum Saltantium* Curationem sequenti aggrediuntur apparatu. Primò Diætam præscribunt congruam, dein corpus evacuant *purgatione*, per quam delinquentem humorum qualitatem expugnant, & *Venæsectione*, cujus ope plenitudinem exhauriunt, quam tamen plures non admittunt, qui causam Roseolarum magis in pituita & humore melancholico ponunt. Si mas sit, è brachio vel manu sanguinem detrahendum esse volunt; si verò fœmina, è pede. Inter Cathartica eligunt phlegmagoga & melanagoga, ex his autem præcipuè laudant mel rosarum solutivum, & Serapium de polypodio, confectionem Catholicam *Arnoldi* & Regis Hamech, quæ pro virium, habitûs, ætatis & regionis modo plus minùs commiscent, & offerunt Serapiis præparantibus ad hæc ordinatis è cortice citri, & è succo fumariæ cum aqua melissæ vel buglossæ. Post hæc viscera corroborant, in quem finem exhibent tanquam specificum genistæ flores saccharo conditas, sunt autem & qui decoctum lenticulæ cum melle dicant satis benè fecisse. Plurima verò pars polypodium prædicant, optimè juvare, quod humores crassos lentesque terget, digerit, siccat, bilem atram, & pituitam vel crassam, vel lentam purgat etiam à juncturis, hinc & Sennam exoticam minoris non faciunt. In attemperandi facultate primum asserunt centaurium majus à divino *Chirone* primo quidem Chirurgiæ, at non secundo Pharmaciæ Magistro inventum. Magni quoque ab ipsis in Roseolis existimatur Smilax, rubus nempe Indorum viticulosus. Ex quibus Medicamentis compositum unum & alterum parant, ex. gr.

℞. *Centaur.* ℥iij.
polypod. ℥iß.
senn. ℥j.

Coq. in ℔vj. aquæ commun.

Colat. detur, quale potûs genus per tres vel quatuor hebdomadas hauriendum esse dicunt. Vel sequentem exhibent Serapium, ex anguibus cervinis paratum,

℞. Anguem cervinum ætate media ac bene habito corpore in arcula ligneolâ, quæ furfures ac salem receperit, aliquandiu conclusum, capite & cauda podice tenus exsectis, excoriatum & exenteratum in multas partes concide, & coq. in aqua fontanâ, quanta sufficcerit cum his simplicibus medicamentis.

℞. *Radicis Centaurii majoris vulgò rhapontici succosi in taleolas præsecti* ℥iij.
smilatis asperæ contusarum ℥iij.
polypodii quercini ℥iß.
buglossi,
endiviæ,
cichorei,
graminis,
asparagorum,
adianthi,
asplen. aa. Mj.
rad. glycyrrhizæ ℥iij.
eupatorii,
chamædrios,
scabiosæ,
rad. pimpinellæ,
coronopi,
phyllitidos,
hepaticæ,
betonicæ,
melissæ aa. Mj.
plantaginis Mij.
hordei Pij.
uvarum exacinatarum ℥ß.
fol. senn. or. ℥j.

Ferveant omnia simul ordine competenti, & succi colatura cum saccharo albo condiatur modo & consistentia Syrupi, qui conclarescat ovi albumine despumato S. A. Dosis ab unciis ℥iiij. ad unc. ℥vj.

Post hæc ad *Topica* transeunt, & ad pustulas has exsiccandas varia commendant exsiccantia sine mortificatione tamen, ut sunt Silphii succus aqua solutus, aut cicutâ trita & inspersa. Vel apium cum polenta tritum & illitum laudant, item

item brassicæ folia trita & imposita, vel alterci folia ex melle trita & applicata. Solanum per se, & cum cicuta viridi, aut olivæ foliis cum aqua coctis usurpant alii, & uvas passas ademptis acinis tritas admiscent, easque splenio illitas imponunt, adianthum quoque ex melle tritum adjiciunt. Alii addunt argenti spumam & sulphur ignem non expertum, pari portione cum aceto applicitum; alii myrtum in lævorem redactam sordium illinitione cum oleo & vino æstimant. Alii herbam quoque sanguinalem, vel viride coriandrum præ aliis commendant, sic & juxta eosdem ulcera ex pustulis facta tollit spuma argenti cum semine fœnigræci mista, sic ut his invicem rosa, atque intybi succus adjiciatur, donec mellis crassitudo fiat. Ex Junioribus Veterum sunt, qui commendant cataplasma ex hyoscìami foliis contusis, cum melle mistis, atque ex brassica, apio, & hordei farina concorporatis, vel ex coriandro viridi cum cymis oleæ coctis. Alii ad Roseolas fel porcinum aut bovinum adhibent, hordei farina, vel crassiore item aliqua materia, quæ consentiat, exceptum, interim ad 9. dies oblato plantaginis succo. Sed omnia medicamenta hæc superare ajunt Chirurgicum experimentum, quod est *Scarificatio*, tùm ad ipsas Roseolas, tùm ad tibiarum anteriorem faciem, semel aut ampliùs phlebotomo facta, non alia fermentatione, quàm quæ à *Prospero Albino* de Medicinâ Ægyptiorum de Scarificatione vulgata est, à Barbaris plerisque nationibus & Asiaticis exercita, quâ Scarificatione, experientia comprobata, in Roseolis his Saltantibus nullum excellentiùs ac præstantius esse scribit *M. A. Severinus*.

In Zona. Ad *Zonam* seu *Zosteren* Veteres *Galenici* instituunt purgationes, & V. S. dein ad Hepar confortantia accedunt, omniaque ea, quæ in Herpete, cùm hujus speciem esse dicunt, conveniunt, hic quoque conducere ajunt. Inter externa Topica referunt cicutam viridem benè tritam & impositam, item sequens Medicamentum:

℞. *Cerussæ* ℥x.
aluminis fissi ℨiß.
Croci ℈j.
Thuris ℨß.
acaciæ ℨj.
diphrygis ℨß.
opii ℈j.

Ex aqua teritur, & quùm opus est, ex eadem dilutum perungitur.

Vel:

℞. *Gallæ*,
aluminis rotund.
chalcitidis.
cretæ sutoriæ aa. ℥ij.
mysi,
cortic. malorum,
acaciæ aa. ℨiij.
calcis vivæ ℨxvj.

Mali cortex in aceti sextario uno decoquitur, donec madida fiat, deinde teritur acacia aceto eodem, macerata nocte & die admiscetur, & unà teritur; postea cætera adjiciuntur, & fiunt pastilli, quùm opus est, diluuntur aqua. Ad utrumque autem genus vitii, mirificè medicamentum Andronicum facere dicunt.

In Thymo. *Thymi* curationem in ejus ablatione consistere ajunt, in quem finem commendant Pharmaca consumentia ac resiccantia Thymos, quæ sunt ea quæ communiter curant etiam reliquas verrucas, ex gr.

℞. *Aluminis scissi*,
atramenti sutorii usti,
glutinis aa. ℥j.
squamæ æris ℨvj.

Trita glutine excipiunt, & cum aceto prædissoluto illinunt.

Vel:

℞. *Squamæ æris* ℨj.
Sandarachæ ℈ij.
Auripigmenti ℨj.
aluminis scissi ℨij.

Terunt omnia & cum rosaceo, & ad strigmentitiam crassitudinem redacta largè illinunt, & rasuram linteoli imponunt, atque bis singulis diebus curant & acreto diluta illinunt. Pastillum Arete dictum magni æstimant, item elaterium. Ubi medicamenta frustra adhibentur, accedunt ad ferrum, & volsellâ radicitùs exscindunt Thymos, & post sectionem, quùm magni fuerint, multi ustionem adhibent ad sanguinem sistendum & regenerationem inposterum prohibendam. Adhibita igitur ustione, curationem decernunt ad perusta; primùm videlicet ea, quæ crustas amovere possunt, applicant, deinde accedunt ad repurgatoria, postea resiccatoria. Crustas autem in talibus removere posse dicunt lac & mel per linamenta adhibita. Quod si scalpello solùm excisi fuerint Thymi, post excisionem siccum sanguinem sistens adhibent, & reliquum curationis ductum resiccantem.

Paracelsi cura in Roseolis Saltantibus. §. 14. *Paracelsi* in *Roseolis Saltantibus* mundativum aëris sequens commendat:

℞. *Succi cichoreæ*,
Gamandræ aa. ℔j.
Succi capillorum Veneris ℔ß.
Mannæ ℥ij.
Liquoris vitrioli ℨj.

Fiat Mixtura & destillatio per alembicum, usque ad oleitatem. Dosis à ℨj. usque ad tres.

Sequens quoque mucilaginosum remedium applicari vult:

℞. *Liquoris de mumia*,
de mastice,
de caphura aa. ℥ß.
Mucilag. de Fœnugræco,
de psyllio,
de citoniis aa. q. s.
F. l. a. instar Cerati.

Vel:

Vel:

℞. *Realgaris crystallin.* ℥j.
Olei ardentis ℥ij.
cerussæ ʒij.
M. f. Unguentum. Circumponatur Sironibus Saltantibus.

Vel:

℞. *Olei lini* ℔ß.
æris viridis,
ceræ ad quartam.
F. Ceratum.
Cui superaddantur
Bdellii colati ℥j.
Liga secundùm artem.

In Zona. In Zonâ vel Zostere commendat præ aliis Sperniolum.

℞. *Spermatis ceti*,
ranarum,
Cherefolii,
Juniperi aa. ℥j.
Fiat destillatio in Sole.

Vel:

℞. *Glutinis aquatici* ℥ij.
Destillentur in aquam, cui fimus mineralium imponatur, & bulliant simul per horam, aut donec in formam pultium reducantur, adde
Caphuræ ℥j.
Fiat Unguentum, quo cum ligetur crus terno quoque die semel per tres septimanas continuando. Postea sæpiùs abluendo mundetur aqua foliorum querci, vel aqua salsa.

In Thymo. Thymum verò curari asserit per corrosivum dulce:

℞. *Olei laterini* ℥j.
de Juniper. ℥ß.
ex myrrha ʒij.
Misceantur.

Vel:

℞. *Olei laterini* ʒj.
Aquæ aluminosæ ℥ß.
viriditatis salis ad pondus omnium.
Fiat Mixtura.

Helmontiana cura in Roseolis Saltantibus. §. 15. *Helmontius* in Roseolis Saltantibus acidum peccans per saponaria & lixivialia corrigit, sicque affectum hunc curat, omniaque quæ laudat in strumis, hic convenire dicit.

In Zona. *Zonam* verò seu *Zosteren* sanari ait aqua vitæ, vel sanguine leporis, odore enim lintei leporino cruore tincti & siccè applicati curari contendit; sic quoque stercus humanum calidè applicari vult, quod unâ nocte sæpè omne acidum extrahit & necat, ut vix ampliùs deinceps redeat.

In Thymo. In *Thymo*, *Talpæ* cruorem, item sanguinem vespertilionis illinendum esse existimat.

§. 16. *Willisius* ad Roseolarum Saltantium curam se accingens corpus statim expurgat, medicamentaque sanguinem purificantia propinat. Deinde verò parti illinit unguentum ex floribus Sulphuris, butyr. zinzib. pulv. paratum, cum pauco præcipitat. rubr. vel unguent. Ægyptiac. admixto. *Willisii cura in Roseolis Saltantibus.*

In *Zostere* mitia quædam Diaphoretica administrat, partique inungit linimentum ex unguento ros. flor. Sulphur, & succ. citri compositum, cui si libuerit addi potest Mercurius sublimatus dulcis ad grana aliquot. *In Zostere.*

Thymum curare tentat Author ea propinando medicamina, quæ liquori nutritio fluiditatem conciliant, illumque discutit applicatione gumm. ammoniaci, galbani, aut Emplastr. de meliloto. *In Thymo.*

§. 17. *Sylvius* in *Roseolis Saltantibus* commendat ad sanguinem & acidum acre corrigendum decocta lignorum, item salia volatilia ex animalium partibus parata. Externè laudat sal volatile cupri tinctura imbutum, quo quascunque pustulas fœdas & planè malignas feliciter curare solet, vel abluit decocto Guajaci & cæterorum Aromaticorum potentium. *Sylvii cura in Roseolis Saltantibus.*

In *Zonâ* verò magnifacit lactis cremorem cum cretâ mixtum, vel aquam calcis vivæ, cum Mercurio dulci decoctam, appositam, item aquam sambuci externè applicatam. Internè sudorifera blanda propinat. *In Zona.*

In *Thymi* curatione externè laudat Author gummi Bdellium, Galbanum, Ammoniacum, nec non thus, myrrham, &c. Emplastri forma applicata. *In Thymo.*

§. 18. *Cartesiani* ad corrigendas particulas salsas & acutas in *Roseolis Saltantibus*, medicamentis uti solent porosis & alcalicis, à quibus priores facili marte possint absorberi, & fibrillæ cutis in Tibia distentæ in statum pristinum reponi, ut sunt oculi ♋, mat. perlar. C.C. f. △ pp. sal. ♄ni. Abstergentibus quoque amaris abluunt, & iterum consolidant.

In *Zostere* sive *Zona* lympham in glandulis contentam corruptam corrigunt, particulas angulares pungentes & rodentes abigendis internis itidem sudoriferis, & antimonio potissimùm & lignis paratis, quibus succus iste circa Tibiæ cingulum attenuatur, & obstructio glandularum cutanearum Tibiæ solvitur. Locum affectum, ubi Zonâ cingimur, abluunt vel aqua Mercuriali vel decoctis lignorum, aut lixivio ex cineribus quercûs, vel sequens illinunt unguentum: *In Zona.*

℞. *Ungu. rof.* ℥j.
facch. ♄*ni* ʒß.
ol. sambuc. ʒij.
cinnab. nat. ℈j.
♁*ii Diaph.* ʒj.
M. f. unguentum.

Dum *Thymus* existit, resolutionem & discussionem duri crassique illius succi instituunt, adhibitis topicis gummosis, ex ammoniaco videlicet paratis & galbano cocto, vel etiam pro re nata ad sectionem accedunt. *In Thymo.*

§. 19. Nos in Curatione *Roseolarum Saltantium*, tali ordine progredimur; internè sudori- *Nostra methodus.*

curandi Rubeolas Saltantes. sudorifera laudamus subtilia, poros cutaneos citò deobstruentia, lympham spissiorem resolventia & attenuantia, nec non particulas angulares acutas, sive sales acidos acres mitigantia, inter quæ palmam aliis præripiunt spirit. matrical. camph. spiritus volat. oleos. electuarium Diacord. rob. sambuci, Cinnabar. Antimonii, ⊖ volat, C.C. viperar. Pustulas aliquando aperire jubemus, & aqua theriacali cum Diascordio permixta abluimus, tum unguento aureo, vel linimento, oleo hyperic. nostro, calce vivâ & Camphora sanamus.

Zonam. In *Zonâ* vel *Zostere* curanda commendamus blandiora & lenia Diaphoretica ex decoctis rad. Chinæ, santal. citr. Sarsæparill. rob. sambuc. Essent. ♉nii spirit. matrical. &c. Externè verò commendamus varia mundificantia lavamenta, ex. gr.

℞. *Decoct.* ♆ ℥vj.
extr. absynth. ʒiij.
myrrh. ʒv.
Camph. ʒij.
M.

Vel:

℞. *Ungu. rosar.* ℥j.
⊖ ♄ni ʒj.
ocul. ♋ ℈ij.
flor. ♃. ʒß.
⊖ ✱ci ℈ß.
M.

Vel pulveres aspergendi sunt ex cerussâ, lap. calaminar. ocul. cancr. ⊖ ♄n. Cret. Cinnab. &c. Omniaque illa, quæ describi solent in affectu, Herpete dicto, cùm tantùm loco differant hi affectus.

Thymum. *Thymi* Curationem quòd attinet, eum exsiccandum esse vel medicamentis fortioribus, ut spiritu matricali cum sale ♄ni, lap. calaminar. Cinnabar. vel aqua Mercuriali, vel balsamo nostro divino, quod hoc in casu generosum est remedium: vel conducet unguent. ex chalcit. pulv. sandarach. alum. ust. terr. Hassiac. succ. granat. cum melle appositus. Medicamentis nihil proficientibus, ad ferrum accendendum est, si anabrochismus institui nequit, vel unguentum Ægyptiacum imponendum, donec decidat Thymus; vel ferro candente leviter & successivè eum tangere ac comburere solemus.

CAPUT V.

De Pedis Distorsione, Pernionibus, Clavo, Ungue hallucis sub carne se defodiente, Fœtore pedum, ac Dolore in Palma ac Calce pedum.

§. I.

NUnc, DEO T.O.M. duce pervenimus ad ultimum *Nostræ encyclopediæ Chirurgicæ Rationalis* Caput, & quidem ad *pedes* eorumque *Calcem*, quorum affectus etiam more solito tractabimus, ut nihil ampliùs nobis restet enodandum.

Pedis Distorsio. *Pedis ergò Distorsio* nobis est, quando ipse pes ex articulo suo elapsus, vel vi protrusus fuerit à causa utplurimùm violenta vel interna, vel externa, vel in utero matris producta.

Descriptio Pernionum. *Pernio*, aliis Chimelton, Germanis dicitur die Frostbeulen / der Frost / à Veteribus, imprimis *Galeno*, describitur, quòd sit mortificatio partium imprimis pedum à nive facta. Alii definiunt Pernionem, quod nempe sit soluta continuitas aut Fissura, vel in detrimentum manuum & pedum hyberno tempore à summis algoribus, producta.

Nos verò Perniones describere solemus, quod sint tumores inflammatorii, nunc cum, nunc sine exulceratione, à summo frigore in manuum & pedum utplurimùm extremitatibus aliisque oborti.

Clavi. *Clavus* Germanis dicitur Aelster-Aug / oder Hüner-Aug / & quidem à formâ oculus gallinaceus. Clavus etiam appellatur, quia instar clavi cuti infixus est, qui est verrucæ species, & non tàm tuberculum, quàm callosa est substantia, ad periostia usque penetrans, præsertim ad digitos, & in plantis pedum ex calcei pressu & intertrigine accita interdum dolore sponte feriens, semper verò ingredienti molesta, à succo crassiore stagnante coagulato ac inspissato utplurimùm nerveo, & periostium pungente exortus.

Unguis hallucis sub carne se defodiens. *Unguis hallucis sub carne se defodiens* est nihil aliud, quàm quando Unguis se carni hallucis inserat, & continuum solvit, ob carnis nimiam excrescentiam, & succi alibilis copiam proveniens.

Fœtor pedum. *Fœtor pedum* est ex ipsorum poris exspirans odor teter & hircum olens, à miasmatis putridis obortus.

Dolor calcis pedum. Præ reliquis partibus *Pedes* sæpiùs *dolore* affici, arthritici haud interrogati testantur, adeò enim illis familiaris est hic dolor, ut & aliis nomen præripuisse videatur, nec enim facilè quis dolorem Pedum ad Arthritidem non pertinentem, sub nomine Podagræ delineatum reperiet, de quo dolore Podagrico nunc nobis sermo nón est, sed de eo, qui vel in palmâ, vel in calce Pedum contingit, qualem sæpissimè in praxi nostrâ plurium annorum inter mille ægros observavimus: talem dolorem calcis vehementissimum in ipsa Pedum calce, applicatione Cauterii potentialis sanatum notavit *Guilhelmus Fabritius Hildanus*, *Cent. 3. Obs. Chirurg. 98. p. 282.* Sic quoque *Jacobus Hollerius* recenset *in Comment. ad aph. 93. s. 4.* cuidam plantam Pedis ita incaluisse, ut eidem comburi pars videretur. Quem dolorem & calorem in plantis Pedum Hectici plerumque sentiunt experiunturque.

Pars affecta. §. 2. *Subjectum* seu *Pars affecta* Distorsionis Pedis est Pes cum suo articulo. Pernionum verò sunt partes extremæ & à corde remotiores, quæ plerumque aëris injuriis magis expositæ minusque

que calidæ sunt, ut *Pedes*, manus, imprimis eorum digiti, aliquando etiam aures, apex nasi, labia Penis, cujus exemplum novimus &c. Ast non tantùm harum partium cuticula, & quod substratum est reticulare corpus, inter cujus foraminula crebriora, microscopii ope conspicua sunt sudoris hæc vascula patitur, sed & tota substantia fibrosa, præsertim quæ propriè Cutis nomen meretur, ex arteriarum, venarum nervosarum, ac tendinosarum fibrarum extremitatibus contexta, cum pyramidalibus papillulis, ipsis nervis continuis, & cum sudoris vasculis ad Cuticulam exsurgentibus afficitur, quam Cutem Celeberrimus Anatomicus *Dn. Bohn* sub fasciculo fibroso ingeniosè satis depingit.

Diagnosis. §. 3. *Signis*, pro dignoscendis his affectibus Pedum, adeò multis opus non est, sunt enim per se satis noti, hi affectus, suaque deformitate cuivis se intuenti de facili manifestant, imprimis *Distorsio Pedis*, quare paucula tantùm hîc addidisse sufficiet.

Pedis Distorsionis. Distorsio pedis incurrit in sensus, cùm pes vel extrà vel intra distortus est, & malum sæpè est à nativitate, vel ab alia causâ violentâ externâ, tunc dolor est circa juncturam intensus, & gressum impedit.

Pernionum. *Pernionum Signa Diagnostica* sunt partis affectæ tumor inflammatorius, cum rubore & dolore, aliquando pruriginoso aliquando dolorifico, non intenso tamen, aliquando Perniones exulcerantur, & sanies ichorosa effluit. Durante gelu & existente Cœlo clariore, non adeò facilè inflammantur, quàm cùm gelu mitescere, ac cœlum pluviosum vel nive repletum redditur.

Clavi. *Clavi* facili marte cognoscuntur ex tuberculis duris profundiùs in digitis vel ad latus Pedis latentes, & patent ex relatione ægri, imprimis si præcesserit fortis calcei nimis angusti pressio. Patet etiam clavus inde, quòd centrum quoddam velut foramen habeat, formâ sit rotundâ, & instar clavi fixus.

Unguis hallucis sub cute se defodientis. Unguis hallucis sub carne se defodiens cuilibet aspicienti in conspectum se tradit, cùm nempe hallucis Unguis cum dolore maximo, & sæpè inflammatione intensa, se carni protuberanti insinuet, tubulosque ac fibrillas dilaceret.

Fœtoris pedum. *Fœtor pedum* facilè naribus percipitur, qui sæpè adeò est pertinax, ut etiam adstantes eum tolerare nequeant: testantibus enim *Act. Haffn. Volum. 3. Obs.* 19. Fœmina quædam adeo abominabilem spirat pedum fœtorem, ut nemo eam ferre possit, nisi eum benè odoratis sopiret. Affectus hic sæpissimè occurrit in iis qui pedes suos negligenter muniunt linamentis ac soccis.

Plantæ ac calcis pedis doloris. *Plantæ & Calcis pedis dolor* innotescit ex relatione ægri. Hectici utplurimùm de dolore urente plantarum Pedum conqueruntur: sic non ita pridem duobus Paralyticis Medicinam feci, qui maximè de dolore plantarum pedum conquesti sunt, ac præ dolore stare non poterant. Nunc quoque dum hæc scribimus, sub cura nostra versatur fœmina quædam sexagenaria, quæ talem vehementem dolorem in plantis pedum habuit, ut ab initio per totos pedes discurrere coacta fuerit, dein dolor adeò urens factus fuit, ut vix pedes amplius præ dolore plantarum movere valuerit.

§. 4. *Ætiologiam* pedum affectuum nunc instituturi, aliorum opinionem, more solito, nostræ præmittemus. Agmen autem ducent *Galenici*, pedis *Distorsionis* causam adscribentes vitiosæ in Utero formationi, vel convulsioni, vel catarrho, articuli ligamenta relaxanti: utplurimùm verò dicunt *Distorsionem* hanc fieri vel à causa violenta, lapsu, ictu, vel pedem distorquendo, vel quorumvis modo ex articulo suo removendo. *Juxta Galenicos causa pedis Distorsionis.*

Pernionum causa juxta ipsos est frigus, quod dolorem excitat, & partem adstringendo debilitat, unde causa antecedens est sanguis, qui illuc fluit, & dum in parte continetur, ob prohibitam à frigore condensante difflationem, putrescit, partemque inflammat primò, dein exulcerat. *Pernionum.*

Clavum Veteres dicunt tumorem rotundum, album, clavi capiti assimilem, circa omnes corporis partes consistentem, maximè tamen in plantis ac digitis pedum; quem oriri statuunt ab humore pituitoso & melancholico, mediante pressu calcei, attritu, intertrigine, labore, &c. *Clavi.*

Hallucis *Unguis sub carne se defodientis* causam dicunt esse ipsum Unguem se in carnem nimis prope Unguem exuberantem defodientem, & continuum solventem. *Unguis sub carne se defodientis.*

Calcem dolore affici ajunt ab unitatem solventibus, vel fluxione acriori ad plantas & calcem factâ. *Calcis pedis doloris.*

§. 5. *Paracelsus Distorsionem pedis* contingere statuit vel ab ortu, vel à motu quodam violento per ictum, lapsum aut ingressum præcipitanter factum, à quibus omnibus facilè pedem ex articulo suo elabi posse, contendit. *Paracelsi opinio de causa pedis Distorsionis.*

Pernionum seu membrorum congelatorum causam esse gelu inquit, à quo membrum aliquod prorsus rigidum fit, ab eoq; vita separatur, ut, ubi Tibia congelatur, vita moritur in ea, separarique necessus est à vivo, quod mortuum existit, à superiore parte genu videlicet. Ista congelatio priusquam emoriatur membrum, ejus est vehemens indormitio, postquam à vitâ suâ decidit. Et non aliàs ac ignis membrum aliquod superat ac vincit, frigus ipsum etiam efficit. Item prout aqua fervens etiam ignis ingenti frigore congelatur ac exstinguitur, non secus & naturalis calor, quum arripitur ab illo. Exstinguitur itaque primò calor, & postmodum gelu vincitur. Nam, cùm membrum suo calore privatum est, ei nunquam restitui potest. Cum hoc incipit congelari, calor à carne primò recedit, ob suæ humiditatis congelationem, postmodùm à nervis, & postremò quidem à medullis ossium. Quapropter evenire solet, ut caro frustatim decidat, alia non corrupta, quod istam natura vehementer defenderit. Quandoque medullæ emoriuntur, unde postmodum nulla sanitas vera succedere potest. *Pernionum.*

Clavum Paracelsus Porrum dicit, quem provenire ait ex avio liquore, qui nutrimentum esse debet Unguium. Ubi Porrus, non longè distant Ungues, itaque radices eorum in excrescentiam transeunt, quæ porros efficit. *Clavi.*

Quod *Unguis Hallucis sub carne se defodiat*, accidere ait ex eodem liquore nutritio Unguium in nimiâ copiâ ad Ungues delato, & dein carnis excrescentiâ nimiâ. *Unguis halucis sub cute se defodientis.*

Fæto-

Fœtoris pedum.

Fœtorem pedum ex calida naturâ, & pravis fuliginosis effumationibus è pedibus exhalantibus provenire arguit.

Plantæ ac calcis doloris.

Plantæ ac calcis dolorem à Mercurio exoriri docet.

Helmontii sententia de causa pedis Distorsionis.

§. 6. *Helmontius Distorsionis pedum* ortum eundem agnoscit, quem reliqui Authores, nimirum dislocationem ex articulo suo, ipse enim Author emturus villam, obambulabat cum insigni appetitu, tum fortuitò distorsit pedem, lapsus est, rigor statim obvenit cum nauseâ, vomitu & suffocato edendi priore appetitu, mox verò distortum pedem, ac semi-dislocatum reposuit, atque eodem instanti redditus ipsi est pristinus appetitus, cessatque est nausea. Juxta ipsum, orificium stomachi erat apertum, tàm in appetitu quàm nausea. Pylorum verò clausum habuit in appetitu, & mox in nausea apertum, tam in appetitu quàm nauseâ.

Pernionum.

Pernionum causam esse frigus statuit Author; frigus enim, juxta ipsum, tollit sensum tactûs conglaciando & abigendo vires introrsum. Perniones Ulceribus forantur, tanquam si igne ambusti: qui tamen sæpè ante vel post hyemem obveniunt iis, qui totâ hyeme in hypocaustis nullum sensere frigus.

Clavi.

Clavum verò dicit esse à latice coagulato & aberrante.

Unguis hallucis.

Unguis hallucis sub carne se defodientis causam deducit ab excrescentia sanguinis in Halluce oborta.

Fœtoris ac doloris calcis pedum.

Fœtor pedum esse à putredine vel fermento fracido è plantis pedum producto, ut & *dolor plantarum ac calcis pedum* à spina quâdam infixâ illi dicitur.

Willisii judicium de causa pedis Distorsionis.

§. 7. *VVillisius Pedis Distorsionem* contingere judicat tùm à causis externis tùm ab internis. Ad externas refert casus, ictus, aut præposteram pedis positionem, quæ omnia efficiunt, ut ligamenta malleoli istius, in quem tota causæ vis prorumpit, validiùs extendantur, ossaque sibi appensa in proprio situ ampliùs continere nequeant; Eundem quoque affectum exsurgere opinatur à convulsis alteriùs malleoli ligamentis, quæ partem oppositam vehementius ad se attrahentia, ejus ligamenta fortiùs extendunt, illiusque ossa è naturali situ educunt, & hæc altera ex causis internis, quam sequitur laxitas ligamentorum alterius ex malleolis, quam exoriri ait vel à spiritibus in iis deficientibus, vel ob obstructionem tum fibrarum ligamentorum, tum surculorum nerveorum in illis disseminatorum, aut tandem ob redundantem in istis humiditatem.

Pernionum.

Pernionum originem adscribit succo nervoso in partibus nerveis à frigore coagulato ac remoranti, & in iis acescenti. Hinc avolatis spiritibus, massâ reliquâ stagnare incipit, induitque indolem corrosivam, ac pungit raditque, sicque inducit Perniones.

Clavi.

Clavum produci existimat à coacervatis sub cute, atque aggestis recrementitiis seri particulis, per poros evaporari solitis, earumque arcta interstitia tunc opplentibus, densitatemque ipsarum ac duritiem adaugentibus.

Unguis hallucis sub carne se defodientis.

Unguis ex *VVillisio* sub carne se defodit, quando vi quâdam latus ejus in carnem suppositam retruditur, illiusque continuum solvit, & fibras dilacerat ac discindit, ampliore tum spatio sub ungue existente, canales illius succo nutritio perpetim irrorati, & à nullo corpore ambiente compressi, magis ab ipso dilatantur, ac versus interiora extenduntur, quo fit, ut Unguis profundiùs adhuc in carne defigatur.

Doloris calcis pedum.

Calcem dolore infestari asserit à succo nerveo acidiore & viscidiore, in partium nervearum calcem subcingentium fibris remorante, easque pungente & irritante; vel à sero recrementitio acriore per poros evaporando, sed ob eosdem obstructos retento, fibrarumque dictarum partium spermaticarum fibris infixo, & eas vellicante ac convellente.

Sylvii opinio de causa pedis Distorsionis.

§. 8. *Sylvius Distorsionis pedum* originem eandem existere concedit, quam Antecessores jam manifestarunt.

Pernionum.

Perniones verò ortum suum debere arguit *Acido*, quoniam profligantur felicissimè alcalibus, ut sunt cineres, quibus calidis fovendos pedes monet, certum enim esse dicit, cineres acidum imbibendo esse frugiferos: *Acida*, inquit *Hornius*, aciditate exuuntur per cineres, calces corporum, &c. probatque Author per hæc, cùm Perniones hyeme oboriantur, tunc temporis acidum augeri, viresque acquirere majores, ut latius serpat, tempore æstatis è contra aërem alcalibus volatilibus scatere, id quod abundè satis in oratione suâ demonstrat *Polyhistor noster Sylvius*, quâ itidem docet, ubi eruditè diversi tigonis causas, earumque originem inculcat. Particulæ ergò acidæ ab aëre frigido se partibus insinuantes, earum fibras vellicando, inque iis dilacerationem & dolorem & per consequens Perniones inducunt.

Clavi.

Clavus, juxta ipsum, oritur à forti calcei compressione, hinc materia in istis canalibus inclusa fortiter comprimitur, quæ tandem in talem abit duritiem *Clavum* constituentem.

Unguis sub carne se defodientis.

Unguis sub carne se defodientis causam esse dicit excrescentiam carnis nimiam à sanguine nimis laudabili inductam, & cùm Unguis crescat, tunc necessariò se in carnem hanc insinuare ac fibras dilacerare debet, unde dolor oritur intensus.

Doloris calcis pedum.

Dolor verò calcis oboritur vel à continui solutione, vel ab acrimoniâ partes nerveas plantæ vel calcis vellicante & dolorem inducente.

Cartesianorum opinio de causa pedis Distorsionis.

§. 9. *Cartesiani Pedis Distorsionem* sæpiùs contingere notunt ab incessu infelici, aut violento lapsu, concussione, ligamentorum laxatione, & aliquando, quamvis rarissimè, ex musculorum ac Pedum debilitate, ob spirituum animalium parciorem influxum, quo fit, ut musculorum fibræ non sufficienter tendantur, sed flaccescentes ad levem quamcunque causam articulum pedis ex pristino suo loco excidere permittant.

Pernionum.

Perniones dicunt à frigore produci, quia illud ansam dat, quòd succi in cute tardius circulentur, adeò ut plus affluxus quàm transitus ipsis concedatur, propterea partes affectæ, imprimis pedes, intumescere solent. Quando incalescunt, & coagulatæ ac rigidæ factæ particulæ à materiâ subtili plùs quàm antea, durante se. frigore, moventur, tunc pruriunt valdè Perniones. Dum

verò ſucci liberum non obtinent tranſitum, juxta ipſos, particulæ rigidæ coagulati & inſpiſſati ſucci inſtar muſcarum inter ſe commoventur, hinc Incaleſcentiam & ardorem deducunt, & quoniam ejusmodi commodi commotio fieri nequit absque aliquali quamvis blandiori attactu ſubtilium canalium ac fibrarum, hinc neceſſariò pruritus exoriri debet.

Si verò motus ſuccorum planè ceſſat in parte aliquâ, partem illam mori neceſſum eſſe dicunt, quæ mortificatio obſervatur primò in ſuperficie cutis, quæ tunc facilè à verâ cute ſeparetur. Si verò frigus fortius admittitur, vera etiam emoritur cutis, & ſic Perniones generari contendunt.

Clavus oritur, juxta eos, à ſucco quodam lymphatico vel nerveo inſpiſſato. Dolor verò calcis oritur à particulis pungentibus.

Cauſa Diſtorſionis ex Noſtra opinione. §. 10. Noſtrâ ſententiâ *Cauſa* Pedis Diſtorſionis oritur à cauſa violenta externa, quando ſcilicet articulus è ſua cavitate violenter in incedendo moveatur, item ſæpè malum eſt à nativitate, imprimis à lapſu matris, ceu plura novimus exempla.

Pernionum. Cauſam quod concernit *Pernionum*, ex Oeconomia animali notum, & ſæpiùs à nobis inculcatum eſt, omnes corporis noſtri humores in ſtatu incolumi tubulos partium ſolidarum, omnisque generis vaſa tùm majora tùm minora, torrentis inſtar & celerrimè perfluere, quod ſi eorundem fluiditas imminuatur, aut celerrimus ac continuus motus, à quâcunque id tandem fiat cauſa, retardetur ac ſufflaminetur, pertinaces hinc oriri obſtructiones, ipſosque ſuccos in offam craſſam degenerare, uti id in gelatinâ C. C. calido & fluido, dein aëri expoſito cernere licet, ut viſcoſitati huic & plurium affectuum natales meritò in acceptis ferantur, utpote è quorum ſinu, tanquam ex equo Trojano, prodeunt agmina morborum, variæque calamitates à tergo ſequuntur, ut nulla ferè pars corporis noſtri ſit, quæ non pœnam prævaricationis hujus luere cogatur. Prælibatis his fontibus, *Pernionum* cauſam proximam & immediatam facilè eruere poſſumus, quam exiſtimamus eſſe obſtructionem inflammatoriam, dum fluidi & agiles humores ab externo frigore in motu ſuo præpediuntur, atque ab abeuntibus particulis volatilioribus, inordinata quædam & confuſa reliquarum intra tubulos & extremitates vaſculorum introducitur mixtura, quæ inepta eſt ad circulandum, fibras circumjacentes premit, ipſisque ſpiritibus animalibus obicem ponit, ut priſtino more influere neſciant. Quod etiam fieri poteſt, quando ipſa vaſa à frigore quaſi coarctantur, corrugantur ac conſtringuntur, unde & tranſitus humoribus denegatur, hinc ſemper formicationis ſenſus tumor, aliaque apparent phænomena, humorum reſtagnationem & ſpirituum inertiam haud obſcurè indicantia.

Tempore enim frigoris deficit in aëre materia ſubtilis, quæ non ſufficiens eſt ad ſuccos fluidos conſervandos, hinc neceſſariò ſucci ſtagnare coguntur, ſed non in totum ſtagnant, ſed quoad partem. Quod enim cutis vel potius ipſius vaſa conſtringantur, apparet ex eorum curatione, cùm ol. Terebinth. in malo hoc quaſi remedium ſpecificum obſtructiones reſolvit, fibrillas demulcet, redditque flexiles. De obſtructione ergò vaſorum nullum reſtat amplius dubium, quæ tamen duobus modis fieri ſolet; vel enim tubuli partis alicujus ſolidæ in totum obſtruuntur, ut nec ſanguini nec reliquis circulantibus ſuccis, imò ipſis ſpiritibus animalibus ingreſſus & egreſſus concedatur, quæ pars neceſſariò emori & Gangrænâ vel Sphacelo corripi debet; aut tubuli in tantum obſtruuntur, ut aliqualis ſuccis concedatur ingreſſus, isque facilior quàm egreſſus, unde cùm plus inferatur, quàm egredi poſſit, tumores varii oriuntur. Quòd ſi eousque augeatur obſtructio, ut ſalia poros partis alicujus membranoſæ intantùm obſtruant, ut exigua ſaltem juxta ſe relinquant intervalla, ſoli materiæ primi elementi pervia oritur *obſtructio inflammatoria*, h. e. tunc ignis ibidem excitatur, dum rigidæ hæ partes perniciſſimo hujus elementi nullibi incluſi motu agitatæ fibrillas divellunt & dilacerant, quæ in cincinnos reſilientes, vicinos tubulos anteà adhuc patulos comprimunt, unde brevi fit inflammatorius tumor, in abſceſſum tandem, aut etiam Gangrænam, niſi citius occurratur, abiens.

Hinc videmus Perniones circa menſem Februarii & Martii exaſperari: cùm tunc temporis influxus materiæ ſubtilis major eſt, & per conſequens ſucci abundant, & cùm vaſa hæc nimis conſtricta ſint, ea permeare nequeunt, hinc ſtagnare coguntur, & aliis à tergo venientibus viam ſeu tranſitum denegant. Et cùm inflammationis hujus varii dentur gradus, fortè non errabimus, Perniones Inflammationem appellare, & ad ea referre, eadem enim hîc apparent, phænomena, qualia in partibus inflammatis conſpiciuntur, v. g. dolor, tumor, rubedo, calor &c.

Cauſa ergo mediata proxima eſt frigus, cujus eſſentia conſiſtit in quieto, & hoc quidem per ſe & ſolitariè nullam inducit corruptionem, ſed per accidens ipſam deſtruit partis alicujus texturam, dum ſuccorum tranſitum ſiſtendo; mixturam eorundem turbat; qui enim volatiles & agiles valdè ſunt, avolant, hinc reliqui acriores facti, eò potentiùs hæc ludunt dramata.

Clavum progigni exiſtimamus à fibris, à duro quodam premente ac conſtringente corpore vel dilaceratis, vel arctiùs preſſiusque ſibi invicem adjunctis ac ſuperimpoſitis, & à coacervatis ſub ipſis atque aggeſtis recrementitiis ſeri particulis, per poros evaporari ſolitis earumque arcta interſtitia tunc opplentibus, denſitatemque ipſarum ac duritiem adaugentibus. *Clavi.*

Unguis ſe defodit, quando vi quâdam in carnem ſuppoſitam detruditur illiusque continuum ſolvit, & fibras ejus dilacerat ac diſcindit. Ampliores tunc tubuli exiſtentes ſucco nutritio magis irrorati faciunt & carnem excreſcentem, in quam tunc faciliùs ſe inſinuat. *Unguis hallucis ſub cute ſe defodientis.*

Dolor calcis & palmæ oritur ab acribus ſalinis ſuccis, fibrillas calcis vehementer commoventibus, & dolorem inducentibus. *Doloris calcis & palmæ.*

§. 11. Antequam autem ipſam aggrediamur curationem, neceſſe eſt, ut pro exiſtimatione Medici conſervanda, *Prognoſticum* introducamus, quo eventum & modum eventûs ſcire liceat. *Prognoſis pedis Diſtorſionis.*

Pedis Diſtorſio inveterata, vel in Utero ma-

terno facta, vix curatur, nisi statim collimetur, ut idoneis ligamentis ad convenientem situm sensim deducatur, quod sæpius factum fuisse in tenellulis infantibus, sæpè observavimus. Ubi verò Distorsio pedis fuerit facta ex violenta luxatione pedis in junctura tibiæ cum talo, tunc sæpe res periculi plena est, inde enim motus spasmodicis, extremorum totiusque corporis refrigeratio, insolitæ anxietates, deliria, & sæpe mors sequi solent, ceu id constat exemplo *Eph. Germ. Decur. Ann.6. Obs.67.* Imò ipsam mortem à temerariè tentata luxati *tali* repositione notavit *Nicol. Tulpius libr. 4. Obs. anatom. cap. 47.* Acri igitur, si ullibi, in hoc saltem articulo circumspectione opus esse scribens, Hippocratisque testimonio periculum hujus mali confirmans; occultum enim esse nequit, quàm late se turbatio regiminis animalis extendat, quamque interdum graviter nervosi generis affectiones luere vitæ cardines cogantur.

Prognosis Pernionum. *Perniones* non exulcerati meliores sunt quàm *exulcerati*. Perniones non exulcerati nullum habent periculum, molestiam tamen maximam creant ægris.

Nisi statim ab initio radix mali exstirpetur, posteà Perniones difficillimè sanantur, ceu nos novimus exemplum in Principe quodam, quamvis optima & egregia usurpata fuerint remedia, tamen usque recurrunt. Notum enim est, particulas acres paxillorum instar fibrarum poris infixas esse, & acutis suis extremitatibus scindendo continuitatem earum dissolvere, quæ inde chordarum instar in cincinnos resilientes, acres has particulas arctissimè complectuntur, in quorum interstitiis tamdiu jacent consopitæ, donec à certâ materia subtili commoveantur.

Hinc jam liquet ratio, cur hyeme potiùs pruritus, dolor, & rubedo sentiatur quam æstate. Materia enim subtilissima non semper una eademque versus hæc inferiora spargitur, sed pro diversitate locorum annique temporum nunc parciùs nunc copiosiùs dispensatur, & nunc alia atque alia ad nos accedit, prout sc. tellus vel propiùs vel longiùs à Sole aliisque sideribus distat.

Clavi. *Clavi* sunt affectus faciles curatu, modò non altas egerint radices, tunc enim sæpè Chirurgum spe sua frustrant, hinc etiam, præsertim si incautè exscindantur, periculum maximum oboriri potest, ceu in Nobili novimus exemplum, qui inde in spasmum, convulsiones ac deliria incidit, quæ symptomata excepit mors atrox.

Hallucis sub carne se defodientis. Affectus hic non vilipendendus est, sed sæpè atrociora infert symptomata, sic Chirurgus quidam Norimbergensis Unguem hallucis sub carne se defodientem forcipe violentur nimis extraxit, à quo Patiens singulis diebus aliquid Convulsivi passus, quod duravit usque ad ipsius mortem, quæ inter unius anni spatium subsecuta est. Sicque Præses Cameræ *Zeditius* præcidit sibi Ungues pedum, fecitque incisionem nimis profundam, accedit Gangræna & moritur. Digitum læsum molliter haud tractavit, sed potiùs irascens contra terram tutudit. Vide de his *Eph. Germ. Ann. 3. Obs.320.* ob fibras enim nervosas ac tendinosas facilè quis damnum eximue accipere potest.

Dolores calcis & palmæ Pedum inferunt sæpe Hecticam, & sunt aliquando intolerabiles, & sæpè diu durant, adhibitis tamen congruis remediis facilè curari possunt, ceu nos aliquot exempla novimus. *Calcis dolores.*

§. 12. His in affectibus Pedum etiam ad ea quæ vel ore assumantur, vel externè ipsis accidant respiciendum est, ut sanguis ac succi vividiores, hoc est, fluidiores serventur, ut sic meliùs ad dissita hæc loca fluere, & calorem ipsis participare queant, ne affectus accersantur, vel jam præsentes magis adaugeantur. Ante omnia ergo frigus, quantum possibile, arcendum est, ob frigus enim aëris afficitur sanguis cum reliquis succis in vasis valde exiguis, ac succi in tubulis suis subsistere coguntur, ac progressu temporis acorem quendam contrahunt, unde tumor inflammatorius, rubor ac dolor. Cibi etiam sint fluidores ac laudabiles, succo sc. lacteo volatili gaudentes, vitentur verò crassi, terrestres, acidi, salini & saccharati. Potus sit potus Theæ vel Caffeæ, singulis vel alternis diebus assumtus, vel vinum dulce Gallicum, vel Hispanicum. Acida verò vina angue pejus fugiantur. Motus, vigiliæ, animi pathemata sint juxta leges Mediocritatis. *Cura diætetica Pedum affectuum.*

§. 13. Post *Diætam* ad ipsam properamus *Pharmaciam* & *Chirurgiam*, ut eò meliùs hoc fieri possit, aliorum quoque Medicinæ Antistitum consilia de curatione Pedum Affectuum feliciter instituendâ percipiemus. Omnium verò primò *Galenicorum* scopus in *pedis Distorsionis* curatione eò collimat, ut primo statim tempore id, quod exciderat, reposuerint, & quò faciliùs hoc obtinerent, partem affectam priùs relaxant fotibus ex decocto malv. pariet. alth. sem. fœnigræc. & illinitionibus, hinc extendunt pedem, quò spatium fit liberum, ubi articulus queat moveri, & in sedem pristinam compelli. Ad impediendam inflammationem V. S. imperant, & ingressum defendunt, dein pannum cerato liquidò aut oleo rosaceo madidum imponunt. Tandem pede satis confirmato vinculum resolvunt, articulum pedis foventes, & Medicamento quodam emolliente illinentes. *Galenicorum cura pharmaceutico-Chirurgica in pedis Distorsione.*

Perniones Veteres curant pediluvio facto ex decocto raparum, alii pedum in gelidam immersione curantur, non secus ac ova congelata à congelatione aquâ frigidâ liberantur. Alii ex iis accipiunt mel & sal aut sulphur, iisque commixtis manè & vesperi fricant. Nonnulli illorum accipiunt sevum suillum, & cum succo limonum ad unguenti consistentiam agitant, membrumque ad hyemis initium eo illinunt: vel etiam liquefacto sevo cervino in aqua vitæ illinunt manus pedesque, quod si magna adsit inflammatio hyosciami succum apponitum, vel decoctum cyclaminis applicat, laudant: Vel marina tepidâ vel betæ, aut lenticulæ, aut ervi, aut radicis asphodeli decocto perfundunt Perniones. Post perfusionem lenticulam vino incoctam tritam illinunt, aut ficus ex oleo lævigatas imponunt, aut alumen & farinam paribus portionibus in vino coctum adhibent. Myrrhæ quoque trientem, aluminis liquidi sextantem, aceti q. s. præparant, & Pernionibus non ulceratis, ac pruriginosis fervidis eruptionibus imponunt. Vel sequens: *In Pernionibus.*

℞. *Succi uvæ acerbæ* ℔j.
thuris ʒiij.
ceræ ℥ij.

Coq. simul ad succi fermè consumtionem, deinde in mortario subigunt, & utuntur. Sequens valde dicunt insigne esse ad reliquas quoque inflammationes commodum.

℞. *Cerussæ.*
spumæ argenti
aluminis liquidi aa. ℔j.
myrrh.
thuris aa. ℥ij.
ovorum assatorum vitell. n. xvj.
adipis suilli veteris ℔j.

Acida cum aceto terunt, in quo malicorium decoctum est, & ubi strigmentitiam compagem habuerint, adipem adjiciunt, ac simul probè subigunt & in plumbeo vase servant: usu verò postulante, rosaceo aut myrteo oleo diluunt, ac illinunt. Ex allio cum oleo & cera emplastrum parant imponuntque, vel amurcam illinunt. Sequens perniones imminentes arcere dicunt:

℞. *Atramenti sutorii,*
flor. malipunici sativi aa. ℥ß.
aluminis scissi ʒiij.
myrrhæ.
thuris aa. ʒij.
ceræ ℥ß.
adipis suilli ℥j.
olei Myrtei q. s.

Vel:

℞. *aluminis rotundi* ℥ß.
calcis vivæ ʒij.
ceræ ℥j.
rosacei aut myrtei olei ʒiij.
M.

Ad Perniones ulceratos recipiunt olei omphacini, taurini adipis, succi hyosciami aa. ℔j. spumæ argenti sescuncem, Colophoniæ trientem, mellis sescuncem, vel foveantur decocto corticum granatorum, cum aqua & vino facto, cui quoque addunt aliquid aluminis, vel excavant rapam, & implent unguento rosaceo, coquunt sub cineribus, & contusum, addito pulvere Cancrorum fluviatilium, applicant. Ad idem imponunt cutem halecis infumatæ, vel talpæ pellem: sequens Unguentum dicunt esse probatissimum:

℞. *Cimular. tritici sub nive virescentis* q. s.
Contunde in mortario, dein add.
Ungu. rosacei vel
pingued. suillæ q. s.

Bulliant ad ignem, fiat Unguentum. Cerebrum cornicis Emplastri modo applicatum Perniones infallibiliter curare asserunt.

In Clavo. *Clavum* vix absque curâ recedere ajunt, hinc duplicem instituunt curam, vel Instrumentis vel Medicamentis. Balneum pedum ex herbis emollientibus paratum per aliquot dies usurpandum commendant, dein laminatim cultello, quoad fieri potest, citra hæmorrhagiam exscindunt, & per octiduum folia sempervivi, viridi pelliculâ exuta, bis de die applicant, renovantque. Vel apponunt picem Burgundicam. Vel sequens.

℞. *Resin. pini*
colophon. aa. ℥ß.

M. benè ad ignem, & dum omnia fuerint liquefacta, pertrahe linteola, & fac sparadrappum viridem.

Alii herbam nigellæ cum aceto tritam applicant, vel lupinos exustos cum melle mixtos superponunt. Incisionem non volunt fieri prope nervos, in ustione per caustica etiam cavendam esse inflammationem per rotundum & perforatum defensivum. Ad clavos quoque præmundatos unam aliquam ex corrodentibus compositionibus imponunt, aut æruginem rasam, aut sandaracham, aut Fistulis dicatum pulvillum siccum, aut fistulare collyrium, gummi vice ammoniaco exceptum lupinorum crudorum ustorum cinerem cum melle mysi pice liquidâ exceptum, melanthium cum pueri impuberis urinâ, fabæ lomentum cum aceto coctum applicant. Sequens pro experto exclamant.

℞. *Cantharidum,*
atramenti sutorii,
castorei aa. ʒij.

Excipiantur terebinthinâ ad emplastri formam, & clavo præmundato imponunt.

Vel:

℞. *Facis vini ustæ*
calcis vivæ,
visci aa. ℥j.

cum lixivio aut urinâ pueri impuberis. Misc. atque applicant.

Ad *Unguem in carnem se insinuantem* vel cultello Unguem à carne separant, & dein excrescentem carnem imposito alumine usto vel gallâ cum melle subsidere faciunt, & varia anodyna & emollientia imponunt, vel in forma Cataplasmatis, vel linimenti, vel olei chamomill. lini, sesami, amygd. &c. *In Hallucis Ungue.*

Dolorem verò in Calce & Palmâ Pedum urentem tollunt internis anodynis, & externis tùm linimentis tùm Balneis, tum fotibus, in quem casum sequens commendant linimentum. *In Calcis dolore.*

℞. *Ungu. popul.*
refrig. Galen. aa. ℥j.
M.

quo Unguento illinunt Calcem & Plantas pedum, quod & somnum promovet. Vel Balneum, quod sequitur, laudant.

℞. *fol. salicis* Mij.
malv.
bismalv.
fl. chamomill.
nymphææ aa. Mj.
rad. alth. ℥j.
sem. lini ʒiß.
fœnigræc. ℥ß.
bacc. Juniper. ʒiij.

Den-

Dentur incis. pro Balneo, in quo pedes mane & vesperi immergantur.

Paracelsi cura in pedis Distorsione. §. 14. *Paracelsus Pedis Distorsionem* per restitutionem pedis articuli luxati curari posse asserit, & quo faciliùs curatio impetretur, partes emollit balsamo ex axungiis parato, ne verò pes restitutus denuò elabatur, ligamenta obfirmat emplastro suo oppodeltoch, quod etiam apponit, si ligamenta vel articulus pedis ab aliâ causâ fuerit luxatus.

In Pernionibus. Cura *membrorum congelatorum* ipsius est, ut unius Mumiæ per additionem conservetur altera, nempe debilitata hunc in modum, qui sequitur.

℞. *olei costi* ℔ß.
sevi hircin. ℥iij.
ceræ ℥ivß.
M.

Fiat Unguentum, quod singulis quaternis horis applicandum est, aut sæpiùs, quo locus melius humiditatem suam retinere valeat.

℞. *Olei ex laganis avium* ℥v.
adipis cervi ℥iiß.
ceræ
liquorum ex ovis aa. ℥iiij.

Misc. simul & utere.

Hujusmodi Medicamentum ab initio curæ sufficiens esse dicit in finem usque, nec opus alio, quod in eo mumia constituta sit, qua quidem frigoris congelationem curari asserit. Membrorum congelationes duplicia damna secum adferre scribit, ut *Paroxysmos* & tumefactiones. Paroxysmi juxta ipsum, successu temporis nascuntur magis aucti; verùm tumores in putrefactionem incidunt. Sequens Medicamentum certò certius expertum esse notat; *Oleum* nempe *urinæ*, quod in proprio sale suo conservatur, congelationibus in aqua natis & similibus omnem Paroxysmum aufert. Quod inflationes concernit, sequens experimentum pro certissimo venditat. Urina perungantur aut laventur optimè membra congelata, postmodum fodicationum emplastris ligentur, aut conservari poterunt, præsertim ubi mox ab initio remedium hoc fiat. Si tamen caro mortificata sit, post illa, fodicationum emplastris, aut similibus aliis vulnerariis Medicamentis mundificat. Animadvertendum quoque vult, ubi gelu tenderet ad interiora cor versus, ut Patientibus theriacam & aquam ardentem in potum, ambas commistas Medicus administret, ut calor in membro congelato restauretur. Quicquid oleo prædicto fuerit unctum, ante mortificationem, juxta ipsum, absque damno restitui potest in integrum.

In Clavo & Porro. Curationem Clavi sive Porri quod attinet: ab incisionibus & corrosivis aquis abstinet, sequens verò maximè commendat.

℞. *Ol. ex bacc. Juniperi*
besonnæ
agaric. aa. ℥j.

Fellis bovis q. s. pro unguento: unge dies & noctes, quò magis triveris eò meliùs efficiuntur nigri siccanturque. Post hæc commendat suum Empl. oppodeltoch ad quatuor vel quinque septimanas.

Vel:

℞. *Realgaris* ℈j.
ol. vitell. ovor. ℥ß.
calcis exstinctæ q. s.
pro linimento.

Hoc porros reddit nigros ac putridos.

Unguem sub *carne se defodientem* curare satagit emollientibus.

Ad *Fœtorem pedum* abigendum verò adhibet varia Arcana sudorifera, & chelidonium suadet calceis imponendum.

Plantæ ac Calcis pedum dolorem placat dolorem placantibus soporiferis Medicamentis. *In Plantæ ac Calcis pedum dolore.*

§. 15. *Helmontius Distortum* ac *semidislocatum pedem* restituendum vult in locum pristinum, prout in se ipso comprobavit. *Helmontii curandi methodus in pedis Distorsione.*

In Pernionum Cura cum aliis Authoribus consentit, & nihil peculiare propinat, conglaciatos non vult statim à frigore ad hypocausta deferri. *In Pernionibus.*

Clavorum curationem fieri ait per sui mortificationem exstinctionemque totalem attactu & impressione Medici agentis & mortificantis sympathetici & magnetici, ut lumen lunare frigidum in cono collectum unitumque per vitrum eos superradians, donec à frigore penetrentur, suaviter, adeoque sic in radice mortificentur, ut deinceps suâ sponte evanescant: idque Lunâ decrescente, quia tùm defectus Lunæ crescenti auscultant. Eundem effectum præstare dicit cadaveris humani manum impressione forti applicatam. Vel sudor agonalis immorientium imponatur, vel pomi transcissi pulpa interna affricetur *Clavis*, donec putrescant. *In Clavis.*

Unguis hallucis sub carne se defodientis, item *fœtoris pedum* ac *doloris* curationem eandem instituendam vult, ac reliqui Authores faciunt. *In Ungue hallucis sub carne se defodiente.*

§. 16. *Willisius Distorsi pedis* ligamenta corroborat decocto ex herb. betonicæ, chamom. ror. marin. summitat. hyperici, rad. symph. aristoloch. rot. & sem. 4. calid. maj. in aqua & vino rubro coctis, parato, & deinceps Unguentum Comitissæ ipsi illinendo, idoneisque fasciis illum constringendo. Si verò à convulsione ortum duxerit affectus, antispasmorica propinat, & externa nervina & antispasmodica applicat. *Willisiana Cura pedis Distorsionum.*

In *Pernionibus* petroleum illitum commendat, tum ad curam, tum ad præcautionem, quem effectum etiam edere ait oleum pini: decoctum quoque ex rapis exsiccatis mirè laudat, ut & unguentum de rapis Mynsichti. Applicat etiam cum linteis multiplicatis partibus *Pernionum.*

Pernionibus afflictis mucilag. sem. cydon. cum aq. solan. extract. cui parum tutiæ admiscet.

Clavi. *Clavum* tollit applicatione emplastri de galbano Mynsichti, vel emplastri Vigonis de ranis cum Mercurio.

Ungui sub carne se defodienti. *Ungui sub carne se defodienti* medetur parum lintei concerpti cui momentum aluminis usti inspersum fuerit, in illud spatium, quod unguis excavavit, immittendo, ad carnem excrescentem exedendam, ut Unguis profundiùs delapsus forficibus tutò secari possit, & ad pristinum statum recrescentibus deinceps carnibus reduci valeat.

Calcis dolores. *Dolorem Calcis* Author curat per interna Diaphoretica anodynis admixta. Partem verò dolorificam illinit sapone Veneto 🜄 dissoluto, cum spiritu cerasorum nigrorum & liliorum convall. misto. Galbaneti Paracelsi 🜄 dissoluti usum quoque laudat.

Sylviana cura Pedis Distorsionis. §. 17. *Sylvius Distorsionem Pedis* curat, articulum elapsum reponendo in locum & situm pristinum, quod manibus potissimùm perficitur, deinde retinendo & corroborando illud ipsum, ne denuò excidat, quiete videlicet, abstinentia ab ingressu, pulvinis & fasciis, nec non emplastris subastringentibus ex mastiche, olibano, colophoniâ, resinâ & oleo myrtin. vel emplastro communi ad fracturas etiam hoc in casu appropriato.

Pernionum. In *Pernionibus Sylvius*, ut præserventur partes illæ extremæ aliàs facilè obnoxiæ illi injuriæ, vult, ut priùs penè muniantur antequam frigido committantur, manus Chirothecis ex animalium pellibus conflatis defendantur, pedes verò, si tibialia & socci linei spiritu vini humectentur: vel juxta ipsum possunt foveri decocto ex herbis aromaticis alcali volatili abundantibus. Spiritus vini tum temporis liberaliori quoque manu intra corpus assumatur, ut ita spiritus aucti liberiùs per totum corpus ferantur, humoribusque majorem concilient motum, quo minùs coagulentur, externum hostem aut planè non admittant, aut accedentem promptius ejiciant, aut saltem magis resistant, ne prorsus internecioni dentur.

Quando verò jam partes malo illo obsessæ sunt, operam dat ut non statim ad calida & ignem accedant ægri, sed prius nive vel aquâ frigida fricent: his peractis fovere jubet pedes cineribus calidis quibusvis, quo omni extracto frigore, quod cognoscitur ex dolore pungente sedato, fovet partes decocto aliquo, in quo plantæ aromaticæ sunt coctæ, aut lacte dulci tepido incocto iisdem plantis. Alcalibus quoque admiscet lenientia pinguia, quæ poros non nimiùm occludunt, sed simul discutiunt, ut mel &c., ne inflammationem suppressis effluviis augeat. Medicamenta quoque interna discutientia aromatica & sudorifera non negligenda vult, ut illa, quæ in toto corporis habitu sunt collecta ex frigido expellantur: commendat ergò varias mixturas hinc inde præscriptas, item decocta lignorum & salia volatilia ex animalium partibus parata, hinc inde jam recensita. Si affectus degeneraverit in Ulcus, curat Author inter alia imposito Unguento diapompholygos, in quo præter alia alcalia est plumbum, quod insignem habet vim infringendi acidum, eoque nomine est proficuus ejus usus in Cancro, ut olim percepimus ex ore Authoris.

In *Clavo* tollendo commendat varia gummata, imprimis de galbano, ammoniac. de Labdano, quæ imposita ut plurimùm eum tollere perhibet. *Clavi.*

Ubi *unguis se sub carne defodiat*, operam dat, ut cultro vel instrumento separetur à carne, & dein lenientia imponantur ac mitigantia. *Unguis sub carne se defodientis.*

Dolorem verò calcis fugat, internè sudorifera, salia volatilia anodynis mixta porrigendo, partem verò illinit sapone Veneto, vel in forma linimenti vel emplastri, vel fotum instituit, vel balneum ex emollientibus paratum.

§. 18. *Cartesiani*, quod attinet *Pedis Distorsionem*, si fit à leviori causâ, facilè illam restitui posse contendunt, & quidem manu experti Chirurgi. *Cartesianorum cura in Pedis Distorsione.*

In *Pernionum* Cura eò respiciunt, ut ab initio peragatur frigidis, satius enim esse putant, quàm si partes admoveantur calidis, rationem, quâ peragitur illa curatio à frigidis, vide apud *Cartes.* quod curatio, quæ per calida instituitur, in pejus ruat, putant inde fieri, quod acidi figuræ ab igne immutentur, & curventur, sicque arctiùs implicentur sibi invicem, quo minus easdem vias relegere queant, per quas intrârunt: adde quod ignis particulæ illis acidis junctæ abeant in novum acerrimum, quod conspirat in partium interitum, uti apparet ex pomis congelatis, quæ si immittuntur rei calidæ, fiunt intus nigra, & sapor perit, aliàs illæsa quoad illa phænomena, si solvantur frigidis. Conglaciatum vinum liquescere dicunt sine jacturâ virium, si vas in aquâ frigidâ suspendatur, sin verò calore ignis solvatur, vires amittit. Medici Cartesiani venæsectionem ac scarificationes hoc in morbo contemnunt. Si Perniones non fuerint exulcerati applicant crepitum lupi, qui partes calefacit & omne arcet frigus externum. Optimum remedium dicunt esse, ut pedes Pernionibus afflicti proximè igni admoveantur, donec frigus expulsum fuerit, item Perniones 🜍 Terebinthinæ priùs illinunt, vel imponuntur succo raparum tepefacto. Vel decoctum flor. Chamomillæ, absynthii, additâ portione salis communis parare solent, eoque fovent pedes. *In Pernionibus.*

Vel:

℞. *Terebinth.* ℥ij.
boli armen. ℥ß.
camph. ℈ij.

Coq. in consistent. emplastri.

Resinam quoque pini laudant, item Balsamum de *Voorden.* Magnificiunt quoque rapas & cæpas assatas Pernionibus impositas. Exulceratos tractant instar aliorum Ulcerum.

In *Clavis* eadem prodesse dicunt, quæ capite de verrucis commendârunt, imponunt quotidie folia hederæ arboreæ. Vel succum hederæ terr. chelidon. vel gumm. Ammoniacum, vel resinam pini, vel emplastrum Gratiæ Dei, vel *In Clavo.*

vel galbanum, vel Emplastrum viride, succum tithymalli, diachylon, cum gumm. de Ranis cum quadruplo Mercurii imponunt, item pedes Clavis affectos muriæ sæpiùs immergunt, & tanquam balneo utuntur. Vel saponem communem Pernionibus alligant. Alii ex ipsis linteum sanguine menstruo tinctum clavo impositum magni æstimant.

In Ungue sub carne se defodiente.

Unguis ex Cartesianorum sententiâ se defodit sub carne, à liquore nutritio in Unguium tubulos copiosiùs affluente, eosque supra modum inflante, sed quum tubuli ad Unguium latera constituti liberiùs extendi possint, abundantiorem succum nutritium excipiunt, à quo ultra requisitos fines excrescentes, subjectam carnem subeunt, & in eâ se defodiunt.

In dolore Calcis pedis.

Calcem & Plantam Pedum dolore affici asserunt à succi nervei aliorumque particulis rigidis acutis, scindentibus ac pungentibus, quibus scatet sanguis hecticorum, scorbuticorumque, quæ particulæ vel in sanguine, vel sero, vel succo nerveo, vel nutritio hospitantes, & ad calcem & plantam Pedum delatæ partes fibrosas, partes has subcingentes pungunt ac irritant, doloremque hunc ardentem inferunt.

Nostra cura in Pedis Distorsione.

§. 19. Visis sic Aliorum Curationibus Pedum Affectuum, *ipsam* tandem *nostræ sententiæ* innixam aggredimur. In *Pedis Distorsione* curam maturandam esse monemus, ne cavitas repleatur viscidis humoribus, tum enim difficiliùs restituitur. Restitutum verò malleolum idoneis fasciis, imposito cerato de cumino & V camphorato madefacto, & adhuc linteo eodem spiritu imbuto superimposito curare solemus. Ultimò ∽ lubricorum, bals. Ischiat. vel topico nostro sæpiùs partem ad corroborandos spiritus animales & tubulos obstructos aperiendos illini curamus. Si malum à convulsione originem duxerit, antispasmodicis & nervinis tùm internis tùm externis uti solemus. Si verò sit à nativitate, difficiliùs tum curatur, idoneis verò fasciis ac calceis in hunc finem adaptatis sæpiùs pedem ab ortu distortum feliciter curatum vidimus.

In Pernionibus.

Pernionum Curam quòd concernit statim notandum est, an malum *recens* sit, an altas jam egerit *radices*. Quippe in recentibus Pernionibus ipsis frigidis *curam* rectiùs auspicamur, quia frigoris lues frigore pellenda est, calor enim subitaneus plus damni infert, dum subitò obstructionem solvit, & partes constrictas exagitat, quæ plus spatii occupantes, ipsam texturam destruunt, quod quotidie experimur circa rapas & poma congelata, quæ igni statim admota redduntur mollia instar pultis, & postea corrumpuntur ac putrescunt, quod & pulchrè ostendit *Cl. Dn. Rohault in Physicâ suâ*, in floribus congelatis. Imò si digiti fuerint à frigore quasi rigidi facti, & si tum igni propiùs admoveantur, sensum percipies, ac si mille aciculis pungereris, quod incommodum non senties, si priùs cum aqua frigida vel ipsa nive fricentur membra congelata. Methodus hæc pluribus Paradoxum esse videbitur, cùm in succorum stagnationibus frigida maximè noceant; sed si ritè hæc examinentur, & quidem rationis trutina pensitentur, facilè te extricabis. Cura enim Pernionum frigidis his quidem inchoatur, sed non perficitur, & quòd frigida primò applicentur, ratio hæc est, quòd congelatæ partes sensim resolvi, & postea ad priorem mixturam redigi debeant, quod præstat lenis frictio cum nive, vel aquæ frigidæ immersio, in qua adhuc amica fluit subtilissima materia, & quæ sine aliqua magna vi congelatis liquoribus aut succis fluiditatem suam ordinariam reddere potest, sine ulla læsione alicujus fibræ ad pristinum redeunt statum. Idem enim corpus nostrum experitur fatum, quod pomis congelatis accidere solet, quæ aquæ calidæ injecta statim corrumpuntur, igne majori cum impetu in ea irruente, ut in putrilaginem, ceu jam diximus, abeant. Vulgus quidem causam hujus rei quærit, nescio in qua frigoris extractione, qualem verò nos haud admittimus, sed rectiùs fit id ob materiam subtilem succis nostris magis amicam, vel quod poma congelata in majori constituta quiete, quàm aqua frigida, hinc quendam suæ quietis gradum communicent. Ex his abundè constat, quod æger Pernionibus vexatus è longinquo igni tantùm apponendus sit, aut leni primùm frictione cùm nive frigus demulceatur, & sensim levique agitatione articuli vellicentur, ut instituta frictione sanguis queat revocari, & sopitæ partes citiùs reviviscant. Sic etiam nix, teste experientia, nostris in manibus soluta amicabilem succis nostris communicat calorem: item per frictionem & agitationem fibrillæ & particulæ sopitæ resuscitantur, & hinc motus succorum promovetur. Sed hæc curam in Pernionibus, ceu diximus, non absolvunt, nec ægrum à malo penitùs liberant, sed ad potentiora deobstruentia transeundum est, qualia sunt V camph. Elix. vitæ, ∽ Matrical. ℅ Terebinth. Juniperi, Philosoph. terebinth. ∽ lumbricorum, fuliginis, eboris formicarum ∽ ⊖ ✱ci cum bals. Ischiatico mixtus elegans remedium est, Balsamus quoque nervinus extern. ac intern. noster, Tinct. Castor. Tinct. Balsamica Dekeri, ass. fœtid. ol. Lullian. Cl. Dn. *Weidenfelsii*, quod mihi per literas maximè commendavit, ol. Guajac. ol. balsam. Peruvian. Camphor. ∽ sinapi, convulsi. noster, liq. C.C. succ. ⊖ ♀ & sexcenta salia volatilia ex herbis, radicibus, & baccis aromaticis parata. Fotum etiam externè magnifacimus: esto in Juniorum gratiam una atque altera formula.

℞. *Summ. rorismar.*
herb. salv.
scordii
absynth.
fol. Nicotian. aa. Miß.
Rad. bryon.
galang.
trifol. fibr. aa. ʒß.
sem. anis.
cumin. aa. ℥j.
erucæ
urtic. aa. ℥ij.
piper. ʒß.
⊖ ✱*ci*
♀ aa. ℥iß.
Coq. in vino Gallico, adde
∽ *vini* ℥vj.

pro

pro pauperibus verò in solâ 🜄 coqui possunt, & huic balneo immergantur vel manus vel pedes Pernionibus affecti.

O'. Terebinthinæ tempore pruritûs ad ignem sæpè illitum egregium in Pernionibus est remedium. Crocus cum 🜄 membris frigore læsis applicatus à pluribus magni penditur. Sic quoque alii cum Veteribus extollunt decoctum raparum, vel atidorum, vel frigore congelatarum, alii rapas coctas calidè Pernionibus applicant. Plures sevum cervinum, hircinum, caprinum & vaccinum laudant, quæ in cadum glaciei liquida infundunt & dein applicant; vel nostrâ experientiâ sapo Batavorum niger dict. vitell. ov. aa. P. æq conquass. invicem, corio illinatur & Pernionibus applicetur, ab initio vesiculæ excitantur, quæ aperiendæ sunt. Nonnulli ex recentioribus salivam propriam Pernionibus illinunt, & dein pedes igni admovent.

Vel:

℞. *farin. frument. silic. groff. modo parat.* (geschroden) subigatur *aquâ frigidiss. & applicetur* tepidè ter vel quater de die, & dein inungantur Perniones sequenti linimento.

℞. *Picis Martial. vel aq. Martial.*
f. c. cera alb. q. s. linimentum.

Pinguedo anseris, quia subtilis est, præservare creditur contra frigus externum, si membra frigori exposita eo inungantur. Oleum Camphoræ verum ex Indiâ allatum nostrâ experientiâ egregii usus est. Mutatio quoque aëris multum ad curationem facit, ex. gr. Si quis in Italia vel Germania Perniones acceperit, & dein ad Indos proficiscitur, vix aliquid incommodi sentiet, ceu prostant exempla nonnulla. Optimum verò remedium est ad recidivam arcendam *procul à frigore*. Plures stercus ovillum cum butyro recenti frixum & colatum magni pendunt. Cataplasma alii ex pomis putridis confectum applicant. Alii suffitus laudant ex cinnabarinis, & balsamicis resinosis, præstat vapor ex accenso 🜄 progrediens, quod si dolor valdè urgeat, conveniunt *Paregorica* cum anodynis alth. malv. fl. chamom. sambuc. sem. lini &c. sequens experientiâ & ratione approbatur.

℞. *~ vini* ℥ij. vel ▽ *aqu. Hungar.* ℥ij.
℞ croci ʒij.
ol. terebinth. crass. ʒiij.
M.

Illinantur Perniones.

Sic quoque Cineres Juniperi acidum aëris frigidi valde mortificant, si pedes iis calidis fuerint impositi. Sic quoque °₀° succini pluribus solamen præstitit, aliis adeps ex pedibus vitulin. vel hædin. in ▽ decoct. & refrigerat. qua Perniones inungunt. Sunt qui pro Præservatione Pernionum soleis vel soccis ex pelle pedum cervi paratis uti solent, quia in hâc pelle pori constrictissimi sunt, aërem frigidum ac crassum vix permittentes. Terra foliata ♀ri more Tacheniano parata in Pernionibus à pluribus magni æstimantur, ejus præparationem vide in *Apolog. contra Tachen. Zwelffer. p. m. 72.* Terra hæc liquida externè illinatur Pernionibus, Petroleum, axungia cati silv. oleum Pini, Unguent. contra Perniones *Schræderi, Barbett, ex rapis Mynsicht. T mei à Guldenklee*, & hujus Cataplasma ex farinâ avenacea à pluribus magni penduntur. Sequenti in Serenissimo quodam Principe cum commodo usus sum.

℞. *~ vini Camphorat.*
matrical. crocat. aa. ℥j.
lumbricor. ʒiij.
⊖ *✱ci cum ♆ parat.* ʒj.
M. pro illinitione.

Vel:

℞. *Calc. viv.* cum ▽ *salv. fiat liniment.* *add.*
ol. hypericon. n. ʒj.
spica.
Juniperi aa. ℈ß.
M.

Ubi nodi & tumores inflammatorii adsunt, ☿ dulcis cum axungiâ Taxi misceatur, quo calidè nodi inflammatorii perungantur, & desuper Emplast. de Ranis cum ☿io Vigonis, vel cum quadruplo ☿ii imponatur, vel empl. de Labdano, vel nostrum de Theâ tantæ in abigendis tumoribus efficaciæ. Pro divitibus nihil excellentius est quàm lixivium cum Theâ paratum, in quo infundantur pedes Pernionibus obsessi ac inflammati. Qui linimenta potiùs amant sequens non erit contemnendi usus.

℞. *Medull. crur. boum rec. extr.* ℥ß.
axung. Taxi ℥j.
viperar. ʒij.
balf. ♄*ni* ʒj.
ol. Camphor. ʒß.
M.

Vel sequens nostrum polychrestum.

℞. *Ol. oliv. opt.* ℔iß.
butyr. rec. ℥vj.
raf. pini ℥iij.
medull. vitul. & bovin. ℥iv.
cera ℥iiß.
solv. l. a. super △ add.
⊖ ♄*ni* ʒj.
ol. petra. q. s.
M.

Quo calidè Perniones illinantur sæpiùs: Si quis verò majorem effectum ex emplastro exspectat, sequens proderit.

℞. *Picis*
resinæ aa. ℔ß.
ol. bani ℥iß.
axung. bovis
ovin. aa. ℥iij.
ol. lini
olivar. aa. ℔ß.
cera ℥v.
sub finem add.
Cinnab. nat. ℥ß.
Camphor. ʒiij.
Minii ℥j.
M. f. Ceratum.

Vel

Vel Empl. saponis ad ℥ij. malaxetur cum oleo ♀ fœtid. succin. aa. ʒß. *M.*

Sequens fuit Celeberrimi Faustii, Professoris Heidelbergensis remedium.

℞. *Ol. resinæ*
pini aa. ℥j.
M.

Fœces quoque Cerevisiæ, vel muria Harangum imposita à pluribus laudantur.

Vel:

℞. *pingued. vulpis*
lupi aa. ℥ß.
M.

Vel:

℞. *Ol. laurin.* ℥ij.
mell. ℥ß.
terebinth. ʒij.
M.

Singulare experimentum dicitur cerebellum, ex capite cervi vel lupi desumtum & Pernionibus appositum, alii extollunt sequens:

℞. *ceræ flav.*
pic. alb.
ol. olivar.
lini aa. ℥iv.
sev. cervin.
vervecin. aa. ℥ij.
Thuris alb.
Minii.
Bni offic. aa. ℥iß.
M.

Omnia ea Medicamenta, quæ multum salis volatilis oleosi in se continent, hic proficua sunt, quæ acidum in sanguine ac succis stagnantibus corrigunt, sic etiam sperma ceti supra ignem fusum, & calidè inunctum Pernionibus egregium, & à Celeberrimo *D. Muys* approbatum remedium.

Exulceratis Pernionibus imponatur Balsamus noster Divinus, quô nullum datur generosius, vel Terebinth. vel Empl. de creta, vel diachyl. s. Ungu. Cancrinum; curantur enim instar aliorum Ulcerum, ex quorum capite reliqua possunt peti remedia, cineres quoque stercoris ovilli inspergantur Pernionibus exulceratis. Cæterum toto curationis tempore frigus externum, quantum possibile, arcendum erit, in quo totius curationis cardo vertitur, hinc pellis leporina vel cervina, vel charta emporetica cum V̈ madefacta, vel vesica bubula cum Terebinthina illita, vel charta quadruplicata pedibus Pernionibus vexatis applicata magni penduntur, quia frigus arcent. Nos ad præcavendum malum cucurbitulas atque sanguisugas partibus affectis applicatas tanquam noxias rejicimus, quoniam hoc modo obstructiones vasculorum non tolluntur, sed potiùs augentur, & vascula distorta ad pristinum suum statum haud revertuntur, sed magis distorquentur.

In *Pernionibus* nec interna cura negligenda venit, hinc Celeberr. *Lowerus*, Medicus Anglus solis internis Martialibus exhibitis Perniones curare promittit. Nostrâ etiam ex sententiâ interponenda sunt varia volatilia, imprimis oleosa, quæ succos stagnantes fluidiores reddunt, ∽tus ad impellendum & fores obseratas aperiendas incitant, omnemque stagnationem impediunt, hinc sudorifera omnia conveniunt, & commendamus seq.

℞. ⊖ *volat. oleos.* n.
Elix. vitæ aa. ʒj.
vin. calid. ℥ij.

M. pro unâ vice & sudor exspectetur, & inde magnum resultabit commodum. Vel ⊖ volat. C. C. ad ʒj. in mensa more solito assumatur.

Cur verò ægri hoc affectu infecti semper hyberno tempore, & quidem vel in principio, vel in fine hyemis iterum recidivum patiantur, ratio hæc est, quoniam vasa à frigore semel constricta ac angustiora facta tempore æstivo succis quidem transitum concedunt, hyberno verò tempore accedente succi nostri aliquantum crassiores redduntur, tunc ipsis canales sunt nimis constricti & permeare nequeunt, sed succi stagnare coguntur, eundem sic affectum producere debent. Tempore enim hyberno non influit tanta copia materiæ subtilis, ut in æstate, in quâ ∽tuosæ, oleosæ, & aqueæ particulæ in succis nostris per continuum transfluxum materiæ subtilis expanduntur, & sic obstructionem vasorum ab externo aëre minitantem impedit. Hinc remedia sæpiùs etiam optima effectum non præstent, quamvis Celeberr. *Bartholin.* Act. Hafn. *Vol. 3. Obs.* 10. infallibile dicat remedium adversus manuum Perniones, cruorem adhuc calentem ex bove recens mactato effusum, si eidem manus vel pedes imponantur, quod remedii ge- sæpius tentavi, ast frustraneo effectu. Hinc videmus remedia etiam generosa nobis visa sæpiùs fallere Medicos & ægros, quod quilibet in praxi suâ experietur.

Curam Clavorum nostram quod concernit, felicissimè eos curavimus solo illito °₀° lini vel rutæ, tepidè facti, priùs tamen clavo profundiùs inciso, quod arcanum nobis hactenus fuit, vel imponi potest linteum oleo lini imbutum, quod raro fallet. Podex recens galli junioris, inciso priùs clavo, impositus plurimis magnum attulit commodum.

Vel:

℞. *Gumm. Galban.* ʒij.
⊖ *✻ci* ℈ij.
resin. ʒiij.
picis ʒij.
M. f. l. a. Empl.

In Clavis sequens aqua calcis nostra egregia est, ut in omnibus fungosis aliis excrescentiis.

℞. *Calc. non exstinct.* ℔iij.
Acet. vin. ℔iß.
▽ *commun.* ℔ij.
M. f. calx exstincta, colat. add.
☿ *dulc.* ʒij.
M.

Emplastrum de ranis cum quadruplo ☿ii valde Clavos emollit discutitque. Sunt qui Empl. diachyl. simpl. cum sale fimi columbini magnifaciunt. Empl. de Thea, de Labdano etiam hic præstant commodum. Solùm sæpè gummi galbani impositum juvat. Alii ad corrosiva accedunt, ad lapidem sc. infernalem vel °₀° ♉nii, ol. vitrioli, butyrum ♉nii, quibus tamen cautè mercandum esse existimamus, ne fibrillæ nerveæ non tantùm ab his irritentur, sed & planè discindantur, hinc omnia hæc cum arsenicalibus improbamus; sunt qui cum effectu sulph. citrin. in forma pulveris Clavis incisis imponunt munito priùs loco gummi ammoniaco vel instrumento plumbeo, & desu-

desuper bis vel ter accendunt, & dein Clavum cum radice eximunt.

In Ungue sub carne se defodiente. *Ungui sub carne se defodienti* medemur sequenti modo, si caro prope unguem nimis propullulat, imponimus parùm aluminis usti vel Empl. ex Labdan. vel spir. matrical. dein cultello ad hunc finem excogitato, unguem parùm abscindimus, & dein impositis variis balsamicis curam absolvimus. Sæpè inflammatio accedit, quæ abigenda est phlegmate ⊕-li egregio remedio internè & externè usurpato in Inflammatione.

In Pedis Calcis dolore. *Dolor Calcis ac Palmæ Pedum ardens*, si fuerit ab Hectica, eâ curatâ facile cessat, aliàs & interna æque ac externa postulat remedia hic dolor: imprimis commendamus Diaphoretica cum anodynis mixta, & egregia ℞ nostra opii volatilis, quæ paratur ex spir. C.C. volat. & opio, quæ ad guttas 20. & 30. usque exhiberi potest, imprimis circa vesperam: notandum enim est junioribus Practicis, quòd semper eò reflectant, ut opiata semper vespertinis horis suis ægris in quocunque exhibeant morbo. Inter externa hic magnifacimus saponem, vel Emplastrum saponis, vel oleum saponis, calci ac plantæ pedum illitum. Sequens nostrum Emplastrum Anodynum, ut in omnibus externis doloribus, sic etiam in hoc magnum afferet commodum:

℞. *Minii*
cerussæ,
sapon. Ven. aa. ℥vj.
ol. olivar. ℥iß.
axung. porcin. ℥iß.
Coq. ad consistent. Emplastri, add.
opii ℈iv. *spir. vini solut.*
Empl. diapalm. ℥j.
M.

Vel:

℞. *Empl. diapalm.* ℥ij.
sperm. ceti ℥ß.
Camphor. ℨij.
croci ℨj.
M. f. Empl.

Vel:

℞. ▽ *vel decoct.* ♆
spir. fl. sambuc. ℥iß.
M. calidè imponatur linteis.

Quæ imposita ægrum non deserent: item balnea, fotus, linimenta varia in hunc finem institui possunt.

In *Fœtore Pedum* ab Indis maximè laudantur folia *Pinan* cum *Seribean*, aut *Arie* foliis cum calce paratis, calceis imposita, fœtorem arcent, uti in ore masticata omnem graveolentem arcent anhelitum: nihil verò hoc in casu magis juvat quàm mundities, quando scilicet pedes semper novis muniantur soccis cœruleis; alumen ust. & lythargyr. calceis indita juvant. In Tumore pedum ædematoso seq. optimum est remedium: *In Pedum fœtore.*

℞. *Flor. Chamomill.* Mij.
flor. sambuci, serpill. aa. Mj.
bacci Juniper. lauri, ebul. aa. Mß.
Coq. in s. q. aq. & excipiatur fumus ad pedes.

Nunc ad finem hujus Operis tandem pervenimus. Faxit Deus Ter-Optimus Maximus, ut quemadmodum hæc omnia suscepimus & absolvimus, (certè inter maxima æquè Aulæ ac Praxeos negotia,) animo candido, in veritatem proclivi, & in publicum mortalium Bonum fervente; ita succedant eadem in Divini Nominis gloriam, juniorum Medicorum informationem, consummatorum verò Praxeos confirmationem, ac Ægrorum quovis tempore obvenientium solatium & restitutionem.

FINIS TOTIUS OPERIS.

INDEX

INDEX

Rerum in Encyclopædiâ hâc Chirurgicâ Rationali contentarum, & notatu dignissimarum, omnium locupletissimus,

In quo

Numerus paginam, litera *a* sectionem ejus priorem, *b* verò posteriorem designat.

A.

Aqueus

B.

Cosme-

D.

E.

F.

G.

H.

Sylvii

Lepra

N.

O.

VVil-

 tii

Q.

R.

S.

Para-

T.

U.

Ulcera

Z.

FINIS.

